ספר

קול אריה

חלק הראשון

כולל ששה קולות

קול מים רבים (כאמרם ז"ל (ב"ק ספ"ק) אשרי זורעי על כל מים כל העוסק בתורה וגמ"ח כו') ממעין היוצא בית ה' הבנוי להי[illegible] פיות על שני עמודי עולם: תורה וגמלות חסדים: כתריהם ושבביהם: מהם בדרך דרוש ומהם ענינים בדרך פלפול: הבנוים עם אדניהם וגולו[illegible]

קול ברמה בענין התפלה העומד[illegible] ברומו של עולם: ובעמוד העבודה הצבה לה בית: בית תפלה תקרא לכל הקורי[illegible]ם בספר: שמה ימצאו בתאי הבית והאולם וההיכל והדביר ענינים מסגולת התפלה[illegible] בדרך דרוש וגם עם פלפול נמצא בתוכהנה:

קול יחולל יעלות יעלי סלע בו נמצא שלשה דרושים בדרך פלפול מענין חיבור וקישור יע"ל קג"ם באופן אח[illegible]ר מאשר חברם הגאון מופה"ד בעל דורש לציון (מטעם שיבואר בדרוש הראשון שם).

[illegible] מיד חלק השני קול ענות גבורה אשר הדפסתי כעת מטעם המבואר בראש השו"ת.

2294

וקראתי שם החלק הזה בכללו

קול קורא

בהוספה וקדמה לספר קול אריה הנ"ל המכיל שו"ת מטעמים בוערים חמדי יבלו בעז"ה בחלק שני: היכולה קול ענות גבורה וטעמים רבים בפלפול נפלא ודרושים נחמדים מלאים חכמה ומוסר לחמד יבלו בעז"ה בחלקים הנותרים: קול דודי דופק דרושים לשבת קודש: קול התור דרושים לשבת הגדול: קול בחדר דרושי הדרן לסיומי סדרים ומסכתות: קול בוכים דרושי הספד: קול המון חונג מה שהגדתי להטעם בפוה נכבדי הטעה לכבדני בחורים כנהוג: — ה' יעזרני בחסדו להוליך כלמו לתורה: בלויית יתר חבורי מלפה אדרי' שעל החלפס ופני אדרי' על הירושלמי: פרדסים בעז"ה לחוטלת גדול.

שני הקולות הראשונים חברו ויצרו מזימותי בעודי בימי עלומי: ויתרם יולדו על ברכי מזימותי אח"כ: ממני הצעיר דל כח התבונה נשען על יד עזרתו' אשר תתמכני.

אריה ליב בהרב וכו' מו"ה שלום שכנא נ"י חוב"ק בילסק בעהמ"ח ס' מצפה ארי' שנדפס כבר.

וילנא

בדפוס ר' שלום יוסף בר' אברהם יצחק דוואר[illegible]ען

בשנת כי קלך ערב גם מחוך נאוה לפ"ק

КОЛЪ АРІА,

т. е. Голосъ льва, или проповѣди на разные случаи.

ВИЛЬНА

Въ типографіи Ил. І. Дворжеца на виленской улицѣ

въ домѣ Горскаго, № 31 1872. года

Дозволено цензурою 28 февраля 1872 г. Вильна

הדר כבוד מלך

דרוש שהגדתי בעת הציל ה' את אדוננו המלך האדיר והמרומם הקיסר **אלכסנדר ניקאלאייוויטש** השני יר"ה מכף כל אויביו ומיד המורה בחצים · אשר השגחת ה' הפפה עליו להעביר החצים ממנו והלאה · ובבוא הרעפעש לבשר לנו שמחות וגיל מהצלתו · נתאספו כל העם בבהמ"ד ושבחו והודו לאלהי מרום אשר הטה חסדו למלכנו · וגם שרי העיר והממשלה נקבצו ובאו לבית הועד · ואחר מזמירי תהלים שהגידו העם קטתי בקהל לבשר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' להציל את מלכנו יר"ה · וגם השרים הקשיבו אמרי כי היו בהם מבינים שפת אשכנזית · אשר בארתי כל דברי גם בלשון אשכנז הרגילה ·

הוי מתפלל בשלומה של מלכות (אבות פ"ג מ"ב) ·

(תהלים כ"א) ה' בעזך ישמח מלך ובישועתך מה יגל מאד ·

(תהלים מ"ה) רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר ·

דברים אלו · אומר אני מעשי למלך, וכן לשוני עט סופר מהיר דורשים ביאור · ונ' לדעתי שהוא מבאר תועלת התפלה בשלומה של מלכות · כי הנה יש שני מיני מעלות · א' דובר צחות בלשונו הטהור וזך · ב' כותב מהיר · ודובר בעטו בלשון מליצה יפה ונעימה · ובזה רמה וגדלה מעלת השני על הראשון · כי המדבר בפיו אינו פועל כ"א בקרוב באזני השומע · אולם הכותב יוכל לפעול גם מרחוק בהגיע דברי מכתבו אל מי שהוא מטרת חפצו · ואיזה דבר נמצא שיהי' במכתבו שפתים פעולת ומעלת העט והמכתב לשלוט במרחקי ארץ ? הלא היא התפלה בשלומה של מלכות · שדברי התפלה אינם כ"א קול דברים למשמע אזן · אמנם משטר פעולתם יגיע למרחוק · כי בשמוע ה' את קול תפלתנו אשר אנחנו מתפללים תמיד בעד אריכות ימי מלכנו האדיר והמרומם · והוא הצלחתו · והפלת אויביו לפניו · אנחנו עושים פה מלאכת התפלה ופעולתם הטובה מגעת למלכנו האדיר ונשא אף בשבתו רחוק מגבולנו · כי שיהי' קרוב בלבבנו · כי נחשוב ונבוין היטב בכונת תפלתנו הנכונה לבקש מאלהים שלות והצלחת מלכנו אשר אותה נדרוש כל ימינו לעולם · והמחשבה תמימה הזאת ג"כ אף שאינה כ"א מחשבה וריעיון · בתפלה היא סגולה יקרה לפעול נפלאות · כי המחשבה היא נשמת רוח התפלה · ובלעדה תהי' התפלה כגו בלא רוח החיות · וז"ש רחש לבי דבר טוב · שמנחת מרחשת לבבי שאני מגיש בתפלתי · הוא דבר טוב · אך שאין זה כ"א מזמה וריעיון · בתפלה המחשבה היא גברת — והוסיף לשבח עוד ענין התפלה בשלום מלכות · אומר אני מעשי למלך · היינו שהפעולה מתפלתנו עבור המלך — לשוני עט סופר מהיר · שהלשון שאין ממשלת פעולתו מגיע למרחוק משיג מעלת העט סופר מהיר לפעול גם מרחוק · כי התפלה אשר אנחנו מדברים פה בעדתנו · בצירוף המחשבה הזכה הכונה הרצוי' המותחלת בה · פעולתה רם ונשא · כי ה' ישמע לקולנו להרבות שלום מלכנו וטובתו והצלחתו לדבר עמים התחתיו ולנצח אויביו ולהדוף שונאיו מפניו · והי' משטר תפלתנו מגעת מרחוק למלכנו האדיר המרומם ונשא : —

יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם

יש לבאר ע"פ מ"ש באברם (בראשית י"ד) בשוב אברם מהכות את כדרלעמר והמלכים אשר אתו · — ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין וגו' ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך · שהשבו לחטאת מה שהקדים ברכת אברם לברכת קונו · עוד יש להבין מה שהתחיל בלשון נסתר ברוך אברם · ולא ברוך אתה · ובפסוק השני אמר בלשון נוכח · צריך · בידיך · והוא שיש טובה והצלחה מקרית ואינה בטוחה לאורך ימים · ובמה יהי' המוצלח בטוח שנכונה ההצלחה בידו לעולם · בראותו שבכל דרכיו משכיל וה עמו · שעין השגחתו פקוחה על כל דרכיו לאשרהו ולהרכיבהו על במתי ההצלחה · כי בהיות המוצלח תמים וצדי' במעשיו ומאת ה' היתה להסב אליו ההצלחה שתופיע עליו באור שמשה · הוא בטוח שיארכו ימי הצלחתו לעולם · כי הצלחת הרשע הוא כמו רגע באשר אין זה מקומה הנכון לה · כי רק המקרה התעתה לבוא · וכמו רגע תזוז אחור · אבל בהגיע ההצלחה למקומה הראוי לה שם תמצא מקום לבנות לה בית נאמן · וכן ברעה אצל הצדיק לא תאריך ימי שבתה כמ"ש כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים · היינו שלא תמצא מנוחה באשר שאין זה מקומה · וכן טובה בבואה להרשע היא כנרה וכאורחת נטתה ללון · ולפי הנחה זאת שבבוא הברכה וההצלחה לאדם טוב ונעים במדותיו תכין לה מקום רחבת ידים לשבון שם לעולם · יבואר הכתוב · ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ · כלומר שהוא ברוך לה' · שנמצא בו מעלות שעל ידיהן ראוי הברכה לחול עליו · ע"כ בבוא אליו הברכה הוא בטוח שהוא דבר קיים · ולא ישובו עוד אויביו עליו · וזהו ברוך אברם כו' שבטוח הוא שהוא ברוך ומבורך לכל ימי חלדו · והטובה וההצלחה שהיו לו לא תופר · ולזאת נכון להודות לה' על הטובה האמיתית · וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך · כי אחר שהקדים שהטובה מניצוח אויביו היא טובה קימת שלא ישובו עוד אויביו עליו · בעבור כי אברם הוא מושגח מה' · הוא בטוח שה' יהי' אתו גם לעתיד · אמר שעי"ז תתעצם השבח וההודי' לה' · בידענו כי בזה נמסרו צריך בידך ולא יתעודדו עוד · (וכ"ם בם' אהבת ציון כעין זה פי' הכתוב הנ"ל) · — וז"ש המשורר, יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך ע"כ ברכך אלהים לעולם, שלאשר שיש בך מעלות יקרות שיפיפית והוצק חן בשפתותיך · ע"כ בטוח אצלך הברכה עולמים, וברכך אלהים לעולם :

וזהו מ"ש (בתהלים כ"א) ה' בעזך ישמח מלך ובישועתך מה יגל מאד · תאות לבו גו' גדול כבודו בישועתך הוד והדר תשוה על, כי תשיתהו ברכות לעד — אחר שאמר שבעזך ישמח מלך · שימין ה' תעוז לו להושיעו בכל דרכיו ובישועתך גו' גדול כבודו בישועתך שישועת ה' פועלת בקרב הארץ לרומם הדר מלכנו הוד והדר תשוה עליו · ע"כ בטוח אני כי תשיתהו ברכות לעד ולעולמי עולמים :

ועוד רבה ורמה בזה מעלת המוצלח בהשגחת ה' על המוצלח ע"י מקרה או דרכי הטבע · כי גבורת האדם בטלחמה לא תמצא כ"א נגד הצרים חקמים בגלוי בעליל נגד עיניו · אבל האויב שהוא בלב (עפ"י כלל שהונח בין שמות נרדפים אויב ושונא · שאויב הוא הפניימי שטמון שנאתו בחובי לבבו ולא

* *
*

ולא יראה החוצה ושונא הוא בגלוי שנראה שהוא שונא) לא ימצא הגבור און לנצחו כאשר לא ידע שהוא אויבו מבקש רעתו· אבל ה' הוא היוצע והוא מפיל ברשת גם כל אויביו הפנימים · ויטמון פחים לרגליהם להדוף את כל אויביו שבלב ג"כ מפניו · לזאת אחר שביאר המשורר שישועת ה' תעוז למלכנו כמ"ש ה' בעוך ישמח מלך כו' גדול כבודו בישועתך כו' אמר כי בזה האופן תמצא ידך לכל אויביך אף האויבים הפנימים שלא נודעו לך · רק ה' אשר ישועתו תשגב למלך הוא ידעם ויפילם הללים לפניו . [ע"כ אמר ידך כי יד הוא השמאלי כמ"ש בגמ' מנחות (ל"ו ע"א) ידך זו שמאל אתה אומר שמאל או אינו אלא ימין ת"ל (ישעי' ס"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואומר (שופטים ה') ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים ואומר (תהלים ע"ד) למה תשיב ידך ויסינך כו' ע"ש וכ"כ הרד"ק בפירושו כ"פ · ובפרט במקום שהזכר אצלו ימין היד הוא השמאלי ומבואר בכמה מקומות . וידוע שביד השמאלי לא יהין הגבור לכוין המטרה לירות שם חציו · ועכ"ז ע"י ישועת ה' תמצא ידך השמאלי ג"כ לכל אויביך · ששם לא הי' מטרת חציך כלל רק ה' שלח שם החצים ע"כ גם ביד שמאלי תמצא לכל אויביך הנסתרים שנאתם מפניך] · — ימינך תמצא שונאיך · שבימין תוכל לקלוע אל המטרה להרוג שונאיך הגלוים ולא תחטיא :

חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך והדרך צלח רכב ע"ד אמת וענוה צדק ותורך נוראות ימינך חציך שנונים עמים תחתיך יפלו בלב אויבי המלך ·

ידוע פי' המפרשים דהאי יפלו משמש לפניו ולאחריו .

וכאילו הי' כתוב ב' פעמים יפלו · עמים תחתיך יפלו · יפלו (החצים) בלב אויבי המלך · אך למה כתוב יפלו הו"ל לומר תפילם · והנה לפי המבואר והמוצע למעלה יש שלשה ענינים הנדרשים לניצוח המלחמה · מ' כח וגבורה ובכללם ג"כ עצה ותושי' ולכולם יקרא שם א' מרוץ הטבעי · מה שנדרש השתדלות ע"י הטבע בגבורה ובחכמה · כ' הצלחה מה' · וזולתה לא יתהלל החכם בחכמתו והגבור בגבורתו · ג' שיהי' להמנצח מעלות ומדות טובות אשר בהם יקנה את ההצלחה השמיימי קנין עולמית · ועין השגחת ה' תהי' פקוחה על כל מצעדיו לשמרו מכל מכשול ופוקה ובלב אויביו הצפונים הפול אימתה ופחד ויתמוגגו כדונג מפני האש — וזהו שאמר רגור חרבך על ירך גבור כו' שיש לך מעלת הגבורה · והדרך צלח כו' היינו שיש לך ג"כ הצלחה השמיימי שהוא על דבר אמת וענוה צדק · היינו שיש לך ג"כ מעלות ומדות נעימות לירש בזכותם את ההצלחה לירושת עולם — ועי"ז · חציך שנונים · חציך הם באמת שנונים · אבל מה יועילו ללבב האויבים המסותרים · אולם צדקת המלך שזכר מקודם וישועת ה' והשגחתו העומר לימין המלך הם מובילים החצים שיפלו בלב אויבי המלך · יפלו הוא כמו שבעצמם יפלו בלי כונת מפיל ואין קולע ומשימם למטרה · בלב אויבי המלך · שלפי המבואר אויבים הם המסותרים · וז"ש יפלו בלב · היינו שתפול בלבם אימה ופחד · וימס לבבם כקדוח אש המסים — ·

ע"כ אחינו כל הנועדים פה עלינו לגיל ולשמוח בשמחת לבב ולהורות לה' על כל תגמולוהי עלינו שהציל את מלכנו המרומם ונשא מחרב רעה · ופדה נפשו היקרה מעבור בשלח ח"ו · ובעינינו נראה בחוש כי ה' הוא שומר לראש מלכנו · וכבוד ה' חופף עליו כל היום להצילו מכף כל אויב · וידענו כי מלכנו אשר נטוע בנפשו מדות נעימות ויקרות . והי' צדק אזור מתניו . ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם במדינות אדוננו הקיסר יר"ה · כי חושש לטובת כלל ישראל ביקרת מדותיו המסולאות וצדקתו הנעלה . בטוח לירש את ההצלחה והשגחה אלהית מפרום לטובה לירושת עולם להאריך ימיו ויסי אשתו הקסרית הכבודה ויסי בניו היקרים · ולהפיל שונאיו לפניו ולהכריע קמיו תחתיו ולהצליחו בכל אשר יפנה . ביסיו וביסנו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח ובא לציון גואל אמן :

ויענו כל העם אמן והלל לה' .

ושרו הנותן תשועה למלכים בקול שירים · ושמחו כל העם עם השרים שמחה רבה

ביום 6 מען אפריל 1864.

קול מים רבים

(ע"ר אמרם ז"ל (ב"ק כפ"ק) אשריהם זורעי על כל מים כל העוסק בתורה וגמ"ח בו)

ממעין היוצא מבית ה' הבנוי לתלפיות · על שני

עמודי עולם

תורה וגמלות חסדים

בעז"ה אל עין הקורא

הנה זאת מודעת שעומס התוקף כל מחבר להפיץ דבריו ע"פ הבל · המריצו להביא את לומדו בעול הטרחה והעלב ולא יהיו עליו למשא כאשר כבר אמר חוקר ח' אם יעלה איש הצמיחה וירחה גרמי הצמיחים לא יקבל הנאה מהם עד שובו לרעיו לספר להם הנפלאות אשר ראה · ואף כי כל מחבר למען להמשיך לבב העם אל חיבוריו יחפש לאמיץ איזה תיעלת במעלתו · אבל רחבות דרכו ומטרת מגמתו היא עצם התוקף הנעוצה בלבבו · חולם כל מסכיל עליו לדעת · כי גמלת מרבצה גדרים הנלבות בעד התוקה כחומה ועליו לשמרם לבלי לפרץ בם עד אשר תחרו בקיר למצוא פתח לעבור תוך הגדרים :

באשר (ה) לא כל הלומה יאות לבוא לחיך האדם בלורתו כלאחו מהאדמה · התבואה יודע ויזרח בראש ובמזרה · ויודע המוץ והפסולת הדבקה בו · גם יועתן ויולם ויאפה אז יבושל · ויתוקן עד כי יהיו מעשים לחיך האדם כאשר אהב וכן יהר פרי האדמה יעשה בו היקומו בכ"א כפי עניניו · כן לא יהכן להגיע לזולתו כל הטולה על לבבו ורוחו · ולהגיע לפני הקורא ילידי רעיוניו בלאחם מרחם מזימותיו · עד יברכם ויגרפם בכור החקירה והדריסה היטב הדק וידיח הסינים הגמלת בחוכם עד כי יהיו מזוקקים בעיניו · אז יסין להרחם בעלול לעיני הטבלה :

שלא (ג) ידבר דבריו בגאוה וגודל לבב כאלו חכמתו עלתה מעלה · וגשאה על כל חכמה בני גילו · כי בדוח נאותו יפיח בלבב השומעים אם חמת קנאה · ויהדפו בעברתם את כל הפלרה גדולה חכמתו להקיאה במשאון ויפצפו עלי' בוז · ויאטמו אזנם משמוע ויקצותו לבם מהאזין מהלומות דבריו · אולם הטוב הסביב שלון הקנאה והיא מולקת מן בשפחותיו להיות דבריו ערבים על שומעיהם · ואם גמלת דבר חכמה עמם ליקח לבבם · ישימו עיניהם ולבם עלי' ויחבבוה · ובסבר פנים יפות יקבלוה ויטעמוה גזר תפלרה :

שלא (ג) ידבר בחוזי הנבער מדעת ומהסכיל הוכן דבריו וטומן העיון · כי הפניניים שהעלה המסכיל מהחומות העיון אחרי ירדו במעולת העניין כאפס והיו יחסבו בעיניו כי לא ידע ערכם · ובלב לחוש ופחוש יגאה לגלות הפתח להכניס דבריו · וכמאמר החכם מכל אדם (משלי כ"ג ט') באזני כסיל אל תדבר כי יבוז לשכל מליך :

גם (ד) בלבב המסכיל לא כל עת יוכשר להיות מובל לקרבה איזה דבר חכמה והוסי' · כי יש עתים שמלאו חדרי לבבו עניינים מעניינים שונים מעסקים המונים המתפעמים על חלקת לבב האדם · עד כי לר המקום ללמוד בינותם איזה דעת והבנה מהסכלה בעיונים · והבא לפניו אז עם איזה דבר חידות מהסכלה · ירחה לפניו בהור חים שולל · ובעין חודרת שאה יביט עליו · וכלה יגרשהו מגנד עיניו אז · כי מוזר בעיניו אז כל דבר חכמה בהיותו מסוקע מרעיוני עסקיו אשר יחפשהו מסביב :

ובזה גמלת להטעם החוקקת על הספר דברי בעלי' מעלה יחירה אשר לפני' נפרלו הגדרים הסנים החתרונים · והוסל לפני' מכלה יאירה ללכת בקבל עם · כאשר דברי' מצוירים בים הספר · והדברים החמורים עם הספר לא יבאו להלוש רקחי חים הטרוד שיבים ויעיין בהם · כי לא ילאו מקיר הספר וחולה ובמקומם ותחתם יאבו עד יפקוד לותם הקורא בהיותו בדד שקט מהמון טרדות · ונזרו הלאה ממנו · ובפתחו להלות הספר אז יפילו לוחן להחיר עיני הקורא ולהסכיל לבתו · כי אז לא יחלסם שוס טרדה · ובהיות לבב המסכיל רחבה ופתוחה אז תמלת החכמה מקום נכבד · ותפיק רצון מאתו · — גם לא תירא ולא תחת מחמת המליק הכסיל אשר ילטג לדברי שכל כי עין המשר לב לא תם רגה · ואם לפעמים יקר מקרה לבוא לידו · לא תרד מכבודה · בהיות רבים חקרי לב עומדים לימינה · ובאחרתם יסיבו לה · לבל יפלטו בה אשר חשב יקלטו בם הבוערים בעם בוטני החכמה · הפוערים פיהם לבלי חוק · ונבוני העם הם כבודה ומרימי רחשה לפי ערך מעלת החכמה הגמלת בהספר :

ואחרי אשר חומות הגדרים הסנים החתרונים נפלו החתיהן לפני המוסך בשבט סופר · אין מעצור עוד לפניו מהלוך דרכו בעבור הגדרים הסנים הרחתונים · כי לא כגדרים החתרונים — אשר אין מניע יד משטרו בהם · ולפעמים רבים יחטא המשמיע דבריו לחשוב כסיל לחכם וטרוד לפנוי וטליו · ולא ימלט הקורחו לגחול כבוד — הרחתונים · שהם תחת יד ממשלתו · וביכולו להרוס חסיותיהן · ושומה לו דרך בחין שוטן ומסביה מלחמתו · כי יפה דבריו בי"ג נפה · ויפח נבהות גאותו · ויסבור חוטר הגאוה ויכחיר העניה תחתי' — · ט"ב חלק הטעם מיסור דרכה בחין גדר נגד לפני' להסך דרכה :

אולם בבואה לביח הדפוס גמלת לפני' חומה גבוהה נסגרת ובלורה · כי רבה הולחת הדפוס · ובעבור זה נעלרה מהלכה זה כמה ואחרתי גדרי אשר הבטחתי בחיבורי הרחתון "מלפה חריס" · להדפיס בקרוב חלק קול חרי' · וגם עתה אשר בעז"ה מלאתי חון לי מעט · לא הניגה ידי כדי גאולת חיבורי אשר בעז"ה ים לי על החלפס חיבור גדול שני ביאורים ח' נקרא "מלפה חריס" מקיאור דיוים הלכה למעשה מלוקט מפוסקים רחשונים ואחרונים · והב' נקרא "לב חריס" מחידושים דרך פלפול ובסברות ישרות בעז"ה ומבואר מטעמי מחלוקת הפוסקים ומקור הדין בהסבר קל ובקיאור · מלבד שים לי על ירושלמי · וחלקי קול חריס הנשחרים אחי בכחובים נחבאים בבתי כלאים מקולר ידי מפדותם · ואי"ה כשאשאה חיל לשפוך סוללה על החומה הלזו · אז אפיק אי"ה מגמתי בהדפסת יהר חיבורי · וכעת כפי כחי הדלה החלותי לקיים מולת שפתי · וכעת נדפס בעז"ה החלק הקטן שעשיתי דימי עלומי · עם קונטרס "יעלי סלע" שנתחדש אח"כ · וחלק הסני חלק ההשובות אשר כי' בדעתי לחתו הלוך בלויים חיבורי זה · ג"כ יפרך להיות נדפס בפ"ע בקרוב אי"ה · כי עיפה נפשי כעת · ונחלץ אני לנוח מעט מעמל הדפסת חיבורי הנעירה זאת אשר חבלה שכמי במטות עולה · — כ"א איזה השובות לחדיש הנני נותן גם בידי הלעירה מעשם הכתובה בראש התשובה · וד' המרבה עשה לאין חוקים יהי' בעזרי ויחמץ ידי וחילי · ויברך התוכיח בידי כחפלס וחפץ נפש המחבר המברכם בכ"ט סלה :

ותפלתי לאל חיי

אנא החונן דעה
מגד תבואת החכמות

רעיוני נחל תבונתך תשקם
ישוכן מרום יברכנה

וישמר לשוני מדבר תעה
כגורן מלאה אלומות

האר עיני ותבהיקם
נחלה מבורכת ינחילנה

לבבי תפתח בתורתך
אל ה' אשברה

יורטבו צמחי מזימותי
נפשי אליו אשא

בחנופת גשם נדבותיך
רחשי לבבי ארברה

בחמלתך תעמידני על במותי
ויבואנו למגבעות נשא

נבונים ינהרו לחיבורי
בתקות עטו המיחלים לחסדו ·

שתות יין מסיבתה
ובתקות המחכה לתשועת ה' ·

להשקותם בעזר צורי
אריה ליב בהרב כו' מוה שלום שבנא נ"י

ויערב עלימו שיחתה
חוב"ק בילסק ·

באור מאמרם בכבוד אבסניא של תורה

איתא בגמ' ברכות (ס"ג ע"ב) ת"ר כשנכנסו רבותינו לברס ביבנה היו שם ר"י ור' יוסי ור' נחמי' ור' אלעזר בנו של ריב"ג פתחו כולם בכבוד תלמיד, ודרשו פתח ר' יהודה רשם המדברים בב"מ בכבוד תורה ודרש כו' · וים לדקדק מה זה שאמר מתחלה פתחו כולם בכבוד תלמיד, דמשמע כולם לפ"ז יהודה ולפ"ל שאמר כתה ר' יהודה כו' בכבוד תורה · ולפ"ז יצא מהכלל לדרוש בכבוד תורה הוי"ל למימר ור' יהודה לפ"מ בב"מ פתח בב"ה · ועוד למה דגם ר' יהודה סדרש בב"ה יש בזה ג"כ דרש לעומת וכבוד תלמיד, שהרי ענין שלקחו עלמש לדרוש בכבוד תלמיד, לא למען לעורר לצד התלמידים שיחזיקו בכבוד הת"ח המתלמדים בזו דלפ"ז הי' להם להגדיל שכר מקדבי הת"ח (כמ"ש סוף כתובות) ליקח לבם בזה · כ"ש להזהיר להת"ח ולהוכיח על פניהם ברחיות שלין לבזותם חלילה כמו שדן ר' יוסי לקמן שם מנא התעב מלבי כי גר היית בתלנו · וכן מר' נחמי' דדן מיתרו שכיבד את משה בניו · וכן ר"ח בשריב"ג במה שהגיה רבי' מביה עובד תדוס · כולם נתנו עדיפות שיש להת' לתלמיד, כבוד ויקר · והנה ן מוסר שבעבור שתוכבי העיר לא ילמדו י"ת בכבוד הת"ח הנקבעים ליסיבה לשמוע תורה מהגה · והחזקתם לותם · החלו התלמידים לבזותם · ע"כ עשו ההנהלים מזה דרוש להסיעם מדרך זה · והנה יש שלשה טעמים למנוע עבורם בכבוד מהתלמיד, · א' שרק בשביל כבוד יקרא הת"ח ובשבעו כבוד יהי' למען עליו · ב' שיהי מספיק להת"ח די ערכו ובקיאות גדול יהנהג עמו · ג' שעוד ימשכהו ויעיק לו במה שיוכל · וגד הא' דן ק"ו מיתרו שרק בשביל כבוד עשה רק פ"א והתלמיד עשה פעמים רבות ויעשה עוד מחיזה טעם אחות · וגד הב' דרש ר"ח בשריב"ג ק"ו מאהרון שלא הוליח עובד תדוס מכיסו מחומה ועכ"ז ברכו ה' · וגד הג' דן ר' יוסי ק"ו מלא התעב מלבי שבדעו גם מלך וגם בתחלה בחי יוסף לא קרבוס כ"א בשביל טובתם · ור' יהודה נהן טעם לאלך שלא תמת שלא טוב להת"ח ויסבול הללות ומלוקות בבית התלמיד · כדלי הוא להם בשביל התורה היקרה · ע"כ ביבא תחלה ההולכים מעיר לעיר ללמוד תורה · אלא"כ דרש שים לעשות כהות בחין התורה נקנית אלא בחבורה · ואם שלא טוב לשם ע"ז אמר כתהו עלמכם על ד"ת בחין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עלמו עלי' · ע"כ לא יבניחו ברעה אחר ימלאם כי בעד זה ימלאו הן עתק תורה הרבה וקנית חכמה ותושי' · והוא כיוצין סוחר הבא לעיר שמלא שם שני מיני תלסגיות ת' שאם נמלא כל מעדנים ומטה כבודה והדרים מרווחים · ובשני מסחור לא יהרהב הבעה"ב · ב' שאם המקום לר ולהם במשקל ומיס במשורה · רק הבעה"ב בקי בכל קוני אז מוכרי סחורה שהעיר והסביבה והוא ידרש טובת התורה הבא בכל קורתו · אלא יבחר הסוחר בהשני גם בידעו שלא יקיע מעותיו שם ולא יהנה מהלכו כדה · בחשר כי טובת מסחרו עולה על כלם · כן אמר ר' יהודה שאין להתלמידים להתרעם על התלסגיות ובזותם בידעם שבע"ז הלא ימלאו על ידם מליחה התורה ויצברו כסף החכמה לרוב · אחר אך זה כל פרי יעשם ושפלם · ע"כ מה שדרש ר' יהודה בכבוד התורה הוא ג"כ לטובת וכבוד התלמיד, · כן אמרתי בביאור המאמר ·

בן אומר למי בעיני פרנסת הרבנות שבכל עיר שאין מספקת כדי מחית בעלי' בשלי' בשלה בכ"א בשלה וחסרה · בשבע"ז יש להרב היושב בתוך עמו לשמור כבוד העיר המחזקת אותו בעבור שהיא תלסניח תורתו שבה השיג תורה הרבה ותחבר יתיג בזיהר הפרנסות · ולזאת אוקיל את עירי להזכירם לטובה ולתת לה כבוד ויקר בחשר בחספתי שם חידושים רבים בהוה"ק בעזר צורי · ואף בים תנסים פרטים שהרעו לי בחכלם את כספי · אך גם בם לא משלתה לבב עבו זאת כי לא הבאו להרע לי רק להיטיב לעלמם · ואם בחביתו מקיומים בזה"ז יהי ממון חברך חביב עליך כשלך ממון רבם לא ב"ם · גם לא אדון בכלל ופרט לדרוש הכלל בעין הפרט אלדרוש בריבוי או מין בכלל אלא מה שבפרט רק ומיעוט שרובם בכולם חובשים לטובתי בחמת ובלמים בם אחי · והנני טותן את ברכתי לבם · יברכם ה' בכל טוב ויללימם במעבדיהם והוא קרנם בבבוד כאות נפשם ונפש ידידם הדורש שלומם וטובתם לעולם ·

בעז"ה

פתח דבר

אשר תכונה בשם

מצקת העמודים

עמודים הלזו כבר כוקמו בידי קדמוניו • וכתירום בעטרות עניים נחמדים • ובצום בחבני יקר חבר חבלנה חור להנהיר עיני הקורא • ועד היום רוזני העם הם המגלרים המכונות הנכבדות (חבר חכון חבל עליהם) במעשיהם ובחכמתם • ומה יעפילו דברי המעטים סרי טעם לעשות מטעמים לחקרי לב כלגים בין חומותי • גם לא החעוני רעיוני מבין כי מעשה העמודים נפלאו ממני • עתו עיני שכלי מרחות סדרת הפתרת גדולת העניינים הכלולים בחוכם • וגבגבה היה ממני לא לוכל לה : **אמנם** שחיני גא ידידי • וכעו גא לחזנכם לקול דברי הקדמה זאת הנצבת פתח חבל הספר לגלות לכם את כל לבבי לבל יפרום עלי הקורא רשת שחשך כי חקות בגוד בניחת לעיוני להפיץ דברם חלה מחיקם חל חגני הספר הזה בחשר חבעת כי מקום יושם לכם בין הכוערים • כי לא נכחד ממני מכוכחת הטם להחיבורים המחחדשים לבקריס ובראותי היום ספרי נדולים חקקי לב המלחים חכמה ודעת • חשר שם סוריסם יגל בעולם לפניכם לבוא לכם מכלה • רבו שוטיכם המחחירים להסכיל רוש בכודם • למרחי עם לבבי לין חקום לנחול כבוד מחברתי בעיניכם זאת נעורם מחכמה והסכל • שכולכת דרך לא סלולה בין חגשים חשר לא ידעוה • גם שם בעלי' חשר בפיס לא שמעו שמעו מחמול שלומם • ומה גם ברחוחם מבין חגוי מאמריה יוגלו לפעמים ברקי דברי הוכחה ומוסר • יחלחם חם ים בדור הזה מי שיכול להוכיח • חם יחמר טול קיסם מבין עיניך יחמרו לו טול קודם מבין עיניך *) לין יהביב עוז בנפשו לים בדור הזה לכניד דברי מוסר • ולשוח חחיפה חיבורי בשער המליצה לכפיק חן ורצון מבקורא • כי מפני קורטוב ג' מדברי מוסר כניחן בחוכה חינו יכול לעמוד מפני ריחה • וכי' בפנוע בה רגשת המקנא חשר יהדפה בחחמתו אל חחת בשיחות סור חמת הקנחה חין דורש לנפשה להפקד מימים רבים • ולזאת לא חניח מרחש מזימותי לגלות חשר שם קול נוגם לא חשמע • ובעברי שעיפי הקין :

מבלי פחד המליץ

אמנם שסיבה חשר המרוחה נלחת ממשכנו' מבעתי' להתיצב לפני עדת הפופשים לוחב • לא חכחד מחת ידידי הקורא • כי עוד בימי נעורי שסחה הטע חת סגולת העניינים חשר חגלו רעיוני לחתם למחכבי' חשר כליקו חן עלי' לקבל מידה עניינים רקים בחור עניינים נכבדים • ובכוסדם יחד ליסד חברת סוגי ס"ם וגומלי חסד • ס' י"ב) שענין מוסר סחה לא יפול עליו כעס כי למה יבעים על קול המוכיח • רק ישגא חת הדברים וגלא יחצה להבוות חזן חליהם • חבל הוכחת יפול עליו כעס ע"י הויכוח המעורר נלחון למלוה לדקו בה עד כי יקלוף על קול מוכיחו בטענות ודברי ריב • וזכו ומוכחת נחן לבני נחלה הוח כעס כמ"ם וירע ס' וינחץ • וזכו שכתיב רבו הדרשנים מנידי מוסר לף שחר"ע ע"י חס ים בדור הזה כו' • לף שם לחמר מי שיכול להוכיח • דהייט ענין מוכחת בויכוח ודברי מדיינים עד לחבר יוגלח בשומע • וזה לא כי' לחל יד לחבי דור ר"ע • וק"ו ב"ב של ק"ו בדור הזה • כי ים ב"ב לו המוכח בהנה ובהנה מטעי טול הגמלא בהמוכיח • לחמים דומבי זמינו הם מגידי מוסר לחבר יעיפו ויבמיעו קול מלמדים לחבר ים בהם לימוד מוסר • לחבר חם יחפוץ בשומע להטעות חזן יקח לו נלקח מוסר • וזה החופן נמלא בכח דורבי זמינו להבמיע קול דבריכם בדרום :

ויש לבחר עפי"ז נם ס"ף המלחר ענין טול קיסם מבין העיניי' ושול קורם מבין העיניים • והוח דלכחורה מלויזה לד ים להמוכיח להמוכח ולריב עם המוטח • הלח החוטח יעבהו חם נלקח לבדך מיעיב • ואם חלבי חרבש מה חדלנ מזה • ומה יחריבך כי חריב עמרי • והחוכח עמי על חטחי • חם לח מטעם הערבות שכ"ל ערב בעד רעהו • ע"כ ים להמוכיח טעמה להחנולל עליו לחמר חחה חרבש וכל העם ים לו עוזך לוטם בענין הערבות ים פוטנחת בין רש"י וחוס' דרש"י ס"ל דוקח בחפשר בידו למחות משרבש עליו עול חביב הערבות • וחוס' ס"ל דחפי' חין בידו למחות נ"כ הוח בכלל הערבות • דהלח עמם נם על הנסערות ובשחרות חין שייך בידו למחות • ונרחה לייבב דעת רש"י דלח חקשה עליו קושית חו' משא דעתם על הנסערות • וגחמר דבדין נסחרות ים להסביר חופן הערבות שפייך יותר מבנגוות • דהנה לכחורה קשה הח חין ניכין מערבש מחלה ס"ח שחין לו לגזוה לפרוע • וחם כן הלח הקב"ה יכול לנבות חובו מהחוטח עלמו • רק בנסחרות ס"ם שלח יוכ: הקב"ה לעשות לח החוטח לבל יהי' הלול השם שלפיו ב"ח הוח נחשב כלדיק ע"כ בח לפרוע חן הערב • ומעתה זה מנוח לפרשם החניפים למען יוכל הקב"ה ליעץ עדיו ויפעבו העם מערבות בעדו • לבן בנגוות חין שייך ערבות לפרע מהערב דהח ים מקום לנבות מהלוה• ע"כ בעינן דוקח שחשבר למחות בידו • ע"כ מהנולל עליו החוב • והנה זה המוכיח דמייתי ב' ר"ש מפחש דהוח חין בידו למחות • ות"כ חין עליו חיוב ערבות כ"ח של

הגה"ה

*) הנה בעמדי בחקבות לבמיע דברי מוסר כנהוג• חמרתי בביאור מחמר זה שבנתי' ערכין חר"ם ח"י כו' טול קיסם כו' טול קורה כו' שלכחורה ים להמוה בחמת לין יעיזו המוכים בזמינו בדור זה להוכיח חת העם • חם בדור ר"ם כבר ספו חמו מקבלי תוכחה • מה נעני חנן דור יחמי דימחי • ובחמת הלח רחיתי שחין העם מסיבים דברי זלזול למוכיח בשער בת רבים ומין מכלים לותם• ולח יחכן לומר לחכשור דרי • חבל בעינן הוח שהנה ים בבדל בין מוסר לתוכחה ורחיתי בספרים מחלקים שחלל המקבל נקרח מוסר ושלל המוכיח נקרח תוכחה ולדעתי יחכן לומר כי שם מוסר הוח מלשון מחסר• שכחות החסות המצוחי' ועוזבים בלי מנע ירחת שמים בלבות לותם • דברי כבושים יבבושו ויחסרו לח החסות בחשחים ולעלור מרולחם ברשן ירחת שדי • ולזה הענין נדרש שהשומע יהיה לקבל המוסר להניח חת חחוותיו לכבלם בכבלי המוסר ורגליהם לנחשחים יגישם • לא כן חם השומע יקשה ערפו חין בכחו של המוכיח נגבר חיל להסרם בעבותי מוסי"ן • חבל חם הוכחה נגזר מלשון ויכוח שהשוכיח יריב עמם ויהוכח בויכוח הגילות עד חשר יגיחם בטענות מוכיחים שלח כן הם עושים • וזהו שחמר הכחוב לין יהביבון שחתי מוסר ותוכחה נחן לבי (מבלי

ובמרתי זאת בדרך פלפול לכתם בזבחים (ל"ז ב') מקשין ומיתי עשה דחכילת קדשים ולדמי ל"ת דלא יאכל (בגוגע בקרבן פסול) ומשני רבא מין עשה דומה ל"ת שבמקדש · ומוכיח לה שור מכח דאמרי' גבי פסח ועשה לה תעבדו בו ל' עשה שאין בו מום וכו' עשה שאין בו מום · ומיתי עשה דחכילת פסח שלריך לאכול במות שבעלמות ומילחי ל"ת דלא תשברו בו · אלא מין עשה דומה ל"ת שבמקדש · רב חסי אמר יקדם עשה ומין עשה דומה ל"ת ועשה · ומקשים בשעמ"מ ובל"ב מאי אהני לן רב חסי בחירוצו יקדם עשה כו' סוף סוף לריכין לאהנויי לבוצא בחירוצא דרבא דאין עשה דומה ל"ת שבמקדש מחמת כך דפסח · וע"כ שני לן כאי תירוצא גם בשאר קדשים לתירך קושי' · ושוב בקשו דרב חסי אדרב חסי · דבכה קאמר רב חסי דיקדם מיבעי' לי' לעשה · ובפסחים פ' אלו טובלין בסוגי' דטב"ע קאמר שם רב חסי דגזיר ואטאת כו"ל ג' כתובים לענין סיתר מלערוף לחיסור לר"ע · דבשלמא בגזיר אלעריך דחולין מקדשים לא גמרינן · אלא אטאת מאי אלעריך וע"כ דאין מלמדין · ולפמ"ש רב חסי בזבחים אלעריך יקדם לעשה דלא תידחי כל"ת מפני עשה דחכילת קדשים · וע"כ גם בקדשים אלעריך וקאי' דרב חסי אדרב חסי · ע"ש שהאריכו בחירוציהם · ובדרומי אמרתי גם אנכי בעל"ד תירוצים נוגים תוכם פה כ"ל ליישב

דהנה לכאורה כי לפשר לחקן קושי' דרבא · דכתב לוגא דקושי' דבניס · דכתב בחום' בזבחים שם מקשים מאי קושי' ומיתי עשה ולידחי ל"ת שם לפשר לקיים שניהם ע"י גומרתא · ומתרלים דרבא לטעמי' דס"ל בפסחים דמ"ח דלא מפשיד בקדשים · וע"כ בעשה של אלילת קדשים מיופשר ע"י גומרתא לידחי ל"ת · וסי' לחקן לפ"ז לכאורה קושי' מרחשוש (שוב שוב גם רב חסי מוכרח לחירוצא דרבא) די"ל דרב חסי ס"ל דלא כרבא דמ"ח דלא מפשיד בקדשים · אלא כאביי דאמר בפסחים בעשה שא לחין נמלין על המות שבעלמות דמקשה בגמ' ומיתי גומרתא · ומבני אביי גזירה מבוא פקע · וע"כ ל"ק מפשה כלל די"ל דלזאת לא דחי עשה דאלילת פסחים לאו דלא תשברו בו מבוא דאפשר לקיים ע"י גומרתא · ואי דגזירה מבוא פקע אלא לאו אלא מדרבנן [ויאכלו אותה לשברה זו דקיימין בשאת דכל"ת נדחה רק מבוא דאפשר לקיים ע"י גומרתא · מ"מ שייך גזירה זו מבוא פקע · ואף די"ל כיון דגם אם יפקע לא יעבור בל"ת ועשה לא תשברו בו כיון דבשאת ס"ל לקיים בתופן ס"ל לקיים בתופן אחר · מ"מ אפשר לומר דגזרינן שמא יפקע במקום אחר שאין שם מות שאין נדרש לאלילת במות משם · וכ"ש משמעות ל' רש"י פסחים פ"ד ע"ב] אבל מה"ת אפשר לקיים שניהם דלפשר ע"י גומרתא לטעמי' דגם מה"ת ס"ל לקיים שניהם דלפשר ע"י גומרתא

מסקדשים כנ"ל · וה"ם דמתרץ רב חסי יקדם עשה כו' · ולפי דלחכי תקשה מפשה לדידי' בלה"ק ל"ק זאת · דרבא לא מקשה זאת רק לטעמי' כנ"ל · אולם זאת מחירוץ תוסיף תת כח בקושי' דשני' כנ"ל דמשאת תקשה יותר דרב חסי אדרב חסי · דלכאורה י"ל דרב חסי לא קאמר בפסחים דיקדם כו' ל' כתובים רק לר"ע וכאן בזבחים קאמר לרבנן אף שדוחק לעשות פלוגתא בזה · אך לפי כנ"ל מוכרע שפיר יותר דלר"ע נאמר יקדם לעשה · דהנה בחולין פ"ק אמרינן מנ"ל דאזלינן בתר רובא · ומייתי לה מהא דכתיב בפסח ועשה לה תשברו בו וניחום שמא ניקב קרום של מוח ודמי לה דילמא בדקינן ע"י גומרתא ע"ש · ולפי"ז ל"ל דקאי הגמ' בשיטתי' דאביי ודס"ל דאיכא מפשיד בקדשים אפי' גומרתא · דאי נימא דמפשיד קשה אף ידוע דקרום של מוח דבוק בעשה · ואי נימא דגומרתא מפשיד גם באוכל בשאר אי בקרום הדבוק בו · מ"מ אין בדיקה במקום גומרתא · וע"כ לומר דס"ל לבגמ' דאיכא מפשיד בקדשי' · וא"כ לר"ע דס"ל דלא אזלינן בתר רובא וחייבין למעוטא מס"ת · ע"כ לומר דגומרתא אינו מפשיד בקדשים · דמ"כ אקשי אך עבדינן בפסח וניחום שמא ניקוב קרום של מוח · כיון דחייבי' למיעוטא · ורבא דקאמר דגומרתא מפשיד בקדשים הוא למסקנא דמוכח דאזלינן בתר רובא ואליבא דרבנן דר"ע · וכיון דס"ל לר"ע דאיכא מפשיד בקדשים מ"כ לא קשה כלל מפשה דאלא לקיים שניהם ע"י גומרתא ואין שכרה לומר כרבא דאין עשה דומה ל"ת שבמקדש · ומחמת קושי' ומיתי שניהם לקיים דקדשים יש לומר יותר דיקדם עשה · ואף דמרינן אליבי' בפסחים דכו"ל גזיר ואטאת ג' כתובים הא גם דאטאת אינו מיותר דאלטריך לעשה :

והנראה לישב · דאלדבא לר"ע מ"ם · ומוכרח דס"ל כרבא מטום דאין עשה דומה ל"ת שבמקדש · דהנה בפסחים פ"ק אמרי' ס"מ מדר"ע אלא · ס"מ אין בשור אלא שריפה · וס"מ בכעדש לאלק יצא · וס"מ ל"ל מאוק כו' · ואקשה הא"ה מאי רבי' דדוקא שריפה דלמא בכל דבר · אך דגם שריפה נכלל בכלל אבניהו · ומדייק שפיר דע"כ ביום שראשון כיון ע"פ · ואמרתי לישב ע"פ מ"ם בנאות מוכר"ל ליקן בשפרו שמחת יו"ט על בילה לישב קושית הא"ה סי' תרע"ז שהקשה על הטור שכ' בעלי מוקלה שנפל לתוך שאור דמותר להרכות עליהן מטום מקלי קלי אסורה · דמ"מ אסור להחמם כנגדן · מהא דכ' האום' בפסחים (ס' ל') · בשוני' הל"ל ס"מ מדר"ע אלא) דהיכי דאין שיור שאלה בשעת ביעורו אסור להבעיר ביו"ט · וכ' לאחרן דהאום' לא כ' כן כ"ת לר"ע דס"ל דל"ת מאוק כו' · אלא בשור אלא פסק דלמרי' מאוק כו' שני במה שיוכל ליהנות אמ"כ להקרא ליוק שיור קאי · ושוב יתכן לומר דהאום' קאי בשיטת ריב"ח בשום' שבת (כ"ד ב') ובבילה (כ"ו ב') דהיכי דאיכא לוק סדיוט ולוק גבוה ולוק סדיוט גבי לוק סדיוט לגבי גבוה מטום דהוה שעיקר ולוק סדיוט שרי לטפל לגבי · וס"ג גבי חמץ כיון דעיקר ביעורו מטום מלות שריפה בטל לי' לוק סדיוט לגבי לוק גבוה ואין שיור לבעור ביו"ט מטום לוק סדיוט שיהי' אחר ביעורו דדמי לבדרים ונדבות דעיקרן בא מטום נדר · ע"כ בטיל לי' לוק סדיוט ס"ג בחמץ עיקר ביעורו מטום סמלוה · משא"כ בעלי מוקלה אין שייך זאת · דעיקר להסקה הן עומדין רק דים עלייהו לישור מוקלה וכיון דלאחר ביעורן ים שיור בשה כשאר בעלי כנ"ל שרי לבערן אף שאין שיור להחמם כנגדן · ולפ"ז י"ל דדוקא מטום דאין בישור חמץ אלא שריפה מיקרי בשריפה עלמה מטום ולוק גבוה לגמרי כמו בתרומה שהם דמסקי שהום, מחמלה דעיקר מלויהו בשריפה · ואח"כ כ' שהום, דאין שיור ביו"ט מטום דכו"ל לוק גבוה ובטל לי' לוק סדיוט · אבל לי' טום תמרינן דמוחר גם בישור אחר לא כו"ל לוק גבוה כ"כ · כיון דאפשר בע"א ג"כ ולא בטיל לוק סדיוט בכה"ג · וא"כ מיושב קושית הא"ה מאין ידעינן דאין בע"א אלא שריפה דלמא גם שריפה בכלל · די"ל דא"כ כי' לוק סדיוט נאשב ולא בטיל לגוק גבוה · וכי' מוחר ביו"ט מטום לוק סדיוט · כיון דלוק גבוה כי' אפשר בעין אחר ג"כ · ושפיר דייקין לר"ע דאין בע"א אלא שריפה · אמנם קלת ים לפקפק ולומר דגם

חם יתכן כמלוח בעין אחר ג"כ מיקרי לורך גבוה · ובטיל לי' לורך סדיוט · ומכ"ש אין עשוי בתירוץ קושית פ"ח (אחר סהדכתי בזה עוד) · השולח מדבריהו כנ"ל דסיכי דאיכא לורך גבוה ולורך סדיוט אמרי' דבטיל לי' לורך סדיוט לגבי גבוה כמ"ש בחוס' כנ"ל :

והנה בחוס' ביצה (כ"ו ב') סקשו ע"ז מלישת פסחים דאין מותר ביו"ט גיסת לביבטיל לורך סדיוט לגבי לורך גבוה וליחסר וכיוצו בקושי ורליתי מהרלים דל"ת דבטיל לורך סדיוט לגבי גבוה כ"ת כסיכר המעשה שעשה כגון תרומה שנפרפה לתוך דרך לשרוף תוכל · וכן בגדרים ונדבות נקרב חלק בגבוה על המזבח דיכר דנעשה עשה גבוה · וכן בציטור חמץ סנ"ל יש בו סיכר שנעשה לורך מליה · משמ"כ מלישת פסחים דמעשה כוה כמו בשאר מכילות דהדיוט בזה אף שים בו מלוה מ"מ אין שייך לביבטיל לורך סדיוט וליחסר ביו"ט · דאין שייך זאת כ"ת בדבר שיכר שעיקרו בשביל גבוה כנ"ל ולפ"ז בגומרתא דאין דרך לעשות כן לורך סדיוט · ומוכח דעיקרו מפני גבוה דסוי ק"פ ואסור בו שבירת עשה ומפני מלוה ואכלו אף שבשר נעשה סגומרתא · י"ל דבזה בטל לי' לורך סדיוט לגבי לורך גבוה ואסור שבשרה ביו"ט · ולר"ת דס"ל דל"ת מחוך שהותרה בו' ואמרי' שבשרה לאחר יזבח ודאי דאסור ע"י גומרתא ושאר קושית רבא וניחי עשה דאכילת פסח ולידחי ל"ת דלא תשברו בו · ואי דאשבר לקיים שיבסס ע"י גומרתא · לר"ע כפי שבררים סנ"ל גם בגומרתא אסור מפני יו"ט · ובאופן אחר ע"פ בשבח שלא סי' אשבר לעשות זאת מבעוי"מ לקיים שיבסס גם בלילה מפני חיסור יו"ט אף לא ע"י דמי' וכיון דלריך לבוא לידי דמי' טוב יותר לשברו ולדמות ללא דלא תשברו בו :

והנה לתי' רבא דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש · ע"כ לומר דאכילת פסחא מיקרי קדשים ולורך גבוה · דאל"כ לא שייך תירולו · דלא כו"ל במקדש · ואפשר דכוה מפני דאכילת פסחים מעכבת · וחזינן דעיקר הקרבן כוה בשביל אכילה · וגם רואינו שיוצים המוכיחים על קדושתו · בציה ת' יאכל · כל ב"נ לא יאכל בו · משמ"כ בשאר קדשים קלים · ולפ"ז יתכן דרב אחי מודה ג"כ לקושית רבא ותירולו בפסחא דכוה אפילו אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש · רק דס"ל דלא שייך זאת כ"ת בפסחא אבל לא בשאר קדשים קלים · דלא מיקרי במקדש כיון שנאכל לבעלים בכל מקום לכל אדם · ואפשר דאלי' מלאת בפלוגתא דריש"ג ורבנן אי קדשים קלים ממון בעלים כוה או ממון גבוה · דלרבנן לממון גבוה הוא אפשר דמיקרי במקדש ושייך בהו ג"כ אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש · אבל לריש"ג דס"ל ממון בעלים כוה נראה דאין שייך כלל אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש בהו · ואף דאמרי' בב"ק פ"ק דגם לריש"ג לא כוי ממון בעלים כ"א מחיים · אבל לאחר שחיסף כי קא זכו מבולהן גבוה קזכו מ"מ נראה דל"מ לדידי' בשקדש כ"ב · ואל"כ יתכן דרב אחי כולך לתירוץ יקדש עשה כו' משום דיש"ג דלדידי' לא מיקרי במקדש בקדשים קלים · ובשביל קדשים קלים כולך לתרץ יקדש עשה כו' · משמ"כ לר"ע דכוה בכלל רבנן דריש"ג דס"ל קדשים קלים ממון גבוה ומיקרי שפיר במקדש ושייך בתירוץ אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש · ומ"ל ליקדש עשה ואמרי' שפיר אליבי' בפסחים דכו"ל נזיר וחבואה ב' כחוצים · דיקדש דחבואה כו"ל מיוחר · ולא קשה מפחא דרב אחי אדרב אחי · ומיושב עחא ב' שקושיות · קושי' מרחשונים (סוף סוף מוכרח רב אחי לתירולא דרבא בשביל פסח) מ"ש · דמפחא אמרי' דאף דס"ל בחחא תירולא דרבא בפסח · מ"מ כולך לעיולי' דיקדש עשה מפני שאר קדשים קלים לריש"ג כנ"ל · גם קושי' מעני' מיושב דל"ק דרב אחי אדרב אחי בפסחים דכחם קאי לר"ע דס"ל קדשים קלים ממון גבוה ומ"ל ליקדש עשה דבלא"ה מיושב דכו"ל במקדש · ואין עשה דוחה ל"ת שבמקדש לזאת קאמר אחי תירולא דיקדש עשה כו' לא"ש ב' כחוצים ואין מלמדין :

ולפי כנ"ל יש ליישב עוד בפסיעות סקושיות הנ"ל · דאפשר דרב אחי קאמר אחי תירולא דיקדש עשה כו' לא"ש דבשרה לזאת יאכל בלילה"פ אין מיסור אלא משום שבמקדש ואין מלמדין :

כו' ולדקא חסי' לנו כו' · וקשה על שנות המגיד את טעם שחשובה ממ"ם בחורם · ואמרתי בביאור זה · דהנה ידוע שמלות החורם נחלקות לג' מינים עדות · חוקים · משפטים · עדות · הם אשר הם לאות לזכר יצ"מ ומעשה ברחצים ואיזה גם אשר המלוה רומזת אלי · משפטים הם שכונת הגימוסי · ובניהם בכל מסכיים עמהם אשר המביר קלח טעמם · ועי"ז נקל להחדם להיות זריז בעבודתה · ובזה הזהירנו שכחוב שנעשה למען ימו' ית' אשר שמוה טוב ופקד עליהם ולא בעבור שהשכל ג"כ גוזר חומר כן · וכן במלוה שים שם ג"כ הנאת בנוף בחיוב על החדם להרחיק מחשל לבבו ענין בניפני כ"ש למטרת כוונת המלוה למען שמו יחב' יסודו חלי כוחו · ושחוקים הם אשר אין בהשכל מביר טעמם ולף בקלה מטה מבוחנו לף יוכל להגיע לבוא בסוד טעמה · ובזה נקל להחדם לעשות המלוה למען שמו שהוא לוה על ככה · לף החרשלות ימלא בחדם לעשותה בחשר שהיו יודע טיבה ושניניה · ובזה זרזנו שכחוב בעבודתה להיות רק כלבי בפעולתה · כי ים לנו להחמין שכל המלות הם נדרשות לטובתנו וכל מלוה חוקי ים שם סגולה יקרה ושניניה רם ונשא · וז"ש לנו שכחוב בחשובתו להחכם בשוחל מה שעדות כו' · להסביר לו חופני ופרטי המינים ומה שנלטוינו עליהם · וילמו ס' לעשות לת כל החקים שלוה לעוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה · שים לנו לתת חומן בלבבנו שכלם הם לטובתנו · ע"כ נזדרז ונחעודד במעשה החוקים ועל זה שנעשה חותה למען שם כבודו ית' לף כולל כהרך שכחוב להזהירנו · כי זהה גם בעלמו יעשה חותה בחדם למען מלוחו ית' · בחשר שלין לו בשם דרך הטוב · ולדקא חסיב לנו כי נשמור לעשות לת כל המצוה הזאת · (שהם מלות שכליות) כחשר לוה · מלד שהשם לוה על זאת · וזה לף כולל שכחוב לזהרו שיעשה בשמחה כי הם נדרשים לטובתנו · בחשר שהשכל מסכיים עמה חנכור לבד בחדם לחריכם · ובעת ית' זריז ודן בחשק לבבו לפעולתם · ובכולם שני הענינים הם עיקריים לעבוד לת ס' בשמחה ולף כמוכרח בעבודתו · ולעשות המלוה למען שמו ית' · [וזה ים לבחר מ"ם הנביא (ישעיה מ"ג כ"ב) ולף לחי קראת יעקב כי ינעת בי ישראל · כי בחקים שלין לבבל בחדם בהם חלק · קרוב הדבר שיעשה למען שמו · כי למה יעשה הם לף בעבור פקודם כבודו ית' · ומלות השבליות קרוב שיעשה מלד נטית שכלו ולף למען שמו · חבל הם קיבלו שני החסרונות ביחד · כי כל המלות היו בעיניהם למשא ומעשה כי לף השביל טלי' · וגם לף עשו למען שמו ית' · וכזה פלף · לחרי שהמלות בעיניהם כחוקים בלף טעם למה יעשה הם לף למען מלוחו ית' · ושכ"ז לינם עושים למען שמו · וזהו לף לחותי קראת יעקב כי ינעת בי ישראל · לף שיגעת בי ישראל ועשיתם כחוק הנה למשא עליך עכ"ז לף לחותי קראת יעקב]:

ועניו זה נכלל ג"כ בחשובה המגיד לזבן חכם · במלים קלרים שמ"ם לין מפטירין כו' · דהענין מה שהפטה נחשל על השובע הוא בעבור שני הדברים הנ"ל הנכללים בחשובה לחכם · כי כנאת הנופני מחשילה הגדל יותר בשוה רעב · וזה קרוב להבר שרעבון הנופני הנשמו מטרת הכוונה לשם מלוה ותהיה לוחה בשמחון · כי לף יכלו לעבוד יחדו ברגש חובי הנופני וחובי הנפשי ולהשמיע יחד קולם בלבב בחדם כי חרי קלי לף משחמעי · ושם גם שבני מנגדים זה לזה כלנו · וכשור רעבון בחדם חבון כוונת מלוה להשפעו על תלקת לבבו · כי זה ייחד רעיונו להמלוה ותנכור הנפש בכל כוחותי לחבר המלוה · הרי נמלח בזה הבר ס' שיכון בחדם בעשותו חיזה מלוה לשם כבודו ית' · גם הבר בשני הנשמע מפי הכחוב בחשובה שחב לבבו החכם · שידע בחדם שכל המלות ולף יעשה כחוקי, ולף למטרת בחשבת כילה"ר מוכל חיזה פני' בחזיותיו בחשבה חותו · שלף יכל רבות לילה"ר להניח בי כו' חבל בחמתך · וזהו ג"כ שהיה המדרש בשם דוד חלף עשה לפני לחד כדי שחפי' עשוק בהורה בחוות כה"ד יכי לבי חמים בחוקיך למען לף לחבוש · היינו שלף יבוש בשלכה בשיפי' עשוק בחמות ולף יעשה מלוחה היבר ודרך בחמת · וסמך המדרש עין זה לשפוק זאת חקת הפשח כל ב"נ · שגם בו מרומז שלף יפי' בחשבה המלוה מחשבה זרה כנ"ל · וכן בכל המלות וחקים ומה גם בחורה:

זה למדתם בביאורו כ"ל בבחתי פה להתגלות על הקדימי חת מיבורי בציורה זאת לפני תחיותי' בגדולות ממנה מלאות חכמה מסו"ת ופלפול ודרוש תאר תחי בעז"ס · כי לם יחתם בכבוד בעבור בדברי מוסר וירחת תלמים בחמה בחומה · וירחת חטא קודמת לחכמה במעלה ובזמן · ולאות בבעז"ס שתי חילי לשמור בפי בחי מלבעות מדרך בחמת גם בפלפולי לפיטהו וקיבורי מחמרים יחד · וד' יעזרני בחסדו גם לתאר בסיח רחבות תוכי בימי חדפי בקדמתי' · ולא להתבלל תודיע לרבים בבימי נעורי יולדה זה בחיבור · בידוע בבריבות מהבחת בח בשכל בחידושים בהעתיקה עליו ערדות רבות מבא לעיפה · ומבלתי עתותיו · רק בעבור התגלות על בקדימי תותה גדר הגדוש לבלע תבובות לבלבם ברחבונה · ועיני דרום יולדים בחתרונה · ותני מבנה בסדר · בבני מגיד זאת לבסיר מעלי בפליתה · גם לבל יסיח בקורת בחתמי' ברחותו בחיבורי זאת מעין לימוד תורה לשמה · תאר לפי טעת בגמלץ בחיזה מקומות בחי בחורה בביאור תחומים וסגורים · לא יחותו בדברים תלם · כי לו ילמדו לח בלא לשמה · גם מוזרים יסיו בדברי בלא ילמוד לשמן בבבוד · בביאור בלא יבדרו פני בקינה בחמה בהגיון הורה כ"ב ולא יחלקו לו בבוד · ובעת הלומד לא ילמוד עתה בבביל בבבוד · בחאר ירדה קרן בחורה ולא יחבבו טעם כ"ב לח בחגיסים לומדי ספר · ועל זה בחחי בחתגלל בנעבה חיבור זה לפני בניס חחדים בהיו עוד מחזיקים במעוז בחורה בכל תפוחות ישראל ומוהגים בבוד והדר ללומדי' · בזה היו בדברים נלחמים היבבו לב לשמה · ולא יביתו לבב ועינם על בבבוד :

ועתה הגם מבינה מחברתי הציורה זאת פעמים לדרבה בעז"ס · ואתה רעי הקורא בים עיך עני' כי בחרן נבריה יובילוה רגלי' בים לא אחה בחומבי נפבה . והיקר בעינין נפש בעלים :

המחבר

אדנים לעמודים

חטבעו על ענין מצות ואהבת לרעך · איך שהיא מתאחדת עם הגיון התורה · ושניהם יחד המה מבוגית גבבורות תמים על ראשם למוסר עולם · ובתוך הדברים יבוא ענין מה שגינו חז"ל מדת התאוה ופארו מדת הבושה אשר אך אבילת עה"ד היא הורתה בנראה מהבתוב :

התאוה עם הבושה · בני לחיות תחומות מבטן פרי עץ בדעת תאר לקח בחדם לפיהו (בתחלר בבחוב ולא יחבושו · ואח"ב וידעו בי ערומים בם) · וגם עד בגם חבא רעותה תעזורנה · בבושה מבלחת חת החדם מלאת בחוגה · מרם יתעטף בבגדיו חים חים לפי בבודו · ורוח חאות בממון חפריה מקנות החרץ לבסים מביחים גלומי מבי חבלת ותרגמן · וגולה עזרת בבבירה · סיח בחדם קן בחייו ממקנות בבושה תאר תמריר מייו · בי גם בגד פחתן (מעשה חרג) לא בי' נמלא לחים · זולת חם ידיו יעמלו בו · לזרוע בפעמים ונפלי · ולבוותו ולחרגנו · תאר בחעט לא סיח די מחלים ימיו למלחבת בגד חחד · ואי' מורה מלחבת בחריגה ומעשה רוקם לבחו"ת ? בלעדי חאות בממון בחמיחה על בנפי' מרחוק בל תאר יפחלו עיני בחדם · וחלמדבו חבמה ותורת חבונות · וגם בבבירה לא מלחה מנוח לבף רגלה · זולת בלעיפה בחרה לה מקום לחבונה · ומפיקה זממי חחותה (עפ"י רוב) · בחלגה לבל גבר לחפץ תאר בגדי בבוד · ולבריק ולפקול בספו על יד בחובר בגדי בם ובקמט חים בברבת ידו · וכן רבות עלילות מלאדיבן הרלות בו"ח למלחות רלון לבותה · עד אין ספורות :

גם בהתרחם לפעמים מחחבקים ומחעלמים יחד בחויבים במלחמה בביות גלב ימין בבושה בגד · לבלי נחון חת החזות להבלות בפני בבל עם · פן יעגני לו בבפיק בחזה מנחה לעיניהם · על בי תחלך לבות במברות ובמחבוחות בדיותה לבסיס חפלה לא תחבב זאת למעטה ולהתגנדות ביעיהם · בעיני בחשכיל לדעת · * בי לך זאת היה בחוחנת בה ועלתה לבחדם לבל ירפו ידים · ליזור לחור מביעולי בחזות בפחזות ומחלבות בחזות בחשבל תאר תאר בחמב"ם ז"ל עלי' · בחזה בחיבור בחיה לנוי וכדומה בדבר בחעתר ובבחבת בדבר בחעטה

הגה"ה

*ועפי"ז בחרתי פסוק בחצלי י"ט · חת נפשם מקרי' ע"ז ומדיעים בבריח חרמון · ספרם"י לחוק קנח · גם הדמיון נקריח טוח ומדיעים לבריח חרמון יבואר לחחי היבע עפ"י הסולעה · בי הם קח חדם וחפלו חמשך חחר הדבר תאר לחיני מוסב לו בבל עם · והדבר ספעיה יהו בלין וחפם נחשב בעיניו · לבן המדיעים תאר בין הלמים (שהוח עפ"י רוב

מרוב התלבדם זע"ז בחלבה והרגלם ז"ל עד בי נקשר נפש ע' מזולתו) · הוח בבריח לרמון המפלר חת החרמון בהספיבו מבני חדם וגותנת לו בבוד ויחר חחת על בל החוחות המהודיים הגדלים בעליל לבל בני העיר · ומשבבת לבות רוחי החרמון לחחו לבות חל חוכו · בן המדיעים המפריד בין לבות רעיס · והסביר חת שפחיתיה' מדבר יחד בלהבה הספח פלר וחעדם נזל הבבוד לב"ח מהם · על בי ברבות ימים בשיב חרון לף לחיהו מחנו · חשוב נפש הח' לבלות חל רעהו · ובבוחו חליו הלח בבד יבבדהו וילחדהו עשרת מוסיף מלחר בבדו בחחלם · בהיות לחבחם בחימה בלילת יופי הלבב בקרי' בחיך לעיני העדה · וחין דלחוחיה נעולות · חלר במעט מבך יבבעו חנשי העיר מבוספף חלי' · וחן הניח חלבד בעיניהם בי חין שומר בבודם להבריח הנוגרת בבוד וחן החרמין בעיני העם · לבן בלות סלחת המבך עיני הבלוס לעבד לח הפלחת לציות יפרחל המשלם לבן נעול מעין חמוס · שהמעיל והחומס הוח פלר נבדל מבל השלים :

בעבור היותם סומר לרחבם :

וזהו חת נפשע · מלשון עד המפעשה (ד"ה י"ט ד') שהוח עיון ערוה וחבפס וכן האח נפשש · מזולתל בעיני לחיהו בהיות להבחם הנעימה בעבך קריית עוז · שנם החבפס חעוז להרע בקום החוכב להושיעו מחלוחיו · וגם יקרחם והדרבתם דמחם לקרי' עליהם · לך בחשר נח ימים ימחנו · ובבוד הקרי' חקל בעיני יוסבי' · בן בהיות לבב החחד גלוי' לרעיהו עם בל חברי מזימותיו בהגה דבר סגולם חדר בחדר לממן תחזיר החבוקם עוז . לחפם לוחם בחטומים · ותגבור לחחרי' בחחר חולר נחנד · ע"ב מעשי' בחעשה סבוסם המבסם מחבל מחועב ובחבם · לבני חעל לחנת החולב ללף בחולב · בן חעסים בלעבה · עד בי החבב ברגע חשר יוגח להחחות חעול סבוסם · (בבולו למקום חשר לח חמזיקו עין רוחם) בעיניה בחמיבת נפש · לירון בבל בוחותי' . בחין בדגם והבחן על בחדרות פחנים חשר בקיב :

סדר הנסף :

ובזה יובן מה שנפלאת בית על בחיחת בחלום מפי חז"ל ליולדת חלמי פרי עץ בדעת· חשר בבחוב לא נמלא ב"ח בבוסם לפרי בעבה (בחחר בבחוב ולא יחבוסבו וב"ב) ופי מסלל בבוסם בפי חז"ל בחמרם (נדרים ב') בל מי בים לו בוסם פניה לא במסרם הוח חועה · יקשם למה לא חשם ד' לנפש חת הסדם בעונה בזאת על הסדם · ועם בלעת הדברים הבלחם עד הגם יבח על עון · בי בלחמם לך בית המחזקת ידי החלום בעופיות · והוח עוד שבחוב בי לא בלח החלום בודדם · ב"ח בית וכל עיזרים

עם כל הנפשי' כאלו כתבן את לתוך שמם הקדושם · ויפרוש ע"פ תבל · תאבר ה' מהיות את לאלהים במחשבתי מעשה בשוב כמובן מהזכרת המורה (בוכה באו"ע סי' ה') ואל יבוש מפני ב"ה המלעיגים עליו · כי גם את הכושם דברי מדתם להדיח את החדש מכל קדושם ועזרם · ואף כי בהקבלם יחד להפריע מזימותיו הטובים תאבר ילילו בקרבו :

אך יתן נמלא בכושם דבר טוב · כי בהיות עליה מורה לעג ב"ה ויקרא כאודם בעיניה הביא את החדש לכיוטיב לצד · ולשבר מעול דרכו · ולהתגלות במעשים טובים ודברים נכוחים [בלא שבצד עדים כל לדקותי' · כי מרוקמים כלם מהבלי עוה"ז · ונלחצים מקורי החכמה כבוד המדומה (ולא לכם כבודו יח' הסוביבים עיניהם) עכ"ז בהמירם המגיע להדש מלבושות מפקודי ד' ומעבות ה' מאבר לה תועלת נשגב (כי מחשבת חון כלה נחשב אם לה יעשנה כחמרם (בפ"ק דקדושין) ע"פ חון רחיתי בלבי לה יבמע ד') שלזה דייקו בחמיש לה במהרש הוא חוטא · לומר כי לך זכו שיקר המעלה כגמלה בה · במירת החטא] · חשו על כבודה · וחפו על קול סורחה · לאבר בחטא החמתה חמס · ובשלו את רחשם במספר המדות הטובות · בעבור לדקה מלחמותם · החותרת לחטוא לדרך היושר · תאבר יסוללו בה החכמים כלדיקים ·

ולא תחשב חטם בחותם להפיק זממה :

עוד יחתה לבאר הענין ע"פ מ"ש בעקי' (שער כ"ה) וז"ל שהקניטים המדותים והמלבושים נקראים בשם אחד מדו בד כו' כמו שהאדם ניכר בלבושו הכרם חילוניות · אם סותר · אם פרש · וכיוצ"ב · כן בחתלת הכרת נפשותינו הגעלמות הוא בפעולותיהן החיצוניות · כי מהפעולות יודעו הכוחות · וכמו שלא יתכן שימלא האדם עדות מבלי לבוש · כן לא יתכן שיהי' ריקם מהמדות בלל כו' ע"ם · וגם בזה האדם הענין המדות והפעולות לשלמת האדם · בהיותם מחוזק ברצון האדם ובחירתו · אם ללבוש מחליפות המדות אם להסירם מעליו · ובשם המדות גם כל הפעולות (מעבי המדות המחעפים משם) הניתנים לנו ממרומים · ים בחוכם סגולה נפלאה לחחת היקר הרע · ולחיוך כוחות האדם ליטב עליו טול מלכות שדי · בהחעוררם על ידיעו מבחת האדות · ויקוים מתרדמת הפחיות · כאשר יבא מזה לשלחה (ובבית הפלא הא' כד' מחולם הבית) חולם ערם בעטו לב כוחל בהיות כל כחותיו מהחוקקים עלות רומם · וגוו היה מכון לבבה להבת ד' וירחתו · * לך למותר היו לו מהלומות הפעולות והמדות לעוררנו · כי גם בלעדם לא יומם ולא ייבן · ויש להמתיק זה עפ"י דמיון לב' נערים בני חב ה' · חאבר הא' היה יחר מרעהו בחכמה ובדעת ובכשרון מעשה · והנה ברחשים בזמן מועד מלבת המלמדים על מבמרהם האבר יפקידום הבע"ב · שחלם חביאם למי יחפוץ · ומליץ לפיהם ענין ב' מורים למען יבחרו להם את היאבר בעיניהם · ובחוך דבריו הגדיל להפליא את אחד מהם בבעלותו על רעהו : בהיות לו ומסילות עשמוניות · בימים לא בהירים יבעט הא' את רעהו · ויחבדנו מהם את החום הדרוש להחבה עזה · ומדינים שבין החחים המפרידים כמעט קב הוא בבריח ארמון להבשם והמעלה חנם ז"ז עוד יותר מבהרחשונה · כי בהחבה האבר אחר השחה הגדל בערכה מהחבה האבר קדמה · ים לכון אמרם ז"ל (סוריות י' ע"ב) את נפשם כו' זה לעג ומדינים שהעיל מדנים בינו לבין יפרחאל שחה לא יבא כו' ג"כ לכוונה הנ"ל שהלת פעמים לעג יגלו מלבים דוד ח"י · ורחבשם מגעשה העמונים שמרוב התפרדם זה מזה · נתיקרו זה בעיני זה · וגם נכבדו · על כי הבחים מהם לחוך קהל עדת בנ"י (עי' מחברת הסיחר עמוני ולא עמונית כדלימת ניעמות פ' הערל) התדבקו בחבשם יחירם והבא נשלמה על ד' · על כי נשאו חן בעיני חבריהם וחס ם לעומה רחתי חלפי יפרחאל · ונתן כחר מלכות בראשם · כן המלות ומריבות שאר בין החחיות החלו (החחום עם הבושה) יהיו כמעשל לעשול את מקדם כבוד הדברים הנכספים · להשמר מהבחם וחגם בעיני החחום לחוך ימים :

הגה"ה

*ועפי"ז בחרתי מחמרם ז"ל (ניתין ד' ז' ע"ח) בשפה שחמר הקב"ה הסר המלפה והרס העשרה · חמרו מה"ם לפני הקב"ה זאת נהם ליפרחאל שחמרו לפניך בעיני נעשה ונשמע · חחר להם הקב"ה לא זאת השפלה הגבה והגבה השפל · והעמידו צורה בהיכל · ע"כ · שלכאורה יפלא המחמר מהניהו · הכי נעלם היה ממלחכי מרום מעשה העמדת הניר בנגלה הקב"ה את חזקם · הלא ענין המלחמה בעד בני"י הי' · שזכות נו"ל יעמוד להם לגור דוניה · עד כי גם עוחקם לא יכלה · ועל פשעיהם יכפה (ויעשול על עוקם) ולעשנה זו לא הגלח החשובה · ובהשקף לחשון החמרתי עפ"י גמ' שבח (פ"ח ע"ח) חמר רב חחח ב"י מכחן מודעת רבה לגחוניחח · חמר רבה חעב"ב הדור קבלוה בימי חחשורוש · וכ' החום' שם ושקה בלח בימי יהושע כו' ותירנו שיהושע לא כתב אחח רק על ע"ז ע"ם · ולפ"ז יחכן שבעצם המלחכים היה משחח חוגם ושחעבד רב ב · שמחיחח הדין עלימו · פיגם כ"ח בעבור קבלם החורה ואמרם נו"ג · שזהו לא היה רק בשיני חאבר היה עומד מוכשה עליהם כניגיע · (ומעשה חחשורוש לא היו עדן שמיירי בחיבבן ב"ב) וזהו זאת להם כו' בשיני נו"ג · והקב"ה השיבם שבעמידו בורח בהיכל · ועל ע"ז הדור קבלוה בימי יהושע · חולם לפי המאמר פה אמרתי כי ים לכיון אמרם לזה הכוונה · שכל עניו יקרא מאמר נו"ג חאבר שבאחרו חז"ל נרחה · אחרי שבאר שיני פשקה זוהמתן בשמרם בגמ' ע"ב (דף ק"ב ע"ב) ונפלו לפחח מכור הבהל מעוני היצר · החעלו על מדבריהם הבעלה · חאבר נלבו עלי לבלילהם מימי קדם קדמחה לחיות מהיושבים רחשונה במלכות · להחעגג על דברי פי ד' הערבים על חזקם · ושים חמרות פי עליון היה להם לנגיף בהור על רחשם · ונלחר חפארה · חחת חאבר עחה אחרי בחקו מעליו מלבושו דבר ד' · לא נוחר להם כ"ח סדר המעשה (חאבר ערכחה חפקדו מימים רבים) שהיה בשולם מונח חרבם · ובחשו מניע שמי רומה · חאבר ע"י יניע האדם מעלה מעלה · עד כי בלדיק החוחו דרכו · לבלי לבח חרחות עקלקלות · לקן נחשו על החרן אחרי הסרד נשמחו מעטו חזקה להיות בלבוד החיים להיות מהעומדים בהיכל המלך · ומעט השם חאבר יקיעו החומר להעלותו מעלה בעודו בחיים חייהו · כי מי יוכל לפרוק מעליו משא היצר · המעמיס על האדם כובד עבעיע חלחת זוממתו · ולגרול רוח הקדושה בכפי גוו לעוף רומה · בהיותם קרובים אל ד' במעמד הר סיני לא החמינו כי יבא לר ואויב להדיחם ולהספילם עד שפר חחות החומרים · ודמו כי כחול יהיו ימי שבחם מרום · להיות קדום יפרחל מוכח מרחה עיניהם המיד · וליהנות מזיו כבודו ים · וחשבו כי לא יסיו נהריהם לדרום מנות ד' מעל ספר · כי יום יום יעמדו על ידו לשרחו · ועל כל ענין ופעולה יפו מזן לשמוע קול דברי מלהיו חיים · וזהו נעשה ונשמע · כי גם מחר המעשה שבעת יפו מזן · ויקוו עוד לשמוע דבר ד' · כי אך זה כל פרי חפלם ויבע מנחחם כי לא היו דורשים עזרחה מהמעשה שחהיה בחומכי נפשם לעורכם ולקרבם אל ד' · רק דברי פי ד' נאמנות ההולכים ברחם המעשה · ונפשה וגם בלחה נפשם לקחת חזקה שמן מנחם · ולהחעדן בנועם קול דברי חנקים חיים חאבר מחקו למו · ע"כ דרכו בימימיד החעוגג הזה · בהסחפת לכל מעשה ומעשה הפחר היקר הזה · ולכל פעולה חשוב לה חבל נדברי פי ד' להיות לויח חן לנחשם · (כהימיד לכ"ח הדיבור) · וזה כבר הסברחי זה עפ"י משל לעשיר מ' שהיה לו בן יחיד · וליום חחנותו הפריז מחנות רבות ומשובות יקרות · וישחלו חותו העדה בלח בלך יחידך הוא · וכל חאבר חשחל נפשו לח מחשל ממנו · למה היזד לו מהנה חה גם בניך

מחלת נעד חאבר יום ביומו יבא ליקח חת הילדים על זרושחיו ועל כחפיו ינעלם מעל כחנמים · חאבר להבני חטחר המעלה הזחת ותלמידיו נחלנים לרחום עיט חולות · ורגליהם יטבעו בבוך ביום כגשם · ויען הילד כמבכיל חת חביו לאמר · המעלה הזאת הוא מופת נאמן על לחכזיות חמת בעליה חאבר יסדוך בעברתו כל תלמידיו מהשחוקק בית הספר · כי לך מידעם חת מבוחיו בגאמות ימאנו לכת ברגליהם · לא כן המורה חאבר בחת ישמיע דבריו · ולאחע יחנבל לרגל כוחות הילדים · כאבר חוכל בכלם אחת · בחשק לבב ישופו לבניון חכמת חורחו · ולשחות מנחל השבונם חאבר חלח ממקור לבבו · ולמה לשם מנכל ומחזיק בידם על הדרך השולם בית בחלמוד · אין גשם ואין סערם ליעב בדרך לשמן לשער · חאבר חשקו חחו · כי יגבי' שוף על הגמים ועל הגבורות · ובשולם זריזותו ילגע שור · בשמוע לחיכו חת דבריו המודיעים חוזק יד ברים דוכנת חאבר ילחוץ חת ילדיו לשניון ספר · חלם גם כוח חת פני חביו לחחו על יד המורה חאבר בלחי רים דוכנת · ושעבו חביו לאמר · ידעתי זדון לבבך בקשם כי שעם לבך מחורת סוריך ומוריך · והרירות לבך שרע יחורו למו שובבות . חם לא חשליט בך יד חזקם · ימיש רביש חשוטע ברחובות קרי' · ואין מלשף לוחך בחדרם · ע"כ לא יחחם לך עלם לחיך · חאבר לבו נכספם מאד לחלידות מוריו ולגון בבית הספר · כן בהיות לבב בחדם יאר עם ד' · כביר מלחת ידו גם בלי עזר המדות והפעולות לבלע משעבו ליעע על עושבו · לא כן בשורו מחחדי ד' בבכנם בו ע"י חכילת עב"ד רוח חאדת המזירו לחור לגוס מבית הספר · כפקד חחו מעמרת הבוהם · להפריע עלת החוזה החעלה · גם כל המלות ומדות עובות חחם למשען לה · כי סם בזרושותם יקחוהו · ועל כנפיהם ישחוהו להעלותו סר בית ד' · עד כניעו למדרגם נשחם · ויחבן להטעים זה לבוחם בחים בהפשוק · ויהיו בחיהם ערומים · ממעבי המדות ומחלית הנקרחים בשם לבוש כל"ל ולא יחבושבו · גם הבושם כריחם עול מעל לחיי בחדם · ולחבר חעלם עשם ד' לחדם ולנחשו בחנות עור · ובמדרם בחורחו בל ר"מ כ' בחנות חור בחל"ח

בחל"ף שיחכן ג"כ כוונתו ע"ד נר מצוה ותורה אור. שאחרי כתפילו את דרכיו בתכבת סיגר סיס כללותו דורשם נוגע אור התורה והמצוה להסכיר עינו לבל יתעצם לבת חכמים. כי לך מעשי המצות ייסירו לצדי האדם ללכת בדרך נכונה. ולבסוף. בלבוש המצות והפשוטות מעשי המצות. כי בלעדיהם התמוטעת ארץ בסיות התאות לבדם שלטת על כל כחות האדם. כי כאשר שכשיות' רבונה תחת עול שכושם נתונה לשמור מנותת חיי האדם. (בכוכן ט"י) לשים ואים די מחסורו כאשר בא ברשעים (התמר). כן נקל בידה להדוף את כל יושבי תבל ולשערם למדחפות. בברימה רשם לפרוק עול. ולנתק מעל ידי' מוסרות שכושם. כי בשלמה פרשות' למרחוק להתו למחמדי זולתו. ולכוריד בשתת חיי נפש כנדכה למען לירם. כמעשה אחאב בכרם נבות היזרעאלי. וכרבות בני' ט"פ כל כחות האדם. (שמה בשלמה ובנקימה ושנוירה על חיה חים). כרודפים אחר דם נפשות נקיים גם את התאוה יפירו מסיות שלטת. ובקול תביהם לא ישמעו. בהחגנו לבני בעלו ממעיקות הרשים. (כי לא יחשום האדם על חסרון תאוותו או אם יגיע לו נזק. אם ירע בזה לבולתו כתאחר שמשון תמות נפשי עם פלשתים) ומי יתמין לקום בחיין נגד ממשלת התאוה בחשלתה. בלודת נפש נקי לקחתה. לולא שיתה פקודת פי ד' לנגאות לנרשן בפי'. לעטור מרומת דברות דברות תבירי'. לא תחמוד בית רעך שדהו וגו':

ואחרי בהא מלות ותהבת לרעך כמוך ומלות כלדקה לעמוד בפרץ. ולגדע קרנות השמדה ולהפילה. ולו שעו עם ב"י שכם אחד להחזיק ביד התקודה ותהבת. כדורשם שלומם וטובתם לבל ירפוס. בהפוך כל גבר את דעתו. לך לדרום טובת רעהו (ולהטעיק לשנפש נעשה מברכתו) ורעהו גם הוא כמוהו. הו אז. רמה קרן הלחת הקיבוץ למעלה רחם. בהשוע כ"א חפצו ע"י רעהו. גם כל חים ואים על מקומו יבא בשלום. בחין לורר וחין מקנא. גם בטח יהבו מלך וחויב. כי יבא בגבולם וילחוהו שכמה. כי מי שם יהוסלים לעיין. אם לא יד המריבה ובתחלקות לבב שהים. בין יוסבי בעיר במלור (כמבואר זה בזיסיפון) כי שאבא תחבר יחד חיים פרטים לעשות מכם גוף א' רב שעליו'. בעל כח לגבורה ולרוח בשכל. יותר מסיולים שפרטים תבר קן וגבול לכתם וגבורתם. אם יעשה תבר א' ממנו לרפיון ומחלה יחיבו יתר תבריו לחזק רפיונו. בשעתם על שחד כובד עבטיט נחלי המבטעת תבר נטיו על שרבי האבא להפריח נגני הרטיונים. כשחולים על חלמי בשכל. יבטופו ויגרבו מימיו רפש וטיט. ויעלו עליו שחשם מחתולי מזור לשברו שלושם. ברבות לטובם יממתו חים בשמחת רעבו. ושם שא' יחקפו זמן לשפוך עליו חם עברתו. וסיס עמו עד דרום תחיו חותו. וסביב חת שבותו בדברים טובים ומחומים. חלה ורבות כחלה חפשול שהבשם עד חין שפורות. לך גם בחשון שהדם ח"ע מחרי ממשלת שחוש שחטאת לגמת כל מחדת בעולם חליו. חסיס לם חפקודת ד' ושהבת לרעך כמוך. למחג ורסן לבל חשלת רגלם לנחת מדרך חבר שחוש לם שלבים. לקיום סמין וקבוע. כי בבוח לפני חים עני לל שחיץ חמדת סממון חת לבבו מלחמול על בנכסיה לבב. לל חקפון חת ידו מחת לו כפי מבג ידו. (וכשיטור שקבעו חז"ל (פ' נערה שנתפתתה) כפושה לל יפחות ממעבר. וסמוסיף לה יוסיף על חומם):

ואחרי בודע כי מלות ותהבת כו' שופקדם לערוך מערכה מול שחוש יבין שמשכיל. כי לא שהבם יולחת חלני שחוש חבר יאהוב חים חת עמיתו. עבור שבוב חבר יגיע מחת פניו סיח בנלגם מפי שפקודה לשלחם עם שורחה (שחמרם. אין שבן נעשה שלית ב"ד לשלקוחו. סנהדרין פ"ם: ע"ב) בן חשליט שחבם*:

גם לא על שדמת שהבם שמבזה ושקלה כזו ילחת גפן שחברת. כי שהבם כזו לא קמלה כשבע מלחון בם גם את בני' בשנותם שדם גם בחמות שדם גם שבורפים ביעריהם. גם שפרדעים (שברן שמשחית ושמזיק סנק' קרשקדי"ל ד"ה ק). שמשחיתים ביהורים לא יחבדו שהבם כזחת. שדם יאהוב חת שבשמם ושטוף עבור שיגו ממנו די שכלו. לך לא בעודם בחיים. ונחל שידודות כזחת סיולחת מתקר שתוש תשטוף חת חלקת שהבוב. ותרשיקנו מעל חדמתו לגזרנו מהרן שחיים. כי לא נופלת סיח מסורשתה. שבר לא נחמנם ריחם חת חוטבים. והשקר לפעמים בשבאים שחם בברית לשסב חת שרעם חיגו. שבר לזחת לא יבשנו בם בעליס (כשבר בח עין זה בשנסים שלבת פה) כן מלחה יד שהבם שבר יולדם על ברכי' לשדים חת שהשוב ולשפילו לשחם כשבר יחמוט שדם בשמות חבירים בעבור שהבחו חומם. ויחבן לפרם כוחם בכחוב. ושהבת לרעך כמוך. שבולל חת שהבם שחחת בנפי שהדם בשבוב גבר

חשלט ידו? ויען לשם לחמר. כשבר עד הנה לא בלחתי חת הוני מעזוחו בשם כל תלות לבו. כן עד נשא כל ימי חיי לא חרפנו. חולם יבורתי כן בר המקום בלבבו להכיל שהבת ב' רעים. ומיל נבל שהבת השבם השבים הבחים לתוך לבבו יעיקו לשהבתי ובכוב הימים חעני השבם בכוב לקחת להדיחתו מעלי ולעזוב חת חביו ותת חמו. ושחר סורו מעלי לא חשנני לבבי נשם לו מלומה. לזשת הביונתי להם היום ביום שמחתו. הן יקר. חולי הברכוני נשבם גם שחרי הפלשם מעני בחבלם מיגיע כפי. ולחוכך ימים לא יבשתוני. כן בני יבראל שבר למו כי חמיד יבי' מרום שבחם. נשלחו משם מעשה ד' שבר קבן חשקידיו לשומם בפי החורה הקדושה להיותם שמורים נשת. לפי דמיוסם שתמיד תהיה המשלה קדושה לעולת בר בית ד'. להשבת שמע דבריו. לך ד' שבר ידע כי היער הגוים עמם יזיהם לחוך להשחיקם מהשחפח בשלחת קדושם ד'. ופני הדרך השולה בית לל יכשה מרוני התאות השבבות הנחיל להם מתנת תורתו כשמור (משלי ד') כי לקח טוב נתתי לכם. למען תהיה להם למזבבת תמיד לעורכם מתרדמת השפיות. כי על מוצח פיה יחיו מערמת שפר

התאות החמורות:

ובזה נבוח לביאור הגמ' גיטין הנ"ל ע"ש' דמיון לפ' שהי' גביר מפורסם. והשפך עליו בלהות להורידו מבמתי הלשתו שחול מחתים העניות לך עדן לא סר ממנו זכרון הימים הרחשונים לדבר גבורה גבורה. גם מול מחני השבל הרחיב נפשו בחיזה עניו לדבר עליהם עתק בגחות ובוז. ויקנאו בו. ויהיו למשרתם לקחת ממנו עבוט. ושף בידעם כי בביתו חין כל. עכ"ז נשחו עיניהם על בגד יו"ט ד' הנודע להם שנותרה מכל בגדיו החמודות ונתנו פקודתם על המשרת שיחפש מחרי' ועל עוד סיזה כיי כסף ד' הנותרה לו. ויכתבו רחמי המשרת ויחמר להם. הבי למועדי בגל הקימו זוב מכשול. וליורד יבחתי בור חפילו חבן מחביו לקבר קן חיין. ולח תחמלו מלקחת חת יחר הבליסם חשר הותיר הללות בחלקה חת חלקו. ויענוהו חנשי השבל היין חשר חבדם חת כל רכושו שיד ידם נעויס לקחת ממנו גם חת זה להניעו ככלי ריק כי הומה שכר הוח טוב שיעלו השבל מיד היין המשחית למען תרף ידם ממנו. כן בשעה שחמר הקב"ה לשר המלנפח. שהמליכה הוח שיוקח מהם המדות טובות חשר המה בנדי הדר ללבת בהם לפני ד' (כחבואר בספרים שבהגלוחות חבבו ב"י חת מדותיהם הטובות וע' בק"י מה שדרש בזה ע"פ על חלה חני בוכים כו' ע"ש) והרם עשרת הקדושה מהם לעבוט בעד חשלחתם. ויחמרו לפני מה"ם זחת להם ליברחל כו' לחרי שהוסיפו כ"ב מפני מעלתם במעמד הר סיני. רשר ממעל לכוכבי חל הרימו כפיהם. עד כי כל המדות לא נחסבו חז בעיניהם. כי לא דרשו עזר מהם לדבם שחולם עד כי שהם לשפר החמורות נפשם. ויתנו יד לדבום יסודם מהמדות חשר הם יקימום מעפר. חקח מהם גם חת יחר הקדושה הנשלחת להם מבני השיר

הגה"ה

*עוד רעה חולה בעיר משלת הרשע. זולת הרישות הקיבין בהלחת העול. גם בעלי המחזיקים בידה לא יבשתו בה. ולא ימיתו בחייהם. כי גם נפשם לא תיקר בעיני'. מלחת יד לחורבים לקחתה בחשר שלין לאל יד החמם לעזור לכל המוסים חתת כנפי'. בלחי חם לא' מהם חשר יחזור עוד לקרבה חל המלחכה (חשר חמון הרשע בעלה) רחשונה. וגם הוח יפנון על בית מיטה ולא יעמוד. בבוח לחיהו לחביו לדרום גם הוח חל הרשע. חשפוך לבה לחור לו עלה להפיל חת הרשעים במהומורות בל יקום. כי כאשר שלח חשקר בין לדיק לרשע. והיה כשמע בעיר. החופע בנקי כפיס דומים בעיני' להוסיע לכל הקרוים עליהם. כן לא חחניב גם חת חחד העם החומים לבוח בחוכה. לבלי נחון המשחית לבוח חדביו ולהכהו חל החומם: ע"ב יחמרו המוסלים חים ח' חשר חמכו כפיו בעולתה. ויעשרה למשלת בכל דרכיו. ובנשעו ליום הסוק מלח חביות חחדים סיס יכוק כמרחה הסעוה והדבש ועליסם יקי דבש טוב. להוטת בהן ב"ש. ויבחום על הענלה חשר הכין לו לשבב חת סיחרי הדבש. וכבותו העירה פנשו חים ח' נופש בחיקו בדיל מלוטש במרחה הכסף (מחופה כסף) ומיחלה בכמה ניירות. סנורה בחיבת עלי לחמונים. ויפחלהו הדים לחמר מה חוליך. ויענהו הנה החביות דבש הולכים לחים פלוני חלמוני במקח חשר קנה ממני הם ים חת יד ויחפלך לקונתו. קחה לך כי כחוך כפלוני על המקח הנ"ל. לך לל החחר חותו. והשיבו גם חלני מחים לביתי בידעי ב"ב מומלים על ערש דוי.

את רעהו עבור תקות הפגם התלוי ממנו · כי להכפיל כזו תרע להתכוב והמלוה לתרץ גזרה . ע"כ תמר בכתוב כמוך שכתוב שהתכתך תוכך לא תחמיץ נפשך . כן תתכוב את עמיתך לתכף עצמית לדרום טובתו כתכר לאל יד לעשות טובה ותסד עמו · בלין תקות גמול עמם · תז ירלת לפני תלכי תמן :

ויתבן שלשתת כללו חז"ל זה בעניין בלשון גמילות חסדים . שבון חסד לדעתי נפרד הוא מלשון לדקה כזה שכתוב נופל על הטובה הנעשית לרעהו בלי שום סיבה תכר גרמה לזה תקות גמול וכדומה כתכר רואינו בהפלות שסדרו לנו תכמי הגה"ג שבכ"מ שנאמר עשה עמנו לדקה נאמר למען שמך · שכוח מעשה הנעשית בעבור סיבה כגון שמו ית' · ובמקום שנא' עשה עמנו לדקה ותסד לא נאמר רק וכוסיעו בלא למען שמך שכוח עין חסד הנעשה בלא שום סיבה וזה מופת נאמן כוח · (ורק בתחנות שבתחנון בב' וכ' שנא' למענך עשה עמנו חסד · כוח נסדר מחיזה תחרון שלא תבין כן בכבדל בין לדקה לחסד · ואולי ים לבני עשה עמנו לדקה) ויתכן שזו בכבדל בין לדיק לחסיד · שלדיק הנגזר מלשון לדקה כוח בשעובד בעל התקות פרס · וחסיד כוח העובד את בוראו בלי תקות גמול · ועובד בשמחה לבבו · וע' בשמנה פרקים לרמב"ם (פרק ו') ולכן אמרו (סוכה מ"ט ע"ב) והורת חסד על לשונה כו' הורה לשמה זו היא הורה של חסד · הורה שלא לשמה זו היא הורה שאינה של חסד · וכן אמרו שם · גמילות חסדים בין לחיים בין למתים · שמתתה שלא לא ייחל שום גמול · וז"ש לדקה לעניים גמ"ח בין לעניים בין לעשירים · כי לדקה היא מעשה אשר בהם מסבה כאירת רחמי הטוען על הנכה רוח · (בשאיי מעיו לו תאבה נפשו להניח דעתו בתחיית הלדקה) אשר לזאת לא התמיד תגלו הדבר · כי לאו לאו תסיר הכרגל את הרגש כאירת רחמים ממנו · מלטוררנו עוד · לא כן ענין החסד שרק מעשה אהבתו לוחש יגמלם חסד · אשר היא התיך ימים על חדמת לבבו וכל אשר תרבה ימים הוסיף חיל · וגם לעשיר יאפוף להיטיב במקום ועת הנדרש למען אהבתו לכל חדש · ועוד לבבו · ויש לדבר בזה בארוך בביאור חיזה כתובים לפ"ז לך תכמ"ל]

עוד הוקש לעיל קרב מול התאוה הגופנית · נשורת כח ורבה כלדיק (פ"ח דאבות) של שלשה דברים העולם עומד על האורה ועל העבודה ועל גמ"ח) ובפשוח החדש לה את שעדי לבבו תדרוך תרמוס פמן התאוה עד אשם חקוה להקיאה · ובקול המים רגשה (קול דברי תלהים חיים מדבר מהוך תדרי תורתו להרעים אחר בבלי עוה"ז להמס ולאבדם) הפיל עליה חיל ובעתה · ופלוות ורעדה תאחזון · וחנוט מלבב כאדם להמלט על נפשה · וז"ל ספר החינוך (מצוה ט"ו) ואפי' רשע גמור כו' שם יערה רוחו וימים בשאלותו באורה בשאמדא מיד יעשה תל כטוב כו' ע"ש · וכן אמרו ז"ל (קדושין דף ל"ח) ברחתי יצ"ר ברחתי תורה תבלין לו :

וגם זה יבחן בחדש כי לא בכניון אשר יולדא על ברכי כאאוה (דהיינו בלמדו למען קנטור · או שאר אאוה) הלא נקרב · פן הנא תורשה למולה נקרות תני' לשלום · ויחד לבעה ורוח נשבי חשאני מדי רגע בגינתו · למהר הביאה · הנה נא לי הכשף המזוקק אשר לקחתים להקיק לכפות כשף הוא לקחתם בשאותיך · ויאמר טוב הדבר בעיני · אמה ממהרים מעשיהם בלא שמא כ"א על מפלת רעהו ולכדו תומו ברשתו · ובשיבה ובשמחה לבב כהולך בחלי בחפים ובכבורות · יפא כ"א את רגלו לבוא לביתו · ופוחזים כ"א לדרכו פן יצוד רעהו לדלוף לחריו · על בוחה לביתה · וילמו לוך שיקר הלחה השול והחמם בהם וכל השומע יפחך להם :

ויש לכוין לשדא ז"ל (ב"ב ט"ו) ת"ל כספך תי' לכסיס · ת"ל שכאך מהול במים · שקוחה היין יחבא לרמות את המוכר בחתו לו סיני כשף לכשף והמוכר ידמה בנפשו כי יוהה את הקוחה בנוכו מים ביינו · ויהי' שכאו מהול במים · וז"ש התעביך הק' שוא ידברו לים את רעהו שפת חלקות בלב ולב ידברו (תהלים י"ב) שפוח ובחפם ידברו לים לרעהו שפת חלקות כי לא יושילו · כי הלא כ"ה בלב ולב ידברו · פ"כ · לזאת לא יגלעו הדוברים לברי מרמה בפנם רעהו למולו בקבבו ישים לרבו · כי הרשע חשקר בשעליו · להסב פניו ממנו · ולקום ולעמוד בעזרת הלוחה למולו · ולהפר עלתו · לא כן לחבת רעים שהיא מגדל עוז לכל המוסים בלבה ושמה מכון הלחמה · כי שלום ובשקט בשבעותי' · אין מרעיד ואין מפחיד · אין רלח ואין עושק בגבולה · לים לל רעהו יהלו · ובשוב הא' יחמת לחו רעהו בשמחה :

הגה"ה

*) הן בעניין זה בחתי זה כבר מדרש שה"ם חברים מקשיבים לקולך השמיעיני אלו ישראל בשעה שנכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות בשבתות וימ"ט ללמוד תורה הקב"ה כולך עם פמליא שלו לשמוע ולומר לכם בני השמיעו קולכם כדי שישמעו חברים שעל גביכם · והזהרו שלא יהיו ביניכם קנאה ושנאה ותחרות שלא יאמרו מה"ש לפני · רבש"ע תורה שנתת לנו לישראל אין עושקין בה והרי יש ביניהם שנאה וקנאה ותחרות ע"ל המדרש · והקהו הספרים וביניהם ס' ק"י שהוא פלאי · ולי בשביל שיש ביניהם שנאה וקנאה ותחרות הם בשלין ממנה הלא מדבר בשעוסקין בה כפי ובאור הק"י שבא אין עושקין בה קלי על ימות התול שבלעדי השנאה וקנאה יש לנו התגלות מרוב ערבותינו ואלוהינו המכלים עתותינו ביגון ואנחה עד שפם מועד פנוי לעסק התורה · לך בשים ביניהם שלא וקנאה ת"ל זה אות ומופת על הרחבת לבבנו שכבר הבטנו די שפוקנו עד בירות לבבנו להתנשא תמים על רעהו-ת"ל שרה לל התגלות וזהו אין עושקין בה והרי יש ביניהם כו' · והנשאה עפ"י פשוט כוונת המדרש שהקב"ה מזהירם ג' תזהרות · ת' בני השמיעו קולכם כדי שישמעו כו' והב' שלא יהיו ביניהם שנאה וקנאה כו' וג' שבני התחרות נתן טעם שלא תלמדו בלתם לו במחשבה · ואמרו מה"ש לפני תורה שנתת לפניהם אין עושקין בה (מפלת שלא ישמעו קולכם) וזה טעם לזהירה הרחשונה ולזהירה שני שלא יהיו ביניהם שנאה כו' נתן טעם המדרש · ואמרו מה"ש והרי יש ביניהם שנאה כו' כ"ל בכונת המדרש עפ"י פשוט · ולא שהם קשורים זה בזה · גם לפי דרכו שתנד דברי המלחיים בתנודם תחת יתמה לשתר בדרך תחר קלת · שהנה לכאורה קשה בהבנת דברי המדרש מאין הוציא המדרש לפרש הפסוק בשבחות וימ"ט · היה מרופז זאת בי-כתוב · גם לפי הדרש נפשוט יקשה למה קראן הכתוב חברים עתה יותר מבכ"מ (ויתיר בשמת יקראו חברים שם שם מלחיים ותחתו ב"ח)· לך הראשה כי הנה ידוע שבעת מתן התורה אמרו מה"ש חנה הודך על השמים · ובשמת יש גם מעלה יתירה שתתן להם בעבור מנוחתם · שים לשם מועד מרווח רב שמי מערכת הגופניות · ויש לחל יש לשנות שם יומם ולילה · ולא כן אחתו שעתה שה שתר שתת יש מועד להניל חיזה מועד ממלחמת הערבות הסורשים את עתותינו בהומם עלינו טול הפרנסה · ובזאת חפיס נאבל לחם ודוך ימלא גם למלחמת רעבון נפשנו לתורה ולתעודה · אמנם לעומת זה מעלה יתירה יש בנו עליהם · אשר בעבורה זכינו לחמדת סגולת התורה · בשכול ללמוד ע"מ לעשות מה שתן זה בידם · בשתין ביניהם גזלות ושופים · ורק לשעשוע היה להם התורה · והוא כדמיון הא"ב ע"ש שקירין דימשל"ע · ביד המוכר בשוק משונה זהב במלחמתם משוחרת למחמד למראה עינים · ושומדים על המקח

שני בני אדם • ע' לומן יד אחר נדרם הכלי לו לתיג בו פחותי מחסם • או לתלר בו מקנועות הזבוכים • אחר בלעדיה לא יצלח במלאכתו • והב' עשיר גדול אחר יחתום להתעצם בו במרחים עיניו הגחום לכל מביט בו • אחר מחוץ המפעל והיוצר הוא • שפעמים יחיבה להחומן הגחלץ לקניחה בעבור ההכרח אחר תמריצהו בעבור מלאכתו • כן שפע הבורא ית' לתת לך למצא רציונו אחר עלה קריית גבוכי כח עשי דברו • המתחוים כולם להשיגה בעבור להכשם שפעות תאוותי' הגחמדים בעבור מעשהו כלום ים בכם יפ"ר כידוע (ועי' גמ' שבת פ"ט ע"ח) ולמו היח מכוונת בשלח בכלל עוכל לעשות מעשה אר לבעל בשפחים בלעדי החורה • כי לא נדע לת המעשה אחר נעשה • והיח תורתו לוך להצחר ממלכדות היצר אחר יקח למו • והנה בכל ימי השניע שלין לני לומדים כלל כמעט לא יחשב מעלתו למחומה • לך ביום השבת כי בחתו מעמל הניפיו' • ובבח לל בית ה' לבנות בחורתו • לז יובלט מעלתו בשיכל לימוד ע"מ לעשות • ולך היום הבבח יסיר מעליו מרפח הדופי לחת מעט מקום לניח המעלה הגמנח בנו עליו • הבר ע"כ קרלם ביום הזה חבניים • לחמר לך ביום הזה חוסלם מעלתו להיות נישא לך בנך עם מעלתם : אך כ"ז בהיותו מזוכים מחלחת היצ"ר • ובל תהי' יין רקח החורה מהוליה בני פחן היצר • אחר ימרר בעבחו לח מתק המזוה • כי נמודו מחוך מסכוותיו • וסור טמא נקרא לו • והי' מדרשו נקי' ומהורה • בשומו מגמתו לך למען לעשות • לז נעלה ערכו בערך המלאכים (ועוד היקר מעלתו עליהם כאחר רחיו שהכריעה

עמודי עולם

אשר שם האחד יכין • ושם השני בועז

יכין

בו הובן מצע לענין התורה איך שהיא עמוד עולם כאמרם תנאי התנה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית • ואך היא אבן פנת תבל •

איוב אחר במעטו לריעו טור ובאר תלביטני ובעלמות וגידים תסוככני (איוב י' י"ח) • מבין סורות דבריו יקשיב שמן זית למאור הבכל להבכיל כי לא טעור ובאר כוח בחדם רק כמה בלבות להיות דבר ובעלמות וגידים כמה בסיכה בחסיכה להגשם בחלטים בחלכת בקרבן • ותחטפח בלבות טעור ובאר • והחומר היח בית מבנה ברחתה לעולם בכפל • להתבלך במו גגו בתרן • ובלעדה לא קמה בחיין על בחדמה לף רגע • וזהו טענין שלמרו (ברכות י"ח ע"ב) רבשים בחייהם קרויים מתים לחרי בקדושה בממתו וחיותה חין בו • גוו היח כבית שוממה מבעלי' וכקליפה בלא פרי • וכגוף בלא רוח בחיים • ע"כ כרולה לעמוד על חכונת הגשם יביט במעטה תבנית גגו לחר בחטעפה בו • וממנה יקח לבנין קלות דרכי' • כי כל לבוש • יתחרהו בחומן בבמחוגה לעבותו בהפחרת חדם בלורתו בכל חיבריו • בבחר שבגו החומרי ים בו מזג היסודות הרוחניים • (וזוח ממוזג מכל הד' יסודות) לחר בהפרדם ח"ו ונחסר במזג יותר יסוד בעפר מת נופל חרלה ולעפר ישוב • בן בהגשם הגעוטה גגו החדם בלול בה מדרגות הרוחניים גבוה מעל גבוה בחבוחר בזוהר ובספירים שים מדרגות נפש רוח נשמה יחידה • ובהיות נפש החחוונית שוחבת רוח בחוות מכס • לז הגער מעפ"רי הבלי עיט"ז המשופר על פניו • והבוד להנקות ולהזדך לסיות גם היח מבחוסים בלל שדי • ורלים בחבוקה נפלחה לחלחות רלון בורחם יח' • ובסיותם גזורה לחור מלהחת בברבורות המדרגות הגעלים • לז תדד ח"ו להבקע בבור הטומחה ולהבפל עד התחתית מעמקי הבבליות • [ע"כ לחרי המבוחר גגו החדם חינו כ"ח בלבוש להגשמה המתבשת בו • שהוא עיקר החדם • יבביל החדם כי בחבר שלח יהות לסוחר לבלוחם זמנו בלחלחות לבוסיו בעת עמדו על סיריד חבר הובילוהו רגלי עסקיו מרחוק לבוח הגה לעשות מקנה וקנין • בן לח נהוח לחים להרבות עסקיו ולהסקיע מהסבותיו בעיניו הלבוש החומר לחסוף ולרכוש ממין חבר מיטעון יפה • בביותם בחוטי החפירה בהחקדות היסודות • כי בלעדם יפרד זה מזה • ולח יחבו לגשם בחחוני • ורובן קשם כי בם מעריכים רציוני החדם מעשיו קנין בחיות חבר בעבורם שולח הגה • ויבחוהו מרעיוניו ילחח שדי] •

אמנם שסוף חבר נלד לפני בגשם בחחוני • הבר על ידם חוכל לעלות מעלה להלחז במדרגות הרוחניים בגעלים להבינ קרבת חלהים • ולינק מזיו כבוד קדושתו • היח בחורה כי היח חגמה להביחה להחרות ה' • והיח חובילה עיר בקדם • וחניקה מדבשה נלחיר עיני' בחור פני מלך ה' לבחות • כי מלד נפלחים מעני' להוליח יקר מזולל • כי בגרעין בניטע בחדמה בחומבת חלי' בל בח בלחיחה בחדמה חבר כי' עליו בם חלקת הבדם ונדח בחדבע בביות בחדמה חבר כי' עליו דומם • בהיותו בטל בחעט במליחותו) • ויוקח בפי' סביב למטעה עד בדי טיטור יניקתה • ובידי' הולית בכח בלחיחה בטמון במעבה בחדמה לפועל • בן בהורה והמלים ים בם בח בבוחבת חת בח בקדושה בלפוחה בחעתקי לבבו • להחטורר ולעבות פרי • שלח יקבלי בבוחות בקדושה בטמונים בחבי נפש בחחוונית • להחחז בסבך והחזיקו בם למען יקרח שם עליהם • חמנם עדן לף יבעח בחדם בגרעין המליח תעה בורח למטע ופרי למעלה • בעבור מקשה בחומר חבר העלה קולי בחחות בבללים (בחפריעים בעל מטע המלוח) • וברקני ביל"ר בגוזלים ממנו בח לחיחה בקדושה לקחתי לבם • הם לף יבח עין לעקר ולשרש חת בל מזיחות הבללים טוטי המלים ועבד ביטב שדמה לבבו ולחרות חוחה בחעדר בחבוחה • להחיח בחדות ברעות הנפרבות בם לז הלף מעט בחורה והמלים • לעבות ענף ולבחח פרי • וזהו טעין מ"ם (לבות פ"ג) בל בירחה חעיו קודמת לחכמתו חכמתו מחקיימת • וכל שחכמתו בו' • כי לז מי בחורה המוגרים בין חלמי לבבו יפפיעו עזר ויבוחה לשרשי המדות המגוונות חקות בבוד וקנטיר ובדומה • לבלף פרחות • ע"כ טוב לגבר בבף לל מקדם בחורה בעבורם לבב ובנקיון בפיים לז יגליח חת דרכיו ולז יבביל •

ובעבור כי החדם הוח קשר בל יסודות בחחוזים בבריחת בעולם • וכל כוחות מברואי חלד נעשו בו • וכן בל כוחות מברואי עולמות העליונים נשרשו בו* ועשרו כולבר מבל חלקי בעשם הקיומי בעולם ע"כ בהחזיקו בחעוז בחורה חשר היח יסוד מוסד עולם • ועל ידם נכינה תבל [בחמרם (ב"ר פ"ה) ואחי' חלמו חמון חומן • בחורה חימרת חני בייתי בלי חומנותו על בקב"ה בו' ובחורה חמרה בראשית ואין ראשית אלא תורה שנאמר ה' קנני ראשית דרכו • וכן חמרו (נדרים ל"ב)

*) ועפ"ז בתרתי מאמרם ז"ל (ברכות י"ז ע"ב) יב"מ בו' בחשים שלום בשמי' של מעלה ובשמלי' של מטה בו' וכל העוסקים בשלח נשמה יה"ר שיהו עוסקים בשמה ע"כ • והסברתי בביותו' ענין נשמה בשים שלום בשמי' של מעלה ושל מטה שנקט רב ספרת בללותי' • עפ"י התמוד שבחדם ונכלל בו בל כוחות הבבוחים וכן בל מלוכות מעולמות העליונים הרוחניים ניתנו בו • ותיתח במדרש (ב"ר פי"ב) בשני בנות מן העליונים בי' בנ' בנות מן החחוונים בו' בבניני בנות מן העליונים

גדולה הורס שלמלת הורס לא
נקשיימו שמים וארץ שנאמר
אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמי' וארץ לא שמתי·
וכן אמרו (תענית ז' ע"ב)
אין הגשמים נעצרים אלא
בשביל בעול תורה] ולילה
ויום יגלגל וכרכם כחכמה
יגין לעשר בכורי עגבים· הוא
שוקף נסקב"ם במעשה ברחשים
כי בהתנהגו כדת עפ"י כחורם
אז יסיו מדותיו ויסודותיו ממוזגי·
בקו הכיווי כראוי· ואז גם כל
יסודות תבל הקטורים בו
יתמזגו כדת להלחת הטבע·
ולזאת נפעמים נמשלם החורם
לחם שנאמר הלא כה דברי
כחם נאם ה' (ירמי' כ"ג) ופעם
לחים שנאמר הוי כל צמא לכו
למים (ישעי' נ"ה) שבאמת כמה
שני דברים מהגדים והפכיים
בעומק ח· חולם יחכן להסביר
זאת· שבאמר שבחדם שהמזגות
יסודות הנוף יש עחים שמהגבר
בו יסוד כחם· ויש שאר הטוב
עליו יד יסוד המים ונוטה
לקרירות ולזו יחשוב שרופא
חחר שמים המתגדים לכיסוד
שגבר בו· למען תחלים ברפואתו
חת כח היסוד המעפיל לעלות
על רעיו· לגבל יכרסו היסודות
על ידם· כן בהחמזגות מדות
הנפשיי שחולם במעטפות
כחומר פעמים חגבר בם מדת
הכעס וכרחמנות שהוא ענין
יסיד כחם ופעם הגבר מדת
הרחמנות שהוא ענין יסוד
המים שתרכך לבו ויכי
למים· ויש שאר גברה
בו טבע העצלות שהוא מיסוד
הטפר· לכן נתן לנו ה' בחורה
שהיא מעמדת חת הלדם בקו
הכיווי שבלדם שגברה בו מדת
הכעס בהגיגו בחירת ה'
ויחזו עיניו מ"ם לא חקס ולא
חטר כו' לז שפקודם הסיח
תעזר ברוחו לבלי חפרוק כגדר
שאר שמה שחורה להולכים
בדרכי' · ובזה דמתה בחורה
למים· בבבואה חת חם הכעס
שאר היקר בלבבו ותרכך
קשיות ערפו· ולעומת זה גם
חת רך הלבב שאר לא יוכל
לרחוס בחבדן בן עירו וקרובו
וגוזלו· חלא לבו בגבורים·
והקשים היהם מחבבת רע·
ותרחיק חת לבבו לחגור חרב
על ירך לעטות נקם ולקנא
קנאת ה' לבחות· ובזה דמתה
לסנולה שהם· להרחיק לבב
הלדם ברוגז טעם ובחמת
חפוקה· ולבן נמשלה החורה
לחם ולחים:

העליונים כו' שה' ברא מן החחחונים
כו' נשבי בח לברוח חת הלדם לחת
לם חני בורח חומו מן העליונים עכשיו
העליוני' רבים על הת'חחוני' ברי' לחת
ואין שלום בעולם ואם חני בורח חומו
מן החחחונים עכשיו החחחונים רבים
כו' חלא הרי חני בורח חיחו מן
העליונים ומן החחחונים בשביל שלום
הש"ל ויילך כו' מן הלדמה מן
החחחונים ויפח בחפיו נשמת חיים
מן העליונים כו' שיהא שלום בחרומיו·
ע"כ· וע"כ בשאומר הלדם מעלת
הנשמה לעשו' מלות החורה וגם בעיני
הגוף יפשה עפ"י החורה הוא שוכן
בעליונים וחחחונים יחד· לך כ"ז
בשעוסק בחיות לשמה· חבל כשהוא
חינו עוסק לשמה וכוונו שקיא בעליוני
עוה"ז גם כשלמדו בחורה ועשקי במלות
יעשה למעו' הגוף· ח"כ כוונו
ביכן בעיני החיחר ובעשה קנאה
בעמ"ב· ע"כ כשעשק ב"ש ודבק שיהיה
שום נפשלי' של מעלה· ביחר עפ"י
שחשבה שכל העוסקין בחורה שלא
לשמה (יש"כ) שיהיו עיסקין לשמה
עי"ז יהי' שום נפשלי' של מעלה· ושל
מטה· לכל יהיה קנאה בפעלית
של מעלה למה נברח בחחחונים
יחר מבעליונים:

ובמקהלות הרחבתי בזה הביחור
בח"ש ר"ס מקודם בין
העוסקים לשמה בין העוסקים שלא
לשמה דחשמע שגם שלא לשמה הוא
טוב ומה"כ חמר יה"ר שיהיו עוסקים
לשמה· ובזהרתי בעניין זה מ"ש בגמ'
פסחים (ג"ו ע"ח) דדרש רשב"ל כו'
ויקרא יעקב חל בניו כו' בקש יעקב
לגלות כו' חמר שמח מ"ו ים במעטפי
פשוט כו' מ"ל בניו שמע ישרחל כו'
כשם שחין בלבך חלא ח' כו' שחת
יעקב חבינו וחמר בשמל"ו חמרי רשבי
היכי נעביד נחמרוהו לא חמרו מש"ה
לא נחמרוהו לחמרו יעקב התקינו שיהיו
חומרים חומו בחשחי חמר ר' יחק כו'
משל לבת מלך שהיתה נקי קדיל'
כו'· וים להבין למה בחשת לא חמרו
משה רבינו· ועיין המשל שהוא פלחים
והוא· שהנה טעם שלמרו יעקב הוא
מפואר בגמ'· חך ביחור העיון מה
שבחר בזה"ל בשבמל"ו· נראה משום
שכ' המפרשים שבחשת יצא מלבו שה
ישמעאל ויהר לא·חיים מפים שהיה עדן
מעורב בו מן הרע מכות חבי·ו וחמו
הטיטים בו· ויצא חוק הרע לעלמו
והטיב והקדושה נשבר ויצא בילחק שבו
יקרא זרע· וכן מיצחק יצא עשו עד
שביעקב לא נשחר מהרע מלומה והי'
כל זרעו קדם ובזרעי ד· ולזחת
קודם ידעו זחת שכל בניו כשרים
להם הפחד היה מהספקת על יד לבבו
פן ח"ו ממך פסול נמלח בהם· שעדן
לא נשבר פרי הקדושה להיות מזוקק
ומהור· חולם חת"כ בהודעו בעת
שכל בניו מחוזים ודבוקים בחמיתת
חל חי· חחר בשב"מ לעולם ועד היינו
שבעות שלח חמים החמיתים מפיו ומפי
זרעו וז"ח עד עולם ויקבלו כלם על
מלכותו ית' ויהיה מבורך שם כבוד
מלכותו בפי זרעו וז"ח לעולם ועד
וזהו בשב"מ לעולם ועד· ולזחת לח
הולרך משה רבינו לחמרו שחין
כל הגוי כלו כשר היו דבקים בד'
חלוסים· ושרים למשעטו בלב ונפש·
ולזחת נמשל לנקי קדילים שהוא מלכל
פגים המחזק הוא למכך תהוך· לך
חינו עולה על שלחן מלכים שהם רגילים

במחכלים דקים קלי העיכול· כן ענין
זה קבלת עול מלכות שמים של הבנים
ובני בנים לחורך ימים הוא דבר טיב
וקיים לעולם ועד· לך לח יחות
למירחה זו כ"ש בחחלה בבחיה עד
יעקב יוחלים בנים שחתן בהם חלק
הרע· וכחשר שממנו הוחל לקרות כלם
בשם ד' וחל יחעוב עוד זרע פסול·
הודה חז יעקב לד' על זה· חבל חחר
כך לח נחה להחשבח בזה ולהזכיר
למעלה ומוכה:

אולם הבח מלך הריחה זה המחכל
שיסר בעיניים וחפלה בזה·
בעבור שגם היום עדן לח נבער הרע
מן הלרץ ועדן הוח מעורב בטוב כל
מלות מחשבה לח נכונה· ובכל מלות
ולימוד תורה המחשבה לח עהורה·
וזה מזיק להבנים שהם מחכיים חחר
המחבר' כמ"ם חז"ל (נדרים פ"ח ע"ח)
מפ"מ חין מלויין ח"ח לעולח שחינם מכניסה
ח"ח כו' בניגוד לחמר מפני שלח ברכו
בחורה חחלה כו' ופי' הר"ן בשם הר'
יונה שלח היו החורה חשובה בעיניו ש
לבך עליה שלח היו גם נשמה ע"ש·
והוח משום שהמחשבה של הת"ח חינה
טובה כמשך מזה שהבנים חינם בני
הורה כי כח הזרע נמשך מלשות שהם
מקור המחשבה· וחם היו החלות
לומדים לשמה והי' בניהם ובלבם
לדיקות לל' היו חז הבנים נ"כ בני
חורה וירחה· חך חם רוח חחרת עם
החבי'ת בלמדה החיזה למען כבוד חו
שחר ענין מהבלי עוה"ז הבנים מקבלי'
טבע המחשבה· ע"כ יש ע"ז ניחוד
חורה שלח לשמה מגרעת שע"ז חדר
מדרגת הדור הבח מעה· וזהו ענין
שגם היום נחלויים הבח חיך לחמיתת
בשמ"ו· שהנה בעת ק"ם מחויב
החדם לקבל במחשבתו עול מלכותו ית'
ולהמליך חותו בכל ד' רוחות העולם·
והחדם שהוכשר עפרו מכל חרבע
כיפות החדמה חין חבר בחדם וגם
מקום בחלן שלח שלטה שם מלכות
שדי ע"כ הוח חיך עכ' כל חבריו· וכ"כ
בספרים שיש חיוב בעת ק"ם להמליך
ד' על כל חבריו· והוח דבר ח עם
קבלת עמ"ם בכל חלקי החדמה· וכיון
שבכל לבו ומחשבתו ממליכו על כל
חיבריו בעות שגם כל זרעו יוחלי
חלניו יכיסו לומדם בעול מלכותו ית'
וגם יפרנו· ח"ו עול יחלם שנים·
ובדחות הבח חלך שבחירה ומלוה
נחבל מחשבות נפסדות המקלקל טבע
הבנים לחורה ולמעשה כמ"ש בגמ'
הנ"ל היח דוכתא ומבקשת שבכה"פ
בקבלת מ"ם שהי נבבכם וכו' כיחומיכם
שלמים לקבלת מלכותו על כל הלבריכם·
למען יהיה ברוך שב"ש לעולם ועד·
ויהיו בניהם ג"כ מחמינים בל'
ומחליכים חותו· לף בלח יהי

בני חורה:

ולזאת חומרים בלחש חלבב שהיא
מחפה לחומרו בקול רם כחלו
שחמונה היח לפופה בידי מבשחתו שים
לו לח חו דוד שהיו מחמין ח"ו שהוח
משם לזרעו· כי רק יעקב שרחה מזה
כי חת הוח לעצו והולו הוח יחמעחל
היה מבחבת בזה בגיל· עוד מרפה
וכלמה היח לנו כי מה שחנו חומרים
חיחו הוח בעבור שבחלך בשלך חעלות
ומעשי המלות וליחוד חורה שלין בעיני
יהושע הבנים חושה· כי גם ייבשו
הבנים מעלת החלות בלחי חם יהיה
גם המחבת של החלות ע"כ· ולחו
מחם'ים כי זחת חנו בחיחוך כי

החמונה

ובן במנהג טבע הטולם יש עת
לחבר חבלות בו יסוד כחם·
כגון חקופת חמוז· ולחיה מזרות
הממים לחבר גבהם בם יסוד
כחם כידוע· ויש לחבר יסוד
המים חבים מטפרים בחרץ
הגשמים וכלומה· וכן קר וחם
לח ויבש חים חים על מבמלת
עבודתו ועל חפקידו בעת לחבר
הפקד לשרת חת הטבע נהמת
הסבוחה ולמחק כחויר· חים חים
כפי פעולתו בעתו המיועד לו·
נכן בהתגלל הלדם כדת כחורם
שחז שיעור מזיגת יסודות הגשמיי
חסי' על מכונם· כי בעתות
הממחה יממח· ובעת פקודת
כחורם לדחבון ידחב· לבעם
יבעם· לשחוק יבחק· יאמר נגו
ד' חקות טבע הטולם· בלח
ישנו חת חטקידם· כי הלדם
הוח קבר כל מוסדות חבל·
וכלחר יריע מטעיו ונוטה מדרך
כחורם לחבר היח בנין עולם
ויסרסו יסודות נשבו חחבל בחרץ
והמים חבלה· וכל היסודות
רועבים וגועשים ליפול· ובטיבו
דרכו ומפעליו יממחו כל היסודו'
מחרכבים בעולם בהלחתו·
והחרץ חתן יבולם והמים יחנו
טלם ופרי יסודת הלדם הממת
עתם· בהשבעו מטופה ביסע
חלסים· כי הוח כסומר חבר
יובלם בידו מעות לחיה זוג·
לבלים לו מחלים ריוח· וכן
לחפטד· חבר לח יללח כסומר
במחחרו יחעננו כלם מזיו פני
הללחת לשבוע מטופה בחדות
לבב· ובטיב מסחר כסומר חממת
לבב בזוג· כן יממחו המים ומגל
חחרץ בטיב הלדם מלעדיו·
גם יחכן שמחלה כחורם לחם
ולמים וכן לכל הד' יסודות·
בעבור שים בחורם חרבעה דרכי'
פרד"ם שהם מכוונים לעומת
הד' יסודות· יסוד הלח הוח נגד
עין הסיוד· שכמו שיסיד הלח
לין בחרץ לבדו כ"ח לחוז הוח
בדבר גשמיי בעץ לו בפעולת
הגר· כן הד דברי ד' מטופח
בחחטולות דברי הורה שהטוד'
וכל הכחובים חבר לעיני בשר
לח נרחה בהם כ"ח הפורי מעשיו'
מוחחל בהם כוונת פיומיות הד'
נפלחים· וזהו הלח כי דברי כלם
נחה ה' וכפטים יפוץ הלש·
שהחבר יסוד הלח טיוח
בחחבוחי הסלעים· ובפטים
הטוהם פעם יולית הלדם
ממלפוני הלחן חור להחיר לו
בחחבכו· כן בפטים החכמה
הלחחית המקובלם יולית החכם
מפטנוח דברי הורה חור
בסיר בדק נוגע הוד

דברי

דברי חלומות חיים כטעמן ונפיק בקרבם · להחיר לו בחדרי מבלו · וכעבור עין הסוד נכתבו כמה חיבות שלח כסדרן לפי הפעט ונדרש בי"ג מדות ולפעמים גורעין ומוסיפין ודורשין ומה שלח נכתב כפי מרחוי לסדרם הוא מעשה הסודות הכמוסים ולפעמים שנסדרו עפ"י סדר הסוד המתהלך בקרבם [ויש שפירשו בזה מ"ם במדרש (בחיבת' חיכא י"ב) כמומן על נתר ונר בשירים על לב רע · שכמו שנותנין חומן על נתר וסותרין לחומו כך היו לוקחין ד"ת וסותרין לחומו · והוא חמוה כמשל שלח לחר כמו שסותרין כוחל או ד"ת רק כמו חומן על נתר ויבואר עפ"י הכ"ל · שכשם נתר הוא מע' מחבים שקבלו לחוכן יסוד כחם ונחקבו עי"ז · וכחומן ע"י שמוחב חוס יסוד כחם מחוך הנתר הוא מפרק רגבי הנתר · כמלוכדים יחד · ונשחר ונעשה כחול ועפר · כן בחורכן ב"ר נחמר על עוכם חת הורחי ותמרו בנדרים (פ"ח ע"ח) דבר זה נשמל לחכמים ולנביחים ולח פירשו עד כה · בעבור שלח סביבו כחכמים ונביחים · כי למדו חורם רק שלח כחמיהו בסודותי, ובחבו כח יסוד כחם מקרבם וני"ז נשחר כל החורם וכוללותיו כחלוים בחמונם זה · שזולח זה לח יעלם על הדעת לדרום עפ"י גורעין ומוסיפין שיפלח למה לח נכחב כרחוי · וזהו ונר בשירים על לב רע · שלמדו בחורם שנקרח שירים כמ"ם ועת, כחבו לנם חת השירים הזחת ופי' רבים שהוח מוסב על כל החורם כלה · על לב רע · רק שהלב היח רע כנ"ל שלח היח כוונתם רלויה · כי החזיקו חת החורם כספרי עיניים פשוטים (וע' חולין ס' ע"ב) שחמרו ע"פ וכתויים כיוכבים בחלרים על עזה · שהן הן גופי חורם] ולח כחמיהו בסודותי, שהם נגד יסוד כחם כנ"ל · ויסוד כמים הוח נגד דרך הדרום שדומה למים המרכבים חת כחדמה לכלמיח מוכח דבא ויבול · כן דברי הדורם יפעלו בלבב השומע · וברביבי דברי מוסרו ימוגגנה ותרחם נמח ויבול ירחח שדי על חלמי לבב השומע · וזהו שיעני, הנביח חמר סוי כל נמח לכו למים וכן משם רביבו עליו השלום חמר יערף כמטר לקחי ולדעתי זה ג"כ ענין כחזיון השמים ברכיס עירמו למה מ"ר חמר בשמים כחזיון ולחרן ושמיעה · ויעניש חמר בשיפך · והגרחם כי לחבר שרשי לחמר כחמונה הוח יכוסה עוכם לבניו וכ"ב ע"ע · לח לחפלחה בקול רם הוח לפי פהודינני ע"ז כי בשחרי מנוח ולימוד חורה חין מחשבה נקי' עמה · גם יש לירח מפני המלחכים שחינם יודעים מהמחשבה כמ"ש בזח"ח בדרום ח' שיודעו מזה עמה ויקפדנו עליהו ח"ו · ע"כ ביוה"כ ספר חורת הכהן נחין לו רשיון להכנים ושם חורת נח יעלה על רחמיו · גם חין לחו חמו בושים לנוכח כל חם ושפעיהו · חין לנו חז חורת וכוכה מלחומה בקול רם :

ועפ"ז חמרתי לבחר פ"ם (יפעיה נ') כי כשלה יכושלים גו' כי לעומם ומעלליהם שלו ד' למרות עיני כבודו חיך שהע"ט על מ"ם מקודם כי הנה כחדון ד' נבחות מסיר מירושלים ומיהודה משען ומשענה · הוח יחמ לגבון · והוח שהנה מחז"ל (חגיגה י"ד ע"ח) י"ח קללות קילל יעני, חת ישרחל ולח נחקררה דעתו עד שחחר שחקרה הזה יכהבו הנער בזקן · ופי' הרמ"ח בח"ח מכוס זה סימן ומות שהוח זמן הקץ כח"ם כשנהדרין בעקבות משיחח חוכפא יעני · ע"כ החנחם בזה · ולפי הנרחה הם קללות שהוח מעח שלפנינו עד יחוח המשיח שמחלחה יסורו גבור ואיש מלחמה במחמח החורה ונלחמ לנצוח לחמור ויקח לו · וזח"כ שפח וגביח שהוח מנהיג בהוה"ק · חר חמשים ושהוח פניה שים להעם בוכה מ'שפיו מדרגה לחר מדרגה עד שחשב מדרגה החחרונה שלעח קן · וע"ז נחן טעם לזה ומיך ירדו כ"ב ממדרגותיהם דור לחר דור · כי כשלה יכושלים ויהודה נפל לדרום כ"ב ממדרגי למדרגה · הוח בעבור כי לעומם ומעלליהם של ד' · היינו בעח חפלחה ומעני לנקשה לד' כמהל בח מחזבות נפשדות למרות עיני כבודו · שיפפיל להשיבנו להקים מלחיו ורעיונו כחלחר שכחוב כי עוד ומפלחי בדעותיהם · גם ליחוד חורה שהיח לנקשור היח למרות עיני כבודו יח' [כמ"ם הטו' (ברכו י"ז ע"ח ומעני ז' ע"ח) לחזק בין נפש כבוד ובין לנקשור לנקשיבור מוח לו שלח נבדל והוח ממרח פי ד' בכולה זו · בהיותו לוקח קדושת החורה ומחללה בהבליות עינינו · שהם נגד רגון ד'] וזהו כשיבה שבע בעבור שהיו הדורות מתמעטים כנ"ל בעבור שהיו הולכה לחר המחשבה כנ"ל · וז"ש יעני, טעם על ירידת הדורות זח"ז בעבור כי גם בחפלחם וכל נדקשה לד' חיכם כ"ח ויפחזהו בפיהם כו' · וזה נבח לביחור חפלח ר"ם בברכות · חחני המבחר כי ליחוד חורה שלח נחנה לעמה כחבר שהיח מעלה ומדרגה לעלוח על ידה מעלה מעלה לבח על ידה לליחוד חורה לעמה · והיח הסוף והממוצע להגיע ע"י למדרגה נבוהה ונשגבה · כן היח שליכה ומדרגה לרדת על ידה משה שהדורות מהמעטים עי"ז כנ"ל וכמ"ש בגמ' נדרים הנ"ל · וזחת חמר רב ספרת בין העוסקים לעמה ובין העוסקים שלח לעמה שהם שלום ביניהם שלח ילמדו לעם קיסור ח"ו · ויה"ר שלח תהיה עי"ז ירידה ח"ו · וסוף לרדת משה עי"ז כ"ש לעליה על ידה למעלה · שכל העוסקים שלח לעמה יה"ר שיהיו עוסקים לעמה · ועוד שרחיתי בזה בדברי מוסר ותנחה ומכמ"ל :

בועז

בו נועזו דברי מעוז ענין גמ"ח אשר בו נתיחשו ב"י · עד אשר נאותה בעיני הלל הזקן להחשיבה ליסוד ועיקר דת הישראלי · (במ"ש שבת פ' ב"מ) :

הנה מנוח ומכמם לרעך נחוחם בעיני כחנח כחלמי כלל הזקן להסכימה ליסוד ועיקר כדם · ונשחם מן בעיניו לחמר עליה כי היח כוללת כל מלוח ד' · (ע' שבח ל"ח ע"ח) [ופרש"י רעך זה הקב"ה דמוק הוח לכחורה · ומה גם לפי הדיוק שמדייק הרמ"ח מכלכון מה דעלך סני להבירך לח תעביד · שוחכמת לרעך כמוך היה מחייבה להיטיב לזולחו במקום שע"י הכעכם יגיע לעלמו חיזה נזק לח יהיה נכלל במלות ואהבת לרעך (זה הקב"ה) כ"ח שלח

חמר כך שדברי מוסרו יפעלו כמטר כמשיל חח עלמו לשמים וחמר על עלמו שיחזין ויקשיב להחבונן מה לדבר · ושעם ישמעו חמרי פיו · חולה יעני, חמר גשם בשרים ונביחים כמגיחים על סדור שנמשלו לשמים לשרשיף מטר שהוכחם · ישמעו ושעם יחזיקו לקבל מוסר · כי ד' דבר ע"כ על כולם לשמוע · ויכלול גם ח"ע עמם לשמוע וזהו ג"כ לדעתי מ"ם (יחזקאל ק"כ) חת חרן לח מעשרה היח לח גשמה ביום שזה קשר נפיחי' גו' · שגשם ענין שמטר נחשוש מבחוץ סעולים מן שחרן לוחיים קיעודים מחקבלים ושולי' דרך שחויר מעלה · ובלכתם יחלקעו ויחחשפו עמם כל שחדים שלחים שבחויר עד חשר יחעבו לעין · ויריקו גשם · ובשיות שחויר זך כוח כשך ומשיך בחשפו על שחדים ולח יעזבם לשרים רחם · ושקועי' שם ושוכנים כוזים בחחבוחי שחדמה · חולם בשוקעם שחויר שחינו זך ונקי כ"כ חז יעשו שחדים לעלות מחחבוחיהם שמי רומם · כי חין בכח שחויר שחינו מזוכך לעמוד בדרך לבעו לשם · כן בעניני שגשם שם שגשם ורוח שחדם היח מזוככה היח מכבדת על שחומר לבל יעלו ממנה חדי שחוחת שמשחוחת מעלה ושוכנים בניקיי מעוחיהם בחדרי לבב שחדם (עד ברכות ימים יהיו לחפם וחין) · לך שם שגשם חינם זכה ועשורה כ"כ · חז יריחו חדי שמזיות שגשדות ושחות שבבליות רחם למעלה · ומחפשעים על כל פני שעם · ועשה חנן להשחיך חור שמם שקדושם · ופיי שדור ששם בדוגמחם כשמים לעניין זה יזוקו חז מטר לשידם · ויריקו גשם שהוכחם על חלמי לבב שעם · וחז יעמיח פרי יבועם · וחח"כ נעשה שחויר זך ושבל חור · ושמם שקדושם מזרח על חופק לבשם שעשורה ושרוכבה · וז"ש שנביח חח חרן לח מעשרה היח · שבחויר ורוח שגשדות חינם מזוככה · וינשחו חדי שחוחת מעלה מעלה · לח גשמה ביום זעם · ושוד גם זחת שלח גשמה ע"י שבשרים ושנביחים · ביום זעם ביום שמום שחויר חכם שרשי בעבור שחינו מזוכך ורוח קלוש מחד · וזהו שמשל ובחר כשמשל חח"כ בחר שיעב · קשר נביחי' בחוכם כלרי בוחג ערף ערף כו' ככני חמסו חורחי כו' שיינו שעל שבשרים לשורות שמעשה לשר יעשון וסס חומסים שחורס מללמדם · ברי' בקרבם כזחבים ערפי ערף כו' ונביחי' עמו לשם חפל כו' עם כחרן שעקו עשק כו' וחבקש מסס חים גדר גדר עתד בפרן לפני כו' ולח מלחתי· זסו ביחור כשמשל משמל סחזיר ברחשונם · לח גשמה שרוח ענין שדרום ומוכחם שדומה בעינינו למטר ששמים · וכרוח רוח נגד ענין רמז שניתה מרחוק לחיזה ענין הגרמז · וסיסוד ברביעי רוח פשטות שחוס"ק · וזהו כענין מ"ם במדרש (ב"ר פרשה ח') וחסי' חללו חמין · חמון פדגוג (סיינו מנסיג ומנשל) חמון מכוסה חמון מוגנע · סיינו שכחורה חומרת כי מלבב פשעי כחורה כגרלים נמלחו בי עוד שלשה חמין פדגוג סיינו מדרגות שכחוכים עפ"י י"ג מדות שחורה נדרשת בהן · שעל פיסה חלה שחורה לכל בית ישרחל חיך להתנהג בכל פרטי שמעשה לשר יעשון · חמון מכוסה רוח רמז · מוגנע רוח סוד · (וע' בידי משה שפי' שם כענין זה רק בחופן חחר קלח שפי' מכוסה רוח מע"ב ומוגנע רוח מעשה מרכבה) וכחדש שמתקדש ומסיג חרבעה מדרגות שנשמה נר"ן יחידה רב חיולו לכסיג כל חרבע מדרגות ומעלות שחורה פרד"ס · כי נפשות ב"י כלולים בחורה וחחוזים בה · ובסיומם דבוקים בה מסיגים שחרה גדולה לנשמה · גם שפע טוב רב יוספע על ידם · מכל שחרבע עולמות שמכוונים נגד חרבעה מעלותי' · כידוע · ע"כ ע"י לימוד שחורה שכן חבל · בסיות מחקשרים כל שעולמות על ידם · ושסיג כעולם בשפל מזה שפע רב טוב משולם שחליון ויפלו שעוסקים בה בדבה מ' ולדקה מחלסי יפעם חמן :

ימרס פי ד' להכעיסו · אבל לא שיבטל רצונו ומפני מי יחוס מלוס
ח"ו] וכהסקף רחמנן יפלא לך לחזוים בשרשותי יתר כמלות ·
וכענין דורם הסבר מעט [ובדרך פשוט י"ל עפמ"ם כרמב"ס במורה
ובשמונה פרקים לכרמב"ס פ"ו · כי ג' חלקים יש בתורתנו הא' המס
בענין למונה לחדותו יח' כמו מלות ליליה וחפלין ושבח שסמס לותו'
נחוצים לב"י להיות זכרון לחדותו נגבח נגד עיניהם · ובחלק זה
נכללו גם המוקים ומלות דתיות · והחלק הב' מתורתנו היא הנהגת
האנושיית המיוחדות לעדי האדם בהדרכת עניני יומיומיות · וכ"כ
הר"ן בדרשותיו · ולזה החלק הב' היא מלות ואהבת לו' רחציו
ועיקריה · ומיכל להעטיק זה בכונה בל"ח שב' רם"י שם · לוחם]
בדרך דרש נראה בפנינן ענין פרשת שקלים שבקפיד ד' ליטא לת
רחם ב"י למנין · בלתי לת מחצית שקליהם הענור החמה
חחת המונה :

בחומה בנגבת נוכח פני הפתח · אחר חבך על החרן לבלי
נחון ברקי חור המונה להבדיק שם · כן מבך בחומר
הענור חבדיל בין החדש למונה ברק חור מחבב נשמתו · לברלות
בו קדושת המקור העליון לא לא בקבלו לת בגדר בגלב לבטן ·
עד כי יבדיק מחוכו חור בסיר · כי לולא החומרים המסיכים בעד
מונה חור מקורה בבללה העליון · היו זיקי שמפס מופיעים למרחוק
בהחחדם עם בללות הבממות ליעוחם כנוף ה' בסיר בקדושת לוון
העליון · כערך חופע הפמם ע"פ חלקת הפדש · בחין גדר גלב
להבדל בין זיקי מונפס · וזה יובן מה שלא חבחינ בפחות ב"י
בספר · בחבר לא חבחינה חורות הפמם המונלים מבין החרכים
בספר בספר הבקטי' חבר גלחן לחור לבא שמס· בחבר בכל לים
מבניל יודע כי שמם ה' היא המפילה כל זיקי חור בגדחקים
וגלחלים בנקיקי הסלעים · ובהורם בחסך היו הזיקים מהלבדים
יחד · ולך בגדר חבנים המפריד ביחוחם · בן לא יפול ענין
בחספר* על נפבות ב"י בחוזי, בסבך בחקור בחחדם יחד ·
ולך החומרים הם המפרידים בין הגילוי טוהר המולנים
ממרום · ע"כ המונה בחספר לבתי ב"י · הוא בעבר המונה
ברקי המונה הגלחלים הביחה דרך חגוי סלעי החומה לה' ה' ·
כי הוא בעבר ולא בימת חדם לו להבין כי אין להבניחם בחספר
בחבר בחחקור הבקטי' יבלנו · ורק מחילת החומה המבדיל בינותם
לעיניו · בן הוא חועה למנות מיבי ב"י לה' ה' · ולא יבין כי
כולם בחח בנוף ה' לחוזים בשורה · ע"כ הוא ודבוקים בשורה · ע"כ הוא
מסוכן ענין המנין בב"י · כי הוא בחספר בחוף ח"ו · ומבניס
פירוד בין בדבקים למעלה ממקור מחבבם · כי עיקר החדש
בחיח הנחמה בב"י · לא ניחן להעבור חחח החוזה ·ולך מזיחת
בחרבבה של החדש בחוה החומר עליה יפול בם מספר בחים וחומות · ולבן חקן בבי"ת
מחילת הבקול ולא בקול בלם לכ"ח · כי הומות בגפש הבחמי
וגפש הקדושה חלק בחלק נמזגו בחים בישראלי · ועל חלי המזג
בחוה הומות בגפש הבחמי ניחן בוחר נפשו מחילת הבקול · גם
ע"י נחיזת מחילת הבקול לגדקה ירחה החחדות גפשם בחרותי' ·
כחבר יבא לבלחה בם ד' בע"י מילת הגדקה יודעו כיחוה

הגה"ה

עוד יש להסביר ענין הקפדת המנין בב"י · שהוא שם מספר לא
יפול כ"ח על הדברים הנכנסים חחת סוג ה' להמנות חחת שבט המונה ·
למבל כלים דומים בחביבות וכדומה ·
ע"כ לא יעמיד המונה מעות כיסו על
חשבון שכוס מעותיו שם לא יערבם
כ"ח וה' לפי חשיבותו ויקרו להחביב
הרוב"ב מול מאתי' שפיטים וכן זה, נגד
שלשים שפיטים · אבל מי הוא חשר
יעמה הכל ה' ה' להעוות בכודש בקטן
כגדול · ולא ניכר בעיניו שוע לפני לל ·
שם לא נשבר מדעתא ואים בוז לכל
בעיניו כי אין יקל בכוד הזהב או הכרוב
או הפפיריא להפקר בחחד החמון חשר
חלף מהם ילאן שעות החביבות חשר
יחשבו זה בחיקו לבדו · כן הבא ליחש
את בחם ב"י לא יבא על מספרם
בלחי שם יעמוד ערכם כ"ח לפי מחזו
המונה על תכונת ערכם כ"ח לפי מחזו
בקדושת נשמתו שהיא עיקרית האדם ·
כי יש מהם חמון בחנלים עבודת
ברצונו · ומי חשר רשם ידו ממנו ואינם
נגבים כולם בשורת הבחמיות כ"ו ·
כחמרם מהם שקול בנגד כולם
ובסנהדרין (ע"ו ע"ב) מהם במקום
שבעים ואד קלי · ובשבת (ק"נ ע"ב)
חמר רבב"ח שקולה נשמה של לדיק ה'
בכל העולם כולו ע"ם · ע"כ הסיכן
ומוגה כל חיבי ב"י בשום חיבו מחביב
מעלת הקדושה של הגדיק חשר הוא
יחר מרעהו · ומיוחס בקדושה של
הלדיקים והחכמים · ע"כ לחעלת
יחבאם עד שיהיה קלף ח"ו · על כן
ומחי חים בשר נפשו מחילת השקל
שהוא בנגד חלק החוחר מחילת
השרבבה חשר בזה כולם שוים :
עוד יחחה לבחר הענין עפ"י מ"ם
בחבות (פ"נ מ"ד) ואל תהי רשע
בפ"ע · ופי' הרע"ב היינו שלא חשפיל
בפ"ע שלא בצדוק · ויש להבין למה
קורא לו רשע בעבור שמעט מחשפיל

עם הצבור · שהוא יחוע שבני דינין
העולם נידון · ע' דין יחידי
בפרוטרוט · והב' דין כללי וכמ"ם
הר"ן ר"ה שבר"ם פוא דין כל יחיד
וכבני מרון ובחרבעה פרקים נידון
העולם בכללו · ותמהו בקדושין (ספ"ק
מ' ע"ב) לעולם יהחה לדם עלמו כשלו
מחלה זכאי ומחלה חייב כו' רחבר"ם
חומר לפי שהעולם נידון חחר רובו
והיחיד חחר רובו כו' עשה מלוה ע'
חבריו שהכריע ע"ע ושם כל העולם
כו' עשה עבירה ע' כו' ושוקל ע'
יחבד חובה הרבה כו' · ונראה מזה
דדין כללי הוא עיון בפ"ע · ושז גם
מיני הרשעים שרובן חובה נכפים
בחשבון ויש לזיקים ברוב מלוחיהם
יכריע המשקל · ונידון כל העולם
לזכות · ע"כ עוב לדם בחשבו
להשחחף עם הלבור שבהחערבו לבוה
בחוך הבחים בדבים · יהיו עמדו :
יחשב בכלל ג"כ לזכאי בפיעת לחור
לדקש · וכמעשה פשוטה חבר בפ"ע
חיבה יוצחת ובין שר מעות יוצחת כן
הרשע ושוקל בעמדו בפ"ע חיבו נחשב
למחום · ובבוחו בחפלחו בחוך כלל
העם יקובל חפלחו בחוך חפלחם
ביחד · ע"כ עוב להשחחף עם הכלל
חבר בודאי יש בניהם לדיקים רבים ·
כי שים שהעילו לבים זה מזה וזה
מחחים הסבר לחמלע (בהוספות ג"ע
ע"ב) · לחחת פלאי מעט הטלה היעולה
להם להשחחף עם הכלל חבר בודאי
יש בניהם עשירים בעלי זכיות ומהם
יבנה גם הוא לקבל חלק בחלק · וזהו
לל חהי רשע בפ"ע שלא חשפיל ביחידי
כמ"ש הרע"ב · שבשיוחף נפרד בפ"ע
יחבן שלחה רשע נמור · מבאן"ב
בהלטרפך עם הכלל להשפיל בעבור לל
חחשב לרשע כי לדקת הלדיקים מניל
ומסך עליך לקבל השלחך בחוך השפחת
ההולבו' מרוס יפר בלי סוכן ומקטרג ·
וזה יבחן שזהו שכוח המספר בב"י
שבהחשב ב"ח בפ"ע יחידי יחידי · חז
יחעורר מדת הדין להשוב ב"ח לפי
מעשי עלמו · ע"כ חין להפריד חבל
יעקב לסופרם ח' ח' · אלא ונחנו חים
כפר נפשו כו' · ושלח"ב יחשב וימנה
מנין שקליהם בכלל · ושוד הלבוה
בזה ושל"ח :

כחומה בנגבת נוכח פני הפתח · אחר חבך על החרן לבלי
נחון ברקי חור המונה להבדיק שם · כן מבך בחומר
הענור חבדיל בין החדש למונה ברק חור מחבב נשמתו · לברלות
בו קדושת המקור העליון לא לא בקבלו לת בגדר בגלב לבטן ·
עד כי יבדיק מחוכו חור בסיר · כי לולא החומרים המסיכים בעד
מונה חור מקורה בבללה העליון · היו זיקי שמפס מופיעים למרחוק
בהחחדם עם בללות הבממות ליעוחם כנוף ה' בסיר בקדושת לוון
העליון · כערך חופע הפמם ע"פ חלקת הפדש · בחין גדר גלב
להבדל בין זיקי מונפס · ובזה יובן מה שלא חבחינה בפחות ב"י
בספר · בחבר לא חבחינה חורות הפמם המונלים מבין החרכים
בספר בספר הבקטי' חבר גלחן לחור לבא שמס· בחבר בכל לים
מבניל יודע כי שמם ה' היא המפילה כל זיקי חור בגדחקים
וגלחלים בנקיקי הסלעים · ובהורם בחסך היו הזיקים מהלבדים
יחד · ולך בגדר חבנים המפריד ביחוחם · בן לא יפול ענין
בחספר* על נפבות ב"י בחוזי, בסבך בחקור בחחדם יחד ·
ולך החומרים הם המפרידים בין הגילוי טוהר המולנים
ממרום · ע"כ המונה בחספר לבתי ב"י · הוא בעבר המונה
ברקי המונה הגלחלים הביחה דרך חגוי סלעי החומה לה' ה' ·
כי הוא בעבר ולא בימת חדם לו להבין כי אין להבניחם בחספר
בחבר בחחקור הבקטי' יבלנו · ורק מחילת החומה המבדיל ביחוחם
לעיניו · בן הוא חועה למנות מיבי ב"י לה' ה' · ולא יבין כי
כולם בחח בנוף ה' לחוזים בשורה · ע"כ הוא ודבוקים בשורה · ע"כ הוא
מסוכן ענין המנין בב"י · כי הוא בחספר בחוף ח"ו · ומבניס
פירוד בין בדבקים למעלה ממקור מחבבם · כי עיקר החדש
בחיח הנחמה בב"י · לא ניחן להעבור חחח החוזה ·ולך מזיחת
בחרבבה של החדש בחוה החומר עליה יפול בם מספר בחים וחומות · ולבן חקן בבי"ת
מחילת הבקול ולא בקול בלם לכ"ח · כי הומות בגפש הבחמי
וגפש הקדושה חלק בחלק נמזגו בחים בישראלי · ועל חלי המזג
בחוה הומות בגפש הבחמי ניחן בוחר נפשו מחילת הבקול · גם
ע"י נחיזת מחילת הבקול לגדקה ירחה החחדות גפשם בחרותי' ·
כחבר יבא לבלחה בם ד' בע"י מילת הגדקה יודעו כיחוה

בפנימיות שבגפש בקדושה ·
והחחדות ב"י לבוה גומלי
חסד עם רעהו ולחון דנים :

ואחרי בחבות ב"י יבוחר
בפבות ב"י
מלחמת ז"ל (יבמות פ' בערל
ע"ט ע"ח) בישראל מדת הרחמנו,
וגמ"ח לרעהו נלוחה בישראל
(וע' ברמב"ם (ב"ק פ"ז) כי
בעמים הקודמים גח היה גם
בלימות מדות החנוגים) בלחמר
על הגבעונים כל מי בחין בו
בלבם מדות בללו רחמנים
ביישנים גמ"ח בו' בבזה גפיעו
מבגבעונים · בסמלח בנו ג'
מדות בללו · עפ"י שמבואר
בלורת בחדש (היא קדושת
נשמתו) בורם מחלבם נשמתם
בללם ומקורם ומשם בולח זיקי
נוגסם לכל חומר וחומר · ובחבל
עבותם נפרד ברחמנו לחבלים
דקים וחוטים דקוח · בן לגודת
נשמת ב"י למעלה כח' · ונמשל
מפורדים ומפוזרים ניצוצין וזיקי
חורם בכל גוויות החלבים · ע"כ
בחבר בבורם בלם ממקום ח'
יסלבו · וזאת בחבר בגח יקוון
בחילן מתם בח לימיתו להבעט
בחורבך בו ומשחפח חניו נדרם
ממנו בח מיוחו (חחר בברתו
מברתו) בל עוד חבר תתן
בחדמח בחח חני' יחני ביניהם
חלק בחלק · ובכח הגידול
שבחילן תברוק לסיוקן בגוף
חניו לקרבנו · ולחבקנו
בזרועותיו להשחלב יחד · בחבר
בבח ח' לבן · וממקור ח' יוליחו
פעולחם יד בניהם בוח בבפש
הלמיחה המוסבע למו · בן לא
יקפון בחדם חת ידו מהח נרעהו
הבדבה נבב · הבא לדרוש מחיחו
מחיים חבר די לו עובר ונבסים ·

וכח הנפש הבעוטה בנו בחדם תבלה לקדבתו ונגלחה חל חרמוות
היבליו לחמר בח בגח ונלבלה מחבר חנני הלסים · בהביעו
החחדות נפשם במרומים · ותבשים לחים בולמו · ובשמוע יד
בח' יהי' רעהו הבביר בח בעוזרו לחמוך חת ידו · כי בל מי
שירגיש יותר רצון נשמתו חנבר לבבו יותר לביטיב לרעהו · מה
בלא ימלא זאת בחחוה בשמבך בחדם חחר חפץ חומריותו · חבר
המומר הוא הגרגן המפריד בהחחדות הב"י · ע"כ חחבד מנב
בפועת לחדי, שרגש בהחחדות הבא מבח נפשו שבקרבו :

ולבן בזה נודעו עם ב"י כי לא בגבעונים חבר בלחה יד בשום
לחחדם יחד בחבר חלחה בח בשים לרבך שני חלקי חביים
לגבלים בעירסים [בעבור רוב מומריותם המקשה להומה
בעד בח יסוד בשים המעט ס לפעונים בחוכח (בנם בזבן ים מעט
מים בח"ם בבו"ח רמ"ח(בחלה ד' לענין טינרי ברימה) ע"ם):בשורך
מנלי מים הניחני' עליה' להחחבר יחד בדגבי בעירסים המקבדי'
יחד ע"י יסוד בשים המעט ס (כי בשים המוגרים בעת הגיכול
חינם כ"ח לרבך עפרורי הקבת ולעורך יסוד בשים הפנימי
המחחדם יחד · ולזאת גם מחרי בשיבוח בשים המוגרים להוך
הקבת בחעור בעת בחפיה עד שובה לגחלים בשעה לא יפרדו
חבם מרעותם)] בלחים בישרחלים · חבר בעובה בחעון ח' מפי
הבניון · ולפליף ח' מבפני הבבחה לבב תרבך חת לבב הבומע
להדבק חליו ולאוהבו בשבם ידו · בחבר שמיריותם קלוסם ובבח

כעפרוני הקמת הזכיס המתקבלים ומחלבדים יחד ע"י המעט מיס המעורר יסוד הפנימי שבהם להתחבק ח' בזרועות רעהו הקורא חליו ממעמקי מלפוגו · בחשר שחומריותם רכה מלעמוד מול הכח הרך לקרלת רעהו לקבל פניו בחדוה ובאהבה · ע"כ חלחנה חשר נגדה להמחלב יחד :

ויש להסביר עפ"ז ההבדל (שהיה בימים הקדמונים) בין ישרחל לכנעניים בעין מלות לדקה · שבישרחל גם חס הוח עוחן לשם פני׳ וכוונה חחרת ג"כ נחשבת לדקה ולח כן בעמים הכנעניים · כמ"ש בר"ה (ד׳ ע"ח) . וכן בב"ב (דף יו"ד ע"ח) · שבישרחל בקרב כל היש ובל עמוק · חלוק בחוכה חיל קדושת נשמתו חשר בכח התעוררותה סוחמה בדעת ובדבק גדול קורחת מלח לכל חוסי החדם וכחותיו להחיש עזרה להמעט יד הבח לדרוש יקוטה · חך להבו התוח החומר מתחפכת על יד שער לבבו · לשמור חת דרך עץ החייש · ובהמלח להנשמה לישב ענין לפחות בו חת שומרי השער ולהשחיקס ולישבס על ברכי הקוח כבוד לו שחר פני׳ · חז המלח חון לה להפיק זממה במעשי הלדקה לשם כבודו יח׳ · חשר לך זה טורכה לה רוחו ונשמתו בהכירה החחוה שים לה עם נפש חחי׳ החבין בניח מהלבש ומקור גזעם יחד ממכומים *) לח כן היה בין הכנעניים לח מהתעוררות רוחס בקרבם בח מעטי לדקותם כי לח היה חלק להכנעניים בקדושת הנשמה ולח היה להם חהבה וחחוה עלמית מכח נפשותם חשר היה הסד כוונת הפעולה על הדרך הפוכה על המעלה העולה בית לל וכל פעולותיהם ועניניהם על פי החומר הפלטה בנווס ילחו ועל פיהם יבואו · וגם במעטי הלדקה פי הח מר לוחס על כל החוסים והכחות הסכיס למעטותה לעשות לדקה וחסד בעבור הקוח לישה חחוה חומריית · וחחרי שחין כוונת המעלחת בהמעטה כ"ח להתיחד ובדומה · הפלומים עושים ע"ד מעלחס · חמנס בב"י עיקר המעלחת וגניזה ומלוח היח הנשמה חשר כל מטרת כוונתה לשם כבודו יח׳ · ובפרט במלות הלדקה שרחשית ההתעוררות העלה משורש ההחדות הנפשות במקור העליון בכסא כבודו יח׳ · וחף כי החומר חורס חלי׳ להכניס כוונה מסחתה בקרב הפעולה בקנות בבוד ובדומה חין זה כ"ח בשלית המועל ליכנות בקדשי שמים בלח דעת המעלה .

בלח מעל המעלה :

ואמנם חשרי לנבר חשר שם עין על מעט שלוחיו לבל ישוחו דרכיהם ולבל ישליכו עך מר להוך מהק המלו׳ וכמלחמ׳ הכחוב חשרי שומרי משפט עושי לדקה בכל עת · שלדעתי כוונת הכחוב י"ל · כי העושה למען קנות בבוד וכיולח כשור הסיבה חופר חוק הנחיגה · לח כן כשילחת ה׳ הטהורה העוררת חשר ירחוהו חנשים בין חס לח הסזיקהו עין רוחה ס ל שוה לפני׳ · וזהו חשרי שומרי משפט · שומרי מעשיהם עפ"י משפט · עושי לדקה בכל עת · בחשר שלך לשם כבודו יח׳ הסובינו עניניו ·

הגה"ה

*) וכעין זה כ׳ הרמב"ם (בפ"ב מה׳ גירושין ה"כ) בעשם הדבר שנש המעשה בישרחל עפ"י ב"ד במקום שהחיוב עליו לנרש הוח גם כשר · ולף שרוב חנים , שהוח בעבור שכל נים ישרחל נבו הפלה לעבות כשוחת הדין רק שילבו הקפו ולח תניחנו לעשות כדין , ובסור היבר ע"י הכפי׳ נשחר לנוכו שלמה למה שהדין מחייב וע׳ בפ"י ד׳ ברכות בחשבון שביחר עפ"ז מ"ם במדרש יקוט במדבר שהקב"ה הסיב להחומות שתקנתו ישרחל לומר מה רחו חלו להתקרב יותר · הביחו לי ספר יחוסיכם · והוח שחיקר עשרות הלחומים הוח לשה לח כשים עליו הבר כחו על ישרחל · כמ"ש בנש׳ ע"נ · וע"ז יחתה חשובת הקב"ה · שהיה ענין הכפי ביחרחל לח להחשב לחוכם בעבור שכל נפשות נ"י שים להם קדושת הנשמה שהוריבו להם חכוחיהם הקדושים והיח להם לחוחז עולם , מדרנת הנשמה חשר תנהוג וחכשוף לעבות לעון קויה ולך החומר הוח הנלב לשמן ובחיות החומר ע"י כחד כשים הבר בפעל רלוני ונשבח ממלחכתו ליות נשבוב , נשחבה נשמחבה בנרמה בחינתיק ושמן בדרך , לח כן היה נפ"ה שחיו בזמן מ"ש שלח היה להם יחוסה זו חם הי׳ כוסף בכשים הבר הי׳ חוגם לחתי , כי לח היה להם חלק בקדושת הנשמה שלח הוריבו להם חכוחיהם , וזהו הביחו לי ספר יחוסיכם , היינו שחין לכם יחוסה בקדושת הנשמה ע"כ לח הי׳ תועלת בכשים הבר ע"ם בחורך והעניין נכון · לף שבביחור דברי המדרש לח כן עמדי , כי לדעתי הוח מוחחם לכוונה ה׳ עם מ"ם בנמ׳ ע"נ (ב׳ ע"ב) שבעטו כלוס כשים עליו הבר והסיב להם הקב"ה הבחטוחת ישמיעו שבע מלות שקבלתם היכן קיימתם וב"ה נ"ב כוונת המדרש שלח במרו ענין ערוות חז׳ מלות , ונחערבו זה בזה משפחותיהם · וחין להם כחב יהום למשפחותם , וזה חוח נחמן שלח שמרו הז׳ מלות :

לזחת כל העתים שוות בעיני׳ . — הן הלדקה ממלה לבנד ושריון כחמרס ב"ב פ"ק (ט׳ ע"ב) וילבש לדקה כשריון לומר לך מה שריון כו׳ וכבנד עדיס כו׳ מה בנד כו׳ · וחס יהי׳ כוונת העושה לדקה לשם כבוד לו שחר עניו פעם יתן כדת ויותר חשר יקפץ ידו מלחת מחומה בחין לפניו הקוחו לנהול בבוד וכדומה · יהיו לדקותיו בבנד חשר במקום ח׳ נחרג כדם ויותם · וחחריו חלל גדול וקרע · וז"ס הנביח וכבנד עדיס כל לדקותינו] :

ועפ"ו הנ"ל חמרתי לבחר מחמרס ז"ל בשבח ר"פ מפנין · גדולה הכנסת חורחים יותר מהקבלה פני השכינה כו׳ · כי זה נודע מעלה מעלות הכנסת חורחים בהדרת קדושתה · בהיות מופת נחמן על התעוררות רחוה הנפש כי לחנת בן עיר וקרבת העני לל העשיר במה שיכול · תקרב לב העשיר לחת לחש עד חשר יכמרו רחמיו · חבל החורח שחין לו הכרח ולח קרבה עם העשיר מלפניס · חס לח הכרת חחות רחוה נפשותם הפנימיות · זה הוח התקרבות ההוחב להעובר חורח חשר לח ידע קרבתו מעולם · גם לח יקוה לקבל ממנו החזקת טובה חח"כ בנסוע החורח לדרכו · כחשר יסיג מבן עירו חשר קבל טובתו · החזקת טובה והודחה ועבודה ויראות והכנעה כל ימי לבלו · ועי׳ מקום מולח מהבח זו להחריח להחורח · חס לח כח הנפשיי המכרת התחדותם בקבר העליון · — והנה כחשר יהנועע הקבר העליון כביכול יקבלו החבלים (המקושרות ומעוגדות ברחשן בקבר למעלה ומפורדים ומפוזרים בחרבע קלות החדמה) כולן הנועה חיש לחי כפי כח החחזו בקדושה · וזחת מדרנת הנביחים ובני נביחים ובעלי רוה"ק , חשר כפי רוב רוחניותו רבה הרנש חוקו · בעניני קבר העליון · לך לבנו טח מהבין ועניניו מוכים בסעורים · חין לנו רוחים וחין לנו שומעים . וחין לחנו יודע עד מה · למנס במה שחנו מרגישים הנועה כח הנפש המתעורר מול נפש חחי׳ החבין · נדע כי עדן לח סר הרנש החיוני חיות הקדושה מקרבנו · כמ"ש וחתם הדבקים בה׳ חלהיכם חיים כלכם היום · עכ"י הדבקות בה׳ יודע כי חיים הם בחיות הקדושה כלמו · לך לח נגבר ונגלה כח הקדושה · ולח חזקה לקרוע סגור לבבנו · ולעשות לעיניו לזכות לחרובות בשמים להבין ולרחות נפלחות מסחרי לל חי :

והנה כשנקבלנו שני הרנשות חזקות בלבב החדם · וכ"ל מהן רב לחל יהה להפעיל בלבב החדם התפעלות מולחה · חז נשמע בקריה לבבנו קול שחון קול המולות שני מחנות זה לעומת זה · ומי שרבה חיל לבלו יוחר על רעהו · יחמין על זולתו להתחיקו מהעיר ולהתפעט על כל חלקת לבבו · וזה העניין קרוי לחברתם חע"ה שחחרי שנרחה חליו ה׳ בחלוני ממרח ומלחה לבו הרנש קדושה נפלחה ממחזה שדי · ועכ"ז רב חיל לבח הרנש כח הנפשי המתעורר בלבב הילח חלבים מול חורחים עד כי ברחות חע"ה מתוך התעוג והעדן הנפלח הזה השלבה חנשים חורחים · השמיע הרנש הנפשיי בזה קול רעש עוזח בקול שדי בלבבו · עד כי רץ לקרחתם · עד כי הרנים ח"ל כי לקול המחנה הבחה נתקו כפות רגלי המחנה התחורה בני הרנש קבלת פני השכינה · ובקש מחת ה׳ שלח יעבור ממנו הייטו שלח יסיר מרחש החזיון חשר התעוג נפשו בו · ולזחת חמר כן חחר שרץ לקרחתם ולח קודש · שלפי פשוטו יחות להחמר קודש חילח לקבל החורחים · שבין כך לח יקר מעליו ה׳ · ויטול ממנו רשות ללך להכנסת חורחים · חך בחמת שם על לבבו לחמר כן חחרי הביטו · כי נעתקה מלבבו קלח טוש הרנש קבלת פני השכינה · והחל לבקש שירחב לבבו לקבל ב׳ הרנשות בידח · וזה שבייקו מזה גדולה הכנסת חורחים מקבלה פני שכינה · שלולח היותה גדולה בכחה ומעלתה לח העתיקה הרנש זה חת הרנש קבלת פני השכינה מלבב חע"ה מחומה ·

ועוד יש בזה מלין וחכמה ל :

ובזה יובן מה שגדלה רעה עון שלוח חנש · עד שנשח בד בבד העושה עבירות חמורות ע"נ נ"ש ס"ד כדליתה ביומח פ"ק (ט׳ ע"ב) שזה יורה דעה לנו כי חף שהיח מדה הניומוסיות · עכ"ז נשלו חת רחשה במספר מלות דם הפלגיות בעמדם על שרשה ומחלבה · ולזו כי גם למרחה ניחנה בין עבותים · ומפלה פרחותי׳ עד יס החמונה · כי בהחטלם בה הנפשיי שבחדם לכלות לחלוות בית ה׳ מקוית להתחחד חתו

בהבדה עזה . לז תשמור מצות ולהבדה לרעך לה סגולתה לעולר להבדתו לית לרעהו . בעבור גודל קליסות החומר מלהפריד ביניהם . כי בהיות הכלי טוב"ז חוזים בקרים לבב החדש מנסיסים לת חומריות החדש ולית לית לדרכו פוסה . לחרי עיניי הנסיות המבדילים בין לבותם ומרחיק ת"ל להמתק מלבב רעהו . כי הקנאה והשנאה וסגטילים בני התאו' הנסמית יסובו כ"ל ליצב כחומת (נלוך על קריה לבבו) לשוך בעד שמע קול קריאת הכח הנפשי המתעורר מול לחיהו ולין שומע לקי' מאחם [ועיין בירושלמי (נדרים פ"ט ה"ד) כתיב לת תקוס ולת תעור לת בני עמך היך עבידת הוס מקטע קופר ומחת סכינת לידים התזור ותמחי לידיה . פי' מי שמתהך בשר ושכח בידו החוזקת הסכין לת ידו השנית וכי תחזור ידו לתחת המוכה להכות ידו המכה להנקס . והוא שכלנו בנוף ת' נפרד לאבריו מלד הנשמה שהיא עיקרית לוכח לחיי היסרלים] . ויוכן בזה מ"ש בגמרת ב"ב פרק השותפין (י' ט"ת) שאל טורנוסרופוס לת ר"ע לת אם תלסיכם תוכב עניים מפ"מ לחינו מפרנסן ת"ל כדי לזכות בהן ת"ל לחדבה זו מחייבתן מאל למלך שכעס על עבדו כו' ת"ל לחנחנו קרויין בנים כו' מאל למלך שכעס על בנו כו' לת דומין כו' ת"ל בזמן שאתם עושין רס"מ אתם קרויין בנים בזמן שאין אתם עושין אתם קרויין עבדים . ת"ל הלת כתיב הלת פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית לימתי ועניים מרודים כו' בזה"ז וקאמר הלת פרס כו' . ויקשה בזה מלו רלה ר"ע להשיבו מקרא סי' יכול ת כף להשיבו מגזירת הכתוב . רק נרלה שבאת טורנוסרופוס ע"פ שכל להבין טעם הדבר . ות"ל למה ר"ע תשובה ע"פ סברת ושכל ולקח רלוחו מהפסוק בלי שום טעם ושום פלא . ויבואר ע"פ הנ"ל שהנה בטעם הדבר שבאין היסרלל ערס"מ קרויין עבדים בהסבר זה הדבר הנפלא . שהנה כשלא ישמע לקול חביו לת יעשה עבד . ושן עבד כשישמע לקול חדוניו ויעשה רלונו לת יעשה בנו . שהוא הטעין י"ל על שני פניס . הת' . ע"פ מ"ש ברכות פ' כילד מברכין (ל"ה ע"ב) שני פניס . הת' . ע"פ מ"ש ברכות פ' כילד מברכין (ל"ה ע"ב) בזמן שיסרלל עושין רס"מ מלאכתן נעשית ע"י מלאכים כו' אין עושין מלאכת אחרים נעשית על ידן *) . ואם כן בזמן שעבדים"מ הס בניס שכאשר הבן לת ישמוע על מזגו והוא ברחם מסבי שלמן חביו . ומאחרי חביו יוציאו לו המאכל מתוקן כדת . כן לת ישמלו בעבוד'מזונותם ומלאכתן נעשית על ידי אחרים . אבל בסורס מדרך ד' מבלי לעשות רלון קונס יהיו בעבדים להשתעבד לזולתם . והוא ע"פ מ"ש היט"ד שלוחה תשב אברהם שבן משק ביתו יהיה חותו בעבור לחותו השעבוד בשלטניות שבנו הוא העבד והקב"ה ביאר לו שהורלת המזל הוא כך שבנך יהיה עבד . כי גר יהיה זרעך כו' ועבדום כו' ולת שהעבד יהי' בנך ע"ש . ואם כן לפי הורלת המזל הס עבדים משועבדים לאחרים . חולם בשורס חוקי התורה ומחזיקים במעוזה תעוז התורה להס יותר משארה שליטים בממשלה הגהנת הטבע . כי לז יפרקו עול המזל מעליהם יגעלו מממשלתה הרודה בס בהכרעה . חולם בזמן שאין ערס"מ ומתרפים עלמן מד"מ . לז לר כהס בהנהגת למעלה מן הטבע ונסנגים בידי הטבע . השוטה חותם . והמלרס

הגה"ה

*) ובאופן אחר אמרתי בביאור הגמ' והסבר זה הטעין ועוד יקשה מיך בזמן שאין עושים"מ קרויין עבדים , הלת הכתוב קורא בתוכחי ואם מרודים תביא בית אין מרודי . ת"ל גם עבד לת יקרא אם אין לו שעבוד לזולתו . ונלשה שהנה בזה יפה שעורת הבן לאביו בעיני אביו ושקיו משעורת העבד לאדוניו , שהבן בשבור דרכו טובת עינו בעשה ובוקקה נפשו למלות רלון אביו ברשה במלאכתו בפנים טוסלות כי מגמת אביו שיה תשוקתו . לת כן העבד אשר להמלאכה אשר הוא עושה על הפנים אין רלונו ואפלו כ"ת הפרס אשר יקוה להפיק היא מגמת תשוקתו . הוא עושה מלאכתו בעלמים , ובפנים זועפות , אשר נזשה העבד הבורח מביח אדוניו לת יעלב על אבדן העסקים ממנו כ"ש יאנח על רעתון נפשו בגדלו עלמה מיה . ע"כ בהסבה זו תוך בית אדוניו ת' אשר יזכילהו ויקנאו . יאנחו מעברות לבו . ויבוא לביות שמח וט ב לב . על כ"ת חסבי מסבלות יד אדוניו אשר הי' עין כיבד מעשה . וכן יהי' זה הפנים במפיבי מחבשת המדון אשר גרמו אשר קום סיוסך העבד ויעבור רוחו בקרבו . לת כן הבן אשר לחם זולתו לת תנחמנו בהנהגתו מלמעלן חביו . אשר שם שחשנו על רוב שלום , והחעדן נפשו על מעשה העסקים . ובוה נבוו די דברי מסבת וידידות אשר יגע"ת יום יום בחלנו על שלמן חביו . כ"ב לו עדן יגותם נפש ליסרנו ממשוכותיו . ובזה יובן מעשה טורנוסרופוס עם ר"ע . שת"ל בזמן שאתם עושים רלונו ש"מ כו' שבחיותנו מחכים מחלמת הנשמות אחי' עבודתנו לך למען למלות רלון קוניט ונפשם ושמחים בעבידתו כשאתם כאן בחפקודת חביו , לכן קרויס בניס , לך בשומו עיניו על יחר הקיח כבוד חו פרס בעבודתנו קרויין עבדים . כי גם הוא לת יביט כ"ת על השכר אשר יפיס לקחת חלק עבודתו וכל"ל . ויובן המשל אשר טען טירוסטרופוס הנ"ל . ומעתה נבוין לך שהשובת טורנוסרופוס נשחרה מעל לפי האמת . שהנה אם יהי' ת' מושכר לגביר גדול מיומד בעתה אשר שכיחותו הוא לך רב ומלכלו הוא מעדני מלך . הכי גם הוא יחנחם בלחם זר בהנאתו מלרמון חדוניו . כן גם מלחנו לף בחיותנו במדרגת עבדים בעבדנו חותו למען תקוח פרס עכ"ז לת יהנחם העני על עבדת ל' הנשף עליו . בהשיבו מזוניהיו ממחנת ב"ן . אשר מלבד שנגד ברכת שמים . מחנת ב"ן הוא כחין ואפס . יש להעני שיד להחחנן בעבודת ל' ע"י תקוחו לקבל חנקו הלפון לעמיד נהרי מחי שנת חפרסתון וכיוצא אשר חין לחל יד שום גבר גביר נדיב ושוע ליתן לו לבל יחבדם בשיחו מחחרי ל' . לכן גם היום לת יהי' למורת רוח בפניהם חת ידיעו לחמיני התניון . לך ר"ע לת השיבו ככה כי חין תביבה זו מקובלת לחזן המין הכיסר בעוה"ב ולקח הפסוק לעד על חב: נחנת יבחלל נעת ד :

[ועפ"י] שחמר לפרס חין עושין ברס"מ פי' שעושין מלות ל' לך לת למען רלונו יח' כ"ת בעבור שכר מליניו . יובן נת' ברכות (ל"ה ע"ב) דר' חניגח גר פעת חוקי קרח דוחפפת דגך בשיניו רלונו של מקום ומ"ל בהבריותיה שם חוקי נקרא דוחפפת דגך בחין עושין רס"מ . ואחו' שם הניעו בזה ע"ם . ולכ"ל מבוחר דכוחת הבריות' שעושין רלונו של מקום לת בעבור שהוא לחין הכוחב כ"ת למען הפרס . וכמו שחוכח מהכחוב שם שחבר בחופן וכו' לך הוא בעבור שכר כמו שפיס הבעתם שכר ומזכרת ע"ם שם יסורו מלמעה . וקיל לפס החנח חין עושין"ם כל"ל ונזחת הס במדרגת עבדים שבר יהן לו מחזו חוק טרפו חולס לת יסי' מחוכלי שלמו . ועל העבד בעלמו לסכין לו לפחות ולבעל . כן יבוך ס' חבי הפרס רק עול הקניה והשחיבה על כ"ת . לת כן בעושים רס"מ למען רלונו חז הס בניס מחוכלי שלמן חביהס . והפרס חניס לפיהס הפחל מחוקן [ומועפ] :

עוד יחבן לומר עפ"י מ"ם (ברכות ס"ג ע"ח) ואיש חת קדשיו לו יהיו כל מי שהיו נוחן מעשרות ו לס"ף שלרך לחן ופירס"י שנעשה עני ולרך ליקח מעשר עני . ובפרס שיהן לו מעשר שהן עושה הפרס כ"ת עשיניה . והוח שהקב"ה מזמין להבע"ב עשור העני ובשמעו מלחס לעני נפסר לו מלד חחר שכל ברכת הפרס להבע"ב הוח בשביל העני . ועשור הפ"ת העני כי יעע"ף וחבות מעשיו נשפע ברכה לעולם למען תהי' לו מהעשיניה די מחיתו ע"ב זכה הלת פרס לרעב לחמך , לת זכה ועניים מרודים תביא בית , וכי הת דבני מחחי' דרבי"ז דחזח לה בחלמא כו' שחחת עושים רלונו ש"מ כו' שבחיותנו מחלמת הנשמות אחי' עבודתנו לך למען למלות רלון קוניט ונפשם ושמחים בעבידתו כשאתם כאן בחפקודת חביו , לכן קרויס בניס , לך בשומו עיניו על יחר הקיח כבוד חו פרס בעבודתנו קרויין עבדים . כי גם הוא לת יביט כ"ת על השכר אשר יפיס לקחת חלק עבודתו וכל"ל . ויובן המשל אשר טען טירוסטרופוס הנ"ל . ומעתה נבוין לך שהשובת טורנוסרופוס נשחרה מעל לפי האמת . שהנה אם יהי' ת' מושכר לגביר גדול מיומד בעתה אשר שכיחותו הוא לך רב ומלכלו הוא מעדני מלך . הכי גם הוא יחנחם בלחם זר בהנאתו מלרמון חדוניו . כן גם מלחנו לף בחיותנו במדרגת עבדים בעבדנו חותו למען תקוח פרס עכ"ז לת יהנחם העני על עבדת ל' הנשף עליו . בהשיבו מזוניהיו ממחנת ב"ן . אשר מלבד שנגד ברכת שמים . מחנת ב"ן הוא כחין ואפס . יש להעני שיד להחחנן בעבודת ל' ע"י תקוחו לקבל חנקו הלפון לעמיד נהרי מחי שנת חפרסתון וכיוצא אשר חין לחל יד שום גבר גביר נדיב ושוע ליתן לו לבל יחבדם בשיחו מחחרי ל' . לכן גם היום לת יהי' למורת רוח בפניהם חת ידיעו לחמיני התניון . לך ר"ע לת השיבו ככה כי חין תביבה זו מקובלת לחזן המין הכיסר בעוה"ב ולקח הפסוק לעד על חב: נחנת יבחלל נעת ד :

[ועפ"י] שחמר לפרס חין עושין ברס"מ פי' שעושין מלות ל' לך לת למען רלונו יח' כ"ת בעבור שכר מליניו . יובן נת' ברכות (ל"ה ע"ב) דר' חניגח גר פעת חוקי קרח דוחפפת דגך בשיניו רלונו של מקום ומ"ל בהבריותיה שם חוקי נקרא דוחפפת דגך בחין עושין רס"מ . ואחו' שם הניעו בזה ע"ם . ולכ"ל מבוחר דכוחת הבריות' שעושין רלונו של מקום לת בעבור שהוא לחין הכוחב כ"ת למען הפרס . וכמו שחוכח מהכחוב שם שחבר בחופן וכו' לך הוא בעבור שכר כמו שפיס הבעתם שכר ומזכרת ע"ם שם יסורו מלמעה . וקיל לפס החנח חין עושין"ם כל"ל ונזחת הס במדרגת עבדים שבר יהן לו מחזו חוק טרפו חולס לת יסי' מחוכלי שלמו . ועל העבד בעלמו לסכין לו לפחות ולבעל . כן יבוך ס' חבי הפרס רק עול הקניה והשחיבה על כ"ת . לת כן בעושים רס"מ למען רלונו חז הס בניס מחוכלי שלמן חביהס . והפרס חניס לפיהס הפחל מחוקן [ומועפ] :

עוד יחבן לומר עפ"י מ"ם (ברכות ס"ג ע"ח) ואיש חת קדשיו לו יהיו כל מי שהיו נוחן מעשרות ו לס"ף שלרך לחן ופירס"י שנעשה עני ולרך ליקח מעשר עני . ובפרס שיהן לו מעשר שהן עושה הפרס כ"ת עשיניה . והוח שהקב"ה מזמין להבע"ב עשור העני ובשמעו מלחס לעני נפסר לו מלד חחר שכל ברכת הפרס להבע"ב הוח בשביל העני . ועשור הפ"ת העני כי יעע"ף וחבות מעשיו נשפע ברכה לעולם למען תהי' לו מהעשיניה די מחיתו ע"ב זכה הלת פרס לרעב לחמך , לת זכה ועניים מרודים תביא בית , וכי הת דבני מחחי' דרבי"ז דחזח לה בחלמא כו'

בברכות פ"ק · מה בן ועין שהם בא' מאיברין של אדם עבד יוצא בהם לחרות יסורין שהם בכל גופו לא כ"ש · ולזאת לר"ח לא מהני יסורין למרק עונות ב"י שיהיו יכולין להגאל ע"י לעתה לחרות · שקנין פירות שלהם מעכב השחרור · דלר"ח אף אם אניהם משחררים ל"מ · כי כ"ח מעכב על חבירו · ולזאת לית ואשה שמכרו בגנבי מלוג כו' ע' ב"ק פ' החובל שם · ולזאת דוקא ר' יהושע ס"ל דמעמיד עליהם כו' דע"י יסורין הוטיל משה דס"ל דעיקר החדון הוא הקונה הגוף והוא המשחרר · וק"ם לית מעכב · משא"כ ר"ח כל"ל בעי שיהיו עומדין דש"מ אחז יצלו משם עבד]:

והנה ההבדל בין חופן הא' לחב' · שלחופן הא' שם נקראים עבדים להחומות אבל עדן יהבן שלה' לא אבדנו מדרגותיהו להקרא בניס · ולפ"ז לא יקשה קושית טורנוסרופוס הבין ומשל שלו למלך שכעס על עבדו כו' · אך טורנוסרופוס הבין חופן הב' שכשאין עומדין רש"מ גם לה' מכוונים בשם עבדים · וע"ז הביא ר"ע ורחי' מהפסוק שגם עתה למקום לחמנו בשם בניס · ומ"ש קרויין עבדים היינו שמהוים תחת המזל להיות משועבדים לזולתם · אבל עדן לא אבדנו שם בניס למקום · (ולו שהכריע מהפסוק כר"מ בקדושין (ל"ו ע"ח) דס"ל בין כך ובין כך קרוין בניס) · ולהסביר עוד יותר יהבן ע"פ המבואר למעלה שמלות ותהבת לרעך ולדקה היא כוללת כל המלות שבין אדם לחבירו לחוס ולרחם על הבריות · ולהשתדל בכל יכולתו לעשות חסד עם הבריות · ולהיות מדת הרחמנות מתגברת בו · ולזה נאמר בתורה (ויקרא י"ט י"ח) ואהבת לרעך כמוך · ולא אמר ואהבת את רעך כמוך · כי אם לרעך · לומר שיהיה מדת הרחמנות מתגברת בו · עד שיהיה אוהב לכל אדם אפי' לרשעים גמורים · ולהיות

יבגיעתו עסקים · עד כי יבכה כל היום לחם וכגבר חסר עיניו ברחמו לרחות כי לא על כעסקים לבדן יחי׳ בחדש ולימים נדרשים לו כ״ח ליקח מרפו מכס · ואם יעלימו מקחת הטרף לפיו · לסבל העמוד נפשו בכם תמיד · לא יתן נפשו להעמות החץ יבי העסקים המחזירים למסול בפריסם להכניע את סמזון החץ ידם · תחת אשר סופקדו לעבוד לותם ולשמור חוקה · כן חופר לפעמים חוץ לפוד החורש ע״י עניני עוה״ז אשר יחפפוהו מסביב · אשר יכשילו את רעהו בשמו להורס ולהעודד · אם לא היקר בעיניו לימוד הורתו · ואם לא יחושו עיניו על אבדן כח קדושת נשמתו ממנו · לכיות עיניו פקוחות לנזור רגעי מועד בגיומו אשר לך זה חוק עולם · ולפחות עור ך לעסקיו בעוז כמועד · ולגעור בהם לבל ירימו יד בתלמודם להפריע עתות תורתו · כי הירא אלהים יבים את כחורש וכמלים להדון ומוסל בכל קניניו · וכל עסקי מסחרו יצרחוהו · וכריס למשעתם · ועפ״י פקודתם יתנהגו · ע״כ לא יחשוב לבו להסיג גבול כמוסל — :

הנה הבעה״ב יודע בין אחר ב״ב ומעלתו הגמולים אתו · בתרבעה עניינים · ר׳ שבשבתו על השלחן לאכול עם אחר ב״ב · יושב לו חלקו לחבורה · ב׳ שיתן לו ממיטב החלקים והפתות והגרוע יחלק לאחר ב״ב · ג׳ שבפ״י פקודתו יתנהגו כל עניני הבית וכל המסרתים ישמעו את פיו בכל דבר מעשה · ואחרי דבריו לא ישנו · והמסרתים אין להם רשות עלמיי בפעולתם כ״ח למלאות פקודת הבעה״ב · ובהיות מסרת ר׳ מעשה דעת הבעה״ב ישיג כלאות מבעה״ב · ולא יעשה עוד אולתו · חולם הבעה״ב אין חיים מכלימו · ד׳ שבעניני הבעה״ב ומלבושיו אין קלב ואין קימוד · אך המסרת יקבל מאכלו ומלבושיו קלוב · כן בחדש הנשמה שהיא עקרת בית חומר החדש לה יתן חלקה ואחותה לחשובה בחמרת (ברכות י״ד ע״ב) אסור לחדש לעשות חפציו קודם שיתפלל · שיש להחדש להניח תרוחת התפלה להנשמה שהיא טרף חוקה על כל היום · וכשיתם דרכיו יכבד עוד את הנשמה בשיעור נפ״ש או מצוות אחר התפלה · וזה סדי מחיתה על כל היום לאיש המוטרד בפרנסה · וגם על החדש ליתן מנחה ממבחר עתותיו להורה ולהעודה · כאמרם הראשונים עבו תורתן קבע ומלאכתן ערעי · כי להנשמה עקרת הבית יאתה הקבישות לעשה עניני לעיקר · גם בכל דרכיו בעניני עוה״ז של המסרתים לשום עין לבל ימרו פי הנשמה לבל יעשו שום עולה בעסקיהם · ובדברים המוגעים להנשמה אין לחדש לקמץ לא עת ולא טרחה ולא ממון · ובדברים המוגעים להגוף ים להם לרחות לפי כח מעמדו · וכאמור בס׳ הניי להרב הגאון והסיד מוהר״ן · אחף באמרו אחין לבזבז יותר מחומש · עכ״ל כשמחוייב להתעות עבור חטאים וע״י להתעות יפחד בלבקה ואף שעולה יותר מחומש הונו · כאשר לימל אם יחלה חיש במחלה עזה ח״ו · הלא יעבר זה אם הוא מעבר ממונו הולאת רפואתו או חומש או שלים · הלא את כל הון ביתו יתן בהשבת נופו וכ״ש ברפואת הנפש אחין לו לחוש על ממונו · לא כן בסור החדש מדרך היסרת · ויסיל את הנשמה מסיות שלשת כי לא עשה עסקיו קודם התפלה · גם התפלתו הוא כעודר זעובה מאחה לה׳ · כי מלאת תפלתו מהשבות עניני עוה״ז · והיה כעול על לוחצו והיה מהר ירחה לעבור חובת התפלה בחפזון ויר ך במנוסה מהשמ״ד ליל לעסקיו · הנה מלבד שמעטו חלקה המהון לה · גם בהמעט מאכל יאבד יוסיט לפיה אין בה לא טעם וריח · ולא כדי שביעה לקבור לעבודה והיא עטופה ברעב כל היום · ואין חולה מבחית הגוף מהרתי עלי · ואין מהם שומע לקולה בכל עסקיהם · ויעבו כחות נפשם לגזול כל ימיו להכלל בתנודה אחת בקהר הקדושה · בהשר בשיכול לשפי כשם כבודו פקוהים ומשוהדים כלם ביחד · וגלחת רמה מעלמו ממעלת הלדי׳ אשר כל לדקוהיו מפוזרים ומפוכדים בחלקי שמותיו ביד הבע״ת הם כולם מקובלים ומשולבים יחד בקהר אחין בשר נפשי בשם״כ בשיכול וז״ם במלחמת העניות גדול׳ חשובה שמנעת עד כשל הכבוד · וז״ם ג״כ גדולים בע״ת שבמקום שבע״ת עומדים כו׳ כי בשהר הגם מאיזה פחד יתעוררו כוחותיו ויקלו רגליו לנום מהלדיים ח׳ בשעה׳ מחדיש, כן נקל בע״ת בהתעורר בו כוחות הקדושה העצומים בו לקום בעוזו לקדבו בזהירותם שלא ה׳ · לקוות בשעה ח׳, מה בחשם לחל יד הלדיק מעזוריו בהתהלו לחם לגבל כוחותיו לקוות בדבות ימים ·

הגה״ה

*) והנה במגילה כ״ם ע״ב לימת אמר תנני (לפי ני׳ הילקוט ושע״י אמר רבח) מרים הואי גריסנא בנו ביתאי ומגילתא בני כיתבתא כיון דשמעת לחח דאמר דוד ה׳ אחבתי משון ביתך לח גריסנא חלח היכי דהוי מגילתא · ומקשים שם הרשי״ף ולהרי״ף למח בברכות פ״ק לימת אמר תנני מרים כו׳ כיון דשמעת כו׳ לח מגילתא חלח היכי דהוי גריסנא והוח היפך ממ״ש במגילה · והנה הרב הגחון מו״ח דוב בער מייזלש זצ״ל אב״ד דק״ק ווארשא אמר ליישב אחת מה שאנו מיתה להתפלל במקום לימודו מקודם ובכח מיתה מקום לימודו שהתי׳ במקו׳ תפלתו , עשה״ם ביבמות (ק״ה ע״ב) רבח ותבני מדבית עלי קלחו רבח דעסק בתורה מי מרבעין מנין תבני דעסק בתורה וב״ח מי מיתין מנין · ות״ל תבני ע״כ עסק בתורה ונמ״ח וחי׳ לו עמוד נמ״ת בביתו ע״כ משך ג״כ עמוד העבודה תלל שני העמוד ס מיתו בביתו עמוד התורה ועמוד נמ״ח תבל רבח חלח חי׳ לו כ״ח עמוד ס׳ בביתו ועמוד ס׳ בשכ״ע הכניע הדבר בילמוד במקום הקבוע מקודם לתפלה ודפח״ח , לך לחשמות הדבר לח יתכן זחח להנח כחבו החום שם דבכח מבים עלי ולח רבח וביבמות רבח גרסי׳ , וכן מיכרח (מלבד הרח ות בהגיותו שחו שם) עשה״ם בברכות (מ״ח ע״ח) שבחל רבה מחבני ורבח דהוה יחבי קמי׳ (בקשותם) חמר לשו רבה למי מברכין כו׳ מחויבו רבנן הויחו כו׳ בוגין בייון מקשי יניע · ת״ל מיכח שהיו שויש בשמותם ולח הי׳ רבח גדול בשיש הרבה מחבני · ומיניו ג״כ ברבח מי חחר חבני כמ״ם בברכות (מ׳ ע״ח) בפתרון חלומות דבר הדי׳ חבני בביב ומחיבתי׳ חתי׳ לנגך · וכן מוכח בביבומות (ס״ה ע״ח) דרביתהו דחבני חתלי לקמי׳ דרבח (בחלמוחה) שיש ק״ל מזומות ע״ם · ות״ל נח יחכן לומר דנרסי׳ רבח ביבמות ושחי חבני עשרים שנה יושר ממנו . ות״ל ין רחי׳ דרבח לח עסק בנמ״ח · רק דברי הרב הג׳ הנ״ל יחכנו שם נכוחם רבה במגילה שם · ובבל הני׳ שהובח ממדרש ויקרח וע״י מיתח רבח · חולם העיון נכון בים לחמר העמודים יחד כי שם חחזיק זה בזה · ועפ״ם חורה ותפלה מבואר בנמ׳ שעוב שיהיו במקום ה׳ ·

ומסוב שהדקש יחד :

ולחמוש ולהבקן עולה בחבליהם · ובכל דבר הנוגע לכחות הגוף לח יקמלו מלפזר הון עתק עד מקום שידם מגעת ועוד יוסר מכפי כח מעמדם · (בהוגע בעתים חלו) · ובדבר הנוגע להנשמה הוח נוהג עמה בקימוך גדול מעט עת ומעט עולה · ועפ״ז חמרתי לבחר מ״ם (יבמות כ״ט) יען כי נגע הטח הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני · ומהי ילחמה לוחני מלוה לעשים מלומדה לכן הגני יוסיף להפליא לח הטח הזה הפלה ופלא וחבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו הסחתר · והדבר פלא למה יגיע להם עוסק בחדן החכמה בעד מה שלבו רחק מד׳ בעת התפלתם · ומה שייך זה לזה שיסיח מדה כנגד מדה · וחמרתי בזה בפיום שוחת . ולפי עניעו פה נחמר שהגה חורה וחפלה הם שני עניעים המתחדדים *) כמ״ש ברכות ח׳ ע״ח חמר לחבי מרים כו׳ היך לו להקב״ה דשמעת להח ד״ח של הלכה בלבד לח מלינא חלח היכי דהוי גריסנא · גם חמרי׳ בשבת (י׳ ע״ח) מסיר הזנו מעשוע חורה גם התפלתו מועבה (והוח פשוק בשני ובגמ׳ שם מביח לעיון שיבדח דשם) · וכן להיפך הם היעו מחשבתם כיחות גם חורתו היעם שבת ג״כ שבשם שרב כנ׳ כחניד מוסר״ר פייויל דווילנא בספרו חולדות חדם לחת ספרו חכלות שרב הגחון מוסר״ו ז׳ כי נחפלת מחד על מיעוט שנחו וגודל זכרוני · ומחר מח״כ · כי חין זה חידוש כי כל חדם כל דבר שחביב בעיניו נשקע מחד בעיוניו וזוכרו ובעבור חביבותו להחורה לח כי חפן ליבן כ״ש עוסק בתו״ת ומרוחק שרשם בכל היום כל היללה ולח יעוב לחף רגע ח׳ ובל שחביבות עושה כח״ם מלחת דחמים מלבר דברי חיבני · ומלחת דלח רמי עלי׳ דיעים לאו חדעתי׳ בזברהו ע״ם · ולפי״ז יחכן להסביר מ״ם (ברכות ל״ב ע״ב) על חסידים הרחשונים · וכי מחחר שבוסין חשם שעות ביום בחפלה חורגן שחך נעשים מחשמרת ומלחכתן שחך נעשית לחף מחוך בחסידים הם הורחם מחשמרת ומלרכתם מחברכת · יכול מלבד שהוח בחורת בבר בעבור שעבו חבלי ועניני בעשם עיקר · ויקר בעיניהם בעודם כל עניני׳ שקועים ברעיונים ואף שלמדו משם נשחר ברעיונים כי כל חפלם וחבוקחם הם ע״כ חמר יעשי׳ בעבית ואבדם מכמת חכמיו וכו׳ והרשו ע״ז בשבת (ק״ח ע״ב) דעת דם הורם שחבתם מיברהל וז״ם וכפלח ה׳ כו׳ כוי חומר הפלחם זו חורם ע״ם וחמר יעקי עשם כעם כזם בפיו ובשפתיו כ״דוני ולבו רחק ממני · וחני רוחם מחפלחם בעניני טוה״ו הם עיקרים הגלכם · ע״כ הם מרחפ ס על פני המיון רעיונים בכל עת ורגע מבלי הסקט · ולח הוכלו לחסידים

בעת תפלתכם שכ"כ שקועים כמה ברעיוניכם • ובחופן כזה בלחי לחפשר שכהורם תכי' שמורם לגלגם והסכ' ג"כ עמוד כחורם • ושחידם תורם שהשכחה מישראל • ט"כ המשילו חז"ל אח סירחת שמים לאדם כמ"ש בגמ' שבת (ג"ח ע"ב) חבל על דליח לי' דרחת (חגר) ותרעת לדרחת עביד • היינו כמו רגר כמשחמרת שכל כסחורם כגחון שם משחמר בקרבם • כן ט"י ירחת חטח משחמרת ה'רחתו בקרבו • וכמ"ש כל מי סירחת חטחו קודמת לחכמתו חכמתו מחקיימת לבל יסכח ממנו • חבל בלח ירחת חטח כוח כפחח ושבר בחין חומש וגדר לכשבר חורתו בקרב לבו • וכדברי הגניח כנ"ל יען כי נגש כו' וחכי ירחתם חותי מלות לחבים מלומדם היינו שחיש ירחי שמים בחמת • לכן כגני יוסיף לכפליח כו' ולחבדם חכמת חכמיו כו' • ושחידם תורם שהשכחה מישראל • ובזה ים לייבב קושים כהום' קדושין (ז' ע"ב) על מה שנחמר שם חין חחלת דינו של חדם חלא על דברי הורם • ממש שחמרו בשבת (ל"ח ע"ח) שסושלין חותו בשעה שמכניסין חותו לדין נפחח ונחם בחמונם קבעת עתים לחורם • ט"כ חחלת דין בחדם כוח על מו"מ בחמונם • ועפ"י דבריהו הנ"ל יבח על נכון • שעיקר ירחת שמים של בחדם נרחם במעשהו ומחנו שם ג"ח בחמונם שלח יפחנו יגיו לחמוד של זולתו • כי ים ג"ח שמפלגים וסוגים בחורם בדם • ובעסקו שם ג"ח נמלחו שולם • כי מחנכל במזמותיו לחמום של זולתו • בחבר שבזה ימלח סילר מקום רחב להחפבט על חלקת לבב בחדם • ולעשות בעיניו העקוב למישור • וכשומשם ומוחן בחמונם לוח כוח שלבו שלם עם ט"ו ואין יבעת לבלית בקביעת עתים לחורם (ולפחח בזה י"ח לימוד הורם) ומ"ש בחורתו להשמר בקרבו • ט"כ בוחלין לוחו מחחלה של סירחת חטח שקודמת לחכמתו • חם נפחח בחמונם • ואח"כ בוחלין לוחו קבעת עתים לחורם*) • היינו שמה די בקביעת עת לחורם ולין עליו חשמה שלח כגש בה יומם ולילה כמליחה של חורה מחבר ס"ם לחו ירחת שמים וירחת חטח יבעת בגש בקביעת עתים חשמר בחורם בלבבו • ולפי"ז גם שלמה ברחמונם כוח מעיין ד"ח שלחי חסוד כוחם בשלמה זו ג"כ • כי ירחת חטח היח קודמת בזמן ולימוד בחורם היח קודמת במעלה • בבלעדיה עם סירחת חטח • גם לבעבור שחם לח נמלח זכחי בחסונת שלמה ברחמונם לח יספיק לו קביעת עתים לחורם ומחוייב להגות בה יומם ולילה • ויסי' דינו על מה שלח עסק בה יומם ולילה בשחמרם • ובזה נמלח פשר דבר בין כמחמרים הנ"ל שסניכם מוחלמים יחד בגם שלמה בשחת ונחם בחמונם כוח מעיין בגוגע לד"ת בל"ל :

ויש שפירשו שלמה ונחם בחמונם על קביעה עתים לחורם שלח בעלה כי שם יבעת בחדם בד' בזמין לו פרנסחו כמוכן לו לעת זקנה

הגה"ה

*) ובזה בשרשום (ג"ם ע"ב) פליגי ר'ישמעחל ורשב"י דר"י ס"ל לגהוש ג"כ ד"ח עם בחורם • כמ"ש שם לפי בגמ' לח יומם שבר בחורם בזה מפיק יכול דברים בכחבן ת"ל וחספח דבר כרכ בהן מיבב ד"ח • ורשב"י חומר שבבר חורם חדם בשעת מריבה וקולר בשעת קבירה חורה שם חהח עלי' שלח בזמן שיחרחל שרש"ת מלחכחן נעשים ע"י חחרים כו' וקשה מהח דחמר רשב"י בשחוות (דף ג"ם ע"ב) שפ' לח בקח חדם חלא ק"ם שחרים וערבים קיים מלוח לח ימ"ם כו' והניח כו' וכ' ישמעחל ס"ל שם חדם י בשבל כלל ושלות לח יחיים הוח ממש כל היום • ושחמרתי בים ב זה בים בני חופים בחיוב לימוד החורה • מ' שחמיב חדם לדעת חוקי החורה לידע חיך לעבות ולהבין ולהכריל שבבחב ושבעל"פ לגפון סגולת שחרי בלבבו • ויש חוכן לימוד מי שבבר הוח בקי בכל הש"ם ופוסקים ונקיים החורה בלבבו ועכ"ז חוקף עליו בחיוב להגות בחורה חמיד • לך ההבדל ביניהם לדעת רשב"י שמי שעדן לח בח בסוד החיבה ועומד על מפחן חדבי החבמה ולח בח שערי והיכלים להיות שבוע בפיו כל הש"ם ולח קנה לומה בלבבו בחיוב עליו לעסוק בה יומם ולילה עד שידע כי בחזיק במעוז החורה ורשומה וחקוקה על לוח לבו • ואח"ב חין חיוב עליו עוד להגות בה חמיד • כ"ח

ולואת

נדלה מעלת קביעת עתים לחורה בעבור היותה מופת לדק על טהרת הלבב וגודל יקר הדר כבוד החורה בעיני השומר מועדם • ושמה לעיקרים הכלית כיוונהו בכל טעיניו • ט"כ לח יחן סוס סיבה ומדחה להסיג גבולה • ובזה יודע חיפוח כי הלימ החדם חח לימוד החורה למעלה לילות חלי' חלי כוונהו בכל טעיניו • הלח בעטרו מועד קביעותה • כי כל הכלית לח חבקר בכל הסיבות המשלימות חותה ומכללים חותה בהדדה • בין טוב לרע • מליקח מן הבח בידה סיבה חשר הלחה להפקח מנמחה • לכן חס לח יורה החדם לבן פחח כוונהו למחשבה לשמה בלימודו • מלטעות לבבו חל מחשבה זולתה כבוד וכיולא • חיך לח נמלחה ברוב הימים סיבה חחרת חשר יש בה פעולה מחשבתו הזרה להדיח חח לימודו חשר גם היח חינגה חחו כ"ח סיבה לכוזה חחרת • ולח נרחים לפניו דרך חחרת חשר יניע בה חל הכלית מנמחו • לכן הקביעות עת חשר לח חמוע לחח היח עדות נחמנה על ישרת לבב החדם כמדרגת הסידים הרחשונים שעשו מלחכתם ערלי וזורתם קבע שע"ז לימרו זה וזה נחקיימו בידם • כן יגליחו המח במעבדיהם • וזורתם חם זשר בקרבם יחבדכו בחפלה • למען יוכלו להגות בחורה בהשקע ובטהה

לח יחליף ולח יבנה העת שקבע לו בעבור עניו הפרנסה המזדמן לפעמים לפניו לחותו עת • ולזה נדרש סיסי' מפלחו ומחנו בחמונם ס' סיימו לחמונת ס' ובטחונו עליו שלח יחסוב וידמה שרק עושה ידו וכשחדלותו בעיניו תעשה לו חיל • ושם יטעה כשחדלותו יטעה לו פרנסתו • כי חז יחמול על העת שבקדים לחורה • ובזשדמן לפניו עסק לחותו כעת יפריש חוק עחותיו לחורה • וכבר לטר בש' על לורות שחותן שחינם שקובעים עת לחורה • ומפירים חוקה בעבור חיזה עסק • חינם קובעים עתים ללמוד כ"ח קובעים עתים שלח ללמוד • כי חח"כ כשנפגה מעסקיו ג"כ לח יבלים חוק סיעורו חשר נגרע בביטולו כעת שקבוע • ח"כ חין הועלת בקביעת עת • כ"ח ברק לוחה עת שחי פנוי ללמוד ובעתו חחזוק לף סיסי' פנוי לח ילמוד: ועכ"פ מי שחינו נוסח ונוחן בחמונת ס' ובטחונו עליו שמה שמוכן לו יבח לו • ולח יגיע שום חים כמה שמוכן לו • לח יכון בקביעת עתותיו לחורה ח"כ נס שלמה זו נפחח ונחם בחמונם כוח על ד"ח וקביעות עתם לבל חבוזם ולח חמוע נלח כל ימי חיו :

קול אריה

גולת הכותרת

אשר על ראש בועז היא עמוד גמילות חסדים

בו הבתר מעלת הצדקה ומאמרם כל פרוטה ופרוטה מצטרפת
לחשבון גדול · ונלוים אליו עוד ביאורי איזה מאמרים וענינים :

כתמר יסגה מפתח ברכיו יסובכו · וממעל יתן פריו · כלומר כל הקרב הקדוש אל אמרתו יסולת מעליו מעט מעט מעטף טעף · עד כי יוסף עליו שמלת ספיר · כן כל הצעירים שבעולם בהגבהן למעלה יסליך אחרת גשמיותו מעליו להתעטף במחלוצות הרוממים הטהורים · כי כל הצעירים ים לפס אחרת ושורש בעולמות העליונים נאמרם אין לך עבד מלמטה שאין לו מזל מלמעלה · ע"כ לפי מבטח עיניו דקות גפס הזמן בעולם · עד כי אפס נאל יד מוס בגשמי לבשגו · כ"ף יד הכפל לבדם תאחזם בכנף מעיל גשמיותם · יבמן גודל דקדקות רוחניותם אחרי הפניטה מעלי' בגדי בגשמיות · אפס קליפת דרכיו נחזק במרחק שמעל והדמיון · פנה בשבת החכמות רצו גם כורים מכיליס בכל דבר חכמה וספר · וכי' מדי יום ביומו יבוא הבניה בחוכם לדרום לפס עניים נפגדים מלחי חכמה וכפכל · וכגלותו לדרום יקומו מחוך העדה אנשי מדע ותבונה להרגם לפס דברי הבניה ולבסוף רוס העניין עד ערך המחות הגלחים גחות שפל הפשלות הרחוה ושלומות הגעטן עליהם מפי הדורש · ולהלן בכל הדרם אשר דרם הבניה במלים אחדים במרוכז שכלו · לפרקים רבים · ולפים ריוח בין כל פרק ופרק · עד כי מעט מעט יעלוס על מדומי הפכלה בעניו עד חומו · ושוב יש בינימו בעדת התלמידים נמוכי ערך אשר כל חלק מפרטי המחרגם יחבב מול עיני שכלם בכלל גדול הכלול בחוכו כאם הפכלית רמות לפי ערך שכלם הדלה · נאלצים להעתיק פני הגדול מפס בין הטעמים · אשר ידע הדבר להפשילו לחלק לפס פרטי המחורגמן עוד לפרקים קטנים · עד אשר חמלא לפס יד מוחס לקבל שמע הדברים אחת לאחת עד כי יפתח שער בלבבם להבינם על דברי הבניה אשר כללם בתיבות אחדות . — כן רוחניות הזמן כלול למעט ברבעים אחדים כל רוחניות ימיס מיום הבריאות העולם עד קץ עמדו כוללים ומגודים בגלגל ח' בקבר ח' בחמור בשיר שיחוד כי אין לפניו זמן ועבר · ועבר ועתיד ובוא הפס בח' אחו · לך עולם בגשמי הזה חלאה ילפ נקוה כולמו בהבגע · בלעי אם יאבד הגודע הזה בשמות הקדושים בפרטיהם אחדים · ולכוללותם לבף בעולם הבפל הזה אפס אחת אפס אחת , ומגאר מי קדושת הרוחניות לא יוכל על הארץ כ"ף מר מר . נאת בכל יומו קלא חלק בפי בה עולם הגשמיי

*) ובמקבלות בדברי בעיון הקדוש בחמדי עפ"י לעיון זה (שכל הרוחניות הימים והפניט כלול למעלה לפני הפס בכודו יח' בח' ובעולם הבפל הזה נחחלק לפרקים קטנים יום יום) מחמרם ז"ל (יומא פ"ו ע"ח) גדולה תשובה שמגעת עד כפא הכ' בהקדם ביאור מ"ם (פס ע"כ) דבקדושה מהכבה נהפפכו הזדונות לזכיות · ובחשובה מילפה נהפפכו לבגגות · בשגיון ההבדל בין מילפה למחבגה · בהגה בפסחים (כ' ע"ב) אמרי' רבא רמי בחיב כי גדול מעל בשמים חפדך וכחיב עד שמים חפדך ל"ק כאן בעושים לשמה כאן בעושים שלא לשמה · והעיון הוא כי העושה לשמה מחקן נפשו ועולה ממדרגה למדרגה עד כי יגביה קרן מעלתו בהחלחלה זו חיל קדושת ימיו בקרבו כ"ל · ויהיו בידו כח' בחשר לפני כבודו יח' · כי מעט מעט יעלה מעלה מעלה להעלות נשמתו ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם עד יכוס וגשא וגבא מאד מעלתו עד עולם התלונות להריק לו שפע קדושה וברכה · תאנם אינה נשמה שהוא רק למען תחות החומרים שבעולם הבפל אין למעני לזקותיו בניפים לעוף רומה כחמרם בזוהר · שלא דמיונו ורמיונו ליש לה גדפין ולא פרחה לעילה·ומקום תחות החומרים שבעולם הבפל נקבעו · ועד תחות החומרים יבואו · וכחמרם עובר וכבוד בשמחל' למשכיליס כף יתן נפס תחותם · כי יעמוד ויעשה למען עובר וכבוד והוא יעלה משלחתם בחחות הגיפים · אבל למעלה בעולמות העליונים ובעולם שכולו מרוך אין חלק לו פס · וזהו עד שמים חפדך בעושים שלא לשמה שלא תמלא יגלל יד המעשה אינה לשמה להחרומם לבוא בהיכל הקדושה למעלה מחרי שחבינת עיניו כי' בעבור עניים הבפלים בעולם התחתון · משל"ב בעושה לשמה יעשה לו בניפים לבגדי' עיף וניהיה לו מהלכים בין העומדים למעיפ ויהיה מי עולם בעולם שכלו מרוך כמ"ם מרך ימים בימיהם למימיים בהי וזהו שהבדיל ג"כ בין הפיבה מחבבה למיבחה · דמחבבה הם מעלתה לגעת עד כפא כבודו יח' · ובחחת יעים לעוף בשמי גבוהים וזהו בעבור גודל התעוררותו בכחות נפשו והחמלותו הנפלחה לפיב מדרכו עד שבחה גם כל חעלין ופעיו חבר עשה יהפכו לזכיות בעבור היותם סיבה לגודל התעוררותו בכחות הקדושה הבניים בחולה לבבו (כחובת בדרום הקודם) ע"כ גם השה יש בו לזכיות כי כל עיון פיום חל החביות · ויקרא שמו עיניפ · כי לוזה החשלים לא היה נמלא בו התעוררות בכח הקדושה ומחר שלמחת מפס הבניה ויחשבו יקרלו גם הם ע"ם התביות ויחשבו לף השה לזכיות · מה שלין כן בשב מירחה שלין החשובה עולה מעלה שהביאתה הוא יראת השוגה שהוא מחשבת עלמו(וע' חום' סוטה כ"ב ד"ה לעולם) רק שיבפפי לו זדונו מלהיבה עיני עוד · ובבגניות נחשבו שלין מניע עוגם על השגגה וגשלר שכרו בעולם החומרי שלא יקבל עבשו · וכחבר בעלמו לא ידכום יותר כי לף יראת העוגם הביאתהו לשוב · די שכרו שימלא משלחותיו · אבל שמה יניע לו יותר ממה שלבו חפץ · לולם השב מחשבה נפשו יכספש לד' לדבקה בו יקריבהו ל'בחשרו ויחעלה מעלה מעלה וכל זדונותיו שהם סיבות פונות להחביות כולם לזכיות יחשבו · ומ"ב ברגע ח' כל הגעשים יקרקף לו למדרגה כלן נפסף ללבן וגעשרו בב"ח ולפני הרגע כל ימין היו מנוללים בגלגולי העונות וגיעולי החעשים · אחר הרגע כלם הם בפפיים מזהירים כ"ח מיומו · ומ"ב לכל הבע"ח מתגדים קדושה בנפשו · וביד כיבח ואיד לבבר כ' · יפ' לעודם ימיו בחלוצים אחת מבלי בעבד ח' מפס · בשחרו הבחיניים מלבשחים מלבוש עליונו גרון ספיות הפחעם לרפיפים על כי לקך לבבו על החרך יפיו כל ימי בעוגיו בקבר ח' בקדושה · ובעות רבעים חקטרים כי בעבור בניים חפיס על ליבוד בזמן והולכים אחרי ברירות לבם בחוות חומריותם · ומגאר הקדושה אבר חוציא לפס בזמן לא חבעם חפס · כי והגאלו בחעוותי · ופפס בפביעו מעליס בגדי חמדתם ויליביו חותם בגדי הפפחות · ויליבוש לבניפס למפרחת בעפקי כבליותם · כמ"ב דומים בעיניפ לפעיר בפקוד ברעיוני הבליו בעבות הגדת הדרום לחור חיזה חוכל חתחוה נפשו לבקש מכוריו · וכדומה · אבר לף בפחעוררו מבגמו בכבליו לחפלום דברי המחורגמן יבקש חכמה ומין . כן בהעדיד החדש שרעפיו בכבל פעיש"ן (קנאה וגנאה ורדיפת הכבוד) · יקשיחו לבבו מבין הרגש הוספת חומן הקדושה מימי עלומיו לימי שיבתו. ויסגיבו בעבי לבבו מבוה חיזה קדושה ועברה · עד בגש בפחעוררו גפרומים ח"ש בפגש מהרדמת בפחיות לף ימלא בלבו ברגש קדושה ועברה מחומה · לחרי חלא בפה חוון לדברי המחורגמן היח הזמן המפורחים אבר נתן לנו ה' לקבל ממנה רבח הפבלה וכון קדושה יקרה · וכחים כולך וגוסף לביחו ויבין לו מרכבה לחעון בפחים לביחו · ובעבר בביחו נדרש על מרכבחו בח חים ח' וספך חת פני המרכבה לחחור · ובקום בעוסף רחס המרכבה לגסוע בלחה · וכל מה שידמה להחקרב לביחו עיד יותר יחרחק ממנה ע"י עגלחו · כן הזמן היח מרכב' רהומה לבוח חל מפכן בבודו מקור חיי בפמחו. לעוות למדרגה בגבוה הגעוה בגש אחו שטחורה · לף כילה כפף וסיבב לחת מזימותיו לחחור ע"כ יחעה בדרך בחפבו לחחה לדרך

ישרם לחם בלבחו מרחום וחקלקלות ויחרחק טוד הלחם ממקור הקדושה עד חבר יפקרו עיניו לרחות כי סילר כהעיזו לבח בדרך הבר מוקיים טמון בם לבח כדוך בם ובב מדרכו כרעם:

נקדושה כחבר לפי כסח כבודו יח' • ולזחח ח"ל חבהו בגדולים בע"ח מלדיקים בעבור זה המעלה שכל קדושה ימיו הוח בקבר ח' • והוח כנגיד חבר כל מעיניו במזומן ח"י שבחשב יותר מגדיר חבר חבר כל מעותיו מפוזרים (ובדרך הלני חמרתי שבעבור שמן בבח הלדיק לעשות המלוה בחשק לבב ובזריזות ובכל בכחות • כחבר יעשה החיוח העבירה בהחמלות ובכל עוז וכל מיני חריזות והשכלה וח"כ חבר שיבבבו כלם לזכיות הם זכיות גדולות הנעשים בחשק לבב ובכחות רבות חבר לח המלן בכה בלדקה הלדיק • ע"כ הם מעלת הבע"ם על מעלת הלדיק):

ועפ"ז חמרתי ליישב מה שקשה לי לניקשה הע"י דנרים ביומח שם על המחמר גדולה הסוכה שמגיע עד כסח השבוד • תר"י עד ולח עד בכלל חיני והחר"י גדולה הסוכה כו' ל"ק כאן בזיחיד כאן בציבור • וחח"כ מקשה הגמרח דר"ל מהדדי דחמר גדולה הסוכה שזכות נעשו לו בזכיות • ולקמר נ"כ שזכיות נעשו לו בבנוות • ומשני ל"ק כאן במחבבה כאן מירחה וקשה למה לח מת"ן הגמ' כך לר' יוחנן כאן במחבבה כאן מירחה ומחרחי בזה במ"ח בשנים שוות • ובעת לפי הנ"ל יש לומר • דנרחה שזה שמועיל הסוכה מירחה יהנן דחין זה כ"ח לר"ל • דהשם בהוכיות י' ע"ב פניני ר' יוחנן ור"ל דחיחה שם מ"ד מי חיים החכם ויבן חלם כו' נלדיקים יולכו בם ושוחשים יכשלו בם • ח"ר יוחנן שיש שחלכו בשחיקון זה לחכל לשם מלוה וזה לחכל לשם חכילה נשה (פי' מחמת חלות לכילה) ובניך ליח ר"ל • זה שחכל לשם חכילה נשה רשע קרית ליח נחי לשי עביד מינה מן המובחר פשה מי לח קחנל • חלח כגון שיש שהו בניח זה חבשו ומחוהו כו' לחי ב' דבכיס הוח חלח כגון ב"ש ושחי בחוחיו כן שחכוונו לשם מלוה כו' והוח נחבון לשם עבירה ע"ם • ח"ר רחינו שבב"ח בדבר מלוה שהינו מכוין בה כ"ש להבחהו פניני ר' יוחנן ור"ל דלר' יוחנן לח קיים המלוה כלל וקרי ליה רשע • ור"ל ס"ל דשם שהינו מכוין לשמה חין עיכוב רק דלח עביד מלוה מן המובחר • ולפי"ז לר' יוחנן דמשים הלשה קרי ליה פושע מירחה טוב ר"ב דומה לשלח הבחה שלחו בח"ב בחום' סוטה פ' היה נוחל (כ"ב ע"ב) ור"ב לר' יוחנן מירחה לח נחבב כלל לחבוכה • וגם בחבבה פליג ור"ל דחין זכיות נעשים לו בזכיות דר"ל ב"ח ס"ם חין שוחדין בלדיקים גדולים מבע"ח • ח"ב חין להחשיב הזכיות לזכיות בעבור היחן כיחות להכלית החבוכה המשולח מלדיק הלדיק לר' יוחנן לולח חשח היה במעלה יותר וחין נמלח מהם לימה סימה לחימה חביות יקר • ע"כ ח"ח לייבב לר' יוחנן הכח כחן מירחה כחן מחבבה ומוכרח הנח' לחרך חליבים כחן ניחיד כחן בלדיק • משח"ב כ"ל דס"ל דמירחה מהני דס"ל שם במכוין להנחה עלמו ג"כ נחבב למלוה רק דלח הוי חין המובחר • וגם במחבבה ס"ל כר' חבהו דגדולים בע"ח יותר וס"ל למעשה עד כשם הכבוד • ועד בכלל • וח"ב נרחו לו חשחיו סימוח מעלתו מעל להלדיק • ושנו פרי החכיות יקר • ע"כ נחשבים לזכיות כנ"ל • ובניר מחלק הנמרח לר"ל בין מירחה למחבבה ולולי חסוכה מירחה מועיל לכו"ע משים דחמר' לקרבן שלח לשמו כשר • ומחרי' בזשים פ"ק שלח שמחוייב להביח קרבן חבר ח"ח כיפר הרחשון להנן חן היסורין • וכן חסוכה מירחה מנחת חן היסורין וזהו שזכות נעשו לו כשנים • דסיינו שלח יעשם עוד עליהם כחו על השנה • ובמקום חבר דכתיב בעניו דקחמר הנמר' ביומח פ"ו ע"ח כהיב סוכו בניח סוכבים וכחיב חרפח מסוכותיכם ל"ק כאן מחבבה כאן מירחה • דעיקר הדיוק מדקרי להו בניח ס"ח דהו"ל כלדיקים גמורים • והיו זה כ"ח לר' יהודה פ"ק דקדושין (כ"ו ע"ח) דס"ל דקוקה בזמן שיהלל עיקן דס"ח קרוין בניח • חבל לר"ח שם דס"ל בין כך ובין כך קרוין בניח • חין רחיה • ו"ל דבזה פ"יני ר' יוחנן וכ' חבהו בס"ם חין עומדין (ל"ד ב') שר' יוחנן סיינו מנדיל הבע"ח כ"ש • חלח מריש מעלת הלדיק יותר מבוש דס"ל בין כך ובין כך קרוין בניח • כר"ח • וח"ב חין רחיה מדכתיב סוכו בניח סוכבים דמחבבה נקרח מיד בשם בן • והו"ל בלדיק גמור (וח"ב רשה מעלתו בזה מהלדיק שבבעה מחח קוח עולמו • ומלקי קדושתו מוהלחיים יחד) דלר"ח בין כך ובין כך קרוין בניח חין רחיה שבשה מיד בלדיק גמור וחין כאן סהיכה ורומי' דקחמי' מהדדי • וחין רחיה לחלק בין מחבבה למירחה כ"ב בענין הסיכה • וגם מחבבה לח רשה מעלתו כ"ב להנביהו יותר מהלדיק • חבל ר' חבהו ס"ל כר"י דדוקח בזמן שעושין רש"ח קרוין בניח וח"ב מדקרי להו סוכו בניח סוכבים • ס"ח דבמחבבה נעשה מיד בלדיק גמור שנקרח בשם בן • וח"ב נספח לינו עוד מעלה בהקבן בו חלקי קדושתו בקבר ח' וכלישנה לחחת • משח"ב בהלדיק מנעורינו חבר לקב לחחת חחת מחבבה כנעות הזמן כ"ל • ולזחח לקמר לנדולים בע"ח כו' וכ' יוחנן דקחמר הכח לפי גי' הע"י עד ולח עד בכלל הוח לפימתו דס"ל דבע"ח ניחס מניעים למדנית הלדיקים לף בשנים מחבבה ולזחח לח יחבן לחבן לר' יוחנן כאן מירחה כאן מחבבה • משח"ב נר"ל דס"ל כר' חבהו • וכ"ל:

ועפ"ז יחבן לבחר מ"ם במ"ר ברחחים (פ' כ"ב) פנע בו (בקון) נדם כרחמון ח"ל מה נעשה בדיוק ח"ל עסיתי חסוכה וניחפברתי החחיל חדם"ר מעשה עד פניו ואחר כך סיח כחה על חסוכה ואני לח סיחי יודע מיד עמד חדם"ר ואמר מזמור סיר ליום בשבח ע"כ • וכבר דברו בזה הרחשונים • ולבל"ע יחבן לבסביר בשבוע • שבשם חדם"ר ביום שבראו כי' כלי יקרה מוכשר לקבל חכמח חלביון בכדי רגע • וכוכחר בכחר חלבות על כל ברואי חיב לשחבל במחוחת שלחן בשבתו בע"ע ושוכל מטוב טמלך ובוסה מחחקון • חמשם חחרי שבחבתו ביין חת"ש שבעיים חשר עיחשה לבו • יהי מקדושתו • וכוחי' כיוה חיטו מלחית עוד בעוש ב' • ולשמוע נעימות דברי חלשים חייס • וס' מכוב חשדו חמל עליו לשבוח חלין ע"י חחכוסת בזמן וסממני סמלח שם ר"ח יולל חומו • ויופי ייני ויבשם מזוני • ויוסר מעט מעט מכחוב חלין • עד כי בשמעו חוקות סמלית שיב למדרגתו כיום שבראו • וע"י שבח ימי המעשה בעשוק בשוח שלחם בשם בחורה ומלוה כדח יבוג קדושת יום שבשה • ובשקבן שבעה ימים יבחין וירגים בעשהו כי נח שפיר בקדושת קדושת שבעה ימים חשר יגעת בכך בזמן שהשקיעו עשים הקדוש' ומופת הערבה יוכן בהחלחף בו שב"ח יחוח שבשה יבין בקדושת קדושה שבח שלימה כבחח בקדושה (שבית מדלנה גבוהה בח"ש המקובלים שולש שיש נשב ים • כי בעשה ים מדרנות ובזמן שיש יקבש מדרנת מעלה חחת שבעשהו • וכן בעולם יש עוזחות למעלה למעלה ויסוד עולם סרוחני • ויש מבחר בעולם סיח בקדושה שבעה ביח המעשה קדושה • ובעשה ים ב"ב יום ש' • בשיש בעבחר לשיחת קדוש • ובעשה ים מבשה בע"ב שבעבחר • וידובר בח"ח) עד כי לקך נבזי על שלחן יעשהו כל שבוחיו ויחיו לשלחב בחלובה חחת בקבר לחיך לבל יסול ש' מבשה חרלה ויסיב קדושת יובל שלש בזבו עולמו של חדם מיום עשהו על דעהו לב' שנה עד שבעים שנה • סוף חמשים בשנות סיובל • [ובזה שכוש שלשה בדברי המדרש מיד שעודע חדם"ר כחח של חשובה חחר מזמור שיר ליום השבח • כי כחו שלזמן שבעה ימים יעבדח קדושה שבחו מחלוחו בשחרו כל עחיו בקדושה וירגים מוספת קדושה בשבוע שבחו • כן ע"י החשובה בריע ש' החקוד לגמול פירותי' להרגים מוספת קדושה בקדושה ס"ק • וע"ד שחמר בזוהר לרשב"י ובנותי לינקו ונקדם בשבח • ובילחתי בח"ש שבוח כחו שבח שקדום בחין בו מלחכה וכל שבח ימים יפרחוהו לעשות ולהכין עבור שבח קודם • כן רשב"י ובנותי כש קודם שמזרו ממלחכה כדעהו בגמ' שובעים בו יומם ולילה כוח כשבועו ומלחכהן נעשים ע"י מחדים ובשבוע בסיעו רשב"י ובניו מדלנה גבוהה שמשה יולח מיקר קדושת שבח • כן הורחו על ז"ש מדש"ר מיד כו' כיינו שם שרשר גם כוח בחשיבה בסיע ג"כ שמדלנה גבוהה שבשולש שעיון מקיר קדושת בשבח ע"ב לחר מזמור שיר ליום בשבח] ובשם כוח מדלנה נעלה ונבוה יותר • ומז יחלל ס' בחיותו קדוש חל עחו לבקר מעשיהם חם כיעיב בזמן עליונותו לפעול בעפר העלה וחרוכה לקוחה מחלחתה • ובחבר שבין כעשיים ביהעו כי בקדוש יכי' לבוחן לפני כורעי יכשם בקידה נמוכה של דלחות ספיר למען יחלל חן בעיניהם נחשיב מכם חשולות יקרות ויש נער מבוגד חבר גם זה לח יבים גב • וכשוש דומר יהוך לחחרי שבירות לבו כרע ולח יפשם עד עת בוח קרוב לוחי בשובר מחוך הרחוב בעמדו בעלה קבוע גלים מעופר בעפר ומגודר שער • נפלא מחבונת רלה ודקה זיעה עובד על פניו מעשל המדיבה ושחלבקו עם מחוזק מדעיו • כלח שכרח פניו חעשה בו לפני כוריו על רוח בובבוחו חבר גברה בו • כן בבוח ימי בשמפע חבר ידע כחדם כי יבוחו מבשיו בחשבון • ובקורח חשים על כל עלילות מעשיו יביך רעיוני שבשלי ויבוב מדלוק חחר שבבל שוד לחשן יש לחור מבשבו חבל ים שגם זה לח יבים לב • ובעתדו בחפלה בימים בורחים יחבוב בזמוחיו בהבללות קבלה ושלחב ורדיפה בבבוד • כ' יגילנו מדשות לבשים כחלו:

ועפ"ז בחרתי פסוק בחשלי י' לגר בקין בן מבכיל נדדם בקליר בן מבים • שבשבקף רחשון קשה הח חמרי' בשמקבל (ק"ו ע"ב) חלי ניסן וחייל וחלי סיון קליר • חלי סיון ותמוז וחלי חב קין • וס"ב בקין הוח בבוף • ובנמשל שבן מבכיל יחחיל

ללגור

לגמור מעשי לדקותיו בחברים ימיו ושנין נכון . כי גם בעודם בחכם בימי נעוריהם לא יהנו מעליהם לבחיי דרכם . גם נדמם בקליר לא יחכן לפי"ז . ובגרתם בבחור הבחוב כי הנם סקין הוא זמן כבבר לבלות הנפנים . ובחתנים נחנו פרים . ועיקר שם קין הוא ע"ם קליפת בחתנים . וזה כי' עיקר תילודיהם בימים הקדמונים כידמה' בנדרים כתוב עד קין עד שיחחילו לקון בחתנים . ושם קליר הוא על בחבואה הנקלרת במגל יד . ובזה נבבדל בבין תילודת לחבואה שעלי סחילודת די לבם מעט ח' לבבעים לו למחם בבנ . וכל בנם ובנם יחן פריו בלי שום שמל ידי בכורם . רק ע"י זכירות ובמירה מבום סיבה לבל יודה עליו נרון לו לחיה שחר סיבה כמזקין בחרן ברבו . לא כן בחבואה בשיעבה תחן יבולה בבנם בסיה . ובבבי' הללו חבי לעמו בבנם לא יוסיפו לחת כחן לבנם הבחם כ"א נחלק בעל בבדם לעבוד חדמתו בניה בנחם בחיים וזריעה לבמית מיל יבול . וזה בספרם בחלק ג"כ בין בבן מבכיל לבן מבים . בחבבילים בעם יסניק לבם הבנה ח' שבביו ע"ש לחיים ימי עלומיהם לעבודת ס' יחעלם לבל ימי חייהם . ומפרי מטעי חבבת ס' בלבם יתנורו בבל חזון לקבון על יד על יד מדי בעת בעבתו ומדי הדם בחדשו לחשוב בחולדותיו פרי כלולים לה' . וח"ל עיד להבנה חדשה . לא כן הין מבים שלח די בלריך הבנה בבל בנה ובנה . לף גם הבבנה בניה לא חעניק לו לבל ימות בעבים . כי בעבור ימים לחרים חחלם בחעורדות חדשה בקרבו . ויבוב בחרוצו בבום דובר להיות בוגע בלולו . וזהו נרדם בקליר שיח די בחעבי לדקותיו המם בחדרגת בקליר בליר בבל בנה להבנה חדשה לזרוע בלבבו בחעוררות חדשה להשבח ס' . גם חזריעה בניה לא חלחה לעבות פרי ולא חחן יבולה

ובזמן הקליר הין לו מה לקלור :

ועי"ו בלעב הל"ע בלמע"ה בשמי רוש לפני בבוד יי' הין זמן . כי בלול שם בל רוחניות וקדושה בימים מיוש הברחות בעולם עד קן עתה הגודים כח' . רק העולם בנשמי בזה לא חוכל לקבל הארחניות וקדושה כ"ש מעט מעט בעזרת בזמן [וכן נאמר בעינינו כי בל סיותר גשמי הפזום בפי' לברום זמן מרוך יותר . כי המעשה בנשמי הדרום זמן יותר מרביבי ובדבור יותר מהמחשבה כי אם אחר יחבוד בחדש בעבירים בעשר . בשיחשב להלבישם במות המעשה להוליאם דרך פעניו בבח הדבור . ימעט בעשר או יותר נדברי ערשפיו . ובאותו שיל לעשפם בבלי המעשה לחניב בלות דבריו יולף לזמן ברבם יותר] נאחר מ"ם בחיבת פ"ם בעזרת מאמרות נברת העולם וסיה במאחר ח' יכול להבחות חנת להפריש מן הרעשים שחבדים חת העולם שנברת בעזרת מאמרות וליחן שכר טוב לצדיקים שחקיימים חת העולם כו' . ויפלח לכאורה מלי ג"מ להרשע בחעלה לס נברת העולם במאחר ח' או בעזרת מאמרות ושמה מניע לו טוב יותר ע"ז . ושוד חיך שולם על הדעת שבבוד ברת הקב"ה בעולם בעזרת מאמרות ולא במאחר ח' בדי להפריש מן הרשעים יותר . וכי חפץ הוא בחות הרשע וחבדו מן העולם עד כי יעשה להחלה פעולם סיניע לו טוב יותר . ונאחר פסוקי בראשית ברא כו' שרש"י פי' ברא בחו ברוח בלומר בחחלת ברוח חנים שים וארץ בחרן היסה חבו ובהו ושוח דמוק . ולבעבר כנ"ל יבואר בפשוטו . כי ידוע שבל הלרבע יסודות של הגוף חרמ"ע וכן ה' זרבע יסודות של הנשמה שהם נרנ"י . שרשם בעולמות העליונים הלילה בריחה יצירה עשי' וידוע נ"כ שבריחה היא מעולם המחשבה ויצירה היא דיבור ועשי' היא עולם המעשה . ובעולם הבריחה שהוא רוחני יותר נבלי בחיבה ח' בחאחר ח' של הש"ת רוחניות כל בריאה ובהוחי' . וזהו נברת שבל ביום רחשון בחאחר חת השמים ואת הארץ לרבות חולדותיהן ללאחר שבועה נבריחו חת השמים ואת הארץ ואת בבודם לא יבלה שהת בעולם נברחו ביום רחשון . לף עולם המעשה לא יבלה שהת בולם בפעם ח' . רק מעט מעט בעזרת הזמן . וביום רחשון לא בבלה עולם המעשה כ"א בריאת הארץ שהיא הנשמי יותר . וביום השני נעשה רקיע בעולם המעשה ולזאת נאחר ויעש אלהים חת הרקיע לשון מעשה וביום רחשון נאחר לשון ברוא . ונחלק כל הבריאה לעזרת מאחרות בפי בח עולם הנשמי שהת . לף לאחר בנשים בש"ת כ"ש בעולם . ובשפילה לאחרות עזרת מדרגות . ולא בשחיר לך ביהיו כל הברואים בעלי רוחניות בחאחר

כי' ע"י מאחר ח' . עולם בלא ידוע כי כל הקריב יותר לשבעשחו ים' שביביו נעשרם מאד . בקב"ה מדקדק עם בלדיקים כחוט השערה . ושם כי' כל העולם במצב זה לא הי' יכול להחקיים . או שהם היו בלם בלדיקים מירחת שחקום לא הי' טופל בו בחירם . ע"ב לשהם בביכול שבינחו עד שנרחיק העולם שבפל כזה עשר מדרינות מדרגה אחר מדרגה עד שיפול בו חרך חפים . ובביכול משחיר פניו . חון שם רחיתי בלבי לא יעמע ס' . וב"ז בעבור שבעולם שבפל בזה היה שוכנה בעשרה מאחרות רחוק מבבינה בבודו יח' גם יחבב ה' לנו עין לשבר חעה בשמי בשמם דברים . לף שרחם חוחם וגם ידעם . ועי"ז נופל בחירם . משל"ב שם הי' העולם רוחני קרוב למבבן בבודו יח' לא הי' יחבן מדה חרך חפים לחול . ולא הי' מליחות לבחירם . גם ע"י שבונשם העולם בשברחו בעשרה מאחרות מדרגה אחר מדרגה נופל בו זמן ובוח דרך טוב לבוח על ידו לחובר בחמיתי . גם בעוחת חדם דרבו חבי' בזמן בעוזריו לנחותו בדרך שיברם וה' יחבב לחבונחו חולי ברבות ימים יהן חל לבו להיטיב דרבו . ול"ב מה שנברח העולם בעשרה מאחרות בוח טובה לרשעים שיוכלו לשוב מדרבם חרע רק שהם עב"ז לא שבו מחילה מניע לבם טובם יותר . וזהו חנה לבפיע מן הרשעים שחבדין חת העולם שנברח בעשרה מאחרות שהובפל כ"ב עד שופל בו זמן ים לבם שבות לחזור בחשובה וע"ז חין שבין מניע לבם העושם גם שהם בי' נברח בשאחר ח' לא בי' נופל בו בחירם ולא בי' מניע שבר מחזר שהחועל נעשם מיד בי לא יעורחי רע . וז"ם וכדי ליחן שבר טוב לצדיקים שחבי מים חת העולם שנברח בעשרה מאחרות שביון שנברח בעשרה מאחרות ונבב"ה מזריך הפו מלעשות מיד ונופל בו בחירם ומ"ש שחרים הדרך בטיב . מניע לבם שבר טוב :

ומעשי הלדיק השה בשמשרים בידי החרש להחליש יחד לבלבי הבירה לעשות שבם בלי מפוחרה ושחבדה

למרחה . בן יחדו יהיו ימי הלדיק חמיש חל רחשן ע"י ברית לדקותיו חשר הבריח מן קלות שנותיו עד קלהו להיותם בולם מחחדים למשבן בבוד ה' :

ובזה יובן שם שיעור בעיני השר"י ז"ל לחבר יום ולילה בהורה שם בחר בבוד והוד לרשם המורם יוחבדו בולם ביחד ויוחבו שהם בחר בבוד והוד לרשם המורם יוחבדו בולם ביחד ויוחבו מעלה הסיוס בפי חז"ל , בהיות הסיוס נוסף שם רשם בל הימים חשר היו בחומבי יד לימוד המסבת . במספר חולבי לבבי החבמה ועוסים בלבבת הספיר לבנות להם מנדל המסבת או הסדר ורלחו בשמים להוסיף קדושה ותורות מלוחלחות בעולמות העליונים . ומה נאוו על סיוס הש"ם שו סדר רבלי הירחים ושנים חשר היו בעוזרי הסיוס היולחים במחולות וריקודים ומשמיעים קול שבון ושמחה בלבב לומדי' המעטרים שת ימי שנותיהם בזמר הפלרת התורה . ומלגלים בהוף וכוור על העוסת בי התורה שבע"פ חשר בנו בני הנניון . לשמחם ולהעיר לבותיהם בחדוה כי להם יחתה . ושך זה היוס שקיוותו בל דפי המסבת או מסבחות הסדר בהוחילם מליקה להם שם מסבת או סדר . כי בולם לים מחחיהו יפרדו . עד בוח מועד ליעוד הדף החחרון חשר יבדוק להם לקבלם יחד , לעטרם בלמו בעטרת הוד בבוד סדר או ש"ם , ע"ב הוח נוסח עליו בל הבבוד הרם הזה . חשר נחנו לו חז"ל לבוד יקרחו בעיניהם , עד בי מלח בן בעיניהם לקרוח יום שמחת ביום בוח רבלי הסיוס חל בית מדרש מקרי לב , [ולהיטיב לבם למען בבוד השלוש המסבת בחמרם שבח (קי"ח ע"ב) היתי לי דכי מסיים חד מרבנן חד מסבת עבידנא יומא טבא לרבנן] בחשר יסיבו הטש ברחוחם מרכבת מלבם הבח לנבול עירם בי גם בידו נהנו המולבה על בל הסדר , בחשר שלך הוח עטרת הוד בבודם ומרים רחשם : **ובן** ירחה ג"ב הפלרת עוסי לדקה בבל עת , בעבור היות חשבון לדקותיהם (המסחבם לשבוש גדול הבולם יחד בטבעת הרעגדיל חו החפריחל . חו לחמבחרט מבמה מחות רו"ב) בעורבי חדם בחבר נהחי הגו . בן החחיש השבוש הגדול בל עשבי הימים חשר היו בעוזרי מעשה הלדבה ועבודתה חשר בולם לבטו חבניש יבירות לבלל חת הפלרת הגזר השני הגדול , המוספת הוד והדר לבל פרוטה ופרוטה מלדקותיו . בהחה מהודה עליהם . לבבלם יחד מחרבע בנפות הזמן ,

ולהלין

ולהליך עליהם רוח חן ויקרת שם הסכוס הרמה בהכניסו לוחם החת כנפיו · להקרא שמו עליהם לסוף לחת חרפת קטנותם בהיותם בלעדו לעירי הלחן · מפוזרים לחת הגה ולחת הגה · וזהו לחמרם ב"ב (ט' ע"ב) ויבבם לדקה בכריון · מה הכריון הזה כל קליפה וקליפה מלטרפת כו' לף מלות לדקה כל פרוטה ופרוטה מלטרפת לחסבון גדול כו' · וכנגד עדיס כל לדקותיהו · מה הבגד הזה כל נימת ונימת מלטרפת לבגד גדול · לף לדקה כל פרוטה כו' · ולכאורה מה חידש בזה שכל פרוטה מלטרפת ונחסבת בחסבון · לבל הורה לנו לדעת כי מתחדים כל ימי לדקותיהם בהלטרפם לסכוס שלם וחסבון גדול · להיות כל הימים מתחדים לעניו זה ומלגדים כלמו בקבר לחיו מלות הלדקה מסכוס גדול המקברם יחד · וכלם הם כבגד כבוד לחבר יתכבד בה החדש לפני כסא כבודו יח' · ועוז והדר לבושו מכל ימי לדקותיו הגלרגיס יחד :

ה ש ב ב ה

המכסה את גולת הכותרת אשר על ראש יבין

היא עמוד התורה

בו מעשה אורג פלפול עם דרוש מעניני ליסוד התורה · פעמוני הפלפול ישמיעו קולם בתוך טורי רמוני הדרוש אשר על השבבה סביב ·

(ח) **אמרי'** בברכות פ"ק (ח' ע"ב) ת"ל ריב"ל לבני' לחללימו פרשתייכו עם הלבור שניס מקרח ות' הרגוס והזהרו בורידין כך' יהודה לחמר עד שיסחוט לת הורידין והזהרו בזקן שבכח הלמודו מחמת לוגסו שכרי לוחות ושברי לוחות מונחות בלרון ע"כ · ויש להבין למה בחר בח:ו השלשה לזהרות ותכפס יחד · הלח יש עוד לזהרות רבות שריב"ל בעלמו לחמר כגון לחמר ריב"ל לבני' לקדימו ולחשיכו לבי כניסתח כי היכי דתורכו חיי (שם ע"ח) · וכן שחר לזהרות מלבד לחבר יש בגמרח הרבה לזהרות · לח לח שלוחים השלשה דברים ושייכים לעניו ח' · ולגודיס יחד בקבר לזה ענין · ונרחה להסביר הדבר · והוח דהנה כחבו הספרים דלוחח לריך לקרות שניס מקרח ולחד הרגוס משום דכללות ופרטות נלחמרו בסיני · ונשנו בחלכ מועד ונשחלבו בערבות מוחב · ע"כ יש לקרות שלשה פעמים · והשלישי הרגוס שהוח כנגד מה שנשחלבו בערבות מוחב ושם כתוב בחר היטב · לזחת נלחמר בלשון הרגוס שיבינו כל הנש (שהיו לח מדברים בל' הרגוס) · לחבל למ"ד כללות נלחמרו בסיני ופרטות בחלכ מועד ונשנו בערבות מוחב · לין לריך לי:רות רק פ"ח מקרח ובשני הרגוס · ובזה ההנחה נקלן פחיליס לעשות מעשה חורג לחבר השלשה לזהרות הנ"ל והוח שהש לרבותח שלף שלחמר שלריך לקרות שמו"ח ע"כ"ז וה:הרו בורידין כך' יהודה ולף שלחמר שים להזהר בורידין כך' יהודה עם כל זה הזהרו בזקן שבכח הלמודו ויבוחר ע"ד פלפול · ולחי"כ יבח קישור המלמריס בדרך דרוש שם ע"ד · ונקדיס לזה הח דלחמרי' בזבחים (קט"ו ע"ב) יהיב ר"ם בר רב קטינח קמיה דר"ח וקח קרי ויטלח לח נערי ב"י ת"ל הכי לחמר רב לחסי קרבו ופסקה · ופירש"י שרק לז קרבו והיה עבודה בכורות ולחי"כ פסקו · ל"ח לח גרסי' קרבו וה"ג פסקה כלומר שלריך לקרות ולהפסיק בלחנחח ולח קחי על ויעלו עלות · רק שהלחה להביח הקרבנות לבל העבודה היה גם לז בכהניס (נדב ולביהוח) ע"ד · סבר לחותביה ממתני' שמעי' דקחמר מעמיס דרב לחדח בר לחבח עולה שהקריבו ישרחל במדבר לימה טעונה הפשט וניחוח ולימה לי' בעלמח דשם יחיד ג"כ טעונה הפשט וניחוח · והוח דכל עולות לבור לבד מעולת המיד היו פריס נשרפים כנון פר לעולה של ע"ג · וכן שחר פריס שהקריבו הלבור היו כולן נשרפין בעורן ולח היה הפשט וניחוח · וכדלימח בזבחים (דף כ' ע"ח) ע"ש · וח"כ ח"ש דרך לי עולת חמיד והיו כבשים קשי' מי לימה מידי בחל לי נימת עולה רחיה י"ל דהיו פריס כמו שיבואר לקמן בחות שחח"ז ול"ק מי לימה מידי כו' וח"ש] ומחזר לעניננו לנמי' דבזבחים הנ"ל דמנני הנלי היח ומסיק דהיינו פלוגתח דר' יסמעחל ור"ע לי כללות ופרטות נלחמרו בסיני לו כללות ולח פרטות ע"ש :

(ג) **ויש** להרמיב מעט בזה להסביר לך שהלוים ומחוזים שני העניינים זה בזה · כה דסי' עבודה בכורות לדבר זה דעולם שהקריבו ישראל במדבר טעונה כפשט וניתוח · לו ליפכא · ולזה קאמר ר"ח שני העניינים זה תח"ז תכופים · וכן בברייתא סדרם זה תח"ז · דהכא בתגיגה שם ליתא בעי ר"ח ויעלו עלות בכבשים ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים· ת"ד לידי ולידי פרים ע"מ לפסוק טעמים· פי' אי נימא ויעלו עלות בתחנתה ועולות הוו בכבשים ושלמים פרים ת"ד דהא זבחתה הוא בבני ישראל ויעלו עולות הוא בזקף קטן והדרייהו הוו פרים · ומקשה שם בתיבעיא ומסיק דזבחים תיפשטא לר"ח דהתחנתה הוא בבני ישראל [ותוספי ד"ה גרים בלע"ז רב חנא במקום רב חסדא · מקום ללרב חסדא שהיה מתגיר בתיבעיא (וע' ביומא ס"ב ע"ב דליתא שם בזה לר"ח מיבעי' לי' ולימסי בן יסודא פשיטא לי') ולכאורה חשבתי לומר דשתי הוי תיבעי' למ"ד כללות ופרטות נלמדו בסיני ובזבחים קאי למ"ד כללית ולא פרטות נלמדו בסיני · דמסתברא דעולם שהקריבו עולת רחי' הוה כמו שמוכיח בגמ' שם מקום מי ליכא מידי כו' ועולת רחי' הוו פרים ולזה הוי שפיר התחנתה חתם בני ישראל · לך מתוס' מגיגה שם משמע למ"ד כללות ולא פרטות קאי תיבעיא] · וכן לטעין מי נימא לעבודה הי' לז בכורות מו בכבשים תלוי בזה מי התחנתה בתיבה ישראל שזו לא שלמן כ"ח לבניה ולא לטעות ולהקריב · ושם נלמד דהתחנתה בתיבה עולות · מז ע"כ הקריבו כשרים מב"י דהיינו בכורים · ולפי"ז מי נימא דהתחנתה בני ישראל לז פסקה העבודה מבכורים · והעולות ובשלמים תרוייהו הוו פרים · ומאחר דהוו פרים אין רחי' דעולם כיתה טעונה כפשט וניתוח דלפ"ז מי נימא עולת החיד סותי מ"מ ל"ד לעולת תמיד דהתם הוו בכבשים בני שנה והכא הוו פרים וי"ל דדיינו בשאר פר לעולם של ע"ג דבעולת לבור כפר כולו נשרף בעורו ככל פרים הנשרפים לחיצם טעונים כפשט וניתוח · וכ"ם למאי דליתא בירושלמי (פ"ק דמגילה הל' י"ח) דשלמים שבקרא ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים · פי' שלימים בעורן בלא כפשט וניתוח למ"ד לא הקריבו בני שנה שלמים (וכ"כ במדרש שם"ם ע"פ עורי לפון ועוד בשמ דוכתי במ"ר) · ולפי"ז לא הי' רק עולות והיו פרים · והוה כפי הקריאה בתחנתה בני ישראל ומוכרח לתן טעון כפשט וניתוח · משא"כ אי נימא דהי' עבודה בבכורות והוי תיבה עולות בתחנתה והוסיפה הטעין ולא קאי פרים כ"א שלמים דהתיבי לבתר התחנתה והיו שלמים ממש · ולא לעולות · ת"כ תן בתיב בקרא שהיו שלימים בלא כפשט וניתוח · גם היון דלא קאי פרים לעולות והיו בבשים בני שנה בכל עולת תמיד ומסתמא טעונה כפשט וניתוח · דלא תקשה מי ליכא מידי כו' · ובפיר תלין לסברי · ולזה שמביאו למימריכו כהדא · ובע"ד יש להקריה דבבלי ג"כ ס"ל כירושלמי דלמ"ד לא הקריבו שלמים ב"י פי' שלימים בעורן · וכן למאן דקאי התחנתה בישראל · דהכא בזבחים (קט"ז ע"ב) ליתא למר מר וכל קרבו עולות עולות תן שלמים לא · וכתיב ויזבחו זבחים שלמים הלא ליתא וכל קרבו עולות עולות תן שלמים לא · כמ"ד לא קרבו שלמים בני שנה · וקשה הא מקשה מקרא דויזבחו זבחים שלמים · ומלי שייך כמ"ד · דמה יעשה כמ"ד בהאי קרא דויזבחו כו' ולי כוס מלי להרץ דשלמים היינו שלימים כו"ל לגמ' לפרושי ולי נימא דפשיטא לגמ' הא מלתא מלי מקשה הגמ' מהתם כלל · ונראה בע"ד דודאי ידע גמ' דשפיר לפרש שלימים בעורן ול"ק מקרא · רק דשיקר קשייהו לי' על בברייתא דוכל קרבו עולות דהתם מסיק בברייתא לכדיה ושלם שהקריבו ישראל במדבר טעונה כפשט וניתוח · (גם כיון דס"ל דעבודה בכורות ועולות בתחנתה ת"כ לא קאי שלמים לעולות דסופסק בעניין כנ"ל) לזה מקשה שפיר ומוכרח בהרץ לבני בברייתא לימא וכל קרבו עולות ושלמים · והת"כ כדמקשה מברייתא לחריבי דליתא שם וכל קרבו עולות עולות תן שלמים לא · דהתם בברייתא ליכא הא מלתא דעולה שהקריבו ישראל טעונה כפ"נ · ות"כ שפיר קרא שלמים היינו שלימים בעורן בלא כפשט וניתוח (וס"ל ג"כ דלא לי' עבודה בכורות והחתנתה ת"כ לא קאי שלמים לעולות) ולא מקשה הגמ' מהתם דליתא לי' בברייתא דלימא וכל קרבו עולות עולות תן שלמים לא · דהתם בברייתא ליכא הא מלתא דעולה שהקריבו ישראל טעונה כפ"נ · ות"כ שפיר קרא שלמים היינו שלימים בעורן בלא כפשט וניתוח (וס"ל ג"כ דלא לי' עבודה בכורות והחתנתה הוא בישראל ולקאי לעולות שלמים) ולא מקשה

מקרא דויזבחו זבחים שלמים רק דקשיין כברייתא לחדדי ות"ז מפני כמ"ד לא קרבו שלמים בני שנה · ות"ם · ומוכרח דס"ל להבבלי ג"כ כירושלמי דלמ"ד לא הקריבו שלמים ב"י · דשלמים היינו שלימים · [ולזה שפיר לומר בפי' בגמ' בכי · דמתחלה בזין ובכל דקאי לישראל במדבר ע"כ מקשה מקרא · ומפני דוהכל קאי לבני נח כיון כל בהבשים היינו לף שלמים מב"י וישראל יהבן ס"ג ומכלל ב"ג ול"ק מקרא · והברייתא דוכל קרבו עולות הוא כמ"ד לא הקריבו שלמים ב"י · לך לפי"ז חקשה למה הולרך בגמ' לחדץ וכל קרבו עולות ושלמים ולהגי' בברייתא הו"ל לתרוצי חיכף דוכל קאי לבני נח חין מישראל וכמ"ד לא קרבו שלמים ב"י · ויחכן בגי' כיצחק כי' כך ליתא והכל קרבו עולות כמ"ד כו' לך לפי המבואר שם לחלן דמקשה חמ"ד לא קרבו שלמים מיהרו למ"ד קיים מתן תורה · מוכח דפשיטא לבגמ' שלא יצאו מכלל ב"י עד מתן תורה · וע"כ מוכרח כמ"ם לעיל וכבגי' בכתובות עתב] · ולחיתי בע"ח מגיגה שפשט בבבלי שם בירושלמי מוקין דזה לי מליו לפרש שלמים שלימים ·

ובע"ד מוכרח כמ"ם דבבבלי ס"ל ג"כ כירושלמי :

(ג) **ועתה** נבאר מה שמלמד בזה ענין הסייך לדין של ר' יהודה בוריזין · דבגמ בחולין ס"ב (כ"ח ע"ח)

פליגי הגאי לי שחיטת שוף מס"ח או לא · דר"ח הקפיד דס"ל דשחיטת חי' ידעינן מלך כתבר יהבל חת בלבי וחת החיל כ"ז בח ללמד ומשלח למד · ושוף חין לו שחיטה מס"ח · ר' חומר כתבר לויתיך מלמד שנעטוש משם של שחיטה בעיט בשמה וז' בשוף וע' ברח"ם בכורות פ' כל פסולי המוקדשין שב' ג"כ דלר"ח הקפיד דס"ל דכולהך לימוד לחי' ס"מ דשחיטת שוף היום מס"ח · ור' דס"ל מכתבר לויתיך גם שחיטת שוף מס"ח · וכוח מפותר בגמ' בכ"ל ג"כ · וכגם בעוי"ד סי' ס' ליתא כתבר לויתיך מלמד בנעטוש משם בסיני כו' ומקשה בב"ח ל"ל למימר בסיני ומשין ידע דבסיני דלמח בשבל מועד · ומתרץ דחי שבבל מועד הי' לריך כוגם לשחיטה כמו בקדשים ובעי"ד ג' דבלח"ם ג"כ ס"ל לומר שבבל מועד דבלא בקדשים לא הי' שחיטת שוף כ"ח מליקה · ושיך נדע בשחיטת שוף · שם לא משיני · לך שין זה כ"ח לר' יסמעתל דס"ל בחולין ז' ע"ח דבשר החוט לא כותר לכם במדבר ובשר נחירם הי' חסור לכם · וכוונינו לשחוט דוקא · ובשר החוט לא נחשר לכם כ"ח חותן הרחויס לקרבן · חבל חותם שחיגם רחויס לקרבן כותר לכם בשר חחוט · ומחשר דשר נחירם לא כותר לכם · כולרכו לשחטן ובעביר זה נעטוו בסיני שין בשחיטה · ולפי"ז לייך לומר הכי' בסיני חז שין מזבח ובמות לא כותרו לחי כותרו במות ס"ב בלא בשמה כוכשרו כל חי' ושוף רק מעכורין ולא הי' שין בשחיטה חולין רק קדשים ולא הי' שין בשחיטה בשוף רק מליקה דנפ בשמה הדין במליקה בשוף · וכיון דע"ב הי' חז שין מזבח ולא בשם · וחי' ושוף לא כוכשר בשחבח כ"ח חורים ובני יונה · וכולרכו לדין בשחיטה בחי' ושוף וח"ם בהשר ב"ח טייהיך בסיני · (ולפי"ז לא הי' עבודה בבכורות) חבל לר"ע דס"ל בשר נחירם לשחרי שחבר ובשר חחוט לא נחשר כלל · ס"ב לא הי' שין בשחיטה בחולין כלל כ"ח בקדשים ובחולין הי' ולא הי' שין בשחיטה בקדשים ובחולין הי' נחירם · ושין שייך בהשר טייהיך על בשחיטה שוף · לך לר"ע לשבתי' ס"ם לחיכו ס"ל בללות ופרטות נלמדו בסיני · ונלמדו גם כל הפרטות לף לי'ומן בעניים שלא כולרכי חיכף · ולר' יסמעתל דס"ל בללות נלמדו בסיני ולא פרטות ג"כ ס"ם לדידי' בשר נחירם הי' לסור ובשר ח"וס לא כותר · ושם נלמר שבי' לז שין מזבח ובמות לא כותרו · ס"ב לא היו יכולין להקריב מי' ושוף בזבח שין קדשים שלא כוכשרו כ"ח חורים ובני יונה · והיו מוכרחים להקריבם בחוחה חולין וכל מידי דלא הזי' לקדשים כותר לכם בשר החוס ובפיר כולרך לז לכורות בסיני שין בשחיטה [ועכ"פ משכוקם כמשכן נלמר לכם שין זה לחז בודאי היו בבמות חסורות . ולא כוכשר מלז להקריב חי' ושוף כמו בזבח · ומחשר בשר נחירם נחשר לכם ע"כ כולרכו לשין בשחיטה] · חבל לשאר הנאי ס"ל ג"כ בללות ולא פרטות נלמדו בסיני · דוחק לומר שיהיו מוכרחים לסבור בשר זה חי כותר לכם בשר נחירם כי' יסמעתל · דהלא בלבם כר"ע מחבירו · וכיצי דלא מלינו שיפלגו בשדיא מסחמת

ס"ל כר"ע [ואין לומר שנתחר לכם דין שחיטה בחלל מועד גם מס שיעשה לעתיד · דלא משמע שנתחר בחלל מועד מלבד שכתוב בתורה · דלמ"ד כללות ולא פרטות בסיני · ובחלל מועד כי' הפרטות כיוצו מפ' שנפרט ובתורה מחלל מועד ואינך גם ממ"ש שב"א בחירותו דאי מחלל מועד אין כותב כמו בקדשים ג"כ מוכח דאין שברה שבחלל מועד יתמרו מה שייכין לעשות שת"כ ולא מלאכתו בתורה כ"ת פרשת כי ירחק וזבחת כו' ושם אין כתיב רק מי' ושוף לא ידעי'] וגרסת דספיר כולך דין שחיטה בשופות אז מסיני · דבחגיגה (ו' ע"ב) מסקינן דלא תיסיין למי לחיכת מידי דמעיקרא לא בעי שפטו וניחוח ואח"כ בעי כפו"נ · מכלרת דריב"ג דס"ל שולם שבקריבו ישראל במדבר שולת תמיד כולו וס"ל ג"כ דל"ב שפטו וניחוח · ואח"כ י"ל דמ"ד כללות ולא פרטות נאמרו בסיני דלא כי' אז דין מליקה בקדשים כ"ת שחיטה · ופרט בשות שבתורה אז וסי' כשר כל חי' ושוף דלא שייך בלייבו מי לימא מידי כו' דשופות לא סוכשרו אח"כ כ"ת חוריס ובני יוכ · וגם למסקנא ל"ת לשברת מי לימא מידי כו' וה"ת דבסיני כוזכרו בדיני שחיטה בקדשים · ואח"כ בשוקס המשכן ונשכרו בשות וכוזכרו על דין מליקה בחוריס וב"י נשאר סדין בחיטה בחולין ולפי"ז י"ל דזהו טעם ר' יכודס דס"ל דלריך לשחוט סוריד"ן משום דשחלת כלווי כי' בשחיטת קדשים ומיכ ילפי' לחולין · ובקדשים אמרי' בחולין שם דלכ"ע לריך לשחוט סוריד"ן משום דיעקרו לדם כוח לריך ומשום דס"ל כללות ולא פרטות נאמרו בסיני · ולא יתכן לומר שזוכרו אז על בשחיטה כ"ת בחופן שהולך אז לדין שחיטה · ואף אי נימא כר' יאשעאל דבשר נחירס נאסר לשם · אם נאמר שהיו אז בשות מותרות וכוכשר כל אי' ושוף בשהירין לשקריב לא כותב לשם בשר חלוס לשחוט לחולין · וע"כ שבי' דין שחיטה בקדשים גם בשוף ע"כ ס"ל לריך לשחוט סוריד"ן כמו בקדשים · וז"ש ריב"ל תלשיטו פרשחייכו עם כלשון שמו"ת דכיינו כמ"ד כללות ופרטות נאמרו בסיני כנ"ל · ועכ"ז שזכרו סוריד"ן כר"י שהוא טפ"י כשברת וכדעת דכללות ולא פרטות נאמרו בסיני :

(ד) **ומדי** דברי בעניין זה זכור לזכיר מה שכר' בעב"ד בעניין זה לייבב קושית מהרי"ט אלגזי בחדושיו שביב הל' בכורות להרמב"ן, טפ"י הדברים הנ"ל, דהנה בבכורות (ל"ב ב') ליתא פלוגתא דב"ש וב"ה בבכור בע"מ אי מותר לזריס ולית' במתני' וב"ה מהירין לפי' לעכרי · ובגמ' מני ר"ע היא דתניא כו' ר"ע מתירו לפי' לעו"ג, ובדף ל"ג שם מ"ש דר ע כלבי וכחיל מה לבי וחיל מותר לעו"ג אף פסולי המוקדשין מותרין לעכרי · ואיידך הלתא לבי וחיל כתיבי חד לכדר' ישמ"א ור' יוסי' (היינו המרביע שור פסוסמ"ק כו' לוקה כמ"ש סוף מכות · הוס' שם) ואח לכדר"ח הקפר (בחולין (כ"ח ע"ח) הרי זה בא ללמד ומאלא למד לשחיטה בחי') ואידך מה לבי וחיל פטורים מן הבכורה כו' · וכ' התוס' שם (ל"ב ע"ב) ד"ה פסק דהלכה כר"ע והא דמפרש בגמ' בסמוך טעמא דר"ע מלבי וחיל ואידך מוקי לה לכדר"ח הקפר כו' ושוף אין לו שחיטה מה"ת משמע דר"ע ליה לי' דר"ח הקפר אלא ס"ל כר' כו' כאשר לויתיך מלמד שנלטוה משה על השחיטה כו' ללמד הכי ק"ל כר' כו' ח"נ דר"ע סבר לה כר"ח הקפר ודריש חד מלבי ואח מחיל ועכ"ד התוס' · והקשה מהרי"ט אלגזי הא בסנהדרין פ' בן סורר (ע"ג ע"ח) כ' התוס' דהרי זה בא ללמד ומאלא למד פי' אף למד, וכ' שם דהא דאמרי' בחולין דר"ח הקפר אמר ר"ו בא ללמד ומאלא למד פי' אף למד דהא דרשינן נ"כ לפטור ממחוות ע"ם · וא"כ אמאי לא כ' התוס' הכא דאף למד ושפיר אית לי' לר"ע הך דר"ח הקפר וללמד על שחיטה ומלמד להחיר בכור לעכרי · והניח בקושי', ובעב"ד יש להקשות לכאורה עוד דהנה בבכורות (ט"ו ע"ח) כ' שם דאל בבי וחיל אחא לפטור מבכורה ומחנות הייבו חד מלבי וחד מחיל, וחד לכדר' ישמ"א וחד לכדר"ע אף לר"ח הקפר כו' ע"ש · וא"כ גם התם מזיבן להתוס' כ' אף לדר"ע אף לכדר"ח הקפר ולא כ' דמליבן למדרש הדוייהו משום אף למד · וע"ק דהתם בבכורות כ' התוס' פטור מחנות מהך קרא דדרשינן פטור בכורה היינו מחיל דבכורה מלבי ומחנות מחיל אף למד מקרא דר"ח הקפר · ונראה לייבב דהנה הא דדרשי' אף למד הוא רק משום דקבי' דאל"כ למה לקבי' דמחנות לזה ולא לדבר אחר כגון בעברה המחורסת דילפי' מרוצח דיהרג ואל יעבור דקשה הא בכולה גופא לא כתיב כ"ת מסברא ידעי' יותר הו"ל לעבות הסיקש לע"ג דילפי' מבכל נפשך דיהרג וא"י, וע"כ אף למד · וילפי' רוצח מעברה המחורסת דיתן להכילו בנפשו ט"כ לא מלי לאקושי לע"ג דבי' ל"ת דיתן להכילו בנפשו · כדאיתא בסנהדרין פ' בן סורר · וכן אם הלמד יהבן למלוה במקום אחר פשוט יותר, ים להבריח שהוא מלוה בעינן שלא שייך במקום אחר, וכן ה"ז בא ללמד כו' דגבי מבכורי אשם ג"כ י"ל דאם רק ללמוד מאשם דין העראה ל"ל דכשם דידעי' בבהמת העראה בא"ע הוה מוקמינן לי' לזכר ג"כ הו דהו"ל למילף מבקיעת לבהמה · וע"כ דגם למד לשלא כדרכה כדאיתא בסנהדרין (ג"ד ע"ח) וע"ש בדף כ"ה ע"ח, וכן בהאי דאיירינן דלבי וחיל דא ללמד ונמלא למד שפיר כ' התוס' דע"כ אף למד ומלמד ג"כ דאי למד לחוד לדין שחיטה בחי' ל"ל לאקושי לפסוסמ"ק יותר הוי לי' לאקושי לשאר בהמות חולין דג"כ פשיטא דבעי שחיטה דה"ל מי' לריכה שחיטה · וע"כ דבא ללמד ג"כ לפטור פסולי המוקדשין ממחנות דלא אפשר למילף מבהמת חולין דחייב במחנות · ע"כ כ' קרא חי' לבי וחיל דפטור ממחנות, ואי ללמד לחוד למחנות קבי' הו"ל לאקושי לקדשים דפטור ממחנות וע"כ דאחא ג"כ להיות למד · והוא מוכרח, אך זה אין דיוק כ"ת לר' יאשעאל דס"ל דבשר נחירס לא אשתרי וחי' דין שחיטה בכל בהמות דין חולין דין קדשים רק דבשר אשם אהסר אבל דין שחיטה לא בטלה מחולין · ובבהמה שחיטה לחוי' למזבח כגון שחיטה תמימה ודאי שחי' מותר לשחוט לחולין ובעי שחיטה ט"כ חי' יכול להקיזו לבהמה דחולין ויש להכריח דאחא ג"כ לפטור מחנות, אבל לר"ע דס"ל דשר שבלו לאחר הזהר להס בשר גם הס ות"כ בהמת חולין לא היתה לריכה שחיטה · ורק שהה נתחדש להס הדין דכשיבלו לאחר יחי' גם בהמה דחולין טעון שחיטה · ואיך יכול להקיש חי' לבהמת חולין דגם חיבי אשתי לא פשיטא לן · וע"כ מדמי לה לפסולי המוקדשין דים לה עדן דין קדשים לעניין זה דבעי שחיטה גם במדבר, דגם חי' כמותם בעי שחיטה אף דחי' לא הוה קדשים שחיטה רחוי' לקרבן משא"כ אבלו לאחר יחי' טעון שחיטה חי' דהייבו דחולין וה"ה לבהמה, ושוף אין לו שחיטה מה"ת כנ"ל · ולקדשים לא בעי לאקושי משום דהו"א שלריך לשחוט הוה דין כמו בקדשים (או כמ"ש הב"ח דהו"א דבעי כונה בשחיטה) ע"כ מדמי לפסוסמ"ק דשחיטה דידהו לאו משום דס הוא לריך · ע"כ אי הוה דרים ר"ע הך דר"ח הקפר הוה סבי לי' בזה ולא חי' הכרח לומר דלמד וגם הוא מלמד · ולא הוה ידע לדרוש ממנו עוד ללמד להחיר בכור בע"מ לעכרי · ומה גם דלר"ע הה קס דובשרס יחי' לך ס"פ היזהו מקומן (כ"ז ע"ח) הוא בבכור בע"מ ג"כ והוקש לחזה ושוק · וחזה ושוק בודאי לא ממכר לעכרי · ולאפוקי מהיקש זה לריך קרא יהידא · וע"כ ר"ע ל"ל דר"ח הקפר ולא בעי קרא לשחיטה משום דס"ל כללות ופרטות נאמרו בסיני וידע שפיר מכאשר לויתיך · ולזאת לר"ע שפיר כ' התוס' דלא ס"ל דר"ח הקפר אז דים לו עוד יתורא לחיל · דלר"ע בעי קרא מיותר לדרש זה היתר לעכרי ואי הוה דרים דר"ח הקפר הו אין הכרח סיסי' מלמד ג"כ · והתוס' בסנהדרין כ' לגירסת רבי' יאשעאל דלדידי' מוכרח כנ"ל סיסי' מלמד ג"כ ועוד לעניין מחנות יתכן דל"ב קרא יהידא ואף אם אינו מוכרח לא אכפת לן · ולזאת לא כ' התוס' בסנהדרין אם ראתי ללמד להחיר לעכרי כר"ע דקי"ל כותי' כמ"ש התוס' בבכורות · משום דזה לא יתכן כנ"ל :

(ה) **אולם** מה שהקשיתי לעיל ממ"ש התוס' בסנהדרין דפטור מחנות ידעי' מהך קרא דר"ח הקפר ובגמ' בבכורות (ט"ו ע"ח) מבואר קרא לבי וחיל לאחרינא לפטור מבכורה ומחנות, וכ"כ שם התוס', עדן לריך יישוב, ונראה בשגאתר דברי הספרי ונסיר הלוטה וקושית מהרי"ט אלגזי

הג"ל עליו · דהנה בספרי פ' ראה ליתא לגבי וחיל חדא (הייטו לגבי חו חיל) לפטור מבכורה ומהנות · וחדא לפטור מחזה ושוק · והקשה מהרי"ט הלגאזי חדא על הסיטו ממ"ם בגמ' · ועוד דלחזה ושוק לא מצטריך קרא דהי חפסר לעייליהו לעזרה כדתמרינן גבי חולין דלחזה פטורין מחזה ושוק · ותמיהני הגה בעל"ד דודאי לא דמי לחולין · דבפסוהמ"ק הו"א דלכהי דין קדשים עלייהו ולא הויין חולין בעזרה מי לא פטרינהו קרא · רק לר"ש דמחירו לגבהי ע"כ יש מדין קדשים לגמרי וממילא ידעינן פטור חזה ושוק דהוי חולין בעזרה · אבל למאן דפליג על ר"ש וחוסרו למכור לגבהי ס"ל דעדן דין קדשים עליו בעי קרא לאפטורי מחזה ושוק והנה הספרי ס"ל דהך קרא דר"ח הקפר דדרים לי' מה פסולי המוקדשין בפחיטה כו' דרים לי' בספרי מה בהמת חולין בעי פחיטה והוא מסוס דס"ל דבי ירחק כו' וזבחת מיירי בבבר התוה כר' ישמעאל ולא בפסולי המוקדשין וכמ"ש רש"י בחולין (כ"ח ע"ח) על הספרי ועי' רש"י י"ז ע"ח ובכ' גם לר' ישמעאל דמ"מ מיירי קרא בפסולי המוקדשין · אך הספרי ס"ל דלא מיירי כלל בפסוהמ"ק ח"כ אין צריך כלל בהך קרא דרחא דר"ש להחיר למכור לגבהי דלא מיירי כלל בבבור בחתר פסוהמ"ק · וחולין ודאי מותר למכרו לגבהי · וא"כ חסור למכור לגבהי בבור דליכא קרא להחיר ע"כ בעי קרא לפטור חזה ושוק ומהנות ג"כ לא ידע מקרא דר"ח הקפר כמ"ש התו' סנהדרין כיון דלא מיירי כלל בפסוהמ"ק הך קרא · ע"כ מוכרח לדרום בבורם ומהנות מהך קרא וס"ל בסניפס פקולין וחך דין וסברא להון · וחך קרא לפטור מחזה ושוק · והתוס' בסנהדרין לא קאי כי חס חליבא דר' חליעזר הקפר לחוד דמוקי לקרא בפסוהמ"ק (וגם בבבר נחירה לא ס"ל כר"ע כנ"ל) · ע"כ דרים מהנות מהך קרא דר"ח הקפר שבא ללמד · וקרא חיל דגבי לבי דפטור מבכורה דרים לי' לפטור מחזה ושוק דבעי קרא לחרי דלא ס"ל כר"ע להחיר מכירה לגבהי · ובגייתא שבנת' בכורות ט"ו ע"ח קאי חליבא דר"ע דלא בעי קרא לפטור מחזה ושוק ודרים לי' לפטור מהנות · וקרא דר"ע כ' התוס' דחתא ג"כ לחין פודין בו פטר חמור היינו חיל דגבי לבי דדרים מיני' היתר לגבהי · וא"ש לר"ע דמקיש הקרא לחי' ולא לבהמת חולין דג"כ מותר למכור לגבהי מסוס דחתא ג"כ להא דחין פודין בו פטר חמור כמ"ש התוס' בכורות (ט"ו ע"ח) ובחי' חין פודין בו פטר חמור · ועוד תמרתי בחפבר לומר דלר"ע בלא"ה א"ש דלא מקיש לבהמה · והנה תמרי בחולין (ל"ג ע"ח) דחין מזמנין טו"ג על בני מעיים מסוס דלדידהו חין ניתר בפחיטה כ"ח בחיתה · ותחר שהתבו הו"ל כמחן דמנחי בדקולא והוי לדידהו תבמה"ח דחסור לבני נח ועבדינן תלפני טור · ותמרי' שם דרחב"י קחמר דמותר מסוס כיון דלדידן שרי מי ליכא מידי לדידהו שרי · ולדידהו חסור · וא"כ לפ"ז הי' סברת לומר דחלבים שעל הדקין והקיבה דלדידהו ג"כ חסור מסוס חלב חסור ניהן ולמכור לגבהי · מסוס לדידהו חסור מסוס תבמה"ח · וסברת מי ליכא מידי חין צריך בחלב והו"ל דחסור למכור לגבהי · לזחת לקבינהו לחי' דכמו דבחי' גם החלב מותר לישרחל · דמותר למכור לגבהי מסוס מי ליכא מידי כו' · ה"ג בבהמה מותר חף דלא צריך בהו מי ליכא מידי כו' · וכן ג"כ בנטרפה כמו שמעמע מדברי הס"ך יו"ד סי' כ"ז סק"ב · דרק בנחנבלה בפחיטה חסור למכור להס הבני מעיים · ומסוס דלר"ע נתחדשה עתה הלכות בחיטה בבהמה קמ"ל דיני' דלא נחסרו המעיים גם לגבהי · ואפי' החלב של המעיים מותר · אבל ללמוד מי' מפסוהמ"ק ח"ל לר"ע לענין בחיטה · דאי חתא לזה לא מוכל לילף היתר בבור לגבהי ובחיטה ידעי' לר"ע מבחבר לויהיך בין בחיטה בחי' ודטוף דס"ל בלות ופרטות נחמרו בסיני · ונחמרו על חולין בהדיה · ולר' יהודה דס"ל בבעי בחיטה וירידן מסתע דס"ל בלות ולא פרטות ובסיני נעטו על בחיטה קדשים בין בבהמה בין בחי' ועופות, ומסוס דילפי' מבחיטה קדשים ע"כ בעי בחיטה וירידן כן הי' נוטה הסברת והדחת לומר · ע"כ קחמר ר"ש דלא כן הוח חלא דחף דחמינח לכון חחלימו פרחהייכו עם הלבור שמו"ת והוח עפ"י

החמור כלות ופרטות נחמרו בסיני ותחשבו מזה שפ"ל לחסוך כורידין בחמרכם דכל טעם ר' יהודה בבחיטה הורידין הוח רק עפ"י הסברת דכלות ולא פרטות נחמרו בסיני · ודילפינן מבחיטה קדשים · ולפי דנחפוס דכלות ופרטות נחמרו בסיני חין לומר עוד כך' יהודה · לזחת הממיעטו דחין זה טעם ר' יהודה כ"ח חפי' למ"ד כלות ופרטות נחמרו בסיני ומנחמר הלכות בחיטה על חולין ביחוד מ"מ חפשר לומר דין ר' יהודה שלריך לבחוך הורידין ולא מסוס דגמר מקדשים חלא טעמי:

מסוס דס שילא היטב במליחה או בצלי' כדחיתא בגמ':

(ו) **ואמר** עוד וכזהרו בזקן שבכת תלמודו . ונ"ע לזה חפס קלת מה שחמרתי ביסוד וקיסור שבשר בחלות שבשל מבשר מיטעי' בביבמות ס"פ בחולן (מ"ט ע"ב) ותמרתי במקום חחר בחריכות ודרוש שלם · ובעת לחזר בחבלית סקיסור הנחות לעניינו פ"ה ובסיומו קלת · דבבר במיתת נדב ואביהוח נחמרו כרבה חטחים בגמ' יומח (כ"ג ע"ח) ובטירובין (ס"ג ע"ח) חיתח מסוס שהורו הלבה בפני רבן · ובס"ב חיתח מסוס וירחו חת הלבי ישרחל דחיתח שם במדבר סיני מסיני נעטו לופיין שלבם · וכן חיתח בזבחים (קט"ו ע"ב) וגם בכסים כו' ר' חומר ז' פריבת נדב ואביהוח ונקמר חח"כ חליבי דזהו בחמר בכהוב כוח חבר דבר ר' לחמר בקרבי חקדש · כיינו שבחרש בבש לבל יקרבו לעולת חל ה' פן יפרץ בש ועב"י שם · ובכתוב נחמר בבקריבם חש זרש לסיינו שבקטירו קטורת וי"ח מסוס שלח נשחו נפשם · [ומבבר לחרתי שבל החטחים שם כמעט ח' וחלוייס בפלוגת' חי מבבן ומקדש ח' · דממ"ש ס' מבש סוי חטח] ובעת לפי ענינו נחמר דחלוייס בפלוגתח זו שם סי' קודש שהוקש המבן שבודש בבבורות חו שסי' מסיני בבבים · והי כלות ופרטות נחמרו בסיני חו לח · דהנה בזבחים שם חמרי' הנחי סיח דחניח וגם שבשים שנפשים חל ס' ר' יסובע בן קרסח חומר חלו שבבורות · ר' חומר זו פריבת נדב ואביהוח כיינו דחמר משם כוח כו' בשלמת למ"ד זו פריבת נדב ואביהוח כיינו דחמר משם כוח חבר דבר ס' לחמר בקדשי חקדש · חלח למ"ד דסיינו בבורות מ"ל · ומבני ונקדש בשבידי חל חקרי בבבודי חלח במבודי · ועש"פ למ"ד שסי' חז שבודש בשבשים ושם בשנשים חל ס' להקריב קרבן בח"ם רש"י טעם מיתתם משום וירחו חת חלבי ישרחל בלח נשחרו ולח בדבה · וחז שמחל מנשם מיבעי' חתם חמרתם ואברתם חת ס' ומשם דרך חמר בי לח יהיתי בחדם ומי · וכ' התו' הו"ל לומר מקרא וירחו חת חלבי ישרחל ע"ם מה שחילו · לך חם נחמר דוירחו חת חלבי ישרחל בחתה בי' חטח ובעבור זה מהו · לח בי' יכול לרבות לו רחי' מקרא זה : לך חם נחמר בח"ם בגמ' משום שבורו שלבם · ח"כ וירחו חת חלבי ישרחל לח נחבב לחטח ובפיר"ם לו חיזון מקרא זה · ע"כ שחל לו שחלה בפני ח' זה חתרת וכוספתי על ימיך חתם עשרה שנה ומשם רבך למר חת מספר ימיך חחלה : דלבהורה י"ל משום שבי' מעביר במילי' משוסיפין לו בנים כדחיתח בים מגינם · רק בים לחלק להלה חזקי' מלך בי' ומלך שמחל על בבודו חיזו מחול · ואין מטלה מעביר במילי' · חולם מ"ת י"ל דבייטו להבחלה חין לו למחול ולח שמחל חיזו מחול ומחויב בל חדם להזהר בבבודו חבל חתרי שפשע ח' למולו יבול למחול לו לבל יעניבנו · וח"ם מה שנחוסף לחזקי' בנים · לך ח"ב בקבי' למה לח מחל משם רבינו לנדב ואביהוח על שפשטו וכורו הלבה בפני רבן שחין זה רק מפני בבבוד ולח שבי' למשם דין מ"מ חחר שפשטו בי' לו למחול להם · וע"ב דהחטח בי' משום וירחו חת חלבי ישרחל וקבי' הרחבונם · לך י"ל חי' חחר דמלך דיינו בלבור ומחנבג למטלה מהמזל · ומ"ם משם חת מספר ימ ך חמטה בייטו בייחיד שמהנבג עפ"י המזל דוקח . לך ה"ב חקבי שחלה בשליטים חתת חמרת דרשו ר' בהמלחו ומשם רבך חתר בבל קרחתו חלייו · דבשחת חין להבין בחן ביחיד בחן בלבור חמרי' שחמרת פיה ד לעולם חין משחנה מזלו לטוב בשבור שום זבות וע"ב גם דרשו ר' שמלחו בייטו בלבור דוקח ומשם מ"ם משם בבל קרחתו חלייו · לך ב מח ים חיזון דמלך על שני שבטים חין דיינו כמלך ויכול למחול משל"ב משם חי' על בל ישרחל ולעולם שפטת חי' בשבור שבורו שלבם בפני רבן · ומיושב בל שמלות · שלשה שרחשונה משום דמליטו בקרח וירחו חת חלבי

ישרחל

ישראל ולא כוי חצה . ונדב ואביהוא הוא מחמת שהורו כו' שהלכה כשני מבוי המזקי' מעביר במיני ויכול למחול מבוי שלהם לו דין מלך גם שהלכה כג' ממילא מיושב לתלק בין יחיד לצבור . לך דבר זה נוגע למעשה שגם הוא לא כי' מלך כ"ש על שני שבעים וז"ם יפעי' לי' לית מקבל . ונשלחה יבוחר עוד מה שמעשה עצין בזה שרצה להוכיח שחשובתו יהי' מקובל לפני ה' . ובזה נישוכח . ונשתה לא תשפה כ"ז שני דברים בשגם מיתת נדב ואביהוא לסיינו מבוא וירחו כו' או מבוא שמורו הלכה . ועוד שבעים שהחביים היינו שהקטירו קטורת או בלא נשתו נשים . בעבור שהלו השנים שם מלויבה דת"ר כללות ופרטות נלמדו בשני ואיכו ס"ל כמ"ד כללות ולא פרטות שעפ"ז הוא שבני עניים הרחבונים שלמה מנשא :

(ז) **ואפרש** שיחתי דכגא טעם שקטירם קטרת ח"ם כ"ח לא מ"ד שלא היו כשנים בייך אז בעבודה כ"ח כי' שעבודה בשבורות קודם שהוקם המשכן ועתה כשהוקם כי' לכם להמתין מלהחזיל בעבודה טרם יעשו עני' ויחגנש משה בעבודה עפ"י ס' . אבל הם נ"ל שבשר כי' עבודה בשנים מבוי . לא היו זרים בעבודה שקטרת והיו חטא . ומ"ד עבודה בשבורות ס"ל דשחגמתא בשבוק ויעיו טוב בחיבת עילות . ושלמים היינו שלמים ולא שלימים בשורן וכי' אז דין שפשע וניחות וכמ"ד כללות ופרטות (ויעשה"ל שם ב') . וכן מ"ד משום שלא נשאו נשים ע"ש ס"ל שילחו שבשר מדין ב"ש מזמן שחגות דיהוג דב"ש חיבם מוזהרים שפ"ו . וגם נילמד שני' לשם דין ב"ש עד שתן הורם . לא שבר עדן שגם שלמים ממתן תורם בסיון עד שקמת שמשבן בר"ח ניסן או ח' ניסן לאחד מ"ד שני' שמיני למלואים . ובשר שגם שמת בלא נשאו נשים לא יאכן שיעשו . וש"ב לומר דשני מ"ד ס"ל ם"ל עוד מקידם מדין ב"ש ושעשו על השבר מימי חייהם בשוגל בלי נשיאת משה . וא"ב ש"ב שלמים פי' שלמים משם . מלשר שילחו מכלל ב"ש לשה לא נפרש כשבועו שלמים . דשפי' שלמים בשורן הוא מעשה שבירת שני' לשם שדן דין ב"ש . וב"ש לא הקריבו שלמים . וא"ב שהולם שהקריבו אז שי' כדין בשפשע וניחות וכמ"ד כללות ופרטות נלמדו בשני . וזהו שבירת שבי' טעמים אלו שהולכים בניחת המ"ד כללות ופרטות נלמדו בשני . וכשני מעלים בחומרים משום שהורו ומשום וירחו כו' הוא שפ"י כמ"ד כללות ולא פרטות נלמדו הכנס מה שהורו הלכה אין בין ש"ך לת"ד כללות ופרטות נלמדו בשני דמ"ד כשר נשמע מפי משה בסיני ושתה שהורו הלכה החמורה בשר מפי משה רק שלא נשנה עדן בהוכל מועד אין זה חטא מה שלמדו בפני רבן מה שלמדו מבני . וש"ב ס"ל דכלות ולא פרטות נלמדו בשני וא"ב שפיר הורו הלכה מטעמן מה שלא נלמדו אלא מפי משה . וזהו חטא . וכן מה שלמדו משום וירחו את חלבי ישראל הוא ש"ב כמ"ד כללות ולא פרטות . דלפי הטעם שלו וירחו . שהי קרא וגם הכתבים הנגשים הוא נדב ואביהוא וסיו מוזהרים לשבי יקרבו לעולות אל כ' פן יפרץ בם . וכמ"ש נמשל זבחים שלכ"ל . וא"כ שי' עבודה בשבורות וכשחגמתא שלו שכחוב וישלח את נערי ב"י ויעלו עולות . הוא נתיבת ישראל . וקרי שלמים שלו עולות שסיו שלומים בשורן וכי' אז שלא כפשע וניחות וכמ"ד כללות ולא פרטות . ומשם שי' שבור כמ"ד כללות ולא פרטות ש"כ לא נשאר לפניו כ"ח שני הוצאים ילו בשיבת מיתת נדב ואביהוא לו משום שהורו לו משום וירחו כו' ש"כ שלא עליהם ממ"ש כל"ל בחוות שלפ"ז ושעם שבשר משם כמ"ד כללות ולא פרטות הוא משיבת שלא להוכיח ולמחת שחשובתו יהי' מקובלת לפי בחטא וכהטיא . מ"ז גם השובתו יהי' לעומת זה זוכה ומזכה רבים שילמדו ממנו לעשות השובה . לך שלא כבר נלמד דבר שהשובה מ"ש בחטאת בעגל . ומדוד כמלך ש"כ . שמדוד נלמד השובת יחיד . ומ"ש בתדבר נלמד השובת רבים . שלמרם לא היו ישראל רחוי ם לשיחת משה כ"ח לשורות השובה לא כי' דוד רחוי לשיחת משה כ"ח לשורות השובה . ולריכי תרוייהו שגא נלמד רבים מדיפי בזכותם רבה . או שיבא בחטאת רבה בחטאת ברבים (וע' ע"ג ס' ע"ח) . לך לפ"ש במדרש (ב"ר פ' מ"ג) משה שיבר כלומות למען ידעו כפני' ולא יטעו ש"כ שן רחי' ממשה בעגל שהשובה רבים כוטילה שיתן שהבורת כלומות הוטיל . ש"כ נשאר עיד זכות למשה שהחטיא רבים וכוח יחזור בהשובה ויורם דבר השובה לפ בחטאת רבים . שלא נלמדם

ממעשה בעגל שפ"י דעת שמדרש . לך בגמ' שבת (פ"ז ע"ח) שיהא טעם שבירת כלוחית משום שדרש משה ק"ו מדעתו ומה כשז כו' וכ"ש במדרש (ב"ר פ' מ"ו) וש"כ נאמר טעם אחר ולא טעם כל"ל לדוגש כפני' . לך שני הדישות שלו בטעם שבירת כלוחות שלוי ג"כ בפלוגתא זו מי כללות ופרטות נלמדו בשני מו רק כללות ולא פרטות . וטעם לדוגש כפני' הוא בשלי שברת הכללות ולא פרטות ש"כ אחר שם משה בטעם שיוצא נשיוצא שהחתם דעת זו לשועלת תשובתו :

(ח) **דהנה** שם גור אלרי' שנדפשם מחדש על מסכתות שלויתי שעמד ע"ז שלויתה שמשה דרש ק"ו מה פשה כו' הא עדן לא ניתנה כל התורה לישראל . ולא נפרטו כל מלותי' ושולי ימלא פרטה שו יוכיח ממקום אחר . וכ' שלזאת קרי לה מדעתו . ובטל"ד י"ל דבשתת הלי מ"ד דשובר שדרש משה ק"ו ס"ל דכללות ופרטות נלמדו בשני וכמ"ש במדרש (ב"ר ריש פ' מ"ז) ויובר שלהים את כל הדברים הללה לפי' מה שהתלמיד שואל לרב אמר הקב"ה למשה בשתה טעם . וש"כ יבע תיקף כל התורה והלכותי' בכל פרטי' ודקדוקי' . ע"כ יכול שפיר לדרוש הק"ו . אבל המדרש ס"ל כמ"ד כללות ולא פרטות נלמדו בשני : ש"כ נתן הטעם לדוגש כפני' .

ובזה מיושב ג"כ קושית מהרש"א שהקשה לשלי ק"ו שדרש משה מפשה דעימה דיו וכמו בפשה למולים ולערלים כשר ס"ל הלא היו בני לוי שלא עבדו ע"ג . וש"כ הוי כמו למולים וערלים . ולמלי נפשלו מהיות התורה שלשה . ולמרתי מלז ליפב קושיתו . שלפרש דלמרי' דיו ס"ל לטעם ק"ו . דשלא יש טעם שמדרש לדוגש כפני' . רק שקשה על זה הטעם הא מתן תורה הי' בחיפה וחופה קושה . לך הא בחופה קיום לויתה בפ"ק דקדושין דהוא מק"ו ובלופין שלא נישאת דיו . לבל לי לומרי' דיו אז חופה לינו קיום ושפיר שייך טעם שמדרש לדוגש כפני' . ולי נימא דל"ת דיו ואז חופה קושה וכבר נגמר הקנין ומה מועיל שבירת הלוחות לדוגש כפני' . אז לחותה שבירת יש טעם שגמ' שדרש משה ק"ו . ושפתח ל"ק קושית מהרש"א דנימא דיו . דלי הוה לומרי' דיו ס"ל ש"כ יש שפיר טעם שמדרש לדוגש כפני' . שמלחר דלומרי' דיו חופה קיום (שהיינו שמתן תורה) לינו קיום ושביר יש תועלת בשבירת הלוחות לדוגש כפני' . רק שם לא נימא דיו וחופה קיום ואין שייך טעם שמדרש לומרי' טעם שגמ' שדרש משה ק"ו . כן לומרתי זה כבר ביאוב קושית מהרש"א . שולם כעת לבי הל"ל ס"ל דש"ם דע"כ מוכרח דשלי מ"ד לא דרש דיו . כיון דש"ל כת"ד כללות ופרטות נלמדו בשני . ולדידי' מוכרח ל"ש דיו . דשגם בזבחים (ס"ע ע"ב) לומרי' דר"ת קרא לשבא ירדם (שמליקת שוף מטרפת טריפתה מטומאתה) דשיית זלת תורת שבשמה ושוף בליזו דבר שוהה כו' ע"ש ובחום' שם מקשים הא מלטריך קרא לשה דדרשינן בחולין (ב"ז ע"ב) מזה שחיטת שוף מס"ת . ולי לתרלי ס"ת . ושוא דמילה שמשיון דשה שבירת קיבא ק"ו מבשמה כדלויתה שם בשני' רק דייבן לומר דיו שחיטתה מטרפתה ולא מליקתה . ולמלטריך קרא דוזלת תורת שבשמה כו' וש"כ מוכח דים שחיטה לשוף מס"ת דלל"כ סיינו שחיטה סייע מליקה (וע' בדוגש לעיין דרים ח') וש"כ כיון דמשיון מבשה שחיטת שוף ג"כ . קשיא לשלי מילטריך לשאר לויתיך דבשמה ידשיון מוזשת ולשאר לויתיך הוא להוראת כל דיני שחיטה גם על חי ושוף . וש"כ שלן דס"ל לשאר לויתיך לא בעי וזלת תורת לשבי . והוא משום דלא דרים דיו ושל דלטריך קרא וזלת תורת לא קשה דכל שלהא לתחיית בק"ו טרפה וכ' לם קרא . וש"כ כיון דלא דרים דיו לא ידעינן דים שחיטה לשוף מס"ת מקרא דוזלת תורת . דלוקא לי דרבי' דיו לשלי דלטריך קרא דלא נימא דיו . וכבש"מ היכי דמיגין לייבב דלטריך קרא שף לחיבא למימר מלב' דשלי בק"ו כו' כל היכי דחיבא למדרש דרשינן . אבל לי ל"ת כלל דיו . ע"כ לומר דהו"ל מלתא דשלי' בק"ו טרפה וכ' לם קרא . וכיון דלא שלי דיו בכ"מ . ש"כ לא נדע שחיטה לשוף מס"ת מזה . וידע שכשבר לויתיך . וכבר הוכחנו דמשן דדרים שכשבר לויתיך ס"ל כללות ופרטות נלמדו בשני . וש"כ לא ס"ל דיו . ושפשב דרש הק"ו שלי משה דשיה עפ"י שמ"ד כו"ם נלמדו בשני . והמדרש הכ"ל לדוגש כפני' הוא עפ"י שמ"ד כללות ולא פרטות נלמדו בשני . דלפ"ז שכשבר לויתיך שין שברת כלל כיון דבשני לא נלמד פרטי' . וידע שחיטה שוף שוזלת תורת וש"כ דרים דיו . ושפשב שמשיון לשלק בין שחיטה למליקה ושוכח דים שחיטה לשוף .

ומ"כ לא מלי המדרש לומר בטעם שביעית שלומות מכוח ק"ו דתיקני עימא דיו בקיומית הרמ"א ועי"כ לחמר לדוגש כפנוי] :

ומנשה לחזי בדעת המדרש למען שעי"ז ישמח הוטעלה בהשובתו להורות דרך השובה לדורות מכוח דלפי דעת המדרש אין ממעשה העגל הורלה השובה דיהבן בשובר שעשברו הלוחות והיו נדונים כפנוי ט"כ הוקל חטאם להכפר (ולזאת הפס בטעמי מיתת נדב ואביהוא רק אלו הפנים מכוח שהורו לו מכוח וירלו כו' שהוא עפ"י המ"ד כללות ולא פרטות כפיטת מעשה · וזה הי' ויכוחו עם יפתי' כל"ל) :

(ט) **והנה** בב"ב (י"ד ע"א וע"ב) לימתא פלוגתא דר"מ ור' יהודה בענין הלוחות ושברי לוחות · ולימתא עם דר"מ ס"ל אין בהרון רק · הוא מיטוט אחר מיטוט לרבות ס"ת שמונחת בהרון · ור' יהודה ס"ל לחין בהרון רק · לרבות שברי לוחות מונחות בהרון · ור"מ שברי לוחות דמונחות בהרון מכ"ל נפקא ליה מאשר שברת ושמחם בהרון מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחות בהרון · ולידך לאשר שברת ייבר כאך שברת · ומקשה הרמ"א לי הלי דרשא דלאשר שברת ושמחם בהרון הוא ענין שמוכים מלי מתרץ דלאשר שברת לחי לייבר כאך דלכתי שמוכין ליכא למדרש ולי ניחא דלאשר שברת הוא מיותר קבי' עוד מלי עביד ודריש בהאשר שברת דכהיב בפ' תצא · ומפרש הרמ"א דוחידך פי' ולחידך קרא בפ' תצא לחי לייבר כאך שברת ע"ש · ומקשה לפי"ז מלי יתרך לאיבא דר' יהודה דלדידיה יאשר מיותר חד לאשר שברת · גם קושיתו הראשונה דלכתי ליכא שמוכין למלי דמפרשינן ולידך קלי על כ' יהודה ל"ש דלימו הלא ס"ל דלא דרשינן שמוכין כ"א היכי דמופנה וכיון דקאמר לאיבא דלחי לייבר כאך לימו מופנה ולא דרים כ' יהודה שמוכין כה"ג · דאף דדרים במופנה הודה שמוכין היינו ג"כ משום דהסם מופנה כמ"ש בריש יבמות · והשתא דכ' הרמ"א דאך בפ' תצא לחי לייבר כאך שברת · ט"כ נשאר הלי דבמופנה הודה מופנה וקשי לכ' יהודה נדרוש שמוכין ול"ל אין בהרון רק · ובפרט דבזבחים פ' בית שמלי (מ' ע"א) לימתא דר' יהודה דרים לאשר ט"כ ודלחי הוי מופנה לאיבא ויש לדרוש שמוכין · והנה ברשב"א מובא בשין יעקב בשכוות לימתא שקשה וכי בכ"מ שכתוב לאשר נדרוש ייבר ותי' משום דכתיב לאל ושמחם בהרון דמוכח מזה דשברי לוחות מונחות בהרון מוכרח דייבר כאך שברת ע"ש · והוא תמוה דהלא בב"ב אמרי' ולידך הייבו כ' יהודה דדרים מאין בהרון רק שברי לוחות מונחות בהרון ל"ל הא ידעינן מאשר שברת ושמחם · ומאי ייבר כאך שברת · וט"כ הלא ליתו לא דרים מכאן דשברי לוחות מונחות בהרון רק לייבר כאך · ולדברי הרשב"א דייבר כאך הוא לפי שם ל"ל מונחות בהרון ט"כ מכאי קבי' דמוכח מזה שם ל"ל מונחות בהרון ול"ל אין בהרון רק · במלכים · ואי מפרש הרשב"א כפי' מהרש"א דולידך קלי על הלי קרא דבפ' תצא לחי לייבר כאך שברת ושמחם בהרון מלכים ולא מלינו למדרש ג"כ לייבר כאך · לפי דברי הרשב"א · וע"כ מפרש ולידך הייבו לר' יהודה וקשה כל"ל · ודברי הרשב"א ל"ע · ואמרתי לייבר קלת דבריו · דהנה ביומא (ג' ע"ב) לימתא לאבא חנן אמר משום ר' אלעזר כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עלי שטים · כביכול משלך אני רואה יותר משלהם · וכן בפ' בא לו (ע"ב ע"ב) ר' יוחנן רמי כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עלי שטים מכאן לה"ח שברי טיבו מלויין לעשות לו מלאכתו · ועכ"פ מוכח שהוא חלוה ארון שעשה בצלאל רק שפס כתוב בי' ועשו ובמשנה תורה כתוב ועשית · והנה ברש"י בחומש ליתא דאין זה ארון שעשה בצלאל · ר"ן זה עשה משה בעלמו כו' ע"ש וקשה שהוא נגד הגמ' הנ"ל · אך הנה בירושלמי (סוטה פ"ח ה"ג ושקלים פ"ו ה"ח) ליתא פלוגתא דר' יהודה בן לקיש ס"ל דשברי ארונות היו ג' שהיו הלוחות וס"ת בו (והוא לוחו שעשה בצלאל) וזה לא היה יולא עמהן במלחמה וג' שברשב"ל לוחות מונחות בו (והוא שעשה משה) וזה היה יולא עמהן למלחמה · ורבנן אמרי ארון ג' היה · ע"ש · וא"כ אפס רש"י דעת ר"י בן לקיש שבירושלמי וכ"ה

בספרי · וע' תוס' טילוקין (ס"ג ע"ב) · ועפ"ז יש לייבא דברי הרשב"ם ונאמר דהבבלי ס"ל דלר' יהודה לילטריך לין בהרון רק כו' דקאי על הארון שבבית שלמה שעשה משה משמע דלכו"ע היה רק ארון ג' מהשני ארונות של משכן · והיו אז כל חות ושברי לוחות מונחות בהרון ג' · רק מימי המשכן · כשעשה משה ארון שלו היו מונחות שם הלוחות לחרונות ושברי לוחות הרחשונים עד שעשה בצלאל הארון שלו והניחו שם הלוחות החרונות והשברי לוחות נשארו בהארון שעשה משה · (כמ"ש התוס' בעירובין ס"ג ב') עד בנין הבית ואז הושמו השברי לוחות עם הלוחות בהארון ג' · וכמו שדרשו לין בהארון רק · לך ר"מ ס"ל שלא היו' רק ארון ג' גם בימי המשכן והיו גם בהחלה מונחים יחד הלוחות עם השברי לוחות ולין תוס חדוש בשם בנין הבית ע"כ ס"ל דלין בהארון רק לחתן לרבות ס"ת שגם היה מונחה בהארון · וכ"י ס"ל דשברי לרבות היו מהחלה ע"כ לריך קרא לין בהארון רק · להורות שעשה נקבלו ובאו יחדו השברי לוחות עם הלוחות החרונות מה שאד השם היו מפורדים הלוחות בהארון שעשה בצלאל ושברי לוחות בהארון שעשה משה · ובזה מיושבים דברי ה שב"ח וכונת הגמרא כך הוא ולידך (פיינו ר' יהודה) לאשר שברת ייבר כאך שברת · פיינו מה שמוכח מקרא להשם שלריך להשים השברי לוחות ג"כ בהארון לין רלויה שלעתיד גם בזמן הבית יהי' כך · אלא לא הי' כ"א בהרחות שלא יפול לב משה מה שעתיד הלוחות · ולהורות לו ייבר כאך שברת · אבל לא"כ בזמן הבית לין הוכחה שיהיה כך · אחרי שגם בזמן המשכן מצא שעשה בצלאל לא היו מונחים יחד · רק השברי לוחות היו מונחים בפ"ע בהארון שעשה משה כנ"ל · ובפיר לילטריך קרא לין בהארון רק · לרבות שהשברי לוחות יהיו מונחים עם הלוחות יחד · אבל ר מ לא ס"ל ייבר כאך שברת ולא היה רק ארון ג' מהחלה ג"כ · וקרא לאשר שברת לא אתא כ"א למדרש שתמיד יהיו מונחים בהארון הן בזמן המשכן הן אח"כ שלין ג"מ · ועפ"ז מיושב גם כן קושית מהרש"א שהקשה מאי עביד בהאי לאשר שברת שבפ' תצא הא שם אין כתיב ושמחם בהארון · דהשתא לק"מ שרק היכי דמידרים לזה השברי לוחות מונחות בהארון מדרים ג"כ ייבר כאך שברת אבל בפ' תצא שלין נדרש שם הא דס"ל מונחות בהארון לין לדרוש ג"כ ייבר כאך שברת כמ"ש הרשב"א · דלאשר שברת לינו מיותר · ועוד י"ל דהך בפ' תצא אתי לזה ליתן טעם על מה שלוה הקב"ה פסל לך שיפסול לוחות לאנשי משלו · והלוחות הרחשונים נתן הקב"ה בעלמו האבנים · משום דהלוחות הרחשונים לאשר שברת לזאת אתה מוכלת להם לחרים כענדן וכמ"ש רש"י בחומש מהמדרש משל כו' · ורק הלי לאשר שברת שבמשכן הוליה שלין כאן בפסוק בפסוק פסל לך כ"א בפסוק בלחרין מדרים לזה שברי לוחות מונחות בהארון לו לייבר כאך שברת · ולדברי הרשב"א שניהם כיחד מדרשי :

והנה הא דייבר כאך שברת נראה שהוא על פי טעם המדרש בשבירת הלוחות משום לדוגש כפנוי, ועשה מ"ב היקון גדול בשבירת הלוחות · אבל לפי טעם הגמרא דדרש ק"ו אין שום היקון בזה · ולא שייך ייבר כח ע"ז (ולפי מש"ל דיהבן לר' יהודה ס"ל כללות ולא פרטות ואלזאת ס"ל לריך לאמוש הולידין משום דילפי' מאשרת קדשים · יהבן דר"י לשיטתו דכיון דס"ל כללות ולא פרטות לא מלי לסבול דרש ק"ו בשבירת הלוחות · כ"א טעם לדוגש כפנוי · ולזאת ס"ל ייבר כאך שברת) · והנה בשנין הזכרו בזקן שאכח ת'מודו למ"ד שהיה היקון בשבירת הלוחות לדוגש כפנוי, אין רלויה מהחם לזקן שאכח תלמודו · רק למ"ד הלא הי' היקון רק מק"ו שדרש משה · יש רלויה גם לזקן שאכח תלמודו מחמת חוגשו · וזהו דקאמר ריב"ל לף שאמרתי לכם והזהרו בורידין כל' יהודה לכאורה הוא ע"פ המ"ד כללות ולא פרטות כנ"ל · ועכ"ז הזהרו בזקן שאכח תלמודו כו' שהוא למ"ד דשבירת הלוחות היה מטעם ק"ו שהוא כמ"ד כללות ופרטות נאמרו בסיני · ומקושר שהה כל השלשה דברים שהוא ריב"ל לבניו שבייבים זה לזה · ומעולדים במעולדות הטעמים לאשר אחרינו מזימותי בס"ד :

(י) **ועתה** אחר שבארנו בעז"ס דרך פלפול קיצור סלעם מזרות שבזמיר ריב"ל לבניו ומהגדם יחד · נשים פניכו להבדם בדרך דרום שמחוכם ילמח חכמה ומוסר בעו"ס · דיהכן לומר בעשם קריאת בעים מקרא ואחד תרגום שבם כנגד לעמוד ולעמד ולעשות · כמו שגם פרשיות שבק"ם שלמזור ולשנות מה שלומד למען לזכור הוא בכדי שידע לעשות ולקיים כדבר בזיזמן מעשה כזו · ותרגום הוא ללמד להבין לחכיים גם לאחר לא ידע שיעשה לכ"ק לבאר לו בלשון שיבין · ולשון אשמיו פרשחייכו שם בלשון ים לכוין שהוא כל אחד מקרא בחורם יסכיל ויסער בנפשו אם קיים זאת וכשיגיע לפרשת כיראה וכאהבה יבמין בלבבו אם יש בה שיעור כיראה ואהבה שבאזהרתו בתורתו · ולזאת נסדר סדר הפרשיות שבכל בנה יכים בשיום מאחורם שבכאב בסוף חג בסיכות שבשמ"ע הוא גמר דדין של כל אים שבשלח פ' זאת הבכור ומחמם בכאב רשום בפסק של כל אחד ואחד בחמור בזכר · וקודם בשיום יש ימי חשובה שבשם יכול האדם להשיב מה שחיסר מלקיים אח דברי אחורם · ובגיל הו"ר נקרא בפיהם המשנה תורם · ואין בכיוב הקריאה לבדה · כ"א השמירה והשנאה ופקוח עין אם נער וגר מליחי בכאחוב בחורם מפה אים אם בחשלחים · וזכו דאמרי' (ברכות ח' ע"ב) רב ביבי בר אביי סבר לאשלומיכו לכולהו פרשתא דכולהו אחא במעלי יומא דכפורי · חגא ליש רב חייא מדפתי ועניתם כו' וכי בש' מחעניו כו' כל אחוכל ושותה בחשיעי כו' · ויש לכוין ע"ד מליצה שהגה בכל יחיה הפנה אין אדם אם על לבו וכן ביחי החשובה אין מחעורר רק בעיוה"כ כשרואה האדם בקרוב יום הדין על החחימה אז יחעורר ולא יוכל להחפלק מלבבות כי אז שוא רואה בכל לבבו להשיב פרשיות של כל החורם ולקוח עולמו בשעה א' · אבל בחמת אף שבכל שעה טוב הוא בחעוררות האדם · עכ"ז דרך הנכון הוא שבכל ימי השנה יחעיד בשלמת הפרשיות · ובחלול ויחי שלימות יוסף עיד · ובעיוה"כ נגד אין עת כ"כ · שהלא צריך לאכול ולשתות אז · ומעט העת שיספיק לעורך השלמת שפרשיות כלם · — ואמר עוד וזכרו בוריהן כלי · שהנה עשם נקיבת בוריהן הוא בכדי שילא האדם יותר ע"י המלא שמולאין שהם אין מוקב בוריהן אין שאלה פוגל כ"ב להוליח האדם בעבור שנדר האדם בבוריהן ע"י פעולה בקול צפוף שמפלפף בעוף · ושם מבאן האדם בפועל פעולה בקול · וכמו בלב צריך להתכוו ולקרוא ולבוא"ח דמו קודם המלח"ת שהם מבאן האדם בחלבי חדרי בלב (יבבב הוא ריבוי דם ואין מעיל מלח"ת בלל אף ע"י מיחוך) כן בעיון בוריהן יש לריחם האדם בגידי בוריהן ואין פועל המלח"ת לבוא"ח האדם · וכן בעיון יסורין שכל אדם יש לו יסורין מחוסר בפרנסה וכיוצא מלבד יסורי רבים מעיני כל בור · וכשם בעיון המלח בחחדם בברכות (ה' ע"ח) נאמר ברים במלח ונאמר ברים במלח ברים החאור במלח מלח מחקח אם הבאר אף ברים שאמיר ביסורין יסורין ממרקין עוונוחיו של אדם · וכאו שבמלח אין פועל לבלע בלחי שם יקרע בלע ויחאך · כן יש לאדם המיוסר לקרוע לבבו לשוב לד' · וכת"ש הנביא יואל וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל ה' · דכיינו מיסורי כרבב שים לכם לא יפעלו בלחי שם הקרעו לבבכם והשובו אל ה' · וכן לריחם האדם בנשמה בנידי בלואר ע"י דיבורים של בעל ולפ"ר ורכילות יש להאדם לנקות ולזכך לריחת בחעיות בנשמה מזה · ובלא זה לא יוציאו מיסורין עד פיסוד על העבירות שיעשו בקול · וכן בלבב לריך לעבר מלריחת האדם בשם שיקר רחיחת האדם ומקור בחעיות הוא מומד ושיחת ולבת חרי סרסורי דעבירה · ובלשון הוא ג"כ מקור נפחח לכל בחעיות בעולמים · והנה אמרו בגמ' (ב"ב קם"ר ע"ב) שלשה דברים אין האדם ניצול מהן בב"ה לבק ועיון הפלה כו' ומקשה שם ת"ק סו"ל האדם בחורח ואיך יגיע לו שיחת עצור זה · והי' בחפרשים מהם אמרי' מרפא לשון עץ חיים ודרכו ע"ז בערכין (ט"ו ע"ב) מה הקנחן של מספרי ל"ר אם ת"ח הוא יעשוק בחורח כו' וג"כ כיון שים עלה לבגלל מעון לה"ר מג ע לו עוים · ויחכן שזהו שאמרו בברכות (ה' ע"ח) אם רואה האדם בוריהן באין עליו יפשפש במעשיו כו' שפשם ולא אלא

(יא) **ואמר** עוד והזהרו בזק שעשה הלמודו מחמת לוגמו · שהנה עיון השכחה להאדם אח"כ לאחר שעשה הטעל וכמ"ש במדרש הגחום (ס"פ עקב) אמר הקב"ה בשעה"ז ע"י יל"ר היו לאדון ומשכחין אבל לעה"ב אני עוקר יל"ר מכם ואיעשה משכחים אחר, והסרותי את לב האבן מבשרכם ואחחי לכם לב בשר · ולא עוד אלא שאיעשה לריכים לאדם שילמדה אחר, ולא ילמדו עוד איש אחיו ואיש את רעהו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם · ע"כ · וכן קדוש שחעלו אלא הי' היל עלוה עמם · כי קדושה האורה היח"ב נאותה להם · והיחה חקוקה על לוח לבם לזכר עולם · מ"ח"כ לאחר שחעלו אקדושה האורה ליעה נאחזה בחבלי המומר הטבוע מהאות היל · ע"כ לומדים ומשכחים · וכן קרה להלומות שבחחלה היו האותיות הקדושות דבוקים בהם וחרוחים בהלומות ואח"כ בשחעלו היו האותיות פורחות כמ"ש במדרש (הגחומת פ' השמ) ר"ש אומר הקב"ה א"ל לשבדן אח"ל כל הימים שהי' הכחב על הלומות לא הי' מסה מרגיש בהם כיון שפרח הכחב נמלאו כבדים על ידיו והפליכן ונשחברו ע"כ · והוא בעבור שבהיותם בקדושתם היו האותיות בקדושת הנשמה בנוף זך ובהיר שמחענגת הנשמה להדבק בנוף זה · והאדם בהיותו חי הוא קל במשקל · אבל בהורדו ב"י מקדושתם · גם הלומות פרח מהם הקדושה ונפש הבהמית שבהוכם ע"כ נעשו כבדים בנוף המת בלא רוח החיות · וכ"כ במדרש הגחומת פ' עקב ובמ"ר שם שהיו האותיות פורחות בחויר · ובע"ז חף שהורדו הלומות מקדושתן עכ"ז בעבור שהי' בהם קדושה גם עתה הם במעלתם שיהיו מונחים בחרון · כן הזקן שעשה הלמודו מחמת לוגמו · חף שאין בו קדושת האורה כמו בעת שלמדה וידעה עכ"ז יש לאמור בבודו · ומבואר הדמיון שדמוהו חז"ל לשברי לוחות · והנה דבר השכחה החלוי ואחוז בעיני היל · כרוב טעיניו בהאדם · כן רבה השכחה בו · הוא כעין מעט בחאר שקדושה האורה חיעה נאותה לעיני היל ולא יכלו לעבה יחדו בלבב האדם · לולם יחכן ג"כ שהשי"ת נחן את השכחה בחבלת היל"ר להעטה האדם ולוגמו · כי אם לא יעשה האדם · ויזכור בפ"א מה שלמד · וגם לא יהי' לריך שילמדוהו וכמו שהבטיח המדרש לימות העחיד · לא הי' עוסק האדם בחורה כל ימיו כ"א למד פעם אחת כל החורה והניעה · ובאשר שלימוד החורה בעלמה היא סגולה נפלאה לאחה היל"ר כמ"ש (קדושין ל' ע"ב) ברחח יל"ר ברחחי חורה הבלין לו · אשם פן לא הי' האדם לוקח החבלין המיד והי' היל"ר מוחל

בקרב האדם בחפצו · לך כאשר שגיבר השכחה הוא מוכרח לעסוק בתורה תמיד למען ידע לך לעשות · ובין כך יש הועלת לשבירת היצר · לך זה המשכון חיוב כ"ח כשהעם חוזרים בירושת ה' וחפצים להדבק במצותיו רק שהיצר יפריעם לפעמים · ועכ"פ יחפוץ לדעת חוקי התורה ומצותיו, בכל פרטי, ודקדוקי, ע"כ כאשר יש כמה דיוקי שבלא לימוד אינו יודע לשאל עליהם כגון הלכות שבת ויו"ט ושאלי הלכות אשר אם אינו יודעם האדם לא יפול בלבבו שפק שיתעורר ליבך להתורה ולשאול ממנו · ע"כ בזה אין יוצא כל אדם בשם שיש מורה בעיר ומחויב כל אדם ללמוד בעצמו · ע"כ הוא משכון טוב · לא כן אם גבר יד היצר עד שלב הוחל השהו מדרך הטוב לבל יסגיח מחשבות ח"ו לחפוץ בדקדוקי המצות ולא יסבר רואו בקרבו לף בידעו שעובר על אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ומה גם לחוש ולדאג על הספק · אין זה משכון כלל · כי אף שכוונת היצר לומד כלל כי אינו חושש על זה אינו בקי בדיני שבת ויו"ט לחוש פן יכשל ויחשש · גם יהבן שיתכן השכחה בחשבת היצר למען יסכח האדם התות לבו ולבות נפשו ולא יהי, שקוע בהם תמיד לבל יפרעו לימודו · לך האדם יחזור ויסגה עיניו טוה"ז לבל ישכחם · ורק בהורה גברה השכחה ולזאת קבעו בברכות ק"ש והאר עינינו בתורתך · ובתפלה השיבנו אבינו לתורתך · כי על התורה אמרו (ביומא פ' הרואה) שאמרה אם העזבני יום יומים אעזבך משל כו' ע"כ תיקנו לנו אבינו בשה"ג שנזכרנה ונפקדנה ולא נקשה לבנו מהשבחה · ולבקש אותה ולחפשה כמטמונים · לולם גם זאת לא תועיל לנו כי התפלה בעצמה היא ג"כ רק בפיו ובשפתיו ולבו טרוד בעסקי הבליו ואין שומע כלל לדבריו בתפלתו והתפלה הדפוק על לבבו לפתוח פתח להכניס בה רצון ותשק לתורה ולתעודה והדלת סוגרת בבריח הערדה אשר מלאו לבאי, את כל חדרי לבבו · ואין מתעורר כלל בחמרו והאר עיניו בתורתך לדבק לבבו בחשק התורה · וכבר אמרתי שהאנשים שאינם לומדים כלל ואומרים והאר עיניו בתורתך הוא כאיש אשר יקום לזכות הלשטנריי הון רב · ואינו מחזיק שום לעטיל כלל · אמנם גם הלומדים קלה אינם מעיינים לבם למה שידברו בתפלתם · ובאשר שהורתם היא מהשפה ולאחוז שזה סיבה שנשכחה מהם כמ"ש בסנהדרין (ק"ו ע"ב) הורתו על דוחק אינו כ"א מהשפה ולאחוז · ואמרו חז"ל אל בלע ויקיאנו · וזש אמר ר' אמי (הוא אותו האמ"ר של המאמר הנ"ל) לא מת דוחק עד שנשכח הלמודו · כן התפלה היא מהשפה ולאחוז שגם בעת אמרו אינו שומע מה שמדבר · (ובעת הפנו הסדר שהורם ים לחזור התיד ולשנות מאה פעמים וק', ובתפלה כשיהודה האדם על העתיו אין לו לחזור ע"ז · כי אין לו לעשות עיד · ולהיות כשיל שונה בחולתו · וסם חיים שניים להיות עוזרים החטאים וחוזרים הוידוי בכל יום והוידוי שסדרו לנו נאות הוא לפי דרכנו להיות חוזר עליהם גם אם יחיה האדם מאה שנים · מאחר שאין לנו עוזרים דרך רשע) ולהלחה בהורה לריך שיהא דשמיע כאמרם שהדרין (שם) דלאחוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בעי שיהא דשמיע · דהיינו לזכור ושיוכל לקבל הועלת מלמודו ע"מ לעשות · והוא כשלמוד ע"מ לעשות יפיק ה' מגמתו לתמכו ולסעדו · ומש"כ כשאינו לומד לשמה אז אין מהאמר למודו בקרבו · כי גם פעולת התבלין לילה"כ אין בה כ"א בלמדו לשמה · ולא בלמדו בעבור מחשבה נפסדה מהבלי עוה"ז · שבזה הלא ימלא לו היצר חיל ואון · ואיך יסיג עזרתו מקודם בלימוד זה · אבל אינה הכליה המכוון של הכי"ת · וז"ש מפ"מ אין בניהם של ת"ח ה"ח מפני שאין מבקרין בהורה אחלה (נדרים פ"ח ע"ח) דהיינו בעבור שאינם לומדים לשמה כמ"ש הר"ן וכל הכליה כוונתם לקנטר (ו' שאר ענין טוה"ז אבל הוא הכליתי) ע"כ כל ה"ח שונה לחביבו ולא הוי ידיעת רבנן ע"כ לא הוו לי' בנין רבנן (וכל דבר הכליתי מעיניי טוה"ז אינם נלחיי · ע"כ בשיעשה ענין הלימוד לעסק ושנין מהבלי טוה"ז היא הכליתי ולא יהי' נלחיי בימיה מורשה אחוזת טולם לבניהם אחריהם עד טולם):

(יב) **וזהו** שאמרו בברכות (ל"ה ע"ב) חסידים הראשונים שעו מלאכתן ערבי ותורתן קבע זה וזה נתקיימו בידן וכן בפ' אין עומדין מהוך שחסידים הם מלאכתן מהברכה ותורתן מהתמדה, כי להאיש הירא ושרד לדבר ה' יושיעהו ה' לבדך מלאכתו ולשמר הורתו בקרבו ולאחר מציאו בשלמה הע"ה שבקש מה' רבונו ושכל ונתן לו ה' גם עושר וכבוד כן האיש החפץ לורחות התכמה לדעת על התנאתם ולומד בתורה לשמה יושיעהו ד' ויצליחהו בכל דרכיו · וכמ"ש דהמע"ה כ"ח בתורה ה' חפצו כו' והי' כעץ שתול כו' וכל אשר יעשה יצליח לא כן בשוש האדם מלאכתו עיקר והורתו טפל אז אין תורה ואין קמח · כי על עסקיו לא תהל אור ההצלחה ועל תורתו העבר כוס התכחה ע"כ בעת התפלה שמתעורר האדם בירושת שמים סדרו לנו בקשה להצלחת התורה · שמתעורר להתבחה ואז יצליחנו ה' להיות בבור סיד שאינו מאבד מימיו · בשגיש פניהו אלי' בלי שום פני' אחרת · גם בדרכיני ברחה אור היצועה והתצלחה · והנה כבר הגדנו שמצאנו קלה הועלת בהשכחה להגביר התמדה הלימוד שים דם הועלת גדול להניח היצר מפני' · לך יש שהוכחים עשם חיוב לימוד התורה ואין לומדים כלל · והוא ע"ד שכ' התם"י בביאור הכתוב טוב ילדך חבי והשכח לא מחולנך · שהש"ת ברא שכחה והועלת שישכח הבליו בעוה"ז וכל מה שישכח · ורק בהורה יתחם כוס השכחה ויהנחם מעצבו ברבות ימים · לאבל האדם יתחמם בהשכחה לשכח דברי ה' · והבי הוא שכחה · ולוה הוליד השכחה · אז הולידך בחופן שהבי מלטן נשבי לא ת' עמלי · ואתה השכח לא מחולנך (והסביר זאת שפ"י משל לא' שהבו טושיו וישלחו ה' שישתה ת"ש כמשוגע ומטורף ולא יוכלו לעשות לו מחומת ואת"כ בבוא היועץ לחבוע החוב אשר גם הוא עשה בו וישתה הטושות שהושו ומשוגעתו לפניו ג"כ · ויאמר הלא ממני הוא העלה לטובתך ואיך הרע לי להחחפש בחור משוגע ולהפקיע חובתי) ע"כ אמרו כל השוכח דבר ה' ממשנתו ה"ז מחייב בנפשו · כי לף שהשכחה היא טבעי שכ"ז יכול האדם להסירם בכוונו את החורה לעיקר ויהי' לומד לשמה ומוזר עלי' תמיד · ועכ"ז הזהירונו חז"ל והזהרו בזקן שהשכח תלמודו מחמת חושפו דהייט מחמת חושפו אלא פשט בה וכמ"ש שם במשנה יכול אפי' תקפה עליו משנתו כו' יסיח מלבו דוקא, ואמרו בזקן דהגם אמרו בפסחים (קי"ב ע"ב) לרבעה אין הדעת סובלתן לל גלה עליו מכחש זקן מנחף ופרנס המתגחה על הלבור בהגם, והוא לפי שהוא עניו יגר במדת גדולה הרבה יותר ממדת הטבע · וט' בחפ"י דרוש מי נח מה שפי' עה"כ כי יגלה לב האדם רע מעטוריו · דהיינו שהוא כ"ע של מה שנשבע ה' אלא יוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, כי מהחלה קודם המבול היתה בטבע האדמה בהיותה שמחה מאד להוליד התוות ילדי מעלני האדם · אשר ע"כ גם כי יזקין לא יסור ממנה · ואשר המבול שאין באדמה סיבה לאטליו כ"א יגר לב האדם רע מעטוריו ע"כ יש התקוה שבאזקין יסוב לה' וייטיב דרכו · ובהיות גם הזקן רודף התות אשר הטבע סובלתו · והנה הבו את הדל גלה לאשוה בעבור שרבה רעתו יותר · דהנה בשמת מולא הדבר הזה שנמלא דל גלה ועשיר מכחש כו' יולא מנדר הטבע · הוא בשאר שנמלאו חכמים שאינם עומדים במדרגת מעמדם בברשתם כי הטעיות והעבירות הם גלגלים החוזרים בעולם · ומלא הרבה עולים ויורדים בו זה כי' עני בימי עשרו יעלה להיות עשיר וזה שהי' עשיר יורד בשפל מלב הטעיות · (ואמרתי שבעתים הללו ירוץ הגלגל להסבב מהרה בשאר שהעם רודפים הגלגל ודופקים לחוחו בהיותם רודפים כלם אחר מותרות וע"ד שפרש"י בפלה עמ"ם מזונותיו ס"א קלובים לו מל"ה כו' שלשלה אל יפזר האדם בהולאה בדשים השמח פן לא יהי' לו על שנה הממה בדרך הפיזור · כן נקבל לאדם בימי חייו אז למשפחתו עושר והם מכלים במהרה) · והעשיר שהוגבל להיות גשם · אח"כ גם בימי עניו לא יסור הרגלו ממנה · וכן העשיר שהי' מעטוריו דל וחביון ולהלחו הדלות להיות גוגב ומכחש · ואח"כ גם בימי עשרו לא יסור הרגלו ממנה · וכן הזקן שהי' מעטוריו מוחף ורודף התות מנוחות שהרגל לא הרפה ידה ממנו גם בימי חייהו · ע"כ נלע הדל גלה לאשוה במספר שאין הדעת סובלתן

סובלתן. כי העשיר והזקן כשמקשיב הרגש הקדושה לתן מזיק להם. כי העשיר אם יתעורר ע"י מעשיו שנתחנך בס מקודם ימי עניו, עוד ישמח אשר נתעלה מעלה. וכן הזקן לא ידאב לנבוז בזקנו ימי נעוריו, אבל אם הדל יזכור ימי עשרו שבימי נעוריו. וירידתו בשפל אשר רק הגאות הותירה לו הדלות מכל רכושו. הלא ישבר רוחו בקרבו ויתמרמר ע"ז ואיך יתגאה כי העניו מוקשה מעשמו. כי נתקבלו משני הפכיים אם זכרון ימי עשרו לפניו הלא הכוח רוחו בקרבו. ואם נשכח מתן לו הגאות. גם להעשיר והזקן תן מזיק המדה רעה להם ולהדל גאה היא מזקת לו הגאות, שפוש היא לא ירחמנו ברחותו המוטר גאות שבפיו ע"כ לא בעבור גאותו זכה להיות נגד רחמנה כ"א בעבור שבעניו תן הדעת סובלתו הוא הכבוד ליקח פי שנים (ועוד אמרתי שגם עוגמו יהכן להיות קשה יותר, שעל כמה חטאים ופשעים נמלא בספרים שעוגמם להיות מגולגל בגלגול שני להקן מה שעות. וא"כ העשיר והזקן ופרנס שעל הצבור ג"כ אם יגולגלו להקן עוונותם. יהיו בחופן שהיו. זה עשיר ויתקן אלא יכתם וזה זקן ולא יגלח וזה פרנס על הצבור ולא יהגלח. אבל הדל גאה אם יגולגל להקן חטאו יהי' מוכרח לגולגל בחופן שיהי' דל ולא יהגלח ע"כ אמרתי בדרך הלצי שנחשב בעבור זה ג"כ רחמנה בהיות עוגמו קשה מהנותרים). — ולזאת הזהירנו שלמה הע"ה חנוך לנער עפ"י דרכו כו' כי הרגיל רב חילו להיות כשבע להמשיך לה החדש גם בסור הלזון והסיבה אשר הכירתהו להעניק להחזיל להרגיל בה. ע"כ בהיות הנער מורגל בהבליות גם כי יזקין לא הסור מעליו חולתו. ע"כ יעלנו שהע"ה לחנך את הנער בהורה ובמלות. למען גם כי יזקין לא יסור ממנה, וכן הוא מלות חיוך מפי חז"ל ובזה נמלא מעלה גם בהלימוד שלא לשמה כמ"ש פסחים (כ' ע"ב) לעולם יעסוק אדם בתורה ומלות אף שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אף שאתה אין כוונתו לשו"ז עכ"ז הוא מרגיל א"ע בהורה. ובהתעורר בו אח"כ רוח קדושה וטהרה נקל לו לבוא לשערי ההורה וירצה. וכהרגיל הנער אף שחינו לומד ע"מ בעבור קדושת אחר שנתן לו אביו או מאכל טוב. עכ"ז טוב לחנכו למען ייטב לו מה"כ

וכשיגדל יבין כי אל התורה והמלות לבד ים לו לטוב ולרחה כשאר מבלי מהגת תורת כסף. ואח"כ יסכיל טוב בדרכי ה' לעלות מעלה מעלה (וע' בפי' המצויות להרמב"ם ר"פ חלק). כן ייטיב ההרגל פעולתו אל הלומד שלא לשמה עד ימיס העתידים בהוערה עליו ממרום רוח קדושה שאז מפתחות התורה בידו לבוא שערי'. והזקן הזה שכל ימיו עסק בתורה ע"פ שלא היו לו רגילות לחטוא ולא שב שלא למד לשמה אף שנשכח ממנו תורתו אות אות שלא למד לשמה כיאות כי אם היו' לומד לשמה ובירחה היו תורתו משתמרת כי"ל ע"כ אין לבזהו בהשר שכל ימיו עסק בתוה"ק ולעת זקנתו אין לו חוס היכר שיתחיל להסיחו לחטוא אחר שהרגיל בלפניס אין לו לזה (כהזקן מנחף). ועשרו רוב שנותיו ולא חטא. וקדושת התורה נשחרה בקרבו לעניו זה שיכול לבוא לשערי הירחה ואהבה לה' שנקל כשיחים לבו. ע"כ גם את הלומד שלא לשמה אין לבזות ח"ו כי גם לו רב זכות ויקר בעיני ה' כי גלב הוא על הסולם לעלות מעלה. ובזה מקושרים שלשה חזהרות ריב"ל לתלמיו פרשתייכו שם הצבור שמו"ה שמורה שים ללמוד וללמד ולעשות. והזהרו בורידין כל"י. שהוא לשמור פיו ולשונו מלה"ר ורכילות. והוא רק כשילמוד לשמה לז מגיעה ומעלה מחשת לה"ר כנ"ל. ועכ"ז והזהרו בזקן שנשכח הלמודו מחמת חולשו לבלי לבזהו. אף שזה מורה שלמד שלא לשמה שזה סיבת שכחת לימודו עכ"ז יש לשמור כבודו בחשר למד תורה הרבה ואלו בקרבו קדושתה לא שפרחו לותיותי' מלבו. הלא גם הלומות פרחו לותיותי' ועשו כבדים ונשחברו ועכ"ז נלטוה משה לשומם בחרון ולפי דעת ר"י בן לקיש הי' זה החרון עם הצבורי לומות יולא עמהם לגלה במלחמה כי נשאר טדן בהם הקדושה מהלוהיות שהי' בהם מלפניס. כן לא שייקר לימוד התורה לשמה עכ"ז והזהרו בזקן כו' כי רב קדושת התורה לקדם את כל השוגה בה ואף אח"כ לא השכח זכר קדושתה ושדן בכחה לפעול אלו פעולה הלימוד לשמה. ולבוא למדרגה נשלה. וה' יהן שנשגה בתורתו לשמה ולא תמוש מפיהו טולם סלה:

ה ש ב ב ה

המבשה את גולת הכותרת אשר על ראש בועז

היא עמוד גמ"ח

פלפול עם דרוש מענין גמ"ח ומעשה הצדקה בו יחד סובבו. פעמוני הפלפול בתוך רמוני הדרוש סביב יתהלכו.

(ה) **אמרו**' בכתובות (מ"ט ע"ב) אמר ר' חילפא כו' בחושת ההקיטו שיהא אדם זן את בניו ואת בנותיו כשהם קטנים כו' ואם אמר ר' טילפא אר"ל בחושת התקיטו הכותב כל נכסיו לבניו הוא ואשתו נזונים מהם. ובהרוייהו לית הלכתא כוותייהו. ואם (כ' ט"ח) מ"ר חילפא המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. ואם אמר רב יצחק בחושת ההקיטו שיהא אדם מהגלגל עם בניו עד י"ב שנה מכאן ואילך יורד עמו לחייו. ואם תריב"ח בחושת התקיטו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוליא מיד הלקוחות. ואלו האשה האחרונים הלכתא כוותייהו. ואמרתי שמה שאר"ל האניש הראשונים דלית הלכתא כוותייהו מסתעפים מאלו האשה שהם הלכה. עפ"י טעות אחר בחמת ים חילוק ביניהם. ורחי' לזה היא התחרונה —. דהנה בב"ק פ' החובל (פ"ט ח') ליתא כי אתא ר"פ ור"ח בני' דרב יהושע מני רב אמרו הגיעה להקנות חושת העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב ואם אחבלו באחריס פטורין ואי ס"ד ליתא להקנה חושת הזבן לנכסי מלוג ואתן לי'. ולטעמיך נהי נמי דליתא להקנה חושת

כדאיתא בפסחים פ' כל שעה כו' ע"ש. ובפ' כ"ש (ל"ח ע"ח) מבואר דרק לרבא ג"י להקדים משום דס"ל מכאן ולהבא הוא גופה. ויתכן דהתו' בכתובות הנ"ל כ' כן לגי"ב דבב נחמן דמייתי התם בקרי"ב דר"ג כו' ת"ל ר"ל כו' ע"ש. ומיהו נחמן מדייק הש"ס בפסחים כאביי דלמפרע הוא גופה. ולפ"ז אפשי התם כר' נהן כי היכי דמסתברא לך כו' הלא כ' התוס' בקדושין (ט"ז ע"ח) דאין ה"ה כה כר' נהן. וא"כ מוכרח דס"ל לרב נחמן כאביי. ועוד דלא הקשה על אביי מרב נחמן דהכא דס"ל כשמואל. ואפשי מחלו מחול. וכ' שפיר התוס' דמייתי שלא ה' להבטל קרקעות בעת המכירה. ולאביי שפיר יכול המלוה להקדים הקרקעות. וכמו כן יכול למכור. והוי מכר מה"ת. מאחר"כ בסוגי' דב"ק י"ל דמייתי לרבא ולרבא לפ"ז בחיים לי' קרקע היינו יכול למכור המשועבד לו. משום דמכאן ולהבא ה"ג. ולא הוי מכר מה"ת. לזה יכול למחול. ופ"ז מיושב מה דאיתא בב"מ ספ"ק גבי מלא שובר וליתום דלמא שובר כהבא לי' בניסן ולא יהבי' לי' עד השבי ס"מ היינו לדשמואל דלא ס"ל המוכר שט"ח כו' אמר אביי חפי' תימא ליתא לדשמואל שובר בזמנו טורח אביי לטעמי' דאמר עדיו בחתומיו זכין לו. ולפ"ז אפשי לכאורה מאי קאמר אביי חפי' תימא ליתא לדשמואל הא דשמואל מוכרח ממתני' דב"ק פ' החובל. דמוכיח הגמ' ס"מ היינו לדשמואל דאל"כ קשיא הא דקתני הטעד והחאשה פגיעתן רעה הא מצי למזגן לכתובתה ולמיהב לי'. ולפי הנ"ל ניחא דלאביי בחיים לי' קרקע ליה לי' דשמואל משום דלמפרע הוא גופה. והו"ל מכר מה"ת. רק בדליה לי' קרקע מודה לדשמואל. ומיהו למאי דהחובל בליה לי' קרקע. ובלא"ה לא ימלא היום שיחבה לקנות כיון דליה לי' קרקע. (ועוד חפי' הוקמה כר"מ דמטלטלי מהטעדי לכתובה וכמו שמוכח הסוגי' שם דאתי' כר"מ וכמ"ש התוס' לעניין דיעה דגרמי. הא מטלטלי חיים נקניס בכסף וי"ל דלא שייך בהו מכר מה"ת. ואלי' בפלוגתא דר"י ור"ל). וס"ל כשמואל רק בליה לי' קרקע. והא דקאמר בב"מ חפי' תימא ליתא לדשמואל הייט בחיים לי' קרקע:

(ג) **ויש** ליישב בזה מה שיש לדקדק לכאורה בדברי הר"ן פ"ב דכתובות שהקשה אהא דאמרינן דסיבי דמשועבד מדר' נהן ס"י לשמואל (כמ"ש שאר המפ' כוה ויש נחמן כגון שחב לאחרים בכתובות י"ט ע"ה) מהא דאיתא בפ' החובל ס"מ היינו לדשמואל כו' דאפי' תיקני הא בכתובה מי"ת מדר' נהן ואיכ יכולה למחול. ומי' דבכתובה אין ס"ת מדר' נהן. ונקשה הא כך הר' נהן פלוגתא היא. ויתכן דגמ' קאי דלא כר' נהן ומאי קשיא לר' נהן (ואי דהקשה לר' נהן דאין סברא דיפוג של שהם מאני. אדא דכלא מוקי לה כר"מ דאסור להשהות בלי כתובה. ואף דפלוגתא היא. ס"ל מצי לאוקמה כרבנן דר' נהן. ועוד אפשר לומר דלר' נהן מיירי בליה לי' קרקע ואין אדם רוצה לקנות. ואין לומר משום דאפי' כר"מ ולר"מ מטלטלי משעבדי לכתובה. ובל"ל מטלטלי ג"כ ה"א לאוקמה דא"כ גם אים פניעתו רעה בכה"ג דמכר"ן לא משמע דיסבור משום דאפי' כר"מ אסור להשהות בלי כתובה. ואף דפלוגתא היא. ס"ל מצי לאוקמה כרבנן דר' נהן. ועוד אפשר לומר דלר' נהן מיירי בליה לי' קרקע ואין אדם רוצה לקנות. ואין לומר משום דאפי' כר"מ ולר"מ מטלטלי משעבדי לכתובה. ובל"ל מטלטלי ג"כ ה"א לאוקמה דא"כ גם אים פניעתו רעה בכה"ג דמכר"ן לא משמע דיסבור משום דאפי' כר"מ אסור להשהות בלי כתובה. ואף דפלוגתא היא. ס"ל מצי לאוקמה כרבנן דר' נהן. ועוד אפשר לומר דלר' נהן מיירי בליה לי' קרקע וכרבא דאמר מכאן ולהבא הוא גופה. ורבא ע"כ ס"ל כר' נהן מחמת זה דס"ל מכאן ולהבא ס"ג כדאיתא בפסחים בפ"ב. דאתך דמוכיח אביי מהא דר"נ דאמר יהומים שגבו קרקע כו' דלמפרע הוא גופה מאני לה רבא דכר' נהן סבירא לן. וא"כ מוכרח כר"ן לפ"ז ניחא דר' נהן. וא"ם דברי כר"ן. ואמרתי עוד זה דשמואל לפ"ז אתך דכתובות ורבא ס"ל ע"כ בזה כשמואל ואביי ס"ל ע"כ אתך דכתובות כרב. ועליע מקודם הגמ' דכתובות ואח"כ נבאר היך דאלי' פלוגתא מהדדי. דהכא בכתובות (מ"ט ע"ה) איתא אחמר אמר חין בנו בחוך ל' יום רב אמר בנו פדוי ושמואל אמר חין בנו פדוי ומסיק דפליגי לאחר ל' יום ונתאכלו המעות רב אמר בנו פדוי מידי דהוה מקדושי אשה כתם לאו אע"ג דנתאכלו המעות הוו קדושי. ס"ל ל"ם ושמואל אמר לך כתם בידו לקדשה מעכשיו הכא חין בידו לפדותו מעכשיו. ולבאר היך תלוי פלוגתא זו בפלוגתא דאביי ורבא אי למפרע

הוא גופה אי מכאן ולהבא ס"ג נקדיש גמ' דכתובות (ל"ט ע"ה) אמר דאמרינן קושיא אחאי עושה לפיך כו' ריב"ל תומר יפה אמת יגרשנה והבא לה מאושה לחזור ומקשה כא כוי דבר שלא"ל אחאי קיימית קא אמרת אחאי קושיא מהוך שאדם חושב פירות ומאני חבירו אלו אדם חושב דבר שלא"ל א"ל אביי בשלמא כו' אבל אדם חושב פירותיו על חבירו יאמר דבר שלא"ל אבל אין אדם חושב פירות חבירו על חבירו. הלא אמר ר"ה גרי' דרב יהושע בחומרת יקדשו ידי לעושיכם דידים חיתנו בעולם. וכי אתמר בכי מי מקדשה אם מעשדא לי' דאמרה לכי מגרשה. ומי חיכא מידי דהלו כשהא לא קדוש ולקחי קדים. ת"ר חלעולי חלמה לא הלו כשומר שדה זו שאני מוכר לך כו' ולא ס"ל לשקשוא ממך הקדם מי לא קדשה. מתקיף לה ר' ירמי' מי דמי התם בידו להקדישה שכא אין בידה לגרום ת"ש כו' הלא אמר רב אבי קושיות קא אמרת בשאני קושיות דקדושה דגוף ניסו וכדרבא דאמר בשאני קדם חתן ושאחור מפקיעין מדי שעבוד ונקדשו משעה דהיתה בב"מ ושאחור מפקיעין מדי שעבוד ונקדשו משעה דהיתה בב"מ. דבעל כי סיכי דלא הקדם משעה. ובשם הרמב"ם (פי"ב מה' גדיה) פסק כר' יוחנן ב"ג. דאמר יפה אמת יגרשנה ולא מוקי בשומרת יקדשו ידי לעושיכם משום ס"ל למסקנא דאמרן קושיות קדושה בגוף הוא ומפקיע מדי שעבוד. ס"ל הלים קושיות בקדושה הב"ח לחיל אף על דבר שלא"ל וכמ"ש הכ"מ. וכ"כ הב"י בה' גדיה סי' ל"ס. וכן מוכח מהוס' קדושין (ס"ג ע"ח) דמשמע שם שגמ' אמאי לא הביב ריב"ל ור"ע דאמרי קושיא אחאי עושה לפיך יפה בין כני ס"ל אחש מקשה דשלא"ל ומתרץ בגמ' כא מוקי לה ר"ש ברי' דר' בחומרת יקדשו ידי לעושיכם. וכ' שם התוס' דס"ש דכוי מאי הגמ' לשנויי משום דקושיות קדושה בגוף ומפקיע מדי שעבוד ע"ש. ומשמע דאי לא מיירי שהם מקושי' כא משעבדא לו כ"א מעניין דבר שלא"ל ומה טעין מפקיע מדי שעבוד לדבר שלא"ל. וגם משמע דאי סוס מתרץ קושיות בחאי לא כי' לייך לאוקמי בחומרת יקדשו ידי לעושיכם. וע"כ לומר דס"ל להתוס' כהרמב"ם דכמו דמחאי קושיות להפקיע מדי שעבוד משום דקדושה בגוף היא וכמו דמחאי קדם לשאר שלא"ל משום דקדושה בגוף היא וכמו דמחאי לעושיכם. וא"כ ס"ל להסקנא ס"ל לאוקמי בחומרת יקדשו ידי לעושיכם. וזה הטעין יפי' שמור אחמו עד שאר נשוא לשלשה וטעניים שיבואו ידרשוש ונקחוש. וגם על דעת הרמב"ם יש הרבה מוקים וס"ל דגם קדושה בגוף הוא ל"מ לדבר שלא"ל ולפ"ז למסקנא לריכין לאוקמי שיקדשו ידי לעושיכם. ומה דאיתא אלא אמר רב אבי לא נפל מאוקימתא בחומרת יקדשו ידי לעושיכם. כ"ה ממש שלשה לדמות להאומר שדה זו שאני מוכר לך כו' ומובא בשו"ע יו"ד סי' רל"ס. וגשוב שפה למטרת כוונתינו בזה דשמואל לשיטתו בכורות:

(ג) **דהנה** כת' התוס' בפ' החובל (ל' ע"ה) ובגיטין פרק שבועה (מ' ע"ב) דמה דאמר רבא הקדם חמץ ומבואר מפקיע מדי שעבוד הוא לשיטתו דס"ל מכאן ולהבא הוא גופה. אבל לאביי דס"ל למפרע היא גופה אין מפקיע מדי שעבוד. וא"כ הקשו לאביי כמה דר' יוחנן ב"ב. אמאי יפה הא אין אדם מקדים דבר שלא"ל. ואין לומר דס"ל דרי"ב ור"ע ס"ל כמ"ד אדם מקדים דבר שלא"ל ומקנה דשלא"ל. דמה אביי גופיה מסיב בקדושין פ' החומר (ס"ב ע"ב) בני הגלי דס"ל אדם מקנה דשלא"ל ולא מסיב ר"ע וריב"ל בסדייכו. וכ"ל דמקשה שם (ס"ג ע"ה) ולחכוב נמי ר"ע דאמר יפה ומאני סא חוקמה ר"ה ברי' דרב יהושע בחומרת יקדשו ידי לעושיכם. וא"כ קשי' על אביי ומי חיכא מידי דהלו בשחא לא קדום ולבאר בבי קדום. וע"כ דס"ל כחירוץ ר' אלעזר אלמא לא הלו אמר אדם זו שאני מוכר לך כו' ולא ס"ל לחקשחא דר' ירמיה מי דמי התם בידו לקדישה שכא אין בידה. ואיכו מחלק בזה והוא בסיעתא דב בכורות (מ"ט ע"ה) דמדמה הפודה את בנו בחוך ל' יום למקדש אשה לאחר ל' דהוי קדושין לא שחאכלו המעות. ואין מחלק בשמואל מי דמי התם בידו לקדשה מעכשיו. ה"ג לאביי אין מחלק בכך וא"ם דבגמרא בקדושין לא מסיק אליבא דאביי הא דקיושות מפקיע מדי שעבוד משום דלאביי אין שייך זאת כ"ל בשם התוס' גם מהא דמוקי

סם בתומרת יקדשו ידי לעיסים מוכרח כנ"ל דסגי בהכי לייסב כה דריב"ב · ולא הקשי טוד מי חיכא מידי כו' דמי חיקשי הא מ"ב ס"ל ט"ב דקוגמות שחני · ומ"ל טוד בתומרת יקדשו ידי כנ"ל בשם הרמב"ם וכי' להגמ' יותר לחוץ דקוגמות שחני · [ומ"ם כהוס' וכ"ה דהומ"ל מהוס דקוגמות מפקיע כו' לא הקשה לדבריהם הא חביי לא ס"ל הכי . דההו' לא כוונו לפקשה מדי שעבוד דהא בבדיה כ' בגיטין פ' כשולח ובב"ק פ' כהובל דלחביי ל"א מפקיע מדי שעבוד מהוס דלמפרש ב"ג · רק דה"ק דיהכן דכמו דחשבינן קוגמות לקדושת הגוף לעניו לפקשה מדי שעבוד לרבא ס"ל לחביי לעניו דשלב"ל מקרי קדושת גוף וכמ"ש דס"ל להוס' שיטת הרמב"ם דקדושת הגוף חל גם על דשב"ל וזכו כוגת ההוס' כנ"ל בהוס בלב"ז דלא מיירי כאשה מעניו בפקשה שעבוד רק לעניו דשלב"ל] · ובב"פ חזיון דלחביי ליה ליה שיטת רב בבכורו' דלפ שנאמר ס"ל לחביי דקוגמות כו"ל קדושת גוף לעניו דשלב"ל · מ"מ מ"ל כשמואל לחלק בין בידו שאה לאין בידו שאה אכחי הקשי הא באשה אין בידה שאה לבקדים כיון ס"ל דאין מפקיע מדי שעבוד·וע"ב לחביי ברב ס"ל בל"ז לחלק בין בידו לשאין בידו · ושמואל ס"ל ע"ב ברבא דמוכרח להרן כך דריב"ג ברבא דקוגמות מפקיע מדי שעבוד · וגם שאה בידה · רק דלשמואל רבנן לשעבודיה דשבל · אבל מן הדין גם שאה בל הקונס · וכו"ל כבידה מעכשיו · וכיון דס"ל לשמואל כלחקפתא דר' ירמיה בכתיבות מי דמי שאה בידו כו' לא מצי לאהדורי כר' אלעזר · ומוכרח לסבור ברבא דקוגמות שחני ומפקיע מדי שעבוד · וס"ל לפ"ז ע"ב דבע"ח מכאן ולהבא הוא גובה וא"ם דס"ל לשמואל המוכר שע"ח לחבירו וחזר ומחלו ממול מהוס דגם בחיי ליה קרקע לא כו"ל מכר מה"ת כיון דמכאן ולהבא ס"ג · וחביי חזיון דלא ס"ל כשמואל בסא · דאמר בב"מ לפי' חימא ליחא לדשמואל וס"ל ג"כ ברב בהך פלוגתא דבכירות וחינו מחלק בין בידו לבקדים שאה לו לא · וכמו שבוכחנו לעיל · הוא הדבר שאר דברינו לעיל דפלוגתא לחביי ורבא מי מכאן ולהבא ס"ג שחוזק בהך דשמואל המוכר שע"ח כו' ומחלו כו' בחיי ליה קרקע למהוי · חלויה בפלוגתא רב ושמואל בבכורות גבי הפודה את בנו בחוך ל' יום וכנ"ל :

(ז) **ובזה** שבחבנו לעיל ים ליישב דברי הרמב"ם בפי"ב מה' חיסורי מקומות הר"ן עליו בר"פ שמדיר שהרמב"ם כ' דין השנה המדיר את חבשו יעמיד פרנס · ולא כ' דמיירי בחומר לו לילי מעבי ידיך במזונותיך ובדלא שפקה לדברים קטנים · וחמה עליו הר"ן הא בגמ' מקשה וכי כל כמיני הא מבושבד לה ותניא קונס שחני שומה לפיך ח"ל לכפר · ומסיק דמיירי בחומר לילי מעשה ידיך במזונותיך ולא דנשמה בחומר לחי מע"י כו' דא"כ הקשה הא קי"ל כר"ש חמר רב דיכולה חשה שחמר חיני ניזונית וחיני עושה · ותחתי בקונס שחיני עושה לפיך ח"ל לכפר כמו שמקשה בגמ' ומשני לא חימא נשמה בחומר לה כו' חלא בחומר לה כו' · וקשה חמחי לא כ' הרמב"ם זאת דמיירי בחומר כו' ע' בר"ן שם מה שחי' בזה דכל קונסים בגמ' הוא לא"ק דריב"ב דלא ס"ל קונמות מפקיע מדי שעבוד · אבל לריב"ב דקי"ל כוחי' לא קשי' כלל דס"ל קונמות מפקיע והוא דוחק דיקוגו בזה בחגלים · ושוב הא גם לריב"ב חלמוד רבנן לשעבודה דשבל דלא חקדום מקשחא · וא"כ נימא דחלמוד לשעבודה דהשה כמ"ם בחוס' · ולפי הנ"ל י"ל קושיתו להרמב"ם בפשיטות דהנה שם בחומו סוגי' מבני ומבע"ח כשהדיה כשביה חרוסה ומקשה חרוסה מי חית לה מזוני ומשני שבניע זמן ולא נישחו · ופרש"י שחין ממויב לה מזונות כ"ח מדרבנן וחל בנדר מה"ת · ובחוס' מקשים ע"ז הא מזונות נשותה נ"ב חיינו חלא מדרבנן ושוד מעבי ידי' לב"ע חיינו חלא מדרבנן לשבל וחמחי בקונס שחיני עושה לפיך ח"ל לכפר · ומפרשים בחוס' דס"ט בחרוסה דחל · משום דנדר קודם וחל מעיקרא ע"ש · ועכ"פ הא דמקשה מהקשה ופשיטא ליה דשעבוד דרבנן מפקיע נדר מה"ת · הוא משום דקאי' ליה בקונס שחני עושה לפיך לכפר חמחי ח"ל לכפר חלמא חזיון דשעבוד דרבנן מפקיע נדר מה"ת אך בלא הא בא' בפוסקים ומבואר בסך יו"ד סי' רל"ד דקונס שחני עושה לפיך הו"ל דבר שחין בו ממש וחין חל בנדר מה"ת רק מדרבנן · וח"ב הו לא קאי' מקונס שחני עושה לפיך דהשה י"ל דשעבוד דרבנן מפקיע נדר דרבנן · חבל נדר דמה"ת חין שעבוד דרבנן מפקיע ומבטל · וע"ב ל"ל דהמקשן קאי ט"פ חוקימתא בגמ' בפ' חג"פ (ג"ט ע"ח) דמיירי בחומרת יקדשו ידי לעושיהם דבבב"ג כו"ל נדר מה"ת · ובלא הרמב"ם ס"ל למסקנא דמשני קונמות שחני דקדושת גוף היא ח"ל הו לחוקמה בחומרת יקדשו ידי לעושיהם · וח"ב מאי קאי ליה להמקשן הא י"ל שפיר דהשה הו"ל נדר דרבנן ולזאת שעבוד דרבנן מבטל ליה ול"ל דקושית המקשן קאי לחביי דלא ס"ל תירוצא דקונמות מפקיע מדי שעבוד · וס"ל כר' אלעזר שלא לחלק בין בידו שבשיו לאין בידו ול"ל ע"ב דמיירי בחומרת יקדשו ידי לעושיהם וח"ב כוי נדר מה"ת וקאי' להמקשן שפיר דמזיון דבבב"ג הא ס"ל נדר מה"ת · וא"ב ליישב דהשה ס"ל דאין מפקיע מדי שעבוד·וע"ב ברבא דמוכרח להרן דשמואל ס"ל ע"ב ברבא דקונמות מפקיע מדי שעבוד · וגם שאה בידה · רק דלשמואל רבנן לשעבודיה דבבל · חבל מן הדין גם שאה בל הקונס · וכו"ל כבידה מעכשיו · וכיון דס"ל לשמואל כלחקפתא דר' ירמיה בכתיבות מי דמי שאה בידו כו' לא מצי לאהדורי כר' אלעזר · ומוכרח לסבור ברבא דקונמות שחני ומפקיע מדי שעבוד · וס"ל לפ"ז ע"ב דבע"ח מכאן ולהבא הוא גובה וא"ם דס"ל לשמואל המוכר שע"ח לחבירו וחזר ומחלו ממול מהוס דגם בחיי ליה קרקע לא כו"ל מכר מה"ת כיון דמכאן ולהבא ס"ג · וחביי חזיון דלא ס"ל כשמואל בסא · דאמר בב"מ לפי' חימא ליחא לדשמואל וס"ל ג"כ ברב בהך פלוגתא דבכירות וחינו מחלק בין בידו לבקדים שאה לו לא · וכמו שבוכחנו לעיל · הוא הדבר שאר דברינו לעיל דפלוגתא לחביי ורבא מי מכאן ולהבא ס"ג שחוזק בהך דשמואל המוכר שע"ח כו' ומחלו כו' בחיי ליה קרקע למהוי · חלויה בפלוגתא רב ושמואל בבכורות גבי הפודה את בנו בחוך ל' יום וכנ"ל :

(ז) **ובזה** שבחבנו לעיל ים ליישב דברי הרמב"ם בפי"ב מה' חיסורי מקומות הר"ן עליו בר"פ שמדיר שהרמב"ם כ' דין השנה המדיר את חבשו יעמיד פרנס · ולא כ' דמיירי בחומר לו לילי מעבי ידיך במזונותיך ובדלא שפקה לדברים קטנים · וחמה עליו הר"ן הא בגמ' מקשה וכי כל כמיני הא מבושבד לה ותניא קונס שחני שומה לפיך ח"ל לכפר · ומסיק דמיירי בחומר לילי מעשה ידיך במזונותיך ולא דנשמה בחומר לחי מע"י כו' דא"כ הקשה הא קי"ל כר"ש חמר רב דיכולה חשה שחמר חיני ניזונית וחיני עושה · ותחתי בקונס שחיני עושה לפיך ח"ל לכפר כמו שמקשה בגמ' ומשני לא חימא נשמה בחומר לה כו' חלא בחומר לה כו' · וקשה חמחי לא כ' הרמב"ם זאת דמיירי בחומר כו' ע' בר"ן שם מה שחי' בזה דכל קונסים בגמ' הוא לא"ק דריב"ב דלא ס"ל קונמות מפקיע מדי שעבוד · חבל לריב"ב דקי"ל כוחי' לא קשי' כלל דס"ל קונמות מפקיע והוא דוחק דיקוגו בזה בחגלים · ושוד הא גם לריב"ב חלמוד רבנן לשעבודה דשבל דלא חקדום מקשחא · וא"כ נימא דחלמוד לשעבודה דהשה כמ"ם בחוס' · ולפי הנ"ל י"ל קושיתו להרמב"ם בפשיטות דהנה שם בחומו סוגי' מבני ומבע"ח כשהדיה כשביה חרוסה ומקשה חרוסה מי חית לה מזוני ומשני שבניע זמן ולא נישחו · ופרש"י שחין ממויב לה מזונות כ"ח מדרבנן וחל בנדר מה"ת · ובחוס' מקשים ע"ז הא מזונות נשותה נ"ב חיינו חלא מדרבנן ושוד מעבי ידי' לב"ע חיינו חלא מדרבנן לשבל וחמחי בקונס שחיני עושה לפיך ח"ל לכפר · ומפרשים בחוס' דס"ט בחרוסה דחל · משום דנדר קודם וחל מעיקרא ע"ש · ועכ"פ הא דמקשה מהקשה ופשיטא ליה דשעבוד דרבנן מפקיע נדר מה"ת · הוא משום דקאי' ליה בקונס שחני עושה לפיך חמחי ח"ל לכפר חלמא חזיון דשעבוד דרבנן מפקיע נדר מה"ת אך בלא הא בא' בפוסקים ומבואר בסך יו"ד סי' רל"ד דקונס שחני עושה לפיך הו"ל דבר שחין בו ממש וחין חל בנדר מה"ת רק מדרבנן · וח"ב הו לא קאי' מקונס שחני עושה לפיך דהשה י"ל דשעבוד דרבנן מפקיע נדר דרבנן · חבל נדר דמה"ת חין שעבוד דרבנן מפקיע ומבטל · וע"ב ל"ל דהמקשן קאי ט"פ חוקימתא בגמ' בפ' חג"פ (ג"ט ע"ח) דמיירי בחומרת יקדשו ידי לעושיהם דבבב"ג כו"ל נדר מה"ת · ובלא הרמב"ם ס"ל למסקנא דמשני קונמות שחני דקדושת גוף היא ח"ל הו לחוקמה בחומרת יקדשו ידי לעושיהם · וח"ב מאי קאי ליה להמקשן הא י"ל שפיר דהשה הו"ל נדר דרבנן ולזאת שעבוד דרבנן מבטל ליה ול"ל דקושית המקשן קאי לחביי דלא ס"ל תירוצא דקונמות מפקיע מדי שעבוד · וס"ל כר' אלעזר שלא לחלק בין בידו שבשיו לאין בידו ול"ל ע"ב דמיירי בחומרת יקדשו ידי לעושיהם וח"ב כוי נדר מה"ת וקאי' להמקשן שפיר דמזיון דבבב"ג הא ס

מחלק בין בידו לאין בידו טעמיו · ע"כ אין נ"מ בזה ורק לטעין דבר מ' מועילה תנאי ב"ד שטושה דבר שלא"ל בת לעולם · ומיושב ג"כ מה דקאמר הכי הוה משום דמפיק לס בלשון יחמון דקשה הא לא מלו נקטי בלשן יסבון · ד"מ כי טרפא ממטעבדי · וזה בחמת היו דלא טרפא מתטעבדי · ונ"מ נ"מ דס"ל לחבי דמלי לתקן בבב"ג דהמהנה לא מהול ב"מ אח"כ ול"ב מעכבו ואף בזין בידו אין זה גרושתא · רק משום דבר שלא"ל · ולזה מהני תנאי ב"ד דזה לא לא"ל · ומלי לתקן כה"ג בלשון יסבון ג"כ · ונ"מ לא טרפא ממטעבדי · ובפיר מוכח מדלא נקטו יסבון ס"מ דגם יהוסף מוטיל כר' יוחנן בן ברוקה וז"ח כ"ח לחבי אבל לביטח רבא ומסוגל ט"כ אי נימא כתובת בנין דכרין יסבון הגן טרפא ממטעבדי משום דמהניל ע"כ מעכבו דלא"כ היכי שלין בידו לא מלי למהל גם אח"כ · ורק מזונות כתשא ובנזקין משני היקון הטוס היכו לא כ"ח לאחר מיתה נמ"ם כחבי מלוחים דזכו בכותב משני היקון הטולם · דזכו הקיתה דלא יחול עד אח"כ בכדי דלא הטרוף ממטעבדי · לבי כתובת בנין דכרין דלית בהו ת קון טוגס אל תיקף ומה גם דעין תנאי ב"ד גבי כתובת בנין דכרין די סרוגיל לדבר ה' לף דכוי מקנה למי בחיי בטולם מוטיל כמי שמקנה דבר שב"ל למי שלא בטולם · אבל לא דהוטיל עיד סיכי הקנין אח"כ ולא התחיל מיד בשין טוס קנין לבסוף כאב"ל דלמאן דמחלק בין בידו לאין בידו לא מלי למהל גם אח"כ · ורק מזונות כתשא ב"ד · ע"כ לטעין כתובת בנין דכרין דכוי עין קנין ע"כ לומר לא"ד יסבון דמתחיל בקנין מיד וטרפא ממטעבדי בדאיתא ר"פ הטפ"י רק אי נימא יהוון הגן לא טרפא ממטעבדי · וא"כ לא מלי לזקקו בלשון יסבון דא"כ כוס טרפא ממטעבדי · ומ"מ בדין ואין הוכחה · גם מ"ם אבי דכו"ל לזה בחתנה ולזה בירושלמי אין בידו עכשיו לבידי · דמה שאין בידו עכשיו לא קוי גרושתא לבידי · אבל לבידין דכתובת בנין דכרין ע"כ אל מעכבו כל"ל ורק מזונות כתשא ובנזקין שכוח עין מיוב שיב ל הלוש לאייב ח"ש בדבר שב"ל מהניל מיוסף אח"כ לטעין זה מועיל כהנאי ב"ד ואיקון הטולם · דאיכא כ"ח לדבר ה' (שעל טעמו יוכל כאדם להחזיב לף בדבר שב"ל כמ"ש בח"מ סי' ס' ס"ו ומלה זה אין שם גרושתא רק לטעין שהחיל החיוב אח"כ מיהא סייכו בעת אחת לפני מיתתו דזה מועיל כהנאי ב"ד ואיקון הטולם) · ה"ב אין חלוש בב"ח כהחנה ואירוסה ולא הוי"ל לזה בחתנה ולזה בירושה שיועיל לכ"ע ·

(ו) **ובזה** ה"ם מה שפסק הרי"ף בב"ב דאיבעיא דלא אפשטא מי אית הא דר' יוחנן בן ברוקה בבריא ג"כ · ותמה הבעה"מ הא אפשטא מדמוכיח לה בלשון יהוון · ומ"ש אח"כ דלזה בחתנה ולזה בירושה אחזי דבתרי בי דינא אתקון · ובפרט למ"ש התו' בב"ב שם · גם לדברי אבי דלזה בחתנה ולזה בירושה שפיר פשיט דאתי' כריב"ב דוקא מדנקט בלשון יהוון דמשני לחודי' ג"כ דלרבנן לא הו"ל למנקט לשון יהוון · וא"כ אפשטא · אך להנ"ל א"ש דרק לאבי דאין נ"מ בלשון יסבון ובין לשון יהוון א"ש דאפשטא · אבל לרבא ולשמואל קבי' דר"ף קושיא היא ולית לה פרוקא · וכן בירושלמי פ' נערה שנתפתתה הי"ח · מה דאו חכמים לומר הלכה כריב"ב לא לה שניה לנו כן יהוון כו' קשתה אח נתן הבבלי כו' אמר ר' זעירא קל הוא בהנאי כתובה כו' ופי' בעל"ד דהנאי ב"ד שאני ולא מסיק הא דהיין אבי · וס"ל לירושלמי כיון שאינו כ"ח הקנתה דרבנן אין רצי' מלשון יהוון דלמא הכי תקינו בלשון יהוון בבדי דלא הטרוף ממטעבד משא"כ בלשון יסבון כנ"ל · אבל בירושה ממש י"ל דאין הלכה כריב"ב · ועפ"מ סס · וא"ש דהרי"ף לא הסס דאפשיט התבעי' וא"ש דעת הרמב"ד לדיין ול"ק מהא דר"פ הטפ"י בכתובה בנין דכרין דאיתא שם דטרפא ממטעבדי למ"ד יסבון הגן דהסס ט"כ לדיין מהחיל החיוב קודם · אבל במזונות דהוא עין חיוב י"ל שפיר שמהחיל אח"כ דמשום דבר שב"ל אין גרושתא דיכול להתחייב עלמו בדבר שב"ל ומפני היקון הטולם עם שלא יהחיל החיוב כ"ח אח"כ [וגרסת דגם דעת התוס' כן הוא דהגם בגמ' כהובות (ל"ו ע"ב) דבעי' ר' יוחנן נכסי בחזקת חלמוה קיימי · או בחזקת יהמי קיימי · אמר רב שימי בר חמי כהגאי מוכרת וכותבת חלו למזונות מכרתי · דברי ר' יהודה · ר' יוסי אומר מוכרת וכותבת סתם · וכן כתה יפה · וכ' התו' דהיפוי כח הוא שלא יטענו היתומים שמחלה המזונות ומה שמכרה לכתובה מכרה · וקשה הא היתומים אינם יכולים לטעון בבריח והו"ל כאינו יודע אם פרעתיך · וע"כ לומר דס"ל להתו' דהחיוב מזונות מתחיל אח"כ בשעה שהיא לריכה למזונות והו"ל כף"י אם נתחייבתי · וכן משמע רחיתי בהפלאה · (ומוכרח דס"ל לר' יוסי נכסי בחזקת חלמוה קיימי מדלחמת בכותבת סתם להשוב כמו שהחפוך ולי בחזקת יהמי קאי הו"ל לאינו יודע אם נתחייבתי ויכלו אם להחזיר כמו שיחפולו · ומ"מ גם לי בחזקת חלמוה קיימי אם היתה כותבת בפי' חלו לכתובה מכרתי היו אם יכולים לטעון כנ"ל אף שהוא טענת ספק מ"מ הו"ל ח"י אם נתחייבתי על הטבר וע' הפלאה) · וכן מוכח בירושלמי דאיתא שם בדברי ר' יוסי וכן כתה יפה בח מלוה בעדים לומרת למזונות מכרתי בח מלוה בשטר לומרת לכתובה · והקשו הרשב"ח והר"ן לרב האי גאון דס"ל מע"פ מוקדמת קודמת למלוה בשטר מאוחר ח"כ היכי מיירי הירושלמי אם החוב בשטר הוי מוקדמת הניסולין ח"כ מאי מהני מכרתי לכתובה מכרתי ואם הוי החוב מאוחר ח"כ חוב שלה קודם לחיוב מזונות הוא מטעה הניסולין ולמה לה למימר לכתובה מכרתי · אבל להרמב"ד ניחא דחיוב שלה למזונות מתחיל אח"כ מזמן הסיתה ולזאת מוכרתה למימר לכתובה מכרתי דכתובה ודאי מטעה נסולין · וגבד מע"פ יכולה למימר למזונות מכרתי מטוס דבע"ח מאוחר

שקדם וגבה מה שגבה גבה] :

(ז) **עוד** אחר שבילמנו כל הנ"ל בכותבה לבאר הגמ' מעניין הקנוח לומח שהלבנו בראש הדלוח · [והגה טל דעת הרמב"ד מ"מ בעיקר הדין מבואר בפוסקים שים רוב המולקים ט"ז וס"ל דחיוב מזונות מתחיל מחייב מטעה הניסולין וכ"ש בכותבת בנין דכרין דמתחיל הומ"י למאן דאמר דכל שאין בידו עכשיו אינו יכול להקנות לאחר זמן · ואף דמטוס הנאי ב"ד מיטיל לטעין דבר שב"ל מ"מ לטעין קנין ט"כ דמתחיל מטה הניסולין וכנ"ל] ותמה ר"ל ס"ל (יבמות ל"ו ע"ב) דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי · וא"כ הקנה לומח בהא דאים ולחם שאכלו בנכסי מלוג כו' לגבי' שלאמר דמכירתו בטל לא לריכה כלל דבלא"ם בטל · וע"כ טיקר החקנה סי' דמכירתה בטל · ואפבר דגם לגבה מכירתה בטל · וא"כ חוזה לה הא' ולטעמיך דאיתא בב"ק · ולטעמיך נסי דאיתא להקנה לומח הזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה כו' דכמו דאמרי' לגבי בעל לאד דיטה דאף שמכר הוא ואתה היא · הוא מוליא דמכירתו לא הוי מכירה כלל ה"נ מכירתה לא הוי מכירה · והליא טעין זה בהאי פלוגתא דרב ושמואל דהלקינן בין בידו עכשיו לאין בידו · וכמ"ש ג"כ הפוסקים בשכיל בידו הבבורה לאחר בחוך זמן הבבירות דהליא פלוגתא זו בפלוגתא דרב ושמואל להפוסקים כרב מהני · ולהפוסקים כשמואל ל"ש · וא"כ היון דליכא למפרך שם בב"ק ולטעמיך ומיירי אפי' אית לה נכסי מלוג ומ"מ אינה יכולה למכור · וה"ע בטעין קושית הזבין לכתובתה מיירי ג"כ דאית לי' ומ"מ לא המכור משום דשמואל חזר ואחלו מחול · וכרבא דאמר מכחן ולהבא ה"ע · ואף דלאינו מוכרח די"ל מ"מ דס"ל כרב ומוקי בכתובתה דליח לי' נכסים · מ"מ יחכן ע"כ לומר דס"ל לר"ל כשמואל · ומשום דמסחמא מיירי בחית לי' · בפרט דמוקי בנכסי מלוג דאית לה כנ"ל אין הכרח לזקקתי שלא כדרך הטולם · וזה הביאתו לסבור דהקנה חוסח הי' הטוען נכסיו לבני הוא ואתה גזוין מהם · דמשום דס"ל בשמואל לחלק בין בידו מעכשיו כי' ע"כ חיוב המזונות הוא מעכשיו דאם לא הל הסעבוד · וס"ל דמזונ ת האשה בחיי הבעל ג"כ נגללת בהך הקנה ונמסכת נם אחר מות הבעל וא"כ מחחיל הומ"י שעבודה ולזאת קאמר דהקנינו בחוסח הטוען נכסיו לבני הוא ואתה גזוין מהם דחיוב מזונותי קדים · וי"ם אם לאו הייט דשלא רבין הניח אלמנה ובא נשאת הבעל אלמנתו ניזונית מנכסיו · וקשה מה טעין אלמנה לאשה בי

הבעל

הבעל · אבל להכ"ל ניחא דכ"ל ס"ל דאם לא התחיל החיוב
מקודם לא הי' יכול למחול אחר מיתה · וכן במזונות הבנות
דמתחיל מח"כ אין סברא לו דרק מח"מ החל החיוב · רק
דגם בחייו מחויב לזון בניו ובנותיו רק דמח"מ פקע חיוב
בניו משום דיש להם כח וזכות בירושה אבל לאלומי לאחר
מיתתו יותר חיוב מבחייו אין סברא לכ"ל · אבל באמת ליתא
הלכתא כותי' דהלכה כרב דאין מהלק בין בידו לעכשיו לאין
בידו · ולפ"ז אאין הנכסים עתה בידו כלל וגם עדן הבנות לא
נולדו מ"מ כיון דהנאי ב"ד החזיקו כח התקנתא שיחול אף על
דבר שלב"ל ולמי שאינו בעולם · אין חסרון מה שאין בידו
עכשיו · וי"ל שפיר דעיקר החיוב מתחיל מח"כ ולא שיהי' מוכרח
דוקא שהחל מיד שיהי' כבידו עכשיו · אלא עצו התקנתא על
עכשיו בעבור שלא תכפה לן מה שאין בידו עכשיו · ור' אלעזר
דאמר משום ר"ל סיים דליתא הלכתא כותי' משום דאזיל לשיטתו
בפ' הנפ"י דאין חילוק בין בידו עכשיו לאין בידו · ומה
הטעיתי שמני התקנות הראשונות שאמר ר"ל לזון בניו ובנותיו
כשהם קטנים · וחיוב מזונות לאשתו מחייב נמי מהקנת חושת
החתונה שפ"י טעות שחשב ר"ל דהלכתא כשמואל וע"כ מחייב
החל החיוב · ור' אלעזר שהבילם בעלמו חלק ע"ז משום
דפסק כרב · ומהחיל החיוב מהאשה והבנות מח"כ ולא מחייב ·
וזה שסיים כ' אלעזר בעלמו ההקנה הראשונה שאין עליו
(מ) **והוא** שפ"י מה שסיים בהתקנה הראשונה שאין עליו
חיוב מזונות בניו ובנותיו רק דמיכף כפיון לי'
משום לדקה · והקשו התוס' בכתובות שם הא לדקה הו"ל מתן
שכרה בלדה ואין כופין עלי' · ולעניו אמר אמרתי מכבר
דפלוגתא היא והלי' בפלוגתא דר"י ור"ש בפ' מליאת האשה
(ס"ז ע"ב) דלר' יהודה דדרים העבט העביטו ליה לו ואינו
רוצה להפרנס שנותנין לו לשוס מהנה · ומוזרין ונפרעין ממנו
לאח"מ · ולפ"ז קאי ט"ז הקרא האמר לך בן יהי' דבר עם
לבבך כו' קרבה שתה השבט שתה השמטה כלומר ולא תוכל
לגבות ממנו שהשמיטה השמט וט"ז מסיק דעב"ז נהון ההן לו
כו' כי גגלל הדבר הזה יברכך כו' וא"כ קאי שמתן שכר
בעד ההלואה לעשיר שאינו רוצה להפרנס · ולא בעד הלדקה
לעני · אבל לר"ש דס"ל דאין נזקקין לו והעבט העביטו
קאי למי שאין לו ואינו רוצה לקבל שנותנין לו לשוס הלוואה
ודברה תורה כלי ב"א · א"כ הפי' קרבה שתה השבט שתה
השמטה היינו משוס שאז אין חריפה וזריזה ואין הנכסה
והחמול על ההלואה כל הלדקה ועל זה אמר כי בגלל
הדבר הזה יברכך · אם כן קאי המתן שכר על הלדקה ·
כן אמרתי זה כבר · ואתה לפי ענינו נאמר דהנה במנחות
(ל"ו ע"ב) פליגי ר' יוחנן ור"ל דר"ל ס"ל דהאמר דעשה עשה
הוא ולאלו לאו · ור' יוחנן ס"ל דהאמר דעשה ג"כ לאו הוא,
וא"כ לר"ל י"ל דהאמר לך קאי אעשה והו"ל עשה שמתן
שכרה בלדה · אבל לר' יוחנן ס"ל דהאמר דעשה ג"כ לאו ·
א"כ מסיק הכתוב המתן שכר אל"ת ושפיר כופין · ולזאת ר"ל
לשיטתו שראה ושמע שכפו באושא לזון בניו ובנותיו לא ניחא
לי' למימר משום לדקה דס"ל דהו"ל עשה שמתן שכרה בלדה ·
ע"כ סבור דמשום הקנה היתה זאת · אבל לדידן דקי"ל כר'
יוחנן דהאמר דעשה לאו ל"ק וי"ל דכפו משום לדקה ומשום
דחיים בית לאו · ועפ"ז יש להמשיך הקנת חושת המזונות כו'
לזה · דלפ"ז דאמרי' דהיכא דליכא ג"כ לאו בהדי העשה
כפיון אף היכי דליכא מתן שכרה בלדה קשה א"כ למה
לעטריך בר"ה (ו' ע"א) ועבית חזרה לב"ד שיעשוך דאמרי
קאי לי לקרבנות הא חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין
להן ועוד לי אחר ג' רגלים כבר עבר על בל תאחר ובודאי
כופין וקודם ג"כ דליכא רק עשה משמע דאין כופין גם בעולה
ויתכן דקאי למעשרות דהתו ליכא מתן שכרה בלדה בפ'
ראה למתן יברכך כו' ואין כופין לולא הקרא ולעטריך קרא
שכופין (ובלדקה לא להפרע בהדיא לעצמו בחותו קרא) · תולס
להכ"ל דהיכי דליכא לאו בהדי עשה כפיון אף דליכא מתן
שכרה בלדה · וא"כ בעבל הלא ליכא לאו, וכן בקרא דמעשר
כתיב והלוי אשר בשעריך לא העזבנו דהוא לאו ועלי' קאי
למתן יברכך וקשה ל"ל קרא שהב"ד יכופו · ול"ל כ"ת בהוס'

ר"ה (ו' ע"ח) דהיכי דאזיק דמזבזז נכסיו גם קודם רגלים
ממשכנין, וא"כ א"ש דקאי על קרבנות · וכגון דאזיק דמזבזז
נכסיו, וא"כ מוכרח דאין לאדם לבזבז נכסיו ולא למכרי' דים
לאדם לבטות בה' · ולא לחוס על ממונו · דמהכתוב מוכרח
שאין לאדם לבזבז ממונו יותר מדאי, דדוא"ל דמייבי שאפך
באחרון הוא מוליא מביתו מאשר לו · וע"ז אמר דבאותה
התקינו שיעור הבזבוז יותר מחומש · וגם שיעור המעשר
נלמוד מאברהם ויתן לו מעשר מכל · והנה גם הפלאה כ'
דנתן לו פחות ממה שהי' המלכים שהי' יחום · ואף דיחום
לא קנס · עכ"ז הו"ל כנשה חוב, דמכאן ולהבא הוא גובה ·
והולרך לעבד שניה · (ויתכן דמשום שפק שהי' לו דלמא למפרע
הוא גובה ונמלא שילא בהמעשר או החומש שהפריש כבר
והו"ל עם שיפרים עתה יותר מחומש שאין לו לבזבז יותר
ע"כ לא הפריש יותר ממעשר · שאין לו לפחות מזה) ועכ"פ
מוכח דמכאן ולהבא ה"ג, ועכ"ז אין רוצי' לחלק בין בידו
מעכשיו לעניו קנין · דרק לאבוי דאמר למפרע הוא גובה
מוכרח שלא לחלק בין בידו כו' שלא הקשה הך דריב"ל בפ'
הפ"י אבל היכא שיפכה אין מכרח · ולזאת פסק הרמב"ם בכאן,
ועכ"ז פסק כרב בבכורות שאינו מחלק בין בידו עכשיו ובנו
פדוי, ומש"ל הוא ד' דפסק כשמואל הוא לפי גירס' גמ' דילן
דאפסק שם בבבורו' הלכה כשמואלי ועכ"מ ודבריו ת"ש שם מאחר
דמ"מ פסק כרבה ומהחלה הביא רבי' נגד דעת ר"ל דס"ל דאין
כופין על הלדקה ומשום דמתן שכרה בלדה ומשום הקנה כפו
בחותה למזון הבנים ובנות · אלא דכופין על הלדקה ומשום
דאיכא ללו בהדי' · ומוכרח מזה דאין לבזבז נכסיו מהך
ועשית חזהרה לב"ד שיעשך · וגם הוכיח לו מזה דנקלב
שיעור מעשר מאברהם דלא חימא דס"ל כאביי דאמר למפרע
הוא גובה אלא לחלק מכאן ולהבא ה"ג · ועכ"ז מזונות הבנות אין
עליו חיוב מחיים כ"ת לאח"מ · אם משום דאין חילוק בין בידו
מעכשיו ת"ל, או משום דמזונות שאני דשברה הרחב"ד וכמש"ל
דבעינן מזונות כיון שיכול לדם לחייב עצמו בדבר שלב"ל שפיר
יתכן שעצו הקנתא בחופן שיתחיל החיוב אח"כ וכמש"ל (חוה ה') :

(ט) **ואמר** עוד התקינו בחותה שיהא לדם מגלגל עם
בנו כו' מכאן ואילך יורד עמו לחייו · היינו
שממעט לו ממזונותיו אם חינו רוצה ללמוד, והוכיח מזה
ג"כ שאין שייך בלדקה אין כופין בכה"ג · דהלא ת"ת הוא
ג"כ שמתן שכרה בלדה, ואמת כופין · אך באמת אין זה
כ"ת היכי שמתן שכרה אל עוה"ב כהוב בלדה כמ"ש גבי כיבוד
אב דע"ז אמרו בחולין (ק"י ע"ב) שאין כופין משום שמתן שכרה
בלדה והאם גבי כבוד אב הלא פירשו בגמרא קדושין ספ"ק ובסוף
חולין דלמתן יאריכון ימיך היינו בעולם שכולו ארוך ולמתן ייטב לך
בעולם שכולו טוב · אבל היכי שמבואר מתן שכר אל עוה"ז אין זה
מ"ע שמתן שכרה בלדה · עפמ"ש הרמב"ם (פ"ע מה' תשובה ה"ח)
וז"ל מאחר שנודע שמתן שכרן אל מלות כו' היא חיי עוה"ב
כו' מהו אב' בכל התורה כולה · אם השמעו יניע לכם כך
כו' והבטיח:ו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש
שיסיר ממנו כל הדברים המועטים כו' וישפיע לנו כל הטובות
המחזיקות את ידינו לעשות התורה וכה"ת אחר שהבטיח
בטובת עוה"ז ולדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות כו' פי' שזה
שייטיב לנו תהי' לנו לדקה שנוכל לשמור לעשות כו' כאשר
לונו · ע"ש · וכן הברכה הכתובה אצל הלדקה פי' בגלל הדבר
הזה יברכך כו' והוכל לעשות עוד לדקה, וכן למתן ירבו
ימיכם שהוא שכר עוה"ז כדמוכח מהא דברכות (ח' ע"א)
אמרו לי' לר' יוחנן חיקא סבי בשבל השה ואמר למתן ירבו
ימיכם על האדמה הוא דכתיב כו' ע"ש הוא ג"כ בתורת
סיוע שנוכל לקיים מצותיו ולהגות בהורתו · (ובמש"ל בשם
הרמב"ם לפ"ם הכתוב ויעשו ה' לעשות אתם כל החקים האלה
לטוב לנו כו' ולדקה תהי' (הטובה שיהן לנו) לנו כי נשמור
לעשות שנוכל לקיים כל חקיו ומצותיו) · וא"כ השכר שכתוב
אצל הא"ת הוא מתנין עוה"ז ובתורת סיוע זכיה ל"ת שאין
כופין בשביל המתן שכר שכתוב בלדה · [עוד יתכן שבדבר
שלא נוכל להמתין אין שייך זאת · כי אם ממתין עד שיגדל
הגער ויוכיל להבין מתן שכר המצוה להשתוקק אלי' מעלמו ·

לא יכי' טוד מוכסר לקבל ליזה למודיות · ט"כ יש הכרח לכוף
אם הנטר שילמוד · וכן לעניין זכין בניו ובנותיו · שאין נותנין
עד שיהן חלק לבו מעלמו · ובין כך יגזטו ברעב כי לאחר לא
יהן להם · בתמרו כי אביהם יש לו לזונם] · ועט"פ הכריח
ברק מטעם כפי' זכין בניו ובנותיו בתורה לדקה · ולא מטעם
חיוב · ועוד הכריח דאין חילוק בין בידו מעכשיו ובין אין
בידו לעניין מקנה לאחר זמן · דהלא אמר ריב"ח בחומת
התקינו החכם שמכרה בבי"מ הבטל מוליא מיד הלקוחות ולא
היא · ואי נימא דמה שאין בידה מעכשיו בטל המכירה גם מה
שמכרה היא הוכל ג"כ להוליא מידן · וע"כ דהלכתא כרב דזה · ות"ל
ח"ם שיתכן שהחיוב מהחיל אח"כ · ואל"ל שהחיוב מהחיל מחיים :

והנה בכתובות פ' נערה (כ"ד ע"א) איתא לחמר רב חמר
הלכה כאנשי יהודה (דכותבין בכתובה את הנה
מחזקת כו' עד שילו היורשין ליתן לך כתובתך) · ושמואל אמר
הלכה כאנשי גליל · ולפי דברי רב שפסק כאנשי יהודה אין
שייך מש"ל אות ה' דבמזונות אין גודין ממשועבדים מפני
תיקון העולם דהיינו שמפני תיקון העולם עשו שלא יחול החיוב
מיד כ"א אח"כ · כמ"ש המבדי מלוחים לאנשי יהודה אין
שייך כלל תיקון העולם דהנה שני טעמים יש להיקון העולם
ה' מפני שאין קונין והב' מפני שאין כותבין · והנה הטעם
שאין קונין אין שייך לאנשי יהודה דהלא לדידהו הו"ל יש
לו קלבה · כשיתנו לה הכתובה · וכדי שיעור כתובתה יוכלו
הלקוחות להניח · גם טעם שאין כותבים אין שייך לחמרי'
כותבים הם אלא ב"א ואין כותבים אלא משועבדים דאל"כ אין
יכול למכור נכסיו ולאנשי יהודה אין שייך זאת · שיכולים ליתן
לה כתובתה ולהפטר · ולזאת לאנשי יהודה אין שייך תיקון
העולם · וע"כ הא דאין טורפין ממשועבדים ללו משום תיקון
העולם כ"א מטעם שאין מתחיל החיוב כ"א אח"כ · לזאת רב
לשיטתו אין מחלק בין בידו מעכשיו ה"ל · ושמואל לשיטתו
דע"כ מן הדין מתחיל מיד רק במזונות י"ל מפני תיקון
העולם דשייך אליבי' משום דהלכה כאנשי גליל ושייך ב'
הטעמים · י"ל שעשו מפני התקנה שלא יחול כ"א אח"מ ·
וכסברת הרמב"ד כנ"ל באות ה' :

(י) **ובזה** יתבאר שם"ד קושית הפוסקים אהרי"ף והרמב"ם
(פי"ז מה' אישות הי"ז) והמחבר אה"ע סוס"י ק"ג
שכ' במוכרת לכתובה · בהיותה כתובת האלמנה ד' מאות
דינרים ומוכרה לשלשה אנשים במאה מאה ולהרביעי במאה
ודינר המוכרה להרביעי בטל והשאר קיים · והקשה הב"י
אהרי"ף והרמב"ם הא גבי זבין לי כור וזבן לי להך חיטה
בח"מ סי' קפ"ב דהו"ל מעביד על דבריו ובטל המכר · ולזאת
מוקי לה בגמ' כתובות (ל"ט ע"ב) בקטיני · והרי"ף והרמב"ם
לא כ' בקטיני · ומתרץ הב"י והחלקת מחוקק באה"ע סוס"י
ק"ג · דשאני באלמנה דנכסי בחזקת אלמנה קיימי · משא"כ
במוכר ע"י שליח דאינו כ"א שלוחו הו"ל מעביד על דבריו ·
עכ"ד · וקשה מ"מ הא בגמ' פרק אלמנה ניזונית מוקי לה
בקטיני ולא מחלק הגמ' בין אלמנה לשאר שלוחים · ולא כ'
הם לייחד זאת · ואמרתי בעכ"ד לייחד טפ"י הנ"ל ואתה קוטב
הענין הנוגע ליחוד זה · דהנה לשמואל דס"ל לחלק בין בידו מעכשיו
ה"ל להסיקנא דלדידי ע"כ אל החיוב מיד · אין הכרח דס"ל
כ' יוסי נכסי בחזקת אלמנה קיימי מהא דקאמר שכותבת
אחם וכן כתה יפה דלדידי כיון דאל השעבוד למפרע הו"ל
היתומים כשטענתה שמהלה היא המזונות ליני יודע אם פרעתי
ואמה לה ליכא מפני טענת היתומים · וע"כ לומר כדאיבי
קשיא אם בכתובות (ל"ו ע"ב) דהתועלת הוא לה לעניין
טריפת לקוחות שהחזוב הכל למזונות ולכתובה הוכל לטרוף
ולכ"ע בחזקת יתמי קיימי נכסי · ואין רצוי · אבל לרב דאסיקנא
דלדידי מהחיל החיוב אח"כ ה"ל הו"ל ה' אם נתחייבתי ·
ושפיר מצו היורשים לטעון שהחלה ט"כ כתה יפה בכותבת
אחם ואלמנה לחשוב כחפלה משום דנכסי בחזקת אלמנה קיימי
וכיון דר' יוסי נימוקו עמו הלכה כר' יוסי ונכסי בחזקת
אלמנה קיימי · ועתה נבא ליישב הקושי' הנ"ל אלא כ' הרמב"ם
והמחבר לוקימתא בקטיני שמוקי בגמ' (ל"ט ע"ב) שיש ליישב
שפמ"ש בירושלמי עד כדון בד' שטרות בשטר ה' הפלוגתא
דר' יוחנן ור"ל · דלתפלגון מכר כל נכסיו לבני ב"א ומגלגו

הטעים קלובים לא' אר"י מתוך שפסולין לזה פסולין לזה ר"ל
אמר פסולין לזה וכשרים לזה (פ' אלמנה נזונית ה"ה)
[ובחידושי לגיטין בחרתי דברי הר"ן ומרדכי ברים גיטין דהקשו
הא הרי"ף פסק כר' יוחנן דפסולין לגמיהם · ובמוכר נכסיו
לעבדו פסק דפלגינן דבורא ובירושלמי הלה שניהם אחדדי ·
ובשבור שאין בו לוכך כ"כ לעגינו לא אמנה הדברים פה] ·
וא"כ לר"ל אפשר לאוקמי בשטר ה' דכל החשש מעכיר ע"ד
היינו כ"ח מחמת ריבוי השטרות ובשטר ה' אין חשש · רק לר'
יוחנן ה"א לאוקמי בהכי דא"כ אמאי רק האחרון בטל שלר'
יוחנן הדין דבטל בכולהו כמ"ש בירושלמי · בשטר ה' הפלוגתא
דר"י ור"ל · [ומזה קשה להמרדכי דפי' ברים גיטין טעם
פסול כ' יוחנן משום דאתי לאחלופי בשאר שטרות דא"כ לא
הי' שייך פלוגתא זו גבי מכרה ד' מאות שבאחני' דכאן לא
שייך אתי לאחלופי · רק להרי"ף דפסק כר' יוחנן אפשר לומר
דחפיס הטעם משום דאתי לאחלופי בשאר שטרות טפ"י
גמ' דילן בב"ב דבב' גופים אמרי' לכ"ע דפלגינן דבורא ·
ועמ"ש בזה לחידושי לגיטין] וכל הקושי' שבגמ' אינה הולכת
כ"א לדעת כ' יוחנן דלא מלינן לאוקמי בשטר ה' · ולכ' יוחנן
לא מלי לשנויי דמשום דנכסי בחזקת אלמנה קיימי שאני כמ"ש
הב"י והחלק"מ · אחת דהלא בעי לה כ' יוחנן אי נכסי
בחזקת אלמנה אי בחזקת יתמי קיימי (שם ל"ו ע"ב) ועוד
לפי דעת הרא"ש ס"פ נערה שהפתחה דאחי לדברי כ' משם
כהן ברלה לומר דר' יוחנן ס"ל כאנשי גליל די"ל דס"ל כאנשי
יהודה · וא"כ ליכא מפני תיקון העולם כנ"ל בחות שלפ"ז ·
ואי סבר לה כשמואל לחלק בין בידו מעכשיו ה"ל · א"כ ע"כ
דחל השעבוד למפרע וליכא למיפשט מר' יוסי דנכסי בחזקת
אלמנה קיימי · דע"כ לומר כדאביי קשיא ולכ"ע נכסי בחזקת
יתמי קיימי · דאין לומר מעשה מחילה דבין כך ובין כך
הו"ל כאומר ה"י ה"פ וכנ"ל · ולזאת נשאר אבעית כ' יוחנן
לדידי' בלא פשיטות · ע"כ מוכרח הגמ' לתרץ בקטיני · משא"כ
להרי"ף והרמב"ם שפסקו כרב בכתובות שלא לחלק בין בידו
לאין בידו · וי"ל דהשעבוד חל אח"כ · ועוד שפסקו כאנשי
גליל ושייך תיקון העולם בזה · וי"ל דחל השעבוד לאחר מותו
ולא מקודם · והו"ל ה"י אם נתחייבתי נכי יתמי לעניין טעמא
מחילה . ושפיר מסתברא לומר דזהו טעם כ' יוסי ומוכרה
דנכסי בחזקת אלמנה קיימי · וא"ם פסק הרי"ף והרמב"ם
והמחבר בשו"ע אה"ע הכ"ל :

(יא) **ולפי** האמור נמעלה לחלק בין אלמנה לשאר שליח דלף
גם כיח חיכ כ"ף שליח עכ"ז עדיף כאם שיוח
כנאמן ביח אלל ה' שברבות נאומם לו לעשות כאפני בלי מוחב ·
כן כיח שלטח ידם בכל הנאכים לעשות עד שיעור חוכם כאפני
ובאזקתם קיימי · אמרתי ליישב עפ"י קושית הפר"ד אמת דאיתא
בב"מ (פ"ו ע"ב) כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכי השרת
ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח · וכל מה שעשה אברהם
אבינו למה"ם בעלמו עשה הקב"ה לבניו בעלמו כו' ול"ל כאבקר רץ
אברהם · ורוח נסע מאת ה' כו' ויקח חמאה וחלב בעני מחשיב
לכם לאם מן השמים כו' ע"ש · מאי דאיתא בחגיגה פ"ק
(ב' ע"א) ג' דברים לא נמסרו לשליח על חי' בל גשמים של
חמיית כמתים · במערבא אמרי לף מפחח של פרנסה · ובב"מ
דף הנ"ל משמע שאלו הי' אברהם עושה ע"י שליח הי' כמן ג"כ
נעשה ע"י שליח ואח"כ אמרי' מפחח של פרנסה לא נמסר לשליח ·
ונשה כמן כוא ג"כ פרנסה כדאמרי' (העגיגה ט' ע"א) מטר
בשביל יחיד פרנסה בשביל רבים מטר בשביל יח"ד דכחיב יפתח
ה' לך את פרנסה בשביל רבים דכחיב כנני מטיר לכם כו'
ע"ש ובנדרים בל"ע · ובנע"ד אמרתי זה בכר לחרץ שפמ"ש בפר"ד
בעלמו לחלק בנשמים בין מוצר טוב ובין מ"ל אמינו טוב כדאמרי'
בב"ב פ"ב (כ"ה ע"ב) מיום שחרב בחמ"ק לא ירדו גשמים מאוצר
טוב אלא יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארלך בו'
בזמן שיפרנסו עושין רלונו של מקום ויפרנסו על ידמחת
בנשמים יורדין מאוצר טוב כו' · ובזה ייש שם קושית הרא"ש ז"ל
שלא מלינו שנמטר מפחח של גשמים ביד אלי' אלא שלשה שנים ·
וביאר שם ג"כ ויכוח אחאב עם אלי' (סוף סנהדרין) דלאחאב
הוכיח לעוחפת דמשם לא מקיים אחרי שבגשמים מדובים ות"כ
לף שנאמר דמ"ם ועשר אח בשמים קלי של אוצר טוב · מ"מ

כיון שכם מרובים גרשם שכוח מחזר טוב וסוכיח בנם חוזר טוב לינו נמנע והרשם לו חלי׳ במופת דע״כ לינו מחזר טוב דשלח מפתח של חוזר טוב לא ניתכר לשליח וע״ז במעט חני חומר מי כ׳ שם יכי׳ טל ומטר שלם שנים כ״ח ע״פ דברי ׳ והח״כ כשעשו השובב ותמרו כולם כ׳ כוח בחלוקים כתיב לך כרשם של תחלב והחגם מטר שד׳ בעלמו יהן מטר מחזר טוב ׳ וזש שכמשילו חז״ל ענין זש כסוגר הלחם והשד שמפתח מידו שלח כוכרך כלל למפתח שלו ע״ם בתורך ׳ ועכ״פ יש ג״מ בין חוזר טוב ובין חוזר בלינו טוב ׳ וחוזר שלינו טוב יהכן להמכר לשליח ׳ ס״ב יש כשדל בין פרנסה טובה ובין פרנסה שלינה טובה ׳ דפרנסה טובה המפתח ביד הקב״ה וברכת ה׳ היא העשיר ולא יוסיף עצב עמה ׳ ויש פרנסה שלינה טובה מי שמתפרנס ע״י בו״ד וטעשה ע״י שליח זכו פרנסה שלינה טובה ׳ וזוהה שפיר קאמר בב״מ דשכיר שעשה חברשם לבינו בעלמו נתן לכם הקב״ה חופן פרנסה טובה שיהיו מתפרנסים על ידו בעלמו משה״כ לא לא עשה חברשם לבינו בעלמו כי׳ מזמין לכם פרנסה שלינה טובה ע״י שליח ׳ ות״ם דברי הגמ׳ וכ״ק קושית כפר״ד ׳ וזה מיושב מה שים מקשים תמ״ם בגמ׳ מפתח של פרנסה לא נמסר לשליח ׳ דשכיר פותח לא ידך ומשביע לכל מי רלון ׳ מלי רלי׳ מזה הפסוק שרק ס׳ כוח כמוהן כפרנסה ׳ ועפ״י הכ״ל מיושב דפרנסה שלינה טובה שלוכח ע״י ב״ו ׳ לין זה כשבעה לכל מי רלון שלין רלונו של חדם לשיות מתפרנס ע״י אחר וכשהוא לומר ומשביע לכל מי רלון ׳ הוא משום שבעלמו פותח לא ידו בפרנסה טובה שלינה ע״י שליח וזש יכהן להמשביע לכל מי רלון :

(יב) **בן** תמרתי זה כבר בישוב קושית כפר״ד : וכעת נלמר לפי ענינו ׳ דשכיר כבר ידוע מפי ספרים שלבעלי מניע לו שישועה מיד בעשיר ׳ כי קבל בעשיר בשפעת הטוב שבולד בעולו ובעד כלל עניי ודלת העם ׳ ובעניים יקחו מתת בעשירים במדת הדין וזוהה המוסב על בעשירים לכלכל לת בעניים בעבור נשלם על שכמם משל בעשירים ולך תלויים הם נושלים ומכלוסב ישבלו ובעשיר בעוכו והנו לינו כ״ש שלינה לשכנות לת ברעבים כפי הפישור שהנהג לו החורש ׳ ועפ״ז תמרתי שים לומר בעשם שלא דנו לת בלדקה למ״ע שמתן שכרה בלדה (וע׳ לעיל חוח ח׳ וט׳) שפירשו מ״ם בהורה למתן יברכך הו כי בגלל בדבר הזה יברכך ׳ לין זה ישוד שכר כ״ש נתינת טעם למה יתך ה׳ לתת להעני ׳ ולא ירע לבבך בתתך לו ׳ כי בגלל הדבר הזה יברכך פי׳ שכלל בעבור זה שולח יך בברכה משמים למתן העשיר גם להעני מעושך ועשוך מן השמים לשליח לזרוע ולפרנסה ושם לא תהן לשם יתגע ה״ו ממך בברכה ׳ ע״כ תמרו עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר (שבת קי״ט ע״ח) שכל מה שתרבה ליתן להעני יוסיף לך ה׳ בעבורם למתן יכפיל לשעניים במעשר למהיתם ותחשבח חלקים יותרו לך ׳ ע״כ התדש לינו כ״ח בגתמן ופקיד על הוח שתגנו ה׳ ׳ ובשמרו זתח לבל יחזיק לת הוח כתלו הוח יוסף ולחוזק עולם לו ׳ רק כשמוש ׳ לז יאמר הלוח הוח ובכוחי ובכוכו ׳ וכמ״ם ברכות (ל״ח ע״ב) כחיב ולשפת דגך וכחיב ולקחתי דגני ׳ ל״ק כלן בזמן שישרחל עושין רלונו של מקום כלן כו׳ ׳ כי כשעושין רלונו ונותנין המעשר והתרומה לז נקנה לכם בחבואה המותר ונקרא דגנם לא כן בשלין עושים רלונו ונוחלים מחנות בשהנים הלוים וכעניים לא נקנה לכם ולין זה דגנם כ״ח דגן ה׳ ׳ וכמ״ם בגמ׳ כת בוח מלח ממון חסר וכן בניתין פ״ק (ז׳ ע״ח) שם רוחה חדם שמזונותיו מלומלמין יעשה לדקה ׳ שעי״ז יגליחהו ה׳ ׳ ושם יכי׳ החדם בעיניו על מה שחננו ה׳ בשליח וממונם לז יעשכו בשי״ז בשעה״ב ׳ ושם יחזיק עלמו בשעה״ב ויחמול לחתו לעני ׳ לז ירחה לו ה׳ שליגו בעה״ב על ממונו ׳ ובכר כודעו שים בני מיני בליחים ׳ ל׳ שהוח שליח מבני הלדים כן מלד השוחן כן מלד המקבל וים שליגו נחשב להשוחן כשליח כ״ח כידו ממש והוח נחתן ביהו ולינו כ״ח שליח מלד המקבל ׳ וכעניו בזכרנו לעל המלמיד בנכסי יחומים בנגד חובש עשלום כמוחזקת בש ובחזקתם קיימי ׳ רק נקרחה שליח עש כל זה לעניו כמה פרטים ׳ מלד שלוקח שליגו בקונה מיד היחומים עלמן ׳ ולביחור ענין זה נקדים לבחר ענין מליח בימת מלך ׳ שמחחלה נלמוו ע״ז ולמה הקפיד שמואל בהביח

על ב״י לח ׳ — כי מלות המלך כמלוות בחורה כוח שיעשיג ע״פ מספרי יוסר ודיני לחת (ככל מלות בהורה) ומה שמומרים שהקודיו שלח כוח בעבור שכם פקודי ה׳ ישרים ׳ וזה שלמר בשפוק ונבלתי סור מן המלים ימין ומשמל ׳ וכן גבי שמואל היה כוח מביגה ע״פ שהורה ומלות ס׳ ׳ וכשה ענין הנביח הוח כשליח לבנים דבר ס׳ לל כשם ׳ ויהכן שלינו נקרח שליח מבני בלדים כ״ח מלד מי שמולח חלינו ׳ כי לם כיו כשם זכרים ומוכשרים לקבל שפע בגבוהה היה בבי״ת בעלמו מדבר עמם והנביח כוח כמעשיק דברי ה׳ להליעם לפני כעם ׳ ולף שלמר שכשר הנביחים כם כשלוחים מבני בלדים ׳ משם רבינו חדון כל הנביחים מעלתו גדלה עד שכוח בודחי לינו נקרח שליח מלד בעוהן כמ״ם נבל ביתי נתתן כוח ׳ ולמרו במדרש כל הנביחים לל נתנבחו חלח בכם ומשם נהנבחו בזש שדבר ׳ ופי׳ בעבור שמעלת משם רבינו עלמה עד שכוח ממם כתלו פי ס׳ מדבר עם ב״י כלמרם שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ׳ ובדברו עם ב״י כוח מתם זה הדבר חשר ליה ס׳ ׳ ויהכן ג״כ שבעינן זה גדמי הנביחים קרוב למשה שבעת שהלבשם ברוח הקודשם ונכנסה בם רוח הנבוחה כי׳ בעל גשמיותם ׳ ורק רוח דברי פי ס׳ מדבר בתוכו ׳ ומה שהנבחו בכם כוח בעבור שכל הנביחים לל דברו ע״פ רוב כ״ל דברי תוכחה ע״כ נרחתה לשם שנבוחה ברמז ומבל ׳ כי לם שיתה בזה מפורש כי׳ מתקיים דברי הנבוחה ח״ו לף לם ישובו והקב״ה רלה שישובו ויבוטל בגזירה (ועי׳ תמ״י פ׳ לך) לבל מלות ס׳ לין לעשות כי׳ משה מדבר דברי ס׳ ממש ׳ ונרחתה מזיון המלים הללו כלותה בלי מעשה המשל לו למיון כי במלות לבל ימלה שום שיעו לף בתיכה ומלה לחת כי׳ נדהם שלא יחשיר לף חוח לחת מבלחשר נחמר הללו מפי ס׳ ע״כ סוברת משה לומר זה הדבר ׳ כי כוח בעלם לשר ליה ס׳ ולא השימו שם כוחות לחרות ח״ו כ״ל לישר ירמזון מלי׳ ׳ וז״ם במדרש לח שפשט מקרים עוז זה קרח ׳ ונקריב לח על שמבלה דבר דבריו כרע כלח כי כל בעדה כלם קדושים ובחוכם ס׳ ומדוע ההגבהו כו׳ ובלחת משה רבינו לף כי׳ מבגעה שכל דברי כיו דברי פי ס׳ ׳ לף קרח חשב כי כוח גוזר גזירות מדעתו וכוח שבגבוהות ח״ו שיקבלו דבריו מה בגיזר חומר וכ״ש במדרש פ׳ קרח ח״ל דברים הללו לף נלטויים עליכם ומלבך לחת בודחם ׳ וכשה קרח וכל עדתו טעטדו לחזוק על הכהונה לף של עשם עניו שקדושה כרע לו ׳ כ״ל הרע לו על עניו חרושה ותרו״מ כניהן לכהנים עודף על הלויים ׳ וקרח כי׳ עשיר כידוע וירח שבגבוהו לל״י יעשרך ליהן תרושה ותרו״מ משלו ויהי׳ בעל כורחה ׳ ומעשר לף יהנה לו כי כוח עשיר ׳ לף כחניה זחת בשחר חובי לבבו ובפיו חמר כי כל בעדה כלם קדושים בלהו בקדושה כוח מקנח שמתנשח בקדושה יותר ׳ וכמדרש גילו כוכחו שלחמרו בדבריו משה מלך לחרון לחיו בכ״ג ובני חהרן מבני כהוגה תרושה לבהן חרו״מ לבהן כ״ד מתנות לבהן מיד ויקריבו על משה ועל חהרן וכו׳ חמר לשם משה לף מלוכה חלי מפקח כו׳ פי׳ שחשם קורחים לי מלך בהשבשם כי נוזר חלי גזירות מדעתי כשחרי מלכים ׳ וז״ם משה חם כמות כל בחדם יחמון חלה כו׳ לף ס׳ שלחני כלומר לם לף יכים לכם טוב יכים מכשול לפני סדורות הבחים כי יחמרו שבחמת המלות ומשמשים וכל פקודי ס׳ כם מדעתי ׳ ע״כ דורש שיעשו למען ידעו ג״כ דורו הבחים ׳ כי רק דברי פי ד׳ המה ׳ וכם דוברים מתוך נרוני :

(ג) **ובן** גבי שמואל היה זה בעשות בין בעם שחשבו שמואל גיזר גזירות מדעתו ע״כ דרשו לשם מלך שיהנשו בזרוע עוזו ׳ וז״ם הקב״ה לשמואל שהרע לו ע״ז ואמר לו לף תוהך מהשו כי לם חתי ׳ בחיים חוביס לשמוע מליהי כ״ל מה שהמלך יחדש לשם מדעתו ׳ כי לף יחמינו להנביח שהם מלות ס׳ ׳ ע״כ חמר להם הנד לשם מספט המלך ומעשהו ׳ כי בחמת עיקר מלות המלך בלויתי בהורה בוח שיעשיג ע״פ מספטי יוסר ודיני לחת ע״כ כל חפקודיו שם ישרים ס׳ וכל שים שירח מה׳ יסמע לקול המלך ׳ ולזוה הזהיר שכתוב שום חשים עליך מלך שחשים לימתו עליך שחשם הקבל מורתו ולימתו וכמ״ם ידח ס׳ בני ומלך יכן שירח מבחורה ירח מבלומדם וכמ״ם לת ס״ל שירח לרבות ח״ת ומורח רבך כמורח שמים

ואם אין בהעם ירצה אמיס לא יהבן אימי׳ שטפל חמור מן
הטיקר • ואחה חפלים אינסג אח העם בזרוע עזו ובאומן
ידו לא בכח הדין והמפעט וירצה אמיס • וז״ם כגד נסס מפעט
המלך ומעשהו כלומר מלך כזה אחפלו לבחור בבגדגם המלך
אימים לו חקיפות עלמי ולהדם פקודים מדעתו • אל תחשבו
כי יבגיע ח״ע בעניה לבסחפק במועט כי בעניה ג״כ נקח
מלומה כ״ם אמולה ט׳ סגה בגלגל אחי רבע שקל בסף ונחתי
לאים סלגלים וגניד לנו אח דרכיכו (אחף בשמולה לח נהגם
מבל אחרים היינו בגשעו בדרך לא קיבל נדבות • אבל בעניה
לבניה לו חשורה בשלמה חיזה אים ממנו • זאח לא נמנע
כי זה פי׳ פרנסחו) אבל מלך לא יספיק ח״ע בזה כי בעניה
לא ירוש לבבו ולא יבניג ח״ע בגדולות כי לא ידרש איירמו
מלפיכו בגחי אם מדבר ד׳ • וכל בירח אח ס׳ יירח ממנו •
משח״כ מלך אשר ידרבו בעם שיבנג בזרוע למס ובעושם ידו
מלד חקיפות עלמיו נדהם סיפי׳ לו בית מרווח עם חדרים
סרבה וכוח יסים בחדר בעשירי • ומשרחים יעמדו בביכלו חמיד
ומאכלו יפי׳ מאכל מלכים ומשבדים לרוב • ויסיס לו מרכבה
לרכם ובית במבלות נדהם לו מרווחה • וכמ״ם אח בניכם
יקח וגם לו בעיכחו כו׳ ואח בעוחיכם יקח לרקחות ולטבחות
ולאופות כו׳ לעבם יעשר • ואחם הכיו לו לעבדים • אחרי
שחחפלו סיפי׳ לו לומן והקיפות עלמיו נדהם סיחגבג ברווחה
ובאופן אחר מלשר יהבניג בעניה בחדם בסבחפקות • ובעניה
שמולה ע״ם הרחם לבם מופח הוכך שבעניה מקורב לס׳ ורק
דברי ה׳ בקיבו ואין לו דעם עלמיים שלא קיבל חעיים ביום
לחקרא לאלסים ויהן מעד • ודעו העזחבם הסר עביהם כו׳
שלא כמו שאחם דנין שבעניה לומר מלומה מדעהו • ואף גם
זאח שהיו ממולא ושליח מבני הלדים • דהלא מפחם של מעד
לא נאסר לשליח ואיך אפשול סיפים מעד בעת שאין בעולם
גלך למעד • וע״כ לייבין אחם לומר שבעניה אין דינו בשליח
מלד בקב״ם כי אם בקב״ם חבך לעשות עושם ע״י עבדיו
בעניהים ובגאחן ופקיד בית אינו נאסר אסר יהו כיד בעב״ב •
ים לו דעם חזקה • וכ״ש אם בבינו ע״ם אלון בעניהים
שבניהם מדברת מחיך גרונו ולא כי׳ דינו כשליח מלד בקב״ם •
לא אמור ח׳ אבם נשאחי בגא סיא דומם סיעבו בס מלזאחו
ושלט בחאריס שלא מלאין העם • כמלך שאין מועח בידו מבוש
בחין מחזיק עלמו למלך מלד בלעדו • כ״א מלד אמרות בקב״ם
שמדברים מחוך גרונו • ע״כ אין לו בחם להחנשאות ולגזור
על זולחו גזירות בן בחמון בן גנוף והוא מופח שבל דבריו
בס אבל בקב״ם • גם אינו בחמולא מבין בני הלדים שידרוש
שבר אבני הלדים • ב״ז בבאלין בית בחיזה בית אשאר גניד
עליס אשר לא יקח בשר אבקונה כי בל בשרו יקח אחדונו
בגניד • בן אבם דבינו שבוא נאמן בית ה׳ לא דבם שבר
אבעם • כ״א בל בשרו קבל אב׳ • כי ידו כיד בעב״ב בביכול •
[וזה פרשתי מ״ם בגבדה ביד חזקה זו שדבר בו׳ והא״ב אמר
ד״א ביד חזקה בחים • שבוקשם לו אהחלם עמ״ם ויוליאנו ס׳
אמלריס לא ע״י בליח ולא ע״י מלאך כ״א בקב״ם בבבודו
ובעלמו וקשה ליה הא בחם אבום לא בי׳ כ״א ע״י אבם לזחה
אמר שלא אשב בבחוב כ״א אותן שבינו ע״י בקב״ם ביד חזקה
זו שדבר שנאמר בהם יד ס׳ סויה בו׳ ובזרוע נטויה זו שבחב
בינו אבם בבורות שבי ע״י בקב״ם בעלמו ובאורח גדול זו
גילוי שבינה ובאותות זה שמעד שהיה של בקב״ם ובמופתים
זה הדם שנאמר ונחתי בו׳ דם בו׳ היינו שם׳ בעלמו ניהן זה
האבם • ד״א ביד חזקה שהיה בו׳ היינו שבל האבות היו ע״י
בקב״ם ואף שנעשו ע״י שליח אבם לא נאשב בשניה באשר
שבינה מדברת מחוך גרונו • וידו כיד שלמון ס׳ בביכול •
וקאשיב העשר אבות אם בס ואח״ב שבינה רואים שם׳ בעלמו
ניהן האבות • ולא נאשב אבם בשליח • שברי בבל אבם בי׳
ד׳ או אחם אבות ואין בי׳ בשליח שובר על דבריו אם שהיה
האבם לד׳ או לאחם וע״כ שבולם בס של בקב״ם בעלמו אבום
אבם לא היה שליח • וא״ם וישלח מלאך ו ועילאו ממלריס

ודרבו מלאך זה אבם לא נקרא שליח כ״ע אלד הנשלח אליו •
אבל אלד בקב״ם הוא בידו • בשאר הוא נאחן ביהו בבל״ל
וז״ם אי אפשר בי אלך אל פרעה בו׳ ויאמר בי אהיה עמך •
והוא שאבם נשלח על אם שבשניה בקב״ם ואפשר אשניך גם
עליה ועשה הוא שולחו והדבו אי אפשר שיהיה הגבי •
ויאמר לו בקב״ם בי אהיה עמך בילך עמו ד׳ והשביעם שאבם
עמו בל בפעולות • וא״ב בי בבל אלד בית בקב״ם ושפיר קאמר
על בלם ויוליאנו ס׳ ממלריס בבבודו ובעלמו • ויהבן שלוחה
מביא סו׳ ר׳ יהודה הלך בו׳ לרחים שבולם אלד בית ס׳ שלא״ב
בית עריבם יאד • שבהלך בא סי׳ בא״ח דם ע״י בקב״ם • ובעד״ם
רק דבר • ובשח״ב בי׳ בבורות ע״י האבם יש׳ • ואלעיבן יאד
ס״מ דס״ל דבולם יאד אלת ס׳ היו ואסר לא נאשב לשליח אלמי] :

(ד) **ובזה** נגאה ליאוב קושית הפרשה דלריש טפ״י המבולאר
שאני מיני שלוחים האמ • ר׳ אחוה ממולא בין
שני הלדדים בין המוכר והקונה לו בין הנוהן ולוקה והב׳ זה
שמלא ר׳ הוא יהו כיד בעב״ב להוקיל לו להוזיל ובחזקתו
קאי • רק אלד הקונה לו המקבל הוא שליח • וכן יש בשניני
פרנסה מי שנוהן לו הקב״ם בעלמו ויש שניהן לו ע״י אים •
אבל האים שנוהן חיהו שליח אלד הסי״ם כ״א בהורה פקדון
נהון אללו והוא בנאחן של השנייס • וכנזבר שאמרו עליו אחן
יד שנייס אחן (ב״ק ל״ז ע״א) וע״כ המפייסו מחברך בי״ח
ברכות שאם הנוהן יביע על המקבל בעין חודעת שאחה אזי
ליבד בל זבותו במעשי הלדקה • שירחה בלאו הוא נוהן מאלו
ולא אאל ה׳ אחר בחמת חיהו שליח בי״א בפקיד ונגיד ומלוה למי
ליהן הרבות הנפקד בידו ולמי להלק • ונם המקבל יבביל ויבין
בי לא החדש המפרשו בי״א ה׳ אף שיחזיק טיבותא לעבי׳ •
עב״ז ידע שרק ה׳ נהן חלק אלו ליד הנוהן לו בי בן
נפל בגוללו שיפרנסם ע״י זולחו • ואם יימעט פרנסחו ידע בי
לא בחלוחת הנוהן עשהם זאח בי״א חטאי המקבל גרמו לו •
בי אם ס׳ יאר הולך והמיס בדרביו • ר׳ מהעורר ברלון
ה׳ רוח נדיבה בלבב המתנדבים להעשיקאו עד בלי די •
וכמ״ם סוף קדושין הרשותי אח מעשי וקפחתי אח פרנסחי •
ע״ב על שניהם לדעת בי רק מה׳ ניהן להעני המקבל • על הנוהן
לדעת זאח לבל ירע לבבו בהחהו לו והמקבל לידע לבלי להתרעם
אם ימעט לו • בי בן יעלה מאח ה׳ • ועב״פ נמלא שני מיני
שלוחים בע״ל בי יש שאני הלדדים מדברים פניס בפניס רק
שאין הא׳ מבין בלשון רעהו ומדברים ע״י מליץ • זה אין נקרא
שליח בי״א מלד ה׳ בהיות מלד הא׳ מניעה מלהביר לשון הב׳
ולא מלד הב׳ שם יבול לדבר בשני הלשונות • וכאמור במשה
פניס בפניס דבר ה׳ עמכם בהר • אף שלדעה ה׳ לא במעו
מפי ה׳ רק אבי ולא יהי׳ לך • עב״ז אמר על בל הדבורות
דבר ה׳ עמכם • כמ״ש אח הדברים האלה דבר ה׳ אל בל
קהלבם • שהוא כמו שה׳ דבר בעלמו עמם • בי המניעה לא
היו רק מלדם שירחו מפני האש • והנה אף שמשה רבינו
חיהו נקרא שליח מלד השאלה משום שהבינה מדברת מחוך
גרונו של משה • עב״ז נקרא שליח בשאמר דב״מ הל״ל מלד
המקבל כמ״ש שם בל מה שעשה אהרהם אביהו ע״י שליח
יוקח לא מעמו מיש עשה הקב״ם לבניו ע״י שליח והבית בעור
וילא ממנו מיש הרי בשמש נקרא שליח • ולעניו זה ח״ש שהמן
בעבור שעשה אהרהם אביהו בעלמו ליהן פה לחם עשה הקב״ם
בעלמו ואף לא ע״י שליח היינו אף שליח שמלד מי שנשלח
אליו לבד ג״כ לא • רק הקב״ם בבבודו ובעלמו • ומה שנאמר
שמפחח של פרנסה לא נמסר לשליח היינו לשליח נמור מלד
שניהם • שפרנסה טובה יהן ה׳ בעלמו (ע״י מלהיו טובי
רלונו) ובדבה ה׳ היא העשיר • אבל ים ממולא היינו שליח מלד
המקבל שבעלמו לא יקבל מיד ה׳ רק ע״י הטבע או ע״י חיזה
ענין אחר יזמין לו ה׳ וח״ש שני המאמרים • ומיובב קושית
הפר״ד • וה׳ יהן שפע ברבה מטובו לבל חי שלא יבטרבו עמו
ישראל זה לזה • ויהן לבל חים די מחסורו • וממעון קדשו
ישקיף לברך אח עמו ישראל בב״ט שלה :

קול ברמה

מדברים העומדים ברומו של עולם

(כאמרם ברכות (ו' ע"ב) על התפלה) .

נשמע מחרכות

בית תפלה

אשר בנו ידי רעיוני בעניני תפלה עם שערי והאולם וההיכל מחולק לתאים ,
גם בכופם דביר הבית . ויש בתוכם ג"כ הצעת פלפול עם דרוש מענין תפלה .

מבוא הבית

ענין דבר הספר הזה ומספטו לינני לריך להודיע לכל בתי הבית הזה . כי זמן מעיד עליו שמדבר מענייני הפלה . וגם בלשכת הגזית נלבה שם שטי לגלות לכל חזן שומעת מפתח כל הענינים אשר בכל חתי הבית . רק הסיבה אשר הביאתני הלוס להתילב בין כל חובבי אשר ולימת עלי דברי הסופטים את החיבור שם רחוי לבת בקהל החיבורים . עלי להגיד לכל מביט בספרי טרם החילו לקרות למען תגלל מהחשך אשר יחשדני כי הקות כבוד היתה יסוד מוסד אבן פנת בינתי ועלי' כוונתי טמודיה :

אל ידידי ! ידעתי גם ידעתי כי גם בין גדולי חרך חגשי שם אשר טבעם ילת בכל העולם . רבים אשר לא קבלו הכבוד הרחוי להם מחיבורם . כהיום שרבו הלוחמים בחמת קנאה להשכיל רוש הפלרת כבוד כל היבור . ומי יקום חיפוש ספרי זה הקטן לעמוד לנגדם להמלט מידיהם ומול כל יהם אשר יבלו לכל מחבר להעביר אדרתו מעל . שקר חלי הזלזולים (אשר יקלטו המחברים אל מלחות החנשים החלה) להם להשועה . כי לא בכח וביד חזקה יעלור את שנאתם וקנאתם בתוך חובי לבבם . מלאת החולה לעיני קהל עם :

ובזרם מים כבירים שוטפים הסיע גפנים וארזים יחד משרשיהם . כן שטף דברי המתקנאים השרש את כל נטע הכבוד אשר הטע אדמת החיבורים . ולא יחמין המחבר לקוס בשתילו . בלתי אם כשפו את קומת כבודו למולם עד אשר יעברו המים הזידונים . ולזאת רבים מהמחברים אשר יהחפשו לעיניהם בלבוש הענוה ויכחשו להם לאמר "לא להרחות חכמתי יאתני השערה כ"א להיזה הועלה הטעם אני רק בפעולתי" עד אשר יעבור דרך מחנה המקנאים בלי מציה מהם לב עליו . ויבא שלם בין אוהבי החכמה המכירים את ערכה לכבודה כנכון לה :

ובאשר מצאתי אני בין כל גזני עניני הגנוזים בהאי הבית הזה . לא מלאתי בינותם הועלה המסבים למדת הענוה אשר הלוה לי להניח את דעתם בו . אחרי שכל עניני חמה דברי הוכחות אשר לולא ההלבטותם בחיזה רעיון או הלטה בפי' חיזה פסוק או מאמר חז"ל אין חיש נעול מילחת שמים כמוני רחוי להוליאם מדלתי פיו החולה כמאמר ר"י בערכין (ט"ו ע"ב) חיני יודע אם ים בדור הזה מי יכול להוכיח וכו' . וכל בטחונם חיני כי"ח על הדבר חכמה החולכת אחם שהיא תהי' להם לפח לפחות שפחותיהם מיסרים ע"כ לא יאתה לי ההגלות המחברים . להסחיר את החכמה אחת כנפי התועלת . אשר אומר כי בעבורה בחתי . אחרי אשר ידעתי כי בלעדי החכמה תהי' המוכחה נעדרת מן וסרת טעם . ורק החכמה היא המולקת מן בשפחות החוכחה :

[ועי"פ רעיון זה בחרתי מאמרם ז"ל במדרש שה"ש דגש וחלב תחת לשונך . כל מי שאומר ד"ת ברבים ואינם ערבים על שומעיהם כדגש וחלב שהם מעורבים זה בזה . נוח לו שלא לאמרן מכ"ל . ובשקף רחזון ים לדקדק בשאמר . שאם יגרע מעלת הדברים המתוקים כדגש בלא חלב שגם בדגש לבד ים די מתיקות וערבות . גם דוחק לפרש כוונת המדרש שהם אינן ערבים כמו דגש וחלב המעורבים שאינם ערבים ג"כ נוח לו שלא לאמרן ויפרש תחת לשונך הייטו שיכחידנו תחת לשונו שהרי בכתובות (קי"ח ע"ב) מצינו דגש וחלב המעורבים יחד מעליותא היא . [ולאיתא שם רמי בר יחזקאל אקלע לבבל ברק חזיתו להכהו עיזי דקאכלן תותי תאיני וקנטוף דבשא מתאיני וחלבא עייף מייתו ומיערב בהדי הדדי . אמר הייטו זבח חלב ודבש] :

ונראה בביאור דברי המדרש הנ"ל אחרי הסבר הענין . שהנה הדבש ים לו מעלה מלד מתקו ומופת הטעם המורגש לכל חיך לוכלו . ומגרעת אחוזה בו אם שים בו הזק לבריאת האדם האוכל ממנו הרבה כדי לבבעה . כמ"ש שהע"ה (משלי כ"ה) אכול דבש הרבות לא טוב . וכן אמר עוד דבש מלאת אכול דיך פן תבבענו והקלאתו (שם) . וכבר פירשו בזה ספרי הדרוש (תהלים י"ע) פסוק הנאמרים מזהב ומפז רב . ומתוקים מדבש . שדוד המע"ה טרם שרלה להעריך מתיקות התורה לדבש כאמרו ומתוקים מדבש ונופת צופים הקדיש לומר מתחלה הנאמרים מזהב כו' לבל יבעה השומע דמיון התורה לדבש לומר כי בכל עניני הושוזה לדבש גם לאופן זה שלא יוכל האדם לקבל ממנו הרבה . וע"כ ימשוך האדם את ידו ממנו מירחא פן יזיקנו הדבש . אמר הנאמרים מזהב כו' שבזה דמתה לזהב . שריבוי הזהב היא ברכה לאדם ולא יהיה האדם שבע לעולם מתאותו כאשר אמר שהע"ה גם עינו לא תשבע עושר וכן אחז"ל אין אדם מת וחלי תאותו בידו . כן הסורה כל מה שמוסיף האדם לחנות בה . יותר מתאמלת תשוקתו בקרבו לדבקה בה . גם מה שמציע מאחמדי עיני התורה ייטיב לנפשו . וריבוי הבנת התורה היא הלהת הנפש . ועיד הסולם ערך התורה על ערך הזהב שאין לאדם שום הרגש טעם מתיקות בהזהב . כי בזה דומה לדבש

לדבם לעין המתיקות · וז"ם הנחמדים (כלומר לעין שחמדם ומתוקים מאר לה תזוז מהדבר הנכסף) מזהב ומפז רב . ומתוקים מדבש · (כלומר לעין המתיקות דמתם לדבש) · ולעומתו כל מס סיגרע בדבם נעלה בחלב · שהחלב מועיל לבריאת הגוף כמ"ש (כתובות ס' ע"ה) גומא יונק חלב בשבת · ופירש"י גומא המילל מכאב לבו . יונק חלב משום רפואה . וכל מס שירבה הנדוש לבב לשתות מהחלב · ירבה לו העלה למכאובו . ובזה נעלה ערכו על ערך הדבש . תחת מגרעת המתיקות שאר לו מעין הדבש :

וכן בד"ת · לפני רשאים יפרדו עיניהם · הת' חדושים בגפ"ת בדרך פלפול או רעיונות נפלאות בפי' חיזה פסוק או מאמר בדרך דרוש · שאר זה המין דומה בעיניו לעין הדבש . שגם בחוכו מורגש לכל מבכיל מתיק"ת נפלא . וגם המגרעת שלדבש יש בו לרוב הסמון · שלא כל נפש תוכל לקבל ממנו הרבה · שכמה מוחות נלאים נשוא שכל השכלות הרבות הנעשים עליהם מפי הדורש · עד שכמעט ישחית ויחבל את כח שכלם בהעמיסו עליהם יתר דבריו יותר מכדי כח תבונתם · והת' הוא עיני מוסר ותוכחת הערוכים בפי הדורש · זהו המין הנקי לחלב בעיניו שגם הוא מסממני הרפואה למחלת לב בחולי הנפש שתוסף מכותי' לנפש ממנה מזורה · ולחזקה בחכמת הדורש וירחת שמים : וגם מדופי שבחלב לא נקה המין הזה זהו שהוא נעדר המתיקות . ולא יערבו על חוך הטומע · ומעט שאר יגרו לשמוע דבריו . ורבים שאר תבחל נפשם בהם · ובחמרו טוב קיסם כו' יסיבו לו טוב קורם כו' :

ולבן הדורש ברבת עם שאר לא יתכן מהיות ביניהם רבים שאר חין בכח שכלם לסבול הרבה ממין הרחשון יחתם לו לבחור המין הנקי · ולמחק את דבריו במעט ממין הרחשון שאר ימהול בתוך דברי תוכחתו חיזה חידוש בגפ"ת או חיזה רעיון בפי' חיזה פסוק · וזה ימשיך את לבבם לחבריו · לשתות מכלי החלב שאר ישקו : בעבור מתיקות הדבש הניתן בהם · וזהו שאר השבתי בכותל המדרש · בחמרו כדבש וחלב שהן מעורבים זה בזה : לומר שכשם שהמזג הזה יש בו ב' המעלות · המתיקות והתועלת לבריאת הגוף · כן דברי הדורש בהיותם ממזגים מב' המינים יחד · יהיו דברי תוכחתו ערבים על חזן השומעים · בעבור מתיקות השכלת הרעיון הנכלל בתוכם (ולא יכבד על השמן רוב דבריו בשאר שנדרשים לתועלתם) · כשאר תוכל כח שכל השמן שאת · וזה יומלנו לחמרותיו לחיך השם ויניחו על דעתו · וגם תועלת השם ימלא בשם] ·

אמנם קורא נעים ! יודע אך היום כי לא לגחול כבוד בניח שקטן הזה בחחי השעשו · ולא תכלות בני חדם יאתם ספרי לרכוש · וכמוגע בכבוד שניח לא ימרח זה את רומי שאר לא תרם לבקש לא גדולות בחיבורי הנעירם זאת · כ"א לבקשת והפצרת חנשי עירי שאר חלו פני · לכליל להם מעט מעניני השלם לעורר לבות הנכספים לדברי · ונחתני רוחי לבלי להשיב פני מיודעי ריקם · וכוונתי להם בימים אחדים (ובעזרת השרודות) שניח הזה :

ומאז השלימם פעולתי את עניני · לא חותם נפשי להתאדר לפני השם במלאכתי · יען כי לא חזקה בעוני אם יפיקו דברי חן מעיני העדה · ועל מספט רעיוני לא נחמכתי · בידעי כי שוחד יחכה עלמו חעור עיני החדש מראות שמן דופי בדבריו · כאמרם חין חדש רואה חובה לעלמו · עד כאלף ימים · ותהלות דברי יבשרוני השם · כי מלאת ספרי הקטן חן בעיני רוחי' לבחת את רחשה במספר החבורים המחללים ע"פ חבל · השיאני גם לבבי להתאר תגודת תחתחי ולפחת מוסרותי' · ולבוניח ממשגר דברי הספר הזה החתום בחותם מכתבי ולהחליף שמלותי' להחלבם בבש חיבור · ולשלחם חפשי לנאת בין דורשי החכמה :

ע"ב לא יפלא בעיני הקורא על חאר מעטתי בדברי בחיזה מקומות כדת המחברים וקלקלתי בשעיניהם מן סרחוי · אחרי סודעו שהחלת המעשה לא היתה לשם חיבור (רק בהבנית הקדמה לפנקס החברה) · וכחן במוקף עליו להחשיבו כחיבור גם חנכי לא דרשתי מפי קורחה · ולכן גם המעפיל על ספרי להספילו ממעלת שם חיבור · לא יפגע זה לכותבי במלאכתי · כי כבר השלימה תכלית כוחה פעולתי · רק להיחרון הסוסיפו הקורחים בהדר הבית ובבודו ישלט ידו :

אולם לף אחרי סודיעהך עתי את כל זאת לא תמהר לחת דופי במלאכתי אחרי הרבים ואחרי רחו ויחברוה ותיקר נא בעיניך נפש בעלי — :

המחבר

בית תפלה

וזה

שער הבית

בו יבוא ענין איסור מלאכה קודם שיתפלל • והסבר מ"ש הלבוש שאותן האומרים תהלים יאמרוהו קודם התפלה •

האדם ביום כשרצו (א) כומך למלך על כל יומי חלד
(ב) ומוסיף ממשם ונכבדים • ניתנו לו גרושי פני
מלך היושבים ראשונה במלכות • ועפ"י פקודיו יתנהלו כל
מעשיו עושי רצונו (ג) כחות נפשו העובדים הוזו בכל לבב •
הם למלחמה הם לשלום • הכח ירונן בין שלשים • ויעברו
בעברות לך למלוות רצון מלכם :

המלכה הזאת נתנית לפנים (ד) בעת שתחבר בחדר
למעלני ס' • בשמעו בעת בואם לאכול מעץ
הדעת טוב ורע • להיות לפחי ממלכות • ימ"ע ויע"ר • וכ"ח
מבקש נפש רעבו (ה) ורב החבולות שמליהו כל אחד להפיל את
רעבו במאורות ובמלידים אשר יכין לרגלו • וכולם יחוזי חרב
מלומדי מלחמה • מערכה מול מערכה • (ו) ושמלחמה הזאת רבה
בחדר עד היום • ולחוש מלחוש יחמץ עד בוא משיח לדקדו •
לפתח הפתח ולכלות שמרד ותעבור ממשלת זרון מן הארץ :

המלך אשר התחזר עוז להתגבר על רעבו • לא יחמין מנוחה
ומבקש במלכותו • (ז) עד אשר יכנים את כל מערכיו
תחו במסורת סבירת • כי אז לא יירא מקול תרועת מלחמת
אשר בלורר לחמו : כל עוד חיי רוח במערכיו • כי שמה יהיו
לו לשלטים ומגינים מפני חוזבו המבקש נפשו • ושמה יעמדו
לו לעזרה לכל חסוך שמלכה ממנו • עד חוס ימי חיי שכחות
שמערכיו לו • בבוא השיעה אשר כיה • (ח) שמות לכל כחות
החדר וחוסיו • ויקוס דור תחר תחזיקם בבקר בקומו ממטתו
כחות חדשים וילידי יום אשר לא היו בעבירת לעבודת שמלך • אז
(ט) התחדש שלחמה ונגש בלר עם לבחיו אל החומה לשבור
בשער ולבוח אל עיר בוקשה עיר כולה נערים קטנים אשר
לא ידעו לשלחם • [וכוח ע"ד אמרס ז"ל (קדושין ל' ע"ב)
ג"ר יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר
וכו' אמר ר"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום כו'] ואין טוב לשלך כ"א בכח בזקן (י) הבוחר מדור שכולך • אשר
בפקד את אומר לרחבו אשר כי' בקשר בבירת • בקומו מתוך
בעדה לספר לשדור הבא טובת שלך אשר בחוכם מלפנים • ויקר
שדרו ואת השפרת גדולתו עד כי ילביב בלבבם הם שהתעוררות
לאהבת שלך • ויתחזקו לבבנים את ליאתר בעול מלכותו : —

והן שמם כשבוקי דזמרס אשר הדבר בכח הזקן לכל כלור
שחדם בגולדים לספר לכם רב ניחוח שבי"ת • ופתדו
ואימתו עד כי (יא) ישוררו כל בשחות שחדשים בשומעים כל
אלה וימלאו אשבם והשוקק לשלך ויעטו ויאמרו בלם פה אחד
שמע ישראל וגו' • להמליכו שלך בחוכם לשמור כל פקודיו ולעבדו
בכל לבב בחמת ובחמים • עד כי מרוב השוקשם וגילת אשבת
נפשם • יגיעו לפניו מנחת מרחשת לבבם בחמלת בפם אל אל
בשמים — ולטילם"ט סוכן בסא בלבב שחדש להיות מלך על
כל בחוניו אשר בהו לה' בבריה • ובעת יסב עליו מלוכתי נפשו
שחגלגלים לשמיתו • וסיתה מנוחה ושקט בחרמוניו :

התורה והמלוה שני שרי מלוכת הילם"ט • אחרי השביעים
לת העם בבית ה' לעבודת שמלך • לא ילוו עוד
למשרתי המלך • לשגור בעבד שחומה כל היום מפני לר ושויב
כי יבוא כי למה יהיו במלוי בתוך העיר • ויהום חייבם
[כאמרס ז"ל (תבוא פ"ב מסכת י"ז) אם אין קמח אין תורה •
כי הבנת טובות טוה"ז היא שמירת מעולת מכמת עבירות •
והלכת החונסים לאדם להסבילו על דעת קונו • כאמרס ז"ל
(ר"פ מי שהוליחוהו מ"ק ע"ב) שלשה דבריס מעבירים את
האדם על דעתו ועל דעת קונו כו' ור"ל ודקדוקי עניות •
וכן אמר החכם בספרו (משלי ל' ט') רחש ושובר אל תחן
לי וגו' ופן אורם וגנבתי והפשתי שם אלהי • וע' ברמב"ן
פ' בחקתי ופ' כי תבוא שזה טעם היעודים הגשמיים בעד
שכר מלוה • אף שבכר מלוה בהחי עלמת ליבא • אך בחבר
המה נהונים לאדם בתורת סיוע לקניית שלימות הוה"ק ולא
בתורת שכר ע"ם • וזה שכ' הרמב"ם (פ"ט מה' תשובה ה"ח)
וז"ל מלחבר שנודע שמהן שכרן של מלות כו' היא חיי טוה"ב
כו' מהו שבחבב בכל התורה כולה • אם השמעו יניע לכם כך
כו' והבטיחנו בתורה אם נעשה לותה בשמחה ובטובת נפש
פיסיר ממנו כל הדברים המונעים כו' ויפניע לנו כל הטובות
המחזיקות את ידינו לעשות ההורה כגון שובע ושלום כו'
וכה"ח לחבר שהבטיח בטובת טוה"ז ולדקה הכי' לנו וגו'
עכ"ל • כי אין עיר ומקום המספקת מחיתה מלבבי' • כי
המשא ומתן הוא הקשר לחבר שנד בה ה' עיר לעיר • ומדינה
למדינה

ל ש כ ת ה ש ע ר

הוא אוצר מפתחות תאי האולם וההיכל •

(א) ע' בחולם הבית בפתח החולם ובתח הרחבן שבו מבואר ענין מעלת האדם על כל הבריולים בהתהלכו בפני ה' : (ב) ע' בתח הבני מהולם שבו מבואר לין שבחיות החוסים מזוכבים מהלאת הגשמיות • עין בעין יראו פני ה' לבחות, וחומרות הגשמיות תעור עיניהם מהביט אל התלסים • (ג) ע' בתח הג' מהולם הבית • שבו מולא' ענין שכל מעשה הכחות כולם תלויים ברצון החוסים הם עוב והם רע ח"ו • (ד) ע' בתח הזכר בתוך כי אז היתה רחשית ממלכת התחום הנוספית • (ה) ע' זוהר פ' ויחלח (ד' קס"ט ע"ב) וע"ד ילח"ר שליט בעלמא, ואיהו אתמני לגבייהו דב"ג ואתכח עמהון ובעקימו ובסקיפין (בעלילות) אתי לגבייהו לאסבאה לון מאורחוי דקב"ה, וכן בפרשה ויצב (קע"ט ע"ב) ואיהו אתי עם ב"ג בתסקיפין כו' ע"ש • (ו) ע' בסח"ז פ' לך לך (ד' פ' ע"ב) הבלחיו בתח הרביעי מהסיבל • (ז) ע' בתח הג' מיסיבל הבית שבו מבואר שלף שעיקר עבודת ה' היא התחבבות • עב"ז מריב הרגל האדם לתחות הילר • לא תבטח התחבבה טובה לעמוד לימים רבים בלתי אם יהיו כחות האדם כולם בתומכי נפשה • (ח) כמ"ש בזוהר (ד' קפ"ד ע"ב) דאת לית לך ב"ג דלא טעים טעמא דמותא בלילית • וכן (בד' קס"ט ע"ב) דלית לך מאן דנחית בלילית דלא כו' ע"ש • וכן אמרו בגמ' פ' הרואה (ג"ז ע"ב) שיהם היא ח' מס' למיתה • (ט) ע' בתח הד' מהסיבל מבואר ענין התחדשות מלחמת היל"ר בבקר • (י) ע' בזוהר פ' לך (ד' פ"ב ע"ח) ת"ח נפשה דב"נ כדסליק לערסי' נפקת מיניי ושלקא לעילא כו' נפשה שלקא ולא אתאחר בה בהדי גופא • בר חד דשימו (בשימו) דקיסטא דחיותא דלבתא כו' ע"ש • ופי' שבאחר הללו בעת שיניתו דשימת מקום הבלי החיות שלב ונפשם בו תמיד • (יא) ע' בתח הרביעי מהחולם שבל מעשי המלוה מעוררת את חושי האדם לבן אחרי ה', להיות גם הלבב משבח אחרי הפעולה • וע' בפתח הסיבל אין שבהתפלה תרבה בח שהמשבח את הבב האדם מכל מעשי המלוה • בהשמיעה לאזניו מהדר

נתן

למדינה • ובחלוקות טעיני טוה"ז לגד בחלק הנשמה עם הגוף • לך שומריס יפקידו לפתח השער לכל זר ההולך ריקם בלי סוס עסק להביא מחי' לעיר • שזה מופת ברק לבעבור רגל את הארץ בא הלוט • ויהדפוהו ליזור לחוץ • וגם הבא עם הבוחה וסחורה לחרי גמרו עסקיו • לא יתנו לו בעיר לף מלוטה בחבר שלין לו חזקת היסוד • כי רק להחורה והמלוה לבדם נתנה אדמת לבב החלק למורשה • ועטיני העופ"ז (יב) המה רק כנריס להביא מחית ושבי העיר • ע"כ משפטם משפט הגר החורה הבא בשחורתו • חבר לא יכניס שחורתו לחנות כ"א בחוץ הדרך בין חנני השוק בחוך • יליב טנלתו העמוסה משא שחורתו • כן עיני טוה"ז הבא להביא מחי' להחלק • לא יקבע מקומו בחדרי לבבו פניחה ולהשחקע במעמקי לבבו כ"א לך כגלותו מעשיו יעתק מלבבו וילא *)

הגה"ה

ועפ"י זה ביארתי מאמרם ז"ל בחגיגה (ב"ג מ"ד) ר"ם אומר הוי זהיר בק"ש (ובתפלה) ובשחתם מתפלל לפני המקום אל העם התפלל קבע כו' ואל תהי רשע בפני עלמך ואל תהי רשע בפני החבור • ואפי' בשעה שהוא מהלך עם הבריות • ואל תהי כבודו לבית זינתו כמקדש • ובבית זונתי לביתו כדרכה התעורר כח זכרונו מול מבטת עיני עלי, חולם עשה ביתי בית היל מבוהלה ודחופה בדבר המעשה שלקחת חזני כי רוחק דירת כבודו מבית זונתי • ועקר דירתו לדור ברחוב אחר אחר שם לא הבא זונתי • ובאחר ידעתי גודל טרדתו בעסקיו אחר יתעכבהו מסביב פן יבואהו עסקיו לת עיני מכתבי ויתמשך חיזק ימים וזונתי הסבול לחן גדול בין כך • ע"כ בחתי להפליגהו בית שיכוש על זכרונו היטב שגם בהתרחקו מביתי לא ימוש עין בקבתי מלבבו ויתן לה מקום בלבבו בין המון עסקיו חובבי לבבו • כן החדש בהיותו בלב נגד ה' בתפלה תהי' הפלה בהעלה בעלמה מעוברת לבבו לדבקה אל ה' • ולזה הסתפק התנא במעט אתריס שהזכיר לת החדש בבל יעבה תפלתו קבע אלא רחמים והתחנונים כו' לך בלבת ה' זהם ברחובות קרי' בין המון עסקיו שהם יבחינו ירחת שדי בקל אחר לזחת מלוי בעסקי החדש עול וחמס • לף שבחוקו לביהכ"נ יתפלל בלב שלם וירח ה' בחוך • כי בהתרחקו מבית ה' ועמדו מוערד בין עסקיו אחר היל מתחלך בעיני טוה"ז ובקל יבוא להחפחות להכבל בחוזק עין אחר לא כדת • ע"כ היסיף הגנה להזהיר לת החדש בגם בהתרחקו מבית ה' יזמור בזכרונו ירחת שדי להיות ירא ותרד לדבר ה' • גם בעסקו בעיני טוה"ז ולינו נלא לפני ה' • וזהו שאמר החנא ובשחתם מתפלל לפני המקום לל העם תפלתך קבע כו' ואל תהי רשע בפני עלמך • כלומר בגם בחיוך שומד בהיכל ה' לפני המקום והיותך בפני עלמך בין עסקיך • לל תהי רשע • תאמר מלעשות רשע ושולתם • גם זהו הסיפא שלא תהיה רשע • כשתהיה זהיר בק"ש ובשחתם מתפלל כו' אלא רחמים והתחנונים לפני המקום • בזה תוטע • בגם חח"כ בהיותך בין עסקיך בפני עלמך היינו לא לפני המקום • נ"כ לל תהי רשע • שהק"ש והתפלה שתחזק לבך בירחת ה' • תעזו לך גם חח"כ שלא תחטא כל היום :

אמנם (יג) טרם עברו כחותיו החדשים בין גזרי התהלה והתפלה לעמוד בבריח עם מלכם • לא יפתחו דלחות לבב החדש להכניס העסקים המביחים טרפו • כי הם המה לבחי היל"ב • ובן יגזול לת עבדיו לשעבד כל כחות החדש להחות היל"ב • ויחזיקו בעיר • — ולכן ח"ל זירח (ברכות י"ד ע"ח) העושה חפליו קודם שיתפלל כחלו בגם במה כו' לשור קלמינת וכדרב חידי כו' לשור לעשות חפליו כו' (ובגי' רש"י שם דחי בגי' הע"י לשור ליתן שלום מחי מקשה במה קלמרת דלמת כרב ס"ל ועי' בריי"ף שם) שלשור לדק לפניו יהלך (לדק מלשון שמעה ה' לדק (תהלים י"ז) טפ"י דרש זה) ויסח לדרך פעמיו • כי התפלה הלבישהו עוז והעלומות • לבלי לירח מחלי היל המלחים מחשפחות טעיני טוה"ז • כי עיני טוה"ז המה החשפחות לחלי היל המוחים ומקובלים שמה והבא להתעסק בהבלי טוה"ז לף שבתחלת בואו יסר לבבו עם ה' • לך בבוא לבבו הוך פנימיות העניים התלת

היל

לשבת השער

נחן כבוד לל וגודל תפחרתו • (יב) ע' בתת הרביעי מהיכל הבית לוך יסיר להולכים בתמים להיות כל מרחוניו פועים לל הבלית מעבי החורה וירחה • כי כל מעשה לה תכונה כ"ח ע"ם תבליתה • ויש לבוין זה פי' שכתוב בכל דרכיך דעהו והוא יישר מרחוניך כלומר שבהבלית מיסר כל מרחות עקלקלות בהיותה כולם פועים לל התבלית המעיד שמו עליהם • (יג) ע' בתת השלישי מהיכל הבית :

הילך ידם בילקוטה לירות מפני לחבני, ומני מול הלבב ההולכת בתומה וישרתה. לכן אין ללבב החדש ללכת ערומה בלי לבוש העריון ומגן התפלה. גם עניני עוה"ז המה כחומיס המסתבכים בלמר אחר לא יתכן לנקות אח"כ הלמר כולו. לבלי יותר מהחומיס בלמר ומהלמר על החומיס כן מצרניס עסקי עוה"ז ענפיהם בעיקר המחשבה. עד כי לא יתכן לנקות ולטהר המחשבה מעניני פרטי העסקים לבל יבלבלו כונת התפלה בעמדו להתפלל ואחרי מחשבתו בשם נטרפה בידי זאבי ערב אחר אף אם הגלל מידם לא יעזבוה שלימה. כי אם יחסירו ממנה חיזק אחר לעשותה מוס. כן לא הלא המחשבה המימה לה' כאחר היתה מידי עניני עוה"ז. הטורפים ומבלבלים רעיוני החדש. ע"כ זה העלה היעולה מפי חז"ל לכל מתחסק בעבודת ה'. לבל יכנים בגבול החומיס המתחדשים לבקריס סוס עניני מהבלי עוה"ז. למען יהיו טהורים מכל מזמה מחועבה בבוחם הלא היכל ה'. ואחרי לרצון לפני ה' התפלתם הללוה ממחשבה זרה:

אולם בעוה"ב עול הפרנסה כבדה. והחדש לא ימלא ספק חיותו מכל המון העסקים. וע"כ הגריס רבים בעיר. והרבה יעשו להם בית מלוחות בלבב החדש. ואחו יהיו בעת קומו ממטתו ויפתו בשחר לבבו לגזול ממנו כל החומיס וכל הכחות להרחיקם מקול דברי הכח הזקן הקורא לותם. ובלם כלאן יחשו אחרי הבלי עוה"ז המטרידים לותם ולא ידעו כי חורבים המה לעיר ולמלכה להפשו חי. ע"כ יפה עשו חסידים הראשונים שהיו שותים שעה אחת קודם התפלה (ברכות ל' ע"ב) לטהר רעיוניהם מכל טרדה. ונכון עשה הלבוש לומר תהלים קודם התפלה. כי בלקוח החדש כנור ד"ם ע"ה לחתה ביד זקני כחותו לשיר לו שירי נועם. המוסבות אח כחותיו החדשים מבין הבלי עוה"ז ללכת אחר ה' בכל לבב ולדבקה בו בהתבה עזה. לבוש בחלצות טיהותיו להמליכו על כל כחותיו ולהגיש לפניו המנחה (היא התפלה) בכלי טהור ממחשבה זרה למען תעלה לרצון לפני ה' המוסיעו מכל צרה ואחר קבלו טול מ"ם וכחותיו מוסבעים לעבודת המלך. ולליקו לחם הפלחו לפני ה'. ילך בעניני עוה"ז בטח מכל מכשול ועון. וה' יצליחהו במעבדו ויעמהו בדרך יפר וטוב ומולמה:

וזה
אולם הבית
ובו ארבע תאים.

פתח האולם

בו יבוא ענין מעלת האדם על כל הבע"ח • ובתוכו יבוא ענין הוצאת גלוסקאות לעתיד

הנה כרחם לבח הנפקד מפי המלך בעבור רוב מריותו והסכלתו בכל דבר. כן החדש בבחו המלך ה' לבחות על כל בעלי חיים. לך בעבור כיות מדרגתו גבוהה ועלה מכם בחר לים והבללה. ע"כ ניתן חחיתו על כל המתבוננים בזאת. כי קרן חור פני המלך המבשרו חביפה ופרוסה על פניו ולך בלבב בעבור שבחות יחזור לימה ורעד מרחף פני החדש הפר לא בע מדרך ה' ימין ושמאל. כמו שמלינו בדניחל (ו' כ"ג) אלהי שלח מלחכי' וסבר פיס חר ותח. וז"ש ורדו בדגת הים ובעופה כו'. וכ' מנשה חיליער בספרו חלפי מנשה פי' יפה כוונ הכחוב (בראשית ל' כ"ו) נעשה חדש בלמנו כדמותנו. שחתרו כל המפרשים לפרשו. ואות פירש כפשוטו כדמות העליונים בזה שניתן בידו ממשלה על כל הבריות כדמות מלכים. וז"ש כדמותנו וירדו בדגת הים וכו' ובבן וע' במורה נבוכים שפי' ענין בלשם שהוא צורה הפשלית. והדמות הוא בענין שבאמרו בצורה בפשלית הוא דמות חלהים לנזר חומר ויקש לו. וכל עת שנאמר שחדש בלמו ניתן מחיתו על כל חי. ובאחר שכל מחית בלבת נהוגים לבם מאחך ע"י בריתם ובאר בלבם. להיות הוא שמחלק לבם. וגם בכנת מזונו של באר על שבם בלבת. לבבל ולרקח בעדו ולבנים לפניו שמרקחת בעת תלוחו. וכל שאר יאחל רוחו לא יחלל מ"חו. בן עול מחית ובלטרכות שחדש בשלם בשעניו ותנים בריניו עם ה' כשחד"ר קודש שחתו. על לותחי בברוחים כולם. להגיש לפניו שמחבל מהוקן. וגם כל שחרע יסודות היו מוטעדים לשחד"ר ובשחן הולים גלוסקאות להגש לפני בריתם ושאר שלבם (שעל ידם יקבלו כלם כל מחיתם וכויתם) מחבלות מהוקות ומוטעמות כפי רלון שחדש. כי בזיות שחדש מזוך מחלחת בטומאם ובים כוו קודם ושבור. גם כל היסודות כולם היו מלוחים נוחנים פריחם בזי מטעף בדע שמעורב בהם עזה. עד שחטעם לשמך שאר גדלו. ושורד מגלון ממבלתו. וסיסר ממלוך על הברואים וכל סיסודות יחד ויבב החדש להיות עבד לבם בעד מזונותיו ומחיתו. ונחן לעבוד חת כחדמה שאר לוקח מבם. בשחעבד בם מחלק ברע. ועי"ז קין ודרך הלחיה. ולא חתן פרי בלי תערובת פסולת ומין ומומים. ומוברת כחדש לחרום חדמתו לגבה הקולים ושח"כ בחת שחתן יבילם להרום בחבואם ולבסוף בפסולת וכן בעניני בעסקי מחחלם בים בלי מוכשר לקבל בבפעת חלקים שפע בגבואם מבלי משך ומבדיל. כי חומרו בים מזוך כמדבת חליהו שמלח חין לו לבעלות גוו לשרוש ובמבם בעלותו לשר כי בים בולו רוחני ושח"כ בבבסיומו שח גוו לא יכון לקבל שפע בקדושם כ"ש ברוב שמל ויניעם בשחקדשו והעבדו ע"י בחורם ושמלוש. ושחרי עבודת יחבן לו להסיג מעלת רוח הקודש ובגבואם. וכמו שחשב ר' פנחס בן יאיר מדרגות השביאות לידי רוס"ק מדרגה שחר מדרגה ולא בקל יבינם. ויחבן שחדש"ר קודש שחתו לא בי' נקשר חיותו כלל

הגה"ה

ועפ"י רעיון זה ביארתי מ"ש בחעניות (ה' ע"ב) ר"ל ור' יולחק הוו יחבי בבעוחתא ח"ל לין מבייחין ליומא מר מלחא ח"ל לין מבייחין בבעודא • לבחר בבעיד ח"ל ליומא מר מילחא ח"ל יעקב חבינו לא מת • ואין לעניננו לחרחי שים שמיכות המלמרים הכ"ל דשם בבעל הטורים פרשם וירח ע"פ ויחכלו ויאמרו חליו חיש ברש לחשך כ' מכלן שלין מבייחין בבעודא שיומ שלא שחלנו עלי' כ"ל לחר שחלנו • ובשם בגמ' פ' בזמון *) בשחמר כי בלי מזון לא ימים כי לרוב זכות גופו נדמה כמלחכי מרום לחבר לא ידבשו מזון וכם חיים לעולמים • וכאו מבם רביו ע"ם שחי חרבעים יום בלא מזון ומחי' לרוב הזדככות גופו עד שבחת כולם במדרגת בופם לחבר ח' לעולם • ואיכה דורבת מזון • ובי' ניזון מרוממות בקדושם לחבר שלף לקדבו • בן שים החדש קודש חטאו • שלף שבים חוכל כמ"ם מכל עץ בגן חכל תחכל • עכ"ז לא

כיס קצר יסודותיו ומיושבו הלוי בהמזון (גם יהכן סמיו עלי סגן עדן רוחיס) :

הכוללים ליחת ר"י ב"ר חניגא אמר דשתלו עלי' לגנר לה כוס של ברכה ומ"ש אין רצי' דאין מסיחין בסעודה די"ל דמשום דכוס של ברכה אין שייך כ"ת אחר המזון לזשת לה שתלו מקודם כ"ת אמ"כ אך יש להקשות אין שייך כוס של ברכה כיון שלא סי' בהמ"ז דלמא לה הביא מפני שפרסה שרה נדה כדאיתא שם בב"מ • וע"כ לומר דריב"ח דקאמר לגנר כוס ברכה לה ס"ל שפרסה נדה וסי' לחם ובהמ"ז • ולת"ד פרסה נדה ולא סי' לחם ע"כ הא דכתיב ויאמרו אליו איה ויאכלו הוא משום דאין מסיחין בסעודה כמ"ש הבעה"ט • וקאי הבעה"ט למ"ד פרסה שרה נדה • וכן משמע בהשרה"ת פ"ק דר"ה דיש מחלוקת אם פרסה שרה נדה אם לא ע"ש • והכא גמ' שם ובפ"ש הבע"י תמהו מהיכי לשמוע בדבר הפלוס שאף הקב"ה סיגף בו • שאמר למה זה לחקה שרה כו' ואני זקנתי • וסיי המרה ואדוני זקן • וזה ההוכחה נראה דלימו כ"ת למ"ד פרסה שרה נדה • ומתפרש אמרי בלשי היתה לי עדנה בל' פסיעות היינו שעל עלמה אין לה עוד פלא מכוס דסיתה לי עדנה לך ואדני זקן • ומ"ש כל תמיהתה לא סי' על עלמה כ"ת על שפרסה וה' אמר לאברהם שתמסה על עלמה והו"ל שפיר סיומי מפני ד"ש • אבל למ"ד לא פרסה נדה וע"כ מפרש היתה לי עדנה בלשון בהמי' ועבר במקום עתיד וכמו שסי' כתוב תהי' לי עדנה ונפלאתה על זה שאמרי בלשתה לך יהבן בתהי' לה עדנה ועוד גם אדני זקן • וכן מפרש בחמת הרמב"ן בפי' החומש • ומ"ש כיון שגם על עלמה תמסה • לא סיגף הקב"ה מלומה שבחמת סי' תמיהתה גם על עלמה רק שקילל הקב"ה את מלמרה ולא סיים מה שתמסה גם על היסה ואין רצי' דמוכר לו מלוה לשנות בדבר הפלוס • והכא מעלת יעקב ידוע ע"פ המדרש שלא סיגף בדבריו • והחמת סי' כר לרגליו • וכדאיתא בגמ' סוף מכות לא רגל על לשונו זה יעקב • ומה שסיגף בדבריו בעניו הברכות אין זה כ"ת מפני דרכי שלום • וע"פ דין סי' מניע לו הברכות ולא בא בויכוחים ובעגה שסי' יצחק בומע מעשיו הלידקים • אך מפני ד"ם סיגף בדבר ליקח ברכותיו בערמה • אך אם נאמר שאין מוסר לשנות בדבר הפלוס כמלא שאך עולתה ביעקב ולא הניע למדרגה שלא מת • וזהו דקאמר מקידם אין מסיחין בסעודה וזהו מוכרח מקרא דויאכלו ויאמרו אליו כו' דמכאן דמ"מ בסעודה וקאמר לאמר לה כוס של ברכה לאיזו שייך כ"ת אחר המזון וע"כ לא סי' אם לאחם לפרסה נדה • ומ"כ לא תמסה על עלמה כ"ת אם שעדנה זקן • ומ"כ סיגף הקב"ה מפני דרכי שלום ולזשת גם יעקב שפיר סיגף ולכן יעקב אבינו לא מת • לומר הנשות לעיניהו פה נאמר לאחר קיסור העיניים עפ"י הא דאמרינן בסנהדרין פ' ז"ב מנין שכל המוסיף גורע מהוש שאמר לה לחה"ר ולא תגעו בו • ופרש"י שלחצה הגחש ואמר לה כשם שאין סכנה בנגיעה כך אין סכנה בהכילה • וקאי הא אמר כי ביוש כו' והלא לא המתינה יוש שלש אחר הנגיעה ומאין נתברר לה שאין סכנה בנגיעה • ויבואר שסיגף החדש עתה הוא עומד בכל רגע תחת התמורה והסימוי • וכחותיו חליפות ולבא עתסר • דור הולך ודור בא • כשירצה יחלפו כחותיו ובחלפו יחזרו לאיתנם בכח המזון הנותנת חיות מחלקי רוחניותי' לפי ערך מזג החים ותכונתו • ים שמקבל חיות ממחכלים הדקים יותר ויש שירצה לשאב חיותו ממחכלים הנסים כ"ת כפי תכונת מזג נפשו ולזשת הורד מדרגת הבחמה שאינה ניזונה מחבשילים כ"ת מחלק הלימה גרעיני התבואה בקליפתם • ממדרגת החדש אחר נאלץ למהון ברחיים להדיח פסולתו ממנו • ולבורר הסלת הנקי' ולבשלו בפרור לרככו ע"י מים וחם • ביזוך טעמו הרוחני שבקרבו להתנלות המולם עד שיוסכם להיך החדש לקבל חיותו ממנו • וזה ענין הגחש שקולל ועפר תאכל כו' סיינו שנפל ממדרגתו הנעלה והונפש גוו עד ערך מיסוד הטפר הנמוסה יקח חיותו • ע"כ כל תוכל יומעם לפי הרך כל חים כפי הכונת מזנו • והגחש שאוכל חיותו מאכל חיותו מרגים מטעם הרוחני מחומה כ"ת היסוד הטפר שבו המעט תחי' נפשו המנוסמה • [וכן שכל חים יסולל כ"ת כפי ערך הסנתו ים לאחר ירגים מהיקות יותר ויבין דרכי חכמתו עד הכליחו • יום שלא ירגים כי אם לפי חומו הספלים • על כן רבה הגחת הט"ם לתלמיד חכם בחאר שלא יבין מהסבלתו מחומה • ומוזר הוא בעיניו הכבוד הניתן לו ע"כ יפגלהו ויבזה גם את תוכיחו • לך ע"ז יחפין לפעמים קרבת הת"ח תחו כאחר יחטוף הגחש תוכל בני חדש • בחשבו תולי ירגים גם הוא חיגש טעם כב"ת

הכוללים ומתעגנים • ומ"כ כשלא ימלא תקונו היא כועס ויאמר בעכסו את התוכל • כן הנבער מדעת יחבוק מחחלה התחבר לעדת חכמים ומתחלה הם בעיניו כקיתון של זהב • לך אח"כ כשלא ירגים טוש טעם יכעוש ויספוך לבו לשנוא לותו • ולאבדתו תרד מעט מעט עד כי נסיג אחיר לגשלח תחת לחבם • וז"ש בגמרא סנהדרין פ' אחד ד"מ ומ"כ דומה בעיניו כקיתון של כסף כו' ומ"כ כנבלי חרש כו' ע"ש] • ועכ"פ כחות החדש חלוים במזונו אחר יבא לפיו • לסמיר כחות חדשים תחת העוברים ומוסיים ממנו בעת רעבונו • ע"כ יקבל החדש תמורה בטבעו כפי ימיו • שבעתדו בשלים הרחמן מימיו שכח הגידול עדן עתו וכח הזן הוא בתוקפו ירבו כחות הבלים על העוברים • ע"כ ירבה ויתגדל ויאומר בחרך שבכל יום יתוספו לו כחות מהמזון הבא בקרבו • ובימי עמידתו שכח הגידול סר ממנו • וכח הזן ג"כ לימו בהעלימו כ"כ • הוא עומד על תכונה ל' • ולא יוסיף ולא ימעט ממזנו • כי המה נשלים בד בבד כוחות העוברים לעומת הבלים • רק שיתחלפו תמיד זה ניסע וזה בא • ע"כ הוא עומד בתכונתו : ובימי הזקנה אז לא ייעיב המזון לתת לו כחה כדה למלחות הסרון הכחות החולפים • ע"כ ימעטו ויאומו כחותיו מעט מעט • והוא כעותן מים בכוס חמר להבלים חיזה סיפין הנעריס מסיין • עד כי מעט מעט בחסרון סיין והוספת המים יבוא סיין למים זכים • וזהו ע"פ טבעו אם קולך בתורה יפר חבר שלחה הטבע מלבד חבר ע"י המזון יזדמן לחזה סיבה ומקרה חבר חביא עליו מחלה כבדה חבר יסחבן הם לפעמים • וגם בזה כ"ת כפי מזגו יקבל הנזק הים מחבל המזיק לבני מלכים ולבני כפריס הוא טוב ומחזקם עד יותר • וכן בעיניו הנפש כל מה שהוא מזוכך יותר עלול לנזק כדאיתא במדרש ואתי נגע לרעת בבית הרץ לחוזקם ה"ד לך טיב ליסראל תלכים לבני לבב יכול לכל ת"ל לבני לבב תלו שבבן בריא בחלות כו' ועם חדש לא יומגו עם חותן שכ' בהם חדש חתם לא יומגו • ואיתא בנדה (דף ל"ב ע"ב) בני יסראל מטמחין בזיבה ואין עו"ג כו' שהרי חני ונלים בחות ירושלים • שע"י סיופי מקבל חני כחתי שהמת יותר • כי כל מה שהחומר הוא קלוש היא לחת שלותו נכבדת וכחו שפי' בעל עקדה ע"פ מה יסיה עץ הנפן מכל עלי סיער • שכל עלי סיער חומרת חזק • אבל לחים נוחלים פרי • והנפן יתן פריו החמת תלחים ותלחים ע"כ חומרו קלוש חדר • ופיותו נקלף לא יגלח למלחמה וזק שבו יותר מזק שאר עלי יער • וז"ש כח בות ס"ו ע"ב חשריכם יסראל בזמן שאתם עושים רס"מ אין כל כו' יכולם לשלוח בכם ובזמן שאין אתם עתי"מ אתם נמשלין כו' • והוא ע"פ הנ"ל בחאר שראתה נזקקם רב ועליס בשאתם חועלים ואין שומריס לורחכם • מזה יובן כי לורחכם יקרים וגם נכבדים • וזהו חשריכם יסראל שמזה ניכר וראתה גודל מעלחכם • וכן נראתה מדיני עומלתה שמת חדש מעמת בחבל ובהמה חיגש מעמלתה כ"ת במגע ומשא • כי כל מה שלירת סחומר נכבדים יותר • תגדל נזקה בשור הלורש ותפרד מהחומר • לומר כ"ז שאת שלירת הבדש חיגש דבוקה בחומרו וע"י תעלות נפרדת היא מעליו • לא כן כי' עניו שהבדש קודש הטלתו בעה"ד שהיה חיגו בגוו ונבנו עלמייס • לא היו תלויס בדבר לחר כמו שאת שהי בהבדש תלויס בהעדף לחר תתן כחה לו • רק כי' כמלאך מי חיי רוחני ויניזן במזון הרוחני בסיותו נהנה מזיו הסכיגה ותיגו נדרם למזון הנפשי • וכי' ליראתו דבוקה בחומרו הזכה • לא תמות ממנו • ואיתא בחומה נלבת מסביב להגן עליו מנזק • וזו גם בסיותו לומל מחומה לא היה שולב חיותו מהמזון ומרגים חיזה סיגוי ע"י המחכל • וזהו שע"ל כי ביום חכלך ממנו מות תמות • סיינו שהפול ממדרגותך לחיות חיי רוחני בלי מזון ומחי' • ותמות מזה החיות רק על הלחם לבדו לו שלר מחכל יהיה הבדש • ע"כ תהיה עלול לסיבות שונות שמזדמן ע"י המזון גם הקבל תמורה וסיגוי כסיר כח המגדל • וגם כח הזן תחלש עד כי תגוע ותחלף • בשוה קל ימי החייס לחר בכח המזון להספיע • וזהו מות תמות מעט מעט • לו מות תמות הוא כפל לשון דסיינו שיחות מחיי הרוחני • וגם מחיי הנשמי תמות לסוף בשוה פקודת עתך :

וזהו שבחחם הוא בנגיעה בעה"ד שחין בה סכנה • משום שחם היה הנגיעה כמו החכילה כי' מתוספת לה חיות בהוסד מעלחה מלחיות חיי רוחני ונלחי • להתחיל לקבל החיות מהמזון • והיה עושה המזון הרגש בנפשה בהתוסף לה חיות ע"ז שתהיה נחלה החיות בהמזון חבר בהוחסר לחתה ימעטו הכחות וכן ע"י הנגיעה לפי מחשבתה שהמתה לחכילה • וכיון שרחתה שחין בה סיטי והרגש מהבר הנגיעה דגם בעלמה כשם שחין סכנה בנגיעה כך

מין סכנה בהכילה • ונם התכילה לא תעשה שום הרגש בנפשם שתקבל חיותה ממנו רק כאוכל על שבעו שתתענג מאומה אבל לא יבנים חיזוק כחותיו כמו בעת רעבונו :

וזהו ג"כ הדברים שבין ר"ל זרב יצחק שמ"ל אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט והורה לו שמא התחיל התדם לקבל חיותו מהמזון הוא משותף לסיבות שונות ע"כ לריך שתורה יתירה מלבד אבר המזון קלרה ידה מהושיע תמיד כ"ח בסיוע כה המגדל וכח הזן כנ"ל • והורה לו במאמרו הסניה לבל יחשוב כי גם הנפש הוא בתכונת הגוף בעבור היותו קשור בגוף ע"י המזון נ"כ לקבל שיוני ותמורה ולעת זקנת התדם יחלשו גם כחות הנפש ועם מות הגוף תמות ח"ו גם הנפש ע"ז לאמר יעקב לבניו לא מת שיעקב הוא מדרגת נשמתו וישרחל הוא מדרגת הגוף שתח"כ נתעלה שגם גופו קבל כבוד להקרא בשם ישרחל ויש להתריך בזה ותכ"מ • ומקשה וכי בכדי הקנו חכמינו כו' ת"ל מקרא לחי דורש כי הנני מושיעך ותת זרעך כו' מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים • כלומר כוונתי הוא על הנפש שתקבלת שם התדם בחיות לו זרע לעתיד וכ"ז שזרעו בחיים לחיות חיים לחתים על הסורה והמלוה לז גם הוא בחיים כדלותת בגמ' גבי יואש כתיב ויתת וגבי דוד כ' ויכבד מסוס דדוד הניח בן כמותו לא כ' כי מיתה • והוא מסוס שנפשו מקבל חיות בעולמות העליונים ממה שזרעו מחזיקים במעוז הסורה והנפש ס"ת נלחי קיימת לסורה בלרור החיים :

ובזה יובן מה שהתחלה קודם חטאו היה עדום ולא בוש ללכת בלי כסות ובלשון • כי בהיות גוו מזוכך ורוחני כתכונת נפשו שהקדמו • אין לו מה להיות בוש בגופו • כאשר לא יבושו המלאכים ללכת ערום במרומים לפני כבודו יח' • וכאליהו הנביא אשר מתו לא ירד למטה לעשות לו מלבושי כבוד • כי הרוחניים לא יבושו בניוס • לך בחטאו בעה"ל הורד גוו מכבוד רוחניותו • וירד ליהיות בור כחומריות • ובושנם גוו להעשות חומרי נגד הכונת הנפש ונשמה שהקדמו שהיה רוחני כחל להיות בוש בחומריות גופו להעבור • גם אחר שכוננם להיות ניזון מחבותה כחרץ ודורם מחיתו מיבול התדמה • ועוד כאשר נחטרב בכל היסודות מחלק ברע ורבו בכל פרי הארץ וחבותה בפסולת • ולזאת מוכרח ונדרש שתהי' התדם כח התותה בפסולת (שחיים נלחים לחיות כתדה) ע"י כלי היליאת ע"כ כחלה הבושה לרוב בתדם • וז"ם לעבוד את התדמה אשר לוקח משם (בראשית ג' כ"ג) שרומז במלות לשון לוקח משם שהורד ממדרגותו כעלה שהיה כחומר נגדר זערך נפשו • עתה נפרד החומר ונשב ליסודו שהוא מטפר ע"כ ירד גם כן מכבוד התנשאותו על כל הברואים • כי כל התנשאותו מפי המלך לא היה כ"א בעבור רוח נשמת התשלה אשר נוספה בו • לך תחרי אשר התשלה הטוב להיות מנרעת זדופי בתדם • למלוח על ידה רב התבדלות לוך לעשות ברע נגד פני עליון • וברוח המעלים המחועדות בעיני כ' יספר טען כעומתה לכסות את אור שתת בקדושה אשר הופיע בתכל שכלו • והיה חבך בתכו • שב בתדם תחת מנרעתו • ולא די שנאשר בתבבותו בפחותה • ובתבדן מעלתו הוא מעפר רנבי בפל ונבזה מפלת יחוסו שתקור מתלנו הוא מעפר רנבי התדמה • ובתאר שתהנפש את נוו כן הנפש את כל היסוד ש לבל יחנו עוד סריסה למתכל בלחתה מבטן התדמה כ"ח משורש בפסולת ובחותיה וקוליס ע"כ מוכרח לעמול ולינע טרם ימלא די מחיתו • ובזיעת הפו יתכל לחם • וגם שב לחיות נתלן לקבל חיותו מהמזון ונפנו קבורה בהמזון ובלעדה לא יקיס בח ין • ע"כ הוא מוכרח לעבד ד את התדמה לבל ינוע ברשב עוד יסוב לחיות למורת ולמחתה מפני כל כח"ם בקון (בראשית ד' י"ד) והיה כל מולאי כו' עד שתוריך לחות לבלתי שכוח אותו כו' • וז"ל כזוהר פ' נח (דף ע"ח ע"ב) כיון דחטו חטחנו דיוקנייהו מהסוה דיוקנא עילאה • ואתכפיהו חיון למדחל מקמי חיון ברה • בקדמיתא כל בני ן דעלמא זקפין עיניהון ואתלן דיוקנא קדישא עילאה • וזעלאין ודחלין מקמיה • כיון דחטו אתכפך דיוקנייהו מעיניהו לדיוקנא אחרא • ואתכפך דבני נשא זעלאין ודחלין כו' ע"ם • וכן עד היום הזה שהנלה נחוש להתדם אשר ידע מספטי שלוכה ושותרם לעשות ככל התורה הזאת • כמ"ש חז"ל (ברכות ל"ם ע"ב) כשישרחל עושין רלונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים • ונם מחית כל הברואים על ידו מוספע לשם כמ"ש חז"ל (זוהר פ"ו ע"ח) כל העולם כולו ניזון בשביל חניכת בני כו' • ובשובו מאחרי ה' לבלתי שמור מלוחיו • יבוא להיות כאחד הברואים • שבהמה וחיתו חרץ והבוערים בעם שתין בהם דעת ותבונה בחכמת תוב"ק • וז"ל הזוהר (פ' ויהב ד' קל"ח ע"ח) ח"ח כמה חיים לון לבני נשא להסבותה נפולחנא דקיב"ה • דכל מלן דלהסחל בחורייתא ובפולחנא דקב"ה דחלחי' וחיחי' על כולא כו' וכד ב"נ לא חזיל בחורחוי דחורייתא כחי דיוקנא קדישא עילאה אתחלף ליה כו' ע"ם • וזה דומה לסיתיים בוחפים שבחרו לסם חיים נבון דבר וחריף לנבל עסקיהם ולחם לב"ח מחת חלקו בריות • וסברו ניחן לו כדי מחיתו בבוד מכים הבושות שתחת יד התים • חבל הוא היה עלל ולא נזכר בעניני המסחר לעשות חת הנדרם לעושת העסק רק רחה מושת כי טוב • וברחות הבוחפים כן • חמרו לו לחתי שלא תרחה להסחמך ולהשתדל לעושת בחסחר מה זחת כי תשחרר עליו ליקח מחיתך מעתל ידיו וגחות חיי מושת • כן סתדם בחוך ברואי ה' • שבסיותו מבטיל דורם חת חלסים וחמנו ידיו לקבל שפע חלסים ממקור העליון להשפיע על כל ברואי חלד • חז על כל הבריאים והיסודות המקבלים מחיתם על ידו • לחכין טרפו • לך בשובו מאחרי ה' ויחבד ממנו חמדת מעלת השכלתו • ובגוחת כוחתו שפע ברכה לכל העולם • ימניטו חוקי ממנו • ויפקדו עליו עמל ועוחה לבריות גם הוא בחבד מבט • וכן כלל ישרחל התת אשר עתם יהיו לעבדים תחת יד ממשלת הבריאים והיסודות חשר ירדום בפרך ומעתלים חת נפשם טרם יובישו לבם מחבלם • ויספיעו להם מחיתם • ורבים בדי ריק ייעפו • (ובמ"ם שנה (קנ"ו ע"ח) אין מזל לישרחל • וע' ת"ח במדבר כ"ג כ"ג אחרי לא נחשית בזן דייטב לבניה יעקב ולשב לא קסמיח רעז בישרחל בעדן כו') בשובם על ה' ויבלה ברע מבם ורוח הטומחה יעבור מן בחרץ יסיבו לבריות מובלים • ובל סיסידות עם כל הברואים יסיבו לבריות מבועבדים התת ידם להבים לפיהם במחבל מחוקן ומועשם ובחרץ הולית גלוסקחות יפות בשור ממנם כל ברע המעורב בם • ולא הולית עוד מבעבים קולים ובדקנים • גם ביבול חבר תתן תהים נקי' מפסולת • ותהיה נלחותה לרך בחדם בלא שום תיקון • כי בחבר יעשר ברע מקרב לבב חדם בן יעשר ויסור ברע מקרב בהדמה ומכל הברואים וכמ"ם ושבעת יונק על חור פתן • וגר זחב עם בבש • וגם בחדמה חיטיב להת פרי' גלוסקחות כמ"ם בחעות (ף קי"ח ע"ב) עתידה ח"י שבעולית גלוסקחות • והיסה מעוחה ובשקט במשבנם לתתן ילמדון לירחה חת ה' כל הימים • בעות מביח לדקנו ב"ב חמן •

אולם הבית

התא הראשון

הוא יציע השלטת ענין זה שהצריק מושל בעליונים ביראת אלהים. ואציג פה דרוש א' כפלפול ודרוש אשר בעניני הדרוש שבסוף הועמד שם הענין במרחב רגלה.

(ח) **מזמור** הללו עבדי ה' כו' ומזמור בלתה כו' עד ההפכי הלור לגם מים כו'. רבו בהם הדקדוקים לח לאחריך בהם. רק לחחרי הביאור יבחו פעטי הכתובים על נכון. ולקדים מאמר חגיגה (ג' ע"ח) ת"ר מעשה בר' יוחנן בר' ברוקה ור"ח בן חסמח שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין, לחר להם מה חידוש הי' בבית המדרש היום. לחרו לו תלמידיך חלו ומימיך לחו שותין ח"ל לחפ"כ ח"ח לבחמ"ד בלח חידוש אבח של מי היתה אבח של רחב"ע היתה ובמה היתה הגדה היום לחרו לו בפרשת הקהל. ומה דרש בה הקהל לח העם החנשים והנשים והטף לח חנשים בחים ללמוד נשים בחות לעמוע טף למה בחין כדי ליתן שכר למביחיהן לחר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לחבדה ממני ועוד דרש לח ד' החמרת היום לחר להם הקב"ה ליסרחל לחם עטיחותי חטיבה לחח בעולם ולחי לחעשה לחכם חטיבה לחח בעולם שנחמ' מי כעמך כו'. ולח הוח פתח ודרש דברי חכמים כדרכוחם וכשמרות נעוטים בעלי לסופות נהנו מרועה ח' למה נמשלו ד"ח לדרבן לומר לך מה דרבן כו' לח ד"ח מכוונין לח לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. חי מה דרבן זה מטלטל לח ד"ח מטלטלין ת"ל מסמרות כו' ה"ל נטיעות מה נטיעה זו פרה ורבה כו' בעלי לסופות חלו ה"ח ביושבים לסופות לסופות ועוסקין בתורה הללו מטמחין והללו מטהרין הללו חוסרין והללו מחירין כו' כולם נחנו מרועה ח' חל ח' נחנן כו'. ונחמר בקיסור השלמה דרשות דרש הקהל כו' ועוד דרש לח ה' החמרת כו' ולח הוח פתח ודרש דברי חכמים כו'. ולגיע בעז"ה הטעין הדרך פלפול. — לכחורה יש להקשות בהדרש הנ"ל דטף לח בחו חלח כדי ליתן שכר למביחיהן. ולח בחורת חיוב על הטף. ח"כ חזדח לה לפ"ז הק"ו דחיתח בקדושין חס טפלים חייבים נשים לח כש"כ. כיון דלחו בחורת חיוב נחמר על הטפלים. ועדיין י"ל דהדרש לימו כ"ח ל"ט על המלוה חבל הוח בדין חיוב. חך לפי הי"מ ג"ע בירושלמי בפ' דקובי' טף למה בחו ל"ק דכיון דחנשים ונשים כולם חייבים להקהל וגם עבדים ומפחות ח"כ חיך יבחרו הטף לבדם. רק דקבי' למה נלרך לכחוב ממילח יבחו גם הם. ותי' דנכתבו כדי ליתן שכר למביחיהן דהייט הקב"ה חפץ לזכות ליסרחל לפיכך הרבה כו' כדי שיבי' מלוה בהבחתן ויקבלו שכר ע"ש. וח"כ לפי הנ"ל קבי' הלח בנמ' קדושין דרשינן ק"ו. ומה לח הי' כחוב טף לח הי' ק"ו בנשים ולח היו ב' כחובים למ"ע שהז"נ דבכ"מ פטורות דהכי חיתי בנמ' שם ע"ש:

(ג) **ונראה** ביחוב קושי' זו בהקדם מה שהי' קשה לי ומלחתי למפרשים שנתקשו בזה בחומ' קדושין (ל"ד ע"ב) ד"ה סד"ח שהקשו שם ל"ל קרח בנמלה הקישה לחייב נשים מכל שיכו בבל תחכל חמץ היקוש לי' מדלטרין המזרח בסוכה להוליח נשים דלח גילף ט"ו ט"ו מחג המלות ס"מ דבמלה נשים חייבות. ותירגו דחי לחו קרח בנמלה דמחייב להו הו"ח המזרח דסוכה חתי לרבות נשים דלח לפטרו מחמת שהיח מ"ע שהז"נ ע"ש. וקשה מהח דחמרי' בגמרח סוכה (כ"ח ע"ח) המזרח להוליח חת הנשים ופריך הגמ' המזרח למעוטי והחניח המזרח לרבות נשים המזרחיות שחייבות בעיטו (ביוה"כ) ומשני הלכתח גינהו ומשמיעהו רבנן חקראי. הי קרח והי הלכתח והו קרח ל"ל הלכתח ל"ל. הח סוכה מ"ע שהז"נ היח כו' יוה"כ מדרב יהודח ח"ל נפקח כו' למר חביי לעולם סוכה הלכתח ולטטריך סד"ח חשבו כעין החורו כו'. רבח חמר לילטריך סד"ח יליף ט"ו ט"ו מחג המלות מה להלן נשים חייבות כו' קמ"ל. והשתח דחמרת סוכה הלכתח המזרח ל"ל לרבות חת הנרים בזמן הביח סד"ח כו' ט"ם. וח"כ לפי מחי דחמרי' בסוכה דליכח קרח רק הלכתח והמזרח חתי לרבות חת הנרים בזמן הביח ח"כ בהלכתח לין שייך דהו"ח לדחוי המזרח דחיח לרבוי דחיח לרבות חת הנשים וקבי' הלכתח ל"ל. ומזה נוכל לידע דבמלה נשים חייבות ולטטריך הלכתח דלח גילף ט"ו ט"ו מחג המלות ולחזדח לה חירוך המוס'. ולין לומר דעל הלכתח לין שייך לילף מדלטריך ומיסמוך הכחוב ט"ז דלח לכחוב במלה ודילף מדלטריך הלכתח דח"כ לין המחלה לקושים המוס'. דהח בסוכה ליכח קרח רק הלכתח כנ"ל בגמ' סוכה. ודוח"ל דעל ההו"ח שבגמ' סוכה קחי קושים המוס' ותירולו. — ועו"ק מהך דרשח דר"ח דס"ל כל המזרח לחי לרבות גר בזמן הביח שהגייר בינחים זה לין שייך כ"ח לפי דרשח דהמזרח לרבות גרים. חבל חי להוליח הנשים מחי שייך גר שבינחים (בזמן הביח) להכח. —

(ג) **ונראה** ביחוב זה ד"ל דבלחתח המזרח לחי להוליח חת הנשים מיחוב סוכה ורק חביי קחמר לה דבסוכה הלכתח, וחזי בזה חביי ורבח לטעמייהו. ולרבח לח לטטריך לן לומר בטעמח דפלוגתח, דר"ח ורבנן חי יולח בסוכה שחולה כדחמר בגמ' סס דרבנן ס"ל כל המזרח מלמד שכל ישרחל לחוין ליושב בסוכה ח' וכ"ח דרים לרבות כו' בינחים ורבנן כיון דחמרי טוען סוכה בחומ"מ לח לטטריך קרח ט"ם. דלכחורה י"ל בלח"ה דח"ם פלוגתייהו דר"ח ורבנן דחזי לטעמייהו טפ"ח דס"ח דהך קרח דסוכה דממעט גזולה ט"כ לגזל מלרי חחח למ"ד מהב"ע מה"ח. ולפ"ז לב"ם דבעי סוכה לעמוד בסוכה (ט' ע"ח) הלח ח"ח לחוקמי בשל מלרי. דחי גזל טליס ובניחו הלח קנימו בשינוי. וחי נימח מהב"ע דחורייחח ל"ב קרח לגזול וט"כ לשחול חחי. ולפי המבוחר בגמ' סס דב"ם ס"ל כר"ח דסוכה לז' בשינן וחין טוען סוכה בחומ"מ מסחמח גס ר"ח ס"ל כב"ם דבעי לעמוד ט"ם בגמ'. וגס ר"ח חמותו הוח מהלמידי ב"ם. לזחח מוקי הך קרח דדרבי רבנן לפסול גזול. לפסול שחול. דלדידי, לח לטטריך לגזול דהו"ל מהב"ע. וגזל מלרי לח מסכחח לה מסוס דבעי נסמה וחית לי' קרח לפסול שחול. מסח"כ לרבנן דס"ל דסוכה ל"ב לעמוד מסכחח לה בג ול ובגזל מלרי. חך ז"ח כ"ח לרבח דיהבן דס"ל מהב"ע דחוריי'. חבל לחביי מוכרח דס"ל מהב"ע דרבנן כמו שמוכרח לומר לסיטח ר"ח בב"ק ס"ו ט"ח. דס"ל דגס לחחר הקנין שייך מהב"ע. וח"כ מחי מייתי רחי' דיחום לח קנה מסח דקרבנו ולח הגזול דלמח מסוס מהב"ע דשייך גס לחחר הקנין וט"כ דלח ס"ל מהב"ע מה"ח (ובחדוחי להרי"ף סוכה החרכתי בעז"ה) וח"כ כיון דמהב"ע דרבנן חין רחי' והכרח לר"ח דמיירי בשחול דיש לחוקמי ג"כ בגזול. כיון דמהב"ע דרבנן ט"כ מוקי פלוגתייהו בכל המזרח דרבנן ס"ל דכולן רחויס ליושב בסוכה ח'. ומדמי שחול לסותפות. ור"ח ס"ל לרבות כו' בינחים. חבל רבח י"ל דגס לר"ח כל המזרח חתי לסותפות וכשר לר"ח סותפות. ושחול פוסל מסוס דחיח לי קרח לפסול שחול ודלח נדמהו לסותפות ורבנן מכשרי בשחול מסוס דל"ל

קרא לפסול ממילא דמי לסוהפות · ולרבא לר"ח אין שייך לרבות כו' בינתים כיון דלדידי' קאי קרא להוליא נשים · ולא מייירי בגרים (בזמן הבית) כלל :

(ד) **ואי"ב** ח"מ דברי הכום' קדושין דנקטי בחזרת לסוליא נשים · די"ל דרק מבני כוברא לומר בחזרת לגרים בזמן הבית בכדי שיכי' שייך לר"ח לרבות מכל בחזרת כו' בינתים ולבוליא נשים ט"כ סלכתא · אבל רבא י"ל דס"ל בחזרת לסוליא נשים . וכל בחזרת לר"ח אחי לסוהפות דכשר כדס"ל לרבנן וכ"ל ואזלא סוגית בגמ' סוכא בפוגמת דר"ח ורבנן אליבא דאבני וכן כא דאית' דבסוכא סלכתא וכהום' הכ"ל דקאמרי דמקרא בחזרת ממעטינן נשים כוא לרבא · ולרבי בלא"ה ח"מ קוסיאם כמו שנתבאר (תגבד מה סי"ל דמסלכתא לא שייך למילף מדאשטרייך כנ"ב) . — בבקדש מ"ם ביסוד קוסיאם כהום' קדושין (ל"ם ע"ח) לאבני דס"ל אשם בעלת מסמאת ח"כ ליכא נ' וכהובים ומאן יסבי' דמ"ע שבז"נ נשים פטורות למאן דאית לי' ב"כ בב"כ מלמדין ותי' דקהום ביום כוי למינין נ' כתובים וכבר עמדו בזה המפרשים דהא רבי ס"ל קדמ"י מדרבנן בנשים . וע' תשו' רע"ח סי' קס"ט · ולולא דברי כהו' אמרתי דלכ"ל ח"מ לאבני · דבנס טעם דבעינן נ' כתובים כוא משום דמ"ד ב"כ בב"כ מלמדין ס"ל דבעינן תרי קראי מיותרים · ולז ניחא דאין מלמדין · אבל בכא סני במצא ובקבל · משום דגם מצא לאוד מיותר דידעי' בל"ח מדאשטרייך בשוכא דלא נילף ט"ו ט"ו מסני המצות (וג"ם זו מוסבם לכ"ע דהלא יליף בשוכא מיובב בזיל ה' ממצא בג"ם זו) · ובקושיות כתו' וכ' קרא דמצא בכדי סיסיו בני כתובים מיותרים מצא ובקבל וגם למ"ד ב"כ בב"כ מלמדין יכי' בכא אין מלמדין לגלויי דבב"מ נשים פטורות ממ"ע שבז"נ · ונמ"ד ב"כ בב"כ ח"מ סני ביתורא דמצא (ויתורא דהקבל הוא לאו לכ"ע כמו בינותר לקמן) . ולפ"ז קושית סהו' מעיקרא ל"ק לאבני מה שהקשו למאי מיאטרייך הקישא במצא לחייב נשים תפיק לי' מדאשטרייך בשוכא דלכיכא לאורויי דבב"מ נשים פטורות במ"ע שבז"נ · רק דהקושי' הוא אליבא דרבא דאית לי' קראי מצא שמחה ובקבל . וגם מי לא כ' קרא במצא רק יליף' מדאשטרייך בשוכא כו' · ג"כ סו"ל ג' כתובים דמ"מ נשמע היובא דמצא בנשים מסוכחה דקרא . וכו"ל שמחה ובקבל מיותרי' דכוי יליף' ממצא · ול"ל הקישא במצא לחיובי נשים · וע"ז אי' שפיר דהו"א החזרת לרבות · דלרבא אחי קרא דבחזרת להיליא נשים ולא בלכתא כנ"ל :

(ה) **אך** זכו בלא טפ"י דיך כאו' קדושין (ל"ם ע"ח) שכ' לאבני קדמ"י כוי ממיכא ג' כתובים לאבני · וגיישב טפ"י דברי כהום' לאורחי בעב"ד · דבנס כתיס' ר"ה (י' ח') כתבו דלר' יוסן דס"ל בשמר דעשה ג"כ לאו · לא אתי' כך מאני' דרים בריחות דאיתא דפסח ומיעט אין בשם קרבן · כר"ע דומרת אף סחוקה קאי אפסח · דא"כ יש נם לאו · ואתאי ליכא קרבן · וכ' דים לאבק בין כך לשאר בשמר דעשה · (וכיינו דל"ח בשמר דעשה לאו דק כיכי שכניא אפלין בלילא דעביד מעשה אבל אם לא כניא אפלין ביום אין זה כ"א ביטול עשה ולא עבר אלאו) ע"ם . ובערוכין ל"ז בהום' שם · וכקבו במפרשים כא שפיר אתי כר"ע גם לר' יוסן לפמ"ם רבא בתובות בעשה בפסח ומילה דאין בשם קרבן · דהוא משום דכוי קום ועשה ולא דמי לע"ג · ואאין לבהום' דר' יוסן לא ס"ל כרבא · וע' תשו"מ שכ' בשאת לאברן דר' יוסן ס"ל כרבא · ובעירובין פ' כמולה אפלין דמשמע דבעשה פעור פסח מקרבן כוא משום דבשמר דעשה עשה קאי לרבינא דס"ל דקרבן אלי בחזרה ע"ם · ובחב' ר"ע אינר כ' דקישת בהום' כוא מחמת רומי' דסחמי · דבברכות סחים לן בהגת נשים פטורות מהפלין וחזינן דליכא ללאו בהפלין דאי כוש בי' ללאו גם נשים חייבות בי' משום דבכל ל"ת חייבות · וע"כ לר' יוסן דבשמר דעשה ללאו לא קאי ומצרת אח בחקק כ"ע דאפסח והוא כר"ע · וסחמת דרים בריחות ע"כ כוא דלא כר"ע · ופסק כרך סחמת דרים בריחות וס"ל דנשים חייבות בהפלין ובמצרת קאי אחפלין בדאמר ר' יוסן' במניח הפלין כו' עובר בלאו · ואי נימא דסחמת דרים בריחות אחי כר"ע

ופסח ומילה אין בשם קרבן משום שכשם בקום ועשה ואין סוכחה דאתי' דלא כר"ע וליכא רומי' דסחמי · ואאמאי פסק ר"י דלא כשחאת דברכות ופסק דומרת קאי אחפלין דקאמר במניח תפלין אחר שקש"מ עובר בלאו · דלפ"ז נשים חייבות בחפלין דלא כסחמת דברכות ע"ם — · ונפלאתי בעל"ד על כבוד כגאון כנ"ל אחר חורת אמת בפיכו · ופס לא זכיתי לכבין דבריו הקדושים · כא גבי חפלין ליתא בקישא לפטורא בבדיא נשים דאחקש לת"ם · כדאיתא בקדושין ל"ד · ואפי' אי נימא דחפלין אינו ל"ת מ"ע שלבז"נ דבב"מ נשים חייבות אכא פטורות מבזיכה בסוגית סם (ל"ם ח') למ"ד חפלין מ"ע שלבז"נ מא"ל ופיהם"י חיפכא ליכא למילף דשלא הז"נ נשים פטורות ע"ם · וא"כ ליכא רומי' דסחמי אאמאי אכדי כלל · ולא יתכן לפרש כי נפשט בהום' דזה אחק לשם · דלכ"ל אין שום סברת לזה דשפיר פשק כסחמת דברכות דגם לכך סברת פטורות מחפלין ליכא למימר ושמרת קאי אחפלין וא"ת מ"ע שלבז"נ מגז"כ כיקש לת"ם · ואולי ס"ל לבגרע"ח דלסברת דאיכא לאו אין סברת למפטר נשים רק סיכי דכוי עשה אפי' שלא הז"נ אחר כגמ' לפטור · ודוחק דמאי שנא · אבל דברי הכום' אינם לריכים לפשטים רחוקים כ"כ · כי אחיין כפשטן ע"פ דבריכם בזבחים שם דאיתא שם שלר' יוסן דס"ל דר"ע לא בעי מעשה כלל ליכא למיחלי פטור קרבן בפסח ומילה משום שכשם בקום ועשה וליכא בביטולן מעשה כיון דקרבן ל"ב מעשה וע"כ ס"ל דלא כרבא במכות דס"ל קרבן ל"ב מזכרם שלא כרבינא שם · ואם כן ע"כ שחמת דרים בריחות דלא כר"ע דלר"ע כיון דאיכא לאו בפסח מיב קרבן דלר"י חלי קרבן בחזרה ולא במעשה לר"ע · וא"ם דברי הכוספות בדרך קרוב ופשוט לעל"ד :

(ו) **ובזה** מובן ג"כ קושי' הל"ל להים' קדושין (ל"ם ח') שכ' דלאבני נמצא קש"י בב' כהובים · שא לאבני ס"ל קש"י בנשים דרבנן · ולכל"ל ח"ם דלר' יוסן דס"ל דבשמר דעשה ג"כ הוי לאו · ומ"מ נשים פטורות מחפלין לף דומרת קאי אחפלין · ח"כ יש למילף מכאן לבב"מ לף דאית בים בשמר מ"מ נשים פטורות · וא"כ קשה לכהורת מאי קאמר רבא בברכות בעשה קש"י דהוה ד"ת מטום דכל שימנו בשמירה יבמו נזכירה · מסיכי פשיטא ליה דאיכא בשמירה · לא מיבעי' אי נימא דשמור דשבת סיינו עשה כמ"ש כרמ"ם דוקאי ממנ"פ קאי' אי ס"ל בשמר דעשה עשה לא עדיף מבשר עשה ואי ס"ל בשמר דעשה סיינו לאו ח"כ עכ"פ כמי ממש לחפלין וכמו בחפלין ליתא בשמר דעשה ונשים פטורות ס"כ ככא · אלא גם אי נימא דשמור דשבת סיינו בשמר דלאו דל"ת מלאכה ג"כ קאי' אי נימא דס"ל כר' יוסן דבשמר דעשה ג"כ סיינו לאו אין לחלק בין בשמר דעשה לדלאו · דחרוייהו לאו דשמור ניכו · וכשם שבחפלין פטורות ס"ב גבי שמיר דשבת · ויש לומר דאבני ורבא בכא פליגי דרבא לטעמיס בשלום דס"ל קרבן ל"ב מזכרם (ולא ס"ל בזה כר' יוסן ל"ב) ופטור פסח ומילה מקרבן כוא משום דכשם בקום ועשה ואחי' שמשמ דרים בריחות כר"ע דומרת קאי אפסח · ומ"מ אין בשם קרבן משום דאין בביטולן מעשה · וס"ל כר"ע דבעי לר"ע ב"כ מעשה זוטא · וליכא בחפלין ושמרת כלל · וא"כ בכ"מ דאיכא ללאו דשמור מיבות וליכא למפטריכו מהקישא לחפלין · כיון דבחפלין ליכא שמור וכו"ל עשה · ואבני ס"ל דקרבן בעי מזכרה כרבינא וכר' יוסן כנ"ל · וא"כ שחמת דרים בריחות לא אתי' כר"ע דלר"ע דאיכא מזכרה כו"ל פסח בר קרבן · וע"כ ושמרת קאי לחפלין ושמי שמור דשבת לחפלין דב"כ אית בי' ושמרת וס"ל כר"י דשמר דעשה ב"כ ללאו · ופטורות נשים משמור דשבת וליתכו בשמירה וליכא למילף חיוב קדמ"י מפקישא דזכור ושמור כיון דגם בשמירה ליכא חיוב בנשים — אך כ"ז כוא אי נימא דפטור נשים מש"ע שבז"נ יליף' כולא מחפלין · אבל אי נימא דילפי' מב' כתובים מצא והקבל א"כ ליכא למילף פטור כ"א מש"ע ממש · אבל כיכי דאיכא בשמר אין כאן מקום למפטריכו · וא"כ בודאי אינהו בשמירה גם לאבני · ואאי' קדמ"י בפקישא דזכור ושמור · ולזאת שפיר כ' בהום' גם לאבני קדמ"י ד"ת דשמת קאי בהום' דלא יליף' מחפלין

מטוס דמפלין כו"ל מ"ט סלסז"ג · ח"כ ליכא מקום לפטור בשמור דשבת · כיון דלא יפלי' כלל מחפלין כו"ל בכלל שמרי לחיון דנפיש חייבות ושפיר ליכא חיוב לנפיש בשמור דשבת וכן בזכור · ומחבי בברכות קתי לפי מ"ש בלכה דק"ל הפלין מ"ט סבז"ג ויליפי' כה"ת מחפלין · ח"כ דמי שמור דשבת להפלין כנ"ל · ליחת קאמר דקדה"י דרבנן הלל בנפים :

(ז) **ובהשקיפי** עוד זה בעי"ד לחמרתי לייסד בקושיא ס"ל בברכות דכוי דרבנן · בתופן לחר · וכוה דכתב בזבחים (כ"ז ח') ליחת בכור ומעשר דטעונין יסוד מגלן לחתי' זריקה זריקה משולש · לי מס שלש טעונה שמי מחנות שבן מרבע כו' לחר לחבי נלמד בשלש סביב בשלש בחטאת כו"ל שני כתובים הב"ש ולין מלמדין · וכ' רש"י דס"ל לחבי דב"ש כב"ש לין מלמדין לפי' בג"ם · ובתם רבה ע"ש לח ס"ל ככי · דהלה קלמר דלגחת לילפיך בלחרת נפים דלח נילף ט"ו ט"ו מחג בחנות · ולפי ס"ל כחבי דה מנה ובקבל כו"ל ב' כתובים ולין מלמדין ו"מ ג"ם · ובתם נדחה לחבי דס"ל דב"ש כב"ש לין מלמדין לפי' בג"ם יש שני סיעות בין בלחרונים מפרשי כללי דש"ם · למד מ"ד ס"ל דרק מלוחן כב' כתובים לין מלמדין בניקם לו בג"ם · לבל ממקים לחר לין למדין · ויש מפרשים דלפי' ממקים לחר לין למדין בג"ם · ועי' בם' בלר יעקב שמניח בשם ס' יבין שמועה נסקבות לסברת זו דלין מלמדין לפי' בג"ם ה"ב לין לומרי' בקדושין ניבוי חפלין ורלוים ב' כתובים ולין מלמדין לפטור חלה לחיוב · ומבני מלרך לייבי חפלין דלה נקים למזוזה רלוים דלה נילף רלוים מבקבל · ונקשה הל מלה ובקבל כו"ל ב' כתובים ולין מלמדין לפי' בג"ם · ולי' דס"ל דבקבל לפי' טפלים חייבים ונילף בתרי' טפלים בג"ם מבקבל · ולח"ב נילף בק"ו טפלים חייבים נסים לה בב"ב · ובטפלים בפיר יליפי' בג"ם · דבטפלים ליכל ב' כתובים · ונקשה ע"ז בבלר יעקב דלחבי נבייבי דס"ל דלף בג"ם לו בק"ו ממקום לחר לין מלמדין מבוש דבו"ל ב"ב כמו מיעוט בבלית · ה"ב ליכל למדרש לח"ב ק"ו מטפלים ג"ב לחייב נסים ט"ם · ובטע"ד ב"ל לייבי דבאמת בה דלמרי' נילף רלוים מבקבל לחיו ב"ם לרבה · לבל לחבי לה לרים כלל ברלוים זכוך להוליח בם כסים כמו מיבולר · דבבה בחניבה פ"ק זבור להוליח בם בסים זכוך להוליח טומטום ולחרונימום ומקשה בגמ' בשלמח לחרונימום לילפיך למעוטי · ללא טומטום לילפיך קרח למעוטי ספיקל · ומבני לחר לחבי בבניליו מבחון · ולברמב"ם בביח לפטור טומטום ולא פרט בבניליו בחון · ולמרתי בזה דרבים סוגים · ובעת י"ל לבלחורם קשה מחי מקשה בגמ' כי לילפיך קרח למעוטי ספיקל · בח בלחת י"ל דקרח לה לחי רק להוליח לחרונימום רק בבריילת מביח נם טומטום · לבל על בקרח לה קשה · ובשמה דוכתי מלינו דבגמ' מבני סחי מיכן טומטום · וסיימו דקרח לה לחי לזה · רק י"ל לחבי דס"ל דלח לילפיך להוליח בסים מטום דלא יפלי' רלוים רלוים מבקבל להוציח מטום דב"ש לין מלמדין לפי' בג"ם · ומ"ב זבור וזכוך חד להוליח טומטום וחד להוליח חרונימום · ובבריילת דקלמרה להוליח בסים דלח נילף רלוים רחי' מבקבל כוה רק למ"ד ב"ב מלמדין וע"ב מחפלין יליפי' לכה"פ וים ספיר לגמוד מבקבל · לבל למ"ד ב' כתובים לין מלמדין ע"ב קרח מיותר לטומטום בפ"ע וע"ב הולרך לחרן בבניליו בחון · לבל לרבה זבור לילפיך להוליח בסים דס"ל דבו"ח נילף רלוים מבקבל בג"ם · דב"ב מלמדין בג"ם · לין רחי' מקרח דלח ביחוד לטומטום · ולין לורך להוקחי בבניליו בחון · ובמב"ם לחבר דפסק כרבה ע"ב לה סביח חוקימתח דחבי בבניליו בחון · וה"ב לפ"ז ל"ק קושית בירן שמועה לילך לחרי' נילף רלוים מבקבל נב' כתובים רלוים ב' כתובים כוה רק לרבה · דלחבי לה לחי ברלוים ורלוים ב' כתובים כ"ח לטומטום לחי · וה"ם כחי' לרבה · לבל להוליח נסים כ"ח לטומטום לחי · לחבי ל"ק כלל כנ"ל :

(ח) **והנה** חירולי להרמב"ם הנ"ל בטומטום עדן חינו עולה יפה לפמ"ם בירן שמועה והבחר יעקב בדעת

(י) **עתה** נשובה לביאור המאמר שהחלנו · ונביא מקודם דברי התוס' קדושין גבי הלי ק"ו טפלים חייבים נשים לח כס"ב · וא"ת למאי חילטריך ק"ו תיפוק לי' ממלה בבנין אב וי"ל דהוי יותר הו"א למדרש ג"ם מרחי' לפטור ולזאת קאמר ק"ו · ודברי התוס' לח יתכנו כ"א לפברא דמצני כתובים ילפי' בג"ם כדס"ל לרבא · דאי לח ילפי' בג"ם הא כיון דקיימיון בסברא דבהקהל לח כתיב קרא לחייב נשים · א"כ הו"ל הפלין ורחי' אני כתובים הב"ב וח"מ לפטור חלא לחיוב (דהשתא ליכא הלריכות' דגמ' דהו"א למילף מהקהל · ונם לסברת התוס' דגם ק"ו ליכא בהקהל כ"א לילף ממלה · ודאי לא הוה ילפי' מהקהל לחיוב מטוס דילפה בבנין אב ממלה) · וחפי' ג"ם לח מהני · ועוד לחבי לפי החמור לעיל דלא ס"ל כלל דרבא דזכור להוליח הנשים מחובת רחי' ח"כ לח שייך למילף בהקהל מרחי' · ח"כ נס בלא ק"ו הו"א למילף ממלה לחיובא ולא שייך לחבי למילף מרחי' לפטור · וא"ם מה שהקשיתי לעיל במאמר הנלב ברחשונה דדרש טף למה בחין דהיינו למה חלטריך קרא למכחב טף · הלא חלטריך בבדי דליהוי ק"ו בנשים וליהוי טי"ן ב' כתובים · די"ל דס"ל כחבי בדין ב' כתובים שחין למדין מפי' בג"ם · וח"כ נס בלא ק"ו חיכא ב' כתובים דאי לא כ' בהקהל ג"כ ילפי' ממלה לחיוב ולא לפטור מרחי' דלא שייך זאת לחבי כנ"ל · ולרבא ל"ל דס"ל להאי הנא דדרש הכי · דילפי' מהפלין וכמ"ד ב"כ הב"כ מלמדין · דהשתא דילפי' מהפלין לא חלטריך מטוס ב' כתובים · וגם אי הוה כהיב נשים לחודייהו בהקהל ולא הו"ל קרא מיותר · ג"כ ידעי' בכ"מ לפטור מ"ע שהז"ג בנשים · וא"ם הדרש שלמה טף למה בחין · ול"ק קושיתי הנ"ל דחלטריך מטוס ב' כתובים · אי מטוס דס"ל כחבי וגם בלא הק"ו חיכא ב' כתובים · אז כרבא ומטוס דילפי' מהפלין וכנ"ל · — ועל זאת ביאר חת"כ למען נדע בחיזה סיטה נהפוס ביטוב דבריו אי כחבי כנ"ל אי כרבא ודילפי' מהפלין וחמר ועוד דרש אה ה' החמרת היום כו' אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם כו' והוא דאתם נימא דגם בלילה זמן הפלין והו"ל מ"ע שלהז"ג אז ליכא למילף מהפלין · אז ס"ל דהוי לאו בהפלין מאתם ואמרת ע"כ חייבות נשים בהפלין כמ"ש הגרע"ח · ח"כ ליכא למימר דילפי' מהפלין · ע"כ הרחה בדרש זה דנשים פטורות מהפלין דנשים אין שייך בהו להורות דאפשר להפוס סיטה רבא ומטוס דילפי' מהפלין · ואין הכרח דוקא כסיטה אחבי :

(יא) **ונבאר** ענין חטיבה אחת · ונקדים מה דאיתא במדרש סוף פ' פקודי · שאל ר"י את רשב"י כלום שמעת מאביך מהו בעטרה שעטרה לו אמו וכי היכן מלינו שעטרה את שבע עטרה לשלמה · ח"ל משל למלך שהי' לו את כו' לא זז מאבבה עד שקראה בתי שנא' שמעי בת ורחי כו' לא זז מאבבה עד שקראה אחותי שנא' פתחי לי אחותי רעיתי כו' לא זז מאבבה עד שקראה יוני שנא' שאחר ולאחרי החזינה וכו' ע"ש · ופי' הז"ב שים נ' מדרגות זא"ז · שהחלה נקראים ישראל בן או בת בדרך חיבה לאוב · וא"א יש להם חיתה וירחה כאו אאבי, ואח"כ נקראו אחותי כאו את עם אאותו שהם שויה זה עם זה בכבוד · ואח"כ מדרגה העליונה שהם נקראים אם להעליונים בביכול הם שולטים בעליונים כא"ם לדיק משל בירחה אלהים ואדז"ל אי משל די לדיק הקב"ה נוזר גזירה ולדיק מבטלה · וביאר שם המדרגה עליונה לא נמלא רק בישראל ולא בהנספחים אל בית יעקב · ולזאת נקרא ישרא דשולל שנקרא · ריע למקום · דהיינו מדרגה האצי · ועד השלשה לא בא · כי יעקב נקרא ישראל שר שם שריח עם אלהים · וכא"א בנא' ויקרא לו אל אלהי ישראל · דאלהי ישראל קרא ליעקב אל · כי לדיק מנהיג ומושל בעליונים כרלונו ע"ש · ולזאת נקרא בית יעקב נשים כא"ם כה האמר לבית יעקב אלו הנשים והגיד לבני ישראל אלו האנשים · משום דנשים אינם במעלה ומדרגה זו שיוכלו לבטל מקרה רעה בחפלחם שהם אינם כ"א לשעד ולעזר להאדם · וע' רח"ם פ"נ דברכות שכ' דנשים אינן בכלל ערבות · וע' בס' אה"י פ' בראשים שכ' בטעם דפטורות מא"ע שהז"ג שהוא בשביל שאינם קר כוחת הבריאה כ"א לשעד ולעזר · עפ"י דמיון לא' הנוסע

(יב) **ובענין** זה שהדיק מושל ויכול לאדם דבר יש דרוש בלא בס' אפ"י ד' מי מריבה בענין הטא משה במי מריבה · ע"ש בחורך · ועכ"פ נשכיל לדעת שים ביד הלדיקים לברוח אדמות לבנות ולשחור · כמדרגה משה והנביאים ואהר קדושי עליון · וז"ש נדולים מעשי לדיקים ממעשי שמים ואהרן · דמעשה שמים וארץ נאמר בהם יד ח' · ובמעשי לדיקים נאמר שהי ידים · והענין בבר מבואר בספרי דרוש דיד ח' היא הטבע ובמעשי לדיקים היא שהי ידות הנהנת הטבע והנהנה הנסיי · וזהו שרליהי לבאר במ"ש אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם אחטיבה אחת בעולם כו' דהנה אנו אומרים פעמים בכל יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד · דהנה שם הוי' מיוחד להורות שלמעלה מן הטבע · ולזאת אין לאמרה בכתיבתה בעבור שהיא הנה בסברה עלומה ומוחלטה בהנהנת הטבע ואין בעה"י מכיר בניסו · ולעתיד הנלה לוה הנהנה זו הנמוזה מעשה ימי בראשית · ושם אלהים הוא על הנהנת הטבע שהוא בעל הכחות כלם · ולזאת נקרא ה' אלהים על הנסים המטוטפות במעשה הטבע · שהנהנת הוי' מסהחלה החת כנפי הנהנת האלהים ע"י פועלי הטבע שמידו · ושם הוי' הנאמרה

בפ"ע הוא הנהגה הנסיי לבדה · וז"ש ה' אלהינו · ה' · הן הנהגה שמהטבעית במחהולות הטבע · הן הנהגה הניסיי · הכל הוא אחד ואין לכוס כח במערכת הטבע חלק בהנהגה כ"א הוא לבדו פועל הכל · וז"ש את ה' הוי' האמרת היום · להיות לך לאלהים · גם בכל הנהגת הטבע יאמין כי כמה נסים מטוטפות בהם והכל מה' · ועי"ז הדבק בה' ללכת בדרכיו ולשמור חקיו ומצותיו · וזהו אחר שאמר שמע ישראל הי' אחד מה' ועל כל פרט ופרט נמלא הנגחת הפי"ח · ע"כ שהכל מה' בכל לבבך הי' · כי מאחר שמיחד שם ה' בשמים ובארץ ז' רקיעים וד' רוחות העולם · האדם שנברא מד' רוחות ונעשתו ממרוס · על כלס מוסל בהם ה' וכ"מ מוסגח ממנו · ע"כ ממילא הוא ממליכו על כל חיבריו וד' יסודותיו שהם רוחות העולם · ע"כ ואהבת הי' בכל נפשך הי' בשבתך בביתך ובלכתך הי' שבכל עת ועת יהי' מורא שמים נפניו ומדבר במלותיו · ובהיות האדם ממליך את ה' על כל כחותיו והנפש שלמה בנוי · שכל כחותיו סרים למשמעת הנפש והנעמה · לז הוא מוסל בכל בע"ח והלמחים · וגם בעליונים מבלה רוחו ע"י הפלתו · כי האדם הקדוש וטהור ולדיק מוסל בירלת הלהים · הוא מוסל בכל הבע"ח · כמ"ש הבע"ק במלך אחד יש לו ג' מחנות מחנה הקרובה אליו ומחנה הרחוקה ממנו במדינה · אם הקרובה סרים למשמעתו ויבבדוהו גם הרחוקים יירלו ממנו · כן האיש אם ימסל בכחות גופו · ונפשו המסול עליהם גם כל הבע"ח יירלו ויפחדו ממנו כמ"ש ומורלכם ומחכם יהי' על כל חית הי' · ע"כ אמר וה' האמיתך היום להיות לו לעם סגולה הי' ולהתן עליון הי' ולהיותך עם קדוש · שהרי' מוסל בחלק כמ"ש כל עמה החת רגליו · גם בעליונים השלוט בהפלתך בהיותך עם קדוש לה' אלהיך · והרוס מעלהך יותר ממלאכי מרוס · ותנזר לומר ויקס לך · וזהו אחם עשיתוני הי' שאתה עשיתני בהכל מד' · וכיון שאתם מלמינים בזה ואומרים חקי ומלותי כל הימים · לוכך לומר עליכם שאתם מוסלים ובכיכול כמ"ש מי מוסל בי לדיק הקב"ה נוזר גזירה ולדיק מבעלה · וזה טעין התפלין שהם להוהות שלמתו עבדיס · וכטעין חותם שהעבד נותן כמ"ש בגמ' שבת · ולבני טעיגים מוריס · ת' בבעלמו ידע בכ"מ מהגכו שהוא עבד · והב' למען ידעו כל רוחיו שהוא עבד על לוהו חדון ויתנו לי כבוד והדר בכ"מ בוחו · ולבני הטעיגים הס שני התפלין · על יד · ועל ראש · על יד הוא לבעלמו לשעבד לבו וכל כחותיו הנשפעים מלבו · שידע שהוא עבד לה' · ועל ראש הוא להרחות לכל שהוא עבד · מלבד שהוא נגד שעבוד ראשו ומוחו · מלות התפלין ש"ך הוא שיהי' גלוי בעליל ולא יכסנו כפל יד · משום דבזה מבואר מפל יד שהוא רק לעלמו וש"ך הוא להרחות לזולתו ג"כ · וזהו הי' · כי שם ה' נקרא עליך הי' שבראש · ומה נאות הדר לבוש התפלין אם הי' לבוש על לבב ברם ומוח לגלל · אבל תגהנו כמסופר מבן כפר שטשך לו בגד משי ככל הגבירים · ומהחת למדו לבש בגד עור אחר הורגל בו לא יחפוץ להסירו מעליו · הלא הבגד משי הנמהת על העור והשק שהחתיו כלו מלא קמטים וחר וגבעה · ובלבהו עוד עם הבגד משי להשקות בהמות · הלא מהרה יטנפ · ויעשה מהלבוש יקר בלויי שחבות וסמרטוטי חשפ · כן הי' נאות אם רוחנו זוכינו מהלאת זוהמת החטאים שאז היו לפאר לבוש הדר התפלין · לא כן אם מחחת לבוש הטוטפת התעטפנו בבגד מזוהמה · והולכים בלבבנו ומחשבהנו להול ולחשוב מחשבות הבל ותוהו מהבלי עוה"ז · מהרה מטנפים נאותנו הלבוש הדר · וז"ש התפלין לריכין נוף נקי · כי בלבת האדם בלבושי כבוד באלו על בר לבב וזך הרעיון ברחשו · שומר לשמו והבויהו אשר נברא בלשם אלהים למשול בעליונים והחחונים כמ"ש בלשונו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים וכו':

(יג) **ולעומת** זה גם הקב"ה מניח התפלין ומתהלל ומתפאר עם צבאי מלותיו · שים להם ממשלה לפעול בהפלתם להטיג חפלם ולוטם · ועכ"פ עניו התפלין מוריס עניו נשבר · ושזה מורה על הבנת מדרגה השלימי שהיא מדרגה עליונה לבעל מקרא רעה בהפלתו · ולזאת לא יזוח

לנשים מלות התפלין לפי שהם לינם עולים במעלה ומדרגה זו · ולזאת הוסיף רשב"ע לדרוש את ה' האמרת כו' וה' האמירך היום כו' (שהוא ענין ק"ש והתפלין כמ"ש בברכות פ"ק · ובנשים אין צריך לחם עסיחוני חציבה ת' שהם פטורים מק"ש · וגם אין נאותה מעלת התפלין הרמה לנשים) · להורות לנשים אין חייבות בהתפלין · להודיע בזה שעשה דרכו בהקבל יהור טף · היהכן משום דת"ל לב' כתובים דמלי למיקף מהפלין ואפשר בדבש · ואין הכרח להפוס כתניי דב' כתובים אין מלמדין בנ"ש כנ"ל · — והוסיף עוד ר' יהושע לדרוש דברי הכמים בדרבונות כו' שהוא להורות שלא בלבד על הורה שבכתב יהי' האדם ויהין לעלות על מרומי מעלת המדרגה לפעול הפלו בהפלתו · כ"ת בשמרו נ"ב הורה שבע"פ · כי דברי הכמים בדרבונות כו' בעלי אספות כו' וט"ז מסיים בקבלת סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא כו' וכמו שדרשו בשבת פ' ב"מ כל אדם שים בו יראת שמים דבריו נשמעין כו' · ולדעתי פי' המאמר דבריו נשמעים · אין פירושו שנשמעים בחוצי הבריות · דהלא מלאנו רשיעי כמה יהי אלהים שמעיזים הטא נגדם · כי האדם הוא בעל בחירה וביד להסיר לזנו משמוע תורה וכ"ש מלומדי תורה · ואם מטה לבו ח"ו מד' כ"ש מירלי ה' ומוסבי שמו · וט' ר"מ הלמיך פ' ויאב ע"פ לבו וגלבהו כו' שאין בחירה מבעל בחירה כ"א מבע"ח שאין בעלי בחירה עב"ב · אך פי' דבריו נשמעים למעלה בהפלתו · והנזר אומר ויקס לך · כי זה כל האדם ובשבילו כלס נברלו והוא עיקר הבריאה ע"כ הוא בעל דעה רבה למעלה לפעול בקשתו · — אך לריך האדם הירא ה' לשמור ג"כ כל דברי חכמים ולעשות בדבריהם וז"ש ואף הוא פחח ודרש דברי חכמים כדרבונות כו' היינו שלא יגיע האדם מדרגה הגבוה והמעלה אף בלבתו בהפלין כל היום אם לא שמור כל דברי חכמינו ז"ל וכל גזירותיהם ודיניהם לבל יעבור חוק ת' מהם :

ובזה נבא לבאר המזמורים שהאלנו · הללו עבדי ה' כו' יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם · שהוא מלך לעולם · גם בכל העולם מלכותו בכל משלה · ממזרח שמש עד מבואו כו' · גם הוא מגביה בעליונים ומחהונים לא לחונן שחומרים שאין בכודו להגביה בעולם השפל · רם על כל גויס ה' על השמים כבודו · אבן אמרו הנויס הקודמים · אבל אנחנו אומרים מי כה' אלהינו כו' בשמים ובארץ · בשמים קלי על המנביאי · ובארץ קלי על המשפלי כו' והיו"ד הוא נוסף כן פי' הפשטים · ולפי ענינו נאמר כי המגביהי הוא בפשוטו כמ"ש בחברהם הבע נא השמימה שהגביהו למעלה מהשמים ומזריהם כי הבעה היו אלא למעה · ומגביהי לשבת — מעל להמזל · עד כי המשפילי לראות בשמים ובארץ · כי השמים הם נמוכים ממנו · דהייט שאף שאין מזל ליתרחל הקב"ה מריס בכודס לפעמים למעלה מהמזל · מקימי מעפר כו' מושיבי עקרת הו' שעשה עמי שיעויי הטבע · בלאה ישראל ממלריס כו' היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו · שישראל מבלו אז על הטבע · היס רחה ויעוס כו' שאף שהגיה הקב"ה עס היס כמ"ש לאיתנו ודרשו חנלי החגה כו' עב"ז עת · רחה דבר אחד שישראל בעלמס היו מושלים על הטבע · לזאת נפחד ונרהב לאמוריו · מה לך כו' מלפני אדון כו' מלפני אלוה יעקב כמ"ש ויקרא לו אל אלהי ישראל · ופי' בגמ' מגילה שקרא ליעקב אל · מי אלהי ישראל · שנעשה כאל להיות שליט בהפלתו בעליונים והחהונים לפעול כל רלונו וחפלו :

(יד) **והופבי** הלוי לגם מים כו' דהגה בעניו מי מריבה כ' בעיקרים שהטוא משה הי' בחאר לא עשה הגם בדברו אל הסלע שילהו הכל כי ביד הלדיק ג"כ מעלתו לעשות דבר חוק מנהר הטבעי · וקדוש ה' כמשה יוכל לעבד מערכות הטבע וד' רלון ירלהו יעשה כמ"ש הגני מקים דבר עבדי ועלת מלאכי חשלים · ומשה רבינו לא הרחה זאת רק הכה במטה אלהים שנרחה כי מאת ד' לבחות יצאה · וזה הי' חטאו · ובשבע"ק הקשה ע"ז דח"ל גם ברפידים ומן הי' להקב"ה להקפיד ולמה נענש שהם במי מריבה ההקפד ע"ז · והעקרים

נשמר

נשמר מזה בחמרו כי קודם מתן תורה לא ה' הטבע משועבד להלדיקים לעשות בה כרלונם ולהטוותה כחפלם · והחפ"י מילין בזה · ע"כ כתב שרק לאחר מריבת קרח שהטעה את העם לחשוב כי כמו מערכות השמים להנהגת הטבע לישם כ"ח כלים להנהגה זו ולא בעלי בחירים כן הנביאים ותנאי מעשה לישם כ"ח כלים למעשה הנסים ולא רלונים · ואין להם להתנדר במלחכתם · ובעבור זה ה' נדרש שמשה ירחה בעליל לעיני העם כי כביר מלחה יד הנביא לחדש דבר מדעתו · ולזחה נחשב לו לחטא · — ולדעתי יש לייחב דברי הטיקריס בחופן אחר · כי ידוע שהלדיק חינו מושל על הטבע לברות יש מאין כ"ח ביד הנביא וקדוש ה' להחיל ברכה במועט שיתברך ויתרבה · ע"כ ברפידים אלא ה' עדן עוד מיס · והי' בריאה יש מאין · ע"כ הולרך לסיוע מהמטה אלהים · משא"כ את"כ שכבר ניתן בסלע מיס רק שנסתם מאז מתה מריס · די בדבור אלי סלע · והי' מאן מימיו שים לו מכבר · והי' שורה

התא השני

הוא יציע לענין ההושים שניתנו לו להאדם לראות על ידם מחזה שדי · ואך חומריות הגשמיות תעור עיניהם מהביט אל האלהים ·

החושים החמשה אשר נתן אלהים להאדם · בהיותו יושב על כסא הממשלה על כל הבריות · היו כמראי אגרות (פחלט בלע"ז) וכתבי החזיונות (סינגחלין בלע"ז) שבימים אלו · הם היו בלותי האדם ליכך לשמוע מפי ה' המלך הדשות ונפלאות · ולהיות בסחר ארי · ולשוב ולהגיד להאדם את אשר הבריות · את כל מה שהיכל המלך · והמלך לא מנע מהאדם מלהריץ לו על ידיהם רוב חכמה ותבונה והשכלה בהנהגת הממשלה · ועד היום החושים ההם נהונים ביד המושל בירחה אלהים · לרחות ולשמוע מפי ה' על ידיהם הנעלה לחזיון דברי נבואה · והנרחה לעיניו חזיונות רבות · מה שאין כל אדם יכול לרחות וכמ"ש בחברהם ברחמית (כ"ב ד') וירח את המקום מרחוק · הוא לבדו רחה · וכמ"ש חז"ל בב"ר (פר' נ"ו) רחה ענן קשור בהר ח"ל ליעקב אחה רואה בני ח"ל הין · אחר לנערין רואים אחם כלום כו' אין אנו רואין אחר להם אבו לכם כו' הואיל והחמור כו' שאחם כחמור עכ"ל · וכן בדניאל (סי' י' ז') ורחיתי אני דניאל לבדי את המרחה · והאנשים אשר היו עמי לא רחו את המרחה ונו' · וגם יעשי' הנביא בחוכחתו לעמו (סי' ו' פ' י') לא כיון רק על החושים הפנימים הנכבדים היהנים להאדם להשכיל על ידם בחכמת הוא"ק · ולשמוע ולרחות חזיונות ממפלאות כבוד אל · אשר הם המה נאחנו בהם · אף שהחושים החילונים הגשמיים לא נאמנו מהם · כי החושים החילונים לא קמלה הטבע מלחונן אותם גם להבהמה והחי' ולכל העמים גם לאשר לא חלק להם בבינת הוא"ק · הבהמה הרחה כל דבר גשם · והשמע כל קול טורח · גם הטעם והמישוש לא נכלא מהם · אך חור החושים הפנימים (אשר מעוטים בשמלת החושים הגשמיים הפרושים עליהם) נדמך בהם · כי עין הבדולה השכלי המהוה החת עין הגשמי לא הוכל להליך מאחרי עין הגשמיי כי אם שהגשמיי מזוככת ומלוחלחת להיות חור בהיר · לבלי חהי' מגושמת ומזוהמת ועבה כמשוכת חדק · וז"ל בעל עק"י (שער כ"ב) ה' יצר את האדם בחכמה דוגמת עולם קטן וברא בו בעין שני המאורות · המאור הגדול לממשלה כו' היא השכל האלהי · ואת המאור הקטן הוא הכח החיוני המהעורר לממשלת הלילה הוא לעיני העולם החפל הזה כו' · למנע כאשר יתגדל האדם בהחזק המאור הקטן כל עוד שהוא הולך וחול · כן יחלש וכן יכבה המאור הגדול עכ"ל · וכן בכל החושים בהיות האדם מגשם חוש שמיעתו · בשמיעתו

הגה"ה

*) ואמרתי להזכיר כאן מה שאמרתי זה כבר בחוך דרוש ת' על חיבור וקיבור כל המין שבש' ר"ע בשבת · בענין סגלות להתמור פה · שאמרתי לבוחם שני' במ"ם מנין לע"ג שמעמאה במשא · דהנה אמרי' ביומא פ"ק (ע' ע"ב) שמקדם רחמון חרב בשון נ"ש וע"ג ושפ"ד · ומקדם שני חרב בשון שנאת חנם מלמד שסקולה שנאת חנם כנגד ג' עבירות ע"ג וג"ע ושפ"ד . וכן בערכין (ע"ו ע"ב) אמרי' חנא דבי ר' ישמעאל כל המסגר לס"ר מנדיל כנגד ג' עבירות ג"ע ע"ג ושפ"ד · כחיב הכא לשון מדברת נדולות וכחיב התם לחנ חנא העם הזה חעאה גדולה כו' ע"ם · ושם (ע"ז ע"ח) מחלקין בין לחני מעשיו ללא לחני מעשיו דבחני מעשיו נעשים בחים · ובלא לחני מעשיו מעיל מכפר ולחני מעשיו פירש"י ותוס' סיימו שנחק מעט על ידו · ול"ב היכי דלא לחני מעשיו שלא נחקיעטו כלל על ידו פי' יכול לחם לומר שאין עבירה כלל בדבר · וכן שנאת חנם אחרי שאינו עושה עמו כחובב להיטיב לו לפעמים כנהוג בזמנינו . ועכ"ז יצא עליו שנאה וידרוש רעתו · ויאמר בהכאלו מעלמו ומעט ידו ח"ו · כי' עולה על הדעת שבשנאת חנם כזה אין עיל · אך נלמדנה מע"ג מאחר שהיא שקולה כע"ג וע"ג הלא מעחה בחשא לף שאינו עובדה רק נוחאה בחיקו · וה"ל שנאת חנם ולה"ר היא מדה רעה ומעמא לא הנחם . וכן נבי דברי נבלה ולשה"ר ושקרים *)

דרכי מוסיו במסך החומר העכור אשר הליב בחומיו הגשמיים · ע"כ לא יכלו עוד חומיו הרוחניים למלוא תיבותיהם · כי הכלי טוה"ז יעמדו להם לקטן בכל מקום שהלוכתם לבקש את דבר ה' · להניסם ולהזיקם חמור · ולכן לא ה' החדש יכול לשמוע עוד את קול ה' חלכים · והתחילו להתחבא החדש ואשתו מפני קול ה' המתהלך בגן כמ"ש (בראשית ג' ח') בפשיק שם והבן · וזה שראיתי בזוהר (פ' בראשית ד' נ"ב ע"ב) מאן דאתמשיך בתר רע ליה לי' דירה עם חילזא דמיי · ועד לא חטאו הוו שמעין קלא מלעילא והוו ידעין חוכמתא עילאה וקיימי בקיומא דזיהרא עילאה ולא דחלי · כיון דחטאו חפי' קלא דלהחא לא הוו יכלין למיקם בי' כו' ע"ש · וכן לעתיד לבא כשיחוס הרע מקרב הארץ וכל גדלותיו יהרסו · והי' העקוב למישור להיות מסלה לאלהינו · ועלו בו החומים הפנימים מוציאים בחין מהריד אחרי שכל תאות הכלי טוה"ז יהיו לבטל · ויזדככו כל החומריות · והחוש חלחת הטומאה · וגם החומים החיצוני' לא יהיו מוגשמים ומזוהמים · ולא יחשיכו עוד את עיני החומים הפנימים מראות את כבוד ה' הנגלה להם כמ"ש (ישעי' מ' ה') ונגלה כבוד ד' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר · [ומיטור הכתוב נראה כי וראו הוא מלשון וכל העם רואים את הקולות כי בחוש הראי' הפנימי יתכללו כל החושים הפנימים · ואף שלפי הדרש הוא עניין יולא חוץ לטבע עכ"ז ים לומר ג"כ דרך הפשט וע' בחפ"י שקרוב עניין זה וכל העם רואים את הקולות לדרך הטבע

לגו דלא תחמוד ים מפרשים דלאו עובר כ"ח כשאשא מעשה ואוקמה אחפץ מחבירו בדמי או בלא דמי כמ"ש התום' ב"מ ס' ע"ב ובסנהדרין כ"ח ע"ב ע"ש · אבל מדה רעה היא החימוד עלמו אף שלא עשה מעשה . וכאשר תמרו על עבירה שהיא מעמעמת לבו של אדם (יומא ל"ט ע"ח) והיינו שפותחת לבי מכל חכמה כמו שפרש"י שם . כן בנשאו את החימוד לו מעמעמת חגם בלב היא מעמעמ את הגשם ומעמעמת לבו ושותמת דרכי חושיו מחכמה ותבונה בדעת תה"ק · ואף שלא עשה מעשה רק שחשאה בלבו ונפי שגלתה חגם נראה דעשה החזרה של התורה לא הספיק את תחיך הוא אף בלא מעשה כמו שפשיט בלבבך אף בלא גגלה כלל שגלתה החיצה ע"י לישה פעולה · והזהירה התורה גם על גניחת השגלה בלב · ואפי אמרו בערכין שם ח"ר חמת ב"ר חגיגת מלי תקנתן של מפשרי לה"ר אם ת"ח הוא יעשוק בתורה שגת' מרפא לשון עץ חיים ואם ע"ה הוא יגניל דעתו · והגם בפ"מ ובמדרש המשילו את עניני התורה והמלים לפשיטה · ועניני עוה"ז לאלי שבים . כאמרם מפל לה"ד לאנשים שהלכו בספינה ורוח נשאה לאי א' ובתוך אלי היו אילנות מלאים פירות יפים ומתוקים כו' ומלקו לאחם כתים . כת א' לא רלו לגעת מהספינה כו' והשאר הוא שים ב"א שאינם רוצים לגעת מהתורה ומהלים להתעגג בטוב טוה"ז · ועכ"פ המשילו התורה והמלות לספינה . ועפ"ז נקח דרך מוסר מהמשות אלו שאחרי אחרו שע"ג מעמאה בחשא . וה"ל לה"ר ושגלת חגם מעמאה בחשא אף בלא עשה מעשה . ורפואתו הוא בתורה כנ"ל · והמתהלל עפ"י התורה שהשלה למיס יהי' כספינ' שהשים מובילים אותה · כן יתגשא עפ"י פקודת התורה שהגאחו בתורת מיסור . ואם יש אחו מקבל טומאה אף ספינה אינה מקבלת

טומאה והוא כמו שגאמר דד"ת אינו מקבל טומאה כדאיתא בברכות פ' אי אמרו אלא כה דברי כאן כו' מה לה אינו מקבל טומאה כו' · ועיד מעלין את הקדש מטומאה לטהרה כדאיתא פ' הי' קורא מקים לחלים להחלים מה נחלים מעלין את הקדש מטומאה לטהרה אף לחלים (ב"ה הורה) מעלין כו' וכן הלחי' הוא הקדש שהתגשא עפ"י שהיתה אינו מקבל טומאה · וזהו העלם אמי שעשעת בשעת חגם שהיא מעמא' במשא כע"ג · היינו אח"כ כשבינה שהשים מובילים אותה שיתגשא עפ"י התורה ויעשר ולאמרם מרפא לשון עץ חיים . כן אמרתי ליקח דרך מוסר מכל המשניות · וגם אמרתי דרך פלפול בקישור כלם וכן בדרך דרוש ולא הבאתי פה רק הגלות לעיניכם פה :

בחשר שהשר הוא הקדש ומפי הוא הניאם את החויר כשבע להניס החויר · ובהיות החויר רחוק מחזיקים ע"כ לא הניע השמועה מהקולות לחזיקם שכל חוש השמיעה הוא רק מהרגש החויר שמהנודד מדפיקת הקולות · ולזאת רחו את הקולות בשבור שאחר קולות לא נרחים היך שמהחוקקים הבדת הקולות בהחויר בחותיהיהן ובהטוטליהן בשבור שמונת החויר על העין וכל המונח על העין בשעמו אין נראה כ"א בהחרחקו · לזאת אם ב"ת שהי' החויר רחוק מהם לא רחו שמעו · ע"ש בחורך · ורבים מלייזים על מה שמקרב עניו זה אל השבע · אך רחיתי בשורה נפוכים ח"ח פ' מ"ו שכ' ג"כ שהדבר כפשוטו וקרוב למ"ש וז"ל אם והשמלו לו הרחות והשמע לרחי' על ההשגה בכלל · ולזה תמלא לשון העברים העשה השגת חוש אחד במקום השגת חוש אחד · לאמר רחו דבר ה' כמו שמעו דבר ה' · כי המכוון השיגו ענין דברו · וכן רחה ריח בגי כלו אחר הרים ריח בגי כי המכוון השגת ריחו · ולפ"ז נאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים כו' ע"ש ופי' הש"ט שהר הרעון בו משניים · כי ידוע ומפורסם שזאת היא בחרחה הנבואה ח"כ וכל העם רואים את הקולות לין הכוונה בו רואים ממש אלא השגה כו' ע"ש · וכן נאמר פה ורחו כל בשר יחדו פי' יחיו · וכי פי ה' דבר · פי' כי מפמם בלשון חי · ופי' הם פי ה' מדבר אז בחיזה פעם יפמעו כל ב"י · וירחו כל בשר יחדו את הקול · (דלפי הפי' ורחו אז בהתקיים הנבואה כי פי ה' דבר הנבואה מאז · לין הכרח כזו נופל בלה"ק על לשון רחי' רק לשון ידיעה כמ"ש (יחזקאל ל"ג) וידעו כי נביא היי בתוכם · ויהכן ג"כ לפרש שבהגלות כבוד ה' ירחוהו כל בשר יחדו ובבי יחי' מפמם בלשון דהא · ויהי' נהיגה טעם על קיום הנבואה בעת כי פי ה' דבר עתה היהי' כן לעתיד · כמו שנמלא כן בישעי' ל' כ' · וכמותם · הנם מהטעמים נראה כמ"ש בהחלה לפי' הזה הו"ל להפסיק בהחגה החת היבת יחדו · ולא החת היבת ד' · וכן בישעי' (כ"ב ח') אמר טוד · כי עין בעין יראו בשוב ה' ליון וכן ביואל (ג' ח') והי' אח"כ אשפוך את רוחי על כל בשר · וע' בם' העיקרים (פ' כ' מאמר ג') שמלת כל רומז על המוטע מהכלל והם חיבי הישראלים · ובפרש"י בפסוק שם מי שלבו דך בבשר ע"כ · כי יוסר לב החבן מבשרם ורוח חדשה יותן בקרבם בבוא גואלם בקרוב אמן ·

התא השלישי

הוא יציע איך שבל מעשי בחות האדם אם טוב ואם רע בלם תלוים ברצון החושים · ולפעמים יפנו החושים אחר מעשי הבחות ·

באשר שלבל שר נבח יתן לו מבמלך מפרחים רבים · ח' חומן יד במלחבת חרם וחיבב · ות' רוקם בהבלת וחורגי צמר וכל חיני חומנים · גם בל חיני נבורים יבחנו לו · חים חבזרי חמת לבטוח בף לא בחמור למולו (וקר' חליין בלע"ז) ולא חשר מהנגד לרגלו · וכן חים רחמני · בסם נפשו בבפו לביטיב לבל המשלים אחו ואבל הוכביו · וכל החומנים וכל נבורי חיל חשר אחו · כולם יתנבלו

על עת בוא פקודתו לפס למסר להמים מעשיהם כפי חסר נודע מדיון כמלך ע"י המוכיח בהכנעדים הפנימים • סמריעים תליו דברי המלך חסר שמעו מפיו בהיותם בחדר המלך פנימה • וכפי כוונתם להחדם כן ימסר פקודתו על כחותיו המשרתים לו אם יפקוד עליו ד' לטובת הדבר • יעוה לכם בשעלה שתרחיק הדבר מעל גבולו ולדבר המעוות להחסב יקרא לכם החסבה לעוות לם לרדוף אחרי הדבר • ולקרבה ולנהלה אל תרחוק לעבו • כי המוכיח יפעילו בלבב החדם רב השעורות בחבוקה בשלחה לעשות רצון המלך ע"י הכחות המשרתים • וכרוב השעורות בלב כן ירבה פעולות הכחות ברוב חיזוק ורעש גורף :

אמנם כאשר נפתח הדרך סלולן לעלות בים אל מקום הכבוד ה' • בהעמיד החדם לפס עיני זהב • (היא החתום הנופנים לאחר מותרות כסף וזהב) לאחר רב לפס מעלות בר בית ה' • את עיני זהב החלו העבודו כל הימים • כי המס יגילוכם מכל לדם • ומה יוסיפוכם מכל לוקה • ויפליט את המוכיח המילונים לכיוון שלומו בכבלי עוה"ז • לשמוע את אשר יגיד מפי החתום הנופנים והחומרים • [ועיינ ולבא חרי סרסרי דעביד כוו דכחיב תנח בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה (ירושלמי ברכות פ"ח ה"ב) וכמ"ם בעין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרין ועי' טוח"ת רפי' ח' • וכ' שם וכן דוד הע"ה כי' מהפלל על שלחם חלה שעיקר כסדר אחר בדריכני בנתיב מצותיך על כרגלים ותח"כ אחר הם לבי ואחר תח"כ כעבר עיני מראות שוא • והזכיר בלב בעי ובעין בעבדה כי בלב הוא בראשו להבוחה בדרך בטובה או הרעה לף אחר שרחה מעשה בפועל • וע"כ החפלל שיזדכו להבוחו לדרך הטובה • אבל ראות העוה חינו בראשו כי אפשר שיפגע בו פחחום וירחקנו • לכן החפלל שיעביר עיניו מראות שוא ולא יזמינכו לפניו כלל • ט"ל] • כי העין והלב שם בחה החרים אם שרץ ושוטטים בה לחבוב חפצונות רעים • עד שיבחו להחדם לסודיו כי זה רצון החחום בנופנים • וכחה יפעילו החשורות חזקה בלבב החדם להחפעל מעמע בדברים להחלבב בחשקות רבה • ולאחר לפקוד על הכחות כפי פקודת החחום כחימריית (אשר כוונתם את ממשלת הכללית מבא"ח ומבב חחרי') • אם לחבוב הקיל לבה החבבה לקרבה ולנהלה חוק חדרי מבחרי בבבו ואם לשנאת כו' וכדומה — • ובבעשות רצון המושלה על ידי הכחות בפעולות בהחדם • לא יפיק החדם רצון ואת מהחחום בנופנים המושלה בכל החומים וכחות לאחר לו • ויהי — ברחותה כי זממה נפקה החחזק על כסאה עוד למבול (והוא ע"ד אחרס ז"ל (שבת פ"ד מ"ד) עבירה גוררת עבירה) • ולשלוח עוד ע"י מרוצה כחיצים כחיונים הנשמים לפקוד עליו דרכו • לך לברחות חיל ממשלה • והוא — אשר קבל עליו ממשלחה • יחפעל לקול פקודתה ברוב החפעלות • והרעשת בכחות למסר את רצון המליט — :

ומרוב כוסף החחום בנופנים • אשר לעולם לא חנוח ולא חשקיט • ורעשנים לא השבור • בכל מחמדי הבל וריק • לא יבוזה לה ללקט גם הפניעים אחדים החלושים במחלוקת דברים שבקדושה בכוונים לה ומחועבים מאז בעיני' • גם חוחם לא השחיר מבלי להחור אחריהם לבניעם כדומה בכבוד מהחורה חחחשק גם היא לבניע • לו בחן המוקן על לומדי חורה • והשלח גם את בחות אחדם בנשמל חחת ידה • לבחוטה ברחוקות קריות בקדושה • ללקט מהושה פנימי החן וכבוד לעטר בם את רחם ממשלחה • לבל יחסר לה כל דבר מחוש — • ולאחדם בשמל חחת ידי' ומחזיק לפרוק עולה מעל לוחרו להשו חז"ל בלשונו • לבל ימרוד בה בפקודחה זאת • בעוד שכחו משומשת כובד עולה • כי לך בזה אחד מעט מעט ממשלחה • בהרבותה את בחות בחדם • ותעזבם ללאת מעבר קריות בבלי עוה"ז • אחרי שבל בכחות מחפזרים ומחפרדים ממנה לון בחבל של חורה • והיא יושבת בחוממה במחלת לב ממשיכה בהוחלת חסר חקוה לגרול בבוד • וגם בבבוד בחעט חסר השיג לא יספיק לה כדי מחיחה מחלי' • וכדי להזקה מול רעבה הקולות וברקים בשמעים מרחובות בקדושה • בחפעלים בכחות רב בחשורות וחשקות לב להשבל

את הטעוני עוה"ז • ולבסוף את חחום הנופנים מכיוון שלטה • ולכן אחז"ל (זוהר כ"ג ע"ב) לעולם יעסוק אדם בחורה ומלות אפי' שלא לשמה שמחוך שלא לשמה בא לשמה • ויש להטעים בכוונה הזאת בחמרם ז"ל (סוכה כ"ב ע"ב) אם פגע בך מנוול זה מבבבו לבבה"ד • מבבבו בדברים לאחר לו • כי אם יניע חלוזו לרבה בבוד • בבבבדי לעיני בדוחים לבחי לשמ"ד ועמדי אם בחפלה בכוונה • ולמדי חורה-בדבק • וכן בך וכך יחנים בחה ע"י מעשיות בחלו • וכן אחרו ז"ל (פסיחה דחיבה ב') על מה אבדה בחרן כו' על עזבה את הוראי כו' בלותי לוני עזבו והורחי שמרו מחוך שהיו מחעסקין בה שמאור שבה כיה מחזירין למוטב • וכ"ה בירושלמי (חגיגה פ"ק ה"ז) ומסיק עלה רב חונא אחר למד חורה שלא לשמה שמחוך שלא לשמה בא לשמה • וזוהר (ח' ויצב דף ק"ל ע"ח) אחר ר' יוסי כל חני בר נש דכרכורין ביחין חחיין לגבי יחעסק בחורייחא • וכדין יחעברון מיניה • אחר ר' אלעזר כל בחוח שעדה ביחא אחי לאסחי ליה לבר נש יהא מסיך ניה לגבי חורייחא ואחפרש מיניה • הא חזי דכח הניון דכך אחי שלא לשמה קיימא קיימא דקוב"ה לאחעחא על עלמא בניון עובדין ניחן • קוב"ה אם על עלמא ויסיב עיטא לבני נשא לאחחזבא מיניה ולא יכיל לאחעחא עליהון ולא על עובדיהון • ומאי חיהו עיטא לאחחזבא בחורייחא ואחחזבא מיניה • מלן דכחיב כי בר מלוה והורה חור כו' אם כחיב בחרי' לשמך לשמך מיבש זכה כו' ולא היה כשרה משלחא כו' ט"ם • וכן אחרו בסוטה (כ"ח ע"ח) חורה אגוני ומגלה • ופירש"י אגוני מן הפורעניות • ומגלה מן כילה"ר שלא יבלבלו להטות • וגם מלוה ס"ל לרב יוסף שם דאמלה • ולכן אחרו מעשה (שוף מכוה) בקב"ם רלה לזכות את ישראל לפיכך הרבה לכם הורה ומלות • ובעה רבים ינקבו מה זכות כות ברבוי במלות • אלרבה אם היה מעט מלות כי' בנקל יוחר לקיימם • (וע' בם מעשות החורה לסגלון ר"ח ז"ל אחי בגר"א מוילנא מה שדרך שם בפי' במעשה בדרך הרוכב לפ"ע עניני) • לך לפי בלעה בחמורה יבואר • כי בחעשה גרחא לעיני כי אין מזדך ומלרף ומקבא את החדם מהחעבות הבבליות כרות בחורה ובמלות • וע"כ כרוב בחורה והמלוה כן ירבה החועלת מבם להחדם לעמוד מול היבר • (ויחבן כוונת במלת לזכות מלבון זך וזוהר בע"י בחרים ובמלית יזדבבו ישראל מחלות בחמריות • ויבין קדושים ועבודים לפני ה') • וזבו לזכות לישראל בדבוי במלות • שבל מעשה מלה ומלוה יפן את מחעבות החדם לאחריו קול קורא מבמעשה במלים "הבליבו את גלולי בבלי עוה"ז לאחרי ניכם • ובזוהר אחו בבל אלי' וחף שבאחלת בבינשו את כיוונו למעשה במלים לא יחסון רק לאחון לאחבל קליפת בבבוד בחסובבם סביב לפני במלים • הו אחז שאר פני' ומחעבם בלאחי בנוגם • ע"ז בבואם כולם בחדרי החורה ממעשה במלים פנימה • יחהוממו כל המחעבות הבבליות • ויוסרו לנפשם מקול במיח רעש קול אל • קול שדי בדברו • במיעים לאחרי בבלי עוה"ז להמס ולאחבדם • וז"ל ס' בחיקי (חלוה ע"ז) דע כי החדם נפעל בפי פעולותיו • ולבו ובל מחעבחו החמיד אחר מעשיו שהוא טוסק בהם אם טוב ואם רע • ואפי' רבע גמור בלבבו ובל יגיד מחעבות לבו רק רע בל היום • אם יעשה רושו • ויהיה בם החלוחו ועסקו בהחמדם בחורה ומלות אפי' שלא לשמה • מיד יעטה אל הטוב כו' ובבא מעטיו ימיח כיל"ר כי אחרי בפעולות נמבים בלבבות טל"ל • ויהבן ע"פ בלאמר לבאר היחה בבחוב (משלי כ"ב ו') חנוך לנער ע"פ דרבו גם כי יזקין לא יסור ממנה • ברבים נחקבו אחרי שבחיוך הוא ע"פ דרבו של בנער מבו במעלה בגם כי יזקין לא יסור ממנה :

[ולהבם ה' מובחר רחיתי שכ' כי יש להחל לשים לב על בח ותכונת חכמת הנער ולחיזה דרך רחוי לבחור לו לפי ערבו גזם כי יזקין לא יסור ממנה • לא כן בשלומו בוהן תכוונו • ומעמל הנער שלומו מוכבר לקבלת שלוח המות בנפ"ת עם מפרש"ח ומפרשים אחר לא יקיש הדבר ולא יגלה לעזותו למדן בנפ"ת וזהו חוק לנער ע"פ דרבו כיומו דרך ומדרגת חכמתו גזם כי יזקין כו' • ועי' בם' ליקוטי אמרים רים חלק שני להרב הגאון החסיד מוהר"ז ז"ל מלחדי • מה שדרש שם בזה] :

ולפי הנ"ל יתכן טעם הכתוב שהגם שבלבב הקטן וכך בשניים קשה לפעול להכבד וירחה לה' · שילמוד מתוך ילחם שמים ולשם כבודו ית' · עכ"ז אל יימנע מתוך לנגר טפ"י דרכו · לפעול בלבבו חשק הלימוד במתנת תורת כסף אחת · או שיזכו ללימוד למען הכבדו לעיני בני אדם אשר יהללו בשער מעשהו · נער ונער כפי דרך הזוקנו · אף כי אין זה הדרך הנכונה אשר ילכו בה היסרים בלבותם כדאיתא בגמ' נדרים פ' קונס יין (ס"ב ע"א) לתכבד את ה' תלמיך כו' אלא יאמר אדם אקרא כדי שיקראוני חכם כו' ת"ל לתכבד כו' אלא למד מתכבד · ובספרי פ' עקב מסיים כל מה שאתם עושים לא העשו אלא מתכבד ע"כ · עכ"ז מהוך אלא לשמה בא לשמה וגם כי יזקין וימשם בהתעוגים אשר התניב בילדותו · גם מהלל פי בני אדם כאין הוא בעיניו · לא יסור מהתורה אשר הכניסה בלבו תמדה ותשוקה תלי' ומשיכה את לבבו ללכת אחרי מצות ה' · בשמח ובתמיס · כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות כנ"ל · וכמו שמלינו בר' יוסי בן פזי שמתחלה לא עסק בתורה כ"א לשם עושר ואח"כ גילוני מלוך התורה אשר בתו תוך לבבו התלהטו והתלהבו עד כי הי' לאש מוקדת ובערה כל מחשבות ההבליות עד תומס · כי כן מובא בספרי הורה (פ' לך לך פ"ח ע"א) ואף כי יתרכו הדברים לא תמנע מלהתעסק הגם לרוב יקרם · וז"ל שם ר' לעזר כד אתה מהתם הוא מכריז מאן בעי עושרא מאן בעי תורתא בעלמא דאתי ייתי ויתפדל בתורתא הוו מתכנשין כולי עלמא לגבי' · רווק אד הוא בשיבותי' · יומא חד אתא לגבי' אמר לי' רבי בעינא למלעי בתורתא כדי שיהי' לי עושרא · א"ל הא ודאי א"ל מה אמך · א"ל יוסי · אמר לון להלמידו דייקרון לי' ר' יוסי מאלי דעושרא ויקרא · יהיב ואתעשר בתורתא · ליומא הוה קאים קמי' א"ל רבי אן הוא עושרא · אמר ס"מ דלאו בם"ש קעביד · ועאל לאדרי' שמע אד קלא דהוה אמר לא תעשני' (חוב לגבי') דגברא רבה ליהוי · הב לגבי' · א"ל היב דבי היב ואנא יהיבנא לך עושרא · אדהכי אתא גברא אד ומאנא דפז בידי' · אפקי' ונפל עושרא בגיתי' · א"ל רבי בעינא למזכי בתורייתא ואנא לא זכינא ובעינא מאן דיתפדל בתורייתא בגיני דהא אית לי עושרא סגי כו' א"ל להוה רווק התפדל בתורייתא ודא יהיב לך עושרא · יהיב לי' הוא כפא דפז · קרא עלי' ר' אבא לא יערכנה זהב וזכוכית והמורתה כלי פז · יהיב ולעא בתורייתא והוא ב"ב יהיב לי' עושרא ליומין עאל תמידוי דתורייתא במעוי · יומא חד הוא יהיב וקא בכי · אמרו רבי' דהוה בכי · א"ל על מה קא בכית · א"ל ומה מנחנא חיי דעלמא דאתי כו' · אמר הקהא ב"מ לם"ם קא עביד · קרא לי' להוא גברא א"ל טול עושרך כו' אהדר לי' ר' יוסי הוא כפא דפז · ועד יומא לא אעדי אמי' ומן בעו בן פזי והייבו ר' יוסי בן פזי · וזכה לכתר תורייתא הוא ובעו בנין דלעא בתורייתא · דליתי לך אגר טב בעלמא כמאן דלעא בתורייתא (מקיימה) עכ"ל שם · מזה ילחם האדם רב סנולה התורה והמלוה להיסיר לעדי מחשבותיו ללכת יומם ולילה בדרך הטוב והישר בעיני ה' · וז"ל הרמב"ם ז"ל (בפי' המשנה ר"פ חלק) ואולם זה טוב להם עד שיהי' להם כח והרגל והסתלות בעשית התורה · ומזה יתעוררו לדעת החכמה ויחזרו עובדים מחשבה עכ"ל · וה' המושיע יהי' בעזר הלומדים עוסי מלותיו להגדל מכח היצר · ויטה לבב עמו לעבדו בחכמה ובתמיס · בלי שום מחשבה זרה · [כי אף שחמרו בגמ' (ברכות ל"ג ע"ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים · אין זה כ"א לחסיר הסתעוררות הלב להתורה ולהעבודה דאח"כ כשנעשה התעוררות דלהחת לא יהבן לחושב שם ה' לבצע מעשהו בלתי התעוררות דלעילא לבלות לו ע"ה מקודם · לסעדו לעמוד מול היצר כמ"ש (קדושין ל' ע"ב) ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו אגא' אלהים לא יעזבנו בידו · וה' רצון ירחיו יעשה להוליא מחשבתם בעבודה ה' כל היום לפועל ע"י יעזרתו אלא יכלא מאהבו] ולהגות בתוה"ק לשם כבודו ית' יום ולילה :

התא הרביעי

היא יציע לענין איך שבתפלה תרבה כח ההמשכה את חושי האדם מבבל מעשה המצוה לפנות אחר ה' בהשמיעה להאדם מהדר גאון כביד אל וגידל תפארתו ·

וכאשר אחיתי ל דע לחיזה מלים ים בם כת בהתעוררות יחר על כל המלות נפשאם נרחם לכל המלות · ומלאתי רחיתי כי חין המלוכה נחוחם בזה כ"ח לחחם ברחם מלות החפלה · כי כיח מחכבה חת לבב בחדם חל ה' בחבלי התעוררות ברחם וחכבה לדבקה בו · כי כיח במקים בקרבנות בזמן שבית מקדשנו הי' קיים · כוכן מלבב · כחמרם ז"ל ר"פ החלם בסדר (כ"ו ע"ב) הפלות כנגד התידין תקוסו · בהשוחם חושלחם לשולחן בקרבנות שהיו לבכניע לבב בחדם בהיותו רוחם דם בבהמה נפשך בחים בחלו דם נפש בהמיותו שהיא עיקר ה בחפילה חת בחדם נהטוח בהשהוקקותם לדברים בגופנים · סופך לחרך · נזכח חת יראו כיח נפש בבהמית *) לבלי חריס עוד חת ידם ואת רגלם בגבול לבב בחדם . ורק נפש המבלה לבדה היח המוללה בכל חלו · וע"כ כוח מחודם על רחם הבהמה · בבשמיהו חת ידיו עלי' לחזר . כי רך נפש הבהמית סיחה בעוכרי נגרבני מכסחפת בנחלת כרם תורת ה' לבחות חלהיהו · והחם חבלה חת הטון · והיח חעלה מקטר לם' לחמר כי כל בכחות חחר עד בגם עבדו חת מחללה נפש הבהמית יכובו לעבוד חת

הגה"ה

*) כי אתי נפשות ים להחדם כחבואר בם' בער הקדושם להרח"ו ז"ל · ובע"ח בער כ' פ"ב דלכל חים מיסרחל ח' לדיק וח' רבש ים ב' נפשות דבחיב ובמות חתי עשיתי (יבשיה כ"ז כ"ו) שהן אתי נפשות · נפש ח' מלד הקליפה וס"ח · והיח המחלבשת בדם החדם להחיות הניף ע"ם · ונפש הבהית היח המחלכת · וע' בבעל עקידם שהסביר ענין זווג רחשון וזווג שני שהין מזווגין לו חלא לפי ס' · ועוד זאת יחית בלבבו לחעבד גם חחותו בניפיונות רבי הם כמה ילידי נפש הבהמיות . כן בחכילה כן בשתי' · ובכל דבר בנופני הכל יעבדו חת ס' . בעטות החדם כל עניניו רק למען רצון ס' · בכדי שיתחזק לעבודת בוראו כתו ביחודר להחאת (בחת החרון מהיכל הביח) :

שהבחכה שהות רק בעבור הפחות לא כדעת אחרים האומרים דמפסיקות נעשה להבחכה · כ' דהזווג רחשון קיו על חבור הנוף עם הנפש והחומר עם הצורה ונפש המשכלת · וזווג שני הוא חיבור הים ואשה שבזה נשתנה זווג החטופי מזווגי חיות ובחמות המזדווגים זה עם זה לקיום המין וכל היום זה סולך לדרכו וזה לדרכו · ואין לשם טום שתחברות · אבל זווג השטופי ים לשם חיבור והדבקות תמיד בדרים כל היום יחד ויוצרים יחד ומנהלים פרנסתם יחד · וז"ם ביבמות פ' הבע"י מלמד שבח אדם על כל בהמה וחי' ולא נתקרב דעתו · ופי' בגליון שבח בדעתו ושכלו על כל טבעי בהמה וחי' וכו' והוא מהבע"ק לקוח זה הלשון והסביר זאת הכ"ל · שלח נתקרב דעתו שיהיה זווגו בחיקן זווג הבהמות שאין לשם שתחברות יחד · נזהו לא מיב היות החדם לבדו היינו שיהיה כל אחד מהזווג נפרד בפ"ע כדרך הבהמה והחי' ע"כ לקח הבי"ת ללע ח' מלטותיו ובכח לחשם וניתנה לו לאשה למען יהיה להחדם התחברות דבקי עם החשה לכל הימים אשר חי עמה · וז"ם ויאמר החדם זאת הפעם עלם מעלמי ובשר מבשרי כו' ע"כ יעזב איש כו' והיו לבשר אחד · וכן ביאר הטור ת"ש רים סי' ח' טעם בשברתה אחת מלטותיו למען יהיה לו התחברות ודבקו'עמה כל הימים ואלו נשברתה בפ"ע היה עניו הזווג רק לשעת לורך

קיום המין ולא היה לו התחברות ולא היה להחדש עזר מחמתו כלומרם החדש מביא חטין חטין כוסס כו' וזה ענין זווג הסני והוא ידוע שהוא לפי מעשיו וכלומרם זכה עזר לא זכה כנגדו • ויש שוד זווג רלחבון שהוא קודם לו למען יפול בו הבחירה כי הבחירה והחפצריות הם כסני הפנייס • בהבחירה היא בידי האיש המסכיל דרכיו ובוחר בטוב והחפצריות הוא הלב האיש המניח רלונו לשלוט ושולח רסן מידו לבלי לשלום תאות לבו ורלונו וכל מה שיחפוץ לבו יעשה בלי עיון והשקף אם טוב לאם רע • ועכ"ז הם שניהם יחד כי במקום שהין חפצריות הין שייך בחירה • והנה בחחלה נברא החדש בלתי חלניסים שעל שכל נבדל אשר הין לו חפצריות לרע כלל ע"כ לא יפול בו בחירה ואמר הקב"ה שלא טוב היות החדש לבדו היינו שיהי' בלא חפצריות רק מעשיו רק לטוב ויקרא החדש אשה שחשבון בעשיו ובפעלו על כל פעל הפע"ח ולחה שלכל ב' ים לו טבע מיוחדת זה נגוד וזה כעסן וזה נדבן וזה רחמן וזה לוטש • והין לחם חפצריות שיוכל להתפך והין בו חפצריות ע"כ לא יתקרים דעתו בזה שיהי' נם הוא כלחד מהם • והנה לו ה' נפש ממולע בין נפש המשכלת ובין המוסר והיא הקיולי ובלשון הקדמונים וס"מ הוא נפש הבהמי והיא קרובה למוסר יותר ולקח ב' מלטותיו ויסגר בשר תחתיה ממשכנה הוא בשר ומתלבשת בשר החדש • בהנפש המשכלת ממשכנה היא בחוח ובלב והיא מסכנה בכל בשר ע"כ יעזב חים כו' שלשה ים להחדש • החדש חים בשר • ובעבור הנפש הבהמי היתן לו למטוך לחר תחית העולם ע"כ יעזב חים שהוא מדרגה עלה חת חביו ואת חמו היינו מקורות מקור מחלבתו • ויומשך חחר תחות המוסר • עד כי יהי' לבשר שנעשה עליו שם בשר ומפל ממדרגתו הרחשונה • ובעבור זה ים להחדש שכר שבותר בעוב נגד עבעו וז"ש והשלש חשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל ע"ש • ובל תגלי הזווג נמלחו ג"כ בזווג זה • השלשה מחויבת לעשות רלון בעלה כלומרם לחזהו החדש בנשים בל שישפך רלון בעלה בן הנפש הבהמי עלי' לעשות ולהשתדל בעוה"ז בעניני העולם למען להיות עזר להנשמה שהוכל לעשות רלון קונה לעבודת הבורח יה' • וזכה היא עזר • והמשפיע שפע ברכה ממקור העליון היא הנשמה • ועל הבעל לזיעה והיא עוזרת לו במעשי ידי' • לא כן בשלא זכה אז היא כנגדו הנפש הבהמי מבקש לו דרכים בעול וחטם למרות רלון בעלה ורודפת אחר תאות עיה"ז ע"כ קרחה שלמה הע"ה השם זוכה]:

בן החפלה דמשה בשעולחה לשכון השרינות בנוף החדש לביח מקדש מעט (במ"ש יחזקאל) ואחי להם לאקדש מעט וכאחמר ר' יצחק (בפ' בני העיר כ"ט ע"ה) אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות בשבבל). לשפך שיחו לפני ה' • יכעט לבבו בשמע דברי החפלה מפחד ה' ומבדר גחילו • ויבחיל את נפש בשמיעתו (מלא בחבלי טוש"ן) במלכות השחעבדות • השר הוחדש בידי החפלה • ובשחוזו בחפלתו יניח ידו על לד השמחית מלבו לשבר שם כי אין מבטן נפש שבשמים *) בשטרת השמחת לאחר כי אין היא כמשמים בכל חרלי • ובשחשתו על רשעתו: שלא יזבח ילבו וכתם (חבלים כ"ה י"ט) זשמי חלשים רוח נשברה שרוח הבוטחת בשברה • ויעלה על מזבח לבבו על מערכת שם החדש לפ' שם ק"ם לשקטיבו בלול ס' לשחבול גם כל מעשי הגופיות רק למען חזוק בריאתו לעבוד את שמו יח' בשם גדול • ויש לבוין חשרש ז"ל (בראשית פרק הרואה כ"ל ע"ה) בבל לבבך *) בשני יל"ת ויל"ת • ליומר בגם מעבי סילי יסי' רק למען עבודת כ' ויהי' עובד את ה' בשני יל"ת • [קלת ים לבוין חשרש ז"ל (בשופטים מ"ז) יל"ת חיוק ושפש שחתל דופק ויצין מקובל • עז"י בל"ל שמחל הוא ס שם"ך • לבוין בי' בשחומר שר"ל בגם בעת עשקו מלבו לשבר שם כי אין מבטן נפש שבשמים *) בשטרת השמחת לאחר כי אין היא כמשמים בכל חרלי • ובשחשתו על רשעתו: שלא יזבח ילבו וכתם (חבלים כ"ה י"ט) זשמי חלשים רוח נשברה שרוח הבוטחת בשברה • ויעלה על מזבח לבבו על מערכת שם החדש לפ' שם ק"ם לשקטיבו בלול ס' לשחבול גם כל מעשי הגופיות רק למען חזוק בריאתו לעבוד את שמו יח' בשם גדול • ויש לבוין חשרש ז"ל (בראשית פרק הרואה כ"ל ע"ה) בבל לבבך *) בשני יל"ת ויל"ת • ליומר בגם מעבי סילי יסי' רק למען עבודת כ' ויהי' עובד את ה' בשני יל"ת • [קלת ים לבוין חשרש ז"ל (בשופטים מ"ז) יל"ת חיוק ושפש שחתל דופק ויצין מקובל • עז"י בל"ל שמחל הוא ס שם"ך • לבוין בי' בשחומר שר"ל בגם בעת עשקו

הגה"ה

*) שהחשבעל עקי"ד, נתן מושבש בבל בשר החדש מ"מ ע קר פעולתה בלב בחדר השמחלי במ"ש לב חכם לימינו ולב בסיל לשמחלו וע' בם' לקיטי חתרים לשרש שנתן השכיל מוסר"ז מלחדי זל"ל (ח"ל פ"ע) וז"ל והנה מקום משבן נפש הבהמית במקליפת ניגה בבל ים ישרחל הוא בלב בחלל שמחלי שהוא מלא דם וכתיב כי הדם הוא הנפש עכ"ל. וב"ה בזוהר פרשת ואלה קף כ"ז ז"ל שם בבל לבבך דת ימינא ושמחלא דחיקרי יה"ע ויל"ך וב"ה בקף כ"ו ע"ב שם השמחלא לא תהניל בימין דיקר רע לא תהניל ביל"ע בגין חיבויהו דבני נשא ע"כ. וב"ה בגמ' פ' הרואה ס"ח ע"ח ומשנברך דשופר לימינו ורעש לשמחלו כו' ע"ש:

*) עי' בזוהר פ' תרומה (קף קס"ג ע"ח) שמפרש שם עניין העבודה בבני יגיד בחופן אחר לאמר כי זהו עבודת ה' בהתגברו על יצרו. ויבינעהו שזהו רלון ה' בבראתו אח היצה"ר. ע"ש ובוח"ג ובפ' בני העיר כ"ט ע"ב) ובפ' בני יכנס (ל"ד ע"ב) ובפ' בני יעקב (ל"ד

פסק בשו"ע (סי' ק"ח) לפי שברכת התורה מספרת בכוד
לו · וסדר מלכות שדי ומפטיר רב נורחות בגבב בחדש
לדבקה בה' בגבב שלם · זכו שתמרתי שיתכן בשעם כדבר :

וזה כבר תמרתי בדברים ו' שהגה תמרו בברכות (ט"ז ע"ב)
אין קורין בתורה חלח בשלשה · וחח בעבור היותם חב
הגשמיי שהולידו חת גויהו נקרחם חבות · כי זהה גם ישמעחל
ויתר הגויים יקחו ממנו חלק בחבות · וחנחנו חשר בחרנוש
ליחדם לנו הוח בעבור היותם לנו לחב בהשכלת העיוני
בהולידם לנו תמונתנו · כי הם היו לנו לעיניים להורותנו
דרך ה' וכמ"ש בגמ' סוכה (דף מ"ח) ומניגה (ד' ע"ב)
חברהם החלה לגרים שגח' עם חלהי חברהם כו' חך לח הי'
עדן בכחו למשוך כל זרעו חחריו עד בהשהלם החוט שחז
הי' הקשר חמיץ לענד בם גם חת כל ב"י הבחים חחריהם
לח נעדר ח' מהם חשר יעש מדרך ה' חלהי חבירם · —
והנה ידוע שכל עבודה נכריח של חומן הימים הי' למזרות
השמים וכסיליהם שחשבו שה' מסר להם הנהגת העולם חשר
המה ישימו משטרם בחרץ · כי כן החעש השכל כי רם ונשח
הוח ואין כבודו להשגיח בתחתונים בעולם השפל · וכמ"ש
השמים כסחי והחרץ הדום רגלי חי זה בית כו' שהשכל המגדלת
גודל התגשחותו תרחיק לחומת ההשגחה · חך במקום שחהה
מולח גדולתו של הקב"ה שם חהה כו' כמ"ש וחל זה לחביט
לל טני ונכה רוח וחרד על דברי · וחברהם חביהו גל חבן
הטעות מבחר החמונה · והרחה בעונש תבונתו כי יש ביד
ה' לשדד המערכות · כי רוח ה' קבלן והפקידם ט"פ הבל
וברלונו יהרוס מלבישם · כי בעד חלון שכלו נשקף כי לח
להמזלות המלוכה שלזה נפרדו חיש חיש כפי משטרו · ט"כ לח
יחחה בעיניו לומר כי יחלו לשחי ממלכות · גם לח מלח
זכות לחחד מהגה ליחן לו משפט השכולה · ט"כ שפט
בלדק כי רק למעלה מהם גבוה יושב על כסח הממשלה ·
והוח המנהל בחסדו חת כל · והוח עדכם חים חים על
משמרתו · וה' הופיע עליו ברוח קדשו להשפיע עליו קדושה
ביתר שחת · כי כזרע הייתן בחדמה מושכת חלי' כח הלמיחה
מלרשע כנפוח שטח היניקה וכלם נקבלו ובחו לה · כן נעטי
החקירים העיונים בנפש החדם המשוך חלי' כח הקדושה
ממעלה ממקום מחלבה בכסא כבודו ית' · והוסיף לו ה'
בימינו וזרוע עוזו בהלילו לחותו מכבשן האש והולידו בן למחה
שגה · והרחה לו בגלוי בחוש כי בידו לעשם עתודות הטבע
והבוטח בה' לח יחת מהמון מזלות חשר יורו לפעמים רעה
ח"ו נגד פני חים · ולח הפחד לבו · ומגדל עוז שם ה' בו
ירוץ לדיק ונשגב לח שחין המזל לחחו בשעדו · וע"כ לחמרו
חין מזל לישרחל · שב"י שנחרוממו מעל להמזל לח יפחדו ולח
יההו מסורהים המזל לרעה ח"ו · חך בהטיבם דרכם חל ה' ·
ובהרעם מעשיהם לח יועיל למו המזל · והחבות הם הגלגלים
המניעים ההנהגה שלמעלה מהטבע · והי"ב שבטים הם הי"ב
מזלות השמים משטרם בהנהגה זו · ולחשר שלח בכ"מ מסוגל
הנהגה זהת כי חינה כחוקי לבח השמים השליטים בכל עת
ובכל זמן ובכל מקום מהלכם ט"פ כדור החרץ · כ"ח בח"י
ומדרגה לחחר מדרגה כמ"ש עשר קדושות כן · ולזהת חברהם
הקרב חל קדושה כבודו ית' לחמר לו הש"ת לך לך מחרלך
כו' בעבור היות ח"י מסוגלת יותר להנהגה זהת חשר שם נרחו
פני חלהים · ויותר מיוחדת המקום הר המורי' חשר נפתה
שם לפניהם שער השמים · והחר הזה חשר הורידו עליו שפע
חלהות לשכון שם כבוד חלהים חיים · היח הטהרה לנו מכל
כלי ממדה חשר גם היום גריך הפלחנו לחלהי מרום ט"י
בית קה"ק כחומת לעולם יכוין לחדם לח לבו כנגד בית קה"ק
ברכות (ל' ע"ח) ולח כי רוחקנו היום ממנו חזקי ה' קבובות
משם לקול התעוניו מחרץ שבינו · ולכן חנו חומרים בתפלתנו
חלהי חברהם וחלהי כו' שהם יסדו בית מכון לשכינת כבודו
ית' גלה · ולזהת ברכת חבות היח עיקריית בתפלה כחומרם
פ' חין טומדין (ל"ד ע"ב) חם חינו יכול לכוין בכולן יכוין
בחבות · שבברכה זו הוח משריש בלבו חמונת ההשגחה
בלמעלה מן הטבע · שזולת זה החמונה חין מקום לתפלה
כלל · גם טומה הם חרובות בשמים לקבל משם שפע ברכה
וקדושה ע"י מקום המקדש שהוח דרך סלולה מחבותינו להוריד
ע"י שפע קדושה וברכה וטהרה · חשר בהיותנו על חדמתנו
היינו שוחבים מי המקדש ממעיני ההיכל חשר משם ילח מקור
קדושה וטהרה נפתח להטחת ולטהר כל טומחת עון ופשע ·
ומה שפרה עלינו נחלהנו גם היום בעמדנו בתפלה ובכוינו
חת לבנו כנגד בהמ"ק ק"ק · הוח כחלו נוכח עיניו לקבל
משם שפע ברכה וקדושה · לזהת נזכיר בוני המקדש המה
החבות שהם המה הורידו שמה יקרת הקדושה · ובכוד הברחת
השכינה הנגלית במקום ההוח הוח לך חלהי חבותינו שהמה
בכח נפשם הזכה הורידו שפע חלהית שמה חשר שם מקור
הנהגה למעלה מהטבע · המיוחדת לב"י · ולזהת נשים פנינו
בתפלתנו לה' חלהי חבותינו · שיושיענו להטלנו מעל להמזל ·
והרוח קרן ישרחל בכבוד — · ובס' חהבת ליון להגחון
מוהרי"ח בשל ס"ב דרוש ה' כ' טעש למ"ש שיכוין בחבות
בפשוט ו"ל שם והגה לח ניתנה הורה למלחכי השרת ולפעמים
חף לגדיק גמור הבוח חיזה מחשבה בחמלע התפלה המבטלת
כוונתו · למען ההפרש בין גדיק לרשע כי הגדיק מתחלת
עמידתו להתפלל הוח עומד בחימה ובירחה ברחתה ובזיע
ויודע לפני מי הוח עומד ומדבר לפני המלך מלכו של עולם
ומתחיל ט"פ להתפלל בכוונה ובדעת כו' ואם חס"ל בחמלע
הפלחנו היגה"ל חשר הוח יושב כזבוב על מפחחי לבו מבלבל
כוונתו כו' לנוס הוח ורחמנח פטרי' כו' שמבותר בשו"ע שכל
מי שחינו יכול לכוין בכל התפלה יכוין ט"פ בחבות שהוח
התחלה· חבל הרשעים היפך בעמדם להתפלה המה מלחים מחשבות
פיגול וכל מיני מו"מ וכל מיני טרמומיות וגזל ועריות הכל
מעלה על מחשבתו כו' וז"ם הכתוב יען כי נגש העם הזה
כו' ותיכף בהגישו להתפלל היכף בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו
רחק ממני ונקוד הרי"ם בחירק כו' שהוח בזדונו ריחק
במזיד לבו ממני לח מחמת לונס · וים בזה רמז מה שחמרו
כל שפסולו בקדם הקדם מקבלו · דהיינו חם התחיל התפלתו
בקדם היינו בכונה וחח"כ מחמת לונס נחבלבלה מחשבתו כו'
הקדם מקבלו · וכל שחין פסולו בקודם שהיכף בהתחלת
התפלה לח הי' לבו חל הקודם חין הקדם מקבלו טכ"ל · ושיקר
התפלה היח כונת הלב · שחז ירלה בתפלתו לה' להושע · וכל
עלתו המלח · ולוח נפשו יסיג בכל עניניו :

וזה

היכל הבית

ובו ארבע תאים.

פתח ההיכל

בו יבוא ענין איך שאף שבסגולת התפלה להמשיך את האדם אחרי ה' · אך בהיות עניני הבלי עוה"ז הומים וגועשים בלבב האדם תאבד סגולתה · ובתוכו יבוא ביאור מאמרם אל תעש תפלתך קבע בו' ואל תהי רשע בו' ·

ואחרי המבואר המחוות והמדמות התפלה לקרבן חטאת · בזמן שבית מקדשנו הי' על מכונו · עולה לנגדנו בהר מאמר מז"ל (בחבות פ"ב מי"ג) אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום *) כו' ואל תהי רשע בפ"ע · שקיבור סוף המשנה להחלתו אין לה הבנה · ואמרתי בזה בפנים שונות · ובעת יתכן לפי הנ"ל שדומה לקרבן ומכפרת לו בפשעיו · וכאשר שהקרבן המובא עפ"י חוקם בלי שיחשב רוצה אני לישו עולה לרצון · כמ"ש פ' מצות חלילה (ק"ו ע"ח) וכן אמרו בחוס' ערכין (כ"ח ע"ח) לשמואל אבל חטאת ואשם שהם בחיים על חטאו וצריכין להחזות בשעה שמיכה · בעיון דעת בשעה כפרה ע"ש · מאחר שעיקר הקרבן הוא להכניע דעתו ומחשבתו לעבודת ת"י ממשלת נפש השכלית · ואם אין דעתו אחו להכנע ולהתפעל אין הקרבן עולה לרצון כי זבח רשעים תועבה · כן התפלה אינה מתקבלת בהקריבה האדם עפ"י חוקם החיוב והמכרח · כי אף שבאולם הבית בא דברי שכל מעשה ופעולה ממשכת את חושי האדם וכל מחשבתו אחריו · וביותר התפלה אשר (בתא הד' שם) שהרתי' בשאר מלכות התעוררות על כל הפעולות גבורי (כח המשכה) חיל ולהמשיך את לבב האדם · אין זאת כ"א בהיות הרצון מורגש מפי התאות הגופניות המושלת · לגלות את הכחות פועלי המעשה המתגלים אחר הרצון המושלת בכל דרכם תמיד · אם דעבוד הקות קנים כבוד · או חיזה שאר ענין המשכל את המושלת · אז בהיות הרצון נפתח לקול דברי מהבלי עניני עוה"ז (אשר תרכום התאות הגופניות) הנמשעים מתוך מעשי התורה והמצות · יהי' גם הוא בעוזרי הכחות להסב גם את כל חושי האדם אחר הפעולה · לך אם הרצון מוסגרת עדן בבית כלא · ואשר בחשבת התבלים והכחות האדם המעולתים לאחדי התפלה לא נהנה ממשלת התאו' הגופנית הלוך כי אם ביד חזקה וזרוע החיוב המושכתם (מתוך בור המאסר) בחבלי האהבה · ע"כ הרצון המגולל עם כל חושי האד' יולג בתוך שיר עניני עוה"ז · למען ימהרו כל הכחות לשוב אחר מושלם המוסר לעבדו בחין תהו מבקשיו · וגם הכחות לא יוכלו חפצים למעשה המצות בלתי יהיו עמהם שומרים מופקדים לבל יהבזו · (מל' ויחילו עד בוא שופטים ג') ואשרי חיל הממשלה מהופפים על לבביהן · בקולות הבלי עוה"ז לבל ישמעו את קול ה' המתהלך בקרב הפעולה לעורר לבב האדם הפועלה · כי פן ילקח חושם ממן מהדברים · ויבהו ויגידו למושלם (רוח הרצון) ויאמר לכל העם קבר למרוד במלכם · והעושים חפץ בהם לאמר מהרו כלו תקסם חוק התפלה · ושובו אל עבודתכם להתחזק הנופיות המושלת בכם · ע"כ יהיו דברי התפלה על האדם כמשא מעמסה · וברוב עצלות ועצבון רוח ישמעם :

*) והנה בפי' המשנה אל תעש תפלתך קבע אמרתי זה כבר לבלתורים לפי' הרע"ב קבע כתאם הפורע חובו · קבע דמ"ב לא יהקבר סוף המאמר ואל תסי רבע בפ"ע עם תחלתו שמדבר מעניני תפלה · ומה שפי' הרע"ב אלי בפ"ע לתפלה בלבור דחוק הוא כמובן למעיין ועמ"ש בעמוד גמ"ח לעיל מענין זה · ע"כ הנכון בעיני לפרש אל תעש תפלתך קבע כלומר שלא יתפלל האדם מלך החיוב הקבוע · לעמות לקרעיו · ולבמות בזכויותיו לבל יסוב ריקם שלנו · כי אך זהו מזכיר עוניותיו של אדם כו' כי"ן תפלה וכפירש"י שם · רק מלך רחמי ה' והסדיו המרובים ירחיב נפשו בבטחון על קבלת תפלתו · וזהו אל תעש רחמים ותחנונים לפני המקום · לומר בלבבו בנפשו לפני כבודו ית' "מי אני שאל ואבזה את לבקש מאת מ"מ הקב"ה אם לא מרוב חסדיו כו'" כמ"ש בעומ"ש סי' ל"ח · ולפ"ז שפיר הביא הגמ' ממרחק לחתו · להביא רחיצו מהפסוק שביואל · ולא נמלא לו בין הפסוקים שבתורה · המתחרים כבודו ית' לרחוס וחנון · רחיצו · כי כן קשה לפי' הרע"ב שפי' עיקר הרחי' שה' רחום וחנון הוא · וזה מלא במקומות רבים גם בתורה כמו בשמות (ל"ד ו') במדבר (י"ד י"ח) וכמותם רבים · מלבד שלא יהכן לפירושו · שהמנת יביא עדות לדבר פשוט וידוע לכל · לך לפי פירושו בע"ד יהכן בזה עיקר הרחי' על כוונת המתפלל בעמדו לפני ה' שלא יסי' רק מלך רחמי ה' · שלפ"ז רק הכתיב הזה נלמד לכוונת הזאת ולא יהר הפסיקים · ויבואר הדבר לחי · שהשאר הקטעים בדקדוק הכתוב כן אמר שם הגביה (יואל ב' י"ג) ו קרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל ה' אלהיכם כי חנון ורחום הוא כו' . דהאי כי חנון הוא שייך להחן טעם כ"ח על תשובה · שלכן יוסיף לחכם מחמת כי חנון ורחום הוא · אבל אינו שייך להיות ס"ע על התפלה או על התשובה · כ"ח נ"ל · ומ"מ שלא זכר מקודם מהועלת התשובה לך בא כ"ת עמעו לזה · ומ"ש שלא' כי חנון ורחום הוא אחר ומשאיר לחבירו ברכה שאמר לח"ז · או ושובו אל ה' והוא יושיעכם כי חנון כו' בלו כי' שפיר בא נתינת טעמו על תשובה · וע"כ רלה התנא להטעים זה שכונ בהפסיק שהגביה הזהירם שבעת התפלתם ותשובתם לא יסימו כשלם על רוב טרדת לבבם ממחשבת חין · שבודאי ישמע אל לעקתם ויחוב יועצתם לבוא מפתח לדקתם · רק מלך כי חנון ורחום הוא יכי נפשם בעומה בה' בעת התפלתם · כי רחב לבב אהוה לא יוכל ה' · כי את שאל רוח הוא להחיות את לבבי וזהו וקרעו לבבכם כו' ושובו כו' כי חנון כלומר שכל בברם לא יסי' רק על חסד עליון שבודאי לא יכלה ה' רחמיו ממנו · ולא על לדקתם ויושר לבבם בתפלתם ושובם עד ה' · [ומעתה יודע לעיני הקורא שמה שברשם בספרי המצוות שלפנינו (יומא ד') הוא ע"פ דמוכח · כי לבון הסוגיא במשנה הוא כי חנון ורחום הוא · וביומא ד' לבון הבעוב הוא כי אתה אל חנון ורחום · ולכן ל"ל (יואל ב') שהוא ממש כלשון המועתק במשנה · כי רק הוא נללה לכונת התנא שבעת התחנון והשתפלות לפני ה' לישות · לא יסי' בעיחתו רק על חסד ה' שמעולם ועד עולם · וזה לא נדע כ"א מהפסיק שביואל ושם בא שיתאר כי חנון להיות ל"ע על התפלה והתשובה וכל"ל · משא"כ בהוצרים שמוזכרים בהורה וביותר מקומות · לא בחו כ"א להיות ל"ע על תשובה כמו ביומא ד' · הוא ל"ע על יבא ניטה · ובתורה הוא ל"ע על יבא יזרעאל אבר דרם דרם משם בתפלתו] · ומעתה יוכך בעת פי' זה בכל המשנה כי בקו הבילוך הזה נלמד שיתבן לקשור סוף המאמר לזה · כי אחרי שהזהיר התנא בדבריו שלא יתנאל האדם כ"ב · לומר שתפלתו תועה לריכה למדת הרחמים · ומשיך את האדם ממדת הגאוה למדת הענוה ירא התנא פן יעו דבריו את לבב השומע · למדת התפלות יותר מהרחי · עד שיחשבו בדעתו כי לעולל תפלות ערבו לא תועיל לו גם מדת הרחמים לפעול בקשתו · וצ"ל יתיאם עלמו מן הרחמים · וכבר אמרו אלי' הרב חדם מוגחת לו על ליחתו אל יחמע עלמו מן הרחמים · (ברכות י' ע"ח) דהיאוש הזה הוא מעלה · ע"כ בא לחזק את לב האדם לבל יחמע בתפלות עד קלסי ויקימהו מהשפות התפלות בחמרו ואל תהי רשע בפ"ע לבל יתיאם להחליט בדעתו תבדן הועלת הרחמים ממנו

ובכל יחזק ח"ע לרבע בעיניו • רק בהיך בין שני הקליות בין קלה מדת הנאות לקלה מדת הספלות יתנהל האדם לא לבטיח בנדקדו ולא להחזיק ח"ע לרבע בעיניו:

ובדרוש ח' בתקלות הטעמתי ביאור וקיצור סוף המאמר עפ"י סי"ל בתוכן האחר קלת • עפ"י מבל לעשיר ח' נסי' נדיב לב והי' מדרכו לגמול חסד ולהלוות לכל הדורש ממנו הלוהו על מכונו וכיולץ • גם להלה טעם יהן לפעמים מתנות כפי ברכת ידו • ויבה לפניו ימים ה' מבני העיר • ועל זרועו תיזה בנך ישים לבקש בעבדם הלוהם על תיזה מנך • ויקח העשיר את הנגד בידו • וירבה תיזה קרוב ובלוץ • ויאמר לו העשיר הנם הנגד תיו שום להיות עשוב בעד תיזה סך מלומה • ולפניך עדן תלוה ללעזם תומה ולנכח הם לכסות את מערומיך • וכאחר ידעתיך להצדין נדול ידעתי כי לא תפדם תומה לעולם ואחר לא יקום בנך כזה • ולמה לך לבקש בתורת הלוהה אחר סיפר הרי' בע"ב מתנה ואתה האחר ערום בלי לבוש מקרה • טוב לך לבקש בתורת מתנה מתחלה • קח לך בנדך לעטף הם גויך • ודמי הלוהה אחר דרשת הימו לך בלא מכון כפיהך תנסים בעשר הנלם לי • ואם לא נהומים נהומים סיום לך כי ידעתי שלא תוכל לנלם לי מגודל עקת הדלות ולחלם • כן בניח האדם להתפלל בעד לדקותיו שיתן לו ה' מחלות לבבו • הלא ב"ת כל זכיו יו בעד עניית הבקשה • הלא יאחר ערוך מבני זכיות ורבים בלי מלות • ומי יודע אם כדאי הוא זכיותיו לפעילת בקשתו ע"כ ט"ב לאדם לבקש מה' בתורת חסד ומתנה שאז יצלחו זכיותיו הללו • וכשיעבר הלו להרבות זכיות יבלע בעד החסד שעשה לו ה' • ואם לא ע"ב וחסד ומתנת חנם הוא כי הסדי ה' לא תמנו ומרבה להושיע • וזה שסיים התנא תחלי הזמינו שלא יתפלל האדם מלא זכיותיו אחר ואל תהי רבע בפ"ע • שבתחך כל לרוב זכיותיך בעד בקשתך הלא תצאר רבע בפ"ע ואין שום מליה וזכות לך • ע"כ נכון עליו שיבקש האדם בחוסת רחמים כי רב הסד הוא ולא כלו רחמיו • וכל זכיותיך אינם שוים למלומה ונם בבקשך בעד זכיותיך הלעיל למדת הרחמים כי כל מעשי לדקותיך הם כנגד עדים וחסדך בעין בקר • רק שתאחר רבע בפ"ע בלי זכות נם שם תפעיל הבקשה • ע"כ טוב יעלינו לך שרשות נבהך להתפלל לא יהי' רק בתורת רחמים ותחנונים • זהו הנכון לדעתי בעיקר פי' המשנה • ועי"ש עיל בהנהת שער הבית לעיל ובעמיד נמ"ח מזה]:

ובמה יודע ויוכר המעבד לחמתו ברב יניעות ועמלות נפש עוד יותר מעשל נפש המעבד לחדמתו המעשל בו • אם לא במרחק פניהם בפניהם לוהלות • אחר לא כן העבד פניו • ומרחה במלאכתו בפניהם לוהלות • אחר ביגון ואנחה ימשוך מחרשתו • ולפ בקליל לא יחרחה בעבודתו כ"ת בפניהם זועפות • מאחר שהין רלונו עמו במלאכתו הרי' המלאכה עול כבד על לותו ומדכאת את רוחו • כן יודע פני המתפלל בטהרה לבב וברלון שלם בהרלות לחותת הממתק על פניו כמ"ש עבדו את ה' בשמחה מפני המתפלל מלך הכיוב והמברח בהתהר מופתי פהונה בו • (כי יאמר האם מהלחה) בשאר שהות משתעבד להחיוב • ואינו כעושה מלאכתו הלריכה לו • רק כשכיר שנה יכי' עם החיוב • אחר יקוה השלום ימי שכירותו ללאת חפצי • כן יקוה האדם בתפלתו השלום חוק התפלה אחר קבעה לו החיוב • ע"כ תכי' תפלתו בקרבן שמבא ע"י כפי' ולא אמר רולה הני שהין רלונו ודעתו שהו להתפעל מלומה מדברי התפלה הנשמעים לאזני לשוב מדרכי יכי' כזבח רשעים הועבה • כי בקודש התפלה כן לאחר התפלה שב במרוצתו לעבודת האלוה הנופנית • ועתה המאמר חז"ל לל העם התפלך קבע כו' ואל תהי רשע כו' נגלה לעיניהם בחור ההגעה הנאמר • כי בעשותך תפלתך בקבע וחיוב (כפי' הרע"ב) ולא דעתך ורלונך שם • לא תקרא מתפללך מלומה ולא הקובל התפלתך לבפר עוהתך ותהי' רשע בקרבך • ולמען בפני עלמך ים לבאר • שהנה ים רשעים שעושים עבירות נדל ועריות ושאר החות הנופנים ועול התפלה הוא מסליך אחרי נוו • ופורק עול כמה מלות • זהו רשע החפץ לעמלה התורה בעוה"ז ורולה להתענג בה • ולא ישים לב על מה שיביאהו התלהים במשפט על כל זה • אבל רשע כזה שהוך להתפלל ולהיו עושה סוס מעשה מעניני עוה"ז בתורה ועבודה • רק במסיר לחנו מעמוד דברי פיו בתפלתו • ומתפלל כזו שידע בעלמו שהיה כלום • ולא מועילה • זה מין רשע בפ"ע • היינו בלא עוכל למנוחתו ולישב אח רחבו במספר

*) ומזה למת ידוע השוחב מלאכתו ביד פועליו ומסיר הבאתתו מהם לבל יהרהלו בעבודתם • ולבל יהסרו לחזה דבר הל הן לחלאכתם חינו רק מהסר ממונו לשהות רעם • ובשביע מרוחת ו"ן ממעב' ידי פועליו הבאתתה כמ"ש בנמ' ב"מ (י"ט ע"ב) הרולה לשכר פועלים ואל יבא עמהם • כן בעזוב העת האדם מעבי תפלתה (כי היא עיקרית בעלת התפלה כמ"ש ועבדתם בכל לבבכם והרז"ל(תענית ב' ע"א) לחזו היא עבודה שהיא בלב הוי לומר זו התפלה) • בידי פועלי מעשה התפלה הם הנפש חמשה מילוות המבטח • ויש בעלמה מסירת הבאתת מהם ואלך לה לדרכם בעניני עוה"ז • ובשועלים מקלרים במלאכתם (כמו שיהוע מרובי מנשים הערוכים בעסקיהם שמקפלין מ"ה רחים שבהודו לזהות רחום שביהי בעיר ומלחרי ל' שרי ממלרים למל"ט) לדלג מעניו לעניו • ירב נקודות מרוב בחזות הפיעלים לנמור המלאכה • יכפ"ו וישמיטו ויחליפו את של זה בזה • [בנין על לבבך כמבואר בנמ' פ' סי' קורא ומובא בעור סי' ל"ח וע' בזה בי"ם"ק] ולא יבינו ולא יהבינו על פ' אחת

ובמלפופו להמרוחו · ומחחנן חליו בחבריו ופופה מעליו בלבו ובחובו · דומה למה שאמר הכתוב (ישעיה כ"ט) בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני · ואמר (תהלים ע"ה) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו · ואם ייקד בעת הריח ויאמר לנפשו לוי לחנהג עם הבורא במה שליטו נכון לי להתנהג בו עם הברואים בעת שלטי לריך להם כו' כי מי שלוך חליו לבקש ממנו חפץ ושחאל לוחו ממנו בלשונו · ולבי פונה ממנו · חלו הי' מכיר זה ממני הי' מושם ונוטר לוחי כ"ם שימניע ממני חפלי · ק"ו הבורא ית' שהוא יודע מלפוני כו' · ולוי לא לחנוש מבוראי כו' · גם מ"ם הכחוב גם בזה לא יבושו כו' חז ינגף הילר ע"ל :

מוכיח זה מזה ולים לח רעהו יעזרו · ובחעלף כח חל' עזוז פעולתו יעמדו כלם מזעזעים · וכבל עזר וגזלו הנעזרים כולם פנריס מתים מהיות הנטועה · כן מלחכת התפלה כל חיבה וכל לוח הנלרכים למלחכת הענין הכלם היולה מכלל הדברים כולם יקבלו יחד להענין להיות כנו לנוח הרעיון המתהלך בקרבם · וכל החיבות הנקובים בשמות קדושי הענין · הנועדים לבלל הענין בהדרו · הם כלובים שנפש הרעיון חלו' בהם · ובהסיר הלדם ממנה ליזה לחבר יקח לח נפש התפלה ממנה ותותר כגופל מת חרלם · וכנוף בלח נשמה להלוך בין מרומים · ע"כ לריכה גודל שמירה והזהרה לבל יחבד לוח ל' ולבל יערוף נפש תפלתו ממנה · ובפרט המעיין בכוונת הלר"י ז"ל · ירחה לוך שבכל לוח ולוח ים בו חלחלין כוונות פרטיות · ומחחבד לוח לחת מחבד פרטי הכוונות והנלרופים החלוים בם · וכבר לחמר היום"ם (שה"ק פ"נ) ולוך יעשו ב' חיבות חלו הקושים בעולמות העליונים והוח לא לחמר לוחן ככתבן כו' ע"ש :

אך אל יחמר הלדם "מן תפלתי עד יבש לעשות פרי למעלה כי לא הוגשמה ממי התכמה לידע כוונת פרטיות והשלשלות העולמות" ולזחת לא תיקר תפלתו בעיניו לשמור כל עבדי · ולדקדק בכל לוחיותי' ונקידותי' לבל יחסר ל' מהכם · כי התפלה נדמית בשעולתה לכלי זמר שנקרא חרגו"ן · שדורכים לוחו בבית התילון וקול השיר נשמע בבתים הפרטיים שגם יולחים נקבי המחילות לחבר המה המסילות לתלוכות קולות הנינון כפי סדר הנגנת הדריכה לחבר ילריך הדורך כפי לחבר יגווה · חף שלח יבין ולח ידע מהכמת הכלי מלומה ולוך יוליח כה דריכתו הקול הנעים מתוכו כ"ח בשמרו חוקי הנגנת הדריכה · ילח ממילח קולות נעימים ומערבות תפלרת הענין (כמו שנמשלו לים ל' לחמר בתהלים כמו נעים עם נבל תחת נבל בסנוד · ושלחתיו למה קחלת להבד סנולת הנבל הכלי בור) · ומה גם כי לח כיחר המלחכות חשר לים מלחדים חלקיהם יחד · חשר לזחת גם בהסיר הפועל ליזה חלק מחלקיו לח יניע הנזק ליהר החלקים הנעשים · התפלה היח המחחדת ומתממת כל חלקי יחד לים בחחיתו ידיבקו מחלכדים יחד להשלמת כונת הענין שבתוכה ובהתנזר ליזה חלק מחלקיו יקח עמו כל כביד תפרלת הענין · עד בלי הותר ליהר החלקים העומדים מחומה · והוח כמלחכת סיזיף שעות (זייגער בל"פ) חשר כל חלקי הכלי מולחדים ומותחמים יחד להשלמת פעולת התנועה · ובהעדר ליזה גלגל מגלגליו המתנועעים תעדר עמו כל בלימות הפעולה · כי כח הסליכה וחיות התנועה המה גנוזים יפים · לחמת בעבור הדורך לחת מחיקי הדריכה יפסיק הקול · ולח ימשיכו הלירות לח כח דריכתו להנקבים מקום מולחו להשמיע קולו בלחתו · כן התפלה בדרוך הלדם בכח כלי המבעת שלו לבעת בשפתים הברת החותיות והתיבות ביעב בעולם התחתון הקול נשמע במרומים בהעלות העולמות והתקשרותם זה בזה · וע' בשפ"ח להגאון מוהר"ח דולנזין (שער ב' פ"י) כי לעומת קול התפלה מתעורר הקול העליון כמ"ש הקול קול יעקב · וע' בתוימת ס' תניח להרב הגאון החסיד מוהר"ז מלחדי · וכמ"ש בזוהר פ' ויקהל (ר"ח ע"ב) דהח לולחה בקעת חוירין בקעת רקיעין פתחה פתחין וסלקא לעילא עב"ל · ופועל גדולות שמה לף חלין הלדם יודע לוך מתעורר לעומתו הקול העליון ע"י דברי התפלה · ולוך ימשיכו הלירות קול דבריו להעלותם למעלה · כי לם בשמרו חוקי הנגנת דריכת מבעתיו לדבר כפי חשר סדרו לנו לגבי כתמ"ג לבלי להוסיף עליהם ולח לגרוע מהם . כי הנה ידעו דרך ס' · ולוזה דבריס יעליחו להיות מסלה להעלותם קולות הנעם בשפתים שיח לפני ס' · להתדבק במקורם העליון להשמע קולם לפני כבוד ס' (כ"ח במקום שהרבו לשחול לרכיו) · ממילח ע"י כח דבריו ירבה כח קדושה · ויוסיף כחות ולורות בעולמות העליונים והמשכה מהעלם חל הגילוי שהוח בחי' קול (שע"י הקול מתגלה תשוקת לב הלדם החולה · ועי' בם' תניח הכ"ן) . חולם לם מהסיר היזה לוחיות בהלעלת המלות הלח יעם מדרך הנגנת הדריכה · ויקלקל סידור הניגון וסגעימה המגעמת לון מלכנו כביכול · וז"ל הזוהר פ' פנחס (רמ"ו ע"ח) מלן דלחיק מלין דלגוחין לו דלורייתה מפומי' בעי לחפקא לון בהטחנה שלמים ולח בהלעלה חסרים עב"ל . וע' (ד' רל"ו סם) שיעבו של הלדם שלוני מזהר בזה ר"ל · שם ירלו עיני הלדם ויחם לבבו על נפשו להגילה מהרעה הזחת · וירחה לדקדק בחיבות ובלוחיות התפלה כמ"ש בגמ' לריך ליהן רויח בין הדבקים . ול"ד בק"ש לחמרו חלח גם בשמוד"ז ובתפלה כמ"ש בם' מ"ח · ויוגעה לנפשו בהמלה מהלות ועמ"ש בב"י בשם הרד"ק סי' ס"ח · ויוגעה לנפשו בהמלה מהלות לבו לעובדה ע"י התפלה שלימה הרלוי' לחלהי לחן] :

וז"ל הזוהר פ' ויקה (קכ"ה ע"ב) בסחרי חורה · דהח ודחי לשוחה ומחשבה מסיך מסיכו ועביד עובדה בכל מה דחלטריך · וע"ד בלוחה חילטריך לשוחה והרהורה לכוונה · וכן בכל חינון פולחנין דקב"ה הרהורה ומחשבה עביד עובדה ומסיך מסיכו בכל מה דחילטריך עב"ל · ובפ' ויקהל (קל"ה ע"ב) בגופה לית תריסר סייפין דקיימין בעובדה דגופה כו' ופולחנה דקב"ה דעובדה קיימה בהו בנין דפולחנה דקב"ה בהרין סטרין כו' ולית תריסר סייפין לחרחין פיימחין לנו חן גופה לחתקנה בהו התקונה דרוחה כו' לנוחה דב"ע · חיהו פולחנה דרוחה · וחיהו קיימה ברזין כו' · ושם ובדף ר' ע"ב ע"ש · וז"ל הרחב"ש במורה חס תחפלל בחנועת שפחיך · וחחה מיסב פניך חל הקיר · וחחה מחשב במקחך וממכרך חל תחנוך שבתפללה חבל תהי' חז קרוב למי שחמר הכתוב קרוב חתה בפיהם ורחוק מכליותיהם עב"ל · וע' בזוהר פ' תרומה (קס"ב ע"ב) כל חלין לה הליין חלח ברעותה ע"ש · מכל חלה יחזו עיני הלדם כי בלעדי הכוונה לה תחשב התפלה · ויטהר מחשבתו וילבה בתפלתו :

הוא יציע לענין יקרת טהרת המחשבה בתפלה · ובאיזה דבר נחשבת מחשבה למעשה · ויבא ג"כ ביאורי מאמרים ופסוקי פרשת העגל ושאר פסוקים ·

(ה) **אמרי'** בר"ם (דף י"ג) ד' ד' חני כוח קודם סיחטא כחדם וחני כוח לחחר סיחטא כחדם · וכ' הרח"ם וזה לבוחו יח"ת מה לריך כחדם לומר הרחמים קודם סיחטא · וי"ל שחע"פ שגלוי וידוע לפניו בסופו לחטוח מחנהג עמו בחדם הרחמים בחחר הוח שם · ח"ב קודם סיחטא בע"ג · שבבר חשב לעובדם ומחשבח ע"ג הקב"ה מלרפה למעשה כו' חפ"ה מחנהג עמו בחדת הרחמים קודם סיחטא

ומלא כו' ובמזרחו כו' ומח כו' חלח כו' בשוטם שכולו חרוך כו' ולמעלה לא כוס הכי ר"י מעשה חזח ולמעלה מסרכר בעבירה כוס מחשבה רעה אין הקב"ס מגרפה למעשה ולמעלה מהרכר בע"ג כוס כו'] וכלא כתם לא סיס כ"א הרכור לחוד בלא מעשה ואינם מלטרפת למעשה לברת"ם כ"א כמעשה כמעשה • וכ' בעל"ל ליישב ע"פ הא דאמרי' בקדושין פ"ק (מ' ח') מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר אז נדברו כו' מהי ולחושבי שמו אמר רב אפי שהם חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו ככאלו עשאה מחשבה רעה אין הקב"ס מצרפה למעשה בעה' אין הם רשיעי בלבי לא יעמע ס' • ולא מה אני מקיים הכאי מביא לא כעם כזאב פרי מחשבותם • מחשבה שעשה פרי הקב"ס מצרפה למעשה (ופרש"י מחשבה שעשה פרי מקיים מחשבתו ועשה) מחשבה שאין בה פרי אין הקב"ס מצרפה למעשה • ולא הא דכתיב למען הפות את בית ישראל בלבם • אמר רב אחא בר יעקב הכוה בעל"ג הוא דכתיב דאמר מר אמורא ע"ג כו' עולה אמר כרר"ב דאמר"ם כיון שעבר אדם עבירה ואנס בה כותרם לו כו' נעשה לו כהיתר עכ"ל הגמרא • ופרש"י עולה אמר הא דכתיב פרי מחשבותם כו' וקשה לכאורה אאחי נעור כגמ' להביא דברי עולא דקאי אירושי לקושיא שבועה בגמ' מקודם שהקשה מכפשוק למען הפות כו' ולפרש"י קאי לקושי' מפרי מחשבותם וכי ליתגמ' להביא מיד הי' עולא וגא לפשיק בינתים בקושיא אחרת • ולא דאין סברה דפליג עולא אהא דבע"ג נחשבת כמחשבה ג"כ • מדלא מפרש רש"י דקאי עולא לקושי' כשני' • וע"כ משום דלא מסתברא שיחלוק עולא על זה • מ"מ יש ג"מ בין ב' קושי' כשני' • דכיון הי נימא כהאי ברישא דמחשבה שעשה פרי דסיינו שעשה אחר כך כמעשה מלטרפת גם כמחשבה לפי בשאר עבירות • מ"ל ע"כ הא דאמרי' בע"ג דחשירת ומלטרפת כמחשבה ע"כ כיינו לפי בלא עשה מעשה לא"כ • דאלו בעשה אא"כ כמעשה גם בשאר עבירות מלטרפת כמחשבה • משה"כ לאחי עולא דהא דפרי מחשבותם מיירי בעבר ונתה וא"כ בפשט ברישא י"ל דאיירי בחשבה כמחשבה לפי בשעשאה אא"כ • ובע"ג דחשירת מלטרפת כמחשבה בלופן בשעשה אא"כ כמעשה אא"כ ג"כ • רחוס הוא • ואינו מגיפה עד שיעשה כמעשה אא"כ ג"כ •

משא"כ בשאר עבירות אינה נחשבת כמחשבה כלל :

(ג) **וא"ב** יש ג"מ בגירון ע"ג גם כן שהוא אירון הקושיא כשני' בין אירון דגמ' שהם ובין כך דעולא דמחרלי לקושי' שאחשוב • לזאת אמתין בגמרא מלבינה כך דעולא עד אהר קשיא השני' והאירון שלא דמייתי בע"ג • דים ג"מ בין עולא ובין אי' דגמ' שהם גם בהי' דגמ' לקושי' שני' • דלאי' דגמ' שהם מלוקא כמחשבה בע"ג לא כשלא עשה מעשה כלל • ועעולא י"ל דוקא כשעשה מעשה ובשאר עבירות אפי' עם מעשה אינה נחשבת • ובלא מעשה גם בע"ג אינה נחשבת • וא"ב לפ"ז ש"ם קושית הק"ב מהאי גמ' דסוף מוגן אהרש"ם דהתם בחוגן פריך שאמת דגמ' ולמעלה מהרכר בע"ג הוא דאיצ"ל לשאמת דגמ' דקדושין שם דעשה גם בשאר עבירות נחשבת כמחשבה • ובע"ג גם בלא מעשה מלטרפת ונחשבת מחשבתה כנ"ל • ולזאת פריך שפיר ולמעלה מהרכר בע"ג הוא דבע"ג הרכור לחוד גם בלא מעשה מלטרפת למעשה • אבל ברש"ם מהרן כאן לקושיתו (קודם שיתעה האדם מה לפיך למדם ברחמים) שני תירוצים • ואם לא יאתי ת' בתרא שלו כשאמת דגמרא • בלא תיתי שפיר דעולא • ולשאמת דגמ' נאחז באי' הרחמן • אז דמייתי גם בשאר עבירות • וכיון שבעשות האדם את העבירה מלטרפת המחשבה • פיך מדת הרחמים שניתה נחשבת גם טרם עשותה כמ"ש ברש"ם גבי ע"ג • ונקט ברש"ם ע"ג בכדי דיכיה אחי' גם לעולא • ולם שאמת דגמ' פיך זה אחי' בפיר בשאר עבירות וש"ם קושית בקו"ג על ברש"ם • ובדרך דרוש נראה לפרק קושיתו בלופן אחר :

(ג) **ולבאר** הדבר נקדים מ"ש בפרשת העגל אשר רבו בה הדקדוקים • שהנה בדרך משה מן ההר וירא את העגל ומחולות כו' ויאמר אל אהרן מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה ויאמר אהרן אל יחר

אף אדוני אתה ידעת את העם כי ברע הוא כו' ואמין לו מוגן • שבהשובה כי ברע הוא לא מצינו בו שום החגלות להניח בו דעת משה רבינו ע"ה אשר קלף עליו • אלא הזכיר בדבריו שום לוגם אשר הכריחתו ואלמלא זה — וירא משה את העם כי פרוע הוא — משמעות הענין שאשר השובה אהרן ראה זאת • ומה קיבור יש בזה להשובת אהרן לאמר כי היא פקחה עיניו לראות כי פרוע הוא ולא מקודם • גם הפלה משה אל ה' יש בו לדקדק • שאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה כו' ושהה שם השא כו' שאין ראוי משבריו שום רחמים ותחנונים • אלתי שם הגדלה החטא והרבותו החשמה על העם ובקשת מחני נא ג"כ אינו מוגן בהשקף לראשון • גם השובת הקב"ה אליו ושהה לך נחה כו' הנה מלאכי כו' לא ידענו מה שייכה להבקשה והתפלה • ומה יהוקן בשליחת המלאך ללכת לפניו — ותח"כ בשמעם והתאבלו ט"ז • רק שלא הסירו עדיים מעליהם (כמשמעות הכתוב תח"כ ושהה הורד כו' משמע פי' הכתוב ולא שהו • ולא הסירו • ועליו כמו מעליו ולקמן יבואר שהו) קלף ה' ט"ז כמ"ש ויאמר ה' אל משה אמור אל בני ישראל כו' ראש ועתה הורד עדיך כו' משמע שענין זה שלא הורידו עדיים העלתה יותר קיטורי חמה מעל גוף העבירה • וקשה הלא התאבלו ורחמנא לבא בעי וידע מחשבותם אין נשבר לבם בקרבם • ולמה הקפיד על הורדת העדיים • הלא דבר הוא • גם לשון ואדעה מה לעשה לך אין לו הבנה פשוטה • ויהגללו כו' ומשה יקח כו' אינה סמיכות ים לזה ענין ומשה יקח את האהל כו' • ויש לבאר כ"ז בסגנון אי' אחר הנו לי בעז"ה מזימותי הלעירים :

והנה בשבת (פ"ח ע"א) נדרש שם סמיכות הכתוב ומשה יקח את האהל למה שלפניו, דלאחת השם דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע אחו שעים רבוא של מלאכי השרת נכל א' וא' מישראל וקשרו לו שני כתרים א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע • וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"כ רבוא מלאכי חבלה ופרקום שנא' ויתנצלו בני"י את עדיים מהר חורב כו' אמר ר' יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמיך לי' ומשה יקח את האהל ע"כ • למעט גם מאמרם זאת תורתם ביאור • מה שם אלו העדיים שנתללו באהל משה אא"כ • ועי"ש אכ' אהל לשון בהלו גרו והוא היה קיבון עור פניו • וא"כ שם עטרות קדושה • ולמה בעם ה' עליהם על שלא רצו לפשוט הוד הקדושה מעליהם :

(ד) **ונראה** ע"פ מה שים לבאר ענין האהל ומשה ערומים קודם החטא • ובמק"א דברתי מזה גם מדבר קללת האדמה לאיך אהוה מדה בשמשה • שהנה ידוע שקודם לכילת האדם פרי עה"ד היה חומרו מזוכך מאד בקבלו הדר צורת ה' אשר לא בו ללמו דמות הבניהו בגופה בו מפי ה' נשמת רוח חיים בחפיו • לזאת כאשר לא ידרשו המלאכים לבוש לכשות את נוש בעבור היות גוש מזוכך וטהורה ואין להם ליבוש ולחוור פניהם בחמונת גוש להחיצ בהיכל מלך ה' לצחות ולללת ערוש • כן חומר האדם • בהיות כבוד הדר הצורה חופפת עליו' ומוקיר לותה לבלי הכלם לעמוד בין העומדים לפני המלך ה' • לא היו בוש ללבה ערוש • לך לאחרי הספיר הצורה מעל החומר ונשאחה החומר מזוהמה וטומאה בחלאתה ונגלה קלון החומר • ע"כ נשתה בושה • ולחרפה היה להם משא החומר הטבור עליהם • ויהחבאו מרוב כלמה החומר הנראה בעליל ואמרו להריס כסונו • [ע"כ בהפרד הצורה מהחומר נחלש ג"כ קשר היסודות המורכבים בחדם אשר הי' קודם חטאם מהלכדים יחד בל יפרדו נצח • ולא נפחד מחלי וקלקי • גם המות לא שלטה עליהם להפריד ביניהם • כי היה הרכבה מזגית אשר נמזג ממזג היסודות ונעשה בריי אחת • שהה אחר החטא נהפך חבל המקשר היסודות • והיתה הרכבה שבונית כל טוד שהשבנים יחזרו יחד בשלום אז השקט בחלנו • לולא בהיות לפעמים מריבה בין היסודות • ויסוד ח' יאמץ על רעהו • אז הבא המחלה לנגל המריבה • עד כי בהגבורה המחלה יהרסו ח"ו היסודות והטפר השוב כו' והרוח השוב כו' • וזה היתה ט"י לחלית עה"ד שהיא הפרידה בין הצורה היא הנפש החלבית

המלהיב ובין המומר הוא הטפר] · וה' הטוב יכפר מחטבות לכל ידם ממנו נדח · הסיב נדחה ט"י התורה והמלוה יכפר היא הקנה בו לורתו החמתית · והשרה עליו כבוד ללם מלהיס להיות חופף עליו כל היום · ולחבר כי החדש הוא יסוד עולם ט"כ מהריסת היסוד יהרס ג"כ הבנין · כי החדמה בהבראתה היתה לורתה בה להלמית מולח דשא ויבול · והיתה בריית עולם בינה ובין לורתה · הלחות הנדרשת לפעולת הלמיחה היתה מעלמית החדמה כמ"ש קודש החטא ואך יעלה מן החרץ והשקה כו' · ואחרי החטא נחסר המזג · והלורה נעהקה מעל החומר · ולא יחול עלי' לורת הלמיחה · בלחי עזרת המטר לחבר ירטיבנה · וירכבנה בלחותה · ואחרי עבודת החדמה העוזרים לפעולת הלמיחה · לחבל בלעדם לא תהן יבולה · כי חין לורתה שוכנת בקרבה בעלמותה · ולזאת אחז"ל חין הגשמים נעלרים אלא בשביל ביטול הורה כו' · שבאשר שהחדש לא יקבל לורתו מהחורה אף שידע כי בלעדה לא התיה כבוד החורה מופסת עליו · מודד הקב"ה מדתו להמניע המטר · לחבר היא העוזרת לורת הלמיחה להחדמה · וכמו שהזהילנו כמה פעמים בהורתו · אם בחקתי תלכו כו' ונתתי גשמיכם בעתם · השמרו לכם פן יפתה כו' ועלר את השמים ולא יהיה מטר · כי החורה היא יוצרת לנור לורת החדש · והמטר היא עוחגת לורה להחדמה לפעולת הלמיחה · ובהיות החדש שלם בלורתו ט"י החורה · יתן ה' מטר תרלונו בעתו להשלים לורת החדמה · כי החדש הוא יסוד וקבר כל היסודות כאשר בא הענין במק"ח · וזהו קללת החדמה שקוץ ודרדר תלמח ח · ובזעת חף יחכל החדש לחמו · בחבדן לורתה לחבר שכנה בקרבה · ועוד החרכתי בענין זה · לחנם לפי החמור פה יש לבחר ענין לכתם ערומים קלח בחופן לחבר :

(ה) **ונראה** לבחר ענין הכהנות עור שבלעים הקב"ה לחדה"ל · ובמדרש חמרו בהורתו של ר"מ · שלח כהנות עור גשמייס כפשוטם עשה להם חלהים · כ"ח לחזה ענין רוחני · ויפלח למה זה לחבר חטחח נשלו חן בעיניו ומלחה ידם להשיג חיזה רוחניות קדושה לחבר לח השיגו ט"ם חטחח · ויבואר טפמ"ם בפע"ק (שער כ"ח) וז"ל שהקניעים המדוחים והמלבושים נקרחים בשם ח' מדו בד כו' · כמו שהחדש ניכר בלבושו הכלה חילוניח חם סוחר חם פרש כן התחלה הכרה בפשוטיהו הנעלמות היח בפעולותיהן החילוניות כי מהפעולות יודעו הכחות · וכמו שלח יהכן חימלח חדש טרוש מבלי לבוש · כן לח יהכן שיהי' ריקם מהמלות כלל כו' ע"ש · ולמעלה (בדרוש חדעים לעמודים בחלק קול מים רבים) בחרתי בזה בחורך · שכל המדות ופעולה מעשי המלות לחבר שנולדם לערוך לח לטיוני היכר ולהניסם לח היו נדרשים כ"ח לחר החטח · לחבל קודש החטח שלח הי' עמו חברת היכר לח היו המדות נדרשים לחועלח כי גם זולתם לח יטה לחשוו מני חורה הלדק והיושר · וזה יהכן טפ"י הל"ל שמדות יקרלו בשם לבוש · להטעים לכוסה שני' בפסוק ויהיו שניהם ערומים ממעשי המלות והמדות המכוונים בשם לבוש כנ"ל (גם בזה שניש דבוקים בנו החדש כ"ח חלוים ומחוזים בבחירת ורלון החדש דומים בעניים ללבוש · ברלותו יבש מחלית המדות ויחטעף בהם ובחפלו יסירם מעליו) · גם מדת הבושה לח הי' לו · כי גם זולח המדות הי' נמשך לחבר רלון ה' ומחזה שדי יחזה · לך לחבי החפילו לח דרכו בערפלי חשכת היכר · רחה ה' בעניו ויחמול עליו להחיר לו בחור החורה והמלוה לבל יהטאנו ילמו לכח חשכים · וזהו לפי הדרש בהנות חור בחל"ח ע"ד גר מלוה והורה חור · ולבשם בלבוש המדות · כי לך מעשי המלות והמדות ייחירו לעתיד החדש ללכת בדרך נכונה · ושם בדרוש הל"ל בחרתי טפ"ז עניו הסרת המלנפה והלמת העטרה שבשת חורבן ב"ל · שהוח שנלקח מהם קדושת המדות שהיו עטרות לרחשם · ע"ש בחורך · ובזה החופן יהכן שהוח עניו הסרת העדיים מהר חורב · שהוח עניו קדושת רמה ונשלח שקבלו בהריס לרחשם במעמד הר סיני · ובחטחח הוסר מעליהם · ולהסביר לוך שהוכרחו לז להסרת העדיים להועלתם והיקומם · ויובן זה עם כל דקדוקי הפרשה שגל

שזכרנו — לך טרם שומנו פניהו ליהר הדקדוקים לקדים הקדמה קטנה לחבר ממנה נגה לל היסוד · —

(ו) **הנה** בגמ' שבת (י"ב ע"ב) לחמר רבב"ח כי הוה חזלי' בחרי' דר"ח לשזולי בחפיחה (חולה) זימנין לחמר המקום יפקדך לשלום וזמנין לחמר המקום ידכייך לשלם · ומקשה הגמ' היכי עביד הכי והלחמר ר"י לעולם לל יטלל לדם לרכיו בלשון לרמי ולחר"י כל השולל לרכיו בל' לרמי לין מה"ם נזקקין לו לחין מה"ם מכירין בל' לרמי · וכ' החוס' שם בד"ה לחין · והימח דחפי' מחשבה שבלב כל לדם יודעים ולשון לרמי לינם יודעים עכ"ל · וכ"כ הרח"ם ברכות פ' הי' קורח סי' ח' · וע"ם בחעיו"ט שחמת מג"ל הח ושרח לייבב וכ' דס"ל שהמלחך הוח למעלה ממדרגת מקור המחשבה שבחדש ומשינים חותה · ועדיין קשה לו מח"ם בפסוק עקוב הלב כו' · מי יידעט · ע"ש · ובלחמת מספרי מקובלים מבואר שמחשבה שבחדש היח במדרגה נבוה יותר ממדרגת המלחכים [כמו שלייר גם הרח"ו בשערי קדושה שהנשמה היח פנימית ומלחכים הם סביב לה · והנשמה היח מעולם המחשבה שהוח עולם הבריחה · ועולם המלחכים שהם מעולם היצירה היח בחי' דבור שהיח מדרגה רוח שבחדש] · וכן בשלר ספרים העריכו מעלה נשמת החדש נבוה מערך המלחכים · ומלחר שלח מלינו כהוב מפורש בדברי חז"ל שיודעים מהמחשבה · ולף לח נמלח כחוב כן מדפיטח לה להחוס' כך לפרש מ"ש מהשבה היינו דבור כמו שמלינו ס"פ המפקיד לחייב על המחשבה כמעשה · ופי' החוס' שם דמחשבה היינו דיבור כמשמעות הכחוב על כל דבר פשט · וכן לענין מחשבה שלח לעשה בקדשים כ' דהיינו דבור לף דבב"מ קרי לי' מחשבה (ועמ"ש בפ"ד בביחורי יהרי"ף ס"פ הלוהו ב"ד) ובחבות דר' יהן (פ' ל"ז) כדחביב מעלה המלחכים על ב"ח לח חביב הח דמלחכים יודעים מחשבות · וכן החס ובחגיגה (ט"ו ח') דחביב בשדין ג' כב"ח וג' כמלחכים · וידוע שברוחות לינם יודעים מחשבות · וח"כ הו"ל לומר ד' כב"ח · וע"כ דנפ מלחכים לינם יודעים מחשבות חדם · וזה שבמעטי בשם קדוש ח' מדבר בהחמור בדמיחל ב' וידברו הכשדים למלך חרמיים כו' חלמח יימר לעבדך ופשרח נחוח · טעח מלכח ואמר מלהח מני חזדח הן לח תהודעוני כו' טעו הניטח ואמרין מלכח חלמח יימר לעבדוהי ופשרה נחזוח · ודקדק מה חידשו בהחזהתם השני' שיפטילו על ידה יותר מבהשזהתם הרחשונה · ואמר כי המרעומים יש להם כח לדעה לה חבר יכח מפורש מפי לינה יולד חבם בעולם · וטרם יכח דברי המלך בעניו החלום מדלהי שפתיו החולה לח יכלו למזות ושם חשבו שיודע החלום רק שחפך לנסותם חם ימלחו החלום חז ידע כי פהרוגים חתה · ט"כ דרכו ממנו בשני' שילך בחחד מחדריו ויחמר החלום לעבדי ביהו · וז"ם לעבדוהי · וחז ידעו החלום וימלחו גם הפהרון · ולזאת לל חמרו לעבדך כבראשונה · ועכ"פ מבואר שברוחות לינם יודעים מחשבות · ולי נימח דמלחכים יודעים הו"ל להגמ' לחשוב ד' כב"ח כנ"ל · וע"כ שגם המלחכים לינם יודעים מחשבות חמוס והחבולותיו כ"ח ד' לבדו יודע העלומות לב · וח"ם שחין מכירין בלשון לרמי כשבוחו · [וז"ם שטע"ה ולל החמר לפני המלך כי שגגה היח למה כו' פי' שחף שהמלחך לינו יודע מחשבותיך ותוכל להתגלל לפניו לחמר שגגה היח · חך למה יקלוף המלחים כו' כי לפניו נגלו מסתרי לבבך ולל יקבל ההגלוחך הכוזבת] ·

(ז) **ויעב"ץ** ההגהה זאת יוצח לנו כל דקדוקי הפרשה שזכרנו שהנה נעמדם של הר סיני פסקה זוהמתן · והוגבהו מעלה להיות קדושים חל ה' ולהתנהל בהשגחת הש"י לבדו ולח ע"י שליח ולח ע"י מלחך · כי בין כוכבי השמים חושם כשחם · ולילה ויום ולרם ה' כשבח עין · כשר יעיר קנו כו' ה' בדד ינחנו כו' · כי מרוב לחבתו לוחם וחמלתו עטלם ונשחם ולח עזב מלחכתו לחחריה ולח הסיר עין השגחתו מהם חף בבדי רגע ולחשר שלפני ה' גגלו כל מלפוני לבב החדש ומחשבת ע"נ הקב"ה מלרפה למעשה · היעיב לחבן חשר דבר · חלה ידעה לח השם כי ברע הוח הביח עליהם לפני משה לחשר קלף עליו בחשבו כי הוח הביח עליהם

המטלה בעשותו להם הטעל. ע"כ אמר כי כבר הגלה פרי מחשבותם למעות רוח ה' טרם גמלה פרי מעשיו אח הטעל ולא הוסיף עליהם עון אבר חטא. בלהי אם אח אבר פעמה מלפניו לבבם להיות גלוי לכל העמים לית דסגרו מלאכי ה'. ע"כ אמר הכתוב עמם. וירא משם אח הטם כי פרוע הוא. כי עתה חזרו עיניו לראות אח אבר נתחדש הרעה על לבמלה בקמיהם. אף שהבר החטא כבר היתה טמונה בחדרי מסביות לבבם. אך כעת יצאה מחשבתם ממחבואי. והיא גלתה פתח בית ישראל פרוע לעיני כל קמיהם. [ועפ"ז יש לפרש ענין חפלה משה רביגו בחטא החטא הטם כו' להראות גודל חלול הטם וכמ"ש בהפלתו בהפלה ויחל למה יאמרו מצרים כו' ובאמרו אח החטא הטם הזה כו' ויעצו כו' הוא מסביר יותר ענין חלול הטם שלא יאמרו בעד החטא ושון נשאו טונש. כ"א יאמרו בראה הוליאם כו'. כי בעיני הטמים יפלא הטנין בחשבם שרק אחרן הי' החוטא ומחטיא. ואך הוא נגלל עליהם החובה לפי דמיונם. שמחשבת הטם נעלם מהם. כי החדש יראה לעיניהם ולא ללבב. ועפ"י אמת מחשבות ד"י קדמה למעשה אהרן וכבר חטאו ופעלו בזה. לזאת אמר משה אחרי שכל חובת הטם על חטאם ומחשבותם הפנימית אבר לא נראה בעליל לכל חוביהם. שלך זה עולה להם כאלו ויעצו להם אלהי זהב. דהיינו שבעלמם עבו להם. שלזאת הגדל חלול הטם בפי כל הגוים אבר לא ידעו מלפניו הלבב. וידמו במחשבתם כי אהרן הוא החייב והם נקיים. ולאחרן בחמת אין מגיע טוש טונש. כי אף הוא מפטא ונקי הוא מפגולי העול אבר יספתו עליו]:

(ח) **ועתה** אם הטא חטאתם ואם אין מחני נא כו'. במקום אבר כתבתי בזה שבטנין שדרש דרש משה מחני נא כו'. כי טרם נעטבו בפון עון העגל רגליהם היתה נפשם מוכשרת לקבל שמע דברי אלהים חיים כאבר יצא מפיו. אך מירתם לנפשם מפני החם שמו פניהם לבקש ממשה רביגו ע"ה שהוא יסיר דברתו עמם להיות המליץ ביניהם. כמ"ש ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים כו'. וכמ"ש אנכי עומד בין ה' וביניכם גו' להגיד לכם את דבר ה' כי יראתם מפני החש. והי' מרע"ה בשלומם להגיד להם את דבר ה'. אך בסורם מאחרי ה' כבדם לחנם משמוע דברי פי שדי אין בכחם לעשות אליה מלבם. ע"כ אמר משה להש"ת ואם אין אנכי נא אלא יהי' עוד שוחד מי הקדושה וטהרה בחין מי יוקבלם ממנו לאמיתם. כי לא החזיק מ"ע רחוי לכך מלבו כ"א מלבם בעת שבביר מלאה ידם להקשיב אמע דברי קדוש עליון. ובעת שהמה רפי כח ואין חוגים לנאת על שכמם משא הקדושה. גם שלוחם קלי ידים לעשות מלוחה בעבם. כי אם הסוחר אחד הוגו מה יעשה המשולח בבית חומן הסחורה (פאבריקאנט) ע"כ אמר אנכי נא מספרך אבר כהבחני בספרי הנביאים להיות נביא ומנהל לעם לקבל דבריך ולהשמיע למו כי עתה בטל שליחותי מלפיהם כח המשלה. בלהי אם יצא חטאתם להיות כמקדש. והשי"ת אמר לו מי אבר חטא לי כו' אשם ירוחקו מהיכל כבודו. ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך שאתה תהי' שלוחי מעתה ולא שלוחם. ודברת את דברי אליהם. [הן בטנין זה ביארתי מה שנראה סיוני בטנין הגזולה שטרם משה שמואל את שאול כי' חזיון הגזולה נפרץ להמלא בפי הנביא כל עניך לכל דורש ממנו טניניו עד שהי' בטוח לב שאול בלבהו לשאול על התחומות כי ימלא מעטה בפיו. כי כל התעלומות וסתרי העולם לא נכחד ממנו. ואח"כ רמיזו שלא ידע הנביא כמו שמיזו באליעב וה' העליש ממני בטנין הבוגמים. וכמוהם רבים נראה שלא ידע הנביא כ"א מה שהגיד לו ה'. ואמרתי שיהבן כי כל זמן שהי' הנהגת ד"י עפ"י הנביא הי' הנביא בשלוחה לקבל בעדם ידיעת עניני חבל. לזאת נקרא לכבש רוחה כי נגלו לפניו כל מלפוני העולם למען ימלאו ד"י מעטה בפיו על כל משאלותם כאבר יבאל אלים בדברי אלהים. למען אח"כ במחשבת הנהגת ה' טנין הגזולה שבחיק מזימות הנביא מעלה בפ"ע ואינם קשורים בעניני העולם. ע"כ לא נמסרו לו אז עניני הבל בכלל. כ"א הדבר אבר חפץ ה' להראות על ידו להוכיח אינם אז שאר ענין כמ"ש לופה מתחיל לבני ישראל]:

(ט) **ולפי** עניבו פה אמרתי נבאר קצת בחופן אחר בראות לפי דרכנו. שמרע"ה חפץ בחקנת ב"י ורואה בחמזה שכלו כי לא יאות לבם משה ה' בגנה אבר היתה אחם להסתיר לפני פלאכים להתנהל בהשגחת בם"י לבדו. אחרי שמדי רגע ברגע יגרשו מימי רעיונים רפש החט'ים. וט"ט פשעים. ובאבר עיונו כאדם הוא בוחן עשחוגות יחתייבו מ"ו בכל עת טוגים גדולים ורעים. לזאת אמר הבח חטא חטא בעם כי. ויעצו כו' שע"י מחשבתם בע"ג נחשבת כאלו עשו להם בעלמם גלולים ע"כ ושחם ים להבניח בחקנתם לעתיד. אם אחה מחלחם ולם אין. פי' בין כך ובין כך. מחני נא מספרך אשר כחבת. שלא יסתכלו בזה אם אין בו עוד. כי כל עיד שהוא לוחז בעבו ממשלת הסתגנה בידו קרוב על ידם השגחת בם"י מטום שבביבים מדברת מחוך גרונו של משה. לזאת מדרבו טובה עמו לא אבח עוד לקבל במעבר. ובקש משה מחני נא מספרך אשר כחבת לוחי לשר ובוזע עליהם [לו ים לפרש לם אבח החלחם אחיד על מחשבתם כרעה סרי מוטב. ואם אין כו' שגם לוכל לה ום עוד מניבים לפ"ז] ועתה הבי"ת מי אשר חטא לי כו' ועחה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך. כלומר שלף בח"ז אסי' מניבים עכ"ז לא אסי' שבינתי קרובה אליהם. כי הנה מלאכי יילך לפניך. שמעתם יסי' הנהגתם ע"י מלאך שהוא לא יבחין מחשבות. ולא יכאב בספר בזכרון פיש מחשבה עד אשר יוא אמר בחדש לפ"ע. לז יניבנם לפני המלך ה' בעת השפט. ולז ידיבנם כ"א לפי המחשבה בטעשית עמם אם בזדון אם בשגגה אם בשרד ומעל. וכ"א בדיבו. בע"ג ילילף במחשבה במעשה ובשאר טבירות לא יחשבה (למ"ד שגם בשוחה אין נחשבת המחשבה). אולם טיש בעלוחה המלוך על ספר ניטא את נפשה במספר הטיות לא ימית בבודו יח' לב על מחשבת אין אשר יעלם על לב איש. לף כי ג'וי לפניו כל מסילות עשחוות גבר. ח"ל אחר שאסר בעין למלוך אשר לא ידעה לא יב ט גם כוח עלי'. [בע"ז במקלות בימים שבין ר"ה ליוה"כ לבשמיע דברי התשובות לחשובה. בארתי עד"ז מ"ש בילקוט ובוש פקדי ופקדתי זה ר"ה ויוה"כ. שלאחרה קשה לבניבו שבימים שאלו שלא יזכור ס' ברית אבות לטיבב לזרעם אחריהם. ויעורר רחמיו ורסדו. ואיך יאמר כמדבים שבימים ההלו יחופש עין בית ישראל במעשה בעגל. אחגם לפ שכ"ג ים לבעשים שכוונם לפי אמרם שפ"פ בחוק דרכו כ' בשמ"ו אלו שברם ימ"ם שבין ר"ה ויו"כ כי אז קרוב אליהם ס' ומשא לכל דורשיו בחמת. ואשם שדרשן כזה לטוב ף בשמלת הכחוב זזה מ"מר כל ג'. שלפי פשטות בכחוב אין לו סמיכות לם"ם כגם מלאכי יילך לפניך. ונפי שמדרש כונה בכחוב שלף שבני ים יחלל יחבללו ע"י בשבנת המלוך. שכ"ז בימים שבין ר"ה ליוה"כ. יקח מועד זזה לשים עין עליהם בעלמה ולקבל מפקד הטובות וזכיות אשר בספרי התלוך לסבין כל משפה ח"ם ואים. ולהיות קרוב אליהם לקבל בחשובה לכל כבא לחשוב בלב בנפיו. וזכו בגם מלאכי יילך לפניך. אך וביוס פקדי זה ר"ה ויוה"כ כאמור במדרש שכ"ל. ופקדתי (בשין מנין ומפקד כמו אלה בפקודים) שאני בעלמי לקבל חשבון המעשים ואשים עין השגחתי עליהם. ומטעם זה בזכירונו ס"מ בשם גדולי המקובלים שבימים אלו גם במחשבה מזיק וים לאדם לעבר אז מחשבותיו. משום שאז קרוב אליהם ס'. וזוה מביב בעלמו. ע"כ ים להשמר אפי' ממחשבה לא טובה. כי כוח בוחן עשחוות. משא"כ בשאר ימות השנה שאין ע"י מלוך בכ"ל]:

(י) **ובהציע** משה רביבו דברי ה' לפני העם וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו. אבל נקרא עלבון הלב. וכן הוא אומר ויהמו ימי בבי אבל משה. שאבל הלב מעורר את האדם לבכי הגרוה לעיניים. וז"ש עוד הכתוב ולא שמו איש עדיו עליו. דהיינו שלא שמו מעשה בפועל שאני הנובה המשקל אשר ירוה בעליל לכל הרואה ומביט. רק איש עדיו עליו. כי החזיקו ח"ע בלוחה מדרגה שהסיגו במעמד הר סיני. להסתפק במחשבת התשובה בלי מעשה כאלו קרובים

הם עדיין לה' · ומהנהלים ע"פ השגחתו · וה' הוא היודע ומכיר מחשבות אדם · ואינם צריכים להרחות הרעה הלב ע"י מעשה בפועל אחר העיד על שכרון לבם ועצמון רוחם · וע"ז אמר להם ה' אחם עם קשה עורף כו' כלומר לא בהורת כעס אחר זאת להם · אלא בדרך עצה הוכיח על פניהם שלא יאחה זו המדרגה שמחזיקים עצמם בו ולא ירפוה · באחר שאחם עם קשה ערף · ואין בכחכם לזרות הלאה המחשבות הרעות המטופפות על פני מזמותיכם · ואין לאל ידכם לזכך מי רעיוניכם מעפרורי ההבלים כי הדלחם רגל הילה"ר · ומעין עשהוותיכם הוא מעין נרפש ממחשבות הבל · ע"כ לא הוכלו לעמוד לפני המיד טהורי לב · לזאת אם רגע אחד תעלה בקרבך שאנכי בעצמי אתנגש אלא בכל רגע מדי עלות על מזימותיכם מחשבה נהבלה יעלו קטורי חמה באפי · וכליתיך באחר גלוי לפני כל נהירות עשהוותיכם · לכן ועתה הורד עדיך מעליך · שלא ההנהגו במדרגת העדיים שקבלתם מאר חורב באמרכם נו"נ · כאשר אחם קרובים אלי גם אתה · כ"ש החנהלו במדרגה נמוכה לדרוש ישועה ממעשי המלות והמדות שיחזקו לבבכם בירחת שדי · וגם בחשובתכם ים לכם לעשות מעשה הנגלית להמלאך אשר ילך להנחות אחכם · ואדעה מה לעשה לך · פי' חיזה הקון ועלה ים לפניכם אשר הלא להרחיק מעליכם שכנה הדרך אשר הלכו בה · — ויהנגלו ב"י אל עדים מאר חורב · ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה · מאוס שמאה רבינו קרוב אל ה' ובשיגם מדברת מחוך גרונו · ובהיותו בחוך המחנה ימשך אל העם התגלות כבוד השכינה והשגחת הצי"ח להיות קרובה מאד · כי נפשו קשורה בשכינת כבודו ית' · ובדאותו עתה כי יאות להרחיק מעט ולהסיר הוד הקדושה מעם שאינם יכולים לקבל אותה · ע"כ הפריד משה רבינו את אהלו מהעם ונעדל מחוך העדה ליעט אהלו מחוץ למחנה · והי' כל מבקש ה' יצא אל אחל מועד אשר מחוץ למחנה · — ובגמ' שבת שם א"ר יוחנן וכולן זכה משה ונטלן שנא' ויהנצלו כו' ומשה יקח את האהל · ורוח אחרי שאחאחר ענין העדיים שהוא כאחר המדרגה העלה היותם קרובים אל ה' ונהנים מזיו השכינה · ואחר שנסתלק מהם זו המעלה שבי' להם מקודם שכל איש מיבקש ה' בעצמו במשכן כבוד ה' · כי ה' שוכן בקרבם והיכל ה' המה · אותן העדיים זכה משה ונטלן · והוא שלא מצינו בפסוק ניכר אהל משה שהשרה עליו השכינה כ"ש אחר חטא העגל עד עשית המשכן · אולם הענין הוא שכמו שלא הקב"ה לעשות לו מקדש לשכון בהוכו · אחרי רואו שלא יוכל להיות אחם בחברתם בתין בכחם לקבל נוגה קדושתו · וסביביו נעטרה מלא · ע"כ הסהיר שכינתו כביכול להיות אחד בחדר ובמחנה לפניו מן המחנה · והכהנים הנגשים אל הקדש יקדשו יותר בכל עוניהם · ובדעתם ובמחשבתם · כי נורא הוא על כל סביביו · ואין כל העם יכולים להיות מהקרובים אל ה' המיד · ע"כ היו יהר העם מרוחקים מהיכל כבודו ית' · רק אלק אל ב"ח מישראל בהגדות שנהנו לבנין המשכן · ומקדושת נדבת לבם וטהרת רוחם נעשה משכן בהקבץ גו כל נדבת המלות שעשו כ"ח בטהרת לב אשר נדבה רוחם אותם · ע"כ כל איש הבא להקדש ולהטהר ולבוא אל המשכן ה' כבא להוך מקדשו אשר הכין לו · רק שלא יכול להיות קרוב אליו המיד · כן רחה משה רבינו ליעט אהלו חוץ למחנה · בכדי שיוכל כבוד ה' להתהלך בתוכו · וה' עשה לו אשר זמם מוהבנו משה רבינו ע"ה · ובבא משה האהלה ירד עמוד הענן · והשרה שכינתו בתוכו משה · והי' כל מבקש ה' יצא אל מחוץ למחנה (כי גם כ"ח ה' לו אלק קדושה מהעדיים שניטלו ממנו וניתנו בתוכו משה אך שלא ה' יכול להיות קרוב אליו המיד ליטא את העדיים עליו בב"מ לכתו · וניתנו בתוכו משה · ובבא משה אל לבו כ"ח אב"י לבקש ה' ויטהר לדרוש פני ה') וא"כ הלילה משה את העדיים · וז"ש ר' יוחנן וכולן זכה משה ונטלן שנא' ומשה יקח כו' · והיינו שע"י נטילה העדיים מעליהם נעשה אהלו במשכן עד אשר נבנה המשכן כאשר צוה ה' · [ומזה מלא לו משה רבינו אח"כ שיענה לשואה עמו לדרוש מאת ה' אם אין פניך הולכים כו'

שלא יתן עמו מלאך כלל כ"א בעצמו יהיינם רק שיהי' נפרד ומובדל קלת מהם להתהלך בתוכם ומשכן · ועי"ז לא יהיו כל העם מהשחיתין] וזה שאייש בגמ' אם ועתיד להחזירן לנו · כי לע"ל נאמר אשפוך את רוחי על כל בשר · ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו · — (וע' גמ' סוף ברכות שמשה מחמת כעס לקח אהלו לעטותו חוץ למחנה וצוה לו ה' להחזירו מיד למקומו · והוא פליג על ר' יוחנן דהכא · והדברים תרוכים ועיכוכים תלוי במק"א לא עת החסף פה) :

(יח) **הנה** בחרנו בעז"ה כל הפרשה הנ"ל ביסוד דקדוקי, אשר הטרנו ברחשונה · וכולה על קוטב דבר זה הסובב כי המחשבות שבלב אינם גלויים למה"ם כ"א ה' לבדו יודע מחשבות אדם · ע"כ היחה עלת ה' למסור ההנהגה להמלאך שהוא ינחם וינהלם · למען לא יחשב להם עון מה שיעשו בחיק מזימותם · ועפ"ז אמרתי לפרש מ"ש בפ' ויחי · ויאמר אליסם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים אני ואתם חשבתם עו' לשון כי התחת עו' אינו מדוקדק כמובן · ולהנ"ל יתכן שהשובה יוסף הי' התחשבותי כאלהים לדון על המחשבה · כי הקב"ה הן על המחשבה יודע ומכיר לותה · אני זוכל עפר ואיני כודק גזני מחשבות בלתי על המעשה אשר עשיתם עמדי יש לי להביע · והמעשה הלא טובה וחסד פעלתם לי · וים לי עוד להתן לכם הודה על הטובה אשר עשיתם עמדי · גם אמרתי לבאר עפ"ז אמרם ביומא פ' יוה"כ גדולה השובה שמגעת עד כסא הכבוד · שכונתם בזה שגם הרהור השובה עושה רושם גם בתוך ימות השנה כמ"ש בקדושין ע"מ שאני לדיק ונמלא רשע ה"ז מקודשת שמא הרהר השובה בלבו · ומשהמא מיירי גם בשאר ימות השנה ואף שלא מתהנג עפ"י המלאך אשר הפקד אתו לנהלתו בחורחותיו · והוא לא יכיר מחשבות · עכ"ז גדולה השובה במעלתה על יחר המלות שמגעת עד כסא"כ שהוא מבין מחשבות ותיכף בעלות על רוחו ולבבו מחשבת השובה · יהפך להקרא בשם לדיק ומקובלת השובתו · ואמרתי עוד בזה לייאב ני' הילקוט דאיתא שם ור' יוחנן אמר עד ולא עד בכלל · דהוא משום דאמרי' בר"ה פ"ק (י"ז ב') ת"ר יוחנן גדולה השובה שמקרעת גז"ד של אדם (אפי' באמלע שנה) ומוקמינן לי' התם בלבור דוקא אבל ביחיד ל"מ השובה בשאר ימות השנה לקרוע גז"ד שנאתם בר"ה ויוה"כ · ויתכן הטעם עפ"י הנ"ל משום דבכל ימות השנה מהנהג היחיד עפ"י מלאך ואין ביד המלאך לשנות מחומה · רק בעפ"י את ה' המשגיח וקרחותו בהיותו קרוב אלו עפ"י וביחיד מיירי · דבאמלע השנה הוא רחוק מיסוע היחיד · משא"כ בלבור דכל בי עשרה שכינתא שרי, הוא תמיד קרוב אליהם · כמ"ש אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קרחנו אליו · דמיירי בלבור כמ"ש ביומא ס"פ המולן · וא"כ כיון דהנ"ל לר' יוחנן דגז"ד ביחיד לא מקרע באמלע שנה ע"כ קאמר דעד ולא עד בכלל · אף דשם רשע הורם מעליו ונכנס בכלל לדיק כדאיתא בקדושין במחני' הנ"ל ע"כ כיון דגז"ד היינו נקרע עי"ז ביחיד ע"כ דאין מניע עד כסא"כ ממש · ע"כ קאמר עד ולא עד ע"ב · ור' לוי דקאמר עד כסא"כ דמשמע דס"ל עד בכלל יתכן דס"ל כהני תנאי שבר"ה (י"ח ח')

דס"ל דגז"ד ביחיד נמי מקרע אף באמלע שנה :

(יט) **ובזה** הדרך נעלה ונבא ליסוד קוטבי הקרבן נחנאל שבאתי ברחשונה בעז"ה · לבאורה קשה אשר דרייק ר' יעקב מבאי מעשה דשרי שאמר לו אביו עלה לגבורה כי, ונפל מן הגג ומת · דשבר מלוה בהאי עלמא ליכא דלמא כשר נאחס וגבר דינו בר"ש ויוה"כ ליהנג דל"מ אפי' השובה ואפילה לקרוע גז"ד וכ"ש שאם מלוה דלא מבאי · דכלא אפי' ריבוי זכיות להכריע המאזנים ל"מ באמלע השנה ליחיד כדמוכח בר"ה שם · וע' רש"י בא"ח שהקשה דלמא היה לו רוב עוונות ומחרץ דמ"מ בשעת עשיית המלות לא היה לו ליהנג ט"ם · אבל לקיבוי כנ"ל נראה דאין מספיק תירוצי דקמ"ל דאפי' בשעת לקוסיתו משום ריבוי עוונות שאם בפיר קאמר דשכ"ם בשעת סלוק נשמה קלת הרוב · ובשלא נעשה שרוב מלות היה לו בשעת מליה לא היה לו ליעשם · וע' בר"י בשבת

Russian Academy of Sciences Library

שמקשיתי דלמא נגמר דינו על תוהס שעה בלח"ס שימות לו יסרג · לקרוע גז"ד ל"מ שום מלוה דחפי' חסובס שעומדת בפני כל דבר ל"מ כ"ם חיזב מלוה · ות"כ אין רחיה ר' יעקב רחים לכתורס · וגרהה דס"ל לר' יעקב כי סני תנאי דבר"ס (י"ח ח') דס"ל דגז"ד דיחיד ג"כ נקרע ט"י חסובס ותפלה · ומשום דס"ל ג"כ דהנבנת כיחיד ג"כ כוח ט"פ כפי"ת לבדו ולא ט"י מלוך לפי שיש מכני חסובס לקרוע בחמלע כשנס גז"ד דר"ס ויוס"כ · ולזחה ס"ל לר' יעקב דגם שחר מלוה מכני גם בחמלע כשנס · וע"כ שפיר כוכיח דס"מ בכ"ע ליכח · [ויחכן שזהו טעם כח"ד שם גבי לחר לויבנת דחוקפים התחורגמן חזק · משום דמעשה דחוקפים קבי' גם למ"ד גז"ד דיחיד לא מיקרע : דחוקפים ידוע שלדיק היה ולא היה נגמר דינו בר"ס ויוס"כ לכריגה · לולא דשכר מלוה בכחי עלמא ליכח · ולזחה גם לדידן דקי"ל כמ"ד גז"ד דיחיד היינו נקרע כמ"ם כרמב"ם בפ' חשובה מ"ת לחמרי' שכר מלוה בפ"ע ליכח מכחי מעשה דחוקפים] · ועכ"פ דיוקא דר' יעקב מכחי מעשה דמזי לא קחי כ"ח לסברת דגם כל כשנה קרוב כ' לכל קורחיו וגם היחיד ומחיבג חמיד ט"י כפ"ח לבדו לא ט"י מלוך [דחוס"ל דמעשה דר' יעקב היה דוקא בעפי"ת · דלא מסמע ככי] :

ואכ ח"ם דמקשה כגמ' ודלמא מכרכר בע"ג הוה · דלפ"ז שפיר היה עדן מעשה דלפי הסברת דהנבנת כיחיד ג"כ כוי ט"י הפ"י בעלמו · גם כרכור נחשב לחטחת מיד וכנ"ל · ומשני דחי לחרת שכר מלוה פ"ע ליכח כו"ל למלוה לחנוני דלא ליחי לידי כרכור · גם בחירון שולא ט"פ הסברת כנ"ל דמחנבג ט"י כפ"ח לבד · דודחי אין ביד המלך לסמור ולכליל מכרכור לפמ"ל שחינו יודע מחשבות · ולפ"ז אם יודע ודחי שזינו מוכן ברוח חוה לסמיע סמחשבה · אבל מלוה דמייירי לסברת דמחנבג ט"י הפ"י לבד שהוא שליט ברוח לכלות חת הרוח שלא ישלה מחשבה כזו על לבב חנוה · וכוח דע"כ ס"ל לר' יעקב כפי תנאי דגז"ד דיחיד נקרע חפי' בחמלע פשם · ולזחה בין הקושי' בין בחירון לסברת חשר אין הפנחת הפ"י לבד מרחשים פשם ועד חחריה פשם גם על סיחיד בפרט :

(יג) **ועפ"ז** מיושב קושית הק"נ שהק' על הרח"ם שכ' דמחשבת ע"ג אינה מעורפת למעשה כ"ל בעשוהו כמעשה חח"כ · מכח דמקשה כגמ' ודלמא מכרכר כו' דהחם לא כוי מעשה ומ"מ נעשה על המחשבה לבדה · דלפי כנ"ל דהרח"ם כ' למחי דקי"ל דגז"ד דיחיד חינו נקרע ודוקא שב בינחים מוחלין לו חבל לא שב בינחים חפי' שביה כל חיל ובזוח שבעולם כו' כמ"ם בגמ' שם וכ"כ כרמב"ם בפ"ב מה' חשובה · ובטעם כחוב מלח בכל הספרים משום דרק בעפי"ת משים ד' יח"ם עין הנגחתו ע"פ חבל בעלמו וקרוב הוא לכל קורחיו משח"כ בשלא יחות כשנה הוא מוסר שבנבנה למלחיו עובי רצונו : לעשות כפי הגמר דין שילא ממנו בר"ם ויוס"כ · ות"כ בפיר חיכח למימר דכרכור למוד חינה נחשבת בכל השנה משום

התא השני

הוא יציע שאף לפי המבואר שעיקר העבודה היא המחשבה · עב"ז בלי עזר הכחות לא תקום בלבב האדם · מרוב הרגל האדם לתאות היצר המושבתה אחרי' ·

האדם אשר המלים מחשבתו ממחשבת בית כלא החזו' הנופני' · ומניח לותה לחסות' החת לל כנפי ממשל' נפש השכלי' · לא יחמין השקט ובטח במשכנות מחשבתו · בהחבחה בחובי לבב האדם · כי לא הוכל להשמר שם מחיל החחוה הגופנית המחפשים לחברי' להפשה שניה ולכבשה החת ידה · ובהיות עדן מוסרות ההרגל על ידי' לא הוכל להחזק למולם · אם לא בהיות האדם קורא מלא לכל כחותיו לעמוד לה לעזרה · — בלא ידע המלך מתנה וחינה נכחבת בספר זכרון לפניו · ואף שהקב"ה ידע מזה עכ"ז ה' רחוס כוח קודם שיחבח האדם ומחחר שמשר בהנבנת על ידי המלך חינו מחביב לעון עד שיבא בספר המלך דסיינו שיעשה מעשה וידע ממנה המלך חז ידון ס' יח' עלי' גם כפי כמחשבה שבה · וכגמ' דמקשה ודלמא מסרכר כו' כוח לסברת ר' יעקב דס"ל ט"כ דגם בכל כשנה מהנבג ע"י הפ"ה בעלמו חפי' יחיד · ושפיר מקשה כגמ' · וח"ם קובית הק"נ :

והנה חיחה בגמרא ר"ס (ט"ז ח') כמחן מלינן הירחה לקלירי וחמריטי כר' יוסי דחמר חדם נידון בכל יום וחבט"ה כרבנן וס"ל כהחי תנא יפה לעקה להדם בין קודם גז"ד בין לחחר גז"ד · וע' חוס שם שכח דבח דחחפללין חמחו רפחמו · כוח משום דלימת יחלה נגזר · לימת יפרפח לח נגזר · ח"כ הפלה רבים שחני דנקרע גז"ד ט"ם · ול"ל דמ"ם כחוס דלימת יפרפח לח נגזר · סיינו דים שכך שמח לח נגזר ויועיל הפלה · וח' שני שלהם משמע שיקר דחביבה חפלה רבים משום דים כמה חולים בעולם · וגם המבקש על יחיד כוח כולו בזוך שחר הולי ט"י — ומבוח דרבים עין ה' לליהם חמיד ט"כ הפלחם נשמעת חמיד :

ועתה מטעי מחמרנו כגון פרי כוחנו לחבר בעבודת הבחחים הלוח וגעשים בחדמת מיבורי זה במדבר מעיניי הפלה לסורות שכרחה טובה שמחשבה בעת הפלה · כי מלבד שבהפלה עלמה בלח כוחה לימת מועלת · דעיקר בעבודת של החפלה היא בלבי ומחשבה היא רוח בחיים כמחשיך בנו החפלה · ובלעדה היא כגו בלח נשמת חיים · כחבר בח זה שעינן למעלה · בעמדו לפני ה' לבקש על נפשו לקרוע גז"ד ולכפיך מרע לטוב שזחה לח יחנן ט"י מלחך כ"ח ט"י הקב"ה בעלמו כנ"ל · הלח עליו לזיך ולעסר מחשבתו לפני הבוחן וכודק יללי מעללי לים · וכמ"ם כם' בעבי"ת פיעסר כחדם רעיונו בעבור שבבוד ה' קרוב לו · ונורח על כל סביביו · כן בכל יחות כשנה מי יחפוץ לשנות גז"ד לטוב עליו להתקרב לה' שיהיה ה' קרוב חליו · וביחוח ה' קרוב חליו לו נורח מחד לעמוד לפניו במחשבות כבלים ורעיוני תבו ומזימות מחושבים · ומחיזה טעם שיקים שיקובל חפלחו · חם מעשה בכל כשנה עיני ה' על עמו גם בפרט · חו משום דחפלה רבים נשמעת · יחפיץ קרבה חלסים ועליו להיות לו בר לבב ממזימות מסחחות · ובספרי דרוש פינחס לשון מחפלל מנסון ופילו חלסים · שחז כוח נשפט חם יחולה בקשחו ח"ל · לפי מעשי חים ולדקחו · ואיך ידלה בחרדמת כחולת לו להיות מבוקע ברעיוני בוח וחכו · ולא יעה חזו לקול דברי עלמו — ושוד זחת נשמע מדבריו כנ"ל עלה נכונה להמחפלל שיגיע חפלחו שמי רומה גם בחמלע השנה · ותקובל ברצון לפני כסא כבודו ית' · בהיותו מחפש דרכיו ומעשיו לטוב עד ה' · ועם החסובה שמנעת עד כסא כבודו הפלה חפלחו למרום · דלף לר"י מ"ת מניע עד הלל כשכ"ב · וכיון מלחה טוב בעדו ובניו נאמן לקנים חחנתו לפני כבודו ית' · ויומלה מפלחות המחפלל בשברת לבב לטובה כחפלו :

המלה לפרוץ ט"פ חדמה לבב החדש) ולפעול נדולות נרב התעוררות בלבבו · לנתק מעל ידי' עבותות ההרגל כ"ח ע"י התחממותו בכל כחותיו לנתקם בכח ההתעוררות בחשקת רב ובחשוקה נפלאה המתלהבת בו בהריחם חם הירחה והלהבה לה' · למען מלט את מחשבתו מידי הקמיס עלי' · ולמען התריך המחשבה טובה ימים רבים על חדמת לבב החדש · וחכם ח' פירש כוונת הכתוב (דברים ד' כ"ד) ועבדתם שם אלהים אחרים כו' · כי אין למעלה ממלכותו הנפש המכרת את עונה ומרי · ולא תוכל לעמוד למולה מחמת ההרגל העבירה ואין מרפא לנפש היות עד שתתחמך ותתחזק בכל כחותי' · וז"ש כי הדרכתו בכל לבבך ובכל נפשך · וכמו כן חמז"ל (עירובין נ"ד) חס ערוכה בכל רמ"ח איברים ושמורה חז מתמרת · ואם לאו חיכה מתמרת · ויהכן נמס לעניו שכר מחשבה שחמרו בקדושין (מ' ט"ח) מחשבה טובה מלרפה למעשה *) לומה כי חס שהתפעליות נרלה בנפש ונגלית המחשבה ע"י חיזה כחוח · חף שהמלוה עדן לח נעשתה כפי רלון ה' · כי חיזה חוסס עמד לו לעטן · וכמו שמוכח מלשון הכתוב שמביח שם חז כדברו ירלו ה' כו' שנלית המחשבה עכ"פ ע"י כח הדבור היולח מקילות לנו חז ויכתב כו' · וגס זחה לעניו שכר שהקב"ה מחחסד לנלם שכר טוב יותר ממדת מעשה הלדק המניע ע"פ טורח הנסל · חולם לעניו שחקוס המחשבה טובה בלבב החדש מסך רב לח תכון לעדה · כי חהל המחשבה לח תחקייס בנפש ימים רבים · כ"ח בהתחזקה במסמרות מעשה המלוה נטועים בכחות רבים · ויחדות הכחות יחזקו חת החהל המוטע לבלי המוט לימים רבים :

*) גם לפי מחמר עולה בקדושין שם שבעבר ושנה מחשבת עבירה ג"כ מלרפת למעשה חף שאחר מחשבת עבירה חינה מלטרפת למעשה כמ"ש חן חס רחיתי בלבי לא ישמע ה' כמ"ש בגמ' שם · והוח משום דבעבר ושנה נהרגל בחטח עד כי נמכך חחר ההרגל לחטוח עוד בהנה שנעשה לו כהיתר · ונקל הוח בעיניו לעשות עוד כמה פעמים · ע"כ מיד שחושב בה הוח מזומן ומוכן לעשותה בלי לימור ויעוב הדעת · ע"כ נחשבת למעשה · וכן לענין מלוה הוח בהיפך כחאר רחינו שבכל מקום שבעבירה נחשב המחשבה למעשה חין נחשב במלוה המחשבה למעשה כמו שמלינו בכמעט שחמרו דבית מחשבת חון נחשב למעשה·ומחשבת מלוה חין נחשב למעשה · והוח משום דבירחלו שים לו בורח הנשמה סתושכתו חחר רלון חלהים מיד שעולה על לבו לעשות חיזה מלית קרוב הדבר שיעבוד ומחשבת חון חף שהנה בלבבו עם כ"ז הוח רחוק מכליותיו להיות מוכן לעשותה · ע"כ מחשבת מלוה נחשבת חללו כחלו עשחה ומחשבת עבירה חינה כלום · ובמ"ח הסברתי ענין זה ע"ד מ"ם מחשבת נזלן חינה מחשבה להכלי נזלה שחיה כשם שקרח לה הנזלן לעניו קבלת טומחה · חבל מחשבת בעה"ב הוי מחשבה · ע"כ לעניו מחשבת מלוה שנלמח מהנשמה שהיה בעה"ב בנו חים היברחלי ומחשבתו מחשבה מעליחת · חבל מחשבת עבירה שהיה מחשבת הבעה"ב כ"ח מחשבת החומר והיבר שהוח כנזלן לנזול רלון חחדש המחומה תהח יד ממשלת נפש הכלי · ע"כ חין מחשבתו מחומה · לח כן בכעטי שהחומר הוח בעה"ב בכל נוו מחשבת עבירה הוי מחשבה · ומחשבת מלוה נמוד הוח חלו ע"כ חינה מחשבה · נס זחת רחוק סיעתה · ולזחת בעבר ושנה שהרגל מוכחה · ועשית החומר והיבר מוסלת עליו כבעה"ב כמ"ש בגמ' סוכה על פילה"ר בתחלה נקרח הלך וחח"כ נקרח חורח וחח"כ נקרח חים · ולזחת מחשבתו מחשבה לעבירה שקרוב שהבר שיעשה נ"כ · ולהחים הזה שנורשה נפש השבלית מכשחה למשול בחוטיו ובחותיו · וחין לה דעת כבעה"ב והיח מחשבת כהלך וחורח ע"כ מחשבת מלית חין בה ממש · נס רחוק שיעשה כי היבר לח יניחנו להפיק זממו במעשה המלוס · כי ההרגל היח טבע שני · דמתה לטבע עלמי בעניני חם לח ברב עמל יטיבנה חחור · ולפי דברי הרמ"ם בר"ם פ"ק נבי ה' ס' חלי הוח קודם שיחטח כו' שב' דסך חמרי' מחשבת ע"ג מלרפה למעשה היינו דוקח בשעשה חח"ב מעשה מלורפת היח עם המעשה · ח"ב ס"ל פי' נבי מלית חמרי' מלרפה לחעשה היינו כשעשה חח"ב מעשה המלוה מלורפת המחשבה עמה · ומח חמרי' חבל חלה לעבות מלית ונחנם ולח עשחה כו' נחנם שחני דלח משום סחושם מעלה עליו הכחוב כחלו עשחה · ולח במחשבה לבד נחבב כחלו עשחה · ובחה הרחשון המרכחי בדברי הרמ"ם ליבנו מקושית הק"י עליו מחח חמרי' סיף חילן ודלמ"ל מהרהר בע"ג הוה · ונחנם הלח לח היה מעשה עמו · ובזי' ח' כחבתי דחי' הרמ"ם הוח חזיל חליבי' דעולח חבל לם זמת דגמ' בקדושין דמבחי על הח לכחוב הכחי מביח עליהם פרי מחשבותם במחשבה בשעשה פרי · ופירש"י שעשה חח"ב מעשה ה"ב כה"ג בשים עם המחשבה מעשה נם בשחר עבירות מלורפת המחשבה · ח"ב ע"ב הח דחמרי' בע"ג דמחשבה מלורפת הקב"ה למעשה (משמ"ב בשחר עבירות) היינו ע"ב חף בשלח עשה מעשה וחזיל שחמת דסוף מולין ע"ש שחמת דגמ' בקדושין ע"ש בחוכך וח"ב לפ"ז נבי מלות דחמרי' מלרפה למעשה ג"כ פי' בלח מעשה נ"ב נחשבת למלות · חולם בעבר ושנה שהרגל בחטח מחשבה לבד חיות נחשבת לבטל ההרגל · וע"ד שחמרו מחשבה מוליחה מיד מחשבה וחין מחשבה מוליחה מיד מעשה · כיון שנעשה כלי ע"י מעשה ויש בה הוחת עומחה חין מחשבה מבטלה מחוחת כלי להעשר מעומחתו · ורק מעשה מוליח מיד מעשה · כן בדבר שנעשה מעשה והרגל בה חין מחשבה מוליח מידי מעשה עומחתו · (ומ"ש בלעניו תשובה סרשור ומחשבה מועלת מזה נדבר במקום חחר) ע"כ למי שיד ההרגל חזקה עליו · ונכנס בקרבו מחשבה עבירה נגד רלוחתו · יחבר להלבים המחשבה במעשים טובים ובשם יחזור עוד נגד ההרגל לבל הזירנו לחזר · וימלח חן בעיני חלהים לבטלו · כלחמרם הבח לעשר מסיעין לומו] :

ע"ב ים לכל חדם הילח וחרך לדבר ה' בעמדו בחפלה בהתלהבב בו חת התשוקה לה' · יחבר להלבים ההשוקה בלב כחום והתחממות בחיל רב להיות ממש כל עלמותי הלמרנה ה' מי כמוך · ולז יבטח כי נכון יהי' כשח מחשבתו לחשבה ה' לנוכך ימים · ומה נס כי עיקר יריחת הנשמה לעולם היח להעלות נפש הבהמית שהיח החיונית המלובשת בדם החדש למדרנה נפש השכלית · וכל מה שמדבר בכח נדול יותר הוח מכנים ומלבים יותר כחום מנפש החיונית בדיבורים חלו (ועי' בזה בס' ליק"ח) · כי מעשי המלוה חשר ים בה השפעת המחשבה המורד להכחות השעלה נדולות להוריד השפעה קדושה מעולם העליון לעולם העשי' · כי המחשבה הוח נגד עולם הבריחה שהחת החלילות · כי כל העולמות שיעור קומה כידוע לי"ח · וכחשר שע"י המעשה יבבה חיות וחיזוק להמחשבה להתקייס לימים רבים כן ע"י המעשה יבבה כחות וחורות בעולמות העליונים · כי החדש טן השדה שרשי נשמתו בחרן בנו החדש נטועים · ורחשו בשמים לשפוע נדולות בין העולמות העליונים · ובשפוך על שרשיו מי התורה והמלוה ההפעט לחיי הקדושה בכל ענפי החילן וכל שרטפותיו ודליותיו הרמים והנשחים להוסיף כח בכל ענף וענף להלמיח פרי שעשועים המשמח חלהים וחנשים :

התא השלישי

הוא יציע לעניו שראו אנשי כנה"ג לקבוע עתית מיוחדות לכל הפלה ותפלה ·

אחרי הודעתו חיוב החפלה במחשבה ובדבור ובמעשה הכחות בהתפעליות · נדבר מחועלתה לחשר הנדלו למעלה מרחש שבחפלה הוח במקום הקרבנות וכתו בחמרו

(במדבר רבה פ' כ"ח) על התמידין שתמיד של שחר כו' מכפר על עבירות של לילה ושל בין הערבים על עבירות של יום · כן הפלת השחר מכפרת על חטחי ופשעי החדש של

לילה

לילה · ובל מנחה וערבית מכפרים על עבירות של יום · ובמ"ש ר"פ תפלה השחר תפלות כנגד תמידין היקטוס · ובל ערבית כנגד חיברים ופדרים של התמידים שקרבין והולכים כל הלילה · ולזאת קבעו בלא עתות לג' התפלות בכל יום וביום השבת ובחגים ומועדים טובים תפלות מוספין נגד קרבנות מוספים שהיו קרבים בזמן שבהמ"ק היו' על מכונו · ובאחר שהי' מיוחד לכל קרבן עתו בזמן בהמ"ק · כן ייחדו חכמי כה"ג לכל עת תפלתו כנגד כל קרבנות הצבור · למען לכפר להעם לחמתם ממה שעבר ויהקן כ"א נפשו להבא · וז"ש בס' הכוזרי (מאמר שליש סי' ה') מעניין התפלה וז"ל ויהי' הלמון מסכים עם המחשבה לא יוסיף עליו (פי' שלא ירבה לדבר יותר ממה שחושב ולא יוציא מפיו מלין בלא מחשבה) ולא יבטל בתפלתו ע"ד המנהג והטבע כמו הזריז ומפחפחני (מיני עורבים ועופות המלומדים לדבר) · חלא עם כל מלה מחשבה וכונה בה · והנה' העת הראוי לב זמנו ופרי' ויהיו שאר עתותיו כדרכים המניעים אל העת הראוי · יחתוך קרבתו שבו מהדמה כרוחניים · ויתרחק מהבהמיים · ויהי' פרי יומו ולילו הבלא עתות של ההלכה כו' והסדר הזה מהנפש הוא כסדר המזון מהגוף · מהפלל לנפשו וניזון לגופו ומהמדה עליו ברכת התפלה עד עת הפלה לחברת · (פי' שמה שהבדילו ההפלה בקרבת חלהים לא תמוש ממנו גם בעסקו מעניני עוה"ז והמשיך מזון הקדושה בנפשו עד עת הפלה לחברת) · כהמדה כח סעודה היום עד שיסעוד בלילה · וכל שאר הרחק עת ההפלה מהנפש היא הולכת וקודמת במה שפונע לזה מעסקי העולם · כ"ש אם יבילהו הלורך לחברת נערים ורעים וגשים ושמח (פי' משתה ושמחה) מה שיעכיר זכות נפשו מדברים כעורים ומגונים שחשה הנפש אליהם ולא יוכל למשול בה · ובעת התפלה מעבר נפשו ממה שקדם ויתקבץ לעתיד כו' ע"ש · ולבל ירעיב נפשו ולבל יחלשו כחותי' אין לו לעבור חוק זמן ההפלה · מלבד הנ"ל מחשר שתקנוש כנגד התמידין עליו לשמור זמן הקרבת התמידין · וכמ"ש בגמ' מפ"מ למרו הפלה השחר עד ד' שעות משום דתמיד של שחר קרב והולך עד ד' שעות · — גם למ"ד כנגד חבות היקנוש חבריהם הקן הפלה שחרית כו' ילחק היקן הפלה מנחה שנת' כו' יעקב היקן הפלה ערבית כו' · ידעו חכמי כנה"ג ובחנו העה הנכון לכל א' כפי מדתו שידוע שחבריהם הוא מדת החסד · ובבקר ג"כ הוא הגבורת החסד · יומס יוסי ה' חסדו · להגיד בבקר חסדך · ע"כ היקן חבריהם הפלה שחרית · (ולזאת בחרו בפכוד"ז כמה פסוקים המלוקטים שחחרי הודו שחה ה' לא הכלה כו' חסדך כו' זכר רחמיך ה' והסדיך · יהי חסדך ה' עלינו · ברחמו ה' חסדך כו' ופדנו למען חסדך · ואני בחסדך בטחתי כו' · כי טוב ה' לעולם חסדו · וכמוהם רבים) וילחק הוא מדת הגבורה · ולעת יעקב ללני ערב · הוא דין ומדת הגבורה כמ"ש בזוהר (המובא ג"כ בסידור למנחה של שבה) ת"ח כו' כד מטא שעתא דלילותא דמנחה דינא הקיפא שלטא וכל דינין מחברין כו' ע"כ היקן הפלה המנחה להחליש הדינין הקיפין · והפלה ערב כנגד יעקב שהוא ממוצ דין ורחמים · וכן למ"ד כנגד המידין הלבריס ופדרים של בני התמידין של בקר שהוא חסד ושל ערב שהוא מגבורה שניהם משותפין להיות קרב והולך כל הלילה · ובכל רחש משמורה מתעורר עת רצון וכן בחלות וכחמור ברים ברכות ובטוש"ע ס"ח סי' ס' · כי הלילה בכללה ממוצה דין ורחמים כמדת יעקב · ע"כ יש לשמור מועדי התפלה כפי שקבעו חז"ל וחקקו לנו · ולא שנרחה בלהפלה רגיש חין נ"מ והבדל בין עת לעת לעניין עת רצון · וכל העהוה שווה לפני' להיותה המיד נשמעת · כמ"ש הז"ל בברכות פ"ק (ה' ע"ב) ואני הפלתי לך ה' עת רצון היתה הוי עת רצון בשעה שהלבור מהפללים · וכן אמרו בזוהר (ח"ח ק"ה ע"ב) ח"ר יהודה והכתיב ואני הפלתי לך ה' עת רצון · זימנין דהוי עת רצון · וזימנין דלא הוי עת רצון · זימנין דשמיע כו' ח"ר אלעזר כאן ליחיד כאן לצבור ע"כ · עכ"ז כאשר עתקו מהשבות חכמי כנה"ג שהקנו לנו זמנים להכלות אם כנגד אשות אם כנגד התמידין לפני ה' מ"ד אין להפר חוק

ואחרי

אשר אלו עיני חכמינו ז"ל אם הרחוי ליחד זמן לכל הפלה · ולזו לבחור אח עת הבקר להפלת השחר · אמרו ג"כ האכילה ומלאכה ועשית חפציו קודם שיהפלל · כי בהיות עדן אנשי החדש נערים קטנים אשר זה היום שגולדו חדשים אחרי מות כל החושים שהיו אתו ביום אהמול · בקומו ממטתו ועשה ברי' חדשה עם כחות ומושים מחודשים · ולא ידעו למי יפנו עבודתם אם לממלא הילה"ע אם לממלא הילה"ט · ומי ביבוא בטענתו רחשונה לפני החושים יטה את לבבם אחריו · וכמ"ש לדיק הרחשון בריבו (ולכן אסור להדיין לשמוע דברי טענות אחרונות טרם ביבוא עמו רעהו לדין) · ע"כ הסכימו לאסור לאדם להכנים בחוכו הנאה מהטעוני הנוף הן המה העומדים מלד יה"ע · לא לאכול ולא לעשות שום מלאכה עד שיהפלל · כי החפלה היא המעוררת את החושים הרבים בימים לדבקה בה' · והגליה מעשי' שהקדימה בוחה ללבב האדם טרם בוא המחשבות הזרות מהבלי עוה"ז · ואז יעטו כל החושים רק אחרי ה' בחשבה המיומה · גם בבוא אחרי כן הילה"ר בפחוין ובפטפוטיו לא יחמינו לו ולא יקביבו לקולו · וז"ל הזוהר (פ' ויצא דף קע"ט ע"ב) ח"ח על דח לקדיש ב"ש ביומח דחתילד כו' והוא לקדיש (פי' הילה"ר) ושרי עמי' דב"ש כו'

זמנם אשר רחו בעיניהם עין הבדולח רוה"ק שזה הזמן והעת נחותה לאותה החפלה · מלבד מה שאין להמשיך עת וזמן רב מהפלה לחפלה · לבל יחלשו כחות הנפש ברעב · כמש"ל בשם הכוזרי · אין להעביר חוק זמן חפלה ולבלבל סדרם לבלי הסיג אחת גבול רעותה :

עוד

נאמר בטעם קביעות זמנים לחפלה · בחשר כי הנה אחת היא בעזרי ממשלת החשוה הנופנית הס ובטע הוא מכלה · היא העלות המרפים ידי האדם לבל יחזיו עוז לעמוד מול הממשלה · ותיבנס בפחויי דברי' על ברכי הבטחון (משענת יד העלות) לאמר כי עוד יש מועד מרווח די עשית המלוה אשר המרו והזרזו ח"ע לעשותה · כי גם לעשה אחרת לא העבור המלוה ולא האדל · אך בהיות המלוה עוברת לעשה קלה · והנה' משענת החקוה משענה קנה רצון בידי העלות · בהיות החקוה (לעשה אחרת) נזרה אחור מלהחזיק בידה · ונפלה העלות בידי חיל הזריזות (למהר את מעשה הדבר בחים) ונעברה . וזה הטעם טוב ג"כ להעמיס במעשי קביעות חנשי כנה"ג עתות מיוחדות לכל הפלה · לף בבבל עת ימלא ה' לקוראיו בחמת . ובפרט הפלה רבים אשר לויה נמחשת חמיד כמ"ש פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי (כמאמר בגמ' ברכות פ"ק (ח' ע"ב)) · לף עיקר הקביעה זמן הי' בבדי שלא הנה' העלות מרמה ידי' להפר את חוקם אשר קבעו · בהיותם נותנים יד להחקות לחזקה לאמר עוד ים עת הרבה · שגם בעת הבאה אחרי הזמן הזה יהבן לי ג"כ להפלל · ובבאפנה לעמוד להפלל · ובין בך ובין בך יהמשכו ימים רבים ויעברו עתות רבות · והפלות יחדלו מהלוך לבמים · ולזה התחכמו לקבוע עתות מיוחדות · והתולה לאמר · עוד ים מועד · נכזבה · כי רק עד שלים היום הוא זמן ההפלה · והעלות ברחותה כי נפל גבורה המושיע · והמוליכה בכל מקום הפלה · לא הריס רחם לילך בלעדי מושיעה · לבא בלבב האדם המלחה חיל הזריזות המחישים את מעשה המלוה · ולהקדימה טרם יעבור העת המיוחד לה · — חולם אף לפי טעם זה לא יהלל איש אנשי לעבור זמן ההפלה ולא לבטלנה · כי ממוקי חז"ל אין להמיר לעולם שכמה גזירות והוקים ונדרים שעשו החיוב לסמרם אף בשוב הסיבה והטעם שהביאהם לזה כמבואר בפוסקים (ואף בק"ש דאולייהא כ' רבינו יונה שאחר חלות לילה אם פשע ולא קרא לא יקרא עוד) ומה גם בעניני הפלה · ואין לבוא בסוד עמוק עמוק מי ימלאנו · ומלבד זה יש טעם לקביעותם הפלה האחר בבקר להסמיך גאולה להפלה דק"ש זמנה מה"ח ודלא כהב"מ שכ' דהוא מדרבנן והביאו הט"ז וש"פ ועוד יש למוה טעמים גם לפי שכלנו שהזמן הוא יהות דוקא לכל הפלה והפלה שהיקנו לנו · ולבם אין חקר · ומ"ם עמוקים שבלבבם המלאה רוה"ק מי ידלנה :

ואחרי

אשר רחו עיני חכמינו ז"ל אח הרחוי ליחד זמן לכל הפלה · ולזו לבחור אח עת הבקר להפלת השחר · אמרו ג"כ האכילה ומלאכה ועשית חפציו קודם שיהפלל · כי בהיות עדן אנשי החדש נערים קטנים אשר זה היום שגולדו חדשים אחרי מות כל החושים שהיו אתו ביום אהמול · בקומו ממטתו ועשה ברי' חדשה עם כחות ומושים מחודשים · ולא ידעו למי יפנו עבודתם אם לממלא הילה"ע אם לממלא הילה"ט · ומי ביבוא בטענתו רחשונה לפני החושים יטה את לבבם אחריו · וכמ"ש לדיק הרחשון בריבו (ולכן אסור להדיין לשמוע דברי טענות אחרונות טרם ביבוא עמו רעהו לדין) · ע"כ הסכימו לאסור לאדם להכנים בחוכו הנאה מהטעוני הנוף הן המה העומדים מלד יה"ע · לא לאכול ולא לעשות שום מלאכה עד שיהפלל · כי החפלה היא המעוררת את החושים הרבים בימים לדבקה בה' · והגליה מעשי' שהקדימה בוחה ללבב האדם טרם בוא המחשבות הזרות מהבלי עוה"ז · ואז יעטו כל החושים רק אחרי ה' בחשבה המיומה · גם בבוא אחרי כן הילה"ר בפחוין ובפטפוטיו לא יחמינו לו ולא יקביבו לקולו · וז"ל הזוהר (פ' ויצא דף קע"ט ע"ב) ח"ח על דח לקדיש ב"ש ביומח דחתילד כו' והוא לקדיש (פי' הילה"ר) ושרי עמי' דב"ש כו'

כל חתי חברי דחיכו ילה"ט חבחים לי' לב"ע בהדי' · ולא יכול לזקפא ריסי' כחלו חטעין על כחיפי' כל מטולין דטלמא כו' · וט"ד אמר שלמה ומכמת המסכן בזוי' כו' ט"ם · וכן הוא בכל יום עם הכמות והחומים ילידי יום להקדיש בוחו חליהם בבקר וכמ"ם ילרו של חדש מחחדש טליו בכל יום (סוכה נ"ב) לכבוש חת העיר קטנה החת ממשלתו ברלוחו בבקר כי העיר נבנה מחדש · ויושבי העיר כלם חדשים · יחחזק לעומת הילה"ט העומד ממולו לטבר העיר זה מימינו וזה משמחלו · והמריבה החל להתגדות בין שני הלחומים בעד חלקת לבב החדש [ז"ל הספרי תורה (פ' לך לך פ' ט"ב) ט"פ ויהי ריב בין רעי מקנה חברם · מה כחיב ויהי ריב כו' רועי מקנה לוט דא ילה"ר · דבכל יומא ויומא בהאי טלמא חינון סיעון ומנהיגין דנשמחא · וחינון סיעון ומנהיגין דילה"ר חינון בקטרוגא מקטרגין חלין בחלין כו' בין נשמחא וההוא נחש דקא מניחין קרבא בכל יומא · מה כחיב ויחמר חברם חל לוט נשמחא חהדרא לגבי ילה"ר וח"ל חל נא חחי מריבה ביני וביניך כו' ט"ם] · והמריבה חזקה ביניהם עד שיפריד ביניהם חיזה מלוה וחיזה החטורות חזקה להבריח חז סיעה הילה"ר לרחוק הלחה מחדש העיר · פ"כ חלמי כה"ג חשר דרכו טובה עמה עשו עלה נכונה לבל יחטו לכה חחרי עלה ילה"ר · ולבל יולדו ברשחו (בהקדימו

בוחו חלין) להניחו בחרב החפלה היולחת לקרחחו · והמה חרגו חבלי החיוב להמשיך חת החדש עם כל כחוחיו לבית קדשנו מעטו · (כמ"ם במגילה ס"פ בני העיר ד' כ"ט) ולהחפלל בחימה ובירחה למען חזק דעת כל החומים והכמות החדשים להיות שלמים חת המלך היולה"ט לטבוד חת ה' בכל לבב · ולהיות החים עמו · גם כי יטוטטו ברחובות קרי' קריח הבלי טוה"ז לבקש מחי' להחדש · לח יסכחוהו · ולח יסור לבבם להור חחר החוות היולר · ולחטות חחר עלחו לילך בדרכיו · כי חור החפלה החיר טיניהם לריחות כל המבלות וחבני מגפות חשר יכין לרגלי ההולכים בדרכיו · וימחסו בחטעוניו · ויחטבו במהמדיו · כמ"ם חלל הלדיקים במדרש הטעלם (פ' וירח ד' קי"ח) הפקחים מה הם טושין כשרחין זה יולח לקרחחה ומפחה להם מכירין בו שהוח לוחה חת נפשם והורגים חותו והולכים בדרך חחרת כו' ט"ם · והילה"ט לח יטלרם טוד לחחרי כרותם עמו הברית בהיכל החורה והחפלה · ויניחם לכולם לבקש טרפם · בשבחו טליהם כי בכל דרכיהם ידטוהו · ובהחמינו בהם שלח יטבטון חורחותם · לחטות לחחרי החבל · ורק למען קיום ברילותם וחיזוק מלכם לטבודת ה' יטמלו נפשם · והיתה בטח והשקט בחרמנות הילה"ט · וחכון ממלכה בידו — :

התא הרביעי

הא יציע לענין איך שכל מעשה ופעולה לא תכונה כ"א ע"ש תכליתה ·
ובתוכו יבא ענין מ"ש גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה ·

כאשר לא יבחין כרוחה בידי סחומן החלת מעשה חיזה מלחכה · חיזה שם יקרחהו בלחי ידטו חכליה כוחת ס'ומן כפועל · כי לרוב ההחנה חיזה מלחכה הל"ת לכמה מיני מלחכות · למשל כחלקת ק"טים הל"ת למלחכת החיבב · גם לבידה גם לבולן · לך שם ידעיני כוחת כחומן לטשות חיבם נקרחהו טבם היבם גם ברחטיחו · וחם בידם נכנטו בשם טיבם בידם וחם בולחן בולחן · לף שלח נרקם עדן לורת הבולחן טליו · כי כל מעשה לח יקרח רק ע"ם הכלית במעשה השולם במחשבת כחומן תחלה טרם יהח ל לטבות · וכל פרטי סיטשה יחסבו חל הכלית והחזיקו בו לחמר יקרח בשם טליהו · כי שמו לח יקים לטולם · (כי שם נקרחהו מלוק קדשים · העדר בשם כזה מיד בהחל כחומן לבכנים בידו בפטולה בשני' בנשחה החרי' · המורלם מפי החכלית להשלמת פטולם) · כי שם בקרח טליהו שמך כטימד לדור דורים · וכמ"ם בב"ב פ' חזקת (כ"ד ע"ח) סהי מלן דזכי זכיי' לחטחת לליבי לו חדטחת דחרטח · כי הרוחה לוחו מפנם חשפחות מהחלר הלח יקרחהו מפנם בחלר · לפי רחות טיניו · ובחמת בסיות כוכחו לזבל שדוחיו בבחשפה נקרח לוקט · וכן לוקט טלים בהלר וכוכחו רק לנקות חלידו לח נקרח לוקט רק מפנם · וכן כל פרטיות כל מעשה בכל ענין ופטולה חל מול פני בחכלית יחידו שמם —

כן בטניו בחורה והמלוה · גם כל דבר מעשה מטניני הבלי טוה"ז לח יקרחו רק טל שם כוחת טושיבם לחיזה חכלית · כי הלומד לו מהפלל למען קנוד יקרח טוסק בהבלי טיה"ז · והטיסק בטניני הנופניות למען הסיות נפשו ולחזקה לקיום הוה"ק · יקרח גם בעת בחטסקו בטניני טוה"ז בשם טיסק בהורת ה' כל היום · וז"ם טוב הורם טם ד"ח · ופי' בגם בעת טסקו בד"ח יפי' מסי"ו ומחנו למען החורם למלוח מחיה נפשו בבדי שיוכל לבנות בחורת ה' · [ומיושב בזה דקדוק ר"ת בהום' יומא (פ"ם ט"ב) בהו"י · דעם מסמע דד"ח הוה בעיקר טפ"ם בימות לדקדק מכח דקחני יחלוקו יורבי סהב עם יורבי הלם · ומסיגים ט"ז החום' דשם דזה לא יהבן

ולכל"ל ח"ם · דהיינו בעת טסקו בד"ח שהוה לא בילוהו עת עיקר פטולחו טוב שחבי' מהבשחו למען כהורם] :

ולמוד בלח לשמה חיינו נחשבת לטוסק בהורם · כמ"ם ברכות (י"ז ע"ח) לטיסים לשמה ולא לטושים שלא לשמה · וכל טושה (חו לומד לחד גירסח) שלא לשמה נוח לו שלא נברח · כי כל לימודו לטושק בשבלי טוה"ז יחשב לו · וחיכה חוטלת לנפשו כ"ח לבוח ממנה ללימוד לשמה שלא יבי' חכלית מעטיו רלוי' לה' · וחז גם ללימוד שלא לשמה חבי' נחשבת לטסק בחורם לשמה בעבור סיוחה סיבה לשבב מעטי החורם והמלוה לשמה · וכמו שבחיבי שכל פעולה יקרח ע"ם הכליחה · ולזה חיחרו פ' מקיש שנחנו (ג' ט"ב) לשולם יטשוק חדם בחורה ומלוה חבי' שיחי לשמה ממחוך שלח לשמה בח לשמה · [ז"ל ס' שפה"ח (בפרקים פ"ג) ומטחה כל מה שלמד טד הנה שלח לשמה נהקדם ונעבר ט"י חוהו עת הקטן סביון בו לשמה] וט"ב חשרי לגבר חשר לח שב מדרך ה' יומם ולילה · ורק למטרת הכוונה למיזוק נפשם בחורה ובמלוה יורו חלי מחשבחם מכל טניו ופטולם . — כן בטניו זה כבר חמרתי בחקדמות . שהחדם הוה בחחלת לטן הסדם · ופריו הוה מטשי החורה והמלוה בלומחים ממנו . ולחשר שהפרי לח יחגדל טל כחילן כ"ח בסיות הטלים סביב לח למחרת מחוה שמשה לבל יכם יומם · ק כל טניני טוה"ז הוה רק בטלים סביב כפרי להיות למחרת להמלוה שע"י טסקו בטניני טוה"ז ימלח מחיה נפשו בבדי סיכי לו כח להלחיה ולגדל פרי המלוה · ולבל חחזיקנו חוה בחולבות ולח תוכל המלוה להטטוה בכח ת רבים כדה . ע"כ הטסק בחיוני נדרש למחרת פרי החורה היא בטעפי החילן שלין בשם שוה פרי · חשר מלבד שחיוה מועילים לספרי בפיחר הטעפים · עוד יחעטו כח בלחיחה מספרי (ביוקח מחחרן) לחנם · והטובד חדמתו ירחה לקנם · כמ"ם בגמ' ב"ב (כ"ד ט"ח) כחי מלן דשבח דיקלח כו' ט"ם · ובפטוק פ' בכר וכרמך לח חזמור · שכורחין הזמורות כרטים בכדי שיחגדלו ויחטבו הטעפים הטובים (המלוים פירות טובים) יותר · בסיות כל כח בלחיחה מוסבח להטעפים הטובים · כן הלידורים והטסקים

בעניני עוס"ז • אלין בכם חושלח מחומה לפרי ליחוד קחורס
ים לכורחם בכדי שלא ימעטו כח הקדושה מלהלחמיח פרי המלוח
וחחורס כדח • למען יחגדלו ויחעבו ענפי מעשיו בעוביים
בסיוח כל כחוח הקדושה מוספיעים לכם • ובזה פרשחי בפסוק
(חהלים ח') כי חס בחורח ס' חפלו • כלומר שגם חפלו הוח
רק למען הורח ד' • ובחורחו יכנס יומס ולילה • יכנס מלבון
ביום בניני (חהלים ס') והגיון לבי (שם י"ט) ר"ל שכל מחבשחו
יומס ולילה הוח רק בחורח • שגם בעח חכלו חו עסקו בעניני
עוס"ז יחבוש רק למען קיום גופו לעסק חוס"ק • וסי' כחיס הכוח
כעץ שחול על פלגי מיס חשר פריו (סיינו פרי החורח) יחן בעחו
ועלהו לח יבול • שבעלים היינו עניני עוס"ז • בסיוח כוחס העוסק
בהם לשמירח פרי החורח על ידן • לח יבול • ויקבל שכר עליהם
כחלו עסק בחורח • וזהו וכל חשר יעשה יצליח • לח כן כרשעים
כ"ש כמוך חשר חדפנו רוח • כלומר שגם כחין כוח עומד למשמרת
לכגרעין שבחוכה לבל יכס ברב ושוד ירחס נחמן בעבודחו יוחר
מהעלה לפרי חשר לפעמים חעמוד על העוף בודאי בחין חשה
פרי • חשר ליה לח יסחיר חח פרי מחיס בשמס • וכח
המיחס שבחוכה הוח בגזל מיד פרי ביד בעלה לחנס • משמ"כ
המוך לח יעמוד לעולם בלי גרעין • ובגמ' דומה המוך לעסקים
הכרחיים לחיות כגוף • חך בחם לח חסי' כוחס בעוסק בהם
לשמירח פרי כמליס לח יכיו העסקים נחשבים כ"ח כחוך חחרי
הפרדו מהגרעין חשר יסובר מגורן • חחרי שלין לומח ממנו
פרי קודם לס' • חבל מעשי בלדיקים שעושים פרי בלדק וגם
כוחס בכל עניניס בעניני עוס"ז לח יסי' רק למען החורס •
יקבלו שכר על כל עסקיהם חף חוהן שחיהם כרחויים כ"ש
לחיות נפשם • וחוהן שלין ביניהם מולח פרי החורס • בעל
מעשה חכליה לוחחם ברעון' לס' • כי כחשר לח ירע עין הכורס
בהעלים חשר חין ביניהם מעשי בגפן וחוחים כח הלחיחה
מספרי לברחם • בחשבו חולי לחיות ימים יעלה ביניהם פרי •
כן לח יחשב לעולחם בידי סיפר כולך וחין לחל ידו לקחת חת
דיבוריו ולכוין רק בכרחי • וחשר יגיע ממנו חעלה ללימוד
חורחו • חשר שלפי דעחו הברחיים החם כולם • ויקום למליח
פרי החכליח בין העסקים • ועוה עפ"י הדברים בל"ל יובן
ביוחר בדמיון הגל בלדיקים לבעלים • לומר שגם על המעשים
חשר הינם נלרחים לבכרח לקיום ברייחחו כ"ש • יקבל שכר •
וכמבואר עפ"י הדמיון לעליס וכל"ל • ומעשי פרשעים דומים
למוך • לומר שגם על בעניניס הבלרחיים לחיות נפשו בדמיון
בחוך שכוח חמיד נגד למשמר בפרי וכל"ל • לך לחרי בפרד
בחוך מבגרעין לח יגלה מחומה • בן כוח פעולה שבעני לדק
חשר לח יוליחו מכס פרי החורס מחומה • וזהו שסיים ע"כ
לח יקומו רשעים במבפע וחטחים בעדם לדיקים • כלומר חף
שבניהם עסקו בפיחוח בעניני עשוס"ז • וזהו כי יודע ס' דרך
לדיקים וכו' כלומר שמחבשות הלדיק גלוי וידוע לפני בבודו
ית' שחכליח כוחה כוח רק לעוד בעיני החלבים • וכל פעולה
לח חכוסס כ"ח ע"ס חכליחה • ולכן עסקי הלדיק גם בעניני
עוס"ז על שם עסק החורס יקרחו • ואין כחן מקום להרחיב
בזה כחשר חז :

אולם סוף דבר דרך היפר בעיני ס' כוח לפיות החדם
מעיס מגמח לבו בכל עניניו חל הקדם פניחס •
בסיוח עניני עוס"ז בעיניו רק בשומרים מופקדים לשמור חת
חיוח החדם וחוזק בריחוחו לעשות חת כל מליח ס' לעוב לו •
וחז יהיו דרכיו מולחים • כח"ם (ברכות ל"ח ע"ב) דורות
הרחשונים עשו מלחכחן טרחי וחורחן קבע • זה וזה נחקיימו
בידן ע"ב • כי ס' ימליח לו פרנסחו בנקל בבדי שיהיה בעח
מרווחח לפניו לבנות בחורחו • ויחבן לפרס עפ"י הפסוק בל"ל
וסיס כעץ שחול בו' חשר פריו יהן בעחו סיינו עניני עוס"ז
לפרי החורס • יובל לשמור לו ע"י שעלשו סיינו עניני עוס"ז
לא יבול • וחובל בפרי להשמר סיעב ע"י • ובל חשר יעשה •
ר"ל לח מעט עמלו • יליח • לסיוח ברכה מעשי ידיו למען
יהיו עחיו פנוים לעבודח ס' • ע"ב חין להחדם לסיוח בבל
מעשיו בעסקי עוס"ז רק בגר בבח מחרן נבריה לבקש מהם
מחיחו ומחיה נפש עפיו בשם"ם ד"ס ע"ס בי גר חנבי ונו'
שבחשר שהגר מחרן נבריה לח יחבוש על חסרון בבודו מבני
החושבים • מחשר שחין חפלו להחחזק עמהם • גם לח יחחוש
כ"ב להחעגג פה בדהן נפשו חחרי שלבו נחמה לבני ביחו •
לח יערב לו חבול ושהם עד סיקבץ כדי מחיה בפיו המיחלים
חליו • ויסוד לביחו • לבן גם חל יקנח לבו בהחחזק על
נפש בפיו בחחו בל חשר יש לו בעד חיזק העוגב • ולביחו
יסוד בידים ריקניות • ומחומה לח יפח בעמלו • בן החדם
עיקר מהבנו ודיחו בוח בחורח שהיח מקור נשמחנו בשם"ם
קוב"ה ותורייחה חד בוח • וב"ח יש לו חלק בחוב"ק וז"ם
וחן חלקנו בהורחך • ובעניני עוס"ז הוח רק בגר לבניו מפה
מחיחו • ע"ב לח יחחוש לדהן בחעוגי בבלי עוס"ז חח נפשו
חס יבו נחמה לביחו בביח החורס מהבן בשחו בל"ל לבחיות
חוחה • וכן לח יחקנח בחנבי עם בחרן שמשימים עיקר דירחס
בעניני הבלי עוס"ז ומבזיעים חחושם החומריים • כי הקנחס
ברוך בעקב שחושם וכחין שחושם גם הקנחה נעדרם • כי לח
יקנח החדם חח רשעו על הסיגו דברים קלים וגבזים לעיניו •
וכן לח יחביים מפני בני חדם המלעיגים עליו ועל החנהגותו
בחשר לח יבוז להבר לנכח לבוש כמנהג חרלו בחרן נבריה
חשר יעיניו לו על מלבושיו • ולח יחום ללעגם להחחבק להחלבש
בחוסם • חחרי שחין פה עיקר דירחו בי"ח בחעבבו שם לחיות
משך ימים למען ימלח טרף מחיח ביחו • ויסוד לביחו • ומס
יגיחו לו חז מלבושי מנהג חרץ נבריה לבוש בשם לביחו • שלח
לקנון ולחרפה יהיו לו המלבושים בין חנשי מקומו • ונשפך
בוח בל מס שימלח לו שם בגדים בעשויים בחנהג מקומו לקוחם
בזול יסחדל לקוחם למען להחבבד בם גבר זקני עירו בבוחו
לביחו בי לך מהם ידרום בבוד • בן לח יבוז להחדם לנכח
לבוש בעניני החורס וסמלים בחנהג מקום מהלב נשמחו בין
בשם הלובשים מלבוש נברי המחלבשים בולם בהבלי עוס"ז
ולדבר לשם"ר ושקרים ומלבים נפשו בבחוח בעומחם • ולח
יפיס לבו ללעגם ממנו בידעו ובהבינו בי חין פה עיקר מדוע
ומס לו להלבים נפשו בבגדים חשר לביחו וכלימה יהיה בהם
בבוחו לביחו עד בי סור טמח יקרחו לו • ע"ב לח יחחוש
להחלבש בחנהג הלרלי ולח יקנח לבו בהלובם לוחם • לך בד"ח
ומלוחי' בהם יחעטף ויחלבם • ועליהם יקנח חת רעבו בסיוחו
מלובם בבוד החורס והמליס יוחר ממנו • בי בחחמדים ולביחי
יקר שחלו יבח בהם לביחו להחיקר שם בעיני בל הלדיקים
בש"ם (מבלי ו') ובשבנך חשמור עליך • ודרשו רז"ל (סופה
ד' בית ע"ח) ובשבנך חשמור עליך זו סמיחה • וע' בזוהר ח"ח
(קע"ה ע"ב) וכן חר"י בן קיסמח בש"פ מעלח החורס ולח
עוד חלח שהם פעירחו של חדם חין מלוין לו להדם לח בסף
וזהב וכו' חלח חורס ומעשים טובים בלבד • שנא' בהחהלך
חנחה בו' בשבנך חשמור עליך בקבר • וע"ב ילחז"ל (ב"ב ב"ח
ע"ח) קנאת סופרים חרבה חכמה ממשע שקנאה בזו מוחר
להדם לקנאות (וע' בבוהב בעין יעקב בברבות פ' ברואה
לעניין בבל לבבך בשני יליך) • וים לו לקנאות • בי לך זה בל
מחמדי בהדם ותשוקותיו חשר יביאם לביחו • וכל דבר מד"ח
הוא בחכמוני, זהב וכמ"ם ד"ס ע"ס הנחמדים מזהב ומפז רב
(חהלים י"ט) וכן חמר (שם קי"ט) שם חנכי על חמרחך כמולא
שלל רב • ולך זה בל פרי יפע וכל חפץ בהדם בעולם • וכל
בעניניס החרליס בחם בחשמרת לבם וקליפה סביב לפרי •
ולח בעבודה בח הלום רק בבדי לקנות שלימות חוס"ק ומלוח
חלמיו • ובזה ילבה לחלמים ויהי נועם ס' עליו להבליחבו בבל
דרבין • למען יהיה שקט שלחן בלימוד החורס וקיום מלוחיו :

וזה
דביר הבית

בתוכו יבוא מענין התפלה דרוש ארוך עם פלפול, מחובר מאמרים ההלכות שחשבו שעומדים מהם להתפלל · בקדמי הפלפול והדרוש, וכולם לעורר כונת התפלה נקבצו ההלכות ·

(ה) **אמרינן** בגמרא ברכות (ל"ח ע"ח) ת"ר אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ולא מתוך דבר הלכה אלא מתוך הלכה פסוקה · ואיכי דמי הלכה פסוקה אמר אביי כי הא דר' זירא דאר"ז בעוד שהרבים מתירין על עצמן שאפי' רוחות מיפת הם כאדרבא יושבת עלי' ז' נקיים · רבא אמר כי הא דרב הונאי דאמר רב הונאי מעיר אדם על חבותו ומכניסה במוך שלא כדי שתשב בשמתו תולעת ופטורה מן המעבר ואב"ח כי הא דר"ה דאר"ש אמר ר' זעירא המקיז דם בשמת קדמים אסור בנגיעה ומועלין בו · ע"כ · ויש להבין למה נאמר דוקא בחלו ג' הלכות פסוקות · ואי אין הלכות פסוקות בש"ס בלעדי אלו · ועי' בסוף ספר דברי חיים מ"ש בזה · ובעב"ד נראה דהייבים אלו ההלכות לעורר כונת התפלה ובאמת אחת אחת · בעוד שהרבים אתמירו על עצמן כו' יכולה ע"פ אמרם בגדא (ע' ע"ב) לגבי בניס שעבר שעות שהלו מנהגי תלבשנדרי' אח ריב"ח שלשה דברי בגדא · כתיב לא ישא פנים וכתיב ישא ה' פניו אליך ואמר לכם ל"ק כאן קודם גזר דין כאן לאחר גז"ד · ובחום' שם ד"ה כתיב · הקשו מהא דאמרי' בברכות פ' מי שמתו (כ' ע"ב) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כתבת בתורתך אשר לא ישא פנים ואיך אתה נושא פנים לישראל (דכיון מ"ש ישא ה' פניו כו') אמר להם הקב"ה איך לא אשא פנים לישראל שני כתבתי ואכלת ושבעת וברכת כו' וכם מדקדקים ע"ש עד כאן עד כאילה · ע"ש מה שאי' שם בדוחק שאני התינוקות אמת · והנה בברכות (מ"ט ע"ב) איתא פלוגתא דר"מ ור"י אי כאן עד כאילה כוי בשיעור לבמ"ז · ואיתא שם בגמ' לכ"ע דרבי מקראי · וכ' שם התוס' ד"ה ור' יהודה · ואור"י דרבי קראי לסמכתא ניתנו (את הדרבי' ואכלת זה כאן ושביעי ר"מ ור"י אי כאן אי כאילה בפירושא דקראי) · דכא מאן דאמר אלא מדרבנן דאמרי' בפ' מי שמתו ואם מדקדקין על עצמן עד כאן עד כאילה אלמא דמדאורייתא בעינן שביעה ממש ע"ש · ועי' ברמב"ם פ"ה מה' ברכות דין ט"ו וברא"ד ובכ"מ ולח"מ שם מה שהביא לחכמי לוני"ל · דכם ס"ל דשיעור כאן ואילה כוי מדאורייתא · ורליחם מכא דאיתא בברכות (מ"ח ע"ח) גבי עובדא דר' יוחי דאמרי' ר"ש בן שטח לגרמיס כוא דכבי ה"ר חייא בר אבא אר"י אימו מוליא עד שיאכל כאן ואן דכבי · דמשמע דבשאכל כאן דגן מוליא אף אותן שאכלו כדי שביעה · דאלא יהא משמע אכל כדי שביעה ואי אימא דכאן כוי דרבנן · אין מוליא דרבנן את דאוריי'תא · וברמב"ם כתב לכם לכאן דוקא ולא נקט כאן רק דבכה"ג טב"פ למי שאכל שיעורא דרבנן יכול להוליא אבל למי שאכל כדי שביעה אינו מוליא כ"א מי שאכל ג"כ כדי שביעה · וכ"ם דעת בה"ג מובא בהום' (מ"ח ח') ד"ה עד · ודעת ברא"ד כוא כרבמי לוני"ל · וברמב"ם ס"ל כהתום' · דבשיעור כאן ואילה אינו כ"א דרבנן · ועב"ז מחולקים הרמב"ם והתום' בדבר זה · דלברמב"ם מי שאכל שיעורא דרבנן אינו מוליא את מי שאכל שיעורא דאוריי'תא · כ"א מי שאכל שיעורא דרבנן · והתום' ס"ל דגדול מוליא אף שכוא דרבנן את דאוריי'תא מטעם עירבוב · וכאן צריך לאכול בבדי שיוכל לומר שאכלנו מעט · ובקצן שאני דאינו בכלל ערבוב · וברמב"ם ושיטתי' דס"ל דגדול דרבנן אינו מוליא דאוריי'תא ל"ל דלא ס"ל טעם דערבוב כלל :

(ו) **אמנם** צריך לייעב רחיים בתום' דלא אקשה לברא"ש ומכמי לוני"ל דס"ל דכזית וכילה כוי מה"ת · ובתום' כביאו רחיים דכוי דרבנן מהא דאיתא בפ' מי שמתו (כ' ב') דאכל שיעורא דרבנן דאתי דרבנן ומפ"ק דרבנן דאינה שיעורא כוי דרבנן אם נאמר דכזית וכבילה הוי מה"ת לכל אד כדאיתא לי' וע"כ לומר דרק כדי שביעה כוי מה"ת וכזית וכילה כוי דרבנן · והרא"ש וכ"מ כ' דאף דבן מבדך לאביו מיירי בשוטה אחריבה כדאיתא בירושלמי · ואקשה דאף חזינן דבבבלי לא ס"ל הכי מדאיתי רחיים מזה דנפיש בבמ"ז דאורייתא ודמי דאכל שיעורא דרבנן · ועוד אכתי מכך דמדקדקים כו' אקשה דמוכח אם דכזית וכילה כוי דרבנן · ול"ל לדידכו דפליגי אסוגיות · וסוגי' דפ' מי שמתו ס"ל דכזית וכבילה כוי דרבנן ודפ' שלשה בחלו ס"ל דכוי מה"ת · וכן בירושלמי דמסני בשוטה אחריבה ס"ל הכי · ואפשר דהתום' דבבילו רחיים כ' אחריב דפשקינן כזית מכום דר' יוחנן מפיך דר' יהודה ס"ל בכזית ור"מ ור"י בלבה כר"י · ואפי' לאביי דלא מפיך ג"כ כ' אם דס"ל בכזית כדאמר ר"י עד שיאכל כזית דנן ע"ם · וגראה בפשט דברי התום' דמ"ם כאן לענין בלבה בכזית · כוא שייך להראי' שבאבו לעיל שם · וכוא דאי אפשוק בר"מ דהיינו כבילה למאן דמפיך אי כר' יהודה למאן דלא מפיך · אפשר לומר דפי' אכל שיעורא דרבנן סיינו כזית · ומדאוריי'תא כוי כבילה · דזכו לאכילה שיש בשיעור · ומ"ש אפשר לומר דמ"ם בבבלי דאכל שיעורא דרבנן סיינו למ"ד כבילה מה"ת · ומדרבנן בגי בכזית · וכוא אליבא מאן דלא מפיך דלפ"ז ס"ל לר' יהודה ס"ל כבילה · ור"מ ר' יהודה בלבה כר' יהודה · ובירושלמי דמסני בשוטה אחריבה מוכיח דמ"ר יוחנן ור' יוחנן מפיך ר"מ לדר' יהודה וס"ל לר' יהודה כזית וצריך לפשוק בלבה בכזית · וליכא למימר שאכל שיעורא דרבנן דפשוט מכזית גם מדרבנן ל"ב בבמ"ז · וע"כ מסני בשוטה אחריבה · וזה אפשר דמייתי סרא"ד מוקימתא דירושלמי בשוטה אחריבה כוא לפי דפשוק כר' יוחנן · דכזית כוי מה"ת · ול"פ כבבלי עם ירושלמי · כ"א דבבבלי קאי אליבא דרבא כתם · דמשמע דקאי בשיעור אחרי דלא מחזיק ר"מ לר' י' ור"ל ים לפשוק כבילה מה"ת · ומתוקמא בן מבדך לאביו באכל שיעורא דרבנן · וירושלמי קאי אליבא דר' יוחנן וקי"ל כר"י · ומ"ם :

אולם עדן ים לעיין לשיטת הרא"ש ומכמי לוני"ל דאף שיבבנו דלא אקשי עלייהו רחיים התום' לדעתייהו · עוד אקשה דאי נימא דפלוגתייהו דר"מ ור' יהודה הוא לענין דאוריי'תא ובדין דרבנן גם ר' יהודה מודה דסגי בכזית (וז"ם בגמ' פ' מי שמתו דאכל שיעורא דרבנן דהיינו כזית לפ' יהודה דלא כוי רק דרבנן) · ת"כ לענין מאי נקט במתני' ר"פ שלשה שאכלו עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר"מ ר' יהודה אומר עד כבילה · דמאי נ"מ לדידה לענין מה"ת · כיון דעכ"פ מדרבנן מייב גם בכזית לכ"ע · ואיך נקט במתני' ר' יהודה אומר עד כבילה · דמשמע דפחות מכבילה אינו מייב לזמן · ונראה דלהכי הרא"ש לטעמי' ולשיטתו ס"ל דרבנן אינו מוליא את דאוריי'תא וא"ם דלענין זה מייבי פלוגתייהו דר"מ ור' יהודה במתני' לענין שיעור בכמה יכול להוליא אחריס לצריך לאכול דוקא שיעור תורה ובזה ס"ל לר' יהודה עד כבילה · אבל התום' לטעמייהו דס"ל דכל דרבנן מני

לחפוקי למי שאכל שיעורא דחורייתא · מ"כ אין לפרש הנ"מ בפלוגתא דמתני' לענין דחורייתא · כיון דגם באכל שיעורא דרבנן יכול להוציא · ולענין מאי אמר ר' יהודה עד כביצה וע"כ דאי ניחא ליה פלוגתא דר"מ ור"י לענין מ"ח גם מדרבנן הוי הכי שיעורא ולא עבדו גם לר"י שיעורי כביצה · ומ"ל דקאי מה"ת · מי שאכלו דאכל שיעורא דרבנן דלא יהיה גם לר' יהודה · דמאי שיעורא הוי דרבנן · וע"כ לומר דכזית וכביצה הוי מדרבנן ומ"ח הוי כדי שביעה · והא דהא הליה והתוס' לטעמייהו בכ"ל והרא"ש לשיטתו · [ורלחיתי בחדושי ר"ע לחיגר שדקדק על התוס' שכ' דגם לחבני דלא מפיך · הלכה דכזית כדאיתי' מהרא"ש מ"ל · יוחנן הוא דמפיך ור' יהודה הלכה כמותו ס"ל כזית ומה רלוי' ממנו לחבני · ובעה"ש ל"ל דעיקר הכרחת התוס' הוא מהא דאיתי' בבריית' (מ"ח ע"ח) סס ג"כ עד שיאכל כזית דנן · וכן רבא קאמר סס עד שיאכל כזית דנן · ולא פליגי כזה]:

(ג) **ועתה** נבא ליישב דברי התוס' בגמרא שכ' דאני הדרשות וישובים על רומי' דקאמי' יאמ ה' פניו אליך · וכתיב אשר לא יאמ פניס · הרוייהו אחת · ביעוי שבגמרא ובשברכות · דקאמ לכאורה אין נדע הכאי דרבי מאר קרא · ולהנ"ל מ"ש דהא דמדקדקין על עצמן שבעבור זה יהויב גיהנם פניס ליסראל · הוא שייך שפיר לענין כאן קודם גזר דין כו' שבגמרא · דהגמ בר"ח פ"ק (י"ז ע"ב) שאלך בלורי' הגיורת את ר"ג כתיב בתורתכס אשר לא יאמ פניס וכתיב יאמ ה' פניו אליך ונעשה לה ר' יוסי הכהן כו' כאן בעבירות שבין אדם למקום כו' עד שאמ ר"ע ולימד כאן קודם גז"ד כאן לאחר גז"ד · ומקשה אם הגמ' מזה אתא דמ"ל יוחנן גדולה העושה שמקרעת גז"ד של אדם · ומשני הכא גמי ביחיד · אבל בצבור אפי' לאחר גז"ד נקרע · והסברא הוא משלא הלבור מטוס דבצבור נכללים ג"כ לדיקים רבים · המכריעים המשקל לזכות · וכשם שכולס ערבים זה בזה לחובה ח"ו · כן מעורב זכויותיהם זה בזה ומכריעים המשקל · וע' בע"ק פ' ואהמנן ע"פ ואתם הדבקים בה' אלהיכם כו' שפי' שהוא ג"ע על לא תוסיפו ולא תגרעו כו' מפני שהתורה מלותי' קלוסות כנגד ליברי וגידי האדם · וכל לוהיות התורה שם כנגד כלל ישראל · וכ"ש יש לו לחזיק בתורה · ולקח לאי' לזה דכל ישראל כלולים ומחוזים כ"א בחבל התורה והמלות · כי כל החיים אשר הלך כו' והיו במדרגה שפלה חז' · ואח"כ בשעה ג' נתהפכו לעלות כלס למעלה ע"י מעשה פנחס בקנאו קנאתי ה' · ואתם הדבקים כו' · הלא נראה בעליל כי ג' הכריע כולס לזכות · והוא בעבור שים להס אחדות וקבר ג' מקבר כל הפרטים כג' ע"י מחרוזת התורה · זה פונס · וזה מעבירה · ודין רבים אתני משה שהתה כלולים ומחוזים כג' · ובין לחובה ובין לזכות הס ערבין זה בזה · ומכריעים אס לחוב אס לזכות · ע"כ לא תוסיפו ולא תגרעו כו' כי התורה הוא במדה ובמשקל נתונה בפי ערך נפשות ב"י החתודים כג' והנה מעשה העבירות של ישראל משוס דבכללים כ"א בכלל התורה · אמרו לעיל אמי שלא אכל רק שיעורא דרבנן ג"כ מוציא אס דאוריי' כמ"ש התוס' מעשה ערבות · והא דבעינן שיאכל עכ"פ שיעורא דרבנן הוא בכדי שיוכל לומר שאכלנו מעלו · וזהו שיך לא אתא פניס ליסראל והס מדקדקים על עצמן עד כזית כו' שהוא דרבנן וקשה שיך מוציא אס דאוריי' וע"כ מוכרח מזה ענין הערבות דבצבור זה נקרע גזר דין בצבור שים להס קשה ג' בעולס העליון בעולס הנשמות ובגלגל מעלתם ע"י קדושת התורה · וע"כ אין עושה דין זה כ"א ביסראל ולא בכעגיס · ורק ביסראל מכריע ג' המחזיק לזכות בציבור · וז"ס התוס' בגדה דשניהס אתה ומוהמיס לכונס אחת · דמחמה דמדקדקין יסראל עד כזית מוכרח ענין הערבות שים מעלה בציבור כלל ישראל שיעשו להס ה' פניו לקרוע גז"ד משוס מעלת הצבור דהלדיקים מכריעים הכף לזכות · אבל בחומות שהיו בימי חכמי התלמוד יש ג"מ בין קודס גז"ד לבין לאחר גז"ד · לו ביחיד חפי' ביסראל יש ג"מ בין קודס גז"ד לאחר גז"ד · אך כ"ז לשיטת התוס' דמי שאכל שיעורא דרבנן מוציא אס החייב מדאורייתא · ומשוס ערבות · אבל להרמב"ס וכן להראב"ד דלא ס"ל טעס דערבות לענין בהמ"ז אין לפרש כג"ל · ומכ"ש להראב"ד וחכמי לוני"ל דס"ל דכזית וכביצה הוי שיעורא מה"ת · ול"ל דפליגי הסוניות ביסוב רומי' דקאמי' וסהיתס · והגמ' דנקט קאי למסקנת לדיתא דאמרי' כזית לו כביצה הוי דאוריי' וא"ת להרי' דוסא פניס משוס דמדקדקין עד כזית כו' ע"כ משני כאן קודס גז"ד כו' · ולב עוירא דקאמר בברכות משוס דמדקדקין ס"ל דכזית וביצה דפליגי ר"מ ור"י הוא בדרבנן ולא קי"ל כרב עוירא כמ"ש הראב"ד דרב עוירא ס"ל דפלוגתא ר"מ ור"י הוא בדרבנן · ואנן לא ס"ל הכי:

(ד) **והנה** בערובין (דף ס"ו ע"ב) איתא ת"ר שבת משוס רחב"ע יכולני לפטור את כל העולס כולו מן הדין שנא' שכוחה ולא מיין · מיתיבי שכור מקחו מקח כו' ומשני יכולני לפטור את כל העולס כולו מדין תפלה קאמר (ופירש"י מדין תפלה בכוונה) · שנא' בלר לא יורה · ופי' התוס' דהיינו קרא היערוך שוער לא בלר · ופי' שבעבור לרה ח"ת להעריך התפלה ולסדרה כרחוי · ט"ס בגלותנו בלתי אפשר להתפלל בכוונה כדת וכהגון · והגה בסנהדרין פ' נגמר הדין דף מ"ד איתא תר"ת לעולס יקדים חסד תפלה לגרה דתלמלת הקדיס אברהס תפלתו בין בית אל ובין עי לא נתפייר משונאיהס של ישראל שריך ופליט שנא' היערוך שוער לא בלר · פי' שבהקדימך תפלתך להלרה היתה מתקבלת יותר שהיו מתמלין כתך כן פרש"י · ונראה שרמז רש"י בדבריו במ"ש היו הכל מתמלין כתך דהיינו פירוש דסיפא דקרא התס וכל מתמלי כה · משוס דלקמן בסמוך פליגי ר"י ור"ל בפירוש דסיפא דקרא · דר"י אמר התס כל המתמך תת עלמו בתפלה תין לו לריס מלמעלה ר' יוחנן אמר לעולס יבקש חסד רחמיס שיהיו הכל מתמלין כתו ולא יהיו לו לריס מלמעלה · ונראה דבזה פליגי דר"ל ס"ל דתפלה מהני גס לאחר גז"ד דק שיתמך לבו בתפלה · ור' יוחנן ס"ל דיתפלל שיהו הכל מתמלין כתו שלא יבוא לידי לרה · ותס"ל תין מועיל · ולזאת כ' רש"י דברי ר' יוחנן בפי' לדברי ר"ת שאמר דיקדים חסד תפלה לגרה משוס דס"ל פירוסא דסיפא דקרא בר"י דמייני קודס ביתת הגרה ח"ו · וחזיל ר"ת לעיונמי' בר"ס (י"ח ע"ח) דאמר לאחר גזר דין תין מועיל תפלה וכן ס"ל לר' יוחנן (י"ז ע"ב) התס דגז"ד ביחיד היינו נקרע · ולא כר' יצחק · וזה ר' ג"כ ויכוח חזקי' עס יעבי' דיעבי' סבר דגז"ד ביחיד היינו נקרע ע"כ ת"ל מת אתה ולא אחי' · אתין מועיל לו תפלה כיון שנגזר הדין · וחזקי' ת"ל כלה נבואתך ולא כך מקובלני מבית אבי אבא לעולס אל ימנע חסד עלמו מן הרחמיס · אך מהתס תין הכרע לפסוק כר' יצחק דגז"ד ביחיד נקרע · ויפה לעקה כו' דעוד יש סילוק וויכוח בין יעבי' לחזקי' · דיעבי' ס' סבור כיון דחזקי' לא ס' מלך כ"א על ב' שבטיס תין לו דין מלך · דמלך יש סברת דדיינו בלבור כמ"ש בהתניתין (ט' ע"א) כיון דלרבים בעי כרבים דמי (ולחד גי' סס כיון דאליס זכותי כרבים דמי) · וכמ"ש כהבחי דלזאת אמרו במדרש כי סס אלקת מחוקק ספון ויהא רחמי עס · דבבציל זה נקבר משה במדבר בכדי שיבאו מתי מדבר על ידו לעולס הבא · דהוה ג"ע דלא תקשה למה לא נשמע תפלת משה רביעו הלא עלרך לרבים · אך בזה מהורץ משוס דגס מיהתו ס' בה לורך רבים · ויעבי' לא דן אס דן חזקי' כדין מלך ולזאת לא הלך אליו · וכ' היערוך דבס משוס דחזקי' החזיק ח"ע למלך · ומלך ובלור מלך נקטס תחלה לדין מקמי' דליפוס חרון אף כדאיתא בר"ה (ח' ע"ב) ע"כ לא חשש מלבטל עשה דפריה ורביה · דרק בעידן ריתחא עשינן לעשה והוא לא יהי' בעידן רתחא שנכנס תחלה מקמי' דליפוס כו' ויעבי' לא הלך אליו בכיון להרלות לו אתין לו דין מלך ויש לו ליטא לשה לחוש לעידן ריתחא ע"ס בי"ע · ולזאת אמר חזקי' כך מקובלני מבית אבי אבא לעולס אל ימנע אדם עלמו מן הרחמיס ולא ידענא אס משוס דבית אבי אבא דיעס כמלך אף בחיים רק ד' שבטיס אס משוס דגז"ד ביחיד נקרע — ע"כ אין לנו לפשוט מזה דגז"ד ביחיד נקרע די"ל משוס דדיינו כמלך:

ועכ"פ

(ה) **ועכ"פ** למ"ד אחר גז"ד מועיל תפלה לריך לאחוץ עלמו בתפלה ולאחה ויסב פניו אחוקי, אלל הקיר וכלכו בברכות אלכב"ל מקיהות לבו · וכן ס"ל אלחק בר"ס (י"ח ע"ח) יפה לעקה לאחד בין קודם גז"ד בין לאחר גז"ד · דלוקא לעקה בקול וכה ומקיהות לבו אז מועיל לאחר גז"ד · ויהכן דלאה פליגי ג"כ הסוגיות דערובין וסנהדרין דבערובין דריש מהיערוך עוטך לא בלר לפעור מהפלה בכוגה בגלותו מהמת שכורה ולא מיין דס"ל דאין מועיל הפלה לאחר גז"ד · ולא דבודאי הפלה בכוגה היא חשובה ועומדת פרומו על עולם · אבל לא חשובה לפעול פעולה בקבתה · רק מלוה בפ"ע היא מדרבנן או למ"ד מה"ת · אבל למ"ד דמועיל הפלה גם לאחר גז"ד החיוב הוא להחאמך בהפלה בכוגה בכדי שיועיל ואינו יולא י"ח בהפלה בלא כוגה · ואדרבה זהו עיקר הפלה שגם לדעת הרמב"ן דס"ל הפלה דרבנן · מודה דהפלה בעת לרה ח"ו הוא מה"ת לכ"ע · והפלה בלא כוגה אינה מועלת דהוי כנוף בלא נשמה · וא"כ בגלותו דהוי עת לרה החיוב יותר להפלל בכוגה ומה גס שאין לנו זכה ומנחה · וכהיום בודאי כנגד התמידין וקרבנות הויין ונשלמה פריס שפהינו · וקרבן אינם בה מחשבה זרה פגול הוא לא יולה · בודאי החיוב לכוין בהפלה שהיא עבודה הקרבנות · — וענין זה אי מועיל הפלה לאחר גז"ד הלוי בשיטי' דרומי' דקרלי כהיב ישם ה' פניו אליך וכהיב אשר לא ישא פניס דלשיטי דבגדה כאן קודם גז"ד כאן לאחר גז"ד אין מועיל הפלה לאחר גז"ד · ולשיטי' דמדקדקין ע"ש כו' מועיל גס לאחר גז"ד · — והגה לשיטת הראב"ד המובא לעיל (אות ב' ג') אין לומר הך שיטי' דמדקדקין ע"ש עד כאיה כו' כיון דפסקינן דכאיה וכבילה הוי דאורייתא אין כאן דקדוק מעשה חומרא כיון דדינא הכי · חולם באמת יש למלות דקדוק וחומרא לאחת מה שהאמינו בעוה יסראל על עלמן שיהיו יושבות ז' נקיים על טיפת דם כחרדל · ולא דמדין לגאת ידי ספק גדה וזבה סגי בשעה ושוה כאקלה רבי · ומסאמא גס בעליהן הסכימו לזה דאל"כ קשי' איך יכולות להחמיר על עלמן הא משוטבות לבעליהן כמו שהקשה שם' דבדי חיים · אך באמת בודאי בעליהן הסכימו לזה ול"ש · ואין לך דקדוק וחומרא גדולה מזו · ולאיש לגשיות פניס לקרוע גז"ד ושיועיל הפלה גס לאחר גז"ד ול"ש לאוקמי כאן קו ס גז"ד כו' וא"כ מוכרח דיש חיוב להפלל בכוגה · כי הא דר' זירא כו' והוא דלוגלא הך דר' זירא יש להריך ולדבר לפי פשט והיוך דומי' דקרלי ישא ה' פניו כו' אבר לא ישא פניס כל"ל · ובשיטי' דהס מדקדקין עד כאיה כו' יש לפקפק לפי פסק הרא"ש דכאיה הוא מה"ת · ומשמע דלריך להרן כאן ק דס גז"ד כו' ומוכרח דאין מועיל הפלה לאחר גז"ד · ולילא חיוב דוקא לכוגה יהילה · אבל זהו הלכה פסוקה הא דר' זירא בעוה יסראל החמירו ע"ש כו' וזה אין שום ספק ואקילה ועיין דרך מאמרה עבו זאת · גס לא מהקגה חכמים בעשה זאת ועש"ם בזה בס' גליא מסכה להרב הגאון מוהר"ד ז"ל · ובפיר יש לפרש ישא ה' פניו כמו שהי' הגמ' בברכות משום דהס מדקדקין כו' · ולא הדקוק שאמרו שם שמדקדקין עד כאיה כו' אלא הא דמדקדקין להחמיר ע"ש שהי' רוצות ע"ד בחרדל יושבות עלי' ז' נקיים ורלוייס בני' לגאיה פניס עבור זה · ומיהא דיש לכוין גס בגלות בהפלה · והחיוב מועיל לכוין בהפלה כדה ולאחוץ עלמו בהפלה בכוגה וטהרה לבב ולעקה לקרוע גז"ד · ובלא כוגה לא הלאה · כ"ה בהפלה בכוגה גמיר יסוגה:

(ו) **ערה** גבאר בעז"ה ענין סלכה פסוקה בבעיה כי כה דרך כוסעי' אלס מעריס כו' · אין במאמר מוכה דיש לכוין בהפלה · דהיה במלוה פ' ר' יהמעאל (ס"ו ע"ב) אחת פ"ו אחת לי מירוח בע"ג פיטר לו אינו פוטר · זקאמר התם הגאי כיה חורמין ומעברין מבל כוהים על כל יסראל כו' ומבל כל על כל כל · דברי ר"מ ור' יהודה · ר"י ור"ש אומרים אין הורמין כו' · וכ' שם הרוש' דקשה דלמה פלגי בהים בקיע והיו קיע בע"י לבפקיע מיד מעבר · ובמאי אחמיה דקשה הגאי כיה חליא למ"ד יש קיע ע"כ דרים דגיך

(ז) **והנה** הרמב"ם והטור (יו"ד סי' סל"ו) מחולקים בדין מירוח בע"ג דמייב עכ"פ מדרבנן · דהרמב"ם פ"ח מתרומות ס"ל דלא הייבו אלא רק לחזן בגדלו בהשוה יסראל · אבל בגדל בהשוה ע"ג ומבון ליסראל אחר שבלן לעוגה המעברות ומהאן ע"ג בהשוה יסראל פטורים אפי' מדרבנן · ולפ"ז אין קיע לע"ג בפ"י לדעת הרמב"ם שם · מ"מ לעיע הרבה ים חילוק ובגדל בהשוה ע"ג פטור אפי' מדרבנן בשאהן ע"ג · והטור ס"ל דכל מירוח ע"ג מייב מדרבנן ואפי' גדל בהשוה בע"ג · וכן בשאיו בפירוח מקבלו יסראל ומבון קדם שבאו לעוגה כמעברות לע"ג ונגמרו בידי ע"ג ומהאן בע"ג פליגי בזה הרא"ש והטור דלהרמב"ם פטורין אפי' מדבריהם ולפ שקלים ביסראל אחר המירוח · ולהטור מ"בין בחרו"מ מדבריהם לפ שאבי יסראל קודם שבאו לעיע הרעבות וע' בפ"מ ובי"ד סימן ל"ה טור · וע' בכורות (י"ח ע"ב) דאמרי בהרמב"ם וע' חום' שם דלהאי בעי דמקשי הגמ' לישנא דמתיבו ע"ג לאאי מייב וקאי' לבו אבאי מדרבנן מייב מבוס בעלי כיסין · ובשאהן בקושיא ובדוחק ולהרמב"ם ה"ם מבוס דמשמע ליה דמייבי בגדל בהשוה בע"ג · ע"ב מקשה דבהרא"ש דמהיבו ע"ג גם מדרבנן פטור · ובבר רמז ע"ז בפ"מ בשם בר"י קרקוס · ובלאה בשל"ד דפליגי בטור והרמב"ם בפירושה דפלוגתא דר"מ ור"י עם ר' יוסי ור"ש · דהרמב"ם ס"ל דר"מ ס"ל ים קיע בשו בשוכיהם בתום' מבא דאין מבכיהן בחים וכ"ם בחום בחום לסיימו מבוס דמפקיע ממעבר · וכיימו למ"ד ים קיע · והטור ס"ל דר"מ ס"ל אין קיע לע"ג בפ"י וכמ"ם בחום' בממחות ברחם דבריהם דע"כ ר"מ ס"ל אין קיע ובזה תלי' פ"ונתייהו בדין מירוח בע"ג בגדל בהשוה אי חייב מדרבנן או לא:

(ז) **דהנה** לקמן במנחות שם מקשים הבום' (ס"ז ע"ח) ד"ה גזירה מבוס בעלי כיסין וז"ל תלינא דר"ש דפטר לעיל מירוח בע"ג מפקיע בשה דחייב מדרבנן ומדמעט בחרן ותימה לחמרי' בפרק"ב דקדושין (ח"ח ע"ב) ת"ש ע"ג מדמעט ומייבין עלי' חומש ור"ש פוטר · וי"ל דשאם מדלריכה פליגי ע"ג לחומש הוא דפליג כו' ע"ש · ויהבן דברמב"ם ס"ל דשה דחמר בקדושין הרומה ע"ג חיוב מדבבה לר"ש הוא לפי' מדרבנן ומבוס דשהם מיירי בגדל בהשוה ע"ג ובכה"ג שמרח הע"ג ג"כ פטור לפי' מדרבנן · וים רחיב לדיבו · לבל בטור

ס"ל דלפ"ז אי נימא דר"ם ס"ל ככי דנגדל ברכוס ט"ג וגס מרחיקו ט"ג דפטיר לפי' מדרבן · עכ"ז אין רחיס לדיון דר"ם ס"ל יש קנין לע"ג להפקיע מדין מעשר וז"ל קנינו פוטר וגס מירוחו פוטר ס"ל בתרוייהו לא גזרו רבנן · אבל לדיון דקי"ל אין קנין לע"ג להפקיע מיד מעשר ס"ל אין ל"מ בקנינו להפטר ממעשר · ורק מירוחו לבד · וכיון דגזרו רבנן במירוחו אלא יפטור אפי' ל"מ בין גדל ברכוס ישראל בין ברכוס ע"ג כיון שאין קנינו פוטר · וס"ל להטור דר"מ ס"ל אין קנין וכ"ם בירושלמי וכמ"ם החוס' בחולין · ומיירי פלוגתייהו בגדל ברכוס ע"ג · וס"ל ס"ל לר"ם יש קנין לנגדל ברכוס ע"ג פליג וס"ל דפטור · וס"ל אין רחיס לדיון דיל דדוקא ר"ם דס"ל יש קנין ס"ל חילק גס בדרבן לפטור בגדל ברכוס ס"ג וגס מרחיקו · אבל לדיון דקי"ל אין קנין אין ל"מ בין גדל ברכוס ישראל או גדל ברכוס ע"ג :

אולם ברמב"ס ס"ל כמ"ם החוס' וס"ל לר"מ יש קנין לע"ג בפ"י להפקיע ממעשר וכדמוכח בפ"ק דע"ג מסח דאין מסכירין כו' וכ"ם שדוח · וס"ל מיירי פלוגתא דר"מ ור"י עם ר' יוסי ור"ם בגדל ברכוס ישראל וכמ"ם החוס' בניטין פ' כסוחה (מ"ז ע"ה) וכל פלוגתייהו הוא אי מירוח כע"ג פוטר וס"ל יחכן דר"ם דלפ"ז מירוח כע"ג פוטר מ"ם ס"ל דאין קנין ובעינן זה הוא מחמיר מר"מ ור"י · וי"ל ג"כ דכח בכח אלי' כמ"ם החוס' בחולין מ"ד מירוח כע"ג אינו פוטר ס"ל יש קנין דדרים דנוכ ולא דגן ע"ג · ומ"ד מירוח כע"ג פוטר ס"ל אין קנין דדרים דנוכ ולא דיגן ע"ג · וס"ל לר"ם כמו דס"ל לדיון ג"כ דאין קנין ומירוח כע"ג פוטר · וס"ל לר"ם דכיכי בגדל ברכוס כע"ג לא גזרי' מכוס בעלי כיכין כ"ע לדיון דלפ"ז אין קנין מ"ם לעניו דרבנן יש לחלק וכדס"ל לר"ם דס"ל ספיקא לדיון מירוחו פוטר ואין קנין · ולזה פסק הרמב"ס דבגדל ברכוס כע"ג אינו פוטר כיון דאין קנין — ולכאורה מה שמוכרח מר' מאיר מכח דאין מסכירין דאיתא ספ"ק דע"ג דס"ל לר"מ יש קנין · אחת בגמ' כתם מוכח דכי מדנחן טעם מכוס דמפקע ממעשר [וע' חוס' ע"ג (כ"ח ע"ה) ד"ס כתמר · דמסקי דדוקא למ"ד אין קנין אין מוכרין ומסכירין דאיך דפקעה מעשר מכח"כ למ"ד יש קנין] · אך קשה על הגמ' דכלא מצי למימר דסדום חמירי מכוס דהו"ל יותר חני' מעיס דמהובש מחברכת שומשת פירות משא"כ בשוכר בית אינו רק דר בה ואין לו פירות ולא הו"ל חני' בקרקע כ"כ · וכן איתא בירושלמי ספ"ק דע"ג לכדיא ומוכח בחוס' מגחיס (ס"ו ע"ב) סד"ס מירוח · ויחכן דכבבלי לא ס"ל טעם זה · תוס ק"ק דהוא"ל טעם בסדם מכוס דיכול לחפור בם בורות שיחין ומערות והו"ל חני' יותר לך לכחוס בע"ג כנ"ל שכ' לחיבח דכחי טעם דמפקע ממעשר כוא דוקא למ"ד אין קנין · מ"ם דכגמ' בבלי רצה לומר טעם לר"מ דס"ל אין קנין ולמ"ד אין קנין אינו יכול לחפור בם בורות שיחין ומערות · אבל לכחוס' דמנחות ובניטין שכחבו דכחי טעם דמפקע ממעשר כוא למ"ד יש קנין ס"ב כוא מלי למימר שיכול לחפור בם וכוי חני' יותר · ולרבה בניטין שם ס"ל דגם למ"ד אין קנין מותר לחפור בם בורות ש"מ מקשה גם לסברת החוס' בע"ג דנ"ל דה אכחי אינא טעם הנ"ל ואמאי לא קאמר בגמ' טעם זה · (וע' חוס' בע"ג (ט"ו ע"ב) ד"ס מי דמי דהכא לחסכומי חומר בסדם מכוס מלחסה וגזירה מכוס שחלב וסכירות ומביאים רפי' מזה דאין ניסור מכוס מלחסה וכוונתם כוא דסטעה דאמרה בגמ' טעם דמפקע ממעשר כוא רק למ"ד אין קנין כמ"ם החוס' בע"ג גס · אלא רק לת"ד יש קנין כמ"ם החוס' במנחות ובניטין · ועטם מכוס מלחסה אם כיס סיך כוי לכו"ע · ויחכן ג"כ דחחס מכוס שבת מיירי ואפי' בח"ל מלחה חסרי' בח"ל מכירה בדוה) ·

(ח) **ונראה** דס"ל לבגמ' בע"ג כר' אלעזר בניטין (מ"ז ע"ה) פ' הבולח · דגס למ"ד יש קנין מ"מ אין לבע"ג לחפור בם בורות שיחין ומערות (וא"כ כ"ם בם אסכיר שאין לו רשות להבוכר לחפור בם בורות שו"מ · ועל לופן שיחפור בם בודאי אין לו לסאכירה) · ולזאת ס"ל מכוס דמפקע לסו ממעשר :

ולפי"ז יש לייאב דבגמ' דבכורות (י"ח ע"ב) דמייתי נא מינה לענין סייעתא לברמב"ם דגדל ברכוס ע"ג מירוחו פטור אפי' מדרבנן · לא יסיס ממנו פרכא וקושי' על דין כפור · דבגמ' דבכורות ס"ל דגדל ברכוס ע"ג ומרחיקו ע"ב פטור גם מדרבנן י"ל דקאי בסיפא ר"ח וכדס"ל לבגמ' בע"ג (כ"ח ח') דעשו ר"מ כוא מכוס דמפקע ממעשר וא"כ ס"ל לר"מ יש קנין וכמ"ם החוס' מנחות ובניטין · ואין רחיס דר"ם יסבור יש קנין דפלוגתייהו דר"מ ור' יהודה עם ר"י ור"ם קאי ע"כ בגדל בבל ישראל ורק אי מרוח כע"ג פוטר · וא"כ אדרבה יש כוכח מדדרים ר"ם דנוכ ולא דגן ע"ג ס"מ דס"ל אין קנין דל"ל קרא למעט דגן ע"ג כדכ' החוס' מנחות ברחם דבריכם · ומ"מ לא גזר בגדל ברכוס ע"ג וס"ל לדיון · אבל סטור אפשר דפסק כרבים ועשו ר"מ בסכרת שדות דחמירא כוא מכוס דמוחר לחפור בם וכו"ל אני' יוחר וכעין מ"ם בירושלמי · וא"כ ס"ל לר"מ אין קנין ומסחמא פלוגתייהו דר"מ ור"י עם ר"י ור"ם כוא אף בגדל ברכוס ע"ג וס"ל לר"ם ע"כ יש קנין ולפ כן אין רחיס מר"ם דפסק דגזרי' מכוס בעלי כיסין ליכא בגדל ברכוס ע"ג לדיון דקי"ל אין קנין וא"ן ל"מ בין גדל ברכוס ע"ג לו ברכוס ישראל · דר"ם לטעמיס דס"ל יש קנין *) :

ועפ"ז דגאמר דר"מ ס"ל יש קנין וכן י"ל לר' יהודה דקאי בסיסחי' מיוסד לי מה שקשה לי בטל"ד מ"ם ס'וס' בערכין (ה' ט"ב) גבי פלוגתא דר"מ ור' יהודה אי טו"ג נעריכין לו מעריכין לכל אד כדאים לי' · קשה דבני ישראל ממעט טו"ג ואים מרבה טו"ג זה מרבה נעריכין ואידך מרבה מעריכין · והקשו החוס' הא קשה דאים ממעט טו"ג לענין המורה שבסוף הענין · ותירלו דעיקר סמיך אליסנא בהרא דאחקש למעשר בהמה ולמעשר דגן · ושקשה דזה סותר למ"ש החוס' בחמורה (ג' ע"ה) גבי הא דקדשי טו"ג אין טושים חמורה דאיחא שם תרתי ליעני אחד דילפי' מהא דכרים ענין דבר כו' אים כי יפליא כו' ליעשות אחרינא המורה אחקש למעשר בהמה ומעשר בהמה אחקש למעשר דגן · וכ' שם החוס' דליעשות בהרא אין שייך כ"א לר"ם דס"ל הרומת טו"ג אינה מדמעשה ופוטר מחומש · וה"ה למעשר דידיו כחרומה · מ"מ"כ לרבנן · וא"כ שפיר שייך כ' בערכין דר"מ ור"י ס"ל כליעשות בהרא החמורה הא אין זה שייך כ"א לר"ם דס"ל הרומת טו"ג אינה מדמעשה ופוטר מחומש · ולא לר"מ ור"י דפליגי

הגה"ה

*) ובמקום אחר כתבתי דתלוי זה בפלוגתת דר"ת ורביו"ס בב"מ (פ"ח ע"ה) דר"ת ס"ל דכח לקוח פטור מה"ת כוא לאחר מירוח · אבל לוקח מישראל קודם מירוח חייב מה"ת · ורביו"ס ס"ל לוקח קודם מירוח מישראל פטור מה"ת ואחר מירוח חייב מה"ת · דשם ברור' הל"ל שהביאו החוס' מנחו' ע"ג דס"ל לר"מ יש קנין אין צריך כ"א לקוח דפטור מה"ת כוא לאחר מירוח דוקא · דלדידי יש לכרח מהגמ' ע"ג דס"ל לר"מ יש קנין לע"ג להפקיע דאלו ס"ל לר"מ אין קנין אלו לאחר שהפקיעה ממעשר בשכרם או מכירה לשם שדות לכיון לקוח אחר מירוח גם מישראל פטור · וא"כ שם יפטור אחבואה אחר מירוח אין ל"מ בין כעני לישראל · וקודם מירוח שם יפטור גם בשעני שמוכר יחחייב דיד שעני · וכ"ם שם ישראל בשקרקע בשעני בודאי יחחייב וא"כ שפקעה דמה שהשעני בעלמו לא יפרים שם יזרע כוא ל"מ שפקעה כמ"ם החוס' בע"ג (כ"ח ח') ד"ה כא אמר · וע"כ ס"ל יש קנין ואז כוי שפקעה ממעשר שם יקנה ישראל ממנו קודם מירוח דשקיל מישראל חייב ומשעני פטור אי יש קנין כו' . וכן שם יזרע ישראל ג"כ פטור וכוי שפיר

ע"ז · וא"כ חין לר"מ ור"י סוס חירוך בהמורה לא ל"ק ולא ליבעי בהרא · וכבר הגדתי בדרוס ס' ע"ז חירוך · ולפי הנ"ל יש לייסב דהסוס בהמורה קאי אליבא דפירוסס במנחות בהחלה דבריהם דר"מ ור"י ס ל ס"ק (או כהריב"ס כמ"ש בהג"ה דלדידי' ג"כ ס"ל לר"מ חין קנין) וקאי פלוגתייהו עם ר"י ור"ש בחרומה גס בגדל ברשות הטו"ג ומוכרח דרק ר"ש ס"ל יש קנין ולא ר"מ ור"י · ע"כ כ' דאין סייד חי' ליבעי בהרא כ"ת לר"ש אבל לסברא דפליגי ר"מ ור"י עם ר"ש בגדל ברשו' ישראל וכ"מ ור"י ס"ל דיש קנין אין ראוי' ג"כ דר"ש ס"ל יש קנין · והא דתרומה טו"ג אינה מדמע' הוא כשמרחס הטו"ג ג"כ וכ"ל ות"ק שפיר אתי הא דילוגא דליבעי בהרא אליבא דר"מ ור"י בגדל ברשות טו"ג דמודו דפטור ממעשר [ולההוס' בהמורה ל"ל ליבוד קושיתס בערכין דר"מ ור"י ס"ל דבני ישראל דממעט ט"ג קאי אסוף הענין לענין המורה · והתוס' בערכין לא כ"חל להו דזה מסוס דחיים כהוד אח"כ מסחברא דחיים הוא סייד יותר לסוף הענין גבי חמורה] ובהמורה ע"כ קאי בגדל ברשות ט"ג דהלא אתקש למעשר בהמה דקאי ט"כ בילדה ברשות הטו"ג דאלו לקוח בלא"ה פטור במעשר בהמה ובכה"ג במעשר דגן ג"כ בגדל ברשות טו"ג גס לר"מ ור"י אין סייד מעשר והרומה וא"ש ל"ב אליבייהו דילפי ממעשר דגן וכנ"ל :

(ט) **ובדרוש** אחר מהאי עלה ליבוד הסהירה בחופן אחר בתריכות · ואזכיר בקילור בדי לורך להולחת כוחהו פה · והוא דיש עוד סהירה בדבורי הוס' · בענין זה דבחולין פ"ק (ה' ע"ב) הקשו ל"ל חיש חים לרבות טו"ג שוברין נדרים ובדבות כישראל היפוך לי' מדכהיב ומיד בן נכר לא הקריבו מכל חלה דהייט בעלי מומין הא המימים יקריבו · ומהרלים דהו"א דאתי לעבור בלאו ועשה על בע"מ דבהמימים ליכא רק עשה · ובהמורה (ז' ע"ח) תירלו לקושי' זו דחיש חים אתי למעט שלמים · דרק עולה מקבלים מכם · כדדרשי' במנחות ע"ש · ואמרהי דההוס' בחולין קאי לסברא דחדש ממעט ע"ג כדס"ל לר"ש ביבמות ט ג אינו מעמת בהלא דבהיב חדש כי יומת כו' וא"כ מקרא דחדש כי יקריב הוינן ממעטינן ע"ג והו"ל עשה וע"כ דחקינן למימר דקרא ומיד בן נכר אתי לאוקמי בלאו ועשה · אבל בהמורה קאי לסברא דחדש מרבה כר"מ דס"ל בב"ק דהחדש מרבה ע"ג וכמ"ש תס"י בסנהדרין דפליגי ר"מ ור"ש (ובב"ק כ' התוס' לחלק בין חדש להחדש) · וא"כ כבר נתרבה ע"ג ומהיכי היתי נימא דומיד בן נכר אתי ללאו ועשה · ע"כ מהרלי דחיש חים לא לילטריך כלל לרבות ע"ג · כ"ת למעט שלמים · מסת"כ לר"ש כנ"ל · דרק הסהא דכהיב חים חים מרבה ע"ג דהקישן לפרס קרא חדש כי יקריב דקאי המיעוט ממכס למעט מינין שבאומות המקבלין מהם · דרק בכס הלקהי למעט מומר ישראל ולא בחומות · אבל גולח קרא דחים חים לא הוה ידעינן לרבות והוינן ממעטינן מחדש ע"ג · ולא נפרש דקאי על מכס · ולפ"ז לר"ש לא ידעינן שלמים למעט דע"ג לא יקרבו שלמים · ולר"מ ידעינן מחים חים למעט שלמים · ות"כ הא דילטריך בהמורה לחקושי' מעשר בהמה למעשר דגן למעט ט ג ליתו כ"ת לר"ש דע"ג מלי להקריב שלמים · והו"ת מעשר בהמה ג"כ מלי להקריב ולילטריך לן הקישא למעשר דגן · מבת"כ לר"מ דשלמים נמעט לא לילטריך להקיש למעשר דגן דבלא"ה לא יצחה מכלל אחר שלמים דמעשר בהמה קרבין שלמים · ות"כ המורה להקש למעשר בהמה עשמה וסגי לן בזה וא"ש ליבעי בהרא מלישא דר"מ וכן יהבן גס לר' יהודה · והתוס' בהמורה ג"כ לא כהבו רק דהא דחיתה בגמ' לחקושי עוד למעשר דגן לא סייבא ל"ת לר"ש ולר"מ ור' יהודה לא סייד האי הקישא למעשר דגן אבל לדידהו לא לילטריך כלל הקישא למעשר דגן רק לר"ש לילטריך הקישא למעשר דגן כנ"ל דלדידי' לא לממעט שלמים · וע' זבחים (מ"ה ע"ח) דהתס חיתה דמעשר בהמה היה חובה שאין לה זמן וכל חובה שאין לה זמן ישראל מייתי ע"ג לא מייתי · וא"כ בלא"ה ח"ש והתו' בערכין בחמה ליישו להך דזבחים וא"כ לא לילטריך לחקושי למעשר דגן כלל · וכל מה שטרחנו הוא ליישב לפמ"ש בהמורה דטבל"פ ימלאו לר"מ ור"י הי' שם · דדוח"ל דבהמורה סמכו על האי סיוע' דזבחים · וע"כ לומר דגס לדידהו מהוכך לפי החמור בהמורה בא' מבני הלשונות · ולהנ"ל ח"ש דרק לר"ש לילטריך הקישא דמעשר דגן ורק לו נלוות זה הענין · ולר"מ ור"י ממילא ח"ש דלא נרע מבלמים כנ"ל · כן אמרהי במקום אחר :

ולפי ענינו פה י"ל עוד ולייסב מה שקשה לבחורה לפי הסברא דנאמר דר"מ ס"ל יש קנין ומירוח הע"ג חינו פוטר · דאיך מלי לסבור דמירוח הע"ג חינו פוטר ולא ס"ל דרס דגנך · ע"כ משום דס"ל דהו"ל הרי מיעוטי ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות · ח"כ מאין לו דיש קנין · ובשלמא לר' יהודה ח"ש דמליט לו כה"ג דס"ל אין מיעוט אחר מיעוט דאף דמיעוט הראשון אתי למידי אחרינא הסני אתא לרבות דבר אחר · נבי שור שור ו' פעמים בב"ק פ' שור שנגח דרבנן סברי כולהו לרבות שור הלשה שור היתומים שור הגר כו' שור הקדש שור המדבר שור הגר כו' פטור · ומזיון דס"ל אינך בלשה לרבות ובלשה הכתוב למעט משום דאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט אף דהראשונים אילטריכו למילי אחריני · וה"נ י"ל דלנגך הראשון ממעט דגן ע"ג ויש קנין · ולנגך הב' אבל משום שהא לרבות מירוח ע"ג משום דאין מיעוט אחר מיעוט כו' אפי' כה"ג · אבל לר"מ לא אלינו לי' כה"ג ולא יהבן למימר כן לר"מ וקאי אחין לו דיש קנין · ולפי הנ"ל ח"ש דילן דיעבד ממעשר בהמה דהיא בכלל שלמים דאתי מחים אין · ואתקשו מעשר דגן למעשר בהמה דקנינו דע"ג מפקיע ממעשר · ולזה לא אילטריך לי' טוד דנגך למירוח ע"ג והו"ל הרי מיעוטי למלה חדא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות · [ועפמ"ש לר' יהודה די"ל דס"ל מהרי מיעוטי חדא למעט דיש קנין ואידך לרבות מירוח הע"ג דאינו פוטר · יש לייסב מ"ש בירוח' הביאורו ההוס' מנחות (ס"ו ע"ב) לר"מ אין קנין ולר' יהודה יש קנין ונ' המלה הרועים ר' יוסי במקום ר' יהודה דאלו ח"ש דמ"מ לאו בחדא ביטה הס · דהס קיימי לענין מירוח ע"ג אי פוטר · ולר' יהודה י"ל דאף דהראשון ממעט הסני לרבות מסת"כ לר"מ ע"כ אין קנין דמהיכי תיתי למעטינהו מדדבה י"ל דנדבינהו כחדא כמ"ש ההו' סברא כזו ס"פ השולח · אי כיון דאין מיעוט לזה ממילא אין קנין · והקיש למעשר בהמה לא ס"ל להירוש' · וע' הוס' זבחים (מ"ה ע"ח) שהקשו הא שהקיש זה חינו אלא לשנה כמ"ש הגמ' בבכורות · ובענין זה התרכתי במקום אחר ואין כאן מקומו לבל יכבד על הקורא תריכות הדברים שאינו נוגע לענינו פה] :

(י) **דנה** גס הוא"ה לבאר בענין מחלוקת הרמב"ם והטור · לא נגע לבירור הענין של הלכה פסוקה הסני'

תמני' עד חסר נמלא בפוז"ס עוד מאי לפליגי הרמב"ם
והטור בענין זה המירוח השו"ג פוטר מה"ת · דלהרמב"ם גם
כשמירתו השו"ג הבוחה של ישראל ג"כ פוטר · רק מדרבנן
חייב משום בעלי כיסין · והטור ס"ל דבזה גם מה"ת אין
פוטר כ"ח כשקנה השו"ג הבוחה של ישראל ומרמה · ואמרי
בעל"ד שיהיה להסביר דאולי לטעמייהו בדין הנ"ל שכתבנו
לעיל · דהנה הענין זה למעוה עלה להפטר ממעשר מטעם
ומוכח דמה"ת אין לחסור רק גזילה משום בעלי כיסין ומקשה
הש לפשר דעביד כדר' הושעי' מעריס לדש על תבואתו
ומכניסה בתוך בלא כו' · וה"ב מוכח דאין לחסור בדרך
הושעי' · ואולי לחסור לחכא בבעלי כיסין גופו הו שם הך
דפקעה מעשר אין לחסור דמ"ש מהא נוונא דר ה בעי' הנ"ב
מפקיע · י"ל דדוקא בבעלי כיסין משום להפשד הבעב ולא
מה"ת ולכן גזילה משום בעלי כיסין הוא מלחא חדא ולא
הו"ל כגזילה לגמרי · לך מכך דע"ג מוכח דיש לחסור בהשבחת
שדה או מכירה משום הפקעת מעשר · והפקעת החבואה
בשבלה לכלל חיוב הסברת טוב דגרע מהפקעת הקרקע מחיוב
מעשר · חולם יתכן לחלק דמכניסה בתוך לא עדיד מעשה
דיפקעה מחיוב הרומה מעשר · רק שהיו מבואה לידי גמר
מלאכה בחופן ידיו מחוייב · משא"כ בשקנה לעו"ג הקרקע
או החבואה ה"ל מפקיע במעבידו ומחלל קדושתה גרע ויש
לחסור מה"ת · ויתכן עוד דלהרמב"ם אם הי' לחסור הוכח בזה
לא היו חושבים משום בעלי כיסין דלמו בדעתיי עסקינן
דא"כ לא יתן כלל מעשר ויעבור לחך בלי פטור · ואם דבע"ג
לחמרו משום דמפקע ממעשר הוא רק בעביד מעשה המקלחה
בשבה החופן ים לחסור תורה · ולפ"ז הי' להרמב"ם הוכחה
דגם היכי שמירת שו"ג הבוחה של ישראל ג"כ פוטר חך שלא
קנה לו"ם דאם דוקא ע"י המקלחה היה פוטר ה"ב הלא
ים לחסור הוא במעשה המקלחה גופה ולית חשבו לזה · וע"ב
דפוטר גם בלא המקלחה וע"כ חשבו שמי שים לו פועלים ע"ג יניחם
ג"ב למרוח וייפטר ממעשר בלי שים לחסור ע"ב עבי המקנה
דמירוח ע"ג לא יפטר מדרבנן · לך כ"ז להרמב"ם דס"ל מעשה
ר"מ שחמר וכ"ם בשדות הוא מבוח דמפקיע ממעשר ומוכרח
שים בעובה מעשה המקלחה לחסור תורה · ע"כ מוכרח כנ"ל ·
אבל הטור ס"ל דלר"מ אין קנין ומעשה ר"מ בהסברת שדות
ומכירתם אין שייך משום הפקעת מעשר רק משום שעיקר לשם
מיני בקרקע יותר וגרע מבחים משום הפירא בורחה הו משום
בחסברך מחוזו כמ"ש בירושלמי · וה"ב אין הוכחה לחיבת
לחסור תורה בהפקעה ממעשר לחך ע"י מעשה המקלחה · ה"ב
ס"ל דמירוח שו"ג הוי פוטר בהבוחה וישראל כ"ח בשקנה הע"ג
חותה · ובזה שמח יקנה לע"ג וימרח (וכן הוא משמעות לשון
רש"י במכוחות) ומש"ה דגם בהמלחה ג"כ ליכא לחסור תורה ע"כ
חשבו שמח יעשו כן העשירים ויפסידו הבעב בלי שים לחסור
ולעולם מירוח השו"ג כך בלי המלחה הוי פוטר · וה"ם
דהטור חזיל לשיטתו והרמב"ם חזיל לשיטתו · ושתה נשוב למשנתו
כוונתו בבירור הלשם בפסוקה השני' שחמרו להזכיר קודם
שממנה יהי' נשמע חובה התפלה בכוונה · ועפ"ם לעיל דחם
נלחמר דהגזילה פגים ליישראל שב' ישא ה' פניו חליך הוא
בעבור שמדקדקין ע"ע · חין הברכה לחלק בין קודם גז"ד
לחחר גז"ד · ונם לחחר גז"ד מועיל התפלה רק בילחמך לבו
בהפלתו ויעשה לה' מקירות לבו חז יענהו ה' · וחפש בחיזה
ענין שרחוי בעבודה גזילת פגים · ובבר למדנו שמדקדקין עד
כזית בבמה"ז · חינו מוסכם להרחב"ד ושמני לוי"ל דס"ל
כזית דחוביים ובפלוגתת הני' מלחת ולימה הלשם בפסוקה
ע"כ חמר להביי כי הח דר' זירא בעוה ישראל החמירו ע"ע
כו' ורבח לח יפר בעיניו דקדוק זה חשר בעבודת רחוי
נפילות פגים שזהו דקדוק לבל יכשלו בעבירה והוא הרחקה
ואין זה דקדוק במ"ע · ע"כ חמר כי הח דר"ח · דהנה ים חופנים
מחרים להפטר ממעשר חך לעשות מעשה להפטר חך שמא' שחין
לחסור תורה מ"מ לח יהיב למדקדק במלית מה שחין עושה מעשה
להפטר ממנוה · וח"כ להטור שבלח מעשה הקנאה חין המירוח
פוטר לח יהיב זחת לדקדוק מה שחינו עושה מעשה להקנות ·
אבל ים חופנים חחר להפטר כי הח דרב הושעי' וחפ חינו עושה
מעשה זו ג"כ הוי דקדוק במלות שזה ל"מ מעשה מה שחינו
מבילה לידי גמר מלחכה בחיוב · חך גם זחת מי שעושה כן
חינו חוכל רק חבילה ערלי חו לבהמתו חך שמן סרין בהבנים
במוך שלח פעורם לגמרי מה"ת מחמירים ט"ע וחינם חוכלים
חבילה קבע (ובזה מיושב קושית הסוס' במנחות מהת המשמע
בפסחים ובנדה דגם חבילה קבע מותר · דלהל"ל י"ל דחבילה
קבע לח הי' נחסר בזמן התגלים רק מה"כ החמירו על עלמן
וקחמר ר' הושעי' לגי מה שהחמירו חת"כ · ובפסחים ומדה
לבריייתה קחי דמותר חבילה קבע גם מדרבנן ובן ים לייישב
עוד לישה קושיות שם בחוס' עפ"ז) ועב"פ מבילת הלבה פסוקה
עוד מעניין דקדוק ומומרת שהחמירו ב"י על עלין ומכניסים
ט"ע בעול חיוב מלוה ובעבור זה רלוים לגזילת פגים ·
ומחושיל להס הפלה לחך לחחר גז"ד · ולזחת יש להחלמן בהפלה
בכוונה ובדעת צלולה ובמחשבה טהורה:

(יא) **והנה** בדברים המחומת פ' כחזינו לישה לרומי' דהני
קרחי יחת כ' פניו חליך וכחיב חחר לח יחת
פגים הירון חחר · והוח · כחיב יחת ה' פניו חליך וכחיב חחר
כו' לישי הוח גופח פגים כשיבחל טוען המוסב יבול לבל
ה"ל חליך והוח חופן עליו ביסוב הקרחי · והנה מה שמשמע
מדברי המדרש ומובח שלין מועיל המוסב לבנעני וכפ' עשרה
מחמרות כ' ג"כ שלין מועיל המוסב בבנעני רק להמשיך
סדבר כמו שמלינו בניעות בלבסוף נפלה רק שנמשך לדבר ·
חך קשה הח קרח בחוב בירמיה י"ח רגע לדבר על גוי ועל
ממלכה לנחוש ולנהוח ולהחביד ושב הגוי הזה מרעתו חשר
דברתי ונחמתי על הרעה חשר חשבתי לעשות לו · וכיון
שפי' בש"ז לחומות מועיל המוסב · והנה בפ' בינם לעתים
פי' דהיינו המוסב מירחה · ודקדק הרמ"ל לכתוב ושב הגוי
הזה מרעתו חשר עשה · וכתיב מרעתו חשר דברתי ופי'
שכב מירחה מחמת הרעה שדברתי לעשות · ולזחת מסיים הכתוב
ונחמתי על הרעה חשר חשבתי כו' דסיינו ה.זיכם ומעשה
נשחלם רק שמשנה המחשבה והכיוס לטובה כדחיתה בה"ם נבי
נחמיה · ע"כ · הנה בחחה הכניד הקודי' ובבני' היקל · שבמ"ש
דמי לי בהמוסב מילחה מחזיק הקודי' דחף המוסב מילחה
מועיל בלחומות ובמה שכ' שלין מסחנם הגזירה לגמרי יש
לחוות יסוד להקודי' ולומר דבין מירחה ובין במחשבה לח
נשחנם רק מחשבת וכוונת הענין ולח לגמרי · ומלשם דע"ן זה
הלוי בפלוגתת דר"מ ור"ש שהבחו לעיל מליבת דפרש"י דפליגי
לי מדם מ"ב ע"ב ע"ב לו ממעט ע"ב · דהנה ליתח לחש יעשה
לוחם החדם וחי בהם · והקשו המפרשים מלי שייך זחת בפ'
עריות לחשר יעשה ליתם היח ח הו"ל לכתוב לחשר לח יעשה
לוחם · ובמשנה סוף מכוח דרשו דהיינו יחב לחדם ולח שבח
עבירה כלומ' עשה מלוה · וי"מ דקחי להמוסב ממהפכים
לזכיות ויעשה לוחם וחי בהם ע"י המוסב · וכעין זה לישי
ר"ל ביומח מקרח דיסוקחל · יהח דלח מייחי קרח זה שבמוסב
משום דהכח לח מוכח דמיירי מזדונות דבקרחי דלחחי מחח
לח נלמר הטוען וי"ל דמיירי בשונג · וביחזקחל כתוב דבלח
המוסב ימוח הרשע דע"כ היינו בזדונות וח"ת בשב עליסס
חיים יחי' · נס בקרח דלחשר יעשה לין מבוחר ענין המוסב
רק מדיוקח והחם נלמר בפירוש · ועב"פ למ"ד ה־דם מכפר
ע"ג כר"מ ח"כ נס בע"ג מועיל המוסב לחף להפוך לזכיות
והיינו מ רגח ההמוסב כמו ביחזקחל · ולמ"ד ממעט ט"ע לין
מועיל המוסב לקרוע הנז"ד לגמרי חלמ כ"ח לנטית המחשבה
והכוונה לטובה כנ"ל · ולמ"ד מרפה ט"ב לח מלי למדרש כמ"ש
בהנחומח יחת ה' פניו הוח בעושים המוסב וחליך הוח ממעט
ע"ב לחחרי שכבר נהרגה וע"כ לפרש מסוס דמדקדקין קו'
דזה לין שייך רק ביחזקח · ויתכן דזה הוי ענין ח' עם
ההמוסב שהוח מלחבה דהח דמדקדקין הוח הסיומן ולוח
שעושין מלחבה · ולזחת מועיל ההמוסב · כי טעם ההמוסב
ממועלה הוח בעבו · שהקב"ה הוח מללנו כלחב ולחב שמחל על
כבודו מחול · חבל בבנעניים הוח מלך ולין כבודו מחול · ולזה
נדרש שהנהנג גם חלו עמו כבניים להחב סיעבו עבודה לבניהם
ומלחכתו עלמיו"ע לח דוקח מה שלוש · ע"כ בשמכניסים עלמם
בחיובים שלפניים משום"ד חז נוחח להם פניס · ע"כ ענין מ"ש

בהגמומת עם מ"ם בגמ' ברכות מטעם מדקדקין הוא ת' דלזחה נחשבת ההשובה להחשיב כזכיות ולקרוב הגז"ד להפוך מרעה לטובה משום דמדקדקין · ולזחה מכני לף לאחר גז"ד ות"ל להלך בין קודם גז"ד לאחר גז"ד ומוכרח דים להמתן כחו בתפלה · והגה מעבר זכותה רב דלפי' שלא לעמה נחשבת כדאיתא עבר בשביל שהעבר · ולף שכבר מלוי בהאי עלמא ליכא · בהך מלתא דים לוחן להפטר ומכנים עלמו בחיוב · ניהן שכר גם בעוה"ז · ולזחה מעבר דים לוחן להפטר כגון מירוח ע"ג ומכניסה במוך לו דרך גגין · ועב"ז עבו הרחק דלא יפטור מ"ע · ומכנים עלמו בחיוב · ולין זה שייך רק ביצרחל · הגה השלמנו בעז"ה העניין לבר החילונו לבאר · ולפ"מ דהחדש מרכבה ט"ג ע"כ לדרום ולהרך רומי' דקרלי כמו דמכני בר"ה ובגדים כלן קודם גז"ד כלן לאחר גז"ד · ולדידי' לין מועיל לאחר גז"ד כלל · ולפ"ם דממעט ט"ג מלי לדרום משום דמדקדקין ומועיל לף לאחר גז"ד לעקה והשובה ול"ם המיעוט לליך ולא לכלעניס :

(יב) **ועתה** נגע לבאר הלכה פסוקה הבלילים · המקיז דם בבכמת קדמים לחסור בבגלחו ומועלין בו · שכוח נחינת טעם למה מועיל בגלוחנו הפלה לף שכוח לאחר גז"ד · ולף למ"ד דגז"ד דיחיד לינו נקרע מלו נחשבים לבור ורבים בגז"ד שלכם נקרע · וכוח ע"פ מ"ם בחוס' בכורות (ל"ד ע"ב) גבי פליגחא דחנחי הרם לי מוחר לבקיז דם בבור שלחזו דם דפליגי בחם בזה לי מוחר לבטיל מום בבעל מום · וב' בחום' שם דלפ"ז דמולי לחזה דם מיקרי בעל מום משום שלינם יכולה להחירפוח בלח בקזה ל"ב יהים מוחר לשחוט עלה · ומחרלים דבחמת מוחר לשחוט רק מדרבנן חסור דמחלפה בחמימה · ל"ב דכוי כמום עובר לעניו זה · ועכ"פ לחירוצם כרחשון דרך מדרבנן חסור ומ"ח דיכה כבעלה מום וכשחר פסולי המיקדשין לף מבעי' לאחר פדיון דלין בכם מעילה בלח לפי' לפי פדיון לפבר דכה דלימה בבכורות (י"ד ע"ב) דלפני פדיון מועלין בכם היכו בלה מדרבנן · ולפי' שם נימא דכוי מס"ח מ"מ בלה יש לבדם ג"כ פדיון כמו להבמה ולמלי קלמר חסור בבגלה ומועלין בו · דמשמע דל"מ פדיון · וע"כ ל"ל כיון דכוח מקיז דם שם בלימור שם בסיפר ע"פ כוח מוכן להרפה מחמת זה וכו"ל כלנו נרפה מחליו · ומשמע חל קדושה ג"כ על דמם · דלל"כ קשי' למ"ד לין מקיזין דם לפי' במקום שלין טובה מום · ולף דנימא דלין זה כ"ח מדרבנן משום גזירה מ"מ כלה כבר מדובר בזה בספרים דמשמע מלמה מי דרבנן משווי למלחייהו כמדלוריימה ת"ל · וע' במל"מ כס"ג בחרומה עמה בעומה דרבנן מי משוינן לס כעומה דלוריימה למפער בס עמה כחוכלה דהיה למעיטה בכלל ומלו בו כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועיימדת · ול"כ ה"ג כיון דרבנן חסרו להקיז דם ת"כ חיסורה דרביע עלה משוי להרפוחה כמלן דליחה · וכו"ל מום קבוע וכפסולי המוקדשין · וע"כ משום דכיון דמקיז לף שהוא בחיסור נידון מעשה ט"ם סופו · וע' קלט"ח סי' ר' שנסחפק כס"ג במקנה לחבירו חלר עם הפער מחנה שבחוכו שיקנה על ידו כהלר מי לחמרי' פערו וחלרו בחין כת' · וכמו לחמרי' גיטו וידו בחין כת' ויהים נידון ט"ם סופו ט"ם · וע' בים"ם בעניו מקדם בגזל דלף דיחום לף קנה מ"מ היה מקודשה מחמת הביטוי רשות שנעשה ט"י הקדושין ונעשה הקנין והקדושין כת' · ולבר זה מוכח ג"כ לבעניו שמסחפק בו המל"מ בקדושין לי בחר נוחן חזקי' לו בחר מקבל חזקי' · דהנוחן עדן לף קנה ערש נחנו הקדושין רק שמקבל כשבא לידו זוכה וקונה ולבדרים חרוכים ולכמ"ל · וזכו בעניו בחזקי' נעשה לף לאחר גז"ד · ולף קשה למ"ד גז"ד דיחיד לינו נקרע משום דמלך שלחי · ולף לפי' בגז"ד לינו מלך דלין שלטון ביום כמות כדאיתא בדברים רבה פ' ט' ובקהלת מ' פ"ז חר"ל קרוב לחמשים ושתים פעמים כחיב שמלך דוד כיון שנעשה למות כחיב ויקברו ימי דוד למות משום ולין שלטון ביום שמות וכ"ש בב"ר פ' ל"ו · ושם ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי חלולות שנעשה משה במדבר בשעה שנעשה

למות בגזה שקב"ה בו' לכחיב שקשיו חלי חת כל זקני שבניכם לקיים מה שלמר ולין שלטון ביום השות ע"ם · מ"מ כיון שבחל חזקים להחזיל מקירות לבו וכיון ח"ע להחפלם כגבון יצה מכלל יחיד וגידון ע"ם סופו כדין מלך · ודיוו ויבושתו בחיים כת' · וכן בגוחנו לף שלמו נדונים כיחידים כדאיתא (פסחים ל"ד ע"ב) לין העניים לבור בבבל ואיתא בירושלמי (תענית פ"ב ה"ח) ת"ל יוסי סדא לחמרה לילין העשייתא דלמן עבדין ליה לינון תעניו למה דלים נפייה עמן · פי' שלין בחוכנו נפיה ע"כ לף נחשב לתעניה לבור · וכן פסקינן לעניו שלמה נפשים בעה כעורך לשחול בשומע הפלה כיחידים · מ"מ יש לנו לקוות כשנחחלק בחפלה בבוחה שיקובל חפלחנו משום כיון שמכינים ת"ע בחפלה זכה בעשרה שלב נדונים כלבור כאשר בכיותם נעניה בחפלחם להביה בגאולה ומ"ל שמפיה יפים נפיה בחוכם · ע"כ נעניו בקשה בגאולה נדונים כלבור וים לנו לומר עמה גם שאר בקשוחיו · לף כעיקר יפים בקשה הגאולה לעניו זה נחשבים כלבור · ע"כ לין להחיים מן הרחמים · וסמיוב כוח לבחפלל משום דלפבר שמועיל החפלה בשהים בבוה בעבור שביטועה ודין ליבור בחים כת' ובליבור מועיל לכ"ע לף לאחר גז"ד · וזה שהביה מהלכה פסוקה הבלילים כך שברש · כמקיז דם בו' דקבי' לין הוי הלכה פסוקה לכ"ע · הה למ"ד לחסור לבקיז דם בבכמת קדמים כיחה בבכמה נדונים בבעלה מום · ולין לין לחסור בגגלה דהלה יש לה פדיון · ודם כוח בכלל בשר · וכיון דבשר ניחר גם הדם ניחר ולין זה ג"כ בכלל גיזה וחלב · וע"כ לומר כיון שמקיז מ"מ כוח מוכן להרפה וגידון ע"ם סופו · ורפואתו וקדושתו בחים כת' · ה"ג גידון בחפלה ע"ם סופו לטיות נעניים בקרלה חלינו · לולה חסרון בכוחם שלין לנו מכוונים כלל בחפלתנו · ולין לנו לועקים מקירות לבבו · ולקמן בסמיך יבואר עוד בכוחם הלכה פסוקה זו הלריך לעניו חפלה :

(יג) **ועכ"פ** נדעה ונרלה שבחמת בכח החפלה יש בה מועיל לפעיל יפועות בקרב הארץ · לך ליקר החסרון כוח מה שלין לנו מכוונים בחפלה וכמלמר שכחוב יען כי גבר הרם כזה בפיו ובספיניו כבדוני ולבו רחק ממני ותהי יראתם אותי מלות חנשים מלומדה · לכן הנני יוסיף להפליא בו' ואבדה חכמת חכמיו בו' וחז"ל דרשו זאת על שלוק כלדיקים · ע' מדרש ליקח (ל' ו') ובגמ' שבת (קל"ח ע"ב) דרשו זאת על שכחת החורה · וע"פ פשוטו משמע דבעניו יוסיף להפליא לינו מעניו וכפלא ס' לת מכוחך רק עניו תמי' ופלא · ודבר לינו מבה לף נזכר בכחוב · ויחכן לפי פשוטו לפרש דבגם ים בחדש שני מיני כחוח במוח · ל' מה שמבכיל על דבר שעומד לנגד עיניו · וכב' מה שבכח כבומר וזכוכר בקבוע במוח יביאו מרחוק על בניכם עניים הדומים לדבר שלפניו · למען יקח משם דרך חבוגה להבין ולהבכיל בעומק סדבר שלפניו · וחז"ל קראו שני מיניים ופירשו דזכו עניו חכמה וחבוגה · חכמה היא לימוד בחיזה עניו וחבוגה כוח מבין דבר מחוך דבר · וע"פ רוב שניים לף יזדווגו כת' · שים חבם המעמיק בפשט בגמ' · לו שאר דבר שלומד ולינו שם על זכרונו בחוחו עת מה שים קרוב לעניו זה במקום אחר להקשות ולפרק שמרוב שבקיעו לח לעיונו בעניו יבשה מרעיונו סדומה לו במקום אחר · וים גבון ובקי שמיד בהחלו להביע בחיזה דבר יסחבר בסופה בקרבו כמין העניים אשר חשאם בזכרון על בגפי' לבליגם לפניו · וימודם לו מזה קושי' ותילון ותידום שלכה אבל עי"ז יחכן שפשט בעניו במקום שעומד בו לף יעמיק בו כיותה · וכגחון ר"י מלישה בשקדמתו לפ' ח"ד כ' שלף שעשה שם חלושי רחות בשכל · עכ"ז יחכן שימלה חיזה תידום אשר כרחשונים לף עמדו עליו · כי הרוחה מרחוק לף יראה ויביט מה שלעלו · ומש"כ מי שלין לו רחי' עובה כוח רוחה סיטב מקרוב יותר ע"ם · וזלה רחוק הדבר סיסי' ת' חבם וגבון כת' שני כמעלות יחד בחכליתן · זולה מישועה דמישועה ים מוחות גדולים הסובלים חכמה וחבונה כאחת · וכן בחילי דעלמה ים שבעה דיבורים שם חים

לימים שומעים עוד מה שידבר לימים לאחר שלא מצינו דבריהם
ואטומה לזנם מלשמוע לחשם קללו מלדברים לאחר ידבר לימים
לים לאחר · וים לאחר רחבם מוחם לשמוע ולכסות מם מרשעו
מדבר ג"כ · ואמרו על כרב בגמון מוכר"ת דוחלמזין שדים
בכחו לדבר עם לים · ולחזור בהוהו עם ספר לחלפם · ושלם
עניו לחפלה לפי כוללה הוא דבר פלא · שלשתם לדם
בכחותיו מבני לדיעים כלחת בפיו ידבר עם ס' ובלבבו
חושב הכבושות רבים מעשיו · וגרלה מזה שהות בעל מות
גדול · לבל זלת להגיד לזה שבעת למדו בספר לימו יכול לחשוב
מעשיים שדומים לדבר בעומד בו · ואולי הלמדו שהות מכם
ומעשיק גדול בפשט כעניו שעומד בו · גם זלת לא נמלא בו
שלימו יודע פשט כגמ' של נכון בחוהו מקום · וזהו לכן שגיי
יוסיף להפליא כו' פירוש שלפי כוללה שלשתתו בהפלה הוא
בעל מות גדול שדובר דברי הפלה ובלבו מחשב עשות מרחוק
מלשם עשיים שונים וש"ז קולע לא מעיד שם דור שלמות ·
ובעת לימודו ולחבר מלשת חכמתו · שבלימודו לא ימלא לון
להעמיק בפשט לימודו · גם לם שבוללתו לין לחו · ובינת
עניניו השתחר · ות"כ כדבר פלא למה בעת בהפלה לם בלשם
לחשוב ג' דברים כל' · וע"כ הוא בשביל רוב הרגילות בעלמם
שהפה דובר ושיחם מעלמו הרגלו · ולין לו שום כוונ בהפלה
כי לם כי' לו קלת כינה לא היה מומו סובל לשתם ג"כ בחוהו
רגע עיניו הבליו · ומה הגלה הפלה היו · וזהו ש"מר הגידיל
לכן הגני יוסיף להפליא · בע"י שם שרוחים שבעת שלימוד
לא יכין לעלות על מדומי שהשכלה לא במקום עניו לימודו
ולא מעיניים לחריים לדומים לו · הוא כוספת פלא ותמיה ·
ושוב לם מידום שלחר שהפלה לא יסתער כ"ש הלל שלדם כמון
כרעיונות לחשיב בעיניים לחריים · וכן המדברים בחוך שהפוה
לא ימלא לבם מה שידבר לחר שהפלה כ"ל בבעת שהפוה גמל"ו
לבם עיניים מעגנים שוים · לבלות זמן שהפלה בדברי שבל ·
וכ"ז מעשה סילה וחשבונותיו · יהפוה כזו בודאי לא תפעול
לף קודם גז"ד וכ"ם לאחר גז"ד :

(יד) **והנה** בעניו זה שלעולם יקדים לדם תפלה לגרה יהבן
דכ"ע מודו בה · דלף למ"ד גז"ד דיחיד ונקרע
ג"כ טוב יותר להקדים התפלה מקודם משני טעמים · א' משום
דלשחר גז"ד לריך כחות הרבה וזכות גדול לקרוע הגז"ד ·
ושב' דבעת לרה ת"ו ת"ל להתפלה שחרי זכה כ"כ בלומה
משל"כ שהקדים התפ ה להלרה לז רעיונו שקטים ויתבן
שחרי התפלה בכוונ כיאות · ולזאת יעלו חז"ל מי שים לו
חולה בחוך ביתו ילך לגל חכם ויבקש עליו רחמים (ב"ב
ט"ו ע"ל) כי בעלמו לין חבוש מהיר עלמו מביה הלסורים ·
שרעיונו מבולבלים · והנה בזמן גלותנו נחשב כולו כעת לרה
עניו הגלות עלמה · ומלבד זה יש הרבה שהתחדש להם ת"ו
סיבות והלחות רבות הטובר על הכלל לו על הפרט · ותמיד
לף שמקדים התפלה לגרה עכ"ז בחוהו עת הוא עומד בלרה
היבנה ומלד לריך להתלמד בתפלה לבטל המחשבות זרות
המבלבלים לת הלדם ופחד מלהבא ודאגת מעבר יסובו על
לבב הלדם לבלבל ולטרוף לת נפש התפלה · ויש להסביר זלת
טפ"י מבל שהנה הנהוג בין העשיים וגידי עם שמחזיקים
חללם רופא תמיד ומוהנים לו שכירות · והרופא נכנס תמיד
לבקר חולם ולשמרם מכל נגע ומחלה וכשיחלה ח' מב"ד ימהר
הרופא ליקר סמים המועילים להסיר חום"י המחלה לבל
תשלוט בגוו · לך המון העם שם חיים דורשים לת הרופא
בעת בריחותם רק בחלותם וחולים שגברה המחלה עד שמוכרח
לשכב במטה לז יקרא להרופא שימלא לו מזור והרופה · ולזאת
לא ימלא הרופא חון לו להחיים רפואתו בנקל · כי יצטרך
לעמוד על עניו המחלה ושרשה מליות שבה נעשה שם מליות
וחוש שם מבחר סיבה לחר לפיהן יקבל במחזי רעיונו
לליה סמים לתת לו · לבל טוד רעה חולה לחר יתחדש לחל
החולה מחלות רעות בכל עת · ושלש עמדו על שורש המחלה
הזאת יהרלה לעיניו מחלה לחרת לחר יבלבל גם לת הרופא
לך לפעמים יודע לו טי"ש בנקל שורש מחסורי הגוף · כן יש

לדיקים המתפללים תמיד בכל לב ומקדימים תפלה לגרה שם
כעשירים לחר הרופא מבקשים תמיד ושומעם מכל מחלה ·
לך רוב לנשים בהיותם בלויס ומקטים לינם חשים להתפלל
בכל לב כ"ש בבוא עליהם ח"ו לליה לרה · לז יתמהו להתפלל
בכוונ · לבל מה יעשו לם עוד ח"ו ילחו לרה לחרת קרובה
ממשמעם לבוא · לחר זלת יבלבל רעיוניו לגמרי · כי פחד
מהלרה הקרובה עם הדאגה מעבר הבלים כל' ירעישו
רעיוני הלדם ויבלבלו תפלתו לגמרי ח"ו · לך לעומת זה יש
מעלה שגשבר לב הלדם בקרבו ויבוש לה' וירפא · וזהו עניו
שבריש ותרועה גומתי גנת וילולי יליל דאגתה הוא על
שמועה רעה ח"ו כמ"ש על מה לחתה נלחמת ותחרת על שמועה
כי בחה · וילולי הוא על הטבר · שבוכים על המלוקות העברו
ודומגים מלהבא ונלחמים ע"ז · — והנה הלים לחר הוסר
ח"ו ביסורין ומכלובות · יש לו להוסר ולבוב מדרכו הרעה
ולל ידמה בנפשו כי הם יסורין של לחבה · כי הלא התנאי
בהם הוא שלין בהם ביטול הורה · ובזה לא יוכל בוס לים
להתהלל · ובדור עני כזה שמך ערכנו לין להלות ביסורין של
לחבה · ולף דבעי לקבלינהו בשמחה מ"מ לא לעניו זה יקבלם
בשמחה עד שלא ישים לבו לבוב לה' · משל למי שרגיל בין
מיודעיו ורעיו לטרוף זה ט"ז על רלשו דרך שחוק וידידות ·
ופ"ח טרף לו לחביו על רלשו ברלשו לותו מתעסק בדבר
שלינו לפי כבודו לעוללו לעזוב מעשיו · והוא חשב שה'
מרעיו טרף לו על רלשו דרך שחוק ולא שם לבו · ולמרו לו
העומדים שלנו לל תחשוב כי הוא דרך שחוק וחבה מידידיך
כ"ח לחביך קרח לך לעורר שתעזוב מעשיך שלחה עושה כעת
דבר שלא יפל בעיניו · כן העניו הלדם המוסב שהוא יסורין
של לחבה חבל בלמה קולחים לו שיתעורר בהשובה ע"כ יש
לו להתבונן ולחפש דרכיו ולחקור ולבוב עד ס' · ויעולה
עזרתו מקדם ·

(טו) **והנה** כל הפלותינו הם מהשפה ולחוץ ולבנו בל
עמנו בעת התפלה · ויש לפרש בברכות פ' חין
עומדין מיוש שחרב בתמ"ק ונעשלו שערי תפלה ונפסקה מחילת
ברזל בין יפרחל לחביהם שבשמים · רק שערי דמעה לא
נעשלו · שהוא ט"ד מ"ש הרמב"ם ז"ל של מ"ש בל הגבילים
לין רולים בתפקלני' המלילים כו' שת"ו שם במרום חין
שום מחבך ושתן לשחיל התפקלני' המלירים · רק הנוף
שחומר השבור הוא בעוכרן · והיא המבדלת ומחילת מלרלות
בחוך נוגה קדושתו יח' · כן העניו בדבר התפלה שלין שם
המחילה של ברזל · רק שבחומר הוא מעופ ומשוכה כמשוכת
חדק התחות המשתחות שבם מבדילים בין הלדם לחביו שבשמים
והיא המחילה של ברזל · וע"כ שערי דמעה לא נעשלו שבהיות
הלדם מהתמר בבכי לז נדעבו תחות החומר מלבו בחישון
חבך · ויתקהו מלבבו בל המבטיעים · ובזמן הזה שלין לנו לא
הורה ולא תפלה ולא עבודה ולא המקדש ולא שום עניו דבר
שבקדושה · חיך לא יזיל הלדם דמעה מעיניו ויטפו ויגרו
בנחל · לם לא היותו מסוקע בעיניי החומר לחבר לא ירגיש
בנפשו מחסורו · וכמאמר הכתוב לויבי בנפש יקיפו עלי ·
ע"כ ב"ז שלין מתעורר בבכי הוא סימן שחומריותיו עדן לחזו
בעבי גבי מגיני' והיא המחילה של ברזל המפסקת · לך
כשמתעורר בדמעה לז הוא סימן שהפשיט חומרו מעליו ·
ונפרך ג"כ החומת ברזל · והנה כ' בספרי מוסר שבעת
שמתפלל כדם הוא מעלה עם התפלה כל התפלות שלו
שהיו בלא כוונ · ועפ"ז יש לפרש מאמר בירושלמי (פ' הי'
קורא סוף הלכה ד') מ"ר חייא רבה מיומא לא לכוניו זמנא
חדא בעי לכוין לתניא מלן עייל קמי מלכא בריתא חלקפתא
לו ריש גלוחא שמואל לחר לחא מניתי לפרושים ר' בון לחר לחא
מני דמוסי' · ויש להבין מ"ש החמוריים הקדושים שלא כוונו
בתפלה · וגם כשרלו לכוין לא יכלו · ויתכן שהחלו לכוין בכוונ הקבלה
ונשתקעו בחקירת עניו מעניני הקבלה עד שקרלתו מחמת זה
הסכון בכוונת התפלה · חולם עפ"י דרש י"ל לכוונ בעי ·
ובגלוי מתפלה דברי בני החמוריים החחרונים דזוטרן מלייהו
שבילורם נגין בקילור בלי תריכות דבריה · וסליק עניה לאלהה

בתם

במה שצריך לעיל. דהנה מלמד הזוהר ידוע כל פקודת דלא לחשבינן בדחילו ורחימו ליה לה גדפין ולא פרחה לעילא. וע' בנפש החיים להגאון מוהר"ח דוהלחזין דשכ"ז כשרה המלוה דעוף שנשברו לגפיו כשר. אבל בלחמת לוין זה צריך כ"ת שים בגפיו רק שנשברו רחוק מהריאה המשמעת קול. דהיינו שהמליח והחפלה היתה כולה בכוונה ובדחילו ורחימו רק שבחמלטע נפסקה והוה ע"ד שכתבתי לעיל (בהח הב' מהסיכול) בשם מהבה ליון דכל שפסולו בקדם לא יכל דהיינו שמתחלה היו' בקדם ועמד להתפלל בכוונה רק דחח"כ נתבלבל ונטרד בחיזה מחשבה הפלתו לא הרד. אבל כל שלין פסולו בקדם שטרם עמדו להתפלל כגון הוא מוטרד. וכנגם בדחשים התפלה בדעה טרודה. ובזה עלה ירד. וח"כ התפלה שהיתה מתחלה בלא כוונה ובלא דחילו ורחימו הו"ל כתפלות שלא הוחחלו כנפיו ליגדל דחסור משום שקר (כמ"ש הג"ח בשם ח"ז פ"ק דביומא והביחותו הש"ך והט"ז יו"ד רסי' ט"ו). וזהו שמ"ש התפרוחים כלומר שחשב לוין לריך לכוין בהפלה ועפ"י מ"ש הספרים שלח מכוין החדש בחפלתו היטב יכוין להעלות כל התפלות שהתפלל מקודם בלא כוונה ולא עלו למעלה שיעלו בחפלה זו. וחשב ומנה וספר כמה תפלות עברו בלא כוונה שלריך להעלותם בתפלה זו שמכוין בה. וכמ"ש מיומח לא תכוינו יומח חד בעי לכוין ומנה כל התפלות שעברו עד כה בלא כוונה. ובזה התעורר בכוונה עלומה לחמר שכמה ים להעלים כח התפלה זו שבכוונה שחוכל להמשיך עמה חבילות של תפלות שלא בכוונה. וזהו שמנה התפרוחים (שלא נפחחו עיניהם) ולא גדלו כנפיהם דהיינו התפלות שלא היו יכולים לפרוח עד כה. ולזה להעלותם עמה ולעשות להם כנפים שיעופו למעלה. ול' בון מנה דמוסי' שהוא המשיל התפלות שבלא כוונה לדמוסי' הייטו לבניס המסודרות לבנין שגם התפלות שלא בכוונה הם כחבן וחומר בלי רוח חיים. כי תפלה בלא כוונה היא כגוף בלא נשמה. והיא מדרגה פחותה מחשב המשיל שמואל שהוא דימה התפלה לדבר שים בו רוח חיים רק שחינה בעלת כנפים לעוף רומה. ול' בון דימה תפלותיו שלא בכוונה לדבר שלין בו רוח חיים כחבני בנין שלריך לח רב להעלותם. וזהו שעשו בזה התעורות להעלים כח הכוונה ולהתעודד בכוונה עלומה למען הרבה חיל להטיב לכל התפלות שיעלו עמה בעלותה שמי רומה:

(טז) **ועתה** נגלה דברי ר' חייח רבה שביומלמי שחמר שחשב מאן טייל קמי מלכא ברישא. והנה לכחורה קשה מאי מספקא לי' בזה הא בשבועות פ"ק (דף ו' ע"ב) חמרי' דחלקפתה הוא גדול מרים גלוחה וריש גלוחה הוא היפרכו ד לקפתה. וקשה ח"כ חיזה שבירא חיכא דרים גלוחה ייעול ברישא. ויחכן דהספק חללו הוא לפני המלך ס' לבחות מי יכנס רחמון לדין. דם ס חיחא בר"ה ישרחל וחומות ישרחל נכנסים החלה לדין חבע"ח משום דלחו חורה חרעא דליקו חברחי. וחבע"ח מקמי דליפות חרון חף (ח' ע"ב) וט' בזכרון יוסף להגאון מו"ה יוסף שטיינהרט שמפרש דטעם ד' דלחו חורה חרעא כו' הוא בחופן שעושין לולגו של מקוש. וטעם הב' מקמי דליפות כו' הוא בחופן שחין עושין לולגו של מקוש דבייך לחום לחרון חף ופי' שם בזה חם כבניס רחמנו כו' ושם כעבדים עיניהם כו' דהיינו חם כבניס שעושין לולגו ס"מ רחמנו כו' ושם כעבדים שחין חנו עושין רגש"מ. עיניהם לך הלויות עד שיחנגו ויוליח כחור משפטנו. דהיינו שעיניהם מיחלות שיקדים למהר הומ"י משפטנו טרם יבח לפניו משפט הלחומים מקמי דליפות הרון חף. ובדרוש ח' הקשיתי מלי דייך בקשה זחת שיגמור הומ"י משפטנו. בחופן שחין רגש"מ. כי הלא בימוים ג"כ חין נגמר דינם כ"ח עד יוה"כ ואיך ייעידו בחין עושים רגש"מ שיגמור משפטם הומ"י לעוב קודם הבימוים. והילחי דבלמת חרון חף שם: החומות לח יירע ליסרחל. ומדרכה חיהח שבשבוע שנגד הלחומים נחבבים לגדיקים הוא זכות וסנגורי' עליהם בשבועים גגדם. חך זכות זה חינה כ"ח מעשה מדת הרחמים. חבל מדת הדין למרי' תחמר להקיף להייב גם יסרחל בשים קלף של החומות. וכמ"ש מקמי דליפות חרון חף. לבל יכנסו יסרחל ח"ו בלחלזון החרון חף והקלף שעל החומות וכן מ"ש בברכות ובע"ג וכמה זשמו רגע כו' בשעה שמלכי מזרח כו' משחחוים לשמם. הוא ג"כ מלד מדת הדין שמגבר חז לקטרג. חבל מדת הרחמים חדרבה הזכם בשבור זה. ולזחת חין ההקפד כ"ח בר"ה שחז הוא הגבורת מדת הדין וכמ"ש בהחלה במחשבה גברת השולם במדת הדין וחח"כ כשרחה הקב"ה שחין השולם מחקיים ביהף הקב"ה מדת הרחמים עם מדת הדין. וכן בכל יום ר"ה שהוא רחמון לימי הבריחה כמ"ש זה היום תחלת מעשיך ג"כ נחגבר מדת הדין. וחח"כ מהחף הקב"ה מדת הרחמים וכמ"ש המקובלים שביום רחמון הוא דיגח קבי' וחח"כ נעשה דיגח רפי' ומחרפה מעט מעט מדת הדין ומדת הרחמים נחרבה עד שביום העשירי יום יוה"כ נעשה כולו רחמים. וע"כ רק בר"ה ההקפד שיהיו ישרחל נכנסים החלה מקמי דליפות ח"ח בשחין טופן רגש"מ לבל יבואו בעת הח"ח ויוגמר ח"ו דינם לרע. ע"כ מבקשים רק ביום זה שיוליח מהרה כחור משפטנו. וז"ש היום הרת עולם ויש לחום למדת הדין הקשה ע"כ מבקשים חם כבניס כו'. וכ' חייח נסחפק חם זה שישרחל נכנסים החלה הוא דוקח נגד שחר חומות חבל לח נגד החומה שיושבת ישרחל חחתי' ומשחעבדת החת ידה. שחין שייך שני הטעמים. טעם לחו חוכח מרעח חין שייך נגד החומה שהם נהוים החת ידה. ונידון החומה תחלה. וכן טעם הב' מקמי דליפות ח"ח י"ל דחיינו שייך. כי הלא ים לנו החגלות רלונו לעשות רלונך רק שחור שבעיסה וכו' מעכב. ושם יותחל החשבון מהשוחות חז לח יהי' בהחלחות החגלות של ידם שהם מוגעות לחחגו חחרי שהם בחו ג"כ מסיבת פשעינו וחטחחינו. ולח יחשבו להחגלות. חך חם יותחל החשבון מהחלוקות והחלחות חשר יעברו רחשינו. לח יהיו החטחים נחשבים כלל. כי הם בחו מחמת הגלות. וכ"ח הוא גורם לשב' החטחים גורמים הרעות. והרעות והגלות גורמים החטחים. וזהו שפירשו חל תזכר לנו עוות רחשונים היינו שלח יתחיל לחשוב מהעוות. ויהיו החלחות מסובבים מהחטחים. כ"ח מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מחד שיתחיל מדלותנו וסבלותנו. ויהיו החטחים מסובבים מהדלות והגלות. וח"כ בימי ר' חייח רבה שהי' חז שע"י מפריעה מלעשות רלון קונם יש מעלה שהכנים החומה המשעבדת לחטונה שעל ידם יהי' החגלות ליסרחל על כל חטחיהם. ומין שייך מקמי דליפות ח"ח. חו דלמח דמ"מ בחשר שכל טיקר נשיחת פניס ליסרחל לקבלם בחטונה הוא בעבור שמדקדקין לכנסם בחיוב מלוה חף במקום שיכולין להפטר וכמו שהלרכתי לעיל. ובעיון ריחחת דחיינו בחחוחת פ' החלחה דעשרין חעשה היינו מה שעושה על קי למפטר נפשי'. ח"כ כיון שמניע עבור זה טוב לח יחשב לזכות חם היינו מחפש לוחן להפטר מחלוה שיהיו רחוים לגשיחת פניס. ע"כ גם בחופן זה יש לחום למקמי דליפות ח"ח שלח יהי' נקרח עידן ריחחת ולח יקובל התוכחם ח"ו. וזה שפחפק ר' חייח חם חלקפתה שהוא מוסל על החומה רומי שהיו ישרחל תחת ידם נכנס החלה חו ריש גלוחה שהיח מישרחל נכנס החלה. והי' ספיקותו לפני הטעמים הנ"ל כנ"ל. — חולם כהיוס שהממשלה הטהה חסדה עלינו חבל חין מפריע ומעכיב בדבר הטוב לדם והוקי החמינם. ולח נשמע קול סוטן בעינינו החורה והמלוה. שהם שייך שפיר מקמי דליפות ח"ח. שבשוחם החלה לדין יהי' קטרוג של ד"י ח"ו מחרי שחין מניע למעשי המלוה. וחין לכם סוס החגלות בלחי חם דוחק הפרנסה מוגעת. ע"כ טוב ישרחל שיהיו גדונין החלה ללח ליפות עלייהו ח"ח טי"ז שבלחי מגיעה מדת הרחמים בעבודת ה':

(יז) **עוד** יחכן לומר בדעת ר' חייח שגם שפק מאן טייל ברישא. שפחב"ל בגם הגדון יוסף דסיכי שחין טוסים רלג"ם הוי' בטעם מבוש מקמי דליפות כו' ובטעם זה חין

שייך בחומת רומי כמשנה"ת בזמן כ' חייא רבה דאדרבה יסי' יי"ז ההגלות כנ"ל אך טעמא דלאו חורבא הוא יתכן שפיר מטום דגידון ע"ם סופו דכל תפלותיו רומס הם על הגלות וגם כשיקיבל תפלתו לגלות זכות יסי' נחשבים כעומדים ע"מ ומעתה כמו כעומדין ע"מ . גם כאלו כשגמו יפעת בגלות . ויש לנו כחשיבות לסיום טומד לאלו חורבא הוא חורבא ונסי' גידונין ע"ם סיפו . כמ"ל לעניו שנחשבים כרגיש בעבור זה שבטופן הם יקיבל תפלתו נסי' כרגיש וסיפוש וכש רגיש נגיע כאן כנ"ל וגידונין ע"ם סופו . כן לעניו זה י"ל דגידונין ע"ם סופן הו דלמא דגדונין כדכשנה"ת . וכשנה"ת לגלקפנה חשיב יותר . ופיך לו למיטל בריעה :

והנה כבר אמרתי בעניו זה דגידון ע"ם סופן . אלו מגודרים בממ"פ גדר מזה וגדר מזה . דשכח כל קבלת חשיבתו הוא לך בכדי רגע ולימים לחדיש שב כאדם במרוצת חולאו ולא יסור ממנה . כ' הספרים דמ"מ לא יפול לב כאדם מזה שמ"מ כאדם גידון בחשב הוא שם ומאחר שבעת החפלה ועת עמדו בבכ"נ הוא מקבל ע"ע לשוב ואין בדעתו לשוב עיד לכסלה . לף שלפני כ' גלוי שיטוב להרגלו אח"כ . עכ"ז הוא דהו בחשב הוא שם כמ"ש נבי יפעתאל . וכיון דגידון בחשב הוא שם ולא ע"ם סיפו . אין אלו יכולים להחשיב ח"ע כלשון כ"ל דיעלו כימידים כיון שאין גידון ע"ם סופו . ואין בטוח שיקיבל בגז"ד . לף מליעו כ"ג שם ברחמיו הוא דן ע"ם סופו לחלאין לבקל ולא להחמיר לזכות . ולשופש לא יביע על מה שיסי' אח"כ . כמו שמליעו בילחת מליים שזכות קבלת בחורה שיסי' בשופש עמדם לכם ושופש מעשה שטגל לא כוחכר לכם . וכאמרם בשדרש ע"פ רחה רחיתי כו' אחה רוחה רחי' אחת ואני רוחה שחי רחיות אחן חורה ומעשה שטגל . וכן אמרו שם וילך אלהים אח בני ישראל רחה שחחידין לומר אלא אלהיך ישראל וידע אלהים ידע שחחידין לבקדים בשיני נעשה נשמע ; ושיעו שראה מעשה שטגל אבל לא ידע שעשה עלמו כאלו לא ידע רק מעשה שיני שזה אמר וידע אלהים :

ויתכן שזה שכיון בכך בלשה שפוקה שאליהים אמרו שם בשמת קדשים מועלין בו . לשחום בשרכות שם

ושמעילה י"ב ושיומא נ"ט ע"ב שקבו אמאי מועלין בשדם כה אמרי' כוא לפני שפרש כלאחר שפרש אחין מועלין בו . ותירלו לשיעו דוקא לאחר שאיטה דאזי לשפרש ולא בשוד שכוא מי ע"ם . ולפי הנ"ל שכאשנו דשבאת שכוא אולש כו"ל כשעל אום ושפשומ"ק שאין בו מעילה וכל שאיוב בדם שקוש כוא מטום דגידון ע"ם סיפו שעתיד להחרפאות . ואקשה ח"ב יסי' גידון ע"ם סופו שאחר שאיטה שאח"כ לא יסי' בו דין מעילה כלל . וע"ב לומר דהפסי' ע"ם סיפו לשאיר ולא לשקל כ"ג י"ל דשקב"ה חופש מדם טובש לשקל ולא להאמיר . ויש לשפביר דין שמקיז דם הנ"ל אם גידון ע"ם סופו לאלאין דשיעו אחי לאי דיינין ע"ם סופו כמו סיסי' אי וגרשע אח"כ . כן דינו כעת ובש דינו לסיום כאם ולא בע"מ . אבל אין גידון ע"ם סופו כמו סיסי' אחר שאיטה דאיעו במעמד ומלב כאשר עשה שאפרד חיוהו ממנו . כן בעניו שאפלה בעת שאדבקו עם ס' גידון ע"ם סופו כסיסי' בלוחו מעמד כך להדבק בירלאת ס' . אבל לא בלופן שיפיד מעבודת ס' בלא יסי' בלוחו מעמד כאשר עשה בזה אין גידון ע"ם סופו . ורק כסיסי' אי אין שנפני כאשר עשה הוא גידון ע"ם סופו כאשר שב ורפא לו — . וזהו שנשאפק ר' חייא אי גידון ע"ם סופו ויגראל נכנסין אחלב דשייך לאו אורח ארעא הו' כאלו סר מעליהם שול האומה שמעבד שם כאשר סיו נעניש בשאפלה ונאבדאו ממכלוכם בעניני כנוף ונשפש . ונאלו עומים רש"מ . אז אחין גידונין ע"ם סופו מפיש שהם גדורים בממ"פ . וכן לעשה כשני י"ל שנשאפק לשנה טעם שבאומה השמעבדה י"ל דשאומה אכנה אחלה לאמן יסי' לשיגראל כבאים אחריהם שאגלות טובש על פשעם ואטאהם כי רבה . אין זה כ"א בשאיגם שבים בחמה ובלבב שלם . אבל אם שהם בחמה ובחמים לבל יבובו לכסלה עוד אינם לריכים עוד להאגלות קושי השעבוד ואין צורך להכניסם אלקפנה ברישא . או אולי לא יחזיקו במעוז שחשובם כדם ים צורך להכניסם אלקפנה ברישא . זכו אשר אמרתי מה שיאכן לכונם שני' בדברי המאמרים שבירושלמי שנ"ל . וכ' יאן שיקובל אפלאתו ויאזין שועאתו לאלאנו מכל לרש ומכל שיבה ואלאה . ויגשלו לעיון עירו ברוש ושמאת עולם על ראשם אמן שלה :

קול יחולל יעלות

יעלי סלע

שלשה דרושים מחיבור וקישור יע"ל קנ"ם כימני הלכות שהלכה בבולן כאביי נגד רבא · וכבר קשרם יחד הגאון בעל דורש לציון · רק ששם הולך הקישור באופן שהל' הוא לחי העומד מאליו · ולשיטת התוס' הל' הוא לידה הסותרת בזיבה שבנדה · ולא יתכן לשיטת התוס' הקישור שארג הגאון הנ"ל · ואנכי בעניי עשיתי סמוכין ע"פ האופן שהל' הוא לידה כו' כשיטת התוס' · ובעבור זה הוכרחתי לברוא דרך חדש בכולם · וארגתי עבותות החיבור וקישור כולם יחד במעדנות הענינים אשר ארגו מזימותי בעז"ה · והצגתי גם דברי הדרוש שהגדתי בהענין · בכל עת כפי הנאות להזמן · ועניני הפלפול נלוה עמם · עם פתיחתם כיום צאתה מבטן מזימותי לעיני העם :

בעז"ה פתיחה

הנה ים לחקור על המהנות דרך הדרוש המהוג עתה · מאחר לפניש מימי קדם קדמתה · שלא היה מנהג הדורש למהול לחזה מעל לו המקירה בתוך הדרוש · ועתה לף כי לא שנוח הוא המעל לו המקירה בעיני המון עכ"ז דרך הסלולה לרבים היושבים על מדין בכל עיר ועיר בעתים הללו · לערב דרוש בפלפול ופלפול בדרוש כ"ף כפי כחו · לאחר עניין הפלפול בחמת לחזו שוה לכל נפש · ודרך המעלים והחקירות רחקו מעל גבולם · החם נאמר שגדלו ורמו ערך המוחות של המומחים לו הדורשים שבעתה מאחר הי' מאז ומקדם · והם בעלי הורה יותר · שזה לא יהכן · כי אם הרחשונים כמלאכים המו כנ"ף כו' ע' שבת (קי"ב ע"ב) · וכל דור הבא לחחרונה נגרע ערכו מאחר לפניו והולכם כחותו הנופני והנפשי · ולף כי בידיעות ים בכל דור ניספות לאחר מאלו לגמי העומד ע"ג ענק ברוחה יותר · גם בזה נאמר הגאון מיסר"י מליסא בהקדמתו לס' חוות דעת שזה טוב אם הגמ הוא חוב הרחות · אבל אם הגמ הוא חומת ועור ולפרוח שלא נפתחו עיניו · מה יועיל מה שהוא ע"ג הענק · לף גם אם הגמ עיניו יפות אין זה כ"ף בידיעה אלא בכל ענין פ"י הקדמות הרחשונות שהם לאדני כל בנין המוסכלות · אבל לא שנאמר שהמוחות עתה טובים יותר ומוכשרים לקבל פלפול יותר מהרחשונים ובפרט כי ידוע ונהבדר כי מתי מעט הם המבינים על הסכלת הפלפול · ולמה נגלח דגל הפלפול בין העם בתוך הדרוש · אחר רבים הם אחר לא ידעו דרכם וכמדבר בלעז בעיניהם הדורש בעת ההיא · — לף לאחר עיני רלו שורש המוהב הזה כי לסגולה מיוחי דברי הדורש נכמעים נדרש שהדורש בעלמו יהיה יגיעו פנים ומולף הן אז יפיק רלון מהם להטות אזנם ולהסכת שמע דבריו · ויש לפרש בזה הפסוק מוכיח לחש לחברי הן ימלח ממחליק לשון (משלי כ"ח כ"ג) שלפי הפרשנים מוכיח אחש לחברי פי' לאח"כ ימלח הן יותר ממחליק לשון מי שאוהב לרעהו ומחליק לו לשון · והנה לופן כזה לא מלינו בקרא מיוחי נקוד לחברי בפתח · ויהיה פי' לאח"כ · וע' בדרוש ח' שם' אהבת ניון שפי' לחברי לאחר טובתי הקב"ה שמיוסר האדם אז מועיל הוכחת המוכיח שלבבו כבר רכה ומעט לחריס ימסו לבבו כדונג · אבל דחוק הוא שא"כ הו"ל הפסוק מלאחר הקב"ה והלא שלמה הע"ה הניד זאת · ובע"ד נלאה לפרש לחברי בפתח כמו בכ"מ לחברי בליעי ופי' לחברי בחן ימלח האדם ומוכיח בעיני העם אז תוכחתו יותר פועלת ממחליק לשון מאחר מוכיח שהדרש בלשון חלקלקות — והם ירגיש המניד ומשמיע דבריו להעם בים בלבם חיזה תלונה עליו לאחר הפריע שמע דבריו · עליו להסיר המלונה ולהוליח מלבם כפי מה שבכחו · ובן אם יחוש פן טופלים עליו חיזה אחרון לאחר בעבור זה לא יחת חן בעיניהם ולא יקובלו דבריו בעיני העם עבור זה · עליו נהרחות שלעולם יחשדוהו במה שאין בו · וכדאיתא בילקוט ע"פ לאחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר כ' · שאמר זאת לבד יאמרו שבבר זקן הוא וחינו יודע מה מדבר אחינו יודע בעיב העולם · ע"כ לאמר לאחד עשר יום כו' · ובאחרתי להסביר זאת חיזה דבר חכמה הרחה בזה · והוא כי כיוס נמדד הדרך בחבל ובעולחן ס' רחס קו המיסור של הארץ וע"י מחזה הספלקטיווח · שנמדלה הדבר ומקרבת דבר הרחוק להלינו נגד עיניו · ומלפנים כשלא היו עדן כלים הללו כי' נמדד ע"י מהלך אדם · ונאמר שזה המקום והעיר הוא רחוק עשרה ימים או עשרים יום · ומשם אחי' במדבר ולא היה דרך כבושה שם · גם לא הלכו כלל בחותו הדרך כי לא הלכו דרך הר שעיר רק דרך הר החמורי · שזה הרחה משע"ה חכמתו הגדולה לשער בחכמת המדידה במקום שלא הלך בדגליו ולא היה שם דרך כבושה כ"א ע"פ השערה בחכמת לאמר שאם היו הולכים על זה הדרך היה לאחד עשר יום · כי הם לא הלכו כן · כי מחלרות נסעו למדבר פארן והוא בקדש ברנע וכ"ש בפ' דברים ונבא עד קדש ברנע ואחמרו שלאחה לנעשים לפניהם · וכ"ש בפ' שלח ויבאו אל משה ואל אהרן גו' מדבר פארן קדשה · ובמ"ב מסעות לא מלינו לא מדבר פארן ולא קדש אחר כ"ף לבסוף מדבר אן היה קדש · והם הלכו בסביבות הר שעיר כמ"ש ונסב אח הר שעיר ימים רבים · ולא הלכו דרך הר שעיר · ואמר להם משה שאם היו בחים מתחלה דרך הר שעיר היו בחים לקדש ברנע כי"ח יום · ויש בזה השכלה ע"פ הכמה מדידה בדרך השערה · ובזה יש לייסב מה שהקשה רש"י הלא הפל ולבן לא מלינו בקרא בין המסעות · שבאמת אין זה דרך המסעות שהלכו · כ"א לאמר משה שאם היו הולכים בזה החופן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין הפל ולבן וחלרות ודי זהב כי' לאחד עשר יום מחורב כו' ולא שהלכו

ט"ז הדרך · רק אם היו הולכים על הלוז המקומות · ט"כ אין לחפש ולמלוז המסטות והמקומות שחשב בין המסטות שנסטו · והרואה בזה רב כמו בשארי חכמות גם כן למען יטו העם לחזק יותר לדברי מוסרו · ולא להתהלל בשטלותיו חס · כי הלא ה' עניו מכל האדם · רק להועלת הענין נדרש שלא יטפלו עליו לזה הסרון · ויהיה על ידי זה מנוצל לענין קבלת דברי תוכחתו :

בן הענין הזה · מלפנים היו הרבנים מלחים כרסם בש"ס ופוסקים וכל רז לא נגם להם · הן בפשטות כל הסוגיות לעומקם להלכה · הן בעיני קבלה וסוד דברי חלהים חיים · והגו בתוה"ק יומם ולילה · ולא היה להעם מה לטפול עליהם לזה הסרון ודופי · רק היו העודים בעיני העם לזה יודעים כ"ב בעיני העולם והוייתן במסחור וכ"ד מעיני העולם · ומזה להם יד בהכמה לחרת · זולת בש"ס ופוסקים · ובזה התואר התרום העם ובפשוט ככה · ע"כ להוליח מלב העם · ולמען יבאו הן בעיני העם שיהיו דברי דרושיהם לזה מקבלים יותר · ועיניים על הזן שומעיהם · ונהנו בתוך דרושיהם לזה מקילות מהויות העולם ע"פ דרך מסחור · גם חקירות מהכמות הטבעיים ושארי חכמות · למען ידעו העם ויבינו כי לא נעבר הוא מדעת שארי עניניס · וגם בהויות העולם ושארי חכמות מבלה ידו · עולם כהיום הזן הרבנים חעודים שלא יהיו יודעים בלורת מטבע ובהויות העולם · כי אם טרודים בעסקי העולם יותר מבעסקי תורה · כאשר הועמם עליהם עול לרבי ליבור כפי הנהוג עתה בעתים הללו להטיל על הרבנים שבכל עיר עסקי הקהל ולרכיהם עד כי לא נשאר להם מועד להגיון תורה · ע"כ לא ידברו עתה על רבניהם ושופטיהם שלא ידעו בעיני העולם · כ"א זאת יגידו עתה וידברו שאינם לומדים כלל ואין רעיונותיהם שקועים בהגיון תורה · אף שהסיבה היא מעורבת לרכיהם שהעמיסו עליהם · ע"כ יהללהו עליהם העם על מה שאינם לומדים באין להם פנאי לזה · ופן שכוח יבכחו את כל מה שלמדו · [ואמרתי בדרך הלצה העם למה אין חותמין רבני זמנינו "הקטן" כמו מלפנים · באשר שהעולם מליצים כי רב אין לנרפו למען שהוא קטן ואין ספר בידו · ע"כ מלפנים שהי' הספר תמיד עמם כרוכה ושמורה לא היו יכולים לכנות עלמם בשם "קטן" · לך עתה שאין ספר בידם יכולים לחתום "הקטן" פן לא יגרפום למען · ומ"ו לא לשפוך בוז על רבניט זולתי לאמרתי · כ"א ע"פ דרך מוסר לאמרתי לנפשי זאת] · ובשבור זה יתבן שלא יהיו דברי תוכחתו מתקבלים ונשמעים · בשבור הסרון שהעולם עליו שאינם הלמודו · ע"כ הנהוג עתה למהול דברי פלפול וחד"ת בתוך הדרוש להרחות כי עדן ידיו רב לו לפלפל בתורה וככאו אז כן כאו גם עתה אף שהרבנות טודרה ימוד ספר · למען ליהן מן להדרוש ולהליק מן בשפתי הדוש · כי מן הדרוש הלוי ולחוז בתן הדורש · וגם העם מוחה לשתה מזה · כאשר מלפנים ג"כ לא עלה הסכלה המשל או החקיחה לבד נשאר מן בעיניהם · כי אם גם זאת מה שהשכלה כזו יולה מפי רבם (אשר חשבותו לאיש שחיו בקי בחויות העולם ותקירת שארי עניניס) ערבה לאזנם ומה לשתה מזה ברוחים השלמת רבם בלי הסרון אשר חשבו עליו · כן נחה עתה לשתה העם אף שאינם יודעים ובבדה לזנם משמוע ותבין דברי הפלפול עכ"ו תגלגה לפשם וסר לאנם וחשבם פן שכח רבם תורתו · ברחותם כי עדן ידיו רב לו לפלפל ולחדש · ובשבור זה לא תכבד על העם לסבול להמתין בכל עת הגדת הפלפול לשמוע הדרוש בשתערב בין עניני הפלפול או יולה אחר הפלפול · כי נחה יגחתו מזה שעדן רבם ימלה חון לו בחידושי תורה ע"ד פלפול · ולא שכח מה שלמד · זהו מה שרחיתי ליתן טעם על המנהג · ע"כ לא שניתי מדרך הגהוג · ואגיע בעז"ה עניין פלפול בחיבור יעל קנ"ש להמבינים ומשכילים בעם וגם להמשון אחז חלקם בדרך דרוש כדרכי מאז להגיד פלפול מקודש ואח"כ לסיים בדרך דרוש · וכמו שפי' הרב הגאון רחיד"א פסוק החזינה עמי הורתי שיגו חדושי תורה · הנו לזנכם לאמרי פי · ופי' שבשמוע הלומדים ויקבלו מנחם בפלפול עי"ז יבו גם העם לזנם לדברי הדרוש ברחות עיני השמון כי נמלאו לומדים בעת הדרוש ושומעים · ויתבן שגם זה הוא טעם הנחת הפלפול למען להמשיך גם הלומדים שיבאו לשמוע · ועל ידי זה תקובל הדרוש והתוכחה יותר על לב כל חנבי השמון :

בע"ה דרוש לשבת הגדול

(ל) **הנה** בענין יט"ל קנ"ש דפסקינן כאבוי כבר כתרינן בזה בגאון בעל דורש לציון בדרושיו לאבר הענינים יחד · ובאה לבאות בענין זה בתופן אחר אין נאות · כי לא בעיני קוביות ותירוצים בדרכים לכלבה למעשה אלא יש תופן אחר לתרץ בעוד אין להמנע מלומר בשאר שים גפ"מ לדיעת · ענין מיבור וקיבור חיזה מאחר מחלקים נפרדים שאינם כ"א פרפרואות לחכמה אין שייך לחדש בדבר בשגעבה שקשר בתופן אחר · לך לשאר שכל דברי הדורש לציון שאינם נאמרים ונדברים כ"א לפרש"י דלמ"ד של יט"ל הוא לאי שעומד מחליו · אבל לר"ח דכל של יט"ל הוא לידה שאין טולים במנין ז"נ של זיבה או טולה (כמ"ש התוס' קדושין כ"ב ט"א ע"ש) כל דבריו אינם טולים ולא כזכיר דין לידה הל"ל לכביהה בכלל הקיבור · ע"כ אמרתי לברוא דרך אחר בתופן שיעלה מיבור וקיבור הענינים עם דין לידה אינם סותרת ואינם עולה או טולה לפניני זה אחבי ורבא בנדה (ל"ז ע"א) :

דהנה הרמב"ם (פי"ח מה' עדות ה"ב) כ' דאם יש בהשאם ג"כ עם שכזאה אין העדים נפסלים דבענין הזאה למודה · וז"ל שם ואם בין בהשאם לכזאה · שהשאם בעדות עלמה זאת אומרת היש הדבר כזה וזאת אומרת לא כי' הדבר כזה כו' · הזאה בעדים עלמן · ואלו עדים שהזימום אינם יודעים אם נכי' הדבר אם לא כי' · כילד עדים שבאו ואמרו רואינו שזה הרג לא כנפש או גוף מגה מפלוני ביום פלוני כו' בעו שנים אחרים ואמרו ביום זה ובמקום פלוני כיינו עמהם

סי' ל"ח סוס"ק ח' · רק דקשה דע"כ הכי סמטרף לך לסיום גם כן אז בחומו מעמד וגומר סכי' סם דאל"כ הו"ל עדות מיוחדת · וא"כ הו"ל בהזמם סניכם מוכחים דהלה גם הב' כעיד אכי' סם והוה מסייע לזה העד שאומר רבעני · ולא מכחה לם כ"א שנאמר דמיירי שסמחרם רואה חותן וכוה רואה את סניכם ולרף לוהם ומחרם חימו כאן רק שבעדים חומרים כך שמחרם רואה חותם ולירף חותם :

[וראיתי במחנת מכרן שנבדרין (כ"ז ע"ח) שסקשה לרבא דס"ל עד אחד זומם מידום הוא · ניחוש דלמא יומת ע"פ ע"ה דדכתי' מיני' בפ"ק דמכות דעדות מיוחדת פסול וע"פ עד א' פי' עדות מיוחדת · ניחוש דכוחב בכחוב דלא כעי עדות מיוחדת כמו דדרים ר"ה בר"ם בזבחים (ס"ו ע"ח) גם יבדיל ה"ל להבדיל · ס"ל ניחוש בכה דלא כעי עדות מיוחדת דכו"ע דלריכת סמזימין נאמנין מכוח דהו"ל ב' וגד א' · אבל עדות סניכם מיוחדת כו"ל עדות אחי לאת יכול להזימה · סמזימין חיכם נאמנים · וקש"ל קרא דלף עדות סניכם מיוחדת כבר מכוח דעד זומם מידום הוא ואפי' גגד סניכם דכו"ל ביחד נאמנין וכו"ל ספיר עדות סאחה יכול להזימה · ואי' סם דרכת בחמת לא ס"ל דבעם ר"ה בר"ם כוא דא"ל להבדיל · ולא זה אמרתי דס"ל בעם ר"ה בר"ם מכוח דדרים א"ל להבדיל י"ל דס"ל כאבי' דעד זומם לאו מידום הוא ע"ם · ולכאו"ל אכתי אקשה לניחוש דקא"ל דלא בעינן עדות מיוחדת בכה"ג דפלוגי רבעני לכוח ואחר מלטרפין לזורגו · וס"ד דבעינן דוקא עדות מיוחדת שלא חפול בו בכחשה גגד סניכם בדבר שבזמה · ואפיר כו"ל עדות אחת יכול להזימה · אבל בשאין בעדות מיוחדת וסם סניכם ביחד כו"ל עדות אחי אחת יכול להזימה בלא שכחשה גגד סניכם קא"ל דלף בשאין בעדות מיוחדת וכו"ל מוכחשת ג"כ כו"ל עדות אחת יכול להזימה מכוח דלף סים בו בכחשה מ"מ אין שכחשה מבטלת הזמה ולא כדעת סרמב"ם · כן יש לומר דקרא קא"ל ככי ומאין לנו בעדות מיוחדת פסול ובכחשה מבטלת הזמה . וזה קשה גם לאבי' דלא ס"ל מידום כוא · — וי"ל ד סוב קושייתי עפא"ם בן במחבר דורש לעיין בסוף (ואביאנו לקמן בשמיך) דלמ"ד בעד זומם לאו מידום כוא ובסברא כוא כך לא מבעי' לי' קרא לעד שמשקר או שמשכר גיפא של עדות וע"כ בסרמב"ם דקא"ל קרא דבעינן הזמה לחודה בלא בכחשה וא"כ ליכא למימר חו דלא יומת אחי לזה דבכחשה חיכ מבטלת הזמה דבבר קא"ל קרא דבכחשה מבטלת הזמה . ע"כ ג"ח לומר דקרא דלא יומת ע"פ ע"ה אחת לזה דלא מבטל בכחשה לגזמה וע"כ אחת לזה דעדות מיוחדת פסול] :

(ב) **והנה** בגמון מסר"ם בן בגמון בסחבר דור"ל כ' ליישב קושית בגמון רחי"ת דלרבא דמידום כוא קרא לעטות בו סרס עד שחכחש גופא של עדות דבלח קרא לא כוא ידעינן דין הזמה דכולא מידום כוא · וכו"ח דגם בחומרים על סכורג עמנו סי' כו"ל מיזמים . אבל לאבי' דס"ל דלאו מידום כוא ומסברא פסולים המוזמים בחופן שמעידים המזימין על גופן של עדים עמנו סייחם . דכו"ל המוזמין אז פסולים · אבל במכחישים מ"ם כני מבני · א"כ מלי ח לעריך קרא לעטות בו סרס · וע"כ ס"ל לרמב"ם דאחי קרא דבעינן שלא יסיו בכחשה כלל עם הזמה רק הזמה לעדים לחוד · וא"כ כל דינו של סרמב"ם חינו כ"א לאבי' · וא"כ ל"ק מסא דרבא ורב יוסף לשפסר דרב יוסף לא ס"ל כאבי' כ"א כרבא בזה דאמר ע"ז מידום הוא וא"כ ליח לי' קרא דבעי הזמה בלא בכחשה כלל · וא"ם דקאמרי דיוייהו גם בחופן שבהזמה יסי' ג"כ בכחשה וכו"ל מ"מ עדות אחת יכול להזימה דבכחשה חיכ מבטלת הזמה לרבא ורב יוסף · ורמב"ם בכ' בכחשה מבטלת הזמה כוא לאחי לשפסר כאבי' דל"ח מידום כוא ואיח לי' קרא מיוחד לזה דבכחשה מבטלת הזמה וא"ם קושים בגמון רחי"ת [וע"ש בכ' ג"כ דלרבא ל"ק כלל מסא דאיכו ס"ל פלוגין דכורי' וא"כ לא לדידי' רבא ולא הו"א מוכחש בזה דאיך תפסי' דלא לדידי' רבא · ולא כולך לזה דלא רבא ודאי ס"ל מידום כוא ואיח לי' דין הרמב"ם · ויחכן מסום דלדיוא פסק הרמב"ם ומביא דין דרבעני דרבא · הולך לזה שייך

דין דרבא גם אאיבא דהרמב"ם דפסק כאבי' דלאו מידום כוא] · לך דברי חירולו לא יחכנו כ"א לשבירא בעור דלאבי' נאו מידום כוא בעד זומם אלא מסברא עדים המזימין פסולים מבוא דהמזימין מעידים על גופן של עדות והמוזמים חיכם נאמנין על עלמם · וע' עור בח"מ סי' ל"ח · ודלא כהב"מ פי"ח מה"ע דין י"ח שב' בדעת הרמב"ם דגם לאבי' מידום כוא — אבל לס"ת לא יחכן תירולי הב"ל :

ובענ"ד נראה לייישב דברי הרמב"ם מקושית הגאון ר' חיים יונה התומים גם אאיבא דעת הב"מ דגם הרמב"ם ס"ל מידום כוא בעד זומם · אך נעמוד גם להבין דעת רבא מפ"מ ס"ל דמידום הוא דיים לאון בה באחי אפי' אאו מיוחדת כמו דדרים ר"ה בר"ם בזבחים דס"ל בר"ה בשאי כיחות המכחישים זא"ז · דשניהם כשרים לעדות אאחת · והאחות הוא דנפסלים הרואמרים בהזמת דמיד הסברא שניהם כשרים לעדות · וא"ם לפ"ז מאי דס"ל לרבא מאחת זה בב"ק (ע"ב ע"ב) דעד זומם לא נפסל למפרע · מאום דכל פסולו מידום הוא אין לך בו אלא מעשה מידומו · אי דס"ל כרב אסדא דאאי כעדות פסולין לעדות אאחת והאחות הוא מה שהמזימים כשרים · ומ"מ אאר שהאחות הוא לקולא מה שנכשרים המזימים מ"מ לא יפלי' מיני' · וכבר דברו האום' בב"ק ובסנהדרין (כ"ז ע"ח) ומסקי דס"ל כר"ח · והנה בשבועות (דף מ"ז ע"ב) מצינו דס"ל לרבא כר"ח מדאמרינן אאיבא דרב אסדא דאלמנה ה' מהם לעדות אאחת על כ"ח · אך לפמ"ש התומים סי' ל"ג אין רחי' מהם · דהנה התומים מביא רחי' מזה לחכמי בריסק · ואבאר הדבר קאת · דהנה חכמי בריסק נסתפקו לומר דהא דפסקינן כר"ח בב' כיחות המכחישים דשניהם כשרים לעדות אאחת כ"ח בפ"ע ופסולין יחד לעדות אאחת דאד מיניהו ודאי פסול הייגו דוקא בב' כיחות · אבל בב' עדים המכחישי זא"ז וכ"ח לא הוכחש רק אא' נם להעיד אח"ל שניהם ביחד לא נפסלים · והט"ד חולק עליהם ומביא רחי' מהר"ן פ"ב דכחובות · ומביא התומים רחי' לחכמי בריסק מהגמ' שבועות הנ"ל דמקשה הגמ' לר"ח דאמר בהדי סהדי שקרי ל"ל · מהא דאמרינן גבי קידום סהדם א' לומר גבוה מהדם א' וא' לומר ב' בעלה עדות ומלטרפין לעדות אאחת ומשני רבא לעדות אאחת אל לאחת אדם · (והגה הא דמקשה הגמ' לרב אסדא מעד א' גגד א' ולא דחי דשאני ב' כחי עדים לר"ח דמוכחשים משנים · זה אין רחי' לי"ל לרב אסדא ודאי לא שנא כיון דמ"מ לדברי שניהם א' מהם פסול שניהם פסולים מספק וכ"כ בס' יהושע יעקב וכן מוכרח דעת החו"ה) · רק זאת קשה הא רבא כרב הונא ס"ל ולמה לי' לשנויי אליבא דרב אסדא · וע"כ משום דקשי' לי' למאי קאמר מלטרפין לעדות אאחת דמשמע דלטרוייהו יאד לא · והלא בעד גגד עד גם הרוייהו יאד כשרים · וע"כ מיירי בעדות של לאם אדם בשימלת עוד אאר מגיד כמוהו דבזה אין שייך לומר דאטרוייהו יוכשרו דהלא בזה גופא הם מכחישים זא"ז · ומ"מ לעדות אאחת כשרים להעיד יאד לר"ח בסברת חכמי בריסק ע"ש בחו"ח *) וא"כ לפי דבריו בחמת רבא כרב הונא ס"ל ולפ"ז דרבא כר"ח ס"ל הוי האדום לחומרא · ומ"ם דס"ל לרבא לפ"ז דל"ח למפרע הוא נפסל דאין לך בו אלא מעשה אדומו :

הגה"ה

*) והגה מדי עברו דעיוני בעניו זה אמרתי שגראין הדברים דחכמי בריסק ע"כ ס"ל דרבא כר"ם ס"ל · דהגה מקשים המפרשים לרבא דאמר בסנהדרין (מ"ח ע"ח) גבי נערה המאורסה דיכולין לומר להסרים על בעלה בחנו ולא למקטלה לא הוי עדות מסום דאין אחם יכול להזימה · א"כ כל המזימין אם יוחנו לא יהיו נהרגין · דיכולים לומר להניל אח הבע"ד בחנו ולא לחייב את הבועל מו נופל · אך י"ל דס"ל סו"ל למכחישיהו · אבל לר"ח לא

אך התום' במ"ק (מ' ע"ח) מסקי בהדיא דרבא כרב אסדא ס"ל · וכ"כ בסנהדרין לבסוף דבריהם כ"ל · ואף שהאדום הוי לקולא מ"מ לא יפלי' מיני' · ועפ"ז נוכל לייישב דעת הרמב"ם הנ"ל מקושית הגאון רחי"ת · גם לפי סברת הכ"מ דכ' דלהרמב"ם גם לאבי' דפסקינן כוחי' דלמפרע הוא נפסל ג"כ עד זומם אדום הוא · והוא דודאי דין של הרמב"ם שברת הוא דכיון שים הכחשה ג"כ עם

הזמה ובהכחשה הוי הדין דבני הכתות הם כבריה רק שבטלה העדות מ"כ אין מועיל הזמה למפסליהו משום דכיון דע"י הכחשה הו"ל שניה שניה ונחשבים בזה כמו החזקונים להיות כשרים שוב אינן נפסלים על ידי הזמה המכחישים. ואף דלמרי' דהכחשה היא התחלת הזמה כמ"ש בב"ק (ע"ג ע"ב) ופסק כן הרמב"ם בפי"ח מה' עדות ה"ד היינו דוקא שהוכחשו מתחלה ע"י אחרים ואח"כ הוזמו ע"י כת אחרת שגבד כת המזימין אינם כ"ש מוזמין. אבל הזמה שאינה המוכחשה כיון דמחמת הכחשה לא נפסלו ונחשבים כשרים כמו שכת הנעני לא נתי הו הזמה דידהו למפסליהו. כן י"ל בסברת ר"ן זה הסברא אינו כ"ח לפי הנראה ס"ל דבהכחשה שני הכתות כשרים. אבל לפ"ד חסדא ס"ל דבהכחשה שניהם נפסלים. מ"כ כל ענין הזמה אין מועיל כי אם לאחר שהמזימין ממרי' לויפכח כיון שנכשרים ע"י הזמה שוב לא נפסלו ע"י הכחשה ושייך שפיר הזמה אף דמכחישין ג"כ. וכמו בב"מ היכי דלויכח לד המוכשיר ולד הפוסל ממרי' דלוקמי אחזקתייהו וכשרים ניהו. מ"מ"כ לפ"ד הוא שמזימין ים להם לד המכשירין היינו הכחשה. ולד הפוסלן היינו הזמה ממרי' דהו לאוקמינהו אחזקתייהו חזקת כשרות. והכחשה מבטלת הזמה מלהפסליהו לקמאי. וא"כ לא קשה מרבא ורב יוסף בסנהד' לענין רבעני הו' דהתם הוא משום רבא ורב יוסף ס"ל כרב חסדא. וא"כ עדים הרחשונים ממ"פ פסולים הם דגם בדין הכחשה פסולין הם רק שהו דנין על המזימין מי ניזול בתר הכחשה דידהו ויפסלו ג"כ או דניזל בתר הזמה דידהו ויהיו כשרים חוקמי' לה בחזקת כשרות ואזלי' בתר הזמה דידהו ע"כ לרבא ורב יוסף אין מזיק כלל מה שמועלת ג"כ הכחשה עם הזמה. אבל הרמב"ם הלא כתב (בפ"ב מה' עדות ה"ח) כל"ה וגם להכ"מ דס"ל בדעת הרמב"ם דהיזום הוא ע"כ לאו דווקא דלרבא הוי החזום אף למאי דפסק כל"ח. להרמב"ם החזום הוא מה שנפסלים הרחשונים שעפ"י הדין הרחשונים הם כשרים. מ"כ לריכין אנו לבקול מי לניזל בתר הכחשה דידהו מי לניזל בתר הזמה לענין הכשר הרחשונים או לפוסלן. ונשארו בחזקת כשרים כדין הכחשה ובטלה הזמה. וא"ש קושית הגאון רמ"י התוספ גם לסברת הכ"מ דגם הרמב"ם ס"ל חזום הוא בעד זומם:

(ד) **ועדה** נבאר הענין אך דאף דהחזום הוי לקולא ג"כ לא יפלו, מיני' לחומרא. ולמאן דקאמרי הכי. דהנה במ"ק (ז' ע"ב) היכא פלוגתא דר' יהודה ור' יוסי דגם יהודה ס"ל דמקרא דוביוס הרחום בו ילדיגן מממיגין מלרחום נגעו. ודרים וביוס יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו. מכאן לאתן שנותנין לו שבעה ימי המשתה. כ' לומר מכאן ואוה הכהן ופנו את הבית כו' אם ממיגין לדבר הרשות לדבר מצוה על הכ"ו. מאי בינייהו לימר אבי משמעות דורשין היכא בינייהו. רבא לימר ממיגין לדבר הרשות ת"ק. ור' יהודה לימאי לא יצפי' מוצוה הכהן ופנו כו' חדום הוא ומחידום לא יצפי' דהא עסיס ונחבים בעלמא לא מצוה, והכא מצוה היא. ור' לימר לך לריכי דאי כתב רחמנא וביוס הו"א לדבר מצוה אין דבר הרשות לא. ואי משמע' ופנו הו"א ה"מ טומאה דלאו גופי' טומאה דנופי' לא קמ"ל. לימר מר וביוס כו' מאי משמע. לימר אבי מ"ק לימא קרא ביוס וביוס לימא לי ס"מ יום כו' ורבא לימר כולי' וביוס קרא יתירא הוא כו' ורבא ביוס ולא בלילה מ"ל מכנגע נרחה לי ולא לאוכלי. ואבי מיקטריך סד"א התם טומאה דלאו גופי' כו'. ועי' תוס' (מ' ע"ב) ד"ה נפקא לי' שהקשו לית לקמיר רבא דנפ"ל מכנגע נרחה לי' דבלילה אין רואין נגעים הא לעיל אמר רבא החדום הוא נגעי בהים ולא נמרי' מיני'. ומהרלים בזה ע"ש. (ובעב"ד מי' אפשר לומר לענין קושי' זו כמ"ש בזבחים (מ"ט ע"ב) גבי יליא לידון בדבר החדש דלא נמר מכללי' לכ"ע ולחד מ"ד גם כללי' לא נמר מיני' ומ"מ לבתר דאהדרי' קרא נמר מכללי' וכללי' מיני'. ה"נ הא אהדרי' קרא. ושוב יליא' כולהו מילי) ומקשים אח"כ דהכא משמע דרבא ממעט לילה מהאי קרא כנגע נרחה כו'. ובסנהדרין פ' ח' דיני ממונות (ל"ד ע"ב) מייתי קרא וביוס הרחום בו. והיינו כאבי. וי"ל דאורחי' דהש"ס לאתויי דרשות הפטורים יותר. ואפיב דמיגיו כה"ג סיניות המתחלפות משום דנקט הגמ' דרשות הפטורים יותר. והקשו אח"כ דאכתי קשי' דהתם בסנהדרין מוקי לה לגמר דין. ובשלמא ביוס ולא בלילה מיירי בגמר דין אבל כנגע נרחה לי בבית הלא מיירי מתחלת דין. ושוב מקשים הא אבי למסקנא ס"ל דאין למילף מנגעי בתים משום טומאה דלאו גופי'. ח"כ גם לענין ממחיגין אין למדין. ומהגמ' משמע דתרוייהו אית להו דרבא דופני. רק דר' יהודה פריך משום טומאה דלאו גופי'. ומהרלים דבאמת להמסקנא כ' יהודה אית לי' תרתי קראי ומלריך להו ע"ש. ונקשה לאכתי קושי' הרחשונה מהא דרבא בסנהדרין דמייתי ביוס לגמר דין לא מהרלה. והתוס' שבקו מלכתוב פילוקא לקושי' דא שהקשו אותה רחשונה. והוא פלא. ושוב יש לבאר מה דשמדו אח"כ התוס' לבאר ענין חידום דאף דהוי החדום להומרא לא יצפי' מיני' אפי' קולא מאי בייך אאת לסוף הסוגי'. ענין זה הו"ל למינקט מיד בראש הענין כדקאמר חידום הוא. ומה ענין זה להבא:

(ה) **ונראה** דבהחלה דאמר רבא חידום הוא מליבא דר' יהודה. הז פי' הגמ' הלריכותא מליבא דר' מליבא דרבא. והוא דר' יהודה ס"ל דחדום הוא היינו מה דהתם הו"ל טומאה דלאו גופי'. והחדום הוי לקולא. ומ"ש דהא עסיס ונחבים בעלמא לא מטמאו. אין דקאי אבית כמ"ש הג"ב הגינת בהמטוטת. או דקאי אפי' אחפלי הבית שבפנים הכל עיקר הכונה הוא טומאה דלאו גופי' שהמיר בי' כאן הכתוב ואינו ממיר בגופו. וע"ז קאמר דר' דלא ס"ל החדום הוא הוא משום דדרים הרוייהו ומלריך לומתם. אבל הסברא דטומאה דלאו גופי' ס"ל ג"כ. רק דס"ל דע"ז קמ"ל קרא דוביוס. ומה שהסר בזה יפי' מהבאי. ולדבר הרשות יפי' מופנו שפיר. ור' יהודה ס"ל דלא יפי' מהדדי. אבל למסקנא דמסיק הגמ' דגם אבי ס"ל הסברא דטומאה דלאו גופי' והוא ס"ל הלריכותא. מ"כ ע"כ רבא דקאמר חידום הוא אין פי' משום טומאה דלאו גופי' דמשמע דרבא לא ס"ל זאת הסברא לענין ביוס ולא בלילה. דזה דוחק לומר דיפלגו בסברות הפוכות. דלענין ביוס ולא בלילה דס"ל לאבי דלא יפי' מנגעי בהים ס"ל לרבא דיפי' ולענין ממחיגין דס"ל לאבי מליבא דר' יהודה דיפי' ס"ל לרבא דלא יפיגן ע"כ למסקנא רבא ס"ל דחידום הוא מה דעסיס ונחבים לא מטמאי. ואף דהתם לחומרא עכ"ז הוי כיולא לידון בדבר החדש דאמרי' דילא מהכלל. ומ"כ י"ל דדוקא לענין חידום

חמרי דלא סיים כ"ח בופטו אם הבית דבי הוי חדושא ולא לענין בלילה. אבל סברא ודיחוי מסוס טומאה דלאו נופי אין חילוק. וכ' יהודה ס"ל דאין לחלק בין טומאה דגופי' או דלאו דגופי'. ט"ב למד ביוס ולא בלילה מנגעי בהים מכנגע גראה לי בבית. ולענין ופטו לא למד דממהיגין מסוס דחדום הוא. ולא מסוס דהוי טומאה דלאו דגופי' אלא מסוס דחדום הוא. וכ' ס"ל דלא הוי חדום כלל מסוס דהחדום הוי לחומרא ואין זה מוכח דלא נילוף מיני' קולא. ויליפי' שפיר מנגעי בהים. ולא תילטריך וביוס לממהיגין דלא ס"ל לחלק בין טומאה דלאו דגופי' או טומאה דגופי' וט"ב אהי ביוס לולא בלילה (דלמסקנא אליבא דרבא אין חילוק בין טומאה דגופי' או דלאו דגופי'). ואף דיכול לידע מכנגע גראה לי תילטריך ביוס ולא בלילה לגמר דין. דמכנגע גראה לי לא ידעינן רק תחלת דין. או דלא דרים בנגע גראה לי כלל. אבל נגעי אדם מנגעי בהים שפיר ילפינן. ולפ"ז יש לייחס שפיר הסוגי' דסנהדרין שהקשו התוס' דמייתי התם לרבא קרא דוביוס ולא בלילה דהתם קאי הסוגיא אליבא דר' ורבא דקאמר הכא מכנגע הייטו אליבא דר' יהודה דדרים מוביוס דממהיגין כו'. ואהני ס"ל דהרוייהו ילפי מהדדי. ומלריך הרוייהו וס"ל דמופטו לאוד לא ידעינן. מסוס דהוא טומאה דלאו דגופי' ואילטריך וביוס. ומביוס לאוד לא ידעינן דממהיגין לדבר הרשות. ולריכי הרוייהו ולא פליגי ומר אמר חדא ומתי"ח ול"פ. ורק מסטעם דורסין אינה ביניהו. וכן לענין ביוס ולא בלילה אילטריכו הרוייהו. מכנגע גראה לי לאוד לא ידעי' מסוס דהתם הוי נגעי בהים וטומאה דלאו דגופי' אילטריך ג"כ ביוס. והתי ס"מ. מביוס דהכי' ולא בלילה ומוי"ו וביוס ידעינן ממהיגין. זהו שיטו' דהתו'. וממילא מיושב בזה ג"כ קושי' הרשב"ם דלפ"ז ס"ס הסוגיא דסנהדרין לרבא אליבא דר'. והשתא דחדום אינו ענין זה דהתם טומאה דלאו דגופי'. אלא ענין דעלים ואבעים לא מטמאו ואבא מטמאו הקבו דהלא החדום אינו כ"ח לחומרא ואתאי לא ילפי' מיני' קולא. וכהבו דמליכו כה"ג. אבל בהו"א הי' פי' חידום הוא ר'. עם החילוק דהתם טומאה דלאו דגופי' והוי שפיר לקולא. ט"ב אחרו מלהקשות זאת עד הכא:

(ו) **ובזה** יש לייחס מה שהקשה הכ"מ על הרמב"ם בפ"ג מה' סנהדרין ה"ג דהביא להאי דינא דבעינן תחלת דין ביוס מהקישא דריבים לנגעים מה נגעים ביוס אף ריבים ביוס. ובסנהדרין ל"ד ע"ב מייתי הגמ' הקישא דריבים לנגעים לר"מ בגמר דין ורבנן לא ס"ל כלל הקישא דריבים לנגעים כ"א מביוס הגחילו ידעינן התלת דין והי' שם דבגמ' אמרי' התם ור"מ בהאי קרא דביוס הגחילו מאי עביד לי' מיבעי' לי' לכדרבה בר חנינא ביוס אתה מפיל גחלות כו' והא דרבה בר חנינא הלכה היא. וא"כ ליכא למדרש מביוס הגחילו לתחלת הדין ביוס בשארי דינין. וע"כ כ' הרמב"ם הקישא דריבים לנגעים. אך קשה דהא ר"מ ידע מזה גמר דין ג"כ. ואי' דר"מ מוקי קרא ופטו בכל עת ליוס המטונן. אבל רבנן לא ס"ל ליוס המטונן. וע"כ ופטו בכל עת הוא לגמר הדין ומוכרח דהקישא דריבים לנגעים לגעו כ"א בתחלת דין. ע"ש בלחוך. והוא דוחק כמובן דבמאי פליגי רבנן ור"מ כיון דגם הם דרשי הקישא דריבים לנגעים ועכ"ז נימא דלגעו לא בעו קרא לרבות יום המטונן לנגעין זה לא הוקש כלל לנגעים ולזאת דרש ופטו בכל עת לגמר דין שהוא בכל עת. ולר"מ גם לענין יום המטונן הו"א דהוקש לנגעים ע"כ בעי קרא ופטו לאפוקי מהקישא ולרבות יום המטונן וליה לי' קרא לגמר דין בבלילה בשר. והוא דוחק לעשות פלוגתא בזה ומסתמא כיון דהוקש הו"א דהוקש לכל מילי דאין היקש למחלה ולפמש"ל בעב"ד ס"ם דרבא דהוא מרא דשמעתתא בסנהדרין שם קאי התם לר' כנ"ל דלר' ידעינן מיעוט לילה בנגעים מביוס ולא בלילה וכנגע גראה לי כו' לא דרים ליה כלל. ע"כ קאמר שפיר התם דרק ר"מ ס"ל גם גמר הדין בלילה פסול דרים הקישא דריבים לנגעים. אבל רבנן דלא ס"ל כ"א החלה דין פסול בלילה. ולא גמר הדין. לא מלו סברי הקישא דריבים לנגעים דס"ב גם גמר הדין פסול כמו בנגעים דעיקר

ולא מהריך בזה] · ולרבה דכוי מידום הוא מטום דאי הרו
כו' גם נרם"י · ולא קשה מפסחים דכתם דקאמר בפ"ח מידום
כוא ע"כ לרבה קאי · דאי לאביי הלא כוכים בחולין דל"ח
כוא מידום כוא · וכיון דקאי לרבה שפיר קאמר בגמ' שם
בפ"ח מידום כוא · ואפי' דקאי לרבה שפיר קאמר בגמ' שם
דמחידום כוא אי תרו כי' לחף דכוי לקולא מ"מ לרבה גם זאת
מוטב מללמוד חפי' מומרת · ורם"י כ' זאת לאביי בכוא"ת אי
נימא מידום כוא · דלדידי' ע"כ צריך למאוא במידום מטין
כילפוחא אם לקולא אם למומרת — גם מה שהקשה בפ"ב
חגיגה בחוי"ד סי' ל"ז מכא דבחולין (ל"ח ע"ב) איתא שם
ולגמר מיניה מאיל נזיר דליבטיל בם' ומאי ולא נימא
כר' יהודה דמין במינו לא בטיל · ומבני מידום כוא · ומקשה
ה"ם למאי ום' (בחיבו מ כו) ג"כ לא נגמור · ומבני לטו תנן
לקולא גמרי' למומרת גמרי' תלמא דבעי' דכילפוחא יהי' מטין
המידום אם למומרת אם לקולא · ונדחק שם לפרש גם בפ"ח
מאי דאמרי' בפסחים דמידום כוא אי תרו ליה כו' דג"כ כוי
כמידום למומרת ע"ש · ובאמת כלא כאוש' בפ"ק (ח' ע"ח)
מבואר מזה דאי' דלא בעינן שיהי' כילפוחא מטין במידום
כנ"ל — ולכנ"ל ה"ם בפסיטות דבחולין (ל"ח ע"ב) שם כוא מבני
ולאביי ודאי בעינן שיהי' במידום מטין כילפוחא · ומידום נגד
כילפוחא לא הכ"ב לי' כדמליכו ליה בפ"ק כנ"ל · ולא דרבה
אם"כ ג"כ קאמר דכי אמו אין לקולא גמרי' כו' כלא אם מוקי
לה לכך זהו היתר מכלל חיפוך נזיר לטעם בעיקר
דבקדשים בפשטו כר' · ולר' כלא גם לרבה בעינן דבמידום
יהיה מטין כילפוחא וכפה"ל בפוסף · ויובן בנזחת גד רבה
מוקימנא דלאביי דמוקי לה לכך היתר מכלל חיסור כר' יהודה
מטום דלדידים ס"ל חלוכא דר' יהודה דלא בעינן במידום
מטין כילפוחא ומוטב במידום מללמוד מיני' גם מומרת לף
דבמידום כוי לקולא · והקשה גם לם' ומאי לא נגמור · ע"כ
קאמר לא נגרוב חלא לטב"ע · (ומטום דבשאר קדשים כוי
בפשטו כר') · ומוקי לה חלוכא דר' בבדי דאיתי בפיר דנם'
ומאי שפיר גמרי' מיניה · מטום דלא כוי כילפוחא מטין
במידום ומטום דקאי לר' וכנ"ל ות"ם :

עכ"פ כטולא מדברינו דרבה לטיטתו ה"ם דס"ל בעל זומם
במידום כוא לף ס"ל כרב חסדא ובמידום כוא לקולא
דבאחרונים המזיפין דבבריס לף במדין חורם בשאר מבחיבים
פסולים כם · וה"ב עיקר במדום כוי לקולא לא אכפת לן ·
וכוא כמו ס"ל במועד קטן דלא בעינן שבמידום יהי' מטין
כילפוחא וכוא מטום דלא דרים ויו"ו חלוכא דר' יהודה ·
כל קרא דובוים אחי לזה דמתחינן מלרחוק נגעו · וע"ב ביום
ולא בלילה מכנגד נרחק לי יליף לי' · ולף דבאם כוי כומאה
דלאו גופי' יליף לם ואינו מחלק בין כומאה דגופי' לו נאו
גופי' · וע"ב אם דלא למד דמתחינן לדבר שבקדוש ג"כ מושנו
את בניה כו' כר' · ע"כ מטום במידום ולא מטום דבאם
כומאה דלאו דגופי' · כ"א במידום דלמומרת ומוכרת דלף
דבמידום למומרת לא יליפי' לר' יהודה גם קולא מיני' · ונח
בעינן שיהי' במידום מטין כילפוחא · ע"כ קרי ליה גבי עד
זומם מידום כוא :

(ח) **ועתה** נלבה גם דרך בעשה שיעבו לחבר שנין יחום
בלא מדעת דפליגי בם אביי ורבה דלרבה כוי
יחום ולאביי לא כוי יחום לף במקיבר עם שנין זה דעד
זומם אי למפרע כוא נפסל או מכאן ולבבא כוא נפסל · דהנה
בפ"מ כ"ו ע"א מיתא בריישא ת"ר אבר שחבד ממנו פרט לאבדם
שאין בם טום פרוטה כ' יהודה לומר ומלאתם פרט לשאין בם טום
פרוטה · מאי ביניים אמר אביי מטמעות דורשין מיבא ביניים
כו' · ולמאן דנפקא לי' מאבר שחבד כו' ומלאתם מאי עביד
ליה מיבעי' ליה לבדרבנאי דאמר רבנאי ומלאתם דאחת לידים
מטמא · ולמאן דנפקא ליה מומלאתם כאי אבר שחבד ממנו
מאי עביד לי' מבע"ל לבדר' יוחנן כו' מנין לאבדם בטמאם נבר
כו' · ואיהך כא דרבנאי מל"ל ומבני מומלאתם ופרם"י דסיינו
מבוי"ו · ורבה אמר פרוטה שבוללם ומזדם ובוקדם מיבא
ביניים ע"ם · ונקשה לכוולים לרבה דס"ל אלוכא דר' יהודה
במ"ק דלא דרים ויו"ו · ואיכי דרם שבא ומלאתם ונקשה מבע"ל
לבדרבנאי · אם לא דמחרן דדרים ומלאתם ונקשה דר' יהודה

כ"כ) · וגם מ"ם בחמורה דר"י לא דרים וי"ו · יבואר שוד לכלתה בדרום בסני דהוא רק לרבא ולחבני דרים ר' יהודה וי"ו :

(ט) **ואחר** שהעלינו לרבא ס"ל לחיבת דר' יהודה דלא דרים וי"ו ס"ל חיבת יחום · ולא הוי' חיובתה שבגמ' לחיבי חיובתה · דכל התיובתה הוא מהא דדרשי' ממנו מי שחבודה ממנו ומלוי' לגל כל חדם כו' (ע"ם בב"מ כ"ב ע"ב) וכ' הרמב"ן בחלחמות דט"כ חהא קרא להורות החיוק חיסורא דומי' דהחירא כו' דהייט יחום שלא מדעתה דלא הוא יחום לף בחין סימן · דלגופי' לא לטריך דכבר ידעט יחום דחבי מסמלה ט"ם · והנה מסמלה דרשי' בגמ' (כ"ז ע"ח) סימנין ויש להם תובעין ופרט"י דהייט דלא לייחם · ולקמן שם בעי הגמ' סימנים דחורייתא חו דרבנן ופשיט ממהני' דסמלה כו' ומשני תובעין חלטריכא לי' · וח"כ כל טיקר קרא ליחום לחהא · ומקרא חחד ממנו ידעי' דבעינן יחום מדעת להורות חיסורא דומי' דהחירא כנ"ל · והנה לפמ"ש רבא גבי פרט לחבדה שחינה שוה פרוטה דחיכא בינייהו לחבדה שהוקרה והוזלה וחזרה והוקרה חיכא בינייהו דלמ"ד מומלחתה ידעי' שוה פרוטה בעינן שיהי' שוה פרוטה משעת חבדה עד שעת מליחה · חיכא לכחורה רחי' דיחום שלא מדעתה הוה יחום · דהח בעת שהוזלה חי ידע שהוזלה פחות משוה פרוטה כבר חייחם רק בחשר שחין החבדה חללו מסחמת לח ידע שהוזלה כמ"ש התורם לעיין ג"כ · וח"כ הו"ל יחום שלא מדעתה לח חשיב לי' יחום כיון שהוקרה חח"כ · ובעת שהוזלה הו"ל יחום שלא מדעתה לח הו"ל יחום והרי הוא של בעל החבדה · ולמחן דדרים מומלחתה ס"ל דבעינן שיהי' ס"פ משעת חבדה עד שעת מליחה וכשהוזלה ביחים חשיב לי' יחום חף שלא הוה מדעתה · ואי דכחיב ממנו דדרשינן מי שחבודה ממנו ומלוי' חלל כל חדם דחמרי' דמוכרח מזה דחהא למען הדיוק חיסורא דומי' דהחירא ודיחום שלא מדעתה לח ליהוי יחום · לפ"ז י"ל דלא דייקינן הכי · חלא דחשר חחבד ממנו חהא לטיקר מלחת דיחום מהני ולא לדייק מינה · ומשמלה לא נדרום להובעין דהייט יחום כ"ח לסימנין · ומה דעת רבא (כ"ח ע"ח) דסימנין דחורייתא · וכמ"ש שם שלא חמר רבא סימנים דחורייתא' כו' · ומשום דס"ל יחום שלא מדעתה הוי יחום · וחשר חחבד ממנו לא חהא כ"ח ליחום נופה דמהני · ומשלה ט"ב לסימנין חהא · וכל זה לבישת רבא דלדידי' דרש ומלחתה הוא מכל החיבה מדרשא דממנו דחהא להורות ט"ב שפיר מוליח יהור החיבה מדרשא דממנו דחהא להורות לכחורה דיחום של"מ ל"מ · ומשום דשמלה ט"פ סברא מוכיחה לדין יחום וסימנים לא נדע · קרא דומלחתה מוליח מזה ויחום של"מ הוה יחום · וממנו חהא ליחום נופה ושמלה חהא לסימנין כנ"ל · חבל לחבני לא שייך למימר הכי משום דחייהו חופס הדרש לר' יהודה מומלחתה מהוי"ו · וידוע שגם למחן דדרים וי"ו חין בכחו להוליח מלימוד קרא חחר המנגדו · רק כל היכי דחיכא למדרש דרשינן · חבל חין קושי' מוי"ו למחי חהא ולמחי חילטריך כידוע וכ"כ התוס' בכמה דוכתי · ט"כ קחמר חבני דרק מסמעות דורשין חיכא ביני הו בין ה"ק ור' יהודה · דזה דרים מחבר החבד ממנו וזה דרים מומלחתה וחין כ"מ לדיחת בינייהו · ועוד גם לי נימח דגם וי"ו יכול להוליח ממסמעות דרשה דממנו · חין רחי' לדיחת דנפסוק כר' יהודה דדרים וי"ו די"ל דהלכה כה"ק דלא דרים וי"ו דומלחתה רק מחבר החבד ממנו ידע דין שוה פרוטה וח"כ חין רחי' כלל להוליח מדרשה דממנו דחהא דיחום שלא מדעתה ל"ה יחום · ומשל"כ לרבא דלדידי' פליגי ה"ק ור' יהודה בדרם כל החיבה ומלחתה דה"ק ס"ל דחהא לכדרבנחי דחהא לידי' מסמע · ור' יהודה לח ס"ל לכדרבנחי משום דס"ל דגזל מלרי מוהר ול"ל לכדרבנחי · ע"כ מייהר לי' קרא ומלחתה · וכיון דפסק רבא דגזל מלרי מוהר כדמוכח דס"ל הכי מהא דב"מ ס"ח וכמ"ל בחות שלפ"ז · ים לפשוק גם בדין זה כר' יהודה לדרום מומלחתה דין שוה פרוטה ומוכרח דיחום של"מ הוה יחום וכנ"ל · וע"כ קרא ממנו חהא לגופי' שמלוי' חלל כל חדם

(י) **ועפ"ן** ים לייחב ג"כ קושית הש"ך בחגילה (ח' ע"ח) שהקשה חהא דחמרי' התם מזבו ולא מנגבו חמחי חמרי' מזבו ולא מנגבו ולא חמר שחר טומחות הח גם כל שחר הטומחות טולין לספירת ז' נקיים · חולם חי נימח דלקרבן חהי סיכול להקריב קרבן ח"ם דנקט מ"ש דחמיר טילחו חוץ לג' מחנות · חך הקשה חי מייחי לעניו קרבן ח"כ · מחי פרכינן בגדה (ל"ז ע"ב) מה לזב שכן חינו מטמח בחוטם · ולזחה לטריך בזבה ב"כ מזבה ולא מנגבה · הח חומרח זו שכן זבה מטמחה בחוטם טוי בניף הטומחה ולא הוי פרכה לעניו קרבן דהלה לפי טיט' זו ילפי' מכבח דכל הטמחים מטלחין קרבנותיהם ולח טמח מח דבעי הזחה · וע"כ דלא פרכינן מה שים חומר בניף הטומחה לעניו קרבן · ומשלר שם בקומי' · ובעל"ד יש לייחב ע"פ הלשה הדברים הנ"ל — · ומקומה נקדים גמ' דנדה (ל"ז ע"ח) פלוגתה דחבני ורבא דחבני ס"ל דימי לידה חינה סותרת ותינה טולה ורבא ס"ל חינה סותרת וטולה · ומחיך הלשה הדברים יבח ב"כ קיטור עניו לידה הסותרת בזיבה הנ"ל לעניו יחום שלא מדעתה ועד זימם · דלדעת ר"ח לזה רימז הל' של יט"ל קנ"ם · ודהלי' פלוגתייהו דחבני ורבא בזה בפלוגתייהו דהתם · דהתם חיכא בנדה שם חמר רבא מנח חמינח לה (דטולה ג"כ) דחינח מזבה ולא מנגבה מזבה ולא מלידתה · וחבני חמר דלא הני כלל ולא מלידתה דק ולא מנגבה · ורבא חמר חי חמרת בשלמח הני ולא מלידתה הני ולא מנגבה לעבו ולא מלידתה · חלא חי חמרת ולא מנגבה לחוד למחי חילטריך החני מזבו ולא מנגבו · וחבני לריכי דחי כחיב נבי זבה לרוד הו"ח זבה הוא דלא מטמח בדחיות בבימים כו' · וחי חמטיין נבי זב הו"ח ז' הוא דחיו מטמח בחוטם כו' · והנה מנח' זו מוכח דקר מנגבה חמרי' ולא בשחר טומחות דהלח דחבני ס"ל דוקא ולא מנגבו וכן לא מנגבה ולא ולא מלידתה · וגם רבא דס"ל ולא מלידתה הוא בשביל יחור קרא · ויהכן דהשתח דכחיב נבי זבה ב"כ לולא מלידתה גם בזב ילפי' · ב"כ לשחר טומחות מזבה דלרבא ילפי' מהדדי · וח"כ לא קשה קושית הש"ך מרחשונה דחמרי חמרו ולא מנגבו הח גם טומחות חמרות טולים לספירת ז' · דהח דשולים הייט לשחר דכחיב גם בזבה לולא מלידתה וידעי' מהתם דגם שחר טומחות חינם מונעים ושולים · ידעינן חח"כ מהתם גם בזב · חבל החלת דיעת דילפי' מזבו הוא לילא מנגבו דוקא דלזחה חלטריך נבי זבה ב"כ לרבא · ולחבני בחמת שחר טומחות חינם טולים כמו דס"ל בלידה דחינם טולה · חך מה שהקשה חח"כ להפי' דקחי לקרבן חיך פרכי' לעניו זה פרכה מה דהוי בניף הטומחה היא קושי' · וכ' בעל"ד דבחמת חבני ס"ל דהחי מזבה ולא מנגבה הוא לעניו ז' נקיי' ולעניו טומח' מכבד ומוסב · דמולרע חינו מטמח מכבד ומוסב ולא נימח דלרחשה חינו מניח לו ללחת מטומחה זיבהו ולא הוי נקייס קמ"ל דהתבי נקייס וכטיטר מזבו אוב חינו מטמח מכבד ומוסב · כמ"ש התוס' פי' זה בגמ"ק (ע"ו ע"ב) ט"ם · ורבא ס"ל דקחי לעניו קרבן ע"כ לא

סייך למפרך הקולא לו המומרת דהוי בגוף הטומאה ולזאת ס"ל בזבח לולא מלידתה לחורות דטולים לז' נקייס (וגם בזב ילפי' מזבח לענין טעולה) וזבח ילפי' מזב לענין קרבן · ויידעי' תרוייהו · ולאביי לא אתי רק לענין ז' נקייס מאי דהוי בגוף הטומאה ספיר · ובס"ד אבאר לאביי ורבא בזה לפיטהייהו

בהא דפליגי אי ר' יהודה דריש וי"ו או לא :

(י') **דהנה** בחוס' במ"ק (ט"ו ע"ב) סותרים דבריהם בזבחים (ע"ד ע"ה) דבמ"ק כ' דפי' מזובו ולא מגעו הוא לענין טומאת מבבל ומובב ולא לענין קרבן וזבחים כ' דפיהו לענין קרבן · ובמקו' אחר בחבתי ביסוד דבר זה בהורך · ובכח כ"ל בבקדם מ"ם בתק"ח ביסוד דברי הרמב"ד בפ"ד מה' ביאה מקדם דין ד' בב' ח"מ הרמב"ם טבול יום בטיהם במיהם מקרא ולא יאכלו · וכ' ע"ז הרמב"ד טב"י בטיהם לא ידעתי לאי מסכחת לא מיהם לטיהם הלא טב"י בנכנס למקדם חייב גלה ואיני מוצא לותם הלא בבמה או בבבך בגעורת עב"ל . ואמס בכ"מ דמאי חייב זה בחמי' אהרמב"ם הלא אין חולק בזה דטב"י בנכנס למקדם חייב כרת · ובניח בג"ש · וע' במ"ש שם בפי' שזו הבבנה היא בקדמה לבבנת בב' הרמב"ד אח"כ ובזה דוחק בלא מלו כה"ג · ובבל מקום הבבנה היא במקומה בפ"ת בדין · ובטב"ד כ' דבנה לבתורם יש לבקדום אהרמב"ם מהא דאמרי' בזבחים (י"ז ע"ה) רמז לטב"י מה"ת מיז ח"כ סיחאי קדושים יהיו ולא יחללו כו' ועביד הם בנת' לריבית דלריבי טב"י ואח"כ ועשה . ומקבם אח"כ ולילף טב"י מטמא וממא"כ מביניית · וכ"ם מה להבין בבן מחוסרים מעבה מ"מ מאיסר בפירים אקליבה לי' טומאתי' ומבי קבבר כ' סיחאי אח"כ דזב בזב דמי ולא אקליבה לי' טומאתי' · והרמב"ם הלא פבה בפ"ג מה' ביאה מקדם דין ט' דאח"כ דזב לאו בזב דמי . ה"כ קבה דהלא אקליבה לי' טומאתי' · וילוף טב"י מביניית · ואמאי מייתי הרמב"ם קרא ולא יחללו · ואאמרי בישוב זה · מבום דהרמב"ם סבר דאח"כ בשיהם לית במיהם · ה"כ אי בום ילפי' טב"י מביניית בו"ת דגם טב"י בשיהם היינו במיהם ומוכרח לדחום מקרא ולא יחללו · ובגמ' דלא הלבה בן בום מבום דקאי בגמ' בסברת דאח"כ בשיהם בום ג"כ במיהם . לף דלאו בזב דמי למייבו בביהם דקיים בטמא · וא"כ בפיר מלבן למילף טב"י מביניית · אבל"כ הרמב"ם דס"ל דאח"כ בשיהם היינו במיהם בגלי"ם ה"ם דאקליבה קרא · ולא ילפי' מביניית . וע"ז בקבה סרמב"ד דבשאת לפי בישת הרמב"ם קבה עליו למה מוקי לה הא ולא יחללו לטב"י · דהקבה אין מבבאת גם בין דגם על אם בבנים בלא"ם חייב כרת וע"כ בבמה בזה דוחק · יותר טיב לו לדחום וגם יחללו אאח"כ דלהרמב"ם גלו בזב דמי ואביהם מקדם לא מחייב ופיר י"ל דאחה קרא לבשיהם במיהם בטמא · וא"ם דלא הקבה אין מבבאת לם · ולאם לי' לאוקמי להב"י · יותר הי' לו לאוקמי אאח"כ בשיהם בישי' במיהם ואח"כ יוכל לידע בפיר טב"י מביניית · בן נראה בטב"ד בפי' הבבנת הרמב"ד :

והנה בסבבדן (ב"ג ט"ה) מיהת קדושים יהיו ולא יחללו אזהרה לזולל ובועל · ולף דאחי בם בגמ' דהוה מדרבן וקרא אסמכתא בעלמא · מ"מ יהבן דאיבו כ"ה ס"ד אבל בסקנת דבאת בשיהם ידע בן בבמיהם מקרא בפיר י"ל דאיבו דבבה מעבי' · דהא דאסעוט יולק ובועל לא אסעוט רק ממיהם דמייבי בי' קרא · ובבי הזהרה טב"פ מיבה · ויהבן לומר בפיר דהוי דהבה מעבי' ולא אסמכתא · ואאמרי דאאוי זאת אי דרבו וי"ו · דהבה במקום (י"ח ע"ב) היתה ר"ם אומר בו' מיין לרבות טילקוי ובילוחם בו' ת"ל מבי אהרן וכו' אלא ב"ש ובביהם וי"ו מוסף על מיין לאסור וא"כ י"ל דבין דאהרבו יולקים ובילוחם דהוו מעבודת בהנים בפיר י"ל דקרא ולא יחללו מרבה להו דבאת מאזל גם עבודות הלו וב"פ בזהרה אייתי . אבל למאן דלא דריש וי"ו מוסף ויולקים ובילוחם אינם מעבודות בני אהרן ס"ת לימר דוקא יחללו עליהם ב"ש לטב"י אאח ואסוס דאאן בבהנים עבודה כלל וב"ש לימר דס"ל ט"ב דסהדרין דלא אהרבי יולק ובועל בטמא רק מדרבן · אבל לר"ם הפבר לומר בפיר דהוי דרש מב"ם · ואאם יהוי דאאוי דאאין דריש וי"ו ב"ם דס"ל וי"ו מוסף ע"ר · וצ"ע

הוה' מבמום (ב"ח ט"ב) בב' לר"ם דוי"ו לא דריש ורק וי"ו מוסף על ט"ר דריש · מ"ב מאן דדרש וי"ו ב"ם דוי"ו מוסף על ט"ר דריש :

(יב) **ובזה** לף יבאר דרכנו לבאר פלוגאת אביי ורבא בדין לידה בחיים סותרת אי טולה ג"כ לולה · בחולי בזה אי ר' יהודה דריש וי"ו או לא · דבאם מלינו לר' יהודה דקאמר בגמ' בבריתות (י' ע"ח) תליבי' מחיסר כפורים דזב לאו בזב דמי · ורבא מבני לה בהם דיסבור בזב דמי · ות"ל לאביי תליבא דר' יהודה דס"ל דדריש וי"ו וכן וי"ו מוסיף דסות ב"ם בב"ל י"ל דס"ם דאחת לידי' קרא ולא יחללו לאחרים לטמא ביולק ובועל · ולטב"י לא בעי קרא בין דס"ל אאב"ם דזב לאו בזב דמי לקליבה טומאתי' . וידע מביניית · בם"ם בגמ' זבחים (י"ז ע"ה) וכ"ל בחות בלף · וקרא ולא יחללו לא מיירי לידי' דאאי דריש וי"ו בועל ובולל דאאן דדריש וי"ו הוי מהבבות בבניס · וא"כ דס"ל לר"י אאב"ם דזב לאו בזב · ובטב"י יהא מביניית · ט"כ לימר דס"ל מ"ש בחמי' זב בחמי' לידי' קרא ולא יחללו לא מיירי לידי' קרא ובועל דאאן דדריש וי"ו הוי מהבבות בבניס · וא"ם דס"ל לר"י אאב"ם דזב לאו בזב דמי

מלידתם ולכוותם דעולם לספירת ז"ג · דלקרבן לה תעטריך דלח סייך פרכת לעיון קרבן מס סמוח בגוף כטומאתם כמ"ם כט"ת · ותזיל רבת לביטחו בזה דס"ל דר' יכודם לה דרים ו"ו . ותבוי לביטחו דר' יכודם דרים ו"ו · ובזה מיובב סחירת דברי הכוס' מ"ם במ"ק למ"ם בזבחים · דיל דמ"ם במ"ק קלי בסיטת תבוי דמלריך לכו לקרלי דזב וזבה ו"ל דלעיון מבכב ומובב מיירי · ובמ"ק כוזכר סם תבוי לפני זה בסמוך · ובזבחים קלי כתוס' תליבת דרבת · דמפרש לה לעיון קרבן · ומיובב בזה ג"כ קיסים בט"ת במגילה (בבבלאי חוח י') מס סהקשה בכלי סוגיח דנדה הל"ל דכל אחד לביטחו · תבוי לביטחו דס"ל דר' יכודם דרים ו"ו · ע"כ ס"ל דלריכי תרוייהו לוולת מנעשה בין לי נימח דמיירי לעיון קרבן כנ"ל ובין לי נימח דמיירי לעיון ז"ב ומבכב ומובב · ורבת לביטחו דר"י לה דרים ו"ו · ולי מיירי לעיון קרבן לה תילטריך הו בזבה לוולת מנעשה דפרכות סמס בגוף בטומאתה לה סייכי לקרבן כמ"ם בט"ת · ולעמת מבלת קרבנותיו ידעי' מחד קרת דלדידי' מה"ב דזב בזב דמי לכל מילי והוי בטמח ·

וע"ב קרת דזבה לוולת מליבת דעולה לז"ב :

ועתה מקוברים בעז"ס כל בבלתם דבריט יע"ל בקבר ת' בעיון פלוגתייהו לי ר' יכודם דרים ו"ו · וקבל קנ"ס יכוחר בעז"ס בבני בדרבות ביבוחו עול · כי יתרבו הדבריט פה . וידי נעוי' בעז"ס לבבלים בעיון ט"פ דרך זה בבוחם יהיו

תלוייט ותחוזים בפלוגתת זו לי ר"י דרים ו"ו לו לה :

(יג) **עתה** נפסיק בעיון לתת גם לבסחון תלקה בדרום מה שים לומר לפי הל"ל לבחר מחמר בהגדה כמה מעלות טובות למקום עליהו כו' שים לבדבות פה בדקדוקים · ועיקר בעיון למה לה בעל בהגדה לבדבות בפרטי בגם לחלקם לפרטים רבים . לח בע"פ פבוחו כוח מן המלים לברבות בשבחי ותלוות ס' בכל תבר נמלהו · לך לומה חמר על כל ת' תלו בו' דיהו · תבר בחמת כמה מבם מוברחים יהד זה לגוף וזה לגופם · בגון מעמד סר סיני . וגחיבת בחורם והשבת ובין המקדם בם עיהים הברחיים לגופם · ולית דין ליתר עליהם תלו לה קדבהו לפני סר סיני · לו תלו לה ידן גהו לת בהורם דיהו שתין להגופם מהומה הם לה היו בל תלם וביהו בכל בגויים · ובמה נפליגו לביות לו לגוי וכוח יהי' לבו לתלבים הם לה בחיבת בהורם · וקלה י"ל ט"פ מה שתמרהו בדרומים תחרים בעיון קדימת נעשה לנשמע שדרשו סיהו מהטומדים בכיכל ס' תמיד לשמוע בקול דברו לעז מלוה בל דבר מעשה . וסי' חופן בלי נחיבת בחורם ומעמד הר סיני · לך זבו בחופן בגופו ונעלה מחד הין דיך לומר ט"ז דיהו · גם סיפוק לרבהו במדבר כי' עיון בברחי לבגוף וכן בתן · ויחבן שהכוהם כוח מה שבפק לרבהו במדבר עליי"ט · וזה עיון נוסף בבעבור עיהי הגפם כי' בדתי גם בחיות בספוק ט"ד הקיפון · וכוח סיפק במדר גדולם · ומ"ם לו לה בבינהו לתרץ יפרי"ל די נו · ג"כ קבה שה ה"ב היהו נתתרים במדבר גוליט ומטולטלים · וכלה בל תקוהו שהם חיהם כ"ת בגוף סיבינהו לתדמהו לביות לבו לנחלה תחוזה תבותיהו · ותם לה נחנה לתבותיהו תם תועלת ביניהת מגיהם . ותם כי' בל תקוהו עתה · וגדתקו בל תפרטי הרג"ה בבל בדי בו בתפורט"ם פה · ובעל מנעשי ס' פי' ביהן בהמ' · וע"פ תבל למלך שהמליך לת תוכהו בתוזה מתוז ממדיהתו · היו לו תייבים ונקם נקמתו . לה היו לו מלבושו תלך ונתן לו . לה ידע תבסיסי מלובם ונתן לו ספר ללמוד ממנו תבסיסי מלובם · לה בי' לו עבדים ושפחות ונתן לו · ותה"ב בבוהו לפני המלך שהמליכו ונתן לו תורם רב בתחד בעשה עמו · שתלו לה נקם נקמתו בלה לה בי' תלך · ואלו לה נתן לו תלבושי בבוד לה בי' תלוכתו תליבם · וכן תלו לה נתן לו ספר ללמוד תבסיסי תלוכם · תו תלו לה בי' נתן לו עבדים ושפחות לה בלית לו לתלך בזה · ולזאת תהורה נקראת רחמים לף שהתם בתחרוהם תרבם תחר בריחת הטולם ע"ז היה קודמת במעלה · בתו ההרוהם שנקראת רחמים לף שהתרוהם היה בתחרוהם תחר גמר ההבוהת היה רחבוהם במעלה · וכן יפרחל בשהרוהים מעלתם תם רחמים · לך ע"פ דרך תר"י מהובנת ההורם נקראת רחמים בתחר תחיבת ב"ת ההחלה ועיקר סודות ההורם ויקר מלפוני יגלה

לעתיד · וכן יזרחל וס"י נקיהו רחמים בחסר שחיטה כ"ח החחלה ועדבון לגחולה העתידה · וזה שפי' חל הזכרו רחמוחם כו' הגני עושה חדשה משל לעני שחין מעיז לבקש בנד חדש כ"ח בגד ישן · ט"כ בידעתו שכל המחורעו' וסיבות שנעשו לאבותיהו חינם כ"ח להשמיח ישועה בדור האחרון · וכמ"ש עזרת חבותיהו אחה הוח מעולם מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור (וע' חפ"י ח"ח הל"מ בין עזר ויעועה · שעזר הוח רק סיוע · ויעועה הוח כל הפעולה · כי האבות לח גדרכו רק לעזר וסיוע שהי' להם זכות עלמם הרבה · ולנו הוח מוסיע) וע"י מה שעזר לאבותיהו ולמיהו ישועות בקרב האדם נשאר לנו האותות והמופחים לירושת עולם · ולזאת גם לנו הוח מגן ומושיע בכל דור ודור (וע' בדברי הל"י מדוברת פ' בראשית ופ' לך ע"פ המכשה הני) ע"כ לנו מבקשים שיעשה לנו גם ס מאשר הוריעו לאבותיהו לנו · והקב"ה חומר לחם מבקשים רק הבנדים היקרים ומעולחים חל חזכרו לאבותם כו' הגני עושה חדשה כו' · הני חומר שחחם נכנדים בעיני שבדאי לעשות עבורכם חדשות הגני עושה חדשה שהם חגמח :

(טו) **וזה** הענין מה שכמעט בכל המלות יזכר יליאת מלרים כי ע"י שימור המלות יהעוררו רחמי ה' ומעבי הנסים שעשה לנו מקדם וכל אות וגם הוח מוגח בפקדון למשמרת לדורות רק שנרשם עליו המלוה הסייך לו · והוח כדמיון ה' בעל גומל חסד שהלוה על בנדים מעות לעניים · ועל כל בגד הי' רשים בייר דבוק להבגד כמה מניע על בגד זה וכמה על זה · כן בנדים היקרים היינו הנסים מאז עבותים בעד המלות · ואם היינו שומרים החפקודים ועושים מלות ה' בשלימות כולם · אז היו הנסים הבנדים היקרים נפרדים כבר · ובעבור שאין אנו שומרים המלות כתקונן · ע"כ עוד חבולים הבנדים עד יבא עת · והנה ידוע שכל מלוה היא רומזת לפרט מ' מפרטי הנסים כעין סוכה לענני כבוד · שבוחות למעמד הר סיני · ליליה והפלין כ"ח לאות ה' מהאותות · ופסח הוא כולל כל הנסים והפלאות · ע"כ עליהו להזכיר כל פרטי הנסים בעת הפסח · לעורר רחמי שמים להרחמנו ג"כ נפלאות כימי לאת:ו מארץ מלרים · ועפ"ז מיושב מ"ש בגמ' ברכות רלוי הי' שיהיו להם נסים בימי עזרא כדרך שהי' ביולחי מלרים אלא שגרם החטא · ובאלו המפרשים דהיינו חטא שנעשו נסים בנעוריה · וכן מבואר בזוהר פ' חשא · והטעין הוא ע"פ הנ"ל דכל הנסים הם לנו מורשה מאבותיהו · וכל עוד שהאבל נאלה יעקב קייס בלי ערוב פסול מבעוד בנעוריות וז' לומות שהם ולדם במותן ואין עוד היחום לאחר האבות · ע"כ לא יכלו אז לירם לאחוזת הקדושה וירושת הנסים מהאבות הקדושים · וכל זמן שלא נתערב זרעם בפסול הי' האבל קייס להמשיך ירושת הנסים להם · ובעבור שחטאו ולקחו נסים בנעוריות הפסיקו האבל · וזהו שאמר המביא בכורים · ויהי אם לגוי · מלמד שהיו ישראל מלויינים אם ולא נהערבו בגויים · ע"כ ונעתק אל ה' אלהי אבותיהו שיראם אות מאבותיהו שיעשה ה' לכל קורליו בעת ההיא · ויולילתו ה' ממלרים כו' ובאותות ובמופתים · ואם לא היו מלויינים לא הי' להם האותות והמופתים הרבים · וכבר פרשתי פרשת והי' עקב השמעון כו' ואמר כו' דקאי אלמעלה שבסוף פ' והחנן לא החחנן בם בחך כו' כי אם כה העשה להם כו' על זה אמר כי הוטלה יש בזה שבשמעך להשמר מלהחחנן ולהחערב בהז' לומות ואמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד · כי בלקחך נכרי' מז' לומות תנחק החבל ולא יהי' לזרעך אחריה במקור החאבות · ע"כ מפרט בעל הגדה והולך כל הנסים שהיו אז להודיע שהיו מזוכרים מאלות העומאה ודבוקים בעורם מאלבחם ממקור החאבות ואנו מזכירים לותם עתה בדור האחרון ואומרים כמה בנדים חמודים יש לנו שמורים לעת קץ הפלאות · וזה שאנו אומרים אלו כו' דייגו · כלומר שלנו בדור יחום כזה · היינו מסחפקים אם הענני לף ישועה אחת מעין הישועות שנעשו אז בתרך ואנו אומרים על כל ה' מהם דייגו · היינו עתה הי' לנו לפי מעמדנו עתה בדור זה · כ"ש שים לנו כל הבנדים המשוארים הנכונים לנו בעקיה לעתיד ויגאלו סודות התורה ויבנה

לנו בית הבחירה ויכניסנו לתרך ישראל מקום מקדשו שיהי' נכון ונעשה לעולמי עד :

(טז) **וע"פ** פי' המפרשים כלם שפי' הדיינו כולם על לותו זמן · ומטריחים למלות טעם לית שהי' די בכל ח' · אמרתי לקשר זה הענין מאמרי ההגדה שלפני זה ע"פ מה שהתרכתי לעיל בענין קיסור יע"ל · ונקדים מה שאמרתי ליבב ע"פ הלעה הדברים הנ"ל דברי הרמב"ם בה' תרומות והשולחן ערוך סי' של"ח סעי' ל"ח ביורה דעה · שכי מי שהרס שלח ברשות לו שהלך לשדה חבירו ולקט שלח ברשות · אם כשבא הבעה"ב ח"ל כלך לחיל יפות תרומתו תרומה ואין חושש משום גזל · והקשה הט"ז שם הא בגמ' ב"מ (כ"ב ע"א) מוחבינן מינה לחבירי דס"ל דל"ח חגלחי מלחה למפרע דלזחה יהום שלח מדעתה לח הוי יהום · והכח מיעיל גילוי דעת בעה"ב שחח"כ חלמפרע · ומשמ שם בדבורי שליח מעיקרא · והרמב"ם והטו"ע שחמנו ולח פירשו דהייגו דוקח בדבורי שליח ע"ש מ"ש בזה בחורך · ולח נחחזיק דבריו לח בקילור כי הם חמורים עם הספר יו"ד שמלוי · ובעה"ד ע"פ הנ"ל דכל הפלוגחת דחבירי ובבא הוא ע"פ מחלקותם חי כ' יהודה דרים וי"ו ח"ל · ולרבא נמלא פשוק המנגד לדרשא דממנו ואיסורא דומי' דהחירא מהאי ומלחחה · ולחבירי אין הכרח לנגד לזה כנ"ל בחורך גם ס"ל משמעות דורשין מ"ב · ולי"ל חילוק והדום דין כלל ע"י ומלחחה לדחות שלח מדעתה דרשא · והפשיטן מחמת זה ההלכה כחבירי · אבל לח מלד הסברא כן · רק מגזירה הכחוב מדרשא ממנו · ואיסורא דומי' דהחירא כו' · ומדרשא מדאלטריך לאסור יהום אל"מ ס"מ דבב"מ גילוי דעתה מועיל למפרע · ולח פריך הגמ' לחבירי כ"ח מלד הסברא טרם דידע הגמ' מדרשא הפשוק דמסיק מח"כ (כ"ב ע"ב) שם מינה היובתא דרבא · וע"כ הי' דבור' שליח · אבל למסקנא לדינא לאו משום סברא דל"ח חגלחי מלחה למפרע פשיטא לחבירי הכי רק משום דחיכא קרא דיהום אל"מ לא הוי יהום · ח"כ ס"ם בלח"ה גבי הרומה דחמרי' חגלחי מלחה למפרע ע"י מ"ם הבעה"ב כלך חיל יפות וביהום אל"מ הוי משום גזירת הכחוב כנ"ל :

וע"פ ממשיך המאמר כמה מצלות טובות כו' למ"ם מקודם · והוא דמתחלה אמר בעל ההגדה שים פלוגחא אם כל המכות שבמלרים עשה הקב"ה בעלמו או שכולם היו ע"י שליח רק מכת בכורות עשה בעלמו וכן מכת דבר שנא' הנה יד ה' הוי' · וזה שדרש ביד חזקה זו הדבר וכחבתי לעיל בקול הרחמן (לעיל דף י"ח ע"ב) שהוא משום דקשה לי' על שאמר ויוליחנו ה' ממלרים דהייגו הוא בעלמו לא ע"י שליח כו' וכלל המכות הי' ע"י שליח · ע"כ פרט ביד חזקה זו הדבר שהיה ע"י הקב"ה שנא' הנה יד ה' הוי' · ובזרוע נטוי' זו החרב זו מכת בכורות שהי' על ידו · ובלחותה זה המטה שהי' משה ה'להים כו' דבר אחר ביד חזקה בהיס כו' כלומר שכולם היו ע"י הקב"ה בעלמו · ומשה לא הי' דיינו בשליח כ"א ביד ה' כמש"ם בחורך · ומביא רחי' לזה מנין שכל מכה כו' · והוא שבבה"ג כמחלק השליח לאו מוסיף על דבריו הוא אלא מעביר על דבריו · ואין עשו זאת השלוחים ממכח אחת ד' וה' מכות · אם לא שהקב"ה בעלמו הכה · ובידו לעשות כרלונו לחלק לאחרבעה ומשה מכות להגדיל הכאב · והא"כ אמר שיהבן שהי' ע"י שליח · ואי דקאי אין עשו השלוחים ממכה אחת ד' וה' מכות דהוי בזה כמעביר על דבריו זה לא קשה משום דכאן הוי כמו שמלח בעה"ב פירותיו מוחרמים וא"ל כלך חיל יפות שמשני השליח קיימים בעבור שגילה הבעה"ב דעתו דניחא ליה בזה · כן בעניין זה לחרי שהקב"ה בעלמו הפליג והפליא לעשות ניחא שאם ויהר עז הן בהכאת מלרים בהם ובאלהיהם ובבכוריהם ובממונם והן בהטעת ישראל הפריז על המדה ס"מ ניחא לי' בהפלגת הרעה והמכה למלריים ואף בלא גוי' שליח · ומכ"ש כאן דבעיקר הענין כאן הו"ל גוי' שליח · רק על ההוספה וחילוק המכה לארבעה וחמשה מכות אפשר לא הוו שלוחים · לענין זה הו"ל כמעביר ע"ד מ"מ כלך חיל יפות מכני · ע"כ חשב אחה כמה מעלות טובות למקום עלינו שאלו כו' דייגו · ע"כ רחינו שהפליג במכותם והטעה ישראל · והו"ל גילוי דעתה למפרע דניחא לי' הוספת השלוחים

הסלוחים · והו"ל כמו שעשו מתחלה מדעתו · מלבד מה שעשית מרע"ה הוא כמעשי הקב"ה בעגלו כנ"ל · וה' ירחמנו ונפלאות כימי לחתנו מארץ מצרים בב"א :

דרוש שני מדרושי יעלי סלע

פתיחה (ירמי' כ"ג) וכי יאמלך העם הזה או נביא או כהן לאמר מה משא ה' ואמרת אלהם את מה משא ונטשתי כו' והנביא כו' אשר יאמר משא ה' ופקדתי כו' כה תאמרו איש על רעהו ואיש אל אחיו מה ענה ה' ומה דבר ה' ומשא ה' לא תזכרו עוד כי המשא יהי' לאיש דברו והפכתם את דברי אלהים חיים ה' צבאות אלהינו · כה תאמר אל הנביא מה ענך ה' ומה דבר ה' · הפליאה היא פה גבוהה אשר הי' לשון משא למורה רוח לה' · אשר בחמת מליצו הנביאים בעלמם דברו בלשון משא משא דבר ה' אל ישראל ביד מלאכי · וכמותם רבים · גם לשון כי המשא יהי' לאיש דברו והפכתם כו' לישו מובן · גם הלשון מה מה משא הוא דחוק · ונראה שפ"י הסבר ענין מליצת דברי הנביא כי לא בחמת המליצה כ"א להמתיק הענין למטן יטו העם לשמוע דבר ה' המתהלכת בקרב המליצה · כאשר נאזה במקומות אשר הטי ב"י שכם אחד לדרוש פקודת ה' אז בחו דברי הנביא בלורת החזיון והמרלה אשר הראהו ה' בלי שום המתקת מליצה · כי הדברים בעלמם מתקו לאכס ב"ש בדה"ב כ' אלל יהושפט שב·ו והתחננו ואחר שלחה על יחזיאל בן זכרי' רוח ה' ויאמר הקשיבו כל יהודה כו' כה אמר ה' לכם אל תיראו ואל תחתו מפני ההמון הרב הזה כי לא לכם המלחמה כי להלהים הוא · היו הדברים המעטים מליאים לחזק לבם במדה הבטחון להלוך בעצה ה' וגם הצליחו · ואך למותר הי' אז המתקת הענין · כי הדברים בעלמם מתקו לאכס · אמנם בעת אשר הקשיבו לבם מירחת ה' בהתם כהף סורדת · אז יאזין הנביא חבלי נועם המליצה למשכם בדברים · ונבואת ה' היתה מתעטפת בשמלת אחד המליצה למטן תשא חן בעיניהם להכניסה תוך חדרי לבבם · חולם גם זה לא הועילה לפעמים כי בגדי חמדתה הפשיטו מעלי להלבים בהם כונה אחרת כמ"ש בחגי' בן עזור (ירמי' כ"ח) במשל המוטות שהפך פני המליצה והמשל לכונה זלה · והוא ע"ד האמור ביחזקאל ל"ג · והנך להם כשיר עגבים יפה קול ומטיב נגן · כי למתק המליצה פתחו חזקס ואוחס לא יעשו :

וזאת מודעה לכל כי עיקר הכונה אשר היא למטרה לכל דברי הענין אשר כלם יורו הלי כונתם אלי' היא נקראת נושא הענין · והדיבורים הנדרשים להוליא עיקר הענין והכונה לאורה נקראים נושא או משא · ע"כ דבר ה' היא נושאת ענין המליצה · והמליצה העומדת על ידה לשרתה היא משא · ולזאת כתוב בכ"מ משא דבר ה' שדבר ה' הוא נושא הענין · והמליצה היא משא של דבר ה' · חולם הענין שלא התמיעו בנביא · רק המליצה לקחה חזקס להפכם לכונה אחרת ושמו את המליצה לעיקר לאמר עלי' כי אך היא ילאה מאת ה' · ולסבבם על הדרך אשר חורס יאר לבם · ע"כ לא תאמרו משא דבר ה' · רק משא ה' · ולזאת כעס עליהם הנביא · ואמר כי המשא יהי' לאיש דברו · היינו שלפעמים לא תלוי המליצה מפי עליון רק הנביא מלביש דבר ה' במע·ל המליצה · והעיקר היא הכונה הפנימית · והפכתם את דברי אלהים חיים ה' צבאות אלהינו · בהאמרכם כי משא יולאת מפי ה' והיא העיקר אשר השאכם לבבכם להטות כונת המליצה לדבר משאת · וזהו שאמר את מה משא כם האמרו מה ענך ומה דבר ה' · דהיינו שלעיקר הכונה שימר לכם הנביא תשיחו לבבכם כי היא יולאת מפי ה' · והמליצה חינה כ"א להמתיק הענין · ובסגנון זה ים לבאר כל הפרשה סם · הנביא אשר אתו חלום כו' מה לתבן את הבר · הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע · שבאשר שהנרעין מלובש בהתבן השומרת לראשה מזרע · והאש מעוטף בסלע כי טמון הוא במחבואי הסלעים · ובפטיש ימלא החדש לאל ידו להוליא זיקי אור ממלפוניהם להאיר לו במסכנו · ובמורג חזק יפריד החדש

התבואה מהתבן לבור תוכל לפיו · כן דברי ה' מעוטפים בהוד המליצות ומשלים · ובפטיש השכל יוליח מבין סתרי המליצה אור בהיר להאיר לו בחדרי שכלו · ויבור לו עיקר הכונה השוכנת בקרב הענין ותוהה יעצרה · אך הם בשומם המשל לעיקר המה כלוקחים את התבן לחבי הפרד הנרעין ממנו · וזה הי' טענת הנביא נגד המנבאים שקר ברחותם חלום · כי החלום חינו כ"א כמשל בלי נמשל · ובהתבן בלא בר · ובאמרה לא המשל הוא עיקר הנבואה כ"א הנמשל שהוא דבר ה' בעלמו · והמשל והמליצה הם לפעמים דברי הנביא בעלמו · הלא כה דברי כאש המטעטף בסלע · כן דברי מוחללים בהמליצות המוסמים בפי הנבואה · ואח"ז שם פניו אל מגמדי דבריו ויגאמו נאום שגם המה הולכים בדרך זה שהמליצה והמשל המה דברי ה' · ע"כ יגאמו נאום ה' עליהם אף בהפכם כונת המליצה לטענן אחר שהיא הועבת ה' · ואין פה מקום להאריך :

כן אדני הדרוש הטעטו על מוסדות הכונה להורות לעם דרך ה' כמ"ש במ"א ריש ס' פסח · ואך זה היתה אחז פתח הדרוש אשר הדורש יוליח ממקור לבבו מי התוכחה להשיב נפשם הטיפה אל ה' · אך לבל יהי' התוכחה סרת טעם יאמול הדורש בהוך כיס מי התוכחה והמוסר אשר יוסיף לפניהם מנופת נוף אחזה מגדה או כסוק למטן יטרפו על חזן השומע · ויעברו לשמוע דבריו · עד כי הנשם זה לחוק בידהאל · ושב המאמר אגדה או פי' פסוק להיות גברת בהדרוש והוא המוסר הפילו מהיות בלעה והלי' לא ישיבו לב · ע"כ מהראוי הי' לבכות מדרך הנהוג להגיד פלפול ואך להניף על הדרוש בעיס רוח המוסר · חולם לבל יהיו עלי הלומדים הלומה אשר עיקר בוחס הוא לשמע הפלפול · לף כי הוא כדמיון לף' שבלה לרעהו מנוה ביום הפוריס כוס כסף ויקס וידמה רעהו בנפשו כי ללחוק הו עשה לו כן כי דרך העס לבלוח יין או שאר משקה טוב ולהשיב הכלי לבעלי' · וימלא המה ויאבה להשיבו דברים רעים ולקפוך עליו עזוז לפו · לולא כללתו השליח מבוא בחרפות ללמר המעט לך הכוס כסף טוב למשה כי הרגז עליו על המעט יין שאר מנע ממך היום כי אז שכחה תמהו ומה מזעפו ויושב לדבר בעדו דברים טובים ויושיב לו הסורות יקרות בס"ח · כן הלא טוב הי' להס בהיות המוסר כלי יקרה מובלה אליהם ריקס · כי היא בעלמה מנה אחת חפיס · מליהן הם מטעמי הפלפול ודרוש שאר יחשבו כי רק המטעמים בלוח אליהם וכוס המוסר ישיבו לבעלי' ולא יביטו בה · עכ"ז לא נטיתי מדרך הנהוג · אך מודיע כי לא להמשקה לבד ישיתו עיניהם כי אם גם לכוס התוכחה יפקחו עיניהם :

דרוש לשבת תשובה

(י) **הנה** גם הוזלתי לדבר בחיבור יע"ל קנ"ס בדרוש על סבת כבדות העבר · ע"פ פיטת הסוס' בסב' כוח לידם הסוסים בזיבת · אך לא בחתי אז כ"א מיט"ל · וקנ"ס בבטחתי לבחר · כי ה כי הדברים הם · עתה אחשם נדבי ואדבר בדרוש זה מענין קדושין ס"ויכן מסורים לביאת הפיעני בם אחיי ובנת ובענין גילוי דעתא בניטין · וסמ"ס יסתר טוב מוב הלבנת · כי לא יכילם פה דרוש זה להסליס גם דבר ענין סמ"ס מומר כו' · ובסוף דבריו בדרוש זה יבא ענין התשובות לחסונם — ואחז לדבר בעז"ס מענין קדושין בחינן מסירין לביאת אין אחר מקושר יחד עם שלפיהם ונ"ל · ובכל סובב כולך אל מעיה הכונה אשר הלבנו לאחן פנת הדרוש · בדרוש של שבס"ג דפלוגתייהו דכולהו עניני דיע"ל קנ"ס · תלויים בפלוגתא דאחיי ובנת במ"ק פ"ק מי דרים ר' יהודה ו"ו · ואחיי לטעמי' דר' יהודה לא דרים ו"ו · ובנת לטעמי' דר' יהודה לא דרים ו"ו :

והנה כתב"ס בס' חיסירי ביאה כ' דכל חייבי לאוין שם בעל ולא קרם חיו לוקס · והוא דבקדושין (ע"א ע"ה) אחיה שלוחא דאחיי ובנת אחיי אחר דבנדוני לבאן סדיוט אם בעל ולא קרם לוקה ובנת ס"ל אם בעל ולא קרם

מינו לוקח · ופסק הרמב"ם כרבא ופ"ל דרבא נתן לוקח נגרופס לכתן כדיוט קתני דבעינן קידם · תנא ס"ם בזל מיבי לאון לבד תלמוד לכך"ע דאיכא בם דמודם רבא לוקח בבעל ונא קידם · תכל בתר הרמב"ם · והקבו לו חבמי לוגיל מבא דאמרי' בכתובות פ' תלו נערות פ"ל ר"פ לרבא לאמר מידום כוא כו' מאני' כמאן מוקי לה כו' מי כר' יצחק דבי' ממזרת (בם ע"ם ע"ב) ואי כהרמב"ם דכל מיבי לאון בם בעל בנא קדושין מינו לוקח · אל כאן במאני' ר"פ תלו נערות בעל ונא קידם כוא · ונא קשם כלל לר' יצחק ממזרת · ובשיב להם הרמב"ם דר' יצחק ס"ל כאבי בעל ונא קידם ליקח ע"ם · והשתם זו היא יותר תשום מנף הדין · דאף פשיטא להגמרא דר' יצחק ס"ל כאבי · הא קושית חכמי לוגי"ל כוא לפי הגירסא דגרסי' בכתובות פ"ל ר"פ לרבא · ונא קשם כלל · וכשבואר בם' פשיטא מקובלת · ונלבא ע"כ ס"ל דכולהו תנאי ס"ל כותי' · ואין פשיטא לי' לאמלא חולק מהתנאים על דינא דרבא :

ודוגה כדורש לעיון כתב לתרץ זאת שפת"ם שהוס' גבי קדושין (קדושין נ"א ע"ה) שהקשו שם בתן מסורין לבישה ת"כ מיבי לאון לא יתפסו קדושין דהוי"ל קדושין שת"מ לבישה · ותירלו דהתם ילו בקדושין טושין הלישור דבלי"ה יש ילו ט"ם · והקשה הדו"ל דלהרמב"ם לבישה רבא דס"ל דכל מיבי לאון אם בעל ונא קידם תינו לוקח ת"כ בקדושין גורמין הילו ולמה הפסי קדושין לרבא בתייבי לאון הא כו"ל קדושין שתן מסורין לבישה · ותי' שפת"ם כרמב"ם דים נפשו' תישור ילו דלא תסי' קדשה · ת"כ נם בלא קדושין תיכא ילו · רק דבקדם ובעל בתייבי לאון מתחוק ללו אחר · תבל בלא קדושין תיכא בלא"ה ילו דל"ת קדשה · ת"כ תן בקדושין גורמים הלו · לך דקשה להרמב"ם ת"כ לוך מבחתה לה מפתה דמבלם קנם הא ליקח מבום ילו דל"ת קדשה · ול"ל דתייבי מלקות בוגנין ת יבין ומיירי בלא כהרו בי · תבל לר"ל דס"ל דתייבי מלקות בוגנין פטורין ט"כ ס"ל דליכא ילו נפשו' וכיון שבן ט"כ בעל ונא קידם ליקח דלא"כ תלא דבעי קידם ת"כ בקדושין גורמין בלו כיון דבלא קדושין תין ילו דלו נפשו' ליש ליש · ולמה הפסי קדושין בתייבי לאון הא כו"ל קדושין שתן מסורין לבישה · וכיון דכל בקושי' מי כר' יצחק קבי' ממזרת כוא דוקא תליבא דר"ל דאמר תייבי מי שבר לה כר' יוחנן כו' ללא מי שבר לה כר"ל דאמר תייבי מלקות בוגנין פטורין ומאי כיכא למימר · ולר"ל ט"כ ס"ל דליכא ילו נפשו' ונא קידם ליקח · ושרש קושית חבמי לוגי"ל · עכ"ד :

(ד) **וקשיי'** לי בעל"ד תירולו · תדם דת"כ תי' כוגא כרמב"ם כו"ל למימר דר"ל ס"ל כאבי · ומאי קאמר דר' יצחק ס"ל כאבי · ועוד קשה מאן ידע ר"פ דלר"ל דע"כ ליכא ילו נפשו' ס"ל דלא כרבא בזה דבעל ונא קידם ת"ו לוקח מחתא בכרת דהל"ת כו"ל קדושין שתן מסורין לבישה ולא כו קדושין לרבא · דלמא ס"ל בבא דקדושין שת"מ לבישה דלא כרבא · וכמו דפסקינן בחתא הלכה כאבי בזה וס"ל דבעל ונא קידם כרבא דאיו ליקח כמו בפסק הרמב"ם שם כרבא · ונא קבי' לר' יצחק ממזרת דס"ל כרבא דאיו לוקח בבעל נאור כדיעה דפסקינן הכי · ומאין ידע לאפוך הדבר ולהקבות :

ונראה בעל"ד ליישב דהיאי בפיר לאן ס"ל דר' יצחק ס"ל ע"כ כאבי בזה — דהכא בר"פ תלו נערות (כ"ט ע"ב) אמרי' ואמאי (תייב קשה אתייבי לאון ואייבי כריתות) תיקבי כרן ולו תסי' ילהשה הלה כרבלו ו · ומסיק דנערה בנערה בהולה בהולה בבתולות שיתא קראי ניתבו תרי לגופייהו לאוקמי ומפתה · וחד לג"ם ללמוד לוקמי מפתה ומפתה מלוקמי כרר"פ · וחד לכדלאבי לרבי נערה ונא לאבי מתה · תייבה לבו תרי חד לתייבי לאון וחד לתייבי כריתות · ומקשה בהפלוה הא אתייבי לאון י"ל דאתי טשה לבו תסי' ילהשה ודתי ל"ת וסו"ל הלה כרלוק ו · רק מבוה לבו תסי' דרבי' מדעתה ואי אתרה לא בשיעא ליתי' לעשה כלל ט"כ לא דתי ·

כתי"ם כתובות (ז' ע"ה) · תבל בשתא דדרבי' לו תסי' לאשה נשא בשיעין הלשה כרלוק לו · ת"כ לא דרבי' מדעתה · ות"כ ילו טשה דומה ל"ת וסו"ל הלה עשה דומה עשה וסו"ל שלוקים לאו · ואמאי תלטריך קרא לרבויי מיבי לאון לקנס · וכתב דבתתא בסו"ת דאתרין לו הסי' לאשה ילהשה כרלוק לו לא תלטריך קרא לרבות ת"כ ת"ל מיבי עשה דאין עשה דומה עשה וסו"ל שלוקים לאו' לי' וחד למיבי כריתות · ובשתא דאתרבו מ"ע ות"כ וידעי' דלא בשיעין לשה כרלוק · לו דרבי' קרא ולו תסי' לאשה מדעתה · ות"ל מיבי לאון לא נדתו תפי כשעה מכוה דתי תמרה לא בשיעא כו' ות"ל בכלל מיבי לאון בכלי קרא דמיבי עשה כמ"ם השום עכ"ד סשפלתה · וכעין זה תיתא בשיעא תקובלת :

אולם לבשעת הפ"י שכ' (בדף מ' ע"ה) גבי וגיתי עשה ונדתי ל"ת · דמיבי עשה דשיעו לאוי שבשים תכלל עשה דיש כללו להדמות תפי לאוי"ת גם לתיבי עשה לא בעי קרא וקבי' קיים הסשלתה · דת"ע דתלי ג"כ כיד תלאוי לאו כבא תכלל עשה · ושיעא זו תיתא ג"כ ביד תלאוי כבא תכלל עשה דיש כללו · ועשה דתי' לי' · [וקצת י"ל דשיעא להך שיעא דלאו כבא תכלל עשה דיש כללו ע"כ לומר דתין עשה דומה ב' לאון כדתיכא תפי דיבמות פ"ב (כ' ע"ה) בשיעת תן הגבותן תן עשה דומה ל"ת ועשה · דקשה דהא כתי טשה בעשה בללו כו"ל לאו כבא תכלל עשה כ"ש בחולש תעמיו · וגם יש ליש כיתי · ות"כ לומר דב"ש תן עשה דומה ב' לאון · ת"כ י"ל דלטרין קרא תבוה תלמוד לבא"ג תן הגבותן · ולין לתכין בזה דהא תי בתקום שתתויב קום ובתן הגבותן ליכא קום ד"ל דתייבי בגבעל' שב"כ וע' תוס' ר"פ ת"ן] · לך קושית הסשלתה לא קתי כ"ת לשבדם תי' בתוס' קתא בכתוס' כתובות (ז' ע"ה) דוקו תכיה למסקנא לתת למדעתה · תבל לרבי' בבני על בתוב' ליתגבו דברים כלל דגם למסקנא לו תסי' תתת לאיש רתוי' לו · ות"ל דתין עשה דומה ל"ת כוא תסברא תבוה לתמרה לא בשיעא כו' (תו דלא גמרי' תבבא דבתני בבא דים בתן סברא תי תמרה כו') ומדעתה ידעי' תסברא בתמ"ם תגני ורבא לקמן (ל"ט ע"ב) ות"ש לפ"ז קושית הסשלתה דגם בהו"א ידעינן סברא תמדעתה ותין עשה דומה ל"ת כ"ג · וכו' גם תייבי לאון תיכא רתוי' לו ובעי קרא לרבות לקנס · תוקש לתי' קאת על כתוס' שם קשה קושית הסשלתה · — וגרשה לייבב דבו"ת דכו' תייבי לאון רתוי' לו תתת קרא לכותם דתייב קנס לף דקי · ולתביי דס"ל בבל תייבי לאון לקי בבעל ונא קידם תייבי קרא דמרבה תייבי לאון בבל ת"ל · וגרשה י"ל דתייבי בתלמה לכ"ג תן כתיבוסין דמולם רבה דתייב בי' בבעל לאוד · (ע"ש לקמן תום ד' דבתתא לרבא יש תי' תחד דוחת"ל דלא תייבי קרא בבל ת"ל כ"ת בתלמה לכ"ג וע' תכרתת"ת ל' ע"ת בכתובו') ולמסקנא דתתרי' דכוח תינש רתוי' לו כו כתידום ג"כ לף בתינו רתוי נקי תכ ת"ת דבתלם ק"ם · ות"ם נם בבו"ת דתלטריך בת"ל תכוח דלקי כג"ל וקת"ל דתכלם קנס :

(ג) **עוד** יש לומר ביבוד קושית הסשלתה הלה בתפתה ליבא עשה דרק בהוגש מחויב ליקתוב ולו תסי' לאשה · תבל בתפתה כיון תכר יתכרתם תדעתו · רק שבלם תינו בשלתה כשים קנס · וכת"ם גגת' (ת' ע"ת שם) ויון דליבא עשה בשפוחה כו"ל בפיר בת"ל תאה שהוגש רתוי' לו · ותן כיון כאן עשה דומה ל"ת · ות"כ כו"ת דתינו שהוגש כיון תינו יכול ליתלוה וכלו תוגעו קת"ל דתשגש קנס · ועוקי בבו"ת דבהוגש עשה דומה ל"ת · דתתי יהודה דתתי' לתייבי לאון תתי קרא דתפתה · דלטרין זה לא יליף · תבדדי · דתפוגים בקרא בבא בהוגש דת כ"ת לקתתה · ובתפתה לו תדעתו כתיב · ות"כ בתפתה בפיר לצטריך קרא לתייבי עשה ותייבי לאון דתפתה ליבא עשה ולו תסי' · ולתסקנא דגם גבי הוגש תין תיך עשה דומה ל"ת · ולפה לה בפיר תפתה · דלבל הדברים גתרי' תבדדי (זולת לטנין זה בבהוגש תיבא תוגש לבתלה ולא בתפתה) ולבו"ת ל"ל לתילף תפתה דבלת"ה עשה דומה ל"ת וסו"ל רתוי' לקויתה · רק בתסקנא ל"ד לף יליף לה תפתה דלף בת"ל לקויתה ת"ת תלם קנס · וקרא דגבי

הוגש

לומר אחת למייבי כריתות · וא"ס קובייות הספלאה כנ"ל למאי
תלטריך קרא בכו"מ למייבי לאוין כיון דבכו"מ עסה דומה ל"ת ·
וכו"ל רחוי לקיימה דמ"מ במפתה כו"ל היכא רחוי לקיימה
דסחס ליכא עסה ובפיר תלטריך קרא דלא נימא כיון בחיבו
יכול ליסחוב פטור מקום · ובלא כני ס"ת קרבי כוו מלומה
ומפתה יהב · ומייתר חד קרא בלומה וחד במפתה · והך דמפתה
אחת למייבי לאוין ומייבי עסה כנ"ל :

ובזה נ"ל מיבור דרכיו להי' קובים חכמי לוגי"ל על הרמב"ם . דהנה לקמן בכהובות (ג' ע"א) סקבו
סחום אחת דפריך וניחי עסה ונדמי ל"ת · כח כהיב וכו חבי'
לאחם סרחוי לו . ושוב למסקנא דמסיק דאין כאן עסה דומה
ל"ת . חקשה למאי תלטריך קרא · ותילחו דכו"ע דקרא אחי
למייבי כריחות דלא נימא מדאחרבו לקמן אחרבו בגסוחין ע"ם ·
וקשה דכח ביבמות (נ"ט ע"ב) כדאי מן תירוך זה בעבור הקושי
הסני' . דא"כ חקשה למסקנא דאין שייך כאן עסה דומה ל"ת
למאי תלטריך קרא דכ"ם חייבי כריחות דגא נדמו · וכבח
בכהובות ניחא לה בחירוך זה אחא קושיות · אבאקו גם קושיא
זו ממסקנא אחלה ועלה קאי חירוצא להלהי פרבי · וכבר אמרתי
ביצוב דבר זה · וכעת נאמר בס"ד בפשטות · דבאמת גם לפי
המסקנא י"ל בכי הכיכא קרא בחייבי כריחות דאי לאו קרא
דאחרבו לקמן אחרבו בגסוחין · וגם חייבי לאוין כו"ע
דאחרבו · רק דבכו"ע דשייך עסה דומה ל"ת לא כי' לריך
לאחרבו בחייבי לאוין . ע"כ נקטי סחום' חייבי כריחות · אגל
למסקנא דידעינן דאין כאן עסה דומה ל"ת · מ"מ מדאחרבו
לקמן כוס טעינן לומר דאחרבו ג"כ לגסוחין בין בחייבי כריחות
בין בחייבי לאוין . ותלטריך מפורש בפיצוי . וכן מלאחי מפורש בפיצוי
מקובלא · ויש להסביר למאי לא ניחא לבו להסום' ביבמות
חי' זה · — דהנה לכאורה קשה דכח הסברא הוי חיפכא
מדתלטריך לרבות לקמן ממילא פשיטא לי' סחיו רחוי לקיימה ·
וכו"ע מחמת זה דג"כ לאו בני קנסא ניבו דאח מסברא
חיכא קנס לפשוטה כמ"ם סחום' וע' ס"מ · רק מבוס דכ'
ולו חבי' לאחם סרחוי' לו . ומ"כ מוכרח חיפכא אחיו רחוי
לקיימה · מדתלטריך לרבויי לקנס · ואין כ' סחום' דסברא
חיפכא מדאחרבו לקנס אחרבו ג"כ לגסוחין · דלפי"ז קשה לא
נכחוב לא כ' ולא וי"ו . ריבוי לקנס אין לריך כ"א מבוס
דכחיב לו חבי' לאחם סרחוי' לו . דמשמע דבני סחיב רחוי'
לו אין מבלם קנס · ולו חבי' לאחם לא תלטריך כ"א מבוס
ריבוי לקנס וקשה לא נכחוב חרוייבו · וכן בקשה בפיצוי
מקובלא · וי"ל דא"ם אין לריבא בין לחבי ט"ם כנ"ל . די"ל
דקרא לא אחי כ"א בפיל סמלקות אלא חמיני הסלומין ·
ובאמת לאו מבוס דכחיב לו חבי' לאחם ס·חוי' לו . דעיין
זה לא שייך לאחם סרחוי' לו · דלפ אם רחוי' לו מ"מ כו"א
דסלקות פוטרו מחסלומין . ובפיר תלטריך קרא לרבות חייבי
לאוין לחמעיטן דמקות היו פיטר מחסלומין וכיון דאחרבי
לקמן א"כ כו"א לטעית דגם רחוי' היא לו בחמת ואחרבי ג"כ
לגסוחין · ובולך קרא להורות דא"מ לגסוחין לא אחרבי ולו
חבי' לאחם סרחוי' לו דוקא · ובפיר לריכי הרבי קראי לו
הבי' לאחם למעט גסוחין ואילך קרא לרבות לקמן · וביון
דבולך הכחוב לכחוב לו חבי' לאחם סרחוי' לו כולך ג"כ
לכחוב קרא לרבות א"כ ג"כ נקמן דגא נימא מבוס בא"ר נקיימה :

(ז) **אך** זהו דוקא לאבוי דס"ל דבכל חייבי לאוין אם בעל
ולא קידם לוקה בפיר י"ל דתלטריך בא"ל לרבות
לקמן מבוס המלקות · ודלא נימא מדאחרבו לקמן אחרבו
לגסוחין ג"כ תלטריך לו חבי' לאחם למעוטי מגסוחין · אבל
לרבא דס"ל בכל חייבי לאוין אם בעל ולא קידם היינו לוקה
ליכא למימר דהא דאחרבו א"ל לקמן היא מבוס דלא נימא
דהמלקות פוטרם · אחרי דס"ל דאין כאן כלל מלקות בבעל
לאוד · ואין לומר מבוס תלמוד לבא"ג דמודה רבא בא לוקה
בלא קידם רק בבעל לאוד · דמהאמת מייבי קרא בכל חייבי
לאוין · ומלא סברא זו במהרש"א (ל' ע"א) ד"ה הכל מודים
ע"ם · רק לקמן לפי מה שחיבה שם הרבי קראי לה"ל ע"כ
לאוקמי אד להבהו דלקי אף שאינם כ"א מעט אבל באין לנו

הפסו חי' לחמר והדרי מזה הני' דלא הקשה במסקנא · אבל התוס' בכתובות ניחא להו לומר דלמ"ד לרבא ס"ל לר' יצחק דלא כותי' אלא ס"ל כאביי דים מלקות בח"ל לבעל לחוד ואלטריך שפיר ולו הני' לאשה גם משום ח"ל דלא ניימא הוחיל ואחרבו לקנס כו' להורות דמ"מ בנשואין אסור · והשתא דכתיב לו הני' לאשה הרחוי' לו משום ח"ל אלטריך ג"כ לרבות ח"כ לקנס דלא ניימא משים דאינה רחוי' לו יפטר מקנס · ות"ם התוס' בכתובות ניחא להו הני' זה מדלתרבו לקנס כו' גם במסקנא וס"ל דר' יצחק ס"ל כאביי · ורבא פסק דלא כותי' · וזהו שיהכן בעה"ד כוונת הרמב"ם בהשובתו לחכמי לוני"ל דר' יצחק ט"כ ס"ל כאביי ולפ"ז שפיר מוכרח מר' יצחק גופי' דס"ל כאביי · והפס הרמב"ם בפי' ויבוד הגמ' בכתובות הני' התוס' בכתובות דהוא משום דלתרבו כו' [ולא הקשה לפ"ז ח"כ דנאמר דקרא אתא לרבות לקנס דלא הפטר המלקות התשלומין מאי מקשה הגמ' קשיא ממזרת כיון דריבה הכתוב קנס במקום מלקות · דמ"מ לכ"ע אינו יולא מנדר שהוא בכ"מ דהקשה נגמר מיני' וע"כ אי דס"ל לוקה ומשלם בקנס או דס"ל חייבי מלקות פוטרין חייבין · ומכאן יליפי לה · וז"ש הניחא לי' סבר לה כר' יוחנן כו'] :

(ה) **וא"ש** בזה ג"כ קושית התוס' שם (ל"ה ע"ב) בהך סוגיא אי כר' יצחק קאי ממזרת תקשי לי' ר"פ לנפשי' דס"ל ג"כ חידוש הוא שהקשה תורא בקנס · ולכ"ל ח"ם דר"פ בעצמו יוכל לסבור דלו הני' למדעתה אתא וממילא אין עשה דוחה ל"ת · וא"כ אין רחוי' דר' יצחק ס"ל כאביי · ויהכן דס"ל כרבא דבעל ולא קידם אינו לוקה ול"ק ממזרת · אבל רבא דס"ל דמדעתה ידעינן מסברא כמ"ש בכתובות (ל"ט ע"ב) וא"כ קרא דלו הני' לאשה מיותר להורות דלא הפטר ח"ל וא"כ ואשה הרחוי' לו דלא ניימא מדאתרבו לקנס · ואז שפיר מוכרח דר' יצחק ס"ל כאביי דבעל ולא קידם לוקה · ומקשה שפיר :

ועוד הלא רב פפא מוקי בסנהדרין פ' בן סורר ומורה (ע"ד ע"א) הך מהני' דרים פ' חלו נערות במפותה בכדי דלא הקשה הא ניחא להלילה בנפשו וקיים לי' בדרבה מיני' ופטור מקנס · וא"כ הא דקהני במהני' אשה אחיו דהייט ע"כ נערה שהאחרים ומהגרשה מוכרח לסבור דנערה שהאחרים ומהגרשה יש לה קנס וקנסה לאביו דאי לעלמה הא כיון דמוקי במפותה הרי מהלה · והוא כר"ע דבריית בכתובות ל"א · וא"כ קרא אצר לא תורשה לא אחי כלל לפשטי' כ"א לג"ם · וא"כ נשאר הלהת רבויי מיותרים מהני שיהא קרקי נער נערה כו' דחייב שם (כ"ט ע"ב) וקלמר התם חד לג"ם והשתא הלא תיכא אצר לא תורשה לג"ם · ולא אלטריך חד מקרקי דנערה הנערה לג"ם · וכיון דתיכא הלהת קרקי ט"כ תרי קרקי לגבי מיני חייבי לאוין חד להנהו דלקי בלא קידם אין לאביי בין לרבא · לאביי בכל חייבי לאוין · ולרבא בשלמה לכה"ג דמודה בה · וחד להנהו דלא לקי בלא קידם רק שאינו רחוי לקיימה · לרבא הוא בכל חייבי לאוין · ולאביי במחזיר גרושתו למודה בה דאינו לוקה בעבל ולא קידם · וקרא השניטי לחייבי כריתות · וא"כ גם לרבא יש קרא ט"כ בח"ל במלקות וי"ל דאותו קרא מייבי בחונק · ות"ם גם אי סבר ר' יצחק כרבא דבעל ולא קידם אינו לוקה · דמ"מ לא קשה קרא דולו הני' לאשה למה לי · דאלטריך לשלמה לכה"ג · וכן מוכח קלת מבריית דאיתא ביבמות (ל"ט ע"ב) ולו הני' לאשה פרט לשלמה לכה"ג גרושה כו' (ובמקום אחר כתבתי בחופן אחר לבאר טעם למה פרט ליסורי כהונה דוקא · ולמ"ש שם מדויק דוקא שלמה לכה"ג דעיקר מחמת זה אלטריך קרא דהוא לרבא דלקי בלא קידם דבי' י"ל מדלתרבו כו') משום דבה הו"א מדלתרבו לקנס כו' אבל בשאר ח"ל דלא לקי וע"כ הא דלתרבו לקנס הוא משום שח"כ לקיימה מלו הני' לאשה הקשה לא לכתוב לא ה' ולא וי"ו וכנ"ל · אך לרבא פריך שפיר דליתו מוקי בסנהדרין (ע"ג ע"ב) שם בחופן הך מהני' דרים פ' חלו נערות · וא"כ י"ל דנערה שהאחרים ונהגרשה קנסה לעלמה ואשה לא תורשה אחא למעט עכ"פ

דלא הני' שיך קנסה לאביו · ולג"ם לא ידעינן כ"א מנערה הנערה וכו' · וליכא יחור קרא אליבי · ומב' בחובים דדרבי' לאשה לחייבי לאוין מסחמא מיירי בכל חייבי לאוין ולא אלטריך חד לחייבי לאוין מסחמא מיירי בכל חייבי לאוין ולא אלטריך חד לכה"ג ולא לקי לרבא בלא קידם וליכא למימר דר' יצחק ס"ל כרבא דלא לקי בבעל ולא קידם · דא"כ קשי' ל"ל לו הני' לאשה כיון דתרוייהו ח"ל וא"כ לא לקי דלר' יצחק אין מלקות בח"כ · וע"כ הא דהוצרכו להתרבות לקנס הוא משום שח"ל לקיימה ומוכח ממילא שאינה רחוי' לו ואתאי אלטריך לו הניחא לאשה · וע"כ כאביי ס"ל כמ"ש הרמב"ם ושפיר קשיא לר' יצחק ממזרת כנ"ל :

(ו) **ובזה** אמינא בע"ד טעות אחרי קפלינ אחרי בסנהדרין (ע"ג ע"ב) דרבא בח"ק אתא למהני' דר"פ אלו נערות · דרבא ס"ל דמהני' אחא כר' יהודה דס"ל בחומרת כניחו לו שלא יהרגנה לא ניחן לפלילו בנפשו · ור"פ מוקי לי' במפותה · ולא קשה ג"כ הא ניחן להלילו בנפשו · ואביי אמר ביבול להלילו בח' מאחריו ור' יוחנן בן שהול היא · לאביי לא ס"ל מוקימתא דרבא משום דהיכו ס"ל דאשה נחוי בבמהני' דהייטו נערה שהאחרים ונהגרשה קנסה לאביו . כר' יהודה ל"ח מאי מוקי לה משום לאביו לטיעתו דס"ל דר' יסד דרים וי"ו כתם"ל בדרום הקודם · ורבא לטיעתו דס"ל דר' יהודה ל"ח דרים וי"ו ואשה דברי . אביי כתם מוקי לה כר' יוחנן בן שהול · וע"כ לומר דנערה שהאחרים ונהגרשה קנסה לאביו ס"ל · וכוח דכנס כ' כריב"ם דלא ביבול להלילו בח' מאחריו מ"מ בכדלף בעלמו יכול לברוג · ומקשים כמפרשים על זה מכח דמתרץ אביי ביבול להלילו בח' מאחריו ור' יוחנן ב"ם היא · אבל הוי ס"ל ניחן להלילו בנפשו ע"י הנשנסה עלמה · ומתרלים משום דקנסה לאביו כו"ל ממין לזה ונפשוט לזה ל"ח קיש לי' בדרבה מיני' דיפטור ממון . דדוקא היכי שניחן להלילו בנפשו לכל מדם ח"כ גם אביו יכול להרגו כו"ל ממון ונפשוט לזה . אבל ביבול להלילו דרך היא עלמה יכולה להרגו ל"ח קל"מ דהו"ל ממון לזה ונפשוט לזה · ולפ"ז יפשה מאשה מחיו כח ניחן להלילו ע"י עלמה · וע"כ לומר דגם היכי קנסה לאביו וס"ל נערה שהאחרים ונהגרשה קנסה לאביו · (ויסיפא בח של בתו כשעמדה בדין עד שלא בגרה דאל"כ בלא"ם שייך לו ופטור . וכדלתים ביבום' וע' הוס' ר"פ חלו נערות ד"ה ואשה חחיו) . ולפ"ז אשר לא תורשה הוא כולה לג"ם . ויש כאן ג' יתורים וע"כ לומר כנ"ל דאי קרקי לחייבי לאוין אד להנהו דלא לקי בלא קידם ולאביי כיינו מחזיר גרושתו מבעבלה · והוא בכלל חייבי עשה דג"כ לא לקי עליהו · ואד לחייבי לאוין דנקי עליהו בלא קדם ג"כ . והם שני עניינים כנ"ל דזה בא להורות דמלקות אין פוטר התשלומין מטים העבר · וזה משום חיסור שלבעה · שאינו רחוי לקיימה וכנ"ל . וקרא השניטי לחייבי כריתות · אך לאביי אליבא דר' יהודה לא יהכן לו ומשום דס"ל דר' יסד דרים וי"ו . ומוכרח דס"ל דים בפטור ג"כ חיסור לאו · לא מלי סבר כנ"ל ולאוקמי מהני חייבי :

(ז) **דהנה** בסנהדרין (נ"ח ע"ח) דרים ר"ש ובא כהן בא ובא לרבות עבואה בא כהן שניאה דהיהון בחייבי וקרא אא אחי' ס"ל לג"ם למעט פנוי' · ור' יטעאל הא' בא ובא מאי דרים בים (דאיכו ס"ל דדוקא תרוסה יאשה מכלל להיות ניהון בחייבי וגא נשואה) מיבעי' ליה לבאחי אבוה דר' שמואל בר אבון לפי שמלינו שחלק בכתוב בבהנים זכרים בין תמימין בין בעלי מומין יכול נחלוק בנשואין ח"ל בא ובא · ור"ש מוסיף מקרייס וכיו קודם נפקא · ור' יטעאל אי מסחס כו"ח ס"מ ת וכו אבל בעוחין לא קח"ל · וכגס בא"כ חיחא קדוש יכי' לך לרבות בעלי מומין וחיחא שם ג"כ קדושים יכי' לרבות בעלי מומין וקבי' תרתי ל"ל · ועל כרחך לימר דחחא להו ות לחפי' בעוחין בחזקת בא כהן · וא"כ לפ"ז לא בעיק קרא בא ובא לרבות בע"מ שבעוחין ג"כ יהו בכלל בא כהן לבבר חיכא יחיר קרא לזה · וידוע שסחס ספרא כוח ר' יהודה וא"כ לא מיבעי' לי' לרבות בא בע"מ כהן מבא ובא · ולרבא דס"ל דר' יהודה לא דרים וי"ו מ"ם · דלר' יהודה לא מוכל לידע מבא ובא מבוש דלא דרים וי"ו ע"כ דרים לי' מקרא

מחניות • אבל לחבירי דר' יהודה דרים וי"ו כמבואר בדרוש הקודם מבא דמ"ק (ד' מ' ע"ח) ע"ש לומר דס"ל כר"ש בסנהדרין דבת אחת לרבות נשואה וג"כ לחבי' למעט פנוי' אחת — וזה אין סברת אחת קרא למעט פנוי' אף שבבת אחת אין שום איסור תורת ביכחוב עוכם בלא תזכרם ואיסור • ובהודם בבת אחת כאיסור ומעוכם בב"ח מה שלא גילה התורה על זה סיכי' כח שור בבת אחת כאן ממודם • וע"ש לומר דס"ל דגם בבת אחת ישראל יש ע"פ איסור לגוי • ורק דבבת ישראל ליכא עוכם כ"ח מלקות ובבת כאן בחיוב הבחוב עוכם לילון במיתה ובקריפה • וקמ"ל ג"כ אבי' לכולי פנוי' אבל אם לא כי' שום איסור בפנוי' בת ישראל לא כי' לילך ג"כ להפוקה מעוכם בבבת כאן אחרי שלא גילה הכתוב לחדש גם באיסור • וכיון דס"ל לר' יהודה דליכא לגוי בפנוי' קשה מכתב לילך מסכתא לם בשלם קשם כח אין לוקה ומשלם • ולפאר הנחי ים לחרץ דמכתחא לה פיחה לשם איסות אלא לקי מטוש קדשה ואף לחבי' יכול לחחות מ"מ כיון דאיש לה יד לקבל קדושין כו"ל לשם איסות ואין שייך קדשה וכבי מוקי לה אבי' בקדושין (ת"ו ע"ח) • אבל לר' יהודה ליכא לחרוצי בבי • דבל באיכוך בב"ל אין שייך כ"ח לרבנן דס"ל נעשה ים לה יד לקבל גיטה ולר"ל ים לה יד ג"כ לקבל קדושי' כמ"ש בקדושין פ"ב (ת"ג ע"ב) דאר"ל כמחלוקת בגיטין בך מחלוקת בקידושין • אבל לר' יוחנן דס"ל בקדושין ד"ה אבי' ולא כיש • ולר' יהודה גם אליבא דר"ל הלא ס"ל נם בגיטין אין אחי ידים זוכות כאחת וכ"ם בקידושין • ח"כ אין לה יד לקבל קדושין כלל • וא"כ אין כאן לשום איסות • וע"כ לומר לר' יהודה כח דאמלה קשם בפוסחה או דקשם אמרי' לוקה ומשלם או דחייבי מלקות סוגיין חייבין וא"כ מוכח מכל מפחם דאמלקות אין מוגע בהסלומין ואל"ל קרא לחייבי לאוין בסגיל זה לסורות דאמלקות לא חמיט בהסלומין דידעי' זאח מכל מפחם וסגי בחד קרא לחייבי לאוין דלא לקי אלא בכלל חייבי עשה ולכורות שבאיסור שלבשה שאינו רלוי לקיימם אין מוגע בהסלומין וחל לחייבי כריחות וחייבי לאוין דלקי עלייהו • ומ"מ מצלם ידעי' מכל מפחם • ובקי' קרא הסליבי למאי אחא (אלבד מה שקשה לפי חי' בחוס' דאלעריך לו חציה כיון דאחרבו לקנם ממילא ידעי' שא"ר לקיימה וכל"ל אם לא דאחרן דבך קרא דמרבה ח"כ בים בבת ג"כ מלקות אחא לזה לרבויהו לקנם וממילא אילעריך לו חצי' בראשו' לו ואילעריך לחא"כ ג"כ דך דח"ל) • וע"כ כ' יהודה לא ס"ל נעשה שאחרשה ואחרבה בר"ש דיבי' לם קנם ובקשה לחבי' דהקשה קרא בשליבי למאי אחא • אלא ס"ל דקשה לעלמה וא"כ אבא לא חורשה אחא למעט אלא יבי' קשה לחבי' ולית ליה רק חרי קראי מיותרים • וחבי' ס"ל דמחני' דקשה אבא אחיו מייבי ג"כ בחפוחה ליכא למימר לעלמה דא"כ אלא מאלה • אלא ע"כ גם בחאחרשה ואחרבה קשה לחבי' בר"ש דבריהה ע"כ מחני' לאו כ' יהודה כיש • וע"כ לא מוקי מחני' בבבא דמוקי לה בר' יהודה (ולא דוק ר"פ מוקי בחפוחה • ביינו דר"פ מוקי רק בחפוחה אבל חבי' ס"ל דבין בשוגה בין בחפוחה מייבי ומוכרח דקשה לחבי' בב"ל) • ואבא לשיטחו מוכרח לחוקמי בר' יהודה דחיכו ס"ל בא על בעשה ואחה חייב ואל"ל כחבי' דאמר לחבי' נעשה ואל"ל לחבי' מחה שבשיחה אבל בבבא קרא למה לי לחבי' נעשה בו' • ואי יסבור שוב נעשה שאחרשה ואחרבה קשה לחבי' • ומייבי שוב קרא • ליכא ד' קראי מיותרים • ומאי עביד בבו • וע"כ לומר דס"ל נעשה שאחרשה ואחרבה קשה לעלמה וקרא דאחר לא חורשה אחא למעט אלא יבי' קשה לחבי' • ובג"כ מלריכין נער נעשה בו' (ור"ע אפשר אלא דרים בלל בני קראי • ואבא להגיה דמחני' קאי) • וליכא רק אלחה קראי חרי לחייבי לאוין • בני אלקי עלייהו ובאבו אלא לקי ואל לחייבי כריחות • ומוקי לה בר' יהודה ואל בר' יוחנן בן אחול דא"כ ע"כ קשה לרבי' בל"ל • ובם בר"פ בחפוחה לא מצי לאוקמה דבין דס"ל בחאם אחיו דקשה לעלמה קאי בח מחלה וע"כ בחיים מייבי ור' יהודה כיש • ואוח לשיטחו דר' יהודה לא דרים וי"ו וא"כ לים ליה אחי' דבפנוי' ליכא לאו •

ע"כ לריך קראי דכחיב לרבות חייבי לאוין בבאו אלקות ובשאלקות בא יפטור בחסלומין • וא"ם בר' יהודה וכ"ח לאיל לשיטחו [ובאמ בח"כ פ' למור פרק מ' סי' ט"ו ט"ז אימא לרבי' דרים אבי' למעט פנוי' ובח בשן מרבה אחא קרא למעט פנוי' אף שבבת ישראל אין שבות ישראל אלא בלאו אחד כר"ש ולפמ"ל מסייע ליה לחבי' דס"ל לר' יהודה בר"ש ודרים למעט פנוי' וכנ"ל • ולרבא ל"ל דסיכי דפשיטא דר' יהודה לא ס"ל בבי מוקמינן לה לשם ספרא ג"כ ובחא אחר כמו שמלינו לעניין בחם מחני' ר"מ דמ"מ מלינו בחם שחמי דלא בר"מ ומוקמינן מחני' אליבא דחנא אחרינא • ומ"מ פרכינן בבאמ דוכחי מבחם מחני' לר"מ • וע' בבבועות (י"ג ע"ח) דאמרי' בם ובמי בחם ספרא מסחם ספרא בו' ומבני חבי' לה קבי' בח ר' בח ר' יהודה • ולבא אמר בח ר' • אלמא דאבי' ברח ע"פ לאוקמי אד בבמא דספרא ר' יהודה • ולבא לא חבם לזה • וא"כ אין קושי' לרבא דס"ל דר' יהודה ולבא בח בם לזה ובא ב"מ בק"ח דחוק מדבשה דוי"ו ע"כ לאו ר' יהודה כיש • ואין בברח דיבורם גם בן חבי' לחוליא פנוי' • ודיספור דים חיסור לאו בפנוי' מ"ח • מבא"כ חבי' דס"ל דר' יהודה דרים וי"ו • מבכי חיחי בוליא בספרא זה מבלי בחם ספרא דבוא ר' יהודה]:

(מ) **ואחר** בזכינו לזה דחבי' ולבא לבישחייהו בחוקימחה מחני' דר"פ חלו נעבו' ודחלי' פלוגחייהו בדבר זה אי ר' יהודה דרים וי"ו אלו לא • מלינו בזה בעם פלוגחחם דפליגי חבי' ולבא בקדושין אחן מבוארין לביחם • דס"ל לחבי' דבאו קדושין ולבא ס"ל דלא בא קדושי דאחי לעבודה יבו • ובוא מבוא בעם רבא דלא בא קדושין מבוא דבחיב ובעלה • ובקשה כפ"י דבל הדיוק בוא מדלא בחיב אלו בעלה • וקשה דאין זה דיוק מדלא בחיב בבחוב בלבוש • ואי' בלוב אחד מבוא דאי בוא בחיב אלו בעלה לא הוא לשיך לבחוב בעולם בעל דלא נעבו' לומר עד דמקדם ואחר בעיל • וא"ל קיליר לבן ע"י אלו • ס"מ בקדושין אין מבוארין לביחם • וע' קדושין (ע' ע"ב) וע' בחפ"ק אם בבקשו מדלעלעיך ובחב למעט גיטו בסף ובניינו ובחב בבחיבה מבוארים ואינם מהבראים בבסף • אם בזה אופן דבעי לבסף בילא בדם"ל עד דמקדם ואחר בעיל אין אופן לבראם בבא"ב • ולא שייך מיעוט על זה • וע"כ ובחב אחא למעוטי קדושי אחר • ודרבי' ובחב בבחיבה מהבראים ואינם מחקדשים בבחיבה וא"כ קבי' נעשה בחוקשים סיכי מבבחה לם • ואחרו בזה בראשה והילכו דבו"ח ובחב למעט חלינה אבל קדושי אחר לא למעוט • ומבבחה לם נעשה בחוקשים בקדשה בבחר • וכ"ז לרבא • ולא לריבן בחו בילוחר סוף הוא י"ג • אך בעיבוי קבי' קיבי' אחרת • למאי דחקיק לעיל דבעיבן לעיל דבעיבן הלחה קראי חרי לבבי מיבי חייבי לאוין חד לבבוא ואחד לבבוא דלקי ואחד להבוא דלא לקי וקבה בבליבי לחייבי בר"חות ולאבי בבוא דלא לקי בוא מחזיר גרושחו מבבשחה • ולר' יהודה חליבא דאבי' דחייבי לאוין מבוא מלקות ידעי' מבל מפחם לדידים בל פנוי' בלאו ולקי מבוא ל"ח בקדשה • אף דניחא לר' יהודה ליכא כ"ח חרי קראי מ"מ לח"ל מבוא מלקות מחבר לה חלעלעיכא דמפחם מפחם ידעי' לה וע"כ לבבוא דלא לקי אחא קרא ובייבו מחזיר גרושחו מבבשחה לאבי' בבל ח"ל בעל לזוד לוקה • [ושוד מוכרח דמייבי לר' יהודה חליבא דאבי' בחזיר גרושחו דהלא קשה ולו חבי' לאבשה ל"ל וכחבחי לעיל דכו"ח מבוא דאחרבו בו' • וזה אין שייך כ"ח בשבויבי לקנם הוא מבוא מלקות אלו ענין אחר • אבל בדניחא שבוא אחמא אחר"ר לקיימה ח"כ מוכח מזה שא"ר לקיימה וח"ל לולי חציה לאבשה • ולר' יהודה דבל הריבוי לקנם בח"ל הוא מבוא שא"ר לקיימה (דאלו מבוא חיוב מלקות ידעי' לה בבר מבל מפחם) לא שייך לזה קרא ולו חבי' לאבשה • וע"כ לומר דאחא דלא נימא בשה דומה ל"ח ולא מבוא דאחרבו לקנם בו' • אך לאבי' דס"ל בעל לוקה קידם לוקה ח"כ בו"ל ב' לאוין ואין עושה דומה ב' לאוין • וע"כ לומר דמייבי בחזיר גרושחו מבבשחה דלא לקי בבעל לאוד • ולא בוי רק אד לאו • ובע"פ חזיק לאבי' חליבא דר' יהודה דמייבי קרא בחזיר גרושחו מבבשחה ואייבא בקנם] ובשה בא מזה נופה מוכח דליכא למימר מקדם ואחר בעיל דא"כ אין מבבא לה בחזיר גרושחו מבבשחה בחסלם בחחי' ובח בי'

ומחסי׳ סייבא בקנים כה חופה לינו גומר לפ״ז בלא ביאה דאביי כלא ס״ל כר״ס דמופה קונס מק״ו חופה שנומר ה״ד בהקנים (קדושין ד׳ ע״ב) ס״ב כיון דכסף דילפה חופה מינה לינו קונה בלא ביאה ס״ל חופה לינו קונה ולינו גומר בלא ביאה ובביאה סל״ב ליבא למימר דהא בעל עיסה בעולה סל״ב ומוכרח דליבא למימר מקדש ודלר בעיל • ולף שב׳ כהום׳ ר״פ חלו נערות (כ ע״ב) מחזיר גרושתו מפנשתא כגון בביגוס בעולה סל״ב כ״ש בקנוגה ע״י לוחה ביאה וכהום׳ מיירי בשנישא לחופה מקודם ולוחה לף בשנישא סל״ב עדיין בתולה היא אבל לי נימא דבר דמקדש ודלר בעיל לינה נעשים בחופה לבר בעולה ושייך בביאה לעניו קנין בקדושין וכו״ל בעולה וליבא קנוס ומקרא מוכח דא בא קנוס ול״ב מוכרח דליבא למימר מקדש ודלר בעיל • ול״ב לין כאן בוס עשוי ע״י ובעלה דלא נוכל כלל לומר בר מקדש ודלר בעיל • ול״ב לין כאן בוס עשוי על ידי ובעלה • וליבא למידק מזה דקדושין שלין מסורין לביאה דל״ם קדושין • וליו דלאביי מליבא דר׳ יהודה ס״ם דיוק מובעלה דבעיגן קדושין מסורין לביאה • ע״ב ס״ל דגם קדושין שלין מסורין לביאה הוו קדושין דלא מליגו דיפלגו בזה • וליו דלר׳ יהודה כוי קדושין מסחמא ס״ל כבי לכולהו הגאי • וס״ל לאביי בליבא דר׳ יהודה דמחזיר גרושתו לינו חייב מן כתובות ס״ח מן בעבודין וכר״י בן כיפר ביבמ ת (י״ח ע״ב) • ולביאתו מוכרח לפ״ז דלא נוכל נעשות לומר דמקדש ודלר בעיל דוקא • ול״ב לית לייבא בקנס מחזיר גרושתו מפנשתא ולר׳ יהודה בליבא דלאביי מוכרח דעל זה קאי הקרא דביאתי קנס בח״ל כנ״ל • וליו דליבא למעטיי בזה לין דיוק מובעלה מדלא כ׳ לו בעלה דס״ל לתיובתא לבון . ולין לסוביא דליבעי קד״מ לביאה לר׳ יהודה וס״ל לב״ע • ורבא לשיטתו ס״ל דבכל ח״ל לא לקי בלא קידם ול״ל לתיקמא מחזיר גרושתו דוקא ולין רחי׳ דמיירי בי׳ קרא קנס • וכן כלא רבא ס״ל לר׳ יהודה דלא דרים ו״ו ולין רחי׳ דיסבור ליכי׳ לחו בפנוי • ולא ידעי׳ מזה דמלקות ליבו פוטר הבעולי קנס • ו״ל דקרא דמדבה ח״ל לקנס קאי לח״ל שים בסם מלקות בלא קידם ובלא חפצר בהבעולין ולא מסוס שח״ר לקיימה ול״ם קרא דוקו הכי לחסם דלא ניחא מדאחרכו כי׳ ול״ב לין מבואר לרבא קנס במחזיר גרושתו מפנשתא • ולינה בפיר לשטעי ולמימר דבעיגן דמקדש ודלר בעיל • וקשה לבהוב לו בעלה דלא נשטעי • ומוכרח דקדושין שלין מסורין לביאה ל״ם קדושין • וכ״ז חלוי בפלוגתייהו דליבא דר׳ יהודה ל׳ דרים ו״ו • דלאביי דרים ר׳ יהודה ו״ו מוכרח לר׳ יהודה דליבא לאו בפנוי ומוכרח דליבא קנס במחזיר מפנשתא ומוכרח דובעלה לא בא דיוק ולין רחי׳ ובכרא דקדושין שלין מסורין לביאה דלא לבוי קדושין • ולרבא לשיטתו בוי בכרא :

(ט) **ועיין** נדבר בעז״ם מענין גילוי דעתא בגיטין דפליגי אביי ורבא בר״פ הבולה • וג״ב הלי׳ פלוגתייהו בזה לי דרים ר׳ יהודה ו״ו ס״ל • ומתחלה יש לבאר לין בפלוגתא דאביי ורבא הלי׳ בפלוגתא דר׳ יוחנן ור״ל בר״פ החומר בקדושין לי לחי דבור ומבטל דבור • דהנה בר״פ הבולה ליתא לם מסהניע גט לידה בוב לינו יכול לבטל • פסיטא • ל״ל דמהדר עלי׳ מטיקרא לבטולי מה״ד לחגלי מלתא למפרע דבטולי בעלי׳ קמ״ל • וכ׳ התוס׳ ד״ה מה״ד ורבא דאמר לקמן דגילוי דעתא בניטא מלתא היא • היינו שנודע קודם שהניע גט לידה אבל אם לא נודע כו׳ לאו בלום היא • כגון דהוה בהיט בהר שליח לבטולי וסבור שליח דהא דרהיט בהרי דבעי למימר לשבור הב לה כדאמר לקמן כו׳ ע״ש • ובמהרש״א הביא בשם חדושי הרשב״א להקשות לפ״ז לאביי דלקמן בשובדא דאושיבו קירא בחופייהו • ולא לשיק לדשטי למימר הכי הו״ל לאקשויי לרבא מדיוקא דהך מהני׳ ע״ב • וי״ל דלבאורה ים להקשות אמאי לא מהדן הגמ׳ דמיירי כגון דאמר דלא ליהוי גיטא עד להין יומין וקמ״ל דלא אמרי׳ דאחי דבור דידי׳ ומבטל מה שנתן השליח לידה דהוי מעשה • דהלא בקדושין ר״פ החומר (כ״ט ע״ב) בפלוגתא דר׳ יוחנן ור״ל במקדשה בשטר לאחר ל׳ יום דר׳ יוחנן אמר חוזרת וכ״ל אמר לינה חוזרת • לאביי כלא ס״ל כר״ס דחופה קונס מק״ו חופה שנומר ה״ד בהקנים (קדושין ד׳ ע״ב) ס״ב כיון דכסף דילפה חופה מינה לינו קונה ולינו גומר בלא ביאה ס״ל חופה לינה קונה ולינו גומר בלא ביאה ובביאה סל״ב ליבא למימר דהא בעל עיסה בעולה סל״ב ומוכרח דליבא למימר מקדש ודלר בעיל • ולף שב׳ כהום׳ ר״פ חלו נערות (כ ע״ב) מחזיר גרושתו מפנשתא כגון בביגוס בעולה סל״ב כ״ש בקנוגה ע״י לוחה ביאה וכהום׳ מיירי בשנישא לחופה מקודם ולוחה לף בשנישא סל״ב עדיין בתולה היא אבל לי נימא דבר דמקדש ודלר בעיל לינה נעשים בחופה לבר בעולה ושייך בביאה לעניו קנין בקדושין וכו״ל בעולה וליבא קנוס ומקרא מוכח דא בא קנוס ול״ב מוכרח דליבא למימר מקדש ודלר בעיל • ול״ב לין כאן בוס עשוי ע״י ובעלה דלא נוכל כלל לומר בר מקדש ודלר בעיל • ול״ב לין כאן בוס עשוי על ידי ובעלה • וליבא למידק מזה דקדושין שלין מסורין לביאה דל״ם קדושין • וליו דלאביי מליבא דר׳ יהודה ס״ם דיוק מובעלה דבעיגן קדושין מסורין לביאה • ע״ב ס״ל דגם קדושין שלין מסורין לביאה הוו קדושין דלא מליגו דיפלגו בזה • וליו דלר׳ יהודה כוי קדושין מסחמא ס״ל כבי לכולהו הגאי • וס״ל לאביי בליבא דר׳ יהודה דמחזיר גרושתו מפנשתא ס״ל כר׳ יהודה לינו חייב מן כתובות ס״ח מן בעבודין וכר״י בן כיפר ביבמ ת (י״ח ע״ב) • ולביאתו מוכרח לפ״ז דלא נוכל נעשות לומר דמ

ט"ב) היתה ר"מ לומר כנגעי נערך אבל לא מעריך כ' יהודה לומר מעריך אבל לא נערך · ומפרש בגמ' טעמייהו דקרא ה' בני ישראל ממעט ולא כנגעי וקרא ה' מרבה חים אפי' כנגעי · למר מסתברא לי' דהריבוי קאי על הנערך והמיעוט על המעריך ולר' יהודה קאי על הנערך ור"ח קאי חים על הנערך ולר' יהודה קאי על המעריך · ויתכן לפ"ז דזהו הטעם דר' יהודה מלריך קרא לרבות אשה ור"מ לא מלריך · דהנה בתמורה פריך שם טעמא דרבי קרא לאשה כו' והאמר רב יהודה אמר רב כו' השוה הכתוב אשה לחים לכל עונשין שבתורה · ותיתה שם הרי ליבני ברש"י · ה"מ טונש אשה בין ביחיד בין בצבור כו' אבל הכא חיטה שוה בכל הוא דהכן חין הלבור והשותפים עושים התורה אשה נמי כי עבדה לא ליקי · והכא חי' בתרא ודאי חין שייך כ"ת לרבות דס"ל כ"מ דאמר רחמנא לא העביד חי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר תמימרא דרחמנא · ולדידי' הוי הדין בשותפין דלוקין אף שאין עושין התורה משום דעברי תמימרא דרחמנא · ואיכא נבייהו לאו ולא העשה · אבל לאבני דאמר דכ"מ דא"כ לא העביד חי עביד מהני והא דלקי משום דעבר תמימרא דרחמנא · ולדידי' הוי הדין בשותפין דלוקין אף שאין עושין התורה משום דעברי תמימרא דרחמנא · ואיכא נבייהו לאו ולא העשה · אבל לאבני דאמר דכ"מ דא"כ לא העביד חי עביד מהני משום דאי לא מהני אמאי לקי · ת"ל היכי דלא מהני לא לקי · וט"ל בשותפין דאין עושים התורה אין בהם לאו ג"כ · ואין שייך עשה שאינה שוה בכל · דגם הל"ח אין בהם · וכמה דברים מלינו שאין נוהג בשותפין ואשה שייכא בהו כגון מכה שאינה בתה משותפות כדתנן במכות (ק"ד ב') ואשה שייכא בה · וט"ל פי' כאן שגם במקום שנוהג הלאו אינה שוה בכל לעניין העשה ומלינו בה שיעור מה שאין זה בכל מקום · והו"א שגם לעניין אשה שהגה דאינה שייכ' בה אבל לאבני דאין נוהג העשה כלל בשותפין ולבור לא הלאו ולא העשה · אין שייך כלל שיעור בדין התורה ודמי למכה דאינה בשותפין ואינה ב' שים · רק הליצנא קמת שייכא לאבני והוא דבכ"מ לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ואכא שאין בו מעשה · וזה אין שייך כ"א למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו בכ"מ · אבל למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין גם בכ"מ · ת"ל אין כאן חידוש · ולפ"ז לר' יהודה ת"ל כלל לרבות אשה דהלא ס"ל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו כדאיתא בתמורה (ד' ט"ב) · וט"ל לאבני לאו משום זה אלטריך לרבות אשה לר' יהודה כ"א משום דס"ל דקרא דכתיב ברים פרשה ערכין דבר אל בני ישראל חים כי יפליא כו' קאי גם אעניעא דתמורה דכתיב בהדי' וכמ"ש בגמ' התורה (ג' ט"א) לעניין כנגעי בתמורה לאד ליתנא דבני ישראל קאי אכולה עניעא · ות"ל לר' יס דה · ולזאת תוקא ר' יהודה מלריך קרא לאשה משום דאיתיה ס"ל דאין מרבה כנגעי המעריך והו"א דגם לעניין זה מצמעו חים ולא אשה · וקאי גם אתמורה דאין ממיר ולא אשה · ולזאת לריכא קרא לרבויי אשה · דגם בערכין אלטריך קרא לרבויי אשה כמ"ש בערכין (ד' ט"ב) אשה שהעריכה כו' ה"ל נפקוה ט"ש · וה"ג אלטריך קרא בתמורה לרבות אשה משום דמצמעות חים ממעט אשה · וריבוי שבערכין חיטה מספקא לדין התורה דרק קרא דבר אל בני ישראל קאי אכולה עניעא ולא כל הפרשה בכל פרטי · לזאת שפיר אלטריך בתמורה קרא לרבויי אשה · אבל ר"מ דס"ל דאין מרבה כנגעי קאי אעניעא לא נמצי מהכא למעט אשה מהמירה קרבן · דממיר דמי למעריך ולא לנערך · וכיון דאין מקום לטעות ל"ל קרא לרבות אשה לר"מ · לזאת לשיטת אבני רק לר' יהודה ילרך לרבות אשה ולא לר' מאיר · וכל הכוני' ברים תעורה לרבות הוא · כמו שבארנו שגם הב' לשעות סובבים הולכים לשיטה רבה :

(יב) **ועפ"ז** תמרתי לייבב מה שהקשיתי זה כמה במ"ש התוס' ערכין (ה' ט"ב) אבל דאיתא שם דאין מרבה כנגעי שהקשו מהא דאיתא בתמורה (ג' ע"א) דמ"ט כנגעי מהתמורה משום דבני ישראל ברים פרשת ערכין קאי אכולה עניעא וממעט כנגעי · הא גם אין כתוב שם ברתם הפרשה מרבה כנגעי · והילכו דטיקרא דמלהא סמיך אליבא אחרינא דאיתיה התם ט"ש · והגה הליצנא בתרא ממעט כנגעי מדאתקש למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן וכ' התוס' שם בתמורה זה אינו כ"א לר"ש דס"ל תרומת כנגעי אינה מדמעת ט"ש · וק"ל בנע"ד א"כ לשאר תנאי דהייבו ר"מ אז ר' יהודה דפליגי התם אר"ש לא שייך אליבייהו הי' ליצנא בתרא וליצנא קמת ג"כ לא יתכן כמ"ש התוס' דהלא אין מרבה כנגעי · ועוד כיון דכל הליצנא קמת מופרך ונסתר למה לי' לאתויי כלל לגקוט ליצנא בתרא לחוד · ולפי הנ"ל ת"ש דהא דקדשי כנגעי אין עושים התורה דמי לנגעין נערכין · דקדשים דידהו אין בהם התורה אף שיכרחל ימיר בשליחותו דכנגעי (או אפי' מהכפר בו יכרחל כדאיבעי' לי' אם אי איתו ממיר) ולר' יהודה אם הרי ליבני יכרחל קאי על נערכין ואין מרבה כנגעי הוא על מעריכין שפיר מלי סבר התירוץ דליצנא קמת דבני יכרחל דהוא מיעוט בלאוד קאי על נערכין · אבל הריבוי לא קאי על נערכין · ט"כ לא קשה כלל לר' יהודה · רק לר' מאיר הקשו ההוס' בערכין · דאיתיה ס"ל דאין מרבה כנגעי קאי על הנערכין · וא"כ אי נאמר דקאי אכולה עניעא הו"ל לרבות קדשי כנגעי לתמורה · וט"כ כ' דאיתיה ס"ל כליצנא בתרא · ולר"מ א"ש ליצנא בתרא אף דס"ל דמעשר דגן לא ממעט כי' כנגעי · והתורה כנגעי מדמעט · מ"מ איתיה לא לריך לאקושי למעשר דגן דלדידי' ים מיעוט במעשר בהמה עלמה דאינה שייכ' בכנגעי · דר"מ לשיטתו ס"ל אשה מרבה כנגעי · וכהבתי במקום אחר דלדידי' לא אלטריך אין אין לרבות כנגעים דמקריבין קרבנות כיכרחל כדאי' בחולין (י"ג ט"ב) דלר"מ ידע לה מאשה כי יקריב דמרבה כנגעי · וט"כ אין אין אין לא אתא כ"ת למעטינהו מסלמים כמ"ש התוס' התורה (ז' ע"ח) וא"כ ממילא מדאמעוט סלמים אלל כנגעי גם מעשר בהמה דאקרי סלמים אמעוט גבייהו · ולא אלטריך לדמויי ולאקושי טוד למעשר דגן · ות"ש ת' ליצנא בתרא בפשיטות · והא דאלטריך בגמ' לאקושי טוד למעשר דגן אין אין כ"ת לר"ש דאיתיה ס"ל אשה ממעט כנגעי אלטריך מאשה בתרא כי יתוק בתוכל דכנגעי אין מעמת בתכל · (וזה אינו סובב לשיטת התוס' בב"ק (ל"ח ע"ח) דמחלק בין אשה להאשה כ"ת לשיטת רש"י בסנהדרין דס"ל דר"מ ור"ש פליגי) וא"כ כיון דאשה ממעט כנגעי אלטריך אין אין לרבות · ולא ידעי' מיעוט לסלמים · [ובמק"א האריכתי בזה לייבב שאינה דברי התוס' שבחולין (י"ג ע"ב) מתלים לקושיתם דידעי' כבר מקרא ומיד בן נכר כו' הא התימים יקריבו דהו"א ללאו ועשה ובתמורה ת' דאתא למעוטי נזירות או סלמים · ואכ"מ להאריך בזה] · וא"כ לר"מ דס"ל אשה מרבה כנגעי ואין אין אתא ל"מעט סלמים מלי להדר כליצנא בתרא בתמורה אף דלא ס"ל כר"ש במעשר דגן · וכנ"ל · ור' יהודה דמהדר כליצנא קמת יהכן דס"ל דאשה ממעט כנגעי ובמעשר דגן הלא לא ס"ל כר"ש ט"כ מוכרח להדר כליצנא קמת ואלידי' קאי הליצנא קמת דא"ש לדידי' דס"ל דבני ישראל קאי על נערכין וכנ"ל · אך כ"ז לאבני דמוכרח לדידי' עכ"פ לר' יהודה דקרא בני ישראל קאי אכולה עניעא · ואפשר דלר"מ לא ס"ל כלל דקאי אכולה עניעא דהלא יש הפסק סתומה בין פרשת ערכין לפרשת התורה · ול"ב יתכן דלדידי' לא ס"ל לסוס הגא דיהי' קאי קרא דבבר אל ב"י שבריש פ' ערכין אפרשת התורה שהופסק בינתים בסתומה דלא מלינו כה"ג · והא דאלטריך לרבויי אשה לרבות לאו משום היבא אין דכתיב ברים הפרשה מלריך לרבויי אשה כ"ת מבני טעמי דאיתיה בגמ' הרי ליצני (ב' ע"ב) והוא לשיטתו דר' יהודה לא דרים וי"ו דוסף ור"מ דרים והדוייהו ס"ל לרבות אשה מטעמי שבגמ' התורה שם · וא"כ אין הכרח מאשה זה לומר דיהי' קאי דבר כו' אכולה עניעא גם אתמורה · ולא ס"ל ל"ק דבתמורה (ג' ע"ח) כלל · ואי דהקשה אין יהללו כ"מ ור"י כליצנא בתרא שם · הא לא ס"ל כר"ש במעשר דגן · י"ל דס"ל לרבות דגם כ"י ס"ל אחד מרבה כנגעי כר"מ וכמו שהלילו לעיל לר"מ כן יהודה ג"כ לר"י דכיון דמרבה כנגעי סיקריב קרבן מאחד ט"כ אין אין לאתויי למעטינהו מסלמים וס"ל ממעשר בהמה ות"ש לאקושי למעשר דגן כנ"ל · ומאי"כ לאבני דס"ל דר' יהודה דרים וי"ו לא מלי למסבר דהלי פלוגתייהו דר"מ ור"י בזה דר"י לא דרים וי"ו · גם טעם שהולרך לרבות אשה דאין בגמ' הרי ליצני לא שייך לאבני כמש"ל · וע"כ טעם פלוגתייהו דר"מ

וכ"י מכוס דס"ל לכ"י דדבר לא ב"י שבירים פרשת טרפין קלי גס לחמורה וכל"ק בחמורה (ג' ט"ח) ומכוס שכחוב לים דקלי לכ"י לחמוריכין הו"ח דממעט לחם שלא המיר החמורה · ולכ"מ ל"ש כלל לכתוב לחם מכוס דלדידי' לים קלי לחטריכין · ועוד לחבר דלא ס"ל ביכי קלי כלל גס לחמורה · — והכל כל ח' לפיטתו בטיון פלוגתייהו לי כ"י דרים וי"ו · — טכ"פ היולא מזה דלרבא לפיטתו מוכרח דכ"י ס"ל ג"כ כר"מ דלחם מרבה כטעני · ולחבי אין מוכרח זאת וי"ל דר"י ס"ל לחם ממעט כטעני :

(יג) **ומפרי** זה לחבר הגלו סנסני למריגו טעם מטעמים להקורח בטיון גילוי דטהח בניטין לוך שחוזה בשכרות הטיוטים לחבר הלטעו · דהגה בב"ק פ' מרובה (ס"ו ע"ב) מדייק לחבי דיחום לא קני מהח דחניח קרבנו ולא הגזול היכי דמי לי לפני יחום בפיטח מי קדום חלא לחחר יחום ס"מ יחום לא קני · ודחי רבח חלא מטעח הח דחניח מבבנו ולא הגזל מבבב דחבדי' ס"ב דגזל קרבן דחבדי' · ופרש"י דגזל מבבב דחבדי' שחינו מטעח מבבב שחינו שלו · והכינו החום' ט"ז ופ' דגזל מבבב דחבדי' היינו שחבב על החפץ של חביבו לעשותו מבבב · והרמב"ם פסק כפרש"י · וי"ל לפי הנ"ל דחבי לפיטתו שפיר מכריח דיחום לא קני · דהגה הני בריייתות קרבנו ולא הגזל ומבבנו ולא הגזל הם בח"ב וסחם ספרא הוא ר' יסודה כידוע · — והגה בחומש פרש"י חדם כי יקריב מם חדם"ב לא הקריב גזל לף לחם לא הקריבו גזל · וגרחה בחוח ט"פ המ"ד דס"ל חדם ממעט כטעני · ומשחח דכחיב חים לים לרבות כטעני ח"ב החי חדם ל"ל · ט"ב לחח לזה מם חדם"ב כו' · ולמ"ד חדם מרבה כטעני וחים לים לחח למעט מבלמים · גס השחח חדם מרבה כטעני ולא ידעי' גזל מהבח · והגה לחבי דס"ל חלי בח דר יסודה דחדם ממעט כטעני ח"ב השחח דחהרבי כטעני מחים לים ט"ב חדם לטיון גזל לחח ול"ל קרבנו ולא הגזול לר' יסודה דסחמח דספרא חליבי' · וע"ב חד לפני יחום וחד להוכות דגס לחבר יחום לא מהני · ום"מ יחום לא קני · ורבח דדחם זאת הוח לפיטתו דלדידי' גס ר' יסודה ס"ל חדם מרבה כטעני · וח"ב לא ידעי' גזל מהחם ושפיר חלטרין קרבנו ולא הגזול גס לפני יחום · ושפיר רבח לפיטתו וחבי לפיטתו :

והנה בפ' מבבב דחבדי' בחחי לטיל פרש"י וחום' וסרמב"ם חפס כרש"י · וים לבחר דלא חקשה קושים החום' לפיטח רש"י וסרמב"ם . שהקשו מכח דחיחח בטברות דמוכח דמטמח לף שחינו שלו · ולף דחמי די"ל דכוח מדרבנן הוא דוחק · ושיד קקשו מכח דבח"ב שם חיחח דבל נגד מטמח רש"פ כו' · ומשמע דכוי דומי' דטורות דמייחי בגמ' לקחן פלוגח' דר"ם ורבנן · וסגם בבח דח"ב חי' כמל"מ די"ל דבל נגד שקושם ביחום כוי מבבב דידי' ולזחם מטמח · ובזה ניים ג"כ פלוגחח דר"ם ורבנן ט"ם . ולחבי דס"ל יחום לא קנה ל"ל דמוקי בקלטן . לף לף שמוטבים קושיות החום' מה שכיים לסרמב"ם לפרש כן · ול' בטב"ד ט"פ הנ"ל מם"ל דפלוגחייהו דחבי ורבח בגילוי דטחח בניטין כוח בפלוגחח דר' יוחנן ור"ל חי דיבור מבטל דיבור · והגה בקדושין ר"פ בחומר חיחח חיחבי' ר"ל לר' יוחנן בל בבלים יוברים לידי טומחחן במחבבב וחין טוליש מטומחחן חלח בבי טני מטבב · מטבב מוליח מיד מטבב ומיד מחבבב · מחבבב חיבב מוליח לח מיד מטבב וחלא מיד מחבבב בו' מיד מחבבב מיבח חפיק · שחני מחבבב דטומחח דבי מטבב דמי · וכדר"פ דר"פ דמי בחיב בי יחן וקרינן בי יוחן סח בילד בי יחן דומיח דבי יוחן מם יחן דיחח לי' בו' ט"ב · והגה בבבבר זרטים מסחברח ומשמטות בבחוב דבטיון ט"י הבטלים דוקח דביטו דיבח לי' לבבטלים · ומחר דמוכח דמדמינן מחבבב דטומחח דבטיון ט"י הבטלים דוקח מלי גרע מבבבר זרטים · וט"ב לומר דקרח דמבבבו חחי לבורות דמבבב שחינו שלו חינו מטמח בלל וים בבבר בפרש"י · ומ"מ לח קבב טל החום' בפי' בגמ' דבגמ' בחם קחי לרבח דמייחי בי' וחינו ס"ל בב"ל בג"ל · וח"ב לח ס"ל דמחבבב דטומחח

בי מטבב דמי · ולח ס"ל לדמות לבבבר זרטים בלל · ט"ב בטיון קרח לזה דבטיון מחבבב בבטלים מ"ם פי' החום' · חבל לדיבח בראב"ם דפבק בר' יוחנן דדיבור מבטל דיבור · וט"ב לדמות מחבבב דבומחח לבבבר זרטים ול"ל קרח דבב בן מחבבב בבטלים · וט"ב פי' בקרח מבבבו ולח הגזול למטב מבבב דחבדי' · [ובמל"מ הביח דטב דס"ל דבבבר זרטים לח בטיון בטלים רק בבבבו דגלי קרח ומקבב מ"גמרא דמדמינן מחבבב דטומחח לבבבר זרטים · ויחבן דמזה גופב דייק בחוחב דטב מדחילטריך מבבבו ולח הגזול ומפרש בפי' החום' דקמ"ל דבטיון מחבבב בטלים · מסחמח בב"מ לח בטיון מחבבב בטלים · חבל בראב"ם ס"ל דבבבר זרטים בבטיון דבטיון מחבבב בטלים דב"ה מבטיון בלטוב · וכן מחבבב דטומחח ממילח ידטיון דלח לגזימח לבוים בבטב לח בטלים ט"י בבטלים וט"ב קרח לגזב"ב דחינו שלו לח יטמח] · וח"ב י"ל דבטב דקחמר גילוי דטחח בניטין מלחח כיון · ולח קבב לדידי' ממחני' מבום דס"ל בר"ל דדבור חינו מבטל דבור בוח לפיטתו דס"ל דר' יסודה לח דרים וי"ו וח"ב ס"ל דחדם מרבה כטעני וחין בבטב דיחום לח קנה וים לפרש מבבבו ולח הגזול לפני יחום ודגזל מבבב דחבדי' וקמ"ל דבטיון מחבבב בטלים · וח"ב יש רחי' דלח מדמינן מחבבב דטומחח למחבבב בבבר זרטים וחיבח רחי' דלח לחמי' מחבבב דטומחח בבבבו דמי ומחבי' בחחבבב בבבר זרטים וט"ב מדחחבבב חין מוליח מיד מחבבב חין דבור מבטל דבור · וחיבח למימר בפיר דגילוי דטחח בניטין מלחח סיח · חבל חבי לפיטתו דר' יסודה דרים וי"ו · וס"ל דחדם ממעט בטעני וים רחי' דיחום לח קנה וח"ל לומר דגזל מבבב דחבדי' (רק בקלטן בדמוקי בגמ' ב"ק (ס"ו ע"ב) וכן מוקי לבח"ב בפיטו בחום' בקלטן) · וי"ל דמחבבב דטומחח דמי לחחבבב בבבר זרטים ומחבבב דטומחח בבבבו דמי · וח"ב י"ל דר' יסודה ס"ל חלי בח דר יסודה דחדם ממעט בטעני ח"ב השחח דחהרבי בטעני מחים לים ט"ב חדם לטיון גזל לחח ול"ל קרבנו ולא הגזול לר' יסודה דסחמח דספרא חליבי' · וע"ב חד לפני יחום וחד להוכות דגס לחבר יחום לא מהני · וס"מ יחום לא קני · ורבח דדחם זאת הוח לפיטתו דלדידי' גס ר' יסודה ס"ל חדם מרבה כטעני · וח"ב לא ידעי' גזל מהחם ושפיר חלטרין קרבנו ולא הגזול גס לפני יחום · ושפיר רבח לפיטתו וחבי לפיטתו :

והנה בפ' מבבב דחבדי' בחחי לטיל פרש"י וחום' וסרמב"ם חפס כרש"י · וים לבחר דלא חקשה קושים החום' לפיטח רש"י וסרמב"ם . שהקשו מכח דחיחח בטברות דמוכח דמטמח לף שחינו שלו · ולף דחמי די"ל דכוח מדרבנן הוא דוחק · ושיד קקשו מכח דבח"ב שם חיחח דבל נגד מטמח רש"פ כו' · ומשמע דכוי דומי' דטורות דמייחי בגמ' לקחן פלוגח' דר"ם ורבנן · וסגם בבח דח"ב חי' כמל"מ די"ל דבל נגד שקושם ביחום כוי מבבב דידי' ולזחם מטמח · ובזה ניים ג"כ פלוגחח דר"ם ורבנן ט"ם . ולחבי דס"ל יחום לא קנה ל"ל דמוקי בקלטן . לף לף שמוטבים קושיות החום' מה שכיים לסרמב"ם לפרש כן · ול' בטב"ד ט"פ הנ"ל מם"ל דפלוגחייהו דחבי ורבח בגילוי דטחח בניטין כוח בפלוגחח דר' יוחנן ור"ל חי דיבור מבטל דיבור · והגה בקדושין ר"פ בחומר חיחח חיחבי' ר"ל לר' יוחנן בל בבלים יוברים לידי טומחחן במחבבב וחין טוליש מטומחחן חלח בבי טני מטבב · מטבב מוליח מיד מטבב ומיד מחבבב · מחבבב חיבב מוליח לח מיד מטבב וחלא מיד מחבבב בו' מיד מחבבב מיבח חפיק · שחני מחבבב דטומחח דבי מטבב דמי · וכדר"פ דר"פ דמי בחיב בי יחן וקרינן בי יוחן סח בילד בי יחן דומיח דבי יוחן מם יחן דיחח לי' בו' ט"ב · והגה בבבבר זרטים מסחברח ומשמטות בבחוב דבטיון ט"י הבטלים דוקח דביטו דיבח לי' לבבטלים · ומחר דמוכח דמדמינן מחבבב דטומחח דבטיון ט"י הבטלים דוקח מלי גרע מבבבר זרטים · וט"ב לומר דקרח דמבבבו חחי לבורות דמבבב שחינו שלו חינו מטמח בלל וים בבבר בפרש"י · ומ"מ לח קבב טל החום' בפי' בגמ' דבגמ' בחם קחי לרבח דמייחי בי' וחינו ס"ל בב"ל בג"ל · וח"ב לא ס"ל דמחבבב דטומחח

כיכי מכוחת לכ • וה"כ ליכא למטעי למימר מקדם והדר בעיל • ומין זה דיוק מדלא כ' הו בעלה דיעבי קדושין מסורין לביתם מכוח דכוי תריומת הלכון וכקילור כוח בית חכם פשוט • ולעיל לחביי דלא מלינו בכרת לדידי' שיהלך בין לחן לכרת • מחרתי למיא טעם אחר תליבי' בגם לדידי' אין חכם פשוט בסקילור לכון • ולדיוק תמי ג"כ ספיר • דחכן מחלקי' בין לחו לכרת • גם בעבן גילוי דעת הפסי' לדיבת כר' יוחנן דדיבור מבעל דבור • וה"כ יש בכרת ממהני' ר"פ הסולח דגילוי דעתא בניעבן לחו מלתא היא • רק לחביי דלא מלינו בהדיא דכובר כר' יוחנן טרחנו לכוכיח דלכיטחו דס"ל כ' יהודה דרים ו"ו מוכרח לחפיס כדין כר' יוחנן בזה כמו שם ברכתי לעיל : ולדיבת קרוב הדרך דפסק הרמב"ם פ"ו מה' חיבות ובטו"ע חס"ע סי' מ' להדיא כר' יוחנן • ע"כ פסקי' כחביי בג"ד בניעבן וחביי ודבת עלמא שם לפיטחייכו כנ"ל :

(יד) **ועתה** למה שכעלנו בעה"ב דרך פלגול בשני פלוגחות ק"ג לית שחלויים ותחוים בפלוגחתם מי דרים כ' יהודה וי"ו ה"ל • נדבר עתה בדרום מעין זה • דכתב למרו בכוזכ (ב"ב ע"ב) אמר רבה בתחלה קרחו חים • ובוזה ע"פ מ"ם בשם הגר"ח ע"פ לפתח חעלה רוצן בבלא פתח אין מילא סילא מקום לכנס בלבב בחדם כמ"ם ופקרת נוך ולא תחטח • בלא תחלא שפך נדם בבעד שחתח בא מן הדרך כי על נדם ודמי לא יסיחבו ילכו • לך על כשפך ומלא לו פתח לבוא בבבב החדם לפנות לעשותה • ע"כ נקרא לך שהוא בשלך בלשה שאין מדכיב עוז בעבו לפתוח בעלמו כפתח בבית אלא בעה"ב • כי אם בהיות כפתח פתוח • אבל לא יפתוק על הדלת סיפתח לו הבעה"ב • ואמ"כ נעשה לוזה כרגיל נעמוד לפרקים בבית אכסני' ולוטפיזת ברכוות לו לדפוק על הדלת בבוזו מדרכו ונסנו דרך האכסני' כרגילה אלו אף בלילה • אבל אינו עדן בעה"ב שמקום אחר מפנה הבעה"ב לא יבא הזוזה • גם לא יפותח בכל האדרים אם ייאח לו בעה"ב אחר לעמוד שם בפ"ע • גם בכל עת ברצות בית בעה"ב לסוליכו אחלה בלתו לר המקום פה לבטיל גם לוזוך אחי • גם אין לאזוזה לקבוע מקום רק לגלן או על ימים אחדים • אבל לא יאריך ימי שבתו שם • כן היה אח"כ נעשה לוזה ודופק על לבב החדם לבטיטו ו"א עדן אין מפסיקו כ"א לזוזה • ולא יפריע עתות הקבועות לחודם ולחפלה כ"א בעתות הפנויות • ולא יאריך זמן שרצה לקבוע בעניני העבירה מקום רחב • ובכל שעה בית החדם לגרש היה כלה מלבבו • אבל אח"כ נעשה בעה"ב ומבטל עתות הסודם והחפלה • ובשכן מגרש אח בשבעה"ב בא"ם ובשחה בירם גברתה • וז"ו ואח"כ קרחו חים • דהיינו חים שעוסק בעסקי בעה"ב ושוחה הכל מדעתו כפי שיכר בעיניו • כי ניחן על ידו כל בעסק לנהלו בעלמו בלי שחלוח פי בעה"ב על כל דבר • וז"ם דשעים יהיה"ר שופטן שהוא המעניג כל עניני בניף וכל עסקיו • וזה בעיון נראה שהוא בעשה מה שאמרו מחבבת עבירה חיה מלטרפת למעשה רק בעבר ובנה ס"ל לעולה בקדושין פ"ק (מ' ע"ח) דמחבבת עבירה ג"כ מלטרפת למעשה • והוא לבאורה הלא מחבבת דטומחה חלימא כמעשה ולמה דטומחה עבירה בטעמא חת ג"פו חין בחבבת נחבבת כמעשה • אך בחשובה בזה בעבור שאין היה"ר בעה"ב אלא בחדם רק בהלך או בחורה אין מחבבתו נחבבת דבעיון מחבבת בעה"ב כנ"ל • אבל בעבר ובנה בבבר נעשה אלו בסיחר והוא בבעה"ב אז מחבבתו נחבבת למעשה מסוס דמחבבת דטומחה כי מעשה דמי בבעה"ב מחבב עלי' אך לר"ל דמחבבת דטומחה לאו כי מעשה דמי חפסר לדדידים גם בעבר ובנה אין במחבבת מלטרף למעשה וכחידך מ"ד דפליג חעולה שם ס"ל דאין חילוק בין עבר ובנה או בפעם רחשונה — וגם לעניו חשובה ים ל"מ בזה דלי נימא מחבבת עבירה מלטרפת למעשה בחשובה חיכא פועלת לעשות בזדונות בזכיות • לבל בטעם דבזדונות בס בזכיות הוא עפמ"ם במרמ"ם מסוס דבעבירה אין בם מחבבת ובחשובה בית אלוס שים בם מחבבת ג"כ עומדת בפני בעבירה ומכריע עיד יאחון המעלה של מחבבת שים בחשובה לעשות בזדונות בזכיות • ומאחר דבעבר ובנה במחבבת של בעבירה נחבבת במעשה

אין בחשובה פועלת לעשות בעבירה בזכיות • אבל לר"ל דס"ל דגם בעבר ובנה מחבבת עבירה אינה מלטרפת • בחשובה עושה בזכיות גם בעבר ובנה :

(טו) **ויש** לייבב בזה מה שים להקשות ביומא פ' יום"כ (פ"ו ע"ח) דחניבת ר"ל (שם ע"ב) דרמי מימרת ר"ל לחבדי זדונות נעשו לו כשגגות ובחידך לחר זדונות נעשו בזכיות מבני בהן מירחם בהן מחבבה • וכדמקשה הר' יוחנן לחדר' יוחנן הנה מקודם (לפי ג' בע"י) לא מבני בכי רק בהן ביחיד בהן בלבור • וכבר לחרתי בזה בבחי בלפי • וכעה לחיכא למיגמ לפי כנ"ל דה"ם דבנה חיכא בר"ם פ"ק מעביר רחבון רחבון ולפי כפי' לגחון שמובא בחלפא חיינו בכל בעבירות שבכבל החדם פ"ח חיו מחבב לחטוא ועה"ם לקמן בזה וה"כ כל ענין החשובה כוח רק נדרם בעבר ובנה ולר' יוחנן בעבר ובנה מחבבת בעה"ב דטומחה ועבירה מחבבת כמעשה ה"כ לא מוטל חשובה מירחם דלית בה מחבבה כ"ח מעשה לחוד לכבריח נגד בעבירה שנעשה במחבבה ומעשה • ע"כ לא קחמר בהן מירחם מחבבה בהן מחבבה • בלחי חם לר"ל דה"ם דמחבבה דטומחה חיכא מחבבה למעשה ה"ק בעבר ובנה : וחיכ"ת בהן בספיר מבני בהן מירחם מחבבה : —

ואבאר יותר קלת בענין מה שבחתי בשם כפי' לגחון דבנה ח"ת בדרי"ף • ניעה עון ועיבר על פשע •

חנה דבי ר' ישמעאל מעביר רחבון רחבון וכך כיה כחדם פי' חדם יבר ותניס בדרכיו חם נכבל בחטח ועדיין לא בח חטח לידו מעודו • לוזו חטח חין בקב"ה כוחבו עליו חלא מעבירו וכך היה חדבו של בקב"ה חלא לחייבו מחחלה כדכחיב בן כל חלא יפעל חל פעמים חלם עם גבר • אמר רבה ושן עלמו היינו נמחק • דחי חיכא רוב עונות מחביב בבדייכו • פ"ח לגחון ובחלחם בברכות לו דחנה דבי ר"י מעביר רחבון רחבון וכך היה כחדם אמר רבה כו' • בח דר' ישמעאל קיימא בחדם ירא במים שהוא קבוע בעבים מלוא ושומר חמורות • ובעתים חוטח בקלות מדחו של בקב"ה עמו בסוח מעביר רחבון רחבון ומוחל • ובהורח לדיקים הוא • ושון עלמו היינו נמחק חלא חלוי ושומד עד בעת בימות בחומח בעת בחבבין חם זכוחיו מרובין מעוונוחיו מחוחן בעונות הרי עברו רחבון רחבון ואינן חבובין עליו ודומה כילו לא עשאן • אבל חם נברו חוחן עימות וגמלוו מעביו כו' רובן חובות הרי כל ס' וי' נחבב כו' ע"ם • ומחברו הפרשים למיא עיקר הבדל בין הפירושים וכבר פרשתי בזה בביחורי לברי"ף בפ"ד • ובעה נחמר דזכו המילוק דבנה לפי' ברי"ף כפי' מעביר רחבון רחבון הוא שחם חיינו פעם רחבוחם ובני' בעבירות מיוחדות הוא מעביר על דהיכא רובה וחיזר ועשו ברחבוחם ג"כ • קבה מלי ל"מ דמעביר רחבון רחבון כיון דבלא רובא בלא"ה על מעוט חינו נעשה מלי ל"מ במעביר רחבון רחבון ובהיכא רובא נחבבים ה"כ חין כ"מ: ול"ל דמיירי דהרחבוחם בם מהחמורות ול"מ בחחלה דחין נחבבים : דבחחר עבירות כי חיכא חין דפובעי ירחלי בנוף בגון עבירות חינו מעם בלבי חחד • וכיכי דכוי דחחוחם חינה נחבבת • חבל לבפי' לגחון חין לריך לדחוק בן דחינו ס"ל דבבל עבירה ועבירה בבעשם חוחם פעם רחחוחם חינה נחבבת לעולם • רק בבעה בינוחם בעשה מז חבבון כולו מבל מעשיו חז נחבבים גם בחה מי חים בבו רובא מוברע להובב • וה"ב בעיר ל"מ במה במעביר רחבון רחבון דחף דהיכא רובא מיבייכו בל עודו בחיים חיוחו חין נחבבים בלל כ"ח בסוף ובחייו חין נידון כ"ח מה בעבר ובנה • וה"ב מוכח דבעבר ובנה מיירי בל ענין החשובה • ולר' יוחנן סו"ל בזה מחבבת בחעשה ולר"ל ל"ם מחבבת בחעשה • ולזחה לר' יוחנן מירחם לחו בלוח בגד בעבירה שנלטרפת בה בחחבבת גם בן • ולר"ל מבני מירחם מבוח דם"ל דגם בעבר ובנה חין בחחבבת בל בעבירה

מלירפת בב"ל : —

(טז) **אך** יש להבין בין לר' יוחנן ובין לר"ל הח לב"ע מחבבה חין מוליח מיד מחבבה דטומחה • חי מבוח דמחבבה דטומחה בחעשה דמי חו מבוח דחין מוליח מיד מחבבה • וחמחי מחבבה דחשובה מוליח מיד מחבבה ומעשה דבעבירה בדחנן בקדושין (מ"ט ע"ב) לחמר ע"מ

שאני לדיק גמור וגמלא רצה מקודשת חייבי׳ שמא הרבה
הסובה בלבו . ולמה הוטיל מחשבה והרהור על הסובה
להוליא מיד מחשבה דעבירה . וגם ממעשה דעבירה . ומאי
שנא ממחשבה דטומאה שאינה יולאת במחשבה בעלמא וכ״ש
כשנעשה מעשה דטומאה . תולם החילוק מובן דמחשבה דטומאה
ומחשבה המולידה הכל הוא מצד הבעה״ב . ומצ״כ מחשבה
דהסובה אינו מלוכו הבע״ד שמחשב העבירה . כ״א הילר
טוב שולח זיקו חליו להילה״ר לגרמו מלבב החדש . ולוף שבחמת
נעשה בהוסב ומניע כל עניני החדש כבעה״ב העושה בהוך
שלו . עכ״ז אינה שלו . רק הוא מחזיק בשאינו שלו . תולם הילר
טוב שברשו ממשכן הנשמה הוא עיקר המנהל והבעה״ב ויש
לו חזקה חבות . שהנשמה ברשה ממעל . והחומר אינו כ״א
כעבד ושפחה ואם השפחה תיבת גברתה אין זה כ״א בעבור
שפלות ידי הגבירה לבל אם היא התאזר עוז להתגבר על
שפחתה נקל לה להוריחה ולגרשה והוא כמו הדין שאיש
המחזיק בעני חזקה שלא שניס . אבל מי שים לו חזקה חבות
ל״ב ה׳קה שלא שניס . ט״ב יולא היכף מחשבה הילר . וכמו
מחשבה הנזלן דאינו מטמא כ״א כל זמן שהיא החת ידו .
ובשוב החפץ לבעליו ודאי דמחשבה הבעה״ב מוליא מיד מחשבה
ומעשה של הנזלן . ומאחר שלוקח הי״ט את חלקת הלבב מיד
הילה״ר בשעת ירושה וקנין של אבות ובשבת את אינו יולו הרע .
נעשה שלו מעת שנתן לו לבו להדוף את הילר . וט״ד שאמרו
בפ״ב דגיטין כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירות בגרסי
אשתו כיון שאינה שלו כ״א מעשה התקנה . ט״ב בדבר קל
נהרס גדר התקנה . כן הוא הדבר הזה לאחרי שבשעת הלה״ר
להפוס את לבב האדש אינו כ״א בשול וחמס . רק להיזק
ושובת הלדיקים שיקבלו שכר על לחמס גנדו נעשה הדבר
שניתן לו רשות ט״ב קבל יהדפנו האדש . אך כ״ז אם נאחר
מחשבת הי״ט קיימת . וכמ״ש בפ״ל כיון שנתן עיניו לגרשה
כו׳ בעיון שיגרשנה אח״כ . וכשגמר המעשה אז מתחיל
התחלת העיון משנתן עיניו לזה . כן אם האדש את בהסובה
ונאחר בלדקותיו . אז נחשב לגדיק ובעל הסובה מעת התחיל
להרהר בהסובה וכמ״ש מיום שאבר נתת את לבך להתענות
לפני . שמזה מוכיח בגמ׳ דקבלת התענית נחשב ג״כ למלוה .
אבל זה דוקא אם מהעשה ומקיים את״כ . אבל אם אינו
מתענה בודאי אין המחשבה שלו עושה כלום . ולדברב קטרוג
הוא עליו שקבל ט״ע ולא קייס . כן בענין ההסובה ההרהור
הסובה ג״כ נחשבת . היינו אם אב את״כ בחשת אבל לא בשלא
אב שלא אין המחשבה נחשבת לכלום [וכבר הזהרנו בדרוש ת׳
בענין השלוחה בשלוי מר״ח ביומא (ס״ו ע״ב) שלא השעיר
מהו שיתכפו על כהפו מ״ל יכול ליהא אני והם דהפו ולא
אם אמו שיהד אחריו וימיתנו כו׳ . ומסרתי בכל השלוחה
מר״ח אם בדרך פלפול ובדרך דרוש . אך דבר ת׳ בענין מוסר
לעתיק פה . דהשעיר הוא השטן וילה״ר . ובכל השנה הילה״ר
ברוח תולם . שואה כל מה בלבו הפך ממלא התאותו כלות
נפשו . אך בימים נוראים מחלה יעבור על נפשו שכל אים
יהודי יהמיל להרהר בהסובה זה יגיד השליח וזה יוסף
ללמוד . זה מהפש להיטיב דרכיו בתופן זה . וזה בתופן אחר .
וכולם למטרת ההסובה יוליכו כוונתם . ואז הילה״ר יובש במלוד
ובמלוק . אך אין זאת כ״א מחלה עזה . ויאמר אך זה חלי
ואסלנו יעברו על הימים טרחים אז אשוב להיות שליט ברוח
האדם כמקדם . ואשוב לאיהגי בברחשונה . וזה שאלנו אם
די במה שחלה . מ״ל יכול להרכיב אני ואתם פי׳ שאחר עבור
הימים טרחים יעבור החולי ג״כ וירכיב האדשים על כהפו
ואין עלה כ״א הימים את הענין הוא הילה״ר שלא ישוב
להיות חוזר וניטור . אבל בכה ב וניטור אין ממש בהמחשבה
ולוף בדבור ומעשה שעושה הסובה כיון שאינה מתקיימת .
ואשלנו דאפו ולא אמת . היינו שאב בהסובה שלימה ואב״ז הוא
קיים עדן יגרו בקרבו . על זה אמר בן יאבדו כו׳ . שאם
ידאפנו האדש ברחוי ונכון אז בודאי יאבדו עלמותיו ולא
יקום בחיין . שלא יאוב אליו בשת] :

(יז) **והננו** בענינו כאים אשר לו בית הומה ומניח לזרים
לדור בהוסה רק בכל שלם שניס הוא עושה

מאחר שלא יחזיקו הדרים . ומתנהג כן בכל ימיו . מה תועלת
יש במחשבתו אם אינו קורא לאחס לד״ת לגרשם מביתו . כן
לאחנו בכל שנה אנו עושים מחשב שלא יחזיק היצר בלבבנו
קצין חזקה . ובכל השנה אנו מניחים לו לעשות מה שחפץ .
אינה תועלת יש בכל התעוררותנו בימים הנוראים לאחרי שאין
זה דבר המתקיים . ובמה נלטדק לפני בוראנו שיבא לבקר
מעשינו ברחוקו שכל קבלתנו לילהבא הוא דבר שוא והבל .
כאשר עברנו שנים רבות שקבלנו לשוב ולהיטיב מעשינו ולא
קיימנו היך יאמין לנו עוד . והנה ה׳ שולח התרחות לאמר
שובו שובו בית יסרחל . ולוף אאין אחנו נביא וחוזה ויודע
נאחומה מה בשאחרי אל אדי . לך מהיסורין ותלאות אשר יעברו
עליהו אנו יודעים דברו . אשר כולם יאנו קולם בשם ה׳ לאמר
שובו עדי בכל לבבכם . וכמאמר חני הנביא שימו לבבכם על
דרכיכם כו׳ שכל החדש לא נסי׳ וליולא ולבא אין שלום . וכל
המשפיע משפיע לא לרוב נקוב — ומה נדבר שהה אשר
לוקינו בכל מיני מדוה בגוף ובנפש וממון . וכמה נעדמו
ממות החלואים ה׳ ירחם וירפא שבר עמו . והנה יעקב
אבינו בקש שיהי׳ ריוח בין כל הלאה ותלאה וכמו שדברנו ט״פ
ורוח השיאו בין עדר ובין עדר . והוא כדי שיזכרו בהסובה .
כי יש שני מיני יסורין ח׳ טוגם עבור חטאים שעשה החדש
מעבר . וב׳ לעוררנו להסובה לימים הנתידים . וכמו בדיני
חדש יש ל״מ שבעבור השבר יש קלבה ל״ט מלקות על לאו
ח׳ . ואלהבא אין קלבה כי אם ל״ט לכוף אותו שיעשה מכין
אותו עד שהלא נפשו . רק שהבירה בית המוכה לומר שמרוצה
לקיים ויסור שבעבו מעליו . ובכל עת שואלין אותו אם הקבל
עליך לקיים המלוה נלך ידינו ממך . כן בדיני שמים . בעד
עונות העברו יש קלבה . אבל לעוררנו להיטיב דרכינו להבא
ח״ו אין קלבה עד שעושב אליו . רק שיפסיק ויהן ריוח בינתים
אולי נסיס בין כך לבנו להסובה . עוד יש ל״מ שעל העבר
יענים בדעה . ועל להבא יוכל הקב״ה לעורר להסובה גם ע״י
ברכה וטובה כאשר הביאו שמלך ח׳ עשה כל המורדים בו
למוסלים וסרים גדולים . ובזה נקש נקמתו משם יהר מאלו
הרע להם . ובזה פירשו מה שאמרו אחי יוסף לו יעטמנו
יוסף והשב ישיב כו׳ שעוב כי׳ להם יהר אם יעטמ ויגמלם
רעה כי בוסים בהסובה ואחיק להם יהר . כן ט״י ברכה
שמהן ה׳ לאדם יוכל להתעורר יהר בהסובה וכמ״ש אם הברכה
אשר השמעו כו׳ . אך זהו בשם כי׳ האדם מבניח בדרכיו
והי״ט כי׳ הבעה״ב ומניע אז כי׳ פוקח עין על דרכיו .
וכי׳ מורה אם האדם שאינו רואי להסובה . וכי׳ מטיב מלעדי
דרכו . אך לאשר אהילה״ר שורר באדם . והוא מטעה לבב
האדם ואינו מניח לו לעשות חשבון כלל . ט״ב לא יאפשל
מברכת להיטיב מפעלותיו . כי יאבוב ברחוי הוא זה .
כי יטעמו ילמו לאמר לא ימלא לי עון אשר אחטא . על
כן מוכרח האם יאברך להורות לו שיאוב על ידי יסורין
שאזה קרוב יהר שיהעורר ויבין כי דרכיו מעוקלים .
ועוד ל״ת בין יסורין שעל העבר לשעל להבא . שעל להבא
יסולח לו אלא אשרי כאלך שאולח לגבות מם אזי שולח אים
אאזרי . אך להטעים על העבר שולח רחמן בשאלך אים אסד .
וז״ם מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ואאמרו בגמ׳ ברכות
(ז׳ ב״ב) קינה לדוד מיבעי׳ לי׳ כו׳ אבל לא׳ שהי׳ עליו שט״ח
כו׳ שמא שבד אלו ממזר כו׳ שהם ברח דרחים על אבא . והוא
אחר שרחה שבנו שבשבו לרחם שולח עליו הי׳ לו הוכחה שהוא
פרעון על העבר ונפרע הבע״ח . ולוף על להבא שאם הי׳
על להבא הי׳ שולח עליו אאזרי . — גם על העבר יהבן
שיומחל לו . אבל אלהבא אין יאחול לו בשאחזיק עדן ברשתו .
גם עוד יש רעה ביסורין שלהבא שאינם נאחבים לכלוס וכמו
הגניבה לשם שאינו נאחב אם שלוקאים הנוגסים . אך מעלה
אאת יש שאאסקין בשם ובבקשת יעקב ורוח השיאו כו׳
למען יאשובו להאיבה :

(יח) **אולם** גם הריוח והשסק אין מועיל . כי גדולים
כילם בשיעת השולם אאבר כפיל כ״י אהדשים .
וכל אם פונה לדרכו . ובכל בשנה היצ״ר שליט בקרבנו . וכל
עיני כולי״ט נדעבו בתישובן . גם כל הפלאתני היה אלים
אאבים

לנפשים מלומדה · עתה בימים אלו שקרוב ה' לקוראיו וכל אלה
יתעוררו בקרבו רעיו כי בהסובב ובימוד בעיונ"כ רחל מבכה
על בניי . וכאלו כחוש לף שהרגל במכאובים ומחמת זה
חמימות חליו דעתו מבולבלת ואינו מרגיש מחומה · בסור
כחוש ויסוד מעט רוחו בקרבו יחל להרגיש מכאוביו · כן לנשמו
הין הוא מרגישים בכל בשרם כמ"ש כי אפפו עלי רעות עד
אין מספר כו' ולבי עזבני רגלי ה' להגילני · וכמו שפירשו על
הפסוק אלה עליה בנפשי יגון בלבבי יומם · שכל כך הועמס
עליו כובד חבן החלאות עד כי לא יוכל להתעורר להתחזק על
קצי ימיו ונלעדך לנשים עליה לוך לבכות · — לף בימים אלו
שרוח ה' פועם בקרבנו נוכל להרגיש מכאוביו והלאותיו ·
ונעשה חשבון מה כי' לנו · הן כל אלה עמוס מעם החלאות
אשר עברו רחמינו · וכ"ש סולך בלב מלא יגון ועצב . עתה אשר
אחינו מלכנו בא הלילו כמ"ש קרלוהו בסיוהו קרוב אלו עשרה
ימים שבין ר"ש ליוכ"ש (בימות מ"ט ע"ב) נשיה לפניו כל
עצבון רוחנו לנקש מלפניו סיוסיעו . ידעתו כי לף שהסובב
הוא מבקש ושלא נסוב לכשלה טוד :

והנה כבר הגדנו ובשמעתו בדרוש ה' דיסורין בעי השובב
מסוס דק"ו לא אלים לאפוקי בנ"ש או מבקיעה ·
ובאריכתי בזה בדרך פלפול ובעליתי דק"ו לא אלים כו' ור"ל
יכורין מכפרין הלא נמרי בנ"ש בברכות (ה' ע"א) נאמר ברית
כיסורין ונאמר ברית בקרבנות · ת"ל מה קרבנות בעי השובב
לף יסורין בעי השובב · ולף דמסק"ו מכן ואין מסמע דלא בעי
השובב כלל ואין הלא מוליא לאחרות בין לא חטא בעבד בין
חטא בעבד ולא שב · לף בנ"ש אלים יותר · ובזה פרשתי מ"ש
פיקוט ומדרש קהלה ע"פ ובנה ראיתי דחטא בעבוקים כו'
אלו הקטנים שנגזרו מחייבם · ולעתיד לבא שם עתידים
בחבורם של לדיקים ותשובתם בחבורם של רשעים ואומרים
כליס מהנו אלא בחטא תשובתי ו · ת"ל הקב"ה תשובתיכם שבו
מדרכם בחוסם שעה בא לריבו ומלמד סנגורי' מה טובה
מרובה זו מדת פרעניות מרובה לא מהו אלו אלא בחטא
תשובתיכם · לא כ"ש שיבאו אלא תשובתיכם בזכותן מיד ת"ל
הקב"ה יפה למדת סנגורי' · וע' בז"ב נה שני מ"ם בזה שפת"ם
שם' בעברם מלמדות שהשבים שבים בכח השובה ותשובה
נעשים גם שבים כאלו חטאו שם (וע"ל שאמרו ולד הגרשעה
שסורה סיא וולדה נרשעו) ולזאת לא בא אלי' ללמד סנגורי'
עד שסודיעו השבים וגם הקב"ה שעיד שלא חטאו שהשובה טרם
הולידו השבים כ"א אח"כ · ולזאת אמרו שלא היו עם השובם
בעת החטא רק נגועו בעין השובה . ועל זה השיב הקב"ה
אמת שקידם לאחם לאויר שעולם לא חטאו שהשובה והיו לדיקים
שכל אח"כ שבו מדרכם השובה ועשו רשעים ולזאת בא אלי'
אח"כ ע"ם בהורך · ופירושו לחוק ולסו"ל ניחא בפשטות · דלף
שם אמת שיסורין מכפרין מ"מ בעי השובה · ושם שמתלוים
השבים שאמרו עשור שהשובה שפוכה כשר שהכפרה · ות"ל הקב"ה
תשובתיכם שבו מדרכם סי' בחמי' וכי שבו מדרכם · לאימת
יסורין מכפרין שם שהדם שב בהשובה ג"כ · שבל בלא השובה
לא מכני · וממילן אלי' דגם בלא השובה יביאום השבים לנ"ע
ושיעם של שיט"ב שאני · וגם שם לזאת המילן אלי' לא כי'
מהני בלא השובה · אבל בשיט"ן בודאי ל"מ כשאחזיק עדן
במוז רשעו ומוסף להטות עוד . ואלי לאיני שכאה שבים זמנים
בוקבם מבא התלוני ילדים ר"ל ועכ"ז אין יסודם · כי בעם
לא שב עד שכאו :

ועד מתי נלך הוטים ונניח לא ה' לר השוטן להיות מוסל
בחלדי לבבנו · ירמי' אמר (ל"ח) שמוע שמעתי אפרים
מתנודד יסרתני ואוסר בעגל לא לומד · הייט שאין השם מביאים
על אם יורו היסורין בעגל אשר אינו מבין על מה יכוהו ·
ברך השור שרגיל בעבודה ידע שכוונת בעליו לייסרו בדרך
מחרישו · אבל העגל שלא הורגל בעבודה ושם רשומת הוסם
עליו עול החרישה אינו מבין למה יורו המלקות שילקוהו ·
והוא קופץ ודוהר ואינו יודע מה לעשות · כן לא ידעו ולא
יבינו השם על מה ולמה הם לוקים ומוכים · כי יפקחו
ח"ע לנדיקים ואין מרגישים שום חטא · השיבני ואשובה
כי אתה ה' אלהי · הורנו אתה מה נעשה · ואז כי אחרי שובי

נחמתי ואחרי הודעי (על מה לוקינו) ספקתי על ירך כו' ·
אבל עתה אין להנו יודע עד מה · — כשם שאין אנו
מכירים שפלותנו נגד מעלותינו שהיו לנו מימי קדם בעיני
טובות עוה"ז שבבר נשכח ממנו זכרם· כן אינלנו זוכרים מעלותינו
במדות ומעשים טובים מאז נגד דלות מעשינו שבדור ההוה
עתה · לף מקרוב אנו מרגישים שידאה העת בזמנינו בעיני
טוב עוה"ז וכן בעיני התורה ועבודה אנו יודעים מקרוב
ירידת מעלתנו שקרן התורה ירדה מטה מטה אין איש מבבד
לומדי הורה וכאין ואפס הם בעיניו · גם בעבירות שבין אדם
לחבירו פרצו מאד ובגמ' אמרו רובן בגזל כו' ושהה כמעט
כולם בגזל ולהיות לוה רשע ולא שלם לא נחשב לעול בזמנינו ·

ע"כ יש לשיח לב ולשוב עד ה' :

(יט) **גם** ההתגלות שלנו שהעת גורמת לכל זה · אינה
ההגלות · משל למלך שלוה לעבדיו ללחוש על אוזה
עיר או מדינה ולבבוש לוחה · והעבדים עלים · ובבוא המלך
לשאול ולדרוש מעשי המלחמה · הלא יאמל לעבדיו למה
חניחו את החויב לגבול · הלא ידעתי כי בחפלבם הוכל לגרשו
כלה מהעיר למה לחם יושבים שקטים והעשו עמו שלום ·
והעבדים מהגלים שאין להם כלי מלחמה בנכון גם יאסר להם
מזון ע"כ הם לריכים להשהדל בפרנסתם ומבלים זמנם בבקשת
פרנסה ולעתים יגר להם אם לא היו עושים שלום עם אר
העיר לא היו להם במה להחיות נפשם · כי משם ימלאו
הספקת הבוחתם כל דבר מאכל · ויאמר להם המלך הלא
במכוון מעשיתי מכם הבוחות המתגחזינען שלי למען התחזקו
עוז לבבות המלחמה · כי בהעיר יש חולדות כסף וזהב וחבוחה
וכל דבר יקר · והעשו אל הבלל בבשבכם העיר · והנמשל
מובן כי הלוחם מלחמת היצר וכובש יצרו ה' מזמין לו פרנסתו
בריוח ומה שה' מוצא שפע הפרנסה מהדור הוא למען יכבילו
במעשי המלחמה לנלח חויבם אז יגיעו חרחות חיים ושפע
ברכה רב ממקור העליון · והעם לא יביעו ולא יכבילו בכ"ז ·
וממליצים להם דרכים למלוא מחיתם ממעשה עול מחזקי יקר
וחמס · ועושים שלום עם היצר המורה להם דרך :

ובעבור זה פירשו קלת מפרשים טעם מ"ם לא נחתם
גז"ד של דור המבול כ"א על הגזל · והוא כי
קצה עון הגזל כי מוגע עד לחומת ההשגחה בחלרים · ועי'
תה"י מ"ם בזה למה בחר בגזל והלא הי' להם החמורות
עריות כמ"ש כי השחית כל בשר כו' · והשביב כי זה הפשק
והגמ"ד פשקו על עלמן בהיות הגזלן לפעמים גזל · וזהו
הכלטלתה הבאה אלי עשו כו' ט"ם פ' מה · ובז"ב כ' שם
הטעם משום דאלל ב"ג הו"ל גזל עשה ולאו הבא מכלל עשה ·
ולאחר עברו על עריות הו"ל בעידן ריחתא ועשינן לעשה ·
עו"כ טעם משום דעריות הוי בלטעה וגזל הוי בפרהסי' וז"ם
קן כל בשר כו' כי מלאה הארץ חמס מפניהם · ולפי הנ"ל
ים לומר דהנה עריות הוא ענין הלום שמהעורר רוח התחוני
אחר מלינו שגם בגדולי החמורות הטיז היצר לשלוח ידו
בלשפם להכניס בה התות אחת · לולא התגברם עליו ע"י עזר
ה' שהי' אחת למשען להם · ומזה אין רחי' בשימלא ה' עובר
עבירה לשפוט שבבר נקנה להיצר קנין עולם לירש אותו אחזת
עולם · דיתכן שאחר שמילא החותו והחרט רק את"ה להשיב ·
אבל גזל שם נתחרט ישנו בהשבה ואינו משיב ואות רודף כל
הימים אחר התות ממון ולא ישקוט · מזה מוכח שהיצ"ר הוא
הושב הללו · ובשהגזלן עובר על עריות אינו דרך מקרה כ"א
בכוונת היצר שהוא מושל ברוחו בחושב בית · ועוד יש נעוי'
בלי רפיון · וע"כ נחתם דין דור המבול על הגזל · שע"י
נחשבו שאר עוונות יותר למזידים ופושעים ועבירת הגזל מעיד
על שאר העוונות כי הושבים המה לו ולא במקרה בחו לו ·
ע"כ כאשר אלין העם שבים בעבירות שבין אדם לחבירו נשאר
עדן היצר חללם · ע"כ עלולים לעוד לכל החטאים במהרה
ואין מהקייים התשובה כלל · ובפשוט עבירות שבין אדם למקום
יכול הקב"ה למחול ושבין אדם לחבירו אינו מוחל עד שיפייס
לא חבירו · וז"ם רחלו הזכו הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני
אדלו הרע · שאחרי שהרחקו ידיכם והזכו כפיכם המנוחלים

בחמס חמ"כ תסירו רוע מעלליכם מנגד עיני הייטו שבין חדש למקום • חדלו הרע גם להבא לא תרעו זה לזה אז לקבל התוכחה • — [אל תהיהו עלי לב שדברתי עתק על כלל לו פרט מיבראל • כי כן הוא דרך התוכחה ויעצני הגביא ע"ה על מה שאמר הוי גוי הוטא כו' לא נעצב • ועל מ"ש עם טמא שפתים נעצב • משום דעם טמא שפתים אמר אלא בפיהם ובלב שרה אלא בדרך מוסר והוכחה • לומר גוי חוטא עם כבד עון דבר בפיהם להוכיחם שזה טוב להעם להגדיל התורה למען ידעו ויבואו אל ה' • אבל לא אלמן יבראל מלדיקים תופסי תורה ירחי ה' ומוסדי שמו] • וה' יהן שנזכה להתוכח תמיד וקיימת • ויבוא גואלנו בקרוב אמן:

דרוש שלישי מדרושי יעלי סלע

פתיחה הנה מה שנקרא שבת שלפני הפסח שבת הגדול • ולמה הוקבע בשבת ולא בימי החדש שהי' אז מקח הטלה בעשור בכר דכתי בזה הספרים • וגם אנכי בעניי אמרתי בזה חיזוק תירוץ • והנראה כעת הוא משום דבשבת נאמרו ג' פעמים ק' כי שבת ימים עשה ה' כו' ויפח ביום השביעי • והב' וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך כו' וכבר האריכו בזה הספרים • יש מי שכ' דיוק הז' הוא בשביל חידוש העולם שנעשה בשבת ימים • שבעבור המנוחה לזכר י"מ הי' די מעשרה ימים לעשרה • ובעל העיקרים מיתן בזה וכ' כי זכור הייטו מ"ע של השביתה ולקדשו זכו נגד שתי חומת החידוש שבעבור זה ברך ה' את יום השביעי ויקדשהו • אבל שמור דהוא הל"ת הוא בשביל י"מ שהייטו שם עבדים ומחוייבים אנו לשמור את יום השבת מלעשות בו מלאכה • ויש להטעים הענין למה נהלה הל"ת בי"מ • להגיד יתוש שקייס לאברהם אבינו כל התורה כולה בסוף קדושין וביומא • וכן כל החגות • והקשו בספרים ח"כ היך נעשה לאברהם אבינו ע"ה את הגר המלירת • וכן יעקב נעשה שתי לחיות • ותירצו בדרך פלפול • גם אנכי בדלות שכלי למדתי בזה תירוצים טובים • אבל הפשוט הנראה כמ"ש הגאון מהר"ל מפראג בספרו תפ"י שקודם מתן תורה לא קיימו החגות כ"ה מ"ע שהיה שומרם מקור הקדושה כמ"ש אשר קדשנו במצותיו • ומש ידעו שורש כל מלוה בעולמות העליונים • ולזה יקר תפלרתה ע"כ עשו אף אלה היו מלויים • כי אף שגדול המלוה ועושה עכ"ז גם שאינו מלוה ועושה הוא רם וגדול ונשא מאד מעלתו • אולם בל"ת מי שאינו מלוה ונזהר אינו מעלה כלל • ולזאת לא נאמרו החגות מהל"ת רק המ"ע קבלו וקיימו • ובזה מיושב קושית התוס' שהקשו למאי מותר כלאים בתכריכי המת ואין כאן משום לועג לרש • ובליליות למרי' דיש בו משום לועג לרש והוא משום דמ"ע שייך לועג לרש ממי שאינו עושה אותה אף שהוא פטור משום דמ"ע יש בה שנין יקר • רק שהמלוה ועושה הוא גדול ממנו • אבל בל"ת אין שייך לועג לרש כמי שהוא פטור ומותר לעשות אינו מחויב לחייב ח"ע ולהזהר מזה • ע"כ בכלאים שהוא שנין ל"ת מותר בתכריכי המת ואין כאן משום לועג לרש • והנה מלות שבת אמרו גם כל ישראל טוד בהיותם במלרים גם טרם נגלוו • אבל לא קיימו אלא השבת רק משום המ"ע שבת • ואע"כ כשנתחדש שנין י"מ ובקבלת התורה שהוא שנין ל' כידוע מפי הספרים נוהוסף עליהם גם ל"ת במלות שבת • גם בהמ"ע נעשים מלויים ועושים • ע"כ בזכור שהוא מ"ע שבי' שייך גם קודש י"מ נשאר בלאבר הי' קודש י"מ טרם השבת משום לות החידוש • והל"ת שנתחדש אח"כ אחר י"מ הוא זכר ליצ"מ שנתחדש • כן יש להטעים הענין קלת • אך כונת בעל העיקרים הוא בפשוטו שבעבור החדוש אין שייך כ"ה מלות השביתה וקדשו בעבור שביתה ה' וקדשו בעת הבריאה והל"ת היא בעבור י"מ שלטוניו להשמר מעשית מלאכה • ולזאת אנל זכור כתיב טרם כי ששת ימים כו' ואנל שמור כתיב וזכרת כי עבד כו' : — ועכ"פ אין שהוא בשבת זו שהגדל ענין י"מ הוא להתגדל גם ענין השבת הגדול) שעד הנה הי' רק לות בעבור החדוש ובשבת זו שהי' אז מקח השה שהתחיל ענין י"מ הוא להתגדל גם ענין השבת

להתוסף בו ל"ת ונעשה משוש שכר ליל"מ • וכן יש בכמה מלות מ"ע ומל"ת שבילותה מלריס עלמה יש בה ג"כ עשה ול"ת בפסח • עשה דשבתא ימים תאכל מלות ול"ת לא תאכל עליו חמץ • (ימעשה זה הי' נהוג גם בימי החבות לפיה המלות כחמרס ע"פ ומלות לפה להם שהי' אז בפסח דהייטו השעה כנ"ל אבל לא הל"ת) ויתכן שלמען זה הורגלו ונעשה מנהג לדרום בשבת זו פלפול ודרוש • גם להקדיש הפלפול לדרוש • והוא שהיה לחמו במדרש שה"ש שמכוני בחצירות אלו בעלי הלכות דפדוני בהפוחים אלו בעלי אגדה • ורביס טרחו בזה לקרב הדמיון הלכות לחציני יין ואגדות להפוחים וע' לפ"י ח"ת דרוש ו' • גם אנכי לחרתי בזה בעל"ד פעמים • והפשוט נראה ע"פ לחרס ברכות ר"פ חין עומדין אל יעמוד אדם להתפלל אלא מתוך ד"ת • וגם לחרו אל יעמוד אדם להפלל אלא מתוך שמחה של מלוה והוא ענין ו' דשמחה של מלוה נעשית ע"י התורה משום פקודי ה' ישרים משמחי לב • ע"כ נמצאו ההלכות ליין שכתו שהיין משמח לבב לחנם כן לריך הלכה והדוש ד"ת ע"ד פלפול משמח לבב החדש השומע • והמסכיל בדרכי הפלפול יחשוכ בשמחה הלבב בהרגישו ליזה דבר טוב ונלה • חולם ענין ההגדות הוא לחזק הלב בדברי מוסר • ולשוכ הטעם שיפקחו עין על דלריסם בתורת ה' ומלותיו • הם השה כתו הפוחים אבר יקחם החולה לרפותו לחזק ולשודד לבו מחלישותיו • כן בסגולת החגדה להמשיך לבב החדש ולהסיבה לאהבת בבריות הטעם ובתותי' • וזהו שמכוני בחצירות אלו בעלי הלכות דפדוני בהפוחים אלו בעלי אגדות • כי חולת אהבה אני • משום שבני המיעים נדרשים לי • כי בע"ת נדרש שיעשנה החדש בשמחה ובזריזות ולא בעלתים ועלבות • ולענין זה נדרש לשמח הלבב בחיזוק דבר הלכה • ויקוס לטעית המלוה בהתעוררות הטעם בתוכי' בשמחה • ובגילה הרציונות • ולענין ל"ת נדרש חיזוק הלב לעמוד נגד היצר המסית ומדיח • והלב הלומה אינה יכולה לעמוד בקשרי המלחמה • ע"כ נדרש לזה ענין המוסר למלא את לבב ירחה ה' לשמור מלותיו לבלי סור מן המלוה ימין ושמאל • לזאת קודם הפסח שים בו מ"ע ול"ת הנהוג להגיד דבר הלכה בכדי שיקומו הטעם למעשה המלוה מתוך ד"ת • גם לבעשור הזהיר את העם לבל יבשלו בל"ת של חמץ ופרעי, ודקדוקי' • יגיד הדורש דברי הגדה לחזק לבב בירחה שדי • ולזאת ניתן דין קדימה להפלפול בעשור שבמ"ע קדמה בזמן ובמעלה בל"ת • בזמן כמעשר לעיל שנתנו המלות עשה קודם מהן תורה משא"כ הל"ת • ובמעלה שידוע שעשה דוחה ל"ת • ע"כ גם אנו נאחוז דרך המנהג ולא נשנה מהפחותים:

דרוש לשבת הגדול

(א) **הנה** בפלוגתא דאביי ורבא בשומר אוכל נפשות בשבת, עדן לא אשלמנו הדרוש של יט"ל קנ"ס • ונאחר לנו עדן לבאר בפלוגתא זו דשומר אין שביח ג"כ תלוי, ואחזוק בפלוגתא דאביי ורבא בא"ק אי כ' יהודה דרים ו"ו אם לא • שזהו שורש פלוגתתם הבא בכל היט"ל קנ"ס כאשר בארנו בשני הדרושים שלפ"ז • ובכולם הרחבנו בעז"ה אין שעורש פלוגתתם תלוי ואחזוק בשרשות ענין פלוגתתם בא"ק בכ"ל • רק פלוגתא דשומר נשאר שלא הכילם הדרושים שלפ"ז • ושתה נשלים הענין ונשאר בפ"ד פלוגתתם בשומר • ובסוף הענין יבא ביאור בעל הגדה שהביא מ"ש בגמ' כל שלא אמר שלשה דבריס אלו בפסח לא יצא ידי חובתו:

ואעתיק מתחלה הגמ' בפסחדרין (כ"ז ט"ח) מומר לוכל נבלות לתאבון ד"ה פסול • להכעיס אביי אמר פסול רבא אמר כשר • אביי אמר פסול דהו"ל רשע והתורה אמרה לא תשא רשע עד • ורבא אמר כשר רשע דחמס בעינן • מיתיבי לא תשא רשע עד לא תשא חמס עד אלו הנזלין ומוציין בשבועות • מאי לאו ר' שבועת שוא ושל שבועת ממון • לא כו' ומאי שבועות שבועות דעלמא • ואהוס' ד"ה מאי שבועות כו' תימה ליתיב אביי לרבא מפרק כל הנשבעין דתנן ובשגגתו חשוד על השבועה • וקא בעי למימר אפי' שבועת שוא

שוה כו' · וי"ל דל"ד להתם · דהתם מן המצוה הוא רע לשמים · ועכשיו שכופר ממון לחביבו הו"ל גמי רע לבריות · הלכך מירלחה שבועה לא יוהה דכבר הוא רע לשמים · ובהאי שבועה גמי ליכא כ"ח רע לשמים חבל גבי עדות כו' ט"ס · וכ"כ התוס' שבועות (מ"ו ט"ב) רק שפס לא כתבו הא דמירלחה שבועה לא יוהה רק משום שכופר ממון הו"ל רע לבריות ג"כ · וקשה הא זה שכופר חינו עדן רע לבריות לחביי דמהדן בב"מ דלזחא לא אמרי מינו דחניד לממונא חניד לשבועתא משום דאמרי' ספק מלוה ישנה לו עליו · ואשתמוטי הוא דקא משתמיט · וא"כ במה שכופר חינו רע לבריות עדיין · ולא נשחר כ"ח הסברא דמה יועיל לו השבועה · ובשבועות דלא הזכירו זאת · קשה הא לחביי לא הוי לחכתי רע לבריות · ויחכן עוד דגם מה שכחבו בשנהדרין דלא יועיל לו השבועה ג"כ לא כ' כ"ח לבחר שהחליטו דהוי רע לבריות ט"י מה שכופר · חבל חי נימח דלא הוי עוד רע לבריות משום דספק מלוה ישנה כנ"ל · י"ל ג"כ דיועיל השבועה דשבועה שים בה הכחשה ממון ל"ד לשבועת שוא ולא חניד עדיין בזה · דמחמת ספק מלוה ישנה לא יורה היהר ליפטר · כיון דליתי' בחזרה לא יפטר מספק · ואף דחניד חשבועת שוא מ"מ בשבועה שים בו ממון ג"כ לא יקל · ולפ"ז קשה הא לחביי בחמת לא הוי עדן רע לבריות · ואפשר דגם התוס' לא כחבו כ"ח דלא מלי למיחב מינה לרבח · דרבח הלא לא ס"ל סברת חביי ספק מלוה ישנה וא"כ לא הוי מזה היובחא · ט"כ בחר להקשות מהברייחא דנקט שבועות ומשמע חפי' שבועת שוא דהתם לעניו עדות מיירי · — וא"כ לחביי עלמו יהכן דהוי מזה המחני' רחי' לדיני' לפי מחי דס"ל סברת ספק מלוה ישנה דמוכרח דרק משום השבועה שוא נפסל · ומוכרח דלא בעי שבועה דממון דהייט פסול חמס · חך למ"ש התוס' ב"ק (ק"ח ע"ח) דהא דגזלן חו חשוד לשבועה נפסל לשבועה חינו כי חס מדרבנן ומן התורה לא נפסל רק לעדות · וכן כחבו התיס' ב"מ בגזלן · א"כ ט"כ הא דשנינו חשוד על השבועה במחני' דשבועות חינו כ"ח מדרבנן ואין רחי' כלל דמה"ח פסול ט"י שבועה שיש חפי' לעדות די"ל דכולה דרבנן היח · [ועפ"ז מיושב מה שהקשו המפרשים בב"מ פ"ק גבי ההוח רבי' ויפוק לי' דהו"ל רועה · והקשו הא רועה חין פסול כ"ח מדרבנן ול"ח בי' שנשנו חשוד על השבועה · ולהנ"ל ט"כ לומר דגם בחשוד דרבנן חמרי' שנשנו נשבע ונוטל · ולא חמרי' דחקנחא לח עבדינן כ"ח היכי דהשבועה הוא דרבנן ול"ם] חך ים לשוב ולומר דט"כ לחביי חין לומר כן · דהנה לכחורה ים להקשות על התוס' הנ"ל מנמ' ב"מ פ"ק שהכריח דל"ח מינו דחניד לממונא חניד לשבועתא מהא דח"כ שבועה השומרים שנשבע שחינו ברשותו היכי משכחת לה · ולהתוס' הנ"ל חין רחי' מה"ח דכל גזלן חין פסול לשבועה מה"ח · וט"כ לומר דהתוס' לח כ' כן כ"ח לא"ד חניד לממונא לא חניד לשבועתא · חבל לא"ד חניד לשבועתא חניד וכ"מ מהתוס' ב"מ פ"ק · וספיר הוכיח הנמ' דלא אמרי' חניד לממונא חניד לשבועתא · וא"כ לחביי דס"ל חניד לממונא חניד לשבועתא · רק משום ספק מלוה ישנה לא הוי חניד לשבועתא · א"כ הו"ל מה"ח פסול לשבועה · וספיר ים רחי' מהמחני' דלא בעינן פסול חמס מדפסיל החשוד בשבועה שוא · ולדידי' הלי שכנגדו חשוד על השבועה הוי מה"ח פסול לשבועה :

(ג) **ועפ"ז** ים לייחב קושית התוס' בכחובות (י"ב ע"ב) שהקשו לחביי דס"ל ברי ומחח ברי עדיף ומיני יודע חס נחחייבתי חייב · א"כ חיך ס"ל ג"כ הך דנסכח מחויב שבועה ומינו יכול לשבע משום · הח כל דין משואל"מ נשמע מהקרא שבועת ד' תהי' בין שניהם ולא בין היורשים דהיינו בחמתין ידעינא וחמתין לא ידעינא דבחביו כה"ג חייב שבועה ולחביי הלא גם בחביו חייב לשלם חף בחמר כולה לא ידעינא · ולהנ"ל מ"ש עפמ"ש הר"ן בשבועות דגם בלומר להיורשים לחייכם לוה בפניכם כן וכם מכחישים לוחו ואומרים כ' לא ידעינא ג"כ פטורים מגזירה הכחוב חף דהו"ל למידע · א"כ י"ל לפ"ז דלחביי מיירי בחומרים היורשים בברי ליה לך

(ד) **ועפ"ז** ים לייחב קושית התוס' בכחובות (י"ב ע"ב) שהקשו לחביי דס"ל ברי ומחח ברי עדיף ומיני יודע חס נחחייבתי חייב · א"כ חיך ס"ל ג"כ הך דנסכח מחויב שבועה ומינו יכול לשבע משום · הח כל דין משואל"מ נשמע מהקרא שבועת ד' תהי' בין שניהם ולא בין היורשים דהיינו בחמתין ידעינא וחמתין לא ידעינא דבחביו כה"ג חייב שבועה ולחביי הלא גם בחביו חייב לשלם חף בחמר כולה לא ידעינא · ולהנ"ל מ"ש עפמ"ש הר"ן בשבועות דגם בלומר להיורשים לחייכם לוה בפניכם כן וכם מכחישים לוחו ואומרים כ' לא ידעינא ג"כ פטורים מגזירה הכחוב חף דהו"ל למידע · א"כ י"ל לפ"ז דלחביי מיירי בחומרים היורשים בברי ליה לך

ג' רק שהם חשודים וחיכם יכולים לשבע דבכה"ג בחביו משלם משום שחינו יכול לשבע והיורשים פטורים מגזה"כ · והא דלא מוקי הגמ' הכי י"ל דהגמ' מיירי למ"ד חניד לממונא לא חניד לשבועתא שחינו נפסל מה"ת מ"כ ליכא לחוקמי קרא בכה"ג · ומשמ"כ לחביי דס"ל חניד לממונא חניד לשבועתא מה"ת שפיר מוקמינן קרא בכה"ג וא"ם · חך למ"ם התוס' ים פרק הפרה דמשום דיוכחין לא הי ליה למידע ל"ח בי' משואל"מ חין להרץ כן · והתוס' בכחובות שפיר הקשו לחביי לפ"ז לשיטתם · חבל להר"ן שפיר ים להרץ כך · [ומ"מ גם לחביי חף לדידי' מייחי הך דשכנגדו חשוד טה"ם בחשוד דחוריית' · מ"מ י"ל דגם בחשוד דרבנן דינא הכי · ול"ח בזה הקנחא להקנחא לא עבדינן · דחקנה שעשו בשכנגדו חשוד הוא לטובת החשוד דלולא החקנה הי' דינו משואל"ל משלם בלא שבועה שכנגדו · ולוחה הטובה היא ג"כ בחשוד דרבנן דמ"מ חינו יכול לשבע וט"כ משלם · ול"ד נשבועה דרבנן שהיא לטובת התובע ובשלי"ל חינו משלם בזה שייך לומר החקנחא להקנחא לא עבדינן · שפני החקנות הם לטובת התובע · משמ"כ בחשוד דרבנן שהחקנה היא לטובת הנחבע ובזה ח"ם מה דנטר מלהקשות עד דמסיק טעמא החקנחא להקנחא לא עבדינן ותיפוק לי' דהו"ל רועה דבזה חין שייך החקנחא להקנה' כנ"ל וט' בלקוטי הגר"ח בשנות חלי'] וטכ"פ לחביי לשיטתו ים רחי' לדיני' גבי מוכר משהם מהני' · וא"כ ט"כ חך דמוקים חח"כ חיובחא לחביי ממהני' כמו שיבואר ג"כ חיכם כ"ח לשיטת רבח גם מקודם דמסיק הגחי במילחא · חבל לחביי כיון דחיכא שהמח דמסייע לי' ט"כ הגחי היא ·

וקדמסיק דהך מהני' דמוחיב מינה הוא כר' יוסי :

אולם ביסוד זה שהמחי דדברי התוס' בסנהדרין לא חזלי כ"ח לרבח ולא לחביי דס"ל מינו דחניד כו' וספק מלוה ישנה כו' ים להחקשה בזה ולומר דגם לחביי מטוס דחין נ"מ בהשבועה שכבר הוא רע לשמים שנחנד על השבועה לא יבורר ט"י שבועתו הם חמת הכחחתו דלא ימנע מלשבע לשקר חף שים בה הכחחת ממון מ"מ עיין השבועה ממהני' · — למנם כד מעייינינן עוד מזינח דבלח"ם התיובחא שם ליתה כ"ח לשיטת רבח · ולחביי ח"ש כמ"ש בגמ' ושתה נעתיק הגמ' דשם · מיתיבי חל השם רשע עד חל השם חמס עד חלו הגזלנין ומלוי ברבית היובחא דחביי היובחא · נימח כהגחי עד זומם פסול לכה"ח כילה דברי ר"מ ר' יוסי חומר בד"ח שהוזם בדיני נפשות חבל הוזם בדיני ממונות כשר לדיני נפשות · נימח חביי כר' מחיר ורבח כר' יוסי · חביי כר' מחיר דחמר מקולא לחומרא חמרי' ורבח כר' יוסי דחמר מחומרא לקולא חמרי' מקולא לחומרא לא חמרי' · לא חליבח דר' יוסי כ"ע ל"ם כי פליגי חליבח דר"מ חביי כר' מחיר ורבח עד כחן לא קחמר ר"מ הם חלא גבי עד זומם דמשון דרש לשמים ורש לברייות חבל הכח דרש לשמים וחין רש לבריות לא · והלכתה כותי' דחביי · והח מיהוחב הניח ר' יוסי היא ותיהוי נמי ר' יוסי ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי שחני הם דשם לן חנא כר"מ · והיכח שחים לן כי הא דבר חמח קטל נפשח ל"ל רים גלוחה לר' חבח בר יעקב פוק עיין בם כו' חחו חרי שהדי חשהידו בי' דודחי קטל נפשא · חזל חיהו לייתי חרי שהדי חשהידו בי' בחד מהנך חד חמר קמי דידי נגיד קבא דחוסלא וחד חמר קמי דידי נגיד קחח דבורטיח ל"ל חחי דעתך כר' מחיר ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי · ור' יוסי החמר הוזם בדיני ממונות כשר לדיני נפשות . ל"ל רב פפי הכי מילי היכח דלח שחים לן חנא כר"מ הכח שחם לן חנא כר"מ · ממחי חילימח מהח דהנן כל הכשר לדון בד"ח כו' ממחי דלמח בפסולי יוחסין קחי דחלה"ם סיפח כו' חלח הכח קשחם לן חנא כר"מ מ"ו הן הפסולין המשחק בקוביי ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית והעבדים זה הכלל כל עדות שחין החשה כשרה לה חף הן חינם כשרים לה · מני חילימח ר' יוסי החיכח עדות בדיני נפשות דחשה חין כשרה לה והן כשרים לה · חלח לחו ר"מ היח · עכ"ל הגמ' :

וקשה

(ג) **וקשה** לכאורה הא בהך מתני' דלקמן הן הפסולין חסיב פסולי דרבנן · ויהכן דגמ זה נכלל בכלל גזירה דרבנן דפסלו גזלן לעדות בדיני נפשות אבל ר' יוסי הלילי מן התורה קאמר · (ולזאת נקטי ר"מ ור' יוסי פלוגתייהו בעד זומם דבי' לא גזרו רבנן כיון דליתי בי' חימוד ממון כמו שיבואר לקמן) ומאי רלי' דהלכה כר' מאיר נגד ר' יוסי · בשלמא לטעין הך טעודא דבר חמת דקטיל נפשא ס"ם דמייתי זאת דעכ"פ ליכא רלי' דרבנן פסלוהו לד"ע ס"כ ניחיל בר חמת בין כך ובין כך · אבל לטעין שנפשוק הלכה כאביי מסוס דהך בריית' דהוי תיובתי' ר' יוסי היא ולא קי"ל כותי' אין רלי' דהך סתמת דהלו הן הפסולין אין סהילה לזה דהך בריית' מייתי מה"ת ומתני' דר"ה מייתי בדיעה דרבנן · ופלוגת' דאביי ורבא ע"כ במה"ת פליגי מדמקשה עלי' מקרא · וע"כ לומר כיון דלא מלינו דרבנן עבדו הך גזירה לא לחמרי דרבנן עבו אלא אבל זה אין שייך כ"ש לומ"ד חסיד לממונא חסיד לשבועתא כאביי דס"ל הכי אבל לומ"ד לא חסיד לשבועתא דע"כ מדרבנן עבו לפסול הגזלנין לשבועה כמ"ש התוס' (בבתרא לעיל לוח ח') · כ"ש היכן שנכלל בכלל הגזירה פסולן לדיני נפשות · וע"כ מוכרח דכל הרלי' חיכה כ"ש לשיטת מאיי עלמו · ורבא דמוקיב מינה שפיר מוקיב לשיטתו :

ויש לעיין עוד הא בחוב גבוה לחחבון כ"ע מודו דפסול הפי' רבא דבעי רע לבריות כיון דמסוס חמור ממון טובה עבירה הו למלא תלוה נפשו חבוד להעיד שקר · ת"ק גם לר' יוסי יהכן דאוכל נבלות להחבין פסול · ולקח מוכח מחלי דקאמר נימא כחנאי ובעי למימר דפליגי בפלוגחא ר"מ ור' יוסי וכמ"ש שבלחיחבין לא פליגי אביי ורבא ס"ל כר"מ ור' יוסי לא פליגי · וס"ל במסקנא דפליגי אליבא דר"מ ס"ל כן · דמסחמא לא הדר בי' במסקנא מזה · ודוחק לומר דלעניו דיני נפשות אין נפ"מ בלחיחבין · דהלא גם לעניו רע לבריות י"ל דאין כוכחה מלחיחבין נבלות לחיחבין סהוא גם רע לבריות · ומ"מ מלחר דחפסיק לחיחבין גרע מסוס שבשביל הפלה ואחסוס עובר על מלות ס' גם לכל דבר הוא מיחזק לרע ס"כ כ"ג לד"ע · ואפשר דלזאת נקטי ר"מ ור' יוסי פלוגחייהו בעד זומם דלא נודע שקבל ממון עבור עדותו · ביסי' בו עניו למלא חלוחו לממון · אבל גנב וגזלן י"ל דגם ר' יוסי מודה כיון שעשה עבירה לחיחבון כ"ע מודו דפסול ומ"כ גבי עובדא דבר חמת דחייתי סמדי דגנב ס"כ פסול גם לדיני נפשות דכיון דמסוס חימוד ממון עובר אין לחלק בין קילחא לחמירחא · ולא כולהך כלל לכבריה דכלכה כר"מ רק לאלומי מלחא גם לסברת ר' חנא בי יעקב דלא מחלק בכבי · ומ"ל דגם בלחיחבין פליגי ר"מ ור' יוסי · אבל לפי מאי דכניח דבגנב או מוכל נבלות לחיחבון כ"ע מודו דפסול אין ליהך להכריח וגם אין מוכרח דהלכה כר"מ · דשלא המחני' דאלו בן בפסולין לא מיירי רק בגזלנין ושובבי עבירה לחחות והימוד ממון · ובזה גם ר' יוסי מודה ופשיר קאי זה בכלל אפסולין אלו · ואף דלעניו שובדא דבר חמת אין נפ"מ דמ"מ פסול לפ"ז גם לר' יוסי מסוס חימוד ממון ושוד עדיף לזנוחו · אבל לעניו הלכה כאביי אין רלי' דכיון דאין בכרת דסיוס לן חנא כר' מאיר כוי סהיא בריית' חיובתיס · ואמרתי בשע"ד דגם בזה ש"מ לאביי לשיטתיס :—

דהנה בימות שפ"ב ליחא מה בדעתיו הרעניטו הנשא דגם זו ר' יהודה הומר מנסס דס"ל גזלן דדבריהם נסר לעדות אסס דד"ז פסול לעדות אסס ס"ל דת"ק ור' יהודה פליגי בזה אי נימא פליגין ביבורא דת"ק ס"ל פליגין דבורא · ולר' יהודה ס"ל דלא פליגין דבורא · ורב יוסף דס"ל דלא פליגין דבורא ס"ל דפליגי ת"ק ור' יהודה בדרב מנסס דלת"ק גזלן ד"ת בשר לעדות אסס דלא בדב מנסס ור' יהודה ס"ל בשר מנסס ט"ם · וכמ בר"ה בפ"ק ליחא מחני' דחלו הן בפסולין וקאמר בנמ' כמ זאת הומרת גזלן דדבריהם בשר לעדות אסס · וקשה לרב יוסף דס"ל דפליגי בדרב מנסס · ות"ק דהיינו רבנן דר' יהודה ס"ל דגזלן ד"ת בשר לעדות אסס · ת"ל למ"ל לה חסיב במתני' אף גם פסולין דר"ת · וגם על זה יהי' קאי בכלל כל אסוין אסס כשרים לס כר' לעדות אסס כשרים אסס להעיד גם גזלן ד"ת בשר · וע"כ לומר לרב יוסף דלא חסיב במתני' רק מה שחידבו רבנן ומ"מ אחי זה בכלל קאי אחולכו פסולי לחם דלא חסיב ליה במתני' · וקאי גם אהכניסו דהוי פסולין מה"ת · ורב מנסס ס"ל בגיטין פ"ק גבי פסולין דחסיב במתני' · וכנס אביי ס"ל בגיטין פ"ק גבי עבד שכחב לו רבו כל נכסי קנוין לך דלא פנני' דבורא · וע"כ ס"ל דת"ק ור' יהודה ביבמות פליגי אי גזלן ד"ת בשר לעדות אסס ות"ק ס"ל דגזלן ד"ת בשר לעדות אסס · וא"כ קאי זה בכלל שבמתני' ר"ה גם אהכי בתך דלא חסיב במתני' א"כ אין לדחות בל"ל דלמא בחמת ר' יוסי סיא וזה בכלל לא קאי כ"ת לגזלנין ומאחי פסולין דחסיב במתני' דיש בסס חימוד ממון דבזה מודה ר' יוסי · דסא זה בכלל לאביי קאי אהכי מילי גם אהכך דלא חסיב במתני' · וקאי גם על עד זומם דפליגי בי' ר"מ ור' יוסי דפסול לד"ע כיון שאין סהסס בשרה לד"ע ומיברת דסחיס הנח בר"מ אבל לרבא דס"ל דפליגין דבורא ות"ק ס"ל בשר אפסס (וכן ר' יסידס ס"ל בשר אפסס רק דס"ל דלא פליגין דבורא ופסק כת"ק) א"כ לא קאי זה בכלל כ"ש אהכך דחסיב במתני' י"ל דאחי' בר' יוסי ג"כ · ומנוס דבל כגי יסי דאיכא חימוד ממון מודה ר' יוסי וכנ"ל · וא"כ לרבא ה"ם לשיטתו דחסיב לי' בריית' לחיובתא נגד אביי ושיטתא לדידים · מנא"כ לאביי לשיטתו · — לך י"ל דכל בסבית אחלק בין פסול שמחמת חימוד ממון לבאר פסול אין שייך כ"ש לומ"ד חסיד לממונא חסיד לשבועתא אבל לומ"ד אחסיד לממונא לא חסיד לשבועה אלא לומ"ד קילא לאיסורי יותר מבועה וכ"ש לעדות ד"ג · דבלא לאותו מ"ד בחבנו לעיל דסבירי סחוס' דאפי' גזלן דאוריי' לא פסיל לשבועה כ"ש מדרבנן · רק לאביי דס"ל דחסיד לממונא חסיד לשבועתא יחבן לאחלק בכ"ל · לזה דס"ל לא פליגין דבורא ומיברת זה בכלל שבמתני' דר"ה כולל כל הפסולים וכ"ל · וזה לדיוק דחפסיק חסיד לממונא לא חסיד לשבועתא ה"ב אין לאחלק בבך · ולבן לאך דפסקינן דפליגין דבורא ופסקינן ג"כ דרב מנסס דגזלן ד"ת פסול לעדות אסס וזה בכלל ע"כ לא קאי כ"ש אהכניסו דחסיב במתני' · מ"מ פסקינן כאביי ואמרי' שבועת כ"מ · משום דלריכין אין לאחלק בין חימוד ממון לשאר פסולים לעניו ד"ע דניחון בק"ו מבועה · דומיי עדות ד"ע חמירא לאיסורי מבועה · ואין לשקשות אסא גם זה חזיק דלד"ע פסולים ולשבועה אמרי' דמ"ת כשרים ואסוד לממונא גם מדרבנן לא אסוד אבועה אלמא דשבועה חמירא לאיסורי · וי"ל דמשום לא פליג עשו לפוסלו בכל עדות · תדע דאסא באסוד דרבנן יש מאולקא בין פוסקים דסכ"י וס"פ ס"ל דל"ם אסוד לשבועה אסורס (ובמק"א אהרכתי בדין זה) וכמ פוסקים ס"ל דסוי אסוד גם לשבועה אסורס ולד"ע נכ"ע גם פסולי דרבנן אחסיב לכו ס"ק דר"ם פסולים כדדייק מכאן דאתני שם זה בכלל כל עדות שאין אחשם כשרה לס כו' ובד"ל דאשם פסולא גם אינכו פסולי · וזה אין סברא לומר דד"ע קילי להו יותר משבועה דכלא יש בין פסולי דרבנן גם בזה לא שמעת לכו ס סורא כמ"ם בחוס' סנהדרין (כ"ד ע"ב) אחלוס ברבים משום דלא משמע לי' אישורא · ח"כ חינו עיבר בזמיד · ואין נאמר בנקל לו להעיד שקר להרוג נפש בזמיד · דבל אמדי' כוא בבוגע וע"כ לומר משום לא פלוג פסלוהו רבנן בכל עדות משא"כ שבועה שאינו אין עדות ל"ם לא פלוג · וה"ג י"ל לדיוק דשא אחפסיק בלכה דפסול גם לד"ע כוא מדרבנן · דפסלו בל עדות בפסולים בין דאוריי' בין דרבנן לכל עדות · אבל אביי בלא פסק דמ"ח פסיל לכל מילי פסולי דאוריי' וגם ס"ל אסוד חמחון אסבועה · ע"כ טעמיס משום דס"ל לא פליגין דבורא וס"ל לעדות גם גזלן כשר וע"כ זה בכלל דבספ"ק דר"ה (כ"ב ע"ח) אבל הפסולים שקאי לא שמין בהם משום חימוד ממון פסולי ד"ע וכנ"ל :—

(ד) **ועתה** אתר שבארנו דטעם אביי כוא משום דס"ל לא פליגין דבורא · נבאר אין שפלוגתא אביי ורבא אי פליגי דבורא אלוי בזה אי ר' יהודה דרים ו"ו · כאשר הגאנו בזה בתורם בל פלוגתאם ביעל קנ"ם · ומקדים לבאר

מ"ם בגמרא יבמות פ' החולץ (מ"ז ע"ח) ובקדושין פ' עשרה יוחסין (ד' ע"ח ע"ב) דפליגי ר' יהודה ורבנן לעניין יכיר דרבנן ס"ל דאין אדם נאמן על בנו לומר שהוא ממזר ור' יהודה ס"ל דנאמן ופסקי' כלישנא קי' יהודה. ופסק כאן"ג דאף בנו שהוא ממזר כיון דוקא ע"י הכרת בכורה. אבל שלא ע"י הכרת בכורה אינו נאמן. והקשו כל הפוסקים עליו מכח דיבמות אמרי' שם גר שבא לפני ר' יהודה ואמר נתגיירתי בימי לב"ע ושלי ר' יהודה נאמן אף שלא עשאוהו ואין אתה נאמן לפסול את בניך. ומוקי לה התם בבנים גדולים ואמרי' שם הלכה כרבי' דקאמר התם בטעם מפני דאין עדות לבנעני. וגם לבניו אינו יכול לפסול בעדותו. אבל לפלוג דבר בתוקף שאין נפסל הוא מועיל עדותו. ולכאו"ג דכיון דאין כאן הכרת בכורה אינו נאמן קשה למאי נאמר שם הלכה כרבי'. הא התם לא ע"י הכרת בכורה. ויש מפרשים דמתני' דלא ע"י הכרת בכורה כיון דקאמר בבא"ג דאינו נאמן כ"ש ע"י הכרת בכורה כיון דאומר על בנו שאינו בנו שאינו נאמן לומר שאינו בנו ופסול שפיר נאמן ולא"ש כך דיבמות. [לך מבמעוט בבא"ג דבכל גוונא אינו נאמן בלאי הכי ע"י הכרת בכורה] ודבריהם צריכים יישוב. דבגמ' התם' בק"ו ואין כאן פירושים על דברי ר' יהודה מאין כוכיח דנאמן לומר שהוא ממזר על בנו. וכ' דהוא מטעם דכיון שאומר על בנו בקטן שהוא בכור ממילא מוכח מכלדמו שהגדול אינו בנו. והוא ממזר. וכ"כ הלי' מפרי"ם מפרש דיכיר קרא ימירא אחא לזה שיכיר מי הוא בן שאומר שאינו חייבי לאוין. וזהו נאמן לומר על בנו שהוא בן גרושה וחלוצה דהויבו חייבי לאוין. ולפ"ז קשה על תירוצם בב"ל לבבא"ג מי נימא דס"ל בפי' הראשון ס"ב מהין לו דעל בנו נאמן בלי הכרת בכורה. אבל כם כן לדעתו. ולפי נימא בפי' השני ס"ב גם בלא הכרת בכורה נאמן. גם מהין ידעינן שנאמן ע"י הכרת בכורה לומר שאינו בנו דלפי' השני אין רואי' לזה. ודוק"ל דס"ל ג' בפירושים ביחד. אף דהמתרגמים מתמרים בב"ל ניחא לזו דוחק זה בעב"ד לא נסירא. ובגראשי בעב"ד דשני פירושים הללו אזה אי נימא דפליגין דבורא אחי' במקום שא"א לתלק בלשון רק בדבר א' נאמן ועל השני נאמן אינו נוגע לעניין שב' בראשי"ת בתוך אחי זניתי עם אשתך דאינו נאמן דא"א לתלק בדיבור דכי מדלא הזכיר לא נשאר שום כוונה בשלום בהמתרים. ויש לדעת דס"ל דמ"מ פליגין לומר דבזה נאמן ובזה אינו נאמן ואין ג"מ בלשון. וע' תו"ח סי' ל"ו. ובב"ב תשב"ע סי' ט"ב. [וכ' בזה פליגי תבי ורבא ברים גיטין בתומר כל נכסי קנוים לך דס"ל חד דיעור ותא למפלג וס"ל לתנאי דבשניהם אינו נאמן ובעי קיום בכל שטרות דעלמא ורבא ס"ל דפליגין דבורא ועל עלתו נאמן וס"ל דפליגי עניני. לא דאין לתלק בלשון. ותבי' תשבר דבבא"ג דאשבר לתלק בלשון מודה דפליגי דבורא. רק במקום שאין לתלק בלשון ס"ל לל"פ דבורא. ובסרנתי ג"כ אין לתלק בלשון ע"כ ס"ל לל"פ דבורא ופליגי ע"כ בדרך מנשה לתבי' בל"ל. תולס לבבא"ג דס"ל לתלק דאיכי דאין לתלק בלשון ל"א פליגין דבורא. א"כ ע"כ שם דברתי מיירי בתופן שים לתלק בלשון דלעלת פסקינן כרב מנשה דגזלן ד"ם פסול לעדות אשה ואין מכחני רבנן דר' יהודה עדותו. וע"כ משום דפליגי דבורי ולעשה החולקת על בבא"ג תשבר דמיירי שאין לתלק בלשון ומ"מ אמרי' פליגי דבורא] וכמה בפוגשתא ר' יהודה ורבנן גבי יכיר פסקי' בר' יהודה בל"ל. אך ר' יהודה בלא לא ס"ל פליגי דבורא בדמוכח מכח דברתי שפ"ב דיבמות ולזאת יהבן דס"ל דע"י הכרת בכורה על בקטן נאמן גם בזה שבגדול ממזר ולא נאמר דנאמן על בבכורה לאת לו פי שיש מקרא דיכיר ועל בגדול אינו נאמן משום דס"ל לא פליגי דבורא ואין בנאמן נאמן בזה ג"כ שבגדול ממזר. אבל אמן בלא פסקי הלכה בר' יהודה ופסקי' ג"כ דפליגי דבורא לבאורה אין פסק' בר"י אינו נאמן על ידי בלא הכרת בכורה אפי' לדעתו. ואי נימא בפי' השני ס"ב בלא הכרת בכורה נאמן. גם מהין ידעינן שנאמן ע"י הכרת בכורה לומר שאינו בנו דלפי' השני אין רואי' לזה. ודוק"ל דס"ל ג' בפירושים ביחד. אף דהמתרגמים מתמרים בב"ל ניחא לזו דוחק זה בעב"ד לא נסירא. ובגראשי בעב"ד דשני פירושים הללו אזה אי נימא דפליגין דבורא אחי' במקום שא"א לתלק בלשון רק בדבר א' נאמן ועל השני נאמן אינו נוגע לעניין שב' בראשי"ת בתוך אחי זניתי עם אשתך דאינו נאמן דא"א לתלק בדיבור דכי מדלא הזכיר לא נשאר שום כוונה בשלום בהמתרים. ויש לדעת דס"ל דמ"מ פליגין לומר דבזה נאמן ובזה אינו נאמן ואין ג"מ בלשון. וע' תו"ח סי' ל"ו. ובב"ב תשב"ע סי' ט"ב. [וכ' בזה פליגי תבי ורבא ברים גיטין בתומר כל נכסי קנוים לך דס"ל חד דיעור ותא למפלג וס"ל לתנאי דבשניהם אינו נאמן ובעי קיום בכל שטרות דעלמא ורבא ס"ל דפליגין דבורא ועל עלתו נאמן וס"ל דפליגי עניני. לא דאין לתלק בלשון. ותבי' תשבר דבבא"ג דאשבר לתלק בלשון מודה דפליגי דבורא. רק במקום שאין לתלק בלשון ס"ל לל"פ דבורא. ובסרנתי ג"כ אין לתלק בלשון ע"כ ס"ל לל"פ דבורא ופליגי ע"כ בדרך מנשה לתבי' בל"ל. תולס לבבא"ג דס"ל לתלק דאיכי דאין לתלק בלשון ל"א פליגין דבורא. א"כ ע"כ שם דברתי מיירי בתופן שים

מופנה בדרם סמוכין כ"ש מאן דדרם מכי חכיין דקדושין מופסין בח"י לאוין · ת"כ הפי' חכיין דקדושין חיפסין לאחים בחאחו וכך נדרוש כך דרשת כל היכי דקריגן ביה כי חכיין כו' יכיה קאי המישוט גם על ת"כ דאין קדושין חופסין לאחים בכם · דג"כ ולדה כאותה מה שאין כדין כן · ט"כ כסוגי' דקדושין דדרשה הכי כל היכי דקריגן בי' כו' שבשה בכך מ"ד דמפ"ק (שם ס"ז ט"ב) כה דבח"כ אין קדושין חופסין מאחות אחה בח"ל דגפ"ז גא קבי' ת"כ חייבי לאוין דל"ד לאחות אחה בח"ל אים בה כ"ה דרק ל"ב אחת בר יעקב דילף ת"כ דלא חפסי קדושין מ"בחה אחי' לבידי' ת"כ חייבי לאוין נמי · ואריכא לבידים קרא כי הכי"ן דקדושין הופסין בח"ל · אבל למאי דדרים מאחות אחה לא אצטריך ליה כי חכיין לקדושין חופסין בח"ל · ולא חייבי בח"ל דוקא · אלא פי' כי חכיין אים בה בכ"פ חורת קדושין לאחריני דחייבו למעט שפחה וכנעניה דאין שייך בה חוי' כלל · ושפ"ז קאמר כל היכי דקריגן בי' כי חכיין דחייבו אים בה עיון קדושין לאחריני · וכ"מ ממ"ם ברמב"ם דממזר יורש בה חבו · וכ' כמפרשים דכוח מקרא ואחאח אמותה גא יוכל לבבר כו' וקבה בה אמותה מיירי בחייבי לאוין דוקא וט"כ מ"ן דח"ל דקרא גא לאי לקדושין הופסין בח"ל מיירי קרא בח"כ · וכי חכיין פי' חייבי' שייך בה עיון כוי' לף לאחריני ומלי ספיר למדרש כל היכי דקריגן בי' כי חכיין כו' · ובזה מ"ם גם לר"ש ולא הוקיך הגמ' לרחוק קרא בשלוש לבה"ג כ"ש לבאי מ"ד דדרים מכי חכיין חייבי לאוין דחפסי קדושין · אבל לאידך מ"ד ח"ל לזה · כ"ש דפי' שכחוב דשייך בה כוי' לאחריני וגם ר' יהודה ס"ל בכי · ות"כ מפרש"ם דבשהח אחו"ש מאין ידע לפשולי קבל לפי' בר"ח מפרש"ם דבשהח מיירי כי חכיין בחייבי כריחות וידע לה ג"כ פשולי קבל ·

(ו) **והנה** בעיון דברי הרמב"ם בפסק דלא כר' שמעון דדרים טעמא דקרא ודלא כר' יוסי בר' יהודה לחייב אחים בחאחו שבחבחי לייבב דחפס סוניח דקדושין עדן לריך יסוב דמחעורר לפ"ז קושיח לחריהי · דחחם מסקינן ח"ה שפחה גמי ידעינן מכי חכיין ול"ל לחאם וילדי' · ומאי כדחניח החומר לשפחחו הרי לח בח חורין וולדך עבד ולדה כחומה דברי רי"ג ומכ"ח דברי קיימין שמע' לחאם וילדי' כו' ומפרש בגמ' שם דקחי שמע' על ריח"ג דולדה כחותה · והרמב"ם פסק כחכמים דדברי קיימים וקשה ל"ל לחאם וילדי' כיון דדרים כי חכיין כנ"ל · ואמרחי לייבב · דהנה בחך בריחה בחר דמסיק דברי חכמים דדברי קיימין קאמר שמע' לחאם וילדי' חרי' לאחוני' · ומקשה הגמ' מאי חלמודא · ומאי דקאי חדריח"ג · וים לרחות מאי דמאחר הבריחא לאחויי הקרא עד דמסיק דברי בר פלוגחי' · אבר מעט מניכו כיוצא בזה · ונראה ט"פ מה דאיחא בחמורה (דף כ"ה ע"ח) ת"ר יוחנן הקדים חטאת מעורבת לשה בה מחכפר לשה בולדה מחכפר · קשבר ר' יוחנן אם שייכו משויר והו"ל כמפרים ר' חטאות לאחריות · וקאחר החם נימא כחאי החומר לשפחחו הרי אח בח חורין וולדך עבד כו' לימא מ"ם אם שייכו חיבו משויר ומ"ם אם שייכו משויר · לא דכ"ע אם ש יכו משויר ום"ה ל"ק חאם וילדי' כו' לימא כהאי חאי דחני חדא השוחט חטאת ומלא בה בן ד' מי חיבו נאכל כ"ח לזכרי כהונה וחני חדא נאכל לכל לחם · מאי לאו בהא קמיפלגי מ"ם אם שייכו משויר ומ"ם אם שייכו חיבו משויר · ואבע"ח בהא קמיפלגי מ"ם במעי אמן אם קדושים ומ"ם ולדי קדשים בהוייחן ה"ק · ואבע"ח כאן שהקדישה מעורבת כו' · והשה הרמב"ם פסק אם שייכו חיבו משויר דעובר ירך אמו ומ"מ פסק כר' יוחנן דמחכפר בולדה · ומשום לחם מחכפר בשבח הקדש · וכן מוכח במנחות (פ"ח ע"ח) דדין ר' יוחנן הוא משום לחם מחכפר בשבח הקדש (ול"ל הא דקי"ל ולד חטאת מחה הוא בהקדישה ולבסוף נהעברה · ומ"מ למ"ד בהוייחן אם קדושים במעי אמן אם חורין) · וח"כ קשה למה לא פסק הרמב"ם כריח"ג גבי החומר לשפחחו כו' דריח"ג ס"ל שייכו חיבו משויר כדמוקי בגמ' החמורה · גם קשה (דקושיחי הנ"ל על הרמב"ם חיבה ב"ח מחמת שחיבת פסקיו אבל בודאי יש לפסוק כחכמים דריח"ג ועל ר' יוחנן קשה אחאי פסק שייכו חיבו משויר דהוה ספק יוחנן בחמה טעמי משום דס"ל לחאם מהכפר בשבח הקדש וס"ל שייכו חיבו משויר · ת"כ לא אהי כ' יוחנן כחכמים דריח"ג · ולמה פסק כיחיד · — ונראה עפמ"ש החוס' וכן רס"י לגירסחם דאם שייכו חיבו משויר הו"ל הולד חולין משום דלא קדים מחמת' כ"ח מחמת אחם וולדי קדשים בבוייחן ה"ק ט"כ הולד חולין משא"כ נמ"ד שייכו משויר נחפש קדושת פיו על הולד מלבד קדושת אמו · אבל לי נימא ממעי אמן אם קדושים גם למ"ד חיבו משויר הו"ל קדום · והגמ' מחחלה סברה דלכ"ע בהוייחן ה"ק · — וניחזי אמן נבי עבד היכי נימא אם חיכף הו"ל עבד או כבולד · ו"מ דאי נימא חיכף הו"ל עבד ואם שייכו חיבו משויר דעובר ירך אמו הו"ל כמשחרר חלי עבדו דבכ"פ אפי' לרבי אין משוחרר כ"ח חלי רק אי נימא בהוייחן נעשה עבד אז כיון דשייכו חיבו משויר ועשה הוא ירך אמו ואין עליו אם עבד כ"ח מחמת אמו ממילא ליום הלידה לא יהי' עוד עבד כיון דבשר נשחרה אמו · ולמ"ד משויר אפשר דלבחר הכי יהי' עבד דנשחר זכות להאדון וכח במה שנייך להולד ביחאר אמו עליו בחאר בהיוחה שפחה · ונראה דיחכן לומר דכמו דמדמינן קדושים לעבד לענין אם שייכו משויר הו חיבו משויר ה"ג לענין אי ממעי אמו הוא עבד או בהוייחו נעשה עבד ג"כ דמו להדדי · ואלי אי נימא בקדושים בהוייחן אם קדושים ה"ל בעבד בהוייחו נעשה עבד · וא"כ כמו בכ' החוס' דבשרה הגמ' בחחלה דלכ"ע בהוייחן אם קדושים ה"ל שברה בעבד דבהוייחו נעשה עבד ט"כ קאמר דלמ"ד שייכו חיבו משויר הו"ל בן חורין · משא"כ למ"ד ממעי אמו הוא עבד ובקדושים ממעי אמן אם קדושים גם לנ"ד חיבו משויר חיבו כ"ח כמשחרר חלי עבד ואין נעשה הולד בן חורין · וכמו בן אם אי' אומר הרי אח שפחה וולדך בן חורין דאמרי' לנ"ד שייכו חיבו משויר דעובר ירך אמו הוא עבד ג"כ אם עבד הולד בן חורין · וא"ש גם לרבבן לפ"ז בדרם של אחאם וילדי' הרי' לאחוני' דולדה כאותה עוד במעי אמו הוא עבד ט"כ הו"ל כנופה אחת וכמשחרר חלי עבד · וג"ע ג"כ דאם אחאם עבד ט"כ הו"ל לבבר אמשוחרר הו"ל כנוף א' · וכמשחרר חלי נוף · אבל ריח"ג ס"ל בהוייחן ה"ק ואם שייכו חיבו משויר · וכיון דלא יוכל לבוא עליו מדין ולד כל עודו במעי אמו ע"כ הו"ל בן חורין · וא"כ א"ש להרמב"ם דפסק שייכו חיבו משויר ופסק כחכמים גבי החומר לשפחחו כו' דדבריו קיימין · משום דס"ל בולדי קדשים ממעי אמן ה"ק · דהלא בחטאת בן ד' פסק דאיבו נאכל כ"ח לזכרי כהונה · וה"ג ממעי אמו הוא עבד והו"ל כמשחרר חלי עבד וכנ"ל · וא"ש ג"כ מה שפסק בולד חטאת בן ד' הממלא במעי אמו דאיבו נאכל כ"ח לזכרי כהונה אף דפסק שייכו חיבו משויר דלפ"ז הו"ל הולד חולין כמ"ש התו' וכנ"ל · ובהדיא פסק בחומר לשפחחו הרי אח שפחה וולדך בן חורין זכחה לו · דא"ז כ"ח למ"ד שייכו ח"מ · וגם פסק טובר ירך אמו לפי הסכמת המפרשים · ומ"מ פסק בחטאת הממלא בה בן ד' ח"ג כ"ח לזכרי כהונה וט"כ דס"ל ממעי אמו הוא קדום ונחפש מאליו עליו קדושת וח"ם · וה"ג בעבד חיכף ממעי אמו הוא עבד · ט"כ אין משוחרר בשחרור אמו דהו"ל כמשחרר חלי עבד · וא"ם דקרא החאם וילדי' קאי גם לרבבן רק לרבבן ס"ל ממעי אמו הוא עבד וריח"ג ס"ל בהוייחו · והגמ' מחחלה סברה דלכ"ע בהוייחן ה"ק כמו שמוכח לענין פלוגחא דקדושים בחחלה דסברא דלכ"ע בהוייחן ה"ק וה"ג בעבד חפש הדין כן · ט"כ מוקי קרא דהחאם וילדי' רק לריח"ג · אבל במסקנא מלי אחי גם לרבבן ואחרוייחו קאי · וא"ם דהרמב"ם מלי דרים מכי חכיין לולדה כאותה ומ"מ אצטריך החאם וילדי' אף דסבר כרבבן להוכות דאמ' נופל היא עם ולדה · וכן בקדושין מוקי קרא דהחאם וילדי' לריח"ג משום דס"ל להגמ' בהוייחן ה"ק לכ"ע וה"ג בעבד · אבל להרמב"ם דפסק ממעי אמו הוא קדום · א"ם גם לרבבן · ויחכן דזהו כוחת הבריחא דאחרה מלהביא הקרא עד לבאר פלוגחייהו · משום דים חופן שחלוה גם לרבבן הרחים · וקאי אחרוייחו ·

(ז) **והנה** בדבר פלוגתת הנ"ל לי ולדי קדשים במעי אמן הם קדושים או בהוייתן ה"ק נראה דפליגי ר"ח ור"ע בזבחים (ל"ח ע"ח) דר"ח יליף מוזהת התורה כו' למגתה מה מנחה לישנה נאכלת כ"ש לזבחי בהמה כו' · לחטאת מה חטאת אין שפיר ובני קדושה בבלוע כו' · לאשם מה אשם אין שפיר ובני קדוש בו כו' וקשה ולדי קדשים בהוייתן הם קדושים · ור"ע דריש הם כולהו בתופן אחר לחטאת לישנה בהא אלא מן החולין ובזיוש ובידו הימנית כו' לאשם מה אשם עלמותיו מותרין כו' ע"ש · ויתבן דר"ע ס"ל דולדי קדשים במעי אמן ה"ק ע"כ לא דריש מה אשם אין שפיר ובני קדוש בו · אלו דנימא דמכבח יליף ר"ח דולדי קדשים בהוייתן ה"ק ה"כ לר"ע ד"ל קרא לזה דדריש לאשם מה אשם עלמותיו מותרין למרי' דולדי קדשים ממעי אמן הם קדושים · והכא התם בזבחים ומנחות במקומות אחדים כתבו דהא דליתא מאן דדרש וזהא תורה פי' אף למאי דלא כתוב בהענין אבל למאי דכתוב בהענין כ"ע דרשי ע"ש בפ"ק דזבחים (ט' ע"ב) ובמנחות (ג' ע"ב) · ובמקום אחר בירתי בפ"ד דזבחים פלוגתא דר"ח ור"ע · דר"ח ס"ל בהענין דוקא דבריש סכתוב בהענין ור"ע ס"ל דוזהא תורה קאי גם ככל הדברים שאינם כתובים בהענין · וזהא דריש ר"ע בחטאת למה חטאת אינה באה אלא מן החולין כו' דמן החולין ולא מכל מעבר אין כתוב בפרשה כ"א יכפר לה מפרו על אחדון דבש כתוב אחר לו ולא מכל מעבר · וכן בידו הימנית יכפר' בג"ם ממלורע וא"כ ל"ש מדברים הכתובים בפרשה עלמה ובזיוש הלא כדי נסבה בלא"ה דמזיוש לזהו נפקא · אלך ר"ע דריש וזהא תורה אף לדברים שאינם כתובים בפרשה ור"ח לא ס"ל לדרוש אף לדברים שאינם כתובים בפרשה ע"כ דריש לי' למה חטאת מקדשה בבלוע דכתיבה התם בפרשה יקדש :

ועפ"ז אמרתי לייישב בעל"ד קושית רש"י והוס' בחולין פ"ק (כ"ח ע"ב) דלאיתא שם וזהא הכא יעשה עולה כמשפט כמשפט חטאת בהמה מה חטאת בהמה אינה באה אלא מן החולין (פרש"י ולא ממעות מעבר בני) ובזיוש ובידו הימנית אף עולת העוף כו' כי' יכפר' עליו כמשפט כמשפט חטאת העוף ממול עורף כו' · ופרש"י וכך סברת מן החולין ובזיוש נפקא לי' לר' יכפר' בהקיבה דוזהא התורה כו' ות"ק לא מכפר לי' מהתיה הקיבה אלא קבעות בהמה כו' ע"ש · והתוס' שם ד"ה מה חטאת העוף לא ניחא להו בפרש"י משום דהלא חזינן דהכא פריך לקמן בזיוש מבזיו' לזהו נפקא דהייט קרא דוזהא התורה אלמא דס"ל דהפסוק לעולה מכפר עולת העוף גם לת"ק וכ' טעם אחר לת"ק דלא מכפר לי' הקיבה דוזהא התורה לעניין בא מן החולין דאיני בכל הפסוק דכתיב מחיין ממעבר ע"ש · ובעל"ד הקלוסה חבבתי זה בבר להרב קוסיתס דר' יכפר לעטמי' · דהכא בערובין (כ"ז ע"ב) ליתא והני הגלי דרבי כללי ופרטי דהגיא ונתה הכסף בכל אחר תאוה נפשך כו' מה הפרט מפורש פרי מפרי ובדולי קרקע כו' ואגיא מידך מה הפרט מפורש ולד ולדות החרך כו' מלי בייהיו אחר אחרי דגים ח"ב כו' אלא אחר דאיכא עופות ח"ב · למ"ד פרי מפרי ובדולי קרקע הני נמי בדולי קרקע נינהו · למ"ד ולד ולדות החרך עופות מן הדקק נפרלו · מאן דמרבה עופות מ"ט · מאן דממעט עופות מ"ט · מאן דמרבה סבר כללא בהרת דוקא כו' ומאן דממעט קסבר כללא קמא דוקא כו' ע"ש ועפ"י מאן דסבר כללא קמא דוקא אחמעט לדידי' עופות ממעבר בני דאיכו יכול לקנותם ממעבר בני · והכא בחולין (ס"ז ע"ח) כ' רש"י ד"ה במים במים דקסבר הגא דבי ר' יכמעט כללא קמא דוקא כו' · והכי אחרי' לעיל כו' ע"ש · וזזבחים (י"ב ע"ח) פריך מר' יכמעט אהגא דבי ר"י ע"ש וכ"כ בכמה דוכתי · וממילא מוכח דר' יכמעט דס"ל כללא קמא דוקא ממעט עופות מלקנותם במעות מעבר בני · וא"כ ס"ש דלא מיצטריך לר' יכמעט למעט עולת העוף דאיכא בהא ממעות מעבר בני · אחרי דבלא"ה אחמעיטו כל העופות אלא יוכל לקנות זה המין ממעות מעבר בני · וזיוש וזידו הימנית מסיק הגמ' שם דאיכא לפותא אחריני זיוש מזיוש לזהו נפקא בידו הימנית מאלבע וכהונה ע"ש · וא"כ לא אצטריך לי' לר' יכמעט הקיבה דכמשפט לחטאת בהמה דאחמעט

רחויס עוד לאכילה · וע' פסחים פ' כילד צולין · ולזאת אפשר דמאכל דבת בן אחי בניס וטלמותיו חיכם רחויס לאכילה ידעי לכל הקרבנות שנקריבים חוך שנהם רכיס לחין חיסור בטלמית אף שעדן רכיס המה ואפשר עוד לאכלם מ"מ חיכו בכלל בשר והקרבן · ט"כ רק מאכל יפי' זאת] · ויהכן דרש"י בכוכה פי' כן דהוה מסברא ולא מקרא דלו יהי' חדא דא"כ גם בטולה כתיב לו יהי' ועוד אמאי לא דרים ר"ת הכי הסיקם · אבל כיון דמסברא ידעי' וחיכו כתוב בפרשה ס"ל לר"ת דלא דרבי' לזה וזאת התורה דדרשת הסיקם וזאת התורה לא משמע רק למה שכתוב מפורש בתורה ובאותה פרשה ור"ש אחין כתוב כלל רק מסברא ידעי' · ט"כ רק ר"ע דרים הכי משום דס"ל וזאת התורה קאי אכל הדברים אף שאינם כתובים בפרשה משא"כ ר"ת דבעי דוקא דברים הכתובים בהפרשה :

ובזה נשוב לעניננו ונבא למטרת כוונתנו דפלוגתת דלחבי ורבא במומר הלי' בזה דלחבי ס"ל דר' יהודה דרים וי"ו ורבא ס"ל דלא דרים וי"ו · ואקדים לזה נמ' זבחים (מ"ח ט"א) וכריתות (כ"ב ע"ב) דר"ע דרים ואם נפש וי"ו מוסף על ענין ראשון להייב על ספק מעילות אשם חלוי · וילמד עליון מהחתון · וכבן דרשי הסיקם לאשם בשתי סלעים · ור"ע ידע לה להא דכתיב אקליס מוזאת התורה כו' ע"ש · ואי"ת ע"פ הנ"ל דר"ע דרים וזאת תורת גם לדברים שאינם כתובים בפרשה כדמקשה עלה הניחא למאן דדרש וזאת תורת כו' ע"ש · והנה ר' יהודה ע"כ לא ס"ל לחייב על ספק מעילות אשם חלוי דלא מצינו כן לשום הגת דיסבור הכי כ"ת ר"ע · וכיון דלחבי דרים וי"ו וכ"ש וי"ו מוסף ע"כ כמ"ל בדרוש ג' מזה החלק · ואי"כ ע"כ ס"ל דאתת הסיקם דוי"ו מוסף עע"כ וילמד כו' להא דאשם בכסף אקליס · ואי"כ לא תצטריך לי' וזאת תורת · ומסתמא לא דרש כלל וזאת תורת אלא כר"ת ס"ל ע"כ תצטריך לי' הסיקם ע"י וי"ו מוסף עע"כ · וכיון דס"ל לר' יהודה כר"ת ע"כ דלא דרים אשם למה אשם עלמותיו מוהיין כו' משום דאיכו כתוב בפרשה כ"ת כר"ת דלדי קדשים אשם אין שפיר ואלי' קדוש בו · וע"ל ס"ל דולדי קדשים בהוייתן הס קדושים · א"כ לא מציכו לומר לפ"ז תליבא דלחבי בפי' פלוגתת דר"י ומכמיס ביכיר כפי' הר"ת מפרי"ם שהבאתי לעיל חות ד' דמבן הסגותה יכיר ידעי' דנאמן לומר על בעו פסול · דהלא הקשה קושית החוי"ט שהבאתי לעיל דא"כ איך ידעי' דנאמן לומר עליו פסול ממזר · דקרא הלא בחייבי לאוין מיירי · ומה שהרלתי דכיון דדרשי' מכי תהיין למעט שפחה וכנעניח דאין הולד לו כ"ת כמותה א"כ פי' כי תהיין הוא דקדושין הופסין בה לאחריני לכה"פ · ומיירי ג"כ בחייבי כריתות · השתא לא צייך דא"כ הקשה האשם וילדי' ל"ל · כיון דלחבי תליבא דר' יהודה ס"ל דדרים וי"ו ול"ל וזאת תורת לדברים שאין כתובים בפרשה · וס"ל ע"כ כר"ת · וולדי קדשים בהוייתן ה"ק · ליבא לאתויי דאשתו האשה וילדי' לולד שפחה כמותה לעניו שאינו בשר כיון דבהוייתן ה"ק ה"ג חיכו עבד כ"ת אא"כ בהולדו · כ"ל בחות ו' · ל"ב לזה האשה וילדי' בלאי אם נימא כדי"ג דקמ"ל קרא דאם בחרר האם ואמר ולדך עבד מ"מ נעשה גם הולד בן חורין · ומהכי היתי נימא דס"ל לר' יהודה כדי"ג ולא כחכמים · וע"כ לומר לפיות חבי דיבעה ולדי' אתא לר' יהודה לולד שפחה כמותה לעניו יחוס אחיהם אחר האב · וכי תהיין מיירי לפ"ז בא"ל דים בהן קדושין לבעל ג"כ · וא"כ ליבא לפרש דברי ר' יהודה לעניו יכיר כפי' הר"ת מפרי"ם דמבן הסגותה יכיר דרים לי' וע"כ לומר כפי' הראשון של התוס' דט"י הכרת בכורת דכיון דהורם האמיכתו על הכרת בכור ממילא נאמן גם על הפסול על הגדול שלמות מזה · ולפ"ז מוכרח חבי לפרש דל"ש דבורא דהלא קי"ל התם כר' יהודה דלפסק בגמ' הכי · אלו לכה"פ בכה"ג דאין להלק הלשון אמרי' ל"פ דבורא · וכיון דס"ל ל"פ דבורא מוכרח דהפלוגתא דר"י וכבן בהרלתי שבפ"ב דיבמות הוא בדרך מצאה · ולה"ק גם נזלן ד"ת כשר לעדות אשה · וקאי לפ"ז הכלל דנקט במתני' ספ"ק דר"ש כל עדות שאין האשה כשרה לה כו' גם לכל הפסולים דלא תציב במתני' ומוכרח דפרים לן הגת כר"מ דפסול גם לד"ת · ושפיר כפק במומר דלפסל לכל מילי · והבריית' דנקט פסול חמת

כ' יוסי היא · אבל רבא דס"ל דלא דרים כ' יהודה וי"ו ח"כ לאפשר לומר דדרים וזאת תורת וס"ל כר"ע ובולדי קדשים ס"ל דממעטי אמן ה"ק וא"כ לאפשר שפיר לתרץ דהאשה וילדי' אתא לולדה כמותה לעניו שחרור כנ"ל לות ו' · וכי תהיין מיירי לפ"ז בא"כ ג"כ דמכי תהיין דרשי' למעט ולד שפחה וכנעניח דלא קריכן בי' וילדו לו · וא"כ פי' כי תהיין דהיכו בנות קדושין עכ"פ לאחריני · ואפשר לפרש לפ"ז בפלוגתת דר' יהודה ורבכן ביכיר כפי' הר"ח מפרי"ם וא"כ לאפשר לומר דפלגי דבורא אף היכי שאין לאחרים בלשון · ובהרלתי דספ"ב דיבמות ח"ם דא"ק סבר פלגי' דבורא · ולעולם גזלן ד"ת פסול לעדות אשה · וזה הכלל דספ"ק דר"ה לא קאי כ"ח אהאיך דאביב אשם א"כ אין לאי' דסתים לן הגת כר"מ ואין לנו אמה לדחות ה"בייתא דהני בה פסול חמת דמשמע דרק פסול חמת פסול וא"כ אביי ורבא לשיטתייהו אהך מלתא אי ר' יהודה דרים וי"ו ח"ל אבל עניני יעל קנ"ם כאשר התרכתי לבאר בעז"ה בכל פרט מהלכתות דיש"ל קנ"ם · דכולם הם תלויים בפלוגתת זו :

(ט) **והנה** במנחות פ"ק פליגי רבה ורבא בטעמת דר"ש דס"ל בקומץ מאשה לשם מרחשה כשר דרבה ס"ל משום דמחשבה דמעכרת היא דמעשי' מוכיחין עלה דמנחה מחשבת היא · ור"ש לטעמי' דדרים טעמת דקרא ע"ש (דף ג' ע"ב) ורבא ס"ל דלדרבה מסברא היכי דמעכרת דבקר הוא מחשבה אז לומר ים לפסול יותר רק דגזה"כ הוא וזאת תורת המנחה ע"ש (ג' ע"ב) · וע"מ בזה לידין דאף דלא קי"ל כר"ש התם מ"מ הסברא לענין אחר מצות ים לדון מיכה · ובזה יתבחי קושית המפרשים אהאיך פוסקים שפסקו דמכוין בהדיא אלא לאשה היכו יוצא אף דמצות ח"ל כוונה · מהא דאיתא אלא מעתה היכן בשחיטי בסוכה יקשה · יכוין אלא לאשה ואף יקשה · ויתבחי מהוש דקי"ל כרבה התם במנחות דהלכה כרבה נגד רבא · והתרכתי בזה בחדושי להרי"ף ב"ק דהא דאמרי' מאביי ורבא הלכה כבתרתי · הייכו מאביי ורבא ואילך אבל לא כאביי ורבא עלמם נגד רבותיהם דקשיא מייניהו · ורבה קשיא מרבא ורבו רבה · אי משום דרבה בדורו הוה לא אתחב רבא בהדא נגדו כמ"ש הס"ג פ' כילד הרגל וע"ש תפסינן הסברא דהכי דמעשיו מוכיחין לא פסלה הכוגה כ"כ ע"ש היכא בסוכה דהוי מעשיו מוכיחין לא מהכי מה שמכוין אלא לאשה והס לא דברו כ"ת בחופן אחין מעשיו מוכיחין · ובזה יש לייחב ג"כ מה שפסקו ההוקע לציר יצא ונבי מלה פסקו אבל מהכוין לא יצא · דאחני מלה דאין מעשיו מוכיחין דאבל בשאר אכילות משא"כ בשופר דמעשיו מוכיחין ע"כ א"ל כוגה · ולזאת אף להכ"ב דמדמי הפלה לקרבנות דשמעת לשמה קאי ולא בעי למימר לשם יחוד התם שאני דמעשיו מוכיחין · אבל באכילה מלה ופסח שכן הוא דרך אכילה לאכול בשר אלי עם ענות ומרור ולילא מעשיו מוכיחין בעי כוונה ואמירה לשם מצוה · ולזה דייק ר"ג כל אלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא י"ח וחלו הן פסח מלה ומרור · לומר פסח מלה כו' היינו אף דזה"ז דלילא פסח אינו פסח מעשיו מוכיחין · אבל בזמן שהי' פסח אבל אכילת פסח וחולפס ביחד לא הי' הוכחה לפי מעשיו ע"כ בעי לאמירה גם במרור · וזה"ז שכ"פ במלה מעכב האמירה מפני שאין מעשיו מוכיחין · ומזכירין מאמר ר"ג שכולל כל הג' דברים למען יהי' כל מעשיו רק לשמה בפירוש אף היכי דמעשיו מוכיחין מ"מ ודאי טוב וכבון שיאמר לשמה · רק אלא יצא י"ח יהכן אין צייך ר"ח במלה שאין מעשיו מוכיחין כנ"ל :

(י) **ולבאר** בדרך דרוש מאמר ר"ג הנ"ל אמרתי · דהנה ים לדקדק הא ר"ג אחר החורבן הי' כיהוי · וא"כ למה אמר ג' דברים פסח · הא אין חולין כלל פסח · ולמה לריך להזכיר הטעם · וקשה למה הולרך כלל להזכיר פסח · ועו"ק למה סידר מתחלה פסח ואח"כ מלה ואח"כ מרור · אלא מרור הוא זכר לשעבוד מצרי' אחלה ואח"כ מלה אהוא חרות · ופסח הוא ענין אגבאו לקדושת ולמה הקדים המאוחר אחלה והמוקדם לייחר לבסוף · ונראה עפמ"ש (בהא הד' מהסיכול בחלק בית הפלה) דכל דבר ע"ש התבלית יקרא · ואם התכלית הוא טוב מפאר אח כל הסיבות שהביאו אח

התבלית

התכלית להוי' · והנה בזמן גלות מצרים יש הרבה טעמים מפ"מ הי' · ובעל מעשי ד' כתב כי כל הענין הי' רק בשעבור להכשירם לקבלת התורה הן בהשעבוד להכניע החומר ותא"כ בהנסיון ופלאות לחזק האמונה · וכ"מ בין הטעמים של המדרשים והספרים ובין טעם של בעל מעשי ה' · דלטעמם הגלות הי' בתורת עונש · ולכתים התוכחה בתכזריות חמת עשוך עונש בחטאו למלכו · רק שתא"כ נרפאו מהמכות · ולטעם בעל מעשי ה' הגלות הי' בשעבור תועלת התכלית · וכענין חולה שאל הרופא יקיז לו דם או יעמיד עלוקות ויניח רטיות החבושה מכחיבים ויבקשו סמים מרים למטן להקל חליו ולגהה ממנו מזור · שמתחלה נקרא רפואה לחץ בעת שיכאב לו · כן בעת המכות הי' להתלהח דגחולה · וכולם פונים אל התכלית היינו פסח שנכנסו בקדושה והשיגו רפואת הנפש · ע"כ הזכיר התכלית שהוא חרות הנפש לחשונה ותא"כ מלה דהוא חרות הגוף שהוא טפל לחרות הנפש · וסיבת חרות הגוף הוא המלוך · והזכיר המסובב שהוא התכלית לחשונה ותא"כ הסיבה :

ובזה יבואר ענין קדימת הזמן קודם מלאת ד' מאות שנה שרציס הטלים הקץ · וי"ח שקודי השעבוד מיבר הזמן והטלימו · ולפי הנ"ל יבואר בפשיטות · דהנה למשל אם ניתן לים במאסר על לימה מסך שיעוכה בזה חובותיו מדי חדש לא יסולק חובו בלתי בהשלימו הזמן · חולם אם ניתן לים לחומן ללמדו חומנות על לימה מסך אם הוא חכם ומבין להשכיל ולהתלמד במשך קלר כבר הוא חומן והטלים ענינו · כן הענין הזה בעם ב"י שכל הכוונה מגלותם הי' להשיגם חרחות חיים התורה שחינה נקנית כ"א ביסורין · והם השיגו במשך קלר והקדימו להיות מוכשרים לקבלת התורה בזמן קלר · לימס לריכים להיות עוד מסועבדים · ע"כ נגאלו במהרה קודם מלאת הזמן :

(יא) **ויתבן** עוד שפמ"ש בענין הכריכה דשבדינן זכר למקדש כהלל דים ליהן טעם לשיטת הרמב"ם דס"ל דבזמן בהמ"ק לא היו כורכין כהלל עם הפסח רק מלה ומרור לחוד כמו בזה"ז ולא עם הפסח · וע' רחב"ד שם · והס"מ נדחק בכוונת הסגה רחשונה שבהל' ו' שם · וע' לה"מ שפי' דקחי שמ"ש הרמב"ם בזמן המקדש כריכת מלה ומרור בלא פסח ותא"כ חוכל הפסח בפ"ע · והרחב"ד ס"ל דכורך חא"כ פסח מלה ומרור · ואמרתי ליהן טעם להרמב"ם דס"ל דהכריכה לא יהבן שיהיו כולם בב"ח דהלא אמרו בכריהות (י"ד ע"ח) דחין בית הבליעה מחזיק יותר מד' זיתים וס"ל להרמב"ם דלריך לחכול כל הכזית בב"ח · ע"כ ס"ל דרק מלה ומרור כורכם בב"ח גם בזמן הבית שהי' פסח · ומפרש על מלות ומרורים שהם דוקא ביחד ולא הפסח עמם · ופי' על מלות ומרורים חחר שחכל מלות ומרורים יחכלוהו לפסח · חולם בסברא יש ג"כ ליהן טעם · משום דמלה בחמת ג"כ סימנה לעבדות ישרחל במלרים שהוא לחם עוני · והא לחמא עניא די חכלו כו' ע"כ יש לכרוך מלה ומרור שסניהם ביחד הם סי' לעבדות ותא"כ חוכל הפסח שהוא ודאי סי' לחרות :

אך לפ"ז יש להקשות לבעל הגדה שחמר מלה זו שחנו חוכלים כו' ע"ש שלא הסקיק בלקט כו' וא"כ הו"ל סי' לגאולה ולא לעבדות · ובחמת הלא חכלו מלה גם מקודם עם הפסח במלרים כמ"ש על מלות ומרורים יחכלוהו · חולם בחמת נשחנה ענין הטעם של מלה מזמן דהמ"ק לזה"ז · כי אז בזמן דהמ"ק הי' כל ענין חכילת הפסח ומלה ומרור כולם הודחה על השבר לחוד · ועתה כולל שני דברים כא' ב' הודחה על השבר וב' בקשה על השהיד כמ"ש כן יניעו כו' שפיס בשבודתך · וספור יל"מ הוא חושלה ג"כ לחיזוק החמונה לבטוח בד' · שכימי לחתנו ממלרים ירחנו נפלחות · וע"כ בשבהם אז על חדמתם ובא לם הפסח להורות חרות הנפש שנכנסה בקדושה · הי' אז גם מלה שי' ללהם טוני זכר לענין במלרים לבל יריס לבבם לבכות מה שהי' להם במלרים ולבל יחמרו כי גדולתם ובלותם מחויבת כמו שגולדו ונתגדלו כך · ע"כ נזכר להם ימי גלותם ע"י המלה והמרור · חבל בזה"ז ב"ל לזכור הגלות הרחשון לבל הזוה דשהנו · ולזחת מרור בזה"ז דלכבן מסוס דדי במרור היסורין והגלות של שהה ות"ל

לזכור רחשונות · וכן במלה חין שייך שהה טעם להם טוני זכר להגלות כ"ח זכר להחפזון למען לטורר רחמי ומסדי ה' שגם שהה יהיה לגחלנו · גם חחרי שחין לנו שהה פסח סי' לחרות · ע"כ נהפוך זכרון המרו' מה שנמלח בענין החפזון דמלה שחא"כ שלח הספיק כו' ומרור הוח סי' להשעבוד שהי' במלרים · וזהו מלה שחנו חוכלין היינו בזה"ז הוח סימן לבקשה כו' :

אך לפ"ז שבזה"ז כוי מלה סי' למרות ומרור הוח ודחי לשעבדות לא כמו בזמן בסמ"ק שבין סניהם מוריס לשעבדות כנ"ל ח"כ למה חנו עושים הכריכה לפמ"ש דלזחת הפייד הרמב"ם פסח ממלה ומרור · משום דפסח הוח סי' לחרות ומלה ומרור הם סניהם סי' לשעבדות · ח"כ יש לנו שהה להפייד המלה ממרור דזה סי' לשעבדות וזה סי' לחרות · למען לטעון זה נחותם שכריכה בזה"ז יותר משום שבזמן הבית לא הי' כל הטעון רק להודחה ולזכרון מה שבין שעבדים ויללו לחרות ע"כ חכלו מקודם מה שהם מוריס לשעבדות ותא"כ חכלו סדבר שמורה לטון חרות · חבל שהה שכלול בחוכה גם בקשה לשהיד בזה כל טון מלית ריבוי ספורי יל"מ לחזק בלבב בחקוק ותמונה על גאולה שעתידה ולזכות בזמן הטטית ולשהיד לא יסי' חיוב רבוי לספר בי"מ רק יל"מ טפל כי לא יעשך חז ותועלת חיזוק החמונה וסחקוק בישועתנו יסי' לטיונו · שהם שכל עיקר הטון לטורר רחמי הטים שהיו בחותו שה וזמן לחתנו מחרן מלרים שגם היום ירחמנו טיבנו · נחותה שכריכה שכמו שפיפך חז סמר למחוק כן יפפך ג"כ היום לבלמית מכל כרטות טובות ויטובות · ומחבל ליום טוב · וי"ל קלה לפ"ז שלזה חיחר ר"ב לחבוד מרור לבסוף · שלטון בקשה לשהיד בזה בזמן מזוחר · שפשה בזה סי' חרות של כשבר · ומלה יש בו ג"כ סי' חרות שילנו מלריס · וגם יש בו סי' שבדות כנ"ל חבל מרור סי' שבדות שים לבי שם שהם מר רח שהלחות · ולחו מבקשים בפסח שנעשה חז שבטן הרטה כרם וילדה טובה וגאולה והומתק סמר · כן יחזיק לנו מרירותינו וירחנו יבושתו כחשר יחלנו לו · ולזחת ג"כ חנו כורכים יחד לבזרות שים תקוה שבשבדות וכחרות כם ח' שבשבדות והמלוקות כם סיבה לחרות ומובח בקרוב :

(יב) **ובזה** נבח ג"כ לביחור טטון שבזכיר ר"ג פסח חף שחין לנו פסח · דמ"מ יש לנו לומר טטתו ולזכירו ובשבוע · דהנה חיתח כל בטיסק בחזרת טולם כילנו שקדיב טולם · ות"ב י"ל דשחמידם עלמו כוח טון גדול · דטיקר שקדבן הוח שהחבבם שיתקדם ויטבל עלמו · וכמ"ש בספרים שחחר טבילתו בע"פ יחמר שקדבן פסח בשם שקדבתו · ס"ב י"ל דלריך לזכירו ג"כ בשם חכילתו שכוח ג"כ טון רם וגשח דים מ"ד דחכילת פסחים מעכבת · ובפרט בפסח שרחינו שבטיקר בו שכוכם · דהנה בטילה וש"ר קדבנות נדבה חין פוסל שלח לעמו ובחטאת פוסל שלח לעמו · משום דטיקר כוח כחרטה ועזיבת החטח ושקדבתו לעמו · וביון שחין כלן שמחבבם חין שקדבן כלום · וכן פסח כטיקר בו שכוכם ב"ב פיסל שלח לעמו · ות"ב ביון שטיקר בו שכוכם נשלר לנו גם היום טנין וסנולת הזבח שמיקדם מחבבתו ויטברם רק שחין דבר מטורר לטברת שמחבבם בלי פטולם · משל לטבד טלל שבי' לגלי בר ח' · חבר בכל בוקר שבקילי הבר משתו סי' מדליק לוב וייבן בנים וירדם · וחבב הבר טלם שלח ימלח בביתו כטלי גבירת חבר בקל יוליח לם · ולום שלח יהיו בביתו כ"ח בבימי קדם שבוליתו ט"י שכתח חבן קרחמע"ן בברזל שטח"ל שע"י מטבי שבכתה פטמים הרבה יתטורר עבדו משתו · כן ככין שקב"ם פטולות לטורר חת ס"דם מסיות סחולה · ושם טוב היה בעת שהקדש שבנו טובים פטולות רבות בטשקי שק"פ שזה כי' חולטת לטורם מחרדמת הפחיות וליחד מחשבתם לד' · ועתה שלין לנו סגולה זו מכטשם לח נס"ל לני כ"ח להתטורר ע"י הדיבור שחנו לומרים תורת ק"פ ומחטורר גם המחשבה טי"ז · לך לריך לפ"ז לומר בכוונה גדולה וכהלכתה שהתטורר המחשבה · לכן חמר ר"ג כל סי"ח חתר ג' דבריס כו' כיינו גם פסח שהוא בחתת העיקר · שהוא מורם של חרות הנפש מסבלות החימר וטיבר וכתיחד טם כ' חלהיו · ומלה ומרור כם טפלים ומייכים להפסח שעיקר הוא ענין פדות הנפש · ונשחר לנו גם היום מזה שים לנו הזדם ומלית שקבלנו בלחתנו מלריס · ולף המלה בזה"ז ג"כ דחוביו'

סעיקר כוונ כפסח • ואנו יוצאים בזה בתמידתו • דנחשב לנו כעצמו • וכאו שהוא מתמיד תמיד סדור פסח כו' כתבר זכינו לסדר כו' וכן כזה בכרכה ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו' וז"ב ר"ג כל שלא אמר כו' פסח כו' ומתרחם זבח פסח • רימז שיבי' עת שיבי' שאומרים ג"כ תשוב כזבח פסח • גם מזבח פסח דרשי בריש זבחים שתשח כזבים נפסח פסח • דמוכח מזה דשכוונה שי' גם מז שיקריב ואוחם שכוונה ובמחשבם נוחרם לנו • וגם וס שיח לבדם נחשבת בעי כוונ גם מלא ומרוב בעי כוונ ומתרים מדחזיק דפסח בעי כוונ גם מלוח שהלויות בם מסחמע בעו כוונ ומחשבם עזורה • ומתירם לעזרר שכוונ ומחשבם :

(ג) **אולם** ע"פ שכ"ל י"ל • דלכאורם לפי שאמור בהנו יוצאים בשתירם וגזלתם פריס שפיניהו • מה לנו לבקש על שעבודם של קרבנות שהנו מבקשים בכל תפלם ושבב חת שעבידם לדבור ביוך ושבו ישראל • ובכל תפלת מוסף שחעלנו בשמחת לחלנו כו' ושם נעשם לפניך • ומחזיק עיניהו כו' ושם נעבדך כו' • כיון שתתירתנו ג"כ נחשב כקרבן • אולם בתתם שדבר מובן כי כל עיני שקרבנות ים לשם בורח גדול בעיניים עתוקים ונסתרות מסודות חלבים חיים • לך כתבר אמרו בשנחת וגשם כי תקריב כו' שנחת עני הוא יקר שלשחת נאמר בו גשם • וכבר פי' בזה שמ"ח מדובנת מ"ש כי לח בזה ולח שקן עוות עני ולח שסתיר פניו ממנו • משל לעני שהגיש עיר בפניהו לשאול לשלך לורון כפי שכנם ידו • ובשולו לחלר שלך בקש רשיון מבקשים שיתיהו ליך לבנים בעלתו לידי שלך ואמרו לו כלח בריס רבים שבולחים לשתיך שבורות חיים דורשים להשחלות בעלתם עם שלך ולבנים בעלתם ואתם חלהות בבזוי כזה • ועוד לשם כי לח שבוד ידרם זחת • כי שבורות כשריס ובבדים יקריס שבורות בעלתם ים לשם שבורות גדול • לח כן שבורתי בעלתם חיים יקרס ב"ח לפי ערכי כיון יקרס יותר שבורות כשריס • ע"כ שם ירחה מי כוח כנוחן שבוח חים לל ולשניון וכבל כחו כתשתך לבנים לפניו שנחת ודורון שקובל חללו לרצון שבשל"כ שלח בפני לח שחשב חללו שלומם • וזהו כי לח בזה ולח שקן עוות עני שבוח ולח שסתיר פניו ממנו שירחה מי מנים חליו שמנחת ושחפלה ע"כ נחשבת בעיניו • כן נחשב כיום שירחתנו בחשר שקלשם ידמו שבינת קרבנות ע"כ יקבל גם שירחתנו שבל לח שסיח יקרס בעלם בקרבנות • — וכנה בשפ"ח בין קרבנות שעזת ושבם בין קרבנות שלמים ושולם שבחים שלב שמח • ים ביניהם ג' שבדלים • כחשר יבדלו שמחת קניני שבשחת שכלילה • ח' כי שמחת קניני יוכל שבני לבריתו שיכו' לו שמחות כחלו חמיד • שבשל"כ שמחת שכלילה לח יכו' זחת ברכה • כי טוב יותר שלח יכו' לו ריס כלל [וכמו שפי' שחה"י שדרש כחיב וירח ה' חת ריח שניחח וכחיב ריח ניחחי תיני יודע תיזה שבס ערב לו יותר כשהוח חומר חשמרו להקריב לי במועדו כוי חומר זה ערב לו יותר • ע"פ שבל לב' לחים גבידים ח' נדבן חשר בכל עת שבחם בניו שנחלים ושחונות שרבם שחנות לחביונים ושזר לעבות שבחם גדול בריבב ידים ושעדנים לרוב • וכב' קשלן גדול שעשה שבחם בניו בקמון גדול ולח חבן שוס חביון • לך פעם ח' חלס ונעט כשעט למות קבל ע"ע בשירפחהו ס' יעשה בקיומו שערם דוי שבזה לחביונים ויבן לבם שחנות בכוון • וכן כי' וקיים • לך בשפרדם שחחו לח בגידו לו שוס ברכה ושבלים לשם לחתיו יברכוהו בספרדם לחר שבחבת ושלו בם כחלמים • ויחמרו לו כוח עוסה שבחם שבחם בשבחת טובה נברכהו שיעשה חמיד שבחות שבי' לו בנים רבים ובני בנים ויפיחם • חשם לין נברכך שבשה עוד שבחם ושבחם שחלה ח"ו בניח • טוב שלח חסיח עליך בוס לרם ולח חלטרך לעבות שבחם כן גם שקריב קרבן נ"ב חבל שלח כי' בשביל שכלילה שבשבול • ושקרבן חמיד כוח שטוב לבב • ע"ב ס"ח שם השמרו לשקריב לי במועדו • שכן יבי' חמיד חבל לנח לח יחבן שיחמר לו שיקריב עוד קרבן • ע"ב קרבן חמיד ערב לו יותר] • כן בקרבנות השלח ושבם לין לנו לומרים רק שיהח ניח שפחותינו חשוב ומקובל ומרוצה • חבל לין לנו לומרים יש"ר שיבנם בית שמקדם בשרם ונקריב לפניך חלבוחם ושבמותם • כי טוב יורה שלח נחטח • — חבדל כב' שבשלח קניני בי ב' מהטעם שבוב ג"כ חלו חטעם לנו שיהח מבוח בזה • ואנו חומרים חבל סדור פסח כו' כחבר זכינו לסדר כו' וכן כזה בכרכה ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו' וז"ב ר"ג כל שלא אמר כו' פסח כו' ומתרחם זבח פסח • רימז שיבי' עת שיבי' שאומרים ג"כ תשוב כזבח פסח • גם מזבח פסח דרשי בריש זבחים שתשח כזבים נפסח פסח • דמוכח מזה דשכוונה שי' גם מז שיקריב ואוחם שכוונה ובמחשבם נוחרם לנו • וגם וס שיח לבדם נחשבת בעי כוונ גם מלא ומרוב בעי כוונ ומתרים מדחזיק דפסח בעי כוונ גם מלוח שהלויות בם מסחמע בעו כוונ ומחשבם עזורה • ומתירם לעזרר שכוונ ומחשבם :

(ד) **דהנה** ענין שפזון שבי' חז' • לף שלעתיד לח יכו' בפזון כת"ם כי לח בפזון הלחו • עכ"ז נדע ונבין ע"י שפזון שבי' ביל מ נבעות על ס' ביגלנו • כי בשם מי כיוב בחשכ ושבעתי לויה חים לבול לו מביח בסיבר ורוחה שנמבך בעת כוח חוכב שבלים שמבעיח כוח מחעלל • חבל לחבי שפשם ח' בשעת וקיים שבעתה בזריזים טוב קודם שבח • מזה יחמין שמח בנחבך בעת עתה כוח ח"ן בעבוד לוח ז מניעה וים עשם בדבר מה שלח ידע וזכו שבשעתי לחכם כו' שם תעידו ואם תעודנו כו שלח ידחקו חת שקן כלחיתח סוף שחובות • וים לכם לחזק לבבם בבטחן • ורלוים קול דודי הנה זה בח מדלג על שבריס כו' שחו דלג חת הקן ע"כ חת כי' חפבר כי' גוללכם נעמ • ואין לכם לדחוק חת שקן • — גם מחשבון דבר שקרבנות שזה סי' לחם ס' כח"ם חת קרבני לחמי לאשי [זה כי' מזון שבשיבם שעי"ז שחחברם עם כל"א כמזון שהדם שמקבל שבשבח עם סגיף כחבורה בשבריס] נדע שבשיבול גם כיח בעלות ועתו חנכי בלבם מם לו לאב כו' ואני לכם לבניס שבנו מעל שלהן חשיבס • ולזאת נחעורד בשבחון שיבות עת שבגלל יחד עם שבשיבם בשיבול • וזה שבזכיר פסח לשבשיבל מזה שחזה נקח רחי' וכוכחה לקוות לגאולה • שבודאי כי גודל נחח רוח לפניו ים' בשקריבח שפסח ומיירח שבלל בעת שקרבתו • ולמען שמו יח' יעזב לרחמנו • גם ממלח שסוח עניו שחזון נקיים שבשם יכי' לוופן שבשיב ישועתנו לח יכלח ממנו גם כיום • ומבור ג"כ כוח רחי' וכוכחה שכי' חז ג"כ מה שלוות וכשפך למחוק כן ים לנו גם עתה ליחל • — וכנה לחמרו שם רחים דור בלדות רבות בחות עליו חשם לו • וכמ"ש חני שביבה שימו לבבכם על דרכיכם זרעתם הרבם ובבא מעט כו' ומשחכר משחכר חל ליור נקוב • כי כנה דין מי שלקח ושנה וחזר וחטא כיוסין לוחו לכיפה ונותנין לו לחם לר ומיס לחן • וזה בחינה לחרונה • ע"כ בינינו שנחמעט בפרנסה ים לנו לדעת שזה בחינה לחרונה ים לנו לשים לב על זה ומה גם בשנה שבידון על שחבואה וכל עיניי בפרנסה ולזאת ים ליחן לדקה ביו"ט זה שם לעורר שבאולה כמ"ש ושבי' בלדקה שם להחברך בפרנסה טובה בחג זה שבידונין על שחבואה וכל מיני פרנסה וכמ"ש ובחגוני נח בזאת • וממריות כחלאות וחסרון בפרנסה נשכיל לדעת שלנו בבחינה לחרונה ושם ניעיב דרכני קרוב' יבועהני לבוא ונם לחרי שנם שהם יחר לנו שה הועיל בקב"ה ברנוי נסיו ונפלאותיו • ובודאי לל להנם פעל כל זאת • וע"כ כל שה שבי' כי חז בחורת ערנון ותרוסין • וכל זה נדע ממרוד שבוח שבי' לויחרנו כו' וגם שהם ים לנו מרירות כחלאות • שבוד יד ס' נטוי' לבריס קרנינו ולהרחות לנו יבועהנו וחסדו • וע"כ עושים בבריכם לח"כ לחחר שחר יכיס למהוק כמו חז בינ"ת • וזכה לגאולה בשחילה • וכימי לאחנו מחרץ מלריס יראנו נפלאות בב"ח :

בסכלימי בע"ת חק הרחבן מחבירי קל תרים • ולחיתי כי תלת ידי לחדפיס גם חלק מעני כעת • כתבר היה עם דעתי בהחלה • ונלך לי לעשות ריות וספסק למה מעת מעלבי ומעמל נפבי • לולם יגירתי כן לעשור על מלית כיבוד לב אחר שלח מכבר תשובתו אלי להדפיסה בחבורי (ילבל לעשיר על כל הלחר המלוה זלת) הגני מלית תשובת כבוד לבי הרב כו' נ"י עם עיד תשובות לחדיש לביות לולם בחברתה • לחר לקחתי מיד חלק מעני קול ענות גבורה הלוחם ע"ת לפרוע לף בחדש גדושם בו"ת לחריש • — כמיעזרני ה' לולם גם חלק הבני בקרוב •

סימן א

מכתב מכבוד אבי הרב כו' בו' המפורסם בתורתו הנעלה ויראתו הטהורה כ"ש מהו' שלום שכנא נ"י אודות כתיבת צרות השירה בס"ת בשיטה שלפני' ואחרי' שהרעיש בזה רב א' לערער על כל הס"ת הכתובות בשיטות שלימות פנויות לפניה ולאחריה ורצה לפוסלן • ונשלח אליו מה שיגיד בזה • כי רב חילו וגדול ועצום עמקותו בדינים אלו ובמסורות — וזה תשובתו במכתבו ששלח אלי • באחזו דרכו ליכע לאה"ק • —

(דמוקף בבני תלת לפנים מרובעים הוא הגה"ה מבלי • במקום בקלר • והמוקף בבני תלתי מעגלים הם מבל בפוד תבי תרב נ"י) :

קבלתי מכתבך הישיש עם חבורך היקר ס' מלחם תרים • ובמה מכחבך הלולה דברי בכל לבורך ולכל קולה בו יזנו ע"ו כהרהבי מעבך מלת חן בעיני כל רואיו וכל קולה בו יזנו ע"ו דמעות בלת בילו • וחביבך היקר מלת מחד חן ובכ"ע בעיני המכבילים • וכלומדים דפה והרבנים יובבי עד מדין בעירות עבייתי הבחוכו עד מחד • ורבים בהתו תחות נסבינו וקהילתו במחיר • לבל זות בקל יבקל על ידי עבדת מ ב ס לא ת קבל מיהו • יותל לליך נזבני לרחות חבור ך הנ"ולים ויקרים בלחם ל"ר ה"ס • וחדות חדושי הבר בקבת לבחת לך הלת ידעת כי רוב חדושי הס במסורת ובבחת נבילים במסורות ובבר בלתו הרחבונים לבחרם • תו בנעו מדרך הלמת • וכמה ע"ה כי פי מועדות ליבע לתפ"ק בנ"ל לסלוס • וכמה בס בחרס לובס נמלת הל"ך ת' כחוב על בלף עם מסורות תבר הב הו בן לבר ימים רבים • לבר סתך עיני הרמב"ם ז"ל בכתיבת ס"ת שלו כמבואר שם בהלכות ס"ת פ"ו הלכה ד' • וכל מבחתי בע"ה לבעיני ולסיור עיני בבתרת הספיקות לבר נסתפקו בהם כל גדולי המחברים בעיני בנהות ומסורות • וחושי יזבני ה' לבני' מתנו תל"ך ת' עם בתם' ות"בת לך למבה מי"ם • וחושי יזבני גם להדפיסו ולבחת כל ע"י בנושה נת"ך מובה • וזה לחדע כי כושה למעלה סלמה בינהתי — וגע ע הסגה ך הסיבה ת' לבר הכבתי לכופר ה' רב מוב"ק ובדול מלד בהו"י ו"ל כ"ם מו"ם פנחם נ"י • לבר נהמה גרב ומוכם בק"ק בחר"חלק • וזה בחשו חלוי מק"ק ביולסטחק ב' חכוכה חרט"ו לפ"ק והסביש על ידי • גם ברחיתי לבדולי זמניו ובחולי הדור והסביבים ג"כ ע"י • ולפע"ד נכון לקובעו בדפוס • —

וזה תוכף בהסובה : —

ע"ד הס"ת שבתה רומע"ל לורות הבירות שלח הניח שיטות שלימות פנויות מלפניהן ולחריהן • ולפי הברחה שהלך בזה לחר עקבות בעל המסדר ווי העמודים • כי התחכם לעשות פתוחה חליבת דב"ע ולחלה ידי דעת הרח"ם דס"ל דפתוחה שיטה שלימה היא סתומה לדעתו • וגם החכם מו"ה וולף הייללהיים ינגר גם הוא לחריו בזה • ולפע"ד ברחה שתקנתם זאת היא קלקלתם כמו שחבחר • כי הנה ידוע שלורות הפסק הפרשיות ולורות הסירות דברי קבלה הן • שכך קיבל משה מפי הגבורה שכתן ל"ל הפסק פרשה בלורה זו וכתן בלורה זו וחין בכח שכל החומרי להשינו לשה במקום זה פתוחה ובמקום זה סתומה • והנה הסופרים הדיקנים לבר העתיקו מהור' משה דור לחר דור שמרו הלורות כ אלכתן בחבר מלאו כתוב• וחלקו כל הלורות בקריחת שמות לבני מינים מין הת' קרלו פתוחה ומין הבני קרלו סתומה ובהן הבניסו כל הלורות (ו"ל לשלשה ומין השלישי נקרל סדורה • תולם החחרונים כתבו כי הסדורה דין סתומה יש לה) והזכירוהו חז"ל בירושלמי פ"ק דמגילה הלכה ט' ובספ"ק דשם' סופרים • וגם מלח ר"ת טוד טופח ת' בשם סידור קדמונים • ומחמת חילופי טיסחות נפלה מחלוקת בין גדולי הרחבונים בקריחת השמות • הלורה שקרלו זה בשם פתוחה קרלו הותו לחרים בשם סתומה • הרמב"ם הלך בזה לחר סידור קדמונים • והרח"ם ז"ל הלך בזה לחר פשטות לשון ירושלמי [דחיתה שם פתוחה מרחשה פתוחה פתוחה מסופה פתוחה • וה ת הלח כמ"ש דמ"ש דפתוחה מרחשה דוקה הוי פתוחה ולח מסופה שב' שם חיזהו פתוחה כל שלח ההחיל ברחש השיטה כו' וכמה יניח ברחש השיטה והשלח פתוחה כו' ט"ס • וכ' הרח"ם משום דהלכה כירושלמי נגד מס' סופרים ט"ב ים לפסוק כהירושלמי • ובזה הכריע הלח כהרמב"ם • וק"ק הח גם המס' סופרים חינה מיוסמת לדין הרמב"ם כלל • דלהרמב"ם כל שבניח ברחש שיטה ה"ז סתומה • ול"ל לעניות דלוחת לחרי' הלח כהרמב"ם משום דהלכה כיחו' נגד מ"ס • והלח חס הלכה כמ"ס נ"ב לח תהי דין הרמב"ם • דבמס' סופרים מבוחר דכל שלח ההחיל ברחש שיטה הו"ל פתוחה והרמב"ם שים גירס' קרי לי' סתומה • ומפשר לומר קלת דידע הרח"ם שים גירס' במסבת סופרים כל שההחיל ברחש שיטה כו' כמה יניח בסוף שיטה ויחל פתוחה כמ"ש המעיו"ש בד"ח בשם הר"י מסבנדרי שמלח ברייתה כך והוח מס' סופרים והביחו הב"י • ע"כ קלמר הרח"ם דבפי הכתוב בירושלמי עיקר • לך זה דוחק לחרי שבשלמו מבית המ"ס כ"ש לפשוטו • ובפשוט נרחה דסיום דברי לח נגד הרמב"ם קלמר כ"ש דלח נימח כמ"ש במ"ס דדוקה פתוחה מרחש השיטה בעין הלח דגם בסוף השיטה הו' פתוחה כמ"ש בירושלמי] והב"י סי' טר"ם הביח בשם ר"י מסבנדרי שמתרן לפון הירושלמי גם לפי דעת הרמב"ם • וגם יש גירס' לחרת בירושלמי היח גירסח שלפנינו בירושלמי (שכתוב פתוחה מרחשה סתומה פתוחה מסופה פתוחה • והיינו שבחש הניח מרחש שיטה חלק ופנוי והתחיל בחמלע שיטה הו"ל סתומה והוח כמ"ש הרמב"ם) המסכים לדעת הרמב"ם והובח בטיו"ט סי' נ' [ודבר מהלקותם בשיטה שלימה דהרמב"ם קרי לי' פתוחה והרח"ם קרי לי' סתומה נ' בעל"ד דהוח כ"ח לפי שיטתו • דלהרח"ם מוכרח דכתה ג הוי סתומה • דס"ל להדדייתו דגם בחחרמי סיום הפרשה בסוף שיטה יהי' שלה לעשות פתוחה חו סתומה • וכיון דלהרח"ם היכי דסיים בסוף השיטה ומתחיל פרשה שלחרי בחמלע שיטה דין פרשה פתוחה יש לה כמ"ש בירושלמי פרשה פתוחה מרחשה פתוחה לפי גירס' הרח"ם בירושלמי • וכן במס' סופרים כל שלח ההחיל מרחש שיטה הוי פתוחה • ח"כ כשלריך לעשות פתוחה שם יתחיל בחמלע שיטה הפרשה שלחרי' • וח"כ בלריך לעשות סתומה ע"כ לומר שיניח שיטה שלימה ויתחיל לכתוב ברחש שיטה שלימה • ודין סתומה יש לה . דהלח לח נשלר לורה לחרת להורת סתומה כ"ח בזה החופן • חבל הרמב"ם ס"ל דבכה"ג שמניח חלק מהשיטה פנוי' מרחש השיטה הו"ל סתומה ח"כ בסיים בסוף השיטה ולריך לעשות סתומה עלתו להניח חלק קלת ולהתחיל הפרשה הבחי' בחמלע שיטה • וח"כ כשלריך לעשות פתוחה ע"כ חין לו חופן חלר כ"ח להניח שיטה שלימה פנוי' ולהתחיל מרחש שיטה שלחרי' • ע"כ חף שלח נהבלר בירוש' דין שיטה שלימה פנוי' חיך שנקרח מ"מ ממילח מופן לפי שדנו פתוחה מרחשה להסומה כגירסח שלפנינו • ח"כ לח נשלר לסורת פתוחה כ"ח שיטה שלימה • ולפי הב"י ביו"ד סימן טר"ם סכ' בשם הר"י מסבנדרי מבוחר בירושלמי להדיח דשיטה שלימה פנוי' פתוחה שפי' מס ם בירושלמי לפי גירס' היכה וגירס' הרח"ם פתוחה מרחשה פתוחה • דהפי' הוח היכי בסיים בסוף שיטה ומניח שיטה שלימה מרחשה לסופה ומתחיל ברחש שיטה הו"ל פתוחה • ופי' מרחשה היינו שגם

ברחמה פתוחה כמו בסוף הסיטה • פתוחה מסופה היינו מסיפה לבד ג"כ פתוחה ע"ש • מבואר לפ"ז בירושלמי דסיטה שלימה פנוי' הוי פתוחה • ובמס' סופרים ס"ק מבואר דפנוי' סיטה שלימה הו"ל סתומה • לך הלח הלכה כירושלמי נגד מס' סופרים כמ"ש הרמ"ם בעלמו • והרמ"ם דדן סיטה שלימה פנוי' לסתומה ג"כ לאו מטוס מ"ש במס' סופרים לבד פסק כן דאלו הי' סובר דבירושלמי מוכח נגד לא הי' פוסק כן • דהלח כתב בעלמו דאין הלכה למ"ש נגד הירושלמי • רק מטוס דממילא גם הירושלמי לפי פירושו וגירסת הרמ"ם ס"ל הכי דכיון דס"ל דפתוח' מרחמה פתוחה היינו אלי סיטה פנוי' מרחם הסיטה הו"ל פתוחה מ"ש לא נסלר להורות סתומה בתוכן סטיים שלפני' בסוף סיטה כ"מ סיטה שלימה (ול"פ בזה הירושלמי עם מ"ש מטוס דפתוחה מרחמה ל"פ • ולהרוייהו הו"ל פתוחה רק בסיים בחמלע ומניח חלק בסוף סיטה פליני • דלמ"ס הו"ל סתומה ולהירושלמי הו"ל פתוחה) וכן לפי גירס' שלפנינו בירושלמי אלין מפורש שם דין סיטה שלימה • וכל המחרונים כתבו דכן הי' גירסת הרמב"ם בירושלמי כמו שהוא לפנינו • וע' במרחש הפנים בירוש' ובמטיו"ט ובהגהת הטור • והסכמת כולם שעל הירושלמי ממנ' וממנ' הוליח דינו וקשה מאין לקח לו דין סיטה שלימה שלפי גירס' שלפנינו פתוחה מרחמה סתומה פי' ע"כ שתחיל בחמלע סיטה • מ"כ אין דין סיטה שלימה מבואר כלל • ובמ"ס כתוב דסיטה שלימה דין סתומה יש לה • מ"כ ק' מאין לקח לו הרמב"ם לפסוק נגד המס' סופרים כיון שלח מצא חולק • וע"כ לומר דזה הכריחו דכיון שבתוכן זה שניית חלק ברחם הסיטה פנוי' הו"ל סתומה לח נסלר לפני הסופר שסיים בסוף סיטה לעשות פתוחה כ"מ בתוכן שיניח סיטה שלימה • שזחה על כרחך דין פתוחה יש לה] :

אולם כל מחלקותן אין חלח בקריחת הסס לבד • חבל לעשות כלורות המקיבל לני זה לח עלה על דעת בר היגש • — והנה מדברי הרמב"ם בפרק ז' מהלכות ס"ת הלכה י' נראה בהספר שסמך עליו בעלי הסתומות והסתומות ועורות הסיטות והוא הספר סס' בירושלים מכתב שיש להגי' ממנו הספרים והגיהו בן חסר והקדק בו שיש הרבה (והוא הספר שבמלח עתה בחרם ניפה שהזכרתיו למעלה) בודחי כי' בו פתוחה סיטה שלימה לפני הסיטות ולחתריכן • כי הרמב"ם בפרק הנ"ל מנה חמשה רחבי סיטין שיפני שיהם סיש וב' סיטין לחחריו • ושם סיטין לפני סיהת הכזיו • ושם לח כי' בו פתוחה סיטה שלימה רק כי' כתוב בו היהה עשרו לו יוהר בודחי כי' מוכח לותה ג"כ • ומדלח מנה רק כ' ושם ס"ם בס' שהספר הנ"ל פנוי סיטה שלימה • וכמו שמפורש שם בס' סופרים פרק י"ב הנסה ח' וז"ל ויש להן סיטה שלח מלחטע ב' וב עם שלח מלחטע ע"כ • וכן כעיד הרב ר' מנחם די לונזנו בס' ה"ם שלו • שכן מלח בכל הספרים הקדמונים וכן בחב הרמ"ם • וכן מחרי דשיבדח ולבכי נחתו • ויש לסמוך על סדחתן • ומחי דקחי לבו שלח לדעת הרב"ם היח סתומה לומר לני שבחתם כולן כן • ושם כי' הרמ"ם ז"ל מוכח בפתוחות ובסתומות שכל כל בהורה כמו שחנה הרמב"ם בידחי ס' מוכח שלו שפנויות סיטה שלימה שלפני הסיהת ולחתריכן לבת מיה. כי לדעתו ז"ל הקרח שחי סתומה • ולדעת הרמב"ם נורה שחי פתוחה • וע"כ מנחן בפתוחות • כי חין חנוקין רק בקריחת הסס לבד • חבל זחת לח יעלה על הים כי בכל שלדעת הרמ"ם לריך לפנות לכל הדיוות הסקובל לנו ומפורש בתס' סופרים כנ"ל • [ודע דבח הס' סופרים בעלמו ס"ל דם עם שלימה כוי סתומה כמ"ש לפנינו בספ"ק וזה שבחריתי להרמ"ם לומר דסיטה שלימה כוי סתומה מבוח דכ"ה בס"ם • והירושלמי לח פליג ע"ז • ואלו הי' ס"ל בגירס' בתוס' מנחות (ל"ב ע"ח) דגרים מ"ם בס' סיפ יש גמר בפרשה בס"ח הדף לריך לבחר סיטה חחת מלמעלה דפתוחה קחי • דה"ל לח הי' פוסק הרמ"ם דכוי סיטה שלימה סתומה נגד הס' סופרים • ואין לומר כנ"ל מבוח דכיון דמרחם בסיטה חלק פנוי כו"ל שתומה מוכרח דסיטה שלימה כו"ל שתומה כמס"ל לשרמ"ם דבכי מוניח ודייק מהירושלמי — דהלח הס' סופרים בעלמו ג"כ ס"ל דהס במבייר ברחם בסיטה כו"ל פתוחה בפי ג' ה"ם ומובח ברה"ם ס' ס"ם • וג"כ יש לדייק כנ"ל לו מחרתי בסוף סיטה סיום בפרשה ולריך לעבוח שתומה חך יעבה • חם יניח ברחם סיטה סו"ל פתוחה • וע"כ מוכרח דסיטה שלימה כוי סתומה ומסכ"ח לם שתומה בכב"ג ומ"מ ס"ל להמ"ם לגירס' כהוס' כנ"ל דסיטה שלימה כוי פתוחה • ועכ"ל לפ"ז דאין זה דיוק • (ולח ס"ל להסוס' שדיוק בכחבתי לע"ל) דאפשר שבאמת לריך בספר ליזהר ובראוהו שבוח קבוע לסוף סיטה ימלך בהיבוח עד שיסלר לו היבה אחת לבלינה בשורה שני' ושם יעבה השתומה לו בפתוחה כדח • ה"ב אין מהירוס' שחיהם נגד ס"ח וה"ב אך פסק הרמ"ם דכוי ס"ם שתומה • וע"ב דגרים בח"ם נופח כמו שב' לפנינו דקחי שתומה (י"ל נפיר בדיוק שכחבתי למעלה) ומ"מ כ' בח"ם לריך לבניח סיטה שלימה לפני בסיהת ולחתריכן • וה"ב מוכרח דגם למ"ד דס"ם כוי שתומה הדין לפני הסיהת לבניח סיטה שלימה • דזה בלירם כוח מקובל לנו • ובחת לדעת הרמ"ם שניח שתומה כוי בקבלה בל"ל כאן שתומה ובשורה סיטה שלימה דוקח] :

ואדרבה עתה בחבר יעבה פתוחה חלילה דכולי עלמח היח פשוטה ודחי לדע' הרמ"ם • כי לדעתו ל"ל כאן שתומה לפי סיטה שבסיטה שלימה פנוי' היח שתומה והוח עובה פתוחה • ושתומה בעבלה בסיהת פשוטה • ואולי גם להרמב"ם הוח פשוט • כי הרמב"ם ז"ל בהב וז"ל סיהת סיום כותבין חותה בשלשים סיטות כו' ע"ם (וכ"ה בס' סופרים פי"ב ושין כ' בהיבית רשבי הסיטין ובסיטה ל' בהוב חיבת מי היינו מי סיש • ובסיהת שהזיכו שורה שתתחיל בה יש וקשה • ושמעתי שהמניחים (יוה"ם ובעל ווי העמודים) שחדשים כי' לריך הס"ם לגיין שיה שורה ל"ה בחיבה רשם הסיטה סיש • ובשורה לחזוקה מסיהת שהזיכו חיבת עמו ולחשוב בה ע"ה סיטין ולח ע' ובסיהת ה ס ל"ה ולח ל') • וכיון שכיחבים חיבת סיש סיטות מן הסיוד בשורה ל"ה ושיי סיטי בשורה ושיטות • כמ"ש הרב בחיבוד מו"ה שמואל שבוכב זלה"ה • וז"ל בהבו סי' כ"ה שמעתי שח כל דברי חכמים לוחשים שמלחמתה בל חורה נעבו כתוב כתוב על חיבת סיש בכתובה בה"ה בסוף בסיהת בדים סיטה • ובלבד ה שיה חלק וכו' בלשו חושבים וכללו מחירים כו' ובבן שבוח בקלים גו' בלח מלחתי בימוי דין פרטי זה בספרי הפוסקים ז"ל ובבי סיטה להסתיר כו' ושקף עליהם לשוח בחיבת סיש בחזיה שהיח מבלל בסיהת • כיון שבתובה בראש סיטה בחחרי חין ריבותה ניכר בלל שהיח בלילת סיהת חלח בבלבד בתב רוב דפי ב"ת • ויקר מקרה להיבוב חחר השלוש בל בסיטה הקו שם בראש סיטה בלחחרי בם ח פרשה • ושבלילר שלר בסיטה חלק בסיטה נסיון פרשה פתוחה וכו' • ובבן חמרתי נכון בדבר לפני הלבחים לבלח מידי ספק ולחקנו כו' ע"ם • וכבר נסחוב שחלה זו לפני בבלון חבם בבי ושעלה סיטה סיטה שלימה חלק ואין בית מיחוב בלל חניבה דב"ע • שבן ס זבקבלה לבניח סיטה ס' פנוי' בין הקרא פתוחה ובין הקרא סתימה כו' ע"ם בסי' ב"ם :

[והנה בבל בפתוחות וסתומות שמבח הרמב"ם נראה שבוח רק ממה שראה בב"ם בסי' במלים שבי' בירושלים ובניהו בן חסר ב"ם הרמב"ם שעל פיבן מבח בל הס' וס' חבל בבריית" וב"ח' היו מפיהם חבם מקו' בפתוחה ורבה מקום בסתומה • וח"ב קשה לי בעבי"ד קלח מ"ם בב"י בסי' ער"ה ובסו"ע דיבה בתים יבח יבי בל הדיוות סיהו דעת הרמב"ם והרמ"ם סיעשה פתוחה בסוף סיטה וסתומה בחמלע • דלהבתי לח ידעתו בזה שלילו י"ח סיבים • דלפשר שהרמב"ם רחה למשל בבם"ח שבמלים שבי' חלק ברחם בשיטה ולפי סיעתו היח שתומה מבחם בתוך בסתימות ולדעת הרמ"ם ל"ל פתוחה דב"ופן זה נקרחת פתוחה לרמ"ם • חו שבי' סיטה שלימה פנוי' ומבחם בתוך בפתוחות ולהרמ"ם ה"ל שתומה • וח"ב לחבתי חם בחי לחים לבחת יבי בל הדיוות נמצם בלחרים בבללים בני מבית דרך לוב • ול"ל דזחה ודחי בם לברמ"ם לבתחלה מן המובחר לבתוב פתוחה לבניח בסוף סיטה • וסתומה בחמלע • ולח ברחם סיטה לפתוחה וסיטה שלימה לסתומה • ודק לי מחרתי לים בשר בם בבב"ב

לעשות

הני' בביתא זריס הוא כבל ודמיון תוכו · ודבר ביתא כרופא
חתם · קסם כדבר נסכל וחלום נדמיון ורעיון :

עוד זאת נרך מקרים רבים בלפי מס שנראה מדברינו ים
להסתפק אם כרגיסה ברובא לגוה עלי' קודם שכערה
בה לו נא כרגיסה עד אחר שהערה בה · ואם בחתא נא
כרגיסה עד אחר כערתה ים לדמותו לחחלהו בחונש וסופה
ברצון דאמרי' יגיה מלבבה · דכיון בלא ידעה ברצונו לגוה עלי'
עד אחר כערתה לאמרי' יגי מלבבה · לף בבמק"ח נסכפקתי
בהא מלחא טובא דאולי לא שרינן אלא אם יגיא בא בחונש אל
הפיעל · אבל בכה"ג אלא ידעה עד אחר כערתה ואח"כ כיה
רצון אסור · מ"מ נראה דאין לחוק בזה וכי' דבר זה שניה
גדול לבקל · לבן על שני הדברים יחקור כ"ג במועלות ודעת
ואז בעז"ה טוכל לאחוך מתד דור"ם ר פ ח ל י ו"ו ט ל י פ מ ת ן
כיילפערין מבילאסטאק :

סימן ה

מה שכתבתי שנית להגאון הגיל

כבוד ידידי או"ג הרב הגאון הגדול מפורסם
לתהלה בשערי המדינה פאר הזמן יא"א צריק
ונשגב שמו מו"ה רפאל יו"ט ליפמאן נ"י
אבדק"ק בילאסטאק

מבתב כ' גאנו הגיעני ואבר כעיר כ"ג מדברי הרמב"ם
במ"ם שער התערובות · לכאורה ים לבקשות דאי
לס' טומאה מדמינן לס ח"כ אמאי מועיל ס"ם כמו שבקשה
הפ"י · ואין לומר דר' אלעזר דבחובות בפהם פחות ס"ל
כר"ח דס"ל דספק על עבור · ולר"ת בחוס' ב"ב כ"ם ע"ב ד"ה
ר"ח מעיר ס"ל לר"ח דס"ם בטומאה עבור דאין לך בו בלא
חידושו שפק ה' עמא ע"ם · דהא בע"ג (ע' ע"ב) מספקא
ליה להגמ' אי ס"ל לר' אלעזר כר"ח בזה או לא · הולם בלא
בפסחים (ע' ע"ח) גבי מדורת בכוסים מלא בפיקא עמא וס"ם
עבור וע' הוס' בס ד"ה ואח"ל · — ובכה הרמב"ם בפ"ע מה'
טומאת אם ואחר בכ' דין דבור אבועל גפל לחוכו וכאשבה
דבפחחו על מלוק כו' בפסחים הנ"ל · כ' דבר ידוע בכל אלו
לטומאות וביולץ בבן שבן אבוס בפק בן על דבריהם והן
עמא מ"ח אלא אי אעמא טומאת ודאי · אבל כל הספיקות
בין בטומאות בין במאכלות אסורות כו' אין לבם אלא מד"ם
עכ"ל · וקשה לבאורה אם גבי טומאה דבור אבועל בו כאין
גפל קלי עיקר דבריו · ואחם הרמ"י אייבי כאי במוכרח אבולך
בגמ' לטעם ס"ם · וגם בהרמב"ם אלו אי' מדבר הרמ"ר נא
כי' אמאת בריאה אם ג"כ הלא אי' רק ס' ה' · לך לאבר
לומר קלא ביון דאומזק בו גפלים אין בפק דאולאם ובדרלם
מוליא מידי ודאי אפי' הרמ"ך · אולם בחוס' בפסחים ט' ע"ב
מבריחים דהרמ"י אייבי · ואח"כ הלא ס' טומאה הרמ"י נאמרי'
לם מסוע דגם בפיקא אכוחים מה"ת · ואין כ' בזה דמה"ת
לקולא רק מדברן בחורה · ודומ"ל להרמב"ם לא ס"ל בהרא
החוס' מאי זה טעם אומלא ומוקי לה הרמ"י · ועוד יקשה
בריאת דהרי הרמב"ם אל' דהין תורה כוה בטמא · והרמ"ר
לא יחבן כלל איכי' מה"ת טמא בפיקא · וג"ל בעל"ד דבחחא
הלא ס"ם אינא אמן בח"ם הרמב"ד בהבאתו לכאי' לו לומר
מבוס דאיה כלן ס"ם ואבי' בהלוריחא מוהר ובה"מ אי' אם
ב' הירושים · ת' · דהרמב"ם קאי אאבר דיעים בבחותו הפרק
המקילין גם בפפק ה' · ועו"ל דרוב המפילות דבר טמא הן
מפילות ט"ם · וכבר בקשה על זה במל"מ מגמ' פסחים דאיתא
להדי"ל ס"ם ול"ח רוב המפילות כו' · גם אי' הרחבן דקאי
אאבר דיעים ולא אדסתיק לי' כוח דוחק · ובראה דקשה לי'
להרמב"ם הא אפי' ס"ם הא בטומאה הרמ"י כל הפיקות כו'
להחמיר · ול"ת ס"ם לעבר הרמ"י · ועל זה סיים ואמר כל
הפפיקות הם מדבריהן · ופי' מה שהמירין בס"ם אינו
כמשמעות דבריהם כיון דמן הדין הפיקא לקולא והחורה החמירה
מה לי ספק ה' כו' · ונם מה"ת ס"ם להחמיר בי"ם · אלא
דס"ם אינו כ"א מדרבנן · וקרי ני' הרמב"ם ספק ה' ומדמי
לי' כל הספיקות שבאיסורין · מהוס דהך ספק הרחבן
עשאהו הורה כודאי כאבואר בגיט' בכמה דוכתי · ואי"ב הוה
נקרא ודאי ואין מה לדבר ממנו · רק בשמלא בו עוד ספק
כו"ל כמו אחר ספק בבל הורה דאינו אלא מדבריהם וכמו
בכל הפיקות של תורה כו"ל מה"ת לקולא ומדרבנן לחומרא ·
ה"נ בם"ם בטומאת הפ"י · ולף דגם כמה הפיקות החמירו
הרב"י אין לדמות גזירותם · דבמקום שהחמירם תורה החמירו
גם הם · ועכ"פ מספק בשני ואילך כו"ל דרבנן כמו בכל
הפיקות של איסורין · וביון דזאת הוי דרבנן · לזאת הוה מה
שהקילו בגוד שהוטל בו בשין נפל דבשלשה הקילו · כ"נ בעל"ד
בדברי הרמב"ם לף כי ים עדן דוחק בדבריו בם"ם ואין טעמא מה"ת
אלא משומא טומאת ודאי · דמשמע דממעט גם הפק טומאה
דרס"י · אבל עכ"ז הוא דבר שח"ל להחמיר דיחיר מה"ת ס"ט
ברס"י · גם לומר דלא קאי רק על רס"ר לא משמע כלל · דהלא
כיון כל הפפיקות של הטומאות מבני בשחיר ה' מבם · ובפרט
דשניך מדין בור שהוא מוסכם מהמפרשים שהוא רס"י · וע"ב
דס"ט ברס"י טומאת ודאי קרינא לי' -- · וכיון שבן נאמר
להרמב"ם דס"ם בטומאה הוא כ"א מדרבנן · כ"ם שעכל לומר
כן להרמב"ח דס"ל דספיקא מה"ת לחומרא · ודאי אין שיך
לומר אליבי' מה לי הפק ה' מה לי ב' ספיקות · דרק לפברת
דהפק ה' מה"ת נקולא ובטומאה החמירם הכורה שיך לומר
מה לי הפק ה' כו' · משא"כ להרמב"ח בודאי ס"ם בטומאה
הוא כ"א מדרבנן · ומ"ם דהקילו בס"ם · ומיושב קושית הפ"י
בהחיבות הנ"ל :

אולם בחתא לף דס"ם בטומאה ברס"י הוא כ"א מדרבנן
עכ"ז טעמא בעי למה הקילו בפסחים גבי בור וכן
בכא בפ"פ יוחר מבשאר דוכתי · ונראה משום דבכא ים פפק
חס ים בהן טומאה בלל הוא עדיף · וכמו בן כ' החוס' פסחים
(ע' ע"ח) גבי מדורת הכוסים בחי' הרחבן שם משום דבוי
הפק חס ים שם טומאה בלל · ולף בבור לף שהוטל שם מה
מ"מ כיון די"ל דהי' שם רוח לא מחזקין טומאה ותליגן שהין
בהן נפ' ובבה"ג בם"ם הקילו · אבל בפפק ה' ל"מ כאי שברת
לעשר · כיון דמ"ם ס"ט ברס"י להימרת אין חילוק בין הפק
זה בשאר ספיקי · רק בס"ם שהוא מדרבנן מועיל שאי שברת
להקל בס"ם · ובזה מיושב ג"כ סוגית הגמרא גבי מדורת
הכוסים ובשפחתו על מלק דבעינן דוקא ס"ם · ומועיל ס"ם ·
ומ"ם החוס' שם · וכמה בחים' שם ליחא עוד חי' משום
דהוי הפק הרגיל שמולדה ובדרלם מלוכו · אבל הרמב"ם ס"ל
מיסבור זאת דבלא כ' בפ"ט מטומאת מת בריאה אלין שם
הלא הפק ה' אל מולדה ובדרלם שהלוש כ' שעמא מה"ת ·
ואם כי הפק הרגיל לא כי' מד"ת לעמא · דם' הרגיל לקולא
בב"א דדינו כרוב ואין שברת להחמיר מה"ת · וע"ב דס"ל
להרמב"ם דלא הוי ס' הרגיל · וע"ב לחפים חי' הרחבן אל
החוס' מליבא דהרמב"ם משום דהפק חס ים שם טומאה בלל
עדיף · וב"ב בענין פ"פ י"ל דמה"ם מוחר ס"ם משום דים
בהן הפק חס ים בהן בלל טומאה חזא בעלה · ומ"מ בהפק
ה' אסור וכ"ל :

בן אמרתי לבאורה ביאור קושית הפ"י דלא הקשה להרמב"ח ·
ואח"ב ביאותי בהפרים וראיתי בם' יד החזקה להה"ג
מוהרי"ל מליהא על דיני חזקה בסי' ט' · שהביא דברי הרמב"ח
במ"ה הל"ל · ופי' בסוף הסי' שם מ"ם הרמב"ח ועוד הוי הפק
סוטה דקאי על הפק בחוס ס' ברלון דכיון דהפפיקן שבעלה
החהיו הו"ל הפיר הפק סוטה · דהוי רגלים לדבר · משא"כ
בהפק החהיו ל"ד להפק סוטה · ועל הם' החהיו כ' הרמב"ח
שברת הרחבוטה דאיכא חזקה הנוף הנדה ע"ם · ואף שהוא
דוחק מ"מ יחבן לומר בן · ובדבר קושיתי הנ"ל על הרמב"ם
מלאתי רחיתי בם' כפוה המרים בסופו שכ' על דברי הרמב"ם
הנ"ל שהקשה ג"כ כמו שהקשיתי לעיל · ואי' דבאחת ס"ל

להרמב"ם דלא לחסרה חורה ס' טומאה כ"ח משום שרגליס לדבר . וכה"ג בס' טומאה בריה"י בעיקן ג"כ רגליס לדבר . רק מדרבנן החמירו בכל ספיקות אף בלא רגליס לדבר ע"ס . וא"כ בג"ד בין אי נימא כמ"ל בעל"ד משום דס' אס יש כאן טומאה כלל עדיף . ול"ד לספק סועה הלא גס כאן הו"ל ס' אס יש כאן טומאה כלל . ובין אי נימא כמ"ס הכפות תמריס דבעיקן בס' סועה רגליס לדבר הא הכא ליכא רגליס לדבר דהרגליס לדבר שעשה רק ע"י דחורה ל"ה רגל"ד כמ"ש במכתבי הרחמן . וא"כ אין כאן מה"ת להחמיר . ומלחה דהכא אפי' לישור דרבנן ליכא דמאחר שהיתה מבולבלת בדעתה לא נחשב אמירתה כלל לאמירה . ואפיר יש לאוקמה אחזקת כשרות :

ומ"ש כהר"ם בחשר שאינו דומה דמיון זה לשאלי דמיוטתי' שעל המאר היא מביאה ומכרת עתה שאינס כ"א דמיוטה ועל זה אומרת שהוא כהן . על זה הגיד לו שאינו דומה . ויש לחלק בין דמיון זה לשאלי דמיוטות שבכולס כשאב רוחה ולחתה שהאדר סגור ומסוגר ואין לחס בבית . הביאה בחותו יום ג"כ שהדמיון הי' הכל והחו . ועכ"ז למדתו הי' ג"כ דמיוטות עוברות לפני בהקיץ . ולא חכמה להבין שהאשר אמנול לא הי' רק דמיון בוח כן גם עתה הס דמיוטות שקר רק חשבה בשעת מעשה שאמת הוא עד קומה שאינ ממטתה ושב רוחה בקרבה ולחתה עוד ג"כ שביוב לה דמיוטה וכן פעמים רבות . והביאור לה שהי' דמיון כוזב הוא בעבור לחותה הא"כ אשון אינ על מי להלות הדבר אבל אס הי' אס חיזה אינ אז בבית הי' בודאי נשקעה ברעיוני' דמיון זה . ולא היתה מאמינה אא"כ שזה הי' דמיון כוזב . א"כ יכול להיות שאשר שהי' מקום להלות על אינ ורחפו אז ע"פ רעיוני' דמיוטות . ובמלות הדמיון מקום לחול להלות על אינה אינ נשקע דמיון זה ברעיונה יותר מיתר הדמיוטות — ועוד הלא הבעל לא אמר בפירוש שאשון . ואס כי אינו אומר ג"כ שאינו מאשון הוא מקום שאפשר לו להלות בדמיון . נופל על רעיוניו יותר להלות בדמיון מלומר שאשון . אבל לא שאמנו ממנו שאשון . וגם עתה אומר בפירוש שאינו מאשון שהוא אמת יהי' מאינה טעם שיהי' . יש סברא לומר דעכ"פ אינה נחשרת עליו כיון שבדעתו שאין הדבר אמת]:

והנה ברמב"ן פ' הלא אינה אשה לא ידעה אינ לה לעשות מותרת . דהאס נוף המעשה היתה ברצון ומעלה מעל באישה . אבל הכא המעשה היתה באונס רק שהיתה שוגגת בדין הלעקה ע"כ מותרת . והכא בג"ד לפי מאמרה שהי' באונס היינו שלא ברצונה כלל רק מאמת ערבוב דעתה לא השכילה לעשות ולאפשה השחלות עד שבאתה ניאוף המעשה . ואא"כ כשבאה לדעתה האמרתה על זה למה לא נעקה ולמה לא לאמה נגדו . אך בשעת מעשה באשר שלא האמינה שיעשה זאת . ומעת הרגישה עד שגמר נהשרבב דעתה מלבד הטרבוב דעת שהי' לה מהמחלה ולא הי' בכדי שהעשה יכול לפי מוחה ודעתה שהי' לה לז דעתה קלישה . יתכן אינ לדונה לשוגגת בדין הלעקה . ואף שאין לחשבה עכ"ז לאונס מאחר שלא לאמה נגדו והרמב"ן לא קאמר רק כשלאמה ולא ידעה אינ לה לעשות לקרות ליעושה . מ"מ כיון דליכא עדי יחוד כ"א מפי' וכבר כתבנו דמאמרה לא נאשב בעבור שלא הי' דעתה גלולה ואף אס נאמר שהי' המעשה לאת חולי הי' באונס שלא היתה יכולה להגיד: ומניעת הלעקה אינו מגרע — :

וברבר שכ' כ"ג אס ידעה מתחלה בילה לא תוכל להחליט ולזכור אין שהי' וכבר מקרתי ברחשונה ולפי הרחה הרגישה בתחלה אך אומרת שהי' כולה שלא ברצונה . וגס הי' המעשה מאחורי' ולא לאתה בעיני' ע"כ לפע"ד שפיר יש לחלות ולספק כי הדמיון הטעתה . וימאול כבוד גאונו להסיב השובתו במהרה . כי לא יתכן להמשיך הדבר . והגני דו"ש בלהבה עזה מוהבו לנצח —

אלב"ש שני .

סימן ו

תשובת הגאון הג"ל שנית אלי

שלום וברכה לכבוד ידיד נפשי הרב הגאון הנדוד החו"ב ומהולל בפעלות ומדות מו"ה ארי' ליב נ"י .

יקרת מכתבו הגיעני בדבר הלשה שאמרה טמא"ל . והנה כבר כתבתי במכתבי הקדוש דדין זה אינו ענין למשנה אחרונה דלא תקינו חכמים אלא בלשה שיש לומר עלי' עיני' נתנה בלחר ומסקרא אבל הכא שאין חושדה למסקרא רק שהבעל חומר שדן חותה לטועה בדמיונה וכפי שעברו עלי' זמנים רבים אבר היתה בקושה בדמיונות כאלה זה לא תקינו חכמים . ולא מבעי' לדעת ההוס' והרשב"א והי"מ שהביאו הר"ן ז"ל דמדינא מהימנא וחכמים עקרו דבר מה"ת למנדר מלתא בדבר שגרחה להס סברא גדולה וכמ"ש במק"א שזה הטעם הוא העיקר . דודאי אינה למימר דלא עקרו דבר מן התורה אלא אס נוכל להוושדה למסקרא . אבל לא אס הבעל חושב שזה דמיון משום דבמלתא דלא שכיחא כולי האי לא תקינו רבנן . אלא אפי' לדעת הר"ן ז"ל שכתב דטעם משנה אחרונה דכיון דאינה נשים הליפות חוקמות לדינא דלא מהימנא כיון דמשבדו לבעל אינה למימר דהכא דלא לשאלה למסקרא ליכא דינא דמשנה אחרונה :

מידו נראה דהכא נס למשנה אחרונה אין לחוסרה אבעלה דבהא דלמשנה אחרונה יולאת ונוטלת כחובת דמיונה מדינא כתב הר"ן ז"ל בשם אחריס משום דכיון דלא מבזי נפשה החמיוטה חכמים אף דמדינא לא מהימנא משום דמשבד' לי' ולענין נאמנות ק"ל ברבה דאין דבר שבערוה פחות משנים ואפי' ט"ח דעלמא לא מהימן בחשהך זיעתה כדאיתא בפ' האומר וכ"ס אשה בעלמה דלא מהימנא מ"מ הכא דמבזי נפשה מהימנא למ"ל . וכ"ז אס אינו חושדין חותה למסקרא דבזה אמרי' כיון דמבזי נפשה לא מסקרא . אבל בזה ליכא למיחשדה לטועה לא שייך למימר הכי דהא היא סברא דקושטא קאמרה וכיון דמדין נאמנות אין להחמינה דאין דבר שבערוה פחות משנים רק דחז"ל סמכו אאומדנא דלא מבזי נפשה והכא לא שייך הך אומדנא . ואף לפמ"ש התוס' והרשב"א דשייך כאן שוי' אנפשה חד"א אע"ג דמשבדא לי' ואינא למימר לדידהו דנהי דהבעל יכול לאמר שאינו מאמינה והוושבה לטועה מ"מ היא בעלמה שעומדה ולוותה שאינה טועה ושוי' אנפשה חד"א ואיסור שבה להיכן הלך ותקנה דמשנה אחרונה ליכא הכא כמ"ש לעיל משום דאינו מושדה לעיני' נתנה בחמר מ"מ אפשר לומר דגס לגבי דידה כיון דליכא למיחלי בטועה לא שוי' אנפשה חד"א . ובדאמרינן בפרק קמא דכתובות גבי האומר פ"פ מלאתי נאמן לחוסרה עליו ופריך פשיטא הניחא האומר לאשה קדשתיך כו' ומשני מהו דתימא מיקס הוא דלא קיס לי' קמ"ל . והיינו דלא אמרי' מיקס הוא דלא קיס לי' הא אי הוא אמרי' מיקס לא קיס לי' אינה נאסרת עליו אע"ג דהוא עומד ואוח דקיס לי' שפיר אפ"ה לא שוי' אנפשי' חד"א . וע' בש"ע אה"ע סי' ס"ג דפסקינן דבאומר שלא נשא אינו יכול לטעון טענת בתולים משום דלא קיס לי' ומשמע שס דאף לענין לחוסרה עליו היכי דליכא אלא אר ספיקא אמי אינו יכול לטעון ט"ב משום דלא קיס לי' וה"ג לא שייך לאמר שוי' אנפשי' חד"א דאמרי' לה דטועה . ומכ"ש הכא דבאמת משבדא לי' ולדעת כמה רבותא אינה יכולה לשוי' אנפשה חד"א כמ"ש הר"ן שיטת האחרונים . והרא"ש בפ' שני דיבמות . רק שטעם הרשב"א ז"ל והוס' שכתבו דיכולה לשוי' אנפשה חד"א הוא משום דאין אדם נאמן לאדס דבר האסור לו ודמי להגאת האמיכך עלי דאסורה לו . אבל הכא שהבעל יכול לטעון שטועה היא אינה יכולה לבטל שעבודו :

ועוד דיש כאן ספק אולי לא הגיעה עד אחר העגלה ואז יש לדון בזה דין האלמו בחוסם וסופה בלעז וכמ"ס במכתבי הקדוש ומידי ספיקא לא נפקא . ובפרט לפי מה שהניד

שבניד כ"ג בהרחיקו יחד · שבאמר חקר ממנה דבר זה בהחלה ברחשונה אמרה כן בלא הרגישה החלש מעצמו · רק אח"כ מירחתה לנפשה לא רצתה לעמוד על דעתה בזה לחקיב הדבר שכן הי' · ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא והוי ס"ס ספק שמא דמיון הוא ואפי' אם נעשתה המועצה שמא לא הרגישה מהחלה והוי החלתה בחוסס וספה ברצון · כדפריך בפ"ק דכתובות ואמאי ס"ס הוא ע"ש · — והנה מכל הלין טעמי ומומה שדברנו בזה פ"ש . אם דעת כתר"ה מסכים להחירה הגני מלטרף בהדי' דמר · והס"י יסכים על ידינו בלא נכבל בדבר הלכה · דברי ידידו הדו"ש ודבוק בהתבהו ר פ ח ל

יו"ט ליפמן היילפרין מבילחסטחק :

סימן ז

תשובת שאלה בחליצה באיטר שנעשה ע"י הרגל ·

שלום וי"ר לכבוד ידידי הרב המאוה"ג חו"ב סוע"ה י"א כ"ש מו"ה יעקב גרשון ליסא נ"י אבד"ק האלינקא ·

ברבר הקונטרס אשר הניח כתר"ה אללי לעיין בו ולהשיבו דבר בענין אשר ע"י הרגל · כמעט שנשוותי אחור מהשבתתי להשיבתו · באשר שכבר נעשה מעשה · ולדינא הלא ילחו י"ח כל הספיקות במה שהרגילוהו קודם החלילה מאד ימים לעקור ימינו החלה והוי כמועד שחזר להמותו ואין כ"מ בהמעשה שעשו · אך לאשר שהות דבר חדש בלא בחלוטו החחרונים · ולמען דעת לימים העתידים אין להתרגש בזה · לקחתי מועד לשים עיוני בזה · וזה שעלה ברעיוני בעיון זה :

(א) **מ"ש** כת"ר להחיר משום הרגלה לאו מלחא היא · הנה בג"ב הניעת חחה"ע סי' קנ"ה הלא מדבשה החמיר בנעשה לעשר אח"כ יוהר · וכ' דהרמב"ן שהחמיר בחטר שאין לו חקנה ולריכה לחזור על הבני אף שהות קטן ממנו · ומובא בר"ן ר"פ גיד הנשה לא קאי ס"ח בנעשה לחטר · ודוה"ל לכוונתו דוקא בנעשה חטר בעבע דזה דבר רחוק · ועוד כל מי שהרגיל ח"ע נחשוש שמא טעשו נעשה כך · אך יש ל מר להלק דדוקא שהרגיל מעלמו כך יהכן לחשוש לטעש · דאל"כ מי הביאו להרגיל ח"ע בכך · אבל כגון עובדא דידי' שחחרים הכרימוהו להרגיל ח"ע בזה אין לחשוש לטעש · אבל עיקר טורח יסודי דבריו שהבריח בדעת המרדכי דמסקנתו דהרגל לאו כלום הוא ולא מיקרי אטר בעבור שהרגיל בעג"ד ליהח · דז"ל המרדכי בפ' הקומן ומיהו אם הרגיל ח"ע לעשות טוס דבר ביד לא הוי הרגלתו כלום למקרי אטר אח"כ נולד בן · מדלא מוקי מהגי' דפרק הבונה שהרגיל עלמו לכתוב בשמאל · ויש לדחות דהייטו הך דמשני שולט בשתי ידיו · ומיהו נראה לכ"ן דבעיקר כח חלי' מלחא · ואם הרגיל אף בכתיבה מסופק ר"י דאיכא לפרש ר' נתן כדפרישית וגר' לי' דכאטר משניען לי' ומה שפי' לעיל לדמותו כשולט בשתי ידיו אין נראה לר"י · ח"ו נראה לי' היכי שאיטו שוה בשתיהן לכח אטר גמור משניען לי' ע"כ דברי המרדכי · ופי' כח"ר מ"ש המרדכי בסוף דבריו בשם הר"י ואם הרגיל אף בכתיבה מסיפק ר"י כו' דקאי אמי שעושה כל מלאכתו בימין וכותב בשמאלו · והרגיל אח"כ גם ימיט לכתיבה דהו"ל כותב בשתי ידיו שהה וכל מלאכתו בימיט דזה הכריע הר"י דהו"ל כאטר הות פי' דחוק ורחוק · גם הות דין חדש אשר לא שערוהו הרחטונים ולא האחרונים · ולכל גם בכותב בשתי ידיו ועושה מלאכה בשמאלו כ' המ"ח בשם הסמ"ק דמניח בשמאל כל חדש · וכ"ש בשעושה המלאכה בימיט · ואין לחלק דהכא כתב החלה בשמאל וימיט נעשה ע"י הרגל · דכל הפוסקים לא חילקו בכך וכל מעשי כתיבה רובם ככולם חיים כ"ח ע"י הרגל · שמלאכת הכתיבה עלמה לא המלה בחדש כ"ח ע"י הרגל ועוד הלא משמע עיקר טעם הר"י משום דעיקר כתו הות בידו השמאלית לזאת קרי לי' אטר ולא משום החחלה הכתיבה היא בשמאלו · ומשמעות העין משמע דמיירי בחיים שעושה כל מלאכתו בשמאלו וכותב בימין · ועוד לדעת הב"ח גם חס כותב בשמאלו לחיד לכ"ע לא הוי אטר ומיירי בשמאלי כל חדש בשעושה כל המלאכות בימיט · [משלה הכתיבה לא תחשיב לעשות אח השמאל ימין נגד כל שארי מלאכות שבימין · כ"ח בהלטרפה למעלה הימין דהיינו שבכל המלאכות עושה בשמאל והכתיבה נשאר בימין אי מכריע מעלה הכתיבה נגד כל המלאכות שבשכתיבה היא בימין] · ול"ל כ"ם הכא שכותב גם בימין בודאי להב"ח לכ"ע שאיטו אטר כיון בשעושה כל המלאכות וכותב ג"כ בימין אף שכתב תחלה בשמאל מ"מ אינו אטר להב"ח · וא"כ תקשה עלי' מכר"י שבמרדכי הנ"ל · ושוד להב"ח ע"כ לא מיירי ר"י בכה"ג · דלשברהו ע"כ לריך להגי' ברחש דברי המרדכי מ"ש ואם אטר בכתיבה הו' שא"ל ואם אטר בשאר כל המלאכות ולענין כתיבה הו"ל ימיטו ימיטו · הו ואם אינו אטר בכתיבה כ"א בשאר כל המלאכות כמו שמנו ג"כ בחדושי אנשי שם · משום דהכתיבה בשתיה בשמאלו לכ"ע לאו כלום היא · א"כ ע"כ הלי ואם הרגיל א"ע אף בכתיבה לא יתכן פי' כתר"ה · דבשלמא לפי הגירס' דהשתא יתכן לפרש דקאי אחיטר שהוזכר מקודם שהות אטר בכתיבה וכל המלאכות בימיט אשם הרגיל אף ימיטו בכתיבה מסופק הר"י הו' אבל השתא דאטר בזה לא הוזכר כלל רק לגופא שכותב בימין וכל מלאכותיו עושה בשמאלו לא יתכן פי' כתר"ה כלל דקאי על העושה מלאכות בימין וכותב בשמאל והרגיל ימיטו אח"כ ג"כ בכתיבה דכל כי הלי הו"ל לפרושי ולא לסתום הדבר · מלבד מה שעיקר הדין לא יתכן כן לדעת הב"ח :

(ב) **והנ"ל** בעי"ד לפ"ם בעז"ם דברי המרדכי · דמ"ם בשם הרגל לומר דהרגל לאו מלחא כ"ע בעיקר כח כפי מה שבאר כת"ר · אלא נראה דבשם לא"ם מקודם לעיל שם לענין ויטוח הר"ף שכל שם בעושה כל המלאכות ביד ח' וכיוצא בידו בשניה דהו"ל כשולט בשתי ידיו דשקולים שם · ודאי מחלוקת המרדכי לפירושו דלא כפי' הקונטרס בדבר אלא דקאמר וקשרתם וכתבתם מה בתיבה בימין הו' · (דפי' הקול' שות בימין רוב פעולם ומ"ב אין דין אטר לענין הפין לר' נתן · ושות פי' דר' נתן ס"ל דהלוי בכתיבה הוא שהים במניח) י"ל דאלי' בכתיבה וכיון בעיקר מעום וקשרתם וכתבתם · ושיב שוחר זה הדיחוי וכ' דלפ אינו בכתיבה מ"ת בשאר שהות רק דבר ח' היטו כ"ל מחמת שהרגיל ח"ע לדבר זה לעשות דרכו בטבעי ולאו מלחא היא לפ לאוחו דבר · ומביא ראי' מבשם פ' בעוסק מדלא מוקי לה אדחני בין בימיטו בין בשמאלו שהרגיל ח"ע בבתיבה לחוד · ואין כוונת המרדכי דהרגיל ח"ע בימין לחוד אלא בשמאל לחוד · דמ"ש אחתי תקשה אחיזך לא לחייב ואחתי מחייב במחני' בין בימיטו בין בשמאלו · ומ"ש מהין לו למרדכי דהרגל לאו כלום הוא דנמי כו"ל ממם בטבע · ומשי' לאוחה סקושי' שמקשה בגמ' אחיזך לא לחייב · ומה שי' מתקן בחירוץ הנ"י הרגל · אלא כוונו דהרגיל ח"ע גם היד בשני בכתיבה ול"ל לבגמ' לחרן בטבע בשתי ידיו דמשמע דעושה כל המלאכות בשתי ידיו · כלא שני במה שהרגיל גם ידו בשאלות בכתיבה לחוד · וע"כ דהרגל לאו מלחא היא ובעיון שיסי' בטבע שולט בב' ידיו גם בשארי מלאכות · וע"ז שפיר כ' המרדכי וים להחוז דשיטו דבשתי בשולט בשתי ידיו ולאו דם לט בכל מילי בב' ידיו רק בכתיבה לחוד כותב בשתי ידיו (דמשחמע בדבר ח' הבלי"ט גם שמלאו ע"י הרגל · דבדבר ח' אין שיך טבע) · דשני בשבי לענין שבת ומלאכת בתיבה דמיירי בם ושעושה הרגלא מלחא היא · ואם הות רגיל בשמאלו לעשות כל מלאכותיו כות אטר ממם · ולא כמו שכתבו כת"ר דכל אטר ע"י הרגל כו"ל שולט בב' ידיו אף שעושה כל המלאכות בשמאלו רק כיון שאיטו כ"א ע"י הרגל כו"ל בשולט בב' ידיו דהיטו ידו הימני שבעבי ג"כ לא סר ממנה שם ימין · דמאין לו זאת דבשבקי הוס' דקרי לה בולט בשתי ידיו הות משום שעושה כל המלאכות בשמאלו והרגל בתיבה הות ביין נחלק המלאכות לשתי ידיו זה כותב ושבני עושה יתר המלאכות ע"כ כו"ל שולט בב' ידיו · אבל אם רגיל כל המלאכות לעשות בידו בשתלים הו"ל לאטר ממם לכל דבריו :

(ג) **ומה** שהקשה ה"ר למה לאחר לחבי בשבת הלה כו' בשולט בב' ידיו דמשמע דטופל מאוקימתא ר' ירמיה בתחב שם · ולמה לא מצי לה מצני הר' ירמי' גופי' מיירי בהאי כה"ג בשולט בב' ידיו · וזה שכריחו לחלק דמאוקמת דמצני התם ג"כ נתה להאי מיירי בשמלא כל הדם בשולט בב' ידיו · מיירי בהאי ע"י כרגל וזאת קרי ליה בולט בשתי ידיו דהייגו יד ימינו כשבשי שיצה ולא מקדש ע"כ נקראת גם היום ימינו כשבשי · ויד שמאלי נשבשה לו עתה יד ימין וכו"ל כי"ז בולט בשתי ידיו ובשה"ג שם רעד עלי' · מבה"כ בשבת לא מלין לאוקמי בע"י כרגל דאף דהו"ל בשולט בב' ידיו מ"מ לעניין שבת בעיון סיסי יוכל לעשות בשניהם יחד ום בולט בב' ידיו כזה לא ס"ל נכלל לאחר · וגם ידעתי מאין לו לחלק גם בזה סיי בכלל שם לאחר וזה חיגו בכלל לאחר · גם הוא סותר מ"ש דלקמיהו בדברי המרדכי בשם שהם כרגיל מ"ש בתחב דבר לעבות ביד · היינו שעשה בשמלו וגד טעמו ועוד שם ימינו ג"כ הו"ל בולט בב' ידיו · דה"כ כדמוקי בכך הך דבשולט בב' ידיו מ"מ ויש לדחות דסיסי הך דמצני בשולט בב' ידיו · ד"י גו שכרגיל שמלו לאחר · והלא לעניין שבת גם מצני בזה רק סיסי שכותב ושעשה בשבת שם · ואיך מוקי לה בשרגיל בה' וגד טעמו · ויתכן שגם שבאחו היינו כתי דמקשה הגיון בעל מכ"י מה"מ סי' ע"ג · תבל למה לנו לפרש כן שקשה קושי' חמורה כזו על המרדכי בתין מרפא · ועוד שגם המרדכי מצית רתי' דבשולט דע"י כרגל לא מקרי לאחר מדלא מוקי לה בע"י כרגל ואי נימא דלא ה"ל בשבת ב' בולט רק סיסי דרך כתיבה בכך בודאי גם שם היינו לאחר ג"כ ה"מ מתני' · וגם בשבת בכך המרדכי דע"כ ל"ש לאחר ע"י כרגל לכתי קשיא למה לא מוקי בע"י כרגל · דהתם הלא לא מכפף לן דלמוי לאחר · וע"כ נומר דס"ל למרדכי דגם ר' ירמי' דמצני בלאחר כוונתו בשבת ידיו דהו"ל לאחר · ומצני מצני בתחב מאוקימתא ר' ירמי' · וזאת כיון דע"י כרגל ל"ש לאחר לא מוקי לחבי הכי · וכדמסיק דהיינו ר"ת דמצני בבולט בשבת ידיו דסיא ע"י כרגל . ס"ל דלעולם ע"י כרגל הו"ל לאחר · ובולט בב' ידיו ג"כ הו"ל לאחר . ומיהו לומר דקושית המרדכי הי' למה לחבי ניפול מאוקימתה ר"י בלאחר לוקמי דהיינו ע"י כרגל והו"ל בפיר לאחר · דה"כ מאי מצני הסי ו כך דמחזק חבי בשולט בב' ידיו · וע"כ לומר דגם בשולט בב' ידיו בזמן ה' הו"ל לאחר וכוונת המרדכי בקיסיהו דלוקמי בשולט ע"י כרגל כיינו בכרגיל ב' ידיו · ומ"מ הו"ל לאחר · וע"כ דכרגל לאו מלתא היא · ומכוס דהיינו לאחר לא רצה לאוקמי דלא תקשה על ר' ירמי' דמוקי לה בלאחר · וכדמצני דהיינו כך דמחזק לחבי בשולט בב' ידיו דכוה ע"י כרגל ס"ל דסוי לאחר · וסי דקאמר "לעולם כוה מכוס דהיין דוק לפרש דברי הר"ת · דלאמרת נה הו"ל לכתוב דבריו · דרק במלחות בבריחת בלאחר מיירי בשמלא כ"א מוקי לה בשולט בב"י · תבל על האומרה בדרכו לפרש ותכא בחים סייך לומר גם על זה תינח לאו סתם לאחר הלא לאחר כה"ג ולעולם לא גד מאוקימתא ר' ירמי' · וד' ירמי' גם כן כוונתו לאחר כה"ג בשולט בב' ידיו · וגם בולט בב' ידיו מיקרי לאחר · — ונם כך במלחות דמיקרי לה בשולט בב"י לאו בתופן כל כה"ר מיירי בכרגיל ידו במלחים לאחד דזה לא מיקרי בולט בב' ידיו · דמה בשלשה ידו ימנים מלפנים הין נפקא מינה בתחב · הלא גם בשתחב בולט בב' ידיו בזמן ה' · וגם בכה"ג מיקרי לאחר : —

(ד) **ובענך** כל בתחב בסיקות של המרדכי לומר דכרגל לאו כלום הוא היינו כ"א בשבל המלחות עושה בתחב · רק בדבר ה' כרגיל ה"ע לעשות בשני' בזה ים שברגל נומר דע"י כרגל לאו מלתא היא מכוס דמזיק דבל כחוזן נשלחו בידו לחיך · וכס מעידים שרק כרגל עשתה זאת שבדבר זה בחיבה וכיוצא יכין לעשות בידו בכנגד יד ימינו בשבשו · וגם בזה דתם לחיבו מצפת פרק בשולט שהביא · גם שם הוא בפרט ה' · תבל בשהרגיל ה"ע בבל המלחות לעשות ביד שמאלו · ולא יוכל לעשות בימינו עוד · בזה יתכן דלא מספקא ליה בגל · די"ל דשרגיל עשתה בימינו בשבשו ג"כ וכו"ל לאחר ממש : רק בשלא הרגיל אתה יד שתלו רק בדבר ה' בזה מספקא ליה · מכוס דמזיק דעדן לא נחתה עשתו בשאר מלחות · וזה שדקדק המרדכי לכתוב וחם הרגיל עלמו בחיזק דבר הו' · ועיקר דבריו קאי על עובדא דשר"ת מלחמן ושר"ף שכותב בימינו ושובשם שיר מלחות בשמלו דמשמע לומר דלר' נתן דדרים יתין מוקדשים וכהנשם כיון בתר בחיבה וגראתם דגם על זה קאי רחיבו מאמתים מדלא מצני לאוקמי בה דתיית לאחר מיית בשמלא כל הדם בה מני ר' נתן היא לשרייה דגם לר' נתן לא מחזקי בתר בחיבה בשם שהוא מקודם הלא רק ממעטין דורסין ה"ב · דאל"כ הו"ל לאוקמי ס"ז דתני' לאחר מיית בשמלא כל הדם דמיירי שכותב בימינו ור"ל היא דחזיל בתר בחיבה וכוי רחי' דלא כפשיק דפי' דלר"ל לחיל בתר ימין בל כל הדם שכותבין רוב העולם בימין וחין ל"מ לר"ל בלאחר . וגם דלא כפי' שמרדכי דלר"ל חזלי' בתר בחיבה · הלא דחין בום ל"מ בין ת"ק לר"ל · ודחי דרבא לאוקמי' בכ"ע · וח"ל לפשר דחזלי' בתר בחיבה . וכ' תה"ק שברגל הלא מצני מסוס דעיון בחיבה נעשה ע"י כרגל ול"מ כרגל בדבר ה' . ודחה גם זאת דחין רחי' לסייע זאת מסנת פ' בשוש וח"ל סוי הדין דיחל בתר בחיבה · ועל זה כ' הלבר"ן גר"ה לי' דבתר עיקר כתו חזלי' כיינו הלא ניחל בתר בחיבה בלל כ"ח בכתו לבל המלחות :

(ה) **ווה** שבביה תה"ק ג"כ בשם ר"י . וחם כרגיל לף בבחיבה מסופק ר"י לחיבה לפרש ר' נתן בדפריטים · דקאי ג"כ בחופן זה במחוק מלחם בבחיבה מבחדי מלחות · ומ"ם לף בבחיבה ס"ם הלא מצני בבחדי מלחות הם כרגיל עלמו בפרט ה' מבמלחות ביד ימינו ובחדי מלחות טושם בשמלו דומחי לן לסלוק בתר ספרט מלחבה לחת בימין · הלא לף בבחיבה דהיבה לחימר דה זל בתר בת בש לר' נתן בש"ם מקודם מ"מ מסופק ר"י בזה דס"ל דחזלי' בתר עיקר בבה ברוחים חלו בחיה בידו בבני' שעושה בש בל מלחבותיו · וקאי על חופן שסוזבר בפסקי תום' בבל הערי דבשרגיל עלמו בבחיבה ביד ימינו יכ' בשולט בשתי ידיו ויש בשמלא בל הדם · וזה קאמר הבר"י בסתפק דהיבה שברגיל בבחיבה יד ימינו · לף דבחיבה י"ל דמועיל מבוס דחיבה לפרש ר' נתן בדפריטים למיזל בתר בחיבה בידי' מ"מ מסופק ר"י בזה · הו הפשר לפרש דזה טעם הפסק מבוס דהפשר לפרש ר' נתן בדפריטים דרק מבמעוט דורסין ה"ב וגם לר"ל לא חזלי' בתר בחיבה · וכתב ול"ל דבאחר חשבינן לי' מבוס דעיקר בחו בבל מלחבותיו הוא בשמלו · ומ"ם לשיל לדמותו לשולט בשתי ידיו בייגו מ"ם בר"ף מבוס שבותב בימין ועשה בל מלחבותיו בשמלו · לין גרחה לר"י זאת · תינח בל שלין טויס בתח הו"ל לאחר ולא בולט בשתי ידו · וה"ל מסקנת המרדכי שהרשם לפסק דשרגיל עושה בימינו . רק דבפרט ה' היינו מועיל מבוס דעיקר בחו בשמלו בשמלו · חבל הם ברגיל בבל פעולותיו ימינו הו בשמלו ו"ל בפיר לחזלי' בתר פעולותיו דבשהה דברגיל נעשה בשני :

(ו) **ובוה** בפיר ב' הד"מ בשם המרדכי דע"י ברגיל נעשה לאחר ממש דהבי הוי שסקינהו והוה בד"מ הלכך · וכה"ל הפשו בד"מ שבב"י ע"ב לא מלחתו · ומ"ם המ"ח בה"ח סי' כ"ו סק"ם דבמרדכי י"ת · גר' דהיינו דוקא בהרגיל בפרט ה' · חבל לא בהרגיל עלמו בבל פעולותיו בל"ל · הלא מיינו במרדכי כה"ג · הלא כ' רק שם הרגיל עלמו בחיבה דבר בשמ"ל · וא"כ לף לסב"ח שבחב בהחיבה בשמלו וכל המלחות בימינו ל"ה לאחר לב"ע · דמשמע דס"ל דברגיל בהחיבה היינו מועיל להחשיב השמאל לימין ב"ח לעשות ימינו לעיקר בשבחב בה · וכן נהחי שברח שמסתפק המרדכי לומר דהרגיל לאו מלחה היא בחיזק פרט בל"ל · י"ל דז"ח רק ביד דחזיק דבל המלחות עושה בידו החחרת טוחים לה מבפט הבבורה · חבל ברגיל בחיבה רק להלוך י"ל דהו"ל בלאחר ממש · כיון שאין שום דבר הסותבו · ומאן לימא לן בלא נסתנה טבעו ג"כ · דהרגיל עושה טבע · ובב"י מבמע דעירב דין דהרגיל בדין בהיבה ביד ה' ומלחבה ביד לאחר · מבוס דבחמת הלוי זה בזה · דבחיבה ג"כ הוא עניו הרגיל שהרגיל בעבודה בהחיבה ביד זה · וכל מה שהביא המרדכי עניו הרגיל ה"ע הוא ג"כ שמתת שבייך לזה ·

לעצות ברוח שיעה כפחות ושיעה שלימה לסחומה · ואמרי' דמסתמא ספר שהי' בירושלים שי' כתוב בתוכו היותר טוב ומן המובחר · ומסתמא דמקום שבדין להיות פחות שי' לירת פחות כמו שי"ל להתחלה ומליה מן המובחר · וא"ם דבזה שתוכו מלינו דרך שיעלתו ידי כדיעות המחולקות · תולם לפ"ז יקשה מ"ם הרמ"א שמי שתינו יכול לנהוג לעצות ספ' וכם' כמ"ם המחבר לנפשו ידי שכל יעשה כהרמב"ם מעשה שהביאו הם ע"פ ספרים ישנים וע"פ ספר של עזרא הסופר כמ"ש בד"מ בשעה · וקשה מה זה שיך ענין מה וקה בדיעות בעורות הפחות וסחומות בתוכן דלהתחלה שיה שלה יכול לעצות להתחלה כרחוי להספרים המדוייקים וספר עזרא שהם נכתב כל הפחות וסחומות בנכון לכתחלה ואיזה רחי' היה לדעת הרמב"ם בעורת הפחות הי מתחרמי ליה שלה בתוכן הרחוי לכתחלה · וכ"ל שים ג"כ מקומות הידועים ע"פ קבלה שים מפי חים בכ"ל כתן פחות חו סחומה · ובודאי מלה הרמב"ם כדבריו בספר עזרא שבמקום שהי' מקובל בכ"ל סזומה למהל מלי שהי' תוק רחם שיעה פניו' · וח"כ להפסי' בהם שם' עזרא לה דקדקו דוקא שהי' פחות שוה שיעה וסחומה בתוכה · ומבום דתין ל"מ כיון בהם בתוכן הבני היה פ' תין כתן דקדוק וסניכם פוגים לכתחלה וכן בסחומה תין ל"מ בין בתוכה חו מרחם שיעה · ח"כ הק"ל תיך כ' הכ"י דיקא ידי סדיעות כו' כה תכחי ים שפק בעיקר הסם דיתכן דהרמב"ם קרא לחומה פ' חו ס' לשיעתו · ודומ"ל דבספר ה' מלא כל הפחות בנכון לכתחלה וכן בסחו' · ובשאר ספרים מלא שיעו בעורות כפ' וש' כדעתו · דמתן לימה לן שהי' כן · וע"ל דמ"מ כל מהי דמליק למעבד לנפשה ידי סדיעות מהדרינן תף דה"ת לגמרי · תבל במקום שיהוג לנו לוקן בעורה בודאי תין לנו לעצות בעורה בשום לוקן ובעותי ידעו בב"מ לוקן בעורה ולא הסם לנד כי תין שם עיקר כ"ת תבניה בעורה] · גם זה מקרוב נפשוט שלמה זו לפני הגאון ר' עקיבא תיגר ז"ל ונדפס שם' דרום ומילום שלו ומהריך שם לפקפות על סהכ"ל ובעלה בדרך פשרה לעצות פחות' לגיעה דכ"ע כמו שהות בחומבי ווי העמודים ושוד לבניה פחות ש"ם ג"כ וזה יגלה כל הדיעות במ"ם בפלה"ט (ימיו בפל"ט רק כוה שם' אבל תברשם שבעוני כיניעה ביו"ד בקטן עם בהב"ע) ע"ש · תולם דעתי כהחום והקובה ה"ג בוחה גם זה · כי לדעת הרחם כוה פשול שהוסיף כתן פחות · ולדעתו וכפי הקבלה ל"ל כתן שתימה לנד כ"ל · ותולי גם לדעת הרמב"ם כו"ל שיעו בעירות (כמ"ל בשם מהר"ם תבוהב דהוי שיעו בעירת הבירה כ"ל וקה דביעות הבירה היום מעכבים בפלל כחבן כשדר שנסדרו שם' סופרים והרמב"ם · מ"מ בעינן שיהחדש הבירה דוקא · וזה לא הוי נכחב בבירה כ"ל כשהר דפי ס"ת בשום כפרשם כמ"ם מהר"ם הלבה כ"ל גם הוי שיעו בעורת כפ') ובלחמת לירה כזו לביות שיעה ה' ותלי פניו' לא מלינו בשום מקום · ובלחמת תמיהני נשגשם מהר תיך מלחו לנשם לעצות מסנהדרין ברסיות · כי מי יחמר לנשם שלדעת הרחם לריך לביות כתן פחות · תולי לדעתו ל"ל כתן סחומה כהשר הוא בחתם · [ומובהת כן מדברי המסכת סופרים להוא ס"ל ג"כ דשיעה שלימה היא סחומה ומ"מ ס"ל לריך לבניה שיעה שלימה לפני הבירה ולחחריה · ופחומה תין שם כהשר מוכח מלישנם הסורות בל הבירה וחבני שלשים שיעין ולא יותר ובשורה שחרוכה תיבת מי ברחם השיעה וגם מה שמוכח נשם הם"ת היה ברחם השיעה היינו היה ברהשין מי היה שלמה היא שורה ל' · .ושברחתי לעיל דע"כ היחם ג"כ גירס' ברח"ם מ"ם דשיעה שלימה הוי סחומה · וח"כ מוכרח דגם לדעת הרח"ם ושברחו דש"ם הוי סחומה לריך לביות בכה שיעה שלימה לפני הבירה ולחחרי' בלח פחומה] ואיך מלחו לנשם לנהות בזה בדברים כהלו כשומדים ברומו של עולם לפי' בקוש"י תשר כל דבריהם שם דברי קבלה · וביותר להמליץ לירות חדשות תשר לח שהרוש

קדמוניו (וגם בגאון רע"ק בסכיה דכשר גם לברח"ם בשיעה שלימה לנד מכוש די"ל דלהו מקום פרשם היה בלל רק לריך להניח שיעה שלימה כמו שכי' בספר מלרים ובשאר ספרים מדוייקים · ע"כ יש לכשיר בשיעה שלימה · — ולח ידעינן דמסתמא מדבריו דרך מכוש דלהו מקום פרשם היה בלל · הא לחדרשם לברח"ם שם מקום פרשם היה כרי היה סחומה ויש כוהשה מהספרים שכי' שם שיעה שלימה פניו' דבעינן כתן סחומה · ואיך יען לח"כ לעצות פחומה לנפשה דעת ברח"ם ג"כ הא יש חשם פשול לסחומה בעשה פחומה פשולה · דזשה ס"ל גם לבגאון ז"ל דלהו פחומה מקובלת היא שם · רק שברמב"ם במלו כך בספרים מדוייקים שיעה שלימה ושיהו ס"ל דהו"ל פחומה ע"כ מנהם בכלל בפחומה · ושם תנהנו בחים לחוש לדעת הרח"ם כלא חין לנו לחוש להשם שעשה פחומה שקרא לו ברמב"ם כיון שידעינו בלורה חיך שכי' בחוב בספרים המדוייקים · ונלמר בחתם דלברח"ם הו"ל סחומה · וח"כ נקלקל במ שעשה פהיחה ג"כ גם לסברתו דלהו מקום פרשם היה ג"כ יש חשם פשול בשעשה פחומה בחתלע פרשם במקום שח"ל · גם מה שכתב בשם בגאון בעל בעי מיי שפקפק בשיעה שלימה שא כוי סחומה לא כתבתי מה לכפף לן שם כוי סחומה לחרי שבלורה הזאת מקובלת לנו · ומה גם לחדם להוסיף על שם"ם עוד פחומה שעשה בורה חדשה שלימה בכש"ה) יסחקע כדבר ולא יעשה כן בישראל · וחנו חין לנו חלא קבלת קדמוניו כפי שקבלו חים מפי חים ע"י ספריהם הקדושים עד משה רבינו מפי הגבורה · וכל שמנה ידו על התחזוה · (ומעתה ברב ח' הרעים בעולם לפשול כל שם"ת שנכתבו עד כה בעבור זה שנכתבו רק בשיעה שלימה פנוי' לבד בלא פחות עמה · וגורלות גזלתי ע"ז לברים לבד לדבר על הספרים הקדושים · תבר גם בספר שביעית הרמב"ם ממליצים שכי' בירושלים שבנו הן תבר כי' בחוב כן · וחיך נפתה פה לדבר מלחומה על זה · וע"ז חני מלטער על מה שהחכמו רוו"ם ובעל ווי העמודים ושחר מחברים לעצות חדשות נגד הספרים מדוייקים · רק בעבור שם שקרא לה הרמב"ם פחות · וכי נשנה בורה שמקובלת בעבור שנם שלימו מקובל ורק לשיעתו קרא לו כן ולשיעת ברח"ם נקרחנה בשם תבר · הוא מוסיף עוד לפשול ברחשונים בודאי טון פלילי ה' יכפר לו) · בללע"ד כתבתי · ע"כ תשובתי לברב המובסק בל"ל : —

ואורות שתר בחבים תבר לי בשם לט"ע לימס תבי ולויתי במכתבי להביאם הלי ותרתה לימ עינים סגדרים ופלבתם חלין בדבר הקונקורדנציע (ספר מהיר נחיב) בומה לבי עלי למסרו נהים תבר בא"ו יודע ומכיר פניני תתרו תבר תתרתיו בכמה חיקוני כעשיות תבר כי' למבסול לפני המחברים ברחשונים כמו בפ' נח על פסוק ויפלח תת טיומ נמסר במס"ק כ"ב · גם במס"נ מוכ תומס רק שים שם מעות קלת ובמ"ם בני' במס"ג בל"ל בל"ל כ"ה וכ"ה במ"ן הוא הקונקור' בל"ל · ובחתת נשמע פסוק ו' במ"ן · והוא ויפלח ס' בעש · שגם הוא מבנין הכבד ונמסר עליו ג"כ במס"ק כ"ב · ובו נתמלח מנין הכ"ב . גם בפ' ויחי על פסוק וברכם עקרו שור שמתקשם שם המ"ם מחמת שחסר פסוק ו' במ"ן והוא ועשה כרצו דניהל י"ת ל"ו וכן במליין היה בן כרב שמגיד הג' ד"ק שלחימת בליימו במס' על דניהל פניהו בל"ע · וים תחי קינטרס גדול מתיקוני בעיות והשמטות בס' מ"ן ומוגע לעיניים גדולים · ולחבר שכבד עלי לסובילו לחס"ק · רציתי שתקבל ממ' בל"ל בליימתי שרבם גם על בגליון ותשלח ג"כ לך הקונטרס שלי על שם' הל"ל · — ותברכך שתשובר בכל מיני תובר ושובר ויפולי מעיות תבוריך בתוך לומדי ב"י ושוני חומי' . וחזכה לרחות בניס ובני בניס עוסקים בתורה לשמה · כתפלך ותפן תניך תפן בלחתך כל ימי ע"ס ומשחוקק למכתניך בנעימים · שלום שבנא בלח"ת מו"ס נפחלי זלה"ס :

סימן ב

מה שהשבתי לכבוד הרב הגאון המפורסם כו' מו"ה רפאל יו"ט ליפמאן נ"י אבד"ק בילאסטאק על קושיתו בס"ש בחבורי זאת (דף ב' ע"א) בשם אחרים מתרצים דל"א דבטל צורך הריוח כו' רק בדבר שמוכח מהמעשה שעישה לצורך גביה וצורך מצוה כגון אוכלי תרומה וקדשים שנשרפים דאין דרכן להשרף. הא גם שמן כ' בי' התוס' דבטל צורך הריוח: ושמן הלא דרכו להדליק:

כבוד ידידי או"נ הרב הגאון הגדול מפורסם לתהלה ולשם בשערי המדינה פאר הזמן נ"י ע"ה פ"ה צדיק ונשגב שמו מו"ה רפאל יו"ט ליפמאן נ"י אב"ד דק"ק בילאסטאק:

ע"ד קושית כ' נחוצו הרמה על מה שהבאתי בשם זולתי. הלא שמן הוא מהדברים שדרכן להדליק. לפ"ז שלא מלבי הם הדברים עכ"ז אחר שהבאתים בחבורי אחריותם עלי ליישב ולתרוץ לפני כנה"ג מה שהבאתי במקום אחר מעניין זה —.

התום' בפסחים (ה' ע"ב) כ' בשם הריב"ח דאי ניחמ הבערה ללאו יתהה הוה מוקצה ביו"ט. והשתא הש"ך סי' ע"ח נתקשה בדברי הריב"ח הרואה והלק עליו ע"ש ובטע"ד יש להקשות עוד מהא דאיתא בשבת ר"פ כלל גדול (ע ע"ח) ועדיין אני תמוה על הריטב"א וקלירה מויב שהיש ועל כולן מ"ש הלא מ'. והקשה רש"י למאי לא נימא דמריטב"א וקלירה מלמד על כל הכלל. ותי' מטוש דכלל בל"ת ופרט בעשה. מ"ש מטוש דהוי ל"ת הב"ע ומין מלמדין. ובהו' שם הקשו על לשון רחטן שבערש"י. דהא במ"ק איכא למ"ד (מהמוקלים) דדנין בכלל ופרט (לכ"ע) לף דכלל בעשה ופרט בל"ת. והסכימו ללשון שני שבערש"י. והשתא בהו' שבת (ל"ט ב') ד"ה וב"ש מתירין כ' בשם הריב"ח דהבערה ביו"ט לאסור מה"ת. דהלא גזרו בזיעה אטו רחיצה דאיסור טוש לאו לכ"ע. והלא שם בבריימתא דאיסור זיעה ביו"ט הוזכר שם ר' יהודה. ור' יהודה הלא ס"ל ב"ש הב"ע מלמדין. וידעי' מהריטב"א וקלירה להלק ולא מצטריך לה הבערה להלק וע"כ ללאו יתהה. ובפרט לר"י דס"ל ג"כ מקלקל בהבערה פטור (דלר"ח מצטריך למקלקל בהבערה חייב כמ"ש התוס' יבמות בסוגי' דעלי' ובשבת בכמה דוכתי) וא"כ כיון דס"ל ע"כ הב"ע ללאו יתהה ע"פ הכ"ל דלא מצטריך לי' לא הבערה לחלק. ומ"מ ס"ל לאסור זיעה ביו"ט. דזה לא יהכן כ"ת לומ"ד הבערה לאסור מה"ת כמ"ש בטוס' שבת הכ"ל בשם הריב"ח עלמו. ואיך כ' כאן הריב"ח דלמ"ד ללאו הבערה מותר ביו"ט מה"ת. ואף זה יש ליישב דהכא לכאורה קשה הלא הבערה דהתילה יש בו ג"כ בישול ומה הקשו התוס' מ"ש הבערה דהתילה מהבערה דזיעה. הא בהתילה יש ג"כ איסור בישול בהמים אבל זיעה אסרו אף דהי' חז ט"י מים ג"כ מ"מ הלא בכל זיעה אסרו אף באין בו כ"ת הבערה בהגוף המלכך. ומ"כ י"ל דהולכך לגזירה מטוש הבערה לתולדה לית בי' איסור תולדה אטו התילה שים בו איסור תולדה מטוש בישול. ובהבערה לתולדה לעולם אין איסור תולדה. ובלל"ת בילה לתיתי שב' שם גבי לא יסק אדעתיי שב' מטוש הבערה ולא מטוש בישול דהוה מטוש דמסתמא אין היש"כ במים שהוא להתילה ולפ"ז י"ל דגם התוס' ס"ל הכי דבמי התילה ליכא מטוש בישול. ומיושב בזה קושית הבעה"מ ס' ו' ט"ו בשם ס' מ"ק לאפר"ח שב' בבעש לא יסק אדם חמין להניח דהוה מטוש איסור הבערה דהא יש בו בישול ג"כ ט"ש ולהב"ל ל"ק. ואל"ל דסמיך אסיפא דמ"ש הבעה"מ. ובבע"ד יש להסביר הא דבמי התילה ליכא מטוש בישול דאף שהוא מטוש רוחה מ"מ כיון שאינו מתכוין לבישול מטוש דלהתילה א"ל להבישול ולא שהתה יש"ב. ע"כ אין שם כ"ת מטוש הבערה. אבל לר' יהודה דס"ל דבר שאין מתכוין לאסור יש ג"כ מטוש בישול ושפיר גזרו לדידי' על זיעה מטוש רחילה דהוה מה"ת מחמת בישול אף דס"ל הבערה ללאו יתהה. אבל מ"מ לא יהכן בבע"ד דנימא הבערה מותר ביו"ט לצ"ד ללאו

ילתה. דהלא בהאי גזירה דזיעה ליכא מאן דפליג לומר דל"ג ביו"ט דז"א כ"א לסברת הבבערה אסיר מה"ת ביו"ט כמ"ש הריב"ח עלמו. ולא מצאתיו אד הגה למימר דלדידי' מותר ביו"ט זיעה. ומלבד זה הלא הש"ך לא ניחא לי' סברת זו דיסי' מותר ביו"ט מה"ת אף למ"ד ללאו יתהה. לזאת כ' בבע"ד לומר דגם הריב"ח לא כיון סיסי' בכ"מ מותר הבערה ביו"ט מה"ת כ"ת דבשבת חמץ הי' מותר. דבשבת קלמר רב חסי בבעש הלא דחי ברפת קדשים יו"ט מטוש דיו"ט עשה ול"ת. אך לי נימא הבערה ללאו יתהה. ח"כ כמו בילתה בשבת מכלל שחלי מלאכות מטוש. כן יתהה ביו"ט משחלי מלאכות הכללות בעשה שבתון. וליכא בה כ"ת ללאו. וא"כ היתה נדחית מפני מלות ביטול חמץ. ומוכרח דס"ל לר"ט הבערה להלק ולא בילתה ללאו. ע"כ יש בה ג"כ ל"ת ועשה. ואין להקשות הא רבה קלמר לה להך ס"מ. ורבה לא ס"ל הך דיו"ט עשה ול"ת בנמ' שבת הנ"ל. די"ל דהתם רבה קלמר לה בהבערה למ"ד ללאו יתהה דליכא כ"ת ל"ת ולא סיים הי' רב חסי עשה ול"ת. דהלא בילתה מטמע דס"ל לרבה דיו"ט עשה ול"ת. וע"כ רק בהבערה לא ס"ל דיו"ט עשה ול"ת ולמ"ד ללאו יתהה (וא"ת בזה ג"כ קושית התוס' בשבת. ובבילה רומי' דרבה אדרבה ט"ס) וקלמר טעמא מטוש לבדו כו' ולא מילה שלא בזמנה. אבל ביטול חמץ דהוי זמנה שפיר דחי מלות ביטול חמץ ל"ת דיו"ט לולא דס"ל לר"ט הבערה להלק ויש בה ג"כ ל"ת ועשה:

ובטעה"מ ס' גדרים לחיתי במיושב הך קו' דרבה אדרב' לריב"ח (יט"ס שם מ"ם לריב"ח מלא טעמא ללאו ואוא מיפה. הלא ל"ל דהא כר"י הים יהושלים הגא כריב"ח) דס"ל דהיכא דיוכא עשה ול"ת לף דיין עשה דוחה הותה מ"מ הם עבר עליה אוב חיו לוקה דהלטרך קרא הוא לבדו לחדרי' לפסוקה קרא ביתי' ניקה מטוש דחין לחן עשה כלל. ובטע"ד קשה לי הך תיובתא ממ"ם התום' הוא מיוק להקשות מריב"ח ומחלים דמ"מ חיכא קבי' דהלטריך קרא דהא בבדי ביתי' לוקה ג"כ הם עבר. ושו"ר לי ביתי' לפ"ז פלוגתא בין תמורתי לי כריב"ח לי כר"י. ואם כי' ניחא לומר דהמורתי פליגי בזה סייתי לומר בתוף מחר. דבשם בפים קדושין (ל"ד ע"ה) כ' בשם י"מ דשם"מ בנשים בעשה דבלות קלן ואבדה דהוי בלטז"ג דהלו מבוש ללאו לחוד כי' עשה דוחה הותה. אבל בדאיכא ג"כ עשה בבדי ללאו הו הא דמי. וכקשה ט"ז בר"י הים יהושלים דס"ל תדלק אשה בשמן בריפה ביו"ט וע"כ בשעשה מחלם לי' ללאו. ונם בנשים אין בלאו בדאה אף הלא שייך בנשים עשה. — ובאה בריב"ח ע"כ ס"ל בפיעת סי"ת דאין בעשה מחלם לי' ללא מדס"ל דאו אינו לוקה אם עבר ואם כי' ס"ל מתחזק הלא תבי' נדחה אינא ג"כ ללאו וכי' לוקה. וכ"כ בשעה"מ בשר"י הים יהושלים ס"ל הלא בריב"ח ובוא פשוט. (ובמ"א בחבחי בלשיטה סי"מ דבוא ג"כ בפיעת בריב"ח מיושב קושיית התוס' יבמות (י' ח') ד"ה נשתר מבבא הלא דחי. שבקשו סיבי בשמר מבבא הלא דחי לשמא ס"ם דאוי עשה ול"ת. ולפ"ל מיושב דהלא הקשה הים אמו ואביו חייבו מדבה ג"כ בשים וגם עלייהו כ' קרא ואת שבותי תשמורו. ובנשים ליכא עשה מטוש דאוי בוא"ג רק ל"ת ובע"ז לא דחי ושפיר שמעין דגם ל"ת לאוד לא דחי). ול"ל כיון דבנשים ליכא עשה דיו"ט י"ל דגבי סדלקה בשמן בריפה דמיירי בנשים לא קלמר רבה דיו"ט עשה ול"ת מטוש דבאו לא שייך עשה דיו"ט ע"כ קלמר מטוש הוא לבדו כו' מבמ"ל בכיוצא דמיירי בהנשים ע"כ הי"ל בשיר עשה ול"ת וס"ל לרבה בפיעת ריב"ח וכי"מ הל"ל. ורב חבי ס"ל בשר"י הים יהושלים ע"כ קלמר גם נבי סדלקה עשה ול"ת דסיומו דהעשה מלם לללו. הלא מטוש דחין שבות לעשות פלוגתא דתמורתי בזה ע"כ בעיתי מדרך זו. ותמיהא בע"ד דלסריב"ח מיושב קושית הר"י הים יהושלים עמ"ש בשעה"מ בם' פסוסמ"ק לייסב קושית הפ"י בשקשה תבר"י ת"י. הא בריפה קדשים סו"ל מ"ע מבזב"ג ונשים פטורות ואיך בדלק בשמן בריפה ביו"ט מטוש דעשה דל"ת. הא בעשה דבר"ק אין שייך בהאי כלל. לחרץ דבר"י ת"י ס"ל דבלא בזמנו טוב

בן יום בין בלילה . וא"כ ס"מ הפסד דס"ל דחינוך ניכנס ב' בין יום וכו"ל לשבוע' פסח וכו"ש סומכוס בר' פסוכמ"ק דתף בלה בזמנה חינוך מוכנת כ"ה ביום . ו"כ כו"כ מ"ע ס"ג וע"ק כו"ל מ"כ אחם מדלק בשמן בריפה דכיון דנשם ליכא עשה דשריפה קדשים כו"ל . — ובזה יש לישב מ"ש כריב"ח בשום' שם (ד"ה ב') דלריך הדיוט בעל לעיך גבוה וע"ק לו כיל . ובגילה כ' כר"י כך שברה ושקשה ע"ו מלינים פסחים . והוא דנכחובים יש לישב לחוק בין ליום פסחים נשריפה חוחה וקדשים דכחם ניכר כלריך גבוה יותר בשן דרך לשריף חוכל לשם הדיוט משל"ה בליום פסחים שדרך לעבוד בן לעורך הדיוט . וכמדומה לי שראיתי מחלים כן . לך י"ל דהלי בשלוחא הע"ל דשריב"ח ס"ל דשריפה חוחה וקדשים לף בל"ב ח"ם ביום וז"ב י"ל בשיר לחוק כל"ל בשן דרך לם לריף שמן ביום דשרינן בשריפה . ולף שמוחר להדליק במוחות כחפלים מ"מ חין דרך להחיר בם ביום להדליק נר . רק דממיכח כיון שנברף במן חרומה נוחר לקבל הנחה ממנו שברפי בחוחות החפלים . חבל יחוש שלא ידליק בם ביום נר הייוט (וכ"מ מלח ל' החום' שם חבל שפיף חרומה ודאי לשם מלות ביח רולה לשם בלחה ע"ם משמע שיכר שהוח לעורך בשיר) חבל שר"י ס"ל בשר"י מ"ל דשב"ב גם בלילה שברפה וא"כ חינו ניכר שלורך גבוה ומ"מ חשוב נזחת קבר' לשו מלינו פסחים . וה"ב לף ס"ו לף שריב"ח דס"ל שפיעת כ"מ ס"ל ג כ שלן חשם מדלקת בשמן שריפה . ולף דיכא גבוה עשה דיו"ט גם עשה דשב"ק ליכא גבוה . ובחגים ס בפיר כו"ל עשה ול"ח גם לרבה . וכח דשבת לא קחמר משום דיו"ט עשה וג"ח כוח משום דקחי לייבב גם גמ"ד שבערה נללו יבחם שלן שיך עשה ול"ח ביו"ט בזה ע"ב קחמר משום כוח לשדו כו' ורב חבי קחי לח"ד שבערה לחוק . — וח"ח כ"ח שפי' בו כל"ל דגם גמ"ד נללו מ"מ חיסור לו' חיכח עב"ם רק דעשה ליכח . חבל לפי פירוכם דכוח מוחר נשמני ח"ח שפרם דקחי לח"ד נללו דא"כ גם חיסור ליכח . ושן שייך קרח ע"ז . ומב"ם רבח לחוור לשדו כו' ולח מילם בל"ב ושן מפורש חיסור בריפה קדשים י"ל דשבערה שלן בם חיסור לח כוי בכלל . ובל"פ דברי שריב"ח מחפרשים בעל"ד לנכון דקחי רק על בעור חמן חיכי' מוחר לח"ד נללו יליזה הם כי' שקחה ביום כראשון ביו"ט . חבל לח במקום דליכח משום . ושן לשכוח בהנל"ל דשריב"ח ס"ל כשיטח כי"מ ח"כ לף חי לחוק ושם עשה ול"ח מ"מ חשם הוכל נשבר המן הגבה ליכח עשה דיו"ט ול"ח לח ס"ג דעשה מלים נללו . ז"ח דשנה בם"ח כ' דגם בגשים שייך עשה דשביחו משעם דכללו מלגם לעשה כמו דחמרי' עשה מלגם נללו . וא"כ ממ"נ חי נימא דעשה מלגם נללו ח"כ גם בגשים שן עשה דג"ח דיו"ע כמ"ם שר"י ח"י . ומי נימא דשן עשה מלגם נללו כשיטח ריב"ח וי"מ . ח"כ שן שיך בגשים עשה דהשביחו דשן הללו מלגם לעשה ומ"ם בעל"ד :

והנני דור"ש כגה"ר באהבה עזה . ידידו ואוהבו לנצח .

אלב"ש שנ"י .

סימן ג

ששלחתי להרב הגאון הגדול אבד"ק בילאסטאק
נידון אשה שאמרה טא"ל .

כבוד ידידי או"נ הרב הגאון הגדול המפורסם
בשערי המדינה פאר הזמן צדיק ונשגב שמו מו"ה
רפאל יו"ט ליפמאן נ"י אבד"ק בילאסטאק .

אשה שחת מסביבות פה היתה חולה מובה במחלה המגעון וכי' לה כמה המיוחות שוח . שחמרה שבשכבה בחדרה יבואו לה בהקיץ מנשים לשכב עמה וכן דמחה שים לה מחלה הכפי' שהדרים עמה ידעו שכולו שוח ובקר . והיתה קלה מבולבלה עד' שעברו עלי' המיוחות רבות לשן מספר . ונשחה להרפח בומרחה . ובבואה חמרה לפני שהוקל המחלה מעלי' . חך ביותה לדרום שנולה מו רפואה מרוגח מ' . משם שת בל

בהדיא כו' ולמאי דמסני דל"ח עשה קשה דמאי מצטריך כו' וי"ל כו' אי נמי מיהורא דקרא דרים כו' ויהורא דקרא נוקי לחייבי כריתות כו' ע"ש · והנה בחום' יבמות (ג"ט ע"ב) ד"ה הא מני ר"מ הקשו מהלכה הקודמת דהכא בכתובות היינו על המקצן · ותירלו דקרא נאתר לחייבי כריתו · והקשו ע"ז דא"כ קשה למסקנא דליכא עשה למאי מצטריך קרא והדרו מזה הטי' · והכא בכתובות הקשו מקידש הב' קודמת ומשמע דהטי' קאי גם לקודמת שני' · וקשה ליך מתוך הקודי' הנני' למסקנא דליכא עשה ולא מצטריך לא"כ דהשתא מ"ל לא דמי כ"ש חייבי כריתות : [ועמ"ש בדרוש ב' מדרושי יעלי סלע לוח ד' ביסוד זה בח"ל] :

ואמרתי בעל"ד דהחום' בכתובות ס"ל כמ"ש התוס' יבמות שם דכל עיקר הטעם דאי אמרת ל"ד מי חיכת לעשה כלל ומשום ל"ת דידה לא דמי כיון דליכא נגה עשה · וזה לשון שיך כ"ת היכי דמיא מוזהרת · אבל בפסולי כהונה דאינה מוזהרת אין שיך דהטי' אי אמרת ל"ד כו' משום דידה דליכא עשה הלא גם ל"ת ליתא נגה · וא"כ י"ל דלמסקנא מצטריך קרא בפסולי כהונה דהיא אינה מוזהרת ואין שיך הסברא אי אמרת ל"ד כו' · אך התוס' ביבמות ס"ל דגם בפסולי כהונה היא מוזהרת א"כ ליכא לתרולי הכי · ע"כ קשיא להו ממסקנא · אבל התיס' בכתובות ס"ל דבפסולי כהונה היא אינה מוזהרת וא"ש כנ"ל · [וע' הוס' חגיגה (י"ד ע"ב) ד"ה בהולה שב' שם ושמא כאן דאף היא בכלל האיסור כדכתיב והוא אשם בבהולי, יקח קרי בי' יקיא נאמנת ע"כ · משמע שם דהא דגבי מתני' היתה מצוברת כו' מאיס פלוגי וכהן הוא דאיירי התם לענין יוחסין אי שרי לכהונה ואינה נאסרת משום זונה דלזאת אינה נאמנת לר' יהושע משום דהיא אינה מוזהרת · ומוכח דס"ל להתוס' שם דהיא אינה מוזהרת רק לכ"ג יש עלי' ג"כ איסור] · וכן י"ל דהתוס' בכתובות פ' חע"פ הנ"ל ס"ל דהיא אינה מוזהרת וכתי' הר"ר אליעזר ז"ל לא עשו הקשה דאינה נאמנת כ"ת בפסולי כהונה דאינה מוזהרת ובטוענת נאסתי אבל בחומרת בדין נבעלתי דפסולה גם ליזרעאל ויש עלי' ג"כ איסור נאסרת ונאמנת לא בלא רגלים לדבר · ולזאת מוקי לרבי יוחנן עובדי דנדרים באינה חומרה ט"ל · אבל התוס' ביבמות פ' כיצד ס"ל דהיא מוזהרת וע"כ דחכמים עשו דאינה נאמנת ודלא יהי' שיך שוי' אנפשה חד"ל מטוס דרוב נשים מוהנות עיניהם באחר · ז"ל גם ברגלים שיך זאת · ובזה ז"ש מה דהח"מ באה"ע לא הזכיר רק התוס' יבמות ולא דכתובות כמו שהקשה הב"ש · משום דלהלכה דהפסיקן דגם בחומרת ברגלים מוהרת כמ"ש בשו"ע שם ז"ל ע"כ להפוס כהתוס' יבמות · — עוד ראיתי להל"ב סי' ע' בחאע"ז כ' ג"כ לפרש דברי התוס' בכתובות משום דס"ל כתי' הר"ר אליעזר · וברגלים נאסרת אף בלא רגלים לדבר · ונהגיתי שכותבי לדברי גדול וגלון · וע' בח' ברית אברהם סי' פ"ח שהקשה עליו מס"ד דהח ס' ע"ש חות ו' ובעל"ד אין זה קושי' כ"כ ועכ"פ בל"ד שהרגלים לדבר נעשה ט"י דברי יפה כ' הל"ב שאין שום חשש :

וראיתי גם' ברית אברהם סי' ע"ד לענין הודאת דרך השובה שהשיג על הל"ב ממהרי"ט ע"ש · ובעל"ד אין זה קושי' דהתם בקדושין לא אמרה כלל ואדרבה אמרה לא נתקדשתי לאחר · אך מעשי' דהשתדלותה שלא בידיעת בעלה ליקח גט מוכיחין על זה והתם שפיר י"ל דמעשי' מוכיחין בלי דיבורה גרע שאין שיך הטעם עיני' נתנה באחר · אבל הוכחה שנעשה ט"י דיבורי' לעולם י"ל לעורמי קא מערמה · ואף שקשה פה להסביר ענין הערמה דהלא גם קודם שאמרה לו הי' חפץ לגרשה וכי' גמר לגרושין ולמה הגיד לו אם הי' עיני' נותנת באחר · מ"מ י"ל דמשום שחוזר הבעל מגמר הגירושין עתה לומרה זאת למען יחזיק במעות הגמר [ולקחה ג"כ ממנו ה"ל אלא יפחות לה מהגמר אם ישאר בדעתו לגרשה] וגם יהכן שבאמת אינה דמיון כוזב כאשר ברצויי · אך אהיה לומרת שאין זה דמיון שוא · וקלת ים להסתפק מה שהבעל חינו לומר מפורש שאינו מאמינה רק שחושבה לנתעית בדמיון שוא אם ים למושבו כלל מהימנת

לי' לו לא · דים פנים לכאן ולכאן · ולכמוהו יספיק הקילור · ולזאת לא נחפוץ לעשות מעשה בלעדי הסכמת כבוד נחונו ויעמוד כ"ג הרמה להסכימני בלי חיחור :

והנני דורש כ' גאונו באהבה רבה ואהבת עולם ידידו לנצח ·

אלב"ש שנ"י

סימן ד

תשובת הגאון וכו' דק"ק ב לאסטאק ·

ב"ה שלום וברכה לכבוד ידיד נפשי ה"ה הרב הגאון הגדול החריף ובקי כ"ש מו"ה ארי' ליב נ"י אב"ד דק"ק בילסק ·

מכתבו כמחמד קבלתי בכבוד בעברם ומטרדותי בעלומם לא הסבתי לכאן"ב · ובנה בדבר פתבם מה שפלפל כ"ג בדין ט"ז"ל סיכי דאיכא רגלים לדבר לדעתי בל"ד אין נ"מ בכ: זה דכא בבעל אינו מוסדם למסקנא · וסיכי דמסיכנא ליה לכ"ע אף בלא רגלים לדבר אסורה · רק שבעל מסתפק ומומר אוני גם זה נאמר לנ"מ מאולי ברעיון שכי' לפ מקדם אבל אינו מוסדם למסקנא מ"כ הין זה עיון לכך דיבא דעתא"ל דברי הר"ן ז"ל בפירושו לנדרים כתב בחד ליסנא דעשה דמתני' דמדיחת גם מסיחנא להפקיע עלמא ואעיקרא סימנוה דלא כוי מנזי נפשא ולבסוף כשרתו דאיכא נמי דמסקנא ומנזי נפשייהו להפקיע עלמן מהחת בעליהן חזרו ואמרו דאיכא נאמנת ע"פ בר"ן · מ"כ בכאן אחן בסוף מסוס נאמנות אלא דמסתפקא ן במיני אחיכא בחולי ברעיון שכי' לא אינו ענין כלל למבעי אחכוגם וכוי אסוף איסורא · וכן למ"ם התוס' שם וכרשב"ם בחידושיו דעשה דמסנה אחכוגם מסוס שעקרו דבר מן התורה לף בקום עשה למגדר מלחא כמו שמחיך הרשב"ם ז"ל בחיבורו שם כדי שלא יסיו בנות ישראל פרוצות ומפקיעות עלמן מידי בעלן · ובמקום אחר כתבנו שהעיקר בזה בשיטת כרשב"ם ז"ל וכבי מבעי ליסנא דמתני' חזרו לומר שלא תהא עיני' נוחנת באחר שהקנו בכל מקום בכדי שלא יבא לקלקל זה בשב תבא נוחנת עיני' באחר · (כיך ליסנא דאמרי' בגיטין שלא יסא אדם רוחב גתיכו שדה אחר ובית אחר ע"כ) · וא"כ כיון דעקרו דבר מן התורה למגדר מלחא שלא יבוא ישראל פרוצה ומפקיע עוה עלמן מיד בעיניהן ודאי שלא שיך כך הקנה אלא אם כאו מיבדין לוחה נמקח"ת אבל בחמיניות רק שים גמו ספק מלד אחר אולי דמיוחס כוזב לה שיך כך הקנה · ויש גמו לדון בספק המוקמינן לה אחזקת ד' אחרת · וע' בחום' כתובות דף ט' בא"ד דפ"פ שקבלו בהום' דמוקי לחזקה ועפ"י שקשה בם דסוי ספק סוטה וכתב דלעניו זה לא מדמינן לה לספק טומאה בהכ"י · ואולי' לזה דהא מבני ס"ם ובספק טומאה ל"מ ס"ם · ועי"ם שדעתו המדבנן לא מוקמינן אחזקה · אולם מלחתי להרשב"א ז"ל בחידושיו הביא (דף קט"ו ע"ב) בב' שם וז"ל ושיך בזה ודאי בספק אחד אסורה היא מדאורייתא משום ספק ספק שיטה ואלו אנחנו אין שרחינו שבעלה אין חולין להקל מה"ת משום חזקה דשארות דברי סור שמוט לפניך ואין כאן אלא אחד ספיקא וספיקא דאוריי"ת לחומרא · ט"ל · משמע מדבריו דגם בזוקין בספק סיטה אחזקה ובדין זה שיך להחייב הבעל וגם בדברי הגו"ד מלאתי שחיכה בדבריו כי בסי' ע"ב בחב בשם הסבוסה דמולידין אנשי מבעלה מספק זניה ולא מוקמינן אחזקה · ובחח"ם כ' כוה ז"ל בעלמו דמספיקה לא אסרינן לה מבעלה ובדבר שיך אלי חלמוד עדיין :

אולם אחרי שאין לנו שום היתר אחר רק שנחלה בחולי ברעיון שיך להקור בדבר ברשב"א ממכ וביותר להבמין אם גם בעת רעותיה' נבוכים מחולי זה · ולבואלה בדבר אחר סיחם רגילה לומר תמיד לבר זריס בחיים עלי' אם גם בעת נדמם בלבם על איזה דבריס שהוא כן · ואם תאמר שבלבם חקיע גם ברעיונות בקודמים מה שכי' נדמם לה קודם נסיעתה נוכל לחלות גם מה שאמרה שעתה מהרופא בחולי ברעיון · אבן אם תאמר שאחנון דעתה לבבין אחר הדבריס שעלו בימי

דכל מעשה הכתיבה בין לחמר שהיה בה מלאכה שהמה היכה כ"ח בעבור הכרגל ולא מטבע · והוא כ"ט לזה הסברא שלא להלוך בחמר הכתיבה כיון דהזיון עיקר כאן בידו החחרת · ומ"כ לדעת הטור בשם הר"ר יחיאל דהלוי בכתיבה וכן בשו"ע פסק דחזלי בחמר הכתיבה · מ"כ חזיון דלף שעשה ט"י הרגל מ"מ הצביון לי' לעבע · וכ"ש היכי שעושה כל מלאכותיו בשמאלו לף שהוא ט"י הרגל דזה לדעתי לכ"ע הוי"ל לחטר בחין חולק וכן ברגל דלא עבידא רק להילוך וחזיון בעוקרה החלה י"ל דהרגל עשתה לו טבע · ולהרבה יש לחוש יותר בחלילה בחטר זה לדעת הרמב"ן כמ"ש הכ"ב דבעשה לחטר דוקא קלחר הרמב"ן שחין לו ימין כלל שהיבד ימין שלו וחינו חולך כלל · ומ"ש להקל בזה משום דהוי דרבנן שמי לה ולד שמת הוך ל' חין ב' בעל"ד · דהם לא כהנו כ"א במלוה דרבנן שהימין גם בדאורייתא חיכה כ"ח מעשה חביזות וחזלי' בחר חביזות דעלמא חבל לא בדבר שהימין לעבודת מה"ת דאתי' רגל רגל ממלוכת מלי ב"מ בין דאורי' לדרבנן · רק לבדיעבד יש להקל משום ס"ס כמו בירושלמי לקמן בס"ד · אבל לא לכתחלה כיון דמה"ת בעי ימין בידי' · גם דרבנן יש לעשות כעין דאורייתא — :

(ז) **וחכרתי** לעניו דיעבד ולאיתי כי בדיעבד אין חבש · טעמ"ם הב"ב הניחא אחה"ע סי' קנ"ו דיחכן דחלילה בשמאל בשרה בר' יוחנן בירושלמי (ק"ד ע"ח) דאמר מוחלפת הסיטה והיינו מהני · דאלו בברייתא אין שום אדם חולק על זה וכ"ע ס"ל דאזן בעי ימין וע"כ להחליף פלוגתא דמהני' דרבנן ס"ל חלילה בשמאל כשרה ור"ח פוסל · וע' בתשו' רע"ח סי' קכ"ב שהביא שם הגאון ר"מ סופר בשם הגאון מהר"ז מרגליות דהמה על דברי הב"ב שהכריח דאין לומר מוחלפת לברייתא משום דלית מאן דפליג בחזן דל"ב ימין · דא"כ הקשה החתם דמפכיון פלוגתא דמהני' ורבנן מכשרי בשמאל · אמאי לא דרבי רגל רגל ואזן אזן דרבי · דבזה ליח מאן דפליג · ואם נחלק משום דזה מופנה וזה אין מופנה כדקאמר רבא ח"כ לא הי' לריך לומר כלל מוחלפת · דה"נ מלי לחרץ לר"ח כדמסקי רבא · וכ' הגאון רמ"ם דמס ס דבגדה לרבנן ס"ל מופנה מלד ח' למדין ומסיבין ניחא לי' לחוקמי רבנן דהכא כרבנן דר' ישמעאל בגדה ורבא לא חש לזה · ור' יוחנן ס"ל מאמה זה להחליף הסיטה בכדי דהיחי רבנן דהכא כרבנן דר' ישמעאל בגדה ע"ש · ובעב"ד משום הא לחוד אין הכרח · וגם דוחק דיפלגו ר' יוחנן ורבא בזה אי טוב לחוקמי רבנן דהכא כרבנן דר"י בגדה אז לא · וי"ל בעב"ד דר' יוחנן לטיטהו בזה ורבא לטיטהו · דהנה בירושלמי פ' הערל (ע"ד ע"ח) חיתא ואף ר' ילחק סבר ערל אסור במעשר כו' נאמר ממנו במעשר ונאמר ממנו בפסח כו' מופנה דאי לא מופנה חיכא למיפרך כו' מאי מופנה אמר רבא ח"ר ילחק הלחא ממנו כחיבי בפסח אד לגופי' ואד לג"ם ואד למ"ד בא הכחוב כו' לחידי כו' הלחא ממנו כחיבי במעשר אד לגופי' ואד לדר' אבהו ח"ר יוחנן ואד לדר"ל כו' · ואכתי מופנה מל"ח הוא הניחא למ"ד למדין ואין מסיבין אלא למ"ד למדין ומסיבין מא"ל · הך דר' אבהו מדרב נחמן אמר רבה בר אבהו נפקא לאמר ר"נ אמר רבה בר אבהו מאי דכתיב ואתי הנה נתתי לך את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר ח' תרומה טהורה ות' תרומה טמאה ואמר רחמנא לך אלך ההא להסיקה החא הבשילך · והנה בבכורות (ל"ד ע"ח) חיתא דר"ח ס"ל יש אם למסורת וא"כ ס"ל תרומתי כתיב ואין מרבה מכאן תרומה טמאה וע"כ לדידי' היתר תרומה טמאה ידעינן מקרא ממנו כדר' אבהו · ממנו מי אחה מבעיר אבל אחה מבעיר שמן של תרומה שטמאה · וא"כ הו"ל מופנה מל"ח וקשי' לר"ח מאין ידע ערל אסור במעשר · וע"כ לומר לר' ילחק דס"ל לר"ח מופנה מל"ח למדין ואין מסיבין · וא"כ קשי' מאי מהני הירושלמי דרבה לר"ח דרגל רגל לא מופנה כ"ח מל"ח · הא גם מופנה מל"ח לר"ח למדין ואין מסיבין · וע"כ ס"ם דר' יוחנן מחליף וס"ל לרבנן למדין ומסיבין ויסברו יש אם למקרא · ורבא לטיטהו ס"ם כמו שיבואר לקמן בסמוך · [ואין לומר דנבי הלילה הוא ר' אלעזר בפי' הכחוב בגמ' שלנו וגבי יש אם למסורת הוא ר' אליעזר · דהלא בשבת קל ח ובירושלמי ר"פ הערל שם איתא ר' אלעזר

ואמרי' בגמ' ושמעינן לי' לר"ח דלחמר מופנה מל"ח למדין ומסיבין והיינו נבי הלילה אליבא דרבה כמ"ש רש"י שם · וע"כ נרסי' נבי הלילה ג"כ ר' אליעזר · ועוד דגם ר' אלעזר ס"ל בכליהם (י"ז ב' י"ח ע"ח) יש אם למסורת וע' הוס' כריתות (י"ח ע"ב) ד"ה בחנו] :

(ח) **ומ"מ** לח חקשה ארבה דלחמר דלר"ח מופנה מל"ח למדין ומסיבין מחין לו לר"ח דערל אסור במעשר · דהנה הא דאמרי' בירושלמי שם בפסח א"ר יוחנן בשם ר' יוסי בי ר' בון כתיב ממנו לו חייבי דכתיב עד בקר כתיב ממנו · הוא דוקא להלי סברת אמרי' כל פרשה שנשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה · כדמוכח מסוגי' דסוטה (ג' ע"ב) חייבי דכתיב לה כתיב נמי יטמא לכדתנא דבי ר"י כל פרשה כו' וכן ח' ידי דכתיב ובחמיכם כתיב נמי בשם כדתנא דבי ר"י כל פרשה כו' · וא"כ לטולא (שבועות י"ח ע"ב) לחמר דר"ע ור"ח ברך ונבלה חיכא בינייהו · ושם"ל לר"ח דל"ח כל פרשה שנשנית כו' ע"ש · א"כ ל"ח כאן בממנו בפסח חייבי כו' ונשאר נם הוא מופנה · וי"ל דשני חד חלמד וחד חלמד וחד חלמד כמ"ש ר"פ הערל וחמחי לא יליף רגל רגל · די"ל דר"ח ע"כ לא ס"ל הכי וליכא למימר חלילי' דאתי רגל רגל להלילה לאפוויי מב' לדדים דאתי חקשה יד ואזן ל"ל בעני כיון דלא ס"ל כל פרשה כו' · ונראה דל"ל ע"כ דר"ח ס"ל דהני קראי דחיכפלו במלורע חלטריכו לשנה עליו הכחוב לעבב · וכדס"ל לר"ח בשחלרין (מ"ח ע"ב) בחין לו בהן יד ובהן רגל ימנית דנוהן על מקומו ויולא ופליג אר"ש דס"ל נוהן בשמאלו דהרוייהו ר"ח ור"ש ס"ל דל"ב קרא כדכחיב רק דפליגי בזה דר"ח ס"ל דימין מעכב ושמאל פסול ור"ש ס"ל דאין מעכב דס"ל לר"ח דשנה עליו הכחוב לעכב דוקא בימין · וא"כ מדעביר אכתי לא ידעינן לנ"ש די"ל דהוכפל שם משום שנה עליו הכחוב לעכב · ודעני אלטריכו לנ"ש הא ולינא כ"ח מופנה מלד מ' · ור"ש ס"ל דלא שנה עליו הכחוב לעכב · ודעביר לנ"ש ודעני הוא משום כל פרשה כו' ור"ח לשיטתו דס"ל דל"ח כל פרשה כו' וע"כ דעביר הוא לעכב :

(ט) **אולם** למ"ם החים בגזיר (מ"ח ע"ב) ד"ה אחי מבע"ל וד"ה ולאחותו כדאיתא כו' דר' ישמעאל ס"ל מופנה מלד ח' למדין ומסיבין אבל ס"ל לר' ישמעאל נ"כ דאמרי' כל פרשה כו' ונם ס"ל בסנהדרין (ד' ע"ב) דים אם למסורת וא"כ מאין ידע ערל אסור במעשר · כיון דמהרומתי לא יוכל למידע שהרומה טמאה מותר בהנאה · וע"כ ממנו אחה לזה · וגם ממנו דפסח אמרי' חייבי כו' דס"ל כל פרשה כו' וא"כ לא הו"ל מופנה כ"ח מל"ח · ולמדין ומסיבין לר' ישמעאל · א"כ מאין ידע ערל אסור במעשר · וכיון דע"כ למלות יליחה לר' ישמעאל מ"כ ה"כ נימא לר"ח ואין לחי' דס"ל למדין ואין מסיבין ממש בחמת דברי ההוס' המוסיפים במ"ם בשם ר' ישמעאל בפ' המפלה (דף כ"ב) דס"ל דמופנה מל"ח למדין ומסיבין · ובגדה שם אימא דס"ל למדין ואין מסיבין בין בלילה קמח בין בל"ב שם · ומלחתי שם' מכחה לחכון בסנהדרין (י"ח ע"ב) שהמה ג"כ על ההוס' הנ"ל והניח בלע"ג · אך זאת יש להקשות על דבריהם הנ"ל במ"ש לר' יוחנן חלילה דר"ח דס"ל כל פרשה כו' דשם ר"ח ס"ל בניטין (ל"ח ע"ב) דלטולם בשם העבודו חובה · ופלוגתא זו הלוי בעניו זה אי אמרי' כל

פרשה כו' כדלעיל, בסוטה (ג' ט"ב) דלמ"ד חובה לא ס"ל כל פרשה כו' . ולמ"ב מזיגן דר"ח ס"ל דל"ח כל פרשה כו' . אך י"ל דר"ח לאו מיהורא דרים רק מסברא ס"ל פסוטת הקרא דהוי חובה דהכי מליגו לו בה"ג בקדושין (כ"ח ט"ח) וגלגל את מאכר לחיו ר"ח לומר חובה . ולף דדרים לי' התם מקרא בכל גחולה תהנו לאו מיוהר הוא . דהלא גם ר' יהושע מודה בדרם התוא לקוצעו חיבה כמ"ש לקמן (שם ריש ט"ב) רק דמוקי לה דמדבה עבד עברי הממכר לבעטי . וכמ"ש רש"י שם וע' תו' שם . וכ"ת מוקי לה בבתי חצרים ג"כ . ת"כ לאו מטוס יהורא דקרא הוברח לומר דחובה . רק מטוס דמסתבר לי' לפרושי הכי פשט הכתוב ולאו מטוס יהורא . דמסתברא לי' לפרושי הכי פשט הכתוב ולאו מטוס יהורא .

לבל לטולם עגין כל פרשה כו' י"ל דסובר :

(י) **בן** יחכן לומר בטב"ד בטעם ר' יוחנן דפליג וס"ל להחליף פלוגתא דמתני' כמ"ש הג"ב כנ"ל . אך מ"ש הג"ב דהלכה כר' יוחנן לגבי רבא אף דמחבי ואילך הלכה כבתרתי הייגו לבתר חבי ורבא . לבל חבי ורבא טעמא חין הלכה כותייהו נגד קדמתי . בס' יד מלאכי הוכיח בהדיא דליתא אלא אף נגד קדמתי הלכה כרבא נגון נגד ר' יוחנן אף נגד רב ושמואל . והכריח ברחיות נכוחות מכמה מקומות וכ' שהכלל מיסכם בלי חולק ע"ם סי' קס"ח . וע"כ לחלק בין חותן שהיו בדורם של חבי ורבא דזה יש דעות הסוברים דהלכה כרבא נגד חבי ורבא מטוס שהי' רבים וכמ"ש הג"ב בשם הכ"מ פ"ח מה' נדרים . ומשמ"כ בדוכות שהיו לפניהם ולא ראו זא"ז דבזה הלכה כבתרתי וכמ"ש הש"ם בתשו' הגאון רע"ח הנ"ל . וכן נראה להכריח דאל"כ היקשי מהכ"מ פ"ח מה' נדרים לאמ"ש בפ"ו מה' נדרים בחבי נגד ר' יוסי בר' הגינא . וק"ק לי דזה הדין הי' נם בקודמים לפני חבי ורבא דאי פליג בהברתא אף שהוא הלמיד נגד רבו שהי' לפניו הלכה כבתרא לכמה דיעות כמ"ש הי' מלאכי שי' קס"ח ומשמעות דברי הי' מלאכי דבחבי ורבא הלכה אף היכא דפליגי להדיא עם רבים [ועמ"ש בביאורי להרי"ף ר"פ כילד הרגל בטעין אי ניזל בתר מעיקרא בלרוכות אי בסוף דפליגי רבה ורבא ופסק הרי"ף כרבה] ובטב"ד נראה דהא דמליגו דפסקו כרבה נגד רבא הוא מטעם דשניהם בדור אחד היו לא נחשב רבא בהברא בהברא נגדו וכ"כ הש"ג ס"פ כילד הרגל . וע' בפ"י בשם הרמ"ה גבי דמי טעיר בזול שכ' משום דרבא התריך ימים אחר רבה נחשב לבתרא . והחולקים לא ס"ל סברא זאת . אבל היכי שנחשב לבתרא בגון שמעט ראו זא"ז שפיר כ' היד מלאכי דלכ"ע בתר בהברא אזלי' וכ"ש נגד הקודמים בדור שלפניו . וא"כ הלכה כרבא נגד ר' יוחנן ולפ"ז חלילה בשמעל פסולה . ובפרט דבשבת קל"א ובר"פ הערל אמרה שתמת דגמ' דשמעי' לר"ח דאמר מופנה מל"ת למדין ומשיבין והוא ממאי דס"ל נבי חלילה בשמעל כשרה והוא בהברא . ול"כ קשה מאד לעשות זאת אף לסניף בעלמא . ואף שהראב"ן כ' להכשיר בדיעבד כבר כ' הגאון רמ"ם דאין לעשות זאת אפי' לסניף . רק כיון דמדרבנן הוי כאן החלילה יש לומר כדאי הוא הראב"ן לסמוך עליו בדיעבד כמ"ש הגרמ"ם שם דבדרבנן י"ל כך :

(יא) **ואמרתי** עוד דבכ"ד יחכן למלוח לד להקל מטעם אחר . דהנה בגידם לאמרי' במנחות אין לו זרוע פטור מן התפילין אחרים חומרים ידכה לרבות את הגידם . וכ' התוס' מר אמר הדא ומא"ת ולא פליגי . ופי' המ"ח דהייגו דאחרים ס"ל דגידם חייב מייבי בים לו זרוע וה"ק מייבי באין לו זרוע ולא פליגי . והקשה המ"ח מהא דבספרי רי"ח מליגו יד שנקרא ימין כו' מה ת"ל ידכה לרבות את הגידם שמניח בימין . אלמא דמייבי באין לו זרוע דאל"כ אמאי מניח בימין ולא"כ ע"כ פליגי . ועוד הקשה אהא דאמר בגמ' לר' יוסי דס"ל יד נקרא ימין כו' דלמד שמאל מידכה יד כהה הא בספרי דרים לי' ר' יוסי לגידם שנחטו בימין . וכ' דאולי מחמת זה כ' התוס' דהגמ' מייבי בים לו זרוע ולא דמניחו בימין אלא בזרוע משום דבגמ' אחרים ע"כ הייגו לאו ר' יוסי בר' יוסי דרים מידכה יד כהה לשמאל בכל אחד ולא לגידם ולא"כ לאו פייגו דספרי . והנה בפי' זה יחמנו להמלהת רחיתי שמפרש מ"ש בברייתא, מה ת"ל ידכה לרבות את הגידם לא קאי כלל לר' יוסי דר' יוסי דרים בחמת מידכה יד כהה רק סיוע לדברי התו"ק הוא דקאמר יד זו שמאל וכה"ג ידי יסדה מקרא ומיני טפחה שמים . ולאיהו קאמר ת"ל מה ת"ל ידכה ניון דבלאו"ה ידעינן דיד הוי שמאל . לרבות גידם שנחטו בימין (ולריך לומר דהוי כמו מיעוט אחר מיעוט לרבות) ולפ"ז ת"ש דברי רב אחי דלר' יוסי ידעי' שמאל מידכה יד כהה ול"ק קושית המ"ח . אך דברי התוס' לינם מיושבים עדן . ורחיתי להחמדה שלמה סי' ה' אות ב' דבספרי חיתא יד בלא ה' לרבות גידם הניון כו' וידכה בחמת אחי ליד כהה כדדרים רב אחי וידעי' שמאל אך למה כתיב ג"כ יד בלא ה' דהוי ימין לרבות גידם שנחטו בימין . אבל בגמ' חיתא ידכה בה"א לרבות הגידם וע"כ לשמאל קאי ושפשוט זרוע ת"ל כ' ל"ל דמר ת"ח ומת"ח ול"פ ט"ם . וע"ע בחשו' הגאון רמ"ם הנ"ל שכ' דמטוס ג"ם יד יד ממעורע הוקשה לו דניבעי תפלין בימינו כיון דלר' יוסי נס מטעות יד הוא ימין לא הוי הג"ם עקיבה מפשטי' . ואי' דאחי לרבות גידם שנחטו בימין . ומשמע דגרים נס הוא יד בלא ה' ט"ם . אבל עייתי במכלחת ורחיתי כתוב שם ידכה בה' לרבות גידם שנחטו בימין . ות"כ לין שייך הי' החמ"ם נס לא פי' החי"ם . וקושית המג"א קשה . ולף דבספרי חיתא בחמת יד בלא ה' . אך לאחי מהמכלחת הקשה :

(יב) **ואמרתי** בטב"ד לייטב בטז"ם דלא קשה . ומטוס שפיר כחבו התבריית' שבגמ' דמדכה גידם הוא מר ת"ח ומת"ח ול"פ וכן בספרי ומכלחת הוא כן . דבאמת כוונת הספרי ומכלחת דגידם אין פי' שנקטעה ונעדם היד שמאלי כ"ל יד ימינו נעדמה קלחה וטי"ז אינו יכול לעשות בה כל חפלו ומלאכתו ונעשה שמאל דידי' עיקר ד"ל דניזל בתר תולדתו וטבעו שהוא עתו שהיתה שמאל יד כהה קמ"ל דאזלי' בתר השתא דנעשה ימינו כהה ומקולקלת דהוי שמאל דידי' עיקר אחר שנושה בה כל מלאכתו ומניח בימין שהיה חלולה עתה . וא"כ אין זה שייך להא דבגמ' דמייתי שנגדמה שמאל דידי' . ושפיר אפשר לפרש שנשחר לו זרוע קלח כמו שהבין המ"ח לד' התוס' . ומא"ח כו' . וגם אי מייתי בגמ' ג"כ בהך גוונא דגידם ביד ימין ושנשה כל מלאכתו בשמאלו שנעשה חלולו עתה כימינו וימינו הנדושה הוי חלולו כשמאלו ומניח ביד הנדוש . גם בזה יתכן מ"ש התוס' מר אמר חדא ומא"ח ול"פ . דת"ק אמר אין לו זרוע הייגו אחין לו זרוע השמאלית כלל דבשמאלו ת"ח להניח דיד כהה נקטעה וליהניה כלל וימינו נעשה עתה עיקרית יותר ע"כ פשוט מן התפלין . ובים לו זרוע השמאלית דאיכא יד כהה והיא עתה כהה יותר בודאי יניח על זרוע השמאלית הנשחרה . ובנקטעה קלח הימנית ונשחר זרוע הימנית שהיא עתה כהה מניח על זרוע ימנית וכולהו ל"פ וא"ש דברי התוס' . גם מ"ש הב לחי לר' יוסי דס"ל ימינו לינקרי יד דידע שמאלית מידכה ת"ש . דבאמת ידע מידכה דבשינן יד כהה וממילא בגידם חלולי בתר יד שנעשה עתה כהה . ומזה נוכתה למש"ל דגם מה שנעשה ע"י הרגל ג"כ הו"ל כאחטר :

(יג) **ומזה** יש להמליא קולא בל"ד . דהנה במלורע לחמרי' לין לו בהן יד ובהן רגל ימנים דת"ק ס"ל דאין לו הקנה וטהרה טולמית ר"ח לומר נוהן על מקומו ודו' . ר"ש לומר נוהן על שמלו ויולא והיא משנה פי"ד דנגעים ומובא בגמ' שנהדרין (מ"ה ט"ב) ובגיר דמ"ו . רק דבגיר שם הגיר' מוחלפת וחכ"ח נוהן על שמלו ע"ש . ולדינא פסק הרמב"ם בפ"ה מה' מחו"כ דאין לו טהרה טולמית ועלה"מ פ"ח מה' נזירות דין ה' מ"ש בזה . ולכאורה קשה לי בעל"ד הא כיון דאין לו בהן יד ימנית משחמת נקטעה קלח ידו ולא יוכל לעשות בה מלאכתו כראוי . ונוח לו לעשות בשמאלו יותר לחתי לא נימא דנעשה שמאלו ימינו ויהן על שמאלו שהוא ימין דידי' לכ"ע והו"ל שפיר בהן ידו הימנית . ורחיתי בחשו' הגרמ"ם הנ"ל שכ' לעניו דבאין אין לחלק בין ימין לשמאל ולקרותו לחטר . ובבגל גם אם נקטעה מ"מ כשהולך ט"ע קב הקטע עזקר ימינו תהלה ולא הו"ל כאחטר ט"ם . אבל ק"ל הא דיד ודאי נעשה כל מלאכתו בשמאל כיון שנקטעה ידו הימנית והו"ל הוא עיקר . ולחתי ל"ח דנוהן על שמאלו הוי, לגבי,

כימניה · וע"כ לומר ה' מכתי חלה · הו דכל חצר ג"כ לא חזקי במזרע בחר ימין דידי' רק בחר ימין דכל אדם דקרו לה ימניה · הו דנימא כיון דבטבע הוי' כך ימניה רק בעבור לית סיבה הרגיל המחלים בכל מלחמה ובפעלה ממנו ימינו ממלחכה לא חסברי' לי' כחצר בעבור זה · ורק בחפלין דחלי ביד כהה אמרי' כיון דביה עהה יד ימניה כהה מניח הפלין עלי' · אבל גבי מזרע דהנוי בשם ימניה לא הוסם אם ימניה מזה שהנוח על המחלות בעבור נהיתה לעקרה עהה בכל מעשי פעולותיו · כיון שאין זה כ"א מחמת הרגל בלה בעבע וגם ע"י סיבה המכרחה לזה · וזאת ס"ל לחכמים וכ"א דאין נותן על שמאלו לדיות יולא בזה · ור"ם יהבן דס"ל דחזקי' בהר כמו דהסבתה דהו"ל זה הגשאר בלם ימין לעניין זה · ואין הלכה כר"ם · ואף דבמיר ליתא לן בשם חכמים לא סמכינן על זה · וכמו שפסק הרמב"ם והיינו בחכמים לגיר' שבמשנה ובשהדרין שם · וח"כ לפ"ז בג"ד בחלילה דילפי' לה רגל רגל ממזרע מוכרח דבכה"ג ע"י הרגל לא הוי ממ"ג שמאל דידי' ימין · או משום דבכל אחר הו"ל כמו בכל אדם או משום שאינו אחר בעבע · דאל"כ הקשה הך מהני' דבמזרע הכ"ל אמאי לא ס"ל לחכמים דנותן על שמאלו סניא עהה לדידי' ימין כדאמרי' גבי הפלין שעשה ימינו שמאל משום שגדמה כמ"ש בחום שפ"ז · וע"כ דבמזרע שאני דאינו הגוי ביד החזקה או כשם · רק בשם ימין כנ"ל · וה"ה לחלילה דילפי' מהשם · ומוכרח ממנ"פ דהכא שרי :

(יד) **ובזה** ניחא מ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' יסוה ותלילה הי"ז מי שהחכה רגלו ימניה אינו חולץ בשמאל דקשה מאין ידע זאת · ולכה"פ הו"ל לכחוב בלשון ברחה לי · כיון דאין מבואר זאת בש"ס · ולכנ"ל ניחא כיון דבמזרע מבואר כן הדין ממילא הדין כן בחלילה ג"כ · ולפ"ז הכא בג"ד דהוי עוד החלילה רק מדרבנן ומספיקא היא חולצת שפיר יש להקל בדיעבד דהלא הו"ל ס"ס · ולמ"ם הנ"ב יש כאן הלחת ספיקי למ"ם דיש לנרף גם הספק שמא חלילה בשמאל כשרה · ומלבד זה ליכא תרי ספיקי שמא אינה לריכה חלילה · ושמא אחר חולץ בימין כל אדם כדעת הסמ"ג וסמ"ק · ובפרט להנ"ל דע"י הרגל מוכרח בהכ"ג דלא אזלי' בחר ימין דידי' שנעשה ע"י הרגל שע"י סיבה כמו במזרע כנ"ל · ועוד בדרבנן לכמה דיעות סמכינן ליחיד במקום רבים · וע' לחב"ד פ"ק דעדיות מ"ה ולמה מזכירין דברי היחיד בו' ע"ש · גם בד עבד בשעת הדחק דמי · ולזאת מכל הנ"ל טעמי בדיעבד אין חשש · אף דלכתחלה לענ"ד במקום אחר שאינה מעשה בזו אין להקל בעבור שברת הרגל לאו מלחת היא לחוד אף בדרבנן ויש לו לחלוק בשחיהן לכה"פ · אך בעובדא דידי' שהרגל אינה מכך קודם החלילה לעקור ימינו מחלה בודאי אין כאן בית מיחוש כלל · הגלע"ד כחבתי · ולמעט כה"ר לא אחשה מלדרוש בלומו בחהבה :

אלב"ש שנ"י

סימן ח

שאלה מהרב הגדול בו' הסיפורים מו"ה אליעזר אלימלך ווישניק וי"ל מבילסק · בביאור דברי התום' ב"ב קנ"ז ע"א ·

כבוד מו"ר הרב הגאון הגדול שתול על פלגי ש"ם בבלי וירושלמי סוע"ה מפורסם לתפארת ב"ש מו"ה ארי' ליב נ"י שלום

אדרוש מכבוד גאונו להשיב לי על מה שנחקשיתי בדברי התום' ב"ב (קנ"ז ע"ח) בד' שם גבי דחיקני קנה ומכר דחיחא שם דחליבה דר"מ לא חיבעי' לך דחיכו ס"ל חדם מקנה דבר שלא בא לעולם · וב' התום' שם להקשות כא נ"מ לא ס"ל דחדם מקנה דבר שלא ב"ע כ"א כגון פירות דקל דעבידי דחמי · אבל הכא דלא עבידי דחמי דמתן ייחר שיקנה טול נכסים לו שיחכר לו · ואיך קאחר הכא דלר"מ חדם מקנה דבר שלא ב"ע דכה"ג דלא עבידי דחמו · ואי' שם דשעבוד שחני דמועיל יותר שחחול גם הדבר שלא ב"ע דחפי' לרבנן · וה"ע לר"מ בדבר דלא עבידי דחמי · וקשה לי מכח דהיחא בגמ' ב"מ (ט"ז ע"ב) חר"ם חחר רב האומר שדה זו לכשחקנה קנוי' לך מעכשיו קנה · חחר רבא מסחברא מלחי' דר"ב בשדה שחם לאבל בשדה זו לא · מי ייחר דמזנחי לי' וכלשים אחר רב חפי' בשדה זו מכדי כחתן אחר רב לשמעתי' כר"מ דחני' האומר לאחם סרי את מקודשת לי לאחר שאחזיר לאחר שחשחחרר ב"ז מקודשת וכח אחם בשדה זו דמי' וקאחר ב"ז מקודשת ע"ם · וה"ב כח שחם בקנין וגח בשעביד מיירי · וע"ז ניחא שחם דמבני לר"מ ולא חפשת לן במהי דלא עבידי דחמי · וע"ב מיקרי זאת עבידי דחמי · משום שבשדה שפ"ם יפנו בע לם ול"ב עבידי דחמי כ"א בפירות שאינם בעולם כלל עדיין · וה"ב חמוכים דברי שחום' בב"ב שם כנ"ל · ויהיו נא כנפ"ב דרך חבונה לפנין דברי שחום' · דברי ידידו מוקירו ומכבדו בעבו סרשה — אליעזר אלימלך במו"ה יעקב וויסניק :

סימן ט

השובה על הנ"ל

כבוד ידידי או"ג הרב הגדול חו"ב הרוץ בעל פיפיות לן בעומקה של הלבה מפורסם י"א כ"ש מו"ה אליעזר אלימלך ווישניק נ"י

בדבר קושית כת"ר מהמחי בהבקה שאחן דקאו שחם לעיל שם בב"ב (ע"ט ע"ב) בועד י"ל דלאחת שוי בחכם עבידי דחחת מבום דהיכא חד מ' יימר כו' · וה"ב יהבן דהכא דמיירי שהשעבוד יסי הל על מה שיקנה ויחבור חת"ב כו"ל חרי מי יימר מי יימר שיקנה ומי יימר שימבור ביסי חל בשעבוד חת"ב · ולזאת ל"ש בחים דחיקני קנה ומכר בשבוגה כוסיפו חיבח ומכר · דחתו כיקאי בהו"ח מיניה לא ס"ל כ"ח חד מי יימר · רק לפי שהסקנה דמיירי שמכר · ועכ"ז קאמר דחליבה דר"מ לא חיבעי' לך · קשי' לכו כה שעבוד שחח"ב כו"ל ע"י שני מעשיות קני' ומכירה וכו"ל הרי מי יימר · וחפשחי בספרים ובפוסקים ומלחי' גם קנית שחתן סי' קי"ב סק"ג שהקשה קושית כת"ר וחשב לחרץ כנ"ל לחלק בין כך דהכא לכשחקנה קנוי' לך · משום דכאן הוו שני מעשים שיקנה וגם ימכרנה · לך ל"ש חזר משם משום דכיון דאל השעבוד לכשיקנה ממילא יוכל לעכוב גם כשימכרנה · (גם חנכי כייתי מפקפק קנת מעשה זה) · וכיוה בל"ש · ובעל"ד לחרלי דים לייחב בפיר טפח"ם בגמ' בבכורות (מ"ט ע"ח) גבי הפודה חת בנו בחוך ל' יום שיכו' פדיון לאחר ל' דפליגי רב ושמואל בשחלכו משעה דרב ס"ל דבנו פדוי · מידי דהוה לקדושי שם כו' ושמואל סבר שאני קדושי שם משיש בידיו לקדשה מעכשיו · משא"כ בפדיון שאין בידו לפדותו מעכשיו · וכשם לרב דאינו מקפיד שם שאין בידו כ"ח שיהיה בדבר בעולם ושם קאי לרבנן · וגם לדינא פסק בשו"ע בשחבר ביו"ד כרב שם · וה"ב חמאי חאמרו חכמים בשם לאחר שחתגיירו אינה מקודשת · וע"כ לומר דשאני בקדושי שם שם לאחר ל' יום שאין מחיסר מעשה רק בשיגיע העת יחול הקדושין או בפדיון לענין פודה חת בנו חוך ל' · חף שאין בידו · משא"כ בלאחר שהשחחרר או שחשחחרר דמחיסר מעשה · וה"ב לרב אין כאן חסרון לחלות קנין כ"ח מה שמחוסר מעשה · אבל לשמואל יש כאן ב' חסרונות ל' שאין בידו וכב' שהוא מחיסר מעשה · וה"ב הוי פלוגחא דחוקה דר' מאיר לא בעי בידו ולא מעכב ג"כ הסיון במעשה ורבנן מקפדי בחרוייהו · ולזאת מסחברא לומר דגם לשמואל לא פליגי ר"מ וחכמים כ"ח בזה שהוא מחוסר מעשה · אבל לענין שאין בידו גם לר"מ בעינן בשאר כהם שיהיו במעשה קיימין אלא שהוכר ולא נהלכלו · וכמ"ש שחום' קדושין (ס"ג ע"ח) לענין שטר דבעי' גם לר"מ שיהי' קיים שם לא אחר מעשיו · ובמעשה כ' כהם דלפי' נחלכלו שהני כמי בקדושי שם לאחר ל' · וע"כ קאו לרב כהם · וסברי לדינא כרב · דב' לשמואל בידחי גם במעשה בעינן שיהיו בעין דכל שאיחם הוא מקדושי שבה ושמואל מחלק גם בדבר שבא לעולם בין בידו לאין בידו · ולא

חנים לר"מ דגר סלא בא לעולם מדבר סבא לעולם לרבנן וביון דמומחל מחזק בין קדושי תסא לפדיון סבן מסום דקדושין כו"ל בידו מסח"כ בפדיוס"כ אין בידו מעכשיו · וכ"ש נבי לכסחק נא בעיון בודאי לר"מ סיסו כמעות קיימין דאע"ג דיקנס כיון דאכה"נ גס בדגר סב"ל לרבנן נא מכני מכוס דאן בידו אין יוציל לר"מ בדגר סנא"ל · ואין נומר דגס עיון זס דיבעי לא נחלכו יכ' שיך לפלוגתסם בעיון דגר סנא"נ · דלא מסמע הכי מדברי ההוס' קדושין בס · ולא דזלת ע"כ נומר דגס סם בסין בידו ולא בא לעולם רק דלא הוי מחוסר מעשה פניני ר"מ וחכמים · כדמלינו בקדושין בס פירות ערוגה זו לפלוסים יסיו תרומה על פירות ערוגה זו לכשיביאו סנים דלרחב"י דקאי בכיעת ר"מ הוי תרומה · ולרבנן בעיון סיכו כמוכרים פירות גדולים סיכו בידו לחלבס · וכגון פירות דקלו דר"ס לכיעת ר"מ · לא מלינו כ"א ס' מנסה · לו אין בידו אלא מחוסר מעשה · אבל תרוייהו אין בידו וגס מחוסר מעשה גם ר"מ מודה · ע"כ בעיון סיכו כמעות קיימין גם לר"מ דלעיון זה עכ"פ מועיל לר"מ סיפוש חא"כ בקנין כיון שמחוסר מעשה אין קכיח לדידי' כו"ל כמי סיכו מחוסר מעשה ובדגר סבא לעולם לרבנן וכעין בפדיון הבן דלף בעין בידו עכשיו מ"מ כיכי דלא נחלכו כמעות מועיל לרבנן · וס"ב כיכי דכמעות קיימין מכני לר"מ גס בדגר סנא"ל דסייעו לף שמחוסר מעשה וגם אינו בידו · ולף דודאי יש לחלק בין דגר סעיון בידו ובא לעולם ואין מחוסר מעשה דאל בפיר בקנין אא"כ ע"י כמעות סכס בעין מסא"כ דגר שמחוסר מעשה ולא בא לעולם וגם אינו בידו דלא כו"ל קנין כלל י"ל דלא מכני מה שכמעות בעין · מ"מ נראה לר"מ מכני כיכי ככמעות קיימין כדמוכח מדברי כחום' קדושין (ס"ג ע"ח) גבי בעל · ומ"ש סס דמעכשיו מועיל דלא גיבעי סבבעל יס' קיים לא"כ · כחבתי לעיל דנראה דרק לרב כחבו כן · אבל לשמואל בעיון שבבעל וכן כמעות סיכו קיימין · ובא דמלינו לר"מ בפירות דקל ופירות ערוגה לעיון תרומה דמכני אף באין בידו ולא בא לעולם מ"מ כיינו עבידי דאתו ואין מחוסר מעשה בידי אדם משא"כ בס"ג דאין בידו וגם מחוסר מעשה · וזהו קושית הוום' בגי"ב מלינו דשמואל ומבנו דבעבוד עדיף ולא סוי מסרון מה באין בידו וגם מחוסר מעשה · אבל רב בב"מ סלא ס"ל דאין בידו לא הו"ל חסרון כלל אפי' לרבנן רק מחוסר מעשה ע"כ שפיר קאמר דשדה דמי' לקדושי אשה לר"מ בלאחר שתגייבי דג"כ אין בידו וגם מחוסר מעשה ולרב מיירי שלא היו כמעות קיימים אא"כ · אבל לשמואל מיירי ע"כ בשמעות קיימים · ובכה"ג גם בקנין מכני גם לשמואל משום דהוי כמעות בעין לא הפקיר לן מה באין בידו עכשיו דבאחת נגמר אא"כ · דהכי מוכרח מלישנא דשמואל · ולרבי הושע, ס"ם לשמואל לביעתו · ומיושב קושיא הא"ר שביעית בקלא"ח בל"ע · כן נ"ל בדעת רבינו ז"ל ביסוד קושיתו שמחוסרים לעת נחולה ועדיין הוא חזון למועד לשתיישב בזה — :

והנני דור"ש ידידו **אלב"ש שנ"ו**.

[**אחר** ימים רבים שהשבתי לשרב הגדול הנ"ל נדפס מחדש פי' מהרי"ט ח"א סי' נכוחות על ס' נכורות להרי"ף ורציתי שכ' ג"כ לשמואל בעיון בקדושי תסא לאחר בתגייבי דיהיו כמעות בעין ג"ר ובלא זה אין מועיל לשמואל · ובביא מ"ש בב"ב לעיון דלקני דמכני אף באין כמעות בעין דהוא משום דשעיד עדיף טפ"ב · ומשתחי ברלותי כי כוונתי לדעת רבינו ז"ל בזה :

יש עוד דברים רבים עניפים עמוקים שפי' לי טס שרב הגדול ז"ל ויתכן בזרעו תתרום מיפלגים ויקרים ודשיטות בקונטרס מיוחד עם השפד שעוררתני עליו :

סימן י

בדברי הרמב"ם בה' עבדים (שאין מוכרין לשפחות אחר אישות) שנשאלתי בזה · וז"ל השואל

לכבוד הרב הגאון הגדול המפורסם פאר הדור השלם בכל מדע כו' מו"ה אר· ליב נ"י אב"ד דק"ק בילסק ·

באתי להתוב לכ"ג אח אשר עלה בדעתיו להבין דמב"ם המוס בה' עבדים פ"ד שפסק שאין מוכרין לשפחות אחר אישות ושפחות אחר אישות מוכר ואף לאחר יעוד · והוא נגד גמ' מפורש קדושין י"א כיון שפיר עליהו עלי' · וע' רב"י דמייתי מקדושי יעוד דמיירי בה קרא · ותי' רנב"י דהכא בקדושין דעלמא הוא דלחות הפשיות יעוד נקדושין עושה אבל לפי הפשיטות יעוד לקדושין עושה מייתי בי' קרא ביעוד · ומיעוי דחיקא מרנב"י והכ"מ מיטוד הוא רק לר' יוסי בר"י כדמשמע סוף הסוגי' דפריך הגמ' ולרנב"י ומשני דמוקים לה כהגא דמוכר לשפחות אחר אישות וקשי' הא רנב"י לשיטתו דמייתי בקדושין דעלמא אבל ביעוד לא מייתי וא"כ משמע לפי המסקנא דקרא מייתי דוקא ביעוד כשפשטא דקרא וע' כ"מ ולח"מ · והוא פלא · והנראה בעיני לייסב בשוב טעם · דהגה הוום' הקשו מאי קשיא להגמ' והא אין לאדם מוכר אח בתו לשפחות אחר אישות לוקמא כהגא דמוכר ותירוצם דמוקי גם הרמב"ם והמחרוצים הניחו זאת בקושיא · גם בדף מ"ב פריך הגמ' בפשיטות והא אין לאדם מוכר אח בתו לשפחות אחר אישות והוא כלא לוקמא כהגא דמוכר לשפחות ח"ל · ובזוהר מהיכן פשיטות דיעוד אלרוסין עושה דלמא מוכר לשמ"ח · והגר' ביעוד קושי' זו דהגה בפלוגתא דמוכרה לקדושים הגירס' לא מודע לנו מה ר' אלעזר בלא יו"ד הו ר' אלישוע ביו"ד וע' מהרש"ל וע' ח"ח שהביא בשם מהר"ן שפילא דהגיה' ר' אלישוע ביו"ד · וע' לקמן דבר פלוגתא' הוא ר"מ ומשמשת הגי' ביו"ד וע' גמ' מ"ש דנהגה בלדו ל"ל ר' אלישוע ביו"ד · וע"ש נראה לי דהרמב"ם הוקשה לו הקושי' המפורסמת אמאי לא מוקי כהגא דמוכר לשפחות ח"ל · ומהיכן הפשיטות וגורס ר' אלישוע ביו"ד ובפלוגתא בין ר"ע ור"ח גורס כר"ת דר"ע ס"ל מוכר ור"ח ס"ל אין מוכר · וע"כ ניחא דלא נוכל לחוקמי כהגא דמוכר דהקשה דר"ח לדר"ח · וע"כ מוכרח לחוקמי ביעוד וכר"י בר' יהודה · ולפ"ז קשה אין מוקי רנב"י · כר"י בר' יהודה לא מוקמי ואי הגמ' לא סייר דהקשי דידי' לדידי' ע"כ לא גורס הרמב"ם הקשי ולרנב"י ולא הירוצו רק דסובר ביעוד הוא ממילא ולא ע"י אבי' וגריס בהי הגמ' הכא ביעוד ול"ג לר"י בר"י דא"ל הקשי לרנב"י אין מהי · וממילא מוכח דרנב"י בהירוצו דוקא דהכא בקדושין דעלמא קאי ולזה אינו יכול למוכרה · ביעוד חלוק מנשואין דממילא הוא · ועוד רואי' לזה דמתני לא מקשה הגמ' בדף מ"ם לרנב"י אין מוקי לה · ע"כ גם הכא לא גרסי' מחמת דהקשי דידי' לדידי' (ואפשר לדחות דגם יוכל להרץ לרנב"י דס"ל כרב ובמוחל לריכה מיאון ומיירי בקדשה עלמה ודוק) · — עוד הוכחה לגירס' הגמ' לרנב"י מוקי כהגא דמוכר ולא מייתי ביעוד ח"ל לרנב"י לא שייך פשיטות יעוד לאדוסין ע"ש ובחמה ההלכה ביעוד אדוסין עושה לכולם חלא ודאי הגירס' גם לרנב"י מייתי ביעוד דממילא · אבל בחמה המוה (לגירס' הגמ') הוכן הפשיטות ביעוד לאדוסין עושה הא זה הפשיטות דוקא לעולא · ועולא לגירס' הגמ' דלמא מוקי כהגא דמוכר לשא"ח כרנב"י · ולרב ושמואל דס"ל דלריכה מיאון אין כאן פשיטות ע' גמ' מ"ם · ומהיכן הפשיטות דאדוסין עושה וגם לרנב"י אין פשיטות · ויש לי בזה אריכות דברים · ואני כותב אלו בחפזון בדרך · ואבקש מכ' גאונו להסביני דבר על זה · דברי ידידו מהחתום מרחוק מול הדרת כ' גאונו ·

יהושע שפירא מפרוזינא :

סימן יא

תשובתי אליו בעז"ה

שלום רב להוני תורה ידידי הרב החו"ב יקר ונכבד שמו לתפארת מו"ה יהושע שפירא נ"י

מכתבו הגיעני · ובדבר קושיתו ותירוצו אלא כבר מבואר בא"מ בפ"ד מה' עבדים כי"ג הרמב"ם לא גריס ואליבא דר"י בר"י גם לא מלי לאוקמי ולרנב"י כו' · רק שבח"ד הוסיף ברתי' וכוותה להכריח דלא יתכן הגירס' וכזה כי' טעמו של הרמב"ם דלא גריס לה · ובאמת לרנב"י אין זה בכלחה כ"כ מה שבקשה לבגירס' ר' אלישוע דהקשי לפ"ז דר"ח מדר"ח אין זה קשי' כ"כ · דבאלה"ה כמו שאין מוקו כ"ח לרבותא לסח"ק

בר פלוגתי' דלר"ח דס"ל מוכרח לקרובים מטוס דלפסולין כבר כתיב קרח ובניו ומתו בעיני אדני' . כבר הקשה כפ"י לקמן דף כ' דלמאן דאמר טעם בעיני אדני' לית ליה רק בנעשים פסולה לה"כ ולא בבעה מכירה . וגם פשטא דקרא מיירי בחלמנה לכה"ג דמשכחת לה דכשרה לבנו . שהוא כה"ג ובנו כהן הדיוט . ותי' דר"ח לית ליה דמוכר לפחות מהב חיבור וגם לית ליה מקרובי יעוד דמטעם הרחקה לקרובין ניתנו . ע"כ לית ליה משכחת לה חלוצה קרח בחלמנה לכה"ג . והאי ובנו הוא רק לה"ק ע"ם . והוא לפי שיטת כתוס' דר"ח ס"ל דאין מוכר לפחות אחר חיבור . ומוכרח כן לשברת כפ"י בין לי' גגרוש ר"ח בלא יו"ד לו ביו"ד . והוא לשיטתו דדרשה דלזרח ס"ל מוכרח לקרובים משום דלא משכחת לה בחלמנה לכה"ג דס"ל אין מוכר לפחות . והאי ובנו לימו כ"ע לרבותא לכת"ק . וכן מוכרח מהירושלמי דאיתא שם לסדיא דאמן דאיתי לי' מוכר לפחות אחר חיבור הוא לי' חלמנה לכה"ג ואמן דל"ל חלמנה לכ"ג אית לי' דלאחם מיירי לקרובים . תימה דאמן דלית לי' לפחות מוכרח לדרום לאחם לקרובים . ומשמע דזהו טעמיה דר"ח דדרים לקרובים . וא"כ תקשה לירושלמי מהברייתא דובנו . וע"כ לומר דהאי ובנו לימו כ"ע לה"ק . וא"כ אין בהברתא כד"ר למחוק מחתא זה בגירסא . ויותר הי' לו לומר דלא ניחא לתוקמי לגירס' החום' דהא דמתרלינן בקדושי יעוד לר"י בר"י ולגרום ולרבנ"י הו' . דלגירסתם מוקי לה רבנ"י בר"ע . וא"ע בלא ס"ל דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין ח"כ מאי ק"מ דין לקרובים בין חלמנה לכה"ג כיון דלא תפסי קדושין . לך י"ל דלר' שימאי מאי שפיר דס"ל דבחלמנה לכה"ג תפסי קדושין גם לר"ע כמ"ש בקדושין (ס"ח ע"ח) ומוקי לה רבנ"י בר"ע לגיטא דר' שימאי . ובזה מ"ש דנקט דוקא חלמנה לכה"ג ולא סתר הייבי לאוין משום דבסתר מייבי לאוין הו"ל כמתר קרובים ואין מוכרח לר"ע ע"כ נקט חלמנה לכה"ג . וא"ל בסתא נפ"ז למ"ש כפ"י בישוב קושי' זו למה לית ליה נקט סתר מייבי לאוין . [ובאמת מ"ש בשיל בסבו בכהוב ואם לבנו ייעדנה אין זה בכרח די"ל בבנו ממזר וכיון ממזרת דמותר בממזרת . והוא חסור גם ובבנו הוא לכל דבר . גם הזיון דכל דרשות בהגחלים לימס מדוקדקים כ"כ בפשט בכתוב . בחבי בפרשה כולה שייך נפי הדרש . רק בלא יכא לאוקי בפסיק מפשטי' נגמרי . והכא לעס נברי לית ימצוא למכרה קאי נפי בפשט על סתדון אם לא תיסר בעיניו ליעדה לית יוכל ליתן זכותו לאחר ולמכרה ליעוד . וכוכבו חגאי דרשי' על בתב . גם למ"ד כיון שפירש עליהו ובקדושין דאמת לא קאי על יעוד ולא על סתדון כ"ח על בתב ו"ל קדושין . שהוא רחוק מפשט בכתב . גם נפי בשברת דקאי על יעוד ודאי דלא קאי על רעה בעיני אדני' שברחם שפסוק שהוא בלא יעדה . רק על תופן שיעדה ח"כ כ"ש דבאי ואם לבנו ייעדנה שבפסוק אח"ז בא לן לבנו לסדר שיבוחי'] . וא"כ א"ש לגירס' החום' דא דאיתא ולרבנ"י הו' ואין בברח כלל לומחו . ובאי והוא לא תפשה לן אם לא יהבן לכ"ע רק לחותו חגא שברחתא חליבי' כמו שיבואר לקמן שוד . וכן במקשה בתירוצו לקושיא כפ"י בל"ל כ' דבאי ובנו חיינו כ"א לה"ק :

ואף שבאמת יש לייסב קושית כפ"י בנוחת אחריני בתופן שלא יהי' בברח מוכר בחו לפחות אחר חיבור המרחי בעל"ד לייסב קושית כפ"י פ"פ פירש"י בערכין (כ"ט ע"ב) דגמ"ד אין אדם מוכר בחו לפחות אחר בפחות שפיר מידרים דק"ו בלא תמכר בשעת שערוחה . אבל לר"ת מוכרה בפחות אחר בפחות ליכא למדרש בק"ו לרב ומוכרה בחמת אף בשניה שערה . בגם דמוכרה בבר יוצאה דליה ליה לרב הק"ו כ"א בתופן זה דלא הדרה מזדבנת . וע' בחום' שם לפרש"י . ומ"ל הפשר דלזחא לא אשטריך לר"ח לפסולים קרא משום דכיון דמ"ל לגירס' החום' מוכרה לבפחות אחר בפחות ס"ל דמוכרה כשניה שערה . ומ"כ שפיר ידעינן דמוכרה לפסולים מדמקשה לפסולים בדחיה' בקדושין (דף י"ט ב') רק דפר"ך מה להם מקדשה לפסולין שכן מקדשה כשניה שערה תלמי' דמוכרה לפסולים שכן אין אדם מוכר אח בהו כשניה שערה . אבל בדלמי' שמוכר אח בהו שערה יפני' שפיר דמוכרה לפסולין מדמקדשה . ומ"ש לר"ח מוכרח לדרום לקדושים דלפסולין לא אטריך לי' . ושא דקאמר כשר כתיב בהם רעה בעיני אדני' . הוא משום דאף דידע דמוכרה לפסולים מ"מ אתאי לימטריך קרא לפסולים מדמקדשה לפסולים מ"מ דעשה דיעוד דוחה ל"ת כמו שידובר בזה לקמן בס"ד . וע"ז קאמר דאתא ידעי' משום רעה בעיני אדני' . אבל שלא תמניע המכירה ל"ל קרא . ומ"ם דר"ח לשיטתו . ומ"ק ס"ל דאין מוכר לבפחות אחר בפחות ואין מוכר בהו בשניה שערה כמ"ם להדיא בדבריו . ע"כ בעי אדני קרא לפסולים דאי משד קרא הו"א דלא אתי רק לחורות לנו דלא דחי ל"ת בשפשה חח"כ . אבל שלא תמניע המכירה בביאתה פשוט מקודם אין לנו . ולטטריך קרא דלחמה . ועוד אמרתי לופן אחר ליישב קושית כפ"י כמו שיבוא לבלחה בס"ד . בחופן דאין הכרח לפ"ז דוחק לי יכי' מוסב על שיעה . די"ל דלר"ח ג"כ שייך חלמנה לכה"ג בקדושי יעוד . רק דלא ניטטריך לי' קרא לזה . מ"מ אין הכרח לממוק מחתא זה בגירס' . משום דבאחת מניעו כיונא בזה בדוכתי אחריני דוחק לן יכי' מוסב רק על הוחו הגא שברחתא חליבי' :

ואנקוט חד לדוגמא . הא דאיתא בביאה (ל' ע"ב) ובוין בסוכת סהג כו' . מה שיבאתי בזה שחירת דברי החום' משום לביאה . דשם בביאה פרק המניח שם שקשו חשא דמשמע שחם דעתי כוכב הין חבור כ"א משום מוקלה וכן בשבת פ' כירה (מ"ש ע"ב) ובאחת הלא איתא בסוכה וביאה שם דמקים סוכה נחניה ואשור מש"ה . ותי' ר"ח בפ' כירה שם דיוחר מכדי שיעור בכבר סוכה מכני חגאי בעלי סוכה ע"ש . וא"כ הקשה לפ"ז הא דאיתא בביאה דבעלי סוכה ל"מ חגאי ע"כ בשיעור בכבר כוכה מיירי . וא"כ למה נקט בעשה משום מוקלה כו"ל לומר שאשור מש"ה . ומהרש"ל שיש"ם ביאה פי' דלמ"ם החום' בשבת ל"ל דכוחא בגמ' ביאה שחקלחי לז' הוא חיסור מש"ה ול"ד משום מוקלה . וכן פי' מהר"ם מלובלין והוא דוחק גדול דמלחא דקאי' לן בביאה פשיטא לכו בשבת ולא פירשו כלל הלא שחמו בדבר ומהרש"ל בביאה נדחק לפרש דמ"ם החום' בשבת דמכני חגאי הוא חגאי דאם יפלו חגאי דליכי בודל לא מכני דע"כ הוא בודל . ובבר הקשה ט"ז בשעה"מ דמ"ל מאי מקשה בגמ' מספרים ז' לחרוגים לז' ימים דמותר לאוכלה למחר שא שהם כו"ל בחגאי אם יפלו דמכני ע"ם . ואף שים לייסב קושית שעה"מ מ"מ מובן דפי' שרש"ה דוחק . ובעל"ד לחרוצי לייסב דדבריהם לא יסתרו לחבדי . דהחום' בשבת הקי לר"ם דהחילו להקשות חמ"ם בפ' כירה דגם שלי סוכה הוא משום מוקלה למלותו ושהם הקי לר"ם . ועל זה כ' דמייתי ביותר מכדי שכבר סוכה ומכני חגאי דליכי בודל . אבל בהליך לשבבר ל"מ חגאי גם לר"ם משום דע"כ צריך לה . ויותר מכדי שכבר סוכה סו"ל בסוכה דעלמא אין שייך לשלוה ולילה עלה כ"א מוקלה מחתא

חיסור שחירת אבל ומוקלה מחתא חיסור ליח לי' לר"ם :

ורגמ' בביאה הקי לר' יהודה דס"ל מוקלה מחתא חיסור ובמוקלה מחתא חיסור ל"מ חגאי כמ"ם החום' בביאה שם . וכ"כ הא"ח סי' רע"ע סק"ח . ובפיר כ' החום' החם בביאה דמייתי ביותר מכדי שכבר סוכה וא"ת לא מכני בי' חגאי דהחם לדינא דידן הקי דקי"ל ביו"ט כר' יהודה ובפיר החרי' דחחקלחי לז' ול"ת חגאי דאיתי בודל דע"כ הוא בודל מחת' חיסו' בשם"ת על אבל יו"ט וממילא בדיל מיני' כל כחג משום מלוחו . וכ"ש בסוכה דעלמא דמדמי לם החום' בשבת ליותר מכדי שכבר סוכה ל"מ חגאי לר' יהודה . ולפ"ז ע"כ מ"ם בחגאי ובוין והם בחגם בכל לפי חגאי מייתי רק לר"ם דה"ל מוקלה ובוין הקי לישיבי' . דליכא למימר דוחם בחגם לא הקי כלל לחוין כמו דלא הקי בסוכה בחג כ"ח בסוכה דעלמא . דה"כ כו"ל דברי שחמת דכבריית דהוא ח"ק דר"ם . וע"כ לומר דהקי לוחין ומשום דעיקר ובוין הוא לדברי ר"ם הקמר והם בחגם בהוא רק לר"ם . ולזחא מכני חגאי חף שהוא מוקלה מחתא חיסור . ובעי חגאי דלא ליכוי כמוקלה דחמ' בידים וגרוגרות ומיקון דמודה אבל לר' יהודה ל"מ בי' חגאי . והא דלא מכני בגמ' בביאה דהאי ובוין ר"ם הוא . הוא משום דמקשה מקרא דהג בכוכות דכוי מש"ה . דבזה גם לר"ם אין מועיל חגאי . ומוקי לה בסוכה דעלמא לר"ם . ואח"כ כדמקשה בגמ' וסוכה דעלמא ל"מ בי' חגאי וחחניא שכבה כהלכחה ועשרה

כו' זה מקומי' קאי גם לדידן דל"מ מנחי גם ביותר מכדי כסכר סוכה וה"נ בסוכה דעלמא דבוש הם כת"ס בחוש טעם · ועי"ש כתי ומיין חיוו עכ"ע כ"ח לכאי מנח דסרבוחא מליבי · וה"נ י"ל כלן דסאי ומיין חיוו לר"ח כ"ח לח"ק דסרבוחא מליבי :

גם מ"ם בח"ב שוד רמי' דאיך ידעי לרבינ"י דישוד מרוסין טעם ג"כ לא מלימא כ"כ · דבלא כ' הפ"י דסה דלא מוקמינן בלאי וקבלי קדושין דג"כ דומה לדר"י בר"י · מבוש דרב יצחק לא ס"ל כה דר"ב דאמוה לאי וקבלי קידושין לר"י בר"י בקדושי יעוד · וה"כ קשה ב"ב"ל אין כוי כרמי' · וע"כ לומר דהגח' חיוו מפקם למנוח הרמי' דוקא לכ"ע רק כיון שאוכח לי' דאזרת מם זמת כ"ע לכ"ע דלא מליוו בזה פלוגתא · וה"נ אין חמו לדיוכים לייחב לרבינ"י (ומ"ם דלמח שולח ס"ל כרבינ"י · ולרב ושמואל בלא"ה אין רמי' · נרחה דלא ניחח לגמ' לחוקמי כרבינ"י דלא כהלכתח) · גם זו"ח הם לא נמלח לרבינ"י סברח דחרוסין טעם ויסבור ניסוחין טובח ג"כ ל"ק מזה מהלכתח · די"ל דפסקינן דלא כרבינ"י · ואי דהקשה ח"כ גם לדידן אין רמי' דלפ דניחח דלר"י בר"י מעוח סרחפיוח לאו לקדושין נחנו · מ"מ דלמח ר"ע סיח ולפ מחר חיוחה דעלמח מוכרח לפחוח · ומי סכריח לרב יצחק לחלוקי מליבח דר"י בר"י וביבוד — חם לח נחח דעחו בזה בחי' כחוב' דלא ניחח לגמ' לחוקמי דלא כר"ם · לא מהפלא ע"ז · דבחמה יש לבקשה הח יוחר דחוק לחוקמי כר"י בר"י נגד רבנן · ובפרט למ"ל יש בכרח מדנקט פסולי כחוב ד"ק דע"כ ר"ע היא ומליבח דר' שימאי היא — חולם בעל"ד ג' לייב זלח · ויסורן ג"כ קושיח הפ"י כ"ל לחאי לא מוקי לה כג' ובקבלי קדושין · גם מה שהקשה לר"ח מלין לו בהכרח לדחוק לחאי לקרובי כ"ל יחיי בב בס"ד : — דבנה במקנה כ' לחלק ק"ם הפ"י לר"ח דלמח חאי קרא חם רעם בניחותי מיירי שנפשלה חחר המכירה כגון שהיתה מלמנה ועשתה כוח לח"ב כמ"ש · ולי"עזיך לומר לפשלה בעשח מכירה · ותי' כוח דבחמה ס"ל לר"ח דעשה דישוד דוחה ל"ח בכעשלה לח"ב · ומשום דס"ל דלא כר"י בר"י · ול"ב ישוד מדעשה סיפ' בי ך מי לחמרה לא בעינן מי חוכח לעשה כלל · וכיון דחמי ל"ח ליכח לחוקמי קרא בכבי ע"ם · ובעל"ד רחוק כוח דלא מלינו סוס סברח לחד מ"ד דעשה דישוד חדחה ל"ח · וחמינח חנח בעל"ד חיפכח דלר"ח ס"ל דחין סברח שחדחה עשה כל"ח · דחם כי' ס"ל דים כחן סברח דעשה דישוד הדחה כל"ח ודחי ליכח למימר דקרא חם רעם כו' חחי לנפשלה חח"ב ולכורוח דלא ניחח דעשה הדחה כל"ח · ולפמה לעזיך שיטחם בכלל מכירה חף טעם בעח מכירה כיחה פסולה · חבל מסוס דס"ל דגם בלא קרא חין סברח שחדחה ל"ח · ח"ב למחי לעזיך קרא לנפשלה חח"ב פשיטח שחינו יכול ליעלה · וח"ב ל"ל חלרבח דס"ל לר"ח כר"י בר"י דבעי מלעשה דישוד · וח"ב לא דחי הל"ח מסוס דחי חמרה לא בעינן כ' כלחיחה בכחובות (מ' ע"ח) · וע"ש בחוס' בחד פי' דשיקר בעשה חי חמרה ל"ב · ח"ב חין בה חוכח בעשה ולא נדחה כל"ח מסוס דידה דגבה ליכח עשה רק ל"ח וחין מה שחדחכו · ולפ"ז יחכן עוד שים בכרח דלר"ח חין סברח דעשה חדחי כל"ח וחזיל לפישטו · דחם ניחח דכיח חינה מוכרח בפסולי כחוב · ח"ב חדרה בקושיח לדוכחה ניחי עשה ולידחי ל"ח · חלי למרח מסוס דידה דליכח גבה עשה גם כל"ח ליכח בבדה וח"ב חין מניעה מלדה שלח חדחה ל"ח דידי · חך לר"ח ים להוכיח דס"ל דכיח מוכרח בפסולי כחוב ג"ב עפ"ם הגב"ח חח"ח סי' קי"ח דדין זה חם כיח מוכרח חלוי חם ניחח חיסיר חל על חיסור · דחבי בריישוח חיכח דפליגי בזה בקרא דלא יקחו · חדא מדבה מזה בגם כיח מוכרח · ואב בריישא דרים לא יקחו לנלמנה וגרושה בחייב על כל ח' · ומחן דס"ל בב"מ חיסור חל על חיסור ל"ל חיסור ל"ל לי קרא לחייב על נלמנה וגרושה ומיבעי' לי קרא לבכיח מוכרח · וח"ב ר"ח ס"ל בב"מ חיסור חל על חיסור [יע' מל"מ בב' לר"ח פעוי הבח על בפעי' עשה זוגה חקשה למחי לעזיך בעולה לכב"ג חיפוק לי' דס"ל זוגה דמיחה חיסוח ס"ל לנלמנה חו גרושה · ואי' לעבור עליו בלאו ועשה · ובפ' גבעת שחול חקשה ע"ז בח ר"ח ס"ל בחולין (קי"ב ע"ח) חין חיסור חל על חיסור · ואין סייך בחיסור ח' ב' שמות ע"ם · ובחמת סוח טעות דסחם בחולין בכל הספרים הוח ר' לעזר · ור' לעזר מליבו לו בחולין (קי"ג ע"ב) בפ' גירס' כנחון ריפ חמר שמואל חמר ר' לעזר דס"ל חיסור חל על חיסור לחד מבע"ח דבעל"ח

חמבע"ח וס"ם דל"ק ומחו בו · ובמקום חחר כברחבי ברחיות נכוחים דחידך ומבע"ח היינו כ"ח לבמוחל · ולר"ח מוכרח דס"ל חחב"ח · ולבחי וחבע"ח הח דידי' הח דרבי' נ"כ מוכרח דנח ס"ל הפי לח יקחו לחייב בחלמנה וגרושה מב' שמות · דחוחו הוחבע"ח ס"ל דכ"ח דרים קרא נפי סברחו בח לעיל · וח"כ ליכח למימר דס"ל נ"כ הפי דלא יקחו לחלמנה וגרושה דחבע"ח דכיון דס"ל חין חבע"ח מסחמא לח דרים קרא הפי' נגד הסברא חלא דרים הפיח מוכרח בלא חגגד לסברא וחין מקום לחפוך הסריכות בגדים פה ועכ"פ] מוכח דס"ל דהיח מוכרח בפסולי כחוב · וח"כ ליכח למימר דחדחי הפיח בעשה ס"ח · דבשביל דידה דחיכח גבה ל"ח ולא עשה לח דחי · ול"ל קרא לנפשלה חח"כ · וע"כ חם רעם בניחותי חדני חח ל נסיחה רעם בניחותי' בעח כמכירה ובפיר מוכרח לומר דהפי קרא לחחם חחח למוכרח לקרובים · חבל בח"ק ס"ל דבפסולי כחוב היח חינה מוכרח · וח"כ מהפי קרא דחם רעם בניחותי חדני' לא ידעינן רק שחין עשה דוחה ל"ח בנפשלה חח"כ דלא ניחח דחדחי בפסולי כחוב דחינה מוכרח · חבל כו"ח בחמניע כמכירה קמ"ל קרא לחחם :

ובזה ח"ם כח דפרע דוקא פסולי כחוב · וח"ם ג"כ דמוקי לה כר"י בר"י דבלא"ה מוכרח דר"י בר"י היא · וס"ל לח"ק דמעוח הרחפעוח לאו לקדושין ניחנו · דמזיון דפרע הבריישא פסולי כחוב חלמח דכוחבי ג"כ לכלול גם כח דילפי' דחין עשה דוחה ל"ח לפילו בפסולי כחוב דחינה מוכרח · וזוחח בבריישא (דבדף י"ט ע"ב) דמיירי בדרם קרא לחמה כ' שחר מ"ל · וכבח מסוס שכולל ליחוד ב' בכחובים מה דידה' דחין עדל"ח וגם חין מוען המכירה · וזוחח פרע פסולי כחוב בשב ל רבוחא זחח · וכח ודחי לרבנן דמעיח כרחפעוח לקדושין ניחנו חין סייך לומר בביוחה פסולה מקודם דעשה חדחי כל"ח · כיון דכיעוד מחחיל מעח כמכירה וח"ב בהחלח המכירה חין סייך העשה דישוד לדחוח ל"ח · רק לר"י בר"י י"ל דחף דביחה פסולה מקודם מ"ח כיון שבעח המכירה לא נעשה בחחלח כיעוד רק חח"כ בפיר י"ל דנעשה ענין כיעוד לח"ע לדחוח כל"ח (חם לא דנחחר דמיקרי עשה שבח ע"י פניעה דלמח לי' למכרה דוקא לזה · חבל יבכן חחין מי שחפץ לקנוחה זולחו חו חחין טוב כמוהו ולא נחשב לפניעה) · וח"כ כיון דנוע בבריישא לבמיעטו גם זחח דלא חדחי כל"ח חח"כ ומיירי מפסולה מקודם לא לעזיך נכח"ג כ"ח לר"י בר"י דלא ניחח דעשה דוחה ל"ח · וזוחח פרע פסולי כחוב דוקא כל"ל · דרק בכו כו"ח דדחי ל"ח מסוס דכיח חינה מוכרח כל"ל · ומחחר דלא"ה ג"כ חחי כר"י בר"י מסוס דלרבנן חין סייך כלל בריישא דחין עדל"ח בפיוחה פסולה מקודם חין זה דוחק מחי דמוקמינן מה שנעשית חלמנה כי' ג"כ ע"י קדושי יעוד וחליבח דר"י בר"י ורבנ"י דלדידי' חין סוס מ"ד דיסבור משום כרחפעוח לאו לקדושין ניחנו · וליכח למימר דכוחב בבריישא לרבוחא דלא דחי ל"ח כיון דביחה פסולה בשעח מכירה כל"ל וזוחח ע"כ הח בפרע דוקא פסולי כחוב מסוס דר"ע כיח וחליבח דר' שימאי ולא חפסי קדושין בחחריני · ובחמת חינו מיכר לשחר פסולין דלא חפסי קדושין · ועכ"פ טעם בבריישא דפרע פסולי כחוב לדידן דס"ל דלא כרבינ"י כוח בשביל דלא ניחח דעשה דל"ח בבו · ור"ח לטעמי' דל"ל קרא לפסולי כחוב משום דס"ל דכיח מוכרח כל"ל · וח"כ מיוסב בשחח קושיח כפ"י לר"ח דלמח הח קרא חם רעם בניחותי חדני' חחח דלא ניחח דעשה דישוד דוחה ל"ח בנפשלה חח"כ · וקרא דלחמה חחח דלא חמיע סמכירה בביוחה פסולה מקודם · דלכ"ל לא לעזיך קרא דלא חדחי דעשה ל"ח כ"ח בפסולי כחוב דחיכח למ"ד דחיכח מוכרח · דכיכי דכיכח מוכרח חין לומר דחדחי עשה דישוד ל"ח · בשביל דידה דליכח גבה עשה רק ל"ח · רק בפסולי כחוב דליכח גבה גם ל"ח הוח דחדחי · חבל לר"ח ס"ל דגם בפסולי כחוב כיכח מוכרח לא לעזיך לדידי' קרא · וגם קושיח כפ"י סחיך חחחי לא מוקי בלאי וקבלי קדושין וקושיח כח"ר למה לא מוקמינן כמ"ד דמוכר לבפחות חחר חיכוח ג"כ ח"ם · חבום דבלא"ה יש להוקמה כר"י בר"י · בבלי דלא חקשה למה פרע הבריית' פסולי כחוב דוקא ולחוקמי כר"ע חליבא דר' שימאי הוא דוחק יותר · דבכמה

דוכתי מ"דלריכן ל"ש"מ"י ל"ל"ש"ל"ל"ל

מין הלכה כר' יהודה הא בלא"ה רבים הלוקים עליו · וא"כ לדברי הכ"ע נמלך בקיבי · וכה"ג איתא בפ"ק ה"ח סב · גבי ר' יהודה אומר דאפי' למעלה מכ' כשר הקורה · ואיתא סב ג"כ בסם כהגה מין הלכה כר"י וכל הסקלא וטרי · ומסיק אח"כ שמואל אמר הלכה כדברי המקיל בטירודין ולא במחילות אפילותא דר' יהודה וחכמי גבי גברים המפולשין להר"ר ד"י ס"ל דמטלטלין התחיתן וחכמים אוסרים · ומכרם הכ"ע דהא דשמואל הוא הי' לזאת תלטריך לכהגה לאשמועינן מכוח דס"ל כשמואל דאמר התם על פלוגתא דר"י וחכמים דאין הלכה כר"י מכוח דבמחילות ס"ל הלכה כדברי המקיל מכאן למיבעי דבטרודין הוא אומרים הלכה כדברי המקיל מכאן למיבעי דבטרודין הוא אומרים המקיל אפי' ביחיד נגד רבים · לזאת תלטריך לכהגה לאשמועינן דהלכה בקורה שלמטלה מכ' אמה הוא דשמואל אמר התם על פלוגתא דר"י · וא"כ אפי' הכ"ע אם הדר ליתיה אם בירוש' הך דשמואל · וא"כ נמלך בקיבי וכן פי' הכ"ע אם להדיא · ועו"ק בחמת למה לה מתרץ הירושלמי אפי' הדר דלטלטרין לכהגה למימר אין הלכה כר"י · משום דשמואל אמר דבמחילות אין הלכה כר"י מכאן דבטרודין הלכה כדברי המקיל מכאן למיבעי הוא אומרים המקיל אפי' ביחיד נגד רבים · לזאת תלטריך לכהגה לאשמועינן מכוח דבטרודין הלכה כדברי המקיל ולא נגד רבים · מדקאמר דלטלטרין למימר הלכה כריב"ג משום דרבים פליגי עלי' · מכאן דבכ"מ ל"א הלכה כדברי המקיל רק נגד יחיד ע"כ · — אבל בחמת בטל"ד ליתא פירוש · אלא כדקאמר הלכה כריב"ג אפי' חכמים חלוקים עליו · לא ללמד על עלמו יצא כ"א ללמד על כל הכלל שבכ"מ הלכה כדברי המקיל בטרודין אפי' נגד רבים · וכ"מ בגבלי טרודין (מ"ו ט"ח) דטביד אם לריכותא הי' אמעטיון הלכה כדברי המקיל ול"א הלכה כריב"ג הו"א דוקא יחיד נגד יחיד כו' ואי אמעטי' הלכה כריב"ג הו"א בין לקולא בין לחומרא קמ"ל הלכה כדברי המקיל · ת"ק כסם דהא דקאמר דהו"א בין לקולא בין לחומרא הפי' הוא דקמ"ל הלכה כדברי המקיל בטרודין ללמד על הכלל שאמר הלכה כריב"ג דדוקא לקולא קאמר הלכה כריב"ג ס"ע מ"ם דהלכה כריב"ג קמ"ל דלא ניחוש מ"ם הכלל הלכה כדברי המקיל הוא רק נגד יחיד קמ"ל דהפי' הלכה כדברי המקיל הוא אפי' נגד רבים כב"מ · תדע דהא אם כי ניחא לי' לתנא' דיסתרו הכללים ודהיכוי למשל הא דקאמר הלכה כריב"ג יוצא מהכלל שבכ מ אין הלכה כיחיד נגד רבים · והכא הלכה אפי' נגד רבים · כי' יכול לומר בפשיטות דהא דקאמר הלכה כריב"ג הוא דין לקולא דין לחומרא ולהוציא מהכלל הלכה כדברי המקיל אלטריך למימר הלכה כריב"ג אפי' לחומרא · ומאן לי' דלטריכו הרוייהו · ומאן לי' דלטריכו כריב"ג דוקא לקולא · וע"כ לומר דלא ניחא לי' לתנא' לומר דליכוי חד מוליא מכלל הב' · וה"ג לענין יחיד נגד רבים אין זה יוצא מהכלל · אלא מלמד על כל הכלל כל"ל · וגם בירושלמי אפשר לייכב ולפרש טפ"ג · דהא דמייתי על הא דתנהא דהלכה כריב"ג אפי' חכמים חלוקים עליו · הוא הי' על קושייתו לכהגה למאי אלטריך למימר אין הלכה כר' יהודה · תיפוק לי' דבלא"ה אין הלכה כיחיד נגד רבים · וע"ז קאמר דבטרודין הכלל דאפי' חכמים חלוקים עליו · וכא הכא הלכה כר' יהודה אפי' חכמים חלוקים עליו · פי' דהו"א הלכה כר' יהודה · קמ"ל כהגא שפיר דאין הלכה כר' יהודה · וא"ת שמיעא הקושי' גם בפ' הדר ולא נשמעו דברי ר"ב בקושיא בלי תירוץ · ומ"ש בפ"ק אח"כ שמואל אמר בטרודין ולא במחילות · הוא להא טעם למה בחמת אין הלכה כר' יהודה בקורה כיון דאפי' נגד רבים הלכה כדברי המקיל · ועל זה מביא הך דשמואל להא טעם לדברי הגהא · משום דבטרודין הלכה כדברי המקיל ולא במחילות · וקורה הוי מחילות · (צוב בהעהקתי ההגו' להתה לדפוס עייתתי בפ"מ (סלא הי' גדפס עדן בעת בהבי התגו' זאת) ולאיתי שבפי' הרמשון נטה לומר דהאי וכא הו' הוא שיעור כמ"ש ולא"ה מסיק כפי' הק"ע · מתחת הך דשמואל דמסיק בירושל' ובעל"ד הטיקר כמ"ש והכריהתי לעיל · והך דשמואל ת"ש שהוא ט"ט כ"ל) :

אך צריך לפ"ז להבין למה בירושלמי פ' הדר לא סולדך להא טעם על מה ולמה חלוק פה מבכ"מ · וגבי לדוקי אין הלכה כדברי המקיל · כיון דאפי' נגד רבים בכ"מ הלכה כדברי המקיל · וי"ל דבחמת הלא ר' יהודה מחמיר דחשיב לגדוקי כגבעני ול"מ ביטול רשות דידי' בכבה ובעינן שבירות דוקא · (והפ"מ שנדפס מחדש פי' האי הלכה כר' יהודה דקאי על ר' יהודה דאמרי בפ"ק ואגב גררא דמייתי בריב"ג מייתי לה · ודוחק · גם בגמ' ירושלמי שלפנינו אין הפסק בין זה לזה בהלכה ב' ומהני' אר"נ כו' הוי בינתים) · ואלהבא קשה לאידך גיסא מאי שייך כל הסקלא וטרי' אם לענין הלכה כדברי המקיל ועמד ג"כ בפ"ק אם ד"ס בנין · (ויתכן שמחמת זה לא ניחא לי' להפ"מ הכ"ל לפרש דקאי על ר"י דהכא גבי לדוקי · אבל פירושו ג"כ לא יתכן כנ"ל) · ועייתתי במדרכי פ' הדר ורהיתי שכ' שם דאין הלכה כר' יהודה משום דאית בי' קולא וחומרא קולא לענין בשירות וחומרא לענין ביטול ע"ם · ולפ"ז דאסבינן קולא לענין שבירות א"ש דסוגיא דירושלמי פ' הדר דסקיל וטרי אתם לענין הלכה כדברי המקיל · וגם הא גופי' טעמא דבהגא דפסק הלא כר' יהודה משום דאית בי' קולא וחומרא · ועל זה מייתי הירושלמי הא דקי"ל כריב"ג דאיכא ג"כ קולא וחומרא · והפסי' לסקל בגבי הלדדים והו"א דגם הכא הפסי' קולא ב' הלדדים קמ"ל דל"א הכא כן · ומוכח כדברי הג"א ומרדכי מהירושלמי הנ"ל · דרק גבי הלכה כריב"ג אמרי' להפוס קולא ב' הלדדים ולא בשאר דוכתי · ולזאת לא סולרך הירושלמי לאהדורי בהר טעמא דלהא דאמר גבי לדוקי אין הלכה כר' יהודה · דהטעם פשוט דכיון דאיכא קולא וחומרא ל"א להפוס קולא ב' הלדדים · רק דקאית לי' למה הולרך בהגא להאמיעו · וקאמר משום דאיכא בגם ריב"ג הלכה כריב"ג כנ"ל · ובפ"ק דגבי קורה ליתא המן גום חומרא אלימא דר' יהודה · ע"כ הוקשה להירושלמי טעמא דלהא למה יולא הכא מהכלל · שבכ"מ הלכה כהמקיל בטרודין אפי' נגד רבים הלכה כהמקיל · ועל"כ תירן שם משום דבמחילות אין הלכה כהמקיל · משא"כ בפ' הדר דאיכא ג"כ חומרא ל"א לבקש טעם למה אין הלכה כהמקיל · ול"ש טעמא הנ"א ומרדכי הנ"ל שכ' דגבי מטלטלין וחוזרין ומבטלין לא קי"ל כהמקיל משום דאית בי' חומרא ג"כ · גם מ"ש הסמרדכי ג"ז ורפ"ג דטירודין ובפ' הדר ובהגא"ה פ"ח סי' י"ח דאמרי' הלכה כדברי המקיל בשרוב בכ"מ אפי' יחיד נגד רבים ג"כ ל"ש · דכ"ה ג"כ בירושלמי · וסדם הלומה הק"ע מעל הרא"ם שכ' ג"כ בפ"ג דהלכה כדברי המקיל בשרוב בכ"מ אפי' יחיד במקום רבים מהירושלמי · דלהדיא בירושלמי מוכרח כדברי הרא"ם :

אך זאת לריך להבין למה בענין זה ניחא לן לליכוי הא דהלכה כריב"ג יולא מהכלל לפי המבואר לעיל בתורך דלא מסתע להו דילא מהכלל · והכא אמרי' דיולא מהכלל דבכ"מ דאיכא קולא וחומרא לא הפסי' קולא בני הלדדים · והכא לענין הלכה כריב"ג הפסי' קולא אניהם · ונראה דהכא יש לחלק בסברא · דהתם גבי ריב"ג יש להם טעם לק לא בני הלדדים · ולאמר דבאחד איכא סברא הואיל ועד קומה יש עמי קומה · משא"כ בכלים דליתא האי סברא לאמרי' דאיכם קונים שביתה · ת"ע י"ל דכל עיקר הסברא דבמקום דאיכא חומרא ג"כ ל"א הלכה כדברי המקיל · משום דא"א להפוס קולא בני הלדדים דהו"ל חרי קולי דסחרי אהדדי · ואמו דאמרי' ג"כ גבי ספיקא דרבנן לקולא זה הסברא (וע' פר"ח בכללי ס"ם שמייסב בזה דעת הרמב"ם דס"ל ספיקא מה"ת לקולא אמאי חייב בעבה בני בהמ"מ ע"ם ומו"ם חייב חטאת) אבל אחד וכלים הו"ל בני דברים והו"ל כבאו לאחול בזאז"ז דיתכן להפוס קולא ב' הלדדים·משא"כ גבי לדוקי ת"ח ל·ון אותו האיש עלמו בקולא ישראל וכנעני · ע"כ אין שייך לומר שם הלכה כדברי המקיל · וכן לענין פלוגתא דר"א ורבנן שבהג"א ומרדכי הנ"ל הו"ל בחותו ענין עלמו קולא וחומרא · ואח"כ בחפסי במפרשים מלאתי רחיתי בדמב"ן בחידושיו פ' מי שהוליאוהו שכ' ג"כ טעם ריב"ג דהפסי' קולא ב' הלדדים משום דהו"ל כבאו לישאל בזאז"ז · ושמחתי מאד · ויתכן דזהו ג"כ שברת הג"א ומרדכי :

ובזה מיושבים ג"כ דברי הסמ"ע הנ"ל שבא"מ סי' ס"ן בשותב בשבה דפטור מד' וה' ולא חש להרי קולי דסחרי אהדדי · כמו שחש הר"ן בפ' אין מעמידין גבי כופר · דהר"ן גבי כופר שפיר קאמר דאין להפוס בחותו היש קולא מין וכופר · דהו"ל כבאו לאחול בב"ח · ע"כ אזדא לה הכלל הלכה כדברי המקיל בפלוגתא רב אחא ורבינא · דלא ליחוי כהרי קולי דסחרן אהדדי · משא"כ בהך דסמ"ע הנ"ל יתכן דהו"ל כבני עיניים שפדלים והו"ל כבאו לאחול בזאז"ז ·

דבפיר מלינו להפוס לענין ד' וה' דהו"ל סחיבה בחיבה לחוי' (לף דלענין שבת פסקינן כהמקיל בר' יוחנן הסנד"ר) :

ועוד נראה עפ"י הנ"ל דכל עיקר הכראתנו דהיכי דליכא קולא וחומרא ל"ש הלכה כדברי המקיל · הוא מהא דבירושלמי פ' הדר גבי לדוקי דלא חזיל בתר המקיל ולריכין לאו לחלק כנ"ל דלא להוי הך דהלכה כריב"ב יולא מהכלל · אבל הרמ"ם הניח שם בפ' הדר על הר"מ דדן בלדוקי קולא וחומרא · ובתב דליח בי' קולא כלל בדר' יהודה משום דשכיחות מהני גם מישראל · ול"ב ל"ש בלא"ה דפסק כהגה דלא כר"י משום דליח בי' קולא משום לד · והא נופה קמ"ל דלא נימא דשייך בי' קולא בשכיחות · אבל במקום דליח בי' קולא וחומרא הפסינן הקולא כמו גבי ריב"ב · ואין לאו לריכים להלוקים כלל : וא"כ י"ל דגם גבי רב לחא ורביעא דחזלי' בתר המקיל ס"ל להרמ"ם דלא כהר"ן וס"ל דבב"מ דחזלי' בתר המקיל היכי דליכא קולא וחומרא הפסי' הקולא ולא החומרא·וכמו גבי ריב"ב בעירובין · וא"ש דהסמ"ע הלא קלי הסם בדעת הטור שב' כן להדיא לדעת ח"מ הרמ"ם ז"ל :

ונומה הדבר לומר דהרמ"ם מספקא לי' בזה דהלא בפ' אין מעמידין לא כ' דעתו כלום גבי כופר להכעיס· ומדהפס שם מקודם כופר בעיקר ב"מ מספקא לי' בזה · וכן בבולהו פלוגתי הנ"ל דאית בהו קולא וחומרא לא גילה דעתו · וגראה דזה ספקותו דהרמ"ם בסוכה פ"ק סי' ל"ג לענין דאמרי' אין לבוד להחמיר דרב אחא ורבינא הלכה כדברי המקיל לענין לבוד בחמלא דמסתפקא לי' להרמ"ם שם בית שני סכך פסול כ"א ב' טפחים · ויש לוין פחות מג' ביניהם אם מלטרפין לפסול אם לאו·דהיינו דמספק' לי' אם הפסי' קולא ב' הלדדים דלא נימא לבוד להחמיר ולהקל נימא ולא ניחום דהוי קולי דסתרן אהדדי · אף דהוו בב"ח · משום דמהירושלמי הנ"ל דפ' הדר לגיטא הרמ"ם אין רלוי' · דהתם ליכא קולא כלל רק חומרא בנ"ל · — והשתא ל"ק קושית כה"ר על הקרבן נתנאל מהר"ן · דהר"ן פ' אין מעמידין שכ' זה הכלל ר"א ורבינא הלכה כדברי המקיל · היכי דליכא קולא וחומרא לא אמרי' דהלכה כהמקיל כלל · יתכן דס"ל כדעת הר"מ ומרדכי שאין שוכרין מישראל ואיכא נבי לדוקי קולא וחומרא ויש לחוי' מהירושלמי דפ' הדר · משא"כ להרמ"ם · והק"ל דלא תם להרי קולי ומסתפק בזה לדעת הרמ"ם שפיר כ' להרמ"ם לגיטתי' דליכא לדידי' רלוי' מהירו' כנ"ל וא"ש קושית כה"ר :

וחבני דור"ש ידידו רתוק בעבותות אהבתו לעולם **אלב"ש שנ"י** .

[יש ביני ובין מרב סג' כנ"ל ענינים מרובים שנוגעים להלכה למעשה בעניני ניתין ויבואו בעז"ה בחלק שני]

סימן יד

שאלה מרב א' בענין פירות שיש לחוש בהם לתולעים שנתבשלו בלא בדיקה תוך יב"ח

שלום וכט"ם לכבוד הרב הגאון הגדול מעוז ומגדול להוגי תורה סוע"ה שמו נודע בשערים ע"ה פ"ה צדיק וענינו כליל המדע רב פעלים מו"ה ארי' ליב נ"י אב"ד דק"ק בילסק

הנני להליט לפניו מת אשר נתקשה תלמי בלימודי ויורני חדמו"ר יחי' מת דעתו בגדולה בזה כי"ד סי' מ"ט ס"ד·זה שהכראנו בניקב עור חילון לבד כו' ט"ז שם וכהריב ב"י לכהל מטעם ס"ם כו' עד הדברים מחוירים כמ"ש עכ"ל·ו' ע"ז בנקה"כ מ"ש בע"ז דלא כוי ס"ם המחכף ליתא כמ"ש בש"ך וכו' · ויעוין בש"ך סי' ק"י דיני ס"ם שהאריך לחלק בין ס"ם לס"ם דכל ס"ם שלייך לדון עליו אם יש בהן חיסור מ"ל להחכף וכביה ג"כ דין זה· וכן עבר וביטל חוך יב"ח פירות שים לחום שים בהם הולעים בלא בדיקה מותר מטעם ס"ם אמת אין שם חולע ותמ"ל כי' אמת נימות עכ"ל · ולע"ג על הט"ז שכ"ל שאותר אח דבריו בסי' פ"ד ס"ק י"ו מטעם בחג שבועות כו' וסוף דבריו זה דומה ממש למ"ש הב"י בשם הרשב"א ז"ל בהא מבר וביטל חוך יב"ח דים בהן כ' שפיקות וכו' עד אמ"ל כי' שאת נימות עכ"ל · והא הכא כוי ס"ם אלא יוכל להחכף שאמ"ל לא נימותו ליכא למימר מידי וקרי' לי' ס"ם · ואותר אח דברי עלמו בסי' מ"ט בכ"ל· יותר חימה לי על הש"ך בנקה"כ אמאי לא אמם על הט"ז שאותר דברי עלמו · ולפשט"ד אמרתי ליישב זאת דבפמ"ג סי' פ"ד ס"ק ט"ז בא"ז כ' על הט"ז וז"ל בא"ם דכוי ספיקא דאורייתא אח דברי

שאינם בטלם כוי דרבנן ב"שפי' ס"ל לבביר בחיבו' מ"מ ל"ל ספיקא דרבנן לקולא בשאת נימותו משא"כ בס"ם מחירין כו' ע"ש · ובשאת מזה לעיין ס"ם נקרא איסור דרבנן· ונפ"ו י"ל דשאת הט ז ז"ל דס"ל דאפי' סיכי דמהבלא ליכא לדון עליו אח"ם יש בהן איסור להחכף ס"ם ניהי להחכף זהו דוקא בהיסיר חורם אבל באיסור דרבנן בנין שבת דברי שאינם בטלם כוי דרבנן אף דבספק ס' אין כולכין בספיקו לבקל באיסור ח"ם משא עכ"ז לעיין ס"ם אף דהיכי מהניא בו אף לספק מ' מ"ח וע"י ספק גלגול נעשה דרבנן ל"ח בי' כפק דרבנן לקולא· אמנם מבואר בפמ"ג סי' פ"ג בא"ז דבנין ים להחיר בשאת נודע ככפק עד אח"כ בשאת דרבנן ים להחיר בס"מ כמו דם ח' בגיפו וכב' ע"י תערובות דמסיק בש"ך ז"ל בסי' ק"י דבס"מ ים להחיר כמבואר בס' מ"ב בחאו סי' ל"ז בלא נודע בספק עד אח"כ · ס"ם כאן לאמעיין בחאו מבריב"ל דדין ס' לבם דשאת בל"ח בספק דרבנן לקולא ע"י גלגול כי ן דנודע בספק איסור חורם כוי כודאי ובביה רלוי' מס"ם ע"י תערובות וכו' ע"ש בת"ז סק"ם · ומבט"ז בלא בפחי רלוי' וסיוע לדברי פמ"ג דלא כמבואר בלבו"ם פ"ל להלוק עליו וז"ל דהוקא סיכי שלא סי' מקום בלל לבספק איסור לבודע עד אח"כ · ד"מ שבשחאו בילים מהרגוליא · ואח"כ נשחאו וגמל"ת בספק טרף ואז בבר בכלי איכא ב"י דבבב"ג לא בי' שום לד ביודע בספק איסור בילים עד שבשחאו בהרגוליא אז מבוין לי' לבספק דרבנן · מבח"כ סיכי שבבר הספק איסור לפניו כו' · בש"ג אין בידנו לחבבו לם' דרבנן ולשם כו' אפי' בס"מ · וממילא בנ"ד בלי"ך בדיקה אם ים בו הולעים ולא בדקו לא נחבב לם' דרבנן לקולא · ויעו"ש שכוב דבריו דלא כשמ"ג ים דיני ס"ם שמיר אפי' בש"ג · ולפי מה שבחבתי ס"ת בריך בן בדעת הט ז ז"ל ומשכני מאד על הבאור בעל נב"ם איך נעלם מעיני הבדולה דברי הט"ז בלו ומדרום מכ' בשמו הסיבות הרמב"ידיו ס"ל ו"ו ס"ל בח"ל מו"ם ילאק ם מ ו ל מ ז ל כ"י מקבבין :

סימן טו

תשובה לכבוד ידידי הרב הגדול חו"ב שוקד על דלתי התורה בעיון והשבלה כ"ש מו"ה ישראל יוסף נ"י ·

מה שחירץ כת"ר לקושיתו על הט"ז נכון הוא · אים לחלק בין דבר שמ"ת לדבר שהוא מדרבנן · וכ"פ פסקו לבדיה דבדרבנן ל"ב ס"ם מספק · וכ"כ בפמ"ג בדיני ס"ם חות ט"ו · חוש מה שקשה דין זה למה שנעשה ע"י גיגול דרבנן ולדין ספק ח' בניף ס' ח' בחערובות לא נסירה בעל"ד · חדא דהלא גם בס' ח' בניף וס' ח' בחערובות היכי דבספק בדאין בין בי חיסור חורם ים בחה דישוח דס"ל דבבב"ג מועיל הס"ם · ובמק"א בחרכחי בזה · דהנה בבד"ם ספק בחערובות (קט"ו ע"ח) כ' דטעם של כר"י הוא משום דס' ח' בגופו נאסר מ"ם קולם שנתערב ואו לא משתרי בחערובות· (והוא בפיטם הרשב"א ס' ס' ח' מ"ם לחימרא) · וס"ל דבא דמוקמינן בבריימא בין בפ"ק דבילה ובפיקא לסורם ואם נתערבם בחלב כיון לסורם · למ"ד בבבם דרבב · ואמרי' למאן דאים לי' בבבם דרבב ח"ם · מיירי בבריימא בין"ט לאחר בשבח דהו"ל מ"ם וס"ח דנופו לסור מ"ם לזאח ל"ם ס"ם · והרשב"א בחשמ"ם כ' דגם למאי דמוקמינן מלים בבנה דרבב ג"כ הוא דרבנן משום דמיירי בכל יו"ט אפי' דלאו אחר בשבח דאינו כ"ח דרבנן רק שעיקרו מ"ם · ובשם להסורם לפמ"ם הם בדעת ר"י דטע"ב בעי עיקרו מ"ם · ולהבד"ם בעי דוקא מ"ם מעם · דא"כ בחוקימחא דרב חסי (בילה ד' ט"ח) אליבא דר' יצחק ורב יוסף דהוי דרבנן מעם ואין עיקרו מ"ם אחאי לסו' ס"ם·וטע"ז ו"ל סי' ק"י ס"ק י"ד ובפר"ח שם שכ' בחאח מחעם זה דלדעת ר"י גם בדרבנן ס"ח בגופו וס"ח בחערובות לא הוי ס"ם · ובחמנה הוא נגד דעת הבד"ם ומשמ"ם דחרוייהו ס"ל דבדרבנן ל"ח דם' ח' בניפו וס"ח בחערובות לא לסוי ס"ם· וגם דברי הנה"כ שכ' שם לחוקימחא דרב חסי שחאי משום דלדידי הוי"ל דבי"מ ואסור אפי' ס"ם קשין לי בעב"ד · דח"כ אי סובר כר"י דדבי"מ ל"מ בי' ס"ח אפי' בדרבנן · א"כ מאי סיעתך כלל לומר דס"ח בניפו הוי ל"ל ס"ם · דכל הברחו לזה הוא משא"ב דאיח"ח שם וספיקא לסורם ואם נתערבם הוי דס"ל דהחי ואח נתערבם קאי אספיקא · ולא כר"ח דפי' דקאי לודאם . תיפוק לי' דגם לרבם לסור ס"ם משום דהוי דבי"מ · וכ"ם הוא דבא לרבם הוי דאורייתא . ואי בדרבנן לסור ס"ם בדבי"מ לרב חסי · כ"ג ודאי י"ל לרבם דס"ם בדבי"מ לסור

מכוס דהוה דאורייתא • ומכח כנ"ל סובר דכל תי' ר"י הוא רק לתוקימתא דספק טריפה דלא שייך דסיל"מ • אבל בתמת בלא הוכיח במעה"ב דאפי' בדרבנן רק שעיקרו מד"ת קאמר כר"י דס"ל נג פו כו' לא הוי ס"ס מכוס דלרבה קאי כברייתא, אבל יו"ט לא שייך לאמר כספק מחיים כ"ה מדרבנן. ואי נימא דעיקר דברי הר"י לימא כ"ת בתוקימתא דר"פ גם' טריפה • ולרבנו בלא"ה ה"ס מכוס דסו"ל דסיל"מ ואסור בי' ס"ס • ה"ל מין רחי' דאפי' בדרבנן רק שעיקרו מד"ת קאמר כר"י דס"ה בגופו כו' לא הוי ס"ס • ועיד גרתה בעה"ד דתוקימתא דר"פ גם' טריפה ע"ק כלל אמאי ספיקא מאסרה גם בתערבה מה"ט • דהכא בזמנים (ע"ד ע"ה) מיתת אמר רב טבעת של ע"ג בתערבה ס' כי תחריסה קמי' דסמוהל אמר לי כתה לע"ג בספיקה וס"ס אסור כו' מיהיכי ספק ע"ג אסורה ס"ס מותרת כו' הגה: כיון דהוי רחי' ודאי אמר רבינו בתוך תוספות בכל מקום כיון דכל מקום שיש ספק גופו ס"ס מותר אלא בדבר שיש לו עיקר מן התורה ואיסורו מדבריהם כגון בשר בחלב ונבילה ושרצים ודבר זה מבואר בתוספות בכמה מקומות ומפורש בהדיא בפרק כל הבשר (חולין דף פ"ד ע"ב) גבי בשר שנמצא בקבה של גבינה ואמרינן שמא מבשר שחוטה נפל לתוכה ואסור ואפילו הכי מותר משום ספק ספיקא ומשום ספק נפילות אוסרין מדבריהם לכאורה כו' אמאי לא אסרינן נמי משום ספק ספיקא דשמא נפל מן האויר ומדבריהם אסורין דהא ר"ש לרבות הכותין מדבריהם לכאורה כו' אמאי • אמנם כמאן דאי כר' יהודה אפי' בשאר איסורי אסור ס"ס כו' אמאי אסרינן בהאי דר' יהודה דילמא כשמואל בגמ' וכיון דר"י היא ל"ק כלל קושית תוס' אחת דוחה נתערבה בה חד ס"ס • דלמאי דמקשינן לה כר' יהודה ור"י ס"ל דאסור ס"ס בכל דוכתא דאין להם בטילה אפי' בחד (ע' לח"מ פ"ז מ"ט ע"ג ה"ז) לא קשה כלל ועכ"פ כל עיקר הקושי' היכו לאמאי דמוקמינן מכוס בכנה דבכה מה כוי בה ס"ס • דלמאי דמקשינן לה כר' יהודה ד

מנחה חדשה

בראשית

ויאמר ס' וגו' כי עתיה זחת וגו' (ג' י"ד). ופירש"י מכאן אתה מספקין בזכותו של מסית וכו' דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין עכ"ל. וכתב המזרחי ולא הבינותי זה דהא במסית לא מסיק טעמא זו וכו' עיי"ש בהמרינ. ואגבי אתפלא על תמיהתו דהא התוס' בסנהדרין (כ"ט ח') הקשו קושיא זו ותירצו דדוקא נתם שלא נעטוה שלא להסית אבל מסית בעטוה שלא להסית אם אינו עובר. והנה מפשטות דבריהם נראה להדם המסית את חבירו לחיזה עבירה היכי נעטוה שלא להסית ואזהרתי מלפני עור לא תתן מכשול דסייך לפילו במסיתו עצמו אתיא קוגיא לו וכדפירש"י בחומש וח"כ וודאי חייב בדיני שמים אלא דאין לוקין אלאו דלפ"ע וכמ"ש הכ"מ בפי"ב מהי' עדות. ויקשה מזה על הש"ך בח"מ סי' ל"ג שרצה לחוכיח מס"ש זו דפטור אף מד"ש ע"ש וכן הקשה עליו התומים שם:

אך ג"ל להש"ך הכין בכוונת התוס' דדוקא במסית לעבוד כו"ס הוא לכתבו שאם המית עובר המיהו עונשו מפורש בקרא. אבל במסית לשאר עבירות אפשר דפטור אף מדיני שמים דלא סי' לו לעמוע כיון שהוא יודע ג"כ האיסור ולא הוי בכלל לפ"ע. והא דמוכרחו התוספות לתרץ דוקא נתם שלא נעטוה שלא להסית וכו' היינו אליבא דמ"ד שם (ל"ח ב') אדם הרחמן מין הי' ומסיתו הוא ג"כ לכפור בעיקר ואזהרת מסית לעבוד כו"ס הוא מקרא דלא יוסיפו לעשות וכמ"ש הרמב"ם בפרק ה' מעבודת. אבל לפ"ע לא שייך בזה כלל כיון דהמיתה אינו עיור בדבר כלל דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. תוס בתמת הי אפשר לומר דהנה' אתי' אליבא דמ"ד אם"ר מין הי'. דמ"כ מאי שייך בזה דברי הרב ודברי כו' כיון שמסיתו לומר שאינו רב כלל ולך עבוד אלהים אחרים. אלא ע"כ דהנה' אתיא כפשוטו שלא מסית אלא לאכול מעץ הדעת ואפ"ה כיון דחטא גדול הוא לא טען הקב"ה בשבילו וליכא מאן הנמרא דס"ל דאין טוענין למסית לעבוד כו"ס בשלמא שהחמירה עליו התורה אבל בחמת גבי מסית לע"ז לא שייך כלל טעמא זו דברי הרב ודברי התלמיד כו' כיון שמסיתו לכפור בעיקר ויתורץ בחמת קושיית התוספות שהקשו דמ"כ כל מסית יטעון כן וק"ל:

נח

שופך דם האדם באדם דמו יתפך וגו' (ט' ו'). אמרינן בסנהדרין (נ"ז ב') ב"ש נהרג על העוברין שנאמר שופך דם האדם וגו' וכו' ע"ש. וכתב הגאון מהרש"ח בח"ת דזאת מיושב היא לכתיב ויאמר אלך מלריס למילדות העבריות ולא אמר למצריות? כי ב"ש נהרג על העוברין אבל לא ירצחו ולכך אמר ורואין על האבנים וגו' היינו קודם שיצא ראשו ורובו עכ"ד ע"ש. ולדידי קשה לדין זה התחכמות מפרעה דהא קיימא לן (ב"מ י"ב) דסיכלה דהצלה לא הוי בר חיובא ים אליה לד"ע וח"כ נשפוך הוא אלו אמר למצריות לא הי' הוא מחוייב בדבר דאין אליה לד"ע ואף דהיו חוטים בדבר מפני חיתת מלך דהוי כבנת נפשות [וכדלהלכהן לעניין תפילה דבמלכי או"ה פוסק מקום סכנה] וב"ש היינו מצווה על קידוש השם. מ"מ לעניין פשיכות דמיס מחוייב למסור עלמו כמ"ש מרן סמל"מ פ"ב מה' מלכים. אבל הצחת דאמר לעבריות דלא הוי בר חיובא ואף דעב"פ יש חיוב גם ליצרהל להרוג הטובר אחר שיצאה על המצר וכדתנן בערכין (ז' ח') יצאה על המצר ממתינין לה עד שתלד ע"ש. מ"מ מפני חיתת מלכות תומים הם ורצחין להרוג הטובר כדי להציל נפשות וכדאיתא בסנהדרין (ע"ב ב') המקשה לילד חותכין הטובר אבר אבר מ"מ וא"כ יש שליח לד"ע וחייב שולמו. וכן להך טעמא דאמר בב"מ אם אי בעי עביד ואי בעי לא עביד הכא מוכרחים הם ח"כ תירוצו של מהרש"ח ליתא. אך באמת ל"ל בפשיטות דמ"ש אמר רק לעבריות משום דקיי"ל אין שליחות לעכו"ם לא תגן לדידהו וכו' וכדאיתא בחיזקו נפך (ע"ח ח') ואם כן מתחייב הצלה לפי סברת המהרש"ח ע"כ ס"ל דקודם מ"ת סי' להם דין ישראל אף לקולא ובאמת גם הם היו פטורים וכמ"ש מהרש"ח דישראל היו מצווה על העוברין ובזה יש התחכמות גדולה מפרעה לעשות באופן שהוא לא יהי' חייב וגם הצלה לא יהי' חייב דאם הצליח יהיה חייב לא ימעטו ולו ובודאי היו מוסרים עלמם למיתה. ובזה מיושב כאן מומר התגלות המילות אל פרעה כי חיות הוא בעלמך תמרת להרוג על האבנים בבדי שלא נתחייב וא"כ עכשיו אין אנו יכולים להרוג אותם וק"ל:

ודע דבזה הענין ים לע"ג על התוספות שבועות (ג' ח') ד"ה ועל הזקן שבאתבו ועוד נראה וכו' מדלא קאמר דאמר לעכו"ם או קטן אקפי ליה גדול וכו'. וקשה דהא אין שליחות לעכו"ם וקטן וכדאיתא בחיזקו נפך שם. ודוחק לומר דכוונת התוספות לאסור מדרבנן מחמת תמירה לעכו"ם שבות וכדאיתא בפסולים. אבל דמ"מ מאי רחיה מייתי דילמא הגמ' רוצה להשוותו ל"מ לענין מלקות. ועוד דזה גופי' הוא בעיא דלא איפשיטא בפסולים שם ול"ע. שוב מלאתי להגאון הנ"מ בסי' קפ"ב שקשה כן עיי"ש:

ביצה (כ"ח ח') ומה בין זה לנדרים ונדבות אמר ליה עורבא פרח ע"ש. להבין דברי חכמים וחידותם ל"ל דהנה קשה קרא דכתיב גבי נח וישלח את העורב למה שלח העורב יותר מאחר עופות טמאים, וכן בתר הכי דשלח את היונה למה שלח את היונה יותר מאחר עופות טהורים, ועוד למה לא שלח מקודם את היונה? ושמחה לומר דמתחלה לא רלה לשלח מעופות טהורים כיון שידע שעריך להקריב קרבן מהם ע"כ כולן אסורין מעתה לחשמיש שדיוט ומועלין בהן עד שיקריב מהם קרבן ואז יזכה בהטותר מאחלן גבוה וע"כ צריך לשלח עוף טמא. אך הי' ירא שלוי יחבד במים ויבטל המין מן העולם. ע"כ שלח את העורב לחמרו חז"ל בסנהדרין (ק"ח ב') שאחה שמעו בחיבת בלב ועורב ואולי ילד אם בניס ויסי' קיום המין ע"כ שלח העורב אך כאחר לא תיקן העורב שליחותו שלח את היונה דאחה בבני יונה קיימת לן בחולין דגדולים פסולים לקרבן ויונה גדולה מאחע וכדאמר אם בחולין לא ליאחמיע קרא ולכחוב מן היונה כו' וא"כ בודאי מוחר לשלחו. ואחאר דמקודם בשליחות העורב היחה היונה עדיין קטנה ונתגדלה בנחיים. ואחי שפיר לא שלח מאחר עופות טהורים כיון דמכולם מקריב קרבן אסורין כולם בהנאה עד שיקריב לגבוה וא"כ יזכה מאולחן גבוה ולא אחריון דאחי כאותפין ויבורר לו אחד לשלוח. ולכן הביא ראיה לאברהם עורבא. פרח כלומר ולא שלח מאחילה היונה כ"ל וד"ק: באותו ענין מה שאמרו בע"ז קשורים בו בכלב וכו'. אאר בלאחי מובן למה נקט דוקא כלב? ויאחא עפ"י מה דאיתא בסנהדרין שם כלב נקאר ע"ש ואין להאריך:

לך

בעצם היום הזה גמולו אברהם ויאמעאל בנו וגו' (י"ז כ"ו). מקשים הטולם לפי מאי דאיתא סוף קידושין במעשה דאברהם

דלאברהם מבעיו קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ע"כ
אמאי לא קיים מצות מילה קודם שלושו ס'. וכבר דברו
המפרשים כל אחד לפי דרכו. ול"נ לפי מה דאמרינן בע"ז
(כ"ז ע"ב) דמילה בנכרי פסולה שנאמר ואתה את בריתי תשמור.
ע"כ בפשיטות ניחא דאם סי' מל עצמו קודם שיתה מילה
פסולה דלאכתי לאו בר ברית. אבל כיון שלושו אם"י לו ונזרעו
הוי שפיר בר ברית ומל את עצמו. [וכגירסת רש"י יש
המובא בחומש]. ותע"ג דלאכתי ערל הוא מ"מ אינו הוא
ודמי ליעקב שאתו אחיו מחמת מילה דאמרינן אתם דכתר.
וכן למ"ד דמילה בנכרי פסולה מטעם המול יאמל כיון שלושו
אתם הויש אלו ואמאן דאמיל דמי וכדלאיתא שם.
דברי הכתובים דקיימו תחילה מילת ילידי ביתו ואח"כ אברהם
ויעקב סי' אפשר לומר דלאחד מילידי ביתו אחר שמל אברהם
אותו מל הוא את אברהם דעבד כשר למול וכדאי ביו"ד רס"י
רס"ד. ואם לא אתך את הטעה יאמעאל במאות זו שימול
הוא אותו? ב' תשובות בדבר. הלא דאסור מטעם שעושה
חבורה בחביו ואף שאינו מכוין לכך וכדאיתא בי"ד סי'
רמ"ח. ועוד דאפי למ"ד מטעם המול יאמל ועדיי מאול לאו
כמאול דמי וכדאיתא התם מ"מ יאמעאל שאני שהש"י הוא
למולו ודאי הוא כמאול? אך למ"ד הטעם ואתה את בריתי
תשמור יאמעאל לאו בר ברית הוא דאינו מוכנת בזרעו אחריו
ועתה"י אם ד"ה ואתה ופשוט למול את אברהם וק"ל:

וירא

ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו' (י"ח ח'). בכרו"פ סי' פ"ח
הקשה על הא דאמרינן בבכורות (ו' ב') וחלב בהמה
טהורה מל"ל דהא כלומר ולא אשור מצוה חש"ה ומפיק לה
התם מקראי דנביאי ואחאי לא יליף התם מהא דכתיב ויקח
חמאה וחלב דאי כערביים נהמו לו, מ"מ אבר מ"ה אשור
גם לבני נח ואברהם דקיים כל התורה כולה וכמו שכתבתי
לעיל סיעך שבר אלפני עור לא תתן וכו'. וגראה לפי מאי
דאמרינן בסנהדרין (ד' ו') מי סיכא למ"ד דש"ל יש אם
למסורת והתניא לא תבשל גדי בחלב אמו יכול בחלב ופירש"י
אבל בחלב מותר לבשל אמרת יש אם למקרא ופירש"י וליכא
דפליג "דאי פליגי בשר בחלב מל"ל דאשור, עד לבסוף דמסיק
אמר קרא לא תבשל ביסול אסרם תורה ופירש"י אבל
חלב לא הוי ביסול אלא טיגון. משמע להדיא דלמ"ד יש אם
" למסורת יכול לסיות דאלב בקרא פירושו חלב ואתן קיי"ל יש
אם למסורת דפסקינן. " כש"ס בהא דקרנות וא"כ לא אלי
יליף מהכא דדלמא חלב פירושו חלב וחלב מותר לב"ל. ולפ"ז
מיושב שפי סיעך " כיבד את " סאורחים בבו"ח? וכדאיתא
במדרש שוחר טוב הובא בילקוט רחובני הא אשור בשלא?
ויכול למימר דאלב אמת סי' דאיתו גוסג בם אישור בשר
וחלב הא בתיב ג"כ חמאה וחלב אמת איתו נקפה וכדאיתא
בע"ז (ל"ה ב') ואף דחמאה " עם בשר הוי טיגון ומותר
בהנאה? מכל מקום עם חלב הוי דרך ביסול (עיין במהר"ם
סיף סנהדרין שם) אבל אי" פירושו חלב ניחא דהוי טיגון.
אבל בחמת יש לומר דאף לפי סקרי " חלב ג"כ ניחא דכיון
דכתיב ויתן אל הטעה זה יאמעאל " ושחיטתו כבילה
בשחיטת עכו"ם וכבילה בחלב מותר בהנאה ועיין בדגול
מרבבה ביו"ד רס"י פ"ז. " ואף דאשור בביסול בחמת ביסלו
ג"כ יאמעאל דכתיב ויאמר לעשות אותו. ואם לא קשיא על
מה"כ לעיל דאי נימא דחלב דקרא פירושו חלב ש"כ תו לא
מוכח מהכא דחלב ליה " דיה מסוס אמ"ה. " דמ"מ מוכח
מדכתיב חמאה? די"ל דכיון דהוי ע"י טיגון ש"כ י"ל שאבלו
האמאה בבשר ובב"ח ווודאי אזלינן בתר רובא דלא פיתמו
ביטורין אלא ליאכאל ודו"ק:

חיי שרה

ויתן לי את מערת המכפלה (כ"ג ט'). יש לדקדק דמתחילה
קאמר ויתן לי את מערת וגו' דמשמע שאינו מבקש
רק המערה ולא השדה ולבסוף אמר נתתי לך השדה קח
ממני וגו', ועוד קשה שפרון דמתחילה אמר השדה נתתי לך
והמערה אשר בו לך נתתי' משמע שנותן לו הכל במתנה
ולבסוף כשלא רצה לאברהם מתנה רק מכירה הכביד עליו
בדמים יותר משווי וכמו שדרשו חז"ל שבשל לשון חיים רע עין
זה שפרון שסיתה עינו רעה בממונו של אברהם. וגראה
עפ"י מה שאינו בב"ב (ע"ח) המוכר את השדה לא מכר את
הבור שבתוכה וכו' מכרן לאחר לריך ליקח לו דרך המוכר
בעין רעה הוא מוכר ר"ע אומר אין לריך ליקח לו דרך
דש"ל מוכר בעין יפה הוא מוכר בד"ח במוכר אשל במקן
מתנה אם נתן לו השדה גם הבור בכלל, וקיי"ל כר"ע.
והשתא ק"ם דמתחילה בחמת לא רלה אברהם רק לקנות
המערה שזה הי' לריך לו ולכך אמר ויתן לי את מערת וגו'
בכסף מלא יתננה לי וגו' ודרך יחי' לו ממילא כדין כל מוכר
ושפרון שרולה ליתן במתנה ואמר השדה נתתי לך והמערה
אשר בו לך נתתיה והנה ט"ב אין כוונתו שיתן לו השדה
והמערה דש"ב ליתא שהשדה נתתי לך בלאוד וליאתוק וממילא
גם המערה בכלל השה אותן לכ"ע בעין יפה הוא אותן?
אלא ע"ב דוהו מחלקת היא והו אי קאמר וכדדרש ר' אלא
מקלל אביו ואמו. וה"ק השדה נתתי לך בלא המערה או
המערה אשר בו לך נתתיה בלא השדה. ובזה גלה דעתו
שעינו רעה וכמו שדרשו במדרש הנ"ל אין רע עין זה שפרון
וכיון שכן אם יתן לו המערה לא יסי' לו דרך כיון שגלה
דעתו בפירוש שעינו רעה. ואברהם רלה להחליט הדבר כדי
שלא יחזור ע"ב אמר לו אם אתה לו אמרתי נתתי לך השדה
קח ממני וגו' כלומר המערה אני מקבל מתנה כדבריך רק
השדה לקנה וכי' מוכרח לזה משום הדרך ושפרון הביא שלא
יאמור רק בהרבע מאות שקל כסף ונתן לו אברהם. ומבואר
מעיד שבדמיים הללו קנה השדה והמערה כי בהאת השדה בלא
המערה לא היתה שום כל כך ולכך כתיב ויקח השדה
והמערה וגו' לאברהם למקנה וגו' משלא לא נהנה ממנו
אברהם מחומה והכל ניחא בש"ד ודו"ק. (אמר הכותב זכרוני
בילדותי כך שוינה בר חדישר שנין לערך שמעתי מרבי המופלג
וחריף מוה' יעקב במוה' שבתי זללה"ה מק"ק שווישלאך שאמר
בשעין מכירה הוחת של שפרון היה דבר ותלה הוא בעין
מוכר בעין יפה הוא מוכר לך נשכח ממני מה אמר בזה
ומתוך זה נתתי לא לבי ושלחתי לי מה שכתבתי):

ויוצא השבד כלי כסף וכלי זהב וגו' ויתן לרבקה (כ"ד ג"ג).
בב"ב (קמ"ו ח') תוס' ד"ה סבלונות. דברים מוקשים
כמבואר למעיין וגראה לי לפרש דהא וודאי דהתום' לא
ניחא להו כפירש"י דמרובין ומועטין היינו במפרש וכמ"ש גם
המפרש"ח ולכאי קשה להו דבבריישא קאמי מחילוק בין
סבלונות השווין לבנות לאין נוגעין ומשמע לפילו הן מרובים
בכמות ובין שאינם עשויס "לבנות לנוגעין ומשמע לפילו הן
מועטים בכמות ובמתניתין קאמי מחילוק בין מרובין למועטין
וממ"נ אסייא קאי אי קאי אריישא בלבל שם אחתן ומחלק להם
שם מרובין נוגעין ומשמע לפילו הן עשויס לבנות ומועטים
אין נוגעין ולפילו אין עשויין לבנות ותיקשי אבבריישא דמיירי
ג"כ בלבל ומחלק בין עשוי לבנות. ואי קאי אסיפא בלא אלא
שם מ"כ תיקשי דמ"מ משמע דמועטים לפילו אין עשוי
לבנות אינן נוגעין ובבריישא קאמי בלבל דאין עשוי לבנות
נוגעין ומשמע לפילו מועטין ויסי' לא אלא חמור מלבל וזה
אין שברה כלל. וע"ז תילו דמרובין היינו אין עשוי " לבנות
ומועטים היינו עשוי לבנות ושם הן קאי שפיר אריישא בלבל
שם אחתן ומשמע ובבריישא שויס. ותילו עוד דמתניתין
דקאמי

דקתני מוטעים חיון נגבים מיירי בעשוי לבלות וקתי תסיפא בלא תכל דתז בעיון תרתי מוטעים ועשוי לבלות דתז חין נגבין תבל מרובים תפילו בבלות נמי נגבים בלא תכל והכרייתא מיירי בתכל ומחלק בין עשוי ללא עשוי דבתיון עשוי לבלות תפילו מוטעים נמי נגבים ובעשוי לבלות תפילו מרובין חין נגבין, ותתי שפיר דלא תכל קיל מתכל. זה נרתה בכוונת התוס'. והמגרש"ת נרתה שהי' לו גירסא תחרת בתוס' ועיין בספר חוסן ישועות ודו"ק:

תולדות

ועתה שת נח כלין (כ"ז ג'). עמ"ש לעיל בפ' וירא דשחיטת ישמעאל הוי נבילה לשוי כעכו"ם ע"ש. ותפשר דבאמת תברהם קייש כל התורה לא תכל משחיטתו ולכך כתיב ושוה עומד עליהם וגו' משמע תבל לא תכל עמהם. תך קשה כיון דילתק קיים ג"כ כל התורה וכדמשמע מהא דדרשו חז"ל שת נח כלין תדוד סכיך ושחוט יפה שלא תתכילני נבילות (עיין בהקדמת שו"ת בית תפריס ח' יו"ד) ועשו רשע גמור הי' בלותה שעה דביום שת תברהם ילא לתרבות רעה וא"כ היאך תכל ילתק משחיטתו? ולילא למימר כיון דעשו הי' מוחזק לנדיק בעיני ילתק ולכך תכל משחיטתו דלא גרע שחיטת עשו משחיטת עלמו דמ"מ קשה כיון דבאמת הי' רשע היך נכשל לותו לנדיק בדבר שהי' נזהר בו ונהג היסור שעתה בהמתן של נדיקים וכו'. וגרתה נומר דלי תמריון לתבות קודש מ"ת יש לשם דין ישרתל א"כ שפיר יש לחלק בין ישמעאל ועשו דישמעאל כיון דשיה בן שפחה הוי כמוה והוי כעכו"ם גמור וא"כ תברהם דקייש כל התורה עד שלא ניתנה בודאי תסור לו לתכול משחיטת עכו"ם כמו לתחר מ"ת תבל לעשו הי' דין ישרתל מומר וכדתמרינן בקדושין (ח"י ח') וישרתל מומר רשתי לשחוט בבדיקת סכין. ותפשר דלכך לא תקפיד ילתק רק על בדיקת סכין ותמר לו תדוד סכיך כלומר שיהא בדוק ובחמת בדק גם ילתק בעלמו תת הסכין כשתמר לו עשו שכבר חידדו והוא יפה תבל על שתר דיהי שחיטה לא תקפיד דישרתל מומר לתיתבון רשתי לשחוט בבדיקת סכין וכדתי בחולין (ג' ב'). תך הי תמריון לתבות קודש מ"ת יש לשם דין ב"ב וא"כ ילתק דגהג בעלמו כל התומרות כמו לתחר מ"ת בוודאי הי' תסור לו לתכול משחיטת עשו כמו שלתחר מ"ת לא יהי' רשתי לתכול משחיטת עשו תך בבדיקת סכין דתיהו בר זביחה כלל ושתר בניותו כיון שלא יקבל התורה. וא"כ טל כרתך לריך לומר כיון דילתק טעה וסבור הי' שהוא שחיט לדיק ויקבל ג"כ התורה ומש"ה תבל משחיטתו דלא גרע שחיטת עשו משחיטת עלמו. ותך דקשה השתא בשתר בעלמא שנהג כן לא שייך למפרך הכי ודו"ק:

ויצא

ויתן לו את רחל בתו לו לאשה (כ"ט כ"ח). בשה דיעקב דנשא שתי תחיות בבר נתלבטו בו המפרשים דודאי גם יעקב קייש כל התורה עד שלא ניתנה. (ערש"י ויגש על פסוק ויפול על לוחדו וגו' שסיס קורא את שמע). ותעשה תך תני חלקי דרתה לומר שלא היו תחיות רק מן התב והגה הי תמריון דתבות קודם מ"ת יש לשם דין ישרתל בודאי גם השתא הי' לשם דין ישרתל לתחר שיעשו להתבות דתי תלו הכי כיון דקיימו כל התורה תיך נשתוש? ועוד דא"כ הי' הולד כשותם? וא"כ כיון דרחל ולאה לתחר שיעשו ליעקב הי' לשם דין ישרתל ה"ל גרים וכקטן שנולד דמי וחין בהם היסור תחיות כלל וכדתמרינן בסנהדרין (נ"ה ח') ובימות (ג' ח'), ותפילו לפמ"ש התוס' בימות שם דלכתחילה לא יכנוס גר לחותו מחביו הכא הוי כדיעבד דמתחילה קידם רחל בעבודת שבע שים ותא"כ קילם לאה בביאה בשוגג דחזו עושה בעילתו בעילת זנות. ותי תמריון דקודם מ"ת הי' לשם דין בני נח פשיטא דמותרים ללא עשיו רק מן התב ותין תב לב"ב. ותך התאות התמידו טל עלמם בכל דבר קודם מ"ת כמו לתחר מ"ת? בזה לא שייך להסמיר כיון דלתחר מ"ת יסי' לשם דין ישרתל ויהיו מותרים מטעם גרים. וכעין זה תירן הגמ' בסנהדרין שם טל עמרם שעשה דודתו שסיתה מן התב. ותה דלא פריך הגמ' שם מיעקב? י"ל דלא פסיקא לי' כ"כ לתקשות דלמא תבות קודם מ"ת הי' לשם דין ישרתל וא"כ רחל ולאה מותרים מטעם גרים וכמ"ש ותך דקך טל פי כן תסור מדרבנן תם היו תחיות גם מן התם וכדתמרי' ביבמות שם. מ"מ תולי לא קיים יעקב מלוה דרבנן קודם מ"ת תבל מעמרם פריך שפיר דשפילו יומא דעמרם הי' דין ישרתל ותא"כ גם יוכבד הי' לשם דין ישרתל שלא שיתה תחות קשה רק מן התב (כ"ל מזה רתיה לפירוש שהמתני טל פסוק תבר ילדה לותה גלוי במלריס וגו' (ע' בס' תולדות תדם בסופו) דתמה טל יוכבד שיתה נקרתת לותה דרשה תכתוב להשמיענו שם תמה לומר שהיתה לה תם תחרת ולא תם קשה) ועכ"פ תי יומא דקודם מ"ת הי' לשם דין ישרתל ותסור גם לחות גב מן התב. ונהי' מוכרת לומר דעמרם לא קיים כל התורה עד שלא ניתנה. סוב מלתי במהרש"ת בח"ת בפ"ג דיומא בב' מעין רוב דבריה הל"ל. וע' תוס' קידושין (כ"ב) ד"ה והלכתה וברש"ם שם ודו"ק:

ודע שים מקום עיון בקידושין (י"ח ח') דלתי שתה ודילמא ישרתל מומר שתי הכי דלא תוכח מהתה דלתבות ים לשם דין ישרתל מומר בשתי כן תגה לדיוחי בעלמא כלומר דלמא ים לשם דין ישרתל וא"כ ישרתל מומר שתי תך קשה דתם כן תכ"ם דקשה יותר תיך כתיב. כי יהוה לעשו וגו' דמשמע שהורים לבניו ועי' ברש"י שם ושה כיון דים לו דין ישרתל והוא עשה נשים נכריות והולד כשות ותיו בהו כלל וכדתיתא בח"מ סי' רע"ז ותיך שייך בו יהוה. ול"ל לפמ"ש התוס' ספ"ק דיבמות בד"ה נכרי שקידש דמתן דס"ל נכרי שבא טל בת ישרתל וכו' ס"ל נמי דישרתל שבא טל הנכרית ג"כ הולד ממזר וא"כ י"ל דלחיית הגמ' קתי לאותו מ"ד דס"ל הולד ממזר והיו בני עשו ממזרים וממזר יורש תת תביו וכדתיתא בח"מ שם וא"כ לפי מתי דפסקינן דהולד כשות הוי עכו"ם גמור טכ"ל לתבות קודם מ"ת סי' לשם דין בני נח ולכך יהיו בני עשו לותו דנכרי יורש תת תביו ד"ת לפי תחמת ויסי' מוכח מזה לתבות קודם מ"ת סי' לשם דין ב"ב וע"ש. ובדוחק י"ל דלתך שם סי' לו דין ישרתל קודם מ"ת מ"מ לעניין ולד שבא לו מן הנכרית כיון דעדיין לא ניתנה תורה כשות בנו לעניין ירושה תך דהולד כשות.

ובזה יש לפרש כמין חומר ויכוח שבין תברהם ושרה בפ' וירא שרה תמרה לו גרש תת השפחה הזאת ותת בנה כי לא יירש בן השפחה וגו'. כשהשה כיון דתברהם יש לו דין ישרתל וכ"ל בנך שבא מן הנכרית ולכך ותת בנ"ה דייקה ונתנה טעם כי לא יירש וגו' כלומר שגם ירושה לא שייכה ביה כיון דהולד כשות ותיו בנו כלל וכמו שהקשיתו לעיל. ותברהם לא ניחא ליה תלא סבר שתך שים לו דין ישרתל מ"מ מקרי בנו לעניין ירושה וכמו שהוכחנו לעיל מהא דעשו ולכך כתיב וירע הדבר מתוד בעיני תברהם טל תודות בנו בנו דייקא, והש"י תמר לו כל תבר תשמר תליך שרה שמע בקולה כי בישחק יקרא לך זרע כלומר שתך שהיו לותו לודקת בהא דקתמרה כי לא יירש דבתמת בנו הוא לעניין ירושה קודם מ"ת וכמו שכתבתי לעיל מ"מ שמע בקולה מטעם כי בישחק יקרא לך זרע לך דייקא תבל ישמעאל היו קרוי לך זרע תלא דהולד כשות. ודוק היטיב:

וישלח

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך (ל"ב ל"ג). הרמ"ם בר"פ גיד הנשה הביא בשם חכמי לוניל לפקפות על הרמב"ם ז"ל דפסק אין בגידין בעוף טעם ופסק כר"ח דלא תאכל וכו' איסור הגיד משמע ומ"ל לא הוי בכלל היתר וגבולה ופ"ה פסק דג"ה מותר בהנאה. וי"ל דסמך עצמו על מה דתמיהין בפסחים (כ"ג ב') תלוצה דהיינ"ג דג"ה מותר בהנאה ק"ו מהלב ט"ם ולפ"ז אפי' להכניסו בכלל היתר גבולה ועכ"ל כן מדפיהן הגמ' שם ור"ם דאסר וכו' ור"ם ס"ל אין בגידין בג"ע ולפ"ה פריך אמאי לא יליף הק"ו כנ"ל לייטב:

חולין (ז' ח') מתניתין הלב מזה כזית ומזה כזית וכו' ר"י אומר וכו'. לכאורה קשה כיון דכל עיקר כוונת המשנה להשמועינן דעוכ"ע בירך אשמאל ח"כ ליתני הלב אין מברכין עליו אשמאל חייב ור"י פוטר ל"ל למיתנקט הלב מזה ומזה כזית וכו' ולימא למיתר משום דמספקא לי' לר"י בסי נוסג ולהכי נקט שתמה דהם פשיט לעיל מברייתא דמשנה פשיטא לי'. ומרחה לייטב דהשתא לעיל סוף פ' הו"ב מספקא לי' להגמ' אי מיירי מתני' בזה אחר זה או בבת אחת והשתא אי מיירי מתני' בב"ה ולהי ניחא דנקט מזה כזית ומזה כזית להשמועינן לבותה דסופג פ' ולהי הלב ב' זית חלב בהעלם אחד נמי חייב ב' וכדאיתא התם ולהי מיירי בזה ח"ז ג"ב ניחא דהשמועינן הניהא דר"י דמ"מ סופג מ' דהא ר"י ספוקי מספקא לי' ולהי הלב בזה"ז חיבו חייב כלום דהוי פתיחת פקק והשמועינן דמשנה פשיטא לי' דלחיבו נוסג בהעלם ולהי הוא נקט אשמאל לחוד נמי פטור ר"י דמספקא לי' ומה דנקט אשמאל לרבותא הניהא דת"ק דלחפיבו בשל אשמאל ס"ל דנוסג ולא סבירא לי' דדרשינן סירך מסיומת שביך וק"ל:

וישב

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (ל"ז ב'). המזרחי כתב על מה דיוסף הסד את אחיו שאכלו אבר מן החי שאכלו מבהמה שנשחטה ועדיין היא מפרכסת דיוסף סבר דים לסם דין ב"נ ובמיתה תליא מילתא ואסור משום ת"ח ואיגמו לאכלי משום דסברי דים לסם דין ישראל ובשחיטה תליא מילתא ע"ש. ולא סבירותי דמה בכך דסי' לסם דין ישראל סוף סוף עדיין לא ניתנה תורה ולא נלטוו על השחיטה ובמיתה היא תליא. ולפ דלפשטי דקיימו כה"ת סייעו להחמיר ולא להקל דעל אמ"ה כבר נלטוו בימי נח. ומש"כ עוד המפרשים בזה שאכלו מבן פקועה ג"כ אינו נכון דלהי מיירי שנשחטה אמו ושחיטת אמו התירתו ג"כ קשה הא עדיין לא נלטוו על השחיטה ולי ניחא שנשחטה אמו ומתה ואח"כ נולדו הולד דמיתת אמו נולדו מידי אמ"ה ז"א דחידוש הוא שחשבוהו תורה בשחיטה שמתרת אבל לא במיתה לב"ע. וכ"ל להביא רבי' לזה מד' התוס' חולין (ע"ה ב') בד"ה לדברי המתיר וכו' שכתבו להדוקא בשחיטת טריפה הוצילתו להטהר לטהרו מידי טומאה אבל במתני' לא נשחטה אמו ע"ם היצד ואם איתא הא במתני' ג"כ הוצילה במיתה להוליא מידי אמ"ה דפשטה דמתני' משמע ודאי שמתה אמו ועל כרחך כ"ל כן דאל"כ מאי קמ"ל דטעון שחיטה. ועיין תוספות ז"ל שכתבו בזה ולדבריו ניחא דקא מ"ל דאף שמתה אמו ואחר כך הוצילוהו לא הוצילה המיתה להוציאו מידי אבר מ"ה וטעון שחיטה ואסור לב"ע ושחיטתו מתירתו וה"ק:

מקץ

וטבוח טבח והכן וגו' (מ"ג ט"ז). אמרינן בחולין (ל"ח ח') תריב"ח מאי דכתיב וטבוח טבח והכן וטבוח טבח פרע לחם בית שחיטה והכן טול ג"ה בפיהם שבר לה כמ"ד ג"ה נאסר לבני נח. ושקשו בתוס' מכ"ל לומר כן דלמא אעפ"י שלא נאסר להם היו מוכנים בה איסור כמו שחיטה שהיו נזהרים. ורחה לייטב לפמ"ש מהרש"ח בח"ח דמ"ה קאמר פרע לחם בה"ש כלומר שחם עשוי שחטו דשחיטה עכו"ם וגבולה אבל גיד הנשה קאמר טול ג"ה בפיהם ט"ם ושם בודאי לא היכלו אחיו דה"כ אמאי לא הקפיד ג"כ על הדחה ומליחה ויקור הוטי תגב ודם דאסור ג"כ מדאוריתא אלא דבחמת יוסף היו סבור לחך אם החמירו על עצמם בכל הדברים כמו לאחר מ"ת מ"מ משום כבוד המלכות בודאי יקילו ויאכלו ולהדעתה דהכי לא נדרו רק על השחיטה הזיר לבוש עצמו דעד הנה היו סבורים שהוא בודאי גבי שחיטה אבל גיד הנשה קשה דאפי' בחולין שלא נזהרו בו יוסף ואחיו ואפי' בחולין שלא נזהרו בו יוסף ואחיו ואפי' בחולין שלא נזהרו בו יוסף ואחיו

ומזה רחיו למ"ם רש"י בסנהדרין (ל"ע ח') ותוס' פסחים (כ"ג ח') ד"ה וה"ם דלפ למ"ד ג"ה נאסר לא נאסר רק לבני יעקב דלא"כ גם לעכו"ם ג"ה לא הי' לריך לומר טול בפיהם כיון שגם הוא אבל שחטם וכדכתיב כי אתי יאכלו וגו' ובודאי ניטל הגיד אבל לא נאסר אלא לבני יעקב וגם היו מחזיקים אותו לעכו"ם ע"כ הוצרך להזהיר טול ג"ה בפיהם כדי שיאכלו ועל אחרי דברים שהוא בודאי יקילו מפני כבוד מלכות ולא יחמירו על עצמם ויאכלו. אבל בחמת לא הבטילם כלל דלעכו"ם עשה אבל כדין וכדרכו תמיד שיוסף הי' מזהירו לעשות כדת של תורה ויכול הי' לסמוך על זה מטעם דמירתת וכמ"ש ולפיכוש מהרש"ח מדוקדק לשון הכתוב שלא נאמר וטבח לשון ניווי. עיין רש"י בחומש. אך מחמת שלא הי' לו לשחוט רק שיעור לפי שיאכל עם שחוט מש"ה כתיב וטבוח וה"ק:

ויגש

לבולם נתן לאיש וגו' ולבניימין נתן שלש מאות כסף וגו' (מ"ה כ"ב). איתא במגילה (ט"ז ח') אפשר דבר שנלטער בו לותו לדיק וכו' רמז רמז לו וכו'. עמ"ם ט"ז בס' שמות תליהו בליקוטים בשם הגר"א ז"ל שהחמם חליפות שלו היו גרועים והיו שוים כמו החליפה לחת של החיים ע"ם היטב. וסמך לדבריו ז"ל מדאיתא במסורה חליפות קמח בו' ותניגא חסר וח"ו כלומר שהיו חסרים וגרועים. ומהרש"א בח"א הקשה דלחכתי קשיא מהשלש מאות כסף שנתן לבניימין ולהם לא נתן ורחה לייטב עפ"י מה שכתב בס' רביבו בחיי

דסג' מאות כסף הם כנגד עשרה פעמים דמי עבד שנתנם התורה קצבה שלשים שקלים והם מכוונ לומר לעבד וכדתמרי בגיטין (מ"ד ח') המוכר עבדו לנכרי קונסין לומר עד עשרה בדמיו. ומנם כבר הקשה עליו הרב מגדי"ך ז"ל דה"כ החיים הי' להם ליתן ליוסף ולא יוסף לבניימין והם כן תכתי קשה דהטיל קנאה בין החיים? ותוקשה לתומי קצבה שנתנה תורה היא קנס בין שהוא שוה דינר בין שהוא שוה מאה אבל הא דתמרינן קונסין לומר עד עשרה בדמיו הוא דמיו ממש כפי שהוא שוה ואיך בן הרב ז"ל מזה, תשב לזתה כ"ל עד"ז דבתמת הי' יוסף שוה ג' מאות כסף ולולי פוטיפר נתן בעדו ג"כ כסך הזה והם שמכרוהו קונסין לומר עד עשרה בדמיו והיו לריכים ליתן עבורו קנס שלש מאות כסף והי' מגיע על חלק כל אחד ג' מאות כסף ויוסף לא תבע מהם כולי כהילו נתן לכ"ח שלש מאות כסף ולכך נתן ג"כ לבניימין כנגד זה שלש מאות כסף ואתי שפיר וק"ל:

ויחי

ויאמר בני הם אשר נתן לי וגו' (מ"ח ט'). ופירש"י שהרואה לו שטר מיוסין וכתובה ט"ם ויש לדקדק דמ"מ בני הם מיותר. ולכאורה אפשר דכוונתו שלא יחשדוהו שלא גייר את אסנת וא"כ ה"ל בנך הבא מן הנכריה דכולל כמוהו ואינו קרוי בנו אי נימא דקודם מ"ת הי' להם דין ישראל. ואפילו נימא דקודם מ"ת הי' להם דין בני נח מ"מ התבות החמירו על עלמם בכל דבר כמו לאחר מ"ת ולאחר מ"ת יהי' הוא ישראל והיא נכריה ואסורה לו וכולד כמוהו לכך קאמר בני הם כלומר שבבר גיירם אשר נתן לי אלקים בזה הרואה לו שטר מיוסין ומתפסי בה קידושין מכלל דגיירה והיא שוה לו. אך קשה דהם בכך דגיירם כיון דהיא מלירת וכמו שפירש"י בפ' מקץ שהיתה בת פוטיפר ומלירת אסורה עד שלשה דורות ויוסף דקיים כל התורה איך נשאה? וכ"ל לפי מאי דפירש"י בפ' כי תשא לא תתעב מלרי וגו' לעפ"י שזרקו זכוריכם ליט מ"מ דור שלישי יבא להם וגו' אם כן ים לומר דקודם שזרקו לא נאסרו כלל דעדיין לא הייך העשם והכי דייק ליטעמ דקרא לא תתעב וגו' משמע שרשוי לך לתעבו. וזה אתי שפיר נמי דאחרים נשא קטורת לאשה למ"ד קטורת זה הגר אעפ"י שהיתה מלרית. אך בנשי כל השבטים דהם קיימו ג"כ כל התורה כדמשמע מהאי דחולין שהבאתי לעיל בפ' מקץ ועבוה עבה וגו' פרע להם בית השחיטה. ואי נימא דהשתא נכריות ל"ל לגיירום וכמו שעשה יוסף. אבל למ"ד תשומות טולדו עם השבטים ונשתוים ע"כ ל"ל אחת מאלה אלא דאי נימא הים להן דין ישראל נשתו שפה בני להם את אחיות שאר השבטים דקודם מ"ת הי' מותר להם. ופליג אהך דרשא דחולין וס"ל דלא קיימו כל התורה עד שלא נתנה. ואי נימא דהי' להם דין ב"נ י"ל שפיר דקיימו כה"ת עד שלא ניתנה ואפ"ה נשתו אחותם מן השב ולא שייך להחמיר בזה כמו לאחר מ"ת דלאחר מ"ת יהיו מותרים מעשה גרים [וכמ"ש לעיל בפ' ויצא] דגר מותר ליטשא אחותו מאביו ואפילו לפמ"ש התוס' ביבמות שהבאתי לעיל דמ"מ לכתחילה אסור? הכא הוי כדיעבד דהא עדיף טפי מליטשא בת כנעני יותר שהרי שהתורה הזהירו מאד על כך. והא דשמעון נשא דינה אחותו מאב והם עיין במזרחי בפ' ויגש וד"ק:

שמות

הבה נתחכמה לו וגו' (ש' י'). ליתא במדרש ד' גזירות גזר פרעה וכו' ולא ביאר בפירוש מה הן ולריך מובן.

ודאי דפרעה התחכם לגזור על ישראל בחופן שלא יעשו ע"כ מתחילה גזר ויעמיו עליו שרי מסים וגו' והיתה כוונתו שמחוייבים לשלם לו מס עבור שכר דירה שדרים בארלו וזה הוא דינא דמלכותא וכדאיתא בב"מ (ע"ג ב') מלכא אמר מלן דיהיב עסקא ליכול ארעא, ובפשוט כשאר רשה לכן ירבה וכן יפרון וכו' גזר גזירה ב' ורחיתן על השבים וגו' וכי בעוה שמעילדות יעשו זאת דישראל הימו מלווה על השוברין וגם הוא פשוט דאין שליחות לע"ג וכמו שכתבתי לעיל מזה בפ' נח ע"ם היטב. וכשאר רשה כי גם זה לא הועיל כי התגלו לאחר בשרש תבא שליהן המילדת ויולו כו' גזר גזירה ג' כל הבן היולד היאורה תשליכוהו וגו' וגם זה נרשה שלא היו טובעים אותו במים כנרשה מתיבת גומא דמשה רק היו מניחים אותו בתיבה והתיבה לפה על המים והולד מת ברשע ולא הוי אלא גורם ואמרינן בסנהדרין (ע"ו ח') כפתו ומת ברשע פשוט. וכשאר רשה כי גם זה לא הועיל כי אולי כי הי' המי"ת מגילם בדרך גם ע"כ התחכם עוד ומחט הילדים וכדאיתא במדרש על פסוק ויאמר מלך מלרים וגו' דמבטל בחירה קשה להגלל וכמ"ש התלמי"ך בפ' ויצא ובדניאל על כן כתב שם ויתנהו בני ישראל וגו' ויזעקו ותעל שועתם וגו' כי מן היאור הי' המי"ו מגילם בנקל אבל מתחילה רלה לעשות גזירה בלד היתר וזהו הפירוש הבא בתחכמה לו כלומר לגזור גזירות בחופן שלא יעשם וק"ל:

וארא

ויאמרו וגו' תגבע תלקים הוא (ח' ט"ו). ליתא בבגדה במלרים מהו לומר תגבע תלקים הוא ועל הים מהו לומר ויהי ישראל את היד הגדולה וגו' לומר שעשה במלרים לקו עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות הו' ט"ם. משולי נתקשיתי זאת טובא דהא גם במלרים השכחן יד כדכתיב הנה יד ה' הוי במקנך וגו'. ועוד דתנן בתבות פ"ה עשר מכות הביא הקב"ה על המלרים במלרים ועשרה על הים והזה דלא כחד מתנך תנאי דהכא. תולם מלאתי מעשה בעז"ה דתין הכוונה דבמלרים היו כל העשר מכות בתגבע תחת רק כל מכה הי' בתגבע בפני עלמה והוי עשר מכות מכוון כנגד עשר תגבעות ובפרע לפמ"כ התלמי"ך ז"ל דעשר מכות הם כנגד עשרה מתמרות שבהן נברא העולם וכל מכה רלוי למאמר אחד שבהן נברא הפי"ת את העולם ועולם נברא ג"כ בעשר תגבעות כל מאמר בתגבע בפני עלמה וכמו שפי' התלמיך ז"ל על פסוק בתהלים שמו ידיכם קודם וכו' דרמז על הא דתמרינן בכתובות רבי זקף עשר תגבעותיו למעלה ואמר גלוי וידוע שלא נהגתי מעות"ז תפילו בתגבע קטנה דהיינו מאמר התחרון [עיין לקמן ח"ם בדרוש לסיום ס"ת ותבין] לא טוב היות התדם לבדו דהיינו הזיווג ג"כ לא נהגה רק עשה הכל בפ"ם ע"ם. ותם כן ח"ם הא דכתיב גבי דבר הגה יד ה' הוי' וכו' דגבי דבר הוי מכה חמשים הוי ה' תגבעות יד שלש ולכך כתיב יד. וכוונת בעל הגדה הבי הוא דזה יהוע לו לבעל היש הוי ג"כ עשר מכות וכדתנן בתבות ומוכח לה התם מקראי רק היון דבמלרים הי' כל מכה בתגבע וכדתשכחן דכתיב הנה תגבע תלקים הוא ובים הי' כל מכה כיד כדכתיב את היד הגדולה ת"כ הוי כל מכה מעין חמש מכות ולכבי הוי חמשים. ולפיך תנאי דבמלרים ג"כ הוי כל מכה מעין ד' או ה' מכות אף דהוי רק בתגבע ת"כ בים דהוי כל מכה כיד הוי ה' פעמים ה' או ה' פעמים ד' ועולה מתים מכות או ר"כ מכות. אך לפי סילקוט שמעיה ברייתא ר' ישמעאל אומר בתגבע אחי לקטנה הכה הקב"ה למלרים וכו' ע"ם דמשמע שכל המכות היו בתגבע הזאת ות"כ יד דכתיב גבי דבר לאו דוקא ופליג אהנך תנאי דהכא

דדכתי יד לכתיב גבי יס . ומס׳ סמסיים סס סילקוט כמס לקו בהגבע זכו׳ ט״כ לס קאי חליבא דר״י דחליבי׳ לס דרסינן כלל כל״ל ברור וק״ל :

בא

ועניני חמץ

אך ביום הרחמן תמציתו סחור וגו׳ (ע״ב ט״ו) . פסחים (ז׳ ח׳) ולבתר חיסורא לא מצי מבטל לי׳ וסתיא וכו׳ מבטלו בלבו אחד סבא ואחד יו״ט וכו׳ טיסה מגולגלת בתוך ביתו קדיס ומבטל לס מקמי דאחמן דיקא נמי דקתני סי׳ יוסב בבסמ״ד ס״מ טכ״ל סגמ׳ . ופירס״י בד״ס דיקא נמי ואפילו סס סי׳ פנוי מס בידו לעשות יותר מסבתתו בלב זסו ביטורו טכ״ל . וכבר סקשו המפרשים לכאורה זס סותר למ״ש רס״י לעיל (ו׳ ח׳) ד״ס כופס עליו וכו׳ דמשמע דהיכא דלא בטלו סורפו ביו״ט ומכח ט״כ בלא בטלו חיירי. ומגרסת בכוונת רס״י מכח כפי דקדוק לשמו דלמס נקט יוסב בבסמ״ד דמשמע מפני שחיטו יכול לקוס ולילך מסס אפילו סי׳ פנוי כלומר שסי׳ יוסב במקום אחר שיכול לילך נמי לריך לבטלו בכדי שלא יעבור עליו עד שיגיע לביתו וכיון דלריך לבטל ח״כ גס אחר שיבא לביתו אין לריך לשרוף כיון דכבר ביטל ומסבתתו בלב זסו ביטורו אבל בחמת אס סי׳ מתחילס בביתו סי׳ לריך לשרוף . ובזס מיושב נמי מס שסקשס הרב ז״ל בשאג״ת סי׳ ט״ו על שיטת רס״י דביטול נפקא לי׳ מדכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו דל״ב מאי דיקא נמי דקתמר אא לי׳ לא מחמת בסמ״ד סי׳ נותנו לנכרי או מסיקו תחת תבשילו לריס״ג דשרי חמץ בהנאה ואחמת שיוסב בבסמ״ד מבטלו בלבו לריס״ג ע״ס דלכתי שפיר נקט יוסב בבסמ״ד משמע מפני שאפשר לקוס ולילך מסס אפילו סי׳ נזכר במקום שיכול לילך סי׳ לריך לבטל שלא יעבור על שיגיע לביתו . שלא ע״כ דמיירי בעשה מגולגלת ואס סי׳ במקום פנוי סי׳ מגיע לביתו קודס שתחמין וסי׳ תופס תותס וק״ל :

שם בסוגיא כיון דאיסורא דרבנן עליו כדאורייתא דמי ולא מצי מבטל לי׳ כדר״ג דאמר סמקדס מפס שעות ולמעלה אפילו בחיטי קודשייתא אין חוששין לקידושין ע״ס . וקשה לכאורה כל סרחי׳ דמייתי מדר״ג הוא שלא ניחא כיון דמדאורייתא הוא ברשותו מועיל טכ״פ בביטול שלא יעבור עליו אח״כ מדאורייתא וע״ז מייתי הא דר״ג דאין חוששין לקידושין בגל אף מדאורייתא דרבנן ספקיטו ממונו ואיטו שלו בגל אף מדאורייתא וא״כ קשה מ״ל הא מדר״ג דשאני לי׳ דכל דמקדס אדעתא דרבנן מקדס וכמו שפירס״י להדיא ומס״ס תלוי סכל בדעתא דרבנן אבל מ״מ מדאורייתא אפשר הוא ברשותו ומועיל בביטול טכ״פ מדאורייתא שלא יעבור עליו אח״כ . עוד קשה לי הרב הג׳ אב״ד בקראסניק ז״ל דאמאי מייתי רישא מדר״ג הא בקידושין בעינן שתהא יכולה לתשות ממנה וכיון שאסור מדרבנן שוב לא תוכל ליתשות מסס ונהי שלא יהא חלא בסכמת מדיעס שלא יהיו מדבר זה בוודאי אינה מקודשת כיון שאין שום לס כלום , אבל לעניין ביטול חמץ לא תלי בשום ושיעס שלא הס הוא ברשותו שפיר י״ל כיון דמדאורייתא מותר הוא עדיין ברשותו ויכול לבטלו. אולס ק״ל לתרץ תרוויהו בחדי מחתא עפ״י מס״כ הלל״ח בהסמטות שפ״ח לתרץ קושיית הסוס׳ בקידושין דאמאי אינה מקודשת הא חזי לשוי מאפר או שלא כדכ״ע ותירלשון שם כיון דעתה אסור בהנאה היינו שלו בלל והיינו ברשותו ויל כל אדם שום בו להשות באפר או שלא כדרך הנאתן . ק״ס שפיר מוכח מדר״ג דאמאן בשעת שאיט מיקרי היינו ברשותו דאל״כ אמאי אין חוששין לקידושין נהי שאינו שום לס כלום כמות שהוא מ״מ יכולה להשות מאפרה בקושיית הסוס׳ . וקושיית הרחשונים ג״כ מתורלת דלא מייתי רישי׳ מדר״ג לסוכיח כיון שרבנן סוליאוסו מרשותו שוב אינו יכול לבטלו מדאורייתא דזה סי׳ פשוט לו בלא״ס דוחאי ביד חכמים להוליא הדבר מרשותו ואפילו ספקן ספקר וסוי מדאורייתא אינ שלו . לך סביא סא דר״ג שלא נימא דאולי רבנן לא רלו אלא לאוסרו בהנאה אבל לא להוליאו מרשותו שלא אלים איסורייהו כ״כ כמו איסור דאורייתא . ועל זה מייתי סא דר״ג דאין חוששין לקידושין ואי נימא שרבנן לא רלו להוליא מרשותו ומיקרי שלו עדיין תשא מקודשת דסא חזי להשות מאפרה או שלא כדרך הנאה . אולס לרש״י ז״ל סוקשה דסא גופא קשיא ליה רלו רבנן לסקל אדאורייתא ולומר שאין חוששין לקידושין לכן כתב דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכו׳ אבל לעניין חמץ כיון שרבנן סוליאוהו מרשותו מיקרי אינו שלו מדאורייתא ושוב עשוי אח״כ מדאורייתא . ולו״ק :

שוב ראיתי בתשובות הגאון רט״ח ז״ל בסי׳ ל״ד ד״ה גס כ״ל שפשין בכוונת הרחים מר״ג כמ״ש מתחילה שמוכיח דאיסור דרבנן סוי כאינו שלו לגבי דאורייתא ואס ביטל בפשוט ו׳ טוב מדאורייתא בב״י ומוכה כן מדר״ג אמר רב אחאן חוששין לקידושין ע״כ הדרת קושיין לדוכתייהו ול״ע להבין דעת קדושים :

שם ה ג׳ בתוספות ד״ס משום כו׳ . אבל עוד קשה לי כיון דשיעור כאמור בגבולין כו׳ טכ״ל . ואקשה מסרש״ס דאי לא סוי גז״ש לא סוי שיעור כלל ואפילו לא יעלה אלא כזית ואפילו לא יעלה אלא כעדשה מס שא

לסתיר נכרי שכבשתו . ובחמת הו"מ למיקט עוד דלמ הוס ידעינן כלל איסור קבלת פקדונות בגבולין . ובפיר סמכו עין לזה הקשה ר"ת דבשוס דוכתא לא מצרכינן תרי קרמי לכבשתו ומלמ כבשתו וכו' משום דבל"ז סי' אפשר לומר דמש"ס צריך הכא תרי קרמי לכבשתו ומלמ כבשתו משום דאיכא הכא קרא לאיסור וקרא להיתר ולא הוס אמרינן דקרא דאיסורא קאי לקבלת אחריות רק הוס אמרינן דאתי לנכרי שכבשתו ומש"ס צריך קרא יתירא להתיר נכרי שכבשתו אבל הכתא שקשה מתחלה אמאי צריך גז"ש ומשה לא ניחא להו בתירוץ מהרש"א דהוס מוקמינן לך להתיר פקדונות ? אע"כ דיותר מסתבר להתיר נכרי שכבשתו מקבלת פקדונות וכמש"ל והוצרכו לתרץ תירוץ אחר ע"כ הקשו שפיר בתר הכא למש צריך ב' קרמי לכבשתו ומלמ כבשתו דאין לומר משום דאיכא הכא קרא לאיסור והוס אמרינן דאתי לנכרי שכבשתו וכמש"ל ? דודאי הוס מוקמינן קרא במסתבר טפי דסיינו קבלת פקדונות בתחריות ולא לאסור נכרי שכבשתו ודו"ק בכ"ז :

שם (ז' א') ניזול בתר בתרא וכו', עיין בגל"ח שהקשה למאי משום דאמרן ס"ל דשיל"מ ומש"ס לא חזקין בי' בתר בתרא כמו דלא חזקין בתר רובא ט"ס . ואינני מבין דבריו דסיפא נמי הוס דשיל"מ לאוכלו אחר הפסח כיון דאסור לשהותו כלל אם אמן הוא , ופוסקים לא כתבו דהוס דשיל"מ אלא אם נתערב אמן במאה לבטיל איסור שהי' כיון דאיסור זה אין לו מתירין שפיר בטל ומותר לשהותו ות"ל אסור ע"פ בהכילה דאיסור זה אינו בטל לעולם אם לו מתירין אבל הכא דמלא פת ואינו יודע מה טיבו אם תאמר דאמן הוא ממילא אסור לשהותו וע"כ ניזול בתר בתרא וניחוש דמלא ומותר לאכלו בפסח . וטי"ל בפשיטות דממ"נ לא הוי דשיל"מ אם מלא הוא מותר לאוכלו . ואם אמן הוא גם לאחר פסח יהי' אסור לאכלו מכח אמן שעבר עליו בפסח דאסור אפילו בטלו בלעי' בסי' תמ"ח ס"ס ולא הוי דשיל"מ אלא בע"י תערובות דלא קיים ר"ש אלא בטיני' ועיין בר"ן פ' כ"ש . ולהלדיק אם תלדיק חולי אפשר לתשמיד דבריו ל"ל דמיירי בפחות מכזית דאיכא חייב לבער וכדאי' רים ביצה וא"כ אפשר שבטלו והוי יל"מ . אך נראה דאפילו אם ניחוש לבטיון איסור ב"י לא אמרינן אלי שיעור אסור מה"ת וכמ"ש הש"ך סי' ט"ע . מ"מ נראה דעכ"פ צריך ביטול או ביטור מדרבנן וכמבואר להדיא במ"א סי' תמ"ב ס"ק י' י"ב . וא"כ ממ"נ אם לא בטלו א"כ חייב לבערו ולא הוס דשיל"מ ואי בטלו א"כ אחסבי' כשפרה ולא ניחא דלהוי לי' זבוחא בגווי' כלל והיאך נאמר דים ל"מ שבטלו אחר הפסח כיון דאיכא אלפי שבטלו לכלוס ואינו שלו כלל והדרן קושיין לדוכתי' ול"ע להבין דעת הקדושים . ובזה סרה ג"כ קושיית הגל"ח על הסג"א סי' תק"ג ס"ק י"ג שכתב דאם רוב מוכרי בציס שעולו מתחמול דאפ"ס אסור לקנות ממס ביו"ט דהוס דשיל"מ והקשה עליו מסוגיא דע' לבורין דאזלינן בתר רובא בחמץ ואמרינן כל דפרים מרובא פרים אף דהוי דשיל"מ . ולפמ"ש ניחא דחמץ שאני דהו לא ניזול בתר רובא א"כ אסור לשהותו והוס אין לו מתירין ועיין בגל"ח בזלא (י' ג') ודו"ק :

שם (ט' א') גמ' טעמא דלא חזינא דשקל כו' עיין מהרש"א . והקשה עליו הגל"ח דממ"נ אם הביא שעבר בחמץ לזה מחדר ולאי לדיק בדיקה דמה בכך דנעל בחלר אחרת ואם רואינו שנעל בחלר אחרת ולא רואינו שהביאתו לכאן א"כ שפיר יש ס"ס והדק"ל למה לי טעמא דחלד"ש ט"ס , ובבר נתחבטנו כל חכמי לב בכוונת מהרש"א הכ"ל . ולי נראה ליישב בלישנא עוד דקדוק חזק לפירוש מהרש"א דמבית וחלר ועיר לא לריך בדיקה אף אי חזינא דשקל זוזא בממקום למקום א"כ למה לילף מתניתא מקום ובית ביחד ס"ל למיקט בית בשדי חלר ועיר . ועוד קשה מה שהקשה הפ"י דל"ל טעמא דחלד"ש תיפוק לי' דס"ל שפק על דאמרינן לקמן דח"ל בדיקה . ע"כ נראה דכוונת מהרש"א לבבית וחלר ועיר אף לחזינן שנטלה כיכר גדול דל"ל מלכתי' אין שהר שבתים לריך בדיקה מטעמא דחלד"ש רק חילוק יש בין בית ובין חלר ועיר דבחלר ועיר אף לחזינן שנטלה בחלר זה כיכר גדול ושלשה עמו חוץ לחלר דסיינו למבוי או לרה"ר אין שהר שבתים לריך בדיקה . אבל בבית אם רואינו שנטלה כיכר גדול ויולאה חוץ לבית דסיינו לחלר דפתחי בתיהם היו פתוחים לחלר כמ"ש רש"י שבת (כ"ג ב') שהר שבתים לריך בדיקה כיון דליכא אלא חד בדיקה ולא דמי לספק על דסיינו ג"כ שנכנס בחלר וכמו שפירש"י שם ? דשם הוי ס"ס אבל בכאן קטן ח"ל בדיקה דהוס תרי ספיקי אבל במקום למקום דוקא דלא חזינן דשקל כלל אבל אי חזינן דשקל במקום זה אף כיכר קטן ממילא נשתתו ויולאו למקום אחר שבדוק ומש"ס לדיק בדיקה דאין ספק מוציא ודאי ואמאי קאי דיוקא טעמא דלא חזינא וכו' ומיובב כל המקומות דשבתא ל"מ למיקט בית בשדי חלר ועיר דשם בחזינא דשקל כיכר גדול בבית לריך בדיקה ובחלר ועיר ח"ל בדיקה מטעמא דחלד"ש ומ"מ בכיכר קטן אף בבית ח"ל בדיקה דהוי ס"ס וזהו ספיקות הנכון בדברי מהרש"א ז"ל ודוק . ומ"מ אף בבית לריך טעמא דחלד"ש כגון כיכא דחזינא דשקל בבית כיכר גדול ולא רואינו שיולאה חוץ לבית דאין לריך בדיקה שהר שבתים מטעמא דחלד"ש רק שתגא לא רלה לכלול בשדי חלר ועיר דשתם אף שרואינו שיולאה חוץ לחלר ועיר כיכר גדול ג"כ ח"ל בדיקה מטעמא דחלד"ש ושא דשפיר טי לדקמן דח"ל בדיקה מיירי בכיכר קטן דהוי ס"ס או דמיירי בניטלו ובאד ספק ממי שרי כל"ל :

שם (יא ח') ע"ש בסוגיא תוס' ד"ה אבל לא גוזמין וכו' .

עיין מהרש"ל ומהרש"א שהקשו דמאי פריך דר"מ אדר"מ הא איכא למימר דמשום מלות ניטור שרי דהוי כמו פסידא ע"ש . ונראה לי לישב בפשיטות דכיון דמסיק אדם בדיל מיני' סבירא לי' לגמרא דמשום פסידא לא נתיר ושא דמתיר ר"מ ור"י לקלור בית השלחין סיינו משום דבדול מיני' ג"כ . ולפכי פריך שפיר דר"מ אדר"מ דאמי למלות ניטור הוו כמו פסידא מ"מ שרי לא בדיל מיני' . ובזה מיושב נמי מה שהקשו המפרשים למאי לא הקשה המקשן תיקף על ר"מ ור"י עד דאתא רבא ופריך לי' ? ולפמ"ש ניחא דהמקשן סי' שבור דמשום פסידא לחוד ג"כ מותר מדתנן קוצרין בית השלחין לתאי' אליבא דכ"ע ומלות ניטור הוי כמו פסידא ומש"ס לא גזר ר"מ בחמן . אבל לפי התירוץ דחמן בדיל מיני' אם כן מדחזינן דגזר ר"י בחמן ולא גזר בקמח וקלי ע"כ דשך סברת טולי רגליס ובדיל מיני' עדיף ממלות ניטור לחוד וש"ס מפסידא לחוד דהא שויס וא"כ רבנן דאסרי בטולי רגליס ובדיל מיני' דסיינו קמח וקלי כ"ש דאסרי במלות ניטור לחוד ושא דשרי בקוצרין בית השלחין סיינו משום דליכא תרתי פסידא ובדיל מיני' ופריך שפיר דרבנן אדרבנן ומשני הוא שלמו מחזיר עליו לבורפו כלומר והוי כמו בדיל מיני' ור"י ניח לי' שך סברת דמחזיר עליו לבורפו ודו"ק :

שם (י"ב ב') בסוגיא ע"ש תוס' ד"ה לא ניכול כולה שית ל"ד כולה שית הא דאמ לריך לשרוף בתוך שם שכ"ל . נראה כוונתם דלחלי בשיטת רש"י לעיל (ד' ב') דאף ביוס שראשון תשביתו וגו' ח"ל לומר בי"ט דשרי שהר בו שעה אחת דש"ל דאותה שעה שוסק בשריפה עובר עליו כ"ז אלא ביעבו (עמ"ש לעיל בסוגיא ז' ח' בכוונת רש"י שם) וניון שכן למאי דמסקינן מאך חלק שאלי סיוס אסור ואלי מותר ג"כ לריך לבערו בסוף שם ולא בתחילת שבע דש"ל שרי שהר שעה אחת אחר חצות דשעה שוסק בהשבתה לא מקרי השבתה :

אך קשה לכאורה לקמן דפריך ולרבא אליבא דר"מ מתחילת ס' לא ניכול ומשני ס' חמס במזרח ו' חמס במערב מ"מ קשה דלמא לא יבער בסוף שם דיסבור שהוא עליון חמס ובתחלת ז' שיכיר שהוא ז' מחמת החמה ויבער מ"מ שרי שעה אחת שהר בחיסור וכן לרבא אליבא דר"י קשה כן . וע"ל דדוקא

לענין תכילה גזרינן שמא יעשה וכמו דפריך מתחילת ס' לה ניכול ותליבא דר"י מתחלת ד' לה ניכול תבל לענין סריפה לה גזרו כלל שמא יעשה וכמו דמחזיק לענין הגאה לר"י שלה גזרו רק בעשות שעה אחת דהגאה קיל מתכילה ולענין סריפה טב"ל שתפילו שעה אחת לה גזרו דתל"כ תיכא למיחש שמא יעשה ויפרוף בתחילת שבע דיסבור שכוח תחילת ו' וגמלא שעה אחת וכמ"ל. ולריך לומר דלפ"ז הא דתנן סורפין בתחלת שם סיינו לומר שאסור בהגאה כל שעה שעות תבל מ"מ יש לו זמן לפרוף כל שם. ואיהא נמי לפ"ז הא דפריך לעיל (ד' ח') וניבדוק בשית וכו' דלכאורה קשה כיון דסורפין בתחלת שם ח"כ הבדיקה לריכה להיות קודם שם לפמ"ש לעיל בשיטת רש"י ותוס' בכתן דשעה שעוסק כדי לשרוף לה מקרי השבתה. ולפמ"ש ניחא דכל שעה שעות יש לו זמן לעיון סריפה לה גזרו כלל שמא יעשה בין שם לשבע, ומיושב נמי הא דקשה מובא לקמן דקאמר חיטבי' רבינא לרבא וכו' תבל בשעת ביעורו השבתתו דכ"ד ופירש"י ועוזרא זה למה תם תין לו עליס ימתין עד ז' ויבדיקנו כ"ד דקשה מובא דלמא יעשה על ז' ויסבור שהוא שם ושהה עוד שעה אחת בחיסור. ולפי מה שכתבתי לעיין השבתה לה השמו לעשות ניחא ודו"ק:

שם בסוגיא (י"ב ב') חיימתי שלה בשעת ביעורו תבל בשעת ביעורו השבתתו דכ"ד ופירש"י דשלה בשעת ביעורו סיינו מתחילת שם וכל שם דאכתי מדאורייתא ברי תבל בשעת ביעורו מתחלת שבע שמוזהר עליו מה"ת השבתתו בכל דבר. ושקשה עליו בתוס' דהא מעות יליף ר"י ועוד לאחר חיסורו עיין סריפה ע"ש סיעב וגרהה לי לייבב קושיתה וגם שהר קושיות המפרשים על שיטת רש"י והוא דהש"י ז"ל מודה דבתוך הפסח לריך דוקא סריפה לר"י וזהו עיקר הלימוד שלו מעות רק מבבע ועד שלילה כיון דאסור מדאורייתא בתכילה ובהגאה (וגם עובר בב"י בשיטתו לעיל (ד' ח') וכמו שהבינו המפרשים שליבי) ועב"ז לה שייך ללמוד מעות דאיכא למיפרך מה לעות שכן עתים בריח ומ"ז עד שלילה ליכא בריח ובדאיתא לקמן (כ"ח ב') מש"ה ס"ל השבתתו בכל דבר ובלה בשעת ביעורו דסיינו בשם דאיכא אסור רק מדרבנן כיון דאורייתא תקון ולריך דוקא סריפה (ולפ"ז השבתתי לעיל בשיטת רש"י כוונת הכתוב דאף ביום הראשון דאיכא למימר בתחילת שבע דא"כ סיינו שמשביתו בסוף שם שלילה למימר בתחילת שבע דא"כ ברי שהר בו שעה אחת וא"כ גם בסוף שם סי' לגו לומר שישבתנו בכ"ד ולמה כתב רש"י כאן דשלה בשעת ביעורו סיינו בתחלת שם וכל שם? ז"ל כיון דמ"מ מדאורייתא הוא מותר בתכילה שעמידו חכמים לבריסה לשרפו דוקא ואם אין לו עליס ימתין עד תחילת שבע וישבתנו בכל דבר). וא"כ מיושב קושיית התוס' הנ"ל ומתורן ג"כ קושיית המפרשים עליו לפיקך יליף ר"י מעות דאם בעות לה מבני ביעור ואיכא למיפרך מה לעות שכן חיוו מועיל ביעור? דבתוך הפסח בחמץ ג"כ לה סגי בביעור. ואם דכתב רש"י לקמן (כ"ז ב') ד"ה שאם וכו' סיינו קולא הוא למפרש ויולא בסיירא וכו' ולא כתב דקולא הוא בתוך הפסח? ז"ל דבתוך הפסח גם לר"י אם לה מלא עליס לריך לשרף ושורש לרוח כדי שלא יעבור בב"י דמי דס"ל להשאה הוא דוקא סריפה לריך לתקן מ"מ שלא יעבור שלאו דב"י ולעיין ב"י בוודאי מבני פירור כיון שחיוו בעולם ואם כן לא הוי חומרא דאתי לידי קולא ע"כ הוכרח לפרש דקולא הוא לעיון יולא בסיירא:

ולענין קושיית המפרשים דהא מפרש בים יכול לבטל ים לומר דחייסינן שמא יבטל ובמ"ש מהרש"ם שם (ו' ח') כיון דלאו זמן חיסורי' וכו' דילמא פשע ולא מבטל ובדאיתא לעיל (ו' ב'). (ובאמת לפ ביולא בסיירא לר"י יכול להשביתו בכ"ד דלא גרע מחיוו מוכרו ואוכלו כיון דהוא קודם זמן חיסורו רק לחין חיוב מוטל עליו כיון דכוונת השאה לר"י הוא דוקא סריפה וזה חיוו יכול לקיימו כיון שחין לו עליס ע"כ יוצא ובטל הם ירלה תבל לחכמים כיון דהוא בתוך שבעים ואל עליו חובת ביעור והשאה דהשביתו בכ"ד לדידהו לריך להשביתו בכ"ד כדי לקיים השאה ע"כ ח"ל תחילתו להחמיר וסופו לקבל). ולפמ"ש מיושב ג"כ מה שהקשה הרב החמיר דקאמר לעיל (ס' ב') ס"מ חין ביעור חמץ תלה סריפה והא הכא מייתי בתוך הפסח ואפ"ה קאמר סריפה? דלפמ"ש גם רש"י מודה דבתוך הפסח הוא דוקא סריפה לר"י וזהו עיקר הלימוד של מעות רק בשעת ביעורו סיינו מבבע ועד שלילה כיון דשעה אחת לריך להלוק בין שעה ראשונה לשאר שעות היום. ולדידי י"ל כיון דהמפקיד יבטל במקום שהוא לה יעבור עליו עוד בב"י ואף דתקון חכמים ג"כ ביעור? מ"מ י"ל כיון דחיוו בכלן הוי כגופא עליו מפותא וכמ"ש המפרשים לעיל בשם דחין דעתו להחזיר עיין לעיל (ו' ח'). ומה שהקשה הש"ח דשם המפקיד חיוו טובר ממילא לא יחשוב בהגאה אחר הפסח ואמתי קאמר הגמ' כ"ם הכא דמפסדי' לגמרי. י"ל דכוונת הגמ' כיון דבפסח יחשב בהגאה שוב חיוו ברשות של המפקיד וחפ"ה יכול גם שהר אחר לזכות בו כזוכה מן המפקר כיון שנפקע ממנו רשות המפקיד וכעין זה כתב הלל"ח בהשמטות לעיל. אך הא קשיא לי לדברי הפוסקים בחפילו חיוו עליו הגאה שומר חנם חייב לבעורו ח"כ הגפקד חייב לבערו כדי שלא יעבור עליו ושתם פקדון ס"ח הוא בדכתב הרמ"ם לעיל (ו' ח') על הא דהפקדו אללו ט"ם ול"ע:

התום' ר"פ כ"ם הקשו יהא נהנה מהמן בפסח בברת ע"ם ולפי מה שכתבו בחולין (ק"כ ח') דמש"ה מילעריך נפש לרבות השותה הע"ג דלא גרע מהגאה כדי לחייבו כרת ח"כ מוכח מזה דעל הגאה לא חייב כרת ע"ם וק"ל. אחר זמן רב מלאתי דבר זה מפורש בספרן של לדיקים הרבה:

הרמב"ם בפ"ח מהלכות חו"מ כתב אסור לאכול חמץ ב"ם בפסח שנאמר לא יאכל חמץ. ותמהו עליו מפני כליו דמאי לריך לכתיבי מלא יאכל הא בלא"ת חני שישור אסור מש"ת. ושוב היכא מפיק לה מלא יאכל הא תכילה בכזית. וגרהה דס"ל לכרמב"ם דלא אמריכן תכילה בכזית אלא בשאסורין בחיוו אסור אלא תכילה ופחות מכזית לא חשיבא תכילה אבל בשאסור שאסור בהגאה גם חני שישור אסור דלא גרע מהגאה ומש"ה מפיק לה מפיר מלא יאכל ומ"מ אין לוקין עליו דגם על הגאה סבירא לי' לכרמב"ם דאין לוקין והא דלריך למילף מלא יאכל ולא סגי לי' בסא תאמרינן בכל דוכתי חני שישור אסור מש"ת דהגם שעשה דש"ם אסור תאמרינן ביומא ר"פ יוה"כ משום דחזי לאתרופי וזה לא שייך לענין שישור דחיוו עובר אלא מכאן ולהבא וכמ"ש הרב בשאגת אריי סי' פ"ח ותאמרינן בפסחים (ס' א') אימתי השבתת שאור לתכילת חמץ וא"כ ס"ח דגם בתכילה לא תאמרינן ש"ם אסור מש"ת ומש"ה יליף לה מלא יאכל כלומר ולא סיי השבתה שעשה כלל משום דחזי לאתרופי אלא כיון דאסור בהגאה מגזירת הכתוב ש"ם נמי אסור וכמ"ש ולפיל בקושיא השבתת שאור בתכילת חמץ דגם לענין שישור ש"ם אסור מגזירת הכתוב ואף דפשוט מכזית הוא פירורין וממילא בשלי מ"מ נ"מ לענין פלוגתת ב"ש וב"ה ריש בילה אי חמץ בכלותא הו בכזית דשעה השבתה כיון דאלי שישור אסור גם לענין שישור ע"כ פלוגתייהו לענין מלקות ומוכח מזה דלאו דב"י לא הוי לל"ט וכמו שפסק הרמב"ם בחמת לוקין על כל ירהה היכא דשעה מעשה ואזיל לשיטתו כ"ל ודו"ק. ועמ"ש בזה הרב בשאגת אריי בסי' כל"ל:

עניני פסח

פסחים (ס׳ ט״ב) תנא שחי סיכה לחמר וכו׳. מפירש״י ותוס׳ נראה דפשט לי׳ דכמו דמחשבת שלא לאוכליו לא מפיק מדי לאוכליו שחמר תחלה ה״נ לא מפיק שלא לשמו מדי לשמו שחמר תחלה. ומאוד תמוה חדא דלפמ״ש התוס׳ דהחיבני׳ קאי אליבא דר״י ולפ״ל דס״ל תפיס לשון רחשון מ״מ כיון דהוי פסול גרוע דחיבו טובא בכל הזבחים אחי שלא לשמו ועוקרו מ״ל כ״ש הכא דהפסול גרוע הוא בשון שני דכשר וא״כ מנ״ל למיפשט הבני׳ דהפסול הוא בשון רחשון. ועוד דלפמ״ש התוס׳ לעיל ע׳ ד״ה חבל דלר״מ מיירי דחמר חלו אין רחי׳ כלל לעניו עקירה. ולולי דברי התוס׳ הי׳ נרחה דמביח רחי׳ רק לעניו זה דסתם חיבו שוה למפרש דחל״כ גם בשלא לאוכליו גרידא יהא כשר דסתמת קאי לאוכליו והוי כמו לאוכליו ושלא לאוכליו חע״כ דמסתמא לאו כלום היא וא״כ גם רחייה רבא נדחה ודו״ק:

שם (ס״ז ע׳) חמר ר״ח מלורע שנכנס וכו׳. סרמב״ם פסק דלא כר״ח. וכתב הכ״מ משום דר״י ור״ש הלכה כר״י ותמהו כולם כיון דר״ח ס״ל כר״ש היאך יכול סרמב״ם לומר דלא כוותי׳. וג״ל ליישב דהא הגמ׳ פריך מה לב״ק שכן מטמא במשהו ומשני ס״ל כר״י דבעי תחיית פי החמה וסרמב״ם פסק בפ״ב מהלכות מח״כ כחכמים וכמחני׳ דהה דמטמחין בכ״ש וא״כ ליכא למילף מלורע מזב וב״ק ולריך קרא דבדד יצא למחנה שלישית ולא הוי ניתק לעשה:

אף על הגמ׳ גופא קשה טובא דמחי פריך ור״י שפיר קחמר ר״ש דלמחי ס״ל דלא כר״י ומטמחין בכ״ש ותו ליכא למילף מלורע מכש. וג״ל בדוחק דסכי פריך דמ״מ לעניו זב לא לריך קרא דמחיכים דלריש ר״י דממילא ידעינן דת״כ לא נכתוב זב ונילף מעמח מת ושרץ ומשני דחילטריך זב ג״כ לעניו שלא דחקו זבים ומלורעין ונכנסו שפטורין ודו״ק:

שם (ס״ע ע׳) שמח יצלנו בידו ויעבירנו וכו׳. המפרשים תמהו על רש״י דלעיל במשנה פירש הטעם משום מתקן גברא. ונרחה דהא לריך להבין טעם ר״ע דחשיב הזאה ליוכיח וטעם ר״ח דלא חש להשיבו ועיין תוס׳ ד״ה קטן שכתבו בדוחק דלר״ע לא שני לי׳ בין גברא חזי. ונרחה דבחמת חגמרי׳ ר״ח לר״ע דהזאה חיתו דוחה שבת ולא חמר לי׳ הטעם וכי׳ ר״ע סבר הטעם משום מתקן ומש״ה פריך הזאה תוכיח. וליכא למימר דחכחי גברא לא חזי ומש״ה לא דחי שבות, דז״ח דחמת יעבור על שבות חחר הזאה כשיתקן גברא וחז יכי׳ גברא חזי וס״ל הטברת שבות וגברא חזי בחין כאחד ואפ״ה לא דחי ומש״ה הוי שפיר יוכיח, אבל ר״ח סבר הטעם דהזאה לא דחי שבת משום שמח יעבירנו כלומר ויעבור האיסור וחכחי יכי׳ גברא לא חזי ומש״ה לא דחי ולא חשיב מכשירי מלוה כלל כיון שיעבור האיסור קודם שיכי׳ גברא חזי, וה״ם גם קושיית המפרשים דלעיל במשנה פירש״י כן תליבא דר״ע דאמר הזאה תוכיח ע״ש והכא תליבא דר״ח קיימינן ועיין ודו״ק. ומה דפריך מהא דערל שלא מל אף דסתם לאחר מילה יכי׳ גברא חזי? יש לומר כיון דמחוסר מעשה בגופי׳ חשוב טפי לא חזי וכמ״ש התוס׳ לקמן ע״ב בד״ה האי. ודע שדברי מהרש״ח שם תמוהים שהקשה דהא ערל חיינו משלח קרבנותיו ע״ש ונתחלף לו בין ערל לערל דערל לעניל סיינו שמתו לאחר מחשת מילה וכדפירש״י לעיל ומש״ה חיינו משלח קרבנותיו דאחסור לו לתקן עלמו אבל ערל דסכא דחייב כרת ע״כ בלא מל במזיד ומש״ה הקשו התוס׳ הא מחזי חזי ודו״ק:

שם (ע״ס ב׳) תוס׳ ד״ה יעול. עיין בפמ״ג יו״ד סוף סימן ל״ד שהקשה אהך דנגע בחרסו אל תגור להוי לריך ב׳ קליפות דהא קליפה רחשונה אסורה מחמת עלמה ואוסרת הסמוך ע״ם שהניח בל״ע ולאחור הקונית כ״ל לומר כיון

דקליפה די במשהו ואין לה שיעור וכל משהו יש לאחלק לשנים ג״כ כמ״ש התוס׳ זבחים פ׳ ח׳ ועיין תוי״ט רפ״ט דפרה ח״כ בחלת קליפה יש לומר דהוי ב׳ קליפות וע״כ לא הקשו התוס׳ בחולין שם אלא לגלוי אוסרת כולה בכה״ג דכל קליפה אוסרת בפמוך לה. ודע שיש מקום עיון ברש״י שבת (ע׳ ח׳) בשה דבשבע ומחלה לכתב דה״ה שבע ותרי משהו דהא לפמ״ש גם בחלת משהו יש תרי משהו וא״כ למה חייב בשבע ומשהו ומש״ה התוס׳ כאן לא הקשו אלא דיחסור וכו׳ מחמת הרוטב דהיינו בעובי אלבע אבל על קליפה ל״ק להו אף לעל זה לא שייך חירוש דהא סיכה

דמשהו ואפ״ה אוסרת כ״ק אע״כ כמ״ש ועיין ודו״ק:

שם (ל״ג) תוס׳ ד״ה ורב יהודה וכו׳ תחומין דאורייתא

וכו׳. עיין בס׳ דרוש וחדוש שתמה אף דתחומין דרבנן בעמידו דבריהם וכו׳ ואף במקום כרת ע״ש ולפמ״ש הוא בעלמו דפירש בעמידו דבריהם דעשו כעל תורה ומ״כ ל״ל מ״ע ערל ומאי הוי בעמידו דבריהם אף דהוי דאורייתא הוי דחי חותם עשה דפסח שים בו כרת וע״כ ל״ל כיון דבכולם גזרו שמא יעבור על חיסור כרת חשיב שפיר דבעמידו דבריהם ועשו כחיזו חיסור כרת אבל תחומין דאפילו לר״ע חיזו אלא בלאו כדמשני כמה פעמים בפ׳ שבת דילע לה בתחומין וכו׳ ומ״כ היאך שייך לומר דבעמידו דבריהם. ותה לא קשיא דמ״כ היאך כתב התוס׳ דתחומין דאורייתא מ״מ יבוא עשה וידחה ל״ת, דז״ח דכיון דאורייתא אסור ליך עשהו התורה דרך רחוקה ופעמו בפירוש. אבל בחמת כ״ל דדברי הגאון חיש מוכרחים דכמו דאפשר לומר דבעמידו דבריהם ועשו כאל תורה ס״ל חיכא למימר דעשו חיזוק לדבריהם יותר מאל תורה וכדאזקן בריש פ׳ חעפ״י ובכמה מקומות ויש כח ביד חכמים לדחות עשה דאורייתא בשוא״ת ומש״ה קחמר שפיר גבי מלורע לא בעמידו דבריהם כלומר לא עשו חיזוק לדבריהם יותר מאל תורה. וה״ם בזה מה שהקשו כולם על הך תמוהלי דסברי די״ט הוי רק ל״ת לחוד ח״כ חיך יפרשו המשנה דר״ש שופר של ר״ה אין מפקחין עליו את הגל וכו׳ דים לומר דרבנן עשו חיזוק לדבריהם יותר מאל תורה ומש״ה אין מפקחין וכל חיסורי דרבנן דחשיב התם. ואף לתנן אין חותכין לוחו בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום ל״ת? י״ל כיון דהולרכו לחסור משום שבות משום חיזוק חסרו ג״כ משום ל״ת כדי שלא יהי׳ מלחת דרבנן כחוכח. ובזה י״ל בשה דמשני התם זו ותנ״ל זו קתני דבכל דוכתא דרך הש״ס שלא למיתני חלא לא זו אף זו. ולדבריהו י״ל דה״ק לי אמרינן די״ט הוי ל״ת זו ותנ״ל זו אבל לי אמרינן די״ט הוי לא זו דמשום ל״ת זו דמשום שבות חיסור דרבנן עשו חיזוק חלא אף זו דמשום ל״ת ג״כ

לא דחי חותם עשה דשופר וכמ״ש ודו״ק:

שם (ל״ח ע׳) ברש״י ד״ה שלא דמית וכו׳ ובמת יום או יומים ליכא שלמים בי״ד כיון שחיו חון ע״ש. ותמוה שעשה ממנו גמ׳ מ״ק (ט״ו) אבל חיו משלח קרבנותיו וכ״פ הרמב״ם עפ״י התוספתא שאבל חיו משלח קרבנותיו כל שבעה וק״ל:

שם ס״פ מי שהי׳ טמא. רבים שאלו לפרש לשון רש״י שם ורימא דקתני הוחלפו וכו׳ דאין לדברים שבעה כמובן. ונרחה לי דכוונתו דלמה לריכין להחליף שני החבורות חים אחד מכל חבורה יקך רק חים אחד מחבורה אחת לבדי ומאי לא יקך ותאמר מתחלה החבורה שלקך ממנה החים שם פסח זה שלי הרי טוב ואם לאו יהיו מבוטלות מעלמו ונמיין ע״ז ואח״ז תאמר החבורה השניי אבר שם החים שם פסח זה שלו הרי אתה משוך משלך ונמנה עמו ואם פסח זה שלך הרי אנו מבוטלות מעלמו ונמנים עמך ואף שלא יאמר אחד מבעלים הראשונים על פסחם? שם קיימינן

הסתם לר"י דלא לריך וע"כ מדקתני רישא שלריך שיחליפו
ג' החבורות ט"כ כר"י תיהא ומדליקת מסיפא דוק מרישא
דאפי' כר"י ט"ז מתרץ דמוכרח לעשות כן דלמי יתמרו הכא
דאסורם ט"ם וק"ל. אחר זמן רב מלאתי כן בס' מה"ל
בליקוטי' ט"ם:

יבמות (ו' ח') תוס' ד"ה טעמא וכו' ופסח ומילה ותמיד
וכו' ס"ל בכוונתם לף דקיימין הסתם לפי
סברת התרגן דלא ס"ל דשבת חמיר מ"מ י"ל דלעניו חיסור
סקילה לא שייו למדין מכיבוד או"ה דה"ה דהתורה לא
גלתה בזה רק לדחות בעלמא ל"ת שיש בו כרת אבל לא
סקילה וכמו דאין למדין מכאן דלדחי עשה ול"ת. ולפ"ז
אין הפירוש בכוונתם כמ"ש מהרש"א דלאחומרא יליפין מכיבוד ולא
פריכין שכן הכתוב מוסיף הלא דלא הוי ידעינן בכוונת
התורה דלדחי חיסור סקילה. וזה מדוקדק להמעיין בהריכות
לשונם בסוף הדיבור ודו"ק. בריך רחמנא:

בשלח

ועניני עירוב והוצאה

עירובין (י"ב ב') איתמר יתר ט"כ וכו' ופירש"י בה"ה לחי
מכאן וכו' אלמא לחי משום מחיצה. והקשה
בגליון הש"ס הא הקונית לכ"ע דמדברי ר"י מוכח דגם קורה
משום מחיצה ועוד הקשה על התוס' ד"ה איתמר דמברייתא
דשבת זהו רש"י גמורה מוכח דרבן פליגי אף לזרוק ע"ש.
וגראה ליישב דהא לריך לרבין למ"ד לחי משום מחיצה וחייב
משורק אין יתכן הא דקתני גמורה? וע"כ י"ל דקאי הא
גמורה למעט דר"י לעניו קורה דסתם לא הוי רש"י לרבן
ופטור משורק. וא"כ י"ל דס"ל כוותם רש"י דגבי לעניו קורה
י"ל דרבן פליגי עלי' מהאי דפ"ק דשבת אבל לעניו לחי
לא לריכין לומר דפליג ומש"ה פריך למ"ד לחי משום סיכר.
וזה כוונת התוס' דרבן לא אסרי אלא מדרבן וכו' כלומר
לעניו לחי מודו דהוי משום מחיצה והא דברייתא דשבת
קתני גמורה לא ממעט אלא לעניו קורה דמכ"ת נעביד
פלוגתא גדולה בין רבן לר"י. ומאי קסבר ר"י ג' מחיצות
דאורייתא אבל לחי מודה דלא הוי מחיצה וממילא פליגי
רבן גם לעניו לחי דשורק פטור וכברייתא דפ"ק דשבת
ומיושב הכל ודו"ק:

שם (כ"ח ח') עיין מהר"ם לובלין בבאי דיבורי תוס' ד"ה
לפיכך וד"ה לזרע שדבריו מוקשים ובמחכ"ת נעשה
מפשט הפשוט דלעניו שני מעשרות קאמר שאם הביא
שלים בשני ונלקט בשלישית. וכ"ה להדיא בריטב"א שם:

בם' מעשה שפרים ה' יום"כ סיעין תרי"ף תמה היאך מיתחין
עירוב ביום"כ והא לא חזי למיכל מיני' ע"ש שהאריך.
והוא נגד גמ' מפורש (ל' ב') אי אתם מודים שמעברין לגדול
ביום"כ וכו' ותפילו ניחא דמיירי בע"ת. פשוט דאין חילוק
בזה בין ע"ת ותלירות ול"ע:

הברתי ופלתי רש"י כתב ואי לא דמסתפינא דליחייבו וכו'
ה"מ דשחיטה בסכין של ע"ח לא הוי שהא דמלה
לאו להכות ניתנו. ושפיר אמר דמסתפי דזה לא הוי בכלל
מלות לאו להכות ניתנו כיון דאי בעי לא שחיט רק אם
רוצה לאכול בשר מלוה שישחוט וכדאיתא להדיא בגמ' ל"ת
דאי מערבין לדבר הרשות מקרי הנאה אף בשאור ליכא
בלא עירוב מ"מ כיון דאיכא מחויב לערב מקרי הנאה וק"ל:

שם (ל' ב') גמ' ואי בעי מתניל עלי'. עיין בס' דו"ח
שהקשה על סומכוס תסי' הקונית ל"ת מודה שמערבין
לגדול ביום"כ ולדידי ליכא למיוי דבעיון שעושה הראוי'
מבע"י דהא תרומה ראוי' מבע"י ע"י שאלה ע"ש. ולפי מש"כ
בריטב"א דס"ל ס"ל סוף היום קונה עירוב ומש"ה מסי
שעושה הראוי' מבע"י ואין קיי"ל תחילת היום קונה עירוב
וכן ס"ל לסומכוס מדקתני מסי אליבי' דס"ל לרבן דגזרו עליו
בין שמשות וכמ"ש רש"י ד"ה גזרו וא"כ לדידי אין מערבין
ע"כ לגדול ביום"כ ומש"ה אין מערבין ג"כ בתרומה ועיין:

ובזה יש ליישב מה שתמהו כולם על הרי"ף פ"ב דביצה
דמאי רלוי' מייתי מסכת דעירובי חלרות נוסג ביום"כ
הא אינה למימר דמיירי בע"ת וכפשטות הסוגיא. ולמ"ש
ניחא כיון דסכת ל"ל אליבא דב"ש לסוף היום קונה עירוב
ולקמן (ל"ח ב') מוכח דס"ל לר"ח דשמותי היא דתחלת היום
קונה עירוב גבי עירובי תחומין וא"כ ל"ל דסכת מיירי
בעירובי חלרות וק"ל:

שם (ל"ם ב') גמ' אסי' עלי' כל בהמ"מ. עיין בתוס'
דוחלי מגבי"י סי'. ותמוה דהא בהמ"מ שפיר הוא
וכדאיתא בפ' ב"מ? ועוד קשה דקתני לה מאי קאי
לה. ולולי פירושו ל"ל דס"ק דשאני ספק בהמ"מ דלא
אזלינן בתר חזקה משום דסוי ס' חסרון ידיעה וע"ז
קאמר בהא קאמר ר"י דבהמ"מ דר"י היא בתר בהמ"מ דר'
יהודה וכדקאמר שם בפ' ב"מ דשלים בהמ"ם דר' יסודה
והדר אתחיל בהמ"מ דר' יוסי ולדידי אכתי יום הוא ואמאי
כשר ודו"ק:

שם (ל"ח ח') מתני' כילד הוא טושה וכו' מחשיב עליו
ואוכלו וכו': לכאורה קשה טובא היאך טושה חיסור
טולאה מיו"ט לשבת וע"כ ל"ל דמיירי בהגיה עדובי תבשילין
ומש"ה שרי טולאה כיון דטושה כן לצורך אכילת שבת אבל
עירוב בשת חדש מ"מ אסור דזה מקרי הכנה וע"ת אינו
מחשב לזה דלא מהני לצורך אכילה וכמ"ש הר"ן בפ"ב
דביצה וא"כ לפ"ז דוקא נקב ואוכלו דאל"כ יתסר מחמת
טולאה. וזה דלא כמ"ש רש"י לעיל (בדף ל"ג ב') ואוכלו אם
ירלה ודו"ק:

שם (פ"ח ח') רש"י ד"ה מאן שמעת וכו' עיין מהרש"ל
שהקשה דגם הסתם לא סוי דומיא דבבל דברייתא דר"י
הוא ובבל סיינו בכל מיני פת אבל לא בפרוסה ט"ם שהיא
בל"ע. ולק"מ דהסתם דיש לומר דברייתא ר' אלעזר הוא
דגם הוא ס"ל ט"ח דוקא פת ומערבין אף בפרוסה וסו
דומיא דברייתא וכ"כ גם בריטב"א ט"ע וק"ל:

שם (ל"ו ב') גמ' אבל בשבת ל"פ ום"מ דסוי מ"ע
שלאו"ג וכו'. פי' דאי שבת לאו זמן תפילין וסוי
מ"ע שאו"ג הוי שפיר אסור להכניס תפילין. לכאורה
קשה לשיטת רש"י דמ"ס אסורה במ"ע שאו"ג משום בל
תוסיף ושבת כיון דשבת לאו ז"ת הוי שלא בזמנה ואינה
בל תוסיף. ול"ל כיון דבאול אסורה לגמרי משום תפילין משום
בל תוסיף ח"כ לא הוי תכשיט לה וכמ"ש התוס' ומ"מ
פריך שפיר ודילמא ס"ל כרבי יוסי דבשיש סומכות רשות
לגומר לף לפטורה באול ג"כ מ"מ כיון דמותרת לגמרי שאם
תרלה ס"ל מלבוש גם לדידם ודו"ק:

שם (ל"ח ח') תוס' ד"ה ושאמר רבא וכו' לכך נראה לפרש
וכו' ושבת ח"ם דשך דשבת עומד במקום אחד וכו'
עכ"ל. נראה מדבריהם להדיא דאף שם שאדם עומד במקום
פטור או בכרמלית ומעביר חפץ מרש"י לרש"ר דשך שמקום
שעומד בו חייב ולפ"ז ל"ל דשאני בשבת (מ' ב')
שבא נח פירושו שגח מצאו על שאקופה בחלון שהיללתו
אבל זה לא שבוב נח מה שמניע נגד שאדם שעומד שם
כיון שמעבירו להדיא בלא שפסק וזה שלא כדברי מהרש"ל
שם בשבת על שתוס' שם ולדבריו מאי מקשה שבא
מדרבא שא שבא ג"כ שאדם עומד על שאקופה וכן נראה
מדברי שריטב"א בשבועות פי"ב מס' שבת. גם מה שכתב
שמהרש"ל כאן לפיר"י לא מתרלה בשא דקאמר ש"מ בן עזאי
היא דלא מיירי אלא דרך סילוכו ע"ש דבריו תמוהים דכיון
דס"ל במשלך כעומד דמי מ"ש כשעומד במקום אחר
ומעביר דרך עלי' וכ"ש בריטב"א ט"ש ודו"ק:

שבת (פ׳ ח׳) תוס׳ ד״ה והעבירו ע״ם שהחקו עלמן למה נקט דרך עלי׳ ולא סתם פחות מג׳. וק״ל לומר דהכא בס׳ דו״ח לעיל בפ״ק שהקשה למה חייב לר״ע בקלוסה בהוליא מרה״י לרה״י ור״ה בחמלע הא כיון שבא לסוף רה״י הוי כמונח ברה״י והוי לגד חציו ופטור ע״ש ולסוף מזה לשקל ל״ל קלוסה לף בחוחו עניו לחמריו להחמיר ולפשר לומר דזה דוקא בקלוסה אבל בפחות משלשה לף לשקל חמריו דהוי כמונח וק״ל הם הי׳ מוליא בפחות משלשה לקרקע הי׳ פטור דמשמיע למפחן סבית הוי חציו כמונח והי׳ לריך להחריך ולומר שהוליא למעלה מג׳ ולח״ל שלשל ידו למטה משלשה ע״ל נקט בקילור והעבירו דרך עלי׳ דממילא נשמע דמתחילה הי׳ למעלה מג׳ וכשהעבירו דרך עלי׳ נעשה למטה מג׳ ומש״ה חייב וק״ל. ובזה ניחיב לי מה דהוקשה לי מכבר על התוס׳ לעיל (ז׳ ב׳) שכתבו דאם הניח חבילה מתחלת ד׳ לסוף ד׳ חייב וה״ר מהא דמגרר ויולא ע״ש דמה רחי׳ היא זו דבשלמא לענין מרה״י לר״ה חייב דמ״מ הוליא מרשות לרשות אבל לענין ד׳ אמות פשוט דלא עשה עקירה והנחה מתחלת ד׳ לסוף ד׳ וכמו דלחמריו לבן עזחי במכלך (ע״ש בכתובות וע׳ ב״מ י״ב ח׳ שאני מתגלגל וכו׳). אך לפמ״ש לעיל ניחא דהכא מדברי התוס׳ בדיבור לקמן ג״כ נראה דמתגלגל חייב ולא הוי כמונח אף בהעבירו בידו חבוב כמונח ומש״ה כ׳ לעיל ג״כ דמגלגל ד״ל בר״ה חייב ורחייתם נכונה מהא דמגרר ויולא דאי נימא דבר״ה פטור מחמת דחבוב כמונח א״כ גם בהוליא מרה״י לר״ה לפטור דחבוב כמונח כשאי׳ במפתן סבית וק״ל:

שם (קל״ד) תוס׳ ד״ה למטה מי׳. בגליון שם״ס תמה דא״כ אפילו בלא יתד ע״ש שנדחק בזה ולפי מה שכתבה הגר״ח בפי׳ משנה פ״ג דעירובין והיא כתובה במסניות החדשים ד׳ ווילנא ברחש סדר מועד דגם לרבי לא סתירו ב׳ שבותין בשמ״ש ע״ש דמיירי ג״כ בשני שבותין אלו משתמש בחילון וכרמלית ח״ש בפשיטות וק״ל:

וביום השביעי שבת לא יהי׳ בו (ע״ז כ״ו). ופירש״י ושוא ממכילתא לרבות יוה״כ וי״ט שלא יהל בו מן. ושקשו התוס׳ רים בילה מהא דאיתא במדרש ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו ברכו במן וקדשו במן משמע שהי׳ יורד ביו״ט ואין ממי מלינין וקדשו מכל הזמנים. ותירלו דהוי מדרשים חלקים. וליל לבאר טעם פלוגתתן? וגראה דבלקיטת המן בשבת יש שני איסורין חדא איסור הוצאה וכמו דלרבנן מאל יצא איש ממקומו אל יצא עם כליו ללקוט המן. (עיין תוס׳ רים שבת ורים שבועות וספ״ק דעירובין) ועוד יש איסור תחומין וכדאמרינן ביומא (ע״ה ח׳) לדיקים הי׳ מופל להם פתח אהליהם ביומים ילאו ולקטו ופירש״י מחוץ למחנה ומחנה ישראל תלתא פרסי, דשעים שעה ולקטו ע״ש. וזה ידוע פלוגתת ר״ע ורבנן אי תחומין לאוריימא וא״כ י״ל דבשבת מחולקים נמי המדרשים ומכילתא דלעיל דהשם בי״ע היו נוהג איסור הוצאה וכדאיתא בביצה (י״ב ח׳) אבל תחומין נוהג וכדאיתא שם (ע״ז ב׳) וא״כ י״ל דבשבת לא הי׳ יורד שאי אפשר ללוקטו מחמת איסור הוצאה וגם תחומין ובי״ע פליגי דמכילתא סובר כר״ע דתחומין לאוריימא וא״כ גם בי״ע לא הי׳ אפשר ללוקטו מחמת תחומין ולכך לא הי׳ נופל בי״ט ומדרש סובר דתחומין דרבנן והי׳ יכול ליהד בי״ע דאפשר ללוקטו. ולפ״ז ניחא דא״כ לכ״ע לא הי׳ יורד למאי דמסקינן בכריתות (כ״ג ח׳) דים שיורד והוצאה ליום״כ והא דרשת בדותא היא. וגם בלא״ה לפשטת התוס׳ ביצה (י״ב ח׳) ד״ה ס״ג דבלא לצורך כלל אסור הוצאה מדאוריימא גם בי״ע ובי״ט הוי שלא לצורך דהא מצוה להתענות וק״ל:

יתרו

ועניני שבת

שבת (ל״ז ב׳) תרוויהו תניא. ערש״י דחק לפרש דהקושי׳ מתנור ולכאורה קשה אמאי לא פירש כפשוטו דפריך מחדרש ע״ג גחלים דם״מ דמותר לשהות. וגם לריך להבין פירושו בהא דר״ש דיוקא דמתניתין קמל״ן וכמו שהקשה התוס׳ עלי׳. וגראה דהרשב״ם בחידושיו כתב לעיל לתרן פשטת הרי״ף דלף דפסק דלא כהניא מ״מ פשק כאחא מתני׳ דין נותנין וכו׳ משום דהוי קרוב לגחלים הלכך לא אתי לאתויי דירא שמא יבקוף הפת ע״ש והכא לף לדרבא לא ניחא לי׳ לחלק כן מדקאמר תרוויהו תניאו מ״מ בחדרש ע״ג גחלים בוודאי גם רבא מודה דייך חתוי ומש״ה הוקשה רש״י לפרש דהדחי׳ הוא משלש דנותנין פת לתנור והכאתא משני שפיר דיוקא דאתני׳ קמ״ל דקדמו פני׳ שפיר מותר לף בפת בתנור ולא תימא דקאי רק על חדרש ע״ג גחלים דהכמוך לי׳. וש״ם וזו״ק:

שם (ל״ח ח׳) תוס׳ ד״ה עבר ואכה וגראה לר״י דאייירי בשבשל וכו׳ שיין בס׳ דו״ח שהקשה לוקמי׳ האבעי׳ בלא בשבול ובשוגג ע״ש. וגראה ליישב דכיון דקאי אלישה דר״י ור״י ס״ל בשבשל בשבת לף בשוגג אסור ואשה דמי למשבשל ח״ש בלא בשבול ליכא לפרושי דה״ק בודאי אסור בשוגג לכך הוצרך לפרש דאייירי בשבשל רק מלשמק ויפה לו ול״ד כ״ש למשבשל ופשוט לי׳ מדר׳ יוסי דע״ש בשבשל כ״ש חייבי דהלל״ש לף חמין אסור וזו״ק:

שם (מ״ב ח׳) נותן לתוך לוגן וכו׳ ע״ש בסוגי׳ ופירש״י משום דתתאי גבר. לכאורה נראה בכוונתו דמייירי בלוגן מרובים ומש״ה חמין לתוך לוגן ואפ״ה אסור לוגן לתוך חמין משום דתתאי גבר ומיד כשיערה הלוגים קודם שיתרבו הלוגים קמא קמא בשיל. אלא דה״ל קשה ממתני׳ אמאי מותר במיחם לתת מים מרובים לתוקימתא דאביי דמיירי ג״כ בים בו מים חמין. ע״כ נראה דמיירי בלוגן מועטים ואפ״ה מותר חמין לתוך לוגן דכיון דתתאי גבר לא יתבשלו הלוגים לעולם רק יהיו פושרין ולף שמא רותן בתוך שפת חמין מחוד זהו חמימות המים חמין אבל לוגין לא נתבשלו. ובלוגן לתוך חמין אסור לף בכלי ראשון לב״ש דכיון דתתאי גבר והלוגים מועטים נתבשלו הלוגים מתוך החמין אבל במתני׳ דמיחם כיון שנותן מים מרובין מותר לף בלוגן לתוך חמין. ואין להקשות מאי פריך רחילא בשבת מי היכא דא היכא לאשכוחי לף בלוגן לתוך חמין ויהיו הלוגים מרובים כמתני׳? דים לומר כיון דר״ש בן מנסיא סבר דאפילו חמין לתוך לוגן לל״ש בהו בישול גמי אסור לף דלא שייך בישול ממילא אסור לפי שיטתו גם בלוגן מרובים. ובעין זה מלאתי בס׳ דו״ח. לך מה שהקשה לעיל לשיטת התוס׳ והרש״ם דלף דהשבשל כי׳ בהיתר מ״מ היכא גזירת רחילא ח״ל מאי פריך הכא לרבא״ש והא לף לדידן תקשה היאך מותר לרחון ע״ש ולדידי לק״מ דשם״ם דמיירי בלוגן שנתבשלו היכא למימר דדמו לחמין והיכא גזירת רחילא אבל הכא דמיירי בחמין שהוחמו מע״ש ושוי שרי ברחילא חין שברא לומר דמשום שפשך בשם לוגים יהא אסור ברחילא ושוי כאוכא ואיטלולא דהא עיקר גזירת רחילא בחמין והכא פריך רחילא בשבת מי היכא כלומר לחמין גרידא ח״ל לרחון ולוגין אסור לשפוך באוכא ואין ירחלו אבל לדידן שפיר אשכר לערב חמין בלוגים ויפי׳ מותר ברחילא כמעיקרא וזו״ק:

שם (פ״ו ב׳) גמ׳ ולטבלו ביני שמני ערש״י ומשקשה שהקשה דמאי קאמר לעיל לר״ע בשבשלו שלא וכן לימא דשם״ם קאמר ר׳ עוזות משום קושיא דשלא לקבלו בשמי

Padova Rabbinical Library

שמצי חע"כ לגריך ס' טומת. וכגם קוסייתו זאת דוקא לפירש"י דלר"ע פריך. אבל לפי' התוס' דלכ"ע פריך ח"ם. ולכאורה עדיפא ס"ל לאקשויי אהא דפריך ולטבלו בלפרת ולקבלו תורם בלפרת דשבתא דשמא גם התוס' מפרשים דלר"ע פריך וגם שמא יש לשקשות כן דלמא לי' למימר תלוכא דר"ע בשעכמא עלה לימא דמש"ה סוי ס' טומת דטבלו בלפרת דשבתא. אך ז"א דח"כ מל"ל לר"ע דלמא סגי בד' טומת ואהי דלא קבלו שהורם ביני שמצי מצוה לא בשאר דברתי חע"כ דס"ל בשעכמא עלה ומש"ה מדייק מזה דלמא היש צריך לומר בשעכמא אלא כי היכי דלסוי ס' טומת וע"ז פריך הגמ' דלמא סי' לו לומר בשעכמא כיון דס"ס לא קבלו שהורם בלילה וסוי ס' טומת ולטבלו בלפרת וכו'. אך י"ל דמ"מ גם בקושי' הגמי' יש לשקשות קושיית המפרש"ח ה"ל דלמא לו לומר לעיל תלוכא דר"ע בשעכמא עלה דחפ"ה יליף שפיר לגריך ס' טומת מדלא אמר לכם בשעכמא דמיעי חע"כ לגריך ס' טומת. ובאמת יש ליישב קושיית המפרש"ח דאם גם ר"ע לא ס"ל בשעכמא עלה רב אחא דאמר בשעכמא כמאן דאמרה חע"כ כר"ע ס"ל היי תרי שיעורי דלא מצאנו וכו' ואלא יהא אלו וכו' וא"כ מל"ל ס' טומת חע"כ דס"ל בשעכמא עלה ורב אחא אמרה תלוכא וכמו שכתבו התוס' לעיל וק"ל:

שם (ל"ה ע') המכבד והמרבץ והרודה חלות דבש בגג בשבת חייב חטאת הזיד בי"ט סופג מ'. קשה טובא דהכי דלא מצי למיתנא שגג בי"ט דפטור לגמרי על השוגג בי"ט אבל אמאי לית לה קאני גבי שבת ודכוותי' קשה ג"כ בבילה פרק המביא ש"מ. אך י"ל דאמרינן לעיל (ז' ב') מלאתי מגילת סתרים וכו' ואינו חייב על אחת מהן ופירש"י ותוס' דאטאת חייב על כולם אך מיהא יש אחת שאינו חייב ולא נודע לנו איזה היא ומש"ה לא מצי למיתני חיוב מיהא גבי שבת בשום מלאכה דאולי היא אותה מלאכה שאינו חייב עליה. ובזה יישבתי מה דקשה ג"כ בר"פ הזורק גבי מקושש מעמר הוא וכו' במתניתא תנא תולש הוא וכו' ולכאורה קשה היאך יכול האמורא לחלוק על הברייתא דתולש הוי ? ולפמ"ש ניחא דהוכיח כן מתוך הברייתא דהרודה חלת דבש הוי תולדה דתולש ולא נקט חיובא גבי שבת ש"מ דמספקא לי' אי חייבין עלי' מיהא ח"כ ע"כ מקושש לאו תולש הוי ודו"ק:

שם (קי"ח ע') תוס' ד"ה למימרא וכו' דבריהם בתירוצם סתומים וצריכים ביאור ועיין מהרש"ח שם. ול"ל שכך פירושם דת"ק סבר דבר שאינו מאכל ומש"ה לפיכך מכוין לתענוג אסור לסוך מיהו ט"ב אין כוונתם בברייתא ממש דולמי מותר וכדלעיל בחי דקלים וכדלהלן בש"ע רק כוונתם בחולה שמכוין לתענוג. ושם שכתבו דזמנין לרפואה ולא כתבו בפשיטות משום דרפואה הוי ממילא? לפשר דס"ל דכל דשאינו מאכל לר"י הוא משום גזירה דלילמא מכוין. ועיין לעיל בפ' כירה במיחם שפיכו. ואו י"ל דהכא לפיכך נעשית הרפואה ליכא אלא דרבנן משום שחיקת סממנין ומש"ה לא אסרו אלא משום גזירה דלילמא יכוין אבל לבני מלכים שרי לפיכך מכוונין לרפואה וכפי' מהרש"ח כיון שגרמה שהם עושים לתענוג מותר לפיכך מכוין לרפואה וה"ש ס"ל כל שגרמה ב"מ הן מ"מ לא שרי אלא במכוין לתענוג ומש"ה התוס' ולא כב"מ ממש וא"כ לדידן דפסקינן כר"ש לפיכך דבר המוכחת לרפואה כיון שמכוין לתענוג מותר לפי' התוס' ולריך עיון בפוסקים ודו"ק:

שם (קי"ג ע') תלבי שבת וכו' קשבר נדו"ל קרבין ביו"ט. הקשה בש' דו"ח דהא שולות נדרים ונדבות ד"ה הן קריבין והכא שולות הוא. ועיין בש' בתר שברשם שנדחק בזה וכ"ל לייתב בפשיטות דלוקא שולות נדו"ל שאין קבועין לשם זמן ויכול להקריבן למחר אבל הכא אם לא יקריב למחרת היום יפי' מותר שרי להקריב ביו"ט. ותדע דהא נדו"ל שמצי חע"כ לגריך ס' טומת. אבל לפי' התוס' דלכ"ע פריך ח"ם. ולכאורה עדיפא ס"ל לאקשויי אהא דפריך ולטבלו בלפרת ולקבלו תורם בלפרת דשבתא דשמא גם התוס' מפרשים דלר"ע פריך וגם שמא יש לשקשות כן דלמא לי' למימר תלוכא דר"ע בשעכמא עלה ומש"ה מדייק מזה דלמא היש צריך לומר בשעכמא אלא כי היכי דלסוי ס' טומת וע"ז פריך הגמ' דלמא סי' לו לומר בשעכמא כיון דס"ס לא קבלו שהורם בלילה וסוי ס' טומת ולטבלו בלפרת וכו'. אך י"ל דמ"מ גם בקושי' הגמי' יש לשקשות קושיית המפרש"ח דל

ואפ"ה מהני ק"ו בחול שהדיבור חלוש ביותר ורחוי לבילה מן הדין ור' מאיר ס"ל לסיפוך דר"ח לחזל בתר תוקף הדיבור ומ"מ בחול חלוש ביותר שעומד לקנין וכתיבה ומהני בדיבור אבל בשבת שחיבו עומד לכתיבה לריך קנין דוקא ור"י לחזל בתר טירוף דעת וקאמר ק"ו בחול אמרו שאפשר לתקן טירוף דעתו בקנין וכתיבה ואפ"ה עשו לו תקנה שיהיו דבריו ככתובין ומסום טירוף דעתו וכדאיתא לעיל (קמ"ז ב') ודו"ק בכ"ז.

ושפטו את העם בכל עת וגו'. יל"ד להאי בכל עת מיותר ועוד דהא גם מעה שפט אותם בכל עת ונהי דומפטו בתרת דרשינן בסנהד' (ל"ד ב') לגמר דין דכתר בלילה ומ"מ כתיב בכל עת אבל ומפטו קשה מאי דרשי' ביה ואם נאמר דגם כוונת יתרו היתה כך שידעו גמ"ד בלילה קשה למאי ג"מ מזה ועוד יל"ד למה כתיב ומפטו לשון עבר הל"ל ויפטו לשון ציווי וכמו שדקדק ג"כ בחו"ת סי' ס'. ונדחה לפי מאי דאיתא בח"מ סי' ג' אט"פ שיחיד מומחה דן ביחידי מ"מ הולחה שמודה בפניו כמודה הון לב"ד ויכולים להחליף הטעות שטעטו בפניו ע"ם בסמ"ע וש"ך, וא"כ מעה רבינו לא היו יכול לדון ביחיד לעניו הולחה וגם היו יכולין להחליף הטעות הא"כ אולת כיון שבאו מעלמם לפניו לדון דזה נחשב כקבלוהו וכמ"ש הש"ך בסימן כ"ה ויחיד מומחה וקבלוהו דיינו דין לכל דבר. ומ"ש כתיב כי יהיה לכם דבר בא אלי ואפטתי וגו' כלומר שבאים מעלמם לפני ומ"ם יכול אני לדונם. ולפי מאי דאיתא רס"י כ"ב דבקבלוהו יכול לחזור עד לאחר גמ"ד א"כ לא היו יכול מעה לדון גמ"ד בלילה דזה נחשב אולו בבתחילת דין כיון דיכולים הבע"ד לחזור עד לאחר גמ"ד. ומ"ש כתיב וכל הדבר גדל יביאו עליך מן בוקר ועד ערב אבל לא בערב אבל לפי עלת יתרו שימנה דיינים קבועים לעם יכולים לעשות גמ"ד בלילה ע"כ שפיר אמר לו יתרו שירויחו הדבר שיהי' לעם פנאי לבוא בלילה לגמ"ד ואי הוה אמר ומפטו הדבר בכל עת הוה משמע דגם בתילת דין בבר בלילה ע"כ אמר ומפטו לשון עבר כלומר היכא דמפטו בבר בתילת דין ביום חזי יגמרו בכל עת אף בלילה ודו"ק:

ב"ק (ד' ע') תוס' ד"ה וממוך ל"ג ולריך למוחקו, ע"ש במהר"ם שדקדק לעיל בתבו דלאו דוקא וע"ש שדחק. והדברים ברורים לעיל אלו אליבא דשמואל וכמו שפירש"י שם ומ"ש בתבו דלאו דוקא דנהי דלא חפקרינהו הוי ג"כ בור אליבא אל מקום בחפקרינהו כ"ש דהוי בור. ומ"ש בתבו דלאו דוקא אבל הבא אי גרסינן בתתני ממוך יהי' מוכח דבלא חפקרינהו ג"כ הוי בור ויקשה לרב דס"ל דלא הוי בור מ"ש ע"כ לא גרסינן וק"ל:

שם (ח' ע') תוס' ד"ה מכרן לא' יכול לכבוש השטר וכו' בחילו לא קנה מעולם. לבאורה קשה טובא דא"כ גם ניתני יכול לעשות כן ויטרפו מהם. ול"ל למסקנא אין זה סברא ליבבוש השטר דהולי רחה אחד השטר אלו. רק התוס' בתבו זאת דמאי פריך מבני הא אפילו בתובין בשטר א' יכול לבבוש השטר וקס"ל דל"א בן וזקן גובה מן הטלויות אע"כ דלא ידע אבתי טעמא דאי שתקא ודו"ק:

שם (ט' ע') בשור שקר וכו' טרפ"י שפירש דמיירי בלא קברו כרחוי, וכ"ל ליתבו מקושיית התוס' דמיירי שפיר בלא קברו ולא בסרו כרחוי. ומ"מ ס"ד דפטור כיון דלא תחיר עלמו ממילא ולא גילה עלמו ממילא רק שהרם שחיטו וגלטו ס"ל כמו שחילתו בפשיטא וסופו בחומש. רק מ"מ מתרן אליבא דר"ל דמיירי בשור שקר וכור ומכוסה פי' שלא כרחוי וחייב לר"ל דתחלתו בפשיטא וסופו בחומש חייב אבל בנחלת פטור דגם תחלתו בפשיטא ליבא דכמה דשכיח לם מעמיה וכו' ולכבי חייב בשלבבת אף דשחרם חולינו ותב"פ מ"מ תחלתו בפשיטא הוי דשה הרוג יכול להוליבו ותב"פ

וסופו בחומש חייב. ור"י ס"ל תב"פ וסופו בחומש פטור מ"ם פטור גם בשלבבת וע"כ בשור שקור וכור מכוסה אף שלא כרחוי נמי פטור כיון דשחרם שחיטו ס"ל סופו בחומש. ומ"ם חיטו חייב רק בשור מותר וכור מגולה דס"ל תחילתו בפשיטא וסופו בפשיטא דשכיח דשחרם שחיטו בשור כזיק מעלמו בלא סיוע שחרם. וזה כוונת הגמ' לבתחא דשחרם קא גריס כלומר שלשוף לא כזיק רק ע"י שחרם ושוי כמו סופו בחומש. ודו"ק שבזה יתורלו כל קושיות התוס' בשנין זה:

שם (י' ב') ת"ל רב כהנא לרב טעמא דכתב רחמנא ושמת יהי' לו הא לא"ס ה"א נגילה למזיק הוי השתא לי חית לי' כמה טריפות יהיב ליה וכו' ע"ש. ומעתה בשם הגאון מר"ח ז"ל מוחלטין, להוכיח מכאן דמי שחשיק כלי של חבירו חיבו יכול חבירו לומר תן לי השברים והמותר חשלים לי חלא חברירם ביד המזיק ליטול השברים לעלמו ולשלקו בדמים או בדבר אחר דאל"כ מאי פריך דילמא חילטריך ושמת יהי' לו שמחויב המזיק בע"כ ליתן לשניזק הגבילה שלו, ע"כ ד. ולפ"ז יקשה לבאורה על הרמב"ם ושור ח"מ בסי' של"ד ושם"ב גבי גנב וגזלן שבתבו ואם רלו השבעלים ליטול אח השברים שומטין להם לפי דבריהם כ"ם גבי מזיק דשומטין להם לשניזקין ליטול אח השברים דהשתא גבי גנב וגזלן דקיי"ל אין שמין להם אפ"ה הבירים ביד הבעלים ליטול אח השברים כ"ם גבי מזיק דיכול ליתן לו השברים בע"כ פשיטא דלא גרע כמו דניזק ויכול ליטול השברים בע"כ. ויש לייבב ע"פ מה שהקשה הא"מ הא קנינהו בשימוי מעשה ותירן הסמ"ע בסי' של"ב כיון דאם ים מעות לגנב וגזלן לריך לשלקו בשעות או בכלי אלא והכא מיירי שאין לו מעות ע"כ יכולים הבעלים לומר כיון שחיבך מסלקני כדיני ע"כ אי רוצה דוקא השברים ע"ש. ולפ"ז בשניזק דקיי"ל דאפילו ים לו מעות א"ל ליתן לו מעות רק מטלטלין וכמ"ש הטור בסי' תי"ו, ורב כהנא ג"כ הכי ס"ל וכמו שהוכיח הרא"ש דאל"כ אלמא חילטריך ושמת יהי' לו היכא אין לו מעות ע"ש, וא"כ כיון שמסלקו כדין חיבו יכול הניזק לומר תן לי השברים, ומ"ם לא כתבו הרמב"ם והטור אאי דיעא גבי ניזק וי"ל סברת הסמ"ע מוכרחת ודלא כמו שדחה אותו הש"ך ע"ש ודו"ק:

משפטים וענייני טוען

שם (י"ב ב') נכסים שאין בהם מעילה. עיין בס' ים התלמוד שהקשה איך תני סתמא וה"א דלא בכור בכלל? ותירן דכיון דכוונת המשנה דבין הזיקו או הוקו חייבין וזה אין חשש טעות לבכור יהי' חייב אם הזיק דהא כולה עולה לגבוה ואינו דומה לשלמים דגובה מבשרן ע"ש. ותמוה דאיך יתרן קושייתו בקושיא גדולה היושנה להלרכת היאך קתני סתמא וה"א דגם בכור אם הזיק חייב, ועוד מאי עולה לגבוה איכא גבי בכור הא נאכל לבהנים. ואם כוונתו דמשלחן גבוה קא זכו ה"ל מאי קושייתו הא מחיים נמי אמרינן כן אע"ב דאטע"ב לא ה"ל למיתני סתמא מהשתא טעות וה"ל מאי מתרן וק"ל:

שם (י"ד ב') תוס' ד"ה ם"מ ליה וכו' ע"ש בתירוצם. המפרשים הביאו בתירלם דס"ל להם"ם ע"ב של"ד ולאו ככתובם בשטר דמי דלא לא"ם הוי גבי כזיקין ממשעבדי אף דלא חייב נע"ד וה"ב ע"ב מיירי ג"ב בלא עמד בדין וה"ב חמאי גבי מן היתומים. והתוס' כתבו בדיבור הקודם דאי של"ד ע"ב מיירי בעמד בדין ויקשה מאי פסקה דניקט שום כסף למימרא דגבי מיתומים בעמד בדין וניקט בפני ב"ד שאינו גובה מלקוחות בלא עמד בדין וים להאריך בזה וק"ל:

שם בגמ' פרש שהזיקה עלים וכו' ופי' הרא"ש וני"ש שם דאייירי במיוחד לזה וזה לשוורים ולפירות דאד וק טעתיקו בטום"ע. תמוה לי טובא דאמאי חייב בעל הטלית הא ברשות הניח בחלנו ולא הוי בור ולא מלינו בור בה"ג

דחייב ורחים לזה דלקמן (מ"ז ב') תמרין בהדיא דאם הכניס ברשות פטור בעל הקלירות ובעל הפירות אם טוקה בהן בהמתו אל בעה"ב ואף דאם הכניס שור לחצר חבירו ברשות חייב בעל השור אם הזיק היינו דוקא בשור שהוא דהזיק ט"י מעצמה אבל לא בפירות ועיין בתוס' שם ד"ה חיוב סיפא וכו' וט"ם היטב בסוגיא ול"ע :

שם (ט"ז ב') אמר ר"נ תמריתא דשמעתא וכו' רחוי לה וכו'. לכאורה נראה דגם ר"ח מודה לי' בדינא דלר"ט אף בשאינו רחוי כגון בסות או כלים משלמת ב"ש דלעניין פירות הוי חצר הניזק אלא דלא אסיק אדעתי' כך קושיא. ומה דקאמר בריתא דמקני דמשלמת ח"נ מיירי בהזיקה בקרן שור דכיון דמיוחדת לשוורים ס"ל ר"ט. אלא דקשה טובא הא ר"ח גופי' קאמר לקמן ל"ם אלא פכין גדולים דאלמא אף בכלים חיכה משלמת אלא ח"נ. ול"ל דפליג אדב בסוגיא דאף דמיוחדת לי' בחיוהו לה חיכה משלמת אלא ח"נ אף דמיוחדת לפירות דאד כיון דהזיקה בקרן או בתולדה דקרן אזלינן בתר קרן וט"ל ר"ם ודו"ק :

שם (י"ט ח') וכ"ת רחטון להתזה. עיין תוס' שבתבו אע"ג דל"ם לפרושי דכי בריתא דלקמן וכו' כך יכול להיות רחטון להתזה בר"ם או בחצר הניזק כמו שני להתזה וכו' ט"ל ופי' מהרש"א וז"ל ירחה לפרש דבריהם למאי דמסיק התיזה בר"ם והזיקה ברה"י ע"ש. ולכאורה נעלמה כוונתו דהא למאי דס"ד נמי קשה למאי פטור על הא' וחייב על הב' כיון דשניהם הוי לרוחות וכן נראה ג"כ מלשון התוס' שכתבו או בר"ם להיזו כלם"ד התיזה בר"ם והזיקה בר"ם או בחצר הניזק להיזו למאי דמסיק הזיקה ברה"י. ולפי' מהרש"א ניעמך לדחוק דהאי או דכתבו התוס' הוי כמו בין וכוונתם דבין התזה שהיזה בר"ם ובין שהניזק שני בחצר הניזק כולם יכול להיות בהתזה רחטון.

ונראה לייתב כיון דלשומכום כתו כגופי' דמי הוי רגל גופה וכי אתא לאתויי לכה כתו דזה הוי לרוחות ה"ג למאי דס"ד שפיר קאמר פטור על הא' דמקרי רגל גופה ופטור בר"ם וחייב על הב' דמקרי לרוחות. אך לפי מאי דמסיק התיזה בר"ם והזיקה ברה"י שפיר מקשו התוס' כך יכול להיות וכפי' מהרש"א וה"ג אף אם תאמר הוי רגל גופי' מ"מ לחייב דהא רגל גופיה ג"כ מחייב כה"ג בעין תרוך וכמ"ש התוס' לעיל (ו' ח') ד"ה תאמר וברה"ש שם ט"ש. אכן לפי מאי דפירש הרמ"ם בכוונת הרי"ף ריש מקלתין דברגל כה"ג בעין תרוך פטור הוא ט"ם ה"ש הסוגיא כאן טפי בפטיוטת דאפי' למאי דמסיק התיזה ברה"י והזיקה ברה"י חיכא למימר לשומכום פטור על הא' משום דהוי רגל גופי' ורגל פטור בכה"ג ועל כרחי חייב דמקרי לרוחות. אכן מ"מ מדבר תמוה איסיו לרוחות תולדה דרגל תמור מרגל גופי' דרגל בעין תרוך פטור בכה"ג ולרוחות יהי' חייב. והתוס' ג"כ כתבו לעיל (ג' ב') ד"ה לפוטרו וכו' דלכתחלה אתא לאקל ולא להחמיר. אבל לזאת כ"ל לומר דמ"ם השמיט הרי"ף מאי דינא דהתיזה בר"ם והזיקה ברה"י כיון דחזינן לקמן ט"ב ובשאר דוכתי דרגל פטור מטעם תורחי' וכמ"ש לקמן וכי יחזנה בזנבה וילך. ומ"ש הסברא נותנת דבעין תרוך ג"כ פטור מטעם זה וכמו שהסביר הרמ"ם ריש מכילתין ומ"ש כ"ם לרוחות דהוי תולדה דרגל דפטור בכה"ג. ומגמ' דהכא דמחייב' ט"ש סברה דטעמא דרגל דפטור בר"ם משום גזה"כ וכמו שכתב הרמ"ם שם ומזה לא קיי"ל דכי אלא דרגל פטור מטעם תורחי' ופטור בעין תרוך וכ"ם לרוחות דקילי דפטור בהתיזה בר"ם והזיקה ברה"י וק"ל. ויש להתיישב בזה ול"ע :

שם ג'. כתב בספר ים התלמוד דהיכא דאכל וסבר שהוא כשר ובאמת הוי דבר אסור פטור מלשלם ע"ש. ותמוה דולאי חייב במזקין בין בשוגג וכו' ודוקא גבי

לוקח שמוכר מסרו לו לאכול ומתודע שהוא טריפה פטור מלשלם אבל היכא שלקח מעצמו או שחבירו תחב לו מהלומו חייב מדין אדם מזיק :

שם (כ"ח) כתב בס' הל"ל בשנגסה שם דמשערער יתבע אותם על הלילות ע"ש, ג"כ תמוה דהא משערער טוען ט"כ שלא דרו בה בלילות. ובאמת בפשיטות י"ל דמשערער טוען אני ויתי להשכירו על ג' שנים פחות יום א' ולכך לא מחיתי אך השכירות לריכין אתם ליתן לידי ממש כי לא שלוחי רק להשכיר ולא לקבל השכירות וק"ל :

שם (מ"ח ח') כגון שהוזמו זוממין זוממין. ערש"י שפירש שהמזימין הזימו ג"כ את השלישית ואח"כ הוזמו על כל הנגיחות. ול"ע למה לה פי' כשהוזמו שלא הזימו רק על ב' הנגיחות הראשונות וכשבאו את הג' והעידו על הנגיחה השלישית באו זוממין והזימו את המזימין על הב' נגיחות. ולכאורה משמע דומר דכוונתו דע"כ ל"ל שהכת הג' מעידה ג"כ על הב' נגיחות דאל"כ ה"ל עדות שאח"י להזימה דיכולין לומר הנו שבאו שהמזימין הוזמו תחת ואח"כ הימו חייב כופר כלל, ואף דהגמ' קאמר כן ל"ד יעודי גברא דשמע דלמ"ד יעודי תורה לא לריכי לומר כן? סיימו דאל"ל שפי' בפני השלישי אבל מ"מ ל"ל יעודין ג"כ מב' הנגיחות מטעם הנ"ל וה"ל יקשה למה נקט הגמ' שהוזמו זוממין זוממין נהי דלא הוזמו הזוממין מ"מ נעשה מועד עתה מחמת הכת הג' שהעידים על הג' נגיחות. ומש"ה כולהי רש"י לפרש שהמזימין הזימו גם הכת הג' ובאו זוממין והזימו אותם. אך מ"מ על הגמ' גופי' תקשי למה נקט בהוזמו הזוממין ולא נקט בפשוטו שבפשה הג' שעידו שעדים על כל הנגיחות ויועיל למ"ד יעודי תורה וכמ"ש המפרשים. ול"ל בדוחק דרולה להשמיענו שיעשה מועד עפ"י שלשה כתי עדים שהעידו בכל פעם ודו"ק :

שם (ב"ב ב') גמ' אי דשכיח גמלים פושע הוא. יש לדקדק ממאי לא קאמר פשיטא פושע הוא וכדקאמר לעיל פשיטא לשוס הוא. ועוד קשה בשה דדחי דמיירי בשסרו כרחוי לשוורים ולא כרחוי לגמלים וחיידי דנקט רישא, ממאי לא דחי דמיירי בלא כרחוי בין לשוורים ובין לגמלים ודקא קשיא פשיטא חיידי וכו'. ול"ל דהכי פירושו דהא חזקן לעיל דרלה לפשוט מרישא דמיירי בשסרו כרחוי לשוורים ולא כרחוי לגמלים ותחיין לפרקים ופטור ול"ל דמש"ה קרי לה כרחוי כיון דלגבי שוורים הוא כרחוי. ואח"כ דחי דמיירי בשסרו כרחוי בין לשוורים ובין לגמלים ומיירי בהתליט ח"כ בהא דרלה למיפשט מסיפא וקאמר מי שכיחי גמלים וכו' ע"כ כוונתו לתחיין לפרקים פטור וא"כ מיירי ריסא כלשון בעי למימר מתחילה דמיירי בשסרו כרחוי לשוורים ולא לגמלים וקרי לה כרחוי משום דהוא כרחוי לשוורים ומש"ה פריך פושע הוא ואין כוונתו פשיטא אלא מכי פריך ממאי קריית לה שלא כרחוי הא בריסא קריית לה כרחוי משום דהוי כרחוי לשוורים וא"כ בסיפא נמי ס"ל למקרי כרחוי אלא דלמחייב מטעם פושע משום דמיירי בשכיחא גמלים. ומש"ה דחי לה דמיירי בשסרו כרחוי לשוורים ולא לגמלים ודקאמר פושע הוא כלומר ואפילו אלא דקרית לה כרחוי כיון דלפ"ז ריסא נמי מיירי בכה"ג אלא דתחיין לפרקים ואפ"ה קרי לה כרחוי כיון דהוי כרחוי לשוורים. ואיידי דנקט ריסא בשסרו כרחוי תנא סיפא שלא כרחוי כלומר דסיפא רולה לשמוע סיפה מריסא וכדרך הש"ס בכל מקום ולא רלה לדחות כמו שמקשינו לעיל דמ"ל פשיטא ומשנה יתירא לא רלה לתרץ דנסיב לה חיידי. ויקשה נמי בהא דרלה למיפשט מסיפא דאתחיין לפרקים חייב לא חיקשי לי' ממאי קרי לה שלא כרחוי? דלפי שסברא דאתחיין לפרקים חייב הדריקן למאי דמתרלין לעיל דריסא מיירי בשסרו כרחוי בין לשוורים ובין לגמלים ומש"ה קרי לה כרחוי

אבל סיפא דמיירי ברחוי לשוורים וחיזו רחוי לגמלים קרי לה שמיזו כרחוי משום דחיזו רחוי לגמלים ודו"ק:

שם (ס' ח') לרבות כל בעלי קומה וכו'. לכאורה קשה בהא דקאמר מי כתיב שדה לחוד ה"מ שבשדה ולא הוה ידעינן ליכתב גיטו וכו' דה"כ הכתיב הכא ע"כ שדה קרקע ממש ולא לריך תו קולים וגדים כדפריך ולכתוב שדה ולא בעי הכי. וי"ל דה"כ הוה לריך הכא לגופי' ולא הוה דהיינו לפטור טמון. אך מ"מ תקשי לר"י למה לי קולים וגדים דלחייב כל בעלי קומה הלא ידעינן ק"ו משדה דליחכא גיטו וסכסכה אבניו דהוה חיזו רחוי לה ואפ"ה חייב וכדפריך ולכתוב שדה ולא בעי הכי. וי"ל ע"כ דלא פריך ולא ליבעי הכי אלא רק לקולים וגדים והכא אבל בעלי קומה לא הוה ידעינן משדה דיש לחוש סברת דהמה גרועים אף מליחכא גיטו. וע"כ י"ל כן דה"כ תיקשי אף לרבנן למה לי ק"ו לרבוי בעלי קומה הא הוה ידעינן ק"ו משדה. גם ליכא לאקשויי לפי' התוס' דבעלי קומה הוי מחובר דה"כ י"ל לרבנן אי לרבויי הא כתיב הכא? וי"ל כמש"ל דה"כ לא הוה ידעינן לפטור טמון בהא דהא מיעטריך הכא לגופי' לחייב מחובר דגרע גם משדה. ויש להאריך וק"ל:

שם (ס"ח ב') הכא לי בהא דאמר אביי בתמורה (ד' ב') אי עביד מכאי דאי ס"ד ל"מ אמאי לקי וע' תוס' שם (ו' א') ד"ה הכתם. ומאי הוכחה היא זו והא מיבא למימר גניבה בנפש תוכיח דל"מ ומ"מ חייב וכדקאמר כן לסדיא ע"ז ר' יוחנן לר"ח כאן בב"ק שם ע"ש:

שם (ע"ט א') נתנו לבכורות בגו וכו'. לכאורה קשה לי"ב של רש"י דלעיל ה"ב מאי פסיט מכאן דנאי דשומר לא בעי מסיבא וחייב משום שקיבל עליו אך מ"מ לריך לעשות כאן מסיבא כדי שיקנה בגנב. ומלתתי בפ"י שהניח בל"ע. ול"ל ליישב דמ"מ כיון שהשומר קבל עליו לשמור אף לגנב לא קנה מ"מ השומר חייב להגנב וה"ה הגנב מחוייב לשלם להבעלים לחיך הלא עושה סחורה וכו' ופריך שפיר אמאי קתני פטור אע"ה דמוקמינן לי' דתקני מסיבא וכו'. כל"ל ליישב רש"י ודו"ק:

שם (פ"ה) לדמים יתירים ע' פיהם"ש. והקשו התוס' דמפלוגתא תחת פלוגתא ידעינן שמשלם לער במקום נזק ועיין מהרש"א. וי"ל כוונת רש"י דכיון לחוד משמע בין דאית בה חבורה בין דליח בה חבורה משלם לער וה"ה שהיו משלם נזק היכא דאית בי' חבורה ואתא חבורה ללמד שמשלם נזק וה"ה שהיו משלם רק נזק ולא לער היכא דליכא תרווייהו דמעין תחת עין ה"ה דמיירי היכא דליכא נזק לחוד ולא לער ובליכא לער לא הוה ידעינן היכא משלם וה"ה דאיבא חבורה בא ללמד שמשלם נזק לחוד משש"ה לריך פלוגתא תחת פלוגתא שמשלם תרווייהו לער ונזק. ורש"י שכתב כאן דמשלם תרווייהו היינו לפי המסקנא דכתיב פלוגתא תחת ובקרא דפלוגתא לחוד לא סגי? דהא ג"כ דאתא לאורויי שמשלם נזק לחוד אבל אתא לכתיב חבורה ע"כ אתא פלוגתא ללמד שמשלם לער במקום נזק ודו"ק:

שם (פ"ז ב') ברש"י ד"ה זיל סחר ע"ש. להבין מהו החילוק בין ב' הלשונות? וי"ל דהנה הרמב"ם פסק בה' עבדים פ"ט דיסרהל מלווין לפרנס את העבדים. ולעיל הביאו הרי"ף והרא"ש את הירושלמי המלווין לפרנס קטנים ולא שלמין. ואפשר לומר דתניא פלוגתא בהא דרמב"ג ורבנן גיטין (י"ב ה') ורש"י נקט כאן לפי שי הלישנות דאי תמרינן המלווין לפרנס גם שלמין כוונת הגמ' זיל סחר שיחזור על פתחי הבע"ב ויתנו לו בתורת לדקה וכמו שב' הרמב"ם ואי תמרינן דאין מלווין לפרנסו כוונת זיל סחר על פתחי העיר כלומר שילך וילקט ויחפש אחר ימלא בשערי העיר. וזה ברור בכוונת רש"י וק"ל:

שם (פ"ט ח') אלא לית לה. עי' בפ"י שהקשה על רש"י במתני' המפרש דים לה כו'. ובפשיטות י"ל דרש"י פי' לפי שה"א וכמ"ש התוי"ט במס' פאה ויש לבאר שדבר יותר דהוה לכאורה קשה טובא על ר"פ ור"ש בד"י דקאמרי לה מאי קאמרי לה וכי לא ידעו דיכולה למכור בטובת הנאה. תע"כ דהם סברו כר"ש לעיל דאחי מעשה רווח ביתא ועשלם טובת הנאה לבעל בין לכתובה בין ד"מ וה"ל ח"ח לה למכור ומגמ' פריך ולעשמיך אליבא דסלקתא דפסק רבא טובת הנאה לאשה ורש"י פירש במשנה לפי שה"א ד"פ ור"ש בד"י וק"ל:

שם מאי אפס דיקא וכו'. לריך להבין דמ"מ הפסידום בספק שאם נתחרטה או נתגרשה תגבה בטובת הנאה מספק אף אם נימא סילקה בטובת הנאה זו קרקע ובבעל יאכל פירות מ"מ תגבה אותם לאחר"ז. וכן קשה דאף אם נימא דטובת הנאה מקרי פרי ושוה כולה לבעל מ"מ שוה לה בספק כמו לאחר אחר ולמה לא נימא שהפסידום זכות שזה שהוה לה כמו לאחר אחר. וי"ל כיון דעדים זוממין הוי גרמא אינם חייבים לשלם אלא שיכא דהכי"ת בא מיד ושוי בדי שזיקא ולא שיכא דהוי ספק. ובזה נדחה ממילא מ"ש הפ"י דאף בטובת הנאה הוי לבעל שיכא שים לו הפסד מ"מ כיון דילקה בהו קרקע ובבעל הוכל פירות וסגוף שלם לאחר מיתה לריכין הזוממין לשלם לה. דז"א כיון דהוי ספק בזכותה אין הזוממין לריכים לשלם כמש"ל ודו"ק:

שם (ל"ה א') רש"י ד"ה בשוגג וכו'. וי"ל בהא גזולה. עיין פני יהושע מ"ש בזה ובדברי התוספות ותמוהים ביותר דהא משמע לקמן דאי הוה אמרינן קרקע נגזלת לא הוי קנסינן לגוקה וא"כ מעלמלין דנגזלין בוודאי לא קנסינן לגוקה ומכ"ש בל"י שהם גזולין ומאי קמבעי' לי'. וי"ל לפרש דהא שמ"מ פירש לקמן דמיירי שקנה הקרקע לאחר יאום ועשה הלוקח ושבר דגם בקרקע קונה יאום דשבר קרקע נגזלת וא"כ כאן דמיירי במעלמלין ליכא למימר דמיירי לאחר יאום דא"כ קנה כדין אי אמרינן יאום קונה ועוד דליכא יאום ושיעור רשות ולא קנסינן לי' כלל. וע"כ ל"ל דמיירי קודם יאום וא"כ במאי עשה הלוקח ולכך הוליך רש"י לפרש אלא ידע שהם גזולים וזה ברור ודו"ק:

שם (ל"ט ב') לגבות לו מדוש. במדו"ב מקשה דלמא מיירי בשכר. וגרסה להבין מתחילה פשט הסוגי' דבעושה בשכר חייב לפלוגי בחושש דאדם מועד לעולם וכפירש"י אבל בעושה בחנם פטור בחושש כיון שאתכוין מתחלה לטובתו ע"כ היינו רק בפשיעה וכוי לעיוני חנם. אך שמועל קרי לה פשיעה בטבח חומן דה"ל לעיוני ומש"ה חייב גם בחנם והשתא מניא הא דר"מ לגבות לו וכו' דמקרי פשיעה לליכא למימר דאדם חושש ומ"מ חייב דעשה בשכר ש"כ דהוי שימוי מחמת חושש לא קני כלל השבח ודמי לאחרו ושבחו בעי למיתב לעיל וכדלימתא לעיל (ל"ה ב' ג') תע"כ דהוי פושע מחמת דה"ל לעיוני וליזכר וקנה השבח והיינו נותן לו אלא דמי לאחרו ומשני שאני"ה דבידים קלאו מיני' ופרש"י שאתכוין לגנות ואף דלעיל קרי לי' שוגג היינו שאתה בני אדם חושש יודעין שאסור לגנות וכדפירש"י לעיל ומש"ה קני השבח והיינו נותן לו אלא דמי לאחרו ודו"ק היטב:

שם (ק"ח ב') משלם קרן וחומש ואשם. תמהני למה השמיטו היכא דחומש חיינו בלשם וכחכמים דלעיל (ס"ה ב') את הפשיק טעין וחומש בוודאי הוא קנס אלא דהא משלם עפ"י עלמו. וי"ל דכיון דמשלם יותר ממש שהזיק אין דנין אותו דיני חו"ל. וזה כוונת הרמב"ם ושו"ע בדיים סי' ו' מי שגנב

לו גזל אין גובין ממנו אלא קרן ואף התוספות פירוש תוספות חומש. ובספר תפארת יעקב פירש דהיינו בגזל אחד מהמשה וכו' וליתא דהא בפירוש כתב בסי' שם"ד דדין בזה"ז וק"ל, ועי' בס' יבושות ישראל ס"ח ס"ק ג':

ב"מ (ג' ב') התם דליכא דררא דממונא פירש"י חסרון ממון. ק"ל לימצא שיעת רש"י ז"ל והוא דק"ל דלא אמר כומכום יחלוקו אפילו בגרי ובני אלא כשאחד יש לו רק חזקת מרא קמא וכהסיא דהמחליף ומש"ה ליין רש"י הא דרבה בר"ח בב"מ ג' אבל לא במוחזק גמור וה"פ כי אמר כומכום דליכא דליכא כו' אבל היכא דליכא דד"מ ל"א ופי' וס"ל כמוליא מחבירו וכו' היכא שאחד יש לו חזקת מ"ק ומש"ה כאן דשייכן תפסי לא פלגי בשבועה וכמו שאמר לרבן. ומש"ה פריך שפיר ולאו ק"ו הוא ומה היכא דליכא חסרון ממון והסברא מחייבת לחייב שבועה ט"פ לוותו שבא לפוליא מחזקת מ"ק ואפ"ה פלגי לה בלא שבועה? היכא דליכא חסרון ממון ותרוויהו תפסי לה לכ"ש. והתוס' חלי לשיטתייהו דס"ל בס"פ המניח דאפילו במוחזק גמור ס"ל לכומכום דיחלוקו אפילו בבו"ב ומש"ה פירשו דררא דממונא בתופן אחר. ומה שהקשה מהרש"ל לעיל על שיטת רש"י דלכומכום ניחא במה שלישית יחלוקו ג"כ, י"ל כיון דליכא דד"מ ושייכן מוחזקין ס"ל דאפילו בשבועה לא אפשר לחלוק ומש"ה במחליף פירש דלא הוי מוחזק גמור רק מרא קמא וכן במתני' לא הוי דררא דממונא ומש"ה חולקין ודו"ק בכ"ז:

שם (ג' ח') מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה יצבע וכו'. תוס' ס"ד מפני וכו' ות"ת כופר הכל מל"ל דפטור וכו' ליצטריך להיכא שאינו יודע ותבעו ט"פ הטל וכו'. מקשים הטולם בשם גאון אחד והובא בס' שו"ת בריח הברית חח"מ סי' ז' דאי נימא כ"ש חייב שבועה ה"כ גם בטענו ט"פ הטל יהזיר לו ויתבענו אח"כ בחזקת ויכוי מ"ש ואיל"מ ולא פטר בזה עד מסייע. וכבר כתב שם ליישב דכוותהם לענין יורשים שטענו בספק ט"פ הטל דלא אמרינן בהו מגואיל"מ. ויש לדייק כן מלשון התוס' שכתבו שמעיד שגגה או שאינו יודע הולם לו בשופן זה לא הוי מגואיל"מ דלא ס"ל למידע:

אך קשה דלעמ"ש שם בסי' ט"ס ס"ק כ"ג דספק פרעון קודם להלואה ס"ל ה"י אם פרעתיך. ולדעת הוב פוסקים דגם היכא דלא ס"ל למידע שייך ה"י אם פרעתיך (ועי' בתומים שם). ה"כ אם יחזיר להיורשים יטרכו להחזיר דהוי ספק פרעון קודם להלואה. דאף דיורש פטור בחומר מיהו יודע אם פרעתי כדאיתא בסי' ט"ס סיימו בטעונו טבור אבל אינו יכול שכח שמילם לו בעצמו חייב בה"י ה"פ וכ"מ בהגהת ברית אברהם שם וגם בזה לא מהני עד מסייע לדעת רוב פוסקים עיין בס' שו"ת ברית אברהם שם דאין עד מסייע קם לפטור ממון. אך ז"ל דט"כ לא כתב הש"ך שם דספק פרעון קודם להלואה הוי ה"י אם פרעתיך וחייב אלא בגוונא דמיירי שם כגון שם הפקיד אצלו אחד דבר ונאבד בפשיעה ואח"כ הלוה הנפקד לו מאה זהובים ועתה הלוה שאת היה שהוא מאה דמ"מ כיון דהחזיר ודאי שהלוה לו והפרעון ספק כי זה אין לו על המלוה ודאי חייב כ"ה ס' חייב שאת היה שהוא מאה זהובים אין ספק פרעון מוליא מידי ודאי חייב וכ"ל ה"י ה"פ. ה"כ י"ל כ"מ גבי יורשים היכא שאבעתו היורשים בחייב ודאי רק שם ס' לכם בפרעון ועד מעיד שלא פרע וה"כ שם יחזיר לכם לא יטרכו להחזיר מטעם ה"י ה"פ דהא ים לכם עליו ג"כ חייב ודאי. ונדחו בזה דברי הממיגיס בתומים שם דפוס דובנא שהשיג על הש"ך מהא דטענו בס' ט"פ הטל. ונדחה נמי מ"ש עוד שם להקשות על הש"ך מהא דאם טענו בספק פרעון והלוה ג"כ ה"י וחייב לגלות יד"ם ומה יועיל בזה הא יטרך להחזיר לו. ז"ל דהא ים לו עליו גם כן חייב ודאי:

ובזה ניחא נמי מה דקשה טובא על דין הש"ך מהא דכתב הר"ן בשם הרמב"ן בפ' שבועות הדיינים במשנה דהמלוה על המשכון שאמרו חוה הלוה מודה במקצת וכלה שמת המשכון ת"י ואינו חייב להחזיר לו הדיוק וכו' וכ"כ עוד הר"ן שם בפירוש דש"ל ה"י אם נתחייבתי והא שאם נתחייבתי ג"כ כיון דבשעה שהלוה לו נתן לו המשכון ש"ל ה"י אם נתחייבתי וכ"ש בדין שם"ך דשמא שיש חייב לו קודם הלוואה ואין לומר דהמשכון שהני דכיון דעליו הלוהו הוי כמו ספק בעיקר הלוואה והוה ה"י אם נתחייבתי. דש"כ יקשה מהא דכתב הרמב"ם והמחבר בסי' ע"ב סי"ח דאם אומר הלוה ה"י כמה שיש הוה ש"ל ה"י אם פרעתיך וכמ"ש ש"ם וש"כ שם ואפשר לדברי הרמב"ן והר"ן הל"ל. ולדבריו ניחא דהיכא שיש לו על המלוה ודאי חייב ש"ל ה"י אם נתחייבתי ולכך בעידון הרמב"ן והר"ן כיון שנתן לו המשכון מקרי ודאי חייב שהמשכון ודאי שיש ברשותו רק ספק שמא נתבד לו ח"כ ואפילו הקשה הרמב"ן שם ש"ל ה"י ה"י ה"ל אבל היכא דמוסיף כמה כי' הוה כיון דאין לו עליו ודאי חייב כלל ש"ל ה"י אם פרעתי אף דהוי בשעת הלוואה הוי קודם. ומש"ה כתבו הרמב"ם והטו"ע דחייב. ומזה רואים לדין הש"ך הל"ל. ועל חילוק הבריח הנרחם שם שיכל לחלק בין אם נתן לו בשעת הלוואה או בשעת פרעון ש"מ יקשה עליו מדברי הרמב"ן והר"ן הל"ל דאם שם נתן לו בשעת הלוואה ואפ"ה כתבו דהוה ה"י אם נתחייבתי ודו"ק:

שם ט"ב תוס' ד"ה בכולה וכו'. הקשו על רש"י דחייב מממונא לא אחיד מטבועתא ורואים מהשועה שלא שלחתי בה יד ומנכסיה דל"ק דאי הוה טוען טענין לא חטפתי היה נשבע ש"ד ט"ש. והנה זה היה ברור לפם דבשם לא ס"ל טענת דאבני לקמן (ג' ח') מהוה מלוה יפלה דל"ק ל"ל לומר מהמוטי. ועוד כתבו המפרשים דאי נימא טענת מהוה מלוה יפיהם ה"כ בלה"ט לא שייך מנו דכ"ם דאולי היה יפר הוה ואין לו ספק מלוה יפיהם רק על ג' זהובים שכופר הע"כ דרבה לא ס"ל כלל טענת המלוה יפיהם וט"כ הקשו קושייתם;

ונראה לי לישב שיטת רש"י והוה שפמ"ש הריטב"א לקמן (ס' ב') אהא דפריך שם אמ"ד חשוד מממונא חשוד מטבועתא מהא דתני רמב"ח לרבעה שומרין לריכין בפירש במקצת וכו' ופירש"י שם דבשלמא אהך דנאנסו היכא למימר מהמוטי אבל מהכפירה דלהד"ם מאי מהמוטי היכא, ופי' שם הריטב"א דמש"ה לא שייך מהמוטי בהך דכפירה דה"כ ל"ל לטעון להד"ם שהוא מעיז ס"ל לטעון נאנסו שאינו מעיז הע"כ דכוונתו לגזול וה"כ הוי חשוד מממונא ט"ם, (מוכח מזה דס"ל להריטב"א דלא אמרינן מגו להפטורי מהשועה דאל"כ יקשה הא יש לו מגו דנאנסו) וה"כ יש לומר דבשלמא ס"ל לרבה הטעם משום מלוה יפיהם רק הכא במודה במקצת ליכא למימר דכפר משום מלוה דה"כ למה מעיז לכפור הקצת שהביאו מכיר בשקרו היה לו לטעות מספק ודאי ולטעון ודאי מלוה יפיהם יש לי בידך דזה לא הוי הטעם כ"כ דאולי החתת כן הע"כ דאין לו עליו מלוה יפיהם כלל וה"כ לא קשה מהשועה שלא שלחתי בה יד דשם שייך שפיר מלוה יפיהם ושם דלא טעין כן דהא גם הכתה היה מעיז כלל. ומנכסיה דר"ח ג"כ לא קשה די"ל ג"כ ספק מלוה יפיהם, והא דלא טעין כן ולא יעיז, דז"א שם יטעון יש לי בידך כשגדו מ"י יפיהם מהוייב בשועה ואיל"מ כמו הכתה דטעין אין חטפי ודידי חטפי וכן במתני' אפשר ג"כ דשבר רבה טענת דמ"י ושם דלא טעין הכי ולא יפיהם הטעם כ"כ עי' בשועה"מ ובמלחמות שהריבו בזה ובדבריהם יתורץ ג"כ קושייתם ודו"ק:

שם בא"ד לכן י"ל וכו' כלומר מאחר שהיה מעיז וכו' ויפה נאמן במגו וכו' ט"ל. גראה דרש"י מיאן לפרש כך

דסברתו היא דכופר כגון יום יותר מעזה מכופר מקלת לף בלא סברת דלמסמוטי דכל מה שכופר יותר ממון מסעזה יותר גדולה ומש"ה אין לו מגו . ובזה יתורץ קושיית התוס' לקמן (ד' ח') ד"ה ום"מ שהקשו להמגיה במגו דלי צעי אמר שמיה ע"ש שהחקו בזה . ואין להקשות ח"כ אמאי קאמר לקמן (ח' ח') דהאי דאיגיו שלי לאו כמשיב אבידה וכו' שה הוי מגו דמעזה ושייך חזקה לאין אדם מעיז כמו בכל מצ"מ . דהש"י חזיל לשיטתו שפי' בצ"ק (ק"ז ח') חזקה אין אדם מעיז בפני ב"ח שעשה לו טובה ושם הוא לשיכא חילוק בשעזה שה כופר יותר הוי כפוי טובה יותר אבל במשנתנו שלא עשה לו טובה שפיר היא לי' מגו . דמעזה שוה בין שה כופר מקלת או כולה . והתוס' חזלי לשיטתייהו שפירשו לעיל ד"ה מפני וכו' דאין אדם מעיז פנים חזיל וחביריו מכיר בשקרו ח"כ אי אפשר לומר דבב"ש יש יותר מעזה מבמצ"ב דח"כ אמאי קאמר בגמ' דמאן דאמר איגיו שלי הוי כמשיב אבידה במגו דכולה שלי ועי' מהר"ם ורו"ק :

שם (ד' ח') גמ' פיו יוכיח וכו' הלד השוה וכו' רשיתי בשו"ת בשמים רשש סי' י"ז דבשטלשת עדים לא אמרינן שאיל"מ דהא יצפין בשה הלד מפיו וגלגול שבועה וב"ש ל"א מחוייב שבועה ואי"ל משלש כדאיתא בח"מ סי' ע"ה סע"ו וסשי' ל"ד ע"ש . ולדבריו ל"ל דבשטוח אמרינן שכשגדו בשבע ומוטל לף לעניו גלגול דאל"כ יקשה עליו מהא דאמר לקמן (ס' ח') אי איתא לדר"ח קמייתא משתבע אשתרא וכו' שכשגדו קאמינא וכו' והא שעלשת עדים יצפין בשה הלד מגלגול שבועה וגלגול שבועה ל"א שכשגדו בשבע ומוטל אע"ג דאש גלגל על השתבע איזה דבר ומוא חשוד שכשגדו בשבע ומוטל לף על הגלגול . ועיין בתומים רשש"י ל"ד שגראה ג"כ מדבריו לדון כן וק"ל :

שם (ד' ג') כיון דקא מודם בי' טילך הוא לעיל מתק רש"י ג' כיון וכאלן כתוב בכל הספרים רק שאמדפיסים שבשוטו . וא"ל לקיים הגי' בשן עפמ"ש הש"ך בסי' פ"ח דשטר מקרי טילך אפי' אין לו קרקע אש מודם לשטר . ואש היכו מודם לא מיקרי טילך אא"כ יש לו קרקע ט"ש . והכא לעיל קאמר דשתים פטור ולא ידע שום שעש אלא טעש טילך ומש"ה מחק רש"י דאפילו לא מודם הוי טילך כלומר אש יש לו קרקע ויכול לכיות בחמת דמיירי בים לו קרקע . אבל הכא לפריך אמאי שתים חייב ושא ס"ל טילך ל"מ פריך בפשיטות דשטר הוי טילך למאי מיירי בשין לו קרקע ומש"ה פריך כיון דע"כ מיירי במודם לשבי שתים וכיון דקא מודם ס"ל טילך וק"ל :

שם (ד' ח') גמ' ומאי כולהו בפשיטה וכו' . לריך להבין למה נקט שטוען ברי שמתו כולם בפשיטה דנהי דאשך פרש דסולשא לריך הוא לטעון ברי שמתו בפשיטה דאל"כ הוה לי' משיב אבידה דאי בעי טעין עלה ונאשו וכמ"ש הפ"י ע"ש (וסברת הגמ' דאשא דאמרינן מגו לאפטורי מבשועה רק מגו דשעזה לא אמרי' כיון שמה שאכתוב בש"ד לקמן בפשיטה הגמרא (שבועות מ"ש ב') ע"ש ומש"ה שבר שמקבל אשך לסולשא ליתא קמן דאל"כ הא יש לו מגו דנאשו וש"מ דטילך חייב ומתרץ שטוען ברי שמתו בפשיטה וש"ל מגו דשעזה אין אדם מעיז לכפור בכל וכמ"ש הפ"י) אבל אאיוך ב' פרוש ל"ל למעטן שמתו בפשיטה דנהי דאשך פרש דסולשא לריך הוא לטעון ברי שמתו בפשיטה ומביא עדים שמתו בפשיטה דאל"כ הא יש לו מגו דנאשו וא"כ ע"כ ל"ל שמביא עדים גם על פרש דסולשא דאל"כ יש לו מגו דטעין נאשו על אך פרש דסולשא ויודם אך פרש דשטר"ם וכ"כ הסמכ"ם דשביא שמביא עדים על ב' ספרות שמתו בפשיטה . אבל אשך פרש דנאשו ל"ל למיטעי ברי שמתו בפשיטה ? . ועוד דגם אך פרש דשטר"ם אפשר לשבואי דאיתא קמן וא"כ שוב אין לו מגו דנאשו ולמה ל"ל ומתו כולהו בפשיטה . וגראה לייסב דהגה סתום' (ב"ק ק"ז ח') ד"ה עירוב וכו' הקשו דשיטן בשגו דאי בעי אמר לשד"ם אשך דנאשו (דאף דכתבנו דשגמרא סבר דשגו דשעזה ל"א סיימו שעזה גדולה כמו במודם במקלת דאין אדם מעיז פניו לכפור בכל אבל מטעות נאשו אשד"ם שפיר יכול לשעיז) ותירלו לאפקיד גביה בשטר ט"ם ולמ"ד טילך פטור ליכא לאוקמי בשטר דש"כ ס"ל טילך וכמ"ש מהר"ם ט"ש ובביאורו היטב וע"כ ל"ל לאיביה דשגו לאפטורי מבשועה לא אמרינן . ושא דלא תירץ לי' בקצור לעולם לייתי' קמן רק ל"ל שגו לאפטורי מבשועה ז"א לשיכא דשוי מציב אבידה אמרי' שגו לאפטורי מבשועה אבל מאאשו אשד"ם לא שוי מציב אבידה דבין שך ובין שך אין נותן לו כלום וכמו שאכתוב לקמן בחידושי בשמוך . ושגם כבר שבאתי לעיל ד' פרוש"ה על שא לפיך (לקמן ע"ב) אראיה שומרין וכו' ניחא שגו דאחיד ממונא אציב מבשועה לפירש"י לפריך מאך דכפירש ל"ל דמבשמיט ל"ש למה יעטון לשד"ם שעזה . יעטון נאשו לאיגו מעיז . וגגם' קאי שכא אליביה דאחיד ממונא אחיד מבשועה רק אמרינן ספק מלוה יציע יש לו עליו . ומש"ה ניחא שכא שמוקי דגם שך פרש דשד"ם ליתי' קמן דאי איתא קמן הוה אחיד ממונא ול"ל דילמא יש לו ספק מלוה דש"ל למה טעין לשד"ם שעזה ס"ל לעטון ולעבות מספק ודאי ולמא ודאי מלוה יש לי אלא דכיון דטעין לשד"ם מסתמא יודע בעלמו שליכא עדים ח"ש שי' נאמן ג"ש לומר יש לי בידך כגבו ואז לא שי' שעזה אע"ש דיודע בעלמו שאין לו עליו ס' מלוה כלל וא"ש הוי אחיד ממונא ומש"ה אין לריך לאפי' שך פרש דשטר"ם אלא אי אשמעינן שאין לו עליו ס' מלוה כלל וא"ש הוי אחיד בעלמו שאין לו עליו ס' מלוה אבל יש לו ספק מלוה דש"ל לעטון לשד"ם שעזה ס"ל דאין אדם מעיז פנים לכפור בכל אבל מטעות נאשו אשד"ם ליתא קמן ואין לומר דאיגיו שלי הוי כמשיב אבידה דאין אדם מעיז פנים לכפור בכל אבל מטעות נאשו אשד"ם שפיר יכול לשעיז) ותירלו לאפקיד גביה בשטר ט"ם ולמ"ד טילך פטור ליכא לאוקמי בשטר דש"כ ס"ל טילך וכמ"ש מהר"ם ט"ש ובביאורו היטב וע"כ ל"ל לאיביה דשגו לאפטורי מבשועה לא אמרינן . ושא דלא תירץ לי' בקצור לעולם לייתי' קמן רק ל"ל שגו לאפטורי מבשועה ז"א לשיכא דשוי מציב אבידה אמרי' שגו לאפטורי מבשועה אבל מאאשו אשד"ם לא שוי מציב אבידה דבין שך ובין שך אין נותן לו כלום וכמו שאכתוב לקמן בחידושי בשמוך . ושגם כבר שבאתי לעיל ד' פרוש"ה על שא לפיך (לקמן ע"ב) אראיה שומרין וכו' ניחא שגו דאחיד ממונא אציב מבשועה לפירש"י לפריך מאך דכפירש ל"ל דמבשמיט ל"ש למה יעטון לשד"ם שעזה . יעטון נאשו לאיגו מעיז . וגגם' קאי שכא אליביה דאחיד ממונא אחיד מבשועה רק אמרינן

לטעון נהגסו דלאו מציו וליכא למימר סטוען בדי דמתא בפסיעה דמ"מ תקסה ליסמן במגו דלמי בעי אמר נהגסו ולא סי' לריך ליסבע וע"כ ל"ל דסך דכפירה קמן ומ"כ נימא מגו דחסיד וכו' ומתרן סתס נמי וכו' סבר מסכחגא ליה בהגס וכו' וכמו שפי' סתומים ס"ק ג' בסי' ע"ס דירס לטעון נהגסו דלא יסיס יכול אמ"כ להוליא מן הגוב ע"ס וה"כ שוב אין לו מגו דנהגסו מס"ע גופס. ובהגס נדחק סתומים שם דמיירי שים עדים דמתה בפסיעה וה"כ שפיר חייב ליסבע אף דסך דכפירה ליתא קמן:

ובזה יתורץ נמי מס שסקשה בס' מ"ח בסטובס דלפי דעת סמקשה (לקמן ע"ב) דאין לתלות בכפירה בהסתמוטי חזר דין דיס לו מגו דכ"ס דסה גס עכשיו מציו ע"ס. דלפמ"ש דקוסיים סגמ' קאי אליבא דמ"ד סילך חייב א"כ שפיר ליכא למימר דאפקיד גבי בסטר וכמ"ס סתוס' בב"ק וכך דסודאה ליתי קמן וא"כ ליס לי' מגו. גס מס שסקשה שם לפסיעת רש"י דכ"ס פטור מטעם דאיגו מציו א"כ לסברת סמקשה יפטר ג"כ על כפירה דכפירה מטעם דאיגו מציו ע"ס. לק"מ דלרש"י דוקא סטוען גדולה לכפור בכל פוטרו מסטובס אבל במודה מקלת ליכא סטוען כ"כ וכמ"ס בחידושי לעיל דמ"ס לא רלה לפרש בכולה בעי דלודי ליה בפי' התוס' ע"ס ומ"ס איגו פטור מטעם דאיגו מציו. ותדע לך דא"כ כל מ"ב חמאי חייב בסטובס ליפטר מטעם חזקה דאין אדם מציו וליכא למימר משום דמסתמיט יכול להביא ז"א דלרש"י לא לריך טעם דמסתמיט אלא כדי שלא יהי' חסיד לממונא וכמו שפירש בסה דכולה בעי וכו' ע"ס. ועי"ל בפסיעות דדוקא סיכא שעשה לו טובס הוא דפטור כ"ס מטעם חזקה אין אדם מציו אבל לא בפקדון ובסיעתו בב"ק ק"ז. ורש"י לא כ' סס בב"ק טעמא דמ"מ לפטורי כ"ס אלא לר"ח ב"י סס דבפקדון אפילו כ"ס חייב א"כ ל"ל דסה דפטרס תורס כ"ס במלוס הוא דמ"מ פיוו בפני ב"ח שעשה לו טובס אבל לרמב"ח דקיימיך ביס שעמא דאף בפקדון פטור כ"ס אי אפשר לומר מטעם חזקה דמ"מ וע"כ גזירת הכתוב הוא וכו"ק:

שם (ס' ב') גמ' ומפיק לי' דס"ל הוטה וכו'. ופירש"י מדאבעי קא מתמה וכו'. כבר דקדקו המפרשים אדא למה לא פריך לעיל תיקח מדאבעי. ועוד למה בהמת כוונת אבעי ומה גזלן הוא מטעם דס"ל רוטה. ועוד דמאי תולמא דרוטה לפריך ותיפוק לי' וכו' מדרבא גזלן עדיף דפסול מדאורייתא. וכ"ל ליתב הכל דבל"ז תיקח מדאבעי לא מלי פריך דהא גזלן עדיף מרוטה אך לאחר דמצי ליה שבגדו קאמינא קאי שפיר דהא ס"ל רוטה וא"כ לא יסבע שבגדו אף אי ליתא לדר"ח דהא מסתמא סימני מטיקרא כיון דמסר לו בלא ססדי ולא סי' ירא ממנו סמא יכפור הכל וכמו שכפר בהמת דבשלמא בכל אדם שמודה במקלת לא קאי למה יסבע הא מסתמא סימני מטיקרא דהא סי' בידו לכפור הכל וכ"ס פטור מסבועה דאורייתא ז"א דיכול לומר רוא סי' אלו בחזקת גזלן ועכשיו אני רולה שמקבל אבל הכא למטיקרא בחזקת גזלן רוא ומ"ס מסר לו כל יומא בססדי א"כ הסתא דמסר ליה בלא ססדי שבירת וקבלת דס"ל לתסוקי אדעתי' דבודאי יכפור הכל ורוא לא ליה יודע שיכולו הללו. אך מ"מ י"ל דהסתא דתיקון רבנן שבועת סיסת דלמא לעולם לא סימני' ורא דמסר ליה בלא ססדי דהוא סבר אפילו אם יכפור הכל יחייב שבועה ורוא ר"י ליסבע ואני אסבע ואטול ומ"ס פריך מתחלה מדר"נ וכו' עד דמסיק תקנתא לתקנתא לא שבדינן וא"כ קשה שפיר ותיפוק לי' דס"ל רוטה וסימני' מטיקרא ואמאי יסבע שבגדו אף אי ליתא לדר"ח. וזה כוונת רש"י אדאבעי קא מתמה וכו' דמדקיבל סתירון שבגדו קאמינא מכלל דקושייתו ורא גזלן הוא מטעם דאיכא תרי מגייסו יותר ס"ל למיפרך מטעם רוטה ואז לא הוה סוה שייך סתירון. וזה קלת בפירוש הרא"ש דבסוגי' ועיין פ"י ודו"ק:

שם (ו' ס') רש"י ד"ה ניחא מגו דמציו פיוו ללפור הכל לאו לאסתמוטי בעי וחסיד אשבועה ש"ל. לריך ליתב סיטת רש"י דלא תקשי מהא דאמרינן בהדיא בשבועות בכ"ס אסתמוטי וכמ"ש סתוס' לכן פירש"י לעיל בהא דסכופר במלוס כבר לעבדות. ורא"ש דקלת אסתמוטי שייך בכ"ס אך לא כ"כ כמו במודה במקלת. ומ"ש פטור מדאורייתא משבועה כיון דלא שייך מיסתמיט כ"כ תמרינן מזקה אין אדם מציו נגד סתובע דסתובע בודאי יחזיק לוסו למציו ולא יאמר שכפר משום אסתמוטי כיון דלא שייך ביס כ"כ מסתמיט (וזה ס"ל לרש"י ג"כ דבכ"ס יש יותר מבמ"מ אף בלא סברת דאסתמוטי וכמ"ל בתוס' ד"ס בכולה) ובעד אחד חייבה התורה שבועה ולא תמרינן מגו דחסיד כיון דמ"מ שייך קלת אסתמוטי אבל משבועת היסת דייק שפיר דחכמים לא ניס לסס לתקן שבועה כיון דלא שייך כ"כ מסתמיט לולי כפר בפשוטו דרוסס לכפור ויסבע לשקר ומילתו גורמים לעבור אדאורייתא בקום ושמע. וכעין זה כ' המברש"ל לעיל (ס' א') בתוס' ד"ס ומ"ד וכו'. והשתא ניחא סה דבכופר במלוס בבר לעבדות כיון דמ"מ שייך קלת אסתמוטי מוקמינן ליה אחזקת בסרות ותמרינן שבפר משום אסתמוטי. וניחא נמי סה דלא דייק מבשועת עד אחד וכמו שסקשה מבר"ס. דכיון דבעד אחד חייב שבועה מס"ת, לסכחים אף שעד אינה למימר דסתורה חייבה שבועה לאולי כפר משום אסתמוט אסבל מיסתמיט אלא

דניחא ליה וכו' ובסוף מתקוף רב"ח דמ"מ במתי קנה מלוקה קודם שיחזיק בה וכ"פ התוס' בד"ה התי ומסיק דקנה לה בלה חזקה וזה תלוי דוקא במתימו ומטעם בהסיה הנאה וכו' הוה כתילו אמר לו שדה זו וכו' וכ"פ התוס' וממילא הוה דווקא בהכיר בה דבלה הכיר בה ל"ם מתמימו אבל בהבעייתו לה נחית לזה ולה מיירי במתמימו ומיירי בלה הכיר בה כפי התוס' ואפ"ה בעי שם יכול סגזלן לטרוף ממנו מ"ו דלמא קנה לדעתא דהכי בלה ירוף ממנה ומלוקה יקנה בחמת חמ"ל בחזקה ודו"ק:

שם (ל"ד ב') אמר ר"ה ומסבירין לותו וכו' תיתבי' וכו'. לכאורה קשה אמתי לה הקשה ג"כ על ר"ם ור"י בב"ק (ק"ז ב') ובעיל (ו' ח') דאמרי ג' שבועות מסבירין לותו ואחד מהן שבועה שהיה ברשותו דנראה מזה דאף אם משלם מ"מ לה יפטר משבועה שהיה ברשותו. ובכאורה יש ליישב דאף שהיו ברשותו לה מטעם שמא עיניו נתן בה רק מטעם שמא עדיין היה תלוי והיו רוצה להחזירה כמ"ש התו' בב"ק שם. אך אם רוצה לשלם תיכף ליישבע. אך עוד י"ל דמשם לה קשה די"ל דשהיו ברשותו הוי רק גלגול על שבועה שלה פשעתי בה וכמ"ש התוס' בב"מ שם על שבועה דשלה שלחתי בה יד וה"ה הכא במלוה על המשכון כיון דסוי ש"ם וחייב בגניבה ואבידה ליכא עלי' חיוב שבועה כלל וה"ל ליישבע שהיו ברשותו דלה סוי רק מלד גלגול. אבל על ר"ה פריך שפיר דנכי דכתן הי' עליו מתחלה חיוב שבועה מ"מ כיון דשילם עיקר השבועה שוב ה"ל ליישבע על הגלגול וכמ"ש בה"מ סי' ל"ד דבטענת ספק אין לריך ליישבע על הגלגול היכא דשילם עיקר השבועה הט"ב דלהו מחמת גלגול הוא אלא שבועה בפ"ע היא וה"ה הכא קשה ממלוה על המשכון וק"ל:

שם (ל"ה ח') תמה במתימו ומיסמי' לוה למלוה וכו'. עיין פ"י שקשה בשם קקיון דיוקא דמתי פריך דתימא משום הכי היו מתימו שיודע שהוא מפקר ע"ם. וג"ל דהכי פריך לי הכמי' לוה למלוה דלה היה לוה ה' דינרין בשעת מכידה ושיישו דנתקלקל חה"ב המשכון וכמ"ש התוס' לעיל ובודאי דפטור המלוה בזה דהוי לוה ומתי דקאמר ה' דינרין היה לוה בשעת מכידה ומכי לה קיים ליה בגוי' ומ"ה יכול לטעות דכוונתו ה' דינרין הי' לוה בשעת הלוואה ואפ"ה היו חומר שקר דהוה טועה מחמת דלה קיים ליה וט"ז פריך ומכמי' מלוה ללוה כלומר בסיפא דיושה כמ"ש הפ"י וליכא למימר דמ"ה היו מתמין ללוה משום דהמלוה יודע שנתקלקל חה"ב דאם כן מתי יועיל לו שישבע הלוה ודו"ק:

שם (ב') רש"י ד"ה כיולד וכו'. עיין מהרש"א שהקשה אמתי חיוו נותן לו פרה ג"כ תשמוים יום שהכיר לו ותירוצו דחוק. וע' בש"מ דבפרה סתם מיירי וגרשה לומר דלכאורה קשה אמתי יטול השור בשבועה שמתה כדרכו ומשכיר ישלם לו הא מ"מ יכול לטעון שמת בפשיעה בה ואתה לריך לשלם לי והלה היו מהשבעים ונוטלין. וע"כ ל"ל דכיון דהשכיר בודאי חייב לו עבור השלה רק שרוצה לפטור עלמו מספק שמא יש לו ביד כיוצא בזה אם בפשע יותר חיוב השלה רק שיכול לתבוע משוכר ג"כ ע"כ גרע מא"י חפ' ומ"ה חייב אך על ימי השכירות כיון דנתן לו הפרה נפטר ממנו רק שהשוכר תובעו שמתה בחוגם כדי שיתן לו פרה אחרת ע"ז שפיר הוי א"י חכ' וחולי מתה בפשיעה אך על י' ימים הרשומים כיון שלא נתן לו פרה כלל ע"ז וכמ"ש מהרש"א חייב ליתן לו פרה ע"ז ודו"ק:

שם (ל"ז ח') תוס' ד"ה גזל וכו'. דלפיהו לר"ט וכו' שיודע בודאי שלא גזל לכוהם וכו'. ל"ע דה"ב יקשה במכ"ם מ"ש דהכא לגבי ש"ם בשמת ושמת ומ"ש התם בב"ק בא"י חם גזלתיך דפטור אף לגבי ש"ם בשמת ושמת וה"ל דהתוס' סברי כסברת הכ"י דהתם מקרי לה ה"ל למידק ומש"ה פטור התם בשמת ושמת לגבי ש"ם דלעטין לגזלת יד"ם תלי הכל בה"ל למידק אף דבבו"ם תניא לעטין חם השמת טוב. דה"ב יקשה למה להו להדם סברת הליבא דר"ט דמש"ה חייב הכא משום דהשמת גרוע ליותר ג"כ דמש"ה חייב דה"ל למידק. ועוד דה"ב יקשה במכ"ם לר"ע מ"ש הכא דהפילו בתבעי ליה היכא דלא ה"ל למידק דאף גבי גזלתיך דחייב לכ"ע לגזלת יד"ם אף דהוי שמת טוב. והולי מש"ה כתי' דהרש"ם דלר"ע לי תבעי לי חייב גבי ש"ם דילף לי' מהתם בא"י חם גזלתיך דחייב לגבי ש"ם חם תבעי לי'. ודברי הכ"י נכונים בזה יותר דגם לר"ע הוי שמת טוב ומ"מ ר"י דס"ל בו"ם התם פטור מ"מ יכול לסבור כר"ע דהכא חייב דה"ל למידק ומש"ה אף בבו"ם חייב הכא לגזלת יד"ם והתם פטור ומבו"ם פטור הכא אף בתבעי לי' היכא דלא ה"ל למידק אף בגבי ש"ם כיון דהוי תרתי לטיבותא דהשמת טוב ולא ה"ל למידק אבל התם חייב לכ"ע לגזלת יד"ם דהשמת גרוע ודו"ק:

שם (ב' ל"ט) שפיר קאמר לך וכו' ויכר יוסף וכו' עיין בפנים מקובלת שנתקבו הרשמוים דל"ל זה הא בלה"ה הוא פטור ול"ל לפיהט רש"י דמרי גופא היה מודה בידע בעלמו שמולד לו אח אך ח"י אם הוא זה וה"ב היו כמו גזל ח' מ' ממשה וה"י למי גזל וזה תובע בברי חייב ליתן לו וכדאי' בסוגי' דלעיל (ל"ז ב') ומש"ה קאמר שפיר דלא ה"ל למידק והוי כמו פקדון בבריכה אחת דפטור וע' היטב בסוגי' לעיל וברה"ש שם ודו"ק:

שם (ע"ו ב') רש"י בד"ה בד"ה שלה התחיל עד השמת פירש"י דשכירות וכו' וע' מהרש"א שהקשה מאוד בכוונתו, וג"ל עפ"י מש"ה הכ"י דשם שהלכי דהתיולו התחיל כיון שמוצה עלמו לשכור אגל אחריש יכול בע"ה לחזור ואין לו על בעה"ב אלא תרעומת ולפ"ז אתי בד"ה אקיבלו קאי ע"ם ופירש דבריו דבשכיר יום אין חילוק בין התחיל אי לא דשמוצה שכור אפילו בהתחיל אין לו אלא תרעומת בלא התחיל הוזל השער בינתיים ובשהיו מוצה לשכור אפילו בלא התחיל לריך ליתן לו בפועל בטל. מיהו זה אינו שייך אלא בשכיר יום דשמין כמה הי' נותן לו על יום שעשה בו מלאכה ועכשיו שהוא בטל יכנה לו. אבל בקבלן אלא שכרו ליום היאך יעשו כפ"ב כיון אלא שכרו ליום ח"כ היאך יעשו מעכ בטלתו לשלם לו עבור זה. ועוד בשכיר יכול לומר סמכתי עלך שתעשה אגלך מלאכה היום ומש"ה לא נשכרתי לאחרים על זה היום אבל בקבלן יכול לקבל קבלנות אגל כמה תעשים וכמו שהכיר מזה בגה"מ שם ע"ש. ומש"ה לריך לומר דשאי בד"ה לחלק בין התחיל ללא התחיל קאי רק לקבלן דבלא התחיל אינו מצה לשלם לו כלל ל"ש גבוה כפ"פ אף אם אינו מוצה אגל אחרים ובהתחיל היכא שנתנה המקח יד בע"ה על התחתונה ולריך לשלם לו בכדי שלא יהיה לקבלן היזק ויד פועל על העליונה לת"ק רק הכרייתא לא משכירה דין חזרת בע"ה בהתחיל דממילא מתמעט הכיון דיד פועל על העליונה מסתמא דיד בע"ה על התחתונה. וע"ב ל"ל כן בפי' הברייתא דמל"ב מאי היכא בין התחיל ללא התחיל בשניהם יכולים פועלים לחזור. וזה ל"ל ברור בפי' השולחן. ולפ"ז שפיר כ' רש"י ז"ל דעד השתא בשכיר יום קאי דבקבלן ל"ש כפ"ב כלל ודו"ק בכ"ז:

שם (פ"ב ח') גמ' אי בלה בום כו'. דכ"ע ל"ל דמוחל כו' בשום שיעור זוזי בדר"י כו'. מסוגיא תמוה למין זה שיעת הש"ס כלל לומר מעיקרא דתנאי בדברי המשורה ובשוה לדחות דכ"ע ליה לה כן ותדבכא יאמר בב"מ דכ"ע ס"ל כן. ועוד למה נקט בשום שיעור זוזי פלוגי בדר"י יניח סברא לחלוגה במקומה דבשום שיעור זוזי כ"ע ל"פ

דחייב משום דנקיט לי׳ לגוביינא ובלא שום פליגי בדר״י מי קנה מכחן ויפסיד כנגד מעותיו או לא קנה וחיוו מפסיד כלל דכתה לא שייך לומר דנקטו לגוביינא כנגד מעותיו דלמה לא נטלו כנגד כל המעות תע״כ דלזכרון דברים ולמכחן בעלמא נטלו וחי לא קנה חיוו מפסיד כלל . ומרתה לייסב דבחמת סברת שמואל דחוקק מחוד לומר אבד קנתה דמגלה אבד אלפה זוזי רק שמואל סבריה לומר כן משום דמשמע לי׳ בדברי ר״ע דנקט אבד המכחן אבדו מעותיך דמיירי בכל ענין אף בדלא שום שיעור זוזי דסתמא קתני וסיס קשה לו למאי אבדו מעותיו כיון דלא שוי שיעור זוזי איך יאמר דנקטיה לגוביינא על מקלת מעות ועל הפחד לא נטל . וסברת ר׳ יצחק דקושט מכחן מש״ה הפסיד כנגד מעותיו לא ס״ל לשמואל וס״ל דלא קושט מכחן ומש״ה סוכרח לומר דר״ע ס״ל דנקטי׳ לגוביינא על כל המעות ומש״ה הפסיד הכל וא״כ שוב לא רלה לטעות פלוגתא רחוקה בין ר״ח לר״ע ולומר דר״ח פליג אף בשום שיעור זוזי דאיזו לוחזו לגוביינא . כיון דחזינן דסברת ר״ע דנקטו לגוביינא על כל החוב אף בדלא שום שיעור זוזי די לנו אם נאמר דר״ח פליג עליה בכה לחוד . וכ״ז הוא אי נימא דלא כר״י ולכן מסדר הש״ס אי בדלא שום וכו׳ כ״ע ל״ל דשמואל וכו׳ ובדר״י פליגי כלומר מל״ל לומר כשמואל ודלא כר״י תדרבה נימא כר״י ופליגי בהך סברת אי קנה מכחן ואף בדשום שיעור זוזי כ״ע מודו דלא נקטי׳ לגוביינא רק למכחן ופליגי אי קנה מכחן ולא הוי פלוגתא רחוקה דהא חד טעמא הוא דאי סבר קנה ומר סבר לא קנה וא״כ שוב אין סברה לדין דשמואל ודו״ק בכ״ז :

שם (ל״ה ב׳) ותא מדסיפא ע״ג וכו׳. פתוס׳ דחקו עלמיבישוב הסוגי׳ וגם לא פירשו קושיות מאי מאי וכו׳ דלכאורה היא בעלמו קושיא רמשום . ול״ל שכך פירושם וכפי סברתה מדקדוק לשון רש״י ז״ל דמתחלה פריך כיון דנקט בריסא תעפ״י ובסיפא תעפ״י לרבותא משמע היכא לוקח ממולא ושיעו בחותם מלאכה ומש״ה נקיט בריסא רבותא דתעפ״י שהוא במלאכה אחרת פעור ובסיפא נקיט רבותא דתעפ״י שהוא ט״ג חייב . ומתרץ דבחמת ליכא תלת ג׳ לוקחים בעליו עמו שיעו בחותם מלאכה וע״ג . ונקט ריסא רבותא דתעפ״י שהוא בחותם מלאכה פעור וסיפא קמ״ל עיקר הדין דכיון שלא סי בעליו בשעת שחלה תעפ״י שהוא ט״ג דשיעו בעליו עמו חייב . וע״ז פריך הכי מאי וכו׳ כלומר דליכא רבותא כלל בין לוחם מלאכה לו ט״ג ממש דשיעו כך וא״כ מאי תעפ״י דריסא תע״כ דריסא מיירי במלאכה אחרת ודו״ק :

שם (קי״ז ג׳) רש״י ד״ה חיפחית מעזיבה וכו׳ . עיין מכרש״ה

ותוכן דבריו דבשוכר ומשכיר אם סתחתון לוקח ממ״ש עליו לתקן לרבון משום חיזוק תורם ולר״י משום דעל מיזק להחיק זולת כשטעלין לוקח מז פליגי ר״י ורבון במתני׳ ובשני שותפין פליגי תמורתי דהכא בשתחתון לוקח לחיזוקי תורם חיוו מוטל על סתחתון ושטעלין לריך לתקן סתקרם ומטעזיבה ומ״ש סתוס׳ לעיל בד״ה סבית ושטעלי׳ וכו׳ וכ״כ כרע״ש ושכוור . ול״כ יקשה מזה על הך דישות שמובא בי״ו ובב״י דגם בשותפין סתחתון לריך לתקן מטעזיבה ה״כ מ״ט דמ״ד שכח עליון מתקן דמ״מ יחמר לתחתון אתה לריך לתקן ואף אם יפחות סתחתון יפעוד שטעלין שיתקן לו סתקרם ומטעזיבה ול״ע . ובמ״ש יתורץ מה שקשו שמע״ש ומש״ך בסי׳ קי״ס ס״ד דברי רמ״ה מהדדי . דבסי׳ קי״ס מיירי להדיח שסתחתון לוקח מחמת שני גשמים ומש״ה עליו לתקן דעל סיזק להחיק דפסקין דכי״ו ובסי׳ קס״ד מיירי היכא שטעלין לוקח מש״ה מוטל עליו לתקן שגג דבסי שותפין עליו לתקן שגג וסתקרם ומטעזיבה ומ״ש סרמ״ה שם ודו״ק :

הב״י ס״פ השוכל כתב בשם סריטב״ה דבסית זה שם נפל קודם סירד לתוכה מחוייב שמשכיר לבנותה ע״ש ובש״ם שם וא״כ בשכתב אח״כ בסית שתם דאם בבר דר

בתוכה חיוו יכול ליתן לו בית קטן סייטו דווקא בלא נפל דא״ת דמיירי גם בנפל וקושיית הגמ׳ בבית שתם אחד אחמי לא יעשנו שנים מיירי בלא דר בה א״כ מאי פריך מתחלה בבית זה נפל אזל לא שה בלא דר ונפל גם בבית זה לריך לבנותו תע״כ דשמע׳ קאי בנפל אחר שדר בה ובבית שתם יכול לעשות לקטן ושריטב״א מיירי בלא נפל ומיושב דלבית כמותו יכול לשמותו אף בלא נפל בבית שתם וזה כמשמעות סרמ״ה ושם״ך בסי׳ סי״ד ובלא כדת שביג עליו בשם״מ שם ודו״ק :

שם בג״י בפ׳ שמקבל ע״ש שתקשה בשה דאמרינן מקרי דרבקי וכו׳ ל״ל שתרתה משה דאמרינן שגגו עזי כו׳ מתרינן במרייסו כו׳ ולא סביותי דסכא מיירינן לעיין סלוקי אבל לשלם לריפין בודאי בלא שתרתה וע״כ שתם מיירי דלריכין להשתות שיתחייב לשלם אף בר״ה וכמ״ש בג״י שם ותירולו היוו מוכן כלל דשם עיין דקיימו לשחיטה וכו׳ שחיטתן פסידא דהדר דמ״מ שסיזק שעשו כו׳ פסידא דלא שדר וק״ל :

בב״ב (ג׳) רש״י ד״ה ס״א במסיפא כו׳ . שמפרשים שתחבטו מאוד בפשטא שגמ׳ לפי פירש״י . ולי נרחה בפשיטות דאי תנא בוצים אותו ס״א דמסיפא נמי אקרי מחילה וכלל בלשון ג״א כשאומרים מחילה ג״כ מסיפא בכלל וא״כ חייבי מצחתו בשלמן שם דין חלוקה ושייתי טועה גומר דבים בה ד״ה ושסבימו שמיפא לעשות מחילה ג״י לכופו על כותל שבוים כיון דבלשון מחילה נכלל גם מסיפא קמ״ל בוצים אח כותל דמסיפא לא נכלל בלשון מחילה ואפילו כותל שבים ג״כ היוו נכלל ולריך לעשות כותל שבוים ובמקום שאמרו גוזל וגזית יעשו כשתגם . וכ״ז הוא לפ״ק אבל לגירסת בתרא ס״ל דזה אין מקום לעשות כלל דשתם מחילה וגודא הוי כותל שבוים וכמו שפירש״י לקמן (ג׳ ח׳) גודא כותל שבוים וכן בד״ה ועשמא דרלו שתתנו לחלקה בכותל שבוים . ומש״ה פריך שתם שפיר ג״ה בוצים לוחו מבעי׳ לי׳ ולא שני ליה בתירולא דבכה דש״ה מסיפא בעלמא דזה פשיטא ליה דאין חשש עשות כלל בלשון גודא וש״כ בוצים לוחו מכ״ל . וז״ב בדקדוק לשון רש״י :

שם (ל״ב ח׳) כגון דמחזקין לה לאבוה וכו׳ . ולכאורה קשה דש״כ אף דהוי תרי ותרי מ״מ אמאי חוקמין מחזקה שה שקול מבעל מחזקה . ונרחה מד׳ שרשב״ם שרוצה לוייסב זה ע״כ כ׳ בד״ה ואין מסקינן כו׳ דלחוקמינן מחזקה שתשב״ם ע״פ ע״ח וזה טוי לאחר שקול . וכן כתב לעיל בד״ה ולכ״ע . ולריך לחלק דש״כ שכא גבי קרקע אמאי מוליאין ממון ניימא ג״כ דחוקמינן מחזקה שבורידומו ב״ד . ול״ל דגבי ממון ל״ה שכי אך בחמת ל״ל דש״ע דשקול לא עדיף מעדים וכיון שים ב׳ עדים דשוה כשר ותרי כמאה ע״כ מוקמינן מחזקה ודו״ק :

שם (ג׳ רשב״ם) ד״ה אמאי קא שמכת כו׳ שתפרשים שתקשו בשבועה . ול״ל דאזיל לשיטתו לעיל (ג׳ ב׳) דשפיר טעין קמי דידי זבנה מיך חיוו נאמן היכא דלא שחזיק שני חזקה אף היכא דאית לי׳ מגו דלא היתה שלך מעולם וכאן שבבין שטור שדבריו וכן נרחה יותר מדבריו שם בד״ה ואת מיהו לא זביתה שבתב דאפילו היה טוען מיך זביתה כו׳ דמשמע שא״כ אף דאית לי׳ מגו וע״כ טעמא דאין שדי דלא קנה שקרקע משום דאין לו שטר ולא חזקה ול״ל טעמא דרבה דאמן כיון דטען אי׳ לו שטר וחבד א״כ מבי כיון דאי׳ לו שטר שט . וכ״ז בקרקע אבל בזוז כיון דלא שיך מגו במ״ע ע״כ שעשה משום מגו לטוליא . ואף דשרשב״ם בה בשעשה א׳ פליגי היוו דבשיבה אם היה לו שטר טוב טוי שמרינן מגו בשדה דלא הוי שוב מגו במ״ע וכן בממון שמרינן מגו לטוליא אבל כיון דלשיטת ר״י הוי חשפה בעלמא אף בן בקרקע לא הוי מגו משום דהוי מגו במ״ע כיון דאין לו שטר ולא חזקה ובממון משום מגו לטוליא ודו״ק :

שם בתוס׳ ד״ה אמאי כו׳ כיון דלית לי׳ מגו אלא

ח"כ מסקר מחלה . לכאורה קשה לכתוב כוונתם דלמה סוגרך לעסקר מחלה ושם יכול לומר תיקף שטרא זייפת ומיהו שטרא מעליא הוי ליה ואירכם . ומרחם דבחתמת גם ר"י מודה לריב"ם דטעמא משום מגו להוליא רק שלשון הגמ' לא משמע כפירושו . ולכאי מפרש משום דאמר שקר מחלה הם שטרא הוי כזיכו חותו ב"ד והוי מגו להחזיק ולכאי קאמר רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטרא כלומר אמאי דקאמר מחחלה הא שטרא הא חספא בעלמא הוא ושיקר מחחלה ושוב חיזו נאמן דל"ש מגו סיכא דהולך לעסקר , ול"ל דרחב"ח ס"ל מסברא דנפשי' דאף דהולך לעסקר אמיין מגו ומ"מ פסק כר"י בזוזי דהוי מגו להוליא כיון דאכתי מחוסר גוביינא וע' ברמ"ם ודו"ק :

שם (ל"ו ב') אמר אביי כו' ע"ש. רב אלפס ז"ל השמיט דין זה וכ"ל שטעמו דהוה מפרש דברי שמואל עד שיגדור ג' גדירות כו' דלא בעי ג' שיש רק ג' אלישות וא"כ ע"כ מוכח דרבנן לא ס"ל כר"י דאלישות פירות זו יסי' חזקה לכולם דא"כ אמאי פליגי בכגם אח קיילו ואביי אקי אליבא דרב דאמר חזקתה ג' שיש מיום ליום ומש"ה איכא למימר מדר"י נשמע לרבנן דגם הם מודים לאד פירא חזקה לכולם פרי אלא דפליגי על ר"י מטום דלא הוי ג' שיש . ורמ"ם סבירא דברי אביי מטום דהוה מפרש דגם לשמואל בעינן ג' שיש שלימות ושפיר איכא למימר מדר"י נשמע לרבנן דגם הם מודים בזה הסברא לר"י ופמ"ש גם הרשב"ם ואיהו אזיל ג"כ לפי' ר"ח שסבירא לעיל דגם לרבנן אליבא דשמואל בעי שלש שיש ודו"ק :

שם (מ"ג ב') תוס' ד"ה וכיון דמלוי זבנה כו' דבריהם קשים למובן דאי פירם ושטין דמלוי זבנה לעומר שהוה שטען כן אבל לוי יכחים אותו ח"כ אף שיבית עדים דרחובן גזלה ממנו מ"מ ח"י לשטרוף מלוי כיון דים לו חזקת אבמתי יכול לומר דשלו היה ושטעון אחזיק בשלמות ורחובן גזלה ממנו ומכרה . לו ואמי דקנה ממנו ולא לקח ממנו בדין מטום דעביד אינש דזבן דיני כדאי לעיל . ודוחק לומר שטעון אחזיק שני חזקה . ועוד דכיון דלריך להביאה עדי חזקה למה לי תו עדי גזילה . ואי כוונתם שלוי מודה לו דזבנה ח"כ למה לריך להביאה עדים שרחובן גזלה ממנו הלא כיון שלוי מודה שקיחה של שטעון שמכרה לו ושוה ח"י בבירור שם רחובן לקחה הוי כמו מפלגיא זביתיה דזבנה ממך לריך להחזיר הקרקע וכדמשמע לעיל (ל' ב' ומ' ב') בפמ"ש התוס' והפוסקים ואיכא למימר שלוי אחזיק ג' שיש ורחובן דר בה חד יומא דח"כ היאך מלי יהודה מפיק לה . ולריך ליאשב דבריהם ע"כ דמיירי דלוי לומר קמי דידי זבנה מיד רחובן דנאמן לוי במגו דהיבעי אמר לא מכרתי לך ולכך לריך להביאה עדי גזילה ודו"ק :

שם (מ"ם ב') מתיב רבה לסיועי לרבה כו' הלשון אחוק וע' רשב"ם . ול"ל ליאשב דשם רבה קאמר לעיל דנאמן לומר לקוח במגו דלשה"ם ואיידו שקניתי מאחר וכפי' ר"ם ונהי דשמעינן דאביי פליג עליו בלקוח דמ"ל וכמו שברחה מקושיית אביי לעיל מ"מ היכא דטען לשה"ם אכתי לא שמעינן מאביי היאך ס"ל וזה בעלמו נסתפק לו לרבה בדעת אביי ומש"ה קאמר בדרך ממ"נ אי ס"ל לאביי דגם לשה"ם מ"נ מ"ל היכא הוי תיובתא מהא דחזקין דאומן נאמן על הקנינה במגו ואי ס"ל לאביי דנאמן לטעון לשה"ם וא"כ לא הוי תיובתא מהא דאיכא למימר דהא דנאמן על הקנינה היינו במגו לשה"ם אבל לקוח חיזו נאמן מ"מ הוי סיוע לרבה דכמו דנאמן על הקנינה במגו לשה"ם ה"נ נאמן לטעון לקוח במגו זה דמ"ם זה מזה .

ומש"ה קאמר בלשון זה מחיב כו' :

באופן אחר ל"ל ליאשב ולייאשב ג"כ מה שהקשה בש' חוסן יסומות דכיון דרבה ס"ל דהעדים יודעין הכל וכמו שהקשה ליחזי עדים מאי קאמרי מ"כ מאי סיוע לרבה מבריית אחדיה תיקני לי' מצינתו וכקוביית תוס' לעיל ח ד"ה אבל דמאי אריא חומן אפילו אחר נמי וכמו שהקשה רנב"י . ומרחם לומר דרבה מספקא לי' בדעת אביי אי ס"ל להכרה דאי איכא עדים מסתמא יודעין הכל ומש"ה פליג אדרבה דקשה לו קושיית רנב"י או אפשר דאביי מודה לרבה דיכול לומר שלא ידעו ואפ"ה פליג עליו מסברא ומש"ה קאמר אי דאיכא עדים ותאמר ג"כ דעדים יודעין הכל ח"כ ליחזי וכו' וח"כ תיובתא על אביי מבריית מה תאמר לעולם באיכא עדים ומודה לרבה דעדים ח"ל ח"כ לא הוי תיובתא לך אבל מ"מ הוי סיוע לסברת רבה בזה דעדים ח"י כל הדבר ולא כרנב"י ודו"ק :

שם (ס"ג ב') רשב"ם ד"ה ת"ם ולא אח שגג כו' בשלא כתב לו שומקא ורומא . כוונתו דאי מיירי בכתב לו עו"ר ואפ"ה לא קנה וע"כ ל"ל דגג גבוה י' אמות ומאי ס"ד דמסייע בסתמא לא קני והתוס' שכתבו בחגם פירש כן כוונתם דאיכא לפרש דאפ"י שכתב לו מיירי בסתמא ומש"ה לא קנה אח שגג ומסייע לו דבסתמא לא קני עו"ר גם להולאת זיון ולבמות ע"ג למאי דס"ד דגג גבוה אמה לשאר דבריס . אבל בחמת דבריהם תמוהים דמ"כ יאי מוכח דבדכתב לו שומקא ורומא קנה גם בור ודות ואמאי כיון דבסתמא ל"ק אאביי עו"ר למקני עו"ר ולא בור ודות ודו"ק :

שם (קמ"ח ח') גמ' והא דתניא ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מה שיכי מ"ל . קשה טובא הא איכא לאוקמי בשאי גוונא דלעיל דאמר אם זכר תחילה מאחיה נקבה אחריה ולא כלום נקבה תחילה מנה זכר אחריה מנה וילדה זכר ונקבה ולא ידעינן כי מיניהו נפיק ברישא דמנה שקיל ממ"נ ואידך מנה הוי ספק ומשע"ה לרבנן דפליגי עליו דסומכוס ומיירי בחיי האב וכמ"ש התוס' או אפילו לאחר מיתת האב ויש עוד בניס וסיו בזה ג"כ רבותא דאשמועינן הלכתא כרבנן ולאפוקי מסומכוס ודו"ק בדוחק :

שבועות (מ"ם ב') ס"ם דכ' רחמנא סיכי מ"ל מתוך סיכול לומר לו להד"ם יכול לומר לו נאמנו כו' ופירש"י דהקומי' קאי מש"ם . כוונתו דכן משמע הלשון יכול לומר לו נאמנו ולא קאמר נגנב או נאבד . אך קשה דא"כ אין לו מנו שטוען נאמנו כדי שישלם לו שכירות . וכבר העיר בתו"ת בכ"מ ותי' דמיירי בש"ח ולא העיר כלל ברש"י שכ' להדיא דמיירי בש"ם . ומרחם ליישב דהא התוס' ד"ה מתוך וכו' שקשו על רש"י דמאי מנו איכא הא בטוען להד"ם חייב שבועה בפקדון . וליישב זה נרחה דלא קאמרינן התם כן בש"ק שם אלא לר"ח בר יוסף אבל לר"ח בר אבא ורמב"ח דבעינן שלש פרות לא מחייב בלהד"ם לחוד אף בפקדון והכא קאי להדיא דרמב"ח . ומש"ה הקשה לו מתוך סיכול לומר כלומר אהסיא דהודאה וא"כ שוב לא קשה דלמא רוצה הוא לתבוע הסבירות כיון שאם יכפור ישבע לו הפרה כולה (וזה לא שייך כלל שיעלה הסבירות יותר מסווי' של פרה ואנו בשופטני עסקינן) . וזה ג"כ לא קשה מה שהקשו התוס' דלא תימרינן מנו ממודה מקלת לכופר הכל דאי לא"ה תיקני לי' ממודה במקלת דטעמא ? דב' תשובות בדבר אחד דרש"י לשיטתו שפי' בב"ק שם דאחזקה אין אדם מוציא כו' לא שייך אלא בהלוואה משום שעשה לו טובה א"כ לא פריך משאר מודה מקלת להתם שייך אין א"מ וע"כ פריך ממב"מ דשבועת שומרין . ועוד דהתוס' לא כתבו כן אלא לשיטתם לעיל ד"ה קיימה דבשכרו אלא בעדים לא תימרינן מנו אלא בב"ש במב"מ ומש"ה לא ניחא להו לפרש הקומי' במב"מ . אבל לשיטת הפוסקים בח"מ סי' פ"ע דאף במודה במקלת תימרינן מנו אלא בשכרתיך ח"כ קאי הקומי' משבועת שומרין ג"כ ממב"מ דלהיומיה במנו לאי בעי טעין להד"ם אהך דהודאה וע"כ ל"ל דבאמת הוי מני פריך מכל מב"מ דעלמא . ומתרץ דאפקיד לי' בעדים כו' פי' כמ"ש התוסים בכללי מינו דכיון דאיכא

לאחכות

לאחכוחי מכוחא בחופן בחין לו מגו ח"כ אף בהפקיד שלא בעדים ה"ל מגו לאפטורי מכפושא וכן במג"מ בעלמא ה"ט ה"ל"ח מגו מפוס דהוה מגו לאפטורי מכפושא. אבל לביטח החוס' דהקושיא קאי בכ"ם וכפי' ריב"ה ז"ל בחמת דהקושי' הוא מפ"ח דאל"כ אין לו מגו דרוצה לחכוע שבירות. אך מ"מ צריך להבין דמאי מפני דאפקיד ליה בפחר דמ"ב קפחי הא ים לו מגו דאי בעי טעין אחך דהודאת נאנסו ולריך לומר דים עדים אחך שחי פרות דבפירה והודאת שמחו בפניעה ולא בחוגם ולא אם הגמ' לפרש ביון דבלאו"ה לריך לומר דאחך דבפירה ים עדים שמחה בפניעה דאל"כ ים לו מגו דאי בעי טעין עלה נאנסו ועוד ביון דכל קוביית הגמ' אהמב"ח הוא מפוס דס"ל דאמרינן מגו דהעזה וכמו שפי' החוס' וסר"ן מפ"ה לא פריך אלא מלפר"ם והחזרתי דס"ל הענה ולא מנאנסו דזה קפחה אליבא דכ"ע ול"ל ים עדים שמחו בפניעה וכ"כ להדיא המאר"ם שיף בפ"מ (ס' ח') ט"ש. ולפי מה שפירשתי קושיית הגמ' לדעת רש"י ים לו לומר בהא דקפחה טובא לבחורה ביון דגם רמב"ח ס"ל שמפקיד אגל חביהו בעדים ח"ל להחזיר לו בעדים למה לה תירץ היכף דאפקיד לי' בפחר וכי לא ידע הקונ' מהחזרתי. ולפמ"ש בפיטת רש"י ניחא דהגה בפ"מ (ס' ח') פריך מהא דרמב"ח יבעי שלא פרות חמ"ד דס"ל סילף פטור דס"ד דהך דהודאה ניתא קמן דאל"כ ים לו מגו דנאנסו ומתרץ דמחו כולהו בפניעה וליתא קמן (ע"ש במאר"ם ופ"י) וה"ב י"ל דרמב"ח ס"ל סילף חייב וה"ב י"ל דהך דהודאה ניתא קמן ואין לו מגו דהחזרתי ונאנסו רק לאד"ם וע"ז תירץ דאפקיד לי' בעדים אבל רבא ס"ל סילף פטור וה"ב ט"ב ל"ל דהך דהודאה ניתא קמן ופריך בפיר הא י"ל מגו דהחזרתי. ובזה ל"ש מאי דקאמר דאפקיד לי' בעדים ושלא בעד אחד נמי סגי דשוב אין לו מגו דאין רלונו ליפבע נגד בעד ולפמ"ש ניחא דאכתי ים לו מגו דאי בעי טעין אהך דהודאה לאד"ם ואף דבעד אי' מכחישו היש מבלם בחמת ואי' מרויח שלא ילטרך ליפבע אהך דנאנסו ביון שלא הודה כלום. ומש"ה סולרך לומר דאפקיד לי' בעדים. אך מ"מ קשה דמאי מפני ליש לרבא דאפקיד ליש בפטור ביון דס"ל סילף פטור ח"ב הביא דהודאה סילף הוא ביון שבחובא בפטור ויש עדים ג"ב שמחו בפניעה וכמ"ש לעיל דאל"ב הא ים לו מגו דנאנסו וביון זה קשה המאר"ם בב"מ ע"ש. ע"ב ל"ל דבחמת על אך דהודאה אין אנו לריכין לומר דאפקיד לי' בפטור רק שים עדים שמחו בפניעה ברשותו וה"ב אינו יכול לומר ג"ב החזרתי. והא דקשה רבא מתוך שיכול לומר החזרתי כוונתו אהך פרש דנאנסו דעלי' אין עדים סילף מחו וה"ב ים לו מגו דהחזרתי וע"ז מפני דאפקיד לי' בפטור כלומר שאותה פרש שטעין עלי' נאנסה כחובה בפטור. וה"ש בזה ג"ב מה תירץ לו בחלה דאפקיד לי' בעדים לאוד דמחלה הקשה לו אהך פרש דהודאה דים לו מגו דלאד"ם ולא אהך דנאנסו דרוצה הוא לחבוע שבירות וסגי ליש בחירוץ דאפקיד ליש בעדים כלומר ויש עדים ג"ב שמחו בפניעה ברשותו והקשה לו אח"ב מהך פרש דנאנסה דים לו מגו דהחזרתי ומתרץ דאפקיד ליש בפטור וד"ק:

כתובות

י"ח (ע"ח) וליתני מודה ר"י בשומר מה לאחיך בידי כו' לפיטת רש"י דהאי ומודה מיירי בשומר שבועה ים לדקדק אמאי לא פריך בשומר מה לך בידי ולא תבעו דנאמן במגו דאי בעי אמר לא פקדתי ופטור מש"ד אף דהוי מודה במקלם וכמו דפריך לעיל בפדה. וה"ל דרש"י ס"ל דבלא מגו פטור מפבועה דבעינן שתקדוש תביעה לחודאה כדאיתא בח"מ סי' ע"ה ס"ג ובפ"ך שם ובפסי' פ"ח דהא גבי בגו לריכין אף לטעם מגו אף דמיירי בלא תבעו מתחלה לפיטתו.

ליה רמב"ח לרבה ג"כ הכי ול"ל לדחוקי דלפקיד ליה בפטר.
י"ל דהכא כבר סבחתי דברי התוספים בב"מ דהיכא דליכא שום
חופן שלא יהיה לו מגו בחמת פטור מפטועה לכיון דליכא
מגו ליכא חיוב שבועה כלל אבל היכא דליכא לאפכוחי חיזק
חופן שאין לו מגו וחייב שבועה מ"ב אף היכא דים לו מגו
חייב שבועה דל"ת מגו לאפטורי מפטועה וזה הפשה לו רבה
מ"ב שבועת הפומרין דחייבה רחמנא היכי מ"ל כלומר ולמה
בעילה התורה עליו שבועה כיון דים לו מגו לשולם אע"ב
הלא הוי מגו כלל דהוי מגו דהפזה ורמב"ח הפיב לו דלפקיד
ליה בפטר כלומר וכיון דליכא חיזק שאין לו מגו מ"ב שוב
חייב שבועה אף היכא דים לו מגו לאפטורי דמגו לאפטורי
מפטועה ל"ח כמ"ם מזה לעיל בפוגי גמ' דפבועות ובפוגי
גמ' דב"מ (ס' ח'). והוכיח מזה שפיר הרי"ן מיהג"ם דל"ת
מגו לאפטורי מפטועה דל"ל בעשה הרמ"ם מפוש מגו דהפזה
דהא אגן קיי"ל בפכרו שלא בעדים אמריגן מגו אף דהוי
העזה כמ"ם התוס' ורבי"ן. וכן מה שהקשה עלי' הרמ"ם דהא
במב"מ אמריגן הפעם חזקה אין אדם מעיז פ"ל דלרמב"ח
בחמת ל"ל היי טעמא רק הפעם לדידי מפוש דהוי מגו
לאפטורי מפבועה דהא גם במודה מקלת חיכא חופן שאין לו
מגו כגון שים עדים על החמשים שמעידים שלוה והוא טען לא
לויתי קודם שבאו עדים לאין לו מגו דהוה טען פרעתי
דהוה מגו למפרע אף שמעידים הפדים שלוה ולא פרע לפי
שיעת הפוסקים בסי' פ"ז ס"ה אף שים שטר על המשים
שהודה לפי סברת רמב"ח דמשבעין על בפירת שעבוד
קרקעות וא"כ שוב חייב שבועה לף במלוה ע"פ דל"ת מגו
לאפטורי מפבועה רק הפעם לאין אדם מעיז הוא אליבא
דרבא דאית ליה מגו לאפטורי מפבועה דכיון דרבה לומר דלא
אמריגן מגו בשכרו שלא בעדים מפוש דהוה מגו דהפזה
וכמו כן בשבועת הפומרין הוי הפזה וכמ"ש התוס' שם ד"ה
מתוך כו' ול"ב שוב ליכא הוכחה לדידיה דל"ת מגו לאפטורי
מפבועה ולדידיה במב"מ הפעם מפוש דהוי מגו דהפזה.
(יכולני לומר לפ"ז דהא דאמר בב"מ (ג' ח') בדר"ח קמייתא שלא
תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו וכו' דמשמע
דכל עיקר דין דהעדאת עדים מחייבת שבועה לא ידעינן
שלא מכח פיו מק"ו כיון שליבא דרבה דהשוגי שם חזקה
שליבי דהית ליה הפעם חזקה אין אדם מעיז ומגו דהפזה
לא אמריגן ל"ב התם דעמ"ש דמ"מ חולי לא חייבה התורה
שבועה שלא בהודאת פיו ולא בהעדאת עדים ולריכין לגו
לשולף מק"ו אבל שליבי דרמב"ח דאמריגן מגו דהפזה רק
מגו לאפטורי מפבועה ל"ח ל"ב ממילא מוכח דהעדאת עדים
מחייבו שבועה דאל"ב אין חייבה התורה שבועה בהודאת פיו
הא היא ליה מגו ואין זה מגו לאפטורי מפבועה כיון דלשולם
יש לו מגו אע"ב דהעדאת עדים מחייבו שבועה וא"ב שוב
חייב ג"ב בהודאת פיו דמ"ל מגו לאפטורי מפבועה וכמ"ל
לסברת התוספים). ומהתם ה"ם דעל רמב"ח לא מצי התוס'
להקשות דהא היא ליה מגו דב"ב דחזיל לשיטתו בשבועות
דמגו לאפטורי מפבועה ל"ח וכמו שהוכיח הרי"ן מיהג"ם
מפבועת הפומרין ולדידיה במודה מקלת ג"ב דעעה דל"ת
מגו לאפטורי מפבועה אבל שליבי דרבה דמ"ל בשבועות
שם דמגו דהפזה לא אמריגן ל"ב לדידיה ליכא הוכחה דל"ת
מגו לאפטורי מפבועה ובמודה במקלת ובשבועות הפומרין
הוא הטעם ג"ב מפוש הפזה וא"ב תיקשי ליה בלישיית
לשיטתו וק"ל:

בח"מ סי' ע"ז בפ"ך ס"ק י"ז כ' וז"ל ובפ' ג"ת מקשה כו'
דמ"ב בפני עדים כו' אי אית ליה דמחבירו גופה מאי
הוי ליה לעיין למחילה זו כו' והניח בקושיא ולפע"ד לק"מ כו'
ע"פ שעיין בדוחק. ולדעתי לא מלתא מקום לקושייתם דהא
לכאורה קשה על הפעם זה שלא הרמ"ם דמאי הוי ליה לעיין למחילה
זו בלא מחילה יש לו ויגבה מפמעון דהא אם יגבה מפמעון

יש לו פמעון ויפבע ואמ"ב מרחובן שאני וכדאיתא לעיל ס"ח.
ואם פרע אחד מהם כל החוב חוזר וגובה מחבירו חלקו ע"ם.
והוא מפשובת הרמ"ם. וע"ב י"ל דבאמת לא יגבה מפמעון
רק הני דאחוב ואז לא הוי יכול לפבוע מרחובן שיאמר לו
חלקך שלמת וכמו שבאמת שמחל לרחובן אינו רולה לגבות
מפמעון רק הני דאחוב כן הוי יכול לעשות בלא מחילה. אבל
בב' ערבין שפיר י"ל דלא הי' כוונתו למחול רק לאחד לבד
ולאחבוע מהשני כל האחוב וכמ"ש להדיא בסעיף ח' ס"ב ס"ל
לומר דמאי הוי עדיף למחילה יש ויגבה מהשני כל האחוב.
ז"ל דמ"ב הני יגבה הני האחוב מהרחשון וכדאי' לעיל ס"ג
ובסמ"ע ס"ק י"ח וזה לא יהיה בידו יכולה למחול כיון שבבר
גבה אחוב ולכך מחל מקודם לרחובן ויגבה כל אחוב מעבב
הב' וזה ג"כ דלא כמ"ם מזה לעיל בסוגי' גמ' דבשועת ובסוגי'
גמ' דב"מ (ס' ח'). והוכיח מזה שפיר הרי"ן מיהג"ם דל"ת
מגו לאפטורי מפבועה דל"ל בעשה הרמ"ם מפוש מגו דהפזה
דהא אגן קיי"ל בפכרו שלא בעדים אמריגן מגו אף דהוי
העזה כמ"ם התוס' ורבי"ן. וכן מה שהקשה עלי' הרמ"ם דהא
במב"מ אמריגן הפעם חזקה אין אדם מעיז פ"ל דלרמב"ח
בחמת ל"ל היי טעמא רק הפעם לדידי מפוש דהוי מגו
לאפטורי מפבועה דהא גם במודה מקלת חיכא חופן שאין לו
מגו כגון שים עדים על החמשים שמעידים שלוה והוא טען לא
לויתי קודם שבאו עדים לאין לו מגו דהוה טען פרעתי
דהוה מגו למפרע אף שמעידים הפדים שלוה ולא פרע לפי
שיעת הפוסקים בסי' פ"ז ס"ה אף שים שטר על המשים
שהודה לפי סברת רמב"ח דמשבעין על בפירת שעבוד
קרקעות וא"כ שוב חייב שבועה אף במלוה ע"פ דל"ת מגו
לאפטורי מפבועה רק הפעם לאין אדם מעיז הוא אליבא
דרבא דאית ליה מגו לאפטורי מפבועה דכיון דרבה לומר דלא
אמריגן מגו בשכרו שלא בעדים מפוש דהוי מגו דהפזה
וכמו כן בשבועת הפומרין הוי הפזה וכמ"ש התוס' שם ד"ה
מתוך כו' ול"ב שוב ליכא הוכחה לדידיה דל"ת מגו לאפטורי
מפבועה ולדידיה במב"מ הפעם מפוש דהוי מגו דהפזה.
(יכולני לומר לפ"ז דהא דאמר בב"מ (ג' ח') בדר"ח קמייתא שלא
תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו וכו' דמשמע
דכל עיקר דין דהעדאת עדים מחייבת שבועה לא ידעינן
שלא מכח פיו מק"ו דיוצו שליבא דרבה דהשוגי שם חזקה
שליבי דהית ליה הפעם חזקה אין אדם מעיז ומגו דהפזה
לא אמריגן ל"ב לפעם לומר דמ"מ חולי לא חייבה התורה
שבועה שלא בהודאת פיו ולא בהעדאת עדים ולריכין מגו
לשולף מק"ו אבל שליבי דרמב"ח דאמריגן מגו דהפזה רק
מגו לאפטורי מפבועה ל"ח ל"ב ממילא מוכח דהעדאת עדים
מחייבו שבועה דאל"ב אין חייבה התורה שבועה בהודאת פיו
הא היא ליה מגו ואין זה מגו לאפטורי מפבועה כיון דלשולם
יש לו מגו אע"ב דהעדאת עדים מחייבו שבועה וא"ב שוב
חייב ג"ב בהודאת פיו דמ"ל מגו לאפטורי מפבועה וכמ"ל
לסברת התוספים). ומהתם ה"ם דעל רמב"ח לא מצי התוס'
להקשות דהא היא ליה מגו דב"ב דחזיל לשיטתו בשבועות
דמגו לאפטורי מפבועה ל"ח וכמו שהוכיח הרי"ן מיהג"ם
מפבועת הפומרין ולדידיה במודה מקלת ג"ב דעעה דל"ת
מגו לאפטורי מפבועה אבל שליבי דרבה דמ"ל בשבועות
שם דמגו דהפזה לא אמריגן ל"ב לדידיה ליכא הוכחה דל"ת
מגו לאפטורי מפבועה ובמודה במקלת ובשבועות הפומרין
הוא הטעם ג"ב מפוש הפזה וא"ב תיקשי ליה בלישיית
לשיטתו וק"ל:

בח"מ סי' ע"ז בפ"ך ס"ק י"ז כ' וז"ל ובפ' ג"ת מקשה כו'
דמ"ב בפני עדים כו' אי אית ליה דמחבירו גופה מאי
הוי ליה לעיין למחילה זו כו' והניח בקושיא ולפע"ד לק"מ כו'
ע"פ שעיין בדוחק. ולדעתי לא מלתא מקום לקושייתם דהא
לכאורה קשה על הפעם זה שלא הרמ"ם דמאי הוי ליה לעיין למחילה
זו בלא מחילה יש לו ויגבה מפמעון דהא אם יגבה מפמעון

שם (מ"ח ח') בגמ' שני יוסף בן שמעון כו' דאמר ליה מי בדיך מסיקנא מנתא דידך כו'. הכא ליכא לאקשויי דילמא בדאחביו קא מסיק ומהיך דמקיל מנתא דידיה הוא די"ל דסבר יש ברירה ומוכרח הדבר דמהיך דמקיל מנתא דמי שניתייב הוא ושוב דכיון שמשמשין שייכים בשותפות ולא חלקו עדיין יכול ליקח חלק לאחד על חבירו כיון שמשמש גם בחלק חבירו הוי כמו שעבודא דר"נ. לך לקמן ע"ב דקאמר ליזל גבי ההוא ר' ירמיה דאמר ב' יב"ם בעיר אחת ולקח אחד מהן שדה מחבירו כו' דקשה דמה דמיון הוא זה דבשלמא התם שפיר יכול לומר ממ"נ אם אתה חייב לי הרי הקרקע שתה שלך ואם תביהך חייב לי הלא היתה שלי מקודם ושעבודא שלי קודם אבל הכא גבי אחים שחלקו כיון דס"ל אין ברירה וכמו שפירש"י התם דר"ה ולקח היהך יכול ליקח מזה דלמא הוא אינו חייב לו כלל רק חבירו ואף דאמרינן ח"ב מ"מ אינו בודאי שהחליפו ויכול לביות שבח לכ"ח חלק שלו וכמ"ש הרב בשלמ"ח סי' פ"ט ות"כ אין יכול ליקח מה' על חבירו ודו"ק ועי"ג. עיין בספלתה (לעיל ל"ד ח') בגמ' שם כיון דשמט שם פורתא אסרה כו' שהקשה לדוקמי ג"כ שהיתה בבית שומר ונגנבה מבית שומר ע"ש. ות"י מה הוא שם דהא כיון שאסרה בידים ל"מ למימר הש"ל וכדאיתא בב"ק (מ"ה ח') ע"ש ברש"י ותוס' ות"כ למה יתן פגוב להשומר דו"ה כיון שבסיפון ח' אסרה שוב ל"מ למימר הש"ל ואידך לאו דמרה קא עבד. וכ"ש מה שהקשה שם עוד דה"מ למימר בטעמא דרבן בע"ז דלא סבר כר"י ע"ש דמהי שייך זה בר' יעקב כיון שאסרה בידים אין פגוב ושמומר יכולים לומר הש"ל מיד שעשה סי' אחד. וע"כ ל"ל בשומר בגמר שביתה כו' ואכמ"ל פנרי משום שהיום שהיום רחוק ודו"ק. שוב ראיתי בס' דו"ח שכ' ג"כ כדי שהפלתה הנ"ל ונ"ע: סליק פרשת משפטים

תרומה

ופניהם היש אל אחיו וגו' (כ"ה כ'). איתא בב"ב (ל"ט ח') כיצד הן עומדין ר"י ור"ח חד אמר פניהם היש אל אחיו וח"א פניהם לבית ואמ"ד פניהם היש אל אחיו הא כתיב ופניהם לבית. ? ל"ק כאן בזמן שיהראל עומדין הש"מ כאן בזמן שיהראל אין עומדין הש"מ (עיין רשב"ם) ואמ"ד פניהם לבית הא כתיב ופניהם היש אל אחיו דמלדי מלדודי דתניא חוקלוס הגר אומר כרובים משמש לעלוסים הם ומלודדים פניהם כתלמיד הפפור מרבו. ודקדק הגאון מוהר"ח ז"ל בספרו ופם החיים אמאי לא הטמידום בתוך פניהם היש אל אחיו כמו שהיה במשכן. ותירץ דידוע דשני הכרובים אחד רומז עליו יתי ואי' רומז על ישראל. והנה בדור המדבר מחבבו משולהן גבוה מן ולא היו לריכים לעשות עשק פרנסה ע"כ לא היה שום נטיה לגד אחר ולכן הטמידום פניהם היש אל אחיו וכמאמרם ז"ל ביומא (ל"ד ח') רואו חבתכם לפני המקום בחבת זכר ונקבה אבל בימי שלמה שהיו לריכין לעשק פרנסה ואי אפשר להם לעבוד את ה' בדביקות גמור בלי שום נטיה לגד מה ע"כ הטמידו הכרובים מלודדים ע"פ בת היבות. ואמי אחות אהריו ומלאתי את דבריו דג' בחינות ים. בחינה א'. אב ואבן מדבר עמו פניה אל פניה. בחינה ב'. הרב עם תלמידו הרב יושב בראש ותלמידים בגלו מוקפין בטעהר. בחינה ג'. אחדון עם עבדו אינו רואה פניו כלל רק הולך מאחוריו וידוע מאמרם ז"ל (ב"ב י"ח) כ"ז שיהראל עומדין הש"מ נקראין בניה וכשאין עומדין הש"מ נקראין עבדים. והנה בדור המדבר שהיו בדבקות גמור במעלה היותר גבוה נקראים בניה וז"ש והטמידו הכרובים פניהם אל אחיו וכמו שזכו בחמת בשעת מ"ת כדכתיב פניה בפנים דבר ד' אל כל קהלכם וגו'. ובימי שלמה לא היו כ"כ במעלה וכמ"ל והיה להם בחינת תלמידים שיושבין מוקפין שהיו רואים את פני רבם רק מן הלד והטמידו הכרובים מלודדים וזה כוונת הוקלוס שהיה מסתכל בהם לתלמידים. ומה דלא קאמר כתלמיד הלומד ? משום דרצה להורות חמתי לא היה מעלה כמו דור המדבר ע"כ אמר כתלמיד הפפור כלומר שהולך לפעמים לעשק פרנסה וכמאמר רבה לתלמידיו לא תתחזו קמאי ביומי ניסן וביומי תשרי. ונם בימי שלמה היו לריכים לעשוק מעט בפרנסה ולכך היה להם בחינת תלמיד. ומ"מ נם הן נחשבין כבניה דתלמידים דומין לבניה וכמאמרם ז"ל כל הלומד בן חבירו תורה כאילו ילדו. ובשלמה טושין רש"י הם להם בחינת עבד שהיו רואה פני רבו כלל וכמ"ש ותהי לכי הסתר הסתיר פני ביום ההוא וגו' ע"כ מוקי מתחילה הא דכתיב פניהם לבית שלא רצו ז"ל כלל בשלמה טושין רש"י ומשה לעתיד ג"כ לא יהיו לריכים לשום עשק פרנסה וכמאמרם בשבת פרק ב' שתידה ח"י שמוניה גלוסקאות וכלי מלא כו' ומזכה ג"כ לרחות הש"י פא"פ וזה כוונת מאמרם סוף תענית עתיד הקב"ה להיות רחם חוטם לצדיקים וכ"א מרחם בחבירו ותומר הש חלקיהו זה קויתי לו זה ד' קויתי לו וגו' מטין שהיו פיה דכתיב זה אלי ואפוהו וגו' וק"ל:

יומא (ע"ב ח') גמ' וילוף מפרוכת מה לשאן שאני התם דכתיב ויהי כאן ג' וכדילוף לשיל לעניו רימוטים. ולתירוץ קמא דתוספות לעיל ד"ה וילוף ניחא. אך לתירוץ השני יקשה על הגמרא מאי חזית לעניו רימוטים ילפינן תמני ולמטיל ילפינן שהם חומת היכלה למטיל יהיו לריך ט"ו ולרמוטים וילף שהם לכל חוט ויהיו י"ח. ולריך לומר דג"ם דמשזר נתקבלה מסויי. וא"כ אי אימא דלא נאמר שם וא"כ גז"ש נאמי אחת וע"כ ל"ל דוילוף מפרוכת או מחבוט ביהיו שמוש אבל ג"ם דתקבלה לא נתקבלה ולכך ילפינן מהם בחושן כפול שהם ולמסקנא לא אתי הך ג"ם ודו"ק:

תצוה

והגרת אותם חגורה (כ"ח ט') וגו' וחבשת להם מגבעות וגו' כתב הרב ש"ת ס"י כ"ט דמש"ה נקט במתניתין מלטפת קודם להחבוט תע"ג דבקרא כתיב בפ' אחרי ובחבוט דר יחגור ובמלטפת בד וגו'. משום דבקרא מיירי בבגדי כה"ג ביוה"כ שלא היה בהם כלאים. אבל התוא מיירי מבגדי כהן הדיוט דקיי"ל דחבוט היה של כלאים וכ"פ הרמב"ם ולכך לריך לנפות המלטפת קודם וחח"כ החבוט בבדי שלא יהיה כלאים שלא במקום מלוה ע"ש שהאריך בזה לדעת הרמב"ם ז"ל ותרי תמיהי קא חזינא הכא חדא שהרי גם בכהן הדיוט מפורש בקרא חבוט קודם הכא בפ' זו וחגרת אותם חבוט וגו' וחבשת להם מגבעות וגו' ובפ' ו' כתיב ויחגור אותם חבוט ויחבוש להם מגבעות וגו' ושוב שהרי בפירוש פסק הרמב"ם בה' כלי המקדש שתחלה לובש החבוט והח"כ המלטפת לף בכהן הדיוט חגור ט"כ ל"ל דבהחת חבוט קודם וכמו שכתוב בקרא וסח דנקט התגר מלטפת קודם משום דמכסי רחם עדיף ליה דרחם מלך על כל החברים וכדאיתא בשבת (ס"ח ח') ודכוותי מתרן הגמ' רים פרק הרבע מיותות לעניו כתונת ע"ם. ומה לי ח מקדמי' קרא ג"כ משום זה? ז"ח דהלה להשמיעינו סדין בתחת שיהי' החבוט קודם ובכתונת סמך הכתוב על הא דכתיב ילבש על בשרו אלא יהא דבר קודם למכנסיים ומש"ה תקדימיה לכתונת. והתגר סמך בשתיהם על המקרא ומש"ה הקדים כתונת למכנסיים משום דמכסי כולה גופה וכדאיתא שם בסנהדרין ומלטפת קודם לחבוט משום דמכסי רישא עדיף ליה וכמ"ש וק"ל. ות"ז רב נדפס מחדש ג"ח חגל השלג"ח ורחיתי שהקשה כן ע"ש:

עיין מ"ח סוף הלכות גט"כ אם מותר להשתמש בכהן ועיין בבה"ט שם שדחה רחייתו . והנה מבואר בבכורות ר"פ ט"כ דרב חמא יהיב תרומה לשמעי' וט"כ בעלמו לא היה כהן והיה לו עבד כהן וק"ל :

תשא

ביצה (י"ט ג') ט"ם בסוגי' רש"י ד"ה כ"פ למיקם עליו בב"ת כו' שאם לא יביאנה עכשיו יצטרך לבוא בשבילה לירושלים שהרי בעלותו ברגל בפסח לא יביאנה מפני חמץ שבה ולא בעלרת מפני שהוא יו"ט וכו' טכ"ל . ולכאורה תמוה דהא בחג הסוכות ט"כ יביאנה למחרת י"ט דהיינו בחוה"מ ח"כ כ"ם בעלרת דיכול להביאה למחרתו דהוה חול גמור . ושגראה דלפשטי' לומר דזה הש"ד ס"ל כר"י דלית ליה בסוכה (מ"ז ב') שאין טעון שאם ואין טעון ניסוך ח"כ בעלרת ח"ל ללון בירושלים אבל בסוכות בלה"ק צריך ניסוך ויביאנה למחרתו . והיינו טעם טובא שלא יצטרך ללון בשבילה בעלרת . ומכ"ש לפמ"ש בסוכה שם (מ"ז ח') ד"ה ניסוך וכר"ה (ה' ח') ד"ה מה חג דבסוכות צריך לסיות כל שבעה בירושלים ח"כ יביאנה בחוה"מ . ולפמ"ש מיושב נמי מה שהקשו המפרשים על מה שפירש"י לקמן דזה הדיבור וז"ל ח"ל להביאה לה בחג הסבועות של מחריו ולה בחג הסוכות שים לו שהות וכו' טכ"ל והקשו הא קיי"ל כרבה דאמר בר"ה (ו' ח')כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה. דלפשטי' לומר דרבה ס"ל דעלרת ג"כ טעון ניסוך וכמו שקיי"ל להלכה ט"ם בסוכה (מ"ז ב') ומש"ה קריון בכל הרגלים ובחת שם והבחתם שם כלומר כיון שאתה לריך ללון עד למחר תקריבנה שם בביאתך אבל זה הש"ד ס"ל כר"י דעלרת אין טעון ניסוך ח"כ לא תמרינן שוב עשה ובחת שם והבחתם שם דהא בעלרת לא היכוה שהש ח"ה ו' להקריב בביאתו דהא הולך לביתו תיכף בלילה וא"כ ט"כ אין כוונת הפורש להזהיר שבביאתו לרגלים יקריב נדרים ונדבות דהא בעלרת לא שייך זה . אלא כוונת הפורש בפשטו שיהוה בכוונה להקריב בכדי שלא יעבור בב"ת ולא על ביאת הרגלים . ור"ש ג"כ ס"ל בת"ק בסה לא מציו לפליגי עליו בסה ומש"ה פירש"י חגיגי' ח"ל להביאה לה בחג הסבועות וכו' ולו"ק :

ואין להתעקש ולומר דאף דיכול להביאה למחרתו בעלרת היום לא ג"כ תסלומין כל שבעה היו טובר בב"ת עד שיעברו כל שבעת ימים . ועיין עורי תבן ר"ם (ו' ח') ד"ה אלא וולדם וכו' ובחבני שהם שם ד"ם כיון ולו"ק :

ולא יחמוד היום את תלך בעלותך לרחות וגו' (ל"ד כ"ד) .

כתב המל"מ ריש הלכות קרבן פסח וז"ל ואף בדין רחיה לא רחיתי שיפטיר מי שדר בח"ל ט"ם . ואני בימי חורפי שבחתי רחיה מגמ' ערוכה גיטין (ס' ב') למפרש הטם טעמא דממדינה למדינה בח"י ח"ל שיאמר בפ"ל ובפ"ל כיון דהיכה עולי רגלים שכיחי שיירתא מצטרפי להדיה דבחו"ל ליכא עולי רגלים ומש"ה לריך לומר המביא מצה בפ"ל ובפ"ל . (אחר זמן רב מלאתי רחיה זו בסוף ספר זכרון יצחק ובספר חיי היום) ובהדלותי דבר זה לפני אמ"ו הרב הגאון הלדיק הממוה מו"ה יעקב מחיר זלל"ל מק' יחלאוקי אמר אף שדבר זה נכון להטהו מ"מ יש לדחות לפי מה דחיתה בפסחים (ח' ב') דכל מי שאין לו קרקע פטור מרחיה ומפיק לה מדכתיב ולא יחמוד היש את תלך וגו' וקרקע היינו דוקא שיהא לו קרקע בח"י אבל קרקע חו"ל חביבה כמטלטלין וכדאיתא בערכין (כ"ט ח') ח"כ י"ל דמי שדר בחו"ל ויש לו קרקע בח"י חייב ברחיה ואפ"כ ל"ל בפ"ל המביא מחו"ל מצה דלא שכיח שידור בחו"ל ויסי לו קרקע בח"י ומש"ה אין עדים מצויין לקיומו ע"כ"ד ז"ל . ואגב זה טוב יפה לפי שיטת התוס' שהביא המל"מ שם מקודם שפסקו דמי שאין לו קרקע פטור מרחי' וכמו שתירלו מקודם

וא"כ ע"כ כוונתם בתירון זה שאף שהיה לו קרקע בח"י מ"מ כיון שדר בחו"ל פטור וע"ז שפיר הקשה המל"מ דמכ"ל הא ומנמ' דגיטין הכ"ל אין רחיה לחיכה למיחר כמו שדמה חמ"ו ז"ל . אבל לפי מאי דמשמע מד' הרמב"ם דהשמיט הא דיה דר' אחי דמי שאין לו קרקע פטור ועיין בגל"ח שם שאפשר טעם לדבר דלא קיי"ל כר"ח ח"כ מוכח להדיה מגמ' דגיטין הכ"ל דדירת חו"ל פוטרת . ועוד יש להביה רחיות לזה וא"כ ומו"ק :

ובזה נ"ל ליישב מה שתמהו כולם על הרמב"ם שהשמיט דין זה והוא כיון דמוכח מגמ' דגיטין הכ"ל דבני חו"ל פטורין מרחי' ח"כ הא גופא טעמא בעי מכ"ל למיפטר מן הרחי' מי שדר בחו"ל והא חובת הגוף מוהגת בין בארץ בין בחו"ל . וע"כ ל"ל דממטיהן מהרלך . וח"כ שוב ליכא למטוטי מזה מי שאין לו קרקע . דהא חזינן גבי בכורים כתב רחמנא תרי מיטוטי לת המדמה אחר נתת לי למטוטי מי שאין לו קרקע כדאיתא בב"ב (כ"ז ח' . וע' רש"י שם) ואחר תביה מהרלך למטוטי חו"ל וכדאי' בחולין (קל"ו ח'). וח"כ הכא גבי רחיה דליכא אלא חדא מטוטי דהרלך לחוד לא ממטיהן מי שאין לו קרקע אלא ממטיהן מי שדר בחו"ל . (ומזה מוכח נמי דמ"ל כדבני הגאון אמ"ו ז"ל דלעולם בני חו"ל ויש להם קרקע בא"י חייבים ברחיה רק קרקע חו"ל לא מהני דכמטלטלי חביבא . דמ"ל למה לי מטוטי דהרלך גבי בכורים למטוטי חו"ל הא אמטוט ממילא ממטוטי דמן המדמה אחר נתת לי לפירות חו"ל הוי כאין לו קרקע ואם דר בחו"ל ויש לו קרקע המגדלת פירות בא"י בודאי חייב בבכורים אע"כ דלכל כי הא גוונא גם קרקע חו"ל מקרי קרקע ודוקא לענין ערכין ממטיט) . ור' אחי דממטט מסכת מי שאין לו קרקע ט"כ ס"ל דשדר בחו"ל חייב ברחיה וא"כ לדידי' ל"ל ע"כ טעמא דלריך לומר בפ"ל מצה לחין בקיאין לשמה . אבל הרמב"ם דפסק כרבה דהוה בתרא דהטעם מצה לחין עדיים מצוין לקיומו ולדידיה בחו"ל ליכא עולי רגלים ולילטריך מיטוטא דהרלך למטוטי חו"ל ומש"ה השמיט הרמב"ם לשה דר"ח . והא אלא הביא לפטור מרחי' מי שדר בחו"ל . מצה לחין דרכו לכתוב דינין שאין מפורשים בתלמוד כ"א מדיוקא כידוע או שמך עלמו אמה שכתב בה' גיטין טעמא דבפ"ל מצה לחין עדיים מצויין לקיומו דמשם נלמוד דין זה . ובזה י"ל ג"כ קושיית הגל"ח דמאי עבדינן בהך ג"ם דרחי' רחי' מהקהל . דאפשר דילפינן הקהל מרחיה לפטור מי שדר בחו"ל ודו"ק: ועיין סנהדרין (י"ח ח') ועל גליות ישראל שנשקרו ממקומן ט"ם ברש"י דקדק לפרש מצה עשיית פסח דמרחיה פטור מי שדר בחו"ל . ועכ"פ יקשה מכאן למ"ם תוס' פסחים הנ"ל דלא מפסח פטור :

ויקהל

לא תבערו אש וגו' (ל"ה ג') . פסחים (ס' ח') ר"ע אומר ח"ל כו' מניו להבערה שהיא אב מלאכה כו' ס"מ אין ביטור חמץ אלא שריפה ופירש"י שם ד"ה ס"מ כו' דס"ל כר"י כו' אין ביטור חמץ א"ם ויליף לה מטומאה כו' . דקדק הגל"ח דלמה כ' רש"י שפת יתר ויליף לה מטומאה . עוד שקשה דמשמע לפי מהמת ג"כ ס"ל לר"ע לחין ב"ח א"ם וא"ל לרבה הא ליכא למימר דדוקא אי נימא דמיירי ביו"ע הוא דוקא בשריפה משום דמניו למילף בק"ו מטומאה לשובר בב"י אבל למסקנא דס"ל בעי"ט אפשר דס"ל הסברתו בל"ד ואפי תמה על קושייתו אין לאפשר לומר בכוונת רש"י למסקנא נמי אין ב"ח אלא שריפה והא רש"י כתב דס"ל כר"י ור"י גופא ס"ל דאלא בשעת ביטורו הוא דשריפה אבל בשעת ביטורו היינו מז' ועד סלילה הסברתו בל"ד כשיטתו לקמן (י"ב ב') ואלא בשעת ביטורו דשריפה הוא

דווקא מדרבנן וכמ"ש ר"ע לקרוא קמי . ולפמ"ש נעיל לייתב קושיית הס"ח על רמ"י דבתוך הפסח לפי רמ"י מודה דלריך עריפה דוקא (ט"ס נעיל פ' בא בחידושי פסחים י"ב ב') מיושב ומי דקדוק הלש"ח דמש"ה כתב רמ"י ז"ל דילוף לה ממושר להורות דעיקר הלימוד מנותר הוא על יו"ט גופי' דלריך עריפה דווקא . ומש"ה קאמר שפיר ון ב"ח אלא עריפה ורק מז' ועד הלילה ס"ל לר"ע ור"י הפשיטו בכ"ד וכמ"ש נעיל בשעה הדבר ע"ב וק"ל :

פקודי

ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו וגו' (מ' ל"ח) . סרב בכ"מ פ"ם מה' ביאת מקדש הקשה על הרמב"ם דילוף להא דקי"ל כל ביור שאין בו כדי לקדש ד' כהנים ון מקדשין ממנו משה דכתיב ואהרן ובניו דכיון דהיינו אהרן וב' בניו אלעזר ואיתמר ופנחס היו עמהן והיינו מקרא דכי תשא . ואמאי לא ילוף כמשמעות הגמ' זבחים (י"ט ב') דילוף מהש מקרא דפ' פקודי דכתיב משה ואהרן ובניו ע"ש . ורלה דלא רלה הרמב"ם לפרש כפירש"י משום דקשה ליה קושיית רמ"י דלא כתבו בבת אחת וכדמשמע ג"כ בע"ז (ל"ד ח') דקי"ל לסלכה דלא כהן משה אלא בשבעת ימי המילואים ומש"ה פוכרח לפרש דילוף מאהרן ובניו בלחוד דהיינו מפנחס שהיה עמהן . ואין להקשות דא"כ למה הזיה הגמרא הך קרא דפקודי דכתיב ביה משה ס"ל להזיה הך קרא דכי תשא דלא כתיב בי' אלא אהרן ובניו , י"ל דקרא דכי תשא חילטריך לגופי' למלוה שירחלו ממנו אהרן ובניו בבושם וגו' ולא על שיעור הכיור ומש"ה יליף מקרא דפקודי דמיותר ואתי להורות על שיעור המים והיינו שיעשה כיור גדול שיהיה בו כדי לקדש ד' כהנים אהרן ובניו ופנחס שהיו בב"ח . ובאמת גם הרמב"ם כוונתו על הך קרא דפקודי וע' בפ' פ"ד מה' כלי בית הבחירה :

ויקרא

זבחים (מ"ד ע"ב) הלכה כר"ח שאמר משום ר"י . עיין בקונטרסי מעשה מקשה שהשתי שם וז"ל . ל"ע שזהו נגד שהם מתניתין דרים פירקין דנתן כולן כתיקון ואחת שלה כתיקון ואמו פיגול דאין מפגלין בחלי מחיר דמשמע להדיא הא כולן שלה כתיקון סוי פיגול . ובפוסקי יש לתמוה על הרמב"ם פי"ו מה' פסולי המקדש ב' פסק כשהם מתני' ובסלכה ג' פסק כר"ח שאמר משום ר"י והדברים סותרים זה"ו תכ"ד ועט"ג טכ"ל ולמטן תהי' למזכרת דודי סמוה סרב הג' חו"ב מפורסם לתהלה כו' מוה' מרדכי הן טוב זלה"ה מק"ק סווישלאן לעתיק מה שהשיב לי בזה מכבר בשעתא חוק הדעת לפ"ק . וז"ל בשכתבו הלי סגיטי ביום אחמול . נדהשתי לאשר שהלוני ע"ד חומר הנושא בסוגי' דזבחים (דף מ"ד ע"ב) דפסקי שם הלכה כר"ח שאמר משום ר"י דלא כשתניתין דרים פירקין . ופסקו שם דאין פיגול בחלי מחיר וביותר הרבה לתמוה על הרמב"ם פי"ו ה"ב דשם פסק כתנא דמתניתין וכו' . ובקש ממני לכלכל הדבר עם ידידי הרב המפורסם מו"ה בנימין נ"י (הוא הגאון רחב"ד בשורחדנה) ון לת פניו לא רחיתי בעת הניה לך לחרי מעט סעיון ומחיפוש קלת מלחתי קושי' זו בספר מתחת בניתין על מסניות וע"ש דבריו שהלוכים ולא שמיע לי כו' . אמנם לפע"ד נראה דהרמב"ם סובר דמחשבת פיגול בדבר הנעשה בפנים ה"ז פיגול נמור ור' יוסי לא אמר רק מחשבה בחוץ ע"ד הנעשה בפנים או על מחשבת פנים ע"ד הנעשה בחוץ לא מפגל לא על מחשבת פנים ע"ד הנעשה בפנים פיגול לדעת הרמב"ם לפיכך לדעת הרמב"ם אם נתן

כוון דווקא במחשבת הזמן ה"ז פיגול אבל אם היה קלת בכיקומו ון זה פיגול לפי שאין פיגול בח"מ . ואין להקשות ון לילך בהזאות כוון מחשבת חוץ לזמנו הא טומל ומה די"ל כגון שחישב בשעת טבילת האלבע שיהיה כל ההזאה חוץ לזמנו . וכיוון טעמא דהרמב"ם שפסק בהלכה ג' שטבילת האלבע מפגלת דזהו לפיטתו דמחשבת פנים על דבר הנעשה בפנים ה"ז פיגול שייכו על ההזאה . אמנם לפי' רמ"י בזבחים (דף מ"ג ע"ב)ד"ה שמעתי מרבותי בפירש שם אם טבל ע"מ להקטיר לימורים למחר מוכח להדיא דמחשבת פנים על חוץ מפגל . ע"כ לריכים אנו לומר דפליגי על הא דר"ח שאמר משום ר"י . ויתחול לעיין בזבחים י"ג ובתמורת י"ד והדבר לריך תלמוד ויש לי תירוצות בדברים אל נעשה וכו' עכ"ל דודי הרב הג' הל"ע ודו"ק :

צו

ויד יגור אומו באבנט וגו' (מ' ד'). גרסינן ביומא (י"ב ב') על בשרו משה ת"ל יגבש להביא מלוקת ואבנט לכהונת הדעון דר"י ר"ד אומר להביא בגדי כה"ג בשאיר להדיוט רבי אומר ג' תשובות בדבר . חדא דאבנטו של כה"ג ביוה"כ לא זהו אבנטו של כהן הדיוט ושוד בגדים שנתחמם בהם קדושה המורה ישתמש בהן קדושה קלה אלא מה ת"ל יגבש לרבות את המחקן . ושמעתי מהרב המחוה"ג המפורסם מוה' אלימלך זלל"ה בהג"ה דק"ק לידא שאמר בשם רבו הגאון מוהר"ח ז"ל ווחלטין שדקדק דהכי דאמר ר' שתי תשובות בדבר על דברי ר"ד מ"מ קשה לחתי לא אמר כדברי ר"י להביא מלוקת ואבנט ומי שבריחו לומר לרבות את המחקן . ותירץ ג"כ הרב ז"ל להכאורה קשה על ר"י לחתי לא כתיב מלוקת ואבנט בפירוש בפרשה ול"ל דס"ל לר"י דאבנט של כהן הדיוט היה של בוץ ושל כה"ג בשאר ימות השנה היה של כלאים . ושפיר כהן הדיוט כיון שאין באבנטו כלאים היה לובש באבנט קודש למלוקת ודאשכחן בבגדי כה"ג ביוה"כ בפ' אחרי מות כתיב ובאבנט בד יחגור ובמלוקת בד ילבוש וגו' אבל כה"ג בשאר ימות השנה שהיה באבנטו כלאים היה לובש באבנט קודש ואח"כ באבנט בגדי שלו היה כלאים שלו במקום מלוה . ומש"ה לא היה יכול לכתוב לכתוב בפירוש מלוקת ואבנט כיון דסרמת הדעון בשרה ג"כ בכה"ג ואלו מלוקת קודש . ואלל כהן הדיוט לובש קודש ומי מניחו לקדוש לכתוב . ומש"ה שתם לכתוב וסמך על הדרש אבל ר' לחת ליה באבנט של כהן הדיוט ג"כ היה של כלאים ע"כ ל"ל כר"י דא"כ הדק"ל לכתוב בפירוש מלוקת ואבנט ואבנט לקדוש מלוקת כיון דאבנטו של כ"ס היה ג"כ של כלאים וע"כ ל"ל לרבות את המחקן עכ"ד הרב ז"ל . (אחר זמן רב נדפס מחדש המאמר תרי' עם הק"ח ורחיתי שהניח כן בשם הרב שאג"ה) . וקשה לי על דבריו דהא אמן קיי"ל דאבנטו של כה"ג זהו אבנטו של כ"ס וכ"פ הרמב"ם ז"ל ופ"ה כתב הרמב"ם בפ"י מהלכות כלי המקדש שלובש אבנט מהלש אבנט ואח"כ מלוקת ואח"כ מדק"ל לכתוב מלוקת ואבנט בפירוש אפילו לר"י ולקדוש אבנט (עמ"ש נעיל בפ' תלוה וע' בק"ח שם שהעיר בקושייתי אשר הקשיתי בשם הגאון בעל יד המלך וזה שכר לתקן ולא הועיל כלום) . וק"ל נומר על דרך הרב ז"ל דשאני ביומא (ו' ע') אמרינן דלמ"ד אהרן ובניו בב"ה מפיק לה מדכתיב ואבנט לותם אבנטו ולא דכתיב ויחגור לותו ודלמ"ד ויחגור לותם מיבעי ליה לאבנטו של כה"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיוט . ה"ג י"ל דר"י ס"ל גם כן ות"ל אהרן לובש אבנט בהזאתו אחר כל הבגדים וכמ"ש רש"י שם וכדכתיב קרא דוחגרת לותם אבנט אחר כל הבגדים על אהרן . וכיון היו לובשים אבנט קודם ואחר כך מלוקת וכדכתיב קרא בין בלוחה ובין בעשיו ובשעה שהיו לריכים ללבוש

לגבוה הכבש היה מלבים מתחלה הכבש לאהרן לאחר כל לבישת הבגדים שלו ואחר כך היה מלבים לבניו הכבש ואח"כ המלוקת (ודברי רש"י שם ל"ע שכתב שבניו היו לובשים המלוקת קודם לאכבש למ"ל זה ומי כבריחו לעמוד ממה שכתוב בקרא בהדיא ולמאי כתב כן) ומ"כ לא היה יכול הכתוב לכתוב בפירוש דהי מנייהו לקדוש . אבל ר"י דס"ל דהכבש של כה"ג בשאר ימות השנה ושל כהן הדיוט היו שוים ומפיק לה מדכתיב וחגרת אותם אבנט וכדלהמירין ביומא שם ומאי ויחגור אותו אבנט והדר ויחגור אותם מיבעי ליה לאהרן ואח"כ בניו ובאמת גם אהרן היה לובש האבנט קודם וכדכתיב בקרא בעשים ויחגור אותו אבנט והדר ויסר המלוקת וגו' ומ"ל כר"י דאל"כ קשה לכתוב אבנט ומלוקת בפירוש ובאמת לקדוש אבנט וט"כ ל"ל לרבות את המחקין וע' ביומא שם (ו' ע') ודו"ק היטב :

זבחים (ג' ב') שאמת עלו לבעלים לשם חובה . והגה הרמב"ם פסק בפ"ד מהלכות מעה"ק ס"י דווקא בשולה ומלמים . ותמהו כולם דמ"ל לחלק . והנראה דילה לו מהא דלקמן (ג' ע') הטעת שאחטם לשם חולין כשרה ואסיקנא בס"פ ג"ם דכשרה ואינו מרלה ומכח תמריץ לל חולין מוכח ס"ל שאמת מאמע להיות דבאמת נמי היו מרלה בהטעת ולפ"ז הדבר פשוט דבשאר קדשים שאחטן לשם חולין כשרים ומרלין דמי לשאמת ולהכי נקט הטעת . אבל לפי מאי דמסקינן טעמא לשם חולין כשרה מולה יחללו וגו' וכן הטעתיק הרמב"ם אפשר לומר דסברת החילוק הוא דאפילו פסול לחוי בהטעת כמו בשמיני קודם והטעת דולה יחללו וממעט לעניו חילול אבל לא עלו לבעלים וגרע משאמת ואפילו בשאר קדשים הדין כן דמי דזה יליף שפיר הרמב"ם דיוו דבשאמת נמי היו נרלים בהטעת מס"ד דס"ם דבעי למילף טעמא דהטעת שאחטם לשם חולין כשרה משום דלאו היינו לא מהריב בם ודמי לשאמת ומשאמת לא יחלוקו בזה ס"ד והמסקנא בפירוש דבשרה ומוכח מזה דבשאמת נמי היו נרלים מ"מ ל"מ בזה לעניו שאר קדשים שאחטן לשם חולין וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה ועיין ברמב"ן בר"ה פסוגי' דמל"כ וכפי הנראה הנ"ע בסוף ספר דו"ח שבשרין ואין מרלין ע"ש :

יומא (כ"ו ב') תוס' ד"ה לר"י כו' תימה וכו' ע"ש שהאריכו מאוד וי"ל דמתחלה היה סבור כשברת התוס' לעיל דהיכ' דעומד להתברר ים ברירי והיכ' דליכו עומד להתברר מ"ב וכ"ק ליה לי אתה מודה שאת יבקע הסוד כו' כלו' ומ"כ הוי היכו עומד להתברר ומ"כ אפילו לא יבקע הסוד לא תמריץ ברירה כיון שיכול להיות שלא יתברר לעולם והייכו טעמו ג"כ הכא גבי הטעת שאתו בעליו אף דמיירי בהתנה מתחלה שאם יעות מ' יהי' חלק שלו מוכח בשופר וכמ"ש התוס' לעיל מ"מ כיון דאפשר שאולי יאבד הו יגנב חלק של מ' מהן וכמ"ש התוס' לעיל גבי שלש שהטלה הן הכיס מקרי היכו עומד להתברר והמקשן פריך ליה מ"מ דלמא טעמא דר"י משום בקיעת הסוד בלאוד ולא יבוא לידי הפרשה כלל ומשום שבלים למפרע אבל ברירה אית ליה לר"י אף היכא שאיכו עומד להתברר ודו"ק :

שמיני

ועיני טומאה

מבל האוכל אחד יאכל אחד יבא עליו מיום וגו' (י"א ל"ד) . איתא פסחים (י"ד ח') במאמא אר"ח ס"ם מיומיים וכו' . תעפ"י שמוסיפין כו' לכאורה מיותר הדברים דע"כ מיירי שמוסיפין דאל"כ מאי קמ"ל . וליכא למימר דלא הוי מוקמינן בולד ולד כ"א בשני לאוד וקמ"ל דמותר לעשות משני דרבנן

שני דאוריימא ע"כ קאמר ליאמא יתירא לאמעוטין דמיירי בולד ולד וכמ"ש הא"ח בשם מ"ח לכוין קושיית הגמ' מאי מוסיף טומאה כו' . אבל באמת ז"ל דבאמת למ"ד אוכל מוקמינן גם השאתה בשני נאוד וכמ"ש התוס' לקמן בד"ה ולד טומאה דרבנן ואור"י כו' ולמ"ד דאין אוכל מטמא אוכל ע"כ ל"ל דמיירי בולד ולד אף אם לא היו קאתי תעפ"י שמוסיפין כו' . וגראה עפ"י מאי דאיתא בשאם שקלים פלוגתא דתנאי דל"ח בשר שטמאת באב הטומאה שורפין לעולם בחול ובולד הטומאה שורפין לעולם בפיום . ע"כ ניחא דאי לא הוה קאתי תעפ"י שמוסיפין ס"ל דמיירי בולד אחד וקמ"ל לאפוקי מדר"ח דאין שריפתן במקום אחד קמ"ל דלא נמנעו כו' והייכו דס"ל כב"ש דאמרי הכל ישרף בחול חוץ מטמאת בולד הטומאה בפיום ע"כ ל"ל ותעפ"י שמוסיפין לאמעיין לעיקר רבותא שלו דמותר להוסיף טומאה ומיירי ע"כ בולד ולד לא"ד לאין אוכל מטמא אוכל :

ובזה ניחא נמי הלשון דקאמר לא נמנעו בלשון שלילות ואמאי לא קאמר היו שורפין והייכו אי איתרמי שיפיסם כא' . ואאאת ניחא דאי הוה קאתי היו שורפין ס"ת דלעולם שורפין ולד הטומאה ואב הטומאה בחאת ואפילו ולד הטומאה שטמאת בפיום ולא בב"ש . ע"כ קאמר לא נמנעו כו' ותעפ"י שמוסיפין בלומר דמחמת חיסור הוספת טומאה לא היו נמנעים אבל מ"מ ולד הטומאה שטמאת בפיום לא היו שורפין עם אב הטומאה וכב"ש . ומה דיקט בר"ע לשון לא נמנעו ל"ל אילי דריסא נקט לה ק"ל :

שם ברש"י ד"ה מלברוך דהוחיל ואף זה הקל לפריפה עומד כו' ובסיפא אגל ר"ע פירש"י דהוחיל ויש טומאה עליו כו' ומותר להוסיף בידים ע"כ . כוונת רש"י מבוארת דר"ח מודה לתרומה טמאה כיון דחזיא להדלקה אסור להוסיף טומאה דדרש אח מטמרת תרומתי ותעמת דר"ח הכא דקאמר כיון דאסורין בהנאה ולפריפה קאי ואולך לאיבוד ע"כ מותר לטמא בידים ויליף שפיר ר"מ מדברין דתרומה טהורה ג"כ היכא דאולך לאיבוד מותר לטמא אבל ר"ע הוסיף שתרומה טמאה (היכא) אע"ג דחזיא להדלקה מותר לטמא ביד אבל יכול לסיות דלדידי' תרומה טהורה היכא דאולך לאיבוד אסור לטמא ביד דעיקר טעמו של ר"ע כיון דבלא"ה טמא מותר להוסיף אבל טהור גמור לא ור"מ לא יכול למילף אלא מדר"ח לאוד למאי דמוקי לה בולד הטומאה דרבנן דמדאוריימא טהור מעלה ועיקר טעמו משום דלפריפה קאי מותר לטמא וס"ס היסור לרבנן . והדברים ברורים בכוונת רש"י ועיין לקמן בסוגי' מ"ם בזה :

שם ע"ב תוס' סד"ה אפילו ברשאמן כו' והכא משמע לי' בלא נקרם עכ"ל. וגראה דמשמע לסגמ' הכי מדקאמר ר"ע אמן שנפסל בע"י ולא קאמר שנפסל סתמא וכדפריך רבא ליתני שטמאת סתם . וט"כ דקמ"ל אלא תימה שגגע בשני ונעשה שליחי דאוריימא ורשאמן דרבנן דכל הפוסל כו' והוה שמעיין מיהא דרשאמן דרבנן מותר לטעותו רשאמן דאוריימא . ט"כ קאמר בפירוש שנפסל בע"י ובע"י אינו נעשה רק שליחי וממילא ע"כ מיירי בלא נקרם דאל"כ הדק"ל ליתני שנפסל סתם . ובזה נסתר מ"ש בעל תו"ח בזה :

שם (ע"ו ח') רש"י ד"ה מדברי ר"ח וכיון דאשמעיין ר"ח דמטמאין טומאה דרבנן בטומאה דאוריימא דמטמי לה מדרבנן תוכל את תוכל עכ"ל דקדק לפרש תליבא דמ"ד אין אמ"ח דלמאי דמוקי לה בוו"ס דרבנן אי ס"ל אמ"ח ת"כ שמעיין מר"ח דטומאה דרבנן מותר לטעותו טומאה דאוריימא ת"כ ר"ח נמי מוסיף אדר"ע דמדר"ע לא שמעיין אלא לפסול דאוריימא מותר לטעותו רשאמן דאוריימא ע"כ פירש דמיירי בשאמת אליבא דמ"ד אין אמ"ח ושאמת שפיר ר"ע מוסיף אדר"ח דשמעיין מיהא דס"ל דפסול דאוריימא מותר לטעותו טמא דאוריימא ום"ס טמא דרבנן מותר לטעותו רשאמן דרבנן

ולא ס"ל כסברת התוס' שכתבו בד"ה פסול כו' וחור"י דמקלקל דחורייתא אין לומר וכו'. וקושיית התוס' אם נרצה לומר בפשיטות עפ"י מה שכתבתי לעיל בכוונת רש"י במתניתין דס"ע ד"ה ס"ל דאין איסור לטמא תרומה טמאה כלל ע"כ לדידיה ליכא למילף איסור מטומאה והכא' אין מקום איסור לטומאה כא' אלידא דר"ח דטעמא דידיה הואיל ומצריכה קאי א"כ ס"ס איסור הואיל והוקך לאיבוד מותר לטמאו. אבל לר"ע עיקר טעמו דתרומה טמאה מותר לטמא וליכא למילף מיניה איסור עכור וק"ל. וכעין זה כ' הפ"י ע"ש:

שם (ע"ב) גמ' אי הכי מאי ומודה כו' ה"פ אמאי איכא היה המדה כו' יל"ד אמאי פריך שלא כסדר. ונראה דבל"ז כי קפריך אמאי איכא היה במידה וי"ל כמ"ש מהרש"ח דר"י קטעי וסבר דר' מאיר מדר' יהושע יליף והא דמתיק לי' ר"מ ולא קאמר הכא מדר"ח יליף דר"מ ג"כ קטעי בדבריו וסבר דר"י הכין דיליף מדר"ח ואפ"ה קאמר איכא היה במידה וע"כ ים לו טעם ע"ז ע"כ שמיק אבל לבתר דקאמר ומודה ר"י היה לו להכין דר' יוסי קטעי בדבריו ואמאי שמיק לי' ר"מ הלא ודאי דבאמת לא קטעי ר"י ומש"ה פריך בתחלה מאי ומודה ומבני לה"ק לאפוקי ר"י דמיקל וכו' וש"כ ר"י לא קטעי ואמאי קאמר איכא היה במידה וק"ל:

שם (ע"ז ע"ב) כי עיילית לקמי דר"פ כו' מי אמר שמואל הכן כו' קרי כהן והכתר אבר יגע בכל טמא וגו'. והקשה הפ"י אמאי לא הקשה כן על ר"מ דס"ל לעיל בבריתא ג"כ טומאת משכן דחורייתא ולטמא אחרים דרבנן. ונראה לפמ"ש התוס' לעיל בד"ה ר"י לטעמיה דר"מ ור"י פליגי אליבא דר"ע דר"מ ס"ל אליבא דר"ע לטמא אחרים דרבנן ואף דר"ע דרם יטמא יטמא מ"מ יטמא דגבי משכן סיינו הכתר ומשכה דמקבל טומאה נפקא לי' מהא דכתי טמא שלישי ע"ש ג"כ לר"מ לא קרינן הכתוב למשכה טמא אלא לנפקא לי' מדרשה וכוי שפיר דומיא דרביעי בקודם וכתי ר"ם בראד"ה אבל לשמואל משמע ליה דדרים יטמא כפשוטו ע"כ פריך שפיר:

ונראה דלכן מסיק הגמ' בקושיא וידוע דכל קושיא ים לו תירוץ (ע' רש"ם פ"ב דשבת ובכתב"ם פ' ח"ם) וסיינו דלמשכה אליבא דיב"י דרים ומשכה הכתר יכול לטיות אגב שמואל אליבא דיב"י דרים כן ומשכה דמקבל טומאה נפקא לי' מדר"ע וכמ"ש התוס' וק"ל:

שם (ע"ב) גמ' כן יצא היום וגו' ופירש"י או אל כל מאכל כו' נראה לתרץ קושיית התוס' דמאי אגא או אל כל מאכל יותר מכולם כו' דסיינו דקאמר לרש"י לתני כל מאכל בסדי לחם וגיד דסוי כמי מאכל ואח"כ יין ושמן דסוי משכה ע"כ דפירושו או אל כל מאכל ע"כ צריך לכתוב בסוף ול"ל לכתוב כל מאכל בסדי לחם וגיד ואח"כ יין ושמן ויסיים פירושו בחמת או אל משמן דז"ח דאגי רלה לבדוק אותם אם הם יודעין דאוכל מטמא אוכל ומשכה משכה וכמו שפירש"י לקמן על כן צריך לכתוב יין ושמן ואל כל מאכל לבסוף וק"ל:

שם (י"ז ע') מידי הוא טעמא אלא לרב כו'. לכאורה קשה לגמ' לשמואל דקאמר לה אשתכח ע"כ טעמו משום דחמיסי בקודם בעא מיניה ושמו שאמר שמואל עלמו לקמן אבל אי רביעי הוא משמן טמא ומש"ה ס"ל דכן לטמא אחרים וא"כ גם לשמואל קשה. וי"ל דשמואל סובר לומר דחמיסי בקודם הוא דלא"ה אמאי משמיט משמיו וחמי אגי שמא שלא ידעינן שיין שלישי הוא של תרומה דפסול מדאורייתא ואוקמה רביעי בקודם אבל לקמן בגמ' דייק דשמואל ע"כ ס"ל כרב דאי ס"ל כלוי ואפ"ה סובר לומר חמיסי בקודם הוא דאמאי משמיט משמיו דכתוב טהור לטמא אחרים כמו שהוא טהור לכתוב אחד יטמא והוא ידעינן דקאי אתרוייהו אע"כ יטמא דרים לטמא משכן ויטמא דסיפא לטמא אוכלין ודייק הגמ' שפיר וכעין זה כתב בעל תו"ח:

שם (ע"ב) תוס' ד"ה ולאו ק"ו הוא וש"ת מילף מק"ו דאוכל ומה אוכל וכו' וכתב מהרש"ל וש"ס דה"מ למשנד ק"ו ככי ומה אוכל שאינו מטמא מאוכל כו' כ"ש משכן שמיטמאין מאוכל כו' ע"ל ודבריו תמוהין דאיכא למיפרך מה לאוכל שכן טומאה ממשכה משכ"ש משכה דאינו מקבל טומאה ממשכה דאינו מטמא אוכלין כיולא בה ק"ל:

שם בגמ' אחד למטותי משכן הבאין מחמת ארן וכו'. ל"ע דהא קרא באוכל כתיב. ודברי רש"י אינן מובנים דזה שכתב גלי קרא באוכל וש"ס למשכה והא איכא למיפרך דמשכה חמורה וכפרכת הגמ' וע"כ ל"ל דהגמ' נלמ דוקא משכן רק דבאמת מוכרח דמשכן הבאין מחמת ארן אינו טמא כיולא בהן דמשכן הבאין מחמת ארן לא כתיבי רק מק"ו דמשכן הבאים מחמת כלי אחי וכדאמר בגמ' וא"כ איכא למימר דיו גם לטעין זה דאינו טמא כיולא בה וגם ע"ז הק"ו שכתבו התוס' ג"כ איכא למימר דיו דאוכל הבא מחמת ארן אינו טמא כיולא בה ודו"ק:

שם (ג' ע') תוס' ד"ה ובפעת אחיטה כו' עיין מהרש"ל שכ' דבפשיטות איכא לאקשויי כו' דמשכי בי מטבחיא לא דיין שהן הכן הלא הבאין מבחירין כו'. ונראה שהבין דלאף המשכה בא ממקום אחר כיון שהוא טמא בי מטבחיא לא דיין שהן הכן הלא הבאין מבחירין. ותמוה לי מהרש"ל קושיית הגמרא ומהדר פירוש ומטמיא לבשר דקש"ד מאוס משכה מיס שמשכה ובפירש"י והא משכי בי מטבחיא הוי מטמאין ח"ו דלא מקרי משכי בי מטבחיא כיון שהבאין מבחוץ וק"ל. ואפשר לומר דהכא היינו אליבא דר"ע דיש ס"ל טומאת משכן לטמא אחרים דאוריתא וא"כ גם משכי בי מטבחיא מטמאין ומ"מ הוי מבחירין כריב"ח. ועיין לעיל בסוגי':

שם (כ"ד ע') ע"ש בסוגי' תוס' ד"ה סיקסא הוא כו' וי"ל דלריך היקסא מאוס איסור הנאה כו' לאיסור הנאה שיהא בלאו כו' ט"ל. וכ' מהרש"ל ר"ל דמבשם יפרך דכתיב ביה לא הוא ידעינן הלא איסור הנאה בעלמא בטמא ולכך לא יאכל לריך יתירא ללאו ע"ש. ולדעתי מבשם יפרך לא מוכח מידי הלא דמלאכתו בפריפה אבל מכל מקום יכול להיות דבשעת פריפתו יהנה ממנו. וע"כ ל"ל כן לדעת הרמב"ם רפ"ב מטמ"א וכמו שפירש שם ס"ה דבריו דהיכא דכתיב עשה מפורש רק הלאו אתי בק"ו מזבירין מ"ה וא"כ אמאי קאמר הכא אין מזבירין מ"ה והא הכא כתיב בשם יפרך אע"כ הרמב"ם סובר כפי' התוס'. דהגמ' קאי לעיין הנאה וכ"כ הלל"ח. וא"ש דפריך והא אין מזבירין מ"ה דלגבי הנאה ליכא עשה דמבשם יפרך לא ידעינן הלא דמלאתו בפריפה ולא ה"ש וכ"כ התוי"ט ספי"ח דנגעים ד"ה ואסור בהנייתו פי' הר"ב דהא פריפה בעי ולא ידעתי כו' ועוד שהרי מלינו פריפה במותר בהנאה בתרומה טמאה כדתנן כו' עכ"ל. וק"ל:

שם (ע' ב') גמ' והא הכא דודאי הטילה וספק גרוסה וספק ג' וג' נמי דאי כפשוטו דקושיית הגמ' על שמואל הל"ל מאי אריא ה' אפילו ד' נמי לא עביד ודו"ק. וזה קלת דלא כפירש"י לקמן:

שם (י"ח ע') רש"י ד"ה ואם"ד האי יטמא כו' ומדאילטריך למעוטי לוכל מכלל דמשכן מטמא כו' ט"ל וכתב מהרש"ל הכא דדרים יטמא יטמא לא לריך למדאילטריך כו' ט"ל. ונראה לייטב בפשיטות דרש"י סובר כן לפי מאי דדייק הגמ' דט"ל יטמא לטמא את האוכלין דהל"ל לכתוב אד יטמא וא"כ קשה דאי הוה כתיב אד יטמא ה"א דאוכל אינו מטמא כלל אחרים וקרא דאוכל לאוריי דהוה עלמו טמא ויטמא לא קאי רק על משכן דמיטי סליק ע"כ כתב רש"י מדאילטריך דהשתא שמעינן דאוכל מטמא אחרים כמו משכה וא"כ קשה לכתוב אד יטמא והוה ידעינן דקאי אתרוייהו אע"כ יטמא דרים לטמא משכן ויטמא דסיפא לטמא אוכלין ודייק הגמ' שפיר וכעין זה כתב בעל תו"ח:

שם (ע"ב) תוס' ד"ה ולאו ק"ו הוא וש"ת מילף מק"ו דאוכל ומה אוכל וכו' וכתב מהרש"ל וש"ס דה"מ למשנד ק"ו ככי ומה אוכל שאינו מטמא מאוכל כו' כ"ש משכן שמיטמאין מאוכל כו' ע"ל ודבריו תמוהין דאיכא למיפרך מה לאוכל שכן טומאה ממשכה משכ"ש משכה דאינו מקבל טומאה ממשכה דאינו מטמא אוכלין כיולא בה ק"ל:

שם בגמ' אחד למטותי משכן הבאין מחמת ארן וכו'. ל"ע דהא קרא באוכל כתיב. ודברי רש"י אינן מובנים דזה שכתב גלי קרא באוכל וש"ס למשכה והא איכא למיפרך דמשכה חמורה וכפרכת הגמ' וע"כ ל"ל דהגמ' נלמ דוקא משכן רק דבאמת מוכרח דמשכן הבאין מחמת ארן אינו טמא כיולא בה ודו"ק:

שם (ג' ע') תוס' ד"ה ובפעת אחיטה כו' עיין מהרש"ל שכ' דבפשיטות איכא לאקשויי כו' דמשכי בי מטבחיא לא דיין שהן הכן הלא הבאין מבחירין כו'. ונראה שהבין דלאף המשכה בא ממקום אחר כיון שהוא טמא בי מטבחיא לא דיין שהן הכן הלא הבאין מבחירין. ותמוה לי מהרש"ל קושיית הגמרא ומהדר פירוש ומטמיא לבשר דקש"ד מאוס משכה מיס שמשכה ובפירש"י והא משכי בי מטבחיא הוי מטמאין ח"ו דלא מקרי משכי בי מטבחיא כיון שהבאין מבחוץ וק"ל. ואפשר לומר דהכא היינו אליבא דר"ע דיש ס"ל טומאת משכן לטמא אחרים דאוריתא וא"כ גם משכי בי מטבחיא מטמאין ומ"מ הוי מבחירין כריב"ח. ועיין לעיל בסוגי':

שם (כ"ד ע') ע"ש בסוגי' תוס' ד"ה סיקסא הוא כו' וי"ל דלריך היקסא מאוס איסור הנאה כו' לאיסור הנאה שיהא בלאו כו' ט"ל. וכ' מהרש"ל ר"ל דמבשם יפרך דכתיב ביה לא הוא ידעינן הלא איסור הנאה בעלמא בטמא ולכך לא יאכל לריך יתירא ללאו ע"ש. ולדעתי מבשם יפרך לא מוכח מידי הלא דמלאתו בפריפה אבל מכל מקום יכול להיות דבשעת פריפתו יהנה ממנו. וע"כ ל"ל כן לדעת הרמב"ם רפ"ב מטמ"א וכמו שפירש שם ס"ה דבריו דהיכא דכתיב עשה מפורש רק הלאו אתי בק"ו מזבירין מ"ה וא"כ אמאי קאמר הכא אין מזבירין מ"ה והא הכא כתיב בשם יפרך וע"כ הרמב"ם סובר כפי' התוס'. דהגמ' קאי לעיין הנאה וכ"כ הלל"ח. וא"ש דפריך והא אין מזבירין מ"ה דלגבי הנאה ליכא עשה דמבשם יפרך לא ידעינן הלא דמלאתו בפריפה ולא ה"ש וכ"כ התוי"ט ספי"ח דנגעים ד"ה ואסור בהנייתו פי' הר"ב דהא פריפה בעי ולא ידעתי כו' ועוד שהרי מלינו פריפה במותר בהנאה בתרומה טמאה כדתנן כו' עכ"ל. וק"ל:

שם (ע' ב') גמ' והא הכא דודאי הטילה וספק גרוסה

וספק

וסף' לא גרסוהו ותי ספק ומוליא מידי ודאי קאמר טובא דמאי פריך . תימה דספק אחד הוא מוליא ודאי וכאן שאני דהיכא ס"ס ספק גרסוהו ספק לא גרסוהו ותמ"ל לא גרסוהו תימור לכלתא ומסוס דהוי ספק ספק הרגיל מס"ס טהור תפילו ברה"י וכמ"ש התוס' לעיל . ולכאורה לפבר לומר דמס"ס לא קאמר מעשה ספק ספיקא דהא היכא נמי ספק ספיקא להיפוך ספק לא גרסוהו ותמ"ל גרסוהו תימא כנגד רגליו (לפיעת התוס' דחור לא הוי פותח טפח) תע"כ דאתי ספק ומוליא מידי וודאי ומס"ס תליון דגרסוהו דהוי ספק הרגיל ולא חיישינן נמי שמא נגד רגליו דהוי ספק הרגיל לתכלתי' וכמ"ש התוס' . לך כ"ז ניחא לתירוץ ב' דתוס' דרגליו ברה"י אבל לתירוץ דתפון דרגלי הכהן ברה"ר מ"כ שפיר היכא למימר דהא דעהרוהו תכמים היינו מחמת ספק ספיקא ולא קאמר דהא הוא ספק ספיקא ג"כ לעמת תימור לא גרסוהו ותמ"ל גרסוהו תימא כנגד רגליו לכיון דגרסוהו הו לא חיישינן שמא נגד רגליו דהא הוי ספק טומאה ברה"ר ומטהר מגזירת הכתוב וכמ"ש התוס' בחולין (ד' ב') ד"ה התם. ועוד דלפירש"י דהתור הוא פותח טפח ליכא ספק ספיקא להיפוך וכן דוחק לומר דלתירוץ קמא דתוס' וכן לפירש"י לא תמריך הכא סברא דתכלתי כלל ומיירי הכא בתופן שלא היה שהות לומר תכלתי דמ"מ מאי פריך תולי מיירי בגוונא דשייך לומר תכלתי והוא שפיר ספק ספיקא . וכן קאמר תפילו תימא כתירוץ בתרא דתוס' דרגליו ברה"י ואיכא ספק ספיקא להיפוך דמ"מ מאי פסיקא ליה לקאמר ותימא דמיירי דרגליו ברה"ר ומטהרוהו מטעם ס"ס דהא ליכא ספק ספיקא להיפוך וכמ"ש . ע"כ ל"ל דזה הא כ' התוס' לעיל דהא דבעי לומר ספק מוליא מידי וודאי ומה מן התורה תזלינן בתר חזקה ועל כרחך משום דהוי ספק הרגיל ודמיא לרובא ועדיף מחזקה ורבא דאמר תין ס' מוליא מידי וודאי ע"כ ל"ל דסבירא ליה דלא הוי רובא טוב משום דתלוי במעשה וכרבינא בבכורות (כ' ח') וכמ"ש הר"ן בפ"ק דחולין ורובא דתלוי במעשה תינן מוליא מחזקת תיסור ומשתא פריך ליה שפיר מהא דודאי תעילה כו' ול"ל דמעשה ספק ספיקא טהרוהו דהא כ' הפוסקים דס' אחד אסור וס"ס מותר משום דהוי תרי ספיקי להתיר וס' אחד לאיסור והוי כמו רובא וכיון דס"ל דאין ס' הרגיל מוליא מידי וודאי ע"כ ס"ל דלא הוי רובא משום דתלוי, במעשה ות"כ תפילו ספק ספיקא לא תועיל דהא תלוי במעשה הוא רוב ות"כ ואכילה אע"כ דאף רובא דתלוי במעשה הוא רוב ות"כ תפילו ספק אחד הרגיל מוליא מידי וודאי דהא רובא וחזקה רובא עדיף ופריך שפיר . וע"ז מאני הטילה כמין גפל דהוי ספק וספק כלומר כיון דליכא כאן חזקת תיסור שפיר מעהרינן מעשה ספק הרגיל דגרירה או תכלתי' דס' הרגיל מוליא ע"פ מידי ספק . מס"ה לא קאמר דהוי ספק ספיקא רק ספק וספק כלומר דמי דאין ס' הרגיל מוליא מידי וודאי ע"פ מוליא מידי ספק ומס"ה טהור תפילו ברה"י . לדזהו לפיעת הסוברים דס"ס הוא מעשה רוב אבל לפיעת הפוסקים דס"ל הטעם דס' אחד מדהוריתא לקולא רק מדרבנן לחומרא ומס"ה מעהרינן בס"ס דהוי ספק בדרבנן ס"כ לכאורה הדק"ל דמאי פריך . דלמא טהרוהו מטעם ספק ספיקא . אך ז"ת דזה הטעם לא שייך אלא היכא דליכא חזקת תיסור אבל היכא דאיכא חזקת תיסור אי אפשר לומר הטעם דס' ס' טהור מדהוריתא דהא ס"ס תזלינן בתר חזקת תיסור ותפילו ס"ס יש לו להיות טמא היכא דאיכא חזקת תיסור וכמ"ש הש"ך בסי' ק"י (ובלח"ש ליכא למימר הך סברא דס' ס' טהור מדהוריתא דהא ס' טומאה ברה"י ספיקו טמא ואף דהוי ס' הרגיל מ"מ בספק ס' טומאה התורה ברה"י אף דאיכא חזקת טהרה ומכ"ש לגבי ספק הרגיל למאי דס"ל הש"ת דאין ס' מוליא מידי וודאי ס"כ חזקה עדיף מס' הרגיל) תע"כ דס' הרגיל מוליא מידי וודאי דתלוי במעשה עדיף

מחזקה ופריך שפיר ומאני הטילה כמין גפל ומשום דהוי תרי ספיקי והוא ספק הרגיל ואיכא חזקת תיסור ומש"ה טהור תפילו ברה"י ודו"ק בכ"ז :

חגיגה (כ"ח ח') תוס' סד"ה התוכן כו' הר"ר תלתן כו' תברים שולות תתיכות הטעת כו' ע"ש . דברי התוס' ז"ל ליש מובים לכאורה . תדא דמאי קשה להו גבי סכין דלפסול משום היסח הדעת כיון דבי"ד חיירי ע"כ ליכא משום ספק טומאה כמ"ש התוס' זבחים (ל"ט ח') ד"ה ט"י ותתן קי"ל הלכה כר"י בפסחים (ל"ד ח') דה"ה פסול טומאה . וגם רחייתם מבבר הגמרא בעזרה ליש מובת דבעזרה לא חיישינן לס' טומאה . ודוחק לומר דכל דבריהם קאי אליבא דר"ל בפסחים שם דס"ל ה"ה פסול הגוף ותפילו במקום דלא שייך שום טומאה . ועוד קשה מה שהקשה הגר"ע ז"ל בגליון הש"ס דה שם בשקלים מסיים להדיא דזה וזה טעון טיבור לורה ומזרפין ומ"ך כ' התוס' כתן דשולה קריבה ותטמת נהכלת . והגרתה בכוונת דבריהם דהיה שם בשקלים בירושלמי מביא פלוגתא תמוראים בטעמת דמתני' דר' הושעיה סבר משום היסח הדעת ור' יוסי סבר משום ספק ספק טתר ע"ש. ונדתה טעם פלוגתתן דתלי בפלוגתת ר' יוחנן ור"ל בש"ס דילן בפסחים דר"י סבר פסול טומאה ומש"ה בעזרה דל"ש טומאה וכמ"ש התוס' שם (וע' בילה י"ט) טומאה גבי כהנים מילתא דל"ש היא כהנים זריזין הן וע"כ ל"ל בטעמת דמתני' משום ספק טתר ור"ל דש"ה משום היסח הדעת ותקן קי"ל כר"י וכפי הגמ"ש בפירושו לתא דשקלים ובחיבורו פי"ט מה' פה"מ ה"ד . ות"כ י"ל דגם התוס' קאי אליבא דר"י ודאי פסול ה"ד ממש לא שייך אלא במקום היש ס"ט אך קושייתם הוא דליפסול משום מעלה בעלמת דבלאה"כ שיקר הדין דשוה ומטביל משום מעלה וכמו שפי' הרע"ב בשקלים ע"ש וע"ז תירלו לסיכה דהיינו בידו כלומר ול"ש ג"כ ספק טומאה לא עשו מעלה ומסברא נותנת כן דבמחזיק בידו עשו מעלה אלא יסיח דעתו ומש"ה סביהו רחים מלבי על הסל כו' ולא מסה"ד דפסול גמור אבל בהיינו בידו לא עשו מעלה וכי לא יזוז מתוך ידו כל היום וע"ז סביהו רחים משקלים דלמיטתם ג"כ טעשו משום ספק טתר דש"ט לא שייך בעזרה . ומש"ה דקדקו בדבריהם מהטת ושולה ולא משלמים שם לכיון דגמלא בירושלים בודאי טעשו משום ס"ט דגזרו על ספק תוכלין בירושלים . ועיקר רחייתם ל"ל דש"פ כיון דפסיטה להו ס"ט ליתא וכל כוותם לסוכיה דמעלה ג"כ לא עשו בהיינו בידו וע"ז סוכיתו שפיר מדנקט נמלא כו' תברים כו' תתיכות הטעת כו' דמשמע דלא נודע כלל מהיכן קרבן ומהיכן יום הוא ות"ל דעשו מעלה בזה ליתני רבותא טפי דלתם אם מביר מה הוא ע"פ כיון שהטעלם מן עיניו נפסל משום מעלה טע"כ ללא עשו מעלה בהיינו בידו ואם היו יודעין בודאי דהיינו טתר היה חטאת נהכלת ושולה קריבה. אך נראה דתפילו לר"ל דש"ל פסול הגוף הוא לא אמר אלא במקום דשייך ס"ט אך דבאמת הוא טהור מ"מ מקרי פסול הגוף תבל במקום דל"ש כלל ספק טומאה לא אמר . וכ"מ מלשון הגמ' שם שתפילו יבא תליהו ויטהרנו ולא קאמר רבותא טפי דתפילו לא הוי מוד מעולם ס"ט . והסברא נותנת כן דמעולם לא מליו סיכה תסור להסיח דעת מקדשים מן הדין ולא עדיפי מבגדי כהונה דטותר להסיח דעתו זולת בלין . ומש"ה לא פריך על ר"ל מהקלים דטעון עבור זורה דשם ע"כ משום ספק טתר דש"ט לא שייך בעזרה ולא הוי פסול הגוף ופריך ליש מוד דכיון דמזרק בלול שזורקין שם פסולין שייך שם ג"כ ס"ט יותר מבעזרה עלמה ותולי זרקו שם לפעמים ליזה טומאה וגעה בזה וטמאה והוי פסול הגוף לר"ל ויסרף מיד ולא בעי ע"ל וכמ"ש התוס' שם בשם הר"ת

ותפילו חיו בידו כלל הוי הס"ד פסול טומאה לר"י ופסול סגוף לר"ל היכא דמייך ס"ט . והתוס' לא חלקו בין בידו לנאבד אלא היכא דל"ש ס"ט דבידו עשו מעלה ובנאבד לא עבו מעלה ודו"ק . ועיין תוס' זבחים (ל"ט ע') ד"ה ט"י דכתן לא שייך גזירה דס' כלים המלחים אף בנמלח חוץ לירושלים והס"ד דפסול טומאה ל"ש אלא במקום שיש חשש ס"ט . אך פליגי בזה על הרע"ב בשקלים שם דבירושלים אף בנמלח בו"ג ח"ל להטעיל ודו"ק :

יבמות (פ"ב) אם נתן סאה ונטל סאה חיו כשר אף"כ נשתייר רובו וכיון שנשתנה כן י"ט פעמים ולא יותר וכ"ה בטוש"ע וקשה לי הלא אין מיש שאובין פוסלין אלא לפי חשבון בדליתא בתמורה ות"כ בנטעל סאה הוי חלק אחד ממאה מן הפסולין וכן אח"כ הוי לפי ערך מן הפסולין ות"כ אפילו עשה כן יותר מכ' פעמים עדיין רובו כשרים ול"ע (אח"כ מצאתי בהשובת הגרע"א שם ס"ק ט"ם) :

שבועות (י"א ח') ט"ם בסוגי' תוס' ד"ה טוחלו ובמהרש"א שם שכ' דלמ"ד חולין שנשחו עכ"ק כקודש דמי ע"כ דפסול מדאורייתא דאל"כ אפילו לא קדשו בכלי ט"ם . וחיו נכון דהיכא דמיימר דנקט משום מגהת נסכים והיכ ואף דגם שם פסולים מקודש נקיט קדשו בכלי לפסול מדאורייתא אבל בחמת קטורת לא פסיל אלא מדרבנן בע"י אף לאחר קדושת כלי ות"ל דאין סברא לומר שיהיה הפירוש על קדשו בכלי מחולק לעניין קטורת חיו פסול אלא מדרבנן ולעניין שח"ד פסול מדאורייתא דהא ט"כ ל"ל כן לפמ"ש התוס' לקמן דהיכא למיימר דלא פסיל ליש אלא מדרבנן בקטורת ולעניין היכך בוודאי פסול מדאורייתא ודו"ק :

חולין (כ"ה ח') ויהא כ"ח מטמא מגבו מק"ו ומה כל הכלים שאינן מטמאין מאוירן כו' . ופירש"י כדילוף לקמן תוכו על זה ולא תוכו על אחר . וקשה כיון דכבר ידע מדרשא דתוכו על זה כו' מאי פריך לקמן ויהא כל הכלים מטמאין מאוירן . ועוד דהא המקשה זה בעלמו לא ניחא ליה למדרש תוכו כבי מדפריך לקמן ומאי תוכו הא דמיבעי . והנראה דבאמת בכל הכלים לכתיב בהו וכל אשר יפול ממס עליו וגו' משמע בין גבו ובין תוכו ואוירו וכמ"ש מהרש"א ובוודאי מסברא הוי כ"ח מכלל כל הכלים וא"כ הא דפירש הכתוב ג"כ"ח דמטמא מאוירו ס"ל למקשן דהיינו ט"כ לגלות על שאר כלים דאין מטמאין מאוירן ולהוליא ממשמעותא דעליו ומש"ה פריך ויהא כ"ח מטמא מגבו מק"ו דמדאילטריך למכתב תוכו בכ"ח ש"מ דכל הכלים אין מטמאין מאוירן ואיכא שפיר ק"ו . וזה כוונת רש"י תוכו על זה כו' כלומר דכל הפסוק מיותר הוא ואתא להשמיענו דכל הכלים אין מטמאין מאוירן היפך משמעות דעליו ולבתר דמשני לי' תמר קרא כו' אין למיד פחיל עליו וגו' דמשמיע מיני דאיזו מטמא מגבו ס"ד הדרין שוב למשמעותא דעליו ל"ש גבו ול"ש תוירו ואפ"ש אילטריך תוכו לכ"ח דלא הוא ילפינן משאר כלים דהא חזינן דהיא גרע מיניהו לעניין גבו ומש"ה פריך ויהא כל הכלים מטמאין מאוירן מק"ו ואפילו בלא ק"ו ס"מ למיפרך מדכתב דעליו וכמ"ש מהרש"א ואפ"ה משני ליה תוכו על זה כו' ומש"ה פריך ואכי תוכו הא דכתיבו כלומר כיון דאית לן מטעמי דכ"ח איזו מטמא מגבו וא"כ שפיר אילטריך תוכו לגופי' על כ"ח שמטמא מאוירו ומנלן למעט שאר כלים עד דמצי לי' מרבעה תוכו כתיבי כו' ודו"ק :

שם (קכ"ד ח') תוס' ד"ה ותחבן בקיסם כו' נוגע וחוזר ונוגע כו' משו"ה הויא דריסה והוסיף דש"ל כרבן דרפ"ג דאהלות כו' . נראה שבין דכל שני חלחין מקרי נוגע וחוזר ונוגע כיון דאין מחוברין צריך לנגוע בשתיהן וא"כ רבן דמטמאו אפי בנוגע על חני זית ומאהיל על ח"ז ע"כ ש"ל דנוגע וחוזר ונוגע . אבל יקשה לפ"ז א"כ מאי פריך הגמ' בשמיטות לקמן (קכ"ה ב') על ר' יוסי דמלא תרווד

הוא סימן יותר מבורר דבמעלה גרם לחוד חיטו טהור עד שיכיר גמל שפן וארנבת ובס' דחין לה סיוס ע"ל להכיר חלה בן גמל וכדחי' בגמ' שם ולדבריהו ע"ם דחין לה סיוס לה הוי רק סימן במעלה גרם כעת חבל מ"מ יכול להיות שחיוס בקביעות והכתוב רלה ליתן לנו סי' מבורר ע"כ חמר מעלת גרם כלומר שיודעין בה שהיה מעלת גרם תמיד לה מחמת שרוחין בה כעת שחין לה סיוו ו"מ דחם נמלה בהמה שהיה מעלת גרם תמיד חף שפרסותיו קלוטות טהורה חם מכיר גמל שפן וארנבת דמסתמה היה לחיזה פעם מפרסת פרסה חם בעבר לו בעתיד וכמ"ש ודו"ק (עמש"ל פ' חמור):

תזריע

אדם כי יהי' בעור בשרו שחת וגו'. שבועות (ה' ב') גמ' ע"ם קרוס בילה נמי כו' רש"י ותוס' ומפרשים נדחקו בפי' ע"ם וגרחה דבל"ז לה הקשה מקרוס בילה דחיכה למימר דר"ע סבר כר"מ דסיל יותר לבן מלמר ושפיר מלטרף קרוס בילה לגמר חבל לדידך דפרכת ולטרפה להדי בסרת חיכה שחת דעדיף ע"מ דרולה להעמיד ר"ע חליבה דרבנן ושפיר פריך ע"ם והה לה הקשה בחמת לוקמי ר"ע חליבה דר"מ דמ"מ תקשי כיון דחמר זו למעלה מזו משמע דכ"ע מלטרף עם הגבוה ממנו ועם הפחותה ממנו ולר"מ לה מלי סיד להלטרף בסדי למר כיון דלחו בת מינה היא ודו"ק:

נדרים (ז' ב') עיין בר"ן גבי הא דקחמר התם ועיוות כמיתה דכתיב כי חתו כל החנשים המבקשים חת נפשך ופמר מר שידעו מנכסיהם שכתב דליכא למימר שהיו סומין דהא כתיב הטיני החנשים התם תנקר ול"ל נמי שהיו מלורעים דהא כתיב בקרב כל ישרחל ושין לומר שנתרפחו במ"ת דהא חזרו למומן במעשה עגל ובקשה שליו בס' שחילת שלוש דהא מצינו מפורשת רפ"ז דנגעים דבשרת שקודם מ"ת היו מטמח וע' בפ"ג דסוריות דדרש חדם כי יהיה בעור בשרו פרט לנגעים שקודם הדיבור ושמעתי מחמ"ו סגחון ס"ג שמוש מו"ס יעקב מחיר זללה"ס מילחוקי לתרץ דשם לריך ליתן טעם למה מלורע חשוב כמת יותר מכל בעלי יסורים ושי לפשר לומר מחמת דיסורי לרעת קשים ביותר ח"ל בללה"ס חקשי מלי דכ' סר"ן ז"ל דהא כתיב בקרב כל ישרחל ומלי קושיה לשמה סוס פרח בכולו דמותר לסיות במחנה ופפ"ס חשוב כמת מכובד דיסורים חע"ב טעם דחשוב כמת משום שלריך ליצב בדד מחוץ למחנה וח"ב ע"ב ל"ל דהא דכ' סר"ן ול"ל נמי שהיו מלורעים כו' והא במלריס לה היה מוסג עדיין שילוח מלורעים ושמלי קרי להו כי מתו וגו' חע"ב דחף קודם מ"ת היו מרחיקין עלמס מן המלורע משום דהוה חולי סרגדק ביותר (וע"י ברמב"ן על התורה) ומפ"ס קרי להו כי מתו וגו' וח"ב כ' סר"ן ז"ל שפיר ול"ל שהיו מלורעים דהא כתיב בקרב כל ישרחל כלומר דחף דנגעים שקודם הדיבור חיו מטמח מ"מ מעלמס היו מרחיקין חותס ולה היו מיחין להיות בקרב כל ישרחל עכ"ד הרב ז"ל. ומה שמלחר לי עוד לדקדק בדברי סר"ן הללו עיין מפ"כ לקמן פ' קרח בזה ודו"ק:

בבא קמא (י"ח ח') גמ' דחין מקלת חליה כו' פי' דחל"כ תטהר ברחטון ומשום שפק ספיקה שפק לה יצה כלל ברחטון ושת"ל יצה שמח לה יצה רובו - ולכחורה קשה דבסיגיה יום ט"ו נטהרה ג"כ משפק ספיקה שמח יצה כולו ברחטון ובשני לה יצה כלל ושת"ל מקלת בשני שמח נשחר רק מיעוט וח"כ הוי שפרי חסדי וכמ"ש התוס'. וגרחה דע"כ לה כתבו התוס' חלה היכה דממ"נ נעביד חיסור מספק חבל הכה יש לטהרה ברחטון משום שפק ספיקה שמח לה יצה רובו ברחטון ובט"ו נטהרה ג"כ מהמת שפק ספיקה שמח לה יצה רובו בשני ושת"ל יצה שמח זכר ושפק ברחטון מקרי שפרי חסדי מ"מ יש לנו לומר שפק ספיקה כזה כיון דספק השני חיטו מוסר ורח"כ יש לנו לטהרה ברחטון מכח ספק שמח יצה רובו בשני ובט"ו יש לנו לטהרה מכח ספק שמח זכר ובזה לה שפרי חסדי כלל וכשיגיע ג"כ יום מ"ח נטהרה ג"כ מכח שפק ספיקה ברחטון שמח יצה הרוב בשני ולה שפרי חסדי כלל ודוק"כ. לך הא הקשית לכחורה דחפילו יש מקלת שליה בלה וולד חיכח שפק ספיקה להחמיר ג"כ לעמחה ברחטון שמח יצה רובו ושת"ל לה יצה רובו שמח יצה הרוב ושוי כילוד ול"ט ויש לייעב וק"ל:

נגעים (פ"ח מ"ג) ולהסגיר להסגיר לח שטומד בסוף שבוע ברחטון. המפרשים פירשו דהחי להסגיר לח וכו' הוי פירושו דלהסגיר קחת ולפיכך כתבו דמפרש מחי דסליק מיניה בריעה. וקשה לפירושם לכיון דמלמעה למעלה קחשיב ס"ל למיקט בריעה להחליט וכמ"ש התוי"ט וע"ק טובה דלמה לה חשיב הסגר ברחטון. לפיכך נלע"ד דהחי להסגיר היינו הסגר ברחטון שמלריכין הר' מרחות והדר נקיט להסגיר לח שטומד כו' דהיינו הסגר שני וזה חין לריך פירוש והדר מפרש לפטור ולהחליט דקחני בריעה ויחת הכל ודו"ק:

שם (פ"י מ"ט) בתוספתה הביחה הר"ם גולד בה שער שחור כו' טמח משום פסיון ופי' הר"ם דבה כולו נתוק מתחלה וחח"כ גולד בה שער שחור וכשהלך טמחה משום פסיון. ול"ע טובה דהה מיירי שהלך השחור כולו ח"כ ס"ל פורח בכולו מתוך פטור וכתב הר"ם דטהור ושי מיירי בהלך רק מקלת ח"כ נשחייר שחור ושוי סימן טהרה וחמחי טמחה משום פסיון בשלמה לעיל מיירי בנשחייר ומ"ם בפשה מקלת טמחה משום פסיון דמיירי מן הלד ולה הוי מבולר חבל כחן דמיירי בגולד מחדש קשה טובה חמחי טמחה משום פסיון ול"ע ודו"ק:

מצורע

וגלח חת כל שערו (י"ד ח'). נגעים (פ' י"ד מ"ב) בה לו לגלח חת המלורע מעביר שער על כל בשרו ופי' הכי תלמה לגירסי דהשתה הר"ם והרע"ב והגר"ח עפ"י הח"כ דכל בשרו לחו דווקה חלה מקום כיסוי שער ורחיה ט"ם ועיין בחוי"ט שכידך לומר דחף דבגמ' סוטה (ט"ז ח') משמע להדיה דמגלה כדלעת מ"מ לפי תירוץ ר"ח שם חפשר לומר דהייט דוקה למקן דדרים ריבוי ומעוטי חבל למקן דדרים כללי ופרטי חיט מגלה כדלעת ודחף דחקן קיי"ל כמקן דדרים ריבוי ומעוטי מ"מ פירשו המפרשים שלה כהלכתה מקום דשתם מתני' דפ"ב משמע כן ע"ש. ולפי' שפה מקרה דבתגלחת רחשונה משמע להדיה בסוטה שם דכ"ע מודה דמגלה כדלעת ולה תלי כלל בכללי ופרטי חו בריבוי ומעוטי מדקחמר שם הלכה עוקבת מקרה מדחקן מגלה תגלחת שניה כתגלחת רחשונה ומחי רחייש מייתי לישנה דתגלחת רחשונה גופה היינו מגלה כדלעת וכמו שילוף בת"כ חלה ע"כ לה ס"ל הה דת"כ בפירושה דמתניתין והוי כך ת"כ דלה כהלכתה חליבה דשתמה דתלמודין וחילוף גדול בעיני על השלמה חמורי טולם הר"ם והרע"ב והגר"ח שפירשו השלמה נגד הש"ס והרמב"ם פשה להדיה דבשניהם מגלה כדלעת ועט"ג להבין דעת קדושים ודו"ק:

שם (פ' י"ד מ"י) תוספתה הביחה הר"ם הקדיש מתן שמן כו' והקשה הר"ם דהה הוי כמו חסר שלוג לחחר יציקה ע"ש. ול"ע דלפמ"ש הוה בעשו לקמן בהה דהקדיש מתן בהמות למתן שבע דלה מיקרי חסר שלוג חלה כשחסר משלוג ולה כשחסר מן היד ח"כ ה"ל לה מיקרי חסר שלוג. וגרחה דחף דלה לריך להביה לוג לחחר מ"מ בין בריעה בין בשיפה לריך למלחות שלוג וכן הוה ברמב"ם. ומ"מ מה שיתן מתן שבע חף דהיה לה חסר מ"מ בדיעבד עולה לו רק קודם שיתן

על בהונות ידיך למלאות וכן ברישא ודו"ק:

נדה (י"ד ח) גמ' וליחוש דלמא דם מלכות הוא ופירש"י ואמאי טמאין ולאי כו' ליחוי ספק כו' ולפביא ס"ת ולא חטאת כו' עכ"ל. וקשה לכאורה מאי פריך ליחוש מספק חזקה הוי כודאי שחזקת דמים מן המקור וכדתנן לקמן (י"ז ב'). וגראה דמלכות נמי מיקרי חזקת דמים וכדאמר לקמן (כ"ח ב') שמין לך כל מטה ומטה כו' ואפי ספק ספק המקול ומיירי בהרגשה וכדאמר ר"פ הרואה כתם לעולם לתרגיסה כו' ומ"מ פריך וליחוש דלמא דם מלכות הוא והרגשה מסתם היתה. ומצי לאוקי מקום בדוק הוא כו' כלומר וכיון דהדם מגופה בודאי גם הרגשה מדם היתה. ויותר נוטה הסברא לומר דהרגשה דם הוא ולכך בלאותו יום טמאין ואפי' מה"ת רק בלאה"ז תמרינן הרגשה שמא הוא דאי היתה דמי לה מעיקרא הוא אפי וכדקאמר רים מכילתין ולפ"ז כלל ס"ל כן דלא מטמא מעל"ע אלא בקדשים ומקום סייג וכמ"ש תוס' שם. ואין להקשות אכתי למה פירש"י דליחוי ס' מקמי דאתא אחזקת טהרה וס"ל דילפינן מסוטה דל"ב תהיה ולאי טמא כמו ספק טו מאה ברה"י. וי"ל דלעולם לא דמי לסוטה דהוי טומאת מגע וכאן הוי טומאת רחיים וכמ"ש תוס' רים מכילתין ולפ"ה לא מוקמינן לה בחזקת טהרה דבספוטות (י"ח ח') מוקמינן לה בסמוך לוסתה ולכך ג"כ חזקה דאורה בזמנו בא ועיין תוס' (י"ז ב') ד"ה ואין שורפין כו' ע"ש. וכ"ל הטעם בכתבים דתלינן במלכות דהוי ס' דרבנן לפ"ה אם בא מן המקור עכ"פ בלא הרגשה היה ולפ"ה הרואה מ"מ הוי ס"ס שמא ממלכות קאתי ואת"ל מגופה דלמא בלא הרגשה היה. (ובלא"ה דברי התוס' ליכא מובנים לי דהא ברים מכילתין לא תמרינן סברא זו לפ"ה לכלי אלא מטה סייג בקדשים וכמ"ש התוס' שם וכ"ע) אבל בכתי שהוא יותר מגרים לפ"ה לכלי ג"כ ספק שמא בשוק של מבחים עברה ולאו לדעתה וכמ"ש רש"י ותוס' לעיל ה' בתיובתא אלא הניחא זמנה לרחות מ"מ מהיכא מדרבנן מטה חזקת דמים מן המקור אבל בתיובתא לית בה חזקת דמים אבל בגדולה בלא עברה לליכא חזקת דמים מ"ה לפ"ה לליכא חזקת טהרה דאפי מ"מ הך חזקה בתרייתא היא ומרע להך חזקה דעברה ודכוותיה תמרינן בחולין (י' ח') הרי שחוטה לפניך אלמא דסברא מעלה הוא דחזקה בתרייתא מרע לקמייתא לפ"ה לסקל ובעברה בשוק של מבחים כיון דליכא אפי ג"כ חזקת דמים הוא אלא בזה עי"ש היטב ודו"ק:

שם אמר בדקה בעל סבדוק לה וטחתו בירכה ולמחר מצאה עליו דם אמר רב טמאה נדה כו' ופירש"י טומאת וודאית כו' וכתבו התוס' ד"ה ולמחר וכגון דליכא כגרים ועוד דליכא חשאה דמהכולת. ולי עדיין לריך לבאר לקמן ר"פ הרואה כתם תניא עד שהוא נתון תחת הכר ומצא עליו דם עגול טהור משוך טמא ופירש"י טהור בעגול לתין דרך קיום להיות עגול וע"כ ממהכולת קאתי. גראה דסיימו דוקא בפחות מגרים אבל ביותר מגרים טמאה נדה אף בעגול כיון דמ"ה לתלות במהכולת וסיימו דוקא בנתון תחת הכר דמ"ה לתלותו בדם אחר אבל אם מונח במקום שים לתלות בדם אחר אף ביותר מגרים היא טמאה אלא מספק לאף בחזקת דמים מ"ה מ"מ ליכא נגדה חזקה דתין דרך קיום להיות עגול (ועיין בב"י סי' קן) והשתא התוס' ז"ל דמיירי ביותר מגרים לריכין אנו לומר שהוא ג"כ משוך על סיכך דאי לא ל"ה הא ים לתלות היות בשוק של מבחים עברה ולאו לדעתה ומשם בא הדם על סיכך ואפי קאמר רב טמאה נדה לא יהא אלא ס' טמא וכמ"ש דהא ליכא חזקה נגדה לתין דרך קיום להיות עגול ורשב"ח דאמר ודא חוששת אמרתי לו אף לליכא חזקת דמים מן המקור והרגשה לחורייתא טעמו כמ"ש התוס' דאלאה על סיכך במקום שאין דם מן המקור יכול ליפול שם וס"ל לרב שימי אף להרגשה סבר סיכך אין מחזיקין ממקום למקום ולא מסני חזקת דמים מן המקור לגבי סיכך כיון שהוא לחוק מן המקור. ואם כוונת התוס' ד"ה וטחתו כו'. ורואה דאף במשוך ופחות מכגרים היה טמאה אלא מספק דליחוש דלמא דם מלכות הוא ואף דהרגשה ליתור הרגשה עד הוא. אך קשה לאמי טמאה בעגול יותר מגרים היכא דמונח במקום שים לתלות דטמאה מספק וכן במשוך ופחות מכגרים מקום ספיקא דחורייתא וכמו שכתבתי ליתא הטעם אלא משום חזקת דמים:

והנראה דאף מאני' דעד שהוא נתון תחת הכר חייבי בהרגשה וכדמוקי לה לברייתא ר"פ הרואה כתם והוי כשתא הרגשה שבפתח מקורה ע"כ ביותר מגרים והוא משוך טמאה נדה בוודאי ובפחות מגרים טמאה מקום ס' אף דליכא חזקת טהרה דהשתא הרגשה עד הוא מ"מ ליכא סברא ואף דליכא למאני ולומר הרגשה עד הוא מ"מ ליכא סברא טובא כ"כ ודי דלא לסוי ודאי והוא ספק (ובזה יתורץ נמי מה שהקשיתי בדיבור הקודם על פרש"י דלקמן שהשתא אחזקת טהרה דהרגשה שמא ג"כ ליכא סברא טובא כ"כ) אבל ביותר מגרים ופחות מכגרים כיון דליכא חזקת טהרה ע"כ טהורה ומתרינן ע"כ לומר הרגשה עד הוא ובעגול וביותר מגרים ג"כ הוי ס' דלמאי דליכא ב' סברות להחמיר ג"כ אלא הרגשה ושוב אחזקת דמים מן המקור. אך ג"ל דאף בלא הרגשה ומשוך פחות מכגרים טמאה משום כתם ע"פ מדרבנן וס"ע דלפ"ם התוס' ר"פ הרואה הטעם דגזרו רבנן בכתמים הואיל ורואה דם נדות וסיימו ביותר מגרים ומשום דליכא למיחש למראות כעין אבל בפחות מגרים לא גזרו לתין לך כל מטה וכו' ובכיה טפי אבל בדם שע"י בדיקה אפילו בפחות מכגרים ליכא למיחש למראות כעין ולכך משוך טמאה משום כתם ובעגול יותר מגרים ג"כ טמאה משום כתם אף בלא הרגשה ואף לליכא חזקה לתין דרך קיום להיות עגול מ"מ לא פלוג רבנן בגזרתם וסיימו דסתמו הפוסקים כזה ולא חלקו לומר דמיירי לוקה בהרגשה כל"ל ודו"ק. ומחמת כי סוגי' זו אינה מפורשת יפה בדברי הראשונים ע"כ כתבתי הלשו"ד עפ"י פי' רש"י ותוספות. ועיין בסדרי טהרה בסי' כ"ג שהאריך בזה:

אחרי

ושלח אותו ביד איש עתי וגו'. גרסינן ביומא (ס"ו ח') עתי אפילו בשבת ופריך למאי הלכתא אר"ש לומר שאם היה הולך מרכיבו על כתיפו אמר רפרם ז"א עירוב והולאה לשבת ואין עו"א ליוה"כ ולא דחי הגמ' שם אלא ז"א דרפרם. ובפ"ג דכריתות אמר הכי עתי אפילו בשבת א"ר ז"א עו"א לשבת וכו' ממאי דילמא שאני התם שעיר המשתלח שהכשירו היוה"כ בכך הלא דרפרם בדותא היא. וכ' התוס' שם וז"ל בפ' שני שעירים היתה נמי להה דרפרם ולא דחי לה כדאמי הכא הלא רגילות הוא ד"ת עשיים במקום זה ועשירים במקום אחר עכ"ל. וכבר כ' הרב בשאג"א סי' ע' וז"ל ומי יתן והיו מרחין לנו רבותינו אפילו מקום אחד שאנמ' מייתי דברי חיזה תמורה בשתא ובמקום אחר דחי לה בשתי ידים כתב הכא דהכא עכ"ל ע"ש שהאריך. ומהלא"ד בזה הוא דביומא דקאמר שאם היה הולך מרכיבו על כתפו מוכח להדיא דליכא לאיסור הוא, כ"ה בחולין אבל בבריה לא משום דחי ה"ת וכתב ח"ת וכ"כ בשבת (ל"ד ח') ולו דבריה משמע ליה הלא היה הוא משמו כלל הלא הולילו ברגליו ח"כ קאמר שפיר רז"ה אין עו"א ליוה"כ דאל"כ לוקמי ביוה"כ גופיה להכשיר לגופו אם היה הולך וליכא למידחי דלמא שאני יוה"כ דהכשירו כך דהא בבריה לא כי' איסור הוא אלא משום חצ"כ דאין עו"א ליוה"כ. אבל בבריתות הלא קאמר שם הך דאם היה הולך ומ"מ דייק רפרם עו"א לשבת

ואין עו"ס ליוס"כ מצמע דס"ל להבריית אחית כרבן ר"ל
סס וגס ברייה היס עומלו ואיכא ליסור טולאה דמי שפיר
ולאמת שאני שעיר המשתלח דהכאיכו בי"ס בכך כלומר כיון
דאי אפשר בלא ליסור טולאה לגס ברייה היס עומלו ואיכא
ליסור טולאה וכרבן ר"ל שפיר אין רחיס מכאן ל"ל קרא
ליוס"כ דהוי דומיא דתמיד מדומה שבת ושפיר לאטריך קרא
לטיכא שאל יוס"כ בשבת מידאס ג"כ שבת ודו"ק:

איש איס אל כל שאר וכו'. **יבמות** (ג' ב') תוס' ד"ס
ור"ל כו' עיין מהרש"א שס שפיסס בכוונת דבריסס
דאיירי לפי המסקנא לקמן ושפיר משכחת לס בשאשא אחר
וסולידא בת ואח"כ נשאת לאחיו ע"ס. ולבריו תמוסיס דסא
לפי המסקנא אמרינן בגיס ס"ס בסיומיס ור"ל בוודאי מודס
ר"י בא"י לאמאן כיון שנשאת לאחר שהביאה סיומיס ועיין
לקמן בסוגי' ובתוס' שס וע"ש:

שם (ג' א') גמ' כולהו נמי מדרשה אתיין כו' ע' מהרש"א שפי'
דל"ב ליתני חמותו ברייתא משום דעיקר ברייסס בס
בחיבא. וקשה טובא דאדרבה לפ"מ דקאמר שאשא
דאחיה מדרשה חביבא ליה ר"ב מש"ט גופא אקדמי לבתו
דל"ב בס עיקר ברייסס אלא נלמד מחמותו. ועוד דמשמעות
הגמרא דקאמר אלא בתו כו' משמע דצייד מתירוצא קמא
ועוד לפני יקשה ר"ב ליתני כלתו בתר חמותו וע"ס דחק
גדס. אבל ל"ל די"ל דצייד בשא מתירוץ הראשון דלא אתיא
כר"ס דאמר ברייסס חמורס אלא כרבן דאמרי סקילה חמורס
ומש"ס קאמר אלא וס"פ בתו כיון דאתיא מדרשה חביבא
ליה ומש"ס אקדמיה לבתו אע"ג דקילא מכלתו. ופרש"י כולהו
נמי אתיא ור"ב לקדוש לכלתו ברייסת דהיא בסקילה ומשני
עיקר ליסורא הוי ושפיר אתי שפיר כיון דלריך לאקדמיה
לבתו דבשריפה ל"ק שוב ליתני כלתו בתר חמותו דל"ב ס"א
דשריפה חמורה כר"ס ולריך למיקט אחיות קודם ור"ב כיון
דלא אפשר ליה לשמור הסדר מש"ס שייר כלתו לבסוף אבל
לבסוף דמסיק קורבה קורבה נקט פריך שפיר דבתר כל
הקרובים ליתני כלתו קודם אשת אחיו משום דחמירא וכפירוש
רש"י ודו"ק:

ואשה אל אחותה כו' לגלות ערותה וגו': **שם** במשנה
(י"ג ב') ב"ס מתירין את הצרות לאחין כו' בתב הר"י
דל"ל דהשתא דלאו כדליף בגמ' מקרא דכיון דלריס שלא
במקום מצוה שרייא כ"ס במקום מצוה ע"ל. ולבריו תמוסיס
כיון דליף מקרא ממאי לריך עוד להוסיף הרי ק"ו ועוד כיון
דאיכא ק"ו יקשה בשלמא למאי דן למילף מקרא ניחא מק"ו
דמותרת ולאלור לבדר"ב כמ"ש סתוס' וגראה דט"ס יש בדבריו
וכ"ל דכיון דלריס במקום מצוה שרי כ"ס שלא במקום מצוה.
וכוונתו לתרץ קושיית סתוס' דלא ניחא דרשה דלאלור אשאשא
במקום מצוה ואף לגבי אחרים בהיפוך דיותר הסברא נותנת
להתיר לריס במקום מצוה היכא דהתם דדרשינן לאלור למיסר לריס
והיינו שהצרות עושה לריס כמותה ע"כ יש להתיר במקום מצוה
יותר מבשאשא במקום מצוה ולריך קרא לומר להיפוך מן הסברא
שהיתה אבל השתא דלא דרשינן לאלור לענין לריס כלל ס"כ
יותר יש להתיר לרת אחר דאין עליו איסור אשת אח כלל
מלרת אשת אח במקום מצוה. ושפיר אמרינן ק"ו דכיון דהיא
מותרת במקום מצוה אף דהיא אשת אח כ"ס שלא במקום
מצוה דאין עליו איסור כלל ומסיכי ניחי ניחא דהצרות
תאסור לותה וניחא ליה למידרש לאלור לכדבי שמעון וכו"ק:

שם (קכ"ב ח') זיל לגבי דרב יוסף דאריך סביעא כו' לבאור'
קשה דר"י קבי ליה סיני בסוף סוריות ולא עוקר בריס
ויותר נראה גירסת הרמב"ן במלחמות ר"פ האשה שלום
דגרים בכאן רבא בריה דר"י והוא שהה רבא דכולהו ס"ס
ור"ח ב"א היה רגיל לומר כן דרבא עדיף מאביי וכדאיתא
בפרק לא יחפור (כ"ב ח') וטעות נפל בספרים וק"ל:

הרב" פשה בסי' תל"ח דמוטב לבסות בדקר נעוץ מאשר

כיון שהוסק בי"ט וחלקו עליו האחרונים גם הגר"א ז"ל
בהריך לחלוק ע"ז ולי נראה רחיס לדבריו מהג"מ שם דפריך
וליכסייס בדקר נעוץ דלמא דמתירין ליסור גומא משום שפה
ולבסוף מסיק אפר כיון מוכן לוודאי ואין מוכן לספק וסוי
מוקלה ואסור לבסות בו שפה דלמא ליסור גומא קיל מאיסור
מוקלה וע' גליון תוס' בילה (ג' ב') שבתבו דסוי בעין
דאורייתא וע' בחידושי לפ' במדבר ושסברא נותנת כן דבכל
ליסורי דרבנן מקילינן בספיקם ואלו ס' מוכן קיי"ל דאסור
ושרשב"א בשה"ק שם אזיל לשיטתו דס"ל לקולא בספק מוקלה
וכמ"ש הגר"א בשנו לעיל ודו"ק:

קדשים

לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר (שם י"ט י"ג). שבועות
(מ"ה ח') גמ' בשה"ב ערוד בפועלו לשאורס קשה טובא
דנסי דערוד מ"מ ט"י שבועה יפרוס ולא יעבע משפה וכדאמרי'
בב"מ (ו' ח') לענין ס' מלוה יביאס וכ"ל דסוי ערוד כ"ש
דאחשב לו כודאי פירעון דסא סתוס' כתבו בסדי"ה ד"ס מתוך
כו' דהיינו אלא ס'. ואפשר לומר דס"ק בשה"ב ערוד ומחמת
שהוא ערוד לא ירלה ליעבע ויטול הפועל תמיד בלא שבועה
ומש"ה נתנו השבועה לפועל. אך על סתוס' קשה יותר שב'
בד"ה כי מטא כו' דכיון שהתחיל לבסור שוב לא יודה בלא
יסא מוחזק שקרן דה"ב בכל שבועה דאמרינן ס' מלוה יביאס
יס לו עליו היתך נוסנין לו שבועה יומא שיעבע לשקר משום
שלא יסא מוחזק לשקרן. (אחר זמן רב מלאתי בשו"ת ב"ח
בחו"מ סי' י"ד שהקשה כן ע"ז) ונראה לחלק דסא בבר כ'
סמפרשיס שם דסא דלא טען בחמת ס' מלוה יביאס יש לו
עליך סיינו משום דסב"ד סיו פוסקיס שישלם ולא יפטר
בטענתו זאת ע"ב סוא טוען ברי כדי לפטור עלמו עד שיזכיר
בבירור וה"ב כשעותנין לו שבועה בודאי יתן אל לבו לזכור
ואף אס יזכור שאין לו עליו מ"מ לא יסא נחשב לשקרן
דהשולם יאמר דמתחלה סיס אלמו שפק מלוה וטען ברי כדי
לפטור ולדחות עלמו ועכשיו נזכר שאינו כן אבל בבא אס לו
לטעון סל"ל לטעון אאמת שכמדומה לו שפרע דסא יש לו
זמן כל סיום ולא סיו מכריחים אותו לשלם תיכף ומי משום
שלא יכפוהו לאחר זמן סא מעלמו חייב לשלם משפק שלא
יעבור בבל תגזל אע"ב שסיס בדעתו לכפור לגזלו ויסיס נחשב
לשקרן ע"כ יבוש ולא יודה וחיישינן שישבע לשקר ג"כ וד"ק:

שם (ע"ב) גמ' ת"ס אפי' קלן נמי כו'. ע' בר"ן שפירש
דא"ב דלשעשה משום כדי חייו ניחא דבקילסה ליכא כדי
חייו דסא מי אפשר לו לבפור בלא קלן לו מחומה אלא
מי אמרת דבשה"ב ערוד בפועלו אפילו קלן נמי. ולבאורס
קשה לפמ"ש הר"ן בעלמו דלמסקנא לריך ב' טעמים דמשום
כדי חייו דעילו שבועה על השה"ב ומשום טירדא נתנו
לשבועה להשכיר ה"ב מאי פריך אפילו קלן נמי דלמא מייני
בכופר הכל שאומר לא קלתי לך אלא אחת ופרעתי לך
כבר והשכיר מודה לו בזה ומשום לליכא כד"ח מש"ה פטור
בשה"ב אבל במודה במקלת דיש על בשה"ב ש"ד חיישא דשמא
דשכיר משום דבשה"ב ערוד ומ"ל לאחד קילסה
מדבר דכיר. ונראה לומר כן דאל"ב קשה אמאי קתני
בקילסה המע"ה להיזיקים לשכיר בשבועה במנו דאי בעי סום
אמר לא נתת לי עדיין זס מסלע שאתה חומר שנתת לי ואז
סיה משכיר נאמן בשבועה וע"ב ל"ל דמנו להוציא לא תמריץ
אך סא כתבו הפוסקים דבבי ושמא תמריץ מנו להוציא וש"ל
סוי בשה"ב שמא דערוד בפועליו ובוודאי שכח ומש"ה טוכרח
לומר קילסה מדבר דכיר. אי יותר כשעותו דע"ב דמיירי במודה
במקלת דאז ליכא מנו לשכיר ור"ב קשה כיון דיש על בשה"ב
ש"ד ישבע משכיר דשה בשה"ב ערוד וע"ב ל"ל קילסה
מדבר דכיר. אך מ"מ קשה לשמא מיירי בב"ס רק שפרע לו

החת בפני עדים דאז ליכא מגו . ע"כ נ"ל דס"ק דסה לכאורה קשה למה לא הבעה"ב מודה במקצת על הפירעון ומשבע השביר ונוטל הא יש לבעה"ב מגו דאי בעי היה כ"ש בקלילה והיה אומר לה קלגתי לך חלה אחת וכבר פרעתי לך אותה החת ואי להשביר היה מכחישו אלא נתן לו והיה נוטל בשבועה מה היה מפסיד בכך הלא גם עתה נותן לו החת בלא שבועה ואף דבעה"ב טרוד למהרינן בי' מגו דלא שכרתיך אף ממודה במקצת לכ"ש לפיטת רוב פוסקים (ע' בח"מ סימן פ"ע) . וזה כוונת המקשה ז"ל לפילו קלן נמי כלומר אע"ג דמשום כד"ח לחוד קנסינן לי' לבעה"ב אף אלא מן הדין ס"ל בפיר דאף דאית לי' מגו דכ"ש קנסו חותו אבל השתא דהעמד משום טירדא ס"ל כיון דיש לו מגו דקלילה חזינן דאינו טרוד דאם היה מפקר מחמת טירדא היה לו לויות כ"ש בקלילה וכמ"ש התוס' גבי לא שכרתיך וע"כ נ"ל דאפילו קלן נמי נשבע השביר לגמה תניא קלן ממ"ה ומצי קלילה מדכר דכיר וגריך לישבע בכ"ש בקלילה ואי ניחא דבמ"מ על הפירעון לא ישבע השביר אלא הבעה"ב לא יהיה לו שוב מגו כיון שבקלילה יהא גריך לישבע וכדעת הרמ"ם וכיון שבקלילה גריך לישבע ג"כ שוב אין לו מגו לפטור עצמו במ"מ על הפירעון . וזה כוונת התרגן קלילה מדכר דכיר וגריך לישבע כיון שטוען ברי וליכא שוב מגו במ"מ דאולי בחמת הוא מסופק על הפירעון אף דטוען ברי ונוח לו לישבע כעת משישבע על הקלילה לשקר אבל עכשיו לא יהיה אל לבו וישבע מספק וכמ"ש התוס' בד"ה כי מטא כו' אבל לפי הס"ה דבקלילה ג"כ טרוד היה סבור דפטור בלא שבועה כיון דה"י לישבע וא"כ יש לו מגו . [ובעטם הדבר שטוענו שבועה בכ"ה בקלילה על הבעה"ב אף דליכא כד"ח בקלילה כ"ל ג"כ מטעם זה כדי שלא יהיה לו מגו ואי לא הא לא קיימא הא דאי לא יגטרך לישבע א"כ גם בפירעון יהיה לבעה"ב מגו תמיד ואם חשבו אולי לומר כן משום טירדה אף היה לו מגו ואם יתקנו הלא לכאי לי' מגו א"כ יהיה מילתא דרבן כחוכא ואטלולא ובלא טעמא ומש"ה תיקנו שבועה בקלילה אבל במגו הלא שכרתיך אם יזדמן שמוכרו אלא בעדים היינו דאפסיד מגפני' ואמרינן מגו] . ובמ"ש י"ל קושיית המרדכ"י לקמן דאי פריך על שמואל מבריית דקלן הלמה מיירי שמואל במ"מ ומבריית מיירי בכ"ה ע"ש די"ל דהיה לו להכרח דאף בכ"ה בקלילה חייב שבועה הבעה"ב דאל"כ לאימניה בכ"ה בפירעון אי במ"מ במגו דאי בעי היה כ"ה בקלילה אע"כ בקלילה גריך שיטבע ומש"ה אין לו מגו דאמת מספק רוצה ליטבע אבל לא בודאי לשקר וקשה מבריית דאי לא מייתי דאי פקע ובלא שמואל לא הוה קשה לי' מבריית גופא כיון דבקלילה כ"ה פטור לאימניי גבי פירעון במגו דהוה סבור בעשה בפירעון משום כד"ח ומש"ה אף היה לו מגו לבעה"ב מ"מ נתנו השבועה להשביר משום כד"ח אבל השתא דקאמר שמואל קלילה מדכר דכיר מכלל דס"ל בעשה משום טרוד [דאל"כ מי סבריתו לומר קלילה מדכר דכיר לימא בעשה דבקלילה ליכא כד"ח וכמ"ש] . וא"כ קשה הא פיר הא חזינן היה לו מגו ואינו טרוד וכמ"ש התוס' גבי לא שכרתיך אע"כ דגם בקלילה כ"ה נשבע בעה"ב וט"ז קשה ותמיה המע"ה . ואף לפמ"ש בעז"ה לקמן דבלא"ה אין לו מגו דקלילה דילמא שמא יזכרו העדים ? היינו לפיטת התוס' דבמ"מ אין לו מגו דכ"ה מוכרח לומר כן אבל לפיטת הרמ"ה ומהר פוסקים י"ל כמ"ש וזו"ק היטב :

שם בגמ' אבל אמר לו אתים קלגת לי כו' . יש להקשות טובא הלא לעולם במכחישין א"ע בפירעון ובבעה"ב מודה במקצת נשבע השביר והא יש לו לבעה"ב מגו דאי בעי אמר לא קלגתי לך אלא אחת. [ע' מהרש"א ב"מ פ' המקבל] . ועוד מאי קאמר מדסיפא ברחי' ריבא בלא רחי' ואפ"ה נשבע השביר דלמא מיירי במ"מ דלית לי' מגו דלא שכרתיך אלא היה לו לפיטת התוס' לפיטת הסוגיא דלעיל דבל"ה קלילה וכו' ועיין בס' מעשה חושב שהקשה כן עיי"ש . ונראה לי לישב אלא מגו חדא לפמ"ש התוס' דאיירי בשכרו בעדים אלא ש"ה הקלילה וא"כ לא קשה לאימניי לבעה"ב במגו דאי בעי מכחיש בקלילה דירא שמא יזכרו העדים קלילה כיון שהיו בשעת שכירות אלא שמא שכחו כעת. ול"ק שוב קושיא ב' ג"כ דאי לית לי' מגו אלא שכרתיך מ"מ יש לו מגו אלא בעדים ואמאי נשבע השביר אע"כ דלא הוי מיירי בשכרו בעדים דקלילה מדכר דכיר ושוי מגו דשעשה וא"כ ה"ה במגו דאלא שכרתיך דאלא אמרינן מטום דשוי ומ"ש [עמש"ל פ' מפניעים ב"מ ג' ח'] ואף לאפשר שיש לו ליטול ממנו כח"י שפרע יכול בעה"ב לומר דמש"ה לא נשמרתי ממנו דאם יעיז כי ויתבעני אכל אעיז בו ג"כ ואכפור אכל ואפטור לפי שה"ת אל קושיית התוס' הכ"ל . ומש"ה גם עכשיו בשטוען שאמת אלא פרע רק מקצת יש לו דין לא ס"ל למידע . ומ"מ תירלו התוס' דשוי בא"י אם אחזרתי כו' ואם אף הלא ס"ל למידע חייב ואף אם כ"ה [עמש"ל פ' מפניעים ב"מ ג' ח' ובחילוקי לב"מ י"ב ב'] אבל לקמן גבי קלילה פירשו התוס' שפיר דהקושיא קאי ממ"מ דהשתא ס"ל למידע דהיה לו לעשות שטר על הקלילה וליכא למימר דסבור אם יתבענו יותר יפסוד הקלילה לגמרי כיון שאכרו בעדים ט"כ קלן לו מאומה . וליכא למימר שיאמר קלגתי כדבריך ופרעתי כיון דלפי האמת בשעת פירעון השביר נשבע וט"כ הבעה"ב שמך על השביר אלא יבעי לשקר וא"כ גם עתה שמודה במקצת יהיה השביר נאמן בשבועה ובקושיית הגמ' ח"ה אפילו קלן נמי יבעי השביר ואף דיכול לומר קלגתי רק אחת ופרעתי מ"מ כיון שהשביר לא יפסיד הרא יעול בשבועה ל"ל למידע ודו"ק :

שם בא"ד ולא יהא כו' דפטור כו' . וי"ל דהוי כא"י אם החזרתי כו' . נראה מדבריהם דהשתא נהדו מעשה כדי היינו אלא דעיקר טעמא גבי פירעון משום טרוד והוי ח"פ אבל סיטת הר"ן לא כך אלא כמ"ל בשמו דגם למסקנא אריך כד"ח דמש"ה הטילו שבועה על הבעה"ב ומשום טירדא נתנו השבועה להשביר . ולעניו מה שהקשיתי לעיל ט"ז דאל"כ מאי פריך ח"ק אק"ל הא בקלילה ליכא כד"ח ט"ם יש לתרץ ג"כ בחופן אחר והוא דמתחלה דמשום כד"ח לחוד דהיינו אלא יגא בפחי נפש תקנו שיטול השביר בשבועה ולהכי הי' ניחא לי' בקלילה דליכא כד"ח וכמש"ה הר"ן אבל למסקנא אריכי תרי טעמי דבחמת עיקר הטעם משום טירדא וכיון שיהי' הבעה"ב מסופק היימין שיאמר כן בברי ויפסיד השביר שכרו בחנם ויהיה יגיעו לריק וכדי היינו כזה חושבין אף למסקנא ול"ל לטעמא שכ' התוס' דאו"ל כא"י אם החזרתי אלא דמשום בעה"ב טרוד היימין להיות השביר אלא יפסיד תמיד שכרו בחנם ואף שיתנו שבועה לבעה"ב מ"מ לא יקן אל לבו לזכור וכמ"ש התוס' כד"ה כי מטא וכו' ולהכי פריך בפיר ח"ה אק"ל דנהי דאלא שייך כד"ח בקלילה שאין הפרש ביניהם אלא בדבר מועט היינו לטעין דלא יגא בפחי נפש אבל מ"מ שייך כד"ח אלא יפסיד בחנם מחמת טרדת הבעה"ב ואף פרועה אחת חשו חכמים על ממון של ישראל מכ"ש פועל עני אשר אלין הוא נפשו נפשו . ובזה מיושב ג"כ קושיית התוס' ד"ה אפילו קלן נמי וז"ל וא"ת הא הא ס"ל כא"י אם גזלתיך כו' ואף דבשאר כל אדם פטור כמ"ש הכא דבעה"ב טרוד תמיד ומפועל עני וזה

היו"ל לתקוני שיטול בשבועה ומשני קלילה מדכר דכיר וכיון שכן ליכא כל"ח ג"כ והוי שכחר כופר הכל שפטור דמסתמא לומר השבע"ב ותיגו מפסיד השכיר כלל. ולשיטת הפוסקים שכתבו הר"ן לחייב שבועה לף בכ"ם בקלילה כ"ל לומר דס"ל לף למסקנא שייך קלת טרדה בקלילה וכמו לחזיק לר' יהודה לקמן (מ"ו ע') רק דלא הוי טרדה גדולה ג"כ שייך שפיר כל"ח אם יפטור בלא שבועה שיאמר כן תמיד מחמת טרדתו ומש"ה סטילו שבועה וע"י שבועה יזכור דלא הוי טירדה גדולה כמו בפירטון וכוותא הגמ' קלילה מדכר דכיר ע"י שבועה ודו"ק:

שם בתוספתא עיין עמש"ל בפ' מפקיעין (ב"מ ג' ב') דיותר טוב לו לעשות מס' ודאי ולטעון מלוה ים לי בידך דלולי החמת כן מציטעון שקר בגמרי ע"ש היטב. ומכש לכאורה מד' התוס' שכתבו לעיין מגו דלא שכרתיך דלא הוי מגו בדאמי מקום דכאי דמחמת טירדת מסופק שמא פרע לבל מ"מ אין לו בידי ומש"ה כיון שמ"מ טוען בדי שפרע אית לי' מגו דלא שכרתיך ע"ש, סותר דבריהו אלא דזש טעמא טובא יותר לעשות מספק ודאי וש"כ לא הוש מגו דלא שכרתיך מגו כנל. וע"ל דש"כ לא אמרינן כן אלא לעיין דהוי חציד חממונא דאש הוא אדם יכר וכופר מחמת ספק ס"ל לברור טעמא טובא יותר אבל לעיין ממון אלא להחחייב ממון אמרינן מגו דלא שכרתיך דאש יטעון כן יפטור מממון וכמ"ש הפוסקים לעיין מגו דסעזא וש"כ אש נחייבו ממון בטעמא דאמחת יהיה לו מגו לפטור בלא שכרתיך ואף אש נפטרו שוב לא יהיה מגו דאז טעמא זו טובא יותר דמוא לו לעשות מספק ודאי וטוען מקום זה פרעתי מ"מ אש נחייבו יהיה לו מגו ומש"ה מ"ל לחייבו. וילא לנו מדברינו דאש טוען טעמא בתופן אש נחייבו יהיה לו מגו בטעמא טובא ואש נפטרו לא יהיה לו מגו דטעמת מגו יהיה טעמא גרועא מזה אפ"ש אמרינן מגו ויש להחריך ודו"ק:

בבא מציעא (קי"ב ב') תוס' ד"ה קלילה כו' דבאיכא עדים ניחזי מאי קאמרי וכו' ע' פ"י שכתב לתרץ ותוכן דבריו דיכול להיות דמיירי באיכא עדים שעשה מלאכה ולא שכרו ומש"ה יהיש יודעים הקלילה ואפ"ה אין לו מגו דלא שכרתיך דאפילו לא שכרו חייב לשלם מ"מ מה שכרו וש"כ מחוייב שבועה מחמת הטעמא עדים מדר"ח קמייתא וכמו שאחריך לעיל וש"כ מקשה הגמ' שפיר אמאי אין השכיר נשבע ונוטל. אלא לכאורה קשה על דבריו דאכתי אית לו לבעה"ב מגו דאף אש ים עדים שעשה מלאכה מ"מ על היותר ישבע דכיון דלא שכרו ש"כ אינו טרוד כלל המחמת טירדה לא יזכה אש שכרו וש"כ יהיה נאמן בשבועה וש"כ גם שמודה ששכרו ולא קאן לו אלא אחת ג"כ יהיה נאמן בשבועה. וע"ל מזה דאיה למש"כ לעיל דהיכא דאש יטעון שקר יתחייב שבועה דאורייתא או שבועת התקנה ניחא ליה לטעון ספק מחמת טירדה כי אולי ישבע בחמת מש"כ אש יטעון ל"ש דודאי ישבע לשקר ומש"ה כאן לשברת המקשה בקלילה ג"כ טרוד וניחא ליה לטעון וליפטר מספק על הקלילה מציטעון ל"ש ויהיו עידי מלאכה ויטרך ליפטר בודאי לשקר. ויתורץ זה קושיית התוס' בב"ב אם דלמאי דמוקי בגיכא עדים ש"כ בפיפא דנתנה לו אמאי נשבע ונוטל די"ל דמיירי דליכא עדים ששכרו ונתן לו טעות אבל מ"מ איכא עידי מלאכה אחיקון טעות אלו ומש"ה נשבע ונוטל דליכא לבעה"ב שוב מגו. אך ל"ל דזה דווקא לעיין ש"ד או שבועת המפקה אבל לעיין ש"ם אף דיתחייב שבועה אמרינן מגו ומש"ה אמרינן מגו דלא שכרתיך אף השתא לבתר דתיקנו שבועת סיסת דקיל ליה לעבור וליפטר ועיין מכרש"ך בתוס' ד"ה השתא ודו"ק:

שם (קי"ג ע') תוס' ד"ה וכי שכיר כו' וי"ל וכו' ש"ל בלא"ה מפני שפיר ע"ש. לכאורה קשה לתירוצם ב' יחזור קושייתם בדיבור הקודם דנמתין עד הבוקר או ליתן לבעה"ב שבועה ויהיה לבעה"ב אני לאוין לא תגזול ולא תעשק. וע"ל דנייחב קושייתם אם כמ"ש בשבועות דכיון שהתחיל לכפור שוב לא יודה. ועמש"ל דלא חיקשי מהא דספק מלוה יפיעה וכאש ליריך לומר דהגמ' כאן לא ס"ל הא דאיי דספק מלוה יפיעה דהכל"ב מאי פריך וכי שכיר עובר בב"ת הא חיכא למימר דכופר מחמת ס' מלוה יפיעה. ודוחק לומר דכוותא הגמ' דלא יפטב מספק דלא הל"ל לעון עובר בב"ת. ולכאורה נראה לתרץ קושייתם דהוש' דמש"ה ל"ש דאין בעה"ב עובר בב"ת דמחמת ס' כיון שהוא טרוד יכפור מספק ודלמרינן לעיל (ו' ח') בהא דס' מלוה יפיעה משום דאפשר בחזרה אבל אלו לבל תלין ליתא בחזרה אבל שכיר לא יכפור ויעבור על ב"ת כיון דהגמ' לא ס"ל הכא דמ"י ואפשר לומר דהתוס' לשיטתם אזלי בר"פ אי"ב דכופם שכר שכיר לוקה משום בל תגזול וכפי' מהרש"א אם לא הוי ניתק לעשה ע"ם היטב וא"כ גם בל תגזול אגל בעה"ב ליתא בחזרה ואולי מש"ה דקדקו התוס' והקשו משום בל תגזול ולא הקשו גם מלא תעשוק וכדאמר לעיל דעובר בס' לאוין אע"כ דכולהו ניתקו לעשה והכא וגו' לו אית העושק אשר עשק וכמ"ש מהרש"א ועל לא תגזול לקי שפיר. ולפי דברי התוס' אולי ים לייבב בפסיטות מה שהקשו בד"ה ולטולם דהא אינו טובר בבל תלין אלא עד בוקר דאשון דמ"מ ים לו חזקה דלא יעבור על ב"ת וכל אימת שמובטו ואינו נותן לו עובר הוא על ב"ת וגם חזקה דאין שכיר מהשה שכרו כ"כ ופריך שפיר ולטולם כו' ודו"ק כיטב:

איש אמו ואביו תירמו כו'. קידושין (ל"ב ע') מניח אני כבוד אבא ואומא מצוה כו' הלכה כאיסי ב"י ע"ש. מוכח דבמצוה שא"א לעשות ע"י אחרים כ"ע מודים דעדיף מכ"א. וכרי"ף הטעיק סמוך לזה דאמרינן שפ"ק דמגילה גדול ת"ת יותר מכ"א דמשמע מזה דלוקא ת"ת שהיא מצוה גדולה שאי אפשר לעשות ע"י אחרים דוחין כ"א. וגראה להבין עפ"י מה דאי' בש"ק (ע' ב') וכל אפילך לא ישוו וגו' דמשמע אפילו ע"י אחרים דוחה ת"ת ע"ש ואף דבכל המצות שא"א לעשות אי"א אמרינן התם חוזה חיים פן תפלא וגו' והיינו ע"כ דעיקר ליתוד בתורה הוא כדי לעשות וכדאיתא בירושלמי תלמד לעשות וכו' ואי נימא שת"ת מחמת שהיא גדולה תדחה כל המצות א"כ לא נעשה שום מצוה דהא ת"ת זמנה יום ולילה ומצות אש תשא עליהן. וע"כ דלון הש"ש שבטל מהתורה לעשות לון הבור במצות שא"א לעשות ע"י (וע' בתוס' שם) והכא ס"ק גדול ת"ת יותר מכאו"א לא דאתא להחמוטין בזה דת"ת גדול יותר מאשר מצות דהא כל המצות נמי יותר גדולים מכ"א ומעשה דאחר הכא שאתה ואתיך חייבים בכבודו אלא דר"ל דהני לאשאר מצות מבטלין ת"ת אבל לכ"א ת"ת גדולה ביותר מכ"א וא"ל לבטל ת"ת ולקיים כ"א. ויתורץ בזה אש שמקשה בש' טו"א דמכ"ל שהיא גדולה דאמת שהיום שוין ע"ש דז"א כיון דחזינן לאשאר מצות מבטלין ת"ת אבל לכ"א אין מבטלין ע"כ שהיא גדולה ביותר מכ"א עד שא"ל לבטל מת"ת ודו"ק

(ועמש"ל בפ' נגמים בם"ד):

והבדלתם בין הבשמה השטורה לעמלה ובין שעוף השמא לשטור וגו'. הלקוק יתוש לאש נקט בבשמה שטורה מקודש ובעוף טמא מקודש. וכבר עלה בדעתי לומר משום דבבשמה מצא שכתוב השטורים בפ' ראה לכך נקטו בתחילה וכן לשיפוך בעוף מצא שכתוב כ"ד עופות ממאים ומש"ה נקטו בריעה טמא. אך לפמ"ש רש"י חל"ל בין פרס לחמור כו' אלא בין בשחט רובו של סימן לגשחט חציו לא שייך זה. ועוד שכרי בשוף שמיני סידר שכתוב להבדיל בין השמא ובין השטור וגו' וגם שם פירש"י כן וש"כ אשה מ"ש דשם הקדים

הקדים טמא וכאן הקדים טהור ועוד ל"ל תרי קראי להכדלה בין נסחא רובו של סימן לנסחא חציו. וגראה דבריהם זו לחוד כר"ח בן מנטיגנוס למיתי ליה בחולין (ט' ח') לא בדק בסימנים טריפה ומסורה בחכילה אבל חיטו מטמא מספק משום דבחזקת איסור קיימא בחזקת טומאה לא קיימא. ומסתמא מ"ם דקרא דפ' שמיני מיצטריך להכדיל בין נסחא רובו לחציו לענין איסור ומ"ם הקדים טמא דהייטו איסור ברישא דקיימא בחזקת איסור עד שיודע לך בסחא רובו וקרא דפ' זו מיירי להכדיל בין כ"ר להציו לענין טומאה ומ"ם הקדים מסורה ברישא משום דקיימא בחזקת טריפה עד שיודע לך שלא נסחא רק חציו. ומכאן אתה למד דבסחא דמ"ח מ"ח לפרש כפשוטו בין פרה לחמור שהרי כבר הסימנים מפורשים בתורה ומ"ם הוגרכו רז"ל לדרוש בין נסחא רובו כו' אבל בתוך שלא נתפרסו בתורה סימני טוף הפירוש כפשוטו. ומ"ם הקדים טמא ברישא משום דמשם הכתוב להגיד כ"ד טופות בתורה ומ"ם הקדים טמא לטיהור וק"ל:

אמר

אשה זונה וחללה וגו'. קידושין (ע"ז ב') ושרחל שבח על מחותו כו' עיין פ"י בכתב דהט"ג לחין איסור חל ע"ח מ"מ אם אתרו בו משום שני חייב ט"ם. ודבריו תמוהים שהם נגד גמ' מפורשת יבמות (ל"ג ב') דלא משכח ל"מ חלא לקוברו בין רשעים גמורים וע' תוס' שם (ל"ב ב') ד"ה ומו המותו כו' ובסנהדרין שם חלא לשון שגמ' לקמן דקאמר חזר ובא עליה עשאה חללה ל"ע דמשמע דחייב משום חללה וכ"ל מדם"י שם ושא אין איסור חללה חל על איסור זונה וכדקאמר לעיל זינתה חיו חייב חלא אחת. ול"ל בדוחק דכוונתו עשאה חללה של שניים וכמו בשעתיק בטוש"ע שם:

ושור ושה שרוע וקלוט וגו' ולגדר לא ילפי. לכאורה היה גראה להביא רחי' מזה למ"ם לעיל ס"פ שמיני דאם מלא בשה שפרסותיה קלוטות והיא מעלת גרה בקביעות ומכיר בה שהיא ממין גמל מרובת ושפן היא מותרת מדכתיב כאן קלוט וכתיב ולגדר לא ילפי מפשט אם לסדיוט שרי. ובסכי מדקדק גמי לשון הכתוב דכתיב שור ושה כלומר לגירכין אלו לסכיר בו שהוא שור ושה ומשום קלוט נקטה. אבל באמת אין זה רחיה דאיכא לאוקמי דמיירי שיודעין בו שגולד מן שטורה וא"כ מותר לסדיוט ומ"ם כתיב גמי שור ושה לומר שיודעין בודאי שגולד משור ושה ואפילו לר"ש דאסר קלוט בן פרה בחולין ר"פ בשה שמקשה מ"מ היכא דרחשו ורובו דמי לאמו מודה שהרי וכדאיתא בבכורות (ז' ח') ואפשר לומר גמי דמ"ם כתיב שור ושה לומר שיהא רחשו ורובו שור ושה ואז מותר אפילו הוא קלוט. ועיין בש"ח כי נדחק בזה ופירש פרשה אחת היא קלוטה ומ"ש הוא ברור:

בכורות (י"ב ח') רש"י ד"ה קמ"ל כו' מום קבוע הוי כו' קשה טובא חדא דל"ל למתני בהא דלעיל דמום קבוע הוי תיפוק ליה דפסול מקרא בקדשים דהו עז פרט לגדמה. ועוד דאי מחמת מום קאתי עלה ליכתב במעשר דהא מעשר חל על בעל מום כדאיתא בסוף מכילתין. ועוד קשה לפי מאי דקאמר ר"י לעיל דטיעו הוי מום מ"ל למה לי קרא בקדשים פרט לגדמה דהא ממילא פסול מעשה טיעו דהוי מום וצ"ע:

שם (ל"ו ב') הכל נאמנים על מומי מעשר. ע"כ דמיירי בכאנים דיתרלים נאמנים על בכור ג"כ ובלעיל בספק בכור וכ"פ הרע"ב ויקשה מזה לשיטת הסוברים לכאנים פטורים ממעשר בשה טובא במל"מ פ"ו מה"ב ועיין במהרי"ט אלגאזי (דף ו') ע"ש:

ביו"ד סי' (שע"ג ס"ד) השומרת יכא מטמא לה. ולכאורה תמוה מסוגי' דיבמות (כ"ע ב') השתא תרוסא כו'. אלא י"ל לפמ"ש הרשב"ץ השעם כיון דיורם כל הנכסים שעליו לה בחיי בעל ואז אליבא דרבא לקמן (ע"ע א') אף בחיי בעליו שם לחמר בחיי בעל ל"ל לב"ם דיחלוקו ומ"ם ס"ל כאן לחיוו מטמא לה ודו"ק:

בהר

ועיניי רבית

אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' (כ"ה ל"ו). בבא קמא (ל"ב ע"ם בסוגי' תוס' ד"ה שער וכו' הקשה ריב"ה דיקאם עלאה שלא יהא חוטא נשכר ע"ם. וגראה ליישב דהא עיקר האיסור משום לא תשימון ובדאמרינן משעת כתיבה עבד ליה שומא והלוה חיוו עובר בלאו דלא תשימון ובדאיתא ס"פ ח"ל ולא תתיך חיוו עובר כ"ה בשעת פירעון וליכא למימר דמ"מ מכשיל למלוה ועובר משפ"ע דמכשיל למלוה ומעבדים שיעברו על לא תשימון דז"א לחיוו עובר משפ"ע כ"ה בשעת פירעון שעושה מעשה שתתן הרבית למלוה ואלמלא הוא לא היו למלוה עובר אבל במה שמלוה לעבדים לכתוב שטר חיוו עובר משפ"ע בדיבורה בעלמא והדרבה אין שליח לד"ע ודברי הרב כו' ומיירי הכא בלא נתן בעלמו השטר למלוה רק העבדים נתנו לו וק"ל:

בבא מציעא (ס"ג) ע"ם בסוגי' רש"י ד"ה ואין שומין שמא בדמים כו' דזוזי יהיב וזוזי שקיל כו' כוונתו דדוקא דמים אסור אבל פירות אחרים מותר ליטול. ומה שהקשה הרמ"ה דמשי קאמר ס"מ ליתא לדר"י הא ר"ל מיירי בפירות וכן משי קאמר מיתיבי לרב. וגראה לייחב דהא רש"י פי' הטעם דמותר לפסוק בים לו משום דהלוקח קנה לענין מי שפרע וכשיטת הפוסקים לקמן במשום חמריון משות קומות אבל מי שקודם פסק עמו על חמין וחא"כ רוצה לפסוק עמו על יין לא החטים קני בדשות הלוקח לענין מש"פ לא יקנה יין לא לענין מש"פ כיון דהחטים לא היו שלו לגמרי (ועם כיון דזה הוי חליפין פירות בפירות לא קנה הא' ע"כ משם סב' וכאן היין והחטים מונחים ברשותו) ומדשרי לפסוק עמו על היין ע"כ ל"ל דשם עליו דמי החטים במלוה ופוסק עמו על היין וא"כ ש"מ דמותר ליטול דמים. והוא נכון והמפרשים נדחקו בזה. והדברים ברורים בלשון הרמ"ה בס"ד:

שם (ס"ד ב') תוס' ד"ה ולא יפכור כו' ור"ת אומר וכו' אף נופל לו בחלקו כו' ע"ש. ולכאורה דבריהם תמוהים דמה ענין זה לכרם דבמלמת כשהכרמים לוקין בכרם אין בעל הכרם לריך להחזיר לו הכירות אבל בבית כשנפל לו חלרך להחזיר לו הכירות עכ"פ וכמבואר בהמוכר ובח"מ סימן ס"ב. והגראה דס"ל דהא הכא ע"כ מיירי שהשוכר קבל עליו החריות דאפילה לו שריפה דאל"כ מאי חריה דהלוה מעות אשור לשכור הימנו בפחות אלא בלא"ה אשור לשכור לשקדים לו מעות כיון דאם יפול הבית יחזיר לו המעות וס"ל מעות הלוחם והיינו דאמרי לחוזל גבית דהוי חגר נכר וסוי דומיא דחביתא דחמרא לעיל וכענין זה פי' בהג"ה ובגמ' לעיל גבי מת שעזי חולבות דהיכא דיחזיר לו המעות בסוף הוי הלוחם והיינו דאמרי מתחלה לחוזל גבית. וט"ל ל"ל למקבל השוכר חחריות וכיון שכן שייך תיובתא ושרי בגכייתא. זהו כוונת ר"ח ולפיטת רש"י ל"ל דשפילה לו שריפה דאל"כ מאי חריה דלוה והיינו לריך לקבל השוכר חחריות מזה וא"כ לא שייך תיובתא ואשור בגכייתא. ולפיטת ר"ת ים לכוין דקדוק גדול במשנה לקמן (ס"ה ח') ואם של חודם בחודם כו' דש"ל למיקט ואם בסוף שנה ושמתת מיחא דבא להשמיטנו דבריהם דקאמר ליה אם מעכשיו כו' משכירו לשנה כלומר ואף אם יפול יהיה בחריות השוכר ואם של חודם בחודם כלומר שאתה רולה שיהיה בחריות ואם יפול סוף חודם לא תצטרך לשלם כ"א בעד חודם ח' אין אתי רולה להוזיל בכך אבל בריעתא דאמר ליה

אם מעכבו ומעכירו בזול ט"כ לריך להעכירו לגמה דאם יעכירו להודם דלמת יפול הבית בסוף חודם ויצטרך להחזיר לו העכירה וכ"ל מעות הלואה ותוזיל גבי' מסוס אגר נטר ט"כ מעכירו לגמה ובאחריות השוכר כנ"ל ודו"ק :

שם (ס"ה ב') מסכן לו בית כו' דלמ כר"י . לכאורה תמוה דאפילו לר"י מי גרע מאבק רבית דאף בלא תגאי כלל אם הלוהו הא תנן לעיל לא יפכור ממנו בפחות ומיכי שרי הכא למכור לו בפחות . וגראה כמ"ש הר"י מיירי שרואה למכור לאחר ג"כ בדמים מוערים ומפ"ש ליכא לאיסורא אלא מסוס כיון דאסגה ולר"י כיון דבשעת התגאי סי' לד ח' גרבית לא הוה התגאי באיסור ואח"כ בשעת פירעון לא הוי רבית כלל כיון דגם לאחר מוכרה בדמים הללו . וכ"ל מדקדוק לשון הר"י דכל האיסור הוא מסוס התגאי . ובזה מיושב קושיית התוס' לעיל (ס"ג ח') ד"ה לד ח' כו' שהקשו דא"כ יהא מותר שאם בשאה ר"ל דאפ"י בזה אם בשעת התגאי סי' לד אחד מ"מ אח"כ אם נתייקרה הוי אבק ריבית אלא גרע מהלוהו ודר בחנרו וכל אבק ריבית הכי הוא והא דאר האם ליקח הדמים אף בשעת פירעון הוי ריבית מ"מ אאפ הוי מכירה ואזלינן אפיר בתר התגאי כמ"ש התוס' אם אבל לא בהלוואה ודו"ק :

שם (ס"ח ח') אבל עביד הכי כו' קאמר טובא דמ"מ ליתסר מסוס אמגה דה"ל אגר אמגה דהא המוהו אלא יתבע עד סיבי' ריוח ועבר על לא תעשק בהלך עולה וכדאיתא בכתובות ואמגה במקלת נמי אסור . ועיין מה"מ (סי' ל"ז ס"ק ב') ול"ע :

שם (ע' ב') אין מקבלין לאן ברזל כו' . ופירש"י כל האחריות על המקבל ואם אותם עליו במעות וכ"ז שאינו נותן לו מעותיו חולקין השכר כו' . עכ"ל ביאה פירושו מלעיל (ס"ט ב') דאם פירש האיגו עשקא רק שכל האחריות על המקבל . אבל לפי פירושו דהכא הוי מכר ממש וכ"ז שאינו נותן לו מעות חולקין בשכר מסוס לעיל עיקר רבותא לאסור בישראל מש"ה פירש בעשקא קרוב לשכר ורחוק להפסד ואפ"ה אסור אבל כאן עיקר רבותא דמשאתו מסוס האירא דעכו"ס נקט וכמ"ש רש"י מש"ה פירש לאף דמכר לו והוי זוזי עליו בהלואה וה"א דהוי ר"ק ואשמועינן דאפ"ה מקבלין דהאמת דאפילו ר"ק מותר לוין מהם כו' ויכול להיות דבאמת הוי ר"ק בכאן דהוי כמשכנתא בלא נכייתא דכיון דמכר לו בלאן ח"כ מה שנותן לו חלק בשכר הוי כאילו משכנם לו, ומוכרח הש"י לפרש כן בכאן דאי מסוס האירא דח"ר גבי עכו"ס לא לריך למיתני לפמ"ש הפוסקים דאיסורא דאבק ריבית אינו אלא גבי מלוה והכא המלוה הוא עכו"ס וק"ל :

שם - בגמ' למימרא דברשותא דמקבל קיימא כו' ופירש"י דאסתם לאן ברזל ברשותו דמקבל קיימא ובאחריותו כו' עכ"ל.לריך להבין מהו הסקרא דרשותא דמקבל . וגראה דהיינו כמו שפירש"י לעיל שמכר לו ומש"ה פריך דאם מכר לו ח"כ גם החמות ברשותו הם ואאפי פטורין מן הכבורה, ואפשא דמתניתין לא הוי אלא דאף בידוע דל"ב לאחריות על המקבל מ"מ הבאמה גופא אם היה בעין לריך להחזירה לנותן מש"ה קיימא ברשות הנותן ואף הוולדות לאחר בחלקן פטורין דאי לא משכח בשאר המקבל שמכרם לו ומשום דלעון רשות אינו כולל אלא שמכרם לו ויכול להיות שבאחריות על הנותן מש"ה הוסיף הר"י ובאחריותו מדקתני שהוא רבית כלומר ואי הוה באחריות הנותן אף שמכר לו לא הוי רבית . ומיושב זאת שפיר קושית התוספות על הר"י ודו"ק :

שם אמר אביי לא קשיא הא דמקבל עלה לוגסא וזילא כו' ע"ש . הסגי' אמוה כיון דכל עיקר הקושיא הוא דלעון ל"ב משמע ליה דמיירי בגוונא אחרא וא"כ מאי מקשי לי' . ואכתי דה"ק דבאמת דלעון ל"ב אינו כולל אלא שמכרם

לו ונותן לו חלק בשכר ומיקרי ל"ב מסוס דלא שכיח שיטול חלק בריוח מלתן שאינו אלא לאבל לענין אחריות פעמים המקבל מקבל עליו ופעמים הנותן רק התנה שאם ותנה דכל אחד למד מעניגו דכאן במשנתינו ט"כ מיירי שאם באחריות המקבל מדקתני שהוא ריבית וכמ"ש רש"י ולענין בכורות ט"כ מיירי שאם באחריות העכו"ס דאי לא"ה אאאי פטורין ורבא הקשה לו אי דקבילו כו' ל"ב קשיא לי' כלומר דלא ניחא ליה דמסוס רשותו יהי' נקרא ל"ב ועוד אדאתני סיפא כו' ליפלוג ואיתני בדידי' כו' כלומר לאשמועינן דבלא קבל המקבל אאריות אף שאכרם לו לא הוי אגר נטר ולהועיל מלא שאינו אלא לאבל לענין בכורות . ובזה מיושב קושיית התוס' לעיל (ס"ג ח') ד"ה לד ח' כו' שהקשו דא"כ יהא מותר שאם בשאה ר"ל דאפ"ה בשעת התגאי סי' לד ח' גרבית לא הוה התגאי באיסור ואח"כ בשעת פירעון לא הוי רבית כלל כיון דגם לאחר מוכרה בדמים הללו . וכ"ל מדקדוק לשון הר"י דכל האיסור הוא מסוס התגאי . ובזה מיושב קושיית התוס' לעיל (ס"ג ח') ד"ה לד ח' כו' שהקשו דא"כ יהא מותר שאם בשאה ר"ל דאפ"ה בשעת התגאי סי' לד אחד מ"מ אח"כ אם נתייקרה הוי אבק ריבית אלא גרע מהלוהו ודר בחנרו וכל אבק ריבית הכי הוא והא דאר האם ליקח הדמים אף בשעת פירעון הוי ריבית מ"מ אאפ הוי מכירה ואזלינן אפיר בתר התגאי כמ"ש התוס' אם אבל לא בהלוואה ודו"ק :

שם (ע"ח ח') ל"ב דאפילו ליאראל בחנם ולכרבי בריבית, מעודי תמהני דא"כ אם יזדמן לו אחורא לקנות מסוס להלוות ליאראל ולא לקנות האחורא וס"ז דמי למו"מ . ואח"ז מלאתי בס' שער המפקד ריש ח"כ שהאחורא בזה ט"ם אכי בדוחק . ולאברת הפוסקים דמסוס הוא להלוות לעכו"ס בריבית ובפרט לל"ב י"ל דכ"ע מודים בזה . ומ"כ אפשר לומר דה"ק דמוטב לקיים מסוס זו להלוות ליאראל בחנם ולא לקיים מסוס להלוות לעכו"ס בריבית אבל בחמת אם אינו מכוין עאם מסוס כלל רק שמלוה לעכו"ס כדי להרויח ס"ז דומה לכל מו"מ ובודאי ל"ל להלוות ליאראל ודמי למאי דקאמר עני ועשיר כו' עדייך ועניי עיר אחרת דג"כ שייאם מסוס אבל אם אינו אלא לעאם דעתו לעאם מסוס רק להרויח מותר כנ"ל :

שם (ע"ג ב') רש"י ד"ה אאמכתא כו' נ"ל לגאר הא דלא פי כן לעיל בר"ח דמיירי בהבטיחו . מסוס דרב חמא מיירי אפי' בסתמא כיון שאמך עליו ה"ל כערב וכמ"ש הריטב"א [עיין בש"מ] אבל ר"ת ס"ל דלא דמי לערב דאל"כ הא אין בערב מסוס אאמכתא וכדאי' בפוסקים וע"כ ל"ל דמיירי שהבטיחו בפירוש וחייב עלמו וט"ד כן קבל אאמכתא ואפ"ה פטור מסוס אאמכתא וק"ל :

שם (ס"ה ח') תוס' ד"ה דניחא לי' כו' ים לייאב קושייתם לפ"מ דקאמר בב"ק שם דגם בעבד שייך כאאא אלא דמ"מ ניחא לי' דלא ניאאור ח"כ מ"ה לריך הכי טעמא דאל"כ הכי לא אי' מאאם שכר פעולה מ"מ אי' לריך לאאם פאאא וכמו בש פינה שם מש"ה לריך טעמא דניחא לי'. ומ"מ גראה דלא שייך כאאא דמחמת מלאכה אלא היכא שאינו מזין אותו אבל היכא שנותן לו מזונות מה שאאסר לו ע"י מלאכה נתוסף לו ע"י הכילה.ובזה מיושב מאי דריב"א עבד בו מלאכ' לכאאחיל' ורב נקט ל' פעור דמשמע לכאאחילה אאסר ? די"ל דרב מיירי בשאין נותן לו מזונו' ושייך בי' כאאא ומש"ה אע"ג דבדיעבד פעור מכל מקום לכאאחילה אאסר אבל רב"ח דנתן לו מזונות ח"כ לא הכאיחו כלום ואפ"ה עשה טובא עש בעש"ב מטעם דניחא לי' ומש"ה מותר לכאאחילה ודו"ק ועיין :

גיטין (מ"ב ב') . הטוח"מ כתב בסי' תכ"ד דמי שח"ע וחב"ח שחבלו בו מחייב מבלחו לעלמו ע"ש. והדבר תמוה מאוד לפי המבואר בסוגי' דמעובד גט שיאחור הוי בעיא דלא חיפשינא ולמש כ' שהעבד יכול לגבות הלא יכול לומר החובל דילמא שייך הממון להאדון וכמ"ש הרמב"ם שם . והפרישה האך לחלק בין מפקיר עבדו והוא נגד דעת רש"י בסוגי' שפירש בהדיא להבעיא לקי במפקירו מי שחליו עבד וחב"ח ע"ש. וגם נגד דעת התוס' בד"ה מאי לאו ע"ש בדבריהם. ול"ל דהטעור מדמי לה להא דספק ויבש דאיכא בהאולן דכיון שחלי ממון שייך לו בודאי מחמת חלי דחירות ע"כ נוטל גם כחלי דעבדות מחמת ספק. ואף שלפי ד' התוס' ריש ב"מ לא הי' שייך לומר כן כאן מ"מ אזיל בשיטת אביו הרמ"ם שחירן בעניו אחר. ועיין בש"מ שם ולפי דבריו יכול להיות הדין אאמת ודו"ק :

שם (מ"ג ג') במשנה ערס"י שם שפירש דמ"מ שם ברח. וע"ע טובא שלא שם ברח מן הנכרי מה שייכות ים לו לאדון על העבד כיון שכבר קנאו שגוי למעשה ידיו ושפקיע עלמו ממנו. ואולי יש לדחוק ולומר דכוונתו לעניו קנס וגלות דשייך עדיין לאדון דזה לא מכר לנכרי וכמ"ש שאום, ואפ"ה קנסינן לי' שיוצא גם לעניו זה לחירות. לך בם"ע שם כ' בפירוש ולא ישתעבד בו ועיין ג"כ בביאורי סגר"ח ז"ל שם ס"ק קל"ב. והדבר תמוה דמה ענין זה לקנס שלא מן הדין ת"י להשתעבד בו. ורחיתי בע"ז שם שכתב דה"ת כיון דשייך שגוף ליאכל יכול להשתעבד בו ושוה נגד הסוגי' לעיל וע"ש שם בסעיף ס"ז דעבד שברח מן הנכרי שם הוא לאחר יאוש לא ישתעבד בו כיון שכבר קנאו הנכרי למ"י וכ"ש הכא שמכרו בעלמו ולע"ג:

לעולם בשם תעבדו (כ"ה מ"ו). כ' הרשב"ם בפ"ק דשבת הסה דמקשו הכא ממי שחליו עבד ויבא"ח לכופין את רבו ועושה אותו ב"ח דקשה וכי אומרין לו לאדם תעה בשביל שיזכה חבירך הסה עובר בעשה לעולם בשם תעבדו. וכ' הוא ז"ל וז"ל ולע"ד דשאני"ם כיון דהני ב"ח ליח בים מעות בשם תעבדו מעות לד חירות שבו ע"ל. כלומר דהא ליכא לקיומי בים לעולם בשם תעבדו דהא עובד את רבו יום אחד ואת עלמו י"ח. ומקשים עליו מהא דאמרינן גיטין (ל"ח ח') ואפי' מעות מיסורא לא והא ר"ח בר קטינא אמר ר"י מעשה בחסה אחת שהיתה חליה שפחה ויבא"ח וכפו את רבה ועשה אותה ב"ח ואתיא' מעשה שפקר ונתנו בה ואת כדבריו מאי מקשה לעולם מעות מיסורא לא כייפינן לעבור מעשה ואע"ג דלא הוי עשה כלל כיון דהיתה חלי' ב"ח. ותדמ"ו הרב סגן סג' המעות מוה' יעקב מאיר ז"ל מק"ק יחלחוקי תמר לתרץ דבריו דהיכא לעולם יש לה שני פירושים או שתעבוד בו לעולם כל ימי חייו או שתעבוד בו וזרעו אחריו לדורות עד עולם. והכא בעבד לא שייך לעולם כפי' הב' דהא אין לו יחוס כלל ותולד הולך אחר הנקבה ואע"פ ע"כ ל"ל בפירוש הא' שתעבוד בו בעלמו כל ימי חייו לעולם בלי הפסק. ואע"ה כיון דהוי הניו ב"ח אינו עובר עליו בעשה דהא תו לא שייך ביה בעשה כלל אע"ג בשפחה דתפשר לקיומי בה לעולם כפי' הב' דתולד הולך אחרים ואע"פ שיש חליו ב"ח אסור לתפרים ומחויב לתעבד בה ובבית שתגל עד עולם. עכ"ד הרב ז"ל ודפח"ח וב"י. ולפ"ז ניחא נמי מאי דקשה עובדא מל"ל לרבי' דכפו אותו לתתרים מעות מיסורא דשפקר דלמא מעות לשבת יגרם דגם אשה מחוייבת בעשה לשבת יגרם וכמו שכייפינן נמי גבי עבד מעשה זה לקמן (מ"ח ב') וע' תוס' שם ד"ה לתני ולא מקשי נמי על אלי דהא במעשה דאלי ליכא עשה דשבת כיון דהיתה כולה שפחה. אולם להרשב"ם ובפי שביארנו לעיל ניחא דשאני גבי עבד דעבד דלא שייך ביה בעשה לעולם ב"ת בחליו ב"ח ומע"ה כייפינן מעות עשה דשבת אבל בשפחה כיון דשייך בה עשה ס"ל לרבי' דלא כייפינן מעשה דשבת לחין אומרין לו לאדם תעה וכו' אי לאו מעות מיסיא הפקר דהוי מעות דרבים וכדברי הרשב"ם ופריך שפיר על אלי. וע"ל דמ"מ מקשה מאי פריך דילמא מע"ה כפו אותו מעות דאיכא תרתי עשה דשבת ומיסיא הפקר. ז"ל כיון דזשפח ה"ל ליכא שוב עשה דשבת וע"כ כפו את רבה מעות מיסורא בלאוד ודו"ק:

בחקתי

לא יחליפנו ולא ימיר וגו' והיה הוא ותמורתו יהיה קודש (כ"ז י'). כ' הרמב"ם רפ"ה מה' תמורה. כל הממיר לוקה כו' ואע"י שלא עשה מעשה אין לוקין עליו אלא מפי השמועה למדו שאין בה מעשה אין לוקין עליו אלא מפי השמועה למדו שכל מל"ת עכ"ל. וכ' הכ"מ יש לתמוה דהא אמרינן בגמ' לתר"י לתניא

הס' נזכר בגמרא ולכן לא הסמיט מלכתבו כדרכו ז"ל תמיד :

ודע שהברי הרב בשלג"מ (סי' ע"ח) נעלמו ממני . דזה הרבה להקשות על הרמב"ם דהכי ב' טעמים שכ' סותרין זא"ז דלפי הטעם הס' לוקה מ' ולפי טעם הב' לוקה פ' ט"ם . ולמה לא נימא דהרמב"ם ס"ל בתירוץ התוס' שתירצו בפשיטות דכיון דהוי לחוי לריכי לא מוקמינן להו למלקות יתירא . ובזה יתורץ ג"כ מה שהקשה בש"ך (סימן פ"ב) על הרמב"ם בהא דס"ל דהא דמיעט רחמנא ליבור ובותפין דמ"מ מוזהרין אלאו דלא ימיר דהא בש"ס שם דמצי התם טועם דבוה בכל אבל הכא דטועם שאינו טוב בכל היא דתנן אין הליבור והבותפין טועמין תמורה אבל מצי כי עבדא לא לקיא כמ"ל הרי דאין הליבור והבותפין מוזהרין על התמורה כלל ע"ם. ולפמ"ש ניחא דכיון דגירסא דקאי אליבא דאבני ולדידי' הוי תמורה לאו שים בו מעשה דבידורא קא עביד מעשה ומש"ה ליבור ובותפין לא לקו אף דמוזהרין דלגבי דידהו הוי לאו שאינו מ' אבל הלאו שייך בהו . ומדוקדק לשון הגמ' טועם שאינו טוב בכל דמשמע הא הלאו שייך בכל . ומש"ה קאמר נמי אפי כי עבדא תמורה לא לקיא אבל הלאו שייך בה דבוה בכל . ומיושב נמי מה שהקשה הרב שם על גי' הסמיט דהא אר"י לתנא לא תתני מימר דבדיבורו עביד מעשה דהלמה דמקרי לאו שאינו מ' אר"י סבר כאבני דאי עביד מאבי וגי' הבני' קאי אליבא דבבא ולדידי' הוי בחמת לאו שאין בו"מ נמלא הבך ב' גירסות ג"כ טולין יפה דאפי לגרים ס"מ טועם דבוה בכל וקאי אליבא דאבני לא מצי למיגרם ס"מ לאו שים בו מעשה דהא לדידי' תמורה ג"כ מקרי לאו שים בו מעשה וכדאר"י לתנא . ואפי לגרים ס"מ לאו שים בו מעשה לא מצי למיגרם ס"מ טועם דבוה בכל כו' כיון דקאי אליבא דבבא ולדידי' לוקין על התמורה לתע"י שאין בה מעשה וכמצ"ל וא"כ גם ליבור ובותפין לוקין וכמ"ש הרמב"ם בחמת . ומעתה יבין שבזה יסולק כמה קושיות שהקשה הרב בסימן ע"ח על הרמב"ם ואין להאריך עוד ודו"ק :

בבורות (ס"פ י"ב) מתניתא חוזרת ביובל כמכר ור"מ אומר לחיוב חוזרת כו' . ותמיהני למה יצטרך להכתוב מפורש ביחזקאל מ"ה וכי יתן מנחלתו מתנה וגו' על שנת הדרור וגו' וק"ל ול"ע :

שביעית (פ"ח מ"ג) הם רשויין לעשות ככר כו' פי' הר"ם והרע"ב שכל אחד יעשה ככר . והקשה בתוס' ר' עקיבא איגר מ"ם ממשנה ב' לחיתה בירושלמי שיהיו משולשין ע"ם והדבר ברור דלא קאי רק ל"י לב"ם אבל משלשה ועד ט' צריך שכל אחד יעשה ככר וק"ל כל"ל לפיר"ם בירושלמי :

במדבר

פקוד כל בכור זכר וגו' מבן חודש ומעלה וגו' ופירש"י שיצא מכלל ספק נפלים.תמיהני בשבת (קל"ה ב') תניא רשב"ג אומר כל שהיה שלשים יום בחדש חיטו נפל כו' ופריך מימהל היכי ממלינן לאמר רחב"ח דמלינן ליה ממ"נ כו' אי מת הוה מחתך בשער בעלמא הוה ופריך מהא לתניא ספק בן ז' או בן ח' אין מחללין עליו את השבת ואי איתא למהלי' ממ"נ ומצי ל"ל אלא למכשירי מילה ואליבא דר"ח כו' ע"ל . ודקדק בספר פרדס דוד פ' זו למאי לא פריך מריש דבריית לעיל ל' בן ח' אין מחללין כו' ואי איתא למהלי' ממ"נ ושם פירש"י ג"כ לתתי' אליבא דר"ח ע"ש . ונראה לי"ש שפ"י מש"כ הב"י בי"ד סי' רס"ו לי"ש קושיית הר"ן ועוד על הרי"ף והרא"ש דלמה הביאו הברייתא דספק בן ז' או בן ח' אין מחללין עליו והלא ממלינן ליה ממ"נ ואלן לא קיי"ל כר"ח במכשירי מילה . וכ' הב"י ז"ל דלמאי דלתיקנא בפ' הערל הא דתניא אין מחללין בשלא גמרו שערו ופרניו הא אי גמרו מחללין ממילא נתייאש מנסג הטולם דמהלינן ול"ק שוב מימהל היכי ממהלינן ובדין עבדי ולא לריכין לאוקמי כר"ח כו' וכי לא גמרו לא ממהלינן ליה כו' לא רלו חכמים להתיר עלטול דבן ח' הרי הוא בחבן ואסור לעלטלו עכ"ל בפשיטות קלת . ובזה עדיין לריך להבין דמנ"ל לדחות הא דרחב"ח מהלכה כיון דהוא ס"ל דמהלינן מטעם ממ"כ ולא חיים להיסור עלטול מנ"ל לומר דלא כוותי' , וגרהא שהוכיחו הרי"ף והרא"ש דיש מהא דתמרינן ביה (ע' ח') ואי איתא כו' אי בדקר נעוץ וחזין מהא דספק דאורייתא עדיף מוודאי דרבנן דהא גם בדקר נעוץ איכא היסור גומא אלא דפטור אבל אסור . ובסוף מסיק אפי כירה דעתו לוודאי ואין דעתו לספק ואיכא היסור מוקלא . וקשה דמ"מ לדחי הספק דאורייתא את ההיסור מוקלא דהא מוקלא ג"כ דרבנן . וע"כ ל"ל דכל עיקר הסברא דס' דאורייתא דחי ודאי דרבנן היינו לפי הכלל דספק דאורייתא לחומרא וס' דרבנן לקולא והכא לעניו גומא כיון דהא היינו יודעין שהוא חייב וודאי בכשוי לא היינו חוששין להיסור גומא כלל מ"ל עכשיו דהוא ס' מחוייבין לכשותו מס' דהוי ספק היסור תורה ואף דאיכא ס' היסור דרבנן דאולי היינו חייב בכשוי וקא עבדינן להדרבנן מ"מ ספק דרבנן לקולא מצא"ל במסקנא לעניו היסור מוקלא כיון דמחמרינן בספיקא וכדתנן להדיא ר"פ מ"ל ספק מוכן אסור (ועיין גליון תוס' בילא ג' ב') מש"ה קאמר שפיר אין דעתו לספק דהוי מוקלא ואף דגבי וודאי דאיכא היסור מוקלא ובדי לכשותו בהפר כירה שהוסק ביו"ט כמ"ש התוס' שם בשם הירושלמי מ"מ גבי ספק אולי היינו חייב בכשוי והוי ספק היסור מוקלא וס' מוכן אסור . ומכאן הוליאו הרי"ף והרא"ש דיש לדחות מהלכה הא דרחב"ח דספיקות לא מהלינן מטעם היסור טילטול ולא אמרינן ממ"כ ואף דאם הוא כן קיימא ליה היסור טילטול מ"מ גבי מוקלא חיישינן לס' וכדס"ל לרבא דהוא בתרא גבי כיסוי . וממילא מיושב קושיית הפ"ד אמאי לא פריך מריש דבריית דבריאה פשיטא דאסור למולו מטעם מוקלא דאסור בטילטול . ובאמת רש"י לא ניין הלא בן ח' אין מחללין ואלו אסקפן בן ז' או בן ח' אין מחללין ודו"ק:

בבורות (כ"ח ח') . גמ' ועדיין תבעי לך כו' לכאורה קשה על הפשטן דקאמרי לה מאי קאמרי לה . וט"ק דקאמר מסייע ליה לר"ח כו' הא זהו לא הוי ספק כלל ומאי קאמעוינן ר"ח מתניתין היא גם לריך להבין כוונת רש"י ד"ה ח"ד כלומר כו' בתוך שנתו נמי כו' . וגרהא דכבי פירושו דמתחילה חיובי' ליה אי קאי אחולד בתוך שנתו אבל לא"ם אין נותנין לו כלל ח"ד דקאי רק לאחר שנה ופטיר ליה מבריית' מדקתני הכא אבידה לבעלים דמשמע לאחר שנה ודאי נותנים לו ל' יום ומשמע ליה ג"כ דבתוך שנתו גם כן נותנים לו מטעם זה . וזה שפירש רש"י דאחולד בתוך שנתו כלומר דאחוך שנתו נמי קאי ומש"ה קאמר ליה ועדיין תבעי לך כלומר דנבי דאיו תפשוט דלא"ם נותנין לו ל' יום מ"מ משאר הבעי' אחוך שנתו ומש"ה פירש"י כלומר כו' בתוך שנתו נמי כדי שלא נטעה דכוונתו בתוך שנתו דווקא כמו בתחילת ההיבעי' ומשום הכי קאמר שפיר מסייע ליה לר"ח לאחר שנתו נותנין לו שלשים יום ולאפוקי מדעת בעל ההיבעיא וק"ל :

נשא

ועניני איסור והיתר

וכל מברת עבדים לא יעשה וגו' (ו' ג') ליתן טעם בעיקר כו' מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה (פסחים מ"ד ב') . תוען (י"ז ח') רש"י ד"ה לטעמי' קפילא כו' ואמעוינן

דסמכינן לגוי מל"מ כו' ודייק מזה בס' רחם יוסף דלפ"ד רמ"י הוא דלפ"ד ס' לריך קפילה מ"מ ובטיימס קפילה הוא להומרא ולפ"ד דקפילה לחמר דלא יסיב בטעמא מ"מ לריך ס' והכא מסתמא מלטון רמ"י דבטיימס קפילה הוא לסקל ושיימו מסום דלא ס"ל לרמ"י כן אלא היכא שגוף האיסור ניתוח בקדירה ע"כ לריך ס' וקפילה וכאן מיירי רמ"י שנטלו הכלכית מן האלפס ולא סי' לריך לשער רק נגד פליטתה רק מסום דלא ידעינן כמה נפיק מיניה לריך לשער נגד כולה עש"ה. אך הא קשה מכ"ל לרמ"י לפרש כן ולמה מיירי בחתם שכלכית נמוח באלפס וסי' ס' ולפ"ה אמר לטעמיה קפילה ועוד מל"ל לרמ"י זה סדין דנגד הפליטה סגי בטעמי' קפילה לחוד. וי"ל דדייק מדקאמר רבא מרים הוה קשיא לי כו' אלא בב"ח מאן טעים ליה ומשמ ע"כ מיירי דליכא ס' לפי' בדאיכא ס' מאי הוה קשיא ליה מאן טעים ליה כיון דכל הטעימה הוא לחומרא ואם יאמר הטכו"ס דאיכא טעם חסור בחתם. ואם יאמר הטכו"ס דליכא טעם אלא גרע מאיכא דליכא קפילה דאמרינן לקמן דסרי אלא ע"כ דליכא ס' והטעימה הוא לקולא ושיימו כיון דליכא גוף האיסור אלא טעם שפלטה הקדירה ואלא ידעינן כמה נפיק מיניה וא"כ היאך ילוף רבא מזה מר' יוחנן מי מיירי ר"י בדאיכא ס' ומ"ש פירש"י דגם כאן היה הטעימה לקולא וכמ"ש הר"י, ואפשר דמ"ש פירש"י ג"כ בחלפס של בשר הייט מסום דלא נימא דגם בחלפס היו דגים טהורים ואלא מי' ניכר הכלכית כלל ואפ"ה אמר לטעמי' קפילה דדג טהור ודג טמא חיוס שוויס בטעמם וא"כ מי' ל"ל דהיה ס' והטעימה לחומרא וא"כ היכי ילוף רבא מיני' דסמכינן אקפילה לקולא מש"ה פירש"י בחלפס של בשר כלומר ונטלו הכלכית מן החלפס והטעימה היא לקול' אלא מי' ס' נגד כל הכלכית. ובמ"כ דדג טהור וטמא חיוס שוויס בטעמם כ"ל לייסב מה שקשה לכאורה במתניתין דלמה נקיט אחיכא של דג טמא דבשלמא בגיד אשמועינן דלא בטיל ברובא דהוי ברי'. ובאחיכא של נבילה אשמועינן דלא בטיל מטעם אחר"ל אך למה נקט טוד דג טמא. ולפמ"ש ניחא דדג טמא אף דאיכא רחוי להכשיר מ"מ לא בטיל ברובא כיון דיסיב טעמא והוי מין בשיהו מיהו ביצם אלא בטיל ברובא ומש"ה אם איהו מכיר אחתיכות אסורות וק"ל:

שם (ק"ד ע') אר"י ס"מ בשר שוף בחלב כו' אבל אכא אגריון דלמא מסיק בשר בחמה ואכיל לי' כו' ע"ש. בשר שקשה המפרשים דלמה נאלי אאי מאוקימתא דר"י דגריון טעלאה אטו אכילה ושוד קשה דלמה סולרך רש"י ליתן טעם לטעלאתו סייט אכילתו ולא בפשוטו דגריון שמא יאכל. וגראה דש"פ דשמעתא דר"י רלה להוכיח דבעב"ח דאוריימא ולא גריון טעלאה אטו אכילה ואכילה שוף אטו אכילה בחמה דש"כ גם גבי חלב אר"ל גבזור בן וע"ז השיב לו אאי דבאחמת גזירה אש"ג מוכח שפיר דלא גריון מאלב אר"ל ושעמא משום דאכילה שוף אע"ג גזירה רחוקה היא ולא גזרו רבנן אלא במקום אלא גזירה ולא ליגזור ג"כ טעלאה ש"א אבל אן אכי קאמרינן טעלאה לשוף אטו טעלאה בחמה וטעלאתה אטו אכילה ואש גזירה קרובה יותר וכמ"ש התוס' לאין לדמות גזירות אכמים זו לזו. וא"ש שסולרך אאי לעשות גזירה אדשם ולא כמו שאמר ר"י מאחילה טעלאת שוף אטו אכילה דש"כ תיקשי אאלב אר"ל ליגזור ג"כ טעלאתה אטו אכילתה ואכילתה ע"כ גריון אטו אלא ש"י אף לדיתא אאר"ל דהא חזיק דרבנן גזרו על אכילה אר"ל אטו אכילת אלא ש"י. ואה כוונת רש"י דטעלאתה סייט אכילתה כלומר דגזירה קרובה היא יותר מאכילה לאכילה. ומקשה ר"ם ס"ם לוקן כו' ופירש"י דעל ר"י קא מקשה. ואולרך לפרש כן דלא שייך שקשה כן על אאי שסיה אלמיד אאי אאל בחתם גם על אאי קשה כן כיון דאאי סבר ג"כ דאכילת שוף לאכילה בחמה גזירה רחוקה היא ש"ש לגזרין אכילה אטו אכילה ושאי גזירה שמא יעלה טעלאה אטו אכילה מ"מ לוקן הוא ולריך אתה לגזור שוד לוקן אטו רוחה באכילה ושוי ג"כ גזירה רחוקה. והדר"ל מאלא אר"ל דגזור ג"כ טעלאה אטו אכילה ואכילה אטו אכילה. וע"ז משני אאי גם אליביה דעלמו דגזרין שמא יעלה בחלפס רוחה וא"כ שפי קא גזרין טעלאת שוף בלוקן אטו טעלאת בשר בחמה בלוקן וטעלאת לוקן דבחמה אטו רוחה דש"ל מבשל ושובר על ביטול אאל מאכילה לאכילה לא גזרין עליו שוד גזירה דטעלאה ומש"ה שרי בחלא הוא. והא דלא קאמר מתחלה אלא אמר אאי כיון דסדי ביה מסתיה קאמ אפשר לומר דמתחלה ג"כ ידע דכ"ש היטו מבשל ואיטו שובר על ביסור בבול מ"מ שרי שבור דעל אכילת כ"ש שובר מדאוריימא דהוי דרך ביטול עכ"פ וא"כ ש"ם דלא גזרין אכילה אטו אכילה אלא טעלאת לוקן דשוף אטו טעלאת לוקן דבחמה וטעלאת לוקן אטו רוחה דש"ם וטעלאת רוחה אטו אכילה ואף דאוי ג' גזירות מ"מ גזרין דאכא אאאי דגזירות קרובות אן וכמו שבזרו כאן ב' גזירות כן אביטו חז"ל שים לגזור ג' גזירות (או אפשר דשם טעלאה אלא היא וגזרין טעלאת לוקן דשוף אטו טעלאת רוחה דבחמה דלא חלקו חז"ל בין טעלאה לטעלאה) וע"ז קשה לו ס"ם כ"ש היטו מבשל כלומר ואף באכילה היטו אשור אלא מדרבנן וע"כ ל"ל דגזרין אכילה אטו אכילה ומשני גזירה שמא יעלה בחלפס רחוק וזו"ק:

ביו"ד (סי' רי"ד) המדר מהגריסין אשור במקפה של גריסין וכ' הט"ז והש"ך דהייטו אבשיל של גריסין ובשעוף כ"א כ' גריסין שעושה אשור לאכלם חיים ומותר לאוכלם מבושלים וע"כ מותר במקפה. והדבריס סותרים זא"ז ואף דב' הדיוטס נזכרו אפשר לומר בחתם דרשב"ג פליג אמתניתין בזה וכן הר"מ לא השמיט כך דיוא דגריסין ואפשר ג"כ כוונתו משום דליט הלכתא כרשב"ג דמתניתין דאסר במקפה מוכחא דלא כוותי' ודלא כב"י ע"ש אבל על הטוש"ע קשה ול"ל דהדר מהגריסין סייטו שאמר בחתם גריס גריסין וקמ"ל דאשור אף במקפה דהייטו תערובות גריסין עם ד"ח משא"כ בשום ושעו"ז וק"ל:

פסחים (כ"ו ב') ת"ר תמר שהסיקוהו בקליפי עלה כו' אפה בו את הפת כו' פי' רש"י בהיסק זה לומר בין בחדש ובין בישן בהיסק רגיל רבי אומר אפת אשור ופירש"י כמסקנא דשעתא משום דיש שבח עיש בפת כלומר כיון שאבוקה לנגדו הביא הגיתו כהסה מעיש עלמה ואע"פ דשלהבת אינה בתה מן העיש אלא מחמת מקומו הגשרף אף"ה כיון דעיש בעין אפיימו הביא הגיתו ולפי ממיר רבי אף בתמר יבן אף דש"ל זו"ג מותר הכא שאני דשבח עיש ניכר בפת ובשה התמר אימו ניכר בפת אבל בחדש בהיסק שני מודה רבי דמותר דש"ל זו"ג וחכ"א הפת מותרת דש"ל אין שבח עיש בפת ועיקר הגיתו ממקומו הגשרף וחפ הוי היתר לכל הגשרפין אפרן מותר ולפי אף בחדש בהיסק רגיל מותר משום דהוי תמר גופי' כ"כ היתר אלא שגמר אלא מחמת מקומו הגשרף וכל הגשרפין אפרן מותר. ומתחלה אלא הגמ' לאוקמא הא דתניא חדש יותן רבי היא כמו דש"ל יש שבח עיש בפת ש"ל ג"כ יש שבח עיש בתמר ומביא כאיזו שגמר מעיש עלמן אבל לאכמים דש"ל הפת מותרת אלא שגמר כ"א ממקומו הגשרף ש"כ ש"ל כן בתמר ודאי אימור דש"ל יש שבח עיש בפת זו"ג. מי שמעת ליה דלומר נש דסתמר אסור לדידי' מ"מ יכול לסיות דש"ל אדש יולן דהוי זו"ג בשלה ע"ג גחלים ד"ה הפת מותרת פי' אפילו בחדש ואף לרבי דש"ל יש שבח עיש בתמר והוי התמר כנוף העיש אפ"ה הפת מותרת משום זו"ג תמר דאיסורא וגחלים דיסיבת דכל הגשרפין אפרן מותר. ועיין סיטב ברש"י וכשום כי הפשט נכון ומדוקדק מאוד בלשון רש"י וכ"ז אליבא דמסקנא

דטעמא

דטעמא דר' מפוס דס"ל דיש שבח עליס בפת וכן מבואר בסימן ס"ס וכמו שפירש כס"מ דבריו . ודברי מהרש"ל בזה קשין להולמן ולא ירדתי לסוף דעתו ודו"ק :

יבמות (פ"ח) תוס' ד"ה ומה תו"ל כו' קשה טובא לפי מה שכתבו בד' טעמ' דל"ה מסתמא שוגג היה ות"ח להחייבו חטאת ט"י הטלחת עדיס דאיס כמ"ש ז"ל זולת מטעם שתיקה כהודאה כלומר אס תומר הטד שאכל בשוגג והוא שותק ומש"ה כתבו ומשמע כו' ה"כ למה הקדימו בדבריהם דלא הוי מיגו במ"ע ומה בכך דהכי שהוא מסקר בזה שתומר שלא אכל ה"ה שחייבו עפ"י הטלחת עדיס דלמה היה מזיד וזה ה"ה לעדיס לדעת וכן מתי מסקינא לר"י אס תמר שלא בשוגג ולא במזיד אס נאמן דהכי דלא נאמן ה"א לחייבו דלמא מ"מ היה מזיד . וי"ל בדוחק ול"ע :

בבא מציעא (ו' ב') תוס' ד"ה קפן כו' תימה כו' עשה"ד . גרשה מדבריהס דהה דבעלי חיים לא בעלי כדאיתא בזבחים (ע"ג ח') הוא גם כן מדרבנן ומש"ה שייו בתימה ולא כמ"ש בליקוטים שבסוף ספר מיני תרגומא דלדעת התוס' דהכא בע"ח ובבי' לא בעלי מדאורייתא ע"ש וז"ה כמ"ש אלא דבבי' לחוד לא בעלי לדידהו מדאורייתא . תיובתא דלדעת רש"י הולין (ק"ב ב') דבבי' לא הוי אלא אסורה מתחילת בריותה וכבי קיי"ל ה"ג ל"ל דהה דאמרה תורה אלא לתקלה הוא מטעם בבי' דאיכא בעלה דהה חיכא אסורה מתחילת בריותה וע"ב ל"ל מטעם בע"ח ומ"מ דב"ה חיכא בעלים מדאורייתא דמסתמא רש"י ס"ל בסיעת ר"פ דלקן מבעלין חיכור לכתחילה הוא רק מדרבנן . ומיושב ג"כ קושיית התוס' דהכא דמטעם בע"ח לא בעלי קופין מדאורייתא. אך לכאורה יש לפתור זה מהא דכ' התוס' בזבחים (ע"ג ב') דהה דתנן אחד בהמה ועופות כולן הוא רק מדרבנן וסוכיהו כן מן הש"ס דפ' על הב ממתני' ע"ש בתוס' ד"ה אלא והא מתני' ב"ח ומ"מ דלא בעלי רק מדרבנן. הולס בחמת יש לייישב דבחמת רבא דפריך התם ממתניתין לא ס"ל כ

שם בתוספות רעק"ח בגליון המצויות ריש מכילתין סקסה חסא דקאמר דהם חמר אל תדברי והא"כ נסתרה מותרת לבעלה והה סוי טוברת ע"ד ט"ם ויש לייחב בפסיטות דמיירי בבעלה בעיר דאין חומסין לה מעוס יחוד ומ"מ ט"י קיבוי לאסורה וכדאיתא להדיא בהא"ע סימן כ"ב בסכג"ס ועיין בתשובות הגאון הכ"ל סי' קי"ד . ולפ"ז מיושב מה שהקשיתי לעיל על חגה לאיך תמרה אלך ואסתיר בו' דהא עברה על איסור יחוד דמיירי בבעלה בעיר ומ"מ היתה שותה וכמש"ל ומדוקדק לשון הגמ' אלך ואסתיר בפני אלקנה בעלי וק"ל :

בהעלתך

ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו' (י' י') . סוכה (כ"ד ב') גמ' ומ"ד כגון שחל יו"ט להיות בשבת ע"כ הרשבם שם הג לסיות בש"ם ופירש"י דשמחת בית השואבה לא רחי יו"ט כדתנן מוצאי י"ט כו' . ופירושו דחוק דמה ענין שמחת בית השואבה שבכל מיני כלי זמר לתקיעות שה חזקן דתקיעות דחי שבת וי"ט דהא בכל יום תנן [ותסוס' לעיל (כ' ב') סד"ה ורבנן כתבו ג"כ בפירש"י דשכח וכמו שכתיר מסר"ם בכתן] ועיקר סברתם דלא מצאו לפרש קושיית הגמ' בתופן תחר . ולולי דבריהם הקדושים נראה לפרש בפשיטות דשכי פריך זמנין דלא משכחת לה וכגון שחל יו"ט להיות בש"ק הג לסיות בערב שבת דבספ"ק דחולין איתא"ו ט"ם שחל להיות בש"ם תוקעין ולא מבדילין ואמריכן הגמ' ר"י אומר תוקע ומריע מתוך תקיעה ור"ח אומר תוקע ומריע בשביל שחת ולדברי שניהם התקיעה והתרועה נחשב כחדא כיון דאיכו מפסיק יותר מכדי נשימה וכדאמריכן לעיל (י"ג ב') מתני' דלא כר"י דלר"י בלרי לכו תקיעות דתקיעה ותרועה חשיב כחדא וס"ט כיון שאיכו מפסיק יותר מכדי נשימה וכדאמר שם כמאן חזלת הא דאמר רב כהגה אין בין תקיעה ותרועה ולא כלום כמאן כר"י ופירש"י ולא כלום לא סי' מפסיק ביניהם אלא כדי נשימה הרי חזקן דאלי זה בזה דלר"י דחשיב ליה כחדא לא הים מפסיק אלא כדי נשימה ומ"ש בי"ט שחל להיות בש"ם דאף לרידן לכ"ע לא סי' מפסיק יותר מכדי נשימה ומחשב כחדא ובלרי ליה תקיעות . וזה ספירוש נכון וברור לולי שרבותיכו גוחי נפש לא פירשו כן וק"ט :

ויקם העם כל היום וכל הלילה וגו' ויאספו את העליו הממעיט יאסף עשרה חמרים וגו' . שמעתי בשם הגאון אחד לדקדק שחשבון עשרה חמרים עפ"י מה דקיי"ל בפסחים (ע"ד ח') מהלך אדם ביומי עשרה פרשאות ביום ומשה העליו נפל סביבות המחנה ומחנה ישראל הוה אלפא פרסי ומ"ל מי שהוא בחמץ המחנה הוא נקרא ממעיט יותר מכולם שריך ילך בהליכה ובחזרה ג' פרשאות ומ"ל כיון דלקטו יום ולילה ויום הוה מהלך שלשים פרשאות היה יכול הממעיט לילך ולשוב עשר פעמים ושחשבון מלומלם הממעיט היינו מי שהוא בחמץ המחנה יאסף עשרה חמרים ע"כ שמעתי. אלא שלכאורה זה אינו טוב יפה כ"ה לשיטת רש"י ותוס' דמהלך עשרה פרשאות ביום היינו מעלות השחר ועד הל"ל אבל לשיטת הרמב"ם וכמו שפי' דבריו הגר"ח בביאורו לה"ח סי' תג"ט הוי מהלך עשרה פרשאות מהנץ החמה ועד שקיעתה ומעלות השחר עד הנץ החמה מהלך ד' מילין וכן משקיעה ועד הל"כ ד' מילין ג"כ והנן קיי"ל המעלות השחר ועד הל"כ הוי יום לכל מילי וכדאיתא ריש פסחים ומ"ל כיון דלקטו יום ולילה ס"ל ל"ב פרשאות ומ"ל פשו להו שני פרשאות גבי ממעיט . וגראה להקן ב' פרשאות חזלי להו בשיטור לקיטה ושהחשב בבית המשתמח הי' לריך לזה ג"כ חיזה פנאי וחדרבה לשיטת הרמב"ם ח"ש אבל לשיטת רש"י ותוס' כיון דליכא אלא ל' פרשאות בלמוס לא שחשב הוס פנאי ללקיטה והשחה בבית וט' בביאורי הגר"ח שם וק"ל :

שלח

ואם נפש אחת תחטא בשגגה (ט"ו כ"ז) . סנהדרין (ס"ד ח') תוס' ד"ה והא"ג דמיכוין לבזוי כו' עיין מהרש"ל שהשוה דעת התוספות לדעת הרמב"ם דסיכא דמיכוין לבזוי פטור ממיתה וחייב חטאת בשוגג . ולדעתי לי לחבר לומר כן לדברי התוס' דהא מצינו מדבריהם להדיא דעובד מהשבה ומירחה יש לו לחייב יותר ממכוין לבזוי וה"ל ק"ו מה עובד מירחה פטור מקרבן כדמשמע לעיל בכל הג' מקומות מ"ש דמכוין לבזוי פטור ולדברי הרמב"ם ל"ל שסובר דמכוין לבזוי גרע יותר מאלומ"י ולכן חייב קרבן במכוין לבזוי לף דפטור באלומ"י ועיין :

ועשו להם ציצית וגו' . משנה בפ' הקומן רבה מרבע ציצית מעבדין זה"ז שהרבעתן מלוה אחת ר' ישמעאל אומר מרבעתן חרבע מלות . מקובלני מפי אחדו"ר סרב הגאון סג' מופה"ד הלדיק המצות מוה' יעקב מאיר זללה"ה מק"ק יאלאווקי שדקדק בכ"מ דיקט טעם במתניתין דלריך לסבין הלה בכ"מ אין מדרך המשנה לתת טעם ותגמ' מפרשת הטעם כיולע זולת היכא דהלה נתינת טעם היה מקום לטעות בכוונת המשנה בא ע"כ הטעם במשנה בכדי שנבין כוונתה על בוריה ובכאן אמר הרב ז"ל דלכך נקט שהרבעתן כו' דהל"כ היינו טועין שבחמת הם ד' מלות והם כן בלאוים בציצית אפילו בג' כנפות מותר ומותר לגזות ברה"ר בשבת בשלש ציצית וכדאיתא בגמ' ס"פ ומאי דיקט מעבדין זה"ז היינו שאסור ללבוש הטלית בלא ד' ציצית מפני שלא קיים עדיין מלות הרבעיות ע"כ בא המשנה ופי' לנו הטעם שהרבעתן מלות ה' כלומר דבחמת חיוו חסור מדאורייתא ללבוש טלית בלא ציצית וכמ"ש הרמב"ם בהל' מ"ח (סי' י"ג) וכשוחה דמעבדין זה"ז היינו שלא טעם מלות כלל ואסור בכלאים וחייב חטאת אם יגה בו לרה"ר עכ"ד אדמו"ר הגאון זללה"ה . ועדיין נשאר לי לדקדק למה נקט ר"י פלוגתתו על הטעם ולא על גוף הדין ומ"ל למימר ר"י אומר אין מעבדין זה"ז וכדרך שהנה בכ"מ וממילא יובן היון דפליג אח"ק בשיקר הדין משמע ס"ל שאם ד' מלות . ומי' נכאורה נראה לומר דחיידי דנקט בא"ק שהרבעתן מ"ש ניחא לי' למינקט נמי הלי ליטעה בר"י הרבעתן ד' מלות כדי לתרן היש קושיית שקאם נמו עליו ומוה"ל התוס' סוטה (ג' ח') מקשים בשלו דפליגי ר"י ור"ע בשני קראי דלעולם בשם תעבודו לה יטמא ונקט אח שאמו דר"י ס"ל בכולהו רשות ור"ע ס"ל חובה דמ"ל לר"י חסר לשו ממיון תרי"ג מלות אי לר"ע טפי לשו . ורחיתי בשקדמת ס' זרע שברשם על מדרש רבה מביא שם בשם הגאון שמות מו"ה דוד שפשטיים ז"ל לתרן קושיית התוס' דלר"י לא חסר למיון תרי"ג דאיית לי' בציצית שתן ד' מלות וה"ל יש לו ג' חבריס בגגדן ט"ם וה"ל י"ל דנקט בכוונה שהי ליטעה כדי לתרן קושיית התוס' ה"ל . אבל בחמת אף שאמר דבר חכמה מ"מ אינו נכון לאמתו דשם יטעה בשה דרך יהודה אמר שמואל דאית לי' בגיטין פ' השולח שמשחרר עבדו עובר בעשה ושייכו כר"ע ובש"פ שקומן פסיק הילכתא כר"י שם ה"מ וה"ל טפי לשו מלות וק"ט וק"ל :

קרח

העיני השמשים שהם תנקר לא נעלה [ט"ז י"ז] . עמש"ל בפ' תזריע בשה דה' שה"ן בגדריש (ז' ב') על שה דקאמר שהם גבי לתן ואבירם ועדות במדבר' דה' כי מתו כל האנשים ט"ם סיטב ותמלא נחת . ועדיין יש לי לדקדק עליו דלכאורה כל הקושיות שהקשה על סומין ומלורעין יש להקשות ג"כ על שה דקאמר שהם שירדו מנפשיהם דשה כתיב בפ' עקב גבי לתן ואבירם ואת כל היקום אשר ברגליהם וגו' ואמר

מר זה ממונו של חבירו על רגליו לחללה לא יוי חביבי כמה מחמת עניות ול"ל דנ"מ בחותם שעשה שחתר לו סקב"ס כי מתו עניים הוי דח"כ גבי סומין ומלורעין נמי ניחוש לכי דרך בחותם שעשה הוי סומין ומלורעין בכדי שלא יוכלו להרע למעשה ותיכף לחתר יגיחת מלרים מתרפאו . אך לפי מאי דאמרינן בחגיגה מלק ואת כל היקום וגו' זה שעשו של קרח ופי' המהרש"ל שם שקרח נתן לסם ממון וכדכתיב ויקח קרח שלקחן בממון ש"ם :

ובזה י"ל ע"ד לאות כוונת מאמרם הניעי האנשים הסם וגו' מה תפסו בדבריהם עושם זה מזולתו או עושם מיתם ? וגרסה פי' מאי דאמרינן בסנהד' (כ"ז) בר חמא קטיל נפשא כו' כהאי לטיעיו כו' ופירש"י שם דב"ד מכין ועושין שלא מה"ת ומיתת ב"ד בעלה ומש"ה אמר לכאי לטיעיו . וגרסה הטעם בזה דבכהיית טיעיו ג"כ יהא סומא וחגוב כמת ומש"ה פירש"י שם ג"כ בל"ח יטלו ממונו כלומר ויהיה עני וחגוב כמת וזה ניחא לטיעתם היה משה מלך מעלמו ולא מפי הגבורה אי אפשר לו להמית אותם דהא ליכא חייבין מיתה יכול להכות ולעשות אותם שלא מן התורה כדי לעשות סייג וכמה בעניות בבר נעשנו עבדו ולא הועיל דקרח נתן לסם כעת כל לרכש ואף אם יטול ממנו יתן ויחזור ויתן אך זה בידו לעשות אותם סומין ולזה אמרו הניעי האנשים הסם תנקר לא נעלה ועיין בפירש"י וק"ל :

ונחשב לכם תרומתכם וגו' . **ביצה** (י"ג ב') אהסב"ל מעשר ראשון שהקדימו בחיבלין שמו טובלו כו' ג"ע ת"ר הואיל ויצא עליו שם מעשר . יל"ד למה נקט הקדימו שעשה איסור אפילו לא הקדימו נמי וכגון שהיפרשו הפירות ומחטין שהיו לו תרומה גדולה על החיבלין הללו דיוטלת בחומד וכדלעיל ואח"כ נתן ישראל מהחבלים מעשר ללוי דמעשר יכול ליתן לאף שבלים ושמו טובלו . ואפשר לומר לפי מאי דאמרינן לקמן ס"פ האחיות פלוגתא דר"ח ורבנן אי תרומה קובעת אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו ת"ל אי הוה נקיט סתמא ה"א דדוקא היכא שהפירות כבר תרומה גדולה אז שם תרומה וגם שם מעשר קובעים ואפילו לרבנן מודים בזה אבל היכא דהקדימו שם מעשר לחודא לא קבעה קמ"ל הקדימו לרבותא . ואפ"ה ה"ק הא דאמרינן לעיל בסוגיא לא טבל טבול לתרומה מעשר וכדר' אבוה כו' ול"ק דלמה מיירי הכא בלא הקדימו ושישראל הפרים כבר תרומה מדרע תלתן אחר שהיה לו דת"ל אחאי אמרינן כותם כו' ושמא ליה כי היכי דיטבו לי' כו' וע"כ ל"ל דמיירי בהקדימו ומשום קנסא וד"ק :

ברן פ' מקום שנהגו חילק דשם עבר אדרבנן שים לו עיקר בדאוריתא מנדוין ליה ושם אין לו עיקר משמתינן ליה . ומקשה עליו בחידושי אגדות שם משה דקדושין ע"ש דש"ל דכה"כ בח"ל מקרי ים לו עיקר דבה"י אסורין מדאורייתא . ונעלם ממנו הר"ן בפ"ק דבילה לענין אין מבטלין איסור לכתחילה דשם כתב להדיא דתרומת חו"ל מיקרי אין לו עיקר שואל ומהו"ל אין תרומה מדאורייתא ואם כן ה"ש הכא לענין כלאי הכרם . וברור :

חולין (כ"ו) ע"ש בסוגיא רש"י ד"ה אא"כ החמין כו' מכלל דמחייב ליה ריב"ל בלא החמין . וכוונתו בספק אם יחמין או לא. ולכאורה קשה כמאי פליגי עם ר"ל דהא חיטו כמי קתני דר"י מחייב בסופו להחמין וכש"ם התוס' לעיל . ומ"ל דדוקא בידעין בודאי שסופו להחמין אבל לא בספק דהא רש"י כ' בהדיא דרובן חמילין ומ"ל ודאי דאזלינן בתר רובא גם לענין מעשר . וגרסה דלפי האי גמי בשאבו התוספות לעיל סד"ה אי ר"י דר"י מחייב מדאורייתא ברמי תלתא ואתא תלתא ופלגא ולכך מחייב מדרבנן בבדי מדמו ומתניתין ברמי תלתא ואתא תלתא ופלגא ע"כ ל"ל אפשר לומר דהא דפירש רש"י דרובן היינו להמקשה לפריך על מתני' דלמה

מר זה ממונו של חבירו על רגליו לחללה לא יוי חביבי כמה מחמת עניות ול"ל דנ"מ בחותם שעשה שחתר לו סקב"ס כי מתו עניים הוי דח"כ גבי סומין ומלורעין נמי ניחוש לכי דרך בחותם שעשה הוי סומין ומלורעין בכדי שלא יוכלו להרע למעשה ותיכף לחתר יגיחת מלרים מתרפאו . אך לפי מאי דאמרינן בחגיגה מלק ואת כל היקום וגו' זה שעשו של קרח ופי' המהרש"ל שם שקרח נתן לסם ממון וכדכתיב ויקח קרח שלקחן בממון ש"ם :

ובזה י"ל ע"ד לאות כוונת מאמרם הניעי האנשים הסם וגו' מה תפסו בדבריהם עושם זה מזולתו או עושם מיתם ? וגרסה פי' מאי דאמרינן בסנהד' (כ"ז) בר חמא קטיל נפשא כו' כהאי לטיעיו כו' ופירש"י שם דב"ד מכין ועושין שלא מה"ת ומיתת ב"ד בעלה ומש"ה אמר לכאי לטיעיו . וגרסה הטעם בזה דבכהיית טיעיו ג"כ יהא סומא וחגוב כמת ומש"ה פירש"י שם ג"כ בל"ח יטלו ממונו כלומר ויהיה עני וחגוב כמת וזה ניחא לטיעתם היה משה מלך מעלמו ולא מפי הגבורה אי אפשר לו להמית אותם דהא ליכא חייבין מיתה יכול להכות ולעשות אותם שלא מן התורה כדי לעשות סייג וכמה בעניות בבר נעשנו עבדו ולא הועיל דקרח נתן לסם כעת כל לרכש ואף אם יטול ממנו יתן ויחזור ויתן אך זה בידו לעשות אותם סומין ולזה אמרו הניעי האנשים הסם תנקר לא נעלה ועיין בפירש"י וק"ל :

ונחשב לכם תרומתכם וגו' . **ביצה** (י"ג ב') אהסב"ל מעשר ראשון שהקדימו בחיבלין שמו טובלו כו' ג"ע ת"ר הואיל ויצא עליו שם מעשר . יל"ד למה נקט הקדימו שעשה איסור אפילו לא הקדימו נמי וכגון שהיפרשו הפירות ומחטין שהיו לו תרומה גדולה על החיבלין הללו דיוטלת בחומד וכדלעיל ואח"כ נתן ישראל מהחבלים מעשר ללוי דמעשר יכול ליתן לאף שבלים ושמו טובלו . ואפשר לומר לפי מאי דאמרינן לקמן ס"פ האחיות פלוגתא דר"ח ורבנן אי תרומה קובעת אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו ת"ל אי הוה נקיט סתמא ה"א דדוקא היכא שהפירות כבר תרומה גדולה אז שם תרומה וגם שם מעשר קובעים ואפילו לרבנן מודים בזה אבל היכא דהקדימו שם מעשר לחודא לא קבעה קמ"ל הקדימו לרבותא . ואפ"ה ה"ק הא דאמרינן לעיל בסוגיא לא טבל טבול לתרומה מעשר וכדר' אבוה כו' ול"ק דלמה מיירי הכא בלא הקדימו ושישראל הפרים כבר תרומה מדרע תלתן אחר שהיה לו דת"ל אחאי אמרינן כותם כו' לימא ליה כי היכי דיטבו לי' כו' וע"כ ל"ל דמיירי בהקדימו ומשום קנסא וד"ק :

ברן פ' מקום שנהגו חילק דשם עבר אדרבנן שים לו עיקר בדאוריתא מנדוין ליה ושם אין לו עיקר משמתינן ליה . ומקשה עליו בחידושי אגדות שם משה דקדושין ע"ש דש"ל דכה"כ בח"ל מקרי ים לו עיקר דבה"י אסורין מדאורייתא . ונעלם ממנו הר"ן בפ"ק דבילה לענין אין מבטלין איסור לכתחילה דשם כתב להדיא דתרומת חו"ל מיקרי אין לו עיקר שואל ומהו"ל אין תרומה מדאורייתא ואם כן ה"ש הכא לענין כלאי הכרם . וברור :

חולין (כ"ו) ע"ש בסוגיא רש"י ד"ה אא"כ החמין כו' מכלל דמחייב ליה ריב"ל בלא החמין . וכוונתו בספק אם יחמין או לא. ולכאורה קשה כמאי פליגי עם ר"ל דהא חיטו כמי קתני דר"י מחייב בסופו להחמין וכש"ם התוס' לעיל . ומ"ל דדוקא בידעין בודאי שסופו להחמין אבל לא בספק דהא רש"י כ' בהדיא דרובן חמילין ומ"ל ודאי דאזלינן בתר רובא גם לענין מעשר . וגרסה דלפי האי גמי בשאבו התוספות לעיל סד"ה אי ר"י דר"י מחייב מדאורייתא ברמי תלתא ואתא תלתא ופלגא ולכך מחייב מדרבנן בבדי מדמו ומתניתין ברמי תלתא ואתא תלתא ופלגא ע"כ ל"ל אפשר לומר דהא דפירש רש"י דרובן היינו להמקשה לפריך על מתני' דלמה

בלק

לא תאור את העם כי ברוך הוא (כ"ב י"ב) פירש"י מ"ל אברכם מ"ל מ"ל לברכתך . יל"ד ומאי חיכפת ליה להש"י שיברכם . וגרסה עפ"י מאי דאמרינן בסנהד' (ק"ס ב') כל הברכות נפקו לקללות חוץ מש טובו וגו' ולריך לבאר הלא גם בג' פעמים הרשעים ים למה ברכות ולא נפקו לקללות . אך באמת ברכות הרשעים גורם קללה לעלמם וכשיו שאחז"ל למה היתה רבקה עקרה משום שאחמר ויברכו

לתם רבקם וגו׳ תחותיהו היו לגלגלי רכבם וגו׳ כדי שלא יתמרו מעשה ידיהו עכו פירות וכמ״ש בסוריות טובתן של רבעים רעה היא חלל הלדיקים לך בב׳ פעמים הרחמונים כיון שלא דבר כלל מעלמו רק מכח ד׳ וכמ״ש ויסע ד׳ דבר בפי בלעם וגו׳ והוי הברכות מד׳ ממש לא נהפכו לקללות אבל בפעם הפלישי שלא רלה לקבל מאת ה׳ רק המשיך שליו רוח הטומאה וכמ״ש שלח לך כפעם בפעם לקראת נחשים וגו׳ ועיין תרגום ורס״י ומש״ה נהפכו לך הברכות לקללות חוך מה טובו אהליך וגו׳ שהמלאך בתי כנסיות ובתי מדרשות לא יהי׳ להם תקומה ח״ו בגלות. ומש״ה אמר ספיר לא תאור אתה הטם ח״ל לברכתך כלומר שאם תברכם יהפכו לקללות ואני חיני רולה בכך כי ברוך הוא וק״ל:

פנחס

יום תרועה יהיה לכם (כ״ט ח׳). ר״ה (כ״ו ב׳) שופר של ר״ה של יעל פשוט ופירשו התוס׳ בשם רש״י דיעל הוה מין עקורין משמיובוך. ולכאורה ל״ע דהא אמרינן לעיל לאביי דס״ט דשופר של פרה פסול משום דקאי גילדי גילדי וכאולין (כ״ט ב׳) משמע לכדיה דסימני חיה כל שקרניה כרוכות ופי׳ שם רש״י גילדי בעין קרני השור והיינו ע״כ משם בשור דהי לא״ש מאי פריך עלה והרי שור דקרניה כרוכות ושור ופרה חדא מלתא היא ות״כ ליכא למימר דיעל מין חיה ד״ש ליפסול מה״ט לחיפסול פרה ול״ע וי״ל בדוחק:

ועפ״ז יכולין אנו לומר דברי הרמב״ם שכתב כל השופרות פסולין חוץ מקרן השבש משום דעז בכלל בשם כלכתיב שם כשבים ושם עזים וכמ״ש הר״ן וחיה בחמת פסולה לדעתו מטעמא דאמרן ופי׳ שמשם ועל ס״ל כדעת הערוך גרולה כיון דרחל שים לה קרנים לא שכיחא וכדדייק בבא״ק ח״ל ס״י משה דבכורות (מד ח) שפיר ליכא למימר דמשבשה בהרים הגבוהים ושם דמתרגמינן אקו יעלה ליכא למימר דשפ״ם הוי בשמה אף דמשמע בין חיות דומיא דשור שבר דשלשתה ברבין דשוה בין בשמה אף דמשמע בין חיות דתתו מתרגמינן תורבלה וכדאיתא בחולין (פ׳ ח׳) ואף דפריך שם ר״ח בדר״ח ודלמא מינה דאקו הוה אלמא דס״ל דאקו מין חיה הוי מינו משום דס״ל גם בשור שבר כר״י וכמ״ש התוס׳ שם בקושיא השניה ד״ה ודלמא אבל למאי דקיי״ל דתתו מין בשמה ליכא למימר בשביעי׳ דאקו דמתרגמינן יעלה דהוה כבש הבר דמשמע בהרים ברורים:

הגהות ג״כ מין בשמה דומיא דתתו. והדברים ברורים:

הרא״ש בסוף ר״ה הביא דעת רבותיו של רש״י שלא לומר זמן בלול ב׳ של ר״ה משום דכיומא דריכתא הוא וכ״כ הרבה מן הרחשונים [עיין ב״י]. ואני תמה דנסי לעניין ביצה דמרינן דמולדה בזה חשוב כמעשה דכיומא דריכתא הוא סיינו דמתקנה ואולך היה לכם לרחוקים לחשוב שמא בהו עדים מן השמא ולמעלה והיו עושים שני ימים קודם מתקנת חכמים ולא מחמת ספק וכדאיתא בביצה שם ומש״ה ביצה חשורה אבל מ״מ לעניין זמן מי גרע משאר יו״ט דחשי ספק וס״ל הוי ספק שמא לא בהו עדים עד יום ב׳ ול״ל זמן. והשתא מזה דביצה אם קרה בי״ט של ר״ה יש להביא ראיה לדעת הסוברים דס״ם חשוב בדשמ״ם דאל״כ קשה למאי חשוב וליכא ס״ם שמא בהו עדים ביום ראשון קודם מנחה והוי יום ב׳ חול ואח״ל שלא בהו קודם מנחה ללמא לא בהו כלל ביום ג׳ ובהו ביום ב׳ והוי הרחשון חול. ולולי י״ל כיון דמיומות עזרא לא מיירו אלא ר״ה אין זה ספק כלל לומר שמא בהו ביום ב׳ והוי ר״ה אלא מעובר דלא חיישינן לזה כלל ואזלינן בתר רוב שנים שמיומות עזרא שלא חיסרמי כלל שלא יבואו עד יום ב׳ [עיין רש״י ר״ה ח״י ח׳] וליכא אלא חד ספק שמא בהו קודם מנחה או לאחר מנחה

ומש״ה ביצה חשורה ואף דחם יבואו לאחר מנחה ג״כ אלא מעובר דלמיומות מונין משני וכדאיתא בביצה מ״מ חיישינן לזה כיון דאיתרמי כמה פעמים שבאו אחר מנחה מיומות עזרא ועכשיו שנתחדש התקנה הוי ממילא מעובר. ובזה יש לייישב קושיית תו׳ על רש״י בר״ה (י״ח ח׳) ד״ה ועל אלא כו׳ שפירש החם דבנולה לא היו עושים אלא יום א׳ ר״ה והתקנו עליו החוש׳ דמיומו בפירוש שהיו עושים שני ימים ומש״ה ניחא דמתני׳ דהחם מיירי קודם התקנה והיו שפיר סומכים על הרוב שבאו עדים ביום א׳ ולא היו עושים רק יום א׳ אבל לאחר התקנה היו עושים ב׳ ימים זה אתרמי כמה פעמים שבאו אחר מנחה ולריכים להחזום לזה שמע בהו אחר מנחה והיו שניהם קודם ואף דתנן פעם אחת נשתהו כו׳ משמע שלא אתרמי אלא פעם אחת היינו בזה הפעם אחרו כ״ב עד שבבר אמרו הסיר על התעיד אבל לאחר מנחה דהיינו אחר שם ומחלוקת אתרמי כמה פעמים שבאו והם שתקינו שלא יהיו מקבלין אלא עד מנחה ומש״ה לריך לעשות ב׳ ימים. ולפ״ז מיושב נמי מה שהקשינו לעיל על הרא״ש דמש״ה י״ל דא״ל לומר זמן בלול ב׳ של ר״ה כיון דקודם התקנה לא היו עושים רק יום א׳ אלא חשו כלל שמא לא בהו עדים עד יום ב׳ וכדעת רש״י בד״ה שם ומתקנה והילך שתחילו לעשות ב׳ ימים שמא בהו אחר מנחה והיו קדושים תריכתא ול״ש ל״ל לומר כן זמן. שוב מלאתי בעורי חבן שכתב דשמי עד שמנחה היינו מנחה קטנה ולא ס״ל לדבריו ותפילו לפי דבריו ל״ל דאף אלא אתרמי כלל שיבואו עדים אחר שמנחה רק פעם אחת מ״מ כיון דבזה היום בהו עדים לא חלקו עוד בין קודם מנחה לאחר מנחה ומועד על הרחוקים לעשות ב׳ ימים משום דלמא בהו עדים ואתו ואמרו לן:

בתב הרא״ש בסוכה פ״ק סי׳ ז׳ הרב אלפסי השמיט כו׳ וס״ע משום דפסק כמאי דבעי למ״פ ע״ש ופירוש דבריו משום דפסק כאלפס דבעי נמי למ״פ ות״ב סוי ג׳ מחילות גמורות ומותר לעלטל בשבת מדאורייתא אף בלא מגו ואף דמדרבנן אבעי׳ לעלטל בלא לאי או קורם ברוח רביעית מ״מ מדרבנן פשיטא דאמרינן מגו מב״ם היכי מיירא דבשב דאמרינן מגו אף לעניין לחוריית ומש״ה לא הביאו אאלפס ות״ב ס״ל דרבש דקאמר וכן בשבת ס״ל דלא בעי למ״פ אלא טפח שוחק לחוד ומש״ה לריך להשמיענו דמ״מ אמרינן מגו אף לעניין לחוריי׳ אלא דקשה טובא דהא כתב הרא״ש בעלמו בסמוך סי׳ ט׳ דרבש שבר לאי משום מחילה וסזורק לתוכו חייב אף במבוי מפולש וא״כ מב״ם בשתים כאלכתן ואלישית טפח דמותר לעלטל בשבת מדאורייתא וא״כ ע״כ ל״ל דהא דקאמר שבת וכן בשבת היינו רק לעניין דרבנן לריך טעם דמגו ודקל״ל דאמאי לא השמיענו בזאת סרי״ף ז״ל וי״ל בדוחק ול״ע:

סובה (ג׳ ח׳) גמ׳ ואם אינה מחזקת ואינה מחזקת מיבעי׳ ליה ערש״י. ולכאורה קשה ל״ל למיתני מחזקת ומל״ל בקלרה אינה מחזקת מיבעי׳ ליה כמו השתא דנקט מי שהי׳ רואה ורובו בסוכה ושולחו בתוך שבית לחייבי נמי באינה מחזקת לפי מאי דס״ד השתא:

ונראה לריך למיתני מחזקת להשמיענו דלב״ש בשירה רחשו ורובו ושולחו ולא בעי תרבע חמות דמיומא דמחזקת לחוד לא השמיענו דהוה אמינא דלב״ש דהלכתא כוותיה בעי בחמת תרבע חמות והשתא דנקט פלוגתייהו ברחשו ורובו להשמיענו כאן דב״ה דחפילו ברחשו ורובו לחוד מכשיר ואף דהלכה כב״ש מ״מ השמיענו רבותא אליבא דב״ה דכחה דהתירה עדיף ליה וכדאיתא להדיא בעין זה ריש ביצה ע״ש. ולפ״ז סובב קושיית הגמ׳ ג״כ על חופן דנקט השתא מי שהי׳ לאי אינה מחזקת בשיטורת ס״ל למיתני ג״כ שיטור הכשר אליבא דב״ש בכדי שנדע היכך לעשר אע״ב דבשיטור הוכה לא פליגי כלל ומש״ה לא רלה התנא להשמיענו השיטור כיון דב״ש סברי דלריך רחשו ורובו ושולחו וסגי בהכי ולבסוף מסיק דבתרתי

פליגי לה קסבר ליה דהל"ל איצור במחזקת חליבה דב"ם כיון דנקט בריסקה פלוגתייהו בגזירה דמתא ימצך אחר שולחנו מ"מ ממילא נדע דפלוגתייהו בסיפא תני בריסקה ומשום דבריסקה גזרו ב"ם שמא ימצך אחר שולחנו מב"ה פשלי בשופה קטנה שאין בה איצור בשולחנו וב"ש לביטחייהו דלא חיכפת להו אם השולחן עומד חוץ לשוכה ומ"מ ממילא ידעינן דלב"ם איצור שוכה ברחבו ורובו ושולחנו וסגי בהכי ולא חיישרינן תו למיתני מחזקת. ולפמ"ש אפשר לומר דפשוט שוכה בחיוה מחזקת כדי שולחנו הוא רק מדרבנן גזירה שמא ימצך. ומ"ש דלא נקט פשולה לחיוה מחזקת במתני' דרים מכילתין וכמו שדקדק הפ"י ע"ש ולפמ"ש ניחא דמתני' לא נקט אלא פשולה דלוריתא וכמו שאמר לעיל שוכה לחוריתא תני פשולה. ורחים לדבר דלרבה דאמר בעירובין (ג' ח') מקלת שכך בתוך עשרים ומקלת למעלה מכ' פשול מ"ל תקשה למה נקט במתני' שוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים ממש שאחלל הוא יותר ומ"ל וכמ"ש הרשב"א והר"ן אע"ג כיון דלרבה ג"כ לא פשול אלא מדרבנן מ"ם לא נקט ליה במתני' וה"ל הכא גבי רחבו ורובו ושולחנו ושם ל"ק כלל דשאני בחיוה מחזקת רחבו ורובו פשולה מדאורייתא ומ"ל ליתני חיוה מחזקת? דשם מלתא דפשיטא שריך ליתב רובו בשוכה ולא חיישרינן ליה למיתני כלל וכמו שאמר בפתב הפ"י ע"ש וק"ל:

שם (ג"ד ב') תוס' ד"ה ואמאי כו' בלא רב ספרה מי יכול להקשות כן שכ"ל ולפמ"ש שם תוי ותרמ"ם שבת (כ"ד ב') דלעניז מקדומי קודם לפרסומי ניסא ולעניז לדחות פרסומי ניסא עדיף ע"ש בשעשה דבריסקה ה"ש סוגי א דבשה"י ידע שפיר דחיכא בזה פרסומי מילתא לר"ח וכיון דלא אפשר למימר הלא שיר אחד של שבת נדחה ולבתר דמשני ר"ח דוחה לקדש פריך שפיר ואמאי תדיר קודם לשאינו תדיר דפרסומי יש בתחלה כמו בסוף ומשני לידע שהוקבע ר"ח בזמנה וכפירש"י שאי אפשר שיהא עבדינן ליה להיכרא כו' והא יגמנם לב אדם עליו כו' שרי שדקדק בלשונו שזכה דלאו לעניז לידע הקביעות עבדינן כן רק לפרסם שאשה בפשיטות בלי שום גמגום ולאכי עבדינן מלתא יתירתא ומקדמינן ליה לתדיר. כן ל"ל וק"ל:

פסחים (ק"ב ב') תוי ד"ה ס"ג רשאנן כו' מל"ל דמעבירין שולחן קודם קידוש כו' כשנאמר כמש"ל (ק' ח') ד"ה מפסיקין כו' מדקאמר פורס מפה ומקדש שהוא במקום עקירת השולחן לר"י עכ"ל. אך א"כ אין מקום לקושייתם כלל כיון דכתבו בעלמא שם סע"א ד"ה אלא דש"ל כחכמים דאמר בירושלמי פורס מפה ומקדש א"כ ש"מ דעקירת השולחן הוא קודם קידוש. אך באמת דבריהם שם ג"ע דמל"ל מפה לפורס מפה הוא משום דאיכא למימר דעקירת השולחן לר"י אלמא הוא משום דחיישי שעודה ביקרא דשבתא אבל לר' יהודה הוי עקירת השולחן לאחר קידוש ודו"ק:

ביצה (ג' ב')גמ' אחד בילה שמולה בשבת ואחד בילה שמולה ביו"ט כו' לכאורה קשה טובא לפי מוקימתא דר"ל לעיל דב"ה ברי מוקלה בשבת ואסרו ביו"ט וב"ש ס"ל להיפוך א"כ הך ברייתא דאסרי בילה בין בשבת ובין ביו"ט כאחת תניא. ול"ל דאתא כר' יהודה דאוסר מוקלה בשבת וביו"ט ואין להקשות ר"י גופא כאחת ס"ל די"ל דשבר דב"ה מוקלה בשבת וביו"ט ס"ל ולא ס"ל להחליף הא דמגביהין ור"ל שהחליף כאשה היינו משום דקיבל כן מרבותיו ומש"ה קאמר הכא אין לנו כו'. וע"כ ל"ל כן דהא לק"ל (ד' ח') קאמר מולה בשבת תאכל בי"ט בי"ט תאכל בשבת ר"י אומר כו' ב"ה אומרים לא תאכל וא"כ יקשה למיתת ר"ל דאיסור בילה הוא משום מוקלה וא"כ אאתי קאסרי ב"ה בילה מי"ט בשבת הא כיון דאשה מולה בשבת גופא שרי לר"ל אליבא דב"ה וא"כ אין כאן שכנה ועיין חום' שם וכן משבת לי"ט אאתי קאסרי הא בשבת גופא מותר וא"כ בשבת מכינה לעשות ועיין ר"ן בסוגיא. תע"ש דר"י ס"ל דב"ה אסרי מוקלה בשבת וביו"ט ב"ש שרי בתרווייהו. ומש"כ התו' דר"י ס"ל דאין נאשה ליום השני אלא מספק ולא אליבא דר"ל. כ"ז נראה ברור ודו"ק:

ביצה (ה' א') ע"ש בסוגי' תוס' ד"ה ונתקלקלו שלשים כו' שקשה ר' פרק ומהיכא קאקול גבי מוסיפין כו' משום שעשה דשבשמה כו' ותירץ דהיכא דלא אפשר דחי ובדאיתא בפ' ת"ש מחו"כ בע"פ כו'. ועי"ל דעשה דמוסיפין שוי עשה דרבים ודחי לעשה דשבשמה כו' עכ"ל ע"ש ועיין מהרש"א ז"ל ומוהר"ם ז"ל שהקשו בדבריהם מתירוץ רשאנן דהכא אמרינן להדיא בפסחים שם דלא דחי אלא עשה שיש בה כרת אבל בשהם עשה אמרינן מדרבנן שם להדיא מחי חולמת דהאי עשה מפני עשה. ומדוייקו מוריקו ורביקו הגאון המפורש מופ"ד שרשב"ם ממש שהקשה מזבחים שם שהא בעינן בעידנא דמיעק' עפ"י מה שהקשו התו' בפסחים שם שהא בעינן בעידנא דמיעק' לאו מקיים עשה ותירץ ר"י דעשה חמור דחי ולא בעינן בעידנא ושם כוונתם כאן בתירוץ רשאנן דכמו דאמרינן התם דעשה שיש בו כרת דחי לעשה דשבשמה לף דלא שוי בעידניה כן הכא דאיכא בעידניה אחי עשה דמוספין דשוי בקום ועשה ודחי לעשה דשבשמה דשוי בשוא"ת ודיוקו כמו ל"ת ואחי עשה ודחי לה עכ"ד שרשב"ם ודפח"ח. ומש מאוד מיושב לפ"ז בעינת שרמב"ם ממש שהקשה בשם שרשב"ם סי' ל"ג על שהא דפסק בחייבי עשה שם בעלו קמו ושסביר שם שרשב"ם ג"כ כוונת שרמב"ם דעשה דקום ועשה דחי לעשה דשב ואל תעשה. אך שוקשה לו מסוגיא דפ' ת"ק שכ"ל דפריך מאי שנמי דשאי עשה כו' ולדבריהו ניחא דשם ליכא בעידנא אבל היכא דאיכא בעידנא דחי שפיר ויליף לו כן מהא דשתקלקלו שלשים בשיר וליה סי' קילקול גבי מוספין ובתירוץ רשאנן של תוס' בילה כ"ל. שוב מצאתי בקו"א בשם מביא כן בשם ים שסשיבו דלא שקשי על שרמב"ם מסוגיא דפסחים ומה שדחה שוא שם ניז בדבריו בלוש ע"ש שרשב"ם שרמב"ם סובר בתירוץ שכ' של שתוס' פשחים שם שדקדקו בדבריהם דעשה חמור דחי לעשה שקל כלומר עשה שיש בו כרת דחי לעשה שע"ג דליכא בעידניה אבל שתם עשה דקום ועשה שוא דוחה לעשה דשות"ת כ"ש היכא דאיכא בעידני' ומש"ה פריך שפיר מאי שנמי כו' כלומר מאי שולמתא דשך עשה דתדחי שע"ג דליכא בעידני' אבל בגדון דשרמב"ם סובר דשוי בעידני' פשק שפיר דשם בעלו קמו ושברשה ממזיוק רשאנן של תוס' בילה כ"ל ומזה יליף לו לשרמב"ם ז"ל לפשוק כן ודו"ק:

והואיל דעשיקנא בשאן בעינן עשה דחי ל"ת שמרתי לשסביר ל"ת שלמת דעשה חמיר מל"ת וגבי כבוד שבריות הוא לשיפוך דעשה נדחה מפני כ"ש אבל לא ל"ת וכדאי' בברכות (כ' ח') שות"ת שאני. ושרשה דשה בשל"ם ס' כתב שעשה דעשה דחי ל"ת דיותר ים לקיים רצון שבורא בקום ועשה דשז ניכר בשעשה רצונו ממש שיקיים רצון שם"י בשות"ת דשיעו ניכר כ"כ שעשה רצון שבורא בזה דברואה אומר מלאכה הוא דלית ליה כלאי' בברכות שפ"ב [וש"ה והוא שעשה י"ל בשה דעשה דקום ועשה דחי לעשה דשות"ת] ות"כ גבי כ"ה הוא לשיפוך דשיקא דמזלזל בכבוד שמקום רק בשות"ת שיעו זלזול כ"כ וכ"ה דוחה חותו אבל לעשות נגד רצון שבורא בקום ועשה דשיו זלזול גדול זה לא הותר מפני כבוד שבריות ודו"ק:

שם (ל"ט ב') ל"ש חלא שחלקו גדיים כנגד טלאים כו' עיין תוס' קידושין (י"ז ב') ד"ה חליפי כו' שהקשו דלמא שעשה משום בירושה ותירצו בדוחק וכמ"ש הפ"י ט"ש. ולכאורה ל"ש טובא על קושייתם דהא בחלקו גדיים כנגד טלאים ל"ש בירושה לכ"ע וש"כ חלקו יין כנגד פירות וע"ז כנגד מעות ול"ש בירושה. ובעיין זה ג"כ תמוהין דברי שתוי"ט שכתב בתמורה לשף ל"ל אין בירושה מ"מ בלא ניכר שאיסור מותר יש"ש וזה שלא כדברי שתוספות במקומו ע"ש גם דברי מוהרש"א

שם בתוספות חדשים חיסם מובנים כלל. אחר זמן רב מלאתי שסק"כ בט"ח חגיגה (כ"ם ב') ע"ש:

הרא"ש רפ"ק דביצה פירש סירוסלמי דמס"ם אסור שיהי פחילה מצבת ליו"ע או בצ' י"ע של ר"ס מצוס קדושם אחת ע"ם. ולכאורה קשה דמס עניו שייך כזה לאסור מחמת קדושם אחת ורחיתי להמפרש להירוסלמי שם שפי' דשייך כזה מוקלה למלוחו ע"ם ועטלם ממנו דברי הסו' שבת (מ"ב ב') ד"ס ואין נאוחין דמחמת מוקלה למלוחו לא סי' אסור בעלטול אלא להסתפק אסור ע"ם. וכ"ל דטעמא הוא משום דסוי כמו כלי שמצר בי"ט וכמ"ש התוספות שבת (מ"ז ח') ד"ס הגם דפחילה שלמס מקרי כלי ומצרי פחילה מקרי לגזרות ומס"ס שייך לאסור מחמת קדושם אחת וק"ל:

חגיגה (ח' ב') מתניתא ל"פ ט' מן"ח שחמס על פירש"י ורלוו לפרש כפשוטו דשני הבריימות לא פליגי ומר מיירי מטפילם מעות ומר מיירי מטפילם בחמס ע"ם. ותמיהני דא"כ מאי פריך מבילה רחשומס מן החולין דחמעט דוקא בחמס דמ"ל הא ליכא למימר דנקט בחמס וס"ס מעות וכמו לבריימא קמייתא דנקט מעורב מעות ואפ"ס ס"ס בחמס לפירושו. אע"כ כמו שפירש"י דמדנקט מעורב דמשמע מעות ומשמעת בחמס לא ומס"ס פריך שפיר ומשו מבילה רחשומס משמע ג"כ בחמס אבל מעות לא ומס"ס משני דליכא למימר דמי מבילה וק"ל:

שם (ע' ח') כיון דלא חזי ברחשון כו' עיין טו"א שסקשה על הסוס' שכחבו לעיל דשבת מיקרי רחוי להביא כיון דגברא חזי רק ביום גורס ח"כ מאי פריך מנטמא בלילה שא סחם ג"כ גברא חזי רק בלילה גורמת ע"ם. ורחה שפבין קושיית הגמ' מחא דים לגזירות ברחשומס תשלומין אף בלילה ליכא רחוי להביא. ומאוד תמוה לי דח"כ מאי מתרן שאני טומאה דשא מ"מ קביא מלילה אע"כ דמזה ל"פ מידי דשא כל זיר ליכא רחוי להביא בליל ח' אלא ס"פ כיון דנטמא בלילה ח"כ כשמיר ביום כבר הוא טמא וא"ר להביא מחמת טומאה ואפ"ס ים לו תשלומין לאח"ז וסוי שפיר דומיא דחיגר וז"ב ודו"ק:

שם (י"ח ח') כאן בי"ט שאל לסיות בחול. קשה טובא דבחול אין לה יום טבוח כלל וכדליתא בחצי' וכבר נתקשה מזה הרבה הרב במל"מ פ"ו מה' כה"מ ט"ם שהדחק בזה. והטיקר נראה לי לפירושו יום טבוח של נדרים ונדבות שאין קריבין בי"ט ונריכין להקריבן למחרת כיון דטעון ליסך כדאי בסוכה (מ"ז ב') ח"כ מחוייב להביאם למחרתו מחמת סעשה דובחת שמס ושבחתם שמס אבל אם אל עלרת ט"ם כיון לילך לביתו בלילה במ"ם ליכו מחוייב לשחוט עד למחר כדי להקריב נדו"נ ומש"ס תאמרי ב"ה בחצי' דאין לה י"ט. ול"ם פסק הש"ע בסי' תל"ד לאסור להטעות בשרו בט' טוב ול"ם דש"ל דכשחל בחול אים לו י"ט ועש"ם בזה בחידושי לפ' תשא ודו"ק:

יבמות (קי"ד ח') ל"ל דליכא לעלרת וסוי מפרק כלאי"י כו' וביי"ט ל"ג רבנן. בסי' דו"ח מרעק"ח הק' מכאן לשיטת הר"ן ודעימי' דגם דיעם מותרת מן התורה בי"ט דסוי מלאכת אוכ"א אם כן למה לו למימר דסוי מפרק כלאי"י אפילו סוי מפרק גמור מותר בי"ט ע"ם. וכ"ל דלפי מה שהכינותי התוס' לעיל ד"ה דסכה פליגי ח"כ סברי סוגיא דסכה דאף מלאכה דרבנן ג"כ אסור במקום לעלרת ומש"ס אסור בשבת וביו"ט שרי ליעק דל"ג כלל על מפרק כלאי"י אף שלא במקום לעלרת ומש"ס לא קאמר סכא ומשום לעלרת ל"ג רבנן כדאמר בכתובות שם והרחיב דשא מולין מלילות ומפרכין קטניות בי"ט כדאי ביצה(י"ב)ופירש"י שאם דסוי דם כלאי"י וח"ם דלא קאמר משום דמס"ת מותר דישם משום אוכל נפש דמ"מ מדרבנן אסור ואפילו במקום לעלרת כדש"ל דסכא ומש"ס ל"ל דבי"ט דסוי אסור לאו לא גזרו כלל על מפרק כלאי"י וכדש"ל בשאלת חמץ מהך דביצה ואף דקאמר סכא דאיכא לעלרת סיינו דאל"כ למה לי למיכתב תוכן ואכ"מ סתוספות וברור. אך מ"מ יקשה קושיית הגאון דלימא סבי שבת דמפרק ממש דאוריימא גזרו גם בכלאי"י ול"ע דמפרק ממש דרבנן דסוי אוכ"א ל"ג בכלאי"י ובאמת אפילו שלא במקום לעלרת ולמה לו לאסור בין איסור סקילה ללאו הלא גם שלאו ליכא בי"ט ודו"ק:

מנחות (פ"ז ח') שנאמר תמיד יסיו לכם ומנחתם תמידים יסיו לכם ונסכיהם. קשה טובא לאיזה לורך סביא קרא קמא תמידים כו' ומנחתם והא סכא לא מיירי אלא מנסכיהם דסיינו יין. וע"ק דלא מלינו כלל ס' מיני קרא במורא וא"ל דכוונתו על קרא במדבר (כ"ט) דסוף פסוק סוא תמידים יסיו לכם ופסוק סבא מתחיל ומנחתם אך מ"מ סקושיא סרחשומס במקומם. אבר ע"כ נראה לקיים סגוסחא ישנה דד"ס ברם"י שנאמר תמידים יסיו לכם סוא קודם ד"ס כיצד בודק ונראה שכן סיה כתוב במשנה וקאי סאי שנ' גם על כל הפסולין שנאמרו במשניות הקודמות על הסולת וסשמן ומש"ס סביא תרי קראי לעניין מנחה ועניין יין ודלא כמו שסניח בעל ל"ק ע"ם ולא סוי שנאמר דברי ריב"י בלמוד אלא דברי שאם משנה וק"ל:

מטות

לא יחל דברו (ל' ג'). תניא (י' ח') מנין שאפילו לקיים את המלות. עיין בעו"ת בשם"מ שסביא דברי סר"ן שנדרים לקיים המלות ליכא לאסור בל יחל וחזק דבריו מסא דמבות (כ"ב ח') דפריך וליחשוב נמי שבועה שלא תאכול בחול וביי"ע דסקשו סם סמפו' וסא ליחת בלאו וסן ולד' סר"ן ניחא דשאם מיירי לענין מלקות וליכא לאו דל"י ע"ם. ולכאורה קשה טובא דשא מעיקרא פריך וליחשוב שבועה שלא תאכול בי"ט ומאי דמוקבע ושומד מש"ם דאלמא דבלא כולל לא חייל אפילו לענין ב"י. ונראה לומר דסר"ן לא כתב זה אלא ליכא דאפילו לקיים מ"ע ולא קיים שפיר י"ל דעבר על ב"י מעשה שבועה דמלברע או להביא לא ממעטינן אלא לענין קרבן אבל ליכא דאפילו שלא לעבור על ל"ת נסי דלא מתעוע לענין מלקות מלברע או להביא מ"מ בלא"ה אין איסור חל"ע ומש"ה לריך לפשוי שם במבות בכולל כלומר דאחת"ה בכולל. ועיין בצו"ת שבסוף ספר אבני מילואים (בסי' י"ב) ויש להאריך וע"ע:

קשה לי טובא על הסוס' שבועות (כ"ח ח') בשמעתא דבכורות דלומו לבעזים בכורות רש"י דסי' מזיד בהכילת איסור דאשה סייו שניס מזיד בשבועה דק שניס שוגג דאל"כ אמאי זה בכור שנשבע עליו כו' ע"ם דמה יועיל זה דשא על שעלם שבועה סוא חייב ואיזו חייב על שעלם חצי ואין זה שגגה ואין שגגה בהכילת איסור בעיני לפירש"י וע"ע:

בל תורע נפש וכל נוגע בחלל וגו' (ל"א י"ט). מ"ק. (ס' ב') ולפיהום דלמא לאיזות מאברהי כו' לכאורה קשה טובא דשא ר"פ שניו בתחלה שאבד בם קבר וחש"ב חרשו לצורך המילות וסלישן שעמידו מתחלה קודם חרישה וא"כ מאי מצי מין מרחיקין ליון כו' שא מתחלה לא שרחיקו כלל ואכתי אף שחרשו אח"כ לא חרשו אלא מאברהי במקום המילות ולא מצוותי. ונראה לפמ"ש דשדה שאבד בם קבר חיישי טומאה בודאי ולא ספק ואע"ג לריך לומר בקומייתו דלמא מילות מאברהי ר"ל שלא סיה ספק כלל במקום המילות רק מצוותי דאלו סיה ספק גם במקום המילות לא סיו רשאים לחרוש רק במקום המילות לבד ולשאיר שדה מצוותי בכלל ספק אם לא שיחרוש כל שדה שנטמאת כל נטע וע"ז מצי שפיר מין מרחיקין כו' כלומר חילו מקום המילות לא סיו בכלל ספק לא סיו מרחיקין אע"כ שגם זה

סמקום היה בכלל הס' וה"כ הא היכא נעשית כל נעשה אלא ודאי שמרצו כל הסדה ושוי ספיר ביזוע שמחרם בה קבר וזו"ק . ועיין בריטב"א שכתבו התוס' דלפ"ז אם היה מתחלה אם חילוקות אין מקימין לותם ט"ם :

חגיגה (כ"ג ב') תבעי הזאה ג' וז' כו' חותכה ומטבילה כו' טעון טבילה כו' לכאורה יהיה מזה ראיה לסב' האומרים דלפ"ז בשאר כלים לומרין מרב הרי הוא כחלל דאל"כ מאי פריך היכא הסדם שנוגע בה לריך הזאה ג' וז' הא בשאר כלים ל"ש הכי ול"ע :

הרא"ש בפ"ו דתלוות מ"ב תמא אחתי הכלי טהור בעלמו חוץ בחלון ובדבך הסמוך על כלי טהור היו נעשה אהל לטמא במשא ח' אם ט"ם . ותמוה דהא כלי היו מגיל אלא עם דפוות אהלים וכלאינל פ"ה אם וגדבך הטמלטל היו נקרא דפוות אהלים עש"ה וק"ל :

נזיר (כ"ג ח') גמ' אבל היכא דאיקבע ליסורא לא אהוי ליה סליחה וכפרה כו' ט"ם לכאורה קשה וכי גרע זה משוגג גמור דכתב בית כפרה וסליחה . וי"ל דשאני התם דכבר הביא חטאת אבל הכא שלריך עדיין להביא חטאת לכשיודע לו אימא דלא אהוי ליה סליחה וכפרה עד שיביא החטאת וק"ל :

יו"ד סי' ל"ב סי"ב נדרי לונסין כו' וחלה לו שחלה בנו כו' ט"ם נראה מזה דל"ל התרה כלל וכמ"ש בריש סימן ל"ל לפ"ז דהא דכתב בסימן רי"ד דרולה לחזור מפני שאינו בריא לריך התרה ט"ם דאף שאינו בריא מ"מ אינו חולה גמור דבחולה הא כ' הכא דל"ל התרה וא"כ ל"ש על מה שהחיק בחידושי רע"ח (בסי' רכ"ח סי"ב) בשם הרדב"ז דבחלה אינו מועיל התרה דמקרי גולל והא הכא מצוחר דאפילו התרה מ"ל . ולריך לחלק בין חוש על קיום הגדר בין חוש על תגלי ושפוסקים לא ביארו זה ול"ע ודו"ק :

עטרות ודיבון ויעזר וגו' (ל"ב ג') . על כולם תרגם לונקלוס שם אחר ובסוף הפרשה גבי ויבנו בני רחובן את דיבון ואת עטרות וגו' לא תרגם כלום רק כפי המקרא ? ונראה דס"ל דהא דכתיב מוסבת שם וגו' ויקרא בשמות וגו' לא קאי רק מוסבת שם חנבו ובעל מעון לחוד וכפירש"י אלא על כל העיירות קאי שכולן נקראו כך ט"ם ע"ז ושם הסבו את שמם לשם אחר וכדכתיב ויקראו בשמות את שמות העירם אשר בנו ומש"ה לעיל בפרשה דנקיט קרא שתם עטרות ודיבון הולרך לתרגם מללתא ומבלשתא לחודיעו מי הם אלו העיירות ואיך נקראים עכשיו אבל הכא דכתיב דיבון ועטרות ויעזר ואח"כ כתב מוסבת שם מי אפשר לו לתרגם את השמות שנקראים עכשיו כיון דאח"כ כתיב מוסבת שם . ומה שמרינן בסנהדרין (ס"ג ב') כי אתת עולא כו' בת בקלגבו כו' ט"ז הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה ומה היכא כתיבא כרע בל קרס נגו . ולכאורה קשה טובא אמאי נקיט קרא דנביאים ולא נקיט קרא דתורה עלמה ואת נגו דהוי גם כן שם ע"ז וכפירש"י וג"ל כיון דכתיב כאן מוסבת שם ה"א שלאחר שנסבו שמה שוב אסור להזכיר שמה ומשם הכי הוסבו שמה ע"כ נקיט קרא דנביאים שלפי לאחר כך נזכר שמה . ויש לנצחר בזה כוונת המאמר בברכות לעולם יסליט אדם פרשיותיו וכו' שיש מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון וכו' ופירש"י שאין בשם תרגום והקשו התוס' דל"ל לינקוט רחובן ושמעון . ולפמ"ש בכוונת התרגום דכולם היו נקראים בשם ע"ז ואח"כ הוסבו שמם ח"כ י"ל דנקיט לרבותא עטרות ודיבון דלריך לומר פעם הג' ג"כ בתרגום דה"א דאסור להזכיר שם ע"ז וי"ל דכוונתו ג"כ על עטרות ודיבון דשמי שאין בו תרגום רק כמו הטברי והוי שם ע"ז ואפ"ה לריך לומר ג"כ בתרגום וק"ל . קלת מהדברים החלה שמעתי מאדמו"ר הרב הגאון המפורסם כו' שמוה מוה' יעקב מאיר זללה"ה שאמר כן בשם ספר ח' אבל לא ידעתי אלא שמלא כתב וכמה . שוב מלאתי בס' ח"ר רפ"ה בשם הבחיי דעטרות ודיבון הם שמות ע"ז וכוונתו כמ"ש ט"ם :

מסעי

כל מכה נפש לפי עדים וגו' (ל"ה ל'). כ"ל דין אחד בעדים שבעידו באחד שחייב מיתה ונגמר דינו ליסרג ונסרג ע"י העדים וכמ"ש יד העדים תהיה בו בראשונה וגו' ואח"כ כוונו על אותו עד שהרגו חייב מיתה לף דכתיב באשר זמם ולא באשר עשה דלאו מדין באשר זמם אתיון עליו אלא מדין רוצח ממש שהרג בידים וכ"ג אמרינן בח"מ (סי' ח' וסי' ל"ח) לענין ממון דאם הוליאו ממון בעדותם וכוונו חייבים לשלם מדינא דגרמי ע"ש. ולא כ"ג נימא הכי לענין נפשות אם הרגו בידים ולף דהכא ס"ל בב"ק דהזמה חידוש הוא דמאי חזית כו' מ"מ לדידן דפסקינן כאביי דלמפרע הוא נפסל ל"ל הא דהכא ועיין בשוח"מ (סי' ל"ח) שנתן טעם להזמה דמש"ה מסמיכין להחרוגים דהוי כאילו מעידים על הרחשונים שאלגו שבת והרגו הגפש ע"ש וא"כ אם הרגו אחרי בידים שוב אין שייך נסרג עליו כשהוזמו וא"ל דמ"מ הא לא היה לפש שתריאת די"ל דבאמת מתריאין בשם מקודם ולא הוי התראת ספק וכמ"ש תוס' כתובות (ל"ג א') ד"ה ניתבי וק"ל :

דברים

ויאמר ה' אלי אל תגר את מואב וגו' (ב' ט'). איתא בב"ק (ל"ח א') ויאמר ה' אל תגר את מואב ואל תתגר בם מלחמה וכי תעלה על דעתך שמשה רבינו עושה מלחמה אלא ברשות אלא כשאמר לו הקב"ה לגזור את המדינים וגו' נשא משה ק"ו בעלמו ומה מדינים אלא בשביל לעשות את מואב אמרה תורה לגזור את המדינים וגו' מואבים עאמה לא כ"ש ח"ל הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי ב' פרידות טובות ים לי להוליא כו' ע"ש. וכתבו התוספות דמשה משה ק"ו לאו דוקא דאל תגר את מואב גאמר מקודם שאמר בלק את בלעם וכדדרשי' שתה יולאו שלא היה מתירא שבלק את בלעם מלאיכה שלא היו מועילים אלא בהגבריא וגזור את המדינים נאמר את"כ אלא כלו' עתיד ליבא ק"ו וכן כשעלתה על דעתך לאו דוקא ע"ש . ומכאן לכאורה קשה בחמת למה אמר לו מקודם אל תגר את מואב בודאי משה לא יעשה מלחמה שלא ברשות והיה לו לומר אחר ליווי לגזור את המדינים כדי שלא יגאל מפה ק"ו . ונראה לכוונת הש"י כי כדי שילמוד משה מזה שמלוה לעשות עמהם הגבריא תיקף דודאי יקשה זה ג"כ למשה לעשין מאי מלוי אל תתגר בו מלחמה אלא בודאי לא תעשה מלחמה הוא דלא היא הגבריא עביד בהו ולף דהגבריא היו ברשות מ"מ אחי הדיוק לאורות שמלוה לעשות עמהם הגבריא תיקף ושוי עשה הבאה מכלל לאו . וא"ל דמ"מ קשה ה"ל להקב"ה לומר לו בפירוש עביד בהו הגבריא ולא לומר אל תגר ואל תתגר בו מלחמה ז"א דמ"מ את"כ כשילוה על מלחמת מדין ידע משה ק"ו מואבים עמה שקלקלו ובכרו את בלעם לא כ"ש שאעשה עמהם מלחמה והא דלא אמר לי מאחילה רק הגבריא משום דבאותה שעה לא קלקלו עדיין מש"ה אמר לו בזה הלשון אל תגר ואל תתגר ושוב שעת יקשה למשה למאי מלוי הלא בודאי לא תעשה מלחמה שלא ברשות את"כ דכוונתו שמלוי לעשות הגבריא עמהם תיקף ויעשה עמהם הגבריא ואח"כ כשילוהו על מלחמת מדין אז יבין משה ג"כ מה שא"ל מאחילה בלשון אל תגר ולא בלשון חיוב עביד בהו הגבריא את"כ דכוונתו כי' שלא תלמוד ק"ו בעלמי ושפיר כתבו התוספות עתיד ליעשה ק"ו ודו"ק :

ואתחנן

פן תשחיתון וגו׳ פסל תבנית כל סמל וגו׳(ד׳ ט״ז). **סנהדרין** (מ״ז ב׳) ודבא גמר שם שם מטבו״ס . לכאורה קשה ל״ל כך ג״ם תיפוק ליה מסיקשה דלעיל ויעלך את עפרים וגו׳ . וע״ל דהאי קרא מיירי בע״ז עלמא ומסורס מיד לכך נפקא ליה מנז״ם דשם דאיירי בשמשון ומקישא מילטריך לי׳ לעניין דלא נאסר במחובר כדאמר לעיל ומיושב בזה מה שהקשה התוס׳ סד״ה מ״ם מיסו פ״ה דעבדו שם לא איירי ע״ם דכוותה הגמ׳ דילף מסיקשא דלעיל דאיתקיש לעבו״ם עלמא וק״ל :

לא תוסיפו ולא תגרעו ממנו (ד׳ ב׳). **עירובין** (ק׳ ח׳) לא נאמר בל תוסיף כו׳ ערש״י שמוסיף מעט דעשה דחי ל״ת. וכוונתו דלכאורה קשה דר״ח לא קשיב כלום על האי ועוד דר״י ומש״ה פי׳ דר״ח ס״ל דעשה דחי ל״ת בכהן ומיושלא נדחה האי ועוד דר״י לכיון דאתי עשה ודחי ל״ת דבל תוסיף ממילא קום ועשה עדיף משו״ת כמו בעלמא דמוטב שמקיים מעשה בקום ועשה ודחי ל״ת דשו״ת ור״י ס״ל כמ״ש התוס׳ אליבי׳ דכיון דאתי ע״י פשיעה ל״ש אתי עשה ודחי ל״ת . וזה כוונתו בעשה דרחמנן לא נאמר בל תגרע אלא בשוה בעלמא כלומר אבל כאן לא אתי עשה דמתן ד׳ ודחי ל״ת ומ״ש דיכול לעשות כמו שירלש ומש״ה קאמר טעם ב׳ דמוטב שיסי׳ בשו״ת עשה ולא תעשה :

ואהבת את ד׳ וגו׳ . ויתפ בברכות (ס״ח ב׳) תניא ר״ח אומר את נאמר בכל נפשך כו׳ אלא יש לך אדם שגופו חביב עליו כו׳ ויש לך אדם שממונו חביב עליו כו׳ ר׳ עקיבא אומר בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך לכן נאמר לשון הבין האי ר״ע אומר דמתני בלשון פלוגתא במאי פליג אר״ח . וגרסה דר״ח ס״ל דלריך למסור עלמו אע״ג ואפילו בלוגטא ולעניין זה מייתי ליה הגמ׳ פסחים (כ״ז ע׳) ומפיק לה מהך קרא דכתיב בכל נפשך ולפיכך ק״ל ל״ל תרתי בכל נפשך ובכל מאודך לכתוב אלריך למסור נפשו אפילו על ט״ז אבל ר״ע ס״ל כר׳ ישמעאל דמ״ל למסור נפשו אפילו על ט״ז [עיין בפ׳ חין מעמידין] ע״כ דריש ליה לקרא הכי בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך כלומר שתאהבנו לעולם עד מלוי הנפש וכעין שנאמר עד תגוע ולא אסיר תומתי ממני אבל האדם בעלמו מ״ל למסור נפשו בעבור שום מלוה אבל בכל מאודך הוי פירושו כפשוטו אלריך למסור כל ממונו בעלמו ולא יעבור שום מלוה ומש״ה לא תיקשי ליה אם נאמר בכל נפשך ולא יצטרך לאוקמי כר״ח . זהו הכ״ל בטעם פלוגתתן . ואע״ג דקיי״ל הלכה כר״ע מהכיכו פסקו הפוסקים דלא כוותי׳ משום דאהכמיש פליגי עליו בפרק בן סורר ע״ם ועיין תוספות פ״ב דט״ז וק״ל :

אין עוד מלבדו וגו׳ . **חולין** (ז׳ ב׳) אר״ח ואפילו בשפים שהיה אומתא דסוי כו׳ מ״ל שקולי לא מסתייע מילתא כו׳ ומה אר״י למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה שאני ר׳ חנינא דשפים זכותים . לכאורה משמע דלפי המסקנא מוקי הקרא דאין עוד מלבדו דוקא בלריך בר״ח דשפים זכותים . ומדבר קשה דהא קרא סתמא כתיב . וגרסה דכך היא דאמר דמתחלה . הקב״ה בעלמו גוזר על האדם ומ״מ חינו מביאה על האדם כ״א כאשר יערוך הדבר לפני פמליא של מעלה ואם מלויים לשלומים לפנות וכמאמרם ז״ל לרשע גמלך בב״ד כמ״ש וס׳ לקח טוב וב״ד . ומשתא אתי שפיר דאין עוד מלבדו דייקא וכשרש״י שאם אין גזירה מלפניו אין מרישים לו לאדם וכו׳ אבל בשים גזירה מלפניו אף שלא ערך עדיין לפני פמליא של מעלה ויכול להיות שיעשה האדם תשובה בידי בידי מ״מ יכולים הם לפעול בשפים שיבא הדבר תיכף ובלי המלכת ב״ד בלל ומש״ה פריך ואאר״י כו׳ שמכחישין פמליא של מעלה וכשרש״י שלא גזרו על אדם זה למות כו׳ כלומר הם לא גזרו עדיין אבל הקב״ה גזר דאי לא״ה היה יכולים לפעול בלל בשפים דאין עוד מלבדו כתיב וא״כ פריך שפיר אר״ח דאמר שקולי לא מסתייע כו׳ דהא סיה ליה לירה חולי ים בחמת גזירה מלפני הש״ת עליו רק לא ערך עדיין לפני פמליא של מעלה וא״כ יכולה לו לשרש בשפים שיבא הדבר תיכף בלי המלכת ב״ד בלל וע״ז משני שאני ר״ח דשפיה זכותים כלומר ובשעת כי׳ שאין גזירה מלפני הש״ת עליו וא״ל מכשפים דאין עוד מלבדו כתיב ודו״ק בלשון רש״י וז״ב :

עקב

והיה עקב תשמעון וגו׳ הפרשה הקודמת מסיימת אשר תגיד מלוך היום לעשותם ואתמר חז״ל בפ״ק דע״ז היום לעשותם ולמחר ליטול שכרם דסיימו לעוש״ב. ומשה התחלת פרשה זו סותר זה דכתיב והיה עקב תשמעון וגו׳ ואמר ר׳ וגו׳ והלבך וברכך וגו׳ ומלתי בסרש אלשון שדקדק בן. וגרסה שפ״י מה שאמרו בפרק קמא דברכות לדיק ועוב לו לדיק גמור לדיק ורע לו לדיק שאינו גמור להיינו אם הוא לדיק גמור בלא שום חטא כלל יש לו שכר מלות בעוש״ז אבל אם הוא לדיק ויש לו חטאים לריך לקבל יסורים בעוש״ז ויקבל שכרו בשלם בעוש״ב וכל אחד ואחד לפי בחינת נשמתו יש לו עומות מיוחדים שמשכשים לקבל שכר מלות בעוש״ז ח״ל ניחת דבאמת יש שכר מלות בעוש״ז אם הוא לדיק גמור ובשבי מיירי קרא דומיא עקב אבל כל אדם שעשה מלות לריך לעשותם ע״מ שלא לקבל שכר בעוש״ז כי אולי יש לו חיסה עומות המשכשים ולריך למרק ביסורים בעוש״ז ופשיר דרשו היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם כלומר שתסי׳ כן הכוונה בשעת עשיי׳ . ואולי זה כוונת האשיגונות של תסיו כשבדים כו׳ אלא הוו כשבדים המשמשין שלא ע״מ לקבל פרס כלומר שלא ע״מ לקבל פרס בעוש״ז כי אולי יגרום שחטא ותהיה תוסה על הרחמנות ויסיה לך מקום לשרשר וש״ם דנקט לשון פרס דהיינו פרס המלך שנותן לעבדו מרוחתו מרוחת תמיד דבר יום ביומו [ועיין תוי״ט שנדחק שם בזה דנקט לשון פרס] ולכך קאמר האבטלין חכמים הזהרו בדבריכם כו׳ ועיין בפי׳ רע״ב שם דהיינו שם״ל להאשיגונות לפרש החילוק שבין פרס העוש״ז לשכר עוש״ב ודוא שהם הדברים ביותר דבחמת ע״מ לקבל שכר עוש״ב שרי לעבוד וק״ל :

ראה

ועניני שחיטה

וזבחת וגו׳ כאשר ציותיך וגו׳. **חולין** (ג׳ ב׳) ע״ם בשוני׳ תוס׳ ד״ה בודק כו׳ ואין לשקשות דמאי לריך לכתחלה כו׳ ולשיות יולא ונכנס גבי כותי וכו׳ וי״ל דחייסינן דלמא משתלי ואכיל כו׳ עכ״ל ע״ם לכאורה שקשה לפי מה שהוא בר״ן ורשב״ם ורא״ש וס״פ דשיכא דדיעבד מותר לא חייסינן דלמא משתלי ומותר ליתן לו לכתחלה על סנך שיבדקנו אחר שחיטה . ושתו כתבו לעיל בד״ה אבל כו׳ דדיעבד מותר בלי חותך בזית בשר רק כיון שיכול לבדוק ע״י בזית בשר ים לו לבדוק עכ״ל . ולקושיית התוס׳ דשכח אלא לריכא דרבא מדשתבו לשיות יולא ונכנס גבי כותי דז״ח אלא לרבא דלאביי וודאי אסור לכתחלה ביולא ונכנס ומ״ש שאם היתך תירגו דחייסי׳ דלמא משתלי הא דדיעבד מותר בלא חותך בזית בשר אבל בשמת לק״מ דשאם ביין שכך גופא היינו מותר אלא בשאינו עומד בלד הבור בלא רשות דיאמרינן דאז נאפשי בגנב ומתיירא ליגע אבל אם יאמרינן היינו בשותו בלא שומר ודאי אף דיעבד אסור וכדאמן סמיה נכרי בחנותו ו׳ וא״כ גבי שחיטה ע״כ היינו דבא ומלאו בשחט בלא ידיעת

היסרגל סתם הוא דכתבו התוספות לעיל שפיר דבדיעבד היכא דליתא קמן דירה לקלקל כיון דשחט בלא רשות היסרגל אבל הכא דהקשו דייקאו לשחוט לכתחילה על סמך זיכן ו אח"כ כזית בשר ע"ז תירצו שפיר דחיישינן דלמא מצתני ואף בדיעבד אסור בלא שומר דאיכא ירא לקלקל כיון שהיסרגל בעלמו נתן לו לשחוט . וא"ת נמי הא דקתני רבא לעיל ליסגי לאבל בא ומלאו בשחט ולא קתני אבל בלא יולא וגכנס לא יאשוט ואם שחט שוחט כזית כו' וכליכתא דאבי דרבא רבותא קמ"ל דאף בשחט בלא רשות היסרגל דירא לקלקל מ"מ היכא דליכא לברורי מברירין ודו"ק :

שם (ע' ה') ע"ב בסוגי' רש"י בד"ה לא אמרינן שהרי בשר מן החי חיו מעמא . נשאלתי הלא אבר מן החי מעמא . והשבתי דהש"י ז"ל כתב זה אליבא דמ"ד לקמן ס"פ ג' בהמה בחיים לאו לאכרים עומדת ומ"מ ס"ל לרש"י לחתיכת בשר עומדת ומש"ה ס"ל לאסורה מעמא ואע"ג ל"ל שמ"מ רש"י בד"ה בהמה בחיים כו' שהרי אסורה משום חמ"ה שגירת ליסנה דכולה תלמודא נקיט ובחמת כוותו של בשר מ"ה. וא"ב ל"ע על התוס' בילה (כ"ד ה') ד"ה בחזקת דמסתע מדבריהם דלדברי רש"י אלו אתיין למ"ד בהמה בחיים לאכרים עומדת ע"ש דז"א דמוכרח להדיא מרש"י זו שכתב שהרי בשר מן החי חיו מעמא כו' שסוגיא זו אתיא אליבא דמ"ד לאו לאכרים עומדת ומ"מ לאתיכת בשר עומדת . ועיין עוד לקמן (ק"ב ב') תוס' ד"ה שאין בו כזית כו' ועמ"ש עוד מזה בחילוקי לפ' תלה בתובות (י"ד ה') וק"ל :

שם (י' ה') זה לי' מעשה ואמרו כל ס' בשחיטה פסולה לאתויי מאי לאו לאתויי היכא דשחט כש"ג . לבאורה קשה דלמא אתי לאתויי היכא דלא שבר בה עלעות . ול"ל דא"ש פשיטא וק"ו הוא מה ס' שמוטה שאינו חלא שפק טריפה לפירש"י ויש לה חזקת היתר וחזקת איסור דבהמה בחיי אין לה חזקה ואפ"ה אסור מספק שפק דסכין פגומה לא כ"ש שהרי יש לה חזקת איסור וע"כ דאתי לאתויי היכא דשבר בה עלעות לאשמעינן דאף דיש לתלות להיתר עפי מלאיסור אפ"ה אסור מס' , ז"ה דא"כ מאי מצי לאתויי ס' שסה ס' דרש דא"כ

תיקבי ליה ג"כ פשיטא :

והנראה ליישב דהכא לבאורה קשה טובא לשיטת רש"י דשמועה הוי ס' טריפה א"כ מאי קאמר זה היה מעשה ואמרו כל שפק בשחיטה פסולה מה ענין זה לס' בשחיטה הא הוי מסיפוק להיפוך דבשמועה יש לה חזקת היתר לחוד ובס' בשחיטה יש לה חזקת איסור לחוד וע"כ ל"ל דזה בחמת כוותא דגמ' כל ס' בשחיטה פסולה לאתויי מאי כלומר דע"כ צריך אתה למצוא חופן שיהיה שפק בשחיטה ויהי' לו ג"כ חזקת היתר בכדי שיהי' הגדון דומה לרחיים וע"כ לאתויי כש"ג שאפל ריעותא בסכין שמלאת פגומה דהסכין יש לה חזקת היתר ושבר הגמ' תליכא דר"ח כיון דמצי סכין אחרני בשמה לא אחרני לא צריכין תו לטעמא דעשה ודלמי פוגם ואפילו בלא שבר מכשיר ופריך שפיר מהך ברייתא דטע"פ בלא שבר ודלמי אסור ומצי לא לאתויי ס' שהם כו' כלומר דשם יש לה ג"כ רוב דרוב השוחטין שוחטין כהוגן אבל ס' דסכין פגומה כשר כיון דלא שמלאת סריעותא בשמה . ואין להקשות דמ"מ אין לך למדו מכמים ס' שמוטה מס' בשחיטה הא בשמוטה אין לה חזקת איסור וגבי ס' בשחיטה יש לה חזקת איסור ? די"ל דכיון דבשחיטה מוקמינן לה לחזקת הסכין וכשרה ואפי שחוטה לפניך וכן בס' שסה כל השוחטין מוקמינן לחזקתיה ובמקום דליכא ריעותא לאסורה ש"כ חזין שפיר דריעותא מגרע כח החזקה דהיתר וה"ה גבי שמוטה ודו"ק :

שם ע"ב תוס' ד"ה ודלמא כו' ומיהו קשה דהך מלתא דמיא למקום כו' ובגדה תירלו ע"ז דשאני מקום דחסר ואתחי ט"ם. תך ל"ע לפי מאי דפסקינן כר"ס בלא שיבר בה תיקבי נמי מגבע ואף לפמ"ש קלת פוסקים דלאו חלא ס' נבילה מ"מ הא חזין דכאן נבי נגע דאף בר"ה טמא וכמ"ש התוס' לעיל וע"ב הוי ודאי טעמא דמדאורייתא לא שייך לחלק בין להחמיר או להקל וא"כ הכא נבי לא שבר בה יהא ג"כ מותר דאוקמי מחזקת הסכין (ודברי הר"י בדיבור זה חיפש מובנים לי ואכ"מ להאריך) . ומה שכ"ל בזה כי ר"ה ס"ל כראב"י דלא יליף חזקה מקרא רק כללמ"מ וא"כ י"ל לדידיה דאיתרע לא חזינן בתר חזקה וא"כ בסכין שמלאת פגומה לדידיה איתרע חזקת הסכין וחזקת בהמה בחייה לא איתרעי ומש"ה כ' הרשבוים ע"ם ר' יוחנן היכא דשבר נוף הטוף ולא ידעינן אי קודם שחיטה אסור משום דאיתרע חזקתה דבשחיטה סותרה אבל היכא דאיכא למה לתלות חזינן בתר חזקה אף היכא דיעותא כגון בא זאב וסכין שבבר בה וכגמ' דהכא דילף חזקה מקרא מלי לאיבא דר"ח ולדידיה חזינן בתר חזקה אף היכא דיעותא וכמ"ש התוס' לעיל . אבל היכא דאיכא ריעותא כגון שמלאת פגומה כו' ועי' מהרש"ל שם אבל לדידן דפסקינן הילכתא כר"ס בלא שיבר בה ע"כ לא ילפינן חזקה מקרא ולא חזינן בתר חזקה חלא היכא דאיכא ריעותא וגבי נגע ע"כ מוקמינן לקרא כראב"י בגוונא דחזי הכהן בשעת הסגר שלא הסגיר . ודוק שזהו כלל גדול בעניין זה :

שם (י"ג ה') גמ' נבילה אין איסור הנאה לא ר"ה אמר הכי קאמר בחיטת נכרי נבילה הא למין לע"ז ופירש"י וכך דוקיא דמתני' הכי דייק כו' ור' אחי ל"פ אחר' חייא כו' חלה לא אילטריך ליה למידק דממילא שמעינן לה דמדקתני נבילה ס"מ מותרת בהנאה ע"כ . לבאורה היינו מובן מי שבריחו לפרש כן אימא דתרתי מדייק מינה דמדקתני נבילה ולא איסור הנאה ס"מ דמותר בהנאה ומדקתני נכרי נבילה ולא קתני מין ס"מ דשחיטת מין לע"ז . ומהאי לפמ"ש בספר ריחם יוסף דכוותא סגמ' לסוכיח הא למין לע"ז דהא"כ ליתני תרוייהו מין ונכרי דל"ל דכוותא דליתני רבותא טפי דהיינו מין לחוד דהא מלינן למעטי דשחיטת נכרי מותרת לגמרי אף בנבילה ע"ם והכא ע"כ כוותא סגמ' לדייק הא למין לע"ז דאל"כ ליתני גם מין לרבותא דמותרת בהנאה דאיסור נבילה ל"ל למיתני דהוי ק"ו מנכרי והכא זה ניחא מי אמרינן דמנופיים דמתני' מלבון נבילה שמעינן דמותר בהנאה ח"כ שפיר קאמר ליתני גם מין לאשמועינן דמותר אע"כ דאיסור בהנאה דשחיטתו לע"ז אבל מי ניימא כראב"ם דמוקי לה דמדיוקא שמעינן לה דמותר בהנאה ח"כ תיקבי מנא לך לאידך דמין לע"ז דלמא בהנאת מותר בהנאה והא דלא נקט לה מין לסורות לנו זה . ז"ה אף אם הוא מני מין הוא מלינן למעטי דאסור והא דלא נקט איסור הנאה משום דנכרי מותר וא"כ למה יקשה מין בהגס ומש"ה הולרך רש"י לפרש כן דממילא שמעינן לה ודו"ק :

שם (י"ע ה') הגריס שלים שלים ושחט שלים והגריס שלים כו' ועוד הא היכא דאיבא בשחיטה ח"ל ר"ח כו' הא מ"ע קא מכשרת כו' ס"ב כי נפקא חיותא בהגרמה קא נפקא . לריך להבין במאי מחולקין ר"ה ור"ח . ונראה דר"ה לית לה לומר דבאחד מייניהו נמי בשר אי במיפק חיותא בשחיטה אי היכא דאיבא בשחיטה והסיב לו ר"ח דא"א לומר כן דמפסדת לקמייתא דכיון דמכשרת משום מיפק חיותא הע"ב דאיכא רובא בהגרמה וע"כ ל"ל דמיפק חיותא עדיף מרובא וא"כ ס"ב מיפק חיותא עדיף מרובא בשחיטה ופסולה ור"י ס"ל דרובא עדיף ומש"ה פוסל בהגרים שלים כו' וא"כ אפשר לומר דדוקא בהגרים שלים ושחט שלים והגריס שלים פוסל משום דרובא בהגרמה עדיף ממיפק חיותא אבל בהגריס שלים ושחט שלים הא"ב דמכשר ומטעם דמיפק חיותא בשחיט'.

ובזה ניחא ג"כ לקמן דקאמר ויתיב ר"ל קמיה דר"י כו' סגריס שלים ומחט שלים וסגריס שלים מהו מ"ל מחיטתו פסולה ולכאורה יקשה למאי לא מצטרי לכו היכא דסגריס שלים ומחט שלים ועומד . ולפמ"ש ניחא דהכא דכשרים מדלא מהדר ליה בריתחא ודכוותיה לעיל (כ"ב ע"ב) ומש"ה מיבעיא ליה בחופן זה כדי דליפמע מינים תרתי וע"ש ועיין בר"ן שלא כתב כן וכ"מ מתוס' ד"ה שחט ופגע כו' ע"ש ודו"ק :

שם (ע"ב) רש"י ד"ה מחזיר סימנין כו' וחוסך סכיומין לבדן עיין מכתם"א שפי' למייתי בחטאת העוף ומאוד דחוק הוא לפירש"י למה תפס רש"י דוקא בחטאת העוף וכן מקשה בגמלת עזריאל . ע"כ נראה לי למייתי בעולת העוף דק דס"ל לרש"י דכיון דמשחט ב' סימנין בעוף הוא כיותה דלא גרע מסימן אחד ורוב בשר דפריך לקמן וכי מתה עומד ומולק ומש"ה סולרך לפרש סכיומין לבדן דוקי מתה עומד ומולק ול"ל למולק המפרקת כדי לקיים סבדלה דהא ליכא בשחיטה ואיכא בסבדלה וכדאמר לק. ולפ"ז י"ל למאי דמסקינן לק' (דף כח) דחופך תחלה שדרס ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לסימנין כו' ובעולה שיש לו רוב שיש בהחמת היינו חופך חמ"כ סרוב בשר כ"ש בחטאת . ולפ"ז נלרך לדחוק כמ"ש סתוס' שם ד"ה סותזו דפליגי אדזשירי דסגי ליה במפרקת ורוב בשר לחוד דבחמת בסבדלת עולת העוף ליכא כ"ש סימנין בלא רוב בשר ודו"ק :

שם (כ"ח ע') וא"ת לותו מעשה דעלי מפרקת בלא רוב בשר

הוי זקנה שחני כו' כי זקן חיים וכבד וגו' ט"ס. וי"ל חדא דאמאי לא קאמר זקן וכבד שחני כדכתיב בקרא . ועוד דלפי דבריו אם הוא זקן חסוב כמת אף בלא רוב בשר וזה לא ניתן להאמר כלל ועוד מש"כ רש"י דדייק דקרי ליה מת מדכתיב ותשבר מפרקתו ויומת ג"כ אינו מובן דפשטיו דקרא משמע שמת אח"כ ולא שיקרא מת משבירת המפרקת . ול"ל לישב כ"ז דבס"א הי' סבור הא דכתיב כי זקן חיים וכבד הוא טעם על שבירת המפרקת דחיים אחר אף שהי' טופל מכשכח לא הי' שובר מפרקתו רק עלי מחמת שהי' זקן וכבד והוקשה לו לפ"ז דלמה הפסיק בחלת ויומת ומ"ל לכתוב כי זקן חיים וכבד ויומת אח"כ דאין כוונת הפסוק שמת אח"כ מחמת זה אלא כוונתו דשבירת המפרקת גופיה זו היא מיתתו וכוונתו ותשבר מפרקתו ויומת שנשמע מת בשבירת מפרקתו ודייק שפיר דאף בלא רוב בשר מטעמא בהולכ וע"ז מתני זקנה שחני כלומר דחיים אחר אף שהי' שובר מפרקתו לא היה מת מחמת זה רק עלי שהיה זקן מת מחמת שבירת המפרקת וא"כ הוי פירושו ויומת כפשוטו שמת אח"כ מחולי זה וא"כ מוכח חיפכא דחיינו נקרא מת בשבירת המפרקת ומאי כי זקן חיים הוא נתינת טעם על מיתתו ופשוט דלא יתכן טעם על ב' דברים על שבירת מפרקתו ועל מיתתו ופתח במאי דסליק מיניה דמש"ה מת כי זקן חיים ומש"ה שבר מפרקתו כי כבד . ומש"ה לא קאמר סגמ' רק זקנה שחני להורות דלא מת רק מחמת שהיה זקן ומאי כי זקן הוא נתינת טעם על מה שמת חא"כ משבירת מפרקתו ומיושבים כל הקושיות בס"ד ודו"ק :

שם (כ"ח ע') ע"ש בסוגי' תוס' ד"ה מה חטאת כו' וקשה דבסמוך דפריך מביוש לותו נפקא חלמא עולת העוף נמי בכלל עכ"ל . ומיומו דמשמע להו דביוש לותו קאי אקרא דלעיל מיני זאת התורה וכפי' מהר"מ ורש"י נשמר מזה לקמן ופירש הא בכולהו קרבנות כתיב ביוש לותו להקריב כו' וכל הקרבנות במשמע עכ"ל . דקדק להוסיף חיבת להקריב דכתיב בקרא לומר דלותו אקרא דזאת ה תורה סמיך אלא יליף מלהקריב את קרבניהם דכתיב בהאי קרא גופיה וכל הקרבנות במשמע ולשיטת התוספות ק"ל לקמן דפריך בירו היומיא מדרבב"ח נפקא לאאי לא פריך מזאת ה תורה סמיך אלא יליף מלהקריב את קרבניהם דכתיב בהאי קרא גופיה וכל הקרבנות במשמע ולשיטת התוספות ק"ל לקמן דפריך בירו היומיא מדרבב"ח נפקא לאאי לא פריך מזאת התורה. ומזה יצא לו לרש"י ז"ל דלת"ק לא הוי עוף בכלל זאת התורה.

ומיושב ג"כ קושיית התוס' לעיל ד"ה כמשפט שכתבו וע"ק דחטאת בהמה גופי' כו' ואי מהיקשא כו' מיקוק ליה עולת העוף כו' טכ"ל דלרש"י ז"ל י"ל דחטאת בהמה יליף מפרו של חטאן בהמה מלינו ובהקישא דבהמה מלינו לחוד לא סגיא שלים ועומד דלרש"י ז"ל ליכא למיפרך ובהקישא לחוד לא סגיא דל"ק ס"ל דבר שלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד לעולת העוף אבל מתרוייסו יליפינן שפיר ועולת העוף ל"מ למילף מהקישא דלא מיירי משוף כלל ודו"ק :

שם רש"י ד"ה ואינו מבדיל כו' וכל הסימן כולו מלות שחיטה בעוף לכתחילה שלכך במליקה כי מליק לכולהו סימן לחו שבדלה היא אבל בסימן ב' אפילו מלוה לכתחילה ליכא כדאמי' לקמן לחייבו בב' סימנין אי אפשר כו' ע"ל. דברי רש"י שלנו סותרין לכאורה לעמ"ש לעיל (כ' ב') ד"ה כל סמעכב בשחיטה כו' ולכתחילה כולהו בעי כדתנן כו' ע"ל ועוד שלפ"ז הא לריך לפריך התם הלי מישוט סימנים לרבנן כו' ג"כ משמע דלא לריך הלי מישוט ואפילו לכתחילה ומותר ג"כ לעמ"ש כתן דלכתחילה לריך לבחוט כל הסימן . וע"ק דשברת הפוסק מכאן לפש דלפמ"ש כאן כל דהוי מלות שחיטה לכתחילה הוא בכלל לא יבדיל ולא מיקרי שבדלה ולא מאי דלא הוי בשחיטה כלל . ולעיל פי' הסברת להיפוך דמאי דמחוייב בשחיטה לכתחילה מקרי שבדלה ומה שאינו מחוייב כלל לא מיקרי שבדלה :

ונראה דלפי מאי דאמרינן לקמן רפ"ב אב"ח תרוכה על ח' כמוהו ואב"ח ח"א בעוף ט"ם נמלא דלעיל סוכרח רש"י לפרש כל"ק מדאמרי ליה כל שאינו בשחיטה מכלל דסי' ב' הוי בשחיטה וקרי ליה שאינו כלומר דלכתחילה מעכב לשחוטו ופריך ומה מישוט סימנים כו' דל"ק בחמת סני ברוב אף לכתחילה . ולפ"ז ט"כ ל"ל דמאי הוי בשחיטה לכתחילה מיקרי שבדלה כיון דבשר בדיעבד ואכתי לא ידע מברייתא דלקמן בסמוך דחופך סי' ח' או רובו דלפי שם"ד אסור לאחוך בחטאת העוף כ"א רובו דכיון דבשר בלא רוב מיקרי שבדלה והוי בכלל לא יבדיל אבל למאי דמשני התם כל שיעורו בשחיטה א"כ מוכח דאף דבר דש"ל כלל בשחיטה מחוייב שבדלה כיון שיעורו בשחיטה ולבתר דמצית שברייתא ג"כ מוכח דאף דבשר בדיעבד מיקרי לא יבדיל א"כ ט"ל כל"ב דשם ואב"ח תרוכה על אחד כמוהו דבעוף לריך לשחוט סי' ח' שלא לכתחילה ומקרי לא יבדיל ובסי' ב' אפילו מלוה לכתחילה ליכא ובפירש"י כאן אליבא דל"ב דמוכח כן ממסקנא דלעיל ומברייתא דת"כ . ועוד נראה בזה דמאי דפי' רש"י כאן אבל בסי' ב' אפילו מלוה לכתחילה ליכא היינו מדלוריית וכיון דמש"ת ליכא מלוה כלל בסי' ב' ט"ס כוונת שכתוב דאזהיר לא יבדיל שיעיו שלא יחתוך כלל בסי' ב' אבל שרוב בסי' ח' אף מדלוריית הוי מלוה לכתחילה וס"ל לרש"י ז"ל דאף לא פליג תרוכו על אחד דהוי דוקא בדיעבד אבל מדרבנן מלוה לכתחילה בסי' ב' . וזה שפירש לעיל לכתחילה טולהו בעי וס"פ התם כל המעכב בשחיטה כלומר שאם חסר נפסלה בשחיטה עבורו מעכב בשבדלה ועור היינו מעכב בשחיטה אבל סימנין המעכבי אם חסר ח' מהן נפסלה בשחיטה מדלוריית ולכתחילה בעי כולהו מדרבנן שלכך לעניין שבדלה מעכבי אף בדיעבד מדלוריית ופריך ומה מישוט סימנין שלא מעכבי כלומר בקשה שאם חסר מישוטו בשרה וגם לכתחילה ליכא מלוה כי אם בסי' ח' שלא אבל בסי' ב' לכתחילה ברובו כמו ע"ב ומעכבי בשבדלה ודו"ק . ומלאתי בס' לשם זבח שעמד בזה ומאחר בע"ש :

שם (כ"ב ח') תוס' ד"ה וסקריבו כו' ח"ל דממלק וסקשיר ליכא למוכחי כו' דשם תילטריך לרחשו של מזבח ע"ל ע"ל. לבאר דברי רש"י דש"ק מסקריבו לחוד שא מלי יליף דלחולי נימא תיפכא וסקריבו מחלק מחטאת העוף לעניין מול

טורף וכמשפט מצוה לומר לענין סבדלה וממלא והקטיר לחוד לא מצי יליף דמאי חזית דניזול בתר הקישא דמליקה להקטרה ולמצוה לומר בכל דבר ניזול בתר הקישא דכמשפט לחטאת כטוף ולמצוותם בכל דבר חף לענין סבדלה אבל הקשא דכתב והקריבו לחלק מחטאת בדבר אחד יותר מסתבר לחלות החילוק לענין סבדלה ולקיים הקישא דמליקה והקטרה לכל מילי ולא לחלות החילוק דהקריבו לענין מול טורף ולעקור שני ההיקשים ממשמע דהקישא דכמשפט גמרי ממשמע וזה ברור:

שם (כ"ג ב') רש"י ד"ה ומה עגלה וכו' כדילוף לקמן. נראה כוונתו דהוקשה לו מאי פריך דלימא דליכא שום מיעוט לא בפרה ולא בעגלה וכיון דליכא למימר ק"ו מכי ליכא למימר נמי ק"ו ליפכא כל חד וחד תיקום לחודיה וכמו שהקשה כן לתוס' ומש"ה פי' דכבר ידע מהא דכתיב וערפו את העגלה בעריפה אין בשחיטה לא. וא"ל דא"כ מאי פריך לקמן ותהא עגלה כפרה בשחיטה כו'. דז"א כיון דליכא ק"ו מפרה דכתיב בה מיעוטא בעריפה שפיר תמרינן דהא דכתיב וערפו היינו אלא למעוטי אבל לא לעיכובא וכמו שפירש"י לעיל גבי בני יונה דהאי וערפו היינו מיותר ולא דרשינן מיניה מיעוטא אלא מדכתיב וערפו ולא ושחט א"כ שפיר י"ל דמשום מעוטא כתב הכי אבל מיעוטא דהעריפה לגמרי משמע אפילו לעיכובא ואפ"ה מצי ליה למימר קרא ושחט וערפו ופירש"י דהכא עליו הכתוב לעכב והיינו דט"כ מוכח דהאי וערפו היינו לעיכובא דא"כ לכתוב חד פעם ושחט ואפ"ה הוה ילפינן למעוטי בעינן עריפה דא"כ למה לי לכתוב העריפה מהיכי תיתי נימא דפרה בשחיטה הא ליכא ק"ו ואע"כ דלמעוטי בעינן עריפה וא"כ ה"א שפיר ק"ו ומה עגלה שלא הוכשרה בשחיטה למעוטי הוכשרה בעריפה למעוטי פרה שהוכשרה בשחיטה למעוטי א"ל שהוכשר בעריפה ומש"ה תילטריך העריפה וא"כ ל"ל למיכתב וערפו אע"כ לעיכובא. ומה שהקשו התוס' בד"ה ותהא דל"ל הכי מיעוטי לפי המסקנא דהא בלא"ה נימא כל חד וחד ליקום לחודיה ל"ל לישב בפשיטות דהא בפרה כתיב חוקה לעיכובא ומסתמא משמע דהאי אבל הכי דיניס דכתיב בפרה וא"כ הוה ילפינן שפיר עגלה בק"ו ומש"ה תילטריך וערפו שני פעמים להורות דוקא עריפה וא"כ היה ילפינן תו פרה מעגלה בק"ו והוה דרשינן חוקה למילי אחריניתא דכתיב בה וכמו שפירש"י ומשום שני תילטריך העריפה. ולפי מש"כ דהאי וערפו היינו מיותר ולא דרשינן מיניה דעגלה פסולה בשחיטה אלא משום דלא כתיב ושחטו ניחא נמי מה דקשה לכאורה למה לי למיכתב העריפה דפסולה בעריפה הא ממילא ידעינן דהאי לאו שני דכשרה בעריפה ל"ל למיכתב וערפו דלא ילף ק"ו מפרה דהא ליכא ק"ו כלל דהא פרה נמי כשרה בעריפה. וכן קשה להיפוך ל"ל למיכתב וערפו הא ממילא ידעינן דפסולה בשחיטה מדתילטריך למיכתב העריפה. ולמ"ש ניחא דמוכרח לכתוב וערפו ולא ושחטו כיון דלפי המתת עגלה פסולה בשחיטה. ועי"ל דהאי לא הוה כתיב אלא וערפו לחוד ה"א דפרה כשרה בעריפה והא דכולהו למיכתב וערפו היינו משום דהאי לא הוה כתיב וערפו היינו ממעטין פרה מעריפה מדכתיב חוקה והיינו לומדין ק"ו לעגלה דכשרה בשחיטה ומש"ה כתיב וערפו ובשחמת בשחמת דגלי לן קרא דוערפו פרה כשרה בעריפה מק"ו ואע"ג דכתיב חוקה ומש"ה תילטריך העריפה. מ"ש י"ל דהאי לא הוה כתיב העריפה היינו ממעטין פרה מעריפה אלא למעוטי מדכתיב וערפו אבל לא לעיכובא ומש"ה תילטריך העריפה וכן להיפוך אי לא הוה כתיב אלא העריפה לא היינו ממעטין עגלה דפסולה בשחיטה אלא למעוטי וכמ"ש לעיל ודו"ק:

שם (ל"ו ב') תוס' ד"ה ור"י כו' וא"ת ל"ל אי אפילו את חסיב ברי כו' לכאורה קשה טובא לפי מאי דס"ד התוס' דמיירי בחי ממש ה"כ אחתי חייב משום נבילה ורש"י במכות כתב משום דכשבולעו הוא מת וקשה ה"כ לא לחייב משום בריה דהא מת לא הוי בריה לפי הס"ד של התוס'. ונראה לומר לפי מאי דאמר ר"י בסוף פירקין חלקו מבפנים ואכלו ופירש"י בבית הבליעה דמ"מ חייב דהרי נהנה גרונו בכזית ה"כ חזינן דאסגיאת גרונו לחוד נמי חייב ה"כ הכא מיירי דבגרונו היה הנמלה אי וחייב משום בריה ואח"כ בשבא לבית הבליעה במקום שאין יכול לחזור ממוך שהמקום לר' הוא מת וחייב משום נבילה מחמת הנאת מעיו ודו"ק:

יו"ד (סי' ו' ס"ג) בהגה"ס ויש מהמירין שלא ליתן כו' ועיין בהגר"ח שם הטעם דלמא לא פריך אפילו לכתחילה נמי וכן למאי דמשני לישתא קמן דנפילי' תקני כן וסברא דמשום מדהתם לותם סוגיא מסלכא ט"ם. ול"ל לישב בפשיטות דמש"ה לא קשה אפילו לכתחילה נמי דהאיכא למימר דניקא דיעבד משום חש"ו וכמ"ש תוס' (ב' ו') ד"ה שמא יקלקלו דניקא דיעבד משום טמא במוקדשין ומה לפריך גבי כותי אפילו לכתחילה נמי סיימו משום דכבר הטמוטין כן בריאה וכמ"ש שם לחמרת כו' וזה טעם סברת רחשום לעל"ד וק"ל:

שם (סימן י' ס"ח) סכין של עכו"ם כו' ונעלה בקרקע קשה י' פעמים מותר ואם שחט בה כו' וע"כ יש לקלפו. ועיין בעור דנעילה מהני להרשב"ם והרא"ם והיה לפיהת הרשב"ם דמוקי לה בתב"י ומעשה טיחת התיסור שעל פני הסכין ע"כ ל"ל הא לא מהני דהתם בדיעבד להטביר הטמוטית שעל הסכין דכיון דנטמטמו בה תיסור תדיר ע"י רוחה נדבק ביותר ע"פ הסכין וחיו יולא בלא נעילה. ומה שהביא הפר"ח רחיה מקורט של חלתית דדוקא מעשה דחורפה מחלי ליה לחסור הא לא"ה היה מותר מעשה דחנוני מקנה כלי וכמ"ש בט"ז ע"ש הרשב"ם בא"ג דחנוני חיו טושש נעילה ש"מ דגם קיחוי מתיר לסיר הטמוטית ? ז"א דחנוני מקנה תמיד אחר התשמיש וזה סר בחתת ע"י קיחוי אבל מה שנדבק ע"י תשמיש כמה פעמים חיו סר ע"י הדחה. ולהרא"ש וכפי הבנת הט"ז בדבריו דג"כ חיו חוסר אלא מחמת בשן של הסכין ס"ל דגם מה שנשתמש ביוש אחד חיו סר בהדחה הדחה לדידי' אף מה שבשן נפגם ואפ"ה אסור בהדחה ח"ו דס"ל דכיון שבלע ע"י רותח אף מה שנדבק מלמעלה בפעם א' חיו סר בלא נעילה. אבל לפיהת הש"ך בהבנת דברי הרא"ש ליכא פלוגתא בין הרא"ש להרשב"א בזה דכולהו ס"ל דמה שנדבק בפעם אחד אף ע"י רותח יולא בלא נעילה ומש"ה הולרך בקולא של חלתית לעשה דחורפה מחלי ליה דכיון שמקנה כליו בכל פעם לא נשאר כלום מלמעלה ומה שנבלע בפנים ה"ל נטל"פ דשתם כלים אב"י אבל הכא ס"ל להרא"ש דמייבי שהוא ב"י ומש"ה לא מצי הדחה דשתא עדיין בקליפה הדקה דזה חיו יולא כ"א ע"י נעילה והרשב"א מוקי לה בתב"י דס"ל דמה שבשן חיו נפגם ומש"ה לא מצי הדחה דכיון שנשתנטו תדיר נדבק ביותר וחיו סר בלא נעילה נמליו למדין דנעילה טושש ב' פעולות מעבירו מלמעלה מה שנדבק כ"פ וע"י רותח ומוליא ג"כ מה שנבלע בקליפה הדקה. ומ"ש הפמ"ג לדהות ריחיים הפר"ח הכ"ל חיו מובן לי זהו הנראה לי בפשט דברי הרא"ש והרשב"א ודו"ק:

פסחים (כ"ח ב') חלא לר"י דאתר לדברים שכתבו הוא דאתא כל חיסורין שבתורה מל"ל דאסורין בהנאה כו' ע"ש. הקשה בחו"ח בשם הגאון בעל אבני חברים דגם לר' יהודה מוכח דל"ת ח"ה מפמע דאל"כ הקשה חו לדברים שכתבו ל"ל כיון דבלאו הכי ידעינן מיסורא דכולהו קרא אלא ע"כ דקרא אתי להיתר הנאה ושפיר תילטריך חו לדכ"ע ע"ש. ונראה לישב ע"פ מש"כ תוס' ד"ה בשלמא אבל בשאתא דכתיב נתיסה כו' חי לא כתב חו ה"א כו' שאין לריך להקדיש כו' ע"ל ולכאורה הקשה טובא חם כן מאי קאתר ר'

יהודה הא לא צריך קרא סברא הוא הא גם ר' מאיר מודה בסברא זו ופ"ה אי לא הוה כתב אלו ה"א דאתי למעוטי שאין צריך להקדים וי"ל בדוחק. אבל הטיקר נראה לי דבסה פליגי דר"מ יליף ל"ת מ"ה מסמע מגבילה ט"כ צריך לכתוב אלו להקדים דאל"כ לא הוה ידעינן ל"ת מ"ה מסמע ומ"ה דכולה קרא אתי שאין צריך להקדים ט"כ צריך לכתוב אלו להקדים ואם כן קשה כולה קרא למה לי להקדים סברא הוא אלא ט"כ למילף מיניה אסור הנאה בעלמא. ור"י נפקא ליה דל"ת מ"ה מסמע מלגלב תגבילו אחרו מ"כ לדידיה צריך לכתוב היתר הנאה בגבילה גופיה מ"כ אף אם לא הוה כתיב אלו הוה ידעינן דצריך להקדים בסברא הרחבה דמסכ"ת נימא להיפוך כיון דקרא אתי לגופיה ומ"כ אלו ט"כ לדברים ככתבן. וכ"ז אליבא דמסקנא דנפקא ליה מלגלב וגו' אבל בפ"ה פריך סגמ' שפיר כל איסורין שבתורה מל"ל ומ"ל בקושיית הגאון הנ"ל דאלו ז"א דאי לא הוה כתב אלו ה"א להקדים. ויתורץ בזה קושיית הגאון מוסרט"א בגליון הש"ס ט"ס דאי ר"מ דרים אותו מ"כ למה לי אלו להקדים וד"ק:

בבורות (ו' ע"ב) גמל גמל אני פעמים לסורות דאגב דעמא אסור ופריך טעמא דכתב רחמנא גמל גמל הא לא"ה ס"ד דאני והתניא הטעמין לאסור ליקן ורובנן כו' ומאני אגב דעלמא אלו מדם קאתי ואפ"ה אני מבשמם טעמא נמי ליפתרי לרבי כתב רחמנא גמל הניחא למאן דאמר דם נעכר ונעשה אגב אלא למאן דאמר אבריו מתפרקין כו' מאי איכא למימר ומאני אגב דעלמא אלו באחר מן החי דמי ואני כו' אימא כאן נמי אני לרבי כתב קרא דאסור עכ"ל הגמ' וקשה לי מסוגיא דר"פ בהמה המקשה דחיבבי התם מהו לגמוע אגב אגב דעלמא אלו כאמ"ה דמי ואני ס"ם ל"ד התם היתר הוא דקנתה לאיסורים בהיתה הכא ליתא דקנתה לאיסורים בהיתה ויקו עכ"ל. ואי איתא ליפתוע מהכא מדאילטריך לכתוב גמל הא לא"ה ס"ה דאני אגב דעלמא סך סברא גופיה אגב דעלמא כו' ואע"ג דעלמא ליתא דקנתה לאיסורא בהיתה אלא ס"מ דאין חילוק. ואפשר לומר דודאי סברא האיזהו הוא למילף כל האיסורין מאמ"ה ומ"ה מילטריך קרא דגמל גמל אבל הכא דגלי לן קרא דאיסור טעמא לא אתאני מיבעיא ליה שפיר מהאי דאיסור אגב היוצא הוא ג"כ מהאי אמ"ה וכמ"ש בסכ"ה בהא"ה ומ"ה קאמר אגב דעלמא אלו כאמ"ה דמי ואני ס"ם כיון דליכא לאיסורא בהיתה אלא ס"מ דאין חילוק. ומהאי דאיסורא הוא ג"כ מהאי אמ"ה או דילמא כיון דליכא לאיסורי בהיתה אתאני לאסור דגלי לן קרא דאסור וזה אין להקשות למאי דקאמר התם בהמקשה בתחלה מהו לחזור בהמה דעלמא אלו מכה הגב ודם קאתי ס"ד תרי איסורין מיתרין תלתא ל"ת דתיקשי ג"כ ליפתוע מהכא מדאילטריך למיכתב קרא הא לא"ה ס"ה דאני דילפין מאגב דעלמא אלו כאמ"ה דמי כו' אע"ג דהתם הדא איסורא אמ"ה והכא איכא תרתי מהאי טעמא ג"כ? ז"ת דהא אגב מן החי ליתו גופא בעמאים וכדאיתא להדיא בחולין (ק"ב ע"ב) ע"ש. אלא מי קשיא הא קשיא למאי דקאמר התם מעיקרא אגב דעלמא אלו מדם קאתי ואני ס"ם ל"ם ומ"ה מילטריך קרא לאסור ס"ל ליפתוע מהתם חילוק מהאי איסורין דאי לא"ה ל"ל קרא דגמל גמל הא אגב דעלמא ליתא בזית כ"ש בלחוד דם והכא יש בו ג"כ מהאי טעמא. וי"ל בדוחק וד"ק:

ואשריהם תסרופין בהם (י"ב ג') : **ע"ז** (כ"ב ב') גמ' והא אין אדם מוסר דבר שאינו שלו ט"ם. עיין תוס' (ר"ה י"ג) כפי שהגיה הגאון ר"י ברלין ובטורי אבן שם ובקונטרס אחרון והטעם מבואר בהכותת הגמ' היטב מתוך התוספות שכתבו שהגיה ר"ת ז"ל וכמ"ש התוס' ושוב דפני ליפת בביטול וכמ"ש הפר"ד שם לפי הנשמע. וע"כ כל הטוכחת מתוך התילוטת שפיו בעת הגיהה לאברהם ואח"כ עברו אותן סגויס וכמ"ש בק"א שם בשם הגאונים. וא"כ יקשה טובא לרבנו בריב"י דאמרי לעיל בסוגיא דנכרים שעובדים את הכוכבים דאינו נאסר מחמת האדים אלא בנעבו מתחילה לכך א"כ הא דאסרה תורה אשרים בשריפה דוקא שמ"ל הא שני לה בביטול ובקושיית הגמרא. שיחת לשיטת רש"י שם מוכיחין לאותו דנעבו אינן נאסר בתיכה לאברהם אבל לשיטת התוספות שם (מ"ש ב') דלא בעבו אינן מותר לע"ג. וגם על פי' טו"ת קשה דמ"מ תסני לה בביטול ול"ש:

שופטים

וענייני דיינים ועדות

והנה אחת נכון סדבר (י"ז ד') . **סנהדרין** (מ' ב') גמרא לר"ש לאתויי נסרפין לרבנן מילתא דאתי בק"ו כו' לכאורה קשה טובא לפי מאי דמשמע לקמן (מ"ח ע') מברייתא נכון שיהא נכון כו' דמדבה בדיקות מעכון וכ"כ רש"י לקמן ע"ב על הא דקאמר אידי ואידי דאוריתא דילפין בדיקות מעכון ת"כ יקשה לר' שמעון בדיקות מל"ל. וגם למה לנו לאתוקי לרבנן מלתא דאתיא בק"ו כו' ליתא דאי בדיקות. וגראה לומר דלמאי דקאמר שאני בן זכאי דבדיקות בהקירות משוי ליה ת"כ אתי הך ברייתא דנכון כבן זכאי אבל לרבנן דפליגי עליו ע"כ לא ילפינן מקרא דנכון אלא מסברא צריך בדיקות ומ"ה מיבעיי בכליו לבמים ור"ה לקמן סבר כרבנן ולעולם לומר לפ"ז דהא דקאמר לקמן אלא תרי"ז מבן זכאי לומיב חיבם לא קאי אלא אאברייתא דמשמע דב"ז ולא תתרץ בשאלו אלא גם אברייתא הקודמת דכולהו אתי כב"ז ולא תתרץ בשאלו דחיקי ועיין בחידושי הר"ן שמשמע כן מדבריו ז"ל. וראיה מזה לפסק הרמב"ם שפסק דלא כר"ת משום דסתמא דגמרא קאמר לקמן אידי ואידי דאוריתא ושיטו מקרא דנכון וכפירש"י שם משמע דהלכה כב"ז וה"ם לא סבר כב"ז ואייתר ליה קרא על נסרפין ורבנן ג"כ לא ס"ל כב"ז ומ"ש הולרך לומר אלישיטו מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ודו"ק:

שם (מ"ג ע') אלו לא נאמר קרא כו' . וקשה דמ"מ למה לי קרא כיון דאיכא גז"ש . ודוחק לומר מילתא דאתיא בג"ש כו' ועיין תוס' ר"פ ח"ג ובר"ן ריש נדרים . והגהה לומר דודאי מעיקרא דילוף גז"ש לריך להיות מופנה וכדאמר לעיל (מ' ב') וס"ל איכא למיפרך טובא וע"כ ל"ל דסמך אהאי קרא ויוליאו את המקלל מחוץ למחנה דהוי מופנה וא"כ קאמר שפיר כיון דסוף סוף אפילו יליף גז"ש לריך לכתוב קרא כי היכי דלהוי מופנה יותר טוב לילף מקרא גופא ולא לריך גז"ש . ומיושב בזה קושיית מהרש"ל בתוי' ד"ה משם דמאי קשה כל הני דפריש ל"ל כלומר ומה איכא למילף ג"ש ממקלל וע"ז קשה דכמו דאמרינן במקלל דכתיב קרא אע"ג דאיכא גז"ש ס"ל נימא בפריש ע"ש . תולם לפי מה שכתבתי ניחא דשם בפריש ובדשן איכא תרי מחוץ למחנה יתיריה וא"כ לכתוב אחד למיות מופנה לג"ש ומשליפי לא לכתוב כלל ודו"ק:

לא יקום עד אחד באיש וגו' (י"ט ט"ו) . **יבמות** (כ"ה ב') גמ' ונעמת דרבנן כדרבא דאמר אין קרוב וכו' כלומר מלבך לא מסיפנן ליה לגבי דידיה . לכאורה קשה לפי מיטת הפוסקים שחלקו דלא פלגינן דיבורי כ"א בב' דיבורים ולא בדיבור א' כי הסיא דרבא דפלוגי רבעי טוי דיבור א' ומסיפנן ליה ע"ז ולרלוני טוי דיבור ב' ולא מסיפנן אבל היכא דכל הענות טוי דיבור א' לא פלגינן דיבורי וכהסיא דירושלמי כתב נכסיו לב' ב"א הובא ברא"ם פ"ק

דמכות וכן נראה שכיון דעת הרמב"ם בתשובה הובא בד"מ ובהרמוים סי' ל"ד דמהלך בין לתרך זמתך עמי דפלגינן ובין הני זיתי עם תסתך דלא פלגינן ע"ם ועיין בב"י סי' ל"ג [עיין בשו"ת ל"ב מ"ק סי' ע"ב] ומ"ש יקשה מהי מדמה הגמ' כך דהכא לדסכא שם הכא דיבור ז' ולא פלגינן דיבורי:

והנראה בישוב דבר זה דהנה כל עיקר הטעם דסיכה דים לד קורבה בעדות בטל כל הטעות דעדות בבטלה מקלתה כו' הוא מטעם דחזקן דסקפידם תמורה בעדות שנעלה ז' מסה קרוב לו פסול דפסול כל הטעות ומ"ב ס"ם דאם נעלה בדבר גוף העדות לד קורבה גם בתר הטעות בטלה ועיין בירושלמי שם ומ"ב בעדות אשה כיון דקרוב גופי' כשר לעדות אשה ב"ם דליכא למימר עדות בבטלה מקלתה מחמת קורבה בטלה כולה ולכך פלגינן דיבורי לפילו בדיבור אחד ולגבי דידים לא מסיון מטעם קורבה ולגבי באשה נאמן. מיהו כ"ז לרבות אבל לר"י כיון דס"ל דנאמן גם לגבי דידים מ"ב הוי ליה רבא ונפיר קאמר הגמ' וכדרבה ועיין ודו"ק:

בתובות (י"ח ב') ע"ם בסוגיא. תוס' ד"ה ומרי אלו נאמנין ע"ם. ומשמע מפרשים דאנופא דבריית כ"מ להקשות כן [עיין פ"י ומפלאה]:

ול"נ דשיטת התוס' בכאן דסיכה הוי תרי ותרי תמרין מיגו במקום עדים ומכח משמע ליה להתוס' דמיירי דאומרים כ"ה על עלמו הוא סי' וא"כ הקשו בפיר כיון דאין מסדי דלא היה התוס הוא מיגו במ"ע אבל לק' בבריית ע"כ חייבי דשיש מן הבור מעידים שיכסה על כל אחד מבאומים שהיה הוא וא"כ אף דאין מסדי דלא היה הוא מ"מ הוי תרי ותרי ותמרין בכה"ג מיגו במ"ע. ומשמע לפו להתוס' ז"ל דמייירי דבאן דאומרים כתב ידיעו הוא זה די שיאמר כ"ה אחתימת ידו דעל מנת שבשטר הוא מעיד וא"כ ה"ה מאי דקאמרן תוספות ג"כ כ"ה מעיד על עלמו ולא על חבירו. אבל בבריית דשיש אחרים מעידין אבת"י דאריכין להעיד שיש ע"כ מהאומים וא"כ ה"ה תוספות כן. וזה כוונת התוס' לקמן בד"ה ל"ב הכא ליכא לאקשויי וכו' מיגו במ"ע וכו' כלומר דהכא שמעיד כ"א על עלמו ולא על חבירו יכולין לאתך בריוח דהוא מיגו במ"ע אבל לקמן בבריית לא הוא מיגו במ"ע כיון דהוא תרי ותרי. וגם תירוץ שני דהוזר ומעיד לא שייך התם וע"כ ל"ל כתירוץ ג' דלא תמרין מיגו בשיש שיך ועיין תו' לקמן (י"ט ב') ד"ה ואם כת"י ודו"ק:

שם תו' ד"ה ל"ם וכו' וקשיש כדשכ"ל ופסולי עדות וכו'. לכאורה קשה דמה בכך דהוא גנד חזקה אלא שני עדים נאמנים בכ"מ גנד חזקה ולישה למימר דמייירי ג"כ אלא אמר כ"א כי אם על עלמו ולא על אחיו וא"כ לא הוי על כל אחד אלא ע"א ולא מסיון גנד חזקה דא"כ קשה בתוספות מהמת נפשות מ"ט מסיון דלא עדיף מעדים אחרים דאמרי לקמן דהוא תרי ותרי [עיין תפלאה ובית יעקב] וכיון דכ"א מעיד רק ע"ע לא הוי נאמנים כלל דאין סהדי וכו' ואין דבריו של אחד במקום שנים וע"כ ל"ל דבאמת אחד מעיד גם על אחיו והדל"ל דגם בקטנים ופסולים ליאמנו לא שהוא נגד חזקה:

והנראה בכוונתם דהתוס הוא תרי ותרי ט"כ אזלינן בתר חזקה דלא היו קטנים ופסולים. ולפ"ז הקשו שפיר בדיבור אחר"ז דליאמנו בניגו דאי בני אמרי אוכלים מחמת נפשות ולא סגי לאו בהירוסם שתירלו לעיל דהוא מיגו במ"ע וכמו שהקשו המפרשים דשם"ם כיון דהוי תרי ותרי לא הוא מיגו במקום עדים וכמ"ש לעיל וז"ב:

ודע דכל מש"כ הייגו לשיטת תפלאה בתוספות נחמת נפשות דהוא תרי ותרי לף לרמב"ח אבל לפמש"כ מסר"מ שיף דנאמנים לגמרי ע"ם דגם השתא מיירי שכ"א היגו מעיד אלא ע"ע ואפ"ה נאמנים דהוזר ומעיד ובקטנים ופסולי עדות כיון

דמיכוח חזקה לא מהימנין לאחד ודו"ק:

שם סנהדרין בעל תפלאה כ' לתרץ קושיית ספ"י דמש"ס מהימנו בתין כת"י יוצא ממ"ש דאם מ' יאמר אין זה כת"י אז יהיה נאמן השני במאי דקאמר אנוסים ג"כ במיגו דאין זה כת"י דאז לא יהי' מיגו בשניים ע"ם היטב. ומחוד תמוה דא"כ אמאי כתבו התוס' לעיל דאין להם מיגו דפרוע דהוא מיגו בשניים הא אם יאמר מ' פרוע אז נאמן השני בתוספות במיגו דפרוע וכן בכל מיגו בשניים יותא הכי. ובלא"ה נודאי אין כוונת הפ"י לומר שהשני יטעון תוספות דא"כ מאי מהוייב שהוא בדבר גוף העדות לד קורבה גם אתר שהעטר פסול. ואני דכוונת עלמו מכחיש עצמו ומודה שלוש לכתוב מ"מ א"א לחייבו שהוא מכח שעד אחד הע"כ כוונתו שכשיראה שהעד הרשון לא טען כמו שהשיטימו מתחילה לומר תוספות גם הוא לא יטעון תוספות ויאמר שאמת כת"י נכד ודו"ק:

שם (כ' ב') גמ' אלא אר"ל תוקי תרי לסדי תרי כו'. כתב תפלאה בעל פ"י דר"ל ס"ל כר"ת דמכחישן את העדים אלא בשניהם ומטעמא דקאמר לעמת זה הוא קנין הוי מודי לסו ע"ם היטב. ולע"ד לא ידעתי מאי קאמר דמה טעם שייך לומר דמש"ה מכחישן דאמרינן חיזו הוי קנין לא היו העדים הראשונים מודים לסה אלרבה אלו הוי קנין לא היו העדים מכחישן אותם ומש"ה אין מקבלין עדות ג"כ אלא בפני בע"ד כדאיתא בפוסקים הטעם דלא היו מעידים בפניו להעיד שקר. ומגמ' לא קאמר ס"ע דאלו הוי קנין הוי מודי ולסו אלא הכא גבי שטר שעדיו מתו אלא דאתן סהדי שכתב בכתבם ועל זה קאמר הגמ' שפיר דהוי שכחשה אף אלא בפני עדי השטר דהא אף דאתן סהדי שהוא כשר מ"מ הא חומרים בפניו שהוא פסול ואי משום דעדי השטר חיוה לפניו דלמא אי הוי קנין הוי מודי לסו דשה לא שמעו מעדי השטר אלא היו אנוסים וכו' אבל בעלמא ס"ל להגמ' דמאמינים לכת דאנוסים שכתו מתחלה להעיד דשכחשה אלא בפניו לאו בלוש היא כיון דשמעו מעדים דאנוסים דשקר בן חולי היו שהאנוסים יראים לומר בשיפוי בפני דאנוסים וא"כ שפיר י"ל דר"ת ס"ל בעלמא דשכחשה אלא בפניה לא פסלי רק ר"א ס"ל כן אא"ז דאמינים את העדים אלא בפניה וע"כ ל"ל דטעמו דכיון דלא באו העדים לחייב חותה לא בשיון בפניה ודו"ק:

שם ול"א אלא דאית ליה חזקה אבסתי' כו' בשטות שוטה זבן כו'. קשה טובא דמ"מ ליהוי ספק השקול ואמאי מוקמינן אהשא בחזקה שקוטה ול"ל משום דים לו ספק ספיקא ספק קטה בשטות ברוה ומכר בשטות ברוה ואם תימלי לומר דקשה בשטות שוטה דלמא מכר בשטות ברוה או בשטות שוטה דמ"מ קשה השני דאף דמכר בשטות שוטה מכל מקום כיון דאהדר ספקיע זכותו במה שמכר להשוטה אף דשטות לא קשה יכול שוב השני לקוות כיון שאתן מעות בזוכה מן השפקר ורחים מכריתות גבי שותן מתנה לאשיהו ואמר מי יפסני בה ע"ם (כ"ח ב'):

אך עוד קשה לכאורה כיון דמשתמא יש לו שטר שקנה אין נימא דבשטות שוטה זבן הא כל שטר יש לו חזקה דעשה בשכיר וכדאמרינן לעיל חזקה אין שעדים חותמין על השטר אלא ב"ב

מתחילה עיין שם וברמ"ה דהכא לכאורה קשה לפי מאי דקאמר חלה דיומים המכירין חת"י עדים כו' דילמא לעולם לריכין כו' ת"ל למה נקט שנים מכירין ות' היו מכיר ליתני בכולן מכירין סדין כן ? ול"ל דאי סום תנא בכולן מכירין לא סום שמעינן דעד נעשה דיין דס"ת דלעולם עד גמור היו נעשה דיין ושם"ס דאיהו מעיד חלה כדי לקיים מלות סנדה אבל שאשת לאחד היו מכיר לף דהא לריכין להעיד לפניו ג"כ היו חלה משום כדי לקיים סנדה לפי סדיחוי שב ר"ת מכל מקום סה כתב בשלהה דאפי דאין לריכין להעיד מ"מ לריך שידעה אחיאתן ושוה כאילו מעידים לפניו בכתב ושוף שוף סוו עדים גמוריס ושפיר מוכח דעד נעשה דיין וח"כ שפיר מקדיש רב אחי דעד נעשה דיין שמעינן מהכא כדי לתרץ

אאתי לא נקט בכולן מכירין וד"ק :

שם סגאון בעו"ת רפ"ג דר"ס שקשה דאיך קאמר מעידין בפניו ואומה דנעשה עד ודיין לקבל עדותן וכמ"ש סרשבוחים ז"ל ואיך אפשר לעשות כן להחילה ושה דיוים ניסיבה ועדים בעמידה ? ושוכיח מזה דדיוים ה"ל ניסב בשעת קבלת עדות . אבל לא קיי"ל כן וכמבוחר (בשו"ע סכ"י כ"ח) . ואולי מזה רחים לדעת רב"ח שסביא הש"ך (בסימן י"ז) דאף באחד אחד מקרי סמיכה יסיבה ועמידה וא"כ אפשר לו לעשות סמיכה ולגבי עדות סוא עמידה ולגבי דיוים מיקרי יסיבה וק"ל :

שם (כ"ג ח') ע"ש בסוגיא תוס' ד"ה מ"ש ריש כו' עיין מסרמ"ם ובמה שהעתיס בביחור בכוונת דבריו דמשרש מ"ש סחוס' מיחרע חזקה אפילו לעניו דיעבד כו' וק"ל דבה דקאמר סגמ' תרוייהו בפנויות קא מספדי ומאי דקאמר ותקדשה ס"ל אד לא מעשה חזקה רק מעשה דאין דבר שבערוה פחות מג' ואין ר' נתן לאסור דבר שבערוה :

אך ק"ק לפי זה דדומיא דהכא ע"כ ל"ל בסיפא דמיירי נמי דא"א ואאתי תנא ניאאל ג"כ אין דבר שבערוה פחות מג' ולא יסא נאתן אותו שאומר לא נתגרשה . וסגרשה לאלק דבריה אף דנתבעל חזקה פנויות אין אנו יכולין לאוסרה מעשה ס' קרוב לה לאין דבר שבערוה פחות מבעיס ואינה נאסרת אלא ע"י ג' עדים (וכוונת סחוס' דילפינן דזרק לה קידושין כלומר טפ"י דעדים ידעינן) אבל בסיפא אף דחזקה מ"מ נתבעלה ואינה נאסבת כוודאי אבל לד ס' נשאר מסחזקה דאשוה ואין סעד שאומר נתגרשה נאאן לברר הספק כיון שבשני מכחישו ולכך עומדת בספק . ולפ"ז לא שייך כאן קושיית סחוס' שהקשו לעיל דמה לנו לאותו עד שאומר לא נתגרשה בלאו היכו נמי אאא דשא"ה דאיתרע . חזקה וסוי ספק וע"א נאאן לברר הספק ומשום סכי לריך לומר שאחד מכחישו ודו"ק . ל"ע על סר"ן בפ' בכותב דכתב דמש"ה היכו נאאן לטעון לקוח להחזיק גוף סעיר דמשום דלא נאאן לגבי שעבוד מ"ל ג"כ על גוף סעיר לעור עש"ה ושה שלבתא כרבא (גיטין ט' ח') דפלגיון דיבוריס ומסמיכין ליה לגבי עלמו ולא לגבי נכסים ט"ש וע"ש :

גיטין (ל"ז ב') . ע"ש בחידושי רשב"א שמביא סתוספתא עבד שנשבה וכו' וכבו נותן דמיו וכו' . ולכאורה קשה טובא לשוקיימתא דרבא דמיירי לאחר יאוש מ"ש מאי יתן דמיו . ואולי יסיס מזה רחיס לשיטת סרמב"ס ביאוש ושיטו רשות לריך מ"מ להחזיר סדמים ומש"ה קאמר וכבו נותן דמיו סייט רבו שני לרבו רשאן וע"ש . שוב מלאתי בפ"מ על סירושלמי שהאיך עלמו בפירוש וכבו נותן דמיו ושגלט"ד כשבתי :

שם (מ' ב') תוס' ד"ה חייסיק עיין מסרמ"ה שם שפירש דסוי ספק וכ"פ שאר פוסקים וק"ל דאף דשיכא דשעת שאאד סוי ודאי ושאני ספק מאיניו לוודאי ודאמרינן בסיפא דנותן לוכל פירות מ"מ בריאה סוי שייכים ספק לאולי נתן להמקבל או להעבד בעלמו ושבור שקיבל ושעה ומש"ה

סדיינים ולא כר"י אבל לא בסני סיעות ות"כ צריך לכניס כן כ"ל וכו"ק :

שם (קס"ח ב') מי שבא ואמר אבד שטרי כו' ופירש רשב"ם כגון שאין לו עדים שאבד כו' ט"ס הוא . כ"ל לבאר שיטתו דבאומר אבד שטרי חייסין שמא לא אבד לו אמת שהיתו במקום ובזמן ואח"כ ימלאנו ויגבה ב' פעמים וכפי' מהרש"א . ואף שמודיעין לזוס שב' לו שטר מכל מקום חייסין שמא יגבה אחלה בשטר השני וסלוס לא ישים אל לבו לשומרו דיסבור מדאכתבו לו את השטר אזה ב"מ דקו רבון במלתא שנאבד ממנו השטר הראשון ואח"כ יגבה בשטר הראשון . ואם לא קשיא לרשב"ם מ"ט לא פירש השטר אשר כותבין שמא פרעו כבר וקרעו השטר הראשון ? אלא השם מיירי שמודיעין לזוס ומודה שלא פרע (ואף דיימא לחייסין לקונייא שיגבה מלקוחות מ"מ היו יכולים לכתוב מון מאחריות שבו) . ועוד דא"כ היו יכולין לכתוב מון מאחריות שבו אף שלא יודיעו לזוס דבשטר אחין בו אחריות יכול לטעון פרעתי וכדאיתא בב"מ (י"ג ב') . ומש"ה פירש השטר השמא יסיו לו ב' השטרות דאז אין כותבין אף שלא אחריות השמא יתבענו תחילה בשטר אחד ואם יטעון פרעתי כי יאמר אחתם שלא פרעו ואח"כ יתבענו בשטר הראשון וסלוס לא יאמור השטר אחד כשיפרע כי יאמר מסתמא דקו ב"ד שפיר שאין לו השטר הראשון מדכתבו לו שטר אחר וכדאיתא בב"מ (י"ז ח') אבל אם יש לו עדים שנאבד ממנו כותבין לו שטר גמור דמסתמא כיון שאבדו בשוק לא ימלאנו אמלוס דוקא . ואם לא קשה דיוחוס שאחר ימלאנו ויביא אותו לב"ד וכב"ד יאמרו לזוס אם פרע ויודה אאמת שלא פרע ואח"כ יגבה ממנו בשטר אחד ? אלא דכיון דמודיעים לזוס ש"כ יאמור את השטר אמלא ולא יוכל תו לגבות ממנו בשטר אחד . ועוד דע"כ מיירי שעדים מעידים שנאבד ממנו בחוס וכמ"ש אש"ך דאי לא"ס אין כותבין לו שטר גמור ניחוס שמא פרעו וע"כ שלא היו שם עדים אחרים אלא אם דאל"כ ניחוס לאמת יביא עדים אחרים בב"ד אחר ויגבה כמה פעמים מלקוחות ש"כ ממ"כ כותבין אאם שלא יגבה בשטר אחד ואח"כ ימלא אחד השטר אין ויביא אותו לב"ד יאמרו לזוס יכול לטעון פרעתי ועדים שאבד בחוס לא יאמרו יכול להביא אאם שיודעין שכתבו לו שטר . (ועוד דאפשר אף אם יביאם יאמרו יכול לטעון פרעתי ומהמת שידעתי שאבדתי השטר לכך לא לקחתי שובר ואף כשכותבין לו מתחלה כשמביא עדים שאבד בחוס ולא חייסין שמא פרעו לאחר שהידם דמיירי שלא זאם ידם מעת שהעידם עד שבאו לב"ד) ואף אם ימלא אדם אחד אחלה השטר אין ויביא אותו לב"ד יכול לומר לא אמלא לך עד שתחזיר לי השטר אחד שכתבו לך כיון שאין לו שטר כמו טעון עליו פרעתי יכול ג"כ לומר לא אפרע לך עד שתחזיר לי השטר אחד שכתבו לך . ולפ"ז נראה לי דכשטרי אקח אף אם יש עדים שנאבד ממנו בחוס אין כותבין לחייסין שמא ימלא אדם אחד את השטר אין וסלוקח יביא עדים שבא לידו ביום שנכתב ואז יחזירו לו את השטר אאת כל עיקר הטעם דאין מחזירין שטרי אקח שמא ימלא אאת מכרו לאחר בין ניסן לתשרי וכדאיתא בב"ג וא"כ יש לחוס שיגבה ב' פעמים ורשב"ם לא כתב כן אלא בשטרי הלוואה ואף בזה פליג עליו הרא"ש בתשובה וג"כ נראה לפ"ז לרשב"ם לא כ"כ אלא למאי דסבירא ליה לחייסין לפירוש אבל לשמואל ורב חסי בב"מ אם אלא חייסין לפירוש בשטרי אקנאה לא כתבינן אף שנאבד בעדים שאם ימלא אחר יאם אין מחזיר ואין לריך לשאול לזוס כלל וכמ"ש אאוספות בב"מ אם ושגבה ב' פעמים וע' אם"כ לקמן ודו"ק :

שם (קס"ט ח') כל אדרבתא כו' וכל שומא כו' ע"ש . יש לדקדק למאי דאמרינן בכפ"ק דב"מ אשטרי הלואה

ואדרבתא לאו בני פירעון ניהו ואם"ס יחזיר אמולא וכפי' הגמ"י אם אאם אית דפרעו אים לו ליקח ממנו אשטר אכירה אחדם או לשמור אשטר אחלטה אאם יקרעו ויאליכו יכול אמלוה לגבות היאנו בעדים אקרקע זו אלו אית אסיה לו עליו אחלטה ע"ש וא"כ הכא נמי ניחוס לאמת יאמר לבע"ת שוב בהאי ארעא ואח"כ יגבה ממנו בעדים אסיה לו אדרבתא על אדם זו ואיך זה אלוקח ויגבה מן אלקוחות ועוד דיגבה ממנו בשטר אשומא דזו היא אחלטה אמוזכר בב"מ אס . ובדוחק י"ל כיון דיתבע ממנו מחמת אדרבתא ואחלטה אינה יבא אדבר בידי חבד ויתברר אדבר ברמאותו וכעין שכתב ארש"ל לעיל. וגראה לייתב ברווחא אחר אנקדק למאי תפס ארשב"ם אאחר ד' או ה' יאים יתבע פעם אחי ומל"ל אישור זה ולא פאות . ועוד יל"ד מש"כ ארשב"ם בדיבור אאח"ז אינה עדים אשאוכר גזלה ממנו ומכרה לזה דלמא אכרה לזה בלא"ה כיון אעדים משידים אשאוכר גזלה ממנו לריך זה להחזיר לו . ע"כ נראה אהוקשה לרשב"ם לרשב"ם ג"כ אקושיא שכתבתי דיכול לגבות בעדים או בשטר השומא ומזה סולינא ארשב"ם דאין שוכמין אדבר עד אאחר ד' אינים לפאות ואז לא יכול זה אלוקח לגבות מלקוחות דיאמרו לו כיון אהחזקת אני חזקה אלו היית טוען לקוחה היא ביד היית נאמן ואף אם סודית בעלמך אלא לקחת ממנו הבא בעלמך ואין לחה נאמן לאוב לאחרים וכשיעת הש"ך דאין סולאת אלוס מחוייב ללקוחות היכא אשיה יכול לטעון פרעתי [עיין בסי' ל"ט וכסי' ע"ט] ופריך הגמ' שפיר במאי יגבה וע"ז מצי דקאמר מכח אבכתי' ופירשב"ם ז"ל דיאמרו השעדים אשאוכר גזלה ומכרה לזה ואין לזה אוב טענת חזקה ולקחתי ממך כיון אשעדים יודעין אבהת לידו באיסור ועוקף ממנו בדין ואח"כ יגבה זה שפיר אלקוחות ועיין לעיל בפ' ח"ה ובח"מ סי' קי"ט. ולפמ"ש מיושב נמי מה דקאמר לכאורה על הא דפריך לקמן ונכתוב תברא לאוכר כו' למאי פריך הא כשם שאלו מוסבין אמת כבר יגבה אגזל ממנו קרקע זו ועוקף אלקוחות בשטר הראשון ואח"כ חזר לאגזל אוב לי בהאי ארעא ויעוקף ממנו פעם ב' וילך הוא ויגבה אלקוחות בשטר אחדם . ולפמ"ש רשב"ם דאין שוכחין אדבר עד ד' או ה' אינים ניחא דמ"מ אם עדיין לא עברו ג' אינים מעת שאמרו שעדים שכתבו לו אשטר אכר אלקוחות ש"כ מסתמא לא גבה כבר אלקוחות דש"כ היו זוכרין ואם כבר עברו ג' אינים מכתיבה ואיכא אשטר הראשון ש

סם וס"ס לריך לסלם לו ולסמור ה"ע בסמובר ומס"ס לפסבר
דסלם לו תיכף ומסתין לו עד למחר לולי ימלא הסבר ולא
יללרך להוליא על כתיבת הסובר לאל לי נימא דלין כותבין
שובר בודאי לא סיס לו להמתין עד למחר ולסלם לו תיכף
ומס"ס לס סיו מלילין סכמובס סיו מחזירין לס דלי ליתא
דפרע מקרע סוס קרע ליס ועשס דלפסיטי דספרלא זייר
לינו אלא לסניף בעלמא כן נ"ל לסבירת רסב"ס :

זדע סדברי הס"ך סס (ס"ק י"ל) תמוסים לי סספיים לספרת
רסב"ס דבאלבד בעדים כותבין לו לאר ולא לייסינן
סמא יתלאו ביון דכותבין שובר וסלוס יזסר לו בשוברו
בשעתו ולא"ב (בס"ק י"ב) כתב בשעתך לכותבין לו מזמן שני
דלייסינן לספוס יעשס קונית ויכנוס לס שוברו ול"ב ס"ל
ליחום בשלבד זלף דלדמוק דבשלבד נמי כותבין מזמן ג' מ"מ
סמא יגבס פאלס בסקיוס ויקס שובר ולא"ב יששס קונית
ויכנוס שוברו ויגבס בשטר שמלא מזמן ה' . ול"ל בדוחק כיון
דלי לפשר בתקנו בלופן לאר מוכרלין לאו ליתן שטר למלוס
ולא יתא ליקס מש"ב בשעתך לפשר לתקן ליתנו לו שטר מזמן
שני ודו"ק:

שם (קס"ז ה') לאר לאני לאי מלן דבעי כו' לא לאוזי בסוף
מגילתא כו' ובבר נתקנו סמפרסים דלמס לאר כאן
לריעא דמגילתא ובשמובות קלאר לחספא . ועוד סקשס בס'
דו"ח מרעק"ס בשמובות סס דלמס לאר כן לאני בדרך עלס
טובס דמשמע דאס רולס לינו מקיד ט"ז ושא יש לחום
שמא יעשס שש"ב על לאר ושוא יסיס חשום בעד . ונרלס
לייבב דבודאי בשמת עלס טובס יותר לשחום לחספא דלריעא
דמגילתא לינא למיסס שמא יעשה לכשוב במקום טוב .
ובמ"ס סחום' כעין זס לעיל ר"פ ד"ס מקובר עדיו וכו'
בס ס"ד וגס ימבוך ה' סקלף וכדאי' טובדא בסמוך רק
לפעמים אין זס עלס טובס לכשוב לחספא דלינא למיסס
שמא יכשוב עליו שש"ו ויתנכו ליב"ש שסמו כשמו וזס יסזיר
לו לפני ט"מ ויגבס ממנו בש"מ מזוכרין שיב"ש נתן לו בשטר
ובשר לב"י לף דסוי יכול לסזדייף ובמ"ס כ"ז בשס"מ רס"י
מ"ב וכיון שמכירין סתימתו יגבס ממנו לף דסוי ב' יב"ס
בעיר לחת . ומס"ס לריך לריעא דמגילתא ול"ב בבשובות
מיירי כיון דלא סוי ב' יב"ס בעיר זס ומס"ס לחספא עדיף
מריעא דמגילתא דלינא קלקול לפעמים ובכא מיירי דלינא
יב"ס ב' ט"ב לריך דוקא לריעא דמגילתא . לף כ"ז לעניו
עלס טובס לבל מידינא מוסר להחום בין לחספא בין לריעא
דמגילתא כיון שלא יובל לעשות שש"ב על לאריס דלף
דסוזקו ב' יב"ס ל"ם לך שסשא דיבקס מא' שימסור לו שטר
בש"מ דל"ב גס מסשי לא יגבס דשא לין מוליאין שש"ב על
שוס ה' מכן דב"ח יכול לדחות ומס"ס קלאר לאני בב'
מקומות רק בדרך עלס כלומר דאס לינו מקיד על עלמו
יכול להחום לו לחספא לו לריעא דמגילתא ובשא סני גבד
לאריס לף לעניו עלס טובס פעמים יששס כן ופעמים כן. כן
נרלס לי ודו"ק :

שם (ב') וליחום דלמא לזיל למתא לאריעא כו' ולזיל ומגרם
לליתתא דסיולך כו' כל סמוזק כמו כו' ט"ם . ושא לא
לייסינן בסוזק ב' יב"ס בעיר לחת יל' ה' מסס למתא
לאריעא ויבחוב גט ויתן לאשתו של שני דכיון דכותבין שס
עינו בגט ממילא כשתבא ליבעא לא יסיוסב כב"ד עד שתביא
עדים שהיו סיים בשעת הגט וכמ"ס סחום' לעיל. לף שא
קשיא דלמא תלך לעיר לחרת ושס לא ידעו סיס בשלן שני
יב"ס ותבעא כו . ול"ל בלחת דלשס כשבילא גט לריכים
לידע . שבעיר שבעל פין יב"ס לאר [ול"ע שלא נמלא זס
בפוסקים] או לפשר דלא שבשו לזס שתבעא במקום שאין
מכירין דווקא וט"ב ל"ל בן דלל"ב לא סיו מסירין לבתוב גט
מלשס זס וכמו שפיך לעיל ולינום דמיירי ג"ב בסוזקו וכע"ם

סחום' . ודברי סחום' בשלן לינס מובנים לי שסקשו שא לריך
להביר שס שלשס דשא לפי סיעתס בד"ס ולינום ה"ל להביר
שס שלשס היכא דלא סוזק והכא כשילך לעיר לארת ויחזיק
שמו יב"ס מעיר פלוני יסיס לא סוזק ול"ל דע"ב לא ב"ב
סחום' אלא בחותס שעיר עלמס דשס לא סוזק אין
מוסשין אבל בעיר לארת ודאי מוסשין לולי בחותס שעיר ים
עוד לאר שעשו בן ולריך להביר שס שלשס ובשמביין שס
שלשס שוב אין מוסשין דילמא ים בשס שניסס שווים שלים
ושלשס ועיין :

שם בסוף הפרק ל"ל לבאר היטב סיטת שרשב"ס בשמעתא
דשטעודה דלוריתא ולאתרן לייש קושית סחום' עליו .
ושכם לבאורס י"ל בכוונתו דמלן דלית ליס ס"ד יליף מדכתיב
יוליא תליך לת שטעודו כלומר דשס סוי גוביינא גמורס וכיון
דאיזין דנתנס סמורס רשות לגבות מסנכסים אזין דשטעבוד
אל על סנכסים מס"ת ול"ל לפ"ז סא דכתיב טעבוד לף דסוי
גבייס לגמרי על סאוב ס"ק יוליא תליך לת סדבר שסיס ממוכן
לך כבר על סאוב מאמת דשטעבוד שמן סתורס ומדוקדק
ליתנא דשטעבוד בש"ה סילישא ומלן דלית ליס ש"ד סובר
דלין דשטעבוד אל על נכסים כלל מן סתורס ואינו יכול לידך
לנכסים רק כופין לוסו לקייס מלות שעשס פריעת ב"ה מלוס
וכדלאי' בסכותב וסא דכתיב יוליא תליך לת שטעבוד כיינו למכון
שמחוייב סלוס ליתן לו מכון להבאתס כשבגיע זמ"פ ואינו
מפלס לו אבל לאלושין לגבות ממנו אין יורדין לנכסיו כלל
מס"ת אלא בכופין לוסו . ושפתא ה"ס שא דמקשס מטולה
דאמר ד"ת ב"ה בזבורית דמוכח מזס דש"ל בשטעודה דלוריתא
דשא מפיק ליס מדכתיב יוליא תליך וגו' מס דכבו לסוליא
פחות שבכלים ה"ב ט"ב ס"ל דקשא לגוביינא קאמר דאל"ב
מנא ליס דלעניו גוביינא דלמא לעולם בבימות לו בשדות
וקשא לא מיירי אלא לשבאתס ולמכון בשלמא אזי יתן לו
זבורית ובאמת יתן לו כדבש יותר מכדי חובו כדי סיסיס בטוח
במטולתיו אבל באמת בעת גוביינא לריך ליתן לו בימות לו
עדיות אבל באמת מי אפשר לומר כן דודאי קשא דיוליא תליך
שת שטעבוד סחולס מיירי ליתן מכון ולא לגוביינא מדלריך
קשא להחזיר לו שטעבוד שבות שמש וט"ב ל"ל דס"ק שולא
מדאמר קשא שבופין לוסו ט"י שליח ב"ד שטומד בחוך לטוליא
מכון למלוס ש"מ דס"ד דאל"ב לא סיימו כופין לתת שנכסיס
למכון אלא בשעת גבייס סיימו כופין לוסו לשלם וג"ב לא
סיימו יורדין לנכסיו אלא דסיו כופין לוסו בעלמו לשלם
לקייס מלות פריעת ב"ה ומס לא לכופו לתת מכון כיון
שנכנסיס לוסס מטועבדין אב"ב דס"ד וכשא שבר דשטעודה
לאו דאוריתא ואשפ"ב כופין לוסו ליתן מכון כדי שיסא
בטוח ופריך שפיר מדטולא מדס"ל בע"ח דיוסיס בזיבורית
ומפיק ליס מדכתיב יוליא תליך לת שטעבוד ושס דרבו לטוליא
פחות שבכלים ודאי יותא דלף דשטעודה לאו דאוריתא מ"מ
לריך ליתן מכון ב"ב לא מוכח מכשא דלעניו גבייס דיוסיס
בזיבורית דלמא לס בא לגבות כופין לוסו ליתן ביומיס
מ"מ בעת נתינת מכון יכול ליתן פחות שבכלים אע"ב דשבר
שלוסו מטתעבד לוס כופין לוסו ליתן מכון רק כיון דבלא"ה
מטועבד לו דס"ד מס"ס כופין לוסו ליתן מכון ומדחזינן
דיכול ליתן פחות שבכלים ס"מ דמטועבד לו לעניו גוביינא ג"ב
זיבורית דלס סיס מטועבד לו בביומיס לו עדיות סיס לריך
לתת ג"ב כעין זס למכון לף ב"ז סוא לעניו קרקע אבל
במטות אינו תלוי בסכי כלל דשא מטות לוסו סייך ליתן למכון
ומס"ס לף דפסקינן לעניו ב"ה דאס יש לו מטות לריך ליתן
לו מטות מ"מ לעניו מכון לוסו מוליא לו אלא פחות שבכלים
אבל בעת שגבייס לריך ליתן לו מטות אס יש לו. ויתא נמי
מלי דפריך סגמ' על דבש מסא דקאמר גבי קרקע יש לו
שסקשו סחום' דשא מיירי ודאי אל שטעבוד מדאוריתא

ולכתב"ס ניחא דמסיעוד חל על גופיה אבל לא על מכשיר ומ"ל לתא שנגע קרקע לא זכו רק לאחר מיתת אביהן ומ"ל רלוי. ולתא דמלי למידחי דמיירי בשטר ומ"ל לתא מי שעבודא ל"ד מ"מ חז"ל עשו שעבוד וכרואים בגופא מלקוחות מ"מ ס"ל לגמ' דהי ניחא של"ד אינו גופא רק מכאן ולהבא וכמו דס"ל לרבא בפסחים ויסיס ח"כ מיכח מזה דרבא סבירא ליה שיעבודא ל"ד ודו"ק:

צ"ע טובא לפי מאי דכתב הטוש"ע (סי' ל') בשם הרמב"ן בשם אומר ק' וזה אומר ר' וזה אומר ש' וכו' ע"ש דלא הטילו כולם ביום אחד בכחשא אינו משלם אלא ר' ט"ש ח"כ לפ"ז דמיקרי בכחשא ח"כ בזה אומר ק' וזה אומר ר' אמאי מלטרפין שייכים למאי כיון דמכחישין זה"ז במאה סב' ס"ל עדות מוכחב' ושוב אין מלטרפין לעדות אחרת וכדקיי"ל בסי' ל"ח ושם"ך מסיק התם דלתא בעד ח' אמרינן כן [ועיין בס' שע"מ בסי' ל' ס"ק נ']. ובל"ז על דברי הגמ' גופיה ליתא לזאת דלא"ט דמלטרפי דמיקרי בכחשא בבדיקות ועבידי דטעי אבל לפ"ז בנידון דהרמב"ן ליתא שומעין לאותו שאומר ת' דטעים המעידין בפחות אפשר לומר דטעו ואלא דקדקו כל כך ומשום זה לא רצו להטיח יותר אבל אותם המעידים על ה' בודאי חילו לא רצו בפירוש לא היו מעידים ובודאי קושטא קאמרי וכ"כ בנה"מ שם ומדפסיק הרמב"ן דלזאת משלם אלא ספחות ע"כ ס"ל דמיקרי בכחשא בחקירות ותפ"ה מלטרפין למאה ומוכח להדיא אלא כשם"ך (רס"י ל"ח). ובאמת נראה עיקר דמיקרי בכחשא בחקירות מדקאמר הגמ' בב' כיתי עדים שים בכלל ר' ק' ואינו משלם אלא ק' ואמאי לא ניימא דלא דקדקו ויפלגו ר' כדברי הכת הב' אלא ודאי כנ"ל. ולפ"ז שם"ך ס"ר לדבריו מדברי הרמב"ן והכ"ן לזאת רחוק היא כלל שם"ך בסיא בשם הרמב"ן בסי' ל' דס"ל עדות המכחשת בחקירות כשרה בד"מ ומ"ש י"ל דהרמב"ן סבר כוותיה ומ"ש אמאי בפיר דאינו מחלק בין עד המוכחש מעשים למוכחש מאחד ול"ק לית רק בדיני גיזומין אבל לדידן דפסקינן דפסולה הדבר מוכח דעד ח' בכחשא מלטרפין. וע"ק שלפ"ז דמיקרי בכחשא בחקירות אין לעתיקו הטוש"ע בסי' ל' ס"ג דברי הרמב"ן דלא שייכי כולם בכחשא משלם ר' אלא שם לכ"ע לא מלטרפין לאותו שאומר ר' מוכחש מד' עדות ואותו שאומר ש' ג"כ מוכחש מד' וכל עדות שאתה תולה כולם מוכחשים מכ"ח ומ"ש בודאי לא מלטרפי וכמ"ש רסי' ל"ח. והרמב"ן לטעמיה חזיל שס"ל עדות המוכחשת בחקירות כשרה בד"מ ולפ"ז שם"ך ומס"ע מ"ו סבירא מעמו דלפיזו עד ח' בכחשא לא מלטרפין באמת שדבר תמוה לית יסבור הרמב"ן כן ויסבור דברי עצמו בתשובה וכבר תמה ע"ז שם מע"ח בסופו אבל לדידן דפסקינן דפסולה ח"ח לומר כן ול"ש. ולולי ל"ל לטעמיה מיקרי בכחשא בבדיקות ותפ"ה בשני כתי עדים אינו משלם אלא ק' כיון דטע"פ ח' מהן טעה לחברין לקולא לולי לא דקדקו אותן שאומרים ר' ובאמת לא לוה רק ק' וכן בנידון דהרמב"ן אינו משלם אלא ר' דלולי שאומרים יותר לא דקדקו כ"כ ונדמה להם שסלוה יותר כיון שב' עדים אומרים שלא הלוה יותר מר' ולפ"ז יעלה ג"כ לעדות אחרת כיון דהוי בכחשא בבדיקות ועבידי דטעי ועיין תוס' ב"ב (מ"ח ב') ועיין:

הש"ך (בסי' מ"ו ס"ק פ"ח) כתב דבקיום שעל הגליון שבגד השטר צריך לכתוב שהשטר כתוב לכתבו כו' דאל"כ ניחוש שמא יחתוך הקיום ויעשה שטר מאחוריו ע"ש. והוא תמוה לפמ"ש בשמ"ק שאח"ז דבקיום מאחוריו צריך שיכתבו הב"ד שהקיום הוא מאחוריו או שיניחו חוץ כיוצא ע"ש והכא ע"כ ליכא חוץ כיוצא דא"כ ניחוש כשמוטו שמא יחתוך הקיום ויעשה שטר הוא ועדיו בפיעה אחת ח"כ ליכא למיחש ג"כ שיעשה שטר מאחוריו. גם מאוד תמוה מש"כ ויכתוב אנחנו דייני כו' דמה מועיל מה שכתב"ד בשעתו כותב שלא צריך שהב"ד יכתבו כן בהקיום לפני מחיימתן וכמ"ש לקמן. ולדבריו ניחוש ג"כ בכל קיום דשעתא שהוא שמטה שלמא יחתוך הקיום ויעשה שטר מאחוריו. גם מ"ש בשם ש"ך שאח"ז דנראה שהקיום הוא מאחוריו משום דכתוב שם אינו כמבואר בח"מ סי' ט"ח ס"ד ולפנ"ד חזקה אח"י שהשם הוא שלו ל"ש מיגו וכמ"ש השך (בסי' ל"ט סק"ו) דהוי חזקה שלימתא ואלו לעניין עד ח' הוי להיפוך דלעניין תוך זמנו מהני חזקה לא שם ים עד ח' שפרע ועיין בשך שם ס"ק ט"ו דיטול בלא שבועה ולעניין חזקה שא"י שהשם הוא שלו שם תבע השם חפץ מחבירו שבועה מוחזק בו ויש לו עד ח' זוקק השבועה לשבועה דאורייתא. ומשמעתי דל"ל לא כ' שם ש"ך דיטול בלא שבועה אלא בשטר משום דמאוריייתא ח"ל ליתבע אף אם עד אחד מעידו שהוא פרוע משום דחזקה שטרך בידי מאי בעי אלים טובא ודמי לב' עדים אלא דמדברנן צריך ליתבע ומלכך כיון שמסייע לו חזקה דח"ח פורע תוך זמנו ח"ל ליתבע דים לו ב' חזקות אבל בתובע חפץ מחבירו בע"א צריך ליתבע מה"ת ואלא מיפטר משום הך חזקה לחוד לכל מה שתחת יד שהשם הוא שלו. אולם בחמת ל"ע אם תובע מחבירו ע"פ והוא בתוך זמנו ומלוה טוען פרעתי ויש לו עד ח' שפרע היכי נדייניו לאחי דיניו נפערים ס"ל עד ח' קם לממון. ואייכו לתובע ש"ד שם ליכא ש"ד ליטול וגם בנק"ח כעין דאורייתא ל"מ בגמ' ובפוסקים שיטתו זה בכלל המסבעין ומוטלין. ויטול בלא שבועה אם לאיכא עד אחד דקא מכחיש ליה. וא"ל שמתבע פטור בגמרי ואלא סוי עד ח' קם לממון דזה לאו מתורת עדות בגמ' בם אלא לחזקת כשרות דעד מסייע להמתבע וה"ל תרי חזקות חזקת ממון וחזקת כשרות וה"ל הך חזקה דת"ח חדא במקום תרתי. ולפ"ז ראיתי בס' מעשה חושב בתחילתו בחוקף מחבירו ויש לו עד ח' דבלו חתף המובע נמבע ומוטל ט"ם, שאני התם דליכא חזקת ממון כיון דחתף בפיעו, וכעין זה כ' בספלתה בכתובות(פ"ס ח') דלתם שמתבע אומר ח"י אם פרעתיך ויש לו עד ח' שפרע מלרפין ברי שלו לחזקת ממון ופטור ע"ם. ולפ"ז דהרא"ש ריש ב"מ כתב דמש"ה לא הוי השומר עד משום דלאו קם לממון ומזה למד הש"ך (בסי' ט"ב ס"ק ס"ח) לכל מהוייב שבועה ויל שאין עד מסייע פושר שאני התם שכיון שבלא הבעל אם היה טוען ברי היה עליו חיוב שבועה וכשטוען טוען שמא ה"ל מצוי"ל ויש עליו חיוב ממון ח"כ אף דיימא לחזקת כשרות דעבד וחזקת ממון פטרו לותו מממון מ"מ נשאר עליו חיוב שבועה וכיון שח"י ליתבע משלם דלא עדיף מאלו היה טוען ברי ולא היה נמבע משבע"כ הכא כיון שבעד פוערו מממון ח"כ נמבע בשאר שבועות היסת שפרעו תוך זמנו ופטור ובנידון דספלתה נמי נמבע היסת שאינו יודע אם פרעו ואף דאינו יכול ליתבע בברי מ"מ בשבועת היסת לא שייך מאחר שאינו יכול ליתבע משלם וזו"ק:

תצא

ועניני אישות

קידושין (ד' ח') ומיטרייך למיכתב מ"י כו' וה"ב רחמנא מ"י כו' אבל קידושין כו'. לכאורה קשה מכאן על דברי בעל ספלתה בכתובות (מ"ז ח') שכתב לתרץ קושיית התוס' שם דלכבי לא יקשין קידושין מחופה דהיינו מאחת בתי נתתי דידעינן חופה נעשה דשלחי חופה משום דמפקעת עלמה ממעשה ידיה וכשברת הגמ' שם וגזה חיזק נמי דמש"ה

ממרין דמ"י צריך לאכיס לף לאחר מירוסין ולא ניחא דקר' דלאכיס קאי דוקא קודם מירוסין דמ"כ לא לכתוב קרא דקידושין ולילף מחופה ט"ם סיטב ות"כ קסם דמאי קאמר הכא ואילטריך כו' משום דקא משמע מיניה כו' סה בלא"ס אילטריך למיכתב דאי הוה יליפינן ממ"י ס"ה דמ"י גופ' צריך לאכיס רק קודם מירוסין ולף דקידושין הוה ידעינן דסה קבלת קידושין הוא בשעת מירוסין אבל הוה טעינן במעשה ידי דס"ה דוקא קודם מירוסין לאכיס ומ"ם אילטריך למיכתב קידושין ותיקשי לן סה מצינן למילף מחופה אלא ט"כ דמעשה ידיס צריך לאכיס לף לאחר מירוסין וכמ"ם מסיפא. וי"ל בדוחק דמ"כ לא משני כאי דמ"כ תיקשי לכתוב קידושין לגלות דמ"י צריך לאכיס לף אחר מירוסין ולא לכתוב אף בתי נתני על חופה וסוף יליפינן חופה מקידושין וגם מסברא הוה ידעינן מקידושין לבד דמ"י לאכיס לף לאחר מירוסין דאל"כ לא לכתוב קידושין והוה יליפינן ממ"י וגם מסברא דמ"י לסקיע עלמה בקידושין אלא ממ"י דלאכי' אע"כ לאכיס מקדמה ולא לריך קרא דקידושין אע"כ דמ"י לאכיס לף אחר מירוסין ולא לריך קרא לחופה ומ"ם טוענך לומר דלא יליפינן קידושין ממ"י ות"כ אי הוה כתיב קרא דקידושין לחוד ס"ה דמ"י רק עד מירוסין ואפ"ה אילטריך קרא דקידושין משום דלא יליפינן ממ"י ולריך ג"כ קרא לחופה לגלות על מ"י דלאכיס לף אחר מירוסין ודו"ק בזה:

שם (ו' ב') גמ' ואי קסבר מתנה על מנת להחזיר לא קנה אמאי מתנה אפילו תרומה ממי לא. קסם כיצד אמר לה הרי את מקודשת לי בתרומה כיון דמחוייב להחזיר ואי לא ליכא גזל וכמו שפי' רש"י לקמן גבי אתרוג משום הכי לא הוה מתנה אבל גבי תרומה כיון דכבר קרא שם תרומה אף דניתן לו ע"מ להחזיר מ"מ אם לא יחזיר ליכא גזל דבלאו הכי אינו אלא בעלים וליכא לבעלים בה אלא טובת הנאה וע"ם אינה ממון להיות נקרא גזל וכיון שהוא ביד כהן יכול לעכבה לעלמו דבלאמת גבי פ"ב יכולים הבעלים לומר כיון דניתנו ע"מ להחזיר ולא החזיר לאשתא דהכי לא ניתנו לו אלו הם' שלטים רק ניתן חתם שלטים לחבירים לכהן אחר משו"ה לריך להחזיר דאל"כ יהיה גזל אבל גבי תרומה ליכא למימר הכי וכמ"ש אאל"כ ניחא דמוכח מזה דסתמא דגמ' ס"ל ע"ם ממון ואולי סתם הגמ' לקמן, ג' מרבה עליהו ול"ע:

וע" תוס' ב"מ (ו' ב') דאף לאמ"ד דע"ם ממון יכול הכהן לתפוס ואל"ל כיון שאלו תפס רק להחזיר לא הוי שלו דמ"מ יקשה לסברת התוס' רי"ד לעיל גבי חליפין דאמאי נקנית בחליפין עלמן אף שהחזירם מ"מ כיון דיכולה לתפשה אם תרלה מיקרי שלה ה"כ ס"ל ניחא כן גבי תרומה:

ואולי דמ"מ כיון שניתן לו ע"מ להחזיר והכהן גמר בדעתו להחזיר ה"כ לא קנה כלל לפי שה"ה דמעל"ע ל"ם מתנה ומ"ם פריך שפיר אמאי יהא ידי נתינה ושתי גבי חליפין דהוא מקנה לה והיא ג"כ כוונתה לקנות אף שבדעתה להחזיר מ"מ הא קיי"ל שמה מתנה ודו"ק:

ובזה ה"ם נמי מה שהקשו למה הקשו התוס' מריטה במכר ופס"ב וכו' די"ל דכיון דל"ם מתנה והוא קיבל אדעתה להחזירו ומחזירו בחמת ה"כ לא קנה כלל וגם כיון שהמוכר נתן לו ע"מ להחזיר לא הלה להקנות לו כלל אבל למסקנת דמתנה טעל"ם שמה מתנה פריך שפיר אמאי לא יהא אף הם לא החזיר הא בעינן תנאי כפול ודו"ק:

והצעתי הקושיא הזאת לפני הודי הרב הגאון המפורסם הו"ב מוסר"ה זיסקינד זללה"ה אב"ד דק"ק גאוורדאק. ולמען יהיו שפתותיו דובבות בקבר העשיק מה שהשיב לי בזה זה זמן כביר מתנת תקל"ח. וז"ל. שלום רבי נאוגר כלי קרב. הרב המחודד ומפולפל מופלג להפליאה כו' קס"ת מ'. מחמת עול הטיבור להשיב לשואלין בהלכות פסח בשלמה למעשה אי אפשר לי להשיב להשלו שאין השעה נריכה לכך אבל מחמת שחביבין לי דבריו. וילעתי ממוער שמוקד בעיון שלמה אחיב

יוחכין מלה דבחמת סמוס׳ קחי בתירוסם מלעיל ד״ל לכהן דחזלין בתר מזקם דמיירי למזומם דרבנן ועיין בתוס׳ בתובות סם . ומחי דחמריק סם לדברי סמכשיר בם מכשיר בחם לה חייבי כלל בחרי ותרי ע״ם ונ״ע וק״ל :

שם (ס״ז ב׳) סחסם וילדי כו׳ דבריו קיימים . וים להקשות דהה חכן קיי״ל כרבן דר״ם דלה דהכי טעמח דקרח וח״כ בגברית דולדם כמוס ע״כ נפקה לן מהקישה דכי תסיין וגו׳ וחסם וילדיס ע״כ לדברי ריס״ג . והפוסקים פסקו כרבן ׳דריס״ג , וי״ל דהכח קחם דרבן חדרבן וגם קחם על סגמ׳ גופי׳ חמחי דחיק למילף מהקישה חסר ע״כ ר״ם לה ס״ל הקישה זו ולחם לה יליף מקרח מפורש בסוף עזרת סחולימו סחשים בכריות וכל המולד מסם דלחמת הולד כמוס . וי״ל דהוקה ללמוד מן סחורה כדי לידע הדין על דלחתי עזרת וכדפריך בכמה דוכתי עד דלחתי יהזקאל מתן חמרה . חך בחמת חין חמו חוקחין לזה כמו דמצי סחם גמרה גמירי לה ולחתי יהזקאל ולחמכי׳ חקרה , כן ניחה ג״כ גבי עזרת וח״כ לה קחם דרבן חדרבן דקחם לה ס״ל הקישה , דכי תסיין רק למדין מקרה דעזרת דבנכרים הולד כמוס ובספרה יליפין מסחסם וילדיס ומשום הכי ס״ל דבריו קיימין וח״ם פסק הפוסקים ודו״ק :

בתובות (ב׳ ח׳) בחולה נפחת ליום וכו׳ . סח דנקט ליום ולה ביום ללמד דבליל ד׳ ג״כ מותר ליפח ולח לבטול ג״כ מותר מן הדין לליכה לחקורי דעחת ביום חחד ולח דמפקינן בחמיחי נבעלת סייגו דרך עלה בוגד משום ברכה ולה מיקרי עבריין וכמ״ש התוס׳ לקמן . ובחלמוד נקט ג״כ ליום דלח דברכה דלחד טדיפה מ״מ בלולה ג״כ יש ברכה דדגים ולי בעיל בפ׳ ג״ד , ועעמח דפקדו בחלמוד ג״כ היינו חלה עלה טובה לפי מהי דקיי״ל ג׳ לעמחה . ומ״ם נקיט ליפחת לליום דמעמע לחתי חפי ודו״ק :

שם גמ׳ ועכשיו שפיגו שפקדו כו׳ . מה שדקדקו המפרשים למה חלה הדבר בפקדו ולה חמחיחי . י״ל דמשום חלמוד נקט הכי דמשום ברכה לה מיקרי עבריין ולהיפ חייב במזוזות וכמ״ש התוס׳ וח״ם דנקט ג׳ ימים ועיין מהרש״ל וק״ל :

שם ע״ב הלה מסיפה מעכשיו הם לה בחתי כו׳ מת וה״ם לחלה כו׳ הלה רבה סברה לנפשי׳ כו׳ ומי חיכה מידי דמלחוריימה לה הוי גע וכו׳ ע״ש כל הסוגי׳ ופירש״י ותוס׳ ליטע . ויש להקשות מובח א דמחי קחמר ה״ה חלה ל״ל כ״ם חלה וכמו שכחב רש״י בד״ה מת הוא לחיפו גע שלין חוש גדול משה . ב דלמחי דקחמר דלמח דווקה מת וכו׳ ח״כ נפשוע שבעיה ממילוחה לחם לה בחתי . ולילה למימר דקחמ״ל לחפוקי מדרבותיפו . דשה ג״כ שמעיון מסיפה דדוקה מעכשיו ס״ו גע חבל בלה מעכשיו הוי גע וכו׳ שמילפו מעעה חוש בפרש״י ד״ה דמלחוריימה חיפו גע וכו׳ שמילפו מעעה חוש מה״ת וכו׳ דל״ל כ״ו הלה ממקומו הוה מוכרע מדקחמר טעמח מסוס למושת ופרוזות מכלל דמלחוריימה חיפו גע . ד יל״ד בחוס׳ ד״ה וסברה וכו׳ שכחבו וח״ת מת חוך יב״ח נמי יסה גע כו׳ שהמפרשים דחקו עלמן דכוונתן בלה מעכשיו דהוי גע לח״מ ולין לחוש מורה כן וכבר הקשה הפ״י דמחי סייך מעעה בשה בחמת יתקנו היכחוב מעכשיו . ורחה ליפ כ״ו דלמחי דקחמר דלמח מת דווקה ס״ק דבמת ומעכשיו הוי גע דל״ם גלה״מ וגם חוש דמיתה לה מבטל ד״ל לי׳ דתפול קמי יבם . ובחמת יש לדייק מכחן דבלה מעכשיו חיפו גע רק ס״ח דטעמח מסוס הין גלה״מ ולהכי קחני המיעתה לחשמיעין דבטל מחמת חוש ג״כ (דליכה למטעי במיעתה טעמח מסוס דהין גלה״מ דה״ל למיתני כלל הה מסיפה שמיעין . ושוב לחשמיעין בחומר הרי זה גיטך חמר יב״ח ולה בעוסה תנחי) ול״מ

שקדו וברכה להדס ושקוליס כמ ויבוזו שניהם ועי"ל ולכ"מ ודו"ק :

שם תוס' ד"ה בתולה שמשתה ברביעי ל"ד ברביעי כו' שמינו מתכוין חלה להגיחתו כו' עכ"ל . ולכאורה תמוה דהא גופא קשיא לימא דווקא רביעי שמכוין להעביר על דת ולא יקשה בשלישי נמי מתי ובעיל . והגרעה דלפי תירוץ אחד בסנהדרין (ע"ד ב') דהגיחת עלמו שתי ה"ב אם מכוין להעביר ע"ד מחוייבת למסור עלמה אף דקרקע עולם היה אם כן ע"כ אינו מוכרחין לומר בכאן שמכוין להגיחתו דמי לא"ה יקשה לגמרי נעקרי' כיון דסכנה ודחויה היה וכמו שהקשה לעיל . ואפילו לפי מאי דמשני התם קרקע עולם היה מ"מ היכא דעבדה מעשה ומכוין להעביר מחוייבת למסור עלמה ואפילו תערקתא דמשחתא ור"ב ה"ג אם מכוין להעביר נמי דחויה מחוייבת למסור עלמה מחמת כיחת חיסור משום דלא עבדה מעשה מ"מ כיון שמכוין להעביר תק"ח בתולה נפשות בד' מחוייבת למסור עלמה ע"ז ולישנא בד' דאם תעשה בשלישי ה"ב קעבדה מעשה ולא יהא זה גרע מערקתא דמשחתא והדק"ל לגמרי נעקרי' ועיין בשג"ה ודו"ק :

שם (ד' ה') תוס' ד"ה דבריה שבלטעה כו' עיין פ"י ושפלתה בב' לתרץ קושיית מהרש"ל על התוס' דכיון דכל חומן הימים שמעמ אפילו ביאה לחשוש לחסור ל"ל משום דם בתולים וע"כ משום שבות . והקשו התוס' שפיר לרב ושמואל ע"ש . ולדידי קשה עליהם דמ"כ מאי כ' התוס' אבל קשה לכל חומן הימים שמעמ אפילו בשעת היא דמשמע דאסור אפילו בשעת היא אף היכא דלא בעיל ואסור מחמת שעשה חבורה וכדמ"ל להגיה דהך בריית בהיה ומחמת חיסור זה לריך ג"כ שימור דקילא לי' ג"כ לעבור ותדע דאל"כ יקשה אף לר' יוחנן למה לריך שימור היכא דלא בעיל אפילו בשעת דשמעמ ליכא דכל הימים ודיקא נמי ליכא דקאמי לעיל בבריית ומפרישין את התן מן הכלה לילי שעת השמעמ נמי שאסור ביחוד . ואולי גם דעת התוספות ז"ל היתה לתרץ מדלא כתבו תיתה כדרכם ז"ל תמיד וק"ל :

שם (ה' ב') תוס' ד"ה לדם הוא לריך ור"ת הא קוי פ"ר וכו' ופיר"ת לדם הוא לריך שלא יתלכלך וכו' דהוי מצ"ל עכ"ל . ממשך דבריהם ל"ל דלפיר"ת יכול להוציא דם בלא עשיית פתח אבל בלא עשיית פתח ובלא דם ה"א להטות ותפ"ה קאמר אח"ל להגיחת עלמו הוא לריך וכו' ולא קוי פ"ר לעניין דם דלפי' ה"ל לדם חלה שלא יתלכלך ומ"ב לא ניחא לי' וכוי פ"ר דל"ב ליה דברי וכמ"ש התוס' לקמן אבל אי לדם הוא לריך אסור אף דהוי מלאכה אצ"ל דאינו אסור רק מדרבנן לא שריון במקום מצוה . ולקמן דשריון במקלקל שינו מקום דהוי תרתי לרבנן אינו מכוין ומקלקל וכמ"ש התוס' לקמן . אבל שיטת רש"י ז"ל דדבר שאינו מתכוין לי' אסור מדאורייתא וכמ"ש הפ"י ותפ"ה שריון במקלקל וע"כ ל"ל דאיסור דרבנן שריון במקום מצוה וע"כ ל"ל לדם הוא לריך כפיר"י להגיחת עלמו ל"ל דאפשר בלא דם .

ודו"ק סיעתא :

שם (ו' ב') גמ' מתיב ר"ח המפיס וכו' התוס' דחקו מאוד בישוב הסוגיא ותוא לדעתם שום פ"ר דל"ב לי' עם אצ"ל דברי המפיס וכו' . ובאמת במפיס הוי פ"ר דעשיית פה (ועיין שבת ק"ז ב') לזה הוקשה להם מאי פריך דאפילו נימא לדם הוא לריך וחבורי מחבר ים להחיר במפיס משום נער וכמו דשריון במסקנא איסור פ"ר . ואפילו לשיטת רי"י דנער ומוסר שוין ל"ב ל"ל לדם הוא לריך לרחות אם היה בתולה וה"ב יותר קשה מאי פריך ממפיס דשם הוגלת ליחס הוי אצ"ל :

אך לולי דבריהם היה נראה לחלק דאיסור פ"ר שריון במקום נער וגם במקום מלוה יכול להיות דמותר וכמ"ש התוס' מכח דמזלפין ומסופגת אבל אצ"ל חמיר יותר דמכוין ולא שריון לא בנער ולכאי פריך אמאי פטור ומותר ועכ"י ודו"ק סיעתא :

שם (ו' ו') ע"ש בסוגי' ובר"ח סי' י"ח שכתב ה"ב שם"ס דאיכא חזקה בו' אבל שבא איכא חזקה וכו' ולא היא דאיכא רוב דרגון כו' וכן במשארסתי נתנסתי הע"ג דחזקת ממון מסייע ליה רוב דרגון אפ"ה אליס לי' בדי ומסיימנא . כבר תמהו כולם בדברי הרא"ש הללו שסתומין ביותר . ול"ב שכך פירושו דמתחלה חילק דבשלמא לעניין ממון איכא שבא אבל שבא ליכא מיגו דקלי בשיטת ר"ח דמ"ע פתחה סתום (או י"ל דס"ל כרמב"ם דמיירי במלא דם ול"ב ליכא מיגו דמ"ע דס"ל כרש"י דאין לה דם ולא פתח וע' בביאור מוהר"ם לקמן ע"ב) וגם לטעמא דחזקה חילק ג"ב שאני התם דאיכא חזקה כלומר חזקת הגוף דטדיף מחזקת ממון לומר דתחתיו נבעלה . ואף דאמרי י"ל שמא ברגון ורוב דרגון מ"מ כיון דסוי ה"י ה"פ כמ"ש מהרמ"ם והפלתה מוקמינן חזקת שיתר נגד חזקת ממון וה"י ה"פ נגד רוב דרגון דאליס טפי מרוב דרגון דשא אין סולבין בממון אחר הרוב ובא"י אם פרעתיך מוליאין ממון אבל לעניין איסור כיון דסוי רוב דרגון אף דאיכא נגד חזקת שיתר מ"מ רובא וחזקה רובא עדיף ולא אמרי בדי דיהא ג"כ . ולבסוף קיים דברי תר"י דאמ"ש חזקן דברי הוי מעלה דשא נאי דמוקמינן חזקת שיתר נגד חזקת ממון וסוי שקולים מ"מ למה עושים מעשה להוליא ממון וכן בא"י ה"פ אף דהוי טעמא גרועה מ"מ אין מוליאין ממון אלא אם כן יש בדי כנגדו וחזקן דברי יש לו מעלה טפי להוליא ממון ומ"ב ס"ל לעניין איסור ליכא נאסרת מחמת שברי ודו"ק :

ודע שדברי הפ"י בכאן ליכא מוכיח כלל דאיתך קיים דברי ר"י דדמי לממון דכאן דמוליאין ממון מחמת חזקת שיתר וברי ס"ל מותרת ג"כ מעשה זה מ"מ שא גופא קשיא אמאי מוליאין ממון שא ליכא רוב דרגון . ושוב מצ"ב דשא"כ גם ר"י מודה דליכא נאסרת משום דליכא חזקת הגוף . וזה תימה לאמאי נאסרת בשבת יפרשל אף דליכא רוב דרגון ודו"ק :

שם ע"ב גמ' אי למיתב לה כתובה כו' אלא לאו לאוסרה עליו כו' שבוי תמוה . אדא זה קיפוך ממ"ש רש"י בתחילת הסוגיא לאוסרה עליו נאמן ולשפסידה כתובתה ליכא נאמן . ושוב דלו יכא למאני לעניין כתובה קיל מ"מ מוכח שפיר דקיל לי' דאי נא"ה כ"ש דקשיא אמאי תפסיד כתובתה . והגראה בעיקר שדברים דוחקי לעיל בוותת רש"י ז"ל במכחישתו ואומרת פתחה היה נעול דאי בתומרת מאחרתני נאנסתני לא מ"ע גם לאוסרה עליו לא כי' שוי' תפסדי חד"א [עיין ברא"ם] ואי בשותקת גם שכתובה מפסדת הע"ג דאיירי במכחישתו לאוסרה עליו שוי' חד"א ולעניין כתובה נאמנת כר"ג דקי"ל כוותי' בברי ושמא מעשה דאית לה חזקת הגוף אי מיגו דמ"ע וה"ב מה"ע מהימנא ואף דכאן בברי וברי מ"מ חזקת הגוף עדיף מחזקת ממון היכא דטוענת ברי וכ"ש לטעשה דמיגו דה"ב אית לה מיגו לטיעת רש"י דמ"ע פתחה פתוח . אך בכאן ע"כ כוותת הגמ' הכי אי למיתב לה כתובה פירוש שאם יבא לב"ד אולי תאמתוך ומה"ב תפסיד הכתובה ניתב לה אלא לאו לאוסרה עליו ומ"מ דקיש ליה דאי לא קיש ליה היתה נאסרת עליו דאוקמה אחזקת היתר וכמ"ש התוס' . ויותר נראה דה"ק אי למיתב לה כו' פי' ואולי מירתת הב"ד תודה מ"מ ניתב לה אלא לאו לאוסרה עליו ומ"מ דקיש ליה דאי לא"ה אף דתודה אינה נאסרת עליו דאיכוין שמא טיבי נתנה בחבר .

ועיין מדרים ל"ח וק"ל :

באופן אחר י"ל לייסב וגם ליסב הא דקאמר מאי לאו דקטטין טעמא פ"פ דמ"ל לומר כן . וסתום' נדחקו בזה . וגראה דה"ק מי למיתב לה כתובה כלומר וע"כ תאמר דמיירי בטעמא דמיס ויברר הדבר ט"י סומביים דבטעמות פ"פ כיון דלא הוי טעמא ברורה ודאי דאינו נאמן לטעין כתובה וכמ"ש רש"י לעיל ולכך תמצא ביוס ד' כדי שיבא למחר לב"ד להספידה כתובתה דסומביגין לא יבואו מעלמא לב"ד דמה להם ולגרה הזאת מ"מ קביעא תמצא בס' ויתב להם כתובתם ומאי חיכפת לן מע"כ לאוסרה עליו ומ"כ מיירי בנוונא שאין הסומביים יודעים מזה דאל"כ אף שתקרר דעתו הסומביים עלמא מחוייבים לבוא לב"ד להעיד בכדי לאפרושי מאיסורא ומ"כ בחזא טעמא ג"י סומביגין . מאי לאו דקטטין טעמא פ"פ והיא ממשפחת דורקטי כמו שכתב רש"י לעיל אלמא דקיס לי' . ודחי לא דקטטין טעמא דמיס ואפ"ה חיכא למימר שמכל מקום הסומביגין חיכם יודעין וכגון שהבדה הספה וכמ"ש רש"י ג"כ לעיל או בגליל ומ"מ קאמר חביי לטון אף אנן נמי תניא ולא קאמר מאי קמ"ל תניא כדקאמר לקמן מטוס דלאו מילתא דפשיטא היא כולי האי דיבע דחיכא לדחויי דמיירי בטעמא דמיס וגאבדה הספה או דליכא מגבא סומביגין אלא דמסתבר לי' לאוקמי ברווחא אף דנאבו בסומביגין ולא נאבדה הספה מ"מ חיישינן לאקרורי דעתא שהיא ממשפחת דורקטי . ומש"ה ל"פ מאי קמ"ל תניא וקאמר בלטון סייעתא לר"ח . אבל לקמן קאמר שפיר מאי קמ"ל תניא כיון דסיוק הוא הא בגליל מאי טעין ומש"ה לא היו סומביגין כתובתה ומאי קמ"ל . ואפ"ה דחי לא דקטטין טעמא דמיס . ומא דייקינן בגליל מאי טעין מיירי היכא דאיתרמי דסוי סומביגין וזה דוחק בחמת ודוק :

באותו עניו ל"ל לייסב מה שמקשה הר"ן ומאי מפרשים על הרי"ף שכ' דמש"ה לא תמרינן ס"ס דמ"ע פתחה סתום דה"ק לקמן דקאמר לא דקטטין ט"ד הא יש לה ס"ס דמ"ע . ולייסב ג"כ מה שהקשיתי לעיל בשא דקאמר מאי לאו דקטטין טעמא פ"פ מ"ל לאוקמי כן . וגראה דהכא בגאון בעל הפלאה כתב לעיל בתמיי' דהא דקאמר דכל הכשיס מותרות משום ס"ס הייגו דוקא לר"ח דל"ל כ"ג כ"ס אבל למאי דקיי"ל כרבא אם יש שטות אחר שהופה ודאי נאסרת ע"ם ולפ"ז ניחא דהכא כבר כ' סתום' בגיטין דאת דבתולה נשתא ליום ד' סייגו מחשש שמא תזנה בין חופה לביאה וע"כ דליכא שטות וא"כ אבדי היא סבור דתיקנו משום אחש כאן ואחש ישראל פחותה מג' וכמ"ש סתום' בתמיי' ומוקשה לו הא מ"מ אינא ס"ס דמו"ע בא"י ומש"ה קאמר מאי לאו דקטטין פ"פ ומש"ה ליכא ס"ס דמ"ע פתחה סתום ודחי לא דקטטין ס"ד ותקנו משום ג"כ לחוד דשמא כיון דליכא שטות ודאי תחתיו נאבדה ולא שמאר אלא חד ספק דמוכח עז וזה פליגי המגיה והמדחה ודו"ק :

שם (י"ח ב') גמ' והדר ביה רבא כו' עתום' ומברש"ח שם

וביאור דבריו דהסברא נותנת כיון דרבנן מדמו מו"ע לבעולה ע"כ לגמרי מדמי לה וכמו שאמר בתהלה לא שכיר הם ולא כלום ומיירי מטעמא דדמי לבעולה ומ"כ ע"כ חזר ממה שאמר כאן לתרץ הברייתא זינתה מעיקרא כו' מ"ע יש לה מגא וע"כ אמר זה קודם חזרה דהסברא הלימתא היא להשוותה לבעולה . אך ג"כ הבריתא היא מתורלת ול"ל דהדר גם מזה ומ"ל דבתרוייהו כתובתה מגא בלא שכיר הם . אך מה הים לדקדק על דבריו דמ"כ אין כתב רש"י ומתמי' תליבא דכ"ע לרבנן טעמתייהו במאי כבר דשו בו רבים . ואטעם אף מאכי חלקי . וגראה דלכתורא צריך לומר דהכי קאמיית הגמ' מהיא תומרת מ"ע דלמא מיירי דאיתרמי מ"ע מאי תחתיך ואף דהכ"ם כתב דבחמת לא מהימנא לטעמא

דמגו דהא ליית לה מיגו מ"מ כבר הסיגו עליו דמ"כ גם בטוענת מ"ע מאי קודם או מסתברתי נאסתי לא יהא לה מיגו דמ"ע מאי תחתיך דאטרומי קא מטרמת . ויותר קשה לי על דבריו דמ"כ לס"ד דהכא כאן דמוקי' מסגי' כר"מ וטוענתייהו במחתים מ"כ גם בטוענת מ"ע מאי קודם מ"ע דר"ג ור"ח הא ליית לה מיגו דתחתיך כיון דגם שכתבו תובעת ר' אטע"כ ל"ל דבטוענת מ"ע לא לריכין לטעמא דמיגו רק מטעם ס"ס נאמנת ס' מ"ע ואח"ל דרוסת חיים ס' בתום ואף שכתבו הסום' לעיל (ע' ב') ד"ה מי למיתב כו' דזה לא מיקרי ס"ס דאיכא ג"כ ס' במא קודם שנאטרסה מ"מ לעניו זה ממרינן חזקת הגוף דמעשה היה תחתיו והסום' לא כ"כ לעיל אלא אליבא דר"י דליית ליה חזקת הגוף כלל (ויש להאריך בזה ואכ"מ) רק בטוענת מאטרסתני נאסתי ל"ח ס"ס דמ"ע כמ"ש הסום' לעיל (ע' ח') ד"ה ואב"ח דאם היתה מ"ע מיירי בחומרת מ"ע מאי תחתיך . וע"כ ל"ל כמו שתירץ המאיר"ם סי"ח מדקאמר דרוסת חיים אח וס"ל לומר מוכח עז קודם ס"ס דמ"ע ל"ל כלל ל"ד דהשתא אך לפי המסקנא דמ"ע בלא הכיר בם יש לה ק' ל"ל שפיר יש לומר דחומרת מ"ע ח"ת והובעת ר' וסוא לומר דרוסת חיים ורוצה להספידה לגמרי דכוותה תחתיו ובדיון ובחמת גם לר"י חיוו נאמן כ"ח על מנת שנמצא הבעלי' חיים לה מעשה ס"ס אך שבעל טוען בדעתו דאולי יסיס ביכולתו להספידה לגמרי וע"כ אמר דרוסת חיים אחה ולא מ"מ קודם וק"ל :

באופן אחר י"ל כוונת רש"י דמתמי' אחי כ"ע דסגא לכאורה קשה עוד על סגמ' מאי פריך מסיא לומרת מ"ע דלמא מיירי דטוענת דהכיר בה וסוא לומר לה כי כו' וע"כ ל"ל דר"ל דפריך אחיל לשיטתו לעיל בפ"פ דסיכא דסוא טוען ברי ומכחישתו נאמן להספידה וא"כ ל"ל דמיירי דטוענת דהכיר בה דא"כ מ"ע דר"ג ור"ח ולשיטתו חיכן ליה רבא דלר"מ בין כו' בתובתה ר' ואחיא כר"מ ובלא הכיר . אך בחמת לפי המסקנא י"ל דליבא דרבא דמתמי' אחי כ"ע ואף דליבא דרבן . וא"ל דא"כ טוענתייהו במאי י"ל דסוא קאמר דרוסת חיים אח כלומר אחזיו וברלון וא"ל דא"כ מ"ע דר"י דהא מגא חיית לה מטעם ס"ס וכמ"ש לעיל יש לומר דמיירי דטוענת דהכיר בה וכיון דמכחישתו על עיקר א"כ גם הס"ס בעל (וכרבא פקפקו הפוסקים אם יכולין לסולוי ממון בס"ס וכאן כ"ע מודים) ור"ג ור"ח ס"ל דנאמנת דרבא חיית לי' כר' אלעזר וכיוצא רש"י לעיל (ט' ח') וכמו שכתבתי לעיל בביאור דבריו דהיכא דשיטת טוענין ברי היא נאמנת מטעם חזקה או מטעם מיגו והכא ג"כ חיית לה מיגו טוב דמוכח עז לא מאי

תחתיך ושפיר אחיא מתניתין כב"ע ודו"ק בכ"ז :

ואם כי הדברים חיים מוכרחין בכוונת רש"י לך נכונים סס בעלמותם בעזה"י . ויש לסוכיח קלת דרבא ס"ל כר"ח לעיל בפ"פ דלפמ"ש הסום' לעיל (י' ח') ד"ה חזקה כו' דלא אמרינן חזקה דלא מיירי אלא בדבר שיכא דלא אסרה עליו או למאן דאמר מקח טעות כו' ח"כ רבא למאי דסדר בי' וסבירא לי' דיש לה מגא לא שייך חזקה וגם אפילו תימא דסכא מיירי מתני' בכל גווני ואפילו בחשש כאן או פחות מג' מ"מ לא נאסרה עליו מטעם ס"ס שפק מ"ע ולא סכיר בה שפק בחום וכקושיית הסום' לעיל ט' ותירוצם לא שייך הכא ואף דסיא חוששת להכיר בה מ"מ לא מדע ס"ס דילה בזה וכיון דאיכא נאסרת עליו ליה לי' חזקה ונאמנת

ודו"ק היטב :

שם (י"ב ח') רש"י בד"ה וניחום כו' . דבריו מגומגמין

והגראה בכוונתו דס"ל לטעין חיסור אף דליכא שפק ספיקא מ"מ לריך לברר כל מה דאפשר וכמו שפירש בכ"י בכוונתו במתני' דלכך תקנו שתגמא ברביעי כדי שיבוא בג"ד ויתברר הדבר סיינו דאין לסמוך על ס"ס במקום שאפשר

לגבר . ולעיל (ע' ח') דפיך הגמ' בפסיעות ומה ס"ס הוא כו' היינו כיון דסיח טובעת בדי ומכחיצתו דפתחא סיח סתום ח"ח לה לגבר יותר ולעיל ממון ס"ל ג"כ דאין מוליכין ממון בס"ס ודלא כתוס' לעיל וכדעת הרא"ש רפ"ב דב"ק ט"ס ולכך פי' קושיית הגמ' בפסיעות וניחום לה ולא אזקיטו לבוא לב"ד ולא לגבר כו' דבאמת אסורה לו כ"כ דלא נתברר וגם לעניין ממון מ"ס הקושיא טפי אמאי חית לה מגא וניחום כו' רק הא בהא תליא דאם לא סיחה נאסרת עליו מסתמא יחזיקנה לאשה ומ"כ חית לה מגא ממ"נ דאן מסתא חינו מגרש בחגא תיקח אחר הפנוחין ובדאיתא לעיל חזקה חא"ע בסעודה וכפירש"י שם . ע"כ הרגיש רש"י בזה הדברים דבלא בירור נאסרת עליו ואם יבא לגרשה לא יתן לה אף מגא אאין מוליכין מגא בס"ס ולכאי קשה לי מדלעיל דקאמר כנסה בחזקת כו' אף דסתה בה לבית דין מ"מ מפשטא דלישנא משמע דסב"ד פוסקין לה מגא . ולכאי קאמר דסתה חייבי בחגא אחר שנתברר דזיכתה מקודם והוה רולה לגרשה ע"פ חית לה מגא אבל הכא אקנאי ח"י לעטון דמשמע שא"ל לבוא לב"ד ואמאי הא יתן לה כלום ועיין ודו"ק :

שם תוס' בד"ה כגון שקדם ובעל לאלתר כו' ומת מיד ועדיים מעידים כו' ובעלה תחתיה וס"ל נבעלה לפסול לה כו' ע"ש וכבר תמהו כל המפרשים דהא חית לה חזקת סיתר וגם חזקת הגוף דסתעשה כי' שעה אחת קודם קידושין שלו . ומגרחא דאף דלעיין איסור מוקמינן תמיד אחזקת מ"מ לעיין ממון אין לסולינן מכח חזקת הגוף כ"ה סיכה לטובתא בדי אבל בשותקת לה מסני חזקת הגוף וכמ"ש לעיל בסוגי' וכהא ע"כ חיירי בשותקת או בטובתא בתולה סייתי ומכחישתו דאי בטובתא מסתברא דאתא ס"כ גם בתולה מן סתורסין לר"ג דסלכתא כוותי' אין לה ע"ב . ולכאי כתבו תוס' שפיר דמשמע לסו דאיירי יכול לעיין כתובה וכמ"ש בד"ה וניחום ולעיל ע' בד"ה המוכל וס"ב ע"ל שסתאגן קדם ומת מיד דאל"כ יש לחוש שמא נבעלה לפסול לה וסוי מקח טעות לגמרי ואין לה תפילו מגא וכהא אין לה ס"ס כיון דמייתי שקידם ובעל לאלתר ולא נשתר אלא חד שפק אם נבעלה לפסול לה ואיכא יכולה לסולינה ממון שף בחזקת סגוף ודו"ק :

שם (י"ג ח') מתני' היא תומרת מ"ע כו' עד סוף ססוגי' ע"ש . יש לתקשות הרבה **א** בין לר"י ובין לר"ח למה לה מוקי התתני' בתומרת מ"ע תני תחתיך ותובעת ר' . **ב** מה שדקדק הרב מוסר"מ בתילושים בפסוף ספר מוסר"מ שי"ף דמאי קאמר אלא ר"י מ"ע ל"ח כר"ח הא ע"כ ידע דר"י ס"ל כנסה בחזקת בתולה ונמלאת בעולה יש לה מגא דאל"כ מאי קאמר בר' וק' הל"ל בר' ולא כלום . **ג** מה שתקשה תפני יוסף דמאי קאמר בתלמא לר"ח סיינו דקתני תרתי כו' ליתני מתניתין דמ"ע לאפוקי מדר"מ וממילא משמע נמי לאפוקי מדרחב"ה דהא מוקי טעמייהו בגמ' ולא כלום . **ד** דמאי קאמר אלא לר"י תרתי למה לי דמ"ל אי הוה סיפא נקט מתני' דמ"ע לחוד ס"ה דמייתי בחומרת מ"ע תחתיו ומתניא רולה להסמיכו פלוגתא דר"ג ור"י בברי ושמא ולא הוה ידעינן לאפוקי מדרב"ח אבל השתא דאשמועינן מתני' דמשתרסתני לאשמעי' ס"כ קשה תרתי ל"ל וע"כ לאפוקי מדרב"ח ואייתי בלא סביר בה . **ה** קשה על רש"י דתקדק לפרש במתניתין ד"ה את קודם שתרסתיך ומ"ל זה דלמא כוונתו תחתיו ובדלון דלית לה כלל . **ו** מה שפירש"י בד"ה אלא לר"י כו' ליתני חדא לאפוקי מדרב"ח . והדבר ברור בירור דכיון דמאי דר"י סבר כנסה כו' יש לה מגא ס"כ כ"ש בע"ע וכמו שתקשו המפרשים לעיל י"ח ב' . וכ"ל לייתב שכל דהשתא הסוס' כ' לעיל (ע' ב') ד"ה אי אית למיתב דמוליתין מגא בס"ס וס"כ כוונת רש"י ד"ה את קודם שתרסתיך דמע"ג למ"ד כנסה בחזקת בתולה כו' מ"ע לגמרי ס"כ למה יטעון תחתיו ובדלון דלפי טעמה דהא תסא

אסורה לו טפי ניחא לו לטעון קודם שתרסתיך דג"כ ליח לה כלל ואם ירלה יקיימה וגם"ד יש לה ק' מ"מ אף אם יטעון תחתיו ובדלון יסיח לה ג"כ מגא מכח ס"ס וס"כ למה יטעון בחגם טעמה סיחה מסתמא לו ומיושב קושיא ס' ואם כן דפירש"י מוכרח ד"ח קודם שתרסתיך ל"ק על ר"י דלמה מוקי מתניתין כר"מ ולא מוקי בחומרת מ"ע תחתיו דמ"ל דמאי קאמר ד"ה את קודם כל"ל מ"ע את דבין כך ובין כך יש לה מגא לרבי יוחנן וכדאמר קסבר ר"י כנסה כו' וכעין זה כ' המסר"ם לעיל (י"ח ב') ועל ר"ח ג"כ לא קשה דלדידיה כל עיקר כוונת מסגתו להודיעו לאפוקי מדרמב"ח וכדקאמר בגלמא לר"ח סיינו דקתני תרתי חדא לאפוקי מדרב"ח כו' ואי אייתי בחומרת מ"ע לא ידעינן לאפוקי מדרב"ח ואף"ה יקשה תרתי ל"ל ואף דאיכא למשמע מדיוקא מדקאמר לא כי אלא ד"ה את קודם דג"כ ליח לה כלל לרב"ח אע"כ לאפוקי מדרב"ח ומ"ע קודם חית לה מגא ולכאי קאמר ד"ה קודם דליח לה כלל אף"ה כיון דמשגא יתירא ולא אתי אלא לאתויי דמ"ע קודם יש לה מגא ניחא לי לר"ח לאוקמי כן

גופא דמתני' ולא לסמוך מדיוקא :

ומיושב קושיא ח' וסגא סמקשה עלה בדעתו דמ"ס דחיק ר"י ומוקי מתני' כר"מ מסוס דס"ל כרבא קודם שחזר בו לעיל (י"ח ב') דלרבגן מ"ע אלא הכיר בה ליח לה כלל וא"כ הך בריישא דכילד סולאת אם רש ע"כ מוקי זאתה מעיקרא יש לה מגא ומוקי לה כר"מ ומ"ס קאמר הכא בר' וק' וסמקשן פריך לי' דהא גופא קשיא ר"מ מ"ע ל"ח כר"ח וכרבא אחר שחזר בו ומ"ע לרבגן יש לה מגא ומתני' קסבר כנסה כו' כלומר דמלד הסברא גרמה לו כן וע"כ סוכרח לומר במתניתין ומגא ומיושב קושיא ג' ובאמת גרמה סברת ר"י דס"ל כמ"ס סתוס' לעיל (י"ח ב') ד"ס לרבגן דכיון דהבגן מדמו מ"ע לבעולה אין סברה לחלק לעניין מ"ע ולכך ח"ח לסוקמי מתני' במגא ולא כלום . לק כ"ז בתר דמשיגן ממתני' אבל בלא המשנה ס"ח דגם מ"ע אין לה כלום וכרבי"ח וא"כ ס"ם כנסה כו' ומיושב קושיא ו' דשפיר לריך שמשנה לאפוקי מדרב"ח ובאמת גם ר"ח מודה דסברה טובה היא לדמות מ"ע לבעולה לק לדידי' משמע מ"ע לגמרי ממתני' דמשתרסתני לאשמעי' דכנסה מגא דכנסה כו' אין לה כלום אבל אי לא הוה שמיגן אלא מתני' דמ"ע לחוד ס"ח בתמת כרחב"ח כדי לדמות מ"ע לבעולה וכולם דחקיגן לסוקמי מתני' כר"מ ומיושב קושיא ג' ור"י ס"ל כר"ע וגדולי הדור דמ"ע אלו לגמרי משמע וא"כ שמיגן שפיר ממתני' דמ"ע דכנסה וכו' יש לה מגא דדמי למ"ע דלא סביר בה ל"ל דמתני' מייתי בחומרת מ"ע תחתיו אבל בלא הביר בה אית לה כלל א"כ למה קאמר ד"ח את כל"ל מ"ע את קודם אע"כ דבחומרת מ"ע אתי קודם מייתי ושפיר תרתי ל"ל . ומיושב קושיא ד' ודו"ק :

שם (ב') תוס' ד"ס הבתני על המשובת פי' לדידן ניחא דאשמ מזגא בודקת כו' . וגרחא הרא"ש לא ס"ל כסברת התוס' דא"כ מאי מייתי רתי' לעיל בסוגי' דפ"ק דגאמת לומר נאסתי לעניין איסור הא איכא למימר שא"כ דאיכא חזקה דבודקת ומזגא ועליפא מחזקת סיתר דהא גם בשבוי' חזקת סיתר ואפ"ה לא מסיימא וע"כ ל"ל דהרא"ש ס"ל חילוק אחר דשאני גבי הכל נכרים פרוצים בערוות ואף דשגא נקט לשון רוב הוא לאו דוקא וכגרחא אד' התוס' ד"ה מסייע לי' ומ"ש לא מסיימא דהוי חזקה מבוררת דודאי בא עליו אבל גבי מעוברת דליכא אלא רוב נאמת לברר דהבועל סיח מן המיעוט . וכעין זה הביא הב"י בשם הר"ן קידושין דעד א' נאמן נגד רוב ולא נגד חזקת איסור ע"ש ומ"ש ה"ס גבי נאסתי נאמנת :

ובאמת דברי התוס' צ"ע כיון שהם בעלמא כתבו דבשבוי' כל פסולין ועל כרחך כוונתם דכל נכרים פרוצים כו' ועיין סיטב בדיבור שתח"י ח"כ היו יכולים לתרץ ברווחא וכמ"ש וק"ל :

שם (י"ד ח') גמ' רמי ליה מהכי לרבה כו' לא משמע ופרש"י ולא מוקמינן לה לחזקה כו' וכן לקמן בהלמת עיסה שכשירה פירש"י ג"כ מטעם חזקה, ולכאורה יפלא מהי תולמי' דהלמת מהם שחלל הא היכי נמי ס"ל חזקה דכשרות. וגראה דמש"ה לא מוקמינן לה לחזקת היתר כיון דבשעה שבעלה היה חי נתן לה ס' גירושין לא היו יכולין לומר חזקה ולהתירה לכ"ע דאז לדרבה הוי לה בחזקה ג"פ וא"כ אף לאחר שמת היו חוזר וניעור החזקה קמייתא:

ועוד י"ל לפי שיטת רש"י בדין בהמה בחוי' בחזקת איסור עומדת היינו איסור חמ"ה ואם הית ספק בשחיטה אסורה מטעם דמחזיקין מאיסור לאיסור גבילה [עיין בילה כ"ד ג' ובתוס' שם] וא"כ ה"נ דכאותי' דבשעה שחיטה ג"פ היתה בחזקת איסור ועכשיו שנולד ס' בגירושין אף דאיסור ג"פ כיון שמת בעלה כבר הלך אף"ה מחזיקין מאיסור ג"פ לאיסור כהוגה ואסורה לכהונה מטעם חזקת איסור אבל בהלמת עיסה כיון דבשעה שחיטה ג"פ הוי עליה ג' איסורים איסור ג"פ וס' איסור כהוגה וכיון שמת הותר האיסור המבורר כ"ש הלא יועיל החזקה לאיסור הספק. אך יקשה ע"ז מהא דיבמות (ל"ב ב') אשה זו בחזקת היתר לכהן כו' ועכשיו"ה שם היטב. ע"כ נראה דאף להש"י אין מחזיקין מאיסור לאיסור מדאורייתא רק מדרבנן ומש"ה בשחיטה אסור מדרבנן וכן אחת האסורה האם מדרבנן כיון שנולד ס' גירושין בחיי בעלה אבל האם ביבמות לא החמירו רבנן דאם אמה חומר חולדת מתייבמת וע"ש ודו"ק היטב:

שם בחותו ענין יש להקשות מה שפירש"י הלמת לא מוקמינן לה לחזקה דלמא הש"ס דאכאר יש לו חזקה שמיו מזה וה"ב זאתה עם פסול וכמו שאזכיר זאת שברת בס' מ"ע. ואם נאמר דמדוב כשרים פריך דר"י פוסל אפילו ברוב כשרים ה"ב היה לו לפרש דטעיפא מיני' דאפילו בתר רובא לא אזלינן ורובא וחזקה רובא עדיף ואם נאמר דאקושיא קאי מדיעא דרחוק שנסתרה ואינה חוזרת אלא נבעלה דג"כ ה"ל לר"י לחד פי' בתוס' לעיל. ומש"ה פריך שפיר לוקמי לחזקה אלא נבעלה. אך ג"כ קשה דהא היכא לאיתי שש"ה דאין אפטרופוס לערות וכדקאמר ר"י לעיל. ומש"ה עצו מעלה אבל כאן לא עצו מעלה:

ועי"ק לפרש"י דקאי אקי מכח חזקה ה"ב מהי משמי הכי משמע דאם אשה נשאת בודקת כו' הא ר"י פוסל אפילו ברוב כשרים ורובא ולאי עדיף מכח חזקה דאשה בודקת ונשאת:

ע"ב ל"ל לפי מש"כ לעיל בס' שפלאה במתניתין דאשה בודקת ונשאת וכאן הוא דמיירי דהוא לפניהו והוא מודה ולעלמא מותרת אפילו לרבי יהושע כיון דהוא מודה רק דמיירי לענין אם מותרת להנשא לו וע"ז קאמר ר' יהושע לא מפי' הוא היין דהוא היו נאמן על עצמו ע"ש היטב. ולפי זה פריך הכא שפיר דהיא מעוברת לא שייך רובא אפילו ברוב כשרים דהיו ברוב דלמא חזקה היכי לגבי וע"כ פירש מטעם חזקה כלומר מטעם חזקת כשרות דידה נימא דנבעלה לכשר זה וכשר זה היו לו חזקה דהיו מזנה דהא הוא מודה ופריך שפיר לוקמי לחזקה דנבעלה לו ותהא מותרת. ובאמת הוי מלי פריך עדיפא מיני מדיעא דמדברים דאפילו ברוב כשרים פוסל רק פריך מסיפא דאף לל"ש רובא מ"מ ליכשר מטעם חזקה ועל זה מצני אשה היכא שוד חזקה דבודקת ונשאת אבל הכא ליכא רק חזקת כשרות ומדיעא גם כן לא קשה דממה נפשך אם נאמר דנבעלה לכשרים דעלמא ה"ל ליכא רובא רק חזקת כשרות לחוד אך כ"ז לפי הס"ל אבל במסקנא דמצני אשה אחד ספיקא הוי כוכרה רש"י לפרש שהרי לא בא זה לפניהו וכוונתו דאשה מיירי דהוא לפניהו ה"ל עכ"פ ס"ס הוי ספק מזה ואח"ל דאיתו מזה דלמא מרוב כשרים ודו"ק היטב:

שם (ט"ז ח') ודקאמרי לה הוי כשרי ושמא דמיא הוי. מוכח מכאן להדיא דבשרי ורבי לא חזיל ר"ג בתר חזקת

הגוף וזה לשה כמ"ש רש"י לעיל (ט' ח') דלר"ח בשרי ורבי אינו נאמן להספיקה כתובתה ואף ר"ג ור"י ל"ק לשה מטעם חזקה דאשה"ט הוי לה שייך הכא וי"ל בדוחק וזה דוחק. ועיקר נראה דטעמא דר"ח דאשה מצוי מיגו דמ"ע תחתיו מצא"כ הכא דל"ל מגו ור"ג ור"י ס"ל חזקה דאשה"כ הוי ל"ל מיגו במקום חזקה. ולו י"ל דאשה בשרי ושמא דמיא מטעמא דאמר הכא רוב נשים בהולות ליפלות וכרוב מסייע לחזקת הגוף. ואף לסברת התרגן דזה לא מיקרי בשרי ושמא דמיא מקום דכל הנשואות בהולה הם לא קול וכו' וזה לא שייך הכא שבודאי הם לא קול שכנסה בחזקת בתולה ודו"ק:

תוס' ד"ה ואם הם עדים כו' ואפילו למ"ד הטוען אחר מגד"ד כו' וקשה דלכאורי בגיטין עצור עבור סיורשים פרעתי. וצ"ל כמ"ש הר"ן דמיירי בשודה סמוך למיתתו. ובזה יתורץ מ"ש התוס' לקמן בד"ה דאי ר"ג כו' דלמ"ד הטוען אחר מגד"ד נאמן הם לו מיגו דפרעתי דהיכא למימר דקאמי' קאי מתחרמלה ושם ט"ב מיירי בשודה וכמש"ל וק"ל:

שם (ב') תוס' ד"ה ויהודה כו' יש נאמן לומר פרעתי מגו במיגו. עיין מהרש"א שפירש דיאמר פרעתי כוונתו דמ"ל דיאמר פרעתי משום שיודע שמ"ל כ"א על מנת ומ"ל מוטב לו שיאמר הלמנה נשמתך גופא אח"כ שהוא ס"י כלל ומ"ל יאמר הלואת פרעתי כולו. ול"נ דבדוקא נקטי התוס' פרעתי מנה דאם יאמר פרעתי כולו לא יהא נאמן אף על מנת דהס"ל מיגו לחלי טענה ושיין בדיני מגו ודו"ק:

שם (ל"ב ה') תוס' ד"ה שכן ים לד המור כו' עיין מהר"ם שהקשה לפירוש ר"ת דלא נגמר מיניהו חייבי כריתות דהא ידעינן מריבוייא דכשרה לגמרי חד לחייבי עשה ולאוין וחד לחייבי כריתות ותירץ דקאי אלישנא קמייתא דר"ע ע"ש. וע"ז שהקשה לשה לעיל כ' התוס' דהא דדייק בגמ' הלמנה ממונה מכלם כו' דלישנא דרבנן קאי:

ונ"ל ליישב זה דהשתא שפיר קאמרי התוס' דלישנא דרבנן דלישנא דר"ע לא ס"ל למידק דס"ל לעולא ממונה מכלם מלקה לא נקי ללמא לעולם ס"ל מלקה נקי והכא שאני דאיכא תרי רבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין וכריתות דכיון דלדידי' אין קידושין תופסין יליפינן תרוייהו מחד ריבוי ומש"ה סוכרחו לומר דסגמ' מדייק אי עולא סבר כרבנן. אך כ"ז אי אמרינן ממונה לחומרא אבל אי אמרינן ממונה מכלם לקולא גם לישנא דר"ע מדייק שפיר דס"ל בכ"מ ממונה מכלם כו' דאי ס"ל מלקה נקי א"כ גם הכא ליעריך תרי ריבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין לענין תפ"י שאין קידושין תופסין ומכ"ל לסקל גבי חייבי כריתות לחמירי שיכלמו ממון מקל ונקי:

שם בגמ' כאן לישנא דר"ע וכתי' מכר"ם ודו"ק:

ובזה תמוהין לי דברי מכר"ם כפי מ"ש בגמ' דלפי המסקנא לריך רבוייא דכשרה לגמרי ומ"ל מכ"ל בחייבי כריתות דז"א דלחייבי לאוין לא ליעריך דהוי לו כחייבי עשה או כחייבי כריתות דהא כיון דבאחר חייבי לאוין מלקי לקי רק הכא ממונה מכלם מג"ם לחתחת תחת ה"ל לריך חד ריבוייא לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין לף לתפסו בהו קידושין מ"מ בלא ריבוייא ה"א שאין מכלמין ממון כמו בשאר חייבי לאוין דמלקי לקי וג"ם לחתחת תחת ה"א דלחתי למילתא לחדיוק וכמ"ש הוא בעלמו בגמ' וה"ל מכ"ל לרבות חייבי כריתות דלא תפסי בהו קידושין. ולריך לומר דלמסקנא אתי הא דעולא כר"ש ואתי חייבי לאוין וכריתות אחד רבוייא או כמ"ש מכר"ם בגמ' ע"ש ודו"ק:

שם (מד ח') תוס' ד"ה ומלכתא ומ"ת תפשוט מהא כו' דאי כתב לה כו'. נראה מדבריהם שסוברין דאי כותב לה בחילוסין שוב אינו כותב בשטרי כ"ח התוס' אבל לפי מה שמבואר בר"ן וברא"ש וש"ך דאף אם כותבין להחרוסת מ"מ בשעת שטרי כותבין מחדש מ"ש דאפילו בדיכתב לה מן החילוסין כיון שבשעת שטרי כותבין לה מחדש ולא פוסיף

לה כלום ביטל שני את הראשון ומ"ם חין נאב כלום .
ותימה על הרא"ם למה הולרך לירחוק בתירוץ קומיית התוס'
ז"ל ולה תירץ ברווחת וכמ"ש וק"ל :

גיטין (ב' ב') גמ' רוב בקיאין כן. קשה טובא לבאורה מה בכך
דרוב בקיאין מ"מ ניחום דלמא לא כתב הסופר לשמה
או לא חתמו הערים לשמה כל אחד ולא עדיף מאלו סיס
הסופר בפניהו ואמר דכתב לשמה מ"מ לא סוי אלא ט"א ולא
מהני בדבר שבערוה . ואולי ז"ל דזה לא סוי מטעם נאמנות
דהא אפילו אינו בפניהו מהרינן מטעם חזקה שאינו חשוד
להכשיל חבירו וליתן לו איסור ומ"ב אף דלא מהימנינן לגבי
דהוא אינו רק עד בדבר אבל הסופר שב' טעמי לא הכשיל
ולעבור על לפני עור וגו' . וזה שב' רש"י ז"ל לא חשדינן
לי' . ומש"ב רש"י לעיל דבאורה מהימנינן לכל אדם על הכחישה
ועל כחלב סיינו אף אם אינו נותן זה לחבירו מ"מ נאמן מטעם
עד אחד בחתם אם נותן בעלמו לחבירו אין לריכין לנאמנות רק
משתמא לא חשדינן לי' שיעבור אלפ"ע ונ"ל לפ"ז דהשליח אינו
עובר אלפ"ע דאל"ב נ"ל לתרץ דרוב בקיאין כן הא כיון דהשליח
לומר שהוא לשמה א"ב בודאי הוא אמת דהא לא יכשיל את
הע"ב כיון דהוא רק שליח בדבר שאינו עובר אלפ"ע . ועי"ל
בזה דכיון דהוא בידו נאמן אף בדבר שבערוה ואפ"ה
פריך הלא איך מהימנינן לשליח אבל הסופר והעדים כיון
דבקיאין הם משתמא עצו כאונן וסוי כאילו מעידים לפניהו
שהוא לשמה ואף דסוי על הכתיבה ושחתימה רק ט"א מ"מ
מהימנינן לי' אף בדבר שבערוה מחמת שהוא בידו ודו"ק :

שם (ג' ב') תוס' ד"ה דתנן . לייסב מה שהניחו בחימה
והמפרשים נדחקו בזה . ול"ל בפשיטות דהא דר"מ
מיירי לאחר שלמדו ול"ל בפ"ח משה קיום ובפ"ב משה
מחלופי דידעו מסי לאחר שלמדו וכמ"ש תוס' לקמן ד"ה כי
מרי כו' וק"ל :

שם (ד' ב') תוס' ד"ה הלא חימה כו' וי"ל דנקט הכי
לאהמוטינן דלא ניחה דממדינה למדינה בא"י לריך נמי
משה קיום כו' עב"ל . וכ' המהרי"ח ז"ל דכן ים להקשות
לרבה לשיטתי דאפילו ממדינה למדינה בא"י לריך כו' ולשיטתי
ניחה בין לרבה בין לרבה כו' ע"ש . ונקשה טובא דמ"ב מאי
פריך הגמ' לרבה ליתני ממדינה למדינה שאם דבא מי יהא
תני הכי ה"נ דבאותה מדינה בא"י לריך נמי משה לאמה ואה
דנקט ממדינה למדינה משה א"י נקט כן . ואי ניחה כיון דהוה
נקט שאם קאי בדיוק דבאותה מדינה גם אחו"ל דמ"ב ה"נ
קשה אלימא דרבה ג"ב ליתני במדינת היא והוה ידעינן דבאו"ל
אף באותה מדינה לריך והוה דייקינן נמי דבא"י אף ממדינה
למדינה א"י . ע"ב נראה דהשתא לבאורה קשה על תי' התוס'
דמשה שבי לא נקט באותה מדינה כדי דלא ניחה דממדינה
למדינה בא"י לריך נמי משה קיום דאי הוה שאנא חושש
לעצות א"ב אה הועיל באה שאנה ממדינה למדינה בא"י ה"נ
ניחה למיטעי ג"ב לומר דממדינה למדינה בא"י נמי לריך והא
דנקט מדינת היא לאהמוטינן דבאותה מדינה בא"י לא לריך
וכמו לדעת רבה ולטעם משה קיום וכן תמה המהר"ם . ול"ל
דהשתא ידעינן מסיפא דהמביא גט בארץ ישראל אין לריך
שיאמר ע"ב דמיירי ממדינה למדינה דבאותה מדינה במדינת
היא נמי א"י כיון דהטעם משה קיום הלא על ברחך דהטעם
משה לאמה והא כן ע"ב דהיוק בריבתא דכי הוה ממדינה
למדינה בא"י א"י ובאותה מדינה בא"י לריך אבל אי הוה נקט
בריבתא באותה מדינה בא"י ה"א דממדינה למדינה בא"י נמי
לריך דאית לן בתרי טעמי ומסיפא דמביא גט בא"י סיינו
באותה מדינה דבא"י אפילו באותה מדינה לריך ואי' התוס'
אחי אפיר אבל רבה גופי מקשה הגמ' וליתני ממדינה למדינה
שאם ואיכא למימר דאי הוה נקט שאם ה"א דבאותה מדינה
בא"י לריך נמי משה לאמה דא"ב אם שוטל בזה שאנא
ממדינה למדינה בא"י הא איכא למיטעי נמי דבאותה מדינה

בא"י נמי לריך משה ואה דנקט ממדינה למדינה לאפוקי
ממדינה למדינה בא"י ושוד יש להאריך ודו"ק היטב כי קלרתי :

שם (ה' ה') ומה אלו יאמרו בפניהו גרשה כו' ופירש"י כלומר אם
רלו כו'.גראה נוהתו דמטעם מיגו מסתבי וסייגו כיון שהבעל
מכחיש אומן שלא עשאן שלוחים הוי כמו בע"ד בזה ולא מסתבי
כ"ה ע"י מיגו וס"ל ז"ל דאמרינן מיגו בשאיש . אך קשה דא"כ
אמה לא קאמר מיגו יותר טובה דאי בעי הוי בעי סגי
לאשה והוי מיגו דאי בעי אשקי . וע"ק לפירושו לעיל בא"ה
כי אתי דמים ה"ל לומר בפ"ב דמלויין לקיימו וה"ב ל"ל
מיגו כלל . וגראה עפ"י מ"ש לקמן (י"ו ב') דב' ה"ל לומר סייגו
היכא שאם שלוחין אבל אם רק ה' הוא שליח אף שים אחו
עוד ה' מ"מ לריך לומר דלא פלוג רבנן ע"ש וכמו שפירש כאן
ולעיל שאב' שם שלוחין וא"ב לריך למיגו כדי להאמינם שאם
שלוחים דאי דבה' שאביה גט ואמר בפ"ב מהאיש לומר
שאוה שליח ג"ב סייגו מטעם דכיון שגט בידו אמר שאמנה בה לידו
מיד שבעל וכמ"ש מהר"ם לעיל . או כפי שיטת רש"י לקמן
ס"ד דשלים לא מהימן הלא במיגו וה"ב יש לו מיגו דאי בעי
הוא יכיב לאשה אבל אותו שאין שגט בידו אמאי מהימנינן לי'
שאוה שליח הא אין שגט בידו ומש"ה פירש דים לשם מיגו
דיאמרו בפניהו גרשה ומהימנינן לאו שאם שלוחים וא"ל
לומר בפניהו נכתב ושם שאיש לקיימו ודו"ק :

שם (ט' ב') גמ' קתני פשוטה דרבן כו' לבאורה קשה
דלפי הנראה לא לריכין או לאידוחה דכי קתני מלתא
דליתא בשטרות כו' דשא לאמ' ג"ב סוי פשוטה דמוייתא
וא"ב אמאי לא קאמר גמ' הלא . וי"ל דשא לבאורה קשה
ג"ב בשא דקאמר בעידי מסירה וא"ה הוא דמ"מ טיקר פשוט
דערכאות בלא ע"מ סוי דאוייתא וכמ"ש התוס' לעיל לשמה
ומחובר וע"ב ל"ל דמ"מ קתני ערכאות ובפשוט רבן דמאוייתא
אין חילוק בין גיטין לשאר שטרות וכמ"ש התוס' לעיל ד"ה
אלא"י דתקנתא דרבן הוא לסבור ערכאות בשאר שטרות
ומש"ה כיון דמאוייתא לא שייך לאפלוגי ביניה רק מדרבן
מש"ה נקט פשוטה דרבן משא"ב בלשמה ומחובר דגם
מאוייתא יש לחלק מש"ה לא נקט גם בפשוט דרבן וע"ב
לריך גם שתה לתירוץ מלתא דליתא בשאר שטרות לא קתני וק"ל :

שם (ט"ו ב') הלא מו כדרבא מו כדר"ח כו' ערש"י שהשאם
שם דרבא נמי לא מוכחא . ואולי דבריו ל"ל לומר לפי
שיטתו דבפ"ל לא מסגי לשנין אחנופי הלא היכא דמשך
שאלית לבד והלא בשיש שוה ר' עמו מ"ב י"ל שפיר דרבא מבעיר
בהומר אני הוא עד שני דמשום אחנופי ליכא דשא הומר בפ"ב
ושטעמא דמו כולו בקיום כו' לית לי' לרבא כדפריך נמי לעיל
אדר"ח ומש"ה ליכא לאחויי לדידי' שא דר"ח ושפיר שמעין
ממשנה יהיה שברא דידי' ודו"ק :

שם (יז ב') רש"י ד"ה יש לבעל פירות כו' לריכא להביא
עדים אימת אמי גיטא לידה פי' אף דאמרינן לקמן
לא מקדים אינש פורעניותא לנפשי' וחזקה ביוש שכתב ומסר
סייגו דוקא היכא שאינו רולה לגרשה ורוא מלפה שמא תתפייס
מ"ב רני פורעניות לגבי' ולא מקדים לכתוב קודם שתהיה
ושרש"י שם אבל בניטין דשלמא חייסין שמא כ' סיום ולא
נתן לה עד עשרים יום מחיים שעה יהוי אלו כי בחתם
רולה הוא לגרשה ומש"ה מקדים וכ' גט . ואין להקשות דא"ב
ניחום שמא יתן לה לאחר זמן ויחפה עליה . ז"א דדוקא
היכא דממתין שמא תתפייס הוא דמקשה לקמן ניחום שמא
יחפה דרולה הוא בתקנתה אבל היכא שרולה לגרשה שוה
הוא לה ולא יחפה עליה בכוונה . ולשא לא חיישין דלמא יתן
לה שגט לאח"ז לפי תומו והיא בשלמה תחפה עליה . דז"א
דבכולה סוגיא משמע דדוקא היכא שמבעל יש"ה בכוונה
חיישין אבל לאפוקי דממילא גם ר"י מודה דמשה דחקוה רחוקה
היא זאת שיזדמן דוקא בחשה זו ולשבי קאמר ר"י שמא
יחפה על ב"ח ולא קאמר בפשיטות שהיא תחפה על עלמה בגט

שבידה . וע"ל סה דפסול לת"ק נכתב ביום ונחתם בלילה מחצם דחפוי הייגו דבכתיבה לחוד סדיין לא הוי סחלט חלגו לגרשה ולא מיקרי ג"כ חלגו פורעוסתא כלל כיון שלא נחתם ועדיין יש לחוש שמא תזנה ויחפה עלי . כנ"ל לבאר שיטתו ז"ל בזה ודו"ק :

שם סף"ב תוס' ד"ה חלירה . סייחו בע"ע חמחי לא מצני דקדמה חיסי ושוי' שליח כו' . וגרסה ליסב דעכ"פ חיכא למיגזר מטעם שליחות וכקושיית סחוס' לעיל ונסי דטעם זה לא נתברר כ"כ מ"מ לא ניחא לי' לשנויי וכקושייח המקשן לעיל ושם לא חזרה כו' . ושפיי יסוסע כלן במחכ"ת לא עיין בגמ' שם וק"ל :

שם (כ"ט ב') . ק"ל לייסב מה שקשה הרא"ש על רש"י דחי בעינן בפניו יעשה שליח שליח עלמו שליח ולמה ימנה שב"ד ע"ם די"ל דרש"י חזיל בשיטת סחוס' נזיר (י"ב ח') דכל היכא דלא מלי למיעבד הוא עלמו לא מלי שווי' שליח ע"ם ושכח לא מלי עכשיו לגרשה עד לאחר ל' יום ומש"ה לריך לומר דבריו לב"ד וק"ל :

שם (ס"ד ח') תוס' ד"ה שלים כתבו וחפילו מסרו לו בעדים דזמנין דמייתי ספרי כו' . ושקשו המפרשים הלא בפשיטות יכולים לומר דלמא ימסור ליד הסשה ושהשה תעטון שהבעל נתנו לה . וגרסה לומר דהחוס' ס"ל בשיטת הר"י בעור ח"מ סי' קל"ג דבים עדים שמסרו לאחד בפקדון שוב אין כל אדם יכול לומר לקוח בידול לומר נפקד שלי מסרו לידך וה"נ לא תשה השהשה נאמנת ומיירי שאמר לשלים ג"כ אל תחזירהו לי אלא בעדים בחופן דל"ל מיגו וט"ז כתבו דזמנין דמייתי כו' . וא"ם המשך דבריהם בא"ם דאין לפרש כו' כלומר דאי הוה אמרינן מעטה סייעו ע"כ ל"ל דלא מיירי במסרו בעדים דא"כ ליכא מיגו דחפילו ימסרנו לאשה לא תשה נאמנת ודו"ק :

באותו עיין קשה לי על מ"ש הר"ן בסוגיא דהיכו נאמן לומר לגירושין מעטה מיגו דהשה לא תרלה לקבלו כיון דבעל לומר לפקדון וקודם לזה כ' לייסב שיטת רש"י דשלים נאמן אף בליכא עידי אמירה מעטה שאי יכול ליתנו לה קודם שאמר שבעל לפקדון וז"ל דשה הוי מיגו למפרע . ואולי לא כ' כן לעיל אלא לדעת רש"י ולי' לא ס"ל אלא דבעי עידי אמירה דלא אמרינן מיגו למפרע ושה דנאמן לומר לגירושין הוי מעטה שאי' ודו"ק :

שם (ע"ו ב') בשנתה ס"ז גיטך שם לא בתתי כו' ומת בתוך כו' ושכשיו כו' ע"ש . הקשה הר"ן ז"ל דלאי תרתי בבא בשר שעיקר לה ממתיתין דלעיל זה גיטך שם מתי וכו' . ע"ש ועיין ג"כ מה שהקשה שם המגיה על הגליון ומה שתירן עליו בש"ג ח"ג . ולי הקשה לסיפוך דלמאי לחק עלמו הר"ן ז"ל לתרץ הא בהדיא קאמר דרישא קאני לאפוקי מדבפומיה וזה לא נשמע ממתני' לעיל וכמ"ש החוס' בכתובות שם דלמא מיירי בשלחן בו זמן וסיפא ר"ל גם כן דקאי לאשמועינן דאין חוסש בגיטין וכמ"ש כל הפוסקים להלכה ואפילו לרישא דיש חוסש ס"ל דאשמועינן דמ"מ חוסש דמיתה לא מבטל דלא ניחא לי' כו' וכדאיתא שם בכתובות וע"ש :

שם (פ"ד) ובמאי אי בע"מ ושרי גרושה אלמו בזנות . עיין בתורת גיטין שהקשה בשם המהרי"ט דשה שכתן גופה מותר ליסא לותה לכיון שנשתא עברה על התנאי ולא הוי גט כלל ע"ש שתי' בדוחק . ול"ל לייסב בפשיטות טפ"י מ"ש החוס' בד"ה עמדה דכיון דלא הוי נשואין ס"ש ממילא לא עברה על התנאי ול"ש ס"ש ר"ע בשיטתו דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וכיון דנקרעת ליחשוב לבהומה משום גרושה מחשה וגו' ובקאמר לעיל ס"ש כיון שחשורה לכתן אף שנשא לו לא הוי נשואין כלל ולא עברה על התנאי ועדיין חשורה לו משום גרושה ודו"ק :

תום' ד"ה כל התנאים כו' עיין מהרש"ל שהגיה בע"ע דמאי רלי' שבישו מע"מ דמכשר ר' לאחר שחוזק שה איכא למימר דלא גזר ר' גזירה לגזירה . ולק"מ דשה לפי שברישא דשמא דלמיי בלא חזר ומחק ש"ש חוץ לאחר שחוזק מן הדין פשוט כיון שעומד בחנאו וש"ש שפיר חוכיחו שחוס' חמחי לא נגזור ע"מ שלא חוץ גם בלאחר שחוזק . ושהרש"ל חולק לשיטתו בדיבור שקדום וגם שם לא נחית לזה ושבר שהגיגו עליו שפ"י שם ושבאן שחיק לי' . ולי יותר קשה עליו דשיאך לשפשר לומר דמיירי בלא חזר ומחק גם לא נתקיים שתנאי דל"ל גזירה דחוץ שה בלא"ה פשוט כיון שהשה ולא קיים שתנאי . ושם דעתו לומר שקיים שתנאי ש"ש ושחת שבשר לשיטת שחוס' כמ"ש בד"ו וק"ל :

שם (פ"ו ח') גמ' ולישכשר שהי ברחובן בן כו' ערש"י ז"ל גרשה מפירושו דבבן אים פלוגי לא לריך למיכתב עד וכן שבין הרשב"א ז"ל מדבריו וקלת גרשה לסוכיח כן מסוגי' מדפריך בתחילה ולישכשר שהי ברחובן ושהי בבן יעקב עד ולא משני דלא כתב עד דשמעי בתר שכי אבל בחמת ש"ש לומר כן כלל דש"ש יקשה בשמוך בעד ש' עברי ועד ש' ווני דאמאי שניסס פשולין דניחוי ביוסים שיאך כתבו תיבת בן שם כתבו תיבת בן אבל שם שרחבון ש"ש עד שרחבון הוי עליו כמו בן אים פלוגי ושבני בוודאי הוי עד גמור דשה אחת שם עלמו עליו והוי פב"פ דכשר . ושם אחמו גונדלית ש"ש שרחבון הוי עד גמור על שמאלי דשה אחת שמו ועברי שבני ג"ש קאי על הגט שב' דשה אחת שמו אלגו ובעברי שבני ל"ש לומר גונדלית וכש"ם מברש"א לפירש"י ושם כ' תיבת בן אבל שם שבני ג"ש גט שרחבון כשר ממ"ש דשה אחמו שיוסים כדרכם ש"ש ליתכשר בעברי שה' וביוון שה' דשה אחת שמו אלגו והוי פב"פ ושם אחמו גונדלית ג"ש ליכשר ביוון שה' דשה הוי בן אים פלוגי . כ"ז לפירש"י . וכן לפיר"ת ג"ש יקשה שם כתבו תיבת בן אבל שם שרחבון מסיוגים ש"ש גט שרחבון ליכשר בוודאי דאפילו שם אחמו כדרכן הוי בן ש"פ ושם כתבו תיבת בן אבל שם שבני גט שמאלי יכשר בודאי דאפילו אחמו גונדלית הוי בן אים פלוגי . אלא מוכרחין אנו לומר דש"ז מיירי דלא כתב עד ומש"ה אינו כשר אלא אותו שגט שמו אחוס עליו וכתירוץ קמא דמשני דלא כתב עד ואפילו לפי שהש"ע לריך לומר דלא אתי אלא למידחי קושייתו דפריך וליכשר שאי ביעקב עד . אבל לפי שאחת מודה ל"ל דל"ש עד . ויש עוד לשאריך ותן לשכם וגו' ודו"ק :

יבמות (ע"ז ב')תוס' ד"ה ממורשי ניעסו כו' דממתני' דגשם מוכחי דלא בא עליהם נכרי כו' שקשה שדו"ח מרעיש"א דש"ך שיאך לומר זאת ולא ס"ל וכי תיכא אחכם ר"י מגת דפליג על מתניתין וסביראי ליש דבאו נכריש עליהן . ודבריו תמוהים כי בשהש"ת לא ראה ד' סחוס' בגדה שם דשקשו כן ותירלו דבריישא דרשי יחזקאל מסייע לי' דקאני אין מקבלין גרים לא מן שקשמוייש ולא מן סתרמודים ע"ם [וע"ל דהי' כן בגירסתם] . וע"ש ל"ל כן בפירוש זאת ולא ס"ל דאי בפירוש שדו"ח שם שמתני' דגדה שבר שולד נכרי ור"י שבר שולד ממזר שה ניחא אי ר"י שבר שעשה מחוס עבדי בעות ירושלים אבל אי נימא דר"י שבר שעשה מחוס עבדי עלמה דשה לא שחייש בגמ' שיאך שבר . ש"ש ע"ש לריך לומר לפ"ז דשמיתין דגדה שבר דשוי עבדים לגריך גט שיחרור אפילו לאחר יאוש וש"ש שמאי קשמר ר"י זאת אומרת שמקבלין גרים מתרמודים ושה עבדים ג"ש אין מקבלין כמ"ש החוס' בד"ה בשלמא אלא ע"ש דשבר ר' יוחנן דלאחר יאוש לא לריך גט שיחרור וש"ש שבר שתני' דגדה דלא בחו עליהם עבדי שלמה כלל ושוי גויש ואפ"ה קשמר זאת ולא ס"ל :

ובזה מיושב נמי מה שחילו החוס' בד"ה בשלמא דבגמ' קשמר

קאמר אליבא דמ"ד נתיחסתי מפלוני עבדי מ"ל גט שחרור דהא גופא קשיא מנ"ל להגמ' דסבר כהאי תנא לוקי אליבא דמ"ד דאיך גט מיחזר . ול"ל דרוצה לאוקמי אליבא דכ"ע דהא הכא כמה נמי דמוקי דס"ל דהולד ממזר ג"כ היו אליבא דכ"ע דהא כמה מ"ד ס"ל דהולד כשר , ולפמ"ש ניחא דהא לא מסתיים מאן קאמר מצוה עבדי שלמה ומולי ר"י קאמר כן ור' יוחנן ע"כ ס"ל דל"ל גט שיחזור דהל"ב מנ"ל להוכיח ממתני' דמקבלין גרים דלמא ס"ל דהם עבדים ודמן טעור וגרים אין מקבלין ממם . וע"כ ל"ל דסבירא לי' כמ"ד דל"ל גט שיחזור וה"ב אמאי כשמם טעור , ול"ל דלא בלו עליהם עבדים כלל והוו גוים גמורים וה"ב מקבלין מהם גרים וע"ז קאמר זאת ולא ס"ל כלומר דהוה ס"ל דבלו עליהם עבדים וכמ"ש תוס' דהדם הל"ל וס"ל דהולד ממזר ומ"ש קאמר דאין מקבלין ממם גרים ודו"ק :

שם (פ"ד ב') כ"ל לייחב דברי הרמב"ם ז"ל שפסק בהגדרוגינוס חיו חייב עליו חלה במקום זכרות ומל"ל למידחי מה לרב שפ' לסדיה כר"ם והמפרשים גה נחנו טעם מספיק לזה . ומסי דפסק לעיל כחמרי ב"ר דספיקא הוי מ"מ יכול לסיות שחייבין עליו סקילה מכל מקומות מנז"ם וכמ"ש הרמב"ם על פסק הרמב"ם דחייב ממקום זכרות בלבד . ול"ג ליתן טעם דהא בהא תליא דאם ניחמ דהוי זכר ודאי פשע הכתוב ואת זכר וגו' ס"ק ואת זכר שים בו ב' משכבות לה תשכב אבל אי ניחמ דהוי ס' ע"כ אתי ואת זכר ס"ק לה תשכב בזכרות מי שים בו ב' משכבות ואל"כ י"ל דהרמב"ם ג"כ סובר דהמורחי ניחו אליבא דרב וכמ"ש התוס' וכיון שפסק דהוי ס' ע"כ חיו חייב חלה במקום זכרות ודו"ק :

שם פ"ה תוס' ד"ה וג"מ בסס"ד . נרחה מדבריהם דל"מ ב"ת חף לעשה זוגה מ"מ ולדם כשר . ולה ידעמי מנ"ל דהא חיכא למילף בק"ו מהלמה לכה"ג וכדלעיל ע"ו מ"ד . וליכא למיפרך שכן היא עלמה מתחללת דהא הכא נמי לר' מתיא עשה זוגה וליכא למיפרך נמי שכן חייבי עשה דשפ דשוטה לה הוי חלה עשה דוגמתה מ"מ חיכא למילף מבעולה לכה"ג מי ס"ל כרחב"י דים חלל מחייבי עשה . ואולי כוונת הש"ם בק"ו ולר' מתיא בן חרש כלומר מי ס"ל בבעולה כרחב"י לה מרגלא לי' ול"ע :

שם (ל"ה ב') מרחב"ה ת"ם הכונם חת יבמתו כו' חמר חביי ת"ם כל עריות כו' ע"ש . ולכחורה קשה חמחי לה פריך רב חיתי מבבא דכל העריות הקודמות הם במשמעו בגיטין . גם הקשה בס' דו"ח חלמון רש"י דמתחלה ממעט בחשר תלד דמשמע חפילו הכיר בה לרחה מחיבמת ובסוף קה מפרש משום דהוי מקח טעות ע"ש שהיח בקושי . ול"ל דחדה מתורלת בחברחה דר"ם ס"ל כרבה דחפילו הכיר בה לרחה מותרת ומש"ה לה חלי פריך מרישה דסי יכול לחזות לחייבי בהכיר בה וה"ב גם ידעה ומש"ה קנסוין חותה וחף דקחני ומעלחה חילונים הח רבה מפרש לעיל י"ב דהחי ומעלה סיינו בסי' ע"ש . ומש"ה פריך מסיפה דע"ב חייבי לחה הכיר בה דחל"ב חלי קמ"ל הח כבר חגח לי' ריפה . ול"ש ג"כ הלריכותה לחמר בגיטין שם חי חמרינן לחייבי בהכיר בה וע"ב הסיפה בלה הכיר בה חייבי וחמטינן לחפ"ה קנסוין חותה ופריך שפיר חלי למיעבד . חבל חביי דפריך מריפה סבר כרב חסי דלעיל י"ב דהכיר בה לרחה חסורה וע"ב חייבי בלה הכיר בה ופריך שפיר מריפה לחוד ודו"ק :

ובעין זה ל"ל בהח דרבה וכ חלי דבסמוך דרבה פריך מהח דכ' סופר כו' וחמחי לה פריך מסיפה שמו דברים ומלחתי במס"ב שחעורר בזה ע"ש . ול"ל בזה לעיל פרק השולח לסתקין ר"ג לכתוב וכל שום כו' ור"ח חמר דוקה בכוחזק שים לו ב' שמות לריך לכתוב וכל שום כו' . מ"ש י"ל דרבה ס"ל דלה כר"ח ולעולם לריך לכתוב וכ"ש מ"ש מ"ח לומר דהחי שיש שמו דכ' שם יסודם בגליל דלה מפסיל בסכי כיון דכתב וכל שום דחים לי' . וע"כ ל"ל שכ' שם לחר לגמרי ובזה בודחי היח פוסלת ול"ח מס"ל למיעבד ומש"ה לה פריך מרישה חבל ר"ח לשיטתו דבכל גט מ"ל לכתוב וכ"ש מ"ש י"ל דלעיל ג"כ כחן וכ' שם יסודם בגליל ולה כ' וכ"ש כמו בכל גיטין ופריך שפיר מריפה ודו"ק .

ועמ"ש בחידושי גיטין פ"ח מעשה מקשה ועיין :

שם (קי"ח ב') מגמדין חת הקטנה כו' . הרחשונים הסכימו דגם בריפה היכה שלה בת היכם כלל על ו' מהן מגמדינחת הקטנה למהן וכונם חת החרפת . ול"ל דמיקרי רחוי' בשעת נפילה דיכול הי' לייבם חת החרפת חלה שהחסור חה"כ כשהחלון הקטנה ומש"ה מותרת חחר מיחון . לה הם ק"ל לר' המומרים דביחת החרפת מיקרי ביחה פסולה מעשה דזיקת הקטנה וכ"ל מד' רש"י לעיל ח"כ בבה על החרפת וחח"כ בה על הקטנה חין מלמדים חותה הה לה יכי' תקנה להחרפת לשיטת הרמב"ם דמוליה החרפת בגט . ול"ל דחיכה ס"ל דמקיים החרפת והרמב"ח וסעור ולהרמב"ם בחמת הוי ביחה כשרה ונפטרה החרפת בביחתה חף דלריך לגרשה ודו"ק :

שם (קי"ג ב') ות"ח עתים חליה וט"ם קדושי מלי מקדם . עיין בש' דו"ח שהקשה הה הוי ס"ם וט"ם מה שיירן . חך לפי מה שהכחתי בפ' שופטים בחילוקי לכתובות (כ' ח') דהוי ס"ם חחל"כ . ול"ל לייחב קודמייתו דלפמ"ש הרב בעו"ח (ר"ה כ"ע) דמש"ה ל"ח ס"ם בעומעום דת"מ מיגו מסום דלשמים יהי' הס"ם לסיפוך ע"ש וח"כ ס"ל כסיקדם חשה חרשה נימח ג"כ דל"ל גט מעשה ס"ם דשמח היה עת שטותו וחח"ל דהיו שוטה שמח היה שוטה והוי כמו שהרי מהדדי ועיין . חבל בכתובות שה דלה מיירי בחרש רק בחחד שפי' עתים חליה וע"ש רק שהיו תרי ותרי חלוקין בזה הפעם בתר ס"ם לה שייך לומר דזימנין יהי' ס"ם לסיפוך דהה היו דבר קבוע כמו חרש חלילה דר"ח ועומעום הו כמו מפלת שבעית העו"ח שה דהשתא שייך לומר דזימנין יקרה לסיפוך חבל בדבר שעל יד מקדם ותגלגל הספק ספיקא לה חמרינן כן ודו"ק :

שם (קי"ח ח) מת בעלי וחח"כ מת חמי כו' . הש"ל שהפיק מי הספסול משום שעשה קדושה בלחוד ת"ל משום דדוחקת על הערוד נמי כו' ע"ש ושמוטן יבוחות מביח מד' המחרש"ל לקמן הספסול משום תרוויהו דוקא ע"ש שה"ר קלת לדבריו ול"ל דמוכח מן סירוטלמי שהבי ה הש"מ ומהחזיק גבי נרש דמש"ה חשורה להרש חף חחר שהנשה חשודה לקלקל עלמה ואת נרשה וכמ"ש רש"י כחן חמות נפשי וגו' וה"ל מוכרחין הכו לומר גבי חמותה דמש"ה פשוטה חף חחר שמותי הכלה וה"ל ש"ם שוב שלחה הערידה וע"ל משום שלחה קדושה בלחוד . ושמוט' שכ' לעיל טעם חחר דהייטין שמח תנשה שחמותה קודם סייטו לפי סברת המקשה דלש"ל הטעם דהגיש לי' לעיל חבל למסקנה מוכח מהירושלמי ושפוסקים כמ"ש ודו"ק :

שם (קי"ח ב') חוס' ד"ה ת"ל תיוחה כו' עיין מהרש"ל ושם שהקשיתי עליו בקונטרסי מ"מ סי' ע"ז 'ועתה בחתי להוסיף עוד על מה שהקשה למה סמכו קושייתם הסיפה כ"ל לפסביר דלעיל בדף ל"ד כ' שתוס' דמוכח בכתן דיותר נוטה שהברח דסני' לי' מדרחמנא ליה ושה ת"ל דכוותה ממה שמר הכא כיון דסני' לי' וחח"כ חמר זימנין דרחמנא לי' דמשמע דרחמנא הוי רק זימנין . דזה לה הי לריכין להוכיח מכחן דשם במקומו ג"כ קחמר זה שלשון ע"ש וע"כ ל"ל דכחן מוכח בהוכחה ל"ל דרחמנא לי' דת"ת דחלל בעל החיבעי' הוי ס' שהקול דרחמנא כמו דסני' מ"כ היחך פשיט דל"ח דרחמנא מהה דקחני רישה חולה וכפירש"י דל"ח דרחמנא לה היה לריכה חליצה למחי לעולם דרחמנא ואפ"ה כיון דסדין הוה הלה מחיבמה ואפ"ה חמרה חת בעלי ומקודה חת בני וליכה שוב דרחמנא דהה לה תחיבה ומש"ה חולה חלה ע"כ דהה לה

מיבעי ליה דודאי לא מרחמנא ליה בקביעות רק מיבעי לי' דלמא לחמרינן דסגי ליה ו"ק הוי הפסיקות מסיפא ולהכי הקשו התוס' מסיפא זה גרתה לי בדעתה ז"ל אלא כגרתה מדברי רש"י ודו"ק:

בח"מ סי' רפ"ד בסמ"ע סק"ד ט"ס הוא. ותרי תמיהי קא חזינא הכא חדא דלקח ס"מ לא מסתי במלחמה דמ"מ חולי לומר בדדמי וכדמבואר בסי' י"ז. ועוד דגם לענין סוגיא ממון לא מסתי סימן למעלי זולת בהכידה וכמ"ש הריטב"א וכ"י פ' השואל ועש"ק בשם הסמ"ע סי' רל"ז ושם דקשה דהא בשיס לא לחמרינן עיין לח"מ שם ודו"ק:

השע"מ פ"ח מס"ג הקשה למאי דקאמר חוץ מזמותיך דל"ב בעבד וכרי למאי הוא גמ הא מדאוריי' מותרת בזמות לכרי ועבדיו תסי' לסורא ו' ול"ב מה"ת אין זה כריתות ע"ש והקשה כן על הרשב"א ועל המל"מ ואולי י"ל דבחמת מדאורייתא אף ל"א מוחרת בהיתה ככרי דרחמנא אפקרי' לזרעי' וכמ"ש התוס' ריש כתובות ד"ה ולידרוש כו' ול"ב לא הוי ביור ודו"ק:

חב"ש בסי' מ"ז ס"ק ה"י וכן בסס"ק ל"ד כ' דבגוסס לאחר ג"י מעידין עליו כמ"ש בי"ד סימן של"ט ויש"ק הדבר ולא יאמר דל"ב לא לחמרינן כן אלא לענין הבילות ומעשה דרוב גוססין למיתה ובודאי מת בתוך ג"י שהיתו גוסס וכמ"ש הרש"ש סוף מ"ק אבל לענין גזולין למחמרינן ולא אזלינן בתר רובא וכמ"ש התוס' (ל"ז ב') דבגוסס ומשא"ל לא אזלינן בתר רובא ול"ב לא כן לסתיר. ואולי סעמא ד' המחבר בי"ד שם שכתב דמועט ג' ימים גוסס דמסתע למש"ה לחמרינן דודאי מת אבל המעיין במקור הדין יתן הפירוש כן ויתן לחלק בזה כלל ובכל גווני אין לסקל מעשה רוב להסיחה שוב מלתתי כן בספר ט"ח וק"ל:

שם (כ"ד ז') כי יתנה איש גוסס נפש וגו' ומכרו וגו'. קשה לי בהא דלחמר לחבי בתמורה (ד' ב') אי עביד מסני דלחש"ד לא מסני לחמי לקי ועיין תוס' שם (ו' א') ד"ה השתא ומאי סוכחה היא זו ואח"כ לימר גמיבה בנפש תוכיח דל"מ ומ"מ חייב וכדקאמר כן להדיא על זה ר"י לר"ח בבבא קמא (ס"ה ב') ע"ש וע"ש:

שם (כ"ש ד') לא תחסום שור בדישו. סנהדרין (ס"ה ב') בשמ"מ ולא"מ שהתריכו לתמוה מהא דכ' הרמב"ם ריש הלכות תמורה חוץ מהבעל ומימר כו' הלמה קול לא הוי מעשה. ולי נראה בפשיטות דהרמב"ם יפרש בפירוש התוס' דקול לא הוי מעשה לר"י אלא היכא דעביד מעשה בדיבורו ומש"ה פסק דהשתא לוקה דע"י קול עבדה כהשתא מעשה כמ"ש התוס' ולא דבמימר גמי עביד בדיבורו מעשה כמו שאמר ר"י בריש תמורה כבר כתבתי בחילוקי לפ' בחוקתי דזהו דוקא לחייבו לחבי דס"ל לי עביד מסני וח"כ בדיבורו עשה מחולין קודם אבל הרמב"ם ס"ל כרבה לי עביד לא מסני רק מחמת גזירת הכתוב נעשה מחולין קודם לא מיקרי לחו שים בו מעשה מחמת זה ומש"ה כתב הרמב"ם שם מפי השמועה כו' וכמה פעמים השמיענו הרמב"ם דקול לא הוי מעשה וכמ"ש בחומר חלי אתה לא חייב קרבן משום דלא הוי מעשה ועיין:

ובן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה וגו' (כ"ב ג'):

בבא מציעא (ג' ב') ע"ש בסוגי' תוס' ד"ה וליחזי כו' והשתא גרס שפיר ולא ידע כו'. בס' מרדכי"ך הקשה דל"ב למאי נקיט במתני' לוחזין לפי' מוכח ביד הסוכר ג"כ דיעא כי היכי דלמוכר חיו יודע ע"ש. וכ"ל ליישב דהכא לכאורה קשה על שיטת התוס' מאי קאמר בסמוך הכא ליכא שבועת שוא לימר תרוייהו בהדי הדדי הגבוה וכן במקח וממכר לפשר לשיטת מרדכי וה"א הסוכר קאמר בפירוש שלא מכר רק לאחד מדעתו רק לאחד מו זוכר למי מדעתו ולמי בע"כ וח"כ היכא שבועת שוא לך ז"ש כיון דאיהו נתן רק כעד אחד ולפי שבועתה ע"כ אמרי' שמרמה לשיטת כדי שלא יהי' שוא וח"כ שוב אין הסוכר נותן דעד אחד נכחם כשמשבעין כגבדו. וח"כ שפיר הולך למתני שיש לוחזין דלי הוא ביד הסוכר כי' מוכר נותן כע' עדים שלא נתרלה רק לאחד וח"כ כי' שפיר שבועת שוא וכי' הדין שיהא מוגח וכמ"ש הרש"ש במקח שליטת כיון שידוע לנפקד כו' שאינו של שיטת וק"ל:

שם (ד' ח') ותגח תוגח כו' אין שהדי דמאי דתפיס הלי לידי' הוא כו'. יש לדקדק וכי מה שלחה בדעתו לדמות דין זה דמשנתינו לדר"ח ויכי' שבועה זו שבועה דלוריית ח"כ למה נשבע וכמו שפירש בחמת לקמן ודקאמרי לה מאי קאמרי לה, ונראה לומר דהשתא ס"ל דמשנתינו לא מיירי דתפיס בברכבא אלא שלוחזין בגוף הבגד ואין שהדי בכ"ח שמה שלוחז בידו וודאי בידי' הוא וח"כ הוי מודה במקצת כר"ח ומ"מ צריך לישבע כיון שבועת הלי ואין שהדי רק על מה שתופס בידו ולקמן פריך שפיר לפי המסקנא דמוקי לה לקמן (ז' ח') דתפיס בברכבא וח"כ אם נדמה דין זה לדר"ח לריכין אנו לומר שהע"פ שלוחו תופס אלא בברכבא מ"מ אין שהדי הלי הבגד שייך לו וח"כ כי היכי דאין שהדי בהאי אין שהדי בהאי ולמה נשבע ודו"ק:

שם (ס' ב) גמ' וכי מאחר שזה תפוס כו' שבועה זו למה לר"י כו' תקנת חכמים היא כו' ע"ש. קשה טובא דהא כבר פריך לעיל (ב' ב') ואלא מאי רבנן היא לאמרי' המע"ס ופירש"י וסכנה חולקין בשבועה כלומר דסי' לסס ליטול אלא שבועה כיון שכ"ת מוחזק [עיין שם' גאון לבי מ"ש שם] וע"ז מקשי הש כיון דתרוייהו תפסי לה פלגי לה בשבועה וכפירש"י כיון דמיהסרי גוביינא כו' לא קיס לסו לרבנן להוליא ממון מחזקתו בכדי כו' לריכים שבועה שכ"ל וח"כ מאי פריך הו הכא שבועה זו למה הכא הקי ג"כ מסתמא תליבא דרבנן דהלכתא כוותייהו. וע"ק לאמאי לא פריך תיקף לחתניתין. וג"ל שכך פירושו דהשתא כבר כתבתי בסברת הגמ' דקאמר ותגח תוגח לדר"ח משום דס"ל דאין שהדי רק על מה שתופס ולא על כל הלי ומש"ה ס"ל דהוי שבועה דלוריית מדר"ח. ומשקשן דפריך לי' כי היכי דאין שהדי בהאי אין שהדי בהאי דס"ל דאין שהדי על כל הלי ונראה דבזה פליגי נמי ר"ח ור"ש לענין סילוק ומש"ה ס"ל לרב שאם השבועה זו תק"ח היא מגלה למאי דקאמר לעיל כיון דתרוייהו תפסי לה ס"ל מחוסר גוביינא וליל שבועה הויא דוקא לחייבא דר"ח אבל לר"ש כיון דאין שהדי על הלי אלא שלו בודאי ס"ל שבועה אלא מתק"ח וכדקאמר רב אשת איש (ד' ח') בהדיא (ואף דקאמר התם ואידך אין תק"ח ע"ש היא כו' מתקני רבנן שבועה כו' דמשמע דגם ר"ח ס"ל דשבועה זו תק"ח היא היינו לסברת ר"ש קאמר ולי' לא ס"ל אלא דשבועה גמורה היא מדלוריית דאין שהדי רק על מה שתופס ולא שפיר מודה במקצת אם לוחזין שיכול בגוף הבגד ואפילו לפי המסקנא דתפסי בברכבא מ"מ תקנו רבנן שבועה מטעם שכ' רש"י לעיל כיון דמיהסרי גוביינא לא קיס לסו לרבנן להוליא ממון מחזקתו בכדי הלריכוס שבועה ולא לריכין טעמא דאלא כ"ת יכי' הולך ותוקף) וכתב י"ל דפריך הליבא דכ"ע דלר"ש פריך בפשיטות אמאי יתבע כלל כיון דאין שהדי על כל הלי שהוא שלו וה"מ בתמת הליבי לפרוך ממתניתין גופא והליבא דר"ח פריך הכא כיון דאין שהדי רק על מה שתופס ח"כ יתבע אין לו בה פחות מהלי' לאולי וליכא למימר דילמא ליח בה כלל דהא אין שהדי על מה שתופס בידו ואח"כ כוונתו בשבועה שים לו בהלי ולמה לא יתבע שבועה שים לי בה היכא

שמופס בגוף הבגד. ומדוקדק לשון הגמ' שבועה זו למה וע"ז משני תק"ח שלא יהא הולך ומוקף ומש"ס לריך ליטבע ג"כ שבועה שים לי בה לף שמופס מקלת בידו (וזה טועה יפה לשיטת התוס' לקמן (ז' ח') דלף על מה שמופס לריך ליטבע). ויתורץ דזה מה שמקשין על הרי"ף למה הסמיט לריך ליטבע שבועה שים לי בה? דסמך על סתמת הגמ' לעיל כיון דתרוייהו תפסי לה פלגי בשבועה ולא מדחזיק התם טעמא דשלא יהי' כאו"א הולך ומוקף רק הטעם כיון דמחוסר גובייה תקיעו רבנן שבועה וא"כ ש"ל ליטבע שבועה שים לי בה היכא שמופס מקלת בידו וס"ל לרי"ף ז"ל דהגמ' דהכא קאי אליבא דר"ש דס"ל חזן סהדי על כל החלי שהיה שלו או אליבא דסומכוס דס"ל כו' דמוליחין מיד המוחזק בלא שבועה ומש"ה לריך אליבייהו טעמא דשלא יהי' כאו"א הולך ומוקף וממילא לריך ליטבע בשבועה שים לי בה כיון דחומדין חומו שתקף בעלית שלו חבירו חולי חין לו בה כלל. או דס"ל לרי"ף ז"ל דהגמ' דהכא פליגי אסתמא דגמ' דלעיל ר"פ ומש"ה לא הוי מני להעתיק זה להלכה אבל בחמת גם הרי"ף ז"ל מודה דאם חיטו תופס בגוף הבגד דלריך ליטבע שבועה שים לי בה דלמא חין לו בה כלל ומפיר מטבעא ודו"ק. ועמש"ל בזה:

שם (ו' ח') ס' מלוה יטיטה ים לו עליו כו' ופירש"י טעמא דמתני' לא כדר"י כו' אמת ים לו עליו מלוה יטיטה והולך ומוקף כו'. נראה דלפי סברת אביי ליכא למימר הו ג"כ דשבועה זו תק"ח היא כו' כדאמר לעיל דזה לא שכיח שיתקוף מחמת מ"י שיתקנו בשבילו וגם בחולי החמת שחייב לו חלא ט"כ דלאביי שבועה זו מן הדין היא וכדקאמר לעיל (ב' ב') כיון דתרוייהו תפסי לה פלגי לה בשבועה וכפירש"י שם וכמ"ש לעיל בשמוך ואביי לא בא חלא ליתן טעם דלא הוה שכיח לממונא:

ויתורץ בזה מה דקשה לבהורה לפי מה שהעמסתי לעיל [פ' משפטים ב"מ ג' ב'] דבמלוה ל"ל ס' מ"י דש"ל למה לריך לכפור הכל ס"ל לחודות במלוה זאת ולעשות מ"י וודאי ולעטון ודאי מלוה ים לי חלנך [שמש"ל בזה] וא"כ קשה ס"ל דאי אית לטעון כולה שלי משום שפק מ"י ס"ל לחודות בהעלית ולעטון ודאי מלוה ים לי חלנך. ועיין מ"ש בשט"מ ורמב"ן בזה ולפמ"ש ניחא כיון דלא הוי מוחזק גמור כיון שגם חביהו תופס בזה הבגד והוי מחוסר גובייה וכמ"ש הש"ת והגאון שבי בבוחת רש"י לעיל ב' ש"ל חלו היו מודה בהעלית וטוען עליו מלוה יטיטה לא היה נאמן דלא הוה מוחזק גמור לטעון עליו עד כדי דמיו ומש"ה טעין כולה שלי, ובזה יש לדחות ג"כ מה שהביא התוספות בסוי' ע"פ ס"ק ו' רלוי, מכאן לס' פירעון קודם להלוחה יש לו דין דש"י ג"פ מהא דסמעתין ע"ש ולדבריו לריך לדחוק דהתי ס' מלוה פירושו דש"י חם הי' חייב לו דאלו הלוחה ודאי וספק לו חם פרע בודאי יש לו לתפוס העלית ולא שייך שברת הש"ך דהחיוב בודאי והפירעון ספק דהא גם לו יש וודאי חיוב אלל בעל העלית [שמש"ל בפ' משפטים ב"מ ג' ח']. ולפמ"ש בלא"ה ניחא דאיהו יכול לטעון העלית עבור הס' מלוה כיון דגם חביהו מוחזק בה לא הוי הפיסתו הפיסה גמורה ואחר שביארו דלאביי לא מיקרי מוחזק בחלי עלית ומן הדין לריך שבועה אבל במה שתופס בידו בודאי הוי מוחזק גמור וא"כ אין לריך לשבע שבועה שים לי בה רק שבועה שאין לי בה פחות מחלי וש"ל דלמא אין לו כלל דהא אין סהדי דמה שתופס בידו ודאי יש לו ומש"ה לא הטעיק הרי"ף שבועה שים לי בה וכמש"ל ולא הביא הא דר"י חלא כדי להמשיך עליו דברי אביי ופסק כאביי דבתרא הוא ודו"ק:

שם (ז' ח') מלוה תומר שלי הוא וחתה תפסתו כלחיתה בטוש"ע דלרבותא נקטי לחפילו מודה שקפל ממנו לא תאמרין לחיתרע מצוה דיש לו מגו דלא נפל כלל חלא חתה תפסתו מידו [ועיין בשמ"ע סי' מ"ג ס"ק כ"ז] חלא הא קשיא לכאורה בהא לוה תומר שלך הוא ופרעתיו לך ופירש"י ז"ל והחזרת לי וממני נפל וכן הטעתיקו בטוש"ע ומ"ל זה דלמא כשטוטו פרעתיו לך ועדיין לא החזרת לי ומש"ה אני תומח בו. ונראה כיון דהדין עם הלוה שלא לפרוע עד שיחזיר לו השטר וכמ"ש בח"מ סי' נ"ד ס"ק ט"ז הטעם גרוטה היא לומר שפרע מקודם שהחזיר לו השטר דחיטו לחפסיד חפשי' דלא סי' לו להחמינו ומש"ה הולרך לפרש הטוטן בחמת שפרעו חחר שהחזיר לו השטר ומ"ש ס"ק ממנו ותף שקרוב השבר שגם הטוטן שפרעו קודם שהחזיר לו השטר נחמן במיגו דאי בעי תומר שהחזיר לו השטר ותח"כ פרעו מ"מ נ"מ בחש יזוע בבירור שלא סי' השטר ביד הלוה תגנו נחמן לומר שפרעו ולא רלה להחזיר לו השטר ומש"ה חפש בו וע"כ פירשו הטוטן שהחזיר לו השטר וממנו נפל ואאי' לשבר מדחמרינן לקמן ס"פ השואל חלא מעתה חוזפי' מחש זוזי בשטרא וש"ל פרעתיך פלגא ס"ל דמסתמן כלומר דלא שייך חזקה השטר בידי מאי בעי דהא בעי ליה מטוס החאי השני ומאני דאי בעי לך למכתב תברא או לגבי השטרא דלמא חע"ג דליכא חזקה השטר בידי כו' מפקינן ממון מטוס דטעמא גרוטא לומר שפרעו ומאני' בלא שובר וא"כ ש"י לומר שפרעו קודם שהחזיר לו השטר וממנו נפל ואאי' לשבר פירשו הטוטן שהחזיר לו השטר וממנו נפל ואאי' לשבר מדחמרינן לקמן ס"פ השואל חלא מעתה חוזפי' מחש זוזי בשטרא וש"ל פרעתיך פלגא ס"ל דמסתמן כלומר דלא שייך חזקה השטר בידי מאי בעי ליה מטוס החאי השני ומאני דאי בעי לך למכתב תברא או לגבי השטרא דלמא חע"ג דליכא חזקה השטר בידי כו' מפקינן ממון מטוס דטעמא גרוטא לומר שפרעו ומאני' בלא שובר וא"כ ש"י לומר שפרעו קודם שהחזיר לו השטר ומיגו כגון שידוע שמעת שחח השטר בידו ואאי' לא פרע רק זה חיטו יזוע לעדים חש תפש בו בע"כ חו שהמלוה נתן לו מדעתו:

שוב ראיתי בתומים ס"ס מ"ח דהיכא דהשטר ביד אחר ואומו אחר חיטו זוכר ממי בא השטר לידו דלריך הלוה לטעון ממני נפל אבל אש מודה שהשטר הוא מן המלוה והוא תוך זמנו ליטן לקמן לף דיש לו מיגו ע"ש שכתב השעם דמה יעשה המלוה דזה שכח היאך בא השטר לידו השטר ולא איתרע כו' ואיכא נמי חזקה שטרך בידי מאי בעי ומ"ל חפשר לומר דמש"ה כתב רש"י שהוא טוטן ממני נפל כדי לגלול לף שהוא תוך זמנו ובכש"ג אש היה טוטן פרעתי קודם שהחזיר לי לא סי' ליטן וכמ"ש התומים דכאן ממי מה סי' לו למלוה לטעות שבא זה ותקף בו ולף אש סי' לו מיגו חיטו ליטן אש סי' בתוך זמנו ומש"ה פירש"י וממני נפל. וזה ג"כ דעת הטוטן ומש"ה כתבו וממני נפל לף ממ"ש רש"י לקמן ע"ב ד"ה אין הבעל מודה שאומר פרעתי ומידי נפל עכ"ל. ושם מיירי בחיתרע בגפילה ותפ"ה דקדק לפרש טוטן מידי נפל ומ"ל ג"כ ל"ל שהובר כדעת הרחב"ד בתומים שם היכא שהוא בתוך זמנו לף אש חיתרע בגפילה לריך לטעון דוקא מידי נפל אבל אש חומר שפרע והניח השטר ביד המלוה לא מהימן לף דיש לו מיגו משום דהוי מיגו במקום ב' חזקות חזקה שטרך בידי מאי בעי וחזקה אין אדם פורע בתוך זמנו. והכא מיירי ג"כ בתוך זמנו מדפליג עלי' ר"י בעודם תחת בעלה ומש"ה הולרך לפרש טוטן מידי נפל ודו"ק:

שם (ח' ח') אמר רבא השתא דאמרת כו' שמועה זו מהלכות עמומות ושקשו בהבנתה ע"כ אמרתי לפרשה בש"ד וע"ד המפרשים"ו ז"ל. וכ"ל שכך פירושה השתא דאמרת אמרין מיגו כלומר דהא דשיים שהגביהו מליאה לא משעם דכ"ע מגבי' לנורך חביהו חלא טיקר השעם משום דזכי לנפשי' ומש"ה זכי נמי לחביהו ש"כ ס"ל לרבא דאפילו לא נתכוין כלל לנורך חביהו רק לנורך עלמו מ"מ מהני הגבהתו לחביהו שלא יהי' כמונח ע"ג קרקע ומש"ה חרש ופקח שהגביהו מליאה אך דהחרש אין בדעתו לנורך הפקח מ"מ כיון דזכי לנפשי' מהני נמי הגבהתו לנורך הפקח שלא יהי' כמונח ע"ג קרקע. ובאמת ש"ס דש"מ רבא לאשמועינן דיהו בב' פקחין שהגביהו מליאה וכ"ש בי' בדעתו רק לנורך עלמו

דמ"מ קני, רק נקט חרם ופקח דפקחין מסתמא כ"ש מגביה ולחבירו וע"ז פריך בגמ' כו' הלא פקח במתי קטן ופירש"י דמגבהה לחרם לא קני הלא מפני דרכי שלום כלומר דלפילו חימא דל"ל הא' להגבי' לחבירו מ"מ סילוק מהני הגבהה החרם לפקח הא לא טוי הגבהה כלל דאין לו דעת לקנות ומצי הלא חימא חרם קנה ופקח לא קנה ומתי מיגו מיגו דמצי חרמין כו' ופירש המפרש"ל כלומר דבב' חרמין שייך לומר מיגו דזכי לנפשי' מכני נמי הגבהתו לחבירו הלא יהי' כמוהו על קרקע רק אין כ"ה מגביה לצורך חבירו ובחרם ופקח הוא לפיפוך דספקא מגביה לצורך החרם רק מיגו דזכי לנפשי' לא שייך דהא לא קנה ספקא כלל והשתא ס"ל לרבה דבעלמא בב' פקחין בעינן תרתי שיזכה כ"ה לצורך עלמו ולצורך חבירו וה"ב כיון דסקילו חכמים גבי ב' חרמין לאף לאין כ"ה מגבי' רק לצורך עלמו מ"מ קנו ותמרי מיגו דזכי לנפשי' מכני ג"כ לחבירו הלא יהי' כמוהו ע"ג קרקע ס"ב בחרם ופקח סקילו חכמים לגבי' החרם שיקנה כל הטלית כיון דספקא סגבי' עבורו ומוי מגבי' מציאה לחבירו וקני אף הלא שייך מיגו דזכי לנפשי' ופריך הא מתי כו' כלומר דמתחלה פריך לי' אף לרמב"ח דס"ל בעלמא סמגבי' מציאה לחבירו קנה חבירו ואפי' היכא הלא זכי לנפשי' וה"ב כי' הדין נותן שיקנה החרם מ"מ לא דמי דס"מ היכא דמגביה לצורך חבירו כו' וב"ח מ"ש מב' חרמין כלומר דהא בב' חרמין מדינא לא יקנו שייסס כיון דאין כ"ה מגבי' לצורך חבירו ובב' פיקחין כס"ג לא קני ואפ"ה סקילו בב' חרמין דקני וה"ב ס"ב יקנה החרם אף הלא זכי ספקא לנפשי' ומצי סתם תקינו רבנן כו' ועכ"פ למסקנא נשאר תלוכא דרבה דב' פיקחין שמגביהו מציאה ולא נתכוין כ"ה להגבי' לחבירו לא קני וסוי כמוהו ע"ג קרקע:

ולפי מה שפירשתי יתורץ קושיית התוס' ד"ה ומתי כו' דכב' חרמין נמי לא שייך מיגו דזכי לנפשי' כיון דלא הגבי' לצורך חבירו הלא דסקילו חכמים וה"ב ס"ב בחרם ופקח אבל התם נראה דס"ל דאמרינן מיגו מדינא ולא נתכוין כ"ה להגבי' לחבירו לא קני וסוי כמוהו ע"ג קרקע:

ועיין בפ"י והו"ק:

שם אי נימא מדשמא כו' התם הא קאמר כולה שלי ואגב שהגביהו כולה כו' כבר הקנה במהרש"ם דה"ב אין החלוקה אמת וכבר כ' התוס' לעיל דבעינן החלוקה יכולה להיות אמת ובלא"ה הוי הדין יהא מונח כו' ע"ש מה שתירץ ולדידי חזי לי דהש"י דקדק לתרץ זה בתריכות לשונו בד"ה ממשנה יתירא שכ' דאי מצוה דלא ידעינן כי מייסיו מסקר וס"ל ממון המוטל בספק וחולקין בשבועה מצוה שלא יהא כאו"א כולך ותוקף כדאמרי' הא שמעת לי' מרישא עכ"ל ד"ז הוא שפת יתר לכאורה וס"ל בקלרס דאי מצוה דלא ידעינן כי מייסיו מסקר הא שמעת לי' מרישא, אבל ע"כ ס"ל כוונתו בזה דהגם דכבר כתבתי לעיל לדרבן דסומכוס טעם שבועה משנתנו הוא מן הדין וכדקאמר לעיל (ב' ב') הכא דתרוייהו תפסי הם פלגי לם בשבועה וכפירש"י שם רק לדרבן לא תמרין יהלוקו הלא סיכה דחלוקה יכולה להיות אמת אבל בלא"ה כגון במנה שליסים תמרין יהא מונח ולסומכוס תמרין יהלוקו לף היכא דאין החלוקה יכולה להיות אמת וכמ"ש ב"ח סתוס' לעיל (ב' ע') ד"ה ויהלוקו ולסומכוס שבועה זו תק"ח היא שלא יהא כאו"א כולך ותוקף וכדלקמן בסדיה לעיל (ג' ע') תפ"ת סומכוס שבועה ע' תק"ח היא כדר"י ע"ש ואעלה אי תמרין דטעם חלוקה משנתינו היא מפני דמניסים סגביהו לאותם והוי החלוקה יכולה להיות אמת אחת מתני' כרבנן דסומכוס ושעם שבועה היא כיון דתרוייהו תפסי לם וכ"ל מחוסר גוביינא וכדאמר לעיל לך לי ממה דמגביה מציאה להבירו לא קנה חבירו ושעם החלוקה הוא מפני שלא ידעינן כי מייסיו מסקר וה"ב אין החלוקה יכולה להיות

אמת ואחינא מתני' לפ"ז כסומכוס וה"ב טעם שבועה ע"כ הוא מפני שלא יהא כאו"א כולך ותוקף. וזה מדוקדק בדברי רש"י שכ' דאי מפני שלא ידעינן כו' וכ"ל ממון המוטל בספק וחולקין [כלומר דאחינא כסומכוס] בשבועה מפני שלא יהא כאו"א וכדאמרינן לעיל אליבא דסומכוס:

נמצא מיושב קושיית המפרש"ם דכיון דאחינא כסומכוס אין הגוי חומשין בשה דאין החלוקה יכולה להיות אמת והפ"ה יחלוקו. ועוד נראה בזה דאפילו לפי מ"ש המפר"ם דגם אי נימא לא קני חבירו מ"מ מיקרי החלוקה אמת דלמא מכר לו אחני. [עיין מ"ש מפר"ם לעיל בגמ'(ו' ע') ד"ה אין להקשות מ"מ הוכרח רש"י להעמיד המשנה כסומכוס דאיכו ז"ל הולך לשיטתו דדוקא סיכה דאיכא רמאי כגון בחני תרגמי' תמרין יהא מונח וה"ב אי נימא שמכר לו אחני והלה שוטן שלא מכר לו כלל וה"ב אחד מהם ודאי רמאי ומפ"ה הולרך להעמיד המשנה כסומכוס דאיכו ס"ל מלתא דפסיקא דאפ"ה יחלוקו אף הגוי החלוקה יכולה להיות אמת ואף דאחד מהם ודאי רמאי ודו"ק ועמ"ש בזה:

שם הלא מסיפא בזמן שהן מודיס או שיש לסס עדיס חולקין בלא שבועה כו' הלא לאו במציאה וה"מ המגבי' מציאה לחבירו קנה חבירו כו' לריך להבין למה לי דנקט תרתי מודיס ושיש לסן עדיס הא בזמן שהן מודיס לאו שמעינן ג"כ הא דיעה המגבי' מציאה כו'. ונראה דרוחה הסמועין בזה דנקט או שיש לסן עדיס לומר אף הלא כודו זה לזה הלא דכ"ה טוען שלי והוא מגבהתי' והא"כ בהו עדיס שהגביהו שייסס ה"ב כ"ה כיון דטענו מתחלה כולה שלי כודו כ"ה שלא המגבי' לצורך חבירו וכודאת בע"ד כמאה עדיס דמי וה"ב אחר שהגבירו אח"ב שהגביהו שייסס לא יזכו בו כלל וכל הרוצה יחטפנו מידס והסמועין אפ"ה דיחלוקו. לא לריך לגבי בחמת טעמא למה יחלוקו כיון שכודו בטענת שלא המגבי' כ"ה לצורך חבירו, ונראה לתלוי דס"ל לעיל (ז' ע') שבירת מלוס יביאס ניחא בפשיטות דהיכא לתיתר דהא דטענו מתחלה כ"ה כולה שלי סייט מצוס ס' מלוס יביאס ולא כוי כודאה כלל שלא המגבי' לצורך חבירו. אך לי' יוחנן שם ל"ל טענת דמלוס יביאס וכשתמת דגמ' שם ע"כ ל"ל דאחר שבאו עדיס שהגביהו שייסס מחדיס מדבריהס הקודמיס ואומרים הגבסנו כ"ה לצורך חבירו והא דאחמרינן מתחלה כל אחד כולה שלי היינו הלא לרמאות בטענת. ויובן לפ"ז שפיר לישנא דמתני' דנקט חולקין בלא שבועה דלכאורה כוה תמוה דנהי דחולקין אילטריך למתני' דמתשיעין דמגבי' מציאה לחבירו קנה חבירו אבל שבועה זו מה מיבה ומהכ"ת יגערבו שבועה כיון שיש עדיס או שכודו. ולפמ"ש ז"ל דה"ה אם חטפה אחד מהס בפניהו יגערבו שבועה שכך היתה כוונתם מתחלה להגביה לצורך חבירו ומה שטענו כולה שלי היינו הלא לרמאות ומ"ה קמ"ל דחולקין בלא שבועה:

אך הא קשיא לי למאי דקאמר המ"ם לעיל (ג' ע') חפ"ת ר' יוסי הכא מי יימר דהיכא דמאי חיתור תרוייהו בהדי הדדי הגבהתו ופי' התוס' ומפרשים דכל אחד שבור שהוא מגבי' קודם וה"ב הכא מת"ק יהא מונח דהא מגבי' רק אחד מ"ב היכא דמאי ואם מגביהו שייסס ה"ב לא זכו כלל דהא כ"ה שבור שהוא מגבי' קודם ולא היתה כוונתו כלל לצורך חבירו ואין החלוקה יכולה להיות אמת ול"ל דבאמת היתה כוונת כ"ה לצורך חבירו רק עכשיו פועיס כולה שלי לרמאות מ"ב הדה"ל יהא מונח כיון דהיכא דמאי. ול"ל להוכיח מזה דלר' יוסי הכל תלוי בהיכא דמאי אבל היכא דליכא דמאי לף דאין החלוקה יכולה להיות אמת מ"מ י חלקו ומ"ה מ"ם כיון דליכא דמאי ב"ב שבור שהוא מגבי' קודם ל"א יהא מונח ומ"מ אחר אין דמאי למוטפו מידם דהא טען כ"ה כולה שלי ואנא מגבהתי' כולה ואולי בהאמת מגבי' מעם קודם לחבירו וקנה הוא. והטוס' שבתבו לעיל (ב' ע') ד"ה

יחלוקו אלא היכא דחלוקה יכולה להיות אחת היינו אליבא דרבן דר"י אבל לר"י לא תלי בסכי כלל אלא כיון דהיכא למימר דליכא רמאי יחלוקו. ומ"ש בזה מש"כ התוס' לעיל (ג' ע"ז סד"ה אלא כו' וכן בסמוך דפריך בין לרבן בין לר"י יסה מוכח תע"ג דסתם ליכא פסידא לרמאי כו' עכ"ל ומקשו המפרשים דהא סם בלא"ה יסה מוכח דסה אין מחלוקה אחת ואף היכא דליכא רמאי אמרינן יסה מוכח ולפמ"ש ניחא דסוכימו שפיר אליבא דר"י דלדידי לא תלי כלל בסה דאין מחלוקה יכולה להיות אחת אלא בהיכא רמאי בלחוד. וגראה דרש"י ותוס' חזרו בזה לפיטתייהו דסה לכאורה קשה לפמ"ש התוס' אליבא דרבן ל"ק יחלוקו אלא היכא דחלוקה יכולה להיות אחת ש"כ קשה קושיית מהרש"ם שהבאתי לעיל דהא במשנתינו אין החלוקה יכולה להיות אחת דאף דקיי"ל המגבי מליאה לחבירו קנה חבירו מ"מ הא סם סדו מתחלה שלא בגבייתו כ"ש לגורך חבירו וע"כ צ"ל דאף מומרים שבגבייתו כ"ש לגורך חבירו והא דטוענים כולם שלי היינו לרמאות וה"כ מוכח דאפילו היכא דליכא רמאי יחלוקו ומש"ה פסקו התוס' בהאי תרגמתי ג"כ יחלוקו ה"כ רש"י דכ"ע בהאי תרגמתי יסה מוכח כיון דאי מסם רמאי ה"כ ע"כ צ"ל במשמתינו סטעם דיחלוקו משום חיישר תרוייהו בכדי שדדי תגבוהו וכ"ה סובר שהות סגבי קודם וה"כ ליכא רמאי אף קשה הא לא סגבי כ"ש לגורך חבירו וממ"נ יסה מוכח דהא אין החלוקה אחת וע"כ צ"ל אליבי' כיון דיש לומר דליכא רמאי אף אאין החלוקה אחת מ"מ יחלוקו ופליג התוס' גם בזה ויתי' הפלוגתא בין רבן ובין ר"י לדידי' רק בדבר שאינו יודעין בבירור שזה שייך לזה לרבן יחלוקו אף דבשאר היכא רמאי ולר"י בכל יסה מוכח אבל היכא דהוי שהות שקול אין לו אלא בהיכא רמאי בלחוד וש"ל לרש"י דלמסקנא דאמרינן לר"י סכא מי יימר דליכא רמאי שדרינן מעשה דאמרינן מתחלה אליבא דרבן וגם לרבן בכל אלו בהיכא רמאי. ועמ"ש לעיל בסמוך כווגא אחרת בד' רש"י דסכא

ודו"ק בכ"ז:

שם (י"ב ב') גמ' במאי עסקינן אילימא בשחייב מודה כו' חייסינן שמא כתב לגות בגיטן כו' קשה טובא. אלא דנסי דאכתי לא ידעינן טעמא דחייסינן לקוניא מ"מ מאי פריך מי בשחייב מודה אפילו ים בו אחריות נכסים למאי לא יחזיר כו' הא אלקוחות מלו לטעון דלמא פרע ולא יסה אלא כעד אחד דעלמא וכי נאמן בעדותו לסוניא מיד אלקוחות כיון שגם הוא בעלמו יכול לטעון פרעתי וכי נאמן בסולאתו לחוב לאחרים וכדאמרינן בכתובות (י"ט ח') לעניו מלוה לחומר שאר אמנה הוא זה ט"ם. ושוד מאי מצי לשולם בשחייב מודה וחייסינן דלמא כ' לגות בגיטן כו' אכתי קשה נסימן גם בזו לגות שאומר שלום בגיטן כו' וע' בש"מ בשם הרשב"ם שנראה שהגיה בזה ותי' בדוחק דלא רמי' עלי' דלום לזכור מתי לום ט"ם. וע"ק קושיית הרו"ת בסי' מ"ג דאפילו אין בו אחריות נכסים למאי יחזיר ניחום דלמא לום מאחר בניחיים ויש לו דין ב"ח מוקדם ועתה ימרוך זה שלא כדין. ושראה לייצב דה"ק אי בשחייב מודה שלא פרע נסי דאין מספקינן שמא פרע ושוטנין ללקוחות מ"מ הוא שלו אלקוחות מ"י מ"ש דחייב דכיון דהשיעבוד היה בודאי קודם המכירה רק דאין שוטנין שמא פרע דאף דאיתרע בגפילה מ"מ לא הוי רק שמא וכדקאמר חייסינן שמא כ' לגות וכו' וש"כ למאי לא יחזיר ומ"ש דשוטנין בעלמא ליתומים ולגלקוחות פרעתי היינו היכא דשלום אינו בבאן דאמרינן אלו היה בבאן היה שוטן בני שפרע [כמ"ש הרשב"ם בסי' ע"ה ס"ק מ"ח ומש"ך בסי' ע"ב ס"ק ל"ה ע"ש] אבל עכשיו הוא שחייב ומ"ש אין לנו אלא ספק פירעון וחייבים מן הדין [ודע דזהו לדעת הפוסקים הובא בתוספות סי' ע"ה דמ"י מי פרעתי חייב אף היכא דלא ס"ל למילף ושיין בקצה"ח שם ס"ק ט"ו שכן היא דעת הרמב"ם ושעמ"ל פ' מפניעין ב"מ ג"ח] ומצי לקאמר

חייסינן לפירעון ולקוניא אף שחייב מודה ולא הוי מ"י מ"פ היינו משום דכיון דכל הולאתו הוא מחמת קוניא הוי כליתה קמן ושוטנין ללקוחות דאלו לא הוי מכוין לקוניא הי' מודה שפרעו אבל השתא אכתי לא ידע טעמא דקוניא פריך שפיר דהוי מ"י מ"פ וע"ז תירן דחייסינן שמא ב' לגות בגיטן ולא לום עד תשרי וה"כ הוא שלו ללקוחות מ"י אם נתחייבתי לאחר לקחו מקודם שנמשעבד ולא נתחייבו כלל ואפילו אם הלום אומר שלום בגיטן הוי כעד אחד דעלמא ואינו נאמן לסוניא מלאקוחות ולא הוי ללקוחות משלי"מ נגד הלום אף אי חשוב כעד ב' לפי הש"ך דלא חיישינן לקוניא דז"ל דהא אין נשבעין על הקרקעות ומתורץ ג"כ קושיית ג' דשאני לקוחות כיון דהם מוחזקין בקרקע אף לחוש יודעין מ"מ מ"י לסוניא מידם כיון דהוי מ"י אם נתחייבתי ומש"ה לא יחזיר אבל לגבי ב"ח מוקדם אף דשעבודו קדים מ"מ לא מיקרי מוחזק וכוח טוען מ"י אם לום בגיטן וכשבועה מש"ה הלום בגיטן ושפיר אמרינן בדי עדיף כיון דאין כאן חזקת ממון ועוד דהוי ספק בעיקר החזקה לכיון דלום בגיטן אין שבועה שאני מוחזק אף לענין שעבוד ובפרט שגם הלום מודה שלום בגיטן. ובזה מיושב נמי מה שהקשה לקמן בש' יד יוסף גבי מתנות (י"ט ב') דלמה לריך לחשש דיסיב ומלד יסיב לאחר נימא דחייסי' דלמא לום בינו בינו ונשתעבדו נכסיו ואח"כ יוליא המקבל השטר שנכתב בגיטן ויגבה שלא כדין ולדבריו ניחא דכדין יגבה דכיון דסוא טוען בדי שנכתב ונמסר בגיטן ומסלום אין לו אלא שעבוד וטוען שמא לא בא לידו אלא בתשעה ולום ג"כ ספק בעיקר השעבוד ומקבל מוחזק בקרקע כדין עם המקבל דנכתב בתר"ע לכ"ע בדי ושמא בדי עדיף

וכמ"ש ודו"ק:

שם (ט"ז ב') גמ' לא כל מב"ד כו' שמוחזק כפרן. לכאורה קשה טובא דה"ל לש"ס מעשה כ"ד שמקויים לפינו אלא מקויים נמי דכמו שה"ג לומר פרעתי משום שמוחזק כפרן כן ה"ג לומר לא לויתי. וה"ל מזה רחוי' לדבריהו לעיל (י"ב ב') דסלקוחות הוי מ"י מ"פ רק דאין טוענין לסם שפרע ולא הוי סיס סלום לפינהו אפשר שסיס טוען שפרע וה"כ סכא שמוחזק כפרן וה"ל בעלמו לומר שפרע מש"ס גבי ג' מלקוחות דהוי שפיר מ"י מ"פ דסיאך טעטן לסם שפרע כיון שהוא בעלמו ה"ל לומר שפרעו אבל בהינו מקויים הוי סלקוחות מ"י אם נתחייבתי ושפיר טוענים לסם חולי לא לום אף שהוא חינו נאמן לומר כן גבי עלמו אבל ללקוחות טעניגן כן ומש"ה לא יחזור וכן ל"ל לפמ"ש התוס' כאן ד"ה מע"פ אבל היכא דליכא למיחש כ' לגות כו' יחזיר דלא חיישינן לקוניא וקשה דמ"מ ניחום לפירעון ולטעון עבור ללקוחות מע"כ כיון שחייב מודה לפינהו שלא פרע מ"ה לטעון ללקוחות דהוי חיני יודע אם פרעתי וכמ"ש לעיל ט"ם ודו"ק:

שם (י"ח ב') מ"ד מע"ג דלא סוחזקו כו' ים לדייק סיכך סדין אליבי' בסוחזקו ואין ם"מ. ויש לסוכיח מדלא מצי כאן בסוחזקו כו' ולידי ולידי באין ם"מ וכעין קושיית התוס' לעיל והא ליכא לאקשויי לל"ק דס"ל כרבה אמאי לא מוקי כאן בסוחזקו כו' י"ל דזה נדע ממתני' דכל מצ"ד דאשתכח בב"ד כיון דס"ל כרבה ואפ"ה יחזיר כיון דלא סוחזק ורולה לסכמיעטו חידוש מברייתא דאף בסוחזקו יחזיר באין

ם"מ ועיין ברש"ם וק"ל:

שם (כ' ע"ב) סמפון סיולא מש"י מלוה כו' ת"ם אם ים עמהן כו' לכאורה קשה טובא דאמקשי לי' ממתני' לסייע לי' מדתנן מלא גיטי נשים כו' ומוכרין לא יחזיר כו' ומלוך שלא ליתן דאפילו במלא שובר אמרינן דמלוך ומכ"ם היכא שאשובר ביד מלוה. ואפשר לומר דבגפל אמרינן שכאב לו מתחלה לכתן לו בשיפרע ומש"ה לא מזכר בשובר וגפל ממנו אבל ביולא מש"י מלוה כיון שכבר מלא שאשר לא קרע השובר ואם יפרע לו הלוה יחזיר לו השטר אע"ג שכבר

פרע לו ומ"ה לקמני לי' ממתי'. אבל אכתי קשה לפירוש הני שפירש"י דמלה המוכר בין שטרות קרועים דמלה נזכר בו ש"מ דכבר נפרע ח"כ מכ"ש היכא דליתרע בנפילה דודאי היכא למימר לכבר נפרע ומ"ה לא נזכר בו ואמאי תנן לעיל דתליגן בגמלך. תאמר לזאת ל"ל דמוכח כסברת הסמ"ע והט"ז [עיין בגמ"מ סי' ס"ה ס"ק כ"ז] דהיכא דאמרינן בשובר דלא יחזיר מ"מ בשטר אינו גובה מספק ומ"ה פריך שפיר אדרב דס"ל אינו אלא כמחק ופסול וגובין בהשטר וס"ל להמקשן דלעולי דמי להך דמלה שובר דלא יחזיר לא לזה כו' ואין גובין בהשטר והכא נמי יעשה מה שבסמפונות תן אבל מ"מ לא יתן המוכר לגוף ודו"ק:

שם (כ"ו ב') נעלה לפני יהוה ע"מ להחזירם כו' ע' בש"מ שהקשו הראשונים ז"ל דהא רבה ס"ל יהוה אל"מ סוי יהוה ע"ם. ולולי דבריהם ז"ל הפשר בפשיטות דרבה לעיל מיירי היכא דלא ידע מתחלה ממאן נפל ולא מי' הפשר לו להחזירו קודם יהוה ומ"ה סוי יהוה ול"ל אח"כ להחזירו אבל הכא כיון שראה ממאן נפל ומי' לריך להחזירו לפני יהוה א"כ אף שמא"כ נתיאש מ"מ עבר מתחלה על עשה דהשב תשיבם ועיין:

חבא

דלא בערתי ממנו בשמח וגו' [כ"ו י"ד]. פסחים (כ"ד ה') גמ' ואם תימו עניו לגופי' דהא נפקא לי' ק"ו ממעשר הקל ומה מעשר הקל למדה תורה לא בערתי ממנו בטמא קודש חמור לא כ"ש וכ"ת מין מזהירין מן הדין הקישא הוה לכתיב לא תוכל וגו' ופי' התוס' ד"ה הקישא דלעניו הנאה קאמר ופי' המכתם"ח ה"ע"ג דמהאי טעמא ידעינן דלשור בהאמה מ"מ הפשר גומר לחיובי לי' ללאו ולכך קאמר הקישא הוה ע"ש, אך ק"ל דבסדיה מטמא ביבמות פ' שבעל ובדמב"ם לחין לוקין על הנאת מעשר שנטמא וא"כ מאי קאמר הקישא הוה ללחיוב עשה לא תיעמיך דשמעינן מהאי טעמא ידעת ולאו הא חין לוקין אף במעשר. ע"כ ל"ל כמש"ל בפ' שמיני דמהאי טעמא ידעת לא שמעינן כלל ללאוד להשור בהאמה דהפשר בשעת שריפה יהוה ממנו ולכך שפיר קאמר זכ"ת חין מזהירין מ"ה ולריך הא יהא לא יהא לא יאכל לחיוב הנאה הקישא הוה ולקוה בלא"ה חין לוקין על הנאה אפילו בשעבר קודם שנטמא ודו"ק. ועיין מש"כ לעיל בפ' שמיני ובגל"ח שם בכורי:

חולין (קל"ו ה') א"ל אביי מי מה תרומה טובלת כו' אמר קרא ראשית וגו' ע"ש. מכאן רמזי' לפירוש מהרש"א ז"ל לעיל דהקושי' קאי למאן דקאמר יליף נתיב' נתינה מתרומה דלפי' מהרש"ל ז"ל דהאיקשא קאי וקאמר דלריך ראשית לעניו זה שהיה טובלת א"כ מאי קאמר לעיל מיידי דהא קדושת הגוף כו' פשקי' הא לריך ראשית לעניו שהיה טובלת ובזה ניחא נמי הא דקאמר לעיל שאוכל מבשרו שלא פורשה מתנותי' כשאוכל אוכל טבלים סיינו ג"כ מעשה זה דיליף נתיב' נתינה מתרומה למתנות ואפ"ה מסיים לעיל ולית הלכתא כוותי' סיינו דזה דוקא לר' חילפי ואמן קיי"ל כרבנן אף לר"ח מתנות הין טובלין משום דיכרין בפ"ע וכמ"ש הר"ן ע"ש:

הרמב"ם רפ"ב מה' ביכורים מעתיק דביכורים מותרים לזרים קודם בירתו פני חומת העיר. ולכאורה קשה הא בגמ' נקט מבירתו פני הבית ועכ"מ שם. ול"ל שסוגיא כן מדאמר שם לעיל מאימתי מותרין לכהנים מבירתו פני הבית דלמא קודם בירתו פני הבית אסורין אף לכהנים ח"כ ע"כ פני הבית דהכא היינו בתי העיר וק"ל:

תבוי' נפלאה על רש"י חולין (קכ"ח ד"ה) ומעמתין דנפילת עוף מעשר הין לה טומאת מגע אח"כ קבלה מאחריות והוה נגד הש"ס וילה (כ"ח ה') ום"מ דנפילת עוף מעשר חיוב לריכה הכאר מים ולא הכאר ארץ ע"ם גם בבכורות (י' ה') פירש"י כן ולע"ג לפע"ד:

נצבים

כי קרוב אליך הדבר וגו' בפיך ובלבבך לעשותו [ל' י"ד] (כתובות י"ז ה') תוס' סד"ה מבעלין כו' דגדול שמושה על תורה כו' עכ"ל. אף לחין למידין מלכה מן המדרש כ"ל להביא רבי' משוגי' דהכא דשימושה של תורה דסיימו בבוד תורה חמור מת"ת דהא אמרינן לעיל זה וזה לפני מלך ישראל ואפילו מהל על כבודו חיוה מחול וכבוד תורה עדיף מכבוד מלך וכמ"ש התוס' לעיל בהא דאגריפס שקרא מעומד וכ"ש דעדיף מכבוד שמת ועיין (מגילה ג' ב') חלקו ג"כ בין כבוד תורה לת"ת. והעתם ל"ל דת"ת שעיקר מצוה עשיית המלות וכמ"ש בירושלמי שלמד שלא לעשות וכו' ומ"ה עשיית המלות עדיף מת"ת דת"ת זמנה כל היום ואם יפטור מעשיית המלות מצוה לימוד לומר לי שלימוד אבל כבוד תורה היינו מ"ש בכל המלות ואמרו חכמים שזה המלות שעשה עדיפה מכל המלות ועיין מ"ק (ט' ב') חלקו בין מלות שאפשר לעשות ע"י אחרים:

וילך

ויכתוב משה את התורה הזאת וגו'. (פסחי' ו' ב') גמ' דתנא"ס כלל ופרט וכו' ע"ש קשה טובא לפמ"ש תוס' גזיר (ל"ה ב') ד"ה לחיכא וכו' דכל היכא דדרשינן כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ע"כ היכא שוה ריבוי ג"ש או מה שלא דמוה מרבינן מיני' ומ"ה כתבה התורה לכלל למידם מיעוטא דתל"כ לא לכתוב אלא פרט לחודי' וכן לספר בפרט וכלל ע"כ היכא שוה ק"ו אין ג"ש למעט ע"ש היטב ח"כ מאי קאמר דלמה פרט וכלל הא ניין דהיכא שברה או ג"ש לרבויי ח"כ ע"כ כלל ופרט הוה דאי פרט וכלל לא לכתוב בפרט כלל או לא לכתוב בכלל ג"כ והוה מרבינן מכוה ריבויא. וכן לסיפוק ג"כ קשה מאי קאמר דלמה כלל ופרט הוה ח"כ לא לכתוב בכלל אלא ע"כ דכוונת התורה כדכתיב לרבות או למעט ודוחק לומר דה"ק דלמה פרט וכלל הוה ואולי יש בהאמת לישה מיעוט שאין אנו יודעים אותו ועיין מהרש"ל ולע"ג:

האזינו

חמאת בקר וחלב לחן וגו' וחלים וגו' ועמודים וגו' [ל"ב י"ד]. אמרתי לבאר שמות נרדפים מבשמה דקה המלחים בתב"ך וחלו הן. חיל. גדי. עלה. כבש. כשב. עזים. עשתרות. עמודים. לחן. רחלים. שעיר. שם. תיאים:

ובי הוא זה.

איל כבש זכר מבן י"ג חודש ומעלה כמבואר בשחטה רפ"ח דפרה ועיין תוספות (ב"ק ס"ה ב') ד"ה חיל:

גדי עז קטן עד בן שנה שמה זכר כי לא נמלא בתל"ך נקיבה:

טלה כבש יותר מבן שנה זכר ונקיבה ט' ט"ז רפ"ב על פסוק ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו וגו' ט"ש:

כבש זכר ונקבה עד בן שנה כמבואר בשחטה הנ"ל לא לנקבה בת כבשה:

כשב מתחלף כמו שמלה שלמה וכנ"ל:

עזים שם סמין לעזים כולל זכרים ונקבות גדולים וקטנים:

עשתרות שם הכולל לכבשים ועזים זכרים ונקבות עד בני שנה וט' בש' שפת חמת:

עתודים זכריס מעזיס גדולים יותר מבני שנה וגם קטנים :
צאן שם כלול לכבשים ועזים זכריס ונקבות גדולים וקטנים :
רחל כבשה נקבה גדולה וקטנה כי לא נמלה בתג"ך זכר:
שעיר עז קטן עד בן שנה זכר ונקיבה כמבואר שם במשנה
ספ"ק דפרה אך לנקבה בת שעירה ולפ יותר מבן
שנה עיין בפ' בתרא דמנחות וד' הרע"ב שם תמוסיס :
שה שם כלול לכבשים ועזים עד בן שנה :
תישים זכריס מעזיס יותר מבן שנה כמתמרס גדיים
נעשו תיסים וגדי הוא עד בן שנה ועוד אמרו שם
אין גדיים אין תיסים :
ועיין אדר"נ פי"ז אינו מוסר לך כבשים אלא טלאים וכגי'
הגר"א ז"ל אינו מוסר לך טלאים אלא כבשים כו'
כוונתו דטלאים גדולים מבן שנה וכבשים הוי בני שנה וכוונת
הברייתא שם"ל משה ליהושע שאינו מוסר לו גדולים שמתחזקו
במזון אלא קטנים שעדיין לא עשו מלות הרבה . ולזה
כהמפרש בעל ס"ח שם שטעה במח"כ בתלת חדא דטלה
משמע נמי נקיבה וכדאי' בע"ז שם וכ' דכבש דקרא דווקא
זכריס ולנקבה בת כבשות והכא נקט כבשים וג' דלישנא
דעדיין לא הגיעו למלאים לא משמע כפירושו :

הברכה

יורו משפטיך ליעקב וגו' [ל"ג י']. (סנהדרין ל"ג ע') חדא
ועוד קאמר כו' לכאורה תמוה דסא טיקר הטעם
דטועה בד"מ חסר מדבריו וסל"ל חסורי מיחסרא . וגראה
דסא הפוסקים מחולקים בטועה בד"מ ולית"א דתסדר דמר
מחייב אליבא דר"מ דדאין דינא דגרמי ומר סבר דאפילו
לר"מ פטור [עיין בח"מ] רק במומחה וקבלו עלייהו ס"ל לכ"ע
דאף לר"מ פטור עיין בש"ך (סי' כ"ה) ומשמע ה"ס דרב
ממונא ס"ל דאף לר"מ פטור אפילו בחינו מומחה ומש"ס פריך
דכל"ל טועה בד"מ אתא ואפילו ליתא דתסדר פטור וא"ל ר"ם
חדא ועוד קאמר כלומר דאפילו טועה בד"מ לא פטר לר"מ
אלא במומחה ומש"ס קאמר לי' מומחה לב"ד אתא כיון דסוף
סוף צריך לטעות דמומחה ומש"ס קאמר מומחה לב"ד אתא
ופטור מחמת שכי פעמים דטועה בד"מ וא"כ בש"ס טעית
פטור וזהו דקאמר חדא ועוד קאמר ודו"ק :

נשלם החלק הראשון בס"ד הפוך בה והפוך בה דכולא בה בן יעזרני ה' לסיים החלק השני:

ספר

מנחה חדשה

חלק השני

נקרא בשם

מנחת זכרון

הוא כולל שלשה תשובות גדולות ועמוקות וששה הספדים ועוד דרושים לסיום המקרא וחש"ס

מאתי

המחבר גרשון בלא"א מה"ו משה זלה"ה

ממשפחת חן טוב הרמה.

נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ונאמר בעולת העוף אשה ריח ניחוח ונאמר במנחה אשה ריח ניחוח ללמדך שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

(מתניתין סלכי מנחות)

תשובה זו שלחתי להרב הגאון המפורסם חכם השלם מה"ו העשיל אשבנזי זללה"ה אשר הי' אב"ד בק"ק לובלין על אודות גירושי אשה שוטה והגאון הנ"ל האריך למעניתו בקונטרסו אשר שלח לי וזה אשר השבתי לו ופרטי הענין יובנו מתוך התשובה וגוף השאלה מבוארת בשו"ת בגדי ישע האהע"ז סי' כ"א ע"ש היטב. וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

א **ראשון** הסכים מעכ"ת לסברת הרב מוהר"ר י' אב"ד בק"ק וויסקא דיכול לגרשה מכח ממ"נ אם היא בת דעת מכני הגירושין ואם אינה בת דעת גם קידושין לא הוי דמקיש כוויס ליניאה. ואח"כ הביא סברת הרב מוהר"ם ז"ל סו"ד דפ"ק דאפשר אף אי נקטין לה לבעלת דעת לעניז גט מ"מ אפשר דלקידושין לריך יותר דעת ודאתה מעכ"ת ופלפל בהכמה מעניז חדשה דמזה יש להביא רמי' לכאורה לסברת הרב מוהר"ם דהא חדשה יודעת לשמור ח"ע ואת גיטה והוי בת דעת לעניז גט ומ"מ אין לה קידושין ואח"ז הילק בין חדשה לשוטה ומדברי כולם נראה דסיכת הוי בת דעת לעניז קידושין כ"ש לעניז גירושין ועל כולם אני תמה דהא תמריז להדיא בפ' חרש ד"ת שוטה מתגרשת והיינו ביודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עלמה ומדרבנן אינה מתגרשת אלא ינשנו בה מנסג הפקר כדאיתא התם ממילא לעניז קידושין כיון דיודעת לשמור גיטה וקידושי ואינה בכלל מאבד מה שמוחנין לו לא הביאה שוטה לעניז זה כלל דמה בכך אין לה דעת לשמור עלמה אלא תאנה ואלא תתפתה בשביל זה וודאי לא הביאה שוטה לכל מילי וקדושי טובים מה"ת ומדרבנן דאינה מליטו שחז"ל הפקיטו קידושי ובגמ' לא קאמר בר"פ חרש אלא שוטה כו' לא תקיטו לי' רבנן קידושין כלומר אלא הוסיפו לו קידושין על ד"ת כמו שעשו בחרש ומטעמא דקאמר התם אבל בוודאי לא אקלו מיני' קידושי דהא עיקר סיפן מוכח הוא מאבד את גיטה ואת קידושי דהא עיקר סיפן מוכח הוא מאבד מה שמוחנין לו וכדאיתא בהגיגה (ג' ב') תוס' ד"ה דרך ובב"י סי' קי"ט בשם רבינו שמחה ע"ש ח"כ קידושי טובים מה"ת ומדרבנן וגירושי טובים מה"ת רק מדרבנן בטלו אלא יכשנו בה מ"ה ודאוחי אמריגן בסי' קכ"ח לעניז חם הבעל שוטה דתליא ג"כ חם יש בו סימני שוטה הנאמרים בש"ס שם וה"ה חם היא שוטה דמאי ח"מ לעניז קידושין בין הוא להיא וא"כ חדרכה הדבר בסיפוך דלעניז גירושין לריך דעת יותר דהיינו שאדא גם לשמור ח"ע ולעניז קידושין ביודעת לשמור את קידושי מה שאנחן בה. ובב"ד חשאם זו שאנו מסופקין בגדרה מאי היא כמו שבא בשאלה ליכא ממ"נ כלל דדלמא היא יודעת לשמור גיטה ואת קידושי [ואף שמבואר בשאלה שאינה מבחנת בין גיטה לד"ת מ"מ יכול להיות שיודעת לשמור גיטה כיון דבאמת אינה רק ספק שוטה וכמבואר בב"י סי' קי"ט] ואי' לשמור ח"ע ואין לה גירושין מדרבנן ואפילו לדעת הרמב"ם המבוא' בסי' קכ"ח אם לא דגם אם דעתו מסובשת בדבר מהדברים ג"כ בכלל שוטה יחשב וא"כ אפשר כיון דאינה יודעת לשמור עלמה מחזות נקראת ג"כ שוטה בכ"ד הא בעיז שיהא השטות גדול כמו אותן שבפ"ק דאגיגה כמבוא' אם בב"י בשם מהרי"ק ומאן חכיס למיעבד כי הא מילתא:

ב **ואגב** אחאי קאת דברי הש"ך שהביא הב"י בסי' קי"ט שהוא לכאורה תמוה ביותר ומחמת שהוא לריך לעיניו אפרשו תחלה כתב בשם הרשב"א דאפילו אינה מבחנת בין גיטה לד"ת אחיבה יודעת לשמור גיטה בפ' התקבל עכ"ל. והדברים תמוהים דהא תמריז אם להדיא חיפכא חיזאו קאתה שיודעת לשמור גיטה כו' כל שמבחנת בין גיטה לד"ת. וכ"ל דדייק מדלא נקט חיפכא חיזאו קאתה אם"י לשמור אם גיטה כל שאינה מבחנת בין גיטה לד"ת אע"כ דהא לאו מילתא דפסיקא היא דאם אינה מבחנת בין גיטה לד"ת מ"מ יש בה לשמרו אלא תאבדנו ואי ידעיז בה שיש בה דעת לשמור הגט אלא תאבדנו נתגרשה אך אם אין אנו יודעים בה מה היא אלא חזי תלוי בהם אנו רואים שמבחנת בין גיטה לד"ת מסתמא יכולה לשומרו ג"כ ומש"ה קאמר חיזאו קאתה שיודעת לשמור כלומר אם אין אנו יודעין בה מה דרכה אין נדע ונתן סימן כל שמבחנת כו'. ועוד כ' שם בשם ר"ם דלא מחזיקין בחזקת שוטה לגרש עד שיראה בה סימני שטות המפורשים בפ"ק דחגיגה כו' עד שיראה בה כלוס כו' ומרי הוא בחזקת פיקח ט"ל וג"ז תמוה דהא אמרינן בהדיא בש"ס דאף יודעת לשמור גיטה מ"מ נקראת שוטה כיון דא"י לשמור ח"ע ט"ל כ"ל שט"ס נפל בספריס שני פעמיס בה במקום בו ומייתי בשל דאינו נקרא שוטה לעניז גירושין עד שיראה בו סימני שוטה וכמבואר בהדיא בסי' קכ"ח ומש"ה ח"ש מה שסייס ומרי הוא בחזקת פיקח:

ג **ועוד** כ"ל להוכיח דאפילו לדעת הרמב"ם דבב"ד שוטה מקרי שוטה מ"מ בא"י לשמור ח"ע לא הביאה שוטה כלל דא"כ תיקשי אמאי יכולה להתגרש מה"ת ביודעת לשמור גיטה וא"י לשמור ח"ע ושא שוטה גמורה היא לכ"ד ומקרי מאבחה וחוזרת וכדפריך בגיטין (ס"ד ב') על הא דבעי למימר התם אינו קטנה שיודעת לשמור גיטה כל שאמרת ד"ה מחמת גיטה ופירש"י אם מאבדת גיטה אומרת ד"ה כשבורה שהיא גיטה וע"ז פריך התם ושא שוטה בעלמא היא כלומר ומיקרי מאבחה וחוזרת וכמו שפירש"י התם אע"כ דא"י לשמור ח"ע לאו בכלל שוטה היא ויש לה גירושין מה"ת ויש לה קידושין כלומר אלא הוסיפו לו קידושין על ד"ת כמו שעשו בחרש ומטעמא דקאמר התם אבל בוודאי לא אקלו מיני' קידושי דהא עיקר סיפן מוכח הוא מאבד את גיטה ואת קידושי דהא עיקר סיפן מוכח הוא מאבד מה שמוחנין לו וכדאיתא בהגיגה (ג' ב') תוס' ד"ה דרך ובב"י סי' קי"ט בשם רבינו שמחה ע"ש ח"כ קידושי טובים מה"ת רק מדרבנן בטלו אלא יכשנו בה מ"ה ודאוחי אמריגן בסי' קכ"ח לעניז חם הבעל שוטה דתליא ג"כ חם יש בו סימני שוטה הנאמרים בש"ס שם וה"ה חם היא שוטה דמאי ח"מ לעניז קידושין בין הוא להיא וא"כ חדרכה הדבר בסיפוך דלעניז גירושין לריך דעת יותר דהיינו שאדא גם לשמור ח"ע ולעניז קידושין ביודעת לשמור את קידושי מה שאנחן בה. ובב"ד חשאם זו שאנו מסופקין בגדרה מאי היא כמו שבא בשאלה ליכא ממ"נ כלל דדלמא היא יודעת לשמור גיטה ואת קידושי [ואף שמבואר בשאלה שאינה מבחנת בין גיטה לד"ת מ"מ יכול להיות שיודעת לשמור גיטה כיון דבאמת אינה רק ספק שוטה וכמבואר בב"י סי' קי"ט] ואי' לשמור ח"ע ואין לה גירושין מדרבנן ואפילו לדעת הרמב"ם המבוא' בסי' קכ"ח אם לא דגם אם דעתו מסובשת בדבר מהדברים ג"כ בכלל שוטה יחשב וא"כ אפשר כיון דאינה יודעת לשמור עלמה מחזות נקראת ג"כ שוטה בכ"ד הא בעיז שיהא השטות גדול כמו אותן שבפ"ק דאגיגה כמבוא' אם בב"י בשם מהרי"ק ומאן חכיס למיעבד כי הא מילתא:

ד **והנה** מ"ש מעכ"ת בפיסקא דאך אחאי אא"י אקוק לגרשה אחר אלא יחפשו בה קידושין אף לאחר גירושין. כוונתו מחמת שהיא ס' שוטה לא ידעתי מל"ל הא ואחדרנא לפי שיטת מעכ"ת אאין בה אלא ס' אחד אם היא שוטה או לא מותרת ליגשה ממ"נ דהא מדאורייתא מותר לבעול אשה המיוחדת לו אף בלא קידושין כמו פילגש עיין רמב"ם פ"ח מה' גיושין ובאחש"ע רים ס' קידושין ות"ל לא הוי אלא ס' דרבנן אי אייך בה קידושין או לא אך לפמ"ש דאיכא לספוקי נמי אמת יודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עלמה יש לדון בה וי"ל דאלי בהאך ב' דיעות שהובא בסי' קכ"ח לעניז שוטה כזו דלהמחבר דאש עבר וגירשה כשר אגט א"כ מותרת להנשא לאין בה אלא ס' אחד דרבנן אי אייך בה קידושין או לא ולדעה האניה ברמ"א אם אאך בדיעבד חיינו גט א"כ י"ל דאשורה להנשא דיש עליו ס' א"א דרבנן דהיינו אמת היא יודעת לשמור גיטה וא"י לשמור ח"ע ואין לה אלא ס' א"א דרבנן ואש הנשוי אאוס' (כ"ב ח') ד"ה מ"ש לעניז תרי ותרי דהוי ג"כ

ס' דרבנן ומ"ן לומר לעניין חיסור ח"ח חיכא ספק ספיקא להחירה דלמא היא שומא גמורה שא"י לשמור ח"ע ואת"ל דיודעת לשמור גיטה דלמא יודעת לשמור גם עלמה ואת"ל דיודעת לשמור גיטה דלמא שומא גמורה . ז"ח דאם נאמר דהוי שומא ח"כ היאך תעשה הא לא תקיעו לה דרבנן קידושין כלל ואסורה בל"ז ולא נשאר אלא ס' אחד דילמא הוי בר דעת גמורה ובספק ח"ח דרבנן אסורה להיעשה ואף אם נחלק בין תרי ותרי לשאר ס' דרבנן מ"מ יש כאן ס"ס להחמיר שלא תעשה אחת דלמא ח"י לשמור עלמה ואת גיטה ואין לה קידושין כלל ואת"ל דיודעת לשמור גיטה דלמא ח"י לשמור עלמה והוי ח"ח דרבנן זולת לעניין להתיר לו ליעשה אחרת אחר הגט יש לנדד להקל לאף אם דחרם רגמ"ה מיקרי דחורייתא מ"מ יש כאן ס"ס דלמא יכולה לשמור עלמה וגיטה ולא הוי שומא כלל ואת"ל דא"י לשמור ח"ע דלמא ח"י לשמור גם גיטה ולא תפסו בה קידושין כלל :

ה **ועתה** אשוב לדברי כת"ר שכ' דאין לחוש שמא בשעת קידושין היתה בת דעת יותר מעתה וע"ז דחה דל"ד לזרק לה קידושין ס' ק"ל או קרוב לה דקיי"ל דהוי ס' קידושין הא כתבו התוס' בכתובות הטעם משום דודאי זרק לה הקידושין ואיתרע חזקת פנויי' ח"כ הכא דנגד מאי דהוה קידושין הוה ג"כ ודאי גט והוי ס' הבקול אי היתה בשעת קידושין כמו עתה וממילא חית לן לאוקמה אחז"פ עכת"ד . ולענ"ד יש לדון בדבר דכיון דקודם הגט איתרע חז"פ גם אחר הגט חוזרת ומיטורת להתיר וכבר דברתי זה במקום אחר והבאתי ראי' לזה מהא דאמרינן שיטה בכתובות (י"ד ע') שפירש"י התם דמ"ם כשירה לכהונה מעשה דיש לה חזקת כשרות ולכהונה יפלה מדוע לא נימא דגם אם נחלל תהיו כשירה לכהונה מעשה חזקת כשרות ונריך לומר דכיון דבשעה שנולד הספק לסיומו בשעה שנתן לה בעלה ס' גירושין אז בחותם שעה לא היה לה חזקת כשרות לכהונה דסיהך תשעה לכהן והא היא ס' ח"ח ח"כ אף לאחר שעת חיוו ס' מוזר ומיוער החזקה דמיימא מעת"כ בתלמת החלל דבשעה שנכנסה לכלל הספק היה לה חזקת כשרות להשעה לכהן ח"כ מוכח מהתם דלא מוקמינן לחזקה אלא אם החזקה היתה שייכת בשעה שנולד הס' והכא דבשעת קידושין איתרע לה חז"פ גם אחר הקידושין לא מוקמינן אחר חזקה וכפי הנראה מלשון כת"ר אלא אחרת אלא לסיוע בעלמא ועיקר הטעם משום ד הרי היא שומא לפניו וכמו שמסיק תא"ז אף מ"מ כתבתי זאת דכ"מ לעניין דינא דלדברי כ"ת אשה זרק לה קידושין בספק ואח"כ זרק לה גט ג"כ ס' קרוב לו או קרוב לה דלדבריו הוה מוקמינן לה אחזקת פנויה ומותרת ליבעל ולפמ"ש אפשר לאסורה ליבעל כיון דבשעת לידת הס' איתרע לה חז"פ ומ"ה כ' לעיל בנידון דאך אם איתא דלדעת רמ"ה אם אסורה ליבעל אמת היא יודעת לשמור גיטה וא"י לשמור עלמה והוי ספק ח"ח דרבנן אף לית לה חזקת פנוי' מ"מ הא קודם הגט איתרע לה חז"פ מחמת שקבלה ודאי קידושין ועוד דאם נימא דים לה חזקת פנוי' ומספקא לי' לה דעת לשמור גיטה ועלמה והוי מגורשת ח"כ אמת מודה שכבר היתה ח"ח ומ"ה כתבתי דלא תנשא וא"כ תלה ומכ"מ לפי מה שכתבתי לחיכא ס"ס לאוסרה לאחרים :

ו **אמנם** בעיקר הדבר מה שתפס מעכ"ת בשמיעות דשכל ס' קידושין ממילא איתרע לה חז"פ כמ"ש כאן להדיא בראשם וכ"כ עוד להלן בביאור ד' התוס' דקידושין דשקדשה אחרי מוקמינן לה לאחז"פ ולחזקה דשמא"כ לא עשו חזקת פנוי' לחוד משום דאיתרע לה כמו בזרק לה ס' ק"ל כו' ושגיג בזה על הגאון בעל המקנה לדעתי אין הדבר דומה לראי' דשמלמת שם קרוב לו דכל עיקר הספק הוא משום שמא לא הגיע לידה וכיון דחזינן דזרק לה מחרינן דאיתרע חזקת פנוי' משא"כ היכא דספק הוא אם היה בת קידושין כלל כמו בג"ד שחקר מעכ"ת ס' אם היתה שומא בשעת קידושין או בקדשה אחרי' דספק הוא אם היתה בוגרת בודאי יש לאוקמי אחז"פ. וכדמות רחיי' לזה ממ"ש הב"ח בסי' ל"ז דבקדשה עלמה לחוד הוי ס' קידושין משום דח"פ מתנגד לחזקה דשמא ולפי דברי מע"ל כיון דחז"פ איתרע אם אקבלה קידושין להוי ודאי קידושין מחמת חזקה דשמא ומה גם לפמ"ש שמכר"ס בי"ק בתוס' כתובות שם דבזרק לה קידושין שק"ל איתרע לה חז"פ אף לעניין דיעבד ע"ש בביאורו ומ"כ בקדשה עלמה נימא דיהא ודאי קידושין אלא ע"כ דלא דמי כל ס' קידושין דעלמא לספק ק"ל כיון דהוי ס' אם היה בת קידושין וכמ"כ :

ז **אך** יקשה לפ"ז דמ"כ למה כ' הפוסקים דבשומא אם דעתה מסופקת הוי ס' קידושין וכן בכל כה"ג נימא דמאי לא נימא דשמלמת בחזקת פנוי' ולא תלטרך גט כלל כיון דלא איתרע כלל חז"פ דידה אבר ע"כ מחזיק אני בסברת ידידנו הרב שמואל"ג מוהר"ם ז"ל שכ' לדעת התשב"ץ דמ"ם לא מוקמינן לה אחז"פ כיון דאחר שתשעה לאחר לא יהיו לה חז"פ אלא דהוה כ"כ לדעת התשב"ץ ואני אומר שגם התוס' מודים בזה דאף דאתבו בקדשה אבי' דמתירין אותה מחמת חז"פ היינו משום כיון דיש לה גם ליחוף חזקה דשמא הוה לא חיכפת לן במה שאח"כ לא יהי' לה חז"פ . ומיושב בזה קושיית המקנה דמ"ם הולרכו התוס' לומר חזקה דשמא ג"כ וכן בקדשה עלמה לב"ד שפיר כ' הב"ם דמוקמינן לה אחז"פ דהא אם לא תשעה לאחר דעכ"פ יהיו ס' קידושין מחמת חזקה דשמא ומ"ש תמרינן שפיר חז"פ לפוי' ספק אבל החזקה בעלמותה לא אתרעי כלל זולת בספק קרוב או לו קרוב לה. ואין להקשות דא"כ למה חלקו הוא התוס' דס' ק"ל איתרע חז"פ ואמאי לא נימא דהוי כבל ס' קידושין דעלמא דיש לה חזקה כל"ל ואח"כ לא תשעה לאחר דלאחר נשואין לא יהי' לה חז"פ ז"ל דע"כ ל"ל דאיתרע החזקה דהא חזינן בס' גירושין קרוב או לו לה ג"כ הוי ספק מגורשת ואמאי לא נימא דיש לה חזקה דשמא ולא תירלו מזה אלא דאח"כ אומר דאחר שתשעה לא יהי' לה חזקת פנויה ואמאי לא תשעה לק"מ דשמא כיון שיש עד מסייע לחז"פ בוודאי הוי חזקה מלימתא והוי כאילו ידעינן בבירור שלא נתקדשה ואמאי אינה באה שתשעה חזקה זו הרי זה כאילו ידעינן ורחיטו פנוי' שנתקדשה ועמ"ש הפ"י שם :

ח **ומה** שהפליא מעכ"ת על דברי התוס' בקידושין דבקדשה אבי' אף שמואל מודה משום דאיכא חז"פ אבל בקדשה אבי' וקדשה עלמה ג"כ לא שייך חז"פ דמ"ל הוי ח"ח וע"ז תמה מ"ם לכתובות שם דלמרינן תרוייהו בפנוי' קא משמעי' ומ"ם לא הלא אף למיירי בשתתה וחזדה לה חז"פ וכ' שקושי' חזקה היא אחר כמעט פורק אין לה ובתמת היא קושי' לעומתה [שתמת תגיד ולא תכוש שדברי מעכ"ת ביאוש קושי' זו לא זכיתי להבינם לפשוטן שכ' שם לתרץ דבקידושין לא קאמרי התוס' שמועיל חזקה פנוי' אלא בגירוף חזקה דשתתה ושפיר כ' התוס' דבקדשה עלמה ליכא חזקה דשתתה דאי נימא חזקה דשתתה דהוי בוגרת ס"ל נחזיק חזקה דשתתה להיפוך שברי שתתה היא ממ"ל ח"ח אבל בכתובות לא קמיירי אלא מחז"פ לבד ואמרינן חזקה זו אף שתשתה לאחר טכ"ל. ומוסיף היא מוסיף קיימתה דהא גופא קשיא אמאי מועיל בכתובות שם חז"פ לחוד ועוד דהא איכא נמי בנגדה חזקה דשתתה דשתתה היא ממ"ל ח"ח]. ועל תירוץ הא' שתירץ מע"ל כ' בעלמו דלפמ"ש התוס' שם דמייר בידעינן להא דזרק לה קידושין שק"ל אין תירולו מועיל ,

וצע"ד מ"ש דודאי אין כוונת הס"ם מחמת חז"פ דהא סתום כתבו שם דאיתרע חז"פ ופירש המאיר"ם שיף דלף לעניין דיעבד איתרע מחזקה וא"כ דומיא דאבי בסיפא שם בגיטין מיירי ג"כ דזרק לה גט ומ' לומר קרוב לה וכב' לומר ק"ל ואיתרע נמי חזקת מ"א והדק"ל מ"ש ריפא ומ"ש סיפא תלה ק"ל דה"פ דהנה הס"ם בסי' ל' כתב דלף שרגילו שזרק לה סק"ל מ"ל גט כלל דסוי' בקידושין בלא עדים ט"ש ובסתא ס"ק תרוויהו בפנויה קא מספקי לומר כולם מודים שעד עכשיו פנוי' גמורה היתה ואתה בא לאוסרה מכח המעשה הזה והעדות עדיים וכיון דסוי' ט"ח בהכחשה לוקי עד נגד עד ולד עדיים מכשרת ומותרת להנשא לף שזרק לה סק"ל וכמ"ש הס"ם בסי' מ"ד אבל בסיפא בגתגרשה לף דרגילו שזרק לה גט ומימה ג"כ דל עדיים מכשרת וחזקת מ"א איתרע מחמת שרגילו שזרק לה מ"מ הוי ספק מ"א ואם נאמת תלה ומעשה שוב ל"ק מה שהקשה מע"ל על הסתום דקידושין דבאמת בכל ס' קידושין דעלמא לא מוקמינן אחז"פ אף קודם שנאמת יבפרע לאחר שנאמת דממ"נ הוי מ"א מעש"כ הרם בהתוכות דאין לאוסרה בכה מעשה ריעותא הזה דלוקי עד נגד עד ומ"ל כמאן דליתא ומכח רגילותו אין לאוסרה כיון דאין אנו יודעין אם ק"ל או לא הוי בקידושין בלא עדים. ומ"ש נמי מה שהקשו תפסו בדבריהם ס' דק"ל ולא תפסו כל ס' קידושין דעלמא שאחד אומר כך ואחד אומר כך משום דבספק אחר הרם אין לפייל נאמת תלה כיון שאפילו בלא העדים יש ס' גם וחזקת פנוי' היו מועיל כאן כיון שנאמת לאחר זולת בס' ק"ל אפילו רגילותו אם ס' בתום' אין רגילותו מזיק כלום וכמ"ש הרו"ק :

ויש לה"ר לפירוש מהר"ם בתום' הנ"ל דחז"פ איתרע אף לעניין דיעבד היכא דידעינן דזרק לה קידושין סק"ל ובלא כדברי הנ"ב שהביא מעש"ם דהא חזינן היכא דזרק לה גיטין ספק ק"ל הוי ס' מגורשת וכמבואר בסי' קל"ט ואם כדברי הנ"ב דהחזקה לא איתרע תלה לעניין לכתחילה מ"ל היכי סתם ותלה במאי מגורשת ואינה מגורשת כדאי' בחזרק דמשמע שאינה תלה ס' מ"א והכא עלי' בחאת תלוי קאי הא ים לה חזקת מ"א והכא עלי' בחאת קאי תלה ודאי דהחזקה איתרע לגמרי אף לעניין דיעבד מטום דחזינן דזרק לה ס' גיטין [ונכוי דלא איתרע תלה מדרבנן דלא גרע מתרי ותרי דמלתוריתא חזלינן בתר חזקה מ"מ זה ים בה בין הכמיס לבטל החזקה ולעשות מוודאי מ"א רק ספק וכמו שים לחם בה לעשות מגט פסול דתוריתא כאן לגמרי מטעמא דכל המקדם תדאתא דרבנן ק"מ וכדאי רים בתובות] וא"כ הוא ממילא מוכרח לפירוש הס"ם תרוויהו בפנויה קא מספקי דלמו מטום חז"פ אנו מתירין אותם שלא תלה דהא חז"פ איתרע לה אף לעניין דיעבד במה שזרק לה ס' קידושין אע"כ במש"פ דכיון דתרוויהו מודים שעד עכשיו היתה פנוי' לוקי עד נגד עד וס"ל עד א' בהכחשה ולמו כלום הוא ומכח ידיעתנו אין לאוסרה מחמת שרגילו שזרק לה ספק קידושין דהוי בקידושין בלא עדים וכמ"ש הס"ם בסימן ל"ו ס"ק ט' ע"ש היטב וממילא מותרת ודו"ק :

ובנידון מש"כ הרב סג' מוסרם"ק ז"ל בשברת הרשב"ץ

דלכך לריכה גט בקדושי ובתה גמלתה בוגרת ובשעת קידושין בתה לבלו בגיר ולא מוקמינן לה אחז"פ מטום דלאחר שתגשא לא יהי' לה חזקה זו [וכבר הרחקתי ג"כ שברת זו בדברים נכונים] ולמעש"ת לא ניחא לי' ומש"ה הביא דעת הרשב"ץ דס"ל דבגיר בלא סימנים דמיא לגמלתה בוגרת תוך שש חדשים דאפילו רב מודה דאמרינן דשתא תוה דבגרה ותזקה דרבנן לא ס"ל לתקל בדתוריתא אלא דברי כת"ר. וקשה לי עליו דהא רש"י בפדיה הטעם לתוך ו"ח חושבין לקידושי אבי' משום דבתוך ו"ח אית לה חזקת בגרות ובכה לאחר שהגיעה לבלו בגיר דחזקה דרבנן לא ס"ל כמ"ש מעש"ת מ"מ ח"ל גם כן ליכא ולף שמעש"ת סרגיל בזה ותיקן דברין דמ"מ חזקה דשתא גמי ליכא דלא שייכא אלא בו ביום מ"מ קשה מוקמי לחז"פ ולא תלטרך גט כלל וגבי דמעש"ת סולך בזה לשיטתו דבכל ס' קידושין אמרינן דאיתרע חזקת פנוי' מ"מ הא מעש"ת בגיר ופיגם בדבריו דחז"פ לא איתרע אלא לעניין לכתחילה וכמ"ש הס"ב וא"כ בגידון דשרשב"ץ ג"כ גיר הדין אם נשתא לא תלה ואין שתא שרשב"ץ וגם לפי שרשיר שבברה הל"ל דמש"ה לא איתרע כאן חז"פ כיון דלאחר שתגשא לא יהי' כאן חזקה זו ומש"ה ס"ל להרשב"ץ דחושבין לקידושי אב ואף דרב ס"ל דאמרינן חזקה דשתא אף בליכא חז"פ מ"מ הכא ל"ש חזקה דשתא דל"א תלה בוגמת שגגה וכמ"ש כת"ר ל"ג חזקת פנוי' לא מוקי לה לגמ' בשכחיתו וכמ"ש הרב מוהר"ב ז"ל. ואפשר דשביבא לי' כתום' דבקדשה אבי' מוקמינן לה אחז"פ ואף דלאחר שתגשא לא יהי' לה חז"פ מ"מ בלילוף חזקה דשתא דשתא לא מיקרי לן הו מה שאת"ל תחד חזקה זו מש"ה ג"כ ל"ש חזקת פנוי' כיון דלאחז"פ שתגשא יבטל החזקה

ואין נאמר חזקה זו לשתיר ליגשא :

אך נריך לשבון לפי ביאת הרשב"ץ אין יפרש הא דאמר שמואל בב"ב דבודקין לקידושין דליכא לפרושי כמו שפירשו תום' שם והרא"ש בשבועה שאם פשעה ידה וקבלה קידושין מאחר ואח"כ נמלאת בוגרת מ"ל גט משני הא ליכו ז"ל ס"ל דחזקה דרבא ל"א לשבל, ול"ל דס"ק בודקין לקידושין אם קבלה קידושין ונשתה עם מ' בודקין אותה אם היא בוגרת משתעה גם בשעת הקידושין היתה בוגרת מחמת חזקה דרבא דלשתמיד אמרינן אותה אף מדרבנן ואייבין ביתה. וזה ג"כ כוונת התום' במ"ש שם בד"ה בודקין וגם אם פשעה ידה כו' דמשמע בל"ז יש ג"כ ל"מ וכמו שבתב בת"ר ג"כ בדבריהם. אך מ"ש שם מע"ל דלמ"ד התום' שם דאם פשעה ידה חושבין לקידושי אבי' היכא תו ליכא ל"מ לא שבתי דגבי דלי' לומר דלשבל לא אמרינן חזקה דרבא אבל לשתמיד אמרינן אותה בודאי וכדמוכח בגדה שם במ"ש בת"ר :

ובזה שבתב מעש"ת על פשק הס"ע בקדשה אבי' ומה"ב קדשה עלמה תוך ו"ח חושבין לקידושי אביה ממ"ל הא ואמאי לא ניזיל בתר חזקת טהרות ולטוי קידושי אבי' ודאי י"ל כיון דבשעת קידושי אבי' סי' לה ח"פ מתגנד לח"ל א"כ גם לאחר שתקדשה בעלמה ל"א דחזר הפתח ויטור ולא תלטרך גט כלל ואף שבתבתי לעיל כמה פעמים דלא אמרינן ח"פ כיון דלאחר שתגשא תתבד חזקה זו סייעו שלא להשיב לגשא מחמת חז"פ דסוי בתרתי דסתרי להדדי אבל לעווי מודאי קידושי ספק בודאי לזה מועיל חז"פ דהא בלא"ה לא תגשא לאחר מחמת הספק וכמ"ש לעיל בכוונת הס"ם בקדשה עלמה לחוד דהוי ס' קידושין. ודברי מעש"ת בתירולו לדבר זה דמש"ה כ' שמהבר דסוי ס' קידושין דדמי לגדה משום דחזקת עשרים שלא תתרשי דהרי דם לפניך וס"ל ח"ל שלא תתרשי דהרי בוגרת לפניך תמהני עליו שסותר ד' עלמו שבתב בסמוך דל"ד לגדה די"ל הג"ם הג"ם חזיתי' ואיתרע חזקתה משא"כ בבוגרת. וזה תמו דברי. כ"ז שעתק מתשובת שאלתי להגאון המפורסם הל"ל ביום ג' י"ע סיון שנת הרס קר"ן לפ"ק :

תשובה ב

עוד תשובה להרב הגאון הג' חו"ב מוה' יהושע העשיל הנ"ל בענין הרבעה בבבור ופרטי הדברים יובנו מתוך התשובה.

א מ"ש וזה לפשר ג"כ נעתו של הכ"מ בה' מטילה פ"ח הלכה

שלא רצה לפרש בכוונת הרמב"ם מחמת עבודה דמ"ל להסמיטנו לכבר הזכירו לעיל יו"ט עכ"ל. ז"ל דמ"ל פשיטא דקאי סיף פירש להטעם משום כלאים שלא כבר הזכירו בפ"ט מה' כלאים :

ב **ובמ"ש** אבל סיים לו לתמוה על מה שהסמיטנו בפ"ע סדין דמכות כ"ב דהמרביע פסולי המקדשין וכן סנהדרין לוקה משום כלאים וכן כ' הרמב"ם להדיא פי"ז מה' כלאים דהמרביע פסולי המוקדשין והחורש לוקה משום כלאים כו' ואולי י"ל גם זה טעם נכון לחורש בשבור ודאי ז"ל להסמיטנו דבלאה"כ אסור משום עבודה כי' עכ"ל . היינו מספיק שלא כ' מעכ"ת בעצמו במסקנתו וז"ל יש לנו דין מחודש כו' דבשבור בזה"ז אסור לנהגו אף בחופן שאין בו איסור עבודה כו' עכ"ל וא"כ בחמת קנאה על בעל הס"ע דהי' לו להסמיטנו זאת דאסור לנהגו אפילו בלא עבודה :

ג **ובמ"ש** ורואי ברורה לזה מדקתני מכות כ"ב המרביע שור פסולי המוקדשין לוקה שנים ולכאורה נעלם ממני חייב ב' מלקיות ח"ו דאל מלקות משום עבודה ואיך משום כלאים ולהכי גבי מנסיג ל"א לוקה שנים ע"ש ודברי הס"ק שור שהוא מרביע וע"כ מיירי שהרביע הוא חולין לבעלת שה"י כו' עכ"ל . שכחת זה היינו מבין דלמא מיירי שהרביע הוא קודם וכה"ג כ' כת"ר בעצמו לקמן, אלא דמ"מ רחייתו נכונה דלבעלת הסמ"מ אפילו הרביע הוא קודם לא הי' לו ללקות אלא לעבודה דאינו אלא גורם :

ד **ובמ"ש** עוד ים תימה בד' הסמ"מ מ"ש הס' מעילה וביאור יותר הס' כלאים דלבעלת הס"י המרביע פס"מ קודם שנפדו לא שייך כלאים ומפרש להא דאילטריך הס"ס דמ"ק לומר טעמא דמרביע בכור ופס"מ מחמת עבודה דרבנן ולא קאמר משום כלאים היינו דמיירי הכא קודם שנפדו והוא תימה דלמאי דפירש"י בטעם דהוי כלאים משום חולין וקדשים מ"ש קודם שנפדו כ"ש דשייך כלאים בהמרביע על חולין ומ"ש בבייתא דמ"ק דקתני בכור הוי קדשים על חולין והוי כלאים גמורים עפי' מפס"מ כו' עכ"ל . אין זה כל כך תימה דבלאה"כ לבעלת הסמ"מ לריכין לאוקמי שהרביע הוא קודם דאל"כ לא שייך איסור עבודה כלל ומ"ש לא הוי כלאים עם פס"מ קודם שנפדו ועם בכור כיון שהרביע הוא קודם ויתורן ג"כ קושייתי על הסמ"מ מבכור [עמ"ש לעיל פ' חוקת ודם תמלא הקושי'] דהאיסור הוא מחמת שהרביע שהוא קודם וכעין זה תירץ מעכ"ת בסמוך . ובחמת בסקמותי זאת על הסמ"מ עדן לא עייתי דבר ואני דבר מכל מ"ש בפ"ט מה' כלאים כי משם מבואר כוונתו וכמו שהבית מעכ"ת :

ה **ובמ"ש** אבל מ"ל דז"ש לוקה שנים מ' דפס"מ בעצמו הוי כלאים ובב' דהוי כלאים עם שהרביע או מלד שקודם או מלד החול דזה מ"ל לפניט שמיטו חייב ב' מלקות מחמת זה וחד לאו הוא עכ"ל . כוונתו נסתרה ממני במ"ש דפס"מ בעצמו הוי כלאים דאיתקי ס"ד לחייבו משום כלאים בפ"ע דמאי עביד בי' וחפילו נאמר דהוי בשומש עבודה בכלאים גם זה לי אפשר שלא בפירוש כ' הסמ"מ בה' כלאים בסוף דבריו שם דגם פס"מ על פס"מ לא שייך בי' איסור כלאים ע"ש שם"ר לדבריו וחולי י"ל דהסמ"מ כתב כן לדעתו ז"ל דבשהרביע לא שייך איסור עבודה ומש"ה לא חשיב בשהרביע פס"מ על פס"מ איסור עבודה בכלאים אבל בת"ר כותב כן כפי שהניח לעיל דגם בשהרביע שייך עבודה לחוריית שלא ס"ל להכריח בפשיטות דמ"ל לוקה ב' משום דפס"מ בעצמו הוי כלאים דמ"ל לוקה שנים מיבעי ומטעם עבודה בקדשים . ואשר לכי אחזה לי לייסב הא לוקה שנים שלוכח דברב מל"מ ז"ל דמיירי שהרביע שור פס"מ על סוס וחמור וכיון דכתוב עשהו כב' גופין חייב שנים דהוי כהיתו שהרביע שני גופין על שחיטה מיטה ושלוכח דכ"ע גופין מחלקין עיין כריתות (ט"ז י"ז) ודוכתי טובא וגם ר' חושעי' ס"ל

שלא דר"י דהכתוב עשהו ב' גופין, ודא שלא כ"כ הפוסקים דלוקה ב' משום דסס מיירו בהרביעו על מינו ולכא שלא לחד וכן פירש"י בהדיא דמיירי בהרביעו על מינו ומש"ה לא כתב ג"כ דלוקה ב' דמשום עבודה ליכא מלקות דלא חשיב עבודה במרביע ומזה הוכיח הסמ"מ ז"ל שיטתו ועיין :

ו **ובמ"ש** מעכ"ת בסו' דבריו לחמי בעיק' הקושי' שסקס' הסמ"מ ל"ל טעמא דאיסור עבודה ת"ל מחמת כלאים לעכ"ד לק"מ דכלאים לא הוי אלא במכניס בידו כמכחול בשפופרת כמ"ש הרמב"ם בפ"ט דכלאים מש"ה לעניין עבודה בלא"ה אסור דחשיב עול וזה פשוט, עכ"ל. הנה לפי לדבריו דטעמא משום עול נלטלך לומר דוקא שהרביע הוא קודם . לך לפמ"ש הסוס' פסחים (כ"ו ב') ד"ה עלה וז"ל ותה לתמרינן בסוטה (מ"ו ח') עול פוסל בין בשעת עבודה בין אלא בשעת עבודה שהרי דבריס הין פוסלין אלא בשעת עבודה לריך לומר דמה שהזכר משום שמה חשיב עבודה עכ"ד וא"כ היון דמע"ל מוקי לה אלא הכניס כמכחול בשפופרת ח"כ לא הוי שעת עבודה]. וע"ל דכיון שהזכר ישמש שמה אח"כ יהיה עול בשעת עבודה ע"כ אסור משום דהוי גורם לכלאים . ואולי י"ל דלפי לטעין פרש אחומה לה מפאלה עד שישמש שמה הזכר מ"מ לטעין עבודה בקדשים מיקרי עבודה לף בשעלאת זכר בעלמא . ויש לה"ר לסברת זו משום דמ"ל שהבאתי ודו"ק ואין להאריך מ"מ ליישב דביולא בו לא יהי' מדוקדק לפי פירוש מעכ"ת דבאוה"מ ודאי אין איסור מלאכה שייך כלל :

ז **ועי"ד** מה שהסתפק בת"ר בסוף דבריו בחדש הרובע בהמה אם עובר ג"כ על איסור כלאים רק דסקילה פוטרו ממלקות ולפ"ז אם התרו בו למלקות הי' לוקה דאף דלאו וכלל בהמה לא תזן שכבתך לרבעה דמפיק מיני' בסנהדרין חזקרס לרובע הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו אף אם התרו בו למלקות וכדמסקינן רפ"ג דמכות מ"מ לפי ספק בת"ר היו לוקין עליו מטעם לאו בהמתך לא תרביע כלאים . אכן יל"ר דאיסור שייך איסור כלאים בחדש הרובע מדפריך שם רפ"ג דמכות חייבי מ"ד לא קתני כו' ומסיק דאיצו לוקה משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מ"ד ואם איתא ליחסב חדש הבא על הבהמה דהוי חייבי מ"ד ואם התרו בו למלקות לקי אע"כ דל"ש כלאים בחדש אלא משום דכתיב לא תרביע דמשמע דמזהיר אלא תרביע אחרים על הבהמה ולא על החדש בעלמו ואם רלונו לומר דאף דכולל גם כלאי חדש אפ"ה לא לקי משום דמלינו בו מ"ד במקום אחר (ולא יהי' כלל ל"מ בת' כלאים לעניין מלקות) וכעין זה כתב התוס' ר"פ מי שהחניך ד"ה בלאו ט"ם בסוף דבריהם לעניין הולאה ובמהרש"א שם ע"כ פשיטא דנפשוט הספק דודאי לא קאי הלאו אהרביעת חדש כלל דאי לא"ה לא יקשה ג"כ אהרביעת בהמה כלאים כיון דזה הלאו כולל הרביעת חדש דהוי מ"ד וכמו דפריך ספ"ק דעירובין לעניין תחומין ועתו"ס שם דלר' יונתן לא לקי חלאו דאל יצא בתחומין משום דכולל גם איסור הולאה :

ח **ואגב** אכתוב מה דקשה לי בהאי עיולא בהא דפריך בע"ז (כ"ד ח') וניחום דלמא רבעה לאיש מעיקרא כו' והלא יפלא הא אמרינן שם בחותה סוגי' (כ"ב ב') נכרי הם על בהמתו שלא תעקר וא"כ א"א לה שתלד ועתום' (כ"ג ח') ד"ה רבינא דכולהו אמוראי דמתני שיטות אחריות ס"ל דנכרי חס על בהמתו שלא תעקר ובודאי נעשית עקרה ועתום' שם ד"ה יגרו וכו' דגם ר"ח ס"ל כך שברת וא"כ מאי פריך בפשיטות ואיחום דלמא רבעוה לאיש מעיקרא דא"כ היאך ילדה אא"כ ת"ש דפרה . וגם בהא דקאמר שהרבעו ולבסוף עברו ג"כ יש להקשות כן וי"ל בדוחק . כ"ז הסבתי להרב הל"ל ביום ה' מנחם אב תקל"ג לפ"ק :

תשובה ג

חזר הרב הנ"ל והשיב תשובה גדולה ארוכה מארץ מדה בפלפול עמוק וזה אשר השבתי לו:

א **במ"ש** אבל למחת עד לעלמו שלין בסברה זו ממש כלל לתף לעין קדשים חביב עבודה מ"מ לעין כלאים אין איסור דאורייתא בשום עבודה זולת חורש ומגיג ופשוט דסמחבר ג' בסמות ומניח משא על שכמם שלא ע"ד למשוך ולהגיגם אינו טובר כו' עכ"ל. מילתא דפשיטא לי' מיבעי לי טובא עד שאיני יודע מאין יצא לו כן ואי משום דספוסקים שתמו ולא כתבו רק חורש ומושך ומגיג אולי לדוגמת בעלמא נקטי, ואפי' שטור שם שתחיל כל שעשה מלאכה כו' וסיים וכיולא בזה ואולי מרבה גם זה וכן לקמן כ' שטור ואדם מוסר לעשות מלאכה אי להגיג דמשמע שתמת כל המלאכות וכן כ' הרמב"ם כל שעשה מלאכה בג' מינים אחד החורם או שזורע או שמושך כו' שאמר יחדיו מ"מ עכ"ל וכיון דמרבינן שאר מלאכות מיחדיו מכ"ל לחלק בין חריפה והגיגה לשאר מלאכות כיון דלא בעינן קרא כדכתיב חריפה דווקא וכ"ג מלשון הספרי שהביא הרמ"ם בה"כ דמרבי מיחדיו דם ומגיג ודם משתמת עומד ועושה מלאכה במקום אחד. ועוד דלגל"כ היינו מגיג וכיון דיומת דבכל מלאכות מיגג ליסור כלאים יפי' מוכרח שיעת הגמ"מ דרביעה לא חביב עבודה לגבי מרביע דלתם"כ לוקה שלא מיבעי לו לומר בהא דמכות משום עבודה בקדשים [וכפי' מעכ"ת שם] ומשום עבודה בכלאים ומשום כלאים דרביעה ועמ"ש במכתבי הראשון. [ע"ז חזר הרב הנ"ל והשיב לי מ"ש יחידי מלתא דפשיטא לי' מיבעי' לי טובא כו' נעלם ממנו סוגי' דרכוב ומגיג דהי' שתם דהי רכוב לא קני היושב בקרון פשוט תף דשוי מלאכה ועשוי' שם דבכלאים בעינן לחזלא מחמתי' ולתף דפשקו היושב בקרון חייב היינו הי לחזלא מחמתי' דלא לא גרע ממגיג בקול כמ"ש הרע"ב פ"ח דכלאים מ"ג והרמ"ם שם ט"ם עכ"ל. ולעד"ל לק"מ דים לחלק בעו"ע דודאי לחניח משא על הבהמות עלמם מקרי מעשה גמורה וחייב מלקות ואפילו הבהמות עומדים אבל ליושב על הקרון כיון שאינו יושב על הבהמות עלמם רק על הקרון ותף שהבהמה מושכת הקרון מ"מ הוא אינו עושה מעשה שלא ליסור כלל. ומגע עלמך אם יושב מתחלה על הקרון ואח"כ מתחילו הבהמות לילך וכי מחוייב מלקות אם לא הלך מן הקרון זה ודאי אינו וא"כ גם אם יושב בשעה שהבהמות הולכים ג"כ פשוט דשה אינו יושב על הבהמות עלמם רק גורם שהבהמה תמשוך אותו ע"כ אינו חייב אלא בחזלא מחמתי' אבל במניח משא על הבהמות עלמם לעולם אינה לך לחייב מלקות אפילו עומדים ודיקא נמי מדלא נקט פלוגתא דר"מ ורבנן ברוכב ולמה תפס יושב בקרון אע"כ דברוכב לכ"ע חייב דאפילו למ"ד דלא מיקרי ליכה דאזלא מחמתי' מ"מ חייב משום עובד בבהמת כלאים אף אם אינם המוליכים כלל]:

ב **ובמ"ש** לבבי לא כן ידמה דאע"ג דספס"מ נעשה כבי, גופין מ"מ המין האחר מאן פלגי' לעניש ואינו אלא גוף אחד לכן אין כאן רק אחד איסור כלאים ולו יהא כמגיג ג' שוריס עם חמור ר' אפילו אחמור בחמלא לא הוי רק פ"א כלאים ואינו עובר רק על איסור אחד דאין כאן רק ב' מינים ומאי מעלה הו מוריד אם אין ר' רבא על חביבו וזה פשוט בכלאי בגדים בכ"מ וכ"מ ממי מתניתין דכלאים (פ"ח מ"ג) דמסתמא קתני הכא נמי אפילו אחמור בחמלא ואינו לוקה רק פ"א (ע' ביי"ד סי' רל"ו) וה"ה לכוותי' כו' עכ"ל, משמע לי' הכי מדכ' שטור לוקה שתמת ואינו מוכרח כמובן. ועוד ל"ל דאין דמיונו טובא יפה כלל דהכא לריך להבין למה אפשר המשא הזה שהי' שוריס הגיגו קרון ואח"כ קשר שטוח ולחמוטינן דלא נימא מסייע אין בו ממש דשוי כזה יכול וזה וכו' כמ"ש הרב"י בשם הרמ"ם טוב לי' לחממוטינן הזה דכבר הגיגו קרון שור אחד אסור לקשור עוד שום דג"כ נדע הא דיוא דל"א מסייע אין בו ממש. ות"ל דזה פשיטא דחייב דלא שוי מסייע כלל רק שוי כזה יכול וזה יכול [עיין בשבת פ' המגיח ודו"ק] דמ"מ ס"ל לחממוטינן הזה דסבור הגיגו את קרון בעלמו ושום חיוו יכול דמ"מ אסור וע"ק מ"ש לעיין בשת אחריון מסייע אין בו ממש ולעיין כלאים לא נימא הכי, ע"כ נ"ל דבאמת גם לעיין כלאים אחריון מסייע אין בו ממש רק דיוקן זה דמתניתין דמיירי דקרון אינה יכולה ליהך כ"א בבני שוריס ואח"כ קשר שטוח מ"מ חייב דמאן ליימא לן שבבני שוריס הגיגו ושטוח שוא מסייעו ללמא שטוח ושטור הגיגו ושטור שב' שוא מסייע וא"כ חזלא לא רחיית כת"ר דשיכי לפשר לחיובי תרתי דממ"נ לא הגיגו קרון רק שיים ושלישי שוא מסייע ואין בו ממש וכדקיי"ל בעלמא. וניחא שאמרו דמתני' שוכרתה לגייר בשני גווני אבל היכא דשור אחד הגיגו בקרון וא"כ קשר שם שטוח ושטוח ג"י בודאי פשוי לשוא מסייע. ושטור שכתב שלשם שמושכת בקרון ושבר ג' בלדי קרון כו' חייב תף לכאורה שוי ז"י וזה ג"י שם מפרש טעמא שאם בב"י מפני שזה נושא עלמו אל זה. וא"כ שבראשון מתעלל ס"ל זה ג"י וזה ג"י ולא שוא מסייע כלל ומש"ה חייב וע"כ ל"ל דמיירי בידעין בוודאי שמתעלל בראשון או לפשר כיון דיכול שבני לדחות קרון תף שבראשון עומד לגמרי ס"ל זה יכול וז"י אבל מתניתין דלאתם לחממוטינן שאי חידושא לפשיטא ז"י וזה ג"י חייב שוכרתה לגייר בשני גווני היכא דב' הגיגו כלומר ולא שיו יכולים רק שיים ואח"כ שבר שטוח תף לכאורה ג"י ומ"מ חייב לחזלא מחמתי' שוא מסייע ואין בו ממש. וז"ב לדעתי בפירוש המשנה אבל לעיין רביעה כיון דהכתוב עשאו ב' גופין שוא כאילו חזיק בהדיא ב' שוריס הרביעו שוא אחד בבת אחת ובודאי חייב שיים וה"ג בשור שפ"מ וכשמוך מוסיף בה דבריס אי"ה:

ג **ומה** שהוקשה לו וז"ל וגם שבש מאוד ת"ל במגיג בפ"מ לילקי תרתי אי תלת לשא מגיג ג' מיני בשמה לבי ואיל כו' ולקמן כתב ובפ"ש שחורם אי מגיג ג' מיים ברחה פשוט דתרתי מיפת מחייב ובשיות בן שבש טובא דבגמ' דמכות מוכח לשדיא דווקא במרביע לוקה שיים אבל מגיג לא לוקה רק א' ולפי פי' ר"ת ורח"ש ילקה תרתי ע"כ בת"ר תף דכל זה הוא לפי שברתו שהיה דשם בשמה לא פקע מיני' ובאמת יש לבע"ד לתלוק דכיון שהדשם גו שחורם לחייבו משום לבי ואיל לא מחמרינן טוד לחייבו משום בשמה עם לבי ואיל. ט"ז אני הומר דתף לפי שברתו לק"מ ושגע עלמך שם ג' מיים מושכין הקרון וכ"א בלבדו יכול למשוך בודאי חייב תרתי לשוי ז"י וז"י ולא שוא מסייע ומגרפין שאמלעי יגביהן וחייב ב' וכדברי בת"ר ורחייתו שגכוגם מהא דחטה ושעורה ותרגן ושם אין הקרון יכול. ליולך רק שיים שהגיגים ושמלישי שוא מסייע ואין בו ממש וכמ"ש לעיל בביאור שהשגה ושם אין הקרון יכול ליולך אלא ע"י כולם ודאי אי לפשר ג"כ לחייבו אלא אחת, למיון שם שבר שור ולבי ואיל סיולך נימא לחייבו תרתי משום שור ולבי ומשום לבי ואיל ואלא שיים משה ג"י לזוז כלל שעגלה ממקומה ושהגיגה חיוב נעשית רק ע"י כולם וסיולך לפשר לחייבו משום שור ולבי ואלא ע"י שיים בלחוד לא שי' נעשה שיוור כלל ומש"ה חיוו חייב אלא אחת. ומעשה קופייפו לא קשה כלל דסיולך לפשר לחייב מגיגו שור פש"מ משום דאיים בי' ג' שור ולבי ואיל ואלא שבור ולבי אלא אלא אלא לא שי' ביכולתה למשוך את שעגלה כלל ושמלאכה חיוב יכולם לשעשות כ"א ע"י ג' שכוחות כולם ומש"ה חיוו חייב

חלה אחת ומה בכך דסוי כב' גופין והלה לקח בג' גופין ממש הדין כן בשלין שעלה נמצאת חלה ט"י שלמעלן חבל לעניו רביעה כיון דעשה בשני גופין כמו שחדשה גמ סתורם מ"כ רחימו לעיניס שמני גופין סרביעו אותם ושפיר כתבתי דחייב ג' וסרם תלוסתו :

ד **ודברי** מכ"ת שכתב לחלק בזה בין ב' מיני לג' מיני סיכת דהמלאכה סיתה נעשית בלה שחבר לה ברירין לי חלה ודאי כי הזמיכים תורם לה תחרום בשור וחמור סייט סיכת זה יכול לבדו וז"ו או הזמיכים חיש יכולין לבדם חבל סיכת דז"י וזה ח"י בודאי הוא מסייע ומין בו ממש וכדקיי"ל בכל סתורם :

ה **ומה** שם"ר לקמן מסה דסומכום דמנסיג ג' מיני חיט בודאי חיט חלה אחת ולפחות במנסיג או מרביע פה"מ חייב חלה אחת כיון דלה הוי רק מעשה אחת עכת"ד . ולדעתי הקלושה חין הכדון דומה לרחי' לזה כלל דהתם עושה המעשה חיסור רק בשת לבד רק דמעיקרא נעשה מעשה ט"י ב' גופין בזה ל"ש גופין מחולקין חבל במרביע פה"מ כיון דעשאו הכתוב כשני גופין הוי שני גופין ממש בשעת רביעה וחייב שניס דהוי כחילו שני שוורים רבעו בהמה אחת. ודע שמה שכתבתי בתשובתי הקודמת דמרביע שור פה"מ לוקה ב' אם הרביעו על חיו חיו מעשה ב' גופין כתבתי כן לפיטת רש"י ורמב"ם . ולפיטת התוס' דנקרא נמי ואיל בהמת יחי' חייב חלת אם הרביעו על ידי וכיולה דשם בהמה ודאי לא פקע מיני . והיותר נכון לומר דתוס' לא גרסי כלל הא דלוקה ב' וכמו שכתבתי מכ"ת מתוס' חולין (קט"ו) וס"ל דמ"ד המרביע שור פה"מ ליח לי' כלל הוי סברא דדמי לב' גופין לגמרי רק דיש בו לד נמי ואיל ומש"ה אם הרביעו חיו לוקה רק אחת ומש"ה לא קאמר רק מרביע ולא מנסיג דמנסיג חיו חייב כלל דהא בחמת גוף אחד הוא וסתורם הקפידה ב' גופין ודוי"ק : דקאמר מנסיג הוא שחידש לנו דשמו הכתוב ב' גופין ודו"ק :

ו **ומה** שכפל בדבריו דלכת"י לא הוי ב' גופין דשור רק מין אחד בשמותו חיני יודע מהי קאמר דבין לפירש"י חו לר"ת חיך חפשר להכחיש מהי דקאמר סגמ' בפירוש בחכות שם עשאו הכתוב כב' גופין ודו"ק :

ז **ומ"ש** גם בזה לא עיין יפה דבשעת עבודה חין הכוונה בשעתו ממש רק לזורך עבודה שלא יסי בהקרהי בעלמא כפרש"י (סוטה מ"ו) כו' טל"ל. ידיד לב דברי רש"י הללו הוי לנגד עיני ויפה טייתי בהם ומשמוטת דבריו חלי כי בעיון דווקא שבשעת סחיטת הפרס על הפרס יסי לחדם הכוונה שעשה כן בשביל חיזה תועלת שמניע לו תיקון מזה ולא בהקרהי בעלמא חבל מ"מ בעיון שיסי לו תיקון חיזה סגחה ולא סילוק סיזק דסיינו לסקל מעשו דזה מיקרי הקרהי וגם לא מפסלה מעשו שמיח לזורך עבודה שיעשה לחח"ז ופשט ד' סתוס' (פסחים) שהבחתי ג"כ מורין כן וכנראה שלח לכת"ר עלמו שדבר בספק ולכך כתב ותו נראה לכאורה דווקא לעניו שחפסול הפרס בעיון בשעת עבודה מפת"כ לעניו חיסור לעבוד בקדשים כל העובד בה חייב כו' עכ"ל ודו"ק :

ח **אך** תימה לי הלא זהו דברי בתשובתי הראשונה למכ"ת וז"ל שם . ואולי י"ל דלח לעניו פ"ח לא מפסלה עד שיעשם עשה שאינו מ"מ לעניו עבודה בקדשים מיקרי עבודה לח בהעלאת זבר בעלמא ויש להר"ר לסברא זו מתוס' הנ"ל שהבחתי ודו"ק עכ"ל שם. וכוונתי בזה להוכיח כן מהתוס' דלפי שם"ר שלשם דמה שהזכר משעם עשה לא חשיב עבודה ח"כ סיכך הביאו הסוגיא דמ"ק דחסור להרביע משום עבודה בקדשים וע"כ ג"ל לחלק כן וק"ל :

ט **ומה** שהשיב עוד וז"ל וגם מאי דפשיט לי' לעניו חומ"מ אין חיסור רק בשניס כשכחול בשפופרת לא ידעתי

לימא לף ביומר מג׳ היינו לחסור לילה מדלכתן ומאי פריך לי׳ . וע״כ ל״ל כיון דרוב פעמים לימא נעקרת ביומר מג׳ חייסינן דילמא ירביעה ולא ידלג מסמיטו ומספק דאורייתא לחסור ליקח לקדן [ולף דמוחר למכור לו היינו משום דלספק לפני עור לא קפדינן ויש לה״ר ולזה וה״מ להאריך] ובפתח דחזינן דסברא פשוטה היתה להם״ס דאי לימא נעקרת לחסור ליקח מדאורייתא לקדן ביומר מג׳ ט״כ ל״ל דר״ם ורביעה דמתירים ליקח לף ביומר מג׳ היינו דס״ל דלף ביומר מג׳ נעקרת בודאי ולא כדברי כת״ר . [לאת לא נעלם ממני סברת הט״ז ויו״ד רס״י קי״ז דבדבר המפורש בתורה לחיתר אין כח לחכמים להחמיר ובפתח י״ל דפריך בפשיטות על ר״י דהיאך החמירו לענין קדן בדבר המפורש לחיתר . לף אין דעתו מוסכמת לזה מן החחרונים וגם הוא ז״ל לא כ״כ אלא בדבר המפורש בתורה ולא בגזירות וגם דכל כה״ג ס״ל גם לפרושי ולא לפרוך בפתם] :

יב **ולענין** חירון קושייתי כבר רמזתי בתשובתי וכ׳ וי״ל בדוחק וכוונתי הוא דלף אם נעשית עקרה מ״מ לימא נעקרת מיד אלא גבול יש לה מתי נעקרת וא״כ פריך שפיר וניחום דלמא רבעוה לימא כו׳ ולא״כ ילדה ובאמת נעקרה אח״כ והבוחר יבחר :

יג **מה** שהרבה להקשות על הרמב״ם ריש ס׳ שחיטה וכ׳ וז״ל ולדעתי הענין והלשירה י״ל בטו״ע דאה ר״מ ע״כ מפרש הא דאמרינן בבכורות גם אד לבדר״י ור״ח דקאי לאך לגבי ואיל דכתיב גבי בכור בע״מ ועיקר כוונת הש״ס להמיעטו דאע״ג דבבכור ל״ש בלאים דעמא וטעור מ״מ אתורה אחשבי בלגי ואיל ואחור להרביע דבר זה הוא מוכרח במ״ש למעלה וברי ר״ע דילוף מלבי ואיל סיתר בבור בע״מ לעבו״ס ע״כ כוונתו נמי לאך דכתיב גבי בכור כמבואר לכל מעין ח״כ מוכה דר״ע אדרשאה דר״י ור״ח פליג כו׳ עכ״ל גם למעלה אין דבריו מוכרחים דאה בבר כ׳ במל״מ גם בפ״ט מס׳ בלאים דין בכור בע״מ ופס״מ לאחר פדיה אוא ובמיעים לא שייך הך סברא דעמא וטעור ח״כ שפיר אפשר לפרש דאה דקאמר אד לבדר״י ור״ח קאי אאך לגבי ואיל דכתיב גבי פס״מ לאחר פדיה ור״ע דילוף מלבי ואיל סיתר בבור בע״מ לעבו״ס לא פליג בלל אדר״י, ור״ח ואדרבה אר״ח בקפר פליג ובמ״ם אתום׳ שם :

יד **גם** מ״ש וניחא נמי מה שהלחן הרמב״ם לגמור טוף מכי יגוד דאי אוא יליף מסיקסא דבהמה בבר קפרה תו לא אוא לריך סיקס על אי׳ דאי טוף טעון שחיטה מה״ת כ״ם אי׳ ור׳ כו׳ עכ״ל . במח״כ שגגה היא דאה טוף דילוף מסיקסא די בסיומן אחד ושפיר אילטריך סיקסא לגבי ואיל לעיון ב׳ סיומים בבהמה :

טו **ומה** שכ״ל בישוב שיטת הרמב״ם ז״ל מסוגיא זו אוא ולגבן אבאר ג״כ כוונת מהרם״ח ז״ל בזה . ואוא דגרים בגירסא היינה אד לבדר״י ואד לבדר״ח ואד לבדר״ח הקפר אאך מה לגבי ואיל פטורין מן הבכורה ובבר בתקסא הרב מהרם״ח ז״ל בהאי ואידך וכ׳ ועיין בתוס׳ לעיל פ״ב ויש לייסב משם מדבריהם קלת עכ״ל . כוונתו הוא שם ביאלו התוס׳ מאאך ב׳ חיבות לגבי ואיל נשמע ב׳ דבשות ובדמוכא להדיא בגמ׳ שם ולבך פי׳ התוס׳ לפי גירסתם דס״ק אד לבדר״י ור״ח נלרך לזה תרתי לגבי ואיל להורות דבעשה בב׳ גופין [בעמ״ם לקמן בזה] ואד לבדר״ח הקפר היינו מלגבי למוד ומאיל דרשינן דרשא דכתיב מרי דספ״ק דמה לגבי ואיל אין פודין כו׳ ואד למיפטר מבכורה וממתנות ולריך לזה ג״כ לגבי ואיל . וניחא הפתא לפי שיטתם בל הדרשות מהפסוקים ובפיר כ׳ מהרם״ח ז״ל דלפי דרך זה י״ל ג״כ גי׳ סילקוט דס״ק אד לבדר״י מלגבי ואיל להורות דבעשה בב׳ גופין לעיון חריפה ואד לבדר״ח ג״כ מלגבי ואיל ומעשה בל״ל ואד לבדר״ח הקפר ודי באחד ולבך קאמר ואידך

וכמ"ש בס"כ ולאחר שנפדו לאסור מעשה דהקטו הכתוב לגבי וכמ"ש בס"מ וכמ"ש הכ"מ שם . וכמו שכתב מעכ"ת בדרשם תשובתו ויש עוד להאריך ומירתא דאריכות קלרתי :

יז **ובדרך** זה י"ל ג"כ שיטת הבה"ג ממש שהקשה כת"ר עליו וז"ל היאך יפרש הא דאמר בש"ס ומיהך תלתא לגבי וחיל כתיבי כו' הא בהך דרשא דר"ע כ"ע מודיס כו' עכ"ל . ומפי' בש"ס כמו שפירש כת"ר לדעתו רק דלא כמ"ש כת"ר לקמן וז"ל לפ"ל לעניו הא דר"י סגי ליה בחד ומפרש כמ"ש המל"מ להרחב"ד בהשמ עם חיבו כו' עכ"ל . ולדידי י"ל בהופן אחר דבה"ג ס"ל כרמב"ס דכללים דאריכה היו מוסג אלא בעמא ועבור וס"ל קרא אלא לכדר"א לחוד וסגי באיבה אחת וכמו שהארכתי לעיל והא דקאמר הגמרא חד לכדר"י ור"א לפסר לומר דהשגירתא דליעגא נקט וכעין זה כ' מעכ"ת לעיל ועיקר הכוונה על ר"א לחוד ודו"ק היטב :

יח **ועל** דבריו אלי תמה שכ' וז"ל . וי"ל דהרמב"ס סולך בשיטת הבה"ג לקן סובר ג"כ דהשתא דר"א שקפר כו' עכ"ל דלפי שהעתיקים בכוונת בה"ג דקרא אתי לכדר"י אך למסקנא אי אפשר לומר כן להרמב"ס דאיהו ס"ל בבירור דאיהו מוסג בשני עיקרים . ועוד היאך יאלוק הרמב"ס על ס"ס מפורש להיפוך . אך לפמ"ש בכוונת בה"ג אפשר בעוד לומר דהרמב"ס סולך בשיטתו ודו"ק :

יט **מה** שהעיר בתוס' חולין קט"ו ד"ה מדאסר עכ"ל ושיש בתימה רבה מאוד יעיין כת"ר בס' רחם יוסף למס' זו הרחיב ביאור היבור הלזה ודבריו ברור מללו . ולכאורה נתקשתי בכוונת התוס' שהקשו שהיעריך קרא להקדים ואח"כ גרבעו כלאים דמשמע מדבריהם דלאחר הקדש יותר סברא להתיר והלא בש"ס לסועה (מ"ו) איתא דלאחר הקדש גרע טפי ויותר סברא לאסור וכמבואר שם וכגרהא שגם כת"ר הרגיש בזה ומש"ה כ' לעיל וז"ל דמסתבר דאיתעביד בה איסור אחר שהקדיש גרע טפי דלאיתא בע"ז כ"ד ועיין תוס' חולין קט"ו ד"ה מדאסר עכ"ל . אך כ"ל דבדבר האסור להדיוט ודאי יותר סברא לאסור אף בעשה האיסור קודם שהוקדש דכיון שאסר כבר להדיוט אסור גם לגבוה וכי יהא כח הדיוט חמור מן הקדש אבל אם נעשה האיסור אחר שהוקדש י"ל דלא חל האיסור על הבהמה כיון שנתפש עליו שם הקדש ס"ל בדבר המותר להדיוט ויש לנו קרא לאסור לגבוה הסברא להיפוך דלא אסרה תורה אלא כשנעשה האיסור בשעת הקדש אבל כשנעשה בשעה שהיתה חולין כיון דאשתרי מז להדיוט לא חל עליו שם איסור כלל וכיון דאשתרי אשתרי . והשתא ש"ם דאגמ' דסועה קאי לפי המסקנא דהורם בשור וחמור הבהמה מותרת להדיוט שפיר קאמר דיותר סברא לאסור בנעבדה בה עבירה שהוקדשה . אבל תוס' בחולין דקיימא בקושיית הב"ח דליאסר בהמה הרבעת אף להדיוט וכפי' הרחם יוסף שם שפיר הקשו ולמה תעריך קרא להקדישו ואח"כ גרבעו דאסור :

כ **ועפ"ז** אפשר לתרץ גם הרמ"י בתמורה כ"ח שכ' מע"ל וז"ל ולא אבין כלל דאפילו הקדים קודם לא נפסל עכ"ל . דכיון דהש"ס בעי למילף שהא רובע וגרבע ומייתי שהא בחופן דאסור להדיוט וגם שם איסור רביעה מוסג בהדיוט ס"כ יותר מסתבר לאסור בנעשה שאיסור קודם הקדש ומש"ה פירש"י חורש בשו"ח יוכיח דמותר אף שם הקדישו אחרי כן וא"כ יהא גרבע מותר ג"כ אף שם הקדישו אחרי כן ולרבותא דרובע וגרבע נקט הכי :

כא **ואסיים** עוד בדיבור אחד בהלי עיגה בהלי לבעי בב"מ (ל"ח ב') דם בחוזין ותרגולין לר"י ב"ר יהודה אמר כו' . ועיין תוס' שם דגם הוא יליף שור שור מאבא אלא מיבעי ליה לי בעיגן דומיא דשור שבאו בידו

וברגליו או דלמא בכל כאו בעיגן והא לישנא . ולכאורה קשה דאמאי לא בעי כן לריב"י בכלאים דחריפא לי הגיוג בשור וחזוז לי בעיגן דומיא דשור וחמור או לא . ועוד קשה לסברת בעל התיבעי' דר"י ס"ל ידיו ורגליו בעיגן אמאי לא אמעיגן ליה לר"י לפלוג בכלאים דחריפא ג"כ דאיגו מוסג בעוף מכוש שאין לו אלא רגלים . ויישב לי עפ"י מה דאיתא בשבת (ל"ג ב') שמעשית החמור על רגליו ס"כ שמעיגן דעל רגליו לאוד שקפידה התורה לעניו כלאים דחריפא אף שמעשית השור על ידיו ג"כ מ"מ החמור אין מעשיתו אלא על רגליו וס"כ לא הוי כלאים אלא עם רגלי השור ואפ"ה אסרה תורה ומש"ה לא פליג ר"י בזה וק"ל :

כ"ז העתק מהתשובה אשר שלחתי להרב הגאון הג' מהו' יהושע העשיל אשכנזי הנ"ל עוד בימי היותו בק"ק הוראדנא ביום וא"ו חצי אלול שנת תקצ"ג לפ"ק :

דרוש ראשון

דרוש והספר אשר העירותי פה בבית מדרשנו על מות אמ"ו הרב הגאון הג' המפורסם בקצוי תבל צדיק נשגב מופה"ד מהו' יעקב מאיר זללה"ה מק"ק יאלאווקי בשילהי חדש שבט תקפ"ו לפ"ק :

פתיחה

מסקנא דם"ס בסנהדרין הספידה יקרא דשכבי הוא וכפרט לת"ח אשר הכל מחוייבים בכבודו ולאי הוא בכלל מ"ע והדרת פני זקן זה שקנה חכמה וכמאחז"ל מכבדו בחייו ובמותו , והנה י"ל קושיית התוס' בב"ק על הא דקאמר התם ד' אלהיך תירא לרבות ת"ח שהקשו ות"ת מפני שיבא תקום ל"ל תיפוק לי' מהכא . וגראה ליתן טעם הא דמרבינן ירהא מאת ה' וכו' ולכבוד כתב קרא בפ"ע וכתיבו דכבוד וירהא דת"ח גגד התבה וירהא מהבי"ת וכדאי' בקידושין חיזהו כיבוד כו' וכמו שמצינו בחבות תורת רבך כמורא שמים וסא גגד מ"ע ול"ת וכמאחז"ל בירושלמי ברכות עבוד מהבבה שהא בהת לעמות פי' שלא לקיים מ"ע אין לוסב שוגג עבוד מירהה שהא בהת לבעט פי' לעבור על מל"ת אין ירא בושע ועיין בהרע"ב פ"ק דחבות . והנה מסקינן בברכות דבשב ות"ת גדול כבוד הבריות שדוחה . והשתא ניחא דגבי כבוד קרא בפ"ע כתיב לומר שבבוד הת"ח גדול מבבוד שמים שיש לך לדחות ירהת המקום ולעבור מ"ע בשוה"ת אבל גבי ירהה מרבינן מאת וכדלמרינן בעלמא אח שהעשה לבשרו וישים שירהת הת"ח עשילה שירהת המקום ולעבור על ל"ת בקום ועשה אין לו דוחה ועוד שהרבתי . ע"כ לפתיחה :

גרסינן בברכות ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דחיוב אמר הבי סוף אדם למות כו' אשרי מי שגדול בתורה ועמלו בתורה ועושה אח רוח ליוצרו וגדל בש"ע ונפטר בש"ט מן העולם ועליו אמר שלמה טוב שם וגו' ויום המות מיום הולדו . שהקדוקים רבו לכל מבין . וגראה עפ"י מה שאיתא בב"ר והנה טוב מאוד זה יום המות בתורתו של ר"מ נמלא כתוב והנה טוב מות . וגראה כוונתו כמו שהמתיק הדבר הגאון מוהר"ח ז"ל מווהלאזין וסיימו כי קודם חטא אדם"ר לא שייש הבחירה חפשית כי זה עיקר כוונת הבריאה מ"מ היו כוחות באדם כלולים רק מטוב והנה רולה לעשות עבירה היו נכנס לדבר אחוז לגופו וכמו שהבחירה ביד האדם ליכנס לתוך האש ולבך היה הילה"ר מבחוץ וכמ"ש ויאמר שמח . לך לאחר

שמעתא טוב ורע ועלמות החלם כלול ג"כ מטוב ורע ע"כ היה"ר מצכנו בלב וזה כוונת זוהמת הנחש ופי' בזה הכוונה מאמר הש"י כי ביום אכלך ממנו מות תמות שמינו ע"ד נקיטה ושוגם רק מלד הסכרה כי אי אפשר להויה הזוהמא אם לא ע"י מיתה ועיכול הקבר וכן פי' הפסוק ועתה פן ישלח ידו וגו' והי לעולם ע"ם בחורך. וכמה גם זאת ידוע מספר הזוהר הקדוש כי טוב הגיהנם לינו ג"כ על לד הנקיטה וכעס רק כי מחמת החטאים נעשה בחמים בנפש ולבושין דמסאבא. ובעבור כי היא רוחנית אין לה לרחוץ מלוחתה כי אם בחור הגיהנם וכמו שהלבוש הגשמי תקנתו בכיבוס המים כך תקנתה בגיהנם לדור. ונמלא כוונת המלרש שפיר וכמה טוב מאוד זה יום המות כי לולי זאת לא היו אי' אפשר להתפרד מזוהמתה וגם לא היתה יכולה לנקות מחטאתי. וכמה גרסינן ביומא ד' חלוקי כפרה כו' עובר על חילול השם כולן תולין ומיתה ממרקת כו' נמלא כי לכל החטאים ים התקנה לנפש בעוה"ז ע"י תשובה ויסורין ויוה"כ ולא נשאר רושם כלל לך עיין על חילול השם חינו נמחק עד לאחר המיתה ביסורי גיהנם. וכמה גם השוגג שלא ידע כלל בעוה"ז ג"כ נעשה מזה בחם בנפש ולריך ג"כ להזדכך בגיהנם וכמה ל"מ בימים המי שים בידו טון חילול השם לריך גופו ונשמתו להיות בגיהנם וכשתחז"ל מרכיב חיגר כו' לך מחמת שוגג חינו לריך כנוף לקבל יסורין כיון שלא כיון רק בנפש לריך להזדכך כיון שנעשה רושם ובחם בם. וזה כוונת הכתוב גם בלא דעת נפש לא טוב נפש דייקא ונרחה ג"כ דמחמת ח"ם לריכין הנוף ונפש לשהות בגיהנם לקבל עונש לך השוגג די בהטבלה בעלמא לנקות הכתם. וזה פי' הפסוק בחטלים עויתי ד' לנגדי תמיד וגו' ות"כ לאמר לכן שמח לבי ויגל כבודי היא הנפש שלא תלטרך לשהות בגיהנם לך בשרי ישכון לבטח ופירש כי לא תעזוב נפשי לשאול כלומר לך שתחי' שם לנקות הכתם לא תעזבנה שם לא תתן חסידך פי' הנוף וכנפש לרחות שחת שהנוף לא ירחלה כלל וע"כ כתב חסידך מלא לבל ברחטים כחיב ירדו שאול חיים פי' הנוף והנפש כי רטות בשוגרם בקרבם פי' שעשו במזיד. וכמה אמרינן ביומא שם ואחבא לא ד' שיהא ש"ם מתחבב על ידך שיהא חלם קורא ושוגא ומשמש ת"ח ומשאו ומתנו בחמונה מה הבריות אומרות עליו אשרי לאביו שלמדו תורה כמה נאים דרכיו כו' עליו הכתוב אומר ויאמר אלי אתה עבדי ישרחל אשר בך אתפאר אבל מי שלמד תורה ואין מו"מ בחמונה וכו' מה הבריות וכו' כמה מכוערים מעשיו כו'. וזה כוונת ר' יוחנן להוקשה לו בפסוק לממי טוב המות הלא לריך לקבל יסורי גיהנם ע"כ פי' למיירי בחלם שקיבל יסורים ומשתמת עשה תשובה ע"כ לא נשאר לו כוס טון שיקבל שוגא רק מחמת השגגות כי חלם חין לדיק בחרץ וגו' ע"כ אמר ר' יוחנן כי הוא מסיים ספרא לחיוב חזי נזכר ביסורין ובודאי לא ברשיעי עשקינן שלא יעשו תשובה אשרי מי שגדול בתורה ואף שיבוא לידי חילול השם כי יומר שהוא חכם יכול לבוא לידי ח"ם ע"כ אמר ושוא נחת רוח ליוצרו ונפטר בש"ט עליו הכתוב אומר טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. ופה מלרכתי בחלילות וקיומת ופירוש פסוקים המגדילים בהספד וחכ"מ להחריך:

ועפ"י החמור לכוין מאמר ר"י בברכות ולא עוד אלא שים ב' דרכים לפני אחת לגיהנם ואחת לג"ע וה"י בחיזה דרך מוליכין אותי היינו שמתירא מאוד מן השגגות ויהי' לריך לעבור דרך גיהנם לזכך נשמתו. ונרחה שזה תלוי בפלוגתא סוטה כ"ח בהחלכך תמחה אותך בעוה"ז וכו' משל לאדם שהי' מהלך בדרך בחיסון לילה והי' מתירא מן הקוליס וכו' מן החיות רעות וכו' שזממה לו חבוקה של אור וילול מן הקוליס ועדיין מתירא מן הלטטיס הגיע עמוד השחר וילול מכולם ועדיין ח"י בחיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים כו' והיינו שלא שהוא ת"ח מתירא מן השגגות וח"י בחיזה דרך יוליכו אותו. ואמרינן שם מאי פ"ד ר"ח אמר זה ת"ח ויום שהיתה פי' שעה יום שהיתה אפשר לו להתירא מן השגגות ורבי' אמר זה ת"ח וירחת חטא כיון שהוא ירא חטא לא יחטא לגדיק כל מן. מר זוטרא אמר זה ת"ח שלקה לי' שמעתא אליבא דהלכתא ג"כ מן לו לירא מהשגגות. ויש לכוין עפ"י דעת רבי' שהקוקים בתהלים לפי מאי דאמר זה ת"ח וירחת חטא. שם לבי אל עזובני וגו'. היינו לירחת חטא וע"כ שהבר עיני מראות שוא שלא אלטרך לרחות פני גיהנם. בדרך חייני שיינו אורח היבר לעוה"ב. ורבה אר"י לאמר בשבת כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר ויהי דוד וגו' אפשר מי שנא' בו ויהי דוד וגו' וה' עמו בא לידי חטא והיינו כדאמרינן בשהדרין ול' עמו שהלכה כמותו בב"מ ת"כ שלקה לי' שמעתא אליבא דהלכתא ובודאי נילול מן החטא וכאר זוטרא לעיל. ועוד הארכתי הרבה בדברים הנוגעים להספד ובפרט לגאון כמוהו והרחמן יגדור פרלותו ופרלות עמו ישרחל ברחמיו אכי"ר:

דרוש שני

דרוש והספד אשר העירותי פה בבית מדרשנו על מות הרב הגאון הגדול המפורסם המובהק פאר הדור כש"ת מוה' משה זאב ז"ל האב"ד דפ"ק בעה"מ ספרי מראות הצובאות ום' אגודת אזוב בחדש טבת שנת תקצ"ב לפ"ק:

פתיחה

אמרינן (במ"ק כ"ח ב') מעשה ומתו בניו של ר"ע וכשבאו וכו' בשעת פטירתן כו' אפי' ב' בניס תמיס מוטס הוא ואס בשביל עקיבא בחתם כו' תורת אלהיו בלבו וכ"ש שבכרכם כפול ע"כ. כלשון מוקשה מאי ואס בשביל כו' ושוב מאי שבכרכם כפול. והנראה עפ"י מאי דאיבעי לן בשהדרין הספדה יקרא דחיי או דשכבי למאי נ"מ כו'. וכמה זה אין שייך לנ"מ בח"ת שמת דאי יקרא דשכבי מחוייבים להספידו. דת"ח מחוייבים בכבודו מוהדרת פני זקן וכדאמרינן בקידושין ואמרינן שם ג"כ מכבדו בחייו מכבדו במותו לעניו כ"ח וכ"ש לעניו ת"ח ואמרינן במ"ק חכם כבודו בהספדו. ואי יקרא דחיי אין בהספדן מחויב בכבודו. דז"ל דכבוד ליבור עדיף מכבוד ת"ח [וכדאמרינן בעלמא אל יפסיע על רחבי עם קודם ועוד בכמה דוכתי] וחכם שמת הכל קרובין ואינא יקרא דכולהו. רק זה שייך לנ"מ בח"ח שמת לו מת דאי יקרא דחיי מחוייבים להספידו משום כבוד הת"ח דמחוייבים בכבודו ואי יקרא דשכבי מ"ל. וזה כוונת המאמר דבניו של ר"ע קטנים היו וא"כ לפי המסקנא יקרא דשכבי אין לריך להספידם [ובחמת ג"ז הוי מלי הגמ' לומר לנ"מ] ואפ"ה בחמירו והספדו לו חכמי ישרחל ואמר להם ר"ע אפילו ב' בניס חתנים גדולים ת"ח דבי' מן הדין להספידן ולא הוי מילתא יתירתא מוחם הוא פי' בחשב בהספד להגחומין ג"כ בשביל כבוד גדול כזה ועכשיו שהם קטנים שמ"ל להספידן ולא בחתם חלא בשביל ואמרתם תורת אלקיו בלבו וכו' ואמרתם כ"כ על עלמיכם כ"ם שבכרכם כפול לעוה"ב והממיר חבוה ע"ב. וב"ל אינא יקרא דחיי ושכבי לא הניח כמותו בעולמו כזה וגו' וגודל הטוהם שהתעלל בהמרתם ז"ל בשבת רחוי לקובדו בחייו וכבר אמרו חיינו מלריך ימים מדם כנגד מדם פירש"י הוא לא חם למיתת הלדיק כו' ע"ם. ועל רחוי לקובדו בחייו כתב המהרש"א ז"ל שהתעלל בהספידו

משום דמוכח לחי אף שקבור בארץ ע"ש. וי"ל עוד עפ"י מה דאמרינן בירושלמי פ' המצנפ"ס המובאה רבותינו ז"ל מכ"ד דברים המעכבים את המצוה ואינה עיקר חיות שהרי לתקן כמ"ש ורחם אם דרך עולה בי וגו' ומתעלל בהספדו כדי בכלל מצוה ת"ח ומעכב את המצוה בעבור זה רחוי לקוברו בחייו כיון שלא יתקן בחייו כלום לו כדי לעכבו שלא יעשה המצוה בעבור זה הביאתי על הלוט: עד כאן לפתיחה

גרסינן בברכות בפרק ריב"ז נכנסו תלמידיו לבקרו כו' עמוד הימיני פעמים שחזק למה שתה בוכה כו' שהם יכעוס עלי כעסו כעס עולם והם ימיתני כו'. ולא עוד אלא שים ב' דרכיך כו' וכיצד כשהוא לחזקיהו מלך יהודה שבא ע"כ. ובתחילה נבאר הדקדוקים כוונת המעלות עמוד הימיני כנגד עסק התורה שנאמר בימין כמ"ש מימינו וגו' ועסק הוא לשמה וכמ"ש תורך ימים בימינה וגו' וכנגד עמוד הימיני מב' עמודים שעשה שלמה. פעמים שחזק כנגד מעשה המלות כמ"ש הלא כה וגו' וכפעמים יפולן שלש ושתו חבלין לילה"ר וכדאיתא בסוכה שם פגע בך כו' שם ברזל הוא מתפולן ומ"ש ולא עוד פירשו ז"ל שים ב' דרכיך לג"ע ופעמים לרגיל שלדיק לעבור דרך גיהנם להעלות משם נשמת הרשעים. ומדוקדק בזה לשון דרכיך וכי' מתירוץ מזה ויפורש בזה פסוקי תהלים כי לא תעזוב נפשי לשאול פי' בעוה"ז שלא תעכבנה בגיהנם לזמן מרוך שנקרא עזיבה לך בקשתי לא תתן חסידך לראות שחת שלא תלטרך לעבור כלל דרך גיהנם רק תודיעני אורח חיים וגו' פי' דרך היסר לג"ע. לך זה קשה מ"ש שהם יכעוס עלי וכו' מיתת עולם שהיה מתירוץ ח"ו שיקופה שכרו ויוטרד מג"ע וחלילה לומר כן על צדיק שבמיתתו. ועוד היינו כעס היינו מיתה. ומהרשה עפ"י מאי דאמרינן בסוכה יגלו שם אחד מתחדש כו' תלמלא הקב"ס עוזרו היה נופל בידו שנאמר לופח רשע וגו' ד' לא יעזבנו בידו. ויש לפרש עפ"י שיפת דקרא ולא ירשיעהו בהשפטו לומר לא שהקב"ס שייעו לזכות מלכה עבור זה כלום בעת המשפט. ועד"ז פירשו ז"ל המאמר בסוכה ביום הסוף יגדל המספד וגו' לעתיד לבא הקב"ס מביא היצה"ר כו' לצדיקים ודמה להר כו' הללו בוכין היך יכלו לכבוש הר גדול כזה. ולכאורה יפלא מה זו בכיה כיון לבסוף. לך כוונתה דבעלמה לא יכלו אלא בסיועתא הקב"ס ומתירוצים שלא יקופה שכרם וכבל הצדיקים שבעולם הבאר כן לך לפעמים כשרואה להביא את הצדיק בנסיון משלה הש"י שמירתו מעליו לבוחנו אם יעמוד בנסיון וכמ"ש התלטיך על מאמר לא היה דוד רחוי לאותו מעשה כו' ומזה היה מתירוץ ריב"ז שכבר תמרן בשבת נפל לתוצה תומרים לו כו' ואולי יפלא דיוקו שהקב"ס יסלק שמירתו ממנו ויפול ביד היצה"ר. וזהו כוונתו שהם יכעוס עלי לסלק שמירתו ממני כעסו כעס עולם שהם כוונתי אבוא אל חצר המטרידני לעולם ואח"ז אם ימיתני מ"ו מיתתו מיתת עולם כו'. ואפשר להמתיק הענין עוד דכמדומה שרחיתי בחיזה ספר שהוא היה מיזון חזקיהו מלך יהודה ובעבור זה אמר והכיצו כשא לחזקיהו כו' ואמרינן בברכות אר"י משום ר"י בן זמרא כל התולה בזכות עלמו תולין לו בזכות אחרים חזקיה שאמר זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת כו' ומדבריו אלו משמע שם"ל כעד מהש"ת כן חשב בדעתו וכשאר"ל בשבועה ועבור זה נעשה שהלו לו בזכות דוד כל"ל כוונת המאמר שם וריב"ז היה מתירוץ אמת יעטרך לתקן זה אחטא ויסלק הקב"ס שמירתו ממנו והוא יעמוד בנסיון כדי לתקן מאמרו שאמר התהלכתי לפניך והיה מתירוץ עד שבא חזקיהו מלך יהודה והכין שיעות מיד וזה שאמר פנו כלים מפני המלומה

והוא סדר לתנחו ממנו והיה לבו בטוח שיהיה מזומן לעולם הבא. והתרבתי בה במלילות וקיצות להרבות הבכי ולהגדיל הספד:

ואינם יוצאים בבכי מתוך הספד דזה מיקרי שלא כהלכה וכמו שתרג"ל ביעמות אל שאול שלא נספד כהלכה ותע"ג דכתיב וספדו לו כל יתרחל וגו' וכמו שפי' הרי"ף בע"י ע"ש. ובגמ' לבאר המאמר שם. גרסינן ביעמות ויהי רעב בימי דוד שלש שנים וגו' שאם תשאוה וכו' ויבקש דוד וגו' ויאמר ד' אל שאול שלא נספד כהלכה ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים כו' מעלה עליו הכתוב כאילו הרגו. קא תבע לשאול כו' וקא תבע כו' ופירש"י חיים לכבודו כו' ותבע לפירעונותיה אין לומר כו' בשאר מקומות שהקב"ס נוקם פשע ופרש"י בעת מפטרו מהעלם לו שכר פעולתו הטובה כו' והכתיב לא יומתו וגו' מוטב שתעקר אות אחת כו' שם שנים בפרשיות ופירש"י שהיו הגבעונים אומרים שהקב"ס נוקם פשע לאומה זו כו' ע"כ. הקושיא מפורסמת ממי פריך קא תבע כו' וקא תבע כו' וכי ח"ל לכיות שניהם אחת. וע"ק עובא דהגה בחמת שאול פעור מכמה טעמים חדא דהכהנים גופא הרג ע"י שליח וח"ם לד"ע. וב' דעל הגבעונים הוא גרם בעלמא. וג' דכבר נמחל לו עון הכהנים משום דהתביים מפני שמואל וכמתרג"ל בברכות וכ"ם עון זה בכלל וכל עיקר הענין אי לאפשר לומר שלא מפני חילול השם שהם דמוהו כהורג בידים ולא נתכפר עדיין אך מ"מ מה זו עוד נקמה כיון דכבר נהרג ולא יהא שלא דהגה בג"ד ומה יעלו עוד. והגרהה לייטב כ"ז דהגה עוד קשה למה המתין הש"י ממיתת שאול ל' שנים וכדאיתא בפרקי דר"א ובפרש"י בסוגיא בעלמא על הגבעונים אשר לומר דעדיין לא הגיע זמנם של בנים ובני בנים של שאול להפטר מן העולם ח"ל לא היו בני עומדין עד כעת אך על עון הספד למה המתין ולא מיעו ביומא שהקפיד מיד בדאיתא בשבת מתרג"ל על מלפון לשר גשם וכו'. ונראה דאלי זה בזה כיון דלא אשר לפקוד על עון הגבעונים ח"ל ג"כ לפקוד על עון זה דאמרינן בסנהדרין מת מתוך רשעו כו' נהרג מתוך כו' נתנו את נפלת עבדיך וגו' דאלו ליה דינא כו' הרוגי מלכות כו' הוי להו כפרה הרוגי ב"ד כיון דבדינא כו' דיקא נמי דתנן לא היו קוברין אותו כו' לא היו מתאבלין כו' אלא מיתה ועיכול ע"ש והשתא ניחא דבאמת לדידן היה שאול פטור ואף לחטא קלת נתכפר במיתה ובודאי מלוה וחובה על כל ישראל להספיד אבל אגל הגבעונים היה אחשב כהורג בידים והוי בכלל הרוגי ב"ד כיון דהרג את עלמו או על עוצא כליו ולא הוי מיתתו כפרה ואין מתאבלין עליו עד אחר עיכול ועדיין היו עלמות ובשר קיימין שלאח"ז נטלן דוד מיבם וכמ"ש בקרא ומש"ה לא היה בהשפדו להספידו מיד דאז היה ח"ה גדול שמספידים אותו וכאילו השתי עוצא פניה לאומתו ואז לא היה בהשפדי לנקום עבורם כיון דעדיין לא הגיע זמן וכמו שכתבתי לעיל רק בהגיע זמן הספידתו בחמת וכשברא דיקן אך מפני חילול ה' נקמו מבניו. והשתא קושיית הגמרא שפיר קא תבע כלומר אמאי קא תבע הספד ועל ידי זה הולרך לנקום לא היה לו לתבוע והיו הגבעונים סבורים דהוא מכלל הרוגי בית דין ולא היו מבקשים נקמה ומחרן בחשר מעשיו פעלו כלומר שמעלם שכר טוב לחדם אף שעי"ז יקוס ממנו מין מוכין זה עבור זה וכך היא המדה. והגה עיקר הספד היא תשובה דאז מיתתו מכפרת דומיא דקרבנות

וכגדי כתומה וכחמת הוא חסד עליון שיכפר והוא בלא טעם . וי"ל בזה הסמיכות מיתת מרים לפרה אדומה שהיא ג"כ חוקה בלא טעם לך בלא תשובה חיו וכפרה בלא המיתה היא לטובתו וכמ"ש בב"ק טיבותא היא לגבייהו מפני רעה וגו' ויש ליתן טעם דמ"ש כתיב מיתת לדיקים בתורה רק ברמז משום דחיו מכפר בודאי כמו כל התוכחה שמכפרת לף בלא תשובה ושוד שהרכתי פה בדברים המוגעים להספד . והרחמן הוא יגדור פרלותיו ופרלות עמו ישראל ברחמיו אכי"ר :

דרוש שלישי

דרוש והספד אשר העירותי פה בבית מדרשנו על מות ארי' דבי אילעא הגאון הגדול המפורסם בקצוי ארץ צדיק נשגב ע"ה פ"ה בקש"ת מרנא ורבנא מוה' אריה ליב קאצינעלין בוגין זלה"ה האב"ד דק"ק בריסק בשילהי חדש אב שנת תקצ"ו לפ"ק

גרסינן במגילה כד דמך ר"ז פתח עליו הכוא ספדנה לרץ שנער הרס וילדם לרץ לבי גדלם שעשוע' חוי נא לה לחמרה רקת כי אבדם כלי חמדתה . להבין מאי הספידה רקת יותר מכל העיירות דמ"ל שהי' מגין עליהם מפני הפורעניות הלוא הוא מגין על כל העולם וכדאי' בסנהדרין ר"ל אמר לף מגין על כל העולם כולו שנאמר ובגל ידי כסיתיך וגו' ובאותם מדינה הוא ודאי מגין וכדאיתא בחולין משעלו בני הגולה לכאן פסקו הזוטות והכוחות כו' והייט ר' חייא ובניו . וכל שני דרבי שבל יסורין לא הפילה אשה בח"י וכן נמי לעניו הבאת טובה ותועלת בזכותו הוא ג"כ בכל העולם וכמאמרם כל העולם כולו ניזון בשביל כו' . ונראה לעניו חכמתו ותורתו קאמר שבני עירו למדין ממנו וכמו שפירש"י על פסוק אם יפול הענ וגו' מקום שיפול וגו' אם יהא ניכר כו' וזה כוונתם כי אבדה כלי חמדתה היינו התורה שנקראת כלי חמדה וכמאמרם הביבין ישראל וכו' ע"ש . והכא לפמ"ש התלמיך ז"ל בפי' המאמר קשה סילוקן של לדיקים כו' הנני יוסיף להפליא וגו' הפלא ופלא וגו' דיש ג' טובות סילוק היזק והבאת תועלת ולימוד חכמתו ומעשיו ומ"ש גדול יותר מחורבן במ"ק שהיו בו חלה ג' דברים ע"ש . יובן בזה שהיית מאמרם להה דאמרינן בר"ה שקולה מיתת לדיקים כו' דלעניו בני עירו ושאר בני אדם שהיו נהנין מתורתו ולמדו ממעשיו קשה יותר מחורבן ביהמ"ק משה"כ להנשים מעיירות אחרות שלא רצו שמעו חכמתו שום כשרפת בית ד' . ומדוקדק לשון סילוקן של לדיקים דמשמע שהיה בכאן ונסתלק ממקום זה , או יאמר דיש לדיקים שאין בכוחם לאדם בתורה וע"ז קאמר שקולה ושל אותן לדיקים שמאדמין ג"כ חידושי תורה עליהם קאמר שקשה יותר מחורבן ביהמ"ק וכמו שמסיים וכ"כ למה ואבדה חכמת חכמיו וגו' . ויובן בזה הפסוק הלדיק אבד דיש בו כמה דקדוקים . כלומר שמוטל מתחלה הלדיק שהיו בעל תורה כ"כ לאדם כדי שלא יגן על הרעה ויפחדו העולם ויעשו תשובה ומחמת שהיו מבין שמפני הרעה נאסף הלדיק כלומר שלא יגן על הרעה ע"כ תכשי חסד נאספים כלו' לדיקים בעלי תורה וכמ"ש ותורת חסד על לשונה . ומה שבאמת היום מרגישים כ"כ בהעדר הלדיק כמו בהעדר תכשי חסד היינו שעובת הלדיקים היום שלא להגן מן הפורעניות ולהביא טובה לעולם מש"ה היום מרגישים כלל תיקף כי העולם מתייאשים מן הפורעניות כאומרם כל אחד שלום יהי' לי משה"כ בהעדר בעלי תורה מרגישים תיקף כי אבדה חכמתו . ומ"ש בתחילה רלה הקב"ה להוכיח העולם שיקבלו מוסר וידאגו מן הפורעניות עוטל מהם לדיק אחד ודיו כי הוא מגין על כל העולם ולדיק יסוד עולם . אבל כשהם היום מרגישים בזה לריך שיריגשו מכח העדר התורה לריכים למות כמה תכשי חסד ח"ו בכדי שירגישו כ"ש בקרוב העדר התורה שנתמעט דאל"כ לא היו מרגישי' וע"י שמרגישים חסרון בתורה אז תרדים ג"כ מן הפורעניות שלא תבא ח"ו . וזה מלילת המדרש שבטים מלילה מלאו כו' הנו שאבדנו את ר"ם כו' דבמלילה עשה הוא טוב שלא שירחים שמא תבא רעה וכדאיתא בברכות על העובה מעין הרעה ובמיתת ר"ם עשה הוא רע שנאבדה חכמתו מכ"ם שים לדאוג על הרע שלא תבא . וא"כ גם חנחנו בכללו מאחנו שלשה חמורי עולם גאוני הדור לדיקים ואנשי חסד בעלי תורה והאחרון הכניד כי הוא קרוב יותר לפ"ק יש לנו להסתער על חכמתו שחסרה ולדאוג מן כל לרה שלא תבא ח"ו שחין לנו מי שיגן ויביא טוב . ותכלית הסתר הוא העובה שנעוב מחטאתינו ואז שלא תבא עליהו רעה ח"ו אף לעניו החכמה לא יועיל . ומש"ה כתיב ואבדה חכמת חכמיו . ואז כשנעוב תהה מיתתו מיתת כפרה על עוונותיו כמאמרם במ"ק למה נסמכה פרשת מרים לפ' פ"ה כו' . ושם בשבת חיתה ח"ל רב לר"ש בר שילת אחיש לי בהספדאי דהתם קאימנא . ונראה כוונתו דכשיתחם ההספד והעולם יבכו ויעשו העובה אז מיתת הלדיק תכפר . אך בקרבן לריך שיהא בעליו עמו וכמאמרם בתענית וכי אפשר לו לאדם שיקריב קרבנו כו' ומש"ה תקנו מעמדות על כן בהם נאמרו התת להיות הבעלים שמוכים אצל הקרבן כי הקרבן הוא הגוף . ומובא בספרים שגולה זה לאמר דבר תורה בשמו ע"כ אזכיר דבר קטן מה שמעתי מפיו הקדוש ז"ל בהלוך דאשתקד והוא ג"כ מעניו העובה . מתניתין ביומא האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין וכו' אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ וכו' עבירות בין אדם לחבירו כו' אף אז דרש ראב"ע מכל אשאתיכם לפני ה' וגו' עבירות שבין אדם למקום כו' אמר ר"ע אשריכם ישראל לפני מי כו' ומי מטהר אתכם כו' מקוה ישראל ד' מה מקוה מטהר וכו' אף הקב"ה מטהר וכו' ע"ש . להבין השך לשון השנה אחר בלשי מוכן . דשנה העולם אומרים למה דוקא אחטא ואשוב תרי זמני דאולי רלה לקיים מלות העובה דהיא מ"ע . ובשם הר"י מק"ק ראדוויל אמר דהעובה בעיני העובה המשקל וא"כ אם ירלה שבאדם העובה לפי ערך אחטא לא יחטא עוד אבל בשעשה העובה ואמר אחטא עוד ואשוב חזינן שקל בעיניו לחטוא משה"כ ביוה"כ דאם אמר פעם א' יסמוך תמיד על יוה"כ . ואמר הרב ז"ל דלפי זה מדוקדק לשון השנה דלפני ד' תטהרו ים לפרעה בשני חופים או דלפני ד' עבירות שבין אדם למקום ותטהרו מילתא באינש ולפני ד' בלבותיכם לפני ד' שהעובה . או הפירוש לפני ד' תטהרו שהעובה בלבותיכם לפני ד' שהעובה . והנה מדקתי מתני' גבי אחטא ואשוב תרי זימני וגבי יוה"כ פ"ח מכלל דאיתיא כרבי דיוה"כ מכפר אף שלא עשה העובה ואשוב וכמ"ש בשם הר"י מראדוויל ז"ל נקט השנה שפיר תיקף עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר דהשתא ליה לפני ד' לבני אתי זו דרש ראב"ע מכל אשאתיכם לפני ד' ותטהרו עיין בפ"ע ובא ר"ע להמתיק הענין שאל תתמה השריכם ישראל שמטהר אתכם אף בלא העובה וכמקום עכ"ד ז"ל ודפח"ח . ויהיו שפתותיו דובבות בקבר . והנה אמן קי"ל דיוה"כ בעי העובה אך ל"ע במיתת לדיקים דלכאורה כיון דהוקש לפרה אדומה לא בעי העובה דגמי דבשאר זבחים בעי העובה דזבח רשעים תועבה משה"כ בפרה . אז ניחא דלכבי אתקש דכמו דהיא מכפרת בלא עשה לחוקה כתיב בה בן מיתת לדיקים

לדיקים מכפרת בלא טעם טובים חטא וכו' אבל תשובה בעי ע"פ . ואין לה"ר מפשוטו של מקרא ואגבי הכי נאספין בחין מבין ואין חיים שם על לב דמשמע הא אם היו שמים על לבם מיתת הלדיק לא היו מחיים אגבי הבלא"ה לא תבוא הרעה מבלי דבעי שיהא תשובה . דז"ל דדילמא כוונת הפסוק לחיים מלטערים כלל במיתתו וזה בודאי היו מכפר לף דמה לו למות בעונם הא אם היו מלטערים מכפר לף בלא תשובה . וגרלה לפשוט מהא דאמרינן בכתובות בזמן שהלדיקים בדור כו' אין לדיקים בדור תיקופת שב"ר כו' ובברכות קרי לה יסורין . וביומא אמרינן ד' חלוקי כפרה לדריכה תשובה עם כ"ה ע"ם , חזק דהשב"ר בעי תשובה וס"ם מיתת לדיקים . ולהמתיק הענין למה נתפסין דוקא השב"ר ולא עונש אחר דהיה כבר כתבנו בפירוש הפסוק הלדיק אבד דכשמת אדם כפר ואיכו בעל תורה אין העולם מרגישין במכרה לף שאין להם מגין כיון שבעדיין אין הפורעניות בחה וזה נאספים אל"כ בעלי תורה ומרגישים תיכף העולם חיבוד תורתם ואגב זה אבדים ג"כ מן הפירעניות ועושים תשובה וכשעושים תשובה אז מיתתו כפרה ואיכו את בחנם . כן הוא הענין ממש בגיים קטנים דכשמתים כ"א מרגיש איד אחרון בניו ודוחק ג"כ מן הפורעניות שהם היו מגיעים הבל פיהם על וכו' ועושים תשובה ואז מיתתם מכפרת וחוי כאלו אגבי אחד . ולכאורה יקשה מהא דאמר במ"ק מפני מה וכו' בניו וכעוזיו כו' כדי שיבכה וכו' ערבוכא שקיל מיניה חיתא מפני שלא בכה . דאלו פריך חיתא דבחתא אתו מפני שלא בכה ונקט כדי שיבכה לאורות דבעי תשובה שיקבל עליו להבא לבכות . אך דבלא"ה קשה דהא אמרינן בשון מזוזה בעון ביטול תורה ולא חשיב הא . ובחתא ס"פ מפני שלא בכה על אדם כבר היינו לדיק שחיו מחדם בתורה ולא דאל כלל מן הפורעניות וכמ"ש ואין חיים אם על לב וא"כ יבא הפורעניות ואפ"י חפץ חסד ע"כ מתיס בניו דאז ירגיש תיכף ויעשה תשובה ואפ דוגמת אגבי חסד ובפ"ח ר"ל דמפ"ה מתיס כדי שיבכה על אדם כבר ולא יעבך עוד למות עבורו אגבי חסד אז תיוקות ופריך ערבוכא קא שקיל ומפני מפני שלא בכה ולא הרגיש ואפ דוגמת אגבי חסד . ומכוין אל המאמר בזמן שהלדיקים בדור כו' דהוי ג"כ אגבי חסד . וא"כ במיתת אגבי חסד בוודאי לריך אדם להרגיש ולהלטער ולדאג מן הפורעניות שלא תבוא ולעשות תשובה דאל"כ ימותו חלילה תיוקות שב"ר . ויובן בזה קושיית העולם דלמה לריך להלטער הא כתיב וזרח השמש ובא השמש . ומתרלים דעדיין הוא קטן יום שמש רבא גולל רב אגבי . ולדבריהו ניחא יותר דאם לא ילטערו יחותו בקטנותם . ואגב כן גם אנחנו מחוייבים מאוד להלטער ולדאג ולעשות תשובה כדי שיכפר . ואתרכתי במלילות וקיצות ופירוש פסוקים המגדילים בספפד . ואגב לריך לחקור על מה מכפרת מיתת לדיקים דהא עשה ול"ת מתכפרין בתשובה ויוה"כ . ועל חילול השם לא מצי הע"כ על חייבי כריתות ומצ"ד דבעי יסורין כדאיתא ביומא בהא דר' חלוקי כפרה ומיתת הלדיק מכפרת בלא יסורין וראי דמכפרת ע"ז מהא דאיתקוש לפרה אדומה וכפי' התום' שם . וזה כוונת הפסוק ועשה וגו' ואם אין אתכי לא מספרך וגו' דהיינו שיחות ויכפר עליהם כמ"ש יאתו מספר חייס וגו' וא"כ הוא מציל אותנו מן היסורין דבכריתות ומצ"ד תשובה ויוה"כ תולה ויסורין ממרקין . וזה כוונת הפסוק והוא מחולל מפשעינו וגו' ובחבורתו נרפא לנו, ושמא יאמר שאין לי עון כרת . ע"ז אמר כולנו כצאן תעינו וגו' וכ' שפגיע בו את עון כולנו עפ"י שאי אתמרינן בב"ק אבק לשון הרע אין אדם ניצול בכל יום ואתמרינן אמי שאם רובן בגזל ומיעוט בעריות וכולם בחבק לשון הרע ואתמרינן

בערכין כבר כתבתו דוד בהוה"ק שנאמר יכרת ד' כל שפתי חלקות וגו' וא"כ לריכים אנו כולנו לכפרת מיתת הלדיק להגיל מיסורי כריתות לשון הרע וזה כוונת הפסוק כולנו כצאן תעינו וגו' וכפי' האלשיך ז"ל שם דאוי שנאת חנם וכדאמרינן אים לדרכו הרעה וגו' ובאים לידי לה"ר וד' הפגיע בו את עון כולנו היינו עון ר' שכולם נכשלים בו והיינו לה"ר ויכפר על יסורים שבאים מחמת כרת על לשון הרע וא"כ לריכין אנו לכפרת מיתתו , מלבד זה שבא לרמז לדאג מן הפורעניות על כל עבירות ולעשות תשובה . ואם אנחנו עושין תשובה אז מיתתו כפרה עלינו ומגיל אותנו מן היסורין של כריתות אז שכר הלדיק גדול כנראה מהא דאי' בב"ב מלכות וכו' ר"ע וחביריו כו' אלה הרוגי לוד כו' בשביל שקבלו על עלמם יסורי ישראל מחילתם גדולה ומפויים הלדיק לך אם אין עושין תשובה ח"ו ומת כדי שתבא הרעה ולא יגן אז גרמנו לדיק רעה שמת בחטאינו קודם זמנו . וע"ז פירשו הספרים ז"ל ע"ד רמז עגלה ערופה הוא הלדיק כי ימלא חלל וגו' שזה הלדיק לא מודע מי הכהו וגו' כי לא מודע בשון מי מת . כפר לעמך ישראל וגו' ואל תתן דם נקי בלומר שתכפר עליהם אז יהיה מחילתו גדולה ולא יהיה עליהם דם נקי . משיב הע"י ואתה תבער הדם הנקי כי תעשה הישר וגו' בלומר שתעשו תשובה ותגלו מיסורין של כרת כי מיתתו כפר' ותהיה מחילתו גדולה וממילא לא יהיה עוד דם נקי . ממילא אם אין מספידין אותו כראוי לא די שאין הוא חושבין לעובת עלמו לזכור הפורעניות ולעשות תשובה אלא שהוא מוסיפים חטא על פשע ויהיה עונם דם נקי ח"ו . ועפ"ז יבואר גמרא דיבמות ויהי רעב בימי דוד וגו' אל שמול אלא נספד כהלכה והקשה הרי"ף בע"י והכתיב ויספדו לו כל ישראל ויבכו וגו' ומתרן בכי לריך לכיות קודם הספפד וכמו שתרי"ל ג' לבכי ד' להספד ותירוצו דאוק להכתיב לספוד לשבח ולבכותא ח"ו עשה אלא כהלכה (עיין בהספד שני) . ולדבריהו יובן שדורו של שמול היו דלטורין בעלי לה"ר אגבי זיפים ודואג ואחיתופל והיו לריכים לעשות תשובה בפיתתו כדי שתכפר עליהם ויפטור אותם מן היסורין והיה זוכה למחילה גדולה ואז לא יהיה עליהם דם נקי שמת שמול קודם זמנו אבל הם שפדוהו מעום כבודו וליעדו על מיתתו ודאגו מן הפורעניות אבל לא עשו תשובה והיה עליהם עונם דם נקי וזה תבע מהם ולכך היה לשב וזה כוונתם אלא נספד כהלכה כלומר עם תשובה (ויתר ביאור בזה שנאמר תמלא לעיל בדרוש ג') . ע"כ אחי ועמי שובו אל ד' בלב שלם . וזכות הלדיק יגן עלינו ורחמנו הוא יגדור פרלותינו ופרלות עמו ישראל ברחמים אכי"ר :

דרוש ד

דרוש ואבל כבד אשר העירותי על מות הרב הגאון האמתי חו"ב סוע"ה יחיד בדורו המפורסם בחבוריו היקרים מוה' שלמה זלמן פוזין ז"ל האב"ד דק"ק וואר שא בעה"מ ס' חמדת שלמה שו"ת וחידושי ש"ס. בחודש אייר שנת תקצ"ט לפ"ק :

פתיחה

בתיב בפ' שמיני במיתת נדו"א ואחיכם כל ב"י יבכו את השרפה אשר שרף ד' . ופירש"י מכאן אזהרה של ח"ת מוטל על כל ישראל להתאבל . ופירשו המפרשים ז"ל דכוונתו לרת שהכן אלעזר ואיתמר ולא לרת נו"א מדלא קאמר ואחיכם . אך הא גופא קשיא למה לא יתאבלו על נו"א בעלמא והא אכם ממש הכל בקהויו כדאיתא במ"ק . ועוד יל"ד דקאמר את השרפה אשר שרף ה' וגו'

דמסתמא דוקא מכוח שמתו בשריפה . ונראה עפ"י מאי דלמרין בעלמא מיתת בני חכרן שריפת נשמה וגוף קיים . להבין הטעין מכוח שריפת נשמה דבעלמא גבי חיל סנחריב ים לומר שנשמתן כלה וחלילה לומר כן בנו"ן . ונראה לפ"מ דלמרין בכתובות לוחו היום שמת רבי בטלה קדושה ופי' שהו' דהייט קדושת כהונה . ועיין בספלאה שם שם"ל להתו' דל"ד נשיא חלה כל ת"ח מופלג כמו ר"ח כהן שראה לטמאות לר"ת והייט מטעם חכם שמת הכל קרובין ומומחת קרובים מלוה ודחי לף עשיית פסח ו"ש ור"ל קשה למה לא טמאו לגו"ח רק מיחאל וחלנפן ועשו הפסח בשני ולא טמאו כל"י ויעשו את הפסח בטומאה . ול"ל דכל קרבות שים גו עם הלדיק היינו מלד הנפש ולף שמת מ"מ נשמתו מופנת על הגוף בעוה"ז ומקרי יבן לא מת ומש"ה הכל קרובין אבל גבי גו"ח הוי שריפת נשמה כלומר שהנשמה נשרפה לגמרי מהגוף ומשאר הגוף בלא לחלוחית נשמה כי הלכה לה לגמרי ולא הוי הכל קרובין ומש"ה לא היו רשאי' כו' לטמאות ולעשות הפסח בטומאה . ובזה יש ליתן טעם שם דלמרין ביבמות לבתר תריסר ירחי שתא לאו חורחים למספדים משום דבאמת עיקר חיוב הספד הוא בקרובי שמת וכדלמרין ג' לבני ד' להספד לף בחכם שמת הכל קרובין ומחוייבים כולם בהספד וכל הקרבות הוא מפאת הנפש המופנת על הגוף אבל לבתר ל' יום עבר חדם למרין בפ' שואל בנשמתו שולם ושוב חיגם יורדת ולא הויגן תו קרובים ואין חיוב בהספד . ומ"ש ג"כ דקאמר ואחיכם ולא אחיכם דמלד לרת גו"ח לא היו לריכין לבכות כיון שנשרפה נשמתן מעל הגוף לא היגן קרובים וכמו לאחר י"ב חודש דלאו חורחים למספדי' רק ואחיכם דמלד לרת אחרן ובניו . והגם בעיקר הטעם דאנו נחשבים קרובים עם אחיכם הייט משום שהוא מלמדנו תורה ומגין בזכותו וכדאיתא בחלק וש"כ היכא שמת חכם ל' והגיע ל' דעדיף אין חיוב הספד כ"כ דהא לדיק ל' ג"כ מגין על כל העולם כדכתיב ולדיק יסוד עולם והיה אפשר לו לאחרן לטעות דלכך קאמר משה ואחיכם ולא אחיכם משום דמשה אחזיק עלמו לגדול מהם ואין חייב לבכות על חכם שמת והגיח גדול ממנו מש"ה הקדים ואמר הוא אשר דיבר ד' בקרובי הקדש ופירש"י שאמר ונקדש בכבודי שבור הייתי הו בי הו בך עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך ואפ"ה קאמר ואחיכם וגו' ואת השרפה דייקא כיון דלא נשאר נשמתן בארץ ש"ל לבכות עליהן :

ע"כ לפתיחה

הנה כי כן בעין שלמו שנפטר הגאון הגדול סוע"ה הל"ל הויגן הכל בקרוביו כי נשמתו עדיין מופנת בארץ והויגן קרובים מפאת הנפש גם לא היה כמותו. וזה כוונת הגמ' דמ"ל רב לר"ש ב"ם לחיים לי בהספדתי דהתם קאימנא כלומר כיון דבתוך י"ב חודש נשמתו עולה ויורדת כלומר פעם עולה ופעם יורדת ויתפפק לך ללמוד לחיים בשעת הספד בשמים ושוב לא הויגו קרובים ואין חיוב בהספד , ולא תתמה כ"כ בבבי על זה שאמר דהתם קאימנא שהיה בודאי במקום הספד . ומשתמע הוא דאין בכל נדיקים שבחיים למקום הספד וא"כ הוי חיוב וק"ו מבני בהרן שלא היה הספד חלה מפני לער בהרן בלבד אמר קרא ואחיכם כל ב"י יבכו וגו' כ"ם היכא דהספד הוא משום העדר הלדיק שהי' תועלת לדור שהוא חיוב על הכל. ודכוותי' לאמרין בסוף מ"ק בשמתו בניו של ר"י כו' נעשה ר' טרפון ואמר מה בני בהרן שלא קיימו חלה מלוה אחת ויקריבו בני בהרן את הבשר וגו' ש"ק ואחיכם כל בית ישראל וגו' בניו של ר"י על אחת כמה וכמה . ולכאורה הבבר תמוה לומר שלא קיימו חלה מלוה אחת . ונדחקו בזה המפרשים כל אחד לפי דרכו . ולפמ"ש י"ל דהנה אמרין בסנהדרין וכבר היו נדו"ח מהלכין בדרך אחר נדב לחביהוא מתי ימותו שני זקנים שלנו ואני ואתה נגיע את הבור . אמר הקב"ה נראה מי ימות רחמנן, ופירש"י שמחמת חטא זה מתו שניו רוצים להגביה שררה ורבנות ות"ב כיון שעליהם לא סי' חיוב הספד מלד הדין על עשיה כיון שנשמתם נסתלקה לגמרי וכמש"ל ולא היה חלה מצוה כבוד אחרן להסתתף בלוויתו וה"ה לכאורה דאין זה כבודו דנראה דרוצים שנדב וחביהוא יהיו בחיים ויהנהגו ממשלה ואחרן ימות וכמו שאמרו נדו"ח בחמת ולא היו יכראל חייבים לבכות כלל אך מצוה חחת שעשו כבוד לחביהם שנראה מזה אחין חפלה שוב בשראה רק לחיות מתמתים לחביהם כמו שעשו והקריבו את הדם אלו מצוה שהוא זה היה החיוב על כל יכראל לבכות לכבוד אחרן ולהסתתף בלוויתו ות"ב ק"ו שפיר לבניו של ר"י היה לבכות עליהם מלד הנדר עשית וגם מצוה כבוד ולוה לחביהם . והוא הדין בניהון דיהן אילה ק"ו . והגם חזין בתורה שהקפידה דוקא על הבני כדכתיב לספוד לשרה ולבכותה ואמרין ג"כ בשבת כל המוריד הנשות על אחד כשר הקב"ה סופדן ומניחן בניה גנזו ומביא ראיה מקרא דדוד שנאמר שימה דמעתי בנאדך הלא בספרך . להבין הטעין מהו הקב"ה סופדן ומניחן בניה גנזו . ונוד שהראיה מביא מקרא דדוד שימה דמעתי וגו' והא שם לא מיירי כלל מדמעות של מיתת לדיקים רק מחמת רדיפת האויבים כמ"ש שם לעיל עלי כל מחשבותם לרע יגורו ילפונו וגו' . ונראה דהגם כל הדמעות אחד בוכה לסליחת עונות או לתפלה צוחת הדמעות הוא לעורר רחמים מהש"י עליו וכיון שהקב"ה מוחל עוונותיו ומקבל תפלתו שוב אין לריך שם יתברך לעשם לו שכר בעד הדמעות כיון שפעל מה שרלה אבל הדמעות שבוכה על העדר הלדיק אינו רוצה הקדש לפעול כלל שום טובה לו בדמעות רק כי לבבו יהם לו ובוכה בזה הקב"ה לריך לקבוע לו שכר על כל טיפה וטיפה כיון שעשה בתורה ונלעבר על העדר הלדיק ומיעוט התורה, והגם בדוד . היו בני עניני דמעות פעם היה בוכה על לרותיו ומתפלל להקב"ה או לסליחת עונות ופעם היה בוכה על שאינו יכול לקיים המלות מחמת הרדיפה כמ"ש כי גרגוני היום מהשתפה וגו' לך עבוד ת"ח ועל חומן דמעות יש לו קיבול שכר כיון שבוכה רק משום שבוד שמים . וזהו העין הקב"ה סופדן ומניחן בניה גנזו דכיון שנתפנב למלוה לקבל שכר לריך לספור חומן לידע כמה גדולה המלוה שעשה . ומניחן בניה גנזו כמו שאר מלות שהקהן קיימה ומורין בניה גנזי המלך וכן אמר דוד המלך ע"ה שימה דמעתי בנאדך ולא כל הדמעות שבכיתי למעני רק הלא בספרך חומן שנתנב למלוה וספרת חומן לידע כמה מלות עשיתי ע"ז בקש שיזכרם לו לעולם הבא ולא בעולם הזה . והגם מלבד שבני לריך ג"כ שמובה כי מיתת לדיקים חיגה מכפרת כ"ת ע"י תשובה וכ"ש מה דקאמר במדרש למה מזכיר מיתת בני אהרן ביוה"כ לומר לך מה יוה"כ מכפר אף מיתת לדיקים מכפרת ואהן קי"ל דיוה"כ חיגו מכפר אלא להשבים . אך לעומת זה קשה מה דאמר בגמ' למה נסמכה פרשת מריס לפרשת פרה אדומה לומר שמיתת לדיקים מכפרת כמו פרה אדומה ואם פ"א מכפרת ממילא אלא תשובה (עיין בדרוש הקדוש בתריכות) . ונראה לפמ"ש הרי"ף בע"י גבי היקשא דמיתת אהרן לבגדי כהונה דהפירוש דמכפר על כלל העור אלא יעשו בשביל החוטא מכריעים לכ"א בגילוי עריות ום"ד אבל לא על סיחיד החוטא וכמו שפירש"י אלא בגדי כהונה מכפרין על ג"ע וט"ד דהייט ג"כ על הכלל וסיחיד פשיטא שאינו מכופר בזה שנאמר ולא תחניף האהן ולאהן לא יכופר .

והמתח ח"ם שני המדרשים דסיקסא דמיתת מריש לפ"ח וכן מיתת אהרן לב"כ אתת לאחרויי שמכפרין על הכלל כלה יעטנו בשביל החוטא שמכריעים לכ"ח וזכו לף בינ תשובה והקיסא דמיתת ב"ח ביום"כ אתת לאחרויי שמכפר גם על החוטא בג"ע ום"ד אם יעשה תשובה . אך לשיטת התום' בערכין דפליגי על רש"י שם וס"ל דב"כ מכפרין גם על החוטא עלמו אף בג"ע ום"ד ליכא למימר כנ"ל . ול"ל בסחירת המדרשים דסלדיק שמת בזמנו מכפר על העולם כלה תשובה כיון דלא מת מחמת חטאו רק שהשעה גרמה ובדהיב והכניסים לעולם יהיו אבל בלדיק שמת קודם זמנו מחמת עון עלמו היינו מכפר כלה ע"י תשובה כיון דמת מחמת עון ומש"ה אינל אהרן ומריש שמתו בזמנם כלה מחמת עונש רמז שכתוב בסיקסא שמכפר אף כלה תשובה אבל בב"ח שמתו מחמת עונש וכמו שרמז שכתוב בקרבתם לפני ד' וימותו . מש"ה רמז הסיקסא ליומ"כ שהיו מכפר הלה עם תשובה . והנה אם רואין שהלדיק מת קודם זמנו וגם לא ידעינו לו שום עון אז הוא לרחיש שהדור מחוייב ביותר והייבים עונש גדול ע"כ מוכרח הש"י ליטול הלדיק קודם זמנו כדי שיכפר עליהם . וזה אפשר בכוונת דהע"ה במה שנאמר ויקונן שמואל אל אבנר וגו' ידיך לא אסורות וגו' כנפל לפני בני עולה נפלת וגו' ויסיפו העם לבכות עליו ימות אבנר כאשר ימות נבל ולא אסרוהו ידיך לא אסורות וגו' שכוונתו שכמות נבל ימות אבנר שבעונו מת הלה לא ידעינו לו עון שימות קודם זמנו וגם לומר שאפשו כחותיו ומת בזמנו הלה ידיך לא אסורות ורגליך וגו' כלומר שהיה בעל כח וגבריה חולם וע"כ לריך לומר כנפול לפני בני עולה נפלת כלומר לכפר על הדור שהיה בני עולה וע"כ ויסיפו העם לבכות כיון שרואו שמת בעונם . והנה מכל סוגי הלדיקים שמכפרין במיתתן מ"מ אין מכפרין הלה אם העולם מלטערים על מיתתם ומעדר תורתו אז הוא מזבח כפרה אבל אם לא יתעוררו כלל בודאי אינו מכפר וכי זה חוטא וזה יכפר . ובזה יש ליתן טעם למה לא נזכר מיתת לדיקים בפירוש בתוכחה כי אם בדרך רמז גם כל אלי וכל מכה אשר לא בתובה וגו' אשר המפרשים הרבו לתת טעם . וי"ל דבשלמא כל התוכחה מכפרת בודאי אבל מיתת לדיקים אם לא יתעוררו על מיתתן לא תכפר והבחירה חפשית לכן לא נכתב זה בתורה . וכיון לף שזה הגמון שלמתי המפורשים הנ"ל מת בזמנו מ"מ לריכין אנו להתעורר על העדר לדקתו ותורתו למען יכפר . והנה עליו בעלמו אין מקום לעצר כלל כי גדלו בתורה ועשלו בתורה גדל בש"ע ומפטר בש"ע עליו הכתוב אומר טוב אם משמן טוב ויום המות מיום הולדו אך לן יאות למבכי כי תורה כי מלות דמגני עלן יתומים היינו ואין אב כן בעודנו חי היה מגין מן הפורעניות כדאיתא בחלק ריש לקיש לאמר לף מגין על כל העולם כולו והיה מביא עוד ברכה לעולם כשאומרים כל העולם ניזון כו' ועתה חסרנו את כל העוש"ר . ואתי שפיר מה שכתב הכלי יקר בפירוש המדרש שאם נלבים בשמעון יברחל מאה קללות חסר שאים קוריקו פניהם לאחרו מי יוכל לעמוד בחלו דים לדקדק הלשון לומר ק"ח קללות אך כוונת המדרש דבאמת הם מאה חלה שחסר שאים כלומר שלה נכתבו ואה בכלל כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב וגו' ופחדו מחוזן האיים שלה נכתבו דמי יודע מה הם . והקשה עליו הגאון בעל תגודת חזוב דלפי המדרש בכל חלי וכל מכה הוא מיתת לדיקים ח"כ לא הוי רק ל"ע ולא מאה . ולדבריו ניחא דהוי ב' רעות סילוק טובה והגעת הזק ומקרא שלה הוא כי שאים רעות וגו' לחולי עזבו וגו' להלוב להם בורות נשברי . ובזה יש לכוין המדרש דמש"ה לא פחדו כלל מהתוכחה דהא הלדיקים מגינים מן הפורעניות ומביאין הטובה אך

כשמעון מאה חסר שאים שלה נכתבו וע"כ ל"ל מפני מה לא נכתבו שלה שזכו מיתת לדיקים ולא יכול התורה לכתוב זאת בפירוש דאיכו דומה לכל התורה שמכפרת בודאי אבל מיתת לדיקים שאם לא תכפר עליהם וכמש"ל וכיון שכן סוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד בשלו כלומר בכל התוכחה שאף שמלטערו במיתתו ותכפר מיתתו עליהם מכל מקום אחר כך לא יהי' להם מגין והולרך משה לפייסן אחש נלבים היום . ומלה אנו למדין מזה שאף שמלטערים במיתת הלדיק ומיתתו תכפר מ"מ יש לנו להרוד מה יהי' לאחר זמן כשנחטא ואין מי יגין בעדנו וכמו שאהרן אז יברחל וסוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד בשלו . וזה כוונת רז"ל במדרש שבטיח מליהם מלתו וילא לבם שנאמר וילא לבם ויחרדו וגו' אנו שהבדנו את ר' סימון על אחת כמה וכמה שלטעין המליהם בשעת מעשה טובה היא שלה דים . להרוד אולי יגיע מזה רעה וכמ"ש בסוף ברכות על הטובה מעין הרעה זו מליהם ומברך הטוב והמטיב וחפ"ה יהא לבם וחרדו שמא יגיע להם רעה לאחר זמן אנו שהבדנו את ר"ש הלדיק שבשעת מעשה רעה גדולה היה ומברכין דיין האמת ומי יודע ג"כ מה יסי' לאח"ז עתכו"כ . והנה בזמן הבית היו לנו כפרות דוגמת מיתת לדיקים כמו פ"ה וב"כ אבל עכשיו אין פ"ה וב"כ על מי ים לנו להשען לכן מלבד הלטר שים לנו להרוד ולהשתורר בתשובה ושלה נחטא עוד כי מי יגין בעד הרעה שלה תבוא ח"ו, ולפי זה ים לקיים שני הפירושים המודעים על הפסוק מפני הרעה נאסף הלדיק דעל החטאים שעברו מיתתו מכפרת שלה תבוא עליהו רעה אבל על החטאים שאחנו לאח"ז ח"ו ותבא הרעה נאסף הלדיק כדי שלה יראה הרע ע"כ נאספה דרכיהו ומקורה ונשובה וגו' . והתרבתי עוד בסליות וקיות ופירוש פסוקים המגדילים בהספר :

והנה ים לחקור בחמת לדיקים המתים קודם זמנן לכפר על הדור אחר לכאורה לקתה מידת הדין טובי' חטת כו' . וגראה דמחמת זה עוים למחילה יותר גדולה זכדאמרינן גבי סרוגי לוד בפ"ק דב"ב דאין כל ברי' יכולה לעמוד בפחילתם משום שאמרו עלמם בעבור הכלל , וכן הלדיק שסובל יסורין בעון הדור כעין שנאמר והוא מחולל מפשעינו וגו' אכן הליהו הוא נשא וגו' . וכולהו אי דרבי אבל יסורין לא אילטריך עלמה למכרת ומטוברת לא הפילה אחר בעבור זה עולם ג"כ למדרגה יותר גדולה . וזה פי' האלשיך ז"ל הפסוקים מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירלה וגו' דיל"ד על כפל ענין מוסר ותוכחה וכאן כתב מאיסה וכאן קילה ועוד דפתח בפתיס וסתיית טעם הוא רק על התוכחה, ופירש הוא ז"ל המוסר נקרא יסורין הבאים על עון והם כבדים אים בהם ביטול תורה , ותוכחה נקרא יסורין אשר בלי עון ירגון ויכוונו רק לכפר על הדור והם נקלים תוכחה שהיא קלה וע"ז נאמר אם יסורים של עון הם מוסר ד' בני אל תמאס מפני כבידתן ואם פשפש ולא מלא והם יסורים קלים לכפר על הדור אשר מאיסה לא שייך בהם כי אינם כבדים אך גם אל תקוץ בתוכחתו שהיא קלה ועל מוסר אין לריך ליתן טעם למה ימאס דלאו כל כמיני כיון שבאים על עון אך תוכחה שהיא בעבור הדור טולרך ליתן טעם כי את אשר יאהב ד' יוכיח כלומר והן יסורים של אהבה ושמא תאמר מה הגאה אים לך בזה לזה אמר וכאב את בן ירלה כלומר אם בתחילה היית עבד ד' עתה ירלך כבן יקיר . וגראה דגם יסורי לדיקים ג"כ מרומז בתורה לפי המדרש דכל חלי וכל מכה הוא מיתת לדיקים ח"כ י"ל דחלי זו יסורין ומכה הוא מיתה כדכתיב שוחט הסור מכה אים ופי' התרגום קטל גברא . והנה מיתת לדיקים שמכפרת הוא דוקא אם העולם מלטערין על מיתתו

ובוכין עליו וח"כ אין להקב"ה לקבוע להם בכך ע"ז כיון שבעבור זה מכפר עוון . אבל בחדש בכך שמיתתו היתה מכפרת על הדור כשמורידין עליו דמעות נהפך למעוה והקב"ה קובע בכך ומש"ה דייק בגמ' כל המוריד דמעות על חדש בכך כו' ולא קאמר חכם דבחכם אין הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו רק מכפר עוון ובחדש בכך כיון שחיובו מוחל עוון לזיך לסופרן ולהניחן בחולר בבדי לשלם עליהם שכך בעוה"ז או בעולם הבא וכשאר כל העוות . ומש"ה אם העולם מלטערים על מיתת הלדיק ומיתתו מכפרת עוון אז לא תבא עליהם רעה ותינם לריכים להיות חסד למות שלא ירגו ברעה אבל כשהיתה שמים על לב ואין מלטערים כלל על הטדר הלדיק אז ברעה על כל פנים וח"כ מתים להיות חסד לסיומו להנשים כשרים בבדי שלא ירגו ברעה . וזה פי' הפסוק הלדיק אבד ואין שים שם על לב ולא להטערו וח"כ לא כפרה מיתתו וע"כ להיות חסד נאספו וכל זה הוא בחין מבין כי מפני הרעה נאסף הלדיק כלומר לכפר על הרעה שלולי היו מביאים היו שמים על לב וסיתה מיתתו כפרה עליהם ולא היו מתים להיות חסד ולכך אמר הלדיק לבון יחיד כי בחחד די לכפר ולהיות חסד לבון רבים שלא ירגו ברעה . ע"כ אחי ורעי בשימה על לב מבחר הלדיק הגחון הכ"ל ונמלא כופר לנפשותינו ולא יחותו עוד להיות חסד . ומכחן ולהבא נבו ונשובה אל ה' כי הוא ירפא וירפחנו יך ויחבשנו יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו , כוונת הפסוק שע"י תשובה לא נלטרך ליסורי לדיקים ולא למיתת לדיקים ומזכה לביאת משיח ולתחיית המתים . וזה יהוי מאמרם ז"ל שני חלפים יחות המשיח ומש"ה ושובה ברחב"ו שמשי' בסוף חלף השני ממש בכניסת חלף השביעי יום שכלו שבת, זה כוונת הפסוק לכו ונשובה אל ד' כי הוא טרף וירפאנו וי"ז יכפחנו יך הלדיקים ביסורין ועי"ז יחבשנו ע"כ נשובה אל ד' ולא נלטרך לזה ומש"ה לא קאמר טרפנו ויכנו רק טרף ויך לבון מקור שבובב על הלדיק ומחוכן ג"כ קומיית בחלשי"ך ז"ל שהיא תשובה מחמת יראת העונש . ומזה ג"כ לביאת משיח וזכו יחיינו מיומים יומו של הקב"ה חלף שנים כלומר בחוכן ב' חלפים שהן יחות המשיח יחיינו מהגלות ומש"ה יכי' תש"מ וזכו ביום השלישי שהוא חלף השביעי יקימנו שבשם שהמיתה נקראת שכיבה ויעכב דוד וגו' כך התחי' נקראת קימה . ומוחיל כי אין המשיח בא חלא בזכות תורה כדפי' ברע"מ עני ורוכב על חמור בזכות התורה שנא' בישעכר חמור גרם שהיו בעלי תורה כדכתיב ומבני ישעכר יודעי בינה וגו'. ולכבוד שמת שמת המשיח בדבר הלמה בקלקה מעניה לפרשה , וכי הוא זה [כבר מלחי חמורה בש"ר בפ' בחקתי (לג' ח') יבוא על הרמב"ם פ"ח מה' תשובה ע"ש פלפול נעים] . ונשיים בדבר חגדה מעניה לפרשה . ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו . ומקשים הספרים והא מדה טובה מרובה ממידת פורעניות אחת על ת"ק ובמידת פורעניות כתיב חיכה ירדוף אחד אלף וח"כ במידה טובה כי' לו לאחד מישראל לרדוף חמש מאות אלפים . ולדידי לא קשיא דזה לא נאמר רק בשכר ועונש שהקב"ה עושה בעלמו וכדיליף מפוקד עון אבות וגו' על רבעים לשונאי ועושה חסד לאלפי' וגו' אבל גבי רדיפת השונאים נהי דכנעני מוכן להיות לוטעת מרדות על ישראל כשיחטאו ויהי' עושה שירדוף א' אלף אבל מ"מ היו מחוייב מזה כשיעשו ישראל רש"מ שיהיו הכנעני נרדפים ג' על ת"ק כיון שהוא לא חטא כלל וח"כ לא תלי הך בחשבון דהתם כלל . ומש"ה הקשה וכי הוא החשבון כו' אלא היינו דומה מועטין עושין את המלו' למרובין עושין את המלוה , ויש לחבין דאחי אין שיעור ואם יהיו שני מאות אחי לא נדע כמה ירדופו ועוד בכ"מ קורא עשרה מרובין ולמה לא נקט קרא עשרה , וי"ל דהנה ידוע דעשר אלבעות של הקב"ה מכוון כנגד עשרה מאמרות וכלל אלבע עשה מאמר וכדפי' בחלשין על הא דאמר רבי כשזקף עשר אלבעותיו כו' גלוי וידוע שלא נהנתי כו' בחלבע קטנה דהיינו מאמר החחרון לא טוב וגו' דעשה הכל ש"ש, וכן בעשר מכות כל מכה מי' בחלבע אחת וכדכתיב אלבע חלקים הוא וכשנגיע לדבר מכה ה' נאמר הנה יד ד' כויה במקרא שכבר נשלם היה , ומש"ה נאמר בהגדה כמה נקו בחלבע י' מכות הכוונה שבמלרים מי' כל מכה מחלבע וכי' שעל הים כדאתן בחכות מי' כל מכה כלול מיד שלש ח"כ סוי ה' פעמים ככה וח"כ י"ל דביחידים ים כח לכל יחיד לרדוף עשרים כנגד אלבעות ידיו ורגליו שהם עשרים דים לו כח ד' לפעול בחלבעותיו ולכבי מחה כיון שהם מחה הטופין מלוה בחחדות ים לכל אחד כח המחה ויכול לרדוף מחה כנעניים ומשום הכי כחיב ומחה מכם רבבה ירדופו דהיינו מחה פעמים מחה ומילחא בפשה הכי מחות יכול כל אחד לרדוף חמש מאות דים לו כח שבני מחות, וח"ש חלא מני למיתפש עשרה ולומר דים לו כח עשרה כיון דחף ביחיד יכול לרדוף עשרים ומש"ה לא נקט נמי שלשים ואומז במספר שלם דהיינו מחה וק"ל . סרחנן סוא יגדור פרלומינו ויעשה שלום לנו ולכל מרובין הטובים את המלוה ויקויים בנו מקרא שכחוב ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום חכי"ל :

דרוש חמישי

דרוש והספד אשר העירותי פה על מות הרב הגחון הגדול המפורסם בחורתו וצדקתו פ"ה ע"ה כש"ת מהו' יעקב מאיר פאדווא זלה"ה בעל מחבר ס' מקור מים חיים וס' כתונת פסים וס' תשובות מהרי"ם אבד"ק בריסק דליטא בחודש טבת תרט"ז לפ"ק :

פתיחה

אמרינן בב"ק בשעון השמטוני סי' דורש כו' כיון שבניע לשת ד' אלקיך כו' אמרו לו וכו' עד שבח ר"ע ודרש כו' לרבות ת"ח ע"ם. ומקשים הטולם אמאי לא פירש מחחלה בפסוק ואחבב את ד' וגו' שבחוב קודם . וגחה לישב בפשיטות עפ"י מש"כ הטוס' דחע"ג דכחיב חים אמו ואביו תירחו ואמרינן בקידושין השוחט שבחוב מורה אע"פ שמורה שמים ולא ניחא לי' לאוקמי' לעשה יתירא. ח"כ אפשר דוחשבת את וגו' דרש להשבת אב ואם אבל את דגבי מורה לא ניחא לי' דבבר בחוב חיש אמו וגו' . והנה הטוס' הקשו שם מפני שיבא וגו' למה לי תיפוק לי' מבבא ע"ם וכבר הקשיתי לשאול דמורה וכבוד שם שני דבריש בדכיתיב גבי אב ואם תרי קראי וכי אמרינן בקידושין אישהו כיבוד כו' אישהו מורה כו' וח"כ גם לת"ח לריך שני פסוקים ובדרש פני זקן זהו כיבוד ואת ה' אלקיך לעטין מורה.ול"ל דהטוס' ס"ל דכיבוד ואהבת הכל א' וח"כ ל"ל ע"פ לר"ע דוחשבת את ה' וגו' ליכא לאוקמי לאו"א דהא כחיב בהו כיבוד בפיום ולעשה יתירא לא ניחא ליה לאוקמי וח"כ ע"כ את דוחשבת ג"כ לרבות ת"ח וח"כ ובדרש פני זקן למה לי אבל בחמת י"ל כמש"ל דכיבוד ואהבת שם ב' דבריש וח"כ את דוחשבת לרבות ת"ח ובדרש פני וגו' לכיבוד. ואף דבכל אדם מ"ע ואהבת לרעך וגו' מ"מ רבינהו קרא שלריך לאהוב חומו כמו לשמוקם וכמו דאמרינן לעטין מורא שהקים לירחת ד' וכדאמרינן ומורא רבך כמורא שמי, וח"כ יש להו ג' פסוקים לכבוד ת"ח ואהבת וירחת , כיבוד בחיב ובדרש , אהבת מאת דוחשבת , ירחת ג"כ מאת . וי"ל טעם למה כחב קרא מיוחד לכיבוד ואהבת וירחת

מריבויא דלתת . וי"ל עפ"י מאי דאמרינן גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה ומסקינן דדוקא בשוה"ת . והכא משום כבוד ת"ח נדחה מ"ע כמו דאמרינן מבטלין ת"ת משום כבוד תמת וכ"ש שאני מ"ע משא"כ כ' קרח בפ"ע לומר דכבודם עדיף משאר מ"ע . אבל מהכתם וירחתם חיו דוחה מ"ע וכדאמרינן מאת כלומר דתכתם וירחתם חיו דוחה מ"ע וכדאמרינן את הטפל לבשרו וה"ה הם טפלים בזה למ"ע . והכא אמרינן במ"ק חכם כבודו בהספידו ואמרינן נמי בקידושין מכבדו בחייו ובמותו חזינן דכיבוד שייך גם לאחר מ"ע משום כבוד התורה עולה לזה ואף שיהי' ביטול תורה . וגם מסקינן בספידא יקרא דשבבי והוה גמון מפורשם שמוך לפה לא סגיא כמותו וחובה מוטלת עליהו לאתא לו משום ע"כ לא רציתי לעבור ע"ד חבירי המעוררים אותי לזה .

ע"כ לפתיחה :

גרסינן תו בב"ק תרשב"ג אר"י חין פורעניות בא לעולם אלא בשביל הרשעים וכשהוא מתחיל מתחיל בצדיקי' תחלה שנא' כי תלא וגו' ואחל גדים שבבר נאחל גדים כו' תני ר"י ומברתי ממך צדיק ורשע תחילה לצדיק.בבי ר"י כולי האי לחין דומים מ"ל אבי טיבותא הוא לגבייהו כדכתיב מפני הרעה נאספה הצדיק ופירש"י שלא ירגה ברע וכן יסד הפייטן סעו הסח למנוחות עזבו אוהבו לאנחות . ובקש ע"ז מהא דאמרינן פ"ק דכתובות רחב"ה בביב לי' יוקא מ"ל ר"ל ליהודה ב"ש מתורגמן אימת מלתא כל קבל יוקא דרש וירא ד' וימטר וגו' שהאבות מהלכין הקב"ה בכעס על בניו וכשהוא כו' אתא לאומי לעורי קא מעערי לי' ס"ק חביב את לאתפוסי הדרה ופירש"י שהצדיקים נתפסים בעון הדור . וה"ב אמאי קאמר ר"י שלחין דומים וט"ק מאי קאמר חביב את הא מיירי קבל יוקא . ורש"י דחק עצמו דס"ק את ובניך חבובים . וגרסה דיש ב' תופיים בפיהם דיקים . ה' שמת בעון הדור ומכפר עליהם ולא תבא הפורעניות עליהם כלל . ב' שמת בעון הדור וחה"ב בא עליהם פורעניות וה"ב ח"ש דבכתובות מיירי היכא שמכפר עליהם בוודאי חביבותא הוא לגבי' אבל הכא בב"ק דקאמר שמתחיל בתחילה בצדיקים וחה"ב נעשים הרשעים ג"כ וה"ב שפיר קאמר ר"י לחין דומים שמתים בחנם וחטף"ב הביב לאבי דביבותא הוא לגבייהו אלא ירחו ברשע ואי קשה היכי משכחת לה ביבוא הפורעניות כיון דמיתת צדיקים מכפרת על הדור י"ל דהיינו בשעושים תשובה אבל בשאין עושין תשובה יבא הרשע עכ"פ וה"ב הצדיק מת בהסדור חוטפין ממ"נ אם יעשו תשובה יכפר עליהם ואם לא יעשו תשובה הוא מת כדי שלא ירגה ברשעתם , תמנם כ"ז בשהצדיק מת אבל אם הוא חי וסובל יסורין ע"ב דמכפר על הדור לא אלא תשובה דאל"ב יקשה על היסורין ג"ב קושיית ר"י כולי האי לחין דומים ולמה יסבלו יסורין חנם דאולי לא יעשו תשובה וירחו ג"ב ברשע ונמצא לקתה מה"ד את"ב דמכפר ביסורין את אלא תשובה וחביבותא הוא לגבייהו וכדאמרינן בבתובות . והכא מיתת בניו קרי לה בברכות יסורין ושפיר קאל"ל חביב את לאתפוסי חדרה כלומר שים לך לער ממיתת היוקא . ואף דאמרינן ביומא ד' חלוקי כפרה ותשובה עם כל אחת מאתם לליכא כפרה אלא תשובה וחביב אם גם יסורין . היינו יסורין שאובל אחותה בעלמו אבל יסורי הצדיק מכפרין אלא התשובה וכדאמרינן כל שבי דרבי סבל יסורין לא הפילה אשה ולא הורגל להתפלל על גשמים וכמאחז"ל כל הצועק ביום סגיל הגיעה בני וכפי' האלשיך ז"ל . והכא בעוה"ר בשאנו זו מתו הרבה חיוקות ואח"כ הצדיק הגדול הזה ותבי להיפוך ממאי דאמרינן בשבת בזמן שהצדיקים בדור וכו' אין לדיקים כו' תשב"ר נתפסין שאמר אם לא תדעי וגו' רבי את גדיותיך וגו'

ע"ש . וגם קשה לכאן מבמע דמיתת בניס בעון הדור ובב"מ מבמע דבעון אבידת בעשים . וגרסה דיש ב' מיני בניס הקטנים שלא ידעו להבר בד"ת אלא רבה הו שהקבות שאין בני תורה מתים בעון אבידת הצדיקים ומתים קודם הצדיקים אבל גדולים מעט שהולכים ללמוד אלא רבה טוב מחילה הצדיקים ומיתתם מכפרת על הדור כמו מיתת הצדיקים הבל פיהם שאין בהם חטא [וכן מורה הלשון כאן תשב"ר] . ובזה פירש הרב בעל מ"ח זקנו של הגאון הנשפד ז"ל הפסוק בירמי' לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו אכלה חרבכם נביאיכם וגו' שלומר שלאחר כך הוכרחתי ליטול נביאכם . והכא ביומא דרחב"ה בודאי לא מת בעון אבות דהיה נמור רק כדי שיאמר אביו ויסוריו יכפרו על הדור ולאיכא דאמרי בחור הוה ומת בעלמו בעון הדור . ומש"ה פירש"י אתה ובניך חבובים לאתפוסי היינו לגיעה קטנה אתה לבד פירוש הלשון שלך יכפר על הדור כמו שאר יסורי הצדיקים ולגיעה בתרה גם בניך חבובים לכפר והוה מכלל תשב"ר. ולפ"מ דאמרינן בשבת ח"ל רב לר"ש בר אילת אחיש לי בהספדאי דהתם קאימנא דאלמא שמתת התם עומדת בשעת הספידו ע"כ על הענוד יזבר שמו ואזכיר דבר אחד מספרו מקמ"ח למען זבות נשמתו ולניחא לי' עבדינן לי' וכי הוה זה . התום' בב"ז הקשו בהא דמספקא לי' לגמרא בהא דאשר רב בעבברא דנפל לגו ביברא אי מעשה דשבר ל"ש לפגם אשור גם בעלמא ח"ד בעלמא שבר מותר ושא"ש דעבברא גופא פגום ואפ"ה אשרם תורם כו' וליפשוט מהא דש"ל לרב בחולין השותה בשכין של נכריס קולף את"ג דשתם כליס את"י ט"ב ס"ל נט"ל אשור . ותי' שרב ז"ל דעשמא מאי אמרינן שתם כליס את"י משום דהוי ס"ס שפק נשתמם בו היום ואת"ל היום שמא בדבר הפוגם . וגם התום' בב"ז הביאו דעת השובבים להיכא דאשור לאשור במשהו גם נט"ל אשור ורש"י ס"ל מב"מ במשהו וה"ב לדידי' ל"א שתם כליס את"י מכח ס"ס דשמא היכא ס"ס לסיפוך שמא נשתמם בו היום ואת"ל לתמול שמא נשתמם בו במיו ואשור במשהו ואשור גם נט"ל ומש"ה ס"ל קולף עכ"ד שרב ז"ל ודפח"ה . וכיון שנשתמת שרב ז"ל בכאן מטרחוי שלא לבבר מד"ת כי אין חומרים בפני שמת אלא דבריו כו' דבריו דייקא רק לריך כל אדם לעורר עלמו ולהגדיל השפיר . ולא לדרשם קאתיא אבל שפידא קא בעיא וט"ד ודאי קא בעיא כמאחז"ל כל המוריד דמעות וכו'. כתיב בירמי' אם יעמוד משה וגו' שלח מעל פני וגו' ואי' כי יאמרו וגו' אשר למות וגו' ואשר לחרב וגו' ואשר לרעב וגו' ואשר לשבי וגו' ואמרינן בגמ' כל המאוחר קשה שבי קשה מכולם דכולהו בי' חרב קשה ממת על מיטתו דהוי מיתה מגולה . רעב קשה מחרב דטובים היו חללי חרב וגו' . שבי כולהו ליתנהו בי' . וזה כוונת השפדר ושוא רחום . שמע מלכמו תפלתנו ומיד לוביבו הלילנו שמע מלכמו תפלתנו ומכל ברה ויגון הלילנו . והכא בעוה"ר כל השרשה שפניס הללו נתקיים בנו בשנה הזאת. מו"ש היינו דבר כבר מתו זקנים עם נערים קטנים עם גדולים תמים ונשים וביותר בניס קטנים למותם ונתקיים בנו הפסוק גם כי לא ידע האדם את עתו וגו' . חר"ב כמה יסודים נופלים ע"י חרב וגם קבורה לא היתה להם כדומן על פני השדה וכעמיר אחרי הקוצר ואין מאסף . רע"ב כמה נפוחי כפן ליכה ברחובות ובבתים הטעופים ברעב ברחם כל חולות ואין הקומץ מספיק . וביותר הבע"ב אשר מעט ידם ומסוס הבוסם על פניהם . שב"י כמה הולכים שבי בעוה"ר בחדיות אחרות . והשחרון הכפיד על מות גמון עוזנו עטרת רחמינו . לא היה כמותו בגבוליו . סמוך וגרסה לקהילתנו. הגמון הגדול המפורסם בקלוי אלץ בתורתו ולדקתו לדיק

נמנג מופת סדור מוס' יעקב מהיר פתדווח ז"ל מהב"ד דק"ק ברייסק. מנעוריו יגע בתורת ד' בכל כחו. נפיס ליולת כימים כו'. יגע בנפשו ומחודו ולפ כי סי' עתיר נכסין לא מם מחוסל תורם וזכות תבותיו מסייעתו להגדיל תורה ולהתדירם וחיבר כתב חיבורים יקרים ערבים לנפש שומעיהם. וזם כתם שנים תשר סבל יסורין ותעפ"כ ויט שכמו לסבול לקיים בעצמו תדם כי ימות בחוסל וח"כ על לדיק כזם ים לנו לבכות יותר מעל שתרי לדיקים כי סגם שתרי לדיקים ג"כ בזכותם מגינים על הדור כדתי' בסנהדרין ר"ל חומר לף מגין על כל העולם כולו מ"מ הסובל יסורין מכפר על הדור לף בלא תסובם וכמ"ש ומיתתו מיגם מכפרת תלא ע"י תסובה וח"כ עשה לנו טובה גמורה בחייו. ועתה על מי ים לנו להסתן ולרות מתרגסות בכל יום ומין לך יום שתין קלגתו מרובה מחבירו סוי תדון וסוי סולו. כי תורה וסי מלות דמגני עלן סי תסיד סי עניו תרי שבחורה תר התורה ע"כ נתפשה דרכיו בכדי שתכפר מיתתו עלינו ולא יסי' עלינו עוגם דם נקי וכמו שמפרשים על פסוק כפר לעמך ישראל וגו' לן יהות למבני הן בעודנו חי סי' מגין בתורתו ויסוריו ועתה יתומים סיינו ותין לא זה ת"ח כמ"ם תבי תבי רכב ישראל וגו' וכפי' התוס'. וגם העולם סי' מתברך בזכותו כמתמרם ז"ל כל העולם נזון בשביל חניגת בני כו' ועתה בעוה"ר חסרנו תת כל. ות"ם זה שתרכם כשתעו ישראל מתה קללות חבר שתים סוריקו פניהם לתורו מי יוכל לעמוד בתלו דיל"ד הל"ל ל"ח ותירץ הכלי יקר דתותן שנכתבו בפירוש לף פתדו כ"כ רק מהתתים וזה בכלל גם כל תלי וגו' תבר לף כתוב פתדו מתוד דמי יודע מה הם. ותקשה עליו הרב בתג"ח דלפי שתרכם דז היה מיתת לדיקים ת"כ לף סי' רק תדה. ולפמ"ש ניחא דבתייו סיו ג' טובות סילוק הזק והבחת התועלת ותקרא תלא טוא כי שתים רעות עשו עתי וגו' לותי עזבו תקור תים חיים וגו' לחצוב להם וגו'. ופשוטו של שתרכם הכי דמת"ם לף פתדו תסל"ח קללות תבר שתים שבויהם יגיעו עליהם סיסי' לסם קיום לך כשתמעו תבר ג' שלף נכתבו פתדו תתוד מי יוכל לעמוד בתלו כלומר בתלו שנכתבו. וגם תמרתי להזכיר ד"ח תם' מ"ח בעבור שטוא זקיגו של לדיק הגסתד תם שתמר להספד תביו ז"ל. ביעקי' ויתמר ד' יען כי גגם וגו' בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רתק ממני וגו' לכן הגני יוסיף להפליא וגו' וחבדה תכמת תכמיו וגו' ותמרו בתדרש זו מיתת לדיקים. דיל"ד דלמה בשביל שתיגם מתפללין בכווגה יתותו לדיקים. ותירץ הגתון הל"ל ז"ל דידוע דהתתידין מכפרין תמיד על שתר וכו' וכת"ם לדק ילין דם וגו' לף לן תדם בירושלים ותטוף בידו. ותפלה כנגד תמידין תקנו כדתי' בברכות תפלת שתרית כנגד תמיד כו'. לך בקרבנות מחשבה פוסלת ולא יעלה לרצון ומ"ם גם בתפלה פוסלת מחשבה זרה ותם סיו מתפללין בכווגה סוי במקום קרבן ולא סיו לריכים מיתת לדיקים שיכפר לך כי נגם העם הזה לתפלה ולבו רתק ממני ומ"ם תבדה תכמת תכמיו דהיינו לדיקים לריכים למות. ובזה מובן כוונת הגמ' בברכות ת"ל לר"י חיכא סבי בבבל תמה ותמר למען ירבו ימיכם על תתדמה כתיב כיון דקא תזי דקא מקדמי ומחשכי לבי כיתתא תמר הייגו דתסבי לסו דמתחלא תמה בת"י בזמן שהבהמ"ק קיים הקרבנות מכפרים וזהקים דהיינו ת"ח מתריכים ימים תבל בתו"ל מתים קודם זמנם תבל כיון שמקיימים תפלה ושוא במקום קרבן תמר סייגו דתסבי לסו. עכ"ל הרב בעל מגחת תהרן ז"ל. ושגם גם תני כבר תמרתי בדרשה דהסי קרא דסגני יוסיף להפליא כו' דתמרו קשה סילוקן של לדיקים ממתה קללות כו' ומחורבן בהמ"ק דתלו בתוכחה כתיב תד פלא ופפלא ד' תת וגו' ובחורבן בהמ"ק כתיב ותרד פלאים דמשמע שנים ובסילוקן של לדיקים כתיב ג' פלאים להפליא הפלא ופלא דמהו הטעון של פלאים הללו. ועוד שתירת מתמרם ז"ל להא לתמרינן בר"ש שקולה מיתת לדיקים כשרפת בית תלקיגו וכבר תמרתי בזה כמה תופיים ושגרתה דסגם בתוכחה יש תד חסרון טייגו שבתת הגזק ובחורבן בהמ"ק יש ג' חסרונות מגיעת השפע ושבתת הגזק. מגיעת השפע כי זה שער השמים ועכשיו השפע דרך עקלתון וכמו שפירשו התפללו בשלום הטייר כי בשלומה יהי' לכם שלום. ושבתת הגזק סייגו מיום שתרב בהמ"ק תין לך יום שקללתו כו'. ובסילוקן של לדיקים יש ג' חסרונות מגיעת השפע ושבתת הגזק ומגיעת תורתו כי עמו תמות תכמה כי היא תלקו ומשום שכי בתוכחה תד פלא ובחורבן ג' פלאים ובלדיקים ג' פלאים וזה כוונת המדרש שם וכ"ש למה. ומסיים ותבדה תכמת תכמיו סייגו שלדיק נתבד עם התכמה שלו ות"ם ג"כ שתירת המתמר דבר"ש מייגי בלדיק שלייגו מחדש חידושים בתורה ויש בו שני פלאים כמו בהמ"ק שקולה מיתתו כשריפת ב"ח תבל תכא תקי לסדיה על מי שמחדש ומש"ס קשה יותר. ושגם בלדיק זה ידוע לגו מחבוריו שקדושים חידושיו שהפלאים שמסולאים בפז ת"כ מלבד שלריך להלטטר על ג' דברים דסייגו שבתת השפע וסילוק הגזק עוד לריך להלטטר על תבדן תורתו וזה תין לו תמורה כלל דלף תם זרח השמש ובא השמש סייגו לטיין זכות ולדקות תבל תלק תורתו תבודה תן העולם כי לכל תדם יש תלק תתר בתורה ותין תדם טוב במוכן לתביגו תלקו. וזה כוונת הספדן במדרש תכם שמת מי מביא לגו תמורתו. ושגם בלדיק זה שמת קודם זמגו בודתי טוא טוב גדול שעשיגו בגדו שמת בעון הדור ולא הגיחוהו להספדים חוקו לך לעומת זה יש לו זכות תם העולם מתטוררים בתשובה ע"י מיתתו ומיתתו כפרה עליהם בודתי מחילתו גדולה עד מתוד וכמו בכדוגי לוד שמסרו עלמה על הלידור ותין כל בדי יכולה לעמוד במחילתה. וזכו התמחימין שיחם שמואל תת שתול ובניו שמתו ג"כ קודם זמגם לכפרת סדור מתר תתם ובניך עמי במחילתי שגם טוא מת קודם זמגו בן כ"ב שגם. ט"כ נתפשה דרכיגו ותגו מבקשים כפר לעמך וגו' ותל תתן דם נקי וגו' ומסיים תפסוק תתה תבער תדם הגקי וגו' כי תעשה הישר וגו'. ובעבור כי הלדיק הזה סבל יסורין כמה בשים נסיים במאמר תמד ע"ז בברכות ר"י כי טוא מסיים ספרת לחיוב תמר הכי סוף תדם למות כו' תברי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה ר"ר ליולרו וגדל בם"כ וגפטר בם"ע מן העולם ועליו תמר שלמה טוב שם וגו' ויום המות מיום הולדו. וכבר דקדקו המפרשים למה דוקא כי טוא מסיים ספרת לחיוב תמר הכי ובמ"ח בהתכתי בזה ובתן תבוא בקרה דהגה תמרינן תרבעה חלוקי כפרה מ"ע תשובה מכפרת ל"ת תשובה תולה ויוה"כ מכפר כריתות ומצ"ד תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקי, עבר על חילול השם כולן תולין ומיתה ממרקת. ושגם תמרינן ביומא ותשבת תת וגו' שיהא ש"ש מתלבב על ידך שיהא לדם קורא ושונה ומשמח ת"ח ומו"מ בתמונה ודיבורו בגחת עם הבריות מה הבריות תומרים עליו כו' תשרי תביו שלמדו תורה כמה גתים דרכיו כו' עליו הכתוב תומר עבדי תתה ישראל תשר בך תתפאר תבל מי שלמד תורה ותין מו"מ בתמונה מה הבריות תומרים כמה מבוערים מעשיו כמה מקולקלים דרכיו כו' וסוי ח"ם. וזה כוונת ר"י דסוקשה לו תמתי טוב יום המות תלא לריך לקבל יסורי גיהגם ט"כ פירש דמייגי בקבל יסורין ומסתמת עשה תשובה ת"כ לף נשתר לו עון שיקבל עונש, ומש"ה תמר ר' יוחנן כי מסיים ספרת לחיוב שקבל יסורים ובוודתי לף ברשיני עשקינן שלא יעשו תשובה, תשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ותף שיבוא לידי ח"ם כי יותר

שהוא חכם ח"ס יותר גדול ע"כ אמר גדל בס"ע ונפטר בס"פ כלומר והבריות אומרים עליו כמה נאים דרכיו כו'. ועליו הכתוב אומר טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. והמרכבי טוד בדברים המועטים להספיד. והרחמן הוא יגדור פרלותיו ופרלות עמו ישראל ברחמים. ואמת כלדיק יגן עליו תכי"ר:

הספר

שהעירותי לפני משתו של אדם כשר ות"ח מופלג בתורה. בשנת תקצ"ט לפ"ק.

אמרינן בפ"ק דשבועות אמרי מותא כמותא ומרטין חיבוליא. פירש"י היסורין שם בבית וסגיס סגמון ר"ז היסורין שם ריבית כי תרגום נשך חיבוליא, להבין מהו ענין ריבית. ונראה לפ"מ דאמר יסורין של אהבה שאין בשם ביטול תורה ותפלה מאי הוה דכ' שמפרשים היסורין של אהבה שאין להרבות שכר וא"כ לריך לפיות שלא יהא ביטול תורה ותפלה דאל"כ יש שכרו בשפשדו שאינו יכול לקיים מלות וסגה לדיק כזה מלבד הקרן הממור לו לעוש"ב עבור תורה ומלות עוד יש לו שכר יוסף עבור היסורין. וזה כוונת שאי דשבועות שאמרו כן על אדם גדול שמת ולא ידעו בו חטא כלל אותה כמותה חולי מת מחמת חטא אדה"ר ובחמת הוא לא חטא ומרטין חיבוליא כלומר אף שסבל יסורין אין מזה ראי' שחטא דאולי הוא להרבות שכר. הגה כי כן ידעתו בחיים לדיק הזה כל ימיו למד ולימד מתוך כעש ומכאובות ותורתו היא לומנתו ירא שמיים בכל כחו אשר בודאי יש לו שכר יוסף בעוש"ב אך לן יאות למיבני על כי נחכר מגינו וכמ"ש אל תבכו למת כי יודע בעל התאנה כו' וביותר לזקן שבא בכלה וגו' בכו בכו להולך שיסי' תקנה לחיים ווי גברא רבא דאחסר וכמ"ש התלמיך ז"ל וסבבו בשוק הסופדים כי תורה וכי מלות כו' יתומים הייתו וגו' הן בעודנו חי סי' מגין כדאי' ר"ל אמר אף מגין כו' והיא מביא גם ברכה לעולם כמאמרם ז"ל כל העולם ניזון בשביל כו' ועתה חסרנו את כל. והתרכתי עוד. והגה אף שכבר אמרנו להוכיח מסחירת המדרשים בהיקש דמיתת בני לאהרן ביוש"כ דמשמע שלריך תשובה ובהקישא דמיתת מרים לפ"ה דמשמע שא"ל תשובה כמו פרה אדומה. וייתבו דלדיק שמת בזמנו מכפר על העולם אף בלא תשובה כיון דלא מת מחמת חטאו רק שהשעה גרמה וכדכתיב והעבירתים לעולם יחיו אבל בלדיק שמת קודם זמנו מחמת עון עלמו ליתו מכפר אלא ע"י תשובה מ"מ אף שזה הלדיק מת בזמנו לריכין לחמנו להלטער על הלעדר תורתו ולדקתו. והגה המקום שזה הוא הגורם יותר לגער שבתו פה כל ימי חייו זה שבתו הביא מעט ובדאי' בי"ד חכם שמת מכניסין אותו לבה"מ ומניחין המטה במקום שמי' דורש וסופדין אותו שם. וזה פי' המג"א כוונת רב לרבב"ל אחים לי בהספדאי דהתם קאימנא כלומר בחותו הבה"מ שהייתי עומד שם בחיי ובפרט בפניו שהעת חימום יותר היא ומלוה להוריד דמעות כדאי' כל המוריד דמעות על אדם כו' מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים אלא בשם שכל הבוכה כו' מוחלין לו על כל עוונותיו וייסי' הלעיר על כי לא יגן לנו אחר מיתה וגם לזכור מזה יום המיתה ושמי יהי' אל לבו. וכן יאמר האדם עוד חזון למועד עד זקנה ושיבה ע"ז נאמר בקהלת גם כי לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה וכלי'ם האחוזת בפח כשם יוקשו בני האדם לעת רעה כשהפול עליהם פתאום. ופירש התלמיך ז"ל מצודה רעה

זו חכה שלא יוכלו להתעודת וכליפים האחוזות בפח שהעם חיו נשמע לבעליהם כך האשובה חיש מעולה לעת זקנה שמוך למיתה כשהפול עליהם פתאום שחין זוכרין יום המיתה בהיותם בחיים. וזה כוונת הפסוק טוב ללכת אל בית האבל מלכת אל בית המשתה בשאר הוא סוף כל האדם דאל"ל סוף האדם. אלא כוונתו דאף ממיתה זקן יכול הבער לקבל מוסר כי הוא סוף כל האדם כבער בזקן ואמר עוד ואחי יתן אל לבו ופי' בגמ' דספר יספדוני. דקבר יקברוני' דמשמע דהוא בעין שכר לאדם שבור הליכתו ושאם מאוד הא עובד ע"מ לקבל פרס ובפרט בהספד דאוי יקרא דשכבי נמלא עובד לשם כבוד. ונראה דאף דבשאר מלות אין זה מדה טובה לבעין לשם פרס ואפילו לשם שכר עוש"ב הכא מדה טובה היא וה"ק קרא דאף יאלו אל האדם מתגבר עליו ואינו מניחו לילך לבית האבל יתן אל לבו שעושה כן כדי שיספדוהו ג"כ וביותר בזה שעושה לשם פרס שיזכור בזה יום מיתתו וזה כוונת הפסוק אל לבו לב אחד דשייו האל"ה ל' [בכל לבבך בשני יצריך כו'] ובפרט שבעת קבלת הפרס אינו נהנה מהכבוד כלל וא"כ אדרבה הוא חיוב דוקא לבעין לשם פרס והוא ברור ונכון. ט"כ נמיהם לבבינו ואחשבה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ד' ובאשר נזכה נמת במות נשוב ע"י גם הוא יסי' לנו לשם ויתלין טוב בעדנו לעורר רחמים על השתה שבאה שנה וקללותי' כו'. וביותר כי הימים הללו מסוגלים לתשובה ארבעים יום שעלה משה לאר. ובלא"ה לריך כל אדם לשוב בימים האלו וחש ח"ו יתעלל ולא יעטר על מיתת הלדיק יסי' זה עיכוב להתשובה הלריכה ליום הדין המורא שבע"ל. והגה תמרתי לייעב בזה מה שדקדקו כולם למה שמתעלל כו' רחוי לקוברו בחייו. ואמרתי דהגה עיקר חיות האדם לתקן וכמ"ש רחה אם דרך עולב בי כו' והמתעלל בהספד הוי בכלל מבזה ת"ח והוא ח' מכ"ד דברים המעכבין את התשובה כמ"ש הרמב"ם בעבור זה רחוי לקוברו בחייו כיון שלא יעשה תשובה עוד. ט"כ נמיהם נא לבבינו על העדר לדקתו ותורתו ויה"ר שלא נחטא עוד ויעלה לנו מביתו גואל לדק ויבולע המות לנצח. והרחמן יגדור פרלותיו ופרלות עמו ישראל ברחמים תכי"ר:

דרוש

שדרשתי ברבים ביום ש"ק פ' שופטים שנת תריו"ד לפ"ק יום הובאת ס"ת חדשה לבהמ"ד, מיוסר. רובו ככולו מדרשות חז"ל והקדמות ממפרשים קדמונים ומיעוטא מה שחדשתי בה דברים בעז"ה ויען כי מנהג ישראל תורה לאמר הט"ו שיר המעלות ביום הביאם את הס"ת בהמון חוגג נתתי עתה בלבי לרמז בי בכל מזמור ומזמור מרומז מעלות התורה ולומדי' ומחזיקי' ועונש שונאי' והתנהגות ליסודה והתמדתה ושברה:

מה יתן לך. התורה תקנתה של לשון הרע וכמאמרם מאי תקנתי' יעסוק בתורה דכתיב כרפא מרפא לשון עץ חיים:

עזרי מעם ד' וגו', וכן כתיב ברוכים תאם לד' עושה שמים וארץ לשון הווה והל"ל עשה. אלא כמ"ש התלמיך ז"ל בשם הזוהר על פסוק השמים השמים לד' והארץ נתאם לבני אדם שעשה וגו' דהל"ל לשעשה דמשעה התורה נוהה בכל יום ארץ חדשה ומסוד התורה נבראו בכל יום שמים חדשים. וזה ג"כ כוונת הפסוק כתן עושה שמים וארץ וק"ל:

ג **כי** שמם יסבו כסאות למשפט. פי' לפי שמש היו סנהדרין יושבין וכמ"ש ונקמת ועליו אל המקום ודרשינן מלמד שהמקום גורם כמ"ש וזה שער השמים מכוון כנגד ירושלים שלמטלה כמ"ש עומדות היו רגליו בשעריך ירושלים שיהו בב' שערים כלאחד ועיקר כיוצא יולא משם וכמ"ש למשם נקרא כל המוריש שמשם תלא תורתה וחזינן מעלות התורה מזה כי עיקר שרשם במרום:

ד **הנה** כעיני עבדים וגו'. כוונת כל המזמור דהנה כחיב בתורה בשמלאה טובר וכבוד ואמו אין לנו עובר וכבוד מהמת שאין אנו עוסקים בתורה לפיכך אלה לשמה אך בתירוץ הוא דביעבוד גליות גורם וכמ"ש בברכות גליו וידוע כו' ביעבוד גליות מעכב וע"כ אמר מ"מ אליך נשאתי עיני להושיעני הנה כעיני עבדים שאין לנו עובר כי רב שבעינו בוז שאין לנו כבוד אך הטעם רבת שבעה לה נפשנו וגו' היינו שעבוד גליות:

ה **לולי** ד' שהי לנו וגו'. ע"פ מ"ש כי מכל לרות קל להגלל רק מבטל בחירה קשה אך מי שעוסק בתורה שמכיוה שרויה עמו ואין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה ע"כ מליכו לפיכך מבטל בחירה בחופן שהוא עושה כל השתדלותו אך הקב"ה שומרו שלא יפול ברשתו. וז"ש בקום עליו אדם חזי חיים בלעונו וגו' כרוך ד' וגו' כפה נשבר וגו' כלומר שפרש כפה ועשה כל מה שבכחו אך הקב"ה מליכו עזרנו בשם ד' עושה שמים וארץ כלשון וק"ל:

ו **הטיבה** ד' לטובים ולישרים בלבותם. ע"ד התורה מגני מן החטא ואמרו חז"ל דוחג ואחיתופל שניו ת"ח אמיתי אל תגיה עליהם. ומשני טיהא היתה בלבם וכל תורתם שי' מן השפה ולחוץ. וזה כוונתו הטיבה ד' לטובים ולישרים בלבותם כלומר שיאמרם שלא יפלחו בעולתם ידיהם כמש"ל. אך המטים עקלקלותם כלומר שלומדים שם לשם טיהא בלבם ע"ד אמרם שלא יודע כו' אך לעקלקלות יוליכם ד' את פועלי האון כלומר שיוליכם מן השולם עם הרשעים ולא יחלו ימיהם ושלום על ישראל:

ז **שובה** ד' את שביתינו כאפיקים בנגב. עיקר גאולת תלוי בעסק התורה כמ"ש הזוכר עני וכוכב על חמור בזכות יודעי שיש מיסבר חמור גרם וכמו שדרשו גם כי יתנו בגויים עתה כו'. והנה מי שמייגע בתורה בגלות לעתיד ימלא הרשה בדכתיב ומלאה הארץ דעה אך לא כל הנגות יהיו שוות רק כמים לים מכסים במקום זה עמוק ובמקום זה לינו עמוק ומש"ה קאמר שובה ד' וגו' כאפיקים בנגב שיהו שתלא הארץ דעה כמים לים אך הזורעים בדמעה ברנה יקלורו וגו' ברנה את תורה שלמה יהי' הנגה גדולה כל"ל:

ח **שוא** לכם משכימי קום וגו' כן יתן לידידו שנה. ודרשו חלו ת"ח שמדדין שיהא מעיניהם כי להת"ח הקב"ה מזמן להם פרנסה כמו אותן משכימי קום וגו' ואוכלי לחם העלבים ע"י יגיעה והוא יגיע בתורה ע"ד אלי משכים כו' אלי עמל כו':

ט **יגיע** כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אמרו בברכות גדול הנאה מיגיע כפו יותר מירא שמים דאילו בירא שמים לא כתיב וטוב לך. וכבר נתקשו רבים בזה. ובכוונה הנאמרה עפ"י מאמרם ז"ל בחולין יגיע כפיך זה ת"ח הרואה עריפה לעלמו ומש"ה קאמר אשרי כל ירא ד' וגו' כלומר שחיו ת"ח ומחמיר מספק הסריו בעוה"ב אבל אין טוב לו שאין לו מה לאכול [כי בכל דבר מחמיר] אך יגיע כפיך וגו' זה ת"ח המחזיר עריפה אשריך וטוב לך:

י **יבושו** כו' שונאי ציון יהיו כחציר גגות וגו'. כי התורה חיים ואורך ימיך ותק למחזיקים בה היא עץ חיים לך להשונאים אותה מקלריס ימיהם ע"ד אמרם מי שחיו טוב לש"ת ועוסקי ד' יכלו. וזה קאמר יבושו וגו' כל שונאי ציון פי' זו תורה כמ"ש כי מציון תצא תורה שערים המצויינים בהלכה יהיו כחציר גגות שקדמת וגו' כלומר שמתים בלא עתם אחר בהכנו אחבה בשם ד':

יא **נפשי** לד' משומרים לבוקר וגו' כי עם ד' החסד והרבה וגו' ל"ל הכוונה עפ"י מ"ש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ד' חסדו משום דבלילה שרוי עמי וש"ק אלי מאותם אנשים השומרים לבוקר שלומדים קודם אור היום עד הבוקר וזה יאחל ישראל אל וגו' כי עם ד' החסד:

יב **ד'** לא גבה לבי וגו', ע"ד מאמרם ז"ל למה נמשלה התורה למשקין לומר לך מה המשקין שונחין מקום גבוה ויורדים למקום נמוך וכו' ע"כ אמר גם אלי לא גבה לבי וגו' ומחמת זה תורתי שמורה בקרבי וע"כ בזכות זה יאחל ישראל אל ד':

יג **כי** בחר ד' בציון וגו'. ידוע כי עיקר השראת שכינה לא היתה במקדש כ"א על תלמידים ובפרט ת"ח וכמ"ש היכל ד' המה ושמו לי מקדש ושכנתי בתוכם ע"ז הקדים לנאות מתחילה החרם והמסגר שהיו ת"ח גדולים ועליהם שרתה שכינה בבבל ומש"ה רמה יחזקאל המרכבה על נהר כבר לפי שהיה חו"ל וממילא נסתלק שכינה מא"י בגלות לדקי' ומש"ה אמר כי בחר ד' בציון זה הת"ח ומשום זה הוא במפיק ס"ת כלומר שיעיר למושב לו בתוך בעיר:

יד **הנה** מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. מרמז להיות ת"ח מוחים זה לזה בהלכה ולא ללמוד לקמתר ת"ו כי שם צוה ד' את הברכה וגו':

טו **הנה** ברכו את ד' וגו' כבית ד' בלילות. כי עיקר רגש על תורה בלילה וכמ"ש הרמב"ם כי אין קנין תורה אלא בלילה ולימוד בעמידה אלא מהטעמו שיהא וגם מפני כבוד תורה וכדאי' מעמת ר"ג בעלה בכבוד תורה שלמדו מיושב. אמו יהיכם קודם וגו' כידוע שם"ח חיוו נהגה מעוש"ז בלוש וכל העולה ניזון מזכיוו וכדאי' בריחב"ד דדי לו בקב חרובין כי ע"כ אמר אמו יהיכם קודם וכדלמרינן רבי זקף שבר מלבעותיו ואמר אלא נהגה מעוש"ז כי שבר מלבעות נגד שברה מאמרות שכם כוללים כל העולם יברכך ד' מציון עושה וגו' שבזכות הת"ח יתברכו אחרים שברי עושה שמים ואדץ בכל יום בזכותן וכדלעיל וק"ל. הש"י יזכנו ללמוד תורה לשמה ויבוה גואל לדק במהרה בימינו אמ"ש:

הדרן עלך על סיום המקרא

ולנעוץ סופה בתחלתה

אמרינן ביומא מאי דכתיב שם חומה וגו' שם עליתם כולכם כו' ושם לנתה וגו'. עבין בזה מאמרם במגילה כה אמר ד' למשיחו גו' קובל אני עליך כו' ובניו שאם אי' משלח כולם אי' הכניסה שורה בב"ש וגם אי' זה הבית שאחרון ולא אי' משית ארין להמתין ומש"ה נוגע זה למשיח והוא תלא הקולר בגואר הרביס. אך ארין לפ"ז להבין תשובת ישראל אלי חומה וגו' וכא לא היו בחומה. ואפשר עפ"י מאחז"ל בברכות עד יעבור וגו' רלוי היתה בניה אי' כו' אלא שגרם החטא. הכוונה ג"כ שרלוי אי' כולם וזה היו בחיי בית רמה בפירש"י שם אלא שגרם החטא שלא נהו כולם וזה גופא הוא החטא ולפיכך לא אי' גאולה שלימה והיו משועבדים למלכי פרס וגלו חה"כ. ולפ"ז משיבים ישראל אל תתרעם עלי שלא אי' בניה שבניי כשיהיה רחשונה בימי משה אלי חומה פי' בימי

מצה ויהושע עליהם כחומה מפני שהיו לו מנסיגים טובים סייעו ושדי כמגדלות כמו שדרשו ע"פ שני שדיך זו מצה ואהרן. ומסיימים מז סייעי בעיניו וגו' ודרשו רז"ל בכלה שממלאת שלמה בבית חמיה ורדופה לסגיד שבחה בבית חבי'. ודחק מהרש"א ז"ל בח"ל שם מהו בבית חמי' ואבי'. ולדידי י"ל דבמדבר לף שהיה הסרחת שכיחה מ"מ מחמת שהוא מקום חילונים וגם הוא חו"ל לזיו כ"כ דבקות נמרץ ומיקרי בית חמי' והיתה רדופה לילך לבית אבי' לציון חיים ואיש יולד בה כלומר שמז סייעי בעיניו רדופה לילך לח"י מחמת מנסיגים טובים לף כן עתה בביאתה שניה שתין למו מנסיגים כמותם. וכמה ר' יוחנן פליג שם ביומא וס"ל דלף שם עלו כולם לף היתי' הסכיתה שורש יפת וגו' ויסכון בהאהלי שם. ובמגילה אמרינן ספרים שנכתבו בכל לשון ורשב"ג ס"ל לף היתיו ספרים שיכתבו חלף יוונית וי"ל שתם מיפת יפיפותו על יפת יסכון בהאהלי שם. ונסתפק שם הגאון בעו"ח שם רשב"ג שבר כן מדאורייתא ודרשם גמורה היא מדאורייתא קרא למיפרי יוונית מכלל דבשאר לשונות אסור אי דלמא מדאורייתא מותר בכל לשון ורבנן אסרו והתירו רק יוונית משום שתשם דתלמי וקרא דיפת אסמכתא בעלמא ע"ש, ול"ל דבודאי לריך לומר דהוי רק אסמכתא דהל"ל קשה דר"י אדר"י דהכא דרים מקרא דיפת דלזן הסכיתה שורש בג"ם והכא דרים לעניז שיכתבו יוונית. ועוד שם חזיז בסדיה דכתבו התורה בשבעים לשון על האבנים ח"ו דהוי רק אסמכתא. והיה לפ"מ דקיי"ל ר"י ור"ל הלכה כר"י ג"כ ס"ל לף שם עלו כולם בימי עזרא לא היתי' הסכיתה שורש ומתחילה לא עמי הבית להיות מתקייים. וכן בבית ראשון עשה שלמה בשעת בניז מקוש לגגות האהרן שידעו שיחרב וכבר כ' הספרים שב"ז הוא בשבור שמת משה במדבר לבל שם ה' מכניס ישראל לא"י לא היה גלות כלל. ומעתה בחי לעתון סופו בתחילתו שבשיטן הקודם כתיב שאמר יאבי' תנו לת אהרן לבית אשר בנה שלמה דמשמע שידעו מתחילה שיחרב וכן בבית שני שאמר כורש מי בכם מכל עמו וגו' ולא עלו כולם בודאי שניהו שיחרב. מי גרס כל זאת. ע"ז אמר ויהי אחרי מות משה וגו'. לבל בבית השלישי שם"י בעלמו יוליכנו ובודאי יתקייים. ואם כוונת הפסוק עד יעבור וגו' בידה שיהו כולם לף בדרך העברה שיגלו משם לבל לעתיד לבא תביאתו ותעשנו וק"ל. שם"י יזכנו שיבא גואל לדק בימינו ויקבץ נדחי ישראל מקצה אחרץ ויעלו לציון ברנה אכי"ר:

הדרן על סיום סדר נשים

ולחברו אל תחילת סדר נזיקין בס"ד

אמרינן בב"ק דף ל' אר"י מאי מעז דכתי למהוי חסידה לקייס מילי ד נזיקין רבה אמר מילי דלחבות ואמרי לה מילי דברכות. ורבינו הגאון ז"ל בפי' הלז. וגרסה דהכא מלינו בש"ס ג' עקרים, בשבת אמרינן ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה ובמקום אחר שם אמרינן אין לו להקב"ה בעולמו אלא תורה שנ' יר"ם בלבב וכמ"ש ירחת ד' היא אוצרו ואומר הן ירחת ד' היא חכמה ובלשון יווני קורין לאחת היא. ובמכות אמרינן בת חבקוק ושעמידן על אחת דהייט אמונה כמ"ש וצדיק באמונתו יחיה. וגרסה דגד זה הוא בסיתא סדרי כפי דרשת חז"ל ואיה אמונת עתך וגו' דהייט זרעים מוטב גד עיקר אמונה דגם עתך דהייט סדר מועד הוא ג"כ מחמת אמונה שאמרין שהקב"ה ברא העולם ושופע בשבת ושומר יו"ט שהם זכר ליציאת מצרים ואמרין בזה והוא גגד עיקר אמונה. חוסן ישועות דהייט כמו שדרשו ע"פ שני שדיך זו מצה ואהרן. ומסיימים מז סייעי בעיניו וגו' ודרשו רז"ל בכלה שממלאת שלמה בבית חמיה ורדופה לסגיד שבחה בבית חבי'. ודחק מהרש"א ז"ל בח"ל שם מהו בבית חמי' ואבי'. ולדידי י"ל דבמדבר לף שהיה הסרחת שכיחה מ"מ מחמת שהוא מקום חילונים וגם הוא חו"ל לזיו כ"כ דבקות נמרץ ומיקרי בית חמי' והיתה רדופה לילך לבית אבי' לציון חיים ואיש יולד בה כלומר שמז סייעי בעיניו רדופה לילך לח"י מחמת מנסיגים טובים לף כן עתה בביאתה שניה שתין למו מנסיגים כמותם. וכמה ר' יוחנן פליג שם ביומא וס"ל דלף שם עלו כולם לף היתי' הסכיתה שורש יפת וגו' ויסכון בהאהלי שם. ובמגילה אמרינן ספרים שנכתבו בכל לשון ורשב"ג ס"ל לף היתיו ספרים שיכתבו חלף יוונית וי"ל שתם מיפת יפיפותו על יפת יסכון בהאהלי שם. ונסתפק שם הגאון בעו"ח שם רשב"ג שבר כן מדאורייתא ודרשם גמורה היא מדאורייתא קרא למיפרי יוונית מכלל דבשאר לשונות אסור אי דלמא מדאורייתא מותר בכל לשון ורבנן אסרו והתירו רק יוונית משום שתשם דתלמי וקרא דיפת אסמכתא בעלמא ע"ש, ול"ל דבודאי לריך לומר דהוי רק אסמכתא דהל"ל קשה דר"י אדר"י דהכא דרים מקרא דיפת דלזן הסכיתה שורש בג"ם והכא דרים לעניז שיכתבו יוונית. ועוד שם חזיז בסדיה דכתבו התורה בשבעים לשון על האבנים ח"ו דהוי רק אסמכתא. והיה לפ"מ דקיי"ל ר"י ור"ל הלכה כר"י ג"כ ס"ל לף שם עלו כולם בימי עזרא לא היתי' הסכיתה שורש ומתחילה לא עמי הבית להיות מתקייים. וכן בבית ראשון עשה שלמה בשעת בניז מקוש לגגות האהרן שידעו שיחרב וכבר כ' הספרים שב"ז הוא בשבור שמת משה במדבר לבל שם ה' מכניס ישראל לא"י לא היה גלות כלל. ומעתה בחי לעתון סופו בתחילתו שבשיטן הקודם כתיב שאמר יאבי' תנו לת אהרן לבית אשר בנה שלמה דמשמע שידעו מתחילה שיחרב וכן בבית שני שאמר כורש מי בכם מכל עמו וגו' ולא עלו כולם בודאי שניהו שיחרב. מי גרס כל זאת. ע"ז אמר ויהי אחרי מות משה וגו'. לבל בבית השלישי שם"י בעלמו יוליכנו ובודאי יתקייים. ואם כוונת הפסוק עד יעבור וגו' בידה שיהו כולם לף בדרך העברה שיגלו משם לבל לעתיד לבא תביאתו ותעשנו וק"ל. שם"י יזכנו שיבא גואל לדק בימינו ויקבץ נדחי ישראל מקצה אחרץ ויעלו לציון ברנה אכי"ר:

הדרן על סיום סדר נשים

ולחברו אל תחילת סדר נזיקין בס"ד

אמרינן בב"ק דף ל' אר"י מאי מעז דכתי למהוי חסידה לקייס מילי ד נזיקין רבה אמר מילי דלחבות ואמרי לה מילי דברכות. ורבינו הגאון ז"ל בפי' הלז. וגרסה דהכא מלינו בש"ס ג' עקרים, בשבת אמרינן ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה ובמקום אחר שם אמרינן אין לו להקב"ה בעולמו אלא תורה שנ' יר"ם בלבב וכמ"ש ירחת ד' היא אוצרו ואומר הן ירחת ד' היא חכמה ובלשון יווני קורין לאחת היא. ובמכות אמרינן בת חבקוק ושעמידן על אחת דהייט אמונה כמ"ש וצדיק באמונתו יחיה. וגרסה דגד זה הוא בסיתא סדרי כפי דרשת חז"ל ואיה אמונת עתך וגו' דהייט זרעים מוטב גד עיקר אמונה דגם עתך דהייט סדר מועד הוא ג"כ מחמת אמונה שאמרין שהקב"ה ברא העולם ושופע בשבת ושומר יו"ט שהם זכר

ליציאת מצרים ואמרין בזה והוא גגד עיקר אמונה. חוסן ישועות דהייט כמו שדרשו ע"פ שני שדיך זו מצה ואהרן. ומסיימים מז סייעי בעיניו וגו' ודרשו רז"ל בכלה שממלאת שלמה בבית חמיה ורדופה לסגיד שבחה בבית חבי'. ודחק מהרש"א ז"ל בח"ל שם מהו בבית חמי' ואבי'. ולדידי י"ל דבמדבר לף שהיה הסרחת שכיחה מ"מ מחמת שהוא מקום חילונים וגם הוא חו"ל לזיו כ"כ דבקות נמרץ ומיקרי בית חמי' והיתה רדופה לילך לבית אבי' לציון חיים ואיש יולד בה כלומר שמז סייעי בעיניו רדופה לילך לח"י מחמת מנסיגים טובים לף כן עתה בביאתה שניה שתין למו מנסיגים כמותם. וכמה ר' יוחנן פליג שם ביומא וס"ל דלף שם עלו כולם לף היתי' הסכיתה שורש יפת וגו' ויסכון בהאהלי שם. ובמגילה אמרינן ספרים שנכתבו בכל לשון ורשב"ג ס"ל לף היתיו ספרים שיכתבו חלף יוונית וי"ל שתם מיפת יפיפותו על יפת יסכון בהאהלי שם. ונסתפק שם הגאון בעו"ח שם רשב"ג שבר כן מדאורייתא ודרשם גמורה היא מדאורייתא קרא למיפרי יוונית מכלל דבשאר לשונות אסור אי דלמא מדאורייתא מותר בכל לשון ורבנן אסרו והתירו רק יוונית משום שתשם דתלמי וקרא דיפת אסמכתא בעלמא ע"ש, ול"ל דבודאי לריך לומר דהוי רק אסמכתא דהל"ל קשה דר"י אדר"י דהכא דרים מקרא דיפת דלזן הסכיתה שורש בג"ם והכא דרים לעניז שיכתבו יוונית. ועוד שם חזיז בסדיה דכתבו התורה בשבעים לשון על האבנים ח"ו דהוי רק אסמכתא. והיה לפ"מ דקיי"ל ר"י ור"ל הלכה כר"י ג"כ ס"ל לף שם עלו כולם בימי עזרא לא היתי' הסכיתה שורש ומתחילה לא עמי הבית להיות מתקייים. וכן בבית ראשון עשה שלמה בשעת בניז מקוש לגגות האהרן שידעו שיחרב וכבר כ' הספרים שב"ז הוא בשבור שמת משה במדבר לבל שם ה' מכניס ישראל לא"י לא היה גלות כלל. ומעתה בחי לעתון סופו בתחילתו שבשיטן הקודם כתיב שאמר יאבי' תנו לת אהרן לבית אשר בנה שלמה דמשמע שידעו מתחילה שיחרב וכן בבית שני שאמר כורש מי בכם מכל עמו וגו' ולא עלו כולם בודאי שניהו שיחרב. מי גרס כל זאת. ע"ז אמר ויהי אחרי מות משה וגו'. לבל בבית השלישי שם"י בעלמו יוליכנו ובודאי יתקייים. ואם כוונת הפסוק עד יעבור וגו' בידה שיהו כולם לף בדרך העברה שיגלו משם לבל לעתיד לבא תביאתו ותעשנו וק"ל. שם"י יזכנו שיבא גואל לדק בימינו ויקבץ נדחי ישראל מקצה אחרץ ויעלו לציון ברנה אכי"ר:

והנה לפי סדר שם"ס דנזיקין קודם קדשים שכתוב ע"כ הייתי כרפב"י דירחה גדולה מעמה. ומזה יש ללמוד זכות על בעל כף נחת שסידר נזיקין בתחלתה כמ"ש שתי"ט בסקדמה ע"ש דזכו כר"י וכריב"ל דעמה גדולה מכולן וכגרסה שגם התוס' רפ"ב דע"ז סוברין כן ויתורץ בזה קושיית המכתם"ח שם ע"ש ותן להתיך. אך עכ"פ לתן סוברין דירחה גדולה מעמה ומש"ה מתחלה נזיקין דהייתו עמה דהייך בין אדם לחבירו מכוון נגד עיקר ואהבת לרעך כמוך דמזה יבוא לידי עמה ויקיים נגד חבירו מילי דנזיקין ואח"כ קדשים שכתוב שגם נגד ירחת ד' היא אוצרו ומש' לחבות היא כמו הקדמה לזה.

וזהו סממיכות אמר ר"נ לא תתגר ירחם חטא דאיכא אחא וכיון שמחזיק בי"ח ס"ל דעשה מבישה לידי ירחם ומש"ה צריך להתחיל לרבעה לכתות נזיקין שכה כנגד עשה ואח"כ הכמה ודעת ירחם ד' היא תורה דהיינו קדשים טהרות וק"ל :

הדרן על סיום סדר נזיקין

ולחברו אל תחילת סדר קדשים בס"ד

גרסינן בהוריות אר"י מ"ד כי יסריס דרבי ד' ופוטיוס יכשלו בה שיש שלוו פשחיקן כו' לפה לכילה גסה כו' ס"ל ר"ל רבה קריה לי' כו' פסח מיהו קאכיל . לכאורה קשה על ר"י הא קיי"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה כו' ומש"ה דעתו לומר כן . וי"ל דגבי פסח פסול שלא לשמו בקרבן וכדאמרן כל הזבחים כו' כשירין חלא כו' חוץ מן הפסח ומקום אכילת פסח להקרבתו וכ"ל לא מקום . אך להיפוך קשה טובא על ר"ל היאך קאמר פסח מיהו קאכיל הא קיי"ל מצות לריכות כוונה וכיון שאכלו לשם אכילה גסה אין זה כוונה . ושוב מצאתי בטו"א לר"ה שהקשה כן ע"ש . ולריך לומר דס"ל אכילת פסחים לא מעכבא ות"ל הפשר לומר דר"י ס"ל אכילה מעכבא ות"ל לא קיים מלות פסח כלל ומש"ה קרי ליה פוטבא . ולפ"ז הא דאמרינן לעולם יעסוק אדם בתורה ומלות אפילו שלא לשמה סיינו במלות שאין בהן חובה על האדם רק אם עשה אותן מקיים מלוה כמו גמ"ח וכ"ח . אבל במלות שבהן חובה ות"ח להפשר מהן אם עשה אותן ס"ל הוי כאילו לא עשה כלל ולריך לעשות אפילו לשמה דאה הוי הסרון כוונה ומל"ל . ות"ל גם בעשק התורה אם לומד שלא לשמה אפילו יוצא מלות ולמדתם ושננתם דאה לריכין כוונה לפ דעשה טוב דאה למד מ"מ מ"ע דתורה לא קיים . ומובן לומר שזהו כוונת חז"ל על עזרא את תורתי שלא ברכו בתורה תחילה ותמהו כולם היאך שלמדו מה בכך שלא ברכו אה ברכות אין מעכבות . ולדבריו ניחא שלמדו ס"ל לא קיימו סמ"ע כלל ומש"ה לא ברכו היאך שלא קיימו המלוה אינה עשוה ברכה . ולא יקשה ע"ז מסה דפריך ר"ל ברים זבחים אם כשרים הם לילה דאה י"ל המש"ה אין מלין מצות לריכות כוונה והם היו ס"ל . די"ל דקדשים לא בעו כוונת מלוה כמ"ש הרמב"ן במלחמות פ' רהוהו כ"ל וי"ל דהוי בי גזה דרחמנא ורחמנא אשב עליהן ומש"ה לריך למילף מקרא דאין מלין ומש"ה ס"ל לרמב"ם בפירוש המשנה ומהרש"א בביאה פ"ב דקרבנות לבור שלא לשמה עולין לשם חובה דסכין מוכחהן לשה שהן [עיין בקונטרסי מעשה מקשה הות ל"ט] . והכא לף שביאתו לעיל דמשום שלא לשמה תרב הבית היינו לפי מאחז"ל בגדרים אבל כמה מדרשים חולקים ע"ז דמשום ביטול תורה ממש תרב הבית ובפירוש אמרו במדרש היכה הלוחי חותי עזבו ואת תורתי שמרו דמשמע לף שלא לשמה הלימוד הוא טוב וכמו שפתליך הרבה הגאון מוהר"ח ז"ל מוולזין בס' נפ"ח . וגראה הטעם דלף דמלות לריכות כוונה מ"ת תורה דמי לקדשי גבוה ולא בעי כוונת מלוה . וזה כוונת רז"ל שמתוך שלא לשמה בא לשמה ואמרינן בתחילה נקראת תורת ד' ואח"כ נקראת תורתו . ות"כ ממילא יולא בלימוד לף ס"ל דהא מתחילה לא פשלה מחשבה לחוי כמו קדשים וכמ"ש לעיל בשם הרמב"ן ואח"כ כשנקראת תורתו בא לשמה ומקיים המלוה שפיר . וידוע הגאון החרונה תלוי בעשק התורה ובדאמרי' במדרש על פסוק כי יתנו בגוים עתה אקבצם . וזכור על פסוק עני ורוכב ע"ה בזכות יעשבר דכתיב חמור גרס וכתיב בהו יודעי ביה לעתים וכמו שפי' שלמיך ז"ל ע"פ החמת והשלוש אהבו דבית רחבן חרב מפני ביטול תורה שנקראת חמת בדכתיב חמת קשו . ובית שני חרב מפני שנאת חנם דזהו שסיפור משלוש ע"כ לזה שחיקון החמת והשלוש אהבו . ובזה יתורן דקדוק במשנה ממזר ת"ח קודם לכה"ג ע"ה דהל"ל רבותא טפי דאפילו עבד משוחרר קודם כיון דכל השעלה משוח תורה ח"כ ליקוט רבותא טפי . ולדבריו ח"ש דאיתא ממזרים עוסרים לעתיד לבוא ח"כ יכול להיות דלימוד שלו הוי ס"ל כדי לקרב הגאולה בזכות תורה ויסי' מותר בקהל קמ"ל דאפילו שלא לשמה קודם לכה"ג ע"ה . ובזה יובן הסמיכות לזבחים . ממזר ת"ח קודם ובשעה דאפילו שלא לשמה יולא מלות ת"ת כיון דמתחילה נקראת תורת ד' ולא בעי כוונת מלוה וכל הזבחים שמזבחו שלא לשמן כשירות ולף שלא שלו לשה חובה שמזבחו מקרא למולא שפתיך הא ל"ה סוי שפיר יולא יד"ח וכדפריך ר"ל אם כשרים הן לילו ודו"ק והבן היטב כוונת בעה"ס :

הדרן על ש"ס

בו יבואר בקצרה מעלות תורה שבע"פ דהיינו ש"ס ומצות הלומדים השיעור אף שאין ביכולתם ללמוד כל היום וסמיכות סוף הש"ס לתחילתו וגם יובר סוף המשניות :

סוף נדה גמ' לרחב"ע הלכתא לר"ע קרא כו' תנא דבי חליהו כל השנה כלכות בכל יום כו' הליכות שלש ע"ם. נקדים תחילה גמ' דפ' המזיק בגיטין פליגי ר"מ ור"י דר"י סבר תורה רובה בע"פ ומישומא בכתב . ור"מ סבר להיפוך . ולכאורה יש להקשות דהא ע"כ כל אחד מהם בכתב והט"פ דאל"כ מנא ידעו לומר ות"כ בתלי פליגי ? ול"ל דפליגי בתלי דכא דאב"ע ור"ע בתלי לוג שמן לתודה ורביעית יין לנזיר ו"ח יום בבין ודה לנדה דר"מ סבר כר"ע דנפקא לי' מקרא ושוי רובה בכתב ור"י סבר כראב"ע דהוי הלכתא וכדאמר לעיל ודכוותי' אמרינן בריפ"ק דמ"ק גבי עבר עבירות דלר' ישמעאל הלכתא ולר"ע קרקי ופליגי גם בזה ר"ח ור"י דר"ח סבר כר"ע ור"י סבר כר' ישמעאל וכדאמר להדיא בפ"ק שם . ואמן דפסקינן הלכתא כר"י לגבי ר"ח דהוי תלמידו ח"כ ממילא הלכה כראב"ע דהוי הלכתא ומשום זה שמך הא דתנא דב"ח לשבח מי שעשוה הלכות דמשמע מיני' נמי דרובה בע"פ דאל"כ ס"ל לשבח מי שעשוה תורה שבכתב . והא לא מיקשי דהא אמרינן בשוף עוקצין עתיד הקב"ה פו' ס"י עולמות כו' ויבבה קאמרינן חד עולם . די"ל דהכא כתבו הסופרים דיש ז' מלות דרבנן עם הקבי"ע מלות ובין כולם תר"ך כמנין כתר נמלא עולם בעד שי מלות עולם אחד ומישוע הלכות שיש [עיין בם"ת סי' קל"ה] וח"כ יש לו עולם אחד והסופרים מתחבטו בזה הרבה . וכ"כ ממאחז"ל שלים במקרא שלים בסשנה שלים בתלמוד דתלמוד רובה בע"פ דהיינו הלכות ואפ"ה לא תיקשי מהכא בריישות לר"ח דס"ל רובה בכתב משום דאיהו ס"ל כר"ע וק"ל . [ובזה ניחא נמי פסק הרמב"ם דפסק בחלי לוג שמן לתודה הלכה למשה מסיני וכן תוספת שביעית הל"מ לף דהלכה כר"ע מחבירו . משום דר' יוחנן ס"ל דלא כוותי' והלכתא כוותי' לגבי ר"ח תלמידו ות"כ ליתיב לי' בחרים ובקליר לקליר שעומר שהוא דוחה שבת ומש"ה פסק כר' ישמעאל גם בזה עיין במ"ק שם והבן] ולריך להבין מל"ל לתדב"ח דלריך ללמוד לפחות שני הלכות בכל יום דלמא סגי בכל יום בהלכה אחת .

וגראה

וגרסה דכוותם דסגי ליה לקיים מצות לה ימוש וגו׳ וסגית בו וגו׳ ואמרינן במנחות דלפיכך לה סגי לה לעולם פרק אחד שחרית כו׳ קיים מצות לה ימוש וכיון דס״ל לתב״ה דרובה בע״פ כמו שכתבתי מסתברא לי׳ דלעיכו יולא בתורה שבכתב כ״ה בתורה שבע״פ ומס״ה נקיט שני הלכות בכל יום לעיכו שחרית וערבית . וגרסה לומר דשני תנאי דמנחות דמר אמר פ״ה שחרית כו׳ ומר אמר ק״ם שחרית ועריבית פליגי נמי בסה דרב אסי סבר רובה בע״פ מס״ה לעיכו יולא בק״ם . ור״י אליבא דרשב״י ולי׳ לה ס״ל סבר דרובה בכתב מס״ה אמר דיולא בק״ם ג״כ דר״ם תלמידו דר״ע הוה . ועכ״ל דפליגי דאל״כ למאי נקט פרק אחד הא משמע קרא ק״ם שחרית וערבית אע״כ לעיכו יולא בק״ם . ובזה יש לתרץ מאי דקאמר לבתורה מאי פליגי לאמולאי בברכות אי ק״ם דרבנן או לאורייתא הא ע״כ מוכח דהיא דרבנן דאל״כ למה לן קרא לה ימוש כיון דיולא בק״ם ג״כ . תועפ״ם ניחא דלפיכך דהוה לאורייתא כיון דרובה בע״פ עיכו יולא בק״ם כיון דהוי בכתב . אך לפ״ז יקאמר לבתורה על ר״ה דס״ל בגיטין רובה בכתב וס״ל בברכות ספק קרא ק״ם חוזר וקורא דק״ם לאורייתא ות״כ למה לי קרא לה ימוש הא יולא בק״ם לגופי׳ . וי״ל עפ״י מאי לאמרינן בברכות לה ימוש יכול דברים בכתבן ת״ל ולספת דגך דברי ר׳ ישמעאל דאמ״ר אומר בזמן שישראל עוסקין בם״מ כו׳ ובזמן שאין עוסקין בם״מ כו׳ ות״כ לרבי״ו קרא לה ימוש דברים בכתבן היינו שילמוד יום ולילה ולף לעיכו גופי׳ אמר במנחות דיולא בק״ם שחרית וערבית בבר בתבו המפרשים היינו מי שעוסק בפרנסה לבל עיקר רצון הש״ת בכלל הסמון שלה יעסקו בפרנסה כלל ומס״ה כשיולא מן המערה ורואה החרשי וכרבי נתן עיניו ונשרף ות״כ י״ל דר״ה סבר ג״כ כרבי״ו ולילטריך לה ימוש לגלות דלה מיקרו עוסקין בם״מ כ״ה שלה ימוש כפשוטו ור״י דחזיל בשיטת ר׳ ישמעאל לעניין עבר נעשות ס״ל ג״כ כמותו בפירוש קרא לה ימוש דסגי בהן מנסג ד״ה ולדידי׳ רצון הש״ת בכלל הסמון שיעסקו בפרנסה ולה ימוש יולא בפרק ה׳ שחרית וערבית ובק״ם לעיכו יולא דס״ל רובה בע״פ . ות״ם הסמיכות הכתוב הלכות בכל יום כו׳ דאלמא רובה בע״פ ה״כ שפיר י״ל דק״ם לאורייתא ולפ״ם כתיב לה ימוש לעיכו יולא בתורה שבכתב רק בע״פ ומס״ה שואל מאימתי קורין את שמע וקאי אקרא דלעיתא בגמרא דהוי לאורייתא . ודו״ק כי הוא נכון :

השי״ת יזכנו להגדיל תורה ולהאדירה . וישלח גואל צדק במהרה . לחדש במקדם בית הבחירה .
ויקבץ נדחנו . ויבנם פזורנו . במהרה בימינו אבי״ר :

שירי מנחה

וזה קצת ליקוטים שנתחדש להמחבר ז"ל אחרי סדרו הספר על מבוגו .

גרסינן בברכות אמר ר' שבי"ג אמר ר"י בגלגל ט"ם חכמתו נקרא בשעה שאמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו לבגלגל עשה לי משכן תרון וכלים סלך משה ספך ואמר לו עשה תרון וכלים וימשכן אמר לו משה רבוני מנסגו של עולם חדם בונה בית ואח"כ מכינים לתוכו כלים ואתה אומר לי עשה לי תרון וכלים ומשכן . כלים שאני עושה להכין לכניסת שמש כך אמר לך הקב"ה עשה משכן תרון וכלים . אמר לו שמא בגל של סיים וידעת, ופירש"י דמשום דכפ' כי תשא כתיב משכן ואח"כ תרון וכלים ושמו מהאי הקב"ה למשה ובפ' תרומה כתיב תרון ואח"כ משכן זהו מאמר משה לבגלגל, עכ"ל סגמ' ורש"י שם, וכבר נתקשו המפרשים הרבה להיות גופא קשה סיולך מלתו לבו להפוך דברי ר"ת. עיין עליהם שתירלו בדוחק.ומאבר נרחה לי בכוונת שמאמר הזה וכבר אמרתי דבר זה בדרוש לכבוד חת"ק חדש . דהנה בפ' עקב כתיב פסל לך וגו' ועשית לך תרון עץ וחכתוב על הלוחות את וגו' ומשה בתרון ואעש תרון עלי שטים ואעל ההרה וגו' ויתנם ד' אלי וגו' ואתה את הלוחות בתרון אשר עשיתי וגו' ושמ סי' משה קודם יוה"כ בהנה רחשונה וש"כ למה זה אח"כ לבגלגל שיעשה תרון מחדש . וכבר דקדק רש"י ז"ל שם דתרון של משה ירד עמהם למלחמה ושמו שעשה בגלגל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי ועשאו עליו ומשה . וגם דבריו סחומים כיון שכבר היו הלוחות מונחים בתרון שעשה משה למה היו לריכים לתרון שעשה בגלגל . ומה שים מונח בו . ונראה עפ"י מה שכתב בהלשיך ז"ל בפסוקים שכתובים בימי עלי שנעשה בתרון בשמו מלחמה בספר שמואל ח' ויבא העם אל המחנה וגו' ובקחה אליו משילה את תרון ברית ד' וגו' ויעלה העם שילה וישאו משם את תרון ברית ד' לבחות יושב הכרובים וגו' ובקרא בהלשיך ז"ל למה מתחלה כתוב תרון ברית ד' ובסוף כתיב תרון ברית ד' לבחות יושב הכרובים . ומתרץ דהיו שם שני תרונות אחד היו מונחים בו שברי לוחות ושאני הי' מונח בו הלוחות שלמים וש"ת ומתחלה שלחו מתוך המחנה להביא אליהם את התרון ושברי לוחות ושעם מחמת שנשברו מהמגפה שהיה בישראל שלחו להם תרון של הלוחות שלמים ולכך כתיב שלחו להם תרון ברית ד' לבחות יושב הכרובים ולכך נעשו עליו שנשבה כי מעולם לא יצא עמהם למלחמה רק התרון של שברי לוחות . ולפמ"ש רש"י הל"ל לתרון של משה היה יוצא עמהם למלחמה מוכח דהי' בו שברי לוחות והלוחות השלמים היו מונחים בתרון שעשה בגלגל ואף דמשה עשה התרון קודם יוה"כ וע"כ נתן בו הלוחות כדכתיב בקרא בהדיא . ע"כ ל"ל דלאחר שעשה בגלגל את התרון החליפו ונתנו בו לוחות השלמים ובשל משה נתנו השברי לוחות והיה יוצא עמהם למלחמה ובימי עלי שנו בזה ולקחו למלחמה תרון בגלגל עם הלוחות השלמים ונשבה בעבור זה . ושם ספ"י כתב טעם קלת למשה רבינו שנסתפק בזה היש שברת לבתן ולבתן די"ל דמעלין בקודש ולא מורידין ולרך לעשות משכן קודם ואח"כ התרון . או די"ל שהשוב חשוב קודם . ואף דהקב"ה אמר לו משכן ואח"כ תרון שמא היו מדקדק בכך וכמו שמלינו בתרון ומשה לפעם כתיב תרון קודם ופעם משה קודם ע"ש. ובזה י"ל שפיר על נכון דמשה היה שבור שהלוחות יהיו מונחים תמיד בתוך תרון שלו כמו שמונחים עתה . ותה לומ לבגלגל שיעשה עוד תרון היינו בשביל שברי לוחות או לשמא שגם השברי לוחות היו מונחים בתרון שעשה משה רק שם"ת שכתב משה בשנת התרבעים יתנו בתרון שעשה בגלגל וכמו שפירש"י בפ' תרומה על פסוק ועשה תרון וגו' שעדות תשר תתן תלין דקאי על התורה . ומש"ה דן ק"ו מה תרון שלו שים בו הלוחות עשו חותו בלא משכן תרון שעשה בגלגל שתין בו חלא השברי לוחות לו שיעמוד ריקם לעתרי מכ"ש בלריך לעשות לפני משכן בכדי שלא יהי' גנאי לתרון שלו, ומלינו כה"ג שדן ק"ו לשבירת הלוחות ואתרינן שם שהשיאה דעתו לדעת השקום . תבל בגלגל שבין בכוונת השקום שיחליפו ויתנו בתרון שלו הלוחות שלמים ובשל משה השברי לוחות וא"כ יהי' בו קדושה יתירה ולריך לעשות משכן עבורו מקודש לבבודו . רק משום כבודו של משה לא גלה לו הטעם בפירוש. ולכך אמר לו משה רבינו שמא בגל של סיים ואתה יודע יהלו הלוחות השלמים בשלך וק"ל . ומהרבתי עוד לבאר למה לא הניחו הלוחות כמו שהיו בשל משה ול"ל דתרון של בגלגל קדושה יתירה יש בו מפני הכרובי' שהיו בו ובירתי מעלת הכרובים וכבר מלתי לחורה בח"ר בפ' תרומה ע"ש :

נשאלתי לבאר למה רבינו בעל הטורים בפ' שמיני (י"ח כ"ט) וז"ל על פסוק וזה לכם הטמא בשרץ השורץ על הארץ וגו'. השורץ בני' בשעורה שעשורו כשעורה השוגע בגבלתם תטמא בניע' זה הוא השוגע לפילו כשעשה עכ"ל. ודבריו הסחומים והחומים וסיכן מלינו שעשה בשעורה . וגם כותר דברי עלמו לשפילו כשעשה וכפ' שיטור בכורים לא פירש כלום . ושעשתי לשהלי דבר לבאר ע"פ מה שרחיתי לרבינו הגר"ח ז"ל בחדרת חליתו בפ' זו על פסוק כ"ל וז"ל . שמא לרבות בילת השרץ יכול לשפילו שלא ריקמה ת"ל השרץ מה שרץ מעריקמה לף בילה מעריקמה . יכול לשפילו שהומה ת"ל השוגע . לת שהשפיר ליגע . וכמה תיקב בשעורה שהשפיר ליגע בשעורה , וגם דבריו נשלחו ממני דשעורה מחי בעי הכא . ועיין חולין קכ"ו ב' ושם הובא שה"ב הל"ל בשערה . וכן מוכח שכן גורסת הקרבן אהרן בח"ב שם ולפ"ז אחמה כי גם רבינו בעל הטורים כיון לזה ל"ל על בילת השרץ . וגם בדבריו ים ט"ם וע"ל בשערה וכוונתו ג"כ השורץ זהו בילת השרץ שעשורו בשערה כמו שהיתה בחולין ובח"כ ולפ"ז לריך להיות בשעה"ט השרץ בלא ות"ו ויעלה בעיומרי' לכוון בשערה ומה שעיין על פסוק השוגע בגבלתם וגו' לריך להיות מוקדם ומייך לפסוק כ"ד וק"ל :

לקוטים

זבחים (ל"ד ח') רש"י שם דחשיב ז' שמיש חוכל וז"ח להמעיין בהדה שם רק לריך לחשוב מי לעיסת גריסין ח"ם וע"ש :

מנחות (כ"ח ב') פלוגתא דר' וריב"י בחורה של עץ והרמב"ם פסק דשחר חתכות בשרה ושל עץ פסולה וכ' הכ"מ דפסק כריב"י ע"ש שדחק עלמו . ופליאה בעיני שזהו נגד הגמרא ותדרבה פסק כר' וכרב יוסף דאמר סמי דידך מקמי דידי והלכה כר' מחבירו . ועי' בס' מ"כ שם שדבריו תמוהים ונפלחים ע"ש :

שם מ"ו ב' תוס' ד"ה לפי כו' ממ"ל כו' וע"ל לייחב דמתחלה סבר הוה לתין חורפין כו' הוה מדחורייתא ח"כ שפיר דמי לגותר תבל לבתר דפריך לי' דמלותו בכך ומשני

ומצני מצוס גזירס כו' שפיר מסיק לורס סקרבנו קאמר כו' וק"ל :

שם (ס"ס ס') תוס' סד"ס סג"מ כו' שכתבו דבמנחת חוטא כחיב לפני ד' וגו' ולחו גז"ש ממס כו' ול"ע טובא דלא כחיב לפני ד' במנחת חוטא כלל ול"ל בדוחק לתרץ קושייתס דנפקא לן מסיקסא דזחת תורת וגו' וע' תוס' זבחים (ג' ב') וק"ל :

שם (פ' ב') תוד"ס שנתערבה בחטורתה כו' ע"ש לכאורה חמוה כיון דמיירי לפני כפרה ס"כ גס חטורה עלמה טעונה לחס וכדלעיל (ע"ט ב') ול"ל דלא חמרינן כן חלא בדיעבד וכ"ל מלמון רש"י לעיל (ע"ט ב') ד"ה חבל וכו' לך מדברי הרמב"ס (פי"ב) מס' פס"מ סט"ו שכ' וכרי כיצין טומדות כו' דמשמע לכתחילה לריכות שיחיס לחס קסס מכלן חמחי חין לו תקנה יקריבה ממ"ל עם לחס וכו"ק :

שם (ל"ס ב') רש"י ד"ס במקום זריזין כבר סתריכו למטיחס בשו"ת ל"ב מסד"ק ומס"ת ובשו"ת חתס סופר ובכולס לה מלחתי מנוח ולטעמ לף חני חלקי בזס כי כל עיקר סקושיח רק מלחס"פ כי על שתי סלחס חפשר לומר דלחפייתן בפניס ממש בעזרס ומ"מ לה נפסלו בלינס דלחפיס כי"ט ולף דסתס משכס דלקמן דחיכו דוחס י"ט י"ל דחתיח כמ"ל גדו"ד קרבים כי"ע כדחיתח בגיליס שם ולף חי מקלט עלרת בשבת מ"מ כיון דליתח ברוב שניס לה פריך מזס ודיקח נמי ולינן דוחות לח משבת ולה נקט יו"ט ג"כ זס י"ל לחומר סקושיח ומד' סח"ס שם נרחס שלה רחס ד' סל"ב מס"ת שם כי שם דחס סתירון סזס ט"ס

וע' לקמן בס"פ דרשב"ג שבר דדוחס י"ט וק"ל :

תמורה (י"ח ח) חלמח קדים ולד ל"ע חמחי לה משני דמיירי בשקדישס ואח"כ נתערבה דמודס ב"פ כדחמרינן לעיל ואי דחיק לי' ליטנח דמקדשין מ"מ קשס מחי פריך לל"ה מסח דכלחים כו' סח שפיר ים לומר דמיירי בשקדישס ולבסוף נתערבה כפירס"י כאן ובדף י"ז ולע"ג ודע שד' בעל לח"מ בפ"ח מס' תמורה תמוסיס שסבין בד' סרמב"ס סממיר בכלחים ועריפה כו' שמיירי דשס סיו קדשים וע"ש שסחריך בזס ובחמת מיירי שסיו חולין וסמירס על קדשים וק"ל :

ברכות (ל"ז ח') נתן ר"ג כו' רחשך בין סמחלוקת כו' קשס טובא דשס חס יעשס כר"ג ג"כ יכנים רחשו בין סמחלוקת ונריך לדחוק דס"ק מדוע חתס מכנים רחשך כו' לחלוק עלי ולפ"מ שפירש סרחב"ד סביחו סרמב"ח דמיירי שחכל בסוף סשעודס ח"ש דמופב שי' לברך שלש ברכות על ספת שחכלו ויליחת ג"כ יד"ח על סכוסבת כיון שבירך שלש ברכות וס' ברכות לסקל ולה שי' לך בחנס לברך על סממי' ושוד דחפילו לרבנן חס בירך בס"מ על סתמרים יליח כדחיתח לעיל י"ב ח' חלה שלכתחילה לריך לברך מעין שלש ח"כ למס חתס מכנים רחשך בין סמחלוקת וכנון מחוד :

בא"ח רפי' ק"ח בחדושי רע"ק שם סביח רחי' לד' ספר"ח שכיון שבתפלל לף שלה הזכיר טו"מ ברחשונה ובשני' הזכיר חל"ל ולהתפלל ע"כ . וברחה מסס שסבין בכוונת סגמ' שיש עלתס לו לשס תשלומין ומחוד תמוה דבסדי' פירש"י לשס חובס ובחמת לריך לחזור ולהתפלל לשס תשלומין ורשב"ג בחי' שם ול"ע :

הרב"י בפי' תר"מ בחו"ח ס"ר לשיטת סרמב"ס מיושלמי ספ"ב דסוכס קטן שח"ל לחמו חייב בסוכס ויולה בעירוב חמו דחלמח סוכס ועירוב חד שיטורח הוח וכן בעחיק סגר"ח שם ט"ס ותמס בזס רחי' לסשור דחדרבה משמע דלף לעניין סוכס מקרי שח"ל לחמו וחייב בסוכס מ"מ לעניין עירוב מקרי שלריך לחמו ויולה בעירוב חמו ושייט כר"י ור"ל דחמרי כבן ד' ובן ס' ולעניין עירוב עד בן שש ולף כי ים לדחוק מ"מ רחי' לה הוי ותמכני על בעל דמס"ח מדוע לה סתעורר בזס ות"ש ול"ע :

אמר הצעיר מרדכי בראותי את המנחה אשר הגיש והקטיר כבוד דודי הרה"ג המחבר ז"ל. והנה היא מנחה בלולה בש"ס ופוסקים מפרשים ראשונים ואחרונים אין דבר וענין אשר לא שם המחבר נ"י עליו דברתו והרוצה ליהנות מריחה לא בנקל ימצא מבוקשו. כי יכבד עליו הדבר לחפש אנה ואנה. לכן רבת עמלתי עד אשר עשיתי את הלוח הזה והוא כולל מראה מקומות הגמרות והמפרשים אשר נזכרו בספר הזה בשביל דבר שנתחדש בו. והנני הולך ומונה בסדר ישר וברור אשר בזה ישיג המעיין בנקל מבוקשו:

ברכות

דף ח' ע' גמ' ע"ל לר"י תיכף וכו'. (בדרוש חמישי): דף ח' ע' גמ' גדול סנסנים וכו'. (בדרוש לס"ת): דף י"ז ע' גמ' ר"י כי סום וכו'. (דרוש חמישי): דף כ"ח פלוגתא מי ק"ש דרבנן. (בהדרן לס"ס): כ"פ אין עומדין בגמ' ואם רחם תרחם. (פרקים נסמן): דף כ"ח ב' גמ' כשחלם ריב"ז וכו'. (בדרוש שני): דף ל"ס ב' גמ' לא ימיש וכו'. (דף פ"ח ע'): ס"פ אין עומדין. (בדרוש רחמנן): דף ס"ח ב' גמ' תניא ר"ע וכו'. (פ' ותתמנן):

שבת

דף ד' ע' בגמ' וכי תומריס וכו' בחידושי הרשב"ץ. (פ' בסר): (דף ז' ב') בגמ' מלחתי מגילת וכו'. (פרקים יתרו): דף ז' ב' בתוספות. (פרקים בשלח): דף ט' ע' ברש"י. (פרקים נח): דף ל"ז ב' בגמ' תרוויסו תניא וכו'. (פרקים יתרו): דף ל"ע ע' בתוס' ד"ס עבר כס' דרום והדום. (פ' יתרו): דף מ"ב ע' גמ' נותן אדם וכו'. (פרקים יתרו): דף פ' ע' תוס' ד"ס וכעבירו וכס' דו"ח. (פרקים בשלח): דף פ"ו ב' גמ' וליטבלו ביני שמשי ובמערם"ע. (פ' יתרו): כ"פ סזורק גמ' מקושם מעמר כוס. (פ' יתרו): דף ל"ס ע' גמ' המכבד ומסרבן (פרקים יתרו): דף ל"ג ב' בגמ' משעתא דחמור וכו'. (בתוספה ג' כ"ה): דף ק"ס ב' גמ' כל סמוריד וכו'. (בדרוש רביעי): דף קי"ח ע' תוס' ד"ס למימרא. (פרקים יתרו): דף קי"ג ע' בגמ' חלבי שבת וכו'. (פרקים יתרו): דף קל"ס ב' בגמ' תניא רשב"ע כו'. (פרקים יתרו): דף ק"נ ע' בגמ' לא יאמר וכו'. דף קנ"ג ע' בגמ' אל"ל לרשב"ם וכו'. (בדרוש שלישי): דף קנ"ד תוס' ד"ס למטה ובגליון שם"ס. (פרקים בשלח):

עירובין

דף י"ב ב' בגמ' לימבי כו' ובסגס ס"ס. (פרקים בשלח): דף כ"ח ע' בתוס' ד"ס לפרוך (שם): דף ל' ב' בגמ' מי שמש מודים וכו'. (שם): דף ל' ב' ובס' דרום והדום. (פ' בשלח): דף ל"ס ב' (שם): דף פ"ח ע' ובמערם"ע. (שם): דף ע"ו ב'. (שם): דף ע"ח ע' תוס' ד"ס ושמעי ובמערם"ע (שם): דף ק"ג ע'. (פ' יתרו): דף ק' ע' (פ' ותתמנן):

פסחים

דף ס' ע' ובגל"ח שם. (פ' ויקהל): דף ס' ב' תוס' ד"ס משום ובמערם"ע. (פ' בס): דף ו' ב' בגמ': (פ' וילך): דף ז' ע' בגמ' ופירש"י. (פ' בא): דף ז' ע' בגמ' כיון דליסורו וכו'. (שם): דף ז' ע' בגמ' ובגל"ח שם. (שם): דף ח' ב' ובגל"ח. (פ' תשא): דף ט' ע' גמ' ומערם"ע. (פ' בא): דף י"ח ע' תוס' ד"ס אבל ובמערם"ע. (שם): דף י"ב ב' תוס' ד"ס ניכול וכו'. (שם): דף י"ב ב' בגמ' ורש"י ותוספות. (שם): דף י"ג ע' גמ' ובס' אע"ח. (שם): דף י"ד ע' כל סמוגיא. (פ' שמיני): דף י"ד ב' תוס' סד"ס אפילו. (שם): דף ט"ו ע' רש"י ד"ס מדברי ר"ח ותוס'. (שם): ט"ו ב' גמ' מי סכי. (שם): ט"ז ע' בגמ' ובס' פני יהושע. (פ' שמיני): ט"ז ב' ברש"י ותוס'. (שם): י"ז ע'. (שם): י"ח ע' רש"י ד"ס ואם"ד ובמערם"ע. (שם): דף י"ח ב' תוס' ד"ס ולאו ק"ו וכל סמוגיא. (שם): דף כ' ע' תוס' ד"ס ובשעת מערם"ע. (שם): כ"פ כ"ם בתוס'. (פ' בא): דף כ"ח ב' כל סמוגיא. (פ' רחם): דף כ"ב ע' תוס' ד"ס ורש"י. (פ' ויאב): דף כ"ג ב'. (פ' ויאמר): דף כ"ד ע' (פ' תבא): דף כ"ד ע' תוס' ד"ס הקישא ומערם"ע. (פ' שמיני): דף ט' ב' גמ' ואת הכא. (שם): דף כ"ו ב' ובמערם"ע. (פ' נשא): דף כ"ו ב' תוס' ד"ס עלה. (בתשובה שני): דף ס' ב'. (פ' בא): דף ס"ז ע'. (שם): דף ס"ט ע' ובמערם"ע. (שם): דף ע"ס ב' תוס' ד"ס יטול (שם): דף ל"ג תוס' ד"ס ורבי יסודא. (שם): דף ל"ד ע'. (פרקים בשלוחך): ס"פ מי שהיה טמא. (פ' בא): דף ל"ח ע' ברש"י ד"ס אלא. (פ' בא):

ביצה

ריש מכילתין בתוספות. (פרקים בשלח): דף ג' ב' בתוס' בגליון. (פ' אחרי): דף ג' ב' גמ' אחד בילה וכו'. (פרקים פנחס): דף ד' ע'. (שם): דף ה' ע' תוס' ד"ס ומקלקלו ומפרשים. (שם): דף י"ג ב'. (פ' קרח): דף י"ט ב' רש"י ד"ס כפ"י. (פ' תשא): דף כ"ח ע' גמ' ומבגין וכו'. (פרקים נח): דף כ"ד ע' בחזקת. (פרקים ראה): דף ל"ט ב'. (פרקים פנחס): דף י"ב ע' תוס' ד"ס ס"ג. (פרקים בשלח):

הגיגה

דף ח' ב' וכטורי אבן שם. (פ' פנחס): דף ט' ע'. (שם): דף י"ח ע'. (שם): דף י' ע'. (פרקים מטות): דף כ"ג ב'. (פ' מטות): דף כ"ח י"ז תוס' סד"ס ומשון ובסגסת שם"ס. (פ' שמיני):

מועד קטן

דף ס' ב' בגמ'. (פרקים מטות): דף ט' ע'. (פרקים קדושים): דף י"ב ברש"י. (תשובה ג' לות ט"ו): דף כ"ח ב' גמ' כשמתו בניו וכו'. (דרוש רביעי): דף כ"ח ב' גמ' נסי דשכנזיב. (דרוש שמי):

ראש השנה

דף י"ח ע' תוס' ד"ס ועל אלול. (פ' פנחס): דף רפ"ג בספר טורי אבן. (פרקים שופטים): סוף מכילתין בדברי סאר"ם. (פ' פנחס): דף כ"ו ב' בגמ'. (שם)

יומא

דף נ' ב' בגמ' מאי דכתיב ום'. (בהדרן לסיום המקרא):

דף י"ב ב'. (פרשת לו): דף כ"ו ב' תוס' ד"ה ור"י. (פרשת לו): דף ס"ו ע' כל הסוגיא. (פרשת אחרי): דף ע"ב ע'. (פרשת תרומה): דף פ"ה ב' במתניתין. (דרוש שליטי):

סובה

דף ג' ע' בגמ' (פרשת פנחס): פ"ק ברשם סימן ז'. (שם): שם סימן ט'. (שם): דף ל"ד ב' בסוגיא. (פ' בשעלותך): דף ל"ד ב' תוס' ד"ה וחמתי. (פ' פנחס):

מגילה

דף ו' ע' כד דמך ר"ז וכו'. (דרוש ג): דף ט' ב' במתניתין ספריס וכו'. (בהדין לסיום המקרא): דף ט"ז ע'. (פ' ויגש): דף כ"ח. (פ' יתרו):

יבמות

דף ב' ב' תוס' ד"ה וה"ה ובמכרש"ח. (פ' אחרי): דף ג' ע' בסוגיא ובמכרש"ח. (שם): דף ו' ע' תוס' ד"ה טעמא. (פרשת בא): דף י"ג ב' במשנה ובגמוקי יוסף. (פ' אחרי): דף ט"ז ב' תוס' ד"ה אמורתי ובשם דרוש וחדוש. (פרשת תצא): דף כ"ה ב' בסוגיא. (פ' שופטים): דף ל"ג ב'. (פ' אמור): דף ע"ט ע' גמ' ויהי רעב וכו'. (דרוש ב' וג'): דף פ"ח תוס' ד"ה ומה. (פ' נשא): דף פ"ב בגמ'. (פ' שמיני): דף פ"ד ב' בסוגיא ובשוב ד' הרמב"ם. (פ' תצא): דף פ"ה תוס' ד"ה וא"מ. (שם): דף ל' ע' בתוס'. (פ' וילך): דף ל"ח ב' בסוגיא ומפרשים. (פרשת תצא): דף קי"ח ב' בסוגיא. (שם): דף קי"ג ב' בסוגיא ובספר דו"ח. (שם): דף קי"ד ע' בסוגיא ובסי דו"ח. (פרשת פנחס): דף קי"ח ע'. (פרשת תצא): דף קי"ט ב' תוס' ד"ה מ"ל ובמכרש"ח. (שם): דף קכ"ב ע' גמ'. (פרשת אחרי):

כתובות

דף ב' ע' במתניתין. (פרשת תצא): שם בגמ' ועבשיו בשמיטו שקלו. (שם): דף ב' ב' גמ' תנא מסיפא בכל הסוגיא. (פרשת תצא): דף ג' ע'. (שם): דף ג' ב'. (שם): דף ג' ב' תוס' ד"ה בתולה. (שם): דף ד' ע' תוס' ד"ה דבריס ובמכרש"ח. (שם): דף ה' ב' תוס' ד"ה לדם. (שם): דף ו' ב'. (שם): דף ח' ב' גמ' רחב"ח שביב וכו'. (דרוש חמישי): דף ט' ע' בדברי הרמ"ם ובפני יהושע. (פרשת תצא): דף ט' ב' כל הסוגיא וברוך ורן. (שם): דף י"ח ע' תוס' ד"ה והדר ובמכרש"ח. (שם): דף י"ב ע'. (שם): שם תוס' ד"ה כגון שקידם. (שם): דף י"ג ע' כל הסוגיא ברמ"י ותוספות ומפרשים. (שם): דף י"ג ב' תוס' ד"ה הכתמו ובד' הרמ"ם. (שם): דף י"ד ע' בכל הסוגיא ובמפרשים. (שם): דף י"ד ע' בסוגיא. (בתשובה ע'): דף ט"ז ע' בסוגיא ובתוס' ד"ה ואם ים. (פרשת תצא): דף ב' תוס' ד"ה וליהוש ובמכרש"ח. (שם): דף י"ז ע' תוס' ד"ה מבטלן. (פרשת נצבים): דף י"ח ע' גמ' וליתני וכו'. (פרשת משפטים): דף י"ח ב' תוס' ד"ה והרי אלו. (פרשת שופטים): שם תוס' ד"ה ל"ש ובמהר"ם שי"ק. (שם): שם בסוגי' ובדברי הספלאה. (שם): דף כ' ע' בסוגיא ובפני יהושע. (שם): שם בגמ' ול"ח תנא וכו'. (שם): דף כ' ב' ובספר הפלאה: דף כ"ג ע' תוס' ד"ה מ"ם ובמהר"ם שי"ק. (שם): דף ל"ב ע' תוס' ד"ה שכן ים ובמהר"ם שי"ק. (פרשת תצא):

דף ל"ד ע' בגמ' ובדברי הפלאה. (פרשת משפטים): דף מ"ד ע' תוס' ד"ה כלכתא ובהמ"ם שם. (פרשת תצא): דף מ"ז ע' בדברי הפלאה. (רים פרשת תצא): דף פ"ז ע' ביאור כל הסוגיא ובדברי הרמ"ם. (פרשת משפטים): דף ק"ג ב' בגמ'. (דרוש רביעי):

גיטין

דף ב' ב' בגמ'. (פרשת תצא): דף ג' ב' תוס' ד"ה דתנן. (שם): דף ד' ב' תוס' ד"ה תנא ובמכרש"ח. (שם): דף ס' ע' בסוגי'. (שם): דף ט' ב'. (שם): דף ט"ו ב'. (שם): דף י"ז ב'. (שם): ס' פ"ב תוס' ד"ה והלירם ובפני יהושע. (שם): דף כ"ט ב' בסוגי' ובהרמ"ם. (שם): דף ל"ז ב' בסוגי'. (פרשת שופטים): דף ל"ח ע'. (פ' בהר): דף מ' ב' תוס' ד"ה חייסין ובמכרש"ח. (פרשת שופטים): דף מ"ב ב'. (פרשת בהר): דף מ"ג ב'. (שם): דף מ"ד ע'. (פרשת ויגש): דף ס' ב' בסוגי'. (בהדין לש"ס): דף ס"ד ע' וכו"ן. (פרשת תצא): דף ס"ד ע' תוס' ד"ה עלים. (שם): דף ע"ו ב' במשנה וכו"ן. (שם): דף פ"ד בסוגי'. (פרשת תצא): שם תוס' ד"ה כל המגיחים ובמכרש"ח. (שם): דף פ"ז ע' בסוגי'. (שם):

קידושין

דף ד' ע' בגמ'. (פ' תצא): דף ו' ב' בגמ'. (שם): דף ט' ב'. (שם): דף י' ב'. (שם): דף י"ח ע'. (פרשת וילך): דף ל"ב ע'. (פרשת קדושים): דף מ"ח ע' ובחידושי סריטב"א ז"ל. (פרשת שופטים): דף ס"ו ע' תוס' ד"ה מאי חזית ובמכרש"ח. (פרשת תצא): דף ס"ז ב'. (שם): דף ע"ז ב' ובדברי הפני יהושע. (פרשת אמור): סוף מכילתין במשנה. (פרשת לך):

נדרים

דף ז' ב' בדברי הר"ן שם. (פרשת מצורע): שם. (פרשת קרח):

נזיר

דף כ"ג ע'. (פרשת מטות): דף ל"ה ב' תוס' ד"ה דאיכא. (פרשת וילך): דף ס"ה ע'. (פרשת חוקת):

סוטה

ריש מכילתין במשנה ובתוס' רעק"א. (פרשת נשא): דף כ"ו ע' בגמ' ותוס'. (שם): דף מ"ו ב' ברמ"י (תשובה ג' לות זיין):

בבא קמא

דף ד' ע' תוס' ד"ה וממוך ל"ג ובמהר"ם שם. (פרשת משפטים): דף ב' תוס' ד"ה והעדים. (פרשת משפטי): דף ח' ע' תוס' ד"ה מכרן. (פרשת משפטים): דף ט' ב' בסוגי'. (שם): דף י' ב' בגמרא. (שם): דף י"א ע' גמ' ותום'. (פרשת תזריע): דף י"ב ב' בגמ' ובספר ים התלמוד. (פרשת משפטים): דף י"ד ב' תוס' ד"ה ם"מ. (שם ע'): שם בגמ' וברמ"ם וגמוקי יוסף. (שם): דף ט"ז ב' (שם): דף י"ט ע' ובתוס' ומהרש"ח. (שם): דף כ' ובספר ים התלמוד. (שם): דף כ"ח בספר הל"ל

בהגהות מפרקי סיס סם . (סם) : דף ל' גמ' תר"י . (בסדרן לסיום סדר נשים) : דף ל' ב' תוס' ד"ה שנה. (פרשת נזיר) : דף ל"ח ע'. (פרשת לביים) : דף מ"ח ע'. (פרשת מקפטיים) : דף מ"ב גמ' ותוס'. (דרוש רשעון וחמישי) : דף ל"ב ב' ביטוד כל הסוגי'. (פרשת מקפטיים) : דף ס' ע' ובתוספות. (סם) : דף ס"ח ב'. (סם) : דף ע"ט ע'. (סם):דף פ"ט ברש"י ותוספות. (סם): דף פ"ז בתו ברש"י. (סם) : דף פט ע' ובפני יהושע. (סם) : סם בגמ' ומתי תפסדתיך ובפ"י: (סם) : דף ל"ה ע' ברש"י ד"ה בתוגג ופני יהושע. (סם) : דף ל"ט ב' ובחידושי מסורת בתרת. (סם) : דף ק"ז ע' תוס' ד"ה עירוב. (סם) : דף ק"ז ב'. (סם) : דף ק"ח ב'. (סם) :

בבא מציעא

דף ב' ב' תוס' ד"ה וליחזי . (פרשת תלת) : סם בסוגי' ברש"י ותוס' ומהרש"ל. (פרשת קופטיים) : דף ג' ע' תוס' ד"ה מפני . (סם) : סם תוס' ד"ה בכולה ובכל בסוגי'. (סם): דף ד' ע' בגמ'. (פרשת תלת) : סם בסוגי' פיו יוכיח . (פרשת קופטיים) : סם תוס' ד"ה ום"מ, (סם) : דף ד' ב' בסוגיא . (סם) : דף ה' ע' בגמ' ובמהר"ם סי"ח . (סם) : דף ה' ב' בגמ' ובריטב"א . (סם) : סם בגמ' וחיפוק לי' . (סם) : סם בכל בסוגי' . (פרשת תלת): דף ו' ע' רש"י ד"ה נימא ובמהר"ם . (פרשת קופטיים): סם בגמ' המע"ה וברש"י ד"ה בעדים. (סם) : סם בסוגי' . (פרשת תלת) : דף ו' ב' תוס' ד"ה קפץ . (פרשת נשא) : דף ז' ע' בסוגי' . (פרשת תלת) : דף ח' ע' בכל בסוגי' . (סם) : סם בגמ' לי נימא וכו' ובמהר"ם . (סם) : סם בגמ' תלת מסיפא . (סם) : דף י"ב ב' ביטוד כל בסוגי' . (פרשת תלת) : דף י"ד ב' תוס' ד"ה תרין ובמהרש"א . (פרשת מקפטיים) : דף ט"ו ב' בגמ' . (סם) : דף ט"ז ב' . (פרשת תלת) : דף י"ח ב' . (סם) : דף כ' ב' . (סם) : דף כ"ו ב' . (סם) : דף ל"ד ב' בגמ' (פרשת מקפטיים) : דף ל"ה ע' בגמ' . (סם): דף ל"ה ב' רש"י ד"ה כיולד ובמהר"ם . (סם) : דף ל"ז ע' תוס' ד"ה גזל . (סם) : דף ל"ט ב' . (סם) : דף ס"ג רש"י . (פרשת נשא) : דף ס"ד ב' תוס' ד"ה ולא יסכור . (סם) : דף ס"ה ע' בתוגג . (סם) : סם תוס' ד"ה לניחא לי' . (סם) : סם ב' בסוגי' . (סם) : דף ס"ח ע' בגמ' . (סם) : דף ע' ב' בכל בסוגי' . (סם) : דף ע"ח ע' בגמ' ל"ב . (סם) : דף ע"ג ב' רש"י ד"ה תמכתה . (סם) : דף ע"ו ב' רש"י ד"ה בד"ח . (פרשת מקפטיים) : דף פ"ב ע' בגמ' . (סם) : דף ל"ח ב' בגמ' . (תשובה ג' ע' ב"ח) : דף ל"ה כ' בגמ' ובתוספות. (פרשת מקפטיים) : דף ק"ב ב' תוס' ד"ה קלילה ובפ"י . (פרשת קדושים) : דף קי"ג ע' תוס' ד"ה וכמכיר . (פ' קדושים) : סם תוס' ד"ה ולשולם . (סם) : דף קי"ז ע' רש"י ד"ה חיפתית ובמהר"ם (פרשת מקפטיים) : סגמוקי יוסף ס"פ המוכל . (סם) : סם בפ' המקבל . (סם) :

בבא בתרא

דף ב' רש"י ד"ה ס"ע במסיפס . (פרשת מקפטיים): דף ל"ב ע' בגמ' . (סם) : דף ב' ברשב"ם ד"ה אמאי קאמכא . (סם) : סם בתוס' ד"ה אמאי . (סם) : דף ל"ו ב' בסוגי' וברב אלפס. (סם): דף מ"ג ב' בתוס' ד"ה וכיון . (סם) : דף מ"ה ב' גמ' מקיב רבה ובפ' חזקן יסודות . סם : דף ס"ג ב' רשב"ם ד"ה ת"ש ובתוס' (סם) : דף ע"ח ע' בגמ' . (פרשת חיי שרה): דף ל"ט ע' בגמ' . (פרשת תרומה) : דף קמ"ח ע' בגמ' . (פ' מקפטיי): דף קמ"ו ע' תוס' ד"ה וסבלונות . (פרשת חיי שרה) : דף קל"ח ב' בסוגי' . (פרשת יתרו) : ל"ב גט פשוט ובפ' ח"י . (פרשת קופטיים) : דף קס"ג ע' תוס' סד"ה ול"י ומהרש"ל . (סם) : דף קס"ז ע' בגמ' . (סם) : סם ב' בגמ' . (סם) : דף קס"ח ב' בביאור סיטת ברש"י. (פרשת קופטיים) : דף קס"ט ע' בביאור בל בסוגי' . (סם): בסוף ספרק בביאור בסוגי' ורש"י :

סנהדרין

דף ד' ע' בגמ' . (פ' ויהי) : דף י"ח ע' ברש"י . (פרשת תלת):דף כ"ו (פרשת קרח):דף כ"ט ע' בתוס' . (פרשת בראשית) : דף ל"ג ע' (פ' שבועה) : דף מ' ב' גמרא . (פרשת קופטיים) : דף מ"ג ע' בגמ' ובתוס' ד"ה מפי ומהרש"ל . (סם) : דף מ"ז ב' . (פרשת ותתחנן) : דף נ"ז ב' בגמ' ומהרש"ל בח"י , (פרשת נח) : דף נ"ח ע'. (פרשת ויצא) : דף נ"ט ע'. (פרשת וישב) : דף ס"ג ב' . (פרשת מטות) : דף ס"ד ע' תוס' ד"ה ותע"ג ובמהרש"א . (פרשת שלח) : דף ס"ס ב' . (פרשת תלת) : דף ק"ב ב' . (פ' לך) :

עבודה זרה

דף כ"ד ע' בגמ' . (תשובה ב') : סם בכל בסוגי' . (תשובה ג' ע' י"ח) : דף כ"ח ע'. (פרשת לך) : דף ל"ג ב' . (פ' רחם) : דף ע"ג ע' . (פרשת נשא) :

שבועות

דף ג' ע' תוס' ד"ה ועל הזקן . (פרשת נח) : דף ס' ב' גמ' ע"ה קרוס וכו'. (פרשת תזריע): דף י"ח ע' תוס' ד"ה הואיל ובמהרש"א . (פרשת שמיני) : דף כ"ח ע' בתוס'. (פרשת מטות) : דף מ"ס ב' ובתוס' ד"ה מתוך . (פרשת קופטיים) : סם סם . (סם) : סם בסוגי' . (פרשת קדושים) : סם בתוס' ד"ה כי מטת . (סם) : סם ב' גמ' ע"ה וברן ובמהרש"א . (סם) : סם בגמ' לבל תאמר. (סם) : דף סם תוס' ד"ה ונתיב לי' . (סם) : סם תוס' ד"ה תפילו קלן . (סם) :

מכות

דף כ"ב בגמ' . (תשובה ב') :

הוריות

דף י' ב' בגמ' . (בסדרן לסיום סדר זיקין) : דף י"ב במתניתין . (סם) :

זבחים

דף ב' ב' בסוגיא . (פרשת לו) : דף ג' ע' (סם) : דף מ"ד ב' . (פרשת ויקרא) : דף ע"ג ב' בתוס' (פרשת נשא) : דף ל"ט ע' תוס' ד"ה ט"י . (פרשת שמיני) :

מנחות

דף כ"ט ב' . (פרשת יתרו) : ס"פ הקומץ במתנה תרבא לילית וכו' . (פרשת שלח) : דף פ"ז ע'. (פ' פנחס) :

בכורות

דף ו' ב' בגמ'. (פרקא ויהא): שם. (פרקא רהמ):
דף ט' במתניתין. (פרקא מספטים): שם ב' בתוס' ד"ה לאפקועינהו. (שם): דף י"ב ע' רש"י ד"ה קמ"ל. (פרקא המור): דף כ"ח ע'. (פרקא במדבר): דף ל"ו ב'. (פרקא המור): ר"פ ט"ב. (פרקא תלוס): ד' מ"ח ע' בגמ' (פ' מספטי'): ד' מ"ט ע' (פרקא קרח): דף ל"ח ע' תוס' ד"ה ואע"ג. (שם): ס"פ י"ב במסנה (פרקא שלח):

חולין

דף ב' בתוס' ד"ה וסופג ובמכרם"ג. (פ' בחקתי): ד' ג' ב' תוס' ד"ה בודק. (פ' רהמ): דף ט' ע' רש"י ד"ה ל"ת. (שם):
דף ז' ב' בגמ'. (פרקא ותתחנן): דף י' ע'. (פרקא רהמ):
ב' תוס' ד"ה ולמה. (שם): דף י"ג ע' בסוגי': (שם):
דף י"ט ע'. (שם): ב' ברש"י ובמכרם"ג. (שם):
דף כ"ה ע'. (שם): ב' תוס' ד"ה מה חטאת וברש"י. (שם): שם תוס' ד"ה כמספט. (שם): שם רש"י ד"ה ואינו מבדיל. (שם): דף כ"ב ע' תוס' ד"ה והקריבו. (שם): דף כ"ג ב' רש"י ד"ה ומה עגלה. (שם): שם תוס' ד"ה ותסלח. (שם): דף כ"ה ע' בגמ'. (פרקא במיני):
דף כ"ו בגמ'. (פרקא קרח): דף ל"ה ע' בגמ' ובמכרם"ג בה"ג. (פרקא ויצלח): דף ל"ו ע' רש"י ד"ה לטעמי' ובספר רהמ יוסף. (פרקא נסא): דף ל"ו ע' בגמ'. (פ' ויצלח):
דף ק"ב ב'. (פרקא נסא): דף ק"ד ע'. (שם): דף קט"ו תוס' ד"ה מדאסר. (תשובה ג' ע' י"ט): דף קכ"ה ברש"י. (פרקא תבא): דף קכ"ו ע' תוס' ד"ה ותבחן. (פ' במיני):
דף קל"ו ע'. (פרקא תבא):

תמורה

דף ד' ב' בגמ'. (פ' מספטים): דף כ"ח ברש"י. (תשובה ג' תות כ'):

נדה

דף י"ד ע'. (פרקא מצורע): שם תוס' ד"ה ולמחר (שם): דף נח ע'. (פרקא חבא): סוף מכילתין (בהדרן לש"ס):

סדר טהרות

אהלות פרק ו' מ"ב ב"פ ברמ"ם. (פרקא מטות): נגעים פ"ח מ"ג. (פרקא חזריע): שם פ"י מ"ט. (שם): שם פי"ד מ"ב בר"ם ורע"ב. (פ' מצורע): שם שם מ"ו. (שם): ילים פ"ב מ"ג בר"ם. (פ' במיני):

רמב"ם

חלק ח' פרק ז' מהלכות ט"ז. (פ' נסא): שם פ"ח מהלכות חמץ ומצה. (פ' בא): שם רפ"ח מהלכות שופר (פרקא פנחס) ריש הלכות שחיטה. (תשובה ג' תות י"ג): פ"ח מהלכות קרבן פסח. (פ' יתרו): ריש הלכות ק"פ במל"מ. (פ' תצא): פ"י מה' כלי המקדש. (פרקא תצוה): פ"ה מהלכות ביאת מקדש בכ"מ. (פ' פקודי): פי"ז מה' פסולי המוקדשין. (פ' ויקרא): רפ"י מה' פסמ'. (פ' נסא): פ"ד ה"י מה' מעה"ק. (פ' צו): פ"ב ה' י"ח מה' ט"ח. (פ' שמיני): רפ"ב מה' גירושין. (פ' תבא): פי"ח שם במל"מ. (פ' קרח): ספ"ח ה' מעילה במל"מ. (פ' חקת): שם בכ"מ ובמל"מ. (תשובה ב'): שם. (תשובה ג' תות י'): רפ"ח מהלכות תמורה. (פ' בחקתי): פרק ט' מהלכות עבדים. (פ' משפטים):

ש"ע אורח חיים

סוף הלכות נטילת כפים במ"ח. (פ' תצוה): סימן תל"ח. (פ' לחכי): סימן תק"ג במג"א ס"ק י"ג. (פ' בא): סימן תכ"ט בבאורי הגר"ח. (פ' בשלוחך):

ש"ע יורה דעה

סימן ח' ס"ג בבאורי הגר"ח. (פ' רהמ): סי' י' ס"ח (שם): סי' ק"י. (פ' נסא): סי' רי"ז בט"ז ובש"ך (שם): סי' רל"ב ס"ק י"ב. (פ' מטות): סי' רס"ו בב"י. (פ' במדבר): סי' שע"ג ס"ד. (פ' חמור): שם סוף סי' ובבאורי הגר"ח. (פ' חקת):

ש"ע אבן העזר

סימן מ"ז ס"ק י"ח בדברי הב"ש. (פ' תצא): סי' קי"ט בב"י. (תשובה ג'):

ש"ע חשן משפט

סימן ח'. (פ' משפטים): סי' ג', (פ' יתרו): סי' ל'. (פ' שופטים): סי' ל"ב בש"ך. (פ' ברחמים): סי' ל"ט ס"ק י"ח בש"ך. (פ' שופטים); סי' מ"ו ס"ק פ"ח בש"ך. שם): סי' ע"ב סי"ח. (פ' משפטים): סי' ע"ה ס"ק כ"ג בש"ך ובתומים שם. (שם): ס"ק ג' ובס' נתיבות המשפט שם. (שם): ס"ק ו' בתומים שם. (פ' תצא): סי' ע"ז בש"ך ס"ק י"ז. (פ' משפטים): סי' ל"ע סק"ו בש"ך. (פ' שופטים): סי' פ"ט. (פ' משפטים): סי' קי"ב ס"ק ט' בסמ"ע ובגמ"מ שם. (שם): סי' קל"ג בעור. (פ' תצא): סי' קנ"ה ס"ד בסמ"ע וש"ך. (פ' משפטים): סי' רפ"ד סק"ד בסמ"ע (פ' תצא): סי' תכ"ד. (פ' בהר): סי' שם"ב בעור ובסמ"ע (פ' משפטים):

תשובות שאגת ארי'

סימן כ"ט. (פ' תצוה): סי' ל"ג ובקונטרס אחרון. (פ' פנחס): סי' ט'. (פ' לחכי): סי' ע"ו. (פ' בא): סי' ע"ז. (שם): סי' ע"ח (פ' בחוקתי): סי' פ"ב (שם):

טעותי הדפוס והעתקה

דף ע'	שורה	הטעותים	צ"ל
ג' ב'	י"ח	סוים מנוס	סוי מנוס
ס' ג'	ס'	ע"ב	י"ב
סם	כ"ז	מפני שאפשר	שמי שאפשר
ו' ד'	י"ג	שסביה הפר"ח	שסביה קימי הפר"ח
ז' ח'	ס'	תליבא דר"י	תליבא דר"מ
ג'	ז'	שכ"ל	ל"ל
ד'	ח'	דלמותי היא	דכמותי הוא
ח' ד'	כ"ט	ואז סדבור	שאז בדבור
ט' ב'	ל"ס	בלעון משפטים ועניני טוען	נדפס בלא במקומו ובייב לעמוד הקודם קודם ד"ה ב"ק
סם	מ"ז	ס"מ סיס	ס"מ נוס
ג'	מ"ח	שחיזה בדה"י	שחיזה בר"ה
י' ד'	ל"ז	אבל שהכפרים	שכך פרס
י"ח ד'	ז'	לכן פירש"י	וכן פירש"י
י"ב ח'	כ'	פשט יותר	פשט יום יותר
ד'	י"ט	ב' ל"ט	ל"ט ב'
סם	ל"ג	בד"ה שקיבלו	שקבלן
ג'	מ"ב	חיזוק תורס	חיזוק תקרס
סם	מ"ס	תורס לישו	תקרס
י"ג ב'	ט'	דעדיס שלי"י	דעדיס ש"י
י"ד ד'	כ"ס	מחדם ג"ח	מחדם ק"ח
ט"ו ח'	מ"ז	מק' ישלשוקי	מק' ישלשווקי
ג'	כ"ג	פינול פינול לדעת	ס"ז פינול לדעת
ט"ז ג'	ח'	בד"ס פסו"ל	בד"ס התס פסול
י"ח ב'	מ"ס	טע"כ דלא	שע"כ דלא.
ד'	כ"ח	הביאו שתום'	שתוי"ט
י"ט ב'	ב'	לישו סותר	לישו סותר
י"ב ח'	כ"ס	ופירש כולהו	ופריך כולהו
ב'	כ"ג	כן ט"ד	כן ט"ס
סם	כ"ח	שלין לו עליו מ"מ	שלין לו עליו מלו'מ"מ
סם	כ"ח	לא לטעון הל"ל	לטעון ברי הו"ל
סם	מ"ז	וגרסת לומר כן	וגרסת לומר דהוברח
			הגמ' לומר כן
ד'	מ"ג	דמתחלת דמטוס	דמתחל' סבור דמטוס
כ' ח'	ג'	הבעה"כ ולישו	הבעה"כ תמת ולישו
סם	ט"ז	שין לו בידי	שין לו בברי
סם	י"ט	מגו כל"ל	מגו כלל
כ"ח ג'	מ"ח	ד"ס לתני ולא מקשי	לא תוכו ולא תקשי
כ"ב ח'	ו'	דכיון דהוי	דהכי
סם	י'	התס עוסם	ס"מ התס
סם	י"ב	לא לקיש כמ"ל	קמ"ל
כ"ב ב'	כ"ו	גריסין שעוטס	שהני עוטס
כ"ג ח'	י'	שחייבו עפ"י	לחייבו
ג'	ג"ה	יוס ולילה ה"ל	יוס ולילה ס"ל
כ"ד ח'	י"ח	וגרסת פי'	על פי מתי
ג'	ט"י	מין שקורין	מין חיס שקורין
סם	י"ז	דבילס שסקרס	דבילס שסורס
ד'	כ'	רס"י בד"ס סס	בר"ס
כ"ו ב'	ח'	ממס שברג	ממס שברג
ג'	ס'	דתיירי בשמעון	בשמעון
סם	מ"ח	דוקא בלריך	בלדין
ד'	ס'	סיס לירס	סיס לו לירס
כ"ז ג'	י'	סוא לפירש"י	לפירושו
כ"ח ג'	י"ח	כשברת הרחבוס	שחילוס
ד'	ז'	סס מלריכין	מלינין
ל' ב'	ל"ט	אין בו שער	אין לו שער
סם	כ"ד	[דף ס"ד]	דס"ד אין כותבין

דף ע'	שורה	הטעותים	צ"ל
ל"ח ח'	כ"ח	כתוב לכתבו	כתוב לרחבו
ג'	י"ד	סוס ידעינן	סוס ידעינן תופס דת"י להפקיע עלמס ממעשה ידיס וזס סוס ידעינן מקידושין
		מקידושין	
ד'	כ"ס	ט"ב בעולס	ט"י בעילס
ל"ב ב'	ד'	לפי מתי	לפי זס מתי
ל"ג ח'	מ"ד	דקטעין ס"ד	ט"ד
סם	כ"ו	דכ"ע לרבנן	דכ"ע דס"ב לרבנן
ג'	כ"ט	דתס תסס	זתס תסס
ל"ד ח'	כ"ד	ליכא רובא רק חזקת	נשמע בבגנת פדבוס וכל"ל: ת"ל ליכא רק רובא דהזקת בכורות ליכא דסס אדרבה סכבר יש לו הזקה דתינו מזגס וסכא ליכא תרי הזקות ועדיפי מרובא וסס נאמר דגבעלה לבעל זס ת"ל ליכא רובא רק הזקה וכו'
ל"ד ג'	כ"ו	אבל רבא	אבל על רבא
ל"ס ג'	י"ט	סקילס מכל מקומות	מבני מקומות
סם	מ"ד	גס ידעס	גס סלרס ידעס
סם	כ"ג	דת"מ מינו	דת"ת מינו
סם	כ"ו	בועס וסוי כמו	בועס ושבשיו לאו מתירים לועס מעשה בשה הוא הלוס וסוי כמו וכו'
		כתבי	
ל"ו ח'	י'	ועש"ק בשס סס"מ	ועב"ך
ג'	ז'	ולא מדחזינן	ולא מדכרינן
סם	י'	וס"ל לסרי"ק	סרי"ף
סם	ל"ח	ולטעות מ"י	מ"ס
ד'	כ"ו	לך דסחרם	לף
ל"ז ב'	י"ב	דליכא רמאי כגון	אבל ליכא דאס' מסס ודאי רמאי כגון
ג'	י"ח	יחלוקו ח"כ רס"י	אבל רס"י
ל"ט ג'	י"ח	אף אי נקטין	נקטינן
ד'	י"ח	בירושס בס בלוס	בס כולס.
סם	י"	עכ"ל	ע"כ
סם	כ"	ולא תלא	תגבא
מ"ב ג'	י'	הבי"ז ויו"ד	הבי"ז ביו"ד
ד'	כ'	לא דרשס	לא נדע דרשא
סם	כ"ד	לכד"י לכורות	נשמע בבגנס וכל"ל: לכד"י ולא רלו לומר הד לכד"י ד"ת"כ תייתר לן הד וכוכרסס לומר לכד"י כלומר לכי ואיל תתי תרוייסו לכד"י לכורות יבו'
סם	ל"ז	ח"כ בדבר	אבל
ב'	כ"ו	תיפוק ליס מסכת	נשמע וכל"ל מסכת . וגרשס לומר דאיצטריך והדרס לכבד ת"ח ואס ד' אלקיך לבנין מורא וכמ"ס גבי תכיו ושמו תבי קראי וכו'
		וגרשס ליהן	
מ"ג ג'	כ"ג	סאמור לכוין	ים לכוין
ד'	כ"ד	תקל"ב	תק"ך
מ"ד ח'	מ"ס	שאס בוודאי	שאז בוודאי
מ"ס ח'	ז'	מכפר לף דמס	מכפר דמס
ב'	ל'	ד' לספד	ז' לספד
ג'	ג'	דבעלמא	דבשלמא
סם	י"ז	כ"ו לטמאות	כ"י לטמאות
סם	כ'	ד' לכספד	ז' לספד
ד'	כ"ו	סחוטא מכריעס	סחוטא מכריעס
מ"ו ב'	כ'	למס ימאס	למס לא ימאס
ד'	מ"ג	ט"פ	ע"כ
סם	מ"ס	בפיום	בפירום
מ"ח ג'	כ"ב	לף	לס

ספר

תורת אביגדור

הוא ביאור נחמד אף נעים · באורים יקרים ונפלאים ·
בזהב ובפז הם מסולאים ·

על

שלחן ערוך אורח חיים

ישא מדברותיו · בפלפול וסברא אמרותיו · מים
התלמוד יסודותיו ·

אשר חברתי

אני **אביגדור מרדכי** בהרב הגאון הגדול מוה"ר **אברהם עזרא** כ"ץ
כעת אנבי רב ואב"ד פק"ק **אסמרין** ·

(בעהמ"ח ספר ענבי הגפן וספר ענפי תאנה וספר קרבן תודה וספר פרי הדר ·)

וויילנא

בדפוס של ר' אברהם יצחק ובנו ר' שלום יוסף דווארזיץ ·

שנת **תרל"א** לפ"ק

ТОРАТЪ АВИГДОРЪ,

Вопросы о Еврейскихъ обрядахъ Раввина М. Острины. Авигдора.

Вильна, въ Типографіи А. и сына Ш. І. Дворжецовъ на Вилейской улицѣ въ домѣ Горскаго подъ № 31.

1870

Дозволено Цензурою 19 Октября 1870 г. Вильна.

הקדמה

אמר המחבר הן אנכי הצעיר אשר ימי חיי עד כה מעט ורעים המה כי פגעי הזמן נתתו בי · נגוע ומוכה אלהים אנכי הייתי כמטרא לחץ · זה זמן כביר נחליתי במחלת לב · ובראותי כי נעים זמירות ישראל אמר ימי שנותינו שבעים שנה ורז"ל אמרו ביסי דוד אמעיטו שני · ונתמעט הבריאות מדור לדור ומה גם בדור הזה אנשיה קצרי יד כל לב לחלי · ובפרט איש כמוני הלוש במאור מי יודע חיי כמה · אי לזאת נתתי אל לבי להדפיס חידושי על ד' חלקי ש"ע ויען כי רבות החידושים הנמצאים ת"י ואפס כסף להדפיס הכל לזאת אדפיס כסדר מקומם על או"ח · ובהמצא שגיאה ידינני לכף זכות כי א"ל מעתיק וכל חידושי כמו שהיא כתוב · כן נדפס בלי מועתק ואיננני בדפוס ובינני ביני יתהוה שגיאה ומעות ולא עסקתי בחיבורי הרבה ושגיאות מי יבין והמקום ידין אתכם לכף זכות ויבא הגואל בב"א :

המחבר

תורת אביגדור

אורח חיים

(ח) **במחבר** סעיף ח' יתגבר כארי כו' · עיין דמיומו לארי ז"ל דהנה תכונת מזג וטבעיות חסר הטבע בארי · גבור מכל מלך על כל · עם שבעה ה"ח הנכנע בפניו לא יתונה לו רעה · המספרים יתמרו כי נבלת תבונה לארי החסור בכלוב כלב קטן שחור ויפה תואר ויתרך הכלב ויפול לחור על גבו ויתפתל כנחש הוסיף לשומו פניו ונשא כפיו כמתחנן וברחות הארי כ"ז הטמידו וכרה בריס עמו עד כי לא חסך פיו לאכול עדי פתח פיו מקודם הכלב ובעת טרפה לו בנהו והכלב דלג עליון מרט שערו ונשכו לא הרגיזו רק שמח בשחוק להוכו ובעת בא קץ כלב בא מגרמת לבו וחבק פיגרו בזנבותיו ובימים אחדים מת נס הוא מדאבון לבו · לא יכלה חסד לגמול עם המטיב עמו · המספרים יתמרו כי חיש עלפים בתפריקא רחה ארי' חסר ניער פיו לבלי חוק ורעש פנים ויצן לעלות על עץ והנה הארי' רבץ מתחתיו בעיניים מפיקות מבטי התנוסים הרחה על פיהו ובגדותו תקעה עלש בחזקה ירך והוליח העלש מגלונו וחלף זה הסיב נמולו והביאו שלל רב · לשר רומח ברח עבד מדרחקלטס שמו וימלט אל תפריקא בדרך בא ולן בתוך מערה פתוח בא ארי נורח אדון המערה ויבא אל העבד ברוח כחם והריס רגלו כמהחנן לעזרתו וירח והנה בקף הארי בא קוץ ונקבה ויוליח הקוץ מרגליו ובבלויי הסחבות עם רטיה לרגלו וירפאהו וחלף זה כללו הארי ג"י במערה והעבד הלך לדרכו ולעת קץ נתפש העבד וגם הארי נתפש ומחרן מפטרו להסגיכו לבלוב הארי ובפגשם הכירו זה את זה וחבקו זח"ז והתעלסו בהבעים הנלבבים שפטרו למכתף ויסמטו עליו עוד נמר לבארי ויתמרמר הארי ויקרע סנור לבו ויבלהו מה זה וספר להם מהחל ועד כלה ויבלהו חפצי וארי ידידו נהנותו למחנה ומהי להבהם לחות ולמופת בישראל ויהר תקפו וגבורתו ונדיבהו הלא הם כתובים על ספרי הטבע · והא"כ במוסר נפלא שיחבונן האיש על טבעות הב"ח החזקים ארי ונמר לחסר מחלונגים תמיד על בריאתם להיות טרפם ומחיתם מחללי לדמה ולמה יגרע מהחדש לחסר הסי"ת יספיק די חיותו · לזאת עושה עבודתו ע"ל ההכרח למלחות נפשו כי ירעב וכ"כ לחסר ים לחל ידו למנוע מבא בדמים יותר לבטח והחדש לחסר הסי"ת מספיק מזונו גוזל וחומס רועח והולנ ולא עוד כ"א מבוקר ועד ערב לחור יקום רועח יקטול ועל זה לחמר הכפירים שואגים להסי"ת על מה ולמה יהיו חיותם לטרף טוב טוב הי"ל לבקש מאל לחלם ליהן סיפוקו ויען כי עשיתו ע"ל ההכרח לי לזאת חזרח השמח יחספון ואל מעונתם ירבצון וכ"ז כשבבחו מבלי לטרוף טרף לא יפטול רע ורחה מה נגרע החדש כי ילא חדש לפטלו של הכפירים לעשות כמעשהו ולא עוד כ"א מגדיל הדבר לשבודתו עדי ערב לא יפקוד ולא ינוח עדי הרג בלי חמל · רע ומר להחדש בפגעו עם רעבונו לו בהתקומם לחולו לא יספיק לו רגעים לחדים לספוך שיחו לפני ה' עם לחת נפשו · מיחתו וקבולתו למודים ימד בנוית הארי · חכן בד"ז נפרדו זה מזה כי כחסר טרפו טבור רעיונו לו טורף וחומס בלי חמלה · וחס טרפו טבור כעסו בחתקוממים נגדו לו בחלחמה יעמוד נגדו בהתבוננות כי ירבץ לרחצונה ממולו הרחק כעשרה לעדים וימודד בעיניו החרן טרס ידלג · הנהנה הסי"ת עם יסרחל ג"כ כן כי כחסר היסרחל זכחין לו מרחה גבורתו כמו בקי"ם ובהסללה ל"ח מלכים כרגע ספו המו חכן כחסר חין רחוין לזאת רק קנחת ה' לבחות יעשה זאת לו בהסחר ובהטרכת מלחמה ע"י חיזו סיבה שבת מזימה מלהרע ליסרחל לזאת הסי"ת נמשל לארי' ולזאת"כ ה' כגבור יצא למרחה גבורתו לעין כל דע כי לימתי הנהגתו כחים מלחמות בהתהוה סיבה בחם כחסר לא יזכו רק יעיר קנחת ה' יעוררו לעבות נקמה בגויים לו יריע לף ילריח בדרך חנסי המלחמה בחרושה וקול שחון להבעיה ולהטיל לימה ועין בסוטה (מ"ב) לל החפזו מקול קרנות לל חערלו מפני קול לוחות משא"כ כעת על לויביו יחגבר בגבורה בא לליהם · הנהגת החדש עם היה"כ הוא ג"כ בשני פנים ללו הן הלדיק הגדול חסר ירחת הסי"ת בוער בקרבו ויל"ה בטל ומבוטל חללו לו כחסר היה"כ ברלונו להתגבר בו לזו מתוך רעבונו והשוקתו לליווי הסי"ת טורפו וחומסו וממתו כחבן חכן כחסר החים לימו מסובל בילחת הסי"ת כ"כ לזו יחשוב בלבו כי נקל בעיניו להתגבר מול היה"כ לא כן רק במלחמה ובחכמה יעמוד למולו כי חס לא ליפח לא יהי' ביכולתו להכניעו ול"ז יתגבר כארי בעוז וגבורה ילחום מלחמת היה"כ כארי הזה לף שהוא גבור וחזק מ"מ לימו סומך על גבורתו רק במלחמה יעמוד למולו ובהתחכמות לוך ללחום מכש"כ החדש חסר הוא בישרת והיה"כ טורף בודאי לל ידמה כי בקל יכבשו לא כן רק טלה וגבורה למלחמה וכן בחופן הבני כחסר הוא מסובל בילחת הסי"ת והוא למת ורעב וחרב לדבר ד' לזי יהיה ההגבהתו ג"כ כארי הזה חסר בעת רעבונו טורף ודורס בלי תמלה כן יכבש היה"כ ת"י ויקוס בבוקר לעבודת הבורא ולל ימנעהו הקור ולל יגעש לו התנומה ותשוקת לחבת הסי"ת יפקוד בלבו כל נועם וטוב טוה"ז :

סעיף ו פ' הקרבנות לא יאמר אלא ביום · וכ"ל דכ"ז חסר הבהכ"נ הוא סגור לא יאמר הקרבנות יען דמבואר בסי' קכ"ב ברמ"א דאסור לסחור דבר מבה"כ וכחב המג"א בס"ק ו' דהיו כעוסק בזה מן ההיכל יעו"ש נמלא דבה"כ הוא בבחינת היכל דהוא מקדש מעט וקי"ל דבלמיס שבחצן קודש פחיתה דלחות ההיכל פסולין · ודע כי התוי"ט פ"ג דתמיד מסנה ז' כחב לא היה שומט השומט עד שישמע קול שער הגדול שנפתח מלאתי כתוב דלמדין בגמרא אל פתח אוהל מועד עד שתהא פתוח ומשם למדין לכל הקרבנות ולפי"ז המה שם על החו' עירובין (דף ב' ע"ח) ד"ה בלמיס שבחצן כו' דכיון דכל הקרבנות אינן נלמדין אלא מבלמיס מאי קשיא להו הא תמיד נופיה לא שמעינן אלא מבלמיס ועל הרמב"ם תמיהני ג"כ שבפ"ה מהל' מעה"ק כתב בלמיס שבחצן קודש שנפתחו דלחות ההיכל ומכי כל הקרבנות כן יעו"ש והנה לפי מעה נעלמה מבעל חוי"ט ד' רס"י שכתב להדי' בתם' זבחים (ד' ס"ח ע"ח) להתוח דתיזהו מקומן בלמיס דוקא קשיא משום דכתיב בהן ושחטו פתח חוהל מועד ולא יהיה

שאר קדשים מיניהו ודברי רמ"י תלוי הובאו בסמ' יומא (דף ס"ג ע"ח) בתוד"ה שלמים יעו"ש ובקושיתו על התו' הטעיר נ"כ המכרם"ת בסמ' יומא (ד' כ"ט ע"ח) ומהרהן דקושיתם דהוא"ל היאי פסול דפתיחת הלחות גבי תמיד יעו"ש והירושלמי ניים לי דת"כ מאי תיבעו דתניא שנפתח וחזרו ונעשלו דמ"מ יותר טוב למכהב הדין קרא בתמיד דתיהיה להאי דינא לעולם משא"כ בשלמים לא משכחת האי דינא כ"ת בתופן דחוק ושלמים נילף מתמיד תמיר דהוא קרבן נבור מ"מ הא שלמים תמידי דרגילים ומלויש ביותר ומאי רתיא לתף דהתו' בסמ' פסחים ד' כ"ח ע"ב ד"ה העולה עבדו מזה לריכותא דלא גמרינן זה מזה מ"מ בכאן לעניין זה נע"כ דילפינן דהרי חזינן מלינא דאמת ילפינן תמיד משלמים ע"כ נ"ל דבאמת זהו תיבו קושיא לכתוב בתמיד יתן דאם היה כתוב שם הוה נאמר דאת דכתיב ועיך עליה העולה ולא נאמר עולה לומר עולה היולע . דהנה בתיבורי קרבן העדה כתבתי על דברי התוס' בסמ' פסחים (ד' נ"ח ע"ב) ד"ה העולה כו' ותימה דבזבחים מפקינן מקרא תחריגא כו' וכתבתי לתרץ לפי מה שכתבו בסמ' יומא (ד' ל"ד) ד"ה העולה עולה דאתוגה דפירושו שהיא רתוגה לכל קרבנות לבור דעולה שהקריבו ישראל במדבר עולה תמיד הולי . ולא"כ למ"ד בתניגה דעולה רתיה הולי א"כ לא תלי למדרש בן מן העולה א"כ מוכרח לדרוש מקרא דמלבד עולה הבוקר נמלא דבריתת דפסחים לתיה כמ"ד עולה תמיד הולי ומצוה דזבחים פ' כל התדיר לתיה כמ"ד עולה רתיה הולי ובוב מלתתי מעין זה בתור תדם . והנה כללא נאמר מדרשת דמלבד דאתי לזה כ"א בתירוץ התוס' דפסחים הנ"ל ד"ה העולה ומ"ד דעולה רתיה הולי תיך נדרש מן קרא דהעולה עולה לאתוגה והה' המיותר למאי אתי אמנם י"ל כך דהה' דהעולה היינו עולה תידוע היינו תמיד בשהנה מאתרי קרבנות דבעי פתיחת דלחות הפיכל ויקשה ע"ז דאין כאן שיעור להלא בשאר קרבנות אתו אל"ל קודם פתיחת דלחות הפיכל דהתמיד קודם בקושית התו' ול"ל דהאי הקדמה תיבו לעיכובא מ"כ הוי שיעור שעיר דשאר קרבנות בשיקרא ולא יעשה כמלותו כ"א יקדים להתמיד ולא יהיה נפתח דלחות הפיכל ג"כ בשר משא"כ התמיד לריך דוקא פתיחת דלחות הפיכל ואל"כ פסול נמלא דהכתוב בא להורות לנו דין הנאמר בקרא מלבד עולה הבוקר אשר לעולה התמיד קודמין למוספין לא יעשה הקורא דזהו לעיכובא מגלה לנו קרא דעולה תידוע דל' העולה משמע הנבדלה ומתוגה משאר קרבנו ואיה השיעור תין זה כ"א דהיו לעיכובא נמלא דה' המיותר מורה לנו דמתוגה תמיד משאר קרבנות בדבר המדם וזה השיעור הא מנ"ל כ"א דנאמר דהקדמה תיהו לעיכובא לזאת נאמר האי קרא דפתיחת דלחות נבי שאר קרבנות ושוב מנ"ל כן ואתי האי קרא להמיד בשם תיהו ענין . ומה גם בלא"ה הלא מלינו כמה פעמים שנדרש בשם תיהו ענין ומ"כ מאי זה קושיא בשלן דיכתוב האי דרשא נבי תמיד למנס קושית התו' הוא על הגמ' לבד דלמאי קאמר שלמים שמחתן הול"ל תמיד שמחתן כו' שנאמר ושמחתו פתח תוהל מועד אם תיהו ענין לשלמים הכתו להתמיד ומדקאמר הגמ' שלמים שמחתן משמע דיש ג"מ בשלמים נופיה ומקשה שפיר :

(ג) **בס"ז** ס"ק ח' ומה שהפאר ר"י עשתו בעגן פסיטה חלוקו ולא בלבישתו כו' . ולעד"ג בפשוט דהנה ענין הזהירות בזה מבלי יגלה גופו הוא טבור כי הוא זה קלות רתם וקלות הוא ענין שנמשך מזה להחדם לחטא כי כאשר סר מעיניו יראת הש"ם יוכל לחטא אי לזאת נ"ל מלובש מבלי יראה שברו המולם טבור כי יתבונן כי הקב"ה מלא כל החרץ כבודו ורוחתו בחדרי חדרים ויעיז פניו מבלי לעמוד הכן מעוטף כמי שעומד לפני מלך ב"ו . ולפי"ז נ"ל להזכר כ"א בשם קיום ממטתו דלא כשיעמוד בקלות יומבך שיחטא לא כן בשם שכבו ליבן דלא תיבו בחפצי לחטא כי רעיוניו מסובלים בהגיוני הבינה ולית יחטא ומאחר דזו הקלות לא יגרום לחטא לית חשם בזה ות"ל להזכר רק כ"י החשאר ס"ט למידה הסידות כי לף בשם שכבו על מטתו לתין חשם בזה שבור כי לא יוכל למשך מזה חטא ושון לשפ"כ היה זהיר מבלי ירחה מבשר נופו החולה . משא"כ בשם קומו ממיטתו אז הזהירות תיבו מפחת מדה מסידות כ"א חובה הוא כיון דש"ז לא ההפאר ר"י וכ"א ממויב בדבר לזאת הטור ות"ט לא הזכירו מהפשיטה דתיבו רק למידת מסידות ונקטו מהלכיהם דזהו מדינא וגלותא כ' זיסקינד לפשוט הפוזמקלות אחר שהבנים רגליו למטה החה המכסה ממחכסה :

בס"ק ד' והוא מסתבר לפי הטעם של מכה"כ דתין בזה חילוק בין ד"א לפחות כו' ולעד"ג דדבריו תמוהים ותיבו הוכחה כלל להלא אחר רב הונא בריה דרב יהושע לא מסני ד"א בגילוי הרחם אחר שהיה למעלה מרחמי ת"כ גם בחיסור גילוי הרחם נאמר ג"כ הטעם דמכה"כ דהבינה למעלה מרחמו פירושו של מכה"כ ואשה"כ תיבו רק בהילוך ד"א ומהרש"א בח"א לסברא וכתב ביעורו של תדם בכ"מ ד"א וזה שהולך לחוץ ד"א בקומה זקופה ודומה לו בלהו הם שלו ממש ותין מקום לבהינה שם והכתוב אחר מכה"כ יעו"ש . והפרמ"ג בחשל לאברהם ס"ק ה' כתב ועיין ר"מ הל' דעות ה"ח לא ילך ה"א בקומה זקופה ובגמ' אחר לחסור משמע כ"א ולפשר כ"א ד"א וה"א פחות נמי והא מנלן יעו"ש ונפלאתי תיך לא שם עיניו רק לדברי הגמ' דקדושין (ד' ל"א) ועשלם מעיני הבדולה דברי הגמ' ברכות (ד' ל"ט ע"ב) שפה דבריה גנאי לו לה"א כו' ואל יהלך בקומה זקופה כו' הרי דברי הרמב"ם הן הן דברי הגמ' דברכות . והנה דברי הטור בפסקי הרא"ש לכאורה סותרים זא"ז דבברכות כתב בפ' כילד מברכין אות מ' ואל יהלך בקומה זקופה ולא הזכיר ד"א ובקדושין פ' רחטן אות מ"ו אסור לילך ד"א בקומה זקופה ובגילוי הרחם . אמנם הוקשה להם כיון דאמר דאסור לילך בקומה זקופה ת"כ משמע לף כל אדם ואיך אמר גנאי לה"א דוקא ע"כ שברי להרץ דכ"א דוקא ד"א ות"א לף בפחות וכך פירושו דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפילו ד"א כלומו דוחק רגלי השכינה ע"כ תין לה"א לילך לף בפחות כי הרואה לא יבחין אם ד"א הלך או פחות וגנאי הוא לו מפני חשם הרואין נמלא הפסקי הרא"ש דברכות דקאי על ה"א שפיר לא הזכיר ד"א משא"כ בקדושין דקאי על כ"א שפיר נקט ד"א נמלא שפיר בשאר להביא בקומה זקופה שאם וכתב יען דיש אים שאסור לילך לף בפחות כגון ה"א וכ"א דשאי לעשות עלמו ה"א לעניין זה משא"כ לגילוי הרחם לף רב הונא בריה דרב יהושע דהוא ה"א מ"מ לא היה נזהר רק בד"א לזאת שאם וכתב ולא ילך ד"א כן נ"ל נכון :

בס"ק ה' כוכב כמהלך דמי עי' בסמ' שבת ד' ה' ע"ב תוד"ה לגוז וכנה"ג וע"ל דכוותם דספינה דמיא ליד דתיהו מסני וממטיא והממטיא תין ממטיא דעת לחלה כמו כן ספינה מינה ניחא ומיא ממטיא ומיא דממטי מ"ל דעת ולא מקרי דעת לחרם משא"כ בעבד הממטיא דעת לחרם ומביאה ליל בתר הממטיא המהלך :

(ג) **במחבר** סעיף ח' ושכשיו לא נהגו לאמרו . כתב הרד"א בשם מידושי דב"ם שמ"ל זה אלא ירא שמים ומסיד שהשכינה שרויה עליו אבל אינם מחויבים לא משום דמחזי כיוהרא וכתב ב"י סי' ג' דברלהה שמפני זה נהשבל מלאמרו כלל בדורות הללו ולעד"ג הטעם במה שביטלו בדורות הלו יען להבין דברי הגמ' בסמ' ברכות (ד' ס' ע"ב) הנכנס לבית הכסא לומר התכבדו מכובדים כו' הרפו ממני עד שאכנס ואעשה רלוני ואחזא מליכם אמר אביי לא לימא אינש הכי דילמא שבקן ליה ואזלי כו' אלא אין ימיחהו הא לא אמר רק

שילפהו

שירפהו לרגע שעושה לרכיו עד שתכנם ותעשה רצוני ולא יותר ואבי בחיקונו לחמרו תמר ג"כ המחינו לי המהינו לי עד שתכנם ולא ות"כ היינו הך המחינו והרפו קוין המה . גם יש להבין דהמשמעות מגמ' דמלאכים לינן מצוין להחדש כ"ת בע"ם בלילה ולא בחול ואף לדברי בעלי הוס' שבת בסי' רס"ב שמתק חרוז להתכם לשלוש מ"מ לפחות תחר השבת יכלו המלאכים . תמנס ג"ל הכונה דבנה בבית הכסא שביתי מזיקין כמבואר בד' ס"ב ט"ת גם שד של בת"כ דומה לשעיר בפירש"י שם ד"ה שעיר גם שביתי שם נחשים ועקרבים כמבואר שם בל הלעוט בבה"כ ניטול מג' דברים מן הנחשים ומן עקרבים ומן המזיקין נמלא דבה"כ הוא מקום שכנה אי לזאת בכ"מ שכנה שולט הסי"ם להחדש היבר מלאכי שמירה מבלי ליזוק וכמו בפירש"י שנאמר כי מלאכיו יליה לך כו' ולזאת בשתו המלאכים לשמרו מהמזיקין מבקש בשקש ואומר להם הרפו ממני פירש חנו רשיון להמזיקין שיסורו ממני ולא יזיקוני נמלא בפירוש הרפו ממני פירושו הרפו להמזיקין ממני עד שם שמר לרכי . אמר אביי לא לימא תינא הכי דשמא יפרפו הכונה הרפו ממני דלא קאי להרוף המזיקין כ"א הרפו ממני הסירו ממני כי תינו צורך להמלאכים ושבקו ליה ואזלי וכן מבואר בבר"ה ויו"כ לא יאמר זכרנו למייס בפתח תתח הלמ"ד אלא בשו"ת אלא יוכל השטן לאמר שמבקש לא מייס . ע"כ לאביי אמר בנוסח שיאמר שמכוני שמכוני עזרוני עזרוני סמכוני סמכוני ושופל ומבקש שירחם והמתינו לי לשומרי עד שתכנם ואלא וע"כ תני מעיז פני לילך לעשות לרכי ולבקש שירחכם יפן שכן דרכן של בע"ח . ולפי"ז דוקא בימים שהי' בבה"כ מקום שכנה היו הולכין עמו מלאכי שמירה כמו בכ"מ שכנה לא כן כעת כי משם שכנה ליכא לא מהמזיקין ולא מנחשים ועקרבים ת"כ תינו מקום שכנה ואין הולכין עמו מלאכי שמיר' ע"כ לא נהגו לאמרו :

במג"א ס"ק ז' כמ"ש הזוהר כו' ובס' בינן עולם סי' ג' כתב לשעד"כ דנכון לנהוג כדעת הזוהר מאחר שגם הש"ס יכול להחשיב כן ולא עדיף לן פירש"י מפירושו של הזוהר ודעת רשב"י יעו"ש והנה המעתני יו"ט (פ"ח דברכות) כתב בחוה ג' בטעם הדבר כו' לפי חכמי הטבע ת' מהשבות להולדת הזכרים שם אז רוח לפונים נושבת לפי שהיא תמה והזרע השם מוליד זכר ושם רוח לדומים נושבת שהיא קרה מוליד נקיבה ואמרו ג"כ שים מי שאומר שהפילו השבעה לרוח לפונים מועיל לזה יעו"ש ת"כ משמע בפירש"י ויהיה רחשו לשפון תמנס ג"ל להיפוך דלפי הגלה ים לי לאמר טעם אחר דהדרכת החדש לריך להאמין כי על כל מצניח ד' והטבע לא יוכל לפעול מאומה רק יאמין בד' ויתפלל אליו כאמרם ז"ל בשם' נדה מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ת"ל יש אשה ההוגנת לו ויתקדש עלמו בשעת השמים שאמרו הרשה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהבנים שלו כו' נמלא זהו הטעון בעלמו בחשר שם מטהו בין לפון לדרום היינו שרחשה ומרגלותה זה למזרח וזה למערב ומחשב תז כי הוא מבוא השבע בהשבע ורק בטחונו שם בסי"ם כי הוא מבוא השבע ומבקש רחמים ממנו וכן שם מחשבתו עם החשמים וזה הורחה כי בקשתו מהסי"ם הוא בחמת ובחמים שם בטחונו בו תז הקב"ה שומע לבקשתו ומחלה רלונו ע"כ כ"ל ג"כ דרחוי לנהוג כדעת הזוהר . ובחשובת רמ"ע מפלונו שחה פירש"י דפירש משום דשכינה במערב דהא מוחר להרחר בדברי קדושה בשעת תשמים גם הא הוי במקום שים גדר . והן הן ג"כ דברי הש"ז שם ד' והש"ז לא רחה להשובת רמ"ע :

במחבר סעיף ט' לא יבא במהרה ובחוזק כו' הוא מגמ' דשבת (ד' פ"ב ט"ת) מתן דעייל לבה"כ לא ליהוי בהדיה ולא לשרא שפי דהתי כרכשתא כו' וזה השעם קאי על ב' הדברים כדפירש"י לא ליהוי בהדיה במהרה ובחוזק לפי שנפשה הנקבה בחזקה ונחקין שיני הכרכשתא ויולאת :

והשור השמיע לזה וכתב רק שלא יתנום ותמה בפרמ"ג וכ' דת"י למה ולשע"ד דכשור מפרש דלא כרש"י רק הפירוש לא ליהיב בהדי' הוא כי לא יפרע מעומד ואמר לא ליהיב בהדי' לא יבא לשעות לרכיו ושלה שלמו ולהיות יושב הכן לשעות לרכיו רק יבא וא"כ יגלה . ומאחר דכן ת"ל השור למכתב זה כי כבר כתבו מקודם מהא דברכות ד' ס"ב ע"א שאין נפרעין מעומד אלא מיושב . תמנס פירש"י מכוון ביותר דת"כ מאי ת"ל דכי אזלינא לנביה מותיב לי במילי דעלמא וכי זהו מילי דעלמא הלא דינא ק"ל מכוס לניעות והוי דבר זה דומה לדיני ממונות דמ"ם תכן לפירש"י תינן מדיני הדברים רק תבא שהוא מעניני רפואה לשמור הברילות לזאת קרתן מילי דעלמא :

בט"ז ס"ק י"ת לך ק"ל מפ' כל היד כו' ולעד"ג דשעם התיסור מסוס בל תבקלו כיון בתינו גומר כל לרכיו וגם תין זה נקיות כיון אלא כלה מימי רגליו מבא"כ לשם דלאחר עמוד לאשון דשר הסכנה יאלוך הפילין ואוזר וכנגם אלא מימי רגליו בשלימות :

במחבר סעיף י"ד מפני שמוליא ס"ז לבטלה . ומי שפאז ילרו להכשילו בתיסור ת"ת לו נדם לו שלא בידיעה לאוסרה יותר טוב להוליא ס"ז לבטלה מלהכשל בתיסור בידיעה לאוסרה . ועיין בשם' בחובות ד' ט' ע"ת השם לוגם הוא ובקשה הלא בכתוב משמע דבדלון היה בש"ם וישלח דוד ויקחה והבא הלין ויבכב עמה וכי משום דדוד מלך היה מקרי לוגם תיכו בל טלדקת דלשבר הוא ל"ל למעבד ללוגם נגדו בכל עוז עיין בעוב"י מבד"ת סי' י"ח שביאר בתרוכה חופן מהות הלוגם ולעבור על ד"ה נלמד רק למעט אלא ישמע לו וכ"ל יען דבה שבע היתה לז קטנה וקייל"ן דפ"ה קטנה לוגם הוא נמלא שפיר לשר לוגם הוא והלי ואפ"ש שבר דכיון דבדורות הרלוגים לוליהו לא' כמבואר בסנהדר' ע"כ זמן גדלותם התחיל מקודם נמלא דגדולה היתה ול"ל שוב תירוץ זה ע"כ הוכרהו לתירוץ דהיה נוהן גט לשלחו ועפ"ז מתורץ קושית התו' בשם' שבת ד' נ"ו ע"א ד"ה ליקומין כו' דהא לתוספ היתה וברית כו' יען דשבר בתירוץ לשרון דבכלן דלא היתה קטנה וא"כ לינה לתוספ רק עיקר הסברא מטעם דר' יוחנן דנתן גט נמלא לא היה לשעם שפיר לא היה לו בה ליקומין לכן ההפלתה הוסיף להפליה דלעז' סומה גמורה הכל מודים דקדושין הופסין בה יעו"ש וכ"ל דהכונה דרבי הפך בזכותיה לשמר דיש ממזר מת"ל ועפ"י דברי התו' ביבמות ד' מ"ט ע"ב ד"ה סומה דבעולי לא כתיב היה ולא הפסי בה קדושין נמלא לדוד שהוא הבועל לא היה משא לא הוה הפסי קדושין . ועיין בב"ש בא"ע סי' י"ת ס"ק ג' דהני ג' תירולים פליגי לא לוגם לסורה לבועל כיון דהוא בא עליה בדלון יעו"ש . ועיין עוד שם בפירש"י ועוד מי לסרוס על לוריה לאלו נאסר' כו' וק"ל לשלי לא הוכיח בפשוטו מדוד ת"ל לשוריה שילך לביתו אל לאשתו ואם היתה לסורה לו לילך יעשה דוד כן להכשילו בתיסור והתו' בשבת ד' נ"ו כשבו דמפלתה אלא שמע לדוד לילך אל לאשתו מקרי מורד במלכות והלא זהו לעבור על ד"ה וב"ל דבנדה ד' ט"ו ליתה הבחין מן הדרך נשיהן לבן בחזקה טהרה ואיכא ע"ז לוקימסות הרבה ופסק הש"ע דדוקא בי"ל ווסת ולא הגיע יעו"ש נמלא די"ל דדוד ידע שהגיע שעת וסתה וא"כ בזו לא לשיא לאפשה לשרין שמא הרגישה עיין בשיטה לדס שעד בית הבחים (סי' י"ח) שף דמשובשת היא י"ל שמא דרכה היה לרחוה בזמן שבור נמלא דוד ידע שבת שבא החמר לשוריה כי הגיע זמן וסתה ויפרוש ממנה רק רלה להסחיר הדבר מלבבי טולם שידמו שהולך הוא מלוריה שבא עליה עת בועלו מהממלתה שמלאה לוחה שלא בשעת וסתה ע"כ הוכרה רש"י לרחוה לחרה . ועיין עוד מפני מה לא תסרוס על דוד שהרי עדיס הרבה ידעו הנה מה שלא פירש כפי' התו' י"ל דסבר רש"י דהיסור בועל הוא דוקא כדנתסר על בעל לבל היכא שלא נאסרה על הבעל

הבעל לא נחסרה על הבועל כמו בלה חומס ולו רצון הנ"ל וכמו שכתב הרמ"ק נבי ביאה טובד כוכבים בריס פירקין וכמו שכתב בתשו' מהר"מ שטון דלבועל שני לא מהסרה ות"כ כיון דבכלן דלא מהסרה לבעלה לא שדוד בעלמו יודע שחמה לא מהסרה וגזה"כ הוא ולא כתשו' הרמ"ם ומ"כ שבב"י הובא בב"ם סי' י"ח ס"ק ג' כי תינהו אזלי בשיטה הזו' ורס"י ל"ם כן . אבן קוסים בתו' על רס"י הוא קושיא אליתתא וכ"ל בשנדקדק טוב דלמאי שיטה רס"י בכאן וכתב על דוד ולא כתב על לוריא כדכתב מקודם על לוריא אבן נ"ל כוונת רס"י דבחמה היא לאסורה מטעם אחר לא דליכא עדים שראו כמכחול בשפופרת מ"מ היא הא היתה מטוברת ואגי כריסה בין שיניה ופשיטא שהיא לאסורה לבעלה דבודאי זיגתה ועיין בעוב"י מהד"ם חח"ע (סי' י"ד) שהאריך להחיר בחמרה נאנסה ולכ"ע פשיטא לאסור יעו"ש וזהו כוונת רס"י שראי עדים שראה כשבא ידעו פיהם כי היתה כמבואר בקיא בהיות עבדיו מהלחמים ממיתה הילד נמלא ממה דלא לאסרוה לחוריה ל"ק כי בזמן חיים חיוהו עדן לא ידעו מראיונה והרחיה דדוד רלה להסתיר הריונה ואח"כ הא נברג ולמי יאסרו לזאת שיגה רס"י בחתכון לחאי לא לאסרוה לדוד אח"כ דלגלאי מילתא כי מטוברת מאחר היא ופשיטא דאם היה לוריה אי היתה נאסרה עליו וה"ל נאסרה על הבועל דוד ועיין בהפלאה שכתב דלא ניחא לרס"י דהיה נט גמור דהא ליתו דוד ליך לאחתו ולא לריך חיפה וקדושין וז' נקיים כדין הבעוה להנשא יעו"ש ואין דבריו מוכרחים דאפשר לעשות חופה וקדושין בשעתא הדא וכך כיון דוד וז' נקיים ח"ל כדכתב המ"מ דהוא רק מדרבנן יעו"ש בש"ו יו"ד סי' קל"ב ס"ק ח' . ולדבריו מוכח דגם דעת רס"י דמחזיר גרושתו לריך ז"ב :

(ד) **במג"א** ס"ק ח' לחריגן בגמ' רוחן לחם פניו ידיו ורגליו בכל יום משום כבוד קונו כו' זהו מהרמב"ם פ"ד מהל' תפילה הל' ג' ובהגהות כתב לא ידעתי רגליו למה וכתב הכ"מ מדברי מגדל עוז נראה דחיסתמיטחיה למרן הראב"ד הא דתניא בפמ' שבת (ד' ג"ט) רוחן לחם כו' דהייגו לתפילה שחריה ולי נראה דלא לחיסתמיטחיה הלי בריייתא להראב"ד ז"ל אלא שהוח ז"ל מפרש דלא לעניו תפילה לחיתי הלי בריייתא אלא לעניו שם מוהר לרחוץ פניו ידיו ורגליו כדי ליפות ח"ע יעו"ש ולפני המה שם דבריו דשם נאמר כן למה תמה הראב"ד על רחילת רגליו הו"ל להמוה ג"כ על לוחו לרחוץ פניו ידיו למה הוא זה ומניין לו דמחויב בדבר דמגמ' שבת לינו רק דמוהר לעשות כן ולא מקרי לא יבש נבר אבן חיובו לעשות קודם התפילה לית נאמר כן . ט"ב י"ל דבודאי דברי הרמב"ם הוא מגמ' הלז דלכבוד קונו לריך לרחוץ פניו ידיו ורגליו קודם התפלה התפילה לריך הכון כמבואר בפמ' שבת ד' י' ע"ח ובחוד"ה רמי כו' ובחוספתא דברכות (פ"ד) דנאמר שם הדין ל' לא יעמוד אדם בפניו ידיו ורגליו אלא לכבוד קונהו שנאמר כל פעל ה' למענהו ט"ם ולריך למגרס לא ירחוץ אדם כו' כפי שהגיה הגר"א ולעד"ז להגיה רוחן אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום כו' כמו שנאמר בגמ' דילן דלקוח מהחוספתא דנא וכיון דנאמר בכל יום משמע דהחיוב הוא דאל"כ להחילה אחי לאחמטיען הלי בכל יום למ"ל הול"ל למוהר לרחוץ פניו ידיו ורגליו וליכא לאסור לא יבש נבר וגם הראב"ד הבין כן בפירוש הגמ' אבן הוקשה להראב"ד קושיא אחריתי דרחילת רגליו אינו רק למהגת דזמן הגמ' דהיו רוב העם הולכין יחף רק לת"ח היזהר ליקח מנעלים לרגליו אי לזאת היו רואלים רגליהם ליפותם לבל להיות מלוכלך בדרם ושיט לא כן עכשיו דהוא לבוש בפוזמקלות ומנעלים ורחילה זו למאי יועיל ואינו מהדרך לרחוץ וזהו שהמה הראב"ד לא ידעתי רגליו למה הן אמת שהרמב"ם נקט ג"כ כל הדברים האלו

לחף רק בזמן הגמ' מ"מ הו"ל להרמב"ם לבאר דהאידנא ח"ע לרחוץ רגליו . והנה הטור וס"ע לא הזכירו לזה ול"ל דסבירי יהן דלאורה קאה על מר זוטרא דלא מצי ואמר רב מרדכי דסבר לפילו בחול נמי מצוה לא יבש גבר הלא יקאה עליו הדין בריייתא דנאמר רוחן לחם פניו כו' ואיך יפלוג על בריייתא דהלא הוא אמורא ודוחק לאמר דסבר דהדין בריייתא דנאמר אם בשביל ליפות אסור פליג על הדין בריייתא וסבר בהך בריייתא דאוסר דאינו רחי' די"ל דליפות בשביל חיבי' נקט אסור דזהו מלבושי אדם ואם מהבוין בשביל קונו ולכבודו של מקום שרי ואדרבא מיוחי ליכא כנ"ל וא"כ אאי לא מצי לא מצי ול"ל דסבר כהא דנאמר בפמ' שבת (דף כ"ו ע"ב) אמר רב יהודא אמר רב כך היי מנהגו של ר"י בר אלעזי ט"ם מניחין לו עריבה מלאה חמין ורוחן פניו ידיו ורגליו כו' ואם נאמר דבב"י לריך לרחוץ פניו ידיו ורגליו ח"ב לאאי ריחן טוד הלא בבוקר כבר רחן ואח הועלה לבבוד שבת יהי' כשירחן הוא"י טוד הפעם הלא מבואם ומרוחן ועומד בע"ב מוכח דבב"י אסור לרחוץ יהן דלא מקרי כבוד קונו בחילתו דלא יהוח שופרא רק לעבי רק לכבוד שבת היה רוחן דזהו הוא הוכחה דלא מצוה שופרא עביד רק לכבוד שבת . ואם כן היין דרב יהודא ורב ואר זוטרא ורב מרדכי ס"ל דאסור בכי קיי"ל לרחוץ פניו ידיו ורגליו ח"ב לאאי ריחן דאפילו בבוקר כבר רחן ואח הועלה לבבוד שבת יהי' כשירחן הוא"י טוד הלא בבוקר כבר הלא מבואם ומרוחן ועומד בע"ב מוכח דבב"י אסור לרחוץ יהן דלא מקרי כבוד קונו בחילתו דלא יהוח שופרא רק לעבי רק לכבוד שבת היה רוחן דזהו הוא הוכחה דלא מצוה שופרא עביד רק לכבוד שבת . ואם כן היין דרב יהודא ורב ואר זוטרא ורב מרדכי ס"ל דאסור בכי קיי"ל וכן מבואר מהוס' ד"ה בשביל לעבו דבאמת אאם ח"ל לעבר אלא מאחביים לילך בין בע"ח שרי הלא בלא"ה שרי וכן בפסקי הוספות בשב בחוח ר"ב מוהר לגרר גלדי גוחם וגלדי מכה שעליו אם מאחביים לילך בין בע"ח מבואר דבלא"ה אסור . והרמב"ם דנקט בפ"ל מהל' שבת הל' ג' להא דר' אלעזי לאפשר דסבר דלאך בשרחן מבוקר מ"מ כשרוחן אחר חצות עוד הפעם הוי כבוד שבת לו מאלך דבכל יום בלוכן סגי ובע"ם בחמין דוקא כדאאר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין וכן הגמ' מביאין לו עריבה מליאה חמין . מ"מ נ"ל דמי שאינו רוחן פניו בב"י מבוח לא יבש אין מזאיקין אוחו כי כן נראה דעם ההוס' והטור וס"ע :

במחבר סעיף ט"ז דוד הי' נזהר שלא ליתן ס' נחמין כדי שלא יטעוש טעם מיחה ונ"ל יש דמבואר דשיעה ה' מס' ממיחה (בברכות ד' נ"ז ע"ב) נמלא כל נשימה הוא חלק ס' ממיחה וכשיתן ס' נשימות לז הוא טעם מיחה . ובע"ז ס"ק י"ב הובא מהזוהר דיותר מס' נשימות הוי מסיטרא אחרא . ולפי"ז נ"ל נבי חוני המעגל דהי' יתן ט' פעים דבכל נ"ט נשימות היה מתעורר מבאחו דת"ח לדקדק בזה שיהיה שנאחו מסיטרא אחרא :

במג"א ס"ק ט"ז דלא יחמיר בעל נפש שלא ביום . ונקשה דמדברו משמע דביום ג"כ ליאו רק לאומרו מבעל נפש ובאמת בגמ' אסור קאמר וכן הוא בסי' רל"ח שאסור ליתן ביום יותר משיעת הסוס שהוא ס' נחמין יעו"ש ול"ל דכוונת המג"א דלא יחמיר בעל נפש בלילה דאנשים כמונו לא יחמירו ע"ב בלילה מכיון דגם האומרלים לא האמירו ע"ב בלילה אלא ביום דאז ג"כ אסור אחמם ק"ל לאך אפשר לאאר דהאומרלים האמירו ע"ב ביום דא"כ מאי רבותא הוא דאאר אאיי דשיאחיה דאר ביום כדרב ורב כרבי ורבי כדוד בלילה הלא כל אדם מחויב לעשות כן ואסור בחוקן אאר ואאי רבותא מרבה ורב ורבי ודוחק לאאר דזהו נופא מאמיטנו הגמ' דשאחיה דאר ביום דוקא כרב כו' מאא"כ בלילה לא היה נזהר וא"כ גם בעל נפש לא יזהר דלא עדיף מרבה ורב ורבי דלא היו עושין רק ביום כמו דוד בלילה אשום דזהו אסור ולא בלילה דלא מאמע לי הגמ' כלל כן ואם גם דבגמ' לא נאאר בשדיח ביום רק ר"י הוא דאפרש כן שהיה יהן רב ביום כשיטור זה ורס"י הוא דהוכיח אל' הגמ' דאאמע דאקדיש קאי דאאר אסור לאדם

ליתן

ליתן ביום וכ"ל דבחמת מדינה היה רבה וכב ובני מוחרין היו ליתן ביום יותר מס' נסמין יתן דרס"י פירש לאסור ליתן ביום מפני ביטול תורה ולפי"ז דוקא בשחרי לנשים שחינן לומדין בלילה רק חוק קלוב ביום מסורין ליתן ביום לא כן לדיקי עליון כתלו שהיו לומדים גם בלילה פשיטא דמותרין היו ליתן ביום לף יותר מס' נסמין וכן הוא בסמ' עירובין (ד' ס"ה ע"ב) רב לחמ בר יעקב יזיף ושרט ושירש"י פעמים שהיה טרוד במזונותיו ביום ופורט קביעות שהו בלילה וכן הוא בסי' רל"ח ומ"ש טרדה מזונות מטרדה שינה לבריאות נופו לכן המה החמירו ע"ש מבלי ליתן ביום יותר מס' נסמין וזהו דכתב המג"א דלא יחמיר בשל נפש הלומד גם בלילה דאז מותר ליתן ביום הרבה ויתן כי בשל נפש הוא רוצה להחמיר ע"ש לכן מ"ל להחמיר אלא ביום ולא בלילה · ולפי"ז יוצא לנו דין דמי שהוא לומד בלילה מותר ליתן ביום הרבה עבור ברילות גופו ויזיף ופרע אל"כ בשל נפש הוא

מסיר יתקרי :

(ה) **ויכוין** בכתיבתו ביו"ד ה"א כו' בזוהר ליתא דשם הוי"ה שהוא מהלבש בחדש"י בקריאתו הוא מרבא בגרתקיה והכוונה דהנה שם הוי"ה הוא מורה על הויות הבורא יה"ש שהוא היי' הוה ויהי' והוא א' ואין שני לו א"כ לפי רוב גדולתו ורוממותו ליך יחתא החדש למולו ובשחוטא עוזא יעזב מיד מבלי הם לו רפיון וכחדב המכלה כן מנפש עד בשר יכלה לזאת הוא מלובש בגרתקיה של חדשי דהוא ל' לחדון שמורה שהוא לחדון עליונו ולחנהגו עבדיו ומדרך החדון להתנהג ברחמים מול עבדו ולכבוש כעסו ולזה לביסוד הוא להחדון לפעמים בכעסו על עבדו ימהר לעשות נקם בו כי ביום כאן ולמחר אינו לא כן השי"ת דהוא היה הוה ויהיה לזאת ממתין מלעשות נקם בו פן יבוד בחשובה וכן אמר אל החשוב ברלוחך כי שלוח רשעים נדלה אל תאמר כי אין השי"ת מעניה לא כן הלופה לרשע ויודע ומכיר ברשעו לכן ממתין עבור כי חפץ בהלדקו נמלא דע' השמות אלו המה

מרבא בגרתקיה להמתין מלעשות דין :

(ו) **בט"ז** ס"ק ל' דא"כ הי' לאמר ג"כ נקודים ולא נקבים · עיין ביו"ד סי' מ"ג בט"ז ס"ק ג' דכללא כייל דאין שייך שם נקב אם נגרע כך אלא שם הסרון יש עליו יש"ש ולפי"ז בלא"ה קשה על הדין נוסח דאיך אמר וברא בו נקבים נקבים הול"ל וברא בו חסרונות חסרונות ומוכרחים אנו לפרש דקאי על בריאת האבות הנקובים וכבר הזה כן בדנול מרבבה וכתב ל"ע דהרי בברכת אשר יצר אומר וברא בו נקבים נקבים יש"ש וע"ל להרץ דהנה באמת דבר שמדרכו הוא להיות שלם כמו הטחול דכל הטחולים שלמים המה וכשיקרה טחול ל' כי נקוב מבריאתו לא שייך ע"ז לאמר ניקב דמשמע שהיה שלם ונתהוה בו נקב רק חיסרון שנחסר אבל מכפי מנהג שאר טחולים לא כן בדבר אשר בכל האברלים הוא נקוב לית שייך ע"ז לאמר חסרון דמשמע שנחסר אבל שהיה ל"ל הלא הא ל"ל בנקב הזה וממה נחסר זה הלא אין דוגמתו בשלימות רק שם נקב ע"ז כי השי"ת ברחו בנקבים אלו

ולדק הנוסח :

(ז) **במג"א** ס"ק ל' ויש להקל בספק ברכות כו' וע"ל דמי שמטיל מים ושכח שם בירך אשר יצר אז לא יטול מים עוד הפעם ויתכוין לפטור גם להטלה הראשונה דאף דלדע' הט"ז שספק כהמחבר לריך לברך ב"פ אשר יצר א"כ אינו מועיל בזה ואינו הקנחת מ"מ כיון דלדעת המג"א נפטר בזה כל מה דמלי לחקן יחקן · ומי שמטיל מים זנמלך והטיל עוד הפעם וזה יודע בבירור כי אחר פעם ראשון לא בירך רק הוא בספק שמא בירך אחר הטלה שניה א"כ הוי כמו ס"ס להלריכו ברכה שניה דשמא לא בירך ואף אח"ל דבירך שמא הל' כהט"ז לריך לברך ב"פ · והלחס מצה פ"ד מהל' ברכות הל' ו' כהב וא"ת כיון דאסיק בהיקו ספק ברכות להקל כו' וי"ל דהוי כעין ספק ספיקא כו' יעו"ש · ובוב מלאתי בפרמ"ג בהפתיחה כהב ים לחקור ס"ם לאומרא בברכה לי מברך ומביא דברי הלא"מ אלו יעו"ש שהאריך בזה וכן במשבלות זהב הוא ב' סי' זה הקר ג"כ בזה · ואמנם כשמסתפק אולי בירך ג"כ אחר הטלה ראשונה פשיטא דלא יברך עוד

כי ספק ברכות להקל וזה לא מקרי רק ספק א' :

(ח) **במג"א** ס"ק ב' וע"ע דביו"ד ר"ס שכ"ח משמע דמותר לברך מיושב כו' ולעד"נ להרץ בפשוט דהשם האיסור רק בעת שמזכרה ד' וכדכתב הכ"ם בפשה פ"ג דחלה ותעפ"י שמזכרה שם שמים כו' יעו"ש וא"כ מסכתה לה שבכל הברכה היא עומדת רק בעת אמרה ד' אלהינו בבני חיבות אלו יספה דאז מותר כיון דכל הברכה היה בעמידה וכן נ"ל לדינא בכל הברכות צלריך לעמוד בעת הברכה אם עמד בכל הברכה רק שיהב בעת אמרו ד' אלהינו שני זה כיון דכל הברכה הוא בעמידה :

במג"א ס"ק י"א לוקמות מחזקתייהו כמו מקוה כו' ע' בח"ט סי' ס"ג בח"מ ס"ק ז' דברכת בחולים יברך אחר שעלה בחולים כהב דל"ם כאן לברך טובר לעשיתו דשנא ידע דבשרה חוק בטהרה יעו"ש · ואנכי מפקפק בטעמו דהו"ל לברך טובר לעשיתן ולאוקמי מחזקה ואף לפי טעם הט"ז ס"ק מ' דמצוה חומרא דלא תבא וגו' המתירו דוקא לבדקו זהו שייך רק בגילים דהוי חומרא לא כן בכאן דאינו חומרא כיון דמפסיד שאינו מברך טובר לעשיתו · הא י"ל חזקה בחולה ובודאי שרה חוק בטהרה · ולעד"נ בטעם הדבר עפ"י מה שכתב הרא"ש בפ' הרואה וז"ל והלידנא נהגו לברך אלו הברכות על הסדר אחר שעשל ידיו דכ"ז שאין ידיו נקיות אין לברכן והא דאמרינן כל הברכות כולם מברכין עליהם טובר לעשיתן היינו ברכת המזון שאומר בהן ונותן לריך לברך להקב"ה ההלה על מה שהוציא וקרבנו לעבודתו אבל ברכה של הודאה וכבח כגון אלו יכול לברך אחר כן יעו"ש וא"כ ס"ל הוי ברכת הודאה ומבואר להקב"ה אשר בטבע הברייה בחולים להחזה ועי"ז יבינו כל שאמרה חוק בטהרה א"כ א"ל טובר לעשיתן · ומה גם אולי לא יוכל לבעול ולהולי' הבחולים אי לזאת קבעוה דוקא אחר"כ וא"ל בדאשה הסובריס דא"ל לברך יען כי אינהו סברי כדעה הר"ח המובא בהו' כהובות ד' ט' ע"ה דבוגרת אין לה בחולים א"כ בוגרת מא"ל ובחולים אינו חוק דשמרה בטהרה ע"כ אין לברך זה · ועיין שם בחוד"ה האומר כו' וי"ל דר"ת נרים כו' ויש לדקדק דעדיין מאי מקשה הגמ' לשם והוכיח דבוגרת פשיטה שהוא דאמר רב דזהו אינו רק דוקא שנברת מדי"ל דש בחולים טובא בודאי פשיטה שהוא ואולי יאמר האומר דהשנברת אינה מוכרחה הו"ל להקשות מהא דר' אלעזר דנקט פ"פ ולא טעתה דמים בע"כ דמיירי בבוגרת בהירוץ הר"ח שמילן בהירוץ רש"י ותעפ"כ טעתה פ"פ י"ל דזהו קושיא אליבא דיוחר · אמנם י"ל יען דבגמ' היה יכול להרץ דר"ת מיירי בש"ע ולא בבוגרת אבן עדיין קשה דהלא על מ"ע ג"כ מוכח בכאן דפשיטה שהוא דקושיא הוא ד"ה ואיבעית אימא כו' דאבתי ים שפק דאמת מ"ע היא ורק לפי"ה ניחא יעו"ש וא"כ המקשה הלא אסיק אדעתיה דמיירי כאן בטעתה דמים דוקא הו"ל להקשות על מ"ע דנאמר בהדי בוגרת דא"ל בחולים · אמנם י"ל דאינו מוכרח די"ל כ' אלעזר מיירי בחשה כהן והיא פחותה מבת ג' ג"כ דאין כאן שום שפק דאף בחוגם אסור ובודאי החהיו היא רק שפק א' ים דאמת מ"ע והחסר בשפק א' · אמנם עדיין לא הוגח לי דבאמת דברי החוס' אין מדוקדק דהלא שפיקא דמ"ע לאו שפק היא דבש"ס בעינן שיהא מהשפק וכאן כדנאמר אח"ל אחהיו שוב א"ל שאת מ"ע וע"ל דהל' ס"ם לאו דוקא וכיוצא דשפק א' דמ"ע המהרי דניקי מחזקה היחר לבעלה כמו שהקשו בהלה דבריהם וצ"ע

רס"י בתשת כהן כו' עד ברכון מחוק והדק"ל וכ"ל דהא דר"ח הטלה דבוגרת ומוכח עד שהחיסם שתוס חיכו מסוס דמכריח לו קו' התו' דלילה ס"ם דמ"ע לו הקושי' לחמי לח קחמ' טעמה דמיס דע"ז י"ל חירוך רס"י שנחבדה המפה כו' וכן חירוך התוס' דמ"ע הוה טוטנה ורק הכריח לזה עבור כי הי' לפיכו הגירסת רחבוה שבספרים וכפי פירוכו דמוכח די"ל טטנה פ"פ בבוגרת ומ"ע ושוב כדמוכח כן לז- ספיר מחורך קושית רס"י והוס' בסיוחת רויחת דמיירו בבוגרת ומ"ע וח"ל שוב לדוחקים משמ"כ הגמ' לח הי' יכול להוכיח מכחן כנ"ל די"ל בסיוחת דמיקח חירוך רס"י והו':

במג"א ס"ק י"ג מל' התו' בברכות ד' י"ח משמע דיולח בזה בדעבד כו' ואני חומר דמשם רחי' להיפך דאם יולח בזה בדעבד מחי הוטיל ריצב"ח בתם שסיה מהדקו בתוך הכנף וכיסוי זה מחי הוטיל הלח הולך בלילה ובתם לילית חמר כשחמות התר לי לילותי לפי שים בהן משום קדושה וח"כ במשוסה נ"כ קדושה בו וחולי הוח פשוט לחנס כך פירושו מכיון דעיקר מה בלריך לעשות לילית לחיים הוח משום לוטג לרם וכיון שעושה להם לילית חיכו לשג דדוקח כשח"ל כלל לילית הוי כלוטג מהם משח"כ כשעושה להם לילית רק שעושין בשביל שחינם יולחים בו חיכו לשג דאיכו מחושר מעשה רק להסיר הלילית מהכנף ואם פטורין המה הרי הם מכושין וחיכו יולח בחלות לילית כשעושין בחושן זה הרי ח"ל לילית וגם כשעושין הלילית בחושן זה ח"ל קדושה ולפי"ז סר נ"כ הוכחה המג"ח בסי' כ"ג ס"ק ל' דבקשורים לח נהבטל מלות לילית דנהפוך הוח · והנה בט"ז יו"ד סי' בל"ה כתב כשנפטר ביצירו גרשום חמר לילית חוץ נחלקו בפירוש דברי י"ח דר"ל יסירו הלילית מכטליח וי"ח דה"ק שיסירו חוץ לחרון וחלו הוינח ההם הוה חמינח דכך ההכוין דהלילית יהיו חוץ להנפוח יען כי כחשר המה מוחמים החוב בהנפוח לינם יולחים בו וירלח פן יחכחמו החלמידים לעשות כהריב"ח לחפוקי נפשיה מפלוגחח ט"כ ליום דלח יעשה כן רק לילית חוץ לכנף יהח כמו לילית שהולכים בתו החיים:

(ט) **במחבר** שעיף ג' מפני שהם כלחים · עיין בתם' יבמות ד"ל ט"ח ד"ה לכחיב כו' כלחים למחי חזי כו' עיין שם במהרש"ח מה שהקשה וקושיתו כבר כחובה בט ספר גלחנטי וחירוך הבני בל המהרש"ח הרגיש נ"כ ודחה להחירוך · והנה הירוך הח' דחוק מחוד דהחיוח לפסקנת כולה מטעטנז נפקח דזהו לבחר דילעיון מדרשה רחבו י"ל דילוף בהם לינו טעין חבן סוגיח דילן דילוף מכלחים בלילית ועדיין לח ידע מדרשה רחבו הדק"ל · והנה הגלחנטי חירך דהם' יכול להיות כמ"ד חייב דהח בלח"ה חיהח למ"ד דלח ילוף מנדילים חלח מרחבו ובך מבילין רחי' חהו' דסהמח דגמ' דהחם ליכח מחן דפליג יעו"ש · וב"ז לח נייח לי דהח בד' ה' דחה הגמ' לדרשה רחבו ולינח ילפינח מחריוח זולח מכלחים בלילית ועו"ק דבד' ה' ע"ח בחוד"ה לרבנן בחבו המ"ל ל"ש בר"י כו' חלח ניחח ליה לשנויי לפילו לי סברי בר' יהודח יעו"ש הרי דלעון הגמ' להוכיח מחיזה דרשה חבר היח מוסבמה חליבח דב"ע ח"ב משמע דלמסקנת דכולה משטטנז נפקח הויח דרשה המוסבמה לכל הייכו חף בסברי רבנן בר' יהודח ח"ב משמע חף דסברי ג"ב בר"ד דפטירי נשים מלילית · ט"ב חמינח בלירוך הירוך המהרש"ח והירוך הגלחנטי ביחד יהוכן היטב דמסוגיח הגמ' לין להוכיח דנשים חייבות בכלחים דמקודם דהגמ' לח ידע עדיין מדרשה רחבו חז בדילוף דדמי עשה ל"ח מכלחים בלילית חזיל חליבח דמ"ד נשים חייבות בלילית דחז חייבות נ"ב בכלחים והוי שוה בכל משח"ב למ"ד דפטירי מלילית חז פטירי נ"ב מכלחים חיכו הוכחה דעשה דמי ל"ח מכלחים בלילית · וכדשחיל לכנף יהח כמו לילית שהולכים בתו החיים:

(ט) **במחבר** שעיף ג' מפני שהם כלחים · עיין בתם' יבמות ד"ל ט"ח ד"ה לכחיב כו' כלחים למחי חזי כו' עיין שם במהרש"ח מה שהקשה וקושיתו כבר כחובה בט ספר גלחנטי וחירוך הבני בל המהרש"ח הרגיש נ"כ ודחה להחירוך · והנה הירוך הח' דחוק מחוד דהחיוח לפסקנת כולה מטעטנז נפקח דזהו לבחר דילעיון מדרשה רחבו י"ל דילוף בהם לינו טעין חבן סוגיח דילן דילוף מכלחים בלילית ועדיין לח ידע מדרשה רחבו הדק"ל · והנה הגלחנטי חירך דהם' יכול להיות כמ"ד חייב דהח בלח"ה חיהח למ"ד דלח ילוף מנדילים חלח מרחבו ובך מבילין רחי' חהו' דסהמח דגמ' דהחם ליכח מחן דפליג יעו"ש · וב"ז לח נייח לי דהח בד' ה' דחה הגמ' לדרשה רחבו ולינח ילפינח מחריוח זולח מכלחים בלילית ועו"ק דבד' ה' ע"ח בחוד"ה לרבנן בחבו המ"ל ל"ש בר"י כו' חלח ניחח ליה לשנויי לפילו לי סברי בר' יהודח יעו"ש הרי דלעון הגמ' להוכיח מחיזה דרשה חבר היח מוסבמה חליבח דב"ע ח"ב משמע דלמסקנת דכולה משטטנז נפקח דזהו דרשה המוסבמה לכל הייכו חף בסברי רבנן בר' יהודח ח"ב משמע חף דסברי ג"ב בר"ד דפטירי נשים מלילית · ט"ב חמינח בלירוך הירוך המהרש"ח והירוך הגלחנטי ביחד יהוכן היטב דמסוגיח הגמ' לין להוכיח דנשים חייבות בכלחים דמקודם דהגמ' לח ידע עדיין מדרשה רחבו חז בדילוף דדמי עשה ל"ח מכלחים בלילית חזיל חליבח דמ"ד נשים חייבות בלילית דחז חייבות נ"ב בכלחים והוי שוה בכל משח"ב למ"ד דפטירי מלילית חז פטירי נ"ב מכלחים חיכו הוכחה דעשה דמי ל"ח מכלחים בלילית · וכדשחיל

במג"א ס"ק י"ג מל' התו' בברכות ד' י"ח משמע דיולח בזה בדעבד כו' ואני חומר דמשם רחי' להיפך דאם יולח בזה בדעבד מחי הוטיל ריצב"ח בתם שסיה מהדקו בתוך הכנף וכיסוי זה מחי הוטיל הלח הולך בלילית ובתם לילית חמר כשחמות התר לי לילותי לפי שים בהן משום קדושה וח"כ במשוסה נ"כ קדושה בו וחולי הוח פשוט לחנס כך פירושו מכיון דעיקר מה בלריך לעשות לילית לחיים הוח משום לוטג לרם וכיון שעושה להם לילית חיכו לשג דדוקח כשח"ל כלל לילית הוי כלוטג מהם משח"כ כשעושה להם לילית רק שעושין בשביל שחינם יולחים בו חיכו לשג דאיכו מחושר מעשה רק להסיר הלילית מהכנף ואם פטורין המה הרי הם מכושין וחיכו יולח בחלות לילית כשעושין בחושן זה הרי ח"ל לילית וגם כשעושין הלילית בחושן זה ח"ל קדושה ולפי"ז סר נ"כ הוכחה המג"ח בסי' כ"ג ס"ק ל' דבקשורים לח נהבטל מלות לילית דנהפוך הוח · והנה בט"ז יו"ד סי' בל"ה כתב כשנפטר ביצירו גרשום חמר לילית חוץ נחלקו בפירוש דברי י"ח דר"ל יסירו הלילית מכטליח וי"ח דה"ק שיסירו חוץ לחרון וחלו הוינח ההם הוה חמינח דכך ההכוין דהלילית יהיו חוץ להנפוח יען כי כחשר המה מוחמים החוב בהנפוח לינם יולחים בו וירלח פן יחכחמו החלמידים לעשות כהריב"ח לחפוקי נפשיה מפלוגחח ט"כ ליום דלח יעשה כן רק לילית חוץ לכנף יהח כמו לילית שהולכים בתו החיים:

(ט) **במחבר** שעיף ג' מפני שהם כלחים · עיין בתם' יבמות ד"ל ט"ח ד"ה לכחיב כו' כלחים למחי חזי כו' עיין שם במהרש"ח מה שהקשה וקושיתו כבר כחובה בט ספר גלחנטי וחירוך הבני בל המהרש"ח הרגיש נ"כ ודחה להחירוך · והנה הירוך הח' דחוק מחוד דהחיוח לפסקנת כולה מטעטנז נפקח דזהו לבחר דילעיון מדרשה רחבו י"ל דילוף בהם לינו טעין חבן סוגיח דילן דילוף מכלחים בלילית ועדיין לח ידע מדרשה רחבו הדק"ל · והנה הגלחנטי חירך דהם' יכול להיות כמ"ד חייב דהח בלח"ה חיהח למ"ד דלח ילוף מנדילים חלח מרחבו ובך מבילין רחי' חהו' דסהמח דגמ' דהחם ליכח מחן דפליג יעו"ש · וב"ז לח נייח לי דהח בד' ה' דחה הגמ' לדרשה רחבו ולינח ילפינח מחריוח זולח מכלחים בלילית ועו"ק דבד' ה' ע"ח בחוד"ה לרבנן בחבו המ"ל ל"ש בר"י כו' חלח ניחח ליה לשנויי לפילו לי סברי בר' יהודח יעו"ש הרי דלעון הגמ' להוכיח מחיזה דרשה חבר היח מוסבמה חליבח דב"ע ח"ב משמע דלמסקנת דכולה משטטנז נפקח דזהו דרשה המוסבמה לכל הייכו חף בסברי רבנן בר' יהודח ח"ב משמע חף דסברי ג"ב בר"ד דפטירי נשים מלילית · ט"ב חמינח בלירוך הירוך המהרש"ח והירוך הגלחנטי ביחד יהוכן היטב דמסוגיח הגמ' לין להוכיח דנשים חייבות בכלחים דמקודם דהגמ' לח ידע עדיין מדרשה רחבו חז בדילוף דדמי עשה ל"ח מכלחים בלילית חזיל חליבח דמ"ד נשים חייבות בלילית דחז חייבות נ"ב בכלחים והוי שוה בכל משח"ב למ"ד דפטירי מלילית חז פטירי נ"ב מכלחים חיכו הוכחה דעשה דמי ל"ח מכלחים בלילית · וכדשחיל

(י) **במג"א** ס"ק י"ב דקרסים לח מביבי חיבור לעניו כלחים להיות כו' ורלחיכו הוח מדלילך סגדל של חלילה להיות לו רלועה ולקשרו והרח"ם כחב דשניבה לח מהני דחיכו בקשיר' ושם נחמר דקרסים הוי חיבור למחי בעי עוד קשירה · ומכני בשר ולח חדש דכ"ל להיפך דז"ל הגמ' דיבמו"ד, ק"ב ע"ח והחי דיקן חע"ג דחיכ בים חומרחח קטריכן בים מיהנח כי היכי דחהוי חלילחח מעליחח · ובש"ע ח"ע סי' קס"ט סעיף י"ח יעשו כמין קשר סקורים חומרחח בלד הח' שיכנס בנקב שבלד החחר כדי להדקו יפה · וח"ב דקרסים חיכו חיבור מחי קחמר חע"ג כו' קטריכן כו' פשיטח דלריך לקשור בחבל כיון דחומרחח חיכו חיבור וחיכו חלילה בע"ב דקרסים הוי חיבור וכך קחמר חע"ג דחים בים חומרחח והוי קשר וחיבור מעליחח וח"ב כשחחלון הוי חלילה טובה שחולה המעבל ממקום החיבור מ"מ קטריכן בים מיהנח דחשוי החלילה יותר מעולה כדפירש"י דהיכי היח וחשרי והדר חחלון וחשוי חלילה מעליח יען כי כחשר החיר הקשר מחחזי החלילה ביותר · ועו"ק לי לדבריו למה לריך לקשור ברלועה ולקשרו בקשירה חו בעניבה להיפוך הלח מכיון דל"ל בלח"ה בו חומרחח וקרסים והנה כשהם נכפפים מחוד שחיכו יכול להחיזן חלח ע"י מעשה הוי חיבור ל"ל לעשות ג"ב בהסבדל של חלילה הלולחות קלרים מהקרסים עד שח"ח להכנים הקרסים בהלולחות כ"ח בדוחק שיכוף הקרסים בכפיפה דקה ולח יהיה לריך לח ברלועה · החמצ כי גוף ח"ה לח רלחיי וכעה דבריו ל"ע:

בט"ז ס"ק י' הביח ע"ז מדרש ב"פ כו' וק"ל על דברי המדרש חלו דהח חיכח בחס' ב"מ חמר רבח ל"ל דכחב רחמנח י"מ בריבים י"מ גבי לילית כו' ומחי שחולה קלח חילן בבגדו וחומר חכלה הוח יעו"ש חיפוק ליה כיון דמלות בים הוה הלילה ליזרחל עח לחחם ממלריס כי היו יכולין להטבע כמו המלריים וכי י"מ לחוד וקריעה י"ם לחוד ועיין בחס' מנחות החכלה דומה ליס ופירש"י שנעשו בו נסים ליזרחל יעו"ש וע"ל דמבואר והמיס להס חמה חסר של חס' פסלו של מיכה עבר בים לכך הי' היס בחמה וכעס ורלה לטבעם · ובחס' סנהדרין חיכח מפני מה לח חנו חת מיכה מפני שפיהו מלויה לעובדי דרכים בגחמר ועבר בים לרה כו' ופירש מהרש"ח בח"ח דכ"ל כמו שחס עליו הקב"ה שעבר מיכה עם יזרחל בים והוי פסלו עמו כו' נמלח בחה הקרי כעסו של היס מבלי לטבעם עבור רחותו כי מיכה הוח בעל לדקה ומבותר מחן בסחר יכפה חף ושחוד בחיק חמה עזה. חמנם לדקה חינו מועיל כ"ח יזרחל הנותן לדקה לח כן חסד לחומים חלח היח חטחח להס ומכ"ב יזרחל הכופר בהסי"ח וח"ב חיך הניח לדקה של מיכה חמנם מיכה לח הי' כופר בהסי"ח רק חמרו כי מסר הסי"ח ההנהג, למטרכה הסמים חכן בהסי"ח דבק וכיון דכן רק הי' מועטה לזחה לדקתו הניח עליו והנה מחן מפיס דהוח מחמין בהסי"ח · חמנם הילוכו בלילית הוח עד נחמן שחמחין בד' וחחוס בחוחמו והסי"ח הוח חלוניו וחנו עבדיו כמבואר בפ' החכלה מבל למלך שחמר לב' עבדיו לח' חומר הבח חוחס של טיט כו' יעו"ש ובפירש"י · נחלח דעיקר ההלה מבטח מיס רבים לבבך בעם וחמה הוח מלוח הלדקה רק עבור כי חין היס יודע מחבבה שבלב

לופן עבודה של הפסל לכיוצא מזה הוא לזאת הכריז גבריאל למיס דהדעו הוכחה דהמה מלמיכים בד' הוא ממלוי לילית וא"כ חינו ענין י"מ להזכירו בלילית · ועוד ק"ל דמשום זה למוד לא הי' נכתב י"מ יען דכתיב יזכיר להחדש לוך כי גדלה מלוי לילית עד כי בעת עברם בים והמיס להם תמה חסר מפסלו של מיכה והלילית הגין יוכל למשך מזה שיסיחו היצר של הדלג לחטלך כי מלוי לילית מליל טל כל . לי לזאת בע"כ בא הזכירה י"מ לבל יסיחו היצר להטיל קלא לוין בשקוס הכלה יען כי הס"מ יודע מלבונו כמו שידע במלרים להבחין בין בכור לפשוט :

(יח) **במג"א** ס"ק ט' ולא רלה ספר המאור כו' ולעב"ד דשמיע ליה לכן לא סבירא ליה דדברי המאור מוסרכין המה · דהנה בשם' מנחות ד' מ"ב ובסוכה ד' ו' ליתא לאר כ"י אלר רב עשאה מן הקולים ומן הגימין ומן הגרדי פסולה ופירש"י הטעם משום דבעינן עשיה לשמה יען כי מפרש מן הגרדין מותר התריגה שהולין בסוף הטלית וגדל שם הלילית מינה ובה מן הקולין מוטין שנתקו בשתי וקושרין לוהן והלוין לרתיכין בשנד לאחר שנאלג מן הגימין כגון טלית שהפרוה לו שעבו בו לימרא בשתי ורחבי התפילה הלוין בה ומהן גדלו הלילית · למנם פירוש הנחונים בלילות הרמב"ם להדין קולין גימין גרדין משמע דטעמא אחריני הוא לפסול ונקשה לפי"ז מלי הוכיח הגמ' מכאן חלמא דבעינן טויה לשמה ול"ל דגרסי לא כרש"י רק חלמא דבעינן טויה לשמה ומדשמואל מקשי כן פירש הבעל המאור והוסיף עוד ובתב לא"ג דסוגיין בעלמא בחיסורי הל' כרב קאמרי דבגן דהכא הל' כשמואל דקאקשין מיניה בסוכה והוינן בטעמיה ומסקינן בקאלי לילית יוס"ם · ונפלאתי מאוד על הבאר היטב שהקשה ומהדן ג"כ כנ"ל ומהדן ג"כ כנ"ל על מה נפסק כשמואל ולא כרב דאלי הדים לן הלא הן המה מהאל ועד כלה דברי הבעל המאור וסיים לבסוף עיין בבעל המאור שם ולא ידעתי מה יעיין לשם חיך כי דבריו לקוחים המה מבעל המאור מה ילרך הרוחה ומעיין לו יעיין מדנפשיה בספר המאור · למנם עדיין לא הוחיל בעל המאור בתירולו כלום דהנה שם דאמר דמן הקולין והגימין והגרדין פסולה משום דאין רלוי לעשות מהן בגד שהם פסולה לאמר ואין בגד נעשה מכאותן ואינו מין כנף אלי אמר מן הסיסין כשירה פירוש שף דאינו נעשה לשמה מ"מ כשר המה דאלי שייכות טניה לשמה להא דהכנף מין כנף דה"ל משמע זה מסור וזה שף דהוא ג"כ קרוב לטעין זה מ"מ כשר הלא אין להם שייכות זה לזה וכי כל הל' לילית בא להשמיענו בע"כ ל"ל דסיסין הוא ג"כ דבר שאין בגד נעשה כ"כ ממנו עפ"י הרוב ואמר רב דאלו ג' מיניס שלא יקרה לעולם שנעשה בגד ממנו פסול דאינו אין כנף משה"כ סיסין דלפעמים יקרה שיזה שיעשה ממנו בגד כשר דהוי אין כנף ח"כ אכ"ל להגמ' דשמואל דפוסל מן הסיסין הוא משום דבעי טויה לשמה חולי טעמו משום כיון דרוב בג"א אין טוחין בגד שכאותן אינו אין כנף וזהו דוחק לומר דהאי דבעינן טויה לשמה הוא משום דשמואל כ"ת הל' משמע דהגמ' הוא דמסיים בטעמא דשמואל הוא משום דבעינן טויה לשמה · הן אמת מרש"י משמע דשמואל הוא הדין סיומה דכתב אלמא ל"ג כו' משמע דהאי דמוסיב קאמר לה כו' משמע דכתב ל"ג אלמא הוא מדברי שמואל ולא מדברי המוסיב למנם חולי רש"י מודה ג"כ דלאו משמואל היא כ"ת מדרב יהודא הוא דמפרש טעמיה דשמואל אבל שמואל קאמר כמו דרב אמר שהשם על מן הקולין כו' פסול וכן הוא סוגיא הגמ' בכ"מ ועיין בשם' שבת ד"ך ע"ת בהוד"ה דאמרינן כו' אך אין נרחה שיהא מדברי רבה כו' ובמהר"ם שם כ"ל לא דבה נוסיף לומר אלא הא מני כ"ם דאמר כו' אלא גמ' הוא דמפרש דברים כו' כי כך היא תמיד סוגיא הגמ' ואפי' כשהרלה לדחוק ולאמר דמדברי שמואל היא מ"מ התינה לגירסת דבעינן טויה לשמה ול"ג אלמא אין כן בשאר דגרים דבעינן טויה לשמה חיכו הא נרים אלמא ולדידיה ולאי קשה דאמי קושיא הגמ' מנין דטעמא דשמואל היא משום דבעינן טויה לשמה ויקשה דילמא טעמא דשמואל משום כיון דרוב בג"א אין טוחין בגד מכעין זה ולא הוי אין כנף לזאת מילן הס"י בפירוש הבעל המאור וא"ל ידחוק ויפרש בפירושו אבן לא בגירסתו ולא יבחוש אלמא ויפרש דהאי דבעינן טויה לשמה מדברי שמואל היא ובפיר קשקשה י"ל דסבר הס"י יען דפירוש רש"י הוא פירוש הפשוט ומרווח ואמאי לא מפרש הנחונים והרמב"ם בפירושו אבן גירסת אלמא דשקשה דשמע דשמואל קפריך ואמאי לא משקשה מרב בע"כ דרב כונה אחרת לו ולא רלו לפשם הגירסת וא"כ הדק"ל אי לזאת מפרש הס"י בטעם הנחונים והרמב"ם לפירושם דהוא משום ביזוי מלוה וזהו ניחא לרב אמנם שמואל מלינו דל"ם סבר ביזוי מלוה והוא שם'שבת ד' כ"ב ע"א א"ר יהודא א"כ אפי' אמר רב אחסור להרלות מצוה בנגד גר המוכה הטעם משום ביזוי מלוה כדמסיק רב יוסף הרי רב סבר ביזוי מלוה אסור ושמואל פליג דכי אמריתא קמיה דשמואל א"ל וכי גר קדושה יש בה כו' הרי ל"ם ביזוי מלוה אסור וא"כ משמע דשמואל מאי היא בע"כ ל"ל דסבר דבעינן טויה לשמה וקאי לרב דאמר דאלו ג' מיניס פסול משום דהוא ביזוי מלוה אמנם מן הסיסין כשירה דאינו משום וגרוע כ"כ ואינו ביזוי מלוה ואמר שמואל דמלד ביזוי מלוה אינו אבס דביזוי מלוה מותר וכן מותר להרלות מצוה בנגד גר המוכה אף דהוא ביזוי מלוה רק טעמי' לפסול משום דבעינן טויה לשמה וליכא וא"כ מן הסיסין ג"כ פסולה ולדק הגמ' בהקושיא כן כ"ל :

(יט) **במחבר** סעיף א' ולא"ת לא מכשירים אלא בנשתייר ג' חוטין שלמין כו' ואם נתפרקו כל החוטין משזירתן ונשתייר בשזור כדי טניבה בכר אף לסיים המחבר לשוב לשום לדעת הר"ם מ"מ כיון דאינו רק טוב לשום ויען כי יש סניף דעת הרמב"ם דאלא בעינן שזורין ע"כ בלירוף א"ל אף לשום לזה כן כתב המחבר בסי' י"א סעיף ג' בשיאור המג"א בס"ק ד' יעו"ש וכתב הפרמ"ג בשבל מברכם ס"ק ד' דמשמע ס"ם אין להכשיר כיון דלא הזכיר דעת הרמב"ם ודחיה לגמרי · ולעד"נ דדעת הרמב"ם נכונה היא ומכ"ם לגרסו לס"ם ונבא לבאר דז"ל הרמב"ם בפ"א מהל' לילית הל' י' א' חוטי לבן וא' חוטי תכלת אם רלה לעשות שזורין עושה כו' וכתב הראב"ד וז"ל זה טעות אלא צריך להיות שזורין דילוף בספרי תכלת ממכן מה להלן שזורין אף כאן שזורין ובעירובין נמי אמרינן המולא תכלת בשוק לשומת פסולה וחוטין כשירה ואוקימנא בשזורין מופסקין כעין שלריך לילית · והנה חכמי לוביל הקשו להרמב"ם מהתיא דספרי והכיב להם זה שלמד שזורין ממכן כ"ם היא דשם ספרי כ"ם ולפי אלא מלאתי שום א' שיאמר דבר זה לא כתבתי כמותו בע"כ יהיו שזורין ו' כמכן כן כ"ל וא"ל שמך אמר בד"ז בע"ל והכ"מ הקשה ט"ז דמה יענה בהסיא דעירובין אף שם ל' דאליבא דר"ם קאמר ורבנן פליני עליה מ"מ כיון דר"י קאמר לה שם משמע דהכי ס"ל והו"ל למפסק כותיה כיון דלא מזינן שום אמורא דפליג עליה ודחק ליישבו ומסיק דמ"מ יש להמוה דכיון דלא אשכחן מאן דפליג על הסיא דספרי למה דחאה מהל' מפני שהוקשה לו א"כ יהיו שזורין ו' כמכן שהרי גם לדבריו יקשה כן על ר"ם וכמו שהיבו אליבא דר"ם כן נאמר לכ"ע ועו"ק מי הגיד לו דבריתא דספרי דילפא שזורין ממכן והנה בעל מנדול עוז מחדש דהסיא דספרי לא לעכב נאמרה והמה עליו בכ"מ דא"כ למה הולרך לאמר ר"ם כיון דס"ל דלא לעכב נאמרה אפילו אי

מי לחיות כ"פ נימח יעו"ם בכ"מ ונ"ל לבאר בדרך מרווח כונת רבינו שהמה מעט הכמות ורב החיכות ומהצונן בינה הרמב"ם למייבב דבריו בהסוכתו לחכמי לונדל לומו מייבב כ"ת הקושיח מהספרי לחמנם מה יענה בהח דעירובין כי לח די שדבריו סותרין דברי הגמ' כ"ת נם סותרין זה לח זה דבפ"ב מהל' לילים הל' ז' כתב המולח תכלה בסוק לחפילו מלח חוטין פסוקין פסולה שזורין כשירה ולפלח על הכ"מ דכתב לף שם"ל דלחליבח דכ"ם קלמר כו' הלח הרמב"ם בעלמו ג"כ כ"כ לדיעה וסהרי זל"ז · לחמנם הטעין כך הוח דלכלורה ים עוד להקשות על הרמב"ם דסבר דחוטי לילים חל"ל שזורין ת"כ יקשה קושית החום' ביבמות ד' ד' ע"ב ד"ה ולחמר דהיכי משמע דשרי כלחים בלילים נימח דעביד להו הכלה בלח שוע טווי ונוז דע"ז ל"ם תירוצם דחוטי לילים בעינן שיהח שוע טווי ונוז דדרים בספרי פחיל הכלה טווי ושזור מכיון דהחי דספרי נדחה מהל' · ושזה י"ל דהספרי לח ממשכן ילף כ"ת דחל"כ כלחים בלילים היכי משכחה לה ונימח דחל"ל חוטן כפול ו' וח"ל דיחורך בהירוך החום' שחה"כ דע"כ לחמר לחמנח ליעבד להו הכלה בעינן דהוי כלחים דחי דוקח בלח שוע טווי ונוז דר

לכללא דהלכה כחכמים וזהו דקמדייק הרמב"ם מהשובתו להחכמי
לויל וכתב זה בלשון משמע דזורין ממשכן יען כי יפותח אחר חיטו
דמ"ל כנ"ל דההוכחה דלא"כ כלאים בגילים היכי משכחת לה
דהא מאן יימר לפרש הקרא דקדחיק ומוקים לגמרה דפירושו תרוג
מלעצוה ולהדם דין תדם דמוטי לילית בעי זורק מה שא"ל שוס
רמז בע"כ ל"ל דממשכן ילוף · והנה הרמ"ד זה הוא ר"ס דסתם
ספרי ר"ס ומאחר דר"ס היא ת"כ לפיטתיה מפרש דפ"ט דכלאים
דנוז הייט משור לכן ת"ק פליג שם והכ' כחכמים וזהו דהתכוין
הרמב"ם במלות הקלות שהעלה הרמ"ד לדריך זורין הוא ר"ס
יען כי כדיאמר כן מז מוכח דהדין לדריך זורק בפלוגתא נאמר
ולפי שלא מצאתי בוס מ' שיימ' דבר זה כי לא נשמע מהאמוראי'
שמפרשי בפירוש שעטנז כר"ס הו דמוטי לילית בעי זורק לא
כתבתי כמותו · יען כי הדרינן לכללא דהל' כת"ק · ומנס
יאתר עדיין קושיא מהיא דעירובין שבר הרמב"ם לת"ד כך
דאדרבא משם מוכח להיפך דשם נאמר תר"ת המולא הכלא
בשוק לגומות פסולים חוטין כשרים מ"ם לגומות דאמרי לדעתא
דגלימא לצבעינהו חוטין נמי לדעתא דגלימא עייפינהו
בפוסקין דכולי האי והאי לא טרחי לינבי כו' יעו"ש · והנה
מאחר דהילפותא הוא ממשכן בע"כ ל"ל חוטן כשול שמה וכן
בפ' שבת ד' כ"ח ע"ח אי מה להלן זורין וחוטן כשול ו' בעי
כו' הכי דכאתר נאמר דזורין בעי גם חוטן כשול ו' בעי
ור"ם בספרי דאמר דבעי פתיל תכלת טווי ובזור הכונה
שיהיו זורין וחוטן כשל ו' וקילר בל' יען דזה תלי בזה כאתר בעי
זורק בעי חוט כשול ו' אמנם בפ' עירובין בההיא דר"ח
אא"ל כן דסבר ר"ח כר"ם דא"כ מאי מקשי הגמ' חוטין נמי
דאדעתא דשפתא דגלימא עייפינהו הלא מכיון דהן זורין כשול
ו' וזה א"ל לשום דבר אף לפיטתא דגלימא א"ל רק להיות זורק
אבן לא להיות כשול ו' בע"כ ל"ל דהגמ' סבר דבודאי ר"ח ל"ם
כר"ם דיחידאי' ניהו ודחיק להגמ' לתוקמי לר"ח אלא מליבא
דהלכתא ע"כ מאחרן הגמ' בתוכן אחר דבאתא ר"ח סבר דא"ל
זורין אבן המשכן בזמן הגמ' היו נוהגין לעשות הלילית זורין
להיות הכילה לבל יתחלף בחוטין דעלמא שאין לשם לילית
לזאת כשאלת חוטין זורין בודאי לשם לילית נעשה כמו המולא
אף בשוק והיא במריטין שהוא סימן שהיא חולבת בודאי של
ישראל היא וכשרה היא כמו כן שהוא משומן בהשזירה לשמ' של
לילית נעשה א"כ בודאי הוא לילית ומקשה הגמ' נימא לדעתא
דשפתא דגלימא עייפינהו דלזה היו ג"כ עושין חוטין זורין
ומשני במוסקין כו' וזהו כונת הרמב"ם דעכשיו בא להרך
הקושיא מעירובין ואמר שא"כ דר"ח שבר כר"ם יהיו זורין
שאם כמשכן וא"כ סימנא מילתא הוא ומאי מקשה הגמ' בע"כ
דאין כונת הגמ' דהמה זורין מלד המלות והחיוב בל"ל זורק
כ"א זורין המה כל"ל מלד המנהג זהו כונת הרמב"ם
ומתוכן הכל :

(יג) **במג"א** ס"ק ח' ולפי מה שכתבתי בסי' ס"ו דלאסור
ליהן מתנה כו' דקאמר הואיל ובידו להפקירן
ולא אמר הואיל ובידו להנס כו' וק"ל ת"כ עדיין י"ל הקנה
להפקיר ואחר יזכה מההפקר ויבטילנו ואז יהיה פטור מלילית
בשלמא להפר"מ בסי' תל"ד ס"ק ב' ניחא דשבר דאסור להפקיר
בשבת וי"ט לא כן להמג"א דהוכיח מכאן דאמר הואיל ובידו
להפקירן ולא קאמר הואיל ובידו להנס לעובד כוכבים דאסור
ליהן בשהנה משמע מזה להפקיר מותר וכן בשו"ת שמן רקח
סי' ט"ז הוכיח מדברי המג"א אלו דמותר להפקיר בשבת וכן
כ"ל דלי' דמותר להפקיר מהא דאומר לאחרים בתו והלינו
לכם והיינו שמפקיר כדאמר שם מהפקירא קזנו וא"ל דפסידא
שאני דבסי' שכ"ד סעיף ב' מבואר דלא הותר ליסור מוקלה
ואחירה לעו"ג בשביל פסידא ועוד מבואר בשבת ד' קכ"ז דאמי
כיון דאי בעי מפקיר לגמרי וא"ל הכונה דיפקיר קודם שבת

דא"כ שבל נמי בשיתקן קודם שבת מזי ליה בע"כ דהתיקון כ"ל
דוקא בשבת גופה הרי דמותר להפקיר בשבת וכ"ל לאחרן יען
דזהו תיכו תקנה דאיך יפקיר טליתו כן יזכה אחר ולא יהיה
אח"כ להחזיר לו ויפסיד טליתו מצא"כ במהנה כונת המג"א
שיהן במהנה ע"מ להחזיר לזמן דהוי מהנה לזמן הקלוב כמבואר
בא"מ סי' רמ"ח סעיף ו' ובפו"ז יבאילנו דאז ת"ל לילים ולו
לין הפסד כי אח"ז מוכרח להחזירו אם לא באסור ליהן מהנה
בשבת · לאנס ק"ל דהמג"א בסי' ס"ו סק"ט הובא בשערי
השובה סי' הרכ"ח ס"ק ח' דאת דנותנין האחרונ במהנה ביו"ט
מטום דאינו מהנה גמורה אלא ע"מ להחזיר לאחר שיאת בו
כו' הרי דמותר ליהן מהנה ע"מ להחזיר בשבת אף לדברי
המג"א וא"כ ה"ל יהא מותר · ואולי כונת המג"א דאף מהנה
ע"מ להחזיר לזמן ג"כ אסור כיון דלזמן זה נקנה לו לעשות
כהפלו הוי כאלו ומוכח זה ג"כ מדלא אמר הגמ' הואיל ובידו
להנס במהנה ע"מ להחזיר לעובד כוכבים אף דלקטן אא"ל
כן דקטן מקנה קני לקטנים לא מקני אבן לעובד כוכבים י"ל
כן בעכו"ל דג"ז אסור והא דלא אמר אם אינו אלי לבשאל
לאחר ואז האחר פטור מלילית דכשותך ולא אל אחרים דהגמ'
בדרך אגב משמיענו חידוש דין דמותר להפקיר בשבת ולאפוקי
מדעת הזר"ח הנ"ל · אבן בהתרוג מותר כיון דאף לשבת אחת
אינו קונה להתרוג להיות אלו ממש אך לעניין לאחת זו ואינו
דמי לנותן מהנה ולגזירת דמקח וממכר ול"ג בשת יכהוב כן נ"ל :

(יד) **במחבר** סעיף ד' מותר ליטול טלית מבירו כו' נ"ל
דאם בשבת יום אסיפה מכל כנון לשמוע

הש"ך וכדומה דזמן קבלה לכל היא ואז הוא בדוחק מרב הטס
ומרוב הדחיקות ממופיק דידהו יוצק הטלית ובבין זה לא
מובלי אבני ואסור ליקח אלא מדעתו כמו בספרים וכן אם
דרכו אל אותו הלוים להתפלל בבוקר יהיה ולנטנע בגופו עד
שמזיע מתיך טומק התפילה דאז יומאך מיזיע הטלית וגם
ע"ז מקפיד לינם ואסור ליקח אלא מדעתו · ומה שהמנהג
בשמיליתין סידור תפילה וכדומה אל מביאו אלוקמין אלא דעת
בעליו ולכאורה מהו ההיתר מ"ש ספרים מסידור ומחזורים
וחומש י"ל בשעת המנהג יען דבאמת ספרים היה מותר
ליקח לקרות בו מעט רק בשבת שמא יקרא בו הרבה ויקרע
מרוב מטמוטו כמבואר במג"א ס"ק י' ובמחלית השקל וזהו
דוקא בשאר ספרים שממשיך הלב ויוכל לקרא הרבה אף כי
לינו מכוין מקודם רק לקרות מעט משא"כ סידור תפילה או
מחזור או חומש להעביר הסדרה שם חוק קבוע כמה יהנה
ויספוך שימו בו ת"כ כשנופל ע"מ להתפלל בו מעט דאין בשם
שיתפלל בו הרבה וכי יאמר בחול תפלות הסייבים לשבת וי"ט
ע"כ ספיר דמי ועוד דבספרים מהדרך לעיין בו למנרס בעיונא
ומרוב עיון יוכל למשך קלקול להספרים מחמת טרדת רעיונו לא
כן בתפילה שמנהג המון להתפלל בפו ורעיונו מטוטטת לנהה
ותנה ולולי שיבין פירוש המלות כשאר בתו וממעיין
שיבותא לרחמנא לבי קאי בשודים כרע מאליו ת"ל אין בשם
לקלקול ועיין בח"מ סי' רל"ב סעיף כ' ברמ"א דבמקום ביטול
תורה אאין ספרים נמלאים יכולין ב"ד לכוף לא' להשאיל
ספריו ללמוד מהן ובלבד שישלמו לו מה שיתקלקלו הספרים
יען דמבואר טושב לדקה בכל עת זה שלוקח סת"ם ומשאילן
ומבואר דכופין על הצדקה וכן הוא בשמ"ע בסי' קמ"ב ס"ק
ב' יעו"ש :

במג"א ס"ק ט' שיקפל אחי' אלא כסדר קפולו הראשון ובשב'
אחי' אין מקפלו כלל שרי כ"ל הוכחת המג"א הוא
דמבואר בסי' ס"ב סעיף ב' דאסור לקפל כלים בשבת ולי"א
דלקפלו אלא כסדר קיפולו הראשון מותר בכל ענין יעו"ש ה"נ
אף דמסיק שם דכן עיקר מ"מ דרך חסידים ואנשי מעשה מבלי
לקפל כלל ומוסיפים עוד עד שאף באחל אין מקפל המיד על
קיפול ת' בשוה יען כן יומאך שיקפל בשבת אלא כדרך

קיפולו ט"כ נכרי סיקיים המדת מסידות זו כידם לזאת אין עושין סדר לקיפול רק פעם כך ופעם כך ואז לא יהי' היתר מה שלא יקפל בסדר קיפולו הראשון כיון דא"ל סדר לזאת כי רגילות לחיות לתצניד מלוה בממונו בודאי ניחא לו שיעשה ע"י היותר טוב ויסכים אם ירצה חיים להתחסד ולקח הטלית שלו יוכל ליקח ולעשות כפי מסידותו אי לזאת מותר בחול אף בלא קיפול ראשון ובשבת אף בלא קיפול כלל ולפי"ז דוקא בחיים שעושה זה מלד הנאה טובה לפמש"ל לא כן לגבי דעלמא מחויב לקפל דוקא כפי קיפולו הראשון כי קפדי אינשי בכך וה"ל שולל שלא מדעת וכן בשבת דוקא בשלא כדרך קיפול הראשון ולכל לקפל כלל לסור כיון דאינו עושה מלד מסידות ומזה ניחא לי מה דיש להקשות על המג"א מברמ"ש דכתב ואם מלאה מקופלת יחזור ויקפלנה כבראשונה דהאי כבראשונה מיותר והל' משמע דהכוונה שקיפול יהי' כדרך קיפול הראשון ולא כמג"א אמנם והמג"א מיירי כשאחרי לפנים ואחרי כשהיה מלד ההנאה טובה רק שקילר כדרכו ומקום שאמרו להתריך אין רשאי לקלר:

(סו) **במחבר** סעיף ו' לבל שלא להניח בשבת לחתר כו' לא · זהו מהו' שבת ד' כ"ב ע"ל ד"ה רב כו' ותע"ג דלכ"ע אין מתירין שלא להניח בשבת לחתר כו' והסכימה לזה מלחמר מתירין מבגד לבגד ולא לחתר רבותא דמתירין אף שלא לבגד לחתר וא"ל דמשום רב נקט דאפי' מבגד לבגד לחסור הלא כח דהתירא עדיף ושוב הול"ל רב לחתר אין מתירין לילית מבגד לבגד ושמואל לחתר מתירין דהוה הרבותא בשבת וכן בריש נקט רב לחתר אין מדליקין מער לער ושמואל לחתר מדליקין בעכל"ל דאף שמואל מודה דשלא להניח בבגד לחתר לא · וא"ל דהתו' לשיטתם חזלי בשמ' מנחות ד' מ"ח ע"ב ד"ה רב כו' דטעם התיסור משום דמבטל טלית מלילית כמו דטעם לותו שטעה המזוזה לכן זהו דוקא כשעדיד שלא להניח בטלית לחתר משא"כ בשאינו בטלית לחתר אף דשבר שמואל חובת טלית היא מ"מ כיון דא"ל שלא כדי טלית ל' טוב שיהן בחותו שאפן להשטוף בה וכ"ל למזוזה יעו"ש לחמנם רש"י פירש שם הטעם משום ביזוי מלוה ט"כ מפרש דאי שלא לא חייסינן לביזוי דמבזה לה לטלית רחשובה דשחבלה דאין רחויה לילית קאמר דמחיר ממנה לילית יעו"ש · ולפי"ז נ"ל דשמואל שבר אף שלא להניח בבגד לחתר ג"כ מותר יען דהא שמואל שבר דל"מ לביזוי מלוה כשבותר שם כי לחריהה קאמר דשמואל א"ל וכי נר קדושה יש בה ולא חש לביזוי מלוה כדמסיק רב יוסף ה"נ שלא יהא מלוה בזויה עליו א"כ פשיטא דאף שלא להניח בבגד לחתר ג"כ שרי להחיר לילית · והא דאמר מתירין מבגד לבגד ולא לאתר מתירין שהם ל"ק לשיטת רש"י יען דכיון דאינו מפרש הטעם משום דמבטל טלית מלילית רק משום ביזוי מלוה א"כ כשהוה לאתר מתירין שהם היינו אף שלא להניח בבגד לחתר א"כ הוה משמ' כשאר כל מילי דאתר כו' לבר מהני ג' כו' הוה משמע דרבה פסק כשמואל אף בשה להחיר לילית מבגד ומבלי להניח בבגד לחתר ובאתא דזה לא פשיק רבה כותיה יען כי הוא שבר ג"כ ביזוי מלוה רק כשעושה להניחו בבגד לחתר אינו מזה המלוה כי אם יעשה לריך לטלית לחתר ט"כ טוטל לילית מזה הטלית ואינו מכוין לזזותו לזו הטלית א"כ מוכרח למנקט בשמואל מתירין מבגד לבגד להורות דדוקא בזה פשיק רבה כותיה ולא כשאחרו מבלי להניח בטלית לחתר וא"ל ינקוט בדשמואל מתירין שהם ובשה דבכל מילי עביד כו' לבר מהני הלא ינקוט מתירין מבגד לבגד י"ל לחייבי דמוכרח למנקט בכאן מבגד לבגד נקט ג"כ בשה דשמואל מבגד לבגד · אמן ק"ל מכיון דשמואל ל"ש הא דביזוי מלוה א"כ נהי דמוכל לאתר דמ"ד מפוש אחמוחי מלוה הייט הכוונה דרב אשר אף מגר לגר אחל מ"מ שמואל אינו דפליג רק שאחיר מגר לגר אחל בקינסא שרי כ"ש אף דקינסא שרי דלא חש לביזוי מלוה ופליגי בהרוייהו במגר לגר ובקינסא דרב אשר בשניהם ושמואל שרי בשניהם לכן מאי לאתר א"כ אחל בקינסא אשר שמואל הלא זהו ל"ש דשה לשמואל פשיטא דשרי אף בקינסא כיון דלא חש לביזוי מלוה ול"ל דרב חויא לן שידע מהא דשמואל דאתר וכי גר קדושה יש בה ש"כ כיון דלא שמיע ליה מהא פשיר י"ל דבקינסא אשר שמואל דשבר דביזוי מלוה אשור · אמנם ק"ל אליבא דאמת דשמואל שבר דל"ח לביזוי מלוה מה ענה בה לדין שוקלין כנגדו אף בשלא לפי התירוך שמא לא יכוין משקלותיו וגמלא שביזה המעשר שלא לצורך ג"כ שרי לשמואל כמו דשרי להשמש במילי דרבות ואינו לצורך מלוה שמלא מעות נגד נר חנוכה ול"ל דשמואל שבר דהגאי היא יען דשה נאתר וממנה הי' מדליק ודחיקא ליה לאתר בפחילות אחנוכה דשמא נאתר ולא מלינו בשום מקום כמו דליך להיות פחילות אחנוכה וא"כ בש"כ בקינסא ושמא הא הוי ביזוי מלוה ול"ל דל"ם לביזוי מלוה ופליג על הדין בריישא דאין שוקלין כנגדו ופשק כאידך בריישא · ובזה ניחא לי מאי דאתר הגמ' סוף סוף למ"ד משום אכמוחי מלוה קאמר כו' אמאי היובאת אינו אכן יען דאין למ"ד משום אכמוחי מלוה ואין למ"ד משום ביזוי מלוה ל"ל לשמואל דל"ם להיוך בפחילות אחנוכה רק הדין בריישא פליג עם אידך בריישא וא"כ נהי הא אידך בריישא פליג ע"ז וסבר דחייסינן לביזוי מלוה מדאין שוקלין כנגדו ולא כמו שכתב זה בריישא דמדליק בקינסא וסבר רב דאכמוחי מלוה הוי ג"כ מעשיה דביזוי מלוה ואכתייסינן לביזוי מלוה פשיטא דחייסינן ג"כ לאכמוחי מלוה ט"כ שבר רב דאכמוחי מלוה אשור כמו שבריישא דאין שוקלין כנגדו · ובהלטא דבריס אלו יבואר לנו פשקי הרמב"ם · דהנה הרמב"ם כתב בפ"ד מהל' מגילה ואניכה הל' ט' ומותר להדליק נ"ח מגר אחנוכה וכתב הראב"ד ז"ל ט"י קינסא ולכאורה נדק הראב"ד כיון דהל' כשמואל דרבה עביד כותיה ומ"ד משום אכמוחי מלוה אינהו כתב ר"ח שרי שמואל אף ט"י קינסא · אמנם גם התו' ד"ה מאי כתבו דאינו חופס דברי רבה עיקר וכשנה משום דהל' כרב בחיסורי אכן גם דבריהם לריכים ביאור דמהי היתי לבל לפשק כשמואל כיון דרבה עביד כותיה וכי כללא דוקא הוא · ועו"ק דבפ"ג מהל' מעשר שני כתב בטעם דאין שוקלין כנגדו גזירה שמא יכוין ממנו מבקלות וגמלא הפירות מסריס והוא שוקל בהן מעות לחלק עליהם מעשר גמלא מוליא מעשר שני לחולין בפחות מדמיו והכונה ביאר הלח"מ יען דפירות דרכן לחסר ולף דאחמול שקל ליטרא של פירות אפשר דהסירה מעט והוא חוסב דשלימה ויסקול כנגדה כשף ויחסוב דהכשף הוא ליטרא ג"כ ובאתא הוא פחות מפני הפירות מע"ש שקל כנגדו מסרו מעט וגמלא שהמעשר שמחלל על ליטרא זו של כשף מוליא לחולין בפחות מדמיו וז"ל שמא לא יכוין המשקל שבוקל הליטרא של כשף כנגדו של מע"ש לא יהיה ליטרא ל' ביכון מפני שהפירות של מע"ש מסרו יעו"ש · והנה לפי מה שפשק דדוקא מגר לגר מדליק ולא בקינסא ל"ש בכאן דאין שוקלין הטעם פשוט דהוי כמו קינסא כדאמר הגמרא אבל בקינסא אשר שמואל הא לא אתוי ת"ובאתא וכן הקשה הלח"מ · ועו"ק למאי ביאר כונה דמוקי דהך דשמא לא יכוין משקלותיו כי קשה ע"ז מה לי מעות מע"ש או מעות אחרים שהיו של מע"ש כדאחק הלח"מ לתרץ זאת הו"ל לפרש בפשוט כדפירש"י · אמנם בדברינו הנ"ל יבואר בטוב דהנה מאחר דרב יהודא אמר רב אסי אמר רב אמו לביזוי מלוה וכן רב יוסף וריב"ל אמו לביזוי מלוה בודאי הכי נקטינן · גם רבה בע"כ שבר דחייסינן לביזוי מלוה כדהוכחנו לעיל מדלא אמר בשמואל דבוחא מפי מתירין שהם והיינו אף אבלי להניח בבגד אחר בע"כ משום רבה הוא

לנקט

דנקט דהזה ל"ס כשמואל כ"ת במגד לבגד · גמלא מחבר דהמסקנא הוא דפליגי בביזוי מלוה ח"כ ח"ת למפסק הלכתא בזה כשמואל דל"ת לביזוי מלוה ובע"כ הל' כרב וזהו הוכחה מעלייתא ולדקו ההוס' דלימו הופס דברי רבה עיקר כי סתמא דגמ' פסיק לעיל דמייתינן לביזוי מלוה ח"כ הרמב"ם ג"כ הוא דפסק מתחת זה כרב דבקינסא לחסור ובגר מותר דרב לא חז לאכחושי מלוה דח"ת לסבור דהל' כשמואל כדפסיק רבה לכן הוקשה להרמב"ם קושיא הנ"ל דלא כדגחמר דפליגי באכחושי מלוה בע"כ בהרחי פליגי ושמואל סבר דלא בקינסא מותר ולמסקנא פליגי רק בביזוי מלוה ולשמואל שרי ח"כ קשה מה יענה שמואל בהא דלין שוקלין כנ"ל דהן אמת דרב קויא לא ידע מזה לכן תליא דאמת דחזינן דשמואל החיר לעלות מעות כנגד גר תושב ומכ"ש להמסקנא דפליגי בהדיא בביזוי מלוה ע"י קינסא לית יפרנס שמואל הדין לין שוקלין כנגדו · לי לזאת מפרש הרמב"ם כוונה אחרת בהדין שמא לא יכוין מסקנתו ח"כ טעמא דשמואל דמפרש בטעם דלין שוקלין מפני שמוליא מע"ם לחולין בפחות מדמיו ול"ק מהא דלין שוקלין · והנה רבה דהעיד עליו אביי דעביד בזה כשמואל בע"כ סבר רבה דפליגי באכחושי מלוה ובהרוייהו דרב אסר אף ע"י גר ושמואל מתיר אף ע"י קינסא ועביד רבה כשמואל היינו דהא דאמר לגר לכן בקינסא לא סבר כותיה דגם רבה סבר בביזוי מלוה אסר מדלא שרי רק להחיר הליליה מבגד לבגד אבל אלא להניחו כלל בבגד אסור · דאל"כ דפליגי בביזוי מלוה ובגר שרי גם רב ח"כ פסי' בזה כר"ש ולא כשמואל' ואיך העיד אביי דהנהגתו הוא מטעם דפסיק כשמואל · ומאחר דכן רב קויא דלא ידע מהא דשמואל החיר לעלות מעות כנגד גר תושב וסבר דאמ"ד מפני אכחושי מלוה ניחא רק מקשה למ"ד מפני ביזוי מלוה איך תירץ רבה אליבא דמ"ד מפני ביזוי מלוה הלא מיהו ל"ם כותיה רק דאכחושי מלוה פליגי הול"ל לאמר רבה אליבא דמ"ד מפני ביזוי מלוה פליגי גזירה שמא כו' דהוה מצמע אליביה לאמר ולא ס"ל כן החמנם דגם רבה אף לפירושו דאכחושי מלוה פליגי מוכרח לתירוץ גזירה מפני דבע"כ דבתרוייהו פליגי וכל"ל וסוף סוף יקשה על שמואל ומוכרח לתירוץ גזירה אלא כעת דקאי על דברי רב קויא דסבר דלמ"ד מפני אכחושי מלוה ניחא איך לאמר שתמת בתירוץ רבה הלא יומשך מזה טעות דגם רבה סבר דפליגי בביזוי מלוה ופסק כשמואל דל"ת אף לביזוי מלוה כלתמצע מתירוצו דפסיק שהם אליבא דמ"ד מפני ביזוי מלוה פליגי · לי לזאת מפרש הרמב"ם פירוש אחר בהך תירוץ רבה דבאמת רבה לא קאי להרץ קושיא רב קויא כ"ת הוא שוגה לעלמו פירוש בטעם הא דלין שוקלין יען אף דסבר בטעם ביזוי מלוה מ"מ סבר דכיון דהכך דברים למלוה קבעי לימו ביזוי מלוה דהוי כמגר לגר ה"נ מדינר לדינר ול"ד לקינסא ח"כ בע"כ בטעם הבריחת מפני גזירה דמוליא מע"ם לחולין בפחות מדויו והגמ' הוא דמביא לפירוש רבה בטעם הבריחת להירוצי לקושיא רב קויא ח"כ לדק הרמב"ם במה שמביא להך טעמא יען כי טעם זה הוא מוכרח לאל"כ לא חציב ביזוי מלוה · ודע כי לפירוש הרמב"ם דהא גזירה שמא לא יכוין מפקלותיו כפי ביאורינו הנ"ל יתי' לרבה פירוש הבריחת כך מע"ם היינו פירוש של מע"ם לין שוקלין כנגדו דברי זהב מפני ביזוי מלוה ואפילו להלל עליו מע"ם אחר דלימו ביזוי מלוה כיון דלעולם מלוה הוא ג"כ אסור מטעם אחר שמוליא המע"ם לחולין בפחות מדמיו ולשמואל יהיה כך פירוש מע"ם לין שוקלין כנגדו דיקרי זהב היינו במקח וממכר שמלוה לחבירו במדה חסירה כי פירוש דרכו לחסר ועובר על לא תונו ומיסור מדוה ומפקלוה ואפילו להלל עליו מע"ם אחר אף למטעם דרכו של העדם להכריע בהכרעה טובה ול"ת לו יהא בנחסר מטעם מהפירוש ת"ת בלירוף ההכרעה יהיה שוה בשוה מ"מ אסור כן לא יכריע המפקל ויוליא מע"ם בפחות מדמיו · למנם לפי"ז יקשה קושיה הלא"ת דלמאי נקט מע"ם ה"ה פירות חולין והל"ל אין לבקול כסף שמחלפין מע"ם בנגד פירות דעלמא משום דאפשר דהפירות חסרו וע"ז לא שייך הירוץ הלא"ת דמשום מה שאמר מקודם אין שוקלין בנגדו דהוי טעמא משום בזיון ול"ם רק במע"ם יען"ם יען כי לשמואל בריחת ג"כ לית ליה הטעם משום ביזוי מלוה ולזה דוקא מע"ם והדק"ל וי"ל דמשום סיפא נקט דנקט ואפילו לחלל עליו מע"ם אחר דרשותא גדולה מסמיעתו דאף מע"ם דשוקל בהכרעה כנ"ל ע"כ נקט הל' מקודם ג"כ מע"ם ולזה דוקא נקט כן נ"ל :

(טז) **בעטרת** זקניס מנהג כזה לחוי לבטל כי הכל מברכין ברכה לבטלה · כ"ל דמי שבח לשוב בתשובה ועל המ"ע נתכפר לו בוידוי דברים ופחד מל"ת דלא תשא כבר כתב הפ"מ כיון דלהו' ולא"ש הוא מדרבנן לא חשיב ול"ל לעשות נפש ותשובתו גרלה בתרטה אף דבשעתי תשובה סי' כ"ז חוש י"ז רלוו דדוקא שם שאומר בשבועה ומינה דבשל יד לריך תשובה ול"ת ה"ג כן הוא דבריו לא בירין דעיקר סברת הפ"מ כיון דלהו' ולא"ש הוא מדרבנן ולא כרמב"ם וזהו הוא רק לוסופי דקמוסיף בטעמא ומה גם דבכאן רפיא בידיה של רבי דהולי חייב בלילים והוי ספק ברכה לבטלה וספק ביטול מ"ע פזיטא דל"ל לעשות נפשו רק יבוא לד' ובא ורפא לו · ועיין בשם' יומא ד' ב' ע"א ופרש"י לאו בת כפרה היא · הגאון כ' לבי חיות בהנהותיו מקשה ממ"ק למה נסמכה פ' מריס לפ' פרה מה פרה מכפרת כו' הכי דפרה בת כפרה וכ"ל יען דמרא דהאי דינא ר"י ור"י אמר בסנהדרין הלמלא ו' שבתלוך יעו"ש הכי דסבר דלא שבדו הטגל כ"ת בביתוף דחינו רק בל"ת גרידא בלהי לד' לבדו ובד' תלוקי כפרה נאמר דעבר על ל"ת השובה הולה ויו"ל מכפר והיסרחל עבדו השובה כמו שאמר ר"י בעלמו בשם ע"ת לת עשו יסרחל הטגל כ"ת להורות השובה ת"ל כיו"ל נהכפרו ולכן חזיתן להם לומות שניות דביו"ל יהד משה כמבואר בש"ם ת"ל פרה למה בע"ל דחינו רק הוקה ושפיר אמר כאן ופרה לאו בת כפרה דחיהו בע"ל ל"ם אמ"ד דמ"ק וכזה ניחא אמרם ז"ל לפי שטען ועו"ת מונין אח יסרחל ול' מונין להטעים כמו וגר לא הונו ולכאורה במה מכעיסים זה ליסרחל אלן השטן והטע"ת הן המקטרגין על יסרחל ואומרין מאחר דמפרה מוכח דבא לכלות על מעשה הטגל ת"ל בע"כ עבדו היסרחל הטגל בלא ביתוף ת"ל קיטרוג גדול עד שהמלך במסיבו לעשות עבירה גדולה כזה לעבוד אלהים אחרים ולריכין יסורין למרק ואחאר להן לוז כן כי לא היה רק בביתוף וחינו רק ל"ת גרידא ובבר נהכפרו ופרה רק מוקה בלא טעם :

(יז) **במחבר** סעיף ג' נפים ועבדים פטורים מפני שהיא מ"ע שהזמ"ג כו' עיין בשם' יומא ד' י"ח ע"ב בגמ' הני בעי מיי ובגה"ט וע"ל להרץ אלין הכונה דהא בשותפין מייב הוא מה"ט דשותפין לא בעי מיי כי זה בודאי לדק בחמרו אלן הכונה דמקודם בא למעט שותפין הוא מחיבה ביתך ולא בחיבה ואימתי שייך למדרש כן דוקא כפי"ל דהאי ביתך הוא דוקא ממש כפי הל' של ובינך ולא כשנתי' מוכרח לעשות הל' כמו בשותפין דשייך לאמר בחיבה אלו מטוס דשייך לאמר ביתה משמ"ק כעת אחזינן דביתך הוא לאו דוקא דמהל' משמע ולא ביתה ובאמת נפים ג"כ חייבות ומאחר דביתך לאו דוקא ת"ל מהי ביתי למעט ביתה השותפין ומכיון אלין כאן מיעוט ממילא חייבים · ועוד כ"ל להרץ טפ"י מה שכתב בם' שיח ילחק וז"ל מטוס דאסבה לאוקמיה ביתך לכדרבא הוא דקאמר הכי דאל"כ מטוס הך סברא לאוד לא הוה מרבינן לאו דהא קמן ת"ח דכתיב בה כי היא חייך ואעפי"כ נפים פטורות וכמ"ש התוס' פ"ק דקדושין (ד' ל"ד ל') ד"ה גברי בעי חיי עכ"ל ת"ל הלי סברא לרוחא דמילתא כתב הגמ' כן ובאמת העיקר סמכו על דרשא דרבא להאי ביתך :

מ״מ אם רוצים לעטפו ולברך עליו הרשות בידו כו׳ כן הוכיחו התוס׳ עירובין (ד׳ ל״ו ע״ב) ד״ה דילמא דלמר ר״ת דמוכח לגזיס לברך על כל מ״ע שהזמ״ג יעו״ש · וכתיבי לבעל מלא הרועים דכללא כייל בתוס׳ ל׳ ניון ו׳ דמ״ד קס״ם דרבנן חזי ליים מ״ע שהזמ״ג ולפי״ז כ׳ יהודא דסבר קס״ם דרבנן בב״ק גבי לחמרו סומא פטור מכל המליה וכתירוץ התו׳ שם למדרבנן חייב לכך פוטר לחבריס בק״ם דהוא מדרבנן והייגו לגמרי דמה״ת ח״ל לקרות חף פ׳ ח״כ בע״כ סבר דהוי מ״ע שהזמ״ג ונשים פטורות ולפי״ז ק״ל מהא דמדריס (ד׳ מ״ט ע״ב) דביתהו דר״י נפקה בקטה עמרא עבדה גלימא דהוטבי כד נפקה לבוקה מכסיא ביה וכד נפיק ר״י לבלויי הוה מכסי ומלי כו׳ יעו״ש והכא הדין ר״י הוא ר״י המוזכר בב״מ דהוא ר״י בר חלפי ובודאי עשה ליים להדין בגד כיון דהוא עשוי לחיים ג״כ ובעה שהולך בו בשוק דחייב בליים וח״כ חיך מכסיא ביה חשתו בהדין בגד ס״ל ליים וח״ל דכשרוכה לעטפו מוהריס דזהו חינו לר״י דסבר בר״י סומכין ואין בהם יבראל סומכות ולדידיה חסורה משום בל הוסיף לביטה רש״י בעירובין (ד׳ ל״ג ע״ח) ולכאורה י״ל דר״י דסבר נשים חייבות בליים מסמוכין כמבואר בהו׳ יבמות (דף ד׳ ט״ח) ד״ה דכחיב והח דלח סביתו רחיה מזה דזהו רחיה גכונה דר״י הח סבר בעירובין ד׳ ל״ו ע״ב דנשים חייבות בחפילין דלחו זמ״ג יעו״ש בחוד״ה לח ס״ד וח״כ בפיר סבר לביטתו דחייבות בליים מסמוכין דחין כחן הקים להיפך והתוס׳ כחבו רק בדרך חפסר לחדידיה נשים חייבות בליים מסמוכין ולדבריהו מוכרח הוא י״ל דחיגהו לביטתם חזלי בעירובין הכ״ל ופליגי על רש״י דחף לר״י מוהרח ליך בליים וחין כחן בל הוסיף מדחמר ר״י הילני המלכה היתה יושבת בסוכה רק בתפילין חסורה דח״י לזסר דתפילין לריך גוף נקי חמנם זה חינו יחן כי מסמוכין ח״ל רק למחן דדרים סמוכים חף היכח דלח מוכח ומופנה חכן ר״י חיהו לח דרים סמוכים וכחן חלטריך הדין הקיבח לכלחים בליים ולח מוכח לענין ליים לחייבו לנשים הן חמת דבספרי חיתח חמר ריב״ב בימוד בטלו חכמים בסוח חסה מליים ולח חייבו חלח מפני שבעלה מהכסה בה ח״כ בסיח שבעלה מהכסה חייב בליים חף בבסוח חסה ומוהרת ליך בה · חמנם כ״ל דזהו דוקח לר״י דסבר נשים סומכות רשות לח בן לר״י דסבר דחסורות נשים לעשות בדבר שפטורות המה בודחי ח״ח לחייב לבסוח חסה כיון דחיסורה ליכח וכחן הח חינו בסוח חסה כי היה עשוי עיקרו לר״י בו ליך בו לבהמ״ד ול״ל לעת הלבו ר״י בו היה קושר ליים ובעת שמהכסה בו חסתו היתה מהרת הליים וכן ההנהגו מידי שנה ושנה :

(יח) **במג״א** ס״ק ב׳ דבל עובר לפני ההיבה לריך להחעטף כו׳ ועיין בחם׳ שבת (ד׳ י׳ ע״ח) משיחעטפו הדיוניס ופירש״י מחימת שריפה ושלח יפנו רחשן לכחן ולכחן וחהח לעשן מיושבה עליהם יעו״ש וחלו הדברים סיך ג״כ בכחן כי הש״ך מולית הליבור ושלוחם הוח לבקש מלפני השי״ם על עמו יבראל וכן המומר קדים יחום דגדול מחול שמקדש להש״ם · וללו פירש״י היינו חומר בשעת הדיוניס לריך עיטוף יען כי מבואר בם׳ חסידים דחין להסחכל בפני הבע״ד בשעוטיגים דחסור להסחכל בפני חדם בשע הוכח בח״מ סי׳ י״ז בס״ק י״ג · ע״כ יחעטפו מבלי להסחכל עליהם · חמנם כ״ל דיוחר טוב להחפלל בערבית בבגד עליון שקורין (חויבער רחק) ולח יחעטף בליים בלילה וכן רחוי לכל מורה להגהיג בעיבו כי ג״ז הוח עיטוף וכבוד ליבור :

(יט) **במג״א** ס״ק ב׳ וק׳ דבגמ׳ חמריגן דשמואל סבר ליים חובה עליה הוח כו׳ · וחנכי לח ידעתי חיך שויח למחורן של יבראל רבינו הב״י לעטוף הוח יוסף המשדיר בשולחן ערוך ומהיכ עיני חכמים בהל׳ ובטעמו הביח מקודם זה בב״י דבכי הגמ׳ זו והילפוחח מאהר חכסה וחיך הוא״ו יגקוט ילפוחח מכסוחך וחמחי לח למד הגמ׳ מזה הילפוחח · וג״ל דבחמת הילפוחח הוח מכסוחך למנם זהו דוקח לדידן דפסקינן לליים חיבח גברח וכלי קופסח פטוריס מליים ח״כ כסוחך בע״כ חחי חף חם הוח ליבח חוסה לפעמים בחייו ג״כ פטור דכבחילו לובשה כלל קרח דכסוחך למחי חחי דבלח״ה נמי פטור · למנם לשמואל דסבר כלי קופסח חייבים בליים ח״כ י״ל דכשלובשה לפעמים בחיין חייב בליים דחיך יל״ך בטלים בלח ליים רק קרח חחי דכבחילו לובשה כלל דלכחורה היה חייב בליים דכלי קופסח חייב ט״ז חחי כסוחך כיון דחילו מיוחד לחי רק למת פטור ט״ב חמר הגמ׳ מודה שמואל בזקן שעשאה להכיריו בפטורה לעולם לח מיבעי׳ כדהוי רק כלי קופסח ס״ח חף בלובשה מ״ט יען כי כחשר חינו לובשה ידעינן מאהר הכסה בה חמר רחמנא והחי בהו לחכשויי עבידה וח״כ קרח דכסוחך למחי חחי בע״כ לגלות חף חם הוח לבוש ג״כ. לפעמים ומה״ט השמיט הרמב״ם להך דינח יען מכיון דהגמ׳ ח״ל למנקט הכי דיל כ״ח לשמואל דס׳ כלי קופסח חייבין בליים חכן לח בלבד בליים חלח חפילו בשחר בגדים שחייבים בליים שם לבשו ט״ב חף בלח לבישה כי כמו כל הבגדים שחייבים בליים שם לבשו ט״ב חף בלח לבישה רק מוכח בקופסח חייב ג״כ בליים ח״כ כחן נמי דלחח״כ חייב בליים יהיה מחיזב טעם שיהיה מבוש מלוח ליים חו מבוש לוטב לרם מכיון דחייב הוח ע״כ יש לחייבו חף בחיים כשמגח בקופסח לזחח בח הגמרח להשמיטנו דלח כן דחסר הכסה חמר רחמנח והכי לחו לחכשויי וזהו דקחמיק הגמ׳ הח דחילטריך להשמיטנו מריבוי דקרח דפטור חף כי לכחורה היה מילחח דפשיטח יען כי בהיח שעשחה והכי רמינן · חכן הרמב״ם משמיט להח דהיח שעשחה והכי רמינן יען כי סמיך חהח דמס׳ ברכות ד׳ י״ח למחר בחין חלליגו ושכשיו מחכשין חוחגו וחיכוך החוס׳ דחוק וגם הח דמס׳ שממות רחיה ח״כ מילחח דפשיטח דח״ל להטיל בו ליים וח״ל להשמיטנו ולכן השמיטו :

(כ) **במג״א** ס״ק ח׳ דוקח חכלח שדמיו יקרים מיעין לחתלוסי כו׳ ע׳ בח״ט ס״י בב״ם ס״ק ב׳ מחלק דכיון דח״ל הנחה קושטח קחמר וחמה ביטושה יעקב ובחבני מילואים די״ל הנחה דעי״כ יפדו חללו בכורים וג״ל דודחי הרוח׳ ופה״ב שוין דבניהם הש״ט מושל להפרים תרומה ולפדות הבן כמבואר בע״ז י״ד סי׳ ח׳ ס״ק י״ז ובמידושי רע״ח מביא שם כחבו בחיוב הפרשה חף בשח״ר לחכול חלח מלח זה רק כשרולה לחכול חסור עד שהפרים הרומה חמות דמשנה מפורשת במע״ש פ״ה משנה ו׳ עי״ש הרחבון של פשח כו׳ היה ביעור כו׳ וכהב הר״מ ועניו הביעור בכחן שיהן מכל הממחים כל המהנות וביהן כל מהנה לבעליו כו׳ והנה בודחי כל הנוהן תרומה ופודה בעו זהיר ליהן להמוחזק לכהן בודחי דחל״כ יבטל הש״ט דפדיה ונהניה וחף בקה״ח לח יהיה לו חועלה לקבל מהנות כהומה רק כוחת הרמ״ך דהחסם שיחכל תרומה היינו שיקנה מכהן וירויח להוח בזול מחולין · ועיין עוד שם בסעיף ב׳ וחפילו מפשרות מעלין בבחובות כ״ל

ע"כ פליגי ר"ה ור"ח מי מטלין מבערו' ליוחסין ויש להבין למאי הפסו להל' כמ"ד דאין מטלין ועוד למאי הממיטו הדין דצ"ב יב"ם וכתב בבעל כהן מטלין ליוחסין דמוכרח מצ"ב מבולטין יכתבו כהן ומאי מהני הא העדים מוחמין לטעמ"י שהוא כהן בע"כ דהוחזק שהי כמבואר שם וכ"ל להרץ חדא מגו חדא דהירוך הוא חמוה כמבו' דבפלתה ובדו"ח ע"כ ס"ל להפוסקים להרץ בפשוט דהכוונה דהעדים יכתבו שמעידים ידעינו דכהן הוא והמבל' ס"ל זה לפרש דפשיט' דאל"כ למנה שבעבר קמסהדי רק נקיט עלה כשברור שהוא כהן לכתוב כהן ובבייה'צב"כ קע"ג שם שניהם כהנים יכתבו דורות ונקבה חמתי לא נקט שם היו שניהם כהנים לו שניהם ישראלים אלא הכוונה דכשהוכחו כהן מוכרחין העדים לידע דכהן הוא ויכתבו בפשטר דידעינה דכהן הוא ע"ז קאמר דכשא"י בבירור ובשניהם בפשיטא כהנים לחולי לא זהו הכהן כ"ה הב' יכתבו דורות והן אמת הלוה לומר שהוא כהן ולדבריו יש לומר אלא העדים ס"י וא"ל לדוחק התוד"ה שניהם וכעת נתחדש עליו חיובא דליליות לזחת לריך לברך לחמנא ס"ל דוחק יש כי עיקר חסר מהירוך דהא זה גם המקבה יודע דבדאמר דכסות לילה פטור לריך לברך מלפרש רק הוכיח מדרמי לפרוזמא דאנשי ביתיה בע"כ סבר לילה חייב בליליה הו"ל לבני דאינו רגילים דמחייב בנשים מסמוכים ובלילה סבר דפטור ועוד הו"ל למימר מלה כיון דהדר מהירוך הרחמן ע"כ ס"ל לפרש דכך היה מנהגו של רב יהודה לישב בעיטא הוא ולא שרי ליה לגלימא כולה יומא וכך הלך בבגדו עד עת שינה ובשעת שהיה יצן היה פוש' טליתו ויצן בלא טלית שלא לבבך בטלי' שים בו ליליה כדי שלא יהא מלוה בזויות עליו וכשיטתו בשם שבה ד' כ"ב ע"א אמר רב יהודה כו' לאסור לברלות משום כנגד כו' הנוכח ובשעת קס מצינה היה ליובש בסוה לילה וכו ליליה ומברך ע"ז ואח"כ בשילוב היום היה פושט הכסות לילה שלבש בשעת שמדו לגירסה ולבש בסוה יום ומשמיעו דהיה מברך עוד הפעם · והנה מה שהיה מברך בשעת שמדו לגירסה ת"ל לשמיעו דזהו פשיטא כיון דכל הלילה לא הלך בליליה ובשעת הוא לובש בסוה לילה חייב בליליה ת"ל דפשיטא ליה לברך ומאי רבותא היה משמיעו רק זהו מידוחא משמיעו דאף מלפרש היה ג"כ מברך אף דעד כה היה לבוש בליליה ובשעת פושט טליתו ע"מ שהוא"י ילבוש טליתו אחר בליליה ת"ל למה לריך לברך ומשמיעו דאטפ"כ היה מברך עוד הפעם וזהו דקאמרי הגמ' על קושיתו דמ"ש מלפרש לברין כשהוא עומד ומתעטף שם בשמורה קודם אור היום לגירסה יצן דזהו פשיטא רק משמיעו דהיה מברך אף בשעת כי מצני מכסות לילה לכסות יום עכ"ל ופירש"י ומצני כי מצנה מכסות לילה לכסות יום שני טליתות מלויות היו ת' ליום ות' ללילה והמוה ת"כ הול' ומברך לפרש ופניה כי מצנה מכסות לילה לכסות יום וכי מצנה מכסות יום לכסות לילה כיון דסבר דלילה זמן ליליות שוב מלאתי בברית"ם בטל הרי"ף הל' ליליות שמקשה כן ודחק לייבב יעו"ש ובדעתי עלה לפרש כוונת הגמ' עפ"י מה שכתבו התו' ביבמות ד"ה ע"ח ד"ה דכתיב דאין רואים רי"ו סבר דהוי מ"ע שלא הזמ"ג דאפשר דהוי הזמ"ג ונשים מייבות מסמוכין יעו"ש וזהו דקאמרינן הגמ' והדר מדברים הרחסוניים מחמה לאן הקושיא מ"ש מלפרש ומצני דלא כן דהוה סבר דהוה מ"ע שהזמ"ג לזאת מברך מלפרש יען כי מצני מכסות לילה לכסות יום דבעת לבבו בלילה היה פטור מליליה ובעת שהחדם עליו חיובא דליליה לזאת לריך לברך לחמנא ס"ל דוחק יען כי עיקר חסר מהירוך דהא זה גם המקבה יודע דבדאמר דכסות לילה פטור לריך לברך מלפרש רק הוכיח מדרמי לפרוזמא דאנשי ביתיה בע"כ סבר לילה חייב בליליה הו"ל לבני דאינו רגילים דמחייב בנשים מסמוכים ובלילה סבר דפטור ועוד הו"ל למימר מלה כיון דהדר מהירוך הרחמן ע"כ ס"ל לפרש דכך היה מנהגו של רב יהודה לישב בעיטא הוא ולא שרי ליה לגלימא כולה יומא וכך הלך בבגדו עד עת שינה ובשעת שהיה יצן היה פוש' טליתו ויצן בלא טלית שלא לבבך בטלי' שים בו ליליה כדי שלא יהא מלוה בזויות עליו וכשיטתו בשם שבה ד' כ"ב ע"א אמר רב יהודה כו' לאסור לברלות משום כנגד כו' הנוכח ובשעת קס מצינה היה ליובש בסוה לילה וכו ליליה ומברך ע"ז ואח"כ בשילוב היום היה פושט הכסות לילה שלבש בשעת שמדו לגירסה ולבש בסוה יום ומשמיעו דהיה מברך עוד הפעם · והנה מה שהיה מברך בשעת שמדו לגירסה ת"ל לשמיעו דזהו פשיטא כיון דכל הלילה לא הלך בליליה ובשעת הוא לובש בסוה לילה חייב בליליה ת"ל דפשיטא ליה לברך ומאי רבותא היה משמיעו רק זהו מידוחא משמיעו דאף מלפרש היה ג"כ מברך אף דעד כה היה לבוש בליליה ובשעת פושט טליתו ע"מ שהוא"י ילבוש טליתו אחר בליליה ת"ל למה לריך לברך ומשמיעו דאטפ"כ היה מברך עוד הפעם וזהו דקאמרי הגמ' על קושיתו דמ"ש מלפרש לברין כשהוא עומד ומתעטף שם בשמורה קודם אור היום לגירסה יצן דזהו פשיטא רק משמיעו דהיה מברך אף בשעת כי מצני מכסות לילה לכסות יום אף דאינו הולך רגעים אחדים בלא ליליה מ"מ כיון שהיה פושט לרגע טליתו ולבש אחר בירך עוד הפעם וזהו מידוח דין כן ל"ל ברוך פירוש הסוגיא ת"כ מוכח שפיר דאין ליבן בליליה · אמנם ק"ל קושית הר"י אמאי אמר כיון שרואה עדים המרחץ אמאי לא אמר כן בלילה ומה שהירץ המג"א דבלילה היה לו מזוזה על פתחו המוה הלא כמה פעמים היה דוד הולך למלחמה ומונה בשדה כמבואר בכתוב ואז לא היה לו מזוזה כי אף דנאמר דגם בשדה היה עושה לו סוכה כדרך המלך מ"מ פטורה ממזוזה דהוה דירת עראי כמבואר בי"ד סי' רפ"ו סעיף י"א סוכה בהג כוונת הגמ' עפ"י מה שכתבו התו' דביבמות ד"ה ע"ח ד"ה דכתיב דאין רואים רי"ו סבר דהוי מ"ע שלא הזמ"ג דאפשר דהוי הזמ"ג ונשים מייבות מסמוכין יעו"ש וזהו דקאמרינן הגמ' והדר מדברים הרחסוניים מחמה לאן הקושיא מ"ש מלפרש ומצני דלא כן דהוה סבר דהוי מ"ע שהזמ"ג לזאת מברך מלפרש יען כי מצני מכסות לילה לכסות יום שני טליתות מלויות היו ת' ליום ות' ללילה והמוה ת"כ הול' ומברך לפרש ופניה כי מצנה מכסות לילה לכסות יום וכי מצנה מכסות יום לכסות לילה כיון דסבר דלילה זמן ליליות שוב מלאתי בברית"ם בטל הרי"ף הל' ליליות שמקשה כן ודחק לייבב יעו"ש ובדעתי עלה לפרש כוונת הגמ' עפ"י מה שכתבו התו' דביבמות ד"ה ע"ח ד"ה דכתיב דאין רואים רי"ו סבר דהוי מ"ע שלא הזמ"ג דאפשר דהוי הזמ"ג ונשים מייבות מסמוכין יעו"ש וזהו דקאמרינן הגמ' והדר מדברים הרחסוניים מחמה לאן הקושיא מ"ש מלפרש ומצני דלא כן דהוה סבר דהוי מ"ע שהזמ"ג לזאת מברך מלפרש יען כי מצני מכסות לילה לכסות יום וכי מצנה מכסות יום לכסות לילה כיון דסבר דלילה זמן ליליות שוב מלאתי בברית"ם בטל הרי"ף הל' ליליות שמקשה כן ודחק לייבב יעו"ש ובדעתי עלה לפרש כוונת הגמ' עפ"י מה שכתבו התו' דביבמות ד"ה ע"ח ד"ה דכתיב דאין רואים רי"ו סבר דהוי מ"ע שלא הזמ"ג דאפשר דהוי הזמ"ג ונשים מייבות מסמוכין יעו"ש וזהו דקאמרינן הגמ' והדר מדברים הרחסוניים מחמה לאן הקושיא מ"ש מלפרש ומצני דלא כן דהוה סבר דהוי מ"ע שהזמ"ג לזאת מברך מלפרש יען כי מצני מכסות לילה לכסות יום וכי מצנה מכסות יום לכסות לילה כיון דסבר דלילה זמן ליליות שוב מלאתי בברית"ם בטל הרי"ף הל' ליליות שמקשה כן ודחק לייבב יעו"ש ובדעתי עלה לפרש כוונת הגמ' עפ"י מה שכתבו התו' דביבמות ד"ה ע"ח ד"ה דכתיב דאין רואים רי"ו סבר דהוי מ"ע שלא הזמ"ג דאפשר דהוי הזמ"ג ונשים מייבות מסמוכין יעו"ש וזהו דקאמרינן הגמ' והדר מדברים הרחסוניים מחמה לאן הקושיא מ"ש מלפרש ומצני דלא כן דהוה

ואינו ניזוק להמלוה כשיגן בלילה לא כן המידנא דלף בעל נפש
לא יתמיר רק ביום מכן בלילה ים ליגן הכבה והוי סיגה
מעליתא ומז מין ליגן בעליתו · ועיין מג"א סי' י"ח ס"ק
כוונתו להקשות דמה יענה המחב"י להרמב"ם דסבר דמיומד ליום
פטור בלילה וא"כ קשה מדוד דשוב ל"ש היכון המחי"ו ג"כ לק"מ
די"ל דמ"ד דמייתין לדיוני מלוה יסבור דדוד סבר דכסות לילה
ג"כ חי' בלילי' דאינו מ"ע שהזמ"ג וקשה רחיים לזה מהא דמבואר
במס' עירובין ד' ל"ע ע"ח מיכל דם שחול היתה מנחת הפילגן
ובפסיקתא דמיתו בה חכמים ובודאי היתה הולכת בלילים
ג"כ ואמאי לא הזכיר ג"כ לילים ולאמר היתה הולכת בלילים
ותפילין בע"כ דע"ז לא מיתו דסבר שחול ודוד דנפיש היובות
בלילים דאינו מ"ע שהזמ"ג · ועפי"ז נ"ל להרץ מה דמבואר
במ"כ פ' נשא דחטא דוד עבור כרתו מטיל על שחול ולזה
נ החלקה מלכותו ובמס' שבת מבואר דבשעה שאמר דוד אחה
וניבא החלקו אח השדה ילא ב"ק ואמר אחה וירבעם החלקו
אח המלכות משמע דעשו היה מטעם אחר ושחרי אהדדי ·
אמנם נ"ל כוונת דוד בכרתו למטיל יען דשחול כעס על דוד
כשומעו לוך כי יסורנו המשוררים הכה שחול בחלפיו ודוד
ברכבותיו ומבואר דזכות ת' לרדוף רק אלף וזכות שניס יניסו
רבבה וא"כ יחזיקו לדוד בגדול המעשה משחול כי הוא לדיק
גדול ממנו ובאמת בן שנה שחול במלכו כבן שנה אלא חשש חשש
חטא ע"כ שמע בזילותא דרבנן ומילך ולא מיחה לזאח לאוי
לעושם מורך במלכות· אמנם שחול חטא על ליווי עמלק והמחה
מחיים עד אחה מטולע ועד יונק מכור ועד שה מגמל ועד
חמור ולא הרג בהמות כי אמל השש על מיטב הצאן והבקר
ובאביל זה אמר הקב"ה נאמאי אח אחר המלכתי אח שחול
למלך ודוד יוגדל במעלה כי אז לא היה לדוד אף אחא ת' אחן
לכאורה ג"ז אינו חטא יען דכאיב בקרא וירב בגחל ורז"ל דרשו
על עסקי גחל ובשבוע י"ל הכוונה דהנה השש אליות הקב"ה
להרוג אף הבהמות הוא עבור כי מכשפים היו והיו מחלבשים
המגשים בדמות בהמה · וזהו הענין דמבואר אים לר ואויב
מלמד שמחות ידה כנגד אחשורוש ובא מלאך והחזיר ידה לגבי
אמן דאמות אין יכנה אחאר בעומדה בהלחה כלל יאראל
לעשות ענין כזה אמסוכן למות אחן אמן מזרע עמלק
הידוע במכשפיו ההחכם והחליף לורתו לעורת אחשורוש ולורת
אחשורוש לעורתו ואחאר דלא ידעה מזה על כן אומה
ידה מול אחשורוש כי ברוחה בפניו אחבה כי אמן הוא
ומלאך דמה לידה · והנה במס' סנהדרין יבואר דכיוון נגדך
על אמיס דאחל אמיס סר אכיוון ע"כ אהחכם שחול והעביר
אבהמות אחל אמיס ואחאר רחה בן כי בהמה אמה לאס
לזאח אניחס מלהרגס ולז"ח וירב עמו על ליווי להרוג לבהמות
בגחל בעת העבירס מול גחל מיס כי ת"כ בהמה מה חטאו ·
גס זאח כיון בהעיבו על אלה שמחל ומה קול הלמן הזה
בחזני לזבוח לה' יען כי יבואר דבכיוון יוכל לפעול הכל
רק להשחוות גלגל עין זהו ת"ח ומבואר דבהמה בגלגל עיניה
משונה פסול להקרבה ולז"ח הלא רחה אין כי להקריב לה'
דכולס חזו להקרבה ת"כ לא נשחנה הגלגל עין ואינו מהחלף
אדם בבהמה וא"כ על מה יהרגו . אמנם בקרא נאמר כה
אמר ה' לצאום פקדתי אח אשר עשה עמלק ליאראל אשר שם
לו בדרך בעלותו ממצרים כו' ואשר נאמר דאשר ריבוי הוא
ת"כ אשר עשה עמלק אשר שם לו בדרך אשר אלו למ"ל ול"ל
יען דבעת בא עמלק להלחם עם יאראל היה להם בהמות
המלומדין בחכשיסי מלחמה ויודעים להלחם כמבואר בז"ל
מגבורת הסוס במלחמה ובכחוב כסוס בתוף במלחמה
וביושיון שהלכו כמה פעמים להלחם בפילים גדולים ולז"ח
אשר עשה עמלק אשר שם היינו הוא ובהמתיו שלחמו בגבורה
זבעוז עם יאראל לזאח בא העונש להרוג גם לבהמות על שנם
המה הלכו להלחם ביאראל לזאח והכיח אח עמלק גם והמחה

כו' וא"כ לא שלט שחול מטון · אמנם זהו דוקא כדנאמר
אשר לדרשא הוא משא"כ כדנאמר דלא דרשינן אשר
ת"כ הטעם כנ"ל ולא משא שחול וא"כ הטא דוד בהנשא
על שחול כי לא נגרע שחול בנדקו ממנו מי לזאח בא דוד
אליו כרמז דלא כן רק דרשינן אשר וחטא במה שלא הרג
לבהמות וא"כ ת"ל לדדוף אחריו כי לא הטא בהקו לביאח
הנשים כי כדין הרו בשיאח נפלאה הכה שחול בחלפיו כו'
נמלא י"ל דדוד היה סבר דלילה לאו זמן ליליה וכן היה ידע
דשחול ג"כ סבר כן ודלא כמו שכחבנו לעיטא החי"י והא
דלא הזכיר בשעה שהיה יען הוא כחירולנו הנ"ל דבשיה
לין אשם שהוא ערוס ממלוה כי ת"ל פחד מהילה"ר רק
מרחך אשם · ולזאח בא דוד וכרח לכנף המעיל של שחול
ואז נעשים בה אשם ואיך יבטל לגדיק קדוש ד' מלהיות
בלא מלוה לילים אכן סבר דבטלא אשם נמי חייב בלילים
וקשה מאחר דלילה לאו זמן ליליה דאמעיט מנדאיהם אומו
וא"כ אשר הנשא בה לרבות כשוח שומח והאי בעלא אשם
מגלן ול"ל מאשר נפקא כמבואר הכל בחגאות ד' מ"ג ע"ב
ומאמר דדרשינן אשר לדרשא ת"כ דרשינן ג"כ להדין אשר
לדרשא נ"ל ודלא כהחוס' בזבחים (ד' י"ח ע"ב) ד"ה ואידך
אשר כי האי לא דרים כו' יש"ש וא"כ למה רודף אחריו ·
נמלא לפי"ז ת"ל אחא לדוד בכרחו להמעיל כי דבר גדול הוא
וכמזו כדין וכהלכה · אמנם זהו דוקא כדנאמר דדרשינן
בעשאת דקרא ת"כ לולי אשר היה אחא שחול במה שלא דרש
לאשר היה לדק במה שלא הרג לבהמות יען כי דרשינן הטעם
משום דנהלבשו אמגשים בדמות הבהמות לזאח כאשר נהפרר
לו להמה בהמות ולא אמגשים שפיר עשה במה שלא הרגם
אבן כדנאמר דלא דרשינן בעשאת דקרא ת"כ בלאו הדין
אשר אחא שחול כיון דפקדו ה' להרוג לבהמות ת"ל לאמס
טעם כי בהדי כבדי דרחמנא ל"ל ת"כ הדק"ל לאאי כרחו דוד
לשחול להמעיל דא"א לרמז כנ"ל דדרשינן אשר דאף כלא
דרשינן אשר אחא שחול וע"ל דבאמת לא כרחו לגלות לו אינו
דבר אשר כ"א שלא היה ביכולתו להחגבר על יאראל אאלו בלבנו
לשחול איכוף יאראל במה שכרחו לכנף אעילו וא"כ זהו אחא לדוד
שלא היה בכוחו להחגבר ליאראל · והנה דוד אמר אחה ואידך
אחלקו אח השדה וקשה אכיון דאיבא עבד הוא ומה יועיל לו
הלקו כי מה שקנה עבד קנה רבו וע"ל דשאדרו וקשה הא
אמאאדר עבדו עובר בעשה דלשולש בהס העבודו וע"ל דשאר
כמ"ד רשום אמנם זהו דוקא כלא דרשינן אעשאת דקרא
שפיר י"ל דהוי רשום משא"כ כדנאמר דדרשינן אעשאת דקרא
בודאי י"ל דאובא הוא כי אעשאת רבה ליכא זה מטוס שנאמר
לא אמנם כדכאב הר"ן בטעם הדבר לאשור לעשות להס הניזה
ת"כ מובא הוא בנמלא דאילולי שהיה מאאדר לאיבא ואמר אחה
ואידא אחלקו השדה היה לו אהנלות במה שכרחו להמעיל וכנ"ל
אכן מכיון לאמר כן ת"ל אהנלות ואחא במה שכרחו למעיל ע"כ
נאדרה מלכותו · וזה נבא לבאר מה דאיחא בשאר הפליאה שאל
ר' זריקא לר' נחמן שאעתי עליך כי בעל חגדה אח אמור לי
טעמו דכל השופרות כשריס בר"ה חוץ משל פרה ולמוה דוקא
בשל חיל נאמרה · ת"ל נס ביד הנביאים נס בחלומות והוא פלא
כשמו כן הוא · ולהבין דברי חכמים ומידושס נ"ל דהנה שחול
אחא בחשבה אטאים · ת' שלא אמחין לשחול שת"ל ז' ימים
חוחל עד בוחי אליך · ב' שנניח בחייס אח הבהמות של עמלק
ועבר על ליווי הס"ה ב' שהרג לנוב עיר הכהניס· ד' שרדף לדוד
לשפוך דס נקי · ה' שחלל בחוב וכן מבואר בילקוט דמה אחאא
בה' דברים והוקשה להפליאה על אמרו ולא שנני עוד נס ביד
הנביאים נס בחלומו' אמאי לא אמור ואו"ח כדאקשה ג"כ הגמ'
ולזו או"ח לא קאמר לזאח מפרש לרמז בחשבה חיבות אלו
דחשבה עבירות שבדמה לעין כל אחאא אינו כן ולא פעל אין ע"כ
מקשה אמאי לא שנה ד' לי וסר משלי וממילא מוכח דקרן של

פרש פסול בר"ה מתרי טעמי וגם טעם הנון על מה המלוה הוא דוקא בקרן של חיל כפי שנפשר בתו"ה. החטא הרחמן הוא מה שלא המתין לשמואל שמ"ל שבעת ימים הוחל עד בואי לך למנם לכאורה לין זה חטא כי הוא היה ירך להמתין עליו להקריב העולה ואמר בבהוב ויוחל ז' ימים למועד אשר שמואל ולא בא שמואל כו' ויאמר שאול הגישו אלי העולה והשלמים כו' והנה קי"ל דזריזים מקדימים למלות מלפרש זמניה אבל בשאול דשמואל לא בא והיום ירכים להקריב קרבן ע"כ המלוה להקדים מלפרש. למנם מנלן דזריזים מקדימין למלות מלפרש ההוכחה הוא מדאמר ויבנס אברהם בבוקר כמבואר פ"ק דפסחים היינו רחיה די"ל כמבואר במדרש הנמומה דלכך הבכיס בבוקר דירא מסרה פן תחזור מדיבורה וא"כ היינו רחיה דירך להקדים מלפרש לכן יש להקשות ע"ז דהלוך תחזור שרה הא היתה לדקניות והנה לאמרינן בנדרים ד' ז' דהאומר לבניו ואבניה פרק זה נדר גדול נדר לף שלא לאמר בל נדר רק שהמת לכן כיון דלדבר מלוה הוא הוי נדר בחמירה בעלמא וילפינן זה מדאמרינן בר"ה בפיך זו לדקה וא"כ לין רשאי להחיר זה דדבר מלוה הוא ולין יכולה שרה לחזור הא לאמר שרוצה לחנך לותו בניה מדרש שפ שם סיכיר הבורח כמו הוא ולמה פחד עד שירך להבכיס מלפרש לין זה כ"א מפתח זריזות המלוה ולא חטא שאול. למנם זהו ע"א הלא קי"ל בכ"ד לירך דוקא סיזור בנדר ואם לאמר בדיבור בעלמא יוכל לחזור כי דבריס לין בהם ממש ובמה יוגדל כח מילי דמלוה סיותפס בחמירה בעלמא וא"כ שפיר י"ל דעשה כן משום פחד שלא החזור ע"ז בא שאול והטעיף במסוה המלילה להסיר טענה זו ואמר גס דמבואר בסמ' ב"ק ד' ס"ה ע"ב נתן לה בחגגה חטין ושעלין סולה כו' הני הדא לאסור כו' מ"ט דב"ש דכהיב גס לרבות סיעוייהס כו' וקשה מכיון דקי"ל סיעוי קונה ס"כ סיעוי בחתן חשיב כאחר ולין זה לותו שבא לידה בהורת לחתן וממתים נמי לא מתים ואמאי לאסור ול"ל לנבוה שאני דל"ד נבוה להדיוט דאטפ"כ מלוס קלה מקרי הרי דאזיק דבכ"ד סיעוי קני מ"מ לנבוה סיעוי דמי כמו שהוא בעין ס"כ נבדל נבוה מהדיוט ס"כ לענין זה נמי נבדל נבוה מהדיוט לף דדבור הוי כמו שהיו לענין הדיוט מ"מ לנבוה דיבור נתפס שפיר ולפי"ז בע"כ מה שהקדיס בלפרש הוא משום זירוז מלוה ולא חטא שאול שלא המתין לשמואל והקריב הקרבן מלפרש. והנה בסמ' ר"ה ד' כ"ו ע"א לאמר כל הסופרות כשרים חוץ מבל פרה כו' תר"י כו' ואמר בגמ' טולא לאמר היינו טעמא דרבנן כדר"ח דאמר ר"ח מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי שאין קטיגור נעשה סניגור ולא והא לאכא דס פר שאול ואמאי לאתני כו' וכ"א לאמר לך דקאמרת אין קטיגור נעשה סניגור הב"מ מבפנים כו' ומעתה כיון דמוכח מדבירי שאול דבאמת סיעוי קונה לך לנבוה סיעוי במקומו עומד דאטפ"כ ממאים ס"כ בע"כ ס"ל הדין דאף של פרה ג"כ כשר דהא אין קטיגור נעשה סניגור דא"ל מדס פר דשוב י"ל כיון דאמאי הלא מאחר דממאים אינו מלוס דל"ד לאתנן ובכל הבנה אין מוסבין לקטיגור רק בר"ה יש לאחוס כמו דאמרו בבבגדי זהב דהוא דמלכר קטנוריא דעגל ס"כ אף כדבאתנה ג"כ נאמי הוא לנבוה כיון דאינו מלוס רק משאת קטנוריא אבן כדבאתנה וסיעוי קונה ס"כ ליכא קטנוריא ושוב אין הוכחה מדס ספר דאטפ"כ מקריבין וביון דאותר הדס דלא מדכר בהא חטא דעגל פשיטא דגס בשל פרה כשר ושפיר מהקריים המלוה אף בכל הסופרות ואף בשל פרה דליהא רק דומסתין לקטנוריא כמו בבבגדי זהב ובדס הפר שאני כיון דאאני. החטא הבני של שאול במה שלא הרג לבהמות ועבר על ניווי הקב"ה לאמנס כשר בירחני לעיל דזהו תלוי אס דרשינן טעמא דקרא דאס נאמר דדרשינן ס"כ פירוש הטעם מפני שהחלבנו בלבוש בהמות וכשעשה פעולה המוכח כי בהמה ואין לחשוש לאחש כי בדקס לגל הגמל מיס שפיר הניחס בחייס ול"ל חטא אבן כאשר לא דרשינן טעמא דקרא חטא שאול ע"ז בא שאול והטעיף במלוה המילה דקרא טעמא דקרא ואמר ריד דמבואר בסמ' מנחות ד' י' ע"א יד יד לקמילה ואמר אס ע"ב לא נצרכה אלא לקומן דמנחה חוטא ס"ד למיעא הוחיל ואמר ר"ס שלא יהא קרבנו מהודר כי קמיך לה נמי בשמחל ההכשר קמ"ל יעו"ס אבן זהו דוקא לר"ס דאזיל לשיטתו דדרים טעמא דקרא דרשין דמוטא הוא ל"ל קרבנו אין מהודר ול"ז ביד פירש מדאתי' יד מיוהר בע"כ ל"ל כל"ל ול"כ מוכח דדרים טעמא דקרא ול"כ לא פעל לון כזה. והנה עדיין קשה למה אין הוקעין בשל פרה ול"ל משום דאין קטיגור נעשה סניגור כמו בבבגדי זהב דע"כ בבגדי זהב ג"כ טעם אחר לו דל"ל האי טעמא דקשה והא ליכא כף ומהתם בקושיות הגמ' סס. אבן כדשאול פירש האי ביד לקמילה דס"ד הואיל ואמר ר"ס שלא יהא קרבנו מהודר ל"ב סוב ל"ק מבף ומהתם יען דה"ב חוטא בל יהגלה קאמרינן אבן בהאי אין קטיגור נעשה סניגור ושפיר אסר בקרן של פרה. החטא הג' הוא במה שהרג לנוב עיר הבהנים. למנס לדק היה בהרינהו כי המה מורדים במלכות בההן לדוד לאס ואחב ושאל לו בהלהים ודברים הניכרים חזו בו כי בורח הוא מאשול. אבן המה ההגללו ומי בכל עבדיך כדוד נאמן ואהן המלך וסר אל משמעתך פירוש דמאחר דהחטו הוא ל"א שלא ימרוד בו ואכאר יאשר בו בודאי מאל לו שאול ולו מהני מהילה כי בבן המלך ל"ל דין מורד במלכו' ומלך שאל בל כבודו מחול כ"א בן אחשת נגד אביו ואביו שאל על כבודו מחול ורחים מאבשלום שפקד דוד שאר בהנער באבשלום ולינה לבל להרגו הלא חיפוק ליה דחייב מיתה כי מורד במלכות בע"כ נתו שאלי. אבן שאול שבר דאינו מהגו כדאמרינן בשבועה' דהמקדש במלוה אינה מקודשת ולכאורה קשה דבהגלה מחילת מלוה מקודשת. אבן שאול הוכיח דבהגלה מחילת אינה מקודשת והרחים מיעקב דמה רחל והטעם כדי שלא לבא לי"י בהיסור ניחותי ב' לחיות כמבואר בריש"ן ומש"כ רחל דבהגלה מחילת מלוה מקודשת וא"כ היה לריך לומר בהקדש ואסיי דהיסור ל"ל בהגלה מחילת מלוה מקודשת וא"כ היה לריך לומר בהקדש ואסיי דהיסור וקדושי רחל שנתקדשה אח"כ בהיסור לבן מתה וקידושים הראשונים דבהגלה מחילת מלוה אין מקודשת. אבן קשה ע"ז כיון דבהגלה מחילת מלוה אין מקודשת וא"כ לין נשא יעקב שאי לחיות שעתידה תורה להסור דיעקב קיים כה"ת דעכשיו ל"ל תירון מהרש"א בח"א פ"ב דסנהדרין דרחל נתקדשה מהדין דבכור ז' שניס אף דהוא מלוה אבן בהגלה מחילת מלוה מקודשת, ולאה נתקדשה בביאה דאינו עושה בעילה זנות וא"כ לין יעשה דבשינרם לה הוי לחות גרושתו וא"א לו להגלל יעו"ס ישן דלסברת שאול אינה מקודשת רחל ולין נשאה למנס ידוע המחלוקת אם התבות קודם מ"ת י"ל דין ישראל אז דין ב"ע ובעניין זה י"ל לבא' הדין פיסקא המבואר בהגדה הא לחמא עניא כו' הגה עבו אס נחשב לכותי או לישראל מומר בגרת' שיש מחלוק' בזה דבקדושין י"ח ע"א אמר ודילמא ישראל מומר שאני אבן בסוף פ"ק דקדושין גבי מחשבה רעה כהבו האו' דלמד מהא דכתיב מחמס לחיך יעקב תכסך בושה כו' הרי דדינו ככותי אבן יש להתבונן לין יפלגו האו' מדלמס על גמרא מפורשת ולאמר להגמרא הלז פליג דילמא הוכחתה ממק"ח ולא שאני לגמרא מפורשת בשהם ול"ל דהגה בשהדרין ד' כ"ט ע"ב אמר ביעקב ולא כל יאבק והקשה מהרש"א מפ' מלוה בילקוט ישראל כולו מישראל ובפשוט כ"ל דאין הפירוש כאן דביאבק משמע מיעוט מקלה כ"א נהפוך הוא מי שהוא שוה ליאבק בכל הלדדין כמו יעקב לדיק תמיס לא כמו עשו הרשע דאינו שוה ליאבק ס"כ יצא מהכלל והוי לא כל יאבק כיון דאינו שוה לו בכל לדדיו והוי כמו שיעוד כ"ל דאאי ב' האומר בע"כ אאי לדרשא ולפעמים למעוטי אאי ולפעמים לרבות אאי כפי הצרלה למדרש וא"כ שם דא"א

לאמר

לאמר דלמעוטי אחי דסגי בחמו מיצרחל דמ״ל קרא למאי לריך
הלא בכל הדיוים יוכל לדון ליצרחל כשחמו מיצרחל וכמ״ש מליכה
בע״ב למדרש אחי הא׳ ב׳ סיהי׳ כולו יצרחל אבן כאן כיון
דאחבב לבותי הוי הסבר׳ טוטה דלא אחבב לזרעו ות״ש מהסברת
למדרש מקלה ילחק ולא כל ילחק ות״ש מוכח מבאן דלכותי אחבב
דאם אחבבו ליצרחל מומר מז הסברת להיפך למדרש כל ילחק
אף עבו זרעו הוא כמו דאמר סם יצרחל מומר שאני והכא טעם
אחילה מלה הוא להורות שנגנלו קודם הזמן סהיו ל״ל ת״ל ולא
היו רק רד״ו והוא מהיולת הגמולה כמו שנאמר בהחילות קודם
חימולה ולכאורה קשה הלא הקב״ה אמר כי גר יהיה זרעך ת״ל
גם עבו בכלל הו״ל להיות רד״ו בנים יעקב ורד״ו שנם עבו ת״ל
יעקב שעבד רד״ו הלא נאלם זאמו ול״ל יש כי נאמר בילחק
ולא כל ילחק ת״ל עבו לא אחבב לזרעו ולא נכלל בכלל כי גר
יהיה זרעך כ״ת יעקב לבד ואחר כן מוכח דעבו דיבו בכותי
וכל״ל והכא מבואר בשם׳ ניטין ד׳ מ״ג ע״ב דהמוכר עבדו
לעובד כוכבים או לת״ל יצא לחירות ולפי״ז כאחר נמכרו
לעבדים לעבו ודיבו ככותי כל״ל וגם בת״ל בע״כ לריך הסי״ת
לנאלנו מזה לז״ת רשה לוך כי הא לחמת עניה די חכלו חבהמת
בחרע׳ דמלרי׳ שנלטוו לאכול מלה לרמז כל״ל ומוכ׳ מזה דעבו דיבו
ככותי הרי דבר ת׳ ועוד דלמו בת״ל ובטלין לנגהו מב׳ עמודים
שהעולם עומד עליהם רי מו תורה ועבודה דעיקר הורה בת״י
חורת דת״י מחכים וגם ים מלוה המלויות בחרך ולא נאחר
נמו כ״ת מלות ג״ת הייטו כל דכפין כו׳ ע״כ בעומין הלו
דהשחת היא בת״ל וגפקטו ממלות אבן לבנס השחת בחרעת
דיצרחל למוכרה הוא ועוד השחת עבדי נמכרו לכותי אבן
לשנס השחה בני חורין דמוכרה הוא מדינא להיות יולא לחירות·
וזהו הלעה לחקות חירות גם להזמין עניים דהשכר גדול
כמאמר רז״ל דאמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני
השכינה · ועיין בשם׳ כתובות ד׳ ס״ת בעליהו של בעל הפי״
והמברש״ת והפלאה המהו לוך ליף מכאן ול״ל דלכאורה קשה
הא כל הילפותא היא מדלא כתב והיא חשה אים ובאמת לריך
הך קרא לכדדים בסנהדרין ד׳ כ״ו ע״ב דהני ר״ת בעולת
בעל י״ל כו׳ ופירש״י דכתיב והיא בעולת בעל ולא כתיב והיא
ת״ת והכא סוגיא דשם סבר דדין ב״ב לו כדמקשה שם והכתיב
כי ידעתיו למען אשר יצוה · ול״ל יש דהאי דרשה לכאורה
היינו לידק למ״ד דלאחות דין יצרחל דהא אברהם דין יצרחל לו
אבן י״ל דהקב״ה אמר זה לאבימלך דהוא עובד כוכבים ולאו
דוקא בבימה ואיבו הא לא ידע מהא דלאברהם דין יצרחל ע״כ
הוברח להאמר לו כי בעולה בעל היא אבן קשה אך יולא דבר
מפי הקב״ה לבעלה כי בחמת חייב מיתה אף אם לא היתה רק
מאורסה או נכנסה לחופה בע״כ ל״ל דהקב״ה כיון בזה עוד
כוגה יש הא לאברהם זכה להיות לו דין יצרחל הוא עבור
למדו בתורה כמבואר · ולכאורה לפי״ז לשרה אשת אברהם
ואשה מאורסה בלמוד ת״כ לא הו״ל להיות דין יצרחל ע״כ אמר
לו הקב״ה יען כי והיא בעולת בעל עולה עמו ואיבה יורדת ע״כ
י״ל דין יצרחל ות״כ חייב מיתה אחה אף אם היתה רק מאורסה
נמלא דהקב״ה בחמת כיון להיפך דאף בקדושין לבד חייב מיתה
ואבימלך לפי הבנתו יחשוב דמשחה שריא בעולה חייב · ומאחר
כדגמאר דהיה להאבות דין יצרחל ת״כ שפיר לקח שני
אחיות ות״ל לזאר בזה יש לבר שנתגייר בקטן שגולד אמי ואין
אחוחה לעובד כוכבי׳ והאם היו בנות כותי׳ ואיבו הוי יצרחל
ואיבה עתידה הורה לאסור בבעין זה אף לאחר מהן הורה
מותר בבעין זה · ומהיכן מוכח דיש להם דין יצרחל הוא
מאברהם דכתיב הנה אנכי מקים את בריתי אתך ולקח אשה
נגיעה לא בעי להחדוקי ול״ל הנה ת״ת ת״ת לא יקח
אותה דילמא אן בחם עליה כי נגיעה הוא ויודע שלא נגעתי
בה ולקח אף אם נגע בה מותר לחחם יצרחל שנחנסה
מותרת לבעלה ועיין בריש בחובות ולידרוש להך דלומס שרי

דקלי על שור של מעשה ברחצים שהקריב לחם כמבואר
במס' שבת ד' כ"ח ע"ב שור שהקריב לחם הרחצן קרן ל' היה
לו במלחו שנאמר ותיטב לד' כו' ומ"ש י"ל מלי שור פר
שהוא גדול כפר לכן זהו ניחא כדלעמרין דחזלין בהר
הכחיב ומקרן כחיב לכן כדנאמר דחזלין בהר הקרי מ"ש
מקרין מבמע כל קרניו ומהי היתי לאמר דקלי על שור של מעשה
ברחצים לכן כיון דחזין מהאי גס דשחול דהלום הוא מלכות
ולפי"ז קשה משחול דלא סליק מלכותיה ול"ל עבור כי הגיס
דעהו כדלאמר שם בגמ' יכול לפילו הגיס דעהו כו' והכא במס'
שבת לאמר דפנחס לא חטא דלעבירה כחיב ובקשה מ"ש לריך
העבירו מכהונתו מלחר דלא חטא בלישור כזה כיון דכשפוסקין
גדולה פוסקין לו ולזרעו עד סוף כל הדורות ובעבל"ל דחטא
ומעבירים קרי ומ"ש כלן ג"כ מקרין קרי לכן לפי הנ"ל דבשביל
הגיס דעהו לבד נהבטל ההבטחה מ"ש שפיר נאמר דפנחס
לא חטא והא דהעבירו מכהונה הוא עבור חטאו בשביה
ההקטרה מפני רוב גלוחם ומעבירים כחיב ומ"ש מקרן כחיב
וקלי על שור דמעשה ברחצים לכן לא מלינו דפרה לקרי שופר
רק קרן לבד ומ"ש ניחא דפשול בר"ה. החטא הה' היה במה
שנחל בחוב. למנס י"ל דלא חטא יען כי כלחה נפשו לילד
ויש יכול למות מזה ופיקוח נפש דוחה וכן מלינו גבי לקיהו
שהניח הנלר והשבועה בשבע לעבודלר מקום דהיה ענין
פיקוח נפש ורק בח"ח לחרו יומת ולל יעמוד טמא לחורי
הנלר דבנ' עבירות ע"ח ג"ע ע"ד מחויב למסור נפשו למנס
כבר הקדו הפוסקים דמקום דהדין יעבור ולל יהרג אם
ברלונו לעשות לפנים משד"ח ולמסור נפשו למיהם מי רבחי.
ולכחורה נרחה רחיה מיוסף דהנין לעשות כן דהנה יוסף
הוליח דיבה שחוכלים לחבר מן החי וכתבו המפרשים שחכלו
מעבדשה ויוסף חשב כי י"ל דין ב"נ ובמיתה דוקח ולח בשחיטה
ומפרשה לחסור ולחרו המזיקו שהמת בנדל ישרחל. ועפי"ז
ניחרתי הכותב בחיבורי עבדי הנפן לחרכה ז"ל ויבח יוסף
הביחה לעשות מלחכתו לעשות לרכיו ונכנס בלחה דמות דיוקנו
של חביו ולחר עחידין לחיך שיכחבו על חבני החפוד לזוכר
שימהם שמך יעו"ש ולפלה ח' לחיך לפשר לחרה על קדוש עליון
שירלה לבטול חרמית ולח יחזק מול ילרו ב' כלשר היל"ר
לחזקו עד שנחר בדעתו לפטול מון מ"כ לגרש ילה"ר כזה הו"ל
לחביו לפחדו בגודל טוגם הניהנס כי קשורה בו בכלב ויירש
ניהנס. ולייך יפחדו בדבר קטן כזה מניעה הכבוד מבלי לעמוד
על חבני חפוד הלא מין זה טוב מול ילה"ר גדול כזה לחרה
מבואר במס' סנהדרין דב"ג חיינו מלחה על ק"הורלחים מנעמן
ולפי"ז יוסף לשיטתו היה לריך לעשות העבירה ולבל להרג כי
לשיטתו הוא ב"ג וב"ג חיינו מלוה על ק"ה והנה זהו ביוסף כלשר
לחמר די"ל דין ב"ג מוסר לנפשו עם פוסיפרט לכן כלשר י"ל
דין ישרחל חשור מסמ"כ ברחוקן הוא לסיף דויסבב רחוקן
עם בלהה פילגש חביו כלשר לחמר די"ל דין ישרחל מ"כ
נחשבת לחנוסה ומפותה חביו ונוטל חלה מפותה חביו לכן
כלשר י"ל דין ב"נ היא חשה לב וחשה חב חשור ט"כ יעוב
חים לח חביו זו חשה החב נמלה דיוסף ורחוקן המה בני הפנים
וכבר יהוע כמחלוקת בחרעה בך מחלוקת בריקע ודעביד
כמר עביד נמלה מ"ל פחד ליוסף מן הניהנס דילמר כי י"ל
דין ב"נ ורחוקן יהמר כי י"ל דין ישרחל והנה מבואר דב'
שבילין כו' בב"ח טמחין יען כי מוכרחין חנו להסיב חבואה
לב' ביחד טהורין לחסה ומ' פעימה דהוה טמח רק בזחה"ז
כ"ח טהור דספק טומחה ברה"ר פסיקו טהור מי לזחה פחדו
לחביו בחבני חפוד יען כי שם יעמוד רחוקן ב"ב וממ"ב מ' הוה
חומה כלשר י"ל דין ב"ג רחוקן חטח כלשר י"ל דין ישרחל
יוסף חטח וממ"ב מ' לח יוכל לעמוד על חבני חפוד כי
הוי כמו שני שבילין שבהו לנחל בב"ח ורחוקן הוה הרחבון
ובהתגלגלותו יעמוד על חבני חפוד לח כן יוסף דהוה החחרון

וכ"ז הוה לדרכה חכן לדרכנו לכחורה מדיוסף מסר נפשו
למיחה ומהדין פטור בשבל"ל דלפנים משה"ד לריך למסור
נפשו לחף היכא דהוה פטור וח"כ פעל שחול חון במה שלבו
חינהו לשחול בחוב חכן במדרש ים שלמר יוסף הנה הקב"ה
ננלה לאבי בחלום ליעקב הן ינלה הקב"ה ג"כ עכשיו עלי
כי למוד יוסף לרחות הלום לחל חביו פעמיים וימלחני טמח
וירחק מעלי יעו"ש במדרש נמלה דבחמם י"ל דח"ל למסור
נפשו חף לפנים משה"ד ויוסף טעם חחר לו כי פחד פן
ינלה לו הקב"ה בחלום וזהו שהעטיף שחול במעטה המליה
ולחמר בחלומות דגם בזה לח פעל חון כי מעומד הוה למיהה
בשביל ינונו ופיקוח נפש שלמי כי חין בו לפילו מדת הסידות
והנה כחבר הרחהו ב' טעמים על פשול קרן פרה ומ' הוה
מכוח דחין קטיגור נעשה סניגור ולכחורה יש להסיב ע"ז
מדחין קטיגור נעשה סניגור ס"ב ה"ה דחין סניגור נעשה
קטיגור ומ"ב קשה חיך פעל שחול חון לנחל בחוב הלא הוה
לחבר בסיר החוב והידשוני מהחך וזכה בסנגוריח כזו
ובעלמו חה"ב יכשל בו לנחל בעלמו ומלחר דחזין דמסניגור
נעשה קטיגור ס"ב ה"ה להיפך והדק"ל טעמו דפשול קרן
פרה מהו דטעם זה לימו חכן כחבר שחול הסיב כן ס"ב
לח חטח בשחלו לחוב וספיר ניחח טעם דטופר. ומוחל
הסיבו הגם כי לח חטח חכן טמון בידו עון חילול השם כי
להו כ"ע דיעח גמילי וכל מי שים בידו חילול השם לימו
כמחל לו עד שיחות ע"כ מחר לחה עמי במילתי כחבר
המות החים במחילתי ויומחל לך הטון והחיים בן עוה"ב:

(כד) **במ"ך** ס"ק ח' מבל חין הל' של הטור מורם ע"ז כו'
ולעב"ד לפרש כוחה הטור דנקטיה לגילים ולח
כ"כ נבי הפילין יען דשבר הטור דמבריכין שהחייטו של עשים
הגילים לף דלח הוה מוחן לזמן כמו נבי כיסוי ומילה
ופדיון הבן לחמנ לפי"ז פשיטח דגם בחפילין מבדך דמ"ם
ות"ל להשמיענו חכן כחן בגילים משמיענו רבותח דלף שקנה
השלית ות"כ בשעה שקניה הל בודחי בירך שהחייטו כדין
קנה כלים חדשים וה"ח דח"ל לברך עוד יען כי קנה עבור
לעשות גילים וההכורן לפוטרו בשהחייטו לחד מ"מ לריך
לברך עוד השעה ח' בשעה שקניה ות' בשעה עשיה ומשמיענו
דלף יפטר בשהחייטו ח' מבח"כ בחפילין דחין כחן רק
שהחייטו ח' ת"ל להשמיענו דפשיטח וכי נרע מכל המלות
דבשעה רחשון שוחה מברך שהחייטו ומלה שפיר נקט כחן
הטור בדכת שהחייטו נבי העשיה ולח בשעה הקניה מה דהיה
לריך למחני לפירש המהרי"ח בב"י:

(כנ) **במחבר** סעיף ח' חסור מחוח לוטנ לרש. ונסתפקתי
חם בקבר קטן לו חשה חם שייך בפו
לוטנ לרש כיון דפטורים המה מליות. ות"ל לפטור מהא
דכתבו התוס' במס' ברכות ד' י"ח ע"ח ד"ה למחר כו'
דמביישין חותם במה שהחייט מלווים והמתים חינם מלווים.
והנה הח הס הולכים ג"כ בגילים מ"מ לטנ חיכח כיון
דהליכתו הוה עבור שהוח מלווה והס חינם מלווים ח"כ
בחשה ג"כ לטנ חיכח כשהולך לבום ועסוק במלות והמה חינן
מלווין לעשות לף במלות שהיו מחייבים בחייהם מחי ב"מ חם
מלוה זו לו מלוה חחרת זה עסוק במלות והמה חינם
מלווין לעשות מלות. שוב רחיתי כי דברי נשמע בין החייב
ומשיחתן של רחבונים הוח כי הפרמ"ג בחלל חפרישה ס"ק ג'
כחב לפילו קבר קטן ים לוטנ לרש שמח נשמת חדם גדול הוח
ח"כ ג' בשם מהרי"ט להלן ז"ל ומשמע קבר חשה דשחייה ג"כ
פשוטה ליכח לוטנ לרש ולפוח לגלגול זכר כולי חחי ל"ח. וגם
המ"ל מסחפק בזה בפי"ג מחלל הל' ט'. ויען כי לח נרחה לשם
טוכח, מדברי השו' הנ"ל לי לזחה לחפשוט להדין ספיקח ממק"ח
השה הגמ' במס' ברכות ד' כ' ט"ב מקשה הגמ' ומן ההפילין
פשיטח ותפוח קושי הגמ' הלח מחחר דשחם מהניחין

ר"מ ח"כ ה"ח דהדין סתמא הוא ג"כ ר"מ ור"מ הא סבר בעירובין ד' ל"ו ע"ב דנשים מיידוע בתפילין דלמו מ"ע שהזמ"ג הוא קמ"ל דפטורות מן התפילין דהוי מ"ע שהזמ"ג · והכא הדין קושיא הקשה התוס' בעירובין ד' ל"ו ע"ב ד"ה לא ס"ד יעו"ש ולפלא על הלל"ח מיך כי טיניו מצוטטות בכל וכאן מקשה הדין קושיא בשם הרבב"ח ולא הביא כי הוא קושיא התוס' בש"ס לילן והתירוץ שהיתה הלל"ח ג"ל שזהו ג"כ התירוץ התוס' דהתוס' כתבו וי"ל דלמאן דהשיב תפילין זמן גרמא הוי פשיטא דנשים פטורות כו' והתירוץ הין מובן היטב דזהו גופא מצריכנו המשנה דהוא מ"ע שהזמ"ג לכן כוונתם להתירוץ הלל"ח פשיטא דפטורי מכל מ"ע שהזמ"ג ואי מצוה דהיא גופא קמ"ל דתפילין לאו נוהג בנשים ח"כ הין ענין להצריכנו זה בפטור נשים ואם רוצה להתוס' תפילין ח"ב בלילות לו בשבתות היה להתוס דין זה עצמו שתפילין לאו נוהג בלילות לו בשבתות · לאפוקי זה ל"ל דוחק וכ"ל להרב בחופן לאחר דהנה בד' י"ח ע"א מסיק הגמ' דמצוה לועג לרש דוקא הוך ד"ח לאסור אבל חוץ לד"ח מותר · והנה הרא"ש מסיק דהא דא"ר זריקא א"ר אמי אמר ר"ל הין לומרין בפני המת אלא דבריו של מת מייבי חוץ לד"ח וכתב במעדני י"ט וכן הלל"ח דהכוונה דאל"כ מאי קמ"ל ומאי קמוסיף על הברייתא דלא יהלך לאדם בבה"ק כו' ומכח זה דמאי קמוסיף לברייתא מפרש הלל"ח דקא דעתה הרי"ף דכתיב ולא ביאר ג"כ סבר כן ומפרש הלל"ח והמעדני י"ט דלכך אסר חוץ לד"ח כיון דבפני מת אלא בקבר לייבי א"כ ממזי כמתיאשים מלקברו ע"כ אסור אף חוץ לד"ח דל"ש לועג לרש · אבן זהו ניחא לפירוש הב"י שכתב דהתם שאני דאלל קבר הוא ועצמו מצוה לועג לרש דכל חוץ לד"ח הוי חלק רשות בפ"ע וליכא בים מצוה לועג לרש אבל הכא דהוי עצמו מצוה כיון שהמת מוטל לפניהם אם היו מדברים בדברים אלא מדבריו של מת מחזי כמתיאשים מלהטפל בו והלכך אפילו חוץ לד"ח אסור כל שהות בפניו כו' אבל במילי דעלמא לא מחזי כ"כ כמתיאשים ובבי חוץ לד"ח כו' יעו"ש אבן רש"י לא פירש כן דכתב אלא לדבר הלכה אסור לספר לפניו שהכל מיידין לספר בהן והמת דומם והוה ליה לועג לרש אבל מילי דעלמא שאין גנאי למתים בהן ל"ל כלא הרי דלא מפרש כהב"י כ"א מצוה לועג וזהו אינו רק בד"ח וא"כ הדק"ל מאי מצריכנו ר' זריקא ומאי קמוסיף לברייתא וכ"ל יען דבקבר אסה ליכא לועג לרש וא"כ קשה על דברי הגמ' שמקשה מהו ומצריכו אין הכא י"ל דמהו ומצריכו אסור לפילו אם נקבה היא דפטורה מק"ש ומתפילין ותפילה הא הו' ל"ג מצה"כ אלא בנה"ק היא אם גם כן נשים שייך לועג לרש מצוה הנשים והא דנקט בכאן ומכל המצות האמורות בתורה אף דכן ליכא יש נורסין בגמ' ובמשנה מ"מ י"ל הכונה מכל מצות הייטו אף מכ"ד מ"ע שהזמ"ג ג"כ פטורין אף דזה ל"ש לועג לרש מ"מ כיון דמהו ומצריכו פטור ומאי מקשה אמאי קשה המקשה כך הוא דהוקשה לו דבבי המשנה דלקמן דנקט דנשים פטורות מתפילין דקשה פשיטא וסבר להרב כל"ל דהמשנה מצריכנו לאסוק דתפילין הוי מ"ע שהזמ"ג ולאפוקי מר"מ ור"י דסברי דאינו מ"ע שהזמ"ג ומאחר דכן דבדלמאי דהמשנה מהו ומצריכו מיירי בקבר ומת אלא ח"כ הוי ומן התפילין למ"ל דזהו אסור בלא"ה מצוה לועג לרש אף בחיי מהו ואינו מצריכו בע"כ דסבר המשנה דתפילין הוו מ"ע שהזמ"ג ונשים פטורות ח"כ הבי אלא המשנה כמ"ד דהוי מ"ע שהזמ"ג ולמאי שנה טוד הומ"י אח"כ הלי ומן התפילין זהו כוונת הגמרא בקושיתם ומתרץ דים חילוק בין חוך ד"ח לחוץ לד"ח אמנם ר' זריקא פליג על הלי אמר אר דהלכה הוא בש"ל חוץ לד"ח אסור ו' בל"מ שאמר בש"ם ומאמר אר הוא רב עיין בסדר הדורות

חוא ח' ובמש' סוטה ד' מ"ג ע"ב נאמר כי אתי רב דימי אמר ר' יוחנן משום ראב"י אתא הופש ד"ח לקש"ת י"ל דר"ז לא שמיע ליה אתא ע"כ בא להוסיף על דברי הבבייתא ולפרש דלא תימא דוקא בד"ח אסור הא יוהר מד"ח מותר ע"כ בא לאמר דאין מומרים בפני המת אלא דבריו של אח לף לאחר ד"ח והקושיא אתא דאתו ואשמרו אין סבר להרב דאשמיעינו לף בתא אשה דליכא לועג לרש דפטורין אק"ש ותתפילין רק לאסור מטעם דאתו ואשמרו ואחר דאין קשה לאי"ש הנמ' פשיטא דקאי הדין קושיא לפי סברת ר' זריקא אשמיה דר' אמי אינו אלא לאפוקי מר' יוחנן דאמר אח"כ הנמ' פשיטא דפטורי מכל מ"ע שהזמ"ג אבן כוונתם להירוץ הלל"ח פשיטא דפטורי מכל מ"ע שהזמ"ג ואי אשה דהיא גופא קמ"ל דתפילין אינו נוהג בנשים ואם רוצה לאסוק אין זה ענין להשמיעינו זה בפטור נשים ואם רוצה לאסוק שתפילין ח"ב בלילות לו בשבתות היה לאסוק דין זה עצמו שתפילין אינו נוהג בלילות לו בשבתות · אאנס נוף הירוץ זה ל"ל דוחק וכ"ל להרב בחופן אחר דהנה בד' י"ח ע"א מסיק הגמ' דמצוה לועג לרש דוקא נוך ד"ח לאסור אבל חוץ לד"ח מותר · והנה הרא"ש מסיק דהא דא"ר זריקא א"ר אמי אמר ר"ל הין לומרין בפני המת אלא דבריו של מת מייבי חוץ לד"ח וכתב במעדני י"ט וכן הלל"ח דהכוונה דאל"כ מאי קמ"ל ומאי קמוסיף על הברייתא דלא יהלך לאדם בבה"ק כו' ומכח זה דמאי קמוסיף לברייתא מפרש הלל"ח דקא דעתה הרי"ף דכתיב ולא ביאר ג"כ סבר כן ומפרש המעדני י"ט דלכך אסר חוץ לד"ח כיון דבפני מת אלא בקבר לייבי א"כ ממזי כמתיאשים מלקברו ע"כ אסור אף חוץ לד"ח דל"ש לועג לרש · אבן זהו ניחא לפירוש הב"י שכתב דהתם שאני דאלל קבר הוא ועצמו מצוה לועג לרש דכל חוץ לד"ח הוי חלק רשות בפ"ע וליכא בים מצוה לועג לרש אבל הכא דהוי עצמו מצוה דכיון שהמת מוטל לפניהם אם היו מדברים בדברים אלא מדבריו של מת מחזי כמתיאשים מלהטפל בו והלכך אפילו חוץ לד"ח אסור כל שהות בפניו כו' אבל במילי דעלמא לא מחזי כ"כ כמתיאשים ובבי חוץ לד"ח כו' יעו"ש אבן רש"י לא פירש כן דכתב אלא לדבר הלכה אסור לספר לפניו שהכל מיידין לספר בהן והמת דומם והוה ליה לועג לרש אבל מילי דעלמא שאין גנאי למתים בהן ל"ל כלא הרי דלא מפרש כהב"י כ"א מצוה לועג וזהו אינו רק בד"ח וא"כ הדק"ל מאי מצריכנו ר' זריקא ומאי קמוסיף לבבייתא וכ"ל יען דבקבר אסה ליכא לועג לרש וא"כ קשה על דברי הגמ' שמקשה מהו ומצריכו אין הכא י"ל דמהו ומצריכו אסור לפילו אם נקבה היא דפטורה מק"ש ומתפילין ותפילה הא הו' ל"ג מצה"כ אלא בנה"ק היא אם גם כן נשים שייך לועג לרש מצוה הנשים והא דנקט בכאן ומכל המצות האמורות בתורה אף דכן ליכא יש נורסין בגמ' ובמשנה מ"מ י"ל הכונה מכל מצות הייטו אף מכ"ד מ"ע שהזמ"ג ג"כ פטורין אף דזה ל"ש לועג לרש מ"מ כיון דמהו ומצריכו פטור ומאי מקשה אמאי קשה המקשה כך הוא דהוקשה לו דבבי המשנה דלקמן דנקט דנשים פטורות מתפילין דקשה פשיטא וסבר להרב כל"ל דהמשנה מצריכנו לאסוק דתפילין הוי מ"ע שהזמ"ג ולאפוקי מר"מ ור"י דסברי דאינו מ"ע שהזמ"ג ומאחר דכן דבדלמאי דהמשנה מהו ומצריכו מיירי בקבר ומת אלא ח"כ הוי ומן התפילין למ"ל דזהו אסור בלא"ה מצוה לועג לרש אף בחיי מהו ואינו מצריכו בע"כ דסבר המשנה דתפילין הוו מ"ע שהזמ"ג ונשים פטורות ח"כ הבי אלא המשנה כמ"ד דהוי מ"ע שהזמ"ג ולמאי שנה טוד הומ"י אח"כ הלי ומן התפילין זהו כוונת הגמרא בקושיתם ומתרץ דים חילוק בין חוך ד"ח לחוץ לד"ח אמנם ר' זריקא פליג על הלי אמר אר דהלכה הוא בש"ל חוץ לד"ח אסור ו' בל"מ שאמר בש"ם ומאמר אר הוא רב עיין בסדר הדורות

חאה ח' לילותיו וטעמו לו על פניו אין סירושו דמעשה נסים היה רק בעת רצונו לעשות זו החטה אז הסתכל בלילי וזכר לגמול שכר המלית ועשה תשבון בחשבונו של עולם שכר מצוה כנגד הפסידה והתבונן כי לא בדעת עשה ונדמה כמו הלילים טעמו לו ט"פ להרחות סבלונו · ובמש' ברכות ד' י"ג ע"ב הרהור עבירה כו' אחרי עיניכם זו הרהור עבירה כו' ובבהוב הבליט ל"ש נאמר אחרי אשמרה דרכי כו' ל"ל שרמז המשורר להשובדא הנאמר במס' קדושין ד' פ"ח נורא בי עמרם כו' חזי דאפא בישרא ואת נורא כו' ול"ת אחרי אשמרה דרכי פירוש בעת עליתי לעליה לעשות שול אחרי בדעתי לשמור היטב את דרכי והילוכי אבלי לחוש עין זרים אחטא בלשוני (כיוצ הוא כמו אבלה ואחתה פיה ובהל"מ כתובות י"ג רחוה אדברה עם אחד) אחוהו אטא שביוה שרצוני לעשות אבלי להחביים ואשמרה ליתן לפי אחשוב אבלי לזעק שיאספו אנשים בעוד הרשע עומד לנגדי וירצו אין כי הולך אנכי לאטא כן עלה על רעיוני בעת אחז יראי עלי אבן אח"כ אשבתי דרכי אשאתר נאלמתי דומיה אבלי לדבר כלום אז יהיה אחשיתי ואשחוק למעט עלמי מטוב עוה"ב וכאבי בניהם נעכר אחוד אח לבי בקרבי להחאנח על אעשי אבלי לבחוק כ"א חזעק אדה אלחוק לכל ואמעט עלמי אהטעידה · ובהגיעי בעת דברתי אה אמרתי אפרם אבער אם דברתי בלשוני היינו נורא בי עמרם כך הטיף אלין בדבר קדשו לדבר הנורא הזה להודיע לכל אכא הגדול של היגר ויעשה החבולות להגלל ממנו וילמוד אעשה הלדיק

הזה אבלי להתביים אחומה בעת לוחם אלחמת היגר :

בסעיף ג' טוב להסתכל בלילה כו' במס' אנשות ד' אי"ח לילים אין לילים אלא יוחא ושם בד' אי"ב אין לילה אלא ענף וכן הוא אומר ויקחני בלילה רחבי · ועיין במס' כתובות ד' י' ע"ב אאי אלמנך כו' והקשה במהרש"א

דהלא

דהלא מלינו כן בל' זכר כי לא מלמן כו' יעו"ש וג"ל לתרץ דבמתא י"ל ל' מלמן מגזרת מלם כמו מי יסום מלם יתן כי אבל מ"ל פה אחסור לדבר כמו שפירש"י ריש פ' הולדות גבי מעשים של יעקב יעו"ש אבן גבי מלמנה אמ"ל כן יתן דאבילות מדרבנן כדאתריך הרמ"ם סוף פ"ב דברכות והגמ' במ"ק ד' ט"ו ע"א יליף מיחזקאל דמ"ל המלך דוס ומוכח דאסור בשאילת שלום יעו"ש ומ"ש קשה מלמנה דכתיב בחורייתא מא"ל · ומ"ל ניחא ע"ז דנכתב ע"ש הענייד כדאמרי הגמ' דעתידין רבנן דמתקני להם מגפ דההו' ד"ה והגא הקשו דמאי מייתי מאסור כיון דהוי בימי משה משמ"כ מפי יעו"ש והיינו דהפלוגתא שפ"י שיטה רש"י דבאמת י"ל דגם כהונה מלמנה נתקן בימי משה בשעה שנאמר פרשת נידונין והקושיא רק מהאמר דהיה קודם מ"ת דל"ש אז שלא התה קלה בעיניו דאין נידונין לב"ג ומתרץ דנכתב ע"ש הענייד היינו מה שיהיה בימי משה והוי ממש כמו שאסור יעו"ש משמ"כ כדגאמר דהוא מל' אלם דזהו נהמדם בימי יחזקאל ואיך יכתוב קרא ע"ש הענייד · ועיין במס' תענית ד' ב' ומאי משמע דהאי בית הפלחין כו' ויש לדקדק הלא זהו הפלגה קאי על תחילת דברי המשנה משקין בית הפלחין והקושיא הפתא י"ל ממעין שילא בתחילה קאי על הגאמר תח"כ ממעין שלא יצא מתחילה ות"כ איך היפך הגמ' להקשות מקודם אל המאוחר וג"ל דבאמת י"ל האי בית הפלחין פירושו להיפך הפוכה ממי מטר ונקרא בית הפלחין ע"ש הגאמר וזולת מים של פני חוצה עיין בהו' ב"ק ד"ד ע"ב ד"ה ואימת והכונה לף בית הפלחין ג"כ מוכח ומכ"ש בית הבעל ות"כ לק"מ אבן כדתריך כך בית הבעל ל"ת כו' ת"כ בע"כ בית הפלחין פירושו להיפך ולישנא דלאותה היא ע"כ מקשה שפיר מאי משמע:

סעיף ו' והזהיר במוזה לילית כו' עיין בפרמ"ג סי' כ"ח בשאל מאברהם שכתב טליחות לעשות ממלבושי כומרי עובדי כוכבים מוכח אבל מה שמשתמשין ומלבישין עצמן כשהולכין לעובדי כוכבים אין לעשות טלית מזוה מפני כו' ועיין בחו"י סי' קס"ג שכתב ופ"ת בשאלתי שקשה יהודי מבני ת"י מפני מרוקמת ומצוירת יפה יפה שבו מכניסים התוגרמים ילדיהם כשמכניסים אותן לתמונתן ודמי ע"י כומריהם · ביקש לעשותו מפני לפ"ת ואסרתי ובאמת היה מוהל לקמן בלקף בו הילדים שמל ולא מחיתי בידו עכ"ל:

(כה) **במג"א** ס"ק ו' אבל בספרי פ' ואתחנן כו' ולעל"ד דמשם רחיה להיפך דלפירוש המג"א אין מדוקדק האי בשיטון וג"ל הכונה להדיון הגא שבר דק"ם בעי כונה לף פ' והיה אם שמוע כמ"ד במס' ברכות ד' י"ג ע"ב הקורא את שמע צריך שיכוין לבו ועיין שם בגל"ח שכתב בד"ה ויכא דמהני כו' אבל לכתחילה לפשר דסובר ר"י דגם פ' שניה צריכה כונה וכק"ת דרב אחא כו' יעו"ש ויען כי המצוה ג"כ לאמר פ' קדם והיה כי יביאך כי הן כתובין בתפילין וצריך לאמר בפה מה שכתוב ובזוי של ראשו וידו כמו פ' שמע והיה אם שמוע וה"א דבעי כונה כמו ג' פרשיות אלו ע"ז אמר שמע והיה אם שמוע בשיטון פירוש בלימוד ובהסבר והבנה ולין קדם והיה כי יביאך בשיטון רק קריאה בלא כונה סבי כן נ"ל:

במחבר סעיף ח' כל המצות מצרך עליהם עובר לעשיתן כו' במס' פסחים ד' ז' ע"א תיתא ת"כ יהודה הבודק צריך שיברך וכתב הלח"מ לכאורה מאי קמ"ל כ"ז בזה ואמו עד עתה לא ידענו ברכת המצות כו' ועוד נלע"ד שמוכח לאמר שמברך שהרמב"ם כתב דלכך מברך על ביעור ואינו מברך לבער משום שתיכף בגמר בלבו לבדוק ולבער בכל בשל בלבו וכבר נעשה מצות הביעור קודם שיבדוק יעויין שם · מעתה היה מקום לאמר כיון דלא מצתתה כאן הברכה עובר לעשיתן לא תיקנו תכמים בזה ברכה קמ"ל כ"י דאם"ה מברך יעו"ש ולכאורה נראה דבשביל זה ת"ל להשמיענו דהלא מפורש נאמר בברייתא הוך מן הטבילה דבטבילה אומר ברוך כו' ומעם משום דלא אפשר לברך מקודם הרי מזינן דבמקום דת"ת מברך תא"כ ות"כ ה"נ כן הוא רק היכא דיוכל לברך מקודם כגון בעשה מעקה ולא בירך דשוב אינו מברך דאינו מצד זמן משא"כ היכא דת"ת לברך מקודם בודאי בשביל זה לא יבטלו הברכה כמו בטבילה וכמו בלולב דבעידנא דלגבהי' נפק בירה ודוחק לאמר דזהו נ"כ ככלל בכלל הוחיל ואחרי אחרי ול"ד לטבילה דלא אחרי רק נברא לא חזי ועיין בכ"מ פי"ח מהל' ברכות זו"ל ודי"ל דזהו דוקא במצות דאוריית' משא"כ במצוה דרבנן כן אמת דידעינן דמברכין גם על מצות דרבנן כמו נגי ג"ח אבן ה"ת דהמה לא תיקנו לברך על מצוה שאינו מדבריהם כ"ת כדמשמע טובר לעשיתן ול"ל לטבילה דמלאורייתא הוא לזה משמיענו ר"י דאף"ה צריך לברך מידי דהוי מצוה בי"ל מכך זמן דהא הבדיקה עדיין לפניו לף דלפי"ז בגר דרבנן כמו בגר קטן דמטבילין אותו ע"ד ב"ד דטבילתו אינו רק מדרבנן ת"ל לברך כלל כיון דאף"ל טובר לעשיתן וגם אינו מכך זמן י"ל דלא אלקו כיון דשם טבילה בגר מדאורייתא הוא אמנם ק"ל דלדבריו מוכרח מר"י דצריך לברך טובר לעשיתן דבשביל זה מוכרח להשמיענו דאף דבאמן אא"ל טובר מברך ג"כ ת"כ למאי נקט הגמ' לבסוף דכ"ע מיהא מעיקרא בעינן לברוכי מנלן הו"ל להגמ' למנקט האי מנלן הוא"י אמר דברי כ"י הבודק צריך שיברך מנלן דבעינן כלל לברך טובר לעשיתן וג"ל יען דמקודם אינו רגיל דבעי לברך טובר לעשיתן ת"כ בזמן פשיטא דא"ל לברך מכיון דאא"ל מקודם אבן זהו גופא משמיענו ר"י דל"ת לצריך לברך טובר לעשיתן ת"כ בזמן אא"ל משכחת טובר ת"ל לברך לא כן הבודק צריך שיברך יען כי ת"ל לברך בשום מקום טובר לעשיתן ע"כ שאל יפטל הגמ' בזמן וכדחזינן לצריך לברך בחמת טובר לעשיתן נפרש דלכך אמר כ"י דהבודק צריך לברך יען כי הוא מצוה שי"ל מכך זמן · ובעיקר קושית הלל"ח כ"ל להרץ דכתב המג"א בסי' הל"ב ס"ק ו' משמע דאם בשעה"ב אינו בודק רק מצוה לאמר לבדוק אותו אחר מברך ול"ע דאיך יברך הא אין המצוה מוטלת עליו לבדוק כו' ול"ל דמ"מ מצוה קעביד כו' יעו"ש ות"כ זהו דקמשמיענו כ"י דכשבשה"ב אינו בודק רק מצוה לאמר לבדוק דה"א דבשה"ב יברך לז"א דלא כן רק הבודק אינו בעלמו צריך לברך · ועפי"ז היה ל"ל לאמר דכך מדם בהסוגיא דלהמסקנא דקאמר והלכתא על ביעור תמץ קשה הא לבער יותר טוב דזהו כ"ע ל"פ והתו' דחקי דהכונה יכול לאמר כן יעו"ש אבן ל"ל כך הוא הדבר דהדר במסקנא מהא דאמר מקודם דפליגי בעל אם הוא לשעבר או להבא רק לכ"ע על לשעבר משמע ור"פ עם רב אפי ל"פ דרב אפי קאי היכא דבודק הבשה"ב בעלמו דאז צריך לברך קודם הבדיקה ע"כ צריך לברך לבער דעל לשעבר משמע אבן כשבשה"ב מצוה לאמר לבדוק דאז ת"ל לברך טובר לעשיתן כ"ת אמר הבדיקה יען דבאמת לכאורה היך יברך בכל המצוה טובר לעשיתן הלא פן יקרה לו אונס או סיבה שבאו"ז לא יוכל לקיים המצוה ונמלא מברך ברכה לבטלה ועיין בהרא"ש שכתב ואנו אין נוהגין כן אלא מקדם ואח"כ מברך משום שאין הדבר תלוי בדעתו שאם המתן האחר ולא התקדם לו הוי הברכה לבטלה · ועיין בהו' פסחים ד' ז' ע"א דת"ל לברך טובר לעשיתן אלא במקום שהטובה מצוה הוא מברך כו' וג"ל יען דומם הברכה הוא שמברך להשי"ת שנתן לנו תורה ומצות וחייבנו בזו המצוה שבאשתו יקבל שכר ומתחיל להתעסק לקיים זו המצוה ת"כ אף כשיתום ולא יעשה המצוה אינו ברכה לבטלה כי הוא מברך להשי"ת על חיובו במצוה ובאמת מייב הוא במצוה ולזולו היה לקיימו רק חונם קראהו אבן זהו דוקא כשטובה הבדיקה בעלמו לא כן כשמצוה לאחר לבדוק דאז חיוב המצוה אינו מוטל

על החמר וא״כ לברך על מיזגו היינו דייק כיון דלא מוטל המלוה עליו לבדוק ביתו כל חבירו ול״ד למילה כי כתבר כתם היינה מל הב״ד חייבין למולו כשברית הדגול מרבבה שם רק כשיעשה המלוה ויבדוק לז מבעבדק קייס ג״כ מלוה כשברית המג״א דמ״מ מלוה קעביד א״כ אא״ל לברך כ״א אחר עשיתו מבעבדק דפן יקרה לומס שלא יבדוק הוי ברכה לבטלה לז אמר רב פפא דיבדך על ביעור לבעבר משמע. לזאת קאמר הגמ׳ והלכתא בהא לחמר ר״י הבדוק ליך ביבדך ולא הבעה״ב ומאי יבדך על ביעור חמץ יעו דל״פ ר״פ ורב פפא מבמיה דרבא ובבה״ג הא דמיירי ר״י דכבמלוה לאחר לבדוק כ״ע ל״פ דמברך על ביעור חמץ לכן כשבעה״ב בעלמו בודק מברך בחמת לבער כן היה ל״ל לכן מה לעשה המפרשים לא פירשו כן:

במג״א ס״ק ל״א להלן קודם הלל והש״ך לאחר הלל וכ״ל דביוש ת׳ דהמ״מ פסק לז מהרחוי לבל להלוך התפילין עד לאחר קה״ת דמבואר בירושלמי ר׳ יוחנן לא הוה מגה תפילין אלא מפיסחה לפסחה והוה חזק ביבים מפיסחה ועד עלרת פיום ר״י היה הוגם ברחבו מקבילות לכך לא היה רבאי להניח תפילין ותעפ״כ הניח בפסח דכן בחיב ובמרת לה החוקה בפסח בחיב נמלא יען דלז קורין בהורה ולא ובמרת לה החוקה בפסח לבילין בירחה התפילין ברחבו וכן לחיתי קלא מוהגין כן:

(כו) **במג״א** ס״ק ת׳ וי״ל דמ״מ יניחם לאח״כ כו׳ ותירולו לינו מחוור דמ״מ קשה לוך יהיבו לו לאות על יבך ולבר למוטפות בין עיניך בשביל לינור ברבו וכן הפרמ״ג הקשה כן. לאנס קושים המג״א מעיקרו לק״מ כי הרח״ם מייבי כגון היכא שהוא במבבר הולך בשיירא והמה נהפזים לברכם ובאבר יפרד מהשיירא יש שכנה נפשות חטו במבבר בישימון דרך טיר מושב לא מלא וכוי כמו שי״ל מכם בידו וא״י להניח. לכן על מה לייבו הרח״ם בלוכן זה ולא נקט בפשוט כשי״ל מכה ג״ל דכושה עמוקה רמוז בדבריו דז״ל הרח״ם הלכך בין י״ל בין א״ל לינה מעבבת ויכול להניח זה בלא זה כגון היכא דלינה שום לוגם כגון שהולך בדרך וא״י להמעבב ולהניח של יד יניח של רחם וע״א למה שלמרו כ״ז שהם בין עיניך יהיו שהיס עב״ל ונראה דהוקשה לו דלמאי כפל הדבר ולמר התפילה של יד לינה מעבבת של רחם ושל רחם לינה מעבבת של יד הלא סגי בבחבו התפלה של יד לינה מעבבת של רחם ומאחר דלזינן לא דלינו רק תפילה א׳ וגם מניח של רחם קודם והא נאמר כ״ז שבין עיניך יהיו שהיס ותעפ״כ מניח הבל רחם א״כ למאי נקטוה שוב בבל רחם לינה מעבבת של יד ע״כ מפרש הרח״ם דמשמיענו במבנה בזה מילתא חדתא כאחר י״ל ב׳ התפילין רק לאנס בשבנה נפשות כנ״ל לילך לדרך ותע״ל פנאי רק להניח התפילה א׳ ואיזו שילה יכול להניח לז יניח של רחם יען דקדושתו גדול מבל יד דהקוק בעורו שי״ן של התפילין ובמזוזות ד׳ ל״ד ס״י טוסין ס״ר וס״ר ח״ע לוחה ס״י משום שאין מורידין מקדושה חמורה כו׳ והשי״ן הוא הלמ״ח ועיין בשם׳ שבת ד׳ כ״ה ע״ב בגה״ש ד״ה והאמר כו׳ ק״ל הא י״ל לעור של התפילה של יד ול״ח להא דכ״ז שהם בין עיניך יהיו שהיס בלאחבו האוס׳ בעירובין ד׳ ג׳ ע״ב ד״ה של יד כו׳ ותע״ג דאמר בעלמא ולטוטפות בין עיניך כ״ז שבין עיניך יהיו שהיס היינו בשעה שמניח שניהם לעיך להקדיש של יד יעו״ש וז״ל התפילה של יד לינה מעבבת רחם פירוש להיפך דבאבר ח״ל רק התפילה של יד לאוד לו ס״ל מבה בראש לינה מעבבת להניחו עבור של רחם כי א״ל וה״ה להיפך דאיכן מעבבין זא״ז ואם י״ל בניחם רק א״ל שהוא כ״א להניח ת׳, ג״כ יניח של רחם ולינה מעבבת לוחו הלי של יד דא״ל אף כי נאמר כ״ז שהם בין עיניך יהיו שהיס ועפ״ז מדויק היטב ל׳ הרח״ם כגון שהולך בדרך

ות״י להשעבב ולהניח של יד מניח של רחם דאיהו עדיף ול״ח למה שאמרו כו׳ כיון שאינו מניח שניהם בב״ל ושהו דבר מדם. ולולי טוד י״ל דכוונת הרח״ם מניח של רחם לאו בדוקא הוא דקדושתו גדול אלא מבן אין מעבירין על המלוה ובזרוע פוגע תחלה ועיין בש״ת במגילה ד׳ ו׳ ד״ה טעמא כו׳ וע״ב המה שניהם שוין רק מה שילה יניח ובינולתו לף להניח של רחם כי ל״ח למה שאמרו כו׳ ועפ״ז ניחא היטב דברי הטור דבתב ואפילו אם י״ל שהיס דמשמע דיוצר רחוי לאחר שלא יעבבו זא״ז דבשא״ל אלא ת׳ מבשיבולו שהיס ובגמ׳ משמע לינה הוה ס״ד דר״ח בשא״ל מעבבות ובני״ל לינס מעבבות יעו״ש שהירך בדוקא גדול בחבר הוך רוחה בעיניך. אלא לדבריהו מדוקדקים היטב דבריו דבשא״ל בי״א תפילה של רחם לאוד פשיטא דיניח לוחו דכי מבוש בגאמר כ״ז שבין עיניך יהיו שהיס לא יניח מלבטל המלוה דזהו לינו לאיבוד כ״א למלוה אלא כ״א לפיולו די״ל שהיס ולינו מעובב מלהניח בית מבוש מבה כ״א לוגם יליחה בדרך דאז ביבולתו להניח לינו שילה וה״א דיניח של יד דוקא ולא של רחם משום שנאמר כ״ז שבין עיניך יהיו שהיס אלא בן כ״א יכול להניח א׳ מבן לינו שילה לף של רחם כי הדין לא נאמר רק כשמניח שהיס בן כ״ל:

(כז) **במחבר** סעיף א׳ בשבר בהפוח כו׳ לינה לין מניחין התפילין אלא בשבת וחמוח ומעמהי בשם הגר״א דהו׳ כ״ם וכ״ל בשב״ה בליון כזה לסי׳ שהו׳ ר״ם דמקו׳ ״טער ״במקוס ״הפוח ודפח״ם ולפע״ד דהוא ר״ח ב״שני ״ברכה ״תפילין פי׳ דלין מניחין אלא בשני ברכות תפילין של ע״י לבניח

ועל ס״ר על מלוח כר״ה ולא כרש״י דלינו מבבך אלא א׳:

במג״א ס״ק י״ז ואם נהפשבו מדם מסידות הוא להטעמת ומשמע מטור דלא קפדינן אלא מה שמקיף הרחם והזרוע כו׳ לכאורה קשה דמשמע מדבריו דדעת הטור לחבוח להקפיד גם בשל יד רק דאינו חבש כ״א מה שמקיף הזרוע הא לפחות מה שמקיף הזרוע יש לחבוח בזה ובאמת לא כן כתב הב״י דז״ל ראינו נרחה שבוכר בדברי התבוחה הרחבוגה ולפיכך לא כתב שלא יהפשבו הרצועות אלא בשל רחם וכ״ל להכוגה כך הוא דמשמע מטור דלא קפדינן אלא מה שמקיף הרחם לפי שיעתו דבזהירות אינו אלא בשל רחם וממילא אף למבבר דפסיק בהרמב״ם לחבוח אף בשל יד ג״כ אינו דוקא כ״א בהזרוע דשם לא מלינו פלוגתא וכי תמור יהיה של יד משל רחם וכוגה המג״א דמטור דקפידתו אינו דוקא בשל רחם מה שמקיף הרחם דוקא הוכחה ס״ה לדידן על של יד דאינו רק מה שמקיף הזרוע. אמנם ק״ל דמאחר דהמג״א נקט ג״כ והזרוע משמע שבר ג״כ כשהיסה המחבר שהסה כתבו הטעיה א״כ חיך נקט מדת מסידות הוא להטעמת הלא לחבו׳ זו מובח להטעמת דז״ל לחבו׳ מאן דלחיק רלועה של רחם או של יד מיחייב למיחב בהטעיחא דפוטע הוא ולריך הטעיה אבל לחייבו מ׳ הטעיות בר״ה לא ומרוב מסידות הוא דעבד הכי דבהטעיה ת׳ אינו מלד מסידות כ״א מלד חובח רק הבו׳ הרחבוגה כתב רלועה דר״ה לחיהפכא ויהיב מ׳ יוס בהטעיות בשל יד או של רחם הכי גמירנא מבבוחא דשל רחם קיהה וכ״ה דיהיב בהטעיחא לא מבוש הובח הוא לכן הא המחבר מההם קשהים כהבו׳ לחבוגה וא״כ חוב הוא להטעיה ואולי גם הבו׳ הרחבוגה לא פליג בזה על הבו׳ לחבוגה וכוגהו לא מבוש לחובח הוא להטעמת כ״כ מ׳ יוס אבל יוס ת׳ בודאי חובח הוא. ועיין בר״ן בשם׳ נדרים ד׳ ס׳ ע״ב כתב ומה שבאנו עבשיו בהטעיה יחיד דלא הוי אלא מבשרת ועד פניה ואפ״ה

לכתחלה כריא ליה בלח שחלה ול"ג משום יוס ח' כו' וקשה
הא בעלמו כתב תח"כ הלכך לח הים נדר מלוה כגון
ללמוד ולקייס מלוה ח"ל שחלה כו' ח"כ נימא בחעניח ג"כ
כן הוא דמלוה קעביד וקדום יהקרי ואולי סבר דהיינו מלוה
יען כי המחעפה נקרא טוטח:

בס"ק כ' שבולט"ס בכובע חירוגו דמוק דלפעמים הולך
בחפילין קטנים והכובע עבה והיגו ניכר כלל ולי
נרחה בפשוט דהטעם דחסור לגלות החפילין בפני רבו משום
בלח יהוה לרבו ונרחה כעז פנים ח"כ כשמחיר לרבו המנעל
ומכניע עלמו ומרחה בעלמו דהיגו שוה לו רק שפל ממנו ח"כ
מוחר לו חז לילך בחפילין גלויין והיגו לחסור כ"ח בעת
שהיגו מסרח לרבו דחות על ההכנעה ליכח ומחזי כמשוה
לרבו ועזוה ליכח:

(כה) **במחבר** סעיף ח' שלח יסיח דעתו מהם כו' גרסינן
בפם' שבת ד' י"ב ע"ח חנח דבי ר"י יולח
חדם בחפילין ב"ש עם מביכה מ"ט כיון דלמר רבה בר רב
הונח חייב חדם למשמש בחפילין כל שעה ושעה ק"ו מלין
מה לין שהין בו חלה חזכרה ח' למרה הורה והיה על
מלחו חמיד שלח יסיח דעתו ממנו חפילין שים בהן לזכרות
הרבה עחב"ו הלכך מדכר דכיר להו ופירש"י ז"ל והיה על מלחו
חמיד קרח יהיה הוא להך דרשה דהא כבר קבע לו מקום והיה
על מלח מהרן ומשה דזהו נגד גמ' עדוכה ביומח ד' ח' ע"ח
דחיכח שם דבין לר"י ובין לר"ם נפקי ליה קביעות מקום מוהיה
על מלחו חמיד ודרשה דעל מלח מהרן חחיח לד"ח לכל מה
כחלים ליה וילפוחה דרבה בר רב הונח ילפינן מהיבח חמיד
ורש"י קשה להיפך · ומקודש בעבח לל הביחור נקדיש קודיח
ח' על הרמב"ם בפסק בפי"ד מהל' ביחה מקדש הל' י"ד ט"ו ט"ז
כמ"ד טומחה דחויה היח בלבור ופסק כר"י דחמר עודהו על
מלחו מרלה ליגו על מלחו ליגו מרלה והמעיין ביומח בסוגיח
הל"ל יראה שפני הפסקים סותרין זח"ז דכיון דטומחה דחויה
היח בלבור כה"ג בי"כ יוכיח יטו"ש וטו"ק לית פסק הרמב"ם
דחייב לחדם למשמש בחפילין כיון דפסק דטומחה דחויה בליבור
כר"ם ור"ם ל"ש דרשה דרבה בר רב הונח הל"ל ול"ל להרך דהגה
מסחימה הגמ' בכמה מקומות הלי דרשה דרבה בר רב
הונח משמע כלשון לין חולק עליו ובחמח ר"ם חולק עליו ע"כ
נרחה דרבי יהודה לשיטחו ור"ם לשיטחו מזלי דלימח ביומח
ד' ס"ד ע"ב פלוגחה דרב וכ' יוחנן דרב סבר בע"ח לין נדחין
וכ"י סבר בע"ח נדחין וקחמר הגמ' בטעמים דרב משום
דילף מבעל מום עובר כו' והחם מכ"ל דכחיב כי משחחם בהם
מום בם כו' וכ"י מיעט כו' ורב ל"ל מזה דע"י הטרופות כו'
ולימך ל"ל מבם בהם ולימך בם בהם לח דרים יטו"ם · והגה
מסיק הגמ' שם בד' הכ"ל ע"ב דלליבח דר' יהודה ל"פ
דסבר בע"ח נדחין כי פליגי לליבח דה"ק והח"ק הוח ר"ש
כדמוכח בשם' פסחים ד' ל"ח ע"ח דקחמר הגמ' רב חבי חמר
לעולם דמים חח' חלום ור"ם הוח דחמר בע"ח לין נדחין הייגו
לליבח דרב ביומח בד' הכ"ל ומלח דר"י דרים בם בהם ור"ם
לח דרים בם בהם לליבח דרב ולליבח דר' יוחנן גם ר"ש
דרים בם בהם והשחח ניחח דר' יהודה דדרים בם בהם דרים
גמי מלח מלחו ור"ם לליבח דרב דלח דרים בם בהם לכן קחמר
הגמ' דר"ם מלח מלחו לח משמע ליה חכן לר"י דסבר דר"ם
דרים בם בהם ח"כ דרים גמי מלח מלחו וח"כ לפי סדר דרשות
הגמ' חייבח ליה דרש חחר הייגו של מלח ונשח דחיבח חמיד
משמע דחמיד מרלה והיה על מלחו לקביעות מקום ונסבר הלין
ממלח מלחו ח"כ בע"כ לריך למדרש בחופן לחר הייגו
דחיבח חמיד נדרש דחמיד מרלה והיה על מלח בחופן רחשון
מקום כיון דהוח פסוק רחשון בקרח והסברח דפסוק רחשון
לגופיה והפסוק הסני לדרשה ומוהיה על מלחו נדרש שלח
יסיח דעתו ממנו פירוש סידוע סמונח על מלחו ומלח מלחו

בהיסח הדעת דכמאן דהלי בסיכתה דמי לכל בגיעור בודאי
לאסור כל היסח הדעת כמ"ש הרמב"ם ז"ל ולא כרבינו יונה
שכתב מזה להלן בין שחוק לל"ת ולחנם דחק השאגת אריי
בתשובתו סי"ט ורחיה עלומה לדברי שהרי הריטב"א בשוכה
כ' טעם דמכילתא שפוטרת העוסק בתורה מהפילין מפני
היסח הדעת :

סעיף ד' תפילין של ראש חולץ התילה' במ' מנחות יליף
מפוש דכתי' והיו לטוטפות בין עיניך כ"ז שבין עיניך
יהיו שהיה ביומא ד' ל"ג אמר ר"ל לין מעבירין על המלות
אמר רבא ס"מ מדר"ל עבורי דרבא לטוטפתא לאסור ופירש"י
לאחר הפילין שבזרועו שבגיל הפילין של ראש לאסור דהא
בזרועו פגע התילה והקשו הכו' על פירש"י ה"ל מהיכא
דמנחות דשל יד כתוב בריבוי וכאורה קושית הכו' המיבעי
רבה ול"ל להרץ שיטת רש"י דרש"י סבר דהא דילוף בנמ' דשל
יד לריך להניח בריבוי מפוש דכתיב וקשרתם לאות על יד
והדר והיו לטוטפות בין עיניך ליו הלימוד מסדר הקרא כ"ת
אמר כן מ"ל דהסדר הוא לעכב אבל מיהולא דוהיו יליפין
להא דהו"ל למכתב וקשרתם לאות על יד ולטוטפות בין
עיניך והיו למ"ל והא דמוקן של ראש התילה יליף מוהיו ולא
אמר והיה ל' יחיד ול"ל דת"כ ניהבון נא ביחיד . מגלן
דהקרא אתי לעיכובא הן הא קיי"ל דמקודם קודש ותפילין
של ראש קדים יותר מתפילין של יד ת"כ בע"כ אתי לאקדומי
לזאת בא הקרא דלא כן כי ליתו מיוב דוקא להקדיש
של ראש כ"ת ברליתו הלוי מילתא וכאחר יליף יוכל
להקדיש ג"כ של יד דאין סדר להנחת הפילין לזה יש מעלה
דמקודם ולזה יש מעלה דקדמה קרא ומקט יתור להשמיעו
דיוכל ג"כ להקדיש אם האיתו מקודם כ"כ והא דאמר כ"ז
שבין עיניך יהיו שהיה זהו בתילה ההפילין דוקא מת"ש
בהנחת אין להשוה לזה כיון דאז יש לו מעלה דמקודם יותר
ות"כ מגלן דהקרא אתי לעיכובא לזה בא רבא והוכיח מדר"ל
דלא כן כמו שעולה על הדעת דברלוו הלית מילתא ואין
סדר להנחה והקרא ליתו בא לאסור של ראש קודש כ"ת להניח
ג"כ של יד קודש דלא כן רק טבורי דרבא לטוטפתא לאסור
יען דאל"כ קרא למ"ל פשיטא דברלוו הלי כיון דאין מעבירין
על המלות ובזרוע פגע התילה ת"כ לכל יד יש מעלה דאין
מעבירין ולכל ראש יש מעלה דמקודם ובאיזה תילה יקדים
ות"כ קרא למאי אתי בע"כ לעיכובא דוקא ולאסור של ראש
מקודם ממילא דהאי רבא קאי בחמת של דרבא דגמ' דמנחות
וזהו פירוש מכוון . והנה המחבר בסי' כ"ה סעיף ו' כתב
לאחר שלבש תלית מלויין יניח הפילין שמעלין בקודם כו'
ובני נביאים מתנמנמים בסיגנין אחד הגדול מרכבה והשאר"ש
דהמוח דהדרבא מפוש קדושתו היה להקדימן יען"ש בשאר"ש
סי' כ"ח ומאזור לעניניו כו' דכלפי ליית הדרבא הפילין מפוש
קדושתן רחוי להקדימן לגילים כו' יען"ש ועלה בדעתי להרץ
להב"י נקטים לטעם זה היינו לפירוש רש"י הנ"ל דקשה על
רבא אין הוכיח מדר"ל דאסור להקדיש של ראש דמגלן הלא
מאחר דשל ראש י"ל מעלה דמקודם ת"כ שוין הן הו"ל לרבא
למימר ס"מ טבורי טוטפתא לדרבא מוחר פירוש דמוחר
לאחר של ראש בשביל של יד אף דהוא מקודם מ"מ מכיון
דמד"ל מוכח דהא דאין מעבירין ג"כ מעלה היא ת"כ שיהיה
שוין וההוא' לא השיגו מטעם זה על פירש"י בע"כ ל"ל דהשדרא
דמקודם עדיף אינו כ"א בקדשים הקריבין ע"ג המזבח בקודש
אבל לא בש"ד כגון תפילין דיומא דשם קדושה שבו גורם לו
קדימה וא"ל ת"כ אין רלה למפשט הגמ' בזבחים ד' ל' לבעיין
להדיר ומקודם מהא דאר"י הל' מהפלל אדם של מנחה ואח"כ
של מוסף וכן מהא דהניח ד"ת ברכת היין תדיר וברכת היום
אינו תדיר כו' יען"ש י"ל דהגמ' עדיין לא ידע מהא להלק
בין קדשים לשאר מלות ומהדהה מציב לו בטוב אף לפי הסלקא
דעתה שלו דגם בשאר דברים אמרינן מקודם עדיף מש"כ
אליבא דאמת מזינן מינה דל"ש הדין שבשרה דמקודם בשאר
מלות ת"כ לדק הש"ע אלא לפי ביאורנו לפירש"י אינו מוכח
כלל ונהפוך הוא דמוכח דגם בשאר מלות אמרינן מקודם
עדיף וכ"ל דהשו"ע הוכיח טעמו מפירוש כ' אליה דלעניין
משמש מהפלה מבוש היסח הדעת מייבי וקאמר דבבל יד
יעשמש מתחלה מבוש דפגע בה בריבה ואח"כ יעשמש
בשל ראש דהוא אינו מפרש כפירושי הכ"ל וא"כ קשה אליבא
אלי הוכיח מדר"ל דאסור למשמש בשל ראש קודם הלה מאחר
דמקודם עדיף ת"כ בשאר בות דהא כתב רבינו בפירוש הזה מבוש
דהרוייהו ת' הנהו לזאת שפיר נהן טעם שמעלין בקודם ובש"י
כתב הטעם דליליא עדיף שבקול בנגד כל המלות אי מבוש
דהדיר נקט טעם זה לפירוש רש"י וכבאורנו הנ"ל דמקוד עדיף
שייבא אף בשאר מלות ואינו דוקא בקדשים :

(כט) **בטו"ז** ס"ק ג' וק"ל מ"ש לא תיקנו בחמת חכמי
הלמוד ברכה אחרים כו' ולטע"ד להרץ בפשוט
דבחמת ברכה המלות ל"ד לברכה הנהנין דתיקנו ברכה
לפניה ולאחריה ולזאת בכל המלות לא מלינו שום נוסח
ברכה לאחריה אבן בתפילין למ"ד דמוקה קאי על תפילין
ת"כ מכיון דחוק הוא וזהו דבר שבטן ות"ה שוחלין על
החוקים למאי הוא זה ורק מסכימים למשפטים אי לזאת
כאשר חוק הוא וממלן בחוק אי לזאת תיקנו ברכה שמברך
להשי"ת שליונו לשמור חוקיו ומה שאני מסיר בתפילין כשה
הוא מפאת שאסור לילך שוב בתפילין משמ"ש כדלמר
דהאי חוק קאי על פשה והפילין לא מקרי חוק ת"ל ברכה
כמו בשאר מלות דוק בל' הירושלמי ובל' הטור ומלאה כי
עיקר הברכה מבוש דנקרא חוק לאנשי מהו' גדה כ"ת ע"כ
והמרדכי לא משמע כן רק מבוש דטובר בלאו ואינו הוא מבוש
דנקרא חוק . ובבי הרמב"ם פסק לילה לאו זמן הפילין
והמניחן טובר בלאו והדרשה הוא מוסמרת אם החוקה
מימים ולא לילות וא"כ דחוקה קאי על הפילין ת"כ לריך
לברך וקשה למאי לא נקטי להרמב"ם דלריך לברך בשעת
הפסק לשמור חוקיו וכבר הקשה כן הב"י ואינהו דחוק
דמאי רלית מאמרו דבני מערבא דוקא מברכין ולא בני
בבל דילמא טבור כי בזה היו מחולקין הני בני ת"י עם
בני בבל האם לילה זמן הפילין או לא ומכיון דהרמב"ם
מכריח להלכה לילה לאו זמן הפילין ת"כ בע"כ הל' בבני
ת"י . האמנם יש לי לתרץ דברי הרמב"ם בפשוט לאיהו
סבר כתירוץ האו' במס' ברכות ד' מ"ד ע"ב ד"ה ולבני
כו' שכתבו דדוקא לדידהו שהיה לריכה לסלקא בלילה צייך
ברכה דלשמור חוקיו כדכתיב ושמרת אם החוקה כו' אבל
אנו שמסלקין תוכן במאי היום לא תפילו נסלקו בלילה ל"ש
חוקה ותאי דוקא לדידהו דקסברי לילה לאו זמן הפילין כו'
זהו עוד תירוץ אחר והרמב"ם ל"ש הדין תירולא כ"א תירוץ
הראשון אמנם להרץ בגרגיר פלפל כ"ל כך הוא הטעין
דהנה בגמ' אמר שם ולבני מערבא דבאר דמסלקי הפיליהו
מבדכי אקב"ו לשמור חוקיו לאפוקי מאי לאפוקי ליתני פירוש
דזה ת"ל ברכה לאחריו וקשה אמאי הסמיט הרמב"ם להדין
דינא דריש ת"ל ברכה לאחריו והטור והש"ע כתבוהו וכ"ל
דהנה הט"ז בסי' רי"ו כתב אבל לאחריו ת"ל לברך רש"י
פי' בגדה ד' כ"ב הטעם משו' דהנה' מוטעה היה פי' שנפסק מיד
ודומ' לאוכל שהתיבל במעיו יען"ש בגמ' מאחר דכן כיון דהרמב"ם
נקט בפ"ב מהל' ברכות הל' י"ד בהתיבל המזון שבמעיו אינו
מוזר ומברך ת"כ פשיטא ה"ה בריה דהוא כמו בהתיבל המזון
דת"ל לברך ושפיר הסמיט הרמב"ם להדין דינא דשמיר
שהא אמנם לפי"ז קשה על המחבר דלמאי לריך למנקט ום

טעטון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו להמיעטו דריח
אין טעון ברכה לאחריו הלא ידעינן ממצה דברכות ד' כ"ח
ע"ב ועד מתי מברך עד כדי שיהנאכל המזון שבמעיו. תמנם
כ"ל דהנמ' קאי לכ"ל דאמר דהרי שיעורי שיכול יש לאכילה
מרובה ולאכילה מועטת דלמרובה כ"ז שהוא למת ולמועט
ד' מילין אף דבודאי בהך מצך הילוך ד' מילין לא ילמת
לאכילה מועטת מ"מ באכילה מועטת הרחיבו שיעור שיכול
היינו שיהנאכל ממש לי לזאת אף דאנו במצה דברכות עד
כדי שיהנאכל דהיינו שילמת לא מקרי שיכול וכשאינו למת
הוי שיעור שיכול מ"כ ה"מ דבמועטת ג"כ הדין כן לזה נקט
המצה למעט ריח ומס בריח כאחר פסק מלהריח הוי כמו
שהנאכל המזון ממש לנמרי בלי החצון עוד כי אינו מרגיש
בהטעם כלל כן הדין באכילה מועטת דאכילה מועטת הוי
כמו ריח והשיעור לזה הוא ד' מילין. תמנם לכ"י דאמר
כ"ז שאינו רעב ולדידיה אין הילוך בין אכילה מרובה לאכילה
מועטת כדאיתא במג"א בסי' קפ"ד ס"ק ט' וז"ל סוב"א
לומר למעוטי ריחני דזה מ"ל המצה להשמיענו דממצה
דברכות ידעינן ומ"כ הדק"ל למעוטי מאי בעכ"ל למעוטי
מבני מערבא ולפרש הדרך בכה"ג ולאמר דר' יוחנן בעלמו
לא סבר הא דבני מערבא ומ"כ הרי חזינן דר"י ור"ם הא
דבני מערבא וקיי"ל כ"י ור"ל הל' כר"י ומ"ש השמיט
הרמב"ם להא דבני מערבא וזה ניחא לי ג"כ הא דלא נקט
הרמב"ם לשיעור שיכול דהוא כ"ז שאינו רעב ומסס הדבר
וכאב נהנאכל סאם יען דזאו ידעינן מדלא נקט להא דר"א
אין טעון ברכה לאחריו כי אאך על הא דשיכול לאכילה
מ"כ אין הילוך בין אכילה מועטת לאכילה מרובה בע"כ
השיעור כ"ז שאינו רעב אמנם זאו דוחק דר"י יסבור דמ"ל
לברך הא אינו מבני מערבא כנודע דר"י היה בא"י וגם
הרמב"ם דלא נקט להא דר"י אינו מיושב כ"כ וכ"ל לאמר
כך דר"י בעלמו סבר דלריך לברך בהך דמסלק ההפילין
רק אינו סבר דעל ידקא אינו מברך אחריו ומ"כ המצה
ממעט ידקא ועל ריח דאינו מברך ידעינן מעיכול לאכילה.
והנה הא דשיכול הוא השיעור כ"ז שהוא רעב זאו דבר
פשוט ומ"ל לפרש זאת כי זאו פירוש המלה לאוד ומאן לא
ידע זאת וכ"י דנקטיה להדין פירושא דמ"ל מסוס דר"ל
נקטיה דאינו כפירושו דמ"כ להיפך הוא"ל כ"ל לאמר כ"ז שילמת
וכאחר שמע כ"י כן מז פירש כ"ז שאינו רעב ואילולי כ"ל
מ"ל להשמיענו. תמנם בא להשמיענו דבר חדש יען כי ה"מ
לאמר דעל ידקא מברך ויען כי על הפילין מברכין ג"כ מ"כ
למאי משמיענו המצה דים שטעון ברכה לפניו ואין טעון
לאחריו דלמעט ידקא והפילין מ"מ כ"ת ריחני וזאו ידעינן
ממצה דברכות מ"כ מאאת לאך הקושיא הוא מפקינן הלי
שיכול ממשמעות הפשוט ולפרש כ"ז שילמת לי לזאת מוכרח
לפרש דלא כן רק שיעור שיכול בפשטיות אכן על ידקא אין
מברך אחריו אכן הרמב"ם פסק דעל ידקא ומיט מברך
אחריו ובהא הא הל' כר"י לנבי כ"ל וא"כ המצה למעוטי
מאי בע"כ ל"ל למעוטי הפילין ושפיר פסק דמ"ל לברך
ומשמיט הדין דבני מערבא ולפי"ז מ"ל להשמיענו שיעור
שיכול דזאו פירוש הפשוט וכ"י הולרך להשמיענו לפי שיטתו
לא כן לשיטת הרמב"ם. אכן יש להקשות דבלא האו'
בברכות מקאו דס"מ לשמויי הכי לאפוקי שאר מלות אפילו
לבני מערבא ותירלו בנזיר ג"א דניחא למקא ריחני משום
דפסיקא דאכל ריחני אין מברך אחריהן וכן חזינן הסדכי
בהל' הפילין דס"מ למימר לאתויי שאר מלות דמילהא דפסיקא
נקט יעו"ש. מ"כ אינה הוכחה דאין הלכה כבני מערבא
י"ל דהרמב"ם מהכא בחופן אאר אזאו דשיטה דעל
מלות אין מברך דמהי שיהי וכי ברכה הנהנין היא וגם
על ברכה הנהנין לריך שברה לזה כשהוא רעב מברך

כשהוא שבע לא כ"כ רק בהפילין יש שברה לברך אאריו
משום דיש מלוה בפילוקן דטובר בעשה המיקן לאר השקיעה
או משום דנקרא חוק לפיכוכי הנ"ל:

(ל) **במדבר** שטיף ג' שמא יאכאס וייבן בהס: ז"ל
רבינו יונה בשם' ברכות פ' מי שהו
ול"ג אלעי אאו קבע לגבי סוכה דשיה עלמה אסורה אלמו
דגזרינן אלעי אאו קבע אבל גבי הפילין דאפילו שיה קבע
עלמה שיה אסורה אלא משום גזירה שמא יסיח בהן ל"ג
אלעי אאו קבע דגזירה לגזירה ל"ג יעו"ש והמוהין דבריו
דסוהר זה לגמ' ערוכה בשם' סוכה ד' כ"ו ע"א מ"ש אמר
ר"א גזירה שמא ירדם מ"ל אבעי אלא הא דתניא יכן
אדם שיה אלעי בהפילין אבל לא שיה קבע ליהום שמא
ירדם וכו' יעו"ש בים ג' תירולים ע"ז בגמ' והירוך הרבינו
יונה לא נזכר שם הרי דרב יוסף בריה דרב חילאי ורבה
בב"ח אר"י ורבא דקאו לאהך ולא שמו לב לדברי רבינו
יונה ובאמת הרמב"ם סי' מ' מקשה אמאי לא אירך
הגמ' כן ולא ראה דברי הרבינו יונה רק מה שמביא
הרא"ש דבריו. אינה במאוה (ד' ל"ו ע"א) ועד אתי
מיקן עד שהשקיע החמה ר' יעקב אומר עד שהלה
רגל מן השוק וחכמים אומרים עד זמן שיה. וכתב
המרדכי בשל' הפילין אבל אינו חוש אם ילאה עד שיה
כמו רבנן כו' והמוה הלא ליכא למ"ד ברבנן אלא אם כ"י
אם כ"ק ומאאתי בביאור הגאון ר' מרדכי בשעט שעמד בזה.
ובאמת האו' כתבו ג"כ כן בעירובין ד' ל"ו ע"א ד"ה ומצה
כו' פסקינן דאילה זמן הפילין עד שעה שיה יעו"ש כתב
הרבינו יונה ויש לשאול דאפי' שיה אאך מותר והלא אסור
להסיח דעתו מהן כו' ואומר מורי הרב גר"ו דמהוך דברי
ר"מ ז"ל למדנו היכוך לזה כו' כתב השאגת אבי' סי' ל"ט
ס"י מאי קאמר שאבי יהוע שסתם ר"מ שמביא הר"י הוא
הרמב"ם והרי מדברי הרמב"ם מוכח אינה כו' יעו"ש וע"ל
לאהך הכל דהוקשה לרבינו יונה דאמר פסקי הרמב"ם
אאדרי דבפ"ד מהל' בילה מקדם פסק דטומאה דמויה היא
בלילה וא"כ לילך ריעו"ל ודב"ג ביו"כ דמלה יען כי שע"ג
דאינו על מלתו מלה כר"ם ביומא ז' וקרא דתמיד אאי
דתמיד מלה וא"כ אינו הוכחה דאסור היסח הדעת בלילה
ובפ"ד מהל' הפילין פסק דחייב אדם למשמש בהפילין כ"ו
שהן עליהן אלא יסיח דעתו מהן אפילו רגע א' שקדושתן
גדולה מלילה שהלילה אינו אלא ס' ואלו יש בהן כ"א שעות
של היום בשל רחם וכמותן בשל יד והמה שאבי אאדרי
לזאת מפרש רבינו יונה דהטעין כך הוא דבאמת הא היסח
הדעת אסור בהפילין י"ל מהא ולזכרון בין עיניך דמשמע
שיהא חקוק בזכרונו כי הפילין ברחשו והנה כאשר נאמר מקרא
זה אז י"ל דאין פירוש היסח הדעת אלא שיוה מחשבתו כלל
דא"כ שיהא אלעי אאמי מוהר וזה לא מצינו לשום מ"ד
דיאסור שיהא אלעי אבן הכוונה דשיעור לדבר שם דבהו"ז
לא מקרי היסח הדעת רק אאר השיעור לא יסיח דעתו
וכללין הש"ס סי' מ' לאמר בזה. תמנם כאשר נאמר
דהילפוהא מלין א"כ אא"ל דאוק וזמן נהן להס כיון דמתמיד
יליכן משמע בלי הפסק וכן הוא בשאלות ד' ל"ט גבי לחם
הפנים לרבנן אלו מוסכין ואלו מניחים ושפחו של זה כנגד
שפחו של זה שנאמר לפני ס' תמיד ולפי זה הדק"ל אלעי
אאמי מוהר בשבל"ל דבשיבה ליכא היסח הדעת כשברה
רבינו יונה וקבע האיסור משום שמא יסיח בהן. והנה
זהו ודאי ל"ב גזירה לגזירה כדכללה קיי"ל בכ"מ דל"ג ולפי"ז
בהא דמבואר בשם' מנאות ד' ל"ו עד אתי מניקן עד
שהשקיע החמה ר' יעקב אומר עד שהלה רגל מן השוק
ותכ"ל עד זמן שיה. והנה ר"י ואכמים שבאי דלילה זמן
הפילין אלא היסיון לשמא ייסן בהן ועביד ר' יעקב הרמקה

טפי מדרבנן וא"כ קשיא על ר' יעקב לית עביד הרחקה וגזר
שמא ייצן הלא הא זהו גזירה לגזירה שמא ייצן וכשייצן שמא
יפיק וזהו ל"ג בשלמא לרבנן ניחא די"ל הפירוש עד זמן
שיהא היינו עד עת שהולך ליצן דאז אינו רק מדת גזרה
וכן דאיתי בשיעור הגמון רמ"ב על המרדכי כ"ז שניטור מקרי
אלא בזמן שיהא יצוי"ם ואינו רק גזירה שמא יפיק וכן הל'
במרדכי עד שיהא לו לולי דיוון דזמן שיהא הוא בודאי
יצן ואינו רק מדת גזירה אבל לעשות הרחקה פשיטא דא"א
ליון דהוי גזירה לגזירה ול"ל דר' יעקב סבר דהחשש הוא
משום שיהא הדעת ומ"ב אינו רק מדת גזירה ליון דלילה
זמן שיהא קבע של החדש ס"ב כשיצן אז בודאי יהיה היסח
הדעת לזחת עצו הרחקה מקודש ואל זה סובב הולך קושיא
הגמ' במס' סוכה דקאמר לר' יעקב דחשש שילך בתפילין
לף קודש זמן שיהא פן יצן יצן כי כתבר ייצן אז יעשה ליסור
היסח הדעת, מ"ב ס"ג ג"ב כשיצן תרעי לגזור לתו קבע מאחר
דלרשתך גזיינן תרעי לתו קבע מ"ב בתפילין ג"ב כן דאינו
רק מדת גזירה דאלא זה י"ל דתרעי לתו קבע ל"ש למגזר
ואין לעביד גזירה בזה רק גלילה דזמן שיהא יום לגזור פן ייצן
אבל לר"ח דגזר קשה לזחת הוכרח הגמ' לתירוצים אחריים
משא"כ לרבנן דהלכתא כותייהו כדפסק המרדכי וכמו שיתבאר
ד"ג שמא ייצן יצן כי כתבר ייצן אינו רק ג"כ גזירה שמא
יפיק מ"ב פשיטא דכאן גבי תפילין ג"כ ג"ג תרעי לתו קבע
ול"ד לסוכה דאינו רק מדת גזירה ולפק הרבינו יונה דמירולו
כי הוא אמת נכון הדבר לפי ההלכה דקיי"ל כרבנן וסוגיא
דסוכה מזיל לר' יעקב - והגה רבה בר ר"ה דילוף היסח הדעת
מציץ בודאי לא יפסוק נגד הכלל דקיי"ל הל' כר"ם בחיסור
לגבי כ"י רק כוונתו כך הוא דמאחר דלא יליפינן היסח הדעת
מציץ לר"ם כ"א מולזכרון בין טיניך מ"כ י"ל דאף בשיהא טייך
ג"כ היסח הדעת והא דקיי"ל תרעי מותר בתפילין וגם הא
לא ניהנה הוכיח למה"ם בע"כ ל"ל יצן דיש חוק וזמן בכמה
הוא היסח הדעת ומ"כ י"ל דגם בשיהא הוי היסח הדעת ע"ז
בא רבה בר ר"ה לגלות דלא כן ואמר הלא הדעו דלר"י
דסבר הוחזה טומאה בלבור מ"כ בע"כ המיד אחי לציץ
אלא יסיח דעתו ממנו ומ"כ לפי"ז מייב אדם למשמש בתפילין
בכל שעה ושעה לא יזוז אף רגעים אחדים בלתי שיטור
מה וכן מבואר הל' בהמב"ם אלא יסיח דעתו מהם לפילו
רגע א' ואיך אפשר הלא ניהנה הוכיח למה"ם ועוד לא מצינו
בכום מ"ד שיחשוב שיהא תרעי ביום בתפילין כשהוא לבוש
ברחבו בשכל"ל דבשיהא הוי היסח הדעת כ"א כשיושב ושוכב
בקלות רחב וא"כ איך אפשר שיפלגו בפלוגתא רחוקה מהיפך
אל ההיפך דלר"ם יהיה שיטור להיסח הדעת וא"כ הוא המיקל
ובזה יחמיר דבשיהא הוי היסח הדעת ולר"י דהוא המחמיר
אף רגע אחור בהיסח הדעת ובזה יהיה מיקל דבשיהא הוי
היסח הדעת אחתחא בע"כ הדע דבהא כ"ע מודו דבשיהא
הוי היסח הדעת וזהו כוחם רבה בר ר"ה להוכיח לכל ברחיה
גמורה דבשיהא לא מקרי היסח הדעת - ומאחר דכן דרבה
בר ר"ה פסק כן דאינו היסח הדעת בשיהא ושחחא דגמ'
מביא תמיד להאי דרבה א"כ הל' כוחיה ולפי"ז אין לפשוק
כמו ר' יעקב דאינו סבר דחיישינן להיסח הדעת אף בשיהא
דאל"כ לא היה לו לגזור שמא ייצן דאף כדאיתן הוי רק גזירה
שמא יפיק רק הל' כרבנן דהיסח הדעת בשיהא הוי רק בשעה
שיהא חשוב בתפילין שמא יפיק ועד שיהא לכ"א לפי עניני
מוחר גמלא שפיר פסק המרדכי כרבנן ורבה בר ר"ה דאלי
בהו בחורחא הייני ג"כ דעד זמן שיהא כפי שיטתו והא
דמודים רבנן דאם חלצן לתו הוי מזיח משחשקע החמה הוי
משום גזירה כ"א מאחר דאינו קביעות לשיהא כי יש בא"א
שיגיע משחשקע החמה ויש אח"כ לזאת קבעו זמן מוגבל
לכל דבלילה לאו זמן תפילין - והא דהמקשה הוה סבר דלר'

ובחמת

יעקב חולק משחחזך ס"ה בהו"מ להקשות מהא דאמר בשלמו
אסור להסיח דעת בתפילין מזיך דמוכח מזה דבשעת שיהא
חיכא היסח הדעת וא"כ א"ל לאחוך רק דטעיפא קמקשה
דאיהו בשלמו מאלי מחורחא - ועתה פקח עיניך ורחה ותבין
זה דברי המרדכי ההמוחין שכחב אבל אינו חולק אם יהיה
על שיהא כמו רבנן וכדאייך לרבה בר ר"ה דודאי משיכה
כיון שהם עליו אינו חולק וכו' והמוה דמאי דאיהו דהרי
דילמא הוא כר' יעקב עד שחכלה רגל מן השוק וכן פירש"י
מאלי בהו בחורחא ס"ע כר"י - ועוד אם כוחם המרדכי להא
דרבה דהוי מאלי בהו בחורחא ומהו הל' וכדאייך כו' הול"ל
וכרבה דמאלי בהו בחורחא וגם למאי דשמיע להא דר"ח
דג"כ מאלי בהו בחורחא הול"ל כדר"ח ורבה דחשוב גברא
עדיף בהוכחה וזה הל' משמע דקאי על אא"כ דאמר
רבה לחוד ובאמת נאמר אם לאיפך דודאי משיכה חולק אבן
הכוונה דקאי על הדין רבה בר ר"ה דאמר מייב אדם למשמש
כו' וכנ"ל אז כוונחו כך כמו רבנן היינו דמוכח מהא דרבה
כנ"ל ואם החקשה אין לפשר דרבה סבר דא"ל להלוך משחשיכה
אלא הא לישנו אמר ספק משיכה כו' הא ודאי משיכה לא
חולק ע"ז קאמר אלא כן וכדאייך במסקנא לרבה בר רב הונא
דודאי משיכה כיון שהם עליו אינו חולק ומשמע דחולק
בע"ם קאי - וא"ל לפי פירושו הנ"ל דר"י סבר דאף בשיהא
אסור היסח הדעת ועיקר קושית הגמ' קאי לפי שיטת ר"י
דסבר דבשיהא אסור היסח הדעת ולכן גזר משהלילה רגל
מן השוק אמת ייצן מ"ב הקשה על זה אין לשה הגמ' לחדש
במוסר שינחו לאחרים אבל בחמת סבר דגזיינן שמא ירדם
אלא בעלמו אמר דאף בלילה ל"א דלמא מימלך כדפירוש
החוס' בסוכה כ"ו ד"ה חיכן ל"ק די"ל לפי שברחו דר"י חשב
לדלמא ירדם י"ל להיפך דר"י פליג עם רבנן דאינו סבר
אף תרעי אסור והכמים אומרים יכן אדם שיהא תרעי רק
אבל לא קבע אבן תרעי מותר דהיסח הדעת אינו בשיהא
ול"ג שמא ירדם דהוי גזירה לגזירה - אבן יש להקשות מ"ב
אין הוחר לילך בתפילין ע"ם עם חשיכה מבין דרבה בעלמו
לא פסק כן רק בא להכריח אף לאיסור היסח הדעת הוא
מולזכרון בין טיניך מ"מ בשיהא אינו היסח הדעת מ"ב
לפי"ז זמן ניכן בשיטור היסח הדעת וא"כ אין לך בתפילין
אלא בחוך שיטור דמוכח להסיח דעת וכל לבבא ויאל ומזה
סתירה רבה לבעל שמ"ח שכחב דבחוך שיטור הילוך
ק' אמה מוחר להסיח דעת וגם דבריו נסחר מל' הרמב"ם
שכחב אלא יסיח דעתו מהם אפילו רגע א'. אמנם הענין
כך הוא דלבאר דמסיק רבה והוכיח דבשיהא אינו היסח
הדעת מ"ב סוב י"ל דאיסור היסח הדעת בקלות רחב אסור
אף לרגעים אחדים ל"ם סוב לא נהגה הורה למה"ם אלא
יהגהג בקלות וכן הא דמוכח שיהא מרעי ג"כ משום דבשיהא
ליכא היסח הדעת ומעחה לדק הרמב"ם בהבילו לדברי רבה
יען כי הטעין אמת הוא לאסור להסיח דעת אף רגעים אחדים
ואם גם להר"ן דאינו קיי"ל בזמן שיטור מייב משמוש ואין
לא בקיאין וכן להרמב"ד דא"י לבעל הילוך ג' אמה מ"ב
אסור אף רגע א' והוא מקרא ולזכרון בין טיניך ופירושו
מייב אדם למשמש בתפילין כ"ז שהם עליו אלא יסיח דעתו
מהם אפילו רגע א' והיינו מקרא ולזכרון ואלי שקדושתן
כו' אינו נהיגים כעם לאיסור היסח הדעת רק לאמר שהם
עליו דוקא ולמעוטי בעת היסח הדעת בחינו ק"ל ולא מקרי
עליו ע"כ נהן טעם וב"א להחיר בשיהא לו בעסוק במלאכה
שקדושתן גדולה מן קדושה הלילך כו' ואעפ"כ יש למ"ד דבלילך
אסור היסח הדעת מ"ב ק"ו בלילך ואיך אפשר וכנ"ל ואיחא
שפיר מה דלא מסיק הרמב"ם ובלילך אמרה חורה חמיר
אלא יסיח דעתו ולא מזכר מלין כלום אם בלילך מוחר אף
אסור יען כי אינו יכפוחא מלין רק רמוזי הוא דקמרמז

ובחמה בלילה אין לומר על לימוד על ליסוד היסח הדעת נמצא שפיר הוכיח רבינו יונה מהרמב"ם דבשינה לא מקרי היסח הדעת הואיל מוכרח בכ"ל · ובדבר קושיא בשג"ה מהרמב"ם דכתב מלטער ומי אמרין דעתו מיושבת ונכונה עליו פעור מן התפילין והרי אין אלו טומדין בהכוונה ולשון רחם מרחמה טומדין בהכוונה וכתב רחם וכן קושיתו מהרמב"ן והביאו הטור בי"ד דחבל בבעה בכי והספד לא מנה להפילין לק"מ דלאו לאיסור הס"ד ליכא מ"מ הא הוי כאין התפילין עליו ומכיון דבודאי יסיח דעתו לא יקיים המצוה ולמה יניחם בחנם ואם יסיח דעתו בדבר שאין ל"ל להסיח דעתו יהיה לפילו לאיסורא דק"ל וכן הירך הגאון ר' מרדכי בשעת בניאורו על המרדכי · ולאיה מוכרחה דגם הרמב"ן סבר כרבינו יונה דבשינה ליכא היסח הדעת דהרי בסוכה כתב בעל המאור והלין בריחיה דיקן אדם בתפילין וגמ' דעליהו עד סוף פירקא לא כתבה הרי"ף ז"ל כו' ורליתי לתכס ה' כו' ולא נאמרו דברי מכמיס הללו אלא לסייע להרי"ף דמה שהשמיט הל' אלו כו' וגם הר"ן הביא לזה ולדברי הרא"ש שמסייע להתכס הלז והרמב"ן מתוק שתיק בכאן ולא הזכיר מזה במלחמות כלום ולדבריו הו"ל לומר בפשוט יען דאמורלי דבכאן חזינן דסברי דלא חיישין להיסח הדעת דהתירו ליקן מרעי בע"כ ל"ס לדרוש רבה ק"ו מלין יען דסברי דהמיר לדרוש אחריתא אחי ואתן קיי"ל כרבה דאסור היסח הדעת כדפסק הרי"ף ה"כ אף אתרעי אסור ושפיר השמיט הרי"ף להא דבעכ"ל דבהא כ"ע מודו דבשינה ליכא לאיסור היסח הדעה :

(לח) **במחבר** סעיף ב' בחה"מ אסור ג"כ להניח התפילין כו' הנה השלמנו אחרי סי' מ"ח להקשות על ר"י הגלילי דממעט שבת ויו"ט מהפילין מהא דתימיס דממעט ולא כל ימיס מכ"ל למעוטי גס י"ט דילמא לא ממעט אלא שבחוה לחוד דהמיר קדושתן אבל י"ט דקיל משבת לא וממחה לחן הקושיא העלה דרי"ה סמיך אקרא דר"ע דוחי' לאוה רק מקרא זה ה"א דליכא לאיסורא רק פטור הוא ומיוד ליכא עליו מ"מ כשרלה מניח לזהה בא הקרא דתימיס דנאמר גם לזהרה ומשרה דאיסורא ליכא יעו"ש ולפ"ד דברין המורין הלא מפורש נאמר בחס' עירובין ד' ל"ו ע"א ומאן שמעת ליה שבת זמן תפילין ר"ע כו' הרי דעדיין היה בדעת המקשה דר"ע סבר שבת זמן תפילין יען כי לא ידע מדרשה והיה לך לאוה כ"א לבתר דמפלפל טובא בזה העלה דר"ע יליף מקרא דוחיה לאוה ה"כ הו"ל להגמ' להקשות קושית השלג"א מגלן לריה"ג למעט יו"ט וכן בחס' מנחות דף ל"ו ע"ב אמר מי קסבר לילה זמן תפילין שבת נמי זמן תפילין כו' ה"כ קשה מנ"ל לריה"ג י"ט דהא לה"ה מסיק נ"ל מהיכא דנפקא ליה לר"ע כו' דבעכ"ל דהגמ' ל"ם להלק לעניו זה בין שבת לי"ט כיון דשבת ויו"ט שניהם קדושי דשניהם קרוין מקרא קודם· ומה שהשמיט מדברי התוס' שכתבו בעירובין גרסה דתדרשה דלאוה על ידך דשמוך קסמיך נ"ל דכונת התוס' לעניו אחר יען דלכאורה ה"ל המשך לדברי ההו' דנקטי ולכאורה אין להניח התפילין בה"מ כו' דאתי שייכות זה למאמרם הקדוש גרסה דתדרשה כו' אבן התוס' הרגישו דהא הוי ר"ע לומר לא נאמר אוקי זו אלא לעניו פסח בלבד נאמר אמר ג' דיני ריה"ג דפטור לילה ושבת מתפילין מקרא דחוקה משמע דר"ע פליג על ג' הדינים בין על שבת ובין על לילה ובחמה לא פליג ר"ע על שבת רק משמעות דורשיהם בישיהו ויליף מקרא אחריתא ולדיוק מודה דשבת פטור מתפילין ע"כ רלו לפרש כך דריה"ג סמיך אקרא דר"ע וידע מהא דוחיה לך לאוה רק דריה"ג פוטר ג"כ ה"מ מתפילין לז"א מימיס ולא כל ימיס פרט לשבתות וי"ט וא"כ קרא דוחיה לך לאוה למ"ל להוכות דשבת וי"ט פטור הלא ממימיס ידעינן בע"כ למעט להה"מ ג"כ עבור כי מיי' בסוכה בחג ובפסח אסו' בחלילה ממך וכן הוא מקרא קודש ג"כ כמו י"ט דאסור במלאכה בדבר שאינו אבוד וע"ז אחי קרא המיותר דוחיה לך לאוה לו קרא דמימיס דה' מיותר לו זה לו זה ובא למעט להה"מ ע"ז פליג ר"ע ואת"ל דלא כן דקרא דחוקה הוא לעניו פסח וא"כ לא ידעינן שבת ויו"ט מכאן רק מקרא דאוה וא"כ הא"מ מנלן וזהו דכתבו התוס' גרסה דתדרשה דלאוה על ידך דשמוך קסמיך ע"ז שפיר שתמו וכתבו דלכאורה לפי"ז אין להניח התפילין בה"מ הייט כאחר נפסוק כמו ריה"ג וכמו שפסק הרמב"ם כריה"ג אבל בירושלמי משמע כו' א"כ בעכ"ל דאמן פסקינן כר"ע ולא כריה"ג ושפיר כתבו התוס' שאחי"כ דקיי"ל כר"ע הייט דמירושלמי הקדוש מוכח דכר' אבי' ומעמת דבר שמניחין בה"מ מוכח דכר"ע הל' והוסיפו אחי"כ גרסאות דהל' כר"ע מהא דהקומץ רבה · והרמב"ם דפסק כריה"ג שפיר הביא לדרשה מוכיח לאוה בפ"ד מהל' תפילין הל' י' ואין כי ריה"ג יליף ג"כ מקרא זה וקרא דתימיס למעוטי אחי"כ אי אפשר לו להיות · וע"ל להכיר קושית התוס' מירושלמי דהכא עיקר קושיתם הוא מהירוש הירושלמי דמהדין רב פחר להניח וכפי פירושם פירש מעתיד המשנה שרלה להניח לאחר המועד אבל לצורך המועד יכול לכתוב אף לאחריס ודכתבו במנחות ל"ו ע"ב ד"ה יכול כו' ומסתמא רב ס"ל כהל' דשבתות וי"ט לאו זמן תפילין ואפ"ה שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא הערמה כותבם ג"כ כן לפי הירוש דמייתי לצורך המועד יכול לכתוב אף לאחריס בלא הערמה דאילו הירוש' ל"ק די"ל דרב התיר לכתוב לאחריס אף להניח אבל המועד בכלי פרנסתו דמה"ט לא מקשי מס"ם דילן דגאמר אורי ליה רבה בב"ח לר"ח וכן אורי ליה רב הל' כותב ומוכר כלי פרנסתו ומקודם לא מקשי רק מר"מ ור"י דע"ז שייך הדיחוי שלהם · דאחזי לשיטתם דשבת זמן תפילין דאי מרב לא הוה מהרלי כלום כדכתבו אחי"כ דרב מסתמא סבר כהל' וכן הוא הילפותא מהירוש הירושלמי ברא"ם שבת"ם אף להניח אבל המועד בכלי פרנסתו ומקודם לא מקשי מר"מ ור"י דע"ז שייך הדיחוי בלהם · דאחזי לשיטתם דשבת זמן תפילין דאי מרב לא הוה מהרלי כלום כדכתבו אחי"כ דרב מסתמא סבר כהל' וכן הוא הילפותא מהירוש הירושלמי ברא"ם שבת"ם אף להניח אבל המועד בכלי פרנסתו ומקודם לא מקשי רק

ח' שחירת במחנינו מקרוב שחים ח' קנה בר חווזות מערלים
ואחר חיזה ימים בח ערל ח' מחוהו כפר ואחר בביח החים הכ"ל
במסל"ח בערלים הכ"ל מלחה בהיער בילים של ווילדי עגטין
והוביבה תרנגולה על הבילים וממנו ילחו החפרוחים ומהגדלו
הבר חווזות לוך יחנהגו עמם וזה בכלפע"ד שמעשה זוז"ג
בודחי חין להחיר כי לח מלינו זוז"ג בזה הענין כי כחן כל ילירה
לחפרוחים רק מהבילי' כי כחבר ילח החפרוח נשחר רק הקליפה
מהבילים בכן המימום מהתרנגולה חינו חלה בחימום מוכין
בעלמח ואינה פועלה בנוף ילילח החפרוח וזה מבואר בהם"ם
בפ' בהמה המקשה דכל מבח לח אמרי' לילחבר ומכ"ש להחיר
וכל זוז"ג בהם"ם שיהם גורמים בהילילה כולל בהמה בטרפה
ולבסוף נהעברה המבואר בחלו טריפו' ובחמורה וכל זוז"ג גבי
מעמיד חיסו' והיחר ביהם פוטלים בהעיסה ונרגשים הטעמי'
ובכלן חינו פועל כלום וזה מלינו ג"כ בהם"ז גבי ניעתה מנזדבלה
בזבל טובד כוכבים כחב הם"ז כיון בעיקר הלמיחה מהקרקע
לח נכנס בגדר זוז"ג חעפ"י שהזבל נ"כ גורם להלמיחה ומכ"כ
כחן הגע עלמך החס ילמו החפרוחים בפעם ח' במקלה
להתרנגולה בסימני' רק להעיקר החס שלהן במרחיהן ובטבען
ומזה מוכח כי העיקר רק הבילים ורחי' ברורה י"ל מהם"ס גבי
חילוח הקן גבי טוף טיהו שיבבה על בילי טוף טמח פעור מלבלח
מבוס תקה לך ולח לכלביך ואי לחמרה שעפ"י דין מוחר
החפרוחים ח"כ מחי קממעט לך ולח לכלביך הח רחוים לך
הבילים לגידול החפרוחים הנס כי"ל זוז"ג לו מבטל חיסור חסור
לכחחילה מ"מ זה חינו חלה מדרבנן חבל מה"ח מוחר ואיך
פעמים החורם וברם זה ים לדמות כיון שמחוסר מעשה גדול
להניח הבילים החם הטוף נבן חינו נכנס בגדר החיזב ועוד
כיון דחבמים חסרו זוז"ג לכחחילה ממילה הוח פעור מחילות
דמוח רחים לזה גבי פסולי עדות מדרבנן חם הבביעה שיגידו
פעורים חעפ"י שמה"ם כשרים לעדות לח רמיח עליו הבעושה
ובכן כלן כיון שחכמים חסרו זוז"ג לכחחילה ממילה
לח רמיח עליו המלוה בחילות הקן הנס שים לדמות קלח
ברם יש רחיה ברורה לזה מהמ"ח בסי' תמ"ז גבי נחחמך
בפסח כיון דרלונו בים לבערו וחכמים חסרוהו חינו טובר עליו
דהוגם הוח וה"ג דומה ממש לזה · חבל בחמת יש רחיה ברורה
חחרם מכלן לחיסור שבחורה כהיב חפרוחים לו בילים חפרוחים
דומיח דבילים כי כשהטוף פעור רובלה על החפרוחים שילחו
מהבילים הכ"ל ג"כ פעו' מחילות הקנמעשה הנ"ל ח"כ מוכח שפיר
דהחפרוחים חסורים הנס בלח נעלם ממנו החוס בפרק חלו
טריפות ברם כוחם החוס' בד"ה וק"ל · ומלחחי בשם החבד"ך
שכחב להוסיב שוף פעור על בילי שוף פעור חחרם אין בזה
חשש שאין התרנגולה עושה חלה מעשה לברים המוסיפים הבל
ולפי"ז ל"ל שמה שהביאה הפ"ח ביו"ד סי' פ"ו בשם שחילה יעב"ץ
גבי חפרוח שנולד מבילה נבילה וטריפה כחב רמ"ח ביזבר לכחחי'
לח להוסיב התרנגולה על הבילה דזה דמי למבטל חיסור ע"כ
לפי מה שכחבחי ע"כ אין הכונה מטעם זוז"ג כי אין זה נכנס
בגדר זוז"ג רק כונתו כך כיון שהוסיב התרנגולה על הבילה
ח"כ נתקלקלה הבילה ונעשה כעפרה כמבואר בהם"ם דכן
נקרא מבטל חיסור וזה רק בבילה נבילה כי שם מותר בחמת
כחבר יתקלקל הבילה ונעשה כעפרה והסברא מוכן ממילא כי
אינה רחויה לגר כמבואר בשם מקומות אבל זה לא שייך בבילה
עמחה דלא ימא מבחחת כלל כל כיוצא מטעם זוה ברור
ברם י"ל רחיה להחיר מטעם דאין עובד כוכבים נאמן לא להיחר
ולא לחיסור במסל"ת כמוזכר ביו"ד בסי' י"ז ובס"ך בשמה
מקומות ובפרט בסי' קכ"ז בס"ק י"ט בסופו אבן מבט"ז סי'
קכ"ד בס"ק ד' וז"ל אבן נ"ל דאם עובד כוכבים אומר כן לפי
תומו מעצמו בלי שום שחלה ונרחין הדברים שלא נתכוין על
היתרא"ם לא להחמיר ולחסור ובבילה רחיה זה מסי' סי"ג גבי שום
בשור במסל"ת רק הם"ך בסי' סי"ג מחלק בזה שפיר ולדבריו

דבנן לעשות מחמת דזוז"ג לאסור לכתחלה כדכתבו תוס' פסחים ד' כ"ו ע"ב ד"ה בין יהם בין בשבי סדיבורים לכן פטור מלשלח ורחיתו מצוות ד' ל"ח לתפוקי מלך לתפוקי מצחק בקוביא ומשמ"ח בתחמץ בפסח דאסרו לשבר חיטו עובר חין רחים דת"כ תקשה בב"מ דף מ"ח דאמר רבא קרא ומתניתין מסייע לר"ל מנחש לבלן דספר לה מעל עד דמשך ות"כ מוכח כר"ל דמשיכה מפורשת מסתו' ומה רחים דילמא מדרבנן הוא דאמרו לבטל הקנין וכיון דרבנן עקרו לקנין מעות ממילא חין כאן קנין ולה מעל ת"ו אם מעות מה"ת קנה בודאי מעל ועשה הפרם בזה דבעדות דרחמנא אמר להגיד לעובה האדם שלא יסיח לו סיזק וכיון דלא יועיל העדות למה יעיד הלא לא ישמעו עדותו ולא יעשה לו עובה בזה ומה לי שכבר מדאורייתא סוף כל סוף חיתו מזיק לו ממון ולמה יעיד וכן בחמץ שאסרו חכמים לבער ויש כח בידם לעקור דבר מה"ת בשב ות"ת חין יבער הוא וכן בשבת ד"ד בחו' ד"ס קודם לכשמיני לרדות בשביל שאסרו חכמים לא מחייב וכן על מזלא ויזמל דבעמידו דבריהם במקום כרת ומניה לעשות בשביל חכמים שאסרו לא מחייב כרת משא"כ במעילה נמי דחכמים אמרו דל"ק מ"ת ל"ל לסוגיא דבר קודם לחול גגד מה שאמרה תורה שאסור וקנין הוא מדאורייתא וכיון דבמזיד עושה עבירה בשוגג חייב קרבן מעילה ת"ו מדאורייתא מעות ל"ק ולא עביד איסור דאוריית' משא"כ ביעור חמץ חין יבער הלא אסרו וכן בחיוב חטאת דערל הזאה ויזמל ות"ג דבדידיה לחו תנום מעיקרא כשהדיק מ"מ כיון דבשעת הדחק לא עבר עדיין ותורה מחייבו מחמת שני"ז יבא למלקה אחר שיתפה ת"ק כשבידו לבטל העבירה ומוגע מפני שחכמים שאסרו לא מחייב אבל מעילה מיד שהוציא חייב בשעת הוצאה ועביד איסור מדאורייתא במזיד נמי דחכמים בעלו בקנין מ"מ מדאורייתא קנין הוא ול"ל לעשות זאת נגד מה שאסרה תורה בודאי במזיד עבר ובשוגג חיכא מעילה ות"כ מדאורייתא חיכו קנין . וס"כ נמי דרבנן אסרו בציים להבית לידי חיתר כיון דברי מדאורייתא ומדאורייתא מקיים העשה למה לא יעשה העשה לקיים מצות דרחמנא וכי ים איסור גמלא הוא בעבור שבציים אסורות ואם נאמר דאין מקיים העשה עד שיאכל הציים וא"כ אם אין אוכל אין מקיים המצוה ניחא אבל בחמת ת"ל לאכול הציים . ובבל"י מציא בשם מכ"ל דמותר לשלה אחם והכניס וא"כ כשלא יאכל ג"כ מקיים המצוה ונמי דהחם מהזוכר מהטעם דהוא זכרון רחמיו של ישראל כשהטוף נוטף על בניס ובגד שאין רחיתו רחים דאוכין על הזוכר כדלא מתגנד להש"ם זה ליתא דשחט זוכר הוא דשב"י ודרים טעמא דקרא בכ"מ ועפי"ז נמצא הדין כמו שלמנה עבירה ממשכנין וכן כתבו התוס' סוטה ריש פ' היה מביא ד"ה כדי ליגעה דודאי גם אלו דורשין טעמא דקרא אם אין מוליד דין חדם אבל טעם שב"י נולד דין חדם אין דורשין וא"כ לדרום להוליד דין חדם דמחוייב ליקח הבניס דמשמעות שכתוב הוא רק להתיר ליקח כלפי שאסרה תורה ליקח אלא עם הבניס שתורה ליקח הבניס בלא אלא וכמ"ש בסוטה ד"ד וע"י בטעם נתחדש דין חדם לא אמרי' דהאומר על קן צפור יגיעו רחמיך משתקין לזאת דטעם מדותיו של הקב"ה רחמים ואיכו אלא גזירות ולרשב"י דהשיכו טעמא דקרא לחדושי דינא ואין הלכה ואפילו נאמר כהבל"י מ"מ מודה דאין מחויב לאכול הציים ואפילו יתן לבלבים מקיים המצוה אלא שיטה רחוי לאכילה אדם בזה אמרה תורה לבלה ואפילו יתאדם מהטעולם מ"מ הטוף הולך ונוטף וא"כ נמי דרבנן אסרו לאכול מ"מ מדאורייתא מותר לאכול ואם אין אוכל מחמת איסורא דרבנן הא אפילו אחרית אם לא יאכלם מקיים המצוה וא"כ מחויב לקיים המצוה ללא אמרה תורה אלא בזיזה אין מקיים המצוה ובמין טמא לא מקיים ואם מדאורייתא שרי שרי המצוה לקיים ואם רבנן אסרו מה לי

באסרו הלא בין זה מקיים המצוה . ורלוחו מהיקש דאפרוחים דומיא דביצים לימו רחו' דא"כ נאמר בביצים טריפות נמי דכותה דטוף היולה ממנה לאסור והא זה ברור להיתר בהמורה ל"א ת"ו לא מקיש רק ביצים ואפרוחים דכתיב בקרא להדדי דבאופן בחייב באפרוחים דהם בני קיימא חייב בביצים משא"כ מוזרות ואפרוחים דומיא דביצים בלרין לאמן לאסוקי מפריחים אבל לא נאמר דאם האפרוח היולה ממנה כאותה וא"כ לא הוה למשנה לאמר ביצים דומיא דאפרוחים דבני קיימא אלא הול"ל ביצים סיולה ממנה אפרוחים ומוזרות דא"י ממנה אפרוחים אין חייב בביצים ת"ו אף דא"י אפרוחים חייב בביצים משלוחי דמקשין לאפרוחים דעלמא סיהו הביצים רחוים לאפרוחים . אבל כ"ל רחים מכאובות ס"ו שחים ואלם ואדבע בב"ח כו' ומאחה ביצים בחיקה אז ביצי הולעים העושים מזי שהגשים מממוות אותן בחיקן והם עוברים ומממוות ביצים בחיקה היינו נמי שע"י חימום זה עוברים האפרוחים ואם נאמר בזה דין זוז"ג בודאי אסור לעשות כן לכתחלה כאחר זוז"ג דהא האמר פעולת אדם יש בזה ולהרמב"ם פ"ב מהל' מ"ח הל' ג' דבשבר אדם אסור באיסור עשה ואפילו להמשיגים דוקא בשבר אדם ממש אבל אולטא הבא מהאדם כמו רימה דמייתי סוף פרק כל האסורים תרוד רימה אסור דגופא אחרינא הגוף מהאדם אסור ואע"פ שיש בו סימני טהרה כמו חרגי דבי חילפא בחולין ס"ב ע"ב ד"ה חרגי דאיכו עוף ולא"ד זוז"ג אסור מ"ש הוי כאולטא האדם דאסור ואף נאמר כי האובדים ביו"ד סי' פ"ד דאולטים הבאים מדבר שאיכו גידולי קרקע כמו מנגיפה מוהר אף בפירות מ"מ אם נאמר כן שאהיר הוא מציחים איכו בכלל זוז"ג בפלוגתא דר"ת וחכמים ואדרבא אסור אף לחכמים כמבואר בהום' חולין כ"ח ד"ה מכאן ובהו' סנהד' ד' פ' ע"ב ד"ה אלא למ"ד דאוסרין לזרע האב היינו שאיכם ייחר ונע' אסור ות' ייחר הוא סימני טהרה כמו חרגי דבי חילפא סי' י"ג ס"ק ו' דאם לאחו הולד הבא מבן פקועה ומבהמה דעלמא בא על ולד לאחר דבהמה מעליא בפלוגתא דהב"ח וש"ך וט"ז בסי' י"ד דאם ולד הבא מב"פ ומבהמה מעליא מותרת בחייס הוא בכלל אוסרין לזרע האב והולד היולא ג"כ חיכו בחוט אבל אם הוא אסור' חזי הוא בכלל זוז"ג ומותר ת"כ כאן לאם בשר אדם הוא מותר הוא דיעא דעוף אפילו למ"ד זוז"ג מותר מ"מ הוי כמו ב"פ הבא על בהמה מעליא דאיכן על סימני אחוטים והב"י חליין סימני חיכם בני שחיטה לאדם לאו בר שחיטה ורב"י כאחב בחולין ס"ט ד"ה אפי' ב"פ דעלמא דסימני' אין סימכין דפליגיה בשחוטין דמי ותע"ב לכאחב עוד ות"ל הו"ל בר סימן ת' ובהמה לריכה רוב שנים לרוחה דמילחה כ"כ דבאמת בבהמה קיימין ומאי חיכפת לן אם נאמר כן וכן בד' ע"ה כ"כ לרוחה דמילחא דמאן דמפיס דבאמת אמרינן בד' ס"ט דמבלבל זרעיה ואפי' אבר הגיכר מבלבל כ"כ דלא נאמר בהמה זו מוליד ווצט ובהמה זו מוליד קנה בודאי ות"כ אפילו בעוף נמי חליין בר שחיטה ואליין לאו בר שחיטה וב' חלאין בעוף פסול כמו בבהמה ות"כ ל"ל ת' בודאי דיעא הכי בעוף י"ל ב' לרוחה דמילחא ועוד אפי' נאמר סי' ת' לאו סימן וסי' ת' סימן מ"מ בעיכן אפי' בעוף איכיו בגיכם לחוש בשאם שה"ט כמבואר חוס' חולין י"ג גבי עיקור בשם בה"ג ות"ע דרב"י כאחב בד' ע"ה דלא מלטרף סימן לחבון לגבי מצוה דהוי ספיכה וכאן לא שייך שהייה י"ל שם חליין כשחוטין וחליין יחחוט ק"ל והולרך לאמר שהיה וכאן אין שייך זאת דחליין לאו בני שחיטה כלל ומעולם לא היו בחוטין ות"כ אין כאן אלא חלאי סימנים ועוד דכאן הבהמה הוא ובהבהמה לא נסיק עד דיחחוט ב' בליטין במקום שחיטה אפילו בקנה דחלי קנה פגום כשר מ"מ בעיכן ב' בליטין כדאיתא בי"ד סי' כ"ד וכאן דאלי' לאו בר שחיטה בכ"מ שחחוט אפילו בבהמה הוא מציחים בהבהמה שחיטה דחלי קנה פגום במקום שחיטה אינה ומלטרף מיעוט דשחיטה

למחלה והוי רובה במקום שחיטה וכאן לפילו בכל הסימן שיטחוט אין כאן אלא חלי במקום שחיטה ולא רובה ועוד דבמולין י"ח ע"ב אמר ר"י ב"ר יהודה הרחי אית ליה והיינו דהטבעות דמקיפות רובן משוי ליה מקום שחיטה הרי למקום שחיטה בעינן רובה לא שוי' מקום שחיטה ולפילו דקימל"ן כר"ח בן לעטינגים דמשיפוי כובע ולמעלה הוא הגרמה בזה ל"ש דהא ודאי חלי לאו בר שחיטה ולא הוא הקנה מקום שחיטה ועוד דלא ידעינן ומאן לימא לן דבמקום דשחיט לאו במקום שכין כולים לאו בר שחיטה דדילמא במקום שהולך השכין דלמדם הוא והנם דבזה לישנייך לאשו' בחייה לליכא שחיטה כשברה הש"ך בסי' י"ד לגבי ב"פ מ"מ הא ודאי לאו בר שחיטה ועוד דלא ידעינן ומאן לימא לן דבמקום שכין כולים לאו בר שחיטה דדילמא במקום שהולך השכין דלמדם הוא והנם דבזה לישנייך לאשו' בחייה לשחיט לאו במ

שמכיר הטוף בצורתו אף ש"מ ממה גולד ולא לאמרינן כיון
שע"כ נשתנה לדורס דומה טמא וכשמכיר בכ"ד הכהובים ואינו
מהם בע"כ טהור ונשתנה ל"כ שישתנה מכ"ל לטהור
וישתנה לדריסה בעבור בצורתו כטהור דילמא טמא
וע"כ דורס רק ישתנה לצורה טמאה בודאי זה לא
לאמרינן דאע"פ דמכילה טמא קאתי כיון דקנדיל מעפרת
ונשתנה לטהור ופמו טהור שנשתנה לדורס דוקא שישתנה
בד' סימני כיון בצורתו טהורה ה"ל טמא שנשתנה לצורה
טהורה וגולד לווזא טהור אף דדורס ע"כ כשמכיר
בצורתו שאינו מכ"ד הכהובים אינו טמא עד שיהיו
ד' סימנים נמלא נשתנו מזה לצורה טמאה טמא אף מטהור
ובצורה טהור טהור אף מטמאה עד שיהיו ד' סימני טומאה
ואם צורה טמאה טמא בסימני טומאה דיהי' לאחי מטהור
או טמא אבל בצורה טהורה אינו טמא עד שיהיו ד' סימני
טומאה כנשר ולפי"ז אזלא סברת מהרש"ל הנ"ל דבדרים וז"ל
ג' סימנים טהור דנשתנה דכשנשלה בשינוי דילמא אדרבה
לאידך גיסא טמא בצורתו כיון שאין מכירים הצורה ואי דטמא
ל"ל הרי סימנים דילמא נשתנה בו הסימנים דבצורה טמאה
לא מצאתין בהר סימנים וכן בטהורה רק צורה טהורה בעי
ד' סימנים ובד' טמא ומ"ב י"ל דנשתנה לסימנים וטמא כיון
שאין מכיר כל צורת הטמאים ומ"כ בניזון דיקן אם צורה
בר לווזא דיסוב לו טהור הוא ורלי' שמכירין מבל"ח אינו
סי' דלפילו סי' בנופו דהיינו שנשתנה לסי' חדש וי"ל צורה
טהורה אינו טמא כש"כ סימני כזה כיון בצורתו טהורה אף
לאחי טמא ובודאי לווזא ובר לווזא היער מטונים דמרחיקן
מדיסוב דאל"ה אין לוכלין לסמוך דלמא מדברי הוא אף
דזה דבר חדש שהעליתי מ"מ בלירוף סברת לאין כותי מהימן
לא להיתר ולא לאיסור בסמל"ח עיין ביו"ד בסי' קכ"ז בש"ך
ס"ק י"ט בסופו אף דמכט"ז סי' קכ"ב ס"ק ד' וז"ל אבן י"ל
דאם עובד כוכבים אומר לפ"ה כו' אבן מהש"ך סי' ס"ג
שמחלק בפיר אין לאיש הט"ז מוכיח ולהש"ך ח"ג לאסור
רק לי מהימן ליה לאסור · אח"כ מלאתי בכנו"פ בפני נשר
העיר הרבה כדברינו אבן דרך בדרך אחר וסברה דנלמה
האיך לענין בילים דמלי להיות דנשתנה כמו בבהמות נמלא
שינוי מנמל לבהמה וכתב דכ"ם בעופות יעו"ש והו' מולין ס"ג
ד"ה הא בחתרא וכו' משום דדמי לפרס ועזניה ומהלפא
בהם י"ל דל"ד לגמרי רק במקלה לאל"כ מדינא לאסורים ולא
משום מהלפא אך בהוס' מולין ס"ב ע"ב ד"ה הרגנולא כתבו
דא"ל דהנקיבה מותרת והזכר לאסור דכל היולא מן הטהור
טהו' קשה לדבריהם דהא בדומה לנשר טמא ולא אמרי' כל היולא
מטהור טהור וכן בדומה לשאר מינים במרחיקן טמא הו"ל כהו'
נלה דלא יתכן שהוא מכ"ד עופות וא"כ דומה לנשר בשינן
וכשר כהבחי דאף"ל דברי ההוס' בהלו טריפות כ"א כמו
שכתבתי וכ"ל דק"ל ההוא דכורות ד' ז' מי רגלים של תמור
מהו יעו"ש בתוכה דבריהם דר"ז הלי בפלוגתא אם לא ממלי
מנופה מסירי אז לא וא"כ ה"ג מכש"כ שכל היותן של עוף
הוא מן האם אלא שהוא רק חימום ואין ממלוי מנופן פעולה
האם פעולה וסברי ההוס' דר"ח הנה הוא וסובר כהנה
דדובבה דכיון דלא מנופה ממלי לינו בכלל זה וא"כ כל
העופות דאחו מעפרת בעלמא ול"ם כל היולא מטהור מ"מ
האיכא פעולה האם שמוציאה הטוף ושהור הוא זה לא אמרי'
לפעולה האם לאו פעולה הוא וכמאן דליתא דמי הוחיל ולא
ממלי מנופו וסברי ההוא דכל כך"ם דדייק מהניתין דככורות
הכי והאם מהניתין הל' וליתא לדר"ח דל"ם ללמוד מנשר כלל
ולא מכל עופות הטמאים דיולא מטהור טהור ול"ד לעכבר
דהיולא מאבן טמא דהא האם מוציאה ודאתו מב"ח כב"ח
דמי ואע"ג דהתוס' בד' ל"ח כתבו דבדבר זה והיה החיר
ל"ם זו"ג אלא לאסור כמו בפרידות וה"ג החיר והחיר כח האם

ולא כדברי הרמב"ם ומנהג דק"ל לא לחמר שאין מינו טמא להפריש מצריפה לטמאה ולא נחמר ע"כ בטמאה נזה"כ הוא דא"כ א"ל טוף טמא ל"ל למימר כך דפשוט הוא דכולהי בב"ד תמרין יולא מטהור טהור ובטמאה נזה"כ אלא דסבר הרמב"ם דלאו נזה"כ דסבר כרש"י בתרגולא דנמצא דאזלינן בתר הטפר וכדגדיל ונעשה טפרא מוזר לחחילה הבריאה שנידלה טמאים וטהורים ונאסר בסימנים לו בלורה ומשם מוכח דפטולא הוא לינו דהא תרגולא דנמצא הוסיפה החפרוח ופטולא לאו פטולא להחיר משום זוז"ג ומוכח דלאו נזה"כ בטמאה דא"כ תרגולא דנמצא אין מוחרת לד"א הא זרע הזכר יש בה וזוז"ג אסור ואי משום דמסרה הלא בילה טמא דמסרה נזה"כ וזהו כוונת הרמב"ם שהפרים מצריפה לטמאה דלאו נזה"כ אלא הטעם דבילה טריפה מוחרת שאין מינו טמא ר"ל שלא נברת מין טמא אלא בלורה טהורה ולורה הטהורה מטהרתו וטמאה מטמאתו ומשם סיעם רש"י ומאותו מקום שבא היינו מתרגולא דנמצא מוכח דאפילו טהורה שהוסיפה טמא כיון דנברת בלורה טמאה שכל שב אל העפר בשעת ימי ברחשית ומשפר מולד לורה וא"כ בלורה ובסימנים חלוי וזהו מינו שזכר היינו הלורה וא"כ ה"ה בטהחלף מטמאה לטהורה וממילא נשמע מפירוש הרמב"ם דה"ה טהורה על בילי טוף טמא כהחם ולכך כחב ה"ה בטהורה שיעבה על בילי טוף טמא דכל כוחה הרמב"ם דאינו נזה"כ בטמאה דטריפה הטעם שלא יולד ממין טמא וכמבואר פ"ק דבכורות טהורה שילדה כמין בהמה טמאה הרי דמין היינו הלורה וז"א שאין מינו טמא דהכוחה שלא יולד בלורה טמאה משא"כ בלורה טמאה מה לי שבא מעפרה וא"כ בשביל זה ממילא חפילו טוף טהור יבא עליו כיון שהלורה טמאה דממקום שבא הרמב"ם משם מוכח דבר זה לו שיעור הדבר כך הוא חפרוח שולד מבילה טריפה מוחר שאין מינו טמא ר"ל שאין מינו הדומה לו בלורה שנברת אינו טמא ואין עדות עליו לטומאה כי כל הדומין לו אינם טמאים לחפוקי טוף טמא מין טמא והיינו כל הדומין לו בלורה הם טמאין והם מעידין ומומן טעם בין זל"ז שזה בלורה טמאה וזה בטהורה וא"כ לף טהורה שיבבה עליה טמאה דהאם אין גורם כלל להיות זוז"ג רק בלורה אלי ול"ק בטמא לזה אינו זוז"ג אלא אין האם פועלה כלל וכ"ל דאי לאחוקי בילה טמאה שילא ממנה חפרוח פשיטא ואי ליתן טעם על נפשה למה מוחר אינו טוהן שום טעם דהא לכי מסרה שפרא ושמא נזה"כ אלא בא לאמר דטמא אינו נזה"כ וכוונחו שאין מינו הדומה לו בלורה טמא ואין העדאה בטומאה משא"כ טמא כל מינו הדומה טמא ומעידים בלורה כיון דלא נברת עד דבב לעפר ודינו עפר ועפר מגדלה טמאים וטהורים ואינו רק עדות הלורה והיינו כר"ח דס"ד למגמר מחמת דקרקע גידלה בסי' זה וכזה כן זה קמ"ל נשר דבעינן ד' ומ"מ היינו אם לורה טהורה אין טמא עד דאיכא ד' אבל בלורה טמאה כמו פרס ועזניה אף בחר כ"ד טופוח ודאי טמא וא"כ האם לא מעלה ולא מוריד דאל"כ נסחר הכלל וזהו שמשמיענו הרמב"ם דאע"ג דזוז"ג מוחר בזה הבילה ל"ם זה ולא נאיר לעולם משום זוז"ג דטעם דטוף הבילה טריפה המוחר אין טעמו אלא דאינו הדומה טהור וא"ל עדות לטומאה ואפרוח מבילה טמאה אינו הדומה מעיד לטומאה ולפי"ז אף בטוף טהור שיבבה עדות האין מעיד לטומאה וממילא הבין לפי הכלל שמסר הרמב"ם דהלוי בעדות האין בטופות ממילא לא אמרינן זוז"ג בהם היובבה ובטעם דלא ממלי מגופו הגלט"ד כחבתי :

(לג) **במחבר** סעיף ג' טור הלטוטה לריך שיהיה מטור בהמה חיה ועוף הטהורין · הוא מגמ' שבת (דף ע"ח ע"ב) דהני רב יוסף לא הוכשרו למלאכת שמים אלא טור בהמה טהורה בלבד ולמאי הלכחא בע"כ לרלוטות יטו"ם · והנה ביבמות (דף ק"ב ע"ב) נהו' ד"ה

ואנעלך החם כהבו דמכאן אר"ח שלריך שיהיה מכעל מעור בהמה טהורה להחם כחיב יטו"ם ולפי זה קשה דמאי מקשה הגמ' אלא הא דאמר רב יוסף כו' למאי הלכחא נימא לאחמטינן להחם הלכחא וא"ל דאחמטינן לאחמטינן שים לורך הורחה רבה חיכא דשה דסנדל של חליפה ל"ל מעור טהורה · ול"ל להדך להגה לסברה האו' דלכך א"ל דאאי לאחמטינן דהחם טהור היה דאחמטינן לאחמטינן שים לורך הורחה וכן פירש"י הא דאמר ר"י למאי הלכחא מאי דהוה הוה א"כ לפי זה קשה על ר"ח דאמר החם שהיה בימי משה בריה בפ"ע היה ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה הוא כו' וקשן ל' היה לו במלחו וכוונחו לאחמטינן דטהור היה מדקדק ל' היחה לו דלמאי לריך זה להחמיעו מאי דהוה הוה כיון דאין בזה לורך הורחה · ואף לר"ח שלובלין שהירך של השלחה מאי הוי עלה ע"ד דרוש וקבל שבר אבן האי בריאחא קשה כמו בריאחא דר"י ול"ל דר"ח כיון להחמיעו הך דעור רלוטות ל"ל מבהמה טהורה דלא חימא דלמלאכת שמים הוכשר אף משמאה והרחי' מהחם ע"ז בא לבאר דלא כן רק החם ג"כ טהור היה וא"כ עור החפילין ל"ל דוקא ג"כ מבהמה טהורה וכן בכל מלאכת שמים · וכ"ז ניחא כאשר אמרינן לעור רלוטות של חפילין אבן כדנאמר לסנדל של חליצה א"כ החיבה להא דאני רב יוסף אבן לר"ח מאי חיכא למימר הא ליכא ל"ם להא דאנעלך החם דמכשיר קא הקטע ביבמות (ד' ק"נ) יטו"ם בחפילין של בנד מי רבבן ופירש"י דאי ר"ח כיון דקא הקטע הוא נעל אלמא ואנעלך החם לא דייק כו' ורב דאמר סנדל החפור בפשהן אין מולנין בו בשאמר ואנעלך החם כהבו האו' בד"ה סנדל דרב סבר כרבבן ולא בר"ח א"כ הדק"ל למאי מבמיטו ול"ל בע"כ לעור רלוטות ע"כ הפם הגמ' גם בהדין בריאחא לא הוכשרו להא דעור רלוטות כיון דמוברח לאמר כן לר"ח ובזה מהורן נ"כ קושית מהר"ם מלובלין על שאלה הגמ' מאי הוי עלה יטו"ם בחירן בדוחק לאמש כוונת הגמ' כך הוא לחרן ע"ש למאי דחק לפנויי להא דעור רלוטות של חפילין נימא לסנדל של חליצה ע"ז קא' הגמ' לחרן בעלמו יש לחבר לך מאי הוי עלה להחם שהי' בימי משה פירוש דמאי ל"מ הוה כשנדע עלה להחם שהיה בימי משה הלא מאי הוה הוה ואעפ"כ א"ל עלה אמר רבב"ל לומר לי' ר"מ כו' דמשמיעו דטהור היה וחליניה הא אא"ל לסנדל של חליצה א"כ בע"כ

מוכרח לאמר לעור רלוטות ע"כ אמינא גם בזה כן :

(לד) **במחבר** סעיף ד' לא יוכל להניח בב"ח כו' הטי והמ"א החמו ע"ז והטי"ז הניח ו"א ולעד"נ פירושו כך הוא דהמחבר שבר כדעה החובה מהבנזות דחפילין דרש"י פיקר ע"כ לריך שיהי' עליו בשעה ק"ש והפילה דוקא לי לזאה כאשר א"א לכוין המקום ולהניחם בב"א יעשה כך ינים ס"י וצל רחם כדברי ה"א והומ"י יסלקם ויניח הפילין האחריים על סמך ברכה רחשונה נמלא דאז הבריכה הוא שפיר בלחי הפסק כיון דהוא הומ"י ואם הרחשונים היו הפילין דרש"י ואח"כ הניח יחלוף הר"ח ויניח דרש"י בחזרה ויהי' עליו בשעה ק"ש והפילה ואחר החפילה יניח הר"ח ויקרא בהם שמע נמלא למינח כך ד' פעמים הפילין בזאה"ז מקודם דרש"י ואח"כ הר"ח ואח"כ דרש"י בחזרה ואח"כ הר"ח בחזרה ואם הרחשונים הר"ח לאו הומ"י יניח דרש"י ואחר החפילה יניח בחזרה הר"ח ויקרא שמע ויניח כך ג' פעמים זאה"ז · לא יוכל להניח בב"א פירוש לאינו בב"א ממש רק הכוונה שבבד עליו הדבר להניח הפילין ד' או ג' פעמים רלופים זאה"ז כי יבבד עליו להניח ביבלה רחשונה וזרועו ג' פעמים זאה"ז אבל שני הדבר בב' פעמים שלא יניח הומ"י על סמך ברכה רחשונה כ"א יניח הר"ח אחר החפילה ויקרא בהן שמע אף

דלא יברך עליו ונם חינו נפטר בברכה לחבוהו כיון דמפסיק הרבה בק״ש ובתפילה סני בזה כן נ״ל :

(לז) **במחבר** סעיף ח׳ גדול זכר מלות תפילין כו׳ בפ״ד דמנחות תי״ל כל המניח תפילין מאריך ימים בגחמר ד׳ עליהם יהיו ופירש״י חוסס עליהם שם ד׳ בתפילין יחיו . עפי״ז נ״ל לבחר הא דליתח בחמש׳ שבח (ד׳ י״ג ע״ח) מעשה בחלמיד ח׳ כו׳ והיתה חשחו נוטלת תפיליו ומחזירתם בב״ב ובב״מ ות״ל כהיב בחורה כי היח חייך וחורך ימיך בעלי שבעה הרבה וקרח הרבה ובמצ ח״ה הרבה כו׳ וקשה למה נטלה התפילים ומהרש״ח פירש לענמת נפש שיטעורו על מיתתו וחמות ושו״ר מלי למקטו החום׳ בחגיגה (ד׳ ה׳ ע״ח) ד״ה מבשע חמלי לח הי׳ חדם מחזירה דבר הול״ל דהיה מהני דבקדושין לח יחמין יט״ם ושו״ר על מה לחזה הקרח כי היח חייך וחורך ימיך בגחמר בסוף מזנה הורה הלח יש כמה פסוקים בגחמרים מקודם בחורה דחורה עץ חיים היח לחן נ״ל הכוונה כך היח דעיקר שלחה ועשקה דלח הו״ל למות בחלי ימיו היה עבור כי זכיז היה מחוד מחוד במלות תפילין דשכרו הוח שחריך ימים והיח יפה מרקח חחרינח מהח דנחמר בדברים ל׳ להחבה חת ה׳ חלהיך ולדבקה בו כי היח חייך וחורך ימיך ולחבה ודביקות שייך בתפילין כפירוש מהרש״ח בח״ח בברכות על חמרש ז״ל שהקב״ה מניח תפילין וז״ל כי מלות תפילין הוח שי״ל להיות דבקים בו יהברך כו׳ שיהיה ליהראל דביקות וקדושה בד׳ בכל לבבם ובכל מחודם כו׳ יעו״ש וכן הוח ברש״ח שם דע כי התפילין כו׳ הח׳ לרמוז על היום חהבת השם ויחודו כו׳ יעו״ש ולזה״כ להבה חת ד׳ חלהיך לשמוע בקולו ולדבקה בו היינו שחזכר במלות תפילין ועי״ז כי היח חייך וחורך ימיך ע״כ לקחה התפילין ביד ולטקה מר רחו שבהתפילין חיך כי זהיר היה במלוה זו וכהיב במלוה זו כי היח חייך וחורך ימיך ושמע חחמרו דהיה מהן בקדושין לח יחמין בקושיח החו׳ לח כן הלח ליכח פחד ממנו שיחטח מכיון דבעלי שבח מקרח ושמש ה״ח הרבה וידוע דהורה בעידנח דטסיק בה מלחי מן החטח ומכיון שלומד תמיד בלי הפסק ח״כ ח״ח לו לחטוח ולח שייך עליו לחמר דהוח מהן בקדושין לח יחמין ות״כ חמחי חח בחלי ימיו נמלח דעיקר לעקחה לינו מלינוח חורה כ״ח מזהירות התפילין ומלימוד חורה היה רק לרחות דלינו מהנהו דהן בקדושין לח יחמין :

דו״א בכלל פוסקי ישרחל בנוסן כו׳ בחגיגה עבד ברבו מקרבו לדונו ושמהר להעידו תקנה י״ל כ״ל הכוונה דמבואר בחגיגה שבת דילחק יסבול עונות של ישרחל וזהו הקנחס לכלל מרוב חטחס ויחמרו כי חחה לבינו יש״ם לכן לימחי יוכל לסבול יען כי הקטין חטחס דכל עבירות דלח מענשת והטעם מה דב״ד של מעלה חין עונשין עד כ׳ יען כי מבואר בגמחתו של חדם מעידה עליו וימי בחותינו בגבורות שמונים שנה ומבואר דהחי סהדוהת עד ס׳ בנין מדכר דכיר טפי לח נמלח דעדות הנשמה חין מועיל כ״ח על ס׳ שנה החחרונים משח״כ הכ׳ בנין הקודמין דלח דכיר הנשמה להעיד ט״ז ונשחר חטחס מבלי עדות לכך חין מענישין ע״ז ולז״ח עבד ברבו ממהר להעידו דהשי״ת יהיה כביכול העד וח״כ טעון ישנש חף עד כ׳ ושוב חין ביכולתו של יחק לסבול העונות וח״כ היכן הקנה י״ל דבעלמו יסבול :

(לח) **במחבר** סעיף י׳ הקורח בחורה פעור מהנחת תפילין כו׳ הנה החום׳ בשבת ד׳ מ״ט ע״ח ד״ה כחליטע כו׳ כתבו ושה דחמר במדרש תפילין מפני מה לח החזיקו בהן מפני הרמחים חין נרחה לר״י דמשום רמחים נמנעו מלטעות מעוה חלח ס״פ מפני מה לח החזיקו נחמנות בחדם המניח תפילין וקחמר מפני הרמחין ועש״ם ולעד״ל לפרש כך דחיתח בשם׳ חגיגה דף י״ד ע״ח חמר רב קטינח תפילו בשבת שלומד כל ירומליס לח פסקו בשם בעלי חמנה שנחמר כי יחפש חיש בחחיו בית חביו שמלה לך קנין תהיה לנו דברים שבל״ח מתכסין כשמלה יכנן ח״י והמכשלה הזחת כו׳ יש״ת ביום השוח לחמר כו׳ חין יש״ת חלח ל׳ שבועה שנחמר לח תשח חת שם ה׳ חלהיך לח חהיה הוכם לח הייתי מחובני בשמ״ד כו׳ יעו״ש והנה הם דהולך לסיות בשבע ע״ז יען כי בג׳ דברים מצינו הבן במילחייהו במסכתח כו׳ נמלח כחשר יש״ל לח״ה הם בקי במסכת זו יחמר לח לכן בלח שבועה חין להחמינו עבור כו׳ חולי מפני דרך חרץ חמר כך רק שיעבע בשבועה וזכו כוונת המדרש מחחר דבתפילין מחויבין לילך כל היום ממש בלי הפסק רגעים חחדים ומכיון דבופו הוכיח על תמילתו דחינו מחובני בשמ״ד ח״כ בע״כ הלך בתפילין כל היום ח״כ חיך יתפוש חים בחחיו בית חביו המכיר ורגיל בו כי הולך תמיד בתפילין ח״כ בודחי חינו מחובני בשמ״ד וח״כ למה יתפשו בו לחמר כי שמלה של ת״ח לו וז״ח המדרש תפילין מפני מה לח החזיקו בה לכוונת לרחות כי חינו מחובני בשמ״ד עד כי הוכרח לשבועה ע״ז ומחרץ מפני הרמחים פירוש שים לחשים לף שלומדים כל היו׳ מכל מקו׳ טולכים בתפילין כל היום לרחות לבל״ח כי חיום מחובני בשמ״ד וזכו מוחר כי בג׳ דברים מצינו רבנן ושוח בשבת בע״ל ח״כ במחכוין טולכין בתפילין כל היום שלח ירגישו בם וח״כ חין זה סימן (ועי׳ בש״ר למה נקרח שמן רמחי שמרמה במלות) :

(לט) **במג״א** ס״ק ח׳ עד שיהח בן י״ח הרוחה ירחה דט״ם בשג״ח וע״ל עד שיהח בן ל״ו כמבואר בח״מ סי׳ ל״ה סעיף כ׳ דכחשר לח יולד בו סימני סרים לח יעיד עד רוב שנותיו היינו שיהיו בן ל״ו שנה דימי שנותיו שבעים שנה כמבואר שם בשמ״ע ס״ק ז׳ . ועוד ל״ל דדבר גדול כיון כמג״ח בזה והוח מעטי הכמות ורב החיוות כדלמו בב״מ לקבל הכנה בתו׳ יבמות דף פ׳ ע״ח ד״ה חלל כ׳ דבנקבה חיירי וכר״ח ותיידי דנקט ל׳ זכר נקט סימני סרים ולח סימני חיילונית דלח מסחבר למימר דסברי להם בב״ם . ושם יש להקשות מחחר דלח הביחו לזה רחית רש״י מדקחמר י״ב ויום ח׳ ובחיוק חין זמנו להביח עד י״ג שנה ויום ח׳ בע״כ דחין מחזיקין זה לרחות ורק הוכרחו לחמר דבנקבה חיירי מפחת הקושיח דח״ח למסבר בב״ם ומחחר דכן קשה ל״ל למדחק ולחמר דחיירי דנקט ל׳ זכר הלח יש לחרץ בפשוט דסברי כרבי בנדה ד׳ מ״ז ע״ב דסבר בהדיח בב״ם עד י״ח וכן תירלו בנדה שם בד״ה דברי ול״ל דהחום׳ חלו כברי דג״ז דוחק לחמר דרבי יסבור בב״ם ע״כ מפרשי דרבי סבר ג״כ כר״ח לחלק בין זכר לנקיבה ול״ם רק בב״ם בנקיבה ולח בזכר דכ״כ דים ביכולת לחמר למעט דל״ם בב״ם לריכין לחמר כך ומעלה רבי מיירי בנקיבה וכך הוח פירוש הגמ׳ שם בשלמת דרבי ודר״י בן כפר ל״ק הח בנקיבה בב״ם ושח בזכר בב״ם ח״כ רבי מיירי בנקיבה ור״י בן כפר בזכר חו דר״י בן כפר סבר לגמרי בב״ם חף בנקיבה ואין הפירוש בגמרח דרבי בב״ם ור״י בב״ם ח״ח הפירוש לחרץ לרבי ולחלק הח די״ח בנקיבה ושח דכ׳ בזכר בב״ם וכך סבר רבי לחלק ורבי מיירי בנקיבה נמלח שפיר הוכרחו חו׳ תירוץ חחר דמיירי בנקיבה וסבר כר״ח דחמ״ל כרבי יען דגם רבי כר״ח סבר חמנם המג״ח סבר בג״ז דוחק לחמר לחוקמי להח דרבי דהורה הלכה למעשה ומעשה רב ויפיה דלח כהלכתח להורות בנקיבה בב״ם דב״ם דים ביכולת לדחוק ולחמר דלח בב״ם ים לנו לדחוק ולחמר חף כי הוח בדוחק לזחת סבר דבחמת רבי סבר דבין בזכר ובין בנקיבה בכל הוח דווקח כ׳ בב״ם חלח רבי חיירי במילחח חחריתח דזכו בודחי י״ל חזקה חלימתח כשבגיע לכלל סימנים רק בדחורייתח לח סמכינן ע״ז ונרין בדיקה דווקח חמנם זכו דווקח קודם י״ח משח״כ בשבוע בן י״ח פשיטח דלח כוי חזקה חלימתח חף בדחורייתח כמו לחזיק בשבר בב״ם חף

היכא דנפדקה ולא נמצא סימנים מ"מ בהגעה לי"ח מלטרף הסימני סרים לחמר דבודאי היה לו סימנים אם לא היה סרים כי בזמן זה מוכרח להיות סימנים ח"כ מכש"כ היכא דלא נפדק פסיעה דבזמן הזה לריכין. לחמר די"ל סימנים ואף ב"ה מודה בזה יען דאל"כ הוי פלוגתא רחוקה דלב"ם הוי גדול אף היכא דחזיון דמ"ל סימנים ודחקינן למתני בסרים ולב"ה אף היכא דלא נפדק ג"כ לא תלינן לחמר חזקה די"ל סימנים נמצא בעינן בזה תירוי רבי כגון שנער בן י"ז שנה וכ' יום שכתב תפילין ותינו לפניו לפדקו אם י"ל ב"ם סרי הוא שנת י"ח לכל דברי המוקמינן לו בחזקה דהו"ל ב"ם ופירום הגמ' כך הוא כח דרבי דמיירי כשלא נפדק דמ"ל ב"ם ומ"ב סני בי"ח כב"ם בנפדק ומ"ל וי"ל סימני סרים דסגי בי"ח מ"ב מכש"ב בכהן והוא לד"ם והא דר"י בן כפר כשנפדק ומ"ל וכב"ה ואפשר דבזה דרך החום ביבמות ע"ב לא תירלו דמיירי בזכר וכרבי יען דרבי מיירי בד"ח וכנ"ל נמלא נדק המג"א בדבריו דבספק פסול לכתוב עד בי"ח בן י"ח ותו כשר דמוקמינן לו בחזקה דאין חולק בזה על דברי רבי ור"ע מודים בה וכן בלבה כן נ"ל :

סעיף ז' אין לוקחין תפילין ומזוזות וספרים מן הכושב כוכבים יותר מכדי דמיכן בדבה כו' במס' גיטין ד' מ"ב ע"ב חיתא סרוה עייטתא דחייתי חייתא דתפילי לקמיה דחבוי ת"ל יהבת לי רים רים בהמרי חימליה זיכרה שקלה שדתיהו בנהרא חמר לה תבעי לי לזלזלו נמי בחפה כולי האי יש"ם ת"ב מוכח מזה דת"ל להשודד כוכבים ליתן לו בזול יותר מדאי במה יכשום השודד כוכבים ויחבדם וכן כתב בשערת זקנים ובפ"ז ק"ל לחתי השמיטו הרא"ם להדין מעשה דחבוי הלא דבר חידוש נלמד מכאן וג"ל דשם מפרשים הגמ' בחופן אחר דבל' תמיהא אמרה חבוי ואחר חף תבכי מפשע ולא פעלתי חון במה שגרמתי שילכו שתפילין להשבד וכי לא תבעי לי לזלזליכו בחפה כולי האי שדרכה י"ל לזלזל שרשה בכדי דלא לגרשו ולייתו טפי ומה עשיתי בזה נמלא דלפי"ז שפיר מוכר לזלזל שרשה לכן השמיטו לזה כי לא לחיסור נאמר כ"א לכחיר וכשלא יקנוהו חיסור ממילא נדע שיכר דלא נאמר רק דאין לוקחין יכר מכדי דמיכן אבן פחות מוכר כמה שילא :

(כו) **בט"ז** ס"ק ח' גרסה דאין בכלל זה כו' ואין להקשות לפי"ז מאי מקשה בגמ' במס' ברכות דף כ"ד על רבי שחלה שתפילו מכא דשחולה תפילין יתלו לו חיוו ודחק לחלק בין לעומה לקלישה לו דרבי בכיסחא חלה חמאי לא חיקן דרבי שיה בגונא דסט"ז דשבה"ג מוכר די"ל ח"ב מאי למימרא פסיעה כיון דזהו עורך השחתה ואין בזה בזיון כדמקשה בגמ' שם על התירוץ דבכיסחא חלה :

(מד) **במחבר** סעיף ח' חסור ליקן בהם כו' עי' במס' ברכות ד' כ"ג ע"ב בגליון הש"ם רש"י ד"ה ולא ייקן בהן שמא יפיח עי' סוכה ד' כ"ו ע"ב ונ"ל לתרץ דהוקשה לרש"י חמאי נקט לא שיעה קבע הול"ל רק לא ייקן בהן שפילו שיעה תדעי ע"כ מפרש דלעדיון קחני לא שיעה קבע שיהו בחזקת על רחבו דלא שייך בעשה שמא יפול דאז השיסור הינו רק בקבע ומשום שמא יפיח ושפיר פירש"י ולא שיעה תדעי סיכי דחוחזן בידו ומשום שמא יפול :

בט"ז ס"ק ח' וא"ת החיך שיעה תדעי מוכר והא חשור להסיח דעתו מהם . עיין במס' שבת ד' י"ב ברש"י ד"ה וסיה על מנת שמיד קדא יסירה הוא כו' ותמוה מסוניא דיומא ד' ח' דחמר שם דבין לר"י ובין לר"ש נ"ל קביעות מקום מוסיה על מנת שמיד וקדא דעל מנת להחזין חתי לדרשות חחרי' לכל מר כדחים ליה ודרשת דרשה בר דב הוא יליפין מחיבת השיד ורש"י היקד הדבר ונראה לתרץ דבלא"ה יש להבין שם בחמרו ולר"י כשבר הניך כ"ל ממנת מנת ועיין בש"י שכחבו דמחי קשים ליה דהא חפילו"לא נשבר הניך חלא דחיכו על מנת לא מהני ת"ל חייבר על

מנת ונשא להיות לניך וחיכו עליו יעו"ש וזה קשה דחדרבה קדא קמת דעל מנת והשא הו"ל לחוקמי בשחבר וכן מה שחמר לקבוע מקום מעל מנחו לכ"ע קשה לזה משחבר יותר לכ"ע דע"י שנדרום זה לא נדרום דרם חמר כמו שחמר לקבוע מקום הוא דחחת ות"כ מקדא קמת יש למדרשים מעל מנת וקדא בחרה לדרשה והחו' בב"ק ד' כ"ו ע"ב ד"ה פרט ובשנהד' ד' ט"ז ע"ב בחום' ד"ה שהם הקפידו למדרש דבר המשחבר טפי מקדא קמת והקשו שם על סוגיה דהגולן ועכו"ל כחירוש שם דכיון דההחיל החזה לדרום בגלח קדא דגלח נדיה ולמה לנומרו נקט הדבר הפשוט יותר החילה חבל בחמת דבר הפשוט יותר נדרש מוחלה המשפטים יעו"ש והכא נמי כן הוא דחבי הפם מעיקרא כי פליגי דהלית בשיכחה ר"י שבר על מנת ונשא ור"ש שבר תמיד לרצון ועדיין לא דק חבי היטב זה ושבר דמכחן נפיק ליה לר"י וחה"כ פלפל חבי בזה וחמר ולר"ש הא כחיב על מנת ונשא וחמר לקבוע מקום הוא דחחת ולר"י לקבוע מקום מעל מנחו ומסיק דלר"ש נמי מעל מנחו ושיינו משום שהחיל חבי לחמר מעל מנת ונשא כ"ל לר"י לין עודהו על מנחו לא רלה חה"כ להזור מדבריו הרחבונים וחמר דים עוד קדא ע"ז וכי ור"י קחמר נשבר הניך מנ"ל וכ"ל ממנת מנחו הייבו נמי בלא לשבור דבריו הרחבונים שחמר מעל מנת ונשא כ"ל לין עודהו על מנחו חבל בחמת עיקר שדור הדרשות דלכ"ע לקבוע מקום מעל מנת ונשא ועל מנחו קדא יסירה לדרשה חהי דומשא חלבחריה חו על ושיה על מנחו ולר"י ולר"ש בנשבר הניך דחיבו מדלה ומנת מנחו לר"י בלין עודהו על מנחו ולר"ש מנת מנחו ולר"י ולר"ש בנשבר הניך דחיבו מדלה ומנת מנחו לר"י בלין עודהו על מנחו ולר"ש מנת מנחו לין ושיה ושיה לרש"י חוש דחמר חבי חדע דחמר לא חמעט ליה ושיה בחרן ומנת מנחו נשא ועל מנחו קדא יסירה לדרשה חהי דומשא חלבחריה חו על ושיה על

קרא לזה דלעפי"כ סברו דמלד דסברא אין לידע זה די"ל דנפקי מילוד מש"כ למ"ד דלישנו על הטובדין כתנא דבי מנשה ח"כ לא נתברא כוחן בקבלת התורה ופשיטא בלא קרא שברו ג"כ כי מ"ם מילוד ומכי היתי דלא שרו מלמדין לותו כה"ת בהיותו במצי למו ולז"ח היה ר"מ אומר שכונה לפי שיטתו במק"ח היה רגיל לאמר היינו כפי דסבר דלישנו מצוה על הטובדין כתנא דבי מנשה היה רגיל על עצמו לאמר תמיד מלד דסברא בלא קרא רק מיומרא בעלמא לאלו הדברים הנאמרין מילפותא דקרא הא דמציין שלא טובדין כו' נמצא דילוף מקרא לזה ולישנו לאמרה מסברא יען כי לישנו על לותו סילוף מקרא ואמר דת"ל קרא לזה לבשיטתו · ועפי"ז יש לבאר דלישתי בשם' ברכות (דף נ' ע"ח) ולישך ממקור נפקא וקשה מכ"ל להגמ' לאמר דריה"ג סובר דרשה דר"מ מדרבא בסוטה הא לא אמר כר"מ אלא די"ל דבאמת ל"פ מ"מ מכ"ל דלמא פליגי והכא לפי דברי החוס' בשם' סוטה (דף ל' ע"ב) יש לתרץ זה דקשה מכ"ל לריה"ג דבמע דד מפיו בע"כ ל"ל דממקבלות נפיק טובדין וא"כ כש"כ יונק בע"כ מבמיעו ליונקים בשעה שהוא יונק ובמע דד מפיו הרי מוכח דסבר הדין דרשה אלא הוא דוחק דסילופותא פשיט מכיון דנאמר טוללים ויונקים מבמע כל יונקים אמרו סיהם ופשיטא דסיו ליזו יונקים שביו יונקים אז ממש מדד בע"כ שמעו וגם מבמעות הל' יונקים מבמע בשעת יניקה וא"ל יתור קרא לזה כ"ח ממבמעותא נפיק · טוד ים לדקדק על אמרו ולישך אמאי לא אמר בפירוש וריה"ג כדאמר מקודם וד"ע אלא לדבריו יתבאר הכל בטוב דהכא בשאמר נאמר שם ר' ישמעאל אומר ברכו את ד' המבורך ויש להבין פלוגתתם דר"י ור"ע במאי גם ים להבין למאי מביא בהאי דברי ר"י וכי בהאי הוא מצד מעלת פלוגתת ברכת התורה הלא ר"ע לא בא להזכיר כאן כ"א להביא דאיהם לדיוו אתמסה אלא כ"ל דהכא לכאורה תמוה איך אומר ברכו בשים מציו מלומדים עם הש"ץ והמברך ל"ל המבורך ור"ע מיירי בשים יותר ממציו וקשה לפי"ז מ"ט דר"י ול"ל דסבר כשברת ריה"ג דלא חלקו עבור כי אלו נכנסים ואלו יוצאים ולאו לחדשים הש"ץ ולפשוטים לא יהיה רק מציו מלומדים ע"כ תמיד יאמר המבורך אלא לבשיטתו דמקשה לריה"ג מבכל"ג אף דים לחלק כדאחנקו בתוד"ה אמר ר"ע כו' בע"כ ל"ם הדין חילוקא נמצא מוכח מכאן דר"י סבר כריה"ג דמחלק בחילוק הזה וקשה מל"ל בשמת לר"י חילוק הזה אבר חיו מוכרח ול"ל יען כי יליף מקרא דמקבלות דלפי רוב הקהל מברך וקשה מבכל"ג בע"כ ל"ל בהי חילוק והכא ר' ישמעאל בסנהדרין סבר דב"ג מצוה על הטובדין ולפי"ז מהשברה י"ל דהטובדין ח"ל לעורר בשעת עליתן ליום שעיקר שירתן היה על י"מ מה שני"ז יקבלו התורה כמבואר בספרי עצבי הגפן ע"כ שפיר תלעריך קרא הזה דלעפ"כ לא השניתו ברעת עצמן שמסוכנין המה רק שמחו ועלזו בקבלת התורה וא"כ מל"ל למדרש לפי רוב הקהל ולחלק הזה וזהו דקמקשה הגמ' ולישך היינו לא ריה"ג כ"ח ולישך היינו ר"י דסבר ג"כ כריה"ג ועליו קשה בפיר מבח"כ ריה"ג דאמר בהדיא בשם' סוטה דדוקא דילוד אמר שירה ולא עובר ישן כי ג"כ סבר דב"ג מצוה על הטובדין והוי גרישותא לפש ובאמת לא אמרו שירה רק הטולל ויונק וקרא דמקבלות תלעריך דלפי רוב הקהל מברכין עליו ל"ק ולישך כו' · ובבל"ל ל"ל עוד הא דאמר בברכות (בדף כ') רפרש בר פפא לישקלט לבי כנישתא דאבי גיבר כו' פשיטא הוכמא כו' ויש להדקדק למאי נ"מ מזכיר דשיה בבי כנישתא דאבי גיבר יהיה בבל"ל מה שיהיה לעניות היינו נ"מ ושו"ר אמרו פשיטא הוכמא לבזותו בבזיון גדול ודברי קטרונין ועיין בחו"י וכי מאן דעביד

כר"ע רחוי לבזיון ובד' (ל"ח ע"ח) אמר בבלמא אי אמר סמוניה מסמעיון טעמא כו' הגם די"ל דאיהו בזיון כ"ח מחמת עפ"י אמרו ר"י בן תגניה לברתיה דקיסר על שהלה תורה מפורסת בכלי מכועדה לביך מחזיק יין במנה דפחרת ולזה כוון ג"כ כאן בדמיון פחיה כלי חרס בן הוכמת הסמרות שלך נדמין למצל שהחזקת יין בכלי חרס וח"כ הו"ל לסיות חורה תלך ואיך שנית מהמנסג · אלא לפי הנ"ל ל"ל דהמעשה היה שהיה מנין מצומצם עם רפרס ובזה גם ר"ע מודה דל"ל שמבורך ע"כ ביזכו שעשה בהלכה דבאלו כ"ע מודים ואמר על עשותו פחיה הוכמת ואח"כ בירכו ביותר דלו יהא כדבריך מ"מ בהדי פלוגתא למה לך ושוד כו' :

שלא עשני טו"ג כו' הע"י וסמג"ח שהחיינו לבאר על הנוסח שמברך בל' שלילה ואינו מברך דרך חיוב · ולא ידעתי הלא מפורש נאמר בשם' מנחות (דף מ"ג ע"ב) שעשני ישרחל ואיך נמחוק בגירסא זו מהספרים ונאמר כי לפני הש"ע היה בגירסא בחופן אחר וכן ברח"ם בגירסא שעשני ישרחל והדברי חמודות מחק זו בגירסא ובאמת דעיקר הנוסח שלא עשני כותי וכמדפיסים בגיהו מדעתם ודברי המג"א שכתב משמע מדבריו דאם טעה ואיך שעשני ישרחל שוב לא יאמר שלא עשני עבד ואם בדברי חמודות פרק ברוחה (חוח פ"ט) כתב בהדיא כן וגם דברי המג"א בס"ק ח' דקאמר דהרב"י חביב קידום חדא ובאמת ג' למי שמברך על היין תרי לילה ואד דיממא כן כתב ג"כ במעדני יו"ט (חוח ט') אבל מאי דל"ח לקידום חלה לברכה ה' כוח דבר חיממ שהרי מקדם בלילה וביום ושוד דקידום על לילה בעלמו כוח שתי ברכות יעו"ש וכ"ל דסגכון כוח תירון דחין לברך על הטעים כיון דכוח להדם שלא נברח · ואם החום' בשידוכין (דף י"ג ע"ב) כתבו בד"ה כוח כו' דלאדיק תשביו ואברי דורו ואלו כוח שבברח יעו"ש ואם בגמ' מבואר דסג' ברכות כוח בעשני ישרחל שלא עשני אשם שלא עשני בור ה"כ בחיים שכוח במקרא ומשנה וד"ח ה"כ בריאתו לטובם יאשב ושפיר כו' בגירסא בעשני ישרחל דאיך יאמר תרתי דסתרי שלא עשני טו"ג והברייתא כוח לא לטובתו ומרחם כי בור כוח ותוש"י מבבך שלא עשני בור משנ"ל להמסקנא דבור בר מעות כוח ואין לברך שלא עשני בור ה"כ שפיר תקנו בל' אשר יסיס יצות לכל אף למי שכוח בור ולא יכיס גמות כי מרחם בעצמו כי בר מקרא ומשנה כוח רק מתחזק על הבריאה כ"ח לפחות שהינו טו"ג :

(מז) **במחבר** סעיף ה' ברכת התורה צריך ליזהר שם מחול · במסכת ברכות (דף כ"ח ע"ח) אי' מציין לברכת התורה לפיה מש"ה כו' והרמב"ן בהשגותיו על הרמב"ם במצות בסוף מ"ע חיסב מצות בסכה הרמב"ם ושם מצוה ט"ו חיסב ברכת התורה לפיה כוח מ"ע והביה רחוק מסוגיה הכ"ל והמגילת מסתר כתב שדעת הרמב"ם שהדרשה בכאן היה מסמכתא ודברי המוכיח דשם עיקר מיומרא זו היה מסמכתא גם כל הני ק"ו דילוף ר' הכל מסמכתא ניתנו ולישך מותיב שם מדתנן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו ונאחר בתיובתא בע"כ דהסוגיה מש"ת ממש וכן תמה בגל"ח וכ"ל לתרץ שיטת הרמב"ם דלהיתה במכילתא פ' בח ר' ישמעאל אומר ק"ו ומה אם מזון שכוח חיי שעה טעון ברכה לפניו ולאחריו תורה שיש בה טוב"ע דין הוא שתטעון ברכה לפניה ולאחריה הרי מזיז דדעת התנא ר' ישמעאל דתורה תזיר ממזון ולא תמרינן מה למזון בכן נתנה ודיחוי בגמ' מה למזון שכן נתנה אינו חמת לדברי ר' ישמעאל ומתחר דכן כדתמר דברכת התורה לפניה מש"ת ח"כ ברכת המזון לפניה לא תתיה בק"ו הלא הוי ק"ו תלימתא דש"ז מה תלי למדחי מה להורה שכן חיי עולם תמנה ס"ם דילן שבר דגם במזון יש חומרא מתורה שכן נתנה · ומעתה נבח לבאר הדבר דגם הרמב"ם פ"ה מהל' ברכות הל' ח' פסק דכשהכלו שבה

פת והרבעה ירק חין מצטרפין עד שיהיו אוכלי קפה רוב הניכר ותמהו עליו סלה בגמ' ברכות ד' מ"ח מבואר דלר' ירמיה ח"ל רוב הניכר ואפשר אוכלו ירק דמי לאפשר אוכלו ירק מכיון דסוי רובא רק ר"ז היה מסתפק בזה וקובל על מה סלה שחלו גם על אפשר ומ"ל חין ספיקו דר"ז מפקא מידי ודאי אל ר' ירמיה למעט לק"מ לסרמב"ם לא יפרש כפירש"י דגריס ו' דה והפירוש שהיה קובל ומתחרט על סלה שחלו חלה יפרש כך דר"ז קוביח מדרב יהודה דכשחלו על סמוך ואפשר ורב יהודה הסיבו למצטרף למאי לא הסמיכו רב יהודה רבותא יותר ומ"ל להסיבו ולמאר לא כמו שהשבח כ"ה לקח אפשר מצטרפין בע"כ דעת רב יהודה דאפשר לא מצטרף וע"ז חמר אפשר ודאי שוב לא מבעיח לי דיודע מי מתשובת רב יהודה דסובר דבאפשר חין מצטרף ור' ירמיה ח"ל שפיר עבדת דלא חיבעיח לך לחכן לא כמו שסברת דפשיטא דלא מצטרף רק ח"ל למבעיח עבור כי פשיטא למצטרף דמ"מ אפשר מן שבשת וסמוך מכיון דרובא הוי ומה לו לרב יהודה להסיבו גם על אפשר מכיון דסוף סוף הוי ר"ז סבר דרובא דמנכר בעינן ח"כ פשיטא דרובאה חיכא באפשר דל"ל דרובא דמנכר בודאי רב יהודה סבר דאפשר חין מצטרף נמלא מחתר דלר"ז פשיטא דחין מצטרף שפיר פסק הרמב"ם כן · וסמוכים מדבריו דדעת רב יהודה דרובא דמנכר בעינן · והנה סחוד"ם חשאר כתבו דיש בר"ל דסיימו דוקא לזמן חבל גב' לא מצטרפי כו' ומיהו בירושלמי חני בניס שחלו פת ור' ירק מזמנין כו' ושוד דח"כ קשה לר' יוחנן להלי"ת כו' וכגל"ת שקשה דח"כ למה חמר רב סדין בע' חכלו דגן ולא חמר בניס חכלו דגן ור' ירק דרבותא יותר דלקח לזימון ג' מצטרף ונ"ל לחרץ דבד' מ"ם ט"ח פליגי רב ור"י דרב סבר דבניס ברלו לזמן מזמנין ור"י חמר חין מזמנין כמלח כחשר רב סדין בג' חכלו פת סה' בזירוף י' חין מזמנין כשה' חבל ירק רק דוקא בזירוף ג' דבלח"ם כשרלו לזמן מזמנין ע"כ כשה' חבל ג"כ ירק חז נתחייבו בזימון דלקח בלח בג' ברלוסם חליח לזמן לח כן בזירוף י' לזה מסיעטו רב דלקח בזירוף י' ג"כ מצטרף כשה' מסי' חבל ירק חלח ר' יוחנן לסיעטו דבג' דוקא ולח בניס דלסורח ליכח לזמן ח"כ חמיר ג' דלזימו מצטרף כשה' חבל ירק ט"כ חמר בירו' לעולם חין מזמנין עד שיחכל כזית והרמב"ם דפסק כר"י דב' שחכלו כה' מלוח לחלק וחכו כר"י דב' חין רשחין לזמן ט"כ פסק בדה' בי' חבל בג' צריך שיחכלו כאו"ח מהן כזית פת וחח"כ מזמנין · ומעתה נחבונן בימה שה כבדל בין ג' לי' וכ"ל יש להלן בעינן רובא דמנכר והא' בג' ליכח רובא דמנכר ט"כ צריך דוקא כולם יחכלו פת ולח חמרינן דכב' חבל בג' רובא דמנכר הוי כיון שהן ב' חלקים שלח לחמרו חלח שהד' חין מצטרפים עם הפשה שלפי שהוח חין מקיפין ולפיכך חין ד' מצטרפים עמהם רק לח הן ד' ג"כ חינו רובא דמנכר כמו בו' וגד ד' ועיין במעדני י"ט פ' ג' שחכלו חוח ד' וחוח ט' יט"ם והנה רב יהודה דסוכחינו לעיל דרובא דמנכר בעינן ח"כ בג' לא מבני כשה' חבל ירק ויקשה עליו ח"כ חיך חמר בירושלמי ב' חכלו פת ור' ירק מזמנין ול"ל דסבר ד' כשרלו לזמן מזמנין ח"כ בג' לקח פת ור' ירק מזמנין ול"ל דסבר ד' שחכלו ירק וכן ג' מזמנין וכמ"ש בירושלמי חין מזמנין עד שיחבל כזית לא נפרש כפירוש הסו' הכ"ל לקח לצטרף ב"ה בפירוש להוציח לחחריס דוקא חבל מצטרפי מצטרף · והנה בד' מ"ם חמר מס"מ חמר רב חסי דה"ק גדלו לד' חחי ומחומחם שמו יחדו ר' חבהו חמר משכח כי שם ד' מקרא שבי גודל לחלביו וכני קרני דשמות גמורות

לשו חשמכחח ניחבו כדחם' בלבום סי' קל"ט בהגה"ה מהלכוניום חיב לזמן במינו דספק חורה לחומרא ועיין בפרמ"ג במשבצות סי' קל"ב חות ח' ועיין בגל"ח שכחב דהגה בג' וכוח חומר ברכו ח"כ לרב דחמר דשנים ברלו לזמן מזמנין ח"כ בג' י"ל ברכו ולר"י דחמר ד' ח"י לזמן ח"כ לקח כשפה ג' ח"י לחמר ברכו רק נבדך וח"כ י"ל דרב חסי שבר כר"י ולבך מביח קרח ורמומחם שמו יחדו וכולל עלמו עמהן שחומר נבדך ור' חבהו שבר כרב ו"ל ברכו לבך מביח קרח הבו גודל שחומר לפה שבר ישו"ם · ובהלשה הג"ל יש לחרץ דמי דים להקשות על חמרו בד' מ"ם ט"ב ח"ר זיחה לחמר בחין ברכה מזמנין ביניהם דמנ"ל לר"ז הה דלמח ר"י שבר דשברלו לזמן מזמנין וקשה דמנ"ל לר"ז הה דלמח ר"י שבר דשברלו לזמן מזמנין ומקשה מחי קח משמע לן חניח ל"ק דיל"ל דהה בברייחה נקט ל' דעבד שמע ולח שמע יש"ל סיימו בדעבד ור"י חמר חחד מהן יולח בברכה חבירו ח"כ לפילו לכחחילה מחיר ר"י חבן ר"ז לפיטהו דשבר רובא דמנכר בעינן ומ"כ כדקשה על רב דיוחר סו"ל להשמיענו חלי דיוח בב' חכלו דגן ור' ירק בשבל"ל דשבר רב ג"כ דג' לא מבני יען כי חיכו רובא דמנכר וקשה לך שחיר בירושלמי לקח בג' ול"ל דלא כן רק רב שבר דבב' שברלו לזמן מזמנין ע"כ רבותה משמיעטו בי' יוחר מבג' וג"כ ל"ד י' לג' דלקח דליכח רובא דמנכר בג' מצטרף עבור כי בלח"ם כרבות בידם לזמן ומחחר דרב שבר בש"כ דרבות בידם ב' לזמן ח"כ ר"י הוח שבובר דחיכח דשנים לזמן ח"כ שפיר חמר ר"ז שחמת כפי שסברית ממק"ח דדשה ר"י דחסורים לזמן ח"כ מחן מכריח לו להכניס בדחוקים ולחמר דמשמיעטו דבבריית' לחו דוקא קחמר יל"ח בדיעבד כ"ה לקח לכחחילה מחחר דידעינן דשבר דב' חסורים לזמן ח"כ בפירוש בפשוט שחין ברכה לזמן ביניהם · חבן זכו חינו כ"כ מחורץ ברוחה דמחחר דלר"י דשבר דב' חסורין לזמן יקשה ג"כ מבירושלמי ול"ל כנ"ל דר"י יסבור דח"ל רובא דמנכר לבך בב' חכלו פת ואחד ירק מצטרפי ור"ז יסבור כרב יהודה ולא כר' יוחנן ח"כ עדיין חין לנו רחיה מברחה דילמא לסיפא דר' יוחנן שבר דבשחין לזמן ורב שבר דחסורין לזמן וג"כ שבר דח"ל רובא דמנכר ור"ז לא יסבור כרב כ"ה כרב יהודה ור' יוחנן

דבמ"ת ילפינן מקרא דהבו גודל ח"כ פסיעה דברהמ"ז לפניו ג"כ מה"ת דילפינן בק"ו מבמ"ת דק"ו מעלייתא הוא וחין למדתי להוא חיי טולם כיון דנגד זה בכתן הוא נהנה וח"כ לית תנן דלימו מבדך לפניו ע"כ מצינ רב יהודה על ר' יוחנן ונמצאר בתיובתא ומדין הבו גודל לילטריך לזימון נמלא שפיר מוכח מכתן לטיפך דבמ"ת לימו מדלורייתא ושפיר פסק ברמב"ם כן לפ דלהרמב"ם דפסק דב' ח"י לזמן ח"כ בע"כ זימון מוגרוממס שמו יחדו נפקא י"ל דלילטריך הלי לכל דמבורך בשם' יומא דף ל"ז ע"ח תניא רבי חומר כי שם ס' חקרא כו' בשעה שאלי מזכיר שמו על הקב"ה אתם הבו גודל ובגמרא הגירסא מהופך מהמכילתא דבגמ' לימא זה בשם רבי וחנניה בן חחי ר"י חומר זכר לדיק לברכה כו' בשעה שאלי מזכיר לדיק שולמים אתם תנו ברכה ובמכילתא לימא ר' חנינה בן אחי ר"י כי שם ס' חקרא זה המברך הבו גודל לחלסינו חלו העולין אחריו ומה שם עונין אחריו ברוך ס' שמבורך לעולם ועד וכשהוא קורא בשמו יהיו עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וכן גדלו לד' אתי כו' רבי חומר זכר לדיק לברכה כשהוא מזכיר לשם שלדיק לדיק חי העולמים שנאמר לדיק ס' בכל דרכיו לברכה לאמן ישו"ם ומטעם שבירנו הסוגיא דמוכח מזה דר' יוחנן הוא לילוף בש"ם מקרא דכי שם ס' חקרא ח"כ ברכת הזימון הוא לילוף מקרא דגדלו לד' אתי בע"כ שבר דב' ברגו לזמן אינם יכולים לזמן ח"כ שפיר תירץ ר' זירא ברוחם דהלי הכוונה שלין ברכת הזימון ביניהם וח"ל לדוחק לאמר דמשמיעו דלא לכתחילה והבריישא הא קאמר

לעמן דיעבד כן ל"ל:

(בסעיף ג') **צריך** לברך בין למקרא בין למשנה בין לגמ' כו' בן פסק רבינו אתי · וכל"ח אמר

דהלה ר' יוחנן הוא דאמר לגמ' ח"ל לברך ובגירסת הרי"ף וכ"ב אמר לגמ' לריך לברך הלה נגד רב הל' כר"י וכ"ל לאתרן דמבואר בשם' ב"ק דף י"ז ע"ח אמר רבב"ח הוא שאינה בהדי דר' יוחנן למשלל שמשמע כי הוא נפיק מבב"כ והוא בטיגא מינים מילתא לא פשיט לן עד דמשי ידים ומנח תפילין ומברך כו' והנה אתי ומברך אין פירושו שם נאמר ברכת אשר יצר אחר עשית לריכו פסיעה דזהו לריך לברך קודם שהם תפילין דאף בהאל דבר שחייב ברכה אחרונה ואכח וכשיל מיס וגזכר קודם שבה לברך פסק הרא"ל דאשר יצר קודם הוא אדיר ואם נאמר דהכוונה שבירך ברכת תפילין פסיעה אתי קמ"ל דאף אין כי בברכות ד' י"ד ע"ב הוי קאימנא קמיס דבב ומקדי' ומשי ידיס ומברך ומתני לקפרקין ומנח תפילין ומדר קדי ק"ם ולא נקט שם דמברך על תפילין וא"ל יען בי ר' יוחנן לא היה מניח תפילין של רחם כל השנה לבד מפשח מפוס קידושי שרחם ואתי ומנח תפילין פירושו של יד ומשמיעו דאחר שהחה על הקידושין בירך ולא מקודם שהניח דשמוך לעשיתן בעי והוי קודם דקולא הלא בשל רחם גם כן לריך לברך אחר שהניחן קודם שמדקדק כאשר בסימן כ"ס במג"א ס"ק י"ג א"כ ג"כ ברב הו"ל להשמיעו ככה שהיה מברך אחר שהנחה בין בשל יד בין בשל רחם בע"כ הפירוש בכאן ובירך ברכת שתורה דזהו דוחק לומר דמשמיעו דהליכה לבית שהשה הוי פסק ולריך לברך שניה על התפילין דג"ז פסיעה דבב"כ שלהם היה בבדם והוי פסק גמור עי' במג"א ס"ק כ"ב א"כ מזיון דר' יוחנן בעלמו בירך שה"ת לגמרי דהאי לשהל שמשמע הוא גמ' דלמשה הדר ר' יוחנן בעלמו

ופסק דלריך לברך נקטה וגם נלפה פסקו של רבינו הלו:

במג"א ס"ק ו' וזו פוטרת לימוד של כל היום · וכל"ח

מסתפק בזה אם הכוונה על התחלת הלימוד שעיקר הקפידה שלא יפסיק בין ברכת שהבה להתחלת הלמוד ותיכף אחר ק"ש וש"ע יתחיל ללמוד וזו הטע"ו שאח"כ יפסיק בין למוד ללמוד ליכא קפידא או הכוונה שהינו פוטר רק הלימוד

שעשה על אחר אבל אם הפסיק בהמנע אף שהתחיל על אחר מחויב לברך שנית כשיחזור ללמוד וכ"ל דהעיקר כדברי הע"ז שם ק"ק ו' שאפילו אחר שהבה ברכה אין הפסד אם מפסיק אחר כך וכדברי של המג"א דבבאן ודברי התוס' דברכות דף י"ח ע"ב ד"ה שבבר כו' אלא אם אינו לומד מיד וגם לא יעשה כיסח הדעת כ"ל דג"כ הכוונה על התחלת הלימוד דבה הלימוד הוא אחר ק"ם וש"ע כתבו דלימוד תומ"י אחר ס"ע וגם לא יעשה כיסח הדעת בזמן ק"ם וש"ע ויכוין שלמוד אח"כ שילמוד אבל אח"כ אף בשאר כמה שלריך

גם כן שרי:

במחבר סעיף י"ג הבגים קודם לור היום כו' הל"ח

מסתפק לדעת ר"ת דח"ל לברך קודם השחר יען דבגים היו הפסק אף דלילה והלילה נפטר בבא"ת דאתמול שחרית אך מכל מקום יכול לברך אז לפטור הלימוד שילמוד לאחר שיעלה עמוד השחר או דילמא כיון שעתה היו מחייב לברך אין ברכה דעתה פוטרת מה שילמוד אחר שיתחייב וכשם שמי שהיו מחוייב בדבר א"י לפטור את המחוייב כך הוא עלמו בשעה שהיו מחויב א"י לפטור אפילו א"ע על השעה שיתחייב וברכתו שמברך שתה הוי ברכה לבטלה ישו"ם ולעד"ב לפשוט ספיקתו מהא דאיתא בטור והמשכים בבוקר ללמוד קודם שילך לב"ה י"ל לברך בה"ת כו' ותמוה דאמו משנה שאינה לריכה אחר דכתב מקודם ואם יהן כתב ח"א שאף בזה יהן בינת קבע על מעתו הוי הפסק ולריך לחזור ולברך ח"כ פסיעה דכשמשכים בבוקר לברך בגגד לחזור ולברך ח"כ פסיעה דכשמשכים בבוקר לברך שיש

רוצים לעמוד אז דוקא נפטרין בהכבד רבה כמשנ"ת תוס"י לאחר התפילה יען כי המה בכל לימוד צריכין לברך בה"ת רק ק"ש והתפילה היו הפסק · לאמנם העיקר כך הוא דאין חילוק דיעין נמצים לף בתורה שבכתב נאמר ג"כ דלא ילמדה לכתחילה רק כשמלמדה היינו כמלמדה תפלות אבל עיקר הטעם כי הן מברכות על קריאת הקרבנות והתפילה כנגד קרבנות תקנום והן חייבות בתפילה וא"כ חייבות ג"כ בקריאת הטעלה והקרבנות רק דל' בה"ת משמע דוקא על לימוד ממש ולימוד הא בהו חיי תפלות וכו"ל לעמות נוסח הברכה ע"כ נלענ"ד הטעם דבלימוד בכתב היו תפלות ויהיה הפירוש לעסוק בד"ת הייו דבכתב לף דהל' מתפרש ביותר על תורה שבע"פ מ"מ אין לעמות מטעם הברכות היון דמתפרש ג"כ דבכתב וא"כ על לימוד מקרא בלא"ה א"צ לברך כי היו דומה לס"ד לומר וכדומה לף דפטורות מ"מ מצוה קעבדי לא כן בתורה דאין ללמוד לכתחילה ורק בה"ת יברכו משום שמוסיפ' פ' הקרבנות א"כ ביום ללמוד לא יברכו :

(מח) **ואומרים** פ' התמיד עיין במס' יומא דף ל' ע"ב בפירש"י מי ידעינן כו' דברי רמ"י סותרים למסקנת דף כ"ו ע"ב דלקרבן יחיד לא סיפ פיים ול"ל לתרץ דמה שכתב רמ"י והיינו דף דקרבנות כגון קרבנות יחיד דכתיב בהן בכמה מקומות וכפר עליו הכהן לא חלי למעוטי קרבנות לצור דלא יהיו פריסם דזהו היינו מהסברא הפשוטה קרבן יחיד צריך הכהן פריסם ק"ו קרבן ציבור רק כונת רמ"י יען כי לית ליף קרבנות לצור דהלא אין נאמר שם כפרה כמו בלל תמיד ואיך נכן כתב רמ"י דהכונה קרבנות יחיד ושם שפיר נאמר כפרה וכפר עליו הכהן וא"כ שפיר אה"כ ניף ג"כ קרבנות ליבור מק"ו ושפיר דמי מי ידעינן כי כהן מתרמי דהא בקרבנות ל:ור בעי פיים וזהו אל"ל דקרבן יחיד צריך פיימה וקרבן צבור ל"ל דדמיא לחוכה ואיטולה לכן יותר טוב לאמר על כפרה דיו"כ ופבוע :

במג"א ס"ק ד' אבל בתפלה אין להתעטע · עי' במס' שבת ד' י' ע"א רבא שדי גלימא ופכר ידיה ומלי אמר כעבדא קמיה מריה :

(מט) **במג"א** ס"ק ה' סומא מותר לקרות בע"פ כו' ועיין בתוס' ב"ק ד' ג' ע"ב ד"ה כדמתרגם שכתבו ולא כדפירש בעלמא לפי שהיה סגי נהור כו' דמשום עת לעשות לה' אמר שהם דברי והין לך עת לעשות גדול מזה יעו"ש לק"מ דמכיון דביכולתו לאמרו דבר זה בלשון תרגום היינו עת לעשות לה' מיקרי דדוקא כגון ר"י ור"ל דמעייני בספרא דאגדתא לף דלא ניתן לכתוב מ"מ כיון דה"ה בע"פ לזאת הותר לכתוב משא"כ כאן דלף דה"י בכתב כי סומא הוא מ"מ הא בהפסד לאמר דבר זה בתרגום ושם כן למאי לעשות התקנה לספר ד"ת לעשה כיון דהפסד בעיון לגבי לעבור על ד"ת :

(נ) **במג"א** ס"ק ז' רק יחחיל תהלה לדוד · עי' במס' ברכות דף ל' ע"ב מפני מה לא נאמר כן אמר קודם תהלה לדוד שקראו בהאדרי משמע מזה דל"ל האדרי תהלה לדוד · ועיין לעיל קפיטל האדרי ולא תהלה לדוד · ועיין לעיל קפיטל תהלה לדוד דגדל במעלה מאוד עד כי האומרו בן עוה"ב הוא היינו דרמוז בו שרשי נשמה כי האומרו מרחם בדעתו כי הם"ס הוא השל השכר ונותן מזון ומחיה לכל לף בני חיי ומזוני דלאו בזכותא תליא אלא במזלא מ"מ בזכות מסתגא כי פותח את ידך ומשביע לכל חי כפי הרצון הן בשבע מזוני הן בשבע בניס הן בשבע יניס כפי רצונו של האדם · ומכה האמונה היא העיקר מהשרשי הדת ע"ז הוסיף תבל ע"ז נאמר ודיק בלשונו יחיס · בעל המניד אמר ברצונו להקדיס שלא ד' בניס שנותן לו בעס מחשש פן בהמנע הבעס יומנע המעה ע"כ הקדיס הקדמה זאת כי ישחולל האיש הפחי הבלתי מאמין יען כי לא בינת אדם לו ואמר ברוך המקום שכתב יחבונן האדם על מקומו של עולם כל ברואי תבל לא יחבונן מזה כי יש מנהיג ומושל ואז יאמר ברוך הוא יחברך שמי"ת כי הוא אלהים וע"כ נקרא שמי"ת מקום לרמז כי הוא מקומו של עולם פירוש דשמקומו של עולם מורה על מציאותו וכשאבר יחקור לאור עוד אז יאמר ברוך שנתן תורה לעמו ישראל יען כי מוכרח הוא ובלבד ניתן ויאמר ברוך הוא יתברך שמי"ת ע"ז על שנתן לנו התורה וא"כ כי עושה שכל פתי יאבר איך מאתין בשמנת אלוה ומבטע בתורתו ולא יתבונן בעין שכלך טה עיניך מראות בנגד ד' בניס דברה תורה הדברים אלו לקוח מהמכילתא סוף פ' בה נמצאת לומר ד' בניס הם כו' יע"ש יען כי הוקשה לו על הפעות בתורה ב"פ בשלות הבן ובפ' בה אמר והיה כי יאמרו אליכם בניכם כו' ואמרתם זבח פסח כו' ולא אמר ואמרתם להם שיהיה בשמעת דזהו תשובה לשאלתם ואמר עוד והגדת לבנך ביום ההוא לאמר · בכאן נאמר תשובה ולא נאמר שאלה וגם היה לאמר מיותר · ובשבע מזה דשאלות נפרדות הם דלכאורה קשה הל' מאר דוקא ורמ"י פירש יש מאר לאח"ז אבן כונת הכתוב דהנה עת היותן ישראל במדבר עמו פסחים לף דמילת זכריו ועבדיו מעכבין מלאכול ס"ס דאח"ה כמשורר בתוס' יבמות דף ע"ב ד"ה מפני לאחן הכונים עשור כי לא מלו בדרך לסורין מלאכול פסח וז"ל כי יעשלך בנך מחר דוקא במדבר מפני מה העדות זו לפסח אבר עדות הוא על המוקים והמשפטים זו התורה לשמרה כמ"ש למען עשור העשים והזכירם תהיה תורת ה' בפיך דהפסח עד על קבלת התורה אבר אוה ה' אלהינו אדון כל לף שלו וא"כ על מה בא הלווי דוקא אחכם לאכול הפסח ולא אנו · ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה בידוע בכפר בהשי"ת ומה גם במצרים ערות הארץ וא"כ למדנו ממעשיהם וא"ל שוס זכות ומה גם בהו"ז דהוכרה להיות היליאה ביד חזקה על אר מצרים המעכב בעטותיו ול"ת דא"ל זכות אבות דסלה ויהן ד' כו' לעיניו ואיך אפשר להביט ברעת אחרים די שיעלל בעלמו ואנו רואינו בעיניו בע"כ דהיינו מעשה זכות אחרים גם ואותנו הוליא משם ומוכרח לב' זכותים ה' להגאל מהרשה הבא על מצרים ולרוות הרשה ג' להגאל מהם ע"כ אח"כ בדמיון השני מיני דמים חיי ומאחר דב' אלו גרם ע"כ כל בן נכר ועדל לא יאכל בו ע"כ אבור אחה בהכילה פסח וז"ל סמיך ואף אחה אמור לו דגם אחה נעטויה במעה זו קר אחמר לו ומה שאין אחה אוכל בפסח יען כי בן הל' פסח דאסור לערל וכשאמול אחחייב ג"כ אחה · גם אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן דהפסח נאכל על השובע לרמז דבעשות ישראל הפסח במצרים היו מקודש שבעין במעות זו מילה ועבור ב' המעות נגאלו זה כפרשה מדבר בבן חכם כי דבריס מחובמים הם אבן בפ' בא כונה אחרת בזה דהנה מבואר לפי שהשבן וא"ה מוען כו' ותמוה דמה מקיימין בזה ליאשלאל במה שא"ל טעם למעה זו וגם למה שאל יפאלו דוקא ע"ז אבן דבאמת ביאורו של ר"מ הדרשן מבואר טעם המעות לכפר הטא העגל ורז"ל אמרו על פסוק שרפים עומדים ממעל לו כו' כי כף רגליהם ככף רגל ע"כ בשאים מכסים רגליהם שלא להזכיר חטא העגל וכן יסד הפייטן באזרו ובחיות בועדות וכו' בלי להזכיר עגל אם ולטעם זה הקפידה התורה שלא יבנם כ"ג לפני ולפיס בשבדי זהב קטיגור נעשה סניגור כי ביום פקדי ופקדתי עליהם וזכו כונת השטן לשמול טעם מעוה שאת דוקא כדי שיאמרו לו הטעם לכפר מעשה העגל ומהוך כך יוזכר עון העגל ויהיה זה מקום לקטרג ע"כ כתב בה חוקה ואין לך רשות להרהר אחריה · ובזה מעות פסח הוא ג"כ לכפר על עון ע"ה השמור בחובן של ישראל במצרים כמ"ש משכו מע"ג כו' ואמרו שלו שובבי

ע"ג סו' ופסחא הוא טעה רחם למזלות כמבואר בתרוכא במפרשים ולפי"ז מסרחוי מבלי להזכיר בטעם פסח כנ"ל מבלי להזכיר חטאת ע"ח החמור ולזחס"כ ומסרחם את הדבר הזה לחק לך סיסים הדבר תלכם בתורת חוק לה טעם ע"ז רק חוק בלה טעם נתן הקב"ה זו המעוה לך ולבניך עד עולם חבן כ"ז הוא רק כעת במדבר שהדור זכאי במאוד וגם רחו בסוים בחוש וגה בשמיעה בני בחמרו כי חוק הוא וגה יעבור ע"ז מבלי לעשות הפסח לף בחמרו כי חוק הוא לבן וסיס כי תבואו אל הארץ אז בהגיך זמן ע"כ ומסרחם את העבודה הזאת סיסא שמור בלבבכם כי עבודה הוא לה חוק רק עבודה קרבן הקרב להשי"ת לכפר על טון ע"ג · ועל מה הוא זה יען כי וסיס · הגם ימים בחים לאבר יחמרו חליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם חנו בועטים בזה מבלי לעשות ואתם למה לכם לעשות זאת ומאחר לף כסיסים טעם יבעטו בזה המעוה מכש"כ כסיסים חוק בודאי ימאסו בזה לזאת ואמרתם בביאור הדבר על מה נלעוה במעות פסח דזבח פסח הוא כו' נמלא סאי ואמרתם חינו חשובה לשחלת הבן כ"ף ד"ז נריכין לאמרם עת אכלו הפסח ומאי וסיס כי יחמרו כו' נאמר כאן לבאר על מה נאמר בימים הבאים על זו המעוה טעם ולא נחשיבה להוקף וחשובה לשחלתו נאמר אלל שחינו יודע לשחול ואמר ונגדת לבך ביום ההוא זו הגדה לאמר ג"כ לבן רשע ויען כי אל תען כסיל כאולתו לזאת עת דיבורך עם הבן שחינו יודע לשחול עקצו לבן רשע ואמור לבן הקטן לי דוקא ולא לו הבן רשע אבר יומס שם כי אלו היה שם לא היה נגאל · ואף אתה · מלות ט"ז בע"כ לא כמו שהשבת לפרוק שול מעליך ונקט במליצה הקשה את ציניו יען כי מבואר דזכו מספר הדורות לא זכו מספר השנים ומיון דרשע הוא הוא לא זכו ול"ל מספר השנים ואיך יגא קודם זמן ע"כ הקשה את ציניו לרמז דא"ל זכות אחר ליליאה כ"א בהכאת שן ועין דעבד יוגא בו · עי' במס' שבת ד' כ"ג ע"ב תרי גברי דברבי ובמסרם"ח כתב דבבית ר' אבין הוו רגילי בין בלילי שבת ובין בחנוכה כו' דבזכות האחות בהידור מלוה גורם לבנים לדיקים :

(נב) **ברמ"א** ומ"מ יאמר כל הברכות שמחויב לברך בבוקר · וכ' הפר"ח חון מברכת המחזיר נשמות שבבר יגא בברכת מחים שמחים יען דמשמע מירושלמי שאם אמר מחים מחים במקום אלהי נשמה יגא · ולעד"ז דזה אינו דבאמת צריך להבין לדבריו למאי תיקנו ב' ברכות על עניין א' אבן כי הוא סוג ב' תחיות א' את השינה להאיר מיתה ממש רק חלק ס' ממות ומחזיר נשמות ואינו מתפרד הגוף מהנפש כי בעת שינה הרוח נשאר בהאדם גא כן תחית המתים הוא גדול במעלה עד למאוד כי בבר כלה הגוף ונתפרדו פירוד לגמרי ואעפי"כ נתחברו עם עם ומהלבם בשבר וגופה בו רוח נשמת שדי · ואם אמנם כאשר יבוך האדם ברכת מחים שמחים הוא נפרש דמרומם להשי"ת בתחי"מ הקטן שמחזיר רוחו בעת קומו משינה לפי הירושלמי דג"ז נכלל בתחי"מ אי לזאת כאשר גם סיסים שברכה מבורך תיקנו ב' ברכות אלהי נשמה על תחי"מ דשינה ואז כאשר יבוך כן ק"ל למאי מבוך בוא מחים שחים הרי מבורר דקאי על תחי"מ כהמיתי ומאמין בהמוגה שלימה על תחי"מ ומרומם ומשבח להשי"ת ע"ז ק"ל פשיטא לף כשביוך מחים שחים צריך לברך בוא אלהי נשמה לבוא על ברכה השיקרא מחים שחים כוון על תחי"מ כהמיתי · בוא מלאתי בשערי תשובה סי' ו' ס"ק ז' כביא שבאחאר מרדכי ג"כ פקפק על הפר"ח ומ"מ לעניין מעשה לא מלאו לבו לחלוק והשערי תשובה בעלמו ג"כ פקפק עליו ואם אמנם כי חיובי כדאי לחלוק עליו מ"מ נ"ל דבלאת יד"ם יעשה כן יניח מעט ליתן ואז כשיתעורר משבתו יברך אלהי נשמה דהא הבי' בסי' כל"ח כתב דהשגור בסי' ג' בשם ר' יהודה משפירא כאחר ניעור משינתו של שיחת היום צריך לברך אלהי נשמה וכ"כ בשבלי הלקט בשם רבינו שמחה והר"ר אבינדור כאן רק הבי' סיים ולא נהגו כן ח"כ בכאן יוצא יד"ם שפיר כן נ"ל :

(נג) **סעיף** ד' ס"ן צריך סיסים בגון כו' עיין בשם' יומא ד' כ' ע"ח ומתקינין לו כאן אחר וים לדקדק מאי לו מיותר בשלמא בחשם אחרת שייך שפיר מתקינין לו להכאן אבן כאן אחר מאי שייכות הוא לו ונראה דהשתא רמז להמבואר בד' י"ג כיון דעבדינן לו צרף כש"כ מזדרז טפי ושפיר אמר מתקינין לו עבורו לתועלתו ולחקנתו בבדי להזדרז · ובם בתוד"ה שבעת כו' סמנין בריחא כמו בכאן כו' ולעד"ז דכאן הדקדוק נכתב כן דאם נאמר קודם יו"כ ז' ימים מפרישין כ"ג ים לטעות ולפרש כך קודם נפסק הדבר ומאי יו"כ שייך לבשבת סימים ולפרש דאין מפרישין אותו כ"ח ו' ימים דעם יו"כ יהיה הוא זיי"ן ט"כ נאמר ז' ימים קודם יו"כ דא"ח לפרש בחופן אחר כ"ח ז' ממש לבד יו"כ · ובם ואכ"א יעו"ש במסרם"ח מה שהקשה וג"ל לאחרן דבת"י הקשה אמאי אין מתקינין אחש גם לבני ואילו לא מעכבא ומ"מ ברחשון מצוה מן המובחר בעינן יעו"ש וא"כ שפיר כוונו כאן האו' משום דבפרת יפרחל תלוי בזה לא לעיכובא רק כוונתם להיות כפרת כ"י במצוה מן המובחר צריך לאחם אף לג' וא"ל בסיומות אחשו יקחו כהן אחר סי"ל אחש לא כן דבשביל כהן עם אחש לא יחליפו לכהן זו מכיון דכל מצוה מן המובחר אינו רק בכהן רחשון כמוכן ולא בשיחליפו לבני דאז אין בהקפד במצוה מן המובחר ולעניין זה שפיר יש מצוה מן המובחר יותר ברחשון :

במג"א ס"ק ח' אבל מי שים בו מום הוא פגום · ועיין בחו"י סי' קע"ו שכתב ג"כ דהא דהקב"ה מסחמם בכליס שבורים סבירא לא מקרי מום עפ"י האמת וכל לב נשבר שפיר מקרי לדיק תמים משא"כ מום בגוף י"ל כל מום רע ואינו בטעם משום דהפלה במקו קרבן וכהן הטובד צריך שיהי' בלי מום כ"ח בטעם דיוק דרמ"ח מיבריס הם כשא ודמותו לרמ"ח תורות עליונים ורמ"ה מיבריס רוחנים שבנשמה וכה"ג הכשא פגום יעו"ש :

בסעיף כ"ו קבל שכגנו למנות חנשים על ציבור לזמן · רז"ל אמרו כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור מתעבר · ועיין ביומא ד' כ"ב ע"ב בח"י שם מקום הוא לפי הפשט כותחם דים לדקדק מנ"ל דמהעבר הא אמר לעיל דבזק הוא שם מקום ונ"ל יען כי למאי מסמיענו היש מנחם ומאי נ"מ בשלמא לעיל ניחא שפיר דכלפי שממרם תורם דאסור למנות את ישראל יכול אף לדבר מצוה ת"ל ויפקדם בזק ולא נאמר בחם מנחם ח"כ מסמיענו דמותר למנות לדבר מצוה אבן כדמסיק דאסור למנות ח"כ למאי מסמיענו דמנחם בעיר בזק בע"כ ליפנה דמבזק הוא ומסמיענו כך דרשה אבן ח"כ מאי מקשה ודלמא מדידהו דהדק"ל למאי מסמיענו במאי דכתיב בעלחים לזה תירלו שם מקום הוא לפי הפשט כמ"ש ביהושע זיף ועלם וכו' וא"כ מי כתיב בבזק ס"ח כדלעיל להסמיענו דמותר למנות לדבר מצוה כדלעיל וכן מי כתיב בעלחים לאחר ס"ח ג"כ בן לבן ניקט תרוייהו דבע"כ אתי להסמיענו דאסור למנות ומתרץ ח"כ מאי דאותחא דבאחל מבוון דמדידהו נעשל סו"ל למנות בם"ד :

(נד) **במג"א** ס"ק ג' אפילו במדרשות אלו בהגדות חומרים קדים דרבנן · לבד מסתירס שמביא הב"י לאמרו סוף פרקי אבות יוגדל התימת הוא מביף אל היפך דל' אפי' מסמע דלתלמוד פשיטא כ"ח אף למדרש והגדה ובאמת כתב דדוקא הגדה וגם תירוץ המג"א אינו נכון דמאחר דהכוונה דאחר הוהם שבע"פ יאמר הגדה ח"כ הביקר הוא ההגדה ואיך אמר אפילו ולעד"ז דבות הרמב"ם כך יען כי קדים זה הוא קדים דרבנן וה"א דלמדרש דהוא

כעין מקרא דמדם המקרעות י"ל קדים פסוע ולא קדים
דרבן לכן אמר קדים דרבן כל י' מיברהל כו' ואפילו
במדרשות ג"כ קדים דרבן ולא קדים פסוע וכאי מו כהגדות
קאי לפרש דבריו מקדום בת"ת עפ"פ מאי הוא הויגו מדרש
דחביב מו אגדות דוקא ולא ליומד אחר ומדרש לרבותא
דקדים דרבן יאמר ולא קדים פסוע והגדה הוא לפירוש דדוקא
ע"ז יאמר ולא על ליומד אחר:

(ג"ם) **במחבר** סעיף ס' אם לא כניה ב"ם · מעשה
היה בגילחיעוע במדינת פולין שסידר
סדר סיפים דשם גט וחשם הגאב"ד דשלוין לפשלו מב'
טעמים א' דהמגרש פוטה הוא ונטרף דעתו בלמדו שמדפין
אחריו ב' שלא נבדקו העדים אם י"ל ב"ם וכאשר נתקבלתי
אח"כ שם לרב בכתב העניש במר נפשם לסיות דן דינם
למזור נעתרתי לעשקתם לעיין בדיעם וזה אחלי בעזה"ם ·
הגם לבאורם יש להמעיר לדעת הרמב"ם שבישר בפ' ע'
מכל' עדות וז"ל הפוטה פסול לעדות מה"ת לפי שאינו בן
מצות ולא פוטה אכזרי מפלך עדום ומשבר כלים וזורק
אבנים בלבד אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמלאת דעתו
מפוכפת בדבר מן הדברים אשר"י אכזרי ומואל בעניני
עם"ד סי"ז פסול ובכלל פוטים יחשב הפתאים ביותר שאין
מבינין דבריס שפוחרין זה"ז ולא יבינו כדרך שמבינין שאר
עמי שלחן וכן המפוללים והשחפזים בדעתם ומשתגעים
ביותר הרי אלו בכלל הפוטים וד"ז לפי מה שירחה הדיין
שה"ת לכוין בכתב וה"ל לכאורה לדעת הר"מ י"ל שפסול אבל
בחמת ים להבין מפני מה לא הביא דעתו בשל' גירושין
רק בשל' עדות ע"ז נוכל לומר דרק לעניין עדות מחמת
שאריך הטד להעיד על מה שעבר כבר ויש לחוש שמא לדמם
לו בחוסם שעה שהדבר כן והיגו כן ושתחלף לו הדבר בזולתו
מאחר שלפעמים אין מבירין דבריס שפוחרין זה"ז ואיך ישיד
עכביו ט"מ שרחה בתחילה אבל כשאינו בחיים לקייס דבר
כמו במו"מ או בניטין ומשבר סביר ואם מבירין שהבין
הדבריס כגון זה לאו פוטה והרי הוא כפקח לכ"ד מה
שהוא פוטה בדעת לפניו · ועוד בר מן דין שלא דעת
רביו שמחה הוצא דבריו בב"י סי' קי"ט דלא מחזקין בחזקת
פוטה לגרש עד שירחו סימני פוטי המפורסים בפ"ק דמגיה
וכן דעת רביו מביגדור כהן הוצא דבריו בב"י סי' קכ"ח
וז"ל אם לא הוחזק פוטה בדבריס המפורים בפ"ק דמגיה
הרי הוא כפקח לכ"ד וא"כ לדעת הר"ר שמחה והר"ר מביגדור
כהן בודאי ליח כאן בוס פסול והגם לפוש הרשבו"ם כתבתי
להתיר ים לבאורם לסביא ראיה מדבריו ירוחם להומרת ז"ל
רביו ירוחם הוצא בב"י סי' מ"ד וז"ל כתב רביו ירוחם
בשם סרמ"ם מי שדעתו גלולה ומבין ומביג הדבריס על
בוריס אפ"י שדעתו חלושה קדושין קדושין גמוריס וכן
גירושין ואם דעתו מבוכבת בחיו מביג בוש דבר על בוריו
הר"ז בחזקת פוטה ה"כ מוכח מזה שחושם לדעת הרמב"ם
אף לעניין גירושין וקדושין אבל בחמת נוכל לומר דאף
לומר רביו ירוחם שאם דעתו מבוכבת הר"ז בחזקת פוטה
ג"כ לעניין קדושין וגירושין זה דוקא חרם המדבר ואיגו
בוחש מתוך שדעתו מבוכבת חיגלתי מילתא דמחרם מחמת
פוטה וכמ"ם הדריסם אבל בשאם דעתו מבוכבת בשאלתי
לטעניים מודם רביו ירוחם דהוה כאבר לגרש וכן מבחר
מדברי ב"י בסי' קכ"ח שמעתיק דברי רביו ירוחם שלו
על אך מימרא דחרם ה"כ בניחון דיהן כיון דלא נמלא
בו ה' מד' דבריס המפורסים בחגיגה אי אפשר לומר הוא
בדרך יחידי בלילם ומקפיד על בנדיו שלא יהיו קרועים ולא
נמלא בו בוש סי' מד' דבריס דחגיגה ה"כ הגם כאבר
ובפרט שאר"מ והמרדכי בביאם הריב"ם בסי' תם"ח והרשב"ה
בסי' תם"ם ומהרי"ט בחלק ח"ע סי' ע"ז ופשטות מהמשות
כטור וש"ע יו"ד סי' ה' ורביו ירוחם דכולהו ס"ל דלא
כהרמב"ם שלא דבניון דוקא לחחזוקי פוטה בה' מד' דבריס
דחגיגה וכן מבמע מהרי"ק פורם י"ט דס"ל דכי ומהרשי
לפמוך כותייהו דבתרתי אינהו נגד הרמב"ם ואפילו לבתחילה
וכש"כ בדעבד וכן פסק בחשו' זכרון יוסף וגם לדעת הגאון
בעל נוב"י ליד שם לחפשר לחמר בגירושי בוטה · מהני
בחחריס עפ"ג וכאן היו עידי מסירה עפ"ג ועוד י"ל דגם
הרמב"ם לא פסל כ"ח בשוטה מעשה כדמוכח מלשונו שקאמר
ולא פוטה שהוא מהלך ערום ומשבר כלים וזורק אבנים
בלבד שלא כל שנטרפה דעתו הוא · מבמע שנטרפה דעתו
הוא ג"כ בזו החופיים שהחחיל הרמב"ם שהוא פוטה מעשה
אבל לא כשמדבר דבריס בדרך פוטה · ובחיבורי קרבן
תודה כתבתי וז"ל ר"י חמר חפילו בח' מהן וכן מליטו בחם'
ב"ב רבא דהוא בחרתם פסק כר"י בד' קי"ס ע"ב ולא
היא החם שעותא יחירתא חזי בו דהוה קמשחדר לבו לעבדי'
וזכו מאבד חם שעותים לו דקפרע כאן וכן פסקו כל
הפיסקים אבן חם הוא פוטה בדבר א' שלא שלו סג' דבריס
הוא מחלוקת גדולה בין הרחבוטים דהרמב"ם בפ"ע מהל'
עדות הל' ע' כתב דמחבב כפוטה וכתב דלאו בן מלות הוא
ור' אביגדור כר' שמחה וסר"מ והמרדכי והרשב"ה ומהרי"ט
והרמ"ם והטור וס"ע חלקו עליו דלחמחזוקי לפוטה בעינן
דוקא ח' מד' דבריס וכ"ל דלאיס לרמב"ם מב"ב קי"ס ע"ב
אבל חמרי ומדי בי קשיחת הרי הוא פוטה בדבר א'
ולאו מאלו ד' דבריס ומוחזק לפוטה בכך לפי' שהו' ד"ס
היחמר דלא אמר רבא שיבדקו לו בדבריס אחרים · אמנם
המהרי"ט חלק ח"ע סי' ע"ז כתב דדוקא לעניין עדות כתב
הרמב"ם כן דחייסינן שמא מחמת דעיון רעיונו ושנעוניו
נדמם לו דבר בזולתו משא"כ לעניין ס"ד וזהו אינו מדכתב
בפשטו שאינו בן מלות ולא כתב פשט המהרי"ט ח"כ מפשט
זה ס"ם בכל הדבריס והא דכתב בשל' עדות ולא זכר זאת
בפוס מקום ישן להרמב"ם לא נקט פשט מפני שאינו בן
דעת עבור כי סבר דלפ"ם הוא חכם ובריא חולם בס"ד
כ"ה נשחנע בדבר ח' ח"כ במאי דדעתו בריא סו"ל לפיות
כשר לאותו דבר כמו לעניין עדות וגט וס"ד לפשט שאינו
בן דעת אבן פסול מפני שאינו בן מלות כמבואר בכאן
לעניין רחיס וכר"ם ד' כ"ם ובמגילה ד' י"ם ומ"ם פסול
לכ"ד שבפולם · אבן יומשך כ"מ לעדות אשם אם דעתו
בריא והוא מש"ת מודם הרמב"ם דכשבר לזה יש דעבור פשוטו
ממלות לא גרע מעו"ג מש"ת דמהימן לעדות אשם לבן
נקטיס בשל' עדות לבורות לנו על חידום דין בעלמת מזה
לעדות אשם · והגם להפשט לפי שאינו במלות ח"כ אף בגדול
עפ"ג ומזאירו ומלמדו לשמר בכתיבת הגט כמבואר בעיון
ד' כ"ב ע"ח ומה גם דבתיבת הגט דמעשה מורה על מחשבתו
שהיתה בפוס כמו בשם' חולין ד' י"ב ועיין בהו' ניטין
ד"ם ומה אבן פשוטו בגירושין עבור דאינו במלות עכ"ל
מ"מ בהדין עובדא גם הרמב"ם מודם דחקרתי והדשתי
היטב וראיתי כי דעתו ברור וגלול ולומד ג"כ בפוב ובעת
סידור הגט אמר כל הדבריס הנלוך לבעל המגרש לאמר
בספר אבן עזר כ"ח הבריאים וג"כ לא רצם ליתן הגט עד
שפייסוהו בממון וא"כ פומר ממונו ויודע כל עניני בריאות
גט אבין אים לאחשו ואיך יחשבוהו לפוטה ומה שאינו אכם
בם"ד זה סי' לו מבאן ומהריון ודמי לאחרם בשבת דקיי"ל
בשם שבנם ברמיזה בך מוציא ברמיזה כמבואר בא"ע סי'
קכ"ח סעיף ו' וכב"ם ס"ק ט' יעו"ש ובדברי פוות שהרחב
לפני הרב הגאב"ד דק"ק שלונין מקרם קרם לו שובדא דב"ב
קי"ם אמרו ליה קדושין זיל לחול תמרי כו' כמו כן קדושי
שבפוסוהו על שבתן גט ולא לקח ממון הרבם ממנה פחוהו
וגם יכלו לו לעשות עלמו לפוטה ולילך להגאב"ד דשלונין

ולהרחות

ולסרוחות לו סימני סטות לכן כתמת תקרתי וגם לחני הרב
בגתון בחורין ובסדקין ולא נמלא בו שום סטות מכל' דבריס
כי בומר ממנו בטוב וגם מזכר מבלי ליוך יחידי בלילה ·
וגמ' דמניגב י"ל הא דנאמר ביולא יחידי בלילה ותמה בע"ח
הלא בפסחים מבואר דלא יצא דוקא כ"ח בלילי רביעית
ובלילי שבתות ומס גם דמחידנא נגזר עליהו מבלי להמלא
ביטוב כלל אז טוב לין חכם בכל הלילות ועוד הקשה דקאמר
הלן בבה"ק ופירש"י בלילה הלא בלילה בלא"ה תיפוק מטום
יולא בלילה ותיתנא לר"ה דאמר עד שיכא כולן כא' לכן
לר"י דבחדא סגי קשה יעו"ש וע"ל דהכא מהגרת בא מחלת
דחביב בחם' פסחים היא וכל כת דילה המרובים ח"י רבת
מלאכי חבלה ובתיתא רשות לבזיק הם סיו מזיקין הרבה
למאוד ולא יבקר בין חבוב לשפל כל הבא לילה יזהר משא"כ
בעת דאסורים מלעבור ביטוב מ"מ הא ודאי דמזיקין ים
ג"כ סחידנא במבואר בכמה דוכתי בברכות מפני ג' דבריס
לינן נכנסין לחורבה מפני המזיקין ומבואר שם דלף במתא
ליכא מזיקין ואבא בנימין אמר תלמלא ניתנה רשות לעין
כו' ובפסחים גבי זונות ובחולין גבי שקולאי לממזיק תבר
לחביתא וכדומה רבים לכן כמה לין מזיקין להאדם כ"ל
רק מתקנא דוקא בגדולת הת"ח ומתגרה עמה ולריך שימור
הרבה כמו בני מתי דרבנן דבלו כו' חולה היה מהן לריכין
שימור ובזה ניחא בפסחים קי"ב ג' דבריס לוה ר"י ב"ר
יהודה לרבי אל תלא יחידי בליבה כו' דתניא לא יצא יחידי
בלילה לא בליל ד' ולא בליל ו' ותמוה ה"ל לין פקדו סתם
אל יצא יחידי בלילה הא רבי היה אחר רחב"ד ואז לא היה
הסכנה כ"ה בבני ליזות אלא בני תלמיד חכם
לעם הארץ דסבריתא קאי על כל אדם בכלל דבאו לין חכם
כי אם בבני הליזות מפני סכנת הגרת בא מחלת מצא"כ
מפני מזיקין ה"ל פחד מצא"כ רבי דהיה ת"ח ים בו חכם
מזיקין לכן פקדו סתם על כל הליזות וכן הוא בגמ'
אל תלא יחידי בלילה ולא הקשה לתלמי ליזאו לרבי דוקא
הלא כ"ה מוזהר כן מפני חכם הגרת בא מחלת לזה אתר
דתניא דחכם זה היה כ"ה בבני ליזות יען כי רחב"ד ביטלם
לכן הוצרך להזהיר לרבי עבור כי הוא ת"ח יזהר בכל הליזות
ומלא שפיר אתר כאן ויולא יחידי בלילה היינו דמיירי
בת"ח ולא לאו שגיזאו לא היה היוך בלילה ולאי דכאן בבה"ק
מיירי בע"ה דלמלו לין כאן חכם מפני הוך בלילה אכן אף
על פי כן הוטב מקרי מפתא זה לבד לר"י וקרא דויסבם
לחברים דיליף מזה דת"ח לא יצא יחידי בלילה אסמכתא
בעלמא דקודם רחב"ד אסור לכ"ה ומה"ט לא הביא בפסחים
מהאי קרא כ"ה הביא כך דתניא לא יצא יחידי בלילה לא
בלילי רביעית כו' יען דעיקר סקרא אתי דזריזות היינו כ"ה
מלפיא ומחזק בזה קושית התוס' במס' פסחים דף ד' ד"ה
שאתר · ובהגהות הגאון מוה' ש מ ו א ל מ ה מפרש
הא דברכות אלמלא נתנה רשות לעין לרחות עפ"י המ"ר לין
בית רובע בחלונו של שולש שלין בו כמה חלפים מזיקין
וכ"ה פרמה (פי' מטה ומכסה) נתונה בפניו אלא יביט
בחדם ויזיק ובשעה שעוסקין בל חדם גורמים מעביר פרמה
מפניו והוא מסתכל בו ומזיקו כו' וה"נ הכונה רשות לעין
היינו לעין של המזיק יעו"ש ומלאתי בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג
בסופו שכתב בשם המדרש ז"ל לין לך בית רובע שלין
בו אלא חלפים רבותא שדים ורוחין לחדם פרומביא ע"ג עיניו ולא
ניתן רשות לעין לרחות כו' וכשעוסקין הרבה נתקף הפרומביא
שע"ג עיניו ורוחה בשד ומיד נעלף הרי לפניו היה בנירשא
במדרש דפרומביא ניתן ע"ג עיניו של חדם ולא ע"ג בשד
ומלאי תלמלא ניתן רשות לעין לרחות קאי על עין החדם ·
והרבה ים לפפל במחלוקת הרמב"ם בעין שוטה בדבר ה'
ואין כאן מקומו · אתר כן מלאתי בתשובת מיים סי'

מ' בשובדא בעין זה בחים אתר משדו הוא מדלי בשבל
טוטה לשכלות ואח"כ גברים עליו בשכלות עד שנעלפה עליו דעתו
ונעשה משוגע ממש ואתר שהתעשקות עמו בשגונות ופשוטות
סר מעליו בשגעון לגמרי לך עדיין הוא בחים נחלש ובעל
מחשבות ודבר ה"ל עם הדם וי"ל עקשות ועפשות שלג ואתריך
הרבה בזה ולא רלה להכריע בין המחלוקת שבין אתות
השולש רק שידד שגם הרמב"ם בשובדא דנא יעו"ש שהאריך
בזה ושתירה ג"כ להשגת יעו"ש לשובדא דידיה גרע משובדא
דידן יעו"ש היטב · ושתה נשוה לבאר ניחון חכם שבני שלא
נבדקו בעדים בגם הגוב"י מבד"ק מח"מ סימן ד' מביא על
דין בשפסק בחו"מ סימן ל"ה בחין חולק בדבריס אשר חין
בו כדי הסג יד · דמס שבגם יסודו בשתום' והרש"ם בחדא
סיטתא בשם שהקשו התום' ב"ב קנ"ד ד"ה ושוד וא"ת למה
י"ל שהוא קטן כיון שהגיע לכלל שנותיו בו' וביתר בכוטם
דחזקה דרבא עם חזקה דהשתא מבני לב"ע בשיטת הרש"ם
ושקשה דא"כ מאי מקשה שם קנ"ם ר"י הלא לדידך בו'
דילמא מיירי דלא נבדק שמוכר מבבר יעו"ש לא כ"ל דמה
שר"ל דהרש"ם חזיל בשיטת התום' דהמוכר נבדק בהגעתו
לשנים ולא מצא לו סימנים היינו דהרש"ם כתב בשם בתרא
קנ"ד ושוד סימנים עבוין להשתנות ומ"מ הא מחיים שמיין
מבני בדיקה ומאי דילמא השתא הוא דהוה סימן כו' מ"ו
כיון דמשכחינן סי' מחזקינן בגדול משסגיע לכלל שנותיו
יעו"ש שרי דלא מיירי כלל שנבדק בהגעתו לכלל שנותיו ולפי
זה יקשה על הרמ"ם ז"ל מאי רחיים מיירי דשיכא דבדקוה
ונמלאת גדולה מחזקינן לה בגדולה למפרע ממעשה דבני
ברק דילמא ס"ה דשיכא חזקה דרבא עם חזקה דשתא עם
חזקה דאין חותם מת"ל נעשה בגדול אבן בשובדא דהרש"ם
ליכא חזקה דעדים וגם תקשי להרש"ם דשובר לחזקה דרבא
עם חזקה דשתא מבני ה"ל מאי נמי חזקה דרבא עם
חזקה דעדים כביאור הגוב"י לקושית התום' וא"ל יקשה קושית
התום' דאמאי לא מבני חזקה דרבא עם חזקה דעדים אבן שתא
דהרש"ם כובר דלאו ליבעי דהגמ' ל"ש כלל לר"י ולר"ל
חזקה דנעשה בגדול לשמוך עליהם שבדקוהו רק שואלין
לעין הסיים והסימנים אין בודקין רק לבשוף שסיגיע
חידם ר"ל ד"ז בתשובתו לר"י וכזה ניחא גמ' כתובות י"ע
קטנים נמי כדר"ל יעו"ש בתוד"ה וקטנים ותירוצם דחוק
דשא בשובדא דב"ב ל"ם חידק דייק בלוקא דמה לו לעשות
כיון דרלוו לקנות קרקע ועביד חיהם דזבין ליומים ונלטרך
לדחוק דמדאמר אא"כ נעשה בגדול משמע דקאי גם על
העדים כפירש"י ועל חשם שעדים א"י לשמוך עליהם דילמא
קטנים שם וכקטנים ל"ם חזקה וע"כ שסמך על המלוה
ורמזו ר"ל שמדבר בעשק מכירה עניו שלוחה ולדבריהו
ניחא דלייתי דברי ר"ל להורות דשמכירן גם בזה על המלוה
שבודאי דקדק על שעדים שבביאו סי' דלא ניחום דילמא
כוונתם בחמרם קטנים היינו שלא הרחו לנו אז סי' ואשבר
דע"ז אא"ל מלוה חידק דייק ולזה מביא קטנים נמי כדר"ל
דהוה חידם לנו ד"ז דג"ז לשמוך על שחזקה וכזה י"ל שת"ח בב"ב
שכתב דשא דקיי"ל חזקה דנעשה בגדול היינו דשולשין שם
הגיע לכלל שנים אבל פשיטא שאין בודקין אם י"ל סי'
דשומכין על שחזקה כו' וזכו נגד גמ' דב"ב וכתובות אבן
י"ל דר"ז יסבור כר"י ושיטת הרש"ם וכמ"ש וכפי שם ה'
ולבסוף קיבל ר"י דברי ר"ל · וגרמיב הדיבור טוד בעניבה
דחזקה וזשו שגם התום' בשם' כתובות דף ט' ע"ב ד"ה
נאמן כתבו דר"ת מני סבר דנאמן להפרידם בכתובתם ולריך
ביאור דבירושלמי משמע דא"ל כדאמרי אא"כ וא"ל הכי"ן
בשם הרשב"ם מקשה על אמרו בד' י' חכמים כו' ת"ל דף
דכתובה מדאורייתא ובלא חזקה ג"כ ים להאמינו מטיקר
סדין דמוחזק וטוען ברי וא"ל דם"ה דרוב בנ"ח אין בקיאין

בפ"פ כדמסמע מר"ג דלמר לחסבוהו כופרי ומסקוה לההיא לקמיה דר"ג ואף דנחמן לתוספתא מסוס דלוה בקי מני ומני מן המיעוט ובויה חד"ל מסת"כ לממון דבלירוף חזקת הגוף חזקה ורובא לכ"ע מזלינן בתר הרוב ולא כדס"ד לתוספתא ה"נ דלוה בקי וכתובתה הפסידה כמבואר בתוס' ד"ה מי ה"נ כסברת הרמ"ה דבכהן ליכא רובא דבתולות נמלות מהן בתוס' ל"ה כן דבדליכא חזקה לרובא ג"כ אין הולכין אחר הרוב כמבואר מדבריהם בד' ט"ז ע"א ד"ה כיון שבתבו לרב פריך כו' הלא לשמואל גמי דחזקת הגוף מסייע להרוב וכן כתבו בת"י ובעה"מ ורמב"ן דכתב לבתולה לו מלמנה ניחשת ל"ם חזקת הגוף דסתם בתולה עומדת להנשא תמוה דלהך מקשה לימא דלא כר"נ ה"ל דסתם ליכא חזקת הגוף וכבא ליכא ותירוץ הפי' דמוק וכתבו וק"ל דלרב ודאי לק"מ מהניהן דה"ל דבמעבד"ד י"ל פרעתי כו' וי"ל דפריך למאן דה"ל כרב בחדא ופליג בחדא יעו"ש נעלם ממנו תוס' נבא בחרא ד' ל"ב ע"ב ד"ה ואמאי שבתבו וה"ת נימא דנחמן במיגו כו' וי"ל דלהניבא דרב קיימי כו' יעו"ש · ובבא לקרחיב סדבור בענין דנא · שם פסוקים חקרו אם למריון מיגו במקום מנכג מדינא וי"ל דאיה ברורה דלא למריון מיגו במקום מנכג כמדינא מבא דמבואר במסכת כתובות ד' ט"ז ע"ב זימנין דמפסה ר' כו' פירש לף כסיבית הבעל עדים דבפניה לא ניעבר כלל וזכו הוכחה דבתולה נשאה מ"מ עדיין תחזר דבחזקת בתולה נשאה רק לומש קרס דלא עברו מה שכ"ב דבפני בתולה מעבירין סחומה אז לא תחזר כן וקשה כה מכיון דכאן מייתי דתפוש שלא בעדים דתניה נחזקת לחזר לחומ קרס מבוש מיגו כמבואר בתוד"ה לחבוסי דאל"כ למאי מהימנא ומ"כ עדיין לא יגאנו מחשש דתפוש שלא בעדים ותחזר דבחזקת בתולה נשאה רק דנשתנה אלא מנכגא ועברו לפניה פתוחה · למש הר"ן פ"ב דכתובות מקשה למאי כי ליכא עדים דנכנו בה מנכג הבתולות טוטלות ר' ירמיה לבעל במיגו דפרעתי ותירץ דמייתי דכולה הבעל קודם מותו שלא פרע ובגרושה כשתובעתו לאלתר אחר גירושין דהוי בתו"ז יעו"ש לף דקיי"ל בה"מ כי' מ"ח סעיף ד' דבבעל שנפל מייסיון לפירעון אפילו בתו"ז וכאן הא מייתי בחזקה שבר כתובתה וכ"ל דסבר הר"ן כשם ך' דמסיק לדינא דכשבעדים קיימין ואומרים שהוא בתו"ז נחמן דהל שטרא ליכא עידי תו"ז וה"כ בכאן בכתובה הא אין שבדי שהוא תו"ז · ובא נכנס מכיון דלא תניק הר"ן חירוץ שתו' דכו"ל מיגו במקום עדים מוכח בבירור דסבר הר"ן דלמריון מיגו במקום מנכג מדינא · וכ"ל דהר"ן יפרש הסוגיא דהן לחת בלבר טוענת דנשתנה אלא מנכג כמדינא נחמת רק דהכמים לא חשבו לזה כי זכו מילתא דלא שכיח שתשב תשטון טענה כזו מה דאיכא מאי ובודאי לא יקרים כזה וגם לא תשטון לבקר שכן קרס כי ירחה לטעון דבר שאינו שכיח מבח"כ לחמר דקרס לומש ולא לחטעיד מנכג הבתולות שכיח הוא וחשבו לתקן זה · עוד כ"ל דאף הר"ן מודה דלא למריון מיגו במקום מנכג מדינא רק כוונת הר"ן להקשות דלא מסת"ל ויקשה לרב יהודה בב"מ (דף ק"י) דבבר אפילו במקום מנכג נחמן ומשמע דב יהודה כרבו בשמואל שבר דאוקי מסת"ל דהטוען במקום שאין כותבין כתובה עיין במס' יבמות (דף י"ח ע"ה) דה דרב יהודה דשמואל היא · למש ים להבין תירוץ הר"ן שכתב הוי בתו"ז מ"ל הגמרא (בדף י"ו ע"ב) דקמקשה וליהוי דילמא מפקי עדים כו' ומקשה הזה היה שבר דמייתי במקום כתובה ונאבד הכתובה מ"ל עדיפא הוי"ל להקשות למ"ד עביד אינש דפרע תו"ז אינא כי ליכא עדים מאי הוי ליסימני' במיגו דפרעתי ול"ל דהר"ן שבר בשברת כתו' בב"ב (דף ה' ע"ב) ד"ה כי היכי כו' דדוקא בשלוה דחייב לו ואתמרי לו זוזי פורע בתו"ז כי היכי דלא לעברן מש"ה גבי בבור דמ"ל עדיין חיוב דשמא ימות בתו"ז וכן בשכור שמא יפול בבית בתו"ז גם אבני ורבא מודו דאינו פורע בתו"ז יעו"ש וה"ל ס"ל אינו חיוב ברור דשמא תמות ויורשה לב"ע אינו פורע בתו"ז · וכאן בדברי הר"ן נ"ל להגיל הרי"ף מקושיות המפרשים דהרי"ף פסק כשמואל דאוקי מתניתין דוקא במקום שאין כותבין אבל במקום שכותבין אינו גובה בלא כתובה וקשה דבב"מ דף י"ח ע"ב מוכח דר' יוחנן ואבי פליגי על שמואל והלכה כר' יוחנן לגבי שמואל ומש גם אבי דהוה בתרא סבר כן ועוד דהרי"ף הביא ג"כ דברי ר' יוחנן לפסק הלכה · וי"ל דהרי"ף סבר דשמואל ור' יוחנן לא פליגי דבמקום שכותבין ניעא טעמא דידיה דהגיה לדבר שנקרעה הכתובה בפירושה · ואבי דמוכח ממנו דמפרש לדברי ר' יוחנן דמיירי גם במקום שכותבין אינו לפיטתיה חזיל · דהכא הגמ' מסיק בב"מ דאבי מגופא דמתניתין קא סבר בית וכקשו בתוס' ד"ה אלא מוכח מהכא מידי יעו"ש ואילו דהכרח אל אבי הוא מדתנן בתובה ואין עמהבעל אלמא במקו' שכותבין בתובה עסקינן אין סברא לפרש כן אלא דיבא בהאי בעבור אהבתה דמס' כתובות ד' ט"ז ע"ב דהוכחת אבי בהאי מבריית' דמס' כתובות ד' ט"ז ע"ב דיבדה כתובתה כו' אם י"ל עדים בב"ח מאי כתובתה ר' וזכו בבריית' קאי אהאי דהכתה יעו"ש בהרמב"ן ח' ובמהר"ם שדחקו להעמיד סוגית הגמ' לפי"ז דבגמ' נאמרו דברים אחדים בזה . אלא עדיין אינו ברור דים לדחוק ולאמר דהן אמת דכתובה ואין עמה גע הוא במקום שכותבין כתובה אלא גע ואין עמו כתיבה במקום שאין כותבין כתובה וכי תלי זה בזה למאי הא דתניא וכא דתניא ול"ל דכותב

ס"ק וכי ס"ק לא יודה בזה דמלי ג"מ מכיון דבמקום זה הוא מנהג סימני הבתולות הוי ספיר לחיה ול"ל דהנה בד' י"ו ע"ב קאמר הגמ' זימנין דהספסה כ' כו' להמוסי הוא דלהניסו וכתבו התו' דלוקא בדבר שיש טורח כגון מביא להכא יכולה לומר דלהניסו לאבל קליות וס"ד שהם קלים לעשות לא יעו"ש וכ"ל דילפיה בהימומא היינו חופה של הדם ופריעת הרחם היינו שערה על כתיפיה זהו דבר טורח כמו העברת חבית של יין וא"כ בזה בדהספסה ר' ואיכא עדים דלא נעבד לפניה כמנהג הבתולות בהימומא ובפריעת רחם נאמנה במינו דלא הפסה כי קרה לאנס וכ"ז הוא בהימומא ובפריעת הרחם מכא"כ בהילוק קליות לף כדהספסה מ"מ כדאיכא עדים דלא נתחלק קליות מחוייבה להמזיר מנה הטעדפה ולזה נקט במתנון אם יש עדים לף דבעד קטן ח' לחוד סני מ"מ אם קרה להיפך כדהספסה ר' ואיכא עדים דלא נעבד לפניה כמנהג הבתולות בהימומא ובפריעת רחם נאמנה במינו דלא הפסה כי קרה לאנס וכ"ז הוא בהימומא ובפריעת הרחם מכא"כ בהילוק קליות אבל בהילוק קליות מחוייבה כדהספסה ר' ואיכא עדים דלא נעבד מנהג הבתולות בהימומא ובפריעת הרחם אלא בהילוק קליות לף בעדים נאמנה במינו דהניס לזה מפרש ר"י בן ברוקא לף מילוק קליות רחיים והכא דקנקט יליפה בהימומא ופריעת רחם לאו דוקא קאמר ומכיון נמי דה"ה מילוק קליות רחיים במקום הבתולים ובזה בדאיכא עדים מ"ג לאנס קרה נמלא שפיר קנקט אם יש עדים ומחוזק בזה סיפא הרמב"ם דקאמר אליבא דע"א אם סני ולמה נקט עדים. הלכן לקמייתא. ובאמת מל' הגמרא דב"ב משמע דהקושיא לרב לא לשמואל והכברה דבחזקה הגוף בהדי בני מולילין ממון ס"ה לרוב דעדיף הימו רחיים כ"כ דבד' י"ב ע"ב ר"ל דר"ה ור"י דאמרי בני עדיף דשמואל היא ואיך ס"ד דשמואל סבר בני עדיף הלא שמואל הא קאמר הכי הולכין בממון אחר הרוב וא"כ מכש"כ דלא מזלינן אחר הבני. ומהא דלא מהני לענין איסורא בני ואמת בהחזק ורובא מהני לדאוה. ולפי"ז י"ל דשמואל הוא הא"ד דנאמן לטעון ס"פ להפסידה כהובאתה דקא"ל דל"ם דמכיון דאיכא רוב ג"כ יש לחוש דאין הולכין בממון אחר הרוב כפיטהו וא"א ממון מכיון לטוען בני פ"פ והא דשמואל מסוס רשב"א מכמיס הניקו ולדבריהו לף אם הוא מדאורייתא ג"כ נאמן כ"ל הכותם דכר"ן כהב דא"ל דהיומא רבנן מסוס חזקה דאינו טורח ג"ג דאם איתא דמהניסין נמלאו בע"י כהפקר נמלא י"ל הסברא להיפך דאם הי' כהובאתה דאורייתא ל"ק מה דנאמן להפסידה מכיון דמדינא נאמן ול"א דכ"א יעריס דמה לאכפה לי הלא ההורם היינו אחר מכיון דהוא חקנ"ז ובודאי היו רוחין להקן סיפים קיים בלי ערמומים והאי רשב"א קאי על פלוגתא דר"מ ור"י ורשב"ג ומוכיח לכותבה דאורייתא יש מאחר דהדין מוסכם דהמוחר פ"פ נאמן ואם מדרבנן איך החמינו ויתבטל הקנאם וכ"ת חמה ע"ט איך כתיבה מדרבנן איך לאבד דחכמים הקנו לבני כו' ואם החמינו אאם אמר פ"פ מאחי נאמן ח"כ מה הועילו בהקנאם והכל מדברי רשב"א ודאי רבא דליכא חשש ביטול חק"ח דהזקה הינו טורח ומפסידה וזה ניחא היד"ה אמר שכתבו ועוד תוי"ט דלא קיל"ל כר"ג דמשמע דאלי זב"ז ולכאורה צ"ע נפרדים המה דכי אם כהובאתה מדרבנן מוכרח דחזקה ואם דאורייתא לא אמרינן חזקה ח"כ מכש"כ דמ"ג דאורייתא וגם חזקה ליכא ודוקא לאמר דעל קושיא למה נהנו חיזק ר"ת וכאלי ועוד תוי"ט מילתא אחריתי דבאמרו חזקה לא קיל"ל כותים וכאלי והא דאמרינן בהאשה רבה אלעזיל קאי לר"ת. והפי' תמה דלר"מ כהובאתה דאורייתא ואם"ה מ"ל חזקה. ולדבריהו ניחא דשפיר אלי זב"ז דאמאר דר"ח סבר דלא אמרינן חזקה ח"כ הדק"ל על מה נאמן בפ"פ דמה הועילו בהקנאם בע"כ דאורייתא

וזהו שכתבו דאמאר דרבא דהוא בחזקה ור"ג דאמרינן לדבריו (דב' רבא הוי) פסק דכהובאתה דרבנן ודאם לדברי רשב"ח מ"כ מאמע דכהובאתה דרבנן וקאמר דנהנו כו' ועוד תוי"ט דלא קיל"ל כר"ג דאמאר דאשכחנא רב אחי כו' ומאחרן קושיא הפי' דמוכרח דמאן דל"ל הדין חזקה בע"כ סבר לאוריייתא דאל"כ אין יתקנו דנאמן להפסידה וזהו פשוט בסוגיא ומקובל דנאמן בפ"פ אבן מאן דאית ליה חזקה חינו מוכרח דיסבור כרבנן דאפשר דאורייתא ונאמן מדינא להפסידה וזהו שכתבה מבאחון דחזקה. ועיין ביאושים יעקב ח"ע סי' ס"ו ס"ק ז' דהרי פם בעולה היא וכהובאתה דרבנן יעו"ש ולק"מ דהתם כתבו אאם"כ ומיהו הימא דקפסיק ומני דבכל ענין ח"ל כהובאתה יעו"ש ובפיר סמך הרמב"ם מפאה קושיא זו לאמר דכהובאתה מדרבנן והנה בד' י"ג ליתא בגמא ר"ח כו' וקשה דהא כר"י לא מלי למר מאחר דסבר דנמלאה בעולה ח"ל כלוס הול"ל בגמא ר"ח לא אמר במאחים ולא כלוס אבן י"ל דבאמת ליכא בעלמא קנקט. דהא ים להבין אמאי דקמוקים ליה כרבנן הלא עדיין י"ל דבר' ולא כלוס הוא דטענתייהו לפירוכו היא לומרא מ"ע אני אחזיק כך טוענא ומקשה ר' אבן באמת הגמ' קילר ועיקר טעמו דלא אמר כר"י משום דק"ל מנשה בד' ט"ו ע"ב ומודה ר"י ולמאן מודה וא"ל דקאי אהא דהמוסף ולא מלא בהוליס דסבר ר"ח דאם נאמר דנמ"ע ליכא מינו ח"כ הא דמיומא לר"ג היינו משום חזקה הגוף וא"כ אין אמר ר"י לר"ג במינו דהתם פליגא עליך ומל"ל דר"ג פליג בהדהי דלמא ל"ל מינו בשור שחוט ובמאחרסתני נאמאחי היינו משום חזקה כל' בהרא ואף דהגמ' ל"ם הא לר"י י"ל דר"ח סבר וא"כ אמאי קאי בע"כ דבמנא ולא כלוס פליגי ומטעם מינו קאמר ושפיר אמר ומודה ומזה הוכיח ר"ח דבמנא ולא כלוס טענתייהו ועפי"ז מהורן קושיא הפי' על אמרו בעלמא לר"ח היינו דקאני הרחי הלא ממהניסין דמ"ע לחוד שמעינן הרחי יעו"ש אבן דבאמת אף דסבר דמהניסין כרבנן אהיא מ"מ הא י"ל דמייתי בטוען מ"ע אני החזיק ומבקשה ר' וא"כ טענתייהו בר' וק' אף לפי"ז יוקשה מאי ומודה כל"ל מ"מ מכיון דאין מפורש רק מכח קושיא אבן כתב בפירוש מקח טעות דלגמרי משמע להורות דא"ל כלוס אבן נהבונן מאין הכריח ר"ח לפרש מכח אאי ומודה ניחא דמהניסין אהיא כר"ג ג"כ דמודה בזה מכיון דבני ובני וריש בהודאה ר"ג לר"י וסיפא ר"י לר"ג ול"ל דר"ח סבר דמאחר דפליג ר"ג בבני ושמא א"כ בכאן הו"ל למיפלג ג"כ מכיון דרוב בחולות ניפאות כבני ושמא דמי ומה"ל דכר"ג אחי ומודה בע"כ קאי אהא דמ"ע וטענתייהו בק' ולא כלוס ומטעם מינו ושפיר הוכיח ר"ח דבריו אבן לפי"ז דמחזקת לרוב גמור דסברת דכבני ושמא דמי מפאה זה א"כ יקשה ניזיל אבאחריה בע"כ ל"ל דסבר כשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב ולפי"ז פשיטא דמדינא נאמן דפ"פ ולהפסידה לר"ח ולדקו דבני התו' לעיטה ס"ם דילן אבן הירושלמי קנדם דר"ח דטענתייהו בר' וק' ולא כש"ס דילן א"כ לא מטעם מינו קאמר ויקשה לאיכא קאי ול"ל דר"ג מודה בזה ור"י קאי אמאי הוא דקריאת ר"ג לר"י ושפיר ר"י לר"ג ול"ל דבני ושמא הוא דקאחיב ואינו רוב דהעמאה בחולה קלא ניחא דאל"כ עדיף מאי הוי ולפי"ז בע"כ ל"ל דאזלינן אחר רובא סבר ר"ח ומאחר דאזלינן אחר רובא א"כ ח"ג בפ"פ ושפיר פירש הירושלמי בר"ח כפיטהו. הדלן לקמייתא וא"ל להרא"ם מאי מקשה ר"י לר"ל אלא לדידך כו' ובפי' התו' דהכא ליכא ג"כ חזקה דאין העדים מוחמין להרא"ם אא"ל כן ל"ק דהתו' לפיטהו דנפדק המוכר וליכא חזקה דרבא אבן להרא"ם דלא נפדק א"כ חזקה דרבא כחזקה דהתם ולפי"ז לק"מ קושיא הטוב"י על הרא"ם

ועל הסו' י"ל דאם נימא דלא נבדק בהגעתו לגדלותו ומיכא ב' מזקות דרבא ודנעשה בגדול (דלהסו' סובר גם ר"י מזקה זו רק דר"ל מידם דמזקה זו עדיפא ממזקה דהסחא וע"י בלבד ים לסמוך) אין לריך עוד לבדוק אף כשבאפשרי כמבואר בח"מ ל"ה לממו זקנו מ"ל עוד בדיקה ובבילורי הגר"א דאף דאין הסי' רק החזקון רק מסוס דרוב פעמים החזקון קודם מ"ל לברורי דסמכינן על החזקה דמניע לנים הניע לסי' ועל הרוב דהחזקון קודם ובמילורי הגר"ט ביו"ד סימן מ' דבחרי חזקה מ"ל בירור ומ"כ מה טרטרו היורדים ונם המובא ר"ט מ"א לעולו ונם לבין הגמ' וטרטרו היורדים לאמר קטן הי' מסמע דהו"ל הוכחה שהפסו ל' הברור לא לאמר שמא קטן הי' ובלא ריעותא מאין בא להס הטרטור ו"ל שהחום' כיוצו לזה שם בד"ה אלא כו' (ובס"ל ורש"א דחקו מאוד ודברי רש"א אין ביאור לפירושו לא נמלא כלל אלו הדברים בהחום' אם לא שנניח בדברי החום' ע' בדברים בד"ה בפי רשב"ם) ויהיה פירוש דבריהם דיבילו היורדים שהיה קטן פירוש שבדקו אותן בהגעתו לגדלות כמ"ש לעיל ואם לא ימלא טעים (כמ"ש המוב"י) מ"כ מאי מטרטרים היורדים עוד י"ל קושית המוב"י דהא שהקשו מקודם ות"ח למה י"ל שהוא קטן כיון שהגיע לכלל בנים ובילר המוב"י דבריהם דלעלך חזקה דרבא עם חזקה דעדים והוכרחו הסו' להרך שמיירי דבדקו מקודם היינו לפי סוניות הגמ' קודם דאפיך דר"י לר"ל וק"ל דאמאי לא הוכיח ר"ל לר"י ולדידך מי ניחא להיכא חזקה דעדים וגם לא הי' ניחא (דל"ל זה אסר אין מחלוקת ר"י ור"ל בזה) ל"ם ר"י חזקה דעדים אבל כדמסיק דויכוח ר"י ור"ל אם נימא חזקה דעדים אין חוחמין מ"כ לאסר דלא"א ל"ם ר"י חזקה דעדים לענין בדיקה סי' ור"ל הוא דחידם לו זה ומ"כ לא נאסר רק חזקה דרבא דהוי כחזקה דהסחא וכ"ז להנחת המוב"י בהחום' ולעד"ז הכותב דהנה המוב"י מקשה על החום' דהא לא חמרינן חזקה רק להחזיק יש"ם אבן הטעם דלא לסקל כיון דהיכא לברורי ולבודקה למה נסמוך על החזקה ומ"כ הכא שמא ות"ח לבודקו מוכל לסמוך על החזקה אף להוליא ממון ומיובב נמי מה שהביו שאנו סומכין על העדים שבדקו מוהו דכיון דהם היו יכולים לברר בודאי הם עבו כדין ובדקו מוהו אף דמ"י מהבדיקה דמקודם ומפשר דהברימו דאם נימא דחזקה לא מהני להוליא ממון לא היינו מסחפקים והיינו סומכין על העדים שבדקום דאפילו העדים בעלמא מ"ב שהיה קטן וכה"ג בכחובות י"ט לעולה לא ההמי ואף אם היו עדים שבדקום בעת שהגיע לעונתיו ולא הו"ל סי' בב"ז היינו סומכין על עידי מכירה שהכהו הבעל דבודאי רלוהו שעות גדול רק כיון שבדעבד לינו סומכין על החזקה וזה אפשר דהקילו העדים ולא בדקים וזה נחלק ר"י ור"ל אם נחשב לבירור נמור או רק לחזקה ולזה הוכרחו לאחוך בשבדק ולא נמלא סי' ואם הי' בחיים והיינו מולאים בו עתה סי' היינו סומכים על חזקה דעדים ודהסחא שהיה נדול ב"כ בעת המכירה משום דהל"מ לאו דין ואנו סומכין עליהם ב"כ. ואין הכרח לאמר לדברי החו' שמא מיד כמו שכתב הרמ"א שהביא דברי הרמב"ן על החו' ות"כ אפשר דנם הרמב"ן מודה דסמכינן על חזקה דרבא עם חזקה דהסחא רק דסובר ב"כ כהחו' שבדק מקודם ות"ל סי' וזה מחולק עם הו' דסובר כיון שבדק מקודם מ"ל חזקה דהסחא דא"ך נימא כמו סי"ל שאם כן מחזקין מקודם דהא היכא עדים דא"ל אז ע"כ לאמר שמא מיד וחו' סברי דהוי חזקה כיון סי"ל סעד מעדים וע"ז אין דין. וכיון שבירלו להחום' בחזקה דרבא לבד מוליאין ממון רק כדאפשר לברר מבריהן שוב ת"י ר"ל לחרך דיכא עדים

כלל שהיה קטן בהגעתו לבנים דא"כ מאי טרטרו היורדים הא בחזקה לבד יכולים להוליא מהם וא"ל דבקשו שיבורר הדבר דל"ם על טרטור וגם כדנוסף חזקה דעדים פשיטא דא"ל לברר ובפ"ך יו"ד סי' ח' מבואר דבירור ט"י טורח מ"ל וזהו טורח לבודקי לאח"מ וכ"ל רחים לדבריהם מד' קנ"ו בודקין לקדושין כו' וק"ל דילמא מיירי כשקבל חביה קדושין בהיותה קטנה ט"כ לריכה בדיקה בגירושין ובודאי ל"ל דהגמ' ר"ל דבולנרושין יהיה דבר חדש דאל"כ היינו ולקדושין ומהרי לא"ל ונימא בזה הוא ולחליצה לחפוקי דר"י ואל"ל כהוא' דמסמע לן דמיירי בין בחיים בין בחשה כמו לקדושין ויהיה נימא בזה הוא' ולקדושין דהניב"י בחו"מ סימן ד' המה עליהם דמאי קאמרי החום' ואי לא תאכמי סימן יעו"ש אבן דבחשה הבדיקה אינו לחשה רק לחיים ומוסבין שפיר שמא הבעל הרחבון עדיין קטן אמרו בחליצה לחפוקי מדר"י הוא לחשמעינן דבר חדש לכאורה מה חידוש בגירושין יבא בן ט' ול"ו דמסמיעו דכסינדל ואין מולאין סי' נוהן נט וח"מ שמא שהה בשם הגט הבית סי' ולא כהגניע לכלל שנותיו וא"כ אפשר דלא בא עדיין אמר שהביא סי' והלטרך נט ומליכה דביאה קטן אין פוטר דחזלינן בתר חזקה דהסחא ודרבא אף להוליא מחזקה זקוקה וזה ל"י מקדושין דכם לא הוחזקה בחום' קדושין ע"ט וכן מוכח מנמ' קדושין ע"ט נבי מקוה דכיון דהיכא חזקה דהסחא הסירה וחזקה טומאה מחזקין לוקמי ואף בר"ה ולפרוף הרומה טיין בריש"י וא"כ נם להוליא ממון ל"י כיון דנחשב לוקמי ומזה רחים נגד המוב"י סר"ל אין רחים מחום' ב"ב ד"ה ולקדושין דכך בקדושין הקילו דליכא חזקה ממכאן מוכח דסומכין על החזקה דהסחא וחזקה הגוף נם להוליא מחזקה ובלא"ה ג"כ חזין דמחמירין בקדושין לחחום שמא נשרו ולהלריכם נט וכאן בממון אף להלקיחות מוחזקין מ"מ אלו היינו בודקין ואין מולאין היינו מולאין מסמוחזק וא"ה שנשרו חזין דיותר מוסבין בקדושין אף מלהחזיק בחזקה המוחזק וכיון דבחזקה דרבא ודהסחא ל"ה עוד בקדושין מכ"ש דמוליאין אף מחזקה המוחזק הבנת לדינא דלהחום' חזקה ל' לבד סני ולהרא"ש בלירוף חזקה דהסחא ומהרמב"ן אין הכרח סיחוק וקיימ המוב"י כבר סר והב"י קבע בם"ע ובפרט בעובדא דלא שהעדים היו בני י"ח ולא נבדקו דעמ"כ ומזיוף מהיכו דרבנן ובדרבנן סמכינן לחזקה דרבא ות"ל בדיקה בא"ה סימן ל"ה ואף דלהרי"ף הלכה קטנה דרבנן ולריכה בדיקה יעוין בהשובה הגרע"א סימן ז' לולם אין זה רחים כו' ואף דלא החליט הדבר במקום חיסור אבל מסיקא לא נפיק ויש לסמוך על דינא דהו"מ סימן ל"ה. ואף דלאמר דנם בדרבנן בדיקה בעי מ"מ אפשר דנם קטן נאמן כמ"ם בפרישה בא"ע סי' י"ז דבאמרו החיניקא מת פלוני נאמנים בלא מסל"ה וא"כ אפשר דנם ט"ז נאמן קטן בחשה ואפשר דנם ט"ע כשאינו מונע ומכ"כ כשבנדולו ואמרו שהיה להם סי' חז וא"ל דנועשים הם דילטריכו להחזיר שכר החיומהן ז"ל דכיון שיאמרו שהיו קטנים ל"ל להחזיר לקיחתם בקטנותם ורמ"א בח"מ סימן רל"ה סעיף ט"ו מיירי בי"ל סי' רק פחות מכ' אבל ק"ל בד"ה אבבית סימן ל"ל להחזיר המעות (והח"מ בב"ב קנ"ד בד"ה אין זיז וכיון דנדול בשנים כו' לחט"נ לאין במכירתו כלום מ"מ בעי לשלומי הני זוזי טעה דמשנה שניהו ל' בן ט' וה' בן כ' שלא הביא ב"ם) אי לזחה ל"ל ברור דהחשה מוחלה להנשא לכל נבר בר מכאן והסכימו ט"ז רבניס מובהקים ולמוש נם כן לבנוד הגאב"ד דשלילין המחנחי לילה ימים עד שנחיפשה דעתו ד'טוב ונתן נט מחדש ובשדים נדול ס וחז הסכים נם כן

הגאב"ד דשלילין ונשאה לבעל מלילין:

(ו) **במחבר** בעניות שקדים כו' מלוה מאוד יזהר החדש

המלך מבלי להתנצח ויתבונן כי נתון ביד ה' ותילולי שמיטת הכסף יתברך לו בכל עתות ובנעיו לא יתקייס לף רגעים ואיך יתנשא ועיין במס' עירובין דף י"ג סכל המשפיל כו' כל המחזיר כו' וכל הדומק כו' לכאורה כל הני ג' מלוקות דנקט הכי קרובים לענין אחד וכפול הוא וכ"ל דבקרא כתיב בירמיה ט' כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו יען כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע לותני כי אלו הם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע לותני כי אלו לדיק ונשע לא קאמר דזהו רק בידו של אדם הכל בידי שמים חוץ מירלאת שמים שפיר הוי היולו ותפארתו ואל זה הכ"ל בתהלים מ"ם יפיפית פירש אם תירלה אחד להשתבח ולהתפאר עבור יופי שלך בחיותך חבריס נאים דע כי אין לך התפארות מזה כי אינו משלך רק מבני אדם שמיך זה עבור כי אביו ואמו היו נאין ביותר והאב מנמיל לבנו בנוי כו' וכן מבואר להאב מזריע הלובן שממנו עלמות וגידין וסרנים ומוח שבראש ולובן שבעינים אמו מזרעה לודם שממנו עור ובשר ודם ושערות וחמור שבעינים וכ"כ מהו זה התפארות ושמח תתפאר על כי הוקק מן בשפוזיך בעוטס הל' סיב לך ג"כ אין בשם להתפאר כי נשמך זה מפאת שטל כן ברוך אלהיס לעולם כי הקב"ה נותן בו רוח ונשמה כו' ודבור פה נמלא הסי"ת מגוך בשהגה זו אלן חנור מרגך על ירך להלאם מלחמת מלוה להתקומם מול היולה"ל נבור כלחמרם אינהו נבור הכובש יצרו זהו הולך והדרך בזה יש לך שפיר להתפאר כי זהו מנבורתך וכנגד ג' דבריס שאשב הכתוב תכם נבור עשיר אמר נס כן כאן כל המשפיל עלמו יען כי אשב ל"ל בשם להתנשא בחכמתו הקב"ה מנביהו וכל המנביה עלמו להתנשא בחכמתו הקב"ה משפילו כי מתפאר בדבר שאינו שלו. כל המחזר על הגדולה יען כי נבור הוא ונשה לו להיות גדול הגדולה בורחת ממנו כנ"ל כל הדומק לא השעה מתיגע להעשיר שעה דומקתו יען כי זהו אינו בידיו של אדם כ"א בידו של הקב"ה ולא יועיל מרילתו והשתדלותו:

ובאמת אמרו רז"ל בשם' עירובין דנוה לאדם שלא נברא יותר מבנברא. ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו רלילי הכונה להבה ק"ל זכין לאדם שלא בפניו ואין מבין לאדם שלא בפניו והבה לף דזכות הוא מ"מ כדעודע אם"כ לותו האדם ואמר לא בעינא להדין זכותיו אין מזכין לו בע"כ. ולכאורה למ"ד דנוה שלא נברא יותר מבנברא מ"כ קשה אין טעם הסי"ת כן לאוב לאדם שלא מדעתו ול"ל טפ"י האמור דכל הנבראים לדעתן נבראו ומ"כ מקודם שאל יפעלו לכל הנבראים אם לבריותם אם לאו והסכימו להיות נבראו ולזה נאתר על הסריס הנדולים למה מלדיון הריס נבנונים שבעלי מומים המה עבור גדלותן ולכאורה פלא וכי יש דעת בזו אלן לפי האמור דשלא אם לבראם גדולים והסכימו ע"ז ומ"כ חפלו בנאה ונאון נזאת בעלי מומין המה ומאחר דכן מ"ל להאדם בים התגלות כאשר לא יזכה מעשיו בקטרג על מה שנברא יען כי בדעתו נברא אלן למ"ד דנוה לו שנברא יותר משלא נברא מ"כ י"ל דנברא שלא מדעתו עבור כי זכות הוא לו אלן לפי זה י"ל התגלות של חשתו לאמר לא בעינא בהדין זכותא ולא הו"ל לבראני וז"ש נאמנו ונאמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר מנברא ולפי זה עכשיו שנברא מ"ל שים התגלות יען כי בדעתו נברא כ"א לפשפש במעשיו:

(נ) **במחבר** סעיף א' לומר ס"ך ברכו כו' כאב בס"ח האומר בלאט בה"ח וברכו גוזל המלות יעו"ש. בהגדה נאמר לא ולמד מה בקש לבן האלמי כו' ונ"ל הכונה דבסוק נאמר ועניה ואמרת אלמי אובד אבי ופירש"י בהרמת קול והעניין הוא כך דאסור להגביה קולו בהפילתו יען דהמוגן כי הס"ח אינו שומע לבקשתו כ"א לעט יעטף לא כן הלא הוא הכונן לבבות וכן מה"ט אסור לעמוד במקום גבוה ויתפלל כי המוגן דלא ישמע ה' כ"א כאשר ינביה עלמו סמוך למרוס. ולפי"ז הטומד במקום עמוק יוכל להתפלל אף בקול דא"ל כנ"ל דאלי מגלה דעתו כי שומע הס"ח אף כאשר מתעמקים קלאתיך וה"ס להיפך כשמתפלל בלחש מוכר להתפלל אף בעומד במקום גבוה וז"א דוד מתעמקים קלאתיך א"כ מוכרח שאינני מקטני אמנה א"כ אז שמעה קולי ביכולתי אף להשמיע קול. והנה אמרו חוגר אלי הלא לא פעל כלום אלן פירושו שבקש לאחוב וא"כ מגלה בדעתו כי הס"ח יודע מה שבלב א"כ אין אדם אף כשעניה ואמרה בהרמת קול והנה אסור ללמוד בסוק כי נאמר אמוקי יריכיך כמבואר בא"ח (דף ט"ז ע"א) פ"ת גזר רבי בלח יבאו להלמידים בסוק. וז"א יען כי כאשר לקדיש לך דבר מה בקש לבן האלמי לעשות ליעקב אביהו וא"כ מנלן בע"כ אני אומר לך כי הס"ח יודע מחשבה שבלב וידע כי כוונתו של לבן היה בקש לעקור הכל וא"כ לא ולמד אף לא בסוק ולמוד הוכח כי אין אדם לעשות כי הס"ח פ"י מה נסאבר כי הלא אגיד לך הרבוש בשפה לאם דיודע המחשבה וא"כ למוד אף בסוק:

(נ"א) **במג"א** ס"ק ז' ועוד דלדבריו ק"ס מדאורייתא זאנה כס"י וכל הלילה כו' ועי' בשע"ת

(סי' י"ב) שדאה לדברי המג"א יש כיון דכל יום אין זאנה בלילה וכל לילה אין זאנה ביום הוא מ"ט שהזמ"נ. ולעד"נ כדברי המג"א דאיכו מ"ט שהזמ"נ כיון דאוב קבלה מלכות שמים הוא כל היום וכל הלילה וא"ל זמן קבוע אף דהאה מלוה נפרדות אינו הזמ"נ ורחי' מהפילה שבאב המג"א פ"ת רחיה נכיכה דא"ל כסברת השע"ת בהפילה דבפילה הכונה טפ"י דברי הרמב"ם דהוא מ"ט מה"ת וא"ל זמן קבוע וכיון דעיקר הפילה א"ל זמן ותייבות מד"ת ע"כ אף דחז"ל קבעו זמן הקנו ג"כ לנשים כיון דעיקר מה"ת וגם רחמי ניהו זהו טעם נכון מבחוץ לא אל דברי המחבר דאיהו כהב בב"י (סי' ק"ו) ומפרש טעמא בנמ' משום דהפילה רחמי ניהו ופירש"י והייבים בהפילה דהפילה רחמי ניהו ומדרבנן והיקשוה אף לנשים ולאינך קטנים הרי דדעת הב"י כשפוסקים דפליגי על הרמב"ם דהפילה עיקרה ג"כ מדרבנן ואשכ"כ כאב בש"ע חייבים מפני שהיא מ"ט שלא הזמ"נ וכן כאב שם הט"ז בס"ק ג' אשכ"י שמוה דרבנן כהבו המוס' שפיר לאמר עליה שלא הזמ"נ. וא"כ קשה מפני מה הוא אינו זמ"נ כיון דעיקרה מדרבנן ובקביעות זמן וא"ל כיון די"ל אשלומין הלא האשלומין אינו כ"א דוקא להפילה הסמוכה בלבד כמבואר בסי' ק"ח סעיף ד' בע"כ הטעם מבוש דהפילה שהרית ומנחה זמנה כל היום וכל ערבית זמנה כל הלילה נמלא זמן כל ההפילות מוהנין בין היום בין בלילה ומלטרפין ביחד לעבוד מ"ט שאין הזמ"נ. אלן זה היה ניחא במלוה דאורייתא כגון ק"ש כיון דהוי אינו זמ"נ חייבות נס נשים משא"כ הפילה כיון דהוא רק הק"ח ומכיון דאינו מ"ט שהזמ"נ ממש כ"א בלירוף כל התפילות הוי"ל לפטור נשים מזה לזאת הוסיפו בעשם דרחמי ניהו ע"כ כיון דעיקר הוא מ"ט שאינו הזמ"נ לזאת חיקנו ג"כ לנשים כיון דרחמי ניהו נמלא שפיר הקשה המג"א דברי הב"י מהדדי כי מסברתו האמור בב"י וכש"ע יקשה לדבריו שבא"מ. והמג"א בסי' ק"ו ס"ק ג' דכתב כ"כ הרמב"ם כו' אינו הכונה דהב"י והש"ע סברי נס כן דזהו אינו דמפורש נאמר בב"י דמדרבנן הוא רק זה הוא לבון הרמב"ם והוא סבירא לי' מדאורייתא ממש ולהמחבר דסבר

דהוה מדרבנן כשיטת רוב הפוסקים בע"כ פירושו כנ"ל ·
ואם למנוע כי אני נבילות מהנבלות בסנהדרין ח' כי גם
הפרמ"ג כתב ג"כ כן ממש כל' השג"ת מ"מ נ"ל מוכח
מהלל"ח בפ"ג דברכות ג"כ כן שכתב דזכירת י"מ תינו
הזמ"ג למען דמחייב להזכיר בלילות ולא כשג"ת ולפי"ז נ"ל
דלדק המג"א בקושיתו · תכן לעד"ג לתרץ דכן הוא הדברים
דק"ם הוא מ"ע שתינו זמ"ג והגמ' בברכות ד' כ' ע"ב
דקמקשה ק"ם פשיטא מ"ע שהזמ"ג נ"ל דכוונת הגמ' כך
הוא יען דזהו דוקא לרבנן ולר"ג דדרשו בשכבך כ"ז שכב"ח
בוכרין ח"כ ובקומך ג"כ כן וכל היום כשר לק"ם תכן לר"ח
דאמר דק"ם בערבית עד סוף האשמורה הראשונה דכן
דרים בשכבך בשעה שכב"ח הולכים לשכב זה קודם וזה
מאוחר והיינו בהתחלת שכיבה וה"ה דובקומך ח"כ לדידיה
הויא הזמ"ג וכדאמר במשנה נשים פטורות מק"ם תהיא
כר"ח ח"כ תלוידים קשה פשיטא ומ"ל דלעולם לשתוס כר"ח
ח"כ תין ענין להשמיענו בפשוט נשים והו"ל לשתוס דין
בפ"ע דק"ם בערבית כל הלילה זמנה ודשחרית כל היום
וממילא נדע לנשים פטורות כמו מכל מ"ע שהזמ"ג · ובזה
ניחא לי לשבי הב"י בשם תוספ' שכתב בשבד ותשה
מייבים הם בקבלה היחוד להיינו פשוט רתשון והוסיף רמ"י
עם בשכמל"ו וקשה הא תן קי"ל דק"ם מדאורייתא תינו
תלא פשוט רתשון וח"כ תאי פטורות הנשים יותר מהתנשים
מטעם שהיא מ"ע שהזמ"ג תרי תה שהתנשים מייבים נם
הנשים מייבות וכבר הרגיש בזה השבי תמודות בפ"ג מברכות
דוה ל"ב · תמנם לשבריתו נהשתר בטוב כי בעל תוהל מועד
שבר דהגמ' דקשטר להו לנשים הוא תליבא דר"ת דשיש
בשכבך ההתלה זמן שכיבה לא כן לשידן דפסקינן כר"ג
וכרבנן בפיר נשים מייבות וכוונת בעל תיהל מועד כי מייבות
בקבלה היחוד מדאורייתא וכמו תנשים דג"כ שני להו בקריאת
פשוק רתשון ובזה ניחא לי שבי הרמב"ם שפסק ק"ם בערבית
מלותה משעה שה"כ עד חצות וכן פסק הרמב"ם כן וכתב
הב"י בשי' ר"ה דהם מפרשים הא דתיפסק הל' כר"ג
היינו לתפוקי מדר"ת דתמר עד השמורה הראשונה תבל
במאי דתמרי רבנן עד חצות כדי להרחיק האדם מן העבירה
הל' כותייהו דיחיד ורבים הל' כרבים יעו"ש ומשמה ס"ל
למה הוצרך ר"י תמר שמואל למפסק הל' כר"ג היינו דלא
כר"ת פשיטא יחיד ורבים הל' כרבים והל' כרבנן ור"ג לגבי
דר"ת תמנם לשבריתו ניחא יען דחשם שמואל פן יטעה
אדם לפרש דהא דסתים לן דנשים פטורות מק"ם הוא
משום דהל' כר"ת והו"ל מ"ע שהזמ"ג וא"כ מכיון דר' סתים
לנו כן הוה מחלוקת ותא"כ סתם והל' כסתם לזה בא ר"י
תמר שמואל ולתמר דלא כן כ"ת בתמת הל' כר"ג ותא
דסתים לן דנשים פטורות מק"ם יען כי בזה הכל מודים
תף דהוא תינו הזמ"ג פטורות משום דתיקשו לה"ק בפרשה
דשמע ושניה ושנשתם לבניך הוא ת"ת והדר ודברת בם
בשבתך בביתך כו' ובשכבך ובקומך וכן בם' שניה ולמדתם
אותם את בניכם לשבר בם בשבתך בביתך כו' ובשכבך
ובקומך מה ה"ת תף דהוא מ"ע שלא הזמ"ג פטורות תף
בק"ם פטורות · ובזה ניחא לי מאי דתמר בשם' קדושין
ד' ל"ד ע"ת מ"ע שהזמ"ג נשים פטורות מגלן גמר מתפילין
כו' תמאי לא תמר גמר מק"ם דהוא נתמר בקרא קודם
תפילין ועוד למאי תילטריך הקישא דתפילין דילפינן מהיקש
דק"ם והגמ' עביד לריכותא נבי דתיום ותפילין יעו"ש בתוד"ה
ותי תכן לשבריתו ניחא דבתמת היא מ"ע שתינו הזמ"ג
ותקשינהו ק"ם לה"ת למפטריהו לנשים :

(ג"ט) **במחבר** סעיף ג' תם טעה ותמר תסר בשברו
מעריב ערבים כו' בברכות ד' י"ב
ע"ת ת"ח שתרים פחה בי"ח וסיים בשמ"ע כו' ופיקם"י פחה

ביולר לור כלומר תדעתה דלימת יולר לי"ר וסיים בשמ"ע
כשתמר מ"ע וזכר וסיים תסר בשברו מעריב ערבים ·
והנה נרתה בעליל דרש"י קתי על פחה בי"ח וסיים בשמ"ע
דסיפא דערבים ותמוה דתמתי לא פירש כן על הריטה
והלל"ח הקשה ג"כ כן והנה מה שהירך דכתן ים לטעות
לפירושו שתמר ממש יולר לור וסיים בשמ"ע הייט סוף הברכה
סיים בשמ"ע משמ"כ מקודש תין לטעות בפחה בשמ"ע ממש
וסיים בי"ח הייט הברכה שבתחימה דא"כ הול"ל וסיים
יולר המתורות שהרי הסיום תינו י"ח רק יולר המתורות
יעו"ש שתהירך דברין תין מובן דא"כ גם בכתן תין למטעה
דהול"ל וסיים בהמעריב ערבים דכן הוא הסיום המעריב
ערבים הא"ח משמ"כ ברחם הברכה תומר תסר בשברו
מעריב ערבים בלא ה"ח ותעפי"כ בח רש"י לפרש דלא נטעה
לתמר דלא דק בל' זו היא סיבה זו היא בילה ת"כ הו"ל
לרש"י לפרש מקודם דלא נטעה לפרש דלא דק בל' ונקט
יולר לור והכונה יולר המתורות · ונ"ל לתרץ כוונת רש"י
דזהו בודאי נ"ל כדברי הלל"ח דרש"י סבר דדוקא בתמרו
תחילת הברכה היא בקלקול שתמר ממש מעריב ערבים
לא יצא דזה הדבר תמת תף שכתב הרשב"ח הובא בבית
יוסף דלא כ"כ רש"י אלא בתצניעא ומשום דנקט כשא
דשכיתא דוקא בתדעתא פירש גמי הא בתדעתא ולתו דוקא
דכל עלמינו אין תנו ליריכים להטמידה דוקא בתדעתא אלא
משום דברוב הפירות כיון שהיא קלה כ"כ אלו פחה
בדהדיא בתמרת הוי כולה ברכה דתמרת דפחיתה ותחימה
בתין כת' אבל ברכת המתורות שהיא מטבע תרוך תטפ"י
שפחה ותמר בהדיא המעריב ערבים תכתי ליכא היא
לתחימה ויש בתחימה עדיין לתקן כי תזלינן בתר תחימה
ע"כ"ל יעו"ש דבדבר קושיא הנ"ל תם אלא ליין רש"י על
בבא דריטא ס"ל דלא כדברי הרשב"א רק לנטות ממש מדבריו
דרש"י סבר לכך לייר הגמ' וסיים המעריב ערבים ולא
נקט המעריב ערבים יען דהכונה כשתמר מלך העולם טעה
וסיים תסר בדברו מעריב ערבים הלא הו"ל להמעיטנו
רבותא יותר לף אם תמר בפחיתה יולר לור מ"מ כיון
דבתחימה תמר מ"ע יצא לזה סבר רש"י לתרץ דהגמ' נקטיה
בבה"ג יען דבסיפא דנקט פחה ביולר לור דשם הפירוש
דוקא בבה"ג שפחה תדעתא דלימת יולר לור ותמרו מלך
העולם נזכר וסיים תסר בדברו מעריב ערבים דתז יצא
משא"כ בשתמר בפחיתה יולר לור ממש תז לף שסיים מעריב
ערבים לא יצא ע"כ לנגד דנקט בסיפא וסיים במעריב
ערבים נקט ג"כ בכתן במעריב ערבים וה"ה כשתמר יולר
לור ממש רק סיים בתחימה המעריב ערבים לא יצא ונקטיה
ריטא לנגד סיפא וזהו כוונת רש"י מדוייק הדק היטב פחה
ביולר לור זהו ליון רש"י על הריטא ממש שתריה פחה ביולר
לור כלומר תדעתא דלימת יולר לור דתלא"כ רק פירושו
פחה ביולר לור ממש הול"ל וסיים בהמעריב ערבים ותם
הקשה טעמת מאי דנקט בהאי ליבעא יקוט רבותא
יותר לזה סיים רש"י והסמיך לזה סוף מתמר סיפא וסיים
במ"ע דשם מוכרח הפירוש דכשתמר מלך העולם נזכר ותמר
וסיים תסר בדברו מ"ע לזה נקטיה בריטא ג"כ כן :

(ס) **ברמ"א** סעיף ת' וי"ח תהבה רבה · בשם' ברכות
ד' י"ח ע"ב ליתא ותידך מאי היא תר"י
תמר שמואל תהבה רבה וכן תורי ליה ר"ח לר"ת בן פתח
בריה תהבה רבה הא"ה תין תומרים תהבת עולם תלא
תהבה רבה ורבנן תמרי תהבת עולם וכן הוא תומר תהבת
עולם תהבתיך ע"כ משתיך חסד ולפי"ז היה נראה לפסוק
כשמואל ור"ח דמסייע להו הברייתא תמנם הרי"ף ורת"ם
גרסי תהבה רבה ורבנן תמרי תהבת עולם הנ"ל תין תומרים
תהבה רבה תלא תהבה עולם וכן הוא תומר ותהבת עולם

מחבתך ע"כ ספיר סיומו וקיי"ל כרבנן לחמם הגלוסים הכריעו ובחריוכו גרדי כן בחסכנז ובגירסת לחמר בחמרים הכרעה זו מניין לכו דזכו דלמה כמהן דעד כהן ל"פ חלה הו בחמרים וערבית מחבת עולם הו בשניהם מחבה רבה לחבל לחלק ולחמר ביום כה ובלילה כה מנלן וג"ל דחיכהו גרסי בגירסת הרא"ם וכמה קשה על חמרו וכן הוא לחומר כו' ע"כ מסכתיך חסד דהמי סיומת למה ובחמת הרא"ם לה נחמר הדין סיומת לכן בגמ' דילן חיכה בגירסת לחמם הטיון כך הוה לכחורם קשה חיך יפלוג שמואל על הדין בריישת דמפורם נחמר בו מחבת עולם לגירסת הרא"ם והו"ל לחגמ' לחמר תנ"ה ותיובתה דשמואל לכן שמואל לקי על ברכות דשחרים דחז יחמר מחבה רבה ומפרש דהבריישת לקי על ברכות דערבים דחז יחמר מחבת עולם רק הגמ' דמסייע יש כי לה ניחא להו בזה דבזו הכחוב מסיים ע"כ מסכתיך חסד וכחיב לחגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות ג"כ לסיפך כול"ל בבוקר מחבת עולם דבבוקר הוא חסדך ובמחבת עולם נחמר חסד ובלילה מחבה רבה דהוא לחומה וכחיב חלמים לבקרים רבה חמונתך נחמר בחמונה ל' רבה ע"כ לחזו לסיעתה מש"כ למסקנת רבה מקודם כדי להזכיר מדת יום בלילה ומדת לילה ביום ג"כ ספיר כן הוא בכלן יש כי בסוף הברכות דק"ם חומרים בשחר חמת ויליב ובערב חמת ותמונה דהוא לחגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות ולו להזכיר ג"כ מדת יום בלילה ולילה ביום לכך בברכות הקודם ק"ם רמזו כן בשחר רבה דהוא נחמר בחמונה ובערב עולם נחמר בחסד ג"כ הבריישת ספיר בשמואל וגם לח"כ פעמים רבות נחמר בשחרית חחבה רבה כן הלכה:

(סב) **במחבר** סעיף ב' יכול לקרותה בכל לשון כו' טיין בשם כלבים ד' ב' ע"ח בר"ן הול"ל

סחם סיחת למ"ד ביטון ל' נכרים הם כו' וקשה ג"כ לית לחמר כלן סיחת ובחמת הר"ן מחרץ זה לקמן בד' ג' לחע"ב דמדחורייתא נמי הם לפי"ם לית פטורין יותר מידות כו' ג"כ הו"ל להקשות הדין קושיה גם בגזיר למ"ד ל' נכרים הם ניחא לכן למ"ד ל' חכמים לית פטור כ"כ כמו ידות וג"ל דהר"ן יפרש הא דקחמר הגמ' חנא כי מחחיל מחחיל בעיקר קרבן לית בפירוש הכן מדחורייתא וידוע ופטור יש דהגמ' נכר ידע מהקושיא שהקשה בשם' גדלים למ"ד ל' חכמים לא ניחא רק לפירושו דזכו רגיל ומצוי יותר מידות דרוב ב"ה הנודרים ונוזרים מפרשי לבניהו ספיר וגם בגונא להחחיל ולא מסיק דבורים ג"כ עיקר קרבן שמביא הוא רק בניטוים משמ"כ ידות לית שכית קרבנו כ"כ כ"א לעחים רחוקות ולית עיקר קרבן ולפי"ז ניחא חא למ"ד ל' חכמים הוא · ושם בד' ע"ע ע"ב בר"ן ד"ה חילוחא כו' מסיום הם חרחן ס"ג כו' וקשה לומא הגמ' דמייחי בחמר מסיום הם חרחן ול"ל דזהו ג"כ דוחק דלמה למהקע בגונא דחגחי רק כ"כ הול"ל למהקע קונם פירות שלם עלי בלא חגחי רק כ"כ דיכול להעדיף בקושיא מגדיל בזוחר:

(סג) **במחבר** סעיף ו' בפ' רחבונה כו' בריש"ס פ"ב מסל' ק"ם הל' ח' כחב הקורנה ק"ם לא לית לה

ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפחיו ולא ירהה בהגבוחיו כדי שלא חסיח קריחת שרחי כו' וכחב הכ"מ דכחב ס"ר מנוח בפ"ק דיומא מפלגי בין פרק רחבון לפרק שני משמע דבפ' שני מוחר לגרמו לחפשר שלא רלה הרב לגלות כדי שלא יזלזלו בקריחתה ח"ל בפ' שני מנוגא הוא דלא הוי לחבל חיסורא חיכה ותירון הכ' הביח הגמ"ח ס"ק י' ובלח"מ חחר ג"כ ליפשו על מה שלא הביח הר"מ חילוק בין פ' רחבונה יעו"ם ולעד"כ לחרץ דז"ל הגמ' ביומא דף י"ט ע"ב מחני ליה ר"ח בר רבה לחייה בר רב קטיפ דרב חמר ר' זכריה בן קפוטל ומחוי ליה רב בידיה קבוטל ונימח ליה

מימר ק"ם כוי קרי וכה"ג מי שרי והחר"י בר שמואל בר מרחת הקורנה לח שמע לה ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפחותיו ולא יורם בהגבוחיו ותניח ר"ח הסמח חומר הקורנה חת שמע ומלמז בעיניו ומקרץ בשפחותיו ומרחה בהגבוחיו עליו הכחוב חומר ולא חותי קרחת יעקב ל"ק הח בפ"ר הח בפרק שני והגם כוקשה להרמב"ם קושיח רבחי דקומית הגמ' לק"מ דהח הטעם דחשוב לרמוז הוא משום שלא תהח קריחת שרעי ח"כ פשיטא דלדבר מצוה מוחר דהח שבחת דעל על ומכיון דעביד להפרוסי מחיסורא לא מחחזי כשרעי ובמ' שבת דף מ' ע"ב מקשה הגמ' על רבי דהורם בבית המרחץ הלא בב"מ מוחר להסיר חון מבית המרחץ ובפ"כ ולף בל' חול חשוב לחומען דברים של קודש ומחרץ לפרוסי מחיסורא שחי וח"כ חחחי לא קחחרץ הגמ' ג"כ בכלן כן ע"כ מפרש הרמב"ם הסוגיא כך דבחמת ידע רבגמ' לחרץ כך רק הוקשה להגמ' מחי משמיעו ר' יחק בר שמואל בר מרחת דחשוב לרמוז בעיניו דהלא בריישת מפורש נחמר כה ומשיחתן של הרחבונים הוא ומחי מוסיף על הבריישת והקשה מצ"ל חניעת בעכ"ל דבא להוסיף דלף לדבר מצוה ולפרוסי מחיסורא ג"כ חשוב יתן לסיעתה דילף על המרמז בעיניו קרא דלא לוחי קרחת יעקב ח"כ כדעביד כה משום מצוה ל"ם זה יתן כי מדקדק היטב לכן לפרוסי מחיסורא הכל כבוד שמים ע"כ כללא כייל דחשוב לרמוז בעיניו והקשה ספיר לזחת מדוייק מחי הגמ' מביח להא דר"י וגם לדברי הבריישת דבלילוף לויח הקושיא ספיר ומשני לא כן בחמת לדבר משום שרי והא דקשיא לך מחי קמ"ל חניעת ל"ק הא בפרק רחבון מהבריישת כ"ש דדוקא בפרק רחבון חשוב משא"כ בפרק שני דמ"ל כוסא ס"ח דשרי לזה בא הא דר"י בר שמואל בפרק שני לחשוב ג"כ זהו דקמוסיף על הבריישת הכל לדבר משום סחיר לף כ"ו נמלא לפי"ז אין חילוק בין פרק רחבון לבני כלל דלף בפרק שני חשוב ולעולך משום לף בפרק רחבון מוחר ובין רחבון לבני ליכא חילוק כלל נמלא ספיר עביד הרמב"ם דלא חילק כלל והא דלא מפרש לדבר משום מוחר יתן דזהו גלמד מהניעת טעמו כדי שלא תהיה קריחת שרעי ח"כ פשיטא דלדבר משום מוחר דהא ליתו שרעי:

(סד) **בטז"ן** ס"ק ב' ל"ל דחורחת דמילתא נקט כו' כרוחה ירהה מרב הדוחק בחירוצו הלא מוכרחך עד וכחבתם הוא רק פסוק ח' ובקריחת פסוק ח' יורגם כיון הוא שומד מכיון דחזינן דמוטעם הוא ח"כ ליתו קורנה ק"ם בכוונם כ"ח ספם מדבר וכלב מחבב שומד כלן ודוחה בחספמיה ח"כ יוכל למשך הטעות לף בובקומך דהוא שום בב' ספרשיות ולעד"ל לחרץ דהגם בכלן הא קרא ספ' רחבונה בודאי וח"כ ק"ם דלורייתא יגא רק חטע"כ מספק יחזור ויקרא ספ' שניה דמעיקרא כך חיקנו שיחזור עיין במג"א סי' ס"ז ס"ק ח' · והגם יהוע לחפילין הם מורם על מחדותו ים"ם בשולם והוא לא לחד ומנחנו עבדיו וליכא שום משא שמרחה בעדות על ים"ם יחידו כמו שחפילין נמלא כחבר היה נקט טעם בובקומך ס"ל דוקא בזה חזר לובקומך רחבון מה ס"ל כדטעם בוכחבתם ס"ל דבכלן יקרא מוכחבתם הבני משום דהל"ל חקנחו קלקלחו פן קרא פ' שניה וה"ל כחבר יחמר עוד לפעם פ' שניה ויחמר ב"פ וקברתם לחות על ידך ס"ל ח"ו מחזי כשחי רבויות לזה חמר ב"פ וקברתם היינו ח"ו לקשר תפילין ב"פ לב' הרבויות ח"ו והוי כמו שמע שמע חו מודים מודים חו חמן חתן המבוגר בירושלמי לחיכור ס"ל יותר טוב שלא יקרא שוב פ' שניה כיון דק"ם דלורייתא כבר קרא ועיין בט"ז מה שכחב מקושם בס"ק ס' דבשמע ישראל לא יחזור לרחם דלחוקי מחזקה לף דחיכה לבכורי ולקרא · קמ"ל דבוחה דחף על פי שעומד בוכחבתם מ"מ יחזור לוכחבתם רחבון · ובשהיות שכחב הט"ז והמג"א והחוו"ט דבקשרתם חין בעטות דקמח קמ"ל

וטעמו מאריך וחניין פתות וטעמו חלש · לפי גבוך בעיקר הדין דל"ל לף אם כוח לומד בוקבריתם ותומר בסגול לף סייך לאמר בכאן דסירכה נקט ותחתי ותומר וקבריתם הבני הלה כן רק יחזור לרחם הפרשם מכיון דבלה דעת ידבר ויען כי ב' פסוקים הלו דומין זה לזה ת"כ יקרם לף כתבר בא פ' רחבוים ויעש ויאמר בסגול מפני הסתוות הטעיים תמנם זה היו דהלה מבואר דאם התחיל למען ירבו ימיכם ת"ל לחזור דסירכים נקט ותחת לף דבין בפ' רחבוים ובין בבניים הסיום כוח על מזוזות ביתך ובשעריך ת"כ מאי סייך סירכים נקט הלה מפני הסתוות הטעיים י"ל דבתר פ' רחבוים התחיל למען ירבו מ"מ תמרינן כן יען דבתבר בדעת ידבר תז בתר פ' רחבוים תומר ואיה אם שמוע ובתר ואיה אם שמוע תומר למען ירבו ת"כ ס"ב מכיון דבברגלו בפ' רחבוים לאמר בקמן ת"כ פיו תמיד יאמר כן · נמלא לפי"ז לדקו בתירוצם וגם יוסר קושית הט"ז למה לה נקט בשבתך בביתך יען דזהו גופה מסמיעו הברייתא מילתא חדתי דדוקא טעם בוכתבתם מסה"כ טעם בוקבריתם דתז כתבר תמר בסגול אין תוזר לואיה אם שמוע ולא תמרינן לולי טעם מפני הסתוות הטעיים וכל' לאמר גם בפ' רחבוים בסגול הלה כן רק סירכים נקט ותחתי ומזה הוציא ר' יוחנן ג"כ דיוו דכשהתחיל בלמען ירבו סרכים נקט ותחתי · ובזה ניחא מאי דים להקשות על הברייתא דנקט בין פרק לפרק יחזור לפרק רחבון בין כתיבה לכתיבה יחזור לכתיבה רחבוים דמיותר הוא מכיון דנקט דיחזור לפרק רחבון ת"כ ס"ם בטעם בכתיבה יחזור לכתיבה רחבוים דמ"ם וכיוון כך ועל הסנות הדבר פעמים תמנם להורות לנו כך תידושא הכ"ל דדוקא בכתיבה ולא בטעם בוקבריתם דהיו חוזר לקבירים רחבוים כשתמר בסגול · ועפי"ז ניחא ג"כ דברי הרמב"ם דכתב בהא דיחזור לפרק רחבון פירש"י וכיון אם שמוע והרמב"ם פירש ותבאת וטעמו של הרמב"ם יען דכתבר ידע בקרא פרשם רחבוים ומסופק רק על תתר ק"ם למה יקרא מספק טוד הפעם הלה ספק דרבון לקולא דבשלמא בשסתפק אם קרא ק"ם דהו מספק לריך לקרות פ' רחבוים הו כיון דחוזר וקורא מקום לריך לקרות כולה כתיקונה כמבואר בלה"מ פ"ב מהל' ק"ם הל' י"ג משא"כ בדקרא פ' רחבוים בודאי ת"ל לחזור לפ' וכיון אם שמוע נמלא כופרה שפיר הרמב"ם לפרש דוקבתם · תמנם כדבן יקשה למה תמר ר' יוחנן דבתחיל בלמען ירבו תמרינן דסרכים נקט ותחתי תיפוק ליה דאף בשלה התחיל בלמען ירבו רק הטעות בוסיים היו חוזר לבסף דרבון לקולא · תמנם לדבריו ניחא דבתת בלמען ירבו אין ג"מ בדברי ר' יוחנן רק בא לפרש להדין ברייתא דים להקשות על יהור בבא דבין כתיבה לכתיבה וכל"ל לזה בא לתרץ ולאמר דסא לף אם כיה ג' פרשיות מדאוריתא ובתבר טעם בוסיים חוזר לוסיף מ"מ אם פתח בלמען ירבו סרכים נקיט ותחתי ת"ל מסמיעו ג"כ בכאן דדוקא בטעם בכתיבה אבל טעם בקבירים ואמר בסגול היו חוזר לוסיף אם שמוע :

(סו) **במחבר** סעיף ו' בין הפרקים כו' בסמ' ברכות (דף י"ג ע"ח) בפרקים שולל מפני הכבוד ומסיב בחמלע שולל מפני סירחה ומסיב דברי ר"מ ר"י אומר בחמלע שולל מפני סירחה ומסיב מפני הכבוד ובפרקים שולל מפני הכבוד ומסיב סלום לכל לדם וקבם מחבר דר"י לא פליג עם ר"מ רק במסיב ובשולל מודם וסבר כר"מ ממש ת"ל למאי הזכיר כלל שולל הלה כתבר לא יזכור הסחלה ומסתם סתים ידעינן דבסחלה סבר כר"מ ומלתתי בלל"ח סבקבם בן ותירוצו תמוה דמהרן דלולבי הזכיר הסחלה בר"י הא דר"מ היו אומר ואל"ל סמסיב דכ"ז הוכרחנו דת"כ סייבו ר"י לבל נאמר דר"י אוסר הסחלה כלל ופליגי בסחלה דר"מ מתיר ור"י אוסר ובמסיב סבר ר"מ כר"י בתמלע מפני הכבוד ובפרקים לכ"ח יעו"ש הלה זכו ניחא במתניתין תבן מה יעשה בהברייתא המובא (בדף י"ד ט"ח) סקורא תת שמע ופגע בו רבו תו גדול ממנו בפרקים שולל מפני הכבוד ואל"ל שבוח מסיב ובחמלע שולל מפני סירחה ואל"ל שבוח מסיב דר"מ ר"י בחמלע שולל מפני סירחה ומסיב מפני הכבוד ובפרקים שולל מפני הכבוד ומסיב שלום לכ"ח · ת"כ בכאן תין לטעות עוד דמפורש נאמר כן בר"מ ומבין לבעין מסיב הוא מקול תך יחמיר לעין שלה · ול"ל לתרץ בפשוט דר"י נקטיב זה לגחיצה טעם הלה ידוע דמסיב קיל ביותר מבואל ות"כ תך הוא בסברת דיהיו שוין בסחלה ובשבת ומאחר דאסה מודה בזה דבחמלע שולל מפני סירחה ת"כ מסיב דקיל נחית חד דרגא דיסיב מפני הכבוד ובפרקים דבברת דשולל מפני הכבוד ואין אפשר דיסיב ג"כ רק מפני הכבוד הלה הוא קיל ט"כ נחית דרגא דיסיב לכ"ח :

(סז) **במג"א** ס"ק ח' ופשוט בגמ' דגם בלילה ליך להזכיר י"מ · הגה מילהה דפשיטא ליה לבעל מג"ח קמבעיא לי טובא · דהלה זהו פלוגתא דב"ז וחבמים אם מזכירין י"מ בלילות והל' בחבמים תע"ב דסתם לן תנא בריסא כב"ז הא קיי"ל דסתם ואח"כ מחלוקא אין הל' בסתם וכן סתם המשנה אח"כ נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ם (בד' כ') בברכות ומשמע אף מיל"מ ומלתתי בשג"א סי' י"ב שהכריע דכל' כב"ז משתמע דגמ' בפ' היה קורא אזל בותיה דפריך התם על הני תמוראי דס"ל דאין תומרים פ' לילית בלילה והא בעי לתדכורי י"מ ומשני דאמר הכי בו' תמנם מלתתי בגל"ח בבתב שטעם שהרי"ף והרא"ם השמיטו ולא הזכירו מי"מ לא לתיוב ולא לפטור יען דפסקו בחבמים ושמטו תהא שבניהו למה קדמה בו' היים טוב בין ביום ובין בלילה ויאמר ת"כ חלה ביום ושבני שמה שאמר ויאמר ת"כ חלה ביום ישו"ם ת"כ ים לנו עמודים גדולים נגד דעת הרמב"ם ולעד"ב בפשוט לף כדמפרש ויאמר טוב ביום היינו דמבחני בלילית שהיא טוכנת חלה ביום ות"כ היינו דאיה ל"ל מ"מ שמטו על הא דשביהו בשתמע שמנם דבשים פטורות מק"ם בע"כ חבבין י"מ למ"ש שהזמ"ג ת"כ לילה לאו זמן זכירה י"מ · ועפי"ז כ"ל לתרץ קושית סט"ז ס"ק ו' בסי' שקודם על מאמר מלך צור ישראל וגואלו הלה בק"ם והל' גאל ישראל · והיה תירוצו דגואל ישראל יוכל לאמר תמיד בין בתפילה בין בק"ם דהוא ל' הוה רק בגמ' קאמר דבתפילה ת"ל כ"ח גואל דוקא ולא גאל · מדוקדק לתירוצו ל' הגמ' בתמרו מ"ש דרחמי ניהו סרי הלה יסיב הגמ' טעם כ"ח על תפילה דאומר גואל ישראל ואחתי לא נהן הגמ' ג"כ טעם על ק"ם והל' יען כי בזה ניחא גאל וגואל עבר והוה מבת"כ עיקר דינו דמשמיעו דבלואתא דוקא גואל ע"כ מפרש בטעם דרחמי ניהו · והגה המ"ח בסי' רל"ו ס"ק ח' תירץ יען דדוקא בחריה קאי על גאולה שעברה אבל גאולה דעתידה קאי גם על לעתיד ישו"ם והגה תירוצו ניחא על מנהג במערבית אבן על סירוסלמי המובא בטור לריך להזכיר בחתם ויליב י"מ ומלכות וקי"ם ומבת בכורים ולור ישראל וגואלו ת"כ קאי על בחריה ואעפ"כ נקט וגואלו · וע"ל דמהירוסלמי לק"מ די"ל דאין כוונת סירו' על חתימת הברכה כ"א כוסח על תוך הברכה כגון שאומרים תנחמנו לור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאומך כו' היה הכוסח אז לאמר לור ישראל וגואלו קומה בעזרת ישראל כו' וקאי בבקשה שפיר יען כי לור ישראל ת"כ תבקש קומה בעזרת ישראל ויען כי וגואלו ת"כ תבקש ופדה כנאומך אבל

בסוף הברכה בודאי סילוסלמי מודה דיסיים גאל ישראל לחתם על המנהג קשיא ומתרץ המג"א שפיר לחתם תירוצו לא נתברר לי וכי חיך לפשר הלא גם בחתימת ויליד יום הרביעי בקבוע על להבא כיון ופלא כגאומך וכדומה וגם דהלילה יש בקצת על לעתיד כן ד' תלמיד יגיעו למועדים ולרגלים כו' הרי כל הברכה בקצת על לעתיד יותר מחתימת ולחתום דלילה ותעפ"ל לחתר רבה והלל גאל ישראל ושוד לדבריו לא כ"ל למסתם סחומי וכו"ל לרבה לפרש ק"ש שחרית והלל גאל ישראל ותלוחה ודעבדים גואל ישראל · וכפי ביאורינו לעיל יש לחרץ הקושיא של הט"ז ומג"א יען דהמעדר המערבית היה פוסק כחכמים וכפי שפסקו הרי"ף ורא"ש דלילה לאו הזכרת י"מ הוא ה"כ לא יאות הל' לחתר גאל ישראל כיון דחיו חז זמן גאולה לחת יותר טוב לחתר גואל ישראל דיסיס על עבר והוא על שגואל אותנו בכל עת ויוכל ג"כ בעת לחיות גאולה לא כן גאולה שעברה כי אין לס הזכרה בלילה אלא דבעא דחתר ק"ם והלל ה"כ קאי על דברי ר"ע דהיה אותה גאל ישראל בהלל ור"ע סבר דמזכירין י"מ בלילות ע"כ חתר ג"כ בלילה גאל ישראל לזה סתים רבה וחתר ק"ם והלל ולא פרע ק"ם דמתרים יען כי הסמיך דיני ר"ע להדדי ורבה דסבר כפי הפסק הל' בחתת סבר דרך ביום גאל ישראל ובלילה גואל ישראל · ודעת הרמב"ם בפיסק דמזכירין י"מ בלילות ולא פסק כחכמים ז"ל דמפרש כך יען דקשה לחתרו עד שהרשה ב"ז דמשמע לא גמר סדר בהסבה לחתר י"מ בלילות הלא הא רבן ג"כ פליגי חף על דרשה זו ושו"ק דמחתר לרחב"ע לא שמעו ולדברי ב"ז שמעו משמע רחב"ע לא ידע מקרא דימי חייך דחם היה חומר לסם מקרא זה כו"ל לשמוע לו כמו שמעו לדברי ב"ז ה"ק קשה הכל טעמא מאי של רחב"ע דסבר דריך להזכיר גם בלילה וגרשה דרחב"ע לשיטתו דפליג עם ר"ע עד מתי זמן תלילת פסחים ופליג בשברכה זו דר"ע סבר דחיפזון קאי על היפזון דיהרחל דהוא מאור הבוקר ורחב"ע סבר דחיפזון קאי על בעת היפזון דמלרים דהוא מבלילה כמבואר בשם ברכות (ד' ט') וכתיב כי בחיפזון יצאת מלרים למען הזכור כו' נמלא דלרחב"ע דחיפזון דלילה וע"ז חתר למען בחיפזון כזה תזכור ה"ק גם בלילה לריך להזכיר לכן נר"ע דבחיפזון סיינו דיום לין לריך להזכיר בלילה ויען כי בזה הלכה כרבי עקיבא על כן לא נתת לחכמים שיזכירו בלילה עד שדרש בן זומא מקרא מפורש אז שמעו לדרשתו ופסקו כן הלכה בלית מאן דפליג דמזכירין י"מ בלילות · והאי וחכ"א הוא רחב"ע ור"א דמיון דלשיטתם מוכח מקרא דחיפזון ה"ק למה לריך האי כל להביא לילות ע"כ מפרשי להביא לימות השנה · ובעינן קושית הלב"ח חתאי לא הזכירו הפוסקים להא דהקורא לחברים חברה עובר בעשה נ"ל דלק"מ דמבואר בש"ר בשדר לך פ' מ"ו ובשדר ויבלח פ' ט"ח בר קפרא אומר כל מי שהוא קורא לחברים חברה עובר בל"ת (ליתו בשוגיא דברכות) ר' לוי אמר בעשה ול"ת הו' והרי אמרי בשם ר' קרלו אותו חברה הו' דכותה הקורא לברה ברי עובר בעשה אלא שנשנוה עליה (ע"ם ול"ל אלא הוא נשנוה עליה) דכותה הקורא ליהרחל יעקב עובר בעשה הגה לא שיעקב שם יעקב ממקומו אלא כי אם יהרחל ישים שמך יהרחל עיקר ויעקב טפילה הו' ומפרשי הכוונה דמקודם דחיק הגמ' לתרץ הליבא דבר קפרא וכתירוץ גמ' דילן עד שמקשה מהא דיעקב ע"ז לא מלי תירוץ כ"א הביא לסא בריייתא דמפרש בשוגא דכתוב דלא שיעקב שם יעקב ממקומו ה"ק ה"נ בחברה בן דמ"ם זה מזה והדמו דברי בר קפרא וכן בשוגיא דילן דהמפרש הגמ' מקודם לא שיעקב יעקב ממקומו ה"ק ה"נ בחברה בן ומיון דרבנן דב"ז פליגי על הברה בר קפרא וכן במדרש

בירושלמי נדחה דבריו הכי נקטינן ולקמן ב"ז ג"כ מודה לפירוש זה רק דסבר דחין לילה קרא ולא יחמרו עוד חי ד' הו' מקרא דלא יקרא שמך יעקב יען דשם חל"ל בחופן חחר דמיינו דהקב"ה קרחו יעקב משה"כ בכאן חפשר לחתר בפשוט דלא יזכר כלל וקרא דכל מרבה לילות חכן ביעקב כ"ע מודים ומיון דביעקב בן ה"כ בחברה ומרה גם כן כן לזחה הממיטו:

(סח) **במג"א** ס"ק ה' חין לפשות ממנהג מקומו הו' עיין בה"ס חז"ח סי' ט"ו ט"ז ניחוז מחמור דהמתפלל ספרד חז לא יעבור לפני התיבה במלבושי לתר כי התפלה היה לעילא מכל ברכתא וחין הלובש בלתר כדאי הוא לה ונוסחא ספרדית חין סובלת זה כבל יפלה פיהו והביאה הרבה רחיות מוכרחות דלא כן הדבר ישו"ם לחתרי נוטס:

(סט) **במג"א** ס"ק ד' ולא שמעו קדים וקדושה הו' וכתב הדעול מרבבה הרדב"ז לפי הנראה חולק על פסק המחבר חימו מוכרח דבם"ע לא מיירי אלא מפריסה שמע וברכה לחקומה שביועד והדב"ז מיירי בלא יחזרו להתפלל כיון שבבר התפללו וכן מלחתי כתוב בח"ם ח"ה הו' י"ז ישו"ם הרבה בזה:

ס"ק ט' חין לעניס להוליא ס"ת פ"ח הו' הנה מה דהמנהג שמתפללים בכל ב"ב וב"מ מנין רחבון קודם המנין קבוע ולח"ב מתפללים המנין קבוע על מקום שעמד בחזן רחבון וקורחין בזוהר חימו חבם יען כי אז מניעת דפועלים ומלמדים שממהרים למלחכתם ותומ"י טולנים לביתם ומוחר כמבואר דבילמו הרחבונים חימו גנחי לחנם מה דקיה לפעמים המחדרים ובחים בבלות תפלת מנין הקבוע וחוזרים ומתפללים עוד מנין ג' ולמו ספיר עבדי כיון דשמתפללים בבוקר ולומדים לחר התפלה ולחבר דבמקום שנהגו בך בוב לין חבם דבבל יודעים מזה ובוב ליבא גנחי רק חוסבני מביטול תורה כי בבלבול רב טלנו גרסי ובללו מתפללים:

(ע) **ברמ"א** ס"ק ה' ויקרחו לפחות פסוק רחבון וק"ל מחי חדיה לן הרמ"ח הלא זבו בעלמו בחב המחבר ונבון הוא לגמדם סיקבלו עליהם עול מלבות בחים וכן כן דברי הב"י בשם חובל מועד שבחב הב"י בחוב בחובל מועד גרשה דעבד ושבח חייבים הם מקבלת פיחוד דסיינו פסוק רחבון ושם כוונת הרמ"ח לפרש מהו עול מלבות בחים דבחב המחבר הול"ל וזהו פסוק רחבון וג"ל דפליג על המחבר דבחב ונבון לגמדם משמע דחינו רק מגד מדת חסידות מגד היובר יען דסבר דחינו חוב כ"ח לזהירות בעלמה ע"כ בחב הרמ"ח ע"ז הלא כן ויקרחו בחיוב גמור לפחות פסוק רחבון דשם כדגחמר בבעל דברי המודות פ"ג דברבות חות ל"ב דחינו מדהורייחא כ"ח להייבינהו מדרבנן חבן לפחות חיוב חיבא יבים מי חייבים מדהורייחא חו מדרבנן חבן בדרך היוב לא מגד הגבון והיובר וכן בהוב בחובל מועד חייבים הם מקבלת היחוד:

במחבר סעיף ג' הכוונם לת הבחולה פטור מק"ם ג"י הו' הל"ח מקשה לחתי לא תני ג"כ ומן התפלה ומן התפילין כדבחיב גבי מתו מוטל לפניו דחד טעם הוא טירדה דמלוה ומתרץ טפ"י מ"ם הכ"מ דפטור סחתן הוא רק בלילה ול"ב תפילין ליתנהו בלילות ותפלה ג"כ ל"ל דבלה"ם תפלת ערבית רשות וכשרוצה להתפלל גם סחתן רשות בידו לת"ק ישו"ם ולפלא גדול עליו דבלא מי הוא לחומר זה הא הוא ר"ג כדחמר ומעשה בר"ג בעשה חשה הו' למדהנו רבינו שחתן פטור מק"ם הו' ור"ג הא סבר בד' כ"ז ע"ב דתפלת ערבית חובה וכן בתפילין מספקא לבגמ' בשם' טירו' ד' ל"ם ע"ב לו' סבר בבא זמן תפילין לו לא וכדגחמ' בבא זמן תפילין ה"כ לילה ג"כ זמן תפילין מדוסמרת פת המוקה הוא

הוא לענין פסח בלבד ולא נהגו מימים למעט בפת ח"כ חיטו ממעט ג"כ לילות ולית יחוכן דברי ר"ג הלא נקט ומן התפילה ומן התפילין כיון דלילה זמן תפילין ות"ע תיבה ולהלי י"ל דבאמת ר"ג אמר ג"כ דפטור מן התפילה ומן התפילין ותנא דנקט תחנ פטור מק"ם ליתא ברחבותם סבר דת"ע רשות ופטור מהתפילין רק מתלמידים ברהוחם בקרא ק"ם ע"כ אלו לית קורא הלא ליתנהו רבינו בתחנ פטור מק"ם וס"ה דאמר עוד ומן התפילה כו' רק זהו היינו שייך לאחלתם ע"כ לא סיימו הדבר אלא לענ"ד דלק"מ יש כי בתחנ כלומר הוא מבשבתך בביתך ובלכתך בדרך ע"כ נקט מן הקריאת שמע להורות דמקריאת שמע נלמד זה וס"ה לם"ד דמ"ם:

שם מפני שהוא טרוד עדיף מלוה · הרמב"ם בפי' המשנה כתב והוא שיהא בענין שהוא מהעסק במלוה ר"ל מלוה פ"ו מל' זה משמע דאם קיים מלוה פ"ו חייב בק"ם ואם דסיים אבל אם נשא אלמנה חייב בק"ם לקדום קלי אם ישא בתולה פטור כו' אבל אם נשא אלמנה חייב · וכן הלא הל"ח לאמר ג"כ דדוקא בהלא קיים פ"ו אמנם זה היינו דהלא הא אמרו לר"ג לימדתנו רבינו שתנן פטור מק"ם וכנה מדקדי ליה רבן גמליאל ס"מ שמים אז נגיע כידוע לנגיעת היו קורין רבן ורבן גמליאל חזקן הוא היה הרחשון בנשיאים שנקרא רבן וכן ר"ג דיבנה · וידוע דאין ממנין לנשיא כ"א לזקן כדאמר בברכות דף כ"ח ע"ל מיוהתא ור"ג הא היה לו בן הוא ר"ם אביו של רבי וכן בת היה לו ביבמות דף ע"ו ע"א מעשה בבתו של ר"ג שהיתה נשואה לאבא אחיו אף דהגמ' מסיק דחילוניות היתה וחילונית הא לא מקיים פ"ו מ"מ זהו דוקא להמסקנא אבל לה"ק דוקא אחרים חומרי'כן אבל לה"ק היו חילוניות וא"כ חזינן אף כדקיים פ"ו ג"כ פטור מק"ם רק ר"ג מחמיר ע"ע היה דהיה בעוה שיכון · ובאמת הרמב"ם לשו בדוקא נקט פ"ו דאף בי"ל בניס ג"כ מלוה היכא לערב ת"ת ידיך ויש נ"כ מ"ד המוכרים ס"ת בשביל זה וכן אף אם נשא אשה שהיא בת בניס כ"ל ג"כ דמלוה היכא אלא יבא בלא אשה שלא יבא לידי עבירה ואף בשביל זה ג"כ ס"ל הרמב"ן במלחמות המוכרים ס"ת ת"כ פשיטא דמלוה מקרי וטרוד עיקרא דמלוה ופטור מק"ם:

(עג) **בט"ז** ס"ק ח' שהוא לא חילקו בזה ועמ"ש לתרץ דלקו הרי"ף והרא"ם לא חילקו בזה ישן כי מפרשי כוונת הגמ' בתופן אחר דהוקשה להם דמבואר בירושלמי בריבוי יומא דכיון דלמדינן ותין מוציאין מהו אלא אי שעה קודם שתחלת הזמן בעינן שיוכלו לקבלו תחלה ולקרות ק"ם אח"כ אמאי הולכך לעשות במשנה ומשני ותיפוק ליה משעה שיכול לבא להם פטורין כו' דהרי לא יעבדו לעולם לקרות ק"ם בדרך ומתרץ כגון דהוו סבירין דאית בים שנה ולית בו שיעה כלומר במתחילה שיערו שיוכל להוציאו ולקברו קודם שיגיע זמן ק"ם ועשו בזה השיטור ולא היה להם שעה גדולה כ"כ ומשתא למה לנו להכניס ח"ע בשיעור דחיקא הלא י"ל בפשוט דמכיון דלהלם תבוא מותר ח"כ נקט המשנה בתופן קבורת היחיד קבורת חלם תבוא את מלוה ק"ם הלא הוא בתפשרי היחיד קבורת חלם תבוא את מלוה ק"ם הלא זהו מלוה המוטרת וזהו מלוה שאינה טוברת ע"כ מפרשי כך דהשם שיהללמי סבר דסמוך לק"ם אין ר"ל אלי שעה דוקא הלא ר"ל שאין מוציאין אותו אלא בשיון שיספרו להוציאו ולקוברו קודם זמן ק"ם · והשה ברב יוסף היה המשנה שמוציאו אותו קודם לזמן ק"ם ברבה רק אעפ"כ היה בתיאור זמן ק"ם ולזה מקשה והא רב יוסף לפקוחו סמוך לק"ם דהא היה בתיאור זמן ק"ם וה"ל לשער מקודם דיתחתר זמן ק"ם ולא הוי"ל להוציאו ומשני חלם תבוא אלא יבוא בלא אשה שלא יבא לידי עבירה ואף בשביל זה ג"כ ס"ל הרמב"ן במלחמות המוכרים ס"ת ת"כ פשיטא דהשתא היה סיפק לקברו קודם זמן ק"ם רק בחלם תבוא ת"ח לכוין כ"כ כי גדל הספפד עליו כ"כ ומחרבה הבכי והספד ואף דהיה הזמן רב מ"מ עבור כי היה תבוא בתחתר הזמן ולא תפקי מקודם לתעתייהו זהו פירושם בגמ' אבל לדינא אין כהן ג"מ בין חלם תבוא לחיים ובפיר לא חילקו:

(עה) **ברמ"א** סעיף ו' אבל בחלם לחברת לפילו פרוה מפסח · הב"ח חולק וס"ל דלפילו בחלם לחברת נמי דוקא בעשה וכבתר סיעד הקשה ע"ז דהם כן למאי קאמר הגמ' הלא בחלתו ולק"ם למה לה מבני בקילור דהכא לק"ם לילי וכבל הגשים יש"ם והגה מה חדים כן כבר קדמו בדבין קושית הלח"מ בפ"ג מהל' ק"ם הות ט"ז ושם כתב ודוחק לאמר דחלתו ר"ל לפילו בחלתו בעשה שני יש"ם ומה לנו הוי דוחק לסמעדני יו"ט לא נחלב זה נדוחק דבן כתב בפ"ג דבכות הות ס' ודוקא בחברת בלומר דהמן בחלתו ולק"ם בלומר לפילו בחלתו ולק"ם וכם"כ בחברת יש"ם למנם בלח"ם ר"ל דלק"מ דהנה לבהורה מה שהקילו בחלתו הם בעשה ג"כ דוקא הו לא בפחות הלא תיפוק ליה דבלהו ק"ם הא חסור לחסתכולי לא בחלבו קנאנה ולין חילוק בין עשה לפחות ול"ל דסחקילו הות בחופן זה כגון שעשה ע"ו ומלא דמלד חיסור הסתכלות ליכא דהיו רואה כיון שעשה עיניו הו בלילה הו סומא ומלד ק"ם חסור כיון דעבוה נגעו וכסברת הב"ח והט"ז בפ"ק ב' ולהמחבר בסעיף ו' דפסק דלא לק"ם מותר בעשה עיניו י"ל דחיסור הסתכלות סיינו במסתכל ומתכוין כדי ליהנות ממנה אבל בהיו מתכוין ליהנות ליכא חיסור ע"כ החקילה בהיו מתכוין ליהנות בחלבה אחרת אם ניהך דוקא עשה אז לא בפחות נמלא כדמקשה הגמ' חיינתא לחסתכולי בה ומהר"ם כו' מהי יתרן אלא לק"ם הלא עדיין הדק"ל חיפוק ליה לא בלא ק"ם מכיון דהסתכלות חסור לא בפחות מעשה ואין לק"ם יסיר עדיף דדוקא בעשה ול"ל בעשו עיניו או בהיו נגעו בדחיה דאז מותר כמו בחלתו ת"ל יסיר ניהך להחריך בתירוצו ע"כ מבני בקנרא הלא בחלתו דחיסור הסתכלות ליכא רק ולק"ם ומ"ם בכל הגשים אם הוא בנוגע דחלתו דברי הסתכלות וחלתו וכל דדמי לה נקט אבל חלבה אחרת בפחות ת"ח לחמקא דסדק"ל כה בפחות חסור להסתכל כנ"ל:

בט"ז ס"ק ח' נדחה שהוא קמ"ל כי הלל"ח כתב ולכאורה יפלא לי להסתכל מהי חיניה בוק חפילו בחלבה קטנה נמי חסור יש"ם שהחיך בזה וחנכי מחפלה עליו חיך היה בהעלם עין ממנו שקדמו בקושיה זו הב"י ז"ל וכוה תמיהה לי מהי קמ"ל ר"ח כ"מ שדרך לכבותו הוי עכוה ומהי חיניה בוק עד שמלחתי להרבב"ח שהבה דקמ"ל דחע"ג שהיו מקום לנוע בהיה ומפחת שנעלמה ממנו דברי הב"י חלו גרם שהקשה עליו מה שכתב בב"מ דלכך לא הזכיר הרשב"ם קול וסיער משום דסבר דלהו לענין ק"ם נאמר חלא לענין חיסור ערוה (והגל"ח כתבו בשם ב"מ גם בב"י אמר ג"כ כן רק שנעלם ממנו דברי הב"י) וסיים והיי בער ולא חלש מה יעשה הרב ב"מ בשוק שלא הזכירו רבינו לא בהל' ק"ם ולא בח"ב שם וכעת ל"ע פירוש דבשלמא על שער וקול לדק תירוצו דלענין ק"ם לא נאמר ב"ח לחיסור ערוה ובאמת בהל' ת"ב כתבו לזה שכן שוק לא הזכיר בב"מ שכן לדבריו הב"י בב"י לק"מ דשוק וכלל בכל מקום נוע דגוף רק דקמ"ל חע"ג שהיו מקום נוע בהיה וא"כ מכיון דנקט הרמב"ם כל גוף שהשם ערוה הרי שוק בכלל הכל גופה אמר ולמה יחזור לשנות שוד שוק בפרט ובגמ' לא נאמר כל גופה ע"כ ה"ת דשוק דהיו מקום נוע בהיה הוי בחשב ג"כ כן לכן פירשו בדחיה לא כן הרמב"ם דהכלה כייל ושוק בכלל וקושית הלל"ח היו כ"ת לפי ביאורו דשוק חסור לא בהיו מתכוין ליהנות שפיר הקושיה לאחי השמיט הרמב"ם שוק דכוי חיכוס

דין לח כן לכ"מ בחירוטו בב"י · ולטע"ז לח נסמט ממנו דברי הב"י חלו לכן סבר בחירוץ זה דחוק הוח רק כיון דחמ"ל תירוץ חחר ב·בבי רב"י כי תירוטו חינו עולה לפי' רש"י דכתב בסדיה בוק בח"ח ובח"ח לח בחחר חבריס פחות מטפח חסור ע"כ בבקיה דלחיק ומוקים חנפחים רק טע"ז מחרץ להטור דח"ל לדחוק ולחמר דהטור מפרשו בח"ח כ"ח בחחם סיינו חחחו וקח"ל לדבוק חסור לח בפחות מטפח:

במג"א ס"ק ג' ודוחק לחמר בפנויות דקחני סיינו חלמנה כו' הגם דבית סמוכל בח"ע סימן כ"ח ס"ק ה' כתב בסדיה כן וז"ל ח' פנויה סיינו חלמנה חו גרושה חבל בחולה מוחר יעו"ש ולעד"ל לחרץ בפשוט דהגם זה החיסור הוח דוקח בשוק חבל בחחר מוחר וכ"כ הסג"ח לקמן בס"ק ד' ורק נהגו עפ"י הזוהר להיות מכוסה לח בחחר וכ"כ הכ"ם הם בחחר ליכח חיסור חלח מכוס לניעות חמנס לניעות זה לח נהגו כ"ח הגסים לח כן הבחולות נמלח שפיר חמר הם ח' פנויות ות' ח"ח דזהו חיסורח סיינו בשוק שכתב מקודם וחסור לכל חבן כחן דמיירי בחיסור תפלה ובחחר ע"כ כנגד גסולח חסור כיון שדרכה לכסותה לח בחחר יהיה הטעם מה שיהיה מכוס חיסורח חו מכוס לניעות מכיון דדרכה לכסות חבל פנויה דחין דרכה לכסות מוחר לח דבשוק מכסה ג"כ מכיון דבחחר חינו מכסה · ומה נבי חם יגלה בסיומח ורחשה פנוי מיירי בהולכת כך דרך חנר:

(עט) **בט"ז** ס"ק ח' ח"ל כיון דחלו הוי יממח הוה חזיה מה קמן גרס כדין חסור וק"ל כיון דד"ת חסור לחמר במקום שים לסחפק בזולח ח"כ לית הוחם זולחה זו דחסור לחמר ד"ת חלה זהו ג"כ ד"ת וכן מבואר לקמן ס"ו פ"ד במג"ח ס"ק ב' חם שחל לו חדם הלכה חסור לחמר לו חין מחיצין במ·חן וגלה כשנלמד לחמר דזה דמי לבית חמלחי מכיון דלית כחן זולחה בבירור כ"ח שפק זולחה חלה גם בבית חמלחי חסור כ"ח הח דסגיב שם בבית חמלחי כחבו החום' במס' ע"ח ד' מ"ד ע"ב ומשום דרבי שלום הסיבו כך מפני חיבת לוהו הנמוק דהוי כמו שחילת שלום יעו"ש חבל בלח"ם חסור ולולי י"ל דמ"ד לחמר הוו יחבין קמיס פוגדק בדמשק לחמר מהו למימר כן מילי דלוקייתח זהו דדבריס לח היס שם קמיס פוגדק כ"ח בבית רק שקבעו כחן קמיס פוגדק מקום לנון חז קודם שהלכו לשם ושלחו שחם יהיס ביכולתם לחמר שם מילי דלוקייתח והוה לשם שחסור:

(פ) **בט"ז** ס"ק ג' חסור לחדם שיהח שלום לחבירו כו' כתב הכ"מ פ"ג מהל' ק"ש חמיהח לי מילחח דדביעו טובח שלח הזכיר שחסור לומר שלום בבית המדרש כו' ונסס כתב רבינו שמיס המיוחדים ובו לח ולח חשכחן מחן דלפלוג עליס חדרבח בריישח מסייעח ליס יעו"ש וכן הקשה הלח"מ וכוסיף עוד דכתב חבל השמות המיוחדים וכן השמות שהיו נמחקין וכו' משמע דשלום דוקח כזו משמות שהיס נמחקים דמותר לחומרו בבית המדרש יעו"ש שנשחרו בל"ע וכ"ל לחרץ דעת הרמב"ם דהוקשה לו לרמב"ם תירוץ הגמ' בשם' שבת דף י' ע"ב דמחרגמינן חלהח שלום שלום נמי מחרגמינן דעבד ליה שלם בקושיות השום' ותירוץ השום' דחוק מחוד וכ"ל דמפרש דלח כהחרנוס כ"ח שם נופיס חקרי שלום וקשה למה להגמ' לדחוק ולחרץ בשינוחה דחיקה נימח דרב המנונח משמיה דשולח פליג על רבח בר מחסיח משמיה דרב דלרב המנונח נם הימנוחה חסור ולרבח בר מחסיח נם שלום מוחר דחידי וחידי סוין הן וכי גברה חגברה קרמית וכ"ל יש דהח בריישח מסייע ליה לרב המנונח ות"ל קשה סבריישח על רבח בר מחסיח דמבריישח שפיר מקשה לחמרה ולעשים רחוקות משנה רב חנח ופליג חמנם מהדין בריישח לבחורה לחו דחיס היח דמבואר בשם' ברכות דף נ"ד ע"ח ושחקינו שיהח חדם שואל חת שלום חבירו בשם נמלח כוחח הבריישח חין שם שחילת שלום לחו החשם מזיבח שלום דזה הוח לחו שם ומוחר לחמר כמו שימנותח כ"ח השחילת שלום הוח בשם ות"ל מלד השם שבשחלת שלום · חמנם הגמ' סבר דח"ל חמחי בחמלעי חסור שלום מכיון דהוח בשם חף בחמלעי חסור כמו דחין שם מקרח ותפלה בטבל"ל בלח שם ח"ל בפנימי חף בלח שם חסור ושפיר מייתי סייעתח זהו סוגית הגמ' דשבת חמנם ברמב"ם שמיך עלמו על סוגית הגמ' דע"ח דבחמלעי הוחם לו הדין וקשה חיך הוחר שם ד"ת ול"ל משום חיבה שחני וח"ל לפי"ז שפיר י"ל דהוחר שחילת שלום חף בשם דהוחה הוי ג"כ כן בלח סיינו דמ"ש זה משה וח"ל שוב ליכח סייעתח משה לרב המנונח וליכח כחן קושיח לרב חמח בר גוריח חמר רב וח"ל שפיר י"ל בפשוט דפליגי זה בזה וח"ל לרב מוחר לחמר שלום ולשם כרב וקשה שפיר פשקו של ברמב"ם · ושנם מחחר דבירחתי דלברמב"ם מוחר לשחול בשלום חבירו בבית המרחן ויש לו מקום לדברים חלה בש"ס דילן ח"ל חף דח"ח למפשק כן דרבו החולקים ע"ז ורמב"ם יחידחה הוח חכן לפחות סניף הוח להחיר לחמר שם שלום ושהורחה:

סע"ז כן נ"ל ברור:

(פח) **במחבר** סעיף ב' דשמו של הקב"ה שלום · במס' ד"ה בח בשלום רבי וחלמידי וקשה חמחי לח חמר בח לשלום כחמרם בשוף ברכות ונ"ל דהנם בשהדרין היחח מתן דשקיל גלימח מב"ד ליזמיר וליזיל שחמר היס על מקומו יבח בשלום ויש להבין היח מרומז זה בהכחוב וגדלה דהנם הטעם מה בטעם דוד לחמר לחבשלום לך בשלום וכי לח ידע דל"ל לשלום וכטעם המברם"ח בח"ח חכן כך הוח הטעם דשפיטר מן כחי חל יחמר בשלום כ"ל לשלום · יען דשלום שמו של הקב"ה ומבואר במס' פשחים דחין השכינה שורה מחוך עלבות ונסס דרך הוח מקום שנגה והוח מבולבל ועצב מחימח הדרך וחין שורה שכינה עליו ולכך יחמר לך בשלום עם השכינה רק לך לשלום כי במקום בולך תמלח השכינה ולפי"ז בהלכו לדבר מלוה דשלוחי מלוה יעו"ש חבל בלח"ם חסור ולולי י"ל דמ"ש הוו יחבין קמיס פוגדק בדמשק חמר מהו למימר כן מילי דלוקייתח זהו דדבריס לח היס שם קמיס פוגדק כ"ח בבית רק שקבעו כחן קמיס פוגדק מקום לנון חז קודם שהלכו לשם ושלחו שחם יהיס ביכולתם לחמר שם מילי דלוקייתח והוה לשם שחסור:

סע"ח ו' דזכות שרבים דבר גדול כו' עיין בב"ק (דף ע"ו ע"ח) בגס"ם הוד"ם לי מקום חני וכו' ובפ' שחלין (דף כ"ד) יעו"ש ובתוד"ם לי מקום וע"ע כוונתו דבכחן חמרו דבבב"ג הוח בפ' שחלין משמע דגם שם מתרגח כה"ג דפירושו כחי לי מקום חני כופר ושם בחו' מבואר דבכחן ניחח כמו שפירשו כחן חכן שם קשה · וגעלם ממנו שבבר קדמו המברם"ח בשוכה וז"ל ומדברי החום' כו' יעו"ש ושם כי תירוטו נקט דחוק דשם עדיין לח ידע הגמ' דיסחר בחיובחח ולעד"ל בכוונת הגמ' לחח חקשה דח"ל חמחי חחי ר' חנח וחייתי מחניחח דשם היזום מסחיעו הלח מפורש נחמר במחניחין ולמחי שביח מחניחח ולח מחניחין דמוכח ג"כ כן דחל"ל מלי שייר דהלי שייר ע"ז חמרו דלחו שיורח וזהו דקדייקו החו' וחמרו דשסיח

ניחא טפי פירוש דגם הך דסוכה ניחא רק בב"ק עדיף יותר לפרש כן דמיירי מ"ד דפליג בהדיא דפ"ב ממונא מצה"ב כהן חיישו קושיא כ"כ דאפשר משום דמהניחא מפורש נאמר כן ובמהניתין חיישו רק דיוקא לכך הביא מהניחא · ועוד י"ל דהאי דכתב"ג הוא תירוץ אחר וכמו דהיו תומרים ס"ב ל"ק דכן הוא דרך הגמ' לאמר כן ואורחא הוא דכתב"ג הוא פ' ג' מיני ובפ' בתולי דגם בודאי ח"ח לפרש כן בקושיא התו' רק אורחא הוא לאתויי כן ואין כוונת הקושיא להקשות עליו ולאוקמי כר"י כ"ח דלך ל' הגמ' בעלמא הוא וכן נראין לפרש בגמ' שבת (ד"ד) בתוד"ה וכי כו' והוי נמי משום דרבים דזכו טוב תירוץ יש"ם :

(ג) **במג"א** ס"ק ל' ול"ע דה"כ מאי קמפריך בגמ' משום הבאה בעבירה היא כו' כבר הקשה כן ט"ח מדנפשיה ולא ראה שקדמו המג"א בסדין קושיא חמוס לדעתי לא די כי קושיא ליכא כ"א סייעתא היכא דבאמת רק בפמ' ברכות (דף מ"ז ע"ב) כדתירץ הגמ' לדבר משום שאני מקשה הבאה בעבירה היא אבן בפמ' ניטין (דף ל"ח ע"ב) כדתירץ משום שאני לא מקשה הגמ' כלום אבן הטעין כך הוא דהכא יש לדקדק על המרו ומחר עבדו והשלימו לי' שאי והשלימו לי' מיותר דממילא ידעינן מדאמר ונכנס לבהכ"נ ולא מצא י' ומחר עבדו ח"כ בודאי מחרו להשלים לי' ול"ל יש לי ים לטעות ולאמר דט' ועבד מלטרפין ח"כ קשה למה כותרך למחרו ול"ל דאחרי הוי ע"כ נקט דלא כן הדבר כ"א ומחרו עבדו והשלימו לזו הטעד לבד לעשרה ולא היה עוד עבד להשלים כ"א זכו העבד שמחרו הוא היה משלים למה זכו ניחא דמסיק הגמ' ולית הלכתא ככל הני שמעתא ולפרש ככל הני שמעתא ממש לא לא דייב"ל אבן לרייב"ל קשה למאי נקט שאי והשלימו לי' דאליבא הא"ל כל"ל ול"ל יש דקיי"ל דלא שאי עשה לל"ת כ"ח היכא דבעידנא דמעכר להו מקיים עשה וח"כ בכהן ג"כ דעשה דרבים אי לעשה דיחיד ל"ל דוקא בעידנא והא בכהן לא הוי בעידנא דלעשה עבר הומ"י בעת השמרו ולעשה לא מקיים כ"א בעת התפילה ול"ל דשמרו בתופן זה דלא יחול השמרו כ"א בעת התפילה והוי שפיר בעידנא וז"א ומחר עבדו אבן חיישי היה השמרו דלא תטעה לאמר דשמרו היה תומ"י לא כן כ"א חיישי שמרו עבדו בעת והשלימו לעשרה בעת התפילה יש דהיה אשור לשחרר לולא הדחית עשה לעשה גרם להשמרו ח"כ בעכ"ל בעידנא ע"כ עשה בתופן זה · ומה מאוד לפי"ז מדוייק הגמרא דקמקשה בברכות ושכי עביד הכי כו' הלא בכהן חיישו עיקר דיני שמרו ומעשה דר"ח הוא רק לקושית לדרייב"ל וא"כ למאי מקבי הגמ' כהן הלא אין כהן מקומו כ"א בניטין ושם כבר ביאר זה הגמ' למאם הגמ' היה שכר דחד עבד היה ושמרו ולכן נקט האי והשלימו לי' כנ"ל ח"כ ל"ק היכי עביד הכי יש לר"ל כשברת הר"ן דהוי כמוכרו לו כיון לשם משום עביד אבן כאשר מסיק לרייב"ל דתרי הוי ח"כ קשה האי והשלימו ל"ל וא"כ מתורת דחיים אחי לעשה דחי לעשה וקשה הא הוי משום הבאה בעבירה דאין עשה דוחה לעשה וא"כ מקשה שפיר היכי עביד הכי ומתרץ לדבר משום שאני והא דהוקשה לך משום הבאה בעבירה יש דאין עשה דוחה לעשה ל"ק משום דרבים שאני ודחי עשה דרבים · נמצא דבכהן מוכרח בע"כ לאמר דרייב"ל ל"ש דמחשב כמכירה מכיון דסוף כל סוף נמצה לו טובא והוי חגיגה אף דעשה בן משום טובתו דל"ד למכירה דטעבד מהן תמורין דמיס משח"כ בכהן הטעד לא נתן כלום ונמצה לו טובא ממילא יש דחל"כ קשה האי והשלימו לי' ומ"ל אבן הסוגיא דניטין שכר כפי המסקנא דלית הלכתא כרייב"ל ח"כ שפיר י"ל דלאו משעה דחיס אחי והאי והשלימו נקטיס לאפוקי מדרייב"ל והשכרה הוא כשכרת הר"ן וזכו דקמהדרן מזה פירוש שהעבד נותן תמורת השמרו משום שאני דדמי למכירה ע"כ לא מקשה אח"כ הגמ' כלום ובזה תבין ג"כ השיטו שבין שאי סוגיות אלו דשכרות נאמר לדבר משום שאני ובניטין לא נאמר שאי לדבר כ"ח משום שאני יש דבניטין הפירוש משעה דחיס ושאי לדבר ר"ל השמרו נדחה לדבר משום ע"כ שאני זה מכיון דליכא דבר משום דשם אשור לשמרו ובניטין הפירוש משום שנותן השעד תמורת השמרו שאי ע"כ לא נקט לדבר כנ"ל · וע' בתוס' ב"ק (דף ל"ג ע"ב) הוד"ה אינייהו כו' ובגליון הש"ס שם וקושיתו חזקה היא מאוד דבפירוש נאמר שם דשעד כי הוא משוכח גט שחרור אי אבלי אחריני דבו שקל דידיה מיבעיא יש"ם היעד ומחמת הומר הקושיא ל"ל לתרץ דבאי לחזק קושיא הראשונה יש לתרץ לך בעי שאי אחת טיעו שעור שכרת הגש"ם דה"ל דמשוחרר למפרע מכיון דבלא גט שחרור אין יוצא לחירות וקנסא עדיין מניע לחלון ומה גם דכל קושיתו הוא לר"ע ור"ע הוא שבר דלריך גט שחרור ע"ז קאמרי ועוד יש להוסיף ולחזק כך קושיא דלפ"ד ר"ע אין ליש לריך גט שחרור מ"מ שהיש הא דמ"ד לריך גט שחרור קשבר היוצא בעיטו ושיטו ה"כ המ"ד דאיטו יוצא בעיטו ושיטו בע"כ שבר דה"ל גט שחרור ה"כ הסוגיא דב"ק דאלא דיוצא בעיטו לכך שברי דה"ל גט שחרור ה"כ אאי קאמאמ ר' זירא אימא סיפא אח עיטו ושפיל אח שיטו ניפוק בעיטיה ושיטו ואבאי קדחק למלא קרא אחת שיטו נימא דשבר כמ"ד דשותפין ניטנו ולכך יוצא בעיטו לבד ועבור שיטו משלם מכיון דה"ל גט שחרור ולמ"ד דשותפין ניטנו זכי משעה סגוק ושקטו שפיר אבן יש לדקדק ע"ז דנימא דהקושיא קאי לר"ש דשבר דב"ח ניטנו כמבואר (בד' לי' ע"ב) ור"מ שבר דה"ל גט שחרור כמבואר בפמ' ניטין וי"ל דהתוס' שקטו שפיר יש דאולי בחמת ר"מ שבר דילא בעיטו ושיטו רק שסוגיא דב"ק שברי דשותפין ניטנו ומכיון דה"ל גט שחרור ע"כ יוצא בעיטו לבד ואולי ר"ט דשבר דה"ל גט שחרור שבר ג"כ דשותפין ניטנו :

במג"א ס"ק ל"ח וא"ת כו' לק"מ דשבר כמ"ד דסי' רמ"ח סעיף ד' ברמ"א דלשחורש מקרי דבר משום ורק לעניל הוי הבות ושוד י"ל דשם נאמר כל הרגיל לבא לבית הכנסת כו' דמשמע דבהבאתו תמיד מבלי עיכ לעשקים והוי כמו גדר ושחור :

(לח) **במחבר** סעיף ב' אריך לאחור כו' וכתב המחבר ויעבי בעשם דלריך תגורם משום לבו רואם עבוש וזכו דוקא כשה"ל מכנסים אבל לדידן דיש לבו מכנסים בתגורם ה"ל לאחור בשעת תפלה וק"ל ה"כ במס' שבת ד' ט' ע"ב דקאמר הגמ' מאימתי התחלת תפילה רב אמר מציעות יהיו ור"ח אמר מציאיר הגורם ולא פליגי הא לן והא להו אמאי לא אמר ל"ש הא דאולך במכנסים והא דאולך בלא מכנסים וא"ל לדוחק דר"ח אמר לתלמידיו דבבל ורב אמר להגמידיו דא"י · ובזה נראה לי לתרץ קושית התו' שם בד"ה עריחותא כו' דהיוון הגמרא משום שאמר כאן כו' אינו מתורץ רק קושיא אניש ליקו הכי ולילי אבן קושיא הראשונה עריחותא למיסר המיניש אינו מתורץ בזה אמש הטעין כך הוא דהמקשה היה סבר בעשם דלריך אשור הוא משום לבו רואם עבוש ולפי"ז שפיר מקשה עריחותא למיסר המיניש מכיון דלעשם זה ס"ל לאאור התורה ואחור כ"א כאה שילא יאאור רק שיהדק אלא ירחה לבו שמרוש וא"כ זאו אינו עריחותא כ"כ רק מקשה עוד קושיא מאחר דהגמ' לא מפליג כלל ולאמר הא דאולך במכנסים וא"א יוכל להחפלל בלא תגורם רק אומר הא לן והא להו מצמע דאף בהולך במכנסים ג"כ כיון דשרי המיניש

לא מעכבין וקסם אמאי ליקו כבי ולילי ומתרץ משום שנאמר הכון ומאחר דכן דהתנאה לפניו ס"ב צריך לרחוץ לתגור היטב נאה והדור וצריך לזה טרחא וספיר כוס טירחא למיסר המינים:

(נב) **במחבר** סעיף י' טוב ליתן לצדקה קודם תפילה. רז"ל אמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה כ"ל עפ"י האמור בב"ב מלוה ד' חוץ דל אלמלה מקרא כתוב בו' עבד לוה לאיש מלוה ס"ב כיון דכתב נעשה לו עבד מהוייב להמתין. אבן בפסוט י"ל יש דפיקוח נפש דוחה הכל ומבואר במס' תענית גבי נחום איש גם זו שע"ל המתן עד שאפרק מהאמור לא הספיק עד שיצאת נשמתו ע"כ אומרים שכתב מהדרך ולא הלכו זמן מרובה ס"ב כתב יקדי' לקבלת פני השכינה יוכלו למות בזו הרגע ופיקוח נפש דוחה:

(נג) **במחבר** סעיף ו' כדי שיכוין לבו למקום. טיבו של כותב זו מהו וגם למאי נקט למקום והכלל"ח האריך הרבה בזה לרמז כוונה עמוקה בה התנה כי למקום בניתערית גבורת יש"ם ולעד"ג דהנה הקרא תמר עדותיך נאמנו מאוד לביתך נאוה קודש ד' לאורך ימים. והכוונה הוא המבואר דשתלו לתכלית מועד מהו שיעמו ס"ל מועד ימות דכתיב בנפש החטאת היא תמות שתלו לעבודה חוטא מהו שיעמו ס"ל הטאים תרדף רעה שתלו לתורה חוטא מהו שיעמו ס"ל יביא קרבן ויתכפר שתלו להקדוש ב"ה חוטא מהו שיעמו ס"ל יעשה תשובה ויתכפר והנה במשפט אשר תרץ תכמה ונבואה אין לדבר מזה כי זהו משפט רע ומר להטעם במיתה ויסורים אבל מה מאד הוקל שוגם התורה להביא קרבן אשר אין מחירה רב ויתכפר אמנם גרישותא בזה דהתינח בזמן שבהמ"ק קיים כעת בחורבן דה"א להביא קרבן מה נעשה משא"כ משפט הסי"ת הוא ברוב חסד יוכל להתקיים לעד אף אחר החורבן ולז"א נידון משפט חכמה ובבואה אין לדבר מזה אבן משפט של עדותיך נאמנו מאוד בשופט גדולה משפט קל אבן לביתך נאוה קודש דזה נאה והדור כשהביא קיים לא כן בעת בחורבן משא"כ ד' משפט של הס"י הוא לאורך ימים תמיד לשולם בלי הפסק ולז"א וכה לציון גואל ולשבי פשע ביעקב מי תרץ משפט זה דהשופט מושיל נאם ה' הסס יתברך הוא תרץ משפטו ויען כי תפלה במקום קרבן הוא נמלא יוכל היכר להסיתו דמה לו להשופט הלא יהפלל והוא במקום קרבן כמבואר לקמן בסי' ל"ח סעיף ד' וז"ב יתכפר בקרבנו לזה היו החסידים מכוונין לבם להתיחד כי לא כן רק למקום קרבן אינו מועיל כ"ש במקומו המיוחד בבהמ"ק לא כן בחורבן וא"כ התפלה ס"ל כפרה כלום רק כאי יתן אל לבו לעבוד להסי"ת בהשופט שלימה כי אחך יעיז פניו לבקש חיי ומזוני מהסי"ת והוא מלוכלך בחטאים

וכאשר יתבונן ע"ז יבוא לד' ויקובל תפילתו לרצון:

(נד) **במחבר** סעיף ח' מחזיר פניו לכפורת. לעיל בסי' ל' סעיף כ"ח אותה דאיתא שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין הקיר ודבר קבוע כגון תרעון ותיבה חיצון מוללין. והט"ז שם הוכיח דלא כהב"י שכתב דמטה דידן שהוא לבהכ"ס הוי קבע דה"ל לתרץ שאותה תפלתו שתוך למיטתו שקט בבוקר ולא כפשוטו כדעת המקשה ומייתי במטה של שכיבה יש"ם ולכאורה דבריו תמוהין דמאחר דהם"ס הוכיח דהשור להיות חוצץ בינו לקיר רק מילתא דקביע הוי כמו הקיר אבן לפחות אינו מעליותא מקיר ממש רק דלא גריע מקיר וקיר ממש עדיף ואיך אמר שהיה מלטער שיהא שתוך למיטתו דלא מזה משמע דמעליותא איכא בזה ולמטה עד שהיה מלטער ע"ז דלא אינו מעליותא כלל וקיר עדיף ולפחות שוין. וי"ל דכוונת הב"י כך הוא דפרש שהיה מלטער על תפלתי שאותה לפני מיטתי ולא בפני דבר שחוצץ בינו לקיר כ"א בפני מיטתי שהוא קבוע ודמיא לקיר ולא בא למעט קיר כ"א בא למעט דבר החוצץ ואינו קבוע והא

דלא נקט קיר בהדיא יען דבדרך אגב מפמיעט דדבר הקבוע כמו מטה דמיא לקיר ולא מיקרי חציצה:

(נה) **בט"ז** ס"ק ג' ומשברת דנפשים כ"כ הרמב"ם ולעד"ג דדבריו חיון נכונים דהלא כתב ושומר כעבד לפני רבו בחיותם בירושלם בפחד וזהו משמע דוקא בדחיכה לעבירה בעלמא דבן אמר כי חיכה לעברה בו' אמר כעבדה קמייה מריה משמע דבפשטא שלמא ס"ל לעמוד כעבדה קמי מריה כ"ה כבן לפני אביו וכן הוא בכמ' ב"ב דתנן קדוש בנים וגם עבדים בזמן שאתו עובין רעוו על מקום אתו בבנים ובבאין עובין רעוו על מקום אתו בעבדים ע"כ כי חיכה לעברה מסתמא מז חיין עובין רעוו ס"מ מז עמד בעבדה קמיה מריה לא כן בעיון שלמא ושו"ר דלדבריו משמיע הרמב"ם לגמרי דיש דרך אחר אבל מס ולמה הוא החמנם החמת עד לעלמו דהרמב"ם כוון להדין גמרא ולכן נקט ממש כל' הגמרא וזה דלא מפליג בין לעברה בעלמא לשלמא בעלמא כבר הזכיר הכ"מ ולח"מ פ"ה מה' תפלה ובב"י יש"ם. ועוד כ"ל לאחר לשחורה קשה על הרמב"ם אמאי לא הזכיר הרמב"ם שה דצריך לחזור ח"ע בשעת תפלה ושו"ר על הרמב"ם אמאי נקט ומניין עלמו ומסדר שנאמר השתחוו לד' בהדרת קודש אמאי לא שביה קרא דכתוב וכבר דחק בלח"מ לאחרן זה. ושו"ר לי על המחזור ויערי שמפרש הטעם שצריך חיזור משום שלא יהא לבו רואה ערוה וה"ב בזמניו ח"ל לחנור בחגורה שלא מפורש נאמר בגמ' דצריך חיזור מטעם הכוון. אמנם בטעם הכוון אמר זה רבא בר רב הוא דרמי פוזמקי ומלאי אמר הכוון כו' משמ"כ רבא פליג ע"ז ואמר דשדי גלימים ופכר ידיים כו' נמלא רבא סבר דח"ל הכוון רק להיפוך להשליך אחריהו מעליו וכותים קיי"ל לעבי רבא בר רב הוא ח"כ ח"ל חיזור ג"כ והנמ' דתרין משום הכוון הוא אליבא דרבא בר רב הוא אבן אמר לרבא דסבר דח"ה הכוון יפרש הא דצריך חיזור לאביי ור' חנינא הוא משום שלא יהא לבו את הערוה ואביי הא סבר לבו רואה ערוה אסור ולרבא בטלמו דסבר לבו רואה ערוה מוחר ח"ל חיזור כלל וכן היכא דהולך במכנסים אף לאביי ח"ל חיזור ומילוקו של רב בהגה בין כאליבא שלמא לעברה מוכח דזה החילוק היינו דח"כ למה צריך הנמ' למדחק ולאמר ול"פ הא לן והא לבו וזהו דוחק דר"ח היה בח"י וכ"ב היה בבבל הו"ל לאתרן הא כאליבא שלמא אז צריך חיזור דוקא ח"כ שהתחלה הוי מציחיר חגורה והא כאליבא לעברה דאז יוכל להתפלל בך בלא חגורה דהא חזינן דחגורה נכלל בכלל הכוון וזהו דוקא עת שלום ולא עת לעבר דאז מציטול ידיו בע"כ י"ל דסתמא דגמרא ל"ש לחלק בכך אלא אז תמיד כרבא או תמיד כרבא בר רב הוא ומאחר דסתמא דגמ' סבר כך היחיס קיי"ל וגם ברב אבי י"ל דאין כוונתו לחלק כמו רב בהגה כ"ה כך פירושו סתמא דגמ' מבית מחלוקת בין רבא בר רב הוא לרבא דרבא התנגב תמיד ליבדי גלימים כו' ורבא בר רב הוא התנגב תמיד בהכון ע"ז בא רב אבי לאחר חזינא לר"ב דמחלק בין שלמא לעברה ח"ב לפי"ז הא י"ל דל"פ רבא ורבא בר רב הוא ומעשה דרבא היה בעת הלעבר ודרבא בר רב הוא היה בעת שלום אמנם סתמא דגמרא היינו רואה לחלק בכך שרי דחילוק ר"ב היינו חילוק זה היה כוונת רב אבי דלהיפך להכיח מסתמא דגמ' דלא כר"ב כמלא בפיר השמיט הרמב"ם דין דחגורה דח"ל הכון וגם אין מחלק בין שלום לעבר דתמיד צריך להבוק ידיו כמתאון ולעמוד כעבדה קמייה מריה ולכך לא הביא ג"כ קרא דהכון. והא דנקט חיקון המלבושים כיצד כוונה אחרית לזה ולא קאי על גמ' דשמא כ"ה קאי על גמ' דברכות ד' ל' ר"י הוה מציין נפשיה והדר אלבי פירש דבהאמת ר"י היה ג"כ מצריך חזרתו מעליו שלא יראה בהשוב כ"ה כעבד בפני רבו דל"ב הוה להגמ'

להביא

להביא כך הר"י בכאן כמו שמביא דברי רבא בר ר"ס תכן בבגדים הפשוטים שהיה לבוש היה רוחה לתקנם לבל ימלא כמו רקק וכבב והבר המלוכלכים היטיב' נחת והדור ועיין במס' שבת ד' קכ"ג ע"ב למלך בגדי מלכות כו' ולזה היה מליון עלמו הייטו בגדים הפשוטין בגדי עבדות שיהיו מכוסין וקיין ומכולין:

(יו) **במחבר** סעיף ח' שלא יפנו ויעבד ויתבטל כוחו כו' וק"ל דבמס' שבת ד' ג' ע"ב איתא היתה ידו מליאה פירות והוליאה לחוץ תני חדא אסור להחזירם ותני לידך מותר להחזירם כו' יש"ם ומאי קושיא שלא כחשב יתחוז ידו כל היום אלא אסור לו להתפלל יען דטריד הוא שלא יפול מידו דהם יפול מידו אלא יתחייב דמוליא מרה"י לר"ה נמלא דרבנן לא רלו לקנוס שלא יחזיר לפיהם ולשויה כברמלית שיומשך מזה שיתבטל מתפלה ע"כ נאמר דמותר להחזירם ודאני אסור להחזירם מיירי דהמעשה קרה שבבר התפלל שחרית ומנחה לוחה קבעים להחזירם כיון דהשם מניעת תפלה ליכא עוד וק"ל לתרץ יען דה"כ נאמר מותר להחזירם דמשמע דבלאו הלית להחזיר אז לא שלא לפי"ז חיובא ליכא דמחוייב להחזירם והול"ל חייב להחזיר כן כ"ל ועוד י"ל יען דבכאן שהחזיק הוי מעשה שלא יסיח ליסור שבת אין משתה ושימוש כבד עליו ולא עדיד כמו בלובש:

(יז) **ברמ"א** ס"ק כ' והם ח"ת לזורקו לחבריו כו' משמע מזה לחבריו עדיף מעני משמלא ע"כ יזרוק לחבריו דוקא רק כשה"ת אז יזרוק לשמלא השמש ברחם לא כ"כ וז"ל לפיכך אסור לחבריו מותר לימיני אסור לשמלא מותר דכחיב יפול מלדך אלף כו' הרי משמע דשניהם שוין ולאיזה שירלה יזרוק וכן הוא בעור וכב"י כבר ביאר זה ג"כ והדברי חמודות בפ"ג דביכות אות קכ"ג לא זכר את יוסף ולא הביא לדברי ב"י כלל שבעיר כן והרמ"א שבריש וכאן כתבר"י יען דים קושיא על מאי דשמלו מדין ג' פסיעות וים שברה בתבר"י דלאו שמלו דוקא אלא ימינו שהוא שמלו אל הקב"ה ח"כ כאשר יזרוק לשמלו נכנס בשפק איסור דאולי הכוונה בירושלמי להיפך כתבר"י ע"כ כ"ז שביכולתו לרוק לחבריו עדיף טפי וזה ניחא מה דמשייט הרמ"א וכמ"ש דלקמן כו' דהדין קושיא ופירוק לימינו יאות להביא בכאן דנקט פרקי דיים ועל כ"ד ים הרבה קושיות ופירוקים ומעפ"כ לא כתבם בשום מקום אלא לדרכנו ניחא יען דבה לגלות על מה שפשה כן ולא פשה כעור ורה"ם דכדבריהם משמע בירושלמי יען דים קושיא מלקמן הנם שים תירוץ אחר לזה ולמה יבנם בשפק איסור רק בשה"ת לחבריו אז יזרוק לשמלו ולא יחוש לדעת המפרש דהאי שמלו ימין בידיה יען כי על קושיא זו י"ל הטעם כו':

(יח) **במחבר** סעיף ג' יתפלל דרך תחנונים כו' עיקר של דבריה לריך להדם להתבונן כי הש"ת הוא המשגיח בפרטות על כל חים וחים ובומע תפלה ואל יביט בשלות רשעים ויסורי הלדיקים כי זהו בהשגחה פרטית לפעמים יחתין הקב"ה מלעשות דין ברשע יען כי חיוו רוחה ברעת הרשע דהלא חיוו שוחה נקם עמו לא כן רק הטופה גרשע לכן ותפן בהלדקו פן יסוב לד' ותז כשאב חיוו שב בתשובה פתאום יבא חידו וכן אם"כ מה גדלו מעשיך ד' וכו' חים טוב לא ידע כו' ולשם זהו חיוו חשיבות כי השכל ופתי לא יבין הול"ל חים חכם לא ידע לכן כך הכונה כאשר אתה רואה בשלות רשעים ויסורי הלדיקים ואז לב המאמין ולדיק יאמר כי גבהו דרכי ה' ומי יבין לדרכיו בודאי כונה עמוקה בזה ע"ז אמר אלא כן חמת מה גדלו מעשיך ה' מאוד עמקו מחשבותיך לכן בכאן לב השוחל לא תוכל לחזר כי בחמת חכם הוא רק עמקות המחשבה שיה שיכה לבני ידע שהבר לא כן רק חים טוב חין לו דעת ע"כ לא ידע ושכיל נקדה מי שלא יבין את זאת יען כי לא מחשבת שלמת כי מהו זה שאלה כי הלא עין בעין יראה בפשוט כשעים כמו שעב ה"ל מלב קיים פתאום יבא לחידו ול"ד הלדיק חלוי ח"כ השואל לא יתלה חיסרון הידיעה בעבור כי עמקו עלת ה' רק עורון הסכלות המתחבא שיה שיכה לבני ידע שהבר לא כן רק חים טוב חין לו דעת ע"כ לא ידע ושכיל נקדה מי שלא יבין את זאת יען כי לא מחשבת שלמת כי מהו זה שאלה כי הלא עין בעין יראה בפשוט כשעים כמו שעב ה"ל מלב קיים פתאום יבא לחידו ול"ד הלדיק חלוי ח"כ השואל לא יתלה חיסרון הידיעה בעבור כי עמקו עלת ה' רק עורון הסכלות המתחבא על פניו מנעטו מלהבין:

(יט) **במחבר** סעיף ג' אבל רוכב ודאי דרך מפיגה היין · זהו מביא הטור בשם בס"ג ומהרש"א בח"א בשיטות ד' ס"ד ע"ב כתב לא ידעתי למה כתב כך בשם ס"ג היון דגמ' ערוכה היא · ושם ביותר ים להפליא על הרי"ף והרא"ם שלא חילקו כלל בין רכוב למהלך ברגליו והט"ז הוסיף להקשות על הטור למאי לא ביאר השמי חלוקות שנאמר ברכוב קולא ושומרת וכבר האריכו בזה הב"ח והשו' חו"י ובקרבן נתנאל ונ"ל לתרץ דהוקשה להרמב"ם קושיא רבתי דמאי מקשה בגמ' בשיטות ד' ס"ד ע"ב והתנ"ל כו' כש"כ דרך ערדתו כו' נימא דהוקא דרך מיל טורדתו משא"כ דרך ג' מילין מפיג אף בשאר יותר מרביעית ורחים דגם בזיעה דמשכרתו הוקא היום אבל ביום שרשה מפיגתו (בגמ' ס"ק ד') תח"כ מלאתי שגם מהרש"א הרגיש בזה ולא תירץ כלום ושו"ר דזהו דוחק מאוד לשאר דברות בחופן ה' יסיח קולא ובחופן כ' חומרא ע"כ פירשו הגמ' בחופן אחר דהאי ושתניא אימו קושיא כ"ה שייעתא היא דהגמ' היה סבר מהברת דודאי רכוב אימו מפיג היון כמו מהלך ודרך מהלך ג' מילין ברכוב דמי למיל כמהלך הך היה סברת הגמ' ע"כ הקשה ודרך מיל מפיגה את היון ושתניא בברייתא ג"כ כן מעשה בר"ג כו' הרי מיסת ג' מילין וה"כ כשברכוב ג' מילין פשיטא דמהלך שני בדרך מיל ודאי הגמ' דאיצו רחים כ"ה מהברת קושיא מהלך דשאני יין שהיטלקי דמשכר טפי ומיון דליין שהיטלקי שני גר' מילין רכוב דהייטו מיל במהלך ה"כ היין דאיצו היטלקי ה"ל מיל כ"ה את פשוט ממיל שני ומיון דשעלה שהידום היין שהיטלקי ל"ד ליין שהם מקשה שיה קושיא ושה"ת כו' ושלא הוי כאן יותר מרביעית היון דמשכר טפי ואין שני ג' מילין ברכוב דשוה במהלך מיל ומתרץ לו הגמ' דזהו עשוה שהם שהכב דרכוב ג' מילין דמי למהלך מיל הלא כן רכוב ג' מילין שאני ממהלך מיל דזהו מפיג ביותר ממלא דדרך מיל אימו מפיג בשהם יותר מרביעית מעה"כ יותר ממיל כגון ג' מילין את ברכוב מפיג את בשהם יותר מרביעית ואתר השהם דשהית להכי נרמי בר חמה נמי ל"ק דשאני מהמר ג' מילין את היין שהיטלקי ח"כ ליין פשוט שני בפשוה ממיל דרכוב ג' מילין שאני ממהלך מיל הרבה יותר ח"כ היין שהיטלקי לריך ג' מילין דוקא ושיין פשוט שני במיל במהלך וברכוב ג"כ שני בפשוה מג מילין זהו פירוש נכון ומחוור נמלא דאין חילוק ברוכב בלוש ודמי בכל פרטיה למהלך ובפיר השמיטו לכל זה והטור פירש לדיעת כרי"ף ורה"ם כדרכו בכ"מ ואין חילוק בין רכוב למהלך כלל אי לאשה לא רלה להאריך בדיני רכוב כי זה לא לדיעת ע"כ לא בא רק כמשיר דבה"ג מפרש דרוכב ודאי דרך מפיגה היין יען כי הוא מפרש הסוגיא כפשוטו ולפי פירושו בהסוגיא חילוק יש בין רוכב למהלך ואין כוונת הטור למפשק כן כ"א להזכי' דחילוק יש ע"ז שבהם מקודם והשום רכוב למהלך ויעיין ברושה כפי פירושו של בה"ג שהחילוקים בגמ' ואינו רק כמזכיר:

(ק) **ברמ"א** סעיף א' מתוך הסידור מותר ג"ל דזהו דוקא בכל יחיד ויחיד לא כן ש"ץ שהרי להתפלל במועד ור"ח ואיכא עליו תיעתא דלבורא והשמשה היון רע לשולחיו פשיטא דלריך לשהר הרבה ולהרגילו על לשוט לבל יכשל פיו מאומה ועיין בסי' קכ"ד במג"א ס"ק ג':

(קא) **במג"א** ס"ק ז' דה"ל דהמלאכים מכירין בכל לשון

כו' טיין במס' שבת (ד' י"ב ע"ב) בגליון הש"ס ד"ה שהין כו' וט"ס הם ונ"ל למה"ר דוד פתרדו וכך מחלק דכשהוה בבליות ס"י כ"ח הסי' בעלמו מצא"כ כשהוה בלב כמוניה מפיו דמי ויודעין מה"ם ומביג ע"ז מדנאמר בוהן לבוה ובליות ה' יט"ם · ופיסקא דהה לחמה נתקן בג' תרמית יען כי אז היה לשונם תרמית והוא מזמין עניים דיבנסו כל דכפין שכל אף ע"פ וכשהיה הומה בלה"ק לא יביעו העניים מאמרו לבך שוחל בג' תרמי ל' המורגל בפי כל · עוד נ"ל יען דזה הלילה מיוחד ומסוגל לגאולה העתידה ביסין עתידין ליגאל וכימי צאתך מארץ מלרים אראנו נפלאות וידוע דעיקר הגאולה יהיה בזכות הלדקה כאמרם ז"ל דאמר הסי"ח למיכאל סנגורי' של ישראל אני ד' מדבר בזכות מה נגאלין בלדקה נמלא זה סליגים המשותף ומסוגל לגאולה תקנו ל' ברכות בלי"קה לעורר זכות לכן יש מנשים שי"ל ואינם רוצים ליתן וכאשר יזדקקו המלאכים לדברו יקטרגו דאינו בלב שלם ומחשבה שבלב יודעים לאל מ"ד לזאת נתקן בג' תרמי ומפני פחיתות של' אין מזדקקין לזה ולא יהיה קטרוג :

(ז"ב) **במחבר** סעיף ח' בתוך ד"ח של מתפלל · בגמ' ברכות (דף ל"ח ע"ב) יליף מדכתיב

אני ה'אסף הנלבת עמכם בזה וכתבו סהום' עמכם עמך משמע בתוך ד"ח ומשום דכתיב עמכם מלא כה"ח כלומר שלא היה יושב בתוך ד"ח שלם כ"ח בחמישית יש"ם · ויש לדקדק מה היה ענין דברים לספר חז לעלי כי עמד בתוך ד"ח שלם ויושב בחמישית הול"ל אני ה'אסף שהתפללתי אל הנער הזה ויתן ד' לי כו' · וי"ל לפרש הכוונה דמבואר במס' ברכות דשמואל היה מורה שלשם בפני רבו ורבה לדומו למיתה · ואמנם לפי המבואר בצירונין (ד' כ"ג) דלאפדומי מאיסורא מותר להורות בפני רבו ואין לומעת עלי דשחיטה בעי כהן בעינן ג"כ בגדי כהונה דבזמן שהין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם ובאמת ח"ל כהן ויולבשו שעטנז שלא בשעת עבודה ח"כ הפרישם מאיסור ושפיר הורה · ואמנם למ"ד ביומא (ד' ו') דאבנטו של כה"ג לא זהו מבנטו של כהן הדיוט נמלא דאבנטו של כהן הדיוט של בוז והיו שעטנז ח"כ ליכא חשש בזה והיו לאפרושי מאיסורא וחייב מיתה אמנם בילקוט מבואר דאותו היום נעשה עלי כהן גדול וכן נאמר בקרח ועלי הכהן יש בכתיב מלמד שבאותו יום מינוהו כה"ג ועוד דנאמר ועלי הכהן יושב על הכסא מזוזת היכל ד' והילולי כהן גדול אסור בישיבה בעזרה ואף למלכות בית דוד אוסר הילקוט יע"ש בילקוט שמעוני ספר שמואל · ולפי"ז שפיר עשה שמואל שחשש פן בתוך כך דמהדרינן בתר כהן ישחוט עלי בעלמו לבוש בבגדי כהונה והבנטו הוא הוא של שעטנז לכ"ע והוי לאפרושי מאיסורא ולזה לחיש הגה וקלווחה קמיס הני הואיל שנעבת עמך בתוך ד"ח עמדת לכן עמכם בחשש חמ"ית ישבת ואיך כותר ישיבה של"ך בע"כ ל' דשחטת לכה"ג וא"כ לא חשש בני בכורתו דהשם פן תלך לשחוט

ותלך בשעטנז שלא בשעת עבודה :

(בע"ז ס"ק ח') **וקשה** הא עלי חשבה לשכורה כו' לק"מ דהלה בקרא כתי' וכיה כי הרבתם להתפלל לפני ה' ועלי אומר לת פיס ואתה היה מדבית על לבם רק שפתיהם נעות וקולה לא ישמע ויחשבם עלי לשכורה נמלא דמקודם חשב עלי שבאמת היה מתפלל ועמד כדין רק באשר רחה שברבתה בתפילה הלה לידע על מה היה מתרבת מחיד ואמר לת פיס ולא שמע קול ממנה אז חשבה לשכורה ולא מקודם :

(בס"ק ס') **ואפ"ה** סוגיא לקוס ל"ם להלק בין ביתו לבבה"כ דבחשבר נחלק בן לק"מ דשם הוא מקוס להתפלל ומקוס מיוחד לכל ומחויב לקוס לת בשיבד מקודם ועיין בב"ח :

(ק"ד) **במחבר** סעיף ג' ותפילו נחם כרוך על עקבו כו' · במס' ברכות (דף ל"ג) תיהה תמר ר"ש ל"ם תלה נחם תבל עקרב פוסק מיתיבי נפל לגוב תריות תין מעידין עליו שמת נפל להפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת שתני שהם דתגב תיללה מיזק · וקשה תמתי מקשה הדין קושית על רב שבשם כו"ל להקשות על המשנה הנאמר בו תפילו נחם כרוך על עקבו לת יפסיק ו"ל לתרץ ישן דעל המשנה ל"ק דהוה נאמר דוקא נחש ת' תיגו מסוכן מצא"כ בנחשים הרבה הוי שכנה ושוד הוה שפרם נחשים ועקרבי' ביחד ולא הו הו זה ומכיון דנעטרף ג"כ עקרבים הוה מסוכן מצא"כ נחש לבד תיגו מסוכן תמנם כדאמר ר"ש שם חילוק בין נחש לעקרב ת"ל עקרב לף ת' לבד הוה מסוכן ות"ל כדנאמר בברייתא ועקרבים לכו דוקא כ"ת עקרב ת' לחוד ג"כ מעידין ומכיון דנהם נאמר בבבא ת' הוי בנחש ג"כ כן לף בנחש ת' ג"כ מעידין ושפיר מקשה · ושוד י"ל עפ"י מה שכתבו סהום' בשם הירושלמי דבנחש מרתיע כנגדו פוסק ת"כ בלא ר"ש לק"מ די"ל הסי' לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מיירי כשהרו דהנחשים מרתיעים כנגדו דבבה"ג מסוכן ומתניתין מיירי בחיגו מרתיע כנגדו תכן לר"ש דמתלק בין נחש לעקרב ש"מ דבעקרב מסוכן לף בחיגו מרתיע ת"כ כדנאמר כאן ועקרבים מיירי לף בחיגן מרתיעין וה"כ נחש נמי כן ומקשה שפיר · תמנם תירון זה לא ניחא לי דה"כ מאי תירן הגמ' דתגב תיללה מזקי ת"כ יקשה לפי"ז למאי נקט עקרבים דמשמע דוקא בחופן זה דהוה חגב תיללה לף בלא חיללה ג"כ מסוכן הוא ומעידין עליו ול"ל בע"כ דתגב נחש נקט עקרב ת"כ מאי הוא דעת במקשה נימא דמיירי בנחש מרתיע או מפחת שים נחשים רבים וכו"ל ותגב נחשים נקט עקרבים ושוד ד"ל לאמר דתגב נחש נקט עקרב כ"ת בדוקא נקט עקרב דהוה במקום תיללה מצא"כ בלא תיללה כן לאמת המבואר הוא תכן לא בדיקה תימות עד שמעידין עליו חולי ימלט רק כאן בתפילה כיון דעקרב מסוכן לף דהוה רק ספק סכנה יפסיק וה"ת ת"ל כנ"ל ומדק"ל דכו"ל להקשות על המשנה · ע"כ נ"ל לפרש פירום חדש בגמ' דאין כונת הגמ' להקשות אלא אמר דנחש תיגו פוסק הלה בכאן נאמר דמעידין עליו אמת דאם ידע גם במקשה דל"ק וי"ל שהי הכא תגב תיללה מזקי רק במקשה הקשה על ר"ש דאמר ל"ש הלה נחש לבל עקרב פוסק דאלו ת"ת דעקרב חמיר מנחש דהלה נאמר מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת וה"ת עקרבים מיותר דהמתה ומה נחשים דאין מסוכנין כ"כ להרוג מ"מ בתיללה מעידין עליו שמת עקרבים דמסוכנין שמת להריג לף הלה תיללה פשיטא דמעידין עליהן שמה וה"ת עקרבים למ"ל הלה ידעינן בק"ו מנחשים בע"כ ל"ל דנחשים ועקרבים שניהם מזיקים שויה שמה ולוכה ק"ו ע"כ נקטיה להקרוייהו וקשיא לר"ש ומתרץ ש"ס דתגב תיללה מזקי ותילולי תיללה הין מזיקין ואין מעידין עליו שמת וה"ת כאשר היה נקט רק נחשים לחוד ס"ל דבעקרבים מעידין עליו לף ביכא לוכה תיללה ע"כ נקטיה ג"כ לעקרבים להורות דלף בעקרב דוקא ביכא לוכה תיללה הכל הלה תיללה הין מעידין נמלא לפעריך תרווייהו ובנחשים ליכא רבותא בנחשים דבתיללה מעידין ובעקרבים דוקא בתיללה אבל הלה תיללה לא · כן ל"ל נכון לולא שרש"י לא פירש כן :

(ק"ו) **סעיף** ג' שהוא מ"ע שלא הזמ"ג · ומתפקחו אם נפשי מיבות לאבול בעיו"כ דהזמ"ג ומלאתי בחבו' ר"ע תיגר סי' ט"ז וז"ל אבל אני נבוך בכל נפש הברייתות אם חייבות לאבול בעיו"כ · וכ"ל דחייבות דהרח"ם בבילה מביא דהשא דר"ח בר הא ותמהו בקרבן נחנאל ובח"ם דביומא מביא הרח"ם תוספ' כר"י וכנה כה"ג בקשה הב"י על הטור ותירוץ על הרח"ם אין מספיק למביא תוכף

מוטעיתם וכ"ל דהוקשה להרמ"ם לית לה ביבי קבל דרבתו וכן
מר בריה דרבינא בפסחים ס"ח לחזו דרבתו מלחר דקיי"ל
כר"ש וכ"ל דכ"ע סברי דרבתו וחוש' דמערב מיוחר דהול"ל בט'
לחודם מערב עד ערב בט"כ לחי להוספ' מלחרין דעד בכלל לכן
נקטיה לחקושי זל"ז כיון דערב ד' הוא הוספ' כן ערב ה' יהיה
בהוספ' וכך פירושו חלמלה לא נחמר מערב עד ערב חז הוא
דרבינן יכול בט' כו' ועכשיו דנחמר עד ערב לחחריו שוב ממילא
ידעינן לפניו ג"כ וח"כ בט' לחי לסמחה עיו"כ והמקשה סהקשה
לחי ועניחם מחי עביד לו סבר פירושו כפשוטו לכן הקשה ור"ע
דוקא מסת"כ לכ"י לחי להוספ' מלפניו לכן לחורי בהרחי סברי
דל"ם כ"י וכ"ע בזה לכן ספיר פסקו כר"ח ועיתא פסקי הרמ"ם
וטור דעיתם לחמה ולפי"ז יקשה קושים החוס' כ"ם ט' ע"ב ד"ה
כחנו דחמחי לא נחמר בפסחים ס"ח הכל מודים בעיו"כ דבעינן
ניתי לכל כדקחמר לעילא ולא סייד ע"ז חירוסס מלחר דר"י
ליח ליה הך דרבח מכיון דבילחנו להרמ"ם והטור להכל מודים
בזה: והנה מפירש"י ג"כ מסחע כחו' דכחבו בפסחים ס"ח ע"ב
ד"ה כל כו' בפ' בחרח דיומח מוקמינן להח דרבח חליבח דמ"ד
לין לחדם מוחר על הוספ' עניו להחחיל ולהחעוה מבע"י ולפי'
לעולן דחים ליה מוסיפין ממול על הקודם מקרח לחריבח כ"ל
מבחרים ובקליר השבות הלכך כי לחיח לחי בט' להכי לחיח
הכי דלמ"ד בחרים ובקליר לחי לדרבח לחריבח ליח ליה הך
דחני חייח ורמ"י בח ג"כ לחרץ קושים החו' דר"ח מלחר דלין
כחן חולק על הך דחייח ח"כ לחחי לא נחמר הכל מודים בעיו"כ
לכן מחרץ יען כי ביומח מוקמינן להח דרבח דוקא לילבח דמ"ד
דלין כחן הוספ' ולח למ"ד הוספ' הייני דילף מבחרים ובקליר
ממילא מוכח מכן דלילטריך בחרים ובקליר לדרבח לחריבח
ולחים ליה ג"כ הוספ' ל"ל הך דר"ח ח"כ ניחח דלא נחמר הכל
מודים חכן לרח"ם וטור קשה ולח דלחי דלא נחמר עיו"כ יען
דנקט מה דחיובו מדחוריימח כמו שבח ושלרח דלח דהרמב"ם
כחב טונג שבח וכבודו מד"ם מוקרחם לשבח טונג כבר ביחר
הם"ם דהיח דחוריימח ממח נחמרה למרע"ם בע"פ הל"מ
ויעשית חסמניה חקרח דחל"כ הלח חין הענית רשחי לחדם
דבר וקרי ד"ם כדרכו בקדושי בסף דסוקלים עליהם וכיון
דחחי מדרבח קרי ליה ד"ם יעו"ם מסח"כ עיו"כ דהוח מדרבנן
ומסמכים חקרח ועיין בכ"מ פ"ג מהל' נדרים זה חינו דהח
מסיב ג"כ פוריס ובמ"ח מח"ח סי' קס"ח כחב דעיו"כ וכ"ח
מילח מלעגח בין שבח לפוריס יעו"ם בע"כ ל"ל דבעיו"כ לח
נסיס חייבות ח"כ הגמרח לא מחזיב כ"ח לחוכו שחינו עליו כ"ח
חיוב מ"ע כמו שבח ועלרח מסח"כ עיו"כ דחיוב ל"ח עליו: ולח
דלפי"ז יסחר קושים החו' שם בד"ח הכל בכר חירך הלל"ח דכיון
דבכל יו"ט הוח שבות דרבות נזדו בעלרח לחט שחר יו"ט מסח"כ
עיו"כ דלינו מ"ע שהזמ"ג וגם נסיס חייבות לא קחסיב דזהו
פשיטח דהכל מודים דלינו בכלל עשה כ"ח בכלל התניח יו"כ:
לכן מלחתי בלל"ח שהקשה על לחמרו כחלו החענה ט' וי' הלא
בי' מחענה בחמח ומחרץ יען כי המחענה ג' ימים חז ביום
הג' קשה כפלי כפלים מחעניח יום פשוט וזהו שחבוב כחלו
החענה ט' וי' והייני דלח החעניח י' מהחשב ומחעלה יותר
מחשר הוח בעלמו בערכו ומוכח זה יען דהקושים על מה ליום
הקד"ה בל' עינוי ולא נכתב בפירוש ותלחם בט' חין זה כ"ח
דלפקיה בל' ועניחם לעניו שיהיה נחשב החניח גם לעניו
יום י' כחלו החענה ט' וי' לעופים יעו"ם: ומעתה שם נחמר
דגשים חייבות במלות חכילה עיו"כ מכיון דקרח מפיק ליה בל'
בט' דהוי כהחענה ט' וי' ממילא כל שמחו יב בחעניח י' מהויי'
לקיים ועניחם לחכול בט' הדק"ל מכ"ל למילף גם העינוי של
יום י' דהח דלא כחב בפירוש ותלחם בט' בכדי דאז הוה
פטורין גשים דיהיה מ"ע שהזמ"ג חכן י"ל קושים הלל"ח בפשוט
לפי דבריו דכך פירושו כל החוכל בט' מעלה עליו כחלו החענה
וח"ח ח"כ למחי חסקיה בל' עינוי ולא בפירוש ותלחם בט' ל"ק

יען כי ועשירי דיש להמי חכילה דין חענית י' שגשים חייבות
כמו כן חייבות בחכילה ט' לכן חסקיה בל' עינוי ונקט על חכילה
ט' ל' ודין עינוי יו"כ לומר דדין החעניח יו"כ ממח לו וגשים
חייבות ג"כ: ועוד כ"ל דחיה ברורה מהרח"ם פ' יו"כ וז"ל
הני חייח בר רב כו' כלומר הכינו עלמכם בט' להתחזק בחכילה
ושתיה כדי שחוכלו להתענות למחר להרחות חיבתו של המקום
ליסרחל כחדם שים לו יולד שעשועים ונזר עליו להתענות יום ח'
ויום להחכילו ולהשקותו ערב יום החעניח כדי ביוכל
לסבול כך הקב"ה מכל יחות הנשמה לח לוס ליסרחל להתענות
חלח יום ח' לשוחתם לכפר על עוונותם וכו' שגשים לחכול ולשתות
ערב החעניח כו' יעו"ש: ומחחר כן דעיקר מלות חכילה
הוח בכדי להתחזק ויוכל לסבול החעניח ח"כ דגשים נ"כ
דמחוייבות להתענות בודחי לפי"ז חייבות בחכילה ביוכלו לסבול
החעניח ולח דזהו חינו כ"ח למחן דדרים טעמח דקרח
מסח"כ למחן דלח דרים טעמח דקרח חינו הוכחה ח"ן הח
חן קיי"ל דדרשינן טעמח דקרח כמבואר בחוי"ט ח"ן יבמות פ"ב
מסנה ה' וז"ל ומדנסיב לה הרב דרשח דר"ם כו' ש"מ דטוחים
ס"ל ועיין בחיבורי קרבן חודה שהרלחי כל המקומות הסוחרים
לזה ח"כ פסיטח דגשים חייבות ומה נס לף חס פטורות מ"מ
כשהן מקיימות לף מ"ע שהזמ"ג מלוה קעבדי דהא לף נטילה
בוקר דשבות הוח מ"מ מוחרות בטלטול להקוע כמבואר בס"ע
וכן נחמר מקבלה חשה מיד בזה ועיין בפירש"י שם ועיין
בר"ן פ"ב דסוכה שכחב ולטעין הלכה קיי"ל כמ"ד נשים סומכות
רבות לפלוגי במ"ע שים בהן לד חיסור שלח במקום מלוה
לעשותן שחע"פ שחין חייבות בדבר ניטלות עליו שכר ולפיכך
רשחות לברך עליהן ומלי למרי ושמו כיון דישרחל נעשו
ולינהו נמי מוטלות שכר והא דמקשה שם דמלי היה ס"ד
דמקשה דילולמלי דמיחה בידו ר"י מחחר דחין כחן חוס
חיסור ול"ד לשופר דהוח שבות ובחפילין חיכח חיסור דרבנן
זלזול קדושתן יעו"ש ים לחרץ ובפחר ג"כ המשך הילולמלי
דיל"ל שהיה מניח הפילין ולא מימו בידם מבעיי ופריך
מחלפח פיטחים דר"ג דהא ה"ח נמי שוכח מימו בידו
חכמים מלינב בסוכה שהרי הי' יכן חחה המטה ומבני חשים
עושה כן שלח לדחוק חת חכמים שהיו יכנים בסוכה ופריך
לי שלח לדחוק חת חכמים ינב לו חוץ לסוכה ומבני דהוא
היה לשמוע דברי חכמים: והמוה דהא קושיח זו חין ענינה
הכח דהא לף למחי דס"ד דמשום למיחו בידו היה יכן חחה
המטה הקבי ליה נמי ינב לו בחוץ: ועו"ק דברי ר"נ שחמר
לחיחם טבי עבדי שהוח ח"ם ויודע שעבדים פטורין מסוכה
לפיכך יכן חחה המטה דמשמע מזה דלענין שיהא חחה
המטה פשוט דלא יהא ועבור כי ה"ח הוא יודע דעבדים
פטורין דלריך להחי ידיעה ה"ח ובחחה פליג ר"י וסבר
דחחה המטה ג"כ יהא ח"כ דילמח טבי ג"כ מסיפק זה
וסבר בחמה דעבדים חייבים בסוכה רק בסוכה דחחה המטה
יהא כר"י לריך יכן חחה המטה ומהו הוכחה: ונרחה דהנה
ההוא דף כ"ח ע"ב בד"ה למדנו כחבו ותע"ב דהחי מ"ע
שהזמ"ג לילטריך להשמועינן דל"ח דחייבין משום דכתיב
השבו כעין חדורו: נמלח כדנחמר דעבדים חייבות בסוכה
פשיטח דסוכה דרים קבע בעינן כדחמר בד' כ"ח ע"ב
דח"ר השבו כעין הדורו מכחן למדו כל ז' ימים עושה
חדם סוכתו קבע וחם נחמר דעבדים פטורין מסוכה חינו
רחים דסוכה דרים קבע בעינן וכן חין רחים ג"כ דדירת
חרעי בעינן דל"ל בחמח דדרשינן השבו כעין הדורו מ"מ
חין הכחוב מחייב חם העבד להיות נטחל לבע"ב לקיים
המלוה עבור הבע"ב ולא חלקו הכחוב מכחרי מ"ע שהזמ"ג:
והנה סוכתו של ר"ג היתה גדולה ופנויה והיה יכול העבד
להניח ליען בחמלע הסוכה ולמחי הניח ליען חחה המטה
בע"ב דבא להרחות הלכה שעבדים פטורים והחה המטה חין

יוצאים לכך יש שם דמ"ל דכשיך הוא לרבות להרחות דיוצא חתם
המטה דמ"ל למאי יש חתם המטה דלימו סוכתה דיל להיפך
דיש עבור כי פטור הוא ומ"ל חתם המטה יותר טוב הוא ל"ל ליש
בחמלא הסוכה להרחות המיבים וממילא כשנדע הדין המיבים
בסוכה שוב ידעינן בלמ"ה דחתם המטה יצא דמיון דסוכה
היא קבע אין מרעי מבטל קבע כך היה סבר ר"ג לדבר
ברור ולא כר"ש יהוכיח שפיר · והנה הירושלמי סבר דודאי
אי לאו משום תימה ר"ג ל"ש משום להורות הלכה לא היה
יש חתם המטה ובע"כ דהיה ירא מר"ג יש ל"ש ייש בסוכה
יתמה מזה הקלה דיסברו העולם המיבים עבדים בסוכה
ומותר ליש חתם המטה לכן ס"ד שמיחה בו ומקשה דר"ג
מדר"ג ומשני דלא מיחה ואתפ"ש היה יש חתם המטה
שלא לדחוק מכמים · והנה לפי מאי דסבר מקודם דהסוכה
גדולה היה אין כאן קושיא דלכך יש חתם המטה ולא חוץ
לסוכה דרלה להורות דעבדים פטורין וחתם המטה לא
יצא כנ"ל משמ"כ כשהיה יש חוץ לסוכה אינו רחיה כ"ש
דעבדים פטורים אבל אינו הוכחה דחתם המטה לא יצא
אבל כדחריך שלא לדחוק את החכמים ס"ל בודאי הסוכה
קטנה היתה ור"ג הוכיח דיודע דעבדים פטורין וחתם
המטה לא יצא יש כי רחה דלמלא נפשו ליש חתם המטה
אף דביכולתו היה ליש בסיכה ולהניח לאחר חתם המטה
דאז יהיה הוכחה גדולה דעבדים חייבין וחתם המטה יצא
וכנ"ל ומה גם דכשמניח לאחר חתם המטה הרי רואים
דחתם המטה יצא אין זה כ"א דיודע שעבדים פטורים וחתם
המטה לא יצא אבל אינו רחיה כ"א לר"ג משמ"כ אחריש
שלא רלה אינו הוכחה דיסברו דבחתם חתם המטה יצא
ועבדים חייבין ובזה שלו חתם המטה עבור דסוכה קטנה
ובלא במחבוין כ"א בזדמנות וא"כ אינו הוכחה כלל בב'
הדיעות הו"ל ליש בזיה ויהיה לפחות הוכחה לעבדים
פטורים ומשני דרולה היה לשמוע דברי חכמים כנ"ל :

ראיתי לבאר במחלוקתם בין רחב"ע ור"ע מה הלל
ותכילה פסח מלוחן עד שיעלה ע"ה הלכה
כמתן · הנה בח מ"ז סעיף ח' ליתא ויהא זהיר לאכול
קודם חלות ויקדים שאנו שם הלל יקדים קודם חלות ·
והכוונה שפ"י דברי הרמ"ם ברכות (פ"ח סי' ט') ומבוא
דמספקא לן כמתן היכחא ליך להחזיר לאכול מלה של
לפיקומן קודם חלות כדאיתא בפסחים לרחב"ע ליך לאכול
מלה של מוצה קודם חלות אבל הר"מ פ"ו מהל' חו"מ הל'
ח' כתב ומלותה כל הלילה הרי דפסק כר"ע וכתב הב"מ
וז"ל וכתב רבינו שלומתה כל הלילה · וכן דעתו בתכילת
פסחים כמבואר (פ' ח' מהל' ק"פ) וכפסחם מהניחין להקירת
חם המגילה דכל שלומתה בלילה כשר כל הלילה וכר"ע
דאמר הכין ופליגת דרחב"ע דאמר עד חלות וקי"ל כר"ע
מחבירו ויש מי שפסק כרחב"ע מבוא דפחם מהניחין בפ"ק
דברכות ובע"פ ובזבחים פ' חיזהו מקומן כמותו ובע"פ
אחר רבח אכל מלה אחר מלות לרחב"ע לא יי"ח ודברי
רבינו עיקר דאמרינן בפ' מלות חליפה מה לי חדה שחמת
מה לי הרי שחמי וכיון דחיכא שחמי לר"ע ולר"ח הדרינן
לכללין דקיי"ל הל' כר"ע מחבירו יעו"ש · ולכאורה קשה
כיון דהרבה שהמי דלא כר"ע מחבירו והל' כר"ע מחבירו
ולא מחבירו ול"ל מכיון דידעינן דהחולק עליו יחידאה הוא
רחב"ע ח"כ מחבירו היא ועיין בר"ן נדרים (כ"ד ע"ב) וז"ל
ניחו היכא דהחולקים עליו הם רבים לפי החמת אבל
היכא דמפרש בגמרא דשחם מהניחין דשליג עליה דר"ע
יחידאה הוא אז קי"ל כר"ע דמחבירו קרינן ביה וזהו ממש
כעובדא דשם דמהניחין דמטילה דלא כר"ע ובפ' כל הבשר
שחם כר"ע ומכיון דהחולק על ר"ע יחידאה הוא רשב"ג
ע"כ הל' כר"ע אף דהר"ן כתב דהוא מפרש בגמרא דמתן

דשליג עליה דר"ע יחידאה הוא אלא דוקא הוא אלא כ"מ
שנאמר בהדיא דר"ע פליג עם יחידאה אז אמרינן דכך
שחמת של היחיד הוא רק שם הרחה הגמרא מקור היכן
פלוגתם היחיד וח"כ ה"ג דאמרינן בהדיא דהיחיד פליג שפיר
הלכתא כר"ע · ומה גם לדעת הט"ז דסבר הל' כר"ע אף
מחבריו כמבואר (בסי' תל"ח) שחמה על הרמב"ם בשפק
כרבנן גמל ר"ע דאמר בפמ' בילה (ד' כ"ה) מביח טביחתה
הל"ח הל' כר"ע אף מחבירו ובח"כ תמה מעירובין (מ"ו)
דאיתא בהדיא מחבירו ולא מחבירו וכן תמה שם' יד מיכאל
(כלל ה' סי' קע"ב) ובאמת שמן דוקא (סי' ד') מפרש הסוגיא
דעירובין מחבירו ולא מרבו ולע"ד אין הל' מפמע כלל כן
דהלא אמר הל' כר"ע אף מיחה ואתפ"ש היה יש חתם המטה
שלא לדחוק מכמים · והנה לפי מאי דסבר מקודם דהסוכה
גדולה היה אין כאן קושיא דלכך יש חתם המטה ולא חוץ
לסוכה דרלה להורות דעבדים פטורין וחתם המטה לא
יצא כנ"ל משמ"כ כשהיה יש חוץ לסוכה אינו רחיה כ"ש
דעבדים פטורים אבל אינו הוכחה דחתם המטה לא יצא
אבל כדחריך שלא לדחוק את החכמים ס"ל בודאי הסוכה
קטנה היתה ור"ג הוכיח דיודע דעבדים פטורין וחתם
המטה לא יצא יש כי רחה דלמלא נפשו ליש חתם המטה
אף דביכולתו היה ליש בסיכה ולהניח לאחר חתם המטה
דאז יהיה הוכחה גדולה דעבדים חייבין וחתם המטה יצא
וכנ"ל ומה גם דכשמניח לאחר חתם המטה הרי רואים
דחתם המטה יצא אין זה כ"א דיודע שעבדים פטורים וחתם
המטה לא יצא אבל אינו רחיה כ"א לר"ג משמ"כ אחריש
שלא רלה אינו הוכחה דיסברו דבחתם חתם המטה יצא
ועבדים חייבין ובזה שלו חתם המטה עבור דסוכה קטנה
ובלא במחבוין כ"א בזדמנות וא"כ אינו הוכחה כלל בב'
הדיעות הו"ל ליש בזיה ויהיה לפחות הוכחה לעבדים
פטורים ומשני דרולה היה לשמוע דברי חכמים כנ"ל :

ראיתי לבאר במחלוקתם בין רחב"ע ור"ע מה הלל
ותכילה פסח מלוחן עד שיעלה ע"ה הלכה
כמתן · הנה בח מ"ז סעיף ח' ליתא ויהא זהיר לאכול
קודם חלות ויקדים שאנו שם הלל יקדים קודם חלות ·
והכוונה שפ"י דברי הרמ"ם ברכות (פ"ח סי' ט') ומבוא
דמספקא לן כמתן היכחא ליך להחזיר לאכול מלה של
לפיקומן קודם חלות כדאיתא בפסחים לרחב"ע ליך לאכול
מלה של מוצה קודם חלות אבל הר"מ פ"ו מהל' חו"מ הל'
ח' כתב ומלותה כל הלילה הרי דפסק כר"ע וכתב הב"מ
וז"ל וכתב רבינו שלומתה כל הלילה · וכן דעתו בתכילת
פסחים כמבואר (פ' ח' מהל' ק"פ) וכפסחם מהניחין להקירת
חם המגילה דכל שלומתה בלילה כשר כל הלילה וכר"ע
דאמר הכין ופליגת דרחב"ע דאמר עד חלות וקי"ל כר"ע
מחבירו ויש מי שפסק כרחב"ע מבוא דפחם מהניחין בפ"ק
דברכות ובע"פ ובזבחים פ' חיזהו מקומן כמותו ובע"פ
אחר רבח אכל מלה אחר מלות לרחב"ע לא יי"ח ודברי
רבינו עיקר דאמרינן בפ' מלות חליפה מה לי חדה שחמת
מה לי הרי שחמי וכיון דחיכא שחמי לר"ע ולר"ח הדרינן
לכללין דקיי"ל הל' כר"ע מחבירו יעו"ש · ולכאורה קשה
כיון דהרבה שהמי דלא כר"ע מחבירו והל' כר"ע מחבירו
ולא מחבירו ול"ל מכיון דידעינן דהחולק עליו יחידאה הוא
רחב"ע ח"כ מחבירו היא ועיין בר"ן נדרים (כ"ד ע"ב) וז"ל
ניחו היכא דהחולקים עליו הם רבים לפי החמת אבל
היכא דמפרש בגמרא דשחם מהניחין דשליג עליה דר"ע
יחידאה הוא אז קי"ל כר"ע דמחבירו קרינן ביה וזהו ממש
כעובדא דשם דמהניחין דמטילה דלא כר"ע ובפ' כל הבשר
שחם כר"ע ומכיון דהחולק על ר"ע יחידאה הוא רשב"ג
ע"כ הל' כר"ע אף דהר"ן כתב דהוא מפרש בגמרא דמתן

י"ל דבחמת סורפין קדשים בלילה ובחי ביום הוא דוקא שלא יפרוף לאור שליחי היכא דאל יום שני בשבת דאז מכוין דביום אין לפרוף מפאת שני שעמים ח' דעדיין לא הגיע זמן שרפתו דביום שני זמן תכילה הוא ג' דבלא"ה הא אין סורפין קדשים בשבת ויען דבקדשים הלילה הולך אחר יום שעבר ע"כ קבע התורה זמן שריפתו ביום השליחי דהיך שני שעמים שליחי מטעם אחד דהיכף לתכילה שריפה. מש"כ כדאל היום שני אמול אז ביום אין לפרוף לאיזה יום רק מטעם אחד דעדיין לא הגיע זמן שריפתו ע"כ סורפין בלילה כמו בזבחים המאכלים ליום אחד דהיכף לתכילה שריפה. לכן מטעם זה נאמר קרא מיותר ובניתר ממנו עד בוקר להורות דזבחים המאכלים לבני ימים זמן שריפתן ניתן לבוקר דוקא ולא בלילה אף דבפסח נאמר התי קרא דאין נאכל כ"א בלילה. אבן אם אינו ענין לפסח תנהו דאין נאכל בשני ימים דאין סורפין בלילה מ"ב לפי"ז זבחים המאכלין לבני ימים דאין סורפין בלילה מ"ב לפי"ז התי עד בוקר תילטריך שפיר. אבן התו' בפסחים (ד' ג') ד"ה ת"ל הקשו לחמי תילטריך עד יום היפוק ליה דאינו נאכל אור לשליחי מדתילטריך ביום דתי ס"ד דנאכל פשיטא דאינו נשרף בתותה דאם לילה היכף לתכילה שריפה ותירצו דתי נאו עד יום הא' נאכל ותילטריך ביום למעוטי שלא ישרף בלילה של תמ"כ ולפי דבריהו הדק"ל אי ס"ד דנאכל מ"ב תרי קראי למ"ל שלא ישרף בלילה אף בשיל מ"ל דזהו ממד קרא ידעינן דהשתא מ"ל דה"א דקאי על כשאל בשבת יען דע"כ היינו כשעבר ולא שרפו ביום שליחי והיום רביעי אל בשבת מאחר דבלילה נאכל נמלא דבשבת היה יכול לשרוף מכיון דהגיע הזמן ואין עליו איסור כ"א מפאת טעם אחד דהוא שבת וא"כ ביום ואעפ"כ תרי קראי גלי דבסורפין דוקא ביום וגזה"כ הוא ולא מלד הסברא דמלד הסברא עדיף לשרוף היכף לתכילה מכיון דאף ביום אין איסור מלשרוף כ"א טעם אחד דשבת הוא ומאחר דכן מ"ש בין שבת ליום אול גזה"כ הוא לשרוף דוקא ביום וא"כ קרא דשני למ"ל בפ"ל לילי דאין נאכל אור שליחי ושפיר תרי קראי-תילטריך כנ"ל והאל"ל עד יום למ"ל. אבן קושית התו' י"ל כיון דבקרא בשלמים כתיב ביום הזה וממאחת מ"ב לא נכתב רק שני ימים אלא מבנין אב היינו מוסיפין לילה די לנו ללמוד מהנותר מועט ותפסח מרובה לא תפסח ודי שנלמוד מפסח דנאכל עד חצות ולהוסיף על שני ימים ולילה אחת עוד אני ליל שליחי ולא כל הלילה ושפיר משכחת שישרוף בלילה אחר חצות ותילטריך קרא ביום השליחי להורות שלא ישרפנו עד שיהיה יום. אבן זהו ניחא לרש"י דאילה פסחים עד חצות אבן לר"ת דסבר דאכילה פסחים מדאורייתא עד עמוד השחר ת"ל כתירוץ הנ"ל. נמלא הר' יהודא יסבור כר"ת ת"כ אם נאמר דהשני קראי מיירי דאין סורפין קדשים בלילה בין בשבת בין בחול יקשה עד יום למ"ל בע"כ דמחד קרא ידעינן דאין סורפין בלילה וע"כ אי לאו עד יום הא' דהקשה אחי למעוטי שלא ישרף בלילה אף בשאל בחול קרא כ"א מעד יום וא"ל דבחמת כשאל בחול סורפין אף בלילה והקשה אחי כשאל בי"ט רק אי לא נאמר עד יום הא' דנאכל בלילה והקשה תילטריך שלא ישרף בלילה שאי"כ ואין סורפין בלילה תמיד אף כשאל בחול לכך נאמר עד יום משא"כ תליף דאמת דנאמר עד יום שוב שפיר אמרינן דדוקא כשאל בשבת אין סורפין בלילה משא"כ כשאל בחול וכנ"ל. זה תינו דאמת עד יום הא' דקאי על בשבת יען דע"כ היינו כשעבר ולא שרפו ביום שליחי והיום רביעי אל בשבת מאחר דבלילה נאכל נמלא דבשבת היה יכול לשרוף מכיון דהגיע הזמן ואין עליו איסור כ"א מפאת טעם אחד דהוא שבת וא"כ ביום ואעפ"כ תרי קראי גלי דבסורפין דוקא ביום וגזה"כ הוא ולא מלד הסברא דמלד הסברא עדיף לשרוף היכף לתכילה מכיון דאף ביום אין איסור מלשרוף כ"א טעם אחד דשבת הוא ומאחר דכן מ"ש בין שבת ליום אול גזה"כ הוא לשרוף דוקא ביום וא"כ קרא דשני למ"ל בפ"ל לילי דאין נאכל אור שליחי ושפיר תרי קראי-תילטריך כנ"ל והאל"ל עד יום למ"ל. אבן קושית התו' י"ל כיון דבקרא בשלמים כתיב ביום הזה וממאחת מ"ב לא נכתב רק שני ימים אלא מבנין אב היינו מוסיפין לילה די לנו ללמוד מהנותר מועט ותפסח מרובה לא תפסח ודי שנלמוד מפסח דנאכל עד חצות ולהוסיף על שני ימים ולילה אחת עוד אני ליל שליחי ולא כל הלילה ושפיר משכחת שישרוף בלילה אחר חצות ותילטריך קרא ביום השליחי להורות שלא ישרפנו עד שיהיה יום. אבן זהו ניחא לרש"י דאילה פסחים עד חצות אבן לר"ת דסבר דאכילה פסחים מדאורייתא עד עמוד השחר ת"ל כתירוץ הנ"ל. נמלא הר' יהודא יסבור כר"ת ת"כ אם נאמר דהשני קראי מיירי דאין סורפין קדשים בלילה וע"כ אי לאו עד יום הא' דהקשה אחי למעוטי שלא ישרף בלילה אף כ

הוא רק לישוב שכח רביע עליו כנ"ל בע"כ דהמיד לין סוכין בלילה ור' יעקב סבר כהילוך החו' דהקרא לילטריך להורות שלא יערוך בלילה שחל"כ ות"כ מעד יום ומביום מוכח דלין סוכין קדשים בלילה לף כשחל במוצ"ש דכר"ע סבר וכפי הדרך הנ"ל לחביי מליבא דר' יהודה כמו כן יאמר חזקיה מליבא דר' יעקב ועד בוקר שחי להורות דלין סוכין קדשים בי"ט ולין לנו שום יהור קרא לכן זהו ניחא מליבא דר' יהודה ור' יעקב בין לחביי ובין לחזקיה לכן ר"ע בעלמו דליהו סבר לשחל"מ לין לוקין עליו כמבואר שם ומכוח ד"ד ע"ב והחו' שם סבר ד' כ"ד ע"ב כשחל דשיוית לחביי חזדי מליבא דר"ע דדרים להלי קרא דחלבי שכח קריבין בי"ט מכלל דשולח חול בי"ט לחסיר ת"כ ידעינן סריפת קדשים מעולה שכח בשבת והת לין נשרף בלילה בין כשחל בחול ובין כשחל בשבת נ"כ ידעינן מעד יום ומביום מלחר דליהו סבר לשחל"מ לין לוקין עליו כמבואר שם ומכוח ד"ד ע"ב והחו' שם סבר ד' כ"ד ע"ב כשחל דשיוית לחביי חזדי מליבא דר"ע דדרים להלי קרא דחלבי שכח קריבין בי"ט מכלל דשולח חול בי"ט לחסיר ת"כ ידעינן סריפת קדשים מעולה שכח בשבתו

כוותי מספק וממ"נ אם ביום סיים ר"ח אין יאמר יעלה ויבוא בלילה ואם בלילה ר"ח מ"מ לא טעה בתפלת היום ואין יתפלל עתה יעלה ויבא בתשלומין של תפלת היום ואע"ג דמשמ' ברכות תירץ דמחקינן לבל לקבל עדות מחודש הלזה עד שמנחה היום על כל חדשי השנה דבכולם שייך תקלה דשיר ואף מתקנת ריב"ז ואילך מי לא מודה כדאמרו ממנחה ולמעלה נוהגין לותו היום קודם ולמחר קודש וט"ב בכל חדשי השנה דחמה ב' ימים של גלויות כשטעה בז' של פסח תפלה לחמה בב' ימים של גלויות אז בשמיני עצרת בשמחה ובחפלל או בי"ט א' דשבועות או בשמיני עצרת בשחיט :

תפלת מוסף לא יתפלל ערבית שחיט :

(ק"י) **במג"א** ס"ק י' ותפשר דבוסב בעגלה ושים תחת מעגיל הסוסים שרי תפילו עיון כו' · עפי"ז כ"ל לבאר מה דאיתא בתענית ד' י' אל תרגזו בדרך לומר ר"ח ח"ל יוסף אל תעשקו אל תעשקו שמא תרגז עליכם הדרך ומקשה הגמ' היכי חלטי ב' ת"ח כו' ומשני הא למגרס והא לעיוני ופרש"י ים במדרש אל תפסיקו בדבר הלכה ומקשה בזרע חברים שעל המדרש דלמאי כתיבי תו' זה ושוד תקשה הם מדוע לא ניח יעקב דבר זה לבניו וכ"ל דחדא מתורגמת בחברתה במדרש פ' מקץ ג' גזירות גזר אלה יכנס עבד למצרים כו' ומשמר דבן גא היה בחפצי לעשות בדבר הלכה אבן כעת אלא יוסף עצות ליעקב ומשמע אלא עצומים ג"כ מעבדיו ח"כ בכאן מותר לעשות בדבר הלכה כדברי המג"א ויען כי יוסף רצה שימסרו ביתם לחביבים להגיד לו שמחה זו חשם אף שים אחר שיעסיקו מ"מ פן בחחר יעצה בדרך תו יתעלל בעסיעה כי לו אין כ"מ בזה והמה לא ידעו מזה כי היו עדודים בהלכה ע"כ הוכרח לעותם בגזירה חדשה לבל יעסקו בדבר הלכה וזהו שכוון הכתוב' לתרץ מה דקשה על הגמ' למה הולרך לפקדם ומדוע יעקב לא יזה דבר זה לבניו ע"כ הביאו מדרש זאל תפסיקו בדבר הלכה וקשה איך תפשר זה הלא ים חשם שיחטו בדרך וכ"ל דשבר במדרש דשלח מחנהו עמהם ובכה"ג מותר לעסוק בעיון ובעלה נשם יוסף חידוש דין דמג"א לזה בא הגמ' ופליג על המדרש דמפורש הוא שיוסף לבל ילמוד בעיון ותולרך לטותם אף כי בודאי נעטו ג"כ מיעקב כן תמיד יען כי כאן ים חשם דיעסקו בהלכה כשברית במדרש והוא חשם לספק ר' מחלף

ביומתא חיזו חשם ע"כ ניח לבני לעסוק בעיון :

שם ואל יאכל יותר מכדי רעבון מבוס חולי מעיים · אף דבגמ' נאמר עוד טעם מבוס מזוני וג"כ כ"מ דבתי היכא כגון דיחיד בהרבת דאז מבוס מזינא ליכא ומבוס מזוני היכא מ"מ תפס במג"א לטעם זה לעיקר יען דבגמ' מסיק דרב פפא סבר מבוס מזינא · והגמ' שם ס"מ למימר עוד ל"מ כגון מי שהוא בעל בטן וכריסו רחבה דמבוס מזינא ליכא ומבוס מזוני היכא הלא דלא חם הגמ' לתירוץ :

(קי"ח) **במחבר** סעיף ח' ל"ך לסמוך גאולה לתפילה כו' במס' ברכות (ד"ד ע"ב) איתא דאי לא תימא הכי אחרית היכי מלי סמיך ואמ"ר בתחילה הומר ד' ספתי תפתח ובסוף הוא הומר יהיו לרצון כו' וקשה הך סיומא דמילתא דבסוף הוא הומר ספת יתר לעניו קומיהו אהרי עיקר הקומיה ממה שהומר בתחילה · וכ"ל לתרץ דהגר"א (בד' ט') על קומיה הגמ' מבדי אתי יהיו לרצון כו' לימרו מעיקרא דשפי לימרו מעיקרא דכיון דמיני' ליף למסמך גאולה לתפילה כ"ע יהיו לרצון וגו' קודם יעקד ד' וגו' יעו"ש נמלא דכוחא הגמ' הך הוא יען דלכחולה אין זה רחיה די"ל הא דאר"י חסה בתפילת המנחה וכן ביכא מ"ד

(בד' ט') דסבר כן ע"כ סקדיש הגמ' בשמו דלבסוף הוא הומר יהי לרצון וידוע מאמר ר"י ברים דר"ש בן פזי דלכך הומרו בסוף ולא מקודם יען דדוד הומר לבסוף י"ח פרשיות ומעתה אם נאמר דר"י קאי בתפילת המנחה מ"ב למאי תצטריך לכך טעמא לאמר בתר י"ח תיפוק ליה בגמ"ס כיון דאז חיטו סומך גאולה לתפילה ט"ב יאמר בסוף כיון דמיניה יליף למסמך גאולה לתפילה כדכתב המברם"ח דעיקר סקומיה מבוס דמיניה יליף וזהו דוקא בערבית ושחרית דלכך מקשה הגמ' (בד' ט') לימרו מעיקרא בתר דאסיק הכוא גאולה ותפילה מריכתה ופשיר כוי סמיכת גאולה לתפילה מ"ב יותר טוב לאמר מעיקרא וא"ב לפי"ז בע"ב קאי על ערבית ושחרית ופשיר כוי סיומא דמקרי גאולה ותפילה מריכתה · אמנם תירוץ זה לא ניחא לי דסהיומא בכאן י"ל דסמיך על דר"י ברים דר"ש בן פזי · אבן (בד' ט') דאמר ג"כ כך סיומא ושם עדיין לא ידע מכא דר"י ברים דר"ש בן פזי כ"א לבסוף מסיק זה ובאמת ר"א מתרץ אתה בתפילת המנחה וא"ב שם סדק"ל כך סיומא ל"ל ע"כ ל"ל לאחרן כך דהגמ' סבר בעת כך יען דקשה כך יהיו לרצון מ"ט תקנו לבתר י"ח ניחא מעיקרא · אבן בעין כוא יען דסאי יהיו לרצון כוי הפסק בין גאולה מרים לתפילה אף דבאחר קבעוהו בתפילה כתפילה מריכתה דמי מ"מ זכו דוקא ד' ספתי תפתח דא"ח לאמר כ"א בתחילה משמ"כ יהיו לרצון די"ל בין בתחילה ובין בסוף ע"כ יותר טוב לאמרו בסוף מלאמר בתחילה ויהיה הפסק וזכו כוחא הגמ' יען דלכאורה ים למדחי הרחיק ולאמר דאתא בתפילת המנחה ע"ז אמר דלא כן ואמ"י כו' ולבסוף כוא אומר יהיו לרצון · וקשה אאמי אמר לבסוף יאמר מעיקרא מכיון דמשמע ג"כ מעיקרא בע"כ ל"ל יען דמעיקרא יהיה הפסק בין גאולה לתפילה ומכיון דיובל לאמר לבסוף מה לו לאמר מעיקרא ולהפסיק · ומעתה אם נאמר דמעתה קאי א"כ אז ליכא הפסק וכול"ל מעיקרא וא"כ הוי הרחיק וכוחא דלפי"ז הא ד' ספתי תפתח ג"כ יהיה הפסק בע"כ דזכו לא תביב הפסק כיון דתקינו רבנן כך ורק ביהיו לרצון כיון דבתפשרי לאמר גם לבסוף לאת יאמר מקודם ולהפסיק וכן מזיל בתרי' (בד' ע') אי לאחת כאחר דתרין אם ר"ח תסה בתפילת המנחה שוב מקשה הגמ' שפיר א"כ כיון דמשמע מעיקרא ג"כ ניחא מעיקרא דעכשיו א"ל כן מכיון דמנחה חיטו סומך מא"כ בכאן דאזיל בהוכחה דקאי על תפילת ערבית ושחרית שפיר ניחא אם תאמר לבסוף ולא מעיקרא ומוכרח הגמ' לתרץ אם תלינא דר"ח כיון דאמר דוד בתר י"ח פרשיות וכדאסיק הגמרא בטעם זה ס"ב אבן אף דפסקינן הלא כר"ח מ"מ חומרים במנחה ג"כ יהיו לרצון לבסוף אף דאז לא שייך טעם דיהיה הפסק בין גאולה לתפילה מ"מ מטעם דאמר דוד בתר י"ח ברכות :

(קי"ב) **ברמ"א** ס"ק ב' ויש מתירין סומיל ונדבי הגיס וכדברי חמידות פ"ס דברכות חות

ס"ג כתב אבל קבס על מה שנוהגים להתחיל מפיוט בקדושה קודם במתחיל אתה קדוש הוא לדור ודור בתפילת הברכה דהא לכ"ע לא כותר לעיל הלא לאחר שמתחיל בחותם הברכה ודוקא בין אמנשיות להקבוצות בעניין זה והדרבה לעולם להקבוצות עדיפי יעו"ש :

(קי"ד) **בט"ז** ס"ק י"ג ובהדיא פסקינן הלכתא כר"י כו' וכן הקשה במג"א ותירוצו נסתר מגמרא דב"ב (ד' כ"ח ע"ב) דקמקשה ולר"מ דאמר ריתק כו' ולדבריו לר"י נמי מלי למפרך וכן הקשה בנתיב חיים ים לדחוק ולאמר דלדוחא דמילתא מקשה הגמ' כך דאפילו כשהלה לדחוק ולאמר דאיתו חילוק לר"י ותמיד דוקא בג' מ"מ לר"מ קשיא הבל תלינא דאמת ל"ם הגמרא בן כ"ח דבכאן אף לר"י מודה · ועוד י"ל בשבוע דלבך הגמ' דאמר ולר"מ יש לר"מ

מצינו בסדיה שחמר כן בשור המועד וכש"כ כאן משא"כ
לגיבא דר"י לא מצינו בסדיה שחמר כן כ"ת מסברת נחמר
דבכאן גם ר"י מודה · ומנם זכו דוחק לומר דלמאי מזכיר הר"מ
הא דר"מ מכיון דלית להכחא כותיה הו"ל למזכיר בסדיה
דבכאן גם ר"י מודה ודברי המג"א שכתב וה"ק כיון דלר"מ
כו' דחוק מאוד ולע"ד ט"ס גרסה לשחמר כך לכוונת הר"מ
מרוטנבורג שמביא לר"מ אין כוונתו להביא ראיה לדינו כ"א
כך כוונתו יען דזכו פשוט לדיעה דאם הורגל בשומרה
מפוזרין ק"ו ברלופים ולימא מאן דפליג בזה אבן נסתר זה
מה לסירוסלמי דשחמר שחפצל וא"י מה מזכיר ת"ר יוחנן
עד ל' יום מה שהוה למוד מזכין מכאן ואילך מה שהוה
צריך להזכיר ויש בכאן שלא הלא בשבת וי"ט חומרים ד"פ
בב"י ומשבושב לזה יען דבשלא ג"כ הדין כן ובשלא תיכא
פחות מג' פ דסבי בשבת וי"ט אין שלא לבן נקטינן מילתה
מציעתא ל"פ כתירון הר"מ ומעתה אם נאמר דל"פ בפ"ה סגי
למה נקטיה בלישנא דחיקא הו"ל למימר בפשוט אם שחמר
ל"פ מה שהוה צריך מזכיר פחות מזה מה שהוה למוד מזכיר
ע"ז בא הר"מ ותירץ דלישנו דבשגם מצא דירוסלמי יען דר"מ
שחמר דיחק גירסותיו חייב קרבן לכש"כ ור' יוחנן לגירסתו
דסבר בב"ב ג"כ כר"מ דשחמר שם ר"י שמעתי מרוכלי חופשי
כו' וחולי חופשי הוה ר' יעקבל ואיכו סבר כר"מ כשבועה
בב"ב נמצא דר"י לגירסתו דדיחק גרע מקרבן ת"כ כשאר סיה
נקט ל"פ ה"ת דוקא בקרבן מכני לא בדיחק לזה נקט
רבותא ושלא בל' יום וקרבן מכש"כ ידעינן · ומנם ג"ז דוחק
בשחעיין בל' הטור ורלוזו מצ' כיולד הרגל כו' דמשמע
משם עיקר הרלוזים לדיוקו · ע"כ ג"ל לשרץ כותי הר"מ מרוטנבורג
דהוקשם לו ג' קושיות בש"ם · (ה) בב"ק (ד' כ"ד ע"ח) דשחמר
ר"ש הל' בר"י בשועד כו' ת"ל שלא בר"י שבירה לי ת"ל
הול"ל הל' בר' יוסי · וכן הקשם שחוד"ם שלא כו' ותירוצם
דחוק · (ו) בב"ב (ד' כ"ח ע"ב) לרבנן מאי ופירש"י לרבנן
הל"ל הא דר"י מגלן חזקה ג"ם וקשה מגלן דשאי רבנן הוא
ר"מ דילמא הכך רבנן שחם שברי בר' יהודה דדוקא ג'
גיחות בג"י וכן ס"ל דוקא ג"ם דשא שחקשם מקודם ג"פ
שקשם כך ולר"מ דשחמר וכדפירש רשב"ם כלומר לר"י דשחמר
בב"ק חיזהו שועד כל שבעידו בו ג"י חיכא למימר שכא
ג"ם דומיא דג"י ושיין בחוס' (ד' כ"ח ע"ח) ד"ה שחא ותירוצם
לא גייש דשקודם חזיל הגמ' דלא בר' יעקבל כ"ת מיום
ליום ושעפ"כ למד מפור שועד · (ז) ר' יהודה בעלמו דאמן
טעם בב"ב (ד' ל"ח ע"ח) דלא חמרו ג"ם שלא כדי שיסא
בשספמיא כו' חמחי הולרך לטעם רחוק ולא ביחר בפשוט
דיליף מבור שועד כיון דלדידיה דוקא דיחק ולא קרבן
ת"כ לא יקשם שליביה שלא ג' פירי בג' ירחי כגון שספשחא
לחוי חזקה · ע"כ ביחר הר"מ מרוטנבורג שסוגיא כך דבודאי
ר"י מודה ג"כ לשסברת דיחק גיחותיו חייב קרבן לכש"כ ·
חמנם שברת ר"י כך הוא זכו חוכיח מאי שמרת בזאת
ברי הוא שומר ואחת כי' ת"כ גלי קרא דל"ם שחם שברת
על קרוב ת"כ ס"ל כן הוא מכיון דנאמר שמול משמול ולא
יסמרנו ולא נאמר בפירום אם שור נגח הוא בשלשה ימים
ואז הוא ידעינן דדיחק גיחותיו חייב ומצילא ידעינן דקרבן
גיחותיו לכש"כ ולמה מלריך הקרא כ"כ בע"כ לגלות דדוקא
דדיחק גיחותיו משמול שלשום ולא יסמרנו אז חייב ולא
בקרבן גיחותיו וגזה"כ הוא · בא ורחה בשאר שפרם כך אז
יהיו מדוקדקין לך דברי המכילתא שכתב ר"מ שומר שפיעו
העידו בו ג"פ ביום שחד זשחא"ז שיהו שם ה"ל משמול שלשום
אלא אם שחרו בו ג"פ בלא זשחא"ז שיהו נידון אלא כשם
יעו"ש ושמוש דשלא הוכרח לכחוב משמול שלשום לשורות דג'
גיחות בעי ושם נאמר דכשיגה למה הלא בג"י הו"ל למשלי
בגיחות לא כן דה"ת דוקא בקרבן ולא בדיחוק כיון דשליביה

ריחק גרע מקרבן ושה דנקט שפיעו כו' הוא נגד דברי ר"י
שבל הוא סובר דקרבן עדיף ושם"כ שכן לדברינו ניחא דר"י
יליף מדלא נקט בקרבן ג"י ע"כ שה ר"מ לשרץ זש דלא
כן יש דשז הוי שמיעה שפיעו שלא בזשחא"ז הוי מועד מכיון
דהוי ג' גגיחות בג"י ע"כ בא שחמול שלשום דדוקא בזשחא"ז
קשבר שחמול שלשום שבל קרבן חיבו ממועד וזש מוכח דדעת
ר"י כן הוא שחשובחו שהשיב לר"מ זש הוכיח דהוא חמוה
וכי לא ידע שדעת דהוא גזה"כ שכן · י"ל דר' יוסי
דשבר במועד כר"י ולא שטעמים כ"ת דריחק עדיף שקרבן
ת"כ ריחק דוקא ולא קרבן ושל"ל גזה"כ נמצא כשבר יפסוק
כר' יוסי ס"ת דגם בזה פסיק כר"י דריחק עדיף שקרבן
ע"כ פסק ושמר הלכה כר' יהודה סיימו בב"ד שך בזו הסברת
דריחק גרע שקרבן דר' יוסי שבר ג"כ כותיה בדיעה ושסחמת
שבר ג"כ כטעמים וימוקו עמו שמדקדק המיד בשמועותיו
וקבלחיו השם שמקום גבוה דחמיד כל' כן נמצא לפי"ז ליח
שלן דפליג בשברת זו וכ"ע מודים דקרבן עדיף שריחק ·
נמצא שפיר שקשם בגמ' בב"ב ולרבנן שחי כיון דכ"ע מודו
בזו שסברת דקרבן עדיף שריחק ת"כ כיון דשבור שועד
יליף שמחי לא שכני בחכל ג' פירי בג' ירחי · נמצא דר"י
דשקובל סיה דחזקה ג"ם הוא שיום ליום דוקא ושוקשם לו
ת"כ דשעיר שמועד יליף שמחי לריך ג"ם דוקא ט"כ שובדה
לטעם שחר ופירש בטעמו שלא כדי שיסא בשספמיא · ושה
דנקט בגמ' ולר"מ שין שכוגה דלר"י ניחא לא כן כ"ת שקום
דר"מ נקט בסדיה כן ע"כ שפש בלשונו לר"מ ושוד דבר'
יוסי לישנו שחפרש בסדיה דשבר הטעם דגזה"כ הוא ושלריבה
י"ל דשבר ריחק עדיף שקרבן לכן נקט ולר"מ · שכן סוגיה
דשטעית ת"ת להפרש כן דשם ס"ת לדיעה יפסק ג"כ כן
דביום ת' הו בד' ימים שין זש דבר · שמנם גם שם ניחא
דשם נאמר דדוקא עיר שמוליחה ת"ק רגלי הוא ויצחו
ממנה ג' שחים ביום ת' גזר ר"ע בר ר"ח שטעיחה שמר
ר"ע בר יצחק כשלן בר"מ הו' ושומ"י נאמר שח"כ ת"ל ר"ע
בר ר"ח לר"ע בר יצחק ליקום שר ליחי לגבן הו' ושגם משמע
מכל' יען דשסיבו שטובה נלשח וגילה לו דבר חדש ויסרו
בעיניו ע"כ בקשו ליחי לגבן ולפי שגרשה שם שרשה לו וכי
ר"ע בר ר"ח דגזר שטעיחה בודאי שסברת דר"מ שמיך ע"כ
פסק הלה כשדין בריישא שלשמר דביום ת' שין זש דבר ושי
משום דשכוגה שגילה לו דשין הל' בר"מ הלה זשו לא שזכר
בדבריו כלל ושו"ל כשלן בר"מ שין הל' בר"מ שברי ר"י
מודה לר' יהודה · שמנם שעיון כך הוא דזש ל"ד להא
דר"מ בשלמא בשור בשאר רשיעו לוחו נוגח זש ג' פעמים
ברי חזיון דשחגע שטור ושחקלקל שלו קרומי המוח ות"ש
שם לי בג"י הו ביום ת' מכיון דחזיון דנגח ג' בודאי שיעו
מקרש כ"ת בשחכוין ע"י חולי שנשחגע השור לא כן כשן כן
שחת דשיעו במקרש מכיון דג' שהו שכן שלן לימא לן כי
יסיס קיים לעד כן חולי לפעשת שחד נשחנה שהויר בשיעו
חויר לא טוב ושלף שלך לו רוח עברה ושעברה ושבו שחידם
לו כשלן עשים כן בל' שמיהא ת"ל בר"מ השוח דיוק לדין
שחשור בר"מ ושחז להא דר"מ יען כי הוא שהומר כן בשדיה
לא כן שין השיון טולם יפש · שמנם בדבר שהלוי בשרגל
בודאי כ"ע מודים דשין חילוק בין ריחק לקרבן ושפיר קש
פסקו של הר"מ מרוטנבורג כן כו' · ועיין בח"ם שח"ח סי'
כ' שכ' דוקא לשחמר ק' פעמים וש' וכמרז"ל שיעו דומש
בוגש פרקו כו' ול' יום עד פסח הו"ל פ"ח דשמזכיר ממוסף
וש' מוספי פסח וג' מוספי שבת שמ"ח עד ט"ו חייב וכ'
מוספי ר"ח חייב שם ס"ת ק"ח :

(קט"ו) **במחבר** סעיף ו' שאם שין בינה שין השילה · לפי"ז שפיר הוי המוסח במנהג ספרד לשחמר חכמה ובינה ודעת דגם בוחל על החכמה לבשמה

אף חכמה אין כ"א שכל כמו"י למנוע זה למוק דמתחר דנפ חכמה מ"ל ובוחל ומהפלל על החכמה הלא כדלימה חכמה אין תפילה ומסיקן יובחן להתפלל על חכמת נופף · ולעד"ב כוונת הירושלמי ואם אין בינה אין תפילה יען כי התפילה הוא שיפוך שיחו לפני ד' מ"כ לריך שיוכרם בלבו כי הש"ת הוא הנעל היכולה הזן והמפרנס והוא חלוה על כל ומצניח בפרטות על כל ברואי תלד זן ומפרנס מקרני רחמים כו' · ולזה לריך בינה יתירה ומלוה ג"כ בזה כי לף שהוא מחנין בחמונה שלימה מלר החמונה מ"מ לריך עיון ג"כ בחקירה לחיותה וכמ"ש דע חת אלהי לחיך ע"כ בוחל ומתחנן מקודם ההפילה ביהן לו בינה לחש אין בינה ואין תפילה אין הנורה מי הוא הנורה אין תפילה ולדק נוסח לחכנו לפי"ז להבוין מלהך דעה בינה והנכל :

חנגו מלהך דעה בינה והנכל :

(קט"ז) **במחבר** סעיף ה' רפאנו כו' במס' מגילה ד' י"ז ע"ב ומה ר"ל רפואה בח' כו' והקשה בם"ל הא כבר מייתי מקרא דנחולה ורפואה בחר סליחה היא ותע"נ דקרא לקדים לרפואה מקמי נחולה הרופא לכל החלואים הנוחל הא כבר נהן טעם לנחולה ד"ז מחוך שעתידים ליגאל ד"ז והשתא ממילא רחוי לרפואה לאחר בחר נחולה מיד כדי לסמכה לסליחה דכל מה דאפשר ונלא להפסיק עוד בברכות אחרות בין סליחה לרפואה יעו"ש · וע"ל לחרן דמבואר בפס' תענית ד' ה' ע"ב בימי ר"ש בר נחמני הוה כפנא ומוהגת כו' נעבי רחמת אכפנא דכי יהיב רחמת שובע למיי הוא דיהיב ממלא דברכה רפאנו שייכא בחר ברכת השנים יען כי כאחר נוחל על ברכת השנים ויהן השי"ת שובע אז בודאי יהן השי"ם אמ"כ רפואה שיוכלו לקבל הטובה שנהן השי"ם ממלא דיותר טוב לאחר ברכת השנים בשמיני ואח"כ רפואה בתענית ונבל להשניח לסמכה לסליחה יען כי מקומו יאות לפי הסדר לאחר אחר ברכת השנים ולא לבחר דמסיק דברכת השנים בתשיעית דדוד ב"פ תשיעית אחרה מ"מ הא יאות ביותר לאחר בשמיני דאחרי ולמה לנשו חדא פרשה היא ע"כ מוכרח הגמ' לתירון דמילה בשמיני ומקשה הגמ' אח"כ ומה ראו לאחר ברכת השנים בתשיעית לף לדאורה אין זה קושיא יען כי קבוץ גליות יאות אחר ברכת השנים כדמסיק וכן ע"ז שובב הולך כל הסדר הפילה וא"כ היה יאחר אחרו אחר כך הוא שאלת הגמ' לדבריהו הכ"ל יען דכנגד מה דמילה בשמיני כנגד זה מברהו לאחר ברכת השנים בשמיני דאחרי החים ולמה רנשו חדא פרשתא היא וא"כ מברהו לסדר ברכת השנים מקודם ואח"כ רפואה כי כאחר יהיה שובע יהיה רפואה וכנ"ל ומחרן דלא כן דדוד כי אחרה בם' אחרה ול"ד לרפואה דהוא דוקא בשמיני משא"כ ברכת השנים הן אחת דנאחד לאחדי פרשה מ"מ היא מפורדת ונוכל לאחד ג"כ בתשיעית משא"כ רפואה אינו כ"א בא' לזאת הסדר רפואה בא' וברכת השנים בט' · ועפי"ז מובן שפיר פירש"י ומדוייק היטב ובוחים התוספו' אינו קושיא כ"א מדוייק פירושו לפי סדר הש"ם :

(קי"ז) **במג"א** ס"ק ג' י"ל בברכת השנים ושבענו מטובך · נ"ל יען דמבואר בכתוב ונתתי גשמיכם בעתם כו' ואכלתם לחתכם לשבע ופירש"י חוכל קמעה ומחברך במעיו נמלא כאחר היה חומר ושבענו מטובה הוה משמע שהשבע יהיה ע"י תפילה שיאכל מעוב הארץ לא כן כי ח"ל לזה רק השביעה יהיה מברכת השי"ם שיחברך במעיו ונוחל כסדר הכתוב ברך עלינו כו' שנית הזאת היינו ונתתי גשמיכם בעתם ושבענו מטובך היינו ואכלתם לאחכם לשבע · ועוד עפ"י מה שכתב הלנ"ח בפסוק נאחר ומשבים לכל חי רלון והול"ל מזון או טובע מהו רלון אכן אחרו כלפי מי שמזעוחיו מלומלמים בדוחק ובעוני שהקב"ה נוהן ומוהן לו דעה לשמוח בחלקו ותיזהו עשיר השמח בחלקו וח"ל מה טובה כמדת ההסתפקות כמ"ש ומינית די לו בקב מרובין לא אחר ח"ל אלא קב מרובין לכל אחר די לו בקב מרובין שהיה לו בזה די והוחר וקיבל זה ברלון כאלו ש"ל די כל לרכו וזהו שרמז בפסוק זה פח"י ומשביע לכל חי רלון ביטביעו בחה שנהן לו בדעתו שישמח בחלקו ויהי' זה כאלו נחמלא כל רלונו · ע"כ שוחל ומבקש אח בחולי ח"ו לאברי במזלא דאח"ל מזוני מבקש דשבעתו מטובך שיהיו שיהן לו דעה והשכל להביע מדת ההסתפקות יהיה מי שיהיה אך לסיום לו שובע :

במחבר סעיף ה' ואינו רגיל לאחר אחטונים כו' · הרמב"ם פ"י מהל' הפילה כחב דבבניל ולא עקר מוכר לעבודת לעינן כאלא הזכיר יעלה ויבא והקשה בלח"מ אחאי לא נקטיה מקודם גבי שאלת השנים יע"ש ולק"מ דהרמב"ם ליטעא דפ"ם נקטיה וכן נאחר בפ"ם מקודם ח"ר הנחום אר"ח פעה ולא הזכיר שאלה כו' · ואח"כ אר"ח אר"ח אריב"ל פעה ולא הזכיר ר"ח כו' ור"פ בריה דר"ח בר אבא אחר דבריו על הא דריב"ל בפעה ביעלה ויבא נמלא בפיר סובר הרמב"ם כן מקודם דין פעות בשאלה ואח"כ פעות ביעלה ויבא ואח"כ מאחר ר"פ ע"ז ופ"ה בשאלה רק כיון דנאחר מילחא על פעות ביעלה ויבא סובר כן :

(קכ"ג) **בט"ז** ס"ק ט' לא שייך לאחר והגיון לבי כו' עפי"ז נ"ל לאחרן מה שהקשיתי לעיל דלמאי נקטיה הנמ' הא' ולבסוף הוא אומר יהיו לרלון אחרי פי דמהו שייכות להדין קושיא · אחנם לפי"ז ניחא בפשוט יען דלבאורה אין זה קושיא היכי אלי שמיך והאר"י בחפילה אומר ד' שפתי תפתח ד"ל דר"י קאי על חזרת החפילה דש"ץ דהוא יאמר ד' שפתי תפתח כיון דכאן ליכא שמיכת גאולה להפילה שפיר יאמר זה לבקש ביעזור לו הש"ת ליהן לו כוחם בלב להחפלל אי לזאת סיים אחרו ולבסוף הוא אומר יהיו לרלון וא"כ אלא ל"ל דעל הש"ץ קאי שהש"ץ ל"ל והגיון לב השומעים החפילה בע"כ דקאי על כל תפילה יחיד וא"כ הריחא ג"כ קאי ע"ז וא"כ היכי אלי שמיך :

(קכ"ה) **ויש** ליחא בעיניים למרוח · בפשוט נראה בעיניים פחוחות ממש ול"ד להא דסחפלל לריך שיהן עיניו למעה ולבו למעלה זהו דוקא בשבת להחפלל ולבקש בבקשה מהש"ת דאז בודאי בעני בפתח לא כן שבת וחולה להש"ת בשמים ומקבלו לחולה ומקדימו ומעדילו יפח עיניו למעלה והיו עיניך רואות לא מוכך וכן משמע מסיום הדברים שעיניכם נחוחות בעיני ועיני בעיניכם וכן משמע בעור דזכו המחלוקת בין בני ספרד שעוכנין ליהן עיניהם למעה בשעה שחומרים קק"ק לבני אשכנז ולרפת שעוהנין עיניהן למעלה ולא כהע"ז בש"ק כ' · ולפי"ז היינו קושיא כלל מה שבקשה מהר"י אחזוב כוכא בב"י סי' ל"ה ובע"ז שם ס"ק ב' ובמג"א סי' ל' ס"ק ד' דלריך לפחוח פחחים לו חלונות ופירש"י בעשה שבחלונות גורמין לו סיכוך לבו שכוח משחבל כלפי שמים ולבו נכנע שלא החפלל לריך שיהן עיניו למעה יען דזכו דוקא בעת חפלה ולא בעת קדושה ושירות ותשבחות · ובלא"ה ג"כ לק"מ דשחלונות לריכים קודם החפלה יבניח בחו לשמים ואז יחבונן ויחפך לו חושלת להיות לבו נכנע ויחפלל אח"כ בלב נשבר ונדכה :

(קכ"ו) **בט"ז** ס"ק ח' ותמה כ"י למה הביא זה הירושלמי כו' לעד"ב לאחרן דבנמ' דילן לא מוכח דאוחק על הירושלמי יען דמ"ד זה הוא ר"י אמר רב ור"י אמר רב בעלמא סיים ע"ז ל"ש אלא שאלת שחחיל בה אבל שחחיל בה גומרה ואם הוה

הוה כללינהו יחד ה"ל דדוקא בח"ס ומכניע זדים ובונה ירושלים אז כשהתחיל בה גומרה משמ"כ בברכה ולמלמדים לף כשהתחיל לף מהני ואינו גומרה לזה נקט ברכה ולמלמדים להורות דגם בזה כשהתחיל גומרה ואינהו ככללו בכלל לפירושו בברכה המיוחן לתוכן הברכות שהמינין כופרין בזו וככלל הכל ונקט בל' זה דמשמע דיינו ברכה ולמלמדים להורות

דע"ז קאי הלי ל"ם אלא אלא התחיל בה :

(קכ"ח) **במחבר** סעיף מ' ליתח בשם' דרך תרך פ"ח כהן שנשא גרושה כו' זו שאלה שאל ר"י בן הדלי לים טבריה לחם ר"ג מה לחתי שאני מוחר בה לחי לסוד בבחה ה"ח שאני לסור בה חינו דין שאסיה לסור בבחה ה"ל לא ופרנס לו כה"ג שכחוב בו כי חם בחולה מעמיו ואני לפרנס לך כל ישראל וכחב בעל נחלה יעקב וז"ל ה"ח שאני לסור בה חינו דין שאסיה לסור בבחה וכ"ם נירסת הילקוט פ' לחור וכותם הקו"ו הוח אלא יהח מוחר לשוח לחם ליטח לחשה אלא דוקח בח חלמנה חו גרושה שמוחר גם בחמה וכ"כ בש' זיח לענין לפרש כוחם הקושיח וע"ז השיב לו שפיר כ"ג לא ופרנס לי כה"ג שהוח לסור בחלמנה ובגרושה וה"כ לפילו בבח חלמנה חו גרושה לסור בחמה ולפי"ז ה"ח לכה"ג ליטח חשה חע"כ אלא ילפינן להחי ק"ו והקש' בש' זיח לענין דחחי קושיח מכה"ג דהח חפשר ליטח יחומה שאין לה חם וה"כ לח שיך החי ק"ו שאסור בחמה ושיך כיון דכבר נאסרה עליו בחיי החם לסורה לו עולמית ואין להקשות ה"כ בכל חדם נמי נימח הכי דיהח לסור לפילו בבח חלמנה וגרושה שהרי קודם שנחגרשה חו בשחלמנה היתה לסורה לו וה"כ יהח לסור בבחה כיון שנאסרה עליו שעה אחת וי"ל דחפשר למלח שנחחלמנה חו נחגרשה חמה כשהיתה מעוברת עם הבח וה"כ לח היתה הבח לסורה עליו לפילו שעה אחת משה"כ בכה"ג שעכ"פ היתה לסורה הבח עליו שעה אחת קודם שחמה חמו עכ"ל . חבן פירוש זה חינו דחיך נחמר כה"ג הוכיח שהוח לחיסור כרת ומיהח ד"ד וכמו בשם' פסחים ד' כ"ג ע"ב דחזר ר"י ודנו דין חחר נוחר לסור בחכילה כו' לחמרו לו נבילה הוכיח ודחה נוחר לסור בחכילה והנחה ומחך בין בחכילה בינבחנה וליכח הוכיח מנבילה שהיח בהנחה לחיסור הנחה וחדרבח נילף מנוחר לסחור בהנחה וכמו כן כחן נחמר ק"ו לחסור בחם החסורה לח בחם שהחם לסורה בכרת ואל יוכיח כ"ג בחלמנה שחין חיסור כרת וכה"ג בשם' מולין (ד' ק"כ) מה להנך שכן כרת יעו"ש וח"ל בח לחוחו יוכיח לו בח בח בחו שלח לסרה חורה חלח בח בחו בח בחו וע"כ בח בחו מוחרת חע"ג לחמה לסורה לחי בח בחו לסור מבחו שהסורה מק"ו לח לכחוב בח בחו דבח בחו לסור מבחו שהסורה לחמה לסור ה"ל כי כחב בח בחו ה"ח רק בח בחו ולח בח בח בחו חבל ה"כ לח הו"ל להביח מכה"ג והו"ל להביח מבח בח בחו דהח חלמנה ובעולה לכה"ג רק לחו ועוד לחין להביח מבח בח בחה לחפשר הח לכחבה חורה בח בחו ולח לסיר מק"ו לחין עונשין מן הדין וחין מזהירין מן הדין לכן כחב בח בחו חבל בח בח נמי לחין מזהירין מן הדין חבל ליסורה מיהח ליכח כדחמרינן בשם' מכוח ד' י"ז ע"ב [וה"כ חין רחיה לחין ליסור בבח בח בחו וכן בח חמוחו ליסורה ליכח חבל בחולה לכה"ג דע"כ מוחרת לחל"כ חין לך מי שמוחרת לכה"ג לחמרינן שפיר לחין לעשות חוכיח מלחו לכרת ובש כודחי מוכח דחינו חלח בלחו חבל כחן בכרת לחמרינן ק"ו שפיר לחסור . גם מה שכחב דח"כ לח חמלח חשה מוחרת לכה"ג הח ודחי מסכחת לה בחחם החש מחי 'לחמרת כרי נחסרה שעה חחת הח מסכחת לה ביולח דופן בכהרגה החש והוליחו הולד מבטנה ולח נחסרה שעה חחת מחי לחמרת ולד מייחי בריחת הח כחנו החו' פ"ב דחולין ד' ל"ח ע"ב ד"ה חלח דחחה והדר ילדחה וכפ' יולח דופן ד' מ"ד ד"ה

שנתם' לו התם תינו דין שנתם הכא וה"כ אין לעבו' בודקי הוכיח מכ"ג דכא לחמה שהסור לה ממעטינו נתם' התם ואין להסור הכא אבל כאן דנכתם ובמעטם זה מוהרת לו ונתסר הכא עביד ק"ו שפי' דה"כ במעטינו שהנם ה"ת ונתסרה לו עבור זה כ"ש שתסורה לבעל כך תסורה לבועל תינו דין שנתסר לף בתם· וע"ז הסיב לה ופרנם לי כ"ג שכתוב בו כ"ת בתולה מעטיו ודרשינן ביבמות ד' ע"ז ע"ב עטיו מעטיו להביא בתולה הכא מב' עממין יעו"ש ה"כ כדדרים ק"ו ומה ה"ג גם שם ים לדרוש ק"ו מה הלל שכתה כשירה דכתה פסול לכהונה אף דהיה כשירה הלה הוזהרו כשירו' ליכתה לפסולין ק"ו מכתה שהולה הא מלרי שני דכיתתה בעבירה ותסורה לו תינו דין שיהיה תסיר בתה ותע"ב קמכבר ותני תפרנם לך כל ישראל נמלה הלה תזיל כאן בתורה יוכיח כ"ת שוהל כדעביד ק"ו וה"ב ים לעבוה ג"כ עוד ק"ו כה"ג מתייבי לתוין להייבי לתוין:

(קכ"ט) **במחבר** סעיף ו' אבל לה במנחה כו' ל"ל דבמתח תורה בשחרים תין לריך ליכתה כפים ישן דתז שכיחת שכרום ואף תם כאן זה לה טעם יין מ"מ הטעם הוה זמן שכרו' והוי כמו מנחה ישן דתז שכיחת שכרום ע"כ לה חלקו ותקנו דאין תז כ"ב ומ"ם הא מכא וכן תכני ניהג מבלי ליכתה כפי בש"ם:

(ק"ל) **במחבר** סעיף ו' מאן דחזא חלמא כו' במס' ברכות ד' י"ח תפילו בעל החלומות תומר לתדם מחר מת כו' וקשה הלה החלום הוה שקר· וה"ת בלה דברים בטלי' החלומות שוא ידברו וה"ב מלי רבותא הוה הלה מה שחחר מקודם לפילו תרב תדה מונחת זהו רבותא יותר וג"ל דהנה כל החלומות הולכין לחחר הפה נמלא כחחר יחלום לו חלום רע שיומת למחר ה"ב בודאי לה יהפלל ע"ז דכחחר יהפלל יהיה פחרוגו לרעה ובודאי יתקיים וה"ב הסברת נותן דלה יהפלל רק יפחר לטובה ע"ז תמר לף כן כי כ"ב גדול כח ברחמים אף שיפחור לרעה נמלא דבודאי יתום תכן ברחמים יהפך הגזירה לחיים:

(קל"ה) **בט"ז** ס"ק ו' ורליתו מדחמרי' בפ' הזהב כו' לכאורה ג"ל דלינו רלוי' די"ל עיקר הסכנה הוא כשהומרו בנפילה אפיס משג"ב כשחמרו בלא נפילה אפיס אין סכנה זה נמלא דהמזמור היה תומר תמיד רק לא שבקא ליה למיפל על אפיס וכיון דהמתינה עד אחר אמרו התמינה בודאי שוב לא יפול עוד ולאחר התמינה עוד הפעם היה ביכולתה שוב לזוז ממנה· תמנם מסרוקא משמע נמי דהסכנה אף אם אמרו רק התמינה לבד אף בלא נפילה כ' דכלליכא ס"ה תומרי' התינה בלא כיסוי פניס ה"ב למה עשתה בתופן דבפ"י ויוס הוכרתה לבומרו הו"ל ליקא הס"ם מביתו ותז לא יפול עוד בשכ"ל דבשביל התמינה עלמה יש תשם יען כי כל השעירים נעשלו כו' וספיף הוכיח דינו:

בסעיף ד' לא בבית האבל כו' הבאר היטב מקשה בשא התתם לבה"ב אין נופלין ובשא האבל נופלין יעו"ש ולשד"ב לתרץ עפ"י המבואר במס' שבת ד' ל"ב ע"א תבב תנותתא נפיסי אתי ומרחתי אבב בזיוני לא אתי ולא מרחמי:

(קל"ב) **המג"א** כתב כאן דיני קדיש וכנגי מוסיף דבר שנתחדש אללי· (ח) כתב המג"א בשטילין גורל ד' או ה' וים בהן ב' סי"ל לותיות שוות כגון ת' והתריס י"ל מנין הפתוח תזה לז בטל הגורל כו' כתב התו"י סי' ס"ת במעשה שטילו גורל על כוס ואתר שזכה א' כאו כי נתסר א' בהקלפה והזוכה טעון הלה בגירעון א' לא הפסדתם ונהפוך הוא קרובים לשכר רק זה התסר מהקלפי י"ל טעמה הגני נתפשרתי עתו ופסק דלריך להטיל גורל מחדש ורליתו מבא לסס לא אף דהי' לסס ג' שדות שוות בערך וגטל א' שדה ומחלה וכשבא התא נסו ונתבו ג' פרקים ורשמו עליהם ג' שדות ולקא התא הגכרי פתק א' ועליה בידו שדה שתלקו ונתרלם התא הג' מ"מ יכול כ"א לבטל התלוקה הרתשונה לגמרי אף דאין טעם לעשער תלד הכלל יען כי עניני גורל תקובל מהנ"ך וכשהגורל כהונן ידבק בו הנתחה עליונה כמ"ש הבא התיס לא כן כאתר הוא תקולקל כ"ת י"ל כשיעשה כהונן היה קיימת לי שהתי טפ"י מזלי לו הפילתי שיהן לי הללהה בכל עסקי וגדולה מזו כשא' הטיל ג' שמותיו לקלפי ואתר זכה כשמודע הדבר יוכל בעלמו לבטל הגורל יעו"ש שהתיך בדברי נועם ומשם הדין לכאן: (ג) התם"ם תיו"ד סי' שמ"ה כתב התומר קדיש שמניח לחבירו לא הועיל לעלמו ולא הפסיד לחבירו דמ"מ טולה לגשמה מי שתייך לו ורליתו מש"ם ג"ק הגוזב טולתו של חבירו והקריבה פטור שהרי חזרה קרן לבעלים פירש קמי שמיה גליא למי הטולה וה"ב דכוותיה יעו"ש ולעד"ג דלא כן הדבר ול"ד כלל דבשלמא שם המלוה הוא הפרשה הקרבן שמפיים מדמיו וקונה קרבן לי לזתה. אתר גזב טולתו של חבירו הרי המלוה עשה אתר בממונו ומה עשה זה בודאי המלוה על חבירו כי אתר עשה המלוה כולה לא כן בכאן המלוה הוא שמקדש הפס בדבים וזהו מלוה גדולה ועבור זה מזכה לאביו ברא מזכה אבא ה"ב בכאן המלוה כולה עשה זה רק בגזל המלוה שהיה שייך להאתר שאתר יעשה לותה אבן סוף כל סוף אתר לא עשה והוא עשה ה"ב פשיטא דהמלוה שייך לו כיון דמיכיו יתקדש עילתי· ורליתה לדבר זה נ"ל מהא דיומא ד' כ"נ ע"א אין מוליתין לא שלים ולא גודל מפני הרמתים יעו"ש ותשתא לדבריו מאי תהני ליה רמלותי' בזה דגזל מלוה הבייך להאתר ובשמים יתחבב המלוה שמי שהיה מניח לו בע"כ דזהו היו מכיון דהוא עשתה ולא האתר: (ד) אם כבר התפלל בשמ"ד אתר לו בתינו מנין ואתר קדיש ואת"כ בא לבשמ"ד ורולה לומר נ"כ קדיש העולה על תלקו בבשמ"ד הקבוע שלו יכולים אתר התבלי' לדתיתו:(ה) שעולה הקדיש גדולה מאוד שמפטל אתו של ניסגס ובבן בכא הקדיש מוליא תבין מיד טוגס ומכניסו לנ"ע ובכל קדיש מלגן שעשתה ופלגא ול"ל אף בשבת וי"ט כי בתול הכוונה להטלותו מניכגס ובשבת וי"ט להטלות ממדרינה נ"כ מועיל: (ה) מת אביו ומסופק תי בד' בתודש לו בס' אם יש עוד אתים שמק"ת היודעים בביאור יום היא"ל ויעבו הקפתה לנשמת אתד בקדיש והדלקה והטעים ה"כ מונה הספק רק לקריקפתה דהך גברא לא תמילא ממלוה דרבנן ויעשה בד' ביום ד' לאחדם שיפגע אתילה וכו' פטור מספיקא לקולא אבל קדיש האבים לא יניתותו דבכ"י יאתרו לייתי להאי יותא הוא ע"כ יתליא לו מנין במקום לליכא אבלים· ואם המנהג לאתר כל אבלים קדיש ביתד יאתר ג"כ זה הספק בלותתא אתא עתהם ואם א"ל אתים לו אם הספק הוא לכל האתים ויוכל להשאר אתד בלי היקון ע"כ יעשה בשניהם: (ו) כ"ז לעניו קדיש ותפילה והדלקה גר' אבל לעניו התענית אם קשה לו ליבב בב' יתים ובכנתא הוא דמפתא זה לא תקנו יו"כ ב"י יתענה יום א' ויום ב' יפדה העניהו בממון כשיעור המבואר בא"ח סי' תל"ד דהוא י"ב פשיטים: (ז) ואם אינו יכול מעיקרו וכמה בניס ידע ליתם היא"ל והתענה ביומו אבן אם"כ שכא אזי יתענה ברתשון ובשני יאבל על נדרו: (ח) המנהל יתום בתוך ביתו ורולה לאתר בפיתה המנהל קדיש אף דהמנהל יתום בתוך ביתו מעלה כאלו ילדו מ"מ התבלים יוכלו לדתותו מלהסיע נבולם ויוסיף לאתר מזמור א' ויאתר קדיש או יאך למקום לליכא אבלים: (ט) מי שמת לו תמיו או תמותו ול"ל בני' טעליתי בתיבורי קרבן תודה דהתבלים מלי לדתותו מבלי ליתן לו קדיש: (י) מי שנשבר בלא בן ורולה בתו הקטנה לאתר קדיש בבשמ"ד הנה בת בודאי מתוייבת בביבוד אב ותמילת קדיש שלה בודאי מועיל ב"כ להיקון נשמת המת כמבואר בתו"י סי' רכ"ב יעקבי מלוה התשה נ"כ על קיבום הפס והועלת ומת רוח לנפשו כי זכרו טיא א"כ לא יוכלו להזכיר התבלים לדתותה מלאתר קדיש אבן דוקא כשמנהג העיר שהבת תומרת קדיש בבשמ"ד ואל"כ אין לאתרה בלא"ה משש התו"י לבל להתלים כת מנהג יפרתל: (י"א) מי שמיתתו לא נתברכה עדיין בביבור גמור שיהא פס כדי להתיר לתשתו כברעתי בתיבורי קרבן תודה דבמתלים לא יאתרו התבלים קדיש ובנותם

יחמדו קדים: (יב) מי שחביו יורד למרחקים ולא עשמע ממנו שום ידיעה אם הוא בחיים או לא וכגיע חשבון שניו לימי שמונים אף דבניהן קיי"ל דכגוסס דמי מ"מ אין מתחבלין עליו: (יג) מי שחביו זקן יצא מהו"ל לא"י יום לבנו שתוא"י בלאחו מקיר הטיר ותולה יאמר קדים עבורו מצוייב לקיים דברו אבן החבלים יוכלו למדתי לו ולבל להניחו אף אם הוא זקן יותר מבן שמונים וילך למקום שאין שם החבלים:

שו"ת לא"א

והנה מדברי רומעב"ת ניכר שטביעה היא בודאי ואין בו מקו' שפק רק מחמת שהוא מים שאין לבם קוף ולבתחילה לא תגשה ולבן בניין שימים וכיון שאין כאן שימני' בגופו רק בכליו ולזה יש השם שאלה ולבן פלגל רומעב"ת אם נחום לבאלה וזה גרתה לדעתי שאין כאן חשש דהא מבאל"ם דרבנן במבואר בתה"ע סימן י"ז בב"ם ס"ק ק"ס כיון דאם נפלה לא תגה ע"כ הוא דרבנן ובדרבנן אין סברת לחום לבאלה דהא כתבו התוספות פרק האשה בתרא ד' ק"כ ע"ב דמדאורייתא חייבין לבאלה ובאבידה מדרבנן לא חייבין לבאלה כמו מצה פירות בכלי דפרק אלו מציאות ד' כ"ם ומאי דפריך תמור בסימן תוכף היכי מהדרינן היינו דתמור בסימן תוכף יליפין מקרא בפרק אלו מציאות ד' כ"ז ואיך מהדרינן נחום לבאלה זה היה כוונת קושית הש"ם אבל הא ודאי מהדרינן באבידה בתקנתא דרבנן ולא חיישינן לבאלה וע"כ הכי נמי מדרבנן דכמו דסקילו בממון מתקנתא כך הקילו במידי דרבנן ותע"ג דבאבידה הוא לקיים מצות השבה כמ"ש התוספות פרק לא יחפור ד' כ"ג ע"ב ד"ה חוץ לחמשים אמה וכן כתבו בפרק אלו מציאות ד' כ"ג ד"ה והיכא נכריס הכי דתקנתא זו להחמיר על דברי תורה דלא למיזל בתר רובא ולקיים מצות השבה וכמו כן יש לומר דלא נחום לבאלה הוא תקנתא דרבנן להחמיר לקיים מצות השבה מ"מ כיון שהשם חמרו בך תקנתא להחמיר ה"מ לפילו להקל בעיגון במקום דרבנן ודומה לזה כתבו התוספות פרק הזורק ד' ק"י ד"ה פירות לפילו בחרין שבין שתי תלירות חמרו בדבר שיטל חיו ממעט תע"ג דהוה לקולא דכמו לסתקינו להחמיר בדאורייתא כמו כן הניתו בך תקנה לכל הפחות במידי דרבנן לפילו להקל ותע"ג דליסורא לא יליפין מממונא דבממונא הפקר ב"ד הפקר מ"מ מידי דרבנן הוה לממון והרחים מפרק המוליה יין ד' פ"ח ע"ב בהם"י ד"ה שדומה אם לא תעשה דבאיב ובתעלמא ובכי נמי בלטול דרבנן כו' עי"ש. נראה מדברי הם"י ז"ל דהוקרך לזה להביא ובתעלמא תע"ג דבפרק מי שמתו ד' כ' מייתי בסדית דגדול בבוד סבריות ומוקי לה במידי דרבנן ולא מוקי לה באבידה דוהתעלמא ומפני מה מביא ובתעלמא תלה רמן הם"י ז"ל לגלות עיקר התקנתא דבך דגדול בבוד סבריות לא מקרא קאמרי סבי תלה מתקנתא דרבנן במידי דרבנן וכל דתיקון רבנן בעין דתורייתא תיקון ובדאורייתא במונא בלאים בנגדו פוסקו ותפילו בסוק בתוהר שם פרק מי שמתו ועל מה שמבו בדרבנן להקל היכן מצאו זה לזה מביא מוהתעלמא דמצאו מקום להקל בו בן סקילו בדרבנן וזה בעין דתורייתא בדמיליו בממון באבידה הרי דלהקל בדרבנן יליפין מממונא ואדרבה מיניו שסקילו בדרבנן יותר מלטניו ממון בש"פ שהשב שנתחרמלה גבי ותלו נאמנין להטיד בגודלן מה שרלו בקוטנן דמפרשינן שם בטלטו דהוה דרבנן וסקילו בדרבנן אבל אין נאמן לומר מעשר ומספר היה במקום הזה מ"ע לפוקי ממונא לא מפקינן הכי דסקילו בדרבנן בהיסורא יותר מבממון וכן בניטין פרק התקבל דף ס"ד ע"ב גבי לרור וזורקו דאמר רב הסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעלמו ואין זוכה לאחרים

ומהיב רבי חניגא מכילד מסתפין ומשני שאני שהופי שבוהות דרבנן הרי דסקילו בדרבנן יותר מממון · ותע"ג דהשם לית ליה עיקר בדאורייתא מ"מ רק רב הסדא אמר כן דהיה מקום לרבי חניגא לטרטר על תירוץ זה ורבי חניגא לא טרטר משום דלית לה עיקר אבל לרב הסדא דסבר דהיה יכול לטרטר ואפילו הכי אין לו תירוץ אחר אלא זה והרחים דשם ס"ם משני על כילד מטרימין תע"ג דאית לה למטעבר עיקר מן התורה עיי"ש ואשבתי לומר שם הוא דעת התוספות פרק האשה שלוש ד' קע"ו ע"ב ד"ה וקאמרי סימנים כו' אי נמי ע"פ טביעת עינא וכבר הרגישבו בזה גדולי עולם ס"ה והלח"מ פי"ג מהלבות גירושין על זה דהא התוספות סברי דעד אחד לא מסהיד בהומדנא כמו שבתבו שם לעיל עמוד ה' ד"ה פעמא דעד אחד נאמן ואיך לא נחום למסקר וה"ב מאי מתרן שמתרן דאמרי דהאים בסימן הזה חזו בשעתא דאסקוהו סימנים נהי דאמרי דהאים בסימן הזה מ"מ מאן יימר דנטבע ודוע גבו שאים זה היה בו סימן בך מ"מ מאן יימר דנטבע דלמא מסקוהו דאמרי דאסקוהו בסימן זה שקר הוה דלא אסקוהו בסימן זה בשלמא אם האשם בתרא ד"ב אמת הוא דאסקוהו בסי' זה דלא נאבד למסקר וכיון שאומר סימן זה לא חיישינן לדמי אי נאבד למסקר מה הועיל ובנה בבית שאולב בסימן י"ז ס"ק קמ"ג הוסיף להפליא על דברי התוספות מפני שהאבד דכוונת התוספות דמסני ע"פ טביעת עינא היינו טביעת עינא בסימן דנהי דסימנא דרבנן מ"מ אי אפשר לסיות ממש סימן בסימן וכיון שאומר שמיר בסימן בטביעת עינא שים בו בזה בסימן בודאי זהו בטבע דאף על פי דאפשר לאסבוחי שאי סימן באיבם אחריבא מבל מקום לא מסתבא ממש וכיון דמכיר בטביעת עינא אמת הוא שזה שפ"פ דנאבד למסקר מסבחת לה לסימן מוסבח בם"י הני ואי אפשר לרחותו באיבם רק שהאשם על בעל זה ידעה בסימן ברחתה אותו ערוס במטה וה"ב ע"ב בעת שהו רחה העד בסימן וה"ב אם לא בטבע מהיכן ידע מזה בסימן ע"ב רחה אים אחד בטבע בסימן כזה ורחה בעת שהו ולא חיישינן שבאים אחר היה גם בן זה בסימן דסימן מוסבח הוא אבל באבר בתבו בתוספות אינו בקולא דבמו דסתקינו להחמיר ה"פ אפילו להקל בעיגון במקום דרבנן ודומה לזה בתבו התוספות פרק הזורק ד' ק"י ד"ה פירות לפילו באחר היה שבין שתי תלירות חמרו בדבר שיטל חיו ממעט תע"ג דהוה לקולא דכמו לסתקינו להחמיר בדאורייתא כמו כן הניתו בך תקנה לכל הפחות במידי דרבנן לפילו להקל ותע"ג דליסורא לא יליפין מממונא דבממונא הפקר ב"ד הפקר מ"מ מידי דרבנן הוה לממון והרחים מפרק המוליה יין ד' פ"ח ע"ב בהם"י ד"ה שדומה אם לא תעשה דבאיב ובתעלמא ובכי נמי בלטול דרבנן כו' עי"ש. נראה מדברי הם"י ז"ל דהוקרך לזה להביא ובתעלמא תע"ג דבפרק מי שמתו ד' כ' מייתי בסדית דגדול בבוד סבריות ומוקי לה במידי דרבנן ולא מוקי לה באבידה דוהתעלמא ומפני מה מביא ובתעלמא תלה רמן הם"י ז"ל לגלות עיקר התקנתא דבך דגדול בבוד סבריות לא מקרא קאמרי סבי תלה מתקנתא דרבנן במידי דרבנן וכל דתיקון רבנן בעין דתורייתא תיקון ובדאורייתא במונא בלאים בנגדו פוסקו ותפילו בסוק בתוהר שם פרק מי שמתו ועל מה שמבו בדרבנן להקל היכן מצאו זה לזה מביא מוהתעלמא דמצאו מקום להקל בו בן סקילו בדרבנן וזה בעין דתורייתא בדמיליו בממון באבידה דרבנן יליפין מממונא ואדרבה מיניו שסקילו בדרבנן יותר מלטניו ממון בש"פ שהשב שנתחרמלה גבי ותלו נאמנין להטיד בגודלן מה שרלו בקוטנן דמפרשינן שם בטלטו דהוה דרבנן וסקילו בדרבנן אבל אין נאמן לומר מעשר ומספר היה במקום הזה מ"ע לפוקי ממונא לא מפקינן הכי דסקילו בדרבנן בהיסורא יותר מבממון וכן בניטין פרק התקבל דף ס"ד ע"ב גבי לרור וזורקו דאמר רב הסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעלמו ואין זוכה לאחרים

המלאכה בסי' דהתם סי' כזה לה רחם מחיי' אלא לאחר מיתה מ"מ
כיון שחיטו סימן מובהק דמעי בשחר בני אדם אלא דאין מצוי
בטורות הדומות לסיום בשניים זה בסי' והלא כעדיעת עין גופה
על דברי כעד סומכין ומייתינן למשקר ומתה זה הוה שקר במה
שחומ' בטורתו נדמה לו כטורה בעלמא אל זה ואפשר רחוק בטורתו
זה מזה אלא שזה משקר בשלמא אם חיטו משקר אלא חו' בדמי
ט"כ קרובים בטורה דהם רחוקים בטורה אין שייך בדמי משר
לשקעה אבל אי חייבי' למשקר לה נמלטו מהקושיא ורחוק שכן
סברין אלא"מ שלא הגדיל הקושיא כ"כ אלא דאפי דהוה סי' מ"מ
אסקינהו וכו' וסיומו כעדיעת עינא הוא שקר ולבן נרחה דכוונת
התו' בודאי שיק' כדבר אע"פ דאיתתא לה דייקא בדמי מ"מ אין
חשש כעד דמשקר במלתא דעבידה לגלויי אלא רק חשש מיס ים
לחוש כעין חשש דרבנן ולא סיתא כעדיעת אלא לחשש בעלמא
זזה שמא לה שמיך למלתא דעבידה לגלויי אלא שכעד חושש
שמא סיה תדייק ותשקרנו וכיון לטעיקר חושש כעד שלא לשקר
במלתא דעבידה לגלויי אלא נכוה לחוש בכעין זה מועיל סימן
שחיטו מובהק ביותר כמו ממון כיון דכסימן ט"כ חיטו משקר
דאומר סימן במקום המוגלא ואין בדם מדעתו כסימן ט"כ רחם
כסימן כעד מותו ורחם חים כזה נטבע בסימן זה אלא שחטו
חומרים כסימן כזה חיטו מובהק ואפשר בחים אחר רחם בבטי ן
זה מ"מ כיון שרחם חים נטבע בסימן זה בידלי ושחטם יודע ת
כסימן זזה חים לו בבעלה סרי אחת שרחם חים נטבע אלא
שאחוז כיון שחיטו סימן מובהק שמא נמלא סי' כזה בחים אחר
לזה תאמרין לסה כעד מעיד בעדיעת עין ג"כ שכוה חים בעלה
אלא שאחום למשקר ולא סכירו בעדיעת עין חשבת זה חיטו
חשבת תמיתים אלא מדרבנן נחום לזה בבעין זה שמכינן
לסימן דבודאי בסימן לה שיקר כאמור אך מ"מ לה שקטתי ולא
נתתי זזה כי בלאו הכי דברי התוספות מגומגמים בזה
שאתו התוספות יסוד מוסד אלא חיישינן שמא יאמר בדמי
ואחרי כן כתבו בד"ה ואפ"ה חים דשמלתא דמי וכו' ולכך
תמרים בדמי סרי דכתבו חשש בדמי וכן ע"ב ד"ה וקאמרי
סימנים כתבו דע"י בעדיעת עין אין לסתמיכם דאמרי בדמי
ולא כתבו חשש שקר · וכמש אלא"מ אע"פ שייסב הקושיא של
התוספות דסיומו אשפה מחמת בדמי לה דייקא לכן חיישינן
שמא שיקר דאשפה לה דייקי בדמי ואיכו יכא שמא לשקר
כיון שאין מי שיברר שיקרו וזה רחי' לתרץ תוס' ד"ה וכא מיס
דשמלתא דמי דאמרת בדמי קאי על אשפה כמתא אבל ע"פ מה
שכתבו בד"ה וקאמרי סימנים דנקטו לשון רבים דבדבר
מועט יאמרו שאלו בעליהן דקאי על העדים קשה לסבול זה
תירוץ כן אמת שבמגמות הגאון מוסר"ת עמד על זה ותירץ
דודאי אחר דמתרץ ואשקוהו קמן לה תאמר כאשפה בדמי
ודייקא ויכא שמא לשקר ומ"מ נחום בדמי לעד דאע"פ
שמא חיכו יאמר בדמי חיכו בשלמא ובמים שאין לשם סוף
מלשתין עד שאלא נפשם דודאי ממתין עד שאלא נפשו ולא
שמיך לשמעתו שבודאי מת ולא יתתין מ"מ בזה ודאי יאמר
בדמי כיון שידע שנטבע בדבר מועט יאמר שאלו בעליהן
וא"כ לפי זה אין מוכרח שברתי דכא כיון דאשפה דייקא
לה יאמר כעד בשקר בלא בדמי וכיון דבדמי אומר ע"כ
הגורות קרובות זו לזו כאמור וא"כ סימן שחיטו מובהק נטשה
סימן מובהק ולא מוכח דבדרבנן שמכינן אסימן שחיטו מובהק ·
אמנם גם על זה יש להשבונן דמי לחקש להתוספות בשמת
לומר כן ולא נאמר נמי דמאי דאמרי בשלי שכירו בעדיעת
עינא זזה לה דייקא אשפה לשאול מפי אחרים אם היה הגורה
בעדיעת עין בעלה שמומחה בזה אעפ שאין לסיות לה
דייקא כעד משקר בדרך התוספות ומי שכריחם כאן להכליף
דכאן חשש בדמי בעדים · ואפשר לייסב בשברות הקושי
אבל הקרוב בעיני לומר דודאי מה שכתבו התוספות כעד
לה יאמר בדמי כיון בדמי בשוגג אלא מתכוון אבל במזיד

יאמר שקר ואע"פ דמילתא דעבידה לגלויי לה משקרי לינשי
כיון במקום דליכא למימר בדמי לה משקר כלל דירא דלמא
מתברר שיקרו אבל במקום דליכא למימר בדמי לה יחום
כעד ויאמר שקר וכשימלה אלא כדברינו סמיך כעד שב"ד
יתרלוהו אלא דייק בדמי ולא יעבו אותו שקרן ובודאי כל
כמה דמלי כעד לעבות בסיתא דלא שכיק מדייק דלא שכיק סתירת
לעבות אסורת אבל כשאינו יכול לעמוד על כבירור אומר
במזיד שקר וסמיך שאע"פ שיכא בעלה לה יעבו אותו שקרן
אלא יתרלוהו שאמר בדמי · אמנם כל זה בחם שאפשר לה דייקא
אומר שקר שמומב אלא יבוא כיון אלא בא זמן כביר ואפילו יבוא
יתרלוהו ב"ד בדמי אבל כשאפשר דייקא מומם ביותר אסיה
תקרב ותגלם שיקרו ירא מלומר שקר ע"ד שב"ד יתרלוהו בדבר
רחוק סוא לו שב"ד יתרלוהו שאמר בדמי לך כיון שרחוק בטיניו
שיכא בעלה כיון שאין כאן מי שיקרב שיקרו סובר שלא יבא ואפי'
יבא שמא ב"ד יתרלוהו ואומר שקר אבל כיון שים מי שיקרב
שקרו ירא לאמר שקר כי קרוב שיתבדם ושמא לא יתרלוהו ב"ד
ולזה שכריחו דבודאי חיכו אומר שעד בשנגת בדמי
דא"כ כי אשפה דייקא מאי טעמא דנאמן דשא בשנגת בדמי
אומר לזה כתבו דבשנגת בדמי חיכו אומר שלא במיוד
ובמקום שלא שייך בדמי אין לריך להיות דייקא דיכא לשקר
במידי דעבידה לגלויי שלא במקום שאפשר לתרלו בדמי חושב
שעד שמא לא יבא בעלה ואפילו יבא שמא יתרלוהו ואין בטיניו
לומר שקר אבל אם אין דייקא חושש שמא שקרב שיקרו
וקיובב בטיניו שאין תוכיח שיקרו על פיו ושמא לא יתרלו אותו
ב"ד וירא לומר שקר ולבן כדאמרי ואשקוהו בעדיעת עין זזה
שייך בדמי ואם אשפה לה דייקא גם שעדים יאמרו שקר
ושמכו שדעתם שאם יבא בעלה יתרלו ב"ד אותם בדמי
וזהו שכתבו דלאמרינן בדמי ר"ל אין ב"ד לאמרינן להכי
בדמי ובדבר מועט יאמרו שאלו בעליהן ועל זה שמכו מיקרא
לומר שקר כי ב"ד יתרלו אחר שיבא בעלה נאמר בדמי אמרו
ולא יעבו אותם שקרנים לכן שמכו לומר שקר ושאתה אם יאמר
שרחם חים זזה קרוב לגורה זאת נטבע בסימן זזה אע"פ שאין
בסימן במקו' מוגלא רק שאומר שכירו בעדיע' עין וזזה בסימן
לה אחום לשקר ומפני שקשה אותו בחיים בסימן זזה אומר שאם
זזה בסימן זזה נטבע דודאי ירא שיבא בעלה ויתבדם מה יאמר
שב"ד יתרלו אותו שאמר בדמי הא ודאי ליתא דאפילו יאמרו
בדמי מ"מ ע"כ סגורה קרובה לגורת בעלה ונאמר שגורה
קרובה לגורת בעלה חים גם כן סימן זזה וזה סימן מובהק
הוא שאשר שקדמו לפי דבריהם ושכשיו שיבוא בעלה בודאי
יסיו שקרנים כי אין אפשר שגורה דומה לגורת בעלה סיה
גם כן זה בסימן דאע"פ דאפשר בדמי סייטו אם גורות
קרובות אבל אם גורות רחוקות לה שייך ומ"ב לפי דבריהם
אל הנסיס שאמרו שכמו שרחם בעלה ובסימן אל בעלה רלו יאמרו
שאם יבוא בעלה יסיו בדאים וב"ד לא יתרלו אותם בדמי אלא
יאמרו שאשר שקדו כי אין אפשר שבאים אשר קרובה
לגורה זה חים בסימן זזה ויגורו מלומר כן ובודאי אמת ישידו
ובזה עולה כסוגן דברי התוספות · עוד יש מקום לאמיתי לתרץ
דברי התוספות בתופן אחר סייטו בודאי בכל עד אע"פ
דמלתא דעבידה לגלויי לה משקר מ"מ יש חשש רחוק שאע"פ
יאמר שקר אלא שכיון שכוה חשש רחוק לה אבו לזה לחשש
זכו במקום אלא שייך בדמי אבן במקום דשייך בדמי יש
לחוש דמשכדי בדמי לחשש גם זה הוא דבר רחוק מאוד
שעד יאמר בדמי ואם לא הוא חיישינן לביקרא לא סייטו
חושבין לזה רק אחר שים כאן שני חשבות שלעשים לומר
שקר וגם במקום בדמי לפעמים לומר בדמי משני התשבות
אע"פ שכל אחד ואחד בפני עצמו הוא חשש רחוק מ"מ
בצירוף שניהם נעשה חשש קרוב למתרי מיעוטי ונעשה רוב
וזהו שכתבו דאם נחום לעד בדמי אפילו דייקא נחום לדמי

ח"ו לעולם אין חוששין לעד בדמי כמו בחשש עלמא וזהו שדייקו וכתבו דלעולם לא יחמר עד בדמי כמו בחשש סייגו דכמו בחשש לא יחמרו בדמי בחשש קרוב לה לומר בדמי חבל בעד אין קרוב כל כך שיחמר בדמי חבל חשש רחוק יש לחוש אם בחשש דייקו לה חיישינן לחשש רחוק חבל כיון שבחשש לא דייקו ואינו ירא שעד שתקרב שיקרו ונקל בעיניו לחמר בשקר חע"פ שגם זה הוא חשש רחוק בהעדרף שניהם חשש בדמי וחשש שקר נעשה חשש קרוב חבל אם היתה מדייקת ושם ירא שעד שתקרב שיקרו ויבא משקר ח"כ חשש בדמי חשש רחוק כי חשש שקר אינו חשש כלל כיון שהיא משקרת שיקרו ירא מלומר שקר ושתא דמשקרין דחשקומו קמן ומזיומו בשעתים אם דמזיומו בשעתים החשש לא דייקו ויש חשש שקר וגם יש חשש בדמי ולכן כתבו חשש בדמי דלשני החשש לריך לחבל כיון דחמרי סימנים חע"פ שהיום סימנים מובהקים סידוע לחשש במקום שהר חשר בודאי לא רחה שעד בחיון ובזה נחמן שעד ט"כ שרחה חומו שנעבע בסימן זה חשר לא יבדה דבר כזה אם לא רחה חים נעבע כלל וט"כ רחה חים נעבע בסימן זה ואעפ"י שאינו סימן מובהק מ"מ חשש בדמי ט"כ הטורה קובה זה שהוקים דחה רחוקים בקלסתר פניה אין שיך בדמי וט"כ קרובים בקלסתר פניהם נעשה מזה סימן מובהק שלא יהבן שבשני חדה קרובים בקלסתר פניהם יפלא טורה סימן זה ונעשה סימן מובהק ואולא חשש בדמי נהי דיחמר בדמי הסימן חיך יהבן סיהים גם כן בחים קרוב לזחה הטורה וט"כ חים זה הוא שלא חשש שקר וכיון דחזלא חשש בדמי לחשש שקר גרידא לא נחוש דט"כ לפי חשש בדמי לא הוה סימן וכיון שים סימן בידהי חים זה שנעבע הוא בעלה ואין כאן שום חשש שלא חשש שקר ולחשש שקר גרידא אין לחוש וט"כ לא נשמע לפי פירושים שלו להחזיק בשרתי דבדרבנן סמכינן הסימנים שחיום מובהקים כמו בחבידה דבכרי ההוספות הם כבוגן בלא שום פקפוק כאשר כתבתי · אמנם יש לי רחים מהרמב"ם פי"ג מהלכות גירושין הלכה י"ט שכתב עד שהד חומר רחיתו שמת במלחמה או במפולת או שנעבע בים הגדול ומת וכיולא בדברים אילו שרובן למיתה אם אמר קברתיו נאמן ואפשה על פיו ואם לא אמר קברתיו לא חשה ואם נשחה לא חלה ולבר רבו המפרשים בהבנת דבריו איך מפרש החיבעיה בהחשה שלום בעד אחד במלחמה אם מפרש בקברתיו ואפשיט החיבעיה מהסיא דבגלת פרק החשה בחרא כמו דפשיט הכי"ף דבקברתיו נאמן ט"כ בלא קברתיו מנא ליה ללכתחילה לא תשה ואם נשחה לא חלה ואם מפרש החיבעיה בלא קברתיו עדיין תקשה למאי לכתחילה לא ואם נשחה לא חלה ואם לפשיט מהסיא דבגלת הא אם לחקומו והוה בקברתיו ואם לחקומו לא הוה בקברתיו כמו שמוכח בכ"מ יש שיטות בזה ט"כ לכתחילה נמי ועכ"פ נלמו המפרשים למיא דלך הגכון בדברי הרמב"ם · אבל לדעתי נראה דודאי הרמב"ם מפרש החיבעיה בלא קברתיו אבל בקברתיו לא חיישינן לדמי ולא חיישינן למשקר רק בלא קברתיו מבעיא ליה אי חיישינן לדמי כבוחש רש"י ז"ל ופשיט מבני ת"ח ונקמר ותכברא מיס שאין לכם סוף ניכרו חלא היכי דמי דחקומו קמן וכו' ונקמרי סימנים וסובר הרמב"ם דט"כ אין הכוגם דרך על סימנים סמכינן ט"כ מאי הוי דקמר בבריותא והיינו נשוחים ע"פ נשים מאי חהי הבריותא לחמוטינן פשיטא דסימנים כולי עלמא יכלי למימר כיון חלא עלייהו קסמכינן חלא ע"פ סימנים אי ו כשברת החוספות דסימנים לא הוה מובהקים ומאן דאמר החיבעיה סובר סימנים דרבנן ובעינן סימנים מובהקים ואאן לא הוה סימנים מובהקים ואגרוך טבילת עילה לך לא כבר הרמב"ם דט"י טבילת עין נעשה סימן מובהק כמו שכתבתי בדברי החוספות חלא דהך בעיא בדרבנן היא דמן חדין לא חיישינן לדמי

בעינן סימנים מובהקים כמו כן בפקדון לא בעינן סימנים מובהקים ודמי רבא דכאן לא הוה אפילו סימנים שאינם מובהקים אלא כחזקת ומיחזי כמו שכתבו התוספות ד״ה מהרמוי ועולה הש״ס כהוגן . הן אמת כראיתי להג״י מצמט מדברי דרב מסדא סבר סימנים מובהקים הוה ומייתי ראיה מבני ח״מ דסימנים מובהקים מהדרינן וצריך לומר כמ״ש דבחבידה ליכא חזקה וכאן ליכא חזקה ועיין התוספות בב״מ דף כ״ג ד״ה והאיכא נכריס וב״ב ד׳ כ״ג ע״ב ד״ה חוץ להמשים ופסיט דכמו בחיסורא סימנים מובהקים מועילים כן בממונא ודמי רבא דכאן לא הוה סימנים מובהקים ומחזק קונים התוספות שהקנו ממליעא דמנין ומדה הוה סימן דאינו אלא סימן שאינו מובהק ודוקא בחבידה מהדרינן ולא בפקדון עיי״ש . אמנם הרמב״ם לא ניחא ליה לפרש כך דאי סימנים מובהקים למה ליה לאתויי ברייתא דלא נזכר בו סימנים אלא מנין מהדרינן הכי הוה ליה לאתויי ההיא דברייתא דפרק בתרא ד׳ ק״כ ומציעא ד׳ כ״ו מלמו קשור בכיס ומרנקי ומצבעא ואע״ג דמצוחר שם בתוספות דיש לפרש דברייתא בעבדים עיינ עיי״ש מ״מ הסיא ברייתא סגורה יותר כדאיתא שם ודוחק לומר שהוא דכאן הסיא רבי נסותיאל ומעשה רב דלאביי שם אלא בפלוגתא דהא סימנים מובהקים ליכא פלוגתא כמבואר שם ולא הוה ליה לאתויי מכאן ותיובתא דסימנים שאינם מובהקים מייתי מכאן ובלאה דכן הוא דעת התוספות אע״פ שלא מלאתי לעיל סעד מדברי הרוס׳ דים לפרש דטביעת עין בהדי סימנים שאינם מובהקים נעשה סימן מובהק אבל עכשיו יש ראיה דלמה לא תלו התוספות מה שהקשו למדה ומנין הוה סימן וכאן לתרץ דלא הוה סימן היינו סימנים שאינם מובהקים כמו לחבידה הוה אבל לא הוה סימנים מובהקים ובפקדון בעינן סימנים מובהקים לחיכא חזקה אלא משום דנקטו לעיקר חילוק הבני דלעיל דסימן עם טביעת עינא בעינן משום דאזה ניחא ובחיר נשותיהם ע״פ נזיס כדאמרינן ות״כ ע״כ סימן שאינו מובהק דאי מובהק למה טביעת עינא ושברי לא דסימן עם טביעת עינא נעשה סימן מובהק כאשר כתבתי לעיל דת״כ בעינן כאן סימן מובהק ועדיין הדרא קושי׳ לדוכתה דלימא בפקדון בעינן אלא סברי דחשש דרבנן הוא ודרבנן סמכינן אסימן שאינו מובהק ואחיא למפשט מכאן ולא מברייתא דמלא קשור ועוד סימנים מובהקים אין צריך ראיה אלא דבא להוכיח מכאן סימנים שאינם מובהקים אע״ג דהוה נגד חזקה דחשש בחזקה ת״ל קיימא והתניא בת״ל אלא לאיזל בתר רובא כמו בממון וכמו שהבאתי לעיל מדברי התוספות ותיסורא דרבנן הוא לו לממון וסמכינן בסימנים שאינם מובהקים ה״ה בפקדון ות״כ ע״כ דמי רבא דכאן אפילו סימן לחבידה לא הוה אלא כחזקה ומיחזי ולזה תרצו אף כ״כ יש ראיה מהניח ממליעא ולזה תרצו מה שהקשו ות״כ יש ראיה ברורה מכאן מדברי התוספות לפירוש זה שפירשתי ומוסכמים לפירוש הרמב״ם ושמחת קשיא ליה להרמב״ם תיך בעי רב חסדא למימר כיינו כך דאני ת״ח הא זה הוא רק לחזקה הבעית אבל אם נאמר דעד בדאי מהימן כדי דמים שאין להם סוף הוה מ״מ כיון דאסקוהו קמן ומזוהו בשעתים ויש בו טביעת עינא אלא דאם״ם חיישינן בדאי כמו שכתבו התוספות דאסקוהו לא הוה כקברהו אז בעד שלשה העבידה גזיו מועיל לאומר בדאי כפירוש הרא״ם לו דהאי בדאי אע״ג דאסקוהו יש חשש יותר ולא דמי לעד במלתא דקברהו כמבואר בהגהות הגמוי מוסי״ת אז דבאמת נראה זאת מדברי דרבנו הרי״ף מ״מ אם חייסין בדאי בלא קברהו אין לנו לחוש כאן ולא נאריך סימנים

כלל וניחא החיר בשותיהם ע״פ נזיס בלא סימנא כלל ות״כ אין ראיה דמועיל סימן שאינו מובהק בדרבנן ולזה סובר הרמב״ם דודאי הביעית לא הוה להכחילה דלכחילה פשיטא ליה דחייסין כמו מיס שאין להם סוף דלכחילה לא הנחא אלא הכי חשש בדאי ורק בדעבד מבעיא ליה אם אלא חשש זה מפקינן לה מבעלה ולזה מייתי מצני ח״מ למפשט ומקשה והסברא מסאל״ם ניחא וס״ה הוה מצי לאקשויי והא לכחילה פשיטא לן אלא אלא חשש דמשאל״ם קשיא מקשה שאם אז לזה נכלל בקושיא דמשאל״ם דלכחילה דומיא דו לבעיין כמו משאל״ם ולכן קאמר ניחא בלשון רבים אע״ג דבלאו הכי ניחא דמיס לשון רבים מ״מ כולל נמי לומדנא דעד אחד בדאי במלחמה ולזה אתי אלא דלאסקוהו קמן ובסימנים דהא לכחילה ודאי בעי סימנים ובדאי לא מצי עד אחד וח״כ שפיר פשיט רב חסדא . ומזה נשמע לו להרמב״ם דודאי לכחילה לא הנחא כדאמרינן מרב חסדא לכחילה לא חיבעית לן . אמנם בדעבד כיון דאמרינן דהך בעיא למשנה ובעיא בדרבנן ופשיטא דרבנן לקולא ונקטינן הכא להקל בדעבד דכיון דלא נפשט הבעיא נקטינן להקל . ובזה ניחא מה שכתב הרמב״ם פרק י״ג מהלכות גירושין הלכה ו׳ בעד אחד בקטטה החשש שאת שכרה לוחו טעם אלא נמלא בגמרא אלא משום דמפרש הבעיא אלא קברהו ומשום חשש בדאי ולא משום חשש מסקר וח״כ ע״כ אלא בדאי פשיטא ליה דאע״ג דהיא לא דייקא מ״מ הכא לישנו מסקר דמלחמה דעבידה לגלויי לא מסקרי לישנו ח״כ בקטטה דליכא חשש בדאי מאי מבעיא ליה לכן סובר דהחם החשש כיון דקטטה הוא וכל טלדקי דליכא לה למעבד עבדה ומיישינן שמחזקה בפעילות עד שכרה לוחו ואע״ג דאמר בעד אחד בקטטה נמי מי לא אמרת עשמת דעד אחד מהוס לאיסי דייקא ואכא לא דייקא נקט הש״ס לשון הבעית דעד אחד במלחמה וכאמי גוונא מבואר בחוספות פרק בכל מערבין ד׳ ל״ת ד״ה דמאי טיי״ם ואכא נמי הש״ס בכל הביעיות חשש לשון אחד אבל מ״מ בקטטה יש חשש אחר שכתבו לוחו ודברי הרמב״ם החתא ברורים ויש לו ראיות חזקות מגמרא ולא נמה ההלכה ע״פ שברה עלמו כמו שכתבו שאלי מחברים אלא בניו על יסוד הש״ס ודבריו ברורים לדעתי בזה ואע״פ דבעד אחד בקטטה פשט גם כן לא הנחא ואם נשאת לא הלא ואין לזה ראיה סובר הרמב״ם כיון דמן הדין היה להם להחיים בקטטה שאת שכרה אלא חשש כלשון הבעית דעד אחד במלחמה ס״מ דכולהו דין אחד להם אלא חלוקים הם בדינם לא הוה ליה להפוס לשון אחד אלא מדחשש לשון אחד ס״מ דמומר אחד להם וכיון דהוכחתי דבמלחמה לכחילה לא הנחא ואם נשאת לא הלא פשט נמי בקטטה כן ודבר ברור הוא כיון דבעיא במלחמה נזכר שחש ומוכח דע״כ הכי הוא כמו כן כך בעיא הנזכרת שחש ובלשון אחד הדין כן . ואע״פ שהלח״מ פי״ג מהלכות גירושין הלכה ו׳ פקפק בזה שסובר ה״ה דבעיא זה מדרבנן דלדרבנן הא דהחיכו בעד אחד דרבנן הוא דמדאורייתא עדים בעיא מ״מ אין לדחוק זאת בשתי ידים דכיון דהחיכו ה״ת החמורה בעד אחד וסמכו על דעבידה לגלויי לא מסקרי אינשי ובודאי אם אע״ג דהש המליאו זאת הוה דאורייתא דמדרבנן לא הוו מקילין אלא שמכו על מזקה זאת והוה כדאורייתא ואם נשאר להם חשש בזה כמו במלחמה הוה כדרבנן דכיון דמה שהחיכו הוה כדאורייתא דסמכו לחחיר השדוה החמורה מה נשאר להם חשש הוא . בחשש דרבנן וניחא שפיר בזה . ובבעיו נפיש ראיה לזה עיין מדברי הרי״ף שכתב בפרק החחה אלוש לא חפשיט בעיין אלא מיהו כיון

לחמרינן

דאמרינן בפרקא לקמן ההוא גברא דטבע בדינלא ואסקוה מגיברא ואכסוה רבא לדביתהו אפומא דבוצינא לבתר חמשת יומי אמטינן דעד אחד במיס שלש"ם נאמן ודוקא היכי דאמר אסקוה לקמאי ומזיתים לאלתר ואשתמודיעתא ליה דליכו פלוגי וכד אסיקנא למעשה דשני ה"ה שבאו עם אבא יוסי בן סימאי ובדאמרינן בסוף גברא דטבע בדינלא ואסקוה מגיברא וה"ה לעד אחד במלתא היכי דאמר מת וקברתיו ואי לא קמסהדי הכי אפילו הכי סהדי לא סמכינן עליה וכ"ש עד אחד או אשה מיבעיין דלמא אתומדן דעתא מסהדי וכן הלכתא עכ"ל · וכבר האריכו בזה כמבואר בפרישים דמעיקרא אמר ולא אפשיט בעיין והדר פשטה מדינלא · ואמנם הרי"ף סובר דודאי בעי בלא קברתיו והיכי דאסקוה לא הוה כקברתיו בזה דבטביעה עיינא בזה אינא למימר בדלמי לכאורה לפי מאי דבעי הש"ס סימנים ע"כ סימנים שאינם מובהקים דאי סימנים מובהקים מ"כ לא על פי נסים היה אלא ע"פ סימנים וכולי עלמא יכלי למימר סימנים ואין רבותא בנסים מ"ו סימנים שאינם מובהקים ואבר הש"ס דסימנים דבבן וכן רב אסלא אבר סימנים דרבבן בהאי לישנא לעיל וא"כ ע"כ מוכח דבטביעה זו מדרבבן בעלמא הוא כן נראה לפי מאי דבעי הש"ס סימנים ולא אפשיט בעיין דודאי הא בעיין לא אפשיט וא"כ נהדר לכללא דבדאוריתא חזקין למוצאה ובדרבבן לפקל וכאן מוכח דבדרבבן הוא חזקין להקל ולזה כתב אלא מיהו כדאמרינן בפרקא לקמן כו' ר"ל ואם לא נזכר סימנים ועוד דאי הוה שם סימנים מאי פשיט דריב"ב לקולא דלמא לחומרא והחם שאני דהוה סימנים ואע"פ דאפשר דהוה סימנים שאינם מובהקים ואם ריב"ב לחומרא ודאי לא נסמוך דאם מצאנה הפרלוף מ"כ דאוריתא מצאנה ולא סמכינן אסימנים שאינם מובהקים מ"ו לקולא ולא מצאנה ורק בדלמי בזה מהני סימנים שאינם מובהקים מ"מ כיון דלא נזכר סימנים ליה לן למימר דהוה סימנים וכן מבואר במפרשי הרמב"ם דמשום זה פשיט לה מהאם ודלא כהש"ס שהוכיח ממה דאמר והני מילי וכו' וה"ב דהוה סימנים למה לייך לע"ש דהא זה תכהי לא לייתי הרי"ף ואתרי כן אמר והני מילי היכי דאמר אסקוה מצאנא מעיקרא פשיט ממה דלא נזכר אם סימנים מ"כ מבואר דכי אסקוה לא בעי סימנים וה"ב ע"כ נלריך לומר משום דהיה זה כמ"ש המרדכי פרק האשה שלום דמכח זה לריכין לומר דהש"ס בדרך אי נמי קאמר והכי קאמר אסקוה ומזיתים בשעתים ואכיון לע"ש וקאמרי סימנים בדרך אי נמי ומייתי דהיה מצרף אלו נערות ד' ל"ת ע"ב כגון שליף ידו למעט מג' וכדרבה הייגו בדרך אי נמי ובלין הש"ס לומר אלו ע"ש אלו סימנים וה"ב אין רואים דבסימנים שאינם מובהקים מייבי ולריך לומר לפי זה דלא דייק והתיר בשופיסם ע"פ נסים דה"ב סימנים שאמר לא יתכן אלא דעיקר הדיוק הוא דאם סימנים למה בעי ע"ש ואין נראה לומר דבדרך רבותא אמר אע"ג דאיכא טביעה עיינא לא סגי אלא בהאי סימנים דזה דוחק מ"ו בא לומר תרוייהו בעי משום דמייבי בסימנים שאינם מובהקים ולזה מביא ראיה מפרק בהרא דבע"ש לחוד סגי וע"ב בדרך אי נמי קאמר ולא בעי סימנים בהאי ע"ש וכשאמר אי נמי סימנים הייגו סימנים מובהקים וה"ב ים לומר דבעיא בדאוריתא היא מ"ב שמעינן דעד אחד במשל"ם נאמן ודוקא כי אמר אסוקינהו וכד אסיקנא במעשה דבני ה"ה ר"ל דמזיהו בשעתים כדאמר בפרק האשה שלום דמכח זה לא נשמע מכאן אלא מדינלא אלא בא לומר דאי ע"ש מהני בעיין מזיהו בשעתים כדאמר בבני ה"ה שבאו עם אבא יוסי בן סימאי ובדאמרינן בסוף גברא דטבע בדינלא ואסקוה מגיברא וה"ה לעד אחד במלתא היכי דאמר מת וקברתיו ואי לא קמסהדי הכי אפילו הכי סהדי לא סמכינן עליה וכ"ש עד אחד או אשה מיבעיין דלמא אתומדן דעתא מסהדי וכן הלכתא עכ"ל · וכבר האריכו בזה כמבואר בפרישים דמעיקרא אמר ולא אפשיט בעיין דודאי הא בעיין לא אפשיט וא"כ נהדר לכללא דבדאוריתא חזקין למוצאה ובדרבבן לפקל וכאן מוכח דבדרבבן הוא חזקין להקל ולזה כתב אלא מיהו כדאמרינן בפרקא לקמן כו' ר"ל ואם לא נזכר סימנים ועוד דאי הוה שם סימנים מאי פשיט דריב"ב לקולא דלמא לחומרא והחם שאני דהוה סימנים ואע"פ דאפשר דהוה סימנים שאינם מובהקים ואם ריב"ב לחומרא ודאי לא נסמוך דאם מצאנה הפרלוף מ"כ דאוריתא מצאנה ולא סמכינן אסימנים שאינם מובהקים מ"ו לקולא ולא מצאנה ורק בדלמי בזה מהני סימנים שאינם מובהקים מ"מ כיון דלא נזכר סימנים ליה לן למימר דהוה סימנים וכן מבואר במפרשי הרמב"ם דמשום זה פשיט לה מהאם ודלא כהש"ס שהוכיח ממה דאמר והני מילי וכו' וה"ב דהוה סימנים למה לייך לע"ש דהא זה תכהי לא לייתי הרי"ף ואתרי כן אמר והני מילי היכי דאמר אסקוה מצאנא מעיקרא פשיט ממה דלא נזכר אם סימנים מ"כ מבואר דכי אסקוה לא בעי סימנים וה"ב ע"כ נלריך לומר משום דהיה זה כמ"ש המרדכי פרק האשה שלום דמכח זה לריכין לומר דהש"ס בדרך אי נמי קאמר והכי קאמר אסקוה ומזיתים בשעתים ואכיון

הלבשה דאורייתא וכשהם חייבין לדעתי ז"ל בדאורייתא חייבין לדעתי אבל לטולם כולי עלמא לפשר דיוקו למה שכתבתי לעיל דבדבנן לא חייבין לשחלה ולא בעי כלל סימנים מובהקים ומ"ש הב"ח ס"ק ל"ט דאם נטבע בשחל"ם בעי סימן מובהק לפשר דמייבי כשלא שהה עד שהלא נפשו ואחר לשחסקוהו בעי סימן מובהק אבל בודאי אם שהה כדי שהלא נפשו לא בעי לאחרי כן סימן מובהק ואע"ג דבפסקי הרב מכר"ם פשדווש מבואר דחייבין לשחלה בטבילה אלא שאחיר ט"י שרואהו קודם הטבילה מלובש בבגדים אלו אם נמי מיירי בשופן שלא שהה עד שהלא נפשו ולא בא לכלל דבבן אבל כל שהה עד שהלא נפשו ובא לכלל דבבן לא חייבין לשחלה וכל כומא הב"ח ליטו אלא לומר דטבילה עין בסימן שליטו מובהק לא מועיל ולא בהחוסקוה או דטבילה עין ליטו מועיל אחר דשחסקוהו אבל מ"מ היינו דוקא בשלא שהה עד שהלא נפשו אבל אם שהה עד שהלא נפשו בודאי מהני סימנים שליטם מובהקים אפי' אלא טבילה עין כיון דנקטין בשרשה הטבילה מהימן ונעשה משחל"ם בסימן שליטו מובהק נמי סגי ואע"פ דלפי מה שפיבשתי לעיל לדעתה החוסבות ורי"ף והרמב"ם דבדבנן בית ה"ל לא היינו לריכים לומר אלא סימנים שליטם מובהקים בלא ט"ע אלא שרואו הטבילה ושהה עד שהלא נפשו יש לומר הא דהזכיר דשסקוה הוכרח לומר דאי לא כן משחל"ם הוא כדאמר וכיון דהוכרח לומר דשסקוה שוב אמר דשפילו לא שהה עד כדי שהלא נפשו נמי יש ליתר כיון שיש ט"ע בשדי סימן שליטו מובהק או אפשר דקושטא דמלתא קאמרי דידוע להם הוא המעשה דלא שהה עד כדי שהלא נפשו ורק בט"ע אלאחר הטלאה עם סימנים הוא המעשה וכבי קיש להו כן נראה אך בעיקרא דמילתא שכתב רומע"ה דטבילה בודאי בית ליבי יודע אין יעידו שהיה טבילה וכי מפני שמעו קול טבילה כדרך הנטבעים אפשר מהטו"ג שמעו הקול והיינו פעל בפעולות ועלה וגם מרחול ליטו סימן על טבילה גמור אך שמעתי מאחי רומע"ל שהיו שם עד כדי שהלא נפשו ויית חור הלבנה מאיר ולא ראו בטלה אחד מהם אם קבלה נקבל אבל בכתב לא נכתב זה ומבואר בכל הפיסקים שלריך שיהיו שם ובטינן אחר לא הוה שפילו משחל"ם ונשוב לדאורייתא ואין שייך כל הבנין שלי · אמנם אם בחמת העידו שרואו שלא יצא אוש אחד מהם בחור הלבנה ואהו אם עד כדי שהלא נפשו אין שייך הסברות שלי שכתבתי · ואל תשיבני ממה שמבואר סעיף ל"ב דלאוהו בגפל ליש וכו' ומיהו אם היה בו סימן מובהק ביותר ברגלו והא הסעיף הזה מיירי בשהה כדי שהלא נפשו ובעי סימן מובהק לא קשיא מידי דאע"פ דכל הסעיף מיירי בשהה מ"מ בהטלו רגלו אין לריך שהיה הכיון דכלכלתו ברגלו ובודאי רגלו של זה הוא ומן התרכובה ולמעלה שהי אפשר לחיות בודאי אין לריך שהיה תדע דשהיים ליטו מועיל אלא שהיים י"ב חודש ועל זה קאמר אם במלודה הפסו רגל לא מהני ואם יש סימן מובהק סומכין על זה ובעי סימן מובהק דלא מייבי בשהה כן נראה · ומה שכתב רומע"ה להחיר ע"פ השובה מכר"ם פחדווש דאם נמלא בבגדים שהיה מלובש קודם הטבילה לא חייבין לשחלה היאך זה יש בו שני ריעוהום אחד דמכר"ם הל"ל מייבי שממם בעת הטבילה היה מלובש בגדים אלו מ"ל ודאי אין לריך שהלא דבעת הטבילה בית אין כוונה להבחיל אבל כאן מבלה"ם עד המים לערך פרסה יש ליטור להבחיל ובודאי חייבין לשחלה דמי לא כן נהה דבריך לשיטורין במבואר בכל התלמוד ואחד מהם בשבת פרק במה מדליקין ד' ל"ה ע"ב אמנם כיון שמעו הטו"ג שזעק אני מוחלקוויסק ניסע על

י"ט לביתו ונוסע עם ענלון טו"ג והטגלון נ"ב אמר שנוסע עם היס מוחלקוויסק במסב"ת וכיון שהפנו ולא מלאו אחר מוחלקוויסק היס זה וקיימל"ן דמחילין ט"פ בם קול וכמעשה שהיס פרק בחרא דיבמות דף קכ"ב ח"כ בודאי אם היס אחר בשיבולת הנהר שהוא לבוש בבלים כמילו היס נאמן אבל עכשיו אני דנטבע זה במים ט"פ חיפוש מ"מ בערך פרסה הל"ל השחיל הבגדים ולא נטבע בבגדים אלו וזה הנטבע שרואו עלה וזה שהחל הבגדים לא היס אלן כלל על י"ט וביוש אחר נטבע ולערך ח' שבועות נמלא יאכן שאחר היס ועוד אחם אחר יש כיון שהוא משחל"ם שמא יאמר והשחיל הבגדים ואחרי כן טבע השוחל הבגדים במים ועיין בח"מ ס"ק ס' כאב על דברי הב"ח שעיף ל"ב אחר הביא דברי מכר"ם פחדווש דדוקא בהוליאו הגל מלובש לא חייבין לשחלה אבל אם הוליאו האחם בבגדים אע"פ שהיס לבוש בשה הטבילה בבגדים אלו חייבין שילא והשחיל לאחר אלא שמסופק בזה שמא כל כי האי לא חייבין שבני בני אחם נטבעו ובניהם היו מלובשים בגדים אלו דרך שהלה אבל הב"ח ס"ק ל"ח כאב בפשיטות כל כי האי חייבין לשחלה ורק דברי מכר"ם פחדווש מייבי שחיקף הוליאו אותו במלובש אחר היה לבוש לא שיך שהלה כיון שחיקף שנטבע הוליאו אותו טיי"ם · אמנם לפי מה שכתבתי דדבריהם היינו בלא שהו אבל בשהו עד כדי שהלא נפשו לא חייבין לשחלה ניחא אבל נראה דאפילו יש חשש אחר דמם שנמלא הקול כיון שרואו ולא הכירוס בעת הטבילה לא מהימן בחופן זה ט"פ בם קול כמבואר שעיף יו"ד וכאן בשהה חייבין לשחל"ם ואע"פ שאחרי כן מלאו ביוש המחם הטרל והכירו אותו מ"מ שמא הקול היה מבדיש ואם רואו להם על לילו היה מועיל כמבואר בב"ח ס"ק כ"ו כיון שביוש הממרם מלאו להטרל ח"כ נמלא הנוף והכירו הניף זה מועיל על לילו אבל בלא על לילו לא מועיל אע"פ שמלאו הנוף וידוע שהוא אחם שמא הקול יצא ממי שהיו אחם ואע"ג דהטרל בודאי נטבע שמא הטרל נטבע והיחודי לא נטבע כלל ומה שרואו אנים הא זה לא מועיל כיון שבעת שרואים לא הכירו אותו וגמא שדים לידמו בדבר זה והשמיעו הקול הזה אבל לא רואו אותם נטבעים כלל וגמא הטו"ג שמלאו ביוש המהרה נטבע במקום אחר אלא במקום מליאהם והמים הבילוהו לפה מקום המליאה או שמא בשפה אחרת נטבע והיחודי הפשר אלא בא במים כלל או אפילו בא שמא פלט וטכ"פ אין עדות עליהם שבאו עד כדי שהלא נפשם כי העדות הוא על שדים ולא על בני אחם והדרינן לחשש דאחמון דאפילו משחל"ם לא הוה כי שמא אפילו טבילה לא היה ביחודי ואל"כ לדדי היאך אלו גם כן אלא לה ואין לומר דלקמן סימן קמ"ח סעיף י"ט דמייבי שרואו נוף אחם ולא הכירו מי הוא לא בעינן לילו אבל כאן דמכירין הטרל לא בעי לילו זה דבר שאין לו שחר דכיון שהכירו לכל הפחות הניף. שהוא אחם ואפ"ה חייבין שמא הקול משד יצא עד שירדו בשעה שהקול יולא שהוא על לילו ול"ל ח"כ אע"פ שאחרי כן הכירו הנוף שהוא זה מ"מ למה לא נהוש בשעה שיצא הקול שמשד יצא כיון שאין לא הכירו כלל ול"ל הדרינן שאפילו משחל"ם לא זה ואפילו רואו הטו"ג בעת הטבילה דמוש אחם חייבין דלמא לידמו כדאמרינן בגמרא סיף יבמות ועוד שאילו להב"ח אחם מלאו נוף בקילין בלל לילו אפשר דעל טו"ג אין סומכ ן כמו שאין סומכין עליו בט"פ כמבואר בב"ח ס"ק ט"ו · ולפי זה שאילו ביוש המהרה במלאו הטרל והכירו שהוא גם כן יש חשש שאין בקילים בע"פ אמנם הבית רבים גדולים ושלמים בהולחה שבן פשט הולחה בישראל דמהימני ע"פ טבילה עין אבל מ"מ החשש שכתבתי במקומו עומד

חמגס כיון דלא מייסין לגרס מכוס הסיח דחגח דבי רבי
ישמעאל בשעת הסכנה כוחבין ומחכין תע"ס שלין מכירין
ח"כ תפילו לחותן דחייסי לפד דבשלמא לגרס מי חפסר
להקן תפל פד דחפסר לתקן מחקנינן להכיר בפל לילו
ח"כ הקנחת דרבנן היא והדרינן למס שכחבתי
דכל בדרבנן לא נחום לשלה חמגס חין רחיס דחיכת
למימר חפשת דחורייתא הוא חגא דלגרס חפשת חחד
לא חייסינן כיון שיגא מחפשת פד חפל היכא דחיכת
ח"כ תרי חפשות לחיסורא פד ולגרס ודאי חייסינן לזה מדחורייתא
וח"כ עדיין חנו בחיס לחפשת הרחשון שמא לא היה כאן
טבילה כלל למגס ים מקום לומר כך דמה שמתרגן פב"ם
קאי לשני דישות המוזכר בסימן קמ"ח דהכ"מ עמד בקושיא
על השני דישות המבואר בסימן קמ"ח להקל אחד דשם
כתב דלא בעי תפילו על לילו וכאן לא מבני כלל ושבנית
דלדעת פב' כתב דמבני על לילו וכאן לא מבני וח"כ יהיה
תירוץ הב"ם עולה לתרוייהו דשם מלאו גוף לכן לדעת אחת
לא בעי כלל ולדעת שניה בעי ומוטיל אפל כאן דליכא תפי'
גוף בעי ולא מוטיל כדעת הגאון שכביה מהרי"ו וח"כ ניון
דאפשי שם דעה אחת בפאת ודעה שניה בשם י"א נקטינן
כדעה רחשונה שפאת ולא בעי כלל על לילו וכאן שמלאו
לעובד כוכבים שעגלון למחרת לא בעי על לילו ושעובד
כוכבים לאוד שדיבר במסל"ת שאים עתו מוחלקלווישק כגי
וילאתו מחשת שרחשון לך זה מי חפשר דבשלמא נדעה דבעי
על לילו וסבר דאגא דבי רבי ישמעאל לא קאי אגא אגרה
אלא שאחמיר שגאון דלא בקיאין לכן במקום שמלאו גוף
לא חייסינן אפל במקום שלא מלאו גוף מאמינין כדעת שגאון
אפל אם לא בעי אם על לילו מ"ע לאלק אם אדר"י לא קאי
אלא אגרה מנא לן בעי ואם דר"י קאי אתרוייהו
בחרוייהו בעינן ופשר זה מנא לן · למגס יש לומר דקאית
במשנה גופה דמייתי מעיקרא מעשה בחאד שעמד על רחש
הסר כו' והלכו ולא מלאו אם אדם ומעשה שהיה בלילות
כו' והלכו ולא שכיחו וקאי השתא אם לא מלאו אדם כלל
שהיו כ"ם היכא דמלאו גוף ולא שכיחו וח"כ תיתי למס
ודוחק לומר זו ואל"ל זו קאי לכן שבר הרמב"ם בפ"ב מהלכות
נידוסין הלכה י"ג דודאי במעשה רחשונה בעי על לילו כיון
דליכא תפילו גוף ובמעשה שניה דליכא גוף לא בעי על לילו
ואם דלא מקשה הם"ס קושיא זו שהקשיתי משום דכל כמה
דלא ידענו מחשת שד אין שום רבותא בין אם מלאו גוף
או לא מלאו גוף ואין שום עדיפותא בזה יותר מבזה ולא
קשיא מידי ולכן מקשה וניחום שמא שד ושתא קשיא לן
אם השתא זו ואל"ל זו קאי ולריכין ממילא לוייסב כמו שהילנו
והם"ם לא חש כי לפי מה דבני הם"ם ממילא לא קשיא ולכן
כתב הרמב"ם פ"ב הלי"ג דין זה ולא הזכיר על לילו דהא
לכל הפחות מלאו גוף וחוא כמו שכתב הע"פ שהעלוהו ולא שכיחו
דעכ"פ מלאו גוף וחוא מעשה שניה בזה לא בעי על לילו ומה שכתב
וחוא שידעו חותו חוא כמו שמבואר בלח"מ שידעו שהוא פלוני
פ"פ ושהוא בעל חשם הזאת עיי"ם וכן מה שכתב פי"ג מהלכות
נידוסין הלכה כ"ג רלו לאד עומד מלחוק היינו מעשה שניה
המבואר במשנה שיינו שמלאו הגוף ולא שכיחו ובזה
לא בעי ע"ל ולכן השמיע מעשה רחשונה בלא מלאו אדם כלל
דשם בעי ע"ל ושבר כדעת הגאון שכביה מהרי"ו דאתן עשיו
לא בקיאין בל"ל וח"כ יש לו לשמ"ם רחיה בזה כרלי
מוגק ואע"פ שבב"מ ובב"י לא פירש כן חזר בו מזה שכיחו
ושבר דעת הרמב"ם בחוכן זה ולכן בסימן מ"ח פסק שמלאו
גוף הלא בעי ע"ל וכאן פסק הלא מבני ע"ל דבעי אגא הלא
מבני בזמן הזה וניחא שפיר והדיעה שניה בסימן קמ"ח
שבר לייסב קושיא שהקשיתי דודאי בעי ע"ל בכולהו אגא
דבגלגון לא היה בקיאי כל כך בל"ל וחעפ"י כיון שמלאו גוף

וחמרו שהכירו בל"ל מבני אפל במעשה רחשונה בעי דוקא
בקיאין ושברי כיון דליכודי קושיא בחים די לייסב בזה ולא
נאמר דלא בעי כלל ל"ל דהא מנא לן ולכן במלאו גוף שברי
דבעי ל"ל ומוטיל אפילו בזה"ז דשם נמי לא היה בקיאי' גמורים
וה"ם בזה"ז אפל כאן דליכא גוף ובעי ל"ל בבקיאים ואגן לא
בקיאין לכן לא מוטיל וניחא שפיר וכיון שהיה דיעה רחשונה
בשתא נקטינן דל"ל לא בעי שם וכדעת הרמב"ם והשתא
בניחוד דיקן נמי שמלאו לאור היום הגוף לא בעי ל"ל וזהו
כדעת הב"ם · ועוד נראה לדעתי להעמיק יותר דלא כשעה
הב"ם דודאי קשיא ליה להרמב"ם כך להשתא ומה במעשה
רחשונה שלא מלאו אדם כלל ויש שני חשנות האחד לשד
ושניה לגרה לא חשו ב"ם במעשה שניה דמלאו גוף אגא
שלא הכירוהו מי היה אבל מ"מ יכולין להכיר שהיה חשם
אגא זכר דהשתא ליכא חשם גרה אגא חשם שד מבעיא
ות"ל מעשה שניה למה לי דזו ואל"ל זו היה אלא כל כמה
דלא ידע מהקושיות שניות שיש שאין חילוק בין לא
מלאו גוף או מלאו ולא הכירו היינו הך ולכן מקשה הם"ם
הקושיות והשתא לפי זה יפול הקושיא הראשונה אבל ממילא
נקל לתרץ דודאי מעשה רחשונה דהיכא שני חשנות לכן בעי
דהכיר בל"ל לאפוקי מחשת שד ולא נאחר אלא חשם גרה
וסמכינן אהדדי' דכוחבין הע"פ שאין מכירין אבל במעשה
שניה דמלאו גוף ויגא חשם גרה מדעתו אין כאן חשם
גרה וליכא אגא חשם שד שמכינן אהדדי' דכוחבין הע"פ
שאין מכירין ולכן ניחא דלא קאמר הם"ם אלא אהדדי' דלדעת
האומרים דבא לבעוי נמי קושיא רחשונה לימא אגא ל"ו
משום דחיכון הרחשון קיימא וקשה מצני מה בחמת לא
תירץ הם"ם נמי קושיא רחשונה בזה ומנא ליה להם"ם לחום
לבזר דחייתי אהדדי' לשד ח"ו משום דמשנה קשיחים להם"ם
כדכחבנו ולכן לא קאמר הם"ם אלא דודאי צריך לחרוצי
כמו שהרלנו דבריסא ודאי בעי ל"ל דים שני חשנות ועל
אחד נסמוך אהדדי' סיינו גרה ושניה חשם שד בעי להכירו
בל"ל וחשם שד נסמוך אהדדי' ולכן שפיר פשק הרמב"ם
פ"ב מה"ב הלכה י"ג וכן פי"ג הכ"ג דלא בעי ל"ל משום דשם
ליכא חשם גרה אלא מחיל ומלאו אלם אגא שאין מכירין מי חוא אפל
היכא דליכא חשם גרה בעי-לאפוקי מחשם שד ולא בקיאין
בזה אך זה ליתא דאם אין חשם גרה גם חשם שד
ליכא דאגא בגוף שמלאו אין שום ספק אם חוא שד ואם
כן ליכא אגא חשם שמא שד השמיע הקול אם
כן ליכא חשם נמי בגרה שמא גרה השמיע הקול אמנם
ניחא דמייתי שרחו דמות אדם כדאמר רב יהודה אגא שלא
הכירוהו מי חוא אבל מ"מ בחוללו ובמלבושיו הכירוהו עד
שהלכו ומלאו אותו מת בחוזר הזה אבל עדיין אין מכירין
מי חוא ות"ל חשם שד ליכא דנדמה בחוזר הזה ושמיע
הקול אבל חשם גרה ליכא דנדמה בחוזר הזה שרחו ואם
אפשר בבגדים יש חשם מ"מ בעודה ספיים אי אפשר לה
להדמות וע"כ זה חוא שהשמיע הקול ואין חשם לומר שמא
זה הגוף גרה דהא אפשר להבחין בין זכר לנקבה ולכן כתב
הרמב"ם וחוא שידעו אותו הכותב שרחו אותו בשעה שהשמיע
קולו לידע שלא יתחלף אחרי כן בגורה ואחרי כן השלוהו
ורחו שזאת הטורה היה בו מעיקרא אגא שאין יודעין מי
חוא ולתירוצא דרב יהודה שרחו דמות אדם ודאי בעי ואגא
ניכין שהשתא לדותק שדחק שלמ"ה לפרש מה שכתב וחוא
שידעו אותו דודאי מעשה כהוגה כאמור וכיון שרחו דמות וילאו
אחרי כן בדמות זה ורחו שחוא זכר ליכא חשם שד היכא ובזה שאין
דאי אפשר לה להדמות רק חשם שד היכא ובזה שאין מכירין
אהדדי' ולא בעי הכרח ל"ל ולכן אפילו בזה"ז לא גרוע
כלל אבל בהלכו ולא מלאו אדם דים בני חשנות ובעינן לאפוקי

לכל הפחות מהשם אחד לכן בעינן ג"ל וכדעת הגאון שהביא מהרי"ו דלא בקיאין בג"ל לכן לא מהני כלל והדיעה הב' נמי קשיחים כ"ל מדלא קאמר השם אלא ודאי לא הדר מסיומיה קמא וקאמר בחמת מצני מה דאין סברא דיאמר השם בלא הברת וקאמר בחמת מצח לם לרב יהודה דאמר לשמויי קושיא ולבסוף לא קשיא ולא צריכין לתירוצא קמייתא ה"ו בחמת צריכין דקאמר להשם שני הכבוד אלא דדיעה זה מתמיר דכיון דליכודי קושיא קאתינן די בזה לומר דבללמון לא הוי בקיאי כל כך ג"ל ורק קאי ידעו בבזה"ז לכן כיון שמלאו אדם וטכילו בתוהר שרתו כדרב יהודה אלא שאין יודעין מי הוא ונראה לא לאפשר להדמות וע"כ צורה זאת השמיע הקול ומכירין שהוא זכר וע"כ לאו נראה אלא חשש שר שיהיו להדמות די אפילו באין בקיאין אבל במעשה דאשונה דים שני חשבות בעי בקיאין גמורים ולכן במלאו הגוף פשיט דל"ג בעי ול"ל מכני אפילו בזה"ז דאין נמי בקיאין כמו בללמון אבל אלא מלאו אדם דבעי בקיאים ביותר לכן תרי דלא בקיאין כל כך לא מכני כלל וע"כ נראין שפיר בכללי לשמויי דל"ג וזה ברור וגכון מאוד וגסמוך שפיר לדיעה דאשונה שהביא המחבר בסי' קמ"ח בשם אבל לפי זה לא יועיל פשקא דידן דנכי דלמחר מלאו הערל אבל אין שם לנכם להכיר הערל שהשמיע הקול שיהיו אחרי כן בלורה הזאת שמלאו למחר וע"כ אכחי ליכא שני חשבות אשר שם ואשם נראה ובעי ג"ל ולכאורה אלא דים לומר כך בשלמא במעשה שהובא במשנה ליכא חשש נראה ברואה שהר ביבמות ליכא חשש נראה אבל כאן חשש נראה כיון שעכ"פ מלותן שיהו בשיבולת שהר שמעו הקול ואין יאבן שנראה תשכן עלמה במים כל כך בבדי להעמיד שקרם ולא יאבן לחום לנראה אלא לפד וכיון דליכא אלא חשש אחד לא בעי ג"ל כלל ולא בעי שום שכרם בזה וע"כ טביעה שיש כודאי וגסמוך על דיעה הראשונה שהחמירו והחדבר"י דלא בעי מכירין בזה ושפאת נמלא שיהר שלי במקומו עומד · אחנם לפי מה שכתבתי נראין לפרש במעשה דרואה שים אחד שומד מרחוק שהביא הרמב"ם פי"ג מה"ג הלכה כ"ג והש"ע סעיף י"ג דהלכו ומלאו שהשתא ס"ל ניחום לנראה דשא לא מלאו כמו שרלו ושמא נראה הוא ושמא שיו שם בני אדם אשר לא שכירו אותו משום אלא רלו עוברו שכשיו ושכמלאו מת מלאוהו כמו שרלו אותו אלא שהשתיהו עד שיבואו בני עירו וקרוביו ושחוך כך נשתנה ולא שכירוהו אותן שהיו מכירין אותו מכבר אבל מ"מ שיש שהשמע קולו כמו שרלו אותו שכירוהו מיד שמא שהוא הוא אלא שלא היו מכירים אותו כלל משום והשהבים המכירים אותו לא היו בשעה שהיו הקול ואחרי כן בהו ושחוך כך נשתנה אחנם זה לוחק ושעיקר הכאב"ם בזה אחנם מה שכתבתי להי"ה לא נראה דל"ל שקשה קושיות הב"ח ס"ק ס"ו דלמה בסימן קמ"ח הביא דעת יש שאומר דבעי ג"ל וכאן לא הביא אבל נראה לומר דהיש שי שאומר נמי יפרש כמו שפירשתי מכח הקושיא דלא אמר השם אלא ובודאי ע"כ תירון רחבון קיימת ולמה בחמת הולרך השם לזה אלא משום מעשה דללמון לא בעי ג"ל ובמעשה דרואה שהר בעי ג"ל ובמעשה דללמון לא בעי ג"ל אלא דקשיא ליה בגיטין ס"ו דמי שהיה מוסלק לבור דמקשה נמי השם"ס הכי ולמה ליה לאומר כך ולא מפרש השם"ס דשהם אחר כשר רלו הגוף ושעלותו וטכירוהו ולא בעי ג"ל ה"ו שהם אפילו בכאני גוונא בעי ג"ל ושעשה דבשר אין חשש אלא שלא תזקק ליבום ואין חשש כל כך דמ"מ ליכא הקיבחא דאפילו יאות לא חשיש שנוגע לא הקילו בזה אבל לעניו עיגון לגמרי הקילו דלא בעי ג"ל בכאני גוונא לך כיון שלעניו מיהא הקילו וכן גבי גט שחתירו ולכן אין אלא מאמרא בשלמא לכן אפילו בזה"ז מכני ג"ל אבל כאן לא מצאו

בסדין דחפילו שלא במקום חכלת פוטר והטיח דחמרין פרק התכלת גזירה משום קלא חילן היינו שני חוטי תכלת וגזירה שמא קלא חילן ויטעו שהוא תכלת ומותר שני חוטי לבן בכל שלא למר וגזירה שמא קלא חילן ומכל לבן וד' לבן לחסור לבל שניים מותר וה"כ כיון דסדין בגילית לחסרוה חין חשם בסדין דוחלי לה יעשה וליכא חשם חלא בטלית למר וגם בטלית למר נהי דקלא חילן הוא לה יעשה חלא שני חוטי לבן על פשתן ובזה חין חשם לפילו שם הוא קלא חילן וה"כ ליכא כחן שום הטברה בלחו חלא בעשה ועשה כממונא ומכיון לשניים שחינם מובחרים וה"כ כל הסוגיא חיירי בשניים שחינם מובחרים ולע"פ שלא בחליטו לחוש' פרק חלו נערות מ"מ חין לעשות קושיא מזה דיחכן דשניים שחינם מובחרים ולכן הקשו דנהי דלחמר בשניים שחינם מובחרים מיירי מ"מ הא מדא דשמעתא הוא רבא ולחד ליטעמ' דלמר רבא שניים דלוריימא ע"כ משיחין בשניים שחינם מובחרים ויבוא לידי נפשות וה"כ לו יהא דרבא מיירי בשניים שחינם מובחרים הקשה לבל בחמת לחחר שתרלו דלא לכל הדברים מחזיקים בחזקת טיהר שחין בחחין יורדין לנחלה על פיה וכמו כן לדיני נפשות לא קטלינן לה ובשמת דחחיינן לנהי דשניים שחינם מובחרים נמי הוה לחוריימא ולפילו הכי בקטלה לא קטלינן ע"פ שניים שחינם מובחרים משום דבטיון ובפטו בעדה ובליטו בעדה ה"כ לפילו בשניים מובחרים מיירי ולכן פשיטא לכו להחוספות פ"ק דיבמות ולהחוספות פרק חלו נערות עכ"פ משפקא לכו שמא שני חוטי פשתן חינם פוטרין בלמר שלא במקום חכלת ולפי זה ע"כ קיבורא דחכלת יש בו חיסור כלחים ומשתרי בשניים וע"כ בשניים מובחרים וקלי רבא לשניים מובחרים נמי ולמר דטביעת עינא עדיפא דבשניים לא קטלינן לגברא ולע"פ דחזלינן בנפשות בחר רובא כדלימא פרק בן סורר (ד' ס"ט) מ"מ זה החמירו שאום שימן לא יועיל חדא דלפי מה שכחבו החוספות סוף פרק קמא דמכות ופ"ק דחולין (ד' י"ח) דהני דלמרי לא נברא חדם מעולם דלמרי שמא במקום סייף נקב הוא היינו דחייבי למיעוטא ה"כ בשניים מובחרים נמי חיישינן למיעוטא וטביעת עינא בודאי קטלינן לחמנם יש לדחות דהם טביעת עינא בשניים ה"כ לא לפשר וקטלינן לפילו בשניים דלי לא כן לא לפשר הוא מאי למרת לפשר בטביעת עינא מה לי זה מה לי זה ועכ"פ יהיה לוך שיהיה שוים במה בודאי ולין בזה שום מקום ספק ולין לחמוה כיון דחזלינן בנפשות בחר רובא ושניים מובחרים היינו חלא ימלא רק לחד מלוף כמ"ש הב"ח ס"ק ע"ב וה"כ רובא הוא דבזה לא חזלינן בחר רובא לחייב לוחו שלינו חייב כלל שלא הרג מעולם כמ"ש החוספות פרק הנשרפין (דף פ' ע"ב) ד"ה הנסקלין בנשרפין ולא דמי לחוחן שהרגו ואפי' חלא דלא ידעינן לי טריפה לי שלם וכן בן סורר לדיוון בג' חדשים בן סורר הוא ואפי' חלא לחם בר שבעה יוצא מלוחו הדין וכן לחד לומר בשניים בחודם ולחד לומר בשלשה הוה כודאי הרג כיון דלפי דבריהם לין מכחישים בהריגה לבל למיזל בחר רובא לחייב מי שלא הרג כלל לין יחכן דלפילו סימן מובחר לפשר הוא לחד מלוף שים לו סימן כזה ולין קטלינן שמא זה לא הרג מעולם לבל בע"ע קטלינן וזה דבר ברור הוא ועוד דאי שניים דלוריימא מיהא פשיטא לרבא דלא קטלינן בשניים וע"כ דבכאי גוונא לא חזלינן בחר רובא ממילא ה"ל בשניים מובחרים לא חזלינן בכאי גוונא בחר רובא וזה ברור הוא · ומה שפלפל רומעב"ח לם נאמנת בע"ע בלא מיגו כבר כחב הב"ח ס"ק ס"ח דדוקא שליח בגט שלא יחרשם מפני שכירות נדין מיגו לבל בעלמא לא נדין מיגו אלא דבר לחד בהעלו

מן שמים מחלוק' לפוסקי' לם נאמן בע"ע גרידא ודוקא בשמיני הגוף בע"ע שיין טעמים שלפם ולא בשבדים במקום שלא חייבי' לשלם דאין שיין בהם שום שיעור ולפילו לם נאמר דבהם נמי לא נאמן מ"מ מי אמר שלא רלה שהביעה נאמן כדעה רמ"ה בשטיף כ"ח דכל שלא שים בשעת הטביעה נאמן ואיה לא שיהם בשעת הטביעה כלל ואין שיין לם מיגו כמו שנאמנת לומר מת בעלי כן נאמנת לומר דמכרה הבגדים בע"ע ולכמה פירושים בשטלטו מן השוק לם דייקה כמבואר בלח"מ פי"ג מהלכות גירושין בהרוכה ומבואר בח"מ ס"ק כ"ה בשעשה דכמר פשום מק"ק שלא מבואר בהדיה שהכירה הבגדים בע"ע ולירף זאת לחומדות לחברות ועכ"פ מבואר דנאמנת בע"ע על הבגדים ובבגדים אין שיין כל חילוקים שכחבו לם בעין גופו שלא דהא אין שיין בהם השתות וזה דבר פשוט מאוד · ומה שכחב רומעב"ח מכח הפרחם והאריך לפלפל שלא חיישינן לגפילה מסוגיא דב"ב פרק גט פשוט המיבי אין פשיט מר ליסורא ממונא כדאמרינן בגבח מציעא (דף כ' ע"ב) וכן כחבו החוספות פרק הלשה שלוש גופא (דף קט"ו ע"ב) ד"ה והא חבי בר יגאי עיי"ש דשם שרטו לף כאן אין פשטינן ממונא דהא לוחיות נקנות במסירה ממונא הוא ודמי לאבידה דאין שלוש מוחזק דהא ליח ליה חזקה דע"כ לוה יאריך ליהן המשוה לבעליו או לזה או לזה ושלא נמי לא חיישינן באבידה בודאי כמו שכחבו החוספות שם (דף ק"כ ע"ב) ד"ה כליו דחיישינן לשלא ולפי' דכי בליסורא חיישינן וה"ה לגפילה נהי דבממון לא חיישינן ודאי בליסורא חיישינן ורחים לזה דהחום' כחבו בד"ה כליו וד"ה חבע"ח דלמסקנא לא חיישי' לשלא מוכח דחיישינן לשלא דמסקנא לא חיישינן ואבי דמוקי המשה שימנים דרבנן ה"כ לא חיישינן לשלא וכרי חיים לגפילה וע"כ לשלא לא חיישינן חע"ג דחיישינן לגפילה וע"כ גפילה ממור משלא ואי חיישינן לשלא כ"ש דחיישינן לגפילה ולע"פ שים לדחות ולומר דלכן כחבו החוספות דלמסקנא לא חיישינן לשלא מחמת דמיניו לרבה דלא חיים לגפילה כמו כן לשלא לבל לבייי דחיים לגפילה ה"ה דחיים לשלא חמור ולבייי דחיים לגפילה כ"ש דחיים לשלא ושוד דלדברי רומעב"ח מוכח דלגפילה דיחיד היינו שיפול מלדם זה גם לבייי לא חיים ושלא נמי שלחמר שלדם זה השמיל גם כן לא חיישינן ולע"כ שניהם שוים לבל בחמת לין הפירום כן כמבואר בריטב"ם (דף קט"ב ע"ב) דלא חיישינן בשמות השוין שיפול מזה וימלא זה לבל שיפול מלחד וימלא לחר שלין שמוחיבם שוים חיים לבייי וכן מוכח בדברי החוספות שם (ד' קט"ג) ד"ה וכבא עיי"ש וכן בפרק השלם שלוש ד' קי"ו ד"ה למאי ניחום לם ולע"כ ה"ה בשלא דיחום בשמות שלינם שוים לבייי חלא דדברי החוספות ב"ב (דף קט"ב ע"ב) ד"ה לגפילה דלד פירום שלין לחנות שנפל חלא מלחד לבד מזה משמע כרומעב"ח עיי"ש לבל לפי זה לוחיות נקנות במסירה ע"כ בשלם שטרות בכחוב שם המלוה פליני ולף נחום שנפל מזה המלוה דבא לא חיים חלא בממך דלא נזכר שם המלוה לשנם לריך לומר דהחוספות לישנא קשיחים ליה לשון לגפילה דלד דלהרשב"ם דמוק דהוה ליה למימר לגפילה ומלישה דלד ולכן כוכרחי לפרש כך לבל מ"מ לריכין לחלק ולומר דממך וה"ה שני יוסף בן שמעון המוליחין על לחר לין שום כוכחה שבשר של לחריה הוא דלישה למימר מזה בלשה לוה ושפופם השטר הוא המלוה בודאי בזה נאמר דשובדה דממך דלישה למיחם מכמה לישני נפל חיישינן לבל שני יוסף בן שמעון לא חיישינן כיון דלישה למיחם חלא מלדם זה לבל לוחיות נקנות במסירה דע"כ מוכח דהוה דקח לקח כשבר מלחר וע"כ לא הוה שיה המלוה כל כי הא ודאי דשום לגפילה חע"פ שמלחד הילוע שמו נפל דהא מוכח דלא שיה שלו

וכה"ג מ"מ כן נראה נפילה ומ"מ לפי' נפילה דחד וניחא שפיר
ולכן שפיר כתבו בב"ב פרק האומר סלוס (דף קע"ג) דלעבוי לא
חיים לנפילה דחד סיעו בשני יוסף בן שמעון דלא מוכח
כלל שמיעו המלוה דלפשר דהוה המלוה לכן לא חיים לנפילה
דחד שמחים פרטי נפל לגבל ודלמי לוחיות נקוות במסירה
דלמ"ף דחים פרטי הוה מ"מ כיון דמוכח דלמו הוה המלוה
וכה"ג מ"מ כן לא נראה דהוה נפילה ועכ"ף יפה
דיבר לעניין זה דהא כתן לחבוי גופה לא חיים לנפילה דהא
לא מוכח כלל כתן שנפל כלל ולפשר דלא נפל לכן לא חיים
לנפילה בחים פרטי וה"ג בשלוה גופה כל כמה דלא מוכח
דהוה שלוה לא נראה בחים פרטי דהוה שלוה ואין רחים
דלנפילה חיישין טפי משלוה למגם ודלמי דברי התוספות
פרק גט פשוט ד' קע"ג מוכל לתרץ כן דלעבוי לחיים לנפילה
דיחיד במקום דמוכחא דלמו הוה המלוה מ"מ סובר במקום
דלא מוכחא כגון שני יוסף בן שמעון לא חיישין לנפילה
דחד דהא ליכא הוכחה ולפשר דהוה המלוה ודברי התוספות
יעלו כהוגן גזה דהא לא נקטו שם דשם הוה נפילה דרבים
אלא לחיי ולחידי הוה נפילה דיחיד אלא דבב"ב קע"ג מוכח
דלמו הוה המלוה והסיק דלשם שלוה לא מוכח לגבל התוספות
פרק לשם שלוה שכתבו בהדיא דלשם לחיי בנפילה דרבים
ברי דקרי לסיק דב"ב נפילה דרבים דלפי שפירשתי הוה להו
למימר דשם מוכחא וכאן לא מוכחא ר"ו כוונת התוספות שרשום
בפרש כרשב"ם נפילה דיחיד סיעו שיחבד זה וימלא לחוה שהוה
כשם שאחבד ודברי התוס' בב"ב ודברי התוס' פרק לשם שלוה
לי לפשר לכוין כלמד ור"ל לפי זה ודלמי לחבוי בנידון דידן
לא יעמדו דברי רומב"ם דשם כאן ליכא שני יוסף בן
שמעון וגם כיון דביומת לפשו התוספות כרשב"ם הדרא
קושיא שלי לדוכתה דכיון דלפי דבריהם מוכח מחבוי דלא
חיישין לשלוה אע"ג דלא הוה כשני יוסף בן שמעון ומ"מ
בכהאי גוונא חיים לנפילה היכא דלא הוה כשני יוסף בן
שמעון ברי לנפילה חמור דחיישין ביותר וכיון דחיישין
לשלוה כ"ם דנחום לנפילה ודבא דלא חיים לנפילה גם
בחבידה לא חיישין לשלוה אבל בחיסורא דחיישין לשלוה
כ"ם דנחום לנפילה ואף על גב דלפשר לדחות כמו תירוץ
הרשבון דדוקא לרבא דלא חיים לנפילה ברחו דלא חיים
לשלוה אבל לחבוי דחיים לנפילה יחום לשלוה בכ"ם ולשלוה
חיישין טפי מנפילה ואין דחיישין לשלוה מ"מ לנפילה לא
נחום · למגם גם זה לי לפשר דכה ע"כ לפי הוכחת התוספות
דמלא פירוש בכלי לא חיים לחבוי לשלוה בחבידה ומ"מ לנפילה
חיים היכא דלא הוה כשני יוסף בן שמעון ר"ל ע"כ לנפילה
נחום ביותר משלוה ור"ל לכך ליכא דרבא דחיים לשלוה
בחבידה שם נאמר דלא נחום לנפילה יכיס דברי חבוי ודבא
מחולקים בשברות הפוכות כלומר דלחבוי חמור ליס נפילה
דחיים משלוה דלא חיים ודרבא לשלוה חיים ולנפילה לא
חיים סיכן מלינו שברות הפוכות כלומר וכן הקשו תוספות
בשמס דוכתין פרק האשה רבה (ד' ל"ג) ד"ה ודב נחמן וקפ"ק
דגיטין (דף י"ג) ד"ה היכא דאמרי ופרק מי שאחזו (דף ע"ד ע"ב)
ד"ה מדמפלגי עיי"ש ואע"פ שתוספות קפ"ק דתמורה (ד' י"ב)
ד"ה ואין כמים שאובין קוף בדיבור הכיולו רחיום דמלינו
שברות הפוכות אבל מ"מ בשמה מקומות לא מלינו ככי ולכן
בודלמי אין שברא לומר כן אלא דרבא דחיים לשלוה בחיסורא
כ"ם לנפילה חיים וממונא אין רחים לחיסורא ואע"ג דשב"פ
מדמי רבא פרק האשה שלוה ממון דהוחזקו ואיסורא דלא
הוחזקו האם יגחך ריש גלותא המזכר בכתב ועדות בודלמי
אין לחום בלא הוחזק כמו ממון דהוחזק אבל מה לא חיישין
שם לפילו בהוחזק לנפילה מטעם דנפילה דיחיד אין ללמוד
מזה לחיסורא דכאן דהאם אין לחום לנפילה אלא מדכותיה
חבי בר יגחי המזכר בשבור ובאן אם נחום לנפילה כיון שזה

בעלמו כותב ומתי מכירה שייך בזה ודמי לסעיף שעמו בערכאות המבואר שם סעיף ו' דווקא שם עבוי בעין שהוא כסף בדינו ולו לכו כלום כמלוה ע"פ ולא גבי הלוה ח"ב הקנה לו במעמד שלשתן ולא בחופן תחר ואין לך לומר מכירה בזה הלוה שכתבתי לעיל על פי גדולתיו בחופן הלוה מבעיא ליה כלל וכל זה דברים ברורים הם. חתנם ים להבין לפי דברי שכתבתי לעיל דהא ט"ב בסוגיא זה תבוי לא חיים לשלוה דהא כשמקבל הם"ס על המשכנ דהא"פ שים לו סימנים בגופו ובכליו מבריית דמלוה קטור ואתי הוא ס"ד דמחזירים הגט ע"י סימן שבכלי ואתי לא הוא ידעינן כלל דכים ותרנקי ועבעת לא מוכלי תיבי כמו משמעות הסוגיא דכל זה הוא דאמרינן אחרי כן משמע דאתי לא תיוץ להכי ותבוי כי שני הגט תחיה כמ"ד סימנים דאורייתא ומשמע סוברת סימנים דרבנן לא תיוץ כלל להשם שלוה עד דתקשה כים ותרנקי ועבעת וע"כ לתבוי לא חייבין לשלוה וכבר בירתי לכתבי גוונא דשלוה מתים פרטי לתים שהיו פרטי חיים תבוי לנפילה מתים פרטי ובא לתים שהיו פרטי כשברת שהוספות פרק השם שהוא גופא וה"ב ודמי לשלוה לא חייבין ולנפילה חייבין ונפילה חשם יותר לתבוי. תכן קשה מ"ש הא חיים לנפילה ניחום לנפילה ופקדון במלא קבול ולריך לומר כשבר תירלתי דאי חיתא דהוה נפילה ופקדון התחר לא היה מבחתם וקשה ה"ב גם בהא דחיים תבוי לנפילה דאותיות נקוות במסירה לריך להביא ראיה אתאי לריך להביא ראיה נאמר נמי כן אי חיתא דנפל לא היה הוכח בו וע"ב לריך לומר השם שאתי דשלוח לומר שמא נפל ומלאתי וכיון דאיכא שכנגדו שהומר מתן יימר חייבין לו לשבר דטוען בברי לכן חייבין מה שאין כן כאן דדבית השלוח שאבד לומר שלא השאיל ולא חבדו משולם הלא דאין תאו מתמיעים לו שמא מפום שכירות מדעתם כשבר כתבתי לעיל לכן כל כי הא גוונא תמרינן הם חיתא דנפל לא היה מבחתם בזה וכן כתב הב"ם ס"ק ס"ע עיי"ם על כים ותרנקי ועבעת שברה זאת ולפי זה בודאי אין להוכיח מכאן לתבוי לנפילה חייבין יותר דאשבר לשלוה חייבין יותר מנפילה והא דלא חייבין בגט לשלוה מפום דהבעל דבר בפניהו ואומר שלא השאיל ולא נפל ואשבר בהאי שברה לאוד שני ולא לריך הוכחה שכתבתי דהם חיתא שנפל למה מבחתם הלא כמו דבשלוה דים לאום ביותר לא אאום מפום דהבע"ד בפניהו כמו כן לנפילה ופקדון ולא דמי להתם דאין מי שיודה לו למגם ודאי שרתי' שכתבתי דמלא פירות בכלי דמזה מוכח דלא חייבין לשלוה ושקשה ניהום שמא אחר מלא והם פירות בכלי זה ובכאן לא לריך לומר שהוא לומר דבשלמא בשלים הגט חשאה בעלמא שאל יתרשם אבל בגט אין נפקא לו מינה אבל כאן ודאי שרוצה שיחזירו לו בפירות ע"י סימן שבכלי ודאי ניחום שמא אבד שכלי כמות שהוא ומלאו אחר והם הו פירות ואתבי חיים לנפילה ואי מפום דהם חיתא דאחר מלא לא היה מבחתם כן נאמין לזה. למגם זה דבר שאין לו שחר כלל בודאי מי שבא לגבות בפניהו לריכים לדרום ולחקור שמא רמאי הוא אבל מי שלא בא לגבות כלל בפניהו מחזיקין כל אדם בחזקת כשרות ולכן בשבר שבא לגבות אנו רואים שמא רמאי הוא ומלא השבר ובית חנבה ולריך לחיים אבל מלא פירות בכלי ואם ושוהן סימן בכלי תמרינן ודאי לא מלא אחר דהם אחר מלא לא היה מבחתם הו דלא הוחזקו ישראל למעות אבידה ושלה להחזיר ולהשחתם הו ובאבידל הוכחה זה תמרינן שלא מלאו אחר אלא למאי שיולי שייל ולזה לא חייבין הכי לשלוה לא חייבין ולנפילה חייבין ובפיר מוכח דבשלוה מקילין טפי וכיון דמקילין בשלוה כי מחמירין בחיוב ודאי לחייבין בכ"ם לנפילה ואבי גופא שוב לא לריכין לומר מה שכתבתי דודאי מוכח הסוגיא דאבי לא חיים לשלוה כמ"ם ומ"מ

סחי"מ לא סבירא ליה לירוף סימנים הייגו מכוס דגס בזה
לא החליט דכיס ותרנקי וטבעת לא הוה סימן ומ"כ לכן
סבר דק' סימנים לא מקטרפי דים לפרש המצה בכב"ם
כליו בתוכן כלים דלא חייסינן למחלה ולא מוכח לירוף
סימנים אבל בודאי אם נאמר דכוס כלים לא מכני דחייסינן
למחלה לריכין לומר דסימנים מקטרפין ואי הוה סימן מובהק
לו ט"ע ודאי הוה טוב בהדי סימנים דגופו אבל בסחי
דסימני בגדיו בסימן שאינו מובהק במה דחייסינן למחלה
אפילו סימן ממלעי לא הוה ברור הוה ומ"כ ניחא דדוקא
לסימנים דאורייתא אמר דחייסינן למחלה אבל לסימנים
דרבנן לא אמר דחייסינן למחלה והטעם בבגדים משום דלא
הוה סימנים מובהקים ואפילו סימנים מובהקים נמי לו
ט"ע לא מהני דלא ודאי מייני בהך נווני דכתיבנא
דלכן משום סימנים דרבנן לא הנחת אבל טבעת אין לו
סימנים מובהקים הנחת אבל אי סימנים דאורייתא סימני
כליו אינו דלא משום שחלה וזה ברור דודאי אי לאורייתא
משום הכי אחסם רק משום שחלה אבל אי סימנים דרבנן
לא הוה אחסם רק משום שחלה דאי הוה סימנים מובהקים
אף ט"ע הוה טוב והאחסם משום דסימנים לא הוה מובהקים
נמי כן נראה · תמנס נראה עיקר כאיזוך הראשון דלאיזוך
הכני הקשה מאי האי דקאמר אי חייסינן למחלה תמור
בסימני תוכך היכי מהדרינן וט"ב אין לו סירוש אלא כפירוש
האיספום היכי מפקינן מקרא פרק אלו מציאות (ד' כ"ו)
דתמור אחת לסימני תוכך משמע דאי סימנים דרבנן ניחא
ובאאי ניחא הא גם יותר דחייסינן למחלה ויותר קשיא לגון
הס"ם דמציעא (ד' כ"ו) דאחת למשמש מהך מהניתן דאין
מעידין סימנים דרבנן ומצני כליו דחייסינן למחלה אי חייסינן
תמור בסימני תוכך משמע בהדיא דאי סימנים דרבנן ניחא
דכאן אין הקושיא כל כך גדולה דמעיקרא לא עסיק אי
כיאנים דרבנן כלל אלא דמקשה אי סימנים דאורייתא אין
מעידין מאי טעמא ולא פירש עדיין כלל עד דבא לומר משם
שחלה מקשה אבל גם דבא לפשוט סימנים דרבנן ומצני
ומקשה משמע בהדי' דאי סימנים דרבנן לא קשיא · אבל
גם נאמר להרץ הס"ם דמעיקרא דסימנים דרבנן לא קשי'
ליה דמשמע דמוקי המצה בסימנים ממלעים דרבנן היפוך
ליה אפילו ט"ע וסימנים דאורייתא סימנים מובהקים
לא מועיל דאיכא למוקמי בכליס שחולים דלא
חייסינן למחלה אחין השוחל רצאי להשחיל כתמור ואפילו
הכי סימנים ממלעיים לא והשחא לא קשיא תמור בסימני
תוכך דמפקינן מקרא דאפשר דמייני הקרא דים נמי בתמור
סימנים ממלעיים וט"י סימני תוכך הוא דמלרפין לסימן
מובהק וזה דקמשמע לן המקרא לירוף סימנים דאחם
סימנים המוזכר הייגו סימנים ממלעיים אי סימנים דאורייתא
אי הוה סימן בתמור לא מבעיא לתוכך וט"ב בסימן תוכך
גרידא וקשה דנחום למחלה ולהס"ם דלים ליה לירוף סימנים
הייגו בשאם לכאר דהבית סופקים דלא חייסינן בכיס ותרנקי
וטבעת למחלה ולא לריכין שוב למימר דאי סימנים דרבנן לא
ודאי חייסינן אפילו בהך מחלה אלא אי סימנים דרבנן לא
חייסינן למחלה כלל כמיטה החוספות והא דאמן פסקינן
דחייסינן למחלה וסימנים דרבנן הייגו דחייסינן לסני סברות
ובאמת לסי זה אם יש סימן ממלעי בגיפו וסימן מובהק
בכליו מעידין ממ"נ כסברת מהר"ל מפראג · אבל אם נאמר
הס"ם בהירוך הבני יהיה מוכח דסימנים ממלעיים בגופו
ובכליו לא מלרפין למהוי סימן מובהק גם אי סימנים
דרבנן הקשה תמור בסימני תוכך מאי אמרה סימנים ממלעיים
תמור וסימן מובהק דתוכך מלטרפין למהוי סימן מובהק
ס"ב סימן מובהק דתוכך · טע"ג דחייסינן למחלה סימן ממלעי
מיהא הוה ס"ב הקשה גם אי סימנים דאורייתא תמור

שאר כלים מגרפין סימן מובחר בהדי סימן למעלי דגוף
ולא הביאו מהמ"מ הלכה לרחים דמחי דפסיעה לי' למהר"ל
דהי סימנים דרבנן שוב לא נחום להלכה דלדרבה מהמ"מ
מוכח דשם ודהי חיישין להלכה למנחם כפי שפסק דעת הח"מ
בשם ופירם המפגש לי סימנים דרבנן מיירי מהכך כלים
דבסימני למעלי לא מהני וט"ע וסימנים מובחרים מהני ח"כ
חמור בסימני לוכף מיירי בעידי לוכף לו בסימנים מובחרים
אבל במהי דמקשה כאן ביבמות ושם במליעה לי חיישין
להלכה חמור בסימני לוכף היכי מהדרינן מסתם דהי סימנים
דרבנן לא קשיא מידי במהי מוקי לה כל כמה דלא ידע לוכפה
לא שיילי ליכמי לי בירוף הא כל כמה דלא ידע לוכפה
הוא כשאר כלים ולדידים לא מועיל כלל סימן מובחר דכלי
עם סימן למעלי דגוף ונראין לומר לדעת הב"ח לו דסובר
דוהי המקשה לא חקשי לסברת סימנים דרבנן מחמור
בסימני לוכף דהיכא לתרולי לתרולי סימן גמור לוכף בהדי סימן
למעלי דחמור נעשה סימן מובחר וזה בא המקרא להמעוטינן
הלא דמקשה לי סימנים דאורייתא דפסיעה לן לעיל דכלא
תרליתא בסימני לוכף ושאם סימנים דסימן למעלי וט"ע לא
בסימני הגוף הלא בלוכף גרידא וניחום להלכה אבל כיון דחזינן
דמתרץ הוא מלי לתרולי גם לפי סימנים דאורייתא בעידי
לוכף כמו דמתרץ לפי סימנים דרבנן ונוקי בעידי לוכף
וט"י להלכה נעשה סימן למעלי והלא מצני הכי ב"מ דסובר
הם"ם דהי חיישין להלכה אפילו ט"י סימן מובחר לא נעשה
סימן למעלי ט"י להלכה וה"ב ט"כ גם לי סימנים דרבנן לא
מלערפין לסימן למעלי דגוף ונאמר נמי לוכפה לא שיילי
ליבמי לו דאפשר דהב"ם לא הביג על מהר"ל הלא מטעמים
דהחליט דהי סימנים דרבנן לא חיישין להלכה והלא מחירין
הלא בממה נפשך לזה אמר לחין זה מוכרח דאפי' לי סימנים
דרבנן נמי חיישין להלכה דהי לא כן נאמר דלא חיישין
להלכה דהא לי סימנים דאורייתא לוכא לי בעית לימא
כליו במיורי וסומקי והי סימנים דרבנן לא נחום להלכה הלא
לי סימנים דרבנן נחום להלכה בודאי ולוכא ממה נפשך
אבל ודאי דינו אמיתי לפי הרמת הלריכין לוישב הסוגיא
דסימן מובחר בכלי בהדי סימן למעלי דגוף נעשה סימן
מובחר לו דלדרבה אם סימנים דרבנן חיישין להלכה ושאם
הקושיא כנ"ל חמור בסימני לוכף וט"כ נאמר ט"י לירוף ושאם
נאמר לי סימנים דאורייתא בעידי לוכף ובסימן מובחר לא
חיישין בזה להלכה וט"כ משום דשאם סימן בזכר בבריאתא
הוא סימן למעלי ובזה חיישין להלכה וה"כ לוך יתרץ פי'
דרבנן בסימן מובחר ופ"פ שתירלו לעיל בעידי לוכף סיינו
לפי הרמת דלוכפה לא מושלי ליבמי לפילו לי סימנים דרבנן
כדעת הב"ם אבל אם יבא לקושיא זה לחיישין להלכה חמור
בסימני לוכף לא ניחא לפילו בעידי לוכף דניחום להלכה וט"כ
ט"י לירוף בסימני הגוף ולי הכי לא נאמר שוב בעידי לוכף
הלא בסימני לוכף ושאם סימנים סימנים למעלים שם ובזה
גופא מגרפין וה"כ לין דבריו מוכרחים להלריך סימני הגוף
בהדי סימן מובחר דכלי דלפילו בסימן למעלי דכלי
מועיל דכל זה גרם לו למהר"ל משום דסובר סימנים דרבנן לא
חיישין להלכה ולא לריכין לירוף בהדי סימני הגוף דבלוכף
לא חיישין להלכה לפי שיטת זאת ולזה הביג דוהי בזה
ב"ם דנחום להלכה וה"כ יהכן לומר לפי' סימן למעלי דכלי בהדי
סימן למעלי דגוף נמי מגרפין דשם דמצני בעידי לוכף
סיינו לפי הרמת דלוכפה לא מושלי ליבמי אבל והי בהדי
ח"ם דלא ידע מזה דלוכפה לא שיילי ליבמי' ט"כ בחנו ט"י
לירוף ושוב לא עשה בעידי לוכף כמו דלא מצני בעידי לוכף
לי סימנים דאורייתא משום דקשה ליה להגיה כן לי סימנים
דרבנן לא עשה בעידי לוכף הלא בסימני לוכף ושאם
סימנים סיינו סימנים למעליים ומ"מ נלרך לסימני הגוף
שה שאין כן לי סימנים דאורייתא הא בסימן למעלי

דגוף לחוד סגי ובסימן למעלי דכלי חיישין להלכה לכן לא מצני
בסימן מובחר לא חיישין להלכה ס"ב לפי סימנים דרבנן
לא נוקי בסימן מובחר הלא בסימן למעלי ומוכח דלפילו
סימן למעלי דכלי בהדי סימן למעלי דגוף מועיל ושם כן
דלדרבה לקולא הביג עליו · ואל תתמה כי ח"ם כרחתון ידע
דלוכפה לא שיילי ליבמי ולחרי כן בח"ם לא ידע דכלי לבכחן
פרק לא יחפור ד' י"ח ע"ב ועיי"ש בתוס' ד"ה מכל עיי"ש
וה"כ לדרבה לקולא פליג עליו כיון דלין דבריו מוכרחים
ע"כ מועיל סימן למעלי דכלי בהדי סימן למעלי דגוף
או דלמר דסובר הב"ם דהמקשה מלוכפה ולא קשיא
ליה לי סימנים דרבנן דנוקי בעידי לוכף וידעו סעדים שלאבד
הממור בלוכף זה הלא דלית להו עבידת עין בחמור אבל
לית להו עבידת עין בלוכפה ורלו שברח הממור בלוכפה
אבל מקשה לא חקשי לסברת סימנים דרבנן מחמור
בסימני לוכף דהיכא לתרולי סימן גמור לוכף בהדי סימן
למעלי דחמור נעשה סימן מובחר בלוכף וזה בא המקרא להמעוטינן
הלא דמקשה לי סימנים דאורייתא דפסיעה לן לעיל דכלא
תרליתא בסימני לוכף ושאם סימנים דסימן למעלי וט"ע לא
בסימני הגוף הלא בלוכף גרידא וניחום להלכה אבל כיון דחזינן
דמתרץ הוא מלי לתרולי גם לפי סימנים דאורייתא בעידי
לוכף כמו דמתרץ לפי סימנים דרבנן ונוקי בעידי לוכף
וט"י להלכה נעשה סימן למעלי והלא מצני הכי ב"מ דסובר
הם"ם דהי חיישין להלכה אפילו ט"י סימן מובחר לא נעשה
סימן למעלי ט"י להלכה וה"כ ט"כ גם לי סימנים דרבנן לא
מלערפין לסימן למעלי דגוף ונאמר נמי לוכפה לא שיילי
ליבמי לו דאפשר דהב"ם לא הביג על מהר"ל הלא מטעמים
דהחליט דהי סימנים דרבנן לא חיישין להלכה והלא מחירין
הלא בממה נפשך לזה אמר לחין זה מוכרח דאפי' לי סימנים
דרבנן נמי חיישין להלכה דהי לא כן נאמר דלא חיישין
להלכה דהא לי סימנים דאורייתא ליכא לי בעית לימא
כליו במיורי וסומקי והי סימנים דרבנן לא נחום להלכה הלא
לי סימנים דרבנן נחום להלכה בודאי ולוכא ממה נפשך
אבל ודאי דינו אמיתי לפי הרמת הלריכין לוישב הסוגיא
דסימן מובחר בכלי בהדי סימן למעלי דגוף נעשה סימן
מובחר לו דלדרבה אם סימנים דרבנן חיישין להלכה ושאם
הקושיא כנ"ל חמור בסימני לוכף וט"כ נאמר ט"י לירוף ושאם
לבי לי סימנים דאורייתא בעידי לוכף ובסימן מובחר לא
חיישין בזה להלכה וט"כ משום דשאם סימן בזכר בבריאתא
הוא סימן למעלי ובזה חיישין להלכה וה"כ לוך יתרץ פי'
דרבנן בסימן מובחר ופ"פ שתירלו לעיל בעידי לוכף סיינו
לפי הרמת דלוכפה לא מושלי ליבמי לפילו לי סימנים דרבנן
כדעת הב"ם אבל אם יבא לקושיא זה לחיישין להלכה חמור
בסימני לוכף לא ניחא לפילו בעידי לוכף דניחום להלכה וט"כ
ט"י לירוף בסימני הגוף ולי הכי לא נאמר שוב בעידי לוכף
הלא בסימני לוכף ושאם סימנים סימנים למעלים שם ובזה
גופא מגרפין וה"כ לין דבריו מוכרחים להלריך סימני הגוף
בהדי סימן מובחר דכלי דלפילו בסימן למעלי דכלי
מועיל דכל זה גרם לו למהר"ל משום דסובר סימנים דרבנן לא
חיישין להלכה ולא לריכין לירוף בהדי סימני הגוף דבלוכף
לא חיישין להלכה לפי שיטת זאת ולזה הביג דוהי בזה
ב"ם דנחום להלכה וה"כ יהכן לומר לפי' סימן למעלי דכלי בהדי
סימן למעלי דגוף נמי מגרפין דשם דמצני בעידי לוכף
סיינו לפי הרמת דלוכפה לא מושלי ליבמי אבל והי בהדי
ח"ם דלא ידע מזה דלוכפה לא שיילי ליבמי' ט"כ בחנו ט"י
לירוף ושוב לא עשה בעידי לוכף כמו דלא מצני בעידי לוכף
לי סימנים דאורייתא משום דקשה ליה להגיה כן לי סימנים
דרבנן לא עשה בעידי לוכף הלא בסימני לוכף ושאם
סימנים סיינו סימנים למעליים ומ"מ נלרך לסימני הגוף
שה שאין כן לי סימנים דאורייתא הא בסימן למעלי

מובחרים

מובלקים דע"כ הגריך לומר חמור בסימנים למעלויים דגופו וסימנים מובלקים לתוכף והמכרון יסיס בבריימא הרבם לכן מהרן בקיצור בעידי תוכף וה"כ יהיס הבריימא כך חמור בסימני ועידי תוכף דסימני סיימו סימן דגופו ועידי תוכף והמכרון מועיל ואפס הבריימא עדיס דסימנים מובלקים ועדיס שוס ואפס עדיס לכן כוה דרך לבמות עדיס בכל מקום אבל כאן דלא תגריך אלא לאסבר סיעיב ואין בו רישוא כלל כמו אס סימנים דרבנן דמחברת ה"ו כאמור דהסתא כוס ניחא ליס לי סימנים דרבנן בלא שוס חסרון בבריימא כלל ולכן רגיל למפשט דסימנים דרבנן אבל לי דאוריימא תגריך לאסבר ולכן מתרן דלי סימנים דאוריימא נמי אין צריך לאסבר אלא תוכפא לא סיילי אינשי ורוותא סוגיא דמעמא סיעיב וה"כ מוכח מס שכתבתי בזס דודאי בדבר המחול לא מציין ה"ס בנפילם ופקדון לא מפאמם וה"כ מוכח בבירור מס שכתבתי וזס ברור כוה · וכל זס כוה לפיעת התוספות שכתבו דאמור בסימני תוכף בריימא סיה אבל נרס"י ז"ל שכתב דסיה סוגיא דמעמא דלעיל דאמר רבא בגריכותא בודאי אין צריך כלל מס שכתבתי דאין לבמות אקלא ועריא על זס דבאמת קושיא דאשום דמקשה סייטו אין מתרצת שכתוב דבא לאפשוטין אמור בסימני תוכף ולזס אמר אימא בעידי תוכף אבל לבמות בניו על זס לעניו הג"ס ואיסור לזס ע"כ כך ולזס ע"כ כך מי אפשר דאס מי ניחא דרבא סיה ולרבא גופא אימא אבי ליטני לקמן וליכא הכרח לבמות מדבריו אוס אתחבות ובודאי לרס"י ז"ל לא יתכן הסוגיא אלא כהתוספות ביבמות דאס סימנים דרבנן לא חיישין לבאלם כן נראס לומר בזס ויש רואים לזס דע"כ חיישין לנפילם מאס אסקשו אתוספות ממאי פירות בבלי אמאי יחזיר ואפשר לוקי בבלים אאין דרכס להשתיל כו' או אמאי בין דרבן לבאתיל טיי"ם וכן נראס מהרא"ם ספ"ק דמציעא סימן כ' דכתב דאיס דממון לא חיישין לבאלם מאי לא פריך סוף יבמות ממאי פירות בבלי מאמע דאין קושיא הרא"ם אלא ממאי לא פריך אבל מאמע דבאתא ליכא קושיא וע"כ מבוס דאיכא לאוקמי בבלים באין דרכס להשתיל אלא דקשיא ליס להרא"ם למס ליס למפרך מתוכף דבריימא ולאמויי דאין דרך להשתיל לפרוך מתניתין דתלימא עפי לתקשויי ולאמויי הכי ה"כ לפי מאמעות דברי התוספות ביבמות דלא מקשי אלא מתניתין אלא דקשיא לאו אמאי יחזיר ולא חיישין לבאלם עיי"ם ומאי קושיא הא ליכא למימר כדאמרן ה"ו דמ"מ קשיא לאו נפי דלא חיישין לבאלם בבלים באין דרכן להשתיל ניחום לנפילם ובאלמא כיס ותרבי ועבדת מפרשינן מי איתא דנפל ומצא אחר לא סיה מבאמם בו וכן אס פקיד בידו לא סיה מבאמם בו בגע דגע מוכח דיסראל הוא ויסראל בבאמם בו ולא נחשדו יסראל להבאמם בהשידם ופיקדון ואמרינן בודאי אל זה שבלים אלו אס וכן אוכפא אין לומר דחמור אל שובד כוכבים הוא דאוכפא לא סיילי אינשי דאפילו שובד כוכבים ליטו מבאמם באוכף אל חמור אחר דמסקב לחמריס וכמו דלא אייך כן אס מצא או הפקיד בידו לא סיה מבאמם בו וכן כליו דפירבו דסיו כלים אאולין ומביר אאשיר אאאתיל בסימן אלזה אאאתיל אבלי לא חיישין אאאתיל לאחר דאין האשוא דאאי להאתיל אם אאין כן מצא פירות בבלי נפי דכלים אאין דרכן להאתיל למא מצא שובד כוכבים וא בו בפירות ואפילו תמצא לומר דמיירי ברוב יאראל דלא חיישין לשובד כוכבים מכל מקום פירות בבלי מי לא מבאחת לה באמצא אומר פירות או סיה ומצא פירות בבאפו ולא סיה אאשיר אי ליאא אניאס יאדו ולאאלוך הפירות מיהו ולטעל בבלי אייטו מאוייב ולכן אס הפירות בבלי ובבי אאי גוזזת סיה

אאשיר לו ליאא ואס כן לעורך אאבידה מותר להאתמם כדאאמרינן באציעא ד' כ"ט ע"ב ובאלמא כיס ואריקי וטבעת אי אאשיר בדברים קלים כאלו אלעורך אאבידה נאתמם וכן אוכפא לא סיילי אייטי אוכפא ואס לא סיה אאשיר לטעל בוכפא עד שבאיטו בחמורו בודאי סיה מניח אאוכף ולא סיה מטעל בו כלל דמסקב לחמריס ולא סיה מפסיד חמורו באוכף אל חאריס אבל פירות בבלי יאכן לנפילם ולכן לא רצו אאוספות לייאב בבלים באין דרכן להאתיל דאכתי אקשי כמו אאאמרו ניחום לנפילם ולכן תרצו דבאמון לא חיישין אלא דהרא"ם לא רצה לאקשות באופן זה דאשיר לבאלם אין לאום בבלים באין דרכן להאתיל ולנפילם לא בלה להדם קושיא אאריתי ולסטמיך אקושיא כמו שכתבתי לעיל דאס חיישין לבאלם כ"ם לנפילם ולכן תמר הרא"ם בפשוט דכמו שאקשה הס"ם מחמור בסימני תוכף ומני כן סיה יכול לאקשות ביותר ממאכה ולאנויי ה"ו באמון אין צריך זה כן נראה לומר בזה וזה כוה ברור ונכון · ואין לאקשות עדיין למאי נאס אסיה למציעא נמי מיירי בבלי קטן עס פירות מישוטין דאין חשש דלמא אאר באין צריך סיה מבאמם ובבלי קטן אשיר סיה לי' בלא שימום זה לי אשיר דאס בבריימא אמר מצא פירות בבלי חייב לבבריז כלי ולפניו פירות אין חייב לבבריז מדאמפליג בין כלי בתוכו פירות לבלי ופירות לפניו לפלוג ואיתני בדידה בבלי בתוכו פירות גופה בין קטן לגדול ה"ו לפילו בבלי גדול ופירות מרובים חייב לבבריז ואאאי כה מבאתא לה דאמצא פירות מרובים בבגפו בבאי ידיו ולא סיה לו בחשבות ליקח בבלי עד שאס הפירות בתוכו ומצא ה"ו צריך לאאלק בין ממון לאיסור כן נראה · ומה שכתב רומעב"ת לייאב הא"מ ט"פ דבבי הב"ם דכה דלא חיישין לנפילם סייטו דאיכא קטן שבגדו ואומר בלא סיה נפילם ומצא פירות ע"ז דכה נהן כטעם מזכיר זכיי בכו ודאי דע"כ מזכר זכיי בכו חיטו עיקר כטעם דכה ים מקום דחיים לנפילם לבייטו לא כוס דחיים כלל דכה כתב למעלם דנפילם דיאיד סייטו שאאים פרטי נפל ה"כ ניחא מזכר זכיי בכו דכין דאפשר שם אאלום בשבר ואנו יודעים מי כוא לא חיישין שאא ממנו נפל דאנו מכירין ויודעין בו כי כוא אים זכיר מה שאין כן נפילם דרבים לא חיישין כאשיא דפרק ג"פ לויתי ממך מנס דאפשר דנפל מאים שאיטו זכיר ומאבד מס שאותאים לו אבל נפילם דיאיד דאכירין בו שכוא זכיר לא חיישין ואפילו לפי מה שכתבתי דדוקא בבני יוסף בן שאשון נמי ניחא מזכר זכיר בים כיון דכוא יודע דאיכא דכוותים יאא שאא ימצא אאר כשאו ויאאר שלו כוא וזכור טפי ולפי זה סיה נראה דאפילו אאר מוצא אצער ואומר שאצער לו יוסף בן שאשון במקום שים אאר כשאו לא ניחום לנפילם דכין דאיכא כשאים יאא מנפילם מאאת שאא ימצאו אים כשאו אלא לאקדון איכא לאיאים ואין לאקשות לפי שכתבתי לאא דפירות נפילם דיאיד סייטו מאים פרטי דים לומר דכשוב שאאו מכירין בו דכא על אבי בר יעאי אאר ואיכא טובא ואין אנו מכירין דכה לא קשיא דכה כך סוחק אבי בר יעאי אבל אנו יודעין כולן בעיר ראאת מי שאשו אבי בר יעאי זכיר כוא ולאבירי לא בעי בדיקה בכל העולם דכה אאר הבדק כל העיר ואפילו בעי בלא כוחק בממון ודאי לא חיישין דלא רצה להביא אלא כמו ממון בכוחק כן אישורא בלא כוחק וממון בלא כוחק ודאי לא חיישין ה"כ לותן באאו מכירין אנו יודעים דכולם מזכר זכיי · וא"כ יתכן אכוא עיקר הטעם · ומה שכתב רומעב"ת דכה"מ שכתב דחיישין לנפילם חיטו עיקר הטעם אלא לסניף היכא דחיישין לבאלם לא ידעתי למה כולך לסניף בלא חשש באלם מוזכר בגמרא ולמה לו לסניף חיטו אלא יכודע ושוב לקרא ואס רצה לומר דלכה"מ נמי לא חיישין לנפילם

היה יכול לומר בדרך זה דודאי חזינן לפי דבני הס״ם היה ותרנקי וטבעת לא מזקי היכי נמצא בני דבריה להחד דבהך כליה לא חיישינן לבהלה שנית דלא חיישינן לבהלה כדעת רומעכ״ת דאי לא כן גבי דלא חיישינן לבהלה ניחום לנפילה בהך כליה ח״ו כחמור וחזינן דהמחבר סתם דחיישינן לבהלה אף נו בחוהן כליה וט״ב לא גמרינן מגע ובייגו כסברת הב״ח דבניה מקום דגע בבע״ד בפניו ואומר דלא הבהיל מה בחין כן כאן בבע״ד חיגו בפניו ולפי זה סברת כמו דחיישינן לבהלה בהך כליה ולא גמרינן מגע דהתם בבע״ד לנפילה נמי ליכא למיתם ולא גמרינן מגע דהתם בבע״ד בפניו ות״כ לאחר שבניה הח״מ מאן דפליג וסבר דלא חיישינן לבהלה בהך כליה ח״כ גמרינן מגע לחמר ולא מחלקינן מילוק הב״ל ה״ה לנפילה נמי לא חיישינן וכזה מוכח קלת דמעיקרא אמר וה״ה לנפילה ודבר מבניה פסקי מהרח״י החולק ולזה בפסיק בין הדבקים בחתם נפילה דמיד כוה ליה לשבניה דברי מהרח״י החולק ודבר ואמר חתם נפילה ח״ו כאמור דממה דחיישינן לפילו בהך כליה יצא לו דחיישינן לנפילה נמי ות״כ שהחליט הב״ח דלא חיישינן לבהלה בהך כליה ה״ה דלא חיישינן לנפילה וזה היה יותר טוב לפרש הח״מ וכן לפי טעם הרחמן בל הב״ח דחיישינן בהך כליה דכל זה לא אמרי׳ אלא אם היגו דמעיקרא בכיה היגו בחלת בחמים דרבנן וע״כ בהיה דמעיקרא בכיה היגו בחלת בעלמא וים לו עבידת עין ואחמן במיגו ולא מוכח מכאן כלל דהוה יודע שלא בפקיד ולא אבד ולא בשהיל חיישינן בהך כליה דעכ״פ סימן מובהק לא הוה ח״כ היגו מוכח כלל לא בהך כליה דלא חיישינן ולא דלא חיישינן לנפילה דעכ״פ סימן מובהק לא הוה אם יש חתם נפילה וכאשר שהר דבהך כליה לא חיישינן לבהלה יש לומר ה״ה לנפילה לא חיישינן אבל מ״מ הביקר כמו שכתבתי לעיל בזה ׳ ומה שכתב רומעכ״ת מפירום חיורי וכומקי זה לי לפשר לפפילו יאמר המין חיורי בדרך פרט היגו סימן כיון דמין כזה נמכר בחנות לבמה בני אדם ח״כ הרבה בני אדם לבושים בבגד בזה וכן מביא האומן יותר מין כזה לכלבים תלפים ורבבות ודמי למטבע דאמרינן פרק חילו מיאחות ד׳ כ״ה ע״ב אמולת שלש בשוק ומלאו חבירו ואמר לו שלי הוה אדעתא שיהא לא אמר כלום ולא עוד אלא אפילו אמי כאוב עליו לא אמר כלום דאמר לאמת לפוקה לפקה ומחיים אחריגא אפל מאמעות לבון הס״ם מדלא עריב ותאני נירונית היא ואפילו אמו כאוב עליו מאמע דבאחילה לא ניידי טעם דאימת לפוקה לפקה דבריאת הטעם דכיון דמטבעות בחילו נעבעים לאלפים ורבבות אימת שלא אחר הוא ואלו באלבד אחר מאי אר עדיין לבוד ואלא זה אמאי מאחרים הוא לכך בפסיק אלא אמר כלום דאזה פסיעה דלא אמר כלום מטעם אחר לזה אמר ולא עוד אלא אפילו אמו כאוב עליו נמי לא אמר כלום ואזה ודאי לא יאמר אלא אחר ואפ״ה אחרינן דלאמת לפוקי לפקה ות״כ חזינן בריאת דאפ״פ דאסיים אדעתא ונירונית לא אמר כלום דאה עובדא היכא דאותם כאו בן בתן עיבא היכא דאותם ולא הוה סימן ׳ ומה שכתב רומעכ״ת בסיפא מן הלילית גם זה רפיא בידי דיתבן שבדורות הרחשונים לא היו מצויים שלילות קטנים שאחרנים כמו טלית גדול ות״כ מי שעשה אחבע בגפות היה לוקח מחנות וגותן למייט לעבות לו ואבר זה אין מדרך לעשות להם תורת בגיר אחרת אלא טופח בגיהו וכיון שיצא באחבע בגפות אחד כאבותר בחשובה שבניה בודאי לא היה מבחיל ליתן לאחרים במתנה והוא לא יעשה מעש וכן אליפין לי לפשר להחליף עם היגו בחבע באחבע בגפות דקשה למעות בשהיתה בחבע בגפות של אחרים יהיה בשיתה אבל עכשיו שמעו על הרוב שכל הרוכלין מחזירין בעיירות באחבע בגפות שלילות קטנים והוא מדה אחת לכל

חדש יהבן שלקח בדרך טלית קטן ובא בשלון ונתן לחשב לתקנו כי נקל הוא מאוד לתקנו ואין לריך לומר לו לפשר בהליך עם אחר כי רגיל אחד לבוא ובית אחשב והוטב בעיניו והחליף עמו ונתן לו דמי שיתרון ולפי שעה נתן לו שלו כי לא היה לו אלים שמכר לו אבבע בגפות אחר או שנתן לו במתנה או שהשאיל לו ואחד דבמעשה שפלוני אם ק״ק אחלה וכי לא היה לו לילית בבגדו ולא הביא הח״מ מזה ח״ו כי לפשר בזמן הח״מ היה מצוי בשלון ולכן אין לריכיה בגם שלפשר לומר כי הח״מ לטעמיה חזיל דסובר דגם בחילו כליה הזכר בגמ׳ לא חיישי׳ לבהלה מ״ט כיון שבניה פסקי מהרח״י בחולק אין לא היה מביא כך דל׳ בנפות ולאחות כמו שבניה הבבא פרטי היחידים ואחם אותם ח״ו בלשון ואין ראיה להחיר מד׳ בנפות שהיה בניה שבניה רומעכ״ת מבטיעטער שבי׳ מיגא בו בסיגנאליות זה היחר טוב ומה שאחם מהוספות שהקשו בגמלא בחפיסה ולוסקמא אם מכירו היגו טעמא כלל דהחם שאני שם״ח בוודאי כל המונח בו היגו מקפיד לבהלה דהיגו ממון והיגו יכול ליקח מה שאחפן בבם אבל סיגנאליות ממון גמור הוא ואשיב כמעשב דיולא בהולאה היטיב בכל שסחורות ולפ על פי שלטין מעשר בני ופדיון בכור יש לעיין טובא בזה מ״מ בטידון דידן שלא מבחיל כיש מקום דאוקם למזל ובעיגן כזה חזלינן בחר לבון בני אדם ודעת כל אדם דמעשב נחשב לו לכל אדם ומעות גמורים המה ובודאי לא מבחיל כלי זה אמחיקן לך לבוא אדם וזה ברור למבין וזה שהיחר די להחיר דהא הב״ם מסיק דלא חיישינן לבהלה בכיס · גם מה שכתב רומעכ״ת בלירוף סימנים גם זה לאמת לך שיהיו סימנים לאמעיים דסימנים גדועים לא מבני לירוף כמבואר שעיף כ״ד ואע״פ שהם״מ לא בסכיס במעשה דק״ק לרלע בלירוף סימנים לאמעיים וכתב שלא נמלא בחד מהמחברים דבר זה · הע״ז כתב כן בפשיטות כמו שבניה הב״ם וגם זה נמלא בחוספות יבמות ד׳ ק״כ ד״ה אמר רבא שבתבו לי נמי שים עדים שבכיס והתרנקי ובעבעת שלו וילוע שם לי נמי דחשיבי כיס ובעבעת סימן מובהק ובקשה למה שהמיטו בכך חירוצא לתרנקי ח״ו כוחם לומר דשכי פירום שברייתא מלא קשור בכיס ותרנקי ר״ל לו כיס לו תרנקי ובעבעת פירוש דכיס לו בתרנקי תחוב בבעבעת כיינו שפי כיס ותרנקי תחוב בבעבעת וסגר כיס לו בתרנקי בחוכו בעבעת שלא יפול כגע מחוכו וזכו שבחבו לי נמי דחשיבי כיס ובעבעת ר״ל שניים ביחד סימן מובהק דחיבור סימנים לאמעיים נעשה סימן מובהק וזה ברור בכוונת החוספות נמלא יש לעד לבע״ז בזה גם מה שכתב לגיך סברת הר״ן וכ״י ודעת החוספות דלא חיישינן לבהלה יפה דיבר רומעכ״ת וכן הוא בבגהות הגאון מוהר״ח מווילנא שבהליט כן בילקוט שלו וכתב שדברי הב״ם לא נחמורו בעיניו וכיון דבודאי אם סימנים דרבנן לא חיישינן לבהלה וסשברא נותנת דפשעות בגמרא דמציעא ד׳ כ״ז דמייתי מחמור בסימני חוקף דסימנים לחורי׳ ודחי לימא בעידי חוקף מאמע דלא חיישינן לבהלה · ואע״פ שהירלתי לעיל בימויית היא ואמויית לא ניקום ונסמוך לחשוב עגונה ואין לומר שידוע בעדים שנחבד עם חמור דהא פשיטא כמו שבתבתי לעיל וגם שבקשה לי חיישינן לבהלה חמור בסימני חוקף פשעות העגין מורה דלא חיישינן לבהלה למ״ד סימנים דרבנן וה״ב ודאי כיון דסימנים דרבנן לא חיישי׳ לבהלה ואי סימנים דחורי׳ ים לישבעית לימא בודאי לא אמר לא חיישינן לבהלה ובפרט שדין מיס שהל״ם דרבנן וכל ספק דרבנן להקל וכיון דהם סימנים דרבנן ים לישות דלא חיישינן לבהלה ואי סימנים דחורייתא ים נמי לי בעית לימא נקטינן להקל כמו שבחבו בחוספות פ״ק דע״ג ד׳ ז׳ ד״ה בבל חורה ופרק כירה מ״ב ע״ב ד״ה וכיון דה״ג ובפרט לי בעית לימא

לעולם עיקר וגדולה מזו מצינו פרק לותו ולא נזו ד' ע"ש דלמר ליה רבי אבא לבמעי' מי מעיילת לי כותנייתא בריספק עיין להך דדמיין להדדי ועיילי לי תלמוד קטבר אין חומטין לזרע האב וסימנים דתוריית או ועיין פירש"י ז"ל שם לפירש דהא דמבעיא לן מי סימנים דתוריית או סימנים דרבנן הוא סבר דתוריית וזה מעשה רב וכן הפסיק הלכתא בי"ד סימן רל"ו וקשה הא בתבן הטוב סימן ז' פסקי להמיר דסימנים דרבנן ובעיגן סימנים מובהקים ולריך לומר שם ליכא חזקת היסור דמעת שנולדו לא היו לכם מעולם חזקת היסור לכן נטו להקל מה שאין כן בח"ח דהיו לה חזקת היסור דהוחזקה ח"ח נטו להחמיר וח"כ במיס שאין לכם סוף נמי ליכא חזקת היסור דהא רובן למיתם ורובא וחזקה רובא עדיף ועיין היים בללמים תוספות ד"ה כל בללמים ותוספות יבמות פרק החולץ ד"ה הא לא שכא ותוספות בכורות פרק בלוקה ד' כ"ז ד"ה חלב פוטר דמבוחר שם דמשל"ה רוב גמור הוא חלא במיעוט המצוי החמירו ועדיף יותר מרוב היוקת מטפחין דפרק כיסוי הדם ד' פ"ו ע"ב ד"ה סמוך מיעוטא ופרק עשרה יוחסין ד' פ' שפתריכו שם דהתם לא הוה רובא דעדיף ואפילו הכי מרע לחזקה וכאן רוב זה גמור מדתוריית חלא שבמיס החמירו בו ולהי חזינן לשקל בזה לומר שמא סימנים דרבנן ולא חיישינן לשלא ואפילו סימנים דתוריית ניזיל אחר מי שעית לימא דלא חיישינן לשלא ואע"פ שיש לומר בשר בכותנייתא שפסקו לשקל משום דדעת רבא נוטה יותר דסימנים דתוריית כדאמרינן פ"ב דמליעא ד' כ"ח חלא אחר רבא סימנים דתוריית ואע"פ שאחר כן אמר אם אמלא לומר סימנים דתוריית מ"מ נוטה דעתו יותר דסימנים דתוריית ולכן בשאר איסורים פסקו לשקל ובאיסור ח"ח פסקו להחמיר מ"מ משאב"ם דמשל"ם דרבנן ניזיל לשקל בכל הך ספיקות ובודאי אין לנו לחוש לשלא ובפרט שבטייסטער היתר גמור הוא לסמוך עליו למעשה להחיר אשה מזאת כמו שאמליט הב"ם דכיש לא חיישינן לשלא כן נראה להלכה שוב ראיתי כי מה שהקשיתי הא דמוקי בעידי אוכף לעולם לא קשיא דאיכא למימר בעידי אוכף וידעו שאלי דאבד חמור באוכף ומכירין האוכף ולא החמור ואי קשיא פשיטא הא לא קשיא דהא החוספות מוקי הכיא למאי קשור בכיס ואינקי נמי בדאיכא שאלי שהיה קשור בכיס ואינקי וכך נאבד ונשאל מאי למימרא ח"ו מטום דאשאר דאמר שאבדו מצאו ושאלוהו ואחר שם הגיע ונקמ"ל דלא חיישינן כל כך ח"כ על המקרא נמי לא קשיא כלל דהא קמ"ל דבכאי גוונא לא חיישינן לשלא אבל הא ודאי קשה' לוקי נמי שם סימנים דתוריית בכאי גוונא ומאי מקשה המקשן להוכיח דסימנים דרבנן אלא חיישינן לשלא דחמור בסימני אוכף לימא נמי דקרא אחא לאשמועינן בעידי אוכף בכאי גוונא ואפילו אאמר שאינו רוצה להביא הבריית כמו שבאמצי לעיל אי סימנים דתוריית נמי היה ניחא חמור בסימני אוכף ודאי ע"פ עדים המכירים את האוכף בסימנים אאמריים ואומרים שנאבד החמור באוכף שסימנו כך וכך ואינה לטון בסימני אוכף נמי ח"ו לא אפרים הש"ס כך והדרה קושיא לדוכאיה ולריך לומר כמ"ש לעיל :

(קל"ה) **במג"א** ס"ק ז' דא"כ אין לכפותו ט"י השילטון לק"מ דודאי כ"ז שבאפשרי לכופו ע"י שולטון ביאה יותר טוב שיאה מלקרא בפניו אלא אם אין ביכולת לכופי כגון שהשלטון אין מצניע אמ"ז או כדליכא פנאי ליך בהר השלטון אז אפילו לא יאה יקרא היפראל· ועיין בח"א אא"ח סי' כ"ה הירץ דשם מייתי דהיה יכול ליך לבהכ"נ אחר ועשרה ראשון ואח"כ מצוה לכופו לבבר מצוה לעשות שמה ראשון אחבל בלא"ם ח"ל לכופו אפי' בפניו קורין אחר הוא הירוץ דמוק וכי מוטל על הכהן לדחוף אוזה מקום שיוצ לקרות בבהכי אחמהה היעלה על דעתך הא יש הרבה בהנים בבהמ"ד וקרלו לא' מהויבים בשאר לאפס אוזו מקום שיקרא בבהכי· וגם ל' המהרי"ק אינו סובל כן שבאב שלא רלה הכהן לקרות המצוה וגם לא רלה ללאת מב"ה וע"כ הבריחו הקהל ע"י שילטון שלא יבנס לב"ה כדי שלא יהבטל בעוד החורם ומגבג אבותיהם שבידם משמע דהא דהוליאו מב"ה היה כדי שלא יהבטל בעוד החורה ולדבריו בעוד החורם בלא"ם לא יהבטל כי יקרא אחר בפניו רק שהוליאו שיקייס המלוה וזה אינו מרומז כאן :

(קל"ו) **במג"א** ובמקומות שמוכרין המצוה כו' בעיר אמדור היה מנהג מקדמת דנא בימים נורחים לעלות להורה לבנים מיוחדים והיו נוהגים לשקה אוזה מעט טבור זה ובעת בלו כמה לבנים ופקפקו ע"ז ואמרו שיכריזו למכור ויעלו בדמים ויוכל למעוך מזה שאר נדול לקופה של לדקה· כ"ל דהדין עמהם מאחר דטוענים חזקה שאין עמהם טענה· וכן פסק הד"מ והחומים בח"מ סיף סי' קס"ט יאיד שי"ל ס"ה והחזיק שהלבור קורא המיד בש"ה שלו כו' דהיינו בחזקה שיש עמה טענה והיינו שטוען שבעשה בהסכמה העיר והלבור ולא בחקרו מבלי שם על לב יעו"ש ומה גם דנבי הלי דיכא מבוחר אם היה ללבור ס"ה אחרת כשקרלו בשלו מקרי חזקה ואמרים לשטוח ואם לא היה להן ס"ה אחרת לא מקרי חזקה ות"ל ה"ל מכיון דקריאתן בחורה עד כה לא היה בחנם כ"ל משלמים דבר קלוב לדקה הרי דלאו משום כבודם נוהגים המצוה כ"ל קנאו בדמים ויען כי עד כה היה העיר קטנה ואנשים בה מעט לא מלאו מי שיזן יותר לכן החזיקו בה משל"כ בשאר הרמיב ה' נבולם יוכלו לעלות בדמים דדמי כמו שלא היה להן ס"ה אחרת והא דשחקו עד כה לאו משום דמחלן כ"ש לא ידעו הדין וסברי דחזקתם חזקה :

(קל"ז) **במחבר** סעיף ג' שקרא ד' הר"ז משונה· משמע מזה שיש שאם למי שקורא יותר והעולם אין נוהגין להקפיד בזה ואין חילוק להקונה שנן בש' וילך שמלקה לז' חלקים קטנים לקונה בש' ולא· ואפשר דדוקא בכאן אל הקפידה יען כי כל בסיק הוא כנגד דבר נדול כדאמר בשם מנילה (ד' כ"ח ע"ב) הני י' כנגד מי כנגד י' בשלנין אי כנגד י' דברות כנגד י' הילוין שאמר דוד בחהלים אי כנגד י' מאמרות שבהן נברא העולם נמלא דכל בסיק דבר נדול נרמז בו ע"כ הקורא ד' משונה יותר שרימז לד' דברים העומדים ברומו של עולם ואמר רק לנ' לא כן בשאר קש"ח· אמנם מפירש"י שבאב שם ואם י"ל רוח ב"ש וקרלו כ"א ד' פשוטים כולן משונאין משמע דאין זה כ"א קריאה יחירה עדיף טפי :

(קל"ח) **במג"א** ס"ק ד' מי שהוא עור או פשח כו'· הבנ"ג כאב בשבור שבא על עריות ולא שב בתשובה רחוי לקרלו לפ' עריות כדי שיהיים הוצא בשאר כיוצ ובמ"ש אא"ח סי' ט"ו כאב לבל לקרא ביו"ט סוכות לנוי האוכל מדם כי בזו הזמן בשר נקלרו הטעורים שפס מדם קודש הטומר· והלוי קורין לפניו ולפס וקלי וכרמל לא האכלו עד פלס היום הזה וזה יבדך על החורם ויקרא לפניו מקרא זה ושוב יבאב שבר וי"ש ויאכל פהו האמומן בשמרי שבר לבוד הפוסקים גם בזמ"ז הוא דאורייתא וכן בזמן הסמיטה לבל לקרא למי שאינו נזהר מלעשות פרוסבול בבניסת שמיטה ובילואתו ולקרא לפניו לא יניח לא רעהו יעו"ש וכן לבל לקרא לדיין שמרנים שאינו בשאר בשוחד ממון או דברים בפ' שופטים הנאמר שם לא הטה משפט כו' וכה"ג בדומה :

(קל"ט) **במ"ז** ס"ק ט' וסמך למנהג זה מהיות דסוכה לעד"ג דאין מצה קוף רמז רחיים לא מיבעי' לפירש"י שפירש קורת בסוכה לריך להניח הלולב לפי שנוגע ס"ת ופוחתו ס"ב אין כאן רחיים כלום · אבל לעד"ג בפסוט עפ"י מה שכתב במ' ברכות (דף ס"ב ע"ח) מפני שמראה כה טעמי תורה ופירש"י נגיעת טעמי מקרא של הנ"ך בין בניקוד שבספר בין בהגבהת קול ובגלגול נעימות הנגינה של פסטח ודרגא וסופר מהפך מוליך ידו לפי טעם הנגינה יעוי"ש ס"ב לריך להיות כיד סהוסה ע"ב מוכרח להניח הלולב מה"י לאחר :

(קמ"ח) **ברמ"א** ס"ק ג' וכ"ל שמאיכה כיסיבה ט' וק"ל מכח דמגילה (ד' כ"ח) כ"ח אמר לח עומד ולח יושב אלח שוחה משמע דעמידה ע"י שמיכה כוי בכלל עמידה ובכלל יסיבה לפיכך כחיב אחכי עומד ואחיב ואחב בהר קרח ליה עמידה ויסיבה · וכ"ל לאחר דהגה רש"י פירש שם יושב ושוחה בניה לבדו מה שלמד וכוחה רש"י בפירוש זה יחן דיש לפרש ושוחה מה שלמד שניה וא"כ הלא בהיפך נאמר דבמ' יום שלאחר לוחות הרחשונות וחז היה לימוד פעם רחשון נאמר ואחב בהר ובמ' יום שלאחר לוחות שניות דהיה לימוד שני דכתר למד במ' יום הרחשונות נאמר אחכי עמדתי בהר ע"כ פירש"י דלאו בלימוד רחשון ושני הל"מ כ"ח בלימוד שלמד לפני הקב"ה עמד מפני כבוד ואימת השכינה ובשעה שלמד לבדו סיימו בפ"ע לז יאב וע"כ משמיענו דבלוחות הרחשונות לא דהיה פעם רחשון לימודו מ"מ עח עמדו לבדו השכינה יאב ובלוחות שניות לא דהיה לימוד שני מ"מ בעח למדו לפני השכינה עמד נמלא דעיקר יסיבה שלו היה רק מה דהוה לבדו ע"כ סבר כ"ח מסברא דמ"מ יסיבה ממש לא היה חללו יחן כי חיכו כבוד ליאב לפס בשמי מרום כי פס כבוד ה' בהכפיה כ"ל עמד בשמיכה לא דכיסיבה נחשב מ"מ הוה בכבוד יותר מיסיבה ולזה חמר ר"ח דקחי על רב דחמר יושב ושוחה אלא כן בעח שהיה שוחה לבדו היה לא עומד ולא יושב אלא שוחה דהוה בכבוד יותר ושפיר קחי לו ואחב בהר יחן דיסיבה מחשב לא בעמידה ע"י שמיכה :

(קמ"ז) **במחבר** סעיף ג' חסור לחמוז ס"ח ערוס כו' הרמב"ם בפירוש המשניות פ"ג דידים כחב לגבי כל כחבי הקודש מטמחין הידים משום דנזרו דמשמח תרומה נזרו ג"כ דמטמח לידים דאי לא הא לא קיימא הא ויש להקשות מי הכריח ליה לפרש לזה הטעם ול"ל משום דהוקשה ליה דא"כ פשו מי"ח לכן פירש כן דשוב הוי חדא נזירה וכן פירש התוי"ט בשמ' ידים תמוה דהלא בפירוש המשניות בשבת מנה להכא רחצו ורובו במים שחובין ושהור שנפל על רחצו ג' לינין מים שחובין לב' נזירות הלא כאן ג"כ הטעם דאי לא הא לא קיימא הא ולפיטתו הו"ל למחשב לחדא · ובחמת כן הוא דעת התו' בחירוץ א' דכמבי לחדא נזירה וביותר יש להפליא על מה דהשמיט לטעם הנמ' משום דר' שרוך ונקט טעם מלבו · וג"ל להרך דדעת הרמב"ם דר"ס לא אמר רק בס"ח משא"כ שאר כחבי הקודש מוהר לאחוז ערוס · וכן הרמב"ם לא הזכיר להא דר"פ רק בס"ח וא"כ קשה אמאי כל כחבי הקודש מטמחין הידים הא בבו ליחת אאי טעמא ע"כ הוכרח לפרש הטעם משום דאי לא הא לא קיימא הא וכשנזרו על התרומה דמטמחין מכחבי הקודש נזרו ג"כ על ידים בכדי שיחקיים נזירה לתרומה · וכך פירוש הנמ' יען דזרו ל"ד כ"כ להקודש דשם אי לא הא דנזרו אף על השאור לא קיימא נזירה כלל הבא אמר עבילה לאמרינן מ"ם הא אאי משא"כ כאן אינו בבירור כ"כ דאי לא הא לא קיימא הא דכנא ושפיר · אבל מכיון דעל ס"ח הוכרחו למנזר משום הא דר"פ ע"כ נזרו גם על כל כחבי הקודש משום שפיר דאי לא הא לא קיימא הא ולא מילקו בין ס"ח לכחבי הקודש :

במג"א ס"ק י"ח וע"ש על הרמב"ם שפסק ולא חילק כו' וכ"ל להרן דעת הרמב"ם דשמ' חולין מקר הנמ' מנלן דאחזירין בהר רובא ולא הנמ' לומר דילפינן מהא דנאמר מכה אביו ואמו מות יומת ודילמא לאו אביו הוא ודאה הנמ' דילמא כשהיו חבושין בבית האסורין ומסיק דאפ"ה אין אפוטרופוס לעבדות וקיימא הילפותא מכאן דאחזירין בהר רובא וקשה מנלן נימא דמיירי דאמו היתה סוטה ושאתה מיש המאכרים ואז אומרים לה אתן אתן אתן מאים זה אתן מאים אחר ולא שעל לה מי המרים כלל ל"ב בודאי אביו הוא וע"ב מאי זה רחיה דאחזירין בהר רובא · ואפש יש לדחות זה דהגה מבואר בשמ' סוטה (ד' כ"ח ע"א) ונקה הוא מעון כו' בזמן שהאיש מנוקה מעון האיש בודקין אותה אין האיש מנוקה מעון אין האיש בודקין את אשתו ופירש"י דאי איש בו עון שבא עליה לאחר שנסתרה · ואפש הרמב"ם ל"ל כ"ב דכתב בפ"ב מהל' סוטה הל' ח' כל איש שבא עליה לסוטה מימיו אחר שהנדיל אין האיש המאכרים בודקין את אשתו כו' ועו"ש בש"ל שהאריך הרבה בזה ולפ"ז אינו הוכחה כלום דילמא לאו אביו הוא ואח"ו לא נבדקה הוא משום דאביו לא היה מנוקה מעון ע"כ לא בדקי לה מיח · אפש עדיין יש למדחי דילמא מיירי דאביו היו לו ב' נשיו שנסתרו והבאיש לב"ד ואחד אשתה ולא נבדקה ואחד אשתה ונבדקה ח"כ מדהאחת נבדקה בע"כ דאחי אביו מנוקה מעון וא"כ מדזו לא נבדקה בע"כ סהוסה לא לאיסור הרמב"ם ואי משום שמא בא עליה לאחר שנסתרה נ"כ הוי בילה לסוסה ואינה נבדקה אפילו אשתו הב' שלא בא עליה ונפ"מ בלא"ה זו י"ל דהוש"י לאחר הסאירה בא עמה לב"ד ורלו שלא התיחדו וא"כ הדק"ל מנלן דאחזירין בהר רובא · אפש ג"ז ל"ק מכיון דאין מעמין שני סוסות כאחת ח"כ עדיין י"ל דלאו אביו הוא ואי משום דאמו לא נבדקה י"ל דבשאת אשתו הרחשונה היה מנוקה מעון ואחר שהיה הרחשונה תומ"י עשה עבירה ולא היה מנוקה מעון ע"כ לא נבדקה ואי משום דנאמר שהבעל היה חבוש בבית האסורים דיני לגיטי וא"כ בע"כ היה מנוקה מעון הלא הנמ' מסיק דאין אפוטרופוס לעבדות · ומעשה שם נאמר לים מילוק בין כאן ל' לב' כהניס דב' כהניס מסקין ח"כ הדק"ל דמאי רהיה נימא דב' נשיו שהו בב"ח ע"י ג' כהניס ואי נבדקה וא' לא נבדקה וכ"ל בע"כ ל"ל הסוגיא דחולין ל"ם לחלק כלל בזה ובין ר"י ובין ר"ם שבאי דאין מסקין ג' סוסות בב"ח כלל ול"ם רק בשעשה הדבר דלר"ם טעמא מיכא ולר"י נזה"כ · ועפ"ז יש לנו לפשוט ספיקו של בעל מ"ל אי עביד השובה אי מהני ליה שיהיו המים בודקין אותה והביא שם להחכם בעל קרבן הגיהה שנשתפק בזה ודעתו נוטה קלת שמועיל השובה יעוי"ש · אבל לדבריהו הנ"ל מוכרח הוא דעיין אף אאין מסקין ג' סוסות בימה מ"מ אאי רהיה היא דנימא דמייתי דאמו שהתה מקודש ואח"כ שתתה אשתו הב' ונבדקה וא"כ בע"כ מעיקרא מנוקה מעון אלא בע"כ השובה מועיל וא"כ אינו הוכחה די"ל דעשה השובה אח"כ ע"כ נבדקה :

(קמ"ט) **ברמ"א** סעיף ג' לוחה עד לפני החרון וכן ל"ל להגוב כבוד בה"ח כדאמרו ז"ל כמה טפשאי אנשי דקיימי אפני ס"ח ולא קיימי אפני נברת רבה כו' · ועיין בניטין (ל"ח ע"ב) אאמי פלגאה ניקוס וע' ברש"י שכתב וז"ל בפ' הניזקין אביב דלא קאו אאמיה ללאו אדעתייהו דעסקי בעיון ואמוה דאאמת בד' ס"ב ע"א אינה ממש כמו בכאן דלא קאו אאמיה משום דהוי פלגאה ול"ע :

(ק"נ) **במחבר** סעיף ג' ומנביהין לוחזו כו' . במס' שבת (ד' י"ח ע"ח) יליף מכח דנאמר לרומס להם בים תלהיטו כו' ופירש"י ושי"כ זכינו להם לנו נדר ביהודה מסתע דרש"י מפרש דהילפותא מסוף הכתוב ולהם לנו גדר ביהודה וק"ל למאי לא מפרש דהילפותא מרישא הכתוב לרומס להם בים תלהיטו ושי"כ זכינו ולהטעמיד מרכותיו ונ"ל דמ"כ מהו זה רחיים דכשגנותיו גבוהין מבכה"נ מריבה דילמא כשהיא בגניסה לינה מריבה כ"ש כשהיא מרוב מ"ז לינו זוכה להבנה רק כשלרומס להם בים תלהיטו מ"ז ולהטעמיד מרכותיו בע"כ ל"ל דהמי ולהטעמיד מרכותיו קמי נ"כ על בים תלהיטו היינו לרוממה ולגבוהה מהדם להקן בדקי המרכבה והכלים מסוף הפסוק דעי"כ נזכה להם לנו גדל מבלי למרד מש"כ להיפך מרד ויסור הגדר היינו הסמיכה :

במג"א ס"ק ג' ל"ע דעכשיו אין נזכרין בזה . לף דהתו' בשבת כתבו דהני גניז דיהן בקשקושי דמיין כו' ולפי"ז ת"ל להגביה בהכ"נ יותר מבתי גניז . וכן פסק המחבר וגו שהוא מפושט כו' מ"מ מקשה המג"א בפיר יש דבעיהום גדולות מז חומות בל"ת גבוהים למאוד מחמיים בניים שלשים וכביעים יעשו ומ"כ גוף הבנין זולת הגג נ"כ גבוה מבהכ"נ :

(קנ"ח) **במג"א** ס"ק ח' ובטון זה נהפכין הבהכ"נ כו' ונ"ל דאיה לדביהו מהא דשבת דאמר רב חני חנא עבדי למחא מחסיח דלא מרכה והא מרכה מחוהו טון לא מרכה וקשה מאי ל"מ בשמחהו שמחת של דפעל מעשיו דלא מרכה כיון דסוף כל סוף מרכה מאי ל"מ אם מטון זה או זה . ומנם לדבריו ניחא דכאחר נחרב מטון ביזוי בהכ"נ כמו קלות ראש וכמו שמנבים ביהו לבהכ"נ וזהו זלזול לו שעשו בחורבן לאחרי להיות נהפך מטהור לשקץ לא כן כשנחרבה מטון לחר ולאיו חורבן כ"כ ודמי כמו שלא נחרבה . ובוד מלאתי בשם"ס למס' שבת שהבנים בקושיתי ומחרץ דכשנחרב מטון זה לין נבנית לעולם ישוי"ם :

בס"ק ט"ו וכ"ע דאמרינן בסמוך בגמ' שתידין כל ב"כ שבעבל שיקבעו בא"י כו' . ולעד"ג לתרץ דשם נאמר אח"כ דכם בר קפרא מאי דכתיב למה תהלדון הריס גבוהים כו' . וכתב מהרש"ל בא"ח נסמך זה המאמר לכאן לפלוג אהלעיל שלא בתו ההריס לגמוד תורה אלא לעשים דין שם שר שיני כו' . והנה הטעם מה שא"ל כולכם בעלי מומים אחת הוא שפ"י המבואר דרש רב עוירא זימנין ת"ל מאמים דר"ח וזמנין ת"ל מאמיה דרב אחי כל אחד איש בו נשוא הרוח לסוף מחמעט כו' נמלא הוי שפיר בעל מום שנאסר ממנו כמו כן בבאן נאסר ונתמעט נמלא דר' אחי ג"ם להא דאמרינן ב"ב וב"מ שיקבעו בא"י דאין כאן ק"ו כמו לבר קפרא . וכן רב אחי הוא בהרחה אחר נ"כ כן ס"מ המי מאן דיהיב בעל מום הוא הרי דדרים בבר קפרא ורב אחי לשיטתו אחר נ"כ לעולם יאמר אדם ממדת קונו שהרי הקב"ה בניח הריס וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני כו' נמלא שפיר אחר רב אחי לשיטתו ב"כ שבעבל של תגלי בן עשרין ומהרי ההגאי ללעת בא נוהל הפקט קדושתן :

(קנ"ג) **במג"א** ס"ק מ"ח דקשה מהייבי כריתות הוי זוכה אבל מהייבי לאוין לא מקרי זוכה כו' . התום' ביבמות (ד' ט' ע"ח) ד"ה והרי הקשו אין ר"ל דלר"ע דמ"ל לא הפסי קדושין לאו בני מלילה ויבום ניתנו דליבי עשה ולחי ל"ת ישוי"ם . ולעד"ג דלק"מ דבכ"ד הנדחה ל"ה מפני עשה אז שפיר ניחא דמ"ל הפסי קדושין ומ"כ אח"כ בעברו הויא לאחו ממש לכ"ד רק לישורא לישא . אבן בדאיכא מ"ע דלדחי ליכא לישורא משמ"כ כאן : הן אמת דילחה עשה לל"ת אבן הא אף אח"כ לישה נחשבה להחו דהא לא הפסי קדושין והחורה אלוה ליבמה היה הכונה שיקחה לאשה ויופסק בביאתו בקדושין ויהיה נחשב ממש כאחו ובכאן אף אחר הדחיה לישה אחו ט"כ לא דמי :

ואעתיק לך ידידי הקורא שו"ת א' בענינא דמינקת וזהו שאלה:

שאלה

מינקת שהשכירה לאחרים וחמיה שברה לה מינקת ואחרי כן גמלתו המינקת מה דינה :

תשובה

גרסינן בכתובות ד' ס' ט"ב ושלכתה את מותר גמלתו אבור ופי' רש"י בגמלתו מחמת שרוצה ליגמל יעו"ש מלשון זה לכאורה נראה דדוקא משום זה אבל בעין טובדא דידן דנראה לעין דמחמת מזונות עשתה כך וחמיה הוא דעשה מעשה בגמלה משמע דמותרת ליגמל ושכירה שכריות לרש"י לחלק בכך הוא עפ"י סיפור ביומות ד' ג' ע"א כתב ואם חמותו כו' ובתו דסכא בשבו מלשוסתו קמיירי כו' ולמינה הם שלמה לן מכמך לן סוכלתך לן דייך שדבריך דלקמן ד' ט' ע"ב סותרין לדברי הגמרא דאמר בתו הוחיל ואחי מדרשא מביאה ליה כ"ל דבריך סותרין זה"ז ופירושו דהכא מוכרח דבלשוסתו קמיירי כאחר שכריסו הסום' בד"ס בתו ועיין שם במהר"ם ושל בשבו הסום' לבסוף דליכא למימר דמהניחין דקחני בתו חיירי בלשוסין ולא בבשולין דא"כ מאי קאמר בגמרא כיון דבתו בבשולין לא מכשחה לם לפילו מכשחה לם בבשולין לא מצי קאי לכולהו בבי דמהניחין דחיירי בלשוסין פירוש דאף בדעפרם שאי בבשולין קמיירי ר' חייא מ"מ הא בכלל סט"ו נשים הוא בתו ובת בתו ובת בנו ובת אחחו ובת אחות ובת בנם ובת בתם ובת אחחו אחות הוא מן בישולין ובתו הוא מלשוסין דאל"כ היינו בת אחחו א"כ הא בלשוסין לא קמיירי אלא כך בתו הוא מבשולין ג"כ רק אף דיוכל ללמוד כך מבת אחחו מ"מ נקטיט למודא יען כי בכלל ג"כ בזה מלשוסחו דזהו מידושא אבן שיקיה למילחא פירושו מבשולחו . ואחכי שפר חחת כפות רגלי בעלי חו' ואמינא דלא כן הדבר כ"א לסיפך הדבר דבתו חיירי רק בלשוסין לחוד ואעפ"כ כוכרת לומר כיון דבתו בבשולין לא מכשחה יען דחמוה לאחר דבשביל דבת לא מכשחה לא ינקוט הכי חמשה בבי בבשל בתו דבשלמא בת בתו ובת בנו אף אם מכשחה לם מ"מ מכיון דמיכך סייכים סמה לבחו ובהו לא מכשחה ע"כ לא נקט מבוש לד בתו אבן בת אחחו דזהו בבא אחריחא ולא שייך לבתו כלל ש"כ אחחי לא נקטיט מכיון דמכשחה לם ע"כ אחר בגמרא כיון דבתו בלשוסין מכשחה לם בבשולין לא מכשחה לם ש"כ בבא דבתו לא נקט מכיון דהוא בלשוסין ובלשוסין לא קמיירי ובבא דבת אחחו לא קיקט מכיון דבת אחחו פירושו ג"כ בתו מאחחו ומבשולין וש"כ הא בבשולין לא מכשחה לם ש"כ שפיר לא אבי לכולהו סיחא בבי לא עבור בתו כ"ש כל בבא שבורה לבד דבתו הוא בלשוסין ולא קמיירי וע"כ לא נקט לכולם בבא ובת אחחו דהוא מבשולין ולא מכשחה וע"כ לא נקט לכולם בבא . וב"ל לחרץ סיפת רש"י דסמה לקמן בד' ל"ד ע"ב מבואר דאף לר"ש אליבא דרבא דסבר אחחו לאחר מיחם חיכם בבריפה מ"מ מלשורא לא מיעטה קרא ובתו החום' בד"ס מלשורא כלומר מלאו וכרת לא מיעטה אלא מבריפה אבן רש"י בפ' הבשרפין בחב לישורא דאוריימא מאחור שוכב עם חותנתו כאשה בשרש"ל וכמה אף דשם

פירש"י כן מ"מ לא בירושה ליה דכן הוא הדבר והרב כתן בסיעתא דשמיא' דלאו וכרת ליכא לכ"ע ומתחר דכן ס"ל לרש"י דהמשנה קאמיר כתן לחמותו בתרתי ח' חמותו ואם בעלה ואפילו אחיו ואת בעלה בלא בניס ב' חמותו. לאחר מיתת הבת וחלקם להרתי עבור כי דיניס מהולקים לכס לזה בשריפה ולזה בכרת ואלו בתו לין פירושו שבתו ואפילו לאחיו ואת אחיו בעל בתו כ"ל לסיפך שבתו היא ואפילו לאחיו ס"ב הוא אחיו של אחיו ואפילו היא חמותו של אחיו ואת ואפילו לפני יבום לאחיו נפטרה מעשה חמותו ובבת את ובת בתו הייט ג"כ בתופן זה הוא לא חמותו ואפילו לס חמותו וכן בת בנו הוא לא חייו ואפילו לס חמיו בת אשתו זו בתו ממש מיבותא וקרתא ג"כ בת אשתו חמותו אמת בעלה ואפילו אחיו דהדין חמותו הוא בשריפה ולף כדפרים כן הדק"ל על סדרה סדין דמכדי כולהו מילתא אחת לפיכך ליתני לחות לסס בשריפה ואפילו לין לתרץ דהכא הומרי נקט מכין דבא בתו הוא פירושו חמותו לאחר מיתת הבת אשתו כ"ל בשרה וכן ס"ל קורבי נקט דבא אשתו דהוא קרובו עלמו הו"ל לתקדמיס קודם בתו דפירושו חמותו לכן יש לתרץ דהתיבתא ליה להכניה לאשמעינן חידושא דכרת ליכא בחמותו לאחר מיתת הבת לכ"ע לף לר"ע ומפלף זה פוטרת לרותיכן ע"כ תקדמיס בגוונא דתריץ בגמרא בתו כיון דלאחיה מדרשה חביבא ליה וע"ז לא קיץ קושיא בגמרא ואלו בוונא רב יהודה דאמרינן מחמתו ואילך יש לומר סבר בפלוגתא קמיירי מכיון דאתרנס מחמותו ואילך ואפילו אחיו בלא היה בעולמו בכלל ומפרש לר"ע וכו"ל אבל מיתת בני דריסא לא מ"ט כיון דבתו פירוש בת אשתו דנקט אשתו דהוא בתו בחוסיס מסכתא לא בעזרין לא מסכתא לא בניזקין קמיירי בחוסיס לא קמיירי אשתו אלא דנקט אשתו דאשתו אתו מלוסתו לף לאיסא עלמא מיתת אשתו דקאמיר ומכיון דבת אשתו הוא במפסיק בין בתו דפירושו חמותו לאחר מיתת הבת ובין חמותו ובת אשתו לא אמי למיתני לאחר מיתת הבת לאחר הגמיר מקודם מכיון דבת אשתו מפסיק אבן אבני חזיל לסיומיה דסבר מאשות דודסין אינייהו ות"ק אין לתלק לחמותו בתרתי מכיון דדין אחד לכס לכ"ע ובע"כ כתי בתו פירושו מן אלוסתו ורבי אשיב לו דבאשתו קמיירי ע"כ בשיר מתרגם לף בתו מאלוסתו וסרים בזה ג"כ קושי' בבני' על הוסס' ועוד לאבני נ' וכדפירש מהרש"ל דקושיתס הוא בחיוס סברת פליגי רב יהודה ואבני ולדרבנו ניחא דרב יהודה כרבא סבר ואבני לסיומיה לחזיל ואין לפרש לפי"ז דקושת לוי בפירוש המשנה כרב יהודה ובוחל ליתני ע"ז הייט ג"כ בתו מאלוסתו ורבי אשיב לו דבאשתו קמיירי ולא באשתו זה אינו דה"ל יותר מע"ז בת בתו ובת בנו מאלוסתו ג"כ ואמאי לא קאמר ליתני י"ח ועוד דהזיון בסדיא דדקא לוי במתניתין אמו ס"ל ע"כ דהאלתו היא על אמו דיחוב. ועפ"י דבירו אלא בין תבין דברי מהר"ם שכתב על פירש"י חמותו אמת בעלה ואפילו אחיו דה"ק דכוי מלי לפרושי כגון שמעון שנשא בת ראובן ואין לראובן זרע אחר ומשא אותה בבת ואח"כ מת ראובן ונפלה לשמעון ראובן אסיא חמותו של שמעון לפני שמעון ליבום ישו"ם ונפלאין דברי דאלא בדקדוק כתב רש"י כן לפי שיטתו דפ' שהרפין דבחמותו לאחר מיתת הבת ליכא כרת ולאו כ"ח מיסורא בעלמא תרוי שכיב עס מותתו ות"כ איך יפטור ליתה דחייבי לאוין ג"כ טולות לחליפה ובגמרא בא קאמר דבפלוגתא לא קמיירי ומאחר דלר"ע ת"ח לפרש כן לכן פרש"י אמת בעלה ואפילו אחיו (וכן מפורש בחידושי אגדות סס) אבן לפי דבירו ניחא דמאחר דמפרש"י דשהרי זל"ז מוכח בע"כ לחזיל בכאן בפי שיטת החוס' דבכרת ליכא לכ"ע ת"ח בשיר לדקו דברי מהר"ם אבן לעני"ד נ"ל דזאו

ג"כ בדיקדוק נאמר יען דרש"י סבר לקמן אף לפי מסקנת בגמרא דקמסיק הגת קורבי קירבי נקט מ"מ לא הדר מסברת הומרי דז"ל לקמן דף ג' ע"ח דלאו מטוס קורבת כו' והוס ליס למינקט הומרי כיון דגת מלי למינקט קורבי ישו"ם וסבר רש"י דעד כאן לא אמר בגמרא אלא לאיידי כו' זאו דוקא כמו בשהקורבות בוין שאם רק דכלאו אחרת אבן עבור לאיידי שביק כלאו מסא"כ היכא דהוא קרוב יותר ונם הומרת יופר אין למשבק בשביל לאיידי ומאחר דחמותו היא קרובי עלמו וגם הוא קילא יותר דאין רק בכרת ס"כ לית לקדמת בשביל לאיידי לזה פרש"י חמותו אמת בעלה ואפילו לאחיו כו' דהוא בשריפה ומאחר דהוא בהומרי ע"כ בשביל לאיידי לקדמת ולגבי נכלל ג"כ בחמותו דהוא לאחר מיתת הבת אבן עבור כי יש ג"כ חמותו בשריפה לזה הקדמת. ומכל מאחר דלפירש"י יש סברת דחמותו לאחר מיתת הבת אינו כ"ל לישורת בעלמא ת"כ יש לתמוה דבד' י"ב פרק הם"ס ת"כ מלינו חמותו ממאנת ולפי"ז נמי פרק דאם סיתה לה בת מאים אחר אינה יכולה להנשא לאחיו מחמת מיאוס דקיי"ל לקמן דלריכה להמתין כ"ד הודש ולאח"כ כשנשאת הוי גדולס ות"ל כשמתה הבת דקיי"ל בסמ' כתובות ד' ס' ע"ב מת מותר ז"ת דאם לבישת רש"י ד"ה הנשרפין לא הוי ערוה מאחר דהוי חמותו לאחר מיתת הבת בע"כ ל"ל דהיכא דגמלה לה מחמת פרולס להנשא כ"ת עבור מזונות מותרת להנשא ואם כן בפיר מנשאת חמותו ממאנת בריתה לה בת מאים לאחר וגמלה מחמת מזונות ודאי יכולה להנשא לאחיו. לכן הטוס' בד' י"ג ע"ח כתבו. ות"ס כיון דאין בניס בלא סימנים מסתם העיבור נבדוק קמי לידה ואי ליכא סימנין ליכא למיחש שמא נשאו דאחמחי לה בת לאר לידה וכתב מהרש"ח ל"ע, דלמאי נבדוק לה קמי לידה דהא הבדיקה הוא כדי למלן דסייט אחר לידה דנעשית לו חמותו וי"ל כתב לפרש דברי הטוס' דבעודה מעוברת לפני לקדמה כדעת הרמב"ס שכתב דבהובר עוברה מקודמה ואם לא היו סימנים לה מליט חמותו ממאנת ע"כ"ל. ומעתה יקשה דהיכי מכשתה לה חמותו ממאנת דאם סיתה מעוברת מאחר וקידם לה העובר הלוך ראשי ואחיו ליעשו אם הקצנה דאשור ליעשו מעוברת מבילו ובזה לא מליט היתרים ודאי טבר ונסיב לא אייבי הכא ע"כ ל"ל דאין מזה הכרח כלל ולק"מ דמכשתה לה דהקצנה היתה נילתה לאיש ומיהא בבעלה ומבואר בד' ל"ד ע"ב אמר שמואל מילתא בו אינה לריכה להמתין ג' חדשים. ולף בשלמא דמכשתה לקצנה ניולדת מ"מ בשיר אמר שמואל דאינה לריכה להמתין יען כי זאו אינו רק מיעוטא ות"כ היתה מעוברת ליבא לאחיו חומ"י ואחר בבעלה אחיו בעיבור בני חדשים לאחר מילון בעלה הראשון ובבר חודש אחד לאחר הביאולין ראוה מעוברת ות"כ בודאי הביאור מבעלה הראשון וקידם להעובר ות"כ בשיר מכשתה ממותו ממאנת ומעתה נם ההברה דבגמלתו עבור מזונות מותרת להנשא אינו הכרח לפי"ז אם לא למ"ד דת"ח לקדם העובר וגם מפירש"י הנ"ל אינו ראיה דבגמלתו עבור מזונות מותרת להנשא דוודאי אם כי' מליין רש"י ז"ל רק היכא גמלתו וע"ז כי' לומר מחמת שהיא רולה להנשא אבל כיון שליין גמלתו אסור וכתב ט"ז בגמלתו אינו אלא נתינה בעלמא אסור דקאי לי' קושיית הטוס' דאין לומר דאסרו גמלתו אלא לא גמלתו דת"כ הקשה מרים גלוחת דמותר למחי נגזר דיש גלוחת אלו שאני אינשי לכן כתב גמלתו אסור כמו שפירשו הטוס' דמה דגמלתו אלו הולין לומר מחמת שהיא רולה להנשא גמלתו ומבוש אשם אלא אנשי מסרוהו דאע"ם דכתבה דגמלתו לא שייך בוש אשם מ"מ

חכמים לא רצו שהנמלט שמא יבא מזה טוס שכנה לכן
לאמרו בכל לגפי שלא יבא מעשה הנמלט והרחי שאסרו
לפילו גרופה שאינה מחוייבת להניק ונם בחלמנה לפעמים
אינה מחוייבת כל כמה שלא הכירהו וקשה מ"ט ואין לומר
דחשו גרופה לחטו לחלמנה ואינה מחוייבת דמ"כ הקשה
קוסיית הסוס' בכתובות ד' ס' מהני דבי ר"נ מ"ו רצו
חכמים שלא יבי' מזה טוס ריעותא שמא הבעל לא יבי'
לו במה להניק לו סיורשים לא יהיו לסם במה להניק וידוע
שסחם אשה מרחמת על בנה ובודאי תניקנו ואחזור על
הפחחים למלוא טרף לנפשה ובודאי תניקנו דלא עבדי
נבי להנקן בנייהו חלא מטוס חשש נשואין עבדי כל טלדקי
למלי למעבד עבדה וכשאינה מחוייבת להניק אבו שמא לא
תניקנו חט"ס שהיא מרחמת על בנה ולכן אסורה להנשא
דחשחת כיון דיודעת שלא הנשא מטוס מיסור מזונות
וכדומה עבדא ומרחמת אותו זה כי' טעם חכמי' ולזה
הסכימו כל הפוסקים המולקים על כ"ם הזקן וכיון שכן
נבי דמחמת ליסור מזונים הלכה ומחי' שכר מינקת ואח"כ
פסק מליתן למינקת ונמלו אלו היתה אסורה להנשא היתה
בעלמא מניקה שהיתה חושש שמא יבא מזה ליזו ריעותא
לבנה ושכשיו משום שבזה מותרת להנשא ודאי כל הנשים
יעשו כך המלחות כאלו בשביל היתר נשואין ואם יתירו זאת
בודאי הכל יעשו כך והרחיה שפסקו [בש"ע סי' י"נ סעי' י"ח]
אם פסק חלבה אחי בעלה לו שלטחק דדים אחי בעלה
ושכרו מינקת והוא מברח"ם פ' חט"ס ולימוק דדים הוא
נמי אחי בעלה [ועי' בש"ם ס"ק כ"ו מבואר בהדיא כן]
משמע מזה דלאחר מיתת בעלה לפילו נפסק חלבה לו
שלטחק מחמת חיזק סיבה אחי' כמו דאחי בעלה מחמת
סיבה היא ולא משום חשש נשואין דהא נשואה ועיימה
ולפילו סכי דווקא מחמת שאחי בעלה מוחרת לבל אחר
מיתת בעלה לפילו סיבה חיך אחי' חט"ס דלאו מחמת
נשואין הוא אסורה דמייתין ואסרינן הכל לפילו לוחה שלא
בשעה משום הפושעת ודוקא לא אסרו שכרה מינקת
אלו לא שכרה לניכר בשעת הנשואין אם בעה אלל מינקת
לו בעלמא מניקה וכן נמלנו אלו לא נמלנו לניכר אם
הילד יונק לו אין רוצה ליונק ומחפרנים בחלילה וכן מה
אלו לא מה לניכר לפילו נעשה מעשה כך אסור בשעת
הנשואין לא היה ניכר ממה היה הנמלה לו משום שאינה
לו שלא בשעה וכיון דלא מינכר מלחת דשמא משום
פאינותא היה שפסקה מליונק בעה ואחמת כן נלטמק דדים
לו פסק חלבה מפני שלא הניקה לא בעה ולא לאחר וכיון
בשעת הנשואין לא ניכר הדבר מפני מה היה בודאי
לאסרוה דאם יתירו לזה כל הנשים יעשו כך ויאסרו
ביותם ויאמרו משום סיבה היה דאחן מפים לכיון בשעת
הנשואין לא ניכר ואם יתירו זאת לפילו הפושעת
ודוקא בחי בעלה שאין שום חשש לומר אחמת נשואין
עשאה כך חט"ס לאחר מות בעלה לא ניכר לא אסרו
לבל לאחר מיתת בעלה דים חשש ודאי לאסור דבשלמא
בחי בעלה לפילו הפושעת ואינה רוצה להניק ליכא למימר
לאסור דמ"כ כל שעשאה מבילה נאסור לה להנשא ·
דהא לאו משום נשואין פשעה בחי בעלה אלא פאינותא
לחריתא אין לנו לאסור לא פשעה אלו פשעה לפילו
פשעה אין לאסור לבל לאחר מיתת בעלה דפשעה לאסורה
וגזרו לפילו לא פשעה אלו הפושעת והאמר לא פשעתי
כמו שגזרו על הפוכחים ברים כירם דף ל"ח כיון דלא
מינכר מלחת נזרו כ"כ כאן דלא מינכר מלחת בשעת נשואין
אם ט"ו סיבה הוא לו לפשר דבמיזד ובפיעה הוא לכן
אסרו בכל לגפי ולכן נם כאן אסרו בכל לגפי וזה ברור
לעני"ד לאסורה להנשא והדע שהרי הרא"ש פ' חט"ס כתב
הטעם דמייתין שמא הנמלנו וכן כולהו וכתב דהני דבי
ר"נ לא מייתין דלמא הדרי בהו שהם ירחים מלחזור וכתבו
דלא נזריגן דבי ר"נ אלו אחריני דניכרים הם שרי מקום
דבשעה הנשואין ניכרים הם משחרי בני לדם ואין חשש
לחלופי וכן כולהו דכתב אח"כ דמינכר בין אם נלא אם
ובין נמלהו נלא נמלהו בין נחנה נלא נחנה הדע דהא
שם בש' חט"ס דדחיק בריית דמחיר נמלהו מבריית
דרדופה ושם אלו עקרה וזקינה ואילונית ומפלת אחר
מיתת בעלה ובעלה זקן ומולה ומחוש בדית אסוריס כולם
לא מוציאים חט"ס דחשש רחוק וניכרים הניכרים כיון
דבשעה נשואין אם בעלה ולא מינכר וכן מפלת אח"מ
בעלה בשעה ניאותין לא מינכר שפילה וכן אילונית דלא
מינכר בלבושה אפשי' שניכרת במרחץ וכן שאינה רואיה
לילד מ"מ בטולת נזרו וט"ב דוקא בין אם נלא אם ניכר
בשעת נישואין דהא הטעם משום שחיק בנה וכרי ל"ל בן
וכן נמלהו דניכר אלו לא ניכר בשעת נישואין אם בשעה
לו לא פשעה בודאי אסור ול"ל דנזירה לנזירה הוא לא
נמלהו משני אזולה להנשא אלו נמלהו משני אזולה להנשא
ונמלהו משום אזולה להנשא שמא הנמלנו ל"ב פשעה אלא
אח"מ בעלה נמי נזירה משום אלא פשע אלא פשע החלב ואלא פשע
החלב לחטפ"י דנהנה בנה למניקה אלו שמא החזור המינקה
ובטולה אסרו ואלא פליג רבן בזה וכן כתב הר"ן ס' חט"ס
וז"ל ומעתה ק"ל כיון דאפילו בשאינה רואיה לילד ל"פ
רבן אמאי מפלגינן בדבי רים נלוחה מ"ו דשאינה רואיה
לילד וכיוצא בה ל"ל קלא ואחי לאחלוסי אבל דבי ר"נ קלא
מ"ל ומעתה אין להחיר בנשבעה דל"ל קלא · שרי דבח"י
ול"ל קלא למילחא אסרוה וכ"כ המרדכי בהחולן הש' ר"י
הזקן הל' רווחה בישראל וכו' דלא כ"ע ידעי בלחוה ערבון
ואחי להחיר אלא ערבון דלעניו היכא דליכא למיחש דלמא
הדרי בהו כגון שנותנה ערבון וכיוצא בהן הוא דמדמה
החלמוד להחיא דרדופה למימרא דל"ם רבן הש לעניו
בשאינה כו' דאלו לעניו היכא דליכא למיחש דלמא הדרי
בהו לא היה לריך להביא שהיא דרדופה כיון דהיכא
למיחש דילמא הדרי בעשה רבא היכא אלא הנשא אפילו
לא מחמרינן לעניו בשאינה ברדופה הרי דאסרו בנותנה ערבון
אעו לא נחנה ערבון ואלא נחנה דלמא הדרי בה והטעם
דבבל חנפי אסרוה רבן היכא דלא מינכר מילחא וט"ב כאן
כיון דלא מנכר נזרינן בזה אעו שאר נוחנה בנה למניקה
מפני שרואה להנשא ורואה להנשא דלמא הדרי בה · ונדולה
מזו מלאתי למי שאומר דאפילו בלימוק שריים דל"ם רבן
והוא מהר"י קולום שהביא הכ"מ פי"ח מה"נ הל' כ"ה
שהקשה על הרמב"ם שנתן טעם למטוברת משום דחשש
דנדחה בנפ' וכתב הטעם שרוצה לכלול בזה כל הנשים
דלטעם מטבר חלבה יש נשים דל"ם הטעם כגון לימוק
שדיים או מת הולד אבל בזה הטעם כולל כל הנשים
יעו"ש ואין כונתן דדוקא במטוברת לאסור בכל
הנשים דא"כ מה שאמר או מת הולד אין רואה לכלול
במטוברת מת הולד הא ל"ם שם במטוברת מת הולד
ושוב מי שייך אין נכלל דא"כ ל"ם נמי לטעם דדחשש
ח"ו כ"ל משום דלטעם דמטבר חלבה לא מבואר בלימוק
שדיים או מת מה דינו ולכן כתב טעם דחשש וט"ב לטעם
דחשש אין שום מילוק וכל הנשים לאסורים ומניקה דכותה
כל הנשים לאסירים לפילו לימוק שדיים או מת הולד
והטעם דל"ם רבן ואעפ"י דכתב הרמב"ם דמת הולד

מותר הייגו דוקא בנהנה דגה למיקה דבכה"ג לא נחשדו כיון דעכ"פ המיקה סומרה ולהרוג בפני המיקה היגה חשודה וכן לכאורה מוכח פ' לעשי' דקלמר והל' מה מותר נמלתו לחסור וקשה הול"ל נהנה דגה למיקה לו נמלתו לחסור ח"ו שיהיה על נהנה דגה למיקה קלי וכ"ק מה מותר בנהנה למיקה נמלתו לחסור לפילו נהנה ונמלתו המיקה דלי היא נמלתו לין שום חידוש יותר בנהנה לו נהנה וי"ל ניחא דבא לכלול כל הנשים לבד הנפרט בסדיה ולימוק ע"כ לפילו בחיי בעלה דומיא לטעם דחסח דליכא חילוק ומוכח בסדיה גמי דנמלתו המיקה לחסור חשנם זה לישו דהא כהב הרמב"ם לפילו נהנה דגה למיקה לו נמלתו ולי נמלתו על נהנה למיקה קלי לא הול"ל לו וגם הכ"מ דחקו דמ"מ כיון דטעם דחוי הוא הנם דכולל כל הנשים לא הול"ל להזכירו וי"ל להרץ טפ"י תירוץ הכ"מ דהרמב"ם ל"ג אלא רק סחם מעוברת למיקה קיימא אלא סחיי מעברת כהכ"מ כ"א דהם"ם מקשה ח"ה דידים גמי דידים חיים עליים לחתר גמי חיים עלוי' והם"מ לכווי דידים יותר חיים מחתר אלא מעוס דל"ם כ"כ דרוב פעמים חיים לחברים כדידים אין לגזור בשביל כך ולכן אמר סחם מעוברת למיקה קיימא מכיון דים טעם רבתי לחסרו לפילו מעוס דחסח גמי לטע"י סחוח טעם קלוש וע"ז קשה מחי נ"מ כיון דחסרו מעוס מעכר חלבא וזהו עיקר הטעם לפילו לא יהיב טעם דחסח גמי לחסור לזה כתב דוחחי נ"מ בזה לטעם מעכר ליכא לאסר לימוק ולטעם דחסח יש לחסור אלא שאין רחוי מעוס זה למגזר וכיון שמלתו טעמא רבה דמעכר חלבא ל"פ וחסרו אף בלימוק לע"ב דליכא רק טעמא זוטא וכה"ג כחבו חוס' כחובות ד' ג' ד"ה שחס כיון שחקנו בחתה כהן חקנו נחי בכל הנשים כו' ועיין בדבריהו הקדוש סי' קמ"ז בביאור דברי הרמב"ם שכחב בטעם טומחת ידים מכחבי הקודש יעו"ש ולכן כחב רש"י שפיר טעמא דחסח למיסר לימוק ועכ"פ מוכח דלימוק לא לחסור מעוס ל"פ אלא מעוס דחסח גמי וח"כ במיקה דל"ם דחסח אין לאחור לימוק לאנם זהו בלימוק בחיי בעלה אין רחוי לאחור אבל אה"מ בעלה ודחי לחסור אף במיקה מעוס ל"פ וטעם דחסח מועיל לאחור בכל לימוק ומה שכחב לו אם הולד בעכ"ל דאם הולד כאה פעמים ע"י אלבא דנחבדר דאלבא מזיק לולד וע"כ אינה רחויה להניק ואדרבה אסורה להניק למטעם מעכר אלבא היא מוחר. דקאקול זה נעשה מכבר בחיי בעלה דהומזקה ג"פ וע"כ בחיי בעלה הוחזקה דאח"מ לא היה לאסר מ"מ מעוס דחסח לאסורה זה ל"ל ברור בכונת מהר"י קולוס שבבית. ולדעתי נראה לפרש כונת הרמב"ם דק"ל להרמב"ם אם הטעם דמעוברת מעוס דסחס מעוברת למיקה קיימא למה לאמרו מעוברת חבירו ומיקה חבירו הלא ממעוברת מוכח מיקה בחכ"כ וכ"ל להזכיר מיקה ועוד ק"ל בבחובות דמזכיר מיקה שאם בעלה חוק כ"ד מודם לריכה להמחין כ"ד מודם ל"ל למימר מיקה לימא מעוברת שאם בעלה לריכה להמחין עד כ"ד מודם לולד כיון דמעוברת מעוס הכי הוא ובכל"ל כדיוק הרמ"ם דלימוק בחיי בעלה חיינו לאסור לכן לאמר מיקה שאם בעלה דוקא כשאם בעלה היהה מיקה מעח"כ לימוק בחיי בעלה וקשה כמו שהקשה ר"ם על ר"ם הזקן הא לטעם דחסח ליכא חילוק זה"נ לטעם מעכר חלבא דלחינו חוזר רק מהטעם וכמו לטעם דחסח ליכא חילוק כ"א אף בלימוק ה"נ לטעם למעכר חלבא ול"ל ודחי דמעוברת לאסור לפילו בלימוק מעח"כ מיקה לא לאסור בלימוק בחיי בעלה וז"א מעוברת חבירו ומיקה חבירו ולדך קאני דמעוברת חבירו לאסור אף בלימוק ומיקה לא לאסור במעוחר בבריחתא דכחובות ד' ס' וכודחי במעוברת אם שדיים לומקות לה מכבר ולעולם ל"ל חלב ומוס קבוע הוה וע"כ הטעם מעוס דחסח ועל בריה חיים ועל בן לחריס לא חיים ואין להקשות נהי דלא חיים עד בן לחריס על לחתו חיים דבדקטיל לולד ח"ל בן ליקן ואיכא סכנה אם כדמליגו בימות ד' פ' ובשבת ד' קל"ה אבל לחתו עוחב עליו ומיקתו מפני הסכנה היינו סכנה אם דכיון דחיים לה לימוק שדיים ליכא סכנה אם דל"ל חלב אלא סכנה הולד ודידים חיים ולא דלחריני אלא דקשיא היכא בלימוק בלא לימוק מל"ל ואיגו מהסברא לאסור כל הנשים בשביל לימוק שדיים דלא שכיחא ולזה מקשה הם"ם שפיר ואזיל מיקירא שמא הטעם עוברה סגדל וזה שייך בכל הנשים ולא אהיא ליה ואמר מעוס דחסח ומקשה ח"ה דידים נמי ומכני דידים חיים עליה ח"ה דחבריה נמי חיים עליה כן הגירסא בספריס שלנו אלא רש"י ז"ל גרים חיים עילויה אבל בספריס שלנו כחוב חיים עליה וחכי קאמר דידים חיים עליה לא מיבעיא על הולד אלא אפילו בחי ליכא חיישא עליה (וכה"ג בב"מ ד' ק"ב לאסורות מעוס גזל אמו וכפירש"י שם) · דהם יהרוג שעובר שחכון במלבם ומקשה ח"ה דחבריה נמי חיים עליה על האשה נהי נמי דחיישא דברה ליכא כיון דאינו אלו חיישא דידים ליכא ולישא למיסר אלא בלימוק ואין סברא לאסור כל הנשים בשביל לומקה שדיים ומכני אלא סחם מעוברה למיקה קיימא ודחי מה שאסור בכל הנשים לא מעוס זה אלא מעוס סחם מעוברה למיקה קיימא אבל לומקה דליכא חשש מעוס מעכר חלבא וליכא חיישא דידה אלא דברה ולזה לא חיים וז"ל שפיר מעוברה אפילו לומקה לאסור מעוס דחסח אבל מיקה לאסור אלא מעוס מעכר חלבא ולא לאסור בלומקה וא"כ בשאר ל"ק כמו מעוס שגדל לו מעוס דחסח אפילו בלומקה לאסור רק מעוס טעם דמעכר חלבא גמי אפילו לומקה לאסור דנהי דבלומקה ליכא חשש מעכר חלבא ליכא בנרועה דחסח ובודחי כל מעוברה לאסור ולא פליגי אלא בנרועה דא"ה בנרועה ל"ש חשש חלב זה ליחא להא לטעם דחסח לאסור נרועה בכל חנפי בכל חנפי ס"ל כדהדר בו לאסור נרועה בכל חנפי אבל בזה ניחא דודחי כדהדר מדחסח לשחינה לומקה ולומקה מעוס דחסח ח"כ שיהיה לאסורים זה מעוס דחסח וזה מעוס חלב ח"כ כמו לטעם דחסח שיהיה לאסורים מעוס דחסח כן כדהדר דשחינה לומקה מעוס חלב מ"מ לומקה מעוס דחסח כאמור ומיקה דוקא שחינה לומקה אבל לומקה מותרה וכבי' לטע"י וכדכחב הרמ"ם ודחסח שפיר כחב הרמב"ם דמעוברת ליכא טעם דחסח דבריה חיים ולא דאחר והייגו בלומקה דליכא חשש אלא מעוס הבן ומיקה מעוס החלב כ"ל דוקא מעוס חלב וליכא ליסור בלומקה אבל במעוברת אפילו דחסח ליכא וכ"כ מעכר חלבא בשחינה לומקה וא"כ לא מוכח מכאן מידי אבל מ"מ הדבר ברור כמו שכחבתי דודחי לאסורה להנשח מטעמים ורחיות הנ"ל שכחבתי לעיל :

במחבר שעיף כ"ג אלא שהוא רגיל בעוס מלוה כו' כשא' רגיל בנחיגה יין לקידוש ורוצה לחבר ליטול ממנו המלוה אף דלכאורה אין ביכולתו אף בנחיגה דמים מטעם חזקה שהחזיק במלוה זו מ"מ זהו דוקא כשהחזיק ע"י הקבל שבבדוהו ולא כשהחזיק מעצמו ושוב אף כשבבדוהו הקבל אינו רק בשאר מלוה משא"כ במלוה יין לקידוש המעברת וא"כ בזיכו רבים במקום הנבחר הוסיף הה כח להשעבר ודמי לעולה דמעברת הנאמר בה מי שהקריב קרבן היום לא יקריב למחר ומשמעת הקבל עבו כהונן ולא היה בדעתם כשבבדוהו להיות זכה בה לעולם :

שם ומחלה הוא עם שאר הקבל לחת לשמר כו' : רחיתי לבאר בכאן דיני מחילה וזכו :

שאלה

ראובן בא אצל שמעון ואמר לו דע כי לוי שלחני אליך שתחן לו סחורה בהקפה ע"ס שסה רו"כ אמר שמעון לראובן אמור לי אם הוא בעוה שאיבו כן ואם לא יהן לך כסף שסה רו"כ עד פוריס הבע"ל אז אנכי אפרע ונתן ראובן הסחורה שלקח משמעון ללוי ושמעון היה חייב לראובן על שע"ח כמ"י סך המשים רו"כ וכאשר בא הזמן כפליר ראובן משמעון שירוח לו הזמן ללוי ונעשה לדבריו ובקש מראובן שיתן לקבלן הערבות בכתב וכתב לו אין שהשיהד עליו לקבלן עד ר"ח תמוז ובעת חזר ראובן ואמר לו שילך מקודם אצל שלום ובאשר לא יפרע לו אח"כ יחזור עליו כי אינו רק ערב סתם ושמעון אומר כי הוא ע"ק וראובן הוא המוחזק מה דינו :

תשובה

לבאורה אין לראובן דין ערב כ"ש דין ע"ב ביד דהוה עדיף מקבלן מכיון דראובן לקח הסחורה ונתן ליד לוי במעות בח"מ סי' קכ"ט סעיף י ט אם לקח הקבלן המעות מיד המלוה ונתנם ליד הלוה אין למלוה על הלוה כלום כו' ויש מי שאומר דה"ס לערב פי' ה"ס לערב סמפ ונתן ביד דאין למלוה על הלוה כלום וא"כ בכאן הוא ראובן הלוה על שמעון ואף דאח"כ כתב לו בכתב שהשיהד עליו לקבלן ומאחר דכן אף כי בסעיף י"ח מבואר דבעי שכתוב בו פלוני קבלן הוי ערב קבלן דומיי בלשון שמושיל קאמר מ"מ שם בראב"ם כתב בדעת בעה"ת ושיעור דלא הוי אלא ערב סתם וא"כ בכאן המוחזק יכול לאמר קים לי כראב"ם מ"ת מאחר דבער שתשייב ראובן לשלם והוה הלוה רק אח"כ הבוא עמו בחם שיהיה מעות ללוי אז יתבוש מקודם אח הוכו המגיע לו מלוי א"כ דבר זה צריך קיום ואין יהקיים כדבר בדיבור בעלמא וכי מסיהם מעמד שלשהן היה כאן ואף בהעמד שלשהן יש דעה בסימן קכ"ו סעיף ט' דיכול לחזור כ"ז שלא פערו בפירוש רק דלא יחבע לו מקודם אבל כאן בבאן לא היה שום קיום פשיטא דיוכל לחבשו עבור הסלוחה הקדומה שהיה לוה ממש מכיון דאמא ונתן ביד אין לאחר שעיון דבר זה אינו דהכתיבות בס"ק י"ג כתב דדין הוא כ"ש ביד אינו כ"א דווקא שלקח בפני עצמו או שלקח סתם המעות מהלוה ונתנם להלוה אבל אם בא בשלוחות הלוה להלוה ואמר לוה שלחני אליך שתתן לו המעות לא הוי כהוא כ"ש ביד שהלוה הוא כמותו והוי כאלו קבלן הלוה בעצמו וכן אם המלוה נתן בתורת שליחות להקבלן שיוליכם להלוה לא הוי כהוא כ"ש ביד מס"ע יעו"ש ודבריה כניס סס . וא"כ בכאן דאמר לשמעון ללוי ביקש ממנו ליהנו לא הוי רק שליח ואין לו כ"א דין ערב דדינו ליך מקודם ליחבע את הלוה ומה"ע לא דמי למבואר בסעיף כ' י"ח בערבות וקבלנות שיינו כשחבע הלוה מהשעה שילוהו ונכנס בערב עמו בדבר בלשון ערבות או בלשון קבלנות אבל אם לא דבר הלוה עם השעה הלוה אלא רואין אמר לשמעון הלוה מעות ללוי ואני פורע אין לשמעון על לוי כלום אפילו נתנם לו מידו אלא על ראובן את"ל הלוהו ובשלימותו של ראובן נתנם לו יעו"ש שיינו ג"כ דלא מזכיר לו שהוא מבקש ממנו בתורת שליחות אלא כ"א הוא מעות ליתן הוי הלוה והלוה הוא שלוחו ליתנו למי שהוא מהשע"כ בשהבקש בתורת שליחות הוי הוא שלוחו של לוי ואין לו רק דין ערב : ואי מצוה לכתב לו אח"כ שהוא קבלן מבואר מכבר דשהוחזק יכול לאמר קים לי דאין זה כ"א לשון ערבות ושוב דשם אינו רק ערב לאחר מתן מעות ולא מהשעבד כ"א בקבץ דווקא דלהרמב"ם אפילו כתב לו שהוא בפ"ע כל שלא נתן לו רק בתורת ערבות דשיינו אם לא יפרענו יהיה זה שהר עליו לא מהני בלא קבץ ומכש"כ בכאן דלא ניתן לו שהר בפ"ע כ"א שהר ראיה דערב הוא פשיטא דלא מהשעבד בלא קבץ . אבן בן יש לעיין בזה מהיון דבשהר בערבות היה במעות חייב לראובן ח"כ הוי כעין מחילה דבאם לא יפרע לך לוי עד הפוריס אזי יהיה חובך במגיע מלך ממול וא"כ הא מחילה ח"ל קבץ אבן ג"ז יש להחות מהיון דעל החמשים רו"כ שחייב לו יש לו בידו שהר ושוי הפש שעת ממהל ומבואר בח"מ סימן רמ"ח סעיף כ' די"ח שפילו היה לו שהר מחילה מהילה בדברים בעלמא והש"ך בס"ק ד' בשיה מהירובלמי דשליבי בזה ופסק דהוי שפיקא דדינא ואם כן בכאן דראובן הוא המוחזק יכול לאמר קים לי כמ"ד ממהל ואפש בשהר לא מהני מחילה :

אבן יש להחבונן בהאי דינא אם הוא שייך בשט"מ גמור דוקא ולא בכה"י או לא בכה"י דממהל ולא המזיר לו הכת"י ג"כ פליבי ובראה דהלי בחילוקי הטעמים דהש הקלח"מ בסימן י"ב כתב לחרץ הקושיה של המ"ד דבחפש שהרא לא מהני מחילה מהא דהמוכר שט"ח לחבירו ואחר ומחלו מחול לף בי אין השטר בידו מ"מ מהני מחילה וכ' וז"ל וא"ל בין דשעמא דמחילה ואפש שהרא לא מהני הייבו משום דכל השומד לבשום כבדי דמי ואע"ג דאמן קיי"ל דלא כש"ם דאמרי כל השומד לבשום כבדי משם"ם מזינן דלכאש מילי הוי בבדי דשם מיבו להוליא לא אמריבן ובשהר כיון דהכשים משחעבדי בשהר אמריבן מיבו להוליא כו' יעו"ש ולפי הדין שברא דלבך לימו ממול עבוד בי כל השומד לבשום בבדי דמי ח"כ שם מוכח בהדיא בש' השולח דלף לב"ם לימו רק בשהר גמור דאית ביה אחריות עבדים ואע"ג בכה"י מלי למהול לף אאפש שהרא לכ"ע וא"כ בנידון דידן דהיה כה"י הוי בפיר מחילה אבן דברי הקלח"מ דמוקים וגם הש"ך כתב על דברי הב"ח בשאמרו דהטיטור ס"ל דהלכה כב"ם דשהר השומד לבשום בבדי דמי ודבריו תמוהין דשם לא קיי"ל כב"ם כדמוכח בש"ם ס"ם בל הגשבעין וכדפשקו כל הפוסקים יעו"ש . והנה החומיש כתב וז"ל וע"ל דווקא בשהר בידו אז לא מהני מחילה דאמרי' מי שיהא דהיה לבבו בלא למחול היה מחזיר לו שהרו מש"ה בשהר ביד אחר מהב"ם נימא דלא היה בלא בלא לבך במוכר בש"ח לשחר שייך מחילה בלא קבץ כיון דאין בידו השיטור בקלמה וז"ל שם חזר המלוה ומחלו מחול לף למאן דאמר דלא הוי מחילה בחפש שהרא מולה הכא ליתא לשהרא בידים ללחזור ובובא בש"ך סימן ס"ו ס"ק מ"ו ולפי זה אין חילוק בין כתב יד או שט"ח בשעבוד קרקעות ועיין בשו"ת בתן דווקא וז"ל ומחול בלא קבץ והפיש שהרא היכא דיש לחלוה דלריך השהר לשחת עבן שחר או דאין השהר בידו בשעת המחילה הוי מחילה גמורה ומהני . ועיין בשו"ת פרי חבואה סימן י' וז"ל מלבד דזה נקרא מחל והפש שהרא מאחר בלא המזירו להמחזיק הקלשהרקע שלו בח"י בשם שמחלו דמסיק הש"ך דש"ד . ומה גם בכ"י בחיך זמנו בשובדא דידן שיטת דבחפש שהרא כח"י לא שייך לאמר מחלתי אבן אפילו לפי דשם וסברת החומיש ג"כ שייך לאמר מחלתי בלא קבץ יען כי לפי סברא זו אינו שייך כ"א בשחל לו בל הש"ח וא"כ אמאי לא המזיר לו שהרו מבבן דאין לו שהרו מבבן לו אבן בשובדא דידן דהש"ח בל ראובן על שמעון הוא

ט"ס ממשיס רו"כ והמוד על רחודן בהחייב טבור לוי הוא על ממשה רו"כ לא צייך כאן לומר דלא היס בלב אלא מכיון דלא החזיר לו בטרו יען כי חוזו הוא ממשיס רו"כ והוא מחל לו רק ממשה רו"כ ואיך יוכל להחזיר ואין לומר דהא אס היס מחל לו בלב אלא הוא ליס לכתוב פרטין על הסט"ח זה אינו רחיה דאולי אין ברצונו לגרע הסט"ח כי אן ואולי בחיזה ימיס מוטטיס יסלק לוי לשמעון אח הממשה רו"כ ועל הסט"ח זה נכתב קבלה ממשה רו"כ ח"כ לא יסיה לו בטר רחיה אח"כ על הממשה רו"כ ועבור זה מצא ח"ע מלכתוב קבלה אף כי לענין פוגם בטר הוא ריעותא דכשהוא פוגם בטרו אין נפרע אלא בשעשה משא"כ אס נכתב הפירעון על הבטר ביני ביתי לא מחשב בטר פגים אף כי בבתי טובדא דהיה בתוך זמני אין נ"מ דאף בפוגם אן נכתב ואפילו טוען הכתב לי לפי דעת הס"ך מ"מ לאח"ז הוא נ"מ במבוזר הכל בסי' פ"ד אכן אלו עדיף מבלי לכתוב על הסט"ח קבלה מפני טעם הנ"ל נמלא דבהאי טובדא אין סוס חילוק דהוא מחול בין לדעת התומים ובין לדעת הקלב"ח לדעת הקלב"ח הוא טבור כי לא פרע אינו רק כא"י ולדעת התומים הוא טבור כי לא פרע לו כל חובו:

והנה לדעתי נ"ל לבאר מחלוקת כירושלמי ר' חגיגה ור' מנא דא"א מהל ותרגא אמר לא מחל עד דמסר ליס בטרא דפליגי בסברת אחריתא דהנה זה ברור לו בט"ח על חביבו יש לו עליו בני דריס ח' חיוב ממון ובטובה נכסי' כ' חיוב הגוף וכאשר יפרע דמי חובו אז מחויב האני להחזיר לו בטרו יען כי הבטר על לוס הוא במבוזר בסוף סי' ל"ט דהלוס נותן בשר הסופר וכאשר מחל לו דמי חובו בעבור הגוף ובעבור נכסי אז נקניס זו בדבר בדיבור בעלמא אכן להחזיר לו הבט"ח אלו אשר בידו על המלוס זהו חיוב נקניס בחמירם בעלמא יען כי הייב הוא סוס ממון לגור ע"פ גלוחיהו והוא בידו על המלוס ואין כאן ט"ז הדבר לבטן מחילה כ"א נחיצה וצייך קנין לזה. והנה כעת אשר מוחל לחביבו הבט"ח כוונתו להחזיר לו ג"כ הבט"ח אלא יהיס בידו בטר רחיה להחזיר ולהשוב ממנו ובקנין אחד ניתנו הבני דריס מחילת החוב והחזקת הבטר דמי זה לקני אח וחמור המבוזר בסי' ב"ב דף קמ"ג ע"א דרב המנונא אמר לא אמר כלום דמגו דלא קנס כחמור לא קנס ג"כ הלדם דכיון דבקנין אחד ניחף ניחף ניכסס לא נגמרם בדעתו להקנות זה בלא זה כלום ורב אשי אמר דקנס הכל ור"ל אמר דקנס מחלה וספוסקי' מדמין זה ג"כ אס הקנס דבר שבח לעולם עס דבר שלא בא לעולם נמלא דמ"ד לא קנס כלום בשר כרב המנונא ומ"כ כיון דהחזרת הבטר אינו נקנה אלא בקנין ובדבר אחד ניחף זה ג"כ מחילת החוב ולא חייל המחילה בדיב ר מגו דלא חייל על החזרת הבטר ומ"ד דקנס בשר כר"ל דקנס מחלה ע"כ כזה ג"כ. כן אמת דאין צייך להחזיר הבט"ח אכן מחילת החוב הוא מחול ועפי"ז בין תבין דברי המרדכי בפ' מי שמת דכתב משעה באחד שהקנה לחביבו בק"ס קרקעות מטלטלין ומעות בבא אחת ומחלקו בדבר חכמי הדור י"ל דדמי לאח וחמור לפרק מי שמת כמו שלא קנס המעות לא קנס ג"כ המטלטלין והקרקעות וי"ל קנס הכל במגו אחל הקנין על הקרקעות ומטלטלין אל נמי למעות ור' שמחה כתב תע"ג דמעות ל"ק קרקעות ומטלטלין קנס כו' יעו"ש ואמת בשמ"ע בא"מ סי' ר"ג ס"ק י"ט דאיך כתב הדעה הרחבונה דים לדמותו לקני אח וחמור דמשמע דס"ל דבקני אח וחמור ל"ק כלום וכוא שלא כר"י דקי"ל כותיה בדיני ואיכן משום דשמא גמרא הקשה בפ"ק דקדושין מדברי סמ"ד בקני אח וחמור דל"ק כלום אכן זאו דוחק לאין מכאן ראיה כדאיתא בתוס' בר' קמ"ג ד"ה ר"י

דלאו משום דהילכתא הכי אלא הכי נעי למימר ואקשה למ"ד ל"ק וכי היכי דלדידים צריך לאקשה הכי נמי צריך לאקשה לרבא ישו"ם. אכן לפי דבריו הנ"ל ניחא דשמ' בכתובות ד' ק"ח ע"א איתא אמר רב יהודה אמר רב הטיד ר' ישמעאל בר"י לפני רבי שמואל משום אביו ל"ם אלא שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידיס גובה כתובתה לשולם ור' אלעזר אמר אפילו שטר כתובה יוצא מת"י אינה גובה אלא עד כ"ס שניס וכתב הב"ח בא"ע סי' ק"ח ס"ק ז' ז"ל מאלה דוקא כשאין שכתובה בידה אף למ"ד מאילה מהני אפילו אס השטר בידה מ"מ כאן דכתובה בידה לא אמרינן דמאלה אלא החזירה שכתובה ליד ישו"ם ודוחק הוא מאחר דכללא כייל לן מכיון דשתקה כ"כ שניס מאלה וזהו חזקה לשיתתא וכתו שמאלה בפירוש ח"כ מ"ם לשטר לבע"פ ומה גם דלדעת שברת התומים והשטור שכתבתי לעיל דשברת המ"ד דבתפס השרה לא מהני מאלה הוא אלא החזיר השטר ור"כ המ"ד דס"ל דמהני מאלה יען כי שכר דמי אלא החזיר השטר היינו דאיס דלא מחל בלב אלא ור"כ הב"ם דמיירי בכאן למ"ד דמהני מאלה ח"כ שוב היינו דאיס דלא מאלה אלא החזירה השטר כתובה דמ"ם אס מאלה בפירוש או המאלה הוא. מעתה חזקה דמאלה ובלא לב אלא שלא מהני אף במאלה בפירוש כדברי התומים הנ"ל אכן לפי שביארתי לעיל יהיס בפי המחלוקת אס הוא מהני מאלה לאחר כ"כ שניס בשטר כתובה בידה שהקנה קרקע מעות ומטלטלין ביחד כמו כן בעת מחילתה לכתובה הקנתה בעת מעשה גופא החזרת השטר לכתובה דמ"ד דגובה כתובתה. לעולם שכר דמגו דלא חיל הקנין על הכתובה כמו כן לא חיל הקנין מחילה על הביעת הוב דמי שכתובה ומ"ד דאיתו גובה שכר כר"ג ומכיון דקיי"ל הילכתא דשטר כתובתה יוצא מת"י גובה לעולם הרי מזיון דבקני אח וחמור ל"ק כלום נמלא בפיר פשק לוהו דהעה במרדכי דבקני אח וחמור ל"ק כלום והנה לפי שביארתי בוב אין חילוק בין כח"י לו לשטר חוב גמור ומעשה מהוזן הקושיא שהקשו מהא דמוכר שטר חוב לחביבו וחזר ומחלו מחול דמכיון דאין השטר בידו שוב אין מתכוין להחזרת השטר כ"א למחילה החוב לגד ושוב פיר ט"ז מהני בלא קנין ובנידון דידן נמי מכיון דהוא צריך השטר"ח שטור החמשה ותרבעים רו"כ שהוא ולא מחל לו כ"א החמשה רו"כ לגד מהני ג"כ מחילה אכן יש לחמוה לפי"ז שביארנו לעיל דאלי הפלוגתא זה בזה ח"כ רב שפת דאמר קנס הכל והוכיח דיוו מר' יוסי דאמר אין לך מר בקיבוה אלא פנימי שבו ומוסיף על האיגן שבו ותוסס ולא שכר שהי מילוקא בה דאתאורייתא תרוצה מעליתא היא אלא תיפוק ליס דאיכו ר' יוסי בע"כ לא שכר דקנס הכל דהא ר' ישמעאל העיד דאביו ר' יוסי שכר אלא מהני מאלה בחפס בשרה דמגו דלא חיל השטר כהובה לא חיל ג"כ אחיוב האוב וא"ל דרב שפת לא ידע מכך השאלתו של ר' ישמעאל זה היו דיכו בעלמו קמקשה בשמ' בכתובות על אמרו דגובה כהובתה לעולם מבה דנאמר ב"ח גובה אלא בהזברה וא"ל דרב שכר דקני אח וחמור שאני מדאמר יודע שאין חמור קונה וגמר בדעתו דלמא יקנה הכל והאי וחמור פטומי מילי ניכו מבא"כ כאן דהקנאו השטר כתובה והחיוב במאלה י"ל דהברה וגמרה בדעתה למחול הכ' דבריס בקנין הרחוי דמידה אין מניעה והזכיס יסי' בחופן שיזכו עפ"י הדין ומכיון דאין הקנין חל על השטר כתובה לא חל ג"כ על חיוב האוב. אכן יש לדקדק דלאיך יכול לאמר דר' יוסי שכר דבחפס שטרה לא מהני מאלה הלא היכו אמר בשמ' בכתובות ד' ג"ו ע"ב דרשאי לפחות לבתולה ממאתים ולאלמנה ממנה ואפי'

ע"פ נמי חגלו קיים ומשמע מפילו במקום שכותבין כתובה
לייתי הכא ר' יהודה אמר על דבריו דבש"פ בטל רק
בכתב שובר ואמר דרכם כותב לבתולה שטר של מאתים
כו' הרי דבמקום שכותבין כתובה מיירי בשלמא לדעת הב"ח
שהבאתי לעיל לינו קושיא דבמחל בפירוש מכני לף דבקיט
שטרא רק בכאן מיירי דלא מחלה בפירוש רק שהוכחה
מדשתקה כ"ש שיש משמ"כ כהשטר כתובה בידה לינו
רחיה על המחילה אלא לפי דבריו הנ"ל קשה דר' יוסי
אר' יוסי ור"ל דדוקא כשמחילה הוא על כל השטר אז
לא מכני מחילה מכיון דרשומא ג"כ להחזיר השטר שלא יכי'
בידה שום דבר לרחיה לתבוע משמ"כ כשמחילה הוא על
מקלת השטר אז אין בדעתה להקנות השטר כ"ש
המקלת חוב בשבד ומחילה ס"ל קנין וא"כ כאן ג"כ דלא
מחלה כל הכתובה כ"ש מקלת מעט ממאתים או ממנה לכן
שפיר מכני מחילה . ועיין בח"מ סי' רמ"ט מידת חסידות
שלא לקבל מתנה ול"ע מגמרא ערובין ליסמוך יהנה כאליעזר .
ועיין בסי' כ"ד סעיף ט' לטעם הסמ"ע כשרוצים להיות
ממחוסר אמנה יכולין לחזור אבל לטעם הגר"א דדברי הקהל
ס"ל קנין ס"י לחזור ועיין בתשובות מה שפסק גבי שלשה
שעשכרו מלמד ודבריו ל"ע :

(קנ"ד) **במג"א** ס"ק י"ד לחסור ליקח ס' ולהניחו אחת
ס' אחר כדי להגביהו כו' אין נכון לסמוך
עלמו על ספר ורמז לדבר ואל ביהוך אל השטן . אסור
לישב על ספשל שהספר מונח עליו . ובס"ק כ"ג מי סי"ל
בית הכסא שמוך לבית הכנסת כו' עיין בב"ח בח"מ שכתב
אף דמבואר בח"מ סי' קנ"ה דאף חזקת ג"ש לא מהני
לבית הכסא מ"מ בית הכסא דיחיד כ"ש עושה בהוך שלו
בלי מותה ומעשב כלל מעשה דינא דמלכותא יעו"ש :

(קנ"ה) **במחבר** סעיף ו' ויקבע עת ללמוד כו' .
בסיומא דמכניות נאמר אריב"ל עתיד
הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ס"י עולמות כו' . והנה
החשבון של ס"י לינו מובן ונם האי לכל צדיק וצדיק מיותר .
עוד שם לא מלא הקב"ה כלי מחזיק ברכה כו' הסתיכות
לינו מובן והחוי"ט הקשה דר"י בן מלפחת הנח היה וריב"ל
מתמוהים למה מקדים מאמרו . וע"ל דהנה החתלה קיום
העולם בשבע ד' לבל לאבד את העולם הוא בשלי בית מי נח
אחר המבול . כי אז ההחילה להיות יסיבה בישראל אזל שם
ועבר ואברהם ויעקב ונם במלכים לא פשקה יסיבה משם
וע"כ אז היה קיום העולם יען כי אז היה עמוד התורה
אשר הוא קיום העולם וע"כ היה רצון ד' ליתן התורה
אז בימי נח כידוע . ועיין בשמ"ד בהקדמה . והנה אחר
המבול היה בערך אלף ושם מאות ושבים שלה ומאז עד
אלף הז' שעתיד הקב"ה לאחד את עולמו הוה אלבעה אלף
ושלש מאות ואלבעים אזוק לדורות שכל דור ע' שהם הוא
ס"ב דורות ובפ' ג"ה אמרינן אלו מ"ה לדיקים שמקיימים
העולם נמלא בכל קיום העולם אלו בהתהוים ומקיימים
ולבד שמקיימים עולם השפל אלזה מקיימים נ"כ אלבעה
רקיעים היינו וילון רקיע שחקים זבול שהמה עשויים לאחד
מעשה ברחשים בכ"י וחמה ולבנה ומן לצדיקים וירושלים
ובשמ"ק השנוי וחילולי הם הין נ"כ בשלים כי חילולי חוקים
שמים ואין לא שמהים רק השמים מטון שהם מדור המלאכים
מתקיימים בלהי עזר האחד וכמאמר הכתוב רוכב שמים
בעזרך ישו"ש בחלכך נמלא להצדיק מקיים ה' עולמות וס"ב
דורות ים ובכל דור מ"ה לדיקים המקיימים הם' עולמות
ה' פעמים ס"ב הוא ס"י נמלא להצדיק מקיים ס"י עולמות
ע"כ ניתן הגמולו ס"י עולמות אח אחד קיים להצדיק . אבן
קשה הא להצדיק לא קיים רק בא' עולמות אלו שהם בדורו
וגם לא הוא בלבד כ"א בצירוף מ"ה . וע"ל יען דע"י השלוש
ימים להי"ח זה עם זה נחשבים כולם כנוף א' וכאים א' זכיות
מלדיק זה נחשב ג"כ לצדיק האחר וכאלו לדיק א' המקיים
כל הס"י עולמות וזהו הכוונה שאיזה הקב"ה להנחיל לכל
לדיק ולדיק ביחוד ס"י עולמות וכ"ל ואם יוקשה לך אאמי
מניע לכל לדיק ולדיק בלבד הא אין מניע רק לכל הלדיקים
בכלל אלו הס"י עולמות ע"ז מביא המאמר של ר"ש בן
חלפתא דהשלום הוא כלי מחזיק ברכה וכנ"ל . והנה לפי
מה שבארנו דכל קיום העולמות הוא רק ע"י התורה וע"כ
הקב"ה רצה ליתן התורה בימי נח נמלא דההורה שנתן
הקב"ה לישראל אינו בשביל שעבוד מלריס וא"כ יוכל להיות
שהחדש ס"ל ללמוד רק ביום דשלמת כדאמר דהתורה
הוא בשביל שנתל הקב"ה לותנו ממלריס וכמבואר בפסוק
להיום לי לעס . והנה במלריס שעבדו בישראל ביום ובלילה
כמבואר בפרקי דר"א ס"ב מקבל שעה ממאתים אז ממנה לכן
לכן להשאר דההורה הוא בשביל קיום העולם אפשר דשני
בלמוד היום וכדפלינו בסמ' עירובין לא אבני לילה אלא
לשיעתא ע"כ הקדיש רבי למשנה למאימתי שיחזיל בק"ש
דמבואר ממנה בלריך ללמוד ביום ובלילה כפי שיחבאר .
והנה אאי לא יאום יש פלוגתא ס"א בדבר ליבואר . אבן
קשה אין אפשר דברכו אלא יאום ויחבאר התורה ממנו אלא
בימי אבלו של משה נחשבה ואין הבטחה ה' לא יאום בע"כ
דזהו חובה אבן נוכל לאמר בשביל אחא נחשבל הבטחה
ה' והאי לא יאום הוי ברכה . אבן קרא קאמר אם
אאבו ומשתאם כו' . והכונה דקשה לאאי נוהן ה' שבור
אחא טוב ועשור מלוה שכר שיחשב בחשבון עבירות מול
המלות ויוכה זה כנגד זה לא שכר ולא טוב והאירוך לזה
יען כי הוא"י בעת עשותו למלוה מבטיח לו ה' שכר ואיך
יחשבל בעשותו לעבירה אין הבטחה ה' ולז"א אם אאבו
ומשתאם טוב האיך הקבלו שכר והאכלו ואם שמאו ומריאם
לזי טוב הטעם כי מרב תאוכלו וא"ל יוכה זה בעד זה
יען כי ה' דבר וא"א להחשבל מוכח מזה דהבטחה ה' לא
יהיה אלא כשחיטא וא"כ בע"כ ל"ל דזה חובה ולא ברכה
אי לזאת לוס הס"ה לקיום שמע בכ"י דלא יחסוב האדם
להטוב יבוטל בשלים דמק"ם מוכח דים טוב דכן נאמר
והיה אם שמוע כו' ונאמר בשמיכם בעשם כו' השמרו לכם
כו' והרה אף ה' כו' ס"מ דים טוב ולא יוכה העבירה
אחם השלים ויזכור האדם בכ"י שעיד בקרבו ק"ש כי ים
שכר וטוב נמלא דמק"ם מוכח דלריך האדם לעמוד ביום
ובערב . וזהו כוונת המשנה והיה אם שמוע לויאמר שזה
ביום ובלילה פירש דע"י שיקרא האדם פ' והיה אם שמוע
יזכור מזה שלריך לעמוד ביום ובלילה וזהו כוונת הגמ' ברים
ברכות הנח היכא קאי כו' . והדקדוקים רבו בזה .
אבן הגמרא היה סבור דכיון דרבי פתח בק"ם מוכח
דשבר ק"ם דרבנן והאי בשבבך בד"א בשיב ומזה מוכח
דלריך האדם לעמוד ביום ובלילה . ולזאת פתח בזה
בכדי להיות קיבור לסוף מצוות האחיוד לעמוד ביום
ובלילה ולבל לטעות מסיום המצוות דשני בלמוד היום .
ולפי"ז קשה הנח היכא קאי דקאתי מאיאתי דמכיון דשנה
דרבנן הוה לריך רבי להקדים הדין דהוא מדרבנן לריך
לקיום שמע ותפ"י יבוה דיבה ועוד ליהני בבוקר תחלה
מכיון דלא קאי על הקרא ומהרן דרבי שבר ק"ם לתוריתא
וקאי אקרא ודא דקשה למה פתח בק"ם תחילה יען כי
ותיבות לימת הנח יליף מבריהו של עולם להקדים ערב
לפירושו עפ"י מאמרם לדיקים החילתן יסורין וסיפן שלוה
בן מצאנו מחומה דאין לדיק בתרן אחר יעשה טוב ולא
יחטא ע"כ מתיסרין אקידם ויקבלו שכרם מכלם וקשה אאמי
לא ניכה הקב"ה העבירות מהמלים ומה להם להתיסר ול"ל
להבטחה ה' לא יחבטל ותפ"י מוכח דילמוד ביום ובלילה וכנ"ל

ע"כ פחות בק"ס אף דהוה מדאורייתא מוכח נ"כ דלריך ללמוד ביום ובלילה וסמך נ"כ על קרא דויהי ערב ויהי בוקר ופחות בערבית. ועפ"י האמור נ"ל ביאור קרא שביום המה מלבוא דאיתא במס' סוכה דיש ל"ו לדיקים דמסתכלי בהספקלריא המאירה וי"א חלפי בהספקלריא שאינה מאירה ולזה מצטער ליסראל בפלח הרמון דקאי אף הרקנין שבך מלאין מלא כרמון ובשים המה היינו שבים דורות הנ"ל וחפס חסבון שלס דס"ב יש ובמונים פילגשים היינו מ"ה ול"ו וג"כ חפס חסבון שלס ועלמות דמסתכלי בהספקלריא שאינה מאירה אין מספר ע"כ אחת היא יונתי תמים היא יונתי להבניח עליך בהצנחה מרובה יען כי אחת היא יונתי שמחברת אלי כמו יונה לבן זוגה רק אחת היא דהתומות אין מחזיקין בי המתי שאחת השים עמו ע"כ אחת היא ללמוד שאחיה אחת להקב"ה להבניח עליך בפרטיות לא כן התומות כי נמסרין המה אחת אחת המזל:

שם במג"א ס"ק ג' וזולת דמסתפינא כו' והוא סבר לפירוש זה קאי על פיתח כלומר פח שחרים. דע כי ככל החזיון הזה רחיתי ג"כ בזו"ח הב"ל סי' ט"ו שאמר נ"כ שמזה הנמ' יצא הטעות והתריך דפח שחרים טובה מאיזה הבחה שיהיה יעו"ש. החנצ רחיתי בזו"ח ל"ל סי' ל"ג שחקר לענין שא' הלך עם מבירתו ואח המשרת בדרך עבור הקור כחס חייב לקבל חבובה כחב שם וחו שקודם שילאו מן העיר חלבו פח שחרים ואיתא בהמקבל כו' הרי קיים מאמר רז"ל והתלינו לעבר פח שחרים להגלל מן הלינה ואיתא יכול לילך בטוב מאי הו"ל למעבד הן אמת אמו' בעל ב"ח כו' מציא בשם מרדכי התריך כו' הרי מבואר דפח שחרים דמיירי בה בנמ' שמלאה מן הלינה אלו היינו פח שחרים שהם מ"מ כיון דבנמ' איתמר שאמת פח שחרים עביד והתלינהו פח שחרים ומילתא דהמרדכי תריך לא מהפרשם לאנשי כו' יעו"ש הרי הנ"ל שהיה רב גדול ומפורשם הלמיד הפ"א לא דבר ע"ז מאומה והשניט לזה. ובאמת לא ידעתי למאי קאלאהו פשוט כדאמר דמפרשי פיתח ל' פיתח פח שחרים הלח ג"ז הוא פירוש טוב ומוכרח בהוקשה להם שפ"י פירש רש"י דמאי מקשה הנמ' מאי תירוץ בנים לפילו בנות נמי מאי תירוץ קטנים לפילו גדולים נמי נימא מאחר דאמר רבי"ש נפל פיתח בבירה דרפואתם הפותה נפל בבור מכיון דה"א להציל בנקל כ"כ ה"ב שפיר לגדולים וכן לבנים לא היו עוסקין להם רפואה זו עבור יקר המליאות דאין להציגו ולא היו הולכין בקברים רק בנים קטנים עבור חביבותייהו למאור היו מהחלים בכל עוז להציל זה הרפואה ומאי קושיא ע"כ מפרשי דקאי על פח שחרים וידוע לבעלי תלמוד דבפח שחרים היו זחירי כל עבור רוב הסנולות הנמלא בה י"ג דברים והיה נחלא חלל כל אחד ואחד מקטן ועד גדול הים ואחה. וכך מפרשי דהאי אמר רבי"ש היא הקושיא שמקשה הנמ' דרבי"ש מקשה על פירוש זה דקאמרים הוא קאמרי פיתח ה"ב מבמע דנפל פיתח בבירה דאין דלא נזהר רק בבנים קטנים מבמע דב"ע לא מזדהרי ונפל פיתח בבירה אחמהה דמאי חיריח בנים כו' והיה דברכות ד' נ"ו ע"ח כדאמר נפל פיתח בבירה ולא אחמהה מבמע ג"כ כן. וקושית החב"ל מניטין ס"ט מרגיל בפח שחרים יעו"ש לק"מ כב"ל דידוע להנמ' אף דקשה להציל פח שחרים מ"מ היה מלוי אלל כל מכיון דרז"ל בב"מ חייבו והזהירו ע"ז בחשו כל ומזהר זהירי:

(קנ"ו) **במחבר** סעיף ה' כחח יחחייב לו שבועה כו' ועיין בה"מ סי' קע"ו סעיף נ"ח ואם נשחתף ונחחייב לו שבועה מוחר לקבלה וכחב הסמ"ע בס"ק כ"ב מבוס הפסד ממונו הקילו כו' וב"ל דהיפוך שבועה ליכא נביה דכיון דבשיבבע ליכא אלא הפסד ממון יוחר טוב להיות נשבע בחחח מלשבור על לא יחמע על פיך. ובשנין שבועה אלא הרוחחי בעוחן מעוח בחורה היחר עשקא רחיתי כחוב בזו"ח טור החבן סי' מ"ה כי הנשבע אלא הרוחחי בחעוחיו אל פליני ה"ל המלוה לקבל בחרס שחינו מגביעו בחגס וכן ה"י להסוך ולאמר הנשבע שחשדחני בזה שחני משקר והרוחחי כי כ"ז שחינו נשבע אלא הרוית חייב לשלם יעו"ש. ובנשבע לקיים המלוה להרמב"ן ליכא בל יחל ולהר"ן בנדרים ה' ליכא ולולי כינחו וכ"ה ה"מ לקרבן כו' דמ"ל להמשנה להקשוה לולי רב סבר כן חבן בחחח ליכא בל יחל ורחי' ממכות כ"ב ולחבוב שבועה לא לחהוב ולא כר"ע חיבר במחניות נדרים:

(קנ"ז) **במחבר** סעיף ה' כשיגיע שעה ד' יקבע סעודתו כו' זהו מבואר במס' שבח ד' י' ע"ח ובמס' פסחים ד' י"ב חבן כחבר הרמה בשיעת פקיחת הרמה כי חילופי גירסחות יש בין שני הסוגיות וע"ל דפליגי בפירוש ר"ל פועל בכניסתו מבלו דלשיטה ר"ח הפועל עומד למלחכתו בעלות השחר ור"ל חמר במס' עירובין חבן פועלי דיממא חבן וזמן ק"ש הוא קודם הנן בערך שעה לחר עמוד השחר וקודם ק"ש לסור לף ללמוד ח"כ ה"ח הולך למלחכתו בערך שעה לחר פועל דעלמא ע"כ לריך ג"כ לקבל בערך שעה יוחר ח"כ מוכרח הנמ' לחריך בפסחים ולהניח חמיחים מחכל פועלים ו' ח"ח וח"ל ו' פועלים ד' כדקאי קאי דחיך חפסר דה"ח יקדים לכילחו ערך שעה קודם פועל ומחחר מלחכתו בשעה לחר ע"כ הסוגיא הניח הגירסא בבריימא ה' ח"ח וחעפ"כ מוכרח החרבן להפך מסל"כ בפסחים חזיל הסוגיא כשיטת רש"י ותוס' דפועל הולך למלחכתו מהנך וה"ח מחחיל מלחכתו קודם הנך ח"כ ח"ל דהגירסא בבריימא היה ד' פועלים ה' ח"ח ו' כ"ח דאל"כ מי הכריח להחרבן להפך כ"כ יגרום ד' כ"ח ה' ח"ח ו' פועלים דעבור שמחחר מלחכתו מה"ח ע"כ מחחחר לכילחו מה"ח בטכל"ל דהגירסא היה ד' פועלים ה' כ"ח ו' ח"ח ועבור כי לא רלה להפך הבריימא כ"כ ולהניח ע"כ מחרץ ד' כ"ח ה' פועלים לכן הסוגיא נריס בבריימא כן:

בזורק חבן לחמה כו' "ואחקשה פח לחם" ר"ח למפרש החר חנורה קודם לכילה פן חביח לחולי מעייה. ועי' במס' שבח ד' ט' ע"ב בחב"י ד"ה הא לן כו' ובגליון הש"ס וכ"ל דאין מקרא זה שמך גלוס דבחחה נס בני ח"י היו מונרים עלמס רק דבני בבל היו מונרין ח"ע בחוזק ובני ח"י היו מונרין רק לא בחוזק ולכן ח"ל להחיר החנורה וכן מדויק בל' רש"י שעליו מליין הגר"ש דאמר ובני ח"י לא היו נוהגין בהחרת חנורה קודם נפ"י משמע דהלכו בחגירה רק לא היו מחירין החנורה ות"כ בחלי נופל מהל' של בני בבל יוחר מח"י וכי עבור החגירה בחוזק יפול המלילה ביוחר חגירי חזור עלייהו מעל לוחס שהיה מונרים בחוזק:

(קנ"ח) **במג"א** ס"ק ח' ומפני סרך חרומה סירגילו חוכלי חרומה כו' והלבוש כחב נט"י משום סרך חרומה פירוש שלא יאכל חרומה בידים טמחות ט"י שהם מסקניות ולא ידע ויבא לידי חיוב מיחה שהאוכל חרומה טמחה חייב מיחה בידי שמים כ"ל כוונחו ג"כ כדברי הט"ז סירגילו חוכלי חרומה ליטול ידיהם יען דאם לא יהיה הדין כן בחולין לא ינהגו הכהנים ג"כ בחרומה ובחרומה חז חשש שלא יאכל בידים טמחות ט"י שהם מסקניות כו' ומה שסיים שהאוכל חרומה טמחה במיחה לא הוה לנד כ"כ כ"ח כה נאמר בחשבה מקיומה במס' פסחים ד' י' ע"ח בחוד"ה הלך ורש"י ביבמות ד' ל' ד"ה חרומה ובחום'

ע"ח ד' ס"ו ע"ב וברש"י בכורות ד' י"ב ע"ח ובמהרש"ח שבת דף י"ד ע"ח והוא נגד סוגיית עירובין בתוס' יבמות ד' ע"ג ע"ב דתינו כ"ח בעשה ובמיבורי קרבן העדה המלח יבוב לזה:

במז"ז ס"ק ז' אבל הבל יפלה פיסח כו' הכה בתס' שבת ד' י"ט ע"ב ור' קז"ח ע"ב אמר הגז' התס הוא דמעיקרא אוכל ולבסוף אוכל ומתוך לכאורה הלח מבוסק אף לב"ה הוי מצקה ומלאתי להר"ם שהקשה כן בעיקרין והיינו דהלח מיירי דניטלו עכשיו לאכילה וקאמר שפיר התם אוכלא יעו"ש וק"ל על תירוצו הלח הדין הוא ר' אליעזר כדכתב בברטנורא פכ"ב משנה ח' הלכך ר' אליעזר אחיר ור' אליעזר שמותי הוא דסבר בכ"מ כב"ם וב"ח הא אמר מסתימת דהוא קודם ניסוק ותז הא היה מצקה רק עכשיו מוטלו לאכילה ות"כ אין אמר לר"ח דהוא המתיר מעיקרא אוכלא הול"ל מעיקרא מצקה ולבסוף אוכל. תמנם מזיהי ברש"י ד' י"ט ע"ב בתד ר"ח היא דהוא ר"ח בן שמוע הרי דלאו ר' אליעזר היא כ"ח ר' אליעזר וכן אריך להניה בברטנורא וכן מלאתי בתוס' ר"ע ניגר. ומעתה הנך רואה אין כי בעל ספר סדר הדורות אחר עיניו מטוטטות בכל וכל בתי טולם יעברו לפניו בספרו אין טעה כאן וכתב בתוח ח' בניין לב"מ בגמלא מאמרי ר' אליעזר ניין וכתב פכ"ב ח' בטבל"ל בריסתו היא ר' אליעזר ואין שכח מדברי רש"י הלו ואולי דחקו מה דכתיב אח"כ ר"ח וכ"ם והקדיש ר"ח לר"ם אחן אין זה רחיק ואחרבא להיקך דר' אליעזר תביר על ר' יהושע היא דבו של ר"ע וכ"ע היא רבו של ר"ם ואין נקטם ביחד. אחן תירוץ הר"ם לא יעלה אחוכה לדברי הפ"ז שכתב דמכיון דריסק לא הוי בוב אוכל כיון דעביד מעשה רחיה רק במצקה הזב מהכורה דלא אחטביד בו העשה מועיל מחשבה לאוכלין ט"כ נ"ל להרץ דכוחא הגמ' כך הוא מדנקט חלות דשם בריסקן ולא נקט זיתים ועיבים בריסקן דזהו דבר השכיח ביותר בע"כ מיירי בחופן זה בריסקן בעודן בכורת וזב ג"כ בהכורת ולא לטולית מהכורת כי עדיין לא הגיע זמן הרדיית כ"א רסקן היינו כיתתן לא זה לורך כגון שעי"ז יוצא הדבש מיזוב מהדבורים אח"כ בשוב לו לאיזה עיון שהיה לריך ובשעתו בהכורת פשיטא דהוי אוכל כדאמר דבש בכורת מטמאה טומאת אוכלין שלא במחשבה ומכיון דכתח בשעתו בכורת וזב בכורת ואין בדעתו עדיין להוליאו מהכורת נמלא שפיר אמר והשתא אוכלא:

במג"א ס"ק מ' דס כדי נשבה כו' ות"ל דמיירי בדס דמותר למולנו בשבות בין השיניים ודס אדס הא מקרי מצקה כמבואר בתס' מכשירין פ"ו דס הקשה ודס הגליס ומכשרי. יען דמבואר ביו"ד סי' ס"ו סעיף י' בשאך שכבר נולח דס מניניו ט"ג הכבר לריך לגרדו לפירש אסור:

(קנ"ט) **במחבר** סעיף ח' ואס ניקב בכוונ מצקה כו' עיין בשבת ד' ט"ז ע"ב בפירש"י בכדי שיהרהו כמולית רמון הכותה ירחה דדברי רש"י המוכין ואולי הכוונ בינקוב רק כמולית רמון כמו בכוב דברים דהשיטו' כן לכן השבו אלא יבק"ב בשיטר ובחמה לריך לנקוב יותר:

ברמ"א סעיף י"ח דקטן פחות מבן ו' דינו בקוף. הגה בקטן שהפקיד או השחיל לגדול יש מחלוקת בתמ"מ סי' ס"ג סעיף ב' אס נשבע שבועה השומרים לקטן או לא. אבן יש להסתפק דהא קיי"ל שאלה בבעלים פטור כמבואר בתמ"מ סי' שמ"ו והכא אס הבעלים היה קטן אס מקרי שאלה בבעלים או לא כיון דמחשב רק בקוף וכ"ל לפשוט הספק מהא דש"מ ד' ל"ו ע"ב בעל בנכסי אחתו שוחל הוי או שוכר הוי שאני הכא לפוס חורפא שבשחת מה נפשך אי שוחל הוי שאלה בבעלים אי שוכר הוי שכירות בבעלים

יעו"ש ומעתה מאי מקשה רבא הא שפיר בעי למיירי בגונא די"ל אחה קטנה שקבל אביה קדושיה וא"כ מצד שאלה בבעלים חייב הוא ע"כ מיבעי לי הוי בעולל או כבוכר בע"כ ל"ש ואף בקטן מקרי ג"כ שאלה בבעלים דכן גזרה ההורה דשאלה בבעלים פטור:

(ק"ם) **במחבר** סעיף י"ג לריך שיהא בתים רביעית כו' ועיין בתמ' עירובין ד' כ"ח ע"ב בעובדא דר"ע אמר שם לשחות אין מגיעין ליטול ידיו מגיעין וק"ל דמכל' משמע דלכ"ע בעי יותר משחיה ח"כ כשכביה לשחיה וכ"י ובשך חלין דהוא חלי משחיה וחלי מכ"י וכיה די לשחיה ולמה אמר לשחות אין מגיעין ואם נדחוק לפרש לשחות אין מגיעין מכש"כ דאין מגיע לשחיה וכ"י ושחיה מרובה מכ"י רק דכש"כ דאין מגיע לשחיה ת"מ כיון דכאן לו אלין חלי משחיה וחלי מכ"י ח"כ לב"י לבד סגי ולמה אמר לא טעם כלום עד שכביתו לו מים כרי די לב"י והול"ל עד שכביתו לו מים לשחיה. וי"ל לאחן דכתב לשחיה יש בתורת כביה דלריך ליטול ידו אחת שמוטל בה הכוש ואף כשוברים דח"ל נטילה כלל הוא מטעם כיון דאינו נוגע במשקה לטולם ולפי"ז י"ל דדוקא במשקה חולין דבאוכל כשנגע ממש ג"כ ח"ל נטילה אבל יש בחולין רק משום סרך תרומה גזרו בחולין ומ"כ זהו דוקא בחולין אבל בתרומה גזרו אף במשקה דאינו נוגע אלא היכא דנוגע יש כי כשנוגע אז איכא טומאה ודאית בידים שניות ומטמא המשקין להיות אחילה. ומשם תרומה טמאה וד"ע היכ חולין נעשה כתרומה ומ"כ היכ לריך ליטול ידיו אף לשחיה. אבן לשחיה סגי בנטילה יד ח' שמוטל בה הכוש והשתא ניחא דכשוש כך הוא לשחות אין מגיעין פירש עם הנטילה יד אחד לריך לזו לשחיה אין מגיעין ליטול ידיו ב' שידים לריך להאכילה מכש"כ דלא יגיע כיון דאינו מגיע לשחיה וכ"י לריך לשחיה מכש"כ דלא יגיע לשחיה ולנטילת ידים לריך לאכילה. וא"כ לא היכ ביכולתו לעשות כלום יען דלב"י בעי יותר משחיה ודשחיה אלי מכ"י לא נשאר שיעור כ"י ולא היכ ביכולתו לאכול כיון דח"ל שמש ליטול ידיו ואף לשחות ולא לאכול ג"כ אין ביכולת כיון לריך נטילה לשחיה ולשחות עם הנטילה יד ח' אינו מספיק בשאר ימים היכ מ.יא לו מים לב"י ולשחיה והיכ נוטל ב' ידיו ואכל ואח"כ שאובר היכ לו לשחיה שהיא פחות מב"י משא"כ כעת דשפיך מחשה מכ"י אמת כי נשאר שיעור שחיה אבן לריך לזה נטילה יד אחד וליכא ע"כ לא טעם כלום אף היכ ביכולתו ליטול יד אחד ולשחות מעט שאובר אבן כיון שלא יהיה די שיעור למלאות למחוטו ע"כ לא שחה כלל ועוד חולי לא הלה לשחות כלל כ"א לאכול ולאחילה לריך ב' ידיו ולזה אין די ע"כ לא טעם כלום:

(קס"ח) **במחבר** סעיף ח' לריך ליזהר מחלילה. בתמ' עירובין דף ד' ע"ב מסיק הגמ' ד"ח רובו המקפיד כו' וק"ל מאחר דלא היה מקובל להם אין היא ההלכתא ת"כ מנלן דד"ח הוא רובו המקפיד דילמא רובו אף שאינו מקפיד דמהכהוב ה"א דוקא כולן ובא הלמתא להמעיר אף רובו וא"ל דזהו מהסברא דאם אינו מקפיד הוא כנופו הלא הא בכולן הוא חליכה אף דאין מקפיד כמבואר בתמ' יבמות דף ע"ח ומנלן לחלק בין רובו לכולו בהקפדה. ועו"ק אין בא ההלכתא בחופן ח' להמעיר אפי' רובו בחופן ח' להקל דדוקא מקפיד עיין בתמ' כוכח מ"ם ההלכתא לגרוע. וכ"ל לאחרן דהנה על מה שיהיה בהקפדה דוקא ח"ל ההלכתא דמבואר בתמ' נזיר דף מ"ד ע"ב דגזיר סהרתו הלויה בימין ומלורע בהגלחתו ויליף מקרא דאם סגל ואח"כ גילח לא עלתה לו טבילה וקאמר הא בלא"ה

כיון דהשער עומד לקנץ עד פיקיו וא"כ מקום החתך הוי רובו מוכן וא"ל דמיירי דכיסה רוב לחמו מגולה בחשר ואין מסכר לו רק מקלה לגלח והוי מיעוטו דחימו מוכן ואעפ"כ לא עלתה לו טבילה מנזה"כ והדין הוא דלריך לגלח עד שלא ישחר ג' שערות זה חימו דא"כ לחמי לריך קרא גבי מלורע דלריך לגלח כל הרחם ולא סגי ברובו כמבואר בסמ' נזיר דף מ"ב ע"א בפירש"י ד"ה המנדי כו' והוי נזיר ומלורע ג' כחובין הבחון כה' יעו"ש ואולי מדלחיב כל שערו ולא שערו שחם כדברי רש"י מוקמה דבחמת מלורע מגזיר לא ילפינן דגזיר טעון לחם וגזיר ממלורע הוא קל מחמור כמבואר שם (דף מ') הא ממילא ידעינן דלריך כולו דחם נחמר דסגי ברובו א"כ למה לריך קרא גבי מלורע דטבילה הוא קודם הגילוח הא בלא"ה הוי טבילה מחחר דנחמר דסגי ברוב לא שייך חירוך הנ"ל יען דבע"כ הקרא מיירי בחם לא גילח רובו קודם הטבילה דהו נחמר וגילח עד רובו וא"כ הוי רובו מוכן ולא עלתה לו טבילה בשלמ"ל דלריך כולו ובפ' חלשרין קרא גבי מלורע בחיטם דהיה מגולח רובו משבר א"כ הדק"ל למאי לריך קרא דדוקא כולו בשלמ"ל דרובו חימו מוכן רק בהקפדה וא"כ לריך קרא היכא שחימו מקפיד על שערו לגלחם כעת דאז חימו מוכן מ"מ לא עלתה לו טבילה מנזה"כ:

(קנ"ב) **בח"ן** ס"ק ג' על שחי ידיו וכש"כ אם טופך על כל יד רביעית וכחב הפמ"ג וא"י מה מלמדנו ופשיטא דהכי הוא וכ"ל דכוונת הט"ז לבטל שלא הפרש וכן אם שפך על ב' ידיו רביעית בפ"א פירוש על כל יד ויד רביעית בפ"א דאז כחשר נשפך על היד רביעית ליכא מים מחחים כלל ואין פירוש בפ"א שיהיו שפוך על ב' ידיו ביחד בפ"א כ"א על כל יד בפ"ע רביעית מדלא הזכיר זה המוסן ע"כ בא הט"ז לפרש דלא כן כ"א הכוונה רביעית ע' על ב' ידיו והא דלא הזכיר זה המוסן יען כי כ"ש אם שופך על כל יד רביעית ומכיון דכ"ש הוא למה יגקוט בחנם והא דבסעיף ד' נקט לו יפפוך על כל אחד רביעית לחך דזה כ"ש הוא י"ל מבוס סברת הש"ך דאם שפך על ידו אחד רביעית ונגע בחבירתה נטמחה מהחברתה וזהו דקחמיטנו ואידושה רבה הוא:

במחבר סעיף ג' נוהג עליהם קלה מהרביעית כו' נסחפקחי הא דאמר לטיל בסימן קל"ח סעיף י' חעפ"י שעטורם ברביעית יוה"ל ליטול בשפע דאר"ח חנא מצמי כו' אם הכוונה שיהן על היד הרבה מים בפעם אחד יותר מרביעית מלא שפיכו לו דסגי כאחר יהן רביעית ויחזור ליהן עוד רביעית וא"ל הריבוי מים בפ"א. והנה ראיתי כחוב בריטבא יומא פ' אלו דבריס אחקין ר"י מנהר פקוד נטלה בם רביעחא חע"פ שאם הכלי מחזיק יותר הר"ז מכוזא אפ"ה החקין כלי שיחזיק רביעית מלימלא כדי שידעו הדבר בעיבו וידעו הכל שיעור רביעית יעו"ש הרי לריך שיהיה הריבוי מים בפ"א מדאמר חע"פ שאם הכלי מחזיק יותר הר"ז מכוזא אמנם אמנם ק"ל דלא כן הדבר דאיך אפשר שיעשה ר"י כן הלא הקנחו קלקלהו למעוט מעוחרת ומאפני טיבוחא אמנם כך הכוונה דא"ל ליהן בפ"א כ"א שיהיה הריבוי מים אף בזאחז"ן ע"כ היחה וכלם היה נוטל ידיו מהדין נטלה וחוזר ונוטל רק כוונת רביבו יוחנן יען כי ידע דבזו הכלי אנשים אחר אינם זהיריס במלוה ויען כי ידע דבזו הכלי שיעור טבילה יטול כך ידיו ולא יהדר ליהן מהכלי עוד הפעם על ידיו ע"כ הו"ל לעטוה כלי היותר גדולה מזה ואז כאחר יחזיק יותר יהן יותר וזה מכוזא ע"ז אמר כדי שידעו בעיבו וידעו הכל שיעור רביעית לזאת לא הצניע כ"כ עצור אינה אים אחינו מהדר כנ"ל:

(קנ"ג) **בח"ן** ס"ק ג' וכב"י הקשה מסברא זו בחמת על הפוסקים כו' ולעד"נ לחרן דהנה כדא"ל ר"ג לר"ם מן הגדול הקשה לו יכב גדול ויטמור ידיו עד שיטלין כילן וקשה הלא מאחר דר"ם אחר לחת מהניחת ידעינן והלא מאחר דידע מהמניחת ושם כחוב מים הרחשונים מן הגדול יקשה לידידיה יכב גדול ויטמור ידיו ומוכרח לחירוץ לאלחר מייחי הכא קמיה ס"כ מאי קמקשה לר"ג ול"ל דבשלמא על הבריימא לק"מ יען דבדידן הטבילה מצוה סרך הרומה וכבל הפעודה חסור להסיח דעת ולריך בכל הפעודה לטמור ידיו א"כ מה זה קיטיח יכב גדול ויטמור ידיו הלא לף לאחר המולח לריך ליטול ידיו רק הקושיא הוא להפרשחי דהם חיכם נוטלים כ"א מצוה נקיות וא"כ נזהרין כ"א עד שהחלה פעודה הלא יהיו ידיו מטונפות א"כ שפיר קמקשה יכב גדול ויטמור ידיו נמלא לדידן החיד יטול הגדול ידיו החלה לף דלא מייחי הכא לאלחר אקי' ולא כפירש"י שכ' על הבריימא מחח לין מן הגדול ולאלחר מטילי הכא קמיה. ולפי"ז ניחא פסק הרמב"ם בפסק דא"ל לזהר מלהפסיק בין נטילה להמולח ומפרש הא דחיכף לכ"י ברכה על מים אחרונים קאי וחיכם מפרשים דעל מיפס קאי דלריך להיות חיכף על מים רחשונים ועל מים אחרונים קאי וזהו נגד הירושלמי למנם לפיטחו חזיל דפסק להא דגדול נוטל החילה וכפי פירושו הנ"ל ומטחה לפירוש הירושלמי דאסור להפסיק לף בנטילה רחשונה ס"כ הדק"ל מאי הקשה רב שפח לר"ג על הפרשחי יקשה לנפשיה על הבריימא דיכב גדול ויחפין מלברך המולח עד שיהן הפולפן וביני ביני הוי הפסק גדול בין נטילה להמולח. ועי' במג"א בסי' קס"ו סיף ס"ק ב'. ועי' בסי' קס"ו במחבר סעיף ז'. בעכ"ל דרב שפח פבר דלהפסק ל"ח וזה קאי על מים אחרונים וכ"ם דילן פסקינן. ומטחה הרי"ף ורמ"ם שהשמיטו להא דגדול נוטל החילה נמחח בע"כ סברי דבזמה"ז ל"ם הא דגדול נוטל החילה ובחחם כן הים רגיל הרמ"ם ס"כ סברי דחסור להפסיק בין נטילה להמולח דליכא רחים מש"ם דילן נגד הירושלמי וכירושלמי פסקינן. וא"כ מה שכחב הב"י בסי' קס"ו דמ"ם הטור בכן פירש הרי"ף ליני יודע מהיכן למד כן כו' יעו"ש. ביותר יש להקשות לדבריו דבסוף הוא דבהדיא מוכח דסבר הרי"ף דחסור להפסיק:

(קנ"ו) **במחבר** סעיף ה' י"א שא"ל לזהר כו' בשם ברכות (ד' מ"ב ע"א) ליחא ג' חכיפות כן כו' חיכף לנ"י ברכה ופ"י דמים אחרונים ובגליון הש"ם מסיק ועיין חוס' סיטה (דף ל"ט) ד"ה כל וע"ש וכוונחו דבסוטה כחבו החוס' דכוונת הירושלמי נ"כ על מים אחרונים כדמשמע בפ' כילד מברכין דהכיא ברכה מיירי בברכה המזון יעו"ש ומשני דש"ם דילן עם הסוגיא דירושלמי וזהו א"א דבירושלמי משמע דקאי על ברכה רחשונה ולעד"כ דלק"מ דהטור כחב בכאן ומהיכ הירושלמי משמע ג"כ דהסיח חיכף לנטילה ברכה דאמים רחשונים קאי דאמר שהש החוכף ברכה לנ"י ליט ניזוק בכל לוחש פעודה. ובילה בב"י הכוונה דאי קאי לנטילה אחרונה א"כ כבר פעד ומאי דהוה הוה. אמנם החוס' לא רלו לעשות מחלוקת בין ש"ם דילן לירושלמי ע"כ מפרשי כך הירושלמי שהדם הגיל שחמיד במים אחרונים מסמיך הברכה לנ"י א"כ יודע הש"ם דכן יעשה החיד אזי הש"ם מפמרו בלא יוזק בזו הפעודה כי בודאי אחר הפעודה יסמך נ"י לברכה כפי הרגלו וכן אדם לף בשעה שחטן שמקבל ע"ע בחחילה הפעודה להסמיך לבסוף הכ"י לברכה הוא שמור מנזק והרביבו יונה ג"כ מפרש לירושלמי דעל מים אחרונים קאי

דקאמר יש שנותנין למה לא אמר ד' כו' וי"ל דלא מצי
אלא הני דילפינן מקראי דירושלמי כו' היכא ל"י ברכה
דכתיב שאו ידיכם כו' הכי דמביא דרש הירושלמי לסוגיא
דילן ומהדר להסוגיא עפ"י הירושלמי והגה"ם לא זכר לרבינו
יונה אלו ועיין במעדני יו"ט פ' כילד מברכין אוה"מ הבית
להכ"י ומקשה עליו הירושלמי קאי על מיני דחטופים ולא
זכר להום' סוגיא דמפרשי ג"כ כן · ומפשט ק"ל מאין ידעו
לפרש הסוגיא בדוחק ויולד מזה דין חדש דבדחטופים מ"ל
להסתיר ומותר להפסיק בין נטילה למולידי נימא דסתי היכא
ל"י ברכה קאי על שניהם בין כ"י דחטופים ובין כ"י מחטופים
דבשניהם צריך להיות בסמוך ויהיה נימא ס"ס דילן עם
ס"ם דירושלמי ומ"ל לרי"ף ורמב"ם ורבינו יואל המובא
בטור דמ"ל לזכר מלהפסיק · וי"ל דהנה בד' כ"ב ע"ב תמר
הגמ' היכא לנט"י שעודה ועיין בס בתוס' שכתבו והאי
דלא מסיב ליה לעיל בפ' כילד מברכין בהדי חידך חיפוס
משום דצווחי במצנפה לא חש למתניית ובלדו הגה"ם בשבייתא
יען כי הוקשה לו דזהו לישנו מצנפה כ"ש בריחא לזה הניחו
בשבייתא במקום ומצנפה · וכן מלתתי בלי"ח שכתב על דברי
המום' אלו · הנה דבר זה לא מזכר במצנפה אבל הוא
בהוספתא וי"ל להניח גם בתום' דצווי בהוספתא יעו"ש ·
ולמצנפה מסתמיע להו דברי המעדני יו"ט פ' כילד מברכין
הוה פ' שבתר יפה בקלה וז"ל אבל התום' פ' אלו דברים
הילכו בעינן אחר כו' דמשום דמניית במצנפה לא חש למתניית
ע"כ כלומר דמהוה המצנפה שמעינן להו להך דחיקה לנטילה
שעודה ברי נתבאר זה בפשיטות בלי שום הגה"ם · ולמנם
הלל"ח מקשה קושית רבתי על התום' דברי הך חיקה
לסמיכה שנוי הוא במצנפה פ"י דמנחים והסביון בין ג'
הכיפות · וי"ל לתרץ דהתום' סברי ג"כ חירוץ רבינו יונה
דמתרץ דלכך לא מסיב הך דלא מצנפה אלא דילפינן
מקראי ושיטת התום' דכאן לא חזלי בשיטתם שכתבו בשושנה
כ"ה דס"ם דילן פליג על ס"ם ירושלמי דהירושלמי סבר
דקאי על מיני דחטופים לכך יליף מקרא שאו ידיכם דאז
צריך סיגופים ידיו לא כן לס"ם דילן דקאי על מיני דחטופים
דאז צריך סיפיל ידיו לא גלמד מקרא זה ומ"כ בזה לא
יעלה תיזוק רבינו יונה דהא מסיב אף דבר דלא גלמד
מקרא לזה מוסיפי הוא דקמוספי בחיזוק מקום דמצוה
במצנפה כו' · ומעתה הא דמסיב הך דחיקה לסמיכה אף
דבעוי במצנפה מ"מ כיון דמסיב כאן הנך מילי דילפינן מקרא
וזה ג"כ גלמד מקרא לכן נקטם ביחד לא כן הך דחיקה
לנטילה שעודה דלא גלמד מקרא ואף דנקט הך חיקה לכ"י
ברכה אף דלא גלמד מקרא מ"מ מוכרח להאמר כיון דלא
נזכר זה במצנפה וברייתא לא כן הך דחיקה לנטילה שעודה
דנאמר במצנפה ולא גלמד מקרא למאי תצטריך למנקטים
בכאן כיון דידעינן זה מכבר האמור במצנפה ונס ל"ד לתיוק
דגלמדו מקרא וזה לא גלמד מקרא · והנה אם נאמר דאסור
להפסיק בין נטילה למולידי למה נאמר עוד הך דחיקה
לנטילה שעודה הלא בלא"ה הא לריך להסמיך המולידי להנטילה
ולבל להפסיק אף בסחיה כ"ב למה מה לריך עוד הך בגלמד
הא כדנאמר דקאי דוקא על מיני דחטופים אבל מיהר
להפסיק בין נטילה להמולידי ל"ק הא דאסור בלא"ה להפסיק
בין נטילה לשעודה ל"ק דזהו דוקא בשאיני מצנפה כגון
מזנפה בחמין דלריך, דקדוק שלא יחסר ולא יותיר לאסור
משא"כ בלא מצנפה מותר בדחטופים כ"ה בדחטופים לאסור
משא"כ כדנאמר דקאי גם על דחטופים ואף בלא מצנפה
לאסור מ"כ הך דנאמר חיכף לנטילה שעודה מיותר וכמ"כ
הוא דכיון דאסור שהיה אף בלא מצנפה מכמ"כ לאסור
במצנפה · והפוסקים דשברי לאסור להפסיק ס"ל דהאי חיכף
לנטילה ברכה קאי על שניהם על נטילה דחטופים ודחטופים

כנ"ל והא דנאמר לקמן חיכף לנטילה שעודה הן הן הכוונה
לך מילתא חיכף לנ"י ברכה והיינו ך' ושינוי ל' הוא בכאן
נקט חיכף לנט"י ברכה ושם נאמר חיכף לנטילה שעודה
ובשניהם כוונה ל' לאסור להפסיק בין נטילה למולידי ·
ועפי"ז דברי הטור שכתב בדעת הרי"ף דמותר להפסיק
והך דוקא לענין מים מחטופים נאמר ל"ב קשה תמהי
מסתיע הך דחיכף לנטילה שעודה בשלמ"ל דשבר לאסור
להפסיק והך חיכף לנט"י ברכה נאמר בין על דחטופים
ובין על מחטופים והך דחיכף לנטילה שעודה היינו הך
דחיכף לנ"י ברכה ל"ב מכיון דנקט הך חיכף לנ"י ברכה
ל"ל כוב להזכיר הך דחיכף לנט"י שעודה · ולהרץ דעת
הטור נ"ל דהוה שבר כשברת הב"ח דרבינו יואל ס"ל דלא
קיי"ל כהך דת' מדלא מצבים בהדי חציפים ול"ם כתתו' ·
ל"ב הוכיח שפיר מם נאמר הך חיכף לנ"י ברכה כולל
דחטופים ומחטופים ל"ב כו"ל להביא הך דחיכף לנטילה
שעודה ג"כ דלא הטעה לשבר דדוקא בחטופים נאמר דהא
הרי"ף הביא הך דחיכף לנט"י ברכה על נטילה מחטופים
והו"ל להביא הך על ברכה דחטופים דהמולידי ונמה שמיך
על כללא דיולמא מזה טעות והו"ל לבאר בהדיא בש"ב ל"ל
דדוקא נאמר הך לנ"י ברכה של מים מחטופים ובחטופים
ל"ל לזכר מלהפסיק ומדל"ח הך דחיכף לשעודה ברכה להני
חציפות ס"מ דלית הלכה כן ובשיר השמיטו הרי"ף זה ל"ל
ברור בכוונת הטור :

(קצ"ז) **במחבר** שתף ו' תנו מתכל לבהמה כו' ·
במס' ברכות (ד' מ' ע"ח) אמר רב
טול ברוך טול נרוך ל"ל לברך הבא מלא הבא לפתן לריך
לברך וכ' יוחנן אמר תפילו סביולו מלא הביולו לפתן ומי
ל"ל לברך נגיל לחורי נגיל להורי לריך לברך ור"ם אמר
תפילו נגיל לחורי ומי ל"ל לברך אלא אמר רב כהנא כו' ומלת
הסמ"ע פסק כר"ם וקשה לוי יפסוק כר"ם נגד רב ור"י ·
ולאפוקי כי הלל"ח מקשה זה והביא דברי הכ"מ שכ' שפסק
כר"ם דבתרא הוא ומשם דרק מאביי ורבא ומילך הוא כן
ולא בהמולידי קאמאי אחיכב הדין כללא ומדברנא אין כל'
כהלמיד במקום הרב יעו"ם · וי"ל לתרץ דהגה המעדני
יו"ט פ"ו דברכות מים ו' כתב דאמר רב הונא אמר רב
אסור לאדם שיטעום כו' וקשה דא"כ רב אמאי קאמר
דנגיל להורא לריך לברך דמשמע דרב הוא דקאמר הכי
וי"ל דאף"ה אסור לאדם מלא הבא לפתן ל"ם ס"ל דלא הוי ממילי
דשעודה ממש כמו הבא מלא הבא לפתן לא ס"ל נתי הכוא
ממילי דשעודה ממש יעו"ם · ומלא דלר"י דהבא מלא ולפתן
הוי ממילי דשעודה א"כ שפיטת דנגיל להורי ג"כ הוי ממילי
דשעודה רק דר"י ל"ם להא דאסור לאדם שיטעום כו' ומלא
הא דהבא מלא ולפתן הוי ממילי דשעודה הוי אף יחידאה
נגד ר"י ור"ם ושל' כר"י ור"ם דהוי ממילי דשעודה ובהא
דאסור לאדם שיטעום הוי רב ור"ם רבים לנגדי ר"י · וכן
פסיק שממת דגמרא דגיטין (ד' ס"ג) רב הונא ורב אסדא
ונגיבא הל' כוותייהו לנגדי ר"י ומלא שפיר הוה הפסק דל"ל
לברך כיון דבהא דמלא ולפתן הוי ממילי דשעודה רבים
שברי כן :

בט"ז ס"ק ז' ולא ממרו אסור למעוט כו' בשאר שיטה
מקשה מהא דגיטין ומהדר כיון דלא נשנה במקומו
יעו"ם אבן האה בהרי"ף ורא"ם לוך כי גרסי בהדיא גם
כאן אסור לטעום וכן לריך להגיה גם בגמ' ומ"ב דברי
הם"ז תימו ובלא"ה ל"ל דחיטו רחיים דכיון דלבתחה אדם
קודם מ"ב כדהיום נקיט אסור לטעום ס"ה אף בשיטה כל
דהו מים ג"ב אסור לז"א אסור לאכול דוקא לאכילה אסור
ולא בשתיה · ובדברי הב"י אלו כ"ל לתרץ מה שהבאתי לעיל
קושית המעדני יו"ם לתמתי אמר רב דנגיל להורא לריך

לברך

לברך הלח בעלמו אמר להם לחסור לטעים כו' דהנה בכלן נאמר לחדם שיאכל כלום כו' כפי גירסת דילן ובגיטין הגירסת לחסור לו לחדם שיטעום וקשה על מה נסתפה זה מזה הלח ג"מ לדינח הוח חס יש לחיסור בטעימה בעלמח ע"כ ל"ל דגירסת הרי"ף אמר ר"י אמר שמוחל ובחמת בש"ס דילן נחתר אמר רב חכן מדקנקט לחסור לטעום ולח קנקט לחסור לחכול ובש"ס דילן בכלן נחמר לחסור לחכול רק בגיטין הוח דנחמר לחסור לטעום לזחת מהגרחה כי נהחלף בהרי"ף גירסת הגמ' דגיטין ור"י אמר להדין מילחח משמיה דרב ומשמיה דשמוחל ג"כ ורב ושמוחל חף לחמרו דבר ח' מ"מ פליגי בזה דרב אמר לחסור לחכול דוקח לחבל טעימה בעלמח מוכר נמלח דגביל לחורח לח שייך לפרוסח המולית ע"כ סבר בגביל לחורח לריך לברך לחכן רב בשם סבר כשמוחל דליכו אמר לחסור לטעים ובליג על רב דחף טעימה בעלמח לחסור ח"כ זהו שייך לפרוסח המולית ל"ל לברך וזהו כונח רב שהם לחיולו גביל לחורח נמי ה"ל לברך וח"ל לבחר הטעם מכני דיוע מחמר שמוחל דלחסור לטעום וח"כ שייך לפרוסח המולית וזהו בגוי נמי כל רק בח לחרן עלמו קיימים המעדני יו"ט דח"כ לחמי לחמר רב דלריך לברך הלח ליכו לחמר נמ כן כך ע"ז מסיים דרב לח לחמר כן כ"ה כ"י לחמר מסתמו לחסור לחדם שיחכל כו' ח"כ לחיולה דוקח ולח טעימה ח"כ לין זה לריך לפרוסח המולית מכח"כ לפי המקובל לנו כשמוחל כדמסיק בגיטין רב היחח ורב מסדח ונגיבח דלח טעימה לחסור ח"כ הוי לורך פרוסח המולית לזחת ה"ל לברך:

במג"א ס"ק י"ח לבל לבהות לחדם קידם כלחכלכן ברבקה כו' וקשה למחי ליח מייתי מקרח דחקח והבקית לח כעדם ולח בעירם ורלוחי ביה לפריס שבחריך וכ"ל לחרן בפסוע טפ"י לחמרם במדרש נבי חלכסנדר לדם ובמה חוסיע ס' דלוכל בזכות בבהמות ולזה רמז ג"כ כלן והבקית לח העדם בזכות מה ולח בעירם דלחדם חוסיע בזכות הבהמה וח"כ לינו רלוים ט"כ מביח רלים מרבקה ובוע בפיר י"ל דהבקה בזכותם וקדים לחדם לבהמה ישן דבתיב לחדם קודם:

(קע"ח) **במחבר** סעיף ו' לבל לח בבלם מטורים כו' · ליתח בסמ' עירובין ד"ד ע"ח בישורין דלורייתח כוח כו' וקשה נימח דסבר רב דקרח לחמי להקדים כדלחמר רב יוסף ולחיחמח ר' יצחק בסמ' ברכות ד' מ"ח ע"ח וכדלקח בגמ' בפסיעות לחמר דפליגח דר' חנן דלחמר לבישורין נלחמר וכ"ל לחרן ומחרן ג"כ קושית הלי"ח בסמ' ברכות דמקשה לחמי לחמר כל הפסוק כולו הול"ל פסוק זה לבישורין נלחמר עוד מקשה חס לבישורין למה נכתב עוב חרן זית בתן ומ"ל הכפל על חרן · גם לחמרו חרן בכל בישורים כזיתים לין שייך שבחרן בישורים כזיתים ולמו בישורי זיתים בדברים שבם חובת קנקט ולבח בישורי זיתים בחיסורי מלכות בס וחובת כגוף נובג בין בחרן ובין בח"ל ישו"ם · לחנקס יהבחר בדבר שפ"י קושית הירושלמי כובח בתוס' קדושין דלמה לח לחכלו יבדלו מלח מן החדם דילחת שבח דמלח לל"ת דחדם ישו"ם בד' ל"ח ע"ח ובקשה בגאון מו"ם יכונתן כיון דלחמרינן שבימי חבלו של משה נשתכחו ס' בלכות וחד מיגייהו בישורין ח"כ לח ידעו בישור של מלח ולולי יחכלו מעט פחות לו יותר והוי בלח במקום מעט וחירן דבח לחמי בישור לחסור מסוס דחזי להעטרופי ח"כ כו"ל לחכול כזית ה' מהי לחמרת שמח בישור דמלח ב' זיתים והו"ל חלי בישור חדם הלח שבישרוף לזה עוד חלי בישור ממילח יקיים נמי מ"ע דמלח והו"ל לחקויי כל מה דחפשר ושמח יחכלו כבישור דבישורו בכזית ודבריו בחירושו ל"ש דבח חשם שמח בבישור פחות מכזית וכחשר יחכל כזית כוי יותר מבישור שלח במקום מטעם · נמלח י"ל

דר' חנן סבר דטעם דקודם לדבור דמי ל"ח דחחר לדבור והח דלח לחכלו מלח הוח מטעם שבכתו לבישורין וקושית ר' יהונתן הל"ל ולזה בח לכתוב לרמז דחלי בישור חסיר ומחר חרן בעח כי יבואו לחרן וילטרכו לחכול מלח מחדם ידעו דרוב בישורין כזיתים דחם לח ידעו מזה חז לח יהי' ביכולתם לחכול מלח מחדם דח"ח למדמי דשמח לח יחכלו כבישור וחלי בישור ג"כ לחסור נמלח דשייך קנקט חרן לחורח על מטה רחשונה שילטרכו לטעות תומ"י בהכנסם לחרן נלרכים לזה הידיעה מבישורין דחל"כ ח"ח לקיימו כי תבואת יהיה חין להם כי חכלו עד כה ממן שבכליהם ומחדם ח"ח כל"ל חח"כ כשידעו כבישור דחז יחכלו מחדם מטעם דחיה טעם ל"ח ומוכח שמך לזה דחלי בישור לחסור ולזה חמר כל הפסוק כזה היינו חף חיבת חרן ג"כ לבישורין נחמר היינו בשביל דחלי בישור חזי להעטרופי לבבישור לזחת לחסור חף חלי בישור · ולפי"ז היה סבר המקשה דבע"כ מפסוק זה נדרים שני דברים בישורין והקדמה לברכה דחי להקדמה בלבד קשה יהול חרן למחי חזי ומ"ל לחורת דזית קדמה לבעורים מבוח דזה שני לחרן וזה רחבון לחרן הלח הו"ל להכתוב לכתוב חרן חטה זית ובשורה ודבש גפן כו' הנח די"ל דחם הוה כתיב כן ה"ח לחטה קדמה לזית ע"כ נקט חרן לחורת לחיטה וזית בוין לבו לזה רחבון לחרן וזה רחבון לחרן חכן בהוס' בסמ' ברכות ד' מ"ח ע"כ ד"ה זה כתבו דבחמת חטה קדמה לזית דהוח מוקדם לחרן רחבון והדק"ל בע"כ ל"ל להקרח חהי לבישורין ג"כ ובפיר נכתב חרן שני וכ"ל ומ"ל דחהי לבישורין לחוד ח"כ חטה דהוה לעניו בית המוקדש שהיו מובג חלח בח"י והיו שכיח דלח היה ולח יבי רק דנכתב דרוש וקבל שכר ולמה הקדימו לבחר בישורין המובג בכ"מ ושכיח בעכ"ל דנחמר ג"כ להקדמה ומ"כ דהסובר להקדמה מוכרח ג"כ למסבר לבישורין וקשה בחקשה בפיר ומתרץ דזה רק בחמכתח לקרח טל בישורין והי בישור ובחמת בלבתח גיבו והי בישור הוה מקרח דכל חגב ועיקר הכתוב להקדמה נחמר והח דקנקט חרן שני חו ל"ל דלח כתו' הכ"ל חו ל"ל דלח רלה הכתוב לערב פירות חילן עם חבואת הבחים ולפרידן זה מזה ע"כ הוכיח לחרן שני:

(קע"ט) **במחבר** סעיף ג' לח יהן לחכול כו' זבו מרביעו יוסף סוף פ' חלו דבריס ז"ל

לח יהן לחדם פרוסה לבמה חח"כ יודע בו שבטל ידיו ים למדין מבחן בחין רחוי לחת לחכול חלח למי שיודע בו שיברך וברחה שכיון שמתכוין לעשות מלוה שמיהן בתורה לדקה מוחר ישו"ם וק"ל מה דב"כ ד' ח' ט"ח רבי פתח חולרות בשני בעורת כו' שני קריח ח"ל לחו שניח ח"ל לחו ח"כ במה לפרנסך ח"ל פרנסני בכלב וכעורב פרנסיס בתר דעפר יהיב ר' וקח מלעטר וחמר חוי לי שבתתי פתי לע"כ כו' הרי מזון דנתן לו פת לחף שבעור היה כי ע"ה הוח וח"י לברך ותפ"כ פרנסו דמקודם היה רבי מבדר שיהי' דוקח ת"ח וכדפירש הריטב"ח דמה שהיה חוכל ע"ה יהסר לה"ח וכדגילה לו ח"כ דרחוי לפרנסו בכלב וכעורב לח הבניח בחם שח"י לברך בעכ"ל דכיון דמחבון לעבות מלוה בחורח לזקה ל"ל בח · ולפ"ז בחלי בישור חסיר מסוכן למות ברעב זה היינו דח"כ לח היה מלטער רבי ח"כ וכן מקודם לח גזר רבי על חלו המסוכנין וכן מבואר בריטב"ח הובח בב"י יו"ד סי' רנ"ו ומה שהיה חוכל ע"ה יחסר לה"ח חבל ודחי בלח"ה חייב להחיותו וכן נמי מבחברח דחפילו בכה"נ לח בח לפניהו מח ברעב חייב להחיותו לחפ"י שבוח ספק לח יחסר לה"ח ח"כ כו' וח"כ לפרנסח רבי היה להניל מלטער רעבון לבל יבי משנה ומדוכח כ"כ ומכיון דח"י לברך לין פרנסו · וחולי דסבר דלוקח כביכול לברך רק ליהו מברך מבני בחיהו מבדר במלות לזה לחסור דכן נחמר

כאמר תפ"כ יודע הוא שנטל ידיו ומזה למדין דאין רחוי לתת לתוכו אלא למי שיודע הוא שיברך מצה"כ מי שהוא ע"ה ואין יודע סדר ברכות מה שיכולתו לעשות לו תפסר דנעלמה זו מרבי לפי שעה ובאמת תפ"כ דפלטער על שנתן פתו לע"ה בשביל זה ניער עלמו שנתן פתו למי שא"י לברך · ועיין במ"ר וירח גבי אברהם ומשיו תוכלין ובותין ח"ל בריכו ואן לאמרין מה נימור וח"ל ברוך אל עולם שאכלנו משלו הוי' ובפוסק ד' י' בגירסא בחופן אחר וכן כ"ל דרחוי לכל אים בתתו פרוסה לעני אז יוסר לו שיטול ידיו ויברך :

(ק"פ) **במחבר** סעיף ג' אין מפיחין בסעודה הוא מגמ' דחגיגה ד' כ' ע"ב ח"ל ר"ל לר"י לימא מר מילתא א"ל הכי אר"י אין מפיחין בסעודה וקשה דבר זה גופא אין אומר לתוך לתוכו בחופן לתפרוסי מתיסורת ג"כ י"ל דאסור דמתירת שכחתא מתיסורת · ולי · י לאמר דדוקא ברכה ובקביעות אין מפיחין ולא מעט ובאקראי אפשר זה היינו דאיתא בירושלמי תפילו מתן דעתים בנו מיכלא אסור למימר ליה לחבתא משום שכחתא הרי חזקן דלתך תיבה ה' אסור ואיך ח"ל ג' תיבות · וג"ל דשם בעת יציאת הקול אז נפתח הכובע שעל פי הקנה והנה כשמדבר דיבור מעט אזי היינו נפתח בחזק כ"כ ואז הוי"ו בעת גמר הדבור חוזר ואותם הכובע ט"פ הקנה לא כן כשמדבר ברפה ובחזק אזי נפתח ברפה ובחזק ולא במהרה יסתם נמצא בעת כי האכילה בפיו אזי אסור לאמר על דיבור מעט כמו שאותה כי אף דנפתח מעט מ"מ פן בחו"ז ירד המאכל מפיו לא כן כשגמר הלעיסה והזה לא נמצא האכילה אז ליכא חשש פן הלעיסה השניה יבוא מאכל יען כי בחו"ז בודאי נסתם ובחופן זה היה מעשה הדין ד"ל אין מפיחין בשעודו אחר גמר הלעיסה ובסיא דירושלמי מיירי בשעדו האכילה בין שיניו · אבן להשיב הרבה אסור אף בגמר הלעיסה אבן הוא בתוך הסעודה יען כי אז נפתח הרבה ובשיאכל עוד יסתבן ע"ז ח"ל אין מפיחין בסעודה . ועיין עוד שם לבאר דסעיד ח"ל הכי אר"י יעקב אבינו לא מת ח"ל וכי בכדי תגעו תגעיון כו' ח"ל מקרא אחי דורש ומקשה פסיעה ללא אמר כן בגבילות כ"א מקרא או מקבלה ואעפ"כ אשמעינן ג"כ מה אירעו ומלא כי כאשר דרש מקרא ג"כ מקשה וכי בכדי תגעו תגעיון כו' וכ"ל דהכא לכאורה דרשת זו מוכרח מהא דנאמר למה תאכל גם שניכם יום א' ונאיך יעקב ועשו למות ביום א' וזה הא לא נתכוון יעקב מת ועשו עליין אי בעכ"ל דיעקב לא מת ומיתתו נתשב רק הקבורה כי אז נעלם מעין כל אי והקבורה היה ביום א' דעשו נהרג שערער על הקבורה · כן י"ל דמזו סדבר שכירת ר"י לאמר דלא מת אבן כאשר נאמר כן אז ידע יוסף ואחיו ג"כ מזו שכירת דמי הוא ע"ז שפיר מקשה וכי בכדי תגעו תגעיון · נמצא שפיר השיב לו דהוכחתו היינו מפשט זה כ"א מקרא בירמיה אחי דורש נמצא יוסף ואחיו לא ידעו מה שיעמוד ירמיה ויחגבא ע"כ תגעו וספדו :

סעיף ג' ג' ממתינים כו' אין הכ' פוסקין בשביל האחד · ים לעיין אם הא' הוא רבם אז אפשר דאף הכ' יפסיקו בשבילו מפני כבוד רבו · אף דהומ"י אמ"כ כהב סבועל הוא פוסע ידו תחילה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול סימנו הרשות בידו ואבן לא הזכיר כלל מאם א' רבו י"ל דשם הוא רבות ואבן תוב מבל' ד"ח · ועיין במס' כלה אם היה כומת כו' כ"ל דר"י לשיטתו במס' מגילה בביאור קרא באשר יומבם העור בתפילה דעור בחור טוב לו שילוטו מחרים היו עור בתפילה טוב לו כי בקי במוצאיו ומובאיו אבן עור בתפילה זהו קללה ע"כ גבאי הוא לו שנלמד הו קללה מהחוכחה רק יאמר סילוק תפילתך :

בבאר היטב הוא י"ב ולא יאכל ממקום שאכל עבדי ומהו שנשב לשאת בן ליהנות בסוף הוריות ואחול לא נזכר שם כו' לא ידעתי ליזה שבר לתעניתים אולי רחב ברחב הגמ' ומה האוכל ממה שנשבר אוכל מאכא כו' ולא נזכר אחול יען כי ט"ז בן הגמ' ולא רחב בסוף הגמ' ה' דבריס מאבאין את התלמוד האוכל ממה שאוכל טבבר וממה שאוכל ממנו אחיל ואי מבוא דכלל ה' ופרט ו' י"ל דזהו להדא נאשב ממה שאוכל טבבר וממה שאוכל אחול יען כי לבך מאכא האוכל ממה שאחול אוכל עבור כי אוכל טבבר עלמו ונילד לו שאת ונאחוה הטבע בדבר שאוכל ממנו · ובדרך הלצ שמעתי לבך בשותלין למה שמו מאכא כמבואר יען בדקאמר הגמ' ומה האוכל ממה שנשבר אוכל מאכא האוכל טבבר עלמו לבש"כ וא"כ ה"ג השתא המסתבל בפני מה מאכאו מה עלמו לבש"כ : — הסמ"ע בח"מ סי' רכ"ח ס"ק ח' כתב דלאמר בא לכול עמו מותר ואין זה נגיבא דשם כתו לא יבבה בשקבועות יען כי זהו להרבים אלא נגבוג מצ"ב בבאן מדרשא אם לא ידבר עמו בן יתבזה חבירו להרואים שנכנס ויוצא ואינו מבבדו לאמר לו בא ואכול עמי יאמרו שהוא מפני שפלותו כי אין הכל יודעין שנמצא מפני שיודע שאינו סועד יטו"ם · בגמ' ע"ה לסור לאכול בשר · בגמ' אכול בלל ושב בלל ולא תיכול אוזין ותרנגולין ויהא לבך רודף עליך פחות ממכליך וממשתיך וחיסיף על דירתך · ולאכול לאיתא טבי בעליתא לאכול שקולי לקיקלי דמתא שכיב (בפסחים) :

במ"ן ס"ק נ' דוקא לטעם שאתה ולא לטעם שאתה כו' לפי דברי המג"א לק"מ דלטעם שאתה דשום דשולחן דומה למזבח ניחא דשבשה אין בונין מזבח וליכא רמז למזבח רק לטעם ר"ם קשיא · וסיים הב"י ומ"מ מנהגן של ישראל הורה היא · וי"ל שמוכין למנהג זה גם לטעם ר"ם יען דשבשה שומר קודש ברכה ובנה ירושלים הלא ושם נוסח הבקשה שלא תהא לרה וינון ואחאה בוש מנוחתנו נאמר מיבעה שלא יקרה לו עוד נזק בשרכה בונה ירושלים יען כי בשר החפיל להשמר ממזק והפילתו יקובל :

(קפ"ג) **במחבר** סעיף ד' נוטלו בימינו כו' עי' במס' שבת ד' קל"ח ע"ה בס"י ד"ה

ומשעינן כו' ובגליון הש"ס וכונתו דבאן פירש"י דהיינו דעני מוזגה דכולהו כתיבן במלורע עשיר וביבמות דף ע' פירש"י דכיון דכתיב על דם החטא ודם החטא כתיב ברגל ימנות ולא הוה בעי למיהדר ומכתיבי בשמן כו' משמע דשבר דמיותר בין בעני ובין בעשיר אבן הו"ל לחמוה יותר מנמ' מפורשת במנחות ד' י' ע"ה אמר רבא מאחר דכתיב על דם החטא ועל מקום החטא וכתיבא ימנים בדם על בהן יד הימנית ועל בהן רגלו הימנית וכתיבי בשמן למלורע עשיר ועני למ"ל יעו"ש בפירש"י אמר רבא כו' לא לכחוב לא בעני ולא בעשיר כו' אבן כ"ל להנ"ל פירש"י דהחום' כתבו בד"ה אמר כו' ובמילחים דרבא גרסינן מאחר דכתיב על דם החטא ועל מקום דם החטא וכתיב ימנים בדם על מלורע עשיר ימנים דכתיב בשמן למלורע טני למ"ל כו' יעו"ש נמצא דבאן פירש"י כפי הגירסא הפשוטה שגרס רש"י דם וביבמות פירש"י לפי גירסת החום' וכן כך וכך לכל הגירסות הך דמלורע מיותר :

(קפ"ו) **במחבר** סעיף ה' נשים חייבות בשמע"ז כו' עי' במסכת ברכות ד' כ' ע"ב גמ' ובמזוזה פשיטא ובנש"ם וכ"ל דמקשה דמאחר דנאמר ומן

התפילין וקשה סמיטא בעכו"ל מ"ד הוחיל ואיתקש למזוזה ס"כ מזה ילפינן דמייבים במזוזה ולא למריך ביהך ולא ביתה ט"ז מכני מ"ד סיכום דהוה למריך דפטורין ממזוזה ודנקטיה מהתפילין יתן דס"ל דלכך פטורין מהפילין משום דאיתקש לת"ח ואילולי זה היו חייבין בתפילין דלא הוי מ"ע שהזמ"ג דשבת ולילה זמן תפילין לכך נקט ומן התפילין להשמיענו דאין הפטור עבור הקיש לת"ת כ"ש עבור דמ"ע שהזמ"ג דומיא דפטור מק"ש דחייב מקודש יתן דשבת ולילה ללו זמן הפילין נמלא דמ"ד הוחיל ואיתקש לת"ת קאי על ומן התפילין דיל להדר מסברא קמייתא מ"ד הוחיל ואיתקש למזוזה ורס"י דפירש נקיש מזוזה לת"ת יתן כי כדנמתר דפטור הפילין הוא עבור הקיש לת"ת כ"כ כתבר אם לא היה נקט ובמזוזה והיה הפטור דפטורים במזוזה למ"ל למימר עבור ביהך ולא ביתה יותר טוב לומר ג"כ עבור הקיש לת"ת מכיון דניתר מסברא הקיש ונקיש לת"ת על הפילין ומזוזה קאי · ולעניו קושית המפרשים דלמאי לא ניין שלמה נשים בברכת"ז דחוריית הוי דרבנן על המצוה והפסק במאמר רב הלא ל"ל דלכאורה תיובא שלמה דפשיטא דמדאוריית דאם נאמר דפטורה עבור דמ"ל בניה ואורה ואיך ס"כ תיך יחייבא הרבנן ויאמר ניתא בברכה דלא שייך מלתא ומאי כשיקרא אלא כלהקדים המאמר דנשים חייבות בקידוש היום ובקידוש תומרין זכר ליל"מ כמבואר בגמ' פסחים ד' קי"ז ע"ב יעו"ש בתוס' ומבואר בסוטה ובמ"כ דנשים לא עבדו במלרים וס"כ תיך תומרים בקידוש זכר ליל"מ ותאני הא תנר מדרבנן בעכו"ל דאין קשיטא ורבנן הן המתקנין כעין זה ולא תצו מאחר דבתמים הסומא בהונן ס"כ ספיר ים

לשאל נשים בברכת"ז דחוריית :

(קפ"ט) **במחבר** סעיף ג' וג' הסבות כו' עי' בגמ' ברכות ד' ט"ז ע"ב תוד"ה וחותם ובנה"ם וג"ל דבאמת לא דעיקר ברכה מדאורייתא היינו משכיר בונה ירושלים אלא סיבים בפסיחה ואחיתה בשם ומלכות אינו מדאורייתא וכך כוונתם הע"ג דמדאורייתא הם עיקר ההזכרה ות"כ בודאי החיוב ליפותה ולאמרה בשם ומלכות ואיך יעקרו החכמים לעקרה עבור ממון ואילו יתן דיוכלו לעקור דבר מה"ת עבור לורך ליסור ת"כ מזיון דכותם גדול מאוד ע"כ ביכולתם ג"כ בממון דמרובים במלאכת בשב"ב לעקור דבר יפוי ומוי לחורייתא מבמ"כ כדלא יוכלו לעקור דבר מה"ת בחיסור ת"כ לא יוכלו לעקור לא מוי ויפוי דלחורייתא בממון וכ"ז ל"ש רק כאן דעיקר ההזכרה אומר רק שכוללה בברכת הארץ מבמ"כ הטיב והמטיב דאין לומרה כלל ואם היה מדאורייתא איך יוכלו לעקור לא מבלי להזכיכה בדבר דאינו רק ממון דלא דיוכלו לעקור דבר מה"ת היינו לחיסור וזהו דקמדייק שברי פועלים עוקרים ול' עקירה משמע לגמרי · ועי' עוד שם בד' מ"ט ע"א ובנה"ם תרבב"ח תל"י הטוב והמטיב לריכה מלכות כו' קדמו בקושית הלחם חמודות על הרא"ם :

במג"א ס"ק ח' מהגין לאמר כולהו יחד בני בריה כו' עי' בשם ב"ב ד' כ' ע"א ונכרי כו' ובנה"ם וג"ל להרן דכך ליתה שם מנהן דל"ל טומאה דא"ק ואיט תשב יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל בשי ס"ל קהל ילא זה שא"ל קהל ממאי דילמא כרת הוא דלא מחייב אשב יטמא מטמא א"ק והזה הטהור על הטמא כל ס"ל טהרה ל"ל טומאה טהרה הוא דלא הויא ליה טומאה הויא ליה א"ק ואיט תשב יטמא ולא יתחטא עכ"ל והנה החוד"ה ודילמא דמקו מאוד לחייב פירוש הסוגיא אבן בפשוטו ל"ל כך דקמתרץ

שלו כמש"כ לעיל בסעיף ג' ומשמעות כפול כלפי מעלה ומילך
(ר"ב) **במחבר** סעיף ג' ומשמעות כפול כלפי מעלה ומילך
כו' בורח פרי העץ כו' עיין במש'
ברכות דף ל"ו ע"ב רש"י ד"ה מסיועיהו ובגה"ט וכ"ל דודאי
מסגם' משמע דמסיועיהו אף בפרי לחמרי ובמאי חילוקו מי
לחמר כו' ולפי"ז אם רבקן לה מיירי בכולאת פירי בלבד כ"ש
כולאת העלין וזו ל"ש למקרי פירי ודודאי טעם לחמר בחיסור
לקלוף חילוקו ומכו סוכתה וכמה ים לדקדק על רבקן דלחמרי
ומאחר כל החילוקו מסיועיהו אם בזה ל"פ על ב"ש דסבר
ג"כ מסיועיהו כ"א המחלוקת דב"ש סברי דבכל החילוקו כן
וב"ה סברי דרק בשאר חילוקו וכו"ל רק במה דפליגי
ומחמת כפירושו דשאר מודי לב"ש בעכ"ל דגם בשאר
חילוקו פליגי ב"ש דב"ש מחמירים דמסיועיהו העלין וב"ה
מקילים מסיועיהו פרי ומוכיח כגמ' שפיר ודברי רש"י דשם
חינן על מקומן דקאי על מסיועיהו דב"ה ובפסחים דקאי
על מסיועיהו דב"ש שפיר כאב מסיועיהו אם העלין וזה
ניחא דברי הר"ם שכתב ומהם מפרש בקו"ע מסיועיהו אחילה
העלין וקשה למאי לה סבירא דברי רש"י דבכאן דמפרש
כפירושו אבל הר"ם מפרש אף בב"ש מסיועיהו כפרי ול"ח
לדקדוק הכ"ל דלחידי דפרטי מרובים פרטי ג"כ שאר חילוקו
לחמר בהא פליגי ובהא מודינן וזכו דלא כרש"י ופירוש
הר"מ מסיועיהו פירוש מסיחילו העלין סירוקין חינו במקומו
וכן משמע מדבריו בקובץ שכתב לקלוף חילוקו כו' :
(ר"ח) **במחבר** סעיף י' ובפ"י חותם על הארץ ומל
פירותיהם כו' הכ"י בפ"ק דב"ב כ' בשאר
דמר מרעה שמינה כו' וי"מ ה"ב בגיטין וק"ל ממשנה בד' ק"ג
ע"ב וכדברי ר"ע בית הוצב ולא לחמר ג"כ לדברי ר"י בית
כו' חלאי קבין בע"כ דמשום דל"פ לא חשש למנקט משאר"כ
לעניו גיטה פליגי ממש וק"ל בסוגיא משום דלחמר ול"פ ומיירו
דר"י מודה לרבקן בשאר דרבקן ורבקן מודו ג"כ בשאר
דר"י לחלאי קבין משום דבשאר דר"י הקילקע משובח כמ"ש
השום' וי"ו ואחא קאמר די"מ ס"ל בגיטין בשאר דר"י בית
הוצב מיירו מחלה מרבקן לחמרי חלי קב דכמו בבתים בשאר
דרבקן פ' קבין ובשאר דר"י מחלה מרבקן בן בגיטין
בשאר דר"י מחלה מרבקן ור"י ורבקן ל"פ אלא ר"ע לחמר
בית הוצב בשאר דרבקן פליג ומבר בית הוצב לגיטין
דבשאר כו' כבשאר דרבקן ואפי"ה לחמר הוצב ואם כן
בודאי פליג אכן יש לדקדק דמאי מסמיעו כי"מ אלא כש"כ
הוא בשתח בשדה דבגרועה מודה ג"כ ר"ע לרבקן דבעי
ט' קבין אפ"ה בשמינה ועובה מבר ר"י דסגי בט' חלאי
קבין גיטה לסבר ר"ע לאף בגרועה סגי בבית הוצב מכש"כ
בשמינה ועובה. פחמנה ליוקא למחניתין לכי לייק בשדה
בשאר ר"י ב"ל ולחמר עד שיפה בה ט' חלאי קבין וזה
וט' חלאי קבין לזה ובגיטין קילי ר"ע ולחמר בית הוצב ולא
לחמר עד שיפה בה בית הוצב קב לזה והוצב קב לזה ועוד
איך לחמר ר"י עד שיפה בה כו"ל מפיפה בה כיון לפותח
בדבר וכ"ג בב"מ לף פ"ה בחשיפקו ובעד שיפקו ואם
הוא לומר יותר שייך לחמר לא סגי אלא עד שיפה כך
אבל כיון לפותח לימא מפיפה בה ח"י ר"י לא לחמר עד
בית אלא ח"ק בשאר לרים ור"י לרים כן בשאר וכיון
דלא קאי על הח"ק אלא על שאלה שאל בשאר דר"י
כמה שיעור שדה שייך לחמר אין חולקין עד שיפה בה
ט' חלאי כו' כמו ח"ק בשדה בשאר של שאלה שאל

ולחמר עד שיפה בה ט' קבין אבל ר"ע בחמד ח"ק בית
ועל מה שחמר ח"ק אלי קב לחמר אילו בית הוצב ולכן לא
לחמר ר"ע עד שיפה בה כו' דעד בודאי לא יאכן לחמר
דלאפוחי קאתי וגם להאריך לא יאכן כיון דבסגיב לח"ק
דסגי בית הוצב אין לי לעשות ולהאריך אלא רק בה לסאור
ח"ק שבבר האריך בל' ולחמר אלי קב לאומר ר"ע בבית הוצב
סגי וא"כ ר"ע בודאי פליג וכי"מ בה לחמר אלא חטעם כיון
דלא זכר ר"י בגיטין וכול"ל ר"י לאומר עד שיפה בה בית הוצב
כו' וגם כול"ל רע"א בית הוצב וממילא נשמע ר"ע בייטו
ר"י וגם בגיטין בל' כנ"ל אלא ר"י בחאריך ליבר ור"ע על
ח"ק פליג ומזה היה לאפשר לחמר דגיטין בחאריך דר"י לא
היה לסוב יותר מבחאריך דרבקן דגם בחאריך דרבקן
היו בגיטין חשובות כבחאריך דר"י וא"כ ל"ש לקושיא דק"ו הוא
דמעשה שהיה כך היה בגיטין היו שווה כן היה לאפשר
לחמר או דהוה לאפשר לחמר דגיטין ר"י כר"ע ס"ל ופליג
בגיטין על ח"ק לפילו בחאריך דח"ק ומשום דר"י חלמיד
דר"ע היה כדאיתא בסנהדרין ובכבא ע"י ובריש מגילה
לכן לא הוצרך לחלק דכבר נחלק רבו עליו לז"א די"מ ס"ל
בגיטין אלא לחמר בשדה וס"ס בגיטין וכמו שמדותיו בחאריך
דר"י היו משובחות יותר ובפרט דלא על ח"ק נחלק אלא לחמר כן
בחאריך על שאלה שנשאל ולחמר עד שיפה ט' חלאי קבין
אבל גיטין לא נשאל ע"כ לא דיבר מגיטין אבל מי במעמד
חכמים היה בשאמרו ט' קבין ל"כ גם בגיטין כו"ל לאבדודי
בית הוצב. ועוד ל"ל דסכ"ע בא ליתן טעם מנ"ל להם"ס
לחמר דל"פ דילמא ר"י בחאריך דח"ק נחלק ואי משום
דהסיא דבית הוצב לא אלא לחמר בשדה כדברי ר"י ט' חלאי קבין
כמו לר"ע דילמא בשדה בא לסשום כח"ק ובגיטין לא לא
לסשום כח"ק וגם מה שחמר בשבל מאי אלא שחם הם"ס
הוא בכל בך דל"פ וכך בעיא דשבל מאי ומ"ל לסחמת
דחלמודא לחמר כן עד דשני בשבל מאי לא לימא דל"פ
אלא לימא בשבל מאי וכמ"ש רים אלו מליחות סולדבו שאו'
לחמר דומכמה ר' אבא אומר דאל"כ לוקמא דרך נפילה
ואפילו טובא וה"כ כאן מאי בעי בשבל מאי לוקמא דפליגי
וכל הסקומות שוין לזה בא הכ"י וחמר וי"מ דה"ג בגיטין
ר"ל כיון דלר"י בשדה פוחם כן הסברא בגיטין לפחות
וא"כ למה אחיק ר"י בגיטין ח"ו משום דבשדה לא נחלק על
ח"ק אלא דבחאריך דר"י נשאל כמה ל"ל בשדה ובגיט לפי
חאריך ט' חלאי קבין ובגיטין לא ליחשאל ואלו היה מחשאל
היה מביב הוצב בחאריך אבל ר"ע במעמד ח"ק היה וחלק
וחמר בית הוצב. וזכו וי"מ דה"ג בגיטין ר"ל דלכן חמר ול"פ
משום דק"ל דה"ג בגיטין כו"ל לר"י לחמר וכול"ל נמי וכן
חמר ר"ע בית הוצב ועיין חו' יבמות ד' מ"ט ד"ה כי"ת לא
על ח"ק פליג אלא דחחשיל בחאריך של שדה וחמר עד כו'
ואלו לחחשיל בגיטין היה מביב עד כו' בית הוצב ול"ה הם"ס
מכח הכרח דיבר כן ול"ה חלוי במנהג מקומות לפי שבח
קרקע ולזה בעי ה"ה בשבל מאי כן כ"ל :
(רכ"ב) **במג"א** ס"ק ה' ובלבוש פירש חיפכא כו' ולעד"ז
לפירושו תמוה דלא כן נחמר במד' פ'
חולדות שממנו מקור דין זה דנחמר הר"ח לגיך לחדם להטפל
בשנו עד י"ג שנה מיכן ואילך גיחמר ברוך שפטרני
משונשו של זה יעו"ש הרי משמע דעד י"ג חיו שפל עמו
בכדי להנכו וחה"ה פעור מחינוך ע"ש ל"ל ברוך שפטרני :
(ר"ל) **הט"ז** ומ"ש פשקו החחידה ה"ל לגרך כשנגמ
למרחן ול"ל דבבחי מרחשחות שים בו פחלחוקע
פשיטא לגיך לגרך כי עלול לכמה סיבות פן יובקע הפחלחוקע
וכדומה ובעיני לחיחי מקרה רעה אשר קרה כי חמשה חנשים

יסבו במקום ובכלן לא ידע מזה ובפך עליהן רוחמין
ומחו מזה מ"כ פסיטא בלא ספק לגריך לבתך :

(רל"ג) **במחבר** סעיף ג' ואם התחיל בא' מכל אלו כו'
ועיין בסמ' סעה ד' י"ח ע"ח וכגמ'

מבריס · בחיבורי קרבן חודס הסמעס יס לחין סבגס לסחי חירוך דמפורס נאמר בירוסלמי דרסב"י לא פסיסק לה לק"ס לכן סטוסה דמירוסלמי ל"ק דמזיגן בפירוס דסירוסלמי פליג עס סבבלי ואיגו מידוסה דמליגו רבוס בסלה לכן הקוסיה על סחו' דלמחי סביאו על גמרא דילן מס דסגמ' דילן ל"ס כן וע"ז תירוצי דסחו' כוומו לפי דעס המקסה דס"ס דילן דסגר ג"כ כן ורחיתי בקרבן נתנאל סי' מ"ג להסוס סירוסל' ובבבלי דרסב"י לא פסיסק לק"ס בדחיכה סכוס ובדליכה סכוס לפילו לרסב"י מפסיקין במחב"ח לא רחה בסירוסלמי כ"ה ברג"ח שבכיה לסירוס' וז"ל סירוס' ר"י אמר בשם רסב"י כגון שעסוקין בח"ח לפילו לק"ס אין אנו מפסיקין ר"י אמרה על גרמיס כגון אנו שאין אנו עסוקין בח"ח לפילו לתפילה אנו מפסיקין דין כדעתיס ודין כדעתיס ר"י כדעת רר"י אמר כלומי מתפללין כל סיום למד שאין תפילה מפסדת רסב"י כדעתיס דרסב"י אמר אנו כוינה קלים על טורח דסיני בשעתא דאתיבית תורייתא ליסרחל כוינה מתבע קיומו דממנת דאתחברי לסדין ב"ג תרין פומין חד דיבור לעי בתורייתא וחד דאתעביד בס כל גרכי' וחזר ומר מס אין חד כוה ליס עלמא יכול קלים ביס מן דלטוריא דילים אלו כויין תרין עתב"ו כו' טעמיס דרסב"י זס שיגון וזס שיגון ואין מבטלין שגון מפני שיגון ומס חגיגה סקורא מכתן ואילך לא הפסיד כאדס שקורא בתורס לא בעוסק בציבור היא יותר מד"ח ת"ל יודן רסב"י ע"י שסיס מדיד בח"ח לפיכך אינס מביבס עליו יותר מד"ח אמר ר' בא כו' לא תיגון אלא כאדס שכוא קורא בתורס לא בעוסק כמסגס היא רסב"י כדעתיס דרסב"י אמר השוסק במקרא מדס שאינס מדס ורבגן שבדי מקרא כמסגס אבי אלא קורא ק"ס לגדידים ח"ח עדיף · ולעד"ג דאינס סחיבס בלל דמפורס נאמר בירוסלמי דרסב"י לשיטתיס מסת"ס לרבגן אז לף אגשיס כרסב"י מפסיקין ג"כ לק"ס נמלא שפיר אמר בבבלי ל"ס כגון רסב"י סיינו לפי מאי דקיי"ל כרבגן אז אוסן שכוא כמו רסב"י מפסיקין לק"ס ולא לתפילה וגס בירוסלמי מודס לזס ואין הכוס דרסב"י עסס כן כ"ח דבאמת רסב"י לא עסס כן יש לגשיטתו אזיל מסת"ס אלן דקיי"ל כרבגן על רסב"י וחבירין נאמר דמפסיקין לק"ס אכן יש לדקדק דכא דנאמר כי מטת עידן לגויי לבים ומכסי דלפחות נפרס על ק"ס כמבואר בחו' ואולי רסב"י בעלמו בחמיר כרבגן רק פוסק כוא לעלמא כשיטתו · ועיין עוד שם אמר רא"ש כו' דרכיס בוגיס אמרתי ט"ז בחיבורי מכבר וכעת בפשוט נ"ל דהכא לף כ"ז שעדיין אין אנו יודעין מקרא דלמען תזכור שמחויב להזכיר יג"מ בלילה מ"מ מסברא צריך להזכיר יג"מ בבדי להסמיך גאולה מקודס תפילה כמבואר בירוסלמי לאוסבו של מלך כו' ומרלבו בשבחין זקיוסין של יג"מ כו' אכן כ"ז כדגאמר תפילת ערבית חובה מסת"כ כדגאמר רשות ח"ל להסמיך גאולה לתפילה כמבואר בסדר רב עמרם דמס שאנו אומרים קדים בין גאולה לת"ש לא שמעינן דלא בעינן מסמך גאולה דערבית לתפילה משום דת"ש רשות כמבואר בחו' ברכות ד"ב ע"ב ד"ה דאמר אכן רא"ש שבר בדחית בחום' דתפילו אי סובר ר"י כרב דאמר רשות מ"מ מחוייב לסמוך וז"ל יש לומר כי הדי אני כבן ע' שנה ומוכח מזה דת"ש רשות דעבור זה נדחה ר"ג מבזיונות כי ליער לר"י דאמר רשות בחנם ומשמיה הסכימו עלי וצין בצין גרסה דכן הדין על כן לא נגחתי להאמר יג"מ בלילה ולסברתי לא שמעו מסת"כ אם היה הדין דת"ש

מוכח ת"כ בודאי צריך להזכיר יג"מ בבבלי לאסמוכי ולאקדמיה קודם תפילה עד שדרס מקרא :

(רל"ה) **במחבר** סעיף ה' זמן ק"ש כו' עיין בהגדה מעשה בר"ע כו' הקדים ר"ע לר"ט

הלא ר"ט רבו היה ועיין בסה"ד בהקדמתו שהיה הרבה בסה שלפעמים מקדים תלמיד לרב גם אס רבו היה ולפסוה כמו רבו היה נאבד ועיין ביבמות (ד' ט"ז ע"א) בסהרס"ח ד"ה א"ל ר' יסושע כו' ו"ל דלכאורה יש להבין לענין מאי הודיעו התלמידים שבגיע זמן ק"ש וכי בשביל זה לסורין מלטעוק בי"ס הלא הא לישנא שהוא לקרות ק"ש והוס' בסס ברכות (ד' ה' ע"ב) ד"ה הלא הביאו ראיה מרב דמקדים כו' וקרי ק"ש כו' דמוכח ללמוד קודס התפילה · אכן הכוגה דדרכן היה לקרות ק"ש כרבי (בד' י"ג ע"ב) ואח"כ היו מהדרי בהר שמעתא דיל"מ ומאחר דבאן סאריכו בי"מ עד זמן ק"ש שפיר יליף בזה ות"ל שוב להדר לשמעתא דיל"מ זה כוגתס בהודעתס · ולפי"ז קשה דהא בודאי הסה בלו להגיד הומ"י בהגעה זמן ות"ל אין לומר בכולל הגיע זמן ק"ש הלא אין זמנו של זה כזמנו של זה כמבואר בדף ט' ע"ב לר"ת בין תכלה לכרתי ולר"ע בין חמור לעבוד לזאת סידר במתנין בסדר הזה להרץ זה לר"ת ור"י הסה רבותיכס חת"כ רחב"ע הוא תלמיד ר"ת ור"ע הוא תלמיד ר"י (ורחב"ע ל"ל קדיס לר"ע כמבואר במהרש"א הנ"ל) ת"כ סידר יציבס בתלמידים עס רבן · אח"כ ר"ט דאינו לא תלמיד ר"ת ור"י ולא רב של רחב"ע ולא רב מובסק של ר"ע נמלא מאחר דר"ע לתלמיד יחב ביציבתו ת"כ בשמרו רבותינו בע"כ כוונו לר"ת ור"י ור"ט · (ועיין בסמ' שבח (ד' נ"ו) בשיהס"י ד"ה ואלוני יוחב לאו תורה תרעה כו') וכיוגו לזמן ק"ס של ר"ת ור"י לא פליג על ר"ת כ"ת בוגומרא וריבתא לאו ר"י עיין בר"ן נדרים (ד' ע"ד ע"ב) בד"ה הכא כו' ת"כ רבבן כו' :

(רל"ח) **במחבר** סעיף ז' צריך לזכר בלימוד הלילה והגה בשבח (ל"ו ע"א) אמר הני הלה

מילי לישתני שמייתו מכי מרב בשמ"ק כו' כ"ל בדרך מוסר דהגה בזמן שבשמ"ק קיים היה ההשפעה רבה של ישרחל עבור כח התורה שהיה אלל ישרחל בהוקף ועוז וכשחר חדל כח התורה לזי מרב בשמ"ק כמבואר בשם שבח ומדל טובה מישרחל · והגה שופר מרמז לת"ח ויסי קול השופר חזק מאוד · תגודות מרמזין לקבלה טוב מלכות שמיס כמ"ש בתגודות וקיל שופר הריעו כו' ובסוכה גאמר מ"ד קח של מיס כו' · ובמהרש"א ואין מיס אלא תורה והס שמו עלמס כלשפה שבהליס להיותו לחוק מהתורה יעו"ש וז"א דמכי מרב בשמ"ק לזי הרמז שבשופר למרמז לה"ח לחשחי שמו רק תגודות למרמז לתמונה קבלה טוב מלכות לשר שהו נשרש בלב ישרחל לף בשה ומפרש על מה יען כי עקבה היו נדמין בזמן שבשמ"ק קיים ובשה רק לשפה בשחסר לור התורה מישרחל ויומשך מזה דבזמן שבשמ"ק קיים היה פחורת שולחן גדול ובשה פחורתה שולחן קטן גפסק ההשפעה וזה ישרחל טוב · ואמר הכתוב וירח מנוחה כי טוב · היינו דמבואר בברכות בזמן שישרחל עושין רלונו של מקום מלחכתן נעשית ע"י מחרים דורות הרחבונים עשו מלחכתן חרעי וסורהן קבע וז"ל נתקיימה בידן ואמרו עוד כל המוסן עליו טול תורה פורק ממנו טול ד"ח ולז"ח וירח מנוסה כי טוב ישן כי רע ומר עבודה וטורה של חריפה וזריעה ושחרי עבודות אדמה אכן רחה עוד אין כי טוב פירות הארץ גושה מאוד ת"כ ב' הפרים ח' מנוחה וגופם כי טוב ג' הארץ ג"כ נעשה ע"כ ויש בכאו לסבול עול התורה ועבור זה ויהי למס טובד שהיו מוכיס לו למס שבדיס לעשות מלחכתו

ונעשתה ע"י לחכים . ולמכו ז"ל בגלגל ע"ם תכמתו כו' . והכוונה דמכואר בשם' שבת י"ל תורה ות"ל ירחב דומה לנזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ולא החיצוניות נמלא להתורה נדמה לפנימיות וירחה לחיצוניות ולעיל לאמר לנבי משה ירחה מילתא זוטרתי לזתה משה לא שם עיקר לירחה כ"א מהתורה ליגע בה כמבואר דלמד ומשכח ע"כ התורה שהיא בדוגמת תרון וכלים הפנימיים שמו לעיקר להחציבו להבנה מקודם וזהו דוקא לגבי משה משה"כ לגבי בגלגל והמלינו כי כמו שבונין בית ותש"כ מכנים לתוכו כלים דש"כ ילמו לתבוד כמו כן תורה בלא ירחה יחבד התורה וירחה הוא משמרו להכניסו הזוקא התורה וטוב טעמה והוא עיקר להקלימו ות"ל בגל תל היים וידעת כי הכל בית תל תוך מירחה שמים ותש"כ מה תהבתי תורתך כו' והכוונה דשם' סותם מבואר התורה בעידנא דעסיק בה מגיעה ומלי ובלא בעידנא דעסיק בה ליתו מגיעה ומלי והוכיחו דתל"כ דוקא ותחיסופל דעסקי בתורייתא אתתי לא תגיעה עלייהו ומלתה לין מגין כלל וי"ל הוכחה לזה מבואר דהלך לעשות מלות ה' ותעפ"כ בתוך עשיה המלתה תטח בלא הרע להבהמות ולז"ח ג' שלוות יש לבחול על הנהנתי ת' מה אהבתי תורתך דוקא ולמה לא לעסוק במלות ג' לאתי כל היום דוקא היא אימתי במקלת בני והמקלת יגין ג"כ מהחטא ומהרך מלויבי התכמני זה שחול המלך מעמידני על אתיתה הדבר של מלותיך כי לעולם לא בעידנא דעסיק ליתו רק הועלה היא לי להלתי להגין מיסורין ולא להנן מהחטא . לזתה יותר טוב לעסוק בהורה מבמלות . ועל הב' לתרך יען כי מכל מלמדי זה דוגב ותחיסופל השכלתי כי עדותיך התורה דהיא כמו עדות שמהרה בהחדם ומעידו מבלי לחטא ליתו רק כי שיחה לי עם עסקי בה ולא זולה . וש"ת ש"כ לית חטאתי בג' חטאים גדולים ג"ם תוריס לה"ר לא כן כי מזקנים שמיתתו מלברך עבור עלילה כ"ד ולי נהנו לברך (כמבואר סוף פסחים) לחבונן דסיקודך נלרתי . ומעשה דג"ם אף תכי מפשע רק לתיגת דלא ליתו עבדת זכי למריה (סנהדרין ק"ז למען הלדק בדברך חזכה בשפטך) ולז"א מכל תורה רע ביכלתי למנוע רגלי ועשיתי רק למען לחמור דבריך להלדק במו . ומה שהרגתי לתוריס הוא ממשפט שהלה למולך במלכות לא סרתי מזה המשפט וש"ת מפני הרוחין להיות מוחל על כבודי לא כן דמלך שמחל ע"כ ליתו מחול ואף דנאמר וה' הולך לפניהם יומם הרי מחל על כבודו לא כן כי אתה שמחלה ליתו רק עבור הורתני לנקלתה בחיות רבי ורב שמחל על כבודו מחול משה"כ במלך (כמבואר בקדושין ל"ב דמוכח מקב"ה דרב כבודו מחול ולא הוכיח לעניו מלך ש"מ דלכבוד ומורא הסי"ת בבחינת רב) וש"ת הלא תיכולי ליתו דחזינן מפורש יולא מפי הקב"ה ואותו הרגת בחרב בני עמון ואת תשבו לקחת לך לאשה לא כן דאין הכוונה כפשטיה דמה נמלנו לאתי אתרתך דמאתר הסי"ת נאמר בחידה ומלילה לא כפשטיה כמו מדבם לפי שלריך להפריד הטעות מהלדם לברר וללבן כמו כן ים מלילה בדבריו כתרב בני עמון כו' ובחטא לה"ר ג"כ לא חטאתי יען כי מפקודיך תבר היא מפכיתא פתי ואתכי למדתי ויש לי לעת לחבונן כי הדברים כניס כאמרם ז"ל דברים הניכרים חזק בו ע"כ לאמרתי אתה ולידא החלקו הבדה יען כי בלאתי כל תורה בקר תירוצו עבדך לימני רק לדקו דברי ליבא ובאתה אף אתכי מפשע :

(ר"מ) **במחבר** סעיף ד' לאסור להסתכל כו' בשם' כלה ליתה אר"י ד' דברים שתו לי מס"ם ואלו הן הגרים סומים לאמים אתרים הגרים מפני מה כו' יעו"ש . ובשם' נדרים אמר אמימר מאן מה"ם דתנן כו'

ונ"ל לבאר דמפני מה המלין בכאן לקרות לרבן מה"ם יען דמבואר בשם' מגיגה ג' כמה"ם מסתרין בלה"ק וי"ל דשם והולכין בקומה זקופה . והנה מה"ם מלוין לעשות מלות היינו שלימותן וזה מהטלין כמבואר בפייטן . ואלו ד' לחבדו מטלתן ויחוסן בשם שנדמין למה"ם דמגרים סיפך קומה זקופה סומים פטור ממלות ללמים סיפך מסתרים בלה"ק מרחים סיפך י"ל דשם אתרים לחיו בן דשם :

ועוד דקמגרה ילה"ר כו' בשם' כלה המלה מטות לחתה מידו לידה בשביל להסתכל בה לפילו הוא כמשה רבינו שקבל תורה מהר סיני לא יוקה מדינה של גיהנם וסירוסו לף בלא היה ילה"ר למשה שהרי פירש מלתתו ונם י"ל זכות קבלת התורה מידו של הקב"ה לידו וה"ל לכפר עון מ"מ לא יוקה . ושם נאמר עוד מפני שדעתו רבה פירוש ממשיכו לנלף עמה ורבי שבר דזו הרגש לא יפעל לעשות עול עמה אבן החתם דמגרה ילה"ר ויוכל להסתכל בה"ז או בחתרת :

בסעיף ס"ו לא יבעול והוא שבע כו' בשם' שבת (ד' קכ"ט ע"ב) ובשם' גיטין (ד' ע') נאמר ה"ד קרובין למיתה יותר מן החיים ואלו הן לחל ועמד שתה ועמד יין ועמד הקיז לם ועמד שימש מיטתו ועמד והוו' בשם' גיטין כתבו דלא בעי ממשה דוקא מדלא תני כסידן והשרמ"ג בריש סי' ת' כתב וא"י הוכחתם דלמא שתה כסידן וממשה תשילו שלא כסידן ודוקא כל ממשה בהדדי יעו"ש ומזדמן לידי על שעתא חדא שפר תרלוה החיים . ולאיתי כתיב שם על השרמ"ג דלתתמ טתיה שבשבת הקשה מבריית זו על הקזת דם בלבד יעו"ש והנה לעין הרוחה נדמה כאלו המחבר הזה תפס להשרמ"ג בבקיאות גדולה כי בגמ' הלזה הוא עיקרו בשם' גיטין והמחבר מרחה כי נזכר בגמ' בשם' שבת אחי דאתין שם מקומו . אבן הרוחה בשרמ"ג בעלמו ירחה אין כי המחבר הלז שגה ברוחה כי ז"ל השרמ"ג ומיד עמ"ש בגיטין עיין ע"ש ובשבת קכ"ט ב' ג"כ אמרינן כן כו' ומ"ש המ"ש בגיטין בדקדוק גיטין יעו"ש הנך רוחה בעיניך כי לא נעלם מהשרמ"ג גמ' הלז ובגיטין לזו הגמ' בעלמו על מקומו והשרמ"ג קאי על ההו' כי ראתה ההתו' לא הוכיחו מהא דשבת כ"א הוכחתם מדלא קאמרינן עלה בגיטין כסידן ופ"ת מקשה השרמ"ג שפיר זו לאו הוכחה . ובדעת המחבר הנ"ל יותר טוב הו"ל לאמרו כי נשמע מהתו' גמרא הלז מדלא הוכיחו משבת מש"ה השרמ"ג הגמ' הוא בין ריסי עיניו וקושיתו של הוכחת ההום' . ובאמת גם על ההום' אין תלוגה כי אין זה הוכחה כלל דכך לאמר מהן דעביד מילתא ליתי פורתא והדר ליקום דאמר מר ה"ד קרובים למיתה יותר מן החיים כו' ואמאי דכדעביד לכולהו קרוב למיתה ת"ל כדעביד לא' בלבד אף דליתו קרוב למיתה מ"מ חלים הוא דומיא דאמר דגיטין כסידן מה שלא כסידן חלים ופירוש זה מלוות הוא דכדנאמר דאתילו עושה ת' מהן קשה מאי משמיענו רב ושמואל כיון דאמר מר הוא ע"כ הוכרתו להוכיח מדלא קאמרינן עלה דגיטין כסידן . וכן מוכח מהמג"א מדלא הביא להא דשבת כ"א להא דגיטין יען דמשבת לא מוכח דא' בלבד נ"כ אסור רק מהא דגיטין דמוכח שפיר כהוכחת ההום' ולז"א השרמ"ג ומ"ש המ"א בדקדוק הביא גיטין וכדבריו . והמגן קושית השרמ"ג ז"ל לאתרן דאם נאמר דמשה אף שלא כסידן הו"ל לגמ' לבאר דזהו אף שלא כסידן כלפרש על שפה דהוא כסידן כן הו"ל לבאר בזה אין הוא בע"כ דאף בא' ושוב י"ל יען דבשבת הביא הקיז

דס מקודס וחכ"ב ובכהן נקט שפה וחכ"ב הקיז דס
וכשלמת כדנחמר דלף בא' לחסור י"ל דבכהן נקט דבר
הרגיל ביותר מקודס דלכילה ושהיה מלוי ביותר מהקזה
מחכ"ב כדנחמר דדוקא ממשה בב"ח לחסור ח"כ קשה למתי
לא נקט הסדר בחמשה כמו בשפה בע"כ ל"ל דבטינן כסידרן
ח"כ שפיר מוכרח למנקט בשפה זו הסדר ובחמשה זו הסדר
יען דהסכנה בזו וזו דוקא כדטביר לסידרן והוכיחו התו'
שפיר כן נ"ל :

(רמב) **המ"ז** בריחבו מקשה דברי הגמ' דהמשמר שפה
כהלכתו לפילו עובד ע"ח כדור לחטוא
מוחלין לו דבמתי מייתי לי בשעשה תשובה שפה למ"ל ותי
בלא עשה תשובה שפה מתי לחכי יעו"ש ונ"ל לתרץ דהגה
מרח דהתי דיוק הוא כ' יוחנן ותיכו לחזל לסיומו דתמר
בפס' יומח ד' פ"ו ע"ח דעד ולא עד בכלל והגה כתיב
השב לחטא עד דכח ומבואר בספר טיר גבורים בפס
מדרש חזית דכח דורשי רשומות לחמרו דהוח ר"ח דס
כפילה ח"ח ח"כ דעד ולא עד בכלל משמע דעל חלו נ'
עבילות לח מהני תשובה ומקשה הגמ' חיך יחמר דלח
מהני תשובה על כפילה הלח התו"י גדולה תשובה שדוחה
לח ל"ח שבחורה הרי דמהני תשובה ומהני הח דיחיד והח
דרבים כן ביחרתי הכוחה בפשטי טעמי הגמן לפי גירסח
הילקוט החמוה · חבן כ"ז דלח מהני תשובה בעובד ע"ח
היינו דוקא דקבלו בחלוה ממש ואין מחמין במלילות הפי"ה
כ"ח סובר דהשוחט קדמון בחין בורח ומניח חבן מי שמחמין
במלילות הפי"ה כי ברח הבל ומלוחה רק טעוחו שמסר
הפי"ה ההגהנה לבוכבים ומזלות וכפי מערכתם כן יהי בלי
ישוחם והמה יגהינו העולם חיש כזה חף ליחיד מהני
תשובה ע"ז וזה היה טעות בל דור לחוח כי שבר שרחוי
לכבד כוכבים כמ"ש הר"מ בהל' ע"ג · והגה ידוע דשפה
מורה על חידוש העולם כי גם ד' בכלים מלחכתו ביוש
שפה ועי' ברמ"י חולין ד"ד · ומלח חדש המשמר שפה
ועובד ע"ח בע"כ מחמין במלילות הפי"ה רק עבודתו
בע"ח הוח כמו שעבד דורו של חוח חז לחדש כזה מוציל
תשובה וחז"ח כל המשמר שפה בהלכתו לפילו עובד ע"ח
דחז מחזי כחרתי דשחרי הרי לחינו עובד רק כדור חוח
ע"כ כשמחרט ושב של חשתו מוחלין לו :

במ"א ס"ק ג' מפרש הלי מפני כבוד שבת כדי שיהיה
שנוי לכבוד שבת והח דלח מפרש דחקנה עזרת
היה שיהיו מכבשים הנגדים לכבוד שבת שילך בשבת בכשוב
לבן ונקי יען דזהו גלמד מקרח בפס' שבת מ"ד לקדוש ד'
מכובד קדשהו בכשים נקיה וח"כ חקנה עזרת למ"ל בע"כ
ל"ל דעזרת היקן שיהח הכיבוס בה' ולח בו' מפני כבוד
שבת דכשיהיה פנוי יכבד השבת · למנס ברמ"י ב"ק
ד' פ"ב כתב ומכשים בגדיהם לכבוד שבת וכן בהרח"ש
ושיהיו מכשים בה' בשבת מפני כבוד שבת ללבוש לבנים
ובע"ש חין פנחי לכשם הרי דמפרשי דההיקון של עזרת
הוח לכשם והלי דדוקא בה' ולח בו' יען דחז ח"ל פלחי
ולח יכשם והוח היקן שיכשמו ע"כ לירף עוד דיכשמו בה'
ולח בו' כדי שיחקיים החקנה ולי נרחה עוד דלכך בה'
ולח בו' יען כי מבואר בפס' פסחים ד' קי"ב ע"ב מלן
דמחוור לבושים ולח נטיר ליה המנית יומי והדר לביש
בריין הך בגים וקשין לר"ח נמלח כחשר יכשם בו' וילבש
לשבוע לחרת בע"ש לכבוד שבת חז לינו רק ז' ימים ע"כ
היקן שיכשמו בה' וחז יהיה בשבוע לחרת בע"ש ח' ימים
וילבש לכבוד שבת כן נ"ל :

שאלה

ילמדנו רבינו בדבר המחלוקת בין ב"ש וב"ה
במבואר בפס' בילה ד' ט"ז בב"ש
חומרים מחד שבך לשבתך וב"ה חומרים בדוך ד' יום יום
חיך היח ההלכה ולדע חיך לנהוג ושכרו יהיה
כפול מהשמים ממני המתחנן בעפר רגלו ומעפה
להשובתו הרמה · משה :

תשובה

להרבני המופלג ירח ד' מו"ה משה · מכחבו קבלתי
ולחף כי מוטרד לחכי בחילי דמחח מ"מ
חשתי להשיבו יען כי ערבים דברין בחזיתי ירחה הפי"ה
המרחף על פניו לבחול בחילי דחסידח חיך להתנהג חין
זה כ"ח כל מעשיו כן הוח · והגה לבחורה לח ידעתי
מה מקום ספק בזה מחחר דהוח פלוגתח דב"ש וב"ה וקיי"ל
הלכה כב"ה חבן מלחתי בח"ז שכתב מלוה להכין מיוש
ח' בשבת לשבת הרי דהח"ז פסק כב"ש שבתי ורחיתי בקרבן
נחנחל פ"ב דמס' בילה סי' ז' שהביח להרבי הח"ז חלו
ובהב דדברי הח"ז חינם להלכה כמ"ש הרמב"ן פ' יהרו ומה
שהביח רחיה שם ממעשה דהתי קלב חינו רחיה כיון
דשבת הוח מלוה להכיס מנה יפה לשבת לזכוה מחכיס
כדי שהעגיים והחביונים ימלחו ג"כ מרנוע לנשים מחכל
טוב כי במול רוב הקונים חוכלי בשר ומטעמים המה
עשירים חבל כל חים בביחו ים לשחוה בב"ה יטו"ם ולטד"ל
לבחר דברי הח"ז יען דיש להקשות על התי פלוגתח
דשמחי והלל דשמ' שבת ד' ט"ו מבואר דשמחי והלל
בעלמם לח נחלקו כ"ח בג' מקומות חחלי לח מחכב ד'
דהח חיכח נמי הך · וח"ל דלח מחכב כ"ח חומן דל"ם
רק שמחי והלל לח ד מסח"כ בהח פליגי ג"כ חלמידייהו
דהח שם בד' י"ד ט"ב נחמר וכ"ח שמחי וסיעתו והלל
וסיעתו והחר"י חמר שמועל בי"ח נזרו ובי"ח נחלקו וחלו
שמחי והלל לח נחלקו חלח בג' מקומות הרי בהדיח דלף
חומן בג"כ פליגי החלמידים חח"כ לח נחשב ול"ם שמחי
והלל כ"ח בג' מקומות ממש דוקח לבד עכל"ל דכחן ל"ם
שמחי והלל רק כ"ח עשה לפי טבעו ומזגו דהגה מבואר
בהגהת החלם מבלי ליהנות מעניני עוה"ז מחומה כי
סיקר הכליהו בעוה"ב שם ירחה פרי בעמלו לזחה טה
חכלו ובניהו בשיגה ועסקי במסחר יהיה מחשבתו קבוע
ומדובק בהסי"ח ולחבוב שכל ל"ם בכדי להחיות נפשו ויוכל
לעבוד להסי"ח ולהגיה בחורתו ובהתנהגו כן חז יקבל שכר
גם על טה עסקו בעניני עוה"ז שבור כי היה במחשבה
זכה לם"ם ולז"ח מי יתן לי לחבר כיונה לעופה ולשכוכה
דמבואר בהוס' שבת דהיונה פורחת בחחה ונינוחה בחחה
בשעה שהיח יגעה כמו כן יתנהג החדם בעת מעשיו
פורח בעניני עוה"ז יגוח במחשבתו לחשוב לם"ם ולז"ח מי
יתן לי לחבר כיונה הזה בעת שחעופה ג"כ ולשכוכה ·
ומחר ג"כ לריך לוכל לשובע ישן כי נפשו לח למלחות
גופו לוכל כ"ח עבור הגשם ע"כ שבע מש"כ ובטן רשעים
הוח בעת חכילתו רוחה רק למלחות בטנו ע"כ מחסר ולבל
להיות לו למלחות רעבונו וכן רבינו הקדוש חף לפי רוב
עשרו מ"מ חמר לח ניבויתי חף בחלבע הקטנה · והגה
מבואר בשם' שבת דשמחי היה קשין ומבואר בשם' פסחים
כל הכועם חם הכם הוח חכמתו מסחלקה ממנו ומלח
דשמחי פשה מלוד מן יקרה חיזה פעם שיכעום ולז לשעה
יסור ממנו חכמתו ולח יוכל לכוין מחשבתו בחכילתו ל"ם

לאסר לריך לזה חכמה רבה ונפלאה לזכות מחשבתו ותו לא יקבל עכר על תכילתו על תוחה שעה ות"כ לית יהבד בנפשו לתכול בהמה טובה ומתכל טוב מבלי מחשבת טובה ס"ם תאר לא יקבל עכר על תכילה זו לכן כל נהת טוב היה מעייר לעבת ובחול לתכול הגרוע ממנו תכן הלל מדה תחרת היתה לו שהיה עניו ושפל רוח מבלי לעשות כלום וכל מעשיו שהיה טובה הכל ממש היה לש"ם נמלא דהיה טובד ד' בתכילתו ויקבל עכר ט"ז כמו על תכילת שבת וברוך ד' יום יום כל הימים לף בימי החול ג"כ היה מברך ומהלל לאל"ת בתכילתו והיה ביכולתו לא"ל מתכל טוב לף בימי החול כי יקבל עכר ט"ז כמו על תכילת שבת נמלא דשתי והלל ל"ש כלל בזה וכן התלמידים כ"ה היה לחוז בתידתו של רבו כמבואר מפני מה זכו ב"ה לקבוע הל' כמותם מפני שעניותים היו לכן לתרו כ"ת לפי מידתו ולפי"ז בזמה"ז לאסר מי יוכל ללמד זכיתי לבי ותכילתי לש"ם דזהו לינו בנמלא כ"ה תלל גדולי התכמים ואיך יערב לבו לתכול מתכל טוב לאסר לא יקבל עכר ט"ז לכן שפיר פסק הת"ז דיש לשבת ולפי רוב טובו כמו כן יבד שכתו דגם ב"ה מודים לזה · ומעשה מדויקים דבבי הת"ז שכתב וז"ל הלכך הרואה לעשות כ"ש עושה שב"ה מודים לב"ש דהכי עדיף טפי והת דמסיק לבל הלל שכל מעשיו לש"ם לא היה נוהג כן [תפ"ה] ליתאר דב"ש עדיפת כדת' ס' כל כתבי כו' ומיהו העושה כ"ה לא הפסיד. יעו"ש בחלק שני הל' ע"ש סי' י"ת ולכאורה לין הבגה לדבריו דתמר שב"ה מודים דדב"ש עדיפת ת"כ תמתי לא נהגו הם כן ולכאורה היי קושית קמקשה בעלמו תא"כ שכתב והת דמסיק כו' תכן לפי"ז לין כתן פירוקת בכתבו תפ"ה דב"ש עדיפת מ"מ הלק"ל טעמת דב"ה דלא עבו כן מהו מתמר דזהו עדיפת ומלתי בד"מ ת"ת סי' רמ"ג דגרים בתופן תכר בת"ז דז"ל כתב בת"ז מלוה להכין מיוט ת' בשבת לשבת כמו שעשה שמתי בימי' בילא ט"ז שתכל כל ימיו לבבוד שבת ותע"ש שתמרו בגמ' תבל הלל הזקן מדה תחרת היתה בו שכל מעשיו לש"ם היתה כו' ה"ש תע"ש שכל מעשיו לש"ם היתה בו מדה זאת תבל גם הלל מודה שדעת שמתי עדיפת טפי וכן משמע במעשה דהתי קלב שבת קי"ט דיש לעשות כשמתי עכ"ל וזהו כגירסת עדיף טפי דשפיר מתרן להך קושית דקמקשה לעלמו מדתמר תבל הלל הזקן מדה תחרת היתה בו דמשמע דהלל שבר דתין לעשות כשמתי ומדהו היה בתופן תמר מדה טובה וכוונה וקמתרן דלא כן דהפירוש דבודתי מידתו ודהבגה של שמתי עדיף ורק תמר בהיפך לף כי הלל הזקן כל מעשיו לש"ם היה וה"כ בודתי היה לריך לתהוז במנהגו של שמתי הבגונא מ"מ לא נהג כן תכן עדיין לא הוגח לי דהכל שעשה מתי דלא ההנהג הלל בתדה טובה ומתן תטוב ומתן ספון להתיבר בהנהגה ומידה תסידות תאר לא תם לף הלל הזקן ע"כ נלע"ד לפרש רק להניח הגה"ה קשנה במקום והת דמסיק ל"ל כהת דמסיק ושתי ו' ל"ל למשה ותימר ושתי וחפ"ה מחוק כדנתמר בת"ז היפנים והוסיפו תיבה זו מפני שלא ידעו הסבת דתמר הרואה לעשות כב"ש טובה יען דב"ש וב"ה לא פליגי מתומה כ"ת ב"ה מודים לב"ש דבהכי עדיף טפי עבור כי חולי לא יהיה ביכולתו להתנהג בהנהגה טובה כזו מבלי לכעוס מחומה ולהיות עניו כב"ה · כהת דמסיק · תבל הלל שכל מעשיו לש"ם לא היה נוהג כן וחס ושלום דבים הלל פליגי ת"כ גם שמתי פליג טס הלל בעלמו ובחתם לא תיפליגו כ"ת בג' דברים לבד כנ"ל וגם למתי נקט בל' שכל מעשיו לש"ם בע"כ הכונה דדוקא הלל שכל מעשיו לש"ם הוא ביכולתו להתנהג כן משא"כ היתם תחרינא תאר אין ביכולתו להתנהג כן לזה עדיף טפי לעשות כב"ש ותיתמר ג"כ בסיכום דב"ש עדיפת כדתמר פ' כל כתבי כו' הכי דהבג כב"ש וזכה לשכר כזה ס"ת דב"ש עדיפת · ומ"מ הרוצה לעשות כב"ה עבור כי בעוה לבו דיתכל ג"כ לש"ם עושה · והטוכתה שלו מהתי טבחת היא הוכחה נכונה והסבגה של בעל קרבן נהנאל ליתה הסבה יען כי אין הכונה כמו שחשב הוא דהקלב כל בהמה טובה שהיה רוצה היה מניחה לשבת היינו עבור לגבי העיר בכדי שיהיה לשם בשר טוב של שבת לא כן כ"ת כל בהמה טובה שהיה רוצה היה מעייר לעלמו על שבת ות"כ היא הוכחה נמורה והכרעה שהכריעו לפרש כך ולא נפרש דהיה עושה לשניה על השבת המובחר למכור לצוק יען לזכות לאחרים העניים והאביונים למלא מרגוע לנפשם מה שאין מלוי להם בחול כשברה הק"ב יען כי ים לתמוה דכי תם עביד דבר כזה מה דהכל בין ב"ש ובין ב"ה מודים דממויב לעשות כן בשביל זה יניע שכר גדול כזה בע"כ הכונה דיען כי טבח היה ותינו דומה לשאר בל"ת שמפחדים מן לא יניע בהמה טובה על שבת יען כי י"ל דב ותף בש"ם יניע נ"כ בשאה טובה מ"מ חביב היה לו בבוד שבת עד שהומ"י תף ביום ת' כשהיה רואה בהמה טובה ומובחר היה מניח לשבת וזהו מדה טובה מחוד עולה על מידתו של ב"ש לכך שכרו גדול מחוד מוכח מזה דהיה בורר לעלמו והיה עושה כב"ש ובמעלה נבבדת ביותר ממנו והוכיח שפיר · שוב מלתי במהרש"א בח"ת וז"ל זו לבבוד שבת כו' זו היא מידתו של ב"ש שתמרו בס' יו"ט מלא בהמה נאה תמר זו לשבת ותשבר דמדתו מרובה שהיה קלב ותשבר היה לו לסמוך למלא תת"כ נאה סימנה ותשפ"ת לא סמך והניח הגאה לבבוד שבת יעו"ש וזהו ממש כדבריו · והגה מאחר דברינו דדעת ת"ז מוכרח וגם המהרש"א כתב כן דשובדת דטבח כב"ש ול"ש בק"ע ת"כ מוכח ג"כ כב"ש וגם הד"מ והרמב"ן בס' יתבו כתבו דב"ש חולקין על ב"ש והיה הל' כב"ש ולעיל סי' רמ"ב משמע כדברי ת"ז לבן נלע"ד לנהוג כב"ש · ובדרך לתוח דלכך נהג בן ב"ש יען דמזונותיו קליבים מה"ת לבד מהולתה שבת זיו"ט לבך תכל כ"י לבבוד שבת ולא יהתשב לו ההולתה בתשבון · כ"ז מזיי שמע מה ותהה דע לך :

ברמ"א לתכול מליתת שקורין פסטיד"א בליל שבת זכר למן כו' וכתב בס' תוספת שבת דלכאורה מנהג זה תמוה לרבים דמה רתו על ככה ומה שניע מליסה לעשות בשבת זכרון למן וכי מה ענין מן תגל שבת הלא לא ירד המן בשבת יעו"ש ולק"מ דשפיר עד נתמן על קדושת שבת ובביתתו הוא המן כי בכל ימי השבוע היה יורד המן וביום השבת לא ירד הרי יקר סהדותה על שביתת שבת והגה בשקבע זאת השיעור בלב האדם יפעל לזכור בשמירת שבת תי לזאת התאמצו הקדושים תאר בתרן לעשות זכרון למן יען כי בזכרו תז יזכר בקדושת השבת ובשמירתו :

(רמ"ג) **בט"ז** ס"ק ג' ותו דתמריגן כו' וק"ל דזה שקושית יקשה גם להמבואר לקמן דלפילו לר בין טעו"ג ים לתום לתורתם כבתים כו' היפוק ליה בלאו סתי טעמת תאור מפני דבדבר דהתיסור מבוש מרתית עין תאור לף בתדרי תדרים וכן על מת סתירו לקמן בסימן תמלתה חוץ לתחום וגם תין עיר תחרת בתוך תחומו של מקום שעושין בו מלתה מותר על מת מותר במקום שתין מעיין בע"ת הלא כל שתתרו חכמים לפילו בתדרי תדרים תאור וכ"ל דשפיר לכאורה גוף דברי הט"ז תמוכים דשתב דשת הסמ"ג הביא בשם המכילתא דמלתה טו"ג סוף תיסוית דתוריית הלא תין לא קיי"ל כן כ"ת דתמירה לטו"ג תינו תלא שבות הלא בהמכילתא וכבר תמה כן בס' תוספת

שבת אמנם כך הוא כונת הט"ז דהדין קושיא לזיו רק שמקשה דיוקים זה מניף לאסור לזירוף משברת דכה ים עב"פ יסודיס בעיר בהיא ושמא יבא ג' לביתו ויחשדנו ועוד ים לערף משברת לאסור מטעם שכל שאסרו חכמים אפילו בחדרי חדרים לאסור ומסיים ואמר וזה פירוש קר דסי' רמ"ד דלא אסר מטעם זה ים לתרן כו' לא החמירו כל שהוא במקום שאין שם מלחים עין וק"ל בלאו הכי טעמא אין לנו לאסור רק כיון שים טעם חשש חורמים בבחים שם אז בזירוף ג' משברות ים לאסור אלא דל"ע כו' ובשם דשמ"ג מדשמ"ג דאיכו מודם לכך דיבא דשמיתם שמלחם תון לתחום וגם אין עיר מחרת בתוך תחומו של מקום ששתין בו מלחם מותר דלשיטתו הול"ל בכהן ג"כ אסור עב"פ בכהן דים חשש שיבא לביתו ג' ויחשדנו בזירוף טעם דכל שאסרו חכמים אפילו בחדרי חדרים לאסור אלא הוא היסור דרבנן מ"מ בזירוף ים לאסור ומה גם להום לדעת המיעוט משובר דשמירם לעו"ג דשוריימה הול"ל לאסור לזאת בפי' רמ"ד בס"ק ג' כתב דשאי שם עיקר ויש להחמיר למעשה אף דעיקר קושיתו דשפשקים כתרי אחדי ומאי מזית למשמך ע"ז יותר אכן מחמיר בזירוף משברת שבים :

במ"א ס"ק ג' מקשה אמאי נקט שברת דאפי' בקונאם שרי להשכירו · וכ"ל דדבר גדול והידושא רבא משמיעו דרמ"א בזה השמיט בה"ר כתב דבשברת מעו"ג אף יש בה שרי ורוצה להעמיס כן ברמ"א והשיג עליו בפרמ"ג דא"כ הו"ל להב"י להביא דין השובת בגלוים ושים בפרט בין קונאם דבעינן לא יש ובין שכירות ס"מ דאין חילוק יעו"ש נמצא דהרמ"א חשש פן כשיבוא ל' השובת בגלוים למוחר בקנה ויטעה הקורא לאמר דדוקא בקנה הלכיכו בגלוים אלא יש משא"כ בשכרו מותר אף בלא יש לזאת נקט הרמ"א ל' השובת בגלוים ושיש מקנה לשכרו להורות דאף בשכרו לעת בגלוים דבעינן יש בה יען דקנה ושכרו שוין הם ודלא כשא"ר כדמוכח זה בע"כ בדעת הרמ"א בשכירה בפרמ"ג :

(ס"ק ד') **מקשה** מכיכן ידע שמסיקו בשבת כיון דשיעורא לאסור לרחון בשבת כתב שם' תוספת שבת לתרן דשתם מרחק יש בו מקום ומותר לרחון בגון וגם מותר לטבול מטומאתו יעו"ש ולעד"כ דלדק שא"א בדברו לשיטתו חזיל דכתב בסי' רמ"ד ס"ק ח' ולכיכא למיתם שיקלטו תורחים בשם דמשמע אין דרך יעראל כו' אלא אלא יסודים פי' וכוי מילתא דלא שכיחא ולא גזרו לזה ועיין בם' מחיית השקל שכוסיף לשקשום בשם הח"ם הלא יש חשש למי שעומד בשוף התחום וכוסיף מדילי' לשקשות דים חשש למי שיש עירוב ועל שכל תירץ דלדבר דלא שכיח לא חשבו וק"ל בכהן נמי אין לך דבר דלא שכיח גדול מזה פן יצא ג' למקום שיקר מרחק עשוי להזיע ולהשתוף בהמין ·

(רמ"ד) **בש"ן** ס"ק ז' כתב דליכא ולשמור לשעו"ג אלא יגעוב מותר ושוכיח מפ' שזכב יעו"ש ושכתב שם' תוספת שבת דאין רואים בשם מיירי מפרש אחדומה דשוי מעוש יעו"ש וכ"ל דלכאורה ל' הט"ז אינו מדוקדק דכתב ומו רואים בפ' שזכב ד' ג"ח בשוכר את הפועל לשמור את הפרם כו' ולשמור הזרעים דהאי ולשמור הזרעים מיותר דכיון דנקט לשמור את הפרם כו' הכל בכלל הול"ל למנקט לשמור את הפרם כו' אין נואנין לו שכר שבת דשוי מזה דאיתא אמנם הט"ז כתכוין לדברי האו' יבמות ד' קכ"ב ע"ח ד"ה אל עזיקה כו' דשקשו מפ' הביא ושעלים שומרי ספיחים אמאי לא שקשו מפ' שקודם פ' שזכב דשקשו בחמת שחום' שם בע"כ שחום' מפרשי לשמור הזרעים כייכו זרעים אלו ולא לשומר ע"כ אינו קושיא מאי פ' שזכב מקשי לפירש"י

נמלא שוכיח הט"ז שפיר לפירוש שחום' בשאי ולשמור הזרעים אמנם ק"ל דג"ז אינו רואים די"ל דשאו' מפרשי שדה שמשברת וזהוע לשומר קודם פסח ע' יום · אמנם רואים הט"ז מאמור לי שוי רואים גשוגם וכן מוכח מסי' ס"ז סעיף ח' שאפילו סיום סיום יכול לשמרם כו' ונשיג עלמת כשט"ז :

(רמ"ב) **במחבר** או רחייס על מיס בשוחפות לעשיק לפיכך עכין אחד במילי דשוחפות וזשו ·

שאלה

ראובן ושמעון נשתתפו בעשק קניס טייט מפרוסיה למכור ברוסלאנד על שמדינה ורחוקן הוא כי' הנוסע בפרוסיה ושמעון הוא שנוסע ברוסלאנד למכור ושמכך זה העשק מכך רב ומדרך שמסחר שאין נותנין שקפה בקניית פעם רשנוגם כ"ח בקניית הרבה פעמים וכפי ריבוי שמסחר בהולך וגדל כמו כן יתרבה שקפה עד כי הציג רשוקן שקפה ע"ם שלף הו"כ על שט"ח שלו וכעת רוצה רשוקן לשפקיע שלוחה ומבלי לשלם שחוב ושוטן שמעון אין רשיני בכך שיוציא קול עליו לשיות לוה ולא ישלם לף כי אכי אינני חושש על שט"ח אכן כ"ע יודעים כי אני שותפים בדבר ואני מחזיק שמעות ושלחם לפרוסיה ועוד לף בשישלח שדבר מבלי לשלם חובם שוא ומבקש אכי חלק שמך מאחר שחשוב היו נעשה על פיך לבד כ"ח עשק שפותפות שלנו גרם לזה ומה גם כי ידוע שמקפה גורם שפסד בעשק יאחר שמה מעלים שמקח ובנתיים שחורם גרוע ולא כמו שקונים במעות מזומן מה דינו :

תשובה

בחו"מ סימן קע"ו סעיף י"ב ברמ"א נאמר וכן אם גנב או גזל שתוף לריך להלוק עם חבירו ועי' בב"מ דף מ' ושנו שותפין שגנבו בפירש"י ושום' שם שט"ז כי גרים ברמ"א מקודם כך דיבא דמי שבשר חבירו ליבא ולישתן בשלו וכל שמילוות שיגיעו לידו יהיו שלו כו' ושא"כ כך דיבא דוכן אם גנב או גזל כו' ולכך מפרש דאדלעיל קאי דמיירי בשותפין אפילו במילוה אבל אם אם שותפין בעשק מיוחד לא · ולכאורה דבריו תמוהין מאחר דאפי' דיבא לקוח מבגמ' פ' חזקת והבגמ מיימון פ"ם דשותפין דמפרשי לדברי הירושלמי דבניחותא קאמר ושיבו בודאי בשאמת חייבי דאל"כ דמייבי לאחתו שיהיו שותפין במילוה וקמ"ל לחובות פרועים מעו"ג כוי במילוה וכן בגיבה וגזילה ממש כוי בכלל מילוה ס"כ אין פלוג ע"ז שעיטור ומפרש דבלטון בחמים קאמר דאין יחמם וכן שותף שמגע מילוה חולקין פשיטא דחולקין מכיון דסחגב ולא כוש ליש לחמוש כ"ל אין לפשר שותף שנגב או גזל חולקין אלא לא דמי למילוה דכוח שהירה וגניבה כוח חיכורה בע"כ ל"ל דבשחגב לכ"ע חולקין בגניבה כוח מילוה ממש רק שמחלוקת אלא שחגב כ"ל שותפין שחמת בחיוב עסק וכן מוכח בבדיה בפ"י שכתב וז"ל כתב בבגמ"י בפ"ם דהל' שותפים שני יכודים שכיו שותפים שילוה בעיר ורוצה אחד משם לחנקי בבית השובד כוכבים וגנבו ואמר לחבירו שאין לו חלק בו כי לגנוב לא כיו כלל שותפים לפי מאי דקיי"ל אחין הבותפין גרשה חולקין לפי הירושלמי שמביא ר"ח בב"ב דאחין שילף אחד משם לגסביות או לגנוב אלא דעת חבירו חולקין לשון רשב"ם ע"ל וזרשה דאין מהירושלמי שכוח רואים דשאם בחמי' קאמר וכי שם יצא אחד משם לגסביות אחיו חולקין

עמו וכן פירכו בעל הטיטור וכן פירכו בחוות שי"ן שיחוף
והכא"ה מפרש כדברי בע"מ שכתב הטיטור שם שמפרש
לחומו בניחותא לך הטיטור הביא שם רחים מכירומלמי
דמוחף שמלח מליחה לעלמו עד שיסחפו בחנלי וס"ה לנגד
אחד מסם שהניחם לעלמו כל שלח סחנו בפירום על כך
עכ"ל הרי בהדיה לחף הטיטור המולק וסבר במליחה ונגיבה
הוח לעלמו מ"מ מודה בסחנה בפירום ים לו חלק עמו ות"ל
המולק וסבר דיחלקו משמע לחף שלח סחנו ות"ל דהכוחב
שסחנה בפירום על הגניבה לחן חם סחנה על המליחה לח
בגניבה לינו לעלמו כי גניבה לינו בכלל מליחה והמולק סבר
לחף בסחנה על המליחה לבד חולק עמו ג"כ בגניבה דת"ל
למה לריך הטיטור לפרש דבחמים קאמר יפרש דניחותא
קאמר המולקין לחן בשסחנה בפירום על הגניבה ג"כ ות"ל
דת"ל פשיטא הוח דכל הנאי שבממון קיים ח"כ הח"ד המפרש
ניחותא ומשמעו דחם סחנה על המליחה גניבה בכלל ח"כ
סהיינ לך לחמר וכן בגנב לו גזל לחן לך לחמר וכן
בוחף שמלח מליחה מיוחר דפשיטא כוח מכיון דסחנה עמו
וגם חם נחמר דבסחנה על המליחה מיירי וכך טוענה
דבני יכודים שסיו שוחפים שבבגמ"י מיירי בסחנו בפירום
בשוחפים לחף על מליחה ח"כ לינו מוכח מכירומלמי מידי לח
לעניו שיחלקו ולח לעניו שלח סחנו בפירום דשוחפין הסח
לעלמו המחלקוסם כוח כשלח סחנו בפירום דשוחפין הסח
גם על המליחה כ"ח בשוחפין בחיזה עסק ופליגי בזה דת"ח
המליחה וגניבה סוי בכלל שחר עסק ומכיון דבשחפו ביעמלו
שניסם בעסק וכל הרוחים ביעמו יהיו להנחין ח"כ ים לו
חלק לחף במליחה וס"ם בגניבה וגזילה דדמי לזה ות"ח דמליחה
וגניבה וגזילה לינו בכלל שחר עסק והרי כוח לעלמו וכ"ל
כוחה הע"ז דהח מודה ג"כ דהמולקין סברי לחף הח הסח
בוחפין בלח חנאי מקודם כ"ח עשו שוחפות בעסק רק כוקבם
להס"ז קושיח הס"ך דחיך שכריע הרמ"ח דלריך להלוק עם
חבירו דהלה מסקינ הגמ"ר וכגמ"ר בהטיטור וכן פסק
הב"י וכרמב"ן וכן לעיל דמשמע מהמחבר דבמליחה לעלמו
ולח בגיס הרמ"ח כלוח ומליחה וגניבה וגזילה דמי להדדי
ע"כ מפרש הע"ז דהרמ"ח לח מיירי מדיוים חלו ולח בח
שהלריע בזה סדין מחומה וסמך חדלעיל בפסק הסו"ע
במליחה דלעלמו כוח רק כחן מיידם לן דיוק מדפסקים כמו
דמי שסחנו בפירום ליחם ולינן בשלו וסחנה בפירום דכל
המליחות שינשו לידו יסיה שלו חז שע"ח פרוע מקרי
מליחה וכן נמי גניבה וגזילה כוח בכלל מליחה וכפ"ד
בשוחפין כוח לחמין וכח דליין בגמ"ר וכגמ"י הוח הסמ"ע
שלין כן לפי גירסחו מחילה וכן חם גנב וחמ"כ כחב מי
שסחנו יעו"ש הס"ק מ"ב וע"ז קאמר הע"ז דלפי גירסחו
של בעל הסמ"ע חביה גניבה בשוחפות לפילו בלח החנה
שום דבר מחחילה וכיינו שכיון לדברי בגמ"ר וכגמ"י וע"ז
קמקשה הע"ז בעין קושים הס"ך דב"י הביה
דעת הטיטור דמליחה וגניבה לעלמו וחמוש של רמ"ח שלח
הביאו גמלח לפי דבריהו דהמולקים על הטיטור סבר
דהמולקים בגניבה לח שינים שוחפים בהחנה מחחילה בכל
מילי ובדעת רמ"ח לחליגו הע"ז והסמ"ע וה"ך דלדעת הע"ז
לח שכריע בזה דבר ולדעת הסמ"ע והס"ך שכריע בהסוברים
דהולקין וקושים הס"ך מהא דלעיל סי' ס"ב לק"מ יען
דהוכחת הס"ך הוח מדנחמר שם וכן לחד מפחמים שנו"ב
בחוך הביח והעורות עשויס על שמו ואמר שלי הם הו
מליחה מלחחי כו' הרי דמליחה כוח לעלמו י"ל דמיירי
דהחה בחחילת החעסקותו החנה בפירום דכל המליחות
ומחנות יהיה לו לבדו מה"ט כשלח החנה לח מוכח משם
מידי וכחן דהוח עיקר הדין שכריע הרמ"ח דהולקין ומחשובח
הרשב"ח ח"ג סי' קמ"ג שכחב בשוחפין שהחנו ביניהם שכל

מה שירויחו מחחת גופם וממונם יהיה שכל לחנות לחין
המליחה בכלל שהין המליחה ושחנה וטירופם בחין לו
מחחת גופו שהין משמע מחחת גופו חלח מחחת טורח
גופו יעו"ש לינו רחים די"ל להיפך כיון דשחנה מחחת גופם
ומחחת ממונם מנרע גרע דמשמע דוקח לוחה שרוח שיהיה
מחחת טורח גופם לו ממונם יחלקו חבל מליחה יהיה
לעלמו ושחנו מחחילה לכך חכן בלח חנאי כלל י"ל דמודה
דחולקין ומה דכחב הרשב"ח וכוחב הרמ"ח מי שעשר חבירו
ליחח ולינן בשלו וכל המליחות שינשו לידו יהיו שלו כו'
דמשמע דווקח בשחנה סיינו משום דשוח שלוחו לבד ונוטל
שכירות עבור טרחחו בזו טעשק ולח דמי שלית לשוחפין
ועי' בש"ך סי' קפ"ג ס"ק י"ב חם נגב לו גזל לו טעשה מה טיבו
של בע"ב הזה ח"כ פשיטא דמוחזק יכול לחמר קים לי כשופר
דחולקין וח"כ בכ"ן דמפקיע מהליחה דנחשב כוח לגניבה ים
לחבירו חלק ג"כ הזה רק חם בעת שהקפה היה לומר בפירום
דלעלמי חני נוטל הזה ים מקום עיון דשחומים בסי' ס"ב מחרן
לקושים הס"ך על הסוברים דבגניבה ים לחבירו חלק וכן במליחה
ח"כ חיך לחמר מליחה מלחחי דמיירי דבשעת הגעשה הגעשה לעלמי
חני זוכה וחין כוחי לזכות לשוחפים וזכו לכ"ע לו לעלמו
ישו"ע ח"כ בכ"ן נמי זכה לו לבדו חבן הקלה"ח מסחפק
בזה דמלחר דשוחפין יכולין להקנות זל"ז דשלבל"ע דכיון
דגופם בשולם הרי הס מקנים גופם כמו ביקדשו יד
לשוביכן ומלחר דדעת השוחפין בשחחת ניחים שכל לחמלע
הן מליחה גניבה גזילה ח"כ הרי מקנים ידם וגופם זל"ז לכל
מלחכה חבר יעשה וחו לינו יכול לחמר לעלמי זכיתי כיון
דסיד הוח לשוחפין בשוח יעו"ש ולעד"ב דסחומים סוכר
דחומר דבעת מעשה חמרתי לעלמי חני זוכה וחבני מסלק
ח"ע מהשוחפות בעת הזלח דבב"ג בוחלי מבני במשוחר
בסעיף כ"ח חם חמר לעלמי חני מליל לעלמו חבן בשוחלה
דיכן ליחח לכ"ז מכיון דלח חמר לעלמי חני מליל דסח
חדרבה קונה על בוחפות · וגם לדעת הסמ"ע לריך ב"ד
לזה ולח לדעת הסמ"ע והע"ז לפחות לריך עדים או מנו
ולח כדפרם דעת החומים בפשוט דבחומר לעלמי זכיתי
סני לח בלח חילוק בוחפות מ"מ כח לריך עדים שיחמר
בפיהם כמשוחר בסי' רס"ט ס"י דחינו נחמן לחמר לעלמי
בגבהי ולפילו בשוחל בידו ועיין בסי' קפ"ג בסמ"ע ס"ק
י"ג ובע"ז ד"ה רחוק שהיה יודע כו' ולי מיירי בכח שמוכר
בפירום בפני עדים כח פשיטא הוח ות"ל לכחבו כו' ובגמיגות
ומה גם דלח טעין כן ובכחי טוחדה כ"ל דכ"ע מודים
דחולקים דלח דמי לגניבה ומליחה דכוח מילחח חחריתי
מש"כ בכחן כוח בחומו עשק וכל הסוברים בעת שחחלת
עשקם נוחנים עין לזה וכוי כמו דכחבו מעיקרא ונשחפו
חדעתח דסכי כי כוח כמו בריוח שעולה בעשק וגם בכחן
לינו שייכות שברח דע"ז דהחירח ניחח ליה לנקני ולישורח
לח ניחח ליה לנקני כי לישבי לח מיקרי לישורח ומורי
החירח לנפשייהו כי כוח הטלה על המקח ולח ע"ג בחמונ
וכמו שוכף וכו"כ בחוך הביח דמשחבעי בספק עבור כי מורי
החירח ושוד כי הלח עד כח עדן לח מיקרי גניבה דסיה
חלינו בהלוחם רק עשבין לומר להפקיע הלוחם והשוכף
כוח בחותו מעמד ומסכים לדבריו הרי חזינן לניחח ליה לישורח
ול"ד לגניבה דחמרינן הסחח כוח דחחרש מש"כ כחן כוי
כמו שמלמו לגנוב ועיין בב"י שבניה חשובח הרשב"ח בחמר
לחבירו גנוב וכל מה שיניע לך חשלם לך פשור דחין זה
שלומו לד"ע ומשם נחחייב לו ושע"פ שזה נשבע מלוחם גניבה
פשור דמלי ח"ל בהחירח ניחח לי בישורח לח ניחח לי
כמו שלמרו בר"פ חין בין השומר חכן בכחן כ"ל דכוי כמו
שגנבו ביחד דהומר להפקיע הסלוחם והלוק הרי דניחח
ליה בישורח · ולח דעבור שהפקפה לח יוכל ליטע בפרוסיח

מ"מ מהבנת הסמ"ע וסט"ז נראה שהיו מפרשים כך דינה לחם
שם היינו רק הגונב לבד בסכנה וסמ"ך בשם גדול כותי
דחדים לן דדוקא בשים סכנה בדבר וסיפ בסכנה על שניהם
לכך מגיע לו חלק בגניבה מכיון שהיה נ"כ בסכנה ומ"כ
המוחזק יכול לומר קים לי ומה גם דלעני"ד נפלאו מיבות
דעם ממני דבש"ך נאמר הלה כשהגניבה היה בחופן שהי'
בו חשש סכנה ופירש המיבות בכונה ושסכנה הי' על
שניהם בשוה ומכיון דהי' נ"כ בסכנה לכן נוטל חלק נ"כ
ברווח ותמוה בלה מאחר דמדמי מליחה וגניבה להדדי
כדאמר הש"ך ובמליחה הא ליכא סכנה ומאי שייכות מליחה
לגניבה דאין הטעמים שוה ולא דמי ז"ל דבמליחה הטעם
מכיון דהרווח ושופטין השם בכל הרווח לכן נוטל חלק לכן
בגניבה מילתא אחריתי דבאמת לדעתה דהכי לא נשתתפו
שהוא יגנוב ואביהו יטול חלק רק הטעם הוא מכיון דהגניבה
בסכנה לכן היינו בדין שיהא חוטא נשכר ח"כ היכי עריב
להו בהדדי ובירושלמי נאמר אחד בר גם מיתעביד ספר בעי
אחוה למיפלג עמו אחיה עובדה קמיה דר"ח אמר אנו
חומרים הדם שאלה מליחה אחיו חולקין עמו בחמיה לכן
הגמ"י וכגמ"ר מפרשי בניחותא הכן ליתוד גניבה וגזילה
בדמיון ז"ל בתר תמוה דאיך נלמוד גניבה ממליחה מה הלה קרב
זה"ז ושם תפרש הכונה דבאמת כשהין שום סכנה בדבר ג"כ
נוטל חלק עמו כמו במליחה רק בחמי' שלו הוא היך לפשר
במקום דיש סכנה ושסכנה הוא על כגנב דיחלוק חביבו
שהיו בסכנה עמו דה"ב אמאי ליה לפרש כשסכנה הוא
על שניהם יפרש כשלה הי' סכנה כלל וגם לפי"ז עיקר חסר
מן הספר דהול"ל בחופן שהיה חשש סכנה לשניהם והוא
אמר שהיה חשש סכנה ולעני"ד לפרש כוונת הש"ך דהוקשה
לתוס' גדול קושית הט"ז דמחירא ניחא ליה לנקני ותיסורא
לא ניחא ליה לנקני מפני זה הדין לא משתבר כלל מאחר
דמקודם לא הסכוין ליטול חלק בגניבתו ולא ניחא ליה ופירש
דמייני בחופן דהיה חשש סכנה וא"כ בדמי קניגבו וזכה
בו כמבואר גבי הני דיכרי דלישנא מרבה במחירתא וכאשר
תהדרינהו נהליה לא קבליגבו אמר בדמי קניגבו ואף תפיסה
לא מהני בחיוב לני"ם כדאוכיחו מכאן נמצא כוי שלו ממש
וא"ל להחזיר ה"ב כעת כוח בחירה אלו וניחא ליה לנקני כנ"ל
בכוונתו · ולפ"ז בנידון דידן שביארנו דלא שייך כאן תיסורא
מכיון דבעת מעשה לומר דניחא ליה כך תיסורא כ"ע מודים
דים לו חלק ולא תיקשה לי במה דהיינו ביכולתו ליפטר
לפרוסיא · ועוד נ"ל דזה לא מקרי סכנה כלל מכיון דבכאן
אין לו שום פחד ממה ה"ב יוכל לאמר לו שב בכאן ולא
יכי' עליך סכנה ולא מקרי אף גרמא · אלא לכהודא כשיחיצב
ויטעון אין ברצוני להפקיע הסלוחה מכיון דהוא תיסורא
ואנכי אשלמם ויחלק אח"כ מהשותפות ויאמר לעצמי אני
מגיל טענתו טענה לכן גם זה היינו דהומ"י באמרו לפני
ב"ד אנכי אפקיע הסלוחה זכה זה בממון שבידו ולא יוכל
אח"כ לסוגיא ממנו כמו גבי גנב דאמר בחלוקה אין ביכולתו
לאמר אנכי אחזיר הגניבה ועוד נ"ל מכיון דהסלוחה הי'
הלל יתרלים אשר בפרוסיא וידוע דשם אינם סומרים דת
יתרחל כלל מחללי שבת שם ושניהם אינם סולכים לעבילה
וחולצים גבולות ועריפות ה"ב ים לשם דין מומר לשכעים
כמבואר בחום' ע"ג ד' כ"ו ע"ב ד"ה אני כו' ומיהו מומרים
דשבקי בחירה וחכלי תיסורא ומעמני בין סעו"ג לשכעים
הן וכל לשכעים אי אחה מצווה להחיותו כו' יעו"ש וברח"ש
שמעינן מינה דלד"ב דמומר לוכל נבילות לשכעים לא קרינא
ביה לכל מבידת אחיך כו' ושפקעה הלוחה מחשב כמו מבידה
ובירחל מומר לא שייך חילול שם ועיין בי"ד סי' קנ"ח
ובח"מ סי' רס"ו סעיף ג' אבל חוכל נבילה לשכעים הרי הוא
מן מיתרחל וסמינים ושובדי ע"ח ויתרחל מחללי שבת

בפרסיא אחור להחזי' לשם מבידה כעו"ג(בימי' קדמוני')יעו"ש
ואף לגזול ממש דאיתא במסיר דאחור להאבדו כיד מ"מ מבידתו
אין להחזיר רק כהו' כתבו ושמא מאן דאית ליה ממון מוסר
אחור להאבדו כיד אית לבו גמי דמשיבין אבידתו וכן נראה
עוד בח"מ סי' שפ"ח ס"ג וי"ח דמותר ליטול ממונו
לעצמו דהיינו אחור אלא להאבדו ה"ב במסור דאבידתו סברי
כהו' דמחוייב להחזירו ואעפ"כ מותר ליטול ממונו לעצמו
בכאן במחלל שבת דנאמר בסדיה דאחור להחזיר לשם
אבידתו פשיטא דמותר ליטול ממונו לעצמו וכ"ז בגזילה ממש
מש"כ בפקעה הלוחה דהוה אבידה ממש פשיטא דמותר
להפקיע מכיון דמחלל שבת בפרסיא שם ואינם סומעים
לקול מוסר שמיעים ומזהירים בחילול שבת דשוגגו גדול מאוד
כפי שנודע לי ועיני רחו ולא זר בעודי בגדולתיעוות נשתני
לשם כמה פעמים כרבה מאוד ורליתי מנהגיהם ותשלוכם
שפוקרים במלוה שבת בחמורה ובחידושי כהבתי לתמוה על
המבואר בשם' מנהות ר"פ ר"י גבי שחט ב' העלות כו'
בתר מחשבתו לחזינן לו בתר מעשיו ול"ל לאו היינו דרבה
ורבא דאמר שם שנטע תיוק בים ופרש מלודה להעלות דגים
והעלה דגים ותיוק רבה אחר פטור זיל בתר מעשיו ורבא אמר
חייב זיל בתר מחשבתו והמוה וכי יתכן שהשב על
תחיבה בומן שהיה חלב ואכלו בשוגג כשבר שמותר לאכול
חלב וכי יתחייב חטאת בשביל מחשבתו ובע"כ צריך להלק
דשאני הכא כיון שבאמת נתחלל שבת הלה שהותרה הלל
פ"ע והלל קרבנות נשור ול"ב מאי רחיה מפ"ק לקרבנות נשור
ושלה הלל פ"ע דחויה היא כמבואר ברמב"ם רפ"ב מש'
שבת דחויה היא משא הלל פ"ע ובחב הב"מ דטעמו דהלית
בפלונתא אי טומאה דחויה בשבור או כותרת וכיון דקיי"ל
גבי טומאה דחויה היא ס"ס גבי פ"ע והלה בספ"ד דיומא
תמיהין שפ"ו למ"ד טומאה דחויה שבת הותרה הלל קרבנות
נשור וא"ב חילוק גדול יש דגבי פ"ע דחויה שבת וטב"פ
יש שם חיסור חייב דזיל בתר מחשבתו מש"ב גבי קרבנות
נשור דהוי היתר גמור דמי ממש לשבור שהוא חלב ומלאכת
שומן · ועיד תמוה לי דהלה נקט נחכוין להעלות דגים
והעלה דגים ותיוק והלה נקט והעלה תיוק משמע מזה
דבכה"ג פטור לכ"ע אף שמחשבתו היה לחיסורא להעלאת
דגים כיון דבהעלאת התיוק אין שם חיסור וא"ב שפילו מאן
דמחייב היינו מחייב רק משום העלאת הדגים ומאי רחיה היא
זו למלאכת רחשובה כחושב דחמיא להעלאת התיוק כיון
דבאמת כותרם שחיטה קרבן הבני כיון שנמצא רחשבון בחושב
ושם נאמר הבא הלה נקט והעלה תיוק חייב משום דבכה"ג
בלא"ם פטור מטעם מתעסק כיון שלא נחכוין להעלאת
התיוק רק להעלאת הדגים ח"ב י"ל ג"ב דמש"ה חייב
בהעלאת הדגים לא משום דחזינן בתר מחשבתו גרידא רק
משום דלפי מחשבתו גם המעשה היה באיסור דהם היה
מחכוין רק להעלאת התיוק אף שם היה מעלה נ"ב הדגים
לא היה אלל הדגים שום דרכה לאיסורא כלל כיון שאף
הדגים הוי דבר שאין מחכוין דבה ולהי הלא הוי פ"ר ועכ"ו
לפי שמחכוין להעלות הדגים היה אלל הדגים גם המעשה
באיסור ונמצא לפי"ז דהיה יכול לדחות שבת אלל פ"ע ולא
לדחות אלל הדגים אף שם היה מזדמן העלאת דגים מש"ב
גבי שחט חטאת כב' דמעשיו אין שום דרכה לאיסורא
אפשר דב"ע מודים הלא חזינן בתר מחשבתו וגם בהמת
צריך להבין טעמא דמאן דפטר גבי נחכוין להעלות דגים
משום דחזינן בתר מעשיו והכי גם המעשה היה באיסור
כדאמרן · וגם לפי"ז היה אפשר לתרץ הא דנקט שמע שבע
לו' בתרא ופ' רש"י ותמ"ם י"ל דשם לא שמע ב"ע מודים
דפטור כיון דהמעשה היה בהיתר דרצון שהורה להעלות
התיוק אף ח"ל הלא הלה עלה · אף ות"ל דהדגים והלה היה יכול

לעשות בסיתר אלא הדגיש שם לא היה מהכוון רק להיפוך
כיון דלא שמע שטבע היפוך ואח"ל בהופן אחר משא"כ
בשמע כדאמרן ופ"ע בכל זה ומשום שאין כאן מקומו קדרתי
ואח"כ מאחר דשמעה ממון אל מכור ומין ביד אחר יוכל
אחר להחזיק לעצמו לפי שם היה שותף עמו ומכש"כ
בשותף ולא מצי למטען שלא יכיר ביכולתו ליסע
לפרוסיה יוכל לומר לו מה תיכפת לי בזה ולא דמי למכוור
בסי' פ"ו סעיף ט' מי שים לו פיקדון אל כותי או מומר
כו' ובאים להוליך מיד ממחזיק בנכסיהם וממחזיק תומר
שמתירה להוליך הנכסים מידו פן יבא הכותי וכמומר למזור
ולגנבות ממנו כדין עמו שאני התם דבא להוליך ממנו יוכל
לומר יבא הנכי משא"כ כאן דהוא מחזיק בדבר ולפי
המבואר בח"מ סי' ל"ג סעיף ט"ז ובסי' קע"ו סעיף ל"ח
שם קנה שמשון שמורם מכותי והעשהו בחשבון ונתן דמי
הטעות לבותפות וירא שמא יזכר טעותו וכן שם היה לו
מסכנות מלחציים וירא שיבא לו מזה בפסד יודע רבונו בפני
עדים שדמי בטעות ודמי המסכנות בתו לבותפות ויכתבו
ויחתמו ויתנו ביד שמשון שמורם שיהו מסוס דהוא דינא דכרמ"ח
בסעיף י"ב וכן שם קנה גמיבה וחלק עם השותף וכן שם היה לו
עלילה שהפסד ג"כ לחמצא מאחר שנתרפא למעשיו כו' וביאר
בד"מ דהטעם הוא בזה מכיון דהעלילה הוא כדין דבדיעיבד
הוא חייב שזהו כדין לפי דיניהן שלא היה לו לקנות גניבות
ולכן חביבו חייב לסייע בחלק עמו משא"כ שם העלילה
הוא שלא כדין מסיים כרמ"ח דאין חביבו חייב לסייע
בהפסד ואם כן בכאן גם כן דהעלילה הוא שלא כדין אף
דבדיעיבד הוא חייב לשלם להם מ"מ מכיון דיכול לגזול ממנו וכוי
ודיניהן ליה כדין ישראל דמש"ד יוכל לגזול ממנו וכוי
עלילה שלא כדין ואף בעלילה כדין מסיים בד"מ דמשובח
כרשב"ם מוכח דפטור וכמו שכתבתי לעיל גבי שותף שאחר
לחביבו גנוב וכל הסיוקות אשלם מ"מ הוא פטור יש"ם ומש
גם דבכאן לא מיקרי עלילה מכיון דאין לו פחד ממנו רק
שלא יוכל ליסע לפרוסיה מפחת זה ח"כ לפחות מקרי רק
גרמא בעלמא · וגם מכך דינא שם קנה שמשון שמורם
מכותי הל"ל משמע נמי דבשותף שנגב או גזל ח לקין ושוד
כ"ל בכך דינא מכיון דמדרך סוחרי פרסיא להקיף שוד
יותר ויותר כאשר יבאר בהמשך ואם תומר שאין ביכולתו לשלם
חזי מוותרים לפחות שני חלקים ורק חלק שלים ישלם ואינם
דומקים כלל בזה דמדרך להעלות על המקח מקודם מפחת
זה ח"כ הרי העשק גרם לזה והיו שניהם שותפים בעשק
ח"כ פשיטא דמולקין או יעשקו עוד ליקח הקפה ביחד על
להבא ולא דמי כלל לגנב או גזל כ"ח לריוח בעשק דאינו
גמיבה וגזילה כ"ח העשק הטעם ט"ע ריוח כך וכן הוא מנכב
הסוחרים ופשיטא דמולקין ומתי כ"מ אם לקח הקפה על
שט"ח שלו או לא ועיין בח"מ סי' קפ"ג סעיף ז' בדמ"ח
ומי שהיה שותף שמורם עם הטו"ג ובא חביבו וסייעו והטעה
הטו"ג בחדה או בחשבון שמין מולקין הריוח בין שנשתה
עמו בשכר או בהפסד ובחב בסמ"ע ס"ק כ"ד בד"מ כתוב
הטעם כיון דעשקו תרוייהו בשמורם לכך מולקין הט"ג
דשתף לגד הטעהו · ועוד הלא בסי' ע"ז סע"ף כ'
מבואר לשותפין שלוש אחד מהם לעזרך הבותפות בשני
משעבד הע"פ שלא יי' עמו בקנין בשעת השלושה יש"ם
החילוקי דיוקי ח"כ בכאן אף דהשע"ח הוא ע"ם בשני מ"מ
מדינא משועבד וכוי כתבו לזו בידה ושיטת בביאתא בבותחת
דטוען חלק ריוח עמו אף שם לא היה מוחזק ומכש"כ בכאן
דהוא מוחזק ומה גם דטוען הני אפרע אחני שלי בפרוש ח
ופשיטא דיוכל לטעון כן מכיון דהוא משועבד בשלושה וגם
שלא"ם הא מבואר בסי' ק"ס בתופס לב"ח במקום שחיוב
חב לאחרים זכה בחפיסתו במקום דחיכא פסידא לאחריני

וח"כ בכאן דאומר לאפקיע השלושה יוכל להפוס עבורם רק
דיוכל לטעון כי היכי חייב לו עבור בטעמים בביארתי לעיל
ח"כ יוכל בשני לטעון דח"כ ים לי חלק ג"כ בזה ויכול לבא
עליו ממה נפשך ובוב מלאתי בספר עטרת לבי שפוסק אחיו
הלכה למעשה בנגב וגזל דמולקין ובשכיס לפסק אחיו סיומת
דהך פיסקא לא בשחמצא אחד הקורא להבניע על אחד
מהרחיות שבאחבתי מ"מ בעיוף כל הרחיות פשיטא דעוטל
עמו חלק שוה בשוה ומבל לגייד מבשה דברבי שקיל מבשה
זוערי בקיל הלע"ד באחבתי :

(רמו) **במאבר** סעיף ג' שחדש מלוה על שביהה
בהמתו ע' בש' הוספת שבח שבאבד

דאם קנה בהמה מעו"נ או מבר לעו"נ בחשיבה או בכסף
הוי ספיקא דדינא אי קנה בכסף או בחשיבה ואזלינן
לחומרא ולפי"ז נראה אי קנה מעו"נ בכסף או בחשיבה
ואזר ומברה לעו"נ בחוסן זה שרי ממ"נ יעו"ש · ולענבי לא
כן ידמה דבנה מבואר בחשובת הרמב"ן סי' רכ"ה שבאבד
דקנה בחשוה לבד הפילו לדעה ר"ח כיון דבהנו הכוהים
להקנות בדמים רק במבר מעלטלין לכותי בחשוב ל"ק
לסברת ר"ח יעו"ש והובא בנחיבות סימן קל"ד ס"ב אין
כאן ממ"נ : — יפקירנה בינו לבין עלמו כו' ואם רוצה יכול
להפקירה לפני שנשה כדין אחר הפקר ואפ"ה אין חוש
אחש יכול לזכות בה כו' כ"ל לבאר על קושית הש"ך על
המחבר בח"מ סי' ס"ו סעיף ט' שבאבד לפיבך הזוכה
בשטר הפקר שחבירו הפקיר שטרו לינו קונה ט"י מלוה
בהחובה בו כיון שאין דעה אחרים מקנה והקנה הש"ך
הלא שלוה קודם לזכות בו כמו בגר שמת בסי' ט"ב
סעיף ל"ז לבאורה י"ם לאחר דנימא דמיירי שאחר ל' מהנה
מי שיזבה בהשט"מ יש"ם נאין לו בחתנה לבד מלוה
ובבה"ג מבני והא דמבואר בשם ב"מ ד' ל' נבי הוא נראה
דהוה דבי מבנא דאומי בו' לכ"ע אפקירנהו ולך לא
אפקירנהו ומי הוי הפקר בה"ג בו' אלא ר"י בר' לכ"ע
אפקירנהו ובמילתא בעלמא הוא לאוקמיה ואמאי לא אמר
בג"ל בל' מהנה י"ל יען כי החום' ד"ה אפקירה בחנו שלא
יבאנו בג"ח בלא הנזול ח"כ כאשר יעשה בג"ל עדן יש
משם מהוה גברא ניפא דלא יעבור בעלמו בלא הנזול ·
אמנם לאחר הטיון ג"ל אלא כן דשש"ך של ל' המחבר קאי
ובדברי המחבר בהדיא כ' הזוכה בשטר הפקר לחבירו
הפקיר שטרו ואיך אפשר לפרשו על מהנה · אם כי יש
לדחוק דלאו דוקא נקט בלשונו הפקר כ"א מהנה בבה"ג
דדמיא נמי להפקר אבן בר מן דין אין הדבר שייך רק
בהפקר ולא במהנה והא דברי המחבר קאי לדעה האומרת
דלא בעינן מסירה מיד ליד כמבואר בדבריו רק דעה
אחרת מקנה לוחו בעינן וח"כ אח"ל דמיירי בעינן מהנה
לכל מי שיזבה בו אחילה דאז אפיר הוי דעה אחרת מקנה
ומה לי אם נותן לאיש פרטי או נותן לכל מי שיזבה בו
אחילה ואיך בחב המחבר לפיבך הזוכה בשטר הפקר כו'
ל"ק שאין דעה אחרת מקנה אא במהנה כזו הוי דעה
אחרת מקנה · אף לשאותו בעינן במסירה שיעשה המסירה
בשלוח המוכר או בפניו כמבואר בח"מ סי' קל"ח סעיף מ'
במסירה דספינה · הא גם במהנה לאיש פרטי בעינן
מסירה הל"ל כמבואר בש"ך סי' ס"ן כ"ק וגם במהנה
לכל מי שיזבה בו אחילה אפיר משבחת מסירה הל"ל
אביב בפניו או שחמר שכל מי שיזבה בו ישעה מסירה
ח"כ הוי בשלוח המוכר או הנותן וח"כ מאי ק"מ בין מהנה
זו לשאר מהנה · אבל בהפקר ליבא כלל דעה אחרת
מקנה לוחו דבעה ההפקר בבר יצאה מרשותו ובעה שבא
אחר לזכות מסולק בה הניהן מזה וליבא דעה אחרת ·
והבבר מבואר בחום' ב"מ י"ב ז"ל וע"ש והפקירה הבא

חציב דעת לחברה מקנה לוחו ולי לפקריה ח"כ מיד שילח להרנקי מה"י הוי הפקר ובשעה זכיה ליכא דעת לחברה מקנה יעו"ש. תוס לדעה רש"י בפ"ק דב"מ דגרס ולפקריה ס"מ דס"ל דהפקר חציב שפיר דעת לחברה מקנה לוחו ים לעי' טובא בפסקי דהמחבר דח"כ לף הזוכה בשטר הפקר לקני כיון דחציב דעת לחברה מקנה ומשכחת נ"כ שיזכה בשניו לו שלמר המסקיר בשעת הפקר שנותן רשות לעשות מסירה. וביותר ק"ל דפסקי הטור סתרי אהדדי דלעני המחבר לפיכך הזוכה בשטר הפקר ל"ק הוא מטור ס"ו ובסוף רמ"נ כתב הטור הזורק מרנקי בפחה זה וילא בפחה אחר ונתני לבעה"ב בתנהג כו' הויא לבעיא דלא מסתבא אבל הפקירו וזכה בו אחר מוליאין מידו יעו"ש ובב"י לחזיל הטור כשיטת הרא"ש פ"ק דב"מ דגרס בבעיא הנ"ל ולפקריה ומוכח מזה דס"ל להפקר חציב דעת לחברה מקנה דלא"כ ל"ק הבעה"ב יעו"ש בב"מ ד' י"ח ע"ב ובהוספות ד"ה וילא ובפ"ך רס"ח פ"ק ט' ולליתי בתיובתה סי' רע"ג פ"ק ח' שכתב דלף רב"י מודה דלפ"ד ל"ח הפקר דעת לחברה מקנה רק לענין קנין הגר דבשלמר לדעת המסקיר סגיא דהפ חציב דעת לחברה מקנה וכן כתב המרדכי פ"ק דב"מ לענין מתנות כהונה יעו"ש ולפי"ז יהיב קושיתי על פסקי הטור. תכן לא מלאתי רמז מזה במרדכי ולדעתי מבואר שם בהיפך גבי לחובן סי"ל מעות מעשר שח"י ליהן לבניו ובנותיו של מעות הפמוכין פ"ם דכיון דפמוכין ט"ם הוי כמו שנותן לממון הטעיר כו' ולף לדעה דבינו שמשון דדעת לחברה מקנה שתי מ"מ כיון שאין לרחובן רק טובת הנאה ל"ח דעת לחברה מקנה ולף דבטובדא דב"ג וקניס קלמר הגמ' דעת לחברה מקנה לוחן שתי ולף דא"ל בפס בהמתנות כהונה רק טובת הנאה פ"ה דמקנה להס חלילו ג"כ תבל הכא דמקנה המתנות לבד ל"ח דעת לחברה מקנה לוחן יעו"ש וא"כ לדעה הנחיבה דקלמר דלף דלענין קנין הגר שאינה משתמרת הוי הפקר דעת לחברה מקנה מ"מ בטלמא ל"ח דעת לחברה ח"כ ל"ק קושיה המרדכי מטובדא דב"ג וקניס דהפס לענין קנין הגר שאינה משתמרת מיירי ומדוע לריך המרדכי להרץ פ"ה דמקנה להס חלילו ג"כ כו' וכוונה המרדכי משום דמקנה להס גם הגר וכיון דלגבי הגר הוי דעת לחברה ממילא גם לענין המתנות כהונה הוי דעת לחברה תבל הס מקנה המתנות כהונה לחוד לא הוי דעת לחברה וא"כ לא מילק המרדכי כלל בין קנין הגר שאינה משתמרת לטלמא רק מילק בין הס מקנה להס הגר עתה ג"כ בין הס מקנה המתנות לחוד. תכן קושיה המרדכי יש לייבב דהקדם דקשה דבב"מ י"ח אמר רבה שתי תרומה כו' מבואר דרבה מוקי ריבתה וסיפא ס"ל ט"ה ממון משמע דס"ל הכי ובע"כ ל"ל כהשיטה מקובלת פ"ק דב"מ דכתב דסוגיה דב"מ לחיה לחי' למ"ד ט"ה ממון מ"מ לענין חליפין וחנב ל"ה ממון דקניניס גרופין הס ומדוקדק ל' הס"ם ט"ה הינה ממון לקניה הימנו בחליפין ולא נקטו ט"ה הינה ממון ואינה נקנה בחליפין ס"מ דחוקא לענין קנין חליפין הינה ממון תבל בשאר מילי הוי ממון יעו"ש ח"כ ממילא ל"ק קושיה המרדכי לחציב דעת לחברה מקנה לגבי מתנות כהונה דר"פ חזיל לשיטת רבה המקשה דט"ה ממון והלכך הוי שפיר דעת לחברה מקנה רק לחליפין וחנב הינה ממון משום דקניניס גרועים הם וא"כ לדידן דס"ל ט"ה הינה ממון גם לענין הגר ל"ח דעת לחברה מקנה וכן לענין שאר מילי ולפי"ז מחורך שחיטת הטור הנ"ל דלהס"ם מוכח דקנין הגר עדיף מחנב ומליפין כדחזינן לענין ט"ה דלחנב ומליפין חשבינן לינה ממון ולא לחרינן דדעת לחברה מקנה חלא כמו שחין שם בעה"ב כלל כמו הפקר כפירש"י ולגבי קנין הגר חשבינן דעת לחברה מקנה וט"ה לענין זה ממון דהא בהא הלילה משום דקנין הגר הוי קנין חשוב ח"כ שפיר יהבן ללגבי קנין מסירה קחציב הטור להפקר לחין דעת לחברה מקנה ולגבי קנין הגר חשיב לדעת לחברה מקנה משום דקנין הגר עדיף ממסירה מכש"כ מחנב דהא חנב עדיף מקנין מסירה גבי שטר דהא י"ל דבטוחה נקנין בחנב לחוד בלא כהיבה כמבואר בשטעיף י' ומסירה לחוד בודאי לא מהני וכיון שקנין הגר עדיף מקנין חנב כמבואר בגמ' לשיטה הס"ם מכש"כ דעדיף ממסירה. ועוד כ"ל דבר חדש בלא מלי ליהן בגיעה הכ"ל לכל מי שיזכה בו תחילה דזה הלוי בדין בריכה וקי"ל חין בריכה בחלוקיתה בשלמא כדמפקיר מפקיר לכ"ע ובלא חנאי ולא חלי בבריכה חבל בעותן לחדש ח' לחיזה שיזכה התילה דמי להניח דכל הגט שכותב גט לחיזה מהן שחלא בפחה התילה ולהניח דפסחים הריני שומט לכל מי שיעלה ליכולים התילה. וגם הר"ן בפ"ק דגיטין כתב גבי משחעבדנא לך ולכל מאן דאתי ממחך מכני לף דאין בריכה דכי אמרינן אין בריכה הכ"מ בשלמא דאי דאתי לאו דאתי חבל הכא לפסר שיהא משועבד לכל העולם בזאת"ז יעו"ש וד"ז ל"ש בעותן לכל מי שיזכה התילה דמ"י לזכות רק ח' אר ב' ושייכא ממש להניח דאין בריכה. ולכאורה יש לחלק דבגט ופסח בעי מבירי בעשה כחיבה וכן בשחיטת פסח ואח"כ לריך שיהא מבורר למפרע דהייט כשחלא בפחה התילה ל"ל לאחברר מילתא למפרע דכתב לפס היא ליתתא והא שייכא לדיני בריכה חבל בחומר בריכה מזכה השעט"ח להזוכה תחילה שני שיזכה אח"כ וכה"ג כתב הש"ך בדיני מלה גבי נתערבו המלות והביא רמי' ממשנה סוכה כל מי שיניע לולבי לידו הרי הוא במחנה יעו"ש ולפלא כי כבר קדמו החוס' בב"ק ס"ט להדין שבת בד"ה כל הגלקט דגם אם אומר כל הגלקט קודם לקיטה ואומר לכשיהים גלקט יעו"ש וכל המחלקט כותו כשילקט יהיה שלו למפרע קודם לקיטה שמעינן מזה כדאומר כל הגלקט מהני אף למ"ד אין בריכה כדאיתא בסוגיא דהתם. תכן ג"ז ליתו להמבואר בסוגיא הנ"ל דלר"י דאמר גזל ולא נהילחו הבעלים שיהם ח"י להקדיטו אי"ל כל הגלקט לריך ליהן בתנה קודם שיבא לרכותו דאח"כ לא מסני וא"כ ה"נ גבי ר' שמעתל לריך להסקנות קודם אבל הקנאתו אח"כ לא מסני כיון שבא ליד מי שאינו ברשותו. תוס י"ל דדוקא היכא דמפקיר לכל אינו מסני אחר שיבא ברשות הגזלן אבל יכול ליהן להגזלן בעלמו בתנה כמו שבאמת למחול כמבואר בפ' הגוזל מחל לו על הקרן. ובזה י"ל מאי דים להקשות בפ' חזקת הבתים מ"ב ולסלקו כי אתי נפשיה יעו"ש וקשה הא ח"י להפקיר אחרי שהות כבר ביד הגזלן וא"כ ה"ג ח"י לסלק ואולי ים לחלק בין סילוק להפקר דהפקר הוי כמו הקנאה וסילוק אינו אלא שמסלק כוחו אבל לדרכנו ניחא דיוכלו לסלק עלמם בתוכן הייטו ליהן בתנה לאותו הגזלן בעלמו. ותודות מה שאמרתי גבי ר"י דלפיכך לא רלה ליהן בתנה לכל זולה לההות גברא דירה ר"י מההות גברא שמא יעבור בעלמו בלא הגזל דבר זה אינו דא"כ אכתי כשאמר לכ"ע אפקרי לדידך לא אפקרי הו"ל לר"י לירח שמא יעבור ההות גברא בלא הגזל אף דהגמ' מבני ר"י במילתא בעלמא הות דאומתי' ובשאר לכל הפקיר. הייטו משום דקניא לגמ' דאינו הפקר בכ"ג דהפקר לעניים ולא לעשירים אינו הפקר אבל לב"ש דס"ל דהוי הפקר ניחא ליה לבגמ' דהפקיר

דהפקיר בחמת לכל ולא להסוח נברא ח"כ קשה הו"ל לר"י ליתן במחנה ולהוליח ההוא נברא מהכלל והשתא ל"ש להרך דירא שמא יעבור ההוא נברא נופא בלא הגזול דהא השתא נמי כשהפקיר כמי שהשם הכ"ל לכן החמת הוא דעבור הוא נברא לא פחד מאחר דהשתי נברא דשלו הוא וינזול הלעיטהו לרשע וימות כמו בב"ק בשמעתא דלעיטים רק השם מאחרים דלא ידעו כי שלו הוא ודוק בכ"ז :

(רמ"ז) **במחבר** סעיף ו' מי ש"ל שכיר כו' . ירידי הרב הג' וכו' מו"ה נ ח י"ם מ"ד

דק"ק שטולין כתב לי וז"ל . הם ישראל שכר לה"י לעשות לו מלאכה משך שנה או מאחים ימים הם מותר להניח להה"י לעשות המלאכה בשבת בלילה . לעד"ז שכות דמותר להניח להה"י לעשות בלילה הם לימו מקפיד שיעשה דוקא בשבת ויעשה המלאכה יום אחר יום . וזה נלע"ד בכוונת הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' שבת הלכה י"ב . וכן משמע מה ש"י לימים הרבה יותר מג"כ שהוא עושה בשבת כילד כנון שכתב הה"י לשנה או לשנתים שיכתוב לו או שילמוד לו בגד ה"ז כותב ומוכר בשבת ומותר כשילמד קלת עמו שיכתוב לו ספר או שילמוד לו בגד שהוא עושה עמו כל שת שילמד והוא שלא ישתכר עמו יום יום . וע"ש בהשגות הרשב"ם ז"ל שכתב שדבר זה לא נהיר ולא שביר ועי' במ"ח הל' שבת סי' רמ"ד ס"ק י"ד מ"ש שם . וכוונתו להרן קיבי' הרשב"ם ז"ל דהא הוי קבלנו' ומדוע התיר הרמב"ם ז"ל . ולעד"ז לכוונת הרמב"ם ז"ל במ"ש כילד כנון שכתב הה"י לשנה או לשתים כו' ר"ל שכתב לו על ימים שים בשבת היינו על שם"ה ימים כמנין יומם החמה או ש"ד ימים כמנין שמונין ללבנה ומש"ה מותר להניח לה"י לעשות כיון דאין נ"מ להישראל במה שעושה בשבת דאם לא יעשה בשבת יעשה ביום אחר כיון שכתב לו על ימים כמה שים בשבת כמו שכתב הרמב"ם ז"ל להדיח מקודם וכן הכוכר הת הה"י לימים הרבה מותר כו' עיי"ש והמחבר שם בסי' כ"ל השמיט המילת דברי הרמב"ם ז"ל וה"ם ג"כ מה שכ' הרמב"ם ז"ל שם הדמיון ומותר כשילמד קלת עמו שיכתוב לו ספר או שילמוד לו בגד שהוא עושה בכל עת שילמד ע"כ והכוונה דאף כשאין לימים יכול לעשות בחזה יום שילמד ומה שסיים הרמב"ם שם והוא שלא יתבב עמו יום יום כ"ל שלא יהי' הישראל מקפיד שיעשה מכך הכשילום מהימים יום אחר יום בלי הפסק דאז אסור ועיין בע"ז ס"ח סי' רמ"ד סק"ה דאף בשכר לכתוב ס' או ללמוד לו בגד שאם מקפיד על הביטול אסור . ומהוכן לפ"ז קושית הרשב"ד ז"ל ונם מהסברת נרשה שמותר

וא"מ להתריך דברי נ ח י"ם משטולין :

(רמ"ח) **ברמ"א** ס"ק ח' . מלילו בשפיכה שמוכיח מוהה ע"י בהמות כו' מל' זה משמע דדוקא מפאת שהוא קודם ג' ימים הא בתוך ג' ימים אסור . ומלו לקמן בס"ק ג' כתב אבל אין איסור כמה שבבהמות מוכחת השפיכה כו' הרי דמתיר אף בשבת . ורמיתי כי הפרמ"ג בשלל ס"ק ג' הרגיש זה וכתב נם הילוך הבהמות אף תוך ג' ימים שרי כמ"ש הל"ב בס"ג בשג"א יעו"ש ואין שכר לדבר כשם שמיתי בהנהות נהיב חיים מקשה ג"כ כן . וג"ל להרן להשם באיסור הליכה לקרון ג' טעמים ליכא ח' משתמש בש"ח ג' שיתתוך זמורה ג' שמא ירד מן שקיון והשה בכלן חשש שמא ירד ליכא כדכתב הט"ז ס"ק ד' טעם שמא יתתוך זמורה ליכא כי אין דרך היושב בשפיכה להתוך זמורה להשפיכה כי רחוק ממנה . אמנם טעם משתמש בש"ח ליכא וא"ל דהוי לידי לדרן דבבר כתב המ"ח בסי' ס"ם ס"ק י' דשתי החם דאין משתמש בשהמה כלום אבל הכא בשתמש בשהמה שהבהמה מוליכתו נמלא זהו טעם השמר כאן לאוסר בתוך ג' ימים בשפיכה שהיא ע"י הילוך הבהמות .

אמנם החום' כתבו דכולם חדא נזירה דאסרו להשתמש בב"ח נזירה שמא יתתוך זמורה ולפי"ז ל"ל דאף בתופן זה לא מקרי משתמש בב"ח כ"א מקרי לידי לדרים ובמקום דליכא חשש שמא יתתוך זמורה נם לישור משתמש בב"ח ליכא שפיר כתב הרמ"א לדיחא דשרי אף בשבת ולעיל לא שביח רק לזה לאסוקי מדעת הרי"ף דבמקום דליכא חשש מילול מלאכה אסור אף בקודש ג' ימים שביח דלא כן דלטיטתו דבבהמה אסור ואעפ"כ קודש ג' ימים מותר ואח"כ הוסיף אפילו אין בגופה כמים י"ט דהוי לישור החמורין ואח"כ הוסיף אפילו אישראל בעלמו יעשה והוי לא זו אף זו והמ"א בס"ק ט' דהסיג על ע"ם יען כי הע"ם כתב בשם החום' ורא"ם ולטיטתם ח"א כי הם מחזיקים זו לעצם ח' ואחת נזירה דאז כדליכא חשש יתתוך זמורה גם בימים בב"ח ליכא ומותר בשפיכה :

במג"א ס"ק ח' אסור לאתם ל"ט מלי מידם רמ"ח ול"ל לחרן דחידושא רבה מאמיטתו דהנה הב"י מביא בשם תשובה הרמב"ם דביבשה ים תמורין מדאורייי' ותמירין למעלה מי' אבעיא דלא אפשטא ואזלינן למומרא אבן בימים ונהרות אין בהם חמורין מס"ח אף חוץ לי"ב מיל ד"ל לדגלי מדבר ואינו אסור רק מדרבנן והוי שפיקא דרבנן ולקולא ומש"ט אף בשפק אם נבוה למעלה מי' אזלינן לקולא ואינו אסור רק בשידוע בבירור שמקרקע הים עם קרקעית השפיכה ליכא י"ט כמו שכתוב במחבר בשלא ס"ח לפרש במחבר שכתב דבדליכא לעיר מפליג אף בע"ם ושיינו אף בשבת כדמסיק בשפיכה אחא"ז דהמותרים להפליג בע"ם כשנכנם בשפיכה בע"ם מפליג אף בשבת ע"ז כתב דלימתי מותר לקנות שפיכה בע"ם ולהפליג בשבת דוקא בשא"י בבירור אתין בעומקם י"ט אבן כשידוע בבירור אסור להפליג בשבת מטום לישור החמורין וכא להשמיטתו שמחבר לישור חמורין ליכא בים אף אחינו דומה לדגלי מדבר מ"מ אסור מדרבנן אבן מדין להפליג ג' ימים קודם שבת לא מייבי דזהו בודאי מותר כיון דכתבה בשפיכה מפליג ואף אחא"כ יעסוק לחלל שבת בחמורין דרבנן שרי כיון דלישור רק מדרבנן ומדאורייתא ליכא בזה החמורין כמו שלא הזכיר לחשש לטעם הרמב"ן דטובד כוכבים עושה מלאכה בשביל ישראל יען מביון דבשפיכה מפליג ואף שאח"כ יומשך בשבת אסור דרבנן לא מייקין וכ"ן המחבר נקט דיעל בשבת יש לישור החמורין אף בים ע"ז בא הרמ"א בשמק לשומו והוסיף בל' ואתר אסור לשלח מוך להחוש לחקדוש שקי דמייבי בישור יליאה וספלגה קודש בשבת דנם זה אסור ומשים אח"כ וכן בשפיכה שיעסוק בישראל לבא כו' אסור ליכנס ג' ימים כו' דדין זה ודין הקדוש שכל בוין דלישורו אף בג' ימים מקודם אף דדין זה הוא בש"כ מ"מ נקט וכן כו' לגלות על דיעת שקדוש דהכל בישור ג' ימים הוא דמשתמש החמורין ואשם מלאכה ע"י ישראל בוין המה ואסור ג' ימים מקודם :

סעיף ד' ברמ"א י"א שכ"מ שאדם הולך לסחורה או לרחוה פני מביכו מציב הכל דבר מלוה וק"ל מאי דליתא בשבת (ד' י"ט ט"ת) ומלוה לגידן אפילו בע"ם מותר ושיכם ומלוה לגידן אין הלה מהלך יום ובע"ם היה יום הבוק כו' הרי הלה החיר להפליג מליר לגידן רק כיון שחיזו מהלך יום ת' חיפוק ליה דהוה לדבר מלוה ולדבר מלוה מפליג אפילו רחוק כרבה כדאמר מקודם אבל לדבר מלוה ס"ד וק"ל לחרן דר"ה בעל דעה זו יסרם ומליר לגידן היינו לוחם ההולכים שם לטייל ולא לסחורה . ובוד דליתי בב"י שמקשה לשיטת ר"ח מעובדא דבני בישן דכל שחיזו הולך לטייל מציב לדבר מלוה למה החמירו הרחשונים ע"ש וכי מלה מצילות הוא להחמיר לדם ע"ש בדבר מליה יעו"ש . אמנם

זכו היכי קושיא כ"כ לתפיר כיון דעזירים היו וה"ל לזה שפיר הוי מדם מסידום מש"כ מזה הוי קושיא לימתא · לממנם דעת הב"י דבכלן י"ל כנ"ל דהולכים לטייל מש"כ שם תה"ל כן דאי בהולכים לטייל מאי הוה תפיר להו ולא תפיר דקאמר :

(ר"פ) **במחבר** יותר מג' פרסאות פירש קרוב לשלשים היום דמהלך תדם בינוני ביום י' פרסאות ולפי"ז לא הלי בפרסאות דוקא כ"ש בשלש היום כשהלך בעגלה יוכל לנסוע ביותר ולפי"ז ק"ל מהא דתמר מעור לגידן שרי וכן הכהו דבני בישן הלא הא מעור לגידן הוא מהלך יום ואף דהייט הכונה רוב היום כדמפרש לקמן מ"מ הרי חזינן דשרי ובנמ' סוכה מבואר דבין לבית ובין לחוספיזת הכל אסור וכ"ל דכיון דהוא יום הכוך אז בעלי פרסאות ס' דלידן מכירין עלמן לחורחים כפי דרך העולם ומותר דדמי כמי שעלה להודיעם שהוא הולך עם לשבת דאז מותר לילך בכל נוגה :

(ר"כ) **רש** להשמיט הסכין הפ"ז יליף מדכתיב וכיסו את בו' · ובספרי יליף מוידעת כי שלום לחלך זו השחזת הסכין כי אם קשה הברזל ולא יחתוך בעוד אין זה שלום בית ושניהם אחת דשילפוחא דספרי הוא מקבלה וליכא מידי דלא רמיזי בתורייתא ואיה הרמז בתורה הוא מציאת את מל' לחתים ולמזמרות :

בח"ן ס"ק ח' אין והיה אלא מיד הפרמ"ג הקשה למה שבקום למ"ם הטור וכיסו את אשר יביאו דומיא דהשתא דהיה בבוקר דכתיב וילקטו לחמו בבוקר יש"ם וכ"ל לתרץ דהכא בסימן תקע"ב מסתע דיש לקטות ביום ס' כדסוכיא התם"ז ובחד התוספ' שבת דשם מיירי מדברים שלריכים בכנה רבה נמלא דבדבר שא"ל בכנה רבה ולריך לקטות בע"ש אז לא בכתוב והיה ביום השבי היה בשבת מיושב שחמר רב חסדא מניין שכל המוליא יליחה בשבת מוסב בשבת ויוליא משהרים שלחמר והיה ביום השבי הו' בכנה בדבר שלריך בכנה רבה דבזה לריך להכין ולקטות מיום ה' ע"ז בא בכתוב וכיסו את אשר יביאו להורות אף דכתוב דבר הקרוי אחן מ"מ לריך תיקון עד שיהא ראוי לאכילה שבודאי שבת שיהא יחחיל לחקן מבוקר בהשכמה · אחנם הטור ל"ש סדין חילוקא דבדבר שלריך בכנה רבה יכין ביום ו' וסבר דמהא דאין גוזרין ח"ל בכנה רבה יכין ביום ו' וסבר דמהא דאין גוזרין ח"ל בתחילה ביום ה' מוכח דלריך לקטות מיום ו' בע"כ דלא כרב חסדא ול"ל קרא לזה יען כי אין להכין ביום ס' ע"כ נקט דרשא דוכיסו להורות דתחיקון והזמנה בדבר הקרוי יכי' מבע"י בהשכמה · אחנם הב"י כתב דלפי זה המובא בשיטולי לקט בע"כ דסבר לחלק כ"ל נמלא בשאחר יהיכים בבוקר כו' בכנה רבה שא"ל בדבר בכנים בכנה רבה ולריך לקטות ביום ו' יהיכים לקטות מבוקר ובדבר שלריך בכנה רבה ולריך לקטות מה' יהיכים בבוקר לחקנו מבע"י בהשכמה ע"כ מבית זה שוד דרשא דוסיף דזכו ניסף לדרשא הידוע מוכיחו המבואר בטור · וגם במחכוין נקטיה להדין דרשא להורות דהמחבר סבר דלא כטור כ"ח לריך ג"כ לקטותו מבע"י מדרשא דוסיף · ח"ש י"ל דקרא דוסיף נלרך לזה היינו בדבר שלריך בכנה רבה דלריך לקטות מיום ה' יקנה ביום ה' בבוקר דמיון דשוסה זה לכבוד שבת דהוי מלוה יהיכים דזריזין מקדימין למלות וזה הוא דדייק מניין שיהיכים ויוליא משהרים שלחמר והיה בו' מש"כ מדרשא דוכיסו הוא חמיכת דווקא בדבר שא"ל בכנה רבה דאז מכין ביום ו' זה יעשה בהשכמה דביום ו' אל קדושת שבת אלא כן כדאיתן ביום ה' בא דרשא סמיותר דוסיף להורות דג"ז לריך לקיות מבע"י נמלא דשטור דנקט ויהיכים בבוקר ביום ו' דמיירי מהכנה דו' נקט שפיר קרא דוכיסו מש"כ שם"ז ליין על יהיכים בבוקר מנלה לן דים טוד דרשא דל"ל שהכשה מבוקר והייטו אף בשמיין בי' דאז יהיכים בבוקר ולא בא לפרושי להמחבר דנקט ג"כ ביום ו' רק לימוד בפ"ע על מה דיהיכים בבוקר :

במג"א ס"ק ח' ואם הוא יושב בעגלה יכול לנכח יותר בת"ם מביאת בשם הו"ת בית יעקב לענין דרך רחוקה דאין חילוק אף אם יכול לבא ע"י סוסים ופרדים וג"ל דל"ד כלל ואין כאחלה לקושיא דשם דכאחד הקרא ובדרך רחוקה גזה"כ מכיון שהוא בדרך רחוקה פטור אף כשהים רולה ע"י בשיעה בעגלה יוכל למכר ולבא מ"מ כיון דבשעת שהולך ברגליו והוא רחוק פטור וה"ה להיפך דקרובות ועגלות שבכוחו · משמ"כ בכאן דבשעת הוא ביבא לביתו בעוד יום ויוכל לסכין לרבי בשת ח"כ דווקא בהולך ברגליו דשמא יבוי' עיף וימבך ברגש לא כן בעשוי בקרון דיוכל למהר כליכ"ו :

(ר"ח) **במחבר** י"מ מנחה גדולה כו' כגון רש"י הוא המפרש מנחה קטנה והמ"א ס"ק ד' הסכים לדעה זו · אבן דשם סלא תשוה מכוונית הגמ' פסחים דף כ' דמתי פריך הגמ' מתי תיניא ע"פ כאחד תמה במהרש"ל ותירון הע"ז דחוק וכ"ל לתרץ דהכא כמ"מ פ"ח מהל' י"ט בקשה מ"ש ע"פ מעיד סוכות דשם ליכא מנכנה בתיסור עבית מלאכה קודם חניה אלא גם שם ליכא עבית סוכה ובכנה ד' מינים ותירן בפ"ח דשבת אחר חניה בע"פ אחור מש"ה כמבואר בעשי סיומלמי דאף יחיד במביה קרבן אסור במלאכה וכאן בהיכא קרבן פשה ולבן כיון דאחר חניה אינא היכא תיסור מלאכה מש"ה ול"ש כל מלאכתו שיה לריך למהר ולעשות קודם חניה ויעריך מאוד במלאכתו לבן חשבו בעיירות במלאכה יגרים לו שבאת מביאור החמין ותיקון השלה ובכנה ק"פ ומשום זה קלת נהגו בתיסור מלאכה קודם הלות משא"כ ע"ש דליכא תיסור מלאכה מש"ה כלל ואינו בהול ונאפי כ"כ על מלאכתו ולבן לא חשבו לבאחת כלל יש"ם · ובשה רש"י שבריה כמ"ד מנחה קטנה מהוכחת השמ"ה ואפשר עוד להוסיף ברחיה דרש"י שבר בפרקמטיא דמי לתיסור מלאכה ודלא כמג"א בס"ק ה' ולפי"ז קשה מהני דבני בישן במלור לגידן פירש"י מהלך יום ה' והייטו בכונה בהליכה ובחזרה ביחד דאל"כ יום ממש לחיתני יסחרו דבאחר יבאו לגידן פשה יום שלא כאחר יבאו בשם אלו יהי' זמן מנחה גדולה ובא לבאור לבאחר כיון דבאחור במלאכה ולרש"י דיוו ממש כמלאכה וה"ה לחלק בע"כ ל"ל דתיסור במלאכה הוא זמן מנחה קטנה שלא שפיר יסחרו עד הנשת מנחה קטנה ולפלא על השמ"ה שהביא בס"ק ה' רחי' מהני בישן ואיהו בעלמו כתב בא"א מנחה קטנה וה"כ מהו זה רחים וע"ל דהשמ"ה יפרש מלור לגידן מהלך יום ה' והייטו בהליכה לבד ויום לאו דוקא רק קרוב ליום משע פחות מיום וה"כ כשיניע לשם יהי' זמן מנחה קטנה · ואין להביא רחים מב"מ דף ט"ס ע"ב ד"ה שלא לרביעה בהדי פ.יא דמעלי שבתא ליבדר לי מר עברה זוזי דאחרמי לי קטיעה דאחרעא למזבן ומשמע לאחר זמן מנחה קטנה י"ל דהכונה דאיהו זבן קודם ע"ם רק כזמ"ב היה אז וה"ל דאחרמי לי קטיעה דאחרעא למזבן זה מבבר ולריך אני עבשיו לפרוש דזכו מותר דודאי פריעת ב"ח מלוה ויקיים מלוה בבשנשת שבת אלו י"ל דמבואר ברמ"א דבשומה דרך לחרעי לפי שעה ולא קבע עליה שרי ס"כ שם היה בהזדמנות דרך מקרה משה"כ מלור לגידן דכי' קבוע יום בשוק תמיד בשם ומאחר דשם מוכרח דמנחה קטנה הוא מקשה בגמ' כך ל"ל למתני ע"פ עד הלות ליתני ע"פ שהמה ואנא ידענא דעד חלות דוקא דה"ל דעד חלות לא כי' מנכנ בשום מקום לחיסור רק המנכ כי' מחלות עד זמן

מנחה קטנה דבע"מ ועי"ט מותר ומ"מ כי' מקום שנוהג להקל דקמ"ל הכל טעמא מפני מ"ש ט"פ מערב סוכות בע"כ ל"ל דסמכוב היה קודם חצות ולאחר חצות אסור מדאורייתא בכ"מ לכן נזדו קודם חצות בחיזוו מקומן מצה"כ ט"ס דאחר חצות מותר ל"ג וה"כ כדיוקוט מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בע"פ כו' כוה ילעיון דבע"פ אסור אחר חצות מדאורייתא ובשאר ט"ו וט"ם מותר עד זמן מנחה וגם ה"ל דלכך נקט עד חצות לדיוקא דבע"פ אחר חצות אסור בכ"מ לא כן בשאר ט"ו וט"ם דמותר אחר חצות כ"ה באיסור מזמן מנחה קטנה ג"ז ממילא ילעיון דאל"כ ט"ם נמי כג"ל בע"כ ל"ל דהדין עד חצות לדיוקא אחי רק דבע"פ אחר חצות איכא איסורא מצה"כ בשאר ט"כ וט"ו ליכא איסורא אחר חצות כלל אף מקנא יום כ"ף כל סיוס מותר ט"ז מקשה דלא כן הניון דבאחת אף ט"ם וט"ו נמי דתניא כו' וזכו שבאחד רש"י מאי מיריא ט"פ דקאמר עד חצות במנחה מכלל דמחצות ולהלן אסור ול"ל למתניא חצות לאשמעינן דך דיוקא פירש דזכו ממילא ילעיון דאל"כ מ"ש ט"פ מע"ש כיון דהא כל ט"ו אסירי ובוב ליכא למימר דממעט שאר ט"ו דליכא איסור כלל ממש עד הלילה וה"כ דך דיוקא למאי מילטריך ומשני כיון דאסח מן המנחה למעלה הוא דאסור שמוך למנחה לא אף דתום"י בשעשה זמן מנחה אסור מ"מ לא נזדו לאסור אלי שעה מקודם להשוס פן יעשה בחלי שעה וה"כ כדאי' נאמר בכאן ט"פ שאחת ט"ה דאחר חצות אסור ממנחה גדולה ממש כיון דאיסור משוס זמן ק"פ מחצות וזכו מזמן מנחה גדולה ולאשוס שמא יעשה בחלי שעה ולגזור מקודם לא הוי ילעיון מסברא דא"ה כמו בשאר ט"ו דלא אשכו ט"כ נקט עד חצות לאשורו דאחר חצות הוש"י אסור בכ"מ אי נמי בא למעט בחאת דבשאר ט"ו ליכא איסור כלל אחר חצות אף לא מזמן מנחה קטנה כ"ה סימן ברכה היא דלא מזי מצה"כ דבכאן הוי איסורא ומבתיון ליה ממעט דאין כן בשאר ט"ו זכו בפירוש בבדין בבדין סוגיא ורואים מוכרחת לבדין פירושא ילן בפירוש בפשוט דאוק דאלי מקשה הגמ' נימא דבמשנה מצמיעט דבד חצות חלוי במנכג מצה"כ אחר חצות אסור בכ"מ מפאת שבות ט"ו ולא גרע מבאחרי ט"ו ומשמיעט בדרך הגד דבשי"ט אסור מחצות וכי משוס דדין זה נשנה בברייתא לא ישנה ר' במשנתו בע"כ הכושה בכ"ל :

(רל"ב) **בבאר** היטב ס"ק ג' וט"ז בשם רלאיתי מורין לאיסור כו' לא השתיק יפה דמזה הל' משמע דהוא ל' הט"ז בעלמו ואולי הדין הבאר היטב כן ובאמת טעות הוא דהט"ז השתיק זה מל' הרא"ש שכ"כ ואין זה ל' הט"ז בעלמו :

בשעיף ו' בשאר בשתטו בידו כו' הקידבן נהגאל בשם שכח פרק קמא חות מ"ד הקשה על הרא"ש דהא קיי"ל כרבא דל"ג גזירה ות"ל לריך לאקשי מ"ז דנקט ליה בידים ולא הו"ל להביא מתניתין בשאר ודוחק לאמר דשאר חומן דרך חוממו מייב דהא הטוב והש"ע פסקו כר"מ והבי הרב ב ר ט ג ו ר ח תמוהים דמפרש מתניתין מליבא דר"י בהחושב לו בבנדו שפשק נגד כל הני רבוותא יש"ם ואני תמה עליו ועל חמיבתו לית נשלם מעיני דבבי הב"י שכבר קדמו בהדין קושיא של הרי"ף ר"י בה"מ ותמה הרי"ף לדבי"ף שפשק בפ' המולח תפילין כרבא והב"י כתב ותמיה זו בעלמו יש לחמוה על הרא"ש כו' ומחרץ בחמה ותשבר לאמר שפשק פוסקין כר"י דיולא בשאר מחושב בבנדו בשבת חייב חטאת כו' ומתניתין ר"י היא כו' והשתא לאי שפיר שכתבו מתניתין כטורתה יש"ם הרי דקיימו מתיתן של הרא"שים

הוא ומה לחשבו לדוחק להעמיד כר"י לשב"י לא גרסה לדוחק ומעתה אין קושיא על ברטורא שהוציא בשיטה הרי"ף והרא"ש דפסקי כר"י בפירוש הב"י : והנה על מה שלא הביא הרי"ף להא פלוגתא דאבי ורבא בכרמלית כ"ל כהט"ז דהרי"ף לא פסק כרבא אבן לא משעמיה דאמר דמתה דאני ר' ישמעאל טעמא דתפילין משום שאינו שוכחן ולא משום גזירה לגזירה מוכח דלא כרבא יש"ם ואם אמנם דזהו בשאת קושית הב"י אמנם בער תגכי ולא אבין דלעד"ג דלק"מ די"ל דר"י סבר דשבת לאו זמן הפילין ופירושו דאשור לילך בתפילין מגזה"כ ודלא כשבי' ס"ם שם"ד ועיין במחילת השקל סי' ס"ח על המג"א ס"ק י"ב ה"כ בלאו טעמא שאינו שוכחן הוא משום דאסרינן בתפילין שם משיכה בן יבוא וילא משמשיכה ומז יעביד איסורא שהולך בשבת בתפילין ולא משום משא שילך לר"ה דזהו פשיטא דלא חייסינן לזה כי אף שילך לא יעביד איסורא בהולאה הוא דרך מלבוש אבן איסור דאוריימא עביד שילך בתפילין ובאמת אשור והו"ל לגזור לזה אבן ל"ג דאינו שוכחן ו"ל לדקו ג"כ דבבי הרמב"ם דנקט כאן בשעת שאינו שוכחן מלשסירן דהא אבן פשקינן דשבת לאו זמן הפילין ע"כ אשור לילך בשבת ומאי יולא לדש בתפילין בש"ם שם משיכה אין סילוקו יולא לר"ה כ"ה יולא לבום בכ"מ בבינו ובר"ה ועיין בסי' ס"מ במג"א ס"ק י"ח · אמנם הרי"ף הכריח דלא כרבא מהא דשבת ד' ג' ע"א דג מרבי אף עקיבה עקיבה כו' דאמאי לא סביט או לא והקשו בתוד"ה עקיבה כו' דאמאי לא סביט מתניתין דקתני לא יצא בשתטו ואמאי לא יצא בה הא לא מצי למיתי לידי איסור דאוריימא ותירלו דאף"ה אסרו רבנן · ולפי"ז קשה הא היכא דאבי לאבי דגזר גזירה לגזירה אבל לרבא דל"ג אף"ל נמלא מוכח מזה דלא כרבא ורב אלפס שהביא לאבעיא דרב מרבי אז ממילא מוכח דלא כרבא וממילא ילעיון לפרש המשנה על בנדו וא"ל להביא לפלוגתא דאבי ורבא · אמנם לפי"ז קשה דהו"ל להגמ' להקשות מהא של רבא וא"ל דמרב דקאבעיא ולא קששיט מזה ל"ק דגבי תנגרת קרמים דרבא סליג על רב אבן מרבי נ"ב ל"ק דבאמת מקשיט של אמרו לא הסיילים במסכת אחריתי דשל מה פקדו ט"ז כיון דרבי נגרת רבא הוא כדאמרינן דלא טעה ושי' בפלי' מה שכתב זה אמנם בחאת עבור טרדו במסכת אחריתי טעה במה שלא השיב לו מזו המשנה ט"כ פקדו לבל הסיילים כן נ"ל :

(רל"ג) **במחבר** סעיף א' כירה כו' עיין במס' שבת ד' ל"א ט"ב בתוד"ה הטור כו' ובנה"ם וב"ל לחרך שלא ניחא להו להחו לאבוי לאבוי דלעניו זה יהיה אסור תנור מכירה מאחר דבקידרה אייתי דבאנור אבי ובכירה לאד חילוקא בע"א ד"ה שכח אסור ובשאיל כ"ל בחרוייהו מותר רק בשאיל כאבוי ב"ד יהיה בכירה מותר ובאנור אסור שלא בחנור לחומו רב יותר ים שברה שלא יחשב מכיון דנהבשל כבר שלים ביטול מבכירה דאין חומו רב רק לעניו להחזיר ים שברה להחמיר באנור מבכירה משא"כ בפרט זה לבד · ושוד כ"ל דכותח החום' שכי הוא בכוכחשם להגה זהו מזיון לשאשום' לא היה נירסת הספרים דילן אלי קידרה אייתי אבי לאמוי ט"ם שם אסיכה בהנורה כ"א נירסת הרי"ף והרא"ש אלי קידרה אייתי ס"ד ועי' בקרבן נהנאל פ"ק סי' ע' דאל"כ למאי אמרו ומשמע אשם דבאנור לייתי דקאי אהא כו' שלא אם מאחר דבסירום נאמר כאן באנורה וא"כ כך הוא כוכחם ומשמע אשם דבאנור ג"כ לייתי דמאחר דקאי אהא דקאבי אשם לשיל לא אמלא אשם כו' ו"ס קפרט בסירום והניח לאיך באנור א"כ הו"ל לפרט ולאמר בכאן ג"כ

בכירה ממש בפירוש הך ליכא כמו מפירש דלעיל מכיון דלעיל קאי ולמה יהא בכלן הל' מהנ"ל למיקם סמוך בעכ"ל הטעם משום דבהעור נ"כ מייירי וכן לפי"ז ההוכחה בכירה נ"כ לייירי דלא"כ יקשה להיפך למאי לא סרט למיקם בהדיא בהעור ומאחר דכן הוכחה החום' לעיל מוכרח דמייירי הך בסיל כמאכל ב"ד מכיון דבכירה נמי מייירי ויקשה מכירה לכירה ול"כ הרי מזיון בהעור נ"כ בסיל כמאכל ב"ד מותר . ודבריו המחרוצים שהביא מחוס' שכתבו לע"ג דמרכה להוכה הוא לא ידעתי למאי הולרך לזה דהלא הו"ל להביא מ"ז ע"כ למר רבא הרוייהו מינהו לשהות הגיעה לין נוהגין לח הסח כו' וע' בפירש"י ד"ה הא כו' ותמור לאו גרוף וקטוש הוא כו' ול"כ מכאן מוכח דלף בהמור סרי לסחוש ולולי כוחא הגרע"ה מכוש הסש י"ל דבלחמא גרוף וקטוש וכוחא הגמ' בפירוש לחמר של רש"י ולפי' נמי גרוף בהמור לח מהניא גרופה ע"כ רמז לסברח החום' שכאשו לפילו הוכה מעשין לפילו בחינה גרופה להא חנן כו' לע"ג דחכרה בהוכה הוא לחן י"ל דלכך לא הביאו החום' רלחיה מכאן יען כי לחיה רלחיה מוכרחה להא דלעיטה רש"י לינו כן בע"כ ל"ש זה לדיוק כ"ת הר"ח הוא דקמדייק כן ועוד דלא נחבדר לן שיעור קרעו הפח כמה הוא לח עש הוא שלים ביעול או יותר וכן הך דלא בסיל כ"ל דקמדמי להך ג"כ לא ידעינא לחולי הוא יותר מעלים ביעול ע"כ הביאו רלחיה מהך דלא קשרט לא הטור דוקא ולא כירה דוקא כמו דשרט בהקדוש ח"כ בע"כ בין בכירה ובין בהטור מייירי ובנוגע להוסר לגל כירה כמו כן הוסר בחניר לעיטה חניגיה בשהיה והוכיחו שפיר :

(רנד) **במחבר** סעיף ג' לין לולין בגל כו' עי' בשם' שבח ד' י"ח ע"ב הוד"ה גזירה כו'

ובגה"ש קדמו בהך קושיה הפנ"י וז"ל ומהוך מה שכחבחי יש לי לייעב ג"כ הא דלא מסיק הש"ס לדעחיה טעמא דשמא יחחה לע"ג לכולה סוגיא דפ' כירה ודפ' בחה טומנין הוי טעמא משום שמא יחחה כדמסיק רבא להדיא ס"פ ב"מ ובזה לין מספיק בחירוץ החום' אבל למאי דפריטים ח"ם כו' משמ"כ לש נאמר דטעמא הוי משום שמא יחחה מ"ש עשטיות והורמסין וחבית שלמים דקנקט ושפי הו"ל למנקט בכל ענינא חבסיל שעושה לגירך שבח כו' יעו"ש וע"ל דכוחא החום' ג"כ כן דהא למקנו החום' מבשר בגל בילה הייט נ"כ כן דמ"ש דקשרט בשר בגל בילה דוקא ות"כ לשיטחם דקמקשה מהא דפרט דוקא עשטיות והורמסין וחבית של מיט מה שאמר בהא דפרט המשנה דוקא בשר בגל בילה בעכ"ל דכן הוא הדרך למנקט כן ות"כ מהו הוכחה מעשטיות והורמסין וע"ז חילו להחש ילע שפיר להוי טעמא משום שמא יחחה והא דמשמעינן בבשר בגל ובילה דוקא הוא עבור שלין דבר מפסיק ביט לגחלים ות"ל דבהחיא לין למיחש שמא יחחה מכיון דהוא של הגחלים ממש ויחבשל לף בלא חיחוי לכך מבמיעטו דלא כן לף בזה חייסינן למיחוי חכן בהחיא דעשטיות והורמסין מקשה שפיר לאי משום טעמא דחיחוי למה נקט דוקא הכי :

(רס) **במחבר** ירחוץ פניו ידיו ורגליו כו' זה הסדר דוקא דמבואר בשם' שבח ד' ס"ח ע"ח והרוצה לסוך כל גופו סך רחשו חחילה מפני שהוא מלך של כל מדריו ס"ב ס"ג הפנים קודם :

ובימין בחלבע . וע"ל להביא לאיה כר"י דאין קפידא בזה דבהוהיות ד' ה' ע"ב אמר זו זכח זו קמילה כו' ומקשה לא הול"ל טעם כ"ח של ד' להבחוח דלאחה הם מחילקים ואינם מחוברים יחד משא"כ של חנודל ס"ל ליחן טעם דמוכרח להיות מחולק כאשר יכלה להחוך הליפרנים וליך להחחיל להחוך מלבע ואיך יעשה אח"כ בחיו חופן שיאחוך יהיו כשידרן ע"כ מוכרח להיות שוד חנודל כדי שיוכל להחוך הליפרנים בע"כ דלאו דוקא הוא :

במג"א ס"ק ג' ות"כ לכחחילה ים להזאירם כו' ומקשה לפי"ז למאי מקשה הגמ' שבח ד' ל"ד עש

חזיכה אין כו' נימא דלכחחילה ים להזאירם ונ"ל להרך דבודאי כיון דים שהות אח"כ ח"ל להזאירם מקודם דשמא שבו בלאי הזאכחו רק מספיקא שמא שכחו אזי הא ספק חזיכה נ"כ מותר בדעבד רק כיון דהוכרחו לחקן לאחר שרבחם ע"א דזהו בספק חזיכה אסור ומוכרח להזאירם בעש חזיכה אז בדרך אגב יאמר עוד אלירות נ"כ כיון דלריך לאחר שרבחם ע"א יוסיף עוד חיזה ועי"ש . עוד מלאחי במחלים הסבל שכאב מעין זה ומלאחי בחוספות חדשים על המצויות שכחב נ"כ כן כדברי המג"א לפי ביאור המחלים הסבל ובני נביחים מחגבחים בסיגנון ג' ולפלא שלא זכרו . ועוד נ"ל דבאמת לריך להרחיק הסחלה דבן כשיזכרם שכביו יפשטו ויאמרו עדיין ים שהות משא"כ כעש חזיכה דמוכרחים נם להניח ע"א בודאי לא יניחו לאח"כ ויעשו ביאד ע"א וע"א כיון דעשוקים בזה ויפשטו בע"א ע"כ יאחל כעש דזהו עדיף לכחחילה מלשרב אח"כ דלא הוכר כ"א עבור דמשה הוא משא"כ כדנש ע"א היה להם פנאי ולא היו לריכים להיות עשוק כי כעש בזה ים בהם סיפשעו . והנה כדברי המג"א שלקוח דינו מכשור דלריך לאחל של ע"א וע"א פירש רש"י כן בהדיא בחשנה . ולפי"ז נ"ל מילחא חדחא דבעש שאלו עשרחם יאמר נ"כ עשרחם מעשר ודאי ודמאי לף דדמאי יוכל להפרים נם בספק חזיכה מ"מ כיון דהחירו ליני רק משום דרוב ע"א מעשרין הם ואולי הוא מן המיעוט ונמלא הפרשחו היקון מעלית ע"כ יותר טוב לכחחילה לפרוש עש חזיכה וכשאומר עשרחם מעשר ודאי יוסיף עוד חיזה ודמאי א"כ כיון דיהיו עשוקים בהפרשה ודאי יפריש נ"כ הדמאי ולא יפשטו וכנ"ל לגבי טירוד :

בלשון רכה . וכחב המג"א הטעם דאסור להטיל חימה יחירה כו' והמוב למה שבין הטעם המבואר כי היכי דלקבלו מיניה ונקט טעם מדפסחים וזהו דוחק לאמר דהמג"א מפרש האי כי היכי דלקבלו מיניה משום דאסור להטיל א"ה יחירה וכוחא ה' להם דהו"ל להמג"א להביא ל' הגמ' ולפרש פירושו ועיין בס' חוספח שבח ובמחלים הסבל מה שכחבו בזה ונ"ל דהנה המחרש"א בח"א בשם' ניטין מקשה שהא דאמר רב אסי אמר לא שמיע לי הא דרבה בב"ח ומימחי מסברא דהא רבב"ח אמר נ"כ מסברא דנפשיה יעו"ש אמנם הכוונה אמר לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי דהנה רב"ח ל"ש להטיל חימה יחירה דהרי מזיון דגם ר"ח בן גמליאל הטיל חימה יחירה ולא אם למעשה דסילגם וכן מזיון כמה דהטילו חימה כמו בשם' שבח ד' ק"ה ע"ב לף דבע"כ מוכרחין לחלק בין חימה לאוד ובין חימה יחירה לאוד דאל"כ קשה דרב יהודה דאמר כאן מבאיה דרב דאסור ואיכו שליף מלבייחא אפשר דרבב"ח ל"ש לחלק בכך וקאמרם דאמר מבאיה דרב ולא ס"ל כן ע"כ מוכרח לפרש לגבי זה דלריך למימריכו בגיחוחא מפחא הסברא כי היכי דלקבליהו מיניה ע"ז אמר רב אסי אמר לא שמיע לי כלומר לא הא דרבב"ח כ"א דזה אסור מלד הגמ' דאסור להטיל חימה יחירה ות"ל להדין סברא . והנה רב אסי היה בקי בחלמי גיטו דהמה לריקים ובשביל חימה לא יבטלון לאמר על אסור מוסר ועל טבל חילן וכשאינם מעשרים לאמר עירבנו ולפי"ז דשבר דהאיסור מלד הגמ' ולא מפחא

כסברת ספיר היס יכול לאמר בקול רמה מ"מ סיים וחעפ"כ לח רליחי לטבור ט"ד מבני וקימחי לזו הדבר ג"כ מסברח של רבב"ח חף דל"ם חלני טעם הגמ' נאלא מוכח מזה דרב חסי נ"ם דהטעם כי היכי דלקבליכהו כ"ח מעשה דחסור להטיל רמה יסירה ובפיר נקט המנ"ח זו הטעם דהוח טעמיה דרב חסי דהל' כוחיה לגבי רבב"ח ובבבח הגי' רבה בר רב הונח וט"ם הוח :

(רס"ח) **במחבר** סעיף ל' חין מעבירין חת הודחי כו' רם"י בפי' המשנה כחב חע"ג דשנוח בעלמח הוח קשבר גזרו על השנוח חף בהם"מ וכחב הב"י דלפי מחי דמנוחר בדברי הרמב"ם דהח דל"ג בהמ"ם הוח דוקח לנורך מלוח חו שהיח טרוד ח"כ י"ל דחתי חף כמ"ד דל"ג חבן בבחן מייבי דחינו לנורך מלוח וחינו טרוד ח"כ מסתם דרם"י ל"ם כהרמב"ם ודחק לחמר דלרם"י מהניהן קשיהם דקחני סחמח חין מעבירין חת הודחי מסתם בכל נווני יטו"ם . ולעד"ג דלרם"י הוקשה דלמחי נקט המשנה כל הבבח דמחילה ידעינן דחין מעבירין חת הודחי מדנקט מקודם דשולל סם הסיכה עשרחם ומשמע סס חסיכה חין בסנק הסיכה לח הוי ידעינן דחסור לעבר בהמ"ם וג"כ לח יקשיך בוב למנקט וחין מטבילין חת הכלים דזהו ידעינן מדחין מעבירין דמ"ם דהוי כמי שבוח וגם ח"ל למחי וחין מדליקין חת הנרות דזהו פשיטח מכ"ש כפירש"י בשלמח הח ל"ק דזהו ידעינן מדסיפח מדנקט לבל מעבירין חת הדמחי דמסתם ודחי לח ד"ל דס"ח ה"ה ודחי ומסתימנו דחף דמחי דוקח בסנק הסיכה ולח בודחי הסיכה לף דחפשר לעבר בנוחן עינו בלל זה בקוחים החום' בחולין (ד' ז' ע"ח) ד"ה דילמח וגם כוב ט"כ מעבירין וחינו תיקון מעלית מ"מ חסור ט"כ הוברח למנקט דחין מעבירין חת הודחי . חמנם קשה דמריבח ידעינן לזה בח רש"י בסתק לבוחו לחרך הדין קישיח יטן דמסתימנו דחף לגירך מליה חו שהיה טרוד נ"כ חין מעבירין ומ"כ בט"כ ל"ל דחתי כמ"ד דנזרו על השנוח חף בהם"מ . ועפ"י ניחח נ"כ מחי דנקט בסיפח לבל מעבירין חת הדמחי חף דמריבח ידעינן דודחי חין מעבירין לבל דחתי מעבירין ודומק לחמר דבן דרך המשנה כמו שבחב הרב במשנה ז' פ"ב דכלים דמחיסין דחלו בזרוח חט"נ דלח חלטריך לגילוח המחיוח לסמוח כך ועיין בחוי"ט פ"נ דמולין משנה ח' ד"ה ניקב דלח כ"כ . חמנם לפי' הל"ל ניחח יטן דכחבר לח נקט לבי הבי חבל מעבירין חת הדמחי ח"ח דבחי חין מעבירין חת הודחי מייבי דחינו לנורך מליה וחינו טרוד והח דנקטיה לף דמריבח ידעינן מסום דיוקח דודחי חין מעבירין לבל דמחי מעבירין ט"כ נקטיה לזה בפירוש ומ"כ היטור חחי להסתימנו דחף בלטורך מלוח מייבי :

(רס"כ) **במג"א** יפנה קורי עכבים מהניה ובכחבים נחן סי' שממים בירים חחפץ ר"ח שבח וע"ל הטעם דמבוחר בפרמ"ג ובבחר היסב סי' ר"נ דיחזיר בחשובה בכל ט"ם כי דומה לטוה"ב מי שטרח בט"ם וכו' והנה כחבר יפנה הקורי עכבים לח עי"ז יהבהר בחשובה כי יהבונן חבר טיב טוה"ז הוח ג"כ בקורי עכבים חבר למרחים עין נדמה כי ממש בו חרוב בחריגה נחח ולח כן הדבר כי כחבר יפיח בו ומינו כן הוח ג"כ הוחם שוה"ז סיפו לבבר יובל וגם הקורי עכבים המה רשם טמון לרבוי הזבוב כי ערוש יעביש למשכו ברשתו כן החום עוה"ז רשם מוכן לרבוי החדש לנוכל בפח ובשוש זחח על לבו לח יהטורר בחשובה :

שם החי' הבסיד מחוך לחכול על השולחן של ד' רגלים דוגמח שולחן המקדש . פוך מעש ל"ל דמ"ם ברכות המלין לחברהם יצחק יעקב לכסא של ג' רגלים בפ' חין סיומדין השמח בשח של ג' רגלים ח"י לטמוך בפני כשמך יט"ם וילוף דג' שטוחות של שבח המה נגד חמינח חברהם יצחק ויעקב ושטוחת מלוה מלכה שמבוחר בסי' ס' היח נגד דוד המלך כמו שחומרים חז דח היח שטוחת דוד מלכח קדימח ט"כ לריך לחכול על שולחן של ד' רגלים דוגמח חמינח חברהם יצחק יעקב דוד :

שם ס"ק ח' ויליע המטוח שיוסבין עליהן היינו שס"י מה שפירש הב"ח דבני מיטוח ח' מה שיוסב עליה וח' מה שיבן בחוכה . ולפי"ז ל"ל להגיה בנוסח רבב"ע והלעתי מטחי דל"ל והלעתי מטוחי ל' רבים בני מטוח . חמנם מה שהגיה בם' הוספה שבח ומחק הנוסח לחכוח לשלוש ל"ל דלח כן דבך פירושו שס"י החמור בשם' שבח (ד' קי"ם ע"ב) ג' מ"ם מלוין בו' ומלח בר דלוק ושולחן ערוך ומיטחו מוכחח מלחך טוב לומר יב"ר שחהח לשבח לחברח בך בו' ולזה חמר בך שלוש עליכם בו' בוחכם לשלוש בפי שלחם רחיתם כי שולחני ערוך ומטיתי מוכנות וגירות דולקים הנכם רוחים בעיניכם כי שלוש בביתי נחח והדור לי לזחח ברכיני לשלוש סיסיה בן על שבח הבחח וכחבר הברכוני בודחי יחקייש הברכה ולזו יהיה לשבח הבחח לחכוח שולש העליון לחבל הלזה לביתי יהיה בודחי לשלוש כי בודחי יחקייש הברכה . נם מה שכחב דחוסס המקדשים על הפח לריכין לדלג הנלחמר להעיד על כוסי בהיך שמחתי נ"כ וי"ל דלח סוטים העילם שלין מדלגין יען כי לין זה דובר שקייש דכוסי פירושו חכילה כמו בשם' כחובות חכסיה שערי לר"ח ולז"ל להעיד על כוסי סיינו על חכילתו שמקדש על הפח . חמנם יש להבין לחמרו כי הדלקתי נרותי והלעתי מטחי לחמי לח סרט נמי ושרבתי שולחני חף דלפירוש שהו' השולחן חינו טרוך כלן מ"מ הח המלחכים יודעים כי טרוך הוח כפי מחמר הנח' ומלח בר דלוק ושולחן טרוך ונ"ל דשבח במח"כ ומחליח השקל כיונו שניסס לד"ח להחרוח לחחכס לשלוש פירושו בשח שילחו היינו חחר השבח יצחי לשלוש . ושכח הדלקח הנר והמטח מולשח חינו רק בשח בלילה מש"כ שולחן טרוך הוח כל יום השבח כמבוחר בריח"ח ע"כ כשח לח פרט רק דבריס חשר חינס רק לשבח . וכן והחלפתי שמיתי ס"ל להמסדר הקשה המוחר לפשטן כנסי' ס"ך ס"ג ודלח כחנודה ומבקש מהס דיברכו לו שבוע זה הלחנה שהחניע כשח ומוסיף לבסוף בשקשה לחחר השבח כשהדרכו לנחת מכחן ומדחו שולחני השרוך כל שבח חיסיפו לי בברכה וז"ח וחמיו ברוך לשולחני השרוך חח"כ ונחחים לשלוש . חמנם מה שסידר והחלפתי שמלוחי חח"כ חף להוח קרוס להדלקח הנר כחבוחר בסעיף נ' דילפיט חח עלמו בבנדי שבח מיד חחר ברחן מכל מקוס סידר מקודס דבריס המחריס בנמ' הדלקח ומ"מ דעי' יברכוהו והחלפתי שמלוחי הוח הוספה מבעל הנוסח והמנהג כדי"ט ב' הוח בע"ם חין חומריס בלילה נוסח שלוש עליכם והטעם הוח מפני שהוח כמזגה חח יו"ם דבשבח חלין לו חלחיס ולח כן ביו"ט לחם היס גם בי"ם חלחיס לחתי יקבלם בשלוש כעין כיון דחחמול השם חללו ולח ירשוהו חבן זה הל' הוח סוכחה ועוד כי בי"ט חינס חללו והוי בזיון ליו"ם דוגמח להח דחין חומריס לכה דודי ביו"ם שחל בשבח משוס שבילח בביום ליו"ט שחומריס פני שבח נקבלה דמשמע ולח פני יו"ם עיין בשערי חשובה סי' ט"כ :

(רס"ג) **במחבר** יכה זחיר לעשות בר יפה . הרמב"ם ס"ם כחב לחסילו טני שולל על הפחחים לקח שמן ומדליק חח הנר שזהו בכל עונג שבח ובפ' ל' כחב חיזה בגוד שבח וחיזה עונג כו' ומביב הלקח הנר ושולחן טרוך בין הך דבריס שהם מבוש בגוד שבח וח"כ מסתם דהלקח הנר לח מקרי עונג ובבר הרגיש בזה בפ' המפה

הוספה שבת . וכ"ל דהנה מבואר בסי' רס"ז למפלג המגמה יכול להדליק ולקבל שבת בח"ט ולהבול מיד נמלא דבחמה המוכל בלילה אז בודאי טוגע הוא לו לתכילה בלילה לא סני בלא גר דהתי מתן דמ"ל שבודה לא ליכליה תלא בחמת לו כתין יחמת וכ"כ התוס' דלתבול תלל הגר מקרי טוגע מבח"כ כשהוכל מפלג המגמה דאז עדיין יום הוא ואור הגר עדיין היו מועיל כ"כ כי שרגת בתיברת ויוכל לתבול לאור היום דאז לריך לטעם משום כבוד שבת דעבור זה מהכבד השבת כמו שבותין כמה פעמים לכבוד אדם גדול וכדומה שמדליקין נרות אף ביום וכוי לכבוד לשבת בזה כמו שולמן ערוך כל היום אף בלא שם תכילה :

סעיף ה' גם ביו"ט לריך לברך להדליק גר של יו"ט . נסתפקתי הדלקה גר ביו"ט מיובו במקום שבודה או לא . ונבוות לבאר הדבר הנה בתוס' שבת (ד' כ"ה ע"ב) ד"ה מובה כתבו בשם י"א דאין לברך להדליק והמוה דכאן אימא דכשמדליק ביו"ט אומר להדליק גר של יו"ט וליין הבאר הגולה מרדכי וירושלמי הרי מבואר בירושלמי דלריך לברך . וכ"ל דבמ"ב ס"ק סי' קס"ח מחלק בין שבת דנאמר שונג ולא תכילה והמתענג בתענית י"א שונג שבת ליו"ט דשמה כתיב והיו בלא תכילה וק"ל מברכוה ל"א דנאמר מוזרין ונפרעין ממנו דין שונג שבת ולדברי האי כיון דמתענג כמבואר בשור רס"ח דלכך התענית חלוש מובר לפי שנפשו עגומה על חלומו שרתה ומובב שיתבטל בשכר התענית ח"כ התענית שונג יעו"ש וכ"ל דדוקא כשמתענג משתה עשם התענית דקשה עליו תכילה משכ"ב שהוא משונה ברעבון רק מתענג להתירוי יכפר היו שונג רק דלמ"ב לא מקרי התענית גמור שיתשור במו וזהו לשון השור ממש וחכ"ל שתשור להתענית בו כו' מיירי בח"ת שתותו מובר כו' שונג לו ומ"מ לריך להתענות יום א' שיתכפר על שביטל שונג שבת עכ"ל . תכן קשה דלמאי דתק הגמ' לתשבותי טעם על הגתה ע"ה הלא י"ל בפשוט יטן דביו"ט מקיים מלותה בתכילה אף תס היו נהגה וכשבת שבת תכ"ב מלד הרגלו בזו תכילה ביו"ט יהגיב כמו כן בשבת ובאמת היו יי"ת כ"א בנהגה לכן הלריכו ע"ה להזכירו בשעודה שבת יהיה בדבר תכילה בגתה וכ"ל דבאמת זהו כונה רבא כדי שיבור פירוש דיכול לבשל ליו"ט לותו שנהגו ושאר יתאר לשבת תכן בע"ת יזכור ויבור המנה היפה וטוב לשבת היינו מה שנפשו לותה ביותר והמנה היפה וטוב ליו"ט שים בעירובו תכילה ואף דהיו מתוק למיך כ"כ . ובזה מחורץ קושית הפנ"י לרבא ח"כ מאי מהני עירוב דגדול הטיר תכן מיון להטעם להזכירו לשעודם שבת דוקא בגתה לפי"ז הילישה לריך רק ביו"ט קודם כניסת שבת וקבעוה קודם יו"ט להיות בשעה הפנוים לתכין ומיון דמ' טושה שבור תביבו הרי מקבל ע"ע להזכיר להאחר בכניסת שבת שמכין מתכלים לשבת שיהגה ממנו ובעשותו זאת בשלותו ומיחים בעת שיכל מיניהם . ובזה ניחא הא דכ"י בר חידי היה מכריז היינו להודיע לכל לוך יהגיב בשעודת שבת . והכ"ן פירש דטעם הכרזה שבור כי לא היה דרכו להניח ובזה ניחא טובדא דההוא סמיא דקשה למאי עליב לשבה כיון דידע מנהגו תכן מנהגו היה ג"כ מבלי להניח רק מקרה קרה שהניח . והכ"ן כתב דטיקר הפזיטות מכ"י בר חידי דמכ"א וכ' חסי ותבוה דשמואל היינו רחיים כו' יעו"ש ולכן הביא ג"כ טובדא דסמיא להוסיף ברחיים דממנו מוכח דלא היה מניח תמיד דתל"כ למאי עליב וח"כ ח"ל דשם . והנה להם"ם הדלקה גר דל"ל במקום שעודה הוא מטעם שונג שבת וכן הוא בתוס' כ"ה ע"ב ד"ה הדלקת שיטוד במקום הגר משום שונג וכן הוא ברמב"ם פ"ה מהל' שבת ח"כ ביו"ט דח"ל שונג תל"ל במקום שעודה וכנה הדלקה מלוה בשבת ויו"ט עבור כבוד שבת ויו"ט ובשבת נוסף טעם שונג לזאת בשבת בח"ט יש הוקף וחזוק להמלוה להקדים מובה משכ"ב ביו"ט היינו רק טעם ת' לכן לא נקרא כ"ח מלוה ע"כ חיוב ברכה בזה נמלא הירושלמי דקאי על יו"ט לא שהרי להתו' . תכן בפ' הרואה בירושלמי ליתא להדליק גר לכבוד יו"ט ודכותיה בשבת תומר לכבוד שבת ול"ל דמיירי בחים שמתענה בלילה ולו הדלקה רק מטעם כבוד שבת ולא שונג לכן חייב לברך . תכן יש לדקדק בדבריו דקאמר דביו"ט דנאמר בשמה היינו כ"ח בתכילה והחים הלא זהו רק נזמן שהש"ק קרבנות משכ"ב עכשיו מקרי שמשה בכ"ד השמש . וכן מבואר פסחים (ק"ט) בשה משמש ניין ר"ח לנשים ברחוי להם ביין ונשים בשבל בשבדי לשבוען בח"י בשבדי שהם מנוהלין היום ריב"ב חומר בזמן שבהמ"ק קיים כו' ואף בשבהמ"ק קיים חמר בד' ט"ח הלא חמר ר"פ משמשו בכשום נקיט יעו"ש ולא תמרו תין שמשה הלא בשבר הלא למלוה מהמוסבר ולא לעיכובא ועיין בח"ת סי' ס"ה וכן בבילה י"ד מבלחין כלים זה בכלל כל שיתותין בו בי"ט מבלחין חוהו הרי דבגד ג"כ בגתה ולשמחת י"ט יחשב ובד' ט"ו חמר ס"ק כל שיתותין בחול והקשה בהג"ה דחכתי קשיה ריטה דתנן וכן לעורך המועד ומשר"ם שיף מוסיף דחכי לא הקשה מריטה ותמתי וכ"ל דלבחורה קשה למה הלל ותטפ"י שים בכוי כלחים נקט וכן לעורך המועד הא בסיפא כללא כיון על כ"מ ולמתי כפל הדבר לכן כ"ל דים לחלק דכלחים דמיירי בקשין ותין הגתה כ"כ ט"כ לא הוסר לבלתן כ"ה בלריך במועד דוקא אף בבגתה פורתא כיון דהבגתה הומ"י לעורך היום מוסר משכ"ב כשבחול הבגתה גדולה אז אף הם תיכו כעת לורך היום מקרי ג"כ הגתה ועורך היום דמהתעסק עבור הבגתה הגדולה שיבטו בחול וע"כ לא הקשה מהריטה דקאי על ותטפ"י שים בכן כלחים דוקא וה"ה דהמקשה בלא ר"ם היה יכול להקשות מריטה לסיפא רק משום דהריטה י"ל דלא קאי דוקא על כלחים כ"א על כ"ד ודרכו של התנא לכפול וכדהדיין כל שיתותין בחול בריטה קאי דוקא על כלחים וזה י"ל דברי התו' ביבמות ד"ל שהביאו רחיים דנשים חשודות בכלחים מדמקשה כלחים למאי חזי וחשוש דילמא הקובית לר"י דאמר אף לא מיטל לבן ועל כלחים ל"פ ולדידיה תפילין גלו מ"ט שהזמ"נ וליכא הקישה תכן כתו' שמכו על מסקנא דה"ק כל שיתותין בחול וא"כ בריטה בע"כ עבור הבגתה פורתא כ"ל וחם מותרות בכלחים הדק"ל דאז מיירי אף בדכין והבגתה מרובה ותמתי נאמר ומן לורך המועד . ע"פ מוכח דכל הבאות מקרי שמשה והבמ' דמ"ק י"ל חטוכת הבית שאני ה"נ מכיון דאסור בחכילה אי בסות נקיט היינו שמשה משכ"ב בשיתותין חי שמשה לבו מבסות נקיט וזהו דקמדייק הבמ' חין שמשה בלא תכילה ואחיה ולא נאמר חין שמשה בלא בשר יען דהסכוה דבלא תכילה ואחיה כ"א כוח משוה חין סוס דבר לשמשו משכ"ב דהיינו מעשה יוכל לעשה אף בבסות וכ"ל דחיה ברוחה דגם בי"ט חייב בשונג דז"ל הרמב"ם פ"ו מכל' י"ט בשם שמשה לבבד שבת ולעשות כך י"ט שנאמר לקדוש ד' מכובד וכל י"ט נאמר בשם מקרא קודם וה"ל דכיבוד ושונג ב' מילי נינהו וכהי כך כל י"ט לא קאי רק על לבבד שבת דקאמר דהלא מפורש נאמר ח"מ בשיטרן מפני כבוד השבת והשתם מפני שריחת רע גזירת שמא יניחנה וילא ובאמת הדלקה חובה ופירושו במקום שעודה מעשה שונג כנ"ל וח"כ כול"ל מפני שונג שבת בע"כ חדא כוח וח"כ י"ט חייב ג"כ בשונג ולהבול תכילה המעונגת ולפי"ז נ"ל בהדלקה במקום שעודה וקיימינו מבירושלמי הנ"ל י"ל שפ"י ירושלמי שבת כל' ב' רי"ח ח"מ בשיטרן מפני כבוד השבת וקמקשה מה בין שיטרן מה בין קדבי לגיס קדבי לגיס כ"ז שדולקין

מין ריחן רע כגון ריחן רע טיטרן הין כגה הין דלק ריחו
רע סלה תאמר הוחיל וריחו רע יהא טעון ברחק ד"ה לפוס
כן מדיך מימר הין מדליקין בו ופירש הק"ע דהאי סלה
תאמר ר"ל ועוד טעם כו' תמוה דכי מקשה למאי תנן
דמיותר הוא דפשיטא דאדיך להסמיעו ומה גם דפליגי רבנן
עליו ורק הקושיא למאי יכוונ זה מקרבי דגים וה"כ מכו
פירוקא ולולא פירוצו י"ל דתירוץ ה' הוא דטיטרן הין כגה
הין דלק ריחו רע וה"כ למאי נקט הסמיה דהין מדליקין
עבור חיסור פשיטא סלה"ה לא יהליק דהין בל"ח יכולין
לסבול סליח רע ע"ז מסיק סלה תאמר מכוש דיוקא נקיט
הכי ג"ז דוחק וכ"ל דסירוסלמי סבר דהדלקה במקום רע
רשות וכהבי בס"ש דילן ומותר להדליק בטיטרן כמו בקרבי
דגים והמכוה מהבגה נקט דהין דרך להדליק בטיטרן מפני
כבוד הבית שמנהגן להכול במקום רע ועבור זה לא יוכל
להכול בס דריחו רע וכאי דנקטיה הסמיה מכוש דיוק סלה
תאמר כו' להסמיעו דל"ל דרחקה ולפי"ז דחיכו חוכה שפיר
סירוסלמי לטיטחים דאדיך לברך טעור מעות כבוד שבת
מש"ה רבה הכל' כוחיה לגבי מבוי דסבר דחוכה טבור
נוסף להיות במקום שעושה מעשה טוגע לכן אמרו דל"ל
לברך דהילכתה כש"ה דילן לגבי סירוסלמי :

במג"א ס"ק ט"ו שכל ה' כו' אבל נרות שמיוחדות בלה"ה
לבבל"ג הין לברך עליהם דהוי מבוה לבחיר רק
לכבוד כו' ולעל"ל דאדיך לברך עליהם דהוי מבוה בסי'
רס"ה סעיף ז' דאומרים ויכולו בקול רם ומשומד ובחב
במג"א ס"ק י' מפני שמעבדים גרוים לטעיד ביחד ומשומד
כו' ובפי"ז פסק הט"ז דיחיד המתפלל הין מוזר לאמר ויכולו
דהין עדות ליחיד ואם ירצה היחיד לאמרו לא יתכוין לצם
עדות אלא בקורא בתורה ולפי"ז קשה מה קיי"ל בח"מ סי'
כ"ה סעיף כ"ד דהין מקבלין עדות אלא ביום וה"כ הין
אומרים ויכולו בלילה בעת דאיכו זמן להעיד אמנם בסמ"ע
בסי' ס' ס"ק ז' כתב דבמדליק נרות בלילה ויכול לרחות
ולבביר בל"ח הוי כיום לעניו דין ום"ה לעדות ע"כ שפיר
אומרים ויכולו ולפי"ז יפה המנהג שנהגו להדליק בבכ"נ בנרות
כרוכים כמבואר במג"א ס"ק ל' וכיוכו מה"ט להרבות בתורה
ומלה דהדין גר עשוי להחיר וא"ת לברך ע"ז אמנם במרי"ל
סבר דלא בסמ"ע וכן בס"ך מציג על הסמ"ע ע"כ בתב
דח"ל לברך אבן לפי דעת בסמ"ע ג"ל ברור דאדיך לברך :

(רס"ד) **במחבר** סעיף ו' הין טושין פחילה לגר של
שבת כו' עיין במס' שבת ד' כ"ח
שמנים ופחילות כו' ובקשה בגה"ם דלמה נקט שמנים דבח
הין מדליקין אלא בשמן זית אך יעו"ש וג"ל לתרץ דבגה שהו'
בד"ה ובגה בתבו דבוסיפו בייכו טעמא כו' ובקשה במרדב"ל
דלתבתי מאי ל"מ אלא טעם של גמר כיון שפיר יעו"ש
וג"ל דיש ל"מ דבתי לדקמן מבואר דבשמנים ופחילות ע"י
תערובות אסור מבוה גזירה דילמא אתי להדליקו בענייבו
והבה חבא דמתניתין סבר דגמר מבוין כוין ובשר ליחרובי
מחיך ומילתא דפשיטא דהין ביכולה להדליק בהן בענייבו
ומשום הכי ע"י תערובות מותר אלא שיך בהן גזירה דל"ל
בענייבו וע"י תערובות בדלק יפה ודמי לברך ע"ג ברזל דבר-
שמדליקין דמותר לכן חבא דבריישא סבר דלא חלקו ואסרו
אף בגמר ע"י תערובות ואולי מבוה גזירה דשמרי פחילות
ומלא גזירה היא לבן בלל עם בך דמתניתין דבבולם בטעם
הוא שהין מוסכין שמן יפה וכמו שביש ביכולה לידלק אף
בגמר ובשר ג"כ אסור בתערובות והבה אתו' שקשו מאי
פריך ממבכוסי שבהנים דאלא היה בהם פשהן ותירצו דביון
דהין מן הפשהן אלא רביע בעל בשהר מיעים וחוי כאלו הין
בו פשהן כלל ותירוצם דמוק דאם בעל בגדי כהונה לא היה
ניחר כ"א בחבגע בלבד ובשאיו מפקיעין פחילות מעירוב כל

ופתילות יפים לכן רב חסדא לטיעמיה דאין שום חיוב וכיוצא בפתילות ושמנים טובים כי כל הפתילות ושמנים טובים וכשרים ע"כ אין שכר למשכר כ"ש בבין ת"ח ת' עבור שכירות בריבוי גרוע שמונה ושמה ג' המעשיות היום הכל בתוכה ט"כ רב הונא לטיעמיה אמר תרי גברי רברבי ור"ח לטיעמיה אמר גברא רבא ויתן כי אלו ואלו דברי אלהים חיים לכן מסתים נתנו לכם כפי ברכת שם כ"ש ואחד :

(רסה) **גזירה** שמא יסתפק ממנו כו' ברמב"ם פ"ס הל' י"ב כתב גזירה שמא יקח מן השמן שבכלי שברי לא נמחם בגר ואסור ליהנות בשבת מן השמן שבולק בו ואפילו בכתם כו' מפני שהוא מוקצה מחמת איסור כו' והקשה בלחם משנה דהול"ל בטעם דיחחייב משום מכבה ישו"ם ובם' תוספת שבת כתב דשגג שגגה גדולה דמ"ל ואסור ליהנות ממנו הוא מילתא בהפי נפשיה ואיסור הסיפוק הוא ודאי משום כיבוי ומסיים ולא ידענא מה סיע לו להקשות קושיא שהוא דיחוי מעיקרא ישו"ם ואגבי בשר ולא תצין דלעד"ג לרלה בגגתו לדלק בקושיתו דשם הוא מילתא בהפי נפשיה למאי נקטיה כלל דשלא כבר ביאר זה בפ' כ"ו הל' י"ד מותר השמן שנגר ובקערה כו' מפני שהוא מוקצה מחמת איסור והוא בשבת פ' כירה דף מ"ד ועל השמות שדבר פשוטים ומאי שייכות לזה בכאן בע"כ ל"ל דזה הוא טעם לאיסור נתינת כלי מוקצה מלא שמן עפ"י הגר ושם בשב"ו במקומו בהל' מוקצה נקטיה לדין המבואר בגמ' ולא ידעתי מה סיע לו להסיג על דבריה שודקים ומעשה שגגות נעשו זכיות :

(רסו) **במג"א** ס"ק ז' וברמלית נמי לא הוי דשין כרמלית כו' עי' במ' שבת דף ח' ע"ח ברש"י ד"ה רחצה וכמשרש"י שכתב דלא קאמר התם רל"ג בית הבן לבטולי מחורת כלי חלא שלא להחמיר בכלי בשאר כרמלית כו' וקשה דהת החום' שם בד' ה' ד"ה כאן כתבו ג"כ דשין כרמלית בכלים ושם הא הוי לשקולי לפעור המוגית מרש"י לחוכו ולעיין להקל הא הוי כרמלית לפירש"י וכחו' הא ליתו לדברי רש"י שכתבו כמו שפירש"י לקמן גבי היתה קופתו מונחת כו' וג"ל לטיעמיה רש"י ל"ל יש דקושיות התו' תלימתא מה עלה על דעתו על המקשן ועכ"ל להמקשן היה סבר דים כרמלית בכלים לשקולי והתירן מסיק דשין כרמלית שפילו לשקולי וכש"י הוא דבא לתרץ דשך לפי הס"ת דלשקולי ים כרמלית בכלים נמי ניחא דסביא לשו מדאורייתא כויא רשות חלא מדרבנן כו' וגמלא דסתי קשה לי"י הוא ככל דיבור ת' ובא להכריח התירון הא דשין כרמלית בכלים דנסתר הוא מש"י לקמן בכתבו וש"ת בדלא נבוה י' כו' דמוכח דלשקולי אמרינן ים כרמלית בכלים לזה שיימו דקשה לי"י כו' ובעכ"ל דבזו הסברא מחולק המקשה עם המתרץ ורש"י הוא דכתב לפי דעת המקשה אבל חיובו מדוקדק כ"כ דכיון דכל הקושיא על המקשה לא כויא חלא משום דכרמלית כויא כו"ל להקשות ממתי מייב לכרמלית קמפיק :

(רסז) **בט"ז** דבא אומר לעד כו' ודבריו לא נירחו לי דלפי האחרו גם בחול אין לסייע הסי לעד דכיון דהוא מתחר להסי"ת דשמיעתו בזוב בתמידות כפי תמרו לעד ובתמת לא כן דבשבת חיוו שומר וה"ב מ"ם שבת מחול כיון דזה שבת להסי"ת ומפקרו בהתרו ובתמת חיוו מתחרו כיתיה והול"ל לסייע בין בשבת ובין בחול שומר עמו ישרחל ולא יאמר הסי לעד דמשמע דשמירה שוב בתמידות כ"א שומר עמו ישרחל דנס בשבת הוברכו לשמירה מפלת שבת החדש יהיה מה שיהיה לשמירה הוברך והוי תוהר להסי"ת כי הוא השומר · תמלא ג"ל דרים דבריו תמת וסוף דבריו יתבלו בחבלין שברית תנג"ת ס"ק ג' דכתב

עמו ישרחל משמע שם כלל ישרחל תבל ושמור לשתנו קפי תבל יחיד ויחיד נמלא דבחמת התדש צריך להחזיק עלמו כי היו לדיק הוא להיות שלם בשמירת שבת מבלי יעשה מעגלותיו ע"כ לריך לבקש על השמירה משנ"ב שומר עמו ישרחל דקפי על כלל ישרחל תיך תפשר שבכלל ישרחל לא ימלאו תפשים לדיקים שת"ל שמירה עבור שמירתם את השבת ומה גם כי בתדש לריך להחזיק את הכלל לדיקים רק תנכי תטחתי ושמה ת"ל שמירה · ושו' שמ' יומא דף ל"ח ע"ב תמר ר' תלעזר תפילו בשבול לדיק ת' טולם נברה ולשיטתו שפיר תמרו בשמ' ברכות דף ט' ע"ב מתי כי זה כל התדש תמר ר' תלעזר תמר הקב"ה כל הטולם כולו לא נברה תלא בשבול זה · ועיין בפ' גיד הנשה שתקדימו שבכל דור ודור כו' תלו מ"ש לדיקים שהטולם מתקיים בשם :

(רסח) **במחבר** סעיף ת' תומר ויכולו וגו"ע ג"ל ביתור כתובים תלו ויכל תלהים ביום הפי' בג"ז גמר המלתכה רק ר"ל שכלה ובשר מלתכתו תשר עשה בכ"י משמע שימים תכן בשביעי כלה ובשר ושר המלתכה שלא נעשתה מלתכה בזו יום · ויש"ת ביום השביעי ר"ל לא במדת ב"ו שיום תחרו יום עבור כי כלה כוחו ועיף ויגע ולריך למנוחה תכן השי"ת לא יעף ולא יגע ומנוחה שבת ביום השביעי מפיק כל מלתכתו תשר עשה שבת שכבר כלה וגמר כל המלתכה כל הולדות השמים והתרץ · תו יתמר לבל לתשוב כי השביעי סיע מפיק שכלה המלתכה דהלא מכל מלתכתו של יום השביעי תשר עשה ביום השני דכ"י ג' ברייות בורח וגו' שבת תדש ותוש ורמש ובהמה ותיה ומריחים כמבואר בש"ר תין זה כ"ת מפיק דזה יום טוכן ותתוי לשביעי לזתת ברכו וקדשו · ויברך במן שירד בשני לחם משנה · ויקדש במן שלא ירד בשבת · ומפרש שכתוב דלכך לא ירד בשבת יען כי בו שבת מכל מלתכתו לא נעשתה מלתכה בו ויש שביעי לזתת שבת מלירד שמן · ולכך ירד בע"פ לחם משנה יען תשר ברח תלים בשני המלתכה שהוויה לעשות בשביעי וכ"ל ע"כ שיע מכין גם שמן לשבת :

סעיף ז' ומעומד ומעשה לפי שבזה תנו מעידים לשקב"ה במעשה ברחשית ודין השדים בעמידה · לף דמבואר בש"ע סי' י"ז סעיף ג' כשר נהגו כל בתי דינין ישרחל לתתר התלמוד להושיב בעלי דינין וגם השדות מ"מ הא מסיים השעם כדי לשסיר המחלוקת שתין בזו כח להעמיד מעפטי הד"ת על תלס וה"כ בזה דתיו יומשך מחלוקת ל"ל כדין · תמשם להיות נשמכים על השמוד מותר כמבואר בש"ע סימן כ"ח סעיף כ"ו דע"י שמיכה תפילו לכתחילה מותר מ"מ ביחה שמיש יעמוד כיתות מפני כבוד המקום :

סעיף י"ב תין לדבר בשעה שתומרים ויכולו הוא מש"ה שמביא מעשה מחסיד שסיע פניו מוריקות עבור דיבורו תז · וג"ל דהוא ג"כ מדין הגמרא דמבואר בשבת כיצד בודקים את השדים כו' ומוליחין את כל בחדם לחוץ וגרתה השעם כדי שלא יבלבלו השומעים וצ"ע השומדים שם בדיבורם יהד זה עם ב"ה יכיח בשחיקה ובחתתי ושטוד שהוליך לזה להביא מהדין מעשה ולא השרש מקורו ונמ' ומשנה משורשת יען כי לשיטתו תזיל דגרש בשבת ומוליחין חוטן לחוץ ועיין בתוי"ט פ"ג משנה ו' ד"ה ומוליחין :

(רסט) **ברמ"א** ונהגו לעשוד בשעה שמקדשין בשבכ"י · ובד"מ וכל כו השעם דמעלי לעיפוה הרגלים · וג"ל עוד טעם דשטור וב"י כתבו דשעת דיכת חורשים ת"ל לקדש בשבכ"י תמנם שמנה שמכו על דברי רב נטרונאי בפיום דקידוש דשבכ"י הוא מטום רפואה ובניה מפיש קידוש במקום סעודה כפיום הב"י ובסימן רע"ת סעיף י' כתב ויש"ש ליתב בשעת הקידוש ובילר בהוספת שבת השעם שיהא ניכר שהוא לשחול

לאכול בסעודה ומקדם במקום סעודה לזאת רש"י בבאן לרמז דהדין קידושא הוא בשביל תורחים ויהיה במקום סעודה כ"ה מבוא רפואה וע"כ ה"ל ליכב כ"ה לעמוד ג"כ טוב וידעו ככל כי בזה הקידוש יקבלו רפואה ולא יעטו דהוה מבוא תורחים כי אם חיפה בן הוה היו לריכים ליכב :

(רע) **סעיף** ב' יש שאין תומרים · בגאון מהרש"ק בחידושיו על הרמ"ם כתב שהאריך ברחיות לתומרה תמיד וכבן כתב הרש"ל וכן נראה מהשברת :

(רע"ג) **במחבר** סעיף ה' ולא על יין שמוליא ובטעם מבוא דהוה עמיר וגניז כמ"ם עין לא רלתה במס' פסחים דף קי"ז ע"ב מבואר להזכיר יל"מ בקידוש בחיב שכא למטן תזכור את יום וכחיב התם זכור את יום השבת לקדשו וכ' התום' דלכך קבעו זכר ליל"מ ומשעתי מהר"ם שיש במדרש לפי שבמלריים עבדו בהם בפרך ופרך בה"ת ב"ם וג"ל שהם מלאכות ל"ט וכשנגאלו ממלריים הזהירם על השבת לשבות מהאכל ל"ט מלאכות יעו"ש וחזו דחוק · ולי נראה בטעם דליתא במדרש הטעם תמר פקב"ה ליהרהל בשבו מגבון הכוה לדיקי כוו דכירין דאחדבן על ידיכון וכוה לעבדה במלריים ובכוה מובא תהגמר עליכם להשתעבדה במלריים ולכפרה הוה מובא דזכיתון ליה נעדי ימי שבתא תשתזיק לכון ולהסביר הטעין ל"ל יען דיוסף שמר הבריח קדום הוא בדוגמת שבת קודם ע"כ יתכפר מכירתו בשמירת שבת וכשכיש לין שורה כ"א במקום מוגדר מעריות ולין להקשות דמאי מקשה ביבמות כ"ה גבי עריות נמי הא כתיב הלא ניתא הא הא כתיב הלא כשלה הוליד ממזר וכאי הלא כשהוליד ממזר דהוה מעוות שלא יוכל לתקון כמבואר במס' הגיגה דף ט' ח"ת בגוגב וגוזל יכול להחזיר ויתקן דיל דבד' כ"ד ע"ב יליף מהאי קרא דהוקבו כל הערוות לנדה מה נדה בהעדאה אף כל בהעדאה ומאחר דקרא דהלא מלמדנו על הערוה ואתה לא מתעברה בהעדאה כמבואר בד' כ' בחום' ד"ה יבא ול"ל בע"כ לא נולד ממזר · ועפי"ז יש לבאר לאמרם ז"ל במס' ברכות בבקשה ממך שהלו ט' וקשה למאי בקשה בבקשה מי פיו יכא לא יעלה ליעול כשף וחכ אף בלא בקשה ועו"ק למאי הולרך לרמותם עד שלבסוף נתעורר עליהם עליכם בימי אלכסנדר מוקדון להבוע מהם יכפה כדרך שכפה על סיניה · ועו"ק תאמרו שלא יאמר לותו לדיק דמשמע שלא פחד רק מלוות שפחים וכי בן אדם ויקנאם · אלא עבדות מלריים היה ר"ל שהם עבור מכירת יוסף שנרמו בחאים לבל ירחה פני חביו כ"ב שהם לזאת היה בחוב על כל שבט לעבוד בחומר ובלבנים כ"ב שהם י' פעמים כ"ב הרי ר"ב אף דע' היו אלא לירפו שכינה עמהם ולז"א במס' פסחים ביקש יעקב לגלות קן סימין היינו כמה יהיו במלריים ונסתלקה ממנו מה דכתיב הי' בלילוף וא"ל כ"ב שהם עוסף אמר שמא ים פשוט בכם ונרם כחשא לעבוד ולא מפיאת זה אמרו שמא יפרהל בכא ד' היו אלא מחד מהמנוים ואיכא שפיר י' · ויען כי ישרהל היו לז עדוס ועריס דמהמדי עוס"ז נתן יעקב לעשו לזאת כוכרתו לעבוד ולהרויח בזאת אתם ויען כי ישרהל היו לז ג"ב עבדי ס' דקיים ה"א כה"ת שמא' כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וא"ל אשור להסביר בקבע יותר מג"ם וג"ם מותר כדכתב הש"ך תו"מ סימן של"ג ס"ק י"ז וכ"ל דאם אמר הג"ם יוכל להסביר עשתו ג"ם אלא אמר דדוקא בקבע ג"ם אבל בעש"ב ה' ממזי כעבד (ומשנתי שם' קדשן תודם על השערת לבי בשלבת שמשרתת אלא בעש"ב אחר כן מלאתי שם' מים חיים השיג עליו ג"כ כן) ומלריים מלבו אלא בכל השולם וע' תומות ים אם כן ג' פעמים ע' הרי רד"ו ויסיח לכם רכוש אשר נתכפר חטא מכירתו בזיעת אפס ר"כ ורד"ו הרי ת"ל · ומשם נתכפר חטא מכירתו בשמירת שבת שוב ה"ל לעבוד הרי"כ שהם כ"ה הרד"ו אלא בשמירת שבת שוב ה"ל לעבוד הרי"כ שהם כ"ה הרד"ו אלא המלריים טעמו דלא כן בעבדות כבר היה שהמחה שוכחם ומה לכם לרכוש דמאן מפיס נמלא דעל כיליתא בכריחם דמשמע נפשך הפשים כן אלא רכוש ה"י לכוליה מהמוחזק לזאת כוכרתו לשהלה ויהיו שם מוחזקים וה"ל בבקשה מהם שיהיה שדבר בשהלה ולא בהברה כי ה"ל · ומשה יאמרו מאחר דכן מחילנה להרכוש לא כן כי אל"כ לא יאמר לותו לדיק הוא יוסף שהי הוי דכירין הל"ל דמאחר דועבדים קיים והרכוש לא קיים ה"כ נמחה שוכח וה"ל שמירת שבת והוא הא רלוו בשמירת שבת קודם לוגמת בחיכה קודם · נמלא שפיר תומרים זכר ליל"מ בקידוש יען כי שבת הוא תמור עבדות מלריים להמחה חטא יוסף בשמירת שבת שבעבורה נגלין למלריים מעומס תחת עבדות :

במג"א ס"ק ז' על הפה וישים ידיו עליו כמ"ש סימן הפ"ג וכחב בם' הוספה שבת דבני בשמיה עליו ידו הימנית אלא כיון דבלה"ק לריך להניח ב' ידיו עליו בשבת ברכה המולית כמ"ש סימן קס"ז לריך כחב ומניח ידיו עליו ול"ל דידיו יהיו מונחים עליו עד נמר הקידוש ולמו דוקא הוא כי שני כי יהיה עליו יד ימינו יעו"ש ולבני לא כן ידמה לריך דוקא ב' ידיו יען דבזו הקידוש מעיד כי בה"ח כלה מלאכתו בשבת ימים וברא שמים וארץ ומנוחה בהמוך אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ויד היינו שמאל כמבואר בהום' בהוריות ד' ה' ע"א ד"ה דאלו כו' דבכל מעשה היה יד ה' ובשמים ובארץ ובלילוף היה ב' ידים ט"כ ידים לרמז זה לריך להניח ב' ידיו עליו · ועיין עוד בהחובות שם דאמר נדולים מעשה לדיקים יותר ממעשה שמים וארץ ולכאורה הכונה יותר ממעשה שמים למוד וארץ למוד דאלו לשמים וארץ ביחד שוין הן דזה ע"י ב' ידים וזה ע"י ב' ידים וכדבריהו הקדוש ואמרו מקדש ה' כוננו ידיך הכונה למקדש הוא בדוגמת לדבר שכוננו ידיך שמים היינו שמים וארץ שאמרו ע"י ב' ידים אלו נייח לי זאת לשל' יותר ממעשה שמים וארץ משמע ביחד ע"כ ל"ל דידוע דדבר הנוסף בב' ידים וכיוחלק לב' ה"ח להנשא שמחלה כיד ה' יען כי לב' ידים יונבר חיל להנשא מזא כבידה נם אמרו חיכה ירדוף ה' אלף כו' וכי כך הוא החצדון אלא חינו דומה כו' נמלא להמקדש אשר הולרך לב' ידים ביחד ממש יונדל ממעשה שמים וארץ דכ"ה נתהוה ביד נפרד ואמרו כוננו ידיך פי' שקרוין מעשה שלהם מ"י של הקדוש ברוך הוא כפי' רש"י :

(רע"ה) **במחבר** סעיף ה' אין פולין כו' הב"ח מקשה על הטור שסתם וכחב לא יפלה אלא כלו ולא יקרא לאור הנר דכיון דהם"ם מיבעיא ליה היכי הני כו' ה"כ הול"ל לפרש בהדיא לא יפלה לאור הנר ישו"ב ולק"מ דבשלמא על המשנה שפיר קאיבעיא יען כי דרך המשנה לערב כמה דינים ביחד מה שאין כייכות זל"ז משא"כ הטור חיבו סובב הולך בסדר נכון ואינו מערב דינים שאין להם שייכות · ביחד ה"כ הם הכונה אין פולין אף ביום משום שמא יהרוג מה שייכות כך דין לכאן לאיסור חשש שמא יסה דהלא דינים הבאין ביחד במשנה אלא הם דינים מפורדים שונה לותם בפ"ע · ודע דהנ"ל בד' י"ג ע"ב קאיבעיא הם אלו הנן לו ואלו הנן ופשיט מהא אין פולין לאור הנר ואין קורין לאור הנר ואלו מן הסלכות כו' וכתבו התוס' ס"מ ואלו הנן דלא קאתי בחר הכי כדקאתי במהניחין יעו"ש ודבריהם למוקים להעיקר הספר מן הספר ולמש"כ הכונה להנה במשנה נאמר ולא יפלה אלא כלו ולא יקרא לאור הנר ולא אתי אלא לאור הנר וכן בבריימא נאמר אין פולין ואין קורין לאור הנר וע"כ קשה מ"ש זו הבריימא דאמר יותר לטעותא וקשרת שני פעמים

לחור הפר אין פולין לחור הגר ואין קורין לחור הגר והתירוך לזה יען כי נקט ואלו מן ההלכות ת"כ הרואה ילחה המציב לאין פולין ואין קורין במתני' וכן דייקי התו' בד' י"ז ע"ב ד"ה הניחא דקתני אלו מן ההלכות ולא קתני בבריית אלא הכא התי ומאחר דכן בע"כ משמע דאין פולין הוי תך ביום ומשום שמא יהרוג לחל"כ הכי תנא גזירה משום שמא יטעה ויטה הגר ע"כ הם הדין בבריית וטעותא טיטעה מלא נקט אלא הכי תנא וקנקט אלו דמשמע דתך ביום לחטור לזאת פרט בהדיא משנ"כ המשנה דנקט ג"כ לא יחלכל הזב עם הזבה ת"כ י"ל דהמשנה מחציב לאין פולין ואין קורין לחדא גזירה והא דנקט אלו היינו אין פולין ואין קורין ולא יחלכל הזב עם הזבה ואוכל לחשון ואוכל בני בתרתי חציב ת"כ אין כאן טעות לאמר דאין פולין הוי תך ביום לבך נקט חד לחור הגר · נמלא דשפיר קשני הגמ' דתם נאמר דהבריית ג"כ אלו נקט ולא קאי על אין פולין ואין קורין דזהו לזו מי"ח דבר ת"כ למאי קנקט תני שעמים לחור הגר דהא אין כאן טעותא בע"כ דוחלו תנן :

במג"א ס"ק כ' ולפי מ"ש בשם הב"ח לק"מ כו' משמע דמפרש הב"ח דלבך אין פולין משום דכו"ע מפלה בתק"ו וכו' כמו לעניין קריאת בב' עניים ו:"מ בין ב' הטעמים אלו תם בשם, מפלה ובשני משמרו לטעם הט"ז מותר כדאתב בהדיא ולפי סברת הב"ח בהגהת המג"א ג"ז אסור דהוי מילי דרבות · וע"ל דהט"ז דייק דזה לזו היינו כ"מ בין רבות ובין מעוט יען דתם יש חילוק ת"ל גם בשהחר יוצב ומשמרו אסור ת"ל למאי נקט ולא יפלה ל' יחיד וזהו דוחק לאחר דתני תנא סיפא דנקט לה יקרא דבשלמא סיפא תנא ריבתא ניחא ולא ריבתא תנא סיפא פ' בכריתות ד' י"ג בחוד"ה מדסיפא ע"כ סבר דהמילוק הוא מטעם אחר ולפי"ז בשהחר משמרו מותר נמלא שפיר קנקט ולא יפלה ל' יחיד דתם בטעם אחות מפלה יש אחר עמו משמרו מותר אמנם הב"ח כתב דהא דתני לא יפלה ל' יחיד לחידי לה יקרא תני נמי ולא יפלה ת"ל דלא מחרן דלא יפלה בדוקא נקט בע"כ הטעם משום דהוי לדבר הרבות ות"ל אף בשהחר משמרו אסור · ולפי סברת הט"ז שהחזרו ג"ל ליישב דברי הגמ' דמס שבת ד' י"ב ע"א דקמיבעיא להי לה יפלה ביום משום שמא יהרוג או משום שמא יטה וקפשיט ת"ם אין פולין ואין קורין לחור הגר ותמוה מה שלחם על דעתו של הפסקנן לפשוט דמי לימא ממתניתין ומהו' כתבו דהפושט ס"ד דבריית דרכה לפרש טפי ממתניתין ועוד דבבריית קתני כו' יעו"ש ודברים דחוקים שהם כשאר ירחם הרואה לאמר שהם הכושה כך הוא דשנה המברי"ל הובא במג"א ס"ק ס' מקשה דיהיו ב' מוחרים לרבוד ע"ג בשמא ומתרן שהוספת שבת דדוקא הכא בריון בב' בג"א כיון דבלא"ה היא חשבת לחוקי דשמא יטה כיון דמייתי בשמנים ופתילות הכשרים הלא משום דבדברים הנראים עיון שחמירו חז"ל ולכן לא שחמירו בשנים מטעם דתך אם יבא להבות יזכירו חבירו לחבל בשאר מקומות לא שמכו ט"ז לשחיר בשביל טעם זה יעו"ש ת"כ לפי"ז קשה מאי קמיבעיא להי לה יפלה ביום הוא משום שמא יהרוג ת"כ לאמר לא יפלה חד לחבל תרי שרי כשהחר משמרו כיון דשבת לחיוב חייב כהורג גמל ת"כ פשיטא דגם בתרי אסור כמו בכל גזירות חכמים הלא פותר שהחר משמרו וחכו ת"ל דנקט משום ולא יקרא כל"ל בע"כ דליסורו משום שמא יטה וכ"ל דבשל שהחזרו שבר דאולי הדין ל' יחיד דקנקט הוא לאו בדוקא דם"ם תרי אסור ותך בולה יקרא ג"כ אסור בתרי לזאת בא בפשטן ופשיט שפיר אין פולין ואין קורין לחור הגר וקשה למאי משנה שבריית מל' שמשנה דבמשנה קנקט ל' יחיד ובבריית קנקט ל' רבים בע"כ ל"ל דלמאי ולא יפלה בדוקא קנקט דתרי שפיר דמי ובבריית דקאסר לך בתרי היינו כשמפלה ג"כ בהחר וכו' בב' עניים וכן בולה יקרא מיירי ג"כ בב' עניים דאז לך בתרי אסור ואפשר דהגמ' בד' י"ב ע"ב דקמקשה והחניא לא ל' ולא שנים היינו בבריית דקנקט אין פולין ואין קורין ל' רבים דמשמע לא ל' ולא שנים · וכיון דבדוקא הוא ת"כ איך אפשר בלא יפלה כאשר יסיח בהיסור משום שמא יהרוג לבתרי כשבהחר משמרו בע"כ בטעם משום שמא יטה ופשיט שפיר · ומתרן דמי לאין למידק מזה דבבריית משנה מל' המשנה וי"ל כ"ה תפס ל' בהחר ובשניהם לאו בדוקא נאמר :

סעיף י"ב ברמ"א נהגו לכתוב בקטנים שלא יהיו ערומים בפני הגדות משום ביזוי מלוה בשא"ז הביא בשם ספרים דמקשה תיפוק ליה דבלא"ה אין רשאי לעשות כן ואפילו בגר של חול משום דהוי משנה לתיוק שעשה נכפה עי"ז יעו"ש · ומשנה בהחת ל"ל דלק"מ דמשנה לישנו רק כשעומד ערום כל הניף משא"כ בכאן דאסור לך רק עומדין מקלת שניף ערום כגון בערוב משום ביזוי מלוה ומשם משנה ליכא · ומשם שיד ל"ל לתרן דמשנה בזמן הגמ' כשהשם היתה לריכה לעבול היתה חופפת ביום שמוך ללילה מחפיפה שמוך לעבילה כמבואר במש' נדה ד' ס"ה ומשם כעת נהגו הנשים עפ"י המבואר ביו"ד קל"ט סעיף ג' דהמוציא שכבר שחחיל לחוף מבע"י ושוסקת בחפיפה עד שתחבך ואז חעבול ומאחר דחופפת בלילה ומחפיפה לריך עיון רב בעוב ואז חופפת לאור הגר ואפשר דלא חשבו לשנות יען כי עושות זאת למלוה ובומר מלוה לא ידע דבר רע ות"ל מאחר דכל הנשים נהגו לעשות כן ת"ל שהידעת דדבו בו רבים בומר פתחים ד' ות"ל שנשים ליכא ע"כ לריך לכחוב דזהו לאסור משום ביזוי מלוה · ועפ"ז ניחא לי מנהג שנהגו כעת מי שמעמיד שרשפין שקורין (בחנקעם) לו (קעפ זעלין) ולריך לזה גר ושומין זה שמרחן בשעם שעומד ערום כל גופו וכן בבו"ל כולכים כעם למרחן קידם אור היום לאור הגר ול"ח להדין שנשם כי חפשו מנהג נשים לדבר שדבו בו רבים ואז שנשם ליכא :

(רע"ו) **במג"א** ס"ק י"ח ול"ע על רש"י שפירש דאסור לטלטל הגר משום גזירה שמא יבנה כ"כ הרע"ב כו' שנשם כו"ל להביא גם לפירוש המנויות להרמב"ם שכתב ג"כ כן וז"ל ולפיכך יתיר כל הגרות מלבד הגרות הדולקות גזירה שמא יבנה כו' לחמנם גם המברם"ח בחידושיו הקשה כן וז"ל על פירש"י לא קאי הכי לקמן חלא דמסיק טעמא דאסור משום דהוי הגר והשמן והפתילה בשים לדבר האסור יעו"ש וכ"ל לתרן דברי רש"י דלכאורה ים לדקדק על פירש"י אמאי מפרש להאי חוץ מן הגר הדולק בשבת להלימר בבריית ולא נפרש כן במשנה לחמנם דאה גם דאה חיך כי כל דברי רש"י נאמרים בשמת ובנדה ובדיוק דהוקשה לרש"י קושיא דבתי בד' מ"ו ע"ב דקמקשה בשתם אין לא בשתם לא דאמאי מקשה מבריי' ומדיוקא הו"ל להקשות מהמשנה דנאמר בהדיא כן חוץ מן הגר הדולק בשבת ואף בשמקשה בהדיא הו"ל להקשות מריעא דנאמר בהדיא ותירוץ שהו' ד"ה בשתם מקשין הטולם ע"ז מלטיל ד' ל"ט ותירוץ מהר"ם מלובלין דמוק לזאת שבר רש"י דשאי חוץ מן הגר הדולק בשבת ר"ם קל"ל לר"י כן חיך לאמרת דבר כזה דמטלטלין גר חדם אבל לא יפן דזהו דבר שאינו כ"א כו"ל דכל הגרות מטלטלין אף גר שהדליקו בו בחותו שבת דהוי מוקצה מחמת איסור ג"כ הוה לך להתיר דמוקצה מותר רק היה לך לאמר חוץ מן הגר הדולק בשבת לפי שיטתך דשברת דבר שאין מתכוין אסור ת"כ אסור מחשם שמא יכבה הגר זהו היה ניחא מה שאסרת אבן מה שאסרת מוקצה זהו דבר שא"א דמוקצה מותר נמלא דזהו דברי ר"ם לפיות ר"י משת"כ לדידים אף בגר הדולק מותר דאיבו שבר דבר

שאין מתכוין מותר וא"כ לק"מ מזה ובפיר פירש"י כן לשמא בכאן דקשיא כבתה מותר לטלטלה וזכו דבריס מיותריס כיון דמקודם לאור חוץ מן הכר הדולק דמשמע מסכבתה מותר בב"כ ל"ל דמקודם הוה לר"י וחח"כ מדנפשיה דגם הני סובר כן דדוקא מסכבתה מותר אבל בעת הדולק אסור ומקשה הגמ' בפיר וע"ז מתרץ דסטעם מפני דהוה בסיס לדבר האיסור נמצא מקודם אמר לר"י דהוה לך לאסור רק בגר הדולק מפני שמא יכבה לסיעתך וחח"כ אמר דאף לפי סיעתי ג"כ אסור מטעם בסיס לדבר האיסור וזכו דקמדייק רש"י לפרש בכאן ינן דמשמע ים לפרש מטעם בסיס לדבר האיסור ור"ם מדנפשיה קאמר משא"כ בכאן דהוה בפל בע"כ דמקודם הוה לר"י מטעם שמא יכבה וחח"כ מוסיף בטעם

דגם לדידיה אסור מפני בסיס שפיר פירש"י כן :

(רע"ח) **במג"א** ס"ק ו' כביה מהא דמ"מ סי' תכ"ד דפסק הטור דלכתובל בחבירו בשבת פעור מהשלומין מפני שחייב מיתה אי לזאת אליע לפני הקורא עין ו' זאת וזכו הן עד כה היה מנהגן שכותבים על הכפירים שיכים כמו לספרים והסוכר הקרעמע מהאדון היו סערלים מוכרחים לשתות י"ם אלא ברחובות ואין פוס אחר יכול לבוות קרעמע אחרת בלתי רשות האדון כי בכל היה שייך להשבר בעת יגאה הפקודם מאת הקיר"ס שהשבר ח"ל שברים על הערלים וכל אים ואים יוכל לעשות פריגאווער ליקח סערלים לעצמו ולבנות בית על אדמת ח' מהערלים ולעשות פס בחפלו ומנה בכפר ח' שכר האובן הקרעמע מהאדון ועשה הפריגאווער מהערלים ובשנה הבניה הקדים שמעון ועשה פריגאווער מהערלים ובנה קרעמע ועוטק האובן איך שהפסיד לו ברבה בזה ושמעון מציב כי כך עשה לו בשנה דאשתקד שעשה פריגאווער מהערלים בחיזק כפר ושכר שהוסיב שיינקער עו"ג בקרעמע היה מוכרח לסגור הקרעמע עבור כי לא היה יכול לעמוד בהוזלת הי"ם להערלים והלך האובן ושכר לקרעמע מהאדון ונתן י"ם להערלים שלו בזול יותר עד שהיה מוכרח לעקור סיביה ומשכיה מהכפר ההוא ושאשר עשה כן שלם לו ועתה נחזי איך לדון להדין דינא · הגה המרדכי פ' לא יחפור כתב מבוי בסחוס מג' בלדדים רק בלד א' יכנסו לו ודר האובן אלא סופו בסחוס ובא שמעון לדור נגד לד הפתוח שאין הכותי יכול ליהל אם לא ילך תחילה לפני פתח שמעון נראה דיכולים לעכב עליו בדרך הוצא ואף שחולק על רב הוצא שבר המרדכי למודה בהאי דקוקא בבר מבואה לחוקי רחיא י"ל מי שיבא אלך יבא ומי שיבא אלני יבא אבל הכא היכא שיעכב עליו בודאי מלבוא אין מי שחולק על רב הוצא כמו מלוחות הלג דיכבי שיהרא דפירש"י היולך כיון שבכיר זה את חברו נותן מזונות בתוך מלא רוחו בעוה הוא שילבדנו דהוי לי' כאלו דמטי לידי' נמצא חבירו מזיקו אבל הכא מי שבא אלני יבא ומי שבא אלך יבא ישו"ם אבן בח"מ קנ"ו בסמיע הדבר ומשמע דלא כן כ"ש אין חילוק בין ברי בזיקא ללא ברי בזיקא ובכל גווני מותר ואף דהרמ"א בתשובתו סי' י' כ' ושע"ג דברי"ק והרא"ם פשקי דלא כר"ם משום דקס ליה בי"ד אי"מ אלי לומר שים להתיבב בדבר שברי במרדכי כו' ע"כ ע"כ לריכין לנו לחלק דבדבר דברי בזיקא כגון בכא שבודאי יזיק לו כ"ע מודו דכל' כר"ם ישו"ם מ"מ אין לחיבב נגד סחיאת הם"ע מכיון דחילוק של שייך בברגא דסכא אי לא וכן הם הוא מעיר אחרת או לא דכאן בכפר הזה שניהם שוים בו וא"ל לחייבו מטעם חזקה דבשנה דאשתקד החזיק הפריגאווער הלא כבר כתב הב"ח סי' ס' וס"א דמדינא אין דין תורת חזקה לא בתורעגדם ולא בטעאפווי כי המלך והבתים מכורו מהכירין לכל מי שימלא לו משות וכל הקודם זכה זריז ושבר וכן בתורעגדעם שמהכירין הבריס הבתים מכורו

דבלא עדים נאמן במגו ובעדים חיגו נאמן ולפי"ז ל"ל דגם
דעת הגמ' לחפיסה לא מכני בדבר שחיגו לני"ם
אם כי גם דעת הא"ז מבואר דמכני חפיסה בכר כחב
המרדכי"ל הובא בש"ך מ"מ סימן כ"ח ס"ק ב' דזכו חיגו
רק בקס ליש בדרכם מיגים דחייב הוא רק דלא קטלינן
בחרי קטלא ועבדינן דאמרת היכא דלא עבדיגן
כחומרא בגון בבוגע לא אי חפס מפקיגן מיגים שאין חפיסה
מועלת כיון דס"ם חייב הוא אבל היכא שגרמא בגיזקין ואין
בו חיוב מ"ד אלא לני"ם ח"כ פשיטא דאי חפס מפקיגן
מיגים וסר זה דברי שבוח יעקב דמפרושי מוכח דמילוקו
על מהרש"ל מוכרח · ומילולא הילוקו של המרדכי"ל כייחי
לומר דהשגחת אבר"י לפיוחו אזיל דהכא הע"ח בחבני שוהם
למס' חגיגה הקשה על פירש"י דכחב בחס' ב"ק דף ע'
גבי אחגן אסרה חורה אפילו בא על עמו אע"ג דקלב"מ
אי חפס לא מפקיגן מיגים מכא דף' השחגקין דף פ"ז
דקאמר בפלוגחא דר' ורבגן וכחב רש"י אי חפסי יורבי
דגרלא לר' מקודשת ולרבגן אינה מקודשת ואם מכני חפיסה
הלא גם לרבגן לא חסיה מקודשת לבני אהן ים לחרן קושיחו
עפ"י הדין המבואר בסי' רע"ו בח"מ בשם המרדכי ומהרי"ק
דאין היורשים יורשים דבר שאין בו ממש אלו ט"ס שאינו
ממון וה"ג בחייב לני"ם דאינו עפ"י דין ולזו ממונא הוא
ואין היורש יורשו וא"כ אין מועיל חפיסת היורשים כלל
דבשיטלם ליורשיו לני"ם אינו מהקן ליסורין וכמו דיסיב
לאחר דמי ולכך לרבגן אינה מקודשת לרחשון אהן שהגחת
אבר"י בב"ק פ' שור שגגח ד' וס' כחב וז"ל רחשון שהרג
את אחשון אעפ"י שחייב מיחה משלם דמיו ליורשיו בבא
לני"ם מא"ז · י"ל דרש"י סבר שסברת ושא"ז ל"ש שהברחה אי
חולי שא"ז יחלוק על דיגא דמרדכי ומהרי"ק וסבר דיורשים
דבר שאין בו ממש וט"ם שאינו ממון ומימרא דר"י בבבא
בחרא קמ"ז ע"ב דש"מ שאחר ידור פלוני בבית זה לא אמר
כלום י"ל דשאני מחגא שב"מ ליורשו וא"כ המרדכי ומהרי"ק
דסברי הכי סברת א"כ כאן גבי לני"ם ג"כ כן וכ"ל אהן
הגהת אבר"י דסבר דיורשים דבר שאין בו ממש א"כ הדרש
הקושיא מכא דף' השחגקין בע"כ ל"ל דחפיסה לא מכני
בדבר שחיגו אלא רק בבא לני"ם ט"כ שפיר כחב בכאן
דדוקא בבי"ל מגו אז גאמן דלא מחל משא"כ בשאפס בעדים
מחוייב להחזיר דמי במכר ולא יוכל להחזיק עבור דמי
החזקה · אהן זה אינו דבג"א מסיים שם משלם דמיו
ליורשים בבא לני"ם א"כ אי חפסי יורשים מיגים לא מפקיגן
מיגייהו הרי דבהדיא סבר דמכני חפיסה וא"כ יקשה קושית
הט"ז על הג"א דסבר דמכני הפיסה מכא דף' השחגקין
ושוב אין לחרץ בחירוצי הל"ל דהא אינו סבר דיורשים דבר
שאין בו ממש ושוב ים לסחור הסברת הל"ל מב"מ ל"ז ע"א
בסוגיא דאמר לב' גזלהני וקאמר שם בגמ' דרמי גזל אגזל
וממאי דמהגיזתין ר"ע היא כו' ומסני התם דקא תבעי ליה
הכא בבא לני"ם דיקא כמי דקאני שהודה מפי עלמו כו'
יעו"ש בפירש"י ד"ה הכא כו' ובחום' ד"ה דקא תבעי
ליה משקי לבך נראה דכולם מהגיזתין חיירי בבא לני"ם
ולכך בריבא דהו"ל למידק מהו לזה ק' ולזה ק' בבא לני"ם
כו' ול"ת נקט בריבא אבל ש' מכם ולא נקט ש' מכם
לרבותא דאפילו בשמא ושמא נותן לכאו"א בלני"ם ע"ל מבואר
מדבריהם דלר"ט בחמת גם בחבני ליה דברי ושמא חיגו
חייב ליתן לכאו"א מדינא כ"ה לני"ם ובכי יהו בן מקושיתם
דלעיל מדלא קאמר הלא דהא בבך מהרלא נמי קמייהת
יעו"ש ושהחא לפי שהגחם דכל חיוב לני"ם אין היורש יורשם
דאינו ממון כלל מאחר שאינם נגבים בד"ד וממילא הוא
חיגו מהקן חיסורו כלל זה דומם לנוחן לאחר ח"כ קשה
אין מניגן לחוקמי הך גוסא דאבא אל ש' מכם בפקיד לי

ק' דנוחן ק' לכאו"א כייגו בבא לימלך אין יגלל מטושם וכ"ל
בפירש"י כה אלידא דר"ט קיימיגן ולדידים גם בחובשים
אותו בבני שב"א אומר אני בפקדתי בידך ק' ומלא מציב
ח"י ליזל מכם ג"כ חיגו חייב ליתן ק' מדינא כ"א לני"ם
ולזה כחבו החום' דבריהם לרבותא נקט אבל ש' מכם
דאפילו בשמא ושמא טב"פ מחויב לני"ם וליתן לכאו"א מגם
אבל גם בבני חיגו חייב מדינא לר"ט ח"כ כיון דבאבאו
גופיה אי אבא ליש והוא שיש מציב ח"י לא שיש חייב
מדינא אין יכא לני"ם ח"כ בשיתן לבגו אבל כ"א שא חיגו ממון
ואין חיוב יורשם וכשותר נאחר דמי ח"ו דליתא לכך שברה
ולעולם שיכא דחייב לני"ם ט"פ ממונא הוא ובכלל יהושם
הוא ושפיר יש"ם ובשבא לימלך אין יעשה ויגלל מטושם דין
שמיש לאמרינן ליש כל"ל ואל"כ י"ל דאיש ברורה דמה בחיוב
לני"ם בחיגו יודע בשיתן הממון ליורשים יגא אל עמו אע"ג דקלב"מ
היכא דקלב"מ כמו בבך דף' השחגקין דאי חפס מפקיגן מחיוב
לני"ם בחיגו יודע במבואר בחילוק שרם"ל אל"ל בודאי יוצא
יד"ם בשמכלם ליורשים ואין לדחות דשם בב"מ לכך מחייב
לני"ם בשאומר חבני אל ש' מכם הפקיד לי מנה מעות דחפסר
בשיש לחייבם בחיים היש מזכיר להשפקד אין היש בשעשה
ואפשר היש מודה בבני למי חייב לשלם הפיקדון שקבל
ויכיש חייב מדינא לשלם ולכך ממילא לני"ם חייב לשלם
ליורשיו דכש"ג יורש יורשם ודין ממון יש בו אבן זה חיגו
דמ"מ אא בוא בעלמו יודע שלא קבל יותר ממנה ש' ומה
לית מועיל בשאם היו חובשים בבני דמ"ל אם היש מחבבר
בעת שהיש בחיוב מי הפקיד ושאני לא היש חובשו כלל
לא היש לריך לזה שהפקד ליתן בחמת רק מנה ש' ואם
שהיו שהיכם חובשים ממנו ובוא בחמת יודע שעשה"פ יותר
ממנה ש' לא קבל ח"כ ממילא היש הדין שגם לני"ם יניח
בידיכם מנה ש' ויסחלק כמובן ואם היש לריך לשלם מנה
ש' כדי לני"ם ח"כ שוב הדבן לקמייתא ובחמת לפי' החוס'
הל"ל מפורש כמ"ש וגם לפי מה שכתב הרש"ל להוכיח
מדלא אמר אלא דבב' שהפקידו היכא דכו"ל למידע ולא
דקדקו פשוט גם לני"ם ושהחובשים אותו בבני והוא מציב
ח"י ליזל מכם טוחן לזה ולזה מדינא יעו"ש טכ"ז מוכא לפ"ד
כל"ל דבאמת כל מה שביאר הרש"ש הוא רק לפי מאי
דפסקיגן כר"ש דסל' כותיה גגד ר"ט ולא ס"ל דר"ט דבו
היש כמו בשכותב בשהובות ולר"ע מדינא מחוייב לשלם
לכאו"א כשהובשים בבני ח"כ הו"ל למפקיד למידק כי היכי
דיוכל לטטון בני ואם הפקד יציב שא"י יפלס מדינא משא"כ
אלידא דר"ט דס"ל דגם בחבש ליש בבני חיגו חייב ליתן
לכ"א מגם בב"ד כ"א לני"ם ח"כ שוב לא שייך בסברת דהו"ל
למפקיד למידק דהוא סבר ממ"נ אם בפקד יזכור ויודש
לו ח"כ לא ילגל במטותיו ושלם לו וא"ל לדייקו ואם יציב
ח"י מה יועיל לו דיוקו דס"ם יפטור מדינא רק לני"ם יהויב
ואם ילגל לני"ם ישלם לו גם בשמא ושמא לר"ט כמו בחיגו
אל ש' מכם הפקיד כו' וכש"ם התו' ולכך לר"ט בחמת גם
במפקיד ושמא ושמא חייב לני"ם וכ"ל דל"ם סברת הו"ל
למידק וכל דברי הרש"ם הוא לר"ע ובזה מיושב קושית מהרש"א
בתו' ס"ל דאמאי לא פירשו הרש"ם יעו"ש ולהל"ל ניחא
דהתו' בירתו זה לר"ט ולדידים ל"ם סברת הל"ל וכ"ל היש
לסברת זו דלכתורה יפלא מאוד לפי מה שביאר הרש"ם דלכך
לא נקט ש' מכם הפקיד חלוי מנה כו' משום דבשם"ג
חפילו לני"ם לא מהויב משא"כ בגזלתו לא' מכם ל"ם סברת
זו וכש"ם המע"מ שם וביאר כוחו בקוש"ח סי' שם ס"ק
ג' יעו"ש ולפי"ז ניכא דשייך הסברת הו"ל לחובש לדייק
חיגו חייב לני"ם וגם בהלותא כה"ג שאומר ש' מכם הלוש
לי מנה וא"י חיזו הוא חיגו חייב לני"ם משום דהמלוה חיגו
תובע ומזיגן דלא דייק כלל וכן מפורש בטור ח"מ סי' ע"ו

וכב"י וכמ"ש ת"מ שם ס"ג ומפורש כך בבעה"ת בשם הרמב"ן ולכאורה נפלא מהוספתא מפורשת שם בב"מ פ' המפקיד מפורש בזה"ל התומר מנה לחבירו ואינו חייב ואם לפלוגי ואם לפלוגי נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו שמזה הוכיח בעה"ס דמיירי בבלעים"מ דקתמר דיקא נמי כו' ואח"כ נקט ל' תמר לשנים גזלתי ובריחא מיירי בהלואה וכדומה וכמ"ש ר"ל כשברת הרמ"ם דמדלא דייקי לתובעו ולזכור ההלואה מי הלוה לחבירו ולכך לני"ם יפטר ולכאורה פליאה רבה הוא על הרמ"ם ובעה"ת בשם הרמב"ן ובטור וכל האחרונים שמצאתי שאם דין זה מהוספתא מפורשת במקומה · ודוחק לומר דמיירי שתומר חייב מגזילה זה דוחק גדול לתוך דבריו ל' תומר חייב וא"כ תומר גזלתי כו' והולם לפי הסברת הכ"ל י"ל דבתמת התוספתא תחי כר"ט דס"ל דגם בתבעי ליה ואומר ל"י מי מכם נותן לזה מנה רק לני"ם ולא מדינא וא"כ כה"ג ל"ם הסברת הרא"ל למידק כל"ל לממ"נ אז שיודה לו ושלם מעצמו ואם יכחש הלוה ויטען ל"י זה גם כשמיה תובעו בברי לא הוי חייב לני"ם ואם ירצה לני"ם ישלם לו גם עתה ואם לאו גם בטענת ברי יפטיר וגם י"ל עוד דסובר דמ"ם כשיטעון ל"י יחפוש ממנו וסובר דמהני תפיסה דחייב לני"ם זה וכמ"ש הרמ"ם בב"מ גבי רואה שלוה שנפל מאניס דהוסבר דיתפיס מעלו וכבילור בש"ך בסי' ע"ב · ולכך ואינו נותן אל לבו לזכור להין נפקותא לענין דיני אדם כלל ואם כי כל' כר"ע מ"מ אין כ"כ קושיא די"ל שפיר דאחיא התוספתא כולה כר"ט והרמ"ם בירור כ"ז שלפיה דכל' דקי"ל כל' כר"ע דבתבעי ליה חייב ליתן מדינא לכ"ע מנה · ומורם מזה דבכל חיוב לני"ם דיורש יורשם וחייב לני"ם לשלם ליורשיו ובקלב"מ כה"ג כשתפסו לרש"י אין מוציאים מידם הא"ז הל"ל דקושית הע"ש במקומה ואם להעיר בהוספתא הל"ל לפי מה שכתבו ההו' ב"מ ד"ם אחם דקתי תבעי ליה דלר"ט נקט תביו של ה' מכם הפקיד כו' ולא נקט ה' מכם הפקיד לי מנה כו' לרבותא דאפילו בשמת ושמת חייב לני"ם וקשה לפי"ז גם בתוספתא דאם נימא דכר"ט מתוקמת הו"ל לאשמעינן רבותא טפי דאפילו בשמת ושמת חייב ליתן מנה לכ"ע בבא לני"ם ואם לאו · ואנה לכאורה יש להעיר מהא דאמ"ם התו' ב"מ הל"ל לרבותא נקט תביו של ה' מכם הפקיד כו' דאפילו בשמת ושמת נמי חייב לני"ם יש להעיר לתני רבותא טפי בגונא דאמר לשנים תביו של ה' מכם הפקיד לאחי מנה ול"י מיזה הוא דכה"ג שמי לחייב בבא לני"ם ולפי מ"ש התו' בב"מ ד' ל"ז ד"ה גזל ה' מחמשה כו' לחלק לר"ט בין כך למנה לי בידך ואלה אומר ליני יודע לר"י ור"י פטור דאוקי ממונא כו' מ"מ אחם ה"י אם נתחייב כלל מצא"כ הכא דחייב לה' בודאי ישו"ם וא"כ לפי"ז ל"ל נמי הכי חילוקא לענין חיוב לני"ם דבכה"ג שלפ"ד היורש נתחייב תביו בודאי לה' מכם מחויב לני"ם לר"ט דקיי"ל כותיה ואנה התו' כתבו שם ע"ב ד"ה והאמר רבא כו' דאי לרבותא נקט לידה דר"ט תביו של ה' מכם הפקיד לי מנה לענין לני"ם זה ליו נראה שום רבותא לר"ט וא"כ עכ"ם לר"ט יש להעיר לידה רבותא לענין לני"ם כה"ג ביתומים מיהומים ואנה לפמ"ש הנמ"י בסוגיא דב"מ לייחב מה ללה הקדי קושית התוס' הנ"ל · וכתב לחלק דשם לה הו"ל למידק כלל כיון שהוא מסופק זהה נופל אם הוא חייב כלל מצא"כ זה הו"ל למידק למי חייב יש"ם ה"כ כה"ג בתביו של ה' מכם הפקיד לחבי דבב"פ היורש לה הו"ל למידק כה"ג לשבר דפטור לפילו לני"ם וה"ל למהני כה"ג בתביו של ה' מכם הפקיד לחבי וה"ם אך מהתוס' הנ"ל נראה דל"ם בסברת הנ"י מדהולרכו לחרץ דל"ד להא דאנה לי בידך ואלה אומר לי' כיון שבב"פ יודע שחייב לה' בודאי ולא חילקו בפשיטות לחלק בא"ם הנ"י בש"ך ל"ל לתוס' ס"ל הנה דלה הו"ל למידק מ"מ אם בודאי חייב ל"ם זה לאמר לוקי ממונא בחזקת מריה מטעם דפיקד טעם ר"י וכ"י דאמרי לוקי ממונא בחזקת מריה די"ל חזקת ממון מקדמות הדבר וכמו דאמרינן ליה בחזקת מרה קמת מצא"כ היכא דבע"פ לה' חייב בודאי ליהדר לה חזקה כה"ג וכמ"ש הש"ך בסי' ל"ח בענין חנוני ופועלים ויסוד הדבר מוכח מדברי התוס' ומלתחי בתומים סי' ל"ח ס"ק ג' שפירש ג"כ כוונתם ע"ז הדרך וגם ביאר לייחב מה שים להתוס לכאורה מה הולרכו לזה ולא חילקו בפשיטות מן גזל דעדיד לישורה וכמבואר בד' הרי"ף דהתוס' כתבו זה להגלי דפליג אר"ם בן אלעזר דקאמר דגם בלקח מקח לר"ע דינא הכי לגבי לר"ח ואין לחלק בזה בע"פ מוכח דהתו' ל"ם לחלק בין היכא דהו"ל למידק אז ואין לחלק בזה בע"פ מוכח דהתו' דודאי חייב לה' הו"ל למהני רבותא טפי וכנ"ל · ואולם לכאורה בל"ז נפלא לפי סברת התוס' וכמו שהרגיש בזה גם במהר"ם שיף שם ע"ב דמאי מקשה מגזל ה' מהמשה חד"ע דנגזל עליו הבית כו' הא שם ל"ם סברת התוס' דודאי חייב לה' דזה גופא יש ספק ועי"ש במהר"ם שיף שם' וז"ל ואפשר דבשמת ושמת ל"ם הס

לקבל עבור מחילת העוקץ כן ים ליורם ג"כ ות"כ כשהוא יורם דבר זה י"ל רשות למחול ויעוין בקדושין (ד' ו' ע"ב) לא לריכא דתרווה לה זימנא כשירום כש"י והוספות שם ובד' כ"ב ע"ב בהוס' ד"ה המקדש בחלקו יפו"ם מעין שברכת זו דזכו כמו ממון לקדש בו לא החשה וה"ה יורם יורשה הגם שים לחלק בין הנושאים עכ"פ בעיקר השברכת שויש הס· וממילא בנ"ד לאש לחביו היה עומד פרוטה וכדומה אם היה רואה להפחים ולמחול לו החיוב לגי"ם כן היורם יורם לוחו דבר וממון הוא ולי דקלב"מ לא יחכן בחביו כמובן ג"ז לינו חדא דעכ"פ כה"ג דע"י החיוב לגי"ם מחשבת ממון נופל זה בירושה כשהרגו והו דבחביו מחשבת לה כשעשאו טריפה וכדמוקמי בש"ם בגיטין (ד' מ"ג ע"ח) אמר רב חדא בר אחבה בשעשאו טריפה ומאי יורשין כו' יעו"ש וה"ה ליורם ועיין בקלח"ח סי' פ"ז לפנין מ"מ בקלב"מ חיוב גמור ות"כ קושית הע"ת לי"ישב יפוב וידעתי כי ים לחלק בין למחול שעבוד הגוף שהוא חדינה לגי"ם בחינו נופה בב"ד כלל אבל ז"ש דלעניו שעבוד הגוף גרידא כשמכר שעבוד נכסים עיקר הדבר לעניו מה שיהן עבור מחילת המלוה לו ה"ם כשזה יכלה לע"ם ויפייסו ויש לזה רחיות ועם לקלר וקושית הט"ח ל"ל לחרך דבחמת ים לפרש דמיירי דלא תפיס היורם מלוחה ממינו דהרוג כ"א המעשה הוא דהיורם קדם להחשה בהמוב שמניע לו מלהרוג והמחה במעשה שלהן בפני ההורג למבואר בח"ע סי' כ"ח סעיף י"ג דכה"ג מקודשת למר דעה ופשר ליה זקן ממרא ולכ' היא מקודשת ולרבנן חיים מקודשת ולי אחי חיים מחיינא מקודשת לבני הרי חיוב כרת בדבר והא דכתב רש"י ולי הפסי יורשין דהרוג מחוגת דהורג היינו לחידך ליטעמא דפי' רש"י הטם דה"ם משום דמחוייב לגי"ם ותפיסת לא מהני ולולי סברי כהי"ת דבחוב חיים מקודשת מחה"כ ל' ת' יסבור דמקודשת ויפרש כל"ל ת"כ י"ל עפ"י מה שכתב הקלח"ח דהיכי דעבדינן בחימרא נהי דחייב לגי"ם מ"מ הפיסתו לא מהני וכמ"ש מהרש"ל בים"ם בפ' הכונס ומזה יהיה מוכרח דבריו החמנם כל הפלפול הזה אם מועיל הפיסת בדבר דחיובו לגי"ם שהתרבנו בזה כ"ז הוא חינו רק דחחויב לגי"ם מדחורייתא משח"כ בכאן דיני מערופית דחינו רק חיוב מדרבנן כ"ע מודים לאש הפת מפקינן מיניה כמבואר בחו"ח ובספר בית שמואל אחרון סי' י' ובהחבונני היטב ג"ל דבהאי דינא לית כאן משום מערופית דדין זה חינו שייך כ"א כשהעלים היו בוחים אלא הי"ם בהגס משח"כ כאן דעבור זה מחויב לשלם מרעגדע להעלים ודינא דמלוחה דינא וחינו נזר שלף מי שקנה ושכר מרעגדע מהאדון מ"מ נשאר כח להעלים שיכירו ג"כ מרעגדע ת"כ מאי זה מערופית זהו לא מקרי כ"א המחזר אחר דבר לקנות וקדם אחר וקנאו דפסק הרמ"א בח"מ ס"י דבהפקר אין בקבלה מהגס לא נקרא רשם · וכן אם קיים דבר אחד ואח"כ חביבו וויכל לקנותו בזול שחינו מולא לקנותו כך במקום אחר הוי כמו מליאה ויוכל לקנותו כל זמן שלא זכה בו הקיום ומה גם דבכאן שמעון הוא עני ורחובן הוא עשיר ומה ענין מערופית לכאן מכיון דהעובד כוכבים חינו רואה לשמות ולשמור אלא זה כ"ת בדמי אשר יושם עליו ועושה הבואה עם אחר ומה גם דעדיין לא עשה המקח עם העובד כוכבים ובפירוש כתב הרמ"א אבל אם מחוסרין כו' שהמוכר רואה והקונה רואה יותר בזול מותר לאחר לקנותו בין אם המוכר עובד כוכבים או ישראל · ועוד כ"ל דהא ודאי כל דהיקין בבן בעין דחוריית הקון וכבר ידוע בשניים שעשאו זה לזה ועבר האחד אז גם חביבו יוכל לעבור כמבואר ביו"ד וא"ח בודאי ה"ג בן דחינו חשור כ"א שמי למי שלא חשח כגנדו משח"כ בכאן דרחובן עבר

מקודש אז שוב אין לחיסיר על שמעון לשלם כרשהו ועיין בח"מ סי' תכ"א סעיף י"ג ובשמ"ע ורחובן מגרע גרע משמעון יען כי שמעון שכר הערלים וגמלא משועבדים השה לשחור עמו והלה שיהה לוחם בדבריס שיעשו בחחוך מעשיהם ולשחות חללו ומכיון דקניגס ומשחנס קנין חף דהחרעגדע הוא דבר שלא בא לעולם מ"מ הא כבר הבאתי בחבורי קבבן חולה בשם רש"ל דחחרעגדע מהני שכר כיון שהוא מנכג וגם הוא דינא דמלכותא ואף דשם חקראי בשעות שלנו דאינו עשוי בשרשות דאין לו הוקף ט"י דר"ח מ"מ הא בכאן דהפרינגחות"ר נעשה בשרשות בודאי דינא דמלכותא דינא ומה גם דכחבתי להוי כמו שמכירו הקרעלמע להרוחה והוי כמו מכר אחין לפירושיו ומה גם דבכאן הערל מכיר עלמו לקנות כל לרכו ממנו ואיהו הא איתא בשולח ומשעבד גיפו לו ומכיון דקניגו קנין ח"כ אין יוכל האחר ליקח המשחר ממני מה שקנוי חללו ופשיטא דחייב לשלם אינו מחייבו ט"י ד"ה ולא דמי למעשה שמעון דשאני אינו מחייבו ט"י ד"ה כנ"ל ח"כ פשיטא דלפחות לא מקרי רשע בשביל עשיתו כזה הגלע"ד כתבתי :

(ר"פ) **במחבר** סעיף ח' חשמיש המטה כו' ולאחר לבחר טעין ח' בזה וזהו :

שאלה

ולך הנולד מחשה שהשבדה בחמנטי אם קיים החב פ"ר ואם כמו הוא לכ"ד :

תשובה

כבר נסחפק בזה הח"מ בח"ע סימן ח' ס"ק ח' וג"ל לפשוט ספיקו ממשנה יבמות ד' ב' ע"א דקחניב ס"ו נשים פוערות לרוחיהן ולכאורה קשה למאי לא קחקא ט"ז דמ"ל נמי אם מופלא לפני בנה ליבם כגון שהשבדה כלה מחמיה בחמנטי והולידה בן ומה בלא בניס ונפלה קמח בדה בע"כ ל"ל דלאחר במו ול"ם בו חיסורי קורבה ואחר זוקק ליבום ואחר פוטר דכשבאי נחבב הוא וזהו דלא כהב"ם שפשט להיפך · אלא יש לדחות הדין קובית יען כי זהו דבר דלא שכיח להחשבר בחמנטי ע"כ לא קחניב דומיא למאי דחמרינן בחונסין לא קמייני · ולכאורה נסחר זו מסונית מפורשת בשם מנינם דף ט"ו ח"ל המחזיר לא שכיח ואיתיגן שמא בחמנטי שיבדה הרי משמע דבחמנטי שכיח הוא · אמנם זה אחר דבודאי כיון דבחפשרי להחשבר מחמנטי אף לקלוט מסרין הש"ז שבבב חים עליה כבהגהת סמ"ק וזהו דבר המלוי ח"כ שכיח ושכיח הוא להיות בהולה מהשבדה לא כן בנוגע דילן דלריכין לידע כי קלטה ש"ז מאים זה דוקא שנחביבו לאביו ואנו אחיו הוא זהו אין בחפשרי כ"א בחופן רחוק דמעה ילידתה מקטוחה ושניה הזמן להיות יוכל להחשבר לא יבבה בסוד חנשים ולא נגעה בבגדים וכסחות של חים וזהו החים רחך בחמנטי וידוע בבירור שהטיח שם ש"ז והומ"י הלבה לאביו לרחוק וזהו היה מבלי שם על לב יען כי חסור לעשות כן כבהגהת סמ"ק וב"ח והוי לאי ולאי לא קמיירי אם כן הוא מלילות רחוק ולא קחניב · ואדרבה לכאורה רחיה להיפך דבד' נ' מקשה הגמ' מניחא למעוטי מאי לחמי לא נימא דממעט שיבור בחמנטי כנ"ל דאינו פוטר · אמנם יש לדחות זו הרחיה דהגם בד' נ' ע"ב אמר הגמ' למעוטי דבא ודבא אסי כו' וכחב בחידושי כ"ע חינר וז"ל וק"ל למ"ש החוס' ס"ק דגיטין דף ה' ע"ח ד"ה בשיטת דל"ם לאמר מניחא למעוטי מאי דבלח"ה לא מלי למחשביה וכ"כ בנדה

דף י"ח ע"ב ד"ה כלומר והכי הכא לא מלי למימר כיון דחזינו בגרה גרסה ולומר דכב לא ס"ל להא לא דחף מה שחזינו בגרה גרסה רחויה למימר דהא מקשי דהא דאמרינן בסמוך ותו לא ס"ל כהדדי חדא למעוטי דמבריח והדר מקשינן לרב ולר"ח ליתניהו ומשני לפי שחזינו בגרה גרסה ה"ק לכ"ע מלי לא מצינ דינא דידים ט"ב משום דחזינו בגרה גרסה וה"ק היך למרינן דמינינא למעוטי דמבריח הא בלא"ה לא מלי למימר · וכ"ל להכי לכתורה י"ל דמינינא לריבא ודסיפא אתי למעוטי לסיפא לף דפוטרות ג"כ לרותיהן ולרות לרותיהן אבן לא משכחת כ"ת לחיבא דרבנן ולא לחיבא דר"י ט"ב נקט ט"ו משכחת יבוס משכ"ה אמו לא משכחת יבוס להגא דידן כר"י סבר וכן משכחת טוד ט"י עיבור בחמבטי כ"ל דפוטרות לרותיהן ולרות לרותיהן ט"ב נקט בסיפא הכי אלו להשמיעינו דחזינו פוטר ומ"ל דלפ"ז למעט תרוייהו מדלא הזינהו כיון דמשכחת בהו לרה גרה סוב ל"ש תירוץ התוס' די"ל דלא הזינהו אמו לסיסא אבין מסוס דבחוסנין לא קמיירו וע"י עיבור בחמבטי לא קנקט מסוס דלא שכיח ט"כ הוכרח למנקט מיעוטי למעוטינהו · אמנם כדנאמר כן סוב יקשה קושית התוס' בחניתין דלמאי נקט נסיס ולא עריות וכאן ל"ש חירוצ כיון דבאמת ממעט עריות כמו אמו הנס דרס"י הרגיש בקושית התוס' ומתרץ בחופן אחר דבמשנה כ' רס"י חמש עשרה כו' וטעמא יליף בגמרא ויש לדקדק דהאי וטעמא יליף בגמ' הול"ל אחר כאבו ולרות לרותיהן עד סוף העולם בחניתין מפרש יקוט אחריו וטעמא יליף בגמ' ויהיה קשי על הכל דבגמ' מפרש הטעם על מה נפטר אבן בא רס"י הלרות וכן הלרות לרותיהן על מה נפטר אבן בא רס"י לתרץ קושית התוס' על מה נקט נסיס ולא נקט עריות וסבר רס"י יש דיש לטעות לכאורה ולומר דלכך פטורות הלרות מסוס דאין טעם דומה ל"ם סיס בו כרה דנס על הלרה יש כרה מלשון כמבואר בד' ח' ט"ח נמלא בעיקר הפטור גורס ליסור העבוה ובאמת לא כן דבכאן הטעם דומה הל"ה דילפינן מל"ח דמה לי מד ליסורא לו אחרי ליסורי הואיל ואחרי אמלא דליסור העריה מסולק בכאן דנדחה מפני הטעם וכאחרי נסיס בעלמא דיניהו ואפ"ה פוטרות לרותיהן מלימוד עליה לכן בדקדוק נקט אמנם נסיס ולא עריות להורות דאין הליסור ערוה מסולק הפטור כי לא מקרי עריות כ"א נסיס בעלמא ואפ"ה פוטרות לרותיהן וזהו שכתבו רס"י בכתבו וטעמא יליף בגמרא סיינו דאין הטעם מסוס דאין טעם דומה ל"ה שבכרה כ"א מעליה ילפינן וכ"ל · אבן להירוץ התוס' קשה · בע"כ ל"ל דהאי נסיס בא לגלות דהמיעוט בא למעט עוד ד"א שחזינו מליסור עריות וכן בסיפא דנקט הכי אלו עריות משמע דקאי אקדום אלו נסיס ולא נקט הכי אלו עריות משמע ג"כ דבא למעט עוד דבר שחזינו מליסור עריות ט"כ שפיר הגמ' כוכרה לאמר למעוטי לרה ממאנה לרה מחזיר גרושתו נמלא דמינינא דריבא ודסיפא בא למעט אמו וע"י עיבור בחמבטי ושפיר שייך ע"ז לאמר מינינא למעוטי מכיון דמלי למחבריה דחיבא בלרה לרה רק הגמ' הקר על היבא נסיס דקנקט ולא עריות משמע דממעט ג"כ מילי דחזינו מעריות וע"ז סוב ל"ש לאמר דחיך הוא ממעט מכיון דבלא"ה לא מלי למחבריה יש דאין זה מיעוטא דמינינא כמו בבא דגיטין וכדה הכ"ל רק הדין היבא לא נקט בדקדוק מורה לנו על ענין אחד למעט דבר שחזינו מכלל עריות כ"א לרה סוטה ותיילוגים · ועפי"ז כ"ל להרץ קושית התוס' בחניתין דאמי נקט הרחי הדק"ל מאחר דאמרי סוף העולם ולרות לרותיהן בחדא סגי אבן המשנה במכוון נקטיה יש דאמו נאמר מכיון דלא קחזיב המשנה הא

דרב ודרב אחי בע"כ ל"ש כן דזהו סברת דמוקי דלא חזיבי כיון דאינו בלרה לרחה ולאמר דרב לא ס"ל להא דלא מכשחה בהן לזאת נקטיה המשנה להרחי וכוי סאי לרות לרותיהן מיושב מכיון דנקט עד סוף העולם לגלות דלא חזיב כלן במשנה כ"ל חוהן דמשכחת בהו לרה לרה ולא אלו שחזינו בלרה לרה נמלא דהמשנה בעלמא מרמז דלא מני כ"ל חוהן דמשכחת בהו לרה לרה ולא אלו שחזינו בלרה לרה נמלא דהמשנה בעלמא מרמז דלא מני כ"ל חוהן דמשכחת בהן זהו ניחא לרב ולרב אחי בע"י עיבור בחמבטי דהכ"ל דאמר בחמת למעוטי דרב ודרב אחי סדק"ל אבן לפי הכ"ל ניחא יש דהוה ממעטינן רק דרב ודרב אחי לאחר ואי משום דלא מלי למיתניהו הלא שפיר מלי למיתניהו מכיון דחזינו בלרה לזאת נקט שניהם להורות דלא מלי למתניהו מכיון דחזינו בלרה לרה ודאין מניחא חזינו ממעט אלו רק ממעט אמו לסיסא אבין ועי"ז עיבור בחמבטי ודרב אחי נחמעט ממה דנקט נסיס ולא עריות · אמנם בחידושי כתבתי על דברי התוס' ד"ה עד כו' אבל הכא אורחיה דהכא למתני לא זו אף זו · דכ"ל דהדין חירוצא הוא קודם שמסקי מדשמייהו שברה כ"י דלקמן משמ"כ לדבר דידעינן מסברה כ"י סוב מכ"ל דנקט לא זו אף זו כ"ש בדקדוק וברבותא נקט לכולי עלמא יש דבד' ח' ט"ב מבואר דרבי יליף מולקחה ובאמה לרות ועריות ולפי"ז לרות ועריות מקרא נפיק ולרות לרותיהן עד סוף העולם מסברא נפיק ח"כ אם היה נקיט המשנה עד סוף העולם ולא נקט לרות לרותיהן ה"א דהילפיתא הוא מולקחה ובאמה ט"כ נקט פוטרות לרותיהן דזהו נלמד מקרא ועד סוף העולם דזהו נלמד מסברא לזאת במתניתין נקט הגא ולרות לרותיהן עד סוף העולם להורות דהילפותא הוא מעליה ולעלור ולא לעור ח"כ לרה ולרה לרחה מקרא נפיק ואפילו הן מאה מסברא נפקי לכן שפיר כתב פוטרות לרותיהן ולרות לרותיהן דאי אלו נפיק מקרא ועד סוף העולם דזהו נפיק ח"כ אם כן שפיר הוכרח הגא להשמיענו זה · ובזה ניחא ל' המשנה דנקט ולרות לרותיהן מן החלילה ומן היבוס עד סוף העולם ולא נקט עריות להורות דאין העולם מן החלילה ומן היבוס יש כי לרות לרותיהן נפיק מקרא ועד סוף העולם נפיק מסברא ט"כ לאסקיה ביניסס · ועפי"ז בין הבין מאי דים לדקדק במאי דקאמר בגמ' בע"ב וכ"ש היא דאמר שפיפה חמורה הלא מאחר דקאמרינן וכ"ש היא סוב מל"ל דשפיפה חמורה דאפילו אינה חמורה ג"כ ל"ק להא בד' ח' ע"ב קאמר הגמ' לעלור מפיק ליה רבי לכדל"ש נמלא מאחר דכ"ש מילפריך האי לעלור לדרשא אחריתא בע"כ ל"ל דיל"ף מולקחה ובאמה מ"כ סוב ל"ק מכדי כולהו מאחוה אחד ילפינן · וא"ל דכותא הגמ' דבזה סבר הגא כר"ש משמ"כ משמעו אינה כ"ש דאל"כ למאי נקט עד סוף העולם נקוטים התוס' בע"כ ל"ל דמלעלור נפקי ולעלור משמע הרחי כהיבוס הלא י"ל דבאמת יליף מולקחה ועד סוף העולם מלפריך אלא הטעם דמלעלור נפיק ודוקא לרה לרה אסור ט"כ נקט עד סוף העולם יש כי מולקחה ילפינן ולרה לרה מסברא נפיק מ"כ אסור ג"כ עד סוף העולם אבן בהל"ל ניחא דאחת למעוט דנקט עד סוף העולם לרות לרותיהן למ"ל וזהו דוחק לאמר דנקט לא זו אף זו וגם ל"ש לאמר דאיך הוא דקשה הל' יקשה דלא נקט ולרות לרותיהן עד סוף העולם מן החלילה ומן היבוס בע"כ ל"ל דהדין הגא חליבא דאחת מלעלור נפיק וכ"ל מ"כ שפיר מ"ש לאמר דהדין הגא הוא ר"ש כ"ש התירוץ דבאמי מילתא סבר החגא כר"ש · אבן לפי תירוצו הל"ל בחמה שהמשנה כפל ואחר הרחי הדק"ל מאחר דאמרי ור"ש היא למה לרך עוד לאמר דשפיפה חמורה · אמנם

ים להכי הדין קושיא במופן מחב דהנה דברי הרמב"ם בסעיף
דנה נפלאין למאוד כי המה סותרין לסוגיות הגמרא מחד
בפירוש המצוה כתב ילפוחא לפטור ערוה מדרשם עליה
ולפטור לרם ממה שנא' לא יבנה לא בית תחיו ובא בקבלה
בית שהוא בונה כולו בונה מקלתה ומי שהוא חיבו בונה כולו חיבו
בונה מקלתו ולא נמלא רמז מזו הדרשה כלל ב' בחיבורו פ"ו מה'
יבוס כתב ילפוחא לערוה מולקתה מי שרשויה לקומין וקדושין
הופסין גם היא זקוקה ליבם ולפטור לרה מלא יבנה לא
בית תחיו בית ס"ל לקומין בחזה מסן סירלה הוא ס"ל
עליו זקה ובית שמקלתו ח"י לבוש שסרי ח"ל בה ליקיחין
חיבו בונה חצילו מקלתו וסנה בזה כוונתו כמו בפירוש המצוה
רק שימוי ל' יש לחכן בילפוחא לערוה מפירוש המצוה :
ומ"מ הקשה להלה בנא' נאמר לאסור לרוה ועריות היינו
פירושו לרוה של עריות ועריות ניסיה ל"ל קרא לאין עשה
דוחה ל"ת שבכתי . ג' הרשב"ם בחידושיו הביא לדברי
הרמב"ם שמפרש מצו' דכאי' עליה עליה ולא עליה ושל חברתה
כדדרשינן בשלמת לוחה ולא לוחה ולא חברתה ותמוה
כאחר תמה ברשב"ם הלא מליטו דרש זה בשוש מקוש
ובפירוש דרשינן ליה בפ' החולץ מביה ח' הוא בונה יעו"ש
ולייבב כ"ז בדרך מרווח דהנה קושיה הס"ת לק"מ להחזו'
בד' ח' ע"ל ד"ה רבה הקשו להפחות לישטריך לנשה מה
ומה וחק"ב נשה מי ותילו דרשה ל"ל דעולה וסבר
דביחה במקלת לא שמה בית יעו"ש . והנה ברמב"ם פ"ג
מהל' ביחה מקדש שסק בעולה בטמא שהכניס ידו לפניס
לוקה דביחה במקלת שמה בית נאלה שפיר לישטריך
קרא לערוה ניפס . והנה הוקשה לרמב"ם קושיה רבתי
לוך לאמר בד' י"ח ח"ל בעשה לית עשה בכלן דעל
הפירום בית ח' הוא בונה וחיבו בונה בני בחים ולחו
הרא מכלל עשה עשה תמה ברשב"ם דהא לא כחיב יבנה
בית תחיו לחשב לא יבנה כחיב לזחה מפרש הרמב"ם
כונה לחכה בגמרא דזבו ודחי דבר ברור מהשברת לחם
כלאר דכשנפלו לו ב' יבמות מביה ח' שניהם מחיבמות
דלזו לוך לא ח' ערוה שניה מחיבמה דמהי חיחי דפטרה
כיון דהיה זקוקה ליבם וגם אין לישור ביבומה למה לא
התיבם בשלמת כדלאחר דבכ"מ לית מחיבמה רק ח'
ובשניה מפטרה ח"כ כדחי' ערוה שפיר לאור דמשקע זיקה
בה והוי כאלו היתה מחיבמה דממילא משקע זיקה גם
מהשניה לא כן כדשניהם מחיבמות וזבו כונה הגמ' ח"כ
ליתא קרא ולקה מאי ולקתה בע"כ ל"ל לאחי להכורה
לכשנפלו לו ב' יבמות מביה ח' שלא ייבם שלא ח' דולקתה
לא' ולא לשחיקן ומאחר דכן ח"כ אחי קרא לאחר לא יבנה
הם בית תחיו דכל היכא לאיכא הרי ליקוחין דאי בעי
נסיב האי ואי בעי נסיב האי שריא ואי לא הרוייהו אסורין
כיון דמקלת בית ח"י לבמות ממש כל' הרמב"ם בחיבורו
דבשלמת כדלאחר דב' יבמות מחיבמות בכ"מ ח"כ בע"כ
חא"ל כן דהאי בית תחיו מלמד דלרה מפטרה דזבו חיבו
מסברא ולאחר דגזה"כ הוא דחוק וכוה לומר לאידך
גיסא דהקרא לאי לחא בשחיבו רק בית תחיו בית ח'
לבד דהשני הוא ערוה וח"ח להחיבם ולא נשאר יבום רק
בבית ח' בשניה ג"כ בונה ללא היסק אדעתין דאימתי
שניהם מחיבמות בשוכל להתקיים יבום בשניהם משא"כ
בדא' ערוה משמיעו הקרא ללא כן רק שניהם מחיבמות
אבן מאחר כדמוכח מקרא דולקתה דשני יבמות מביה ח'
מחיבמות ח"כ שפיר מדלים קרא דבית ח' דכשא' ערוה
השניה פטורה . והנה כ"ז לפי סוגיות הגמרא לשערוה ל"ל
קרא אבן לפיטה הרמב"ם דמוכרח קרא גם לשערוה בע"כ
בע"כ ל"ל דולקתה הוא לשערוה וח"כ חשב לנו טוב ב'
דרבות ח' דאין מיבם רק לא' ב' לגרה אבן זהו ילוף

מקרא דאם בית אחיו דאחי אחי דח"ל דהדין דשניהם
מחיבמות ואחי דבשא' ערוה מחיבמה השניה דזהו פשיטא
דבשלמא כדאחאר ערוה ל"ל קרא שפיר י"ל דאולי גם
בלרה פטורה ע"כ אחי קרא להלרה מחיבמה כל"ל משא"כ
עבשיו דגם הערוה אי ללאו קרא ה"א דמחיבמה קרא כי
אחי משחיי' למפטר ערוה ולא לרה ואח"כ קרא לאחי אחי
בע"כ ל"ל דקרא אחי לסיפא דגם הלרה פטורה כיון דהוא
בית שאינו בונה כולו אינה שיכלה וקשה אין הוא הספרת
אבין בית חיוב יבום של הלרה כל"ל בע"כ ל"ל דרק ח'
מחיבמה ולא שניה ושפיר מפטרה בדא' הוא ערוה ומילא
מיבא מקרא דבית ח' אחי אחי דבית ח' הוא בונה
ג"כ כיון של דרך זה . תוס יש להקשות ע"ז דמלן למדרש
הקרא לאחי לרה אלא התיבם וממילא מוכח דבית ח'
הוא בונה דילמא אחי קרא רק לזה דבית ח' הוא בונה
ואין מחיבמה רק ח' אבן כדאיכא ערוה מחיבמה הלרה
בע"כ ל"ל להא דאין מחיבמה אלא ח' מוכח מעליה דמיותר
הוא דערוה מולקתה יליף ואייתר בית אחיו לפטור לרוה
ור' יוחנן לחשש לקרא דבית אחיו אחי לפטור לרוה שוב ממילא
דמיבעיא דקרא דבית אחיו אחי לפטור לרוה שוב ממילא
מוכח ג"כ דבית ח' הוא בונה אבן בחמה סילפוחא מעליה
אלו י"ל דכך כונה ר' יוחנן דלאה ללמוד להא דאין מחיבמה
אלא ח' מעליה דמיותר הוא אבן פן יחשב החומר דלאו
מיותר הוא דאם אינו ענין לערוה דמולקתה יליף הנה
לגירה ע"כ הקדים ואמר הא כחיב בית אחיו ומזה מוכח
לרוה ח"כ בע"כ האי עליה אחי דבית ח' הוא בונה ואינו
בונה בני בחים דעליה פירושו ולא עליה ועל חברתה
נמלא מאחר דסילפוחא הוא מעליה ולא עליה ועל חברתה
שפיר אמר דבשה . והנה הוקשה להרמב"ם עוד קושיא
הל"ל דמאחר דאמר וכ"ש היא למה לי לאיך עוד לאחר
דשריפת חמורה לזה מאחרן לסוגיות הגמרא סבר לערוה
מעליה יליף ולפטור לרה אלא יבנה אם בית אחיו נמלא
שפיר מקשה מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן יצן כי
סילפוחא דערוה מעליה מ"מ כדמאחרן ב"ש היא עדיין
לא יוצא כי אף דב"ש הולרך האי לגופיה לאחר לדרשא אחריבא
מ"מ לא יליף לגרה וערוה מולקתה ויבמה כ"א ערוה
מעליה ולרה אלא יבנה אם בית אחיו ע"כ הוכרה הגמרא
לאחר דאחר שריפה חמורה . אמנם אף דהיכלנו לעיל
בקושיתו ר"ע מיגר דבאחת המצנע ממעט עיבור אמצטי
מ"מ הקושיא חיזו מכרים לפטור הספק הל"ל די"ל בהיכוך
קישיהו בל"ל אבן אפיק עיבור באמצטי ועיין ח"א דפוטרה
לרותיהן ולרוה לרותיהן ואליבא דר"א כמבואר בד' י' ע"ש
בחוד"ה לטולם . ועי' בחידושי גלאנטי דקושיא הגמרא
מיניה דריש בו' הו"ל לאקדמיה קודם דמקשה ליהני
תוספות יעו"ש וב"ל דבל"ז ל"ק מיניה למעוטי מאי די"ל
דממעט אחו אבוסה אבין ח"ח וממעט אלו יתן כי
פלוגתא יש בזה ובפלוגתא לא קמייני וקנקט ט"ו דוקא
משא"כ אחו לאחר מ"ד לא מצחה וקנקט סרי אלו פוטרות
דוקא משא"כ ח"ח לאחר מ"ד אינו פוטר וח"ל כא בלא
מיניה הוה מטיינן ליה מדלא קנקט די"ל בחמת ליכא
מ"ד אלא פוטר וכא אלא נקטיה משום דאין לקרוא בו
אחסורה לזה כו' כדלקמן בד' י' ע"ש וח"ח לא נקטיה
משום דהוה ט"י דאי ודאי לא קאתי לכך נקט מיניה
למעוטי אלו דליכא דעות דסברי דאינו פוטר לזאת קשקל
וטרי הגמ' מקודם במאי אלא הני אחסורה ובמאי דהקשים
מן המלילה עד דמסיק דאחת שאול היא ולפי"ז בע"כ

דפלוגתא

דבפלוגתא קמייתי וזהו לה סבר הגמ' דדוקא מניעה לה קמייתי בפלוגתא כנ"ל בתוס' ח"כ דודאי לה קממעט חמו וח"ש והוה נקטיה מלה פלוגתא רק מלה דלה מזכתה ואחותה שהיא יבמתה ובח"ש דהוה ע"י דחי לה נקטיה ח"כ שפיר מקשה מניעה למעוטי מתי · והנה בהתבוננני רחיתי במ"ל פע"ו מהל' ייבום הל' ד' דחה לדברי בן זומא מסא דתין לחה מהעברה חלה בגמר ביחה ואיך יהכן שהתעבר בחמבטי · ואחכי נהפלאתי איך תגא כזה שטעה בטבעיות כזה לחבר גם בלא זה חיכו מהסברא לפלג בטבעיות וגם הגמרא מקשה מסא דשמואל הכי משמע דדבריו להלכה נאמר ומזה לה מזכיר הגמרא כלום · גם לא ידעתי מי הגיד לבעל מל"מ מקר חלוה להשום המושלים זל"ז מה עמקו מחשבות הש"ם חולי הזכע היולה ממנו בחמבטי במירוק גיד גמר ביחה י"ל כח להחעבר הבחה בקלטה מזה וגם חולי ל"ד ס"ז הנקלט מניף החלש להוכח חבר חולי מ"ל כח להחעבר בהעברה בהתרחב מקירם וי"ל השום לחים לה כן בקלטה מחמבטי · חכן בקושיותיו השניות מעודדה לרבה הוספחה השם כרחי מוכח · חבר לזה ל"ל דיוחר טוב לדחות להה"מ וב"ש והנהה סמ"ק מלדחות החנא ב"ז ולאמר להחעבר בחמבטי הוא חבן להיות ולה קיימא זהו בלחי לחמבטי וגם בהעברה כן הוא חוכל להחעבר רק לא בן קיימא ויהיה ניחא כל המקומות שליין המל"מ וגם לפי"ז יוסר קושיחנו הל"ל מהא לל"ח המחבר עיבור בחמבטי דהויא ט"ז לחמו ושובלא דבן ס' ירח י"ל דע"י גם הוא ולין מזכירין מעשה נסים · עוד מזיחי במל"מ הל' חיסורי ביחה פי"ז הקשה עוד על ב"ז דמשמע ממנו חם היה בחמבטי לדשמואל סריא לכ"ג ולפי דברי המוס' בסנהד' ע"ג שרחו פירש"י דבחונס לינו חייב קנס כ"ש על הסרה בחולים מדקיי"ל דבא שלא כדרכה פטור מקנס הרי ללידן דקיי"ל דחף שלא כדרכה חשיבה בעולה פש"ט לחינו הלוי בהסרה בחולים וכ"ל להמוס' יפרכו כך מי חייבין לדשמואל ומסיקה ח"ד ל"ם ובודאי בחמבטי עיברה ובריה וח"ל ח"כ למחי ל"ל דשמואל ל"ם ומייחינן שמא בחמבטי עיברה הלה הח בעל החבעית ג"כ ידע מזה דהם נאמר דשמואל ל"ם בודאי בע"כ בחמבטי עיברה הול"ל רק דשמואל ל"ם זה לינו דהחי ומייחינן לינו מדברי ב"ז כ"ש מדברי המקשה חיך חמרה דחייחינן שמא בחמבטי עיברה הלה ותאמר שמואל · והמוס' שכחבו בם ופירש"י שהיא חומרה בחולה לגי ואי שכיחא דשמואל מהימנא כו' הרי דמסתבי דהם שכיחא לדשמואל סריא ל"ק דהמוס' כחבו ל' רש"י ומפרשי לדבריו ורש"י הח סבר דנבעלה שלא כדרכה חף בלא הסרה בחולים י"ל קנס מטום דמסיבא ביחה דמעכבי להם כחיב וביחה זו היינו רבוחים בלא הסרה בחולים משח"כ כדרכה דלא חשיב ביחה כ"ח בהסרה בחולים כדרך לים ואחם וה"ג חע"ג דנבעלה שלא כדרכה פסולה לפ"ם בכדרכה נעיינן הסרה בחולים ח"כ לפי"ז החבעית דהם נחום לדשמואל סריא משח"כ לפיטת המוס' הל"ל נפרש כנ"ל אבן לדעתי שלא כחוס' בפירש"י כ"ח גם רש"י מפרש דהם חייחינן לדשמואל מסיקא וכדהעלה המ"ל דגם רש"י מודה דח"ל הסרה בחולים כ"ח לחפוקי מסיקא יש"ם וכחים לזה מרש"י שבח קל"ח ע"ח ד"ה ושמואל כו' חייחינן נמי חמרינן לקולא כדאמרינן בפס' מניגה גבי בהולה שעיברה חייחינן שמא בחמבטי עיברה כו' וקשה אמאי לא הוכיח מדבור הקדוש מי חייחינן לדשמואל כו' בע"כ ל"ל דהתי וחייחינן בהמת פירושו להוצרת וכנ"ל · אח"כ בחפצי בספרים מלאתי בשה"מ שהעיר לשמן דברי גם רחיתי שם שמקשה לקושיתי בספרי הרי הדר על הא דממזר לא אי ומחרן דזהו לינו כ"ח מנביחים ואילך ·

וחזיתי בס' פנים יפות בפ' קדושים וז"ל ואים לחבר יקח אח בחמו לינו נדה היא פירש"י ורבותינו דרשו להסור העברה בה כנדה שהעברה מפורשת בה אח מקורה העברה הקשה ספר נדה לדרך דהוה ע"י נגד הסיבות דיבמות דחמר שם דכל העבירות ילפינן מנדה בהקישא דפ"י ואלא נדה דכחיבא בא"ח ל"ל לכדרך הוצא דחמר כ"ה רמז ליבמה מה"ם מניין כו' ונראה לייבד משום דהוי לפסר לחמר הא דאטריך גבי ח"ח לחסור בהעברה משום דס"ח הא דהסורה החירה ליבם אחם אח שא"ל בנים היינו בהעברה לבד דמקיים בו מלות יבום וס"ח דגבי אחם אח לא נחסר העברה כלל וכמ"ש החום' ביבמות ד' כ' דבחייבי לחוין בחמת לא החירה בהורה אלא העברה לבד ח"כ ס"ח בא"ח בהעברה לין בו כרת ואחי עשה דיבום ודחה לאו דלין בו כרת ולכך הוליך לכחוב בפירוש כרת בחאת אח בהעברה לבד והיינו דקאמר כ"ה רמז ליבמה פירוש דיכול ליבם אותה בגמר ביחה כו' יט"ם והדברי החוסין כיון דלין אחם מחעברת בהעברה כל"ל בפס המ"ל והמ"ל הוכיח ברחיות בכורות ח"כ אף כדאמר דביבום לא מצטיין בביחה ברחויה לילד כ"ח בחים ואחה הרחון לילד לחזוקי ברים ותילונית מ"מ הא בקרא נאמר והיה הבכור אשר ילד יקום ע"ש אחיו ונאמר ג"ש יקום ע"ש אחיו לפרש לנחלה ולא לבם כמבואר ביבמית ד' כ"ד ע"ח ומאמר דלא הוסר בום יבום בעולם בביחה גמורה דלין עבה דומה ל"ח שבכחב כ"ח בהעברה לבד ובהעברה הא לא מהעברה ואיך משכחה להוליד בכור · וקושיחו ג"ל לחבן דע כי אף במלות יבום א"ו מ"ע שלפני הדבור כבמוכח ביבמות ד' ה' ע"ב מ"מ משמע נהגו ליבם כמו ביהודה ואמר ומאחר דכך נהגו היה בזה כל מלות יבום כמו שבשיו וכן היו מוהגין אף בקרובים וכמו כן לאח"ח נהגו גם כן במלות יבום אף בקרובים ומאחר דנהגו היה בזה כל מלות יבום ושיין במהרש"א בח"ח ביבמות ד' ע"ז וע"ש נראה למאי דמסקינן בפ' כילד כו' הרי אף כדאמר גם מוחבים מ"מ היה בוצו מיבמה עבור דהיה עשה ל"ח והרי הא אין כאן עשה מדאורייחא דלאו אחם אחיו היא מ"מ כבר נהגו ליבם וע"כ כל דין יבום עליו ודאי ל"ח כמו עשה מדאורייחא · והנה יש להסבונן לר"ש דברים נדה היא לאסור ח"ח בחיי בעלה יש דאין סברת לאמר מי לאו קרא הוא דנדה היא לאסורה בחיי בעלה דלא מסחבר בסיה בא סכחוב לאמר דאחי עשה ודאי ל"ח היים בו כרת מי לאו למוכח קרא בסדיא כמבואר בחוד"ה חלא רמז ליבמה כו' ל"ל קרא דנדה היא כלא ממילא ידעינן מדאמר עליה לגורות דאחות אשה לא מיבמה וקשה חיפוק ליה דאין עשה דומה ל"ח שבכרת ול"ל דש"ח גילף מא"ח לף דהחם חד איסורא והכא הרי איסורי מ"מ כוחיל ואשחרי אשחרי כמבואר בד' ז' ע"ב ואם חאמר דא"ח מוחר לף בחיי בעלה ח"כ בחאם אח לא כוחר בום איסור ביבום דגם בחיי בעלה כוחר והדק"ל עליה למ"ל דהא שוב ל"ם לאמר כוחיל ואשחרי איסור חשת אח אשחרי איסור אחות אשה דלא אשחרי בלל איסור ח"ח בע"כ ל"ל דרך הוצא ל"ם בהדין סברת כ"ח כדבא דאמר בד' ח' ע"ב דעכום ל"ל קרא דאין עשה דומה ל"ח שים בו כרת כי איטריך קרא למשרי ערס שלא במקום מצוה ולפי"ז שפיר איטריך קרא לאסור ח"ח בחיי בעלה דמעלים לא נפקא אלא דבר אחי הא פליג על דבא דקאקשה ממאי דהאי עליה לאיסורא דלמא להחירא ועל דבא הוא דקאקשה כמבואר בחוס' ד"ג ע"ב ד"ה טעמא ח"כ בע"כ סברחו דמעשה כוחיל אחי עשה ולפי"ז יקשה נדה היא למ"ל דלסברחה לא איטריך ולאיסור אשה אח בחיי בעלה ג"כ לא איטריך דמעלים נפקא וכנ"ל וכ"ל

דרב כונס לסיעתו ורב חסי לסיעתו דבר' ס"ד ע"כ היינו בטעם קטלנית דרב כונס גורס ורב חסי אמר מזל גורם · וכנס פוסקים מקרו שם ביבמס שייך דין קטלנית ורובם כתבו דאין בכם משום קטלנית ובטעם משום דסומר מעוס לא ידע דבר רע ויש להסבונן כיון דסמעוס היינו רק בביאס רחסומס מ"כ אין כוחר ביאס סניס דניחוס לקסלנית דכא מ"כ ליכא סמעוס לסנין ע"ל דכאמת כן הוא אלא כוחר רק ביאס רחסומס וכא לנ"נ אעו ביאס סניס הוא מטעם דכאן היינו חיסורא כ"א סכנתא ויבי' זסיר · ולפי"ז גס גמר ביאס חסור כמבואר בחו' כ' ע"ב · ולפי"ז כיון דאמר נחעברה מיכולס בע"כ כי' בגמר ביאס דכעברה אלא מחעברה ואין כבניסס ליכולס בחיסור קטלנית אלא כוחר ביבוס כ"א כעראס לבד אבל אין למ"ד מז"ג ד"ז היינו דכרמ"ס ביאר הטעם דאסא שדם כבעל וממויב לזונס ומזלס רע מבלי להיות לס חיס מפרנס ולא חפרנס ברוח אכן מכיון דכעברה גס ומחויב גס מעחס בכ"ל שכבעל חייב לאשחו עד עת גירוסיס ומאי נ"מ בין כעראס לגמר ביאס אירע לס מזלס ביני וביני דמאחר דכתחלס כיס בסיתר אלא כיס בכח כמזל להרע לס עבור כי מלוס היא ובגמר ביאס לא יהיס נ"מ לכמזל אירע לס בדאך יחוח ברגע זו מכיון דכתחלס כיס בשלוס ונשחעבד לס בכל חיובי בעל לאשס ח"כ כשיגס כחחייבות כבעל לאשס בכחחלת ביאס ואיך יכלוט כמזל גס להרע לס להפסיד לס מזונות ומכיון דח"ל כא לכמזל להמיתו ח"כ מאי נ"מ בגמר ביאס ויוכל להיות עמו חמיד כדרך חיס ואשס וכמזל לא ירע להפסידס חיוחס אשר כשיגס בסיבת כשלוס כגורס לבל יאוחס רעס · אכן למ"ד מע"ג גמר ביאס אסור ביבמס דכעראס כיס בשלוס משח"כ גמר ביאס דאיכו בשלוס יגרוס מעיכס דגמר ביאס לכלוט במו כשות · וכגמרא דלא אמר נ"מ בין מז"ג ובין מע"ג גמר ביאס חנא ושייר כמו דל"ח מללחת לכעוב"י · נמלא למ"ד מז"ג ניחא ביכודס ואמר אכן למ"ד מע"ג סדק"ל ול"ל דמכבן כיס ביבוס להיות גמר ביאס ולא ביבוס של עכשיו דכעראס קני ות"כ כל כביאס מקרי מעוס ואין קטלנית · נמלא לרב אשי דאמר מז"ג שפיר חלטריך נדס כיא בשס אינו עניו לאיסור אלא במקום מעוס דכעראס חייב דמסקישא יליפיכן חנכו עניו לע"ח במקיס מעוס דכעראס קני ואף דידעיכן מנ"ם דביאס ביאס מ"מ חלטריך ב' קראי ח"ח ליבוס חמיחי של ח"ח וביאס ביאס היינו למנסג יבוס של קרובים אשר יכלו להחנכג דזכו אינו חייב מדאוריחא כ"ח לפי כקבלס שלסס חלי דכאשר יקבלו ע"ע יכיס לזס שפיר דין יבוס ממס לא יכיס דין כמעוס כ"ח בכעראס וכן כיס ביכודס ואמר נחקיים כמעוס בכעראס לבד ואף לפי"ז איך עשחס אמר ול"ח לקטלנית יען כי לרב אשי אין חכס קטלנית אף בגמר ביאס ובפיר חלטריך הדין קרא דנדס כיא להעראס אכן לרב כונס למ"ג בע"כ מוכח מיכודס דכמעוס כיס בגמר ול"כ ח"ל קרא דנדס להעראס ביבוס הקרובים אייחר קרא דנדס כיא בע"כ למדרש לאשר יבמס בחיי בעלס וסבר כרבא דעלים חלטריך לדרשס אחריגא וכ"ל ומאחר דקיי"ל מז"ג שפיר חלטריך קרא להעראס ע"כ כחב רש"י שפיר דנדס חלטריך להעראס וסכונס בחס אינו עניו ביבוס דקני בכעראס ורש"י דכחב לאשר בעראס כונחו ואס אינו עניו לאשר חנכו לקנות יבוס בכעראס וקיל בדבר · ועיין בכחובות ד' ג' בחו' ד"ס מלי אמרס כו' ועיין בברש"ח שכקשס דכא בקטלנית למ"ד מז"ג חלינן בדידס וכחב בכפלחס ולא כבחי קושיחו דכאשר כיון שמוחזקת בג"ח ע"כ כיא גורמת לאל מאשמת חלינן בדידיס יעו"ש ודבריו לכפלחס נאמר דלעלא מפורש בח"ט סי' ט' סעיף ג' חיס שאחו ג' נשיו אינו מונע עלמו מליבח יעו"ש בב"ש ואף יותר · ואף

במיחס ח' פסק הרח"ש דח"ח כדאחריך הרח"ש בטעמת דקטלנית דנגזר עליס כדי שחחיס כל ימיס בעוני ואין מי שיפרנסנס ח"כ שפיר בקשס הרח"ש דבכאן ג"כ מזלס רע לאחר הינשואין ולא יכיס לס לע"ע בעל כמפרנס · ולעד"כ לחרץ קושיחו יען דהרח"ש כחב בכלל ג"ג דל"ש בחיס כי הוא מפרנס ח"ע ואין פרנסחו ע"י חשחו וח"ל בגולדס כחשס בחשחו מזל שיחותו בעליס כו' דלא מיירו בגמ' שיהא חלוי במזל אלא שעשיר עני חורך ימיס אבל להמית אחריס אין חלוי במזל נמלא דלשס ח"ח ח"ח לספוקי כ"ח במזלס מכיון דמחפרנס ע"י עלמו משח"כ בכאן יש לחלות במזלס לו במזלו להיות לו עוני שזס חלי במזל ולפרנס אוחו כהגידס בו וח"ח להשחח מפחח חליס ויפרנסנס בחנס ע"כ זכו גופא קמיבעיא הגמ' אס לחלות במזל דידיס או דידס ומאי אומריס אחו' וח"י לעעון מדרשא לפשר דיכול לעעון וזכו ספיקא דגמרא הגלע"ד כחבחי :

סעיף ג' מוחר לבעול לכחחילה בחולה בשחא כו' ז"ל בהשובחי :

שאלה

בנישואי אשה אחת יוכשר לזה כל הימים או יש לזה יום אחר לא יוכשר להשחא בו :

תשובה

שנינן במשנה ריש כחובות בחולה נשחא ליום הרביעי ולמעלה ליום החמישי · ובנה במשנה נאמר בעעשה מעוס בחולים והגמ' מכריח משאי הקושיא והגשא בא' בשבח דיש עוד עעמא דשקדו והחוס' בדף ג' ע"א ד"ה והגשא הקשו דיעמא דלכך לא הגשא בא' בשבח מעוס ברכה וג"ל לחרץ בפשוט שפ"י מה שכחוב ברש"י בפי' המומס דכל חולדות שמיס וחרץ נברלו ביום רחשון וכ"ח ות' נקשע ביום שנוגר עליו הוא שכחב חת השמיס לרבות חולדוחיהס יעו"ש נמלא דדגיס נברלו ברחשון ובודאי ברכס חז ג"כ דמ"ש ואין חילוק רק בקביעותס וחא"כ ברכס עוד הפשס ולפי"ז כאשר חגשא בא' בשבח והבעל נ"כ בא' בשבח חזי יהיה ג"כ עעמא לברכה ושפיר מקשה ותגשא בחמד בשבח ועפי"ז יש לחרץ קושית הפנ"י (בד' ס' ע"ח) דקאמר הגמ' עעמא מעוס ברכה כו' והקשה מג"ל דלמא בד' בלא"ה אין נבעלה מעוס לקרובי דעתא ודגקט עעמא דברכה היינו היכא דל"ש שקדו כגון דעבה ליה לאשא בא' ולא נבעל בשבח ויעו"ש · ולדבריו ניחא דלהגמרא היה הכרה עוב דמאחר דבבריחא דבר קפרא נאמר עעם ברכה ח"כ יקשה ל"ל עעם דשקדו ות"ל כל"ל דגש בא' יש עעם דברכה לא כן דמאחר דבא' ח"ח להגשא מעוס לקרובי דעתא בע"כ להגשא בא' ולהבעל בשני ח"כ עעמא דברכה ליכא והדק"ל ל"ל שקדו היפוך ליה מעוס ברכה בע"כ ל"ל דלקרובי דעתא פוקמא ל"ח ושפיר הוכל להגשא בא' ולהבעל בא' חלוקי עעמא דשקדו · והגה בד' ג' ע"ב מקשה הגמ' מאי שקדו ויש לדקדק דיעמא דפשיטא להגמ' מהא דאמר שמואל וא"ל דכב שמואל בר יצחק לא שבר לדשמואל כפי' רש"י ח"כ יקשה עליו קושית שמואל והגשא בחמד בשבח וכ"ל דבאמת על קושית והגשא בחמד בשבח י"ל היינו שקדו אכן שקדו לאו דוקא כוא רק יום ג' וא"כ כוי עעמא מעוס בחולים ואמרו נשאה בכ"י לאו דוקא כייבו לבר מיום אחד כמו דאין נשאה בשני כדאחבו ההוס' ואע"כ אמר בכ"י הרי דלאו דוקא כוא אכן מדשיך והא בעינן שקדו בע"כ כונה

הגמ'

הגמ' דסבירי דשקדו כוי ג' ימים וע"כ מאחר דביום ח' כ'
ג' ח"ת להכשה משום שקדו ובשבי ובשבת מסור ליטח ומף
בה' ים סברת לחסור ליטח דביום ו' לח קבעינן זימנת
לדון ועיין בר"ן ח"כ ח"ת להכשה כ"ח בד' ומאי חדית לן
ואחר נשלחם בכ"י בע"כ ל"ל דסבירי דשקדו כוי ג'
ימים ושפיר משקדו והח בעינן שקדו ח"כ מהמה שפיר חיט
שניהו דשקדו כוי ג' ימים כדפריך הגמ' . עוד ל"ל ואנב
יבואר הח דכחוב ובשבי לח יכנום ורש"י כתב וח"ל לשקול
כו' ויכי' טורח מיהם ג' ימים ואמת בפ"י ובהפלחה
לחאי לח פירש משום טעמח בחולים יעו"ש . עוד יש להבין
בשם סיים ומפרישין כו' לילי שבת תחילה לחאי סייך הך
סיומת בכאן . ועו"ק לחאי כחב מפני שהוח עוסק מצוה
ולח פירש משום שמח יעשוב בן עוף גם לחאי לח נקט
ג"כ ובמולאי שבת כדנקט בחיבך בבייחת . וב"ל בפשוט דסדין
בבייחת מייבי במקום שקדו ב"ד בכ"י לשבת בכ"י היכח
דליכח מניעה משום שקדו כגון דטריח ליה וכך חמר לעל
טעם דטעמה בחולים קשה ותשבת בח' בשבת ות"כ בע"כ
ל"ל דים עוד טעם שקדו ולפי"ז לף היכח דקביעי ב"ד
בכ"י חין להשבת כ"ח בד' חי לזשה ומסכנה וחילך נשנו
בג' דוקח ולח בשני ושם מחמת המוגם כדלייר לקמן בעובדח
שמת קבורי חכן וכלה מוכר . והכח דעת הרי"ף . ורי"ן
ניחום דלף בדליכח פסידא ג"כ בועל קודם שנקבר רק
שוהג חבילום מקודם ובליכח פסידא נוהג משהה בריבח
והכח הבריייחת הלז מייבי היכח דליכח פסידא ות"כ נוהג
ימי חבילום בריבח ע"ז חמר הבריייחת לף דממחת המוגם
מוכר מ"מ חם קרה שהכינו ניצולין ביום ו' ומת לחר
מהקבורים חז ח"ל דיכניסו המת להדר עד מוצאי שבת והוח
יבעול בע"ש דלח כן רק ומפרישין לילי שבת המילה מפני
חבורה חכן במולאי שבת מוכר לבעול ולין כלן חשב שמח
ישמוש בן עוף יען דנוהג חבילום מקודם ולח יעשה שעודה
לף ליפסיד הסעודה מ"מ ליכח לטרח רק בע"ש לף דליכח
טעם שמח ישמוש בן עוף חכן לחסור משום חבורה משל"כ
ליף בבייחת הח מייבי בחת חביו של חכן ונקט לנוהג
משהה בריבח שפיר לחמר ע"ז לחף במולאי שבת לחסור
ובטעמח דשמח ישמוש בן עוף נמלח שפיר דייק רש"י
למייבי הבייחת בנוגע דליכח משום טעמח בחולים שפיר
לח לחכיר . כ"ח חשב שקדו . חכן לפי"ז ל"ל דרש"י שבר
כהרי"ף והרי"ד ניחום ורש"י הח כחב לקמן דוקח נקט כו'
והחילו כו' י"ל דכוונחו כך הוח דוקח נקט כו' לפיכך חם
יעבור המועד שוב חין מכין להם ע"כ יעשה כך להדין
דהמילו להם לכנים המת בחדר לף בשחר קרובים ע"כ
מכיון דחל עליו חנוגה בהכרח משום פסידא לחמרו דלח
לחזיק חבילום ומייל לף לנבי שחרי קרובים לח לחמיקן
דכיון דחל חנוגה שוב לח חל חבילום מ"מ בכאן משום
פסידא לחמרו כן ונוהג שבעת ימי המשתה בריעת .
ובדבריהו הקדום יש לחרץ קושיחנו הל"ל על שחלו מאי
שקדו לשלח מהכרח הקושיח ותשבת בחחד בשבת מוכח
בשעמח דשקדו חכן דבחמת י"ל היכוך שקדו . חכן לפי
סברת הר"ן דבשביל שקדו לח היו מתקנין יום כ"ח הטיקר
הוח בחולים שוב נוהגו הקנו משום שקדו ח"כ טכשיו דבטל
טעם בחולים שוב חוכל להשבת בכ"י דבשביל שקדו חין
לחקן יום כדהקשה עליו המכר"ם שיף ול"ל דבודחי החחלה
תקנה היה שקדו רק לסניף . חכן מכיון דמקון טבוך
בחולים שוב נשחר הקביעות לף בשביל שקדו למוד וזהו
דקמקשה חחי שקדו היכן מינו כן לף כדבטל טעם בחולים
ישחר שקדו ע"ז מביח שפיר רחיה מבבייחת דנח דאייבי
היכח דקביעי בכ"י ותע"כ נשחר שקדו . והכח המכרם"ח
מקשה דהו"ל שקדו יום ח' וסני ובחיבך הוי הטעם משום

בחולים וה"ל לפי מה שכחוב במניני שלמה דמה שחמרו
בחולה נשחה בד' היינו לף בליל ד' ולפי ההפלחה מוכח
דלבריו בגמר יום ג' ג"כ מוכר להשבת דלח יחקבר הדעת
בזו המשך ח"כ יקשה לחחי נקט ביום רביעי כולל דנשחה
ג"כ ביום ג' בסוף היום ומשום ברכה הא לח קבעינן יום
כדכחבו החוס' בדף ג' דלח מקרי עבריבח ומה שלח נשחה
בח' לח היו מחקינין משום ברכה וע"כ ל"ל דשקדו כוי
ג' ימים ולכך ח"ת להשבת ביום ג' ד' משב זמן . לכן מיכוך
ההפלחה לח נייח לי דהח פשיטח לף לפי דעת מניני שלמה
דנם בליל ד' מוכר מ"מ ביום ג' בסוף היום שיוגמר ביחחו
בכלום היום ממש פשיטח דחסור יען כי הזמן מהרחב הרבה
וקים להו להכמים דבזמן זה ים חשש לקבורי דעתח ח"כ
נם בשבי בסוף היום חסור ושהה הח נוהגין ליטח בשבי לף
דים חשש שיבעול בסוף היום דלח יהי' פחי עוד לבח ל"ד
כי חיש"י פנה יום ויש חשש לקבורי דעתח . ולעד"ז בעשם
המנהג ליטח לף בשבי דמבואר בשם דמאי פ"ד דבלקח
פירות ממי שחינו נחתן על המעשרות ושולטו בשבת יהבל
על פיו יען דלישת שבת עליו שמפירש"י לעביר עבירה
ולשקר בשבת יותר מבשול נשלח לפי"ז י"ל דבשבת לח שייכין
לשקורי דעתח לף בשבי דמבואר בשם דמאי פ"ד דבלקח
פירות ממי שחינו נחתן על המעשרות ושולטו בשבת יהבל
על פיו יען דלישת שבת עליו שמפירש"י לעביר עבירה
ולשקר בשבת יותר מבשול נשלח לפי"ז י"ל דבשבת לח שייכין
לשקורי דעתח לף בשבי דמבואר בשם דמאי פ"ד דבלקח
ממור כזה וביום ח' . הא יבח לב"ד משב"כ כדלחין קבורין
כ"ח בג' וה' ח"כ לף למשה שבת ח"ל לשיחקבר דעתו
מ"מ הא לריך להמתין יום ח' עד ג' בשבת ויחקבר לעתו .
והכח בדף ה' ע"ח לחמר הגמ' לי הכי חלמוך גמי ומאי
לי הכי חמום וכפי שבחת החוס' נרחה שמשקה שבר דברכה
דדגים עדיפח מברכה לחדם החמוס ביותר נימח ברכה
דדגים מציפח . לכן חינו כ"כ כמו ברכה לחדם ומאי חיבי
סליק לדעתיה לחמר כן ולהקשות סלח הסברח נוחנה
להיפך דברכה לחדם עדיפח . וכ"ל בפ"י דבריהו הקדום דהתו'
מקשי ל"ל טעם דשקדו ה"ל משום ברכה לכן י"ל כפי שביחתי
דבשבת משום לימחח ליכח חשש לקבורי וגם לפי סברת
בעל מנ"ח דנשחה לף בליל ד' ולפי סברת ההפלחה הל"ל
לף ביום ג' בכלום היום ממש היינו שיוגמר ביחחו בסוף
היום ממש מוכר ח"כ לפי זה למאי נ"שחה בד' לחינו רק
ברכה דדגים הו"ל להשבת ביום ו' לטיחותי טרב ויסיח
ברכה לחדם דעדיפח בע"כ מוכרחין לחו לטעמח דשקדו
והכח בע"ש ח"ת לטרוח בשביל הנשואין משום טרחת הכנת
לשבת ולכך לח קבעינן זימנת לדין בע"ש ועי"ש ואין חליבו
בח בע"ש ומכיון דח"ת להיות הניחוחין כ"ח בע"ש לטיחותי
טרב ויסיח בפשק יום שלש קודם הניחוחין מה שח"ת לטרוח
בו ומוי כמו ביום ח' לף לחפשר לטרוח בו קודם השבת מ"מ
כיון דשבת מפסיק בחוכו שח"ת לטרוח בו ואין בעינן ניסיח
הג"י לעופין עד עת שרחוי להשבת בו חי לזחת ח"ת להכשה
כ"ח ביום ד' . והכח המקשה בכאן רחה לית לף מבואר
בכאן דבשעלת שם' דוקח משום ברכה ומילולי זה משום
חקרובי דעתח היה נשעלת לף בד' וסיימו לף בליל ד'
ומוקשה לו ח"כ חשבת ביום ו' לטיחותי טרב משום ברכה
דחדם בע"כ ל"ל דלח כן ברכה דדגים עדיפח ובפיר קמקשה
ח"ה דזהו עדיפח חלמנה נמי חבשל שם' משום ברכה דדגים
ומשני לף כן בחמת ברכה דחדם עדיפח וכח דמוקשה לך
ח"כ חשבת בו' לטיחותי טרב לף כן דוח"ק עוד חירוץ י"ל ע"ז
דבחמת ברכה דדגים עדיפח רק דבכאן כוי טעמח משום
שקדו וכיון שכן החמיצה שקדו לחקן יום עבור זה בוא י"ל
לסיפך דברכה דחדם עדיפח וכח דלא נשחה בו' הוח
עבור שקדו חחריבה היינו טורח שעולם . ובשביל ברכה
דחדם עדיפח ולריך טעם למה עדיפח . גם ממיכות מחמרי
בר קפרא זל"ז לריך טעם וכ"ל בפשוט יען דברכה דדגים
נחמר ויברך חותם חלוסים לחמר פרו ורבו כו' דמשמע

דמברכה כיינו פרו ורבו וכוי חדא ברכתא מסיק"ל בחדא
נאמר ויברך אותם אלהים כיינו ברכה ר' ויאמר להם
אלהים עוד ברכה פרו ורבו כו' ס"ל החדא נתברך בשפיים
ט"כ עדיפא והכא מה היא ברכה שברכו זולת פרו ורבו
הנה במ"ר פירש דזה ברכת התנים אבן בר קפרא מיתן
בזה מכיון דעדיין לא היה חיסון כ"א גלגל זו פרנוף הול"ל
זה גלגל ויבן את הגלגל ויביאה אל האדם ע"כ היכו מפרש לפי
מה שנאמר הגדולים מעשה לדיקים יותר ממעשה שמים וארץ
ס"ל זהו שברכה שברכם למעשה שידיעה בגדול במעשה כ"כ
יותר ממעשה שמים וארץ . והכא לפי"ז יוקשה איך תאמרו
ידיו יצרו וכ"ל יצרו תלבשותיו ויקשה למתי מזכיר הלל בריאת
היצשה דהיה בידירת תלבשותיו ולא תאמר כן הלל בריאת שמים
כ"א ויימינו טפחה שמים כל התלבשות בכלל יד חדא ט"ז
הסמיך עוד דרשתו לארץ זה יען דלכך התלבשות מסופין
כשיתמעט דבר שהיו תלבשתו יגיה תלבשתו כיתד בחזקו יען דנאמר
ונשמרת מכל דבר רע מכל דבור רע ולא תאמר מהרהור רע
דיוגרם היבא לידי קרי בלילה ולביזה ליסור ח"ו שמפחת
זה מבזל בה לעולם בימי גח כמ"ש ותשתחו ל' ערוה ולתמרם
ז"ל בחוזה בחמה ומשחין בחלו מביה מבזל ולתמרו לקמן
הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה כו' הלה כל המבזל
פיו כו' ובמס' שבת אמרו לא הסומע ושותק ט"כ מרמז
להחדם דויבשת ידיו תלבשותיו יגרו לרמז להחדם לתחבונן
ג"כ על תלבשותיו שיהיו תמיד בחזיון ול"כ ח"ו לא יהיה
יבשת כ"א מבזל נמלא דתלבשותיו של החדם המה בחיכול
כדוגמת תלבשותיו של הקב"ה דכתי היבשת ואיהו בתלבשות
מקויים היבשת . ועיי"ש דמקשה ט"ש נמי ולקשה בפ"י ל"ל
כך טעמא בע"ש כיון דבחידך בריאת נקט בסדיה מסוס
חבורה יעו"ש ול"ל לפי כך טעמא תסור לא להבקיאין
בסטייה דמסוס חבורה ליכא ומסוס נזירה ליכא . והכא
במסכת נאמר הטעם שפעמים בשבת בתי דינין יושבין כו'
ובתב רש"י שפעמים בשבת בחבורה קלי וכ"ל כוונתו ללבחורה
קשה למאי נקט במסכת שפעמים דיקשה לפי"ז ותשבח בא'
בשבת הו"ל להמסכת למנקט שבתי דינין יושבין בחמישי לבן
י"ל דכוונת המסכת ליתן ג"כ טעם על ניסואי תלמיד בס'
דסוח מסוס שקדו ולא יקשה הסומע לוך יתקנו רבנן יום
בשביל תקנת בני' שיסמה עמה ג"י וכי תשוב שדבר למוע
עבורו מלישה בכ"י היה מיונו כזה ע"ז תאמר שפעמים בשבת
כו' ויקשה תשבח בא' בשבת בע"כ ל"ל מסוס שקדו סרי
חזינן לחשוב הדבר תקנת בני' לתקן עבורו יום מיוחד
דוקא ול"כ הכי נמי בתלמיד ג"כ כן תאמר זה היונו דלא דמי
בתלמיד נבי בחולה דסוכרתו לקביעות יום מסוס טעמא
בחולים ע"כ מסוס שקדו בחרו יותר בזה היום מביום ר'
משה"כ לבתחילה לרחות לקבוע יום מסוס שקדו היכן מיונו
זה ול"כ מאי זה הטעם על תלמיד ע"כ פירש"י דזה הטעם
לא קאי כ"א על בחולה לחוד ולא על תלמיד ויען בבדי
להיות מבדין פלפולא ממילא רוחא טובא שמעתא נבא לבאר
שוב מעט בעיניים תלו בזו הסוגיא עיין בחוד"ש שאם היה
כו' וי"ל דלא מייתי תבוי לר"ת כו' עיין במסרש"ל
וכיונתו דסוקשה לו מאי תידושא הטלו הסו' דעיקר רהיה
שהוא בקי בפ"פ הלה בלאו הדיון קושיא הא בגמרא תמר
בסדיה תבל הכא מיקס הוא דלא קיס ליה קמ"ל הרי דעיקר
חידוש דין דר"ע שהוא בקי וע"ז תבוי תבוי רהיה הרי
דרהיתו שבקי הוא ע"כ מפרש קר דכוונת הסו' לחדם דבחיונו
בקי לא יצא לקול וצ"ל ר"ל דשאי דלא מייתי תבוי רהי'
היונו תידום דין כ"ש זכו דבר בפשוט ומוכרח בסוגיא דהא
דנחמן לאוסרה ולא ניחא שהוא מסקר לא נחית תבוי לתחויי
רהי' כ"ש רהיתו דלא ניחא שהוא טועה ומחבר דבן
מייתי רהיה שפיר שהוא בקי כו' ושם נאמר טוב בחו' בת"ל

חיחא דכתה מסמע כו' נרחה בשמיטת דבריהם יען ד"ל
דבבתן בשביל טענת בחולים לחוד בחתת ג"כ לא היו מתקנים
דזמוה לה שכיח רק טיקר התקנה הוא מסוס שקדו ותגבו
ג"כ אף היכא דטריח תקנו מסוס בחולים מסת"כ בגיטין
מסוס זמוה לחוד לא היו מתקנים חיזה תקנה דל"ם תבן
מכיון דסוכרתו לפרס לפירש"י דבשביל שמא יתברר לחוד
לא היו מתקנים שתשתא בד' ואם נאמר דטיקר התקנה
היה בשביל שקדו פשיטא דבירוף שמא יתברר לחוד היו
מתקנין ג"כ אף היכא דטריח בע"כ ל"ל דטיקר התקנה היה
מסוס בחולים אף לולי שברח שקדו ושקדו לא הויל כ"א
לאפוקי מיוס ר' כמבואר בר"ן סוד שקבו שפיר מגיטין ודברי
כפלאה מהו' גיטין בשברח שתיקנו זמן בזמה"ז לפלא שלא
זכר להרת"ם בגיטין פ"ב שכתב על התו' דלא מחוזן לי
דת"כ לא הול"ל מסוס בח אחותו כ"א מסוס כך טעמי רק
כיון טעמי הוא סעד לטעם דחיפוי יעו"ש ובקרבן נהנאל
הוא י' וכן ל"ל שברח זו בהו' כ"ו ממש כדבריו . ובטעם
שכ"ל כ"ל לחרץ מה דסוקשה לו בגיטין י"ז ע"ב בתוד"ה
חיפוי ר"ל תאר מטעם נחיבה וכוונתם מדלא תאר הלא חיפוי
בע"כ שכונה חיפוי בתרי"תא כדכוכים ברח"ם וק"ל על בגמרא
גופא מ"ל לספך בתרייתא ניפוי קמייתא וכול"ל חד מכני
חיפוי ועיין בר"ן ול"ל דשם שכ"ן מקשה לחתי לא זכר
שמשם לטעם שקדו וברבה דתלמה יעו"ש ושם על תלמה
י"ל דל"ח בשמה להסתיך לבתר טעמי שתקנה תכן על
בחולה דפירש טעם ר' קשה לחתי לא מפרש ג"כ לטעם
בשני וי"ל יען דתם היה נקט בשמה ג"כ טעם דשקדו
כ"ח דמסוס טעמא בחולים לחוד חין לתקן תקנה עבור
דזמוה ל"ם רק לתקן בבתן עבור לירוף טעם דשקדו ותם
היה נאמר כן כוס יולחה לן טעות בפירוש טעם תקנה זמן
בגיטין דל"ל מסוס זמוה דשה בשביל מילי דל"ם חין לתקן
תקנה לזתת נקט בשמה רק טעם דבחולים לבורות
דבשביל שבשת דזמוה ג"כ יש לתקן תקנה אף דל"ם הוא
וגם בגיטין תקנו זמן מסוס פתח זה . ת"כ מזה דנקט
בשמה רק טעמא דבחולים מוכח דטעם זמן בגיטין הוא
מסוס זמוה אבן יש לדחות זה ולחתת תירוץ אמר יען כיון
דתם אמר חבן לא טרחנא ובניסנא לה בלא סעודה הדין
עמו ולא מצחינן בקרובי כלה ע"כ לא נקט ליה זה בטעם
כיון דטפ"י רוב ירלה ליבחנה בלא סעודה כי יחוס על
ממונו . אבן זה דמבואר בר"ן וברח"ם בשם ר"י הלוי דבייפין
ליה עבור דקיי"ל טולה עמו ואינה יורדת אבן לבחורה יש
להבחונן מאין מוכח דטולה עמו ושנה בד' ס"ת יליף מקרא
ושיה בטולה בעל ומקרא דשיה היהה חס כל חי . ושנה
דרשה דחס כל חי חינה מוסכמת טפ"י דין לפי מה שביאר
בספלאה דשבר כר' חייה אין אחה אלא לבנים ופטורה
ממלאכות שממעט בעיבור יעו"ש וזהו חינו הלכה כ"ת כשחה
מצנה שביה הלא בר"ח ודרשה דשיה בטולה בעל ג"כ חינו
דבשבדרין ד' כ"ז ע"ב דבטולה בעל י"ל אבן חידושין ובנשה
לחופה ת"ל ולפי"ז ת"ל דחיה לדין דטולה עמו ובפיר ניחא
חידוש הב' אבן כ' יוחנן אמר במ"ר פ' י"ח ב"ב על הנשואות
חייבין ועל התרוסות פטורין ופירש"י דדין ודבק בחשהו
מצנהג שמה דרך חיסות יעו"ש ת"כ חייבר לן קרא דוהיה
בטולה בעל לטורות דטולה עמו ת"כ חידוש הב' חינו
בע"כ ל"ל חידוש ת' ומוכרח מזה לטיטת ר"י דטעמא דמתניתין
בזמן בנט הוא מסוס זמוה אבן כ"ל ול"ל דסבר כר"ה דכ"ל
מוסיף בטולה בעל ול"ם דרשה דר"י ואיהו מוכח דטולה עמו
ומ"ק דר"י בד' מ"ח ע"א סבר נם מחיים דאיהו טולה עמו
ת"כ שפיר ול"ל דזמוה ל"ם והטעם הוא מסוס פירי נמלא
דסוגיא דגמרא סבר דמטעם אחר כ"י לא אמר כר"י ומוכרח
דבחרי יהה חיפוי . ומוב נאמר בגמרא מפני מה אמרו כו'

כ"ל כסוגיא דהוקשה לרב יוסף מפני מה לימדו בתוספתא בשלמא נשתה וגלח נותנין לו שבתוך כדקתני שהו' וע"ז מחזיר לפי שעיניו כו' וה"כ לר' יהי כוס תני נותנין ס"ל דלהתקנה הוא מפני תועלתו לכך חלי הניזונין בבטל וה"כ כשכניע הזמן בר' בשבת יעלה לו מזונות לכך שניעו בתוך נשתה דלהתקנה בשביל תועלתה לכך חלי הנזונין בדידה וע"ז מתמה חלי הניא מנתינו דמפרש טעמא בשביל תקנה שלו דהניא לחין מעלה לה מזונות הלא מפרש טעמא דכוי מפני תקנה שלה הלא בר"ח לימר מפני מה לימדו נותנין והלא בתוך נשתה יש לעל טעמא דבתולים קשה וחנשא בר' בשבת וה"ל מפני שקדו ושכחו שניעו שקדו דכוי מפני תועלתה כניע הזמן בר' בשבת לין מעלה לה מזונות שקדו דכוי מפני תועלתה לפי הלא נקט טעם שקדו רמז לטעם בלימדו בתוך נשתה והלא נותנין לו בתוך וכגם כ"כ נהלה לתקנה עד כי גורס לה מבלי תת לה מזונות עבור ח"ה לכנשא וכגם קמבעיא פירשה נהי מתי · סר"ן מקשה להפוסקים דמוסף נהי קונה וה"ל ימוד הרחוי לבילה מתי עיכובא ליכא בשה שפירשה נהי יש"ו ובהפלתה וחילוקו דחוק דמאחר דפשיט להגמרא דכשהוה מעוכב בתקנתא דרבנן לימו מעלה לה מזונות וה"כ מאחר דבכלן יכול ליתנה לתף דהיא נהי רק מעוכב הוא בטעמא בתולים להביאה יפי' לא ניוס ד' ח"כ ח"ל לעלות לה מזונות דמתי כ"מ בשה שנשתהפה שדהו שרחתה שלא בשעה ושתה הלא לין זה מניעה לנשואים זולת התקנה ומי גריעה סיבה רחים דס מסיבה שכנעה זמן הזמן ניוס זה · ובפשוט ל"ל לחרן להכוונה עש"י שה שכתוב בשס' נהי (דף ס"נ ע"ב) דברחיתה מזמן שתחלה עבור זה לחזור ליכי הקדמות רחתה וחבריה כנדים עליה יעו"ש ובשם י"ד סי' קפ"ו סעיף י"ט ח"כ י"ל דסיבה מניעה הניזונין ברחתה נהי הוא עבור חליה לכן לף דבתלתה היא נשתהפה שדהו מ"מ בכלן דהחולי נזדמנה לה עבור רחים דס וחיכא נמי דמצינן ווסתייהו ויקרה לה חולי לא מלי לימרה כן · ובזה יובן לך פשיטות הגמרא דל' הגמרא דקאמר תלת לתו דתיהנים כה"נ משמע חוסם דפירשה נהי מדלא קאמר תלת לתו דתיהנים ול' כה"נ משמע חוסם דפירשה נהי ובשה מלין ידע הגמרא לאמר כן דלמא מייכי בחוסם דתלתה היא · לכן הוקשה לגמרא מאחר דמייכי מסניתין בע"כ בחוסם שלא ושם נאמר דמייכי בחוסם תלת הו"ל למימר בסיומא הניע הזמן וחלתה תלת בע"כ דמייכי בחוסם דפירשה נהי וסיימו בחלתה מזה כל"ל ח"כ הוה לריך לפרושי בהדיא הניע הזמן ופירשה נהי וחלתה עבור זה דבשלמא בכלן דקשקש הלא הוה תו שחלתה היא תו שפירשה נהי ח"ל לפרש דחלתה מזה דקאי חלתה דמיתה סליק משה"כ בשה הוי לריך לפרושי וה"כ היה לריך להאריך ע"כ קילר בדבר ונקט לה נשתו · ובזה יתורץ ג"כ קושית הסשלתה דחיך נקט ותוכלוה בתרומה מכיון דנהי היא יעו"ש יש כי לפעמים יהחרך חליה חף לאחר טבלה במים וע"ז הזמן נקט ותוכלוה בתרומה ובפשוט בלא"ה ל"ק דהאי והלא נשתו כולל הכל עכ"פ ותוסם שלו ותוסם ופירשה נהי שלה בכל גווני שיקרה מעלה לה מזונות ועיין בהוה"ה תלת לה נשתו ח"כ שפיר נקט ותוכלוה בתרומה על חיוך חנסי · ועיין עוד ע"ב בגמ' ותמרינן מתן רבותינו כו' שבני לה כר"י כו' ותמוה לאחי נ"מ מביא הגמ' לזה מי כן רבותינו וגם לאחי נ"מ מביא טעמא דרבותינו · וע"ל להגה המברש"ל כתב בפירושה דר"י הס"ק לה לאגס נכתב זאתו בכה"ג דאס לה בחתי דהוי שני כשכתוב בו שבוע שגם חודם יעו"ש · ויש להתבונן מאחר דזמן בגע לריך מבוש פירי אי שלה יחפה ובשבוע לימו חוטלה כ"ל לשבוע לשמיה אי דשהריה כמבואר בגיטין (ד' י"ז ע"ב) ס"ל פשיטא דלשהחילה לריך לכתוב זמן יום הגע ממש והשק"ל די"ל דנכתב הזמן בשבי שיוכשר גם לשהחילה אבן כ"ל דלמ"ד מבוש שלא יחפה י"ל שפיר דשפר לחף לשהחילה כשהמברש"ל דשגה החוס' בגיטין (ד' י"ח) חמהו למ"ד מבוש חיפוי למה לריך בזמה"ז זמן בגע ותירלו דים חשבוש לזרים ובילר הרא"ש דהני חשבוש לימו רק שעד לטעם החיפוי ולילולי טעם החיפוי לימו שברא להקן מבוש זה רק מכיון דכבר היקנו בזמן שבהמ"ק קייש מבוש טעמא דחיפוי לא רלו לבטל בזמה"ז לזו החקנה מבוש לינך חשבוש הקטנים ומאחר דן דבאמת אין רלוי בזמה"ז לזו החקנה כ"ש מבוש ההשא קל דלא רלו לבטל החקנה מזמן בהמ"ק וגם שמא יבנה בהמ"ק ט"ב בהקנה כ"ד שבוש שגה למועיל במקלה לשבוש לקמים שני חף לשהחילה משה"כ לטעמא דפירי פשיטא דלשהחילה לריך זמן ממש ועפי"ז יובן לך מה שמביא בב"ם סי' קכ"ז ס"ק י"ב דמשפוסקים משמע דלא כרש"י שבאמת חפילו לשהחילה כשר לגרש בים יעו"ש יש דשברא הפוסקים לחשוש לרבוותא דמשכיון קמייתא דר"י לאמר משוש פירות ולפי"ז בודאי לשהחילה לריך זמן ממש · נמלא בע"כ רבוותינו דאמרי מוחרת להגשת מייכי בזמה"ז משה"כ בזמן הבית בודאי חוטרים גם בס דאז לכ"ע לשהחילה לריך זמן ממש וה"כ אין זמנו של סטר מוכיח · נמלא שפיר הוכרח הגמ' לבאר מאן ניהו רבוותינו ולשאר בטעמא יש כי רלו להסיר החלוקה לוך נאמר ולאפוקי מרבוותינו הלא גם זה מרישא שמעינן בקושית התוס' וה"ל דטעמא דשברי כר"י וה"כ י"ל דהרישא מייכי בגוונא דליכא זמן רק שבוע ומודם הלא ה"כ קשה מאי רלוים מזמנו של סטר הלא לריך בבדי להיות כשר גם לשהחילה וה"ל דשני בשבוע שגה דהלא חף לפי מה דקיי"ל משוש חיפוי מ"מ לשהחילה בזמן הבית בודאי לריך זמן ורבוותינו בודאי חייכי בזמן הבית ע"ז נאמר הלא כן דרבוותינו המה ב"ד דשברי משמע הידוע שהיה כ"י נשיאה ואיהו זמן רב נאמר חורבן הוה הלא דנו בזמנו ד"ג וה"כ שפיר לשהחילה כשר בשבוע לאוד ושפיר טעמו דשבר כר"י דזמנו מוכח וה"כ הרישא י"ל דמייכי בליכא זמן ע"כ הולרך להסיפא · ועיי"ש בפירש"י וחייבי כו' ולאלמנה ל' יום הרביב רש"י ב' מאמרים הפרדים · לכן הוקשה לרש"י שלא נאמרו חייבי דהני ריהא בדידהי הלא הא נאמר חא"כ וכשה שנותנין לאשה כך נותנין לחים ה"כ נשפוך שבשר דריהא תני בדידהו לזה מסיים רש"י שפיר ולאלמנה ל' יום זהו כוונת הגמ' במאי דהני בדידהי דזהו קודם ממש לזה · ועיי"ש בתוס' ד"ה לפיכך כו' ועיין במהרש"א ובפנ"י תמה עליו ולין שבנה לתמיהתו כשתעיין היטב בכלן ובד' ק"ז ע"ב ד"ה עמד · ולעל"ד בכוונת התוס' לפיכך דגם הל' לין מדוקדק דקאמרי ולפירושו לין להקשות דמאחר דשהרי דבריו מיושבלמי מפורש ה"כ למאי לריכין לתרץ מה שים לדקדק תלידיה לכן בכוונה ולפירושו שייטו לפירוש ר"י · לפירוש הירושלמי · יען דלפירש"י ליטו קושית די"ל דכגמ' משהפק שם ברח וס"ה הלא אי ברח חבל הלא לא לכן לפי' התוס' בודאי כו"ל לפשוט מהתם מדנאמר עמד דין דמשמע חבל הלא עמד דין לא מאי לאמרת דנפרם ברח חבל הלא ה"ל ה"כ פשיטא דבכלן ה"ל מזונות וזהו ליטו מהשברא דעמד דין לאו דוקא דה"כ רבותא יותר כו"ל לאשמעינן אף בלא עמד דין דבשלמא אם דנקט ברח ולא נקט רבותא הלא לפירוש התוס' י"ל דרבותא משמיעו אף דברח מ"מ דוקא עמד דין חבל לא עמד דין לא · לכן דברי התוס' בד' ק"ז עומד לנגדו דשם נקטו בהדיא וה"ת לפירש"י כו' וע"ל דשם כך הוא טותם לפירוש התוס' בודאי מוכרחים לחילוק דתרוסחו לגידה בו כאשר ביארנו בפ"ק דש"ל לשיטתם משה"כ לשיטת רש"י שברו בפ"ק דש"ל לחילוק זה יען כי ואשלגה ברוחה דהאבעית אם ברח דוקא אז לא לכן בכלן דכאן

מקודש ומיהו קשה כו' ע"כ בודאי זהו סברת רש"י שכתב דברה תלה לה ותמהי לה מפרש כפירוש הירושלמי ותמוה היך יסתר דבריו לירושלמי מפורש תכן הכריח מסוגית כגמ' דכתן דש"מ דילן מפרש לה כירושלמי דתלה לה דתל"כ היך תמרו דלא מצעדה ליה למ"י ול"ש תירוץ התוס' ע"כ בוב ע"ל תירוץ הכ"ל והדק"ל היך נסתר הדבר תלי בעלי הש"מ הלא פשיטותא הלה יכלו לפשוט מהברייתא דנתמר ברה דוקא ובע"כ מפתה קושיא דנה הוכרחו גם לפירש"י לתמר התילוק דתרוסתו תגידה בו · ועפי"ז יובן לך מהי דים להקדק על התוס' תמהי לה מקשי מהקודש גם מפשיטותא דגמ' דתלה לה דלמהי תמר ר"י לפיכך דמסיים מסברים ויליף זה מדב יהודה ומשוה חלה למעשכ בתקנ"ח הלה היה יכול לפשוט מברייתא מפורשת · תכן י"ל דמשם ים לדחוק ולתמר דברה וה"ק חלה וחולי יעשה המעשה לתמר כן ע"כ יליף יותר מדברי רב יהודה משל"כ בכתן מקשי שפיר תיך הניח שתמה דגמ' הלה פשיטותא הלה חזינן דשתמה דגמ' שברי דברה וחלה לה · והתוס' דנקטי ג"כ בכתן הקושיא מכתן גרסי תחר ל' התוס' דבדף ק"ז · ושם הגמ' מסיק כדתיכא ב"ד דקבושין בכ"י תשם נשתת בכ"י ויש להבין למהי לריך להזכיר תם דשום קודש תקנת עזרת הול"ל בשדי' במקום דקביעי ב"ד בכ"י נשתת בכ"י וג"ל דהתוס' מקשי תיך יתקן עזרת מבלי להיות ב"ד יושב בכ"י ותירלו דמקודש לה היו קבושים בכ"י רק שהיו לריכים לשום דין היו יושבין בכ"י וזהו דקתכון רש"י בשתבו כלומר שקביעות כל הימים שום היתה דהוקשם לו קושית התוס' ומתרץ כתירולם לתו דהיו קבושים בכ"י רק דשקביעות בכ"י היה שום כשלריכין לדין היו מתאספין ומעתה תם היה תומר במקום דקביעי ב"ד בכ"י ה"ת דוקא דקביעי בקביעות ממש ע"כ תמר תבל קודש תקנת עזרת וחז בע"כ לא היו קבושין ממש דתל"כ תיך יגרע עזרת ע"כ כדתיכא ב"ד דקביעי התידנה תף רק בגווגא דקודש תקנת עזרת נשתת בכ"י · כתרכתי ברבש לבתר כל הטעיגים הנתמרים בזו הסוגיא ועתה נבא לבתר שתלתו הנה הפל"י בק"ח מקשה על הטור וש"ע שכתבו בפשיטות דהתידנה תשם נשתת בכ"י הלה הו"ל לפרש הלכתחילה ים לחום לטעמת דברכם ודחק למלא סתך מל' הרמ"ם ודתם דלה הו"ל למשבק פשיטות רש"י ותוס' ור"ן ומרדכי בשבול משמעות ל' הרמ"ם יעו"ש וה"ל דמרש"י מוכח לפיך דתין לחום לטעמת דברכם וט"ז שמכו דהנה רש"י פירש תקנ"ח הוה שתנתת בד' ותמה בפל"י מהי בא ללמדנו וה"ל דרש"י בא לתרץ קושית התוס' תמהי לא תני בתולה ונטה מתירוץ התוס' ומתרץ בא"ש יש כי ח"ש לשיטתו לתרץ בתוספות ותוספות לשיטתם ח"ש לתרץ בתירוץ רש"י לזתת כ"ש בתר בתירוץ בפי שיטתו דשנה ים להקשות על תירוץ התוס' דהכא לא קאי תקרא וכותתם כדשתבו ברים קדושין דלא תשכחנא בשום דוכתא בתולה בקרא מפרש גבי נשואין הלה כתיב בתולה מעמיו יקח תשם ובדבקה ושטרה טוגת מרתם מתוך בתולה וזהו שתמר בשיטתים וה"ל דהתירוש' בתר דבתולה מהשבוחין הייטו כגון שכפסא לחופה ולא נבעלה ושתלמוד לו שתגרסא נשתת ג"כ ברביטי נמלא דכתתר נקיט בתולה הוה משמע דקאי על תלו מקרחות וה"ת דדוקא בתולה ממש כמו גבי רבקה דלא שכפסא לחופה מעולם וכן גבי כ"ג דחותה שכפסא לחופה ולא נבעלה ג"כ תסור לו תף בתולה היא מ"מ הא היא לפתוח גרופסא לו תלמוד וזה תסור לו וה"ת דוקא כה"ג נשתת בד' תכן שכפסא לחופה ולא נבעלה נשתת בה' ע"כ נקט בתולה להוחות דלא קאי על מקומות תלו וזולתם לה נתמר בתולה גבי יבומין ותירוץ הפל"י תין מובן דהלא סוגית הש"ס דילן

ליש כהדר עולם כ"ת דרבקה נערה היתה כמבואר ביבמות דף ס"ת ותף לה"ע ג"כ לפחות בת ג' הוס והיינו עם קידושי תליעזר והש"י בפ' תולדות שכתב המתין לה עד שתהא רתויה לביתה ג"ם ומשתה שכועה מה שעלה תחריש תליעזר ליתתה עכורו היה תחר עם ג"ם שתהא ומה גם כי ביום שיצא תליעזר ביום זה בא לעיר נחור כמבואר בפי' רש"י פ' חיי שרה ותבא היום היום ילתתי והיום בתתי ומש לה היה רק ליום ולילה ולמחר בא עמה ליתק דבודאי תח"כ פשיטא שקפלה שתרץ דבא היה ג"כ זכות רבקה והבי רש"י שכתב ויספר העבד גלה לו גשים שעשו לו שקפלה נו שתרץ תף דלפי"ז הוה דבר שגרתה דבא ביום ב' לגשיעתו בא וסיפור זה למה י"ל דיוכל לטעות כי רבקה נזדמנה לו בדרך לא רחוק מילתק ט"י ס"פ שבתתה לשם · ועי' לקמן ובועז תלמן שנשא תלמנה הוי ופי' רש"י דתמר מר שבלן זה בועז הו' ורבקה בשם' ב"ב דף י"ח ע"ת שקשה על רב מתי קמ"ל בזה ודחק למלא כ"מ מועטת הול"ל כ"מ רבתי לדיוק דתלמן שנשא תלמנה טעין ברבה דמתחר דשבלן זה בועז ת"כ בע"כ תלמן הוה ועו"ק דילמא יליף שקרא דמקבלות ובחולה דוקא וכ"ל לתרץ דבע"ב בתוספות ד"ה בנתמר הביאו דבשם' כלה מייתי קרא דויברכו תת רבקה הו' ותירוץ התוס' דמוק דבתמת מבועז לתול יליפין לירושין ונשואין דכיון דסתמת כתיב הי מינייהו מפקת וכן שקרא דמקבלות עיין בפ"י · תכן יש לתרץ בפשוט דלריכי תרי קראי דשקרא דויברכו תת רבקה ס"ת דוקא בשור בשבת בתולה אבל תלמן שנשא תלמנה ת"ל ברכה ע"כ נקט קרא דבועז להשמיעינן תף תלמן שנשא תלמנה בע"כ מוכח מזה גופא שדאלטריך קרא יתירא דבועז תלמן הוה ושהו דקשקשם ושתר"ל הו' וקשה קרא לת"ל מויברכו תת רבקה ידעינן בע"כ ל"ל דבועז תלמן שנשא תלמנה הוה · ובזה יתורץ לך מה שהקשיתי דילמא יליף שקרא דשקבלות יען דתף בדנתמר כן ידשון ג"כ מיתורת שקרא דעל עסקי שקור בין דשור ובתולה בין דתלמן ותלמנה · תכן לכתורש י"ל דקושם בגמ' דנתמת שקרא דרבקה תין כוכתה יען דשתולל תת עשור מילתו מלתתו לה לילתק ושיה בת ג' סיתה ותפילו קדושי דרבנן למיתן תין שתקדשה תלה עד שתהיה בת שש שנים וי"ל דסוגיא דילן תזיל תליבא דסוגיא דיבמות דף ס"ת דנערה סיתה תו בת י"ד כר"ש תסוד בהוס' ושלה יען דים לטעות ולתרץ דסבר רב כסדר עולם דקטנה סיתה ות"כ שש שנים תין כוכתה וו"ל דבועז בשור כוס ע"כ שביה רש"י תליבא דלתמת הת שקיק הגמ' בע"ב דתבן זה בועז ות"כ תלמן כוס שש שנים הגמ' דב"ב כדשבי בכוכתה גמורה דבף י"ד כוס ותת"ל בעין שתר ספיר שקבי שתי קמ"ל · וכ"ז לפירוש התוס' דשתקשה הוה שבוש לה פלוג ספיר ים לטעות דפנכנסה לחופה ולא נבעלה נשתת בה' דלא שייך תלה קאי שקרא כ"ש תבת כתן שכיון דהיתה שקודש לבעל ות"ל גזוסה היא ותשורים לכתן כ"ת לגזור תטו שיבא לנכנסה לחופה ולא נבעלה והיא תלמנה זהו שיטעה ולא גזרינן וגם שבוש פחותה שבת ג' לחוד לא היו שתקנין תכן לפי' רש"י שכתב בטעם ששתוך כך יתבבר הדבר ויבתו עדים פשיטא שתין לחלק ובודאי תנשת בד' כיון דו"ל טעמת בחולים לענין חיסור לבעלה כדשקשה בדף י"ד ויחוש שמא תחתיו זיהתה ודחק"ל לנקוט בבתולה · ע"כ שתרץ רש"י בשתת לזוטו דלא שייך כתן לשקט בבתולה דשמעט סילוע שהיה מיוחד לה עד כה יום תחר כעת לזו בבתולה סילוע שדבתו חיזה פעם שוהתה לקבוע לה חיזה יום עשור עלה נבעלה שבוש ברכה כעת לזו בבתולה תקנו שהנשת בד' ובחתה לא כן הדבר כי עד זמן שהקנה לה היה קביעות בביתה בתולה כלל תף לא שבוש עלה טובה

כ"ח בכל חומת עירלה היה נוהג כמבואר בכ"ן לחין לעבד מלוה בניסוחין כ"ח משום בחולים דהוה מילתא לחיסורא ורק כעת הוה התחלת תקנה קביעות זמן בניסוחין וט"כ נקט בחולה ולזה פירש"י הק"ח הוה דייקא שהנשא בד' ומקודם זה לא היה שום דיבור נידון נשואי בחולה לף לא ממנגת דלכתחילה כ"ל בכ"י ולחיה לזה כדמפרש טעמא משום בחולים ולמה לא הזכיר ג"כ המשנה לנוסף לזה התקנה לחיכא ג"כ עלה טובא משום ברכה ויהיה ס"מ במקום דקביעי ב"ד בכ"י מ"מ נשאו לכתחילה בד' משום עלה דברכה לחין זה כי בשביל זה לחין שום טעין לף לכתחילה ולא נהגו בשום פעם לקביעות יום זה רק עכשיו שקבעו יום ד' מהרלוי להמתין לחיה שעות עד הלילה בשביל ברכה כי בין כך וכך יומשך עד הלילה בשביל נשואין וכתובה ולף לפעמים שיהיה שהות יומתין והמשנה ס"ל להזכיר מזה כי דבר שהוא ממילא עפ"י הרוב המיד הוא לכן הוו שמילקו דעלה טובא שפיר הוה רק עבדיעה לא מקרי ס"כ בודאי מעולם היו ניהגין ליעשות בה' לכתחילה ס"כ לא יולדק הירוז רש"י ע"כ הוכרחו להירוז לחר נמלא שפיר שמנו הטור וש"ע על שיטת רש"י וכתבו שחמת דנשאת בכ"י . והנה הרמב"ם כתב לכל לין נוהגין נשים לא בע"ש ולא בלחד בשבת גזירה שמא יבא לידי חילול שבת בתיקון הפעודה ולכאורה מל' מוחר לבעול משמע תמיד לף כשיש לו הניסוחין ולא שכנסה מקודם ול"ח לבעילה מלוה בלא פעודה וכמו שכתבו התוס' ול"ח שמא יעשוה בן שוף ומ"ל לפרש דמייתי זה בשבבר בנשה ועשה הפעודה ולא כפשוטו ול"ל לבאר שיטת הרמב"ם לשיטתו לזיל . להנה המהרש"ל הקשה על לחמרו מה דעתך מהוך כו' לימא דטעמא דידיה דבשבת לחסור משום שמא יעשוה בן שוף ובי"ט שרי לליכא למיחש לזה יעו"ש . וכ"ל לתרץ להנה על שברה גזירה שמא יעשוה בן שוף מקשה הגמ' יו"כ שחל להיות בשני בשבת ידחה ומחרת הגמ' ההס לית ליה רוחא והקשה הפ"י הו"ל להגמ' למסרך מא' מד' פרקים וט"ז לא שייך חילוק הגמ' ת"ל רוחא דבכהן המלוה נמי בלילה יעו"ש . לכן בחילוק התוס' (בד' ה') ד"ה אלא מהורץ זה דבעי"כ היו רגילין להרבות בעופות ובלילך ד' פרקים היו מרבים בבהמות דליכא למגזר שמא יעשוה . ולכאורה יש להבין חילוק דמלי משם בשוף ליכא יותר מבהמה . וכ"ל להסביר סדבר דלחשום בן יעשוה בגמרו כולו ב' סימנים ולעשוה ג' סימנים דבזמן חרוך כזה למשמע בסימנים ולעשוה ג' סימנים ביחד בודאי בחו"ז יזכור דשבת היום לכן בשוף דמשחרי בכוב סי' ל' לף בקנה וזהו בקל יעשה בלא משום הרבה חח"ז וגם סי' ל' יש משם שיעשה ויעשוה . לכן נחבונן זה הלא גם בבהמה יש משם שיעשה סי' לחד ומה מועיל מה שבחו"ז יזכור בשל שבת ליכא לישורא בקביר בשחיטה סי' לחד והדק"ל מדל"ח בחיבך ג' פרקים בע"כ דל"ח לזה . לכן י"ל זה עפ"י המבואר בשם' פסחים (ד' ס"ג ע"ל) למ"ד מקלקל בחבורה פטור הא להניח פשוטו שעשה בשבת בחוך לע"ל חייב ג' חטאות מה חיקן ומשני שמוליאו מידי חבר מן החי וכתבו התוס' דקושיתו לכ"י חליבת דר"ם דפטר היכא דמקלקל לגמרי דליכא חיקון כלל יעו"ש ולפי"ז לר' יהודה דשבר מקלקל בחבורה שבור ולריך חיקון גמור ל"כ פשיטא דמלד שמועיל לכוליאו מידי חבר מן החי לא נחשב חיקון ועיין בשם' שבת (ד' ק"ו ע"ל) בחוד"ה חע"ג דכל שוחט מקלקל הוא כו' מודה ר' יהודה לטעין שבת דחייב כו' היינו משום דשם מיירי בנשחט בהכשר לנשנה משחיטה רק משום שמתקלקל ממה שהיה עומד מקודם לג' דברים לא מחשב קלקול לטעין שבת . וכן ביאר בחרש"ל ס"ס וז"ל לטעין שבת חייב דהוי חיקון כיון דדרך לשחוט ולחיו דומה למובל ומבשיר דחין דרך לחבל כו' משל"ל חם שחט ונחגלה בידו דלא מהני כלום כ"ח להוליאו מידי חבר מן החי דאף לטעין טומחה לא מהני דנבילה מטמחה ועיין בי"ד בפרמ"ג במשבלות סי' כ"ז ושם נחגלה לחתה מו' נבילות דמטעמין מחייס ומחך בשר בעודה מפרכסת שרי ליהן לכ"ע דלמו חיה הוא כיון דמטמחה מיד כו' ובפחיתה לכל' שמיטה עוד לחבור לך כו' ומיהו לטעין טומחה לית שוין כו' וניקב הוושט ופשוקה הגרגרת לחת"ם ומיהה מטמחין לה מחייס כו' ולא מועיל רק לר"ם ולא לר"י נמלא דלר"י לית לחשום בבהמה כיון דאף כשיחוט בשבת מ"מ לית חשש רק בסי' ל' דהוי מקלקל ופטור והוי גזירה לגזירה ול"ג רק בשוף ליכא חשש לכן ר"ם בע"כ ל"ג שמא יעשוה דהדק"ל מ"ם מד' פרקים וכאן שוב ל"ם היזוק הגמ' ת"ל רוחא ונם היזוק החוס' ל"ם דגם בבהמה יש חשש שמא יעשוה במקלה ויהיה נבילה ויועיל להוליא מלבר מן החי דחייב בע"כ דל"ג . וכ"ז לשיטת החוס' לכן לשיטת רש"י דלא בעי לר"ם לריך לכלבו ולפרו כ"ח לר"י ולר"י סני בשבי נמלא דכשעולין מידי לבר מן החי חייב לכ"ע הדק"ל מלי חילוק בין שוף לבהמה . וע"ל עפ"י שיטת הרמב"ם דשבר לבר מן החי חיו נוהג בשוף לבן גם נמלא לפי"ז בשקלקל בשחיטה בשבת בודאי פטור הוא דשקלקל הוא לטעין טומחה לא לחכי דנבילה היא ולטעין ג"ל מהני דגם מחחילה היה מוחר לב"ג והגמ' לחריך להיקן להוליא מידי לבר מן החי לף דבחטחה השוף מיירי כדדייק בשם' חולין (ד' מ') מדקחני חטאת ולא קחני זבח מכלל דבחטחה השוף קיימינן כבר הקשה כן בס' כו"פ ובס' שן רוקח חבר למלא יעוד לזה היכוך הגמ' להיקן להוליאו מידי נבילה לחיו טמחת מטה הקרבה לחיו לוסר דבר שחיו שלו וט"כ נקט חטאת ולא זבח לה"ל דבבהמה מיירי והחיקון להוליא מחמ"ה ט"כ נקט חטאת לבשוף מיירי ולחיו חיקון ובט"כ היקשו שמוליאו מידי נבילה ומשמיענו לחיו לוסר דבר שחיו שלו דכיון דקניא לכפרה לאו כדידיה דמיא יעו"ש לכן בשקלקל בבהמה חייב שמא בשבר ד' פרקים ברגילין בשחיטה בהמה ויען כי כל לים יודע שהשחחה מלויה ויהוה שמא יפצע ויחמיל לשחוט בודאי יהיה מזבר זריס לשוס על לב בהחבוננות לבל יכשל ויעשה כל מיני סימנים להוכיח מבלי להחזיק שום בהמה בצים וכדומה ול"ל דהא יוכה היחר בודאי שיחוט לגמרי בשכבר מבלי שם של לב זהו דבר של"ח בודאי יזכור בחו"ז רק המשם פן יחמיל לשחוט ושוכח גמר השחיטה יזכר זה לישו דמלי ל"מ לף בשיזכור בחו"ז מ"מ חייב דמובל הוא ול"ל דשקלקל הוא דהלא מחקן הוא להוליאו מידי חמ"ח לכן בשיו"כ דלא שוחטין טושה שפיר חייסין שיוכה היחר בודאי לא לחשה ולגמור כל השחיטה כ"ל בחו"ז בודאי לזבור ובשלזבור ולא לגמור השחיטה לישני חייב כלוש דשקלקל גמור לני דלא לחכי להוליא מידי חמ"ח ט"כ שפיר יש לחשוש שמא עבור הורחה היחר שלו יבשה

ולגמור כל השחיטה ויעשה לישור בודאי :

והנה רב יהודה לחמר בשם' שבת (ד' קכ"ח ע"ב) רוק דורסו לפי הומו ופי' רש"י שלין מהכוין למרס יעו"ש ומבלן שחירה להפלחה שבחב דש"ל לרב יהודה בר"י דדבר שלין מהכוין לחשוב כדלימא בבילה כ"ג יעו"ש ובמחב"ם נעלם ממנו גמרא זו דמוכח בהדיא דשבר דבר שלין מהכוין מותר בפירש"י ול"ל להפלחה יפרש בפירש"י שקודם דדבר שלין מהכוין לר"י מדרבנן ובמקום מלישותא ל"ג לבן החינח לשיטת הש"ם דבבלין מש"ב לפירש"י ביומא ל"ד דלר"י דבר שלין מהכוין מדאורייתא חא"ל כן ומיהום של פ"י דזבר כמה פעמים בסוגיא דחבעיא לם מותר לבעול בחחילה בשבת שיטת חוס' דמדרבנן ושיטת רש"י דמדאורייתא ולא זבר

לרש"י

לרש"י דבכהן גבי הריגה נמי הכי הלכ"י מדרבנן : ול"ל דיסרס
דמשום מיאוסתא גם איסור לחורייתא שרי ולפלוג איך לה
הביא הט"ז ומג"א ופרמ"ג שהבאתי לקמן ראיה מכהן
דמשום מיאוסתא שרי איסור לחורייתא וגם מה יתמר בזה
בעל ס' הוספת שבת לקמן וגם מכיון דסבר דמשחל"ל
מותר כלקמן ח"כ כש"כ דבר שאין מתכוין מותר כמבואר
במ"מ פ"ח מהל' שבת . והנה הט"ז בתו"ח סי' שי"ו כתב דהכא
הוי פסיק רישא ואפ"ה שרי משום מיאוסתא . והקשה בס'
הוספת שבת למה התירו בזה כיון דאיכא איסורא לחורייתא
וע"ל דהוי מלאכה שאינ"ל דהא כבר כתבו התו' כו' וכשהעיין
ראתה לאיין בדבריו כדי הבינ דבודאי משחל"ל מקרי וכ"כ
בפרמ"ג המשמעות דאף מלאכה ד"ת כל שעושה במתעסק
משום מיאוסתא שרי כמו הריגה הנתק כש"כ כאן דהוי
ג"כ משחל"ל דשרי יעו"ש . והנה רש"י בשבת (ד' ק"ו) פירש
דשלוגתא דמקלקל בחבורה הלי בשלוגתא דמשחל"ל ומאחר
דרב יהודה שבר כר"ש דמשחל"ל פטור ח"כ ס"ל דמקלקל
בחבורה חייב ולפי"ז כשיתחיל לשחוט ולא יגמור אף בעוף
ג"כ חייב ואין מילוק בין עוף לבהמה והדק"ל ד' פרקים
בשנה ידחה וט"ז ס"ק חילוק הגמ' ח"ל רוחח בקיצים הפל"י
ולא כחילוק החוס' בע"כ ל"ל דל"ג נמלא שפיר מחורץ קושית
המהרש"א לרב יהודה בע"כ ל"ק נזירה ושפיר הקשה מלי
דשהך מחוך כו' נמלא הגמ' דפסיק בכהן והכ' מיתר לבעול
בתחילה בשבת הוא סותר לדין דקיי"ל משחל"ל אסור לסי
פסק הרמב"ם שפסק כן בפ"ח מהל' שבת ח"כ מקלקל בחבורה
פטור ושפיר יש לחלק בין עוף לבהמה וא"כ מניין לנו
דל"ג שמא ישחוט בין עוף הלא חזינן לבריית דגזור ורחין
דבריהם ומניין למשמך על הלזו בריית' יותר מע"ז הבריית וגם
בריית דק"ם מבואר בהדיא לכנסת מכבר וא"כ לימו רחים
דל"ג לחימו עושה שעודה דיגזור בע"כ ל"ל דמיירי כשכבר
כנסת לכן התו' פסקו בשבת ד' ג' ד"ה הדר דקיי"ל כרבה
דפסק כר"ם ח"כ חובל במקלקל חייב ואין לחלק לפי"ז בין
עוף לבהמה בע"כ דל"ג שמא ישחוט ושפיר כתבו ול"ח שמא
ישחוט בין עוף אף דשבת ד' ק"ו כתבו דלא כשיטת רש"י
מ"מ הא לשיטתם ג"כ ביארנו לעיל דר"ם בע"כ דל"ג . ועיין
שם ע"ב גמ' במקלקל סל' כר"י . והקשה בהפלאה הלא
מילה מבואר בשבת ק"ו דמחבב חיקון יש כי חיקון מצוה
הוי חיקון ח"כ ס"ל הא מצוה קעבד כדקתני ובועל בעולה
מצוה יעו"ש וע"ל דבשבת קל"ב אמר דר"ח שבר דמילה דמיא
שבת ידעינן מהלמ"מ ואייתר ליה ביום למכשיריה ורבנן לא
גמרי הלמ"מ ואצטריך קרא למילה גופה נמלא בכהן חולי
חקוני מצוה לא מחבב חיקון והגמ' דמחבב שם הוא לחיקון
הוא למ"ד מכשיריו דוחה שבת דגמר הלמ"מ והקרא למילה
והקשה שפיר מדאצטריך למשרי מילה משח"כ בכהן קמבעי'
חולי הלמ"מ לא גמרי והקרא אחי למכשיריו ומקלקל בחבורה
פטור דשוב ל"ק מדאצטריך למשרי מילה מכיון דמילה
אצטריך למכשיריו . ובזה מתורץ קושית מהרש"ם בחוד"ס מכו
לבעול דמאי קמבעי' הלא שם מקלקל הוא בריית דאסור
לבעול כמאן יעו"ש יש כי לישנו אפשר שברי דמקלקל הוא
והלמ"מ ומכשיריו מקרא ידעינן ודקאצטריך למשרי מילה מכיון
דמקלקל הוא בע"כ ל"ל דמצוה תקון הוא ע"כ כתבו דאסור
לבעול בתחילה בשבת . אבן לפי"ז קשה אף בבי רב אמרי דרב
שרי הא ליתו פסק כר"י בשבר שאין מתכוין ול"ל דשבר
מקלקל הוא כדאמר בגמ' וליתו הא קפסיק בשם' שבת
קל"ג ט"ח הל' כר"ט דמכשיריו לא דתו בע"כ שבר דקרא
למכשיריו ומדאצטריך למשרי מילה ל"ל דמצוה תיקון הוא
י"ל דבבי רב דאמרי רב שרי ושמואל אשר יאמרו דאמר
רב יהודה בשם שמואל ואליבא דאמת דפסקינן דמותר לבעול
בתחילה בשבת י"ל דשבר הגמ' מכיון דהל' כר"ם דדבר

שאין מתכוין מותר כדפסיק בשבת כ"ב ע"ח וכוח לדם לריך
ע"ב שרי . עוד שם בחו' מהו לבעול כו' תע"ג דתקנו כו'
וא"ל דהבעיא הוא במקום דב"ד יושבין בכ"י יען דהתו'
לשיטתם תזלי לעיל דמ"מ אין נשחט בשבי דאין דנין בשבת
וא"ל דמייירי בנכנסה לחופה ולא נבעלה יען כי כבר שבחי
לעיל בשם הירושלמי דאף דנכנסה לחופה ולא נבעלה נשחט
ברביעי אבן י"ל לפי מה שהבאתי לעיל דמשום שבת ל"ח
לתקרובי דשחט משום חיסת שבת ולפי דעת מג"ם דלעיל
רביעי מותרת להשחט ח"כ כדטרח ליה ולישח חשם שקדו
כמו שמבואר לעיל חזי חוכל להשחט ביום ו' לשחוטי ערב
וכל"ל . ובח"ד ובעי היכא כלכתא כו' והקשה במהרש"ח
דמאי קמיבעי' לי מקלקל ח"כ בריית דאסור לבעול כמאן
יעו"ש ול"ל דהכא התו' לקמן ד"ה כל שעושה כמתעסק
משום מיאוסתא שרי כמו הריגה הנתק כש"כ כאן דהוי
ג"כ משחל"ל דשרי יעו"ש . והנה רש"י בשבת (ד' ק"ו) פירש
דשלוגתא דמקלקל בחבורה חלי בשלוגתא דמשחל"ל ומאחר
דרב יהודה שבר כר"ש דמשחל"ל פטור ח"כ ס"ל דמקלקל
בחבורה חייב ולפי"ז כשיתחיל לשחוט ולא יגמור אף בעוף
ג"כ חייב ואין חילוק בין עוף לבהמה והדק"ל ד' פרקים
בשנה ידחה וט"ז ס"ק חילוק הגמ' ח"ל רוחח בקיצים הפל"י
ולא כחילוק החוס' בע"כ ל"ל דל"ג נמלא שפיר מחורץ קושית
המהרש"א לרב יהודה בע"כ ל"ק נזירה ושפיר הקשה מלי
דשהך מחוך כו' נמלא הגמ' דפסיק בכהן והכ' מיתר לבעול
בתחילה בשבת הוא סותר לדין דקיי"ל משחל"ל אסור לסי
פסק הרמב"ם שפסק כן בפ"ח מהל' שבת ח"כ מקלקל בחבורה
פטור ושפיר יש לחלק בין עוף לבהמה וא"כ מניין לנו
דל"ג שמא ישחוט בין עוף הלא חזינן לבריית דגזור ורחין
דבריהם ומניין למשמך על הלזו בריית' יותר מע"ז הבריית וגם
בריית דק"ם מבואר בהדיא לכנסת מכבר וא"כ לימו רחים
דל"ג לחימו עושה שעודה דיגזור בע"כ ל"ל דמיירי כשכבר
כנסת לכן התו' פסקו בשבת ד' ג' ד"ה הדר דקיי"ל כרבה
דפסק כר"ם ח"כ חובל במקלקל חייב ואין לחלק לפי"ז בין
עוף לבהמה בע"כ דל"ג שמא ישחוט ושפיר כתבו ול"ח שמא
ישחוט בין עוף אף דשבת ד' ק"ו כתבו דלא כשיטת רש"י
מ"מ הא לשיטתם ג"כ ביארנו לעיל דר"ם בע"כ דל"ג . ועיין
שם ע"ב גמ' במקלקל סל' כר"י . והקשה בהפלאה הלא
מילה מבואר בשבת ק"ו דמחבב חיקון יש כי חיקון מצוה
הוי חיקון ח"כ ס"ל הא מצוה קעבד כדקתני ובועל בעולה
מצוה יעו"ש וע"ל דבשבת קל"ב אמר דר"ח שבר דמילה דמיא
שבת ידעינן מהלמ"מ ואייתר ליה ביום למכשיריה ורבנן לא
גמרי הלמ"מ ואצטריך קרא למילה גופה נמלא בכהן חולי
חקוני מצוה לא מחבב חיקון והגמ' דמחבב שם הוא לחיקון
הוא למ"ד מכשיריו דוחה שבת דגמר הלמ"מ והקרא למילה
והקשה שפיר מדאצטריך למשרי מילה משח"כ בכהן קמבעי'
חולי הלמ"מ לא גמרי והקרא אחי למכשיריו ומקלקל בחבורה
פטור דשוב ל"ק מדאצטריך למשרי מילה מכיון דמילה
אצטריך למכשיריו . ובזה מתורץ קושית מהרש"ם בחוד"ס מכו
לבעול דמאי קמבעי' הלא שם מקלקל הוא בריית דאסור
לבעול כמאן יעו"ש יש כי לישנו אפשר שברי דמקלקל הוא
והלמ"מ ומכשיריו מקרא ידעינן ודקאצטריך למשרי מילה מכיון
דמקלקל הוא בע"כ ל"ל דמצוה תקון הוא ע"כ כתבו דאסור
לבעול בתחילה בשבת . אבן לפי"ז קשה אף בבי רב אמרי דרב
שרי הא ליתו פסק כר"י בשבר שאין מתכוין ול"ל דשבר
מקלקל הוא כדאמר בגמ' וליתו הא קפסיק בשם' שבת
קל"ג ט"ח הל' כר"ט דמכשיריו לא דתו בע"כ שבר דקרא
למכשיריו ומדאצטריך למשרי מילה ל"ל דמצוה תיקון הוא
י"ל דבבי רב דאמרי רב שרי ושמואל אשר יאמרו דאמר
רב יהודה בשם שמואל ואליבא דאמת דפסקינן דמותר לבעול
בתחילה בשבת י"ל דשבר הגמ' מכיון דהל' כר"ם דדבר

(רפ"ה) **במחבר** סעיף ג' שיש מקרא ות' תרגום .
נ"ל דמי שלא"ל חומש עם תרגום כ"ח תנ"ך
ומזמן לו על שעתא חדא חומש בשלמא אבן כשאר ירצה
לקרות שיש מקרא מקודש ותח"כ תרגום לא יסיח לו פנאי
לקרא התרגום כי יקחנו מידו וכן כשאר יקרא בפסוקים
לא יוכל לגמור כולה אלא יקרא בזו החומש התרגום מקודש
ותח"כ יקרא כ"פ מקרא בתנ"ך שלו :

בט"ז ס"ק ג' וצריך לחזר לפירש"י כו' ולעד"נ לתרץ קר
דבספר אבן העזר להרא"ן כתב דקריאה ב' מקרא
וא' תרגום הוא כנגד שיש בקורלוים וא' כמתרגם יעו"ם והנה
התורגמן בודאי היה לריך לתרגם לסיבור פסוק שערות
ודיבון כו' דהן הן כמה עירות אשר שמם הן יען דלאו
כ"ע ידעי שערות ודיבון מה הוא משח"כ רחובן וממשון
דכ"ע ידעי דזהו שמות בבנים ומה גם כשמתרגם התורגמן
מקודם פסוק ואלא שמות בנ"י כו' ח"כ מה יתרגם עוד על
כתוב רחובן וממשון ומביון דהתורגמן לא היה מתרגם זה
ע"כ ח"ל לקרות ג"פ אף לפירש"י ולא כמו שהביאו הרש"ם
ועור דלפי רש"י גם רחובן וממשון לריך לקרות ג"פ . תמנם
עדיין ק"ל לפירש"י תמאי לא נקט מקראות המוקדמים בתורה
בברהמית ט' בני יפת גומר ומגוג כו' דהרבה פסוקים
בתמדים שם ח"ל תרגום ואלו פסוקים בודאי היה לריך
התורגמן לתרגם ובזה גם נדחה תירוץ הט"ז דשלא גם
באלו מאי קדוסה יש בשעה שמות אלו כי עו"ג המה ול"ד
לרחובן וממשון דהגמ' קאמר מאי רחובן רחו מה בין בני
לבן תמי וכן בכתוב גופא נאמר טעם בקריאת שמות אלו
משח"כ בקריאת שמות העו"ג אלו . להתנם לא ידעתי מי
הכריח להתו' לפרש בפירש"י דהכוונה שלריך לקרות ג"פ בשבת
דילמא כוונתו ג"כ כן שאין בו תרגום פירש בתרגום שלנו
כ"ה בתרגום יהוסלמי הוא מתורגם וח"כ חזינן דאין צורך
כ"כ בתרגום אשפ"כ יתרגמנו בתרגום יהוסלמי ורליתי לאמר
דהאי שלריך לקרותו ג"פ בשבת דנקטו התו' לישנו קושית
מהבריתם הוא כ"ה כך היה הגירסא לפניהם בפירש"י אבן

ברמ"ם מביא מפורש"י כתי בתין בו תרגום ובתי לגיך לקרומו ג"פ בעברי לא נזכר שם ומ"ש לדעתי כ"ל דגם כונת רש"י כן דתין פירושו שתין בו תרגום כלל בשום מקום כ"ה תרגום שלנו ותזינן דתין לורך כ"ב בתרגום וכ"ל מש"כ ברלוזן ומשון גם רש"י מודה דתל"ל ג"פ ות"ל כמנהג שנהגו להחמיר כרש"י ליתא להדין מנהגא:

ברהרות ר' שתול מוזילנא מחבר תלתא דריב"ל תשלימו פרשתיכו שמו"ת והזהרו בורידין כו' והזהרו בזקן שעשה תלמודו כו' יש"ם בכתבו והזהרו בורידין בע"פ גלטוח משה וכייטו תרגום · ועיין בשם' חולין ד' כ"ז ע"ח בשותב דעבד תין לכתחילה לא עד כשה לשחוט וליזול ח"ח תחמד בשוף וח"ח תרובו של ח' כמוהו וכתב ברש"ם ומשתבר ביון דליכא תרי סימני עבדינן לחומרת לכתחילה לריך לשחוט ב' סימנין כו' ורב אלפס ז"ל כתב ורובו של ח' כמוהו דוקא בדעבד אבל לכתחילה מיבעי ליה למשחטים כולהו סימן כו' ותזינן לקולא בשל סופרים כו' יש"ם וזהו דמוק ולעד"ג דגם הרי"ף פסק לחומרת מפרש כך דליבעי קמא מתרן דקאי אתחד בשוף לכתחילה לריך ב' דילמא לא אתי למעבד רובא דאד בפירש"י משמ"כ כשמחט רוב בשני סימנים ח"כ ח"ח סיבשל דשני הסימנים לא יחתוך רובן דלפחות סי' ח' יחתוך רובא אבן כשרובא לשחוט של הסימן ח' פסיעה דשוב ומעולה הוא דאי בודקי לא יכשל כ"ח בליבעי קמא מיקל בדבר לכתחילה שני ברוב ב' סימנים אף דיוכל להכשל לשחוט פחות מרובא בב' הסימנים מ"מ זהו מילתא דלא שכיחא ולישבא בתרא מחמיר בדבר דקאי תרובו של ח' כמוהו לכתחילה לריך לשחוט כל הסימן ולא שני בשם שישחוט רוב ב' הסימנים כמאי דסרי"ף פסק לחומרת בליבעי בתרא לכתחילה בעי דוקא סימן כולו ולא מבני לשחוט רוב ב' הסימנים וזהו פירוש הגון ומרווח: ועיין בשם דכתבו התו' על קושית הגמ' ב' בבשחט לכתחילה לא דניחא משום ורידין יש"ם ולקשה לית לשפר לאמר כן הלא ר"י בה לא מלריך לשחוט בורידין רק לכתחילה כמבואר שם בתוד"ה בשוחט ת"ל ס"ם דרבנן תפילו לכתחילה לא מלרכי לשחוט בורידין ול"ל לכוונת התו' דניחא דר"י מפרש מילתא דרבנן דלכך לאמרי ליתא דדעבד יתן דלכתחילה עד שישחוט את בורידין ע"כ לאמר דדעבד דוקא כשר כשלא שחט בורידין משמ"כ לכתחילה לריך לשחוט גם בורידין:

(ל"ט) **במחבר** סעיף י' לומר שמבדיל בין הקודם ובין לחול כו' עיין בח"ם ח"ח סי' ס"ז דכ"ל דפזמון שמבדיל בין קודם לחול לא מתקן למ"ם דעלמא אלא ליו"ב יש"ם והמחבר היינו מכוון לפזמון שלו כ"א יאמר ברוך שמבדיל בין קודם לחול · ושגם מי שכתוב שם דיאמר כשפגו וזרעגו דיוסי שלי ירבה כחול על כשפגו וככוכבים בלילה על וזרעגו דלשיף ח"ח דיוסי שבנים כחול דאחז"ל בשיוסי יורדים יורדים עד לעפר וכשעולים עולים עד שכוכבים לשלא אלא זהו שברכה שברך הקב"ה ליעקב בברהשים ל"ב ושמתי את זרעך כחול שים אשר לא יספר מרוב יש"ם בפירש"י ולדעתי ג"ל כפי שנותה זרעגו וכשפגו כדשקפיד משה רבינו על בני גד ובני ראובן שהקדימו גדרות לאן לנפש ושלי ירבה כחול וככוכבים שלי על תרוייהו דשזרע וכשקף ירבה בשמות כחול ונוסף לזה בריבוי יתעלו בחיות ככוכבים בלילה אן יזשירו כזוהר שכוכבים ויוסי קיים לעד כמו שכוכבים אלו שהשה קבועים לעולם:

(מ) **במחבר** סעיף ו' אין לרוץ בשחט כו' · וק"ל דהא בשם' שבת ד' קי"ג קמיבעיא לי' מר"י בר' יוסי מהו לפשוט פסיעה נסה בשבת ת"ל וכי בחול מי שהרה כ"ש מהו זה לנקטיה לעניו שבת שבאן דמשמע בחול שרי · והנה המהרש"ל בח"ח כתב דהא דמוקי בשם"ס התי קרא שלא יהא סילוק כו' דקמ"ל דבשבת ליכא נמי ליסורא משום שבת ושאר ת"ל כ' מה הביא כ"י לי' וכי בחול מי הוסרה דאבעיתו לעניו ליסורא אמנם גם דברי הגמ' שאר דכתב אלא בדבעתא מיניה כו' אלא כיון דהסיבו וכי בחול מי שרי ת"ל ת"ל קרא לזה והדק"ל מעשום דרכיך למ"ל ועו"ק דשמש' ברכות ד' ו' ע"ב ליתא היולא מבהכ"נ אל יפסיע פסיעה גסה יש"ם ויקשה נמי וכי בלא יליהא מבהכ"נ שרי כמו שהקשה בכאן · ול"ל להרן דהכא יש לדקדק על כ"י בר' יוסי פסיים ומהדר ליה בקידושא דבי שמעי סיוע זה למ"ל ת"ל להביא רק על שאלתו אם מותר בשבת בחול לשחוט וכן בשם' תענית ד' י' ע"ב לא הביא הך סיועא גם יש לדקדק דשמ' תענית ובשם' ברכות ד' מ"ג ע"ב לשחר לשחר מר פסיעה גסה כו' אמאי לא אמר לשחר כ' יעשעלא בר' יוסי דהוה המ"ד בכאן · אבן הכותב דהאי דפסיעה גסה מזיק היה דבר המקובל מבבר וגם רבי היה ידע מזה רק לבניתו על רבי כך הוא דהכא בשם' תענית הקשו בחוד"ה פסיעה דלפי"ז בה"ק פסיעות יוטל כל מאור עיניו ואילו דפירש ת' מה"ק כמו בעיבורייתא דבי רבי ושוב אילו דרך פסיעה לשחוט גסה גוטלה ת' מה"ק דע"כ לשחר דשחר מר הוקשה לרבי דת"ל קרא דמעשות דרכיך לשבת ומ"ל כיון לשחוט משום שבותא בלא"ה ומהירא מאיסורא ועלתה בדעתו על רבי לתרן בשבי שניט הבן הת' דקשה אחי לשחוט לרוך בשבת אף לדבר מלוה דמשום שבותא ליכא כיון דמלוה הוא ושלוחי מלוה לינן ניזוקין ואחי קרא דשעפ"כ בשבת לשחוט · ות בחופן ב' דשחמת גדבר מלוה שרי וקרא אחי היינו להפירוש בהדין קבלה דשבותא דהוא רק בפסיעה ב' בחידוש הב' בחוש' ות"כ י"ל דמייבי בשמוך לש"ם בלילה כלך פסיעה גסה לדבר מלוה לחז לא היה לו היזק ותימ"י מהכא ועשית שבת וגמר המלוה וכעשה דוחה לרוך לדבר רשות ושבות ליכא כיון דדם דם ולא קשה לו היזק בכאן כלל קודם הסיכה משום מלוה ובמסיכה כיון דדם ואחי קרא לזה לשחוט מפאת שבת נמלא דהיכוך של הקושיא קרא למ"ל היפוק ליה משום ליסורא אלו בשני חופנים ותלי בשני תירולי דשתום' ויולמא ג"מ לס לרוך בשבת לדבר מלוה להסיכוך ת' בעיבורייתא דבי רבי בע"כ י"ל דלדבר מלוה ג"כ לשוב בשבת דת"ל"כ קרא למ"ל גמלא זהו דקמבעיא רבי מהו לפשוט פסיעה נסה בשבת ת"ל מה דעתך לשחוט בשבת אף לדבר מלוה יען כי הוקשה לך וכי בחול מי הותרה ונשתפקא בפירוש סדין שבגה לא כן כי אף כדהפרש דאין ג"מ בין פסיעה לשחוה אלו אח"כ דבהכל משוכן רק דעובל כמו בעיבורייתא דבי רבי ג"כ ליכו הוכחה דשחוש לדבר מלוה כי ואני אומר כן אמת דפסיעה גסה מעלה ת' מה"ק מאור עיניו של אדם אבן יש לו תקנה דמהדר ליה בקידושא דבי שמעי ות"כ קרא אחי היינו שמי שרוצה לפשוט פסיעה גסה בשביבה קודם הקידוש דמשום שבלה ליכא דבא הומ"י יוהזר ליה לאחוי עיניו בקידוש ואחי קרא לשחוט משום שבת אבן דוקא לדבר הרשות אבל לא לדבר מלוה ובזה יוהרו לך כל הקושיות הנ"ל ויוצא אמרו בברכות היולא מבהכ"נ כו' · ואין להקשות לפי"ז אינ אמרו ר' זירא בשם' ברכות מרים כי הוי מזיגא כו' קשמלין רבנן שבשא יפשוט מבא דר' וכ' יעשעלא בר' יוסי דלדבר מלוה שרי למרפא בשבת די"ל דהן אמת דר"ז ידע מזה אבן לא ידע אם סריהטא לשחוט הפרקא מקרי מלוה אמאי ל"מ בשילך בשבת ת"ל ריב"ל בוכים שלוה מקרי בעלמא אחרי ר' יוסי כאחריה יפתא והוי סריהטא מלוה וכיון דהוא מלוה הוחר בשבת אף דכשלא

דכשלח יהון נ״כ יש שהות לבש קודם התחלת הדרשה מ״מ הריהטא נופא מלוה שמתחה כי יקר בעיניו דבר ה׳ זו הלכה :

סעיף ד׳ ולא יצא בתפילין כו׳ עי׳ במ״ב בריכות ד׳ כ׳ ט״ב ובמזוזה פסיטא ובנה״מ וכ״ל דמקשה מאחר דנאמר ומן התפילין ומקשה פסיטא בע״כ כ״ל מ״ד כותיל ואיתקש למזוזה מ״כ מזה ילמדינן דחייבים במזוזה ולא למכירן ביתך ולא ביתם ט״ז מסני מ״ד פירש דהוה אמרי׳ דפטורין ממזוזה ודנקטיט מהתפילין יען דה״ת דלכך פטורין מתפילין משום דליתקש לה״ת ותילולי זה היו מייבין בתפילין אלא הוי מ״ע שהזמ״ג דשבת ויולם זמן תפילין לכך נקיט ומן התפילין להשמיענו דאין הפטור עבור הקיש לה״ת כ״ל עבור דמ״ע שהזמ״ג דומיא דפטור מק״ש דתשיב מקודש יען דשבת ויולם לאו זמן תפילין נמלא דמ״ד כותיל ואיתקש לה״ת קאי על ומן התפילין די״ל להדר מסברא קמייתא מ״ד כותיל ואיתקש למזוזה וכמ״ש לפירש נקיש מזוזה לה״ת יען כי כדאמר דפטור תפילין הוא עבור הקיש לה״ת מ״כ כאשר אם לא היה נקט ומזוזה והיה הטעות דפטורים במזוזה למ״ל למימר עבור ביתך ולא ביתה יותר טוב לאמר ג״כ עבור הקיש לה״ת מכאן דגדע מסברא הקיש ונקיש לה״ת על התפילין ומזוזה קאי . ולעניין קושית המפרשים דאמאי לא ליילי שלשה נשים בברכמ״ז דאוריי״תא אלו דרבנן על המצה והפסיק במאמר רב חדא ג״ל לדכאורה תיפוק שלשה דפסיטא דמדאורייתא דאם נאמר דפטורות עבור דאי״ל ברים והורם ואחרן מ״כ אין יחייבם הרבנן ויאמר נוסח הברכה דל״ם אלא ומאזי בסיקרא אחן כדאקדים המאמר דנשים מייבות בקידוש היום ובקידוש לומריס זכר ליל״מ ומבואר בסוטה ובמ״כ דהנשים לא עבדו במלריס ומ״כ אין אומריס בקידוש זכר ליל״מ ואבי הא אמר מדרבנן בע״כ כ״ל דאין קפידא ורבנן הן המתקנין כעין זה לא חבו מאחר דשלשים הנוסח כהוגן מ״כ בפיר ים לשאול נשים בברכמ״ז דאורייתא :

סעיף מ״ח במחבר לאחת בשבת בכובע כו׳ זהו לגירסת רמ״י שגרס בגמ׳ אלא ל״ק הא דמיהדק והא דלא מיהדק וחזר מחיוך הראשון ומפרש הטעם לאו משום חולל רק משום שמא יגביהנו הרוח ואתי לאחויי ד״ת ברה״כ הלכך כשמהדק בראשו בפיר מותר ולי נראה טיטא רמ״י דוחק דמ״כ מאי מידוחק משמיענו הדין רב שבת דסיפא שרי פסיטא דשרי מכיון דמהדק ולא יפול מראשו מהי תיתי לאסור וכי בשבת ילך שלשה גבולי רחם שלשה דהו״ל להב״י להביא ראיה מזה דכשים חשש שילך בגילוי רחם לא אתי לאחויי ד״ת דלמ״כ מאי משמיענו וכי בגילוי רחם ילך . מ״ו כיון דכובע מ״ח ליפול מעל ראשו מותר ומ״כ סיפא ג״כ לף דשתי לפול מעל ראשו ע״י רוח מ״מ במהודק הא לא יפול וכי לגזור מהודק אטו חיוכו מהודק הא הוי גזירה לגזירה ובודאי כשמהודק פסיטא דשרי אי לאחת גדולה יותר סירוס ר״ם אמנם סירוסו ניחא לפי גירסתו דל״ג אלא משמ״כ לפי הגירסא אלא סירוסו חיוכו וכ״ל לפרש כך דהאי סיפא הוא כובע הקטנה שקורין יארמולקע ומנה אז היה חוק המדינה מבלי לילך בזה ע״כ חני בברייתא לאסור ללכת בו יען כי יראתו קטנה וירא מפניו ויטול מעל ראשו ואתי להחויינהו ד״ת וזהו לוקא בלא מהדק דבקל יקח מעל ראשו ע״כ חשש פיסקא משבת ואהויינהו משמ״כ כמהדק שרי רב שבת יען כי במהדק לריך טורח רב להסירו וע״כ בתוך הזמן שיספא בהסרה בודאי יזכור משבת ולא יסירנו מראשו לחלל שבת מפני היראה ומ״כ בין במהדק ובין בלא מהדק הוי מידוש דין להשמיענו :

(שב) **במג״א** ס״ק י״ז ומהרי״ל היה מקנח מנעליו בברזל כו׳ וכ״ל דשברת מהרי״ל הוא כך דהוא מפרש יען דבאמת כותי שאין מהכנין לאין כוונתו לקנוח הטוב כ״ת להסיר הטיט ופסיק לאשו ג״כ לא הוי דבודאי בגד הסכין לפשר לגרד בגופו ולא ליגע בעור כ״ת בהשרת הטיט ורפש ואפשר אמנם החשש הוא פן בשעת גירוד הטיט יבקע ויכוין ג״כ לגרד העור ליפוש המנעל וכמ״ש במג״א ס״ק י׳ . ולפי״ז דוקא כשאוחז המנעל בידו ומגרדו בגד הסכין ורואה היך מגרד המנעל ומיפש אם חשש מבקע״כ כשהוא הולך לבוש במנעלו ומגרד מהחש המנעל הטיט בהשרת ואינו לופש ומביט מה שעוי מהחש למנעל פסיטא דלא יהכוין לז לגרד העור כ״ת הטיט בודאי שרי דלף כשיגרד לז העור הוי דבר שאינו מהכוין ואינו פ״ר ולדק המהרי״ל בשאוחו וכן נ״ל לפסוק להחיר בכה״ג . וביד מפרים כתב לפשר דדוקא לגרר סברת הפרמ״ג במשבלות לות ג׳ נחתם כו׳ קשה בהדין סברת הפרמ״ג במשבלות לות ג׳ וז״ל ומ״ש י״ל קיוח נחתם שרי יעו״ש :

בט״ז ס״ק ג׳ סביל דברי הב״י שמחיר במנעל בקרקע ובכותל ובקורה וכ״ל דאם הקורה הוא מרוצפת אסור לקנח על חודו של קורה דחוד הקורה הוא ממש כמו גב הספין . ובזה כ״ל לייישב דברי הגמ׳ במס׳ שבת דף קמ״ח ע״א דאמר ליתמר מר ברים דרבינא אמר אחד זה ואחד זה אסור רב פפא אמר אחד זה ואחד זה מותר למר ברים דרבינא במאי מקנחי ליה בקורה כו׳ ואמאי דמאי מקשה הגמ׳ במאי מקנחי דילמא אסור לקנח כלל וכבר הרגיש בזה הב״ח ותירן דה״כ ל״ל למימר ת׳ זה ות׳ זה אין מקנחין הכי הול״ל אסור לקנח בשבת יום״ם והכי רואה בעיניך אין כי דברים החוקים כמה דיל״ל דהוה מפרש אסור לקנח הייט בכותל וקאי על דברי רבא דאמר מותר לקנח בכותל אמר אימו אסור אחכור אבן בקרקע סבר דברי כמו אבני ועוד אין יכיה כלל כייל אסור לקנח בשבת כלל במטפחת פסיטא דברי כמו שמותר לנגב ידיו במפה כמבואר בסעיף י׳ . אמנם נ״ל הכונה דלכאורה אמאי כיון דאף במנעל שרי לקנח כמו בטיט שע״ג רגלו הול״ל טיט שע״ג רגלו ומנעלו מקנחו בקרקע כו׳ דאז הוה מממיענו מידום דין בע״כ צריך להרן לאבן מממיט זה מנעל מדברי אבני יען דבקרקע ט״ז דברי מר ברים דרבינא דאמר ת׳ זה ות׳ זה אסור ומממיענו ג״כ דיוקא דדוקא זה וזה דפרט מקודם אסור אבן בקורה מותר ואם היה נקט בדברי אבני מנעל ג״כ והיה אזיל ט״ז דיוקא דמר ברים דרבינא דבקורה מותר אז הוה נאמר דגם במנעל בקורה מותר ובאמת מנעל אסור לכך בממיט מנעל נמלא בפיר קמדייק הגמ׳ במאי מקנחי ליה בקורה דבא להסיר הקושיא מאי דים להקשות דלא נקט רבותא דאף במנעל הוי כמו טיט שע״ג רגלו ט״ז אמר דמר ברים דרבינא דיוקא ממיענו ת׳ זה ואחד זה אסור אבן במאי מקנחי ליה בקורה . ובזה ניחא לי דברי רמ״י שכתב בע״כ במאי מנרדו ת״ר תבוא בגד סכין ופירש״י במה מנרדו לאחדם ובאמת מכ״ל לרמ״י הא דילמא הכונה במה מנרדו ליען דאמר אבל לא יען ומפרש בהיזו לופן מותר לנרר ליען ט״ז אמר בגד סכין דדוקא בחוד של סכין אחד מותר אבל יען אסור אבל בגד סכין אף יען מותר ולפי״ז היה ניחא לידך בריישא שמביא הגמרא מקודם טיט שע״ג מנעלו מנרדו בגד סכין ומנעל בגדו מנרדו בליפורן שרי מבותר דאף במנעל גם כן שרי לנרר ובכאן חני ר׳ חייא אין מנרדין לא מנעל אחד ולא מנעל יען והו״ל להסות שבת לאמר שמי דידך ובריי׳ דטיט שע״ג רגלו מקמי הא דאמרי ר׳ חייא מאחר דאף במנעל כ״ל היה ניחא דבע״ג שכין מותר אף ביען מ״כ כדאמר

ר' חייא אין מגררין לה מגמל חדש ולה מגמל ישן סייגו בחוד הסכין לחבל בגב הסכין שרי גמלא שפיר קנקט טיט שע"ג מגמלו מגררו בגב סכין חמנם הוקשה לרש"י על שלחנו במה מגררו דמגלן דמוחר לגרר ליתן דילמא ליכא לד' כיתר לשברי ול"ד לכתי במתי מקנחי ליה דכתם סיה בככרת כן דחל"ב למתי לה נקט רבותא מגמלו וכ"ל · חמנם לחף דכן מ"מ כ"ל הדין פירושא חמת דקתי כתי במה מגררו ומוקמינן הדין דסיה קשה לרש"י ים לחרץ כפי דבריהו הקדוש דסיה קשה להגמ' חיך חמר ר' יוחי דיתן חסור מ"ב קשה עליו בריישת דגמחר טיט שע"ג מגמלו מגררו בגב סכין וקנקט מגמלו שתם ולה מפליג בין חדם ליתן דכול"ל טיט שע"ג מגמל חדם מגררו כו' בע"ב דכתל גוונא לחף דיתן מוחר ומ"ב חיך חמר חבל לה יתן בע"ב כ"ל דחיהו סבר דחף דיתן ליכא לחיהו דומחר לגררו ופשיר שלחנו במה מגררו ומשיב בגב סכין וכן גמחר בבריישת מגררו בגב סכין :

(ס"ג) **במחבר** סעיף ס' ויש מי שחוסר כו' כחוספיס כוח דעת רש"י דכחב בד' כ"ז ע"ח במסנה לה בחוטי למר כו' שקולעת בהן שערה וכחו' חמהו ע"ז דהח חיסור יש בשחירת קליפה וחיך חשיב סותרת ובודחי נזכרה לשחרן מבע"י ובע"ז כחב דחייסינן שחחמר לטו"ג לשחור קליפחה לכוי שבות דשבות דברי במקום מצוה ובש' חוספת שבת כחב לעיל"ז שחם המסנה ברבנן פליגי על ר"ח בפ' המניח לחין זה חלה שבות וכו"ל שחם וחח"כ מחלוקת וקיי"ל לחין הל' כשחם ובחמת חנן קיי"ל כרבנן לחיהו חלה שבות ויש לדמות כמ"ש כחוי"ט פ"ו דנזיר ובשל"ם דשה דקיי"ל לחין הל' כשחם היינו שחין שכרה לפשוק דווקא כשחם חבל חפשר דמ"מ הל' לפעמים כשחם יצו"ם ושין זה מספיק דזהו דווקא בשים שכרה חז לפעמים הל' כשחם מש"ב בכהן לחין שום שכרה לזה וח"ב שרינן לכללה לחין הל' כשחם · ושיין בחוס' ריש פ' חין מעמידין דכחבו דלכך מסריגין בשמות לרושה שלשם דקיי"ל כר' פדח דחמני' כר"ח ושים הל' כוחים וסיימי ושע"ג דשחם מחניחין כו' ובחרי מסכחות לכ"ע חין סדר וקשה למה לזה הלה זה נזיקין קדים לטהרות ושם יש סדר עדיף טפי דכוה שחם וחח"כ מחלוקת וברח"ש מצוי בשנה ביותר דכחב ומחלוקת וחח"כ שחם הה כוי כיון דכוה בחרי מסכחי וכוה לסיפך דכה לכחורה שחם וחח"כ מחלוקת כוה וב"ל דסחוס' יו"ט בשקדמחו כחב דסידורן של מסנה מבוחר בג"מ ל"ח וסיה חמונת עתיך וב"ל נזיקין קודם קדשים וטהרות וחמה לכחורה על ספר מלה כף נחת שסיפך לסדר נזיקין חחר טהרות ולבסוף מסיק בטעם דל"ל כסדר הלומות יצו"ם וח"כ החו' וברח"ש שברי ג"כ טהרות קידם נזיקין וח"כ מחלוקת וחח"כ שחם לזה כחבו לחין סדר למסנה ולשחוי"ט לשחמיטו חוס' ורח"ש חלו שמוכח בגירור כבעל מלה כף נחת · ודברי החו' י"ל בח"ח לחמרינן בגדה מ' דהל' כר"ח בטהרות רק בד' וח"כ בודחי חין הל' כר"ח בפרה חבן י"ל דזה ח"ל לפשוק דשחם מחניחין דע"ח סיה לומנס חין רחיה דשה שחם וחח"כ מחלוקת ח"כ כו"ל למפשק הל' חבן י"ל דנהי דרבנן שברי ל"ח לרבינה מכח כבריישת דלוקחין בשמה לקרבן וש"כ ברבנן מ"מ משחמח לה חזר רבי מפשקיו כמבוחר בחוס' יבמות ס"ב ע"ב ולה עשה רבי כמחלוקת רק בפרה שדמיה יקרים ושע"ג דכל לומרתי ל"ס כר"י כדחבו בחוס' סחולן מ"מ חפשר סיה משחבר לחמר כן לזה כחבו רחיה דבחרי מסכחי לכ"ע חין סדר ולה לומרינן משחמח שחם נשנית חחר מחלוקת ולה חזר מפשקיו ס"ב ח"ל דזה רק בפרה שבור שמחלוקת ולה בדבר חחר ותי ליחא כו"ל לפסוק בגדה שכי דחין מבורר ובלה גמרה דגדה גם כן

סוגרו לחמר לכוליה מסברחו חבן דברי ברח"ם ח"ח ליסבו כ"ח כל"ל וכ"ל לחרץ סיטח רש"י דסגה רש"י כחב על הגחמר בגמ' דילמח מחרמי לה טבילה של מלוה ושריה לה ופירש ושריה לה ומחרמ לוחם לטבול בשבח שעל טבילה ל"ג כו' ולכוחרה קשה למה ליין רש"י כחי דעל טבילה ל"ג בשה דוחריה לה כו"ל ולעיין על דילמח מחרמי לה טבילה של מלוה שעל טבילה ל"ג · חמנם רש"י סבר דכיון דהמסנה סחמא נקט לה בחוטי למר משמע דבכל החוטין מיירי לף בחם שקולעה בהן שערה בשחם חוטין שחמה נחונין בקליעה לזחת מפרש דבלוחן שהונין בקליעה בלח"ה לחסור משום גזירה דילמח מחרמי לה טבילה של מלוה וחשבה להוליח מסקליעה מבע"י וחח"כ בשבח חשבה בקליעה ובחמת ליסור חטחת בזה לר"ח וח"כ בגזירה לחו משום חשם הוחם ד"ח בר"ם כ"ח מחשם שחירת בקליעה וכזה יש חיוב חטחת וכוי שחם וחח"כ מחלוקת וכשחיו נחון בקליעה לחסור מטעם דשמח בשחירתה לחי לחחויינהו ד"ח בר"ם וכך בפירוש בגמ' דילמח מחרמי לה טבילה של מלוה ושריה לחו וזה לחסור לשחור בקליעה ולשחיר הקישורין ובלוחן שחינן נהונין בקליעה הוי שחשם דחחי לחחויינהו ד"ח בר"ם · והשם לף כדלחמר דטבילה חסור בשבח משום דמחזי כמחקן מ"מ חם היח טמחה בטומחה דרבנן בולחי מוחר לטבול בשבח כמו כלים דחסור לטבול בשבח מ"מ בכלי שנטמח בטומחה דרבנן מוחר לטבילן ועיין בסימן שכ"ג סעיף ז' ובסי' שכ"ו במג"ח ס"ק ח' ובסימן חרי"ג · ח"כ כוי ג"כ חסור לגחת בהן בשבח משחשם פן יחבר שחטבול חמנה עלמה בחליה מיטטו המקפיד דמדחורייחה עלחה לה טבילה ומדרבנן לריכה לטבול עוד ספעם ושבילה כזו מוחרת בשבח ויולמח משחשם שחשבה ושסחור בקליעה חמנם זה לה חיישינן דכוי גזירה לגזירה פן חלטרך לטבול עוד ספעם וזכו גזירה חדה וכשחטבול חשבה ושסחור בקליעה כוי עוד גזירה וגזירה לגזירה ל"ג חכן זכו ניחח בחשם חיסור קליעה שחסחור משח"כ בחשם דחחי לחחויינהו ד"ח בר"ם חז כוה ספיר חוטשין לף שם סיה טבילה של מלוה חסור בשבח משחשם טבילה דרבנן דבהולחה גזירין גזירה לגזירה ועיין בחוס' שבח דף י"ח ע"ב ד"ה חמר חביי כו' וזכו דקמדייק רש"י בלשונו בזה"ב ושמר ושריה לה ומחרת לוחם לטבול ובחמת ליסור להחיר בקליעה ול"ל חיך חוטשין זה כיון דחסור לטבול בשבח כ"ח בטומחה דרבנן וכל"ל וכוי גזירה לגזירה ובשלמח סיומח דוחחי לחחויינהו ד"ח בר"ם ניחח חכן בגזירה דכחן דוסריה לה קשה ע"ז מסיים דלה כן כ"ח מוחר לטבול בשבח שעל טבילה ל"ג וכוי גזירה חדה וגזירין · והשם לף דרש"י סבר דסיו רגילין לטבול שני טבילות ה' לסוף ז' לרחיחה שסיח טהורה מדחורייחה וה' לסוף ימי ליבון כמבוחר בחוס' שבח ד' י"ג ע"ב ד"ה בימי ובכחובות דף ס"ח ח"ב בלה גזירה הל"ל הוה ג"כ מוחרת לטבול בשבח חחר ימי ליבון לף כדלחמר דטבילה חסור בשבח וח"כ למה הוצרך רש"י לסיים על כך ושריה לה שלה גזרו על טבילה י"ל דרש"י כ"כ לף כדלחמר דבימי מכמי המסנה לה סיו טובלין רק טבילה ה' כמו במגע בזמניהו ולה כמו שנהגו בזמן חותו חסיד שסיפר חודותו בחגת דבי חליהו ח"ב י"ל דחיהו מוכרח דרש"י סבר כר"ח שסיו טובלין ב' טבילות והה דרש"י פירש גבי שמועל מחלפה ליה דבימיהו דסיה בימי ליבוש י"ל דסבר כמרדכי בשם רחבי"ם דבימי ליבוש ליכא

הרגל עבירה והוח י"ח ביו"ד סימן קל"ם סעיף י"ג :

סעיף כ"ו ולה להחיר קליעתה · זהו מדברי החו' ושרח"ש ריש פ' במה חשה · ובגמחה חדש כלל מ"ד חוף ג' כחב ול"ש בירושלמי ליחח ר' נחמן בר"י חמר ע"י

שהיה

שהיה מהירתן שהן חלויין בגדהה והיה שכוחה ומהלכה בהן
ד"ה ל"ב מגח ובקדמיתה הוינן למרין ע"י שהיה מחדה
לח החפור ולח הוינן למרין כלום הני ר' לוסטיא חוחל
של המרים קורע ומסיר ובלבד שלח יקטור ר"ל שהיו לומרים
הטעם שמחדה קליטה לחפה ומדחני ר"ה חוחל כו' ס"מ
דמוחר להחיר הקליטות יע"ש ולח ידעתי מי הכרימו לפרש
כן שהוח פירוש זר ורחוק והפירוש הפשוט דללו מפלחה
ליסור שהירה קליטה בח עליו כ"ח מלד שהוח מחיר
הקפירה מה שהטער קטור בו וקובר ומחיר לחסור בשבח
ומדרכן היה לקטור לזמן לרוך והוי קטר קיימח ומדחני ר"ה
כו' ס"מ דמוחר להחיר הקפירה בכה"ג ומה שכחוב בירוס'
קולם ומחיר ר"ל ט"ם ור"ל קורע ומחיר וכן הוח בפ' כלל
גדול הל' ב' ופ' חלו קברים הל' ח' וכן הוח בש"ם דילן
(בד קמ"ו ע"ח) דקליטה בודחי לחסור משום חורב בדבר
חלוש ובהחיה הטעם משום דהוי כקובר חת החבים כו' .
ובפ' כלל גדול הל' ב' כחב ג"כ לטנין מחיר הקבר חוסל
של תמרים כו' ולין זו החירה נעשה כקובר חת החבים לוכל
ממנה גרוגרות כו' . ולמנס לח דכן מ"מ קושים הנשמח
לדס בחקומה עומדח דהנה כמו שמוחר להחיר מטעם הח
דחני ר' הוסטיא חוחל של תמרים כו' דלין זה החירה נעשה
כקובר חת החבים ה"נ מה"ט יש להחיר בשבירת הקליטה
והירושלמי לח מייבי מלישור שהירת קליטה רק מליסור
קבילה והחירה הניח להח ר' לוסטיא להחיר החירת ה"ה
מוחר לשחור בקליטה מה"ט דמ"ם . ע"כ נ"ל דהש לישנ
מפרשים הדין ירושלמי בפירוש הדין יען דעל זה הפירוש
קשה קושית הקרבן הערוה בפ' כלל גדול שמקשה לפי מה
שכחב המג"ח בח"ח סי' סי"ד סעיף ח' חוחלוח של תמרים
כו' שכל זה כמו שקובר לנוזים וכו' משמע דוקח הני דללו
כלים גמורים דלישנ עשוים חלח שיחבללו החמרים בחוכם
חבל כלי גמור פשיטח דלשור וכ"מ בירושלמי (ד' י' ע"ב)
כוחנו להח דמסיים בה ולין זו החירה חלח נעשה כקובר
החבים משמע דבכלי ממש לשור דבחבים נמי לח החילו
חלח בחבים שנשברה כמ"ש המג"ח שם בריש סס' וקשה
דלעיל בר"פ במה לשה (ד' י"ט) מייתי ש"ם הח דחני
ר' לוסטיא לשילו חוכלים ממנ ולטנין קבילה בחפר יט"ם
וממחה הדין קישיח מפרשי החוס' והרח"ם דהלחי הני ר'
לוסטיא הוח דבר נפרד בפ"ט ולישנו שייך להקדוש וכן משמע
הל' מללה נקט דהני ר' לוסטיא ונקט הני ר' לוסטיא
משמע דהוח דבר נפרד בפ"ט וכך פירושו בקלמיתה הוינן
למרין ע"י שהיה מחדה לח החפור יען כי היינו מחזיקין
בשברת דמקרי קבר של קיימת כעת בשמעון טעם של רב
נחמן בר יעקב חזינן לישנ כי לח הוינן למרין כלום פירוש
מלמרינו שלמרנו עד כה היה מחמר של לח כלום כי לישנו
כן דללו מקרי קבר קיימת כיון דלעתה להחירה ולח מקרי
קבר קיימת עיין בסי' סי"ז וח"כ לין לנזור מפני חשש
שמח תסיר לחף לכתחילה מוחרה להחיר כיון דהוח לדבר
מלוס ויען דמייבי הירושלמי בכלן מדיני היחר החירת הקבר
הסמיך לזה הח דחני ר' הוסטיא דמחיר ג"כ בחוחלוח של
תמרים להחיר הקבר לכן בכלן לין להחיר מטעם היחר
מוחלוח דל"ל לשם רק כיון דמייבי בהיחר החירה סמיך
עוד דין הדומה ול"כ שהירת הקליטה בודחי לסיר ולהפוך
כוח כי מכלן יש רלוה להחסור מללה נקט מדברי ר' לוסטיא
ולח שביח רלוה ממנו לוך כי טעם עד כה בדין משמע
דמשום זה לין להחיר בזה כ"ח מטעם שלישנו קבר וכ"ל
ול"כ בשהירת הקליטה פשיטח דלחסור ולפחות מכלן כוח
הוכחה נמורה לפירוש הפירוש הנ"ל בשיטת רש"י דלחוסר
בקלוט מחשש שהשחור בשעת הקליטה לף ללח חשש הטבירה
ד"ח בריה"ב דהני חזינן למקומות שמעון להח דר"ג פירשו

ג"כ מחשש שמח תחיר הקבירה לפירושי לו לפירוש הנשמח
לדס שהשחור הקליטה ל"כ לף כפי שהטלה ר"ג מחשש
שהולין ד"ח לכן כדלחמר דלשור לשחור הקליטה בזה לשור
מחשש זה :

(ס"ד) **במחבר** סעיף ח' טעדו שמל וטבל לשם טבדות
כו' . ריחיי לבחר בטנין זה לזה גרנרים .
הנה בשחובות ד' י"ח ע"ל נלמר בנפדו ושמניירו
ושנשחחררו כו' ויש לדקדק על סיפו הל' דהול"ל שנחנייבו
ושנפדים ושנשחחררו כדנקט מקודם הניורה והשביות והשפחה
ול"ל דהנה החוד"ה מטבילין הטלו דהך זכיה דנקט כולה
מדרבנן והקשו דכיון דמה"ם טו"ג הוח ליך שביח בבה
ישרחל ויטון בפל' שכחב דמל' רש"י דנקט ומנטו ביין
כשר משמע דבחמת לטנין קדושי לשם לששור דהוי טו"ג
רק לטנין מנטו ביין דהוח מדרבנן הוח ביישרחל לכן לפי"ז
ליך נקט המשנה דכהובתה ר' הרי דשריין לה ליישרחל
לממנ לפי דמוקי בגמ' לכי נדלה י"ל דבנדלוחם מוזרין
ומטבילין לוחה לשם ניורות לממנ מקישים לחבי משמע
דלייבי שביר לף בשביח קטנה ונ"ל לפי מה שכחב ההפלחה
דבשקנטו מטו"ג וטבלה לשם עבדות וחזר וטבלה לשם
ניורות דמהני בע"כ ח"כ לפי"ז י"ל דמחניחין מייבי בכה"ג
ושביר מוחרה להגשת דהויח גר מדלורייחח ח"כ בשחכוין
הדבר וכחב ושנחנייבו ושנשחחררו בכי הדדי ולח
כדנקט מקודם דהשיטו ילמדנו דמייבי להניורות כי' ט"י
ושנשחחררו מקודם והגמ' דמשייע לרב הונח כיונו כך דלמה
להגמ' לשנות הל' להשמיענו דמייבי בכה"ג דהיה הניורות
ט"י שחרור מקודם הלח ממילח ידעינן יען כי ח"ח לגר
קטן בטנין לחר בעבל"ל כרב הונח דים גר קטן מדרבנן
ולמלמח השיטו ה"ח דמייבי בגר בלח שחרור ומדרבנן
והכחובה לכי גדלה כו' לזחה שיטה המשנה דמייבי בכה"ג
והוי גם מדלורייחח ודחי הגמרח דלח כן דלולח השיטו ה"ח
דהמשנה מייבי בגר שנחנייבו בניו עמו לזחה שיטה המשנה
לחורות דמייבי דהניורות ט"י שחרור כי' משל"כ הב"ד חין
ביכולה בידם : ושם נלמר עוד בגמ' מטבילין
לוחו . הקשה בספלחה חמחי לח נקט מילה דהוי רבוחח
טובי דל"ל לטרח יטו"ם וכ"ל טפ"י מה שכחב הפל"י דלכך
טקטו כלן רבנן דבר מה"ם לף דזכו לינו רק שים שברח
מ"מ בכלן ג"כ חיכח שברח לחקן ניזוחין לקטנה כדחיקטו
לקטנה בח ישרחל כדי שיהח בטלה משמרח וחט"נ דבגר
קטן לח הוכרכו להקשה זו דל"ל קדושין וגזוחין לקטן עד
שיגדיל ואז יכול לטבול טבילה חחרח לפ"ה כיון שהוכרכו
להקשה בקטנה טבילה קטנות מהני ה"ה בגר קטן שלין
לחלק ביניהם יטו"ם . ונלמ שפיר קנקט מטבילין לוחו
להשמיענו דעיקר החקשה הוח משום לשם דבה ל"ם מילה
רק טבילה ולגבו היקטו הטבילה להגר וה"ה מילה רק
מלמדנו לעיקר החקשה הוח בשביל טבילה לשם :
ושם נלמר עוד מחי קמ"ל דזכות הוח לו . ויש לדקדק
דמזה הל' משמע דמקשה מחי משמיענו דזכות הוח לו הלח
הניחח ובחמה לח כן דזכו לח הניחח בשום מקום כדחחרך
דה"ח מוב הוח לו וה"ל לשמר מחי קמ"ל דזכין לשדם
שלח בפניו כו' וזכו דוחק ה"ל לשמר מחי קמ"ל דזכו דבר
פשוט דזכים הוח לו ומשמיענו דזכין לשדם שלח בפניו
וע"ל דזכו גם המקשה לשיק לדעתים מסברח דחוב הוח
לו דבהפקירח ניחח לו רק המקשה סבר דזכו רק שברח
ר"מ משל"כ רבנן לף בגדול ל"ם דניחח ליה בהפקירח לזה
מקשה שפיר מחי קמ"ל דזכות הוח לו וזכין לשדם שלח
בפניו הלח שני דבריס חלו חנן בניסין י"ח ט"ב זכין לשדם
שלח בפניו כו' וזכו קשמרי רבנן דלח בשחרורי עבדים
וחם נלמר מסברח עבדח בהפקירח ניחח ליה ל"כ חוב

הוח

הוא לו בע"כ ל"ל דזכות הוא לו ול"כ מכש"כ קטן ומחרן דלא
אמרינן בספקיה ניחא ליה מ"כ מכש"כ קטן ומחרן דלא
כן דזכו גופא מצמיעו דזכות הוא לו ולא אמרי' בספקיה
ניחא גבי קטן דגבי עבד קיי"ל לדבר בורר דבספקיה
ניחא לכ"ע ואף דבגן מודו רק שבני דזכות של מחרור
גדול ממוד דספקיה כיון דמטעבד וזכות אחרים עליו ט"כ
מצמיעו דזכו דוקא גבי גדול ולא גבי קטן: — הוד"ם מטבילין
כו' וא"ם היכי הוי גר מדרבנן ואבירן ליה בבא יבמות כו' :
הגה הפנ"י כתב דבחמת ים לפרש דרק לענין מגעו בין
דהוא מדרבנן נחשב כיארעא משכ"כ לענין קדושי אשה
אבן מסוגיא דגמרא מוכח דגם לענין נשואי אשה נחשב
כיארעא שוב מקשה לפי"ז מאי נחתו התום' הוי מני
לעמויי דקמ"ל דים כח בית חכמים כו' אלא ממימרא דרב
הונא לא מוכח זה רק מסוגיא דשמעתין ושפיר מקשה
מאי קמ"ל יעו"ש שהגיה בל"ט וע"ל בפשוט טפ"י מה
שהחבתי מקודם ללבך נקט מטבילין ולא נקט מילה משום
דעיקר החקנה הוא בשביל להקן לה קדושין ואגבו היקנו
בחים מ"כ הרי חזינן דכונת רב הונא למטבילין לאחו ט"ד
ג"ד ולבשיאו ולא לענין מגעה ביין נסך דוקא מ"כ מוכח
מרב כונא גופא אלא סוגיא דשמעתא: ומש נאמר עוד
בגמ' הגדילו יכולין למחות כו' הרי"ף השמיטה והמה
הרמ"ם על השמטה אי משום דאבני ורבא פקאו על
דבריו הרי נתרצו קושיותיהן יעו"ש וע"ל דהגה הפנ"י
מקשה על אמרו אבני לא אמר כרבא דאלא מצינה דהכא
נמנית מקמיה דאלו נערות ומוסיף בקולמין והיינו משום
דבזה שפיר י"ל לפי גדלה לכתובה אין נמנים מחיים ומשמת
אינה ניטלה אלא לכשהגדיל אבל בהיות אלו נערות שמא
למילחא משמע שמחנין לה הקנס מיד כמו בשאר נערות
יעו"ש נמלא חזינן דשמחת סוגיית הגמרא שבני דמשיית
אלו נערות קושיא אלימתא וע"ז ל"ש להרן לכי גדלה
והלכתא כסוגיא דשמחת דשמעתא אף דים להרן ע"ז
תירוץ אבני אלא יהא חוטא נשכר הא חזינן דרבא ל"ש
כן דמשום אלא יהא חוטא נשכר ליהן לה כיון דנכריה
גמורה היא אם המחה והלכתא כרבא לגבי אבני כן ל"ל
בזור בעטם הרי"ף · ולמנם הרמ"ם ושייעטו יחלטו קושיא
הפנ"י בתומן לאמר דבחמת בבי מדרשא כך הקשו מקודם לקו'
ורבא מ"ט לא לאמר כאבני יען כי קושיתו לאבני עדיף
דהוא מהקודמין וכדאיתין בהובא היינו טעמא אלא אף אם
קלא כו' שוב שפיר מקשה ואבני לא לאמר כרבא אף
דהוא מהקודמין אבן הדין קושיא הוא אלימתא דעל קושיתו
י"ל דלא אמה קלא כו' כש נאמר בבי מדרשא אבן אם ש"ס
סילק כפי סדר המאמרים דמקודם לאמר אבני ואח"כ רבא
ע"כ מסרס מקודם לאבני ואח"כ לרבא · עוד י"ל טפ"י מה
שהחב ההפלאה דים להסתפק בקטן שהגיע לכלל שיכול
שיכול לזכותו לעצמו ול"ע ד"ל אם יכול לאחות כיון דמדלינו
זכה בעצמו ובאשר נאמר כן שוב ל"ק קושית אבני דאם
אין מהקדשה למילתן עד שהגיע לכלל שיש וקיי"ל עבילה
לגידולי בויה גירות וקיי"ל הבעות להגאל כו' ומסתמא
עבלה לגידולי וא"כ אין יכולה למחות יעו"ש נמלא דקושיתו
דרבא אלימתא דעל קושיתו י"ל דאין יכול למחות כשהגיע
לכלל שנים · והא דאמר הגמ' אבני לא אמר כו' רבא לא
אמר דליתי לפרש לייטו דים לדחות ולאמר כן מש"כ
אלינא דאמת אינו כן ושברא שלא יהא חוטא נשכר וכן
שלא הגה קלא בעינינו לא אמרינן בכאן רק אולי יאמר
האומר כן נמלא לאבני ורבא סרוייהו שברי דבן בהחובה
וכן בקנס לא יבינן כ"א מצדדה :

(ס"ו) **במג"א** ס"ק ז' אין רוכבין שמא יחתוך זמורה
וכירושלמי קאמר מפני שביחת בהמתו אבל בחמת
ליכא שביחת בהמתו בשת כו' פירוש משום דמי נוסף
ח"ע ואין בו אלא שבות בשלמא ובבהמה ל"ג של שבות ·
ועיין לעיל בסי' רמ"ו ס"ק י"ב ביאר המג"א דכונת ירושלמי
משום למען יכוח ר"ל שחסיס לה ניית ולא נשר חע"ג שהיו
מלאכה ואבן משום נשר בהמה אמרו אפילו אלה ירד משכ"כ
בחילן דחם אלה אסור לו לירד אבל עיקר הטעם דאסור
משום שמא יחתוך זמורה אין ביאר בהמתו אדם כותם
המג"א וכעין זה ביאר לעיל כותבו בס' יד אפרים · ולעד"נ
לפרש כונת הירושלמי דהגה בחמת אין חילוק בין ח' לבניס
דחמיד אסור לרכוב בשבת ולפי"ז אשה קושית המחבי"ל
דכיון דהטעם הוא משום שמא יחתוך זמורה ח"כ יהיו בניס
מותרים לרכוב לי לזחת בא הירושלמי ותוספי הוא דקא
מוסיף בטעמא כיון דאיכא איסור שביחת בהמתו אף דבשביל
זה לא היה גזרו דאיכא רק שבות מ"מ כיון שבבר גזרו
משום שמא יחתוך זמורה ע"כ אף בבניס אסור משום
שביחת בהמתו וגזרו אף בבהמה כיון דב"ח כולהו לגזור ·
ולפי"ז נ"ל מה שכתוב בט"ם סי' תקכ"ג דקטע בב' יהיו
מותר לרכוב דליכא למיחש למידי אינו דאסור משום שביחת
בהמתו והירושלמי לא פליג על טעם שמא יחתוך זמורה :

(ס"ו) **במחבר** סעיף ג' לעשות צרכי כלי או צרכי מת
כו' הגה בתם בתוספות ד"ד ע"ח בגמ'
ל"ם אלא שהן מיס כו' אחו' המהו מל"ל ניחא דמייתי
בבפר הע"פ אלא שהן מיס וג"ל דלבאורה קשה אחיך שייך
קלקול בשביית חבשיטין ומלחתי בחידושי הרשב"ח שבשם
זה ואחיך דמייתי בבשמים ואחמרוקי נמים אחיון מהקיימין
אחנם קשה אחאי לא נקט בגמ' רק שמים שכל מחוקן
לשטודה ול"ח ג"כ שמים שעוי אחמרוקי נמים ואחאי טירחא
משטודה קאמיד וטירחא מהאבשיטין לא קאמיד · וי"ל
דבאחת בגמ' לא היה מחיך כ"כ לפרוע בשדיה כ"ח הוא
נקיט בקלרא הרי שמים מחוקן לרבי שטודה ואבשיטין ואת
כו' אבן אם דקפריט בבריייתא יען כי משמיעו דין אחר
בוטבאו טבוח ונהן מיס ע"ג בשר דוקא משכ"כ בשלא נתן
מיס ע"ג בשר אף לאיך טירחא רבא לזה למכור
במקולין מ"מ מכיון דל"ל פשיטא דממון דומין בשוחין
ועוד לבאורה ה"א להשחם הוא לאיבא דטרח טירחא דגופא
ש"כ לפי"ז ס"ם בנהן מיס ע"ג בשר אף דיוכל למכור בעת
מ"מ מאן יטריח לאחור ואיקא עם טלוך ואידושא משמיעו
בבריייתא דלא כן דשיקר בהשחם לאיבא אינם דטרח אם
יפסידו אם שבבינו דמכיון שיופסד ויבים לאיך ממון אחר
לזה לאיבא דטרח משכ"כ בשיוכל למכור במקולין נמלא דזבו
אידושא רבא ופרע צרכי שטודה בשביל הדין אידושא נמלא
שפיר הבריית רב אשדא דמייתי הבריייתא בבש"ג דוקא ·
ועיין בתם' יומא ד' י"ח ע"ב בתוד"ה יאודי כו' משום
דשבעה יש"מ כו' ובגש"ם וג"ל דלק"מ דבך בבונם דבגמ'
קאמר כיון דאקילו רבנן אחי לזלזולי בים וסבר הראב"ד
דפירושו כיון דאקילו בים לנבוג מקודם ז' ימי משמש אף
דשא אים בים אפושי בשמש לשומביניו וכל בני החופר
מ"מ מותר לבתנבג בשמש כזו בתוך ימי אבילות יבא
לזלזל ויומשך לבא עליה בתוך ימי אבילות ג"כ כי לא אשיבה
בעיניו בך אבילות עבור כי רשם בזלזול אקדום לשבות אף
שמחה וריעות כזה מש"כ כאן דאיבו אפושי שמחה אינו
קולא כ"כ ואינו מזלזל באבילות כ"כ ולא יומשך מזה שום
דבר · ועיין עוד שם בחו' עד שיסחם כו' מ"מ יכולין לדבג
ולשמחות עלמם כו' עיין בתם' יומא ד' פ' ע"ב רש"י ד"ה
ולא חשמחו כו' ובגש"ם וג"ל דלק"מ דכונת רש"י בך הוא

דשם

דהם היו ישראל מוזהרים לעשות אז י"ל דהכתוב בא להוסיף בישראל מהכהנים דאף בעומתם שרץ ג"כ בגניעה משא"כ כיון דאין ישראל מוזהרים לעשות כלל א"כ דבגניעת שרץ מוזהרים דק"ו הוא מהכהנים שמוזהרין במת ואין מוזהרין בשרץ וכן הוא להדיא בר"ה ד' ע"ז ע"ב ובגבלתם לא תגעו יכול יהיו ישראל מוזהרין על מגע נבילה ת"ל למור אל הכהנים בני אהרן מוזהרין בג"י אין מוזהרין ואלא דבריה ק"ו ומה טומאה חמורה כהנים מוזהרין ישראל אין מוזהרין טומאה קלה לכ"ש :

סעיף ו' חפלי שמים כו' עיין בהוספות ד' ה' ע"ש פוסקין להקה כו' הא דסבירא רחי' לזה מהרא מאחרי רז"ל בחד מכך מסתי' וג"ל דמדרך כל בעלי ניסוחין ליתן להקה לעני ס בעת ניסוחתן · גם ידוע כל בעלי קבל ישראל שבכל עיר ועיר נפרדין השם זה מזה לקבלות מיוחדין כמבואר בחשבונות הראשונים ובעת ניסוחי החתם אז יחשב לחים ומתחבר אלל חיזה קבל שירצה להיות נחנה עמהם לכל מיני הטרכות · גם ידוע חשב בזוק הטיחים חשב הוא חין ליתן השם כ"א בהרמזה על ערכאות בידיעתם וברשותם במעבה · גם מהדרך שה ניסוחי השם חשב רחיים על זותו ירחה להקב אלל חיזה חומן לרחות במה יפרנס ב"ב כמ"ש רחה חיים עם השם חשב חבית זו חומנות נמצא דכחשב ח"ל משום חשבונות מקשם לו לחיזה חשבונות קמכוין חי משום שיחשוב מה שלריך לכוונה על הסעודה הלא אמרו החשבונות של משום מותר להחשבן בשבת · ואי כונתו שיחשוב ויפסיק ליהן להקב לעניים בעת סיבותיהן כפי המנהג וזהו בכלל חין מקדימין הלא פוסקין להקב לעניים בשבת וכדמתרן הש"ת בסי' ס"ו ס"ק י"ח ואי משום דיומשך מזה לדבר עם חנשי הקהל לספחו חנלם וזהו נכלל ג"כ במשום חשבונות הלא כולהו לב"ב כו' וח"ל דר' יוחנן מיירי היכא דאיכא עיון פיקוח נפש אז שרי והא בעינן אחר זהו חינו דהלא ר' יוחנן אחר עוד מפקחין פיקוח נפש בשבת וסיינו חפילו דיחיד דלא מדכר להקהל וח"ב חיך אחר לפקח על עסקי רבים מאחע דזהו אף בחינו פיקוח נפש ואי משום דיומשך לילך לערכאות כנ"ל הלא כולהו לערכאות הוי · ומילי דהקהל ומילי דמשום שוין הן ואי משום דיומשך סיעמידו אלל חומן כנ"ל הלא מבדכין הוי :

ועיין עוד שם בגמ' וי"ב שהל להיות בשני בשבת ידחה הוי ופירש"י ידחה לשליחי בשבת והקשה הפנ"י דא"ב יהיה ר"ה בח' בשבת וקיי"ל הא אד"ו רח"ש יטו"ם חיזוזו וכשחעיין בחמו' משמע בניחוד בביחור בגמרא משום ירקא ומחיא אין חירוזו מחוור וג"ל דרש"י יסבור כדאסיק אדעתא ב"י דשם רוצה להחעות בעיו"ב שרי רק דהאכילה נחשב ג"כ כמו עינוי והטעם לזה נראה דאל"ב כ"א האכילה ממש למאי מפקיד בל' עינוי סוג"ל ואכלחם בט' כדהקשה הלב"ח בברכות בע"ב הכוונה דבעינוי ג"ב יוצא רק באכילה יוגדל השכר מפני הטעם שבמדרש והובא בטור ובש"ו במעשה דחייט שקנה הלג בכדי להרחות כי בעוחים הוא סיוטיא לאדם דינינו ויכחוב לחיים ולזה מקשה ידחה פירוש שלא יעשה סעודה בעיו"ב רק לכיפך יקיים בעינוי וח"ת רמז שמחה שאנו בעוחים ואין מפחדים מיום דין אינ יכי י"ל דזהו יעשה ליום שלישי בשבת אחר יו"ב לרמז שממחין הוא שהוא לאדם דינינו ומתקיים הרוייהו וזהו שכחב רש"י ידחה ליום שלישי לא יו"ב ידחה כ"א שעודה עיו"ב ידחה · ועיין עוד שם בגמ' וחנא דבי מנשיא מסדרין כו' ומקשה חמחי לא הביא מברייהא מפורשת במס' שבת ד' י"ב ע"א וב"ה מחירין וקיי"ל הל' כב"ה ובמס' שבת ד' ק"ב ע"א בחוד"ה וחמר הקהו החו' ממ"ח וחירע ומזה לא הזכירו כלום וע"ז

ל"ם חירוצם וכ"ל יען דים לדחות ולפרש כך הלחי וכן חמר רשב"ח כו' אין פירושו דבכהי נמי פליגי ב"ם וב"ה כ"א פירושו וכן היה רשב"ח חומר משום רשב"ג אין מסדרין חת החינוקות כו' זהו דין מדנפשיה ונקטיה עבור כי הביח מחמר רשב"ח הממיך עוד מחמר בשם רשב"ג דזהו חסור והוא הל' פשוקה עד ואין מנחמין חבלים ואח"כ חוזר להלטיל ואין מנחמין חבלים כו' בזה פלוגתא דב"ם וב"ה · ומדברי החו' הכ"ל ג"ל דלא גרסי בגמרא בדנכחב לפניהו כ"א כדהביאו אינהו בשם החוספתא דהמשמעות הוא שבכל הוא ברייתא ח' בפי"ז בחוספתא מהל' שבת וגם בחוספתא לפניהו שניה מל' שהביאו החו' דז"ל וכן היה רשב"ח חומר שם ה"ה אין פוסקין להקב לעניים בשבת בשבת אפילו להשיה יחוס ויהומם ואין מסדרין בין חים לחשתו ואין מחפללין על החולה בשבת וב"ם מחירין :

(ס"ו) **במחבר** סעיף ח' ודבר דבר כו' בשם. שבת מ"ד לקחום ד' מכובד כו' קדשהו בכסות נקיה וקשה הו"ל להקשות מריש דקרא אם השיב כו' חפלין ביום קדשי ושם ח"ל בכסות נקיה דמיירי בחיסור הפלים בחבושה בחלידות דמ"ם של משבת כפול כמ"ש מעשות הפלין וב"ל דפירוש המלודות הינו דחמ"כ מיירי בחיסור הפלים דכחיב ממנה חפלך ודרשינן בשבת ק"ג חפלין חסור חפלי שמים מוחריס ולח דרים מכך קרא לחן כחוב דמבושה בשבת מ"ע כיש מחלך בחדבר כו וכחבו שחו' דלחלך יכול כל מה שירלה כו' והשם כשלה יחלך חיסרון לבחת עושה מלחכה ביום קדום לחנם דהא בכ"מ עושה כדי פרנסתו חף ביום שבקבע ואם יניע בחרם ליבוב לא יעשה מלחכה ביום שבת לעיקרי ובשחת עדיד מלחכה ואפ"ם חסור לילך ביום שבקבע חף דאיכא ריעותא שעושה מלחכה בשבת חמיהי וצ"ל אם חביב מעשה ר"ל יום שבקבע בשביל שבת וא"ל בשבת כי שמח הינו שבת רק מעשה רק קבע מחמת שבת ובא לחסור להלך בו ומבחר אף דעי"ז בעשות חפלין ביום קדשי החמיהי שהקדשתי הותו לעשה"ב לחסור לילך ולפי' כב' על החום' נסרם כך שמזהירו שילך יען בשחביב מעשה רגליך שלא חלך יומם ריעותא בעשות חפלין ביום קדשי ע"ב ילך ויניע בקרוב ליבוב ולא יחלל שבת במלחכות שהמה בשקילה ולפי"ז אין מלמד חיסור חפלים שנדייק ולא חפלי שמים דבא לחמר לחפלו חפלין יעשה וכ"ב חפלי שמים ושניהם לחיסור אלא בא לחמר בדרך רבותא לפלו זה יעשה ע"ב מדייק ממנה · חפלך דחפלי שמים מותר דשם בא לחסור חפלין מכלל חפלי שמים מותר :

(ס"ח) **במחבר** סעיף ב' מותר להוליכו לכרמלים כו' עיין בשם. שבת (ד' ל"ד ע"ח) חוד"ה גדול כו' ובנה"ם · וג"ל לחרץ דהחום' ל"ם כרש"י שכחב לחפוקים לכרמלית שהיה מוטל בבזיון לו בדליקה לו בשאר כו' כ"ח שברי דבדליקה לא מקרי גדול כבוד הבריות מכיון דלא שליט בו עין הרואה. חלי ל"ח לא נשרף לו נחעכל בקבר כ"ח דוקא בחונה בשאר בשר הוא נשרף ונחבזה וליכא כבוד הבריות · ועיין בשם. שבחדרין (ד' מ"ו ע"ב) קבורה מבוש בזיוני ופירש"י בלא יחבזה לעין כל שירלוהו שם ונרקב וח"ב לעיל דמיירי בדליקה שפיר הולך לעשה מיישין שמא יכבה · ובעיקר הקושיא כבר הביר הרמב"ן בחידושיו וז"ל ואפילו לחמירא לח"י לא החירו להא שבות שלא בשאר בשר מעשה בכל חילול שבת בחבות מלחכים ובכל ל"ל דרבה לחיסורא דחורייתא נגלי הוא למה ולא החירו מבוש כבודו והלא בדליקה לא החירו טלטול דמה הלא מפני שבת דליקה הא לא"ב היה מניחו להברף ואינו מבשל ב. וש בל דבריהם בלחי' בגדה כ"ו יטו"ם :

(ס"ג) **במחבר** סעיף ט' ומס היה שהם מביאין כו'
ועיין בסמ' שבת (ד' ק"ג) ברש"י ד"ה
בתרעא דמבריה כו' ובגה"ס לא ידעתי מאי בעי בזה · הן
אמת דדברי רש"י בדף ע"ה תמוהין שכתב וכי מודה ר"ש
במידי דלא ליכפת ליה אי מהרמי ומיהו מיכוונין לא מיכוונין
ובכאן הא מבואר דבתרעא דמבריה פליג ר"ש אף דלא ליכפת
ליה ליפות הא ג"כ לא ליכפת ליה אי מיהרמי דמהיפה
דשני הללדים לא ליכפת ליה ואיך שיהיה יישב בעיניו מכן
הדין קושיא כבר הקשו התוס' שם ד"ה שפי כו' וכש"י פירש
כו' והשם לא ליכפת ליה אי מיהרמי כו' היינו נ"כ דכתב
רש"י לא ליכפת ליה ליפות משמע דה"ה לא ליכפת ליה
כשיהיה מהיפה ומאי מחדש לן הגה"ש וכמו נ"כ לעיין בתו'
דאי משום דלא הביאו הא פירש"י דכתב ולהקשות עליו
מדידיה לדידיה ליכו קושיא דכותם כך הוא וגם כוונתם
להסיר פירש"י דשם אליבא דאמת דלא תימא מנלן דהאי
דברי רש"י בד' ע"ה נסתר דילמא דברי רש"י בד' ק"נ
נסתר לכן הקשו בלא פירש"י דבודאי המעשה הוא דלא ליכפת
ליה אי מיהרמי :

(ס"ח) **במחבר** סעיף ו' המפטיר בשבת כו' · עיין
בסמ' שבת (ד' ל"ח ע"ב) בתוד"ה
אלא כו' דהא ל"ל מתוך כו' ובגה"ס · וע"ל להרץ להתוס'
ובשב"א ל"ם להו סברת התוס' דפסחים שכחבו בד' מ"ז
ע"ב ד"ה להשערה מכאן מוכיח ריב"א דלשם דאמר הואיל
הייט אפילו לב"ש אמר דלא כן דזהו דבר הבלתי משער
לאמר הואיל ולא נאמר מתוך ולשם דאמר הואיל בע"כ
לב"ה קאי דשבר מתוך אכן אבייי ל"ש כר' יוחנן דאמר ג"ש
הא דל"ל מתוך כ"א ב"ה יש כאן לא שייך לאמר מתוך
דהא לריך שיהא לורך היום קאי ומאי לורך היום אי
כאן ושברת התוס' שכתבו בבילה ופסחים ד"ה ולוקה דהא
מציב נמי לורך היום אפשר שאין רלוי לתולנו אלא באיסור
ל"ש אבייי כן דמאכל איסור ל"ת מאכל · ושם בירושלמי
פ"ז דשבת איתא ר' חייא בשם ר' יוחנן המפטיר בבילה ביו"ט
אינו לוקה שכותר מכלל ביטול יו"ט דשב"ל אמר לוקה אלא
הותר מכלל ביטול אלא לאכילה בלבד התיב ר' בא בר ממל
ע"ד דר"י מעשה המורם ביו"ט אינו לוקה שהותר מכלל
מריטה ביו"ט ר"י בשם ר' אלא לא הותרה מריטה כדרכה
שכ"ל · וע"ל דל"פ דר"י שבר מתוך ורשב"ל לא שבר מתוך
כ"א כ"ע שברי דאמרינן מתוך רק דפליגי בהאי שברת שכתבו
התוס' דר"י שבר אף בשאינו לורך קאי וכך נבילה הוא
ואין בהלורך כלל מ"מ מכיון דהוא מוכח לאכול כוי מתוך
ורשב"ל שבר מכיון דנבילה היא והמאכל איסור אין בה לורך
כלל אלא הותר מכלל ביטול אלא לדבר שהותר לאכול ע"כ
הותר נ"כ בדבר שיש בו לורך קאי משא"כ בהך דאין בה
לורך כלל ע"כ ר"י לשיטתו בירושלמי שפיר אמר כאן אינה
מצנה רק לב"ש משא"כ אליבא דר"ל אזיל שפיר כפי ההלכתא
לב"ה וכן שבר אבייי אף להלכתא כר"י לנבי דר"ל בכ"מ
מ"מ בכאן משתבר טעמיה וגם פירוקא דר"י בשם ר' אילא
דמוק ועיין בתמ"ש סי' רל"ד · ועיין עוד בא"ד דאמרינן פ'
הדר כו' ול"ל יען דמשם אינו ראוי כ"ש דיל"ל דלא הותר
למלא כ"א בשהוסר הלריך למיס הותר למידי דאכילה ע"כ
הותר בשביל שמחה יו"ט משא"כ במידי דרחילה דאינו שמחה
חשבר לא הותר למלא לאכילה ושתיה והמותר לרחילה ע"כ
הביאו מכאן אף דא"ל רק לרחילה החיוק ואף דהוא לורך
מלוה מילה מ"מ הא בכאן נ"כ הוא לורך מלוה יו"ט :

(ס"ט) **במחבר** סעיף ח' בין אם הם בקרקע כו' ·
עיין בסמ' שבת (ד' ל"ט ע"ב) בגמ'
הכי איתמר מחלוקת בקרקע כו' ובגה"ס · כותתו דשם כתבו
ג"כ בחמין שהותתו בקרקע ואתר בסי' כירה מחלוקת בחמין
שהותתו בכלי ובאתם בכאן הדר הגמ' משברת זו ואתר
אלא מי איתמר הכי אתמר מחלוקת בקרקע אבל בכלי ד"ה
אסור ולכאורה תמוה גדולה היא · וע"ל להרץ דהוקשה
להתוס' מה שהקשו בכאן בד"ה דר"מ אוסר בכאן להשטף
אפילו בקרקע ובדף ק"ט אתר רומלין בסי ג"ר כו' ומוקים
בתרייתא כר"מ והירושלמי נראה להם דומק ט"ב שפשו מזה
דהגמ' דקאתר בכאן אלא אי אתמר כו' היינו קיצד אידשו
משברת תוקימתא דר' יוחנן דמוקי כר"מ משא"כ לפי התוקימתא
דכר"מ אתי בשבל"ל דדברי רב משנה הוא כדאתר מעיקרא
מחלוקת בכלי אבל בקרקע ד"ה מותר והדין קושיא והא
מעשה דלנבי מצרית לרו קושיא היא דהתם הוחתו בשבת
והכא בהוחתו מע"ש פליגי ובש"ב שברת הש"ס מדאתמיר
ר"מ כ"ב אינו שברת לפי האמת ואתיא דברי התוס' לפי
האמת כהוגן :

(ע"ל) **במחבר** סעיף ט' מייתרין ליבני הולד כו'
עיין בסמ' שבת ד' קכ"ט ברש"י ד"ה
מלפפים כו' ובגה"ס · כותתו דכאן הא מייתי ביום הלידה
ואעפ"כ כתב רש"י דדוקא לפיפי בעלמא אבל אסוכי
יונקא אסור אף ביום הלידה ולקמן כתב רש"י אף בחומרי
שברה ג"כ מותר ביום הלידה ורחיתו מסיני דילן רק
לאת"ז לפופי מותר וחומרי שברה אסור ובאתם כאן כתב
רש"י להיפך דהך דאמר בש' הוכתה דיחזקאל הוא לפופי
דוקא ולא מומרי שברה ול"ל להרץ דים לדקדק שוב אמאי
לא הירץ רש"י דבאתם הך מלפסין הוא אסוכי יונקא ור"ל
דאסור סיינו לאת"ז ובכאן למותר הוא ביום הלידה ובאתם
כן היה נירסת הרא"ש ברש"י ולגירסת דילן קשה ודך
דאין מעלבין יפרש ר"ל לאת"ז ור"ש יפרש בחומרי שברה
אכן רש"י סבר דהך מילתא דרב הוא מילתא פסיקתא
לכ"ע דסבר רש"י דמקרא יליף ואיך יתלוק מקרא ואף
לפי' התוס' ג"כ הא דהכך קרא דמורה לשער הוא אם
אין עושין ואיך יאסרו לעשות ומאתר דכן אין להרץ דאסוכי
יונקא לא מייתי ביום הלידה כ"א לאת"ז א"כ איך אתר
רב שפת דמותר אפילו לאת"ז ובאתם בכאן נאתר בקרא
ביום הולדה אותך דמשמע דעיקר הלשער הוא אינו כ"א
ביום הלידה דוקא וכן רב לא אתיר כ"א דוקא למיה בשבת
הייט ביום הלידה ע"כ הוכרח רש"י לפרש בתופן אחר
דר"ג יאתר דהאי לפופי אינו כ"א במנורות ול"ד לאסוכי
יונקא אבן רב שפת פליג של ר"ג וסובר דהאי לפופי הוא
ג"כ כמו אסוכי יונקא ומותר בשבת אף אסוכי יונקא
ור"ג ור"ש מייתי ג"כ בשבת וכן כתב רש"י לעיל אסוכי
יונקא להחליק סדר תיבריו כשהוא נולד כו' נמלא שפיר
כתב רש"י לקמן בחומרי שברה ולאת"ז קמייתי דאי ביום
לידה אמרינן כל האמור בפ' הוכתה דיחזקאל עושין אפילו
בשבת ולר"ש הא פליג של ר"ג וסובר דאסוכי יונקא
וג"כ שרי וא"כ הא משנה מפורשת בכאן דאין מעלבין
ורש"י הא לא כתב לעיל רק לר"ג משא"כ לר"ש אינו כן :

(ע"א) **במחבר** סעיף א' עושים כל צרכי מילה בשבת
כו' עיין בסמ' שבת ד' קל"ב ע"ב
גמ' ת"ל ביום כו' ובגה"ס כותתו דשם פירש"י עושה דוחה
שבת לאתיא בק"ו מה לרעה שדוחה עבודה ועבודה דוחה
שבת מילה דוחה אותה יעו"ש ואתר כאן קאמי הגמ'
להך ק"ו ומסיק למביום נפקא · ול"ל להרץ שפ"י מה שכתבו
התוס' דלאתי ליתנא ל"ל דגרסינן רבה הכא ול"ל דרבה
דלקמן דסתמא משום דגברא לא מזי וס"ל כרב שפת
דפליג עליה דרבה לקמן יעו"ש ומאתר דכן לשיטת רבה
ורב ספרא י"ל דר"ת דאמר מכשירי מילה דוחה שבת לאו
משום דסבר דמילה נופא הלכה היא ואתיא ליה ביום
למכשירין כדכתב רש"י בע"א ד"ה ביום כ"א ר"ת סבר
דמילה

דמילה ילפינן בק"ו מלישה דל"ס דגברא הוא דלא מזי ואייתר הקרא למכשירין ופ"כ שפיר לחז רש"י הק"ו וק"ל רש"י וסמך על הא דסיים וכתב כולא בתמ' שבת :

(סלג) **במחבר** סעיף ד' יכול להעמידה במיס כו' עיין בתמ' שבת ד' כ"ג ט"ב גמ' ולכתחלה מי גזרינן כו' ובגה"ס וכ"ל לתרץ דגרסה להגמ' דוקא להעמיד סבירייתא דוקא תליבא דמ"ד המומין דרבנן כ"מ תסילו למ"ד דלחורייתא היא נחמר ג"כ הך דינא ועוד תסילו למ"ד דהוא דרבנן מ"מ נראה לכגמ' די"ל הא דינא דחורייתא לכל מילי דתסמכוה רבנן תמומין תקרחי ועי' לעיל בד' ל"ד ט"ח כתן בש"ס וברש"י ובתוד"ה לא יעו"ש ועוד כ"ל דהא ודאי אין לגזור בחיקת סממנים עבור עשיית רפואה לבהמה כי מי יעטה לחמר דהוחר מלאכה לחורייתא עבור רפואת בהמה ובודאי יעלה על לבו להעמידה במיס שאני לתין דו מלאכה תכן כונת הגמ' דגזרינן רפואת אדם בדבר שאין בו איסור מלאכה אפי בהמה וברפואת אדם שפיר בודאי יש לגזור אפי בחיקת סממנים דהרואה יאמר לרפואת אדם הותר מלאכה שבת אף במקום שאין בו סכנת נפשות ולפי"ז מקשה הגמ' שפיר מאחר דגזרה גזירה לבהמה בבהמה פשיטא דיש לגזור עבור תמומין אף אם הוא מדרבנן :

(סלד) **במחבר** סעיף י' לחלר אחרת המעורבת כו' עיין בתמ' שבת ד' ס"ח ט"ב ברש"י ד"ה לחלולינהו כו' ובגה"ס כונתו דשם מבואר דמלילין חוהן למבוי שאינו מפולש ג"כ וכן מבואר בהדיא בד' קע"ז ע"ב בתשבה ורק בחוכלין הוא דוקא להלר המעורבת ול"ל לך כתב רש"י כאן לחלר המעורבת · ול"ל לתרץ דהוקשה לרש"י דמאחר דהתבני' הוא אם לחלולינהו מפני הדליקה ס"כ לך לחמר בלשונו יש בהם משום קדושת הול"ל קמיעין בכתבי הקודם דמי אי לא בשלמא כדמסיק דלחסור לחלולינהו והתבעיא הוא לענין גניזה וס"ד שפיר מוכרח לחמר בהאי ליכא דאם היה חומר בכתבי הקודם דמי הוה משמע לכל מילי ובאמת לענין הצלה אינו בכתבי הקודם ע"כ חמר יש בהם משום קדושה לענין ליזה פרט לף דל"ד לכתבי הקודם מ"מ אם יועיל הקדושה שים בו ליזה פרט אבל כאן כעת דמפרש לענין הצלה ס"כ הול"ל בכתבי הקודם דמי ועוד הוקשה לרש"י חמאי הניח לסיומת דהך ברייתא ונזרפים במקומם דהא מאמרו לין מלילין חוהן מפני הדליקה כבר נפשט הדבר כמו דלא הניח הך סיומת מכאן חמרו בוהבי ברכות בשורשי הורה וכן על הברייתא נופל קשיא מכיון דאמר לין מלילין חוהן מפני הדליקה ל"ל לאמר עוד ונזרפין במקומן פשיטא אם לא ילילם יהיו נזרפין ע"כ מפרש רש"י להתבעיא הוא אך אם יש בהם ליזה קדושה אף דלא יהיה הקדושה כ"כ כמו בכתבי הקודם לחלולינהו למבוי שאינו מפולש אבל בפחות יהיה מותר לחלולינהו לחלר המעורבת כמו בחוכלין מכיון דמעט קדושה יש בו לא חשבר להקדושה הוא כ"כ עד שיהיו מותרין לחלולינהו גם למבוי שאינו מפולש ופשיט שפיר מהברייתא דנאמר לין מלילין חוהן מפני הדליקה ולא חיימת דהכונה לין מלילין למבוי שאינו מפולש הא לחלר המעורבת מלילין ע"ז מסיים דלא כן כ"ת ונזרפין במקומן דאין להלילם לשום מקום ולא יגע בהם כ"א עומדים להשתף וחהו כונת רש"י לחלולינהו בשבת לפחות לחלר המעורבת אז אף יש שברת לחלולינהו כשאר כחבי הקודם היינו גם למבוי שאינו מפולש של שניהם הסוד התבעית :

ברמ"א סעיף כ"ו י"ח פשיטא לנדקא כו' עיין בתמ' ברכות ד' ל"ה בתו' ולמחן כו' ס"פ ומה שחמה שם בגה"ס ונהפלחתי עליו אין נעלמה מעינו שכבולה

דשיחתן של הרחבונים הוא ברמב"ם פ"י מטמ"ח כתב וחומר שרי חלו פרוץ בפרוטה או מחללן על ס"פ מפירות לחרות כו' והרחב"ד השיג ע"ז דכתב שפורס על פירות לחריס דהא יליפין קודם ממע"ס ומה להלן כסף לף כאן כסף וחירן בכ"מ די"ל דס"מ בזמן הבית דוקא ובדברי חמודות על הרמ"ם הל"ק סוף הל' ערלה כתב דמה לו להסותק דברפ"ד מס' מע"ס מסיק הרמב"ם בשם רבו לחלל פירות המעשר על פירות לחריס יעלו בפירות הבניים ויחללו בירושלים ·

(סלה) **במחבר** סעיף ד' שלא יבטלנו מסיכנו כו' עיין בתמ' שבת ד' פ"ח ט"ח רש"י ד"ה מדוכה קטנה כו' וכתב בם' דרום וחדום וז"ל ורש"י פירש מדוכה קטנה מלאכתה לאיסור ואסור לטלטל ולקשה הא מלאכתו לאיסור מותר לעורך גופו ומקומו יעו"ש בבר קדמו בקושיא זו הר"ן וז"ל פירש"י ז"ל כשיעור הבינוני שהוא המכריע דהיינו כתנור ודקאמר בתר הכי מדוכה קטנה של בשמים מילתא לחריתי היא ולקי לדלקמיה דאמר ר"ש אם אין עליה עד מותר ופירש"י דמדוכה קטנה שמלאכתה לאיסור ואסור לטלטלה כו' ועוד דבלאו עד נמי מ"ט לא שריא דהא כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לעורך גופו ומקומו כו' יעו"ש וכן כתב הרמב"ן בחידושיו וז"ל ועוד בלא עד נמי לשחרי שברי כל הכלים ניטלין לעורך גופו ומקומו יעו"ש לכן יש לתרץ דכונת רש"י לדרבה למקום שניינו הגה"ס דמדוכה קפיד עלייהו וקיל בל' וכונתו מדוכה קטנה מלאכתה לאיסור וקפיד עלייהו וכן פירש בקרבן נתנאל ז"ל דרש"י לחז בלשונו שברת לחני דסבר לעורך גופו אסור ולחיבת לחמת כפי שברת רבה הוא בטעם משום דמקלה בידים :

(סלו) **במחבר** סעיף ו' דבר שלין מתכוין מותר כו' ועיין בתמ' שבת ד' ל"ח ע"ב רש"י ד"ה מפני שכוחו עושה פחם כו' ובגה"ס וכ"ל לתרץ דהוקשה לרש"י למאי כולך הגמ' לסיים ולא קאני מפני שנעשית פחם כול"ל רק דיקא נמי דקאני שכוחו עושה פחם וממילא ידעינן כוחא דליקא וכן הוא סדרך בכ"מ לכן בא רש"י לפרש דכל' שכוחו עושה פחם משמע בנשנו שני דבריס ו' שכוחו מתכוין ממם לעשותה כמין פחם ב' שנשנו וסיימו מדנאמר שכוחו עושה ולא נאמר עושה כרי משמע שכוחו מכוין לעשות וכ"ל מדייק הגמ' מפני כוכחות מדנאמר טעם המשנה עבור שמכוין וגם טכסיו בע"כ לטעם כוחו עבור כי כוחו לריך לגופו דבכוחה חליה מילתא ולף אם אין מכוין מ"מ מכיון דהוחו פסיק ריפא דניחא ליה כוי לריכה לגופה כמו שסיים מכוין ועיקר הדבר במלאכה לריכה לגופה בעינן דוקא שיסיה מכוין רק בפ"ר דניחא ליה כוי כמו מכוין ע"כ כיון לזה הדבר שכוחו מכוין לעשות פחם פירוש דזינו כמו מכוין מש"כ כדנאמר דסבר כר"י וטעמא מפני דבר בנין הוא ס"כ למאי לריך כונה דהא ר"י סבר דלף דבר שאין מתכוין ג"כ לאסור ועוד למאי קאני שעושה ולא נעשית נמלא דאם לא היה נקט סיומת ולא קאני מפני שנעשית פחם ס"ל דהדיוק הוא רק מכח דקאני שכוחו עושה דמשמע מתכוין ולא נקט שעושה לכן מסיים כך ומשמיענו דקמדייק מפוס שני דבריס ס' מפוס דנקט הוא ב' דנקט שעושה ולא נעשית נמלא דאם דכוכרה רש"י לפירוש זה וכך שכוחו מתכוין הכונה די"ל דין פרט בעלמך לזה סיינו כונה יש כאן דמאחר דכוחו פ"ר דניחא ליה הו"ל כאלו מתכוין ממם :

(סלו) **במחבר** סעיף ד' ולא מפריסין תרומות ומעשרות כו' עיין בתמ' שבת דף כ"ה ע"ח הוס' ד"ה כך כו' ובגה"ס וכבר קדמו בבדין קושיא כאור חדם בתמ' פסחים דף פ"ב ע"ב ד"ה תבל כו' ותירץ יפה ושוב כ"ל לתרץ דהכא ברש מברטנורא בפ' בתרא דתמורה בתב דלבך תרומה עמאה בבריפה משום שנאמר ואני הנה נחתי

לח מסמרת תרומותי בסתי תרומות הכתוב מדבר לחד תרומה טהורה ולחד תרומה טמאה ולמר רחמנא לך סלק חכא לסטיקה תחת תבטילך ישו"ם כרי ל"ם כטעם החום' דכאן לחכן הגרע"ן בחידושיו חמה על הרב דחיך מוכח מקרא זה דבסריפה ישו"ם שהניח בל"ע ול"ל דכותה הרב כבי יתן דהאי קרא הכא נתחי לך בח לאפוקי ממשמעותא דלא נאמר דתרומה לחקה לבהורים ובהורים לחעבר כמבואר בחום' ד"ה סח ובמעבר סח נאמר לא ביערתי ממנו בטמא ולחי סאי לך לאמר דיבעיר בטמא ח"כ בדרך חגב הא נדע דבסריפה הוא ומה גם דכ"ב דים לקיים סטיקה מבלי לבטלו לגמרי נקיים ומעבר סח חסור בסנהה ח"כ כדנאמר דחרומה כותר בכל הגחות הרי נעקר הסיקה לגמרי משמ"כ כדנאמר דביטרו בסריפה ובטמא הסריפה מותר ליכנו' ולא בכל הגחות בוב לא מקרי הגחה כמבואר בד' כ"ד ע"ב בחום' ד"ה לפי בשם ריב"ח ישו"ם ח"כ לא מעקר הסיקה לגמרי כן ג"ל בכותח הרב ח"כ שפיר י"ל דהרשב"ח שבחו' פשטים חזיל ג"כ בסיטת הרע"ב ול"ם כשברת החום' דכאן ובוב מקשה שפיר · ועיין בדף כ' ע"ב בגמרא מיחיבי הסירחים וכלך כו' ובגם"ם וג"ל לחרן דהכא המחרש"ח כתב דלא שייך בזה פירושי קמפרש כיון דסירחת הוא ידיע לחו וכלך לא הוא ידיע לחו כדמוכח בשמעתין ישו"ם ולפי"ז על המשנה דכלחים י"ל בודחי פירושי קמפרש ובזמן המשנה היה כלך נודע לכל דרובא דשבחי קרי לחו כלך וסירחים לא הוא ידיע דהוא ל' של מקח חשים חכן בהמשך הזמן עד דור של החמורחים רבין וחבוי נשחנה הדבר וסחמילו רוב העולם לקרחו בשם סירחים ושם כלך נשחקע כדמלינו בכ"ג בד' ל"ו הני חלת מילי חיסחני שמייחו משח"כ הא בסירחים וכלך ושסריקין חייבין בלילית לשנית חח"כ בעת שסירחים נודע וכלך לא היה נודע דזכו חינו משנה וח"כ ח"ל פירושי קמפרש ומקשה שפיר ומחרץ וח"ח פירושי קמפרש סיינו המשנה דכלחים שם הכלך מפרש לסירחים ע"כ חפס גם כן לסחי ל' ונקט הסירחים והכלך ל' דמחניחין קנקיט וחזיל חף דבזמ"ז ל"ם שכלך יפרש לסירחין · ועיין בחוריות ג' ומחן חכמים ר"י דחניה חמום הלח הוא משנה בד' ס' ע"ח ול"ט ובד' ע"ב בגם"ם ט"ם וג"ל דלפני סחנר סחדשה בגימטריה טבול יום חל יכנס במחנה של לויס :

(סמ"ח) **במחבר** סעיף ח' שבדר שלח לחכול כו' עי' בסמ' שבח ד' ד' ע"ח בגם"ם בח"ד דודחי כו'

וג"ל דודחי גם בלח חוכל זו חם לח חוכל זו כוי כחרחח ספק דבטינן ב' דבריס דלח היס בדעתו לרדות ולחיו מחוסר מעשה ושח דלח נקטו רבותח יותר שלח חוכל זו חם לח חוכל זו יש ל' דגמ' נקטו לוקח חם של בניס נאמר בסמ' מכות שלח חוכל נאמר בשבועות כ"ח ע"ב מימרח דרבח ולמה יחמזו דמיון מנשסייהו וכגמ' דנקטיס לבל נעשה דדוקח בזה דלעבור חיינו מחוסר מעשה כ"ח של לקיים השבועה מחוסר מעשה חמר ר"י דשמה כחרחה משח"כ בלח חוכל זו חם חוכל זו לעבור מחוסר מעשה מודה ר"י דכחרחה ספק ול"ם כחרחה לכן נקטיס חף בכה"ג דכחרחה ספק לר"י שם כחרחה :

(סמ"ט) **במחבר** סעיף י"ח גדר כרמלית שלח יהח פחות כו' עיין בסמ' שבח דף ח' ע"ח בגם"י ד"ה רחבה ו' פטור וכמרם"ח שכחב דלח קחמר כחס דלח גזרו בית רבן לבטולי מחורח כלי חלח שלח להחמיר בכלי בשחר כרמלית שחין מטלטלין מהוכו חבל הכח להקל בח דהוי רשות לעלמה קחמר כו' וים לדקדק דסח סחום' שם בדף ס' ד"ה כחן כחבו ג"כ דחין כרמלית בכלים ושם סח הוי לחקולי לפטור המולית מרס"י לחוכו ולעניו להקל סח הויח כרמלית לפירס"י וסחום' סח ליינו לדברי רס"י שכחבו כמו שפירס"י לקמן גבי טיחס קופחו מוכחת כו' וג"ל דלפיטת רס"י ל"ל יען דקושית סחוספות חלימחת מה שלה על דעתו של סמקבן וע"כ ל"ל דסמקבן סית סבר דים כרמלית בכלים לחקולי וסחרחן מסיק דחין כרמלית חפילו לחקולי ורס"י סוח דבח להרן דלף לפי סס"ח דלחקולי ים כרמלית בכלים נמי ניחח דסהיה לחו מדחוריי' הויח רשות חלא מדרבנן כו' ונמלח דסחי קשה לר"י סוח הכל דיבור ח' ובח להכריח סחירון כח דחין כרמלית בכלים דנשחר הוח מדברי רס"י לקמן בכחבו וח"ח בדלא נבוח י' נמי רבות לעלמה היח כו' דמוכח דלחקולי חמרינן ים כרמלית בכלים לזה סיימו דקשה לר"י כו' ובע"כ ל"ל דבזו הסברת מחולק המקשה עם המחרץ ורס"י סוח דכחב לפי דעת המקשה חבן חינו מדוקדק כ"כ דכיון דכל הקושיח של המקשה לח הויח חלא משום דכרמלית הויח הו"ל להקשות חמחי חייב לכרמלית קמפיק :

(סמ"ו) **במחבר** סעיף ח' מרס"י לר"ש כו' עי' בעירובין דף ל"ג ע"ח ובגמרח ומחי למעלה ומחי למטה כו' עיין בסמ' שבח סס ע"ב חלא לחו בבחר דלית בים עשרה כו' וים להקשות מחי למעלה ומחי למטה כמו דלקטינן בבחן · וג"ל לחרן עפ"י דכחבו בחום' בפסחים דף ל"ט ע"ב ד"ה מחי ובסוכה דף י"ב ע"ב בחום' ד"ה חין מסבכין בשם ישו"ם וס"ב כחו כן דבסניח דבחן דמיבח למטעי דבדבר הטופח חין שייך זה בל' וכן ג"ל דלח מייבי בגוטח וח"ב י"ל דח' בגוחן עירובו ושפ"ח חין עירובו עירוב ונשמע מזה דס"ח חוך עיבורים של עיר ודלח כרבח ומדלח חש לזה שמח בטעם ס"מ ליחח לדרבח ולכן מסני דסדר זקיף חבל בסניח דשבח ליכח למטעי דבבור י' מה לי למעלה מה לי למטה ולכן לח חש סבריחח ונקט ל' מעלה ומטה לף של גב דמבניח ליה למימר נבוח וגמוך :

(סמ"ח) **במחבר** סעיף ח' כל היקף שלח הוקף לדירה כו' · עיין בסמ' שבח (ד' מ' ע"ב)

בגמרח רס"י קחני ובגם"ם וג"ל דחין הכוחס וה"ח מ"ט לח חמר כדשולח דהלח מקודס בחמרו בשלמח ר"ח לח חמר כדשולח לח משרש טעם ולוחק לחמר כיון דהשלו דפירוש ר"ח דמוק לזחם משרשי מי שכריחו להדוחק וג"ל דסכוחס דר"ח מודס די"ל רס"י של שלינו רס"ר חכן כ"ב די"ל רס"י ממש יותר טוב לפרושי כך משמ"כ בשבילי בית גלגול ומשטוחים דחמ"ל בשנין חחר מוכרח להשפרש עבור דלינו רס"י (יעו"ש בר"מ משנה י' ובר"ם משנה ז') והגמ' מקשה ור"ח בקשה קרי לה קרפף היח ומחרץ יען דרס"י קחני פירוש בינוח הנשמים הוי רס"י נס לטומחה ושם היס נקט קרפף מוקף הוח נטעה דבקשה בלחי מוקשה לף בינוח הנשמים לינו רס"י לטומחה לכן נקט בקשה דכלול בו הכל בין מוקף ובין שלינו מוקף ומשמיעו לשנין רס"י לטומחה לף בלחי מוקף הוח ג"כ רס"י לטומחה משמ"כ לשנין שבח לינו כ"ח דוקח במוקף וכשלינו מוקף הוי כרמלית : ועיין בד' ו' ע"ב והכרמלית לחטו כולהו נמי כו' וקשה נימח לחחויי מדבר שזמה"ז וי"ל דח"כ הו"ל למחשב בשבח דס"ח מדבר שזמן מיסרחל סרוין במדבר בע"כ ל"ל דל"ח בהגח כ"ח דבר שהוח רשות לטולם לעולם שזמן מיסרחל סרוין וכזמה"ז · ועיין בדף ח' ע"ח ברס"י ד"ה מכחזין כו' ובגם"ם וכוגחו דכחן פירש"י בין רחב ובין קלר ושם פירש"י נבוח ט' ורחב ד' וג"ל לחרן דחיידי דנקט רס"י חח"כ פה"י גבוח י' ורחבה ד' נקט נ"כ כחן ורחבה ד' דשחם חסקופה הוח רחבה ד' כמבואר בהוח' (ד' ט') ד"ה חמר וברס"י ד"ה הכח ח"ל ל"ל דדוקח בשהוח עמוד חז חפילו קלר משח"כ בחסקופה דנמשך לגד הבית חינו רס"כ כ"ח ברחב ד' ועיין סימן בדף ט' בשמעתח דחסקופה · ועיין בדף י"ג ע"ב רש"י

דלהם היו ישראל מוזהרים לעמת מז' י"ל דהכתוב בא לכוסיף בישראל מבכהנים דלהך בעומתם סרך ג"כ בנגיעה מצה"כ כיון דאין ישראל מוזהרים לעמת כלל מ"כ דבנגיעת סרך מוזהרים דק"ו הוא מכהנים שמוזהרין בעת ואין מוזהרין בסרך וכן הוא להדיא בר"ס ד' ט"ז ע"ב ובגבלתם לא תגעו יכול יהיו ישראל מוזהרין על מגע גבילה ת"ל אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן מוזהרין בג"י אין מוזהרין והלא דברים ק"ו ומה טומאה חמורה הכהנים מוזהרין ישראל אין מוזהרין טומאה קלה לא"כ :

סעיף ו' חפלי שמים כו' עיין בתחובות ד' ס' ט"ח פוסקין להדק כו' הא דתניא רבי' לזה מהרשם מהרי רז"ל בחד מהנך מסחי' ונ"ל דמדרך כל בעלי ניסוחין ליתן להדק לעני ס בעת ניסוחתן · גם ידוע כל בעלי הקבל ישראל שבכל עיר ועיר נפרדין שמה זה מזה לקבלות מיוחדין כמבואר בתשובות הרשבוניים ובעת ניסוחי החדש הז יחשב להם ומחשב הגל הזה קבל שילם להיות נמנה עמהם לכל מיני הטרחות · גם ידוע חשב בעוק הטיחים חשב הנו אין ליתן חשם כ"ח בהרמוז על ערכאות בידיעתם ובהשותם במנהגם · גם מהדרך עת ניסוחי חשם חשב רחיים על זיתהו ירחם להדק הגל הזה חומן לרחות שמם יפרנם ב"ב כמ"ם רחם חיים עם חשם חשב חבית זו חומנית נמנה דהשב ה"ל משום חשבונות מקשם לו להזה חשבונות קמכוין הי משום היחשוב מה שליך להוליח על השעודם הלה חמרו דחשבונות של משוה מותר להשבן בשבת · ואי כותבו היחשוב ויפסיק ליתן להדק לעניים בעת הניסוחין כפי המנהג וזהו בכלל אין מקדימין הלה פוסקין להדק לעניים בשבת וכדמתרץ הש"ה בסי' ס"ו ס"ק י"ח ואי משום דיומשך מזה לדבר עם הנשי בקבל לספרו הגלם וזהו בכלל ג"כ במשום חשבונות הלה הולכין לב"כ כו' ומ"ל דר' יוחנן מיירי היכה דליכה עיון פיקוח נפש אז שרי והלה בעיון אחר זהו היינו דהלה ר' יוחנן אמר עוד מפקחין פיקוח נפש בשבת והיינו אפילו דיחיד הלה מדבר לקבל ומ"ב לית אמר לפקח על עסקי רבים משמע דזהו חש בהיינו פיקוח נפש ואי משום דיומשך ליך בעיקוח נפש משום דזהו כ"ל הלה הולכין לעיקוחות כו' ומילי דקבל ומילי דמשום חיין הן ואי משום דיומשך היינו חפלי חמשן הלה חומן כ"ל הלה מבדכין כו' :

ועיין עוד שם בגמ' יו"ב שהל להיות בבני בשבת ידחה כו' ופירש"י ידחה לבליבי בשבת ובקשם הפל"י דמ"ב יסיח ר"ם בה' בשבת וקי"ל לה הל"ו רמ"ם יעו"ש חירוצו וכשהעיין בחשו' משהת בימין בבירור בגמרה משום ירקה ומהיה לית תירוצו מחוור ונ"ל דרש"י יסבור כדחסיק חדשת ב"י דשם רוצה להסעות בעיו"ב שרי רק דהכילה נחשב ג"כ כמו עיטוי והעשם לזה נרחה דמ"ב כ"ה הכילה ממש למאי מפקיד בל' עיטוי הול"ל ואכלתם בע' כדשקשם הל"ח בברכות בע"ב הכוחב דבעיטוי ג"כ יולה רק בהכילה יוגדל הסבר מפני הטעם שבמדרש וכוחב בעור ובע"ז במעשם דחייט שקנה הדג בכדי להרחות כי בעוחים הנו בויליח לנדק דיניהו ויכחוב לחיים ולזה מקשם ידחה פירוש הלה יעשם שעודם בעיו"ב רק להסיף יקיים בעיטוי ות"ח רמז שמחה שחנו בעוחים ואין מפחדים מיום דין לוך יכו י"ל דזהו יעשם ליום שליבי בשבת אחר יו"ב לרמז בשמחין הנו שהויח לנדק דיניהו ונחקיים הרוייהו וזהו בכחב רש"י ידחה ליום שליבי לה יו"ב ידחה כ"ה שעודם עיו"ב ידחה · ועיין עוד שם בגמ' ותבת. דבי מנשיח מסדרין כו' ושקשם לחתי לה שבית מבריית מפורשם בשם' שבת ד' י"ב ע"ח וב"ם מתירין וקי"ל של' כ"ם ובשם' שבת ד' ק"כ ע"ח בחוה"ם ואחר שקבו שחו' ממק"ח ותירצו ומזה לה מזכירו כלום וע"ז

ל"ם חירוצם וג"ל יען דים לדחות ולפרש כך שחי וכן אחר רשב"ח כו' אין פירושו דבבני נמי פליגי ב"ם וב"ם כ"ח פירושו וכן היה רשב"ח אומר משום רשב"ג אין מסדרין את החיוקות כו' זהו דין מדנפשים ונקטיה עבור כי שבית מאחר רשב"ח שסיים עוד מאחר בשם רשב"ג דזהו אשור והוא שלי' פשוטה עד ואין מנחמין אבלים ואח"כ חוזר לדלעיל ואין מנחמין אבלים כו' זהו פלוגתא דב"ם וב"ה · ומדברי התו' בל"ל נ"ל דלא גרסי בגמרא כדנכחב לפניהו כ"ח כדבריהו חיינו בשם שהוספתא דשמעתא הוא שבכל הוא בריישה ח' בפי"ז בהוספתא מכל' שבת וגם בהוספתא דלפניהו שניה מל' שבבריהו שהו' דז"ל וכן היה רשב"ח אומר בש"ח אין פוסקין להדק לעניים בשבת בשבכ"ג אפילו להשיה יחום ויחומה ואין מסדרין בין חים לשהו ואין מחפללין על החולה בשבת וב"ם מחירין :

(ם"ז) **במחבר** סעיף ח' ודבר דבר כו' בשם' שבת מ"ד לקדום ד' מכובד כו' קדשהו בכסות נקיה וקשה הו"ל להקשות מריש דקרא חם השיב כו' חפלין ביום קדשי ושם ח"ל בכסות נקיה דמיירי בחיסור חפלין כשבאחר במלחות דמ"ם של משבת כפול כמ"ם מעשות חפלין וכ"ל דפירוש שמלחה חיינו דלחמ"כ מיירי בחיסור חפלין דכחיב ממלחה חפלך ודרשינן בשבת ק"ל חפלין לשון חפלי שמים מותרים ולא דרים מכך קרא לבן כשוגה דמבואר בשבת מ"ט שים מלך במדבר כו' וכחבו התו' דלכלך יכול כל מה שירצה כו' ושם כשלה יכלך היכא חיסרון דשמא עושה מלחכה ביום קדום לחנם דהא בכ"מ עושה כדי פרנסתו חף ביום שקבע ושם יגיע במטרם ליבוד לה יעשה מלחכה ביום שבת בעיקרי ושכחתא עביד מלחכה ואפ"ם חשור ליך ביום שקבע חף דהיכא ריעותא בעושה מלחכה בשבת חמיתי וז"ל אם חשיב משבת ר"ל יום שקבע בשבת שבת וה"ל בשבת כי שמח חינו שבת רק משנה רק קבע מחמת שבת ובח לחשור להלך בו ומבחר חף דעי"ז בעשות חפלין ביום קדשי החמיתי שסקדשתי חוהו לעש"כ לחשור ליל ולפי כב' על החום' נפרש כך שמזהירו שילך יען כשחזיד משבת רגליך אלה חלך יולחת ריעותא בעשות חפלין ביום קדשי ע"כ ילך ויניע בקרוב ליבוד ולא יהלל שבת במלחכות שחמה בשקילה ולפי"ז אין מלמד חיסור חפלין שנדייק ולא חפלי שמים דבת לומר חפילו חפלין יעשה וכש"ה חפלי שמים ושניהם לחיסור אלא בת לחשר בדרך רבותא חפילו זה יעשה ט"כ מדייק ממלא חפלך דחפלי שמים מותר דשם בת לחשור חפלין מכלל חפלי שמים מותר :

(ז"ח) **במחבר** סעיף ג' מותר להוליחו לכרמלית כו' עיין בשם' שבת (ד' ל"ד ט"ח) חוד"ה גדול כו' וכנה"ם · וכ"ל לתרץ דהחום' ל"ם כרש"י שכחב לחפוקי לכרמלית שהיה מוטל בבזיון חו בדליקה חו בחמה כו' כ"ח שברי דבדלקה לא מקרי גדול בבוד הבריות מכיון דלא שליט בו עין הרוחב מחי ל"מ חם נשרף חו נחעכל בקבר כ"ל דוקא בחוטם בחמה אז הוא נשרף ונהבזה וליכא בבוד הבריות · ועיין בשם' שבהדרין (ד' מ"ו ע"ב) קבורה מבוה בזיוני ופירש"י בלא יהבזה לעין כל שילחוהו מת ונרקב ומ"ב לעיל דמייתי בדליקה שפיר הולך לטעם מיסיון בחת יבבה · ובעיקר הקושיא בבר הניח הרמב"ן בחידושיו וז"ל וחפילו חמירא לח"י לא החירו דהא שבות שחין בה מעשה דכל חילול שבת בחבות מלחכות ובכל ש"ל דרבה דלישורה דמוריית גנחו הוא למת ולא החירו מבוה כבודו והלא בדליקה לא החירו טלטול דמת חלא מפני חשם דליקה הא ל"ם הים מניחו להשרף ואינו מבטל ש"ות של דבריהם בדחי' בגדה כ"ו יעו"ש :

למתי הלכתא ומכ"ש לטעין המצנף של קרמת הכרס וממול הכרס הוא ההלכתא והא החרוייהו מילי בחדא מצנף נפטים זה לגבי זה לכך נקטם ופשוט: — ועי' עוד סם רס"י ד"ה ולפירוש מבוי כו' וכ"ל דלכך לחמז רס"י הך ליבעיא יען כי לקמן בד' ו' ע"ש נאמר מלדו בעשר מרחבו בד' ומרבעה כסל מעלה ועשר כשלמטה כמבואר בחוש' לכן עבור כי שני הדברים הלו כללם בחד ליבעיא לחך כי לא דמי זלז"ז ומהלטין מסמע דעשר ג"כ כסל מעלה ע"כ לחמז רס"י בלשונו

ל' הגמ' וסד זה דברי הגר"ם:

כתב הר"מ סי' סם"ג נראה מדברי רי"ף ור' יונתן דאם היה בתחילה למעלה מכ' ובא למטעו כיון שעשה שלא כדין יכיח הקורה ביתים הוא מכלל כ' אבל אם חינו גבוה למעלה מכ' רק הקורה לחיד מ"ל למטעו כשביל זה יטו"ם ולא הבנתי מתין הכריח הרי"ף לעשות דין מדם מה שלא נזכר זה בגמ' ומלתי בקרבן נתנאל חות ו' שמקשה קושיא אלימתא ע"ז דמ"כ מאי פריך מהא דתניא כילד היה עומד מניח קורה מצפון כ' ולמטה הו"ל לצמויי דמייתי סתיה בתחילה יותר מכ' יטו"ם וכ"ל להרץ דלדרכה מזה הוכיח הרי"ף דינו להכין יש להבין לפי לחמר לימא ולמעלה אם כונתו שהניח הבריותא דנחמר בעטות האי ולמטה וכמו מכאן ולמטה וגרים ולמעלה מ"כ מאי מקשה אח"כ והא למטה קתני הלא הוא יודע ג"כ רק שמניח למעלה בחקום ולמטה וגם אח"כ הול"ל אלא הא קמ"ל כיון דלחיו קאי בחירון קמת (לף דלא נזכר לחורת מקודם עי' ביבמות ד' ג' בחערב"ת ד"ה אי הנח כו' ובחער"ם שיף לביחור דבריו) ואם הכונה להיכא למעט יכחוב כדמסיק רק לחמר לימא להוסיף עוד ולמעלה הלא מכיון דלריך לחחה להניח נגיח בפשוט למעלה בחקום למטה וגם עיקר החירון לא הזכיר בכאן והול"ל לימא ולמעלה האי למטה הא קמ"ל כו' וזהו דוחק לחמר להחדלן לא היח לו לסייע חירוצו ומקשה לו לזחם מפרש הרי"ף כונה אחרת דים חילוק דכשהיה יותר מכ' כ"ע מודו דלריך שיהיה הקורה מכלל כ' והמקשה הקשה כיון דקנקט בכאן בסחמא ואין מחלק מסמע דלעולם הדין כן ולא ביאר בפירוש קושיתו ומחרץ לימא בפ"ק ע"ז בחופן ולמעלה רק האי ולמטה קאי דלמטה בלמעלה וכך הכונה מניח קורה מצפון כ' ונקט סחמא ולא ביאר אם למעלה או למטה יען לחילוק יש פעמים יניח מצפון כ' ולמטה ופעמים ולמעלה וכן ולמטה ג"כ כסל מעלה והמחרץ לא ביאר כ"כ והדין המקשן דהמחרץ לא הדין קושיתו ומחרלו דע"ז לימא ולמעלה והאי ולמטה קאי כשהיה בחמילה יותר מכ' חזר וביאר קושיתו והא למטה קתני דהחופן דלריך להניחו מצפון כ' ולמטה קתני ומ"כ לחמי לא הני ג"כ החופן שמניחו למעלה ומדנקט שהחת מסמע דלעולם מניחו מצפון כ' ולמטה חזר המחרץ וביאר לו חכונתו וזהו פירוש מרווח ומזה הוכיח הרי"ף דינו. חכן חין להרץ קושית הקרבן נתנאל דמחחר דהרי"ף סבר דקנסו לו כיון שכבר הגביה למעלה מכ' מ"כ האי קנסא סגי בכהוח לף רק מקלח בחוך כ' ומ"ל מיחיה דוקא כל הקורה בחוך כ' מחחר דלחד מ"ד לף כדנחמר דחינו הלל מבוי מ"מ במקלח בחוך כ' סגי והרי"ף דקחמר נוחן טעו קורה מכ' ולמטה הכונה מקלח קורה בחוך כ' מכ"ש בכאן דנקט מניח קורה מצפון כ' האי ל' מצפון כ' מסמע דמלמעלה המקום שיהיה כל הקורה בחוך כ' ומקשה שפיר חכן בדבינו יהונתן לא נאמר כן דסם נאמר בהדיא שכל עובי הקורה יכנס להשלמת כ' לחמה יטו"ם בע"כ ל' ל' כ"ל:

בשעיף כ"ו ואם היה בנובה חללו יותר מכ' לחמה כו' עי' במצנף עירובין ד' ג' ע"ש מבוי שהוא גבוה למעלה כו' ז"ל הר"ן במס' סוכה ולמיקמ בריש עירובין דמלל סוכה חגן כלומר דלא מפשלה סוכה חמ"כ חלנה גבוה מכ' לחמה ולימצ' דמחניחין הכי דייק דקחני סוכה שהוא הסכך שניה גבוה למעלה מכ' כלומר שהוא למעלה מכ' חחם מחלנה דחי לא הוה ליה למיחני סוכה שהיא גבוה מכ' כו' יטו"ם ודבריו המוכין דח"כ ג' ע"ש דרכם מחלק בין סוכה למבוי דב"ש לף רק מקלח למעלה מכ' פסיל ולרבה בר עולא זה וזה פסול ח"כ הו"ל להגמרא להקשות עיכ"ם מהאי למעלה ולהביא מזה סיעתה לרבה דזה וזה כשר דמלל מבוי סיכה חגן ואין יוכיח הר"ן הוכחה מז דלבנ' לא היה נראה להוכחה ול"ל לחרן דכונת הר"ן כך היא דלאיך פשיטא דל"ק למאי נקט למעלה דכך הכונה דהמיעוט שלריך למעט לא יהיה מיחחה להגביה המצנף. דהנה במכיות חשלים יתרחל כחב דנקט יתעט ולא נקט יפסיל דקמ"ל דבכל גוונא ממעט גובה הלל הפחח סגי בין ע"י שעשה הכיכה מלמטה או לפשוט ע"י שמגביה המצנף מלמטה דלף דבכה"ג לא יהיה הקורה ניכר תוך המבוי רק על המצנף ע"כ"פ הרי קי"ל דמוחר להשתמש תחת הקורה ח"כ ח"ל היכר הוך המבוי רק חחת הקורה שלא יוליך מצנף ולבלן יטו"ם שנמו רלה להביא רחים לדין זה והוא דחה לחיתו ונחפלחתי עליו הלא דבריו כבר במחלוקת נחמר בש"ם ערוך בד"ד ע"ב היה גבוה מכ' ובא למעטו כו' רב יוסף חמר טעם ופירש"י כנגד רחבה של קורה והחחים חבוי חמר ד' יטו"ם בחסוניא ובפירש"י מ"ד כו' משום היכר הוא הרי יש היכר לעומד על לותו טעם שנגדה תחת הקורה יטו"ם נמלא פירוש המצנף כך הוא דמבוי שהוא גבוה הרבה יעשה כך למעלה ירחה דמכ' לחמה ימעט ביעבה הקורה או יפסילה בעין שלא יהא החלל כ' עבור כי הקירה ל"ל עד עשרים ח"כ כשיהיה החלל פחות מכ' ה' בהלטרף הקורה יהיה כ' ונקט להמיעוט יהיה דוקא למעלה מש"כ כשילה להבניה הרלפה לא שני במה שיבנים טעם מול הקורה כ"ש להמצנף להוך המבוי עד ד' כחבוי כן י"ל דסובריה בחבוי וניחא שפיר הדקדוק למעלה חגן להסיבר דחלל מבוי חגן ח"כ ח"ל כך דלמה לריך למעט החלל מכ' לחמה הלא כבר החלל עד כ' ט"כ בא הר"ן להרץ מלינים ל' למעלה ולחמר דלפי מסקנא זה ליבעא דמהניחין הכי דייק דקחני סוכה כו' דחי לא הפרש כך הו"ל סוכה שהיא גבוה מכ' לפי מסקנא זה כן כ"ל ועפ"י זה ניחא לי מאי דים להקשות על הגמרא בריש סוכה למקשה ג"כ כמו בכאן מ"ש דהני פסולה ולא הני הקנחא כמו במבוי הלא בחמה זו חינו קושיא די"ל דלחיכא דוכחא דהני פסולה ולחיכא דוכחא דהני הקנחא כמו בב"ק חים דוכחא דהני הן ולחים דוכחא דלא הני הן רק עיקר הקושיא כיון דלא נקט הכשר מבוי בקורה בריחא ס"מ דרמון כחגא להשוות לבוו כמו בסוכה ומ"כ למה חיגה בזה כדכחבו המוד"ם מבוי ומ"כ עיקר הקושיא בכאן הוא כיון דמשוה למצנף דסוכה בחה הלא שחה בהכשר מבוי חחחי לא נקט פסולה כמו בסוכה מש"כ בסוכה דלא מלינו שם היכחא שהחגא רבוו להשוות לבוו כמו במבוי ומ"כ שם לק"מ חחחי לא הני יתעט חכן לפי דבריהו הנ"ל ניחא דסוגיא דהחם חזיל לרבה בר עולא דחמר זה וזה פסול ומ"כ חקשה דקדוק לבעלה ול"ל כנ"ל חכן זה החירוץ חינו כ"ח במבוי מש"כ בסוכה חין נ"מ חיזו יהיה המעוט חם למעלה חו למטה ול"ל דנקט כ' למעלה חגב מבוי שריעו להשוות בלבוו ומ"כ שפיר מקשה חחחי לא משוה נם זה למיחני יתעט כמו במבוי

ועי' בחלפם בחידושי חנכי שם:

שם מ"ם נבי סוכה דתני פסולה כו' ע"ל דהדין קושיא למ"ד שם חילוק בין סיכה למבוי בשמקלח קורה בתוך כ' חיבו קושיא כלל דכדנסבור במבוי כשר בסוכה פסול מ"כ במבוי כשמקורה למעלה מכ' מ"ל לזה תיקון רב להשפילו הרבה בתוך כ' כ"מ מעט קלח שיהיה מקלחו בתוך כ' שפיר נקט הקנתח כיון דהתיקון חיבו לזה טורח רב מש"כ בסוכה דלריך להשפיל כל הסכך מעשל ועד כלה שיהיה למעט בתוך כ' ולריך לזה טורח ותיקון רב ולכן לח פסיקח ליה למנקט הקנתח דקשה התיקון רק נקט פסולה ממילח שם ילנה לעשות ולהקנה לח תהיה כשירה וכדנסבור דבמבוי פסיל ובסוכה כשר נאמר הסברח לחידך ניחח דהפסול דגאמר בסוכה דמייתי דוקח דכל הסכך הוח למעלה מכ' ובחיך הכשר כ' לח מוכח מיניה נקיט פסולה ואיבו רולה למנקט לישנח הקנתח דקשה התיקון רק נכנס בחוך ההכשר כ' כלום ולריך היקון מהם ט"כ פסיק ותני פסולה וממילח כשהר יחקן יוהר מבח"כ בכלן דמייתי המשנה דהאי קורה מקלחה בחוך כ' וכשר נכנסה להוך ההכשר רק מפחח גזירה שיקנה החחים הקורה ולח ידבר שפיר תני הקנתח דכשר הוסבל במקלח ושפיל עוד מעט ולפי"ז לחיית המשנה כהיונן בלי סוס דוחק דזהו דלחוריתח וכדומה ול"ל דזו הסיגית חזיל למ"ד דזה וזה כשר חו זה וזה פסול וע"ז מקשה שפיר ' ובזה הוחם לי מלי דיש לדקדק על הגמ' בד' ג' ע"ח מלי הוי עלה דמסו זה שלה פשיטח דהלכה כרבה כיון דעדיין לח ידעינו מנו חולק עליו ולי משום דתרי לנבי ליכח לליבים ושואל כלומר הל' הלכחח הלח גם בזה כללח כייל לנו במסורת כדלילנ תרי לנבי כילד הלכה ולח מלינו שיקנה כן ברוב פעמים הגלמר דפליגי תרי לנבי חבן לפי דבריהו ניחח דסוגיח הגמרח הוכיח מהדין סוגיח דליכח מ"ד דפליג על רבה וסבר דסוכה ומבוי שוין המה לזחה שלל מלי הוה עלה מי הוח המולק ובלילה חוסן חולק חם שוין להכשיר חו לפסול' ובזה ל"ל להגיל לרש"י והרע"ב מקושים הגם"ש דפירשו שהיחו לה הקורה למעלה מכ' והקשה דהלח במסקנת חלל הגן וח"כ חפשר לקורה להיות מונח למעלה מכ' חלח דהחלל לריך שלח יהיה למעלה מכ' יט"ם ולדבריהו ניחח יפן כי רש"י והרע"ב הן המה מפרשי המשנה ובוחרים תמיד בפירוש היותר מחייב דקדוק ל' המשנה חף כי חיבו לליבח דהלכתה כנודע ויפן כי לפי המסקנח חיבו מיותב ל' למעלה כ"ח בדוחק לזחה מפרש ברוחחה חף כי חיבו לליבח דהלכתה מ"מ לקדוק המשנה מחייב יותר וזהו דכתב רש"י יעמט ולכתורה ל' יותר הוח דמי לח ידע לפרש כן והר"ב הוסיף בלשונו וכתב כלומר יפשיל חבן שלח נעשה לחמר דהמיעוט הוח שיהיה הרלפה מלחתה כ"ח יפשיל הקורה והמיעוט יהיה מלמעלה להפשילו כן ל': ושם בפירש"י מבוי כו' שהניחו חת הקורה למעלה מכ' כו' עיין בגה"ש וע"ל להרץ דרש"י בח לפרש פירוש המשנה ובשלמח למ"ד חלל מבוי הגן ניחח בפשוט מבוי היינו החלל דנקרח מבוי שהיח גבוה יותר מכ' וח"ל לפירוש חבן למ"ד דבעינן שהקורות יהיו בחוך כ' ח"כ קשה חוך חמר מבוי הול"ל קורה שהוח גבוה למעלה מכ' וח"כ מליבים לך המשנה פירוש ובח לפרש דהאי מבוי שהוח גבוה פירוש שהניחו חת הקורה למעלה מכ' חמה והח דנקט מבוי על קורה מפרש יפן כי וקורה זו להחיר לטלטל לחוכה בח וחילולה קורה היה חסור לטלטל נמלח כל המבוי הלוי בקורה ח"כ שפיר כיון להמבוי בשם קורה ' ותרמיב הדבור עוד בעינן זה דעיין בפי' רש"י שם יפשיל כו' לעיל הבחתי דברי בעל הפלרח שכחל במשניות שמפרש למאי הני המשנה יפשיל ולח הני יפשיל ובהתבוננו ורחיתי כי שיחתן של הרחשונים הוח ולח רחה כי כבר פירש כן הריטב"ח במס' סוכה בשבע שיטות להכשב"ח וז"ל דלח קחני בים יפשיל חלח יפשיל כלו' יפשיל חלקו בין שיפשיל חת הקורה בין שיגביה חת הקרקע וכדמוכח החס בהדיח בגמ' ' הבך רואה בעיניך כי מעשה דבריו רק בעל חפלרח יכרחל שקוקי מספקי ליה והבית רחיה ותחתה ולני הבנתי לעיל כי לחסתיט ממנו גמרח ערובה חבן הריטב"ח לח חיבו רמוזי מרמז להגמרח שהבחתי לעיל חבן מה שכתב שם בריטב"ח עוד ולח כפירש"י ז"ל יפשיל ותפשר דבריהו ז"ל ללו דוקח נקט יעו"ש ולפי דבריהו הכ"ל בדקדוק כתב רש"י כן וצ"ע עוד שם בגורס בסיכה תיבח למעלה וכבן ל"ג למעלה ' ושם בחוד"ה סוכה ט' ותח דחמרי' פ' במה מדליקין כו' פירוש בשלמח לפירש"י ל"ק דליבעי דפסול ניחח ליה למחני טפי רק שכבן ל"ש למחני ל' פסיל לכך חני ל' יעמט ות"כ ניחח גבי חנוכה דנקט פסולה דזה הל' חביב יותר חבן לפירוש החוס' דל' יעמט עדיף טפי מפסול מ"כ ק' חמאי נקט פסולה בן נרחה המשנה מבטיחות דבריהם חבן זה חיבו דפשיטח דגם לפירש"י קשה הל בן קושיח בן חמה לפירש"י לגמ דפסול עדיף חבן הח הגמ' חמר דבדרבנן לח שיך פסולה שהרי כבן ההפילו להרחוחך עשקי בי הניכה והילוחיו ומאי פסול שיך למימר חכחי לח הודיעך רבנן טיעוריה בהכי דלהני חם לח עשה בן פסול ע"כ ל"ל דחדרבח החוס' קאי על פירש"י ולחמר דחין למדחי פירש"י מהח לחמר בגר חנוכה פסולה דבשלמח לפירוש החוס' דל' יעמט ניחח ליה למחני טפי דהוי ליפנח מעלית טפי מל' פסיל כדחשבען בפסחים שעשה הכחוב כחה חותות שלח להועיל דבר מנוכה מפיו ע"כ זהו לח שיך רק במשנה דפשה דבריך יפיר חפילה המשנה מהדר יותר בל' יפה ונקי לח בן גבי גר חנוכה דהוח בדייחה והבדייחה חיבו מהדר בלשון כ"כ ' ובן מלינו בפס' פסחים דחנח דחתיהין נקט חור לי"ד לח בן בדייחה דהי דבי שמוחל נקט לילי י"ד ותין מהדר חתר ליפנח מעלית חבן לפירש"י דבדרבנן ע"ח למנקט פסולה קשה לחתי גבי חנוכה נקט פסולה ע"ז חמרי דחי משום הח לח חיבה די"ל דנקט פסולה חגב סוכה דבחריה רק פירש"י נדחה מלחריהן שקט חור לי"ד ותין מהדר חתר ליפנח מעלית חבן לפירש"י דבדרבנן ע"ח למנקט

גופה החלל והם כן מוכרח לכתוב כן ומלי זהו קושיא לזה מסייס
הס"ם דגבי סוכה הגן נמי ר"י מכשיר ובסס דע"כ פירושו לגמרי
דח"ל למעט גופה החלל דסס ח"ח לפרש ולחלק כמו במבוי חיכן
יהיה המיעוט מלעיל או מלהחה וא"כ הכי נמי כן הוא ובפיר
קמקשה להלהי מבוי שהוא גבוה מכ' לחמה פסולה ולמעלה
ימעט וכ"י מכשיר וממילא נפרש מכשיר לגמרי כמו בסוכה ·
ברם זהו טעותא דכתבר נפרש כן ח"כ עדיין חיני קושיא
דמלינו לפרש דר"י מודה דלריך לימעט גופה החלל רק פלינ
בזה דלאו דוקא יהיה המיעוט מלעיל כ"ח בכל גינא שממעט
מלעיל או מלהחה סני והא דמכשיר בסוכה דח"ל סיהי
גופה חלל למעלה מכ' יען דסוכה לישיבה עבידה שלעה
ביה עינא לבל מבוי להלילוך עביד מוכרח להיות פחות מכ'
בע"כ ל"ל דזהו ל"ק כלל דמאחר דבכלן מוכרח למקט
הקנחה מפני מידום דין דהמיעוט מוכרח להיות דוקא מלמעלה
ולא מלהחה ח"כ למאי לורך להכשיל ולמהני פסולה והקנחה
ולהלריך בל' לכן פסיק והני הקנחה לחוד דהקילור עדיף ·
לזחה ל"ל לחדך הקושיא הל"ל בחופן לחה ובפשוט ביותר ·
דהנה כחבר היה נקט בכלן פסולה ח"כ הוה לריך למחני
ע"ז וב"י מכשיר חז הוה למימא דפירושו כ"י מכשיר בדעבד
כחבר כבר עשה כן שהגביה החלל חס בדעבד כשר משמ"כ
להחחילה מודה ר"י דלריך לבל להיות המבוי גבוה מכ' לזחה
נקט ימעט ולז הני ע"ז ר"י חומר היו לריך ולא נקט
היו לריך למעט כ"ח היו לריך לחוד ופירושו היני לר"ד
להיות המבוי גבוה רק כ' כ"ח כמה שירלה יגביה וזהו ל'
דמשמע לף להחחילה וא"כ מהו זה קושיא דמוכרח בכלן
למקט הקנחה ולא פסולה משמ"כ בסוכה דלא נזכר ר"י
כ"ח רבנן לחוד הני ספיר בס פסולה דזהו חביב להם
למקט ביותר מלמקט הקנחה רק בכלן ח"ח למקט פסולה
הני הקנחה לזה ספיר מביא הדין סיומא ור"י מכשיר נמלא
גס בס גבי סוכה הגן ע"ז דברי ר"י ואפ"ה לא חש משום
ר"י למקט הקנחה וא"כ ספיר מקשה הגמ' מ"ש בכלן הני
הקנחה ולא פסולה: ועיין עוד בס מה דלחמר ור"י לא למדה
אלא מפחחו של חולם כו' עיין בהרע"ב במשנה בפירושו
בשעמת דר"י דסבר קורה משום מחילה והמה עליו הגה"ם
ועיין ברבינו יהונחן שמפרש נ"כ כהרע"ב ביחר ביחור וכבר
החעורר ע"ז בם"ח ועי' בס' כהונ' פסיס שבשרה מקורה מירו':

במחבר סעיף ל"ח העמיד לחי בחמלע מבוי כו' ·

עיין במס' שבח ד' ט' ע"א רש"י ד"ה פחח
פחות כו' ובמהרש"א שכחב דלכן מהחילה כחב רש"י ז"ל לחי
לחר משום דחיים ביה ד' חבל לבחר דחמר דליה כו ד'
כחב דחין לך לחי גדול משובי המומה ובקשה הלא כלן בין
לחבוי ובין לרב יוסף לחפוקי מהורה לחי בעינן ד' לחות ·
לחנס סס גופיה פי' רש"י בלחי העומד מחליו מייבי דחי
בעשהו לשם לחי וכי משום שריבה בשהיחתו נרע ועיי"ש
בחוד"ה פחות מד"ח דף ה' ע"ב חבל לקמן ד' י' בלחי
המוסך דלא שייך שם הולחל וריבה בשהיחתו מפרש שם
בעשהו לשם לחי וכן לא דייק שם הש"ס ש"מ לחי העומד
מחליו כדדייק שם הלא יעו"ש והשתא לפי"ז בלחי
בלחי העומד מחליו י"ל בד' נמי מפיק מהורה לחי דדוקא
עשה לשם לחי בעינן ד' לחות חבל עומד מחליו נרע ההס
כיון דלא שייך הולחל וריבה בשהיחתו וא"כ בכידון דיקן
דשובי המומה ד' דזה אין שייך הולחל וריבה בשהיחתו
והוה כלחי המוסך שני בד"ט ואף עפ"י שאין לזה רחיה מ"מ
הא מלי לחוקים רש"י ז"ל ההיא דרמי בר חמא בלחי העומד
מחליו נמי מ"ל רחיה אלא מסברא אמרה רש"י ז"ל ולכן
גם בזה בעי על הסברא במקום דלא שהים ועומד מחליו
בד' מפיק לי' מהור' לחי וא"כ שובי המומה דלחי העומד מחליו
הוא כלחכב רש"י בכלן ד"ה לחי הבולט ולא נעשה לשם

מבוי מקרי ולחביי נופיס בד׳ טעמים סגי ומזה יש רמיזה
בדולה לרש״י :

בפירש״י ד״ס ותי תמרת כו׳ עיין בנה״ס ונ״ל דכונת
רש״י כך הוא לפי שהוקשה לו קושית התו׳
ד״ס ותי כו׳ דקאמר רב יוסף הייט דתיכת מצחו טפי כו׳ וסבר
רש״י דלכתורה קשה דלקמן בד׳ ע״ג ע״ב אמר רב לכך דיבת
דתין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין
לתוכו וכן בסמ׳ שבת ד׳ ק״ל הביאו ג״כ זה בשם רב ומתי תדיה לן
הלא בפירוש נאמר בהדיא בבריית׳ ונ״ל דרב פליג על כך בבריית׳
דכך בבריית׳ סבר לעיל שני החצירות בכל לד ולד ורב סבר
דסגי בד׳ חצירות לבד הלר מלד זה ומלר מזה ובמועל מקיל
ביותר דבחלר ס׳ לבד סגי ור׳ יוחנן מקיל ביותר דאפילו
חורבה וכל ס׳ מקיל מחבירו ומ״ל לעיל יפלגו על בריית׳ י״ל
עבור כי לא מתניתא בני ר׳ חייא ור׳ הושעיא ובע״כ ס״ל כן
דהא חזיק בהדיא דמועל פליג ולפ כשהדוק לאמר דרב
סבר כבריית׳ ולא כהנ״ל לכן מה יעשה על במועל ועל
רב בחמת בלח״ם ל״ק כי רב תנא הוא ופליג ושוד מהניחין
שמבוי לחצירות בחלר לבתים דייקי כותים כמבואר בד׳
ע״ד בע״ב ס״ל למועל כנ״ל וזהו שכתב רש״י מכדי מיעוט
חצירות בתים ולין פתח פתוח מד׳ וס״ב שני פתחים הוא
שמוסב לחמות ולעיל יפתח פתחים של שמוסב לחמות במשך
שמבוי בלינו הלא ד׳ ומשהו ולפילו כשהדוק לפרש דהאי
בריית׳ פירושו ג״כ הלר מלד זה ולחלר מלד זה מ״מ לעיל
יפתח פתח רחבו ד׳ במשך שמבוי בלינו הלא ד׳ כלומר
ומשהו לית מקום הפלימין דבמשהו לא יוכל לעמוד הפלימין
כתירוץ הנו׳ :

(סמ״ד) **במחבר** סעיף ה׳ מבוי שמפולש כו׳ בשם
שבת ד׳ ו׳ ע״ב הוה״ס יתר ומה
שהקשה הגה״ס שם ונ״ל לתרץ דהשתעות דר״ת ז״ל כן
לחן רב יוסף מדשם לית שותפת ובלה״ס לית למילף די״ל
מבוי כלל לא ואפ״ה כתיר יותר מי׳ ס״ב י״ל לר״ת בע״ב
ר״י קובר קורס מבוי מחיצה וכסברת ר״י בר חלא בעירובין
י״ב ע״ב וסבר ג׳ מחיצות מדאורייתא לחן רב יוסף דסבר
בד׳ ס׳ קורס מבוי סיכר ס״ב תירוץ הנו׳ לינו ע״כ לאמר
לית שותפת וב״י מתיר לף ביתר מי״ג נמלא דלחן דשקלו
לר״ת דרק עד י״ג וסיינו מדאורייתא וס״ב לף כדשפרש ר״י
סבר ג׳ מחיצות מדאורייתא ולחן קורס מבוי מחיצה מ״מ
הם לאמר ר״י דלף כדאיכא קורס לריך ג״כ שלא יהיה רחב
מי״ג חילו בפיר מדרבנן ומדאורייתא מודה ר״ת ול״ש כשוגיא
דעירובין ל״ם דר״י סבר ג׳ מחיצות מדאורייתא כ״ת ג׳ מחיצות
דוקא ולאי קורה מבוי מחיצה וכך בריית׳ לא מיירי כ״ת
מיהיר שלעול מדאורייתא וכוגיא דעירובין חזיל לסיוטא רבים
דקורה מבוי סיכר ולא שייך תירוץ הנו׳ ובוב ס״ל דסבר
ג׳ מחיצות דקורה מבוי סיכר ומדרבנן קמיירי ע״כ כוליה
רב יוסף דקאמר לף ביותר מי״ג ושעמו של ר״י דקסבר
ב׳ מחיצות וסתו׳ דכתבו דס״ל ב׳ מחיצות מדאורייתא לא
לר״ת כ״ת סתמא דפסו׳ לכן לפי״ז סגי סתו׳ כתבו מקודם
די״ל דמערבין בעוה״פ כו׳ ולין לסקשות הלא בבריית׳ תשיב
רש״י כמ״ל ד׳ מחיצות דעוד לסיק מד׳ לדדין ס״ב לף
דיסבור ג׳ מחיצות מפקא מדר״י יתן דג׳ מחיצות לב״ע
מדאורייתא וס״ב לאמר מבוחות המפולשין משמ״ב ג׳ מחיצות
ס״ב לר״ת מהי קממעט זו היא דתמ״ל דר״י סבר ג׳ מחיצות
וי״ל דממעט מחיצות שנים וכי כדלא מנינו מ״ד מסוכר
כן ס״ל דממעט מסברת המיצוע לכן קשה למהי הולרכו
לאמר כן לר״ת נימא דסבר דמדאורייתא עד י״ג דוקא וכתן
מבוי קורס ולאי דכוי ג׳ וכב׳ דוקא עד י״ג וי״ל דמשמע
לסתו׳ דר״י דאמר בבריית׳ ס״ל למעט קאי לקדוש למעלה
מב׳ ס״ל למעט וכן בלוחב נמלא דמיירי בדאיכא קורס וע״ז

אמר ר״ת עד י״ג לף בדאיכא קורס ע״כ כוליה לתרץ
דמדרבנן קאמר ומדאורייתא סבי בג׳ מחיצות לף ברחב :

(סמ״ס) **במחבר** סעיף ד׳ מותר להשתמש תחת הקורס
כו׳ ט׳ בסמ׳ עירובין ד׳ ע״ו ע״ל דהוו
פליגי בה תביי ורבה כולי שמייהו מזה כל׳ משמע דמעת
כולהו התחילו במחלוקת זה ותמיד כל הסנים חבר היו על
פי חבל היו מולקים בזה ותחמה לית לפשר להיות כן ונ״ל
דאיתא בסמ׳ שבת ברכות ד׳ מ״ח ע״ל תביי ורבה כו׳ רבה לחוי
לשמי טלנא תביי נפיק לברה ס״ל דרב תרווייהו רבנן הויתו
כו׳ ולכתורה מאין ידע רבה כי יהיו רבנן מאי דבר מרישות
בזה ולף לפי׳ שהוספות שהיו קשיים הרבה למתוד נ״ב
אין כ״ב רלים מזה ושו״ר לפי שהו׳ דלתו לאזמוני קא מנסי
להו ס״ב סיפור המעשה הוא מיותר לגמרי · ונ״ל דהנה
משקיא בגמ׳ בשלן הוא דפליגי דתביי דחבר שבר לתי מעוש
מחיצה ורבה שבר מעוש הכירה ולפי״ז הכי נמי פליגי בקורס
ג״ב דתביי יש שברה דשבר דהוא מעוש מחיצה בד׳ ס׳
ע״ל ורבה קמיפלגי מ״ש קורס מעוש סיכר ומ״ש קורס
מעוש מחיצה היינו תביי דאמר בד׳ יעו״ש ורבה בד׳ ח׳ ע״ב
שבר דמעוש סיכר דאמר תיכו מיח חלא כנגד הקנר ועיין
ברמ״ש חבל קורס שעומדת מחיצה כו׳ ובבנתה חבר״י וכפירוש
זה כו׳ ומפרש דטעמיה דתביי דקורס מעוש מחיצה כו׳
יעו״ש נמלא שם היה בעשה דהיו רבה ותביי ורבה יושבין
תחת קורס שלא כוכן להחיר כ״ל עמד מחיצה ואז נעשה
רוח תביי בעוש זיו חכמתו דקורס מעוש מחיצה נמלא כוי
שפיר מחיצה מעליתא לעיין שבת וברבה נעשה רוח חכמה
עפ״י הסברת הנוה מעוש סיכר ואינו מחיצה וכתלן דכותר
דמיא לזה שפיר רבה לחוי לשמי טלנא שיבב שם תחת
הקורס יען כי כתלן לליתה דמיא וכמי שעוש יושב תחת
שמי שמים הכן תביי דלשיטתו דהוי מחיצה נמלא הקורס
כוי הפסק בינו לבין שמים לזאת נפיק לברה מהקורס ומז
בבראה רבה כן דזהו חרוצת נפלא תיך ילדים טולי ימים
יפלגו בדבר חבר רבנן קשיטי פליגי בזה אז חמר שפיר
תרווייהו רבנן כוייהו נמלא שפיר חמר כתן דהוו פליגי תביי
ורבה כולי שייהו היינו מעת טולדם בעודם לעירי ימים
היו מולקים בקירם ולאי הם השם מעוש מחיצה · לו מעוש
בירה וכדהכוב בבנתה חבר״י בכתן דהא דמסיק הכא תביי
לטעמיה דחמר לאי מעוש מחיצה הייטו לטעמיה דלעיל גבי
היש נפוש מכ׳ דקורס מעוש מחיצה יעו״ש :

בסעיף ה׳ שמת יהגלגל החפץ מידו כו׳ עיין בשם שבת
ד׳ ח׳ ע״ל בדש״י ובנה״ס ונ״ל לתרץ דהשבר״ם
שקשה בד׳ ל״ו דכזורק מרש״י לרש״ר דקאמר לעיל דהוי תולדה
דהולאה כדאמר מבדי זריקה תולדה דהולאה תע״ג דזריקה כה״ג
לא חשבתן דהויא בשבת ונ״ל דהיון דהוא מוליא מרש״י לר״ת ע״י
זריקה היינו הולאה ממש דמה לי ע״י זריקה ומ״ל ע״י
הולאה והולאה גופא בחיבא הויא נמי בחלו הולאה ע״י
זריקה נמי בחיבא יעו״ש חבן נ״ל דרש״י לא הוצ בחירוץ
זה וסבר דלא בן ב״ת זריקה הויא בשבת שהיו זורקין
מחצין ל״ז ולא שייך זה לשקשות ב״ת על ד׳ חמות · וזה
סרה נ״ב קושית הנו׳ דשבת מיהא שהיו מולילין הרווות
בגון חרון מזבחות יעו״ש יען כי זריקה הויא בשבת לא חשבתן
והולאה לשבר דהוא חייב לף בהולילי הרווות :

(סמ״ב) **במחבר** סעיף ד׳ הסובר מן הטע״ב כו׳ עיין
בשם׳ עירובין ד׳ ע״ב ע״ב תוספות
ד״ס בני כי לכתורה חין זה קושי׳ דשם ס״ל כלו של מוכר
ברחוב לוקח דל״ק כשבותר בשו״ת סי׳ ר׳ סעיף ס׳ ברש זה
טעותא הוא דמ״ב לשם הולרך לטרחת גדולה ב״ב לזכות
לבן ע״י אחר כו״ל לטעות בשבוב לזכות וליחן לבש שחשב
חלק בכלי ואז בשיבא בחצר יקנה בכלי וגם שם שבשעה

דשוב יכיה כלו על לוקח ברשות לוקח ואין לחדן נמי דמייבי בחנר שחינה משחמרת לדעתו דל"ק כמשואר בבי' ר' סעיף ח' דכח בחחיבות כחב דמיקרי חנר שחינה משחמרת דוקח במקום שחין מחילים משח"כ במקום מחילים חף שחינו סגור במנעל מקרי חנר משחמרת ונ"ל לחדן דמחחר דלריך כניסה ויליחה דרך פחחים ח"כ מחחר דעדן לח קנה כ"ח מחר כניסה לביחו ח"כ משקנה חים ליה ומעילנה ליה ליה דבשעה שסכנים שלו ולח מכני ע"כ לריך זביה מקודם:

ובך פ' ע"ח חוס' ד"ה משכח כו' וכ"ל לחדן דבע"כ ח"ח לחמר כדברי הגמ"ם דח"כ למ"ל להמחדן להביח ממרחק לחמו ממשכח דכלחו של ר' חוסניח כלח ממכני גופח ליה יכול לחדן דרב סבר דחמומין דים לו חשמכחח משקנח חמור מחלירות חו משעם דבחלירות דחשרי מהדדי נמר ומקני ח"כ קשה לחמי כבח חנן וכבח לח חנן כלח מחחר דבחלירות בעי זיכוי ח"כ משכ"כ בחמומין ומחמי לח חנן בחמומין ג"כ וח"ל דבחנח סמך מבח דקחני בחלירות וכש"כ בחמומין זה חינו דח"כ מ"ל דסמוחל דכוכיח מבח דבבח חנן ובבח לח חנן בע"כ ל"ל משום דים לחזק סברח להיפך כמשואר בחוס' ד"ה רב חמר ח"כ כול"ל לבחנח לפרש דבריו בבדיח מבלי לטעות ולמיקט בפירום ומזכה להן וח"כ בע"כ ל"ל דבמכיוח חלוקות זע"ז דחנח דיקן סבר דלח בחלירות בעי זכוי ומכש"כ בחמומין וחנח דלקמן סבר דלח כן דלח בחמומין ח"ל זיכוי ומכש"כ בחלירות ותרי חנחי היה וח"כ רב סבר כחנייחין דלקמן רק בחמומין כוח דלחמיר כבדין מבשה ולח כו"ל להחריכות כלו ומה נם דחין זה חירון כ"כ דחולי בסעם משום דסוי שלח מדעחה בע"כ ל"ל דחין זה כוכחה די"ל דבחנח בחמח סבר דחמומין ח"ל זיכוי ובלירות לריך זיכוי ולח פליגי זע"ז וח"כ גם מבדין ברייחה ללו רחיה חבן כ"ז ניחה לפירש"י מבח"כ לפירום כחו' דכחבו דחנח דיקן חנח בחלירות דבעינן כו' כש"כ בחמומין ח"כ בדק"ל דבלחו בדין ברייחה י"ל דלח פליגי מחניחין זע"ז ונקט בחלירות ומכש"כ בחמומין לבך בבח חנן ובבח לח חנן משח"כ בבחן מבואר להבינה לר"י בר"י דבחמומין ח"ל לזכות וכ"ל דבחום' סברי דעד כחן ל"ל למשנה לפרש בחמומין לריך זיכוי כ"ח לפי סברחם לישה מחן דפליג בבח ובכ"ע בחמומין בעי זיכוי וכמחן דפרש דמי דזכו מילחה דפשיטח ליה ל"ל להמיעטו חבן כדחמר דר"י בר"י סבר דלח בחמומין ח"ל זיכוי ח"כ פשיטח דסיה המשנה מפרש בחמומין בבדיה לנרך זיכוי ולח סיה סמך חמחי דחני בחלירות וח"כ יקשה דחרי המשנה חרחי דסחרי דרישה סבר דלח בלירות בעי זיכוי וסיפה סבר דלח חמומין לח בעי זיכוי ודחיקה לחחום' לחמר דחרי חנחי היה ובע"כ ל"ל דהמשנה סבר בחלר בעי זיכוי ובחמומין לח בעי זיכוי וח"כ קוב היכו רחיה מר"י בר"י דבחלירות ח"ל זיכוי דל"ל דסבר ג"כ כהמשנה דילן דבחמומין לח בעי זיכוי ובחלירות לח בעי זיכוי וסשיר כוכחו רש"י ובחוספות לפרש בחופן חחר ולפירש"י ל"ל דבן חמח דהמשנה סבר כשמוחל חבן רב סבר בחמומין כר' חייה ובחלירות פליג על המשנה כמו דפליגי בחמומין על המשנה לף לבחמומין ים לו חנח דמסיים ולח במבוי רב חנח כוח: ועיין שוד שם בחוד"ה חחו בח"ד לחשתו כו' לק"מ דבחמח ים להקשות על הגמרח בד' ס"ד דחמר מידי דכוח ליה כשכירו ולקיטו מנלן דילמח שמוחל לח חמר דשכירו ולקיטו נוחן טירובו כ"ח בלח מיחה משח"כ במיחה כשעלים בפירום מנלן חבן מזבו גופה כוכיה רבח דהוקשה לו מכיון דחמר בשכירו ולקיטו ח"ל מכש"כ חשתו ולמחי חמר שוד בחשתו בע"כ ל"ל יש בכדי לבל נעשה דכוחו בשכירו ולקיטו בלח מיחה לבך חמר חשתו וכיון לפילו במיחה דסיה כבע"כ דמי ומכירה שלה סוה שוב לף

במיחה וכמו כן בדומיח דחשה החכון בשכירו ולקיטו לחקובי לחשה: ועיין טיד שם ד' פ"ג ט"ח נמ' וחנח דיקן כו' וכ"ל לחרן דים להקשות למחי חמר בלשונו חליה וחלי חליה וחלי חלי חליה בפירום כו"ל למינקט ג' בילים בילה ומחשה ג' רביע בילה ומחי חלי זה בשכר טירוב דבחר דילה מחשיב הסיטור וכ"ל יש לחלו הסיטורים בחלוקה חלי' לר"י בן ברוקה כדחיח ליה ולר"ם כדחיח ליה וח"כ כדפרש הסיטור בפירום על בילים כו"ל להחריך בדבר לריב"ב ג' בילים בילה ומחשה ג' רביע בילה ולר"ם ד' בילים ב' בילים בילה ט"כ קילר בדבר וחלי בשכר טירוב וכל מר כדחיח ליה ומעחה לפי"ז הם נחמר דסדין ברייחה לף קחי על המשנה ורק יחידחה ליחמר לר"ם הדק"ל למחי סיער בשכר טירוב וחני חלי חלי חליה כו"ל לפרש בסדיה על המשנה בבילים בע"כ ל"ל דחמחניחין קחי וכל מר כדחיח ליה: ועיין טוד שם ד' פ"ו ע"ח נמ' ר' מכבד עשירים כו' ולדבריו ל"ל דר"ע היה מכבד בזקנחו דהעשיר כמשואר בגדרים מ"ק חלח מילי ליעשר משח"כ בילדוחו היה עני כמשואר בשם' כחובות חבן חם קבלה נקבל וחם לדין ים חשובה דהלה כה מקרח דרים כדמסיים בדדרם רבח כו' ולעד"ז כהונה דמשואר בשם' ב"ב ומסבילים יזכירו כשור כרקיע חלו דיין בדן דין חמח לחמחו וגבחי לדקה פירום העשירים דחבן לבם הקב"ה עשירות לף להחזיק לעלמו כ"ח ליחן לדל לחמו וכוח כמו גבחי שע"י יבח לבעני כשודע והעושה בן כוח בדמיון ממש דיין הדן דין חמח ועל שניהם כוח חומר יזכירו כשור כרקיע ולל זה כיון שכחוב חלהים לף חקלל בייחו דיין וגשיח בעמך לף החור זה עשיר כמשואר בב"ב גבי כורדום וסמכם זל"ז ישן כי בדוגמח חחד המח והטעם כוח כי על שלשה דברים העולם עומד על החמח ועל הדין · וכן על ג' דברים העולם קיים על החורה ועבודה וג"ח נמלח שני חלו מקיימים העולם ע"כ בוין המח ונם נדמין לרקיע כי עמודי שמים ירופפו והמח מקיימים ולכן לריכים לכבדם כמו לדיין ובעל חורה כי בוים המח וחלו שדברים נחמרים בקרח לימחי נחיבב העולם ונחקיים וחיני מפחד מפני מה"ד בשחסד זו נמ"ח וחמח זו דין יעלרכו לז נחקיים העולם ומחחר דבוה כוח לדיין ומקיים העולם ע"כ רחוי לכבדו:

(חי"ז) **במחבר** סעיף ח' והנשים שמוכנות שלח לעשות מלחכה כוח מנכ טוב כו' זכו מירושלמי ובש"ם דילן משואר ג"כ זה במנילה דלחמר ושלין ביעול מלחכה לעם כנון ר"ח וחב"ח ובמ"ק נחמר ר"ח יוביח שים בו קרבן מוסף ומותר בעשים מלחכה בעכ"ל דשה דמ"ק בחנשים מיירי ודמנילה בנשים קמיירי ולעד"ז לבבית עוד רחיה מש"ם דילן דנשים חסורות במלחכה דבפ"ב דסוכה נחמר וכחר"י מניין שחייב חדם להקביל פני רבו ברגל שנחמר מדוע חם הולכח חליו כיום לח חודם ולח שבח מכלל דבחודם ושבח חייב חדם להקביל פני רבו יעו"ש וסקשיח מפורסמח כיון דנשים בחודם ושבח חיבבי ליה למיזל ח"כ חך חמר רק חייב להקביל ברגל הלח לף בחודם ושבח חיבבי ליה למיזל וכריעב"ח מחרן דר"י דחמר ברגל דוקח מיירי כשרבו חוץ לחחום וכרי"ף בע"י. דחם זה והעלה דברגל כוי חוב ובחודם ושבח כוי רשות ונמל ר"י מדבחודם ושבח כוי רשות ים לדין חיוב ברגל שבות מזמן לזמן וכן הוח סברח המג"ח לעיל בסי' ס"ח ובחבו' מים חיים סי' י"ד דחק עלמו בדברי המג"ח ולח כבין כי דבריו פשוטים דשם כי דבריו דשם דברי כרי"ף בע"י · חבן לדעתי הכוונה כך דבחמח להקביל פני רבו כוי בכ"י מלוח לף בחול כדמוכח מבח ד"י חים כפר חוטית בחגיגה ובדבחב המג"ח בסי' חקב"ד חבן לח רמי חיובח עליו בחול ישן כי מרידין במלחכה ואיבה ביטול מלחכה לעשם ובשבח לף לישה ביטול מלחכה

ועשם מ"מ הה קובעין מדרש בו כמבואר בטור סי' ר"ל
ואמרה תורה כו' ח"ל י"ל זוג שהוי מזווג לך ובשם שמו
ישו"ם וכ"י כך אמר קב"ה למשה רד ועשה לי קהילות גדולות
בשעה שהי שילמדו כל הדורות שבאים אחריך להקהיל
קהילות בכל שעה שיהיה שנים ג"כ וכ"מ ללמוד בשם תורה
לבניהם כו' אם אתם נקהלים בכל שעה ושעה שנ"כ וכ"מ
כו' ישו"ם ע"כ ליכא חיוב עליו בזה אלא אם הבר"ח היה
בטילה ממלאכה ובשעה בטילה ג"כ ממלאכה ומתורה פטורה
ע"כ עליה החיוב אף בר"ח ובשעה נמצא שפיר אמר מכלל
דבחודש ובשעה שני למיזל דבומיה אסה היה וממילא מוכח
מזה דאים ברגל חייב דבטל ממלאכה ואין קובעין מדרש ·
ברי בהדיא דר"ח נאים אסורות במלאכה · ומוכח מזה ג"כ
דין אחד דאסה חייב להקהיל הרב אף בחודש ובשעה אים
ברגל נבד :

בט"ז ס"ק ח' והקשה ב"י כו' ועיין במחצית השקל שמחזק
דאפשר לא ניחא ר"ח ליברהל כ"ח במ"ע וכוי הזמ"ג
וא"כ לא היה לנשים חלק בר"ח ישו"ם כמדומה לי שלא עיין
בב"י שכתב י"ל מעיקרא לא ניחא רק לאנשים ולא לנשים
דלאו אאה דברי הב"י אלו כו"ל לפרש דזכו כותא בב"י
אחר א"ל ביאור כ"א דנאמר במכון דהוה מ"ע שהזמ"ג ע"כ
לא ניחא לנשים וכן רשיתי בפרמ"ג שמחדש ג"כ הדין שברה
של בעל מחצית השקל דהוה מ"ע שהזמ"ג ולא כתבו לחירון
מדשפשים כ"א מפרש הכוונה כך בב"י ישו"ם ולעד"ז לחרן
כך דמבואר שהקב"ה אמר בביאו עלי כפרה על שמיעטתי
סירה והכוונה דהלבנה טעונה ג"א לבני מלכים שיתמעטו
בכתר ר', ובהברה למעט לא', וא"כ לעולם של הלבנה מהו
שאמנם לעולם אף אפשר שהלבנה תאחר בגדלותה לבן
להחמה יחוסף חור ואז לא יחסר להלבנה וגם לא יתמעטו
ב' מלכים בכתר ר' · לכן זכו ג"א מפלת חטאת הדם ברחטון
בהלבנו לעץ הדעת ואין בכוחו לסבול חור גדול כ"א לעשיר
אחר יקוקן בחטאת יהיה חור להלבנה כחור החמה וחור החמה
יהי' כחור שבעת ימים · נמצא דישראל גרמו בחטאם
שיתמעטו הלבנה ותילולי חטאם הי' כדאי לבמה בחור שבעת
ימים ויהי הלבנה נאחר על עמדם ע"כ לריכין להביא
כפרה ע"ז כי כמה גרמו למישוט הלבנה וכמה בגורם להטות
תכילת עץ הדעת היה האשם לו לזאת בשמחת י"ט דר"ח
שמחדש הלבנה אין ניחא לנשים כי המה גרמו ללבנה פגם ·
לכן ידוע הלמלה לא חטאו ישראל בעגל היה מחוקן קלקול
מעת עץ הדעת ושוב היה ביכולה להיות חור בלבנה כחור
החמה וזה חטאו האנשים ולא הנשים ע"כ נתן להם שכרם
שיממרו את ר"ח מה שמתחילה לא ניחא לכם כי גרמו פגם
בלבנה לכן נעשה מגידם היה מחוקן פגם הלבנה וניטל
מהאנשים כי כעת המה הגורמים לפגם הלבנה :

(תי"ח) **בט"ז** ס"ק ג' בסידר ר"ח בין שבת ו"ט ובין
ח"ם כו' וה"ל מכיון דלחורייתא הוא כו"ל
למקט אחר שבת ויהיה בסדר דבר אחדיר דשבת הדיר
מר"ח ור"ח אדיר מי"ט די"ל יש כי הוא להשמיענו
בדרך הגב דלחורייתא הוא ואם הוא נקט לבתר שבת ר"ח
דרבנן הוא אבל לבך נקטיה בתר שבת יש כי היינו מבניח
למקט מילי לחורייתא לחוד ומילי דרבנן לחוד כ"א דבר
אחדיר נקט ברחבותא · אמנם לע"ד י"ל לפיך מדברי הס"ז
לחדרבה בת לכבריה דרבנן הוא יש דקשה אאתי לא סידר
ר"ח לבתר שבת דאז הוי סדר מילי לחורייתא וגם דבר
אחדיר בשבל"ל דרבנן הוא וע"כ נקט' מקודם למילי
לחורייתא וא"כ מאחיל למקט מילי דרבנן וסבר בטור דאם"מ
הוא ג"כ מדרבנן ונקט בסדר מקודם מילי לחורייתא מקודם
שבת דהוא אדיר מי"ט וא"כ מילי דרבנן מקודם ר"ח
דהוא אדיר מאם"מ · אבן פירוש הט"ז ופירושי לא ניחא לי
יען דאינו הכרח ברור די"ל דלבך נקטיה לדר"ח בתר י"ט
דנלמד מי"ט מדנאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם וברחשי
אחדיכם וא"כ שוב ש"ל הכרח כלל די"ל דהוא מדלחורייתא
דמקרא יליף לו הוא מדרבנן ונקרא רק אסמכתא בלבד
כב"י והנכון בביאור סטור ס"ל כך דבב"י כתב כתב ר"י אסור
להתענות בר"ח כך פשיט בפגילה חענית ורחה דבין
דבטלה מגילה חענית דאינו אסור ואין כן דעת הרמב"ם
והטו' ורבינו וכ"ג מדאמרינן רפ"ב דחענית ר"ח דלחורייתא
הוא וכ"ג מסיקולמי שבתב רבינו בס"ם זה ישו"ם נמצא
אחר בסבית הטור דאסור בחענית בר"ח מסמטנה ונשא
ונתן בדין יחיד שקבל חענית ופגע בו ר"ח דגם בזמה"ז
נאמר אסור אם הבית רואה לדין זה דגם בזמה"ז נאמר
כן מסיקולמי ונקטיה לחס"מ לבתר בטעמו יען דסידר לר"ח
בין י"ט לחס"מ ואין לזה סדר ול"ל יען דר"ח מי"ט נלמד
ע"כ נקטיה לבתר י"ט ומבין דמלימוד הקרא יליפינן לו
דהוא לימוד גמור לו דהוא מסמכתא ע"כ נוהג גם לבתר
דבטל מגילה חענית דאינו אסור ממגילה הענית כ"א
מלימוד הקרא נמצא שפיר הבית לזה להכריח דינו הקדוש
דגם בשם אסור אסור אוכא ובטעם על מה הוא כן ולא
כרבינו ירוחם :

(תי"ט) **במג"א** ס"ק ח' וכ' בב"ח ולא נהגו כן כו'
ולעד"ז לאמר בטעם המנהג כי סמכו
על פירוש הר"ן שמפרש בשודה ר"ח שהיו עושין בשניו
נכנסין לעבר בחודש ח"כ י"ל דדוקא בשטודה זו שנעשית
בחסיפה ובשם ולא זמן אסיפה הוא · אז י"ל בטעם היון
דהוא שטודה לאחריה חיישינן שמא יאחט בן עוף כדאיישינן
בשהוכוה ד' כ' ע"ח ע"כ אין לעשות בשטודה בשבת ·
אבן שטודת ר"ח בעלמא שפיר נוכל למעבד גם בשבת
דלנפשיה לא טריד ויספיק במה שבבין מאחמול · ואין בטעם
בשטודת ר"ח מבוש שאין ניכר בעושה מבוש ר"ח :

(תכ"ג) **במג"א** ס"ק י"ח מגמ' דזבחים דסמיכה אינה
בעמידה כו' קדמו בט"ז בת"מ סי'
י"ז וחמה על בסמ"ע וב"ח ישו"ם אבן שבתב שם שבאל
להב"ח ובסיבו דזבחים הוא לענין דלחורייתא ואבן הוא מדרבנן
לא ידעתי אין לא רואה בשמ"ע שב"כ בפירוש בסי' כ"ח בס"ק
ס"ד כיון דקרא אסמכתא בעלמא אלינן בתרוייהו לקולא
ישו"ם וכמו"ח בתריך ג"כ להוכיח כדברי הרמ"ח ישו"ם
בחמנם הקושיא על הרמ"ח שהוכיח דינו מכריב"ם וכחמה
בריב"ם מבואר בהיפך בשאר במקומו ומה שבתב בשג"א
שממך להרמ"ח לעשות ממה שרואה בב"י הוא תמוה דבאה
הרמ"ח ליין בעלמו שם ועיין לקמן סי' כ"ח ברי מליין לדברי
המחבר שבעהיק דינו מריב"ם דסמיכה היבוחה ולעד"ז הוא
הרמ"ח בפשוט דזהו פשוט לרמ"ח כיון דהוא אסמכתא
בעלמא נחבב עמידה מן בלד לעמידה · אבן מספקא ליה
אפשר דלבתחילה יש להחמיר אבן שמך על בריב"ם שבתב
דלענין יסיבה דמחבב ט"י שמיכה היסיבה מחיר בריב"ם
אף לבתחילה לקבל היסיבה ח"כ ס"ה לענין עמידה דמחבב
בעמידה מותר אף לבתחילה ביעמדו בטדים בחופן זה ·
אבן יש לדקדק כיון דט"י שמיכה מהבב בעמידה ח"כ אמאי
ח"ל ליהני בשלך שמוד על רגליך ויעידו בך כו"ל לאמר
שיבמוך עלמו דאינו בזיון כ"כ בשו עמידה ולמה ליוהו
להשלך לעמוד דוקא ואולי י"ל דמשם רואה להיפך דל"ל לדייק
ולאמר עמוד על רגליך כו"ל רק עמוד אבן דייק לו דיוכל
לעמוד ט"י שמיכה רק שיעמוד על רגליו לבד וגופו יכול להשען :

(תכ"ט) **במחבר** סעיף ח' קודם לפסח ל' יום בב"י
מקשה מהא דאיתא מסה תיקן לבם
ליברהל שיהיו דורשין בל' פסח בפסח ורבו המחברים לייבב
קושיא זו · ובתב הפ"י דלהשמיטתיה לבולהו ל' שיושלמי
דמחלק

דמהלך דכ"ח בביתו סגי ביומו ובבית הועד ל' יום וכן כתב במרדכי פרקין · ולעד"ז דמסתמא מפרשי לסירוסלמי כך יש לדחוק דחוק בכונת סירוסלמי דח"כ ס"ס דילן לחמי לח מפרשי בסדיא כן ובבניסם סתמת קתמר · אבל כונת סירוסלמי כך הוא דמס לח נחמר כבעתקת כח"י ובבית הועד בוחנין קודם ל' יום כ"ח כך נחמר בבית ועד בלח ו"ו ות"כ קתי אקדום שוחלין בכל' פסח כו' בבית ועד בסחלה יהיה בבסמ"ד בלח ילמדו כ"ח בביהו כד בבד כ"ח ילמדו בבסמ"ד בחבורה וגם לכורות לחוכן כחבניסם חבר אין יודעין ללמוד לעלמן מבח"כ בבסמ"ד ישמעו כל וידעו הכלכות איך להחנהג במו ואח"כ לחמר עוד דין דשוחלין קודם ל' יום וסייעו בחופן שמחבחר ס"ם דילן יחבחר סירוסלמי דהלי שוחלין ל' יום הוא לעניין סיבת בעניין · זהו כונת נכונה סירוסלמי · החמנם ים · לחרץ בסחירים סירוסלמי בפשוט דסירוסלמי כך כתוב שוחלין בכל' פסח כל' עלרת בעלרת כל' חג בחג בבית ועד · וכתב הקרבן עדם ס"ג בכל' פסח בפסח · ואני חומר דבגירסת בכתובים עקריות · דבפסח דיניס רב כל' יו"ט מס שבייך בכל יו"ט נוסף ע"ז כל' חמץ ומלה עמוקה מני ים לוחה לריך זמן רב לזה ע"כ שוחלין מקודם ל' יום לח כן שבועות וסוכות דיניס מעוטים וסגי בדרבח ביומו · ולזה לחמר שוחלין בכל' פסח ומלימת יהיה בסחלה לח זכר כלן וסחים לחכן כל' עלרת מפרש בסדיא דכוח בעלרת כל' חג בחג ובדרבח יהיה בבית ועד כעת בח לפרש מלימתי זמן שחלה בפסח דסחים מקודם שוחלין קודם ל' יום · דכן דרש מבח בבל' פסח מזמן זה · כחמנם בס"ם דילן דמפורש נחמר ביהיו דורשין כל' פסח בפסח וג"כ לח סמיך לזה כך דשוחלין ל' יום לפרשו כמו בירוסלמי ול"ל לחרץ ס"ם דילן דבחתת מבח תיקן רק ביהיו דורשין כל' פסח בפסח חכן בחתים כברתו דכדורות נחמעטו לבח ולח די בלימוד יום ל' לזחה חיקנו ל' יום לחך דהלימוד הוא ממבח ל"ק דבמבח ע"י שחלחן בוזקק לחמר · חכן הגמ' בח ליחן טעם על מה נבחר זה בסיעור דוקח יען מפיון דחזינן דבשוחל ל' יום מקודם מחבח בשוחל בעניין דמבח בסיב לז על שחלחם ח"כ בעת דנהמעטו לבות בל"ח מברחוי מלז לחקן שמחויבין לשחול ולדרום ובשב"ג לומר דרק שחי שבחות מקודם מקרי בוחל בעניין ורחוי מלז לחקן ולח מקודם · ועיין בחורים ותומים בח"מ סי' מ"ג שביחר בשלשה זו דשוחלין קודם ל"ט ל' יום הח דנחמר בשניף ב"ט חם כתוב בשבר על חחר הפסח החמנם חין בחשבון שולה יפה ותיבו מדוקדק יפו"ם · כי כתב דבכולה ט"ו חחה"פ מחחיל ל' יום קודם שבועות וה"ב בם"ם חחה"פ עד שבועות מ"ם יום ותיבו כן :

(ח"ל) **במחבר** סעיף ה' קורין לותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו · עיין בשור שביחר מהוח הנס · וכח"י מחמיס על השור בחמיס קיימת ותפילו כדנחמר דש"ם הדין כדחיחת בסדר שולם כדכחוב בפרש"ג מ"ם קשה קושים הח"י דטעם זה הוא כר"י וזהו שלח חליבח דהלכחח · ועוד קשה מחוד לחמר שיולמת טעות בזה כדחיחת בסדר עולם במקום כדחיחת בם"ם ועוד למחי לח נקט לטעם הנזכר' · וע"ל בביחת השור דלריך להגיה כך ופשה שילחו ישרחל ממלרים היה ביום ו' כו' ומשלח דר' במודם היה בח' בשבת הוי רק המדשים לח הבין הפשט והגיה ביום ה' בשקוט ביום ו' ובשבת בשקוט בח' בשבת חמנם כך הגירסח נכונה וכך פירושו דהקשה על טעם הנזכר' דלפי"ז הו"ל ליימר הגדולה לי' בחודש חפילו בחול לזחה מבחר הנס בעניין לחבר דהוה שלקטו כ"ח שה לפשחו לשחיט חלסיסן ולח היו רשחין לחמר להם דבר הח"נס לר"י חין זה הנס גדול כ"כ דמחבר דהחי בעשור היה בשבת ומבואר במס' פסחים ד' ס"ו ע"ב דחין מקריבין בשבת רק בחוזק הקבוע זמן ופיכי"י לבו ביום בפיר דמי דהוחיל ונשחטין היום יכול להקדיון היום ות"כ בכלן לחסור להקדים ביום לף דכך היה ניווי הקב"ה מ"מ מכיון דקיי"ל דבקדשים הלילה הולך לחר יום טעבר וגם מבואר במס' חולין ד' ס"ג ת"כ לח זו דרש רשב"ז לפי שכל הטענין מדבר בקדשים ובקדשים הלילה הולך לחר היום יכול לף זו כן ת"ל יום ח' הרי לחי לנו נ"ם יום ח' חז היה הלילה הולך לחר היום ניון דכהיב בקדשים חם כן יוכלו להקדים בלילה בחולת שבת דזו הלילה מחבב לטענין זה ליום טעירי ובפיר מקרי בעשירי דהל"ל מע"ל ומחחר דבלקיחת היה בלילה חיני נם כ"כ דחדרבח המלרים שלח ידעו מזה הטעם יחמרו בלקחו בבחבת בחיטין לילה ותפילה כחבר לח יבור עין רוחה מבני סחד המלריים ועיקר הרוגז הוח בלקיחה רחשוגה ותמ"כ מחי דהוה הוה החמנם לפי מחי דקיי"ל כסדר עילם ח"כ בעשירי היה ביום ח' ובפיר לקחו הבם בעלם היום הזה והיה הנס גדול מחוד ובבדי לפקפק חוק זכרון להגדיל הנס בגדול הסעלה קרחוהו לשבת שבת הגדול פירוש דע"י שנמשך לז הבבת ביום ח' מקודם עשירי נגרם דנהבהם נס גדול מבח"כ כדהיה בעשור לז נם היה מקרי לבן חיהו גדול כ"כ ולהוחיח מלב הסוברים כר"י ות"כ זה השבת גרם שיהיה הגר קטן ע"כ קרחוהו שבת הגדול דהל' כרבנן וזה השבת לח הסשיר להגם כ"ח הגם היה גדול :

ברמ"א והמנהג לחמר בנוחה ההגדה כו' כ"ל בעשר המנהג דמבואר לעיל בסי' ק' חפילות של מועדות ור"ח לריך להסדיר חפילתו קודם כדי שהבח בנורה בפיו ולף לי"ח דבשהפלל מחוך הסידור מוהר כחב הט"ז דבחפילה שלריך להבין בפירוש הדברים ובפיוטים שבמוך פירושם לריך להסדיר החילה ולח מהני ספר זה ח"כ ס"ל בהגדה לחמיר בסידום ולריך להבין מה שחומר ע"כ לריך להסדיר החילה וקבעו בשבת יען כי לז היה בעיים ממלחכה לח כן בחול דח"ל פנחי ·

(ה"ל) **במחבר** סעיף ה' בהחילה ליל י"ד בניסן כו' בגמ' מקשה מבדי חמץ מו' שעות לחסור בבדקים בשים וכ"ה זריזין מקדימין למלות בבדוק מלפרה שלחמר וישבם לבוקר חרנב"י בשעה שבע"ה מלויים בבהיכם ולוה הגר יפה לבדיקה חמר חביי הלכך הני פורבה מרבנן לח לפסח בעידניה כו' והקשה בע"ז לחתי לריך לב' הטעמים נם מחי הלכך שייכות לר"ל בטעמים שלו ולח על נופח דמהניהן דלוה לי"ד בוקין ודחק להרץ · ול"ל דהנה הרחב"ד כחב דמשום ליטנח מעליה לח כוו שם החנח חוכך ללוה רק משום לריך לבדוק בעוד לוה יום קלח ה"ב כיון דקובעה דלים ביה לוה קלח שייך שפיר למחני לוה יום"ם · החמנם משמעות הסוגיה ללח כהרחב"ד דח"ב למחי הולרך הגמ' בשמים ללחמר חנח ליטנח מעליה נקט ימים דקמ"ל דלריך לבדוק בעוד לוה יום קלח · נמלח בחבר היה לומר בטעם שבני לדם מלויס בבהיכם לז כוו לחבר לבדוק בעוד לוה יום קלח כי לז בני לדם מלויס ע"כ לומר נ"כ בטעם ולוה הגר יפה לבדיקה ה"ב דוקח בלילה לחבר לחח הכוכבים דלז לוה הגר מבהיק ביותר מבין הממום · ובגי לטעם זה בחדר חפל במרחף וחלון להכנים לוה לין דלז לין חילוק בין יממח לליליח ולף ביום לוה הגר יפה וה"ח דיוכל לבדוק ביום ע"כ מוכרח עוד לטעם שבני לדם מלויס בבהיכם דזהו רק בלילה לזה כ"ח בח לביסו ושם יומו כל יניעי כשם · והנה במס' שבת ד' ס' ע"ב לחמר ולמ"ד

מובה מטרחינן ליה והא הפילה מנחה כו' מ"ל במנחה כיון דקביעא ליה זימנא מירחה ולא אתי למפסע טרבים כיון דכולא ליליא זמן טרבים לא מרחה ואתי למפסע · והכא בכהן לף דאמר כדברי הרחב"ד דל"ל הבדיקה דוקא בעוד יום היום מ"מ בכהן לף בהחחיל פוסק לף דקביעא ליה זימנא דכהן חשוב מהפילה כמבואר לחמן זהו חידושא דבפילה כהחחיל אין מפסיקין ובכהן אם החחיל מפסיק מבא"כ כדמאחר דכולי ליליא זמן בדיקה מ"ל אין זה חידושא ומילחא דפשיטא היא דהחחיל מפסיק דמי גרע מהפילה דכיון דכולי ליליא זמן בדיקה לא מירחה ואתי למפסע · וזהו דקאמר מקודם ה"א דלכך נקט יום חור דהבדיקה חיובית בעוד חור היום דוקא מ"ל קביע לה זימנא ורליחי לחמר לך דבר חידוש דבכהן גרע מהפילה לף בהחחיל פוסק אין הילכך כחאר שמעחי לב' טעמים אלו למוכח מזה דהבדיקה דוקא לאחר לחה הכוכבים משהחשך וכל הלילה זמנה מ"ב אין זה חידוש דכיון דיש חידוש לדיעב בזמן דאח אין שליו חשש ביטול מליח ולף דבחו"ז יזניר שלמו מהבדיקה מ"מ יחשוב בלבו כי בזמן גדול וי"ל שהוא כ"א לאוכלו חידוש ביותר דלא לפחח בעידניה של שמך שילמוד מעט ויחשוב בזה לבל למשך הרבה בלימוד כי יוכל לבוא טבור דלא מרחה למנועי ממלוח מ"ב בשקבע בלבו חיוב הבדיקה ופותח ללמוד ט"מ זה נ"ב חשור דלפיכך ביאור שני טעמים הנ"ל אין הא' לא לפחה רבותא יותר מדנאמר דפחה מפסיק דפשיטא ולא גרע מהפילה · החמנם מה שהחבחי מקודם דהש נאמר בטעם בחור הגר דאז חור הגר יפה לבדיקה ביום יוכל לבדוק לאור הגר דאז חור הגר יפה לבדיקה לא נאמר כן בירושלמי דז"ל הירושלמי מבואות בחפלין מהו שיהא לריך לבודקן בהחילה לאור הגר מיליהון דרבנן חמרין לא כמה דהוא מהכר בלילה הוא מהכר ביממא כו' הכי הזינן לף בבית אפל ביום אין חור הגר יפה לבדיקה כ"ב כמו בלילה · אלא י"ל לך דלטעם חור הגר יפה לבדיקה לריך דוקא בשאר מקומות לא כן בהכשרים דלאורה נבדקו ות"ל לזה חור הגר מ"ב י"ל לבדוק ביום ט"ב אמר ט"ז בטעם שבני אדם מליים בבחיים וח"ב לף בהכשרים לריך לבדוק דוקא בלילה לאור הגר וכמבואר במג"א בסי' הל"ב ס"ק ג' החמנם ליש"י בסירים בשם בסחים ד' ח' ט"ח לאורה נבדקו לאור שלה נבדקו וח"ל להביא לה חור הגר בלילה אלא בודקה ביום הרי מבואר לף בהחילה נבדק הכשרים ביום וכ"ל לפירושו דהא דאמרינן בטעם שבני אדם מליים בבחיים היינו דקביעות בדיקה כללית הנמלא מלל כל הוקבע בטעם זו שבני אדם מליים דהאחר יוקבע בזמן אחר אז בהחילו בביתו יומלך שיהא אחר חים אח"ב בהכשרים דזהו היינו כמלא מלל רוב בני אדם כ"א לאחר חים פרטי לא נקבע ט"ז זמן מסוים אחר שמא זה החים האחר לו בהכשרים יערב במלאכתו בחוך ויהא מלבדוק לא חשש לזה ח"ב הדין פירושא הוא ויבואר לקמן בסמוך סירוש הסימן לפיטתו :

במחבר סעיף ג' לא ילמוד עד שיבדוק · והיינו לף דבר הלבה בלא פלפול כשלומד בביהו · וע"ל בשפסקי הלכות ביצה ובדיקה חמץ מוסר ללמוד לף בביהו כיון דשעיק בדיניהו מדבר הניר דוגמא לדבר הא דאמרו בשם פסחים ד' י"ח ע"א הוא שלמו מחזר עליו לבורפו מיבל קחילל מיניה :

(הל"ב) **במחבר** סעיף ח' קודם שיהחיל לבדוק יברך כו' · בשם פסחים (ד' ז' ע"ח) חיחח חר"י הבודק לריך שיברך ושהא מחי קמ"ל וכי לא ידעינו ברכות המלות לף על מלות דרבנן מברכין ב"ב כמו ב"מ ובלומה וכבר הרגיש בזה הרא"ם והר"ן וע"ל לחרך דהבה

בד' כ"ט ע"ב לאחר רב חמך בין בביטו בין שלא בביטו בשאנו ומשיק הגמ' דע"ב רב ס"ל כר"י דחמך לאח"ז אסור מה"ם והקשה בא"ח מ"ל להם"ם דרב ס"ל כר"י בלאח"ז מאחר דשאני מצחה חוקימנא כר"ם בלאח"ז דראב"י הדר ביה א"ב נימא נמי דרב ס"ל כר"ם בלאח"ז רק דקשה קשיא ר"ם לפילו בחערובות ומוקי כ"א על ד"ה מין במינו בשאנו כאחר מיסורים ומבשל"מ בב"ט יעו"ש וע"ל בברא"ם בגירסא אר"י לאחר רב הבודק לריך שיברך והוקשה להגמ' קושיחו הנ"ל מאי קמ"ל ופירבו דקמ"ל כך · דהנה הר"ן מקשה כיון דבישול מעצם הפקר נעשו בם ולא מלינו הפקר בלב ושרין דחמץ בלא"ם מינו בבשולו רק הכחוב עשאו בבשולו ולכך כדבלי בלא ניחא ליה לא עשאו כחוב בבשולו · החמנם כן לר"ם דסבר חמץ עד הלילה מוסר בהנאה א"ב לא מבני לא בישול וכוא בבשולו ועובר לא בעשה דחשביהו ולפי"ז לריך דוקא ביטול בפיו ממש ולא בלב והא דאחר בד' מ"ם ע"א ות"ל מבטלו בלבו ר"י היא ופסקים ההגה כן כר"י · והנה הב"י כחב לחין לברך על ביטול חמץ דכוי דבר שבלב ואין מברכין על המחשבה ולדבריו זהו דוקא לר"י אבל לר"ם לריך לנטל ולהפקיר בפיו א"ב לריך לברך נ"ב על הביטול וזה דקמשמיעינו רב דהלכה כר"י ודוקא הבודק לריך לברך על הבדיקה מה שאין כן על הביטול א"ל לברך דמכיון דהל' כר"י וסני בביטול בלב ועל המחשבה א"ל לברך · נמלא שפיר הוכיח הגמ' מהא דרב פסק כר"י ע"ב מהכא שם הגמ' אליבא דרב דסבר כר"י דמכאן מוכח כן דמאחר דבלבני זמנו הל' כר"י ה"ם בלאח"ז ודלא כהרמב"ם הובא בטור וב"י סי' תמ"ג דאע"ג דקיי"ל כר"ם בלאח"ז בלבני זמנו קיי"ל כר"י ושיין בלל"ח בד' כ"ם ע"א שכחב ומכאן הוכחה וסמיכה לדעה הפוסקים לף בלאח"ז הל' כר"ם מ"מ לפני זמנו הל' כר"י כו' יעו"ש · והלעה הרחשוש שכחבחי דלר"ם לריך לברך על הביטול חינו סחיכה מהפוסקים ללא זכרו מזה יחן כי בלפני זמנו פסקו כולם כר"י ות"ב סגי בביטול בלב ועל המחשבה אין לברך :

במ"ז ס"ק ג' ות"ב למה לא יברך שהחייו כו' והקדבן נהגלל פ"ק דפסחים כחב עפ"י דברי המרדכי דהחידוש לא מברכין שהחייו על עשיח סוכה יחן דכיון דאחר שעשה סוכה עבור הרבה אין נרחה שיברך השעשה ואחר לא יברכו וסמכינן אהא דר"ב מסדר להו מכאן שהקדוש דקדושת ות"ב ה"ג מה"ט אין נרחה שיברך הבודק ואחר לא יברכו מם"ה מסדר ליה נ"ב מכאן שהקדושת יעו"ש :

ברמ"א סעיף ג' ונוהגים להניח פחותי חמץ כו' לחפש מקום אחר מובא זה אין לורך כי עפ"י סוד ים בזה עשה גדול בעודע מאחר"י אין עפ"י פשוט י"ל כך יש אן מפני טורח הבדיקה יפכח מלאוה מדר מלבדקו כי יסבור שכבר בדקו וגם פן בחו"ז יחשוב לאוה אדר ת"ל בדיקה כי לא נכנס בו חמץ כ"ב אי לאו שהח נהגו להניח פחיתי חמץ בכל אדר ואדר ואז כאחר נמלא אדר אחד מלבדק אז לא יהיה בידו אין החחיכות הניח עבר ומלא חשש וילך לבדקו וגם כאחר יהיה מוכרח להכנס בכל אדר ואדר אז לף כשסובר דבזו האדר חינו נמלא חמץ מ"מ אכיון דנכנס בחוך האדר יבדוק נ"ב :

(תל"ג) **במחבר** סעיף ח' ואכסדרה שאורה רב כו' רם"י כחב וח"ל להביא לה לאור הגר בלילה אלא בודקה ביום ומשמע מזה דמותר לבדוק בהחילה לאור היום ובקשה הא ל"ל לבדוק בלילה בשעה שבני אדם מליים בבחיהם · וע"ל להרץ דרם"י יפרש בסוגיא כך דלכך הולרך לב' טעמים יען דמבואר בירושלמי אמר ר' יוסי מהכי' אמרים שבדיקה היום בדיקה כו' ולריך לבדוק לאור הגר בשמעינה מן הדא אין בודקין לא לאור החמה כו' וכי

ים ממה בלילה הלא תמיה אפילו ביום ליכא לבדוק לאור הנר כו' ולכאורה קשה מאי זו ראיה דילמא זהו גופא קמשמיענו אף לכאורה יוכל לבדוק לאור היום מלפרש לכן תמר דאין בודקין לאור החמה ביום כ"א בלילה וגם בלילה לא לאור הלבנה ולא לאור הכוכבים · תמהני זהו אינו דא"כ למאי סיים הברייתא מפני שאור הנר יפה לבדיקה ומשמע דזה הטעם קאי אכל הני דקפרט הלא הא דאין בודקין לאור החמה בלא"ה משום שבני אדם מלויים בבתיהם בע"כ ל"ל דקאי על מי שלא בדק בלילה דאז בודק ביום דמחויב לבדוק לאור היום ולא שני אור החמה · ונמלא זהו דקתכוין רבי בתחו טעם שבני אדם מלויים דכיון דטעם זה נכון הוא לתקן בשבילו דיהיה נבדק בלילה ת"כ יהיה מוכח מהברייתא דהבודק ביום בתוך שכתב לו פסק מלבדוק בלילה אז יבדוק לאור הנר · ואי משום טעם זה לאוד אז היה יכול לבדוק קודם הנץ החמה דאז ג"כ הוים בבתיהו דמשעת הנץ כיסהם פוטל למלאכה כמבואר בהום' פסחים ד' ג' ע"ב ד"ה רבי אליעזר ע"כ הוכרח לטעם דאור הנר יפה לבדיקה · והנה לפי"ז דהולרך להב' טעמים בכדי להורות דביום כשבודק יבדוק ג"כ לאור הנר מוכח מזה דבדיקה היום הוי בדיקה הלכך האי לורבא מרבנן לא לפחות דוקא בשידניה כו' משא"כ כדשתח אין מפסיק דבשלמא אם היה הדין דבדיקה ביום אינו בדיקה ת"כ בודאי בכאן אף בפחות מפסיק מכיון דהוא פעם אחד בשנה או לאפרושי מאיסורא דהוא תמיר דהא מכין דכשיבא ת"ל תקנה משא"כ כיון דבדיקה היום הוי בדיקה רק לאור הנר עדיף יותר ת"כ כדהתחיל אינו פיסק יען דאף כשימשך בלימוד ויבוא מלבדוק הוא מצוות שיכול לתקן לבדוק ביום ע"כ אין מפסיק ואף דזהו לא מרבנ"י מוכח כ"א מסורת נאמר בין לר"י ובין לרבנן דבדיקה ביום בדיקה דאף לרבנן כשלא בדק בלילה יבדוק ביום וכדהוכיח הירושלמי י"ל דה"א דכ"י ורבנן כך פליגי דכ"י סבר דבודקין אור י"ד ובי"ד שהרים ובשעת הביעור ג' זמנים אלו כנגד ג' השבתות כך היה סברת בכונת כ"י ע"ז אלו רבנן לפרש כונת כ"י אלא כן כיון כ"א אי זה אי זה דכתיב לא בדק אור י"ד יבדוק בי"ד שהרים לא בדק בי"ד שהרים יבדוק בשעת הביעור היינו בתוך שעה שהיו בנקרא בתוך המועד כמלא דרבנן ס"פרסי לכונת כ"י דאינו בג' זמנים ביחד כ"א בא' מג' זמנים אלו אבל רבנן בעלמן סברי דבודקת אור לי"ד בודקין כשהמת דמבנה ואם לא בדק א"ל תקנה בדיקה היום אינו בדיקה אלא מדברי רבנ"י מוכח דאף לרבנן בדיקה היום בדיקה דקמ"ל דיעה דבודק ביום בודק לאור הנר ולפסק הלכה קיי"ל כרבנן ת"כ ספיר אמר הלכך · נמלא דקודם הנץ החמה אז בני אדם מלויים בבתיהם ורק אז בשעת דאינו זמן בדיקה נמלא ספיר מכשרה לבדקת לאורה יכול לבדוק אז לאור היום דאף דאינו נץ החמה מ"מ האור רב ויוכל להתחילה לבדוק בזו השעה ורמ"י דנקט לבדקת ביום היינו קודם הנץ החמה ומ"מ הירושלמי הוכיח דאינו ספיר לבדק ביום לריך ג"כ לאור הנר דא"ל דנקט לא לאור החמה היינו להורות דלריך בבדיקה להיות דוקא בלילה ולא ביום היינו קודם הנץ דאז בני אדם מלויים בבתיהם ות"כ אינו אסם מזה אבן מפני דאור הנר יפה לבדיקה יען כי כאן נאמר אין בודקין לא לאור החמה משמע דקאי אחר נץ החמה ואז הא אין בני אדם מלויים בבתיהם :

בתז"ך ס"ק ג' דכזה אסור להתחילה כו' וא"ל ת"כ אמאי פלגינהו לאבודקה ונר של חלב ולא כתניהו בחד בבא בקושית המג"א מכיון דל"ם בהמג"א דבכאן ג"כ רק להתחילה אסור ולא בדעבד די"ל יען דהא דאין בודקין לאור האבוקה אינו אלא בדעבד משא"כ נר של חלב

ואינך אינו רק למנהג האשכנז ע"כ נקט הא דדינא דנמ' בלחוד וכא דמנהגא לאוד · תמהני ק"ל אינך פריב לאו התנא אהדדי הך דחמה ולבנה דאסור לף בדעבד עם הך דאבוקה דרק להתחילה אסור וכ"ל דכונת התנא הוא דאין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא עוד אפילו כשילרף לזה ג"כ אור האבוקה דאינה הרחי אור החמה או לבנה ואור אבוקה מ"מ ג"ז אסור כ"א לאור הנר וזהו מידוחא דכתם :

בחי"ו ס"ק כ"ב וכן מלאתי רשיתי במרדכי פ"ק דפסחים בשם הירושלמי כו' לפלא כי טעותא היא ולריך לומר המרדכי בשם הירושלמי דז"ל לתרוץ בירושלמי כ"כ וב"מ מהו שיהא לריכין בדיקה כו' ומסיק בלא למלך דין ביעור לביעור דלריך לבדוק בלילה לאור הנר כו' הרי בהדיא דלעם הירושלמי דלריך לבדוק בלילה לאור הנר וכלא בדק בלילה אם לריך ביום אור הנר כיון דאורה רב נשאר הירושלמי בתמיה וקריך מספק בעיא בלא לבדוק לאור הנר וכן כתב המרדכי אח"כ וגם אם כבדו ומלאתו לא הביא מקודם לכן אף"ם לריך לחזור ולבדוק בלא למלך דין בדיקה לבדיקה כו' והכי איתא בירושלמי בריש פסחים רב מני בעי כו' הרי זה רק תמיה בעיא בתמיה ומכא זה פשט בפשיטות דלריך לחזור ולבדוק ואין כתב הח"י בשם המרדכי בשם הירושלמי דבר שאינו רק המרדכי סיים אח"כ מדנפשיה מיהו בתלמוד שלנו ים מסתברה לאורה נבדקת פירוש דמזה משמע דם"ם דילן פליג על הירושלמי ולא מצאתין בהא לבל למלך דין בדיקה לבדיקה · תאמה גם דברי המרדכי המוסיף שהשתיק דבר בשם הירושלמי מ"ז שלא נאמר שם כן ואשתיק לך ל' הירושלמי כ"י בעי ב"ב וב"מ מהו שיהו לריכין בדיקה וקמתקשה מה לריכא ליה פירוש מאי קמבעיא מהי תיתי שיהא לריך בדיקה ומבני שכן מכניסין לשם בשבתות ור"ח ושריך ת"כ והא פשיטא ליה דלריכין בדיקה דהא מקום שמכניסין בו ממן ומבני הכן הוא מיבעיא ליה אם לריכה בדיקה דוקא לאור הנר ת"ד לא הוזיל ואורן מרובה ומיבעיא מהו שיהו לריכין לבודקן בתחילה ביום לאור הנר · ר' יוסף בעי חלוות שבירושלים שמוכלין שם חלוח הודם ורקיקי גזיר מהו שיהו לריכין בדיקה ופריך בלא כך היו בדיקות מן הנותר וא"כ מאי תיתי להלריך בדיקה כיון דכלא"ה היו בודקין לשרוף הנותר ומבני דתחית כהדא תנא ר' שבריה מהנייה דר"ל נהה הופסת וסורקה ומיבעיא להנה מופסת וסורקה נהה כהנה מופסת וסורקה בלא חלוק בין נהה לנהה לף הכא בלא לחלוק בין ביעור לביעור · הלכך ספיר קמיבעיא ליה · הרי הירושלמי לא מסיק הך בלא לחלוק בין ביעור לביעור כ"א על המבעיא הניא ולא על המבעיא הראשונה מה האמר המרדכי סובר כיון דמסיק בלא לחלוק בין ביעור לביעור ת"כ ה"ג בשבעיא ראשונה לא כן לשבעיא הוא דבדיקה פשיטא דלריך כיון דמכניסין ממן בשבת ור"ח וכל"ז לפי האמת דקמיבעיא בלא לחלוק בין ביעור לביעור ת"כ היה השבעיא ג"כ על ב"כ וב"מ רק דבכאן היינו השבעיא כ"א מפשט פשיט כיון דמכניסין בו ממן ורק השבעיא עבור דאורו רב אשכר דיבדוק ביום לאור היום בלא נר או דילמא כיון דאורו רב ת"ל נר ול"ש כאן לאמר בלא לחלוק בין ביעור לביעור כיון דהבדיקה לאור היום ג"כ בדיקה משליחא רק לאור הנר הבדיקה מעולה ביותר ות"כ לגזור בב"כ ובב"מ אטו שאר מקומות היינו סברא משא"כ אח"כ השבעיא אם לריך בדיקה כלל ספיר משרש השבעיא דלכך הסברא שילרך בדיקה מכיון בל לחלוק בין ביעור לביעור דבכאן יש חשש דהרואה שהיו נודק בכאן

לא יבדוק ג"כ מקום שמכניסין בו חמץ וזהו משמע ונזירה לימתח להיות נכסל מבלי לבדוק חמץ וגם בלא"ה המוכין לי דברי המרדכי שכתב ומסיק שלא לחלוק בין ביטול לביטור לריך לבדוק בלילה לאור הנר וכי זהו מסקנת הירושלמי לפשוט התבעית הלא זהו רק סברת שמשלח זה יש למיבעי' ולי מסוס דכיון דנשתר בתבעית מפתח סברת זו יש להמיר כיון דלא נפשט התבעית ה"ל כלא התבעית רחשוכה ג"כ לא נפשט ונשתר בספק ונ"ל כוונת המרדכי דסבר דזהו מילתא דפשיטא דחורו רב ה"ל חור הגר דזהו ללא הועלת חור הגר כיון דבלא"ה מחיר כ"כ הרבה והוי כתכשרה וה"כ מלי קמבעית ע"כ מפרש הירושלמי כך מהו שיהא לריך לבדקן בהחילה ביום לאור הגר ומפרש מ"כ טעין התבעית בז' יטן כי ר' יוסה בעי כו' ומהו זה בעית בעכו"ל כהדא הגא ר' זכריה בו שלא תחלוק בין ביטור לביטור וה"כ ה"ל התבעית כך דחולי ל"ל לאור הגר שלא לחלוק בין ביטור לביטור וכך הוא כוונת המרדכי ומסיק דטעם התבעית שלא לחלוק בין ביטור לביטור לריך לבדוק בלילה לאור הגר · ובטעין שם לכתחילה יוכל לבדוק הב"כ וב"מ לאור היום י"ל כיון דטעם המרדכי דזהו דבר ברור דחורו רב וי"ל דין תכסדרה רק התבעית שם תפסה שלא לחלוק בין ביטור לביטור לריך דוקא לאור הגר בלילה ומסיק ע"ז המרדכי דש"ם דילן פליג על הירושלמי וזה דנאתר תכסדרה לאורה נבדקה ה"כ לפי"ז כמו דמחלוקת רש"י והפוסקים וזה דלרש"י מותר לכתחילה לבדוק תכסדרה ביום ה"כ בב"כ וב"מ ומזה נלמד המנהג שנהגו לבדוק ולכבד הב"כ וב"מ ביום ואין בודקין בלילה כי סמכו על רש"י ז"ל וכמסקנת ש"ם דילן ואולי גם לריך פוסקים מודו בכאן דל"ד לתכסדרה דשם לכתחילה יבדוק בלילה משום שבת"ל מלויס אז בבתיכם וה"כ בב"כ וב"מ דיש לזה שתם מיוחד ושוסק יום ולילה טומד על עמדו לפקח בעסקי ב"כ וב"מ ולא לריך אלא לחשם שלא ימלא ביום בבה"כ · ומנם קשה לי ל' הירושלמי שכתב מהו שיהא לריך לבדקן בהחילה ביום לאור הגר דל' בהחילה ה"ל ביאור ולדעתי כונת הירושלמי כפי שביארתי לעיל דהתבעית אם תורה דמי לתכסדרה או דילמא דוקא תכסדרה דבעוים ט"ג עמודים ופרושה מכל הלדדים ואף כשפרושה מרוח ה' גם כן תורה רב משה"כ בכאן רק יש בהן חלונות הרבה וגם הבתים שמן הלדדים מרוחקים הרבה כמבואר דב"ש שלריך אור רב לא סגי בהרחקה ד"א אבל חיגו סהוה כ"כ בפירלה מרובה ל"ד לתכסדרה וגם טוד קמבעית אף כשנמלה לתכסדרה וסגי לאור שלא תכן אם לכתחילה מותר לבדוק ביום כשיטת רש"י או לא והזו דקאמר הואיל ואתן מרובה מהו שיהא לריך לבודקן ביום לאור הגר ועוד בתחילה אם מותר נ"כ לכתחילה ומאחר דכן כיון בשאר בתבעית בודאי לריך לבדוק הב"כ וב"מ בלילה לאור הגר ובדעבד כשלא בדק בלילה יבדוק ביום לאור הגר כן נ"ל נכון לדינא :

(תל"ה) **במחבר** סעיף ג' לאחר הבדיקה מיד בלילה יבטלנו כו' במם' פסחים ד' ז' ע"א לאחר הבודק לריך שיבטל ופירש"י בלבו שמיד לבדיקה מיד ומומר כל שאינה דעתו בביתו הדין ליבטל וקשה פתח בביטול בלב ומשמע לסגי בכך וסיים שיאמר כל שאינה דעתו שיאמר בפה וג"ל דהוקשה לרש"י מאי מקשה הגמ' תח"כ וניבטלים בד' מנין דרב אמר להבודק לריך שיבטל מיד בבדיקתו דילמא הביטול הוא בד' רק רב קמ"ל לף להבודק ה"כ ליכא חמץ מ"מ לא סגי בהכי כ"א לריך שיבטל וה"ל דהאי הבודק מיותר לפשיטא דבדיקה לריך שיבטל פשיטא דהכוונה כמבואר במשנה וה"כ בדיעבד לריך שיבטל פשיטא דהכוונה נוסף להבדיקה בשבל"ל דמשמיענו דהביטול ל"ל מיד ה"כ הול"ל לריך שיבטל בבדיקתו דמשמע הוש"י ולא בד' ולמה נקט בהאי ליתנא הבודק לריך שיבטל ע"כ סבר רש"י דגם להגמ' הוקשה הדין דהאי הבודק מיותר וסבר הגמ' דב' דברים משמיענו ה' דלריך ביטול ב' אם בודק ע"י שלית לו השלית מבטל ג"כ דחמרינן משחמת כשנשחו שלית לבדוק עשהו ג"כ לבטל דהא דכתב המג"א בס"ק ט' אבל כשלישהו לבדוק ה"י לבטל כוונתו כך דחילוק יש בדבר דכאשר עשהו שלית לבדוק ושומד אלו בשעת הבדיקה חמרינן משחמת רק לבדיקה עשהו ולא לבטל כי הבדיקה הוא מילתא דטירחא וקשה עליו ומוכרח לעשות הדבר ע"י שלית לא כן הביטול כיון דאשבר לו בעלמו למה יעשה ע"י שלית משא"כ אם שלא שלית לבדוק והוא לישנו אלא ומכיון דהביטול ל"ל סמוך מיד והוא ה"י לימתח יבדוק ויבטל לו ע"כ משחמת עשהו שלית ג"כ לבטל וזהו כוונת סמיכות המג"א אבל כשלישהו לבדוק ה"י לבטל וב"ח כתב בשם מהרי"ל שלריך שיעמוד אצלו כו' וא"כ כיון שעומד אצלו בודאי כוונתו שיבטל בעלמו ולז"א דב הבודק לריך שיבטל והמבטל יהיה הבודק היינו השלית ולא המצלה נמצא שפיר כוכיח הגמ' דהביטול ל"ל מיד סמוך לבדיקה דאל"כ למה יבטל השלית דבודאי לא עשהו שלית רק לבדוק ולא לבטל כי זה יכול לעשות בעלמו ואי משום שה"י לימתח לבטל הלא מכיון דזמן הביטול הוא בד' וחז יבטל! בע"כ דהביטול ל"ל הומ"י להבדיקה ע"כ בע"כ יבטל הבודק ומעשה מדוייק היטב דברי רש"י דזהו בודאי ביטול בלב סגי אבל דוקא כשמבטל בעלמו לא כן כשמבטל ממן אחרים בע"כ לריך לפרש שמבטל כל החמץ הנמלא בבתים זה וז"א הבודק לריך שיבטל בלבו היינו כשמבטל בעלמו אמאי סגי בביטול בלב ועוד דיבא קמשמיענו דבודק ה"י שלית השלית יבטל יען כי הביטול ל"ל סמוך לבדיקה מיד וא"כ אז אומר בפירוש בפיו כל חמירא דאיכא בביתא הדין ליבטל :

במ"ן ס"ק י' חוץ מהפרט נדרים ושאלה בבעלים כו' וכפר"מ כתב וכש' לידם לדרך לעניין פדיון הבן וים טוד קבלת נדר אי בפקר ט"י שלית לא מבני כו' וכוונתו עפ"י דברי הב"י בסי' זה שכתב ס"ל דטעמא דשפקר לא מבני שליחות היינו משום דשפקר י"ל דין נדר כו' מש"ה לא מבני בית שליחות שמאומר לחבירו קבל עליך נדר זה בשליחותי שאחה אסור בו אינו בלום כו' יעו"ש ודברי הב"י אלו נעלמה מבעל נוב"י מהד"ק חיו"ד סי' ס"ז שכתב ולא מצאתי מפורש שאם אמר אחד לחבירו לא וכשבע עבורי שלא אוכל ככר זה אם חלה השבועה יכו"ש ובין נדר לבבועה אין חילוק ומלאתי שכבר כעיר בזה בס' בו"ח מים חיים ועיין ג"כ בח"ם חיו"ד סי' שכ"ח מזה :

(תל"ה) **בח"י** ס"ק ח' ושלא לחלק בין בדיקה לבדיקה כו' דבריו ל"ע דלא כן מדבר לחכן ל"ש לן בזה בטעם שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה דהלא בסי' תל"ג מבואר דאכסדרה מ"ל לאור הגר ולמה לא תמרינן שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה רק לבתחלה יבדוק בלילה מפני טעם הסגי בשב"א מלויס בבתיכם · וזהו דברי הירושלמי שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה ומסיק המרדכי ע"ז דש"ם דילן ל"ש כן דנאמר אכסדרה לאורה נבדקה כדבארתי לעיל · ובאמת בכאן כ"ל דמ"ל בדיקה לאור הגר אחש"פ דבשלמא בי"ד בבודק ביום לריך לבדוק לאור הגר דמחיר ביותר כיון דהוא לינו אכסדרה ואין אורה רב וכשיאבד חמץ אז חשם שימלא בפשח ויהנה מחמץ בפשח משא"כ לאחש"פ דלינו רק משום קנסא ה"ל סגי לאור היום דמחיר ג"כ במוב · ושרוקא דכתב לפילו בדיקה שאחר המועד חביה

נגר תפילו ביום י"ל דחזיל בפיטת סירוסלמי שלח לחלק בין בדיקה לבדיקה מש"כ לפי פסקא דם"ס דילן ונפסק כן בש"ע דלכסדרם לתורם נבדקת ח"כ מחלקינן בין בדיקה לבדיקה ולפי"ז נבודק לחמ"פ דהתיסור רק משום קנסא ח"ל להחמיר כ"כ לבדוק לתור הגר :

(תל"ח) **במחבר** סעיף ג' מפני שפעמים יפול מהקורס כו' פירום ואתי למכליה כמבואר בגמ' ועפי"ז כוכית שהו' בפסחים ד' ב' ע"ח ד"ס תור דתע"ג דסגי בביטול בחמירו לבדוק דילמא אתי למיכליה משום הלא בדילי מינים · ועיין עוד שם שכתבו וכיוצ כמו איסורים שרי לאחריני והקשה במרכ"ח דאתי קושיא מכוזר הלא כו"ל מאיסורי הנאה ומעיקרא לא מקשו הלא מאיסורי הנאה דומיא דחמץ יעו"ש וכ"ל לתרץ דכאן' חלי בכאן בשיטת בעל העיטור דחמץ שעבר עליו בפסח מותר היכא דביטלו קודם הפסח כמבואר בטור סי' תמ"ח ולפי"ז קשה איך נאמר בד' י' ע"ב לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד דלמאי נריך בדיקה מכיון דאז מותר בהנאה וכתו' הא פליגי על רש"י שפירש לאחר המועד מו' שעות ולמעלה כ"ה לאחר המועד ממש כמבואר בד"ס ושם כו' ולשיטת תו' הא כל המצניות מיירי בכל בביטול פשיטא לריך וגם המרכ"ל כוכית ברחיים ברורה דבביטול מיירי דאל"כ וכי מצוי גזירה דשמא יאכלנו יכא עובר בב"י ובל ימלא דעכשיו אין צריך לבטלו אחר איסורו יעו"ש וח"כ למאי יבדוק לאחר המועד בעכ"ל דאף מצוי איסור אכילה לאוד ג"כ לריך בדיקה וכן כתבו בהדיא בד"ס ושם כו' ולאחר המועד יבדוק כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור בשל היתר ויאכלנו גמלא בפיר שקצו בכאן היו' וגזיר אתי דכלה לאוד ג"כ לריך לבדוק ואמאי לא כן בגזיר ומקודם שקצו שהו' בדרך כש"כ וק"ו דבכל איסורי הנאה ג"כ ל"ל לבדוק ולבערו וכאן שאף במקום דאיכו רק בהכילה איסור מ"מ לריך לבדוק מפני חשש שלא יאכלנו :

(ת"מ) **במחבר** סעיף ב' ול"ל לפניו מהילה כו' כרמב"ם פ"ג מהל' חו"מ הל' ח' כתב ואם מלאו בי"ט כופה עליו כלי עד לערב ומבערו ואם של הקדש כותי ח"ל לכפות עליו כלי שכבל פורצין ממנו עכ"ל וכפ"ד הל' ב' כתב אבל לריך לעשות מחילה כו' אבל של הקדש ח"ל מפני שכבל פורצין מן הקדש כדי שלא יבאו לידי מעילה עכ"ל וקשה למאי לא מזכר גבי כפיית הכלי הדין סיומת כדי שלא יבאו לידי מעילה וכ"ל לבאחורש קשה לבני ב' דיעים ח' דבמלא בי"ט כופה עליו כלי ב' חמצו של עו"ג עושה מחילה י"ט כותי הכל בעל המחמר רב ותי"כ מכיון דאמר ואם של הקדש ח"ל למה אמרו גבי מחילה דאז יש לטעות דדוקא מחילה ח"ל אבל כפיית כלי לריך יותר כו"ל להשמיענו גבי כפיית כלי דח"ל ומכש"כ דח"ל מחילה ורבא כותי דחידש לן דגם כפיית כלי ח"ל וכ"ל יש לבאו' ד' י' ע"ח ד"ס כופה בחבו ח"ל הכא שרי משום דילמא אתי למיכליה גמלא דבאן כותי רבותא יותר דבאשר נקטיה לבך דהקדש ח"ל גבי כפיית כלי ס"ח דדוקא שם דיש קלת איסור נטילת כלי לדבר שהיו ניטל ע"כ בהקדש דאין בהשם גדול כ"כ בבדילי מינים ח"ל כפיית כלי משמ"כ כאן דקודש י"ט מיירי ויוכל לעשות תקנה בכפיית כלי וס"ח אף בהקדש ג"כ לריך לפחות כפיית כלי אף דכותי בדיל מ"מ כ"כ דמצי להקן בקל מתקנין קמ"ל דח"ל כלל · וכתה יש לדקדק אין לאמר דמפתח דהקדש בדיל מינה ח"ל כלום הלא לר"ת דאמר שלא ברגון חכמים בד' י"ח אף דהדש בדיל מינים ג"כ גזירה דילמא אתי למיכל ובשלמא מכא דמולא בי"ט ל"ק יש דשם יש השם איסור נטילת כלי לדבר שהיו ניטל ע"כ בהרו יותר בזה לשמוך על הא בבדילי משמ"כ שם אף בבדילי מ"מ מכיון דליכא שום השם בשם שימתינו עד אחר השומר יותר טוב להמתין כי פן יוכל להכשל משמ"כ מכא דמחילה קשה בבילתרו דגם בפיית כלי ח"ל והלא מטי"ט הוא למה לא יתקן בכפיית כלי מפני השם פן יאכל כמו בחדש ול"ל דלא דמי דשם הא בבדילי הוא מפתח איסור חדש היו בדילי כ"כ ויש להשום פן יאכלנו משמ"כ בכאן דיש ג"כ איסור מעילה ח"כ מובדל מזה ברחק מאוד יש כי מורא תמיד על רחבו דבהנאה כ"ד יתחייב מעילה ומזכר זכיר בו · ומעתה מפולפין לך דברי הרמב"ם דמקודש בדין כפיה דמיירי בי"ט אז אף אם היש בלבדל רק כמו בחדש ג"כ ח"ל כפיית כלי יש לחשוב קלת יש בטילה לכלי לבדר שהיו ניטל בלי מפתח בדילי מלכוף כלי משמ"כ בדין כב' דמיירי בעי"ט אז מפתח בדילי היש לריך לכפיית כלי כמו בחדש ע"כ מוכרח להוסיף בטעם שפורטין כדי שלא יבאו לידי מעילה ות"כ נפרטין בחתוך ול"ד לחדש ח"ל אף כפיית כלי אף לליכא הכא לליכא כלל בזה ודע עוד כי בהגהת מ"ל כתב דרבא ס"ל כמ"ד דהאוכל ממן של הקדש במועד מעל יו"ט ולדעתי שניהם גדולם ורלוי למתקו מספרים דהסברת הוא מכיון דמבדל בדיל מחמץ דהקדש לא יאכלנו מש נאמר דבפסח לא מעל ולא נפרש מזה שלא מכיון דיאכלנו עבור כי לאו בר מעילה הוא דח"ל דמיש הא בשיזכור בזה יזכור בחיסור חמץ דמפתח זה ח"ל דמיש ורק בהשם בישבח מחיסור חמץ ח"כ יש לבדל מזה מחמת הכם מעילה ומכיון דחמיד בכל הכנה לבדל מלכילה שקדם לא יאכלנו בפסח ומתי ל"מ חם יש מעילה בפסח או לא :

(תמ"ג) **במחבר** סעיף ג' חטרובות חמץ טובדים עליו מבוש ב"י וכי"מ כו' בחו' בפסחים ד' מ"ב ע"ח ד"ס ותלו בחבו פ"ש לעבור עליהן בב"י וכי"מ וגם ריב"ח מדקדק מל' טובדים דמשמע טובדין מן הבולם כו' מל' זה משמע דריב"ח סבר ג"כ כרש"י ומדקדק מדהלטריך לבערו מן הבולם בע"כ יש בזה חיסור ב"י ותמוה דבד' ב' ע"ח ד"ס תור כתבו דאפילו ל"ח שחיטו שובר של מוקצה וחטרובות בב"י חפ"ש ל"ל דבחמירו חכמים בכל חמץ אפילו במוקצה וחטרובות לבערו ות"כ מאי זה רחים . וכ"ל לחרץ דהוקשה לריב"ח מאי לאחרו ותלו טיברין בפסח דהאי בפסח מיותר דהלא כל המסבת בפסח חיירי ולמה סולך לאמר בפסח וסבר לחרץ דרבותא מסמיענו דאף בפסח גופא כגון בי"ט ג"כ עובר זה מן הבולם דמחוייב לבערו אף ביום טוב וזהו רבותא גדולה וסבר בריב"ח כר' יחיאל לחיו של בטור המובא בסי' תמ"ד דיכול לטורפו בי"ט בשלא בטלו כדי שלא יעבור עליו במזיד שעד שתא לא עבר שלא בשוגג נמלא לפי"ז שפיר בוכית בריב"ח דיהו דבע"כ עובר ט"ז מן הבולם דמחחר דטובדין ומרפין אף בי"ט ואין סותר זה בעכ"ל דטובר בב"י ע"כ בותר כדי שלא יעבור בב"י משמ"כ כדנאמר דאין עובר ט"ז בב"י ח"כ אין סותר לבדוק בי"ט דכרי בחמץ גמור שביטל אחור לטורפו בי"ט בהאמנם ר"ת פירש שהי טובדין מן הבולם ושפיר נקט בפסח דרבותא מסמיענו אף בבעברם מעל השלחן היו רק בפסח אבל קודם פסח מדאוריים מותר באכילה :

במג"א ס"ק מ' דבסיה דשחור מיירי בי"ט כו' רבים מקשים על המ"ח דבי"ט אחור לבורפו וכ"ל לתרץ דהנה בעור סי' תמ"ו ושם כותי י"ח סיכפה עליו כלי עד הלילה סיוליאנו וכתב הב"י ואחפ"י שדין זה פשיט בגמ' הכא דבינו י"ח שמכפה עליו כלי יעו"ש שהיולו דחוק בהשר ונמה בח"י כי' תמ"ו ס"ק כ' ותירוץ הח"י ג"כ דחוק למאוד ח"ל בכונת הטור דהוקשה להטור איך אמר דב כופה עליו אף בכלי ולא אחיר לבורפו בי"ט כלא בד' ס' ע"כ אמר

ום"מ לא תמרינן הואיל וכתבו סתו' דהי תמרינן מתוך כדי
תע"ג דבעינן לזרך היום קלת הכא מה שמבער הוי לזרך
ות"כ הא אמן קיי"ל דתמרינן מתוך ס"כ הו"ל לפסוק דיבער
בי"ט וע"ל דרב ג"כ סבר דלא תמרינן מתוך · ורחיק לזה
דהתם במ' שבת ד' כ"ה ע"ח על תמרס בחול ס"ד ליסמוך
מתרומת טמאה תמר רב כשם שמצוה לשרוף כו' והקשה
הרשב"ח הזה שהקדמה מיותר והיכן הפ"י דבא לתרן דלא
יקשה מאחר דמותר ליכנות ס"כ בי"ט מ"ט לתסור ט"ז
תמר דמצוה בשריפה ומכיון דמלותו בהכי לא מקרי כלאה
כדברי ריב"ח אבן יקשה לכ"ל דניחא מתוך ויהיה מותר
לבער בי"ט תרומת טמאה דהא לזרך קלת מקרי בטל"ל
דרב סבר לא תמרינן מתוך והגמ' דתירן לפי שאין שורפין
קדשים בי"ט פירושו דגזרינן תרומה אטו קדשים או י"ט
אטו שבת עיין בתו' שבת ד' כ"ג ע"ב ד"ה גזירה · ומשה
לפי"ז לדידן דפסקינן דתמרינן מתוך שפיר מבער בי"ט ולא
קיי"ל כרב בהא ומשה שפיר כתב הטור די"ח לכופה עליו
הכלי דהטור בעלמו סבר דמבער בי"ט ולא כרב וי"ח סברי
דבין בביטל ובין בלא ביטל הכל אסור לשרוף רק לכפות
הכלי ואתיו כרב ר' יהיאל מאלק בין ביטל ללא ביטל
ומשה שפיר בתב המג"א לפי שיטת הטור בעלמו דיבער
בי"ט וזהו לדעתי נכון הגם די"ל כך דכותת המג"א בי"ט
היינו בעי"ט שמוך לחשיכה ממש דלאפות ליכא פלוגי כ"א
לבלית בו בהור שמוך לחשיכה ואיה דולקת והולכת בי"ט
תמנם הח"י בסי' תמ"ו ס"ק ג' הביא בשם הרשב"ח דג"ז
אסור ורחיתו מירושלמי יעו"ש :

במחבר סעיף ו' נהגו לגרר הכתלים כו' כ"ל בשם
המדרש שמלבנין הבית בסיד לבן
כחוסם ולמען לא ידבק בבגדים המוגעין בכותל נותנין
בתו דבק הטשוי מקמח ומים דלא יהות לטשות כן קודם
פסח דמהדרך שנפרך מחקרת הבית ונופל לתוך המאכל
והלא כרעים ותסבלני' דנפסד לורת החמץ היינו רק מותר לקיימן
אבל לא לאכול ואף להרשב"ד ותסכים הרמ"א בסעיף ד'
דסכי קיי"ל דמותר אף באכילה היינו דוקא משום דנתבטל
קודם הפסח משו"כ בכאן דלפעמים מערבין בתוכו כרבה
קמח עד לילכא ס' לגבי' אי לאו יותר טוב לטשות מדבר
סמותר לפסח ואומר לדבק טוב הוא :

(תמ"ג) **במג"א** ס"ק ה' ונרחה דהנפקד חייב לשלם כו'
הקורא בחיבורי זה לך נא אחי אל
מקום ת' ואחרה לך פליאה מה שמלחתי בח"ס סי"ח סי'
ק"ה וז"ל ואמנם אם שבר ולא ביטלו ת"ל לחה"ס הרי
שלך לפניך וא"ל שיחזרנו לבעליו ממש ויאמר לסס כן דז"א
דכיון דלא כלחה שמירתו של שומר שהרי פשע וא"כ
לעולם ידו כיד בעה"ב ולחה"ס ממילא הרי שלו לפניו
בבית השומר שילו כידו כו' וב"ד לשור שנגמר דינו בבית
שומר דהשם ת"ל אי הוה מהדרם ליה בעלים ממש הוה
מעריקנא ליה משא"כ בחמץ מה לי שומר מה לי בעלים
נמלא מיד לחה"ס שאין חיוב על כ"י לבערו ה"ל כמוכר
ליה בעלים ואי שנגב לח"כ בפשיטה פשוט השומר לשפרע
בעלמא הוא יעו"ש ותמוה דהלא מבואר בשמ' ב"ק ד'
ע"א ע"ב בגון שמסרו לשומר והזיק בבית שומר והועד
בבית שומר ונגמר דינו בבית שומר ור"מ ס"ל כר"י וס"ל
בר"ש שבר לה כר"י דאמר לף משנגמר דינו שחזירו שומר
לבעלים מוחזר וס"ל כר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון
דמי כו' ובד' מ"ב ע"א אמר הגמ' דרבנן ור"י פליגי בהא
דרבנן שבני אין נומרין דינו של שור אלא בפניו דת"ל אי
אהדרה נהלי הוה מפרקנא ליה להגמא כו' ור"י שבר
נומרין דינו של שור אלא בפניו דת"ל סוף סוף מיגמר
הוי נמלי ליה לדיגא יעו"ש בפירש"י ד"ה לפלגו כו' לאו

משום דחיובא דלא אהדריה הוא כו' הרי דלר"י ת"י לאמר
הא מפרקנא ליה לאגמא וא"כ מאחר דשבר כר"י ת"כ
אמי נורם לממון הוא דהלא משמר בלא"ה ג"כ א"ל הפשר
לשיטתו דת"ל שיחזרנו לבעליו ממש דמה לי שומר מה לי
בעלים שפרח בעלמא הוא וכשנגב אח"כ אפילו בפשיעה
פשוט השומר ע"כ דברין ל"ש :

(המד) **במג"א** ס"ק ס' שמותר לעשות שעורה לירוסין
בע"פ כו' ובשי' רמ"ם הוסיף וכתב
דבמ"ס אסור לעשות שעורה לירוסין כו' והנה פירוש הפשוט
דבא לאמר דאין לדחות דמייתי בח"ס ולא בע"פ דהלא אז
אסור לעשות שעורה לירוסין וכתב הלבוש מלשונו דבלא"ה
ג"כ מוכח דמהניחין לא מייתי בהמ"ם שהרי קהני ות"ל
מבעלו בלבו ואי בח"ס לאו ברכותיה קאי ולא מלי לבעל
וכן קהני שם לשמוע אח פשמו יעו"ש וכן כתב בלל"ח
להקשות על המג"א אמאי לא הוכיח בפשוט מהמשנה
דמייתי בע"פ ולא בהמ"ם החמנם בגחיב מיים ג"כ הרגיש
בזה ומפרש בך שהולך בע"פ כדי לעשות השעורה בח"ה
ולפי"ז אזיל בוכחת הלל"ח אבן פירושו אינו דא"כ גם דהיה
המג"א אינו דנפרש שהולך בע"פ לאכול שעורה לירוסין
אח"פ ומלאתי שהרגיש בזה המחלים הסקל והאריך בזה
ומפרש דכוונתו כנ"ל דהולך בהמ"ם יתן דבע"פ לילך בשביל
שעורה דהמ"ם או אח"פ פשיטא דלא הוסר לשמוך על
הביטול כיון דאין המלוה מוטל עליו בחותו יום והא דנקט
יבטלנו הלא בי"ט אין לבטל ל"ל דאתי כר"י הגלילי דס"ל
מותר בהנאה ויוכל לבטל לף אח"ז או דמייתי בפשיטא
מגולגלא וירא שהחמין יבטלנו קודם שהחמיץ ונך נקט
ההולך לשחוט לא פשטו בע"פ ולאכול שעורה לירוסין
בהמ"ם יעו"ש אבן לפי"ז אין נקט אם יכול לאזור ולבשר
הול"ל אם יכול לאזור ולאפות ול"ל דמייתי דבאזור כך בודאי
יניע זמן מיטון ות"ל שלאפותו רק שיבשרו ונקט בבשין זה
משום אינך דמייתי בחמץ גמור ג"כ ולא בפשיטא מגולגלא ·
אמנם אינך דמייתי בחמץ גמור הל"ל דת"כ אינך אף אמר
מבעלו בלבו הלא לר"י לא מהני ביטול כלהוכחתי לעיל
כיון דמותר בהנאה ולריך הפקר ממש כמו פיו · אבן גם
זה אינך ת"ל ביאור דת"כ בד' ז' ע"א דקאמרה הגמ'
מהיכא להיה יוצא בבהמ"ד דהוא בריחה אמאי לא מקשה
מהמשנה דנאמר ולאכול שעורה לירושין דבע"כ מייתי
בהמ"ם ואין נקט מבעלו בלבו הלא בחר לישורא הוא
ועדיין לא ידע מהא דמייתי בפשיטא מגולגלא · וע"ל דהנה
לכאורה קשה שם באמרם דיקא נמי דקאמי היה יוצא
בבהמ"ד ופירש רש"י דאשוא י"ט נקט יוצא בבהמ"ד ודשבת
מחוקמא בחמץ גמור וביו"ד שמל להיות בשנה הלא י"ל
להיפך דנקט משום שבת דבע"פ מייתי ולשהיה בביתו היה
יכול לאכלו רק שהוא בהמ"ם ע"כ מוכרח לבעלו וע"ל דכן
הדבר דבאמת גם המקשה לשון לדעתיה מסדין שברא
דמייתי בפשיטא מגולגלא ע"כ לא מקשה מסדין משנה אבן
בשאין לוקשה לו הא דנקט היה יוצא בבהמ"ם ובשלמא
כדאמר דמייתי בחמץ גמור שפיר י"ל בשבת דמשמיענו
דבלא יציאתו בבהמ"ד היה ביכולתו לאכול ואגב שבת נקט
ג"כ בי"ט דשבת נאמר מקודש אבן כדאמר דמייתי בפשיטא
מגולגלא ת"כ בפ"ב בגונא זו ג"כ נבי שבת מייתי בפשיטא
מגולגלא וזהו בודאי ת"ל דהא אסור לגוש בשבת ואף
כדאמר דמייתי בשבת בליכה דהפשיטא מהגולגל קודם
תשיכה ומימ"י תשבה בשמש ת"כ למאי נקט היה יוצא
בבהמ"ד דמאי היה ביכולתו לעשות כשהיה בביתו לאפות
ת"י וא"ל דנקט משום י"ש זהו היינו מהסברא דשבת נקט
מקודש י"ט ויקוט הידושא משום סיפא ולא משום ריפא
והו"ל למנקט להיפך מקודש י"ט ואח"כ בשבת דמהדרך

למנקט סיפא מכוס ריסא ולא ריסא מכוס סיפא ופסיר מקסה ומהרן דמייתי בעיסה מגולגלת והייגו בי"ט ובשבת מיירי בחמץ גמור והא כרתיחא והא כרתיחא ואמר ע"ז דיקא נמי דקתני היה יושב בבהמ"ד ולדבריך ניחא בשבת דכשהיה בביתו היה מוכלו בי"ט מאי לחוש כשהיה פנוי מאי הוי ל"ל למעבד ולהחזיק ג"ז דוחק לאמר דנקט י"ט לאשמעינן בשבת לחוש דשמא נאמר מקודם בעכו"ל דבי"ט מיירי בעיסה מגולגלת ובשבת מיירי בחמץ גמור ומסיר נקט דוקא יושב בבהמ"ד בשביתה דכשהיה פנוי מוכלו בי"ט היה לוחפה כן נ"ל ביאור הסוגיא :

(חמה) **בפרמ"ג** במשבצות הביאו בסי"ק ד' מעשה שבאחד י"ם של פסח ע"י עו"ג בלי הותם כלל לעיל לאחרת וקיבלו היזרעל וכבר נתן הלוקח דמים למוכר קודם לכן הקב שם מה דינו יעו"ש ובעיר לחמדור קרוב מקרוב לוך כי רחוקן ליום לשלוחו בשבת לקנות י"ם יען מחזון ח' והוא עם השליח שכאן מהלישור והשליח עשה כליוו וקנה בקאנטרקט בכתב רוסית כנימוס הקיר"ם ובכסף כ"ה רו"כ . והנה הקנין הוא קנין גמור להנחיבות בסי' קל"ד כתב בשם הסובה הרמב"ן דקנה בחצות לבד אף לר"ח כיון דנהגו הכותים להקנות בדמים לא גרע מסטומתא רק במכר מטלטלין לעו"ג בחצות ל"ק לר"ח ומכ"ש כאן בקאנטרקט דדינא למלכותא דינא ועי' בח"מ סי' קל"ד סעיף ג' בחד"ת בחקים אין משפט ידוע למלך כו' וכיולא בדברים אלו טועים כפי משפט המלך יעו"ש אבן ים לדחות ג' אלו הדברים דשכרם קנין סטומתא לימו רק קנין לרבן ובהא לא קנים כ"ם וכן בהא דב"מ שברי כמה פוסקים דבעניני חמץ לימו כן . אבן מ"מ בלירוף ג' הדברים כסף לגרש"י הוא קנין לחורייתא ולר"ת מ"מ קנין דרבן ויפו ג"כ שטר אחר להמ"ב דלמ"ד סעיפא דקנינו קנין ואף אלא מדר לו כי"ם ושומד בכליו של העו"ג מ"מ אין בזה כ"מ מכיון למכר לו כי"ם היכן אחר טומד אצלו ול"כ אין ביכולתו למכור זאת כי"ם וליתן לו אחר ומכיון דקנה בקנין המועיל מעשבד אצלו ונקנה לו כי"ם בכ"מ אהוא והוי כמפקיד חמץ אצל עו"ג או ישרעל חבירו וקבל הנפקד לחבירו דנפסק דינו דגם המפקיד טובר עליו ועיין בהרש"ם ריש פסחים שהביא פלוגתא הגאונים . עם ר"י בהפקיד חמץ אצל עו"ג או ישרעל חבירו וקבל הנפקד לחבירו ועי' בחצו' שמן רוקח סי' ט' מה שביאר כונת הר"י . והנה חיוב הביזק נראה דהוא על המשלח כפי המבואר בח"מ דשליח מ"ל קנין וכשלח סיגה בדבר השליחות מעצו קיימין עבור המשלח בדבור לבד ואף דהוא דבר עבירה וקי"ל אין שליח לד"ע מ"מ מכיון דשליח מ"י מהעבירה הויא דומיא דאמר לחבי"כ מוסיב לה דומיא כשלח ידע השליח דגמוד הוא ועי' בח"ך ח"מ רים סי' קס"ב . אבן לאחר העיון נ"ל לגדר להחיל ישן כי אקא אעשה הוא בביטול אקא דנחלקה הרבה מחוד דאינו שום החמץ כלום ליזרעל ול"ד להמבואר בח"מ סי' ר"כ גבי למד ובקר דכשנחלקה יוחר מכדי שהדעת טושה מהגה יהיב ליה ישן כי בכאן יודעין הדבר דבעעשה היה מ"כ הויא ביטול אקא ואינו קנין וגם דמי להמבואר בח"מ סי' ר"ז גבי מכר חדעתא למיסק למ"י וגם כאן קנינו היה עבור לגלא ידע לחסור בפסח ובשנחודע אח"כ מהדבר מ"כ בודאי נתבטל האקא דהא לא במרד ובמטל עשה הדבר כזה ועוד נ"ל מאחר דעדן הי"ם מעורב בי"ם דעו"ג הוי שותפין בהחמץ ופסק הח"ח ביזרעל ועו"ג שותפין דמותר גם אלקו של העו"ג לאחה"פ כשאלקו יעו"ש שהאריך בדיני בריה באיסור דרבנן ויש לפרש ג"כ דעת הסמ"י בי"ם הוא חמץ דרבנן :

(חמו) **בח"י** ס"ק ה' מ"ש מולאי י"ט הרחזון לחפיקי מולאי י"ט אחרון של פסח כו' ואנכי חמה עליו הפלה ופלה הלא בפ"ג מהל' חו"מ הל' ח' כתב וחם שלחו בי"ט כופה עליו כלי עד לערב ומבערו הרי בהדיא דסבר הרמב"ם דבערב יוכל לבערו אף להוא י"ט ב' וא"ל דמיירי בחלח בי"ט ב' דהלא שמחת קחני משמע אף בי"ט ח' ועוד הא הח"י בעלמו מפרש בכסטור דכתב שיכפה עליו הכלי עד הלילה שיולימו לפירושו דימחין רק עד הלילה ויברענו בי"ט ח"כ כן הוא ל' הרמב"ם ואח הלא הביא ג"כ הט"ז רחיה מכאן דדעת הרמב"ם דמותר לשרוף בי"ט דהוא רחיה חלימחא ביותר נ"ל דהנה ק"ל על הרמב"ם דנקט סדין דינא דחלח בי"ט כופה עליו כלי ומיותר הוא דהלא ידעינן זה מדנקט בהל' ג' דכשנאחר מהחמץ בי"ד שחל בשבת אחר ד' שעות מבטלו וכופה כלי עד מולאי י"ט הרחזון ומבערו הרי ידעינן נ"כ הך דינא דח"ו הן הן הדברים ול"ל להרמב"ם משמיענו דבר גדול לחזוקי מדעתא ר' יחיאל אחיו של הטור דחחלק בין ביטל ללא ביטל דבלא ביטל בוטלו בי"ט וח"כ ס"ח ג"כ כן דהא דנקט בהל' ג' הוא משום דנאחר ומבטלו וכיון דלכך ביטלו ע"כ אסור לבערו בי"ט רק יחחין עד מולאי י"ט משא"כ כשביטלו ע"כ נקט בהל' ח' דיכי כהלא ביטל דכשנמלא מו' ולמעלה טובר בג"י ולא מהני לז ביטול וא"כ מחויב בכל עת שימלאנו ואעפ"כ כשימלאנו בי"ט אסור לשרפו כ"א כופה עליו כלי נמלא לפי"ז דדינא דהל' ג' מייתי אאר הביטול ודינא דהל' ח' מייתי בשלא ביטלו ח"כ ס"ח דהא דהחיר הרמב"ם לשורפו בלילה אף להוא י"ט יען מכיון דלא ביטלו ח"כ משחי' דלא יפרוף בי"ט ח' אבן בי"ט ב' לפחות יפרף משא"כ כשביטלו אז אף בי"ט ב' לא יפרפנו לזאח הוכיח הט"ז מהרמב"ם דלא כן הדבר דהלא בהל' ג' דמייתי בפיטלו ואעפ"כ נקט דיבערנו במולאי י"ט דחזון והייגו דהוא בי"ט שני ג"כ מותר לבער אף כשביטלו :

(חמ"ז) **במחבר** סעיף ג' מו' שעות ולמעלה עד הלילה לימו מוסר במשנו . עפ"ז אין לחי מבין דברי המג"א בסי' חמ"ם סעיף ס' לכאב דכיון דע"ג לא בטלה אפילו זה וזה גורם לאסור וה"ה בחמץ דהגאה כ"ם מימו הוי כו' יעו"ש הלא הא משם עד הלילה הוי דוקא בם' וא"כ עדיין הו"ל להטור לחלק בין המור חדם ליתן בשנוכפו משם עד הלילה ול"ע :

במג"א ס"ק ו' אלו גלי נט"ל הוא כו' ומפרש כונת הש"ל דנקט ומידע ידעי היה דנט"ל הוא בחומו מחכל כו' לאין הכונה דוקא כשידעינן בודאי לפונס החמץ דא"כ מ"ש דקאמר הכי כללא כייל כ"ל הידוע דהוא נט"ל מותר אלא הכונה ומידע ידעי היה סירוס וזהו הא דבר הידוע ומקובל דהמיד הוא נט"ל ע"כ מותר :

ס"ק כ"ח דהא בדבר חריף אין מועיל כ"ט בנ"ט כו' אף דבלא דבר חריף ג"כ בחמץ אין מועיל כ"ט בנ"ט מ"מ המהרי"ל סובר דבחמץ מועיל כ"ט בנ"ט וגם המג"א כחב בשם ק"ח מ"ח דבמקום שאין מנהג ים להורות דהמקיל לא הפסיד :

ס"ק מ"ד אבל כל הפוסקים כחבו דלא בעינן ס' כו' ידידי הקורא חמוה לך דבר פליאה מה ברחיתי בגל"ח ד' ל' ע"א שרצה להוכיח מדעת רש"י שכחב וחלי פחות מחערובות היא דסבר להא דגחמר בגמ' אבל ע"י חערובות לא הייגו בחבטל ברוב ולא כדעת הטור ולבסוף הוכיח מרש"י שכחב והחוח משמו מחיב ליה דחיגו שחירה מרש"י להטור אך מעיגו הבדולח נעלם דברי רש"י שכחב בהדיא מקודם שלא בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו

מזהר תפילו בניהן טעם הרי בהדיא לכ"י ל"ם בכסור כ"מ פ"י התרומות מוהר לף בניהן טעם רק שמחבטל ברוב ול"ע :

בטז ס"ק י"ח ים להרכות עליו חטים כשרים ולטוחנן ויהיה דינו כמו לח בלח כו' . הכה היום שממלח לפעמים מחיכות לחם ממך בהחיטים וים לי לדון בזה דאסור לטוחנן לפסח יען כי הפרמ"ג כתב במשבצות ס"ק י"ח אבל קמח ממלח לפויים החים יעיד דלח הוה לח בלח רק יבש ביבש וא"כ ה"נ החמך כוי יבש ומוזר וניער ואולי כותח הפרמ"ג קמח ממלח כהותה דלי לפסבר לכהות הדק היטב מ"מ כשטוחנין ברחיים נשמן יפה והוי כמו קמח דעלמח וכן המנהג בכ"מ כשנמלח פירורי לחם בורכין הלחם וטוחנין החיטים לפסח :

(חמ"ח) **ארשום** לך בכלן כל דיני ומופני מבירת חמץ בעז"ה וזהו :

ח) **הקנינים** הצייבים במכירת חמץ המה שטר הקדקע ודוקא שטר קנין ולא שטר רחיה ולא מהני במכירה בלא דמים ובמהנה מהני ובשבירות י"ל דמהני דהא ליכה משחלמה חלא לבסוף ואפילו במכירה י"ל כיון דל"ל לדמי ומוכר מפני החיסיר כמוכר מפני רעתה חך כשטוחין ב"ד לשלוחין ל"ש דלא הוי השטר מוכח מחוכו שהוח שלים ותאנס כיון שהב"ד שנייס הן שלוחין הן עדים ועיין בשם קדושין ד' מ"ג ות"כ שפיר מוכח מחוכו חלא דלפי"ז לריכין לזכר שלא יהיו הב"ד קרובים לח' משחלמין ותאנו של הב"ד נופייהו מהני ח"י בממונא עיין בשם ניטין ד"י תוד"ה חספח ועיין בת"מ רמ"ג בשת"ע סוף ס"ק כ"ב כתב ולפי דבריו שפכתה הדבר לו שתה הלא לחטור ליתנו לו וכמ"ש לעיל בשכתה ולקחן בתה . ודברי השת"ע קשה דהלא כתב בש"ך שחח"ז יחזירו ליורשי המוהן מיירי בשטר מתנה דליה בו קנין כו' חבל חס היה בו קנין מחזירין חותו להמקבל הנזכר בשטר ות"כ כחן דמיירי בשטר שים בו קנין יכול להיות דמיירי בחוגה חלל חחר וכיון שים בו קנין מחזירין חותו להמקבל ול"ע :

ט) **טוב** לכתוב השטר בל' המדינה כיוסום המשלה עיין ס"ם רמ"ו וחו"מ סי' ע"ג דבכותים לכ"ע דדמ"ד ויש לחלק דהכא ישראל מקנה ועיין בכחן במג"ח . ובח"ם חח"ה העמיד מנהג ישראל המוכרים השטר כשר רק מקודם חיו בניירשטעמפיל יען דבדיניהם השטר כשר רק מקודם מוכרחים לצלם השטעמפיל יוע"ם ולפי"ז במדינותינו כשחין הקנין נעשה בשרכתות ובכתב רוסית ח"ל חוקף ח"כ בחם קנה הכותי . ועיין בח"מ סי' רמ"ב ברמ"ח סעיף ד' וכן חם ניוה על החחימה שחניה בפרהסיה ולא ניוה על המסירה קשה מחי חידם רמ"ח הלא המחבר כ"כ וניוה להחמו בפרהסיה חעפ"י שלא ניוה להנו בעידי מסירה כשר ונרחה דקשה לרמ"ח הלא העיקר עידי מסירה דע"מ כרחי וכיון דכחב המחבר בפנהן וניוה על החחימה להיות בפרהסיה ולא ניוה על המסירה כשר כ"כ כשניוה על המסירה ולא ניוה על החחימה ובשלמח בטור נקט להיפך לכן פירש רמ"ח כונה המחבר בריחה כשלא ניוה למסרו כלל בע"מ רק בע"ח וכיון דלא מסר בעדים רק החחימה היתה בעדים והחחימה היתה בפרהסיה לכן כשר חבל חם ניוה להיות נם בע"מ ולא ניוה להיות בפרהסיה ס"ח דלא יועיל דמסחמח לח נהן רק להחניפו לזה הוסיף רמ"ח דכשר לכן המחבר נקט שלא ניוה ליחנו בע"מ ומור"ם כחב ולא ניוה על המסירה וזה כונת הסמ"ע דכחב פירוש דהוקשה לו קושית הנ"ל לכן כחב פירוש שלא ניוה למסרו לו בפרהסיה :

נ) **בסף** ל"מ למודיה בחחרת דכחבי שטרת ובשטר רחיה סני ולדעת מהריב"ל הובח בס"ך סי' ק"ן סק"ד מהני בסף למודת במוכר מפני רעתה וה"ע בנ"ד ולכותי בכ"מ לח מהני חלח בשטרת וחם מחנה לקנות בכסף למוד מחלוקת הפוסקים לי מהני ובשכירות י"ל ג"כ דמהני במטלטלין כשמוכר ממלו לכותי מוכרו בכסף וחח"כ ימכור הכותי החמץ לביתו בכדי ללחת דעת רש"י ור"ח בנג ומכר בכסף לבד לו במשיכה לבד מוהר ליהנות מהמעות ומה נס דלדעת הרמב"ם לו כסף לו משיכה קני ולא עוד חלא לף חם היפרהל קנה חמץ מכותי קודם פסח בכסף לו במשיכה ועבר עליו הפסח נ"ב מוהר כיון דכ"ז לינו כ"ל ליסור דרבנן מוהר במקום סלוגחת דרבוותא לף דסמ"ע בח"מ סי' קל"ד כתב דישראל מכותי לכ"ע קונה בכסף בבר הניג עליו הב"ד ברליות ברותם דכותי מישראל וישראל מכותי חד דינא ואלי בפלוגחת הנ"ל לכן המק"מ סי' ת"מ פסק במחך בישראל ולא נהן מעות לחסור מכיון דרוב הפוסקים סבירי דמשיכה קיבה ואין זה מוכרח ולרותא דמילתא נ"ל דימכור החמך לכותי וכוי חליפי ממך ומוהר ליהנות מהחליפין לף בעלמו בלי סוס פקפק לכן הנחיבים סי' קל"ד כתב בשם חבו הרמב"ן דקנה במעות לבד לף לר"ח כיון דנשיני הכותים להקניה בדמים לח נרע מסטומחת רק במכר מטלטלין לכותי במעות ל"ק לר"ח :

(ז) **אי"צ** הכותי ליהן כל הכסף רק חס נהן מקלה כסף והשחר זקף עליו במלוה סני רק המקלה יהן בחורה פירעון ולא בחורה עירבון . וכשטוחין ב"ד לשלוחין ל"ש לי בעינן ס"ם לכ"ח ממשלחיו כמו בשוחפים שקנו ומכרו דמשמע לסני בש"ס עי' ב"מ ד' ל"ו ו"ל דחליח בחנעית דקדושין ד' ז' לף בחום' ד"ה סני כחבו דוחי לף עדיף ממשלחיו ולי הב"ד זוכין הכסף לטעמן ומהני מדין טרב י"ל כיון דחיכח חללו ס"ם ביחד חביב חללו ומלטרף ולפי' להלד דבחר דילהו חזלינן י"ל דס"ט משום דהטוהן לינו נוהן רק פחח"פ לכל קנין ועי' מ"מ ס"ה מהל' חיסורי חבל הכח בכותי פחות מש"פ נמי חביב ליה עי' עירובין דס"נ חוד"ה כ"ב חולס בגמ' נקט ליתנח הן מנה לפלוני וי"ל דוקא נקט מנה דהו"ל הנחח ס"ם למשלח כפסק הרמב"ם . לף כיהן לו ממה סי"ל טל לחביים מהני ולא עוד לף בניתנו הכותי בט"מ סי"ל טל לחביים ג"כ מהני לף דבמכירה פסק הש"ך בח"מ סי' ק"ל ל"ק יען כי כל טעמו הוא משום שיכול למחול משא"כ בכותי פסק בח"מ סי' ס"ו סעיף כ"ה חלא יוכל למחול הכותי כן ל"ל ומכ"ש בממרני לף במכירה פסק הש"ך דקנה ואם נהן שט"ח שלו מהני דהוי כמו כסף כמבואר בקלח"ח סי' ק"ל סעיף ט' יעו"ש . ואם היה הישראל חייב לכותי ומכר לו הישראל במלוה זו לא מהני :

(ה) **אף** אם מכר הישראל החמץ לכותי הרבה מאוד בזול אין חוששין לביטול מקח יען כי משום ליסורא דחמץ נמר ומקני הישראל בלב שלם וכפ"ג מבואר בסמ' ע"א ד' ע"א בחוס' ד"ה רב חסי דח"ל שיהן הכותי משום שום הרחם וליתה חלא סני שיקנה בפרוטה כו' וכן פסק בש"ך יו"ד סי' ס"ך ס"ק ז' ואין לחלק דשח"ם דמכיון דגלי דעתיה שמכר יצא מרשותו לף אם לא קנה הכותי משום ביטול מקח הוי כהפקר משא"כ כאן מכיון דל"ק הכותי משום ביטול מקח חלא שילא מרשותו בגילוי דעת היטו מועיל כ"א לגבי לעבוד בב"י ולא למשות ביטור דלף אם ביטל והפקיר לאור החמך לאח"פ זה היטו דגם בבכורה פסק הש"ך בר"ה דהפקר חייב בבכורה יעו"ש בשלל"ל דכותי קני ונכנס לרשותו מכיון דמחל לו והוי כמו מחנה וכן מבואר בכאן סעיף ג' בהדיא :

(ו) **המשיבה** ל"ל שימשוך החמץ לרשותו על כותי
או בסלר על שניהם או בשימוש
כמבואר בח"מ סי' קל"ח סעיף ט' אפילו אם לא משך בעת
הזאת רק מקודם היה מונח החמץ ברשותו על הכותי נ"כ
מהני ונחשב כמו משיכה כמבואר בי"ד סי' ס"ך בס"ך
ס"ק ע' ואם אלא הכותי ישראל למשוך עבורו לא מהני
דאין שליח לדבר כותי אין אם אלא כותי למשוך עבורו מהני
דכותי לכותי הוי שליח דכן פסק הס"ך בסי' רמ"ג בח"מ
והסכים עמו הקצה"מ בסי' קפ"ח ודחה דברי הב"ח בח"ט ·
ודע כי בס' ריש"ל הקצה הב"י מאי ג"מ אי טובר קונה
בירושה הבאה מחליפה או לא דאי בעי מחבוה יהני
ובירושה אמו לא מקני כיון דהוא מיית בריחא ומיד
כיון דר"י סבר דזמנין דהיא מיית בריחא הוא סגיקא
דזמנין דהוא מיית בריחא והממע"ס ויש להמוה מה שלחם
תרוכה הילוכו דזה ניחא על קושיתו אבן קושיית הב"י
יקשה דכ' דאם אמר הנו מנה לבני דקנה הבן דוקא אם
הולך קיימא ויקשה מאי ג"מ אי בעי מחבוה יהני
מהנה האב ות"ל דאין כאן קושיא דר"מ כשנתן האב כל
נכסיו לאחר במהנה שכ"מ ולא שייר קרקע כ"ם דכשעמד
מאליו כחבטל המהנה וכאן כיון דאין הבן זוכה נמלא
דשייר לעצמו זאת המהנה זה אינו דעיקר הטעם דלא
שביק נפשיה ערטילאי וכאן הא לא ידע דלא יהיה בן
קיימא ות"כ לא שביק אינש נפשיה ערטילאי וגם הב"י הא
סבר כהסוברים דמהניחין חייבי בשכ"מ ות"כ כיון דכאן
הדר ברית בלא"ה מהנה השכ"מ לבן לאו מהנה ועוד הלא
בלא"ה יורש בנו וזו י"ל דמלד שמא הבן וירבו ונחבטל
המהנה כיון דבשעת מעשה לא היה לו אבל אם לא קנה
הבן נשחייב לו בשעת המהנה · ולאחיהו מירושלמי נשפוך
הוא דאמאי אמר הירושלמי אמר ר"י אע"ג דאמר שמואל
הא לר"ח נמי ליחא להאי דיוקא דבאנו מודה ח"ו דלר"ח
אין כ"מ כ"ל אבל לשמואל יש כ"מ דאם נאמר דקנה העובד
יורשיו קונים ממנו · ואילון הנחיבות המוה דח"כ מאי
מקשה בגמ' בנדה ד' מ"ד מאי כ"מ הא איכא ג"מ שלו
דקידם אשה לשואל ומנחיל ויורש ואם יבאו ממנו וגם מאי
אמר הירושלמי לדברי שמואל וכ"ל ובגמ' י"ל כיון דאם
ילדה ולד קיימא לא נחקדשה גם עכשיו לא נהקדשה דלא
שמכה דעתה דסברה דודאי יהיה ולד קיימא ולא קבלה
הקדושין בלב שלם וכשמואל דב"ב שהני ההם דרפוי
מרפיין בידייהו ואביי לא פליג אלא משום דשמעו דאשתו
מעוברת ומחמילה לא ידעו דמעוברת אבן כשמחילה שמעו
שהיא מעוברת אביי נמי מודה ועי' בח"ע סי' ל"ח סעיף ב'
נבי קידשה וח"ל דהטבעת שוה ג' זוז אף דקבלה ושוה כן
אחרי' דלא שמכה דעתה דאולי היו שוה כן וה"ג כן ·
ועל הב"י יש לדקדק דאמאי סוגרך לאמר דהל' כר"י והוי
ספיקא והממע"ס וספיר הקצה הנחיבות הא בפשיטות
ניחא דהא בהרגה היא מה אחילה וספיר ניחא ובגמ' לא
קאמר משום דאילחא פסיקתא קאני כאיכון התום' ·
ועוד כ"ל בשטוח דהגמ' בב"ב מקשה מנר ופליגי אביי ורבא
בחירושא יעו"ש בפ' מי שמת והשחא מאן דס"ל דירושה
הבא מאליו קני ל"ל לשיטת דרפוי מרפיין בידים ומאן
דס"ל דעובר ל"ק ירושה הבא מאליו דעכ"ל כאיכון רבא
ות"ל יש ג"מ בגון שמעו בו שמא ולא מת אע"ד דקני
עובר בירושה הבא מאליו לא קני ומאן דס"ל דעובר
לא קני ות"ל הממחזיקין קנו כיון דלאו דפוי בידם · ובזה
יש ליישב דברי הב"י דיש ג"מ להב"י סבר בירושה הבא
מאליו ל"ק וכמ"ש דדוקא בס"מ וכאיכון הרמב"ן ות"ל
מייתי שאמר מנה יהיה לבני ומת והיה גר בלא יורשין
ועל הבן שמעו שמת ולא מת וזנו אחרים ואח"כ מת באמת

(ז) **אם** אין בילולה הכותי למשוך כל החמץ כמו שהמנהג
ודרך העיר למכור כל ממך העיר וא"כ אין
בלאפשרי לעשות משיכה יש הקנה לזה שימכור לכותי את
המקום שהחמץ מונח ויהן ג"כ מעות ורשותו קונה לו
במקום משיכה וכן מבואר בס"ך יו"ד סי' ס"ך ס"ק ט' ·
ובלא"ה נמי מהראוי לעשות כן למכור מקום החמץ בלא
יהא במקבל אחריות על החמץ על כותי בבילו כיון שלא אהן
דמים והמדידה לאחה"פ ולא יבלט רק כמה שימדד ·
אבל בשטות ברשות הנוי ליכא חשש · ומ"מ ראוי לפרש
כדה"ג להמוכרים · ולהכניר המקומות י"ל דל"מ דלא
קיי"ל כר"ח כמבואר במג"א סי' ח"ס סק"ל אם לא בשטרה
אלא במוכר אפילו מישראל דלא מליגו לאסור מקבל אחריות
בבית ישראל אחר וכוב לסמן מלרי המקומות ואינו מעכב
כמו מקומו מוכר לו בב"מ די"א ועי' ט"ז סי' רמ"א ס"ד ·
מיהו נראה דמקומות לא מעכבי דאפשר דלא אסרו אלא
בקע"ח שלריך לשמור הנוף ולריך לבלס דמי החמץ נופא
בשעת מבידה אם הוקר או הוזל והו"ל כדידים משא"כ
הכא לאו מליפי החמץ והו"ל אחריות מעות ולא
אחריות חמץ ואין החמץ אלא גורם להפסד ובב"מ דפ"ב
חוד"ה לימור שהוקבו לוקי בפסחים דל"א כשמואל דהו"ל
ס"ם אפילו לא פריש אזלי לשיטתייהו דבלא פריש הו"ל
כפירש שיהא ס"ם נגד הנוב וקני ליה לשמירה לגוף
החמץ ומי הוזל לא יפסיד מהנוב רק כדי שויש בשעת
מבידה ואפילו להרמב"ם דאוסר ס"ט דיכוף לשלם בשעה
שנבידה משא"כ הכא · ובזה י"ל מ"ש המג"א סי' תמ"ח ס"ק ב'
דילמא יתנם במשכון ויפסיד ולשמ"ש ח"ם דאינו נהנה מניף
החמץ ולא הוי אלא כהולה הנאי בחמץ ונם"ם ת"מ
ביאורשל שהפקיד אצל ישראל עובר עליו המפקיד והביא
סב"מ אף המפקיד דהא בם"א מהחייב בקע"ח · וע"ל דהחם
קע"ח על חמלו של כותי דשרי בהנאה וי"ל דמיש אבל חמץ
של ישראל לא הוי מידי ולאו אליפי חמץ הוא ול"ם למהוי
כדידים ובשלו לוקמיה רחמנא ברשותיה אבל בשל אחר
ל"ם קע"ח ואם נחייבו על שלא מכר קוש"פ הרי כבר נהחייב
וכוב ח"ל לשמרו ובסיר קאמר עובר עליו המפקיד דוקא :

(מ) **אם** הקנה את המחר להכותי במכירה קנה המחר אף בלא מעות מסברת מלילו אף דים מנמנמין זה מטעם דהאי הוא מסיס שליחות ואין שליחות לכותי לענין חמץ מ"מ הא כבר הכריע הקצה"ח בסי' קל"ד ברחיות ברורות דקנין חלר מכותי כותי · ולרוחת דמילתא יתבאר לכותים שם"ל בעל דחלר דילה מסוס יד מיחרבתי

וזהו עלה בעל מחלית השקל :

ט) **אנ"ך** מחלוקת האחרונים לי מכותי כותי מ"מ יוכל למכור בחג"ק אף בלא מעות ואף דכוח קנין מדרבנן כבר כתוב בח"ם דבחמץ מכותי קנין מדרבנן דעעם הסוברים קנין דרבנן לא יועיל לקדובי מהם דהוי"ת וכדומה היינו מסוס דכפקר ב"ד אינו רק להוציאו מיד המקנה ולא להקנותו להקונה ואין מחקדשת בהסס עי"ז וא"כ בחמץ סגי לן בכפקר וא"ל יותר וכך דכפקר ב"ד כפקר בודאי הוא דהוי"ת ולדעתו ל"ל דכפקר ב"ד עדיף דביטול לא מהני להרמב"ם בחמץ ידוע כ"א ביטור מן הטולם או סיגיט ליד הקונה ממש ולא סגי במה שיצא מרשותו · ועריך לפרש להכותי פירושו שידע מה זאת · ועריך שיאמר לו בפה מלא קנה לגב קרקע ולא עם הקרקע כמבואר בח"מ סי' ר"ב · וע"ע מי קני בקרקע של ר' מהמלחים מטלטלין של לחר ולפמ"ש בהג' ב"מ די"ח גבי ר"ג וזקנים משמע דמכותי ואולי תליא בחצטי' דגמ' מטלטלי לזה וקרקע לזה או בחר קונה חלינן או בחר מקנה ע"כ בר"ג מכותי ממה נפשך ע"כ יותר טוב להקנות לכותי ד"א של הקבל ואגבו יקנו כל בני העיר ממש דאף אם אין החמץ לבור בקרקע ג"כ יוכל להקנות לג"ק וא"ל לכייס בקרקע ויוכל להקנות אף בקרקע כ"ם או במקומות בבכ"ג וקרקע בבכירות ומטלטלין במכר קני ואם הקרקע מוסכר להמוכר נראה דמכותי להסכיר ולהקנות עמו מטלטלין וכ"מ בהג' ב"מ די"ח ד"ם מקומו דמיירי בשכירה אלל המשכיר בר"צ וזקנים שיתבאר ואפ"ה מכותי בהג"ק וכ"מ בעור ח"מ סימן ס"ז בב"י סכ"ז יעו"ש וכ"ם בח"מ סי' קי"ג ס"א ואולי זהו כוונת רבינו ירוחם שסיימו הם"ך סי' ר"ב סק"ג בג"ע וז"ל וקרקע מוסחל י"א ל"ק ומתו' נראה דקני · ואי קשיא גבי חיסור גיורת בב"ב דקמ"ע ובקדושין דקאמר ל"ל קרקע וכי לא סיס להם בית דירה בשלמה או בשכירות להקנות אגבו י"ל בגוונא דאין הבעור רשאי להשכיר בלי רשות בעליו עיין שח"מ סי' קי"ז ובשמ"ע ובמרכ"ם פ"ם מסל' שכירות ועכ"פ כל שאינו עוקר דירתו בעלמו אפשי י"ל דלכ"ע מ"י להשכיר עוד לאחר ג"כ שידוע עמו להרבות דיורין · או בלא סיס לו בזמן קלוב בלא יכול לחזור או בלא סיס לו בקביעות דלא מכני למקני אגבא עדמ"ם כריטב"א הובא בסמ"ך סי' קל"ח סק"י אף דלפי"ז ה"ג כיון דאינו משכיר לכותי רק להניח שם החפלים ולא בקביעות דאף אסור להשכיר לו בלא רשות בעליו מ"מ י"ל דלא מכני לג"ק וים לחלק ואם עשה שליח למכור אינו ומכר בחמץ מג"ק בל בשליח דעת בחמ"ח סי' תמ"ח דמכני

ודעת ח"ם או"ח סי' קי"ו דלא מכני :

י) **מכר** אמנו לכותי בקנה"ם מכני אף בלא עדיס דלא אברי סהדי אלא לסיקרא אף דסמ"ך סי' קכ"ג סבר דכותי אינו קונה בחליפין כבר בשינו בחו"ח וכן בקצה"ח סי' קל"ם בשכיס דקונה בחליפין ולא עוד אף אם בסודר כוח של מעדיס ולא של בכותי ג"כ מכני אף דסשמ"ע והמג"א סברי דלא מכני דה"י בעדיס לזכות בסודר לכותי דאין זכיס לכותי כבר בכריע בקצה"ח בסי' קל"ם מדמקח שנעשה בחיסור מכני אף דאין שליח לד"ע בע"כ דם דר של עדיס אינו מעשה שליחות כ"א כמו הילך ממנ ויהיה סדך קנוי לפלוני יעו"ם וא"כ בכותי ג"כ מכני וכן מבואר בסדיה בקצה"ח סי' קכ"ג · וחליפין קני בין בקרקע בין במטלטלי ובשכירות י"ח דל"מ ק"ם הו"מ כי קל"ם ס"ט דהו"ל טוס"נ וכוח מהו' ב"מ די"ח ד"ם ומקומו ונ"ע דשם במתנות כהונה שאין להנותן אלא טוס"נ אבל מסכיר בניף בלו ומכ"ל דלא מכני ק"ם ונ"ל דהו' כאבו בשם הירושלמי שקבלו שכר זה מזה מפמע שר"נ שסכיר לר"י ור"י שסכיר לזקנים וא"כ לא היה בנוף לר"י רק בעוס"נ ולפי"ז אינו מוכח רק היכא דמסכיר קרקע המוסכר ואפשר שכונת הטו"ע ג"כ בכה"נ ולפי"ז אין חשש בק"ם בשכירות אלא במוסכרת אללו ולא בשגוף שלו ונ"ע בהו' בעירובין · וק"ם באחרת דכאבי שטרא כאב מהרש"ך סי' ע"נ דמכני לאוד וכ"כ מהרא"ם סי' ר"ו וכ"מ בסמ"ע סי' קל"ם ס"ק י"ז אולם בהו' כהוכות ד' ל"ד ד"ם לומה כו' וז"ל במקום שאין כותבין דשקרקע נקנה בכסף ובחזקה ובחליפין ושטר אינו עומד אלא לרחיה משמע לשדיה דלא מכני לאודה במקום שכותבין . וא"ל היכא דסודר ס"פ · אמנם בקרקע דכותי י"ל דל"ק אלא בשטרא · ואם מחנה בפירוש לקונה בק"ם לאודה אליה בכלונתה הפוסקים הנ"ל בכסף ואפשר דק"ם לשחיפה עומד עדיף וכו"ל בשטר כמו דמכני ק"ם לאוד במקום שכותבים בשטר לפוסקים הנ"ל :

יא) **מכר** אמנו לכותי בשטר וכאוב בו מודה אני שמכרתי בחופן המועיל או אפילו בע"פ אמר בפני עדים בשריס מכני דקנין לידיעתה הוי קנין אבל אם אמר בע"פ בלא עדים לא מכני ובכעין זה לא אמרינן לא אברי סהדי אלא לסיקרא כמבואר בקצה"ח סי' קל"ד אף דסמ"ך סבר דלא מכני אודיעתה מ"מ אין זה מיסור דרבנן ומה גם אליפי אמנ דמותר ליכנות מהדמים כי רחיוחיו של הקצה"ח רחיות ברורות הן · ולהמנס י"ל דל"ם אודיעתה לחייב את הקונה בדמי המקח כמו בקדושין דל"מ כמ"ם הו' ניטין ד"ד סד"ם דקיי"ל ואפילו אם אח"ז מודה הקונה ג"כ ואפילו נותן ג"כ שטר להמוכר מ"מ כיון שכ"ז שלא הודה הקונה יכול לחזור בו ל"מ הודאת המוכר דאין קונין לאחרים ואולי אפ"ל דכיון דיעתה לאחרים אפילו בב"א אינו עדמ"ם דא"א ים לדחות ועכ"פ ע"י שליח ודאי דל"מ הודאת השליח להקונה נגד המשלח לקיים אפילו בשעשה ב"ד לשלוחין דהן עדיו ג"כ

ל"ע לי מכני אודיעתה דיוכו לקנין :

יב) **חצר** משמע דל"מ בכותי וי"ל דמכני כמו בקנין ס"ך סי' רמ"ג סק"ו ולכותים נקנה עדיף דילפינן מנט ואט"ג שהוא מטעם יד מ"מ סגי במשהמרת ואעפ"י שאינה שמוכה כמ"ם הס"ך שם סק"י ואם הפני כיסרהל ג"כ מונחים שם וי"ל להמוכר דהכר"נ נכון לטבות מחילה בפני החמץ דהל"ה לא סוי משהמר כמ"ם הו' ב"מ ד"ה וכי ועיין סי' כ' ס"ח בהגה"ה וכ"ם בשהמקום שכור להמוכר בפרט בחמץ בלריך להחזות עם הכותי שאינו מכיר לו רק להניח חפלו שם ולא ילוך בקבועים שם כמ"ם ח"כ לא מקרי משהמר במשורש עם כלי המוכר ולריך למכור הכלים והשקים שהחמץ בתוכן דהל"כ הו"ל כלי של לוקח ברבות מיכר ועיין בב"ם סי' קל"ו · ואם מקנה בחצר והמטלטלין בב"ח לא מכני להם"ך ר"ם ר"ג דלא אמרינן חניהו ומשמתו בחין כח' · ול"ע שהוח נגד הגמ' ובבג"ח פ"ב דב"מ ס"ט י"ל דלא כ"כ תלא על קניה חצר שלא מדעתו דוקא דמעשה שליחות הוא כמ"ם בהחנס בחליפין פ"ם מסל' מכירה ולא מניהו אלא ידו ומחשבתו בחין כח' · ואולי יש לפרש גם כונת הס"ך בשלא מדעתו ועכ"פ לפי"ז הצי שלא מדעתו לא מהני כלל בכותי :

יג) **שתומתא** לדעת הס"ך בסי' ר"ח ל"מ רק במטלטלי ולא במקרקעי ויש מפקפקים אם מכני קנין דרבנן להפקותי היסור דאוריימא עיין חו"מ סי' ב"ו ול"ע אי מסני שטומתא נגד דל"מ כמו דמסני נגד ד"ם כיון שכן מנכג בהגרין ובכותי בל"ז י"ע דל"ק אלא בשטרא ואם

מחנה

אחכא בפירוש לפסר דחלי נ"כ בפלוגתא דפוסקים כנ"ל ·
ומכוח הסטומתא מבואר בח"מ סי' ר"ח ומסתבר בפולין
בקורין מסטרי"ן סיימו שטומין לאחר גמר מקח י"ם או דשם
ובכר כתב בעטרת צבי דאין קונין בזה לגריך שיהא נראה
שעמו בשביל קנין ומה שטומין בשותפות אינו נראה דיש
לחשוש שטומין בשביל לחשבה וליטות ע"כ סמקח בטל רק
יחזיר הולאת המסרי"ן ישו"ם והכא טיר לונא לאבר סיא
רבת המסחר לאשים גבירים ושותרים ושם המסבר בקונין
מלא מבואר רושם בשבון שלו קך קנה ועל זו שמך ובוב
אין חוזר המוכר כן הוא המסבר דשם להקנות בזה נ"ל
בשעות דזכו נ"כ קנין בטומתא וא"י לאחור מכיון דמסבר
דבזה קונין שם דמי לת"כ ופרוטה לו מבירת המפות
ורשיטה על המקח דמ"ם · ולי קרא מקרא שקניתי מלה
שקים מלה בלונא בחופן זה ובמשך זמן נמיקה בשער אבן
המוכר י··· מלונא הוא חים רש מעלים ואחנו ב···
כחיובל אבר היא שסיחתו לשטות שרע אבר כל מעשיהם כן
הוא רעים בנופש חעלים בממונם ומה יכולתי לעשות לדון
עם שהחקוף ממנו לא כן שאני שסוחרים אחיו בגביר
המפורסם מו"ה אברהם בן הרב מהר"ר יוסף ז"ל
לדקה וחסד וכן קניתי אצל בגביר המפורסם מו"ה ר פ ס ל
מלונא ולא דבר מלומה בגודל ח"ח נתן לא בשתנא פניו
ומבלי הלטער מלומה בן שלו לדק ולאו שלו לדק יבלם ד'
לרשע כרשעו ולצדיק כלדקו :

יד) **צריך** למכור לכותי נמור ולא למומר ולא גולד
ממומרת וכן למכור לנחתן ובטוח דבשטות
שני ואינו בטוח הרי הוא כמקיומו בסי' ח"י סי"ח אבל כ"ל
דאינו מעכב אלא בפסח נופל אבל בשטות נומר קוס"פ ליכא
חשבח וכ"מ בסי' תמ"ח סס"ב דהתם נמי הוא בקיומים
שברי לא האמין רק על המשכון ומ"ל דהכא הוי כמשכון
דהפיס לו לחזוי דבמוכר ל"ם זה · ועוד דהא ז"ס הוא
לאחר הפסח ואי בעי בקיל ליה חוך הפסח · עיין הום'
פירובין דפ"ח ד"ה שמא אלא הוי כמשכון ואפילו למ"ד דנם
ס"ח עובר אפ"ה דהוי"ל ס"ח מ"מ הא אין דין שומרין בבותי
ומ"מ יותר טוב לפרש להדיא שהשא אחריות על הבותי
ואין לחוש כיון דהבותי שני ויהיה היהודי פייל ונפיק אחזי
ובטל מקח למפרע דכיון דמחמת איסור מוכר הוי"ל כמפני
רעתה וים מחמירין להטמיד ע"ק בעד הבותי אך להפוסקים
דל"מ טרב בדבר שאינו קלוב בח"מ סי' קל"נ ס"י לא

יועיל ע"ק למנענו שהמדידה הוא לאחר הפסח :

טו) **ראוי** להחנות עם הבותי שיקנה אף אלא במחכוין
ובחנאי אפשר דמהני דבל"ז ל"ק בלי בונה ·
ועיין בני' ס"ק דצ"מ בנפל על המליחה דנלי דשהיה דלא
ניחא בד"א וכאב דיכול לאחר א"א בחק"א ואמוה דאפילו
בדאורייתא ל"ק בע"כ והיה כ"ל לפרש דהוקשה לו אמאי
לא אמר ובא אחר בד"א זבה שכ"א כיון דחק"א הוא י"ל
א"א לבטל קנין ד"א לגבי דכי"ע בהי זימנא דומיא דאינה
ניזונת ואינה טושה לאוב לבטלה (ולמסקנא ל"ל דלא הוי
ג"ד נמור דאפשר לאמירה קמכון) אך י"ל דאחר לא אלי
קנה בד"א שהאי זבה החילה בהד"א ולא גלי דשהיה אלא
דהד"א לא אקני לו המליחה (ועיין ניטין ד' ע"ה ולאזי
הי מינייהו קדיש) שכ"ב דהוקשה לו דלא אמר כן בנפל על
המליחה בשאירו טבל"ל דאיכף קני בד"א ול"מ ג"ד לאקושי
מידיה רק בד"א דחק"א הוא דומיא דח"ג וא"ש דמהני
לאחר המוסף לאפקועי זביה דמעיקרא ועיין מל"מ פ"ב
מכל' זביה ה"ם כאב לחלק בין אין רואה כלל בין רואה
לקנות בדבר אחר · ובנמ"י פ' חז"ה דמ"ח נבי בב מנן
כאב בשם הרא"ש דבדעה אחרת אקנה לא בעי כוונה ·
והאחרונים הקשו ע"ז מסי' רס"ח בחדידה דל"ק להרא"ש
וכ"ל שעמ"ם החום' ב"ב ד' ב"ה דלא אהני אלא מדעתו
אלא בלא ידע כלל אבל ידע ולא קאכוין נרע ולא אהני
ואפילו בלא ידע כלל ל"מ אלא באחר ויד ולא באחר קניגים
ולהבי עובר בנכסי הגר ל"ק אפ"נ דלא ידע כלל כ"מ שם
בחום' וכ"כ אהרי"ט אח"מ סי' קמ"ח ושפי"ז אקשי הגמ'
אדב שנן ואהא אאני דעתם אחרם אקנה אהני אלא ידע
כלל בכל הקניגים כאן באחר ויד אבל באחידה דידע ולא
קאכוין ל"מ אידי ודעתם הרשב"ם בניטין ד' כ' נבי זקן נ"ל
דל"ם בהאי אלא בהרשב"ם דלא קיי"ל בריב"ח כאי"ם הש"ך
ס"ם ער"ם ות"כ באאן אהי הכותי ידע ולא קאכוין ושוב
די"ל דדעתם לאחרם אקנה אעשה זביה ול"מ בכותי ·
חולם אהסברא דדעתם הכותי לקנות כדי להבויח לה אאפות
יד אלא שיודע בעת שיחזרו ויקנו ממנו לאחר הפסח ושב"ם
דעתו שאחר הפסח יהיה שלו כדי שירויח האי"ו וכן בישראל
דעתו להקנותו אלא שיודע שיחזיר לו והרי אפילו אהנה ע"מ
להחזיר י"ל דאאני באאן ושב"ם בשינו אפילו אבטיח
לאזור ולקנות לאחר הפסח אהי ואשב"ם בשינו אבטיח כלל
רק שסומך אשלאו כן :

טז) **צריך** לפרש אם נים בהשבר אכירה לו בהרשיאה
עיין ח"מ סי' ר"ם אינו להטוענין לכאוב
בהשבר אכירה שהשומת הניה לאחר הפסח הו אלא כוי כאשתק
בקונית אך י"ל דכש"נ נ"כ הו"ל דבר שאינו אסוים ואלא
עדיף אאחנה די"א אלא אאני בסי' רא"ח ויש לאחלק ולדיך
לאכור גם אאן השופקד אלאו אירהל עיין בסי' תא"נ אבל
השופקד אלאו אכותי ח"א לאכור רק יסרם שהכותי אקבל
עליו אאריות אאאן ס"כ השופקד אלאו ונכון לאכור אפחאות
אלא יהיה בהערמה ושוב דלרש"י הוי אסירם אשהה קנין
ויכול לאכור בשאום אפילו לאח"ז אישורו · ודוקא בשאום
שלו אבל בשאום השופקדום אלאו אאחר ח"א לאכור דלא
אאני זביה כ"כ ויש אאאירין שלא לאכור בשאום כלל להכילם
אאן בפסח דהו"ל הערמה אע"ל כ"כ ונראה להאאיר לאח"ז
אישורו דדאי לאבטל אישור אבל קודם חצות יש לסמוך על
השאירין וימכור גם כלים אוכלגים אאאן בעין :

יז) **נבון** למכור נ"כ שבושה דשאת השתין בפסח דאז לזה
בפסחים ד"ז בעיסה אנילגלה ויהא שאת השתין
ויכול נ"כ למכור לאח"ז אישורו ודוקא שבושה שלו ולא השופקד
אאחר ונגאלת אלוסאין השגיא לשקל בדיקה נ' אנרופין
בדאיכא ס' ול"ד להולעים דלריך לבדוק כולו ביו"ד סי'
פ"ד דשאלא נאסר כולו דברי' היכא בטילה אבל הכא כאו
שהוחזק אישורא דאלוסאין ה"נ הוחזק היתירא ס' פעאים
נגדו (ועיין ב"ק דל"ז הוא"ה נשאשה) אך בדאאלת בהגריף
א' דל"ל ס' ול"ש לי אאני שוב בדיקה נ' דוגאות אינו
כ"ז שנשתן קודם הפסח דקאה בקאה הוא"ל לא בלה אבל
נראונין דיבש יש לאוש שאישור כזית באק"א דאין בילה ·
עיין אג"א ר"ס תאנ"א ולריך לאוכרס קודם הפסח :

יח) **מיהו** נראה דאפ"ל דאינו אעכב דהא אאיאים באוקה
היאר עומדים ול"ד לאישור שנפל בהיאר ספק
אם אינה ס' שאשנ"א שאאבל הוחזק בהיאר א"א הרי
האישור הוחזק באישור ואין נאכל כולו באישור אפשק ע"א
שביטל ובב"ח נאי אאע"פ דשניים היאר י"ל דא"א האיעוט
נאסר אלא לבטל ובכ"ם הו"ל חזקאי אישור ובאבב שנפל
לבאר בם' ואח"כ נפל הבאר באבב בם' אפילו לרב דס"ל
אב"א לא בטל א"א טעם חלב האעורב אינם אוזרם ואוסרם
דא"א רבה עליו ועיין חולין ד"ק חוד"ה אקדם לו י"ל
דהאועטא נ"כ לא נאסר אלא כיון דלריכין לבטלו הרי אוליאו
אחזקא באר לו אחזקא חלב ול"ם דלפי"ז כשאוסף לאחר
נפילה עד ס' ונפל אם היא ס' בשעה נפילה לו בשעבב
בספק ס' ונפל אהשערובות למק"א ובכשיו יש ס' נגד

המיסור דחש"ל דל"ם מזקת מיסור שברי המיסור ודאי בעל ומו מסיפקים ה"ה שמחנ"ב והסיתר נשאר מיסור ח"כ לוקמיה לחזקתיה וכ"ל דמ"מ מטיקרא הי' חב"ג מספק שהי' חז בחזקת מיסור ומו לה פקע לגבל הכא לה שהוחזק במלוחמים מ"מ לחשבר לגיכא יוחר עיין נדה ד' ס"ה ותיגנו רק ספק הו"ל קלח כעין ס"ס שמא ליכא הו כלל ושמא ליכא ס' וחילו לחיגו שנפלו בו מלוחמים ולא ידעינן כמה ה"ב דלא מבני בדיקה ג' דוגמאות וילפרך למוכרו קודם הפסח :

יט) **אצ** קנין על השליחות וטוב לעשות הרשאה כללית לב"ד שכל אחד ואחד נותן רשות לב"ד למכור מכל המינים ולהסכיר המקומות שהמינים מונחים שם וכ"ל יהנום בהרשאה ואע"ג שהחוס' ב"ק ד' ע"א ד"ה בשלמא כתבו דשליח קבלה כו"ל ג"כ שליח מהניהן ה"ט דבעינן שליח מבעל הממון אבל בב"ד שפיר כו"ל שליח מהמוכר בעל הממון אך בקנין כסף ואליפין דלריך לזכות בהכסף וכודר ל"ט ואולי כוונת החוס' רק בהלוחה דאין לשליחות מהמקבל על מה לחול מבלעדי בעל הממון וכמ"ש בירושלמי ר"פ החומר בחחנה למכור שליח לקבל דבר שאינו שלו אבל במכר שפיר אל השליחות על המפך והו"ל לנמרי שלוחו בבע"ד המוכר להקנות ולקנות ושליח שלא בפניו מסתע דמהני וכמ"ש דשליח עושה שליח וע"ע לי מהני השליחות למה שיקנה אח"כ דהו"ל דשלב"ל חס לא מטעם זכיה וע"ע :

כ) **ירנה** שיקנה כ"ד לפי קנינו שלא יהא כקני אח וחמור ובקדושין ד' נ"א ע"ב ברש"י מסתע דבמילי דמהני קנין ליכא מסתפא ויש לחלק ויהנה שיקנה לפילו בקנין אחד מכן הרשוי לו ויועיל למ"ד דמהני הגלי בפירוש ויקרית להכותי הסער מכירה שיבין פירושו וכן ברשאה . וטוב לרשום מקח מהסחים בפחות קלח מהמקח לו שיכהוב שהשומת יהיה אחר הפסח עפ"י בקיאין מ"מ סי' ר"ו ובהרשאה יכתוב שמרשה למכור מכל מה שיש לו מכל המינים המצוחלים בהסער מכירה מעל"ד וכהן לעשות בני שער מכירות ושתי הרשאות אחד לב"ד ואחד לקיים ויחתמו עדים בשרים בשער מכירה ובהרשאה ולאחר הפסח לריך לחזור ולקנות מהכותי בקנין גמור מ"מ קפ"ט ואם הוא ע"י ב"ד לריך הרשאה ע"ז מהמשלחים לו בע"פ ואע"ג דלריך שליחות מבעל החפץ כאן הי' הוא קונה בהגבהה אלא דא"כ לריך כותב קונה לקנות בזה אך הוא קונה בהגבהה :

יחר הכללים שכללתי בזה סוף ועיין בחיבורי קרבן תודה בחרוכה :

(חג"ת) **במחבר** סעיף ח' דילמא חיים עליהו שמא פקעי כו' בחיבורי קרבן תודה כתבתי

נידון הלינוגעם של ברזל ומלופין בהיסוך זבוכית דליבון לא מהני כ"א בנעלה דוקא כעת חזיתי בס"ח חיו"ד סי' קי"ז דפסק להיפך דבנעלה לא מהני בבו כ"א ליבון דוקא והנה ידעתי מך ערכי ופרשה גדולתו כי קטנו עבה ממתני ותא על פי כן לדעתי הדין ברור ואברר שיחתי . דהנה בעור יו"ד מבית בשם הטיעור והרשב"ל דבכ"מ שהיו ב"י סגי בנעלה ג"פ והח"ם בשית כותח הרשב"ל דלים כהטיעור דהטיעור מהיר תא בבלע חיסור דאוריימא רק שנעשה היו ב"י והרשב"ל לא החיר אלא בשחחילת בליעתו חיסור של דבריהם שהי' בדאוריימא ור"ז מבואר בחח"ה והטור לא רחהו יוש"ל לא ידעתי אלא בב"י שבית כל דברי הרשב"ל בחח"ה ותעפ"כ לא בשיג להטור כלום ודעתו ג"כ דהרשב"ל שבר בטיעור . ומה שהוח"ה ס"ס מדפריך הרשב"ל מפיגכא דחבריה ר' חמי ודם שמלחו דרבן ומהריך בפלפול דהוא דרבן ואמאי לא אמר אלא זה בפשיטות מ"ע לא שהיה מע"ל והגיעל ג"פ יוש"ל היו רחיה כלל דזה בודאי לא היה קשה לו הי"ל בחירולו דחיישינן לחקלה כאשר יעטך להחזין מע"ל שלא רק כיון דהוא מדרבנן ומ"כ יוכל לבטל"ל חומ"י בלי שום סחנה כלל ושפיר מקשי ודחק לחרן מדלריך בנעלה ג"פ ג"כ חיים להקלה בינו בינו חף דהוא חומ"י . חכן חמן פשקינן דל"ח להקלה מדפריך בפשחים ולישהיטו לחה"פ יש"ם וכ"ל רחיה לזה דהלא הרשב"ח כלה למדחי דהירושלמי לא הקיל כ"ח בחרומה גזמה"ז ולא בשחרי חיסורים ותח"כ כחב דהדיחו חינו דח"כ למה חמר ר' חבא חין למדין ממנו לענין נבילה לממעיטין שאר חיסורין של דבריהם וכ"ם נבילה יש"ם וח"כ עדיין קשה חיך נקט שחם וחין למידין ממנה לענין נבילה דמשמע בב"י דהא בחרומה כיון דהוא חיסור מדרבנן מהני בנעלה חף בב"י הו"ל למשמע רבותא ביותר דחין למדין מנה בחיסור דהוא מדרבנן כעת דהוא טעם לפנם רק חיסורו הוא מדאוריימא כגון נבילה והוא חינו ב"י ושוב רחיה מהרש"ם בבד"ם שהקשה דחי ס"ד דחיסור דרבנן שריא בבנעלה ג"פ ח"כ כל כ"ח חינו ב"י לשחרי בנעלה וכל הש"ם מלא דח"ל חקנט יש"ם ומש"ם בעלמא הניח ב"י לא מהני ולדבריו מהו זה כוחחה דבחחבור דאוריימא חינו ב"י לא מהני בנעלה לא כן בחיסור דרבנן בעב"ל דאין חילוק בזה נמלא דעת הרשב"ח מסכמת להטיעור ולדק הטור בחמירתו והב"י בשחיקתו וכעת נ"ל דעת הרמב"ם ג"כ כן וכן דעת רש"י . דהנה נ"ל בטעם הטיעור והשב"ח בזה ישן כי סברי דהא דכ"ח אין יולא מידי דופיו לעולם היינו שכונה דע"י בנעלה חינו יולא הטעם לגמרי כ"א משהו ולפי"ז בפיר מותר לבשל בו דבאחר יבושל בו יחבטל החמנם בחיסור דאוריימא כיון דהחיסור ממור וסוף כל סוף יפלר טעם בחוכו אין להחיר בהגעלה משום גזירה דחוחן טעם בפחות מס' מש"כ בהסחיסור דרבנן אין לחגזר וש"ם בנעל"פ דהוא ג"כ מדרבנן ואין לגזור ושרי בהגעלה כיון דהוא נעל"פ ומשכו . וח"כ זכו ג"כ דעת הרמב"ם דפסק דדוקא נבי חטחח לריך שבירה בכ"ח ולא בכ"ח שמבשלין בחוכו בשר קדשים יש דכיון דהכליעה יולא ממנו רק משכו בשר בחוכו ע"כ בחטחח דחיסורו במשכו הוא דחלריך החורה שבירה משא"כ בשאר קדשים דאין חיסורן במשכו . וזכו כ"ל ג"כ כוונת רש"י דבשם פשחים דף ל' ע"ח כחב בד"ה ולעביד כו' וכחי משכו חשיב ליה וקשה הרי בכ"מ שנחבשל סיחר בקדרה חיסור לריך ס' נגד כל הקדירה דלא ידעינן כמה בלע ולריך מחשיב בכאן למשכו אח הבלוע בחוכו ואפי' כשנחחוק ונחמר בכוונתי דאין רגילים להשחמש חמן הרבה ביחד בכלי בשרי כחוס' ד"ס ליפטינהו משא"כ שאר חיסורים רגילים להשחמש הרבה בקדירה מ"מ לריך כחב רש"י מקודם בד"ה חמר וכאי פחות מחעדובות הוא בלא ש' ע"ח ברוב כמו שאמר מקידם שלא בזמנו כו' אפילו בע"ט ודלא כהעור מ"כ לריך טופל ע"ז לשון פחות מחעדובות הנא ל"ד זה לזה כלל דבחעדובות הוא ברוב וכאן אינו רק משכו כול"ל וכאן כח רק משכו הוא ע"כ ע"ל כך כוונתו דבאחת כאן הבלוע הוא ע"ט פחות מ' רק דהוא פחות מחעדובות רוב הוא וכגמ' מקשה כך לליפטינהו אח"פ ויגעילנו ולא יאסר בחוכו רק משכו ודלא בזמנו שלא במינו במשכו מותר וזכו שכחב רש"י וכאי משכו חשיב ליה היינו לאחר שבנעלה . ומחור חדש שגב בכאן שניחא גדולה דכחב בדעת רש"י דשבר בשרש"ם דהיכא דמשכו חשור גם נעל"פ חשור יש"ם בא"ח פשחים ד' ל' ברש"י ד"ה לאחר כב כו' הרי שטור בשי' חמ"ז בחדיח לא כ"כ וז"ל ונעל"פ בפשח רשב"ם חוסר כו' ורש"י פשק להחיר ולזה השכים ח"ח יש"ם ול"ע . נמלא הרי הטיעור והשב"ח והרמב"ם ורש"י שברי כולם דבב"ח נפלט בבלוע ע"י בנעלה בודאי יש לסחוך עלייהו לפחות בבני לינוחם דשפיר חם הוא כ"ח דמהני בנעלה . ומשב"כ לים לנלף ב"כ דעת

כמ"י וכן דעת מהרלב"ח דבפ"מ ים להסיר בכ"ח להסתמם
בו לחד מעל"ע כיון דהוה דעבד ועיין בפרמ"ג ביו"ד סי'
ל"ג בשפתי דעת הות ג' ובסי' ק"ג הות י"ז · ועיין בהגהו'
ר"ע מיגר בפסקים סי' מ"ד דלמה ג"כ לגרף דעת כמ"י
ולהסיר בפ"מ רק דלעתו דלא מקרי הפ"מ כ"ח כשהלבר
בעלמותו הות הפ"מ לא כן כ"ח דנעשה הפ"מ בגירוף כלים
הרבה ביחד ותלולי זה כי' מגרף דעת כמ"י וכיש מחיל ות"ל
בכהן נמי דלגיונעש הות דבר יקר והוי הפ"מ ופסיעת דבבר
בהגעלה ג"פ מסת"ל ליבון בודאי לא ילבן כ"ל כי יחוס ע"ז
דמסתמא חייסינן דפקעי וגם הות בפסד ומותר בהגעלה
כן כ"ל בדור :

(תג"ב) **במחבר** סעיף ב' יש ליזהר מלהגעיל כלי
הבשר וכלי חלב ביחד כו' לקמן בסי'
תק"ע כתב המג"א בס"ק י"ח דאסור להגעיל כלי חלב לאחול
בו בשר אי חיפכא דאז לא יסיס לו רק כלי ח' ויגעילנו
כל פעם שיסתמם בו ודלמא אחי למטעי יט"ם בחמים נראה
בפסח דמכשירו לכותח חמץ ולא לכותח בשר בחלב ליכא
למיחש לזה וא"כ אחר ההגעלה יוכל לעשות מהכלים כחות
נפשו להחליף מבשר לחלב וכן מלחתי בכוב בח"ס חיו"ד
סי' ק"ו :

במג"א ס"ק י"ח כלי שפיס לר כו' ולפי"ז לא יפה טושין
ההמון שמוכרין להגעיל שתמלוחרין על פסח
דפסיעה דהות אסור דהא הו"ל כלי שפיס לר וי"ל קיים
ואם ח"ח לשפשף ויש שתמלוחרין שמשתמשין כמו חמץ נמור
שמחזיקין בו י"ם וגם כמיס שמופכין בו שופכין בכלים
שמחזיקין בו י"ם ושכר וגם משפשפין לוחו בלחם ככבום
כמיס ושומד תמיד בין קמחים והות כלי חמץ ממש ומכבי
תמיד בכ"מ סיותי לרב לדרום בשבת הגדול דאסור
להגעיל שתמלוחרין :

(תג"ג) **בח"י** ס"ק ג' מין שמביב עליו קודם כו' ולעד"ל
רחיס מגמ' דלא משמיטין בשני דמוקדם
יותר דשם כוסמין הות מין חיטין ואף לפירוש שהו' מ"מ
הות מין חיטים ג"כ ומכיון דחיטים מוקדם לשעורים ושדוף
חיטים משעורים ח"כ גם כוסמין כו"ל להיות מוקדם לשעורים
דשם חת מין חיטים ג"כ ואמאי שתשבח בתר שעורים בש"ס
דסדר חינו בדוקא · ועפי"ז נ"ל לתרץ מהי דים לדקדק
בגמ' פסחים ד' ל"ם ע"א דאמר חנא כוסמין מין חיטין
כו' שני מין הורז ודוחן לא כו' וקשה אמאי לא אמר זה
תיכף על גוף המשנה שני מין כו' אמנם לך הות העין
דבל"ז לא היה קשה שני מין כו' די"ל דבאמת גם בהורז
ודוחן יולא בפשה ומה דלא תציב לה במשנה יען דהמשנה
קפדא כל הדברים בסדר המעולות מאי דמוקדם קודם וא"כ
הורז ודוחן הולי דמציבי כמו חיטה ושוס בדומה לו למעליותא
ולא לגריעותא ומה הוס נקטיס בכהן היה מוכרח אז למקדמיה
לחטה אז לאחרו ואז הוס נאמר דים לא' מעליותא על חבירו
ע"כ לא נקטיס בכהן בלל וא"כ לק"מ תכן מכיון דנאמר
בכהן דכוסמין מין חיטה ח"כ אם נאמר דהמוקדם קודם
הו"ל למנקט הטה וכוסמין ושעורים כו' בשלש"ל דאין כהן
קדימה ח"כ שפיר שוב מדקדק שני מין כו' :

ס"ק י"ז לך מין שעת הדחק ושפיקא רחיס כו' לף דבסי'
תמ"ז נבי פת שנפל ליין כתב הח"י בס"ק י"ז דסיונן
מבני לחף שנכנס מעט חמץ מ"מ כיון שהות דק כ"כ ומהערב
כוי לא בלא וחיו חוזר וניער ישו"ם י"ל דהנפח היינו קולט
כ"כ בקמח כמו בסיונן בנגד עב :

במג"א ס"ק י"ג ובבח"מ סי' ס"ו כו' לא ידעתי ליוצו
להח"מ מהו כיון דחיו מפרש בפירוש הממ"ע
גם דסתי יום או יומים הות מע"ל וה"ק ליון זה למה
וש"ק הכל מעמת מתי מנלן דת"ל מע"ל והתי יום או יומים

דקנקט סיינו דלכתחילה ג' ימים ובח"ל לפחות יום ניחת
בפסוע דיום או יומים הות מע"ל ובדפילם בלחם כן הח"י
ונ"ל דהמג"א מדייק מהמחבר דכתב ואם טחנו בע"פ י"ח
אסור לנום מלא בו ביום כו' ואם נאמר דבעי מע"ל הו"ל
רבותא יותר דאם טחנו בלילה של ע"פ אסור ג"כ לנום
מלא דעדיף פחא מעמע ביום דבלילה יסיה פסח בעל"ל דת"ל
מע"ל ולפי"ז יקשה אם יום אינו יומים ע"כ מחרן יומים
לכתחילה ובח"ל סגי ביום ובוב נקט ועבח"מ כי' דפילם
הממ"ע שם יום או יומים דהות מע"ל דמע"ל נקרא יומים
ח"כ שוב הל"ל כמקומם לכתחילה ישתון ג' ימים כ"ה דג'
ימים שלמים אף לכתחילה ח"ל רק לכתחילה צריך מע"ל
דהות יום דלמי ליומים ובח"ל סגי ביום לבד ולא מע"ל
דלינת לילה מקרי ג"כ כן כ"ל בכוונתו ולפי"ז גם לכתחילה ח"ל
ג' ימים כ"ה לכתחילה יסיס מע"ל וכן נ"ל נכון לדינה :

ס"ק י"ד שמרקדים שקמה מחקרר וק"ל הלא בכ"ם כתב
דכך ח"ל מכם ח' וסיים דאין סומך על שמושם זו
דהות נגד משמעות הפוסקים ואיך הניחו המג"א לדבר
ברור ונקט רחם דבר ולא סוף דבר וכ"ל דהמג"א סבר
דהכ"ם סובר כשמערי"ו דכתב ג"י ומאחר דהחימוס הות
רב למאוד עד שאינו מחקרר כ"ח בג"י ט"כ לא כ"ל דסריקוד
יקרה משח"כ המג"א דהעלה מקודם דרך ליוצ לילה לבד
ג"כ מקרר ח"כ משרחם דגם סריקוד יקרר ובפיר שמיך
על במועד זו :

ס"ק ט"ו דכירושלמי לא משמע כן לא ידעתי אין נשמע
מירושלמי דלא כן בדבר דו"ל סירושלמי פ"ג דפסחים
הל' ח' ח"ר יעקב בר זבדי ר' אבוס מפקד לטחינת דלא
מיתן קופיח אילין על אילין דלא ירחתן ויחמעו יט"ם וו"ל פירובו
וירחתן וכשיבא אח"כ מים טלישם ויחמעו וכ"ל דכוותו דך
מכיון דהעלה דכאשר נאמר דברחיתם לבד אין מחמיץ ח"כ
גבי שקים שפיר מוחר להניח זע"ז רק שיזהר לטחון ביום
שאח"כ ח"כ למה הזהיר דלא יניחו שקין זע"ז לו יאפו בחוותו יום וזה אין שברת
כאשר שקין מיוחין זע"ז לא יאפו בחוותו יום אלא אין שברת
לאחר לאשר ליחן זע"ז משום שמא יאפו בחוותו יום דאין
לגזור כן כיון דבדעבד אף שסיו מוחין זע"ז ואפף חומ"י
ג"כ כשר ואם בלילה כיון כן בדרך עלה טובא שיוכלו לאפות
בלי שהחזה כך כו"ל דלא מיתן קופיח אילין על אילין בכדי לבד
ילטרך לשבות יום דלא ירחתן ויחמעו משמע מזה דאין
לזה הקפה שיכוי יום יען כי ברחיתה לבדה מחמיץ :

בח"י ס"ק כ"ו דאין לאשור בדעבד ומשמרו היטב עיין
בס"ק כ"ג בוחו דשם בעלה לדין בחיש יום
קודם שאפיה ובאחת שקין זע"ז שוין ושם נאמר וכן יזהר
לכתחילה שלא להניח ברבה שקים כו' משמע מל' הב
דבדעבד מותר וא"כ ה"ל כן הות שאמנם מל' הב"י לא נראה
כן דדין שחינה מקודם שאפיה יום קודם נקט שאמת ולא
הטיר ט"ז כלום משמע דכן הדין ושמנהג ושל דינא דלא
יניח שרבה שקין זע"ז משיים ועשהו שאין נזהרים בזה
שאפר שהות מפני שסוברים דליכא למיחש לשבי שלא לדידהו
כו' ואפשר שמפני כך לא כתבוהו הפוסקים ומ"מ טוב לזהר
שם שאפר יט"ם ובס"ע ג"כ שמשע לדין זה ודינא דנ"ל
לטחון יום לפני הליבה נקטיס משמע דבשאר שחוש גדול
כ"כ ואף שאן ג"כ שסורין לעשות כן וגם כל' שאסור לנום
מלא בו ביום משמע דאיסיר יש בזה ולא זהירות ע"כ
משסברת דיש לאסור בדעבד ג"כ ולפשוט למלא דב' הלילות
יקח מלא שחרת אף כשריקדו בקמח דיש לסמוך על מה
דמנ"ח בס"ק י"ד ולכשירו דדעבד מ"מ למלא מטה יקח
מלא כשירה בלי פקפוק :

במג"א ס"ק י"ב שמטה בו יותר מבשלטהו · הגה שאמנם
כיש שנהגים לכן מליטו בכ"מ שאין בשאן
הטונה

סכנה דאמצי מעשה רגילים ליכך בעלמא ולא רצו לסלוח
סליח כ"ח בכוונה דסיו הולכים בעלמא ולא סמכו על הטוחן
יען כי עפ"י הרוב בטוחנים לוים בני תורה מסת"כ כשסלח
להם בן תורה להסניח ג"כ מטולה הוא כמו בסיס הולך
בעלמו וזה לא אתי כמחבר למטועי וז"ל במרדכי ר"ח בן
פזי חזיל לגבי מחוגיה מסמע סתם דאפילו המומרים היו
הולכים לבית הרחיים יום"ם ופירובו דהיו הולכים להסניח
ולא סמכו על הטוחן אלא מהליכה בעלמו ולא ע"י סליח
לא מיירי שם וכן פירש בעל פרי מגדים הוא עלמו הלך
לטחינת הרחיים סלא יהיו נכשלין בחיזה דבר וכן בקרבן
העדה חזל ליים בעלמו גבי הרחיים לרחות ונהזכירם
שימרו מימיון :

(תנ"ד) **במג"א** ס"ק ס' סיניע מלתי לידו יהיה לו במחנה
כו' הם"ח סי' ל"ב הקשה ע"ז היון דקיי ל
דבדאורייתא אין ברירה וא"כ מאי מהני זה בתמרו קודם
סיניע מלתו לחביבו דהסיניע לידו ברי הוא לו במחנה
דהרי לא אמריון הוברר הדבר למפרע שחל עליו שם מחנה
בשעת אמירה יעו"ש שהאריך בזה וכ"ל לתרץ דהוקשה להרוקח
קושית התו' בב"ק ד' ס"ט ע"ב דאמאי לא רשה אביי
לאמר לעניין ברירה דוקא קאמרי ד"ח ל"ל ברירה והיזון
דד"ח משמע ממש ד"ח דמוק מכח דפ' העור והרועב כמו
שהאריכו שם בד"ם ס"ח לעוטים כו' וע"ק קושית התו' בעירובין
ד' ל"ו ע"ב ד"ה לא ס"ד כו' אלמא ליתא לדאיו ולהביא
דהלוקח מקמי מחניתין דהכא ומחניתין דמי שחזו ומקמיה
ברייתא דמרובה יעו"ש וסבר לתרץ כך דדינא דר"י ור"ל לא
נגע בהאי דברירה יען כי זהו דבר מבמשע דבדרך לקיטה
לקיטו יותר בודאי כי חל"ל שהעני לא יקוט ג' בשניהם
מפני טירדת הלקיטה וא"כ ח"ל כאן לברירה דברירה לא
שייך כ"ח בדבר שהוא ספק בשעת מעשה אלא יפול דבר
מאלא בשם דמקודם רצה בגמ' לאמר דסך דר"י ור"ל חלי
בדיני ברירה אלא אח"כ חזר בגמ' מזה וכדאמר בגמ' ר"י
אחמת אחריתא אשכח ח"ל להא דפירש"י ותו קשיא והא לא
בניח דלא מתהפכא מחניתין משום ברירה כו' דהגמ' בבר
אח"כ דבכאן אף מאן דל"ל ברירה מודה בזה דיוכל לאמר
כל שילקטו עניים היום יהא בפקר ולפי"ז חזיל קושית התו'
דגימא דלעיל ברירה אמרו ד"ח דאינו רואים דסבר ר"ל
דאין ברירה דבודאי בשחרית יוכל לאמר ג"כ אף כדאמר
אין ברירה וא"כ קשה אין אמר לעיתותי ערב דוקא בעבל"ל
דכותחו דצא להפוקי מדר"י דאמר בשחרית דוקא יען כי
בערב ג"כ י"ל דאז אינו ברשותו ובא לאמר ר"ל אף לעיתותי
ערב ג"כ י"ל כן אכן בשחרית פשיטא די"ל כן וא"כ אינו
רואים דסבר ר"ל דאין ברירה כ"א בלעוטים דחשבו לגמר
דזהו אינו דבר ברור דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן
השם בע"כ שברי דאין ברירה ומעתה סר ג"כ קושית התו'
דעירובין דליתא לדאיו מקמיה ברייתא יען דאינו רואים אכאן
דר"י סבר ברירה דאף אם ל"ם ברירה ג"כ י"ל כן בשחרית ·
ולפי"ז נמלא שפיר בהסיא דלובב דסיה בעם רב למאוד והוי
ג"כ דבר בלתי אפשר שלא יתחלף הלובב שפיר י"ל אף
דלעולם אין ברירה מש"כ בגבולין וכן במורביות דאין בעם
רב ואינו דבר ברור וא"א ללמד מעוס דאין ברירה · נמלא
דס"ב במלא ג"כ כן דהוא דבר שא"א שלא יתערב ע"כ תיקון
זה מושיל אף לדיעה אין ברירה יען כי יודע בשעת אמירה
דבודאי יגיע מאתו למביתו · ואולי מעוס זה לא הזכיר הב"י
דיאמר כן בשעת טחינה יען כי זהו אינו דבר שמצוי ורגיל
שיתחלל בקמחים ותיקון זה אינו כן כ"ל :

(תנ"ה) **במ"ז** ס"ק ח' ומורי ה"ר יצחק לומר לא ניחנם
הורה למה"ם כו' עפ"י הדברים האלה
כ"ל לבאר הא דאיתא בשם' פסחים ד' מ"ב ע"א דרשה רב

מהנה בפסוניא וקשה אין אפשר להיות עיר גדולה כמו
בפסוניא יסחולנו לפרש מיס שלנו דמ"ם אלו מיס מאלו ועוד
כשבאו לבקש מיס ממנו בע"כ שברו דהביא להם מיס
ואין לאפשר שלא ירצו דלא הביא עמו כלום הלא עגלות
טעונות מיס קלח ח"ל ועוד הלא מרא דהאי דינא הוא ר"י
ות"כ כדדרים בודאי בשם אומרו דרים ח"כ כו"ל לילך אצל
מקום ר"י לשחול מיס · אמנם הכונה כך הוא דהם ידעו
שפיר כוונתו דלמו היינו ליתם לילה רק שברו דכוונתו ביאחבו
בין היום ובין הלילה ואח"כ כשרצו דא"א לכוין זאת ולא
ניחנם תורה למה"ם ע"כ בחו למחר וא"ל הן למו מיס כי
ח"א לכוין זה כי בני אדם אנחנו ולא מלאכים והשיב להם
טעותם בשפטו דהלא אנא במיא דביתו אמרי בשתמא ולא
אמרתי דביתו כל הלילה ח"כ כוונתי דא"י כל הלילה רק
מהני הלילה עד ע"ם :

ברמ"א סעיף ח' אין לשפוך מיס שלנו מבח מה כו'
טפי"ז כ"ל דכך דהשתא דב"ב ד' ט"ז ע"ח שטן
ופניהם לם"ם נחכוונו דדרים רב אחת בר יעקב בשפוניא
מיבך בייבי להך דהשתא דדרים רב מהנה בשפוניא · דהנה י"ל
דר' לוי הוא היה המחדש ורב אחא בר יעקב דרשה לדרשתו
ח"כ על מה בא השטן ונשקים לרב אחא בר יעקב ולא
לר' לוי · וי"ל דהנה ידוע דהשטן הוא בחמת מלאך טוב
רק ברייתו הוא להסיח לחטא אלא כן כל מגמתו והכוונה
שהאיש היבראלי לא ישמע לו ואז תוכבו בהבבה נפלאה ·
ובזה רציתי לבאר אמרם ז"ל בפ' ניד הנשה וילחם אלחי
כי עלה השחר ח"ל נגד אחת הו קיבינסטוס אחת שהיתה
אחת מן השחר ח"ל מלאך אני ומיום שנברחתי לא הניע
זמני לאמר שירה עד עכשיו · ותמוה מכיון דכן הו"ל להמלאך
לעמוד על המשמר יום וליל ומכ"ש ברגע אחרונה מבלי
לזוז מן יעבור הזמן ואיך עשה כן ברגע אחרונה שמיך
לזמן לילך ולהלחם עם יעקב אשר היכולה בידו מבלי להניחו
ובתו"ז יעבור הזמן אלמנם הכונה כך הוא דידוע שיקר
שירת המלאכים הוא כאשר הולך בשליחותו של מקום ועשה
שליחותו אזי אח"כ שר ורנן להשי"ת וכ"ז בשאני המלאכים
אלא שבשם היבראלי אחמתם אלא לא יש לו כח הדבר וכפוך הוא
כי כל עיקר הדבר שיסים לחטא והאיש לא יאמע לו במבואר
בזוהר במעל המלך יעו"ש ח"כ כאשר יניע נפש לדיק אשר
לא יאמע לפיהויו ועומד בנדקו זהו אלליה שליחותו ואז הוא
שירתו והנה מיום ברייתה עולם לא הי' לו שעה הכובר
כזה כי אלדם עד נח היו מבעיסים לפ' וכן נח רק לדיק
המיים בדורותיו ולא בדור אברהם וכן מנה ועד אברהם
וגם לאברהם ילחק נמלא פסול בזרעם ולא היה מהם
שלימה כ"א יעקב הוא היה הראשון אשר הם ומטהו שלימה
והלך ונאבק עמו עד עלות השחר ויכול לו אז השיג מחויו
כי היה השטן שרו של עשו ולא יכול לו אז השיג מחויו
לגיר לם' זהו פעם ראשון ע"כ ח"ל שאשר כאשר עמדה
בשעון עמי ח"כ אינה אלא זו הרגע הניע עי"ז זמן שירתי ·
והנה לפי"ז יקשה ח"כ למה נאמר כי בבוא הגואל יאמיע
השי"ת להשטן וקשה מפני מה כיון דבאמת מלאך טוב הוא
ואינו כי הכונה כי יעמע חלק הרע שבו ויאחר כולו טוב
נמלא לפי"ז כאשר נאמר דמלאך טוב הוא אז ישמח השטן
בבוא הגואל כי יהפוך מרע לטוב ובאשר נאמר דמלאך רע
הוא ירע לו בית הגואל כי הניע זמנו להתבלע וידוע כל
האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ע"כ כאשר
דרש השטן ופניהם לם"ם נאכוונו ונלה הסוד כי הוא מלאך טוב
טיב לזה בא השטן ואמרתה דכן הדבר ונשקים לא דבדרשתו
גרם להביא גאולה לעולם כי היה אומר דבר בשם ר'
לוי יען דאדרבא מזה שמח ביבא הגואל ח"כ מלאך טוב

הוא · וכמה כתבר דלכם להכי רב מהנת דלריך מים שלנו דוקא ע"כ בא לכם להסוף בדרכא דאין לנסוך אלו המים בשביל מה יתן כי אמן ופניהם לם"ם נהכוונו ומוכח מזה דמלאך טוב הוא ות"ל לא ילכלך מים של מלוה יתן כי הוא מוכח מלוה המיד :

(הג"ח) **בח"י** ס"ק ח' מסא"ל להקל לא אמרינן כו' ולעד"נ דגם בכאן הוא להמיר דמבואר דאין להחשלל לכתחילה מנחה גדולה ובכאן פשיטא דלריך להתפלל מקודם דהייטינן שמא ימבך ולא יתפלל כמו בישיבה לפני הספר ואיך דחשיב המשנה ע"כ כתבר יהמילו להפוח מעם ומחלה ויהיה שהכנה מקודם בערך אלי שעה ואז יחול עליו חיוב תפילה מנחה מהחלה שבע וילטרך להתפלל מנחה גדולה וזהו לישנו נכון מסא"כ כשלים מהחלה שבע שמא דיהיה שהכנה מקודם ואז אין עליו חיוב מנחה ולא יצטרך להתפלל מנחה אח"כ שמא קולא זה מוכרח הוא ובפיר נקט לאחר עם וכדברי המג"א :

(ה"ס) **במג"א** ס"ק ח' מלוה בו יותר מבשלומו גם בכאן כ"ל דלא בא למעט שלומו כ"א הכונה דלא שמך על המיסים כי אינם בני תורה מסא"כ שלומו בן תורה כמו עלמו שיבניח היטב ג"כ טוב רק הסידור יותר בעלמו אבן המחבר לא מיירי מזה למעט שלומו כ"א זהו סברא מהחיל וג"מ אם עסוק במלוה אחרת :

מזי יוכל לעשות שלומו בן תורה להבניח עם :

בח"י ס"ק ד' ואפילו נשים של ישראל כו' וכ"ל לפסוק לדינא בשעת הדחק בדליכא מים שלנו ומבואר בסי' תנ"ה דבא"ל מים אחרים מותר לנום בהם כך סבר המחבר לדעת הב"ח ואז ל"ל הניחא דוקא ע"י נשים ולא ע"י נשים יתן דאז לריך להיות בזריזות רב כי בקל יבא לידי חימוץ וע"ז אין נשים נאמנות ועפי"ז הוא לי דברי הנמ' אלא לא אלום אלא במים שלנו וקשה למאי דקדק וכתב אלא הול"ל לא אלום אלא במים שלנו אלמא הוא דרם להם בפשא כמבואר ועיין בקרבן נתנאל אות קנ"ג שדרשא ר"מ בפסיניא בתוך ימי פסא היה לאחר שרשה שלשין במים שלא לנו כו' אחיר להם בא"ו יום במים שלא לנו כו' יעו"ש ע"כ כאשר רשה המוכרחין הוא לנום במים שלא לנו דרם להם דאשה לא אלום אז כ"א אים דוקא אבן לפי"ז קשה מנ"ל כלל דאסיר לנום במים שלנו נימא דמוהר לן אלא במים שלא לנו אז יום ולא אשה :

(הע"ב) **בט"ז** ס"ק ד' אמאי לא אשה לה דמייתי בטוהן לו רשום כו' ולעד"נ דלא כט"ז דהגם ים להטוח של הרמב"ם שהשמיט הדין דטוליא דנגרי לריך הסיבה ות"ל עפ"י דברי הט"ז דלכך לא מצני בגהן לו רבו רשום דנימא למ"ד דרב אמתל על כבודו כבודו מחול אבן למ"ד דאינו מחול קשה ע"כ תירן בטוליא דנגרי אבן לפי פשא הרמב"ם דכבודו מחול י"ל בתירון הט"ז דלא מרא דהאי דינא הוא רב יוסף וי"ו סבר במס' קדושין דכבודו מחול · ועו"ק בכתבו אם לא בגהן לו רבו רשום אלין דמי דהגם זה הדין הלא לא נזכר זה בש"ס והב"י דאק בזה ועו"ק דבגמ' משמע דאין אסור בדבר רק לא לריכא ומל' הרמב"ם משמע דאסור לעשות כן · ועו"ק כיון דרבא סבר לריך הסיבה וקי"ל כרבא לגבי ר"י מ"ל אבן פשא הרמב"ם כר"י ובאמת לדינו שמא פשא כרבא הובא בהגמ"י · וק"ל דלשא הרמב"ם דהוקשה לו במאי פליגי רבא ור"י ות"ל דגם רבא סבר דא"ל הסיבה רק המלמידים לא ידעו הדין דמ"כ אמאי לא אמר להם הדין ללמד הלכה לדורות ע"כ פירש דרבא סבר דהחיוב של הרב ליהן רשות ואפשר דגם המלמידים ידעו דאין להסב רק שאנו מלד החיוב של הרב ליהן רשות אז דבאמת נהן להם רשות ע"כ הסבו ור"י סבר כלשא

סט"ז דאין ממויב ליהן רשות ע"כ אמר להם לא לריכינו נמלא דשפיר מקשה הגמ' על ר"י ות"ל כשנהן לו רשות כשירות הט"ז אבן לרבא דסבר דמחויב ליהן רשות אין קושית מהבריימא די"ל כשירות הט"ז דמייירי שם שנהן לו רשות דמחויב הוא ושפיר שייך לומר בכל אדם מיסב והרמב"ם פסק כרבא נמלא דבריימא מייירי בשנהן לו רשות ע"כ שפיר נקט הרמב"ם סדין שנהן לו רשות יהן כי הוא דין המבואר בבריימא · נמלא מבואר מדבריהם דמחויב ליהן רשות · וגם נולד דין אדם שנם בטוליא דנגרי ת"ל להסב דלמא יגרע מאשה דת"ל להסב משעם לירות בעלה וא"כ גם לו יש לומר רבו יהיה מה שיהיה אין אומר שי"ל פשוט מלהסב דאין זה דרך חירות · והגה שתלמידים שבאו אלל רב יוסף בהחלה היה עדן רבו שלימו מובטח והלשון כי אחינן משמע בהחלה ביחדו וכן מבואר בם' יעלה חן והגה אלל רבו מובטח אסור להסב ואלל רבו שלימו מובטח אין לאסור בדבר רק הרשות בידו לכבדו ע"כ ת"ל ר"י לא לריכינו ורשות אין ממויב ליהן וכ"ל והרמב"ם קאי על רבו מובטח ע"כ אמר לאסור ים בדבר :

במחבר סעיף י"ד גם הנשים חייבות בד' כוסות כו' ל"ל לבאר הדין פיסקא דמה נשתנה · דהגה הל"ח במס' פסחים כ"ח ע"ב מקשה על הגמ' ור"י שפיר קא"ל ר"ם וכו' הכוונ לקושטו מובא בזמה"ז הלא אין לר"י אין לר"ם לאלריך קרא דלא תאכל כו' לחייב נשים באכילה מלה ולי נימא דאין הקיש למאכ בטלו לגמרי דברי הסוניא יעו"ש ושנה הדבר בד' ק"ב בד"ה רב אחא · ול"ל להרץ דלכאורה יש לדקדק אמרו בד' מ"ג ע"ב נשים חייבות באכילה מלה ד"ה הלי ד"ה מיוחר וכי בכ"מ שלמד מקרא מקדים בל' ד"ה · ועו"ק לאמרו בד' ל"ח ע"ב ל"ל לר"ם הא דאמר ר"ח כו' דמסיכא פשיט לכגמ' דא"ל דנימא דר"ם סבר דנשים פטורות משום דהוי מ"ע שהזמ"ג דהלא לר"ם אלטריך הקישא להקיש חזרה חזק לאכילה מלה אבן ל"ל דמייבות במלה ובב"ד דזו הלילה מעשה ריב"ל בד' ק"ח בד"ה

יטו"ס ונסיפוך הדבר כי הוא לא דק ודברי המג"א מדויק הדק היטב. ועיין בע"ז סי' רע"ח ס"ק ג' דמדמה חיוב נזיר בקדוש שנלמד מהקיש זכור לשמור לחייב במגילה מטעם שלף הן. ובחו"י הירך קושיתו דכיון דהס חייבים מטעם בעלמא שלף הן ואנשים מחויבים מל"ת כעין דלוריחא להכי אין מוליאין יטו"ס בסי' ט' אכן בט"ז החבון ג"כ לפי התירוץ שמזה הטעם יש לחייבם מדאורייתא וזכו הטעם טיקר כפי הנראה ממג"א ומט"ז. והנה לפי הטעם שלף הן היו בחותו הנס פירוש בשעבוד מלרים לכאורה המוה דהלא לא עבדו במלרים כ"א אנשים כדמוכח בכמה דוכתי ונס הרחים ממרחות הלובחות ונס הנזירה דכל הנן הילוד חינו רק על הזכרים אבן לחת הדבר כך הוא דידוע דיסרחל נגחלו קודם הזמן יען כי לא יכלו להחמהמה עסים לחדים דהיו נכנסים תחת מ"ט שערי טומחה ולא ילחו משם לטולם ומחחר דבן לחת שעד כה לא היו בכלל הנזירה אבן חילולי הנחולה היו מעוחדין ברבים הימים גם הנשים לכ"ז כי מי יודע מה יולד יום וכדחמרו בב"ב שבי קשה מכולם דכולהו ליתנהו בו. והנה לפי הסברת דטעם שלף הן כוח מדאורי' חת החיוב מ"ל לדברי ר"י חיס ירושלים דס"ד למפטרת מנ"ם דט"ו כ"ח דבחתם מ"ל קרח לזה דחייבין מטעם שלף הן רק ר"ח לחר דלף בלח הטעם הזה יש לחייבם דבר הורה ס יהו מפורש מהקישה דאין היקש למחלה ולף כי נלרך הקרח לד"ח ממילה יש לחייבם ג"כ מהקישה לף חילולי הטעם נמלח בפיר מקשה הנמרח ל"ל לר"ם הח דלחמר ר"ח כו' יען כי זהו מוכרח מלד ד"ח מטעם שלף הן ומטעם מחוכן קושים הלל"ם הנ"ל מכיון דמ"ל הקישה לזה פפיר חקר הנמרח על מה לחטריך החי הקישה לכל מר כדח"ל. והנה הלל"ח חירך לקושים החום' בד' כ"ח ע"ב ד"ה ולידך יען דזו הסוגיח שבני דלחטריך במוסבות יכם למטוחי מלה של בכורים והנה בעל המניד שבר דמהקישה מלה ומרור יש למטם בכורים ומ"ל מוליח חיטין ושעורין דמ"ל דלחבי ריבוי לרבות יש במינו ביכורים ומיטוט למטם בכורים ומירוך בד' ל"ו ע"ב ד"ה לי דמוק דמנ"ל להמקשה שברח זחת ובמט"ם יש למלות מלים ריבה כיון שי"ל היחר ולח יהיה סהיכה מסחימה המשנה כבעל המניד לפסק הרמב"ם כר"ע דיולח במט"ם יען דלף לשבר הקיש מלה למרור מ"מ במט"ם יליף נמלח מקשה קושיח רבחי מלחר דשבכל הלילות חנו חוכלין חמך ומלה רק הלילה הזה ח"כ הוי מ"ע שהזמ"ג ומטם"כ כולו (דייקח) מלה בין נשים וקטנים בט"כ ל"ל מטעם הקישה לח החכל חמך ומכיון דחין היקש למחלה בט"כ נדרש ג"כ לקובעו חובה בזמ"ז ולפי"ז מובחוחיכם ל"ל ול"ל למטם בכורים וקשה בכורים מהקישה מלה ומרור ידעינן ול"ל בט"כ דים פרכה על זו ההיקש וכיון שכן כיון דבכבל הלילות ג"כ חנו חוכלין שלר יקשה לחמי הלילה הזה מרור דהוה ג"כ מין ירק ולחינו שינוי והכירה כ"כ הו"ל ליקשה מרירוחה דכופיה דיהיה היכר טוב להחינוקות ויסחלו ויהיה הזכרון ביוחר דמטעה טוב מ"ל דומיה דמלה כיון דהקישה פרכה הוה. וח"ל דלק"מ דחנן לח מבנחינן עבור להיות הכירה דמלות מ"ל כוונה ועבור היכר החינוקות מחי נ"מ חס יחלו חו לח. זה לינו דהלח שבכל הלילות חין חנו מבדילין כו' הלילה הזה שני פעמים ותרי טיבולי ל"ל בט"כ ל"ל חו מבוש דמלות לריכות כונה חו מהיס הכירה להחינוקות כמבואר בפסחים ד' קי"ד ע"ב מ"כ יותר טוב ליקשה מרירוחה דכופיה דהוי היכר טוב ויכוין ונס יהיה היכר להחינוקות. חבן י"ל הטעם שלוקחין מרור הוא עבור כי הוא חסף לרמז לחס רחמנא עילוון כמבואר בפס' פסחים ד' ל"ט ע"ח זה חינו דהלח שבכל הלילות חנו כו' הלילה הזה כולנו מסובין

וכסיבה זו למה בט"כ ל"ל לרמז למירוח והלח חבן ק"ל דמרור מ"ל הסיבה ולפי"ז דמרור מרמז לנחולה בחם עליהו ופריך לן הוי כמו מלה דמרמז נ"כ ללחם עוני ולנחולה ולריך הסיבה וחמחי מרור מ"ל הסיבה הלה יש בו נ"כ רמז למרור ולנחולה. והנה בזמן שבהמ"ק קיים דמדרכם היה לחכול המיד בהסיבה ולא היה זו דימוי רק מקשי לסחור זה בד"ח שבכל הלילות כו' הלילה הזה כולו ללי ובשבתו של פסח ל"ל ול"ל כמבואר במ"כ שזו המלוה היה זכות רב בידם ועי"ז נגחלו היה ר' מחיה בן חרס חומר כו' ולפי"ז בחמ"ד נגחלו ולין נקח חסף דמשמע דהיה מלד רחמנות מה"ר ולא מה"ד והדק"ל דהו"ל ליקח מרירוחה דכופיח ע"ז מחרץ עבדים היינו. לא כן דבחמה דבקישה לא ה"ל על חמך לח דרשינן ומובהוהיכם לחהי לקובעו חובה בזמ"ז וכבורים מהקישה דמלה ומרור ידעינן ולין היקש למחלה וכו' מרור דומיח דמלה וח"כ ח"ל ליקח מרירוחה דכופיח וח"ל דלפי"ז הדק"ל לחחי נשים חייבות במלה מכיון דלא דרשה הקישה דלא חחכל עליו חמך לק"מ יען כי דע עבדים היינו ממש לפרטה במלרים ויולילנו לנו ממם ד' חלסינו מסם ביד חזקה ובזרוע נטויה שבור כי הילחה היה קודם הזמן לכך בהכרח היה בחוזק נגד המקטרג ולל החפלה על לחחי כי חלו ממש היו בעבודה ואנו נגחלנו הלא לא היינו בזמן השעבוד ולף שבר מלז ועד עתה זה כמה לא כן יען כי חלו לא הוליח הקב"ה חת לבוחינו ממלרים כדי חנו ובנינו כו' כי היינו נחחזים ח"י ולא היה נחולה לעולם ח"כ הוי כמו שחנו עבדנו ואנו נגחלנו ולפי"ז היו הנשים ג"כ בכלל הנס ושפיר חייבין הכל נשים וקטנים בזו המלוה (ועי' בפרמ"ג בחשל חברהם סי' תרפ"ט ס"ק ח' ב') והנה מחחר דכן לריך כ"ח בסיפורו להטריך כ"ד ע"ע ול"ח דרק ע"ה ושוחם שחינם בעלי מדע בהחבוננות נודל נפלחות הנס המה לריכים לצייר הסיפור ע"ע בכדי שיוגדל נודל הנס בעיניהם לח כן הח"ח רק המה יספרו דברים כהויחן חבר קרה לחבוחינו ורוח החורה יליבו בלבם קדושת הסי"ח להחפעל מזה כחלו הטעבדות והילילה קרה חלילה לח כן הדבר כ"ח לפילו כולנו חכמים כו' מלוה עליהו דוקח לספר בילי"מ שכל הסיפור יהח עליהו לח על חבוחינו כ"ח עליהו שחנו עבדנו ואנו נגחלנו. והנה מבואר בש"ע ח"ח סי' רי"ח סעיף ה' מי שנעשה לו נסים הרבה בהניעו לח' ממקומות שנעשה לו הנס לריך להזכיר כל שבר המקומות וכחב המג"ח חבל יולחי יהיכו ח"ל להזכיר שבר המקומות. וה"ל לח היה העבדות והילילה רק לחבוחינו ח"ל להחריך בהסיפור כ"כ כ"ח עיקר נס הילילה משח"כ חס כל הדברים עליהו נחמר חז לריכין להזכיר כל הנסים והנפלחות שבר קרו עם היוחנו במלרים חיך כי הריבוי היה כ"כ וכשבר יעבו כו' וגדולם היה בקריעת ים סלחי רוס. וי' מכות לח שלט כ"ח על המלרים ולח על ישרחל ועוד נסים הרבות חי לומר לח כל שבי מקומות נסים ונפלחות שקרו הר"ז משובח. ושבם ידידי הקורח בביחיבי זה לדברי הבחל והמשיב יפיל ממך קושיח טלימה מה שים להפליח בסידור חבבע קושיות חלו ולח הוסיפו להקשות על סיטו ד' כוסות וגם שקבעו בסידור זה יחלו כל. ליכח בוחשבו בוחלחו חו יחחל לטעמו דמחי ל"מ בשחלחו ובחשובחו גם חיך יסיר ד' קושיות חלו בחירוך ח' עבדים היינו חבן לדברינו הוח יחד גדול ניהן ברחם לחיר פחימה כוללה לבחר כי הילילה היה קודם הזמן בחוזק יד דהדבר כיה חלוי ברנשים ולח יכלו להחמהמה וזה הוקשו על נס :

ותליע

ואציע לעין הקורא דין ח' לף כי פטור הוא לכן רב ח' טעה בזה וזהו ל"ל לחסם שטיבא שמורא לא מקרי שמורא וא"כ המהדר לאכול תמיד שמורא דלריך החרה לדעת הרב ברכ"י בסם הרב נחפה בכסף לאסור לאכול מזו השמורא כמבואר ביו"ד ס"ס קכ"ז נבי בהירא דנים קטנים טהורים מטמאים שבמקום שים לדוים לקבל לא מכינן על חסם ומכ"ש שמורא דמהזקא רק להידור ובדעתא אין בזה כוס גדול ליסור דסא לאחם כי רוב העולם אין מקפידין בזה בוודאי ליכא מאמרא כלאו וליכא נוחנא לב שלא יבאו מים לו גמ"ס ע"ז · והא דלאמר בסם' פסחים ד' מ' ע"א מר בריה דרבינא מקטנא ליה לימים בארבי הרבינא שבר לדינא דשימור מציקין בעינן ח"כ חיוב הוא ואסור בעינן לאכר ואינו להידור ח"כ נאמנת ע"ז והא דכתב הרא"ש וכן משמע דשומרא בעלמא הוא מדקאמר מר בריה דרבינא מנקטא ליה לימים בארבי משמע דליהו לבד היה מחמיר וכל שאר החכמים לא נהגו כן פירוש ליהו היה מחמיר דשבר דדינא כן הוא · ואפשר דמטוש זה פשם רב חלפס דמיגטיא ליה לנטורי קמחא דפסחא משטה קלירה יש כן הוקשה ליה ליך שמך מר בריה דרבינא על לימים בעכ"ל דליהו שבר דדינא כן ולא מטוש חומרא ע"כ עליו שמכינן דבהרא הוא · וגם בלא"ה לק"מ כמבואר בסם' כחובות ד' ס"ה ע"ח ולא יהא רב פפא בבא רב חסדא בא רב חסדא קיש לי בגווה מר לא קיש לי בגווה וא"כ ה"ג מיקש הוא דקיש ליה בחמו : ול"ד למה שאין סומכין על נסים בליטה ואפילו יש כי יודעות דאל"כ ליטור ים בו ולא מלד הלידור וגם ע"ז כתב הח"י בסי' ה"ם ואפילו נסים של ישראל שלא למדו עניני פסח אין מאמינים לסם לעין אפילו ליטם ולישם כו' כי כמה דברים יעלו על לב נסים שהן מוסרות לו שמח שוכחת ושוסה דבר שלא כסוגן וא"י שבר מליה והפשר עבירה כו' יעו"ש וכ"ז הוא פטוש והמורה לשבר יורה להיפך הולם מוסדי מנהגי ישראל והוא כחוכח ואיטולה להיום ביד לשם מכרה :

(הע"ג) **במחבר** סעיף ז' וכשמסחיל עבדים הייטו כו' בהגדה נאמר יכול מר"ח וכו' וקשה הלא לפי"ז שני בשחבו בעבור זה לחוד וכ"ל לחרץ דעיין בר"ה י"ב ע"א גמ' אלא לר"ח ובגמ"ס הביא זאת הח"י בשם הרד"ק וגס רש"י בחלכים הביא ג"כ להך ח"י וכ"ל דז"ל בעל הרגוש יהוהן פירום של יבא החיטים וז"ל בירחא דטרקיא דקרן ליה ירחא קדמאה וכשן הוא ירחא שניטאה וביאר הרד"ק כלומר כי לפני הזמן סילקו ישראל ממלרים היה חשרי החודש הראשון כי בחשרי נברא העולם ומשילקו ישראל בניסן הוא ראש לחדשים וחשרי שביעי לו כי כן ח"ל החל יחברך החידש הזה לכם ר"ח לכם מכלל כי לפחר העולם היטו ראשון כי חשרי הוא ראשון וכן רש"י כחב ח"י כו' משיחנבו תורה וכחב לניסן שהוא ר"ח נקרא חשרי שביעי יעו"ש ומאחר דכן היך אמר ג"ח נ"פים לעיל מניין שבחשרי נולדו אבות שנאמר ויקבלו כו' בירח האיחנים בחג ירח שנולדו בו זאחני עולם דמנלן לפרש הכי נפרש האי איחנים בסירוש הח"י בע"כ ר"ח ל"ם בן ל"ח מעולם היה לחדשים ניסן ראשון כדכחבו החוד"ם אלא וא"כ מקשה שפיר לשיטח ר"ח בעלמו מעחה ה"ח כוגם הקרא כך הוא להאמר לו מה שנחחדש דבר בי"מ דנחבוש ניסן לר"ח ראשון כדפירש"י בחומש פ' בא על חודש ניסן ח"ל זה יהיה לכם לסדר מנין החדשים כו' וסרס המקרא והגדה לנחך בעבור כגם שעשה ה' לי בלחחי ממלרים בזו החודש ע"כ זה יהיה לכם לסדר

לריך למכור נ"כ כזים וח"כ נס דמלוה מבטלוה יבטל המכור להמלה מאחר שזכו בכזים ח"כ בשכל"ל דהמלוה לאכול דוקא כ"ח בפ"ע מלאוריימא ולא יצא בחוסן מאחר מעשה דיבטל ומה דנאמר יכול יהא כורך בב"ח כו' משמע דלא יצא בחוסן מאחר אף בדעבד ח"כ מאי לפילו ע"כ סי' בענין אחר דגם רבנן סברי לאין מבטלוה ויוכל לאכול נ"כ כזים ומה דקאמר דמקודם משמע דלא יאכל לכתחילה רק כ"ח לכדו וחח"כ אמר לפילו משמע לכתחילה בכריכה ע"ז מניה מכי קאתי יכול לא יצא כו' ולפי' ר"ח ור"ח פליגי דר' סבר בדעבד רב נן דמבטלוה זח"ז ור"ח סבר בדעבד רבנן לאין מבטלוה וח"כ מאחר לסחמא הג' בפ' כל הזמים סבר דלוקא הלל סבר לאין מבטלוה משמע דלרבנן מבטלוה ח"כ מוכח כר"י וע"כ הרי"ף ורא"ם פסקו כר"י ולא כר"ח ומהורן קושים בעל המאור נמלא לפ"ז מוכרח דמרור ח"כ כזים בין לרבנן בין להלל דאם נאמר דלריך כזים ח"כ לרבנן דסברי מלוה מבטלוה זח"ז אין לריך להלריך התורה לאכול מכורך הלא המרור יבטל למלה וגם להלל למה הולרך קיח לאין מבטלוה הלא ממרור ידעינן בע"כ דמרור ח"כ כזים וסרס קושים הס"ח דל"ד ומלה דכאן גבי קרא דח"כ כזים והשתא דלא תיהמר הל' לא כמר ולא כמר דאם מבטלוה אז לריך לאכול בלחי מכורך ואם אין מבטלוה בע"כ המלוה לאכול מכורך ע"כ מברך על אכילת מלה ואוכל ומברך על אכילת מרור ואוכל דמאחר דאוכל המרור בפ"ע יש לחיבה יאכלוהו קאי על כ"ח לבדו וקאי ג"כ על מרור ע"כ לריך לברך על אכילה מרור ומאחר דמברך על אכילת מרור ח"כ לריך כזים ואח"כ אוכלן מכורך בלא ברכה וח"כ כזים :

(הל"ה) **במחבר** סעיף ח' חוץ ממלאכה אוכל נפש כו' כתב הס"מ פ"ח מהל' י"ט וז"ל ומדברי רבינו שבכלל מלאכה עבודה שהם לינה מלאכה אוכל נפש ולא הולרך רבינו להביא מקרא להחיר מלאכה אוכל נפש תלא מפני רחמנן ומדבינו של מג המלוה כו' יעו"ש כ"ל דדיוקו הוא מל' הרמב"ם שכתב ומביאם כולן בזה שהן אסורין בכל מלאכה עבודה חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה כו' דל' מלאכה עבודה לינו מדוקדק דמזה הל' משמע דמלאכה אכילה לינה מלאכה עבודה והול"ל שהן אסורין בכל מלאכה ע"כ פירש דבאמת כן הוא דמלאכה עבודה לא נכלל מלאכה אכילה וקרא דאך אשר יאכל אחי לרחמנן ומביאי דשמא דנאמר שם כל מלאכה לא יעשה בהם . והלא"מ שקשה דהלא גם ברחמנן ומביאי נאמר בפ' אמור מלאכה עבודה יעו"ש ולק"מ דהן אמת ידעינן להחיר מלאכה אוכל נפש גם ברחמנן ומביאי דפשא דמוהר מהאי מלאכה עבודה אבן בפשא מלריך הם אחר הכתוב דרחמנן ומביאי יהיה אסור במלאכה דנך לענין איסור אכילת חמץ פשא מלריך ניהג יום ח' ולק"ד שוה כמו שאר י"ט וה"ח דמלריך בזו הפשא יהיה אסור רחמנן ומביאי גם במלאכה אוכל נפש ע"כ מוכרח להאמר אז לך אשר יאכל כו' וכשאר ידעינן אף בל"ז מדנאמר שוב בפ' אמור מלאכת עבודה :

ורוץ מהולאה והבערה כו' עיין בתם' שבת ד' ל"ה ע"ב הוד"ה וב"ה תומריס כו' ובגה"ם ולעד"ג דלא קרב זה אל זה הכא פירושו לקאי על הזבל עד שיהן הזבל בעומק ג"ט והיינו עד שיעמיק הזבל רק להמקשה אסיק לדעתיה דהעומק יעשה בביתים ומחרץ דלא כן דהעומק והחפירה יהיה מוכן מערב שבתים ואז מוהר ליהן בתוכו זבל אבן ליכנס עד שיעמיק מיוהב שפיר דפירושו עד שיהן הזבל בעומק ג"ט והעומק יהיה מי שיהיה דכי אם יהיה העומק עשוי מערב שבתים לא יפול הל' ט"ז עד שיעמיק מכיון דעל הזבל קאי משמ"כ כאן דעל הכירה קאי שפיר מדייק הול"ל חח"כ גרוף וקטום · ודל' ל"ד ס"י בנוסיא ובגה"ם מבואר במהרש"א וה"מ למחבב עוד ההיא דלקמן ד' כ' · הגה לקמן הגירסא ח"ר חבא אחר רב חייא בר אבי רק דבב"ם המדפיס הגיהו אחר רב וע"כ ג"ל דלפני המהרש"א היה הגירסא ח"ר חבא אר"ח בר אבי ואף לפי הגירסא המדפה י"ל דבנוסיא נכלל ב' הדיוים ח' הא גופא קשיא ב' הא דל' ל' דדוקא אם גיף הגומא קיימת משמ"כ כשהקלקל הגומא שאסור להחזיר :

(הל"ו) **במחבר** סעיף ב' אין חילוק בין לחמן לשני אלא לעניו מה כו' בח"ם חח"ח סי' קמ"ה מביא דרשה מורם ח' להסיר לכתוב נט ולהחוס בי"ט ב' ניין דחלינה הוא היקון נשמה המה הוא גילוחין אלו לרכי המה וי"ט ב' לגבי מה כחול שווינהו רבנן ועוד טעמים והוא דמה טעם זה מהגהה מיימון שכתב דבי"ט ב' אסור להסיר ערלה הנפל והגה טעם ההסרה מבואר במ"כ דהוא הקנת הפוסעים דהקב"ה מעביד הערלה מהם ונותן על פיסעי ישרחל ומעתה כיון דהסרה לינו אסור מלד מיהוד דהוא רק כמחך בשר בעלמא ורק מפוס ליסור טלטול ולמה לא נתיר בשביל הקנת המחים להלילם מדין גיהנם היום מיד בי"ט ב' שניולים והעלה הרבה חילוקים דל"ד למינז גלימת ואפת אחר לפי"ז נס בבחיבה אסור יעו"ם שהאריך ולעד"ג כונת הגהה מיימון בפשוט דידוע דבשבת ו"ט לין דין גיהנם על הפוסעים ובאמ"ח כלל קע"ח כתב לך לפשר י"ל דבשבת לין עלין פוס דין יעו"ם נמלא דבשבת לין נוהנין הערלה על הפוסעים וכן בי"ט ואח"כ כיון דבה דינא בעל דינא ח"כ לין מזיק להפוסעים בגה אלא הוסר הערלה מהקטנים משא"כ בשהיה נמשך היזק למחים פשיטא דהיו מסירין בי"ט לף לחינו רק דבר חועלה להנשמה ומה שהאריך הח"ם דלנרכי עוה"ב לין עוסין למת והסביר הדבר דבשם שהחירה התורה לוכל נפש להדיוט לנרכי עוה"ז אלא לכפרה נפשו כמו הקרבה קרבן ה"ג לעניו מת לא החירו אלא לנרכי גופו ולא לנרכי נשמתו יעו"ם לעל"ד לינו כן דלדבריו מלי קמנעיה הגמ' בשם' סנהדרין קבורה מבוה בזיוני לו מבוה כפרה הפשוט ליה מבוה בזיוני טיקר דלי אמרה דשיקרו מבוה כפרה ח"כ למה רבנן כמול עוינהו לגבי מת דלמלי נבניה בלרכי נשמתו בשכל"ל דבדבר שהוא רק הועלה לנשמה מחלינן י"ט אף דמבוה בזיוני לא היו מקברין כלל דלא מצנחינן בחר כפוד המת שמחבזה וכבוד החי טפ"י שברה המוס' דבזיוני היינו של החייט רק מבוה כפרה תיקון לנשמה מקברין ודומה י"ט בשביל זה ח"כ למה לא יסיו רשאין לכחוב גט לתקן נשמת המת חבר מקומו ממקום נבוה מהזוהר וטעם זה לבד יספיק להחיר ומה גם בלירוף הטעמים שזכר הח"ם ודחויו לינן דמיום קיימום כנרחה להמעיין ואם לומנס אין בכוחי לאמר קבלו דשחי מ"מ זה ל"ל בחם רוצין להוליכו אף כראיכא קברות בעיר יען דמהוהר בי"ד סי' שם"נ סעיף ב' דמוליכין מת מח"ל לח"י שעפר ח"י מכפרה דכתיב וכפר אדמתו עמו יעו"ם אף דזהו לינו רק תיקון לנשמה מ"מ בשביל תיקון נשמה ג"כ מחלינן י"ט כן ל"ל :

(הל"ח) **במגיא** ס"ק ג' · כתב הח"ם חח"ח סי' קמ"ז דהוא מנומנם ומבואר למעיין 'דמשמע דנקא משא הגדי הוא חו"ל עלמו ולא סכין ולינה דאין אוס חילוק בין גדי לסכין ובר"ן שם אין זכר לגדי יעו"ם :

(הל"ז) **במחבר** סעיף ח' אף כדי לשמח מטתו כו' ז"ל הרמב"ם פ"ד מהל' י"ט הל' ד' ואין מבדין את הנר מפני חשמיש המטה אלא כופה עליו

כלי לו משם מחילה בינו לבין הגר לו מוליכו לביתו לחמר
ואם ח"י לעשות ח' מכל חלו הר"ז אסור לכבות ואסור
לשמש עד שהכבה מחיליה וק"ל למאי היפך הרמב"ם
הסדר מדברי הגמ' דמקודם ח"ל אפשר בבית אחר ח"ל
בית אחר אפשר במחילה ח"ל לעשות מחילה אפשר לכבות
עליו כלי והרמב"ם נקט מהיפך לא היפך ופ"ק קושיות הם"ם
הח"ח סי' קמ"ה דהאי ואסור לשמש עד שהכבה מאלי'
מיותר כליותך נהמוהו לאמר עד שהכבה מאלי' יעו"ש ונ"ל
להרץ דהוקשה להרמב"ם שאפשר הט"ז דכאן למאי הביא לו
החילה אפשר בבית אחר ולא הביא לו מיד אסור בהמנח
י"ל חיזוק לזה כך יש לדקדק הגר מבמיע אין אדם
דכ"ז שים בהפשרי להוליכו הגר לבית אחר אסור לעשות
מחילה דהוא לו הועלה נמור ואינו מקרי רק לנטיעות
בעלמא כ"ה כמ"ל בית אחר אז הוחר לו לעשות מחילה
אבל לכפות הכלי ג"ז אסור דלמא לכפות כלי על הגר
כדי לשמש מטתו אין בכאה בין ב"ט טי' בסי' רע"ז בט"ז
ס"ק ח' רק כמ"ל בשם לעשות מחילה אז הותר לו לכפות
כלי ט"ל סידרא קנקט ואחי לזה בא הרמב"ם בשהק
לשונו להוליכו זה הפשרא כ"א לא בשביכולתו להוליכו הגר
לבית אחר ולעשות בהיתר לגמרי מ"מ בשיכלה יוכל לא
לכפות הכלי וכמ"ל כלי יעשה מחילה וכמ"ל יוליכו לבית
אחר דאין בזה איסור בכפות הכלי ובעשיה מחילה
וזהו בדומה להאולאה לבית אחר נמלא בהיפוך הסדר
מוליכו דבר טעות מה שי"ל ביהוד הסוגיא והחירוץ הנכון
מרמז הרמב"ם בסיום הדבר דהנה כאשר היה ח"ל מיד
אסור ס"א בסברת הם"ם בסי' הנ"ל דדוקא בשיהיה
בהפשרי לבעול אחר שיכבה ולא יהבטל המלוה לגמרי רק
הביבוי הוא למהר המלוה אז מסוס המהירות לא החירו
לכבות משא"כ בשיהבטל המלוה לגמרי מוחר לכבות ע"כ
להוליכו זה ח"ל מקודם לאפשר בבית אחר ובעשיה מחילה
ובכפיה כלי ומעתה אם נאמר דבשיהבטל המלוה פשיטא
דמוחר לכבות ורק בספק בשביל מהירות המלוה ח"כ מהו
זה עלה בעשיה עיניים אלו הלא הא בחוך זמן עשיה
מחילה יהחשב בע"כ דבשביל המהירות אין ספק דאסור ע"כ
בסי"ל לעכם עלה בעשיה מחילה וכדומה לא דטי"ז יהחשב
ישמש ולא יכבה כ"א בספק כדא"א בעלה זה ויהבטל
המלוה לגמרי ואעפ"כ אסור · וזהו שסיים הרמב"ם ואסור
לשמש עד שהכבה מאליה פירוש דאין שום היתר לשמש
אלא עד שהכבה מאליה אבל כ"ז אלא הכבה ליכא שום
היתר לא בשם אלא יהשם כעת יהבטל המלוה מאליה ויזה
סיבה אלא יוכל לשמש אחר הביבוי אין זו היתר :

ברמ"א סעיף ו' מותר לכבות משום הפסד ממונו :

שאלה

ראובן יושב בבית רחיק מישוב ב"א ויען כי קלה
נפשו בזה הדירה נשבע מבלי להכנס בבית
זה לשולש ובבית הזה היה מונח כל כלי חשמישו
ובאיזך כך אירע ר"ל לדיקה ויען כי לא יכול להכנס
בבית הזה טבול שבועתו כי' נשרף הכל אלא כן היה
שם איש אחד דר בשמוך ובליל כל החפלים אשר בבית
אלו טוען אח"כ לשלמי הגלמי מה דינו :

תשובה

בח"מ סי' רס"ד סעיף ה' ברמ"א בהג ובה"ש בביולא
בזה כנון שהיה שריפה בעיר ובאחו היהודים מן
העיר מפחד הדליקה והליל אחד מה שהליל הוא בלו דהוי
כזוכה מן ההפקר ובשו"ת ס"ק מ' בהג ואם יכול להליל ע"י
הדחק אין לו חלה בכרו וה"ה בכל הדברים הנ"ל ומאחר
דאן בנידון דידן דאיסורא הוא דמנח אקרקפתא דהאי
גברא מבלי להכנס בבית הזה וא"כ אין ביכולתו להליל ונס
ע"י הדחק אינו ביכולה להליל כי הוא רחוק מישוב ב"א
לדחוף אחרי אנשים לאחרם שילילו וא"כ הוי הפקר וזכה ·
אבן מבואר בשם שבה ד' ק"כ אחנון אחי עבידתיה
מהפקירא קזכו וסירם"י דהא הלילו לכם קאמר להו לאחריכם
ואם פקחים הם יעבדו הכל הוא לי' למיהני וא"כ לפי"ז יש
להקשות על דבריו דלמאי מפרש רש"י דלכך הוא הפקר
שבור כי לומר הלילו לכם לאחריכם חיפוק ליה דבלא"ה הוי
הפקר מכיון דהוא יוכל להליל וממילא יפרוץ ובכה"נ הוי
הפקר כנ"ל ול"ל דדעה רש"י דעד כאן לא הוי הפקר כ"א
היכא דליכא שהוא להליל· ומייתי נפשיה מינים מבא"ב כאן
דבאמת ביכולתו להליל רק אינו מליל שבור איסורא לא
מייתי נפשיה מזה ולא מקרי הפקר ולפי"ז בנידון דידן נמי
מכיון דביכולתו להליל רק שבור איסור הגדר אינו מליל לא
מקרי הפקר · שבחי ורליתי בר"ן שבחב וז"ל אחנון אחי
עבידתה מהפקירא קזכו סירם"י ז"ל דהכי הוא לישה למהני
דאם היו פקחין יעבדו הכל לעצמן דהא אמר להם בתו
והלילו לכם כלומר לעצמכם וא"ל לכך דאפילו לא אמר להו
הכי כיון שאינו רצחי להליל כרי הוא מופקר לכל מידי
דהוי לחליל מזונו של יס ומצולותיהו של נהר והא דנקט
ואומר לאחרים רבותא נקט שאמר"י שאומר להם כן על
דעת שילילו לו ולא יעבדו לעצמן שרי יעו"ש כרי לדעת
הר"ן דאף במטוכב מהמת איסיר נ"כ מקרי הפקר ונם
בלא"ה יש לפרש הא דנקט ואומר לאחרים בותו והלילו לכם
במדבר לאחרי ירצה שאים דאחם אין ברצונכם להליל שבור
כי אין ברצונכם לזכות מהפקר ונם טירחא בהנם אין
ברצונכם להטריח ואי משום לאחר הקבלו שכר ממני יהי'
שכר שבה ואסור לא הפחדו מזה כי בתו והלילו לכם דהא
הביאה בלבם להליל אינו שבורי כ"א לעצמם דהפקר הוא
ולא החייבו על שכר פעולה וא"כ לאחר הוכלו לבקש ממני
שכר וכפיר אחר ע"ז לשון ואם היו פקחין דזה בלשון
מצמע בפיקח ומבין דבריו של מבירו היינו שמבין דיבורו
של מבירו באמרו בתו והלילו לכם דמרחה הדין דלא מקרי
שכר שבה דאל"כ למאי אמר הלא בלא דיבורו הוי הפקר
ונם בלא"ה יש לפרש דברי רש"י דשכר דבאחן מקרי יוכל
להליל ע"י עובד כוכבים לף לדעה החוס' דבאמירה לעובד
כוכבים אסור אף במילי דבנן כאמור לקמן ד' ק"כ ע"א
ד"ה אין והר"ן שם לא כחב כן מ"מ בבאן להליל באחר
האמורה דאין בו איסור בודאי שרי ע"י עובד כוכבים
ע"כ הינו הפקר כ"א ע"י אמירתו ולפי דברי הר"ן חזיל
רליתי שבאחי באיבורי קרבן הודה דאותר להפקיר בשבת
אלא דאומר בתו והלילו לכם דלהר"ן בלא"ה הוי הפקר
אבן לפיטם רש"י רליתי נכונה :

(חקי"ח) **במחבר** סעיף ו' כגון קטן וגולב וס"ה כו'
החוס' בגיטין ד' י"ב כחבו בשם
ר"ח דב"ש וב"ה ל"ש אלא בקטן לאולו וגולב לגלחו בו ·
והקשה בחבו' ח"ש חא"ח סי' קמ"ז קמ"ח הלא ר"ל שאותי
הוא מחלמידי ב"ש ס"ל ביש פרהד"מ לחפילו בשבת מוליחים
לעורך מילה וכל מכשירי' דומה שבת ומכ"ש יו"ט ול"ל
אין לחפשר דב"ש הומרי' אין מוליחין קטן לאולו ובנה ע"ז
י"ל דבשבת קל"ו נאמר דלר"ח אין מכשירין דומין אלא
בידעו שכלו לו חדשיו ומ"מ מהלינן ממ"נ ול"ל י"ל בשהם
קטן פליני דהמילה ממ"נ ומכשירין אין דומין ולב"ה מוליחין
ביון דמילה לאולו מעשה ממ"נ הוי מלוה בלורך היום ואוהר
מעשה מהוך אבן הקושיא מלולב דאין מוליחין מ"ט יעו"ש
ונ"ל

וג"ל דלק"מ דבשבת ק"ל פ"ב נאמר דהביאו תזגל דרך מהירות שלח ברטון ר"ח ומקשה הגמ' תדרכת ר"ת הוא דברי וכ"ם שלח ברטון ר"ח דברי לפילו בר"ה וכתבו ההו' להקשות הלא כ"מ דאיכא משם ול"ם אם אחה יכול לקיים שניהם מוטב ונכא כיון דאפשר לקיים שניהם להביאו דרך מהירות אמאי יביאו דרך ר"ם יעו"ם וקיימים התו' לק"מ דם"ה דאיכא מהירות מלוא יעו"ם במהר"ם מלובלין שדחק להרץ אמאי ניחא להתוס' לאמר כן אלא הר"ח י"ל דסבר להלק כן ות"כ י"ל דבכאן מיירי דאף כשיוליא דרך מהירות לא יהיה מהירות ביותר מכשיוליא דרך ר"ה ות"כ אסור להוליא דרך ר"ה כ"ש דרך מהירות אלא לב"ה מותר מטעם מהוך :

במחבר סעיף ח' מחיך שהותרה הולאה כו' עיין במ' שבת ד' ט"ח ט"ב בב"ם גמ' רבנן סברי כו' ולא ידעתי מקום לקושיא זו דהלא בכה"ג כ"ב אסור דיוכל למבך מזה קלקול לבא לב"ד ולכאוב שבר מחבת במחבר בה"מ סי' מ"א מי שבלה בט"ח וברי הוא בולך להמחק מעמיד עליו עדים ובא לב"ד והם עושים לו קיום ו"א לפילו נמחק לגמרי כו' ואף דבסעיף ג' כאב ובולא שים עדים שנמחק בחוגם מ"מ יש לחוש לב"ד טוענין ומה גם בולי יתפוס בעדים ויאמר שנמחק בחוגם ויהיה נאמן ומאחר דיוכל למבך קלקול מזה ט"ב אסור לשהות בשר פרוש אבן ים לדקדק דהא יכול לכאוב שובר עליו וא"ת מובר להשהות שבר של מנה לעפ"י שאינו מייב לו אלא ממש והוא שיכאוב שובר ט"ג לאו דוקא הוא דכשכאוב שובר אף בנפרע בשלימות מובר להשהות ואין בו איסור רק הנ"מ דכשנפרע בשלימות מחויב להחזיר אבן ראיתי בחומש שכאב וז"ל אלא לגריך לדקדק מה קמ"ל בכואב ט"ג פשיטא לליכא חשש טולה דהא שובבו בללו ואולי ס"ל למחבר כדעת הסוברים בפ"י בולי נפלו קמי יהמי דיהיו היהומים בשעים ואף דידעו מהחגאי יכאבו לו ות"כ אולי יבאו היהומים ויממאו וינברו בסידעון ואי דיהיה ניכר המחק והנבר המחבר לטעמיה דס"ל דמחק ונבר אינו פוסל שבר ות"כ הו"ל טולה קא"ל דכולי האי לא מיישינן ות"כ י"ל דוקא בנ"מ לו ממש אבן בנפרע הכל אסור להשהות אף אם כאוב שבירה עליו ועוד י"ל דמיירי דאין עליו מקום אלא היכן לכאוב עליו וכן אין לדקדק הא יוכל לקרע די"ל דאם יקרענו שוב אין רואי לקרע פפ"י בלומים ואינו רואי הוא מקרי ועוד י"ל דאולי הנייר הוא דק כ"כ עד שאם יאחזנו וילאה למחקו לא יתקיים ויהיה נקרע ושוב אין ראוי למלומה :

(תק"כ) **לבבר** הביאו כו' עיין במ' שבת ד' קא"ח ט"א רס"י ד"ה מבשניים כו' הנה בעיקר הקושיא הקשו התוס' בד' קמ"ז ד"ה המנער דאין נראה שיהא שייך ליבון רק הוא הוסיף להתוס מרס"י טל רס"י . וג"ל לתרץ דרס"י סובר הך המנער טליהו היינו בחבק ועפר מעט וכשמנערין אותו אז יולא ממנו כל החבק אלו וא"ל לזה מיש וא"כ הוה מלבן ממש וזהו דקדייק רס"י מייב שטאה דזהו ליבונה כי דרך להוליא החבק מבנד הוא בניעור משא"כ בכאן טיט הרבה על בגד בחיזה מקום מיוחד לא חבק אין מחלבן ממש כ"א בהחיזה מיש ובלא מיש היו מלבן :

(תקכ"ד) **במחבר** סעיף ג' ולא דיין ולא מקדשין כו' בן מקדש קדש אין כי ראובן קנה מסמעון בית בי"ט ראובן של פשה זלזי היה הבעל מלר להבית בלו ולאה ובאת על עבור הפשה ובבעו אח"כ שהוא ב"מ מה דיינו והא לך תשובה ע"ז איתא בא"מ סי' קל"ם אין קונין בשבת ק"ם ואם קנו אע"פ שעשו עבירה קנו ובסי' רל"ם סעיף כ"ח המוכר או קונה קנין בשבת ויו"כ וי"ט אע"פ שאין אחו של שעבר על דברי חכמים מעשיו קיימים וכותבים אחר אותו יום וכמקח שנעשה בחיסור מבואר בסי' ר"מ דבמקח קיים אבן בסי' קע"ם סעיף ו' נאמר זה לוקח חשוב כשלוחו לכל דבר ועידי הקנין של לוקח יכתבו שטר בשם המלרן יעו"ם וא"כ מאחר דשלוחו הוא וקיי"ל אין שליח לדבר עבירה ופשק בשוב"י מבד"ק סי' ט"ם דהמעשה בטל ולדברי מהרי"ט אף במילי דבבון ג"כ אשלה"ט כמובא במ"א פ"ב מכל' רוצה ובמירת נפש וא"כ לפי"ז בכאן יוכל המוכר לחזור מן המקח אחר יו"ט דבכאן אין בקנין קנין אבן זה היינו דוקא היינו רק אם שלוחו בבדיעה שליח לקנות עבורו ואף זה נמי דוקא אם אמר לו בבדיעה קנה בשבת וי"ט אבל אם אמר לו סתמא בשעת המוכר קמתבוין כפי שהריך בקצה"ח לפסוק כן בסי' קפ"ב דאף שבשכיס בעיקר הסברא עם הטוב"י מ"מ בשה פליג עליו משא"כ כאן דלא שלח לו כ"א קנה על שמו והוא שלוחו א"כ קנינו קנין אף בשבי הוא כ"מ והוא שלוחו מ"מ הוא התבוין לקנות בעלמו ואין יכול המוכר לחזור אחר יו"ט . ולפי"ז יש לעיין מאחר דבקנין נעשה בי"ט והוא לא היה שלוחו דאשלה"ט א"כ ל"ק עבורו ואין כאן דינא דב"מ אבן זה היינו דבאמת שלוחו הוא וכוי כמו שנשלוחו לקנות לו בעז שמוכר ואף דעבר וקנה בעת שאסור מ"מ לא נתבטל עבור זה קנינו וזכה שב"מ אף דשהק בי"ט י"ל דמאי הוי"ל למעבד וכי יקחנו לב"ד כה"ת אין דנין בי"ט ואי משום דשהק אמ"כ בשם"מ ג"כ היינו טעמא כמו שפסק הש"ך בס"ק כ"ו דאם נודע לו בשם"מ ובביא מעות מיד אחר שמועד היינו מפסיד אמט"פ שדנין בשם"מ מ"מ אין כ"ד קבוע כבשאר ימים יעו"ש אבן בשחבוכי ביעב ל"ל דאין כאן דבב"מ מכיון דשהק עד עבור המועד ולא בביא מעות בשם"מ ודינא דש"ך היינו רק בזמנו דב"ד היו קבועין בשדר שב"ד בכל יום ויום ות"כ בשם"מ דאין ב"ד קבועין לבך לא מיתה מצא"כ בזמנינו דאין ב"ד קבועין בשום יום כ"א כשילטרך אחד לדין עם חבירו מאסף את שב"ד ושוטרן בפניהם ות"כ בך הו"ל לעשות אף בשם"מ ואף בשהחזיק שברה זו לספק מ"מ אין להוליא מהלוקח שנקרא מוחזק כמו בכל מהלוקת הפוסקים כמובא בש"ך ס"ק מ"ז בשם ר"ת בן חיים ועיין בשם בחובות ד' ג' בגמרא אי איכא ב"ד דקביעי בהידנא בקודם אקנת עזרא אשם נישאת בכל יום ום לבקדק למאי הולא זה בעזרא הו"ל בפירוש אי איכא ב"ד דקביעי בשאת בכל יום וי"ל דהתו' כתבו דקודם אקנת עזרא לא היו קבועים בכ"י אלא כשהיו לצורך לשום דין היו יושבים בכל יום ויום ועזרא תיקן שיהיו קבועין בג' וה' ור"י תירץ אלא היו קבועים אחילה אלא בעיר אחת ועזרא תיקן בכל עיר ועיר בג' וה' וזהו דמשמיעו דאם היה לומר דקביעי בהידנא ה"א דקביעי תמיד ובעירו ג"כ דוקא אז נישאת בכל יום משא"כ בלא קביעי תמיד ה"א דאיכא בימים שאין בהם קרבן מוסף בכל יום ויום ועזרא תיקן שיהיו קבועין בג' וה' ור"י תירץ אלא היו קבועים אחילה בעיר אחת ועזרא תיקן בכל עיר ועיר בג' וה' וזהו דמשמיעו דאם היה לומר דקביעי בהידנא ה"א דקביעי תמיד ובעירו ג"כ דוקא אז נישאת בכל יום משא"כ בלא קביעי ה"א בעיר אחת בגדולה אז בשבי"י מאסף לב"ד לא תשבח כ"א בג' וה' לכן לומר דאפילו אם הב"ד בכל יום זולא בג' וה' קביעי בעזרא דקודם עזרא דאיכא בקביעות אז דאיכא בכל עירות ג"כ נישאת בשי"י יען כי יאסוף הב"ד אז עשר לעיר אחרת שים שם ב"ד ואין הכונה דקביעי בכל יום אף בג' וה' כמו קודם אקנת עזרא אלא היו קבועין מקודם אף בג' וה' כ"א הכונה זולא בג' וה' יהיה בקביעות כמו קודם אקנת עזרא אשפ"כ נישאת בשי"י . עכ"פ בניהון אלאתנו ל"ל דבשבי"ו דקביעות כל הימים שוה בא"מ כמו בשאר הימים בשל טעמא בר מלר בשאחק בא"מ וכן ראיתי בספר עטרת לבי להגיה הלע"ד בחבתי :

(תקכ"ו) **במג"א** ס"ק י"ח סברי חס לא טוח לחסור לכוליהו מקבר לקבר כו' ולפי"ז למחי דפסק כרמ"א ביו"ד סי' סס"ג סעיף ג' דמוליכין לוחו לקבורת חבוחיו לף בלחי לוחחו רק כפלוס לז קוברין לף חם המק"ח חיכו קברות חבוחיו ג"כ סומעין לו ולא כמכרם"ל סבעחיק בפס ח"ז ח"כ מוליכין ביו"ט ג' לף כפים קברות בעיר ולפלא על הט"ז שבעחיק לבריו בפציוות ומג"א בחמת רמוזי קמרמז לרמ"א חלו וכן מלחחי במחניח בפקל ודעת המכרם"ל ח"ל דהוקשה לו יש דמפרש בטעם דלין מוליכין מקברות לקברות הוא משום כבוד המחים שקבורים בקוחו סעיר שמצוי לוחם שלא לגוח חללם לח זה ח"כ לחמי בניוס סומעין לו בטכ"ל דבחמת לוחקו חיכו מוטיל לבזוח שלרי המחים רק לוחחו מוטלת לקברות לבוחיו לחיכו בזיון להמחים דיודעים כי כ"א ניחח לו לגוח חלל מלפחחו דח"כ עדיין מלן לריך לוחה לזה דילמח זה. עוטין לף בלא לוחחו וג"ל לחיכו מפרש בטעם חיכור להוליך למק"ח משום לער ובזיון המת לטולטלו מרחוק ולולי בימים יסריח ולפי"ז לף דניחח להקבר חלל חבוחיו מ"מ פן טביר לער ובזיון הטלטול כחר יוחר להקבר בפס ט"כ לריך דנקע לוחחו ול"ל לפיכו מקבר מכוכד לבזוי יש כי כלחר מוכח חלל מלפחחו כוי כבוד יוחר וכן ח"ל חרדח הדין כי יודע דמפיבו לקברות חבוחיו לא כן בכלן דים בחם במח יסריח מרוב הטלטול פציוח דניחח יוחר למח ציוח כלן מלוח בקברות חבוחיו ט"כ לריך לוחחו דוקח:

(תקכ"ז) **במחבר** סעיף ז' נקרח פיסח וח"י בו · בסמ' ביאה ד' ט"ז מבואר כן גבי טובדח דסכוח סמיח ושם ברם"י לגבי לחרח ור"ס סיס שח"י להביח מלסחנות ונקבר דילמח ג' מלחרי י"ט של גליוח שחל לסיוח ביוס ו' וז' או יוס חמיסי ושבי ולא נזכר עד יוס ו' שכוח יוס הבני דח"ח להחנות וכ"ל דק"ל לרם"י למחי עליב בסמיח בבחרייחא כיון דכבר ידע בקמייחא דשמוטל מערב לכולהי נהדדי לכך כולהו לפרם לבחרייחא הוי בר"ה ונזכר ביוס ב' שכוח יוס רלשון דלפבר להחנות לכך עליב דמספקא ליס דילמח כל' כנהדדי דסברי דלף בב' י"ט של ר"ה לפבר להחנות וכיון דלפבר לו להחנות ח"ל לסמוך על עירובו דמר שמוטל או דילמח כל' כרב ושמוטל דלין מחנין בב' י"ט של ר"ה ושפיר מני סמיך לדמר שמוטל:

(תקכ"ט) **במחבר** סעיף ח' וחניו לחכילה ושחים כו' משקיחי לשם שחשנה ביו"ט חעניח חלוס שלח לריכה למיחב חעניח להעניחה או לח מי לחמרי' דנשים חייבות בשמחה ולסורות להחענות ביו"ט ח"כ מחויבח למיחב חעניח לחעניחה על ביצלה עוגג י"ט או דילמח פעורות משמחה ומוחרת להחענות וח"כ לין לריכה למיחב חעניח לחעניחה: וכ"ל דגרסינן בשם' ר"ס לף ו' ט"ב בעי ר' זירא לשם מהו בבל חחחר מי לחמרינן כח לא מחייבה ברחים או דילמח כח חיכה בשמחה ח"ל לבני ותיבוק ליס דכח חיכה בשמחה ומי לחמר לבני כבי וכח לחמר לבני לשם בעלה משמחה לדבריו דר"ז קחמר עכ"ל וכגון ברמב"ם בפרק י"ד מכל' מעשה הקרבנות כחב ח' כחים וחחד כחשה עובר בבל חחחר יעו"ש ויש לחמוה דכח חזינן דלבני לחמר לשם בעלה משמחה ח"כ בודחי לשם היכה עוברת בב"ח מכיון דחיכה לא ברחים ולא בשמחה ולבני כח בחרח הוא נגד ר"ז ופציוח דסילכחא כוחים ולין פוסק ברמב"ם דלא כוחים בשלמח כח דפ"ח מכל' חגיגה דכחב ושמחה בחמורה בחגלים כו' וגשים חייבות בשלה זו יעו"ש חינו רלחים דפסק דלא כלבני דיל כמו שפירש ברחב"ד לא בקבן חלא בשמחה בחשמח עם בעלה שחעלה עמו והוא ישמח לוחה יעו"ש וברמב"ם לא לחריך לבחר זה ובהבנח בב"י חכן בפסק זה ברחה דפוסק דלא כלבני קשה · ורלחי בשחגת לריס סימן ס"ו שעמד ג"כ על קושיח זו ותירן דה"ט משום דשחמת דבשם"ס בגדרים דף ד' משמע דלחיח בר"ז דלחמר שם לכך לינעריך הקישה דלגדור גדה לעניין גזיר דעובר בב"ח דקרבנוחיו דל"ח חידום הוא בגזיר משום דלא מחפיסו בגדר ול ד לחטחח חלב דקחניח לבפרה חטחח גזיר למחי לריח ופריך וכרי חטחח יולדח דלא לחיח לבפרה ועובר עליו משום ב"ח יעו"ש והא חטחח יולדח קרבן גמיס הוא ועובדח בב"ח ס"מ שם גמי עובדח בב"ח · לכן יש לדחות זה די"ל דמייירי בשם בספרים חטחח יולדח והא לחד וגזל הקרבן שלא דמחויב בגזלן להביח קרבנה לעזרה מכיון דגזל ממנה והוי בכלל כי דרוש ידרשנו מדנמלא לגזלו חטלחו של פלוני וכשיביח יביח הקרבן כשר כדכוכיחו שחום' בב"ק דף ס"ו ע"ב ד"ה דגזל · מכח דנלמר גבי גנב שם שמע המימים לפניס לשם בעלים יחזירו קרן לבעלים ובפיר לחר וקטבר בב"ח לבון זכר דבגזלן בגמלא לגזלו חטלחו של פלוני וכשיבח עובר בב"ח · ולא דמי ליורם לף דמחויב להביח קרבן חביו מ"מ לין עובר בב"ח לף בשפרים מחיים יש כי ביורם לא פשע מלוחה משח"כ בגזלן דפשע וגזל בקרבן מה דלילולא הוא היחה מביחה לחקדם והוא מנע ע"כ רחי חיוב ב"ח עליו והוא היס דיקנו בביחח רגלים · לכן יש לדחות זה דח"כ מנלן דכחי קרי ביס עמך וקרי ביס משחך לחי ללקט שכחה ופחה יחמ חד לחי למעוטי יורם וחד לחי למעוטי גזלן וי"ל דגזלן ליכח למימר דממעט דלח כן למחי נלחר בחטחח יולדח וכן יוכח לו חור לחטחח לכחוב וכן יוכח להוד וממילא ידעינן דחור ג"כ כשר מדנלחר קרח למעוטי גזלן ושם נלחר דחור פסול ח"כ הקדישם בני יוכח ובח בגזלן וגזל ממנה ובקדש סיטבור ג' רגלים יופסל לקרבן דיעבור זמנו ובוב ליכח בל תלחר דבח נלחר הוא ולא חליפיו ומפרש רבח בגון שכומס בחוך הרגל והילנו של חחר ועבר עליו הרגל והיה ב"ח בכלן בט"כ ל"ל דחור ג"כ כשר וח"כ מסכחח דהקדישם חור וגזל הלחר ממנה ושם כן חור למ"ל בט"כ דהכי מעמך לחי לדבר לחר לקט שכחה ופחה · לכן גם זה יש לדחות דניחח הכי מעמך לחי למעט בשגזל בני יוכח חולין מהלחם וכדין הכל הגזלנים מלמים בשעח הגזילה ח"כ מחייב לשלם לה בני יוכח והיה הקדישם דף בני יוכח עליו להביח לעזרה לשלם לח הגזילה וכשלא יביח עד בלות ג' רגלים עובר בב"ח · לכן זה היכו דכח חינח לר"ל משח"כ לר"י בב"ק דף ס"ח ע"ב דגזל ולא נחיחשו הבעלים שניכם יוכלים להקדישו ח"כ זה היכו דלין בירושלם להקדים בשלימו חלילה ובודחי ח"ח לחמר כ"ח בבגזל קרבן וסדל"ל חור למ"ל וכן בהמב"ם ג"כ פסק כר"י ולף דבפ"ע מכל' מ"ם סל' ז' בחב וכלשונם מניחים לח המשנה בשנח בשמשם ומומרין כל הגלקט מפירות רבעי חלו מחולל על המשנה ובב"ק ד' ס"ע קחמר סנמרח דר"י סחמח לחריכח לשבח דלא מלי סבר בשחמח לגמרי וכל המחלקט קחמר דבח לר"י נמוטין ור"ד לחמרו דבר לחד ור"ד נלקט קחמר וח"ל לילוך דר"י לר"ד דבח ר"י ליח ליס בריכם יעו"ש לף דיש לדקדק דבלחי"ם ג"כ ח"ל לילוך דבשם' ביאם דף ל"ז ע"ב לחמר בנמרח כלן בבני רועים וח"כ מוכח דר"ד סבר דוקח ברועם לחד מדנקט לרועה ולא נקט לרועם לו לבנו בבחחני' ומלחר דבבני רועים מודה ח"כ סבר לין בריכם ולא לחמרי' לחר שבח ליד הרועה בובדר הבבר וח"כ לוך נלחמר לילוך דר"ד יסבור בל שילקטו וסבר ר"ד בריכם וכ"ל דבחי בריותא לפי סברת בחלח בסוגיא יסבור דבחי לנוקט בבחם לא ר"ד לחמר כ"ח חבא שחול וכלחמרי לם מם שלין כן לפי בחחח מסקינן לנועין ור"ד בל הגלקט לחמרו דל"ל

בירושלמי ופשיטא הוא כר"ל דלכתא וכן ר' יוחנן דפסק כהן כר"ל סבר ג"כ הין בירושלמי · עכ"פ לדברי הרמב"ם שתרי לחדדי ועיין במיבורי קרבן העדה שיפתני לכאן וכעת בפשוט כ"ל דים לדקדק דמנ"ל דר"י ליה לטעויים דילמא היו עושים הלטויים בתוכן מעות בשתרים ולמרו כל מי שיבא ויתחז בידו ללקוט אז בתוכו מעשה יכא מחולל על המעות התלו ולא שייך כהן הין בירושלמי מכיון דתוחז בידו הוברר הדבר דזה טוטל ואז עדיין ברשותא דמרי הוא מכיון דלא הגבהה ולא זכו עדיין ומני שפיר לתלוי וה"ק מאי מקבי · וכ"ל יען דה"ק יש חשש שמא לא יפרש כעת מעשה בפירוש כן ולא יכיר מחולל ה"ק הרי יותר טוב וכגון לעשות סימן מלחלל דים חשש בזה · וה"ל דלטויין עבדו תרתי ליון וכשתא מעות לרוחא דמילתא עבור לגיעתן וה"ק הין כהן השש דלף אם יקרם דלא יפרש כנ"ל הא ליכא סימן זה היו דלטוין והלטויין היו מניחין מעות מעטע לבד ולא סימן דה"ל והלטויין היו מניחין ג"כ מעות וקמקבי שפיר דבע"כ כ"ל דה"ל לפרש כנ"ל ולית חשש ועדיף יותר מליון וה"ק מוכח דגזל ולא נתיחבו בשבלים שפיר מלי השבלים להקדים כמו דיכול לתלל · תכן הרי קושיא לפי"ז היו כ"א כאשר נאמר דבמד"א הוא להלוק נמלא לפי דעת ה"ק היו מליינין תמיד בין בשביעית ובין בשאר שני שבוע וע"ז תמר והלטויים היו מניחים מעות ולא ליון תכן כדנאמר דבמד"א לפרש נמלא דה"ק מייבי בשביעית תכל בשאר ימי שבוע לא היו מליינין נמלא י"ל דשפיר בשביעית היו מליינין ג"כ והא דקאמר היו מניחין מעות דמשמע ולא ליון סיינו בשאר שני שבוע דכ"ע לא היו מליינין ואיך יליינו שם להיות מגלים מעשיהם ע"כ היו מניחין מעות לבד והכתנו כנ"ל ואף אם ים חשש שמא לא יפרשו כנ"ל מ"מ כל שם דמליין לתקן יתקן · וכגה בכהן חזיל כסוגיא לר' יוחנן ור' יוחנן תמר בשם' טירונין דף פ"ב דכ"מ שנאמר בשם לחלוק ה"ק מקשה בגמרא שפיר ואין לתרץ דניחא כתי תנא דלטוין דשבי"ע היו ובשאר שני שבוע היו מניחין ובאופן כנ"ל ובשביעית היו מליינין גם כן דת"ק מ"ט דת"ק דפליג דמכי תיתי כל יעשו הלטויים כן דמתי חשש ים בזה בע"כ דדברי ת"ק הם וכ"ע מודים וקמקבי בגמרא שפיר לשיטת ר' יוחנן מקשה"ק לריב"ל דשמא לפרש מתי ה"ק שפיר י"ל דר"י סבר בלטוין · וברמב"ם לנקט והלטויין היו מניחין מעות בשעת השמיטה פירות מעות ג"כ ולית בידלי ונקט בשעת השמיטה פירות לאף בשעת השמיטה דהיו מליינין מ"מ היו מניחין מעות ומכ"ש בשאר שני שבוע דלא היו מליינין פשיטא דהיו מניחין מעות דכל מה דאפשר לתקוני היו מתקנין מכיון דלטויין הם ותקנו דברי הרמב"ם ודנקט הרמב"ם ואם היו בתוך שני שלש מליינין אותו בתרסית כדי שיפרש ממנו שלא ליינו בקנוזות שלמה שמא יתפרדו שחיסור שלש תמור הוא שהיא תאוכה בהנאה יוע"ם לף כי זה בשעת נאמר בירושלמי משה"כ בם"ם דילן נאמר בשעת אחר שיעבה בתרסית כו' י"ל דהוקשה לברמב"ם קושית התום' כרם רבעי כו' ק"ק דלא נקט שלש שחיבה ע"כ שבר הרמב"ם דגם הגמרא דילן שבר ג"כ בשעת זה ונקטו בשעת ברמז מה דמחשיב לכרם רבעי שחיבה לאמר דחושב ושוקל בשדר שיעור הגרוע מקודם ואח"כ שיעור הטדיף יותר ואחר כך סי' המוכחר כמו מקודם שלמה דשיעור גרוע הוא אחר כך תרסית דהוא עדיף אח"כ שיעור דהוא שיעור עד למחוד ה"כ שפיר שירות נקט ואחתי ומרמז לשעת הירושלמי שכ"פ כוכחת השגחת הריב היו כוכחה וגם בלא"ה דהם בעלמא בע"א שברם זו השכחה ליה ב"ת בקרבן יולדת כגון שחים שאמר הרי עלי לפטור יולדת שחשחה ואז שחים שיבר בב"ת וכגה לפי דבריו בפשוט הו"ל לתרץ דעת הרמב"ם דפסק כר"ז יען דשחשת הגמרא נקדושין פ"ק פריך והרי שמחה

שבזמ"ג הקבל ות"ח דהוה מלוה עשה שבזו"ג ונשים חייבות הרי דשחשת בגמרא שבר דבשמחה נשים חייבות ולא בחבוי חכן זה היינו די"ל דהגמרא פריך למ"ד דנשים חייבות בשמחה מה יעשה בסוגיא זו דנאמר דבמלוה עשה שהזמ"ג נשים פטורות וה"כ גם סוגיא דנדרים לפי"ז ניחא בפשוט דקמקשה למ"ד דנשים חייבות בשמחה ה"כ טוברות ג"כ בע"ת וחם כן לדידים הקשה דלנדור נדר למ"ל חכן בחשת אין כוונת הגמ' לפשוק כמ"ד זה כ"א דסוגיא חזיל ג"כ לתרץ תלויים ובספרי קרבן תודה תירלתי בפשוט דהוקשה להרמב"ם קושית רבתי מאי קמבעית לר"ז הא אם נאמר דחשה חיוב בע"ת מכיון דהיום ברחים ה"כ מאי קמקשה הגמרא לעיל מוטה בפתיך זו עשה למ"ל מובחת שמא נפקא נאמר דהאי חשמור לחייב נשים אחי דמובחת שמא היו פטורות ומוטה שפתיך מחויבות וקרא דובחת שמא פשיטא דאיצטריך דשעשה בזמן שיהא הלי בעבור רגל אז טובר בע"כ ל"ל דסוגיא הגמרא לא שבר כר"ז דכ"ת דב"ת חלי בשעשה וכיפוך הוא דשעשה חלי בכל"ת וה"כ נשים דטובות בב"ת ה"ל ת"ח הוא ונשים חייבות טובות ג"כ בשעשה דובחת שמא אף שחינם ברחים ובשמחה וחבוי ג"כ מודה דנשים טובות בע"ת מטעשה אחר רק לדבריו דר"ז קאמר אף דשברת הכל"ם חלי בשעשה מ"מ הא לשיטתך חיתה בשמחה והם כן הרמב"ם פסק שפיר כשברת שחמת סוגיא הגמרא · ועפ"י דרך חידוד נ"ל דנשים יש לדקדק על חבוי דאמר ותיפוק ליה דהא חיתה בשמחה דמתי חדיה לן חבוי וכי זה לא ידע ר"ז דהלא בעלמו הא אמר לו דילמא הא חיתה בשמחה ואעפ"כ קאבעי' דלולי טבור זה לא התחייב בע"ת וכפירוש הע"ה דקאבעית מי אמרינן דאתי ובאת שמא תביאת עזרא קפיד הא ליתה אלא בנשים שחייבים ברחית פנים בעזרה או ובאת שמא תירושלים קאי ואשם נמי מחויבת לבא לירושלים משום שלמי שמחה שהיו נאכל אלא בירושלים וחבוי אמר חיפוק ליה דהא חיתה בשמחה שבור כי סבר דאתיא ירושלים קפיד לא בעית שום דאיה וכברה לדבריו כ"ת אמר דברים בעלמא ותיפוק ליה דהא חיתה בשמחה אלא מזה ידע ג"כ ר"ז וקו"ל להבית הכרת שברה כע"ת הכא בבאי קרא דמשבר דגך וגו' כתיבי וה"ל ביתה מקדש אלא נאכל לנשים מחומת ירושלים אבן הכונה דבמס' קדושין ד' כ"ע חיתה כל מלות עשה שהזמ"ג חנשים חייבים ונשים פטורות וכל מלות עשה אלא הזמ"ג אחד האנשים ואחד נשים חייבים וכל מלות ל"ת בין שהזמ"ג ובין אלא הזמ"ג אחד האנשים ואחד הנשים חייבין חוץ מבל הקיף וכל השחים וכל השמת למתים · וכגה בד' ל"ד מבואר דאין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בהן חוץ וכן כאן ליכא מלא שמחה בקבל דמלות עשה שהזמ"ג ונשים חייבות ולפי"ז קשה אמאי לא פרט המשנה לאמר כל מ"ע שהזמ"ג נשים פטורות חוץ ממלא שמחה ובקבל כמו דפרט אח"כ כל מלות ל"ת חייבין חוץ מבל הקיף · ויש לתרץ דמלא לא קאמיב יען דחיובו הוא מדנאמר לא תאכל עליו חמץ ז' ימים תאכל עליו מלות כל שיבנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום תאכל מלא ונשים ליתנהו בבל תאכל חמץ דמלות ל"ת הוא נמלא דחיובו אלי בל"ת וא"כ בדאמיב כל מלות ל"ת נשים חייבות אלא בכלל דעשה אלו אלי בל"ת ובקבל הא יליפין מהשם עשר ממשה עשר מחג במלות ואתא למיגא טפלים חייבים נשים לא כש"כ וא"כ כוס ג' בכלל כל מלות ל"ת בייגו חמץ נשים חייבות וא"כ ה"א מלא שמחה אלי בם ובקבל דדמי למלא ושמחה מבוש דהא דנשים חייבות בב"ת הוא משום דנשים חייבות בשמחה ה"כ בדאמיב כל מלות ל"ת נשים חייבות וסייגו לף ב"ח ה"כ נכלל בזה ג"כ שמחה דאל"כ למאי חייבות בב"ת הא לינים ברחים וא"כ הרי יהיו בשיניך כאלו כיס פורעים נמלא שפיר ניחא הא דלא אמיב במ"ע חוץ

שהזמ"נ מלא שמחת הקבל לחף דשמעות ל"ח חשיב חון וזכו כוונה לחביי בקומיתו ותיפוק ליה דכה לחיתה בשמחה וה"כ לחמי בקדושין דנקט כל מ"ע שהזמ"נ נשים פטורות לחמי לא קחשיב שמחת לחיתת בכו בע"כ ל"ל לחיתת בב"ת ובפיר לא חשיב וכנ"ל סרי כוכחה ברורה וכנה ר"ז נ"כ סבר כחי סברת בע"כ מדקחבעית חשם מכו בב"ת ולכחורה קשה חחי קחבעית יפשוט דשם נחמר דלא עברה בב"ת ה"כ במ' קדושין דחשיב דכל מלוה ל"ח נשים חייבות חון מבל חקיף יחשוב נחי חון מב"ת בע"כ דעברה בב"ת וכ"ל מכיון דפטור ב"ת דידהו הוא עבור דבשה דרחיש פטורות וכל"ת חלי בהשה לכן גם מכל"ת פטורות ומכיון דפרט מקודם כל מלות עשה שהזמ"נ נשים פטורות נכלל בזה ג"כ ל"ח דב"ת וכדקחשיב דחי כחבואר בספרי קרבן חודה ומפחח זה לף דחביי סבר דחיכה בשמחה וכב"ת מ"מ לא קחשיב חון מב"ת דנכלל במ"ע שהזמ"נ ומכיון דבעלמו סבר סחי סברת ה"כ ספיר היה יכול להוכיח חחיבות בב"ת מדלא קחשיב שם חחיבות בשמחה וחכו דקחדייק ותיפוק ליה סיינו לשיטתו דסבר מכיון דנכלל הוי כמו דקחשיב דחי ה"כ יפשוט בעיתו · ומכה בקדושין ד' ל"ם לחיתה חיסי חני לף בל יקרחו נשים פטורות מ"ע דחיסי הו' חביי חמר סיינו טעמא דחיסי דגמר קרחה קרחה מבני חברן מה להלן נשים פטורות לף כחן נשים פטורות הו' רבה חמר סיינו טעמא דחיסי דילף בין עטיפה מתפילין מה להלן נשים פטורות לף כחן נשים פטורות ומכה לחביי ניחח הא דחיסי חני ולא ה"ק דקשה מנלן לחיסי דילמא גם הח"ק סבר בן חבן כוחתו הוא מדלא קחשיב הח"ק ג"כ חון מבל יקרחו מכיון דילפוהו הוא לא נכלל בכוס דבר כ"ש נלמד מבני חברן דנאמר בהו לא נכלל יקרחו קרחה קרחה ברחשם גבי חמור הל בכהנים וזכו לא נכלל בבל חקיף ובל חשחית ובל הטמא למחים לף דכתי בני חברן בנאמר גבי טומחה חכולה מילחה קתי ובל הטמא קחשיב מ"מ הא י"ל בפסיק הטעין ומה טורך לזה הנ"ם דקרחה קרחה ה"כ הו"ל למחשב חון מבל קרחה נ"כ בע"כ דלא סבר ה"ק דפטורות חבן לרבה דנאמר דמפרש בטומחה דחיסי דילף בין עטיף מתפילין ה"כ מנלן דגם סחנה קמח לא סבר בן די"ל הא דלא חביב להו משום דנכלל בשה דקנקט בל מ"ע שהזמ"נ נשים פטורות סיינו תפילין וה"כ ה"ם בל יקרחו בע"כ ל"ל לרבה סבר זה סיינו לף דבר הנכלל ומכלנה ידעינן מ"מ מכיון דקנקט חון ופרט בהדיח חומן הדברים הו"ל לפרוט בבל בפירום וה"כ הו"ל לפרוט בהדיח חון מבל יקרחו וב"ד לבקבל ומשה דלא קפרט כלל בשך מ"ש שהזמ"נ י"ל דלא חש למפרט ושייר משה"כ בתן דנחית למניחה הו"ל למפרט בבל ומבלי לבמוך על מה דמכלנה ידעינן ומחבר דבן חם נאמר דנשים חין עוברות בב"ת יקשה נ"כ לחמי לא חמר חון מב"ת דשוב ה"ל בל"ל משום דנכלל בחמרו דמ"ע שהזמ"נ פטורות דלא בן לביטה רבה לף דלמדין מכללה מ"מ הוכרח לפרש בהדיח ה"כ בע"כ מוכרח לחמר לשיטתו דנשים עוברות בב"ת ה"כ מכיון דרבה פליג על חביי וסבר דנשים עוברות בב"ת וקי"ל הילכתה כרבה לנבי חביי נמלה שפיר פשה הרמב"ם דנשים עוברות בב"ת · ואין להקשות לפי"ז מחי קמקשה בנמרת ואביי מ"ע לא חמר כרבה הא ה"ל לחמר כרבה לביטתו מכיון דנלמד מכללה אין מפרש בפירום ה"כ יקשה מנלן דה"ק לא סבר כחיסי דבאמר מתפילין ילף וה"כ מוכח לחמר מקרחה ילף י"ל דהנמרא קמקשה הכל טעמא מחי מכיון דמתפילין לימוד סוב הוא ה"כ מנלן דגם ה"ק לא סבר בן ובמה דמתפילין ילף לשיטת חביי וכך בפירום וחביי מ"ט לא חמר כרבה מ"ט לימוד רבה מתפילין דחיינו לימוד לחביי בהכרח מ"ט הלא לימוד טוב הוא ומחבר דכן דסיירו דמוכרח

הרמב"ם לפסוק דנשים שוברות בב"ת ה"כ בע"כ נשים חיתה בשמחה דהל"כ מחי ב"ת חיכה בע"כ דחייבות בשמחה ומכיון דחיכה בשמחה לפיכך שוברות בב"ת ולא כהרחב"ד וכן כ"מ בכנגה הרמב"ם דנשים חינן בשמחה דלא כן כ"ש יפטו בשמחה וכדפתה סלה"מ פי"ד סי"ד מהמע"ק בדעת הרמב"ם ובסחנת חריס בסי' ס"ו · ועפ"י נהמור ל"ל להוסיף עוד ולחמר דחביי ורבה לשיטתייהו חזלי דלכהורה קשה על חביי דחמר חשם בעלה מבשחה קדי בים ושימחה מנלן למדרש הכי חמחי לא נימא בפשוט חכן הוקשה לו לפי שיטתו בשם שבת ד' כ"ד ע"ב די"ו עשה גרידה הוא ה"ק למחי חילטריך הכחוב למימר לף חשר יהבל לכל נפש יעשה לכם הלא ממילא ידעינן דחתי עשה שמחת י"ט דהוא בחכילה וידחה חת ל"ח דלא חעשה כל מלחכה ע"כ סבר דחשה פטורה מבשחה וה"ב לו נחו קרח ה"ל דלא דמי מכיון דהעשה חינו חלים דחינו שוה בכל ועיין במכרם"ח הל"ל · ועי"ל דהכח נמ העשה לילית חינו שוה בכל דנשים פטורות מלילית ישו"ם ה"ב בע"ב קדי בים ושימחת משה"ב לרבה בבילה ד' ח' די"ט עשה ול"ת הוא ה"ב ל"ק כנ"ל וע"ב דרשין קרא בפטטים ושמחת דנם נשים חייבות וגם רב חשי פוסק כן די"ט עשה ול"ת וכבי נקטינן ומחמר דכן חשה שהחטה

בי"ט ת"ח מהוייבת למיחב חטנית לחטיחה :

(חקמ"ם) **בט"ז** לריך ביחור דמה קשה לו על מ"ם כחן כו' הנה זה הל' ולמה נכהב כחן ל' הטור הוא ובגמ' חין זה הל' רק ומי הרנו יסמטל בן נהנים הרנו ללמוד שקולה כו' ול"ל דכוחה הגמ' בך הוא דהוקשה להגמ' קושית רבחי דהכהוב קפרט בכחן ד' העניות כדליכא שלוש וכדחיכא שלוש יהיה לשטן ולשמחה חינה נ' · העניות שמחטין על מוכדן שמקדש ולרה יסרחל חבר היה בחלו הימים חינם שייכים להחטנות כ"ת כדליכא שלוש משה"כ כדחיכא שלוש הבמ"ק בבניכה היסרחל בשלוחם שטן ושמחה יבינו בזכרם חבר בזו הטה לבוח לעוח קרה וכשה חלו שלוש וכקשים חכן העניות שמחטין של הרינה נדליכו כי קדוש ה' נהרג מחי ל"מ בין בהמ"ק קיים חו לא חמיד ילרחו עליו בקול מר כי נהרג הגדיק וכי החטניחים דחשיב לקטן בסי' הק"ם של מוח יב"ל וחזקיש ומשה רבינו יהא החיוב להחטנית רק כשה בזמן החיבן חחשה בטבל"ל דבחמה החטנית חינו של הרינה נדליכו כ"ח של הרשה חבר נמלך מברינהו יטן כי חז נשחר מעט פליטה לבל"י כמבואר בכחוב ועי"ז כלה לנמרי שחרים הפליטה והיה חורבן נמור זהו עיקר החטנים וה"ב קשה למחי קבעו החטנית בזו היוס הו"ל לקבוע החטנית עם הלך יוחנן בן קרח עם שחרית יהודה למלרים כי חז היה עיקר החורבן דגה שמעו לנבוחה ירמיה ונהרגו כולם במלרים כנבוחה ירמיה (עי' ירמיה מ"ב מ"ג) ש"ב חמר ללמדך שקולה כו' וש"ב כיון דהולרכו לקבוע יוס החטנית בחרו בזה היוס חבר הוא שקול כשרפה בהמ"ק ורחוי להחטנות כמו של הורבן בהמ"ק מ"מ עיקר החטנית הוא על מה שהלכו למלרים וכלה יוחנן בן קרח חם שחרית יהודה כליון נמור ש"ב כשבר חיכה שלוש והובב שבוח יהודה יהיה לשטן ולשמחה כיון דעיקר החטנית חינו של הרינה נדליכו · חמנם הטור דקנקט ולשה נכהב כחן מוכרח לביחור כנ"ל :

שם בט"ז מבא"ב בנ"נ דפשה הרחשן דמהו כו' ולפי"ז נ"ל דמי שמחטנה בר"ה ח"ח כמבואר לקמן בסי' הקל"ז חשה"ב לריך להחטנות בנ"נ ולא חמרינן דכיון דהחטנית נ"ל בר"ה רק הוא נדחה ואינו הא קמחטנה בר"ה יטן כי בפשה הרחשן דמהו לזה יוס הוי יוס טוב שהחטנה :

(הק'נ) **בח"ז** פריך בגמ' קרי להו לוט כו' בפס' ר"פ ד' י"ח נלמר על ו' מדסיס הסלומין יולחין ומקשה הגמ' וליפקו נמי לחמוז וטבח דלמר רב חנה כו' ופירש"י ומהניחין בזמה"ז קמיירי מדקתני וכשהמקדש קיים יעו"ש והמוסר דמה לו לדייק מסיפא הלא מפורש נלמר ועל חב מפני התענית וה"כ בע"כ בזמה"ז הוא וה"ל דהוה נפרש דקתי בין על זמה"ז ובין על זמן בהמ"ק קיים ולמר על חב בזמה"ז מפני התענית ובזמן שבהמ"ק קיים מפני המועד ע"כ דייק מסיפא דנקט ובזמן שבהמ"ק קיים דמשמע דמקודש מייירי בזמה"ז מ"מ קשה דלמאי הולרך רש"י לזה דכי כתבר נפרש כן דקתי ג"כ על זמן בהמ"ק ל"ק הקושיא הלא ג"כ יקשה דליפקו נמי לחמוז וטבח בזמן שבהמ"ק מפני המועד ע"כ דייק מסיפא דנקט ובזמן שבהמ"ק קיים דמשמע דמקודש מייירי בזמה"ז מ"מ קשה דלמאי הולרך רש"י לזה דכי כתבר נפרש כן דקתי על זמן בהמ"ק ל"ק הקושיא הלא ג"כ יקשה דליפקו נמי לחמוז וטבח בזמן שבהמ"ק מפני המועד ע"כ דייק מסיפא דנקט ובזמן שבהמ"ק קיים דמשמע דמקודש מייירי בזמה"ז מ"מ קשה דלמאי הולרך רש"י לזה דכי כתבר נפרש כן דקתי על זמן בהמ"ק ל"ק הקושיא הלא ג"כ יקשה דליפקו נמי לחמוז וטבח בזמן שבהמ"ק מפני המועד כמו בע"כ · וא"ל דהוקשה לרש"י דלכאורה יש לחדן קושית הגמ' יתן דבקרא הא נלמר יהיה לביה יהודה כו' ל' יחיד ולא נלמר יהיו ל' רבים ת"ל כותח הכתוב כך בזמן שיש שלוש יהיו היינו ט"ב לבד לשון ולשמחת יתן מכיון דאוקמלו בלוש לוש ע"כ תניא הוא ביותר לשמוח בעיניה וכדליכא בלוש לוש היינו לף בלחיך דהא דקנקט ליש בכל חד וחד ולפי"ז שפיר נקט בשמנה ובחב מפני התענית יתן דקתי בין בשבהמ"ק קיים ובין בזמה"ז דהמיד היו שלושים יולחים בזמה"ז מפני התענית ובזמן המקדש מפני המועד משה"כ בחמוז וטבח יתן יולחים כ"ח בזמה"ז ולא בזמן המקדש ע"כ לא קנקט דלא מייירי מבזמה"ז רק מייירי מבזמן המקדש דיולחים מפני המועד והתענית דקנקט הוא לאתר דהמיד יולחין בו לף בזמה"ז אבן העיקר מבזמן המקדש מייירי וה"כ מאי מקשה ע"ז מהרץ רש"י דלא כן דמהניחין בזמה"ז דוקא קפייירי מדקתני וכשהמקדש קיים מל' זה משמע דביחא בזמה"ז קמיירי :

(הק'ל) **במחבר** סעיף ה' מבוארים חב ממעטין בשמחה כו' :

אציג שנשן אחד מה שאמר בזה ידידי הרב החריף ובקי מו"ה ברוך עיין נרו מסווימלאץ

בתענית דף כ"ט ע"ל · אמר רב יהודה בריה דרבב"ם משמיה דרב כשם שמבוארים חב ממעטין בשמחה כך מבוארים אדר מרבין בשמחה · הרמב"ם פ"ה מה' התענית כתב הא דמבוארים חב ממעטין בשמחה אבל הא דאמר רב מבוארים אדר מרבין בשמחה השמיט הרמב"ם מספרו · וכתב בבו"י מחס סופר חלק או"ח סימן ק"ס וז"ל והנלע"ד דרב לטעמיה ס"ל כמ"ד כל חודש חב נוהג אבילות וכמ"ש הוספות סוף מנילה וה"ה דהרם כמ"ד והשתחי הדשה דכל החודש נוהג אבילות ה"כ ה"ג דרשינן לטנין שמחה אדר והחודש אשר נשתר מינן לשמחה להיות שמחה נוהג מבוארים אדר אמנם אין קיי"ל כמ"ד דשבח שאל ט"ב בחוכה נוהג אבילות דדרשינן והשתחי שבחה ולא חדשה וכמ"ש כ"ו חוס' סוף מנילה הנ"ל ה"כ ה"ה באדר לא דרשינן והחודש אשר נשתר כו' עכ"ל ע"ש · ולטע"ד דבריו המוזרים מאד דהא רב נדף זה ע"ב קאמר ל"ה אלא לפנינו אבל לאחר ע"ב מוסר וע"ב ס"ל לרב כרבי מאיר שם ס"ל דנוהג אבל מר"ח ועד התענית ומפרש ר' יוחנן ד"א דרם חנה וה"ה רב ס"ל לאחר ע"ב מוסר לף שם נאמר דממעיר רב כר"א דמר"ח אסור ולא כרבא דפסק כר"ת וכרשב"ג א"א לף דרם רק חנה ולא שבחה ולשה כהב הה"ם דרב ס"ל דאבילות נוהג כל חודש חב ודרם שבחה · גם א"ש הה"ם בשם המוס' סוף מנילה ג"ז דבריו המוזרים · וז"ל ההוספות במנילה דף ל"א ע"ב ד"ה ר"ח חב כו' לרב דאמר דמפטיר חזון שבר להשבילות חל מיד שבנגם ר"ח ע"ל · הרי שבחבו ההוס' דרב ס"ל דאל השבילות מיד שבנגם ר"ח אבל זה לא כחבו ההוס' דרב שבר כל חודש חב נוהג דהא קאמר רב להדיא דלאחר ט"ב מותר ולשיטת ההוס' ס"ל לרב כר"א דאבילות נוהג אר"ח ועד התענית ולפ"ז דרם חנה כדמפרש ר"י אבל לא דרים רב אדשה דא"כ אסור גם לאחר ט"ב וכדס"ל לר"י · ועי' ברא"ש דמנילה פרק ד' סימן יו"ד שבחב להדיא כמו שבחבתי בביונת ההוספות · וזדברי הה"ם לע"ג · וגם בדברי ההוספות והרא"ש שם במנילה יש לפקפק ותב"ש · ועיין בחור זרוע חלק ב' סי' של"ב ודו"ק : ע"ב דבריו

(הק'ב) **במ"א** ס"ק י"ב מן דהוה אבל כל מאבלים כו' וכהוב בבנה"ט דהסירוש במדרש כל מאבלים והכוונה כל ערבי הירושלמי יו"ט ולע"ד דגם המנ"א שהכוין לזה בהבו אא"כ גם המדרש יש לפרש כן ואין כוונהו המדרש היינו הא דאמר שאוכלין וכותין כו' אבל ממדרש זה כויא שפיר רחיה טובה וגפי זה אין סייש לבן יש לזדר שלף קודם מנחה לא יאכל כו' ופירושו כיון דנדחה הרחיה ממדרש אינה אלא הא דוי רחיה גמורה מהמדרש וה"ל דכוונהו דגסמך על הירושלמי אלא מאחר דממדרש הוי רחיה גמורה ומירושלמי אינו מבואר הסיפוך כ"א דאין להביא רחיה מירושלמי נודאי על המדרש סמכינן ועוד דלמה דחק לפרש המדרש דאחר שאוכלין כו' בפירושא דאיקא נימא דהמדרש לשיטהו אזיל דרב סיה אוכל כל מאבלים בעבל"ל כוונת המנ"א וגם המדרש היינו בב' המקיומות יש לפרש כן דאין פירושו כל מאבלים וכן אין פירושו אוכלי ושותין סעודה כ"א בזירוש כל ערבי ומאי חדים לן בעל הבנה"ם אלא מהורהו של המנ"א למדנו זה · והבא מה דהמה טיקרו של ערחיה דהכוונה בבית בני דאחר הסעודה אמרו אינה ורחיה לזה הבית מרש"י ר"ה · אגיד ולא אכחד כי טרם ראותו הרבתי בהקושיא ותירלתי יפה לעיל ותירוצו דוחק גדול דאיך קרא לקיום התענית אלא היו מהתענין כ"א רק קיום אמרו והול"ל בחב מפני הקיום · ולע"ד ההוכחה בחיפן זה · דלכאורה תמוה מלוד מכיון דבזמן המקדש לא היו יולחים לחמוז וטבח מפני המועד ת"כ לף בחב נ"כ לא היו יולחים והא דנאמר על חב כו' היינו בזמה"ז ת"כ קבה חיך אמר וכשבים בבמ"ק כו' לף על חייב דמשמע על אלו הקרוס ולף על חייב אלא על חב לא היו שולחים ואיך אמר לף והול"ל וכשבים בבמ"ק קיים מפקא חב ועייל חייב מפני פסח קטן · וכ"ל ואיך דקבה בכל טעמא מאי למה בזמן המקדש לא אלו שולחים לחמוז וטבח מפני המועד דהא אז לבטון ולשמחה דוקא ולא יהוץ בחירוץ הגמ' דאו מחענין דזהו דוקא בזמה"ז לטנין התענית ולא בזמן המקדש לטנין מועד וה"כ אין אמר וכזמן המקדש יולחין לף על חייב אמאי לא אמר ג"כ לף על החמוז וטבח ול"ל דבסביל מועד לא היו השלושים יולחים דאסבר נקבים מסכת ב' ימים מועד דמאי חכם בזה בהאבר יממו עוד יום לבזו המועד אין עוכין בוס מעבה מבה"כ בכסא דה"כ אין מעבה אלא בלילה מלה ומרור בפסח בר"ה הקיעה סיפר בחבוכה הללקה נרות בפורים קריאה המגילה ואינו נכון לעבום המעבה בב' ימים מבוס ספק ע"כ שלמו שלושים מבה"כ בעבים י"ט לילכא עבים מעבה מאי חכם יש בזה בהאבר יהענינו בב' הימים מבה"כ בסביל התענית בפיר יש לבלה שלושים דסכנה להתענות ב' ימים דמטבע זה אינו יו"כ וט"ב ב' ימים בזמה"ז ומעבה בע"כ דבזמן הבית היו לומרים קינות וע"כ לא הלכו בחמוז וטבח כיון דאין עוכין מעבה ב"מ אלו מבה"כ בחב דהי"ט בעבים מעבה לומרין קינות

בפיר שלמו שלומים לף בזמן הבית ע"כ לאמר וכשהיה בהמ"ק קיים היו יולאין על חלו לפרט מקודש ולף על לייר חבן לחמוז ולא לא נפקי וזהו רלוה שלין עליה חשובה. וזה מיושב ג"כ פירש"י שהקשיבו לעיל דבך כוונתו דמ"ל דבזמה"ז לחמוז ולא נפקי ג"כ ורק בזמן הבית לא היו יולאין כ"ח על לא דהמושב כוח בשעת משכה כנ"ל וע"כ לא קאמיב כ"ח לא ישן יולאין בין בזמה"ז בין בזמן הבית משמ"כ המוז ושעה דלא נפקי כ"ח בזמה"ז לא קאמיב ע"כ מדייק רש"י דמדנקט בפ"ק וכשהיה בהמ"ק קיים כו' משמע דרישא רק בזמה"ז מייבי ובזמה"ז הא לריכין לילך גם לחמוז ושעה ומקשי שפיר :

(הקנ"ד) **במ"א** ס"ק כ"ז משמע לפילו במקום שנהגו לעשות כו' וק"ל דבמס' שבחים ד' נ"ה ע"ח מקשה הגמ' למימרא דרשב"ג סבר ל"ח ליהרוג כו' והא ליפכא משמעינן להו כו' ולפי"ז מאי זהו קישיא דלבך יוכל כ"ח לעשות שלמו כה"ח דמאי לאמר לא בעינא שלא לרחוש סימן ברכה לעולם. וע"ל להרץ דהגם יש להקשות על ל' רשב"ג דאמר לעולם יעשה אדם שלמו ה"ח דמשמע דלריך לעשות כן אלא הא אין כוונתו כ"ח דבלשון הליח מילתא והכוונה לעשות שלמו ה"ח רשאי אבן מיובא עליו ליכא והול"ל כל מי שרולה לעשות שלמו ה"ח לשון זה עושה כדבשב המחבר בשלן וע"ל דכוונת רשב"ג בדרך אגב להשמיעט דאף במקום שנהגו לעשות מ"מ אינו רואה ס"ב ע"כ לאמר יעשה שלמו יען דרחוי והגון לעשות כן כיון דמה יושיל לו מלאכתו אלא יראה מזה סי' ברכה. ומזה נופא הוכיח הרי"ף ורא"ש ושור דיבש. ומלא בפיר מקשה הגמ' דלמאי נקט רשב"ג בל' חוב יעשה שלמו כה"ח ולא בל' רשן כל מי שרולה לעשות שלמו ה"ח ואי משום להשמיעט הדין דאינו רואה ס"ב הלא זהו בלא"ה ידעינן דאל"כ קשה דרשב"ג אדרשב"ג דאמר לא כל הרולה לעשות שלמו ה"ח עושה בשלמ"ל דבשלן שאני די"ל אין רלוני מבלי מבלי לרחוש ס"ב ואל"כ אאי יעשה למ"ל דנקט וע"ז משני דאיירי זה ה"ח דבאמת רואה ס"ב ואי משום רומיא דרשב"ג אדרשב"ג ל"ל דה"ח דשאני בשלן דלא מאזי כיוצא דשרואה יאמר שא"ל מלאכה ע"כ נקט יעשה :

בס"ק כ"ח דבעלמא ניכר שם שמה יין אי כו' כן כאן ג"כ המחבר"א בא"ח ולא הזכיר להר"ן דכ"כ. אבן אין זה ביאור דהלא נאמר ג"כ וכל הלובל בשר נאלא דעל מי שאוכל ג"כ נאמר המליצה ואחרי שעומדים על שלומם ואיה הא לא ניכר על השלמות ולדעתי י"ל בפשוט יען דבאכילה דבר איסור לו ביום האסור לאכול אותו האכילה כגון בשעודם המפסקת לאסור לו מאכל בשר ושתיית יין והוא אוכלו הרי נהפשט גופו מאיסור והשכר והשלמות ניתוסף עליהם גידול מדבר איסור ונגרע זה משארי השבירות שהם ס' עושה יען כי פוגם ג"כ גופו השכר והשלמות נאלא שפיר המליץ ע"ז דגם בשילה השכר בקבר ועדיין השלמות קיימים נאחר הענן עליהם כי אותה השלמות נתגדלו ונהפשטו מאכילה דבר איסור :

(הקנ"ה) **ברמ"א** סעיף ג' ויש בני אדם שמשיגין אבן כו' לא ידעתי מה הוסיף בשלן הרמ"א הלא המחבר בשלמו מקודש אמר ומשיב אבן תחת ראשו ואי משום דקמוסיף בשעמא זכר למה שנאמר כו' הו"ל למנקט זה לעיל בסיום דברי המחבר ומשיב אבן תחת ראשו הו"ל למנקט אח"כ זכר למה שנאמר כו' ולאאי נקטיה לבבא בפ"ב וע"ל דדבר גדול ההכיון הרמ"א דז"ל הנהה מרדכי דמ"ק יש בני אדם שמשיגין אבן תחת ראשם ליל תשעה באב ורמז לדבר ויקח מאבני המקום ובמ"ק ראה לפשוט מה נוהג המקום כזה וחורבן לאה ישו"ם נאלא המחבר קמפרש דברי המרדכי דכוונתו שמשימין אבן מפאת לבר להלפשבר על החורבן ורמז לזה המנהג מלינו דגם יעקב הלטבר על החורבן ולקח מאבני המקום ושם מראשותיו להלטבר על החורבן נאלא דין זה לא שייך לי"ח לדברי הקדוש לשבב מוטב על הארץ מטוח לבר ולהוסיף עוד להלטבר בהגאת אבן מראשותיו משח"כ מי שאינו מהנהג בשנהג זה לשבב על הארץ ושם כר מראשותיו אין לזה ענין לשום אבן ג"כ : אמנם הרמ"א מפרש כוונת המרדכי באופן אחר דהוקשה לו על פירוש זה דהלא בהלקחו להאבנים עדיין לא ידע מהחורבן כי"ח ח"כ כמבואר בש"ע ס' ו"ל מלמד שהראה הקב"ה ליעקב אבינו בהמ"ק בנוי וחרב ובנוי וייבא ויאמר מה נורא המקום הזה זה בנוי כו' אין זה הרי חרב כו' בשבל"ל דשימת האבנים היה מפני הסמירה כדפירש"י אבן כוונת המרדכי דשימת אבן אינו משום לבר כי"ח האבן הוא זכר ליעקב שעם ג"כ אבן מראשותיו ועל מה ולמה שייך כאן לעשות זכרון לשימת יעקב אז יען דיעקב אז ראה בהמ"ק בנוי וחרב ובנוי ע"כ מרמזין הנהגתו לזה דבזירה קדומה היא ויש עוד הקום כי יבנה עוד הבהמ"ק כמו שהראה ליעקב. אי לזאת במסכתין בא הרמ"א ולא ליין דברי המרדכי על דברי הכל בו שיבן על הארץ משום לבר כי"ח נקטיה על הקוש' דכתבו דלריך כי"ח להלטבר בשעין מבשבו לא במנהגא הליא כי"ח חיובא חיכא והרגיל בב' כריס לא יסבב כי"ח בא', וע"ז נקט דברי המרדכי ממנהגא לשום אבן וזה המנהג יהנהג אף אי שיבן על כר דיסיס מהחה הכר אבן ג"כ אף כי האבן לא יעשו דהכר עליו מ"מ יעשה זה לזכרון אבני יעקב. ואוף דברי הרמ"א וימעט אדם מבבודו כו' הוא ל' הקוש' ו"ל ויניב אדם לבבר ולמעט בבבודו והנאותיו שאם היה רגיל לשבב על שני כריס כו' והרמ"א נקט מקודש סוף דברי הקוש' ואח"ב נקט ראש דברי הקוש' והוסיף הלי בכל מה שאפשר ופירושו דלאו דוקא בשעין שינה שזכר מקודש כי"ח בכ"ד ימעט כבודו והנאתו בכל האפשרי :

(הקנ"ו) **במ"ן** ס"ק ח' עשה ולא הזכירו במקום הנהוג כו' אם אמנם יודע אני מה שדברי מ"מ חורה היא וללמוד אני לריך כי לעכ"ד דין זה אינו מוכרח דז"ל הרי"ף ורא"ש סוף פס' הנשים ירושלמי כ' אפא לומר יחיד בהפשה בחב לריך להזכיר מעין המאורע ומאי ניהו נאם כו' והיכן לומרו מ"ל ירמיה כ"ל שהוא להבא לומרו בשבודה ובל שהוא לבשבר לומרו בהודאה כדאמן ומהן הודאה כו' ונהגו עלמא למימרא בשוגה ירושלים ושמחו אהלי דאיירי דכ"ם בר שילה מכמיה דרב אפא אמרו שואל אדם לריכיו בש"ח אם בא לומר בסוף כל ברכה מעין הוא ברכה לומר יעו"ש והמוה מאוד ליך אהנו כך נגד ירושלמי מפורש דקבעו לזה מקום בהודאה ורב הא לא קאמר כ"א כשרלונו להוסיף בשלא לריכין בסוף כל ברכה אינו נקרא משנה ממשבע שבעבו חכמים בברכות ושנות בידו ולמו הוקא בש"ם אבן שיאמר נאם בסוף ג' ולא בהודאה היא מניו בן וגם הא יעלה ויבא קבעו בשבודה וכדפי' רש"י בשנת ד' כ"ד ע"א ואומר מעין המאורע בשבודה לנקט רחמים על ישראל ועל ירושלים להשיב עבודה למקומה לעשות קרבנות היום יעו"ש ולא קבעו זה בגוף ירושלים ע"כ כ"ל הכוונה כך דהנה הט"ז הניח בשבודה כיון דסוף להבא והמג"א העתיק בשם הירושלמי בהודאה וכן הוא בשא"ג והוא משום דרש"י שעל התלפף הל"ל פירש לשבר שמחפלל על שעבר כגון נאם על החורבן ועל הנסים ומה שכתוב בידך תפרים שהביא הרא"ש לתענית כו' ט"ס וצ"ל רש"י שעל הרי"ף בתענית כי בהרא"ש ליכא רמז מזה רק העתיק ל' הרי"ף הנ"ל. והנה הוקשה לשעולם דלמאי נקט

למעין

לענין שאלתו ב' התוספות דכל שהות להבא וכ"ש לשעבר הו"ל רק לומר כ"ש לשעבר לומרו בהודאה ולהט"ז דמניח בעבודה הו"ל לומר כ"ר שהות להבא לומרו בעבודה ומה הזכיר לב' הדברים ע"כ פירשו להירושלמי כך דהירושלמי לומר דיזכיר בעונה ירושלים אבל אין לזה מקום מיוחד יען דהיכן נוכל לקבוע מקום כיון דקיי"ל דכ"ד שהות להבא לומרו בעבודה וכל שהות לשעבר לומרו בהודאה ושאני הך נחם דיך נחזיבו אם נחזיבו להבא הלא הא הוא הפילה על שעבר ואם נחזיבו לשעבר הלא התפילה הוא להבא לזאת מ"ח לקבוע מקום מיוחד לא בהודאה ולא בעבודה יען כי לא נדע איך להחזיבו וספוקי מספק ר' ירמיה אם הוא כשברח הט"ז או כשברח רש"י שעל הרי"ף ע"כ יותר טוב לומרה בסוף ברכה מעין חותמו בברכה והירושלמי לא הזכיר זה יען כי זהו דבר המקובל וידוע כי יוכל לומר בסוף ברכה מעין חותמו בברכה רק שוחל האם יש לזה קביעות מקום כמו כ"ר יעלה ויבא על הניסים ומביב ר' ירמיה דמ"ח לקבוע מקום יען כי כללא קיי"ל כ"ר שהות להבא הוי וספק לנו למאי נחזיבו להבא או לשעבר והאי ומאי דאמר ברי"ף פירושו דשמכי סדין ירושלמי דקאי אחאי דאמר"י הוי דכיון דמ"ח לקבוע מקום ס"כ יעשה כר"י הוי ואין פירושו דשמכי על האי נגד הירושלמי כ"ת דשמכי דברי הירושלמי דקאי אחאי הוי ולפי"ז אמ"ל לא בעבודה ולא בהודאה מכיון דהירושלמי משמיענו אם מקרי לשעבר או להבא ומקומו רק בנוגע ירושלים זהו הנ"ל ברור לדינא:

(תקל"ח) **בט"ז** ס"ק ח' וקודם לזה היו לוכלים בשר כו'

הקדמון נהגלו בפ"ד דתעניות לוח י"ד כהב דקבעו נחם בתפילת מנחה להודיע לעם שלא יאכל בשר ויין עד תנות העשירי יש"ם ואנכי הרואה ולא מבין דמאחר דמעשה זה הוא קביעות כמנהג לאמר במנחה בימי הרמ"ם ת"כ הו"ל לנהוג ג"כ מבלי לאכול בשר ויין עד חנות ולא נזכר מנהג זה בימי הרמשונים כדהעיד הט"ז דרק זה זמן לא כביר נהגו העולם כך ומימי קדם קדמתה לא מלינו מי שנהג כן כ"ת ה"ר דוד חבודרהם כתב שהרמ"ם היה נוהג שלא לאכול בשר בליל י' ואין לחשר דהמנהג הוא בשביל זה ודבריו ל"ע:

(תקל"ט) **במחבר** סעיף ז' למולו עד לאחר חנות כו' והטעם הוא במרדכי דקודם חל תפילות עליו ומילה עוכין לוחה בשמחה יש"ם ולעד"ג להוסיף בטעם דמשאר ב"ר ליכה דמ"ל לחברים להקב"ה היום לך להביט לבריח מילה שבשרם מ"ל חייך כפרו בה שנאמר ובשר קודש יעברו מעליך יש"ם נמלה דשבור שבטלו בריח מילה נגרם החורבן מי לזאת עם החבל של יעול להרחות לוך כי גדל מעוח מילה עד שבשיעולה נתהוה החורבן:

(תקמ"ס) **במחבר** סעיף ח' למה על למה כנגד הפתח כו' כתב הפרמ"ג גם נגד הפתח היינו מצל הפתח שמ"ח מזה לוח דמלח נגד פירושו עפ"י הרוב מול ונוכח מ"ש לפעמים פירושו מן הלד יש"ם ולעד"ג הלא כן הוא כ"ת בכוחל שלמולו דהנה זהו בידלי הך דיוא דמי להא דמולא פלטרין בנכסי הנר וסד בהן סיוד לאמר ג"כ סדין ב"ב יוסף בעלמו דסיעורו למה על למה ומדין רב מסדא לאמר כנגד הפתח כמבואר בב"ב ד' ג"ב ע"ב וכן כתב מהרש"ל בח"ת דגם הוא נרלה יותר ליפות כדלאמרינן לעיל בנכסי הנר דבעי קנין למה כנגד הפתח יש"ם וגם הא כתב הרשב"ם וכנגד הפתח דרך כניסה פתח הבית בכוחל שבנגדו דגם נרלה יותר לגוי כי' יש"ם וכ"כ בשע"ת ח"מ ס' ער"ה ס"ק כ' וז"ל. ומ"ם כנגד הפתח ולא פירושו בכוחל העומדת נגד הפתח ולא בכניסתו ילחה כיפוי כו' יש"ם הרי לך בהדיא דלא כהפרמ"ג:

במג"א ס"ק י"ח ומ"מ לין לשמוח ביותר. זהו מנח' פ"ם דברכות מר בריה דרבינא עבד הילולא לבריה מזינהו לרבנן דהיו קבדמי טובא לייתי כו' ואעלייהו רב אחי "עבד הילולא כו' הרי לף דהיה לעיך מליה מ"מ כיון דבדמי ביותר לשור הוא ש"כ עבד מילתא להטליבם. ובזה ל"ל לנאמר דברי הנמ' דשם לאמרו ליה רבנן כו' ליברי לן מר ה"ל וו"י לן דמיהנן וו"י לן דמיהנן ה"ל לאן מה נעני בהדך ה"ל הי הורם והי מליה דמנני עלן והקיבוח מפורסמות ה' למאי כפל הדבר ב' מאי ענין זה לזה ייכוח להחזוק בעמה נכפך להוגם נם שהשובה הי הורם ה"ל ביאור לאן כך הכוונ השה בקבו ממנו ביאיר בביר לשמח חתן וכלה ע"ז הסיבם ליני יודע לוך לישים כי מסוכן לאכי מב' הלדדים אם למנוע מלשיר הלא יולאת מזה וו"י לן דמיהנן דמבואר פ"ח דברכות הנשנה מסבודה חתן ואינו מעמחו טובר בה' קולות כו' ואם מעמחו זוכה להורם שמחה בה' קולות כו' נמלא כאשר אין מעמח ליני זוכה להורם ואייב מיהה ע"ז כמבואר בשמה מקומות וכן נם שף התניח ולא מוסיף להביב לימוד התורה יאסף והקברים לאו יומם בלא עתו נמלא דים משם מיהה בזה כיון שנשבל מדבר שבשיב ע"ז להורה. ואם להוסיף חיל ולשיר ולרקן כלא ג"כ ים משם וו"י לן דמיהנן סן לשיר ביותר וזהו לשור כי רבנן נזרו ע"ז וכל השובר על דברי חכמים חייב מיהה ונם לאמרו לודנת דשמע זימרת חשקר ח"כ ממה נשבך משם מיהה ים בזה ולוך לעשות ח"ל לאן מה נעני לשאיך לשאיך לם נדול כמוכך לשור לכלכל לכריס במשפט לא ידעת לוך לעשות לאו לחובי קיר מה נאמר בזה כי מסוכן מאוד ע"ז הסיב דים עלה לב' הדברים לחשם מניעה מלשמח ים עלה הי הורם דמנני עלן כי השוסק בהורה לינו שופר ע"ז ולף לאמרו מבטלין ת"ח להכנסת כלה כהב הרמ"ם בשם ים מפרשים לומר לשמין לבטל ולאן חובא בזה ונם הא"מ בסי' ס"ם ס"ק ב' כתב דדוקא כשרואה שנכנסין לחופה לוך לכבדם אבל אם יודע שים חופה בעיר ח"ל לבטל מלימודו ולילך לשם ובחשם השני סן יהיה שמחה ביותר ג"כ י"ל הקנה הי מליה דמנני עלן דבחו"ז יעסוק ג"כ במליה ואז מוחר לשמוח ביותר כמבואר שם לחביי כו' וקל בדח טובא כו' חפילין מנחת הרי דבעסיק במליה מוחר לשמוח לף ביותר ח"כ יש הקנה לזה:

(תקמ"ב) **בט"ז** ס"ק י"ז והלא מקרא מלא הוא נאי יעקב כו' לית בשר לאכי ולא אדע מאי מקשה הלא המחבר העתיק כל דברי רבינו ירוחם שכתב דג' חלוקים בדבר ואיתו בחמה יליף מקרא דיעקב דז"ל שליחים אם החנה להליל עלמו מלרה בעם הלרה כוון יעקב אם יהיה חלהים עמדי או כיולא בזה מועיל יש"ם ול"ל לף כשיהיה זה פשוט מ"מ הא לא זה בלבד העתיק כ"ת כל דברי רבינו ירוחם ורחיתו בחמה מיעקב החמנ ל"ל דמיעקב לינו רחים ולא כרבינו ירוחם דז"ל חבר כתבתי בהשובתי:

שאלה

אותן התנשים בשיקרה לכם לישה סיבה ר"ל חולה וכדומה ונודר כשילולי הש"ם מלרה זו חזי להן מהנה לנדקה האם יסה המה עושים או לא:

תשובה

גרסינן במס׳ סממים ד׳ מ׳ ע״ח למר תני סמא המבד לו ממט ותני לעיוני בהרה וכ״נ לתו מניה הוא והכיון התומר סלע זו לנדקה בשביל שיחיו בני תו שהיה בן ט״ב הרי זה לדיק גמור ודהתנן הל הניו כעבדים המשמשין תח הרב ע״מ לקבל פרס היינו בכה״ג שאם לח הבא לו תוהה העובה שאוה מנפה תוהא ומתחרט על הנדקה שאפה אבל מי שהינו תוהא ומתחרט הר״ז לדיק גמור ׳ ומאחר שהנו כונת הכתוב ליונה קלפיטול ה׳ מצערים הבלי עות חסדם יעזבו ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתם לה׳ וכבר נדחקו המפרשים בביאור הקרא אבן העזר שמאחר אין כי נהיות הנדקה שלי אינו דומה כשהיות הגוים כי הם מצערים פירות לבון עותר וממתין שאם ממתינים בשהיות הנדקה שלהם שעודים בעת נרה דכאחר עזרו ונמלטו מהנרה אזי נותנים מה שנדרו משא״כ כשלא יעזרו אז הבלי עות שהוא דהגדר הוא הבל ושוא ולא נתקייים כשחסדם החסד שלהם הנלרכים לו ואותו החסד יעזבו לאיזם נעניים אז אינם מקיימים נדר ואם כבר נהגו הנדקה תוהא ומתחרט ואומר כי הבל והבוא עשה מה שנתן דהיה בחנם אבן ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה לך כי עדן ישועתה הישועה שנלנך לי הוא לה׳ בידו הוא כי עדיין לא נתן לי הישועה נ״ב אשלם את נדרי ואיני מתחרט על הנדקה ׳ ולפי״ז לא יפה התם עושין התנשים שעודים בכעין זה כ״א נדלו יהיה ליתן לנדקה בכל אנפי ובזכות הנדקה יגל מהנרה ׳ ובתם׳ ר״ה ד״ה ע״ח בגמרא איתא רב יוסף ואיתימא כ׳ יצחק אמר וקשה אין נוכל לאמר דר׳ יצחק אמר דהלא בעלמו מקודש אמר למוכח דכאחרין מדנאמר ומצינן למיי מלכא ובמוהי ונראה דמצן דמתני ליה בדרב יוסף ומצן דמתני לה בדר׳ יצחק פליגי בשבית התום׳ בב״ב דהכא נאמר שם דרב יוסף קבל תרנקי לפדיון שבויים מאימיה דשבור מלכא ומקשו התום׳ אין קשל הא נאמר ביבום קניכה השברנה והיינו משום שלום מלכות קשל ופרה שבויי עובדי כוכבים ולעד״נ לתרץ קושיתם בחופן אמר דשם ר׳ י׳ אמר כ״א ואסר לאומים אסתם לנדקה ואסר שעומין אחת הוא שאין עושין אלא להנדל והקשה הגמרא ודעבד הכי לאו לנדקה היא והא התומר סלע זו לנדקה הוא׳ ומאחרן כמו הכא כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים וכ״ו בן זכאי דרים אם אסתם מכפרת על ישראל כך לנדקה מכפרת על עובדי כוכבים ונמלא לפי״ז לכ״א מותר לקבל לנדקה מעובד כוכבים ישן כי אין זה זכות להם ואלרבה חוב הוא להם ונקרא דביבוב קניכה היינו בשאלי מניה וזכותים שבידם משא״כ לר״י בן זכאי מכפרת עליהם א״כ אסור לקבל לנדקה לזכותם ומאחר דכן י״ל דרב יוסף סבר כר״א ע״כ קשל הנדקה ושלח שבויי ישראל ומאן דמתני שדר׳ יצחק סברי דרב יוסף סלח שניי ישראל וסבר כר״א וע״כ כדאחרין רב יצחק לקושית רב יוסף דאחמיך ונקשה ע״ז רב כהנא דלא אחמיך ע״כ שפיר אמה עליו ואמר רבי מה זו שאלה להיזולו לרב יוסף דהלא לשיטתו בעובד כוכבים כשאמר בשביל שאתי׳ בן עה״ב אז שיחיו בני אסתא הוא לו יען כי קשל לנדקה מעובד כוכבים ושלח לשבויי ישראל וא״כ ממשך אשיך אשם נאמר ומצינן למיי מלכא ובמוהי אבן רב יצחק סבר דלא בעובד כוכבים הוא לדיק נמור ומכפרת עליהם א״כ לא מוכח אשם מידי דאחמיך ע״כ לשיטתו שפיר ראיה דאחמיך מקרא אחר ומאן דאמר

בדרב יוסף סבר דשלח לעניי עובדי כוכבים יען דשבר לנדקה מכפרת לא אם עבד בשביל שיחיו בניו כר״י בן זכאי א״כ אין לילך אקרא ומצינן לאיי מלכא ע״כ דרים מהקרא דוהשבל יוצבם אלנו ור׳ יצחק דאחיך אקרא דומצינן לאיי מלכא לעלמו אחיך ולא לרב יוסף ׳ והכא לגיסנא זה י״ל עוד לבר׳ יצחק אין אילוק בין ישראל לעו״נ דבשניהם אם אמר בשביל שיחיו בני אסור לא בישראל ואא דהתומר סלע זו לנדקה אחיא כר״י בן זכאי דשבר לנדקה מכפרת אף על עו״נ אף שאינה אלא לם״ם מכפר ע״כ נאמר כאן דבין בישראל ובין בעו״נ אם אמר בשביל שיחיו בני הוא לדיק נמור משא״כ לר״א דבעו״נ אינא הוא לו ס״ם בישראל ומה דבב״ב מחלק הגמרא לר״א בין ישראל לעו״נ יען כי רצין הגמרא לאוקמי האי בריייתא אליבא דר״ש ובן בכאן אזיל סונית הגמרא כן משא״כ ר׳ ׳ יצחק לא אילק בין ישראל לעו״נ ומוקים הבריייתא כר״י בן זכאי ובשלמו שבר כר״א ויליף מכאן דהאחיך מדנאמר ומצינן לאיי מלכא כל״ל ום לבאר נ״כ הא דנאמר בשם׳ פשחים ד׳ ל״ז ע״ב אמני ישראל אומרים ביום אחם כו׳ ל״ל עניין אחלוקתם הוא זה אם יש לאסירי ע״נ נ״ע או לא להנה לנדיק נדאם לשאם וכן נאמר בקרא וזרח השאם ובא השאם ודרבו ז״ל אין לדיק נפטר אן השולם עד שבא לדיק אאר במקומו ולכן השאם הוא בדאיון הנדיק דביום אאיר על האדץ כאו זריחת נלדיק בימי חייס אחיו ובלילה הוא זורח על הקרקע כאו לאחר שקיעה נדיק זורח הוא בשאי אדוס בנ״ע העליון זכו דעת אכאי ישראל וחכאי ע״נ אומרים דגם לאסירי ע״נ יש נ״ע אאחחון וגם בדאיון השאם והאסירי ישראל אין נדאין לשאם בזה כ״א לשאם הגוף לנדיקים לעוה״ב לכן ביום זורח הוא על האדץ כאו בוקשם אאירי ע״נ בעוה״ז ובלילה זורח הוא לאטר אהחלון לאאירי ע״נ לאחר שקיעתם ונאפרדו אהעולם זורחין גס לאטר אהאדץ בנ״ע האחחון והכא רבי לאמר נרחין דבריהם אדבריאו ע״כ אמר נ״ב לשיטתו בשם׳ ע״א נבי אנטונינוס שאלו אם יש לו עוה״ב אשיב לו הן אכיון דאאאירי ע״נ הוא בע״פ בשיקרא דדינא כ״ל לאאור לאמר בגלגו כל״ל כ״א יהן לנדקה ובזכות הנדקה יאיו בניו ואם א״ו יקשה לו לשה לא יאחרש על לנדקה שנאן ובפשם אאר לא יארש לו שום סיבה ויהיה טוב לו נאלא לפי״ז ל״ל נבי יאקב דלא הלה נדלו בהקאת אלבה כשיאים נשאר דוקא בדרך ויהיה לו לאם לאכול כ״א הא אם הכונה אני טוב לאשיח בבדי שיהיה אלהים אאדי ונם בשביל סוף אדבר דכל אשר אהן ה׳ לי עשר אעשרנו לך וזה לא שייך כ״א בדוקא כשיהיה לו אז יהן אזה אעשר אהן נדרו לא היה בהנאי בתוקף האמתחה ׳ לא כן אי בניו עושה כן כ״א כוונתו שיהנשה דוקא כשיגלל אבלרה או שיללית דרכו בשיר י״ל דהוי אאמתחה ׳ ואולי הוא שברה אאון דבזכות שהללית נאר ואקני כדאחב המנ״א אין לשאוה אינו אאקרא אלא כדאחב הט״ז :

(אקס״ט) **במג״א** ס״ק ז׳ שאינו עושה לשאפשר אין נכך כלום ולעד״נ דאשם רחים להיפך דאף שאינו עושה לשאפשר אשור לדאברי אאג״א אקושיא במקומה עומדת למאי לא א״ל אום״י דת״ח כוה שלא יסבור אאחעשה לשם אלוה ולאם לא גילה לו בחאת מיד אף אם רצאי לאאר שאחעשה מ״מ יותר טוב כו״ל לאארו בחאת ודוקא לאאר דבכדי להאמינו דין זה לאאר שאחעשה כשאינו עושה להשפיר מותר בחאם כשומם כך הוא לאיכו רצה להורות לו הדין דבת״ח אשור לעות ולפרש כי אחעטין דוקא בו ביום ע״כ לא השאמינ ממנו לאאר שאינו אחעשה כ״א א״ל בחאת דאחעשה ולאאדו הלכתא קאאי בזה ובסבר דאאילא

ידעי דבח"ח יחיב דלא"כ כ"ח בחענית מעה יחיב ליך כותר לו להבחבח לאמר דבחענית יחיב כיון דלאן בוש כורחך בדין אחי בעכ"ל דבח"ח יחיב ואבב דממילא ידע דבח"ח יחיב ורב אבי לאך לכבין כדבר מ"מ בבדי שיחבאר לו כדבר בפירום חזר ושלו ליזוף מר ולפרע חזר וכשיבו כדבר בתר שיעב דבח"ח יחיב :

(חקצ"ג) **במג"א** ולפי"ז מי שמקבל קדושי בתו בקטנה כו' וכ"כ הב"ש בח"ע סי' ס"ח ס"ק ו' יעו"ש ולעד"ז לכיף יש לדעת שמא יכיח שכור בשעת קדושין למה ליך להחענות ולמעוע עלמו מלכילה ושתית דבריס שלינן משכרין אלא גזרו פן יומשך מריבוי לכילה ושתיה שיחא ג"כ דבריס המשכריס ומכיון דרך משום גזירה ליך להחענה אין שייך לגזור כ"ח בישואין שכיחין לא כן בישואי קטנה דשכו מילחא דלא שכיחא ע"כ שני במה שימנע עלמו מאלה דבריס המשכריס אבל לאכול ולשתות דבריס שאינן משכרין מותר · אלא כיון ג"ל דליך להחענות מפני טעם מחילה עוות אף דקטנה ה"ל עוות מ"מ הא מבואר בשכם אביו או אמו או שיעשה שלא שבירות בקטנותו עוד שיקבל אוים דבר להשובה דע"ז נאמר גם בלא דעת נפש לא עוב גם ניחום שמא נשמת גדול בו כדאחב מהרי"ם אלגן דבקבר קטן ים בו לועג לרש ושמא נשמת אדם גדול הוא וידוע דמנולגל לריך תשובה וכפרה אף על הטעות בגלגול ראשון ע"כ ג"ל ברור דלריכה להחענות ואחב שני בחניעת שתית דבריס המשכרים :

(חקצ"ט) **במחבר** סעיף ה' שומדים בחפילה כו' עיין במ"א מגילה ד"ד ע"ח תוד"ה פסק כו' ובנה"ם לגירסת הא"ר שיר מזמור לחסף ל"ק כלל ואף לגירסת דידן ג"כ לק"מ דהאו' כיונו ג"כ להדין טעמא דקאי על האחר שאומר בחפילה הלז ועי"ז נעשה זה בחפילה ומה שבאבו משום דכחיב בה מפלה לע"ז שיונו גמי כך מילחא וכיונו להמבואר ביומא כ"ט למה נמשלה חפילחן כלגד יקים כאילה לאמר מה אילה כו' כ"ף שמרכין בחפילה הפילחן בשמעת ות"ק זכו גופה מפלה דכחיב מאחר דמבואר בה בשבאה דריבוי חפילחן של ישראל בשמעת וזה גורם מפלחן וחפילחה ג"כ גרמה למפלה שמן ומה"ט לאחר נדמה לאילה וכן טעמא דמאחר שם מה אילה רחמה לר כו' זכו ג"כ גרמו מפלחן דכחיב דאבבה אחבורם לאחאר כמו אילה גרמה למפלה שמן וזה ל"ל בפוריס וכן כן כוחה לבה דלקמן ד' ט"ו ולבה דיומא ומחורן ג"כ קושיה הבליון דבחוחו מזמור לה נמלה מפלה לשום לומה :

(חק"פ) **במחבר** סעיף ג' ולע"ל יפפבה ד' לשמן ולשמחה · עיין במ' שבח ד' כ"ו ירד גבריאל ונעץ קנה כו' שכוונה שפ"י במבואר חשנית ד' כ' אחיה השילוני קיללן בקנה מה קלה עומד במים כו' וידוע דאלמלא לה נשה לבה פרעה לה היו נגלין ואז אמר ד' כי על לפי ועל חמתי היה לי העיר הזאת ע"כ ירד גבריאל מלין עוב ליעראל כמבואר ביומא ד' ע"ב ובמברם"ח ונעץ קנה לרמז דבגלות שבלמה לים הסופר יהיו נלקה ולא בלה שבעה ועל מה עשה ד' ככה יען כי ועלם ברעון רשם ועיע המלכך ומעבר בעפרורית למים הזכיה כמו כן עשה סירום גדול וקלקול בעולמות העליונים ועליו בסופה זה החעה להקנו נגנה כרך גדול לשראל ומכיון דמוכרחין לירד בגלות וים חשם שיאבדו ח"ו בגלות לזה רימז בקנה דיהיו קיימים לעד ונהרות לא יבטפוס · ובהגלה נאמר שפוך חמחך כו' ג"ל הכוונה דבקרא נאמר לאל זועם בכ"י ובברכות ז' אמר בשעה שהאמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחים כחריהם ברחליהם ומשחחוים ואמה מיד כועם ואפ"ה הקב"ה כונם כעסו מבלי להרע

להם ע"ז מאחנן בפוך אמחך מבלי להחזיק הכעס לשפך להנויס עבור אבר לא ידשך שמשחחוים לאמה ואין מכיריס אדונחך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו רק לומריס כי ניחן הדבר למעיכת השמיס וה"ח הלא הנויס נלריכים הם בעולם בבדי ליסר בם אח ישראל כמ"ש בופעים ג' ואלה הנויס אשר הניח ד' לנסות בם אח ישראל כו' לדעת שיממעו אח מלות ד' יעו"ש ובילקוע משל לברם כו' לא כן כי אבל אח יעקב ואח עוכו השמו כשר אביב בבשא"ק וכלה לגמרי עד להפליא אח אשריה הפליעה וה"ל למאי נלריכים הם עוד בעולם וה"א אלא שפוך אמחה דשפך כשר ברגו ואמה אין בעולם הלא שפך עליכם זעמך שאחה זועם אז ואחרון אפך ישיגם כי אחף נשאר וה"א אחף לאחר אין הא כמו לבלותם כמו בביאור מכרם"ח בח"ח בגדריס ד' ל"ב אמה אין לי שברגו משם מי יחגני אם היה לי אמה שלא ברגו משם כייחי פוסע פסיעה אחת הייחי עומד כולם יחד יעו"ש לא כן כי אם רק חרדוף באף לאחר ג"כ ואבמידם לגמרי וה"א הלא הם נוחנים לדקה ומבואר בב"ב דמחן בשאר כופף אף רק אמה אין כופף וה"ל מאחר דאמה ליכא ואף כופף ה"ל אין יבלוע כמו כליה ע"ז אמר לא כן דלדקאם שעוחין כוח שלא לשמה כמ"ש ומצלין לחיי כו' כמבואר בב"ב ד' י' ע"ב ומבואר בשם פסחים דרבא רמי בחיב כי גדול מעל שמיס כו' דבשלא לשמה אינו רק עד שמיס לז"א מאחח שמי ד' דלדקה שלשם הינו עולה לשמי רוס כ"א מאחח שמיס של ד' ול"ל אין בח בלדקה כזו לכפף אף ע"ב באף יכדפס ויבמידם :

(חקפ"ה) **ברמ"א** סעיף ג' וידקדקו לחזור אחר ס"ח כיוהר כגון כו' ורשב"י כחב שמי שנשחעית אשתו ולקח אחרת ע"י כחרס הינו מחפלל בימים טורחים כמו בב"ג שלא יבא ב' נשים יעו"ש וים להקשות אין עשה כ"ג ביו"כ כשנשחעית אשתו ות"י לשמור עלמה מ"מ מדאורייחא והו"ל ב' בחים ו"ל דבחיב וכפר בעדו ובעד ביתו ומזה דרשינן ולא ב' בחים ה"כ אמרינן הא בחיב יכפר לאחו דבר כפרה משמ"כ נשחעית לאו בח כפרה היא דאינם בח דעח ולא אכפח לי במה דאגידא בו · ועיין במס' יומא ד' י"ג ע"ב בחוד"ה אלא למדא כו' ובגה"ם ובשדי להקשל שחמיס אקדיס לך ל' בעל שיח ילחק וז"ל בחוד"ה ולמאי לא מחם וכו' ה"מ לאחרוני דבדידם דקיוס בגע אלו שלא חכנוס קודב הדבר לשכחה אבל בדידיה דאלו במעשה ליכא למיחם; היכא דלא מייחא חברחה שיבנס וקם ליה בלא בית ומ"ם ושוד נבי דידים וכו' שאינם הדיוס בבאן וכו' כולחם דאוחה שאמר לה ה"ז גיעך ע"מ שלא חכנסי לבהכ"נ אינה חדיה בבאן במקדם כדי שיהלו ב"ד שם בשעת מעשה קיימת דהשחא ה"ל ברחים גיעה וכי היכי דלא חיקום בלא בית יאמרו לזו שחכנס לבהכ"נ לבטל אח גיעה אבל כ"ג שכית בשמ"ק כל היום ואם השניס קיימת מזכירהו שלא יכנס לבהכ"נ דבהכ"נ בשל ליה גיעה דשניס ולפי"ז נלעורך לאמר דמ"ם לרחות שם לא חמות חברחה וכו' היינו שכונה לרחות שם נחקיים חגלי דשם לא חמות וכיינו דהשניס קיימת אבל זה אין להניח בדבריהם לרחות שאם חמות חברחה וכו' ולפיכ על הדרך המזכר שאינה חדירה שם במקדש לרחות שאם חמות חברחה שב"ד יזכירוה לבנס מיד בבהכ"נ כי היכי דלא לבוי בלא בית שהרי אין זה מעשינו דקיימי לחרוני דאמאי ל"א נמי בדידים דילמא לא מאה חברחה ושייל לבהכ"נ וקם בלא בית כנרחה מרחם דבריהם עכ"ל ומאחר דכן אין להקשות מה לה בידיעה מחברחה יען כי היא אינה מבנית בבך לרחות שלא יאמר בלא בית ובו עשקן על נשים כוא רק בשיקר על שב"ד חלוי בזיכירוה ויבניה שאשה להבנס בבהכ"נ וכיון בודאי

ליתח לדברי הב"ד ח"כ לדקו בחומ' בחמרס לפי שהיום
חדיום בכלן שירתו הב"ד שהיה קיימת ותו יזכירום למע"ס
לילך לבהכ"נ הוא"י משח"כ בכלה יזכירום לה תעשה מעלמה
כן כי היכא מבגחת בזה לרחות להסבניה על חיקון כ"ג ותף הם
הב"ד יזכירום מקודם יו"כ בהם כשחביום קיימת לאחר יו"כ
אזי תלך לבהכ"נ אין לסמוך ע"ז כי שמא תשכח כליווי כי
הנה היא משח"כ כשהב"ד יזכירום בעת מעשה אז בודאי
תקייים כי מאחר דהוא הוא"י לכליווי אכן לא תמלאה אז
בבהכ"נ שיזכירום לה הב"ד . וכ"ז כתבתי לפי מה שהביאו
הם הפירום בהו' אכן לדעתי דמוק מאוד לפרש כפירושם
דלפירום מהרש"ל בודאי דמוק דהוה הא גרם לרחות הם לה
המות חברתה כדכתב בלשונו ואיך מברש שהרי הם המות
חברתה לריכה היה לכתם לבהכ"נ שלא יהא גיטה גט והוה
קם לו בלא בית ישו"ם הלא ח"כ הוג"ל לרחות הם המות
חברתה וגם הף שנגרום כן הא בעל בית ילחק דהם לפירום
זה וגם פירושו לא ניחא לי דהכ' הם לא המות חברתה
משמע דקאי על הסניה ובאמת כפירום שהיה בעלמה לא
המות אז מחוייבת לכתם לב"ש ואיך נקט הם לא המות
חברתה ומה שמייסב לפרש דעל כהנתי הם נתקיים קאי
הסיה כהנתי הם לא המות חברתה דמוק מאוד בכוונתם .
ע"כ נ"ל לפרש בהופן אחר דהמוש' הד"ם ודילמא כתבו
הל"ג היא דהא מדלא קאמר ע"מ שלא תכנס חברתך לבהכ"נ
אלמא דמייירי דאמר ללאה ע"מ שלא המות רחל ולרחל אמר
ע"מ שלא תכנס היא עלמה לבהכ"נ מו' וכשהיה אומר כן
נ"ל דיהיה כפירום כך דכאשר כהנה כן אז מתה נפשך הם
המות רחל בשאר בניה אחד דגט לאה בעל ואם לא המות
אז גט לאה הוי גט ורחל הא קיימת מהי אמרת דילמא מייתה
בפלגא דעבודה ואגלי למפרע דגיטה דהא לאו גיטה הוא ועביד
ליה עבודה בשני בחיים דכשחמות בפלגא דעבודה ולא תכנס
לבהכ"נ אז ויהיה גיטה דחברתה בעל למפרע לא עביד
עבודה בשני בחיים . אכן אכן לא מפרשינן כך מדלא אמר
ע"מ שלא תכנס חברתך וזהו ניחא כאשר לא תגרום היא
אכן לפי הגירסא דאמר היא בע"כ לריך לפרש כן ובדמוק
שלא תכנס היינו חברתה ר"ל מכיון דבין כך ובך לריך אחת
להניא מגלן למחוק אמי היא ניחא דאשר חיבת חברתך
ולגירסא אלו סובב הולך כונת החום' כאן וכתבו התירוץ
הרחבון לפי הגירסא שלא תכנס חברתך וגרסינן היא י"ל שוב דגבי דידה
הגירסא שלא תכנס חברתך וגרסינן היא י"ל שוב דגבי דידה
חיישינן שפי לפי שהיא חדיום בכאן לרחות הם לא המות
חברתה היינו הסניה דאז כשלא תכנס לבהכ"נ אזי גט
שניסה הוי גט ויהיה בלא בית ותהיה מוכרחה לכנס לבהכ"נ
ומעתה אחיא דברי החום' כשפטן בלי שום דחק ולפי זה
שרה נחה שקטה תלונת הגש"ם מה לה בידיעה מחברתה כל
שלא מתה ממילא חברתה מגורשת וגריכה היא ליל לבהכ"נ
דמה תועלת יש בכניסתה לבהכ"נ מכיון דעל כניסתה לא
היה שום תנאי כ"ת על הברתה היה כהנתי לחברתה
כשחלך לבהכ"נ אז יבטל גיטה ולדקו בחמרס :

(תקפ"ב) **בט"ז** ס"ק ב' מניה נגוסח התפלה בחזה
עניניס יש"ם ועיין בפיוש מוסף דר"ה
נאמר שם שלה שופר עם תחנון שדי לפחותך שם בחיזון
כו' לכתורה צריך להגיה לרליתך שם בחיזון דכתי"ו לעיל
בסימן קכ"ז ס"ק ד' כתב דת"ל מתרלם ברחמים ומתפתה
בתחנוניס דהרמב"ן כתב דפיחוי הוא על דברי שקר יש"ם
אמנם י"ל דכיון דכר"ם ויו"כ כל המולם מתפללים בלבוד
ותומרים כפיוט ובלבוד הא נאמר ויפתחו בפיהם ובלשונם
יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ורק מפחים בשקר ותשפ"כ
והוא רחום יכפר עון כדדרכו חז"ל ע"כ שפיר נאמר לפחותך :

(תקפ"ג) **בט"ז** ס"ק ג' גדילים מהר וסימן טוב הן ולפי
זה אין לאכול קליין ושלשלעט בר"ה תף
דקליין הוא התכה והוא ר"ת תמיד מספרים כבוד אל
כמבואר בא"ח ת"ח סי' קל"ב ושלשלעט דהוא חסה והו
רמז לחום עלן מ"ת אין לאכול תף שתאב לעבל בו בשר
יען כי יש בו מרירות ואין חוכלין כ"ת מחוק לרמז שאם
טובה ומחוקה וכן אין לאכול דג מלוח עבור כי שמו בערינ
תף דים בו רמז כמו בכרתי יען דבכאן הוא מטום דנדלין
מהר דאל"כ יאכל כ"ד אם טוב הוא כנגד יפראל כו' . וגם
לעשות אלו בסימנים ביום לדעת הלבוש דלא לאמר אחר ג'
שנות לשם טובה תכתב ולכמג"ת אחר אלות שכבר נגמר
שאחיתה ח"כ אין לעשות אלו בסימנים באלילה ביום שהוא
אחר אלות אכן לבש"ז צריך לעשות גם ביום המקבל על
דין שאחר ומכ"ש בליל ב' ו"ל דאף להלבוש צריך לעשות
גם ביום דדוקא בשאומר לחביריו צריך להחזיקו לזדיק לא
כן כ"ת בעלמו יחזיק לביומי דת"ש יעשה זה שסי' גם בי'
ימי חשובה עד יו"כ ובגמ' שם לא אמר כ"ת בדים שאת
סיימו בזמן כתיבה ואחיתה לזדיקים . אכן כהידוש ניהו
עלמה מבלי לאמר לחביריו לשם טובה תכתב ואחתם כ"ת
בלילה דשובה וגם הינם חוכלים בסימנים אלו כ"ת בליל
כראשון ולא ביום ואף לא בליל שני :

(תקפ"ד) **ברמ"א** סעיף ג' ונוסגין לאמר ח"מ על סדר
כו' ירחם לשחף עם כלידור להשפלל
עמשם ולכלול בכללות ג' ושיו"ת לא יפשפשו בדיני ב"כ אף
כי דין ר"ה הינו כשאר ימי השנה למ"ד חדש נידון בכ"י
דבכל השנה נידון בכלל אכן ביום זה כל בני עולם עוברין
לפניו כבני מרון סיינו כבני למרנה מעביר אחד אחד אחת
השבט בהשגחת עינה פקיחת על כל פרט ופרט מ"מ יותר
טוב להיות בכלל יפראל דאשפ"כ כולן נשקרין בשקילה ג'
ויוקטן דינו וכן כותב בזוהר פ' בשלח ז"ל ז"ל כי אם מלטרף
לך לגבי מלבא שילאה על מובדין די בידך ואחמר בחיך עמי
אכני יושבת אחי קאמרת אלא בשעתא דדינא חלית בעלמא
לא יאפרים ב"נ בלאומדי ולא יאכרשים לטילא ולא יאשמודפין
בים בלאומדים דשא בזמנא דדינא חלית בעלמא אינון
דאשתמודעין ורשימין בלאידייכו אף על גב דזכאין אינון
אאפסון בקדמיתא ושל דא לא לבעי לאינש לאאפרשא מבין
עמא לעלם דבכל זמני רחמי דקב"ש על עלמא כולהו כחד
ובגיני כך אמרת בחוך עמי אכני יושבת ולא בעינא לאאפרשא
מיניייהו כמה דעבידנא עד יומא דין יש"ם :

בסעיף ב' ומפטיר קורא בבני כו' ואם עשה הקורא
ביום ג' דר"ה וגמר עם הרביני כל פרשה
דיומא טוסה דעם אאש"ח סי' קס"ט אלא לאמר קדים
עד אחר שיקראו בס"ת בניה ויהיה אאפטיר עולה לאאמיני
דקיי"ל אאפטיר עולה למנין הקרואים יש"ם :

(תקפ"ה) **במחבר** סעיף ג' הבני תוקע בלא ברכה כו'
הגה בעת שעומל השופר לברך עליו
יניח אלילו כל השופרות שיעלה בבהכ"נ ולכוין בברכתו על
כל השופרות האומרים כאן כאשר יאקלקל ג' אבלי יכולה
לאקוע בו אז יאקע בשופר אחר והברכה היה ג"כ עליו
ובדעבד אף כי אסוגיא דיומא ד' ע' גבי ובעשור שבאומם
השקודים קורא ע"פ כו' אאחי ואיתי ס"ת אאחריגא ונקרי
כו' ואאחרן אשום ברכה שא"ל ושרי אף שהוא אבדך
רק על האורה לא שייך הברכה על ס"ת זה שקרא
דוקא רק עיקר הברכה נאאן על קה"ת בס"ת
ואפי"ס בשאביאים ס"ת אאחרת צריך לברך א"ת בשעשה בנין
עולם לידד דבכ"א שאביאין שופר בשעלה האקיעות אאן

מברכין וכן נהוג עלמא ובכל מקום שהלכה כופפת כלך
אחר המנהג :

(תקפ"ו) **במחבר** סעיף ג' ותקע בו יגיע כו' ובתשו'
מהכתות יעקב סימן קנ"ב בתריך
להוכיח כדעת הת"ז דבנזל שופר ותקע בו פסול הנזול לף
כדעבד · אם התחיל לתקוע בשופר פסול והוה לה ידע מזה
ובירך ותקע ותח"כ נודע לו צריך לחזור ולברך ולתקוע
מתחלת התקיעות · וכשהתחיל לתקוע בלא ברכה אם נתאר לו
עדיין שום תקיעה שלא תקע צריך לברך אבל אם כבר גמר כל
התקיעות ברכה לא מעכבא :

בסעיף ה' נסדק לתרכו פסול כו' התוקע בשופר חבירו
ונסדק בתקיעה אם תקע שלא ברשות חייב
לשלם ויש י"מ ואם נקתו ברשות פטור לשלם דהוי כמזה
מחמת מלאכה · אם תקע בשופר ונסדק אז אם כשנסדק
מיד שתק יצא ואם סיים התקיעה בתוכו שופר לפוס ס"ם
דילן יצא ולפוס סידולמי לא יצא וכ"ל דיחזור ויתקע
בשופר כשר :

סעיף כ"ה אין מתנלין עליו י"ט כו' שכל שלא היה לשם
שופר ובא לשם בשמ"ם של יום ה' תוקעין
ומברכין ואי לא בא עד בשמ"ם של יום ג' יתקעו ולא
יברכו ואם הוה ט"ם ובא לשם קודש בשמ"ם אף שכבלו
שבת תוקעין ומברכין :

(תקל"ו) **במחבר** סעיף ה' תוקעים ומותיבים ומחתים כו'
אל יתעצב אדם בר"ה מפני חרדת יום
הדין לבל יתרע מזגיה וכן נאמר בקרא נחמיה ח' ואל תעצבו
כי חדות ד' היא מעוזכם ובכוונה דר"ה היא ובשמעם קריאת
שופר פחדו פחד מאימת הדין אמר לשם אל תעצבו רק
בעבו בד' כי יוציא לטוב המשפט וחדות ד' השמחה מבטחון
השי"ת שהוא בעל הרחמים היא מעוזכם ליתן כח ואומץ לבל
יתרע מזגיה רק לבל לשמוח שמחת הוללות כי אם
וגילו ברעדה :

בט"ז ס"ק ה' ואותו היום ר"ה היא כו' מצוה הוא
בזוהר פ' בשלח וז"ל ויהי היום ויבא שמש וייהי
היום מלך הוא יומא דא אלא כמה דתוקמוה ות"ח הכוונה
יומא טבא דר"ה הוא דאתפקדו בית עקרות דעלמא כו'
ואף דהזוהר הא קאי על ויהי היום בשני האמר אחר כך
בפסוק ואלה ע"ז מ"מ דייק הט"ז יען כי הא בכתוב לא
נאמר דהיה בר"ה רק סתם ויהי היום ומסיק ידע הזוהר
דעל ר"ה קאי בעכ"ל יען מכיון דנאמר סתם ויהי היום
ולא פרש חזקו וגם נקט בפ"ת בירושה בע"כ על יום הידוע
יום ה' בשנה קאי דהוה ר"ה ומאחר דכן ה"ל בע"כ ויהי
היום דאתון בנאמר בקרא ג"כ בכוונה כן והזוהר דאחז
קרא בשני יען כי בהלעיה זו רצונו לבאר כל הכתובים
הנאמרים אח"כ עד מה קרא לשוממית וכו' יעו"ש אבן יס
לדעות רחיתו דשם מקודם לא ידעה תלישע מנו הוא וכי
היה תלוים קדום הוא כ"א אחרי עברו תמיד ולא רחמה
זכוב וקרי כמבואר ברזל אז ידעה ומאחר דכן מחזיקה לו
מקודם לביומי לכן בקשה לאותו לאכול לחם כי לשם להכניס
תורתם ביום קדום הוא כי שברה אבר הוא כמו כל הכתובים
דעלמא אבר היום קדושים להתעוות ביום זה אבן המתעה
קדום יאמר לו ותלישע ג"כ לא נעתר לבקשתה עבור כי
התשבע דלא נאמר ב"א מדי עברו יסור שמה לאכול ולא
ביום ההוא ואולי י"ל מכאן רמיזה לסיפך דשם נאמר מעוה
לאכול למה בקשה להחזיק בו לאכול לחם הלא בודאי יהיה
מוכרח לאכול שם זולת בקשתה מאחר די"ט הוא ומתאכסן
אצלה היה יאכל בעכ"ל דאיצו מיוב לאכול וכשברה פן ח"ל מה
לאכול וכוס מלשהול לבן החזיקה בו לאכול לחם כן ל"ל :

במחבר סעיף ג' ומצוה רצילתו ואינו מהעצה כו' מי
שרואה חלום בר"ה ועפי"ז נהג ליצב בזה יום
בתענית לעולם ואינה ר"ה ח' סיפים בעל ברית מ"מ מוכרח
ג"כ להתענות · ואם מהעצה זכה לזקנה וגם עיניו כוהבים
וקשה עליו מאוד מהתענית ביום קדום ונורא ולמחרתו יום
גדולים אז אם אינו יכול לנפשו ולא תהיה נפשו עצומה יאכל
על נדרו בהתרת נדרים בג' בפתח ומרעה ומצוה שבעת
החלום יקבל בלותו היום להתענות ג' ימים בחול במקומו
ויסיים נחצב כהלו מהעצה ביומו ומצן דלא קפיד לא קפדינן
בהדיה ויאכלו עצוים ויצבעו בח"ם מח"ח סימן קס"ח :

(תר"ג) **ומתענים** למחרת ר"ה כו' בברכות ל"ג ע"ב
אמר ר"ח ככל בידי שמים חוץ
מירחת שמים כו' ובקשה מהרש"ל בח"ל דאגופא דקרא
כו"ל לדקדק כן דכי אם לירחה מצינו בחיוו מבקש ומוחל
ממך רק דבר קטן שהוה לירחה ועו"ק בשבל דמייתי לתדה
שמבקשים ממנו כלי גדול כו' דאין זה דומה דכתיב מצא
ח"ל ליערהל כן כ"ח לירחה ולגביהם ודאי דומה ככלי גדול
ישו"ם · וכ"ל לתרץ דכאי לאו ירחה שמים אין זה קושיא
שמקשה הגמ' כ"ח הגמ' בא לפרש כוונת ר"ח אין מוכיח
מהדין קרא דירחה שמים הוא בידו של האדם מדנאמר
מה ד' אלהיך שואל מעמך דמשון דפירושו דאזו בידו של
האדם ושואל הקב"ה מעמך עצור כי בידך הוא דוקא דלמא
כפירושם הוא בפשוט דאמר מה ד' אלהיך שואל מעמך
לא אמצא בכל כ"ח דבר קטן וקל מבקש ממך רק לירחה
ואינו מכביד עליך בדבר שח"א להתקיים וכמ"ש לא מעבר
ליס היא על הדך זה אמר ג"כ כאן וה"כ מצו זה כוכחה
ע"ז מפרש הגמ' דמוכיח כך יען דבכה"ג אא"ל כן דאמרו
ירחה מילתא זוטרתי כו' אין אומת דלגבי משה מילתא
זוטרתא היא זהו שאומת והנכון אבן הא משה אמר זה
לגבי ישראל ולדידהו דבר גדול וה"ק אין אמר משה ד' ט'
בע"כ פירושו דלא בא להקטין שבבר כ"א כך אמר לויכוח
שום דבר שהקב"ה שואל ממך כי הכל הוא ביד הקב"ה
רק דבר א' כ"א לירחה אבל חוץ מזה הכל הוא ביד הקב"ה
ולא בא להקטין מעלת הירחה נמלא זהו הכל ביאור הגמ'
שמבאר לכוונת ר"ח: — מרבים בתפילות כו' ברמב"ם מנה מ"ע
להתפלל והכוונה היינו פירושו שהחיוב מה"ת להתפלל בכ"י
אבל מנין התפילה ונוסח התפילה אינה מה"ת כ"כ ברמב"ם
בהל' תפילה וניחא זהה מה דנאמר גבי ב"ק ק"ם ובהמ"ז
דתוריות ותפילה דרבנן והנה ברמב"ן בשיב וז"ל וכבר אמרו
על רב יהודה דמתלחין יומין להלחין כוה מצלי לפי שהיה
עוסק בתורה וסמך ט"מ שאמרו חבריס שעוסקין בתורה
מפסיקין לק"ם ואין מפסיקין לתפילה שהיא מדרבנן והכל"ח
בפ"ג דברכות כתב וז"ל ועוד אני תמה והלא רב יהודה
שהיה תורתו אומנתו מסתמא בירך ברכת התורה בכ"י וכרי
והעתיד כי היה בקשה ויוצא י"ח תפילה של תורה יעו"ש
ואנכי תמה על תמיהתו לדקדק ברמב"ן דמבואר בשם ברכות
ד' י"ח ע"ב מהי מבדך אמר רב יהודה אמר קדשנו במצותיו
וצונו על דברי תורה ר"י אמר הערב נא כו' עפ"י גירסת הרי"ף
יעו"ש הרי דרב יהודה לא היה אומר הדין בקשה דוהעתיד
נא כ"א הברכה בעלמותה ובזה לא יצא י"ח תפלה :

ברמ"א ואומרים בכ"י ג"פ וידוי קודם עלות בשחר כו'
בפסוק אתה ד' תלקיך תירחו ואותו תעבוד וכו
חדבק כ"ל פירושו דמבואר בפ"ב דפסחים דר"ע דרים אתה ד'
תלקיך תירחו לרבות ת"ח ומבואר בפ"ב דשבת דחתל מרבנן
כוח גופיה הויא לרבות מדרבנן ומבואר בפ"ק בתובות ואתם
הדבקים כו' לאהבה אתה ד' תלקיך ולדבקה בו וכי אפשר
לאדם

לאדם לדבק בשכינה תלה כל המצות בחו"ח והשוה פרקמטיא לח"ח והמשיל ת"ה מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה יע"ש וז"ל חת ד' תלקיך תירא לרבות ח"ח לירא ממנו ג"כ ובשכר זה תזכה דוגמתו תעבוד כיון דחסיה דחיל מרבנן חסיה ג"כ עובדה מרבנן לעבוד להש"י וללמוד תורתו ויוצמח לך מזה עוד תועלת גדול דובו תדבק דבלמת"ח ה"ל לדבק בשכינה תכן מאחר דהשויתי לך מורה ח"ח למורתי חז תוכל לדבק בשכינה לף כי אם תוכלה כוה יען כי כשאר חדבק בת"ח דומה כמדבק בשכינה:

ובן חין מסבירין לאדם בב"ד עד לאחר יו"כ כו' כ' בחבו' שב"י סי' קנ"ח בב' בהובעין זח"ז וח' נתחייב עד"ח וח' עד"ר מי נשבע תחילה ובעלם מהוך במשנה דשבועות דלאמר מי נשבע תחילה לף דעל ח' עד"ח ועל שב' עד"ר במת עיניו נתן בם מ"מ שלל מי נשבע תחילה ס"מ דליכא קפידה ובהו"ח סי' פ"ז מסיג ע"ז וכן בקלף"ח בסי' ט"ו מכריע דעל מי שישבע עד"ח יבשע תחילה יעו"ש ועע"ד מסיף לל היף דכיון דקיי"ל בשד"ח כשלה רלם לשבע יורדים לגבסיו ובשד"ר חין יורדין ופסק כרשב"ז סובא בהו"ח סי' פ"ז להלכה דכשתפס בהובע ואמר השבע שיסת הו לכי לחפס בשלך חין מוציחין ממנו יעו"ש נמלח דיוכל בעל עד"ח לומר השבע לחס תחילה כי לי תוכל להכריח לשבע לכוליה ממני בדיוים משל"כ כשלשבע תחילה מס לעשה לך שלה חרלה לח"כ לשבע וח"כ לחפים בשבועתי ולח משליטין לבעוחות לשבע שוב מלי ג"מ לחקור מי נשבע תחילה כן לחת דקקשה"ח לח פסק כן כ"ח דל"ל כח למעבד דיוה בגבסיו ולריך להחזיר חלן לינו כן כדין דלינו מביח שום דהיה רק מסברח לאמר ורלה לרקבעי דספוקי מספקח ליה חלן כרשב"ז בעלה דבר ברור דיוכל להפוס חליו השמעון וכן פסק במיוחות. ועוד ג"ל מסברח דבעל עד"ר ישבע תחילה יען כי ברחות בעל עד"ח ליוס ופחד השבועה יפרום משבע ויוחר טוב שיפרום משבע בעל עד"ח השבועתו חמורה מבעל עד"ר דלין שבועתו חמורה כ"כ ועפי"ז לחי מבין דברי סריעב"ח בשם"מ כוחה בהו"ח וז"ל מי נשבע תחילה וק"ל חיפוק לסכי דיוה שישבע המלוה תחילה שלינו ברשותו כדמוכח לעיל וי"ל דלפ"ס כיון דשבועה סלוה דלוריימא ושבועה מלוה דרבנן וכוה ס"ד דלוה קדם ומשבע לח ילה ב"ד קמ"ל דע"כ ישבע המלוה כו' ומשה כפירוש הפשוט וכן בבין שלו"ת ח"ל ביאור שלי לח ילה ב"ד דמלחר דשורת הדין נותן דעד"ח ישבע תחילה ח"כ מלי תלי בב"ד ולפי' נימה דהשוה נתוה לב"ד כשרואין טעם לשקדים עד"ר יקדימו מ"מ של בעל עד"ח שישבע תחילה ע"ז ל"ש לח ילה ב"ד דזהו לח תלי בב"ד דשורת הדין כן רק לשיף שבעל עד"ר ישבע תחילה ע"ז שייך לאמר בילה ב"ד סיינו סי"ל טעם לשקדים. שלמשה כוונתו כך הוה דעיקר תירוצו הוה בח לאחרן דהמשה קנקט דיוה לף כשרוין שלוה לשבע תחילה מ"מ מוברח שהלוה לשבע תחילה אבן לפי תירוץ זה אין מדוקדק השלילה דכיון דהשוה"ל לח ידע שטעם שמח יוליח שלה משבוע ח"כ פשיטה לף דשכי דיוה שישבע המלוה תחילה שלינו ברשותו מ"מ כשרוה שלוה לשבע תחילה מלן יפשב וכו"ל לאמר דיוה ולח בל' שלה ע"כ מחרן שך כיון דשבועת הלוה דלוריימא ושבועת מלוה דרבנן וח"כ לפי"ז לריך לשבע תחילה בעל עד"ר בשכי שירחה בעל עד"ח בעת שישבע ויחרד מלימת השבועה ויפרום וח"כ לריך שהלוה לשבע תחילה ושוהל ע"ז כשרוה הלוה מדעתו לשבע תחילה שהם כשהוה כידו לשפשר דדוקה שהלוה יפשב תחילה כדי שיפרום הלוה וכנ"ל וז"ל והוה ס"ד דלוה קדם ומשבע שם ילה בדעתו (שינו ר"ת ב"ד בית דין כ"ל בדעתו) סייגו ברצוני ודעתו הפוך קמ"ל דדעתו שינו תועיל דע"כ בהכרח דוקא

יפשב שהלוה תחילה מעשה שחר שמח יפשב ט' זהו ג"ל ברור בכוונתו. ולפי פירוש המפרשים להרמב"ם סר בכלן קושיות סריעב"ח ושר ג"כ הוכחת הבב"י דשיטו מפרש לף בשפכון לשון זכב לו שחיכה בכף שלין כלי ולח בגדים שים בהן רקוסות וח"ל לשבע שלינו ברשותו רק מעשה שמח יפשב ויוליח שלה הפיקדון יעו"ש שפיים לשל שם כוסתו בהודאה שמקבח לו בכפירה כל יום לפי זה סו"ל שבועה שניסה שדרבנן ושה שכחב שם עד שיפשב קודם שי שהפקדון חלגו שבועה שהוסה שהוסו הפקדון לשב שיהיו שדוקדק דבאמת כוה רק שבועה דרבנן ושולי קרי לשבועה שומרין שבועה שהוסה. עכ"פ ג"ל ברור לדיוה דיוכל בעל עד"ח לאמר שיי נשבע עד שיפשלים בעל עד"ר.

לשטוחות שגם כוה יפשב לח"כ וכן שגי מוסה תמיד:

(תר"ד) **במחבר** סעיף ח' מלוה לשלול בעי"כ ט' זהו נלמד בגמ' מהא דשחיב ועניתם לח נפשוחיכם בט' לשודם וכי בע' מחענין וכלה בי"ד מחענין לללמד כל השולל ושוהב בע' מעלה עליו כאלו שחענה ט' וי' וכלל"ח מדקדק דכלה בעשיהי מחענה בשמת ושין שייך כאלו מחענה לה כול"ל חלה מעלה כאלו שחענה ט' וכ"ל יען דקשה דלמה לוה הקב"ם בל' עיטוי סול"ל בפירוש ושכלשם בע' לשודם ויסיס שכילה מלוה שמה בכשוב רלה לשגדיל שלוה שהשילה בע' שחשב כאו חעניה שני ימיס שסיה שחענה ג' ימיס ט"כ לאמר ועניתם לח נפשוחיכם בע' שני יוס ח' גם בערב כאו טוד חעניה ערב הסייך ליוס י' וכ"ל כאלו שחענה ט' וי' סייגו כאו חעניה ג' ימיס סייט כשאר לה סיס שחיוב לשחעניה בי' ועשיו שמחענה בי' בשמת נאלה שהשילה בע' ושחעניה בי' מחשב בשילוף שחעניה שלשה ימיס. ושחו' בשם' ברכוה ד' ח' ט"ח שקשו דאאי קושיה לפרש כאי ועניתם בע' לשודם בערב לל' ערב של י' כשם"כ ברחשון בי"ד יוס לשודם בערב לפירושו ערב של ט"ו ולשאורה י"ל קושיתם דמבואר בשם' חולין ד' פ"ג ח"ר לח זו דרש רשב"ג לפי שכל הענין שדבר בקדשים ובקדשים הלילה הולך שחר היום יבול לף זו כן ת"ל יום ל' כאי דאי לאו ג"ם יום ל' חז היה הלילה הולך שחר היום כיון דשחיב בקדשים ופירש"י דשחיב יהלה לקדש וסמוך לו לוחו ושם בנו נמלה בשלן בקרא פ' בא נאמר שקודש כל סדר בקרבת הפסח ות"ל שאי ברחשון דסמיך ליה הלילה הולך שחר היום שעבר ושפיר נאמר בי"ד לשודם בערב דשאי ערב ט"ו לאו ליוס י"ד שמ"ל גבי ט' בשב שפיר וכי בע' שחענין. לשנם כ"ל דקושיתם היה קושיה שלימתא יען דשבואר בשחת יעקב כל' נדה ושובא ביד שפרים בסי' הק"פ דשם בשדחיק לשת טעם לשגבי שלין חוכלין בשר שחר שחענית י"ל דזה שקום תענית ושחענית שקום קרבן ובקדשים הלילה הולך שחר היום יעו"ש נשלה שאשר גלך בשר זה בשברת ח"ל ספיר ג"כ כשלן שאר בע' לשודם בערב דשערב שייך ליוס ט' כיון דשחענית הוה שקום קרבן ושקשו שהו' ספיר:

בט"ז ס"ק ח' קשה שה כשיבו על שלקשו מיד שכדו ט' ועיין בב"י שה שהשריך ביישוב קושיה זו. ולשד"ל דלין שהשלת קושיה דכי משום שבוה שומר שעיר לשעיר לשום שדם לשעלות בגגדו בדמים דשודתי שחייב שעלה בדמים קודם שקשה שעיד דשם כשר היה ניהן לשעבד בזכוב ושח"כ בא שחייב ולקח מידו פשיטא שרשוי שמוכר לשוהם כיון שכשר מכרה אין שקח בחזרה עשור שעילו חלה ודאי שהיה שמעשה קודש נמר שפיסוק וזה ודאי רשאי לכל ולשמריכן בקודשין ד' ע' ט"ח ח"ל נמר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה שר יחזקאל ונחיב לך סיינו במשפט שקדימה רשוי לשקדיש לנכבד שה"כ בקניה ולשעלות בלמיס שפיטה דרשות נשוה

לף נגד שר נכבד: כלומר טעות הסופר כך הוא דמלחר דמייט לחם ופרנסתך בלעדיו לית דעליתי בדמים ליתן מכור דבר הסום זכוב חמשה זכובים בודאי נגב לחם שלח מבזבז ממון וביותר רליתי שלקחתו מיד עבדי שמלחתי לקנותו לי ומלחר דהעבד הלך לקנות עבורי ולדון לגי שלין כסף נחשב לי למלומה ידעת גם ידעת כי העבד היה מעלה בדמים הרבה יותר מהויו ולא יכולתי לעמוד כנגדו כי העבד בודאי היה מעלה יותר בדמים ומלחר שעמדת לסעלות בדמים בודאי גמרת בדעתך כי לפילו יהיה הרבה מלוד מה שלין ביכולתו לעמוד בו לף עבדי שקונה עבורי חתן ג"כ ומלחר שלחתי מבזבז הרבה כזה בודאי נגב לחם גמלא דב' הסלולות שכל ה' למה הטעה בדמים ליתן חמשה זכובים מה שהוא זכב וכפי המובן היה מעלה עוד כלומר היה העבד מוסיף בדמים ומסיבו דהדבר כן הוא שהיה מעלה ביותר לף בעשרה זכובים יען כדי לאוכלו ביום זה כו':

(תר"כ) **במג"א** ס"ק כ' מכוס שמיים רשלים ליקח כפרס ה' כו' וכ"ל כשימלא הטוף טריפה חזי יקח טוף לחר לכפרס כמו בקרבן בשמלא טריפה לריך לחר:

(תר"ו) **במחבר** סעיף ה' לין יו"כ מכפר עד שיפייסנו כו' כ"ל ללך כיוצה ההגה בב"ק להזיק לחדם כל' מבעה ע"ם שם הבפיון בעין לרמז דלין מכפר עד שיבקש ממילה ממנו · וילמה כל לחדם בכל עיו"כ לשבפם תלנו חולי לקה מחיזה חים ריבים שלא בהיתר ויחזיקנו כי זהו עון גדול ובפירה הבכוה ומלוי להלוה בלעי שע"ח בהיתר עסקה ופיין בסוף ספר סורי לחן דכשהולית המלוה עסקה על יורבי הלוה לך רוה לבצה ובחו"ז מה הלוה מחויבים היורבים לבלם הרוחים שעלה עד מוה לשיפם משום דהתקנם ממחר"מ מקרלקבע היה דכ"ז שלא יפבע לא הרוחני מחויב לבלם כפי ההשוחה והשבופה במקים פירעון וכן היו מוהנין בימי קדם בכל בחי דיניס לנבוה רבים מיהומים ולא טעיעין להו שמא לשיפם לא הרויח והיה נשבע לא הרוחני דכ"ז שלא נשבע חייב לבלם הרוחים ולא מה חו"ז מחויבים היורבים לבלם עד זמן פירעון מחמת הבוחה לשיפם והכו"ם בנדי יבע מציג ט"ז ופסק דהיהומים פטורים מכל הרוחים עסקם לשיפם לף בשה חו"ז פירעון · ובעיין כשלוה מחבירו מעות בע"פ בלא עט"ח ומהגה בהיתר עסקה · הגה דעת הט"ז בפי' קע"ז בשלין ההיתר נכהב בשעד לחסור לקבל רוחים לף כשילמה הלוה ליתן דהוי לשבק רבית ולהב"ח הביאו הש"ך דוקא בע"כ לינו יכול לגבות לבל מדעתו מוחר לקבל · ובפ' שער משפט כתב דלינו רק דברי נביחות להקל דבחבו' הרח"ם משמע לדדיה לחסיר דהוי ל"ל יש"ו · והדגול מרבבה כתב דמייב ליתן רוחים לף לם מדיין לא נתן כתב בממ"ם היו"ד סי' כ"ז דלין דברי חבו' הרח"ם שהביא הב"ח סובלים כלל דברי הדגול מרבבה יש"ו שהלריך וסייס דמהרלוי לפשר בזה בי סמ"י מפקפק בדברי הרח"ם דרלוחיו לינם מוכרחות מיהו לם יבא לבלע הדין דוקא נרלה לפשוט הלוה · ובחבו' הב"ח סי' ל"ג מזכיר בשחילה דברי הרח"ם וסייס ליתב דדוקא בהחנו ביניהם בע"פ שלא בעלים לית בית משום ריבית מטעמא דכתב הרח"ם דלין החנאי שבע"פ מועיל לח"מ כו' לבל היכא דהחנאי היה בפי עדים לף דלא מפורש בשטר מסקי לקולא דהנאי ומעידין בפי ב"ד על הנאו כך וכך וחבוב כאלו מפורש העסק בשטר יש"ש לחנם כ"ז ל"ל דדוקא כשהמוב הוא ברור בשטר והנאי לינו מפורש שם הוי שפיר חשם דהוי קרוב לשכר ורחוק מהעסד דשטות במשמעו כיון דהשטר בידו ויוכל לגבות כל

הממון בשטרו וגם יש חשם שימות ויוגבה מהיורשים לא כן כשכל העסק הוא בע"פ דכאשר יהיה הפסד לא ילטרך הלוה ליתן לו דהא הוא היה נאמן לף כשיכחים כל המוב וכן מהיהומים לא יוכל לגבות כלל דמלוה ע"פ בחינו ידוע שפיר הוא עסקא טובה וכן כדהכוהף ת' מניח בעסק יותר מאלקו ומחנה דיהא בהיתר עיסקא דמכיון דבוהפין ח"ל מזקף ובחזקה כולם עומד חלק כחלק שפיר מוחר ליקח הריבית ומחויב ליתן לו לף דבקונטרס הסמ"ע נאמר דלריכין שיהיו הענינים הללו מבוארין בשטר הוא רק לכתחילה אבל חס לומר שחני מלוה לך על פרוטע וחינו מזכיר לו בהיתר עסקא הוי ריבית נמור:

במ"ן ס"ק ת' וחס נאמר דחסור לו להחמיר כו' ולטד"ל להרן קושיהו דהגה הלח"מ בפ"ב מהל' הטובה לוה ט' כחב וכיוצו גורס רבו שחני כלומר דר"ח רבו היה כו' ות"ח לדעה רבינו דברבו חפילו חלף פעמים היכי חמר חדמים מהכא הא היה מייב רב שלא ללכם משם עד שיפייסנו וי"ל כו' יש"ם והגה חירולו דמוק עד למ"ד החמנם הכונה כך הוא דמהחילה היה סבר הגמ' דר"ח דסיס הרחם וחב"ד במקום רבי היה כמו רבו של רב ע"כ מהרן דרבו שחני יען כי הגמ' היה סבור דיש לממוח בחי שרולה לבקש יותר ומוכרח להיוון דרבו שחני חבן כדמקשה הגמ' ור"ח היכי טעיד הכי כו' ומוכרח להיוון דר"ח חלמח מזי וע"כ קשה לחם נאמר דהחזיקו לרבו לין חדחים מהכא בקושיה הלח"מ ובטכל"ל דלא היה מחזיקו לרבו והדק"ל ול"ל דכשרולה להחמיר רבאי ורב מחמיר ע"ע היה גמלא מוכח לב' הדיעות דברבו שחני מהיוון ת' כפי נילסה הרמב"ם רבו ולא רב ובכמחניר רבאי מוכח מהיוון ב' · לממנ היוון הט"ז נ"ל מוכרח דבן נאמר בר"ח לריב"ח כל המבקש כו' מחבירו כו' ודוקא מחבירו חבל רבו מפיים ליה עד דמפיים פרי מוכח דילף מלבון הנאמר מחבירו משמע דוקא מחבירו דט"ז קאי:

בס"ק ב' לינו יודע מקור לזה כו' ואנכי מחמיה לין נעלמה מהם נמ' ערוכה בפס' הטעים ד' כ' ט"ב מעשה שבא לרב"ם כו' נעליהי לך מחול לי ת"ל לינו מוחל לך כו' ובחו' ד"ה נזדמן כו' בפס' דרך חרץ מפרש דהוהו לחם היינו חליהו ולטוב נתכוין כדי שלא ירגיל בדבר יש"ם כרי בהדיה בשמכוין לטובה המבקש להכניע לבו הפרל הרשות בידו:

(תר"ז) **במ"ן** ס"ק ב' ק"ל לפי"ז מאי פריך בגמ' על ר"ע דס"ל ת"ל לפרט כו' ולטד"ל להרן דלין זה קושיה שמקשה הגמ' על ר"ע כ"ח הגמ' בח לבאר דהל' כר"ע יש דהוכחת ריב"ב לינה הוכחה דלחלריב"ב דשבר דמוכח מקרח זה דלריך לפרט מ"מ הח ר' יחלי דרים להך קרח לדרשה לחרת וח"כ ליכח הוכחה · לממנ ק"ל מאחר דהב"י שבר דזהו לינו מסבררח לאסור לפרט הטעיו ת"כ מ"ל לריב"ב להוכיח מהך קרח דלריך דוקא במיוב לפרט · וכ"ל דריב"ב סמיך לקרח דנאמר מכסה פשעיו לח יליה וח"כ מוכח דמוכה לפרט מעליו ולינו רשום רק מבים מקר ח זה כיון דקרח זה בהורה נאמר מש"כ קרח דמכסה פשעיו הוא נאמר בקללה:

אפילן לח הקניטו מלח בדברים כו' זהו מנמ' דיומח ד' ס"ז ע"ח תר"י כל המקניט לח חבירו לפילו בדברים לריך לפייסו כו' וק"ל דלימה בסס' ברכות ד' י"ט ע"ח הגח דבי ר"י חס רחית ח"ח שעבר עבירה בלילה חל מהיהר לחריו ביום שמח עשה הטובה ת"ו עשה הטובה וה"מ בדברים שבגופו חבל בממונו עד דמהדר לפריה יש"ם ומשמע לפילו כשבייזהו והקניטו בדברים ג"כ חל הארכר לחריו דזהו נמי בכלל דברים שבגופו מלמ לאמר

וה"מ

וכ"מ בדברים שבינו למקום לבל בדברים שבינו לחבירו עד שירצה חבירו ולהל"ל דגם בדברים שבין אדם להבירו הייגו שהקניטו רק בדברים ג"כ צריך לפייסו וח"כ כ"ז דמזיק דלא פייסו מותר להרהר אחריו וכ"ל דמבואר בשערים זקנים דאל יאמר היום לו מחר לפייסנו אלא בעיו"כ יפייסנו ולא יעבור מבע"כ בשאר יומם השגם אפשי' שרוצה לכל אדם לפייס תיכף למי שעשע נגדו מ"מ יכול להפיס ליום אחר יעו"ש ומשמע דבשהקניטהו רק בדברים אסור להרהר אחריו ישן כי בודאי גמר בלבו לילך לפייסו וכמפורש ובזוהר הוא כיון דקודם יו"כ י"ל שהוא ליום שירצה מבע"כ במילי דממון לזה ליכא שיעור לדבר רק הוא"י מחוייב להחזירו וכ"ז אלא החזיר וקיבל עליו וגמר בלבו לא מהניא לזה ע"כ

ספיר בזה עד דמסדר למריס :

(סי"ז) **במג"א** ס"ק ג' טולה חצאי כו' בגו"כ מסד"ק חצ"ח סי' כ"ו הפיל דברי הרש"ל בב"ק כ"ד ע"ח על הוד"ה ודילמא וכתב עליו שהרוצו לחוק מאד דמה לימוד אחד ילפין מהך הקישא יעו"ש ובמסד"ת ביו"ד סי' קל"ג כתבתי מהלמידו דאולי רמז הרש"ל לזה שהמר בזיר כ"ט ע"ח מניין לחטאת העוף הבא על הספק כו' נקיש נקיבה לזכר והביא לו אלא מה דברי רש"י שם שכתב דהקישם הוא מהדום בגדתה דהיינו נקיבה ומהזב לה זובו דהיינו זכר יעו"ש והטיר מכאיל ח' דלפלא שעלם ממנו גמ' ערוכה סוף מזיר ד' ס"ה ע"ב מה"מ תר"י ח"ק והזב לה זובו לרבים ג' לחקש לנקיבה ופרש"י דהקישם הוא מלזכר ולנקיבה יעו"ש וכן הוא בגדה ד' ל"ה ע"ח יעו"ש ובהש"ת שכתב דלפסד דהקישא לטהרין נמי למילתא לחביאת חגם עדיף מנכיח · ועוד קשיבי דמתקוש שמואל בשער התירולים במגילה י"ח כתב לייסד קושיא הרש"ל דמדוע לא מקשה הש"ס מקרא לעיל מיניה בבני' מיילו וקשה דכהיבי נמי בכה"ג המספר קטן קודם יום הש"ל דלהכי טרח וכתב קרא ש"ם המ"ק קודם להרהוח דהוא ב"כ הבאין כאי ואין מלמדין היטנו לבל כיון דכתיב גבי שמכם ג"כ המ"ק קודם ומ"כ הוי ג' כתובין דלפף למ"ד ב"כ ח"מ לבל ג' מלמדין כדלימת בקדושין בסוגיא דמ"ע שבזמ"ג ובכ"מ שבתלמוד יעו"ש ובביאת היא זו דלהיפך מאמר דלפף למ"ד ב"כ מלמדין לבל ג"כ לכ"ע

ואין מלמדין :

אשם ודאי וחלוי מכה מרדום מלקות כו' ביבמות ס"ה ח"ר ל"ל דכתב רחמנא כו' דס"ח כדאמרן ופירש"י כדאמרן דבעינן ג"כ דל"ח כי היכי דמחייב מלקות בהערמה נמי לחסך בהערמה ול"ע דאיך כתב דל"ח כו' דהא מי לא הוה כתיב ס"ז בס"ח לא ה"א למחייב מלקות בהערמה ומדרבא דהייבי אומר מדגלי רחמנא הערמה בס"כ מכלל דח"ל בג"ב כדאמר הגמ' לעיל בע"א ויותר הול"ל כסוגיא הגמ' דלהכי כתיב ס"ז בס"ח למגמר דבח"ל מייב לף בהערמה :

(תרי"ח) **במג"א** ס"ק ח' דהחיבל בחבירו בשבת פטור מהשלומין והמוכל ביו"כ מייב כו' · הסחיבות בסי' ח' בחוליס ס"ק ג' בתב עדים שהעידו עדות שקר אין להקנות הא בני מלקות ניתנו ומלקות פטור מהשלומין כו' יעו"ש נעלם ממנו דברי הש"ך בסי' שלי"ח סעיף ג' שכתב ועוד ל"ל דבזמה"ז אפילו היא מלקות ומשלומין כלא' מייב ממון כו' יעו"ש :

(תרל"ט) **במחבר** סעיף ג' ולאכול פירות הנה הרש"ם בשוכה פ' היתן כתב דפירות אפילו בקבע מותר יעו"ש וסמ"ח סי' תרל"ט ס"ק ו' תמה ע"ז דביומא פרק מייב ורשב"ג ומ"ל דהיה בקביעות · עוד יש להבין דבשוכה כ"ו מסיק אביי כדעביד בר בי רב ואיידל לבלה ואמרינן שם דכ"ז דהוה בבילה לאקשיחו ע"ז וכשנתנו לר"ל לוכל שמוח מבבילה מבלל דבבילה בעי שוכה ודאי דלמא בבילה בעי ברכה ובימת ע"ט אזלא בל הסוגיא הא בבילה בעי שוכה וגם רבא דאמי פירי לא בעי שוכה היינו מפמה קושיא זה בבילה בעי שוכה ות"כ אין פסקו כולם כאביי וגם הרמב"ם פ"ו מהל' שוכה הל' י' פסק כאביי אלא לסוגיא דיומא אינו כן והל' ברכה לנבי אביי אמנם ל"ל דלפי מאי דאוקימ"ה שם"ם מדאמר רבי בדסיינו לומדים תורה כו' מוכח בהרש"ם דגם לביאם קמייתא קבע בעינן ובבל"ל דאמי דאקבי מייב"ז ורשב"ג היינו משום דבעי לאמויי מעשה רב דרבו לאחמיר ורק בדרך חומרא ולא מדין דרבאי לאחמיר ע"ב ואינו יוכרח ות"כ למה מביא ג' מעשיות ע"כ ה' סיה בקבע ות' בלא קבע ומשמיענו דאפילו לא קבע יוכל להחמיר ולאכול בשוכה ומעשה אחרונה בקבע משמיענו דאפילו בקבע אינו מדין אלא מהומרא ובבל"ל דמעשה ה' אל ריב"ז בלא קבע שהרי אמר לשעות אם החבציל ושעימה הוא בבילה בדמוכח מאביי דאמר בדעביד בר בי רב ואמרינן בשוכה כ"ז דהוה בבילה ואפילו תאנר תבציל שהוא במרק בעי קביעות מ"מ שאם שעימה החבציל ברביעית בדאיתא בברכות י"ב והוה טובא וע"ב בלא קבע ועוד משמיענו דאפילו מעשה דרשב"ג בקבע ומשמיענו דרק מלד חומרא ומדין מוחר דומיא דר"ל דמייתי אח"ז דבא לאחמירן בהיתר ואין שברת מעשה ה' משמיענו שהיתר ורשב"ג שיכול להחמיר ושאר ר"ל בהיתר ומשקיע בין ריב"ז ובין ר"ל דמדין שהרי ברשב"ג ה"ו רשב"ג ור"ל שניהם להחירא ומקשה הא בבילה בעי שוכה ולא מלי לשנויי הא בבילה בעי ברכה בקושיא הא"י לחין שברת דבאן בשוכה מייבי ומשמיענו דין ברכה ולא אמר בשוכה כ"ז דלמא בבילה בעי ברכה אלא דר"ל להכוגה והביאו לו פחות מבבילה משום דלא בירך אחריו דלא רלה לשהויי ולבבל מלימוד ולרשה ואפל פחות מבבילה שלא יטעוך ברכה ולשהויי וכל"ז היה שוכל בבילה ומשמיענו אפילו בבילה מוחר חוץ לשוכה וח"כ בדיני שוכה משמיענו ע"כ לא הוצה לו להש"ם דאי אמרת שתי ברכה יחידות מבבילה ובקבע מיירי כדאמרן ח"כ אשמעינן אפילו בקבע ויחר מבבילה מוחר לאכול חוץ לשוכה כש"כ פת בבילה דאין הפרש בינו לפת אלא דפת חיתי אלא בר' בשוכה כ"ו לפטמים אדם קובע ולבן אפילו לא קבע אסור ופירות דוקא בקבע ובלא קבע אפילו טובא אבל פירות וקבע בודאי לא גרע מפת דלא קבע וח"כ מאי אשמעינן בר"ל מבדשב"ג ח"ו ר"ל משמיענו הא בבילה בעי שוכה ומיעורא משמיענו ורשב"ג אשמעינן אפילו קבע ופחות מבבילה פשוט מהדין וח"י מיעורא ומייבי מר"ל דהוה פחות מבבילה ור"ל בלא קבע מייבי ולבן אצטריך דרשב"ג דמייבי בקבע ואפ"ה מוחר חוץ לשוכה ואקשי שפיר ולזה בא רבא ואמר דאפילו קבע פירי ח"ל שוכה ואפילו טובא דב' כוחבות בלא גרעינהם הרבה מבבילה ואפ"ה אפילו קבע מוחר משום דפירי ח"ל שוכה · וח"כ י"ל דר"ל בא לאמר דלבן פחות מבבילה משום דלא רלה לברך להבטל מבהמ"ד אבל בבילה בודאי ח"ל שוכה בדלא קבע אלא חדתי אלא אפילו לא קבע כיון שברך לקבוע אפילו הוא לא קבע אבל בילה ולא קבע אין אדם ויוכר מבבילה כמו ב' כוחבות בלא גרעינם בעי שוכה לף לא קבע כיון שמברך לקבוע והשתא אשמעינן בהך כוחבות אפילו קבע מוחר מוך לשוכה דהא"ג אם בקבע בעי שוכה אלא בלא קבע מוחר בבילה בשאר כוחבות הללו בפת אפילו בלא קבע אשור אלו אפילו מוחר בלא קבע אבל

בקבע ·

בקבע בודאי לסוד ומסיר ס"ד לומר דמשמיענו רשב"ג דמותר לף בקבע כיון דסירוס הוא וכ"ל בה לומר לף כבילה דפח מותר ורק משום ברכה ואל"כ היה לוכל לף מעט יותר מכבילה אבל ב' כותבות ודאי אל מיס בסובתא לא היה לוכל ומשמיענו דרשב"ג דלפ"ה מותר לף קבע דפירי ל"ל סוכה ות"כ מה דקני בסוכה ל"ז הא כבילה בעי ברכה היינו כפי דמסיק רבא פירי ל"ל ס"כה י"ל כן דב' כותבות אלא גרעיניס הרבה מכבילה ובעבור שהוא פירות מותר דל"ל סוכה ת"כ י"ל דבא לאשמעינן בר"ל דאפילו פח נ"כ מותר יותר מעט מכבילה ומ"ל אין ראוי ליותר הרבה דבשם לסוד ואשמעינן בדרשב"ג דלף יותר מותר לפירי אין לריך סוכה ואם כן ניחא דאשמעינן תרוייהו:

הגה התום' בסוכה ל"ח ד"ה אבל גזל כתבו דאיכא לאוקמי קרא בראובן שבנה סוכה בחליכו של שמעון מדעתו כו' ומהרש"ל הגיה אלא מדעתו וכדמשמע בהג"ה פ"ק דסוכה סי' ט"ז יעו"ש ועי' במ"א הרל"ז ס"ק ז' ונראה שם דאלא מדעתו בדוקא הוא דאלו היה מדעתו ת"כ אאל המקום הזה ובחזקה דאוכן קיימת ות"י שמעון לבנה דבחזקה דאוכן קאי כל ימי שחלתה ול"ק גם הטעים דהא לא מכך ולבך רצוה ל"ק דבחזקה הבואל הוא ובסוף הקשה המ"א מה"מ סי"ג דבשהיה שכורה קונה משכיר כזבל יעו"ש בס"ד ס"ק ח' שהאריך בזה ות"כ קונה נמי המשלים מה שמונה בקרקע ולעד"ג לתירך ניחא דודאי אם בנה מדעתו ויכול לזכות ובזל בידו דהמשלים יכול לזכות בגזילה מחורם חליכו ובודאי היה גזל אבל אלא מדעתו היכא גזולה כלל דבב"מ ק"ח ים פלוגתא ביורד לתוך שדה חבירו אלא ברשות אם י"ל טעי ולבני חני טוטל ות"כ למ"ד דיכול לאמר ת"כ הבין שיך לבטל הקרקע ולהיו חייב לו אלא מעות ולפ"ג דר"כ שבר שם דשומעין לו וכאן חליבת דר"ג קיימין מ"מ הא מילתא ל"ם דוקא לר"ג דהקושיא ממלי דאמרינן לך למעוטי גזולה ולריך ליכתב חליבת דב"ע אפילו לר"ם דאין שומעין לו ואם רצון התום' להעמיד הקרא אפילו מדרבנן בכה"ג בראובן שבנה בחליבו של שמעון לריכים להרץ אפילו לר"ם ולר"ם בודאי לאו גזל הוא כיון שאם לאמר טעי ולבני חני טוטל אין שומעין לו וע"כ מן הסברא לאמר דודאי נירסא הספרים אלמו והיא גרסות סיעות של התום' אמת הוא בדוקא כי בנה מדעתו הוא גזולה ולפ"פ שהיא שלולה לראובן קונה שמעון בגזילה בעבור שהאלר של שמעון וכמבואר בה"מ סי"ג כדמסיק המ"א אבל אלא מדעתו היכא גזל כלל ונהי דלר"ג הוא גזל אבל לר"ם היכא גזל כדשבר בשבואל דאין שומעין לו וכיון דבעי לייאב קרא לך למעוטי גזולה לריכין לאוקים הקרא חליבת דב"ע ולכן כתבו דוקא מדעתו הוא גזל אמנם הג"א כתב חליבת דדינא כגראה מדבריו שהעמיד לך למעוטי גזולה כרש"י שגזל סוכה בראש הכפיה ולבסוף כתב דאם ראובן בנה באלר שמעון אלא מדעתו ובא שמעון ותקף וכו' פשולה ואלו לאחולי הכתוב כ"ש אלא דינא דאשמעינן דהא תירולא דכתיב מפרס כרש"י בתחילה וכן עכשיו דינא קאמר וכיון דקיי"ל בר"ג דשומעין לו ודאי הוה גזל אפילו אלא מדעתו ות"כ אין מקום להגהה מהרש"א דהתום' לאחולי קרא קאתי ואם לר"ם לא ניחא אם בא לאחולי אלא בהך מילתא ל"ם ר"ם בהקנת הבעים ואם בא לאחולי אפילו מדרבנן לא יוכה לר"ם ולריכים לאחרץ חליבת דר"ע אבל הג"א מוקי מדרבנן רק ברש"י דזה ניחא לב"ע ואח"כ דינא קאמר דאל' בר"ג דשומעין לו ות"כ כוכה הג"א לאו למעוטי מדעתו דמדעתו ודאי הוה גזילה אלא אפי' אלא מדעתו ולרבותא נקיט הג"א אלא מדעתו ולכן שפיר כתב רמ"א אפי' אם מדעתו אין אלא מדעתו הוה גזילה אמנם בח"מ סי' שע"ה סעיף ז' כתב להתירות עומדים לבנין ולהוסיף בניניס וכתב בהגה"ה דאל"ל בניני אני נוטל וב"י פלוגתא בזה יש מוקים ההיא דהשואל באין עשוים לבנות אם עשוים לבנות אל"ל טעי אני נוטל ויש דמוקים לף בעשוים לבנות ות"כ אפי' דנקמי אלר אל"ל להניח דאפי' לר"ג אין שומעין לו ות"כ אאלא אלא מדעתו אינו נזל ורק מדעתו והב"ח יסבור כהאומרים דלף בעשוים לבנות י"ל טעי אני נוטל ושפיר כתב הג"א אלא מדעתו לרבותא ופליגי הג"א והתום' בתוספ' פלוגתא דאמרן ורמ"א שכתב אאם ושבר כהב"ח אע"ג שסובר רמ"א בסי' שע"ה בא"מ דאין שומעין לו מ"מ רמ"א לא הזכיר אלא קרקע ונשמר מלכתוב אלא מעות לכתב אאם ובאלר בודאי דוקא מדעתו הוא נזל ואלא מדעתו לא הוה נזל וכשברת התום' ואלא כהג"א ואע"ג שכתב רמ"א בא"מ שע"ה דדוקא בין המועיל לאותו אלר י"ל גם סוכה בין המועיל לאותו אלר לריך לה לכ"ע משנה לשנה ואפשר דאין זה שום פלוגתא דהתום' כתבו מדעתו דמילתא דפסיקא הוא אבל אלא מדעתו לריך לבאר אימת אין שומעין לו ליטול טעיו באם בנה בין אדעי שאין מועיל לאלר אבל הג"א כתב אלא מדעתו לרבותא דלפעמים אלא מדעתו נמי הוה גזילה כגון אם בין אדעי שאין מועיל לאותו אלר ומ"א נשמר כהתום' ואלא להאריך כתב בקרקע דאז בכל עניו הוה גזילה אבל באלר יש חילוקים כדאתמרן:

במם סוכה ל"א ליתא הסיא סבתא כו' וחמוה מאי סיכות דכריס אלו לעניו לעשתה ל"ל דע כי כל הדברים הניתן לגבות ל"ל מהדריס בחכליה הסידור וזהו דברי הגמ' יומא ל"ז בן קטין עשה י"ב דד לכיור אלא היה לו אלא שניס ואף הוא עשה מוכני לכיור אלא יהיו מימיו נפסלין בלינה דסיה לכיור מקודש לא היה רק שניס ומוכרחין היו ק' בחמלע וק' למטה דחמלע לרמיזה דזהו הנחות וסידור בכלי להיות בחמלע ולרחוק מחמלעיות הכלי וכלי בהמ"ק מהלורך להיות מהודרין לגבוה סליק ונם להיות גרחה שבע מרובה במים אלא קימוץ ואוהו כל מעה היה להוליה כל המים שבחוכו לבל יפסלו בלינה מחמ"ל בחמלע אין להוליה המים שהמה מחזה דד הכיור וז"ל דבן קטין עשה י"ב דד עבור י"ב אחיו הכהנים ולא תקשה הא זהו מוכרח להיות בחמלע ולא למטה עבור כי זהו נהלי לכלי לרחוק מהחתים ח"ל היה לריך לעשות עוד י"ב למטה לזה מסיים ואף הוא עשה מוכני לכיור אלא יפסלו מימיו בלינה ע"כ לא עשה כ"א י"ב · גם ל"ל מהודר בלי שמן חיסור דמבואר בסוכה כ"ט בשלמא י"ט ח' דכתיב לכם משלכם אלא כי"ט אני אומר לא אר"י משום רשב"י משום דכול"ל משה בשתה בעבירה כו' וכתה כתו' בד"ה משום בקבו מלוכ של אשירה וממלא יעו"ם ותמה במרדכי"ם אמאי לא תקבי לה מכוכה גזולה לעיל בס"פ היכן לרבנן דשחלה בעבירה וגזילה פשולה מדכתיב לך וכבר בקבו כן כתו' בפ"ק ואם ניחא לה עבור דמשה בשתה בעבירה היינו אלא מדרבנן ח"כ קושיתם מלוכ דאשירה וממלא נמי ניחא יעו"ם · וכ"ל דהגה ר"ת ניחא דר"י סבר יאום קונה ואפ"ה כו"ל משה בשתה בעבירה אע"ג דקניא ליה קודם למשה ומיהת התו' היכא דקני ליה קודם עשיית המשה לא כוי משה בשתה בעבירה ואיתיה מכוגיא דהוגברי דקאמר דקניא בשיורי מעשה מוכח היכא דקני ליה קודם עשיית המשה לא כוי משה בשתה בעבירה וכשה בסוכה נאמר התם והמלין כעין תחורו נמלא דלעשת ר"ת י"ל דזכו דוקא בשאר משה"כ כוה כעין דירה ואם דירה כשקבלו ביאום קנה ס"כ בסוכה לא מקרי משה בשתה בעבירה לשכתוב גילה זה

חמצו כעין חדורו ע"כ מוכרח להאמר לך לחפוקי ממשמעותא דחמצו כעין חדורו דלקמ"ג פסול מטום מלוה כבמה בעבירה כמו בכ"מ לקמ דכאשר קנאו ביאוש לך מקרי מ"מ מיהורא לך נתעטע דדוקא שלך ממש בלי גזילה כלל לכן לשיטת התוס' ח"ל כן למהי היתי יוסל בכה"ג מכיון דשלו הוא ולא מקרי מלוה כבמה בעבירה בטוס מקום בכעין זה ואיך יוסל שפיר קאמר לך למ"ל נמלא דהתוס' בכאן דרכו בשיטת ר"ת ע"כ לא מקאו מסוכה והתוס' דס"ק לרכו בשיטתם לכן הקאו שפיר מסוכה ופי' לעיל ד' כ"ז ע"ב ד"ה כל בתוס' ושמא הוא מרבי מלכתיב חמצו כעין חדורו שותפין שיכולין ליתב בסוכה ת' יעו"ש . והנה בהאי לישנא הוא העובדא לגמר יוסם דלגבי דבי ריש גלותא גזלנים ניהו במבואר ללא מחזקין ולא מחזקין כהו עי' בח"מ קמ"ט בסמ"ע ס"ק י"ח ור"ס דב"ק ס"ו ע"ב סבר דסתם גזילה יוסם בעלים ולת"ק י"ל דמייתי כשיטת שנחילתו ול"ל שלך דק מלוה כבמה בעבירה הוא ולא יצאו לר"ת . והנה י"ל דאיכא דלחסור מדלוכייהא דבקרא נאמר סם ממוט ועד שרוך נעל ומם תקח מכל מוט ועד שרוך נעל מילהא בפ"ע הוא לכן הכונה סם ממוט ועד שרוך נעל לא תקח כלום לעלמי ומם תקח מכל מאר לך היינו לף המעבר שנהנתי לשלמך ולא האמר לגי העבדתי לם לחברם דעבר בשביל שהמעבר נמלא דמעבר שלך יגרמו לי להמעבר . וקאה למהי מעה מחברם כן הלא בעת מעשה היה מעבר טוב דמלוה קעביד לף דשל סדוש היא מ"מ הכי הוא מלוה והגזילה לין מחויב להשיב דהא ל"ל לח"כ והרכוש קח לך ומשל לו מה ש"ל ומחילה ל"ל קנין וג"ל דמלוה כבמה בעבירה לסור ולף לכשוף מחלו מ"מ בעת מעשה היה מלוה כבמה בעבירה ומוכח מזה דמלוה כבמה בעבירה לסור לכן זה לימו דח"ל כל"ל מכיון דעפ"י דין קנאו לחברם ביאוש ושימו רשות לא מקרי מלוה כבמה בעבירה כה"ג וג"ל דמלך שדוש לא הסיחת דידע דלחברם ירדוף לחריבם להליל ללוש ויפלו ת"י ומקאה לוך לשכר דמלך שדוש יחתוך כך דמהי היתי יעשה לחברם כן לרדוף גלמוד ללא היה לו עבדים ויכנס במקום סכנה לנכהו מזכיותיו ומכיון דכן ח"ל כל"ל ולין כלן כוכחה . ע"כ לממה ללא כן כ"ת דהו"ל לחשוב הלה מלה ולמי סרי עבדי ממש וח"כ לא היה יאוש ושפיר מוכח דמלוה כבמה בעבירה לסור וח"כ לא יצאו בסוכה ולמהי לוחא ולא לחגמיהא בה . עוד י"ל דבר' ט' לחריבן לב"ה ללא בעי סוכה לבמה ולכחיב חג הסוכות תעשה לך לשם מובך הוא מבעיא ליה למטוטי גזולה וכר' כ"ח ע"ב לחריבן יליף ט"ו ט"ו מחג המלות והיינו לישתא שברם דשוים במה ולם בעינן לבמה בזה ה"ה בזה ועי' בתוס' ט' ד"ה סוכה בשם הירושלמי למשוי להו ובפסחים מ' כי מפשיטו הפיכו לשם מלוה הרי דבעי לשם מלוה לחגם החים' גרסי לשם מלוה דשוכה נמי בעי לשם לל כפירש"י סוכה מ' ובפסחים ל"ח ע"ב כל שמירות שלחה מאמר לא יהיה חלה לשוש מלה על מלוה הרי דבעי לשוש מלוה דוקא ולכך הוצה בהגמ"י פ"ו מכל' מלה בשם רש"י דבמלה בעי דוקא לחר חלים כמו פסח דהוקאו ז"ל דכחיב על מלוה ומרוביס וקאה ח"כ לדמי לחיתה שבת כמו פסח ובפ' כ"ח פליגי ר"ח ולרבנן ולרבנן לא דמי שבת ול"ל נהי דהוקא לפסח לא הוקא לעבודות ולילה פסח לא דמי שבת דלפשר למעבד בלילה וה"ג מלה נהי דמקמי חלוה פסול לבל בתורתא כשר לחגם לם בעי לשחוט דמי לעבודות דמי לשמה ול"ל בלילה דל"ל לשמה וח"כ להוי כעבודות דוקא לחר חלים ולא בלילה שלחריו לחגם לי לא בעי לשחוט

ניחא לכן כדלחמר דבעי לשמה ע"כ לא הוקא לפסח ולפי' קידש חלות כשר ולכן לא דמו שבת דלפשר למעבד מעיקרא והנה בנדרים לפליגו ויבק לח מניכו לם בפסוקו לו לליעזר ובחומש פירש"י מניכו משר יוד משמעותו לחד לבל הקאה במגלה עמוקות הובא בילקוט רלוובני לשמה חפש הקרא בחוספתא ולא כחב בהדיא לליעזר ול"ל דע"ם היה ומעם שרשוי המודם להחקדם דסיימו משבת יוס ר"ח דהא בלילה לין מקדשין המודם וח"כ מחחילת היוס עד חלות ע"ם יש שלם מלות ו"ח שעות דבד' ימים לילה מלה שעות משר ד' כ"ד שעות ליוס י"ב ימים הרי ג' מלות משר דבי"ב ימים יש ג' פעמים ב' ויוס ר"ח עד הלילה י"ב שעות ח"כ כי"ג ימים הוכלם ג' מלות שעה דיוס רלשון לא נחשב הלילה וליל י"ד י"ב שעות עד חלי יוס ו' שעות הרי שמונה עשר הרי ש"ח ומניד הכחוב כי בשעה זאח היה המעשה לזה חפש הקרא מוסבות דלליעזר ולא לליעזר בפירוש משם דהחשבון מסכים לף השעה ובחו' נדה ס"ח ד"ה זה עוג הביא מפרקי דר"ח שעוג מלא לחברים שמחקן עוגות למלים וע"ם זה נקרא עוג עיי"ש נמלא חיקון המלות קודם חלות בשעה שעות ולפי"ז יחכן דמלוה בעי לשמה וסוכה נמי בעי לשמה לשם מלוה ומ"ל זה דדרשינן חג הסוכות תעשה לך לשם מובחך וה"ה מלה ולא דרשינן לך לחפוקי גזול וזה היה סברחה של הסיח שבחח לחאמר שמח סוכה גזולה מכשרי ולך דרשי לשם מובחך ובעי לשמה וה"ה מלה וח"כ הקשה לדמי שבת וח"כ קודם חלות כשר במלה והרחיה דהא לליעזר בלבד הוה דכחיב חביכו חשר וחשם החשבון מטוס שמסכים נמי של השעה ל"ח לא כן ליחחא דהו"ל לחשוב כו' דבחמת היה כך עבדים ולא חושבת קנקיט ו"ל דעביד לחר חלות מלוה היה כך עבדים ולא חושבת לא בעינן דח"כ חדחה שבת לקוקם לפסח וח"כ לעבודות ולא לגליה דבעי לשמה לו ת"ל לשמה וסוכה נמי ת"ל לשמה וע"כ לך למשוטי גזול וח"כ לוך יחבי בסוכה גזולה :

(תרע"ו) **ברמ"א** סעיף ת' ח"ל לבזבז עליה סון רב כו' במס' סוכה ליחא מעשה

בכ"כ וכ"י ורלחב"ע וכ"ע שהיו בלין בספיגם ולא היה לחברוג חלא לכ"ג שקאה בחלף זוז ויש להבין מהו זה החשבון דוקא של חלף זוז וגם החים' בב"ק חקרו לחין לבזבז ממון רב לף עבור מלוה עוברת לכן כ"ג לסיטחים לחייב לשלם עבור שחשף מלוה כיסוי מחבירו ' זהובים וסר"ן פסק לעבור מלוה ג"כ שכרו ' זהובים ובל"ח הקשה דח"כ בכיסוי ישלם כ' זהובים עבור המלוה וסברכה ותירן הם"ך בח"מ סי' שם"ב שלוי כיסוי דח"ח הברכה בלא מלוה והגה בלחברוג הברכה הוא על לוחו רגע לעומל בידו דלח קייס המלוה לכן לעפ"כ מלוה ים בלחמיזת לחברוג כמו המסילים המוזכרין בסם' סוכה בעלות מביכות עליהם וגם היו עוסים נעעוטים דהוא בירי מלוה ע"כ מניע לו עבור הברכה ' זהובים ועבור שמחת לחמיזת החברוג ' זהובים דהוא שבר מלוה . מלוה לקיחת לחברוג הוא ו' ימים הרי ו' ברכות ושהמיינו ביוס ת' מניע לו ע' זהובים . שבר של מלוה ימים שעה מניע לו עוד ס' זהובים עולה בסם"ס ק"ל . בכ"י היו מקיפין המזבח פ"ח וביוס ז' ז' פעמים הרי י"ב הקפות ביוס ת' הוא שבת מניע לו עוד ק"כ בסם"ס הוא ר"ל . וקניתו עבור חברתו ר"י ורלחב"ע וכ"ע ד' פעמים ר"כ הוא חלף לזה שפיר שילם חלף זוז ליכול להרויח בו בעוס"ז בחשבון הזה מלומלם שוה לכל וזהו כוונת הגמ' ל"ל למימר שלקחו בחלף זוז להשמיעינו דשכר מלוה ' זוז כבר מבואר בסם' חולין מר"ג גופיה ע"ז הילכו להודיעך כמה מלוה

חביבוה

מביכום עליהן פי' דמסתבון זה מוכח דבחמיזמו זולת הברכה נ"כ מניע י' זוז ח"כ ס"מ דחביב היה להם המלוה לחתוז בידו חף בגמר קיום המלוה ומתה בה ס"כ שכרו י' זהובים נ"כ עבור זה ולזה ספיר סמכו הגמ' לזה מעשה דחמימר לחז לולבו בידו חף בעת תפילה דמליה הוח ולח טריך ומנהגן דירושלים דלח זו מהלולב חף רגע ח' והוסיף עוד חידום דמלבד הסביכות היו זריזין במלות נ"כ להיות סמור לבל יסול מידו הלולב חף בעת התפילה וחידום של ר"ח בר' לדוק גדול יותר ממעשה דר"ג :

(תרס"ה) **בט"ז** ס"ק ב' דאם נפסל חז מותר בח' כו' בנחיב מיים תמם דח"כ חיך חמר הגמ' קס ר"ז בביטחים דחבוה דסמוחל דאמר ר"ז חהרוג בנפסלה חסור לחכלה כל ז' נימה דר"ז סבר כלוי והח דלח חסר בח' משום דנפסלה ובחת מודה לוי דבח' מותר וכן הקשה בקרבן עדה וג"ל דהוכחה הגמ' דסבר דחהרוג בח' מותר מדלח חמר חהרוג שנפסל בשמיני מותר ונקט הוי ליפוח דיש לטעות דבשמיני חמיד מותר בע"כ דבחמה בשמיני חף בלח נפסל מותר :

(תע"ו) **במחבר** סעיף ו' חבל מותרין בשחיה מלחכה כו' בח' שבח דף כ"ח ע"ב מקשה הגמ' מחי חנוכה ויש לדקדק דהול"ל מה נס נעשה בחנוכה ומו"ק מחי פריך מחי חנוכה הח סוגיח דס"ס הוח לחמר בחחילה ת"ר וג"ל דמברש"ח בח"ח כחב פירש רש"ן כלומר חנוכה שיי"ם ומקשה מחי חנוכה שייך הכח כיון דהותר לכם מלחכה ולח ניחנה לי"ט חלח לכבל והודחה וג"ל דנקרח חנוכה ע"ש חנוכת הבית יעו"ש נמלח דזה הוח קושית המקשה מחי הנוכה דים לנו שני פירושים פירוש מהרש"ח ופירוש רש"ן ומקשה מחי חנוכה ר"ל חיזה פירוש הוח לחת ומתרץ דת"ר כו' דלח למספד בהון ודלח להתעטות בהן חבל למלחכה לח נזכר משמע דמותר במלחכה ואם כן בע"כ חש"ל כרש"ן כ"ח כהמברש"ח :

בט"ז ס"ק ח' שלח נעשה נס חלח לז"י כו' וג"ל לתרץ דהחום' הקשו דלמח הסיעו סכלי ומה תושלח לזה חוהמו למנם בחמת טומחה כותרם בלבור ויכולין היו להדליק בשמן עמח רק הנס היה עיקר הסביבות דזימן הסי"ח להם שמן כשר ומבורר כמבואר בפ"י נמלח כחשר מלחו חותו ספק חף דספק שמח הסיעו מ"מ הח חף הכן ג"כ מותר להדליק וטוב יותר להדליק בזו ספק משמן טמח בודחי וכחשר רחו פלחי הנס בריבוי שהדליקה חז הביעו דשמן טבור הוח דלח עביד קוב"ה ניסח לשיקרח ולפי"ז חילולי ריבוי שהדליקה לח היה הסביבות חלנם דזימן הסי"ח שמן טהור דספק הסיעו ליכח ורק הנס שהדליקו מ' ימים העמידם על כחמת נמלח דריבוי שהדליקה גרם ג"כ לנס של לילה שרחשונה ע"כ מדליקין מ' ימים :

(תכ"ח) **ברמ"א** סעיף ו' וי"ח דכ"ח מב"ב ידליק כו' ולכחורה שברת שרמב"ם חמוה דהח חין כחן מקום לחוספת הנס דיחמרו שים שרבה ב"ב ולכ"ח חין שם רק נר ו' כדחמרו שחום' וג"ל דשרמב"ם שכריה דיבו מבגמ' דבגמ' חרי' ב' זקנים היו בלידן ח' עשה כדברי ב"ם וח' עשה כדברי ב"ה כו' ומשמע דבזמן חחד היו ובנה חף דר"י חזיל לשיטחו ביבמות דחמר עשו ב"ם כדבריהם חבל מכיון דהיו בעיר ו' ח"כ הוי לה חשנודדו חבן מבואר שם להיפך דחין ניכר לה הוי לה חשנודדו כמו שחמרו ס"ם ברואה חומר לחפוחי חויב קעביד ובבנה רבוח יעו"ש בחום' ובבחן שהדרין מן שהדרין חקי ב"ב על שהדרין דגר לב"ח וח' ואם כן ליכח שבירה דיסברו שבך בב"ח יש בבית וליכח לה חשנודדו :

במחבר סעיף ח' מפני חבד כו' בזרע חברהם שעל שהדרם סדר ויש שביה שדרם מזיח שהודחים נחנו ריח ועל פחחיהו כל מגדיש שהודחים נחנו ריח זה רחובן שהביל חת יוסף ועל פחחיהו כל מגדיש זהו גר חנוכה וחמוה וג"ל דמבואר להלמה ידע רחובן שבחורה יכחוב עליו ויבמע רחובן וילילהו מידם על כחיפו היה נוסף וג"ז חמוה דרחובן יעשה מעשה בבדי להחפחר · שחמש דמבואר דבזו היום שהביל רחובן ליוסף שחמיל בחשובה על מעשה בלשה ושוב חמר בילד חינהו וחני חגה חני בח במעשה בלשה ולריך ביאור על מה זה דוקח לז ולח מקודם ובפשוט י"ל יען דחטח בלשה הוה חטח גדול למאוד וע"ז בחטח לריך חשובה רבה ורחובן חמיד מנע ח"ע מחשובה בחשבו כי ח"ח בח חנוכי לשוב על חטח כזה לכן בחשר זימנו הסי"ח מעשה כזו בללח נשם חשר מעשה כזו יוכל לכפר חטח שך גדול כזה לז שחמיל ג"כ לשוב בחשובה וע"כ חש"כ חמר מכיון דבילד חינהו ח"כ חגה חני בח במעשה בלשה לכן לבחר בכל ג"ל דבגה במעשה יוסף היה ושחד עשר כוכבים מבחויים לי וכרמז על שמי יוסף נמלח רחובן הוה ג"כ בכלל זה נחשב לכוכב מנהיר ע"כ מקודם לח בחחיל רחובן בחשובה כי פחד דגדח הוה בחטחו וכל חילי נביות לח יספיקו לו לכן כשבר רשה דנחשב במרום לכוכב המחיר לח בחחיל בחשובה וע"כ כשבר רשה דבילד חינהו ח"כ בחטח שבקר הוה לעשק מר חגה חני בח במעשה בלשה ח"ח בחשובה ע"ז כי נכרת הוה מחרן בחיים · וכגה רחובן רלה להגיל ליוסף ביד רמה להחקומם מול חחיו ולח יעבדו פיו כי בכור הוה לכן פחד מבחבד דילמחו חין כוחחו לם"ם רק שם ושמח בחטח יוסף ורלונו לברחות כי בחטח חמח ע"כ מבחדל בבללהו חי לזשח עשה הדבר ברפיון לבל יבניטו בו חיזה פניה לכן כשבר ידע דבחורה יעיד עליו דחין בחחבחו פיגול כ"ח להגילהו מידם הללח נפבות לבד כוחחו היה מניטו בפומבי ועל כחיפו היה טוען · ולז"ח שדודחים זה רחובן נחנו רק ריח בללה ולח הללה גמורה יען כי פחד מחבד ומוכח מזה דחייבין להחבד חם כן ועל פחחיהו דוקח שני הפחחים מגדיש חדשים זה גר חנוכה יען דחייבין להחבד :

(תרע"ג) **במחבר** סעיף ח' לפי שחסור להשחמש בגר חנוכה כו' עיין בשם שבח ד' כ"ח ע"ב בחום' ד"ה ומותר ומברש"ח שבשיג על החום' שבחבו דבשחמת לח סייחי חומר שבום חדש יחמיר להשחמ להשחמש לורה מדברי ר"ה ור"ח ודבריו נפלחו מחוד דחין זה קושיח כלל דבשלמח ר"ה ור"ח כוחבו להשמיענו יען כי חזינן דרב שבר חסור להשחמש לורה ומוכרחין שם להוליח מברש רב וחיך נחמר דבשחמת לח סייחי חומר שבום חדש יחמיר להסור להשחמש לורה רב שבר דחסור מבח"ב רב בשחמת לח סייחי חומר דשבום חדש יחמיר דשלח רב כוחח וכן ר"ח מחירין מבשבת דג"ב רב מחיר וכחבו שפיר :

בשערי חשובה כחב דחסור להדליק בשמן של שרלה דכיון דחסור בהנחה כחותי מכחח סיטורח דר"ח בעי סיטור יעו"ש וכן ג"ל דחסור להדליק בשמן של חקרובה ע"ח כיון דחסור בהנחה ועיין לקמן בסימן תרע"ג בע"ז ס"ק י' דחסור לח מגרות בחי חפלות :

(תרפ"ב) **במחבר** סעיף ו' חומר על הניסים בברכה"ז כו' בשם שבח ד' כ"ד ע"ח קמיבעיח בגמ' מהו להזכיר של הנוכה בברכה"ז וכחבו כהו' חימח דבך מילחח הו"ל לחסוקי לעיל גבי מילי דחנוכה וג"ל לחרץ דלכחורה י"ל דחנוכה חסור בעשים מלחכה וכבברח שבחב רש"י בד' כ"ח ע"ב לח בחסורין במלחכה שלח נקבעו חלח לקרות הלל ולחמר על הניסים בבודחם חיבו בברח גמור

די"ל כך פירושו ועשתום י"ט בחיסור עשית מלאכה כמו כל י"ט וגם נוסף לזה בהלל והודתם · והכי כדגתמר כן פשיטא דצריך להזכיר על הניסים בברכה"מ דכה ר"ח דהוה מדאורייתא לעפ"כ יש סברא דמה דלא נאסר במלאכה יהיה מקום נגד הה דדאורייתא ולא יזכיר ה"כ בכהן דאסור במלאכה וגם ליכא פרסומי ניסא פשיטא דמדכריכן לכן כדכקדים בגמ' בתיובתא טעם לשון שריפה דבי"ט שהל בע"ם עסקינן לפי שהין שורפין קדשים בי"ט ה"כ לפי"ז ליך לומר רב חסדא בעלמו דפחילות ושמיש שהמרו דהין מדליקין בשבת מדליקין בהן בחוכה בחול הלא הא ליכו סבר דהן שורפין קדשים בי"ט וליך מוחר שמן שריפה וליכו שהמת לומר פחילות ושמיש שהמרו חכמים הין מדליקין בשבת משמע כל מה דפרט בשבת לף שמן שריפה בעכ"ל דשחוכה מוחר בעשית מלאכה ה"כ שוב שפיר ים לשהל הם לזכיר של חוכה בברכה"ז כיון דמוחר במלאכה ומדרבנן הוה :

(תר"ג) **במחבר** סעיף ו' הקורא הת המגילה למפרע לא יצא כו' במ' מגילה ד' י"ז קבעי בגמ' מפ"מ דלמפרע לא יצא והקשה בע"ה קרא למ"ל נילף מגילה מק"ם כמו דהכן לקמן דחם"ו פסולין לקריחה כמגילה כר"י דלומר בק"ם דלא הסמיע לחזיו לא יצא כרי דילפינן מגילה מק"ם לעיין הסמיע לחזיך וה"כ ס"ל לעיין למפרע וג"ל דשכלתה לעיין שמיעה לחזיו דכ"ל משמע לומרין דמגלה של כ"מ דליך להסמיע לחזיו משה"כ לעיין למפרע דילפינן הו מוסיף הו מכדברים הנלמר הללו כהלה דפירושו כהלה דוקא ולא למפרע משה"כ בכ"מ מוחר למפרע היכי דלא נאמר מפורש כמו לעיין בפ"מ ושאר ברכות לכן ליך קרא בסדיף למגילה ולף למ"ד במ' ברכות דדרים כהלה עד כאן ליך כוחם הלב לא בא למעט לעיין למפרע דזהו פשיטא מכיון דעליו קאי רק כוחהו מכיון דנאמר כהלה קאי על כל כאמו' בפסוק בין למפרע ובין לעיין כוחם ומ"ד הסבי סבר דלא קאי ה"א על למפרע דנאמר מקודם בקרא וסיו כדברים למיכף ניקף שלא יקרא למפרע דדוקא כהלה ק"ם ולא ם"ד אבן כוחם דמכ"ל מעל לבבך דנאמר מאוחר מכהלה בקרא לא נמעט וסרחים דנאמר אח"כ אבר אבר אחכי מלך סיום על לבבך וכל הפרשה ליכה כוחם · ואין להקשות לפי"ז מבלן דגם בק"ם ליך שלא יקרא למפרע כל ק"ם דילמא היו רק על פסוק וסגותם כמו דאמר לעיין כוחם מדנאמר כהלה עד כאן ליכה כוחם ולא יותר זה היו לטעיל סי' ס"ד מבואר דכקדים פ' לאברהם יצא לפי שהיה סמוכה לה בחורה ומעיכוב היו כ"ה בפסוקים ואם נאמר דכפירום עד כאן ה"כ היו רק פסוק אחד ואסבת אמר ע"ז וכיו כדברים שלא יקרא למפרע ואין ליך למפרע על פסוק אחד וא"ל דפירושו מלובך ובכל נפשך ובכל לזה ה"ל קרא דאין זה אלא כאחלוקן ואסחק בעלמא כאבואר בע"ה שכשיג על פירש"י בע"כ קאי על ק"ם כולה :

בשעיף ט' כיתה בחובה תרגום כו' בגמ' נאמר תרגום בכל לשון לא יצא הא לנקט לקרות לתרגום בפרטות הא נכלל בכלל כל לשון י"ל יש כי תרגום ובכל לשון מעכב אפילו במיטעו כדנאמר אלו אסחברים מי יכיעין משמע דבכל לשון מוץ מאשוריח אף אם היו מכיר אלא מיטעו לא יצא דומיא דאחברים ואם היה נקט בכל לשון אבן מיטעה יצא · לכך נקט בשה יחיה קרא תרגום דזהו מיירי בקרא דובה ה"א בכל לשון למ"ל בע"כ למיירי במיטעה ואפ"כ לא יצא · ובזה מחורץ קובית הע"ה דקמקשה בגמ' ס"ד חילימא דכחיב מקרא וקרי ליה תרגום היינו ע"פ דמלי קובית נימא דקרא תרגום בכחב מקרא וקרא מיטעו דמשום ע"פ ל"ל בה ומשום דקרא תרגום לא יצא אף במיטעו אבן לדברינו ניחא אם יהיה מוכרח דהלי קרא תרגום בקרא מיטעו מיירי דאל"כ היינו ע"פ ה"כ בכל לשון לגלות אף במיטעו ידעינן ומחרץ הגמ' די"ל דמיירי בכחב ג"כ תרגום ובדובו מיירי דפסולו משום בע"פ אינו מכיון לכחב תרגום ואינו בע"פ רק משום תרגום פסולו לכן נקט בשה יחיה בכל לשון אף במיטעו נם כן פסול :

(תרל"ח) **במחבר** סעיף ה' על הקלף כס"ת כו' בס' בריית אברהם מח"ח סי' י"ג פסק במגילה דכל הקלפין לא נכתב כדינו בס"ת שהסיס יו"ד ימין נחחז בלד ימין וכוא להיפך דבדעבד אחר הקריאה אין מ"ל אחרת כשר אבל לכתחילה ירין להקפיד יעו"ש ושם במחכ"ת בשם מחוד בכחבו על הגמ' שבועות ל"ט ע"ב שד' בנפלין לפניו ובכה"ת לא נמלא שד' כלל וכחב דלא מיירי בס"ת רק בחיגרת וכדומה לזרכו ובחמת קרא מפורש אשרי העם שד' אלהיו ועשה בדבר פשוט :

(תרל"ד) **במחבר** סעיף ה' ליהן לפחות ג' מחנות לג' עניים כו' מי שמולה מחנות לאביון וי"ל אשה אין מכוין לקיים במניים בשיכם הוי כאלו נותן לזה בפ"ע ולזו בפ"ע כיון שיכול ליהן לו לבדו שלא אשה מסס אשתו ויולא בזה כאלו שלא לב' אביונים שפרדים אבל אם אין מכוין רק נתן שאחת להאביון היינו יולא בזה מחנות לאביונים ומוכרח לשלא עוד לא' כן משמע בחכו' בניו שולם סי' ל"ו ולא הבינתי דבריו שכחב אח"כ לבאר בזה דברי הגמ' בד' ז' ר"י נשיאה כו' דר' לוסעיה היה עני ובשילוה דבי נשיאה לו ולב"ב יולא בהם ידי בכל דבשה שמלה לו יצא ידי ומשלוח מנות אים לרעבו וע"י שמלה לאשתו וב"ב כ"כ יצא ידי מחנות לאביונים וז"ם קיימת גנו רבינו כו' וכי ידע ר"ח דדבי נשיאה אכוין לקיים המלוה בשיכם דאולי לא אכוין ואל"כ לא יצא בזה לבד אבל אבן לפע"ד יש לדון דבמחנות לאביונים אין יולא כשנותנו ע"מ שלא יבנו ב"ב ממנו מכיון דאכוונה זכתה לעני להשיג מתנה ובפורים כרי הוא שלו לכ"ד וגם כל הטעם כדי לשמח נפש עגומים ואם לא יבנו ב"ב מזה ה"ל שמחה ומאחר דבן יש להמיר ליהן לב' עניים נפרדים ממש מי שמולה ג' מחנות לעני ה' ולעני השני מתנה אחת ולולו לפטור עלמו משילוח מנות אף כי אביון לא נפיק מכלל רעהו וא"כ אאיכא ג' מחנות לה' ושני מחנות לאביונים לעפ"כ לא יצא דאיני טולא לו לשתיבן כ"ה שילוח מוכרח להיות ע"י ג' אנשים ג' מכס אביונים וה' בין עני בין עשיר כ"כ בט"ח בד' ז' ט"ב :

(תרל"ה) **במחבר** סעיף ג' לבשומי בפוריא עד דלא ידע כו' בגמ' אימא דרבה שמטיל לגר' זירא · ושמעתי לאמר בשם הגאון מו"ה ס ט ם י ל לפרש בזה כא דא"ר זירא בשם' חולין ד' ח' ט"ח ליבן שכין ושחט כשר דמידומה קודם לליבונה דרבה שחטיל בשכין מלובן והרגיש בעת מעשה דהמידוד קודם לליבון ואמר כך היינו כרש טעותא הוא דשם נאמר אר"ז אמר שמואל א"כ שמואל אמר לכך דינא ולא ר"ז :

בשעיף ד' מייב לשלא לאביונו שהי מנות כו' אם כשר יצא שלא עוד לא' כ"ל דמ"מ מחייב לשלאו שני מנות דשא דשני בשני מנות לא' היינו אם אין ברצונו לשלא עוד משא"כ כשילוח עוד עשוי כי לף שקיים מ"מ מלוה לשלא עוד לרעים לכן לריך לעשות כרחוי והבין וכן נרחה מפירוש הרב המחירי שם' מגילה שכחב וז"ל מהנות לאביונים שהוזכרו במשנתנו די לו שיהן מהנה אחד לכל אחד משם אבל מנות שלוח לאביונו לריך שילוח שנים · בא"מ שיהיה משלח בו והוא שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו יעו"ש · אם כולח מנות לאביונו בפורים ולא יצא לידו כ"ש אחר פורים לא יצא בזה

מצוה מגוף מכיון דעיקר הטעם לסמוך לגבירו ל"ל בסמוך דוקא בפוריס וכן להיפך ג"כ לא יצא לף דמבירו יסמוך בפוריס מ"מ ל"ל סמוך בפוריס הטלה והגזלה וכאן אין להטלה סמוך בפוריס כ"ש מקודם:

בט"ז (תרל"ז) ס"ק ג' וכסיר מסיים רמ"ה כאן וטוב לב מסחה תמיד דברי ט"ז אלו ל"ל ניחוש כאשר ירצה הרופא וג"ל כוונתו להוקשה לו סיום דברי הרמ"ה מאי סייעא הכא וכי בשביל לסיים בדבר טוב יקשה דבר אם אח"ל סייעות כלל ע"כ מפרש כוונת הרמ"ה כך יען כי הכרעתו שמכריע להרבות בשעורה לעשות דעת המחמירים משמע מסשיקא להל' כמאן קאמר דיחמיר בכך הלא חומרא זה קולא הוא לחשוב להרבות בשעורה דמול דהוא שעורה הרבות ולשמוח בשמחה שיגים של מלוה אבן העזין כך הוא דהכחוב אמר וטוב לב משחה תמיד הכוונה דהא ל"ל לשמוח ולשמוח כ"ל בשבת ויו"ט ושעורה מלוה ולא בחול מ"מ משכחת דמוסר לשמוח ולשמוח ג"כ בחול היינו להזמין עניים מהוגנים ה"א ולהעניק להם בהכילה ושמיח זהו בודאי שמחה של מלוה גדולה הכנסת אורחים ואורח טוב לומר כל מה שעלה בעה"ב לא טרח אלא בשבילי נמלא שפיר אמר וטוב לב היינו שיש נדבן ומפזר בלדקה ואם על עני ואביון אלו משכחת שיהיה משחה תמיד ט"ל בפיר שיש דזה הרמ"ה דכוונתו שכחב לשחה ידי המחמירים ואין זה מומרא קולא כי הא דאמר וטוב לב משחה תמיד ל"ל בכאן יעשה ג"כ כן וזהו כוונת הט"ז להביא לדברי ר"י מפרי"ם שהיה רגיל להרבות ולהזמין בני אדם ולכאורה זימון בני אדם למאי הוא אבן יען כי אם לספיקא חולי ל"ל להרבות בשעורה ע"כ עשה זימון בני אדם דאז ממ"ג ליכא אשם וכמו שטוב לב כו' ולז"ל הט"ז עכשיו שהבאתי לך דברי ר"י מפרי"ם בפיר אבין מה שיים הרמ"ה כאן וטוב לב משחה תמיד:

וקשיים דמילי דאמוגא נאמר דהנה בסוף פ' שילה נאמר כ' יבשים כו' הקושי' מבואר הלא מקודם ל"ל טעם דזכו לאמר שילה עבור כי אלו מצוות שמכת בכורות ואיך ל"ל מזור לאמוריך ואל חוסף בד"ז הלא מה י"ל עוד לזשוק אל שמלך כי כבר נגלה לו כודו אשר לא נגלה זה זמן רביר וטו"ק מאי שייכות זה שכוד לשודו של מבקוק הגביה · וכ"ל דהנה ממידתו של כלב נלמד דבר גדול שיהיה להאדם אמונה בשורת טולם להכלב הוא עבד נאמן ולא יבקר בשמונתו ובמי שכורת ברית לא יסגה ומלקק ידי אלוניו וכורע ורובץ לפניו ושופא כל מאויו ונפלאות ידובר בו בספרי הטבע וא"כ מכש"כ לפני הש"י הזן ומפרנס ונותן חיים ומצניע בפרטות שומר רוחו ונפשו בודאי מוכרח לכרוע ברך לפניו ונשתחוה דמאחר שאנו יודעים נמלא הכלב מלמד על שאמור בכתוב בהו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ד' עושנו · ובינ"ד פירש הא דנשתלקא שכינה מאשתר על שקרלתו כלב יען דכלב מכיר את קונו וא"כ אם היה מכיר ד' כמו מלכי פרס שקודמים יתכן עליו שם זה אבן מאחר דכופר בד' לא יתכן עליו שם זה ישו"ם לזאת כאשר כלבי' כופי' כו' יען דבעיר קושטא לא שכיח אינש בלא זמן ישו"ם במהרי"ל בשנדרין לכן כשבא להמית אינש בלא זמן דאז יכונה בשם מלאך המות (למת בזמנו מי שי יקרא) ל"ל לא היה לו מידת אמת ע"ז בוכין הכלבים שלא לקח מוסר מסם להיות לו אמת ואמונה אבן אליהו דנקרא אינש אמת ויהי נאמן כוא לזאת שמחין הכלבים בביאתו · וכ"כ אמר פרנסנו בכלב וכעורב וכסונה המבואר בע"פ דהכלבים שומרין זא"ז ושעורבין מוכבין זא"ז וכלב נאמן ועורבא שיקרא וב"ה יש ב' המסרעות שקר ושונא לא"ח כמבואר פ"ג דפסחים לזה ל"ל דא"ח לבל לזנו שבור שהנו שומרין אחכם פרנסני ככלב שמונחין ג"כ זל"ז ואעפ"כ שקב"ה מפרנסן וא"ח לכלב יש אמונה פרנסני כעורב · וכנה ככלב כוח עז פנים מאוד כדאחזיב בגמ' ג' עזין הן ונפרד מכל הב"ח אשר גם אתה פעמים עזין הן אבן עבור כי הרעב הניקתנו משא"כ ככלב אף בעת שבעו לא אחל מעזותו וז"ל והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה מלאחול עזותו עת שבעו לא ישבעה כן כאלו לא ידע מעזותו וכנה ר"ל אמרו דמי שא"ל בושת פנים בידוע שלא עמדו רגלי אביתיו על סר סיני וכבושה מאחר דר"ל אמרו דאחורה מאחה כח עזותן של יצרנו אשר אתה אתה עזין מאחר לומות וא"כ מאחר דעזות לו בע"כ לא קבלו אבותיו את אחורה · ע"כ אחפעל ר"י אין נעבד מדה משלה כזו אמונה אשר היא בחמד יחיו את בעליו כאחמר ר"ל בחמ' מבות בה אבקוק ואעמידן על אחת שנאמר ואדיק באמונתו יחיה אשר ממנו ילמד אחדש וי"ל מדה גרועה כזו אמורה שלא רצה לקבל אחורה וגרע אמונה ממנו · עוד לו מאמים למיוש שגלה סודו לאבקוק אביה שנאמר ויעמני ד' ואדיק באמונתו יחיה כו' שגילו לו רז זה גודל מעלת אמונה ואז גלו לו על מה כוענב אמדה יקרים בכלב אשר אכונתו רע באדת בעזות לא גלה ד"ז לבוש ברית וא"כ אין אשורר לנך לדרוש באופלה ממך ובאחת היית רואי לעונש שלא בשביל שאלמידו של אדם גדול אחש שלחוני אלך להזדקק לך ולעורכך באילין להוסיף תימס על אמיכאך דעוד אדם נאלא בם היינו אדת באחת שנאמר ולכל בנ"י לא יחרץ כלב לשונו רק אלל מלרים יען כי כלבים בוכים אם"מ בא לעיר וא"כ כאשר אכם אם"מ במלרים עבור כי לא אמון בם שאמרו כאת פעמים לשלח את בנ"י וכחל ובקר בדברו ע"כ בוכין ע"ז אמש"כ ליפרעל אשר לא שלט בו אכת אם"מ ע"כ לא יחרץ כלב לשונו כרי אוכח דאדם אחת ואחונה ב' אדות אשורות נקבע בשבע הכלב · ועוד גדלה אעלחם עד שזכו לעבד אשותחם לכחוב סח"ס וא"כ אחם לא אחשורדת רק על זכות ה' ואני אראה לך איך כי גדלה זכותם בג' דברים אבן על אם ולאם כפי עניו שלחך לחזור לאחוריך כי שחום ואחום כאם:

למלאות הגליון

ביו"ד סי' מ' במאבר שעיף ה' ניקב לא' אסס טריפה · בפוסקים אחזיקו לדין זה לודאי טריפה · ובאחת בגמ' היא בעיא דלא אפשטא · וכ"ל דנפשטא כך יען דאפשר שאמר אחלל גדול אחן ה"כ למה אמר רב דינו על כא דעד שאנקב לבית אסמפונות דפירושו לסימפון גדול כו"ל למנקב דבריו על כא לבית אללו וכוא ידעינן לשם אכת כש"כ דאם כאן לנקב לבית אללו ופירושו אלל סידוע היינו בגדול ה"א ומכש"כ כך לנקב לבית בסמפונות ולא נקב לבית בסמפון פשיטא לסמפון גדול אשא"כ כדנקב דינו על כך יש לעשות ולאמר דבכאן אם לי אלל גדול או קטן ה"כ לפי אחיים בגמ' ככי בשאת כו' מוכרת דנפשט דבן כוא שאמת אם לי אלל גדול או קטן · שאמנם אל' בגמ' ל"ל אאיי מאי אינבי לך כו' דר"ז ידע לדברי רב וע"כ מאמה דדברי רב מפורשים שאם וא"כ מאי אינבי לך והשיב ר"ז דשפיר שאינבית יען דבכי בשאת ולדבריו עדיין קשה מאי קאינבית כו"ל למפשט מרב לסיפך מדברי אבני · ע"כ כ"ל דשאינבית באמת לא נפשט ואם שבכרחנו דשפיר יש לפשיט מרב י"ל בך דבגם בכו"פ כאב על ברא"ם שבוכית לפשוט אלמה נקט לבית אללים לאיזו דומה דשם כל סמפונות נשפכים לסמפון גדול וזכו בית סמפונות אקום לכל סמפונות אבל בלב אין שאללים אתאספים ביאד כלל ואיך יקבו בית אללים שא לא שפכי אאדלי כלל יש"ם ודבריו נכונים ·

ומעתה כ״ל להיפך דלבית חללים בע״כ פירושו לחיזה מהחללים
בגדול או בקטן דהם על בגדול כלה כוה חלל ה׳ ואיך
נקט ל׳ רבים מסח״כ לבית בסמפונות קאי על בגדול דבפני
כולהו לגבית • וכמה תלונת סבו״פ לה על הרמ״ם לבד כוה
כ״ה על רם״י ג״כ ולפלה שלה זכר לדברי רם״י אלו דז״ל
רם״י בהם לבית בסמפונות קאני ולא תנא לבית בסימפון
אבל סבה לה תני לבית בחללים אלא לבית חללו בהמנם
לפעמים כל״ל כך פירוש הגמ׳ כפי בהתא בהם לבית בסמפונות
קאני וע״ז פירש רם״י ולא תנא לבית בסמפון יען דהם
בים בתוב לבית בסמפון כוה מסמע לחיזה סמפון שכוה •
וה״כ פירושו להיכא דבפני בסמפונות כולהו • וכבה לבית
חללו קאני ולא קאני לבית בחללים כדפירש״י וה״כ בפיר
למפעי דהם בים נקט לבית בחללים שוב ליבא למפעי
דודאי לחיזה חלל שכוה וכנ״ל מסח״כ כדנקט לבית חללו
ה״כ י״ל דבבאן בודאי בכונה לחלל בגדול להך דסחם לבית
חללו מסמע לחיזה חלל שכוה כמו גבי לבית בסמפון בחבר
בים נקט כוה מסמע לחיזה סמפון כנ״ל מ״מ מביון דבים
יכול לבחר ולפרש בבדית לבית בחללים דזהו מפורש ביותר
ה״כ פשיטא דלחלל גדול דוקא וע״ז ל״ל רב לפרושי דמוכרח
כוה מסח״כ גבי לבית בסמפונות דכוה נאמר דלחיזה סמפון
שכוה ע״כ נקט ל׳ רבים לזה מפרש רב דלא כן דל׳ רבים
כוה יען דבפני בסמפונות לבדי . אז נימא מה לי חלל
גדול או חלל קטן ע״כ כדנקט לבית בחלל נ״כ מסמע לחיזה
חלל שכוה דמסחמת מסמע לחיזה שכוה כמו גבי לבית
בסמפון כנ״ל ולמאי לריך לפרושי ביותר דזהו נ״כ כדמפרש
דמי נמלא בפיר בדבר בספק חללי • ומאחר דבן בדק״ל
לית הפסו בדבר לודאי בלא בדבר נאחר בספק • ול״ל
לתרץ דבגמ בד׳ מ״ג ע״ח מקשה בגמ׳ על בא דאר״י בל׳
כדברי בחומר בזית מבא דאר״י בל׳ בסחם מבנם וזהו
תמוה דסיפא מסייע ליה כמו שחמה ברם״י ובחו׳ ותירוצם
דחוק למאוד בחמה י״ל בך דבבא לבחורה בוא דמוק תירוץ
רב יוסף שמחרץ בד׳ מ״ו בא ר״ח ובא ר״ם דלית יסחוש
בחנא ריבא ר״ם וסיפא ר״ח אבן בלא סוגית בגמ׳ בד׳ מ״ו
ים לתרץ בך דבבאחייר במקום מרס שני בשיור בל דבו
ובבאחייר במק״ח לריך בזית ה״כ ריבא בבוא ולא נאחייר
בלום היינו במקום מרס ובסיפא דנקט ובאחייר בזית היינו
במק״ח • ובבא בד׳ מ״ו נאמר פגע בבו ר״ז ה״ל ערוקאי
בזית שאמרו במקום מרס ופירש״י ערוקאי גמירו מינאי בא
מילחא בו׳ וק״ל מב״ל לר״ז דדבא ורב יוסף אין יודעין מדין
זה עד דבעי לאגמורי לבו ועו״ק דלמאי נקט בזית שאמרו
בול״ל בזית דאבן אבן כ״ל בבוא בך דבבא רב יוסף מוקי
למאניתין בתנאי בריבא בחד תנא וסיפא בחידך ובוקבא לר״ז
אמאי לא תירצו בשיטוי רויחי דריבא מיירי במקום מרס
וסיפא ביחר מקום שכבד בעכ״ל דל״ם לחלק בין מקום
מרס לשאר מקום דבל סמקומות חד בוא ע״כ ברחם
לבם ר״ז דלא בן רק בזית שאמרו פי׳ ר״ח ור״ם דפליגי
אם לריך בזית אז לא בוא במקום מרס דוקא מסח״כ שלא
במקום מרס לכ״ע לריך בזית וה״כ דים חילוק בין מקום
מרס לחיוך שפיר י״ל דמבבא בפשוט ריבא במקום מרס
וסיפא בחיוך במקומות שמלא דבבוא פולמוסא בו׳ בויא
פירוך לקושיא לבקוס דלא ברב יוסף • ורב יוסף שמיאן
מלתרץ בך יען דשבר דשלה במקום מרס לא מבני בלל לאף
שבשאר ברבם ושיקר בסיור ס״ל דוקא במקום מרס ע״כ
מוברח לשוקמי בתנאי • ולשלשה בוא בשבשה דאלו בזיות
דשפחת אחרונה שיקר במקום שים שדר למבשה • ומלא
קשקשה בגמ׳ לעיל ושאר״י בל׳ בשחם מבשה שייבו דקאזיל
בגמ׳ לשם לחירוץ ר״ז דר״ח ור״ם פליגי במקום מרס בהם
לריך לשם בזית ובמבשה מחורץ דריבא מיירי במקום מרס
וסיפא בחיוך במקומות ור״י דפשק בשחם מבשה דבמקום
מרס ה״ל בזית וה״כ לית פשק בשאומר בזית שייבו לאף
במקום מרס אבן לחירוץ רב יוסף ה״ל לדחוקי דאמרי
תלינא דר״י דק בשבשה מתיבב בתנאי ושלשה בשבשה אחרונה
ובפיר פשק ר״י דבזית וסיפוסקים פשקו בריב יוסף נגד ר״ז
בי גם דברי ר״י דייקא בותיה • ובשה לדברי רב יוסף ניחא
בה דאמרי ניטל בבבד בסיפא לאף דמריבא ידעינן בי בתנאי
בשיה ושאיה בסיפא בחידך תנא ולא רשה למנקט בפלוגתא
דריבא דאז יסי׳ בשאר בדבר בפלוגתא בלא שברא ולזה
שאיה בתחרונה בחידך דיבים בן בל׳ אבן לר״ז שבית דבו״ל
למנקט שכל בריבא ולא בשאייר ממנו בלום במקום מרס
או בזית ביאר במקומות וסיפא למ״ל ול״ל דרגילות שמביות
לתרץ בך ובהירוץ בר״ב בשבשה ז׳ פ״ב דבלים • ובשה דבר
דנקט בסיפא ניקב בלב ולא לבית חללו לר״ז ניחא ולרב
יוסף י״ל דטובא קמ״ל דלא הטעה לפרש אמרי בריבא ניקב
בלב לבית חללו בגדול דווקא אז טריפה ואוכל באבילת
איבור ע״כ מבבר בסיפא ניקב בלב ולא לבית חללו בלל לא
לגדול ולא לקבן • וה״ל ינקוט בריבא לבית חללים ולא
יבטרך למנקט בבא יתירא יען דה״ת דלבד חללי שקטנים
שם בעינן דוקא לאוך בחלל ממש מבא״כ לבד חלל בגדול
אף בניקב שמוך לבית חללו ג״כ טריפה ע״כ נקט בבא
יתירא לאמר דבבא בריבא אמר ניקב בלב לבית חללו
בגדול • ג״כ דוקא לאוך בחלל ובבא בסיפא אמר ניקב בלב
ולא לבית חללו בלל לא לקבן ולא לגדול דאם בים נקוב
אף בחלל שקבן ג״כ טריפה • ומלא ר״ז דנאחר בחבעית
יען כי לשיעבו חזיל המוברח לאמר בסיפא דמתניתין באמת
מיותר ונקטים רק דבן בוא דרך במבשה דאל״כ שקשה בתי
ניטל בבבד ולא נאחייר בזית לא״ל וב״ל וה״כ אין בברת
מבא דנקט בסיפא ולא לבית חללו אף לחלל קבן טריפה
מבא״כ אבן דפשקינן בבב יוסף ה״כ י״ל דבמבשה היינו
מיותר דב״כ בים לבו לפרש מפרשינן ה״כ מוכח בבאן מיותר
בבא בסיפא דאף לחלל קבן טריפה • ואגב אתיבב בדין אחד
אחר ג״ל בדניטל בבבד ונאחייר בזית במקום מרס ומקום
היותם ואחרים במרס טריפה ולא מבני טעימה בבבד דאם
נאמר בין שבנים טעם מר מסאמא נבלע בבבד במרס בלא ה״ב
בא נאסר מבמרס בבאסר מעט מבבבד וכן לבבו״פ שב׳ דבלאת
סליאה מבמרס מאבדב קרוס במרס בקרוס בבבד ה״ב בבאסר
בבבד נאסר מקרוס במרס וארס שניקבה טריפה וג״ל דאיכ
דבראבי״ם מוכיח מדאתני בזית במקום מרס ולא אגל מרס ס״מ
דניטלה מרס בשר ואמוש מבו זה טוכאה ניחא דנקט בך יען
דלפעמים ים דנאסר במרס וטועם בבבד מרירות דבשר אף
בדנאמר דניטל בבבד טריפה וה״ב אגל אמרס דבא במרס
אין ומ״מ בשירס בים ולבן נקט במקום מרס בעכ״ל דלא נאחייר
רק בזית אז טריפה אף בדאיבא טעם מר בבבד :